

اِنَّ فِيْ ذٰلِكَ لَاٰيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَّتَفَكَّرُوْنَ

نفس نور

نوشته: دکتر مصطفی خرم دل

سوره فاتحه

سوره فاتحه آیه 1

متن آیه :
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ترجمه :

به نام خداوند بخشنده مهربان .

توضیحات :

« بِسْمِ » : فراهم آمده است از (ب) و (سَمِ) . یعنی : کارم را با نام خدا آغاز می‌کنم ؛ نه به نام چیزی دیگری ، و نه به فرمان دل یا کس دیگری . واژه (سَمِ) از ماده (سَمَو) به معنی علو ، یا (وسم) به معنی علامت و نشانه است . « اللَّهُ » : اسم خاص است برای خدا . اصل آن (إله) بوده و مصدری است بر وزن (فَعَال) به معنی مفعول ، یعنی (مَأْلُوه) به معنی معبود می‌باشد . همان گونه که مصدر (خَلَق) به معنی مخلوق است (نگا : لقمان / 11) . « الرَّحْمَنِ » : دارای مهر فراوان (نگا : أعراف / 156) . « الرَّحِيمِ » : دارای مهر همیشگی .

سوره فاتحه آیه 2

متن آیه :
الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

ستایش خداوندی را سزا است که پروردگار جهان‌هاست .

توضیحات :

« رَبِّ » : پروردگار . مصدری است به معنی تربیت ، و در اینجا در معنی اسم فاعل ، یعنی مربی به کار رفته است ، و صفت (الله) می‌باشد . « الْعَالَمِينَ » : جهان‌ها ، جهانها . هر صنفی از اصناف آفریدگان . اسم آلت است و به معنی آنچه خدا بدان شناخته شود . از راه تغلیب به صورت جمع مذکر سالم با (ین) جمع بسته شده است .

سوره فاتحه آیه 3

متن آیه :
الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ترجمه :

بخشنده مهربان است .

توضیحات :

« الرَّحْمَنِ » : و « الرَّحِيمِ » . هر دو صیغه مبالغه اند و صفت (الله) می‌باشند .

سوره فاتحه آیه 4

متن آیه :
مَالِكِ يَوْمِ الدِّينِ

ترجمه :
مالك روز سزا و جزا است .

توضیحات :
« مَالِكِ » : متصرف . صاحب . خداوند . بدل یا صفت بشمار است . « الدِّينِ » :
جزا . داوری . آئین .

سوره فاتحة آیه 5
متن آیه :
إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

ترجمه :
تنها تو را می پرستیم و تنها از تو یاری می طلبیم .

توضیحات :
« إِيَّاكَ » : تو را .

سوره فاتحة آیه 6
متن آیه :
اهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

ترجمه :
ما را به راه راست راهنمایی فرما .

توضیحات :
« الصِّرَاطَ » : راه (نگا : مریم / 36 ، یس / 61 ، زخرف / 61 و 64) .

سوره فاتحة آیه 7
متن آیه :
صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

ترجمه :
راه کسانی که بدانان نعمت داده‌ای ؛ نه راه آنان که بر ایشان خشم
گرفته‌ای ، و نه راه گمراهان و سرگشتگان .

توضیحات :
« صِرَاطَ » : بدل از (الصِّرَاطَ) پیشین است . « الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ » : مراد
کسانی است که در (نساء / 69) از آنان سخن رفته است . « غَيْرِ » : بدل
از ضمیر (هُمْ) یا از (الَّذِينَ) است . « الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ » : مراد کسانی است
که در (فتح / 6) از آنان سخن رفته است . « الضَّالِّينَ » : گمراهان . مراد
کسانی است که در (آل عمران / 90 ، واقعه / 41 - 56) از ایشان صحبت شده

است .

سوره بقره آیه 1
متن آیه :
الم

ترجمه :
الف . لام . میم .

توضیحات :

« الم » : الف ، لام ، میم . حروف مقطعه‌ای هستند هما نند (المص . المر . ن . ق . .) . که در اوائل برخی از سوره‌ها آمده‌اند . پروردگار متعال برخی از سوره‌ها را بدانها آغاز کرده است تا بدین وسیله اعجاز قرآن را بنمایاند و نشان دهد که این قرآن با وجود این که از همان حروفی فراهم آمده است که عربها سخن خویش را از آنها فراهم می‌نمایند ولیکن از ارائه کتابی چون قرآن ، و حتی سوره‌ای هما نند آن ، درمانده و ناتوانند .

سوره بقره آیه 2
متن آیه :

ذَلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ

ترجمه :

این کتاب هیچ گمانی در آن نیست و راهنمای پرهیزگاران است .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : آن . در اینجا می‌تواند به معنی (این) باشد . « الْكِتَابَ » : نوشته . مراد از کتاب در اینجا کتاب معروف معهود برای پیغمبر است که قرآن می‌باشد و خدا آن را بدو وعده فرموده بود . تسمیه شیء است به نام آنچه سرانجام بدان منتهی می‌شود . « رَيْبَ » : شك و شبهه . گمان . « هُدًى » : هدایت . راهنمایی . در اینجا می‌تواند به معنی هادی و راهنما هم باشد . خیر مبتدای محذوفی (هو) یا خیر دوم (ذَلِكَ) است . « الْمُتَّقِينَ » : پرهیزگاران .

سوره بقره آیه 3

متن آیه :
الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

ترجمه :

آن کسانی که به دنیای نادیده باور می‌دارند ، و نماز را به گونه شایسته می‌خوانند ، و از آنچه بهره آنان ساخته‌ایم می‌بخشند .

توضیحات :

«الْغَيْبِ»: آن چیزهایی که پوشیده و نهان از حواس و فراتر از دایره دانش انسان است و خدا و رسول بدان خبر داده اند. از قبیل: فرشتگان، جن، رستاخیز، بهشت، دوزخ، چگونگی حساب و کتاب در آخرت. آنچه فراتر از دایره دانش و خرد و روح انسان است «الصلاة»: نماز.

سوره بقره آیه 4

متن آیه:
وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَبِالْآخِرَةِ هُمْ
يُوقِنُونَ

ترجمه:

آن کسانی که باور می‌دارند به آنچه بر تو نازل گشته و به آنچه پیش از تو فرو آمده، و به روز رستاخیز اطمینان دارند.

توضیحات:

«مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ»: مراد قرآن است. «مَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ»: مراد دیگر کتابهای صحیح آسمانی است. از قبیل: تورات و انجیل حقیقی. «و بِالْآخِرَةِ...»: آخرت داخل در غیب متقدم است و به خاطر اهمیت فراوان ذکر شده است.

سوره بقره آیه 5

متن آیه:
أَوْ لِيُكَفِّرَ عَنْكَ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه:

این چنین کسانی، هدایت و رهنمود خدای خویش را دریافت کرده و حتماً رستگارند.

توضیحات:

«الْمُفْلِحُونَ»: رستگاران. نجات‌یافتگان.

سوره بقره آیه 6

متن آیه:
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنْذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه:

بیگمان کفر پیشگان برایشان یکسان است چه آنان را بیم دهی و چه بیم ندهی، ایمان نمی‌آورند.

توضیحات:

«سَوَاءٌ»: یکسان. برابر. «أَنْذَرْتَهُمْ»: بیم دادی. ترساندی.

سوره بقره آیه 7

متن آیه:

خَتَمَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَعَلَى سَمْعِهِمْ وَعَلَى أَبْصَارِهِمْ غِشَاوَةً وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

خداوند دلها و گوشها ایشان را مهر زده است ، و بر چشمانشان پرده ای است ، و عذاب بزرگی در انتظارشان است .

توضیحات :

« ختم » : مهر زده است . کنایه از عدم استعداد ایشان برای پذیرش ایمان و عدم درک آنان است (نگا : جا ئیه / 23 ، روم / 59) . « غِشَاوَةٌ » : پرده .

سوره بقره آیه 8

متن آیه :

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ وَيَا لَيْتَ الْآخِرَ وَمَا هُمْ بِمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

در میان مردم دسته ای هستند که می گویند : ما به خدا و روز رستاخیز باور داریم . در صورتی که باور ندارند و جزو مؤمنان بشمار نمی آیند .

توضیحات :

« مِنَ النَّاسِ مَنْ ... » : انسانها سه گروهند : مؤمنان و کافران و منافقان . از این آیه تا آخر آیه بیستم از گروه سوم صحبت می گردد .

سوره بقره آیه 9

متن آیه :

يَخَادِعُونَ اللَّهَ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَمَا يَخْدَعُونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

(اینان به نظرشان) خدا و کسانی را گول می زنند که ایمان آورده اند ، در صورتی که جز خود را نمی فریبند ولی نمی فهمند .

توضیحات :

« يَخَادِعُونَ » : گول می زنند . فریب می دهند . از مصدر مُخَادِعَهُ و خِدَاعٌ ، به معنی اظهار خلاف آنچه در دل است برای فریب دیگران . « مَا يَخْدَعُونَ » : نمی فریبند . گول نمی زنند .

سوره بقره آیه 10

متن آیه :

فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ يَمَّا كَانُوا يَكْذِبُونَ

ترجمه :

در دلها ایشان بیماری (حسودی و کینه توزی با مؤمنان) است و خداوند (نیز با یاری دادن و پیروز گرداندن حق) بیماری ایشان را فزونی می بخشد ، و عذاب دردناکی (در دنیا و آخرت) به سبب دروغگوئی و انکارشان در انتظارشان می باشد .

توضیحات :

« مَرَضٌ » : مراد بیماری معنوی نفاق است . « فَرَّادَهُمُ اللَّهُ مَرَضًا » : مراد از این بیماری ، بیماری حقد و کینه و اندوهی است که بیماری دل هستند (نگا : توبه / 124 و 125) . « أَلِيمٌ » : دردناک .

سوره بقره آیه 11

متن آیه :
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ قَالُوا إِنَّمَا نَحْنُ مُصْلِحُونَ

ترجمه :

هنگامی که بدیشان گفته شود : در زمین فساد و تباهی نکنید . گویند : ما اصلاحگرانی بیش نیستیم .

توضیحات :

« مُصْلِحُونَ » : اصلاحگران .

سوره بقره آیه 12

متن آیه :
أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْمُفْسِدُونَ وَلَكِن لَّا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

هان ! ایشان بیگمان فسادکنندگان و تباهی پیشگانند ولیکن (به سبب غرور و فریب‌خوردگی خود به فسادشان) پی نمی‌برند .

توضیحات :

« أَلَا » : هان !

سوره بقره آیه 13

متن آیه :
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ آمِنُوا كَمَا آمَنَ النَّاسُ قَالُوا أَنُؤْمِنُ كَمَا آمَنَ السُّفَهَاءُ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ السُّفَهَاءُ وَلَكِن لَّا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

و هنگامی که بدانان گفته شود : ایمان بیاورید همان گونه که توده مردم ایمان آورده اند ، گویند : آیا همانند بی‌خردان ایمان بیاوریم ؟ هان ! ایشان بی‌خردانند ولیکن نمی‌دانند (که نادانی و بی‌خردی منحصر بدیشان و محدود بدانان است) .

توضیحات :

« السُّفَهَاءُ » : جمع سفیه ، بی‌خردان . نادانان . از مصدر سفاهت ، به معنی : جهالت و بی‌عقلی .

سوره بقره آیه 14

متن آیه :
وَإِذَا لَقُوا الَّذِينَ آمَنُوا قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا إِلَىٰ شَيَاطِينِهِمْ قَالُوا إِنَّا
مَعَكُمْ إِنَّمَا نَحْنُ مُسْتَهْزَؤُونَ

ترجمه :

و وقتی که (منافقان) با مؤمنان روبرو می‌گردند ، می‌گویند : ما هم ایمان آورده ایم . و هنگامی که با رؤسای شیطان صفت خود به خلوت می‌نشینند ، می‌گویند : ما با شما ایم و (مؤمنان را) مسخره می‌نماییم .

توضیحات :

« لَقُوا » : برخورد کردند . ملاقات نمودند . « خَلَوْا » : خلوت کردند . به خلوت نشیستند . اجتماع کردند . « إلی » : با . « شَيَاطِينِهِمْ » : با اهریمنان خود . مراد از شیاطین ، دوستان کفر پیشه و رؤسای شیطان صفت ایشان است . « مُسْتَهْزَؤُونَ » : مسخره کنندگان . با زیچه قراردهندگان .

سوره بقره آیه 15

متن آیه :
اللَّهُ يَسْتَهْزِئُ بِهِمْ وَيَمُدَّهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

ترجمه :

خداوند ایشان را مسخره می‌نماید و آنان را رها ساخته تا کورکورانه به سرکشی خویش ادامه دهند .

توضیحات :

« يَسْتَهْزِئُ » : مسخره می‌کند . مورد استهزاء قرار می‌دهد . در آیه‌های 14 و 15 ، صنعت مُشَاكَلَه به کار رفته است که اتفاق در لفظ و اختلاف در معنی است . مثلاً در شعر زیر ، « ظلم » ، در مصرع اول ، به معنی ستم ، و در مصرع دوم ، به معنی پاداش به کار رفته است : کند گری پر تو ظلم از کین بد اندیش تو هم آن ظلم کن بروی میندیش « يَمُدَّهُمْ » : پاریشان می‌دهد . در اینجا به معنی : بدیشان مهلت و فرصت می‌دهد . « يَعْمَهُونَ » : سرگردان و حیران شوند . از ماده (عمه) به معنی کوردلی و سرگشتگی .

سوره بقره آیه 16

متن آیه :
أُولَٰئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الضَّلَالَةَ بِالْهُدَىٰ فَمَا رَبِحَت تُّجَارَتُهُمْ وَمَا كَانُوا
مُهْتَدِينَ

ترجمه :

اینان رهنمودهای (پروردگار) را به (بهای) گمراهی فروخته‌اند و چنین بازرگانی و معامله آنان سودی در بر ندارد ، و راه‌یافتگان (طریق حق و حقیقت) بشمار نمی‌آیند .

توضیحات :

« اشْتَرُوا » : خریدند . در اینجا به معنی : عوض کردند . « مُهْتَدِينَ » : راه

یا فتگان . راهیابان . « اشْتَرَوْا الصَّلَاةَ بِالْهُدَى » : گمراهی را برگزیده اند و هدایت را رها کرده اند .

سوره بقره آیه 17

متن آیه :

مَثَلُهُمْ كَمَثَلِ الَّذِي اسْبَوْقَدْ نَارًا فَلََمَّا أَضَاءَتْ مَا حَوْلَهُ ذَهَبَ اللَّهُ يَنْوَرُهُمْ
وَتَرَكَهُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَا يُبْصِرُونَ

ترجمه :

داستان اینان ، هما نند داستان کسی است که آتشی را با کوشش فراوان بیفروزد (تا خود و همراهانش از آن استفاده کنند) و آن گاه که آتش دورو بر او روشن گرداند ، پروردگار آتش آنان را خاموش و نابود نماید ، و ایشان را در انبوهی از تاریکیها سازد ، به گونه ای که چشمانشان (چیزی) ندیند .

توضیحات :

« مَثَلُهُمْ » : مثل ، به معنی صفت و وضع حال . « الَّذِي » : موصول است وصله آن (استَوْقَدْ) و مفرد است . ولی پس از آن ضمیر (هَمْ) و فعل (لَا يُبْصِرُونَ) ذکر می شود که جمع است ! علت آن در بخش نخست آیه ، يَكُ نَفْرًا ، و در بخش دوم آیه ، همان فرد همراه قوم و همراهانش مورد نظر است . به عبارت دیگر ، (استَوْقَدْ) و (مَا حَوْلَهُ) به صورت مفرد ، سپس (ذَهَبَ اللَّهُ يَنْوَرُهُمْ وَ تَرَكَهُمْ) به صورت جمع آمده است . علت آن ، این است که (الَّذِي) به منزله (مَنْ) گرفته شده و ضمیری که به (مَنْ) برمی گردد ، می تواند به صورت مفرد یا جمع باشد (نگا : زمر / 33) . « استَوْقَدْ » : برافروخت . تلاش کرد که آتش را شعله و رو بزبانه کش سازد . « أَضَاءَتْ » : روشن کرد .

سوره بقره آیه 18

متن آیه :

صَمُّ بُكْمٍ عُمِّيٌّ فَهُمْ لَا يَرْجِعُونَ

ترجمه :

(آنان همچون) کران و لالان و کورانند و (به سوی حق و حقیقت) راه بازگشت ندارند .

توضیحات :

« صَمُّ » : جمع اصم ، کران . « بُكْمٌ » : جمع اُ بكم ، لالان . « عُمِّيٌّ » : جمع اعمی ، کوران .

سوره بقره آیه 19

متن آیه :

أَوْ كَصَيْبٍ مِّنَ السَّمَاءِ فِيهِ ظُلُمَاتٌ وَرَعْدٌ وَبَرْقٌ يَجْعَلُونَ أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ
مِنَ الصَّوَاعِقِ حَذَرَ الْمَوْتِ وَاللَّهُ مُحِيطٌ بِالْكَافِرِينَ

ترجمه :

یا گوئی داستان آنان همچون داستان کسانی است که به باران توفنده ای گرفتار آمده باشند که از آسمان فرو ریزد، و در آن، انبوه تاریکیها و رعد و برق بوده باشد، و از بیم مرگ انگشتان خود را در گوشه‌ایشان فرو برند تا از صدای صاعقه در امان بمانند. (نمی‌دانند که خدا از هر سو دور کافران را فرا گرفته است) و هر وقت و هر جا بخواهد نابودشان می‌نماید).

توضیحات :

« صَيَّبَ » : باران تند. رگبار باران. در عبارت « كَصَّبَ » : مضاف حذف شده است، و اصل آن چنین است : كَقَوْمٍ أَصْحَابِ صَيَّبٍ . . . « السَّمَاءِ » : آسمان . مراد ابر آسمان است . « فِيهِ ظُلُمَاتٌ . . . » : مراد این است که همراه با تاریکیها و غیره است . « أَصَابِعَهُمْ » : اصابع جمع إصْبَع ، انگشتان . « آذَانِهِمْ » : آذان جمع أُذُن ، گوشها .

سوره بقره آیه 20

متن آیه :
يَكَادُ الْبَرْقُ يَخْطِفُ أَبْصَارَهُمْ كُلَّمَا أَضَاءَ لَهُمْ مَشَوْا فِيهِ وَإِذَا أَظْلَمَ عَلَيْهِمْ قَامُوا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَذَهَبَ بِسَمْعِهِمْ وَأَبْصَارِهِمْ إِنَّا اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

چنان است که گوئی آذرخش آسمان می‌خواهد (نور) چشمانشان را بر بارید. هرگاه که (پیش پای ایشان را) روشن می‌دارد، به پیش می‌روند. و چون (محیط) ایشان تاریک شود، برجای خود می‌مانند. و اگر خدا می‌خواست گوش و چشمان ایشان را از میان می‌برد. چه خدا بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« يَكَادُ » : نزدیک است . ماضی آن (كَادَ) است . صورت مثبت این فعل ، مفهوم جمله را منفی می‌سازد (نگا : نور / 35 و 43) و صورت منفی این فعل ، مفهوم جمله را مثبت می‌نماید (نگا : بقره / 71 ، نور / 40) . « يَخْطِفُ » : می‌رباید . « أَبْصَارَ » : چشمها ، دیدگان . « كُلَّمَا » : هر زمان ، وقتی که . « أَضَاءَ » : روشن گردید . روشن کرد . از مصدر (إِضَاءَةٌ) از افعال ذووجهین است . « أَظْلَمَ » : تاریک گردید . تیره شد . « قَامُوا » : توقف کردند . ایستادند . « سَمْعَ » : نیروی شنوایی . در اینجا به معنی عضو شنوایی ، یعنی گوش است .

سوره بقره آیه 21

متن آیه :
يَا أَيُّهَا النَّاسُ اعْبُدُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

ترجمه :

ای مردم! خدای خود را بپرستید، آن که شما را و کسانی را آفریده است که پیش از شما بوده‌اند، تا (خود را بدین وسیله پاک سازید و) راه

پرهیزگاری گیرید .

توضیحات :

« لَعَلَّ » : تا این که . شاید این که .

سوره بقره آیه 22

متن آیه :

الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ فِرَاشًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَأَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقًا لَكُمْ فَلَا تَجْعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَادًا وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

خداي شما کسی است که زمین را برای یکتان بگسترده (و آن را در خور اقامت و سکونت کرد) و آسمان را (با تمام اجرام و ستارگان ، بسان) کاخی بیافرید و از آسمان آب فرو فرستاد و با آن ، انواع (گیاهان و درختان و) ثمرات را به وجود آورد تا روزی شما گردند . پس شرکاء و هما نندهائی برای خدا به وجود نیاورید ، در حالی که شما (از روی فطرت) میدانید (که چنین کاری درست نیست) .

توضیحات :

« فِرَاشًا » : فرش . گسترده . « أَنْدَادًا » : جمع ید ، انبازها ، همتاها . همگونها .

سوره بقره آیه 23

متن آیه :

وَإِنْ كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّمَّا نَزَّلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّن مِّثْلِهِ وَادْعُوا شُهَدَاءَكُمْ مِّن دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

اگر درباره آنچه بر بنده خود نازل کرده ایم ، دچار شک و دودلی هستید ، سوره ای همانا را بسازید (و ارائه دهید) و گواهان خود را بجز خدا (که بر صدق قرآن گواهی می دهد) فرا خوانید (تا بر صدق چیزی که آورده اید و همسان قرآنش میدانید ، شهادت دهند) اگر راستگو و درستکارید .

توضیحات :

« رَيْبٍ » : شک و گمان . « عَبْدِنَا » : بنده ما که محمد است . « شُودَا نَكُمْ » : شهادت جمع شهید به معنی شاهد است ، یعنی : گواهان . همدان . کسانی که گواهی دهند که شما برحق هستید . « مِّن دُونِ » : بجز . غیر از .

سوره بقره آیه 24

متن آیه :

وَإِنْ لَّمْ تَفْعَلُوا وَلَنْ تَفْعَلُوا فَاتَّقُوا النَّارَ الَّتِي وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ

ترجمه :

و اگر نتوانستید که چنین کنید - و هرگز نخواهید توانست - پس (لازم است که با انجام کارهای نیکو و دوری از بدیها) خود را از آتشی که (بخشی از) افروزینه آن انسان و سنگ (اصنام) است ، به دور دارید . آتشی که برای (شکنجه) کافران آماده گشته است .

توضیحات :

« وَفُودٌ » ، هیمة آتش . افروزینه . « أُعِدَّتْ » : آماده شده است .

سوره بقره آیه 25

متن آیه :

وَيَبْشُرُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ كُلَّمَا رزَقُوا مِنْهَا مِنْ ثَمَرَةٍ رزَقُوا قَالُوا هَذَا الَّذِي رزَقْنَا مِنْ قَبْلُ وَأَنُوتُوا بِهِ مُتَشَابِهًا وَلَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَهُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

مژده بده به کسانی که ایمان آورده اند و کردار نیکو انجام داده اند ، این که ایشان را است باغهای (بهشتی) که در زیر درختان آن رودها روان است . هرگاه بعضی از میوه های آنها بدیشان عطاء شود ، گویند : پیشتر این نصیبمان گشته بود ، و همسان آن را آورده اند . (چه چنین میوه هایی در جنس و شکل یکی بوده ، ولی طعم و مزه جداگانه ای دارند) . و در آنجا همسران پاک و بی عیبی داشته و در آنجا جا ویدان خواهند ماند .

توضیحات :

« جَنَّاتٍ » : جمع جَنَّة ، باغها ، مراد بهشت است . « مِنْ قَبْلُ » : پیشتر ، در دنیا ، یا در بهشت . « مُتَشَابِهًا » : همانند و همگون در خوبی و مزه و زیبایی . حال ضمیر (ه) است . « أَزْوَاجٌ » : همسران . « مُطَهَّرَةٌ » : پاکیزه از عیوب زنان دنیا ، از قبیل حیض و زغاس . « خَالِدُونَ » : جا ویدانان . سرمدیان .

سوره بقره آیه 26

متن آیه :

إِنَّ اللَّهَ لَا يَسْتَحْيِي أَنْ يَضْرِبَ مَثَلًا مَّا بَعُوضَةً فَمَا فَوْقَهَا فَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَيَقُولُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا بَلْ يُضِلُّ بِهِ كَثِيرًا وَيَهْدِي بِهِ كَثِيرًا وَمَا يُضِلُّ بِهِ إِلَّا الْفَاسِقِينَ

ترجمه :

خداوند شرم ندارد از این که مثال بزند به (کوچکترین موجودات) ، پشه ای یا کمتراز آن . کسانی که اهل ایمانند می دانند (هدف از این تمثیل چیست و) این صحیح و درست است و از جانب خدا ایشان می باشد . و اما کسانی که راه کفر و انکار را برگزیده اند ، می گویند : خواست خدا از این مثل چیست ؟ (باید بدانند) خدا با بیان این نوع مثل ،

بسیاری را سرگردان و ویلان می‌سازد، و بسی را (به سوی حق) راهنمایی می نماید. و اما خدا جز کجروان و منحرفان را با آن گمراه و حیران نمی‌گرداند.

توضیحات :

« لَا يَسْتَحْيِي » : شرم نمی‌کند. مراد این است که : تَرَكْ نمی‌کند و امتناع نمی‌ورزد. « مَثَلًا مَا » : ما در آن زائد است و (بَعُوضَةً) بدل از « مَثَلًا » است. « بَعُوضَةً » : پشه. « وَقَوْهَا » : بالاتر از آن. در معنی مراد کوچکی است. یعنی : کمتر و پائین‌تر از آن. « يُضِلُّ بِهِ... » : گمراه می‌سازد بدین مثل. مراد این است که قرآن همچون غذای پرچربی است، برای شخص سالم مفید است و برای شخص بیمار مضر (نگا : ابراهیم / 27 ، غافر / 34).

سوره بقره آیه 27

متن آیه :

الَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

ترجمه :

آن کسانی که پیمانی را که قبلاً با خدا (به واسطه فطرت و عقل و پیغمبران) محکم بسته‌اند، می‌شکنند و آنچه را که خدا دستور داده است که گسیخته نشود (از قبیل : صلح رحم، مودت، مهربانی، رعایت حقوق انسانی، و غیره) آن را می‌گسلند، و در روی زمین به فساد و تباهی دست می‌یازند، اینان بی‌گمان زیان‌بارانند.

توضیحات :

« يَنْقُضُونَ » : می‌شکنند. « عَهْدَ اللَّهِ » : پیمان خدا که در (اعراف / 172) مذکور است. « مِيثَاقٍ » : اسم آلت است، به معنی : آنچه عهد و پیمان بدان بسته می‌شود. یا مصدر میمی است و به معنی : استوار کردن، بستن. « خَاسِرُونَ » : زیان‌باران. زیان‌کاران.

سوره بقره آیه 28

متن آیه :

كَيْفَ تَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَكُنْتُمْ أَمْوَاتًا فَأَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمَيِّتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

(جای تعجب است) چگونه خدا را انکار و نسبت بدو کفر می‌ورزید؟ در صورتی که (نگاهی به چگونگی هستی خودتان و اوضاعی که دارید، برای پی‌بردن به وجود خدا کافی است) شما (چیزهای بی‌جان و) مردگانی بودید که خدا شما را بیا فرید و جان‌تان بخشید. سپس شما را می‌میراند، و بعد از آن زنده‌تان می‌گرداند. آن‌گاه به سوی او برگردانده می‌شوید.

توضیحات :

« كَيْفَ » : چگونه . « أَمْوَانًا » : مردگان . مراد خاكي است كه در آن حیات نیست . « أَحْيَاكُمْ » : زندگیتان بخرشید . چنان به پیکرتان دمید . مراد آفرینش انسان از خاك است . « ثُمَّ يَمْيِتُكُمْ » : سپس شما را مي میراند . مراد بعد از پایان عمر است . « ثُمَّ يَحْيِيكُمْ » : سپس شما را زنده مي گرداند . مراد هنگام رستاخیز است .

سوره بقره آیه 29

متن آیه :
هُوَ الَّذِي خَلَقَ لَكُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ فَسَوَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

خدا آن كسي است كه همه موجودات و پدیده‌هاي روي زمین را براي شما آفرید ، آن گاه به آسمان پرداخت و از آن هفت آسمان منظم ترتیب داد . خدادانا و آشنا به هر چیزی است .

توضیحات :

« ثُمَّ » : سپس . این واژه در اینجا ترتیب زمانی را نمی‌رساند . همان گونه كه در شعر زیر نیز چنین است : *إِنْ مِنْ سَادَ ثُمَّ سَادَ أَبُوهُ ثُمَّ قَدْ سَادَ قَبْلَ ذَلِكَ جَدُّهُ* ... مراد این است كه : خداوند آسمانها و زمین را قبلاً به صورت گازهاي پراكنده آفریده است و بعداً آسمانها را هفت تا نموده و زمین را به گونه‌اي كه قابل زیست باشد در آورده است (نگا : فصلت / 11) . لذا تصور نشود زمین قبل از آسمانها پدید آمده باشد . « اسْتَوَى » : اراده‌اش بر آن قرار گرفت . قصد كرد . « سَوَّى » : آراسته و پیراسته كرد . متناسب و بجا آفرید (نگا : ملك / 3) . « عَلِيمٌ » : بس آگاه .

سوره بقره آیه 30

متن آیه :
وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَائِكَةِ إِنِّي جَاعِلٌ فِي الْأَرْضِ خَلِيفَةً قَالُوا أَتَجْعَلُ فِيهَا مَنْ يُفْسِدُ فِيهَا وَيَسْفِكُ الدِّمَاءَ وَنَحْنُ نُسَبِّحُ بِحَمْدِكَ وَنُقَدِّسُ لَكَ قَالَ إِنِّي أَعْلَمُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

زمانی (را یا دآوري کن) كه پروردگارت به فرشتگان گفت : من در زمین جانشینی بیا فرینم (تا به آبادانی زمین بپردازد و آن زیبانگاری و نوآوری را كه برای زمین معین داشته‌ام به اتمام رساند و آن انسان است . فرشتگان دریا فتند كه انسان بنا به انگیزه‌هاي سرشتی زمینی‌اش فساد و تباهی برپا مي‌دارد . پس برای دانستن نه اعتراض كردن از خدا پرسیدند كه حكمت برتری دادن انسان بر ایشان برای امر جانشینی چیست و) گفتند : آیا در زمین كسي را به وجود مي‌آوری كه فساد مي‌كند و تباهی راه مي‌اندازد و خونها خواهد ریخت ، و حال آن كه ما (پیوسته) به حمد و ستایش و طاعت و عبادت تو مشغولیم ؟ گفت : من حقا ثقی را مي‌دانم كه شما نمی‌دانید .

توضیحات :

« إِذْ » : آن گاه را که . زمانی را که . مفعول به فعل محذوفی ما نند (اذکر) است . « جَاعِلٌ » : سازنده . پدیدآورنده . « خَلِيفَةً » : جانشین . برخی واژه خلیفه را جانشین خدا معنی کرده اند ، که چندان چنگی به دل نمی زند ، و برخی آن را جانشین یکدیگر مردمان گرفته اند که سخنی مقبول و پسندیده است . « يَسْفِكُ » : خونریزی می کند . « الدِّمَاءِ » : جمع دم ، خونها . « نَسِيحٌ » : تسبیح می گوئیم . به پاکی می ستائیم . « نَسِيحٌ بِحَمْدِكَ » : ستایشگرانه به تنزیه و پاکی تومی پردازیم . حرف باء در اینجا معنی حال را می رساند (نگا : مائده / 61) . « نَقِيسٌ » : به پاکی می ستائیم .

سوره بقره آیه 31

متن آیه :

وَعَلَّمَ آدَمَ الْأَسْمَاءَ كُلَّهَا ثُمَّ عَرَضَهُمْ عَلَى الْمَلَائِكَةِ فَقَالَ أَنْزِلُوا فِي رِاسْمَاءِ هَؤُلَاءِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

سپس به آدم نامهای (اشیاء و خواص و اسرار چیزهایی را که نوع انسان از لحاظ پیشرفت مادی و معنوی آمادگی فراگیری آنها را داشت ، به دل او الهام کرد و بدو) همه را آموخت . سپس آنها را به فرشتگان عرضه داشت و فرمود : اگر راست می گوئید (و خود را برای امر جانشینی از انسان بایسته ترمی بینید) اسامی (و خواص و اسرار) اینها را بر شما رید .

توضیحات :

« الْأَسْمَاءَ » : نامها . در اینجا مراد نامیده ها است . « عَرَضَهُمْ » : آنها را نمود . ضمیر (هم) به (الْأَسْمَاءَ) برمی گردد . در اینجا چون منظور از اسماء ، مسمیات است و در میان مسمیات ، ذویالعقول نیز یافت می شود ، از راه تغلیب ، ضمیر (هم) به کار رفته است . « أَنْزِلُوا فِي رِاسْمَاءِ » : مرا با خبر کنید .

سوره بقره آیه 32

متن آیه :

قَالُوا سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

فرشتگان گفتند : منزّهی تو ، ما چیزی جز آنچه به ما آموخته ای نمی دانیم (و توانایی جانشینی را در زمین و استعداد اشتغال به امور مادی را نداریم و معتزفیم که آدم موجودی شایسته تر از ما است و) تو دانا و حکیمی .

توضیحات :

« سُبْحَانَكَ » : تو پاک و منزّهی . سُبْحَانَ مصدر یا اسم مصدر است و مفعول مطلق است . « حَكِيمٌ » : کسی که کارها را جز از روی حکمت نکند .

سوره بقره آیه 33

متن آیه :
 قَالَ يَا آدَمُ أَنْزِلْهُمُ بِأَسْمَاءِ آيِهِمْ فَلَمَّا أَنْزَلَهُمْ بَأَسْمَاءِ آيِهِمْ قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنِّي أَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ

ترجمه :

فرمود: ای آدم! آنان را از نامها (و خواص و اسرار این) پدیددهها آگاه کن . هنگامی که آدم (فرمان خدا را لبیک گفت و) فرشتگان را از (خواص و اسرار اشیاء و) پدیددهها آگاه کرد ، خداوند فرمود: به شما نگفتم که من غیب (و راز) آسمانها و زمین را میدانم و از آنچه شما آشکار می کنید یا پنهان می داشتید ، نیز آگاهم؟

توضیحات :

« أَنْزَلْنَا » : باخبر کرد . آگاه نمود . « تُبْدُونَ » : پدیدار می کنید . نمایان می سازید .

سوره بقره آیه 34

متن آیه :
 وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ وَاسْتَكْبَرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

و هنگامی (را یا دآوری کن) که به فرشتگان گفتیم : برای آدم سجده (بزرگداشت و خضوع ، نه عبادت و پرستش) بپرید . همگی سجده بردند جز ابلیس که سر باز زد و تکبر ورزید ، و (به خاطر نافرمانی و تکبر) از زمره کافران شد .

توضیحات :

« اسْجُدُوا لِآدَمَ » : مراد این است که در برابر آدم خضوع کنید و در راه مصلحت او به کار بپردازید . « إِبْلِيسَ » : اهریمن . « إِلَّا إِبْلِيسَ » : مگر اهریمن . استثناء منقطع است و ابلیس از جنس فرشتگان نیست و بلکه از زمره جنیان است (نگا : کهف / 50) . « أَبَىٰ » : خودداری کرد . سر باز زد . « اسْتَكْبَرَ » : سرکشی کرد . خویشتن را بزرگتر از آن دید .

سوره بقره آیه 35

متن آیه :
 وَقُلْنَا يَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ وَكُلَا مِنْهَا رَغَدًا حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

و گفتیم : ای آدم! تو با همسرت در بهشت سکونت کن و از (نعمتهای فراوان و گوارای) آن ، هرچه و هر کجا که می خواهید ، خوش و آسوده بخورید

ولیکن نزدیک این درخت نشوید و از آن نخورید . چه (اگر چنین کنید) از ستمگران خواهید شد .

توضیحات :

« رَعْدًا » : به وفور . به فراوانی . صفت مصدر محذوفی است که تقدیر آن چنین است : أَكْلًا رَعْدًا . یا حال بشمار است . « حَيْثُ » : هر جا . « شِئْتُمْ » : خواستید . « الشَّجَرَةَ » : درخت . نوع آن را خداوند روشن فرموده است .

سوره بقره آیه 36

متن آیه :

فَأَزَلَّهُمَا الشَّيْطَانُ عَنْهَا فَأَخْرَجَهُمَا مِمَّا كَانَا فِيهِ وَقُلْنَا اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ

ترجمه :

اما شیطان موجب لغزش آنان شد و ایشان را از آنچه در آن بودند (که بهشت بود) خارج ساخت و (در این هنگام) به آنان گفتیم : همگی (به زمین) فرود آئید ، در حالی که بعضی دشمن بعضی خواهید بود ، و برای شما تا مدتی در زمین جا و قرارگاه و فرایند و بهره گیری است .

توضیحات :

« أزل » : لغزانید . دچار لغزش کرد . « اهبطوا » : فرود آئید . پائین افتید . مراد آدم و حواء و ابلیس است . « مستقر » : جایگاه زندگی . قرارگاه . « متاع » : کالا . آنچه از آن بهره مند شوند . « حین » : زمان . روزگار . در اینجا مراد قیامت است .

سوره بقره آیه 37

متن آیه :

فَتَلَقَىٰ آدَمُ مِن رَّبِّهِ كَلِمَاتٍ فَتَابَ عَلَيْهِ إِنَّهُ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

سپس آدم از پروردگار خود کلماتی را دریافت داشت (و با گفتن آنها توبه کرد) و خداوند توبه او را پذیرفت . خداوند بسیار توبه پذیر و مهربان است .

توضیحات :

« تَلَقَّى » : دریافت داشت . پیاموخت . « كَلِمَاتٍ » : سخنانی که در (اعراف / 23) آمده است . « تَابَ عَلَيْهِ » : توبه اش را پذیرفت و او را بخشید . « التَّوَّابُ » : بسیار توبه پذیر .

سوره بقره آیه 38

متن آیه :

فَلَمَّا اهْبِطُوا مِنْهَا جَمِيعًا فَأَمَّا يَا تِيزِي نَكُم مِّنِّي هَدَىٰ فَمَنْ تَبِعَ هُدَايَ فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه :

گفتمیم: همگی از آنجا (به زمین) فرود آئید و چنانچه هدايتي از طرف من براي شما آمد (که حتماً هم خواهد آمد) کسانی که از من پیروي کنند، نه ترسي بر آنان خواهد بود و نه غمگين خواهند شد.

توضیحات :

« إِمَّا » : اگر که . مرکب از (اِنْ) شرطیه و (مَا) ي تأکید است که آن را مسلطه نیز می نامند . « يَا تَيْنَ » : بیگمان می آید . « تَبِعَ » : پیروي کرد .

سوره بقره آیه 39

متن آیه :

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

و کسانی که کافر شوند و آیه های ما را تکذیب کنند (و نادیده گیرند) اهل دوزخند و همیشه در آنجا خواهند ماند .

توضیحات :

« آيَاتِ » : آیه های خواندنی کتابهای آسمانی ، و نشانه های دیدنی کتاب جهانی .

سوره بقره آیه 40

متن آیه :

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَوْفُوا بِعَهْدِي أَوْفٍ يَعْلَمُكُمْ وَإِيَّايَ قَارَهُبُونَ

ترجمه :

ای بنی اسرائیل ! به یاد آورید نعمتی را که بر شما ارزانی داشته ام (با اندیشیدن درباره آن و ادای شکر لازم) ، و به پیمان من (که ایمان و کردار نیک و باور به پیغمبرانی است که بعد از موسی آمده اند) وفا کنید تا به پیمان شما (که پاداش نیکو و بهشت برین است) وفا کنم ، و تنها از من بترسید (نه از کس دیگری) .

توضیحات :

« يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ » : پسران اسرائیل . اسرائیل لقب یعقوب است . « وَأَوْفُوا » : به تمام و کمال وفا کنید . « أَوْفٍ » : وفا می کنم . « وَإِيَّايَ » : از من . « قَارَهُبُونَ » : از من بترسید . یاء ضمیر حذف شده و در اصل (إِرْهَبُونِي) است .

سوره بقره آیه 41

متن آیه :

وَأْمِنُوا بِمَا أُنزِلَتْ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ وَلَا يَأْتِي تَمَنًّا قَلِيلًا وَإِيَّايَ فَاتَّقُونِ

ترجمه:

و ایمان آورید به آنچه فرو فرستاده‌ام (که قرآن است) و تصدیق کننده چیزی است که در پیش شما است (و آن کتابهای آسمانی و توحید و عبادت خدا و دادگری در میان مردم است) ، و نخستین کافران به آن نپاشید (به جای این که نخستین مؤمنان به آن باشید) ، و آیه‌های مرا به بهای ناچیز مغروشید (و آنها را پشت گوش نیندازید ، تا در برابر آن ، بهای ناچیز دنیا را دریافت دارید) و تنها از من بترسید (و راه مراد را پیش گیرید و از عذاب من بپرهیزید) .

توضیحات:

« مَا أُنزِلَتْ » : آنچه فرستاده‌ام . مراد قرآن است . « مُصَدِّقًا » : تصدیق کننده . حال (مَا) یا ضمیر (ه) محذوف بعد از فعل (أُنزِلَتْ) است (نگا : آل عمران / 53) . « لَا تَشْتَرُوا » : مغروشید . مراد این است که عوض نکنید . « ثَمَنًا » : پول . بها .

سوره بقره آیه 42

متن آیه:

وَلَا تَلَيْسُوا الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُوا الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه:

و حق را (که از جانب خدا فرو فرستاده شده است) با باطل (که خودتان آن را به هم بافته‌اید) نیامی‌زید ، و حق را (که از جمله آن صدق محمد است) پنهان نکنید . و حال آن که می‌دانید (پیغمبری او ، راست است) .

توضیحات:

« لَا تَلَيْسُوا » : آمیخته نکنید . می‌آمی‌زید (نگا : بقره / 79 ، آل عمران / 78) . « تَكْتُمُوا » : این فعل عطف بر (لَا تَلَيْسُوا) و مجزوم است . « وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ » : حال آن که می‌دانید . و او آن ، حالیه است .

سوره بقره آیه 43

متن آیه:

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ

ترجمه:

و نماز را برپا دارید و زکات را بپردازید و با نمازگزاران (به صورت جماعت) نماز بخوانید .

توضیحات:

« أَقِيمُوا » : برپا دارید . چنان که باید بخوانید . « ارْكَعُوا » : به رکوع روید . به رکوع و سجود روید . فرو تنانه کرنش برید و خم شوید . « الرَّاكِعِينَ » : به رکوع‌روندگان . متواضعان . « ارْكَعُوا مَعَ الرَّاكِعِينَ » : به همراه خاشعان در برابر اوامر خدا خشوع کنید (نگا : مائده / 55) .

سوره بقره آیه 44

متن آیه :
 أَتَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبِرِّ وَتَنْسَوْنَ أَنْفُسَكُمْ وَأَنْتُمْ تَتْلُونَ الْكِتَابَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

ترجمه :

آیا مردم را به نیکوکاری فرمان می‌دهید (و از ایشان می‌خواهید که بیشتر به طاعت و نیکوییها بپردازند و از گناهان دست بردارند) و خود را فراموش می‌کنید (و به آنچه به دیگران می‌گوئید ، خودتان عمل نمی‌کنید ؟) درحالی که شما کتاب می‌خواهید (و تورات را در اختیار دارید و در آن تهدید خدا را درباره آن که کردارش مخالف گرفتار است ، مطالعه می‌کنید ؟) . آیا نمی‌فهمید (و عقل ندارید تا شما را از این کردار زشت بازدارد ؟) .

توضیحات :

« الْبِرِّ » : خیر و خوبی . هر آنچه در آن خوبی باشد (نگا : بقره / 177) .
 « تَنْسَوْنَ » : فراموش می‌کنید . « لا تَعْقِلُونَ » : نمی‌فهمید (نگا : بقره / 73 ، عنکبوت / 43) .

سوره بقره آیه 45

متن آیه :
 وَأَسْتَوْيُنُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ وَإِنَّهَا لَكَبِيرَةٌ إِلَّا عَلَى الْخَاشِعِينَ

ترجمه :

و از شدت کپیایی (و واداشتن نفس بر آنچه دوست ندارد ، از جمله روزه) و نماز (که دل را پاکیزه و انسان را از گناهان و پلیدیها به دور می‌دارد) یاری جوئید ، و نماز سخت دشوار و گران است مگر برای فروتنان (دوستان طاعت و عبادت) .

توضیحات :

« أَسْتَوْيُنُوا » : یاری جوئید . مدد بطلبید . « إِنَّهَا » : این که آن . مرجع ضمیر (ها) واژه (الصَّلَاةِ) است . « كَبِيرَةٌ » : سخت . سنگین .

سوره بقره آیه 46

متن آیه :
 الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَأَنَّهُمْ إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

ترجمه :

آن کسانی که به یقین می‌دانند خدای خویش را (پس از دوباره زنده شدن) ملاقات خواهند کرد ، و این که ایشان به سوی او باز خواهند گشت (تا حساب و کتاب پس بدهند و پاداش و پادافره خود را دریافت دارند) .

توضیحات :

« يٰٓظُنُّوْنَ » : گمان می‌برند . در اینجا به معنی یقین دارند (نگا : بقره / 249 ، حاقه / 20) . « ملاقوا » : ملاقات کنندگان .

سوره بقره آیه 47

متن آیه :

يٰٓاِبْنِيٓ اِسْرٰٓءِٕلَ اذْكُرُوْا نِعْمَتِيَ الَّتِيْ اَنْعَمْتُ عَلٰٓيْكُمْ وَاَنْتُمْ قَضٰٓتُمْ عَلٰٓى الْعٰلَمِيْنَ

ترجمه :

ای بنی اسرائیل ! به یاد آورید نعمت مرا که بر شما ارزانی داشتم ، و این که من شما را (از نظر نعمتهای گوناگون) بر جهانیان برتری دادم .

توضیحات :

« قَضٰٓتُمْ » : فضیلت و نعمت افزو نتان بخشیدم . در اینجا تفضیل پدران به حساب پسران گرفته شده است ؛ زیرا که افتخار آباء مایه افتخار ابناء است . اما افتخار آباء یهودیان در تمسک به فضائل و ترک ذائل و استقامت بر راستی خداشناسی بوده است . اگر ابناء یهودیان نیز چنین باشند ، استحقاق تفضیل را دارند . ولی در صورت انحراف از راه خدا و ترک روش انبیاء ، هر کس دیگری می‌تواند بالاتر و برتر از ایشان باشد . « الْعٰلَمِيْنَ » : جهانیان . مراد اهل زمان معاصر پدرانشان است . چه آنان اهل کتاب بوده و پیغمبران زیادی از میانشان برانگیخته شده بودند ، و همسایگانشان بت پرست بوده و در کفر و ضلالت بسر می بردند .

سوره بقره آیه 48

متن آیه :

وَاَتَقُوْا يَوْمًا لَّا تَجْزِيْ نَفْسٍ عَن نَّفْسٍ شَيْئًا وَّلَا يُقْبَلُ مِنْهَا شَفَاعَةٌ وَّلَا يُوْخَذُ مِنْهَا عَدْلٌ وَّلَا هُمْ يُنصَرُونَ

ترجمه :

و بترسید از روزی که (در آن به حساب همگان رسیدگی می‌شود و) از دست کسی برای کس دیگری ، چیزی ساخته نیست ، و از او میان‌چیگری پذیرفته نمی‌گردد ، و از کسی بلاگردان و جایگزین قبول نمی‌شود ، و کسی به یاری کسی بر نمی‌خیزد و هم‌دیگر را نمی‌توانند کمک کنند .

توضیحات :

« يَوْمًا » : روزی . مفعول به فعل (اتَّقُوا) است . « لَّا تَجْزِيْ . . . عَن » : بر عهده نمی‌گیرد و به جای او اداء نمی‌کند (نگا : بقره / 123) . « شَفَاعَةٌ » : میان‌چیگری . « عَدْلٌ » : فدیة . بدل . تاوان . همتا . قیمت .

سوره بقره آیه 49

متن آیه :

وَإِذْ نَجَّيْنَاكُمْ مِنَ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ بِسُوءِ الْعَذَابِ يُذَبِّحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَظِيمٍ

ترجمه:

و (به یاد آورید) آن گاه را که شما را از دست فرعون و فرعونیان رها ساختیم ، آنان که بدترین شکنجه‌ها را به شما می‌رسانیدند . پس رانتهان را سرمی بریدند (از ترس این که نکند کسی از میان آنان برخیزد و سلطنت و قدرت را از دست فرعون خارج سازد) و زنانتهان را زنده می‌گذاشتند (تا به خدمت آنان کمر بندند) ، و در این (شکنجه و تهدید به نابودی) آزمایش بزرگی از جانب خدا ، برایتهان بود .

توضیحات :

« نَجَّيْنَا » : رها نمودیم . « يَسُومُونَكُمْ » : بر سیرتهان می‌آورند . به شما می‌رسانند . برایتهان می‌خواهند . « يَسْتَحْيُونَ » : زنده باقی می‌گذارند . « بَلَاءٌ » : آزمایش . آزمون (نگا : اعراف / 168 ، انبیاء / 35) .

سوره بقره آیه 50

متن آیه :

وَإِذْ قَرَفْنَا بِكُمْ الْبَحْرَ فَأَنْجَيْنَاكُمْ وَأَغْرَقْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ

ترجمه:

و (به یاد آورید) آن گاه را که به خاطر شما و برای شما دریا را از هم شکافتیم (و میان آب آن ، فاصله انداختیم تا از آنجا عبور کنید) و شما را رها نمودیم و خاندان فرعون را (در جلو دیدگانتان) غرق کردیم و شما می‌نگریستید (و می‌دیدید که بعد از بیرون رفتنتهان ، دریا چگونه بر آنان بهم می‌آید) .

توضیحات :

« قَرَفْنَا » : فاصله انداختیم . از هم شکافتیم . « بِكُمْ » : برای شما و به خاطر شما . حرف باء در آن به منزله لام تعلیل است .

سوره بقره آیه 51

متن آیه :

وَإِذْ وَعَدْنَا مُوسَىٰ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِن بَعْدِهِ وَأَنْتُمْ ظَالِمُونَ

ترجمه:

و (به یاد آورید) آن گاه را که با موسی چهل شب (و روز) وعده گذاشتیم (که به مناجات پردازد . هنگامی که به میعادگاه رفت و راز و نیاز به پایان رسید ، و برگشت ، دید که منحرف گشته‌اید و) پس از او گوساله پرستی پیش گرفته‌اید ، (گوساله‌ای که سامری آن را ساخته بود و معبودتهان کرده بود) و بر خود ستمگر شده‌اید (چون برای خدا شریک و

ان باز ساخته اید) .

توضیحات :

« وَأَعَدْنَا » : وعده دادیم . « إِتَّخَذْتُمْ » : گرفتید . این فعل گاهی به دو مفعول نیاز دارد و گاهی به یکی اکتفاء می کند . در اینجا مفعول دوم مجذوف است که (إِلَهًا) یا (مَعْبُودًا) است . تقدیر چنین است : إِتَّخَذْتُمُ الْعِجَلَ إِلَهًا . « الْعِجَلَ » : گوساله .

سوره بقره آیه 52

متن آیه :

ثُمَّ عَفَوْنَا عَنْكُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

سپس از شما در گذشتیم و بعد از آن (توبه کردید و شما را آمرزیدیم) شاید سپاسگزاری کنید (و در برابر عفو و فضل خدا ، تنها به عبادت او بپردازید) .

توضیحات :

« عَفَوْنَا » : عفو کردیم . گذشت نمودیم .

سوره بقره آیه 53

متن آیه :

وَإِذْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَالْفُرْقَانَ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

ترجمه :

(و به یاد آورید) آن گاه را که به موسی کتاب (تورات) عطاء کردیم که جدائی انداز (حق و باطل ، و حلال و حرام) است ، تا این که راه یابید (به نور آن ، و با اندیشه ژرف ، هدایت را از ضلالت باز شناسید) .

توضیحات :

« آتَيْنَا » : دادیم . « الْكِتَابَ » : مراد تورات است . « الْفُرْقَانَ » : جدا کننده حق از باطل ، و حلال از حرام . مصدر ثلاثی مجرد است و در معنی اسم فاعل ، یعنی : فارق به کار رفته است . فرقان صفت (الْكِتَابَ) است . یعنی عطف صفت بر موصوف شده است . شاید هم مراد از فرقان معجزاتی است که جداسازنده ادعای راستین از ادعای دروغین است . یا این که مراد شرعی است که جدا کننده حلال از حرام است . در این صورت ، عطف (الْفُرْقَانَ) بر (الْكِتَابَ) از قبیل عطف خاص بر عام است .

سوره بقره آیه 54

متن آیه :

وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِنِّكُمْ ظَلَمْتُمْ أَنفُسَكُمْ يَا تُجَاهِلُونَ إِنِّكُمْ كَانُوا عَلَىٰ سَبِيلٍ خَالِفٍ لِّمَا أَنزَلْنَا فِيهِ آيَاتٍ بَارِئَاتٍ لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ

ترجمه :

و (به یاد آورید) آن گاه را که موسی به قوم خود گفت : ای قوم من ! شما با پرستیدن گوساله ، بر خود ستم کرده اید ، پس به سوی آفریدگار خویش برگردید و توبه کنید . بدین گونه که نفس (سرکش) خود را بکشید (و جان تازه و پاکی را به کالبد خویش بدمید) و این در پیشگاه آفریدگارتان برای شما بهتر است . (و چون چنین کردید ، لطف خدا شما را در برگرفت) و توبه شما را پذیرفت . چه او بسیار توبه پذیر و مهربان است .

توضیحات :

« بَارئ » : آفریننده . هستی بخش . « أَفْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ » : نفسهای خود را با زدودن شهوات مهار کنید و آنها را پاکیزه دارید . بیگناهان شما ، گناهکاران شما را بکشند .

سوره بقره آیه 55

متن آیه :
وَإِذِ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نَصْأَعِقَهُ وَالصَّاعِقَةُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ
تُؤْمِنَ لَكَ حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْكُمُ

ترجمه :

و (به یاد آورید) آن گاه را که گفتید : ای موسی ! هرگز به تو ایمان نخواهیم آورد ، مگر آن که خدا را آشکارا ببینیم . پس صاعقه آسمانی شما را فرا گرفت ، در حالی که می دیدید (که به سبب سرکشی و درخواست ناروا ، به چه مصیبت بزرگی دچار آمده اید) .

توضیحات :

« جَهْرَةً » : آشکارا . عیان . جَهْرَةً صفت مصدر محذوفی است و تقدیر آن چنین است : حَتَّىٰ نَرَىٰ اللَّهَ رُؤْيَةً جَهْرَةً .

سوره بقره آیه 56

متن آیه :
ثُمَّ بَعَثْنَاكُمْ مِنْ بَعْدِ مَوْتِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

سپس بعد از مرگ (نفس سرکش) ، شما را برانگیختیم و (بیداری بخشدیم) تا این که سپاسگزاری کنید .

توضیحات :

« بَعَثْنَاكُمْ » : شما را بیدار و هوشیار کردیم . شما را زنده کردیم . « مَوْتٍ » : غفلت و جهالت . مرگ .

سوره بقره آیه 57

متن آیه :
وَمَا لَنَا عَلَیْكُمْ الْغَمَامَ وَ أَنْزَلْنَا عَلَیْكُمْ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوى كَلُوا مِنْ طَیِّبَاتِ مَا

رَزَ فَنَّاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

ترجمه :

و (از جمله نیکبختانی که در حق شما روا داشتیم ، این که) ابر را چون سایه بانی ، بالای سرتان نگاه داشتیم و برای شما ترنجبین و بلدرچین فرستادیم (و گفتیم :) از چیزهای پاکیزه بخورید که روزی شما کرده ایم . (ولی ایشان کفران نعمت کردند و ناسپاسی ورزیدند) و بر ما ستم نکردند ، بلکه بر خود ستم نمودند .

توضیحات :

« ظَلَمْنَا » : سایه بان کردیم . « الْغَمَامَ » : ابر . « الْمَنَّ » : ترنجبین . گزنه گبین . « السَّلَوِيَا » : پرنده بلدرچین . سمانی .

سوره بقره آیه 58

متن آیه :

وَإِذْ قُلْنَا ادْخُلُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَاَدْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا حِطَّةً نَغْفِرْ لَكُمْ خَطَايَاكُمْ وَسَدِّدْ زَيْدَ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

و (به یاد آورید) آن گاه را که گفتیم : به این شهر (بزرگی که پیغمبرتان موسی برایتان نام برده است) وارد شوید و هرگونه که می خواهید و هر چه که لازم دارید فراوان و آسوده بخورید و از دروازه (آن شهر) با خشوع و خضوع وارد شوید و بگوئید : خدایا ! از گناهان ما درگذر ، تا گناهان شما را بیامرزیم . ما به نیکوکاران (از عفو و مغفرت) فزونتر می بخشیم .

توضیحات :

« الْقَرْيَةَ » : شهر . برخی آن را بیت المقدس ، و برخی اریحا می دانند . ولی قرآن نام شهر را مشخص نغرموده است . « حَيْثُ » : هرگونه . هر جا . « رَغَدًا » : فراوان . گوارا و پاکیزه . حال مصدر محذوفی است که تقدیر آن چنین است : أَكَلًا رَغَدًا . « سُجَّدًا » : فروتنانه . جمع ساجد ، حال ضمیر (و) در (ادْخُلُوا) است . « حِطَّةً » : زدودن . برطرف کردن . مرفوع است چون خبر مبتدای محذوف است . تقدیر چنین است : مَسَأَلْتَنَا حِطَّةً . یعنی : درخواست ما اسقاط خطایا و زدودن گناهان است .

سوره بقره آیه 59

متن آیه :

قَبِدَلِ الَّذِينَ ظَلَمُوا قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ وَأَنْزَلْنَا عَلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا رِجْزًا مِنَ السَّمَاءِ يَمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

ترجمه :

سپس ستمگران (از فرمان خدایشان سرپیچی کردند) و گفتاری را که به آنان گفته بودیم دیگر کردند و دیگرگون گفتند . پس در برابر سرپیچی و تمردشان ، از آسمان بر آنان عذابی نازل کردیم .

توضیحات :

« غیر » : منصوب به نزع خافض است . یا این که مفعول دوم فعل (بَدَل) است . « رَجْزاً » : عذاب . عقوبت . « يَمَا » : بدان سبب که .

سوره بقره آیه 60

متن آیه :
وَإِذْ اسْتَسْقَىٰ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ فَقُلْنَا اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْفَجَرَتْ مِنْهُ
إِثْنَيْتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَّشْرَبَهُمْ كُلُوا وَاشْرَبُوا مِن رِّزْقِ اللَّهِ وَلَا
تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مَغْسِرِينَ

ترجمه :

و (به یاد آورید) هنگامی را که موسی برای قوم خود طلب آب کرد (و وقتی که در بیابان ، تشنگی بر همگان چیره شده بود) . پس گفتیم : عصای خویش را بر سنگ بزن . آن گاه دوازده چشمه از سنگ جوشیدن گرفت . هر تیره ای از مردم ، آبشخور خود را دانست (و بدیشان گفتم :) از روزی خدا بخورید و بنوشید و تپاهکارانه در زمین به لاف و گزاف و تجاوز و تعدی نپردازید .

توضیحات :

« اسْتَسْقَىٰ » : آب خواست . « عَيْنًا » : چشمه . « أُنَاسٍ » : مردم . « مَشْرَبًا » : آبشخور . « لَا تَعْتُوا » : تپاهي نکنید . در فساد زیاده روی نکنید . « مَغْسِرِينَ » : فساد پیشگان . تپاهکاران . حال مؤکده ضمیر (و) در (لَا تَعْتُوا) است . « لَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مَغْسِرِينَ » : منظور نهی از غوطه ور شدن در فساد است ، و الا هر فسادی ناپسند است . همان گونه که هر ربائی حرام و زشت است ، ولی به همین شیوه خداوند فرموده است : لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً .

سوره بقره آیه 61

متن آیه :
وَإِذْ قُلْتُمْ يَا مُوسَىٰ لَنْ نَصْبِرَ عَلَىٰ طَعَامٍ وَاحِدٍ فَادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُخْرِجْ لَنَا مِمَّا
تَنْبِتِ الْأَرْضُ مِنْ بَقْلِهَا وَقِثَآئِهَا وَفُومِهَا وَعَدَسِيهَا وَبَصِلَهَا قَالَ أَرَأَيْتُمْ يَتبدلونَ
الَّذِي هُوَ أَدْنَىٰ بِالْأَيْدِي هُوَ خَيْرٌ أَلْهَيْطُوا مِصْرًا فَإِنَّ لَكُمْ مَّا سَأَلْتُمْ وَضُرِبَتْ
عَلَيْهِمُ الذَّلِيلَةُ وَالْمَسْكَنَةُ وَبِأُفْوَاهِهِمْ يُغَضَّبُونَ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا
يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الَّذِينَ يَدِينُونَ بِحَقِّ الْحَقِّ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا
يَعْتَدُونَ

ترجمه :

و (به یاد آورید) آن گاه را که گفتید : ای موسی ! ما بر یک خوراک (ترنجبین و بلدرچین) شکیبائی نداریم . از خدای خود بخواه که برای ما آنچه را زمین از سبزی و خیار و گندم و سیر و عدس و پیاز می رویاند ، بیرون آورد . موسی گفت : آیا بر آنید که چیز پست تر را جانشین چیز بهتر سازید ؟ پس (از سرزمین سیناء) به شهری (از شهرها) فرود آید که در آنجا آنچه را خواسته اید خواهید یافت ، و)

به سبب این غرور و سرمستی و سرکشی (گرفتار خواری و تنگدستی شدند و در خور خشم خدا گردیدند. این هم بدان علت بود که به آیات خدا بی باور شدند و پیغمبران را بدون سبب و تنها به انگیزه مخالفت با حق می کشیدند. این (تکفیر آیات و کشتن پیامبران، بر اثر تکرار گناهان و غرق شدن در معاصی بود که بدیشان جرأت داده بود که) سرکشی کنند و به تجاوز و تعدی دست یازند.

توضیحات :

« أَدْعُ » : فراخوان . « بَقُلْ » : سبزیجات . از قبیل : زعناع و کرفس و تره . « وَ نِثَاءً » : خیار . خیار چنبر . « فُومٌ » : سیر . « بَصَلٌ » : پیاز . « أَدْنِيَا » : نا چیر . « خَيْرٌ » : خوب . « مِصْرًا » : شهری . « الْمَيْدَانَةُ » : خواری و بیچارگی . « بَأْءُوا » : برگشتند . « بَأْءُوا يَغْضِبُ مِنَ اللَّهِ » : خشم خدا را با خود آوردند . مورد خشم خدا قرار گرفتند . « عَصَا » : سر پیچی کردند .

سوره بقره آیه 62

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالْبَنِيَّانَ وَالصَّالِيَةَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ
الْآخِرِ وَعَمِلُوا صَالِحًا فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه :

کسانی که ایمان داشتند (پیش از این به پیغمبران، و آنان که به محمد باور دارند) و یهودیان، و مسیحیان، و ستاره پرستان و فرشته پرستان، هر که به خدا و روز قیامت ایمان داشته و کردار نیک انجام داده باشد، چنین افرادی پاداششان در پیشگاه خدا محفوظ بوده و ترسی بر آنان نیست و غم و اندوهی بدیشان دست نخواهد داد.

توضیحات :

« الَّذِينَ هَادُوا » : کسانی که یهودی شده اند . مراد یهودیان و پیروان موسی است . « الْبَنِيَّانَ » : مسیحیان . « الصَّالِيَةَ » : ستاره پرستان . خورشید پرستان . آنان که از هر دین و آئینی قسمتی را برگرفته اند . این آیه بیانگر رستگاری همه این گروهها نیست . بلکه می رساند که ایمان در انحصار نژاد و گروه خاصی نمی باشد . هر که دین اسلام را بپذیرد و اوامر و نواهی آن را مراعات دارد، اهل نجات است (نگا : نساء / 150 و 151 ، انفال / 38 ، بینه / 6) . پس از بعثت رسول اکرم (ص) انسانها را می توان به چهار گروه تقسیم کرد . سه گروه اهل نجات و رستگاری هستند، و آنان عبارتند از : 1- کسانی که در گوشه و کنار جهان زندگی می کنند و اصلاً بدانان ندای دعوت اسلام نمی رسد . 2- کسانی که بدانان ندای دعوت اسلام می رسد ولی به صورت ناقص و غیر قانع کننده، و خودشان هم اهل تحقیق و پژوهش نیستند . 3- کسانی که ندای دعوت اسلام بدیشان می رسد و آن را می پذیرند و در پندار و گفتار و کردار برابر قوانین اسلام زندگی را سپری می کنند . گروه چهارم که نجات پیدا نمی کنند و به دوزخ درمی افتند کسانی هستند که ندای دعوت اسلام را می شنوند و قانع هم می گردند ولی حاضر به پذیرش اسلام نمی شوند . . .

سوره بقره آیه 63

متن آیه :
وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ
وَأَذْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

ترجمه :

و (به یاد آورید) آن زمان را که از شما پیمان گرفتیم (که بدانچه در تورات است ، عمل کنید) و کوه طور را بالای سدرتان نگاه داشتیم (و به شما گفتیم :) محکم بگیرید آنچه را به شما داده ایم (که تورات است) و در عمل بدان جدی باشید و آنچه را در آن است بررسی کنید و در مد نظر بگیرید تا پرهیزگار شوید (و خویشتان را با مواظبت احکام و دستورات آن ، از عذاب به دور دارید) .

توضیحات :

« رَفَعْنَا » : بلند کردیم . « الطُّورَ » : اسم کوهی است که موسی بالای آن با خدا مناجات کرد . « خُذُوا مَا . . . » : در اینجا حذف قول شده است ، و تقدیر چنین است : قُلْنَا لَهُمْ خُذُوا مَا . . . ، این شیوه در کلام عرب فراوان است (نگا : زمر / 3 ، فرقان / 41) .

سوره بقره آیه 64

متن آیه :
ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ مِّنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَكُنْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

ترجمه :

سپس شما ، بعد از همه اینها ، (از طاعت و عبادت) روگردان شدید ، و اگر لطف خدا و رحمت او شامل شما نمی شد (و به شما مهلت نمی داد و عذاب را به تأخیر نمی انداخت) جزو زیان باران می بودید .

توضیحات :

« تَوَلَّيْتُمْ » : روی گردانید . پشت کردید .

سوره بقره آیه 65

متن آیه :
وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ الَّذِينَ اعْتَدَوْا مِنْكُمْ فِي السَّبْتِ فَقُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

ترجمه :

شما بیگمان دانسته اید (خیر و سرگذشت) آنان را که از شما در روز شنبه (از حدود الهی) تجاوز کردند . پس بدیشان گفتیم : به بوزینگان رانده شده تبدیل شوید .

توضیحات :

« إِعْتَدَوْا » : تجاوز کردند . « السَّبْتِ » : شنبه . « قِرَدَةً » : جمع قرد ،

میم و نهها . بوزینهها . « خَاسِرِينَ » : رانده شدگان و مطرودان بسان سگان . خدا متجا و زین را از رحمت خود به دورداشت و آنان را خوار و پست نمود ، به گونه ای که مردم از همنشینی ایشان گریزان شدند و آنان را همچون بوزینگان از اجتماع انسانی خود طرد کردند .

سوره بقره آیه 66

متن آیه :
فَجَعَلْنَاهَا نَكَالًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهَا وَمَا خَلْفَهَا وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

ترجمه :

پس آن (عقوبت) را عبرتی برای معاصران واقعه و آیندگان کردیم ، و پندی برای پرهیزگاران نمودیم .

توضیحات :

« جَعَلْنَاهَا » : آن را گردانیدیم ، مرجع ضمیر (هَا) حال ، کَیْنُ وَنَهٌ ، صَيْرُورَةٌ ، مَسْخَةٌ ، و یا قِرْدَةٌ است . « نَكَالًا » : عبرت . پند و اندرز . « مَا بَيْنَ يَدَيْهَا » : « : مراد معاصران ایشان است . « مَا خَلْفَهَا » : مراد آیندگان است .

سوره بقره آیه 67

متن آیه :
وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَذَبَحُوا بَقَرَةً قَالُوا أَتَتَّخِذُنَا هُزُوءًا قَالِ أَعِزُّ بِاللَّهِ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

ترجمه :

و (به یاد آورید) آن هنگامی را که موسی به قوم خود (که در میانشان قتلی رخ داده بود و قاتل شناخته نمی شد) گفت : خدا به شما دستور می دهد که گاوی را سر ببرید (تا کلید شناخت قتل شود . ولی ایشان این کار را عجیب پنداشتند و) گفتند : آیا ما را مسخره می کنی ؟ گفت : به خدا پناه می برم از این که جزو نادانان باشم (و مردم را ریش خند نمایم و به مسخره گیرم) .

توضیحات :

« بَقَرَةٌ » : گاو . بقره ، واحد بَقَرٍ است که اسم جنس است (نگا : بقره / 70) . « هُزُوءًا » : سخریه . با زیچه . مصدر و به معنی اسم مفعول ، یعنی مَهْزُوءٌ است . ما نند خَلَقَ به معنی مَخْلُوقٌ (نگا : لقمان / 11) و صید به معنی مَصِيدٌ (نگا : مائده / 94 و 95) .

سوره بقره آیه 68

متن آیه :
قَالُوا ادْعِ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا فَارِضٌ وَلَا يَكْرَعُونَ بَيْنَ ذَلِكَ فَاَفْعَلُوا مَا تُؤْمَرُونَ

ترجمه :

گفتند : از خدای خود بخواه که برایمان روشن کند چه گاوی (مورد نظر)

است ؟ گفت : (پروردگار جها نیان به من خیر داده و) می گوید : آن ، گاوی است نه پیرو نه جوان ، بلکه میانه سالی است میان این دو . پس آنچه به شما فرمان داده شده است انجام دهید .

توضیحات :

« قَارِضٌ » : پیر . کهنسال . سالخورده . « یَکْرُ » : خردسال . نورسیده . « عَوَانٌ » : میانه سال . وسط . « بَیِّنَ ذَلِکَ » : میان آن چیزی که ذکر شد .

سوره بقره آیه 69

متن آیه :

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا لَوْنُهَا قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ صَفْرَاءٌ فَاقِعٌ لَوْنُهَا تَسُرُّ النَّاظِرِينَ

ترجمه :

گفتند : از خدای خود بخواه که برایمان بیان دارد ، رنگ آن چگونه است ؟ گفت : (پروردگار جها نیان به من خیر داده و) می گوید : آن گاو ، گاو زرد پررنگی است که نگاه کنندگان (بدو) را شادمانی می بخشد .

توضیحات :

« صَفْرَاءٌ » : زرد رنگ . « فَاقِعٌ » : خوشرنگ . « لَوْنٌ » : رنگ . مرفوع است چون فاعل (فَاقِعٌ) است . « تَسُرُّ » : شاد می کند . مسرور می سازد .

سوره بقره آیه 70

متن آیه :

قَالُوا ادْعُ لَنَا رَبَّكَ يُبَيِّنْ لَنَا مَا هِيَ إِنَّ الْبَقَرَ تَشَابَهُ عَلَيْنَا وَإِنَّا إِن شَاءَ اللَّهُ لَمُهْتَدُونَ

ترجمه :

گفتند : خدایت را برایمان فراخوان تا بر ما روشن کند چگونه گاوی است . به راستی این گاو بر ما مشتبه است (و ناشناخته مانده است) و ما اگر خدا خواسته باشد راه خواهیم برد (به سوی گاوی که باید سر ببریم و آن را خواهیم شناخت) .

توضیحات :

« تَشَابَهُ » : مشتبه شده است . همگون شده و بهم آمیخته است .

سوره بقره آیه 71

متن آیه :

قَالَ إِنَّهُ يَقُولُ إِنَّهَا بَقَرَةٌ لَّا ذَلُولٌ تُثِيرُ الْأَرْضَ وَلَا تَسْقِي الْحَرْثَ مُسَلَّمَةٌ لَّا شِيَةَ فِيهَا قَالُوا الْآنَ جِئْتَ بِالْحَقِّ فَذَبِّحُوهَا وَمَا كَادُوا يَفْعَلُونَ

ترجمه :

گفت : خدا می فرماید که آن ، گاوی است که هنوز به کار گرفته نشده است و رام نگشته است تا بتواند زمین را شیار کند و زراعت را آبیاری

نماید . از هر عیبی پاک و رنگش یکدست و بدون لکه است . گفتند : اینک حق مطلب را اداء کردی . پس گاورا سر بریدند ، گرچه نزدیک بود که چنین نکنند .

توضیحات :

« ذَلُولٌ » : رام . کار کشته . « تُثِيرُ » : زیر و رومی کند . « الْحَرَثَ » : کشت و زرع . « مُسَلِّمَةٌ » : سالم . بی عیب . « شَيْبَةٌ » : رنگ مخالف . از ماده (وشي) . « مَا كَادُوا يَفْعَلُونَ » : نزدیک بود که چنین کاری نکنند .

سوره بقره آیه 72

متن آیه :

وَإِذْ قَتَلْتُمْ نَفْسًا فَادَّارَأْتُمْ فِيهَا وَاللَّهُ مُخْرِجٌ مَا كُنْتُمْ تَكْتُمُونَ

ترجمه :

و (به یاد بیاورید) آن گاه را که کسی را کشتید و درباره آن به نزاع برخاستید و یکدیگر را بدان متهم کردید ، و خدا حقیقت امر را میدانست و آنچه را که پنهان می کردید ، آشکار و نمایان می نمود .

توضیحات :

« إِدَارَأْتُمْ » : کشمکش کردید . اختلاف ورزیدید . گناه را از خود دور و به گردن دیگری انداختید . فعل ماضی باب تفاعل است و اصل آن (تَدَارَأْتُمْ) از ماده (درء) به معنی دفع است . « مُخْرِجٌ » : بیرون آورنده . آشکار کننده .

سوره بقره آیه 73

متن آیه :

فَقَلْنَا اضْرِبُوهُ بِبَعْضِهَا كَذَلِكَ يُخَيِّبُ اللَّهُ الْمُوتَى وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

ترجمه :

پس گفتیم : پاره ای از آن (قربانی) را به آن (کشته) بزنید . (و این کار را کردید و خدا کشته را زنده کرد) . خداوند مردگان را (در روز قیامت) چنین زنده می کند و دلایل (قدرت) خود را به شما می نمایاند تا این که دریا بید (حقیقت و اسرار شریعت را) .

توضیحات :

« بَعْضٌ » : بخش . برخ . تکه . « كَذَلِكَ » : آن چنان . بدین منوال . « الْمَوْتَى » : مردگان . « آيَاتِهِ » : نشانه ها و دلایل خود .

سوره بقره آیه 74

متن آیه :

ثُمَّ قَسَتْ قُلُوبُكُمْ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَهِيَ كَالْحِجَارَةِ أَوْ أَشَدُّ قَسْوَةً وَإِنْ مِنَ الْحِجَارَةِ لَمَا يَتَفَجَّرُ مِنْهُ الْأَنْهَارُ وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَشَقَّقُ وَيَخْرُجُ مِنْهُ الْمَاءُ وَإِنْ مِنْهَا لَمَا يَهِيْطُ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

خداوند (درباره صفات محمد) برای شما بیان کرده برای مسلمانان بازگو می کنید و از آن سخن می رانید ، تا (روز رستاخیز) در پیشگاه خدا بر شما حجت گیرند و علیه شما بدان استدلال کنند ؟ مگر نمی فهمید و عقل ندارید ؟

توضیحات :

« لَقُوا » : برخورد کردند . رسیدند . « خَلَا » : رفت . به خلوت نشست . « مَا فَتَحَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ » : آنچه خداوند در کتاب آسمانی تورات به شما آموخته است . « لِيُحَاجُّوكُمْ بِهِ » : تا با شما بستگی زند و آن را بر شما حجت گیرند .

سوره بقره آیه 77

متن آیه :

أُولَٰئِكَ يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

ترجمه :

آیا نمی دانند که آنچه را پنهان می کنند و آنچه را آشکار می سازند ، خدا همه را می داند ؟

توضیحات :

« يُسِرُّونَ » : پنهان و نهان می کنند . « يُعْلِنُونَ » : علنی و آشکار می کنند .

سوره بقره آیه 78

متن آیه :

وَمِنْهُمْ أُمِّيُونَ لَا يَعْلَمُونَ الْكِتَابَ إِلَّا أَمَّا بِيٍّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ

ترجمه :

و پاره ای از آنان افراد بیسوادی هستند که (از) کتاب (خدا تورات) جز (یک مشت خرافات و دروغهایی که احبارشان به هم بافته اند و با) آرزوهای (آنان سازگار است) نمی دانند ، و تنها به پندارهایشان دل بسته اند .

توضیحات :

« أُمِّيُونَ » : کسانی که نمی توانند بخوانند و بنویسند . بیسوادان . « الْكِتَابَ » : مراد تورات است . « أَمَّا بِيٍّ » : جمع اُمِّيَّة از ماده (مَنِيَا) آرزوهای ناروا و نادرست . دروغهایی به هم بافته (نگا : بقره / 111 ، نساء / 123 ، حدید / 14) . « إِنْ » : حرف نفی است .

سوره بقره آیه 79

متن آیه :

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ يَكْتُمُونَ الْكِتَابَ بِأَرْبَابِهِمْ ثُمَّ يَقُولُونَ هَذَا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ لَيْسَتْ بِهَا نَبَأٌ قَلِيلًا فَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا كَتَبَتْ أَيْدِيهِمْ وَوَيْلٌ لَهُمْ مِمَّا يَكْسِبُونَ

ترجمه :

وای بر کسان (از احمق) که کتاب را با دست خود می نویسند و آن گاه می گویند (به بیسوادان) : این (توراتی است که) از جانب خدا آمده است تا به بهای کمی آن (تحریف شده ها) را بفروشند ! وای بر آنان چه چیزهایی را با دست خود می نویسند ! و وای بر آنان چه چیزهایی را به چنگ می آورند ! (این گونه نوشته ها و کارها ، ایشان را به سوی هلاک و عذاب می کشاند) .

توضیحات :

« وَايَ » : وای بر ! مرگ بر ! « تَمَنَّا » : پول . بها .

سوره بقره آیه 80

متن آیه :

وَقَالُوا لَنْ نَمَسِّنَا إِلَى النَّارِ إِلَّا أَيَّامًا مَّعْدُودَةً قُلْ أَتَّخَذْتُمْ عِنْدَ اللَّهِ عَهْدًا فَلَنْ يَخْلِفَ اللَّهُ عَهْدَهُ أَمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

می گویند : (هر چند هم گناهکار باشیم) آتش جز چند روز معدودی گریبانگیرمان نمی گردد ! بگو : آیا از جانب خدا پیمان گرفته اید و (چون) خدا هرگز خلاف وعده اش عمل نمی نماید (اطمینان یافته اید) ؟ یا این که چیزی به خدا نسبت می دهید که از آن بی خبرید (و دروغی بیش نیست) ؟

توضیحات :

« لَنْ نَمَسِّنَا » : هرگز به ما نمی رسد . « أَيَّامًا مَّعْدُودَةً » : چند روز قابل شمار . مدت کمی .

سوره بقره آیه 81

متن آیه :

بَلَىٰ مَنْ كَسَبَ سَيِّئَةً وَأَحَاطَتْ بِهِ خَاطِئَةُهَا فَذُوقْهَا فَلَا كَفَّارَ لَهَا فِيهَا خَالِدًا

ترجمه :

آری ! هر کس مرتکب گناه شود ، و گناه (احساس و وجدان و سراسر وجود) او را احاطه کند ، این چنین افرادی یاران آتش بوده و جاودانه در آن خواهند ماند .

توضیحات :

« بَلَىٰ » : آری . حرف جواب است و برای ابطال نفی متقدم ، و افاده اثبات مفهوم بعد از خود می آید . « سَيِّئَةً » : زشت و قبیح . گناه . « خَاطِئَةُهَا » : بزه . گناهی که از روی قصد و عمد انجام پذیرد . « أَصْحَابُ النَّارِ » : دوزخیان .

سوره بقره آیه 82

متن آیه :
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

و کسانی که ایمان آورده اند و کردار پسندیده و افعال شایسته انجام داده اینان اهل بهشت بوده و جاودانه در آن خواهند ماند .

توضیحات :

« الصَّالِحَاتِ » : گفتار و کردار پسندیده و شایسته . « أَصْحَابُ الْجَنَّةِ » : بهشتیان .

سوره بقره آیه 83

متن آیه :
وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَا تَعْبُدُونَ إِلَّا اللَّهَ - وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَقُولُوا لِلنَّاسِ حُسْنًا وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ ثُمَّ تَوَلَّيْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْكُمْ وَأَنتُمْ مُعْرِضُونَ

ترجمه :

و (به یاد آورید) آن زمان را که از بنی اسرائیل پیمان گرفتیم که جز خدا را نپرستید و نسبت به پدر و مادر و نزدیکان و یتیمان و بینوایان نیکی کنید ، و به مردم نیک بگویید ، و نماز را برپا دارید ، و زکات را بپردازید . سپس شما جز عده کمی روی برتافتید و سرپیچی کردید (و از وفای به پیمانی که با خدا بسته بودید) روی گردان شدید .

توضیحات :

« مِيثَاقٍ » : پیمان استوار . عهد مؤکد . « إِحْسَانًا » : نیکوئی کردن . « ذِي الْقُرْبَىٰ » : خویشاوندان . « الْيَتَامَىٰ » : یتیمان . « حُسْنًا » : سخن زیبا و پسندیده . « تَوَلَّيْتُمْ » پشت کردید و روی گردانیدید . « مُعْرِضُونَ » : اعراض کنندگان . سر باز زندگان . « وَأَنتُمْ مُعْرِضُونَ » : جمله حالیه است و برای تأکید پشت کردن و روی گردانیدن آمده است .

سوره بقره آیه 84

متن آیه :
وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ لَا تَسْفِكُونَ دِمَاءَكُمْ وَلَا تُخْرَجُونَ أَنفُسَكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ ثُمَّ أَقْرَرْتُمْ وَأَنتُمْ تَشْهَدُونَ

ترجمه :

و (به یاد آورید) هنگامی را که از شما پیمان گرفتیم که خون یکدیگر را نریزید و همدیگر را از سرزمین و خانه و کاشانه خویش بیرون نکنید . (بر این پیمان ، شما) اقرار کردید (و هم اینک باور دارید که در کتابتان موجود است) و شما (بر صحت آن) گواهی می دهید .

توضیحات :
 « لَا تَسْفِكُونَ » : نمی ریزید . « دِمَاءَ » : جمع دَم ، خونها . « دِبَارَ » : جمع دار ، خانه‌ها . سرزمینها .

سوره بقره آیه 85

متن آیه :
 ثُمَّ أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ تَقْتُلُونَ أَنْفُسَكُمْ وَتُخْرَجُونَ بِرِيقَاكُمْ مِنْ دِيَارِهِمْ
 تَطَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ يَا لَيْتُمْ وَالْعُدْوَانِ وَإِن يَأْتُوكُمْ أُسَارَى تَفَادُوهُمْ وَهُوَ مُحْرَمٌ
 عَلَيْكُمْ إِخْرَاجَهُمْ أَوْ تَتُومِنُونِ بِبَعْضِ الْكِتَابِ وَتَكْفُرُونَ بِبَعْضٍ فَمَا جَزَاءُ
 مَن يَفْعَلْ ذَلِكَ مِنْكُمْ إِلَّا خِزْيٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يُرَدُّونَ إِلَى
 أَشَدِّ الْعَذَابِ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

پس از آن ، این شما هستید که یکدیگر را می‌کشید و گروهی از خودتان را از خانه‌ها و سرزمینتان بیرون می‌رانید ، (و دیگران را بر ضد آنان برمی‌شورانید و یاری می‌دهید و ایشان را علیه آنان) از راه گناه و دشمنانگی ، هم‌پشتی و پشت‌پیمانی می‌کنید . ولی اگر (بعضی از آنان به صورت) اسیران (و هم‌پیمانان) بیایند (برای نجاتشان می‌کشید و) فدیة می‌دهید (و ایشان را آزاد می‌سازید . اگر از شما پرسیده شود ، چه چیز شما را وامی‌دارد که فدیة آنان را بپردازید و آزادشان سازید ؟ می‌گوئید که کتابهای آسمانیمان به ما دستور می‌دهد که فدیة اسیران بنی‌اسرائیل را بپردازیم و ایشان را آزاد سازیم . مگر کتابهای آسمانی به شما دستور نمی‌دهند که خون آنان را نریزید و ایشان را از خانه و کاشانه آواره نسازید ؟) و حال آن که بیرون راندن ایشان (و کشتن آنان) بر شما حرام است . آیا به بخشی از (دستورات) کتاب (آسمانی) ایمان می‌آورید و به بخش دیگر (دستورات آن) کفر می‌ورزید ؟ برای کسی که از شما چنین کند ، جز خواری و رسوائی در این جهان نیست ، و در روز رستاخیز (چنین کسانی) به سخت‌ترین شکنجه‌ها برگشت داده می‌شوند ، و خداوند از آنچه می‌کنید بی‌خبر نیست .

توضیحات :

« تَطَاهَرُونَ عَلَيْهِمْ » : علیه آنان یکدیگر را پشت‌پیمانی و کمک می‌کنید . « الْعُدْوَانِ » : ظلم و تعدی . زیاد روی در ستم . عطف (عدوان) بر (إثم) عطف خاص بر عام است . « أُسَارَى » : جمع اسیر ، زندانیان . حال است برای ضمیر (و) در فعل (يَأْتُوكُمْ) . « تَفَادُوهُمْ » : فدیة آزادی آنان را می‌پردازید . باز خریدشان می‌کنید . « إِخْرَاجَ » : بدل (هو) و یا مبتدای مؤخر برای خبر مقدم (مُحْرَمٌ) و یا نائب فاعل اسم مفعول (مُحْرَمٌ) است . « خِزْيٌ » : خواری . رسوائی . « يُرَدُّونَ » : برگشت داده می‌شوند . برگردانیده می‌شوند .

سوره بقره آیه 86

متن آیه :
 أُولَئِكَ الَّذِينَ اشْتَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ فَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا

هُمْ يُنصَرُونَ

ترجمه :

اینان همان کسانی‌اند که آخرت را به زندگی دنیا فروخته‌اند. لذا شکنجه آنان تخفیف داده نمی‌شود و ایشان یاری نخواهند شد (و یاوران و کمک کنندگانی نخواهند یافت تا برای نجاتشان بکوشند).

توضیحات :

« اِشْتَرُوا » : خریدند . فروختند .

سوره بقره آیه 87

متن آیه :

وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَقَفَّيْنَا مِنْ بَعْدِهِ بِالرُّسُلِ وَآتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيِّنَاتِ وَأَيَّدْنَاهُ بِرُوحِ الْقُدْسِ أَفَكَلَّمَا جَاءَكُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُكُمْ اسْتَكْبَرْتُمْ فَفَرِّقُوا كَذِبْتُمْ وَفَرِّقُوا تَقْتُلُونَ

ترجمه :

(ای گروه یهودیان ! به یاد بیاورید آن گاه را که) ما به موسی کتاب (تورات) دادیم و در پی وی پیغمبرانی فرستادیم ، و (از جمله آنان) به عیسی پسر مریم معجزه‌ها و دلائل روشن بخشیدیم و او را به وسیله روح القدس (که جبرئیل است) تأیید نمودیم و نیرویش دادیم . آیا (جز این است که) هر زمان پیغمبری (از اینان) برخلاف میل و آرزوی نفس شما چیزی را آورد ، گردن افراختید (و خود را بزرگتر از آن دانستید که از او پیروی کنید ، و به این هم بسنده نکردید) بلکه عده‌ای را تکذیب نمودید و دروغگو خواندید ، و جمعی را کشتید .

توضیحات :

« قَفَّيْنَا » : پیاپی آوردیم . به دنبال یکدیگر و پشت سرهم دیگر آوردیم . از ماده (ق ف و) است (نگا : مؤنون / 44) . « الْبَيِّنَاتِ » : معجزات روشن (نگا : آل عمران / 49) . « أَيَّدْنَاهُ » : او را تقویت و تأیید کردیم . از ماده (ا ی د) به معنی قوت و قدرت . « لَا تَهْوَى » : نمی‌خواست . دوست نمی‌داشت . « اسْتَكْبَرْتُمْ » : بزرگی فروختید . خویشتن را بزرگتر از آن دیدید که حق را بپذیرید و در برابر آن کبرنیش کنید . « فَرِّقُوا » : دسته‌ای . گروهی . مفعول مقدم برای افعال (كَذِبْتُمْ) و (تَقْتُلُونَ) است .

سوره بقره آیه 88

متن آیه :

وَقَالُوا قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ لَعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَكَفَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

(موضع آنان در برابر پیغمبر خاتم محمد امین نیز چنین است و از روی ریشخند) گفتند : دل‌های ما سرپوشیده و در غلاف است (و گفته نو دعوت تو بدان راه ندارد ! چنین نیست) بلکه خداوند آنان را به خاطر کفرشان نفرین نموده (و از رحمت خویش به دور داشته است) و کمتر

ایمان می آورند .

توضیحات :

« عُلِفَ » : جمع أَغْلَفَ ، بسته و پوشیده . در پرده (نگا : فصّلت / 5) . « لَعَنَهُمْ » : ایشان را نفرین کرد . بر آنان خشم گرفت و از رحمت خویش به دورشان داشت . « قَلِيلًا مَّا يُؤْمِنُونَ » : اندکی ایمان می آورند (نگا : بقره / 83) . ایمان ناچیز و ضعیفی دارند . قَلِيلًا منصوب است چون صفت مصدر محذوفی است : يُؤْمِنُونَ إِيْمَانًا قَلِيلًا . و یا حال است برای ضمیر (و) در فعل (يُؤْمِنُونَ) . حرف (مَّا) زائد است و برای تأکید معنی قِلت آمده است .

سوره بقره آیه 89

متن آیه :

وَلَمَّا جَاءَهُمْ كِتَابٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ وَكَانُوا مِن قَبْلُ يَسْتَفْتِحُونَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا عَرَفُوا كَفَرُوا بِهِ فَلَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الْكَافِرِينَ

ترجمه :

و هنگامی که از طرف خداوند کتابی (به نام قرآن توسط پیغمبر اسلام) به آنان رسید که تصدیق کننده چیزهایی (همچون توحید و اصول دین و مقاصد آن) بود که با خود (از تورات) داشتند ، و (از روی تورات) آن را شناختند و (به صدق محتوایش) پی بردند ، ولی (به سبب حسادت و عناد) بدان کفر ورزیدند (زیرا ، پیغمبری آن را آورده بود که از بنی اسرائیل نبود . گرچه) قبلاً (هنگامی که با مشرکان به جنگ و یا نزاع لفظی برمیخاستند ، می گفتند که خدا ایشان را با فرستادن آخرین پیامبری که کتابشان بدان نرود داده است ، یاری خواهد داد و) امید فتح و پیروزی بر کافران را داشتند . پس لعنت خداوند بر کافران (چون ایشان) باد .

توضیحات :

« كِتَابٌ » : مراد قرآن است . « يَسْتَفْتِحُونَ » : طلب فتح و پیروزی می کردند . « فَلَمَّا جَاءَهُمْ مَا . . . » : مراد از (مَّا) و ضمیر (هِ) در (كَفَرُوا بِهِ) محمد است . برخی مرجع آن دو را (کتاب) یعنی قرآن دانسته اند . « عَرَفُوا » : شناختند . آگاهی یافتند .

سوره بقره آیه 90

متن آیه :

يُنسِمَا اسْتَرَوْا بِهِ أَنْفُسَهُمْ أَنْ يَكْفُرُوا بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ بَغْيًا أَنْ يَنْزِلَ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ فَبِأُولَٰئِكَ يُغْضِبُ عَلَىٰ غَضَبٍ وَلِلْكَافِرِينَ عَذَابٌ مُّهِينٌ

ترجمه :

خویشترن را به بدترین چیزها فروختند (چه از هوای نفس پیروی و به دنبال تعصبات قبیله‌ای روان شدند) و به ناروا نسبت به آنچه فرستاده بودیم کفر ورزیدند و کفرشان تنها به خاطر دشمنانگی (با

دیگران و انتقام از مؤمنان) و ناخوشنودی از این که خداوند (وحی خویشتن را) از روی فضل و مرحمت پروردگاریش بر هر که بخواهد از بندگانش نازل می کند بود. لذا خشم خدا یکی پس از دیگری آنان را فرا گرفت (و مستوجب دو خشم شدند: یکی بر اثر کفری که نسبت به محمد پیغمبر اسلام روا داشتند، و دیگری خشمی که بر اثر کفر و آزاری که درباره موسی روا داشتند). برای کفار (همانند ایشان) عذاب خوار کننده و دردناکی است.

توضیحات:

« يٰۤاَيُّهَا الَّذِيْنَ كَفَرُوْا » : چه زشت است. « اِشْتَرَوْا » : فروختند. « اَنْ يَّكْفُرُوْا » : تا ویل به مصدر می شود و تقدیر آن (كُفْرُهُمْ) است و مخصوص به ذم و محلاً مرفوع و مبتدا است، و عبارت پیشین خبر آن، و با این که خبر مبتدای محذوف (هو) است، و تقدیر آن چنین است: (هُوَ اَنْ يَّكْفُرُوْا). « بَغِيًّا » : فساد. در اینجا مراد حسد است. چون حسد از فساد نفس سرچشمه می گیرد. مفعول له برای (اَنْ يَّكْفُرُوْا) است. « اَنْ يُّنَزَّلَ اللّٰهُ » : مفعول له و محلاً منصوب است. تقدیر آن چنین است: لِاَنْ يُّنَزَّلَ اللّٰهُ. یعنی: لِاَنْ يُّنَزَّلَ اللّٰهُ. « بَاۤءُوْا » : برگشتند. « بَاۤءُوْا يَغْضِبِ عَلَيَّ غَضَبًا » : برگشتند و خشم پیاپی خدا را با خود آوردند. « مهین » : خوار کننده.

سوره بقره آیه 91

متن آیه:

وَ اِذَا قِيْلَ لَهُمْ اٰمِنُوْا بِمَاۤ اُنزِلَ اللّٰهُ قَالُوْۤا نُوْمِنُ بِمَاۤ اُنزِلَ عَلَيْنَا وَ يَكْفُرُوْنَ بِمَا وَّرَآءَهُ وَ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَهُمْ قُلْ قَلِمٌ تَقْتُلُوْنَ اَنْزِيۤآءَ اللّٰهِ مِنْ قَبْلِ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ

ترجمه:

هنگامی که به آنان گفته شود: به آنچه خداوند فرو فرستاده است (که قرآن است) ایمان بیاورید، میگویند: ما به چیزی ایمان می آوریم که بر خود ما نازل شده باشد (نه بر اقوام دیگر)، و به غیر آن کفر می ورزند و حال آن که حق بوده و تصدیق کننده چیزی است که با خود دارند. بگو: اگر مؤمنانید (و راست می گوئید که به تورات ایمان دارید و از آن پیروی می کنید) پس چرا پیامبران خدا را پیش از این می کشید ؟

توضیحات:

« وَرَآءَهُ » : غیر آن. بجز آن (نگا: نساء / 24، مؤمنون / 7). « وَهُوَ الْحَقُّ » : جمله حالیه است. « مُصَدِّقًا » : تصدیق کننده. حال (حق) است. « مِنْ قَبْلِ » : قبلاً. در گذشته. در روزگار پیشین.

سوره بقره آیه 92

متن آیه:

وَ لَقَدْ جَآءَكُم مَّوْسٰى بِالْبَيِّنٰتِ ثُمَّ اتَّخَذْتُمُ الْعِجْلَ مِنْۢ بَعْدِهٖ وَاَنْتُمْ ظٰلِمُوْنَ

ترجمه :

به راستی موسی آن همه دلائل روشن و معجزات را برای شما آورد (ولی پس از آن که از دیده شما نهان گشت و به مناجات پروردگار رفت) بعد از او گوساله را برگزیدید (و به گوساله پرستی نشستید) و با این کار (بر خود) ستم کردید (و به بت پرستی سابق خویش برگشتید) .

توضیحات :

« الْبَيِّنَاتِ » : دلائل روشن . معجزات گویا (نگا : عنکبوت / 39 ، قصص / 36) .
« مِنْ بَعْدِهِ » : بعد از رفتن موسی به کوه طور (نگا : بقره / 51 ، نساء / 153) .

سوره بقره آیه 93

متن آیه :

وَإِذْ أَخَذْنَا مِيثَاقَكُمْ وَرَفَعْنَا فَوْقَكُمُ الطُّورَ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ بِقُوَّةٍ
وَأَسْمِعُوا قَالُوا سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ لِيُكَفِّرَهُمْ فَلِ
يُؤْتِسَمَ بِأَمْرِكُمْ بِهِ إِيْمَانِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(به یاد آورید) آن گاه را که از شما پیمان گرفتیم و (موسی تورات را بیاورد و دیدید که تکالیف و وظائف دشواری دربر دارد و شما از انجام آنها سر باز زدید . ما برای نشان دادن صدق تورات و فوائد تعالیم آن) کوه طور را بالای سرتان (همچون سایه بانی) نگاه داشتیم (و شما چنین انگاشتید که کوه بر سرتان فرومی ریزد . بدین هنگام به شما گفتیم :) آنچه را به شما داده ایم ، محکم برگزیدید و با قدرت هرچه بیشتر بدان عمل کنید . (در این هنگام اعلان آمادگی کردند و) گفتند : شنیدیم ، ولی (به زبان عمل گفتند :) نافرمانی کردیم ! (ایمان به دلهایشان ننشسته بود . زیرا) دلهایشان بر اثر کفر ، با (محبت) گوساله آبیاری شده بود . بگو : ایمانتان شما را به انجام بدترین چیز دستور می دهد اگر (گمان می کنید که) شما مؤمن هستید .

توضیحات :

« سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا » : شنیدیم و فرمان نبردیم ! البته چنین سخنی را با زبان اداء نکرده اند ، ولی چون به عهد خود وفا ننموده اند انگار که چنین گفته اند . خلاصه کردارشان خلاف گفتارشان بوده است و اعمالشان اقوالشان را تکذیب کرده است . « وَأَشْرَبُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْعِجْلَ » : دلهایشان از عشق گوساله لبریز گردیده بود . در اینجا حذف مضاف شده است و مضاف الیه در جای مضاف به کار رفته است . تقدیر چنین است : حَبَّ الْعِجْلِ . « لِيُكَفِّرَهُمْ » : به سبب کفرشان .

سوره بقره آیه 94

متن آیه :

قُلْ إِنْ كَانَتْ لَكُمْ الدَّارُ الْآخِرَةُ عِنْدَ اللَّهِ خَالِصَةً مِّنْ دُونِ النَّاسِ فَتَمَنَّوْا الْمَوْتَ

ترجمه :

بگو اگر (چنانچه گمان می برید) خداوند ، جهان دیگر را از میان همه مردم تنها به شما اختصاص داده است ، پس (عملاً با جهاد در راه خدا) آرزوی مرگ کنید اگر راستگو و نید .

توضیحات :

« الدَّارُ » : خانه . سرا . « الدَّارُ الْآخِرَةُ » : سَرای دیگر . « خَالِصَةً » : مخصوص . خاص . حال است برای (الدار) که اسم (کانت) است و خبر آن (لَكُمْ) . « مِنْ دُونِ » : بدون . واژه‌ای است که برای اختصاص و قطع شرکت دیگران به کار می‌رود (نگا : بقره / 111) .

سوره بقره آیه 95

متن آیه :

وَلَنْ يَتَمَنَّوْهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

ترجمه :

ولي آنان به خاطر (اعمال بدی که انجام داده اند و) آنچه پیش از خود فرستاده اند ، هرگز آرزوی مرگ نمی کنند ، و خداوند از حال ستمگران (چون ایشان) آگاه است (و بهشت از آن پرهیزگاران است ؛ نه خاص افرادی همسانشان) .

توضیحات :

« بِمَا » : به سبب چیزی که . « قَدَّمْتُمْ » : انجام داده است . پیشا پیش فرستاده است . « أَيْدِي » : دستها . جمع (يَد) که می‌تواند کنایه از خود شخص یا قدرت او نیز باشد .

سوره بقره آیه 96

متن آیه :

وَلَتَجِدَنَّهُمْ أَحْرَصَ النَّاسِ عَلَى حَيَاتِهِ وَمِنَ الَّذِينَ أُشْرِكُوا بِوُدِّ أَحَدِهِمْ لَوْ يُعْمَرُ أَلْفَ سَنَةٍ وَمَا هُوَ بِمَزْحُوجِهِ مِنَ الْعَذَابِ أَنْ يُعْمَرَ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

و آنان را حریص‌ترین مردم بر زندگی (این دنیا) خواهی یافت ، حتی طمعکارتر از مشرکان (که به زندگی دوباره و بهشت و دوزخ ایمان ندارند . لذا) هر يك از آنان دوست دارد هزار سال عمر کند ، در حالی که اگر این عمر (طولانی) بدو داده شود ، او را از عذاب به دور نمی‌دارد . و خداوند نسبت بد آنچه انجام می‌دهند ، بی‌نا است (و ستمگران را به پاداش کارهای ناشایستشان می‌رساند) .

توضیحات :

« لَتَجِدَنَّهُمْ » ، هر آینه ایشان را خواهی یافت . « حَيَاتِهِ » : زندگی . زکرة آمدن آن برای اطلاق است . یعنی هر زندگی‌ای که باشد ، خوب یا بد ، محترمانه یا رذلانه . و . . . « وَمِنَ الَّذِينَ أُشْرِكُوا » : عطف بر ما قبل است بر حسب معنی . در (أَحْرَصَ) حرف (مِن) مقدر است . هم چنین می‌توان

واژه (أُحْرَصَ) را پیش از (مِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا) محذوف دانست . در هر حال ذکر خاص بعد از عام است و بیانگر تأکید حرص یهودیان بر زندگی دنیا است ، و سرزنش و تهدید ایشان را در بردارد . « یعمر » : عمر داده شود . زیست کند . « أَلْفَ » : هزار . « مَزْحَاحَ » : دور کننده .

سوره بقره آیه 97

متن آیه :
 قُلْ مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِجِبْرِيلَ فَإِنَّهُ نَزَّلَهُ عَلَيَّ قَلَمِيكَ يَا ذُنَّ اللَّهِ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَهُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(بعضی از آنان میگویند که : چون جبرئیل ، دشمن ایشان ، قرآن را برای محمد میآورد ، آنان با او دشمنی میورزند و کتابش را قبول ندارند . ای پیغمبر ! بدیشان) بگو : کسی که دشمن جبرئیل باشد (در حقیقت دشمن خدا است) زیرا که او به فرمان خدا قرآن را بر قلب تو نازل کرده است (نه این که خودسرانه دست به چنین امری زده باشد) . قرآنی که کتابهای آسمانی پیشین را تصدیق می کند ، و هدایت و بشارت برای مؤمنان است .

توضیحات :

« نَزَّلَهُ » : آن را نازل کرده است . مرجع (نَزَّلَ) جبرئیل ، و مرجع (هُ) قرآن است . « قَلَمِيكَ » : دل . تسمیه کل به اسم جزء است و مراد وجود انسان است . « يَا ذُنَّ اللَّهِ » : با اجازه خدا . به فرمان خدا . « مُصَدِّقًا » : تصدیق کننده . حال ضمیر مفعولی (هُ) در (نَزَّلَهُ) است . « مَا بَيْنَ يَدَيْهِ » : آنچه پیش از آن کتابهای آسمانی بوده است . « هُدًى وَ بُشْرَى » : هدایت و بشارت . راهنما و مژده رسان . (هُدًى وَ بُشْرَى) عطف بر (مُصَدِّقًا) میباشند .

سوره بقره آیه 98

متن آیه :
 مَنْ كَانَ عَدُوًّا لِلَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَرُسُلِهِ وَجِبْرِيلَ وَمِيكَالَ فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ

ترجمه :

کسی که دشمن خدا و فرشتگان و فرستادگان او و جبرئیل و میکائیل باشد (خداوند دشمن او است) . چه خداوند دشمن کافران است .

توضیحات :

« مَنْ » در آیه های 97 و 98 بشرطیه است و جواب آن (فَهُوَ كَافِرٌ) محذوف است . یا این که جمله (فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ) ، و (فَإِنَّ اللَّهَ عَدُوٌّ لِلْكَافِرِينَ) جواب شرط بشمارند .

سوره بقره آیه 99

متن آیه :
 وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَمَا يَكْفُرُ بِهَا إِلَّا الْفَاسِقُونَ

ترجمه :

بی‌گمان ما آیه‌های روشنی (به وسیله جبرئیل بر قلب تو الهام کردیم) برای تو فرستادیم (که جویندگان راه حق ، در برابر آنها سرتعظیم فرود می‌آورند) و جز بیرون روندگان (از دایره قانون فطرت و دشمنان حق و حقیقت) کسی بدانها کفر نمی‌ورزد .

توضیحات :

« آيَاتِ بَيِّنَاتٍ » : آیه‌های واضح و روشن . « الْفَاسِقُونَ » : بیرون روندگان از ربه شریعت . کافران (نگا : آل عمران / 82 و 110 ، مائده / 47 ، توبه / 67 ، نور / 4 و 55 ، احقاف / 35 ، حشر / 19) .

سوره بقره آیه 100

متن آیه :

أَوْ كَلِمًا عَاهَدُوا عَهْدًا نَبَذَهُ فَرِيقٌ مِّنْهُمْ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

(ایشان همان گونه که در امر عقیده و ایمان متزلزل می‌باشند ، در عهدهایی که می‌بندند نیز متزلزل هستند) مگر هر بار که عهدهای (با خدا و پیغمبر و مسلمانان) بستند ، جمعی از آنان آن را نشکستند و دور نیفکندند ؟ (و با آن مخالفت نورزیدند ؟) . این بدان سبب است که بیشتر آنان (به حرمت عهد و قداست پیمان) ایمان ندارند .

توضیحات :

« أَوْ » : حرف استفهام و برای تهدید است ، (و) حرف عطف است . در اینجا معطوف علیه محذوف است و تقدیر چنین است : أَوْ كَفَرُوا بِالْآيَاتِ الْبَيِّنَاتِ ، وَ كَلِمًا عَاهَدُوا عَهْدًا . برخی او عطف را زائد دانسته اند . « نَبَذَ » ، دور افکند . بهم زد .

سوره بقره آیه 101

متن آیه :

وَلَمَّا جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ مُصَدِّقٌ لِّمَا مَعَهُمْ نَبَذَ فَرِيقٌ مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ كِتَابَ اللَّهِ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

و هنگامی که فرستاده‌ای (محمد نام) از جانب خدا به سراغ آنان آمد ، گرچه (اوصافش با نشانه‌هایی که در کتابهایشان بود) با آنچه با خود داشتند ، مطابقت داشت ، جمعی از اهل کتاب ، کتاب خدا را پشت سر افکندند (و اوصاف محمد را از کتابهای خود زدودند . انگار در کتابهایشان چیزی درباره او نیامده است و) گوئی آنان (چیزی از اوصاف چنین پیغمبری) نمی‌دانند .

توضیحات :

« رَسُولٌ » : فرستاده‌ای . پیغمبری . مراد محمد (است و تنکیر (رسول)

برای تعظیم اسبت . « وَرَاءَ » : فراسو . پشت سر . « ظُهُور » : جمع ظَهْر ، پشتها . « كَأَنَّهُمْ لَا يَعْلَمُونَ » : گوئی که ایشان نمی دانند . صفت یا حال (فریق) است .

سوره بقره آیه 102

متن آیه :
 وَإِتَّبَعُوا مَا تَتْلُوا الشَّيَاطِينُ عَلَىٰ مُلْكٍ سَلِيمٍ وَمَا كَفَرَ سُلَيْمَانُ وَلَا إِبْرَاهِيمُ
 وَالشَّيَاطِينُ كَفَرُوا يَعْلَمُونَ النَّاسِ السَّحْرَ وَمَا أُنزِلَ عَلَىٰ الْمَلَائِكَةِ بِبَابِلَ هَارُوتَ
 وَمَارُوتَ وَمَا يُعَلِّمَانِ مِنْ أَحَدٍ حَتَّىٰ يَقُولَا إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ فَلَا تَكْفُرْ
 فَيَتَعَلَّمُونَ مِنْهُمَا مَا يُفَرِّقُونَ بِهِ بَيْنَ الْمَرْءِ وَزَوْجِهِ وَمَا هُمْ بِضَارِّينَ بِهِ مِنْ
 أَحَدٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَتَعَلَّمُونَ مَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَلَقَدْ عَلَّمُوا لَمَنِ اشْتَرَاهُ
 مَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ خَلَقٍ وَلَيُنسِ مَا شَرَوْا بِهِ أَنفُسَهُمْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

(گروهی از احابار یهود) به آنچه شیاطین صفتان و گناه پیشگانشان دربارہ سلطنت سلیمان (به هم می بافتند و بر مردم) می خواندند ، باور داشتند و از آن پیروی نمودند . (چه گمان می بردند که سلیمان پیغمبر نبوده و بلکه جادوگر بوده است و با نیروی سحر ، پریها و پرندهگان و بادها را به زیر فرمان خویش در آورده است و لذا شاه جادوگر کافری بیش نبوده است) . و حال آن که سلیمان هرگز (دست به سحر نیالوده و) کفر نوز زیده است ، و بلکه (این) شیاطین صفتان گناه پیشه ، کفرور زیده اند . (زیرا چنین سخنانی را به هم بافته و به پیغمبر خدا سلیمان افتراء بسته و به جای دستورات آسمانی ، به مردم جادو و (خرافات و از آثار بجا مانده) آنچه در بابل بر دو فرشته هاروت و ماروت نازل گردیده بود می آموزند . (دو فرشته ای که طریق سحر کردن را برای آشنائی به طرز ابطال آن به مردم یاد میدادند) و به هیچ کس چیزی نمی آموزند ، مگر این که پیشاپیش بدو می گفتند : ما وسیله آزمایش هستیم کافر نشو (و آنچه به تو می آموزیم ، به آشوب و کفر منتهی می گردد . آن را بشناس و خویشتن را از آن به دور دار . لیکن مردم نصیحت نپذیرفتند و از آموخته هاییشان سوء استفاده کردند) . از ایشان چه پزهائی آموختند (و در راهی از آن استفاده کردند) که با آن میان مرد و همسرش جدائی می افکندند . (آری این شیطان صفتان گناه پیشه ، کفرور زدند ، چون این گونه پاوه گوییها و افسانه سرائیهای گذشتگان را بهم بافتند و آن را وسیله آموزش جادو به یهودیان کردند) و حال آن که با چنین جادوی (خویش) نمی توانند به کسی زیان برسانند مگر این که با اجازه و خواست خدا باشد . و آنان قسمتهائی را فرامی گرفتند که برایشان (از لحاظ دنیا و آخرت) زیان داشت و بدیشان سودی نمی رساند . و مسلماً می دانستند هر کسی خریدار این گونه متاع باشد ، بهره ای در آخرت نخواهد داشت . و چه زشت و ناپسند است آنچه خود را بدان فروخته (و آن را پیشه خویشتن ساخته اند) اگر می دانستند (و علم و دانشی می داشتند) .

توضیحات :

« إِتَّبَعُوا » : پیروی کردند . گردن نهادند . « تَتَلَّوْا » : می گفتند . خبر می دادید . به دنبال آن راه می افتادند . از آن پیروی می کردند . فعل (تَتَلَّوْا) در رسم الخط قرآنی الفی به دنبال دارد . « الشَّيْءُ طَيِّبٌ » : اهریمنان . مراد انیسانهای ناپاک است (نگا : بقره / 14 ، انعام / 112) . « عَلَيَّ مَلِكٌ سَلِيمَانٌ » : درباره سلطنت سلیمان . « الْمَلَأَ كَيْبَانَ » : دو فرشته . « مِنْ أَحَدٍ » : به کسی . « فِتْنَةٌ » : آزمایش . « إِنَّمَا نَحْنُ فِتْنَةٌ » : ما وسیله امتحان و آزمایش هستیم . « الْمَرْءُ » : مرد . « صَّارِينَ » : زبان رسا نندگان . « إِشْتَرِيَا » : خرید . پذیرفت و بدان عمل کرد . « خَلَقَ » : بهره . نصیب . « يَتَسَّسُ » : زشت است . « شَرَّوْا » : فروختند .

سوره بقره آیه 103

مَتَنُ آيَةٍ :
 وَلَوْ أَنَّهُمْ آمَنُوا وَتَّقَوْا لَمَهَّدُوا مِنَّا خَيْرًا لَّوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

و اگر آنان ایمان می آوردند و پرهیزگاری می کردند (پروردگار پاداش نیکی بدانان می داد و چنین) پاداشتی که نزد خدا (محفوظ) است بهتر (از افسانه ها و بد نهادیها) است ، اگر (علم و دانشی می داشتند و) می دانستند .

توضیحات :

« مَثُوبَةٌ » : ثواب . اجر و پاداش .

سوره بقره آیه 104

مَتَنُ آيَةٍ :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقُولُوا رَاعِنَا وَقُولُوا انظُرْنَا وَاسْمَعُوا وَلِلَّهِ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید ! (هنگامی که از پیغمبر تقاضای مراعات و توجه بیشتر خود ، برای حفظ و دریافت آیات قرآن می کنید) مگوئید : « رَاعِنَا » : (رعایتمان کن و ما را بپای ! بلکه واژه های هم معنی دیگری را به کار برید تا یهودیان و مشرکان نتوانند از آن سوءاستفاده کنند و در مفهوم زشت و دشنام آمیز به کارش ببرند) و بگوئید : « انظُرْنَا » (بر ما نظر انداز ، در ما نگر ، رعایتمان کن . و خوب بدانچه پیغمبر بر شما فرو می خواند و می گوید) گوش فراد دهید و بشنوید و برای مشرکان (ریشخند کننده ای چون ایشان) عذاب دردناکی است .

توضیحات :

« رَاعِنَا » : ما را بپا . ما را مراعات کن . از ماده (رعی) به معنی رعایت ولی یهودیان آن را از ماده (رعن) به معنی رعونت ، یعنی حماقت می گویند . « انظُرْنَا » : ملاحظه ما کن . به حال ما بنگر . بر ما شتاب مکن . « اِسْمَعُوا » : بشنوید . بپذیرید .

سوره بقره آیه 105

متن آیه :
 مَا يُوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَلَا الْمُشْرِكِينَ أَنْ يُنَزَّلَ عَلَيْكُمْ مِنْ خَيْرٍ مِنْ رَبِّكُمْ وَاللَّهُ يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

ترجمه :

کافران اهل کتاب و هم چنین مشرکان ، دوست نمی دارند خیر و برکتی از جانب خدا یتان بر شما نازل گردد و به شما دست دهد ، در حالی که خداوند (به خواست و آرزوی ایشان توجهی نمی کند و) به هرکس که بخواهد رحمت خویش را اختصاص می دهد ، و خدا دارای فضل سترگ و بخشش بزرگ است .

توضیحات :

« مَا يُوَدُّ » : دوست نمی دارد . « خَيْرٌ » : آنچه در آن نفع و صلاح باشد .
 خوبی . « فَضْلٌ » : خیر .

سوره بقره آیه 106

متن آیه :
 مَا نَنْسَخْ مِنْ آيَةٍ أَوْ نُنسِهَا نَأْتِ بِخَيْرٍ مِّنْهَا أَوْ مِثْلَهَا أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

هر آیه ای را که رها سازیم (و به دست فراموشی سپاریم) ، و یا این که اثر معجزه ای را از آن بکنیم (بزدانیم و) فراموشش گردانیم ، بهتر از آن یا همسان آن را می آوریم و جایگزینش می سازیم . مگر نمی دانی که خداوند بر هر چیزی توانا است ؟

توضیحات :

« مَا نَنْسَخْ » : آنچه را که زائل کنیم . آنچه را که باطل گردانیم . آنچه را که تغییر دهیم . واژه (مَا) شرطیه و محلاً منصوب به (نَنْسَخْ) است و (نَنْسَخْ) مجزوم بدان است . « آيَةٍ » ، هر معجزه ای از معجزات پیغمبران پیشین . آیه قرآنی . نشانه جهانی . شریعت . « نُنسِهَا » : از خاطر مردم آن را بزدانیم . از یاد دیگرانش می بریم . از مصدر (انشاء) است .

سوره بقره آیه 107

متن آیه :
 أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

ترجمه :

آیا نمی دانی که ملك و فرمانروائی آسمانها و زمین از آن او است ؟ (و حق دارد هرگونه تغییر و تبدیلی در آیات و معجزات خود بدهد) و جز خدا سرپرست و یاری برای شما نیست .

توضیحات :
 « مَلِكٌ » : مملکت . حکومت . « مِنْ دُونِ اللَّهِ » : غیر از خدا . بجز خدا . « وَلِيٌّ » : سرور . سرپرست . یاور . « نَصِيرٌ » : مددکار . یاری‌دهنده . کمک‌کننده .

سوره بقره آیه 108

متن آیه :
 أَمْ تُرِيدُونَ أَنْ تَسْأَلُوا رَسُولَكُمْ كَمَا سُئِلَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَتَّبِعِ الْكُفْرَ يَا لَأَيْمَانَ وَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ

ترجمه :

شاید می‌خواهید از پیغمبر خود (همان تقاضاهای نامعقول و نابجا و معجزات معین و ناروایی را) درخواست کنید که پیش از این ، (از جانب بنی‌اسرائیل برای آزمایش و عناد) از موسی خواسته می‌شد . (در پشت سر چنین درخواستی ، بهانه‌جویی و کفرگرائی نهفته است) و هر که ایمان را با کفر معاوضه کند ، راه راست را گم کرده است (و از صراط مستقیم خداشناسی منحرف گشته است) .

توضیحات :

« أَمْ » : یا این که . بلکه . « يَتَّبِعِ الْكُفْرَ يَا لَأَيْمَانَ » : کفر را بر ایمان ترجیح دهد و آن را به جای این برگیرد . « ضَلَّ » : عدول کرده است . گم کرده است . « سَوَاءَ » : راستا . وسط (نگا : مائده / 12 و 60 و 77 ، قصص / 22 ، ممتحنه / 1) . « سَوَاءَ السَّبِيلِ » : مراد راه راست و بدون فراز و نشیب است . اضافه صفت به موصوف خود است .

سوره بقره آیه 109

متن آیه :
 وَكَثِيرٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يَرُّوْا وَيَكْمُرُوْنَ بِكُم مِّنْ بَعْدِ إِيمَانِكُمْ كُفَّارًا حَسَدًا مِّنْ عِنْدِ أَنْفُسِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْحَقُّ فَاعْفُوا وَاصْفَحُوا حَتَّىٰ يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

بسیاری از اهل کتاب ، از روی رشک و حسدی که در وجودشان ریشه دوانده است ، آرزو دارند اگر بشود شما را بعد از پذیرش ایمان بپازگردانند (به جانب کفر و به حال سابقی که داشتید !) با این که حقانیت (اسلام و درست‌راهی) که برگزیده‌اید ، از روی خود کتابهای آسمان ایشان (برایشان کاملاً روشن گشته است . پس گذشت نماید و چشم‌پوشی کنید تا خدا فرمان دهد (که در برابرشان چه کار کنید) . بی‌گمان خداوند بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« وَدَّ » : دوست داشت . آرزو کرد . « كُفَّارًا » : حال ضمیر مفعولی (كُمْ) در (يَرُّوْا وَ يَكْمُرُوْنَ) با مفعول دوم است . « حَسَدًا » : مفعول‌له است . « تَبَيَّنَ » : روشن گردید . « اَعْفُوا » : عفو کنید و عقوبت نکنید . « اِصْفَحُوا » : ببخشید و سرزنش نکنید .

سوره بقره آیه 110

متن آیه :
وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَمَا تُقَدِّمُوا لِأَنفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :

(پس بر شعائر دینیتان مانندگار باشید) و نماز را برپا دارید و زکات را بپردازید و (بدانید) هر کار نیکی که پیشتر برای خود بفرستید ، آن را در نزد خدا خواهید یافت (و پاداش آن را خواهید دید) و خدا به هر چه می کنید آگاه و بینا است .

توضیحات :

« أَقِيمُوا » : به جای آورید . به طور بایسته بخوانید . « آتُوا » : بپردازید . « تَجِدُوهُ » : آن را خواهید یافت .

سوره بقره آیه 111

متن آیه :
وَقَالُوا لَنْ يَدْخُلَ الْجَنَّةَ إِلَّا مَن كَانَ هُودًا أَوْ نَصَارَى تِلْكَ أَمَانِيُّهُمْ قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

و گویند : جز کسی که یهودی یا مسیحی باشد هرگز (کس دیگری) به بهشت در نمی آید . این آرزو و دلخوشیهایی ایشان است (و جز مشتکی یا وه و سخنان ناروا نمی باشد) . بگو : اگر راست می گوئید دلیل خویش را بیاورید .

توضیحات :

« هُودًا » : جمع هائد به معنی توبه کننده ، یهودیان . پیروان موسی . « نَصَارَى » : جمع نصران و نصرانه ، مسیحیان ، پیروان عیسی . « أَمَانِي » : جمع امانیه ، آرزوها . آرزوهای نادرسیت و ناروا . « هَاتُوا » : حاضر کنید . بیاورید . اسم الفعل است . « بُرْهَانَ » : حجت . دلیل .

سوره بقره آیه 112

متن آیه :
بَلَىٰ مَنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَلَهُ أَجْرُهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه :

آری ! هر کس خالصانه روبرو خدا کند و نیکوکار باشد ، پاداش او در پیش خدایش محفوظ است ، و نه بیمی بر آنان است و نه اندوهگین خواهند گردید (و بهشت و سعادت اخروی در انحصار هیچ طائفه و نژاد خاصی نیست) .

توضیحات :

« بَلَّيَا » : آری ، کار آن چنان نیست که ایشان می‌گویند ، بلکه . «
أَسْلَمَ » : خالص و یک‌رنگ شد . تسلیم کرد . « أَسْلَمَ وَجْهَهُ » : خویشتن را
خالصانه تسلیم کرد . « وَجْه » : چهره . در اینجا به معنی خود و خویشتن
است و تسمیه کل به اسم جزء می‌باشد . « محسن » : نیکوکار .

سوره بقره آیه 113

متن آیه :

وَقَالَتِ الْيَهُودُ لَيْسَتِ النَّصَارَىٰ عَلَىٰ شَيْءٍ وَقَالَتِ الْبَنَاتُ لَيْسَتِ الْيَهُودُ عَلَىٰ شَيْءٍ
وَهُمْ يَتْلُونَ الْكِتَابَ كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ مِثْلَ قَوْلِهِمْ قَالَ اللَّهُ يَحْكُم
بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

ترجمه :

(جای شدگفت است که آنان همان گونه که با اسلام دشمنی می‌ورزند ، با
یکدیگر نیز دشمنی دارند) و یهودیان می‌گویند : مسیحیان دارای حق و
حقیقتی نبوده و بر چیزی بند نیستند ، و مسیحیان نیز می
گویند : یهودیان دارای حق و حقیقتی نبوده و بر چیزی بند
نیستند . در حالی که هر دو دسته کتاب می‌خوانند (و به گمان خود به
کتابهای آسمانی خویش استدلال می‌جویند !) . و افراد نادان (مشرکی
که از تورات و انجیل بی‌خبرند) نیز سخنی هما نند سخن آنان را
می‌گویند . پس خدا در روز قیامت میانشان درباره آنچه با یکدیگر
اختلاف دارند ، داوری خواهد کرد .

توضیحات :

« يَتْلُونَ » : می‌خوانند . « قَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ » : مراد بت پرستان و
مشرکان عرب است . . « يَحْكُمُ » : قضاوت و داوری می‌کند .

سوره بقره آیه 114

متن آیه :

وَمِنَ الْأَمْثَلِ مِمَّنْ مَنَعَ مَسَاجِدَ اللَّهِ أَنْ يُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ وَسَعَىٰ فِي خَرَابِهَا
أُولَٰئِكَ مَا كَانَ لَهُمْ أَنْ يَدْخُلُوهَا إِلَّا خَائِبِينَ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي
الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

(از جمله دشمنی ایشان نسبت به یکدیگر ، و نسبت به مسلمانان این
است که بعضی از قبایله‌ها معابد قبایله‌های دیگر را خراب نمودند و
مسلمانان را از ورود به مسجدالحرام باز داشتند) و چه کسی ستمگرتر از
کسانی است که نگذارند در مساجد و اماکن عبادت خدا ، نام خدا برده شود
، و در ویرانی آنها بکوشند ؟ شایسته اینان نبود که چنین (گناه
بزرگی را مرتکب شوند و این کارها را) بکنند ، بلکه می‌بایست (حرمت
معابد را نگهدارند و) جز خاشعانه وارد آنها نشوند . بهره آنان در دنیا
زبونی و رسوائی ، و در آخرت عذاب بزرگی است .

توضیحات :

« أَظْلَمُ » : ظالمتر ، ستمکارتر . « مَنَعَ » : مانع شد . بازداشت . « مَسْأَجِدًا » : معابد . پرستشگاهها . « خَا يُفِينَنَ » : حال ضمیر (و) در فعل (يَدْخُلُوهَا) است . « خِزْي » : خواری . رسوائی .

سوره بقره آیه 115

متن آیه :
وَلِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ فَأَيْنَمَا تُوَلُّوا فَثَمَّ وَجْهَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ وَاسِعٌ عَالِيمٌ

ترجمه :

خاور و باختر (و همه جهات دیگر) از آن خدا است ، پس به هر سو رو کنید ، خدا آنجا است . بی‌گمان خدا گشایشگر است (و بر مردم تنگ نمی‌گیرد) و بسی داناست (به قصد و نیت کسی که بدو روی می‌آورد) .

توضیحات :

« أَيْنَمَا » : هر جا . « تُوَلُّوا » : رو کنید . « ثَمَّ » : آنجا . « وَجْهَ » : ذات (نگا : بقره / 272 ، رعد / 22 ، روم / 38 و 39) . « وَاسِعٌ » : در برگیرنده . از اسماء خدا است و به معنی : دارای انعام و رحمت فراگیر ، و آن که در قوا نین خویش مردم را به تنگنا نمی‌اندازد .

سوره بقره آیه 116

متن آیه :
وَقَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَ اللَّهِ بَلْ لَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَا يُتُونَ

ترجمه :

(یهودیان و مسیحیان و مشرکان هر سه) می‌گویند : خداوند فرزند برای خویش برگزیده است ! - خدا برتر از این چیزها است - (که نیازمند زاد و ولد و نسل و فرزند باشد) بلکه آنچه در آسمانها و زمین است از آن اوست و همگان (بنده و) فروتن در برابر اویند .

توضیحات :

« سُبْحَانَ اللَّهِ » : او پاک و منزّه است از چنین ناشایسته‌ها و نارواها . واژه‌ای است برای تسبیح خدا و ذکر الله . « قَا يُتُونَ » : خاشعان . مطیعان . فرما نبرداران گردن کج اراده خدا ، و مَقْرَان به الوهیت الله .

سوره بقره آیه 117

متن آیه :
بَدِيعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُن فَيَكُونُ

ترجمه :

هستی بخش آسمانها و زمین ، اوست . و هنگامی که فرمان وجود چیزی را صادر کند ، تنها بدو می‌گوید : باش ! پس می‌شود .

توضیحات :

« بَدِيعُ » : کسی که چیزها را بدون مُدَل و نمونه قبلی پدید می‌آورد .

نو آفرین . این واژه فَعِيل به معنی مُفْعِل است ، و در معنی مُبْدِع به کار رفته است . « قَضِيَا » : خواست . اراده اش بر آن تَعَلَّق گرفت . « آمراً » : کار . « کن » : باش . بشو . پدید آی . افعال (کن) و (یکنون) در اینجا تامه اند .

سوره بقره آیه 118

متن آیه :
وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ أَوْ تَنزِّلُنَا آيَةً كَذَلِكَ قَالَ الَّذِينَ
مِنْ قَبْلِهِمْ مِثْلَ قَوْلِهِمْ تَشَابَهَتْ قُلُوبُهُمْ قَدْ بَيَّنَّا الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

ترجمه :

آنان که نمی دانند (و از زمره مشرکانند) می گویند : چه می شود اگر خدا با ما سخن گوید ، و یا این که معجزه ای (از معجزات پیشنهادی) برای ما بیاید (و آشکارا جلوه گر شود) . کسانی که پیش از آنان نیز بودند همین سخنان ایشان را می گفتند . دلهایشان با هم همانند است (و افکار و اندیشه آنان همسان است) . ما آیه ها را برای حقیقت جویان آشکارو بیان کرده ایم .

توضیحات :

« لَوْلَا يُكَلِّمُنَا اللَّهُ » : چرا خدا با ما حرف نزند . « لَوْلَا » : چرا نه . حرفی است که بر طلب حصول ما بعد خود دلالت دارد . « آيَةً » : آیه قرآنی . معجزه پیشنهادی (نگا : اسراء / 90 - 93) . « تَشَابَهَتْ » . به هم مانده است . همگون هم دیگر بوده است . « بَيَّنَّا » : بیان و روشن کرده ایم . با بینه و حجت فرو فرستاده ایم . « يُوقِنُونَ » : جویای یقین هستند . دانش قاطعانه و باور صادقانه دارند .

سوره بقره آیه 119

متن آیه :
إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَا تُسْأَلُ عَنْ أَصْحَابِ الْجَحِيمِ

ترجمه :

ما تو را همراه با حقائق بفرستادیم تا مژده رسان (مؤمنان) و بیم دهنده (کافران) باشی . و از تو درباره (عدم ایمان) دوزخیان پرسیده نمی شود (بلکه بر رسولان پیام باشد و بس) .

توضیحات :

« بِالْحَقِّ » : همراه با حق . مؤید با حق . مراد از (حق) قرآن یا اسلام است (نگا : نساء / 170 ، بقره / 190) . « بَشِيرًا » : مژده رسان . « نَذِيرًا » : ترساننده . بیم دهنده . « الْجَحِيمِ » : آتش برافروخته و فروزان . اسمی از اسماء دوزخ است .

سوره بقره آیه 120

متن آیه :
وَلَنْ تَرْضَىٰ عَنْكَ الْيَهُودُ وَلَا النَّصَارَىٰ حَتَّىٰ تَتَّبِعَ مِلَّتَهُمْ قُلْ إِنَّ هُدَىٰ اللَّهِ هُوَ
الْهُدَىٰ وَلَئِنَّ آتَّبَعْتُمْ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ الَّذِي جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن وَّلِيٍّ وَلَا

ترجمه :

یهودیان و مسیحیان هرگز از تو خوشنود نخواهند شد، مگر این که از آئین (تحریف شده و خواسته‌های نادرست) ایشان پیروی کنی . بگو : تنها هدایت الهی هدایت است . و اگر از خواسته‌ها و آرزوهای ایشان پیروی کنی ، بعد از آن که علم و آگاهی یافته‌ای (و با دریافت وحی الهی ، یقین و اطمینان به تو دست داده است) ، هیچ سرپرست و یآوری از جانب خدا برای تو نخواهد بود (و خدا تو را کمک و یاری نخواهد کرد) .

توضیحات :

« مَلَّةَ » : دین . « هُدَايَا » : هدایت . رهنمود . « مَالِكَ مِنَ اللَّهِ » : از سوی خدا برای تو نیست . « وَلِيَّ » : یاور . مددکار . در اینجا هر چند مخاطب مفرد و شخص رسول است ، ولی در اصل خطاب متوجه امت محمدی در هر عصر و زمانی است .

سوره بقره آیه 121

متن آیه :

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَتْلُونَهُ حَقَّ تِلَاوَتِهِ أُولَٰئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَن يَكْفُرْ بِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

ترجمه :

(دسته‌ای از) کسانی که کتاب آسمانی به آنان داده ایم و آن را از روی دقت و چنانچه باید می‌خوانند (و تورات و انجیل را محققانه و ارسائی می‌نمایند و سره را از ناسره جدا می‌سازند) این چنین افرادی به قرآن ایمان می‌آورند ، و کسانی که بدان ایمان نیاورند بی‌گمان ایشان زیانکارانند .

توضیحات :

« آتَيْنَاهُمُ » : داده ایم . فرستاده ایم . « الْكِتَابَ » : تورات . انجیل . قرآن . « حَقَّ » : به کاملترین وجه . چنان که باید . منصوب است چون به مصدر (تِلَاوَةً) اضافه شده و مفعول مطلق بشمار است . یا بدان علت است که صفت مصدر محذوفی است . و یا این که حال ضمیر (و) در فعل (يَتْلُونَ) و به معنی مجعین است .

سوره بقره آیه 122

متن آیه :

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اذْكُرُوا نِعْمَتِيَ الَّتِي أَنْعَمْتُ عَلَيْكُمْ وَأَنِّي فَضَّلْتُكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ

ترجمه :

ای بنی‌اسرائیل ! به یاد آورید نعمتی را که بر شما ارزانی داشتم (بدان گاه که شما را از زیر ستم فرعون رهائی بخشیدم و او را در آب غرق نمودم ، و تراز جبین و بلدرچین به شما دادم و پیغمبران زیادی را در میانتان برانگیختم و برای دوره‌ای از زمان ، بزرگی بهره شما نمودم) و

شمارا بر جها نیان برتری بخشیدم .

توضیحات :

« فَضَّلْتُكُمْ » : برتر یتان بخشیدم . « الْعَالَمِينَ » : جها نیان . مراد مردمان آن دوره از زمان است .

سوره بقره آیه 123

متن آیه :

وَأَتَقُوا يَوْمًا لَّا تَجْزِي نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ شَيْئًا وَلَا يُقْبَلُ مِنْهَا عَدْلٌ وَلَا تَنْفَعُهَا شَفَاعَةٌ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ

ترجمه :

و از (عذاب) روزی خود را در امان دارید که از دست کسی برای کس دیگری چیزی ساخته نیست ، و به جای کسی همانند و بلاگردانی پذیرفته نمی‌گردد ، و شفاعت و میان‌چیگری بدو سودی نمی‌رساند ، و کسی به یاری کسی بر نمی‌خیزد و یآوری نمی‌شوند .

توضیحات :

« لَّا تَجْزِي » : برآورده نمی‌کند . دفع نمی‌کند . « لَا تَجْزِي نَفْسٌ عَن نَّفْسٍ شَيْئًا » : کسی از کسی چیزی را به دور نمی‌دارد . کسی به جای کسی چیزی را نمی‌پردازد . « عَدْلٌ » : همتا . فدیة . بلاگردان . « شَفَاعَةٌ » : میان‌چیگری .

سوره بقره آیه 124

متن آیه :

وَإِذْ ابْتَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ رَبُّهُ بِكَلِمَاتٍ فَأَتَمَّهُنَّ قَالَ إِنِّي جَاعِلُكَ لِلنَّاسِ إِمَامًا قَالَ وَمِن ذُرِّيَّتِي قَالَ لَا يَنَالُ عَهْدِي الظَّالِمِينَ

ترجمه :

و (به خاطر آورید) آن گاه را که خدای ابراهیم ، او را با سخنانی (مشتمل بر اوامر و نواهی و تکالیف و وظائف ، و از راههای مختلف و با وسائل گوناگون) بیازمود و او (به خوبی از عهده آزمایش برآمد و) آنها را به تمام و کمال و به بهترین وجه انجام داد . (خداوند بدو) گفت : من تو را پیشوای مردم خواهم کرد . (ابراهیم) گفت : آیا از دودمان من (نیز کسانی را پیشوا و پیغمبر خواهی کرد ؟ خداوند) گفت : (درخواست تو را پذیرفتم ، ولی) پیمان من به ستمکاران نمی‌رسد (بلکه تنها فرزندان نیکوکار تو را در بر می‌گیرد) .

توضیحات :

« ابْتَلَىٰ » : آزمود . امتحان کرد . « كَلِمَاتٍ » : تکالیف و اوامر . از آن جمله : ترك فرزندان یگانه و دل‌بندش به همراه مادر در بیابان برهوت و خالی از سکنه حجاز ، و فرمان دادن بدو به این که فرزند یگانه خود اسماعیل را قربانی کند (نگا : صافات / 102 - 113) . « أَتَمَّهُنَّ » : آنها را به تمام و کمال انجام داد (نگا : نجم / 37) . « جَاعِلٌ » : سازنده .

سوره بقره آیه 125

متن آیه :
 وَإِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَأَمْنًا وَاتَّخِذُوا مِن مَّقَامِ إِبْرَاهِيمَ مُصَلًّى وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ أَنَّ طَهِّرَا بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

ترجمه :

(و به یاد آورید) آن گاه را که خانه (کعبه) را پناهگاه و مأوای امن و امن مردم کردیم (و بدیشان دستور دادیم که برای تجدید همین خاطره بازسازی خانه کعبه بردست پیغمبران) از مقام ابراهیم نمازگاهی برای خود برگزید (و در جایی که ابراهیم برای ساختن کعبه بالای سنگی می ایستاد ، بایستید و به نماز و نیایش بپردازید) و به ابراهیم و اسماعیل سفارش کردیم (و برعهده ایشان گذاشتیم) که خانه ما را برای طواف کنندگان و اعتکاف کنندگان (و ماندگاران در آن) و رکوع و سجده کنندگان (نمازگزار ، از کثافات معنوی همانند شرک و بت پرستی ، و پلشتیهای حسی همانند یاوه گوئی و گناه و ستیزه جویی) پاک و پاکیزه کنید .

توضیحات :

« الْبَيْتَ » : خانه خدا . کعبه (نگا : مائده / 97) . « مَثَابَةً » : محلّ مراجعت و گردهم آئی . جایگاه اجر و ثواب . « مَقَامِ إِبْرَاهِيمَ » : سنگی که ابراهیم برای ساختن کعبه ، بالای آن می ایستاد . می گویند که زیر مقام ابراهیم امروزی گذاشته شده است . مسجدی که پیرامون کعبه است . « مُصَلًّى » : جایگاه نماز . « وَعَهِدْنَا إِلَىٰ إِبْرَاهِيمَ » : امر کردیم به . « طَهِّرَا » : پاک کنید از کثافات و وجود بتها . « الطَّائِفِينَ » : طواف کنندگان . « الْقَائِمِينَ » : معتکفان . کسانی که در مسجد مدتی برای عبادت میمانند . « الرُّكَّعِ » : جمع رکوع . رکوع کنندگان . « السُّجُودِ » : جمع ساجد ، سجده کنندگان . « الرُّكَّعِ السُّجُودِ » : مراد نمازگزاران است .

سوره بقره آیه 126

متن آیه :
 وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا بَلَدًا آمِنًا وَارْزُقْ أَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرَاتِ مَن آمَنَ مِنْهُمْ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ قَالَ وَمَن كَفَرَ فَأُمْتِعْهُ قَلِيلًا ثُمَّ أَضْطَرُّهُ إِلَىٰ عَذَابِ النَّارِ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

ترجمه :

(و به یاد آورید) آن گاه را که ابراهیم گفت : خدای من ! این (سرزمین) را شهر پر امن و امانی گردان ، و اهل آن را - کسانی که از ایشان به خدا و روز بازپسین ایمان آورده باشند - از میوه های (گوناگونی که در آن پرورده شود یا بدان آورده شود ، و دیگر خیرات و برکات زمین) رویشان رسان و بهره مندشان گردان . (خدا پاسخ داد و) گفت : (دعای تو را پذیرفتم ، ولی در این عمر کوتاه دنیا ، بر این خوان یغما چه دشمن چه دوست) و کسی را که کفر ورزد ، مدت کوتاهی (از ثمرات و خیرات این

جهان) بهره مند می‌گردد انم و سپس او را (روز رستاخیز) به عذاب آتش (دوزخ گرفتار و) ناچار می‌سازم، و (سرانجام و سرنوشت این گونه افراد) چه بد سرانجام و سرنوشتی است!

توضیحات:

«بَلَدًا»: شهر. مراد مکه است. «آمِن»: محل امن و امان. «مَن»: بدل جزء از کل برای (اهل) است. «أَمَّتِعُ»: متمتع می‌سازم. بهره‌ور می‌گردد انم. «أَضْطَرُّهُ»: وادارش می‌سازم. مجبورش می‌گردد انم. «المَصِيرُ»: منزل و مأوی. عاقبت. سرنوشت.

سوره بقره آیه 127

مَتْنُ آيَةٍ:
وَإِذْ يَرْفَعُ إِبْرَاهِيمُ الْقَوَاعِدَ مِنَ الْبَيْتِ وَإِسْمَاعِيلُ رَبَّنَا تَقَبَّلْ مِنَّا إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه:

و (به یاد آورید) آن گاه را که ابراهیم و اسماعیل پایه‌های خانه (کعبه) را (بالاتر بردند) و در اثنای آن دست دعا به سوی خدا برداشته و می‌گفتند: ای پروردگار ما! (این عمل را) از ما بپذیر، بی‌گمان تو شنوا و دانای (به گفتار و نیات ما) هستی.

توضیحات:

«يَرْفَعُ»: بالاتر برد. بلند می‌کند. «الْقَوَاعِدَ»: جمع قاعده، پایه‌ها. «تَقَبَّلْ»: بپذیر. «السَّمِيعُ»: شنوا. «الْعَلِيمُ»: باخبر. آگاه.

سوره بقره آیه 128

مَتْنُ آيَةٍ:
رَبَّنَا وَاجْعَلْنَا مُسْلِمِينَ لَكَ وَمِن ذُرِّيَّتِنَا أُمَّةً مُّسْلِمَةً لَّكَ وَأَرِنَا مَنَاسِكَنَا وَتُبْ عَلَيْنَا إِنَّكَ أَنْتَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

ترجمه:

ای پروردگار ما! چنان کن که ما دو نفر مخلص و منقاد (فرمان) تو باشیم، و از فرزندان ما ملت و جماعتی پدید آور که تسلیم (فرمان) تو باشند، و طرز عبادات خویش را (در کعبه و اطراف آن) به ما نشان بده و (اگر نسیان و لغزشی از ما سرزد) بر ما ببخشی (و در توبه را بر رویمان باز گذار)، بی‌گمان تو بس توبه‌پذیر و مهربانی.

توضیحات:

«مُسْلِمِينَ»: مثنوی (مُسْلِمٌ) به معنی: مخلص. فرمانبردار. مطیع خدا و شریعت‌های الله. «أُمَّةً»: ملت. جماعت. «أَرِنَا»: به ما نشان بده. «مَنَاسِكُ»: آداب و رسوم عبادت، اعم از مراسم حج و غیره (نگاه: مائده / 48، حج / 67). «التَّوَّابُ»: بس توبه‌پذیر.

سوره بقره آیه 129

متن آیه :
 رَبَّنَا وَابْعَثْ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِكَ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ
 وَالْحِكْمَةَ وَيُزَكِّيهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

ای پروردگار ما ! در میان آنان (که از دودمان ما و منقاد فرمان تویند) پیغمبری از خودشان برانگیز تا آیات تو را بر ایشان فرو خواند و کتاب (قرآن) و حکمت (اسرار شریعت و مقاصد آن) را بدیشان بیاموزد و آنان را (از شرک و اخلاق ناپسند) پاکیزه نماید ، بیگمان تو عزیز و حکیمی (و بر هر چیزی توانا و پیروزی ، و هر کاری را که می کنی بنا بر مصلحتی و برابر حکمتی است) .

توضیحات :

« ابْعَثْ » : برانگیز . بفرست . « يَتْلُو » : بخواند . در رسم الخط قرآنی ، الف زائده در آخر دارد . « آيَاتٍ » : مراد آیه های قرآنی است . « الْكِتَابَ » : قرآن . خط و کتابت (نگا : آل عمران / 48 ، جمعه / 2) . « الْحِكْمَةَ » : معرفت اسرار اشياء . حکمت ، بر هر نوع گفتار و کرداری اطلاق می شود که صواب بدان تحقق پذیرد . انجام هر کاری در جای خود و نهادن هر چیزی به جای خود . اسرار احکام دینی و شناخت مقاصد شریعت . « يُزَكِّيهِمْ » : آنان را از معاصی و اخلاق نکوهیده پاک می دارد . « الْعَزِيزُ » : چیره شکست ناپذیر .

سوره بقره آیه 130

متن آیه :
 وَمَنْ يَرْغَبْ عَن مِّلَّةِ اِبْرَاهِيْمَ اِلَّا مَن سَفِهَ نَفْسَهُ وَلَقَدِ اصْطَفَيْنَاهُ فِي
 الدُّنْيَا وَاِنَّهٗ فِي الْاٰخِرَةِ لَمِنَ الصّٰلِحِيْنَ

ترجمه :

چه کسی از آئین ابراهیم رویگردان خواهد شد مگر آن (نادانی) که خود را خوار و کوچک داشته و (انسانییت و عقل خویش را به بازیچه گیرد و نا چیز دارد ؟) ما او را در این جهان برگزیدیم (و سمیل و رهبر دیگران کردیم) و او در جهان دیگر ، از زمره شایستگان (مقرب درگاه الهی) است .

توضیحات :

« يَرْغَبُ عَنِ ... » : بیزار می شود . دوری می گزیند . « مِلَّةٍ » : دین . آئین . « سَفِهَ » : سبک شمرد . خوار داشت . به بازیچه گرفت . « نَفْسٍ » : خود . « اصْطَفَيْنَاهُ » : برگزیدیم . « الصّٰلِحِيْنَ » : شایستگان . بایستگان .

سوره بقره آیه 131

متن آیه :
 اِذْ قَالَ لَهُ رَبُّهُ اَسْلِمْ قَالَ اَسْلَمْتُ لِرَبِّ الْعَالَمِيْنَ

ترجمه :

آن گاه که پروردگارش (همراه با نمودن نشانه‌ها و آیات کونی و نفسی) بدو گفت: (به یگانگی خدا اقرار کن و) اخلاص داشته باش. گفت: (اقرار کردم و سر بر آستان تو سائیدم و) خالصانه تسلیم پروردگار جهان نیان گشتم.

توضیحات: «أَسْلِمَ»: مطیع شو. مخلص شو.

سوره بقره آیه 132

مَتْنِ آيَةِ:
 وَوَصَّى بِهَا إِبْرَاهِيمَ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ
 فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ

ترجمه:

و ابراهیم فرزند خود را به این آئین سفارش کرد، و یعقوب (نوه او نیز چنین کرد. هر کدام به فرزندان خویش گفتند: ای فرزندان من! خداوند، آئین (توحیدی اسلام) را برای شما برگزیده است. (پس به ما قول بدهید که یک لحظه هم از آن دوری نکنید) و نمیرید جز این که مسلمان باشید.

توضیحات:

«وَصَّى»: توصیه کرد. سفارش نمود. ارشاد کرد: «بِهَا»: به آن. مرجع ضمیر (هَا) واژه (مِلَّة) در آیه 130 است. «فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ»: مراد این است که همیشه دیندار و فرما نبردار خدا باشید، تا اگر مرگ شما را در ربود، مسلمان و مطیع فرمان یزدان، جهان را بدرود گوئید.

سوره بقره آیه 133

مَتْنِ آيَةِ:
 أَمْ كُنتُمْ شُهَدَاءَ إِذْ حَضَرَ يَعْقُوبَ الْمَوْتُ إِذْ قَالَ لِبَنِيهِ مَا تَعْبُدُونَ مِن
 بَعْدِي قَالُوا نَعْبُدُ إِلَهَكَ وَاللَّهُ أَبَاؤُكَ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِلَهُاً
 وَاحِداً وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

ترجمه:

آیا (شما یهودیان و مسیحیان که محمد را تکذیب می‌نمائید و ادعای دارید که بر آئین یعقوب هستید) هنگامی که مرگ یعقوب فرارسید، شما حاضر بودید (تا آئینی را بشناسید که بر آن مرد؟). آن هنگامی که به فرزندان خود گفت: پس از من چه چیز را می‌پرستید؟ گفتند: خدای تو، خدای پدرانت ابراهیم و اسماعیل و اسحاق را که خداوند یگانه است و ما تسلیم (فرمان) او هستیم (و سر عبادت و بندگی بر آستانش می‌سائیم).

توضیحات:

«شُهَدَاءَ»: جمع شهید به معنی شاهد، حاضران. «إِبْرَاهِيمَ»: بدل جزء از کل (ءَابَاءِ) است. «إِلَهُاً وَاحِداً»: علت نصب (إِلَهُاً) دو چیز می‌تواند

و آنچه بر ابراهیم، اسماعیل، اسحاق، یعقوب، و اسباط (یعنی نوادگان یعقوب) نازل شده است، و به آنچه برای موسی و عیسی آمده است، و به آنچه برای (همه) پیغمبران از طرف پروردگارشان آمده است. میان هیچ یک از آنان جدائی نمی‌اندازیم (نه این که مثل یهودیان یا عیسویان، بعضیها را بپذیریم و بعضیها را نپذیریم. بلکه همه پیغمبران را راهنمای بشریت در عصر خود می‌دانیم و کتابهایشان را به طور اجمال می‌پذیریم) و ما تسلیم (فرمان) خدا هستیم.

توضیحات:

«أسباط»: جمع سبط، نوادگان. قبائل. در اینجا مراد از اسباط، قبائل دوازده‌گانه بنی‌اسرائیل است که از نژاد یعقوب بودند (نگاه: اعراف / 160). «لا نفرق بین أحد منهم»: میان هیچ یک از آنان در این که پیغمبر بوده‌اند، فرقی نمی‌گذاریم. جمله، حال برای ضمیر (نا) در فعل (أما) است. «له»: مرجع ضمیر (ه) واژه (الله) است.

سوره بقره آیه 137

متن آیه:

فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا هُمْ فِي شِقَاقٍ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه:

اگر آنان ایمان بیاورند، همچنان که شما ایمان آورده‌اید، و بدان چیزهایی که شما ایمان دارید، ایشان نیز ایمان داشته باشند، بی‌گمان (به راه درست خدائی) رهنمود گشته‌اند، و اگر پشت کنند (و از حقیقت سرپیچی نمایند و دوباره به رسوم و آداب موروثی جنگ زنند) پس راه اختلاف و دشمنانگی را (با شما) در پیش گرفته‌اند، و خدا تو را بسنده خواهد بود و او تو را از (اذیت و آزار و نیرنگ و دسیسه‌های) ایشان نجات خواهد داد، و او شنوا و بینا است (و گفتار ایشان را می‌شنود و کردار آنان را می‌بیند).

توضیحات:

«فَإِنْ آمَنُوا بِمِثْلِ مَا آمَنْتُمْ بِهِ»: اگر ایمان بیاورند همان گونه که شما ایمان آورده‌اید. یعنی ایمان به خدا و کتابهای آسمانی و پیغمبران به طور کلی که در آیه قبلی مذکور است. واژه (مَا) مصدری است، و مرجع ضمیر (ه) در (بِهِ)، الله است. «شِقَاقٍ»: جنگ و ستیز. مخالفت. جبهه‌گیری. «سَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ»: تو را بسنده خواهد بود.

سوره بقره آیه 138

متن آیه:

صِبْغَةَ اللَّهِ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ صِبْغَةً وَنَحْنُ لَهُ عَابِدُونَ

ترجمه:

(خداوند ما را با آئین تو حیدی و ایمان راستین زینت داده است و) این رنگ و زینت خداست و چه کسی از خدا (می‌تواند) زیباتر بیاراید و

بپیرايد؟ وما تنها اورا مي پرسد تيم .

توضیحات :

« صِبْغَةَ » : رنگ . هیئت . حالتی که چیز رنگ شده به خود می گیرد .
« صِبْغَةَ اللَّهِ » : دین خدا . شریعت خدا ، که ایمان است . این واژه از قبیل
مشاکله تقدیری است و اشاره به غسل تعمید مسیحیان دارد . یعنی فرو
رفتن در آب یا پاشیدن آب بر سر و روی ، مایه پاکی معنوی نمی گردد .
بلکه آنچه وسیله تطهیر مؤمنان می شود دین خدا ، یعنی صِبْغَةَ اللَّهِ
است . واژه صِبْغَةَ نخستین ، مفعول فعل مقدری است : صَبَّغْنَا اللَّهُ
صِبْغَةً . یا به صورت اغراء : اَلْزَمُوا صِبْغَةَ اللَّهِ . یا بدل از (مَلَّةً) در (مِلَّةً
اِبْرَاهِيمَ) است . صبغه دوم تمییز است .

سوره بقره آیه 139

متن آیه :

قُلْ أَتُحَاجُّوْنَ ذَا فِي اللّٰهِ وَهُوَ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ وَلَنَا اَعْمَالُنَا وَلَكُمْ اَعْمَالُكُمْ
وَنَحْنُ لَهُ مَخْلُصُونَ

ترجمه :

بگو : آیا درباره (دین) خدا با ما به مجادله می پردا زید ؟ (و گمان می
برید که خدا پیغمبران را جز از میان شما بر نمی گذزیند) و حال آن که
او پروردگار ما و شما است (و رحمت خویش را به طور یکسان نصیب هر قومی
که بخواهد می کند) و (نتیجه) کردار ما از آن ما ، و (نتیجه) کردار
شما از آن شما است (و هرکس در گرو اعمال خویش است و حسب و نسب باعث
امتیاز نیست) و ما با اخلاص اورا پرستش می کنیم .

توضیحات :

« أَتُحَاجُّوْنَ ذَا » : با ما مجادله می کنید . « أَتُحَاجُّوْنَ ذَا فِي اللّٰهِ ؟ » : آیا
با ما درباره عملکرد خدا مجادله می نمائید ؟

سوره بقره آیه 140

متن آیه :

أَمْ تَقُولُونَ إِنَّ اِبْرٰهٖمَ وَاِسْمٰعٖلَ وَاِسْحٰقَ وَاِيعْقُوْبَ وَاَلٓاَسْبٰطَ كَانُوْا يَهُودًا
اَوْ نَصٰرًا قُلْ اَنْتُمْ اَعْلَمُ اَمْ اللّٰهُ وَاَنْتُمْ اَطْلَمُ مِمَّنْ كَتَمْتُمْ شَهَادَةً عِنْدَهُ مِنَ
اللّٰهِ وَمَا اللّٰهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

یا می گوئید : ابراهیم و اسماعیل و اسحاق و یعقوب و اسباط ، یهودی یا
مسیحی بوده اند ؟ (در صورتی که تورات و انجیل بعد از اینان نازل
شده اند و یهودیت و مسیحیت پس از ایشان پیدا آمده اند !) بگو : آیا
شما بهتر می دانید یا خدا ؟ (چرا آنچه را که در این باره در کتابهای
اسما نیتان آمده است پنهان می دارید ؟) و چه کسی ستمگرتر از آن
کس است که گواهی و شهادت الهی را که نزد او است پنهان دارد ؟ و خدا از
آنچه می کنید غافل و بی خبر نیست .

توضیحات :
 « أم » : یا این که . « أَظْلَمُ » : ستمکارتر . « كَتَمَ » : پنهان کرد . « مِنْ اللَّهِ » : از سوی خدا . واصله از سوی خدا .

سوره بقره آیه 141

متن آیه :
 تِلْكَ أُمَّةٌ قَدْ خَلَتْ لَهَا مَا كَسَبَتْ وَلكُمْ مَا كَسَبْتُمْ وَلَا تُسْأَلُونَ عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

(به هر حال) آنان قومی بودند که مردند و سر خود گرفتند . آنچه به جنگ آوردند متعلق به خودشان است ، و آنچه شما فراچنگ آورده اید از آن شما است ، و درباره آنچه می کرده اند از شما پرسیده نمی شود (و هیچ کس مسؤول اعمال دیگری نیست و کسی را به گناه دیگری نمی گیرند) .

توضیحات :

« خَلَتْ » : رفته است . سرخود گرفتار شده است .

سوره بقره آیه 142

متن آیه :
 سَيَقُولُ السُّفَهَاءُ مِنَ النَّاسِ مَا وَلَّاهُمْ عَن قِبَلَتِهِمُ الَّتِي كَانُوا عَلَيْهَا قُلْ لِلَّهِ الْمَشْرِقُ وَالْمَغْرِبُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

نا بخردان مردم خواهند گفت : چه چیز ایشان را از قبله خود که بر آن بودند برگرداند ؟ بگو : خاور و باختر (و همه جهات دیگر) از آن خدا است . هر که را بخواهد به راه راست رهبری می نماید .

توضیحات :

« السُّفَهَاءُ » : جمع سفیه ، کمخردان . نا بخردان . « وَلَّاهُمْ » : روگردان کرد . منصرف ساخت .

سوره بقره آیه 143

متن آیه :
 وَكَذَلِكَ جَعَلْنَاكُمْ أُمَّةً وَسَطًا لِتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ وَيَكُونَ الرَّسُولُ عَلَيْكُمْ شَهِيدًا وَمَا جَعَلْنَا الْقِبْلَةَ الَّتِي كُنْتَ عَلَيْهَا إِلَّا لِنَعْلَمَ مَن يَتَّبِعِ الرَّسُولَ مِمَّنْ يَنْقَلِبُ عَلَى عَقْبَيْهِ وَإِن كَانَتْ لَكُ بَيْرَةٌ إِلَّا عَلَى الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ عَمَّا تَكْمُرُونَ إِنَّا نَعْلَمُ مَا تَكْمُرُونَ

ترجمه :

و بیگمان شما را ملت میانه روی کرده ایم (نه در دین افراط و غلوی میورزید ، و نه در آن تفریط و تعطیلی می شناسید) . حق روح و حق جسم را مراعات می دارید و آمیزه ای از حیوان و فرشته اید (تا گواهانی بر مردم باشید) و

بر تفریط ما دیگرایان لذا نذ جسمانی طلب و روحانیت باخته ، و بر افراط تارکان دنیا و ترك لذا نذ جسمانی کرده ، ناظر بوده و خروج هر دو دسته را از جاده اعتدال مشاهده نمائید) و پیغمبر (نیز) بر شما گواه باشد (تا چنانچه دسته‌ای از شما راه او گیرد ، و یا گروهی از شما از جاده سیرت و شریعت او بیرون رود ، با آئین و کردار خویش بر ایشان حجت و گواه باشد) . و ما قبله‌ای را که بر آن بوده‌ای (و تا کنون به سوی آن نماز خوانده‌ای و هم اینک فرمان روکردن به جهت کعبه صادره شده است) قبله ننموده بودیم مگر این که بدانیم چه کسی از پیغمبر پیروی می‌نماید و چه کسی بر پاشنه‌های خود می‌چرخد (و به عقب بر می‌گردد تا صف ثابت قدمان بر ایمان ، و فرصت طلبان بی‌ایمان از هم روشن و جدا شود) . و اگرچه (تفریط قبله برای کسی که الفت گرفته است بدان رو کند) بس بزرگ و دشوار است مگر بر کسانی که خدا ایشان را رهنمون کرده باشد (به احکام دین و راز قان‌ن‌گذاری و بدانند که هدف از روکردن به این سو یا آن سو اطاعت فرمان خداست نه به خاطر تقدس خود جهات) و خدا ایمان شما را (که انگیزه پیروی از پیغمبر است) ضایع نمی‌گرداند (و اجر و پاداش عبادات قبلی شما را هدر نمی‌دهد ، چه) بی‌گمان خدا نسبت به مردم بس رؤوف و مهربان است .

توضیحات :

« أُمَّةٌ وَسَطًا » : ملت دادگر گزیده‌ای که راه تفریط و افراط نپوید . « وَسَطًا » : متصف به فضائل . مرکز فضائل و حسنات . دادگر . مفرد و مثنی و جمع و مذکر و مؤنث در آن مساوی است . اطلاق حال بر محل است . « شَهَادَةً » : گواهان . « شَهَادَةً عَلَى النَّاسِ » : گواهان بر مردم در روز رستاخیز . « وَ يَكُونُ الرَّسُولَ عَلَیْكُمْ شَهِيدًا » : پیغمبر بر شما گواه باشد در روز رستاخیز (نگا : نساء / 41) . « لِنَعْلَمَ » : تا روشن و معلوم گردانیم . خدا همیشه عالم و آگاه است و گذشته و حال و آینده در برابر علم او یکسان است . لذا مراد از واژه‌هایی چون (نَعْلَمَ) و (یَعْلَمُ اللَّهُ) و عباراتی از این قبیل ، این است که علم غیبی خدا به علم عینی تبدیل شود و آنچه در پس پرده غیب نهان بود ، برای مردم به صحنه ظهور برسد و عیان گردد (نگا : آل‌عمران / 140 ، توبه / 16) . « یَنْقَلِبُ عَلَیْهَا عَقْبِیْهِ » : بر پاشنه‌های خود می‌گردد . مرتد می‌شود و از دین برمی‌گردد . « عَقْبٌ » : پاشنه . « إِنْ » : مخفف از مثقله است . « كَانَتْ » : اسم آن (هی) است که مرجع آن (قِبْلَةً) است . « كَیْبَرَةٌ » : سنگین . دشوار .

سوره بقره آیه 144

متن آیه :

قَدْ نَرَى تَقَلُّبَ وَجْهِكَ فِي السَّمَاءِ فَلَنُوَلِّيَنَّكَ قِبْلَةً تَرْضَاهَا فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ وَإِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَيَعْلَمُونَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

ما روگرداندن تو را گاهگاهی به سوی آسمان می‌بینیم (و پیام آرزوی قلبی تو را جهت نزول وحی در مورد تفریط قبله دریافت می‌داریم) پس تو را به سوی قبله‌ای متوجه می‌سازیم که از آن خوشنود خواهی شد ، و

لذا رو به سوی مسجدالحرام کن ، و (ای مؤمنان !) در هر جا که بودید روهایی خویشتن را (به هنگام نماز) به جانب آن کنید . کسانی که کتاب بدیشان داده شده است (یعنی یهودیان و مسیحیان) نیک می دانند که چنین گرایشی (به جانب مسجدالحرام) حق است و به فرمان پروردگارتان می باشد (ولی با وجود این از فتنه انگیزی دست بر نمی دارند) و خدا از آنچه می کنند بی خبر نیست .

توضیحات :

« تَقَلَّبَ » : روی به این سو و آن سو گرداندن . چرخش . « وَجْهٌ » : چهره . « نُولِي » : می گردانم . متوجه می کنید . « شَطْرَ » : سو . جانب . « حَيْثُ مَا » : هر کجا . « أَنَّهُ » : مرجع ضمیر (ه) ، تغییر قبله یا روکردن به کعبه است .

سوره بقره آیه 145

متن آیه :

وَلَئِن آتَيْتَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ بِكُلِّ آيَةٍ مَّا تَتَّبِعُوا قِبَلَتَكَ وَمَا أُنزِلَتْ يَتَّبِعُوا قِبَلَتَهُمْ وَمَا بَعْضُهُمْ يَتَّبِعُ قِبَلَةَ بَعْضٍ وَلَئِن آتَيْتَهُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّكَ إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

و اگر هر نوع برهان و حجتی برای آنان که کتاب بدیشان داده شده است (یعنی یهودیان و مسیحیان) بیاوری (و آن ادله و براهین را بر صدق تغییر قبله از بیت المقدس به مسجدالحرام ارائه نمایی ، تو را باور نمی دارند) از قبله تو پیروی نمی نمایند ، و تو (نیز که در پرتو وحی ، قبله راستین ابراهیم را باز شناخته ای ، دیگر) از قبله ایشان پیروی نخواهی کرد ، و برخی از آنان هم از قبله برخی دیگر پیروی نمی نمایند (بلکه بر اثر تقلید کورکورانه ، یهودیان به سوی مشرق ، و مسیحیان به جانب مغرب رومی کنند و آماده پذیرش دلیل و برهانی نیستند) و اگر از خواستها و آرزوهای ایشان پیروی کنی (و برای سازش با آنان رو به قبله ایشان شوی) بعد از آن که علم و دانایی به تو دست داده است (و به حقیقت امر آشنا گشته ای) در این صورت تو بی گمان از زمره ستمکاران خواهی بود (و حاشا که چنین کنی . بلکه این اندرزی است برای مؤمنان که هرگز چنین نکنند ، و کسی به خاطر کسی حق رارها نسازد و از باطل پیروی نکند) .

توضیحات :

« آيَةٍ » : حجت . دلیل . « مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ » ، پس از آن که توسط وحی از باطل آگاهی یافته ای و حق برای تو روشن شده است .

سوره بقره آیه 146

متن آیه :

الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَإِنَّ فَرِيقًا مِنْهُمْ لَيَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

آنان که بدیشان کتاب (آسمانی) داده ایم ، او را (که محمد نام و پیغمبر خاتم است ، خوب) می شناسند ، بدان گونه که پسران خود را می شناسند ، و برخی از آنان بیگمان حق را (از جمله پیغمبری محمد و قیبلگی کعبه را) پنهان می دارند ، در حالی که می دانند .

توضیحات :

« يَعْرِفُونَهُ » : او را می شناسند . از او آگاهی دارند . مرجع ضمیر (هُ) پیغمبر (است) (نگا : جا ئیه / 23) . « وَرِيقٌ » : فرقه . دسته . گروه . « وَ هُمْ يَعْلَمُونَ » : و حال آن که آنان می دانند .

سوره بقره آیه 147

متن آیه :
الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكْفُرْ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

حق (همان است که) از جانب پروردگارت (برایت آمده است ، نه آنچه یهودیان و مسیحیان می گویند) و جزو شك کنندگان مباش .

توضیحات :

« الْمُؤْمِنِينَ » : شك کنندگان . از مصدر (إِمْتَرَاء) و از ماده (مری) .

سوره بقره آیه 148

متن آیه :
وَلِكُلِّ وَجْهَةٍ هُوَ مُوَلِّئُهَا فَاصْبِرْ لِحُكْمِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

هر ملّتی را جهتی است (که به هنگام نماز) بدانجا رو می کند . (ابراهیم و اسماعیل رو به کعبه ، و بنی اسرائیل رو به صخره بیت المقدس ، و مسیحیان رو به مشرق می کردند . لیکن سو و جهت همچون توحید و ایمان به رستخیز و حساب و کتاب اخروی ، از اصول و ارکان دین نیست . بلکه مانند تعداد رکعات نماز و مقدار واجب زکات ، باید تسلیم وحي آسمانی بود) . پس به سوی نیکیها بشتابید و در انواع خیرات بر یکدیگر سبقت بگیرید . هر جا که با شید خدا همگی شما را گرد می آورد (و به حساب همگان رسیدگی می کند و بلاد و جهات در امر دین بی ارزش است . بلکه خیرات و نیکیها ارزشمند است) . خدا بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« وَجْهَةٌ » : جهت . سو . مکانی که بدان روی می شود . قیله . « هُوَ » : آن گروه نماز گزار . « مُوَلِّئُهَا » : رو بدان جهت کننده . « إِصْبِرْ لِحُكْمِ اللَّهِ » : در نیکیها با هم مسابقه بدهید و بر همدیگر پیشی بگیرید .

سوره بقره آیه 149

متن آیه :
 وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِنَّهُ لَلْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ وَمَا اللَّهُ
 يَغْفُلَ عَمَّا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

از هر مکانی که بیرون شدی (و به هر جا که رسیدی، در سفر و حضر، و در هر زمان و مکانی، به هنگام) نماز رو به سوی مسجدالحرام کن و این روکردنت (از همه نقاط زمین به سوی مسجدالحرام) بیگمان حق (ثابت و موافق مصلحت) است و از جانب پروردگارت می باشد، و خدا از آنچه می کنی بی خبر نیست (و پاداش پیروی مؤمنان از پیغمبر و جزای اعمال و اخلاص ایشان را خواهد داد).

توضیحات :

« مِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ » : از هر جا که بیرون رفتی. هر جا که بودی و رفتی. هرگاه که بیرون رفتی. « إِنَّهُ » : این عمل روکردن به کعبه.

سوره بقره آیه 150

متن آیه :
 وَمِنْ حَيْثُ خَرَجْتَ فَوَلِّ وَجْهَكَ شَطْرَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَحَيْثُ مَا كُنْتُمْ فَوَلُّوا
 وُجُوهَكُمْ شَطْرَهُ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ فَلَا
 تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنِي وَلَا تَمْنُوا بَعْدَ آيَاتِي عَلَيَّكُمْ وَلَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

ترجمه :

و از هر جا که بیرون رفتی (و به هر جا که رسیدی، به هنگام نماز در همه نقاط جهان) رو به سوی مسجدالحرام کن، و (ای مؤمنان! چه در سفر و چه در حضر، در همه اقطار زمین، به هنگام نماز) هر جا که بودید، رو به سوی آن کنید، تا مردم بر شما حجتی نداشته باشند (واهل کتاب که از بررسی کتابهایشان دریافته اند که پیغمبر برانگیخته از نسل اسماعیل بر قبیله او، یعنی کعبه خواهد بود، با ترک قبله موقت بیت المقدس و رو به کعبه نماز گزاردنتان بدانند توهمان پیغمبر راستین و از نژاد اسماعیلی) مگر کسانی که از ایشان (با مشرکان همصدا شده و منافقانه رفتار کنند و پر خود و دیگران) ستم نمایند (و مزورانه بگویند: تغییر قبله محمد از بیت المقدس به کعبه، به علت گرایش به دین آباء و اجدادی خود و عشق به دیار و زادگاه خویش است). پس از آنان مترسید (و به فرمان خدا به هنگام نماز رو به کعبه کنید) و از من بترسید (که اگر مخالف وحی رفتار کنید جانب حق را رها ساخته اید و پادافره خود را خواهید دید. پس گوش به فرمان خدا باشید) تا نعمت خویش را بر شما تکمیل کنم (و با اعطاء قبله مستقلی فوائد مادی و معنوی به شما بخشم، و شما نیز با شناخت قبله راستین همیشگی، آمادگی بیشتر برای دریافت حق را فراهم آرید) و شاید رهنمود شوید.

توضیحات :

« لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُجَّةٌ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ » : تا این که مردم بر شما حجتی نداشته باشند، مگر این که ستم و یاوه بگویند. این

سخن بدان می‌ماند که به کسی بگوئی: تو حقی بر من نداری مگر این که ستم کنی و یا وه‌سرائی نمائی. «حِجَّةٌ» : دلیل. در اینجا مراد دلیل باطل است (نگاه: شوری / 16). «إِلَّا» : مگر. به معنی واو عطف یا لیکن است و تقدیر چنین است: وَلَا الَّذِينَ ظَلَمُوا. یا این که: لَكِنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا.

سوره بقره آیه 151

متن آیه :
 كَمَا أَرْسَلْنَا فِيكُمْ رَسُولًا مِّنكُمْ يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِنَا وَيُزَكِّيكُمْ وَيُعَلِّمُكُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَيُعَلِّمُكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

و هم چنین (برای تکمیل نعمت خود بر شما) پیغمبری را از خودتان در میانتان برانگیختیم که آیات (قرآن) ما را بر شما فرو می‌خواند (و نشانه‌های وحدانیت و عظمت خدا را در گستره جهان به شما می‌نمایاند) و شما را پاکیزه می‌دارد (از رذائلی همچون زنده بگور کردن دختران و خونریزیها و کشتن فرزندان از ترس فقر و فاقه و غیره . و با کاشتن نهال فضائل در اندرونتان ، شما را سرور و سرمشق دیگران می‌سازد) و به شما کتاب (قرآن) و حکمت (اسرار و منافع احکام) را می‌آموزد (تا با حفظ نظم و لفظ قرآن و بهره مندی از نور آن ، به زندگی خویش حیات و تحرک بخشید و با استفاده از سنت عملی و سیرت نبوی ، به احکام شریعت آشنا گردید) . و به شما (به همراه کتاب و حکمت) چیزی یاد می‌دهد که نمی‌توانستید آن را بیاموزید (چون وسیله آموزش آن ، اندیشه و نگاه نیست ، بلکه باید از راه وحی آموخته شود . همانند اخبار عالم غیب و اشارات علمی و بیان سرگذشت پیغمبران و احوال پیشینیان ، که نه تنها برای اعراب بلکه برای اهل کتاب نیز مجهول بود) .

توضیحات :

« كَمَا » : همان گونه که . ما نند این انعام دیگرمان که رسولی از میان . « يَتْلُو » : فرو می‌خواند . در رسم الخط قرآنی الف زائدی در آخر دارد . « الْكِتَابَ » : مراد قرآن است . « الْحِكْمَةَ » : سنت نبوی . شناخت اسرار شریعت .

سوره بقره آیه 152

متن آیه :
 فَإِذَا ذُكِّرْتُمْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ

ترجمه :

پس مرا یاد کنید (با طاعت و عبادت و دوری از معاصی ، به دل و زبان و قلم و قدم ، و سیر در آفاق و انفس ، جهت کشف عظمت و قدرت من) تا من نیز شما را یاد کنم (با اعطاء ثواب و گشایش ابواب سعادت و خیرات و ادامه پیروزی و قدرت و نعمت) و از من سپاسگزاری کنید (و با گفتار و کردار ، شکر گزار انعام و احسان من باشید) و از من ناسپاسی مکنید (و نعمتهای مرا نادیده مگیرید) .

توضیحات :
« لا تَكْفُرُونَ » : منکر نعمتهای من بر خود با سپاسگزاری نکردن از آنها نشوید . یاء متکلم برای تخفیف و تناسب فواصل حذف شده است .

سوره بقره آیه 153

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْتَعِينُوا بِالصَّبْرِ وَالصَّلَاةِ إِنَّ اللَّهَ مَعَ الصَّابِرِينَ

ترجمه :
ای کسانی که ایمان آورده اید! از بردباری و نماز (در برابر حوادث سخت زندگی) کمک بگیرید (و بدانید که) خدا با بردباران است (و یار و یاور ایشان است) .

توضیحات :
« اِسْتَعِينُوا » : یاری جوئید .

سوره بقره آیه 154

متن آیه :
وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ يُقْتَلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْوَاتٌ بَلْ أحيَاءٌ وَلَئِنْ لَمْ تَشْعُرُوا

ترجمه :
و به کسانی که در راه خدا کشته می شوند مرده مگوئید ، بلکه آنان زنده اند ، ولیکن شما (چگونگی زندگی ایشان را) نمی فهمید .

توضیحات :
« أَمْوَاتٌ » : مردگان . « أحيَاءٌ » : زندگان . واژه های اموات و احياء ، خبر مبتدای محذوف بوده و تقدیر چنین است : هم اموات بل هم احياء . « لا تشعرون » : احساس نمی کنید . نمی فهمید . پی نمی برید .

سوره بقره آیه 155

متن آیه :
وَلَا يَبُلُوا وَنَكْمٌ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَ نَقْصٍ مِّنَ الْأَمْوَالِ وَ لَا نَفْسٍ وَ لَا ثَمَرَاتٍ
وَبَشَرِ الصَّابِرِينَ

ترجمه :
و قطعاً شما را با برخی از (امور همچون) ترس و گرسنگی و زیان مالی و جانی و کمبود میوه ها ، آزمایش می کنیم ، و مزده بده به بردباران .

توضیحات :
« لَنْ يَبُلُوا وَ نَكْمٌ » : بیگمان شما را می آزمایشیم . « اَلْأَنْفُسُ » : جانها . کسان . اشخاص .

سوره بقره آیه 156

متن آیه :
الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

ترجمه :
آن کسانی که هنگامی که بلائی بدانان می‌رسد ، می‌گویند : ما از آن خدائیم و به سوی او بازمی‌گردیم .

توضیحات :
« أَصَابَتْهُمْ » : بدیشان رسید . بر سر آنان آمد . « إِنَّا » : این که ما . « رَاجِعُونَ » : برگشتگان . رجوع کنندگان .

سوره بقره آیه 157

متن آیه :
أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ

ترجمه :
آنان (همان بردباران با ایمانی هستند که) الطاف و رحمت و احسان و مغفرت خدایشان شامل حال آنان می‌گردد ، و مسلماً ایشان را هیا فتگان (به جاده حق و حقیقت و طریق خیر و سعادت) هستند .

توضیحات :
« صَلَوَاتٌ » : جمع صَلاة ، عنایت . مغفرت . رأفت . « الْمُهْتَدُونَ » : راه‌یافتگان .

سوره بقره آیه 158

متن آیه :
إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِن شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ الْبَيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطُوفَ بِهِمَا وَمَنْ تَطَوَّعَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلِيمٌ

ترجمه :
بی‌گمان (دو کوه) صفا و مروه (و هفت بار سعی میان آن دو) از نشانی‌های (دین) خدا و عبادات الله هستند . پس هر که (می‌خواهد فریضه) حج بیت (الله الحرام) یا عمره را به جای آورد ، بر او گناهی نخواهد بود که آن دو (کوه) را بارها طواف کند (و سعی میان صفا و مروه را به جای آورد) . هر که به دلخواه کار نیکی را انجام دهد (و بیش از واجبات ، به طاعت و عبادت پردازد ، خدا پاداش او را می‌دهد ، چه) بی‌گمان خدا سپاس‌گزار و آگاه (از اعمال و نیات عبادت کنندگان) است .

توضیحات :
« الصَّفَا » : اسم کوهی است . « الْمَرْوَةَ » : اسم کوهی است . « شَعَائِرِ » : جمع شعیرة ، علامتها . نشانه‌ها . در اینجا شعائر برام‌کنه عبادت اطلاق شده است . « حَجَّ الْبَيْتِ » : قصد کعبه برای ادای مناسک در موسم حج کرد . « اعْتَمَرَ » : قصد عمره کرد . « جُنَاحٌ » : گناه . « يَطُوفٌ » : طواف کند . سعی کند . فعل مضارع باب تفعل است و اصل آن (يَتَطَوَّفُ) می‌باشد . « تَطَوَّعَ »

: آزادانه و راغبانه به عهده گرفت. « خَيْرًا » : کار نیکو. خوبی. اعم از حج و عمره و طواف و . . . « شَاكِرٌ » : سپاسگزار. این واژه بیانگر مبالغه احسان خدا در حق بندگان است و برای خدا معنی جزا دهنده طاعت و کردار شایسته را دارد.

سوره بقره آیه 159

متن آیه :
 إِنَّ الَّذِينَ يَكْتُمُونَ مَا أَنزَلْنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالْهُدَىٰ مِنْ بَعْدِ مَا بَيَّنَّاهُ لِلنَّاسِ فِي الْكِتَابِ أُولَٰئِكَ يَلْعَنُهُمُ اللَّهُ وَيَلْعَنُهُمُ اللَّائِعُونَ

ترجمه :

بیگمان کسانی که پنهان می‌دارند آنچه را که از دلائل روشن و هدایت فرو فرستاده ایم، بعد از آن که آن را برای مردم در کتاب (تورات و انجیل) بیان و روشن نموده ایم، خدا و نفرین کنندگان (چه از میان فرشتگان و چه از میان مؤمنان انس و جان)، ایشان را نفرین می‌کنند (و خواستار طرد آنان از رحمت خدا خواهند شد) .

توضیحات :

« الْبَيِّنَاتِ » : دلائل روشن . آیات دالّ بر صدق خاتمالان بپاء . « الْهُدَىٰ » : راهنمود. راهنمای به سوی حق و حقیقت . « الْكِتَابِ » : مراد می‌تواند تورات باشد (نگا : انعام / 91) ، یا جمیع کتابهای آسمانی ، اعم از تورات و انجیل و قرآن . « اللَّائِعُونَ » : نفرین کنندگان ، و آنان عبارتند از مؤمنان و فرشتگان .

سوره بقره آیه 160

متن آیه :
 إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَبَيَّنُّوا فَأُولَٰئِكَ أَتُوبُ عَلَيْهِمْ وَأَنَا التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

مگر کسانی که توبه کنند (از کتمان حق) و به اصلاح (حال خود و جبران مافات) بپردازند و (آنچه را که از اوصاف پیغمبر و اسلام و دیگر حقائق می‌دانستند و پنهان می‌کردند) آشکار سازند . چه توبه چنین کسانی را می‌پذیرم و من بسی توبه‌پذیر و مهربانم .

توضیحات :

« بَيَّنُّوا » : روشنگری کردند . پنهان را آشکار نمودند . « أَتُوبُ عَلَيْهِمْ » : توبه ایشان را می‌پذیرم . با فضل و مغفرت خود به سویشان برمی‌گردم .

سوره بقره آیه 161

متن آیه :
 إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارًا أُولَٰئِكَ عَلَيْهِمُ الْعَذَابُ وَاللَّهُ لَا يُكَفِّرُ عَنْ النَّاسِ أَجْمَعِينَ

ترجمه :
کسانی که کفر ورزیدند و در حالی که کافر بودند مردند (و با استمرار کفر و بدون توبه و پشیمانی ، از دنیا رفتند) نفرین خدا و فرشتگان و همه مردمان بر آنان خواهد بود .

توضیحات :
« وَهُمْ كُفَّارٌ » : و حال آن که کافر باشند . « أَجْمَعِينَ » : جمگی . همگی . این واژه تأکید است و شامل کافران نیز می‌گردد ، زیرا که در روز قیامت کافران هم یکدیگر را نفرین می‌کنند (نگا : عنکبوت / 25 ، احزاب / 68) .

سوره بقره آیه 162

متن آیه :
خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمُ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ

ترجمه :
جاودانه در آن نفرین باقی می‌مانند (و همیشه در آتش دوزخ بسر می‌برند) و نه عذاب آنان سبک می‌شود و نه مهلتی بدیشان داده می‌شود .

توضیحات :
« لَا يُخَفَّفُ » : سبک نمی‌گردد . کاستی داده نمی‌شود . « وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ » : مهلت و فرصت بدیشان داده نمی‌شود .

سوره بقره آیه 163

متن آیه :
وَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

ترجمه :
خداوند شما ، خداوند یکتا و یگانه است و هیچ خدائی جز او که رحمان و رحیم است وجود ندارد .

توضیحات :
« إِلَهٌ » : معبود . « وَاحِدٌ » : یکتا . یگانه .

سوره بقره آیه 164

متن آیه :
إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَخِتْلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَالْفُلْكِ الَّتِي تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِمَا يَنْفَعُ النَّاسَ وَمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ مَّاءٍ وَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ وَالسَّحَابِ الْمُسَخَّرِ بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

ترجمه :
مسلمانان در آفرینش آسمانها و زمین و آمد و شد شب و روز (و اختلاف آن دو در درازی و کوتاهی و منافع بیشمار آنها) و کشتیهائی که به سود مردم

در دریا در حرکتند (و برابر قانون وزن مخصوص اجسام و سرشت آب و باد و بخار و برق ، و غیره که از ساخته‌های پروردگارند در جریانند) و آبی که خداوند از آسمان نازل کرده (که برابر قوانین منظمی بخارها به ابرها تبدیل و بر پشت بادها به جاهائی که خدا خواسته باشد رهسپار می‌گردند و پس از تله‌قیح ، به صورت برف و تگرگ و باران مجدداً بر زمین فرو می‌ریزند) و با آن زمین را پس از مرگش زنده ساخته و انواع جنبندگان را در آن گسترده ، و در تغییر مسیر بادها و ابرهائی که در میان آسمان و زمین معلق می‌باشند (و برابر قوانین و ضوابط ویژه‌ای در پهنه فضا پراکنده نمی‌گردند و هدر نمی‌روند) ، بی‌گمان نشانه‌هائی (برای پی‌بردن به ذات پاک پروردگار و یگانگی خداوندگار) است برای مردمی که تعقل ورزند .

توضیحات :

« خَلَقَ » : آفرینش . موجودات . « اِخْتِلافٍ » : آمد و شد (نگا : فرقان / 62) . دگرگونی از لحاظ زیادت و نقصان و غیره . « الْفَلَکِ » : کشتیه‌ها . این واژه برای مفرد و جمع به کار می‌رود (نگا : هود / 37 ، یونس / 22) . « یَمًا » : به سوید . به چیزی که سود می‌رساند . واژه (مَا) مصدریه یا موصول است . « مِنَ السَّمَاءِ » : از آسمان . مراد از آسمان ، ابر آسمان است (نگا : نور / 43 ، واقعه / 69) . « بَثَّ » : بخش کرد . زیاد کرد (نگا : نساء / 1) . « ذَا بَیَّةٍ » : رونده . این واژه گاهی شامل انسان و غیر انسان است (نگا : هود / 6 و 56) . و گاهی شامل جانداران بجز انسان و پرندگان (نگا : انعام / 38) . و زمانی شامل همه جانداران بجز انسان (نگا : عنکبوت / 60) . در اینجا شامل انسان و غیر انسان است . « تَصْرِيفٍ » : وزاندن . از این سو بدان سو حرکت دادن . « الرِّیَاحِ » : بادها . « السَّحَابِ » : ابر . « الْمُسَخَّرِ » : فرمان‌بردار . مقهور .

سوره بقره آیه 165

متن آیه :

وَمِنَ النَّاسِ مَن يَتَّخِذُ مِن دُونِ اللَّهِ أَندَادًا يُحِبُّونَهُمْ كَحُبِّ اللَّهِ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَشَدُّ حُبًّا لِلَّهِ وَلَوْ يَرَى الَّذِينَ ظَلَمُوا إِذْ يَرُونَ الْعَذَابَ أَنَّ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا وَأَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَذَابِ

ترجمه :

برخی از مردم هستند که غیر از خدا ، خدا گونه‌هائی برمی‌گزینند و آنان را همچون خدا دوست می‌دارند ، و کسانی که ایمان آورده‌اند خدا را سخت دوست می‌دارند (و بالاتر از هر چیزی بدو عشق می‌ورزند) . آنان که ستم می‌کنند اگر می‌شد عذاب آبی را مشاهده نمایند که هنگام (رستاخیز) می‌بینند ، (می‌فهمند که) قدرت و عظمت همه از آن خدا است و خدا دارای عذاب سختی است .

توضیحات :

« مِنَ دُونِ اللَّهِ » : غیر از خدا . به جای خدا . « أَندَادًا » : جمع ند ، همتاها . همگونها . انبازها . « يُحِبُّونَهُمْ » : دوستشان می‌دارند . جمله حالیه است برای ضمیر مستتر در فعل (يَتَّخِذُ) که به لفظ (مَنْ) برمی‌گردد . فعل (يَتَّخِذُ) با توجه به لفظ (مَنْ) مفرد ذکر گشته است ، و فعل (يُحِبُّونَهُمْ)

(با توجّه به معنی (مَنْ) جمع آورده شده است . « وَ لَوْ يَرِي الَّذِينَ ظَلَمُوا » : اگر کسانی که بر خویشتن ستم روا دیده اند می دیدند . اگر کسانی که بر خویشتن ستم روا دیده اند می دانستند . جواب (لَوْ) محذوف است که چنین است : لَوْ قَعُوا مِنَ الْحَسْرَةِ وَالنَّدَامَةِ فِيمَا لَا يَكَادُ يُوَصَفُ . « أَنْ الْقُوَّةَ لِلَّهِ جَمِيعاً » : قدرت جملگی از آن خداست . این جمله جان نشین دو مفعول (یَرِي) است .

سوره بقره آیه 166

متن آیه :
 إِذْ تَبَرَأَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا مِنَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا وَرَأُوا الْعَذَابَ وَتَقَطَّعَتْ بِهِمُ
 الْأَسْبَابُ

ترجمه :

در آن هنگام که (رستخیز فرا می رسد و پیروان سرگشته از رهبران گمراه کننده می خواهند که رستگارشان سازند و) رهبران از پیروان خود بیزار می گردند (و نسبت به آنان اظهار ناشناسی و بیگانگی می کنند) و عذاب را مشاهده می نمایند ، و روابط (و پیوندهای مودت و محبتی که در دنیا میانشان بود) گسیخته می گردد (و دستشان از همه جا کوتاه می شود) .

توضیحات :

« تَبَرَأَ » : بیزاری نمود . « اتَّبَعُوا » : پیروی شدند . « اتَّبَعُوا » : پیروی کردند . « تَقَطَّعَتْ بِهِمُ الْأَسْبَابُ » : جمع سبب ، وسائل نجات .

سوره بقره آیه 167

متن آیه :
 وَقَالَ الَّذِينَ اتَّبَعُوا لَوْ أَنَّ لَنَا كَرَّةً فَنَتَبَرَّأَ مِنْهُمْ كَمَا تَبَرَّأُوا مِنَّا كَذَلِكَ يَرِيهِمُ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ حَسَرَاتٍ عَلَيْهِمْ وَمَا هُمْ بِخَارِجِينَ مِنَ النَّارِ

ترجمه :

(در این موقع) پیروان می گویند : کاش بازگشتی (به دنیا) می داشتیم تا از آنان بیزاری جوئیم ، همان گونه که آنان (امروزه) از ما بیزاری جستند (و ناآشنایمان نامیدند . آری) این چنین خداوند کردارهایشان را به گونه حسرت زا و اندوهباری نشان ایشان می دهد ، و آنان هرگز از آتش (دوزخ) بیرون نخواهند آمد .

توضیحات :

« كَرَّةً » : برگشت . عودت و رجوع به دنیا (نگا : زمر / 58) . « كَذَلِكَ » : این چنین . « يَرِيهِمُ اللَّهُ » : بدیشان نشان می دهد . بدیشان حالی می کند . ضمیر (هُمْ) در (يَرِيهِمُ) مفعول اول ، و واژه (أَعْمَالَ) مفعول دوم ، و (حَسَرَاتٍ) مفعول سوم یا حال (هُمْ) می باشد . « حَسَرَاتٍ » : آه ها و ناله ها . افسوسها .

سوره بقره آیه 168

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ كُلُوا مِنَّمَا فِي الْأَرْضِ حَلَالًا طَيِّبًا وَلَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ
إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

ترجمه :

ای مردم ! از آنچه در زمین است و حلال و پاکیزه است (و خدا آن را تحریم نکرده و نفس انسان گوارا و خوشایندش میداند) بخورید ، و پا به پای اهریمن راه نیفتید (و به دنبال شیطان روان نشوید) . بی گمان او دشمن آشکار شما است .

توضیحات :

« حَلَالًا » : حال (ما) یا مفعول (کُلُوا) یا صفت مفعول محذوفی است که تقدیر آن چنین است : کُلُوا شَيْئًا حَلَالًا : یا صفت مصدر محذوفی است و تقدیر آن چنین میشود : کُلُوا أَكْثَرًا حَلَالًا . « طَيِّبًا » : پاکیزه ، صفت (حَلَالًا) است . « خُطَوَاتٍ » : جمع خُطْوَةٍ ، گامها . « مُّبِينٌ » : آشکار . آشکار کننده ، از مصدر (إِبْرَازَةٌ) که به صورت لازم و متعدی به کار می رود . یعنی : ظَاهِرُ الْعَدَاوَةِ ، یا : مُظْهِرُ الْعَدَاوَةِ .

سوره بقره آیه 169

متن آیه :
إِنَّمَا يَأْمُرُكُمْ بِالسُّوِّ وَالْفَحْشَاءِ وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

او تنها شما را به سوی زشتکاری و گناهکاری فرمان می‌دهد (و بدیها را در نظر تان می‌آراید و شما را وامی‌دارد بر) این که آنچه را نمی‌دانید به خدا نسبت دهید (و با پیروی از اوهام و خرافات نادانسته به دنبال معبودهای باطل روان شوید و حلال را حرام ، و حرام را حلال بشمار آورید) .

توضیحات :

« السُّوِّ » : بدی . هر گناهی که سرانجام ناپسندی داشته باشد . قبیح . « الْفَحْشَاءِ » : زشت‌ترین معاصی ، مانند زنا و قتل . « مَا لَا تَعْلَمُونَ » : آنچه را که نمی‌دانید . مفعول فعل (لا تَعْلَمُونَ) محذوف و تقدیر آن چنین است : مَا لَا تَعْلَمُونَ الْإِذْنَ فِيهِ مِنَ اللَّهِ ...

سوره بقره آیه 170

متن آیه :
وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَتَّبِعُ مَا أَلْفَيْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوَّلُوا كَانُوا آبَاءَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ

ترجمه :

و هنگامی که به آنان گفته شود : از آنچه خدا فرو فرستاده است پیروی کنید (و راه رحمان را پیش گیرید ، نه راه شیطان را) ، می‌گویند : بلکه ما از آنچه پدران خود را بر آن یافته ایم پیروی می‌کنیم (نه از چیز دیگری) . آیا اگر پدرانشان چیزی (از عقائد و عبادات دین) را

زغهمیده باشند و (به هدایت و ایمان) راه نبرده باشند (باز هم کورکورانه از ایشان تقلید و پیروی می کنند؟) .

توضیحات :
« أَلْفَيْنَا » : یافته ایم . دیده ایم . از ماده (لفي) . « لَا يَعْقِلُونَ » : نمی فهمند . درك نمی کنند .

سوره بقره آیه 171

متن آیه :
وَمِثْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ الَّذِي يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءَ وَنِدَاءَ صُمُّ بُكُمْ عَمِيَ فَهُمْ لَا يَعْقِلُونَ

ترجمه :
مثل (دعوت کننده) کسانی که کفر ورزیده اند (و راه حقیقت و هدایت را ترك گفته اند و کورکورانه به دنبال آباء و اجدادشان افتاده اند) همچون مثل کسی است که (چوپان گوسفندانی باشد و) آنها را صدا بزند ، ولی آنها چیزی جز سر و صدا نشنوند (و بدون این که حقیقت و مفهوم گفتار او را درك کنند ، با اشاره او بی اراده سر به زیر اندازند و به این طرف و آن طرف بروند . کافران نیز) کران و لالان و کورانند و لذا ایشان از روی خردعمل نمی کنند و نمی فهمند .

توضیحات :
« مِثْلَ الَّذِينَ » : مضاف محذوف است و تقدیر چنین است : مِثْلُ دَاعِيِ الَّذِينَ . مِثْلُ دُعَاءِ الَّذِينَ كَفَرُوا كَمَثَلِ دُعَاءِ الَّذِي يَنْعِقُ بِمَا لَا يَسْمَعُ إِلَّا دُعَاءَ وَ نِدَاءَ . « يَنْعِقُ » : فریاد می زند . نهیب می زند . « مَا » آنچه . مراد چهارپایان ، یا صدا و فریاد است . « يَنْعِقُ بِمَا » : بر چهارپایان نهیب می زند . « دُعَاءَ » : بازگزدن . فراخواندن . « نِدَاءَ » : بازگزدن . فراخواندن . مصدر باب مفاعله است . « صُمُّ » : جمع أصم ، کران . « بُكُمْ » : جمع أَبْكَم ، لالان . « عَمِيَ » : جمع أَعْمِيَ ، کوران .

سوره بقره آیه 172

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

ترجمه :
ای کسانی که ایمان آورده اید ! از چیزهای پاکیزه ای بخورید که روزی شما ساخته ایم ، و سپاس خدای را بجا آورید ، اگر او را پرستش می کنید .

توضیحات :
« طَيِّبَاتِ » : چیزهای پاک . مراد خوراکیهای لذیذ یا رزق حلال است .

سوره بقره آیه 173

متن آیه :
 اِنَّمَا حَرَّمَ عَلَیْكُمْ اَلْمَیِّتَةَ وَالدَّمَ وَلِحْمَ اَلْخِزْرِ وَمَا اَهْلَیْ بِهِ لِغَیْرِ اللّٰهِ فَمَنْ اَضْطَرَّ بِغَیْرِ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَلَا اِثْمَ عَلَیْهِ اِنَّ اللّٰهَ غَفُورٌ رَّحِیْمٌ

ترجمه :

(آنچه را که مشرکان و یهودیان و دیگران حرام می‌دانند ، حرام نیست ، بلکه خداوند) تنها مردار و خون و گوشت خوک و آنچه نام غیر خدا (به هنگام ذبح) بر آن گفته شده باشد (و به نام بتان و شبیه آنها سر بریده شود) بر شما حرام کرده است . ولی آن کس که مجبور شود (به خاطر حفظ جان از آن اشیاء حرام بخورد) در صورتی که علاقه مند (به خوردن و لذت بردن از چنین چیزهایی نبوده) و متجاوز (از حد سدجوع هم) نباشد ، گناهی بر او نیست . بی‌گمان خداوند بخشنده و مهربان است .

توضیحات :

« اَلْمَیِّتَةَ » : مردار . « الدَّم » : خون . « لِحْمَ » : گوشت . « اَلْخِزْرَ » : خوک . « مَا اَهْلَیْ بِهِ لِغَیْرِ اللّٰهِ » : آنچه به نام چیزی جز خدا ذبح شود . از قبیل : به نام لات ، به نام عزی ، به نام فلان . یعنی مقصود از ذبح آن حیوان تقرب به غیر خدا باشد . « اَهْلَیْ » : از مصدر (اهل) به معنی صدا بلند کردن . « اَضْطَرَّ » : وادار گردید . مجبور شد . « بَاغٍ » : خواستار و علاقه مند . « عَادٍ » : متجاوز از اندازه ضرورت . « غَیْرِ بَاغٍ وَلَا عَادٍ » : نه طالب و راغب آن باشد و نه از حد ضرورت تجاوز کند . واژه (غَیْرِ) حال ضمیر مستتر در فعل (اَضْطَرَّ) است . « اِثْمَ » : گناه .

سوره بقره آیه 174

متن آیه :

اِنَّ الَّذِیْنَ یَكْتُمُوْنَ مَا اَنْزَلَ اللّٰهُ مِنَ الْكِتَابِ وَیَسْتُرُوْنَ بِهِ ثَمَنًا قَلِیْلًا اُولٰٓئِكَ مَا یَأْكُلُوْنَ فِیْ بُطُونِهِمْ اِلَّا النَّارَ وَلَا یَكْلَمُهُمُ اللّٰهُ یَوْمَ الْقِیَامَةِ وَلَا یُزَكِّیهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ اَلِیْمٌ

ترجمه :

کسانی که آنگاه را خدا از کتاب (آسمانی) نازل کرده است ، پنهان می‌دارند (یا دست به تأویل ناروا و تحریف می‌پازند) و آن را به بهای کم (و ناچیز دنیا) می‌فروشند ، آنان جز آتش چیزی نمی‌خورند . (زیرا اموالی که از رهگذر کتمان آیات آسمانی و تحریف و تأویل ناروای حقائق رحمانی به دست می‌آید ، سبب نزول آنان به آتش دوزخ خواهد شد) و روز رستاخیز خدا (از آنان روگردان بوده و) با ایشان سخن نمی‌گوید و آنان را (از کثافت گناهان با عفو و گذشت خویش) پاکیزه نمی‌دارد . و ایشان را عذاب دردناکی است .

توضیحات :

« یَكْتُمُوْنَ » : پنهان می‌کنند . « یَسْتُرُوْنَ بِهِ » : می‌خورند بدان . فراچنگ می‌آورند بدان . مرجع ضمیر (ه) (و) واژه (الْكِتَابِ) یا (مَا) یا عمل کتمان است . « بُطُونِ » : جمع بطن ، شکمها . « لَا یَكْلَمُهُمُ اللّٰهُ » : خدا با

ایشان سخن نمی‌گوید . مراد سخنی است که مایه سرور ایشان شود و بیانگر رحمت خدا باشد . والا خداوند با کافران و منافقان صحبت می‌فرماید (نگا : أنعام / 22 ، یونس / 28 ، حجر / 92) . « لا یزکیهم » : آنان را از کثافات گناهان با مغفرت و گذشت خود پاکیزه نمی‌دارد .

سوره بقره آیه 175

متن آیه :
 أُولَئِكَ الَّذِينَ اسْتَرَوْا الصَّلَاةَ بِالْهُدَى وَالْعَذَابَ بِالْمَغْفِرَةِ فَمَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ

ترجمه :

آنان کسانی اند که گمراهی را با هدایت ، و عذاب را با آمرزش (مبادله و) خریداری کرده اند . چقدر در برابر آتش (دوزخ) بردبارند ! (جای بسی شگفت است که شخص عاقل از موجبات عذاب خوشحال بوده و پیوسته در انجام زشتیها که انسان را به دوزخ می‌کشاند ، در تکاپو باشد) .

توضیحات :

« مَا أَصْبَرَهُمْ عَلَى النَّارِ؟! » : شگفتا ، بر آتش چه شکیبایند؟! !

سوره بقره آیه 176

متن آیه :
 ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ نَزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِي الْكِتَابِ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ

ترجمه :

آن (عذابی که برایشان مشخص گشته است ، به خاطر کفری است که نسبت به کتاب روا می‌دارند و در کتمان و تحریفش می‌کوشند) به سبب این که خدا کتاب (آسمانی قرآن یا تورات) را توأم با حق فرو فرستاده (و اصلاً شائیه بطلان بدان راه ندارد و ایشان به دروغ در تکذیب آن می‌کوشند یا پنهانش می‌دارند) و به راستی کسانی که درباره کتاب (آسمانی) اختلاف می‌ورزند به دشمنانگی و دودستگی دور (از صداقت و حقیقتی) دچارند .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : آن . یعنی همه آنچه از خوردن آتش ، و سخن زنگفتن به رحمت ، و تزکیه ، و عذاب مترتب بر کتمان گذشت . . . « شِقَاقٍ » : دشمنانگی . « بَعِيدٍ » : دور از حق .

سوره بقره آیه 177

متن آیه :
 لَيْسَ الْبِرَّ أَنْ تُوَلُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالرِّبَّيْنِ وَآتَى الْمَالَ عَلَى حُبِّهِ ذَوِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَالسَّيِّئَاتِ لِيَتَّقِيَ اللَّهَ وَآتَى الزَّكَاةَ وَالْمُوفُونَ وَعَهْدِهِمْ إِذَا عَاهَدُوا وَالصَّائِرِينَ فِي الْبَأْسَاءِ

وَالضَّرَّاءَ وَحِينَ الْبَأْسِ أُولَئِكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

ترجمه :

این که (به هنگام نماز) چهره‌ها یتان را به جانب مشرق و مغرب کنید ، نیکی (تنها همین) نیست (و یا ذاتاً روکردن به خاور و باختر ، نیکی بشمار نمی آید) . بلکه نیکی (کردار) کسی است که به خدا و روز واپسین و فرشتگان و کتاب (آسمانی) و پیغمبران ایمان آورده باشد ، و مال (خود) را با وجود علاقه‌ای که بدان دارد (و یا به سبب دوست داشت خدا ، و یا با طیب خاطر) به خویشاوندان و یتیمان و درماندگان و واماندگان در راه و گدایان دهد ، و در راه آزادسازی بردگان صرف کند ، و نماز را برپا دارد ، و زکات را بپردازد ، و (نیکی کردار کسانی است که) وفا کنندگان به پیمان خود بوده هنگامی که پیمان بندند ، و (به ویژه کسانی نمی‌کنند و شایسته ستایشند که) در برابر فقر (و محرومیتها) و بیماری (و زیان و ضررها) و به هنگام نبرد ، شکست‌یابا یند (و استقامت می‌ورزند) . اینان کسانی هستند که راست می‌گویند (در ادعای ایمان راستین و پیچ‌وئی اعمال نیک) و به راستی پرهیزکاران (از عذاب خدا با دوری گزفتن از معاصی و امتثال اوامر الهی) اینانند .

توضیحات :

« لَيْسَ الْيَرْ . . . » : واژه (يَرْ) خیر مقدم (لَيْسَ) و (أَنْ تُولُوا) اسم مؤخر آن است . « الْيَرْ » : واژه‌ای است که در برگ‌چهرنده همه صفات نیک است . خیر فراوان . « قَبَل » : جهت . سو . « لَيْكِنَ الْيَرْ » : واژه (يَرْ) اسم لکن است و (يَرْ) دوم محذوف ، خیر آن است که تقدیر چنین می‌شود : لَيْكِنَ الْيَرْ يَرْ مَن . برخی (يَرْ) را اسم لکن و (مَن) را خبر آن گرفته‌اند . « الْكِتَابِ » : جنس کتاب ، یعنی همه کتابهای آسمانی مراد است (نگا : بقره / 121) . « عَالِيَا حَيْهٍ » : با وجود دوست داشت خدا . با عشق به کار صدقه و احسان . مرجع ضمیر (ه) را خدا و مال و مصدر مفهوم از فعل ، یعنی نفس عمل گرفته‌اند . « ذَوِي الْقُرْبَىٰ » : خویشاوندان . « الْمَسَاكِينِ » : نیازمندان که چیزی از کسی درخواست نمی‌کنند (نگا : بقره / 273) . « إِبْنِ السَّبِيلِ » : مسافر نیازمند به سبب دوری از خانواده . « الْسَّائِلِينَ » : گدایان . « فِي الرِّقَابِ » : در راه آزادکردن بندگان . در اینجا مراد از (رِقَاب) جمع رَقَبَة ، به معنی گردن ، خود اشخاص است . « الْمُؤْفُونَ » : وفا کنندگان . عطف بر (مَن ءَامَنَ) است ، یا خیر مبتدای محذوف است که تقدیر آن چنین است : وَهُمْ الْمُؤْفُونَ . « عَاهِدُوا » : عهد بستند . « الصَّائِرِينَ » : شکست‌یابان . منصوب است به (أَخَصُّ) یا (أَمَدِحُ) . « الْبَأْسَاءِ » : بلا و مصیبت خارج از جسم شخص . از قبیل : تنگدستی ، زیان مالی ، مرگ فرزندان . « الضَّرَّاءِ » : بلا و مصیبت مربوط به جسم شخص . از قبیل : بیماری ، رنجوری . « حِينَ » : زمان . وقت . « الْبَأْسِ » : جنگ . جهاد با دشمنان (نگا : احزاب / 18) .

سوره بقره آیه 178

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِصَاصُ فِي الْقَتْلَى الْحُرِّ بِالْحُرِّ وَالْعَبْدُ بِالْعَبْدِ وَالْأَنْثَىٰ بِالْأَنْثَىٰ فَمَنْ عُفِيَ لَهُ مِنْ أَخِيهِ شَيْءٌ فَاتَّبَعِ بِالْمَعْرُوفِ

وَأَدَّاءِ إِلَيْهِ بِإِحْسَانٍ ذَلِكَ تَخْذٌ فَيَفِّقُ مِّن رَّبِّكُمْ وَرَحْمَةٌ فَمَنْ اعْتَدَىٰ بَعْدَ ذَلِكَ
فَلَهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه:

ای کسانی که ایمان آورده اید! درباره کشتگان، (قانون مساوات و دادگری) قصاص بر شما فرض شده است (و باید در آن کسی را به گناه دیگری نگرفت، و بلکه): آزاد در برابر آزاد، و برده در برابر برده، و زن در برابر زن است. پس اگر کسی (از جنایتش) از ناحیه برادر (دینی) خود، گذشتی شد (و یکی از صاحبان خون بها کشته را بخشید، و یا حکم قصاص تبدیل به خون بها گردید، از سوی عفو کننده) باید نیک رفتاری شود و (سختگیری و بد رفتاری نشود، و از سوی قاتل نیز به ولی مقتول) پرداخت (دیه) با نیک انجام گیرد (و در آن کم و کاست و سهل انگاری نباشد). این (گذشت از قاتل و اکتفاء به دیه مناسب) تخفیف و رحمتی است از سوی پروردگارتان. پس اگر کسی بعد از آن (گذشت و خوشنودی از دیه) تجاوز کند (و از قاتل انتقام بگیرد) او را عذاب دردناکی خواهد بود.

توضیحات:

«كُتِبَ»: واجب شده است. «الْقَتْلَیَا»: جمع قتل، کشتگان. «الْحُرُّ»: آزاد. «الْعَبْدُ»: برده. «الْأَنْثَى»: ماده. زن. «عَفِيَ»: بخشیده شد. «إِتْبَاعُ»: دنبال کردن. «إِعْتَدَى»: تجاوز کرد. فراتر رفت.

سوره بقره آیه 179

متن آیه:

وَلَكُمْ فِي الْقِصَاصِ حَيَاةٌ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

ترجمه:

ای صاحبان خرد! برای شما در قصاص، حیات و زندگی است (بنابر مصلحت و حکمتی که در آن، و دقائق و نکاتی که در همه احکام است. این است که قانون قصاص را برای شما وضع کردیم تا از تجاوز و خونریزی بپرهیزید.) باشد که تقوا پیشه کنید.

توضیحات:

«حَيَاةٌ»: زندگی. تذکیر آن برای تذویع یا تعظیم است. «أُولِي الْأَلْبَابِ»: افراد باشعور. خردمندان. «أُولِي»: صاحبان. دارندگان. مفرد آن (ذو) است. «أَلْبَابِ»: جمع لب، مغزها. خردها و عقلها.

سوره بقره آیه 180

متن آیه:

كُتِبَ عَلَيْكُمُ إِذَا حَضَرَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ إِنْ تَرَكَ خَيْرًا الْوَصِيَّةَ لِلْوَالِدَيْنِ
وَالْأَقْرَبِينَ بِمَا عَرَفْتُمْ حَقًّا عَلَى الْأُمَّةِ قِيَمٌ

ترجمه:

هنگامی که یکی از شما را (امراض مخوف و اسباب و علل) مرگ فرا رسد، اگر

دارائی فراوانی (با توجه به عرف محل) از خود به جای گذاشت، (از سوی خدا قانون) وصیت بر شما واجب شده است (و باید) برای پدر و مادر و نزدیکان به طور شایسته وصیت کند. این حق (واجبی) است بر پرهیزکاران (مؤمن به کتاب خدا).

توضیحات:

«خَيْرًا»: مایه سود و صلاح حال، که در اینجا مراد دارائی و مالی است که بر ابر عرف محل فراوان بشمار آید. «الْوَصِيَّةُ»: نایب فاعل (کَتَبَ) است. «الْوَالِدَيْنِ»: پدر و مادر، که از يك سوم دارائی می توان سهم بیشتری بدانان داد. یا مراد پدر بزرگ و نیاها و مادر بزرگ و ننه هائی است که کافرند، و یا به سبب وجود دیگران از سهم الارث محروم می گردند. به این دسته نیز فقط از يك سوم دارائی داده می شود. «الْأَقْرَبِينَ»: خویشاوندان وارث یا غیروارث به شرحی که در (وَالِدَيْنِ) گذشت. «بِالْمَعْرُوفِ»: به گونه متعارف میان مردم. دادگرانه. زیبا. «حَقًّا»: مفعول مطلق فعل (حَقَّ) است که محذوف است. یا صفت مصدر محذوفی است که تقدیر آن چنین است: إِيْصَاءً حَقًّا.

سوره بقره آیه 181

متن آیه:
 فَمَنْ بَدَلَهُ بَعْدَ مَا سَمِعَهُ وَإِنَّمَا إِثْمُهُ عَلَى الَّذِينَ يُبَدِّلُونَهُ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه:

پس هر که (اعم از شاهد و وصی) آن را بعد از شنیدن تغییر دهد، تنها گناه آن بر کسانی است که آن (وصیت) را تغیر می دهند (و وصیت کننده در پیشگاه خدا پاداش خود را می گیرد). خدا شنوا و دانا است (و گفتار همگان را می شنود و نیات همگان را می داند).

توضیحات:

«بَدَلَهُ»: تغیر داد. دگرگون کرد. «إِثْمًا»: گناه.

سوره بقره آیه 182

متن آیه:
 فَمَنْ خَافَ مِنْ مَوْصٍ جَنَفًا أَوْ إِثْمًا فَأَصْلَحَ بَيْنَهُمْ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه:

کسی که از انحراف وصیت کننده (از جاده عدالت) یا از گناه او (به سبب ترك قانون شریعت) بترسد (و آن انحراف و گناه و نزاعی را که بدین علت میان ورثه درگیر فته است، تبدیل و تغیر دهد) و صلح و صفارا میان آنان (که وصیت برایشان شده یا وارثان مرده هستند) راه بیندازد، گناهی بر او نیست (و مشمول قانون تبدیل وصیت نمی باشد). بی گمان خدا آمرزنده و مهربان است (و مغفرت خود را شامل او می سازد و پاداش نیکوکاریش را می دهد).

توضیحات :

« خَافَ » : ترسید . در اینجا مراد ، اطلاع پیدا کرد و دانست ، می باشد . « مَوْصٍ » : وصیت کننده . « جَنَفًا » : کناره گیری از حق ، وعدول از روی خطا . « إِنْهُمْ » : گناه . کناره گیری از حق و عدول از عدل از روی عمد . « أَصْلَحَ بَيْنَهُمْ » : میان ورثه و آنان که وصیت برایشان شده است ، صلح و صفا راه انداخت .

سوره بقره آیه 183

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید ! بر شما روزه واجب شده است ، همان گونه که بر کسانی که پیش از شما بوده اند واجب بوده است ، تا باشد که پرهیزگار شوید .

توضیحات :

« الصِّيَامُ » : روزه .

سوره بقره آیه 184

متن آیه :

أَيَّاماً مَّعْدُودَاتٍ فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامِ مِسْكِينٍ فَمَن تَطَوَّعَ خَيْرًا فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ وَأَن تَصُومُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

(روزه در) چند روز معین و اندکی است ، و کسانی که از شما بیمار یا مسافر باشند (اگر فطار کردند و روزه نگرفتند ، به اندازه آن روزها) چند روز دیگری را روزه می‌دارند ، و بر کسانی که توانایی انجام آن را ندارند (همچون پیران ضعیف و بیماران همیشگی و کارگرانی که سالیانه پیوسته به کارهای سختی ، مانند استخراج زغال سنگ اشتغال دارند ، و زندانیان محکوم به اعمال شاقه‌ای که پیوسته به کار سنگین وادار می گردند) لازم است کفاره بدهند ، و آن خوراک مسکینی است (از خوراک متوسطی که به خانواده خود می‌خورانید و باید در برابر هر روزی يك خوراک متوسط که بتواند به طور معتدل مسکینی را سیر کند بپردازید) و هر که کار خیر را بپذیرد (و بر مقدار فدیة بیفزاید ، و یا علاوه از روزه فرض ، روزه سنت نیز بگیرد) برای او بهتر است . و روزه داشتن برای شما خوب است اگر (حقوق و نکات عبادات را) بدانید .

توضیحات :

« أَيَّاماً مَّعْدُودَاتٍ » : روزهای اندک . روزهای معین . واژه (أَيَّاماً) منصوب است چون ظرف یا مفعول فعل محذوف (صوموا) است . واژه (مَّعْدُودَاتٍ) صفت

است. « عِدَّةٌ » : مبتدا است و خَيْرِ آن (عَلَيَّهِ) محذوف است. تقدیر آن چنین است: عَلَيَّهِ عِدَّةٌ... « أَخْرَ » : جمعِ أَخْرِي، دیگر. « يَطِيقُونَهُ » : با رنج و مشقت می توانند آن را بگیرند. از قبیل پیران، زنان حامله و شیرده، کارگرانی که مجبور به انجام کارهای سخت و طاقت فرسا یند. « فِدْيَةٌ » : دادن يك وعده غذا از خوراك متوسط خانواده خود به فقراء. این واژه مبتدا است و خَيْرِ آن (عَلَيَّهِ الَّذِينَ يَطِيقُونَهُ) می باشد. « طَعَامٌ » : خوراك. بدل از (فِدْيَةٌ) است. « تَطَوَّعَ خَيْرًا » : کار نیکو پیشه کرد. یعنی بر مقدار فدیة افزود، و یا بیش از یکی را طعام داد، و یا این که هم روزه گرفت و هم فدیة داد. « وَ أَنْ تَصُومُوا خَيْرَ لَكُمْ » : اگر روزه بگیرد برای شما بهتر از دادن فدیة است. واژه (خَيْر) خبر است و (أَنْ تَصُومُوا) محلاً مرفوع، مبتدا است.

سوره بقره آیه 185

متن آیه :
 شَهْرَ رَمَضَانَ الَّذِي أُنزِلَ فِيهِ الْقُرْآنُ هُدًى لِّلنَّاسِ وَ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْهُدَىٰ
 وَالْفُرْقَانِ فَمَن شَهِدَ مِنْكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ
 مِنْ أَيَّامٍ أُخَرَ يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمُ الْيُسْرَ وَلَا يُرِيدُ بِكُمُ الْعُسْرَ وَ لِتَكْمِلُوا الْعِدَّةَ
 وَلِتُكَبِّرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُم وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

(آن چند روز معین و اندک) ماه رمضان است که قرآن در آن فرو فرستاده شده است (و آغاز به نزول نموده است و در مدت 23 سال تدریجاً به دست مردم رسیده است) تا مردم را راهنمایی کند و نشانه ها و آیات روشنی از ارشاد (به حق و حقیقت) باشد و (میان حق و باطل در همه ادوار) جدائی افکند. پس هر که از شما (فرارسیدن) این ماه را دریابد ، (چه خودش هلال را رؤیت کند و چه با دیدن دیگران فرارسیدن رمضان ثابت شود) باید که آن را روزه بدارد. و اگر کسی بیمار یا مسافر باشد (می تواند از رخصت استفاده کند و روزه ندارد) چندی از روزهای دیگر را (به اندازه آن روزها روزه بدارد). خداوند آسایش شما را می خواهد و خواهان زحمت شما نیست ، و (خداوند ماه رمضان و رخصت آن را برای شما روشن داشته است) تا تعداد (روزهای رمضان) را کامل گردانید و خدا را بر این که شما را (به احکام دین که سعادتتان در آن است) هدایت کرده است ، بزرگ دارید و تا این که (از همه نعمتهای او) سپاسگزاری کنید .

توضیحات :

« شَهْرٌ » : ماه . « هُدًى » : هدایت . بخش . راهنما . حال (الْقُرْآنُ) و تقدیراً منصوب است . « بَيِّنَاتٍ » : دلایل واضح و روشن . « الْفُرْقَانِ » : جداسازنده حق از باطل . مصدر ثلاثی مجرد است و در معنی اسم فاعل به کار رفته است . « شَهِدَ » : حاضر گردید . بدان رسید . با توجه بدین معنی ، واژه (شَهْر) مفعول فیه است . مشاهده کرد . دانست . در این صورت (شَهْر) مفعول به است ، و در اصل مضاف محذوف شده که تقدیر چنین است : مَنْ رَأَى مِنْكُمُ هِلَالَ الشَّهْرِ ، مَنْ عَلِمَ مِنْكُمُ هِلَالَ الشَّهْرِ . « الْيُسْرَ » : آسودگی . آسانی . « الْعُسْرَ » : رنج . سختی . « لِتَكْمِلُوا » : تا این که تکمیل کنید . فعل مضارع منصوب است و عطف بر معطوف علیه مقدری است مثل (لِیَسْهَلَ عَلَيْكُمْ) و

تقدیر چنان است: يُرِيدُ اللَّهُ بِكُمْ الْيُسْرَ لَيْسَ لَكُمْ وَلا تَكْمَلُوا الْعِدَّةَ .

سوره بقره آیه 186

متن آیه :
وَإِذَا سَأَلَكَ عِبَادِي عَنِّي فَإِنِّي قَرِيبٌ أُجِيبُ دَعْوَةَ الدَّاعِ إِذَا دَعَانِ
فَلْيَسْتَجِبُوا لِي وَلا يُؤْمِنُوا بِي لَعَلَّهُمْ يَرْشُدُونَ

ترجمه :

و هنگامی که بندگانم از تو درباره من بپرسند (که من نزد یکم یا دور . بگو :) من نزد یکم و دعای دعا کننده را هنگامی که مرا بخواند ، پاسخ می‌گویم (و نیاز او را برآورده می‌سازم) . پس آنان هم دعوت مرا (با ایمان و عباداتی همچون نماز و روزه و زکات) بپذیرند و به من ایمان بیاورند تا آنان راه یا بند (و با نور ایمان به مقصد برسند) .

توضیحات :

« دَعْوَةٌ » : دعا . درخواست . « الدَّاعِ » : دعا کننده . درخواست کننده . « دَعَانِ » : مرا به یاری خواست . مرا به فریاد خواند . « فَلْيَسْتَجِبُوا لِي » : اجابت مرا با دعا بخوانند . هنگامی که آنان را به سوی ایمان و اطاعت دعوت کردم ، دعوت مرا بپذیرند . « يَرْشُدُونَ » : هدایت یا بند . رهنمود شوند به مصالح دنیا و آخرت خود .

سوره بقره آیه 187

متن آیه :
أَجَلٌ لَّكُمْ لَيْلَةَ الصِّيَامِ الرَّفِثُ إِلَيَّ زِيَادًا يُكْمِرُهُنَّ لِبَاسٍ لَّكُمْ وَ أَنْتُمْ لِبَاسٍ
لَهُنَّ عِلْمَ اللَّهِ أَنْتُمْ كُنْتُمْ زَخَاتِنُونَ أَنْفُسِكُمْ فِتَابَ عَلَيْكُمْ وَعَقَا عَنْكُمْ
فَالآنَ بَاشِرُوهُنَّ وَابْتَغُوا مَا كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكُمُ
الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ مِنَ الْخَيْطِ الْأَسْوَدِ مِنَ الْفَجْرِ ثُمَّ أَتَمُوا الصِّيَامَ إِلَيَّ الْبَلِيغَ وَلا
يُبَاشِرُوهُنَّ وَ أَنْتُمْ عَاكِفُونَ فِي الْمَسَاجِدِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلا تَفْرُوهَا كَذَلِكَ
يَبَيِّنُ اللَّهُ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

ترجمه :

آمیزش و نزدیکی با همسران در شب روزه داری حلال گردیده است . آنان لباس شما بپوشند و شما لباس آنان بپوشید (و دوری از آمیزش با یکدیگر برایتان بسی رنج‌آور است) . خداوند می‌داندست که شما (از لذت نفسانی می‌کاستید و معتقد بودید که شبها بعد از بخواب رفتن ، همخوابگی با همسران حرام است و) بر خود خیانت می‌کردید . خداوند توبه شما را پذیرفت و شما را بخشید . پس هم‌اکنون (که با نص صریح ، همخوابگی آزاد است) با آنان آمیزش کنید و چیزی را نخواهید که خدا برایتان لازم دانسته است (همچون بقای نسل و حفظ دین و آبرو و پاداش اخروی) ، و بخورید و بیاشامید تا آن‌گاه که رشته بامداد از رشته سیاه (شب) برایتان از هم جدا و آشکار گردد . سپس روزه را تا شب ادامه دهید . (همخوابگی با همسران در تمام شبهای روزه داری حلال است . لیکن) وقتی که در مساجد به (عبادت) اعتکاف مشغولید ، با آنان همخوابگی نکنید . این (احکام روزه و اعتکاف) حدود و مرزهای الهی است

و بدانها نزدیک نشوید. خداوند این چنین آیات خود را برای مردم روشن می‌سازد، باشد که پرهیزگار شوند.

توضیحات:

«الرَّقِيبُ»: جماع. «بَاشِرُوهُنَّ»: با ایشان آمیزش و زناشوئی کنید. «إِذْ يَتَّعُونَ»: بخوابید. بطلابید. «مَا كَتَبَ اللَّهُ»: چیزی که خدا مقرر کرده است که زناشوئی است. «الْخَيْطُ الْأَبْيَضُ»: رشته و تار سفید. مراد سپیده فجر است که در کنار سیاهی شب نمایان می‌شود. «الْفَجْرُ»: بامدادان. پگاه. «اتَمُّوا»: به تمام و کمال ادای کنید. تکمیل کنید. «عَا كِفُونَ»: اعتکاف کنندگان. ماندگاران. «حدود»: جمع حد، مرزها. مراد احکام و قوانین خداست.

سوره بقره آیه 188

متن آیه:

وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالِكُمْ بَيِّنَاتٍ بِمَا حَرَّمَ اللَّهُ وَتَدْلُوا بِهَا إِلَى الْحُكَّامِ لِتَأْكُلُوا فَرِيقًا مِّنْ أَمْوَالِ النَّاسِ بِإِثْمٍ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه:

و اموال خودتان را به باطل (و ناحق، همچون رشوه و ربا و غصب و دزدی...) در میان خود نخورید و آن را به امراء و قضات تقدیم نکنید تا از روی گناه، بخشی از اموال مردم را بخورید و شما بر آن آگاه باشید (و بدانید که ستمکارا یاری داده اید و مرتکب گناه شده اید).

توضیحات:

«تَدْلُوا بِهَا»: پیشکش نکنید. به عنوان رشوه نپردازید. برسر آن منازعه نکنید و کار آن را به پیش حاکمان بدسرشت نکشید. این فعلی عطف بر (تَأْكُلُوا) و بنابراین مجزوم است. یا منصوب به (آن) مقدر است.

سوره بقره آیه 189

متن آیه:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْأَهْلِ قُلْ هِيَ مَوَا قِيتُ الْإِنْسَانِ وَالْحِجَّ وَالْيَسَّ الْيَرُّ بِأَنْ تَأْتُوا الْيَبُوتَ مِنْ ظُهُورِهَا وَلَكِنَّ الْيَرَّ مِنَ اتَّقَى وَ أَتُوا الْبُيُوتَ مِنْ أَبْوَابِهَا وَ اتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ترجمه:

درباره هلالهای ماه از تو می‌پرسند (که چرا مردم به شکلی پدیدار می‌شود؟). بگو: آنها شناسه‌های زمانی (و تقویم طبیعی) برای (نظام زندگی) مردم و (تعیین وقت) حج هستند. نیکوئی آن نیست که (همچون زمان جاهلیت، به هنگام حج یا برگشت از سفر) از پشت خانه‌ها به منازل درآئید، ولیکن نیکی کسی را است که تقوا پیشه کند، و از درهای خانه‌ها به منازل وارد شوید، و از (مخالفت با پروردگار و خشم) خدا پرهیزید، باشد که رستگار گردید.

توضیحات :

« الْأَهْلِيَّةِ » : جمع هلال ، ماه نو . ماه کمانی شکل . « مَوَاقِيْتُ » : جمع میقات ، زمان سنج . واژه (میقات) اسم آلت و از ماده (وقت) است . یعنی آنچه بدان وقت شناخته می شود . « طُهُور » : جمع طهر ، پشت بامها . « إِتْقَايَا » : تقوا پیشه کرد . پرهیزگاری کرد . « أَبْوَابِ » : جمع باب ، درها .

سوره بقره آیه 190

متن آیه :

وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

ترجمه :

و در راه خدا بجنگید با کسانی که با شما می جنگند . و تجاوز و تعدی نکنید . (شما جنگ افروزی نکنید و بیگناهان و بی خیران و زنانی که نمی جنگند ، و کودکان و پیرمردان و بیماران و امان خواهان را نکشید و خانه ها و کشتزارها را ویران نسازید) . زیرا خداوند تجاوزگران را دوست نمی دارد .

توضیحات :

« قَاتِلُوا » : بجنگید . « لَا تَعْتَدُوا » : از قانون شریعت تجاوز نکنید و زنان و پیران کهنسال و افراد بی طرف را نکشید . « الْمُعْتَدِينَ » : متجاوزین .

سوره بقره آیه 191

متن آیه :

وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ ثَقِفْتُمُوهُمْ وَأَخْرِجُوهُمْ مِّنْ حَيْثُ أَخْرَجْتُمُوهُمْ وَالْفِتْنَةُ أَشَدُّ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا تَقَاتِلُوهُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ حَتَّى يُقَاتِلُوكُمْ فِيهِ وَإِنْ قَاتَلُوكُمْ فَاقْتُلُوهُمْ كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

و (چون جنگ درگرفت) هر جا آنان را (که آغاز کنندگان جنگ بوده اند) دریا فتید ایشان را بکشید ، و آنان را (از مکه) که شما را از آنجا بیرون کرده اند بیرون سازید ، و (از جنگ در حرم مکه نباید باک داشته باشید ، زیرا ایشان با شکنجه و آزار و انواع فتنه و فساد می خواستند شما را از دینتان برگردانند که مایه خوشبختی دو جهان شما است و) فتنه از کشتن بدتر است . و (لیکن احترام مسجد الحرام به جای خود باقی است و) با آنان در کنار مسجد الحرام کارزار نکنید ، مگر آن گاه که ایشان در آنجا با شما بستیزند (و حرمت مسجد الحرام را محفوظ ندارند) . پس اگر با شما جنگیدند ایشان را بکشید . سزای (آن گونه) کافران چنین است .

توضیحات :

« حَيْثُ » : هر جا . جایی که . « ثَقِفْتُمُوهُمْ » : ایشان را دریا فتید . بر

آنان چیره شدید. «الْفِتْنَةُ» : کفر و شرک . برگرداندن از دین (نگا : بقره / 217) . « كَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ » : این حکم ، همه کافران را در بر می گیرد و سزای همه آنان است .

سوره بقره آیه 192

متن آیه :
 فَإِنِ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

و اگر دست کشیدند (از کفر ، و اسلام را پذیرفتند ، خداوند گناهانشان را به آب توبه می شوید و بی دینی گذشته ایشان را نادیده می گیرد) چه بی گمان خدا آمرزنده و مهربان است .

توضیحات :

« انْتَهَوْا » : دست کشیدند . پایان دادند .

سوره بقره آیه 193

متن آیه :
 وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ لِلَّهِ فَإِنِ انْتَهَوْا فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ

ترجمه :

و با آنان پیکار کنید تا فتنه ای باقی نماند (و نیروئی نداشته باشند که با آن بتوانند شما را از دینتان برگردانند) و دین (خالصانه) از آن خدا گردد (و مؤمنان جز از خدا نترسند و آزادانه به دستور آئین خویش زیست کنند) . پس اگر (از روش نادرست خود) دست برداشتند (و اسلام را پذیرفتند ، دست از آنان بردارید . زیرا حمله بردن و) تجاوز کردن جز بر ستمکاران (به خویشتن به سبب کفر و شرک ، روا) نیست .

توضیحات :

« فِتْنَةٌ » : کفر و شرک . « عُدْوَانٌ » : تعدی و تجاوز . « فَلَا عُدْوَانَ إِلَّا عَلَى الظَّالِمِينَ » : این جمله ، علت جزاء محذوف است و در جای آن قرار گرفته است ، و تقدیر چنین است : « فَإِنِ انْتَهَوْا وَ أَسْلَمُوا فَلَا تَعْتَدُوا عَلَيْهِمْ ، لِأَنَّ الْعُدْوَانَ عَلَى الظَّالِمِينَ ، وَالْمَنْتَهُونَ لَيْسُوا بِالظَّالِمِينَ ... »

سوره بقره آیه 194

متن آیه :
 الشَّهْرِ الْحَرَامِ بِالشَّهْرِ الْحَرَامِ وَالْحُرُمَاتِ قِصَاصٌ فَمَنِ اعْتَدَى عَلَيْكُمْ فَاعْتَدُوا عَلَيْهِ
 بِمِثْلِ مَا اعْتَدَى عَلَيْكُمْ وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

ترجمه :

ماه حرام در برابر ماه حرام است (و اگر دشمنان احترام آن را نگاه نداشته باشند ، و در آن با شما جنگ کردند ، شما حق دفاع و مقابله با آنان را دارید و

باکي نیست) و (حرمت شکنی‌های) مقدسات دارای قصاص است، (و تجاوزکاریهایی نادرست، پاداش به مثل دارد. به طور کلی) هر که راه تعدی و تجاوز بر شمارادر پیش گرفت، بر او همانند آن، تعدی و تجاوز کنید (چه آغاز کردن تعدی و تجاوز ممنوع است، لیکن در برابر آن دفاع از خویشتن و مبارزه برای اخذ قصاص آزاد است)، و از خشم خدا بهره یزید و بدانید که خدا با پرهیزگاران است.

توضیحات:

«الشهر الحرام»: ماه حرام. ماههای حرام چهارتا و عبارتند از: ذوالقعدة، ذوالحجه، محرم، رجب. علت تسمیه آنها به واژه حرام، از این بابت است که خداوند جنگ در آنها را حرام فرموده است (نگا: توبه / 36). «الحرمات»: جمع حرمت، چیزهایی که حفظ و صیانت آنها لازم است. از قبیل: ناموس و شخصیت و دارائی. مقدسات. «فمن اعتدیا علیکم فاعتدوا علیہ...»: در اینجا دفع تجاوز دیگران از باب مشاکله، تجاوز نامیده شده است (نگا: توبه / 67، شوری / 9 و 40).

سوره بقره آیه 195

متن آیه:

وَأَنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا تُلْقُوا بِأَيْدِيكُمْ إِلَى التَّهْلُكَةِ وَأَحْسِنُوا
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه:

و در راه خدا انفاق (و بذل مال) کنید و (با ترك انفاق)، خود را با دست خویش به هلاکت نیفکنید، و نیکی کنید (در کشتن و یاری ستم دیده و جنگ و...) همانا خداوند نیکوکاران را دوست می‌دارد.

توضیحات:

«أَنْفِقُوا»: ببخشید. بذل و بخشش کنید. صرف مال کنید. «وَأَحْسِنُوا»: میندازید. میفکنید. «أَيْدِيكُمْ»: جمع ید، دستها. نفسها. «وَأَحْسِنُوا»: میندازید. خود را به هلاکت میندازید. حرف (ب) می‌تواند زائد، یا غیرزائد بشمار آید. «التَّهْلُكَةُ»: هلاک و نابودی. هر چیزی که منتهی به مرگ شود. «أَحْسِنُوا»: نیک رفتار کنید، در شیوه عبادت و معامله با اسیران و یاری مستمندان و غیره، نیکوکاری کنید.

سوره بقره آیه 196

متن آیه:

وَأَتِمُّوا الْحَجَّ وَالْعُمْرَةَ لِلَّهِ فَإِنْ أُحْصِرْتُمْ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ وَلَا تَحْلِقُوا رُءُوسَكُمْ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْهَدْيُ مَحَلَّهُ فَمَنْ كَانَ مِنْكُمْ مَّرِيضًا أَوْ بِهِ أَذًى مِنْ رَأْسِهِ فَفِدْيَةٌ مِنْ صِيَامٍ أَوْ صَدَقَةٍ أَوْ نُسُكٍ فَإِذَا أُمِنْتُمْ فَمَنْ تَمَتَّعَ بِالْعُمْرَةِ إِلَى الْحَجِّ فَمَا اسْتَيْسَرَ مِنَ الْهَدْيِ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامٌ ثَلَاثَةٍ أَوْ بِمِثْلِهَا فِي الْحَجِّ وَسَبْعَةٍ إِذَا رَجَعْتُمْ تِلْكَ عَشْرَةٌ كَامِلَةٌ ذَلِكَ لِمَنْ لَمْ يَكُنْ أَهْلَهُ حَاضِرِي الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ترجمه :

و حج و عمره را به تمام و کمال خالصانه برای خدا انجام دهید (و مراسم و مناسک ظاهری را به پایان برید و هدفتان جز رضای خدا نباشد) و اگر (از برگزاري بعضي از مناسک ، به وسیله دشمن یا بیماری و غیره) بازداشتته شدید (و خواستید از احرام به در آئید ، بر شماست که) هر آنچه از قربانی فراهم شود (همچون شتر و گاو و گوسفند ، ذبح کنید و آن گاه از احرام به در آئید) و سرهای خود را نتراشید تا قربانی به قربانگاه خود برسد (همان جایی که حاجی در آن از انجام مراسم حج بازمانده ، و یا کعبه است) ، و اگر کسی از شما بیمار شد ، یا ناراحتی در سرداشت (به سبب زخمی بودن یا سردرد و یا بیماریهای دیگر ، و محتاج شد موی سر را بتراشد ، باید که) فدیة بدهد ، از قبیل (سه روز) روزه یا صدقه (که دادن خوراک یک روزه شش نفر ندارد است) و یا گوسفندی (که باید ذبح و میان فقراء تقسیم شود) . و وقتی که (از دشمن یا بیماری) درمان بودید (و به حج و عمره رفتید و نخست) کسی از عمره بهره مند گردد سپس حج را آغاز کند ، آنچه از قربانی میسر شد (ذبح می کند و به فقرای آنجا می دهد) . و کسی که (قربانی یا بهای قربانی را) نیابد ، سه روز در (ایام) حج ، و هفت روز هنگامی که بازگشت (به خانه و کاشانه خود ، باید روزه بگیرد) . این ده روز کاملی است (که نباید از آنها غفلت شود) این (بهره مندی و آغاز از عمره ، یا قربانی و یا روزه داری) از آن کسی است که خانواده او اهل مسجد الحرام (یعنی ساکنان مکه و دوروبر آن) نباشد . (تقوا داشته باشید) و از خدا بترسید و بدانید که خدا دارای کیفر سختی است .

توضیحات :

« أْتَمُّوا » : به تمام و کمال انجام دهید . « أَحْصِرْتُمْ » : محاصره شدید . بازداشتته شدید . « إِسْتَيْسَّرَ » : ممکن شد . دست داد . « الْهَدْيِ » : چهار پایانی که برای قربانی در موسم حج به مکه گسیل می گردند . « لَا تَحْلِقُوا » : نتراشید . « مَجَلَّ » : مکانی که در آن ذبح حیوان قربانی مشروع گردیده است . « صَدَقَاتٍ » : طعام شش نفر از فقراء . « نَسَكٌ » : حیوانی که ذبح می شود ، و اقل آن گوسفندی است .

سوره بقره آیه 197

مَتْنِ آيَةٍ :
الْحَجُّ أَشْهُرٌ مَّعْلُومَاتٌ فَمَنْ قَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ فَلَا رَفَثَ وَلَا فُسُوقَ وَلَا جِدَالَ فِي الْحَجِّ وَمَا تَفَعَّلُوا مِنْ خَيْرٍ يَعْلَمَهُ اللَّهُ وَتَزَوَّدُوا فَإِنَّ خَيْرَ الزَّادِ التَّقْوَىٰ وَاتَّقُونِ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ

ترجمه :

حج در ماههای معینی انجام می پذیرد (که عبار تند از : شوال و ذوالقعدة و ذوالحجه) . پس کسی که (در این ماهها با احرام یا تلبیه یا سوق دادن حیوان قربانی و شروع مناسک دیگر حج) ، حج را بر خویشتن واجب کرده باشد (و حج را آغاز نموده باشد ، باید آداب آن را مراعات دارد و توجه داشته باشد که) در حج آمیزش جنسی با زنان و گناه و جدالی نیست (و نباید مرتکب چنین اعمالی شود) . و هر کار نیکی که می کنید

خداوند از آن آگاه است. و توشه برگیرید (هم برای سفر حج و هم برای سرای دیگران و بدانید) که بهترین توشه پرهیزگاری است، و ای خردمندان! از (خشم و کيفر) من پرهیزید.

توضیحات :

« مَنْ قَرَضَ فِيهِنَّ الْحَجَّ » : کسی که با آغاز کردن اعمال حج، حج را بر خود واجب کرد. « رَقَتْ » : جماع. « فُسُوقَ » : سرکشی و نافرمانی. گناه و معصیت. « جِدَالَ » : مشاجره. ستیزه. « أُولِي الْأَلْبَابِ » : خردمندان.

سوره بقره آیه 198

متن آیه :

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَبْتَغُوا فُضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ فَإِذَا أَقَضْتُم مِّنْ عَرَقاتٍ
فَمَا ذُكِرُوا اللَّهَ عِنْدَ الْمُشْعَرِ الْحَرَامِ وَادَّكُم وَإِنْ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلِهِ لَمَنِ
الضَّالِّينَ

ترجمه :

گناهی بر شما نیست این که از فضل پروردگار خود برخوردار شوید (و در ایام حج به کسب و تجارت بپردازید). و هنگامی که از عرفات (به سوی مزدلفه) روان شدید، خدا را (با تهلل و تکبیر و تلبیه) در نزد مشعرالحرام یاد کنید، و همان گونه که شمارارهنمون کرده است خدای را یاد کنید (و با تضرع و زاری و بیم و امید و این که گوئی که اورا می بینید به ذکرش بپردازید) اگرچه پیش از آن جزو گمراهان بوده باشید.

توضیحات :

« جُنَاحٌ » : گناه. « أَنْ تَبْتَغُوا » : این که جویای سود از راه معامله و تجارت گردید، مادام که هدف اصلی حج باشد. « أَقَضْتُمْ » : برجوشیدید و چست و چابک سرازیر شدید. « عَرَقاتٍ » : عرفات مکانی است که روز عرفه، یعنی نهم ذی الحجه، حاجیان در آن لپیک گویان و ادعیه خوانان می مانند و نماز ظهر و عصر را در آنجا می گزارند و بعد از آن رهسپار مزدلفه می گردند. « الْمُشْعَرِ الْحَرَامِ » : کوهی است در مزدلفه میان عرفات و منیا. « كَمَا هَذَاكُمْ » : همان گونه که رهنمودتان کرده است.

سوره بقره آیه 199

متن آیه :

ثُمَّ أَفِيضُوا مِنْ حَيْثُ أَفَاضَ النَّاسُ وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

سپس از همان جا که مردم روان می شوند (و از مکان واحدی به نام عرفات به سوی سرزمین منیا می کوچند) روان شوید، و از خداوند آمرزش (گناهان و کج رویهای پیشین خود را) بخواهید (و بدانید که) بی گمان خداوند آمرزنده و مهربان است (و توبه و بازگشت بندگان مخلص را می پذیرد).

توضیحات :

« أَفِيضُوا » : روان شوید. « مِنْ حَيْثُ » : از همان جایی که.

سوره بقره آیه 200

متن آیه :
وَإِذَا قَضَيْتُمْ مَنَاسِكَكُمْ فَاذْكُرُوا اللَّهَ الَّذِي كَذَّبَكُمْ عَنْ آبَاءِكُمْ أَوْ أَشَدَّ ذِكْرًا
فَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِن خَلَقٍ

ترجمه :

و هنگامی که مناسک (حج) خود را انجام دادید (و مراسم آن را به پایان بردید و پراکنده شدید) همان گونه که پدران خویش را یاد می کنید (و به افتخارات نیاکان مباحات می نمایند) خدا را یاد کنید و بلکه بیشتر از آن ، (زیرا بزرگی و عظمت در پرتو ارتباط با خدا است . مردمان دو گروهند :) کسانی هستند که می گویند : خداوندا ! به مادر دنیا (نیکی رسان و سعادت و نعمت) عطاء کن . (و لذا) چنین کسانی در آخرت بهره ای (از سعادت و نعمت و رضایت الهی) ندارند .

توضیحات :

« قَضَيْتُمْ » : به جای آوردید و به تمام و کمال به پایان بردید . « مَنَاسِكُكُمْ » : عبادات مختص حج . اعمال حج . « كَذَّبَكُمْ عَنْ آبَاءِكُمْ » : همان گونه که پدران خود را یاد می کردید . گویند عربها بعد از انجام اعمال حج و اتمام مراسم آن ، در دنیا گرد می آمدند و مفاخر آباء و محاسن اجدادشان را یاد می کردند و می ستودند . « خَلَقٍ » : بهره و نصیبی از نعمت .

سوره بقره آیه 201

متن آیه :
وَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ رَبَّنَا آتِنَا فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ حَسَنَةً وَقِنَا
عَذَابَ النَّارِ

ترجمه :

و برخی از آنان می گویند : پروردگارا ! در دنیا به ما نیکی رسان و در آخرت نیز به ما نیکی عطاء فرما (و سرای آجل و عاجل ما را خوش و خرم گردان) و ما را از عذاب آتش (دوزخ محفوظ) نگاهدار .

توضیحات :

« قِنَا » : ما را به دوردار . از ماده (وقی) .

سوره بقره آیه 202

متن آیه :
أُولَئِكَ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ

ترجمه :

اینان (که جویای سعادت دنیا و آخرتند و در پی خوشبختی هر دو سرایند) از دسترنج خود بهره مند خواهند شد (و برابر کوششی که برای دنیا می ورزند و تکاپوئی که در راه آخرت از خود نشان می دهند ، در هر دو جهان از کرده خود سود می برند و سعادت دارین نصیبشان خواهد

گردید) ، و خدا سریع الحساب است (و به اعمال همگان آشنا است و هر چه زودتر پاداش و پادافره بندگان را خواهد داد) .

توضیحات :

« أَوْلَئِكَ » : اشاره به هر دو گروه ، یا اشاره به گروه دوم است .

سوره بقره آیه 203

متن آیه :

وَإِذْ كُرُوا لِلَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ فَمَنْ تَعَجَّلَ فِي يَوْمَيْنِ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ وَمَنْ تَأَخَّرَ فَلَا إِثْمَ عَلَيْهِ لِمَنِ اتَّقَىٰ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

ترجمه :

و در روزهای مشخصی (که سه روز ایام التشریق ، یعنی یازدهم و دوازدهم و سیزدهم ماه ذی الحجه است و حاجیان در منیا بسر می برند) خدا را یاد کنید (و با اذکار و ادعیه به عبادت و پرستش او بپردازید) . و اگر کسی (عبادت سه روزه را در دوروز اول ایام التشریق انجام دهد و) شتاب نماید ، گناهی بر او نیست (و مانعی نخواهد بود که روز سوم برای رمی جمرات نباشد) ، و کسی که ماندگار شود (از رخصت استفاده نکند ، بهتر هم خواهد بود) (گناهی نخواهد داشت ، (و این رخصت تعجیل یا تأخیر و نفي گناه از شتاب بنیده و ماندگار ، تنها) از آن کسی است که تقوا پیشه سازد (و از منهیات و محرمات خویشتن را به دور دارد) . از (خشم و انتقام) خدا بپرهیزید و بدانید که در پیشگاه او جمع خواهید شد (و به اعمال و اقوالتان رسیدگی خواهد گردید و پاداش نیکان و پادافره بدان داده خواهد شد) .

توضیحات :

« أَدْكُرُوا اللَّهَ » : مقصود از ذکر ، تکبیر و تهلیل و تحمید و تسبیح است که پس از نماز ، و هنگام رمی جمرات ، و در وقت ذبح قربانی گفته می شود . « أَيَّامٍ مَّعْدُودَاتٍ » : روزهای معلوم و مشخص ، که سه روز بعد از عید قربان است و ایام التشریق نام دارد و حاجیان در منیا بدین هنگام به رمی جمرات مشغول می گردند . « فَمَنْ تَعَجَّلَ » : اگر رمی جمرات در دوروز اول یا در خود سه روز انجام شود ، بلامانع است . « تُحْشَرُونَ » : جمع آورده می شوید (نگا : آل عمران / 12 و 158 ، انعام / 38) .

سوره بقره آیه 204

متن آیه :

وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُعْجِبُكَ قَوْلُهُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيُشْهَدُ اللَّهُ عَلَىٰ مَا فِي قَلْبِهِ وَهُوَ أَلَدُّ الْخِصَامِ

ترجمه :

در میان مردم کسی یا فته می شود که سخن او در (باره امور و اسباب معاش) زندگی دنیا ، تو را به شدت می اندازد (و فصاحت و حلاوت کلام او ، مایه اعجاب تو می شود) و خدا را بر آنچه در دل خود دارد گواه می گیرد (و ادعای دارد که آنچه می گوید ، موافق با چیزی است که در درون پنهان می دارد ، و

گفتار و کردارش یکی است). و حال آن که او سرسخت ترین دشمنان است.

توضیحات:

« يَعْجِبُكَ » : تو را به شگفت می آورد. توجه تو را به خود جلب می کند. « فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا » : در زندگی دنیا. درباره امور زندگی دنیا. « يَشْهَدُ اللَّهُ » : خدا را گواه می گیرد. « أَلَدُّ » : صفت مشابهه و به معنی سخت و شدید است، یا این که اسم تفضیل و به معنی سرسخت ترین و گردنکش ترین است. « الْخَصَامُ » : مصدر باب مفاعله و به معنی خصومت و دشمنی است، و یا این که جمع مکسر خصم، به معنی دشمنان است.

سوره بقره آیه 205

متن آیه:

وَإِذَا تَوَلَّى سَعَى فِي الْأَرْضِ لِيُفْسِدَ فِيهَا وَيُهْلِكَ الْحَرْثَ وَالنَّسْلَ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ
الْفَسَادَ

ترجمه:

و هنگامی که پشت می کند و می رود (و یا به ریاست و حکومتی می رسد)، در زمین به تلاش می افتد تا در آن فساد و تباهی ورزد و زرع و نسل (انسانها و حیوانات) را نابود کند (و با فساد و تباهی خود، اقوات و اموال و ارواح را از میان ببرد)، و خداوند فساد و تباهی را دوست نمی دارد.

توضیحات:

« تَوَلَّى » : والی و سرور شد. پشت کرد و رفت. « الْحَرْثَ » : کشت و زرع. « النَّسْلَ » : نژاد انسان یا حیوان. نسل مصدر است و در معنی اسم مفعول به کار رفته است، همچون خلق و مخلوق.

سوره بقره آیه 206

متن آیه:

وَإِذَا قِيلَ لَهُ اتَّقِ اللَّهَ أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ يَا لَئِئِمَّ فِجَنِّبُهُ جَهَنَّمَ وَلَا يَأْتِيَنَّ
الْمِهَادَ

ترجمه:

و هنگامی که بدو گفته می شود: از خدا بترس (و اقوال و افعال برابر دار و به جای افساد اصلاح کن)، عظمت (و نخوت، سراپای) او را فراموش می گرد و (غرور) گناه (او را به بزهکاری وادار) می کند. پس دوزخ او را بسننده است و چه بد جایگاهی است.

توضیحات:

« اتَّقِ اللَّهَ » : از خدا بترس. « أَخَذَتْهُ الْعِزَّةُ يَا لَئِئِمَّ » : عزت بزهکارانه و غرور گناه او را فراموش می گرد. کبریا و نخوت دروغین او را به انجام گناه بیشتر می کشاند. « جَنِّبُهُ » : او را بس است. او را کافی و بسنده است. « الْمِهَادَ » : آرامگاه. قرارگاه. بستر.

سوره بقره آیه 207

متن آیه :
وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يَشْرِي نَفْسَهُ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ رَؤُوفٌ بِالْعِبَادِ

ترجمه :

و در میان مردم کسی یا فته می‌شود که جان خود را (که عزیزترین چیزی است که دارد) در برابر خوشنودی خدا می‌فروشد (و رضایت الله را بالاتر از دنیا و ما فیها می‌شمارد و همه چیز خود را در راه کسب آن تقدیم می‌دارد) و خداوندگار نسبت به بندگان بس مهربان است (و بدانان در برابر کار اندک ، نعمت جاوید می‌بخشد و بیش از توانائی انسانی برایشان تکالیف و وظائف مقرر نمی‌دارد) .

توضیحات :

« یَشْرِي » : می‌فروشد (نِجَا : نساء / 74) . « ابْتِغَاءَ » : خواستن . طلبیدن . مفعولله است . « مَرْضَاةً » : رضایت . خوشنودی . مَرْضَاةً مصدر میمی است و برابر رسم الخط قرآنی با (ت) نوشته شده است .

سوره بقره آیه 208

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُوَاتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده‌اید ! همگی (اسلام را به تمام و کمال بپذیرید و) به صلح و آشتی در آئید ، و از گامهای اهریمن (و وسوسه‌های وی) پیروی نکنید (و به دنبال او راه نروید) . بی‌گمان او دشمن آشکار شما است .

توضیحات :

« السِّلْمِ » : صلح و صفا . اسلام . تسلیم . « كَآفَّةً » : جملگی . همگی . حال ضمیر (و) در فعل (ادْخُلُوا) یا مصدر است . « ادْخُلُوا فِي السِّلْمِ كَآفَّةً » : جملگی به صلح گردن نهید . جملگی به اسلام در آئید و با تمام وجود بدان بگردید . اسلام را به تمام و کمال بپذیرید . به شریعت واحد همگانی اسلام در آئید . « خُطُوَاتِ » : جمع خُطْوَة ، گامها . « خُطُوَاتِ » : منظور آرایشگری و وسوسه‌ناگیزی اهریمن است .

سوره بقره آیه 209

متن آیه :

وَإِنْ زَلَلْتُمْ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَ تَكْمُلُ الْبَيِّنَاتِ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

و اگر بعد از آمدن دلائل واضح (و حجتهای باهر ، از راه خدا دور گشتید و طریق شیطان پیش‌گرفتید و از جاده حق) منحرف و دچار لغزش شدید (و به دام اهریمن افتادید) بدانید (از دست عدالت آفریدگار فرار نتوانید کرد) که بی‌گمان خدا توانا و حکیم است (و بر همه چیز

چیره و همه کارهایش مطابق حکمت است) .

توضیحات :

« زَلَلْتُمْ » : لغز یدید . بیراهه رفتید و منحرف گشتید . « الْبَيِّنَاتُ » : دلائل روشن . « عَزِيزٌ » : غالب . چیره . « حَكِيمٌ » : آن که کارها را به مقتضای حکمت انجام می‌دهد .

سوره بقره آیه 210

متن آیه :
هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَهُمُ اللَّهُ فِي ظُلَلٍ مِّنَ الْعَمَامِ وَالْمَلَائِكَةُ وَقُضِيَ
الْأَمْرُ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ

ترجمه :

آیا آنان که راه صلح و آشتی نمی‌پویند و دین اسلام را نمی‌جویند انتظار دارند که خدا و فرشتگان (آشکارا در برابر دیدگانشان ظاهر گردند و در زیر سایه بانهای ابر به سوی ایشان بیایند) و رودر رو با آنان به سخن درآیند؟! . و حال آن که فرمان (بر قطع امید محال ایشان) انجام پذیرفته است (و چنین کاری رخ نمی‌دهد) و همه کارها به سوی خدا برگشت داده می‌شود .

توضیحات :

« هَلْ يَنْظُرُونَ » : آیا انتظار می‌کشند ؟ استفهام انکاری است و به معنی : انتظار نمی‌کشند . « ظُلَلٌ » : جمع ظُلَّة ، سایه بانها . « الْعَمَامُ » : ابر . ابر سفید . « قُضِيَ الْأَمْرُ » : کار از کار گذشته است . کار انجام و به پایان رسیده است . فرمان خدا بر آن رفته است . این آیه شریفه دو مفهوم عمده دارد : یکی در بالا گذشت (نگا : انعام / 158) . دیگری عبارت است از : اینان چندان انتظاری نمی‌کشند که قیامت فرا می‌رسد و عذاب خدا و فرشتگان عذاب در سایه بانهای ابر سفید که نشانه سرعت و نعمت است ، ولی برای اینان نعمت است ، سر می‌رسند و کار از کار می‌گذرد و همه امور به سوی خدا باز گردانده می‌شود (نگا : زخرف / 66) .

سوره بقره آیه 211

متن آیه :
سَلِّ بَنِي إِسْرَائِيلَ كَمَا آتَيْنَاهُم مِّنْ آيَاتِنَا وَمَنْ يَبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ
مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) از بنی اسرائیل بپرس : چقدر معجزه‌های بزرگ و دلائل روشنی به آنان داده ایم ؟ (لیکن ایشان نعمتهای خدا را نادیده گرفته و ناسپاسی کرده اند) و هر که نعمت خدای را دگرگونه کند (و به جای ایمان بدان و شکر بر آن ، نسبت بدان کفر ورزد و ناسپاسی کند) پس از آن که به سوبش آمد (و به دستش رسید و بر آن اطلاع یافت ، خدا چنین کسی را دچار عذاب سختی خواهد کرد) چه بیگمان خداوند شدیدالعقاب است .

توضیحات :

« سَلِّ » : بپرس . « كَمْ » : چه اندازه . چه زیاد . « بَيِّنَةٍ » : روشن . « فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ » : این عبارت می‌تواند با تقدیر (له) در آخر ، جواب شرط باشد . یا این که تعلیل جواب شرط بوده و به جای آن آورده شده باشد ، که تقدیر آن چنین خواهد بود : « وَمَنْ يُبَدِّلْ نِعْمَةَ اللَّهِ ، عَاقِبَةً أَوْسَدَ عُقُوبَةً ، لِأَنَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ . »

سوره بقره آیه 212

متن آیه :

زَيْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَيَسْخَرُونَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ اتَّقَوْا
فَوَقَّعَهُمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

ترجمه :

زندگی دنیا برای کافران آراسته و پیراسته شده است (و همین غرور زینت عارضی و نعمت فانی ، ایشان را گول زده است و از خدا بی‌خبر کرده است) و مؤمنان را (که شیفته دل‌باخته دنیا نشده و بیشتر به امر آخرت مشغولند و احیاناً دستشان تهی است) مسخره می‌کنند ، (اینان فراموش کرده‌اند که دنیا پل آخرت است و به آن اندازه باید بدان پرداخت که عبور میسر گردد) و روز رستاخیز پرهیزگاران بالاتر از ایشانند (و باید بدانند که داشتن مال دنیا نشانه بزرگی و برتری کسی و نداشتن آن نشانه کوچکی و پستی فردی نیست ، بلکه بود و نبود نعمت دنیا وسیله آزمون و امتحان همگان است) و خداوند به هرکس که بخواهد بدون (در نظر داشتن) حساب (کفر یا ایمان) روزی می‌رساند (و مال زیاد عطاء می‌دارد و سرانجام وقت با زپرسی و دادرسی و پاس‌خگ‌وئی فرا می‌رسد) .

توضیحات :

« زَيْنَ » : آراسته گردیده است . « يَسْخَرُونَ مِنْ . . . » : مسخره می‌کنند . مورد استهزاء قرار می‌دهند .

سوره بقره آیه 213

متن آیه :

كَانَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً فَبَعَثَ اللَّهُ النَّبِيِّينَ مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَأَنْزَلَ
مَعَهُمُ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِیَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ فِیْمَا اٰخْتَلَفُوا فِیهِ وَمَا اٰخْتَلَفَ
فِیهِ إِلَّا الَّذِیْنَ اٰوْتُوهُ مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ رَغِبًا یَهْدِیهِمُ فَهَدَى
اللَّهُ الَّذِیْنَ اٰمَنُوا لِمَا اٰخْتَلَفُوا فِیهِ مِنَ الْحَقِّ لِیَاذِّنَهُ وَاللَّهُ یَهْدِی مَن یَشَاءُ
إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِیْمٍ

ترجمه :

مردمان (برابر فطرت در آغاز از نظر اندیشه و صورت اجتماعی یک‌گونه و (کم‌کم دوره صرف فطری به پایان رسید و جوامع و طبقات پدید آمدند و بنا به استعدادهاي عقلي و شرائط اجتماعی ، اختلافات و تضادهائي به وجود آمد و مرحله بلوغ و بیداری بشریت فرا

رسید) پس خداوند پیغمبران را برانگیخت تا (مردمان را به بهشت و دوزخ) بشارت دهند و بترسانند. و کتاب (آسمانی) که مشتمل بر حق بود و به سوی حقیقت (و عدالت) دعوت می‌کرد، بر آنان نازل کرد تا در میان مردمان راجع بدانچه اختلاف می‌ورزیدند داوری کند (و بدین وسیله مرحله نبوت فرا رسید. آن گاه) در (مطالب و حقا نیت) کتاب (آسمانی) تنها کسانی اختلاف ورزیدند که در دسترسشان قرار داده شده بود، و به دنبال دریافت دلائل روشن، از روی ستمگری و کینه توزی (و خودخواهی و هواپرستی، در پذیرش و فهم و ابلاغ و اجرا کتاب) اختلاف نمودند (و مرحله اختلاف در دین و ظهور دینداران و دین‌سازان حرفه‌ای فرا رسید و زمینه بروز و سلطه طاغوت فراهم شد). پس خداوند کسانی را که ایمان آورده بودند، با اجازه خویش (که مایه رشد فکری و ایمان پاک و زمینه رستن از انگیزه‌های نفسانی و تمسک کامل به کتاب آسمانی است) به آنچه که حق بود و در آن اختلاف ورزیده بودند، رهنمون شد، و خداوند هر کسی را که بخواهد به راه راست (که همان راه حق است) رهنمود می‌نماید (تا حق را از میان انحرافها و اختلافها دریا بند، و مرحله برگشت به دین راستین و حاکمیت کتاب و شریعت فرا رسد).

توضیحات:

«أُمَّةً»: ملت. دسته. «بَعَثَ»: برانگیخت. فرستاد. «وَمَا اخْتَلَفَ فِيهِ»: و حال آن که درباره آن کتاب، یا درباره آن حق اختلاف پیدا نکردند، مگر... «بَغِيًّا»: از روی ستم. از حسادت. مفعول‌له است. «رِأْيًا ذِيهِ»: به فرمان او. به توفیق و مرحمت او. معنی دیگر آیه: مردمان جملگی بر سرشت واحدی بودند، و این سرشت، استعداد هدایت و ضلالت را داشت. بر برخی از آنان، اسباب هدایت چیره گشت، و بر برخی دیگر ضلالت غالب آمد. به همین علت انسانها اختلاف پیدا کردند و خداوند آنان را دریافت و پیغمبرانی را به عنوان هادی و مژده‌رسان و بیم‌دهنده ایشان به سویشان روانه کرد، و به همراهشان کتابهای مشتمل بر حق فرستاد، تا این کتابها میان مردمان حکم و داور گردند و کشمکش با رجوع بدانها از میان برخیزد. ولیکن تنها آنان که از هدایت پیغمبران سود بردند ایمان آوردند، آن کسانی که خداوند به هنگام اختلاف، به سوی حق رهنمودشان کرد. و این خداست که طرفداران حق را - اگر مخلص باشند - موفق می‌گرداند (نگا: تفسیرالمنخب).

سوره بقره آیه 214

متن آیه:
 أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَأْتِكُمْ مَثَلُ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِكُمْ مَسِيَّتِهِمُ الْبِأْسَاءُ وَالضَّرَاءُ وَزُلُّوا حَتَّى يَقُولَ الرَّسُولُ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ مَتَى نَصَرَ اللَّهُ أَلَا إِنَّ نَصْرَ اللَّهِ قَرِيبٌ

ترجمه:

آیا گمان برده‌اید که داخل بهشت می‌شوید بدون آن که به شما همان برسد که به کسانی رسیده است که پیش از شما درگذشته‌اند؟ (شما که هنوز چنین رنجها و دردهائی را ندیده‌اید و باید چشم به راه

تحمّل حوادث تلخ و ناگوار در راه کردگار باشید و بدانید: نخست رنج سپس گنج). زیانهای مالی و جانی (و شدائد و مشکلات، آن چنان ملتّهای پیشین را احاطه کرده است) و به آنان دست داده است و پریشان گشته اند که پیغمبر و کسانی که با او ایمان آورده بوده اند (همصدا شده و) می گفته اند: پس یاری خدا کی (و کجا) است؟! (لیکن خدا هرگز مؤمنان را فراموش ننموده است و پس از تعلیم فداکاری به مؤمنان و ابدیدگی ایشان که رمز تکامل است، به وعده خود وفا کرده و بدیشان پاسخ گفته است که:) بیگمان یاری خدا نزدیک است.

توضیحات:

«أم»: بلکه آیا. «وَلَمَّا يَا تَكُمُ»: و حال آن که هنوز به شما نرسیده است (نگا: حجات / 14): «مَثَلُ»: حال. وضع. «خَلَوْا»: رفته اند. در گذشته اند. «أَبَا سَاءٍ»: فقر. جنگ. شدت و سختی. «الضَّرَاءُ»: بیماری. تنگدستی. ضرر و زیان. «زُلْزَلُوا»: به تکان افتاده اند. پریشان و آشفتگی گشته اند. «مَتِيَا نَصْرَ اللَّهِ؟»: یاری خدا کی خواهد بود؟ البته این سخن به صورت درخواست یاری و حصول مدد کردگاری بیان شده است و جنبه تمنا و تقاضا را داشته است. «أَلَا»: هان!

سوره بقره آیه 215

متن آیه:

يَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلْ مَا أَنفَقْتُم مِّنْ خَيْرٍ فَلِللّٰهِ دَيْنٌ وَاللّٰهُ عَٰلِمُ
وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللّٰهَ بِهِ عَٰلِمٌ

ترجمه:

از تومی پرسند: چه چیز را صدقه و انفاق کنند؟ بگو: آنچه از مال و دارائی پا کیزه و پسندیده صدقه و انفاق می کنند از آن پدر و مادر و خویشاوندان و یتیمان و بیچارگان و واماندگان در راه (و بریده از مال و دارائی خویش) است. و هر کار نیکی که می کنید خداوند از آن آگاه است.

توضیحات:

«مَاذَا»: چه چیز؟ «خَيْرٍ»: مراد مال و ثروت است. «الْمَسَاكِينِ»: درماندگان و بیچارگانی که در آمدشان کفاف خرجشان را نمی کند (نگا: كهف / 79). «إِبْنِ السَّبِيلِ»: مسافر تهیدستی که دسترسی به اهل و عیال و مال و منال خود ندارد.

سوره بقره آیه 216

متن آیه:

كَيْتَبَ عَلَٰيكُمْ الْقِتَالَ وَهُوَ كُرْهُ لَكُمْ وَعَسَىٰ أَنْ تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ
وَعَسَىٰ أَنْ تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللّٰهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه:

جنگ بر شما واجب (کفائی) گشته است، و حال آن که (بنا به سرشت انسانی) از آن بیزارید، لیکن چه بسا چیزی را دوست نمی دارید و

آن چیز برای شما نیک باشد، و چه بسا چیزی را دوست داشته باشید و آن چیز برای شما بد باشد، و خدا (به رموز کارها آشناست و از جمله مصلحت شما را) میداند و شما (از اسرار امور بی خبرید و مصلحت خود را چنان که شاید و باید) نمیدانید.

توضیحات :

« گره » : ناپسند. ناخوشایند. « عَسَايا » : چه بسا.

سوره بقره آیه 217

متن آیه :

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الشَّهْرِ الْحَرَامِ قِتَالٍ فِيهِ قُلْ قِتَالٌ فِيهِ كَبِيرٌ وَصَدٌّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَكُفْرٌ بِهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَإِخْرَاجُ أَهْلِهِ مِنْهُ أَكْبَرُ عِندَ اللَّهِ وَالْفِتْنَةُ أَكْبَرُ مِنَ الْقَتْلِ وَلَا يَزَالُونَ يَقَاتِلُوا نَكْمَ حَتَّى يَرْدُّوكُمْ عَن دِينِكُمْ إِنِ اسْتِطَاعُوا وَمَن يَرْتَدِدْ مِنكُمْ عَن دِينِهِ فَمَا كَانَ مِنكُمْ عَلَيْهِ عَاقِبَةٌ لِّصَالِحِينَ قَاتِلُوا أَصْحَابَ النَّارِ هُم فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

از تو درباره جنگ کردن در ماه حرام می پرسند. بگو: جنگ در آن (گناهی) بزرگ است. ولی جلوگیری از راه خدا (که اسلام است) و بازداشتن مردم از مسجدالحرام و اخراج ساکنانش از آن و کفر ورزیدن نسبت به خدا، در پیشگاه خداوند مهمتر از آن است، و برگرداندن مردم از دین (با ایجاد شبهه‌ها در دل‌های مسلمانان و شکنجه ایشان و غیره) بدتر از کشتن است. (مشرکان) پیوسته با شما خواهند جنگید تا اگر بتوانند شما را از آئینتان برگردانند، ولی کسی که از شما از آئین خود برگردد و در حال کفر بماند، چنین کسانی اعمالشان در دنیا و آخرت بر باد می‌رود، و ایشان یاران آتش (دوزخ) می‌باشند و در آن جا ویدان می‌مانند.

توضیحات :

« الشَّهْرِ الْحَرَامِ » : (نگاه : بقره / 194). « قِتَالٍ » : جنگیدن. بدل از (الشَّهْرِ) است. « صَدٌّ » : بازداشتن. ممانعت. واژه (صَدٌّ) مبتدا است و کلمات (كُفْرٌ) و (إِخْرَاجُ) عطف بر آن بوده و واژه (أَكْبَرُ) خبر است. « كُفْرٌ بِهِ » : کافر شدن به خدا است. « الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ » : عطف بر (سَبِيلِ اللَّهِ) است. « وَفِتْنَةٌ » : کفر و شرک. برگرداندن از دین (نگاه : بقره / 191). « مَن يَرْتَدِدْ » : هر که برگردد. « حَيَّطَتْ » : باطل و تباه گشته و هدر رفته است.

سوره بقره آیه 218

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

کسانی که ایمان آورده‌اند و کسانی که هجرت نموده‌اند و در راه خدا جهاد کرده‌اند، آنان رحمت خدا را چشم می‌دارند، و خداوند آمرزنده و مهربان است.

توضیحات :

« یرجون » : امیدوارند . انتظار دارند .

سوره بقره آیه 219

متن آیه :

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْخَمْرِ وَالْمَيْسِرِ قُلْ فِيهِمَا إِثْمٌ كَبِيرٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ
وَإِثْمُهُمَا أَكْبَرُ مِن نَّفْعِهِمَا وَيَسْأَلُونَكَ مَاذَا يُنفِقُونَ قُلِ الْعَفْوَ كَذَلِكَ
يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ

ترجمه :

درباره باده و قمار از تو سؤال می کنند . بگو : در آنها گناه بزرگی است و منافعی هم برای مردم دربر دارند ، ولی گناه آنها بیش از نفع آنها است . و از تومی پرسند : چه چیز را صدقه و انفاق کنند ؟ بگو : مازاد (نیاز مندی خود) . این چنین خداوند آیات (واحکام) را برای شما روشن می سازد ، شاید (درباره مصالح دنیا و آخرت خود) بیندیشید .

توضیحات :

« الْخَمْر » : می . « الْمَيْسِر » : قمار با همه انواع آن . « الْعَفْوَ » : اضافه بر نیاز . مازاد بر نفعه . آنچه به رنج نیندازد (نگا : اعراف / 199) . مفعول به فعل محذوف (انفقوا) است . « يُبَيِّنُ » : روشن می گرداند .

سوره بقره آیه 220

متن آیه :

فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْيَتَامَى قُلْ إِصْلَاحٌ لَهُمْ خَيْرٌ وَإِنْ
تُخَالِطُوهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ الْمُفْسِدَ مِنَ الْمُصْلِحِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَعَدْتَكُمُ
إِنْ كُنْتُمْ عَارِفِينَ

ترجمه :

(تا راجع به نیازهای روحی و جسمی خود) در دنیا و آخرت (اندیشه کنید) . و درباره یتیمان می پرسند (که نظر اسلام راجع به معامله و مخالطه با ایشان چیست ؟) . بگو : هر چه که صلاح ایشان در آن باشد ، نیک و پسندیده است ، و اگر با آنان (زندگی خود را به قصد اصلاح نه افساد) بیامیزید (مانعی ندارد) . ایشان برادران (دینی) شما هستند (و انتظار چنین کمکی می رود) ، و خداوند مفسد را از مصلح (موجود در میان شما ، جدا می سازد و) می شناسد ، و اگر خدا می خواست (با تعین تکالیف و وظائف سخت در امر سرپرستی یتیمان) شما را به زحمت می انداخت . بی گمان خداوند چیره و حکیم است (و قانونی جز آنچه مصالح بندگان در آن باشد ، وضع نمی کند) .

توضیحات :

« فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ » : درباره کار و بار دنیا و آخرت . در اینجا مضاف محذوف است ، از قبیل (امور . شؤون) . و جار و مجرور متعلق به (یبیین) یا (تَتَفَكَّرُونَ) در آیه پیشین است . « وَإِنْ تَخَالِطُوهُمْ » : و اگر با آنان

هم زیستی کنید در خوردن و نوشیدن و مسکن و زندان و زنگرفتن ، شایسته است و از شما انتظار همین است . « أَعْنَتَ » : به رنج انداخت . از ماده (عَنَت) به معنی مشقت .

سوره بقره آیه 221

متن آیه :
 وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ حَتَّىٰ يُؤْمِنَ وَلَا مَمْنَةً خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكَةٍ وَلَا
 أَجْرَ بَنَاتِكُمْ وَلَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ حَتَّىٰ يُؤْمِنُوا وَلَا عَبْدٌ مُّؤْمِنٌ خَيْرٌ مِّنْ مُّشْرِكٍ
 وَلَا أَجْرَ بَنَاتِكُمْ أَوْلَائِكُ يَدْعُونَ إِلَى الْبِنَارِ وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى الْجَنَّةِ وَالْمَغْفِرَةِ
 بِمَا ذَنِبْتُمْ وَيَبِينُ آيَاتِهِ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :

و با زنان مشرک (غیر اهل کتاب) تا ایمان نیاورند ازدواج نکنید ، و بیگمان کنید مؤمنی از زن (آزاد) مشرکی بهتر است ، اگرچه (زیبائی یا ثروت یا موقعیت او) شما را به شدگفتی انداخته باشد (و دلپاخته او بوده باشید) ، و (زنان و دختران خود را) به ازدواج مردان مشرک در نیاورید ، مادامی که ایمان نیاورند . و بیگمان غلام مؤمنی از مرد مشرکی بهتر است اگرچه (زیبائی یا ثروت یا موقعیت او) شما را به شدگفتی انداخته باشد (و دل از گفتان ربوده باشد) . آنان (اعم از زنان یا مردان مشرک) به سوی آتش (دوزخ) دعوت می کنند (و سبب شقاوت می گردند) و خدا به سوی بهشت و آمرزش به فرمان خود و توفیق خویش دعوت می کند (و پیروی از دستور او ، وسیله سعادت می شود) ، و خدا آیات خود را برای مردم روشن می سازد (و احکام شریعت را با دلایل واضح تفهیم می نماید) تا این که (راه صلاح و سعادت خویش را بشناسند و) یا داور شوند .

توضیحات :

« لَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكَاتِ » : با زنان مشرک ازدواج نکنید . « أَمَةٌ » برده . بنده . « لَا تَنْكِحُوا الْمُشْرِكِينَ » : زنان را به ازدواج کافر نیاورید . « عَبْدٌ » برده . بنده . « يَدْعُونَ » : فرامی خوانند . دعوت می کنند . « يَدْعُونَ » : فرامی خوانند . دعوت می کند . در رسم الخط قرآنی الفی در آخر دارد . « بِمَا ذَنِبْتُمْ » : به اراده و توفیق خود . « يَتَذَكَّرُونَ » : متذکر شوند . پند و عبرت گیرند .

سوره بقره آیه 222

متن آیه :
 وَبَسَّأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذَىٰ فَأَعْتَزِلُوا النِّسَاءَ فِي الْمَحِيضِ وَلَا تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىٰ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ

ترجمه :

و از تو درباره (آمیزش با زنان به هنگام) حیض می پرسند . بگو : زیان و ضرر است (و علاوه از نافرمانی ، بیماریهایی به دنبال دارد) . پس در حالت قاعدگی از (همبستری با) زنان کناره گیری نمائید ، و با

ایشان نزدیکی نکنید تا آن گاه که پاك مي‌شوند. هنگامی که پاك شوند ، از مكاني که خدا به شما فرمان داده است (و راه طبعی زناشوئي و وسیله حفظ نسل است) با آنان نزدیکی کنید. بی‌گمان خداوند توبه‌کاران و پاکان را دوست می‌دارد.

توضیحات :

« الْمَحِيضُ » : قاعدگی . خون ماهانه . موقع قاعدگی . موضع قاعدگی . این واژه مصدر میمی یا اسم مکان و یا اسم زمان می‌تواند باشد . « أَذِيَّ » : اذیت و آزار . زیمان و ضرر . پلیدی و پلشتی . « إِعْتَزَلُوا » : کناره گیری کنید . « لَا تَقْرَبُوهُنَّ » : با ایشان نزدیکی زناشوئي نکنید . « حَتَّى يَطْهَرْنَ » : تا وقتی که پاك مي‌گردند . یعنی خون ماهانه پایان می‌گیرد و غسلی انجام می‌پذیرد . یا این که خون ماهانه پایان می‌گیرد و بس . « مِنْ حَيْثُ » : از همان جایی که . در همان جایی که . « أَلَمْ تَطْهَرِينَ » : پاکیزه دارندگان .

سوره بقره آیه 223

متن آیه :

زَيْدًا وُكُومًا حَرَّتْ لَكُمْ فَاتُّوا حَرَّتْ لَكُمْ أَنِّي شِئْتُمْ وَقَدِّمُوا لَأَنْفُسِكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلِمُوا أَنَّكُمْ مُلَاقُوهُ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

زنان شما محلّ بذرافشانی شما هستند ، پس از هر راهی که می‌خواهید به آن محل درآئید (و زناشوئي نمائید به شرط آن که از موضع نسل تجاوز نکنید) ، و برای خود (با انتخاب همسران شایسته و پرورش فرزندان صالح و بایسته ، توشه‌ای) پیشاپیش بفرستید ، و از خدا خویشتن را برحذر دارید (و به هنگام حیض با زنان نزدیکی نکنید و از راهی جز راه بقای نوع بشر با ایشان زناشوئي ننمائید) و بدانید که شما او را ملاقات خواهید کرد (و از شما درباره اعمال و اقوالتان پرسیده خواهد شد) ، و مژده بده به مؤمنان (که با رعایت حدود دین ، سعادت اخروی و رضایت پروردگارا به دست خواهند آورد) .

توضیحات :

« حَرَّتْ » : کشتزار . « أَنْبِئَا شِئْتُمْ » : هرگونه که خواستید . نشسته ، ایستاده ، بروا فتاده ، بر پشت افتاده ، و غیره . به شرط آن که در قبیل باشد نه دبر . « قَدِّمُوا لِأَنْفُسِكُمْ » : برای خویشتن پیشاپیش بفرستید . یعنی با انجام اعمال شایسته برای آخرت توشه‌ای بیند و زید . « مُلَاقُوهُ » : ملاقات کنندگان او .

سوره بقره آیه 224

متن آیه :

وَلَا تَجْعَلُوا اللَّهَ عُرْضَةً لِأَيْمَانِكُمْ أَنْ تَبَرُّوا وَتَتَّقُوا وَتُصْلِحُوا بَيْنَ النَّاسِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

و خدا را آماج سوگندهای خویشتن نکنید، (زیرا کثرت سوگند منافی با تعظیم نام خداوند است . پس زیاد سوگند نخورید) تا این که نیکوکار و پرهیزگار شوید و (بتوا نید) میان مردمان به اصلاح بپردازید و خدا شنوا و دانا است .

توضیحات :

« عَرْضَةً » : نصب شده . در معرض قرار گرفت . مانع . سدّ راه . این واژه مصدر است و در معنی اسم مفعول یعنی معروض به کار رفته است . « لا تَجْعَلُوا اللَّهَ عَرْضَةً . » : نام خدا را آماج تیر سوگندهای راست یا دروغ خود نسازید تا این که نیک شوید . سوگند خوردنتان به خدا نباید مانع از آن بشود که نیکی کنید و ... « أَيْمَانٌ » : جمع یمین ، سوگندها . چیزهایی که بر آنها سوگند یاد می‌شود . « أَنْ تَبْرُوا » : تا این که نیک باشید . این که نیکی کنید . فعل مضارع مجزوم و جواب نهی است ، و تقدیر چنین است : لِتَكُونُوا بِرًا . و یا این که فعل مضارع منصوب و علت نهی است و تقدیر چنین است : فِي أَنْ تَبْرُوا . برخی هم (أَنْ تَبْرُوا) را مبتدا و خبر آن (أُولَى) یا (أَمْثَلُ) محذوف دانسته اند .

سوره بقره آیه 225

متن آیه :
لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَٰكِنْ يُؤَاخِذُكُم بِمَا كَسَبْتُمْ
قُلُوبُكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ

ترجمه :

خداوند شما را به خاطر سوگندهایی که بدون توجه یاد می‌کنید (و از روی عادت ، نه از روی قصد و نیت از دهان می‌پرد) مؤاخذه نخواهد کرد (و کفاره یا عقاب بر آن مترتب نیست) ولیکن شما را در برابر آنچه دلها یتان کسب کرده است (و از روی اراده و اختیار بوده است) مؤاخذه می‌کند (و کفاره یا عقاب بر آن مترتب است) ، و خداوند آمرزنده و بردبار است (و گناهان را می‌بخشد و لغزشها را نادیده می‌گیرد و در رساندن عقاب شتاب نمی‌ورزد) .

توضیحات :

« لَا يُؤَاخِذُكُمُ » : مورد بازخواستتان قرار نمی‌دهد . « اللَّغْوُ » : یا وه . پوچ . لغو در سوگند ، یعنی سوگندی که بدون قصد و اراده و از روی عادت بر زبان رانده می‌شود . ما نند : آری والله . نه والله . که بدون قصد سوگند ، از روی عرف و عادت بر زبان جاری می‌گردد و کفاره ندارد . « مَا كَسَبْتُمْ قُلُوبُكُمْ » : آنچه که از دل بر می‌آید و با قصد و اراده اداء می‌گردد . « حَلِيمٌ » : شک‌پیا .

سوره بقره آیه 226

متن آیه :
الَّذِينَ يُؤْلُونَ مِن نَّسَابِهِمْ تَرَبَّصُوا أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَإِن وَآؤُوا فَإِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ حَلِيمٌ

ترجمه :

کسانی که زنان خویش را ایلاء می نمایند (یعنی سوگند یاد می کنند که با ایشان آمیزش جنسی نمایند) حق دارند چهار ماه انتظار بکشند (و باید بدانند که خدا از چنین سوگندی خوشنود نیست ، و در ضمن این چهار ماه باید وضع خود را با همسر خویش از نظر زندگی و طلاق روشن سازند . در این فرصت) اگر بازگشت کردند (و سوگند خویش را نادیده گرفتند و با زنان خود همبستر شدند ، چه بهتر ، کفاره سوگند را می پردازند و ازدواج به حالت خود باقی است) . چه خداوند بسی آمرزنده و مهربان است .

توضیحات :

« يُولُونَ » : سوگند می خورند . از مصدر (ایلاء) و از ماده (أَلَوَة) یا (أَلِيَّة) به معنی سوگند . ایلاء در اصطلاح شرع به معنی این است که مرد سوگند بخورد که با همسرش نزدیکی نکند . « تَرَبُّصٌ » : انتظار کشیدن . منتظر ماندن . « فَأَءُوا » : برگشتند . رجوع کردند .

سوره بقره آیه 227

متن آیه :
وَإِنْ عَزَمُوا الطَّلَاقَ فَإِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

و اگر تصمیم بر جدائی گرفتند (و در این مدت با زنگشتند ، پس از انقضای آن ، یکی از دو راه در پیش است : برگشت به زندگی زناشوئی عادی ، یا طلاق به اختیار یا به اجبار . و باید بدانند که گفتار و کردارشان از دید خدا پنهان نمی ماند) چه خداوند شنوا و داناست .

توضیحات :

« عَزَمُوا » تصمیم گرفتند . عزم خود را جزم کردند .

سوره بقره آیه 228

متن آیه :
وَالْمَطْلَقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنْفُسِهِنَّ ثَلَاثَةَ قُرُوءٍ وَلَا يَحِلُّ لَهُنَّ أَنْ يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللَّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِنْ كُنَّ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبِعُولَتِهِنَّ أَحَقُّ بِرِدْدِهِنَّ فِي ذَلِكَ إِنْ أَرَادُوا إِصْلَاحًا وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَّمَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ وَلِلرِّجَالِ عَلَيْهِنَ دَرَجَةٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

و زنان مطلقه باید (بعد از طلاق) به مدت سه بار عادت ماهانه (و یا سه بار پاک شدن از حیض) انتظار بکشند (وعده نگهدارند ، تا روشن شود که حامله نیستند) ، و اگر (در ایمان خود صادق هستند و راست می گویند که) به خدا و روز رستاخیز باور دارند ، برای آنان حلال نیست که خدا آنچه را (اعم از چنین یا خون ماهانه) در رحم ایشان آفریده است پنهان کنند ، و شوهران آنان برای برگرداندنشان (به زندگی

زناشوئي و از سرگرفتني آن) در اين (مدت عدّه ، از ديگران) سزاوارترند ، در صورتی که (شوهران به راستی) خواهان اصلاح باشند (و نخواهند به همسران خود زیان برسانند و خیانت نمایند ، که در این صورت سروکارشان با خداست) و برای همسران (حقوق و واجباتی) است (که باید شوهران اداء بکنند) همان گونه که بر آنان (حقوق و واجباتی) است که (باید همسران اداء بکنند) به گونه شایسته‌ای (که برابر عرف مردمان و موافق با شریعت اسلام باشد). و مردان را بر زنان برتری (رعایت و حفاظت در امور خانوادگی) است . و خداوند با عزت و با حکمت است (و برای آنان قوانینی وضع می کند که با حکمت سازگار است) .

توضیحات :

«الْمُطَلَّقاتُ» : زنان طلاق داده شده . «فُرُوءٌ» : جمع فُرءٌ ، حیض یا پاک شدن از حیض . «أَرْحَامٌ» : جمع رَحِم ، زهدانها ، بچه دانه‌ها . «بَعُولَةٌ» : جمع بَعْل ، شوهران . «أَحَقُّ» : بسی شایسته و سزاوار . واژه (أَحَقُّ) اسم تفضیل است و در اینجا معنی تفضیل ندارد و بلکه برای مبالغه است . «المَعْرُوفُ» : پسندیده . کار نیکوئی که خداوند بدان دستور داده است . از قبیل حسن معاشرت و زیان نرساندن و غیره . . . «لِلرِّجَالِ عَلَیْهِنَّ دَرَجَةٌ» : مردان را بر زنان منزلت است . منظور درجه و منزلت سرپرستی و مراقبت از ایشان است (نگاه : نساء / 34) .

سوره بقره آیه 229

متن آیه :

الطَّلَاقُ مَرَّتَانٍ فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ وَلَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَأْخُذُوا بِمَا آتَيْتُمُوهُنَّ شَيْئًا إِلَّا أَنْ يَخَافَا أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا يُقِيمَا حُدُودَ اللَّهِ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ فَلَا تَعْتَدُوهَا وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

ترجمه :

طلاق دو بار است (آن طلاقى که حق مراجعت در آن محفوظ است . بعد از دو مرتبه طلاق ، یکی از دو کار را باید کرد :) نگاهداری (زن) به گونه شایسته (و عادلانه) یا رهاکردن (او) با نیکى (و با ایستگى و به دور از ظلم و جور . بعد از طلاق سوم ، حق مراجعت سلب می شود مگر بعد از ازدواج راستین با شوهر دیگری و وقوع طلاق میان او و شوهر اخیر) . و برای شما حلال نیست که چیزی از آنچه (مهرایشان کرده اید یا) بدیشان داده اید بازپس بگیرید ، مگر این که (شوهر و همسر) بترسند که نتوانند حدود خدا را پابرجا دارند . پس اگر (ای گروه مؤمنان) بیم داشتید که حدود الهی را رعایت نکنند ، گناهی برایشان نیست که زن فدیة و عوضی بپردازد (و در برابر آن طلاق بگیرد) . اینها حدود و مرزهای (احکام شرعی) الهی است و از آنها تجاوز نکنید ، و هرکس از حدود و مرزهای (اوامر و نواهی) الهی تجاوز کند (ستمگر بوده و) بی گمان این چنین کسانی ستمگرند (و به خود و به جامعه‌ای که در آن زندگی می کنند ستم می نمایند) .

توضیحات :

« مَرَّتَانِ » : دو بار . دو دفعه . « إِمْسَاكَ » : نگاه‌داری کردن . « تَسْـَـوِيْحٌ » : رهاکردن . طلاق‌دادن . « أَلْطَّلَاقُ مَرَّتَانِ » : طلاق‌ی که بعد از آن ، از سرگرفتگی زن‌ناشوئی آزاد است ، دو بار است و بس . « إِحْسَانٍ » : زیبا رفتار کردن . « وَلَا يَجِلُّ لَكُمْ . . . » . برای شما حلال نیست که . این هنگامی است که جدائی به میل و رغبت مرد انجام بگیرد (نگاه : نساء / 20) . « حُدُودَ اللَّهِ » : احکام و شرائع خدا . « جُنَاحٌ » : گناه . بزه . « إِفْتَدَتْ بِهٍ » : زن آن را برای رهایی خویشتن داد .

سوره بقره آیه 230

متن آیه :
 فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا تَحِلُّ لَهُ مِن بَعْدُ حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ فَإِن طَلَّقَهَا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَن يَتَرَاجَعَا إِن ظَنَّا أَن يَفْعِلَا حُدُودَ اللَّهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ يَبَيِّنُهَا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

پس اگر (بعد از دو طلاق و رجوع ، بار دیگر با زهم) او را طلاق داد ، از آن به بعد زن بر او حلال نخواهد بود ، مگر این که با شوهر دیگری ازدواج کند (و با او آمیزش جنسی نماید و ازدواج واقعی و جدی صورت گیرد ؛ نه موقت و فریبکارانه) . در این صورت اگر (شوهر دوم) او را طلاق داد ، گناهی بر آن دو (زن و شوهر اول) نخواهد بود که (به کانون زندگی زن‌ناشوئی) برگردند (و زن با شوهر اول مجدداً ازدواج نماید) در صورتی که امیدوار باشند که می‌توانند حدود الهی را (محترم بشمارند و) پایبند باشند . و اینها حدود الهی است که خدا آنها را برای کسانی که آگاهند (و به شرع اسلام ایمان دارند) بیان می‌نماید .

توضیحات :

« حَتَّى تَنْكِحَ زَوْجًا غَيْرَهُ » : تا آن گاه که با شوهری جز او به طور دائم و به روال عادی ازدواج می‌کند ، و . . . « فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا » : بر شوهر نخست و همسر نخست گناهی نیست .

سوره بقره آیه 231

متن آیه :
 وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ سِرِّوهُنَّ فِي مَعْرُوفٍ وَلَا تَمْسِكُوهُنَّ ضِرَارًا لِّتَعْتَدُوا وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ وَلَا تَتَّخِذُوا آيَاتِ اللَّهِ هُزُوًا وَاذْكُرُوا أَنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا تَعْمَلُونَ
 الْكِتَابِ وَالْحِكْمَةِ يَعِظُكُم بِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَكُلُّ شَيْءًا عَالِمٌ

ترجمه :

و هنگامی که زنان را طلاق دادید ، و به (آخرین روزهای) عده خود رسیدند ، یا به طرز صحیح و عادلانه‌ای آنان را نگاه دارید (و با ایشان آشتی کنید) یا آنان را به طرز پسندیده و دادگرانه‌ای رها سازید ، و به خاطر زیان رسانیدن بدیشان و تعدی کردن بر ایشان ، هیچ‌گاه (با آنان آشتی نکنید و) ایشان را نگاه ندارید ، و کسی که چنین کند ، بی‌گمان به خویشتن ستم کرده است ، و (با این گونه اعمال و

سوءاستفاده کردن از قوانین (آیه‌های (احکام و حدود) خدا را به باد استهزاء نگیرید ، و نعمت خدا را بر خود (که از جمله الفت میان شوهر و همسر و تنظیم امور زندگی خانوادگی است) و آنچه را که از کتاب و حکمت (یعنی قرآن و اسرار شریعت اسلام) بر شما نازل کرده است و شما را با آن پند می‌دهد ، به خاطر بیاورید و از (خشم) خدا بپرهیزید و بدانید که بی‌گمان خداوند از هر چیزی آگاه است .

توضیحات :

« بَلَّغْنَ أَجَلَهُنَّ » : به انقضای عده خود نزدیک شدند . « أَجَلَ » : مدت . در اینجا مراد سپری شدن آخرین روزهای عده است . « سَرَّحُوهُنَّ » : آنان را رها سازید . آنان را طلاق دهید . « ضَرَّارًا » : زیان‌رساندن . مفعول‌له است . « هِزْوًا » : با زیجه . مسخره . مصدری است به معنی اسم مفعول ، یعنی مهزوء . مفعول دوم (لا تَتَّخِذُوا) است . « الْحِكْمَةَ » : گفتار یا کردار درست و بجا . عطف صفت بر موصوف است (نگا : احزاب / 34) .

سوره بقره آیه 232

متن آیه :
وَإِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَبَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَلَا تَعْضُلُوهُنَّ أَنْ يَنْكِحْنَ أَزْوَاجَهُنَّ إِذَا تَرَاضُوا بَيْنَهُمْ بِالْمَعْرُوفِ ذَلِكَ يُوعِظُ بِهِ مَنْ كَانَ مِنْكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ لَكُمْ وَأَطْهَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

و هنگامی که زنان را طلاق دادید و مدت عده خود را به پایان رسانیدند ، مانع آنان نشوید که با شوهران (سابق یا با کسان دیگری) ازدواج کنند ، اگر در میانشان به طرز پسندیده‌ای تراضی برقرار گردد (و خواسته باشند زندگی خانوادگی آبرومندانه‌ای به راه اندازند) ، این (احکام) حکیمانه همراه با ترغیب و ترهیبی که گذشت (همان چیزی است که کسانی از شما بدان پند داده می‌شوند که به خدا و روز رستاخیز ایمان دارند . این (اوامر و نواهی الهی) برای شما (از نظر رشد علائق و روابط اجتماعی و تطهیر نفوس از زنگ بدگمانیها و آلودگیهای محیط) پربرکت‌تر و پاکیزه‌تر (از ممانعت زنان از ازدواج با دیگران و غیره) است ، و خدا (مصالح اجتماعی بشری و فوائد نهفته در این احکام را) می‌داند و شما (اسرار این اوامر و نواهی را چنان که شاید و باید) نمی‌دانید .

توضیحات :

« لَا تَعْضُلُوهُنَّ » : ایشان را باز ندارید و از آنان ممانعت به عمل نیاورید . « أَزْكَيًا » : بالنده‌تر و سودمندتر . « أَطْهَرُ » : پاکیزه‌تر و تمیزی‌تر .

سوره بقره آیه 233

متن آیه :
وَالْوَالِدَاتُ يُرْضِعْنَ أَوْلَادَهُنَّ حَوْلَيْنِ كَامِلَيْنِ لِمَنْ أَرَادَ أَنْ يُتِمَّ الرَّضَاعَةَ وَعَلَى الْمَوْلُودِ لَهُ رِزْقُهُنَّ وَكِسْوَتُهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ لَا تُكَلَّفُ نَفْسٌ إِلَّا وُسْعَهَا لَا تُضَارَّ وَالِدَةٌ

يَوْلِيهَا وَلَا مَوْلُودَ لَهُ يُولَدُ لَهُ وَعَلَى الْوَارِثِ مِنْهُ ذَلِكَ فَإِنْ أَرَادَا فِصَالًا عَنِ تِرَاضٍ مِنْهُمَا وَتَشَاوُرٍ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا وَإِنْ أَرَدْتُمْ أَنْ تَسْتَرْضِعُوا أَوْلَادَكُمْ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِذَا سَلَّمْتُمْ مَا آتَيْتُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :

مادران (اعم از مطلقه و غیرمطلقه) دو سال تمام فرزندان خود را شیر می دهند ، هرگاه یکی از والدین یا هر دوی ایشان خواستار تکمیل دوران شیرخوارگی شوند ، بر آن کس که فرزند پسر یا او متولد شده (یعنی پدر) لازم است خوراک و پوشاک مادران را (در آن مدت به اندازه توانائی) به گونه شایسته بپردازد . هیچ کس موظف به بیش از مقدار توانائی خود نیست ، نه مادر به خاطر فرزندش ، و نه پدر به سبب بچه اش باید زیان ببیند (بلکه حق دیدار از فرزند برای هر دو محفوظ است و بر پدر پرداخت عادلانه ، و بر مادر پرورش مسلمانانه لازم است . چنانچه پدر بپذیرد یا به سبب فقر از پرداخت حق حضانت عاجز باشد) بر وارث فرزند چنین چیزی لازم است (و در صورت دارا بودن ، باید آنچه بر پدر فرزند ، از قبیل خوراک و پوشاک و اجرت شیرخوارگی لازم بوده است بپردازد) و اگر (والدین) خواستند با رضایت و مشورت هم دیگر (کودک را زودتر از دو سال) از شیر بازگیرند گناهی بر آنان نیست . و اگر (ای پدران) خواستید دایگانی برای فرزندان خود بگیرید ، گناهی بر شما نیست ، به شرط این که حقوق آنان را به طور شایسته بپردازید ، و از (خشم) خدا بپرهیزید و بدانید که خدا بدانچه انجام می دهید بینا است (لذا پدران و مادران خدا را در نظر دارند و به تربیت اولاد عنایت نمایند) .

توضیحات :

« يَرْضِعَنَّ » : باید شیر بدهند . « حَوْلَيْنِ » : مدت دو سال . « رَضَاعَةَ » : شیردادن . « الْمَوْلُودَ لَهُ » : پدر . « رِزْقٌ » : نفقه . « كِسْوَةَ » : جامه . « بِالْمَعْرُوفِ » : به گونه شایسته و برحسب عرف محیطی که زن در آن زندگی می کند . « لَا تُضَارَّ » : نباید زیان خورده بشود . (لا) حرف نهی است و (تُضَارَّ) فعل مضارع مجزوم است و فتحه به جای جزمه آمده است . « فِصَالٌ » : از شیر بازگرفتن طفل . « تِرَاضٍ » : خوشنودی . « تَشَاوُرٍ » : رایزنی . « أَنْ تَسْتَرْضِعُوا » : این که دایه بگیرید . « مَا آتَيْتُمْ » : آنچه به عنوان مزد برای دایه مقرر داشته اید و بدو می دهید . (آتَيْتُمْ) به منزله (أَعْطَيْتُمْ) است و به دو مفعول نیازمند است که هر دو در اینجا محذوفند . تقدیر چنین است : (آتَيْتُمُوهُ الْمَرَاضِعَ) .

سوره بقره آیه 234

متن آیه :

وَالَّذِينَ يَتَّبِعُونَ مِنْكُمْ وَإِذَا بَلَغَ الْإِسْلَامَ فَمَا أَسْأَلُكُمْ فِيهِ مَالٌ كَسَبُوا وَلَا يَأْتِيَكُمُ الْفِتْنَةُ فِيمَا فَعَلْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ بِالْمَعْرُوفِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

ترجمه :

و کسانی که از شما (مردان) می‌میرند و همسرانی از پس خود به جای می‌گذارند، همسرانشان باید چهار ماه و ده شبانه‌روز انتظار بکشند (و عده نگاه دارند)، و هنگامی که به آخر مدتشان رسیدند و آن را به پایان بردند، گناهی بر شما نیست که هر چه می‌خواهند درباره خودشان به طور شایسته انجام دهند (و اعمالی موافق با شرع از ایشان سرزند و با مرد دلخواه خود ازدواج کنند)، و خدا از آنچه می‌کنید آگاه است.

توضیحات:

«يَتَوَقَّونَ»: می‌میرند. «يَذَرُونَ»: ترک می‌گویند و به جای می‌گذارند. از ماده (وذر). «يَتَرَبَّصْنَ»: انتظار می‌کشند. عده نگاه می‌دارند. بدین معنی که زن شوهر مرده، باید از آرایش و خواستگاری و ازدواج و خروج از منزل - مگر با بودن عذر شرعی - دوری کند. «أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا»: چهار ماه و ده شبانه‌روز قمری. «فِي أَنْفُسِهِنَّ»: درباره خود نسبت به خود. «بِالْمَعْرُوفِ»: کاری که معهود شرعاً فت‌مندان و پسند اسلام است.

سوره بقره آیه 235

متن آیه:

وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُمْ بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاءِ أَوْ أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ عِلْمَ اللَّهِ أَنْتُمْ سَتَذَكَّرُونَ وَلَكِنْ لَا تُؤَاعِدُوهُنَّ سِرًّا إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا وَلَا تَعْزَمُوا عُقْدَةَ الْنِكَاحِ حَتَّىٰ يَبْلُغَ الْكِتَابَ أَجَلَهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي أَنْفُسِكُمْ فَاحْذَرُوهُ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ

ترجمه:

و گناهی بر شما (مردان) نیست که به طور کنایه از زنانی (که شوهرانشان فوت کرده‌اند و در عده بسر می‌برند) خواستگاری کنید، و یا در دل خود تصمیم بر این کار را بگیرید (بدون این که آن را اظهار نمائید)، خداوند می‌داند شما آنان را یاد خواهید کرد (و این گرایش فطری مردان نسبت به زنان است و خداوند با خواسته طبیعی شما به شکل معقول مخالف نیست) ولی به آنان پنهانی وعده زناشوئی ندهید، مگر این که به طرز پسندیده‌ای (و به طور کنایه) اظهار کنید (اما در همه حال) اقدام به ازدواج ننمائید تا عده آنان بسر آید، و بدانید که خداوند آنچه را در دل دارید می‌داند، پس از (مخالفت فرمان) او خویشتن را بر حذر دارید و بدانید که بیگمان خداوند بس آمرزنده و شکیباست (و در مجازات بندگان شتاب نمی‌کند).

توضیحات:

«عَرَّضْتُمْ بِهِ»: بدان گوشه زدید. آن را با کنایه گفتید. از قبیل این که بگوئید: تو بانوی شایسته و دینداری هستی. امیدوارم خداوند زن خوبی چون تو را نصیبم گرداند... «خِطْبَةَ»: خواستگاری. «أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ»: پنهان داشتید. «أَكْنَنْتُمْ فِي أَنْفُسِكُمْ»: به دل خود جای دادید. به اندیشه خود راه دادید. «إِلَّا أَنْ تَقُولُوا قَوْلًا مَعْرُوفًا»: جز گفتار پسندیده و بزرگوارانه در کنایه خود به کار نبرید. «لَا تَعْزَمُوا»: تصمیم نگیرید. قصد نکنید. «لَا تَعْزَمُوا عُقْدَةَ الْنِكَاحِ»: در مدت عده اقدام به عقد نکاح نکنید. چرا که در مدت عده خواستگاری

آشکار و بی پرده حرام است، و عقد ازدواج در آن باطل است. «الْكِتَابُ» :
 مصدری است به معنی اسم مفعول یعنی : مکتوب به معنی مفروض که
 منظور عده است. ما نند : لباس به معنی ملبوس .

سوره بقره آیه 236

متن آیه :
 لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً
 وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدَرَهُ وَعَلَى الْمَقْتِرِ قَدَرَهُ مَتَاعاً بِالْمَعْرُوفِ حَقّاً عَلَى
 الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

اگر زنان را قبل از آمیزش جنسی و تعیین مهر (به علی) طلاق دهید ،
 گناهی بر شما نیست (و در این موقع) آنان را (با هدیه ای مناسب حال
 خود) بهره مند سازید . آن کس که توانائی (مالی) دارد ، و آن کس که
 توانائی (مالی) ندارد ، به اندازه خودش ، هدیه ای شایسته (و مناسب
 حال دهنده و گیرنده) می پردازد ، و این (پرداخت هدیه) بر نیکوکاران
 الزامی است .

توضیحات :

« مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ » : اگر یا مادام که با آنان آمیزش جنسی انجام نداده
 باشید . واژه (مَا) می تواند شرطیه باشد . یعنی : إِنْ لَمْ تَمْسُوهُنَّ . یا
 زماً نبیه باشد . یعنی : مَدَّةَ لَمْ تَمْسُوهُنَّ . « فَرِيضَةً » : صدق . مهریه . «
 مَتَّعُوهُنَّ » : بدانان متاع دهید . متاع و متعه ، به معنی هدیه ای است که
 شوهر بعد از طلاق به همسر مطلقه خود می دهد . دادن آن به همسر مطلقه ای
 که با او نزدیکی زناشویی نشده و مهریه ای برای وی قبلاً معین
 نگشته است واجب است ، و دادن آن به زنان مطلقه دیگر مستحب است . «
 مَوْسِعٍ » : دارا . ثروتمند . « مَقْتِرٍ » : نادار . تنگدست . « قَدَرَهُ » : اندازه توان
 . « مَتَاعاً » : بهره مند سازتن . اسم مصدر است و به جای تَمَتَّعَ به کار
 رفته است و مفعول مطلق است . تقدیر آن چنین است : مَتَّعُوهُنَّ مَتَاعاً : «
 حَقّاً » : ثابت و پایرجا . (بِالْمَعْرُوفِ) صفت اول (مَتَاعاً) است ، و (حَقّاً)
 صفت دوم آن است . یا این که (حَقّاً) مفعول مطلق بشمار است و تقدیر آن
 چنین است : حَقِّ ذَلِكَ حَقّاً .

سوره بقره آیه 237

متن آیه :
 وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَاِضْفُوا
 فَرِيضَتَهُنَّ إِلَّا أَنْ يَعْفُونَ أَوْ بِعَفْوِ الَّذِي بِيَدِهِ عَقْدَةُ الزَّكَاةِ وَأَنْ تَعْفُوا
 أَقْرَبُ لِلتَّقْوَى وَلَا تَنْسُوا الْفَضْلَ بَيْنَكُمْ إِنَّ اللَّهَ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :

و اگر زنان را پیش از آن که با آنان تماس بگیرید (و آمیزش جنسی
 بنمائید) طلاق دادید ، در حالی که مهریه ای برای آنان تعیین نموده
 اید ، (لازم است) نصف آنچه را که تعیین کرده اید (به آنان بدهید
) مگر این که آنان (حق خود را) ببخشند و یا (اگر صغیر و یا سفیه

هستند، ولي آنان، یعنی) آن کس که عقد ازدواج در دست او است، آن را ببخشد، و اگر شما (مردان) گذشت کنید (و تمام مهریه را به زنان بپردازید) به پرهیزگاری نزدیکتر است، و گذشت و نیکوکاری را در میان خود فراموش نکنید. بیگمان خداوند به آنچه انجام می‌دهید بینا است.

توضیحات:

«نِصْفٌ»: نیم. این واژه می‌تواند مبتدای خَیْرٍ مَجْدُوفٍ، و یا خَیْرٍ مَبْتَدِیٍّ مَجْدُوفٍ باشد، و تقدیر چنین است: فَعَلَّیْكُمْ نِصْفَ مَا قَرَضْتُمْ؛ قَالُوا جِبِ نِصْفَ مَا قَرَضْتُمْ. «یَعْفُونَ»: زنان گذشت کنند. «یَعْفُو»: او گذشت کند. در رسم الخط قرآنی، الف زائده در آخر این فعل موجود است. «الَّذِي يَدْرُهُ عُقْدَةَ الْبَيْتِ»: شوهر است. «فَضْلٌ»: بزرگواری و نیک رفتاری.

سوره بقره آیه 238

متن آیه:

حَا فِطْرًا عَلَى الصَّلَاةِ وَالصَّلَاةِ الْوَسْطَى وَفُؤْمُوا لِلَّهِ قَائِلِينَ

ترجمه:

در انجام نمازها و (به ویژه) نماز میانه (یعنی عصر، کوشا باشید و) محافظت ورزید و فروتنانه برای خدا بپا خیزید (و با خشوع و خضوع، در برابر دیدگان خود، هیبت و عظمت خدا را مجسم دارید).

توضیحات:

«صَلَّاتٌ»: نمازها. «الصَّلَاةُ الْوَسْطَى»: نماز میانه. بهترین نماز. واژه (وَسْطَى) به معنی وسط و گزیده و بهترین آمده است. دانشمندان اسلامی هر يك از نمازها را (الصَّلَاةُ الْوَسْطَى) دانسته‌اند، ولیکن ارجح اقوال دال بر نماز عصر است. «قَائِلِينَ»: خاشعین. فروتنانه و متواضعانه. حال ضمیر (و) در فعل (فُؤْمُوا) است. از مصدر (فُؤِنْتُ) به معنی بریدن از امور جهان و پرداختن به مناجات یزدان و اشتغال به ذکر و دعای خداوند منان است.

سوره بقره آیه 239

متن آیه:

فَإِنْ خِفْتُمْ فَرَجَالًا أَوْ رُكْبَانًا فَإِذَا أَمِنْتُمْ فَأَذْكُرُوا اللَّهَ كَمَا عَلَّمَكُم مَّا لَمْ تَكُونُوا تَعْلَمُونَ

ترجمه:

و اگر (به خاطر جنگ یا خطر دیگری) ترسیدید (و نتوانستید با خشوع و خضوع لازم به نماز بایستید، نماز را ترك نکنید، بلکه آن را) در حال پیاده یا سواره انجام دهید. اما هنگامی که امنیت خود را باز یافتید (نماز را به صورت معمولی و به تمام و کمال به جای آورید و) برابر آن چیزهایی که نمی‌دانستید و خدا به شما آموخت، خدای را یاد کنید (و به عبادت و نیایش بپردازید).

توضیحات :

« رَجَالًا » : جمع راجل ، پیادگان . « رُكْبَانًا » : جمع راکب ، سواران . (رَجَالًا وَ رُكْبَانًا) جال ضمیر (و) در جواب شرط محذوف است که تقدیر آن چنین است : فَإِنْ خِفْتُمْ فَاذْجَبُوا رُكْبَانًا أَوْ رَاكِبِينَ . « كَمَا » : همان گونه که .

سوره بقره آیه 240

متن آیه :
وَالَّذِينَ يَتَّبِعُونَكُمْ وَيَدْرُونَ أَسْرَابَكُمْ وَيَخْتَلُونَ مِنْ أَمْتِكُمْ لَا يُغْنِي عَنْكُمْ وَاللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
وَالَّذِينَ يَتَّبِعُونَكُمْ وَيَدْرُونَ أَسْرَابَكُمْ وَيَخْتَلُونَ مِنْ أَمْتِكُمْ لَا يُغْنِي عَنْكُمْ وَاللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

و کسانی که از شما در آستانه مرگ قرار می گیرند و همسرانی را از خود به جای می گذارند ، (فرمان خدا این است که) باید برای همسران خود وصیت کنند که تا یک سال آنان را (با پرداخت هزینه زندگی) بهره مند سازند ، به شرط این که آنان (خودشان از خانه شوهر) بیرون نروند ، پس اگر بیرون روند هر کار پسندیده ای که نسبت به خود انجام دهند (از قبیل ازدواج مجدد) گناهی بر شما نیست ، و خداوند توانا و حکیم است .

توضیحات :

« وَصِيَّةً » : توصیه ، سفارش ، مفعول مطلق یا مفعول به فعل محذوفی است و تقدیر آن چنین است : يُوصُونَ وَصِيَّةً . یا این که : كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ وَصِيَّةً . « مَتَاعًا » : مفعول به فعل محذوف (يُوصُونَ) یا (وَصِيَّةً) است که به معنی (تَوْصِيَّةً) می باشد . « غَيْرَ إِخْرَاجٍ » : بدل (مَتَاعًا) ، یا حال (الَّذِينَ) یا (أَسْرَابًا) ، و یا منصوب به نزع خافض می تواند باشد . آیه (234) حق واجبی است که گزیر و گریزی از آن نیست ، و این آیه بیانگر حقی است که زن در استغاده و عدم استغاده از آن آزاد است .

سوره بقره آیه 241

متن آیه :
وَلَمَّا طَلَّاتِ مَتَاعٌ بِالْمَعْرُوفِ حَقًّا عَلَى أُمَّتِكُمْ

ترجمه :

و برای زنان مطلقه ، هدیه مناسبی است (که از طرف شوهر پرداخت می گردد) این حقی است بر مردان پرهیزگار .

توضیحات :

« حَقًّا » : مفعول مطلق فعل محذوفی است . تقدیر آن چنین است : حَقًّا ذَلِكَ حَقًّا . با توجه به احکام گذشته ، زنان مطلقه چهارگروهند : الف - زن مطلقه ای که با او آمیزش جنسی شده است و مهریه ای برای وی معلوم گشته است . چنین زنی ، عده نگاه می دارد و مهریه خود را به تمام و کمال دریافت می نماید . ب - زن مطلقه ای که با او آمیزش جنسی شده است و

مهریه‌ای برای وی معلوم نگشته است. چنین زنی، عده نگاه می‌دارد و مهریه‌ای مثل مهریه خویشاوندان و زنان خانواده خویش دریافت می‌نماید. یعنی مهرالمثل بدو تعلق می‌گیرد. ج - زن مطلقه‌ای که با او آمیزش جنسی نشده است و مهریه برای او معلوم گشته است. چنین زنی نصف مهریه خود را دریافت می‌دارد و عده‌ای ندارد. د - زن مطلقه‌ای که با او آمیزش جنسی نشده است و مهریه‌ای هم برای او معلوم نگشته است. چنین زنی وجوباً حق متاع به اندازه قدرت مالی شوهر دریافت می‌دارد، و عده‌ای ندارد. یادآوری: دادن حق متاع به زنان بنده‌ای [«الف» و «ب» و «ج»] مستحب است، لیکن پرداخت آن به زنان گروه [د] واجب است. [نگاه: تفسیر مراغی، جزء دوم، صفحه 197 و 205. تفسیر المصنف المیسر، صفحه 48].

سوره بقره آیه 242

متن آیه :
كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

ترجمه:

خداوند این چنین آیات خود را برای شما شرح می‌دهد تا این که (در باره احکام الهی و همه پدیده‌های جهان) بیندیشید.

توضیحات:

«كَذَلِكَ»: بدینسان. با چنین بیانات خردپسندانه و قوانین خیرخواهانه.

سوره بقره آیه 243

متن آیه :
أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ خَرَجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَهُمْ أُلُوفٌ حَذَرَ الْمَوْتِ فَقَالَ لَهُمُ اللَّهُ مُوتُوا ثُمَّ أَحْيَاهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

ترجمه:

آیا آگاهی (از داستان شگفت) کسانی که از خانه‌های خویش، در حالی که هزاران نفر بودند، از ترس مرگ بیرون رفتند (و سستی نمودند و از جهاد با دشمن سر باز زدند؟) پس خداوند بدیشان گفت: بمیرید. (یعنی خداوند عوامل مرگ آنان را فراهم ساخت و با چیره‌شدن دشمن بر ایشان، گرفتار کشتن و ذلت و خواری شدند) سپس خداوند آنان را (با آگاهی و بیداری و پیکار قهرمانانه افرادی از ایشان) زنده کرد. (مگر نه این است که پذیرش ظلم و جور، مرگ ملت‌ها است؟! و هرگاه گروهی از ایشان از غفلت خویش بیدار شدند و بپاخواستند، خود و دیگران را با چیران‌مافات از نو زندگی و حیات می‌بخشند؟! و چنین زندگی بزرگوارانه‌ای پس از زندگی ذلت‌بار، نعمت سترگی است و از فضل خدا است و) بیگمان خداوند فضل خویش را شامل مردم می‌سازد (فضلی که موجب شکر و سپاس است) ولیکن بیشتر مردم شکرگزاری نمی‌کنند.

توضیحات :
 « أَلَمْ تَرَ إِلَيَّ؟ » : آیا آگاهی از؟ مگر نمی‌دانید که؟. مخاطب پیغمبر است و مراد ملت او، و هدف پرسش تحریک آنان برای آگاهی از این چنین کسانی و پندگیری از کار ایشان است. « الَّذِينَ خَرَجُوا » : کسانی که بیرون رفتند. خداوند نژاد و شماره و سرزمین چنین کسانی را روشن نفرموده است، و چه بسا تنها جنبه ضرب‌المثل داشته باشد و برای پند و اندرز بوده و اصلاً داستانی در میان نباشد. « أَلُوفٍ » : جمع أَلْف، هزاران. « حَذَرَ » : از ترس. مفعول‌له است. « مَوْتُوا... أَحْيَاهُمْ » : مراد از موت و حیات، نابودی دسته‌ای و ماندگاری دسته‌ای است، و این که زندگی شجاعانه و بزرگوارانه حیات است، و زندگی ترسوویانه و پستانه، مرگ بشمار است. پس در اینجا سخن از موت و حیات معنوی است (نگاه: بقره 56/، أنعام/ 122، انفال/ 24).

سوره بقره آیه 244

متن آیه :
 وَقَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَعَلِّمُوا أَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :
 و در راه خدا بجنگید و بدانید که خداوند شنوا و دانا است.

توضیحات :
 « سَمِيعٌ » : شنوا است و گفتار هرکسی را می‌شنود. « عَلِيمٌ » : دانا است و از کردار و پندار هر کسی آگاه است.

سوره بقره آیه 245

متن آیه :
 مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ أَضْعَافًا كَثِيرَةً وَاللَّهُ يَقْبِضُ وَيَبْسُطُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :
 کیست که به خدا قرض نیکوئی دهد تا آن را برای او چندین برابر کند؟ و خداوند (روزی بندگان را) محدود و گسترده می‌سازد و به سویی او بازگردانده می‌شود.

توضیحات :
 « مَنْ ذَا الَّذِي » : چه کسی است که؟ (مَنْ) : مبتدا، (ذَا) : خبر، (الَّذِي) : صفت. « قَرْضًا » : مفعول مطلق و به معنی (إقراض) است، یا مفعول به و به معنی (مقروض) است. « قَرْضًا حَسَنًا » : وام نیکو. و آن وقتی است که از مال حلال و با طیبه خاطر باشد. « فَيُضَاعِفَهُ » : تا چندین برابرش گرداند. « أَضْعَافًا » : جمع (ضِعْف) چندین برابر. مفعول به دوم فعل (يُضَاعِفُ) یا حال ضمیر (ه) در (يُضَاعِفُهُ) است. « يَقْبِضُ » : باز می‌گیرد. کم می‌کند. « يَبْسُطُ » : گسترش می‌دهد. فراوان می‌گرداند.

سوره بقره آیه 246

متن آیه :
 أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَأِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّ لَهُمْ
 ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُنْفِثِلَ فِيهِ سُبُلَ اللَّهِ قَالَهُ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ
 الْقِتَالُ أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِيهِ سُبُلَ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا
 مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَاءِنَا قُلْنَا فَلِمَا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ وَاللَّهُ
 عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

ترجمه :

آیا آگاهی از (داستان شدگفت) جماعتی از بنی اسرا ئیل که بعد از موسی می زیستند و در آن وقت به پیغمبر خود گفتند : شاهي براي ما انتخاب کن تا (تحت فرماندهي او) در راه خدا جنگ کنیم . (پیغمبرشان براي اطمينان از تصمیمشان بدیشان) گفت : شاید اگر دستور پیکار به شما داده شود (سر پیچي کنید و در راه خدا جهاد و) پیکار نکنید . گفتند : چگونه ممکن است در راه خدا پیکار نکنیم ، در حالی که از خانه و فرزند انمان را زده شده ایم ؟ اما هنگامی که دستور پیکار به آنان داده شد ، همه جز عده کمی از ایشان سر پیچي کردند (و به خود و پیغمبرشان و دینشان ستم نمودند) و خداوند از ستمکاران آگاه است .

توضیحات :

« مَلَأَ » : بزرگان قوم . « نَبِيٍّ » : پیغمبري . منظور سَمَوِئِيلُ است . « نُنْفِثِلَ » : تا بچنگیم . مجزوم است چون جواب فعل امر (ابْعَثْ) است . « عَسَيْتُمْ » : شاید شما . از افعال ناقصه است و اسم آن ضمیر (تم) و خبر آن جمله (أَلَّا تُقَاتِلُوا) است . « مَا لَنَا » : چه می شود ما را ؟ چرا ما ؟ (مَا) : مبتدا ، (لَنَا) خبر است . « دِيَارِنَا » : جمع دار ، خانه و کاشانه . شهر و میهن . « كُتِبَ » : واجب گردید . « تَوَلَّوْا » : سر پیچي کردند . پشت نمودند و خلف وعده کردند .

سوره بقره آیه 247

متن آیه :
 وَقَالَ لَهُمْ نَبِيُّهُمْ إِنَّ اللَّهَ قَدْ بَعَثَ لَكُمْ طَالُوتَ مَلِكًا قَالُوا أَنَّى يَكُونُ لَهُ الْمُلْكُ
 عَلَيْنَا وَنَحْنُ أَحَقُّ بِالْمُلْكِ مِنْهُ وَلَمْ يُؤْتَ سَعَةً مِنَ الْمَالِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَاهُ
 عَلَيْكُمْ وَزَادَهُ بَسْطَةً فِي الْعِلْمِ وَالْجِسْمِ وَاللَّهُ يُؤْتِي مَلَكَةً مَّن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ
 عَلِيمٌ

ترجمه :

و پیغمبرشان به آنان گفت : خداوند طالوت را برای زمامداری شما روانه کرده است . بزرگان قوم گفتند : چگونه او بر ما حکومت داشته باشد با این که ما از او برای زمامداری سزاوارتریم و او که مال و دارائی زیادی ندارد ؟ گفت : خدا او را بر شما برگزیده است و دانش و (قدرت) جسم او را وسعت بخشیده است و خداوند ملک خود را به هر کس که بخواهد می بخشد . و (احسان و تصرف و قدرت) خداوند فراخ ، و آگاه (از لیاقت افراد برای منصیها) است .

توضیحات :

« أُنْيَا » : چگونه ؟ از کجا ؟ « لَمْ يُؤْت » : داده نشده است . « سَعَةً » : فزونوی . فراوانی . « إِصْطَفَاهُ عَلَيْكُمْ » : او را بر شما برگزیده است . « بَسْطَةً » : گسترش . فراخی . « وَاسِعٌ » : به معنی (دوسعه) یعنی : دارا است ، یا به معنی (موسیع) یعنی : توسعه دهنده و بخشا بيشگر است .

سوره بقره آیه 248

متن آیه :

وَقَالَ لَهُمْ زَبْيِيُّهُمْ إِنَّ آيَةَ مُلْكِهِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ التَّابُوتُ فِيهِ سَكِينَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَبَقِيَّةٌ مِّمَّا تَرَكَ آلُ مُوسَىٰ وَآلُ هَارُونَ تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُمْ إِن كُنتُمْ مُّؤْمِنِينَ

ترجمه :

و پیغمبرشان به آنان گفت : نشانه حکومت او این است که صندوق (عهد) به سوی شما خواهد آمد (همان صندوق عهدی که دلگرمی و آرامشی از سوی پروردگارتان و یادگارهای خاندان موسی و هارون در آن است ، و فرشتگان آن را حمل می کنند . در این کار بیگمان نشانه ای برای شما است) و چنین رهنمودی شما را بر آن می دارد که (اگر مؤمن هستید) بدو بگروید و به دنبال حق روان شوید .

توضیحات :

« آيَةَ » : نشانه . « مُلْكٌ » : سلطنت . حکومت . « تَابُوتٌ » : صندوق عهد . صندوق تورات . صندوقی بوده است که تورات در آن گذاشته شده بود . عمالقه آن را از بنی اسرا ئیل گرفته بودند ، ولی بعدها مجدداً به دستشان افتاد . گویا در آن ، الواح شکسته ، عصا و جامه موسی ، و عمامه هارون ، و چیزهای دیگری بوده است . « سَكِينَةٌ » : آرامش . گویا هنگام جنگ ، موسی چنین صندوقی را در جلوشکریان حرکت می داد و بدین وسیله بنی اسرا ئیل تقویت قلب پیدا می کردند و از میدان رزم نمی گریختند . « تَحْمِلُهُ الْمَلَائِكَةُ » : فرشتگان آن را برمی دارند . فرشتگان آن را نگهداری می کنند . کار پسندیده خارق العاده ای که با دست و تصرف انسانها انجام نگیرد ، عادهً به فرشتگان نسبت داده می شود ، همان گونه که در اینجا مذکور است .

سوره بقره آیه 249

متن آیه :

فَلَمَّا فَصَلَ طَالُوتُ بِالْجُنُودِ قَالَ إِنَّ اللَّهَ مُبْتَلِيكُمْ بِنَهَرٍ فَمَنْ شَرِبَ مِنْهُ فَلَيْسَ مِنِّي وَمَنْ لَمْ يَطْعَمْهُ فَإِنَّهُ مِنِّي إِلَّا مَنِ اغْتَرَفَ غُرْفَةً بِيَدِهِ فَشَرَبُوا مِنْهُ إِلَّا قَلِيلًا مِّنْهُمْ فَلَمَّا جَاوَزَهُ هُوَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ قَالُوا لَا طَاقَةَ لَنَا الْيَوْمَ بِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالَ الَّذِينَ يَظُنُّونَ أَنَّهُمْ مُّلاقُوا اللَّهَ كَم مِّن فِئَةٍ قَلِيلَةٍ غَلَبَت فِئَةً كَثِيرَةً بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ الصَّابِرِينَ

ترجمه :

و هنگامی که طالوت (به فرماندهی لشکر بنی اسرا ئیل منصوب شد) و سپاهیان را با خود بیرون برد ، بدیشان گفت : خداوند شما را به وسیله

رودخانه‌ای آزمایش می‌کند. آنان که از آن بنوشند از (پیروان) من نیستند ، و آنان که جز مشتی از آن ننوشند از (یاران) من هستند. همگی جز عده کمی از آن نوشیدند. پس وقتی که او و افرادی که ایمان آورده بودند (و از بوته آزمایش سالم به در آمده بودند) از آن رودخانه گذشتند (از کمی افراد خود ناراحت شدند و عده ای) گفتند : امروز ما توانائی مقابله با جالوت و سپاهیان او را نداریم. اما آنان که یقین داشتند که با خدای خویش ملاقات خواهند کرد (و در روز رستاخیز پاداش خود را دریافت خواهند نمود) گفتند : چه بسیاری از گروه‌های اندکی که به فرمان خدا (تو فیک نصیبشان شده است و) بر گروه‌های فراوانی چیره شده‌اند. و خداوند با بردباران (و در صفا استقامت کنندگان) است.

توضیحات :

« قَصَلٌ » : از محل اقامت دور کرد. حرکت داد. « نَهَرَ » : رودخانه. « لَمْ يَطْعَمَهُ » : آن را نخشید و ننوشید. « غُرْفَةً » : مشتی. « جَاوَزَهُ » : از آن عبور کرد. « جَالُوتٌ » : اسم مشهورترین پهلوانان دشمن بود. « فِئَةٍ » : گروه.

سوره بقره آیه 250

متن آیه :

وَلَمَّا بَرَزُوا لِجَالُوتَ وَجُنُودِهِ قَالُوا رَبَّنَا أفرغ عَلَيْنَا صَبْرًا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

و هنگامی که در برابر جالوت و سپاهیان او قرار گرفتند (و لشکریان فراوان و ساز و برگ مجهز جنگی ایشان را دیدند ، به آفریدگار خویش پناه بردند و) گفتند : پروردگارا ! (بر دلهايمان آبی) صبر و شدکیبائی بریز و گامهایمان را ثابت و استوار بدار و ما را بر جمعیت کافران پیروز گردان.

توضیحات :

« بَرَزُوا » : بیرون رفتند و برای مبارزه آماده شدند. « أفرغ » : بریز. « أَقْدَامٌ » : جمع قَدَم، گامها.

سوره بقره آیه 251

متن آیه :

فَهَزَمُوهُمْ بِإِذْنِ اللَّهِ وَقَتَلَ دَاوُودُ جَالُوتَ وَآتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَهُ مِمَّا يَشَاءُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ الْأَرْضُ وَلَٰكِنَّ اللَّهَ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْعَالَمِينَ

ترجمه :

سپس به فرمان خدا ایشان را (مغلوب کردند و) فراری دادند ، و داود (یکی از لشکریان طالوت ،) جالوت را کشت ، و خداوند حکومت و حکمت بدو بخشید و از آنچه می‌خواست بدو یاد داد ، و اگر خداوند برخی از مردم را به وسیله برخی دیگر دفع نکند ، فساد زمین را فرا می‌گیرد ، ولی خداوند نسبت به جها نیان لطف و احسان دارد.

توضیحات :

« هَزْمُوهُمْ » : ایشان را شکستند و فراری دادند . « آتَاهُ » : بدو داد . « حِكْمَةٌ » : مراد نبوت است که انزال تورات بیانگر آن است (نگا : نساء / 163) .

سوره بقره آیه 252

متن آیه :

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ تَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

اینها آیات خداست که آنهارا به حق بر تومی خوانیم و تو از زمره فرستادگان (خداوند) هستی .

توضیحات :

« بِالْحَقِّ » : به گونه راستین ، به گونه ای که برای اهل کتاب شکّی در آن باقی نماند . (بِالْحَقِّ) حال فاعل (نَحْنُ) یا مفعول (هَا) در فعل (تَتْلُوهَا) است ، یعنی : مُتَلِّئِينَ بِالْحَقِّ وَالصَّوَابِ ، أَوْ مُتَلِّئِينَ بِالْيَقِينِ .

سوره بقره آیه 253

متن آیه :

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ مِّنْهُمْ مَّن كَلَّمَ اللَّهُ وَرَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجَاتٍ وَأَتَيْنَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ الْبَيْنَاتِ وَأَبْدَنَاهُ يَرْوُحَ الْقُدُسِ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَلْنَا الَّذِينَ مِن بَعْدِهِمْ مِّنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمُ الْبَيِّنَاتِ وَلَئِنِ اخْتَلَفُوا فَمِنْهُمْ مَّنْ آمَنَ وَمِنْهُمْ مَّنْ كَفَرَ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَفْتَلْنَا وَلَئِنِ اللَّهُ يَفْعَلْ مَا يُرِيدُ

ترجمه :

این پیغمبران (که نام برخی از آنان گذشت) بعضی از ایشان را بر بعضی دیگر برتری دادیم . خداوند با برخی از آنان سخن گفت ، و بعضی را درجاتی برتر داد ، و به عیسی پسر مریم معجزاتی دادیم و او را با روح القدس (یعنی جبرئیل) تقویت و تأیید نمودیم . اگر خداوند میخواست کسانی که بعد از این پیغمبران میآمدند ، به دنبال نشانه های روشنی که به (دست) آنان می رسید (و هدایت راستین و دین حقیقی را که دریافت می نمودند به مقتضای چنین هدایت و دینی ، همه ایشان ایمان می آوردند و اختلافی نمی ورزیدند و) با یکدیگر نمی جنگیدند . ولیکن (بنا به خواست خدا) اختلاف ورزیدند و بعضی ایمان آوردند و برخی کافر شدند . و اگر خدا میخواست با هم نمی جنگیدند و به ستیز نمی خاستند ، ولی خداوند آنچه را می خواهد (از روی حکمتی که خود می داند) انجام می دهد .

توضیحات :

« كَلَّمَ اللَّهُ » : خدا با او سخن گفته است . عائد موصول ، یعنی ضمیر (ه) محذوف است ، و تقدیر چنین است : كَلِمَةُ اللَّهِ . . . « دَرَجَاتٍ » : مراتب و منازل . منصوب است چون مفعول دوم (رَفَعَ) در مفهوم (بَلَغَ) است ، یا حال (مِنْ بَعْضِهِمْ) و در مفهوم (ذَا دَرَجَاتٍ) ، یا مفعول مطلق است و درجات در مفهوم

رفعات) است، منصوب به نزع خافض است و حرف جرّ (عَلِي يَا إِلَهِي يَا فِي) مجذوف است. «بَيِّنَات» : دلائل روشن. معجزات مذکور در (ال عمران / 49). «أَيُّدِنَاهُ» : یاری و توانا ئیش دادیم. «رُوحُ الْقُدُس» : روح پاک. یعنی : جبرئیل. اضافه موصوف به صفت است.

سوره بقره آیه 254

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْوَعْدِ الَّذِي لَكُمْ مِنَ اللَّهِ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَسُوا أَوْعَادَهُمْ أَن يَكُونَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید! (برخی) از آنچه بهره شما کرده ایم (دراهم خدا) صرف کنید، پیش از آن که روزی فرارسد که در آن نه داد و ستدی و نه دوستی و رفاقتی و نه میانجیگری و شفاعتی است، و کافران ستمگرند (و به خود و جامعه خود ظلم می کنند، و نتیجه ظلم آنان در آن روز ظاهر خواهد شد).

توضیحات :

«أَوْفُوا بِالْوَعْدِ» : بپخشید. خرج کنید. «بَيِّعُ» : خرید و فروش. «خُلَّةٌ» : دوستی. رفاقت. مراد دوستی و رفاقتی است که سودمند شود و مایه نجات گردد (نگاه : ان فطار / 19). «وَالَّذِينَ نَسُوا أَوْعَادَهُمْ» : میانه جیگری. نفي شفاعت در این آیه به طور مطلق است، ولیکن مقید به آیه های دیگر است، از جمله «إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا» (طه / 109). «وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنِ ارْتَضَى» (ان نبیاء / 28).

سوره بقره آیه 255

متن آیه :
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَّةٌ وَلَا نَوْمٌ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَنْ ذَا الَّذِي يَشْفَعُ عِنْدَهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِشَيْءٍ مِنْ عِلْمِهِ إِلَّا بِمَا شَاءَ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَا يَئُودُهُ حِفْظُهُمَا وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

ترجمه :

خدائی بجز الله وجود ندارد و او زنده بیدار (و جهان هستی را) نگهدار است. او را نه چرتی و نه خوابی فرا نمی گیرد (و همواره بیدار است و سستی و رخوت بدور او ندارد). از آن او است آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است (و در ملك كائنات، او را نیازی نیست). کیست آن که در پیشگاه او میانجیگری کند مگر با اجازه او؟ می داند آنچه را که در پیش روی مردمان است و آنچه را که در پشت سر آنان است (و مطلع بر گذشته و حال و آینده، و آگاه بر بود و نبود جهان است و اصلاً همه زمانها و مکانها در پیشگاه علم او یکسان است. مردمان) چیزی از علم او را فرا چنگ نمی آورند جز آن مقداری را که وی بخواهد. (علم و دانش محدود دیگران، پرتوی از علم بی پایان و بی کران او است). فرماندهی و

فرمانروائی او آسمانها و زمین را دربر گرفته است ، و نگاهداری آن دو (برای او گران نیست و) وی را درمانده نمی‌سازد و او بلندمرتبه و سترگ است .

توضیحات :

« حی » : زنده جاوید و باقی پایدار . « قیوم » : نگهدار جهان و گرداننده امور آن . (الْحَيِّ) و (الْقَيُّومُ) : صفت یا بدل ، و یا خبر مبتدای محذوف می باشد . « سِنَّةٌ » : چرت . از ماده (وسن) . « مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ » : آنچه در پیش روی آنان است که امور مربوط به این جهان است . « مَا خَلْفَهُمْ » : آنچه در پشت سر آنان است که امور مربوط به آن جهان یعنی آخرت است . « لَا يُحِيطُونَ » : احاطه نمی کنند . فراچنگ نمی آورند . « كُرْسِيِّ » : تخت سلطنت . عرش . در اینجا مراد علم و عظمت و قدرت خدا است . « لَا يُوَدُّهُ » : او را درمانده و ناتوان نمی‌سازد و بر او سنگینی نمی کند . از ماده (أود) .

سوره بقره آیه 256

متن آیه :

لَا إِكْرَاهَ فِي الدِّينِ قَدْ تَبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ فَمَنْ يَكْفُرْ بِالطَّاغُوتِ وَيُؤْمِن بِاللَّهِ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ لَا انفِصَامَ لَهَا وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

اجبار و اکراهی در (قبول) دین نیست ، چرا که هدایت و کمال از گمراهی و ضلال مشخص شده است ، بنابراین کسی که از طاغوت (شیطان و بتها و معبودهای پویشالی و هر موجودی که بر عقل بشورد و آن را از حق منحرف کند) نافرمانی کند و به خدا ایمان بیاورد ، به محکم‌ترین دستاویز درآویخته است (و او را از سقوط و هلاکت می‌رهاند و) اصلاً گسستن ندارد . و خداوند شنوا و داناست (و سخنان پنهان و آشکار مردمان را می‌شنود و از کردار کوچک و بزرگ همگان آگاهی دارد) .

توضیحات :

« إِكْرَاهَ » : وادار کردن ، واداشتن . « رُشْدٌ » : هدایت . راه درست . « غَيٌّ » : ضلالت . راه کج . « طَّاغُوتٌ » : هر معبودی جز خدا . شیطان . هر کس و هر چیزی که اطاعت از آن ، مایه طغیان و دوری از راه حق شود ، چه آفریده‌ای که پرستیده شود ، و چه فرماندهی که در شر و بدی از او فرمانبرداری گردد ، و چه اهریمنی باشد که انبیا را از راه به در برد . مفرد و جمع و مذکر و مؤنث در آن یکسان است . « عُرْوَةٌ » : دستاویز . « وَثْقَىٰ » : مؤنث (اوثق) بس محکم و استوار . « إِنْفِصَامٌ » : گسستن .

سوره بقره آیه 257

متن آیه :

اللَّهُ وَلِيُّ الَّذِينَ آمَنُوا يُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

خداوند متولّي و عهده‌دار (امور) كسانى است كه ايمان آورده اند . ايشان را از تاريكي‌هاي (زمخت گمراهي شك و حيرت) بيرون مي آورد و به سوي نور (حق و اطمينان) رهنمون مي شود . و (اما) كسانى كه كفر ورزيده اند ، طاغوت (شياطين و داعيان شر و ضلال) متولّي و سرپرست ايشان نند . آنان را از نور (ايمان و فطرت پاك) بيرون آورده به سوي تاريكي‌هاي (زمخت كفر و فساد) مي كشاند . ايمان اهل آتشند و در آنجا جاويدانه مي مانند .

توضيحات :

« وَلِي » : دوست . ياور . خداوند ولي مؤمنان است و آنان را به راه خير و خوبي رهنمون مي شود و يار ايشان مي نمايد . شيطان ولي كافران است و آنان را به راه پلشتي و زشتي مي خواند و بد ايشان چنين مي نمايد كه خيرخواه آنان است و بد ايشان سود مي رساند . « ظُّلُمَاتٍ » : تاريكيها . « خَالِدُونَ » : جاويدان .

سوره بقره آيه 258

متن آيه :

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِي حَاجَّ إِبْرَاهِيمَ فِي رَبِّهِ أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ إِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّيَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ قَالَ أَنَا أُحْيِي وَأُمِيتُ قَالَ إِبْرَاهِيمُ فَإِنَّ اللَّهَ يَأْتِي بِالشَّمْسِ مِنَ الْمَشْرِقِ فَأْتِ بِهَا مِنَ الْمَغْرِبِ فَبُهِتَ الَّذِي كَفَرَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

آيا با خبري از كسي كه با ابراهيم درباره (الوهيت و يگانگي) پروردگارش راه مجادله و ستيز در پيش گرفت ، بدان علت كه خداوند بدو حكومت و شاهي داده بود (و بر اثر كمّي ظرفيت از باده غرور سرمست شده بود) ؟ هنگامي كه ابراهيم گفت : پروردگار من كسي است كه (با دميدن روح در بدن و با زپس گرفتن آن) زنده مي گرداند و مي ميراند . او گفت : من (با عفو و كشتن) زنده مي گردانم و مي ميرانم . ابراهيم گفت : خداوند خورشيد را از مشرق برمي آورد ، تو آن را از مغرب برآور . پس آن مرد كافر واماند و مبهوت شد . و خداوند مردم ستمكار (مصر بر تبهكاري ، و دشمن حق) را هدايت نمي كند .

توضيحات :

« أَلَمْ تَرَ إِلَيَّا ؟ » : آيا آگاهي از ؟ بايد آگاه باشي از ؟ « حَاجَّ » : مجادله و منازعه كرد . به حجت گوئي و حجت خواهي نشست . « أَنْ آتَاهُ اللَّهُ الْمُلْكَ » : چون كه خدا بدو حكومت و شاهي داده بود . يعني سلطنت و قدرت او را مغرور کرده بود و به انكار خدا واداشته بود . « بُهِتَ » : مبهوت گرديد . خاموش و درمانده و سرگردان و بي برهان شد .

سوره بقره آيه 259

متن آيه :

أَوْ كَالَّذِي مَرَّ عَلَى قَرْيَةٍ وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَى عُرُوشِهَا قَالَ أَنَّى يُحْيِي هَذِهِ

اللَّهُ بَعْدَ مَوْتِهَا فَأَمَاتَهُ اللَّهُ مِئَةَ عَامٍ ثُمَّ بَعَثَهُ قَالَ كَمْ لَبِثْتَ قَالَ لَبِثْتُ يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالَ بَلْ لَبِثْتَ مِئَةَ عَامٍ وَقَانظُرْ إِلَيَّ طَعَامِكَ وَشَرَابِكَ لَمْ يَتَسَنَّهْ وَانظُرْ إِلَيَّ جَمَارِكَ وَلِنَجْعَلَكَ آيَةً لِلنَّاسِ وَانظُرْ إِلَيَّ الْعِظَامِ كَيْفَ نُنشِئُهَا ثُمَّ نَكْسُوهَا لَحْمًا فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ قَالَ أَعْلَمُ أَنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

یا (آیا آگاهی از) همچون کسی که از کنار دهکده‌های گذر کرد، در حالی که سقف خانه‌ها فرو تپیده بود و دیوارهای آنها بر روی سقفها فرو ریخته بود؛ گفت: چگونه خدا این (احساد فرسوده و از هم پاشیده مردمان اینجا) را پس از مرگ آنان زنده می‌کند؟ پس خدا او را صد سال میراند و سپس زنده‌اش گرداند و (به او) گفت: چه مدت درنگ کرده‌ای؟ گفت: (نمی‌دانم، شاید) روزی یا قسمتی از یک روز. فرمود: (نه) بلکه صد سال درنگ کرده‌ای. به خوردنی و نوشیدنی خود (که همراه داشتی) نگاه کن (و ببین که با گذشت این زمان طولانی به اراده خدا (تغییر نیافته است. و بنگر به الاغ خود) که چگونه از هم متلاشی شده است. ما چنین کردیم) تا تورا نشانه (گویائی از رستاخیز) برای مردمان قرار دهیم. (اکنون) به استخوانها بنگر که چگونه آنها را برمی‌داریم و بهم پیوند می‌دهیم و سپس بر آنها گوشت می‌پوشانیم. هنگامی که (این حقائق) برای او آشکار شد، گفت: می‌دانم که خدا بر هر چیزی توانا است.

توضیحات :

« أَوْ كَالَّذِي » : یا آگاهی از داستان آن کسی که . حرف کاف زائد است ، و تقدیر چنین است : أَلَمْ تَرَ إِلَيَّ الَّذِي مَرَّ . یا کاف به معنی مثل و برای تشبیه است . در این صورت عطف بر معنی کلام سابق است . چرا که (أَلَمْ تَرَ إِلَيَّ الَّذِي حَاجَ) همسان (أَلَمْ تَرَ كَالَّذِي حَاجَ) است ، و (أَوْ كَالَّذِي مَرَّ) عطف بر آن است . « خَاوِيَةً » : فرو تپیده . فرو ریخته . « عَرُوشَ » : جمع عرش ، سقفها . « أُنْيَا » : چگونه ؟ « أَمَاتَ » : میراند . « لَبِثْتَ » : درنگ کرده‌ای . مانده‌ای . « لَمْ يَتَسَنَّهْ » : تغییر نکرده است . با گذشت سالها فاسد و تباه نگشته است . گوئی سالهائی بر آن نگذشته است . از ماده (سنه) است ، یا از ماده (سنو) و هاء آن برای سکت است ، مانند (كِتَابِيَّةٌ) و علامت جزم حذف حرف عله است . « نُشِئُهَا » : فراهم می‌چینیم و بهم می‌پیوندیم . « نَكْسُوها » : می‌پوشانیم .

سوره بقره آیه 260

متن آیه :

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ أَرِنِي كَيْفَ تُحْيِي الْمَوْتَى قَالَ أُولَئِمِ تُؤْمِنُ قَالَ بَلَىٰ وَلَئِن لَّبِيطٌ مِّن قَوْلِي قَالِ فَخِذْ أَرْبَعَةً مِّنَ الطَّيْرِ فَصُرْهُنَّ إِلَيْكَ ثُمَّ اجْعَلْ عَلَىٰ كُلِّ جَبَلٍ مِّنْهُنَّ جُزْءًا ثُمَّ ادْعُهُنَّ يَأْتِينَكَ سَعْيًا وَاعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

و (به خاطر بیاور) هنگامی را که ابراهیم گفت : پروردگارا ! به من نشان

بده چگونه مردگان را زنده می کنی . گفت : مگر ایمان نیاورده ای؟! گفت : چرا! ولی تا اطمینان قلب پیدا کنم (و با افزودن آگاهی بیشتر، دلم آرامش یابد) . گفت : پس (در این صورت) چهار تا از پرندگان را بگیر و آنها را به خود نزدیک گردان (تا مشخصات و ممیزات آنها را دریابی . آن گاه آنها را ذبح کن و درهم بپاش) ، سپس بر سر هر کوهی قسمتی از آنها را بگذار. بعد آنها را بخوان ، به سرعت به سوی تو خواهند آمد ، و بدان که خداوند چیره و با حکمت است .

توضیحات :

« مَوْتِيَا » : جمع میت ، مردگان . « بَلَايَا » : آری . حرف جواب است . برای ابطال نفی متقدم و افاده اثبات مفهوم بعد از خود می آید . « صُرْهَن » : آنها را به خود نزدیک کن . آنها را بهم بپاش . آنها را پاره پاره کن . از ماده (صُور) به معنی میل یا قطع . « جَزَاءً » : قطعه و پاره و تکه . « اُدْعُهُنَّ » : آنها را صدا بزن . « سَعِيًّا » : شتابان . مصدری است به معنی اسم فاعل و حال پیشمار است و تقدیر چنین است : يَا أَيُّهَا تَيْنَكَ سَاعِيَاتٍ . همچون : جَاءَ زَيْدٌ رَكْضًا ؛ أَي رَاكِضًا . یا این که مفعول مطلق است و همچون قَعَدَتْ جُلُوسًا می باشد .

سوره بقره آیه 261

مِثْلُ آيَةٍ :
 مِثْلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ حَبَّةٍ أَوْ زَبْطَتٍ سَبَعٍ
 سَنَائِلَ فِي كُلِّ سُنْبُلَةٍ مِئَةٌ حَبَّةٍ وَاللَّهُ يُضَاعِفُ لِمَن يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

مثل کسانی که دارائی خود را در راه خدا صرف می کنند ، همانند دانه ای است که هفت خوشه برآرد و در هر خوشه صد دانه باشد ، و خداوند برای هر که بخواهد آن را چندین برابر می گرداند ، و خدا (قدرت و نعمتیش) فراخ (و از همه چیز) آگاه است .

توضیحات :

« سَنَائِلَ » : جمع سُنْبُلَةٍ ، خوشه ها . « يُضَاعِفُ » : چندین برابر می گرداند . « وَاسِعٌ » : دارای انعام و رحمت فراگیر .

سوره بقره آیه 262

مِثْلُ آيَةٍ :
 الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ لَا يُتَّبِعُونَ مِمَّا
 آذَى لَهُمْ أَجْرَهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه :

کسانی که دارائی خود را در راه خدا صرف می کنند و به دنبال آن منتی نمی گذارند و آزاری نمی رسانند ، پاداششان نزد پروردگارشان است (و اندازه اجرشان را کسی جز خدا نمی داند) ، و نه ترسی بر آنان خواهد بود و نه اندوهگین خواهند شد .

توضیحات :
 « لَا يَتَّبِعُونَ » : به دنبال نمی‌آورند. ملحق نمی‌سازند. « مَنَّا » : منت .
 « أَذَى » : اذیت و آزار .

سوره بقره آیه 263

متن آیه :
 قَوْلٌ مَّعْرُوفٌ وَمَغْفِرَةٌ خَيْرٌ مِّنْ صَدَقَةٍ يَتَّبِعُهَا أَذَى وَاللَّهُ عَنِّي حَلِيمٌ

ترجمه :
 گفتار نیک و گذشت ، بهتر از بذل و بخششی است که اذیت و آزاری به دنبال داشته باشد. و خداوند بی نیاز و بردبار است .

توضیحات :
 « قَوْلٌ » : گفتار . سخن . « مَّعْرُوفٌ » : نیک . پسندیده . « يَتَّبِعُهَا » : به دنبال آن بیاید .

سوره بقره آیه 264

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَبْطُلُوا صَدَقَاتِكُمْ بِالْمَنِّ وَالْأَذَى كَالَّذِي يُنْفِقُ مَالَهُ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ صَفْوَانٍ عَلَيْهِ تُرَابٌ وَأَصَابُهُ وَائِلٌ فَتَرَكَهٗ صُلْدًا لَا يُقْدِرُونَ عَلَىٰ شَيْءٍ مِّمَّا كَسَبُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

ترجمه :
 ای کسانی که ایمان آورده‌اید! بذل و بخششهای خود را با منت و آزار ، پوچ و تباه نسا زید ، همانند کسی که دارائی خود را برای نمودن به مردم ، ریاکارانه صرف می‌کند و به خدا و روز رستاخیز ایمان ندارد . مثل چنین کسی همچون مثل قطعه سنگ صاف و لغزنده‌ای است که بر آن (قشری از) خاک باشد (و بذرافشانی شود) ، و باران شدیدی بر آن بیارد (و همه خاکها و بذرها را فروشوید) و آن را به صورت سنگی صاف (و خالی از هر چیزی) برجای گذارد . (چنین ریاکارانی) از کاری که انجام داده‌اند سود و بهره‌ای بر نمی‌گیرند ، و خداوند گروه کفر پیشه را (به سوی خیر و صلاح) رهنمود نمی‌نماید .

توضیحات :
 « صَدَقَاتٍ » : بذل و بخششها . احسان و نیکیها . « رِئَاءَ » : ریا . ظاهراً فریبی . منصوب است چون مفعول له ، یا حال است و به معنی : مُرَائِي . « صَفْوَانٌ » : سنگ بزرگ صاف و لغزنده . « وائِلٌ » : باران تند . رگبار باران . « صُلْدًا » : سخت و لغزنده و بدون گرد و غبار .

سوره بقره آیه 265

متن آیه :
 وَمَثَلُ الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَتَغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ وَتَثْبِيْتًا مِّنْ أَنْ نَفْسِهِمْ كَمَثَلِ جَنَّةٍ يَرْبُوْنَ أَصَابَهَا وَائِلٌ فَآتَتْ أَكْلَهَا ضِعْفَيْنِ فَإِن لَّمْ يُصِبْهَا

وَإِلَّ فَطَلُّ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :

مثل کسانی که دارائی خود را برای خوشنودی خدا و استوار کردن جانهای خود (بر ایمان و احسان) صرف می کنند ، همچون مثل باغی است که روی پشته‌ای باشد (و از هوای آزاد و نور آفتاب به حد کافی بهره گیرد) و باران شدیدی بر آن ببارد و در نتیجه چندین برابر میوه دهد ، و اگر هم باران شدیدی بر آن نبارد ، باران خفیفی بر آن ببارد ، (به سبب خاک خوب و آفتاب مناسب و هوای آزاد ، باز هم بار نشیند) ، و آنچه را انجام می‌دهید خدا می بیند .

توضیحات :

« إِبْتِغَاءً » : خواستن . طلبیدن . مفعولله یا حال است و به معنی طالبین . « مَرْضَاتٍ » : رضایت . خوشنودی . مَرْضَاةٌ مصدر میمپی است و برابر رسم الخط قرآنی با (ت) نوشته شده است . « تَثْبِيثًا مِنْ أَنْفُسِهِمْ » : برای استوار کردن جانهایشان بر ایمان و احسان . برای عادت دادن خود به بذل و بخشش و پایدار کردن خویشتن بر ایمان . به خاطر یقین و باوری که از ته دل به پاداش خدا دارند . مفعولله است ، یا حال است و به معنی مَثْبُوتِينَ . « جَنَّةٍ » : باغ . « رَبْوَةٍ » : زمین مرتفع . پشته . « أَكُلٌ » : محصول . میوه . « ضِعْفَيْنِ » : دوچندان . چهار برابر . چندین برابر . « طَلٌّ » : باران خفیف . منظور این است که بذل و بخشش چنین کسانی هرگونه که باشد نتیجه و ثمره خود را می‌دهد و در پیشگاه خدا محفوظ و پیوسته در حال افزایش خواهد بود .

سوره بقره آیه 266

متن آیه :

أَيُّودٌ أَحَدِكُمْ أَنْ تَكُونَ لَهُ جَنَّةٌ مِّنْ نَّجِيلٍ وَأَعْنَابٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُ فِيهَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَأَصَابَهُ الْكِبَرُ وَلَهُ ذُرِّيَةٌ ضَعْفَاءٌ فَأَصَابَهَا إِعْصَارٌ فِيهِ نَارٌ فَاحْتَرَقَتْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَتَفَكَّرُونَ

ترجمه :

آیا کسی از شما دوست می‌دارد که باغی از درختان خرما و انگور داشته باشد که از زیر درختان آن ، جو یبارها روان باشد و برای او در آن هرگونه میوه‌ای (از میوه‌های دیگر) باشد ، و در حالی که به سن پیری رسیده و فرزندانی (کوچک و) ضعیف داشته باشد ، (در این هنگام) گردبادی (کوبنده) که در آن آتش (سوزانی) باشد ، به باغ برخورد کند و آن را بسوزاند ؟! این چنین خداوند آیات خود را برایتان بیان و آشکار می‌سازد ، شاید بیندیشید (و با نیروی اندیشه راه حق را بیابید) .

توضیحات :

« أَيُّودٌ » : دوست می‌دارد . « نَجِيلٍ » : خرما . نخلستان . « أَعْنَابٍ » : جمع عنب ، انگورها . تاکستان . « كِبَرٌ » : پیری . کهنسالی . « إِعْصَارٌ » : گردباد . « نَارٌ » : آتش . منظور باد سموم است . نتیجه : کسانی که بذل و بخشش خود را باریا و اذیت و آزار همراه می کنند ، گردباد چنین کردار و

رفتاری، خرمن عمر و حاصل به ظاهر خیرات آنان را از میان می‌برد، و وقتی در سرای دیگر آماده می‌شوند، می‌بینند که چیزی برایشان نمانده است.

سوره بقره آیه 267

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَنْفِقُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا كَسَبْتُمْ وَمِمَّا أَخَّرَ جَنَّا لَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَلَا تَيَمَّمُوا الْخَبِيثَ مِنْهُ تُنْفِقُونَ وَلَسْتُمْ بِأَخْذِيهِ إِلَّا أَنْ تَغْمِضُوا فِيهِ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! از قسمت‌های پاکیزه اموالی که (از طریق تجارت) به دست آورده‌اید و از آنچه از زمین برای شما بیرون آورده‌ایم (از قبیل منابع و معادن زیرزمینی) ببخشید و به سراغ چیزهای ناپاک نروید تا از آن ببخشید؛ در حالی که خود شما حاضر نیستید آن چیزهای پلید را دریافت کنید مگر با اغماض و چشم پوشی در آن، و بدانید که خداوند بی‌نیاز و شایسته ستایش است.

توضیحات :

« لَا تَيَمَّمُوا » : قصد نکنید. روی نیاورید. « خَبِيثَ » : ناپاک. مراد از آن، چیز بی‌مقدار و بدرد نخور است؛ نه چیز حرام. زیرا چیز حرام، اندوختن یا بخشیدن را نشاید. « حَمِيدٌ » : ستوده. فَعِيل به معنی مفعول است.

سوره بقره آیه 268

متن آیه :
الشَّيْطَانُ يَعِدُكُمُ الْفَقْرَ وَيَأْمُرُكُم بِالْفَحْشَاءِ وَاللَّهُ يَعِدُكُم مَّغْفِرَةً مِّنْهُ وَقَضَاءً وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

اهریمن شما را (به هنگام انفاق می‌ترساند و) وعده دهید سستی می‌دهد و به انجام گناه شما را دستور می‌دهد، ولی خداوند به شما وعده آمرزش خویش و فزونی (نعمت) می‌دهد. و خداوند (فضل و مرحمتش) وسیع (و از همه چیز) آگاه است.

توضیحات :

« فَحْشَاءَ » : بزه و گناهی که قبیح و زشتی آن زیاد و چشم‌گیر باشد از قبیل : زنا، قتل، ندادن زکات، ترک نماز، بخل، و... « مَّغْفِرَةً » : آمرزش، که در آخرت بهره نیکان می‌گردد. « قَضَاءً » : فزونی نعمت و پرکردن جای چیز بخشیده شده، که در دنیا نصیب نیکوکاران می‌شود. (نگاه : سبأ / 39)

سوره بقره آیه 269

متن آیه :

يُرْوِي الْحِكْمَةَ مَن يَشَاءُ وَمَن يُؤْتَ الْحِكْمَةَ فَقَدْ أُوتِيَ خَيْرًا كَثِيرًا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ

ترجمه:

فرزانگی را به هرکس که بخواهد (و شایسته بیند) می‌دهد، و به هرکس که فرزانگی داده شود، بیگمان خیر فراوانی پدوداده شده است، و جز خردمندان (این حقائق را درک نمی‌کنند و) متذکر نمی‌گردند.

توضیحات:

« حِكْمَةٌ »: فرزانگی. اصابت در کردار و گفتار، و انجام هر چیزی در جای مناسب خود. در اینجا مراد معرفت اسرار قرآن است. « أُولُوا »: صاحبان. « أَلْبَابِ »: جمع لب، خردها. « أُولُوا الْأَلْبَابِ »: عاقلان.

سوره بقره آیه 270

مَتَن آیه: وَمَا أَزِفْقْتُمْ مِّنْ نَّفَقَةٍ أَوْ نَذْرْتُمْ مِّنْ نَّذْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

ترجمه:

و هر هزینه‌ای را که (در راه خیر یا شر) متحمل می‌شوید، یا هر نذری را که (در راه طاعت یا معصیت) به گردن می‌گیرید، بیگمان خداوند آن را می‌داند، و ستمگران را یاروی نیست.

توضیحات:

« نَفَقَةٌ »: بذل و بخشش. صرف مال. « أَنْصَارٌ »: یاوران. مددکاران.

سوره بقره آیه 271

مَتَن آیه: إِنْ تُبْدُوا الصَّدَقَاتِ فَنِعِمَّا هِيَ وَإِنْ تُخْفُوهَا وَتُؤْتُوهَا الْفُقَرَاءَ فَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَيُكَفِّرُ عَنْكُم مِّن سَيِّئَاتِكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

ترجمه:

اگر بذل و بخششها را آشکار کنید، چه خوب، و اگر آنها را پنهان دارید و به نیازمندان بپردازید، برای شما بهتر خواهد بود و برخی از گناهان شمارا می‌زداید، و خداوند آگاه از هر آن چیزی است که انجام می‌دهید.

توضیحات:

« إِنْ تُبْدُوا »: اگر آشکار سازید. « صَدَقَاتِ »: بذل و بخششها. « فَنِعِمَّا هِيَ »: چه خوب! مراد این است که آشکار ساختن بذل و بخششها پسندیده است. « يُكَفِّرُ »: محو و نابود می‌کند. می‌زداید. « سَيِّئَاتِ »: ناپاکاریها. زشتیها. مراد گناهان کوچک و بزرگ است.

سوره بقره آیه 272

مَتَن آیه:

لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يَشَاءُ وَمَا تُنْفِقُوا مِن خَيْرٍ
فَلَا يُفْسِكُمْ وَمَا تُنْفِقُونَ إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ وَمَا تُنْفِقُوا مِن خَيْرٍ يُوَفِّ

ترجمه :

هدایت آنان بر تو واجب نیست ، ولیکن خداوند هر که را بخواهد هدایت می کند ، و هر چیز نیک و بایسته ای که می بخشید برای خودتان است (و سود آن عائد خودتان می گردد) و (این وقتي خواهد بود که) جز برای رضایت خدا نبخشید . و هر چیز نیک و بایسته ای که (بدین گونه) ببخشید به طور کامل به خود شما با زپس داده می شود و (کوچکترین) ستمی به شما نخواهد شد .

توضیحات :

« لَيْسَ عَلَيْكَ هُدَاهُمْ » : هدایت آنان بر تو واجب نیست ، بلکه بر تو تبلیغ است و بس . « خَيْرٌ » : مراد مال و دارائی است . « مَا تُنْفِقُونَ » : نمی بخشید . نباید بخشید . « وَجْهٌ » : ذات . اطلاق جزء بر کل است . « ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ » : طلب رضای خدا . « يُوَفِّ » : به تمام و کمال داده می شود .

سوره بقره آیه 273

متن آیه :

لِلْفُقَرَاءِ الَّذِينَ أُحْصِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَطِيعُونَ ضَرْبًا فِي الْأَرْضِ
يَحْسِبُهُمُ الْجَاهِلُ أَعْيَاءَ مِنَ التَّعَفُّفِ تَعْرِفُهُمْ بِسِيمَاهُمْ لَا يَسْأَلُونَ النَّاسَ
إِلْحَافًا وَمَا تُنْفِقُوا مِن خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

ترجمه :

(چنین بذل و بخششی مخصوصاً باید) برای نیازمندان باشد که در راه خدا درمانده اند و به تنگنا افتاده اند و نمی توانند در زمین به مسافرت پردازند (و از راه تجارت و کسب و کار برای خود هزینه زندگی فراهم سازند و) به خاطر آبرومندی و خویشتنداری ، شخص نادان می پندارد که اینان دارا و بی نیازند ، اما ایشان را از روی رخساره و سیمایشان می شناسی ، (چه از لحن گفتار و طرز رفتار پیدا و نمودارند و) با الحاح و اصرار (چیزی) از مردم نمی خواهند . و هر چیز نیک و بایسته ای را که ببخشید ، بیگمان خدا از آن آگاه است .

توضیحات :

« لِلْفُقَرَاءِ » : به مستمندان . جار و مجرور متعلق است به (وَمَا تُنْفِقُوا) در آیه قبلی ، یا به فعل محذوفی همچون (اِعْمَدُوا ؛ اِجْعَلُوا .) یعنی : اِعْمَدُوا لِلْفُقَرَاءِ ؛ اِجْعَلُوا مَا تُنْفِقُونَ لِلْفُقَرَاءِ ؛ صَدَقًا تَكْمُلُ لِلْفُقَرَاءِ . « اِحْصِرُوا » : بازداشته شده اند . جلو آنان گرفته شده است . همه اوقاتشان وقف جهاد یا کسب علم شده است . « ضَرْبٌ » : راه رفتن . مسافرت کردن . مراد جستجو و تکاپوی در کار تجارت و کسب و تلاش در پی معاش است . « تَعَفُّفٌ » : قناعت . شرم و حیا . « سِيمًا » : رخساره . دیدار . « اِلْحَافًا » : الحاح . اصرار . مفعول مطلق است ؛ زیرا الحاف خود نوعی از سؤال یعنی درخواست

است؛ و یا این که به معنی مُلْحَفِينَ و حال بشمار است. « لا يَسْأَلُونَ النَّاسَ إِجْرًا » : پافشارانه چیزی از مردم نمی‌خواهند. از مردم اصلاً چیزی نمی‌خواهند. « خَيْر » : مراد مال و دارائی است.

سوره بقره آیه 274

متن آیه :
 الَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ سِرًّا وَعَلَانِيَةً فَلَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه :

کسانی که دارائی خود را در شب و روز (و در همه اوضاع و احوال) و به گونه پنهان و آشکار می‌بخشند، مزدشان نزد پروردگارشان (محفوظ) است و نه ترسی بر آنان است و نه ایشان اندوهگین خواهند شد.

توضیحات :

« سِرًّا وَعَلَانِيَةً » : پنهان و آشکارا. حال ضمیر (و) در فعل (يُنْفِقُونَ) بوده و به معنی : مسیرین و معالجین به کار رفته‌اند. ذکر (لَيْل) پیش از (نَهَار) و (سِر) قبلی از (عَلَانِيَةً) بیانگر این واقعیت است که بذل و بخشش نهانی، مقدم بر بذل و بخشش آشکارا است.

سوره بقره آیه 275

متن آیه :
 الَّذِينَ يَأْكُلُونَ الرِّبَا لَا يَقْوَمُونَ إِلَّا كَمَا يَقُومُ الَّذِي يَتَخَبَّطُهُ الشَّيْطَانُ مِنَ الْمَسِّ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا إِنَّمَا الْبَيْعُ مِثْلُ الرِّبَا وَأَحَلَّ اللَّهُ الْبَيْعَ وَحَرَّمَ الرِّبَا فَمَنْ جَاءَهُ مَوْعِظَةٌ مِنْ رَبِّهِ فَامْتَهَى فَلَهُ مَا سَلَفَ وَأَمْرُهُ إِلَى اللَّهِ وَمَنْ عَادَ فَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

کسانی که ربا می‌خورند (از گورهای خود به هنگام دوباره زنده شدن ، یا از مشی اجتماعی خود در دنیا) بر نمی‌خیزند مگر همچون کسی که (- بنا به گمان عربها -) شیطان او را سخت دچار دیوانگی سازد (و نتواند تعادل خود را حفظ کند) ؛ این از آنرواست که ایشان می‌گویند : خرید و فروش نیز مانند ربا است. و حال آن که خداوند خرید و فروش را حلال کرده است و ربا را حرام نموده است. پس هر که اندرز پروردگارش به او رسید (و از رباخواری) دست کشید، آنچه پیشتر بوده (و سود و نزولی که قبلاً دریافت نموده است) از آن او است و سروکارش با خدا است؛ اما کسی که برگردد (و مجدداً مرتکب رباخواری شود) این گونه کسانی اهل آتشند و جاودانه در آن می‌مانند.

توضیحات :

« يَأْكُلُونَ » : می‌خورند. مراد دریافت می‌دارند و در آن تصرف می‌نمایند. « لا يَقْوَمُونَ » : به هنگام زنده شدن از گورها بر نمی‌خیزند. از مشی اجتماعی دیوانه‌وار خود در دنیا دست بر نمی‌دارند و آنی آسوده‌خاطر نمی‌گردند. « يَتَخَبَّطُهُ » : او را بیابپی و ناهنجارانه بزند. « مَس » :

جنون . دیوانگی . « مِنَ الْمَسِّ » . به سبب دیوانگی ناشی از خودباختگی یا هراس . جار و مجرور متعلق به يَقُومُ یا يَتَخَبَّطُهُ است . در اینجا رباخواران به صرعیان و دیوانگان تشبیه شده اند ، و این تشبیه بنا بر اسلوب عرب است . آنان زبایان و زیک و کاران و اشیاء فشنگ و خوشایند را به فرشته تشبیه می کنند (نگا : یوسف / 31) و زشتها و بدکرداران و اشیاء بد ریخت و ناخوشایند را به شیطان و غول (نگا : صافات / 65) . « بَيْعٌ » : معامله . خرید و فروش . « مَا سَلَفَ » : آنچه از ربا پیش از تحریم بوده است و گذشته است . « أَمْرٌ » : کار .

سوره بقره آیه 276

متن آیه :

يَمْحَقُ اللَّهُ الرِّبَا وَيُزِيهِ الصَّدَقَاتِ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ كَفَّارٍ أَثِيمٍ

ترجمه :

خداوند (برکت) ربا را (واموالی را که ربا با آن بیامیزد) نابود می کند و (ثواب) صدقات را (واموالی را که از آن بذل و بخشش شود) فزونی می بخشد ، و خداوند هیچ انسان ناسپاس گناهکاری را دوست نمی دارد .

توضیحات :

« يَمْحَقُ » : نابود می کند . محومی گرداند . رو به کاستی می برد . « يُزِيهِ » : افزایش می دهد . فزونی می بخشد . « كَفَّارٌ » : معتاد به کفر و مقیم بر آن . « أَثِيمٌ » : فرو رفته در گناه . واژه های (كَفَّارٌ) و (أَثِيمٌ) صیغه مبالغه اند و در اینجا برای بیان رسوائی و نابخکاری رباخوار به کار رفته اند ، و نباید گمان برد که خداوند کافر گناهکار را دوست می دارد . نه هرگز ! به کار رفتن صیغه مبالغه ، برای فرق با غیر مبالغه نیست .

سوره بقره آیه 277

متن آیه :

إِنِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ آتَوْا الزَّكَاةَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه :

بیگمان کسانی که ایمان بیاورند و کارشایسته انجام بدهند و نماز را چنان که باید برپای دارند و زکات را بپردازند ، مزدشان نزد پروردگارشان است و نه بیمی بر آنان است و نه اندوهگین می شوند .

توضیحات :

« أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَ آتَوْا الزَّكَاةَ » : نماز را چنان که باید می خوانند و زکات مال بدرمی کنند . نماز خواندن و زکات دادن ، جزو (صالحات) یعنی کارهای شایسته و پسندیده می باشد ، لیکن ذکر مجدد آن دو ، بیانگر فضیلت سترگ آنهاست .

سوره بقره آیه 278

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَذَرُوا مَا بَقِيَ مِنَ الرِّبَا إِن كُنتُمْ
مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید ! از (عذاب و عقاب) خدا بپرهیزید و
آنچه از (مطالبات) ربا (در پیش مردم) باقی مانده است فروگذارید ،
اگر مؤمن هستید .

توضیحات :

« إِيَّاكُمْ » : در اینجا مضاف محذوف است ، و تقدیر چنین است :
إِيَّاكُمْ عِقَابَ اللَّهِ . یعنی : خویشتن را از عقاب و عذاب خدا بپرهیزید .
« ذَرُوا » : ترك کنید . رها سازید . از ماده (وذر) .

سوره بقره آیه 279

متن آیه :
وَإِن لَّمْ تَفْعَلُوا فَأْذَنُوا بِحَرْبٍ مِّنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِن تُبْتُمْ فَلَكُمْ رُؤُوسُ
أَمْوَالِكُمْ لَا تَظْلِمُونَ وَلَا تُظْلَمُونَ

ترجمه :

پس اگر چنین نکردید ، بدانید که به جنگ با خدا و پیغمبرش
برخاسته اید ، و اگر توبه کردید (و از رباخواری دست کشیدید و اوامر دین
را گردن نهادید) اصل سرمایه ها یکتان از آن شماست ، نه ستم می کنید و
نه ستم می بینید .

توضیحات :

« فَأْذَنُوا » : پس یقین داشته باشید . پس بدانید . « تُبْتُمْ » :
توبه کردید . پشیمان شدید و دست کشیدید . « رُؤُوسُ » : جمع رأس ،
سرمایه ها . اصل اموال .

سوره بقره آیه 280

متن آیه :
وَإِن كَانَ ذُو عُسْرَةٍ فَنَظِرَةٌ إِلَىٰ مَيْسَرَةٍ وَأَن تَصَدَّقُوا خَيْرٌ لَّكُمْ إِن
كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

و اگر (بدهکار) تنگدست باشد ، پس مهلت (بدو داده) می شود تا گشایشی
فرا رسد ، و اگر (قدرت پرداخت نداشته باشد و شما همه وام خود را ، یا برخی
از آن را بدو) ببخشید ، برای یکتان بهتر خواهد بود اگر دانسته باشید .

توضیحات :

« ذُو عُسْرَةٍ » : تنگدست . نادار . « نَظِرَةٌ » : مهلت . فرصت دادن . « مَيْسَرَةٍ » :
گشایش . فراخ دستی . « أَن تَصَدَّقُوا » : اگر ببخشید و صرف نظر کنید .
تاء مضارعه از اول این فعل حذف شده است .

سوره بقره آیه 281

متن آیه :
 وَاتَّقُوا يَوْمًا تُرْجَعُونَ فِيهِ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

ترجمه :

و از (عذاب و عقاب) روزی بپرهیزید که در آن به سوی خدا بازگردانده می‌شوید ؛ سپس به هرکسی آنچه را فراچنگ آورده است به تمامی با زیس داده می‌شود ، و به آنان ستم نخواهد شد .

توضیحات :

« تُرْجَعُونَ » : بازگشت داده می‌شوید . از مصدر (رَجَع وَرُجِعِي) به معنی : **إِعَادَة** و برگشت دادن ؛ نه از مصدر (رُجِع) به معنی : برگشتن . « تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ » : به هر کسی اجر و پاداش اعمالش به تمام و کمال داده می‌شود .

سوره بقره آیه 282

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَدَايَنْتُمْ بِدَيْنٍ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَاكْتُبُوهُ وَلْيَكْتُب بِيْنِكُمْ كَاتِبٌ بِالْعَدْلِ وَلَا يَأْب كَاتِبٌ أَنْ يَكْتُبَ كَمَا عَلَّمَهُ اللَّهُ فَلْيَكْتُبْ وَلْيَمْلِكِ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ وَلْيَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا يَبْخَسَ مِنْهُ شَيْئًا فَإِنْ كَانَ الَّذِي عَلَيْهِ الْحَقُّ سَفِيهًا أَوْ ضَعِيفًا أَوْ لَا يَسْتَطِيعُ أَنْ يَمْلِكَ فَاكْتُبْ لِيَمْلِكْ لَهُ بِالْعَدْلِ وَاسْتَشْهِدُوا شَهِيدَيْنِ مِنْ رِجَالِكُمْ فَإِنْ لَمْ يَكُونَا رَجُلَيْنِ فَرَجُلٌ وَامْرَأَتَانِ مِمَّنْ تَرْضَوْنَ مِنَ الشُّهَدَاءِ أَنْ تَضِلَّ إِحْدَاهُمَا فَتُذَكَّرَ إِحْدَاهُمَا الْأُخْرَى وَلَا يَأْبُ الشُّهَدَاءُ إِذَا مَا دَعُوا وَلَا تَسْأَمُوا أَنْ تَكْتُبُوهُ صَغِيرًا أَوْ كَبِيرًا إِلَىٰ أَجَلِهِ ذَلِكُمْ أَفْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَأَقْوَمُ لِلشَّهَادَةِ وَأَدْنَىٰ أَلَّا تَرْتَابُوا إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً حَاضِرَةً تُدِيرُونَهَا بَيْنَكُمْ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَلَّا تَكْتُبُوهَا وَأَشْهِدُوا إِذَا تَبَايَعْتُمْ وَلَا يُضَارُ كَاتِبٌ وَلَا شَهِيدٌ وَإِنْ تَفَعَّلُوا فَإِنَّهُ فَسُوفَ يَكُفِّرُكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَيَعْلَمَ اللَّهُ كُلَّ شَيْءٍ عَالِمٌ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده‌اید ! هرگاه به همدیگر تا مدت معینی (از لحاظ روز و ماه و سال) وامی دادید ، آن را بنویسید ، و باید نویسندگاری دادگرانه آن را بنویسد ، و هیچ نویسندگاری از نوشتن (سند) بدان گونه که خدا بدو آموخته است ، سرپیچی نکند . پس نویسندگاری باید بنویسد و آن کس که حق بر ذمه او است ، باید املاء کند و از پروردگارش بترسد و چیزی از آن نکاهد ، و اگر کسی که حق بر ذمه او است کم‌خرد یا (به سبب کوچکی یا بیماری یا پیری) ناتوان باشد ، یا (به سبب لالی یا گنگی یا ناآشنائی با زبان) او نتواند که املاء کند ، باید ولی او (که شرع یا حاکم برای وی تعیین کرده است) دادگرانه املاء کند . و دو نفر از مردان خود را به گواهی گیرید ، و اگر دو مرد نبودند ، یک مرد و دو زن ، از میان کسانی گواه کنید که مورد رضایت و اطمینان شما هستند . - (این دو زن به همراه یکدیگر باید شاهد قرار گیرند) تا

اگر یکی انحرافی پیدا کرد، دیگری بدو یا دآوری کند - و چون گواهان را به گواهی خوانند باید که از این کار خودداری نورزند. و از نوشتن وام - خواه کم باشد یا زیاد - تا سررسید آن دلاگیر نشوید. این در پیشگاه (شریعت) خدا دادگرا نه تر و برای گواهی (وصحت شهادت) استوارتر، و برای آن که دچار شک و تردید نشوید، بهتر می باشد. مگر این که داد و ستد حاضر و نقدی باشد که در میان خود دست به دست می کنید، پس در این صورت بر شما باکی نیست اگر آن را ننویسید. و هنگامی که خرید و فروش (نقدی) می کنید (باز هم) کسانی را به گواهی گیرید، و نویسنده و گواه نباید که زیان ببینند و نباید که زیان برسانند، و اگر چنین کنید از فرمان خدا بیرون رفته اید (و بر حکم او شوریده اید). و از خدا بترسید (و اوامر و نواهی او را پیش چشم دارید) و خداوند (آنچه را که به نفع شما یا به زیان شما است) به شما می آموزد، و خداوند به آنچه می کنید آگاه است.

توضیحات:

« تَدَايَئِنْتُمْ »: به همدیگر وام دادید. « أَجَلَ »: مدت. « لَا يَأْبَ »: خودداری نکند. « يَمْلِلُ »: املاء کند. بیان کند. « لَا يَخَسُ »: نگاهد. « شَهِدْتَيْنِ »: دو گواه. شهید فاعیل به معنی فاعل است و جمع آن شهداء است. « دَعَا »: فرا خوانده شدند. « لَا تَسْأَمُوا »: سستی نکنید. کم حوصلگی و بی مبالاتی نکنید. « أَفْسَطُ »: دادگرا نه تر. « أَقْوَمُ »: پابرجا تر. استوارتر. « أَذْنِيَا »: اقرب. نزدیکی تر. « تَدِيرُونَ »: مبادله می کنید. نقداً دست به دست می کنید. « تَبَايَعْتُمْ »: با همدیگر خرید و فروش کردید. « لَا يُضَارُّ »: زیان رسانده نشود. زیان نرساند. این فعل می تواند مجهول یا معلوم باشد و (كَاتِبٌ) و (شَهِيدٌ) زائِب فاعل یا فاعل بشمار آید. « فُسُوقٌ »: سرپیچی. نافرمانی. « فُسُوقٌ يَكْمُ »: این کار بیانگر نافرمانی شما است. این کار شما را از راه حق و صلاح بیرون می برد. « يَعْلَمُكُمْ اللَّهُ »: خدا به شما احکام خود را می آموزد که متضمن مصالح شما می باشند. مفعول فعل، محذوف است.

سوره بقره آیه 283

متن آیه:

وَإِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ سَفَرٍ وَلَمْ تَجِدُوا كَاتِبًا فَرِهَانٌ مَّقْبُوضَةٌ فَإِنْ أَمِنَ بَعْضُكُم بَعْضًا فَلْيُؤَدِّ الَّذِي أُؤْتِمِنَ أَمَانَتَهُ وَلَا يَتَّقِ اللَّهَ رَبَّهُ وَلَا تَكْتُمُوا الشَّهَادَةَ وَمَنْ يَكْتُمْهَا فَإِنَّهُ آثِمٌ قَلْبُهُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

ترجمه:

و اگر در سفر بودید و نویسنده ای نیافتید، پس چیزهایی گروگان بگیرید. و اگر برخی از شما به برخی دیگر اطمینان کرد، باید کسی که امین شمرده شده است، امانت او را با زپس دهد (و بستن زکار در گروگان که امانتی محسوب است خیانت روا ندارد، و بدهکار وام را که ودیعه ای بشمار است، به موقع بپردازد) و از خدائی که پروردگار او است بترسد، و گواهی را پنهان نکنید و هرکس آن را پنهان دارد قلبش بزکار است، و خدا بدانچه انجام می دهید آگاه است.

توضیحات :

« رَهَانٌ » : جمع رَهْنٌ به معنی مرهون ، گروگانها . رِهَانٌ : مبتدا است و خبر آن محذوف است و تقدیر چنين است : قَرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ تَكْفِي . یا خیر است و مبتدای آن محذوف است و تقدیر چنين است : فَعَلَا يَكْمُرِهَانٌ مَقْبُوضَةٌ . « ءَاثِمٌ » : گناهکار . « ءَاثِمٌ قَلْبُهُ » : دل او بزهکار است . نسبت دادن گناه به دل ، برای مبالغه و وضوح جرم است ، همان گونه که برای تأکید کاری میگوئیم : گوشم آن را شنیده است . چشمم آن را دیده است . واژه (قلب) می تواند فاعل یا بدل بعض از کل (ءَاثِمٌ) باشد ، و ضمیر (ه) ضمیر شأن ، و یا مرجع آن (مَنْ) است .

سوره بقره آیه 284

متن آیه :

لِلّٰهِ مَا فِي السَّمٰوٰتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَاِنْ تُبْدُوْا مَا فِيْ اَنْفُسِكُمْ اَوْ تَخْفَوْهُ يَحٰسِبْكُمْ بِهٖ اللّٰهُ فَ يَغْفِرْ لِمَنْ يَّشَآءُ وَيُعَذِّبُ مَنْ يَّشَآءُ وَاللّٰهُ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

ترجمه :

آنچه در آسمانهاست و آنچه در زمین است ، از آن خداست ، و (لذا) اگر آنچه را که در دل دارید آشکار سازید یا پنهان دارید ، خداوند شما را طبق آن محاسبه می کند ، سپس هر که را بخواهد (و شایستگی داشته باشد) می بخشد و هر کس را بخواهد (و مستحق باشد) عذاب می کند ، و خدا بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« اِنْ تُبْدُوْا » : اگر آشکار سازید . « اَوْ تَخْفَوْهُ » : یا این که آن را پنهان دارید . « يَحٰسِبْكُمْ بِهٖ اللّٰهُ » : خداوند برابر آن شما را بازخواست می کند . یعنی : نیت بد خود را چه آشکار سازید و چه پنهان دارید ؛ یا اعمال زشت خود را چه آشکارا و چه نهانی انجام دهید ، خدا در برابر آن شما را مورد بازخواست قرار می دهد .

سوره بقره آیه 285

متن آیه :

اٰمِنَ الرَّسُوْلُ بِمَا اُنزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَبِّهٖ وَالْمُؤْمِنُوْنَ كُلُّ اٰمِنَ بِاللّٰهِ وَمَا لَآئِكَتِهٖ وَكَيْتِهٖ وَرَسُوْلِهٖ لَا يَفْرِقُ بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْ رَّسُوْلِهٖ وَقَالُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا غَفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ

ترجمه :

فرستاده (خدا ، محمد) معتقد است بدانچه از سوی پروردگارش بر او نازل شده است (و شکی در رسالت آسمانی خود ندارد) و مؤمنان (نیز) بدان باور دارند . همگی به خدا و فرشتگان او و کتابهای وی و پیغمبرانش ایمان داشته (و میگویند :) میان هیچ یک از پیغمبران او فرق نمی گذاریم (و سرچشمه رسالت ایشان را یکی می دانیم) . و میگویند : (اوامر و نواهی ربانی را توسط محمد) شنیدیم و اطاعت کردیم . پروردگارا ! امرزش تو را خواهانیم ، و بازگشت به سوی تو است .

توضیحات :

« مَا أُنزِلَ » : مراد قرآن است . « لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ أَحَدٍ مِنْ رُسُلِهِ » : مراد آن است که ما مثل یهودیان و مسیحیان نپسندیم و همه پیغمبران را از آدم تا خاتم فرستاده خدایمان نپسندیم . « غَفْرَانِكَ » : از تو بخشش گناهانمان را خواستاریم و رحمت و لطف تو را چشم می‌داریم . واژه غفران ، مفعول مطلق فعل محذوف (إغفر) یا مفعول به فعل محذوف (نَسْأَلُكَ) است . « رَبِّ » : منادا است به حذف حرف ندا . « مَصِيرٍ » : رجوع . برگشت . مصدر میمی از (صَيْرُورَةٌ) است .

سوره بقره آیه 286

متن آیه :

لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَلَيْهَا مَا اكْتَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤَاخِذْنَا إِنْ نَسِينَا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْ عَلَيْنَا إِكْرَامًا كَمَا حَمَلْتَهُ عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحَمِّلْنَا مَا لَا طَاقَةَ لَنَا بِهِ وَاعْفُ عَنَّا وَارْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

خداوند به هیچ کس جز به اندازه توانائیش تکلیف نمی‌کند (و هیچ‌گاه بالاتر از میزان قدرت شخص از او وظائف و تکالیف نمی‌خواهد . انسان) هر کار (نیکی که) انجام دهد برای خود انجام داده و هر کار (بدی که) بکند به زیان خود کرده است . پروردگارا ! اگر ما فراموش کردیم یا به خطا رفتیم ، ما را (بدان) مگیر (و مورد مؤاخذه و پرس و جو قرار مده) ، پروردگارا ! بار سنگین (تکالیف دشوار) را بر (دوش) ما مگذار آن چنان که (به خاطر گناه و طغیان) بر (دوش) کسانی که پیش از ما بودند گذاشتی . پروردگارا ! آنچه را که یارای آن را نداریم بر ما بار مکن (و ما را به بلاها و محنتها گرفتار مساز) و از ما درگذر و (قلم عفو بر گناهانمان کش) و ما را ببخشای و به ما رحم فرمای . تو یاور و سرور مائی ، پس ما را بر جمعیت کافران پیروز گردان .

توضیحات :

« وَسِعَ » : تاب و توان . « كَسَبَتْ » : فراچنگ آورد . « اِكْتَسَبَتْ » : فراچنگ آورد . اغلب ثلاثی مجرد ماده (کسب) برای انجام خو بیها ، و ثلاثی مزید برای انجام بدیها به کار می‌رود . « نَسِينَا » : در انجام وظائف غفلت و کوتاهی کردیم (نگا : کهف / 24 و طه / 52) . « أَخْطَأْنَا » : دچار خطا و گناه شدیم (نگا : طه / 73) . « إِصْرٍ » : تکالیف سخت و طاقت فرسا (نگا : اعراف / 157) . « مَوْلِي » : سرور و یاور .

سوره آل عمران آیه 1

متن آیه :

الم

ترجمه :
الف . لام . میم .

توضیحات :
« الم » : به سر آغاز سوره بقره مراجعه شود .

سوره آل عمران آیه 2
متن آیه :
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

ترجمه :
جز خدا ، خدائی نیست و او زنده (به خود) و متصرف (در کار و بار جهان) است .

توضیحات :
« الْحَيُّ » : زنده جاوید و باقی پایدار . « الْقَيُّومُ » : نگهدار جهان و گرداننده امور آن . واژه (الْحَيُّ) و (الْقَيُّومُ) صفت یا بدل ، و یا خبر مبتدای محذوف می باشند .

سوره آل عمران آیه 3
متن آیه :
نَزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ وَأَنزَلَ التَّوْرَةَ
وَالْإِنْجِيلَ

ترجمه :
(همان کسی که) کتاب (قرآن) را بر تو نازل کرده است که مشتمل بر حق است (و متضمن اصول رسالت‌های آسمانی پیشین ، و) تصدیق کننده کتاب‌هایی است که قبل از آن (برای پیغمبران فرستاده شده اند و) بوده اند . و خداوند پیش از آن ، تورات را (برای موسی) و انجیل را (برای عیسی) نازل کرده است .

توضیحات :
« بِالْحَقِّ » : مشتمل بر احکام و عقائد و اخبار صحیح ثابت . جار و مجرور در موضع نصب بوده و حال کتاب است . « مُصَدِّقًا » : تصدیق کننده . حال دوم کتاب است . تقدیر چنین خواهد بود : نَزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مُحَقِّقًا مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ . « مَا بَيْنَ يَدَيْهِ » : مراد کتاب‌های آسمانی پیشین است (نگا : سبأ / 31) . « و أَنزَلَ التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ » : این جمله بیانگر بعضی از (مَا بَيْنَ يَدَيْهِ) است که از شهرت بیشتری برخوردارند .

سوره آل عمران آیه 4
متن آیه :
مِن قَبْلِ هُدًى لِّلنَّاسِ وَأَنزَلَ الْفُرْقَانَ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ لَهُمْ
عَذَابٌ شَدِيدٌ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ

ترجمه :

پیش از (قرآن ، تورات و انجیل را نازل کرده است) جهت رهنمود مردمان ، و (چون منحرف گشتند ، قرآن یعنی) جداسازنده (حق از باطل) را فرو فرستاده است . بیگمان کسانی که نسبت به آیات خدا کفر ورزند ، عذاب سختی دارند ، و خداوند توانا و انتقام گیرنده است .

توضیحات :

« مِنْ قَبْلُ » : پیش تر . جار و مجرور متعلق به (أُنزِلَ) است . « هُدًى » : مفعول له ، و یا حال تورات و انجیل است . « فُرْقَانٌ » : جداسازنده هدایت از ضلالت و حق از باطل و حلال از حرام (نگا : بقره / 53 و 185 ، انبیاء / 48 ، فرقان / 1) . « دُوَانِ قِيَامٍ » : انتقام گیرنده .

سوره آل عمران آیه 5

متن آیه :

إِنَّ اللَّهَ لَا يَخْفَىٰ عَلَيْهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ

ترجمه :

شکلی نیست که هیچ چیز نه در زمین و نه در آسمان بر خدا پنهان نمی ماند (کوچک باشد یا بزرگ ، پدیدار باشد یا پنهان ، دور باشد یا نزدیک) .

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 6

متن آیه :

هُوَ الَّذِي يُصَوِّرُكُمْ فِي الْأَرْحَامِ كَيْفَ يَشَاءُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

او است که شما را در رحمهای (مادران) هر آن گونه که بخواهد شکل می بخشد) و به صورتهای مختلف می آفریند (. جز او خدائی نیست (و همو) عزیز و حکیم است .

توضیحات :

« يُصَوِّرُكُمْ » : شما را می آفریند و از لحاظ عقلانی و جسمانی شکل می بخشد . « أَرْحَامٌ » : جمع رحم ، محل تکوین جنین .

سوره آل عمران آیه 7

متن آیه :

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرٌ مُتَشَابِهَاتٌ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَابَهَ مِنْهُ ابْتِغَاءَ الْفِتْنَةِ وَابْتِغَاءَ تَأْوِيلِهِ وَمَا يَعْلَمُ تَأْوِيلَهُ إِلَّا اللَّهُ وَالرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ يَقُولُونَ آمَنَّا بِهِ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ رَبِّنَا وَمَا يَذَّكَّرُ إِلَّا أُولُو الْأَلْبَابِ

ترجمه :

او است که کتاب (قرآن) را بر تو نازل کرده است . بخشی از آن ، آیه های « مُحْكَمَات » است (و معانی مشخص و اهداف روشنی دارند و) آنها اصل و اساس این کتاب هستند ، و بخشی از آن آیه های « مُتَشَابِهَات » است ، (و معانی دقیقی دارند و احتمالات مختلفی در آنها می رود) . و اما کسانی که در دل‌هایشان کژی است (و گریز از حق ، زوایای وجودشان را فرا گرفته است) برای فتنه‌انگیزی و تأویل (نادرست) به دنبال متشابهات می‌افتند . در حالی که تأویل (درست) آنها را جز خدا و کسانی نمی‌دانند که راسخان (و ثابت‌قدمان) در دانش هستند . (این چنین وارستگان و فرزانه‌گانی) می‌گویند : ما به همه آنها ایمان داریم (و در پرتو دانش می‌دانیم که محکمات و متشابهات) همه از سوی خدای ما است . و (این را) جز صاحبان عقل (سلیمی که از هوی و هوس فرمان نمی‌برند ، نمی‌دانند و) متذکر نمی‌شوند .

توضیحات :

« مُحْكَمَات » : آیه‌های متقن و واضحی که همگان می‌توانند به معانی و تفسیر آنها پی ببرند و در فهم آنها دچار اشتباه و التباس نشوند . « أُمُّ الْكِتَابِ » : اصل و اساس قرآن و مرجع احکام حلال و حرام و کلید مشکلات و مجملات . « مُتَشَابِهَات » : آیاتی که مشکل و قابل تأویل بوده و معانی کاملاً واضح و روشنی ندارند و چون محتمل مفاهیم و اوجه زیادی هستند ، قاطعانه نمی‌توان آنها را تفسیر و تبیین کرد . از قبیل : حروف مقطعه ، هنگامه رستاخیز ، چگونگی روح ، مجملات قرآن ، صفات یزدان ، و ... « زَيْغٌ » : انحراف از حق . کج روی . « إِبْتِغَاءٌ » : خواستن . طلبیدن . « فِتْنَةٌ » : برگرداندن از دین . کفر و شرک (نگا : بقره / 191 و 217 ...) . « تَأْوِيلٌ » : واژه (تأویل) نخستین به معنی تحریف و تفسیر نادرست ، و دومی به معنی تفسیر صحیح و تبیین متشابهات در حدود توان بشری است . « الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ » : دانشمندان زبردست و فرزانه . « رَاسِخُونَ » : عطف بر (الله) اسب و ضمیر (ه) در (تَأْوِيلَهُ) به (ما) یعنی متشابه برمی‌گردد . « كُلٌّ مِّنْ عِنْدِ رَبِّنَا » : هر يك از محکم و متشابه ، از سوی پروردگاران نازل شده است و ممکن نیست برخی از آن مخالف برخی دیگر باشد .

سوره آل عمران آیه 8

متن آیه :

رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِن لَّدُنكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

ترجمه :

(چنین چنین فرزانه‌گان خردمندی می‌گویند :) پروردگارا ! دل‌های ما را (از راه حق) منحرف مگردان بعد از آن که ما را (حلاوت هدایت چشمانده و به سوی حقیقت) رهنمود نموده‌ای ، و از جانب خود رحمتی به ما عطاء کن . بیگمان بخشایشگر تویی تو .

توضیحات :

« لَا تُزْعُ » : منحرف مگردان . « هَبْ » : عطاء کن . ببخش . « مِنْ لَدُنْكَ » : از سوی خود . « الْوَهَّابُ » : بس بخشنده .

سوره آل عمران آیه 9

مَتْنِ آيَةِ :
رَبَّنَا إِنَّكَ جَامِعُ النَّاسِ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْمِيعَادَ

ترجمه :

پروردگارا ! تو مردمان را در روزی که تردیدی در آن نیست جمع خواهی کرد (تا همگان را در برابر کارشان پاداش دهی و بدین امر وعده داده‌ای و) بیگمان خدا خلاف وعده نمی‌کند .

توضیحات :

« لِيَوْمٍ » : برای حساب روزی که قیامت است . مضاف محذوف است ، و تقدیر آن چنین است : لِحِسَابِ يَوْمٍ . « الْمِيعَادَ » : وعده . مصدر میمی است .

سوره آل عمران آیه 10

مَتْنِ آيَةِ :
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا وَأُولَئِكَ هُمْ وَقُودُ النَّارِ

ترجمه :

(در چنین روزی) به هیچ وجه اموال و اولاد کافران ، آنان را نمی‌تواند از (عذاب) خدا نجات دهد (و مایه رهایی ایشان از عذاب خدا گردد) و ایشان افرورزینه آتش (دوزخ) هستند .

توضیحات :

« لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ » : بدیشان نفع نمی‌رساند . از ایشان دفع نمی‌گرداند . « مِنَ اللَّهِ » : از عذاب خدا . « وَقُودُ » : افرورزینه . هیمه‌ای که آتش را با آن روشن می‌سازند . هیزم .

سوره آل عمران آیه 11

مَتْنِ آيَةِ :
كَذَّابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ترجمه :

(اینان رفتار و کردار زشتی دارند) همچون رفتار و کردار قوم فرعون و کسانی که پیش از ایشان بودند و آیات ما را (با وجود روشنی) تکذیب می‌کردند ، پس خدا آنان را به (کیفر) گناهانشان گرفت ، و خداوند شدیدالعقاب است .

توضیحات :

« ذَّابِ » : عادت . کار . جار و مجرور « كَذَّابِ » : متعلق است به (ذَّابِ) محذوف

و تقدیر آن چنین است : دَأْبُهُمْ كَدَابٍ . « ءَالِ » : اهل . پیروان . دار و دسته . « فِرْعَوْنَ » : لقب شاهان مصر . در اینجا مراد فرعون معاصر موسی است به نام رامسس دوم .

سوره آل عمران آیه 12

متن آیه :
قُلْ لِلَّذِينَ كَفَرُوا سَعْتٌ لَّيُونٌ وَتُحْشَرُونَ إِلَىٰ جَهَنَّمَ وَرِئْسَ الْمِهَادُ

ترجمه :

(ای بی‌گمبیر !) به کسانی که کافرند ، بگو : شما (در دنیا) شکست خواهید خورد و (در آخرت) گردآورده می‌شوید و به دوزخ افکنده می‌شوید ، و (دوزخ) چه بد جایگاهی است !

توضیحات :

« تحشرون » : گردآورده می‌شوید . « مهاد » : آرامگاه . قرارگاه . بستر

سوره آل عمران آیه 13

متن آیه :
قَدْ كَانَ لَكُمْ آيَةٌ فِي فِئَتَيْنِ الْتَقَتَا فِئَةٌ تُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَأُخْرَى كَافِرَةٌ يَرَوْنَهُم مِّثْلَهُمْ رَأْيَ الْعَيْنِ وَاللَّهُ يُؤَيِّدُ بِنَصَرِهِ مَن يَشَاءُ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ

ترجمه :

در دو دسته‌ای که (در میدان جنگ بدر) با هم روبرو شدند ، نشانه‌ای (و درس عبرتی) برای شما است . دسته‌ای در راه خدا می‌جنگید (و برای اعلاء فرمان خدا و انتشار دین حق می‌رزمید) و دسته‌ای دیگر کافر بود (و در راه اهریمن هوی و هوس زبرد می‌کرد . چنین کافرانی) مؤمنان را (بخواست خدا) با چشم خویش دو برابر (تعداد واقعی) خود می‌دیدند (و بدین سبب ترس و هراس بر آنان چیره شد و گریختند) و خداوند هرکس را بخواهد با یاری خود تأیید می‌کند (و پیروزی را نصیب او می‌گرداند) . بیگمان در این امر عبرتی برای صاحبان چشم (بینا و بینش راستین) است .

توضیحات :

« الْتَقَتَا » : با هم در جنگ بدر روبرو شدند (نگا : ا نفال / 41 - 44) . « فِئَةٌ » : دسته . گروه . « يَرَوْنَهُمْ مِّثْلَهُمْ » : دیده می‌دیدند (نگا : ا نفال / 43) . (مِثْلَهُمْ) حال ضمیر (هم) است . « رَأْيَ الْعَيْنِ » : دیدن روشن و آشکار . (رَأْيِ) مفعول مطلق (يَرَوْنَهُمْ) است . « أُولِي الْأَبْصَارِ » : دارندگان چشم . صاحبان بینش .

سوره آل عمران آیه 14

متن آیه :
زِينِ لِلنَّاسِ حُبُّ الشَّهَوَاتِ مِنَ النِّسَاءِ وَالْبَنِينَ وَالْقَنَاطِيرِ الْمُقَنْطَرَةِ مِنَ الذَّهَبِ وَالْفِضَّةِ وَالْخَيْلِ الْمَسُومَةِ وَالْأَنْعَامِ وَالْحَرثِ ذَٰلِكَ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنُ الْمَآبِ

ترجمه :

برای انسان ، محبت شهوات (و دلپسندگی به امور مادی) جلوه داده شده است ، از قبیل : عشق به زنان و فرزندان و ثروت هنگفت و آلف والوف طلا و نقره و اسبهای نشاندار (و مرکبهای ممتاز) و چهارپایان (همچون : شتر و گاو و بز و گوسفند ...) و کشت و زرع . اینها (همه) کالای دنیای پست (فعلی) است و سرانجام نیک (تلاشگران در راه حق) در پیشگاه خدا است (و همو داند که در آخرت به نیکوکاران چه چیزهایی عطاء خواهد کرد) .

توضیحات :

« مِنْ الذِّسْبَاءِ وَ... » : از قبیل عشق به زنان و... دوست داشت زنان و... حرف (مِنْ) می تواند مفسره یا بیانیه باشد . « الْبَيْنِ » : پسران . مراد فرزندان است . « الْقَنَا طَيْر » : جمع قنطار ، دارایی هنگفت . آلف والوف . « الْمَقْنَطَرَةَ » : انباشته . بیشمار . کومه . « الذَّهَبِ » : طلا . « الْفِضَّةِ » : نقره . « الْخَيْلِ » : رمة اسبان . « الْمُسُومَةَ » : سرداده شده برای چرا . نشاندار سفید پیشانی و دست و پا . زیبا و برارزنده . « الْأَنْعَامِ » : چهارپایان . شتر و گاو و بز و گوسفند . « الْحَرثِ » : کشتزار . مصدر است و به معنی اسم مفعول به کار رفته است . « الْأَمْثَابِ » : مرجع . بازگشت . « حَسَنُ الْأَمْثَابِ » : بازگشتگاه نیکو در بهشت . صفت به موصوف خود اضافه شده است .

سوره آل عمران آیه 15

متن آیه :

قُلْ أَوْ زَيْبُكُمْ بِخَيْرٍ مِّنْ ذَلِكَُمْ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَأَزْوَاجٌ مُّطَهَّرَةٌ وَرِضْوَانٌ مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ

ترجمه :

بگو : آیا شمارا از چیزی با خیرسازم که از این (چیزهایی که در دیده ها آراسته و جلوه داده شده است) بهتر است ؟ برای کسانی که پرهیزگاری پیشه کنند در نزد پروردگارشان باغهایی (در جهان دیگر) است که رودخانه ها از پای (درختان) آنها می گذرد ، آنان در آنجاها جاویدانه خواهند بود . (هم چنین ایشان را) همسران پاکیزه (از هر پلیدی و نقصی) و خوشنودی خدا است . و خداوند (رفتار و کردار) بندگان را می بیند (و نیت درونی ایشان را می داند) .

توضیحات :

« أَنْ زَيْبُكُمْ » : آگاهتان کنم . « ذَلِكَُمْ » : آنچه گذشت از زنان و... « رِضْوَانٌ » : خوشنودی فراوان .

سوره آل عمران آیه 16

متن آیه :

الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا إِنَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

ترجمه :

و همان کسانى که (ایمان ، دل آنان را بریز میسازد و فریاد برمی آورند) و میگویند : پرودگارا ! ما ایمان آورده ایم ، پس گناهان ما را ببخش و ما را از عذاب آتش (دوزخ) به دوردار .

توضیحات :

« قِنَا » : ما را محفوظ و مصون دار . از ماده (وقی) .

سوره آل عمران آیه 17

متن آیه :

الصَّائِرِينَ وَالصَّادِقِينَ وَالْقَائِلِينَ وَالْمُسْتَضْفِرِينَ وَالْأَسْحَارَ

ترجمه :

و همان کسانى که (در راه طاعت و عبادت ، ودورى از گناه و معصیت ، و تحمل مشقات و ناملایمات) بردبار ، و (در نیت و کردار و گفتار) درستکار ، و (با خشوع و خضوع بر طاعت و عبادت) مداوم و ماندگار ، و (از آنچه می توانند و بدان دسترسى دارند) بخشا ینده ، و در سحرگاهان آمرزش خواهند .

توضیحات :

« الصَّائِرِينَ » : شکست پذیران . (الصَّائِرِينَ) می تواند مجرور باشد و بدل یا صفت (الَّذِينَ) و یا صفت (الْعَبَادِ) بشمار آید ، و یا منصوب باشد و مخصوص به مدح قلمداد شود . « الْقَائِلِينَ » : مطیعان خاشع و خاضع . مداومان بر طاعت و عبادت .

سوره آل عمران آیه 18

متن آیه :

شَهِدَ اللَّهُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَالْمَلَائِكَةُ وَأُولُو الْعِلْمِ قَائِمًا بِالْقِسْطِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

خداوند (با نشان دادن جهان هستی به گونه يك واحد بهم پیوسته و يك نظام یگانه و ناگسسته ، عملاً) گواهی می دهد این که معبودى جز او نیست ، و این که او (در کارهای آفریدگان خود) دادگری می کند ، و فرشتگان و صاحبان دانش (هر يك به گونه ای در این باره) گواهی می دهند . جز او معبودى نیست که هم توانا است و هم حکیم .

توضیحات :

« قَائِمًا بِالْقِسْطِ » : در میان بندگانش دادگرانه رفتار می کند . (قَائِمًا) حال (هو) است .

سوره آل عمران آیه 19

متن آیه :

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ وَمَا اخْتَلَفَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا

جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَرِّغِيًّا بَيْنَهُمْ وَمَنْ يَكْفُرْ بِآيَاتِ اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

ترجمه :

بیگمان دین (حق و پسندیده) در پیشگاه خدا اسلام (یعنی خالصانه تسلیم فرمان الله شدن) است (و این، آئین همه پیغمبران بوده است) و اهل کتاب (در آن) به اختلاف برخاستند مگر بعد از آگاهی (بر حقیقت و صحت آن؛ این کار هم) به سبب ستمگری و سرکشی میان خودشان بود (و انگیزه‌ای جز ریاست‌خواهی و انحصارطلبی نداشت). و کسی که به آیات خدا (اعم از آیات دیدنی در آفاق و انفس، یا آیات خواندنی در کتابهای آسمانی پشت کند و) کفر ورزد (بداند که) بیگمان خدا زود حسابرسی می‌کند.

توضیحات :

«الإسلام»: فرمانبرداری از خدا و قوا زمین و احکام آسمانی. آئین اسلام که همه انبیاء از آدم تا خاتم بر آن بوده‌اند و در تبلیغ آن کوشیده‌اند (نگا: بقره / 132، آل عمران / 67، انعام 161 - 163). «بَرِّغِيًّا» : ستمگری و سرکشی. مفعول‌له یا حال است.

سوره آل عمران آیه 20

مِثْنِ آيَةٍ :
وَإِنْ حَاجُّوكَ فَقُلْ أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ وَمَنِ اتَّبَعَنِ وَقُلْ لِلَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْأُمِّيِّينَ أَسْلَمْتُمْ وَإِنْ أَسْلَمُوا فَقَدِ اهْتَدَوْا وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ

ترجمه :

پس اگر با تو به ستیز پرداختند، بگو: من و کسانی که از من پیروی نموده‌اند، خویشتن را تسلیم خدا کرده‌ایم و رو بدو نموده‌ایم. و بگو به اهل کتاب (یعنی یهودیان و مسیحیان) و به بیسوادان (یعنی مشرکان عرب): آیا شما تسلیم شده‌اید؟ اگر تسلیم شوند، بیگمان هدایت یافته‌اند (وراه را از چاه باز شناخته‌اند) و اگر سرپیچی کنند (نگران می‌باش؛ زیرا) بر تو ابلاغ (رسالت) است و بس، و خدا بینا به (اعمال و عقائد) بندگان است.

توضیحات :

«حَاجُّوكَ»: با تو جدال و ستیزه کردند. «أَسْلَمْتُ وَجْهِيَ لِلَّهِ»: با تمام وجود فرمان‌بردار اوامرو نواهی خدایم و کسی را نیاز او نمی‌گردانم. «وَجْه»: مراد ذات و وجود است. «مَنِ»: عطف بر ضمیر (ت) است. «الْأُمِّيِّينَ»: کسانی که نمی‌توانند بخوانند و بنویسند. بیسوادان. در اینجا مراد عربهای مشرک است. «أَسْلَمْتُمْ»: این واژه ماضی و استغفامی است؛ ولی مراد امر است و تقدیر چنین است: «أَسْلَمُوا» (نگا: مائده / 91). «الْبَلَاغُ»: تبلیغ.

سوره آل عمران آیه 21

مِثْنِ آيَةٍ :

إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ
الَّذِينَ يَأْمُرُونَ بِالْقِسْطِ مِنَ النَّاسِ فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

ترجمه :

کسانی که به آیات (دیدنی و خواندنی) خدا کفر می‌ورزند ، و پیغمبران را به ناحق به قتل می‌رسانند ، و کسانی از مردمان را می‌کشند که به عدالت و دادگری فرمان می‌دهند (و ایشان را به سوی خدا می‌خوانند) ، پس آنان را به عذاب دردناکی بشارت بده .

توضیحات :

« الْقِسْطُ » : دادگری .

سوره آل عمران آیه 22

متن آیه :

أُولَئِكَ الَّذِينَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ

ترجمه :

آنان کسانی هستند که اعمالشان در دنیا و آخرت تباه شده (و اگر کردار نیکی هم داشته باشند ، باطل و بی‌ثمر خواهد بود) و ایشان را یاور و مددکاری نیست (تا آنان را از زیان دنیوی و عذاب اخروی نجات دهد) .

توضیحات :

« حَبِطَتْ » : تباه و هدر رفته است . باطل و بی‌ثمر شده است .

سوره آل عمران آیه 23

متن آیه :

الَّذِينَ تَرَى إِلَيْهِمْ أُولُواؤُا نَصِيحَةً مِنَ الْكِتَابِ يُدْعَوْنَ إِلَى كِتَابِ اللَّهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِنْهُمْ وَهُمْ مُعْرِضُونَ

ترجمه :

آیا آگاهی از حال کسانی که بدیشان بهره‌ای از کتاب (آسمانی) داده شده است ؛ (هنگامی که) ایشان به سوی کتاب خدا (قرآن) دعوت می‌شوند تا در میانشان داوری کند (و حق را از باطل جدا سازد ، ولی آنان دعوت را نمی‌پذیرند) سپس گروهی از ایشان سر پیچی می‌کنند ، و حال آن که (همیشه چنین) کسانی از حق و حقیقت روی گردانند .

توضیحات :

« أُولُواؤُا نَصِيحَةً مِنَ الْكِتَابِ » : بهره‌ای از کتاب بدیشان داده شده است و بدان آشنا یند . مراد از چنین کسانی ، رؤسای یهود ، و از کتاب ، تورات است . « إِلَيْهِ كِتَابِ اللَّهِ » : مراد از کتاب خدا تورات یا قرآن است . « مُعْرِضُونَ » : رویگردانان . پشت کنندگان .

سوره آل عمران آیه 24

متن آیه :
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّاماً مَعْدُودَاتٍ وَغَرَّهُمْ فِي دِينِهِمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

ترجمه :

این (عمل آنان) بدان خاطر است که می گفتند : جز چند روز اندکی ، آتش (دوزخ) به ما نمی رسد (و مجازات محدودی داریم . چرا که از قوم گزیده ایم !) و افتراهایی که در دینشان به خدای می بستند و (پیوسته) به هم می بافتند ، ایشان را گول زده است .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : آنچه مذکور افتاد از تویی و اعراض . ذَلِكَ : مبتدا و عیارت (بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَنْ تَمَسَّنَا النَّارُ إِلَّا أَيَّاماً مَعْدُودَاتٍ) خیر است . « لَنْ تَمَسَّنَا » : به ما نمی رسد و ما را نمی سوزاند . « أَيَّاماً مَعْدُودَاتٍ » : چند روز اندک . منظورشان تنها چهل روز است که در آن گوساله پرستی کرده اند . « غَرَّ » : گول زد . فریب داد .

سوره آل عمران آیه 25

متن آیه :
فَكَيْفَ إِذَا جَمَعْنَاهُمْ لِيَوْمٍ لَّا رَيْبَ فِيهِ وَوُقِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ وَهُمْ لَّا يُظْلَمُونَ

ترجمه :

پس (حال آنان) چگونه خواهد بود (و چه کار خواهند کرد) وقتی که ایشان را در روزی که هیچ شکّی در (وقوع) آن نیست ، جمع می آوریم و به هر کسی (پاداش و پادافره) آنچه کرده و فرا چنگ آورده است به تمام و کمال داده شود و بر آنان ستم نرود .

توضیحات :

« كَيْفَ » : حال آنان چگونه خواهد بود ؟ چه وضعی پیدا می کنند ؟ . « وَوُقِّيَتْ » : به تمام و کمال داده شد .

سوره آل عمران آیه 26

متن آیه :
قُلِ اللَّهُمَّ مَالِكِ الْمُلْكِ تُؤْتِي الْمُلْكَ مَن تَشَاءُ وَتَنْزِعُ الْمُلْكَ مِمَّن تَشَاءُ وَتُعِزُّ مَن تَشَاءُ وَتُذِلُّ مَن تَشَاءُ يَدُكَ الْخَيْرُ إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

بگو : پروردگارا ! ای همه چیز از آن تو ! تو هر که را بخواهی حکومت و دارائی می بخشی و از هر که بخواهی حکومت و دارائی را با پس می گیری ، و هر کس را بخواهی عزت و قدرت می دهی و هر کس را بخواهی خوار می داری ، خوبی در دست تو است و بیگمان تو بر هر چیزی توانائی .

توضیحات :

« مَالِكٌ » : منادا است یا صفت (الله) . « تَنْزَعُ » : با زپس می گیری . سلب می کنی .

سوره آل عمران آیه 27

مِثْنِ آيَةٍ :
تَوَلَّجَ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَتَوَلَّجَ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَتُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَمِيَّتِ وَتُخْرِجُ
الْمَمِيَّتَ مِنَ الْحَيِّ وَتَرْزُقُ مَنْ تَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

ترجمه :

(بخشی از) شب را جزو روز می گردانی (و بدین سبب شبها کوتاه و روزها دراز می گردند) و (بخشی از) روز را جزو شب می گردانی (و لذا روزها کوتاه و شبها دراز می شوند) و زنده را از مرده پدید می آوری و مرده را از زنده ، و به هر کس که بخواهی بدون حساب روزی می بخشی .

توضیحات :

« تَوَلَّجَ » : داخل می گردانی . وارد می کنی . « تُخْرِجُ الْحَيَّ مِنْ ... » : زنده را از مرده ، و مرده را از زنده پدیدار می سازی . همان گونه که شب به داخل روز می خزد و روز از شب می خیزد ، عین این خزش و خیزش در سلولهای بدن موجود زنده برقرار است . پیوسته سلولهای می می پرند و سلولهای دیگری به وجود می آیند ، و چرخه حیات و موت لحظه ای متوقف نمی گردد .

سوره آل عمران آیه 28

مِثْنِ آيَةٍ :
لَا يَتَّخِذُ الْمُؤْمِنُونَ الْكَافِرِينَ
أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ
فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ إِلَّا أَنْ
تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً وَيَحْذَرِكُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ
وَأَلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ

ترجمه :

مؤمنان نباید مؤمنان را رها کنند و کافران را به جای ایشان به دوستی گیرند ، و هر که چنین کند (رابطه او با خدا گسسته است و بهره ای) و ی را در چیزی از (رحمت) خدا نیست - مگر آن که (ناچار شوید و) خویشتن را از (اذیت و آزار) ایشان مصون دارید و (به خاطر حفظ جان خود تقیه کنید) - و خداوند شما را از (نافرمانی) خود برحذر می دارد و بازگشت (همگان) به سوی او است .

توضیحات :

« مِنْ دُونِ » : به جای . « فَلَيْسَ مِنَ اللَّهِ فِي شَيْءٍ » : بهره ای از دین خدا ندارد ، و بسی دور از رحمت او است (نگا : ما ئده / 51) . در اینجا مضاف پیش از (اللَّهُ) حذف شده است که (دین) یا (ثواب) یا (رَحْمَةٌ) است . « إِلَّا أَنْ تَتَّقُوا مِنْهُمْ تُقَاةً » : مگر این که از اذیت و آزارشان بترسید که در این صورت می توانید با آنان در ظاهر دوستی ورزید ، بدان اندازه که دفع ضرر گردد (نگا : نحل / 106) . « تُقَاةً » : پرهیز کردن و خویشتن را محفوظ داشتن . اصل آن (وَقِيَّةٌ) است و واو به تاء ، و یاء به الف تبدیل شده است . مفعول مطلق است . « يَحْذَرِكُمْ اللَّهُ نَفْسَهُ » : خدا شما را از عقاب

و عذاب خود بر حذر می‌دارد . مضاف پیش از (نَفْسَهُ) حذف شده است که (عِقَاب) است .

سوره آل عمران آیه 29

مَتْنِ آيَةٍ :
قُلْ إِنْ زُخِفُوا مَا فِي صُدُورِكُمْ أَوْ تُبَدُّوهُ يَعْلَمُهُ اللَّهُ وَيَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ
وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

بگو : اگر آنچه را که در سینه‌ها یتان دارید پنهان سازید یا آشکار کنید ، خداوند آن را می‌داند و خداوند آگاه از هر چیزی است که در آسمانها و زمین است ، و خداوند بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« صدور » : سینه‌ها . در اینجا مراد دل و درون است .

سوره آل عمران آیه 30

مَتْنِ آيَةٍ :
يَوْمَ تَجِدُ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ مِنْ خَيْرٍ مُحْضَرًا وَمَا عَمِلَتْ مِنْ سُوءٍ تَوَدُّ لَوْ أَنَّ بَيْنَهَا وَبَيْنَهُ أَمَدًا بَعِيدًا وَيَحْذَرُكُمُ اللَّهُ نَفْسَهُ وَاللَّهُ رَؤُوفٌ بِالْعِبَادِ

ترجمه :

(کسانی که از فرمان پروردگارش سرپیچی می‌کنند ، بترسند از) روزی که هر کسی آنچه را از نیکی انجام داده است حاضر و آماده می‌بیند (و مایه سرور او می‌شود) و دوست می‌دارد کاش میان او و آنچه از بدی انجام داده است فاصله زیادی می‌بود (تا دیدار زشت آن را نبیند و به فرجام نامبارک آن ، دچار عقاب و عذاب نشود) ، و خداوند شما را از (نافرمانی) خودش بر حذر می‌دارد ، و خداوند نسبت به بندگان مهربان است (و با نافرمانی از او ، رحمت را به زحمت ، و نعمت را به نِقمت تبدیل نکند) .

توضیحات :

« مُحْضَرًا » : حاضر و آماده (نگا : کهف / 49) . حال (ما) است . « أَمَدًا بَعِيدًا » : فاصله زیاد .

سوره آل عمران آیه 31

مَتْنِ آيَةٍ :
قُلْ إِنْ كُنْتُمْ تُحِبُّونَ اللَّهَ فَاتَّبِعُونِي يُحْبِبْكُمُ اللَّهُ وَيَغْفِرْ لَكُمْ
ذُنُوبَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

بگو : اگر خدا را دوست می‌دارید ، از من پیروی کنید تا خدا شما را دوست بدارد و گناهانتان را ببخشد ، و خداوند آمرزنده مهربان است .

توضیحات :

....

سوره آل عمران آیه 32

متن آیه :

قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

بگو: از خدا و از پیغمبر اطاعت و فرما نبرداري کنید، و اگر سر پیچی کنند (ایشان به خدا و پیغمبر ایمان ندارند و کافرند و) خداوند کافران را دوست نمی‌دارد.

توضیحات :

« تَوَلَّوْا »: پشت کردند. سر پیچی نمودند.

سوره آل عمران آیه 33

متن آیه :

إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَىٰ آدَمَ وَنُوحًا وَآلَ إِبْرَاهِيمَ وَآلَ عِمْرَانَ عَلَى الْعَالَمِينَ

ترجمه :

خداوند آدم و نوح و خاندان ابراهیم (از قبیل : اسماعیل و اسحاق و یعقوب) و خاندان عمران (از قبیل : موسی و هارون و عیسی و مادرش مریم) را از میان جها نیان برگزید .

توضیحات :

« إِصْطَفَى »: برگزید و برتری بخشید. از ماده (صفو).

سوره آل عمران آیه 34

متن آیه :

ذُرِّيَّةً بَعْضُهَا مِنْ بَعْضٍ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

آنان فرزندان بودند که (چه از نظر پاکی و تقوا و فضیلت، و چه از نظر دودمان) برخی از برخی دیگرند (زیرا خاندان ابراهیم که اسماعیل و اسحاق و فرزندان ایشانند از نسل ابراهیم هستند، و ابراهیم از نسل نوح، و نوح از آدم است، و خاندان عمران که موسی و هارون و عیسی و مادرش می‌باشند، از نژاد ابراهیم و نوح و آدم هستند)، و خداوند شنوای داناست (و از گفتار بندگان و افعال ایشان آگاه است).

توضیحات :

« ذُرِّيَّةً »: نسل. دودمان. بدل (ءآل) است .

سوره آل عمران آیه 35

متن آیه :

إِذْ قَالَتِ امْرَأَةُ عِمْرَانَ رَبِّ إِنِّي نَذَرْتُ لَكَ مَا فِي بَطْنِي مُحَرَّرًا فَتَقَبَّلْ مِنِّي إِنَّكَ أَنْتَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه:

(خداوند شنید) هنگامی که همسر عمران گفت : پروردگارا ! من آنچه را در شکم دارم خالصانه نذر تو کردم (تا کارش تنها خدمت به بیت المقدس باشد .) پس (آن را) از من بپذیر که تو شنوا و دانائی (و گریه و زاری مرا می شنوی و اخلاص و هدف مرا میدانی) .

توضیحات :

« مُحَرَّرًا » : آزاد از کار و بار دنیا ، و مختصّ عبادت تو و خدمت بیت المقدس . حال (ما) است .

سوره آل عمران آیه 36

متن آیه :

فَلَمَّا وَضَعَتْهَا قَالَتْ رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا وَضَعْتَ وَلَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ وَإِنِّي سَمَّيْتُهَا مَرْيَمَ وَإِنِّي أُعِيذُهَا بِكَ وَذُرِّيَّتَهَا مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

ترجمه:

پس هنگامی که او را زائید ، (دید که دختر است و به درگاه پروردگاردست مناجات برداشت و عذر خواهان) گفت : خداوندا ! من او را دختر زائیدم - ولی خدا بدانچه او به دنیا آورده بود آگاه تر بود (از خود مریم ، و بهتر می دانست که) پسرها نند دختر نیست (و این دختر به مراتب از پسری که آرزوی او بود ، سودمندتر خواهد بود - و گفت :) من او را مریم نام گذاردم و او و فرزندانش را از (وسوسه و گمراه سازی) اهریمن مطرود (از درگاه فضل و کرمت ، به تومی سپارم و) در پناه تومی دارم .

توضیحات :

« رَبِّ إِنِّي وَضَعْتُهَا أُنْثَىٰ » : این جمله بیانگر افسوس مادر مریم است ، نه این که او خدا را آگاه سازد . (اُنْثَىٰ) حال ضمیر (هَا) است . « لَيْسَ الذَّكَرُ كَالْأُنْثَىٰ » : این سخن می تواند گفته خدا باشد و یا گفته مادر مریم که با افسوس می گوید : برای خدمت به بیت المقدس ، دختر همچون پسر نمی تواند مفید باشد . « أُعِيذُهَا بِكَ » : او را در پناه تومی دارم و به تومی سپارم . « الرَّجِيمِ » : مطرود .

سوره آل عمران آیه 37

متن آیه :

فَتَقَبَّلَهَا رَبُّهَا بِقَبُولٍ حَسَنٍ وَأَنْبَتَهَا نَبَاتًا حَسَنًا وَكَفَّلَهَا زَكَرِيَّا كُلَّمَا دَخَلَ عَلَيْهَا زَكَرِيَّا الْمِحْرَابَ وَجَدَ عِنْدَهَا رِزْقًا قَالَ يَا مَرْيَمُ أَنَّىٰ لَكَ هَذَا قَالَتْ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ بِغَيْرِ حِسَابٍ

ترجمه:

خداوند ، او (یعنی مریم) را به طرز نیکوئی پذیرفت ، و به طرز

شاید بسته‌ای (نهال وجود) او را رویا نید (و پرورشش داد) ، و زکریا (شوهر خاله او) را سرپرست او کرد . هر زمان که زکریا وارد عبادتگاه او می‌شد ، غذای (تمییز و زیادی) را در پیش او می‌یافت . (باری) به مریم گفت : این از کجا برای تومی آید؟! گفت : این از سوی خدامی آید . خداوند به هرکس که بخواهد بی‌حساب و بی‌شمار روزی می‌رساند .

توضیحات :

« تَقْبِلَ » : پذیرفت . « أَنْزَلْنَاهَا نَبَاتًا حَسَنًا » : او را به زیباترین وجه تربیت کرد و به بهترین صورت محافظت و مراقبت نمود . (نَبَاتًا) مفعول مطلق است . « كَفَّلَهَا زَكَرِيَّا » : زکریا را سرپرست مریم کرد . « أَنْيَا » : از کجا؟

سوره آل عمران آیه 38

متن آیه :

هٰذَاكَ دَعَا زَكَرِيَّا رَبَّهُ قَالَ رَبِّ هَبْ لِي مِنْ لَدُنْكَ ذُرِّيَّةً طَيِّبَةً إِنَّكَ سَمِيعُ الدُّعَاءِ

ترجمه :

بدان هنگام (که زکریا آن همه مرحمت و محبت خدا را در حق مریم دید ، خاشعانه در عبادتگاه به پا خاست و رو به سوی آسمان کرد و) پروردگار خویش را به فریاد خواند ، گفت : پروردگارا! (هر چند که خود پیرم و همسرم نازا) فرزند شایسته‌ای از جانب (لطف و کرم) خویش به من عطاء فرما ، بیگمان تو شنونده دعائی (و پذیرنده تمنائی) .

توضیحات :

« هٰذَاكَ » : آنجا ، پیش مریم و در کنار عبادتگاه . « دَعَا » : به کمک طلبید . به فریاد خواند .

سوره آل عمران آیه 39

متن آیه :

فَإِنَّا دَتْنَهُ الْمَلَائِكَةُ وَهُوَ قَائِمٌ يُصَلِّي فِي الْمِحْرَابِ أَنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكَ بِيَحْيَى مُصَدِّقًا بِكَلِمَةٍ مِنَ اللَّهِ وَسَيِّدًا وَحَصُورًا وَنَبِيًّا مِنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

پس (خداوند دعای او را پذیرفت و) در حالی که در عبادتگاه به نیایش ایستاده بود ، فرشتگان او را ندا در دادند که خداوند تو را به یحیی مزده می‌دهد ، و او تصدیق کننده کلمه خدا (یعنی عیسی ، چون با کلمه « کن » پدید آمده است) و پیشوا و برکنار از هوسهای سرکش ، و پیغمبری از (تبار) صالحان خواهد بود .

توضیحات :

« مَلَائِكَةُ » : فرشتگان . در اینجا چه بسا مراد تنها جبرئیل باشد . « مُصَدِّقًا » : تصدیق کننده . حال (یَحْيَى) است . « كَلِمَةٍ » : مراد عیسی است (نگا : آل عمران / 45) . « سَيِّدًا » : سرور . مراد این است که با دانش و

فضلي که دارد بر قوم خود سروري و آقائي مي کند . « حَصُوراً » : بر کنار از هوسهاي سرکش . کسي که با وجود قدرت ازدواج براي زهد و پارسائي از آن چشم مي پوشد . البته اين امر دليل بر فضل ترك ازدواج نيست ؛ چرا که يحيي نه از پدر خود برتر بوده است و نه از نياي خود ابراهيم خليل . « مِنَ الصَّالِحِينَ » : از نژاد صالحان .

سوره آل عمران آيه 40

متن آيه :
 قَالَ رَبِّ اَنْبِيَّ يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَقَدْ بَلَغَنِي الْكِبَرُ وَاَمْرًا تَبِي عَاقِرٌ قَالَ كَذَلِكَ
 اللَّهُ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ

ترجمه :

(با رسيدن اين مژده ، زكريا متحيرانه و مضطربانه كيفيت وقوع اين امر خارق العاده را جوييا شد و) گفت : پروردگارا ! چگونه فرزند مرا خواهد بود ، در حالي که پيري به سراغ من آمده است و همسرم نازا است ؟ (خداوند توسط فرشتگان بدو) فرمود : همين طور است ، خداوند هر کاري را بخواهد انجام مي دهد .

توضيحات :

« اَنْبِيَّ » : چگونه ؟ « غُلَامٌ » : فرزند . « الْكِبَرُ » : پيري . کهنسالي . « عَاقِرٌ » : نازا .

سوره آل عمران آيه 41

متن آيه :
 قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِي آيَةً قَالَ آيَتُكَ اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَةَ اَيَّامٍ اِلَّا رَمَزًا
 وَاذْكُرْ رَبَّكَ كَثِيْرًا وَسَبِّحْ بِالْعَشِيِّ وَالْاِبْكَارِ

ترجمه :

گفت : پروردگارا ! نشانه اي براي من قرار بده (که حاملگي همسر مرا برساند) . فرمود : نشانه تو آن است که نمي تواني سه روز با مردم حرف بزني مگر با رمز و اشاره ، و (در اين مدت به شکرانه نعمت) پروردگارت را بسي ياد کن و سحرگاهان و شامگاهان او را تسبيح گوي و به پاكي بستاي .

توضيحات :

« آيَةً » : نشانه . علامت . « اَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ » : اين که نمي تواني با مردم سخن بگوئي . « رَمَزًا » : اشاره با دست يا سر و غيره . « الْعَشِيِّ » : شامگاهان . « الْاِبْكَارِ » : سحرگاهان (نگا : مريم / 11) .

سوره آل عمران آيه 42

متن آيه :
 وَاِذْ قَالَتِ الْمَلَاِئِكَةُ يَا مَرْيَمُ اِنَّ اللّٰهَ اصْطَفَاكِ وَطَهَّرَكِ وَاصْطَفَاكِ عَلٰى نِسَاءِ
 الْعَالَمِيْنَ

ترجمه :

(تو حضور نداشتی) هنگامی که فرشتگان گفتند : ای مریم ! خدا تو را برگزیده و پاکیزه ات داشته است ، و تو را بر همه زنان جهان برتری داده است .

توضیحات :

« طَهَّرَكَ » : تو را از ناپاکیها زدوده است و از اتهامات یهودیان پاکیزه داشته است . « إِصْطَفَاكَ عَلَيَا نِسَاءِ الْعَالَمِينَ » : تو را بر سائر زنان جهان نیان برتری داد ؛ در این که تو یگانه زنی هستی که برای خدمت در کلیسا پذیرفته شده و بدون شوهر ، صاحب نوزاد گشته است .

سوره آل عمران آیه 43

متن آیه :

يَا مَرْيَمُ اقْنُتِي لِرَبِّكِ وَاسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ

ترجمه :

ای مریم ! (به شکرانه این نعمت بزرگ) همیشه خاشعانه به اطاعت و عبادت پروردگارت مشغول شو و با نماز گزاران به سجده و رکوع بپرداز (و با آنان نماز بخوان) .

توضیحات :

« أَقْنُتِي لِرَبِّكِ » : فروتنانه به پرستش پروردگارت بپرداز . « أَسْجُدِي وَارْكَعِي مَعَ الرَّاكِعِينَ » : با نماز گزاران نماز بخوان .

سوره آل عمران آیه 44

متن آیه :

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يُلْقُونَ أَقْلَامَهُمْ أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ يَخْتَصِمُونَ

ترجمه :

این (چیزهایی که گفته شد) از جمله خبرهای غیبی است که آن را به تو وحی می کنیم و تو در آن هنگام که قلمهای خود را (برای قرعه کشی به درون آب یا کیسه ای و . . .) می افکندند تا (روشن شود بر طبق قرعه) کدام یک سرپرستی مریم را بر عهده گیرد ، و بدان هنگام که میان خود (بر سر سرپرستی او) کشمکش داشتند حضور نداشتی (و همه اینها از راه وحی به تو می رسد) .

توضیحات :

« أَنْبَاءِ الْغَيْبِ » : جمع نَبَأٌ ، اخبار « أَقْلَامٍ » : قلمها . تیرها . « أَيُّهُمْ يَكْفُلُ مَرْيَمَ » : تا ببینند کدام یک سرپرستی مریم را به عهده می گیرد . (آی) مبتدا و جمله بعدی خبر است ، و فعلی مانند (يَنْظُرُونَ) یا (يَعْلَمُونَ) قبل از آن مقدر است . « إِذْ يَخْتَصِمُونَ » : آن گاه که منازعه و کشمکش می کردند .

سوره آل عمران آیه 45

متن آیه :
إِذْ قَالَتِ الْمَلَائِكَةُ يَا مَرْيَمُ إِنَّ اللَّهَ يُبَشِّرُكِ بِكَلِمَةٍ مِّنْهُ اسْمُهُ الْمَسِيحُ
عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ وَجِيهًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ

ترجمه :

(تو حضور نداشتی) آن گاه که فرشتگان گفتند : ای مریم ! خداوند تورا به کلمه خود که نامش مسیح عیسی پسر مریم است مژده می‌دهد ، و او در این جهان و آن جهان بلندمرتبه و بزرگوار و از زمره مقربان است .

توضیحات :

« مَسِيحٌ » : لقب عیسی است ، معرب (مشیخا) که در تورات آمده است و به معنی مدهون و تعمید شده است . « وَ جِيهًا » : دارای وجاهت و کرامت . محترم . حال عیسی است .

سوره آل عمران آیه 46

متن آیه :
وَيُكَلِّمُ النَّاسَ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَمِنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

و در گهواره و در حالت کهنوت (یعنی میان‌سالی ، که از سی سال تا پنجاه و یک سال است) با مردم سخن خواهد گفت و از زمره صالحان بشمار است .

توضیحات :

« مَهْدٌ » : گهواره . « كَهْلًا » : کهنوت و میان‌سالی . (يُكَلِّمُ النَّاسَ) و (كَهْلًا) حالند و عطف بر (وَ جِيهًا) در آیه قبلی می‌باشند . « صَالِحِينَ » : کاملان در تقوا و صلاح .

سوره آل عمران آیه 47

متن آیه :
قَالَتْ رَبِّ أَنَّى يَكُونُ لِي وَلَدٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ قَالَ كَذَلِكَ اللَّهُ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

ترجمه :

(مریم در حالی که از تولد فرزند از راه غیرطبیعی ، شگفت‌زده شده بود) گفت : پروردگارا ! چگونه مرا فرزندی خواهد بود ، در حالی که انسانی با من نزدیکی نکرده است ؟ ! فرمود : این گونه هر چه را بخواهد می‌آفریند ، و هنگامی که اراده چیزی کند (و بخواهد پدید آید) فقط بدان می‌گوید : پدید آی ! پس (بی‌درنگ) پدید می‌آید .

توضیحات :

« لَمْ يَمْسَسْنِي » : با من آمیزش و نزدیکی نکرده است . « قَضَىٰ » : اراده کرد . مقدر فرمود .

سوره آل عمران آیه 48

متن آیه :
وَيُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ

ترجمه :
و بدو خط و کتابت ، و دانش راستین و سودمند ، و تورات و انجیل می آموزد .

توضیحات :
« كِتَابَ » : خط و کتابت . « يُعَلِّمُهُ الْكِتَابَ » : مراد این است که عیسی باسواد خواهد بود؛ نه بیسواد .

سوره آل عمران آیه 49

متن آیه :
وَرَسُولًا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنِّي قَدْ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ أَنِّي
أَخْلَقْتُ لَكُمْ مِنَ الطَّيْنِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ فَأَنْفُخُ فِيهِ فَيَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِ
اللَّهِ وَأُبْرِئُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ وَأُحْيِي الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِ اللَّهِ وَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا
كُنتُمْ تُفْعَلُونَ وَمَا تَدَّخِرُونَ فِي بُيُوتِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّكُم إِن كُنتُمْ
مُؤْمِنِينَ

ترجمه :
و او را به عنوان پیغمبری به سوی بنی اسرائیل روانه می‌دارد (و بدیشان خیر می‌دهد) که من (بر صدق نبوت خود) نشانه‌ای را از سوی پروردگارتان برای یثان آورده‌ام ، و آن این که : من از گل چیزی را به شکل پرنده برای یثان می‌سازم ، سپس در آن می‌دمم و به فرمان خدا پرنده‌ای (زنده) می‌گردد ؛ و کور مادرزاد و مبتلائی به بیماری پیسی را شفای می‌دهم و مردگان را به فرمان خدا زنده می‌کنم و از آنچه می‌خورید و از آنچه در خانه‌های خود ذخیره می‌کنید به شما خبر می‌دهم ! بیگمان در اینها نشانه‌ای برای شماست اگر (اراده پذیرش) ایمان داشته باشید .

توضیحات :
« رَسُولًا » : حال و تقدیر چنین است : وَ يُكَلِّمُهُمْ رَسُولًا . با این که مفعول به فعل محذوفی است و تقدیر چنین می‌شود : وَ نَجْعَلُهُ رَسُولًا . « أَنِّي » معمول (رسولاً) است و تقدیر چنین است : رَسُولًا نَا طَقًا بِأَنِّي . « أَخْلُقُ » : شکل می‌بخشیم . « طَيْنِ » : گل . « أُبْرِئُ » : شفا می‌دهم . « الْأَكْمَةَ » : کور مادرزاد . « الْأَبْرَصَ » : پیس . « مَوْتَىٰ » : جمع میت ، مردگان .

سوره آل عمران آیه 50

متن آیه :
وَمَصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَإِلَّا جَلَّ لَكُمْ
بَعْضَ الَّذِي حُرِّمَ عَلَيْكُمْ
وَ جِئْتُكُمْ بِآيَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

ترجمه :
(من پیغمبریم که) تصدیق کننده آن چیزی هستم که پیش از من از تورات بوده است و (آمده‌ام) تا پاره‌ای از چیزهایی را که بر

اثر ستم و گناه) بر شما حرام شده است (به عنوان تخفیفی از سوی خدا) برایتان حلال کنم ، و نشانه‌ای (به دنبال نشانه‌ای) را برایتان آورده‌ام ؛ بنابراین (معجزه‌ها و نشانه‌های پیاپی) از خدا بترسید و از من اطاعت کنید .

توضیحات :
 « مَصِدْقًا » : حال فعل محذوف (جِئْتُكُمْ) است . « مَا بَيْنَ يَدَيَّ » : آنچه پیش از من بوده است . « آيَةً » : معجزه .

سوره آل عمران آیه 51

متن آیه :
 إِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَأَعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

ترجمه :

بیگمان خداوند پروردگار من و پروردگار شماست ، پس او را بپرستید ؛ این راه راست است (و انسان را به سعادت هر دو جهان می‌رساند) .

توضیحات :
 « صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ » : (نگا : فاتحه / 6 ، بقره / 142 و 213) .

سوره آل عمران آیه 52

متن آیه :
 فَلَمَّا أَحْسَى عِيسَىٰ مِنْهُمُ الْكُفْرَ قَالَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ آمَنَّا بِاللَّهِ وَأَشْهَدُ بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

ترجمه :

ولی هنگامی که عیسی از ایشان احساس کفر (و سرکشی و نافرمانی) کرد ، گفت : کیست که یاور من به سوی خدا (و برای تبلیغ آئین او) گردد ؟ حواریون گفتند : ما یاوران (دین) خدائیم ؛ (زیرا ما) به او ایمان آورده ایم ؛ و (تو نیز) گواه باش که ما مخلص و منقاد (اوامرو) هستیم .

توضیحات :

« مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ » : چه کسانی در دعوت به سوی خدا مرا یاری خواهند کرد ؟ (اِلَيَّ) به معنی (لِ) یا (فِي) است . « حَوَارِيُّونَ » : جمع حواری ، خاصگان . یاران گزیده . این واژه بیشتر برای یاران یک‌رنگ انبیاء به کار می‌رود . « مُسْلِمُونَ » : مطیعان اوامر خدا .

سوره آل عمران آیه 53

متن آیه :
 رَبَّنَا آمَنَّا بِمَا أَنْزَلْتَ وَاتَّبَعْنَا الرَّسُولَ فَاكُنْ مِنَّا مَعَ الشَّاهِدِينَ

ترجمه :

پروردگارا ! ما بدانچه نازل فرموده‌ای ایمان آورده‌ایم و از پیغمبر پیروی نموده‌ایم ، پس ما را از زمره گواهان (بر تبلیغ پیغمبر و

انکار بنی‌اسرائیل) بنویس .

توضیحات :

« شَاهِدِينَ » : گواهان . اقرار کنندگان به یگانگی خدا .

سوره آل عمران آیه 54

متن آیه :
وَمَكْرُوا وَمَكَرَ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرُ الْمَاكِرِينَ

ترجمه :

و (یهودیان و دشمنان مسیح برای نابودی او و آئین آسمانی) نقشه کشیدند ، و خداوند (هم برای حفظ او و آئین آسمانی) چاره‌جویی کرد ؛ و خداوند بهترین چاره‌جویان است .

توضیحات :

« مَكْرُوا » : نقشه کشیدند و چاره‌جویی نمودند . حيله‌گری کردند . « مَكَرَ اللَّهُ » : خداوند برای ابطال حيله و نقشه ایشان چاره‌جویی کرد . میان (مَكْرُوا) و (مَكَرَ) مشا کله است ؛ یعنی ا تفاق در لفظ و اختلاف در معنی .

سوره آل عمران آیه 55

متن آیه :
إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنِي مَتَّى وَفِيكَ وَرَافِعَكَ إِلَيَّ وَمِطَهْرَكَ مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَجَاعِلِ الَّذِينَ اتَّبَعُوكَ فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأَحْكُمُ بَيْنَكُمْ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

ترجمه :

(به یاد آورید) هنگامی را که خدا به عیسی فرمود : من تو را (با مرگ ط بیعی در وقت معین) می میرانم و (مقام تو را بالای می برم و بعد از مرگ ط بیعی) به سوی خویش فرامی برم ، و تو را از (دست) کافران می رهانم و کسانی را که از تو پیروی می کنند تا روز رستاخیز برتر از کسانی خواهیم ساخت که کفر می ورزند ، سپس برگشت (همه) شما به سوی من خواهد بود و در میان شما درباره آنچه که اختلاف دارید داوری خواهم کرد .

توضیحات :

« مَتَّى وَفِيكَ » : تو را در وقت خود می میرانم (نگا : مائده / 117) . « رَافِعَكَ إِلَيَّ » : تو را منزلت و رفعت می بخشم و با کسانی چون اد ریس همدم می گردانم (نگا : مریم / 57) . « مِطَهْرَكَ » : رها ننده . « فَوْقَ الَّذِينَ كَفَرُوا » : مراد فوقیت و برتری معنوی ، یعنی فضائل و قوت حجت است . « مَرْجِعُكُمْ » : برگشت .

سوره آل عمران آیه 56

متن آیه :
وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَأَعَذُّهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ

ترجمه :

اما کافران را در دنیا (با مسلط کردن ملتها بر آنان) و در آخرت (با جاودانگی در آتش دوزخ) به عذاب سختی گرفتار و مجازات خواهم کرد ، و هیچ گونه یاورانی نخواهند داشت (که ایشان را از عذاب خدا برها نند) .

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 57

متن آیه :

وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

و اما کسانی که ایمان می آورند و کارهای شایسته انجام می دهند ، خداوند پاداش آنان را به طور کامل خواهد داد ، و خداوند ستمکاران را دوست نمی دارد .

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 58

متن آیه :

ذَلِكَ نَتْلُوهُ عَلَيْكَ مِنَ الْآيَاتِ وَالذِّكْرِ الْحَكِيمِ

ترجمه :

این (اخباری که ای محمد) بر تو می خوانم از آیات (خدا در قرآن است) و از قرآن مشتمل بر علم نافع است .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : آنچه راجع به کار و بار عیسی گذشت . « ذِكْرٌ » : قرآن (نگا : حجر / 6 و 9) . « حَكِيمٌ » : دارای حکمت . محکم و متقن .

سوره آل عمران آیه 59

متن آیه :

إِن مِّثْلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمِثْلِ آدَمَ خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

ترجمه :

مسأله (آفرینش) عیسی برای خدا ، همچون مسأله (آفرینش) آدم است که او را از خاک بیافرید ، سپس بدو گفت : پدید آی ! و (بی درنگ) پدید آمد .

توضیحات :

« مِثْلَ عِيسَى » : مراد آن است که اگر آفرینش عیسی بدون پدر در

نظرتان بعید می نماید ، بدانید که آفرینش آدم بدون پدر و مادر
شدگفت تر از آن است .

سوره آل عمران آیه 60

مَتْنِ آيَةٍ :
الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُن مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(این بیان درباره آفرینش عیسی) حقیقتی است از جانب پروردگارت
؛ پس از تردید کندگان مباش .

توضیحات :

« الْحَقُّ » : خبر مبتدای محذوف است که تقدیر آن چنین است : هُوَ الْحَقُّ
« مُؤْمِنِينَ » : شك کندگان . از ماده (مَرِيَّة) به معنی : شك .

سوره آل عمران آیه 61

مَتْنِ آيَةٍ :
وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَقُلْ تَعَالَوْا نَدْعُ أَبْنَاءَنَا
وَأَبْنَاءَكُمْ وَنِسَاءَنَا وَنِسَاءَكُمْ وَأَنْفُسَنَا وَأَنْفُسَكُمْ ثُمَّ نَبْتَهِلْ
فَنَجْعَل لَّعْنَةَ اللَّهِ عَلَى الْكَاذِبِينَ

ترجمه :

هرگاه بعد از علم و دانشی که (درباره مسیح) به تورا رسیده است (باز)
با تو به ستیز پرداختند ، بدیشان بگو : بیا ئید ما فرزندان خود را
دعوت می کنیم و شما هم فرزندان خود را فرا خوانید ، و ما زنان خود را
دعوت می کنیم و شما هم زنان خود را فرا خوانید ، و ما خود را آماده می
سازیم و شما هم خود را آماده سازید ، سپس دست دعا به سوی خدا برمی
داریم و نفرین خدا را برای دروغگویان تمنا می نمایم .

توضیحات :

« قَمَنْ حَاجَّكَ فِيهِ » : پس اگر کسی درباره مسأله عیسی با تو بدون
دلیل مجادله کرد . « تَعَالَوْا » : بیا ئید . « نَبْتَهِلْ » : فرو تازانه دست دعا
به درگاه خدا برداریم و به زاری از او بخواهیم که . مباحله کنیم .

سوره آل عمران آیه 62

مَتْنِ آيَةٍ :
إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْقَصَصُ الْحَقُّ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

بیگمان این (چیزی که درباره عیسی پر تو می خوانیم) سرگذشت
واقعی (مسیح) است (و ادعاهائی همچون الوهیت عیسی و فرزند خدا بودن
او ، بی اساس است) و هیچ معبودی جز خداوند یگانه نیست و خداوند
دارای عزت و حکمت است .

توضیحات :
« هُوَ الْقَصَصُ » : (هُوَ) ضمیر فصل است و (قَصَص) خبر (إِنَّ) .

سوره آل عمران آیه 63

متن آیه :
فَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِالْمُفْسِدِينَ

ترجمه :

اگر (با این همه شواهد روشن ، باز هم از پذیرش حق) روی بگردانند (بدان که خواهان حقیقت نیستند و) خداوند از تبه‌کاران آگاه است .

توضیحات :

« تَوَلَّوْا » : اعراض نمودند .

سوره آل عمران آیه 64

متن آیه :
قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ تَعَالَوْا إِلَى كَلِمَةٍ سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ أَلَّا نَعْبُدَ إِلَّا اللَّهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهِ شَيْئاً وَلَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضاً أَرْبَاباً مِنْ دُونِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُولُوا اشْهَدُوا بِأَنَّا مُسْلِمُونَ

ترجمه :

بگو: ای اهل کتاب! بیایید به سوی سخن دادگرانه‌ای که میان ما و شما مشترک است (و همه آن را بر زبان می‌رانیم، بیایید بدان عمل کنیم، و آن این) که جز خداوند یگانه را نپرستیم، و چیزی را شریک او نکنیم، و برخی از ما برخی دیگر را، به جای خداوند یگانه، به خدائی نپذیرد. پس هرگاه (از این دعوت) سر برتابند، بگوئید: گواه باشید که ما منقاد (وامرو نواهی خدا) هستیم.

توضیحات :

« كَلِمَةٍ » : کلام، سخن . « سَوَاءٍ » : دادگرانه . یکسان . صفت (كَلِمَةٍ) است .
« سَوَاءٍ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ » : مراد این است که همه کتابهای آسمانی صحیح از جمله تورات و انجیل و قرآن در آن اختلاف ندارند . « مِنْ دُونِ اللَّهِ » : به جای خدا . غیر از خدا .

سوره آل عمران آیه 65

متن آیه :
يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تُحَاجُّونَ فِي إِبْرَاهِيمَ وَمَا أُنزِلَتِ التَّوْرَةُ وَالْإِنْجِيلُ إِلَّا مِنْ بَعْدِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

ترجمه :

ای اهل کتاب! چرا درباره (دین) ابراهیم با یکدیگر به مجادله و ستیز می‌پردازید (و هر یک از شما او را بر آئین خویش می‌پندارید) و حال آن که تورات و انجیل نازل نشده‌اند مگر بعد از او؟ آیا نمی‌فهمید (که پیشین نمی‌شود پیرو پسین باشد)؟

توضیحات :
« لِمَ » : چرا . « تُحَاوِنَ » : مجادله و ستیز می کنید .

سوره آل عمران آیه 66

متن آیه :
هَآؤ نْتُمْ هَؤْلَآءِ حَآءِ جْتُمْ فِيمَآ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ فَلِمَ تُحَآوِنَ فِيمَآ لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

هان ! شما (ای یهودیان و مسیحیان) ای گروهی که درباره چیزی که (به گمان خود) نسبت بدان آگاهی و اطلاعی دارید ، مجادله و مناظره کردید ، ولی چرا درباره چیزی که آگاهی و اطلاعی از آن ندارید مجادله و مناظره می‌نمائید ؟ و خدا (چگونگی دین ابراهیم را) می‌داند و شما نمی‌دانید .

توضیحات :

« هَآؤ نْتُمْ هَؤْلَآءِ » : هان ! شما که . (ها) حرف تنبیه است و به اول اسماء اشاره ، و ضمیر مرفوعی که با اسم اشاره از آن خبر دهند ، اضافه می‌گردد . ما نند : هذا . هَآؤ نَآذَا .

سوره آل عمران آیه 67

متن آیه :
مَا كَانَ إِبْرَاهِيمَ يَهُودِيًّا وَلَا نَصْرَانِيًّا وَلَكِنْ كَانَ حَنِيفًا مُّسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

ابراهیم نه یهودی بود و نه مسیحی ، ولیکن (از ادیان باطله بیزار و منصرف و) بر (دین) حق و منقاد (فرمان) خدا بود ، و از زمره مشرکان (و کافرانی چون قریش و همگنان ایشان) نبود .

توضیحات :

« حَنِيفًا » : دور از باطل و گراینده به حق . مخلصی که خویشتن را تسلیم فرمان خدا کرده و در هیچ چیز سر از فرمان دین او نپیچد .

سوره آل عمران آیه 68

متن آیه :
إِنَّ أَوْلَى النَّاسِ بِإِبْرَاهِيمَ لَأُولَئِذِينَ اتَّبَعُوهُ وَهَذَا النَّبِيُّ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَاللَّهُ وَلِيُّ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

سزاوارترین مردم (برای انتساب) به ابراهیم (و دین او) کسانی هستند که (در زمان ابراهیم دعوت او را اجابت کردند و) از او پیروی نمودند و نیز این پیغمبر (محمد) و کسانی اند که (با او) ایمان آورده اند (زیرا محمد و یارانش اهل توحید خالصند که دین ابراهیم است)

و خداوند سدرپرست و یاور مؤمنان است .

توضیحات :
« اُولَیَّا » : سزاوارترین . « هَذَا النَّبِيُّ » : مراد محمد است .

سوره آل عمران آیه 69

متن آیه :
وَدَّتْ طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَوْ يُضِلُّوكُمْ وَمَا يُضِلُّونَ إِلَّا أَنفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

گروهی از اهل کتاب آرزو داشتند کاش می‌شد شما را گمراه کنند ! و (با القاء شبهه‌هایی در دینتان ، شما را از اسلام برگردانند ، ولی با این کارها) جز خویشتن را گمراه نمی‌سازند و نمی‌فهمند .

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 70

متن آیه :
يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأَنْتُمْ تَشْهَدُونَ

ترجمه :

ای اهل کتاب ! چرا آیه‌های (دال بر صدق نبوت محمد ، فرستاده) خداوند را نادیده می‌گیرید و تکذیب می‌دارید ، و حال آن که (صحت آنها و نشانه‌های نبوت محمد را در کتابهای خود) می‌بینید ؟

توضیحات :

« تَشْهَدُونَ » : می‌بینید . بیگمان می‌دانید (نگا : بقره / 146) .

سوره آل عمران آیه 71

متن آیه :
يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَلْمِزُونَ الْحَقَّ بِالْبَاطِلِ وَتَكْتُمُونَ الْحَقَّ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

ای اهل کتاب ! چرا حق را با باطل می‌آمیزید و کتمان‌ش می‌کنید ، و حال آن که شما می‌دانید (که عقاب و عذاب خدا در برابر چنین کاری چیست) ؟

توضیحات :

« تَلْمِزُونَ » : آمیخته هم می‌دارید .

سوره آل عمران آیه 72

متن آیه :

وَقَالَتْ طَّائِفَةٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ آمِنُوا بِالَّذِي أُنزِلَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا
وَجَهَ النَّهَارَ وَاكْفُرُوا آخِرَهُ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

ترجمه:

جمعی از اهل کتاب (به هم‌کیشان خود) گفتند : بدآنچه بر مسلمانان
نازل شده است، در آغاز روز ایمان بیاورید، و در پایان روز بدان کافر
شوید، تا شاید (از قرآن پیروی نکنند و از آن) برگردند.

توضیحات:

« الَّذِي » : آنچه . « وَجَهَ النَّهَارَ » : آغاز روز . مراد از اول و آخر روز ،
مدتی از زمان است ؛ نه آغاز و انجام اصطلاحی یک روز (نگا : واژه « غداً
» در کهف / 23 و لقمان / 34) .

سوره آل عمران آیه 73

متن آیه:

وَلَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ تَبِعَ دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْهُدَىٰ هُدَىٰ اللَّهِ أَنْ يُؤْتَىٰ أَحَدٌ
مِّثْلَ مَا أُوتِيَ أَوْ تَبِعُوا دِينَكُمْ قُلْ إِنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ
يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

ترجمه:

و باور مکنید مگر به کسی که پیروی از آئین شما کرده باشد - بگو:
بیگمان هدایت ، هدایت خدا است - این که (دیگران آن افتخارات و
کتابهای آسمانی را که نصیب شما شده است به دست آورند . یعنی)
به کسی همان چیزی داده شود که به شما داده شده است ، و این که
دیگران بتوانند در پیشگاه پروردگارتان با شما به داری بنشینند و
اقامه حجت کنند . بگو: فضل و بزرگی در دست خدا است و آن را به هر کس
که بخواهد می‌دهد . و خداوند (عطاء و نعمتش) فراخ ، و آگاه (از اهل بیت و
شایستگی مستحق وحی و رسالت خویش) است .

توضیحات:

« لَا تُؤْمِنُوا » : نپذیرید . تصدیق نکنید . « لَا تُؤْمِنُوا إِلَّا لِمَنْ... » :
نا بکاران یهودی به پیروان خود می‌گفتند : نبوت منحصر به قوم یهود
است و لذا امور دین را از دیگران نشنوید ، پیغمبری محمدا را نپذیرید، و
قبول نداشته باشید در روز قیامت کسی بتواند علیه شما اقامه حجت
کند . « وَاسِعٌ » : دارای رحمت و قدرت فراوان .

سوره آل عمران آیه 74

متن آیه:

يَخْتَصُّ بِرَحْمَتِهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

ترجمه:

هر کس را که بخواهد به رحمت خود مخصوص می‌گرداند . خداوند دارای فضل
عظیم و لطف عمیم است .

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 75

مَتْنِ آيَةِ :
وَمِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِقِنطَارٍ يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَنْ إِنْ تَأْمَنَهُ بِدِينَارٍ لَا يُؤَدِّهِ إِلَيْكَ إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِمْ قَائِمًا قَالَ أُولَئِكَ لَا خَيْرَ فِي الْأُمِّيِّينَ سِوَى سَبِيلٍ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

و در میان اهل کتاب کسانی هستند که اگر دارائی فراوانی به رسم امانت بدیشان بسپاری ، آن را به تو بازپس میدهند . و در میان آنان کسانی هستند که اگر دیناری به رسم امانت بدیشان بسپاری ، آن را به تو بازپس نمیدهند ، مگر آن که پیوسته بالای سرشان ایستاده باشی . این بدان خاطر است که ایشان میگویند : ما در برابر آنها (یعنی غیر یهود) مسؤول نبوده و بازخواستی نداریم ! و بر خدا دروغ می بندند (و چنین چیزی حکم خدا نیست) و حال آن که ایشان (این را) میدانند .

توضیحات :

« إِنْ تَأْمَنَهُ » : اگر او را امین بدانی . « قِنطَارٌ » : مراد دارائی هنگفت است (نِگَا : آل عمران / 14 و نساء / 20) . « دِينَارٌ » : مراد دارائی اندک است . « إِلَّا مَا دُمْتَ عَلَيْهِمْ قَائِمًا » : مگر آن که بالای سر او بایستی و پیوسته مطالبه کنی . « أُمِّيِّينَ » : عربها . ملت‌های غیر یهود . منسوب است به (اُمٌّ) یا (اُمَمٌ) که مفردش (اُمَّةٌ) است و یاء نسبت بعد از حذف حرف تاء به آخر آن افزوده میشود . « سَبِيلٌ » : راه . مراد عتاب و عقاب است .

سوره آل عمران آیه 76

مَتْنِ آيَةِ :

بَلَىٰ مَنْ أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ وَاتَّقَىٰ فَإِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ

ترجمه :

آری ! کسی که به عهد و پیمان خود وفا کند و پرهیزگاری پیشه نماید (محبت و رضایت خدا را فراچنگ آورده است) زیرا خداوند پرهیزگاران را دوست میدارد .

توضیحات :

« بَلَىٰ » : (نِگَا : بقره / 81) . « أَوْفَىٰ » : وفا کرد . « اتَّقَىٰ » : پرهیزگاری کرد .

سوره آل عمران آیه 77

مَتْنِ آيَةِ :

إِنَّ الَّذِينَ يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ ثَمَنًا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَا خَلَاقَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ وَلَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَا يُزَكِّيهِمْ وَلَهُمْ

عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

کسانی که پیمان خدا و سوگندهای خود را به بهای کمی (از مادیات و مقامات دنیوی هر اندازه هم در نظرشان بزرگ و سترگ جلوه گر شود) بفروشنند ، بهره ای در آخرت نخواهند داشت و خداوند با ایشان در آخرت (با مرحمت) سخن نمی گوید ، و به آنان در قیامت (با محبت) نمی نگرد ، و ایشان را (از کثافات گناه) پاک نمی سازد ، و عذاب در دناکی دارند .

توضیحات :

« يَشْتَرُونَ بِعَهْدِ اللَّهِ وَأَيْمَانِهِمْ » : عهد خدا و سوگندهای خود را می فروشنند . « خَلَّاقٌ » : بهره و نصیب از خیر و نعمت . « لَا يُكَلِّمُهُمُ اللَّهُ وَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهِمْ » : مراد آن است که خداوند از آنان ناراضی است و بدیشان نظر لطف ندارد . « لَا يُزَكِّيهِمْ » : با مغفرت خود آنان را از گناهان پاکیزه نمی دارد .

سوره آل عمران آیه 78

متن آیه :

وَإِنْ مِنْهُمْ لَفَرِيقٌ يَلُؤُونَ آلَ سِنْتَهُمْ بِالْكِتَابِ لِتَحْسَبُوهُ مِنَ الْكِتَابِ وَمَا هُوَ مِنْ الْكِتَابِ وَيَقُولُونَ هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا هُوَ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَيَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

و در میان آنان کسانی هستند که به هنگام خواندن کتاب (خدا) زبان خود را می پیچند و آن را دگرگون می کنند تا شما گمان برید (آنچه را که می خوانند) از کتاب (خدا) است ! در حالی که از کتاب (خدا) نیست . و می گویند که : آن از نزد خدا (نازل شده) است و با این که از سوی خدا نیامده است و به خدا دروغ می بندند و حال آن که می دانند (که دروغ می گویند) .

توضیحات :

« فَرِيقٌ » : دسته . گروه . « يَلُؤُونَ » : پیچ می دهند . به گونه صحیح اداء نمی کنند . « يَلُؤُونَ آلَ سِنْتَهُمْ بِالْكِتَابِ » : آنچه می خوانند تحریفش می کنند و درست بیان نمی دارند . مراد تحریف تورات و توحیه و تفسیر آن برابر خواست خودشان است (نگا : نساء / 46) .

سوره آل عمران آیه 79

متن آیه :

مَا كَانَ لِبَشِيرٍ أَنْ يُلْفِئَ اللَّهُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنَّبِيَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ كُونُوا عِبَادًا لِي مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَكِنْ كُونُوا رَبَّاءَ زِينِينَ يَمَا كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ الْكِتَابَ وَيَمَا كُنْتُمْ تَدْرُسُونَ

ترجمه :

هیچ کسی (از پیغمبران) را نسزد که خدا بدو کتاب و حکمت و نبوت

بخشد، آن گاه او به مردمان بگوید: به جای خدا، بندگان (و پرستش کنندگان) من باشید. بلکه (به مردمان این چنین می‌گوید که:) با کتابی که آموخته‌اید و یاد داده‌اید و درسی که خوانده‌اید، مردمانی خدائی باشید (و جز او را بندگی نکنید و نپرستید).

توضیحات:

«مِنْ دُونِ اللَّهِ»: به جای خدا. «رَبًّا زَيِّينَ»: خدا، ویان و خداپرستان.

سوره آل عمران آیه 80

متن آیه:
وَلَا يَأْمُرُكُمْ أَنْ تَتَّخِذُوا الْمَلَائِكَةَ وَالنَّبِيِّينَ أَرْبَابًا أَيَأْمُرُكُمْ بِالْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

ترجمه:

(هیچ کسی از پیغمبران) به شما فرمان نمی‌دهد که فرشتگان و پیغمبران را به پروردگاری خود بگیرید. مگر (معقول است که) شما را به کفر فرمان دهد، بعد از آن که (مخلصانه رو به خدا کرده‌اید و) مسلمان شده‌اید؟!

توضیحات:

«أَرْبَابَ»: جمع رَبِّ، پروردگاران.

سوره آل عمران آیه 81

متن آیه:
وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ النَّبِيِّينَ لَمَا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ وَحِكْمَةٍ ثُمَّ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مُصَدِّقٌ لِمَا مَعَكُمْ لَتُؤْمِنُنَّ بِهِ وَلَتَنْصُرُنَّهُ قَالَ أَأَقْرَرْتُمْ وَأَخَذْتُمْ عَلَىٰ ذَلِكُمْ إِصْرِي قَالُوا أَقْرَرْنَا قَالَ فَاشْهَدُوا وَأَنَا مَعَكُمْ مِنَ الشَّاهِدِينَ

ترجمه:

(به خاطر بیاورید) هنگامی را که خداوند پیمان مؤکد از (یکایک) پیغمبران (و پیروان آنان) گرفت که چون کتاب و فرزاندگی به شما دهم و پس از آن پیغمبری آید و (دعوت او موافق با دعوت شما بوده و) آنچه را که با خود دارید تصدیق نمایید، باید بدو ایمان بیاورید و وی را یاری دهید. (و بدیشان) گفت: آیا (بدین موضوع) اقرار دارید و پیمان مرا بر این کارتان پذیرفتید؟ گفتند: اقرار داریم (و فرمان را پذیرائیم. خداوند بدیشان) گفت: پس (برخی بر برخی از خود) گواه باشید و من هم با شما از زمره گواهانم.

توضیحات:

«مِيثَاقٌ»: پیمان استوار. «لَمَّا آتَيْتُكُمْ مِنْ كِتَابٍ»: اگر کتاب برای شما فرستادم. (لَ) حرف تَأْکِيد است و (مَا) شرطیه و فعل (آتَيْتُكُمْ) شرط و فعل (لَتُؤْمِنُنَّ) جواب شرط می‌باشد. «مَا»: اگر. آنچه. واژه (مَا) می‌تواند شرطیه یا موصول باشد. «إِصْرٌ»: عهد. «أَخَذْتُمْ عَلَيَا ذَلِكُمْ»

توضیحات :

« أَسْبَاطٌ » : نوادگان . قبائل . مراد از قبائل ، قبائل دوازده گانه بنی اسرائیل است (نگا : بقره / 136 و 60 ، و اعراف / 160) .

سوره آل عمران آیه 85

مَتِّينَ آيَةٍ :
وَمَنْ يَدْتَعْ غَيْرَ الْإِسْلَامِ دِينًا فَلَنْ يُقْبَلَ مِنْهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

ترجمه :

و کسی که غیر از (آئین و شریعت) اسلام ، آئینی برگزیند ، از او پذیرفته نمی شود ، و او در آخرت از زمره زیانکاران خواهد بود .

توضیحات :

« يَدْتَعْ » : بخواهد . طلب کند . « إِسْلَامٌ » : توحید و انقیاد . آئین اسلام .

سوره آل عمران آیه 86

مَتِّينَ آيَةٍ :
كَيْفَ يَهْدِي اللَّهُ قَوْمًا كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ وَشَهِدُوا أَنَّ الرَّسُولَ حَقٌّ وَجَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

چگونه خداوند گروهی را رهنمون می کند که بعد از ایمانشان و بعد از آن که گواهی دادند به این که پیغمبر بر حق است و معجزات و دلایل روشنی برای آنان (بر حقانیت محمد) بیامد ، کافر شدند ؟ و خدا گروه ستمکاران را هدایت نخواهد کرد .

توضیحات :

« بَيِّنَاتٌ » : دلایل روشن . معجزات .

سوره آل عمران آیه 87

مَتِّينَ آيَةٍ :
أُولَئِكَ جَزَاءُهُمْ أَنْ عَلَّمَهُمْ لَعْنَةَ اللَّهِ وَالْمَلَايِكَةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

این چنین کسانی ، که یفرشان این است که لعنت خدا و فرشتگان و مردمان همه ، بر آنان باشد .

توضیحات :

« جَزَاءُهُمْ » : مبتدای دوم است .

سوره آل عمران آیه 88

متن آیه :
خَالِدِينَ فِيهَا لَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ الْعَذَابُ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ

ترجمه :
در این لعن و نفرین ، جاودانه میمانند و عذابشان تخفیف نمیگردد و مهلتی بدیشان داده نخواهد شد .

توضیحات :
« وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ » : مهلتی بدیشان داده نمی شود و دخول آنان به دوزخ به تأخیر نمی افتد و عذاب ایشان بلا انقطاع خواهد بود .

سوره آل عمران آیه 89

متن آیه :
إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :
مگر کسانی که بعد از آن ، توبه کنند و به اصلاح بپردازند (یعنی به سوی خدا برگردند و در مقام چیران گذشته برآیند ، که توبه آنان پذیرفتنی است) زیرا خداوند آمرزنده و مهربان است .

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 90

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بَعْدَ إِيمَانِهِمْ ثُمَّ اِزْدَادُوا كُفْرًا لَّنْ تَقْبَلَنَّهُمْ تَوْبَتُهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الضَّالُّونَ

ترجمه :
کسانی که بعد از ایمانشان کافر می شوند و آن گاه بر کفر می افزایند (و در این راه اصرار می ورزند) هیچ گاه توبه آنان (بعد از گذشت فرصت که از روی ناچاری یا در آستانه مرگ صورت می گیرد) قبول نمی شود و ایشان به حقیقت گمراهند .

توضیحات :

« ضَالُّونَ » : گمراهان .

سوره آل عمران آیه 91

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَمَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَنْصَرُونَ

ترجمه :
کسانی که کفر می ورزند و با کفر از دنیا رخت برمی بندند ، اگر

زمین پر از طلا باشد و (بتوانند برای باز خرید خود) آن را به عنوان فدیة بپردازند ، هرگز از هیچ کدام از آنان پذیرفته نخواهد شد . برای ایشان عذاب دردناکی است و یآوری ندارند .

توضیحات :

« مِئَةُ الْأَرْضِ » : پر زمین . « ذَهَبًا » : طلا . « لَوْ اُفْتَدِيَ بِهٖ » : اگر آن را برای رهائی خود و نجات از عذاب بدهد .

سوره آل عمران آیه 92

متن آیه :

لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ

ترجمه :

به نیکی (کاملی که جویای آنید و مورد پسند خداست) دست نمی یابید ، مگر آن که از آنچه دوست می دارید (در راه خدا) ببخشید . و هر چه را ببخشید (کم یا زیاد ، بی ارزش یا با ارزش) خدا بر آن آگاه است .

توضیحات :

« لَنْ تَنَالُوا » : نائل نمی گردید . دست نمی یابید . « بِرٌّ » : خوبی . خیر کثیر . « مَا تُنْفِقُوا » : آنچه را که می بخشید .

سوره آل عمران آیه 93

متن آیه :

كُلُّ الطَّعَامِ كَانَ حَلَالًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ إِلَّا مَا حَرَّمَ إِسْرَائِيلُ عَلَى نَفْسِهِ مِنْ قَبْلِ أَنْ تُنَزَّلَ التَّوْرَةُ قُلْ فَأْتُوا بِالتَّوْرَةِ فَاتْلُوهَا إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

همه غذاها بر بنی اسرائیل حلال بود ، جز آنچه اسرائیل (یعنی یعقوب به علی ، یا قوم اسرائیل به سبب ارتکاب گناهان) پیش از نزول تورات بر خود حرام کرده بود . بگو : اگر راست می گوئید (که شریعت ابراهیم چنین بنین چیزهایی را حرام نموده است ، برای اثبات ادعای خویش) تورات را بیاورید و آن را بخوانید .

توضیحات :

« حِلٌّ » : حلال . (نگا : مائده / 5) . « إِسْرَائِيلُ » : یعقوب . قوم اسرائیل .

سوره آل عمران آیه 94

متن آیه :

قَمِنَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

ترجمه :

بنابراین کسانی که بعد از این به خدا دروغ بزدند (و به ابراهیم و

سایر پیغمبران پیشین ، نسبت بهای ناروادهند (اینان ستمگرند .

توضیحات :

« إِفْتَرِيَا » : بهم بافت . دروغ بست . نسبت نارواداد .

سوره آل عمران آیه 95

متن آیه :

قُلْ صَدَقَ اللَّهُ فَإِذَا تَبِعُوا مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفاً وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

بگو : خدا راست گفته است (و همه خوراکیها بر بنی اسرائیل حلال بوده است) بنابراین از آئین ابراهیم پیروی کنید که (بی آرایش بود و) به حق گرایش داشت و جزو مشرکان نبود .

توضیحات :

« مِلَّةً » : دین و آئین . « حَنِيفاً » : حَقِّراً (نگا : بقره / 135) .

سوره آل عمران آیه 96

متن آیه :

إِن أَوَّلَ بَيْتٍ وُضِعَ لِلنَّاسِ لَلَّذِي بِبَكَّةَ مُبَارَكاً وَهُدًى لِّلْعَالَمِينَ

ترجمه :

نخستین خانه‌ای (از حیث قدمت و حرمت که با دست از پیامبر جهت پرستش و نیایش صحیح خداوند یگانه) برای مردم بنیانگذاری گشته است ، خانه‌ای است که در مکه قرار دارد (و کعبه نام و از لحاظ ظاهر و باطن) پربرکت و نعمت است و (از آنجا که قبله‌گاه نماز مسلمانان و مکان حج آنان یعنی کنگره بزرگ سالانه ایشان است ، مایه) هدایت جهان است .

توضیحات :

« أَوَّلَ بَيْتٍ » : نخستین خانه . مراد این است نخستین خانه‌ای که برای عبادت با دست پیغمبران ساخته شده است کعبه است که ابراهیم و اسماعیل آن را ساخته‌اند و بعد از آن قرن‌ها بعد مسجد اقصی در سال 1005 پیش از میلاد توسط سلیمان ساخته شد . « بَكَّةً » : اسمی از اسامی مکه است . « مُبَارَكاً » : پر خیر و برکت است برای جا جیان و ساکنان آنجا (نگا : بقره / 126) . حال ضمیر مستتر در (وُضِعَ) است .

سوره آل عمران آیه 97

متن آیه :

فِيهِ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ مَّقَامُ إِبْرَاهِيمَ وَمَنْ دَخَلَهُ كَانَ آمِناً وَلِلَّهِ عَلَى النَّاسِ حِجُّ الْبَيْتِ مَنِ اسْتَطَاعَ إِلَيْهِ سَبِيلاً وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

در آن نشانه‌های روشنی است ، مقام ابراهیم (یعنی مکان نماز و عبادت

او از جمله آنها است). و هرکس داخل آن (حرم) شود در امان است. و حجّ این خانه واجب الهی است بر کسانی که توانائی (مالي و بدني) برای رفتن بدانجا را دارند. و هرکس (حجّ خانه خدا را به جای نیاورد، یا اصلاً حج را نپذیرد، و بدین وسیله) کفر ورزد (به خود زیان رسانده نه به خدا) چه خداوند از همه جها نیان بی نیاز است.

توضیحات:

«مَقَامُ إِبْرَاهِيمَ»: (نگاه: بقره / 125). (مَقَامُ) خیر است برای مبتدای محذوف، و یا بدل از (آيَاتُ) است. «حِجُّ»: رهسپار بیت الله شدن و برای انجام مناسک در آنجا ماندن. «مَنْ اسْتَطَاعَ»: (مَنْ) بدل است.

سوره آل عمران آیه 98

متن آیه:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَكْفُرُونَ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ وَاللَّهُ شَهِيدٌ عَلَىٰ مَا تَعْمَلُونَ

ترجمه:

بگو: ای اهل کتاب! چرا نسبت به آیات خدا (که دال بر صدق نبوت محمد است) کفر می ورزید و (آنها را تکذیب می کنید) با آن که خدا گواه بر اعمال شما است؟

توضیحات:

«شَهِيدٌ»: دانا و آگاه.

سوره آل عمران آیه 99

متن آیه:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لِمَ تَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ مَن آمَنَ تَبْغُ وَنَهَا عَوْجًا
وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ وَمَا اللَّهُ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

ترجمه:

بگو: ای اهل کتاب! چرا کسی را که ایمان آورده است، از راه خدا باز می دارید و می خوا هید این راه را کج نشان دهید، و حال آن که شما (از راستی و درستی این راه) آگاه هستید؟ و خدا از آنچه می کنید بی خبر نیست (و پاداش شما را می دهد).

توضیحات:

«تَصُدُّونَ»: باز می دارید. «تَبْغُ وَنَهَا عَوْجًا»: آن راه را کج می خوا هید. مراد این است که راه خدا را در نظر مردم کج نشان می دهید. «عَوْجًا»: کج. «وَأَنْتُمْ شُهَدَاءُ»: همان گونه که گواهان از حقیقت قضیه آگاهند، شما نیز از روی کتابهای خود از راه خدا قاطعانه آگاهید.

سوره آل عمران آیه 100

متن آیه:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَطِيعُوا فَرِيقًا مِّنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ
يَرُدُّوكُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ كَافِرِينَ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده‌اید ، اگر از گروهی از کسانی که کتاب بدیشان داده شده است پیروی کنید ، شما را پس از ایمان آوردن تا به کفر باز نمی‌گردانند .

توضیحات :

« يَرْدُّكُمْ... كَافِرِينَ » : شما را کافر سازند . شما را به کفر برگردانند .
« كَافِرِينَ » : مفعول دوم ، یا حال است .

سوره آل عمران آیه 101

متن آیه :
وَكَيْفَ يُكَفِّرُونَ وَ أَنْتُمْ تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ آيَاتُ اللَّهِ وَ فِيكُمْ رَسُولُهُ وَمَنْ يَعْتَصِم بِاللَّهِ فَقَدْ هَدِيَ إِلَىٰ صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

و چگونه باید شما کافر شوید و حال آن که آیات خدا بر شما فرو خوانده می‌شود و پیغمبر او در میان شما است (و نور قرآن راه را تابان و رهنمودهای فرستاده خدا حقیقت را عیان می‌دارد !) و هر کس به خدا تمسک جوید ، بیگمان به راه راست و درست (رستگاری) رهنمود شده است .

توضیحات :

« يَعْتَصِم » : چنگ برزند . متوسل گردد .

سوره آل عمران آیه 102

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ حَقَّ تَقَاتِهِ وَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده‌اید آن چنان که باید از خدا ترسید از خدا بترسید (و با انجام واجبات و دوری از منتهیات گوهر تقوا را به دامن گیرید) و شما (سعی کنید غافل نباشید تا چون مرگتان به ناگاه در رسد) نه میرید مگر آن که مسلمان باشید .

توضیحات :

« لَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ » : مراد این است که انسان باید پیوسته متمسک به اسلام و مراقب اعمال خود باشد تا به ناگاه چون پیک اجل در رسید ، با ایمان استوار دار فانی را وداع گوید .

سوره آل عمران آیه 103

متن آیه :
وَاعْتَصِمُوا بِحَبْلِ اللَّهِ جَمِيعًا وَلَا تَفَرَّقُوا وَاذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ كُنْتُمْ أَعْدَاءً فَأَلَّفَ بَيْنَ قُلُوبِكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ بِنِعْمَتِهِ إِخْوَانًا وَ كُنْتُمْ

عَلَيْ شَفَا حُفْرَةٍ مِّنَ النَّارِ فَأَنْقَذَكُمْ مِّنْهَا كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

ترجمه:

و همگي به رشته (ناگسستني قرآن) خدا چنگ ز نيد و پراکنده نشويد و نعمت خدا را بر خود به ياد آوريد که بدان گاه که (براي همديگر) دشمناني بوديد و خدا ميآن دلها يتان (انس و الفت برقرار و آنها را به هم) پيوند داد ، پس (در پرتو نعمت او براي هم) برادراني شديد ، و (همچنين شما با بت پرستي و شرکي که داشتيد) بر لبه گودالي از آتش (دوزخ) بوديد (و هر آن با فرارسيدن مرگتان بيم فرو افتاد نتان در آن مي رفت) ولي شما را از آن رها نيد (و به ساحل ايمان رسانيد) ، خداوند اين چنين براي يتان آيات خود را آشکار مي سازد ، شايد که هدايت شويد .

توضيحات :

« حَبِيل » : ريسمان . رشته . « حَبِيلُ اللَّهِ » : مراد قرآن است . « إِخْوَان » : جمع آخ ، برادران . « شَفَا » : لبه . « أَنْقَذَكُمْ » : شما را نجات داد .

سوره آل عمران آيه 104

متن آيه :

وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه:

بايد از ميآن شما گروهي باشند که (تربيت لازم را ببينند و قرآن و سنت و احکام شريعت را بپام و زند و مردمان را) دعوت به نيکي کنند و امر به معروف و نهي از منکر نمايند ، و آنان خود رستگارند .

توضيحات :

« وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ » : بايد در ميآن شما جماعتي باشد که . بايد ملّتي باشيد که . « أُمَّةٌ » : جماعت . ملت .

سوره آل عمران آيه 105

متن آيه :

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِن بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه:

و مانند کسانی نشويد که (با ترك امر به معروف و نهي از منکر) پراکنده شدند و اختلاف ورزيدند (آن هم) پس از آن که نشانه هاي روشن (پروردگارشان) به آنان رسيد ، و ايشان را عذاب بزرگي است .

توضيحات :

« بَيِّنَاتٌ » : دلائل روشن .

سوره آل عمران آیه 106

مَتْنِ آيَه :
يَوْمَ تَبْيَضُّ وُجُوهٌُ وَتَسْوَدُّ وُجُوهٌُ فَأَمَّا الَّذِينَ اسْوَدَّتْ وُجُوهُهُمْ أَ كَفَرْتُمْ بَعْدَ
إِيمَانِكُمْ فذوقوا العذاب بما كنتم تكفرون

ترجمه :

(به یاد آورید روزی را که در چنین روزی ، روهائی سفید و روهائی سیاه می گردند . و اما آنان که) به سبب انجام کارهای بد در پیشگاه پروردگارشان شرمنده و سرافکنده و بر اثر غم و اندوه (روهایشان سیاه است) بدیشان گفته می شود :) آیا بعد از ایمان (فطری و اذعان به حق) خود کافر شده اید ؟ ! پس به سبب کفری که میور زیده اید عذاب را بچشید !

توضیحات :

« یَوْمَ » : مفعول به فعل محذوفی چون (أُذْکُرُ) یا مفعول فیه (وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ) است . « تَبْيَضُّ » : سفید می گردد . مراد بشاشت و شادی مؤمنان است . « تَسْوَدُّ » : سیاه می گردد . مراد اندوه و ناراحتی کافران است . « ذُوقُوا » : بچشید . « بَعْدَ إِيْمَانِكُمْ » : مراد ایمان فطری یا ایمان ناشی از تبلیغ پیغمبران است .

سوره آل عمران آیه 107

مَتْنِ آيَه :
وَأَمَّا الَّذِينَ ابْيَضَّتْ وُجُوهُهُمْ فَفِي رَحْمَةِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

و اما آنان که (به سبب انجام کارهای شایسته در پیشگاه آفریدگارشان سرافرازند و سر از پای نمی شناسند و بر اثر شادی و سرور) روهایشان سفید است ، در رحمت خدای غوطه ورنند و جاودانه در آن ماندگارند !

توضیحات :

« ابْيَضَّتْ » : سفید گردید .

سوره آل عمران آیه 108

مَتْنِ آيَه :
تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعَالَمِينَ

ترجمه :

اینها آیات خدا هستند که (درباره پاداش نیکوکاران و پادافره بدکاران نازل شده اند و) مشتمل بر حق و حقیقتند ، و خداوند (هیچ گاه) ستمی برای جهان نیان نمی خواهد .

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 109

متن آیه :
وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ

ترجمه :

و (چگونگی ممکن است خدا ستم کند در حالی که آفرینش و فرمانروایی و تصرف امور) آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است از آن خدا است و کارها (ی مردمان سرانجام) به سوی خدا برگردانده می شود (و پاداش و پادافره هر يك را خواهد داد) .

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 110

متن آیه :
كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَوْ آخَرْتُمْ آلَ فِرْعَوْنَ أَكْثَرَهُمُ الْفَاسِقُونَ

ترجمه :

شما (ای پیروان محمد) بهترین امتی هستید که به سود انسانها آفریده شده اید (مادام که) امر به معروف و نهی از منکر می نماید و به خدا ایمان دارید . و اگر اهل کتاب (مثل شما به چنین برنامه و آئین درخشان) ایمان بیاورند ، برای ایشان بهتر است (از باور و آئینی که بر آنند . ولی تنها عده کمی) از آنان با ایمانند و بیشتر ایشان فاسق (و خارج از حدود ایمان و وظائف آن) هستند .

توضیحات :

« كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ . . . » : شما بهترین ملت هستید اگر امر به معروف و نهی از منکر داشته باشید و با جان و مال در این راه بکوشید .

سوره آل عمران آیه 111

متن آیه :
لَنْ يَصْرُوكُمْ إِلَّا الْأَدَىٰ وَإِن يُقَاتِلُوكُمْ يُؤْتُوكُمْ الْأَدْبَارَ ثُمَّ لَا يُنصَرُونَ

ترجمه :

آنان هرگز نمی توانند به شما زیانی (ژرف و پرمایه) برسانند مگر آزار مختصری (که اثر چندانی بر جای نمی گذارد) و اگر با شما بجنگند پشت کرده و پای به فرار می زنند ، سپس یاری نمی شوند (و نصرت و پیروزی را فراچنگ نمی آورند ، مادام که شما امر به معروف و نهی از منکر داشته باشید) .

توضیحات :

« يُولُّوكُمْ الْأَدْبَارَ » : به شما پشت می کنند و می گردانند .

سوره آل عمران آیه 112

مَتْنِ آيَةٍ :
ضَرَبْتَ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةَ أَيْنَمَا يُلْفُونَ إِلَّا يَجْعَلِ اللَّهُ وَحِيلَ مِنَ النَّاسِ
وَبَأْوُوا يَغْضَبُ مِنَ اللَّهِ وَضَرَبْتَ عَلَيْهِمُ الْمَسْكَنَةَ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانُوا
يَكْفُرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَيَقْتُلُونَ الْأَنْبِيَاءَ يَغْيِرُ حَقَّ ذَلِكَ يَمَّا عَصَوْا وَكَانُوا
يَعْتَدُونَ

ترجمه :

آنان هر کجا یافتند ، (مهر) خواری بر ایشان خورده است ؛ مگر (این که از روش ناپسند خود دست بردارند و در اعمال خویش تجدید نظر کنند و) با پیمان خدا (یعنی رعایت قوانین شریعت) و پیمان مردم (یعنی رعایت مقررات همزیستی مساوات حقوقی و قضائی برخوردار گردند) و آنان شایسته خشم خدا شده اند و (مهر) بیچارگی بر ایشان خورده است . چرا که آنان به آیات خدا کفر می ورزیده اند و پیغمبران را به ناحق می کشته اند (و هر کس هم در هر عصر و زمانی به چنین کارهایی دست یازد و اعمال زندگی گذشتگان را بپسندد ، جزای او همین خواهد بود) . این (جرأت بر گناهان بزرگ ، ناشی از استمرار گناهان کوچک بود و) به سبب سرکشی (از فرمان خدا) و تجاوز (از حدود شریعت یزدان) می باشد .

توضیحات :

« ضَرَبْتَ عَلَيْهِمُ الذِّلَّةَ » : خیمه ذلت بالای سر آنان برافراشته شده است . مهر خواری بر ایشان خورده است . « أَيْنَمَا » : هر جا . « يُلْفُونَ » : یافتند . « وَحِيلَ مِنَ النَّاسِ » : آنچه خدا بر مسلمانان واجب کرده است که در حق اهل کتاب روا دارند بدان گاه که تحت ذمه ایشان قرار می گیرند . « حِيلَ النَّاسِ » : همکاری و همیاری مسلمانان با افراد ذمی . « بَأْوُوا » : بگریزند و بگریزند و خشم خدا را با خود آوردند . مستحق خشم خدا گشتند . « الْمَسْكَنَةَ » : خواری و مذلت . « عَصَوْا » : سرکشی کردند . « كَانُوا يَعْتَدُونَ » : تجاوز می کردند .

سوره آل عمران آیه 113

مَتْنِ آيَةٍ :
لَيَسْبُوَنَّ سَوَاءٌ مِّنْ أَهْلِ الْكِتَابِ أُمَّةٌ قَوْمًا يَتَّبِعُونَ آيَاتِ اللَّهِ أَنْتَ الْمَلِئُ وَهُمْ
يَسْجُدُونَ

ترجمه :

آنان همه یکسان نیستند ، گروهی از اهل کتاب (به دادگری خاسته اند و برحق) پابرجا یابند و در بخشهایی از شب - در حالی که به نماز ایستاده اند - آیات خدا را می خوانند .

توضیحات :

« سَوَاءٌ » : برابر و یکسان . « أُمَّةٌ » : دسته . جماعت . « قَوْمًا » : بر

دين خدا ماندگار و استوار. «ءَا نَاءَ» : جمع (اِنُو) يا (اِنِي) ، ساعاتي از شب . پاسي از شب .

سوره آل عمران آيه 114

متن آيه :
يَوْمَ مِينُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَ يَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَأُولَئِكَ مِنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

به خدا و روز رستا خيز ايمان دارند و (مردمان را) به كار نيك مي‌خواهند و از كار زشت باز مي‌دارند و در انجام اعمال شايسته و بایسته بر يكديگر سبقت مي‌گیرند ، و آنان از زمره صالحانند .

توضیحات :

« يسارعون » : بر هم ديگر پيشي مي‌جو يند .

سوره آل عمران آيه 115

متن آيه :
وَمَا يَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُكْفَرُوهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ

ترجمه :

و آنچه از اعمال نيك انجام دهند (هدر نمي‌رود و بي پاداش نمي‌ماند و) از ثواب آن محروم نمي‌گردند ، و خداوند آگاه از (حال و احوال) پرهيزگاران است .

توضیحات :

« لَنْ يُكْفَرُوهُ » : در پيشگاه خدا به هيچ وجه از اجر آن محروم نمي‌شوند و كارشان بي مزد نمي‌ماند .

سوره آل عمران آيه 116

متن آيه :
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

بيگمان اموال و اولاد كساني كه كفر ورزيده اند ، ايشان را به هيچ وجه از (كيفر و عذاب) خدا نمي‌رهاند (و كوچكترين سودي به حالشان ندارد) و آنان دوزخيانند و در آنجا جاودانه مي‌مانند .

توضیحات :

« لَنْ تُغْنِيَ » : هرگز نمي‌رهاند . هرگز دفع نمي‌گرداند .

سوره آل عمران آيه 117

متن آيه :

مَثَلُ مَا يُنْفِقُونَ فِي هَذِهِ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَثَلِ رِيحٍ فِيهَا صِرٌّ أَصَابَتْ
حَرَثَ قَوْمٍ ظَلَمُوا أَنفُسَهُمْ فَأَهْلَكَتْهُ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ أَنفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

ترجمه:

مثل آنچه کافران در این جهان (در راه خوشگذرانی و جاه طلبی و کسب قدرت و شهرت، و حتی آنچه که در راه خیرات و حسنات) بذل و بخشش می کنند، هما نند سرمای سختی است که به کشتزار قومی اصابت کند که (با کفر و معاصی) بر خود ستم کرده اند، و آن را نابود سازد. و خداوند (با هدر دادن اعمالشان) بر آنان ستم ننموده است و بلکه خودشان (با ارتکاب پلشتیها و زشتیها) به خویشتن ستم روا میدارند.

توضیحات:

« ریح » : باد. « صرٌّ » : سرمای سخت. « ریحٌ فیها صرٌّ » : مراد بادِ صرصر است (نگا: حاقه / 6، و فصلت 16). « حرثٌ » : کشتزار. « أَنفُسَهُمْ » : مفعول مقدم (یَظْلِمُونَ) است.

سوره آل عمران آیه 118

متن آیه:
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا بَطَانَةً مِّن دُونِكُمْ لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا
وَدُّوا مَا عَنِتُّمْ قَدْ بَدَتِ الْبَغْضَاءُ مِن أَفْوَاهِهِمْ وَمَا تَخْفِي صُدُورُهُمْ أَكْبَرُ قَدْ
بَيَّنَّا لَكُمُ الْآيَاتِ إِن كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ

ترجمه:

ای کسانی که ایمان آورده اید! از غیر خود محرم اسرار برنگزینید، آنان از هرگونه شر و فساد در حق شما کوتاهی نمی کنند. آنان آرزوی رنج و زحمت شما را (در دل) دارند (و پیوسته در انتظار آنند. نشانه های) دشمنانگی از دهان آنان آشکار است، و آنچه در دل دارند بزرگتر است (از بدسگالیهای که ظاهر می سازند). ما نشانه های را (که بتوان با آنها دشمن را از دوست باز شناخت) برای شما بیان کردیم اگر اهل عقل و درایت هستید.

توضیحات:

« بَطَانَةٌ » : محرم اسرار. « مِّن دُونِكُمْ » : از غیر خود. « لَا يَأْلُونَكُمْ » : تقصیر و کوتاهی نمی کنند. از ماده (أَلَا ، يَأْلُو). « لَا يَأْلُونَكُمْ خَبَالًا » : برای تباهی کارتان کوتاهی نمی کنند و بلکه به تلاش می ایستند. « لَا يَأْلُونَ » : قصور نمی کنند. ترك نمی کنند. « خَبَالًا » : فساد. تباهی. منصوب به نزع خافض یا تمییز است بنا به معنی اول (لَا يَأْلُونَ)، و مفعول به است بنا به معنی دوم آن. « مَا عَنِتُّمْ » : رنج و مشقت شما را. (مِآ) مصدریه است و (عَنِتُّمْ) از ماده (عَنَت) به معنی مشقت است. « أَكْبَرُ » : بزرگتر و بیشتر.

سوره آل عمران آیه 119

متن آیه:
هَٰأَن تُمْ أَوْلَاءُ تُحِبُّوهُمْ وَلَا يُحِبُّوكُمْ وَتُؤْمِنُونَ بِالْكِتَابِ كُلِّهِ وَإِذَا

لَقَوْلِكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَإِذَا خَلَوْا عَضُّوا عَلَيْنَكُمُ الْأَثَامِلَ مِنَ الْغَيْظِ قُلْ مُوتُوا
يَغِيظُكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه:

هان! (ای مؤمنان!) این شما نئید که آنان را (به خاطر قیرابت یا صداقت یا مودت) دوست می‌دارید، و ایشان شما را (به خاطر تعصب دینی خود) دوست نمی‌دارند، و شما به همه کتابهای (آسمانی) ایمان دارید (اما آنان به کتاب آسمانی شما ایمان ندارند). و وقتی که با شما برخورد می‌کنند (برای گول زدن آنان، به دروغ) می‌گویند: ایمان آورده ایم. اما هنگامی که تنها می‌شوید، از شدت خشم بر شما، سرانگشتان خود را به دندان می‌گزند، بگو: با (درد همین) خشمی که دارید، بمیرید، بیگمان خداوند از آنچه در درون سینه‌ها می‌گذرد آگاه است.

توضیحات:

«خَلَوْا»: تنها ماندند و مجلسشان از اغیار خالی شد. رفتند. «عَضُّوا»: گاز گرفتند. «أَثَامِلَ»: جمع اُثْمَلَة، سرانگشتان.

سوره آل عمران آیه 120

متن آیه:

إِنْ تَمَسَسْتِكُمْ حَسِيئَةٌ تَسُدُّهُمْ وَإِنْ تُصِيبِكُمْ سَيِّئَةٌ يَفْرَحُوا بِهَا وَإِنْ
تَصِيرُوا وَتَتَّقُوا لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئاً إِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ

ترجمه:

اگر نیکی به شما دست دهد (و نعمتی همچون پیروزی و غنیمت بهره شما گردد) ناراحت می‌شوند، و اگر به شما بدی برسد، شادمان می‌شوند. و اگر (در برابر اذیت و آزارشان) بردباری کنید و (از دوستی با ایشان) بهره‌ی زید، حیل‌گری (و دشمنانگی خائنه) آنان به شما هیچ زیانی نمی‌رساند، (چه) شکی نیست خداوند بدانچه انجام می‌دهند احاطه دارد (و قادر به دفع نقشه‌های خائنه و نیرنگ‌های اهریمنانه ایشان از شما است).

توضیحات:

«إِنْ تَمَسَسْتِكُمْ»: اگر به شما برسد. «لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئاً»: اصلاً مکر ایشان به شما زیانی نمی‌رساند. (شَيْئاً) مفعول مطلق است. انگار که چنین فرموده است: لَا يَضُرُّكُمْ كَيْدُهُمْ ضَرّاً (نگا: آل عمران / 144، و نساء / 36).

سوره آل عمران آیه 121

متن آیه:

وَإِذْ عَدُوٌّ مِنْ أَهْلِكَ تُبَوِّئُ الْمُؤْمِنِينَ مَقَاعِدَ لِلْقِتَالِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه:

(ای پیغمبر! به یاد مؤمنان آور) زمانی را که سحرگهان از میان خانواده خود بیرون رفتی و پایگاه‌های جنگ را برای مسلمانان آماده

کردی (و جای تیراندازان و جای سواران و جای سائر مؤمنان را مشخص نمودی) و خداوند شنوا و دانا است (و گفتگوها یتان را می شنید و اندیشه ها یتان را می دانست) .

توضیحات :

« عَدَوَنَ » : سیرگاهان بیرون رفتی ، از واژه (عُدْوَةٌ) به معنی : آغاز روز . « تُبَوِّئُ » : جایگزین می کنی . ترتیب می دهی . « مَقَاعِدَ » : جایگاهها . مفعول دوم است .

سوره آل عمران آیه 122

متن آیه :

إِذْ هَمَّتْ طَّائِفَتَانِ مِنْكُمْ أَنْ تَفْشَلَا وَاللَّهُ وَلِيُّهُمَا وَعَلَى اللَّهِ فَلَا يَتَوَكَّلُ الْمُؤْمِنُونَ

ترجمه :

آن گاه که دو طائفه از شما (یعنی بنوسلّمه از خَزْرَج ، و بنوحارثه از اَوْس) آهنگ آن کردند که سستی ورزند (و از وسط راه بازگردند و به جهاد نپردازند) ، ولی خداوند یار آنان بود (و به ایشان کمک کرد تا از این اندیشه برگشتند) ، و مؤمنان باید تنها بر خدا توکل کنند و بس .

توضیحات :

« هَمَّتْ » : خواست . قصد کرد . « أَنْ تَفْشَلَا » : که سستی کنند . تنبلی کنند .

سوره آل عمران آیه 123

متن آیه :

وَلَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ بِبَدْرٍ وَأَنْتُمْ أَذِلَّةٌ فَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

خداوند شما را در بدر پیروز گردانید و حال آن که (نسبت به کافران) ناچیز (و از سازو برگ اندکی برخوردار) بودید ، پس از خدا بترسید تا شکر (نعمت او را بتوانید) به جای آورید .

توضیحات :

« أَذِلَّةٌ » : جمع ذلیل ، خواران . در اینجا مراد این است که از لحاظ شماره اندک و از نظر توشه ضعیف بودید .

سوره آل عمران آیه 124

متن آیه :

إِذْ تَقُولُ لِلْمُؤْمِنِينَ أَلَنْ يَكْفِيَكُمْ أَنْ يُمِدَّكُمْ رَبُّكُمْ بِثَلَاثَةِ آلَافٍ مِنَ الْمَلَائِكَةِ مُنَزَّلِينَ

ترجمه :

بدان گاه که تو به مؤمنان می گفתי : آیا شما را بسنده نیست که پروردگارتان با سه هزار از فرشتگان فرستاده (از سوی خویش برای آرامش خاطر تان) یاریتان کرد؟

توضیحات :

« مَنْزِلَيْنَ » : روانه شدگان . صفت (ثَلَاثَةَ آلَافٍ) یا حال (الْمَلَائِكَةِ) است .

سوره آل عمران آیه 125

متن آیه :

يَلِيَّ إِن تَصِيرُوا وَتَتَّقُوا وَيَأْتُوكُم مِّن فَوْرِهِمْ هَذَا يُمْدِدْكُمْ رَبُّكُمْ بِخَمْسَةِ آلَافٍ مِّن الْمَلَائِكَةِ مُسَوِّمِينَ

ترجمه :

آری ! (شما را بسنده است . و علاوه از آن) اگر بردباری (در کارزار) داشته باشید و پرهیزگاری کنید (از معصیت خدا و مخالفت با پیغمبر) ، و آنان (یعنی دشمنان مشرک) هم اینک بر شما تاخت آرند ، پروردگارتان (بر تعداد فرشتگان بیفزاید و) با پنج هزار فرشته یورشگرو نشانگذار ، شما را یاری کند .

توضیحات :

« مِنْ فَوْرِهِمْ هَذَا » : همین الآن با سرعت . « مُسَوِّمِينَ » : یورشگران . نشانگذاران بر بدن خود یا بر مرکب خویش . مسلط کنندگان مؤمنان بر کافران .

سوره آل عمران آیه 126

متن آیه :

وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَى لَكُمْ وَلِتَطْمَئِنَّ قُلُوبُكُمْ بِهِ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

ترجمه :

و خداوند آن (یاری با فرشتگان) را جز مژده ای برای (پیروزی) شما نساخت ، و برای آن کرد که دل های شما بدان آرام گیرد ، و پیروزی جز از جانب خداوند توانای دانا نیست .

توضیحات :

« بُشْرَى » : مژده .

سوره آل عمران آیه 127

متن آیه :

لِيَقْطَعَ طَرَفًا مِّنَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَوْ يَكْبِتَهُمْ فَيَنْقَلِبُوا خَائِبِينَ

ترجمه :

(هدف از یاریتان توسط فرشتگان آن است که) تا گروهی از بزرگان کافران را نابود کند و یا آنان را سرکوب و خوار نماید و با شکست و

زنگ خشمگینشان سازد و ناامید برگردند (و دیگر بار آرزوی پیروزی
در سر زپرورا نند) .

توضیحات :

« لِيَقْطَعُ » : تا هلاک کند . « طَرَفًا » : جماعتی از رؤساء و اشراف .
« يَكْفِيَتَهُمْ » : خوار و سدرک و بشان کند . « خَا يُيِّنَ » : ناامیدان .

سوره آل عمران آیه 128

متن آیه :

لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ أَوْ يُعَذِّبَهُمْ فَإِنَّهُمْ ظَالِمُونَ

ترجمه :

چیزی از کار (بندگان جز اجرا فرمان یزدان) در دست تو نیست (بلکه
همه امور در دست خدا است . این او است که) یا توبه آنان را می پذیرد (و
دلهایشان را با آب ایمان می شوید) یا ایشان را (با کشتن و خوار داشتن در
دنیا ، و عذاب آخرت) شکنجه می دهد ، چرا که آنان ستمگرند .

توضیحات :

« لَيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ » : جمله معترضه ای است میان سابق و لاحق خود ، و
درباره لعن و نفرین رسول (بر کافران احد ، یا قاتلان قاریان) می نرود و نه
نازل شده است . « يَتُوبَ عَلَيْهِمْ » : عطف بر (يَكْفِيَتَهُمْ) است .

سوره آل عمران آیه 129

متن آیه :

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

و از آن خدا است آنچه در آسمانها و زمین است . هر که را بخواهد می
آمرزد ، و هر که را بخواهد عذاب می دهد ، و خدا بخشنده و مهربان است .

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 130

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا الرِّبَا أَضْعَافًا مُّضَاعَفَةً وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ
تُفْلِحُونَ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید ! ربا را دو و چند برابر مخورید ، و از خدا
بترسید ، باشد که رستگار شوید .

توضیحات :

« أَضْعَافاً مُضَاعَفَةً » : دو و چند برابر. این گفته ، قیدی برای تحریم نیست ، بلکه بیان واقعه‌یتی است که در جاهلیت بوده است و الا ربا به هر کیفیتی که باشد - مضاعف یا غیرمضاعف ، کم یا زیاد - با نص صریح قرآن حرام و مبعوض است (نگا : بقره / 275 و 276) . (أَضْعَافاً) حال ربا است .

سوره آل عمران آیه 131

متن آیه :
وَ اتَّقُوا النَّارَ الَّتِي أُعِدَّتْ لِلْكَافِرِينَ

ترجمه :

و از آتشی بپرهیزید که برای کافران (نه مؤمنان) آماده شده است .

توضیحات :

« أُعِدَّتْ » : آماده گشته است .

سوره آل عمران آیه 132

متن آیه :
وَ أَطِيعُوا اللَّهَ وَ الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

ترجمه :

و از خدا و پیغمبر اطاعت کنید تا که (در دنیا و آخرت) مورد رحمت و مرحمت قرار گیرید .

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 133

متن آیه :
وَ سَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَ جَنَّةٍ عَرْضُهَا السَّمَاوَاتُ وَ الْأَرْضُ أُعِدَّتْ لِلْمُتَّقِينَ

ترجمه :

و (با انجام اعمال شایسته و بایسته) به سوی آمرزش پروردگارتان ، و بهشتی بهشتا بید و برهمدیگر پیشی گیرید که بهای آن (برای مثال ، همچون بهای) آسمانها و زمین است ؛ (و چنین چیز با ارزشی) برای پرهیزگاران تهیه دیده شده است .

توضیحات :

« سَارِعُوا إِلَى مَغْفِرَةٍ » : بهشتا بید به سوی اسباب مغفرت . از قبیل توبه و عبادت . « عرض » : بها و ارزش . پهنا . اگر عرض به معنی عوض و بدل یعنی بها و ارزش معنوی بهشت گرفته نشود و بلکه عرض مخالف طول باشد ، باید مراد آسمانها و زمین منظومه شمسی یا بخشی از جهان

ناشناخته باشد؛ نه همه افلاك و كرات (نگا : يونس / 101 ، حديد / 21) .

سوره آل عمران آيه 134

متن آيه :
الَّذِينَ يُنْفِقُونَ فِي السَّرَّاءِ وَالضَّرَّاءِ وَالْكَآِظِ مِثِينَ الْغَيْظِ وَالْعَا فِيْنَ عَنِ النَّاسِ
وَاللَّهُ يَجِبُ الْمَحْسِنِينَ

ترجمه :

آن كسانى كه در حال خوشى و ناخوشى و ثروت مندى و تنگدستى ، به احسان و بذل و بخشش دست مى يازند ، و خشم خود را فرومى خورند ، و از مردم گذشت مى كنند ، و (بدين وسيله در صف نيكو كاران جاىگزين مى شوند و) خداوند (هم) نيكو كاران را دوست مى دارد .

توضيحات :

« سَرَّاءٌ » : توانگرى و فراخ دستى . « ضَرَّاءٌ » : نادارى و تنگدستى .
« كَآِظِ مِثِينَ » : فروخورندگان خشم و غضب . عطف بر (الَّذِينَ) است .
« عَا فِيْنَ » : عفو كنندگان . درگذرندگان .

سوره آل عمران آيه 135

متن آيه :
وَالَّذِينَ إِذَا فَعَلُوا فَآِحِشَةً أَوْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ ذَكَرُوا اللَّهَ فَاَسْتَدْعَفُوا
لِذُنُوبِهِمْ وَمَنْ يَغْفِرِ الذُّنُوبَ إِلَّا اللَّهُ وَلَمْ يُصِرُّوا عَلَى مَا فَعَلُوا وَهُمْ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

و كسانى كه چون دچار گناه (كبيره اى) شدند ، يا (با انجام گناه صغيره اى) بر خويشتن ستم كردند ، به ياد خدا مى افتند (و وعده و وعيد و عقاب و ثواب و جلالت و عظمت او را پيش چشم مى دارند و پشيمان مى گردند) و آمرزش گناهانشان را خواستار مى شوند - و بجز خدا كيست كه گناهان را بپامرزد ؟ - و با علم و آگاهى بر (زشتى كار و نهى و وعيد خدا از آن) چيزى كه انجام داده اند پافشارى نمى كنند (و به تكرر گناه دست نمى يازند) .

توضيحات :

« فَآِحِشَةً » : گناه كبيره ، مانند زنا و قتل . « وَهُمْ يَعْلَمُونَ » : آنان قبح كارشان را مى دانند . آنان مى دانند كه خداوند توبه توبه كاران را مى پذيرد و بندگان خود را مى بخشد .

سوره آل عمران آيه 136

متن آيه :
أُولَئِكَ جَزَاءُؤُهُمْ مِّمَّغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّهِمْ وَجَنَاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا وَيَعْمَرُ أَجْرُ الْعَامِلِينَ

ترجمه :

آن چنان پرهيزگارانى پاداششان آمرزش خدايشان و باغهاي (بهشتى)

است که در زیر (درختان) آنها جو یبارها روان است و جاودانه در آنجاها ماندگارند، و این چه پاداش نیکویی است که بهره کسانی می‌گردد که اهل عملند (و برابر فرمان خدا کار می‌کنند).

توضیحات :

« خَالِدِينَ » : جاودانگان . حال (أُولَئِكَ) است . « نِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ » : بهترین پاداش برای کسانی که برابر فرمان خدا کار می‌کنند ، بهشت است . مخصوص به مدح ، یعنی (الْجَنَّة) محذوف است .

سوره آل عمران آیه 137

متن آیه :

الْمَكَذِبِينَ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِكُمْ سُنَنٌ فَاسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ

ترجمه :

پیش از شما (ای مؤمنان ، درباره گذشتهگان) قواعد و ضوابطی بوده است (که ثابت و تغییرناپذیر به مرحله اجرا درآمده است و امور اجتماعی بشر برابر آن چرخیده و گردیده است و همیشه هم چنین خواهد بود) پس در زمین به گردش بپردازید و بنگرید که فرجام تکذیب کنندگان (حق که پیوسته با باطل در جنگ است) چگونه گشته است .

توضیحات :

« خَلَتْ » : رفته است . گذشته است . « سُنَنٍ » : جمع سُنَّة ، راهها و روشها . وقایع و رخدادها . ملتها و امتهای . مراد سُنَّة الله ، یعنی نظامی است که خداوند آن را پدید آورده است و بر طبق آن آفرینش در گردش و چرخش است . « انظروا » : بنگرید . بیندیشید . « كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمَكَذِبِينَ » : (کَيفَ) خبر مقدم (كان) و (عَاقِبَةُ) اسم آن است .

سوره آل عمران آیه 138

متن آیه :

هَذَا بَيَانٌ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ

ترجمه :

این (که درباره صفات مؤمنان و قواعد و ضوابط ثابت خدا درباره گذشتهگان گذشت) روشنگری است برای مردمان ، و مایه رهنمود و پندپذیری برای پرهیزگاران است .

توضیحات :

« بَيَانٌ » : روشنگری .

سوره آل عمران آیه 139

متن آیه :

وَلَا تَهِنُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَنْتُمُ الْأَعْلَوْنَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

و (از جهاد در راه خدا به سبب آنچه بر سرتان می آید) سست و زبون نشوید و (برای کشتگیا نتان) غمگین و افسرده نگردید ، و شما (با تآییدات خداوندي و قوه ایمان راستین و نیروی حقی که از آن دفاع می کنید) برتر (از دیگران) هستید (و پیروزی و بهروزی از آن شما است) اگر که به راستی مؤمن باشید (و بر ایمان دوام داشته باشید) .

توضیحات :

« لَا تَهِنُوا » : سست و زبون نشوید . از ماده (وَهَنَ) . « أَعْلَوْنَ » : برتران . چیرگان .

سوره آل عمران آیه 140

متن آیه :

إِنَّ يَمْسِسْكُمْ قَرْحٌ فَقَدْ مَسَّ الْقَوْمَ قَرْحٌ مِّثْلُهُ وَتِلْكَ الْأَيَّامُ نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَتَّخِذَ مِنْكُمْ شُهَدَاءَ وَاللَّهُ لَا يَجِبُ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

اگر به شما (در جنگ احد) جراحی رسیده است (و به جا نتان گزندی و به دیرا نیتان زیان می وارد آمده است ، نگران و پریشان نشوید) به آن جمعیت نیز (در جنگ بدر) جراحی همانا نند آن رسیده است ، و ما این روزها (ی پیروزی و شکست) را در میان مردم دست به دست می گردانیم (و گاهی بهره اینان و گاهی نصیب آنان می نمایم) تا ثابت قدمان بر ایمان را (از سائرین) جدا سازد و مؤمنان شناخته شوند و خداوند از میان شما قربانیانی برگیرد و افتخار شهادت نصیبشان گرداند . و خداوند ستمکاران را دوست نمی دارد .

توضیحات :

« قَرْحٌ » : زخم . جراحت . مراد از (قَرْحٌ) اول در این آیه و آیه 172 همین سوره ، اذیت و آزار و شکست و زیان نهای است که در جنگ احد گریبانگیر مسلمانان گردید . و مراد از (قَرْحٌ) دوم ، کشت و کشتار و درد و آزار و بلاها و زیان نهای است که در جنگ بدر به کافران رسید (نگا : آل عمران / 165) . « نُدَاوِلُهَا بَيْنَ النَّاسِ » : میان مردم دست به دست می گردانیم ، و گاهی بدینان و گاهی بدانان می سپاریم . « أَيَّامٌ » : روزها . مراد از منه و اوقات است ؛ نه روزهای معمولی . « لِيَعْلَمَ اللَّهُ » : تا خدا معلوم گرداند . باید توجه داشت که خدا همیشه آگاه بوده و هست . لذا منظور از (يَعْلَمُ اللَّهُ) و عباراتی از این قبیل ، این است که علم غیبی به علم عینی تبدیل شود و خفی جلی گردد . « يَتَّخِذَ مِنْكُمْ الشُّهَدَاءَ » : تا برخی از شما را مفتخر به درجه شهادت در راه خود کند . تا به برخی از شما افتخار گواهی دادن بر مردم در روز رستاخیز بخشد (نگا : بقره / 143) .

سوره آل عمران آیه 141

متن آیه :

وَلِيَمْحَصَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَيَمْحَقَ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

و تا این که خداوند مؤمنان را سوره و خالص گرداند و کافران را نابود و تپاه سازد .

توضیحات :

« لِیَمْحَقَ » : تا سوره و خالصشان گرداند . تا از هر عیبی پاکشان دارد . « هَلَاکَ » : هلاک و تپاه کند .

سوره آل عمران آیه 142

متن آیه :

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّائِرِينَ

ترجمه :

آیا پنداشته اید که شما (تنها با ادعای ایمان) به بهشت درخواهید آمد ، بدون آن که خداوند کسانی از شما را مشخص سازد که به تلاش و پیکار برخاسته اند ، و بدون آن که خداوند بردبارانی را متمایز گرداند (که رنجها و سختیها ، آنان را پاکیزه و آبدیده کرده باشد) .

توضیحات :

« أَمْ » : آیا . « حَسِبْتُمْ » : گمان برده اید . « لَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ » : خداوند هنوز نشناخته باشد و جدا نساخته باشد (نگا : بقره / 143 و آل عمران / 140) . « يَعْلَمَ الصَّائِرِينَ » : فعل (يَعْلَمَ) منصوب است به (أَنْ) مقدر . چکیده معنی آیه این است که : به بهشت دست نخواهید یافت مگر آن گاه که آزمایش خود را بدهید و خداوند جهاد در راه خود و استقامت با دشمنان دین را از شما مشاهده کند (نگا : عنکبوت / 2) .

سوره آل عمران آیه 143

متن آیه :

وَلَقَدْ كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ الْمَوْتَ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَلْقَوْهُ فَقَدْ رَأَيْتُمُوهُ وَأَنْتُمْ تَنْظُرُونَ

ترجمه :

شما که تمنای مرگ (و شهادت در راه خدا) را داشتید پیش از آن که با آن روبرو شوید ، (همراهِ بِنِكَ در میدان نبرد احد آماده اید و با شهادت یاران) مرگ را می بینید و شما بدان می نگرید ، (پس چرا به دهشت افتاده اید و با دیدن آنچه آرزو می کردید زبون و غمگین گشته اید ؟ !) .

توضیحات :

« كُنْتُمْ تَمَنَّوْنَ » : آرزو می کردید و می خواستید .

سوره آل عمران آیه 144

متن آیه :

وَمَا مُحَمَّدٌ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ أَفَإِنْ مَاتَ أَوْ قُتِلَ انْقَلَبْتُمْ

عَلَيَّ أَعْقَابِكُمْ وَمَنْ يَنْقَلِبْ عَلَيَّ عَقْبَيْهِ فَلَنْ يَضُرَّ اللَّهَ شَيْئاً وَسَيَجْزِي
اللَّهُ الشَّاكِرِينَ

ترجمه:

محمد جز پیغمبری نیست و پیش از او پیغمبرانی بوده و رفته اند ؛ آیا اگر او (در جنگ احد کشته می‌شد ، یا مثل هر انسان دیگری وقتی) بمیرد یا کشته شود ، آیا چرخ می‌زند و به عقب برمی‌گردد (و با مرگ او اسلام را می‌سازد و به کفر و بت پرستی بازگشت می‌کنید) ؟ ! و هرکس به عقب بازگردد (و ایمان را رها کرده و کفر را برگزیند) هرگز کوچکترین زبانی به خدا نمی‌رساند ، (بلکه به خود ضرر می‌زند) و خدا به سپاسگزاران پاداش خواهد داد .

توضیحات :

« خَلَّتْ » : رفته است . « إِنْ قَلَّ بَيْتُكُمْ عَلَيَّ أَعْقَابِكُمْ » : بر پاشنه‌های خود عقب‌گرد می‌کنید و چرخ می‌زند . مراد این که : به کفر برمی‌گردید . « أَعْقَابٌ » : جمع عَقْبٌ ، پاشنه‌های پا .

سوره آل عمران آیه 145

متن آیه :

وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تَمُوتَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ كِتَابًا مُّؤَجَّلًا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا
نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُنُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَيَجْزِي الشَّاكِرِينَ

ترجمه :

و هیچ کسی را نپسزد که بمیرد مگر به فرمان خدا ، و خداوند وقت آن را دقیقاً در مدت مشخص و محدودی ثبت و ضبط کرده است (و در کتابی که مشتمل بر مرگ و میرها است نوشته است) . و هرکس پاداش (و کالای) دنیا را خواستار شود از آن بدو می‌دهیم ، و هر که پاداش (و متاع) آخرت را خواهان باشد از آن بدو می‌دهیم ، و ما پاداش سپاسگزاران را خواهیم داد .

توضیحات :

« أَنْ تَمُوتَ » : اسم (كَانَ) است و (إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ) خیر آن . « كِتَابًا مُّؤَجَّلًا » : در کتابی نوشته است که مشتمل بر مرگ و میرها است . (نگا : تفهیم سیرالمنتهی / 93 و انعام / 59) . وقت آن را دقیقاً در وقت مشخص و محدودی تعیین کرده است (نگا : فاطر / 11 ، انعام / 2 ، هود / 104) . (كِتَابًا) : منصوب به نزع خافض یا مفعول مطلق است . تقدیر چنین می‌شود : كَتَبَ اللَّهُ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ مُّشْتَمِلٍ عَلَيَّ الْأَجَالِ ، یا : كَتَبَ اللَّهُ ذَلِكَ كِتَابًا مُّؤَجَّلًا رِوَقْتٍ مَعْلُومٍ . « مُّؤَجَّلًا » : مشتمل بر مرگ و میرها . دارای وقت معین و محدود .

سوره آل عمران آیه 146

متن آیه :

وَكَايِنٍ مِّنْ نَّبِيٍِّّ قَاتِلٍ مَعَهُ رَبِّيُونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي
سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الصَّابِرِينَ

ترجمه :

و چه بسیار پیغمبرانی که مردان خدای فراوانی به همراه آنان کارزار می کرده اند و به سبب چیزی که در راه خدا بدانان می رسیده است (از قبیل : کشته شدن برخی از یاران و مجروح شدن خود و دوستان) سست و ضعیف نمی شده اند و زبونی نشان نمی داده اند (و بلکه شکست پیائی می کرده اند) و خداوند شکست پیایان را دوست می دارد .

توضیحات :

« كَايِّنَ » : چه بسیار . « رَيُّونَ » : جمع (رَّبِّي) ، عالمان راسخ در علوم دینی . مردان خدا . مؤمنان مخلص . « قَاتِلَ مَعَهُ » : در رکاب یکایک آنان جنگیده اند . « مَا اسَدْتَكَا نُوا » : خواری ننمودند و برای دیگران کرنش نبردند . از ماده (كَيْنَ) یا از (كَوْنُ) .

سوره آل عمران آیه 147

متن آیه :
وَمَا كَانَ قَوْلُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَإِسْرَافَنَا فِي أَمْرِنَا وَثَبِّتْ أَقْدَامَنَا وَانصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

و (این عمل ایشان به هنگام سختی بود ، و در این وقت) گفتارشان جز این نبود که می گفتند : پروردگارا ! گناهانمان را ببخشای و از زیاده رویها و تندرویها ایمان صرف نظر فرمای و گامهایمان را ثابت و استوار بدار و ما را بر گروه کافران پیروز بگردان .

توضیحات :

« إِسْرَافًا فَنَا فِي أَمْرِنَا » : مراد تجاوز از حدود و ثغور قوا نین و مقررات الهی است .

سوره آل عمران آیه 148

متن آیه :
وَآتَاهُمُ اللَّهُ ثَوَابَ الدُّنْيَا وَحَسَنَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

پس خداوند پاداش این جهان را (با) پیروز کرد نشان بر دشمنان ، و فراچنگ آوردن غنیمت و کرامت و عزت (بدیشان داد ، و پاداش نیکوی آخرت را) برای آنان تضمین کرد) و خداوند نیکوکاران را دوست می دارد .

توضیحات :

« حَسَنَ ثَوَابِ الْآخِرَةِ » : پاداش نیکوی آخرت . صفت به موصوف اضافه شده است .

سوره آل عمران آیه 149

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنْ تَطِيعُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ لَيُرْزُقَنَّكُمْ عَلَى أَعْقَابِكُمْ

فَتَنَقَّلُوا خَاسِرِينَ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید! اگر از کافران، فرمانبرداری کنید، شما را به کفر برمیگردانند و زیان دیده (از سوی دین و ایمان به سوی کفر و حرمان) برمیگردید.

توضیحات :

« خَاسِرِينَ » : زیان باران . حال ضمیر (و) است .

سوره آل عمران آیه 150

متن آیه :
بَلِ اللّٰهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ خَيْرُ النَّاصِرِينَ

ترجمه :

(کافران یاور شما نیستند) بلکه خدا یاور شماست و او بهترین یاوران (و بزرگترین مددکاران) است .

توضیحات :

« مَوْلِي » : سرور مُتَصَرِّف .

سوره آل عمران آیه 151

متن آیه :
سَنُلْقِي فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرُّعْبَ يَمَّا أَسْرَكُوا بِاللّٰهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَهُمُ النَّارُ وَ يَنْسَ مَثْوَى الظَّالِمِينَ

ترجمه :

در دل‌های کافران رعب و هراس خواهیم انداخت ، از آن‌رو که چیزهایی را انباز خدا ساخته اند که خداوند دلیل و برهانی (بر حقانیت آنها) فرو نفرستاده است ، و جایگاه آنان آتش (دوزخ) است ، و جایگاه ستمکاران چه بد جایگاهی است .

توضیحات :

« سُلْطَانًا » : حجت و برهان (نگا : نساء / 91 ، 144 ، انعام / 81 ، اعراف / 33 ، حج / 71 ، روم / 35) . « مَثْوَى » : اقامتگاه .

سوره آل عمران آیه 152

متن آیه :
وَلَقَدْ صَدَقَكُمُ اللّٰهُ وَعِدَهُ إِذْ تَحُسِبُونَهُمْ بِأَذْنِهِ حَتَّى إِذَا فَشِلْتُمْ وَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأَمْرِ وَعَصَيْتُمْ مِمَّن بَعْدَ مَا أَرَاكُمْ مَا تَحِبُّونَ مِنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ الْدُّنْيَا وَمِنْكُمْ مَنْ يَرِيدُ الْآخِرَةَ ثُمَّ صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ لِيَبْتَلِيَكُمْ وَلَقَدْ عَفَا عَنْكُمْ وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

و در آن هنگام که آنان را (در آغاز جنگ اُحد) با کمک و یاری او از پای در می‌آوردید، خداوند به وعده خود (که پیروزی بود و بر زبان پیغمبر رفته بود) با شما وفا کرد، تا آن گاه که سستی کردید و در امر (ماندن در سنگرها و رها کردن آنجاها) به کشمکش پرداختید و اختلاف ورزیدید، و پس از آن که آنچه را دوست می‌داشتید به شما نشان داد (که غلبه بر دشمن بود) نافرمانی کردید (و دوسته شدید) : دسته‌ای از شما خواهان کالای دنیا (یعنی غنائم جنگ شد) و دسته‌ای خواستار آخرت (یعنی رضایت‌الله و پاداش اخروی) گردید. پس (بر اثر فرار، دست) شما را از آنان بازداشت و از ایشان منصرفتان گردانید (و بدین وسیله پیروزی شما به شکست انجامید) تا شما را بیازماید و (مؤمنان مخلص، از دیگران ممتاز و جدا شوند. و هنگامی که پشیمان شدید) شما را بخشید، و خداوند را بر مؤمنان نعمت و منت است.

توضیحات :

« تَحْسِبُونَهُمْ » : ایشان را از پای در می‌آوردید و مستأصلشان می‌نمایید .
 « إِذْ » : منشیت و فرمان . « فَشِلْتُمْ » : ضعیف و پست همت شدید .
 « عَصَيْتُمْ » : نافرمانی و سرکشی کردید . « أَرَاكُمْ » : نشان‌تان داد .
 « صَرَفَكُمْ عَنْهُمْ » : شما را از ایشان بازداشت . مراد این که خداوند شما را از جنگ ایشان منصرف و معونت خود را باز گرفت و شکست را بهره شما کرد .

سوره آل عمران آیه 153

متن آیه :
 إِذْ تَصْعَدُونَ وَلَا تَلُؤُونَ عَلَيَّ أَحَدٌ وَالرَّسُولُ يَدْعُوكُمْ فِي أُخْرَاكُمْ فَأَثَابَاكُمْ غَمًّا يَغْمُّ الْكَيْلًا تَازَنُوا عَلَيَّ مَا فَا تَكُمُ وَلَا مَا أَصَابَكُمْ وَاللَّهُ خَبِيرٌ يَمَا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

(ای مؤمنان به یاد آورید) آن گاه را که در زمین پراکنده می‌شدید و می‌گریختید و دور می‌گشتید و (از شدت بیم و هراس) در فکر کسی (جز نجات خود) نبودید، و پیغمبر از پشت سر شما را صدا می‌زد (و می‌گفت: ای بندگان خدا! به سوی من بیائید، من پیغمبر خدایم، و هر کس بر دشمن بتازد، بهشت از آن او است...) . پس در برابر غم (و اندوهی که به سبب نافرمانی، به پیغمبر چشاندید) غم (و اندوهی) به شما رساند (و غم و اندوهها یکی پس از دیگری به سوی شما روی می‌آورد) این بدان خاطر بود که دیگر برای آنچه (از غنیمت) از دست داده‌اید و بر آنچه (از هزیمت) به شما رسیده است غمگین نشوید، و خداوند از آنچه انجام می‌دهید آگاه است.

توضیحات :

« تَصْعَدُونَ » : در زمین پراکنده می‌شوید و می‌گریزید و دور می‌گردید . از مصدر (إصعاد) . فرق (إصعاد) با (صعود) در این است که اصعاد در زمین صاف انجام می‌پذیرد، ولی صعود در تپه‌ها و کوهها . « لَا تَلُؤُونَ » : روی بر نمی‌گردانید و نمی‌نگرید . « فِي أُخْرَاكُمْ » : در پشت سرتان . « فَأَثَابَاكُمْ غَمًّا يَغْمُّ » : خدا سزای غمی را که با مخالفت خود به پیغمبر

رسا نیدید ، با غمی داد که بر اثر شکست به شما رساند . یا : خداوند غم
هزیمت را بر غم جرات شما افزود .

سوره آل عمران آیه 154

مَتْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ أَنْزَلَ عَلَيْنَا مِنْ بَعْدِ الْغَمِّ أَمْنَةً نُبَعِّسُ بِغَيْبِي طَائِفَةً مِّنْكُمْ
وَطَائِفَةً قَدْ أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ يَظُنُّونَ بِاللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ
يَقُولُونَ هَلْ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ مِنْ شَيْءٍ قُلْ إِنْ الْأَمْرُ كُلُّهُ لِلَّهِ يَخْفُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ
مَا لَا يُبْدُونَ لَكَ يَقُولُونَ لَوْ كَانَ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَا قُتِلْنَا هَاهُنَا قُلْ لَوْ كُنْتُمْ
فِي بَيِّوتِكُمْ لَأَبْرَزُوا الَّذِينَ كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقَتْلُ إِلَىٰ مَضَاجِعِهِمْ وَلِيَبْتَلِيَ اللَّهُ
مَا فِي صُدُورِكُمْ وَلِيُمَحَّصَ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه :

سپس به دنبال این غم و اندوه ، آرامشی به گونه خواب سبکی بر شما
چیره کرد که گروهی از (مؤمنان راستین) شما را فرا گرفت ، و گروه دیگری
تنها در بند خود بودند و درباره خدا پندارهای نادرستی چون پندارهای
زمان جاهلیت داشتند (و بر سبیل انکار) می گفتند : آیا چیزی از
کار (پیروزی و نصرتی که پیغمبر به ما وعده داده بود) نصیب ما می
شود ؟ بگو : همه کارها (اعم از پیروزی و شکست) در دست خدا است . (
آنان در حین گفتن این سخن) در دل خود چیزهایی را پنهان می دارند که
برای تو آشکار نمی سازند . (به خود) می گویند : اگر کار به دست ما بود
(و یا : اگر برابر وعده محمد ، سهمی از پیروزی داشتیم ،) در اینجا
کشته نمی شدیم . بگو : اگر (برای جنگ بیرون نمی آمدید و) در خانه
های خود هم بودید ، آنان که کشته شدن در سرنوشتشان بود ، به
قتلگاه خود می آمدند و (در مسلخ مرگ کشته می شدند . آنچه خدا
خواست - بنا به مصلحتی که خود می دانست - در جنگ احد شد) تا خداوند
آنچه را که در سینه ها دارید بیازماید و تا آنچه را که در دلها دارید
خالص و سوره گرداند ، و خداوند بدانچه در سینه ها (از اسرار و رازها) است
آگاه است .

توضیحات :

« أَمْنَةً » : امن . آرامش . مفعول به یا مفعول له است . « نُبَعِّسُ » : چرت . بدل
است . « أَهَمَّتْهُمْ أَنْفُسُهُمْ » : خودشان برای خودشان اهمیت دارند و
خویشترن را می پند و بس . « ظَنَّ الْجَاهِلِيَّةِ » : همچون گمان جاهلیت . یا :
همچون گمان اهل جاهلیت . (ظَنَّ) بدل است . « هَلْ لَنَا مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ » : مگر
فتح و پیروزی نصیب ما می شود ؟ هرگز ! مگر در کار و بار خود اختیاری
نداریم ؟ اگر داشتیم چنین و چنان می کردیم و . . . « يَخْفُونَ » : پنهان
می دارند . « لَا يُبْدُونَ » : آشکار نمی کنند . « بَرَزَ » : بیرون آمد (نگا :
بقره / 250) . « مَضَاجِعَ » : جمع مَضَج ، آنجا که انسان در آن دراز می
کشد و بر پهلو می افتد . مراد خوابگاه مرگ و قتلگاه است . « لِيَبْتَلِيَ اللَّهُ » :
تا بیازماید . « لِيُمَحَّصَ » : تا سوره و خالص سازد (نگا : بقره / 143 و آل
عمران / 141) .

سوره آل عمران آیه 155

متن آیه :
 إِنَّ الَّذِينَ تَوَلَّوْا مِنْكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ إِنَّمَا اسْتَزَلَّهُمُ الشَّيْطَانُ بِبَعْضِ مَا كَسَبُوا وَلَقَدْ عَفَا اللَّهُ عَنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ حَلِيمٌ

ترجمه :

آنان که در روز رویارویی دو گروه (مسلمانان و کافران در جنگ احد) فرار کردند ، بیگمان اهریمن به سبب پاره‌ای از آنچه کرده بودند (که سرکشی از فرمان خدا بود) آنان را به لغزش انداخت و خداوند ایشان را بخشید ، چرا که خداوند آمرزنده و شک‌پیا است .

توضیحات :

« تَوَلَّوْا » : پشت کردند . روی گردانیدند . « الْجَمْعَانِ » : دو گروه مؤمنان و مشرکان . « اسْتَزَلَّهُمُ » : آنان را به لغزش انداخت . آنان را به خطا و گناه دچار کرد .

سوره آل عمران آیه 156

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ كَفَرُوا وَقَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ إِذَا ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ أَوْ كَانُوا غُزًى لَوْ كَانُوا عِنْدَنَا مَا مَاتُوا وَمَا قُتِلُوا لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهُ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده‌اید ! شما همانند کافران نباشید که چون برادرانشان به مسافرتی (برای تجارت و کسب و کار) می‌رفتند (و می‌مردند) یا (در کشورهای خود یا جای دیگری) به جنگ می‌پرداختند (و کشته می‌شدند) می‌گفتند : اگر نزد ما می‌ماندند ، نمی‌مردند و کشته نمی‌شدند . (شما ای مؤمنان ! چنین سخنانی را نگوئید) تا خداوند این (گفتار و گمان) را حسرتی بر دل آنان کند . و خداست که زنده می‌کند و می‌میراند (و زندگی و مرگ در دست او است) و خدا آنچه را که می‌کنید (چه خوب باشد و چه بد) می‌بیند .

توضیحات :

« ضَرَبُوا فِي الْأَرْضِ » : در زمین مسافرت کردند . « غُزًى » : جمع غازی ، جنگجویان . جهادگران . « لِيَجْعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ حَسْرَةً فِي قُلُوبِهِمْ » : تا خداوند آن عقیده و باور نادرست ایشان را حسرتی بر دل آنان گرداند . تا خداوند جهاد مؤمنان و دست‌یابی به غنیمت و فوز شهادت ایشان را مایه حسرت کافران گرداند . لام (لِيَجْعَلَ) لام عاقبت است (نگا : قصص / 8) .

سوره آل عمران آیه 157

متن آیه :
 وَالَّذِينَ قُتِلْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ مُتُّمْ لَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَحْمَةٌ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ

ترجمه :

و اگر در راه خدا کشته شوید یا بمیرید ، مغفرت و مرحمتی (که شما را در برمی گیرد) بهتر از چیزهایی است که (آنان در طول عمر) جمع آوری می کنند .

توضیحات :

« لَئِنْ » : اگر . « فُتِلْتُمْ ... » : فعل شرط است ، و جواب شرط محذوف است که (لَمْ غُفِرَ مِنْ اللَّهِ ...) جان نشین و در معنی آن است .

سوره آل عمران آیه 158

متن آیه :

وَلَئِنْ مُتُّمْ أَوْ قُتِلْتُمْ لَلِإِلَهِ اللَّهِ تُحْشَرُونَ

ترجمه :

و اگر بمیرید یا کشته شوید (مگر نه این است که فانی نمی شوید و در هر دو صورت) به سوی خدا بازگردانده می شوید (و پاداش اعمال خوب یا بدتان داده می شود) .

توضیحات :

« تُحْشَرُونَ » : جمع آوری می شوید .

سوره آل عمران آیه 159

متن آیه :

فَإِمَّا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ لَئِنْ لَمْ يَأْتِ بِدَلِيلٍ غَرَبْنَا مِنْهُ خَبْرًا لَوْلَا أَعْتَدْنَا لَهَا جَزَاءً كَثِيرًا بِمَا كَانَتْ تَكْفُرُ إِنَّ اللَّهَ يَجِبُ الْأَمْرَ بِالْإِيمَانِ

ترجمه :

از پرتو رحمت الهی است که تو با آنان (که سر از خط فرمان کشیده بودند) نرمش نمودی . و اگر در شتخوی و سنگدل بودی از پیرامون تو پراکنده می شدند . پس از آنان درگذرو برایشان طلب آمرزش نما و در کارها با آنان مشورت و رایزنی کن . و هنگامی که (پس از شور و تبادل آراء) تصمیم به انجام کاری گرفتی (قاطعانه دست به کار شو) بر خدا توکل کن ؛ چرا که خدا توکل کنندگان را دوست می دارد .

توضیحات :

« فَإِمَّا رَحِمَهُ مِنَ اللَّهِ » : به سبب رحمتی که خدا آن را در دل تو به ودیعت نهاده است . (مِآ) حرف زائدی است که برای تأکید ربط سبب یعنی (رحمت) ، به مسبب یعنی (لَئِنْ) به کار رفته است . « لَئِنْ » : نرم شدی . نرمش نمودی . « قَطًّا » : تند خو . « غَلِيظَ الْقَلْبِ » : سنگدل . نامهربان . « إِذْ نَفَضُوا » : پراکنده می شدند .

سوره آل عمران آیه 160

متن آیه :

إِنْ يَنْصُرْكُمُ اللَّهُ فَلَا غَالِبَ لَكُمْ وَإِنْ يَخْذُكُمُ فَمَنْ ذَا الَّذِي يَنْصُرُكُم مِّنْ

بَعْدِهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَكَلَّ اللَّهُ الْمُمُؤِنُونَ

ترجمه :

اگر خداوند شما را یاری کند (همان گونه که در جنگ بدر یاری کرد) هیچ کس بر شما چیره نخواهد شد، و اگر خوارتان گرداند (و دست از یاریتان بردارد، همان گونه که در جنگ احد چنین شد) کیست که پس از او شما را یاری دهد؟ و مؤمنان باید تنها بر خدا توکل کنند و بس.

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 161

متن آیه :
وَمَا كَانَ لِإِنِّي أَنْ يَغْلِبَ وَمَنْ يَغْلِبْ يَأْتِ يَمَّا عَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ ثُمَّ تُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

ترجمه :

(شما گمان کردید ممکن است پیغمبر به شما خیانت کند! در حالی که) هیچ پیغمبری را نسزد که خیانت کند، و هر کس خیانت ورزد، در روز رستاخیز آنچه را که در آن خیانت کرده است با خود (به صحنه محشر) می آورد، سپس به هرکسی پاداش و پادافره آنچه کرده است به تمام و کمال داده می شود، و بدانان ستم نخواهد شد.

توضیحات :

« يَغْلِبُ » : خیانت در غنیمت کند. « عَلَّ » : خیانت در غنیمت کرد. « تُوَفَّى » : به تمام و کمال داده می شود.

سوره آل عمران آیه 162

متن آیه :
أَفَمَنْ اتَّبَعَ رِضْوَانَ اللَّهِ كَمَنْ بَاءَ يَسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ وَمَأْوَاهُ جَهَنَّمُ وَ يَنْسَ الْمَصِيرُ

ترجمه :

آیا کسی که (با طاعت و عبادت) در پی خوشنودی خدا است، مانند کسی است که (با معصیت و نافرمانی) خشم خدا را نصیب خود می کند، و جایگاه او دوزخ خواهد بود؟! و دوزخ بدترین بازگشتگاه است.

توضیحات :

« اتَّبَعَ » : پیروی کرد. « رِضْوَانِ » : خوشنودی. « بَاءَ » : برگشت. « سَخَطٍ » : خشم. « يَسَخَطٍ مِنَ اللَّهِ » : با کوله باری از خشم خدا برگشت. مراد این که مورد خشم خدا قرار گرفت. « الْمَصِيرُ » : بازگشتگاه.

سوره آل عمران آیه 163

مَتْنِ آيَةٍ :
هُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

(هر يك از) آنان (چه دینداران و چه بی دینان) برای خود جاه و مقام ، و جا و مکانی در پیشگاه خدا دارند (و برابر و یکسان نیستند) و خداوند می بیند آنچه را که انجام می دهند (لذا درجات و درکات هر يك را برابر کردار و رفتارشان تعیین می نماید و به هرکس آن دهد که سزد) .

توضیحات :

« هُمْ دَرَجَاتٌ » : آنان دارای منازل و مراتبی هستند . در اینجا مضاف مجذوف است و مضافاً الیه به جای آن قرار گرفته است . تقدیر چنین است : هُمْ دَوُو دَرَجَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ .

سوره آل عمران آیه 164

مَتْنِ آيَةٍ :
لَقَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ إِذْ بَعَثَ فِيهِمْ رَسُولًا مِّنْ أَنفُسِهِمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْل لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

یقیناً خداوند بر مؤمنان (صدر اسلام) منت نهاد و تفضل کرد بدان گاه که در میانشان پیغمبری از جنس خودشان برانگیخت . (پیغمبری که) بر آنان آیات (کتاب خواندنی قرآن و کتاب دیدنی جهان) اورا می خواند ، و ایشان را (از عقائد نادرست و اخلاق زشت) پاکیزه می داشت و بدیشان کتاب (قرآن و به تبع آن خواندن و نوشتن) و فرزاندگی (یعنی اسرار سنت و احکام شریعت) می آموخت ، و آنان پیش از آن در گمراهی آشکاری (غوطه ور) بودند .

توضیحات :

« بَعَثَ » : برانگیخت . فرستاد . « يَتْلُو » : می خواند . در رسم الخط قرآنی الف زائدی به دنبال دارد . « يُزَكِّيهِمْ » : از عقائد تباه و رفتارهای ناپهنجار پاکشان می دارد . « الْكِتَابَ » : قرآن مجید . « الْحِكْمَةَ » : سنت مطهره .

سوره آل عمران آیه 165

مَتْنِ آيَةٍ :
أَوَّلَمَّا أَصَابَ بَنِيكُمْ مِصْرِيْبَةٌ فَذُكِرْتُمْ مِّثْلَيْهَا فُلْتُمْ أَنزَىٰ هَذَا قُلٌ هُوَ مِن عِنْدِ أَنفُسِكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

آیا (به ناله و افغان افتاده اید و بی حال و زبون شده اید) هنگامی که مصیبتی (در جنگ احد) به شما دست داده است (و می گوئید :) این (کشتار و فرار) از کجا است ؟ ! و حال آن که (در جنگ بدر) دو برابر آن ،

پیروزی) کسب کرده اید (و از طرف کشته و اسیرگر فته اید؟!) بگو: این (شکست خوردن و کشته شدن) از ناحیه خودتان (و نتیجه مخالفت با رهنمودهای رسول خدا و پیروی او حرص و آرزتان) است. بیگمان خداوند بر هر چیزی توانا است (و پیروزی و شکست در حیطه اختیار او است).

توضیحات:

«أولمّا»: آیا هنگامی. (أ) حرف استفهام، (وَ) حرف عطف، و (لَمَّا) ظرف زمان است. «أَصَابَتْكُمْ مَصِيبَةٌ»: بلائی که به شما رسید که عبارت است از کشته شدن هفتاد نفر از مسلمانان در جنگ احد. «أَصَابَتْكُمْ مِثْلُهَا»: دو برابرش به دیگران رسانده اید که عبارت است از کشتن هفتاد نفر و اسیر نمودن هفتاد نفر از کافران در جنگ بدر. «أَنْيَا هَذَا»: این از کجا است؟

سوره آل عمران آیه 166

مِثْنِ آيَةٍ: وَمَا أَصَابَكُمْ يَوْمَ الْتَقَى الْجَمْعَانِ فَاِذْ نَالَهُ لَوِيضَةُ الْمَوْتِ بِغَيْبٍ

ترجمه:

و آنچه (در جنگ احد،) در روزی که دو دسته (مؤمنان و کافران) با هم نبرد کردند به شما رسید، به فرمان خدا (و برابر اراده و قضا و قدر پروردگار) بود، و برای این بود که خداوند (ایمان) مؤمنان را (به مردم) بنمایاند.

توضیحات:

«إِلْتَقَى»: بهم رسیدند و جنگیدند (نگا: آل عمران / 155). «لِيَعْلَمَ الْمُؤْمِنِينَ»: تا مؤمنان راستین را از مؤمنان دروغین جدا سازد.

سوره آل عمران آیه 167

مِثْنِ آيَةٍ:

وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ زَا فَعُوا وَقِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا قَاتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ ادْفَعُوا قَالُوا لَوْ نَعْلَمُ قِتَالًا لَاتَّبَعْنَاكُمْ هُمْ لِلْكَفْرِ يَوْمَئِذٍ أَقْرَبُ مِنْهُمْ لِلْإِيمَانِ يَقُولُونَ يَا فَوَاهِهِمْ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ وَاللَّهِ أَعْلَمُ بِمَا يَكْتُمُونَ

ترجمه:

و نیز برای این بود که (نفاق) منافقان را ظاهر گرداند. منافقانی که چون بدیشان گفته شد: بیائید در راه خدا بجهنگید یا (دست کم) برای دفاع (از خود) برزمید، گفتند: اگر می دانستیم که جنگی واقع خواهد شد، بیگمان از شما پیروی می کردیم (و شما را تنها نمی گذاشتیم!) آنان در آن روز (که چنین می گفتند) به کفر نزدیکتر بودند تا به ایمان. ایشان با دهان چیزی می گویند که در دلشان نیست (و گفتار و کردارشان با هم نمی خواند) و خداوند (از هر کس دیگری) داناتر بدان چیزی است که پنهانش می دارند.

توضیحات:

« نَا فَعُوا » : اظهار ایمان کردند و کفر را به دل گرفتند . « اِدْفَعُوا » : دفاع کنید و شر دشمن را از سر خانواده و میهن خود کوتاه کنید .

سوره آل عمران آیه 168

متن آیه :
الَّذِينَ قَالُوا لِإِخْوَانِهِمْ وَقَعَدُوا لَوْ أَطَاعُونَا مَا قُتِلُوا قُلْ فَادْرؤُوا عَن
أَنفُسِكُمُ الْمَوْتَ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

آنان کسانی هستند که نشستند و (از جنگ کناره گیری کردند و نسبت) به برادران خود گفتند : اگر از ما اطاعت می کردند (و حرف ما را می شنیدند) کشته نمی شدند . بگو : پس مرگ را از خود به دور دارید اگر راست می گوئید (که می توان با پرهیز و حذر از دست قضا و قدر گریخت)

توضیحات :

« وَقَعَدُوا » : نشستند . « اِدْرؤُوا » : به دور دارید . دفع کنید .

سوره آل عمران آیه 169

متن آیه :
وَلَا تَحْسِبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْواتًا بَلْ أحيَاءٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ
يُرزقون

ترجمه :

و کسانی را که در راه خدا کشته می شوند ، مرده مشمار ، بلکه آنان زنده اند و بدیشان نزد پروردگارشان روزی داده می شود (و چگونگی زندگی و نوع خوراک ایشان را خدا می داند و بس) .

توضیحات :

« لَا تَحْسِبَنَّ » : گمان مبر . به حساب می آور . « أَمْواتًا » : مردگان . مفعول دوم فعل (لَا تَحْسِبَنَّ) است . « أحيَاءٌ » : زندگان . خبر مبتدای محذوف است .

سوره آل عمران آیه 170

متن آیه :
قَرِحِينَ يَمَّا أَنَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَيَسْتَبْشِرُونَ بِالَّذِينَ لَمْ يَلْحَقُوا بِهِمْ مَنْ
خَلْفَهُمْ أَلَّا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه :

آنان شادمانند از آنچه خداوند به فضل و کرم خود بدیشان داده است ، و خوشحالند به خاطر کسانی که بعد از آنان مانده اند (و هنوز در راه خدا می رزمند و به فوز شهادت نائل نشده اند) بدیشان نپیوسته اند . (شادی و سرور آنان از این بابت است که پیروزی یا شهادت در انتظار هم کیشان ایشان است و مقامات برجسته آنان را در آن جهان می بینند ، و می دانند) این که ترس و هراسی بر ایشان نیست و آنان

اندوه‌گین نخواهند شد. (چه نه مکروهی بر سر راه آنان در سرای باقی است، و نه بر کاری که در سرای فانی کرده اند و دارائی و عزیزی را که ترک گفته اند، پشیمانند).

توضیحات :

« فَرِحِينَ » : شادمانان . حال ضمیر (و) در (يُرْزَقُونَ) است . « يَسْتَتَبِشِرُونَ » : شادمان و خوشحالند . مژده و نوید می‌دهند (نگا : فرهنگ لسان‌العرب ، و محیط‌المحیط) .

سوره آل عمران آیه 171

متن آیه :
يَسْتَتَبِشِرُونَ يِنْعَمَةَ مِّنَ اللَّهِ وَفَضْلًا وَأَنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

شاد و خوشحالند به خاطر نعمتی که خدا بدانان داده است و فضل و کرمی که او بدیشان روا دیده است ، و خوشوقت و مسرورند از این که (می بینند) خداوند اجر و پاداش مؤمنان را ضائع نکرده و هدر نمی‌دهد .

توضیحات :

...

سوره آل عمران آیه 172

متن آیه :
الَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِلَّهِ وَالرَّسُولِ مِنْ بَعْدِ مَا أَصَابَهُمُ الْقَرْحُ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا مِنْهُمْ وَاتَّقُوا أَجْرًا عَظِيمًا

ترجمه :

کسانی که پس از (آن همه) زخم‌هایی که خوردند و جراحتهایی که برداشتند ، فرمان خدا و پیغمبر را اجابت کردند (و هنوز زخم‌هایی چنگ احدالتیام نیافتاده به تعقیب مشرکان پرداختند و به سوی حمراء الأسد شتافتند و بدین وسیله کار بسیار نیکوئی کردند ،) برای کسانی از آنان که (چنین کار) نیکویی کردند و (از نافرمانی خدا و رسول ترسیدند و) پرهیز نمودند ، اجر و پاداش بس بزرگی است .

توضیحات :

« اسْتَجَابُوا » : اجابت و اطاعت کردند . « قَرْحٌ » : زخم .

سوره آل عمران آیه 173

متن آیه :
الَّذِينَ قَالُوا لَهُمُ النَّاسُ إِنَّ النَّاسَ قَدْ جَمَعُوا لَكُمْ فَاخْشَوْهُمْ فَزَادَهُمْ إِيمَانًا وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ وَنِعْمَ الْوَكِيلُ

ترجمه :

آن کسانی که مردمان بدیشان گفتند : مردمان (قریش برای تاختن بر

شما دست به دست هم داده اند و) بر ضدّ شما گرد یکدیگر فراهم آمده اند ، پس از ایشان بترسید ؛ ولي (چنین تهدید و بیمی به هراسشان نینداخت ؛ بلکه برعکس) بر ایمان ایشان افزود و گفتند : خدا ما را بس و او بهترین حامی و سرپرست است .

توضیحات :

« حَسْبُنَا » : ما را بس است . برای ما کافی است . « وَ كَيْلٌ » : حامی و سرپرست . فَعِيلٌ به معنی مَفْعُولٌ است ، یعنی و کیل به معنی موکول می باشد .

سوره آل عمران آیه 174

متن آیه :
فَاِنْ نَقَلْتُمُوْا رِيْعَمَةً مِّنَ اللّٰهِ وَفَضْلٌ لَّمْ يَمَسَّسَهُمْ سُوْءٌ وَاَتَّبَعُوْا رِضْوَانَ اللّٰهِ وَاللّٰهُ ذُو فَضْلٍ عَظِيْمٍ

ترجمه :

سپس آنان (برای جهاد بیرون رفتند ، ولیکن دشمنانشان را خوف و هراس برداشت و از رویارویی با چنین مؤمنانی خودداری ورزیدند ، و مسلمانان) با نعمت بزرگ (شهادت و عافیت و استقامت و بردن ثواب جهاد) و فضل و مرحمت سترگ خداوند (که با رعب و وحشت انداختن به دل دشمنان ، نصیب مسلمانان کرد و ایشان را از دست کشتار و آزار کافران رستگار کرد ، به مدینه) برگشتند ، و حال آن که هیچ گونه آسیبی بدیشان نرسید ، و رضایت خدا را خواستند (و در پی خرسندی پروردگار بودند و شایستگی بزرگواری او را پیدا کردند) و خداوند دارای فضل و کرم سترگی است .

توضیحات :

« اِنْ نَقَلْتُمُوْا » برگشتند . « رِيْعَمَةً مِّنَ اللّٰهِ » : به همراه نعمتی از خدا که قُوْتٌ ایمان است . « فَضْلٌ » : فضل و مرحمت بزرگی که اجر عظیم است . « لَّمْ يَمَسَّسَهُمْ » : بدیشان نرسید .

سوره آل عمران آیه 175

متن آیه :
اِنَّمَا ذَلِكُمُ الشَّيْطَانُ يُخَوِّفُ اَوْلِيَآءَهُ فَاَلَا تَخَافُوهُمْ وَخَافُوْنَ اِنْ كُنْتُمْ مُّؤْمِنِيْنَ

ترجمه :

این تنها اهریمن است که شما را از دوستان خود (با پخش شایعات و سخنان بی اساس) می ترساند ، پس (از آنجا که شما به خدا ایمان دارید ، بیباید و دلیر باشید و) از آنان مترسید و از من بترسید اگر مؤمنان (راستین) هستید .

توضیحات :

« الشَّيْطَانُ » : اهریمن . مراد از آن ، انسان منافق شیطان صفتی است که

این حرف را زد . « يُخَوِّفُ أَوْلِيَاءَهُ » : شما را از دوستان خود می ترساند . شما را با دوستان خود می ترساند . مفعول اول (يُخَوِّفُ) مجذوف است و تقدیر چنین است : يُخَوِّفُكُمْ أَوْلِيَاءَهُ . یا : يُخَوِّفُكُمْ بِأَوْلِيَاءِهِ .

سوره آل عمران آیه 176

متن آیه :
وَلَا يَخْزِيكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَن يَصُرُوا اللَّهَ شَيْئاً يُرِيدُ اللَّهُ
أَلَّا يَجْعَلَ لَهُمْ حِطّاً فِي الْآخِرَةِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

کسانی که در (راه) کفر بر هم دیگر پیشی می گیرند (و همیشه بر کفرشان می افزایند و از بد به بد تر می گرایند) تو را غمگین نسازند ؛ چرا که آنان هیچ زیانی به خدا نمی رسانند . خداوند می خواهد (ایشان را به حال خود واگذارد و) در آخرت بهره ای (از ثواب) برای آنان بر جای نگذارد ، (علاوه از محرومیت از ثواب) ایشان را عذاب بزرگی است .

توضیحات :

« يُسَارِعُونَ » : بر هم دیگر شتاب می گیرند و سبقت می جویند . « شَيْئاً » : به هیچ وجه . اصلاً . مفعول مطلق یا منصوب به نزع خافض است و تقدیر چنین است : لَن يَصُرُوا اللَّهَ صَرّاً ما . یا : لَن يَصُرُوا اللَّهَ يَشْيءٍ ما أصلاً . « حِطّاً » : بهره . نصیب .

سوره آل عمران آیه 177

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ اسْتَرَوْا الْكُفْرَ يَا لَيْمَانَ لَن يَصُرُوا اللَّهَ شَيْئاً وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

بیگمان کسانی که (بهای) ایمان را می دهند و (کالای) کفر را می خرند ، هیچ زیانی به خدا نمی رسانند ، و ایشان را عذاب دردناکی است .

توضیحات :

« اسْتَرَوْا الْكُفْرَ يَا لَيْمَانَ » : مراد این است که کفر را به جای ایمان برمی گزینند .

سوره آل عمران آیه 178

متن آیه :
وَلَا يَجْسِبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ يَمَّا نُمَلِّي لَهُمْ خَيْرٌ لَّا نَفْسِيهِمْ إِنَّمَا نُمَلِّي لَهُمْ لِيُزَادُوا إِثْمًا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

ترجمه :

کافران (و بی دینانی که ایمان را داده و کفر را خریداری کرده اند) گمان نبرند که اگر بدیشان مهلت می دهیم (و وسائل رفاه دنیوی برایشان مهیا می داریم و بر عمرشان می افزائیم) به صلاح آنان است ، بلکه ما

بدیشان فرصت می‌دهیم تا بر گناهان خود بیفزایند و (در آخرت به عذاب شدیدی دچار آیند . بیگمان) برای آنان عذاب خوار کننده‌ای است .

توضیحات :
 « نَمْلِي » : فرصت و مجال می‌دهیم (نگا : مؤمنون / 55 و 56) . « مُهَيِّنٌ » : خوار کننده .

سوره آل عمران آیه 179

مَتْنُ آيَةٍ :
 مَا كَانَ اللَّهُ لِيَذَرَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَىٰ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ حَتَّىٰ يَمِيزَ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُطْلِعَكُمْ عَلَى الْغَيْبِ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَجْتَبِي مِن رِّسَالِهِ مَن يَشَاءُ فَمَا مَنَّوْا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ إِن تُوْمِنُوْا وَتَتَّقُوْا فَلَكُمْ أَجْرٌ عَظِيمٌ

ترجمه :
 (ای مؤمنان ! سنت) خدا بر این نبوده است که مؤمنان را به همان صورتی که شما هستید (و مؤمن با منافق آمیزه یکدیگر شده است و مسلمان از نامسلمان جدا نگشته است) به حال خود واگذارد . بلکه خداوند (با محک سختیها و دشواریها و فرازها و نشیبهای زندگی ، از جمله جهاد ، منافق) ناپاک را از (مؤمن) پاک جدا می‌سازد . و (همچونین سنت) بر این نبوده است که (کسی را از آفریدگان خود ، و از جمله) شما را بر غیب مطلع سازد (تا مؤمنان و منافقان را از طریق علم غیب بشناسید . زیرا این برخلاف سنت الهی است) . ولی خداوند از میان پیغمبران خود ، هر که را بخواهد برمی‌گزیند (و بر قسمتی از غیب مطلع می‌سازد ، البته بدان اندازه که برای مقام رهبری او لازم و ضروری باشد) پس به خدا و پیغمبرانش ایمان بیاورید ، و اگر ایمان بیاورید و پرهیزگار شوید ، پاداش بزرگی خواهید داشت .

توضیحات :
 « لِيَذَرَ » : ترك کند . رها سازد . از ماده (وذر) . « يَجْتَبِي » : برمی‌گزیند .

سوره آل عمران آیه 180

مَتْنُ آيَةٍ :
 وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا أَنَا لَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ هُوَ خَيْرًا لَّهُمْ بَلْ هُوَ شَرٌّ لَّهُمْ سَدِطُّوْا وَفَوْنَ بِمَا بَخِلُوْا يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

ترجمه :
 آنان که نسبت بدانچه خداوند از فضل و نعمت خود بدیشان عطاء کرده است بخل می‌ورزند (و زکات مال بدر نمی‌کنند و در راه مصالح جامعه به بذل و بخشش دست نمی‌یازند) گمان نکنند که این کار برای آنان خوب است و به سود ایشان است ، بلکه این کار برای آنان بد است و به زیان ایشان تمام می‌شود . در روز قیامت همان چیزی که بدان بخل

ورزیده اند (و سخت بدان دل بسته اند و برابر قانون خدا در راه خدمت به اجتماع به کار زبده اند ، وبال آنان می‌گردد و عذاب آن) طوق (سنگین اسارت برگردن) ایشان می‌گردد . (و این اموال چه در راه خدا و بندگان او انفاق شود یا نشود ، بالاخره از صاحبان آن جدا خواهد شد) و همه آنچه در آسمانها و زمین است از آن خدا است و سرانجام هم همه را به ارث خواهد برد ، (چه : در حقیقت مالک اصلی خدا است ، و این امانت چند روزی پیش ما است) و خداوند از آنچه می‌کنید آگاه است .

توضیحات :

« هُوَ خَيْرًا » : (هُوَ) ضمیر فصل است . (خَيْرًا) مفعول دوم (لَا يَحْسِبَنَّ) و مفعول اول آن (الْبِخْلَ) و مجذوف است و تقدیر چنین است : « وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَبْخُلُونَ بِمَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ الْبِخْلَ خَيْرًا لَهُمْ . » « سَيُطَوَّقُونَ » : طوق کردن ایشان می‌گردد .

سوره آل عمران آیه 181

متن آیه :

لَقَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ وَنَحْنُ أَغْنِيَاءُ سَنَكْتُبُ مَا قَالُوا وَنُقَلِّبُ الْأَنْبِيَاءَ يَغْيِرُ حَقٌّ وَنَقُولُ ذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ

ترجمه :

(با وجود این که ملك آسمانها و زمین از آن او است و همه چیز را همو به ارث می‌برد ، برخی از یهودیان از روی ریشخند گفتند : ای محمد! خدای تو فقیر است و از ما درخواست قرض می‌کند! بگو :) بیگمان خداوند سخن کسانی را شنید که گفتند : خدا فقیر است و ما بی‌نیازیم! آنچه را گفتند (بر ایشان) خواهیم نوشت ، و به قتل رساندن پیامبران را به ناحق (توسط گذشتگان) ایشان (هم ثبت و ضبط خواهد شد) و بدانان خواهیم گفت : بچشید عذاب (آتش) سوزان را .

توضیحات :

« إِنَّ اللَّهَ فَقِيرٌ » : سخن یهودیانی است که قرآن را به استهزاء می‌گرفتند و با توجه به آیه 245 بقره (مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا ...) چنین بیادبانه دم می‌زدند . « قَتَلَهُمْ » : عطف به (مَا) است . « الْأَنْبِيَاءَ » : مفعول به مصدر (قَتَلَ) است . « الْحَرِيقِ » : سوزاندن . سوزاننده . اسم مصدری است به معنی إحراق یا فعیل به معنی فاعل یعنی محرق است . در هر صورت مراد دوزخ است .

سوره آل عمران آیه 182

متن آیه :

ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَالَمِينَ

ترجمه :

این (عذاب آتش سوزان) به خاطر چیزی است که دستهای خودتان (مرتکب آن گشته است و برایتان با انجام اعمال ناشایست) پیشاپیش فرستاده است ، و خداوند به بندگان (هرگز کمترین) ستمی روا نمی‌دارد .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : آن عذاب . در اینجا معنی (این) دارد و مبتدا است و خبر آن جمله (بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ) است . « بِمَا » : به سبب آنچه . « قَدَّمْتُمْ أَيْدِيَكُمْ » : دستها یتان تقدیم داشته است . تعبیر کل با جزء است و مراد : خودتان کرده اید و پیشاپیش فرستاده اید . « لَيْسَ بِظَلَامٍ » : کمترین ستمی روا نمی‌دارد (نگا : نساء / 40) . ستم پیشه نیست . واژه (ظَلَام) صیغه مبالغه در کمیت است ؛ نه کیفیت ، یا صیغه نسبت است و به معنی (ظالم) ، همچون نجار منسوب به نجارة ، و حداد منسوب به حدادة ، و عطار منسوب به عطر .

سوره آل عمران آیه 183

متن آیه :

الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ عَهْدَ إِلَيْنَا أَلَّا تَأْكُلَهُ الْبَنَاتُ قُلْ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِّن قَبْلِي يَا بَنَاتِ وَالَّذِي قُلْتُمْ قَلِمٌ قَدَّمْتُمُوهُمُ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

آنان کسانی هستند که گفتند : خداوند از ما پیمان گرفته است (و به ما سفارش کرده است) که به هیچ پیغمبری ایمان نیاوریم ، مگر هنگامی که برای ما قربانی بیاورد و آتش (آذرخش آسمانی پیدا شود و در برابر دیدگانمان) آن را بخورد ! بگو : پیغمبرانی پیش از من دلائل روشن و چیزهایی را که گفتید با خود آورده اند (و به شما نموده اند) پس چرا آنان را کشته اید ، اگر راستگو و نیکو ؟ !

توضیحات :

« قُرْبَانٌ » : هر نوع نیکی و خوبی‌ای که با انجام آن به خدا تقرب جویند . مصدری است می‌آید غفران و رجحان و به معنی اسم مفعول به کار می‌رود ، یعنی : الم تقرب به إلی الله (نگا : مائده / 27) . « بَنَاتٌ » : معجزات .

سوره آل عمران آیه 184

متن آیه :

وَإِن كَذَّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ رَسُولٌ مِّن قَبْلِكَ جَاءُوا يَا بَنَاتِ وَالزُّبُرُ وَالْكِتَابِ الْمُنِيرِ

ترجمه :

پس اگر (این بهانه‌جویان) تو را تکذیب کردند (چیز تازه‌ای نیست و غمگین مباش) چه پیغمبران زیادی پیش از تو تکذیب شده اند که معجزات و دلائل روشن و کتابهای متقن و مشتمل بر مواعظ و اندرز و کتاب روشنگر (راه نجات) با خود آورده اند .

توضیحات :

« زُبُرٌ » : جمع زُبُور ، کتاب مشتمل بر مواعظ . کتاب آسمانی داود (نگا :

نساء / 163 و انزبیاء / 105). « کِتَاب » : مراد جنس کتاب است و شامل تورات و انجیل و صحیف ابراهیم می‌گردد. عطف آن بر ما قبل خود، عطف عام بر خاص است. « مَنِیر » : روشنگر راه حق.

سوره آل عمران آیه 185

متن آیه :
 كُلُّ نَفْسٍ ذَاةٌ لِّقَاتِلِهَا الْمَوْتِ وَإِنَّمَا تُوَفَّوْنَ أُجُورَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَمَن زُحِرَ عَنِ النَّارِ وَأُدْخِلَ الْجَنَّةَ فَقَدْ فَازَ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْغُرُورِ

ترجمه :

هر کسی مزه مرگ را می‌چشد، و بیگمان به شما پاداش و پادافره خودتان به تمام و کمال در روز رستاخیز داده می‌شود. و هر که از آتش دوزخ به دور گردد و به بهشت برده شود، واقعاً سعادت را فرا چنگ آورده و نجات پیدا کرده است. و زندگی دنیا چیزی جز کالای فریب نیست.

توضیحات :

« نَفْسٍ » : کس. شخص. « ذَاةٌ لِّقَاتِلِهَا » : چشنده. « تُوَفَّوْنَ » : به تمام و کمال به شما داده می‌شود. « زُحِرَ » : دور کرده شد. « فَازَ » : کامیاب شد. به مراد رسید. « مَتَاعُ » : کالا. « غُرُورِ » : خدعه و فریب.

سوره آل عمران آیه 186

متن آیه :
 لَتَبْلُوَنَ فِيْ أَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ وَلَتَسْمَعَنَّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَمِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا أَذًى كَثِيْرًا وَإِنْ تَصِيْرُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

ترجمه :

به طور مسلم از لحاظ مال و جان خود مورد آزمایش قرار می‌گیرید و حتماً از کسانی که پیش از شما پدیشان کتاب داده شده است، و از کسانی که کفر ورزیده‌اند، اذیت و آزار فراوانی می‌بینید (و اعمال ناشایستی و سخنان نابایستی می‌شنوید) و اگر (در برابر آزمایش مالی و جانی) بردباری کنید و (از آنچه باید پرهیز کرد) پرهیز کنید، (کارهای شایسته همین است و) این اموری است که باید بر انجام آنها عزم را جزم کرد و در اجرای آنها کوشید.

توضیحات :

« لَتَبْلُوَنَ » : مسلماً آزموده می‌شوید (نگاه : بقره / 155 و انزبیاء / 35). « لَتَسْمَعَنَّ » : مسلماً خواهید شنید. مراد از شنیدن در اینجا دیدن و دریا فتن است. « مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ » : مراد یهودیان و مسیحیان است. « مِنَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا » : مراد سائر کفار است. « عَزْمِ » : مصدر است و در معنی اسم مفعول یعنی معزوم، به معنی آنچه باید در راه رسیدن بدان به تلاش ایستاد و جدی بود، به کار رفته است.

سوره آل عمران آیه 187

متن آیه :
 وَإِذْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ لَتُبَيِّنُنَّهُ لِلنَّاسِ وَلَا تَكْتُمُونَهُ فَنَبَذُوهُ وَرَاءَ ظُهُورِهِمْ وَاشْتَرَوْا بِهِ تَمَنَّا قَلِيلًا فَيُنْسِ مَا بَشْتَرُونَ

ترجمه :

و (به یاد بیاورای پیغمبر!) آن گاه را که خداوند پیمان مؤکد (بر زبان انبیاء) از اهل کتاب گرفت که باید کتاب (خود) را برای مردمان آشکار سازید و توضیح دهید و آن را کتمان و پنهان نسازید. اما آنان آن را پشت سر افکندند و به بهای اندکی آن را فروختند! چه بد چیزی را خریدند! (آنان باقی را با فانی معاوضه کردند!) .

توضیحات :

« مِيثَاق » : عهد و پیمان . « لَتُبَيِّنُنَّهُ » : قطعاً آن را باید بیان دارید و توضیح دهید و تفهیم کنید . « نَبَذُوهُ » : آن را دور انداختند و نسبت بدان اهمال و سهل انگاری کردند و تعالیم آن را به کار نداشتند . « وَرَاءَ » : فراسوی . « ظُهُور » : جمع ظهر، پشتها .

سوره آل عمران آیه 188

متن آیه :
 لَا تَحْسِبَنَّ الَّذِينَ يَفْرَحُونَ بِمَا أَتَوْا وَيُجِبُونَ أَنْ يُحْمَدُوا بِمَا لَمْ يَفْعَلُوا فَلَا تَحْسِبَنَّهُمْ مِمَّا زَقَّ مِنَ الْعَذَابِ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

گمان مبر آنان که از کارهای (ناشایستی) که انجام می دهند خوشحال می شوند ، و دوست می دارند که در برابر کارهای (نیکی) که انجام نداده اند ستایش شوند ، از عذاب (الهی) نجات یا بند و رستگار شوند . بلکه برای ایشان عذاب دردناکی است .

توضیحات :

« مَفَا زَقَّ » : مصدر میمی است و بمعنی نجات و رستگاری . یا اسم مکان است و به معنی مکان نجات و رستگاری . بر کنار .

سوره آل عمران آیه 189

متن آیه :
 وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

و ملك آسمانها و زمین از آن خداست ، و خدا بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« ملك » : سلطنت و شاهی . کشور .

سوره آل عمران آیه 190

متن آیه :
إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ

ترجمه :
مسئلاً در آفرینش (عجیب و غریب و منظم و مرتب) آسمانها و زمین ، و آمد و رفت (پیاپی ، و تاریکی و روشنی ، و کوتاهی و درازی) شب و روز ، نشانه‌ها و دلائلی (آشکار برای شناخت آفریدگار و کمال و دانش و قدرت او) برای خردمندان است .

توضیحات :
« خَلَقَ » : آفرینش . آفریده . « إِخْتِلَافٌ » : آمد و شد . دگرگونی . « آيَاتٌ » : ادله و نشانه‌های دال بر قدرت خدا . « أُولِي الْأَلْبَابِ » : صاحبان عقل و خرد .

سوره آل عمران آیه 191

متن آیه :
الَّذِينَ يَذْكُرُونَ اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَذَا بَاطِلًا سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ

ترجمه :
کسانی که خدا را ایستاده و نشسته و بر پهلوهایشان افتاده (و در همه اوضاع و احوال خود) یاد می کنند و در باره آفرینش (شگفت انگیز و دلهره انگیز و اسرارآمیز) آسمانها و زمین می اندیشند (و نقشه دلریا و ساختار حیرت‌زای آن ، شور و غوغائی در آنان برمی انگیزد ، و به زبان حال و قال می گویند :) پروردگارا ! این (دستگاه شگفت کائنات) را بیهوده و عبث نیافریده‌ای ؛ تو منزّه و پاک (از دست یازیدن به کار باطل !) ، پس ما را (با توفیق بر انجام کارهای شایسته و بایسته) از عذاب آتش (دوزخ) محفوظ دار .

توضیحات :
« قِيَامًا » : جمع قائم ، ایستادگان . « قُعُودًا » : جمع قاعد ، نشسته‌گان . « قِيَامًا وَ قُعُودًا ... الْأَرْضِ » : حال ضمیر (و) يَذْكُرُونَ بوده و برهمدیگر عطف شده اند . « جُنُوبٌ » : جمع جنب ، پهلوها . « بَاطِلًا » : بیهوده و عبث . صفت مصدر مجذوفی است و تقدیر چنین است : خَلَقًا بَاطِلًا . یا حال (هذا) است . « سُبْحَانَكَ » : پاک و منزهی تو . مفعول مطلق فعل محذوف (سَبَّحَ) . « قِنَا » : ما را محفوظ و مصون دار . از ماده (وقى) .

سوره آل عمران آیه 192

متن آیه :
رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلُ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

ترجمه :
پروردگارا ! بیگمان تو هر که را (به خاطر اعمال زشتش) به آتش در آری ، به راستی خوار و زبونش کرده‌ای . و (اینان بر خود و دیگران ستم کرده

اندو) ستمکاران را یاورى نیست .

توضیحات :
« أَخْزَيْتَهُ » : خوار و زبونش کرده‌ای .

سوره آل عمران آیه 193

متن آیه :
رَبَّنَا إِنَّا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا
رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا وَتَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ

ترجمه :

پروردگارا ! ما از منادی (بزرگواری توحید ، یعنی محمد پسر عبدالله) شنیدیم که (مردم را) به ایمان به پروردگارشان می‌خواند و ما ایمان آوردیم (و ندای او را لبیک گفتیم . اکنون که چنین است) پروردگارا ! گناهانمان را بیامرز و بدیهایمان را بپوشان و ما را با نیکان و (در مسیر ایشان) بهمیران .

توضیحات :

« مُنَادِيًا » : ندادهنده . مراد پیغمبر اسلام یا قرآنی است که به ارمغان آورده است . « ذُنُوبٌ » : گناهان کبیره . « سَيِّئَاتٌ » : گناهان صغیره . « أَبْرَارٌ » : جمع بر و بار ، نیکان . « تَوَقَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ » : ما را با نیکان بهمیران . مراد این است که هر چند ما نیک نیستیم ولی با این وجود ما را در سلك نیکان قرار و از زمره ایشان قلمداد فرما .

سوره آل عمران آیه 194

متن آیه :
رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدْتَنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ
الْمِيعَادَ

ترجمه :

پروردگارا ! آنچه را که بر (زبان) پیغمبران خود (و به پاداش تصدیق ایشان و پیروی از آنان) به ما وعده داده‌ای ، (از قبیل : پیروزی دنیا و نعمت آخرت) به ما عطاء کن ، و در روز رستاخیز ما را (با درآوردن به دوزخ) خوار و زبون مگردان . بیگمان تو خلف وعده نخواهی کرد .

توضیحات :

« عَلَيَا رُسُلِكَ » : بر زبان پیغمبران است . مضاف محذوف است و تقدیر چنین است : عَلَيَا أَلْسِنَةِ رُسُلِكَ . « لَا تُخْزِنَا » : خوارمان مدار و زبونمان مگردان . « مِيعَادٌ » : مصدر میمی است و به معنی وعده . یا به معنی زمان وعده است و مراد رستاخیز است .

سوره آل عمران آیه 195

متن آیه :
فَأَسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنْكُمْ مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ

بَعَضُكُمْ مِّنْ بَعْضِ قَالِ الَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأُذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقَاتِلُوا لَأَكْفِرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حَسَنُ الثَّوَابِ

ترجمه :

پس پروردگارشان دعای ایشان را پذیرفت و پاسخشان داد که من عمل هیچ کسی از شما را که به کار پرداخته باشد - خواه زن باشد یا مرد - ضائع نخواهم کرد . پاره ای از شما از پاره دیگر هستمید (و همگی هم نوع و هم جنس می باشید) . آنان که هجرت کردند ، و از خانه های خود رانده شدند ، و در راه من اذیت و آزارشان رساندند ، و جنگیدند و کشته شدند ، هر آینه گناها نشان را می بخشم و به بهشتشان درمی آورم . بهشتی که رودخانه ها در زیر (درختان) آن روان است . این پاداشی از سوی خدا ، (ایشان را) است ، و پاداش نیکو تنها نزد خداست .

توضیحات :

« إِسْتَجَابَ » : پذیرفت . پاسخ داد . « أَيْبِي » : که من . فتحه همزه با توجه به حرف جرم حذفی است که تقدیر چنین است : فَأَسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ يَا أَيُّبِي لِأَضِيعَ . « بَعَضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ » : برخی از برخی دیگرید . مراد این که مرد و زن از یک جنس بوده و برتری آنان با عمل صالح است . « لَأَكْفِرَنَّ » : بیگمان محومی گردانم و می زدایم . « ثَوَابًا » : مفعول مطلق فعل مجذوف (لَأُثِيبَنَّ لَهُمْ) است یا تمییز و یا حال (جَنَّاتٍ) و . . . « حَسَنُ الثَّوَابِ » : پاداش نیکو . اضافه صفت به موصوف است .

سوره آل عمران آیه 196

متن آیه :

لَا يَغُرُّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ

ترجمه :

رفت و آمد (پیروز مندانه ، و اشتغال به کسب و کار و تجارت و بسر بردن در ناز و نعمت) کافران در شهرها ، تو را نفریبند .

توضیحات :

« لَا يَغُرُّكَ » : تو را گول نزنند . « تَقَلُّبُ » : گشت و گذار . آمد و شد (نگا : نحل / 46) . غلط خوردن در ثروت و نعمت . « بِلَادٍ » : جمع بلد ، شهرها . جاها و سرزمینها .

سوره آل عمران آیه 197

متن آیه :

مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ

ترجمه :

(این) متاع ناچیزی است ، سپس (به دنیا) این نعمت و قدرت (ناچیز ظاهری) جایگاهشان دوزخ است ، و چه بد جایگاهی است !

توضیحات :
 « مَتَاعٌ » : کالا و نعمت . تَمَتَّعَ و بهره مندی . خیر مبتدای محذوفی چون (هو) است که مرجع آن (تَقَلَّبَ) است . « مَا وَايَا » : مکانی که سرانجام بدان پناه می‌برند (نگا : آل عمران / 151) . « مَهَادٌ » : آرامگاه . یسטר .

سوره آل عمران آیه 198

متن آیه :
 لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ لِّلَّذَّابِرِ

ترجمه :
 ولی آنان که از (خشم) پروردگارشان (با انجام طاعات و ترک منهیات) می‌پرهیزند ، بهشت از آن ایشان است که در زیر (درختان) آن رودخانه‌ها روان است ، و جاودانه در آن می‌مانند . (تازه ، این لذائذ جسمانی) به عنوان مهمانی و پذیرائی (نخستین) از جانب خداست ، و آنچه (از لذائذ روحانی و الطاف بیکران صمدانی) در پیشگاه یزدان است برای نیکان (بسی والاتر از آن ، و) بهتر (از متاع فانی جهان) است .

توضیحات :
 « نُزُلًا » : نوشیدنی و خوراکی که از مهمان در آغاز نزول ، بدان پذیرائی می‌کنند . زاد و توشه . حال (جَنَاتِ) است .

سوره آل عمران آیه 199

متن آیه :
 وَإِنَّ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَتَّبِعُونَ رِيَاسَاتِ اللَّهِ تَمَنَّا قَلِيلًا أُولَئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

ترجمه :
 برخی از اهل کتاب هستند که به خدا و بدانچه بر شما نازل شده و بدانچه بر خود آنان نازل گردیده است ، ایمان دارند . در برابر خدا فروتن بوده و آیات خدا را به بهای ناچیز (دنیا) نمی‌فروشند . پاداش ایشان در نزد پروردگارشان (محفوظ) است . بندگان خداوند سریع الحساب است (و به سرعت تمام در مدتی اندک به حساب اعمال همگان رسیدگی کرده و پاداش و پادافره نیکان و بدان را بدون کم و کاست خواهد داد) .

توضیحات :
 « خَاشِعِينَ » : فروتنان . حال است .

سوره آل عمران آیه 200

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا وَرَاطِبُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! (در برابر شدائد و ناملایمات) شک‌یابی و ورزید و (در مقابل دشمنان) استقامت و پایداری کنید و (از مرزهای مملکت خویش) مراقبت به عمل آورید و از (خشم) خدا بپرهیزید، تا این که رستگار شوید.

توضیحات:

«صایروا»: بر دیگران در صبر کردن پیروز شوید و از آنان شک‌یابتر باشید. «رایطوا»: مرزداري کنید و از سرزمین اسلامی خود مراقبت به عمل آورید.

سوره نساء آیه 1

متن آیه:

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَخَلَقَ مِنْهَا زَوْجَهَا وَبَثَّ مِنْهُمَا رِجَالًا كَثِيرًا وَنِسَاءً وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي تَسَاءَلُونَ بِهِ وَالْأَرْحَامَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا رَحِيمًا

ترجمه:

ای مردمان! از (خشم) پروردگارتان بپرهیزید. پروردگاری که شما را از یک انسان بیافرید و (سپس) همسرش را از نوع او آفرید، و از آن دو نفر مردان و زنان فراوانی (بر روی زمین) منتشر ساخت. و از (خشم) خدائی بپرهیزید که هم‌دیگر را بدو سوگند می‌دهید؛ و بپرهیزید از این که پیوند خویشاوندی را گسیخته دارید (و صله رحم را نا دیده گیرید)، زیرا که بیگمان خداوند مراقب شماست (و کردار و رفتار شما از دیده او پنهان نمی‌ماند).

توضیحات:

«ناس»: توده مردم. «نفس واحدی»: مراد آدم است. «خلق منها زوجها»: همسر او را از نوع او آفرید. مراد این که خداوند نخست آدم را از خاک بیافرید و بعد از او حواء را نیز از خاک خلق فرمود و از آن دو دیگر مردمان را (نگا: اعراف / 189 و 190، روم / 21). «بث»: پراکنده کرد. «تساءلون به»: هم‌دیگر را بدو سوگند می‌دهید. «أرحام»: جمع رحم، قرابت و خویشاوندی. عطف بر واژه (الله) است. «رؤیبا»: مراقب و مواظب (نگا: احزاب / 52).

سوره نساء آیه 2

متن آیه:

وَآتُوا الْيَتَامَىٰ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَتَبَدَّلُوا الْخَيْرَ بِالْظَلِيلِ وَلَا تَأْكُلُوا أَمْوَالَهُمْ إِلَىٰ أَمْوَالِكُمْ إِنَّهُ كَانَ حُوبًا كَثِيرًا

ترجمه:

و به یتیمان اموالشان را (بدان گاه که پا به رشد گذاشتند و به حد بلوغ

رسیدند) با ز پس بدهید، و اموال زاپاك (و بد خود) را با اموال پاك (و خوب یتیمان) جابجا نکنید، و اموال آنان را با اموال خودتان (به وسیله آمیختن و یا تعویض کردن) نخورید. بیگمان چنین کاری، گناه بزرگی است.

توضیحات:

«ءَاتُوا»: بدهید. «يَتَامِيَا»: جمع یتیم، یتیمان. «خَيِّثَ»: زاپاك. مراد بد و حرام است. «طَيِّبَ»: پاك. مراد خوب و حلال است. «لَا تَأْكُلُوا»: نخورید. مراد این است که از آن بهره مند نشوید، به صورت نوشیدن، خوردن، پوشیدن، فروختن، و هر شکل دیگری که باشد. «إِلَيَّا»: به همراه. با. «حَوْبًا»: گناه.

سوره نساء آیه 3

متن آیه:

وَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىٰ فَانكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مِمَّنِّي وَثَلَاثَ وَرُبَاعَ فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ ذَٰلِكَ أَدْنَىٰ أَلَّا تَعُولُوا

ترجمه:

و اگر ترسیدید که درباره یتیمان نتوانید دادگری کنید (و دچار گناه بزرگ شوید، از این هم بترسید که نتوانید میان زنان متعدد خود دادگری کنید و از این بابت هم دچار گناه بزرگ شوید. ولی وقتی که به خود اطمینان داشتید که می‌توانید میان زنان دادگری کنید و شرائط و ظروف خاص تعدد ازواج مهیا بود) با زنان دیگری که برای شما حلالند و دوست دارید، با دو یا سه یا چهار تا ازدواج کنید. اگر هم می‌ترسید که نتوانید میان زنان دادگری را مراعات دارید، به يك زن اکتفاء کنید یا با کنیزان خود (که هزینه کمتری و تکالیفات سبکتری دارند) ازدواج نمایید. این (کار، یعنی اکتفاء به يك زن، یا ازدواج با کنیزان) سبب می‌شود که کمتر دچار کجروی و ستم شوید و فرزندان کمتری داشته باشید.

توضیحات:

«وَ إِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تُقْسِطُوا فِي الْيَتَامَىَا»: و اگر ترسیدید که در ازدواج با یتیمان تحت سرپرستی خود نتوانید دادگری کنید، پس با زنان دیگری که... با توجه بدین معنی، پیش از (الْيَتَامَىَا) مضاف محذوف است که تقدیر چنین است: فِي زَكَاحِ الْيَتَامَىَا. «أَلَّا تُقْسِطُوا»: این که دادگری نکنید. «مَا طَابَ»: زنانی که حلال باشند. زنانی را که بپسندید. «مِمَّنِّي وَ ثَلَاثَ وَ رُبَاعَ»: دو دو، و سه سه، و چهار چهار. حال است و مراد دو یا سه یا چهار است (نگاه: فاطر/1). «أَلَّا تَعْدِلُوا»: این که عدالت را مراعات نکنید. البته دادگری در نفقه و زناشویی و توجه و نگاه و دیگر کارهای بیرونی که انسان بر آن توانائی دارد؛ نه امور قلبی و درونی از قبیل عشق و محبت که از قدرت شخص خارج است (نگاه: نساء/129). «وَ وَاحِدَةً»: مفعول فعل محذوف و می‌چون (انكِحُوا) است. «مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ»: هر اندازه از کنیزان که برایتان میسر شود. «أَلَّا تَعُولُوا»

«: این که ستم نکنید و کژی نورزید. این که عیال‌مند نشوید و بدین سبب فقیرگردید.

سوره نساء آیه 4

متن آیه :
وَآتُوا النِّسَاءَ صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِن طِبْنَ لَكُمْ عَن شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا

ترجمه:

و مهریه‌های زنان را به عنوان هدیه‌ای خالصانه و فریضه‌ای خدایانه بپردازید. پس اگر با رضایت خاطر چیزی از مهریه خود را به شما بخشیدند، آن را (دریافت دارید و) حلال و گوارا مصرف کنید.

توضیحات:

«صَدَقَات» : جمع صدقه، مهریه‌ها. «نِحْلَةً» : فریضه. عطیه بلاعوض. حال (صَدَقَات) است. این واژه به معنی تدین و دینداری نیز آمده است. در این صورت مفعول‌له است. «نَفْسًا» : تمییز است. «هَنِيئًا مَّرِيئًا» : گوارا و خوشایند. «مَّرِيئًا» : خوشمزه و خوش‌هضم. (هَنِيئًا مَّرِيئًا) : هر دو حال ضمیر (ه) در فعل (كُلُوهُ) بوده و مرجع (ه) «صَدَقَات» است. به صورت مذکر آمدن ضمیر به سبب برگشت به «شیء مذکور» یا «ذلك» است که جایگزین صدقات است (نگاه: قاسمی، التحریر والتنویر).

سوره نساء آیه 5

متن آیه :
وَلَا تُؤْتُوا السُّفَهَاءَ أَمْوَالَكُمُ الَّتِي جَعَلَ اللَّهُ لَكُمْ قِيَامًا وَارْزُقُوهُمْ فِيهَا وَاكْسُوهُمْ وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا

ترجمه:

اموال کم‌خردان را که در اصل اموال شما است به خود آنان تحویل ندهید. چرا که خداوند اموال را برای آنان قوام زندگی گردانده است. از (ثمرات) آن خوراک و پوشاک ایشان را تهیه کنید و با سخنان شایسته با آنان گفتگو کنید (وایشان را نیازارید و با ایشان بدرفتاری نکنید).

توضیحات:

«أَمْوَالَكُم» : دارائیتان. مراد دارائی ایشان یعنی کم‌خردان و کودکانی است که نمی‌توانند در دارائی خود به نحو شایسته تصرف کنند. در اینجا ضمانت اجتماعی مورد نظر است و محافظت اموال سفیهان، محافظت اموال همه ملت است. «قِيَامًا» : وسیله پایداری و مایه پابرجائی.

سوره نساء آیه 6

متن آیه :
وَإِذَا بَلَغُوا الْبِتَامَ حَتَّى إِذَا بَلَغُوا النِّكَاحَ فَإِن آنَسْتُمْ مِنْهُمْ رُشْدًا فَادْفَعُوا إِلَيْهِمْ أَمْوَالَهُمْ وَلَا تَأْكُلُوهَا إِسْرَافًا وَبِدَارًا أَن يَكْبَرُوا وَمَن كَانَ غَنِيًّا فَلْيَسْتَعْفِفْ وَمَن كَانَ فَقِيرًا فَلْيَأْكُلْ بِالْمَعْرُوفِ فَإِذَا دَفَعْتُمْ

إِلَيْهِمْ أَمْوَالُهُمْ وَأَشْهَدُوا عَلَيْهِمْ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا

ترجمه :

یتیمان را (پیش از بلوغ با در اختیار قراردادن مقداری از مال و نظارت بر نحوه معامله و کار آئی ایشان در میدان زندگی ، پیوسته) بیازمائید تا آن گاه که به سن ازدواج می‌رسند. اگر از آنان صلاحیت و حسن تصرف دیدید، اموالشان را بدیشان برگردانید ، و اموال یتیمان را با اسراف و تبذیر و با عجله و شتاب نخورید (و به خود بگوئید که) پیش از آن که بزرگ شوند (و اموال را از دست ما باز پس بگیرند آن را هرگونه که بخواهیم خرج می‌کنیم ! و از سرپرستان آنان) هرکس که ثروتمند است (از دریافت اجرت سرپرستی و دست زدن به مال ایشان) خودداری کند ، و هرکس که نیازمند باشد به طرز شایسته (و به اندازه حق الزحمه خود و نیاز عرفی ، از آن) بخورد . و هنگامی که اموالشان را به خودشان (بعد از بلوغ) باز پس دادید ، بر آنان شاهد بگیرید ، و (اگرچه علاوه از گواهان ، خدا گواه است و) کافی است خدا حسابرس و مراقب باشد .

توضیحات :

« إِبْتَلُوا » : بیازمائید . « أَنْسْتُمْ » : درک کردید و فهمیدید . « رُشِدًا » : شعور ضابط اموال و حسن تصرف . لیاقت و کار آئی . « يَدَارًا » : شتابگرانه . (إِسْرَافًا وَ يَدَارًا) : مفعولیه بوده و با حال بشمارند ، یعنی : لا تَأْكُلُوها مسرفین و مبادرین کبرهم . « فَلَيْسَتْ عَفْفٌ » : پاکدامنی کند و به مقدار اندک قناعت کند . خودداری کند . « بِالْمَعْرُوفِ » : به گونه شایسته . برابر عرف محل . « أَشْهَدُوا » : گواه بگیرید . « كَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا » : حرف باء زائد است و الله فاعل و حَسِيبًا حال یا تمییز است . « حَسِيبًا » : حسابرس . مراقب .

سوره نساء آیه 7

متن آیه :

لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا

ترجمه :

برای مردان و برای زنان از آنچه پدر و مادر و خویشاوندان از خود به جای می‌گذارند سهمی است ، خواه آن ترکه کم باشد و یا زیاد . سهم هر يك را خداوند مشخص و واجب گردانده است (و تعیین‌رنا پذیر است) .

توضیحات :

« أَقْرَبُونَ » : نزد یکان و خویشان . « نَصِيبًا » : سهم . بهره . مفعول فعل مقدری است ، یعنی : جَعَلَ اللهُ لَهُمْ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا . « مَّفْرُوضًا » : واجب و مشخص .

سوره نساء آیه 8

متن آیه :

وَإِذَا حَضَرَ الْقِسْمَةَ أُولُو الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينُ فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ
وَقُولُوا لَهُمْ قَوْلًا مَعْرُوفًا

ترجمه :

و هرگاه خویشاوندان (فقیر شخص مرده) و یتیمان و مستمندان (غیر
خویشاوند) بر تقسیم (ارث) حضور پیدا کردند ، چیزی از آن اموال را
بدانان بدهید و به گونه زیبا و شایسته با ایشان سخن بگوئید (و از
آنان دلجوئی و معذرت خواهی کنید) .

توضیحات :

« فَارْزُقُوهُمْ مِنْهُ » : مراد این است که اگر ورثه همه کبارند ، پیش از
تقسیم ، و اگر کبار و صغارند ، پس از تقسیم ، از قسمت کبار چیزی
بدیشان بدهید . « معروفاً » : پسندیده . زیبا .

سوره نساء آیه 9

متن آیه :

وَلْيَخْشَ الَّذِينَ لَوْ تَرَكَوْا مِنْ خَلْفِهِمْ ذُرِّيَّةً ضِعَافًا خَافُوا عَلَيْهِمْ فَلَا يَتَّقُوا اللَّهَ
وَلْيَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا

ترجمه :

بر مردم لازم است (که بر یتیمان ستم نکنند و) بترسند از این که
انگار خودشان دارند می میرند و فرزندان در مانده و ناتوانی از پس خود
برجای می گذارند و نگران حال ایشان می باشند (که آیا دیگران درباره
آنان چه روا می دارند ؟ پس هم اینک آنچه از مردم انتظار دارند که در حق
فرزندانشان انجام دهند ، خودشان در حق یتیمان مردم روا دارند و بال مهر و
محبت بر سر زبواگان پی پناه بکشند) . پس از خدا بترسند و با
یتیمان با متانت و محبت سخن بگویند .

توضیحات :

« مِنْ خَلْفِهِمْ » : از پس خود . « ضِعَافًا » : جمع ضعیف ، کوچک و در مانده .

سوره نساء آیه 10

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ يَأْكُلُونَ أَمْوَالَ الْيَتَامَىٰ ظُلْمًا إِنَّمَا يَأْكُلُونَ فِي بُطُونِهِمْ نَارًا
وَسَيَصْلُونَ سَعِيرًا

ترجمه :

بیگمان کسانی که اموال یتیمان را به ناحق و ستمگرانه می خورند ، انگار
آتش در شکمهای خود (می ریزند و) می خورند . (چرا که آنچه می خورند
سبب دخول ایشان به دوزخ می شود) و (در روز قیامت) با آتش سوزانی
خواهند سوخت .

توضیحات :

« ظُلْمًا » : حال ، تمیز ، مفعول له ، و مفعول مطلق می تواند باشد . «

سَيَصْلُونَ» : خواهند سوخت . داخل خواهند شد . این فعل با حرف باء و بدون آن متعدی است . « سَعِيرًا » : آتش برافروخته . فَعِيل به معنی مفعول است .

سوره نساء آیه 11

مَتْنِ آيَةِ :
يُوصِيكُمُ اللَّهُ فِي أَوْلَادِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَيَيْنِ وَإِن كُنَّ نِسَاءً فَوْقَ
الْأُنثَيَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ وَلِأَبَوَيْهِ لِكُلِّ
وَاحِدٍ مِّنْهُمَا السُّدُسُ مِمَّا تَرَكَ إِن كَانَ لَهُ وَلَدٌ فَإِن لَّمْ يَكُنْ لَهُ وَلَدٌ وَوَرِثَةُ آبَاؤُهُ
فَلِأُمَّه الثُّلُثُ وَإِن كَانَ لَهُ إِخْوَةٌ فَلِأُمَّه السُّدُسُ مِن بَعْدِ وَصِيَّتِي يُوصِي بِهَا أَوْ
ذِيئِ أَيْبَاءِكُمْ وَأَبْنَاكُمْ لَا تَدْرُونَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ لَكُمْ نَفْعًا فَرِيضَةٌ مِّنَ
اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

ترجمه :

خداوند درباره (ارث بردن) فرزندان نثان (و پدران و مادرا نثان) به شما فرمان می‌دهد و بر شما واجب می‌گرداند که (چون مردید و دخترانی و پسرانی از خود به جای گذاشتید) بهره یک مرد به اندازه بهره دو زن است . اگر فرزندان نثان همه دختر بودند و تعدادشان (دو و یا) بیشتر از دو بود ، دوسوم ترکه بهره ایشان است ، و اگر ورثه تنها یک دختر باشد ، نصف ترکه از آن او است ، (و چه ورثه یک دختر و چه بیشتر باشند ، باقیمانده ترکه متعلق به سایر ورثه بر حسب استحقاق است) . اگر مرده دارای فرزند و پدر و مادر باشد ، به هر یک از پدر و مادر یک ششم ترکه می‌رسد (و باقیمانده بین فرزندان او به ترتیب سابق تقسیم می‌گردد) . و اگر مرده دارای فرزند (یا نوه) نباشد و تنها پدر و مادر از او ارث ببرند ، یک سوم ترکه به مادر می‌رسد (و باقیمانده از آن پدر خواهد بود) . اگر مرده (علاوه از پدر و مادر) برادرانی (یا خواهرانی ، از پدر و مادر یا از یکی از آن دو) داشته باشد ، به مادرش یک ششم می‌رسد . (همه این سهام مذکور) پس از انجام وصیته است که مرده می‌کند و بعد از پرداخت وامی است که بر عهده دارد (و پرداخت وام مقدم بر انجام وصیت است) . شما نمی‌دانید پدران و مادران و فرزندان نثان کدام یک برای شما سودمندترند . (خیر و صلاح در آن چیزی است که خدا بدان دستور داده است) . این فریضه الهی است و خداوند دانا (به مصالح شما) و حکیم است (در آنچه بر شما واجب نموده است) .

توضیحات :

« حَظٌّ » : بهره . سهم . « لَا تَدْرُونَ » : نمی‌دانید . نمی‌فهمید . « إِخْوَةٌ » : جمع اخ ، برادران . واژه (إِخْوَةٌ) در اینجا و در (نساء / 176 ، یوسف / 5 ، 7 ، 58 ، 100 ، و حجرات / 10) از راه تغلیب بر (أَخَوَات) یعنی خواهران نیز اطلاق شده است . « نَفْعًا » : تمیز است . « فَرِيضَةٌ » : مفعول مطلق است و تقدیر چنین است : قَرَضَ اللَّهُ ذَلِكَ فَرِيضَةً . یا حال است و مصدر به معنی اسم مفعول یعنی (مَفْرُوضَةٌ) آمده است .

سوره نساء آیه 12

متن آیه :

وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ فَإِنْ كَانَ لَهُنَّ وَلَدٌ فَلَكُمْ الرَّبْعَ مِمَّا تَرَكَنَّ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوَصِّيْنَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَلَهُنَّ الرَّبْعُ مِمَّا تَرَكَتُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَكُمْ وَلَدٌ وَإِنْ كَانَ لَكُمْ وَلَدٌ فَلَهُنَّ الثَّمَنُ مِمَّا تَرَكَتُمْ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوَصِّيْنَ بِهَا أَوْ دَيْنٍ وَإِنْ كَانَ رَجُلٌ يُورَثُ كَلَالَةً أَوْ امْرَأَةٌ وَلَهُ أَخٌ أَوْ أُخْتٌ فَلِكُلِّ وَاحِدٍ مِنْهُمَا السُّدُسُ فَإِنْ كَانُوا أَكْثَرَ مِنْ ذَلِكَ فَهُمْ شُرَكَاءُ فِي الثُّلُثِ مِنْ بَعْدِ وَصِيَّةٍ يُوصَى بِهَا أَوْ دَيْنٍ غَيْرَ مُضَارٍّ وَصِيَّةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَلِيمٌ

ترجمه :

و برای شما نصف دارائی به جای مانده همسران است، اگر فرزندی (از شما یا از دیگران و یا نوه یا نوادگانی) نداشته باشند (و باقی ترکه ، برابر آیه قبلی، به فرزندانشان و پدران و مادرانشان تعلق می گیرد) و اگر فرزندی داشته باشند، سهم شما یک چهارم ترکه است (و باقیمانده ترکه به ذوی الفروض و عصبه، یا ذوی الارحام یا بیت المال می رسد. به هر حال چه فرزندی نداشته باشند و چه فرزندی داشته باشند، سهم شما) پس از انجام وصیته است که کرده اند و پرداخت وامی است که بر عهده دارند (و پرداخت وام بر انجام وصیت مقدم است). و برای زنان شما یک چهارم ترکه شما است اگر فرزندی (یا نوه و نوادگانی از آنان یا از دیگران) نداشته باشید. (اگر همسر یک نفر باشد، یک چهارم را تنها دریافت می دارد، و اگر دو همسر و بیشتر باشند، یک چهارم به طور مساوی میانشان تقسیم می گردد. باقیمانده ترکه به خویشاوندان و وابستگان به ترتیب استحقاق می رسد). و اگر شما فرزندی (یا نوه و نوادگانی) داشته باشید، سهمیه همسران نتان یک هشتم ترکه بوده (و بقیه ترکه به فرزندان نتان و پدران و مادران نتان - همان گونه که ذکر شد - می رسد. البته) پس از انجام وصیته است که می کنید و بعد از وامی است که بر عهده دارید. و اگر مردی یا زنی به گونه کلاله ارث از آنان برده شد (و فرزند و پدری نداشته باشند) و برادر (مادری) یا خواهر (مادری) داشته باشند، سهم هر یک از آن دو، یک ششم ترکه است (و فرقی میان آن دو نیست) و اگر بیش از آن (تعداد، یعنی یک برادر مادری و یک خواهر مادری) بودند، آنان در یک سوم با هم شریکند (و به طور یکسان یک سوم را میان خود تقسیم می کنند. البته این هم) پس از انجام وصیته است که بدان توصیه شده است و یا پرداخت وامی است که بر عهده مرده است. وصیت و وامی که (به بازماندگان) زیان نرساند (یعنی وصیت از بیش از یک سوم نباشد و مرده از روی غرض اقرار به وامی نکند که بر عهده او نیست، و یا صرف نظر از وامی نکند که بر دیگران دارد. و...). این سفارش خداست و خدا دانا (به آن چیزی است که به نفع شما است و آگاه از نیات وصیت کنندگان می باشد) و شکایا است (و شتابی در عقاب شما ندارد؛ چرا که چه بسا پشیمان شوید و به سویش برگردید).

توضیحات :

« یورث » : از او ارث برده می شود. ثلاثی مجرد است و متعدی به (مِنْ) محذوف است و تقدیر آن چنین است : یورث منه . « کلاله » : کسی که بمیرد و پدر و فرزندی نداشته باشد. وارثی که پدر یا فرزند مرده نباشد. حال برای ضمیر فعل (یورث) است. « إمْرأة » : زن. عطف بر (

رَجُلٌ) است. «لَهُ» : ضمیر (هُ) به صورت مفرد ذکر شده است چون معطوف بعد از حرف (أَوْ) قرار گرفته است و (أَوْ) برای یکی از دو طرف است. هم چنین در مواردی که معطوف و معطوف علیه در میان است می توان ضمیر را با توجه به هر یک از آن دو برگزید و در اینجا از راه تغلیب و با توجه به معطوف علیه ضمیر مفرد مذکر غائب به کار رفته است. «غَيْرِ مُضَارٍّ» : غیر زبان رسیان. واژه (غیر) حال زائب فاعل مستتر در فعل (يُوصِي) است. «أَخٌ أَوْ أُخْتٌ» : مراد برادر مادری یا خواهر مادری است. «وَصِيَّةٌ» : مفعول مطلق است و تقدیر چنین است : يُوَصِّيْكُمْ اللَّهُ بِذَلِكَ وَصِيَّةً. «حَلِيمٌ» : شکیبایا. از زمره اسماء الله است و یعنی : خداوند در عفو و بشتاب روا نمی دارد.

سوره نساء آیه 13

متن آیه :
تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه :

این (احکام راجع به یتیمان و وصیت و سهام مواریث) حدود خدا (در میان حق و باطل) است و (آنها را محترم شمارید و از آنها درنگذیرید و بدانید که هرکس از خدا و پیغمبرش (در آنچه بدان دستور داده اند) اطاعت کند، خدا او را به باغهای (بهشت) وارد می کند که در آنها رودبارها روان است و) چنین کسانی (جاودانه در آن میمانند و این پیروزی بزرگی است.

توضیحات :

«خَالِدِينَ فِيهَا» : جاودانگانند در بهشت. حال است برای ضمیر (هُ) در فعل (يُدْخِلْهُ) که مرجع آن (مَنْ) است و (خَالِدِينَ) با توجه به معنی (مَنْ) جمع آمده است.

سوره نساء آیه 14

متن آیه :
وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَتَعَدَّ حُدُودَهُ يُدْخِلْهُ نَارًا خَالِدًا فِيهَا وَلَهُ عَذَابٌ مُهِينٌ

ترجمه :

و آن کس که از خدا و پیغمبرش نافرمانی کند و از مرزهای (قوا نیزین) خدا درگذرد، خداوند او را به آتش (عظیم دوزخ) وارد می گرداند که جاودانه در آن میماند و (علاوه از آن) او را عذاب خوارکننده ای است.

توضیحات :

«خَالِدًا» : جاودانه. حال است برای ضمیر (هُ) در (يُدْخِلْهُ) که با توجه به لفظ (مَنْ) مفرد بیان شده است. «مُهين» : خوارکننده.

سوره نساء آیه 15

متن آیه :
وَاللَّاتِي يَأْتِينَ الْفَاحِشَةَ مِنْ نَسَائِكُمْ فَاَسْتَشْهَدُوا عَلَيْهِنَّ أَرْبَعَةٌ

مِّنْكُمْ فَإِنْ شَهِدُوا فَأَمْسِكُوهُمْ فِي الْبُيُوتِ حَتَّىٰ يَتَّوَقَّاهُنَّ الْمَوْتُ أَوْ يَجْعَلَ اللَّهُ لَهُنَّ سَبِيلًا

ترجمه:

و کسانی که از زنان شما مرتکب زنا می‌شوند، چهار نفر از (مردان عادل) خودتان را به عنوان شاهد بر آنان به گواهی طلبید، پس اگر گواهی دادند، آنان را در خانه‌های (خود برای حفظ ایشان و دفع هرگونه شر و فساد) نگاه دارید تا مرگشان فرا می‌رسد یا این که خداوند راهی را برای (زندگی پاک و درست، یا عقوبت) آنان (با ازدواج یا توبه، یا وضع حکم دیگری) باز می‌کند.

توضیحات:

«فَاحِشَةً»: زنا. برخی فاحشه را در اینجا به معنی سیحاق دانسته‌اند و آن عبارت است از این که دو زن فرج خود را به هم بمالند (نگاه: المصحف المیسر: عبدالجلیل عیسی، صفحه 101). «يَتَّوَقَّاهُنَّ الْمَوْتُ»: مرگ آنان را درمی‌یابد. «أَوْ يَجْعَلَ... سَبِيلًا»: این راه را سوره نور آیه دو، مشخص کرده است.

سوره نساء آیه 16

متن آیه:

وَالَّذَانَ يَأْتِيَانِيهَا مِنْكُمْ فَأَدْوَهُمَا فَإِنْ تَابَا وَأَصْلَحَا فَأَعْرَضُوا عَنْهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ تَوَّابًا رَّحِيمًا

ترجمه:

و مرد و زنی که از شما زنا می‌کنند (و متزوج نمی‌باشند) آنان را بی‌آزارید (و بعد از شهادت چهار نفر مرد عادل، تو بیخشان نمائید). ولی اگر توبه کردند (و از کرده خود پشیمان شدند) و به اصلاح (حال و تغیر احوال خود) پرداختند، دست از آنان بردارید (و نه با گفتار و نه با کردار، ایشان را به دنبال عقوبت و شکنجه لازم نیاز دارید و گذشته را به یادشان نیارید؛ چرا که) بیگمان خداوند بسیار توبه پذیر و مهربان است.

توضیحات:

«الَّذَانَ»: مرد و زنی که. در اینجا از راه تغلیب موصول مذکر به کار رفته است. برخی آن را: (دو مردی که باهم عمل لواط انجام داده‌اند) معنی کرده‌اند. «أَدْوَهُمَا»: آن دو را شکنجه کنید. در آغاز اسلام، کمیت و کیفیت تعزیر به امت اسلامی واگذار شده بود، ولی بعدها حدود و ثغور آن با آیه دوم سوره نور و با حدیث نبوی مشخص گردید، و عقاب زن و مرد سنگسار، و عقاب پسر و دختر صد تا زیانه و یک سال تبعید تعیین شد (نگاه: تفسیر المراغی، جلد دوم، صفحه 206). «أَعْرَضُوا عَنْهُمَا»: از آنان دست بردارید. یا دآوری: گروهی از محققان، آیه‌های 15 و 16 سوره نساء را منسوخ می‌دانند، و گروه دیگری آنها را منسوخ نمی‌دانند و آیه 15 را مربوط به حکم سیحاق و آیه 16 را مربوط به حکم لواط و آیه 2 سوره نور را مربوط به حکم زنا می‌دانند (نگاه: التفسیر القرآنی

للمقرآن : عبدالکریم خطیب ، جلد دوم ، صفحات 718 - 725) .

سوره نساء آیه 17

متن آیه :
إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ يَتُوبُونَ مِنْ قَرِيبٍ فَأُولَئِكَ يَتُوبُ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

ترجمه :

بیگمان خداوند تنها توبه کسانی را می پذیرد که از روی نادانی (و سفاهت و حماقت ناشی از شدت خشم و غلبه شهوت بر نفس) به کار زشت دست می یازند ، سپس هرچه زودتر (پیش از مرگ ، به سوی خدا) برمی گردند (و از کرده خود پشیمان می گردند) ، خداوند توبه و برگشت آنان را می پذیرد . و خداوند آگاه (از مصالح بندگان و صدق نیت توبه کنندگان است) و حکیم است (و از روی حکمت درگاه توبه را بر روی توبه کنندگان باز گذاشته است) .

توضیحات :

« إِنَّمَا التَّوْبَةُ عَلَى اللَّهِ » : پذیرش توبه بر خداست . واژه (عَلَي) را به معنی (مِنْ) و (عِنْد) نیز گرفته اند . « بِجَهَالَةٍ » : به سبب حماقت و سفاهت . « مِنْ قَرِيبٍ » : به زودی ، و آن پیش از فرارسیدن مرگ ، یا دستگیری بزهکار است .

سوره نساء آیه 18

متن آیه :
وَلَيْسَتِ التَّوْبَةُ لِلَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ حَتَّى إِذَا حَضَرَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ إِنِّي تُبْتُ الْآنَ وَلَا الَّذِينَ يَمُوتُونَ وَهُمْ كُفَّارٌ أُولَئِكَ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

ترجمه :

توبه کسانی پذیرفته نیست که مرتکب گناهان می گردند (و به دنبال انجام آنها مبادرت به توبه نمی نمایند و بر کرده خویش پشیمان نمی گردند) تا آن گاه که مرگ یکی از آنان فرا می رسد و می گوید : هم اینک توبه می کنم (و پشیمانی خویش را اعلام می دارم) . هم چنین توبه کسانی پذیرفته نیست که بر کفر می میرند (و جهان را کافرانه ترک می گویند) . هم برای اینان و هم آنان عذاب دردناکی را تهیه دیده ایم .

توضیحات :

« أَعْتَدْنَا » : آماده کرده ایم . فراهم آورده ایم .

سوره نساء آیه 19

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَجِلُّ لَكُمْ أَنْ تَرْتُوا النِّسَاءَ كَرِهًا وَلَا تَعْضُلُوهُنَّ لِتَذْهَبُوا بِبَعْضِ مَا آتَيْتُمُوهُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِغَاشِقَةٍ مَبِينَةٍ

وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ فَإِنْ كَرِهْتُمُوهُنَّ فَعَسَى أَنْ تَكْرَهُنَّ شَيْئًا وَيَجْعَلَ اللَّهُ فِيهِ خَيْرًا كَثِيرًا

ترجمه:

ای کسانی که ایمان آورده اید! برای شما درست نیست که زنان را (همچون کالائی) به ارث برید (و ایشان را بدون مهریه و رضایت، به ازدواج خود در آورید، و) حال آن که آنان چنین کاری را نمی پسندند و وادار بدان می گردند. و آنان را تحت فشار قرار ندهید تا بدین وسیله (ایشان را وادار به چشم پوشی از قسمتی از مهریه کنید و) برخی از آنچه را که بدیشان داده اید فراچنگ آرید. مگر این که آنان (با نشوز و سوءخلق و فسق و فجور) دچار گناه آشکاری شوند (که در این صورت می توانید بر آنان سختگیری کنید، یا به هنگام طلاق قسمتی از مهریه را بازپس بگیرید). و با زنان خود به طور شایسته (در گفتار و در کردار) معاشرت کنید، و اگر هم از آنان (به جهاتی) کراهت داشتید (شتاب نکنید و زود تصمیم به جدائی نگیرید) زیرا که چه بسا از چیزی بدتان بیاید و خداوند در آن خیر و خوبی فراوانی قرار بدهد.

توضیحات:

« أَنْ تَرْتُوا النِّسَاءَ »: این که زنان را به ارث ببرید (همان گونه که در جاهلیت رواج داشت). از زنان ارث ببرید (بدین گونه که آنان را به خاطر ثروت و اموالشان همچون زندانیانی در پیش خود نگاه دارید تا دارائیشان را به ارث ببرید). « كَرِهًا »: ناپسندانه. حال نساء است و به معنی کارهات یا مکرهات است. این قید برای تقبیح اعمال مردان است؛ نه این که اگر رضایت در میان باشد، چنین عملی حرام بشمار نیاید. « لَا تَعْضُلُوهُنَّ »: زنان را از ازدواج باز ندارید. آنان را تحت فشار قرار ندهید و زندانی خویشتن نکنید. این فعل می تواند منصوب بوده و عطف بر « تَرْتُوا » باشد، و یا مجزوم به حساب آید. « فَإِذَا شِئْتُمْ بِهِنَّ فَيَنْتَقِ »، گناه آشکار همچون زنا و نشوز.

سوره نساء آیه 20

متن آیه:

وَإِنْ أَرَدْتُمْ اسْتِبْدَالَ زَوْجٍ مَّكَانَ زَوْجٍ وَآتَيْتُمْ إِحْدَاهُنَّ قِنطَارًا فَلَا تَأْخُذُوا مِنْهُ شَيْئًا أَتَأْخُذُونَ بِهَتَانَا وَإِنَّمَا مِنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ

ترجمه:

و اگر خواستید همسری را به جای همسری برگزینید، هر چند مال فراوانی هم مهر یکی از آنان کرده باشید، برای شما درست نیست که چیزی از آن مال دریافت دارید. آیا با بهتان و گناه آشکار، آن را دریافت می دارید؟! (مگر مؤمنان را چنین کاری سزد؟!).

توضیحات:

« اسْتِبْدَالَ »: عوض کردن. جایجا کردن. « قِنطَارًا »: مال فراوان. مراد مهریه زیاد است. « بِهَتَانَا »: از راه ظلم. به بطالت. با توسل به بهتان. واژه (بِهَتَانَا وَ إِنَّمَا) مصدرند و به عنوان وصف به کار رفته اند و حال

ضمير (و) در (تَأْخُذُ وَنَهٌ) مي باشند و تقدير چنين است :
أَتَأْخُذُ وَنَهٌ بَاهُ تَيْنَ وَءَاثِمِينَ . « مَيِّنَاً » : روشن و آشكار .

سوره نساء آيه 21

متن آيه :
وَكَيْفَ تَأْخُذُ وَنَهٌ وَقَدْ أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ وَأَخَذْنَ مِنْكُمْ مِيثَاقاً غَلِيظاً

ترجمه :

و چگونه (سزاوار شما است که) آن را با زپس بگيريد ؟ و حال آن که با
يك ديگر آميزش داشته ايد و هر يك بر عورت ديگري اطلاع پيدا کرده ايد و
(گذشته از اين) زنان پيمان محكمي (هنگام ازدواج) از شما گرفته اند
(و خداوند برابر آن ، امر زناشوئي را حلال نموده است) .

توضيحات :

« أَفْضَى بَعْضُكُمْ إِلَى بَعْضٍ » : با يك ديگر آميزش نموده ايد . از هم
كام گرفته ايد . « مِيثَاقاً غَلِيظاً » : پيمان استوار ، که نگاهداري زنان
به صورت شايسته يا رهاکردن ايشان به گونه بايسته است (نگا : بقره
/ 229) .

سوره نساء آيه 22

متن آيه :
وَلَا تَنْكِحُوا مَا نَكَحَ آبَاؤُكُمْ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا قَدْ سَلَفَ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً
وَمَقْتاً وَسَاءَ سَبِيلاً

ترجمه :

و با زناني ازدواج نکنيد که پدران شما با آنان ازدواج کرده اند . چرا
که اين کار ، عمل بسيار زشتي است و (در پيش خدا و مردم) مبعوض بوده
و روش بسيار نادرستي است ؛ مگر آنچه گذشته است (و در زمان جاهليت
بوده است که مورد عفو خدا قرار مي گيرد) .

توضيحات :

« سَلَفَ » : گذشت . « فَاحِشَةً » : کار بسيار زشت و ناپسند . « مَقْتاً » :
خشم شديد . در اينجا مصدر به جاي وصف به کار رفته است ، همان گونه که
ميگويند : زيد عدل . « سَبِيلاً » : تميز است .

سوره نساء آيه 23

متن آيه :
حُرِّمَتْ عَلَيْكُمْ أُمَّهَاتُكُمْ وَبَنَاتُكُمْ وَأَخْوَالُكُمْ وَعَمَّاتُكُمْ وَخَالَاتُكُمْ وَبَنَاتُ
الْأَخِ وَبَنَاتُ الْأَخْتِ وَأُمَّهَاتُكُمْ اللَّائِي أَرْضَعْنَكُمْ وَأَخْوَالُكُمْ مِنَ الرَّضَاعَةِ
وَأُمَّهَاتُ رِيسَاءِكُمْ وَرَبَّاتُ بَيْتِكُمُ اللَّائِي فِي حُجُورِكُمْ مِنْ نِسَاءِ بَيْتِكُمُ اللَّائِي
دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَإِنْ لَمْ تَكُونُوا دَخَلْتُمْ بِهِنَّ فَلَا حَنْجَ عَلَيْكُمْ وَحَلَائِلُ
أَبْنَائِكُمُ الَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ وَأَنْ تَجْمَعُوا بَيْنَ الْأَخْتَيْنِ إِلَّا مَا قَدْ
سَلَفَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُوراً رَحِيماً

ترجمه :

خداوند بر شما حرام نموده است ازدواج با مادرا ننتان ، دختران ننتان ، خواهران ننتان ، عمه‌ها یتان ، خاله‌ها یتان ، برادرزادگان ننتان ، خواهرزادگان ننتان ، مادرانی که به شما شیر داده اند ، خواهران رضاعیتان ، مادران همسران ننتان ، دختران همسران ننتان از مردان دیگر که تحت کفالت و رعایت شما پرورش یافته و با مادرانشان همبستر شده‌اند ، ولی اگر با مادرانشان همبستر نشده با شید ، گناهی (در ازدواج با چنین دخترانی) بر شما نیست ، همسران پسران صلبی خود ، و (بالاخره این که) دو خواهر را با هم جمع آورید ، مگر آنچه گذشته است (که با ترك یکی از آن دو خواهر ، قلم عفو بر این کار که در زمان جاهلیت واقع شده است ، کشیده خواهد شد) . بیگمان خداوند پستی امر زنده است (و گذشته را نادیده می‌گیرد ، و) مهربان است (و در آنچه برایتان وضع می‌کند حال شما را مراعات می‌دارد) .

توضیحات :

« رَبَّاءٌ تُبَكِّمُ » : جمع ربیة ، تربیت یافتگان . مراد دختران همسران ننتان از شوهران دیگر است . « أَللَّائِي فِي حُجُورِكُمْ » : آنان که غالباً با مادرانشان تحت رعایت و کفالت شما قرار می‌گیرند ، و الا چنین دخترانی مطلقاً حرام می‌باشند ، چه تحت کفالت و رعایت انسان باشند و چه زیر نظر و تحت مراقبت دیگران پرورده شوند . « حُجُورٌ » : جمع حجر ، آغوش ؛ مراد رعایت و پرورش است . « حَلَالٌ » : جمع حَلَالَةٌ ، همسران . « أَلَّذِينَ مِنْ أَصْلَابِكُمْ » : پسران صلبی شما ؛ نه پسر خواندگان ننتان .

سوره نساء آیه 24

متن آیه :

وَالْمَحْضَنَاتُ مِنَ النِّسَاءِ إِلَّا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ كِتَابَ اللَّهِ عَلَیْكُمْ وَأَجَلَ لَكُمْ مَا وَّرَاءَ ذَٰلِكُمْ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِينَ غَيْرَ مَسَافِحِينَ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَیْكُمْ فِيمَا تَرَاضَيْتُمْ بِهِ مِنْ بَعْدِ الْفَرِيضَةِ إِنْ أَلَّ اللَّهُ كَانَ عَلَیْكُمْ حَٰكِمًا

ترجمه :

و زنان شوهردار (بر شما حرام شده‌اند) مگر زنانی که (آنان را در جنگ دینی مسلمانان با کافران) اسیر کرده باشید ، که (در این صورت نکاح شوهران کافرشان با اسارت لغو می‌گردد و بعد از زدوده شدن رحم ایشان ،) برای شما حلال می‌باشند . این را خدا بر شما واجب گردانده است (پس آنچه را که او بر شما حرام نموده است حرام بدانید و آن را مراعات دارید) . برای شما ازدواج با زنان دیگری جز اینان (یعنی جز زنان مؤمن حرام) حلال گشته است و می‌توانید با اموال خود (از راه شرعی) زنانی را جویند شوید و با ایشان ازدواج کنید (بدان شرط که منظورتان زنا و دوست‌بازی نباشد و) پاکدامن و از زنا خویشتن‌دار باشید . پس اگر با زنی از زنان ازدواج کردید و از او کام‌گرفتید ، باید که مهریه او را (چنان که مقرر است بدون کم و کاست و در موعد خود) بپردازید ، و این واجب (از واجبات الهی) است . و بعد از تعیین مهریه ، گناهی بر شما نیست در آنچه میان خود بر آن توافق می‌نمائید (مثلاً این که همسر

با رضا و رغبت از مقداری از مهریه خود چشم پوشی کند و یا شوهر مشتاقانه مقداری بر اندازه مهریه بیفزاید). بیگمان خداوند (پیوسته بر مصالح بندگان خود) آگاه (و در احکامی که برای آنان وضع می نماید) حکیم بوده (ومی باشد).

توضیحات :

«محصّنات» : زنان شوهردار. «مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ» : زنان کافرانی که در جنگ دینی بدون شوهرانشان اسیر می شوند و حامله نمی باشند. اما اگر با شوهرانشان اسیر شوند، در حباله نکاح ایشان میمانند. «كِتَابَ اللَّهِ» : مفعول مطلق فعل مجذوفی است و تقدیر چنین است : كَتَبَ اللَّهُ عَلَیْكُمْ تَحْرِيمَ هَذِهِ الْمُحَرَّمَاتِ الْمَذْكُورَاتِ كِتَابًا، وَ فَرَضَهُ فَرِيضَةً. اضافه مصدر به فاعل خود است. برخی (كِتَابَ) را مفعول به فعل مجذوف میمانند (إِلْزَمُوا) میدانند؛ یعنی : إِلْزَمُوا كِتَابَ اللَّهِ. «أَنْ تَبْتَغُوا» : تا جویا شوید. مفعولله است. «محصنین» : طالبان پاکدامنی و عفت خود و همسرانشان. حال ضمیر (و) در فعل (تَبْتَغُوا) است. «غَيْرِ مَسِيءٍ وَحِينٍ» : دوری جو بندگان از زنا. حال دوم ضمیر (و) است. «مَا اسْتَمْتَعْتُمْ» : زنانی که از آنان کام گرفتید. «أَجُورٌ» : جمع اجر، مراد مهریه است. «فَرِيضَةً» : واجب. حال است. «جَنَاحٌ» : گناه.

سوره نساء آیه 25

متن آیه :

وَمِنْ لَّمْ يَسْتِطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ فِتْيَا تَكُمُ الْمُؤْمِنَاتُ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَيْمَانِكُمْ بِعَضْكَمْ مِنْ بَعْضٍ فَإِنْ كُفَّوهُنَّ بِأَذْنِ أَهْلِهِنَّ وَأَتَوْهِنَّ أَجُورَهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ مُحْصَنَاتٍ غَيْرِ مُسَافِحَاتٍ وَلَا مُتَّخِذَاتِ أَخْدَانٍ فَإِذَا أَحْصَيْتِ فِئْتَيْنِ بِفَاحِشَةٍ فَعَلَيْهِنَّ نِصْفٌ مِمَّا عَلَى الْمُحْصَنَاتِ مِنَ الْعَذَابِ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ الْعَنَتَ مِنْكُمْ وَأَنْ تُصَيَّرُوا خَيْرٌ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

و اگر کسی از شما نتوانست با زنان آزاده مؤمن ازدواج کند، می تواند با کنیزان مؤمنی ازدواج نماید. خداوند آگاه از ایمان شما است. (از ازدواج با کنیزان مؤمن سر پیچی نکنید، چرا که) برخی از برخی هستند (و شما و ایشان در برابر دین یکسایان میباشید)، لذا با اجازه صاحبان آنان با ایشان ازدواج کرده و مهریه ایشان را زیبا و پسندیده و برابر عرف و عادت (به تمام و کمال) بپردازید. کنیزانی را برگزینید که با عفت و پاکدامن باشند و برای خود دوستانی (نامشروع) برنگزینند. اگر پس از ازدواج، از ایشان زنا سرزد، عقوبت ایشان نصف عقوبت زنان آزاده (یعنی: پنجاه تا زیانه) است. ازدواج با کنیزان به هنگام عدم قدرت برای کسی از شما آزاد است که ترس از فساد داشته باشد (و بترسد به مشقتی دچار شود که به زنا منتهی گردد). و اگر شکیبائی ورزید (و از ازدواج با کنیزان خودداری کنید و بتوانید عفت خود را مراعات دارید) برای شما بهتر است. و خداوند دارای مغفرت و مرحمت فراوان است.

توضیحات :

« طَوْلًا » : دارائی و بضاعت . قدرت مادی و معنوی . « فِتْيَانٌ » : جمع فِتَاةٌ ، دختران نوجوان . مراد کنیزان است . « بَعْضُكُمْ مِنْ بَعْضٍ » : برخی از برخی هستند و همگان برادران و خواهران ایمانی می باشید (نگا : حَجْرَاتِ / 10 ، توبه / 71) . « مَحْصَنَاتٌ » : زنان عقیف و پاکدامن . حال است . « غَيْرَ مُسَافِحَاتٍ » : زنان عقیف و پاکدامن . حال دوم بشماراست . « أَخْدَانٌ » : جمع خَدَن ، رفیق و رفیقه . دوستان زن یا مردی که به گونه آشکار یا نهان با آنان معاشرت نامشروع انجام گیرد . « أَحْصِنِ » : به ازدواج درآورده شدند . « عَنَتٌ » : فساد و تباهی . فسق و فجور .

سوره نساء آیه 26

مَتِّينَ آيَةٍ :
يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ رِجْسَكُمْ وَيُطَهِّرَ كُفْرًا وَيَهْدِيَكُمْ سُنَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَيَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

خداوند می خواهد (قوا زین دین و مصالح امور را) برایتان روشن کند و شما را به راه کسانانی (از پیغمبران و صالحان) رهنمود کند که پیش از شما بوده اند ، و توبه (لغزشها و بزهکاریهای پیشین) شما را بپذیرد ، و خداوند آگاه (از احوال بندگان است و قوا زیننی را برایتان وضع می نماید که مصلحت و منفعت شما را در بر دارد) و حکیم است (و برابر حکمت ، احکام شریعت را صادر می نماید) .

توضیحات :

« سُنَنٌ » : جمع سنّت ، روش . طریقه .

سوره نساء آیه 27

مَتِّينَ آيَةٍ :
وَاللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يَتُوبَ عَلَيْكُمْ وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَنْ تَمِيلُوا مَيْلًا عَظِيمًا

ترجمه :

خداوند می خواهد توبه شما را بپذیرد (و به سوی طاعت و عبادت برگردد) و از لوث گناهان پاک و پاکیزه گردید (و کسانانی که به دنبال شهوات راه می افتند ، می خواهند که) از حق دور شوید و به سوی باطل بگرائید و از راه راست (خیلی منحرف گردید) تا همچون ایشان شوید .

توضیحات :

« أَنْ تَمِيلُوا » : این که منحرف شوید . این که دور گردید .

سوره نساء آیه 28

مَتِّينَ آيَةٍ :
يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُخَفِّفَ عَنْكُمْ وَخُلِقَ الْإِنْسَانُ ضَعِيفًا

ترجمه :

خداوند می خواهد (با وضع احکام سهل و ساده) کار را بر شما آسان کند (چرا که او می داند که انسان در برابر غرا نژ و امیال خود ناتوان است) و انسان ضعیف آفریده شده است (و در امر گرایش به زنان تاب مقاومت ندارد) .

توضیحات :

« ضعیفاً » : حال است .

سوره نساء آیه 29

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَأْكُلُوا أَمْوَالِكُمْ بَيْنَكُمْ يَاسِئَةً إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ مِّنْكُمْ وَلَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید! اموال هم دیگر را به ناحق (یعنی از راههای نامشروعی همچون : دزدی ، خیانت ، غصب ، ربا ، قمار ، و...) نخورید مگر این که (تصرف شما در اموال دیگران از طریق) داد و ستدی باشد که از رضایت (با طنی دو طرف) سرچشمه بگیرد ، و خودکشی مکنید و خون هم دیگر را نریزید . بیگمان خداوند (پیوسته) نسبت به شما مهربان بوده (و خواهد بود) .

توضیحات :

« يَاسِئَةً » : به ناحق . از راه نامشروع . « إِلَّا أَنْ تَكُونَ تِجَارَةً عَنْ تَرَاضٍ » : مگر این که اموال از راه تجارتی باشد که با رضایت انجام پذیرد . در اینجا مستثنی منقطع است . حرف إِلَّا به معنی لیکن و مگر است . اسم (تَكُونَ) (هی) و به (اموال) برمی گردد . اسم (تَكُونَ) می تواند (التِّجَارَةَ) محذوف باشد . تقدیر چنین می شود : « إِلَّا أَنْ تَكُونَ لِأَمْوَالِ أَمْوَالِ تِجَارَةٍ » . یا : « إِلَّا أَنْ تَكُونَ التِّجَارَةَ تِجَارَةً » . « لَا تَقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ » : خودکشی مکنید . با مخالفت اوامر خدا خویش را به هلاکت میندازید .

سوره نساء آیه 30

متن آیه :

وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ عُدْوَانًا وَظُلْمًا فَسَوْفَ نُصَلِّيهِ نَارًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا

ترجمه :

و کسی که چنین کاری (یعنی خودکشی یا خوردن به ناحق اموال دیگران) را تجا و زگرانه و ستمگرانه مرتکب شود ، او را با آتش دو زخ می سوزانیم ، و این (عمل هم) برای خدا آسان است .

توضیحات :

« عُدْوَانًا » : تجا و زگرانه . « ظُلْمًا » : ستمگرانه . (عُدْوَانًا وَ ظُلْمًا) مصدرند و حال واقع شده اند و تقدیر چنین است : « مُتَعَدِّيًا وَ ظَالِمًا » . « يَسِيرًا » : آسان .

سوره نساء آیه 31

متن آیه :
 وَإِن تَجِدْتُمْ يُؤَاكِبًا يَأْتِرَ مَا تُنْهَوْنَ عَنْهُ نَكَفَرٌ عَنكُمْ سَيِّئًا تَكْتُمُونَ
 وَتَدْخُلُكُمْ مَدْخَلًا كَرِيمًا

ترجمه :

اگر از گناهان کبیره‌ای بپرهیزید که از آن نهی شده‌اید ، گناهان صغیره شما را (با فضل و رحمت خود) از شما می‌زدائیم و (به شرط استغفار از کبائر و عدم اصرار بر صغائر) شما را به جایگاه ارزشمندی (که بهشت برین است) وارد می‌گردانیم .

توضیحات :

« كِبَائِرٌ » : گناهان بزرگ . گناهانی که در برابر آنها تهدید شدیدی آمده یا حدی معین شده است . از قبیل : انباز قراردادن برای خدا ، قتل ، سحر و جادو ، خوردن مال یتیم ، رباخواری ، زنا ، تهمت زنا ، عقوق والدین ، شهادت دروغ و ناروا ، فرار از جهاد . « مَدْخَلًا » : منزل و مأوی . اسم مکان باب افعال است .

سوره نساء آیه 32

متن آیه :
 وَلَا تَتَمَنَّوْا مَا فَضَّلَ اللَّهُ بِهِ بَعْضَكُمْ عَلَى بَعْضٍ لِّلرِّجَالِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبُوا وَلِلنِّسَاءِ نَصِيبٌ مِّمَّا اكْتَسَبْنَ وَإِسْأَلُوا اللَّهَ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ يَكُلُّ شَيْءٍ عَالِمِيًّا

ترجمه :

آرزوی چیزی نکنید که خداوند برخی از شما را با (اعطای) آن بر برخی دیگر برتری داده است (و مردان را در بعضی از چیزها بر زنان ، و زنان را در بعضی از چیزها بر مردان فضیلت داده و مرحمت روا دیده است) . مردان نصیبی دارند از آنچه فراچنگ می‌آورند و زنان (هم) نصیبی دارند از آنچه به دست می‌آورند (و هر يك از زنان و مردان دارای سرشتی و حقوقی فراخور حال خود می‌باشند . پس با تلاش و کوشش شبانه‌روزی رحمت و برکت خدای را بجوئید) و طلب فضل او کنید . بیگمان خداوند (کاملاً) آگاه از هر چیزی بوده (و به هر نوعی ، چیزی بخشیده است) . که شایسته‌اش بوده است) .

توضیحات :

...

سوره نساء آیه 33

متن آیه :
 وَلِكُلِّ جَعَلْنَا مَوَالِيَّ مِمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالْأَقْرَبُونَ وَلِلَّذِينَ عَقَدَتْ أَيْمَانُكُمْ فَآتُوهُمْ نَصِيبَهُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا

ترجمه :

برای هر يك (از مردان و زنان) وارثاني تعیین کردیم تا از میراث پدر و مادر و نزدیکان برخوردار شوند (و بر ترکه ایشان استیلاء یا بند) و به کسانی که با آنان پیمان (زناشوئی) بسته اید (و ایشان را به شوهری یا همسری پذیرفته اید) بهره خودشان را (به تمام و کمال) بدهید (و بدانید که) بیگمان خدا بر هر چیزی حاضر و ناظر (و مراقب رفتار و کردار شما) بوده است (و می باشد) .

توضیحات :

« مَوَالِي » : جمع مَوَالِي ، سرپرستان . پیروان . در اینجا مراد وراثت است که حق ولایت یعنی استحقاق دریافت ترکه و استیلاء بر آن را دارند . « مِمَّا » : از آنچه . بر آنچه . « الَّذِينَ عَقَدْتُمْ أَيْمَانَكُمْ » : مراد شوهران یا همسران و یا همسوگندان و هم پیمانان می باشد . « أَيْمَانٌ » : جمع یمین ، قسم . دست راست . زیرا که به هنگام معاهده دست راست خود را به هم می دادند و بر انجام کاری همسوگند و هم پیمان می شدند . « شَهِيداً » : مطلع و آگاه . حاضر و ناظر .

سوره نساء آیه 34

متن آیه :

الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْزَلْنَا مِنْ أَمْوَالِهِمُ فَالصَّالِحَاتُ قَوَّامَاتٌ لِمَا نَفْسُهُنَّ وَاللَّاتِي تَخَافُونَ نُشُوزَهُنَّ فَعِظُوهُنَّ وَأَهْجُرُوهُنَّ فِي الْمَضَاجِعِ وَأَضْرِبُوهُنَّ فَإِنْ أَطَعْنَكُمْ فَلَا تَبْغُوا عَلَيْهِنَّ سَبِيلاً إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيماً كَبِيراً

ترجمه :

مردان بر زنان سرپرستند (و در جامعه کوچک خانواده ، حق رهبری دارند و صیانت و رعایت زنان بر عهده ایشان است) بدان خاطر که خداوند (برای نظام اجتماع ، مردان را بر زنان در برخی از صفات برتریهائی بخشیده است) و بعضی را بر بعضی فضیلت داده است ، و نیز بدان خاطر که (معمولاً مردان رنج می کشند و پول به دست می آورند) و از اموال خود (برای خانواده) خرج می کنند . پس زنان صالحه آنانی هستند که فرما نبردار (اوامر خدا و مطیع دستور شوهران خود) بوده (و خویشتن را از زنا به دور و اموال شوهران را از تبذیر محفوظ) و آسرا (زناشوئی) را نگاه می دارند ؛ چرا که خداوند به حفظ (آنها) دستور داده است . (زنان صالح چنین بودند ولیکن زنان ناصالح آنانی هستند که سرکش می باشند) و زنانی را که از سرکشی و سرپیچی ایشان بیم دارید ، پند و اندرزشان دهید (اگر مؤثر واقع نشد) از هم بستری با آنان خودداری کنید و بستر خویش را جدا کنید (و با ایشان سخن نگوئید . و اگر باز هم مؤثر واقع نشد و راهی جز شدت عمل نبود) آنان را (تنبیه کنید و کتک مناسبی) بزنید . پس اگر از شما اطاعت کردند (ترتیب تنبیه سه گانه را مراعات دارید و از اخف به اشد نروید و جز این راهی برای (تنبیه) ایشان نچوئید (و نپوئید و بدانید که) بیگمان خداوند بلندمرتبه و بزرگ است (و اگر ایشان را بیش از حد اذیت و آزار کنید ، انتقام آنان را از شما می گیرد) .

توضیحات :

« قَوَّامُونَ » : جمع قَوَّام ، صیغه مبالغه قائم است و کسی را می‌گویند که شبانه روز به کار و بار خانواده قیام کند و پیوسته در راه مصالح ایشان در تلاش باشد. سرپرست خدمتگزار. « قَائِمَات » : خاشعان. مطیعان. « حَافِظَاتِ الْغَيْبِ » : راز نگه‌داران. مراد از غیب هر آن چیزی است که از دیده شوهر به دور می‌ماند، از قبیل: ناموس و اولاد و اموال. آنچه در خلوت میان زن و شوهر می‌گذرد. « يَمَّا حَفِظَ اللَّهُ » : به سبب فرمان خدا بدین حفظ. چنان که خداوند آسرا را حفظ فرموده است. بدان خاطر که خدا فرمان داده است که درباره زنان ظلم و جور نشود و حقوق ایشان در جامعه مراعات شود. « نَشْرُوزٌ » : سرکشی و سرپیچی. « مَضَاجِعُ » : جمع مضجع، رستخوابی، فراش. « فَلَا تَبْغُوا » : نخواهید. خواستار نشوید.

سوره نساء آیه 35

متن آیه :

وَإِنْ خِفْتُمْ شِقَاقَ بَيْنِهِمَا فَابْعَثُوا حَكَمًا مِّنْ أَهْلِهِ وَحَكَمًا مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ يُرِيدَا إِصْلَاحًا يُوَفِّقِ اللَّهُ بَيْنَهُمَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا خَبِيرًا

ترجمه :

و اگر (میان زن و شوهر اختلافی افتاد و) ترسیدید (که این کار باعث) جدائی میان آنان شود ، داوری از خانواده شوهر ، و داوری از خانواده همسر (انتخاب کنید و برای رفع و رجوع اختلاف) بفرستید . اگر این دو داور جوئی اصلاح باشند ، خداوند آن دورا (کمک نموده و در یکی از دو کار : سازش نیک و خداپسندانه ، یا جدائی زیبا و معقولانه) موفق می‌گرداند . بیگمان خداوند مطلع (بر ظاهر و باطن مردمان و) آگاه (از نیات همگان) است .

توضیحات :

« شِقَاقٌ » : اختلاف . جدائی . « حَكَمًا » : داور . « يُوَفِّقِ اللَّهُ » : مراد از تو فایده خدا در کار سازش و الفت و محبت مجدد است ، و یا این که در جدائی مفید به حال زن و شوهر . « ابْعَثُوا » : بفرستید .

سوره نساء آیه 36

متن آیه :

وَاعْبُدُوا اللَّهَ وَلَا تُشْرِكُوا بِهِ شَيْئًا وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا وَبِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْجَارِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَالْجَارِ الْجُنُبِ وَالصَّاحِبِ بِالْجَنبِ وَابْنِ السَّبِيلِ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَنْ كَانَ مُخْتَالًا فَخُورًا

ترجمه :

(تنها) خدا را عبادت کنید و (بس . و هیچ کس و) هیچ چیزی را شریک او مکنید . و نیکی کنید به پدر و مادر ، خویشان ، یتیمان ، درماندگان و بیچارگان ، همسایگان خویشاوند ، همسایگان بیگانه ، همدمان (در سفر و در حضر ، و همراهان و همکاران) ، مسافران (نیازمندی که در شهر و مکان معینی اقامت ندارند) ، و بندگان و کنیزان . بیگمان خداوند کسی را دوست نمی‌دارد که خودخواه و خودستا باشد .

توضیحات :

« إِحْسَانًا » : نیکی کردن . مفعول مطلق برای فعل محذوف (أَحْسِنُوا) است و برای تأکید به کار رفته است . « الْجَارِ ذِي الْقَرْبَى » : همسایه نزدیک . « الْجَارِ الْجَنَبِ » : همسایه بیگانه . همسایه دور . « الْجَنَبِ » : بیگانه . دور . « الصَّاحِبِ يالْجَنَبِ » : همدم . همنشین . همکار ، همراه . همسفر . « مَخْتَالًا » : خودخواه . متکبر . اسم فاعل باب افتعال از واژه (خِيَلًا) است . « وَخُورًا » : فخر فروش . خودستا .

سوره نساء آیه 37

متن آیه :

الَّذِينَ يَبْخَلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَيَكْتُمُونَ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا

ترجمه :

(آنان) کسانیند که خود بخل می‌ورزند و مردمان را نیز به بخل می‌خوانند ، و نعمتی را که خداوند بدیشان داده است پنهان می‌دارند و (نه خودشان از آن استفاده می‌کنند و نه دیگران را از آن بهره‌مند می‌سازند ، و پیوسته سعی در کفران نعمت مادی و معنوی دارند ، اینان بدانند که) ما برای کسانی که (همچون ایشان) کفران نعمت می‌کنند ، عذاب خوارکننده‌ای آماده کرده‌ایم .

توضیحات :

« أَعْتَدْنَا » : آماده کرده‌ایم . تهیه دیده‌ایم . « كَافِرِينَ » : پنهان‌کنندگان و نادیده‌انگاران نعمت . کفرپیشگان .

سوره نساء آیه 38

متن آیه :

وَالَّذِينَ يُنْفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ رِئَاءَ النَّاسِ وَلَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا يَأْتِيهِمُ الْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَنْ يَكُنِ الشَّيْطَانَ لَهُ قَرِينًا فَسَاءَ قَرِينًا

ترجمه :

و (آنان) کسانیند که اموال خود را ریاکارانه صرف می‌کنند و خودنمایانه می‌بخشند (تا مردم ایشان را ببینند و تعریف و تمجیدشان کنند) و نه به خدا ایمان و نه به آخرت باور دارند ، (چرا که از شیطان پیروی کرده و شیطان ایشان را از راه بدر برده است) و هر که شیطان همدم او باشد (چه بد همدمی برگزیده است و) شیطان بدترین همدم است .

توضیحات :

« رِئَاءَ » : ریا . خودنمائی . مصدر باب مفاعله و مفعول‌له است ، و یا حال ضمیر (و) در (يُنْفِقُونَ) بشمار است و تقدیر چنین می‌شود : مَرَأَيْنَ النَّاسَ . « قَرِينًا » : همدم . همنشین . همصحبت .

سوره نساء آیه 39

مَتْنِ آيَةِ :
وَمَاذَا عَلَيْهِمْ لَوْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَنْفَقُوا مِمَّا رَزَقَهُمُ اللَّهُ وَكَانَ اللَّهُ
بِهِمْ عَلِيمًا

ترجمه :

چه می‌شد اگر آنان به خدا و روز رستاخیز ایمان می‌آوردند و (به
انگیزه این ایمان، خالصانه در راه خدا) از آنچه خدا بدیشان داده است
بذل و بخشش می‌کردند (و اجر خود را از او دریافت می‌داشتند؟) و خداوند
آگاه از آنان است.

توضیحات :

« مَاذَا عَلَيْهِمْ » : چه می‌شد اگر. چه زیان می‌کردند اگر.

سوره نساء آیه 40

مَتْنِ آيَةِ :
إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ وَإِنْ تَكَ حَسَنَةً يُّضَاعِفْهَا وَيُؤْتِ مِنْ لَدُنْهُ
أَجْرًا عَظِيمًا

ترجمه :

خداوند (به کسی) ذره‌ای ظلم روا نمی‌دارد و (از اجر کسی نمی‌کاهد، ولی
(اگر کار نیکی (از کسی) سر زند، آن را چندین برابر می‌گرداند، و از
سوی خود (به شخص نیکوکار، جدای از چندین برابر اجر عملش) پاداش
بزرگی عطاء می‌کند.

توضیحات :

« مِثْقَالَ » : وزن. اندازه. « ذَرَّةٌ » : دانه‌ای از آن گرد و غبار گونه‌ای که
به هنگام تابش خورشید از سوراخی به درون منزل در میان پرتو نور
دیده می‌شود. « مِثْقَالَ ذَرَّةٍ » : هموزن ذره‌ای. به اندازه ذره‌ای. مراد
کمترین و سبب‌کترین چیز است.

سوره نساء آیه 41

مَتْنِ آيَةِ :
وَكَيفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ بِشَهِيدٍ وَجِئْنَا بِكَ عَلَى هَؤُلَاءِ شَهِيدًا

ترجمه :

(ای محمد! حال اینان) چگونه خواهد بود بدان‌گاه که از هر ملت‌ای گواهی (از
پیغمبران برای شهادت بر قوم خود) بیاوریم و تو را (نیز به عنوان)
شاهدی بر (قوم خود، از جمله) اینان (یعنی تنگ‌چشمان و نافرمایان)
بیاوریم؟

توضیحات :

« كَيْفَ » : چگونه خواهد بود؟ چه حالی پیدا خواهند کرد؟ « شَهِيدًا » :
گواه (نگا: بقره / 143).

سوره نساء آیه 42

متن آیه :
 يَوْمَئِذٍ يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَعَصَوُا الرَّسُولَ لَوْ تُسَوَّىٰ بِهِمُ الْأَرْضُ وَلَا يَكْتُمُونَ لِلَّهِ
 حَدِيثًا

ترجمه :

در آن روز (که چنین کارهائی به وقوع پیوندد) کسانی که کفر را برگزیده و از فرمان پیغمبر سر بر تافته اند ، دوست می‌دارند که کاش (همان گونه که مردگان را در خاک دفن می‌کنند و خاک بر پیکرشان می‌ریزند ، ایشان را نیز در دل خاک دفن می‌کردند و) زمین (مزار ایشان) را بر روی آنان صاف می‌کردند (و همچون مردگان در خاک پنهان می‌شدند و چنین شرمندگی و درد و رنجی را نمی‌دیدند . در آن روز آنان) نمی‌توانند (کردار یا) گفتاری را از خدا پنهان سازند .

توضیحات :

« لَوْ تُسَوَّىٰ بِهِمُ الْأَرْضُ » : کاش زمین بر روی آنان صاف می‌شد ! کاش می‌شد زمین از هم بشکافتد و آنان را ببلعد و دوباره به هم برآید ! کاش همچون زمین خاک بودند و از عقاب و عذاب می‌رسستند !

سوره نساء آیه 43

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَىٰ حَتَّىٰ تَعْلَمُوا مَا تَقُولُونَ وَلَا جُنُبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ حَتَّىٰ تَغْتَسِلُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَىٰ أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوْهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفْوًا غَفُورًا

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید ! در حالی که مست هستید به نماز نایستید تا آن گاه که می‌دانید چه می‌گوئید ، و به نماز نایستید در حالی که جنب هستید تا آن گاه که غسل می‌کنید ، مگر این که مسافر باشید . و اگر مریض یا مسافر بودید و یا این که از پیشاب برگشتید ، و یا این که با زنان نزدیکی کردید و (در همه این احوال) آبی نیافتید ، با خاک پاک تیمم کنید و (برای این منظور ، با خاک) چهره و دستهایتان را مسح کنید . بیگمان خداوند عفو کننده و آمرزنده است .

توضیحات :

« لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَىٰ » : در حال مستی نماز نخوانید . این فرمان ، مقدمه تحریم میخوارگی بود و سپس برابر سوره بقره آیه 219 و سوره مائده آیه های 90 و 91 به طور قطعی حکم تحریم شریف نزول یافت . معنی دیگر « لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ » ، این است که لا تَقْرَبُوا مَوَاضِعَ الصَّلَاةِ . یعنی : به مساجد نروید . « سُكَارَىٰ » : جمع سکران ، مستان . « وَلَا

جُذِبًا إِلَّا عَابِرِي سَبِيلٍ» : درحالی که جنب هستید به مساجد نروید مگر این که از آنجا عبور کنید. درحالی که جنب هستید نماز نخوانید مگر مسافر باشید. «مَرْضِيًا» : جمع مریض، بیماران. «الْفَأْطِطِ» : زمین گود. مراد پیشاب و قضای حاجت است. «لَا مَسْتَمَّ» : آمیزش جنسی کردید. لمس نمودید. «صَوِّدًا» : سطح زمین. خاک. مفعول به (تَيَمَّمُوا) است یا منصوب به نزع خافض است. یعنی فَتَيَمَّمُوا بِصَوِّدٍ. «عَفْوًا» : بسیار عفو کننده. بسیار زدا ینده گناهان.

سوره نساء آیه 44

متن آیه :

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيبًا مِّنَ الْكِتَابِ يَشْتَرُونَ الضَّلَالََةَ وَيُرِيدُونَ أَن تَضِلُّوا السَّبِيلَ

ترجمه :

مگر نمی بینید کسانی که بهره ای از کتاب (های آسمانی سابق) بدیشان داده شده است، (با بهای هدایت،) ضلالت را می خرند و می خواهند که شما (نیز همچون ایشان) گمراه شوید؟

توضیحات :

«أَلَمْ تَرَ إِلَىٰ» : مگر نمی بینید؟ مگر بی خبری؟

سوره نساء آیه 45

متن آیه :

وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِأَعْدَائِكُمْ وَكَفَى بِاللَّهِ وَلِيًّا وَكَفَى بِاللَّهِ نَصِيرًا

ترجمه :

خداوند (از شما) بهتر دشمنان را می شناسد، و کافی است که خدا سرپرست (و نگهدار)تان باشد، و کافی است که خدا یاور (و مددگار)تان باشد.

توضیحات :

«كَفَى» : کافی است. بسنده است.

سوره نساء آیه 46

متن آیه :

مِنَ الَّذِينَ هَادُوا يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهَا وَيَقُولُونَ سَمِعْنَا وَعَصَيْنَا وَإِن سَمِعْنَا غَيْرَ مَسْمُوعٍ وَرَأَيْنَا لَيًّا بِلُسُنِنَاهُمْ وَطَعْنًا فِي الدِّينِ وَلَوْ أَنَّهُمْ قَالُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأَسْمِعْ وَأَنْظِرْنَا لَكُنَّ خَيْرًا لَّهُمْ وَأَقْوَمَ وَلَكِن لَّعَنَهُمُ اللَّهُ بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا

ترجمه :

برخی از یهودیان سخنان را از جاهای خود منحرف می گردانند (و کلام را از معانی اصلی به دور می دارند و وارونه و چندگونه و چند پهلو صحبت می کنند) و می گویند : شنیدیم (سخن تو را و به کار نگر ف تیم!) و

فرمان نبردیم (و جز عصیان نیفزودیم !) بشنو (سخنان ناروا و کاش نشنوی جز) ناشنیدنی را . و (می گفتند :) ما را بپای (ولی) زبان را پیچ میدادند (و به جای : راعینا ، راعینا ، یعنی چوپان ما ، یا راعیناً ، یعنی : نازیبیا ، می گفتند . . .) و (هدفشان) ریشخند دین بود (و نفرین رسول !) ولی اگر آنان (به جای این همه سخنان ناروا و کارهای نازیبیا) می گفتند : شنیدیم و اطاعت کردیم و (سخنان ما را) بشنو و به مامهلت بده (تا حقائق را درک کنیم) به نفع و صلاح ایشان بود و (با واقعیت سازگارتر و) درست تر ، ولیکن خداوند آنان را به سبب کفرشان نفرین نموده است (و از رحمت خود مطرود و محروم فرموده است) و لذا جز شمار اندکی ایمان نمی آورند (و داعی حق را لبیک نمی گویند) .

توضیحات :

« الْكَلِمَ » : کلام . سخن . « غَيْرَ مُسْمَعٍ » : ناشنیدنی . حرف بد نشنوی . گوش شنوا نداشته باشی . جز بد نشنوی . جز نیک نشنوی . واژه (غیر) حال است . « لَيَّآ » : پیچ دادن . از ماده (لوی) . مصدر است و به معنی (لاوین) به کار رفته است و حال می باشد . (نگا : آل عمران / 78) . « طَعْنًا » : تمسخر کردن . مورد استهزاء قراردادن . (طَعْنًا) عطف بر (لَيَّآ) است و به معنی (طَاعِ زَيْنَ) است (نگا : مائده / 57 - 59) . « أَفْوَمَ » : دادگرانه تر و به صواب نزدیکتر . شایسته تر .

سوره نساء آیه 47

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا الْكِتَابَ آمِنُوا بِمَا نَزَّلْنَا مُصَدِّقًا لِّمَا مَعَكُمْ مِّن قَبْلِ
أَنْ نَّطْمِسَ وُجُوهًا فَنَرَدَّهَا عَلَىٰ أَذْبَارِهَا أَوْ نَلْعَنَهُمْ كَمَا لَعَنَّا أَصْحَابَ السَّبْتِ
وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا

ترجمه :

ای کسانی که کتاب (آسمانی) به شما داده شده است ! ایمان بیاورید بدانچه (از قرآن بر محمد) نازل کرده ایم و تصدیق کننده چیزی است که (از کتاب آسمانی) با خود دارید ، پیش از آن که (عذاب) نصیب شما کنیم و بدان وسیله آثار (چهره هائی را محو کنیم) و در آنها چشم و گوش و ابرو و بینی و لبی بر جای نگذاریم (و آنها را برگردانیم) و همچون قسمت پشت خود صاف و زشت گردند ، یا پیش از آن که ایشان را از رحمت خود بی بهره سازیم همان گونه که یاران شنیه را (یعنی آنانی که در روز شنیه ماهی می گرفتند) نفرین کرده و نابود نمودیم . و فرمان خدا انجام شدنی است .

توضیحات :

« نَطْمِسَ » : محو کنیم . بزدا کنیم . وارونه و دگرگون کنیم . « وُجُوهًا » : چهره ها . اشخاص . « نَلْعَنَهُمْ » : نفرینشان کنیم . هلاکشان سازیم . « أَصْحَابَ السَّبْتِ » : پیروان شنیه . یهودیانی که نافرمانی خدا کردند و در روز شنیه ماهیگیری نمودند و مورد خشم او قرار گرفتند (نگا : اعراف / 163 - 166) .

سوره نساء آیه 48

متن آیه :
إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ مَا دُونَ ذَلِكَ لِمَنْ يَشَاءُ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَقَدِ افْتَرَىٰ إِثْمًا عَظِيمًا

ترجمه :

بیگمان خداوند (هرگز) شرک به خود را نمی بخشد ، ولی گناهان جز آن را از هرکس که خود بخواهد می بخشد . و هر که برای خدا شریکی قائل گردد ، گناه بزرگی را مرتکب شده است .

توضیحات :

« مَا دُونَ » : کمتر از . جدای از . « إِفْتَرَىٰ » : به هم بافته است . بهتان کنان و دروغ زنان ، مرتکب گردیده است .

سوره نساء آیه 49

متن آیه :
أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُزَكُّونَ أَنفُسَهُمْ بَلِ اللَّهُ يُزَكِّي مَن يَشَاءُ وَلَا يُظْلَمُونَ
شَيْئًا

ترجمه :

مگر آگاه نیستی از کسانی که خویشتن را پاک می شمارند (و با لاف و گزاف خود را متقی قلمداد می نمایند ؟) . بلکه (این تنها) خداست که چنان که باید پاکان و ناپاکان را از هم می شناسد و) کسانی را که خود بخواهد پاک می دارد (و می شمارد و به راه راست هدایت می نماید و به کسی کمترین ستمی روا نمی دارد) و بدیشان به اندازه نخ هسته خرما هم ظلم و جور نمی شود .

توضیحات :

« يُزَكُّونَ » : پاک می شمارند . خود را بیهوده می ستایند و در تمجید و تعریف خود می کوشند (نگا : بقره / 111 و مائده / 18) . « وَتِيْلًا » : نخ گونه ورشته باریکی که در شکاف هسته خرما وجود دارد که در کمی و ناچیزی بدان ضرب المثل می زنند . این واژه می تواند مفعول دوم یا تمییز باشد .

سوره نساء آیه 50

متن آیه :
انظُرْ كَيْفَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَكَفَىٰ بِهِ إِثْمًا مُّبِينًا

ترجمه :

بنگر که چگونه به خدا دروغ می بندند (و خویشتن را فرزندان خدا و عزیزان او می دانند و می گویند که جز یهودیان و مسیحیان کسی به بهشت نمی رود .) (نگا : بقره / 111 و مائده / 18) و همین دروغ کافی است که گناه آشکاری باشد (و بیانگر نیت کثیف و عمل زشت ایشان گردد) .

توضیحات :

« كَفَيَا بِهِ » : این دروغ و بهتان کافی است . « إِثْمًا » : گناه . تمییز است . « مَيِّنًا » : آشکار . از مصدر (إِبَانَةٌ) که گاهی لازم است و گاهی متعدی . در اینجا به صورت لازم به کار رفته است .

سوره نساء آیه 51

متن آیه :

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ أُوتُوا نَصِيحًا مِّنَ الْكِتَابِ يُؤْمِنُونَ بِالْجِبْتِ وَالطَّاغُوتِ
وَيَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا هَؤُلَاءِ أَهْدَى مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا سَبِيلًا

ترجمه :

آیا در شدگفت نیستی از کسانی که بهره‌ای از (دانش) کتاب (آسمانی) بدیشان رسیده است (چگونه خویشتن را از هدایت کتابهای یزدان و راهنمائی خرد و فطرت و ندای وجدان به دور داشته اند و) به بتان و شیطان ایمان می‌آورند (و به دنبال اوهام و خرافات راه می‌افتند و به پرستش معبودهای باطل می‌پردازند) و درباره کافران (قریبش) می‌گویند که اینان از مسلمانانی برحق تر و راه یافته ترند (که اسلام را قبول و محمداً به پیشوائی پذیرفته اند !) .

توضیحات :

« جِبت » : هر چیزی که جز خدا پرستیده شود ، اعم از شیطان یا جادوگر یا غیبگو و . . . « طَّاغُوت » : هر معبودی جز خدا . هر کس و هر چیزی که اطاعت از آن ، مایه طغیان و دوری از راه حق شود ، چه آفریده‌ای که پرستیده شود ، و چه فرماندهی که در شر و بدی از او فرما نبرداری گردد ، و چه اهریمنی باشد که انسان را از راه بدر برد . مفرد و جمع و مذکر و مؤنث در آن یکسان است . « يَقُولُونَ لِلَّذِينَ كَفَرُوا . . . » : درباره مشرکان می‌گفتند . حرف لام به معنی (فِي) است (نگا : احقاف / 7 و 11) .

سوره نساء آیه 52

متن آیه :

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ وَمَن يَلْعَنَ اللَّهُ فَلَن تَجِدَ لَهُ نَصِيرًا

ترجمه :

آنان کسانی هستند که خداوند ایشان را نفرین نموده است (و از رحمت خود محروم کرده است و رسوایشان داشته است) و هر که را خداوند نفرین کند (و از درگاه رحمت و محبت خود براند) کسی را نخواهی یافت که یاور او گردد (و وی را از خشم خدا پناه دهد و برهاند) .

توضیحات :

« نَصِيرًا » : یاور . مددکار . صیغه مبالغه (ناصر) است .

سوره نساء آیه 53

متن آیه :
أَمْ لَهُمْ نَصِيبٌ مِّنَ الْمُلْكِ فَإِذَا لَّا يُؤْتُونَ النَّاسَ نَقِيرًا

ترجمه :

آیا آنان را بهره‌ای از ملک است ؟ (اگر ملک و قدرت در دست ایشان بود) در این صورت (پشیزی و سرسوزنی و حتی به) اندازه سوراخ هسته خرما (که از آن خرما جوانه می‌زند و ناچیزترین شیء بشمار است) به مردم نمی‌دادند .

توضیحات :

« أَمْ » : آیا . بلکه آیا . « مُلْكٌ » : حکومت و سلطنت . سلطه و قدرت . « نَقِيرًا » : نقطه‌ای در پشت هسته خرما . گودی سوراخ گونه‌ای در پشت هسته خرما . چیزی کم و بی‌ارزش را بدان مثل می‌زنند ، همان گونه که در فارسی به پشیز و سرسوزن مثل می‌زنند .

سوره نساء آیه 54

متن آیه :

أَمْ يَحْسُدُونَ النَّاسَ عَلَىٰ مَا آتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ فَقَدْ آتَيْنَا آلَ إِبْرَاهِيمَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَآتَيْنَاهُمْ مُلْكًا عَظِيمًا

ترجمه :

آیا آنان بر چیزی حسد می‌برند که خداوند از روی فضل و رحمت خود (با برانگیختن محمد) به مردم (عرب) داده است ؟ ما که به آل ابراهیم (که ابراهیم نیای شما و ایشان است) کتاب (آسمانی) و پیغمبری و پادشاهی عظیمی دادیم . (ما نند : سلطنت یوسف در مصر ، و شاهی داود و سلیمان در شام) .

توضیحات :

« النَّاسِ » : توده مردم . در اینجا مراد پیغمبر ، یا او و مؤمنان ، و یا ملت عرب است . « الْحِكْمَةَ » : شناخت اسرار شریعت و رموز اشیاء . فهم اسرار موجود در کتاب آسمانی . نبوت . « مُلْكًا عَظِيمًا » : مراد حکومت بر دلها یا سلطنت بر ممالک از سوی برخی از پیغمبران ابراهیمی است .

سوره نساء آیه 55

متن آیه :

فَمِنْهُمْ مَّنْ آمَنَ بِهِ وَمِنْهُمْ مَّنْ صَدَّ عَنْهُ وَكَفَىٰ رِجَاحَهُمْ سَعِيرًا

ترجمه :

ولی جمعی از آنان که (ابراهیم و آل ابراهیم در میانشان مبعوث شده بودند) به کتاب (آسمانی منزل بر خود) ایمان آوردند ، و در میانشان کسانی بوده‌اند که دیگران را از کتاب آسمانی بازداشتند و خود نیز از آن رویگردان شده‌اند ، آتش فروزان و زبانه‌کشان دوزخ (برای چنین افراد روگردان و بازدارنده) بسنده است .

توضیحات :

« یه » : مرجع ضمیر (ه) کتاب ، پیغمبر اسلام ، ابراهیم ، و آل ابراهیم می تواند باشد . « صد عنه » : از آن جلوگیری کرد . از آن انصراف پیدا کرد و بدان پشت نمود . « سعیراً » : سوزان و فروزان .

سوره نساء آیه 56

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا سَوْفَ نُصَلِّيهِمْ نَارًا كَلَّمًا تَضَجَّتْ جُلُودُهُمْ
بَدَلْنَاهُمْ جُلُودًا غَيْرَهَا لِيَذُوقُوا الْعَذَابَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَزِيزًا حَكِيمًا

ترجمه :

بیگمان کسانی که آیات و دلایل ما را انکار کرده و انبیاء ما را تکذیب نموده اند ، بالاخره ایشان را به آتش شگفتی وارد می گردانیم و بدان می سوزانیم . هر زمان که پوستهای (بدن) آنان بریان و سوخته شود ، پوستهای دیگری به جای آنها قرار می دهیم تا (چشمش درد ، مستمر باشد و) مزه عذاب را بچشند . خداوند ، توانا (بر عذاب منکران و کافران و) حکیم است (و از روی حکمت کیفر می دهد) .

توضیحات :

« تَضَجَّتْ » : بریان شد . سوخت .

سوره نساء آیه 57

متن آیه :

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَهُمْ فِيهَا أَزْوَاجٌ مُطَهَّرَةٌ وَنُدْخِلُهُمْ ظِلًّا ظَلِيلًا

ترجمه :

و اما کسانی را که (بدانچه به سویشان آمده است) ایمان آورده اند و کارهای شایسته کرده اند به باغهایی (از بهشت برین) وارد خواهیم ساخت که رودبارها در زیر (درختان) آنها جاری است . در آنجاها (زندگان ایشان هرگز پایان نمی گیرد و) جاودانه تا به ابد می مانند . در آنجاها همسران پاکیزه ای (و به دور از آلودگیها و عیبها) دارند . و آنان را (زندگی پر ناز و نعمتی می دهیم و) به سایه (عزت و رفاهیت) گسترده ای داخل می گردانیم .

توضیحات :

« ظِلًّا » : سایه . مراد نعمت و رفاهیت همیشگی است . « ظَلِيلًا » : سایه دار . دائم . « ظِلًّا ظَلِيلًا » : مراد ناز و نعمت فراوان و رفاهیت جاویدان است . عربها وقتی که بخواهند در چیزی میالغ کنند ، از لفظ واژه مورد نظر صفتی برای کلمه می سازند . مثلاً می گویند : لَيْلٌ أَلِيلٌ ، يَوْمٌ أَيْوَمٌ ، شِعْرٌ شَاعِرٌ ، ظِلٌّ ظَلِيلٌ .

سوره نساء آیه 58

متن آیه :

إِنَّ اللَّهَ بِأَمْرِكُمْ أَلْوَدَّ أَنْ يُزِيدَكُمْ أَمْنًا وَرَأَى بِلِقَاءِ رَبِّكَ إِسْرَافًا
أَنْ تَحْكُمُوا بِالْعَدْلِ إِنَّ اللَّهَ نِعِمَّا يَعِظُكُمْ بِهِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ سَمِيعًا بَصِيرًا

ترجمه:

بیگمان خداوند به شما (مؤمنان) دستور می‌دهد که امانت‌ها را (اعم از آنچه خدا شما را در آن امین شمرده ، و چه چیزهایی که مردم آنها را به دست شما سپرده و شما را در آنها امین دانسته اند) به صاحبان امانت برسانید ، و هنگامی که در میان مردم به داور نشسته‌اید این که دادگرانه داور کنید . (این اندرز خداست و آن را آویزه گوش خود سازید و بدانید که) خداوند شما را به بهترین اندرز پند می‌دهد (و شما را به انجام نیکوییها می‌خواند) . بیگمان خداوند دائماً شنوای (سخنان و بی‌نا (ی کردارتان) بوده و می‌باشد (و می‌داند چه کسی در امانت خیانت روا می‌دارد یا نمی‌دارد ، و چه کسی دادگری می‌کند یا نمی‌کند) .

توضیحات:

« الْأَمَانَاتِ » : امانت‌ها . هر چیزی که حق دیگران بدان تعلّق گیرد و نگهداری و پس‌دادن آن به صاحب آن واجب باشد . دانش امانت است . مال امانت است . تکالیف خدا و ودائع مردم امانت است . « حَکَمْتُمْ » : داور کردید . « نِعِمَّا » : بهترین چیزی . اصل آن : نِعَمًا است .

سوره نساء آیه 59

مَتَنُ آيَةِ :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَأُولِي الْأَمْرِ مِنْكُمْ فَإِن تَنَازَعْتُمْ فِي شَيْءٍ فَرُدُّوهُ إِلَى اللَّهِ وَالرَّسُولِ إِن كُنتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

ترجمه:

ای کسانی که ایمان آورده‌اید ! از خدا (یا پیروی از قرآن) و از پیغمبر (خدا محمد مصطفی با تمسک به سنت او) اطاعت کنید ، و از کارداران و فرماندهان مسلمان خود فرما نبرداری نمائید (مادام که دادگر و حَقِّگرا بوده و مجری احکام شریعت اسلام باشند) و اگر در چیزی اختلاف داشتید (و در امری از امور کشمکش پیدا کردید) آن را به خدا (یا عرضه به قرآن) و پیغمبر او (یا رجوع به سنت نبوی) برگردانید (تا در پرتو قرآن و سنت ، حکم آن را بدانید . چرا که خدا قرآن را نازل ، و پیغمبر آن را بیان و روشن داشته است . باید چیزی عمل کنید) اگر به خدا و روز رستاخیز ایمان دارید . این کار (یعنی رجوع به قرآن و سنت) برای شما بهتر و خوش فرجام تر است .

توضیحات:

« أُولِي الْأَمْرِ » : کارداران . کارگزاران . امراء و فرمانروایان . « مِنْكُمْ » : از خودتان . یعنی کارداران و حکام باید مسلمان باشند و در راه شریعت ، و نه معصیت گام بردارند . « تَأْوِيلًا » : از حیث عاقبت و سرانجام .

سوره نساء آیه 60

متن آیه :
 أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يَزْعُمُونَ أَنَّهُمْ آمَنُوا بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ
 قَبْلِكَ يُرِيدُونَ أَنْ يَتَحَاكَمُوا إِلَى الطَّاغُوتِ وَقَدْ أُمِرُوا أَنْ يَكْفُرُوا بِهِ
 وَيُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُضِلَّهُمْ ضَلَالًا بَعِيدًا

ترجمه :

(ای پیغمبر !) آیا تعجب نمی کنی از کسانی که می گویند که آنان بدانچه بر تو نازل شده و بدانچه پیش از تو نازل شده ایمان دارند (ولی با وجود تصدیق کتابهای آسمانی ، به هنگام اختلاف) می خواهند داور را به پیش طاغوت ببرند (و حکم او را به جای حکم خدا بپذیرند ؟ !) . و حال آن که بدیشان فرمان داده شده است که (به خدا ایمان داشته و) به طاغوت ایمان نداشته باشند . و هر یک می خواهد که ایشان را بسی گمراه (و از راه حق و حقیقت بدر) کند .

توضیحات :

« يَزْعُمُونَ » : گمان می برند . بر این اندیشه اند . می گویند . « أَنْ يَتَحَاكَمُوا » : این که داور طلب کنند . « الطَّاغُوتِ » : آنچه اطاعت از او مایه افزایش طغیان و دوری از حق و حقیقت گردد (نگا : بقره / 256) . « بَعِيدًا » : فراوان .

سوره نساء آیه 61

متن آیه :

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَى مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَإِلَى الرَّسُولِ رَأَيْتَ الْمُنَافِقِينَ
 يَصُدُونَ عَنْكَ صُدُودًا

ترجمه :

و زمانی که بدیشان گفته شود : به سوی چیزی بیائید که خداوند آن را (بر محمد) نازل کرده است ، و به سوی پیغمبر روی آورید (تا قرآن را برای شما بخواند و رهنمودتان دارد) ، منافقان را خواهی دید که سخت به تو پشت می کنند (و از تومی گریزند و دیگران را نیز از تو باز می دارند) .

توضیحات :

« تَعَالَوْا » : بیائید . « صُدُودًا » : پشت کردن . بازداشتن .

سوره نساء آیه 62

متن آیه :

وَكَيْفَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَدِمَتْ أَيْدِيهِمْ ثُمَّ جَاءُوكَ يَحْلِفُونَ
 بِاللَّهِ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا إِحْسَانًا وَتَوْفِيقًا

ترجمه :

اما چگونه است که چون به سبب (خبیث نفوس و سوء) اعمالشان بلائی بدانان رسد (و پناهی جز تو نداشته باشند) به پیش تومی آیند و به خدا سوگند می خورند که ما (از اقوال و اعمال خود منظوری و) مقصودی

جز خیرخواهی (مردم) و اتحاد (ملت) ندا شته ایم .

توضیحات :

« إِنَّ أَرَدْنَا » : اراده نکرده ایم . نخواسته ایم . (إِنَّ) حرف نفی و به معنی (ما) است . « إِحْسَانًا » : خیرخواهی . نیکوکاری . « تَوَفِيْقًا » : صلح و صفاراه انداختن . اتحاد و اتفاق بخشیدن .

سوره نساء آیه 63

متن آیه :

أُولَئِكَ الَّذِينَ يَعْلَمُ اللَّهُ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَعَظَّمَهُمْ وَقَالَ لَهُمْ فِي أَنْفُسِهِمْ قَوْلًا بَلِيغًا

ترجمه :

آنان کسانینند که خداوند میداند در دلهایشان چیست (و پندارشان بر چه روال و گفتارشان در چه مسیری است) . پس از ایشان کناره گیری کن (و به سخنانشان توجه مکن و به سوی حق دعوتشان نما) و اندریشان بده و با گفتار رسائی که به (اعماق) در و نشان رسوخ کند با آنان سخن بگویی (و نتایج اعمالشان را بدیشان گوشزد نما) .

توضیحات :

« أَعْرَضَ عَنْهُمْ » : از ایشان روی بگردان . مراد عدم توجه به منافقان و خودداری از معاویه آنان به خاطر مصلحت در آن زمان و اوان است . « بَلِيغًا » : رسا . مؤثر .

سوره نساء آیه 64

متن آیه :

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا لِيُطَاعَ بِإِذْنِ اللَّهِ وَلَوْ أَنْزَلْنَا أَنْزِلًا مُنْزِلًا أَوْ كَذَّبُوا فَاصْتَبُوا لَا يَنْفَعُكَ فَا سَدَّ غُفْرًا لِلَّهِ وَاسْتَبَدَّ لَهُمُ الرَّسُولُ لَوْجَدُوا لِلَّهِ تَوَابًا رَحِيمًا

ترجمه :

و هیچ پیغمبری را نفرستاده ایم مگر بدین منظور که به فرمان خدا از او اطاعت شود (پس اطاعت از او ، اطاعت از خدا ، و سرکشی از دستور او ، سرکشی از دستور خدا بوده است) . و اگر آنان بدان هنگام که (با نفاق و دروغگوئی و زیر پا گذاشتن فرمان خدا) به خود ستم می کردند ، به نزد تو می آمدند و از خدا طلب آمرزش می نمودند و پیغمبر هم برای آنان درخواست بخشش می کرد ، بیگمان خدا را بس توبه پذیر و مهربان می یافتند .

توضیحات :

...

سوره نساء آیه 65

متن آیه :

فَلَا وَرَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ يُحَكِّمُوكَ فِيمَا شَجَرَ بَيْنَهُمْ ثُمَّ لَا يَجِدُوا فِي

أَنْفُسِهِمْ حَرَجًا مِّمَّا قَضَيْتَ وَيُسَلِّمُوا تَسْلِيمًا

ترجمه :

اما، نه! به پروردگارت سوگند که آنان مؤمن بشمار نمی آیند تا تو را در اختلافات و درگیریهای خود به داوری نطلبند و سپس ملالی در دل خود از داوری تو نداشته و کاملاً تسلیم (قضاوت تو) باشند .

توضیحات :

« شَجَرَ » : درگرفت . کشمکش و اختلاف شد . « حَرَجًا » : دلتنگی ، ناراحتی .
« قَضَيْتَ » : داوری کردی .

سوره نساء آیه 66

متن آیه :

وَلَوْ أَنَّا كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ أَنْ اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ أَوْ اقْرَبُوا مِنْ دِيَارِكُمْ مَا فَعَلُوهُ إِلَّا قَلِيلٌ مِنْهُمْ وَلَوْ أَنَّهُمْ فَعَلُوا مَا يُوعَظُونَ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَأَشَدَّ تَنبِيهًا

ترجمه :

و اگر ما (با تعیین تکالیفات طاقت فرسایی همچون جهاد مستمر) بر آنان واجب می کردیم که (در راه خدا ، خود را در معرض تلف قرار داده و) خویشتن را بکشید ، و یا این که (برای جهاد ترک یار و دیارتان کنید و) از سرزمین خود بیرون روید ، این کار را جز گروه اندکی از آنان انجام نمی دادند (و اطاعت فرمان نمی کردند) . و اگر اندرزهایی را که به آنان داده می شد انجام می دادند (و دستور را به کار می بستند ، در دنیا و آخرت) برای آنان بهتر بود و (ایمان) ایشان را پابرجا تر می کرد .

توضیحات :

« اقْتُلُوا أَنْفُسَكُمْ » : خویشتن را بکشید . مراد این که در راه خدا جهاد کنید و خود را به کشتن دهید و دشمنان هم نوع خود را بکشید .
« تَنبِيهًا » : پابرجا و استوار کردن .

سوره نساء آیه 67

متن آیه :

وَإِذَا لَأْتَنَاهُمْ مِّنْ لَّدُنَّا أَجْرًا عَظِيمًا

ترجمه :

و در این صورت ، از سوی خود پاداش بزرگی بدیشان می دادیم .

توضیحات :

« مِّنْ لَّدُنَّا » : از جانب خود .

سوره نساء آیه 68

متن آیه :

وَلَهُمْ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا

ترجمه :

و هر آینه آنان را به راه راستی (که افراط و تفریطی در آن نمی باشد و به بهشت منتهی می شود) رهنمود می کردیم .

توضیحات :

...

سوره نساء آیه 69

متن آیه :

وَمِنَ الَّذِينَ يُطِيعُ اللَّهَ وَالرَّسُولَ فَأُولَئِكَ مَعَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ وَالصَّالِحِينَ وَالشُّهَدَاءَ وَالصَّالِحِينَ وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا

ترجمه :

و کسی که از خدا و پیغمبر (با تسلیم در برابر فرمان آنان و رضا به حکم ایشان) اطاعت کند ، او (در روز رسیتا خیز به بهشت رود و همراه و) همنشین کسانی خواهد بود که (مقربان درگاهند و) خداوند بدیشان نعمت (هدایت) داده است (و مشمول الطافی خود نموده است و بزرگواری خویش را بر آنان تمام کرده است . آن مقربانی که او همدیشان خواهد بود ، عبارتند) از پیغمبران و راستروان (و راستگویانی که پیغمبران را تصدیق کردند و بر راه آنان رفتند) و شهیدان (یعنی آنان که خود را در راه خدا فدا کردند) و شایستگان (یعنی سایر بندگان که درون و بیرونشان به زیور طاعت و عبادت آراسته شد) ، و آنان چه اندازه دوستان خوبی هستند !

توضیحات :

« وَحَسُنَ أُولَئِكَ رَفِيقًا » : آنان چه دوستان نیکو و خوبینند . واژه (رَفِيقًا) تمییز یا حال است ، و تقدیر چنین است که : مِنْ جِهَةٍ كَوْنِهِمْ رَفِيقًا لِلْمُطِيعِينَ ؛ یا این که : حال کونهم رَفِيقًا لِلْمُطِيعِينَ . علت مفرد آمدن رفیق این است که در وزن (فَعِيل) مفرد و غیرمفرد یکسان است . یا در باب تمییز به مفرد اکتفاء شده است ، ...

سوره نساء آیه 70

متن آیه :

ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ عَلِيمًا

ترجمه :

این (منزلت بزرگی که به مطیعان فرمان خدا و پیغمبر داده می شود) موهبتی از سوی خدا (برای ایشان) است و (خداوند با خیر از اعمال بندگان است و پاداش ایشان را به بهترین وجه می دهد ، و برای بندگان که راه طاعت او می پویند و رضای وی جویند) کافی است که خدا آگاه باشد .

توضیحات :

« ذَلِكَ الْفَضْلُ مِنَ اللَّهِ » : ذَلِكَ مَبْتَدَا ، وَ قَضْلٌ عَطْفٌ بَيَانٌ ، وَ مِنَ اللَّهِ خَيْرٌ اسْت .
یا این که قَضْلٌ خَيْرٌ اَوَّلٌ وَ مِنَ اللَّهِ خَيْرٌ دَوْمٌ اسْت .

سوره نساء آیه 71

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا خُذُوا حِذْرَكُمْ فَانفِرُوا ثُبَاتٍ أَوْا نْفِرُوا جَمِيعًا

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید! احتیاط نمائید و آمادگی خود را (برای
مقابله با دشمنان) حفظ کنید ، و (برابر تا کتیک زمان و مکان) دسته
دسته یا همگی با هم (به سوی جنگ) بیرون روید .

توضیحات :

« حِذْرٌ » : احتیاط . آماده باش . سلاح و ابزار . « اِنْفِرُوا » : بیرون روید .
ثُبَاتٍ : جمع مؤنث سالم ثَبَةٍ از ماده (ثَبِي) ، دسته ها ، گروه ها . حال
ضمیر (و) در (اِنْفِرُوا) اول است . « جَمِيعًا » : همگی ، حال ضمیر (و) در (اِنْفِرُوا) دوم است .

سوره نساء آیه 72

متن آیه :
وَإِنْ مِنْكُمْ لَيِيَّ طَائِفٌ فَإِنْ أَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةٌ قَالِ قَدْ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيَّ
إِذْ لَمْ أَكُنْ مَعَهُمْ شَهِيدًا

ترجمه :

در میان شما گروهی هستند که (منافعند و خویشتن را جزو شما قلمداد
می نمایند و به جهاد نمی روند و) سستی می کنند و دیگران را نیز
سست می نمایند و از جنگ باز می دارند . پس اگر مصیبتی به شما
رسید (طعنه زنان) می گویند : به راستی خداوند به ما لطف فرمود که
جزو آنان (در جنگ) شرکت نداشتیم .

توضیحات :

« مَنْ » : کسی که . در اینجا مراد گروه منافقانی است که به زبان ، خود را
مسلمان می دانند ، و (مِنْكُمْ) بیانگر این گفته بی محتوای آنان
است . « لَيِيَّ طَائِفٌ » : سستی و کندي می کنند . دیگران را سست و کند
می سازند . « شَهِيدًا » : حاضر .

سوره نساء آیه 73

متن آیه :
وَلَئِنْ أَصَابَكُمْ قَضْلٌ مِّنَ اللَّهِ لَيَقُولَنَّ كَأَنْ لَّمْ تَكُنْ بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَهُ مَوَدَّةٌ يَا
لَيْتَنِي كُنْتُ مَعَهُمْ فَأَوْوَزَ فَوْزًا عَظِيمًا

ترجمه :

و اگر رحمت خدا در برتان گرفت (و پیروزی و غنیمتی به شما دست داد)
درست مثل این که هرگز میان شما و ایشان مودت و دوستی نبوده ،

می‌گویند: ای کاش! ما هم با آنان می‌بودیم و (از این پیروزی و دستاورد فراوان غنیمت) بسی بهره می‌بردیم.

توضیحات:

«يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كُنْتُمْ مَعَهُمْ»: ای کاش با آنان می‌بودیم! البته آرزوی بودنشان به خاطر عزت اسلام نبود، بلکه برای طلب مال دنیا بود.

سوره نساء آیه 74

متن آیه:

فَلَا يُقَاتِلُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا عَظِيمًا

ترجمه:

باید در راه خدا کسانی جنگ کنند که زندگی دنیا را به آخرت می‌فروشند (و فانی را با باقی معاوضه می‌کنند). و هر کس در راه خدا بجنگد و کشته شود یا این که پیروز گردد، (در هر دو صورت در آخرت) پاداش بزرگی بدو می‌دهیم.

توضیحات:

«فَلَا يُقَاتِلُ»: باید جنگ کند و به پیکار پردازد. «الَّذِينَ»: فاعل «فَلَا يُقَاتِلُ» است. «يَشْرُونَ»: می‌فروشند. فعل ثلاثی مجرد و از باب دوم است.

سوره نساء آیه 75

متن آیه:

وَمَا لَكُمْ لَا تُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمُسْتَضَعِّعِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانِ الَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْ هَذِهِ الْقَرْيَةِ الظَّالِمِ أَهْلُهَا وَاجْعَل لَنَا مِنْ لَدُنْكَ وَلِيًّا وَاجْعَل لَنَا مِنْ لَدُنْكَ نَصِيرًا

ترجمه:

چرا باید در راه خدا و (نجات) مردان و زنان و کودکان درمانده و بیچاره‌ای نجنگید که (فریاد برمی‌آورند و) می‌گویند: پروردگارا! ما را از این شهر و دیاری که ساکنان آن ستمکارند (و بر ما بیچارگان ستم روا می‌دارند) خارج ساز، و از جانب خود سرپرست و حمايتگري براي ما پديد آور، و از سوي خود يابري برايمان قرار بده (تا ما را ياري کند و از دست ظالمان برهانند).

توضیحات:

«مَا لَكُمْ»: شما را چه رسیده است؟ کی سزاوار شما است؟ «الْمُسْتَضَعِّعِينَ»: کسانی که بر اثر ستم یا فشار دیگران، از نظر فرهنگی، اقتصادی، اجتماعی، و غیره تضعیف شده باشند و تاب و توان مبارزه آن چنانی برایشان نمانده باشد. «الْوِلْدَانِ»: جمع ولید: کودکان. بندگان. «الْقَرْيَةِ»: شهر. مراد مکه به طور خاص و هرگونه شهر و دیاری به طور عام است. «الظَّالِمِ أَهْلُهَا»: اهل آنجا ستمگرند. واژه (ظالم) صفت (قریه) و

با توجه به اهل مذکر آمده است. و واژه (اهل) فاعل (ظالم) است .

سوره نساء آیه 76

متن آیه :
الَّذِينَ آمَنُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ الطَّاغُوتِ فَقَاتِلُوا أَوْلِيَاءَ الشَّيْطَانِ إِنَّ كَيْدَ الشَّيْطَانِ كَانَ ضَعِيفًا

ترجمه :

کسانی که ایمان آورده اند ، در راه یزدان می جنگند ، و کسانی که کفر پیشه اند ، در راه شیطان می جنگند . پس با یاران شیطان بجنگید . بیگمان نیز رنگ شیطان همیشه ضعیف بوده است .

توضیحات :

« الطَّاغُوتِ » : در اینجا مراد شیطان است که انسان را به کفر و طغیان می خواند .

سوره نساء آیه 77

متن آیه :
أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ قِيلَ لَهُمْ كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ بِخَشُونِ النَّاسِ كَخَشْيَةِ اللَّهِ أَوْ أَشَدَّ خَشْيَةً وَقَالُوا رَبَّنَا لِمَ كَتَبْتَ عَلَيْنَا الْقِتَالَ لَوْلَا أَخَّرْتَنَا إِلَى أَجَلٍ قَرِيبٍ قُلْ مَتَاعُ الدُّنْيَا قَلِيلٌ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ لِمَنِ اتَّقَى وَلَا تظْلَمُونَ فَتِيلًا

ترجمه :

آیا نمی بیني (اي محمد و تعجب نمی کنی از) کسانی که (پیش از آن که اجازه جنگ صادر شود ، نسبت به جنگ علاقه نشان می دادند و هر چند) بدیشان گفته می شد : (وقت جهاد فرا نرسیده است ؛) دست از جنگ بردارید و نماز را برپا دارید و زکات مال بدر کنید (در ظاهر شتاب می کردند و گوششان به کسی بدهکار نبود) . اما وقتی که جنگ بر آنان واجب گردید (و فرمان جهاد داده شد) بدین هنگام دسته ای از ایشان از مردم همان گونه ترسیدند و هراس برداشتند که از خدا ترس و هراس داشتند ! و بلکه بیشتر هم دچار خوف و وحشت شدند ! و گفتند : پروردگارا ! چرا (بدین زودی) جنگ را بر ما واجب کردی ؟ چه می شد اگر به ما فرصت بیشتری می دادی (تا از لذت دنیا بهره می گرفتیم ؟) . بگو : کالای دنیا اندک است و آخرت برای کسی که پرهیزگار باشد بهتر است ، (و جزای شما داده شود) و کمترین ستمی به شما نشود .

توضیحات :

« كُفُّوا أَيْدِيَكُمْ » : دست نگاه دارید . دست بکشید . « فَرِيقٌ » : گروه . دسته . « أَشَدَّ خَشْيَةً » : بلکه ترس بیشتری . (أَشَدَّ) مجرور است و چون غیر منصرف است فتحه به جای کسره به کار رفته است و عطف بر (اللَّهُ) است . و (خَشْيَةً) تمییز است . « أَجَلٌ » : مدت . « فَتِيلًا » : رشته گونه ای که در شکاف هسته خرما وجود دارد (نگا : نساء / 49) .

سوره نساء آیه 78

مَتْنُ آيَةٍ :
 أَيِنَّمَا تَكُونُوا يَدْرِكَكُمُ الْمَوْتُ وَلَوْ كُنْتُمْ فِي بُرُوجٍ مُّشِيدَةٍ وَإِنْ تُصِيبَهُمْ
 حَسِبَةٌ بِقَوْلِهِمْ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَإِنْ تُصِيبَهُمْ سَيِّئَةٌ يَقُولُوا هَذِهِ مِنْ عِنْدِكَ
 قُلْ كُلٌّ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ فَمَا لِغُلَّامِ الْقَوْمِ لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ حَدِيثًا

ترجمه :

هر کجا باشید ، مرگ شما را در می یابد ، اگرچه در برجهای محکم و استوار
 جایگزین باشید . (این ترسویمان منافق) اگر خیر و خوبی (از قبیل
 پیروزی و غنیمت) بدیشان رسد ، میگویند : این از سوی خداست ؛ و اگر
 بدی و مصیبتی (از قبیل خشکسالی و شکست) بدیشان رسد ،
 میگویند : این از (شوم و نامبارکی) تو است ! (بدانان) بگو : همه (همه)
 آنچه از خوبی و بدی به شما می رسد (از سوی خداست) و برابر قضا و
 قدر حق تعالی و بر پایه نظام علت و معلول انجام می پذیرد . این مردمان را
 چه شده است که سخن نمی فهمند (و منطقی سرشان نمی شود ؟) .

توضیحات :

« بُرُوجٍ » : برجها . باروها . « مُّشِيدَةٍ » : محکم . بلند . « لَا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ
 » : نمی فهمند . درک مطلب نمی کنند (نگا : بقره / 71) . « حَدِيثًا » :
 سخن .

سوره نساء آیه 79

مَتْنُ آيَةٍ :
 مَا أَصَابَكَ مِنْ حَسَنَةٍ فَمِنَ اللَّهِ وَمَا أَصَابَكَ مِنْ سَيِّئَةٍ فَمِنْ نَفْسِكَ
 وَأَرْسَلْنَاكَ لِلنَّاسِ رَسُولًا وَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا

ترجمه :

(ای پیغمبر !) آنچه از خیر و خوبی (از قبیل : رفاه و نعمت و
 عافیت و سلامت) به تو می رسد ، از (فضل) خدا (بر تو) است ؛ و آنچه
 بلا و بدی (از قبیل : سختی و بیماری و درد و رنج) به تو می رسد از
 خود تو است (و به سبب قصور و گناهی است که مرتکب شده ای) . ما شما را
 به عنوان پیغمبری برای (هدایت همه) مردم فرستاده ایم ، و کافی است
 که خداوند گواه (بر تبلیغ تو و پذیرش یا عدم پذیرش آنان) باشد .

توضیحات :

« فَمِنْ نَفْسِكَ » : از خود تو است . خطاب در اینجا به پیغمبر است و مراد
 تصویر نفس بشری است که نسبت به « خوب » و « بد » بی تفاوت
 آفریده نشده است ، و الا از آن حضرت چیزی که سینه و گناه باشد ،
 به وقوع نپیوسته است .

سوره نساء آیه 80

مَتْنُ آيَةٍ :
 مَنْ يُطِيعِ الرَّسُولَ فَقَدْ أَطَاعَ اللَّهَ وَمَنْ تَوَلَّى فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَافِظًا

ترجمه :

هر که از پیغمبر اطاعت کند، در حقیقت از خدا اطاعت کرده است (چرا که پیغمبر جز به چیزی دستور نمی‌دهد که خدا بدان دستور داده باشد، و جز از چیزی نهی نمی‌کند که خدا از آن نهی کرده باشد) و هر که (به او امر و نواهی تو) پشت کند (خودش مسؤول است و باک نداشته باش) ما شما را به عنوان مراقب (احوال) و نگهبان (اعمال) آنان فرستاده ایم (بلکه برسولان پیام باشد و بس).

توضیحات :

« تَوَلَّيْنَا » : پشت کرد. روی بتافت. « حَافِظًا » : محافظ. مراقب.

سوره نساء آیه 81

متن آیه :

وَيَقُولُونَ طَاعَةٌ فَإِذَا بَرَزُوا مِنْ عِنْدِكَ بَيَّتَ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ غَيْرَ الَّذِي تَقُولُ وَاللَّهُ يَكْتُبُ مَا يُبَيِّتُونَ فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا

ترجمه :

(این گروه متردد) می‌گویند : (از او امر و نواهی تو فرمان برداری و) اطاعت (می‌شود). ولی هنگامی که از پیش تو برخاستند و رفتند، دسته‌ای از آنان در خفاء چیزی را تدارک می‌بینند که مخالف آن (او امر و نواهی و) چیزهائی است که تو می‌گوئی (و ایشان را بدانها گوشزد می‌نمائی) ! خداوند چیزهائی را که در خفاء تدارک می‌بینند و به چاره‌جویی می‌نشینند بر آنان (در صحنه اعمالشان) می‌نویسد (و روزی، پادافره و جزایشان را می‌دهد). پس بدانان اعتنائی ممکن (و از نقشه خائنانه ایشان باکی به خود راه مده) و به خدا توکل کن (و کار و بار خویش را بدو تفویض نما) و کافی است که خدا وکیل و حافظ (تو) باشد.

توضیحات :

« طَاعَةٌ » : سمعاً و طاعهً . فرمان برداریم . خیر مبتدای محذوفی است و تقدیر آن چنین است : « بَرَزُوا » : بیرون رفتند . خارج شدند . « بَيَّتَ » : در خفاء چاره‌جویی کرد . در شب تدبیر و چاره اندیشی کرد . « أَعْرِضْ عَنْهُمْ » : بدیشان اعتناء مکن .

سوره نساء آیه 82

متن آیه :

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا

ترجمه :

آیا (این منافقان) درباره قرآن نمی‌اندیشند (و معانی و مفاهیم آن را بررسی و واریسی نمی‌کنند تا به وجوب طاعت خدا و پیروی امر تو پی ببرند و بدانند که این کتاب به سبب ائتلاف معانی و احکامی که در

بر دارد و این که بخشی از آن مؤید بخش دیگری است ، از سوی خدا نازل شده است ؟) و اگر از سوی غیر خدا آمده بود در آن تناقضات و اختلافات فراوانی پیدامی کردند .

توضیحات :

« أَفَلَا يَتَذَبَّرُونَ » : آیا بررسی نمی کنند و نمی اندیشند ؟

سوره نساء آیه 83

متن آیه :
وَإِذَا جَاءَهُمْ أَمْرٌ مِّنَ الْأَمْنِ أَوْ الْخَوْفِ أَدَّعَوْا بِهٖ وَيَوْرَدُوهُ إِلَى الرَّسُولِ وَإِلَىٰ أَوْلِيَ الْأَمْرِ مِنْهُمْ لَعَلَّهُ الَّذِينَ يَسْتَنِيضُونَ مِنْهُمْ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ لَاتَبَعْتُمُ الشَّيْطَانَ إِلَّا قَلِيلًا

ترجمه :

و هنگامی که (خیر) کاری که موجب نترسیدن یا ترسیدن است (از قبیل : قوت و ضعف ، و پیروزی و شکست ، و پیمان بستن با این قبیله و گسیستن از آن قبیله) به آنان (یعنی منافقان یا مسلمانان ضعیف‌الایمان) می‌رسد ، آن را (میان مردم) پخش و پراکنده می کنند (و اخبار را به گوش دشمنان می‌رسانند) . اگر این گونه افراد ، سخن گفتن در این باره را به پیغمبر و فرماندهان خود واگذارند (و خبرهایی را که می‌شنوند فقط به مسئولان امور گزارش دهند) تنها کسانی از این خیر ایشان اطلاع پیدا می کنند که اهل حل و عقدند و آنچه بایست از آن درک و فهم می نمایند . اگر فضل و رحمت خدا شما را در بر نمی‌گرفت (و شما را به اطاعت از خود و پیغمبرش ، و برگشت امور به پیغمبر و مسئولان کشوری و لشکری خویش هدایت نمی‌کرد) جز اندکی از شما همه از هر یمن پیروی می کردید .

توضیحات :

« الْأَمْنِ وَالْخَوْفِ » : در اینجا مراد از امن و خوف چیزهایی است که موجب ترسیدن و نترسیدن می‌گردند . از قبیل : صلح و جنگ ، پیروزی و شکست ، و . . . « أَدَّعَوْا » : پخش کردند . شائع نمودند . « رَدُّوهُ » : آن را تفویض کردند . آن را ارجاع دادند . آن را گزارش نمودند . « يَسْتَنِيضُونَ مِنْهُمْ » : آن را استخراج و استنباط می کنند . آن را می‌فهمند و از آن استفاده می‌نمایند . « مِنْهُمْ » : از ایشان . مرجع ضمیر (هم) در عبارت : يَسْتَنِيضُونَ مِنْهُمْ ، پیغمبر و اولی‌الامر است .

سوره نساء آیه 84

متن آیه :

فَقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا تُكَلَّفُ إِلَّا نَفْسَكَ وَحَرِّضَ الْمُؤْمِنِينَ عَسَى اللَّهُ أَن يَكْفِيَ بَأْسَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَاللَّهُ أَشَدُّ بَأْسًا وَأَشَدُّ تَنكِيلًا

ترجمه :

در راه خدا بجنگ (حتی اگر هم تنها باشی و باک نداشته باش . چرا که وعده نصرت و پیروزی به تو داده شده است) . تو جز مسئول (اعمال)

خود نیستی . و مؤمنان را (هم به جنگ دعوت کن و بدان) ترغیب و تحریک نما . تا این که خداوند (در پرتو شجاعت تو و شجاعت مؤمنان) قدرت کافران را باز گیرد و (شمارا برابر این وعده پیروز و مؤید گرداند . از قدرت و شکنجه کافران نترسید و بدانید که) قدرت خدا بیشتر و مجازات او سخت تر است .

توضیحات :

« حُرِّضَ » : ترغیب کن . تشدجیع کن . « عَسَى » : تا این که . « بَأْساً » : قوت و قدرت . « تَنْكِيلًا » : تنبیه . مجازات . از ماده نکال به معنی : عذاب .

سوره نساء آیه 85

متن آیه :
 مَنْ يَشْفَعُ شَفَاعَةً حَسَنَةً يَكُنْ لَهُ نَصِيبٌ مِّنْهَا وَمَنْ يَشْفَعُ شَفَاعَةً سَيِّئَةً يَكُنْ لَهُ كِفْلٌ مِّنْهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ مُّقِيتًا

ترجمه :

کسی که (در میان مردم) میان‌جیگری کند و میان‌جیگری او پسندیده (شرع) باشد ، نصیبی از (پاداش) آن خواهد داشت ، و کسی که میان‌جیگری کند و میان‌جیگری او ناپسند (شرع) باشد ، بهره‌ای از (پادافره) آن خواهد داشت ، و (پشت‌یبانی از حق بی پاداش نمی‌ماند ، و پشت‌یبانی از باطل بی پادافره نخواهد بود) خداوند بر هر چیزی چیره است (و همه چیز را می‌پاید) .

توضیحات :

« يَشْفَعُ » : میان‌جیگری کند . یاری و کمک کند . « نَصِيبٌ » : بهره . پاداش مضاعف (نگا : انعام / 160) . « كِفْلٌ » : بهره . پاداش برابر . پادافره . « مُقِيتًا » : چیره . مقتدر . نگهبان . حاضر و ناظر .

سوره نساء آیه 86

متن آیه :
 وَإِذَا حُيِّتُمْ بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّوا بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَسِيبًا

ترجمه :

هرگاه شما را درودی دادند (اعم از سلام کردن و دعا نمودن و احترام گذاردن) به گونه زیباتر و بهتر از آن یا (دست کم) همانند آن ، آن را پاسخ گوئید . بیگمان خداوند حسابرس هر چیزی است (و حساب هر چیزی را دارد) .

توضیحات :

« حُيِّتُمْ » : بر شما سلام شد . « حَسِيبًا » : محاسب . حسابرس .

سوره نساء آیه 87

متن آیه :
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَا يَجْمَعَنَّكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ حَدِيثًا

ترجمه :

جز خدا، خدائي نيست . حتماً شما را (بعد از مرگ زنده مي گرداند و) در روزي كه شكّي در (وقوع) آن نيست گرد مي آورد . (خدا است كه اين را مي گويد) و چه كسي از خدا راستگوتر است ؟ !

توضیحات :

« حَدِيثًا » : سخن . تميز است .

سوره نساء آیه 88

متن آیه :

قَمَّاءَ لَكُمْ فِي الْأَمْنَاءِ فِي قَيْنَ فِيمَنْ وَاللَّهُ أَرْكَسَهُمْ يَمَّا كَسَبُوا أَتُرِيدُونَ
أَنْ تَهْدُوا مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَنْ يُضِلَّ اللَّهُ فَمَا لَهُ سَبِيلًا

ترجمه :

شما (اي مؤمنان) چرا درباره منافقان دودسته شده ايد (و مي گوئيد : آيا آنان جزو مؤمنان يا از زمره كافرينند ؟ صحيح است با آنان ب جنگيم يا ب جنگيم ؟ قابل هدايتند يا اهل شقاوتند ؟) و حال آن كه خداوند به سبب اعمالشان (افكار) آنان را واژگونه کرده و به قهقراء برگردانده است (و فرودگاه دلشان خراب گشته است و آمادگي فرود طائر قدسي ايمان را از دست داده است) . آيا مي خواهيد كسي را هدايت نماييد كه خداوند (بر اثر كردار زشتش) گمراهش کرده است (و نعمت هدايت را از او گرفته است) ؟ هر كه را خدا گمراه كند ، راهي براي او (به سوي هدايت) نخواهي يافت .

توضیحات :

« فِيمَنْ قَيْنَ » : دودسته . حال ضمير (كُمْ) است ، يا خبر (أَضَبَحْتُمْ) محذوف است و تقدير چنين است : قَمَّاءَ لَكُمْ أَضَبَحْتُمْ فِي الْأَمْنَاءِ فِي قَيْنَ فِيمَنْ قَيْنَ . « أَرْكَسَهُمْ » : آنان را واژگون و دگرگون نموده است . ايشان را بر اثر نفاق به سوي كفر برگشت داده است .

سوره نساء آیه 89

متن آیه :

وَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ كَمَا كَفَرُوا فَتَكْفُرُونَ سَوَاءٌ فَلَا تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ أَوْلِيَاءَ حَتَّى
يَهَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَخُذُوهُمْ وَأَقْتُلُوهُمْ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَلَا
تَتَّخِذُوا مِنْهُمْ وَّالِيَاءَ وَلَا تَصِيرُوا

ترجمه :

(شما مي خواهيد چنين منافقاني هدايت يا بند و) آنان دوست مي دارند كه شما كافر شويد همان گونه كه خود كافر شده اند و (در كفر با ايشان) مساوي شويد . پس در اين صورت ياراني از ايشان نگيريد (و

آنان را از خود ندانید) تا آن گاه که (ایمان می آورند و) در راه خدا هجرت می کنند (و ایمان آوردن خود را با جهاد در راه اسلام ثابت می دارند). ولی اگر از این کار سر باز زدند (و همچنان به دشمنانگی و اقدامات کافرانه خود بر ضد شما ادامه دادند) آنان را هر کجا یا فتید بگیرید و (اسیر کنید، و در صورت لزوم بکشید، و از میان ایشان یار و یاری برنگزینید).

توضیحات:

«وَدُّوا»: دوست داشته اند و آرزو کرده اند. «سَوَاءً»: برابر. همگون. «حَيْثُ»: هر کجا. «وَلِيًّا»: دوست. یار. «نَصِيرًا»: مددکار. یار.

سوره نساء آیه 90

متن آیه:

إِلَّا الَّذِينَ يَصِلُونَ إِلَيَّ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ أَوْ جَاءُوكُمْ حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ أَنْ يَقَاتِلُوكُمْ أَوْ يَلْقَاكُمْ فَيُقَاتِلُوكُمْ فَلَمْ يَلْقَاكُمْ فَيُقَاتِلُوكُمْ وَإِلَّا فَاللَّهُ لَبِئْسَ مَا جَعَلَ لِلَّهِ لَكُمْ عَلَيْهِمْ سَبِيلًا

ترجمه:

(چنین منافقانی را بکشید) مگر کسانی که با گروهی پیوند پیدا می کنند (و بدیشان پناه می برند) که میان شما و آنان پیمان است (و برابر آن، پناهندگان به شما و ایشان مصون از تعرض باشند)، و یا کسانی که به پیش شما می آیند و نه سر جنگ با شما دارند و نه می خواهند با قوم خود بجنگند. و اگر خداوند می خواست ایشان را بر شما چیره می کرد و آنان با شما می جنگیدند. بنابراین اگر از شما کناره گیری کردند و با شما نجنگیدند و (بلکه) پیشنهاد صلح کردند، خداوند به شما اجازه نمی دهد که متعرض آنان شوید (و بلکه موظفید دستی را بفشارید که برای صلح به سوی شما دراز شده است).

توضیحات:

«يَصِلُونَ»: پناه می برند. می پیوندند. «ميثاق»: پیمان. «حَصِرَتْ صُدُورُهُمْ»: سینه هایشان تنگ می گردد و میان انتخاب این یا آن در می مانند. «إِعْتَزَلُوكُمْ»: از شما کناره گیری و دوری کردند. «السَّلْمَ»: صلح. فرمانبرداری و تسلیم.

سوره نساء آیه 91

متن آیه:

سَتَجِدُونَ آخِرِينَ يُرِيدُونَ أَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمِنُوا قَوْمَهُمْ كُلِّ مَا رُدُّوا إِلَيَّ الْفِتْنَةَ أُرْكِبُوا فِيهَا فَإِنْ لَمْ يَعْتَزِلُوكُمْ وَيَلْقُوا إِلَيْكُمْ السَّلْمَ وَ يَكْفُرُوا أَجِدْهُمْ فُجْرًا وَ قَتْلًا وَ قَتْلُوهُمْ حَيْثُ زَفَعْتُمُوهُمْ وَأُولَئِكَ جَعَلْنَا لَكُمْ عَلَيْهِمْ سُلْطَانًا مُبِينًا

ترجمه:

گروه دیگری را خواهید یافت که می خواهند (با اظهار ایمان در پیش شما)

از ناحیه شما در امان باشند و (با اظهار کفر در پیش کافران) از ناحیه قوم خود در امان بمانند (و در زمان قدرت هر گروه خویشتن را فریبکارانه جزو آن دسته قلمداد کنند) . هر زمان که به سوی کفر (یا جنگ با مسلمانان) خوانده شوند با سردر آن فرو میروند ! پس اگر از شما دست نکشیدند و به ترک جنگ و دشمنی نگفتند و به شما پیشنهاد صلح نمودند و دست بردار نشدند ، آنان را بگیرد و (اسیر کنید و در صورت لزوم) ایشان را هر کجا یا فتید بکشید . آنان کسانند که ما (به سبب غدرو خیانتشان) دلیل آشکار و برهان واضحی برای (اسیر کردن یا کشتن) ایشان به دست شما داده ایم .

توضیحات :

« آخِرِينَ » : دیگران . « أَنْ يَأْمَنُوكُمْ وَيَأْمَنُوا قَوْمَهُمْ » : این که از شما و قوم خود اطمینان حاصل کنند که در امان میمانند . « رُدُّوا » : برگردانده شدند . مراد این که از سوی مشرکان ، به کفر و بت پرستی دعوت شدند . « الْفِتْنَةَ » : مراد از فتنه در اینجا کفر و جنگ با مسلمانان و بزهکاری است . « أَرْكَسُوا فِيهَا » : به بدترین وجه بدان افکنده می شوند . با سر به سوی آن باز گردانده می شوند و بدان میروند . « تَقْفِيْتُمُوهُمْ » : ایشان را در پیافتیید . بر آنان ظفر یا فتید . « سَلْطَانًا » : حجت و برهان . « مَيِّنًا » : واضح و آشکار .

سوره نساء آیه 92

متن آیه :
 وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ أَنْ يَقتَلَ مُؤْمِنًا إِلَّا خَطِيئًا وَمَنْ قَتَلَ مُؤْمِنًا خَطِيئًا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ وَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ إِلَّا أَنْ يَصَدَّقُوا فَإِنْ كَانَ مِنَ قَوْمٍ عَدُوٍّ لَكُمْ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ وَإِنْ كَانَ مِنَ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ فَدِيَةٌ مُسَلَّمَةٌ إِلَىٰ أَهْلِهِ وَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مُؤْمِنَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ تَوْبَةً مِنَ اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

ترجمه :

هیچ مؤمنی را نسزد که مؤمن دیگری را بکشد مگر از روی خطا . کسی که مؤمنی را به خطا کشت باید که برده مؤمنی را آزاد کند و خون بهائنی هم به کسان کشته بپردازد مگر این که آنان درگذرند (و از دریافت خون بها که صد شتر است ، چشم پوشی کنند) . اگر هم کشته ، مؤمن و متعلق به کافرانی بود که میان شما و ایشان جنگ و دشمنی بود ، آزاد کردن برده مؤمنی دیه او است (و دیگر خون بهائنی به ورثه کشته داده نمی شود) . واگر کشته ، از زمره قومی بود که (کافر بودند و) میان شما و ایشان پیمانگی برقرار بود (همچون اهل ذمه و هم پیمانان مسلمانان) پرداخت خون بها به کسان مقتول و آزاد کردن برده مؤمنی دیه او است . اگر هم دسترسی (به آزاد کردن برده) نداشت باید دو ماه (قاتل) پیاپی و بدون فاصله روزه بگیرد . خداوند (این را برای) توبه (شما) مقرر داشته است ، و خداوند آگاه (از بندگان خود و) حکیم است (در آنچه مقرر می دارد) .

توضیحات :
 « تَحْرِير » : حرّیت بخشیدن . آزاد کردن . « رَقَبَةً » : گردن . مراد نفس است و تسمیه کل به اسم جزء است . یا این که (رَقَبَةٌ) برای تعبیر از تعداد بردگان بوده است ، همچون : رأس . قبضه . دست . نفر . باپ . و . . . « دِيَّةً » : خون بها . از ماده (ودي) . « مَسْلَمَةً » : پرداخت شده . « يَصَدَّقُوا » : تصدق کنند . عفو کنند . فعل مضارع باب تفعل است . « تَوْبَةً » : قبول . تخفیف . پشیمانی . مفعولّه یا مفعول مطلق یا حال ضمیر (ه) در (عَلَيَّه) محذوف است .

سوره نساء آیه 93

متن آیه :
 وَمَنْ يَقْتُلْ مُؤْمِنًا مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءُ لَهُ جَهَنَّمُ خَالِدًا فِيهَا وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِ
 وَلَعَنَهُ وَأَعَدَّ لَهُ عَذَابًا عَظِيمًا

ترجمه :

و کسی که مؤمنی را از روی عمد بکشد (و از ایمان او باخبر بوده و تجاوزکارانه او را به قتل برساند و چنین قتلی را حلال بداند ، کافر بشمار می آید و) کیفر او دوزخ است و جاودانه در آنجا می ماند و خداوند بر او خشم می گیرد و او را از رحمت خود محروم می سازد و عذاب عظیمی برای وی تهیه می بیند .

توضیحات :

« خَالِدًا » : جاودانه ، (وقتی که قتل را حلال بداند) . ماندگاری فراوان ، (وقتی که قتل را حلال نداند) . یادآوری : کیفر اخروی قتل عمد ، جاودانه یا زمان بسیاری در آتش دوزخ ماندن ، و خشم خدا ، و دوری از رحمت الله ، و عذاب عظیم قیامت است . علاوه از اینها ، کیفر دنیوی قاتل به قوت خود باقی است (نگا : بقره / 178 و مائده / 45) .

سوره نساء آیه 94

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا ضَرَبْتُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاتَّبِعُوا وَلَا تَقُولُوا لِمَنْ أَلْقَى إِلَيْكُمُ السَّلَامَ لَسْتَ مُؤْمِنًا تَبْتَغُونَ عَرِضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَعِنْدَ اللَّهِ مَغَانِمٌ كَثِيرَةٌ كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلُ فَمَنْ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَاتَّبِعُوا إِنْ اللَّهُ كَانَ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید ! هنگامی که (برای جهاد) در راه خدا به مسافرت رفتید تحقیق کنید (که با چه کسانی می جنگید . آیا مسلمانند یا کافر) و به کسی که به شما سلام کرد (و سلام نشانه پذیرش اسلام است) مگوئید تو مؤمن نیستی و جویای مال دنیای (او) باشید . (بلکه سلام آنان را بپذیرید و پاسخ گوئید و بدانید) که در پیش خدا غنائم فراوانی است (و آن را برای شما تهیه دیده است و بسی بهتر از ثروت و غنیمت دنیای فانی است) . شما پیش از این ، چنین بودید (و کفر را گردن نهاده بودید و جنگهای شما تنها انگیزه

غارتگری داشت .) ولی خداوند بر شما منت نهاد (و نعمت اسلام را نصیبتان کرد) پس (به شکرانه این نعمت بزرگ) تحقیق کنید . بیگمان خداوند از آنچه می کنید باخبر است .

توضیحات :

« صَرَبْتُمْ » : گام برداشتید . به مسافرت رفتید . « تَبَيَّنُوا » : روشن کنید . تحقیق کنید . « تَبْتَغُونَ » : می خواهید . « عَرَضَ » : حطام . کالا و متاع فانی دنیا . « كَذَلِكَ كُنْتُمْ مِنْ قَبْلَ » : شما نیز پیش از این چنین وضعی را داشتید و کافر بودید . شما پیش از پذیرش اسلام تنها به خاطر مال دنیا می جنگیدید .

سوره نساء آیه 95

متن آیه :

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّررِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحَسَنَى وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا

ترجمه :

(جهاد با رعایت این همه احتیاطی که گذشت ، بس بزرگ و ارزشمند است) . مسلمانانی که (به جهاد نمیروند و در منازل خود) می نشینند ، با مسلمانانی برابر نیستند که با مال و جان ، در راه یزدان جهاد می کنند . خداوند مرتبه والائی را نصیب مجاهدان کرده است که بالاتر از درجه خانه نشینان است ، مگر چنین خانه نشینانی دارای عذری باشند (که ایشان را از بیرون شدن برای جهاد بازداشته باشد . در این صورت درخور سرزنش نیستند ، و پاداش بزرگ خود را از خدا دریافت می دارند و مرتبه بالائی دارند) . خداوند به هر يك (از دو گروه مجاهد و انشستگان معذور) منزلت زیبا (و عاقبت والائی) وعده داده است . و خداوند مجاهدان را بر وانشستگان (بدون عذر) با دادن اجر فراوان و بزرگ ، برتری بخشیده است .

توضیحات :

« الْقَاعِدُونَ » : نشیستگان . واپس نشیستگان با اجازه فرمانده . « غَيْرُ » : بدل یا صفت (الْقَاعِدُونَ) است . « أُولِي الضَّررِ » : زیان دیدگان . افراد معذور . مانند بیماران و کوران و لنگان . « أَجْرًا عَظِيمًا » : واژه (أَجْرًا) می تواند مفعول به دوم یا مفعول مطلق (فَضَّلَ) و یا منصوب به نزع خافض باشد .

سوره نساء آیه 96

متن آیه :

دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه :

درجات بزرگی از ناحیه خدا (بدانان داده می شود) همراه با مغفرت و رحمت (فراوان الله . و اگر لغزشهایی هم داشته اند) خداوند آمرزنده و

مه ربان است .

توضیحات :

« دَرَجَاتٍ » : مراتب و منازل گوناگون مجاهدان ، یا مراد مرتبه و درجه عظیمی است که با توجه به مراتب و منازل دیگر ، گوئی يك مرتبه و درجه نیست ، بلکه مراتب و درجات است . (دَرَجَاتٍ) منصوب است و بَدَل (أَجْرًا) می باشد .

سوره نساء آیه 97

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي الْأَرْضِ قَالُوا أَتَمَّ كُنْتُمْ قَالَوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضَ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجِرُوا فِيهَا فَأُولَئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَسَاءَتْ مَصِيرًا

ترجمه :

بیگمان کسانی که فرشتگان (برای قبض روح در واپسین لحظات زندگی) به سراغشان میروند و (می بینند که به سبب ماندن با کفار در کفرستان ، و هجرت نکردن به سرزمین ایمان) بر خود ستم کرده اند ، بدیشان میگویند : کجا بوده اید (که اینک چنین بی دین و توشه مرده اید و بدبخت شده اید ؟ عذرخواهان) گویند : ما بیچارگانی در سرزمین (کفر) بودیم (و چنان که باید به انجام دستورات دین نرسیدیم ! فرشتگان بدیشان) گویند : مگر زمین خدا وسیع نبود تا در آن (بتوانید بار سفر بندید و به جای دیگری) کوچ کنید ؟ جایگاه آنان دوزخ است ، و چه بد جایگاهی و چه بد سرانجامی !

توضیحات :

« تَوَفَّاهُمْ » : جان ایشان را می گیرند . به قبض روح آنان می پردازند . « ظَالِمِي الْأَرْضِ » : ستمکاران به خود . در اصل : ظَالِمِينَ أَنْفُسِهِمْ است که نون به هنگام اضافه حذف شده است . « مَصِيرًا » : جایگاه . سرانجام .

سوره نساء آیه 98

متن آیه :

إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانَ لَّا يَسْتَكْبِرُونَ وَلَا يَعْتَدُونَ سَيِّئًا

ترجمه :

مگر بیچارگانی از مردان و زنان و کودکانی که کاری از آنان ساخته نیست و راه چاره ای نمی دانند .

توضیحات :

« الْوِلْدَانَ » : جمع ولید ، کودکان .

سوره نساء آیه 99

متن آیه :

فَأُولَئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَفُوًّا غَفُورًا

ترجمه :

پس امید است که خداوند از آنان درگذرد (چون قدرت هجرت نداشته اند)
و خداوند بس عفو کننده و آمرزنده است .

توضیحات :

« عفو » : بسیار عفو کننده .

سوره نساء آیه 100

متن آیه :

وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاجِمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمِنْ يَخْرُجْ
مِن بَيْتِهِ مِهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ
وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه :

کسی که در راه خدا هجرت کند ، سرزمینهای فراخ و آزادی فراوان
می بیند که بینی دشمنان را به خاک مذلت میمالد ، و گشایش و آسایش
خواهد یافت . و هر که از خانه خود بیرون آید و به سوی (سرزمینهای
اسلامی) خدا و رسول هجرت کند ، و سپس مرگ او را دریا بد ، اجرا و بر عهده
خدا است ، و خداوند بسی آمرزنده و مهربان است .

توضیحات :

« مُرَاجِمًا » : سرزمینهای فراوانی که در آنجاها گشایش و آسایش
مادی و معنوی است و مایه حسرت و ذلت دشمنان دین می شود . « وَقَعَ أَجْرُهُ
عَلَى اللَّهِ » : پاداش او در پیشگاه خدا ثابت می شود .

سوره نساء آیه 101

متن آیه :

وَإِذَا ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَقْصُرُوا مِنَ الصَّلَاةِ إِنْ
خِفْتُمْ أَنْ يُفْتِنَكُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ الْكَافِرِينَ كَانُوا لَكُمْ عَدُوًّا مُّبِينًا

ترجمه :

هرگاه در زمین به مسافرت پرداختید و نماز را کوتاه خواندید (و چهار
رکعتیها را دو رکعت نمودید) گناهی بر شما نیست ، اگر ترسیدید که
کافران بلائی به شما برسانند و به فتنه ای گرفتارتان گردانند .
بیگمان کافران دشمنان آشکار شمایند .

توضیحات :

« إِنْ خِفْتُمْ » : اگر ترسیدید . ذکر خوف برای شرط نیست و بلکه قید
غالبی است و بیانگر واقعیت این امر است که سفر اغلب همراه با ترس و
خوف از دشمنان بر اثر کثرت مشرکان است و الا قصر نماز یک حکم عمومی
است و در همه سفرها قابل اجرا است و اختصاص به حالت ترس ندارد . مسأله
قصر نماز مذکور در این آیه ، درست همانند مسأله (رَبَّائِي بِكُمْ اللَّائِي

فِي حُجُورِكُمْ) مذکور در آیه 23 همین سوره است .

سوره نساء آیه 102

متن آیه :

وَإِذَا كُنْتَ فِيهِمْ فَأَقَمْتَ لَهُمُ الصَّلَاةَ فَلَتَقُمْ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ مَعَكَ
وَأَلْيَا خُذُوا أَسْلِحَتَهُمْ فَإِذَا سَجَدُوا فَلْيَكُونُوا مِن وَّرَائِكُمْ وَلَتَأْتِ
طَائِفَةٌ أُخْرَى لَمْ يُصَلُّوا فَلْيُصَلُّوا مَعَكَ وَلْيَأْخُذُوا حِذْرَهُمْ وَأَسْلِحَتَهُمْ وَد
الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ تَغْفُلُونَ عَنْ أَسْلِحَتِكُمْ وَأَمْتِعَتِكُمْ فَيَمِيلُونَ عَلَيْكُمْ
مَيْلَةً وَاحِدَةً وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ كَانَ بِكُمْ أَذًى مِن مَّطَرٍ أَوْ كُنْتُمْ مَرْضَى
أَنْ تَضَعُوا أَسْلِحَتَكُمْ وَخُذُوا حِذْرَكُمْ إِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُّهِينًا

ترجمه :

زمانی که (تو ، ای پیغمبر) در میانشان بودی و نماز (خوف) را
برایشان بپا داشتی ، دسته‌ای از آنان با تو به نماز ایستند ، و
باید که اسلحه خود را با خود داشته باشی ، و وقتی که (نصف) نماز را
با تو خوانند (سلام بدهند و به کشیک و نگهبانی بپردازند و) شما
را (از دشمنان) بپایند و دسته دیگری که هنوز نماز را نخوانده اند ،
بپایند و با تو به نماز ایستند و احتیاط خود را مراعات و اسلحه خود را
داشته باشند . کافران دوست می‌دارند کاش از اسلحه و کالاهای خود غافل
می‌شدید و آنان یکباره بر شما تاخت می‌آوردند (و غافلگیرتان
می‌کردند و در حین نماز دمار از روزگارتان بر می‌آوردند) . اگر از باران
ناراحت بودید یا بیمار بودید ، گناهی بر شما نخواهد بود که اسلحه خود
را زمین بگذارید (ولی باز هم تا آنجا که ممکن است وسائل سبک
دفاعی را از خود دور نکنید) و احتیاط خویش را بدارید . بیگمان خداوند
برای کافران عذاب خوار کننده‌ای فراهم ساخته است .

توضیحات :

« لِإِيَّاءِ خُذُوا » : فاعل این فعل ، یعنی ضمیر (و) می‌تواند به نمازگزاران و
یا کشیک دهندگان برگردد . « فَإِذَا سَجَدُوا » : منظور از سجده در اینجا
نماز است . یعنی : گروه اول یک رکعت را با امام می‌خوانند و امام پس از
اتمام یک رکعت نماز را طول می‌دهد و آنان یک رکعت دیگر را به تنهایی
می‌خوانند و سلام می‌دهند و به جبهه جنگ می‌روند . سپس گروه دوم
می‌آیند و پشت سر امام می‌ایستند و یک رکعت را با او می‌خوانند و امام
سلام می‌دهد و آنان بلند می‌شوند و رکعت دیگری را به تنهایی
می‌خوانند و سلام می‌دهند . « حِذْرٌ » : احتیاط . پرهیز . « فَيَمِيلُونَ » :
یورش آورند . « مَيْلَةً » : یورش .

سوره نساء آیه 103

متن آیه :

فَإِذَا قَضَيْتُمُ الصَّلَاةَ فَاذْكُرُوا اللَّهَ قِيَامًا وَرُكُوعًا وَعَلَىٰ جُنُوبِكُمْ فَإِذَا
اطْمَأَنَّكُمْ فَارْجِعُوا إِلَىٰ الصَّلَاةِ إِنَّ الصَّلَاةَ كَانَتْ عَلَىٰ الْمُؤْمِنِينَ كِتَابًا
مُّوْفًوْتًا

ترجمه :

هرگاه نماز را به پایان بردید ، خدای را ایستاده و نشسته و بر پهلوها یتان افتاده (و در همه حال و احوال) یاد کنید (و حتی در کشاکش روزگار و گرماگرم کشت و کشتار ، خدا گوئید و خدا جوئید) و هنگامی که (ترس و هراسی نمایند و) آرامش خود را باز یافتید ، نماز را (به تمام و کمال و در وقت مشخص) برپای دارید . بیگمان نماز بر مؤمنان فرض و دارای اوقات معلوم و معین است .

توضیحات :

« قِيَامًا » : جمع قائم ، ایستادگان . « فُعُودًا » : جمع قاعد ، نشستهگان . « جُنُوبٌ » : جمع جنب ، پهلوها . « إِطْمَأَنَّنْتُمْ » : اطمینان یافتید . به حال عادی برگشتید و آرامش خود را باز یافتید . « كِتَابًا » : فرض . واجب . « مَوْفُوتًا » : زماندار . دارای وقت معلوم و معین .

سوره نساء آیه 104

متن آیه :

وَلَا تَهِنُوا فِي ابْتِغَاءِ الْقَوْمِ إِنْ تَكُونُوا تَأْلَمُونَ فَإِنَّهُمْ يَأْلَمُونَ كَمَا تَأْلَمُونَ وَتَرْجُونَ مِنَ اللَّهِ مَا لَا يَرْجُونَ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

ترجمه :

در جستجوی قوم (کافری که اعلان جنگ نموده و می کوشند از همه سو بر شما تاخت آورند) سستی مکنید (و پیوسته در کمین ایشان باشید و با آنان برزمید) . اگر (از جنگ و جراحات) دردمی کشید ، آنان هم مثل شما دردمی کشند و رنج می برند ، (ولی فرق شما و ایشان در این است که) شما چیزی از خدا می خواهید که آنان نمی خواهند (و آن رضای الله و بهشت جاویدان است) و خداوند آگاه (از اعمال شما و اعمال آنان ، و) حکیم است (و به هر يك از شما و ایشان سزا و جزای کارتان را می دهد) .

توضیحات :

« لَا تَهِنُوا » : سست و ضعیف مشوید . از ماده (وهن) .

سوره نساء آیه 105

متن آیه :

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ لِتَحْكُمَ بَيْنَ النَّاسِ يَمَا أَرَاكَ اللَّهُ وَلَا تَكُنْ لِلْخَائِضِينَ خَصِيمًا

ترجمه :

ما کتاب (قرآن را که مشتمل بر حق و بیانگر هر آن چیزی که حق است) به حق بر تو نازل کرده ایم تا (مشعل راه هدایت باشد و بدان) میان مردمان طبق آنچه خدا به تو نشان داده است داوری کنی ، و مدافع خائنان مباش .

توضیحات :

« لِلْخَائِضِينَ » : از خائنان . به خاطر خائنان . حرف (لِ) می تواند به معنی (عن) باشد همان گونه که در واژه (لِلْحَقِّ) و (لِلَّذِينَ) سوره احقاف ،

آیه‌های 7 و 11 چنین است. یا این که لام تعلیل بوده و معنی چنین شود که: به خاطر گناهکاران، دشمن بی‌گناهان مباش. «خَصِيماً»: مدافع. جا زبدار. دشمن.

سوره نساء آیه 106

متن آیه:
وَأَسْتَغْفِرُ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه:

و از خدا آمرزش بخواه. بیگمان خداوند بس آمرزنده و مهربان است (و مغفرت و رحمت خود را شامل کسانی می‌کند که عفو خطارا از او می‌طلبند).

توضیحات:

«إِسْتَاغْفِرُ» از گناه ناکرده که قصد دفاع و گرایش قلبی به هم‌کیشان به هنگام قضاوت است آمرزش بخواه، چرا که حسنات نیکان، سنیات مهربان است.

سوره نساء آیه 107

متن آیه:
وَلَا تُجَادِلْ عَنِ الَّذِينَ يَخْتَانُونَ أَنفُسَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ مَن كَانَ خَوَّانًا أَثِيمًا

ترجمه:

از کسانی دفاع مکن که (با ارتکاب جرائم، دراصل) به خود خیانت می‌کنند. بیگمان خداوند خیانت‌کنندگان گناه پیشه را دوست نمی‌دارد.

توضیحات:

«خَوَّانًا»: بسیار خیانتکار. هدف از این مبالغه، قصد تخصیص نیست و بلکه بیان واقع است. یعنی خَوَّان و خَائِن هر دو مبعوض درگاه خدایند. «أَثِيمًا»: بسیار گناهکار.

سوره نساء آیه 108

متن آیه:
يَسْتَعْجِلُونَ مِنَ النَّاسِ وَلَا يَسْتَعْجِلُونَ مِنَ اللَّهِ وَهُوَ مَعَهُمْ إِذْ يُبَيِّتُونَ مَا لَا يَرْضَى مِنَ الْقَوْلِ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ مَحِيطًا

ترجمه:

آنان می‌توانند خیانت خود را از مردم پنهان دارند، ولی نمی‌توانند آن را از خدا پنهان دارند که همیشه با آنان است. (از جمله) بدان‌گاه که شبانگهان پنهانی بر گفتاری که (تپهت زدن به پاکان و بی‌گناهان است و) خدا از آن خوشنود نیست، متفق و همدست می‌گردند. و خداوند از آنچه می‌کنند کاملاً آگاه است.

توضیحات :
 « یَسْتَخْفُونَ » : مخفی می کنند . « یُبَيِّتُونَ » : شبانگاهان
 چاره اندیشی و چاره جوئی می کنند . پنهانی بر آن هم نوا و هم آوا
 می شوند (نگا : نساء / 81) . « مَجِيطاً » : کسی که از همه جوانب بر
 چیزی آگاه باشد و آن را بپاید .

سوره نساء آیه 109

متن آیه :
 هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فَمَنْ يُجَادِلُ اللَّهَ عَنْهُمْ يَوْمَ
 الْقِيَامَةِ أَمْ مَنْ يَكُونُ عَلَيْهِمْ وَكِيلًا

ترجمه :

هان ! گیرم که شما در این دنیا از آنان دفاع کردید ، در آخرت چه کسی در
 برابر خدا از آنان دفاع می کند ، یا چه کسی حافظ و یاور ایشان خواهد
 شد ؟

توضیحات :

« هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ » : هان ! شما اینا نید . شما کسانی باشید . (أَنْتُمْ
) مبتدا ، و (هَؤُلَاءِ) خبر است و (هَا) در هر دو ، حرف تنبیه است . «
 جَادَلْتُمْ عَنْهُمْ » : از آنان دفاع کردید . « وَكِيلًا » : حافظ . یاور . (نگا :
 آل عمران / 173) .

سوره نساء آیه 110

متن آیه :
 وَمَنْ يَعْمَلْ سُوءًا أَوْ يَظْلِمْ نَفْسَهُ ثُمَّ يَسْتَغْفِرِ اللَّهَ يَجِدِ اللَّهَ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه :

هرکس که کار بدی بکند یا (با ارتکاب معاصی) بر خود ستم کند ،
 سپس (دست دعا به سوی خدا بردارد) از خدا آمرزش بطلبد ، (از آنجا
 که درگاه توبه همیشه باز است) خدا را آمرزنده (گناهان خویش و)
 مهربان (در حق خود) خواهد یافت .

توضیحات :

« سُوءًا » : کار زشت . گناهی که دیگران را ناراحت کند .

سوره نساء آیه 111

متن آیه :
 وَمَنْ يَكْسِبْ إِثْمًا فَإِنَّمَا يَكْسِبُهُ عَلَى نَفْسِهِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

ترجمه :

هر که گناهی بکند ، تنها آن را به زیان خود می کند (و ضرر آن متوجه
 شخص گناهکار می شود) و خدا آگاه (از اعمال همگان و) حکیم است (و هرگونه
 که حکمتش اقتضاء کند ، بندگان را عذاب می دهد یا قلم عفو بر

گناه انشان مي كشد) .

توضیحات :

«عَلَيَا نَفْسِي» : بر ضدّ خود . به زیان خود . به حساب خود .

سوره نساء آیه 112

متن آیه :

وَمَنْ يَكْسِبْ خَطِيئَةً أَوْ إِثْمًا ثُمَّ يَرْمِ بِهِ بَرِيئًا فَقَدِ احْتَمَلَ بُهْتَانًا وَإِثْمًا مُّبِينًا

ترجمه :

هرکس دچار لغزشي شود يا گناهي بکند ، سپس آن را به بيگناهي نسبت دهد ، به راستي بهتان و گناه آشكاري مرتكب شده است .

توضیحات :

« خَطِيئَةً » : لغزش . گناه صغيره . « إِثْمًا » : گناه كبيره . « يَرْمِ بِهِ » : بدان متهم کند . به کار بردن ضمير مفرد (هُ) به جاي ضمير مثنوي (هُما) به خاطر حرف (أَوْ) است که براي پکي از دو چیز به کار مي رود . تقدير چنين است : مَنْ يَكْسِبْ أَحَدَ هَذَيْنِ الشَّيْئَيْنِ . « بَرِيئًا » : بيگناه . « احْتَمَلَ » : بار گناهان را برداشته است . به گردن گرفتنيه است . « بُهْتَانًا » : گناه زشتي که انجام آن خردمندان را مبهوت و متحير مي کند . مراد سخن دروغی است که با آن عمل ناروايي را به ديگران نسبت دهند .

سوره نساء آیه 113

متن آیه :

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ وَرَحْمَتُهُ لَهَمَّتْ طَائِفَةٌ مِنْهُمْ أَنْ يُضْلُوكَ وَمَا يُضْلُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَصُرُونَكَ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْزَلَ اللَّهُ عَلَيْكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَعَلَّمَكَ مَا لَمْ تَكُن تَعْلَمُ وَكَانَ فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكَ عَظِيمًا

ترجمه :

(اي پيغمبر !) اگر فضل و رحمت خدا نبود (و پيام آسماني و رحمت صمداني تو را در بر نمي گرفت) ، دسته اي از آنان مي خواستند که تو را گمراه سازند ، ولي جز خويشتن را نمي توانند گمراه سازند (چون خدا تو را از كيد و مکر آنان با خبر مي گرداند و بينش تو حق را تشخيص مي دهد) . آنان نمي توانند کمترین زياني به تو برسائند ، چرا که خداوند کتاب (قرآن را که ترازوي جداسازي حق از باطل است) بر تو نازل کرده است و حکمت را (به دل تو القاء نموده است) و چيزي (از شرايع و احکام) را به تو آموخته است که نمي توانستي (جز در پرتو وحی) آن را بياموزي و بداني . فضل خدا در حق تو و رحمت او بر تو بزرگ و فراوان بوده است .

توضیحات :

«لَهَمَّتْ» : قصد کرد . اراده نمود .

سوره نساء آیه 114

متن آیه :

لَا خَيْرَ فِي كَثِيرٍ مِّن نَّجْوَاهُمْ إِلَّا مَنْ أَمَرَ بِصَدَقَةٍ أَوْ مَعْرُوفٍ أَوْ إِصْلَاحٍ
بَيْنَ النَّاسِ وَمَن يَفْعَلْ ذَلِكَ ابْتِغَاءَ مَرْضَاتِ اللَّهِ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا
عَظِيمًا

ترجمه :

در بسیاری از نجواها و پچ پچ‌هایشان خیر و خوبی نیست ، مگر در
نجواها و پچ پچ‌های آن کسی که به صدقه و احسانی یا به کار نیکو و
پسندیده‌ای یا اصلاح بین مردم دستور دهد . هر که چنین کاری را به
خاطر رضای خدا انجام دهد ، خداوند پاداش بزرگی را بدو عطاء می‌کند .

توضیحات :

« نَجْوَايَا » : پچ پچ ، آهسته و درگوشی با هم صحبت کردن . « إِلَّا مَنْ » :
مگر نجوای کسی که . واژه (مَنْ) مجرور است و بدل از (كَثِيرٍ) است . «
مَرْضَاتِ » : خوشنودی . برابر رسم الخط قرآن با (ت) نوشته شده است والا
کتابت آن (مَرْضَاة) و مصدر میمی است .

سوره نساء آیه 115

متن آیه :

وَمِن يُّشَاقِقِ الرَّسُولَ مِن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُ الْهُدَىٰ وَيَتَّبِعْ غَيْرَ سَبِيلِ
الْمُؤْمِنِينَ نُوَلِّهِ مَا تَوَلَّىٰ وَنُصَلِّهِ جَهَنَّمَ وَسَاءتْ مَصِيرًا

ترجمه :

کسی که با پیغمبر دشمنانگی کند ، بعد از آن که (راه) هدایت (از
راه ضلالت برای او) روشن شده است ، و (راهی) جز راه مؤمنان در پیش گیرد
، او را به همان جعتی که (به دوزخ منتهی می‌شود و) دوستش داشته است
رهنمود می‌گردد (و با همان کافرانی همدم می‌نماید که ایشان را به
دوستی گرفته است) و به دوزخش داخل می‌گردد (و با آن می‌سوزاند) ،
و دوزخ چه بد جایگاهی است !

توضیحات :

« يُّشَاقِقِ » : دشمنی ورزد . مخالفت کند . « نُوَلِّهِ » : او را بدان می‌رساند .
او را در آن سوره می‌بریم . « تَوَلَّى » : دوست داشت . گرایش یافت . « نُوَلِّهِ مَا
تَوَلَّى » : او را بدان چیزی و آنچه می‌گذارد . « نُصَلِّهِ » : او را
داخل می‌گردد (و می‌سوزاند) . از مصدر إصلاء و ماده (صلي) . « مَصِيرًا » :
جایگاه .

سوره نساء آیه 116

متن آیه :

إِنَّ اللَّهَ لَا يَغْفِرُ أَنْ يُشْرَكَ بِهِ وَيَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَمَن يُشْرِكْ بِاللَّهِ
فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

ترجمه :

بیگمان خداوند شرك ورزیدن به خود را (از کسی) نمی آمرزد و بلکه پانزین تر از آن را از هرکس که بخواهد (و صلاح بداند) می بخشد. هر که برای خدا نیاز بگیرد ، به راستی بسی گمراه گشته است (و خیلی از حق پرت شده است) .

توضیحات :

« دُونَ » : پانزین تر . کمتر . « بَعِيداً » : زیاد . فراوان .

سوره نساء آیه 117

متن آیه :

إِن يَدْعُونَ مِن دُونِهِ إِلَّا إِنَاثًا وَإِن يَدْعُونَ إِلَّا شَيْطَانًا مَّرِيدًا

ترجمه :

غیر از خدا هرکه و هرچه او را بپرستند و به فریاد خوازند جز بت‌های ناتوان و اشیاء ضعیفی نیست که بر آنها نام ماده گذارده اند ، و جز اهریمنی نیست که بسی متمرّد و نافرمان است .

توضیحات :

« يَدْعُونَ » : به فریاد می‌خوازند . عبادت می‌کنند (نگا : انعام / 52 و 108 ، یونس / 66 ، هود / 101 و . . .) . « مِن دُونِهِ » : غیر از او . « إِنَاثًا » : جمع آنثیا ، ماده‌ها . مراد این که معبودهای آنان همچون زنان ضعیفند و عربها هر چیز ضعیفی را آنثیا می‌نامیدند . یا این که هر قبیله‌ای از عربها بت‌های خود را (آنثیا) می‌نامیدند . و می‌گفتند : آنثیا بَنِي فُلَانٍ . آنثیا به چیز بی‌جان هم گفته شده و بدین سبب (إِنَاثًا) معنی مردگان نیز دارد . « مَرِيدًا » : بسیار متمرّد . صیغه مبالغه وارد . سرکش از ماده (مرد) .

سوره نساء آیه 118

متن آیه :

لَعَنَهُ اللَّهُ وَقَالَ لَأَتَّخِذَنَّ مِنْ عِبَادِكَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا

ترجمه :

خدا نفرینش کند ! (او قسم خورده است و با خود عهد بسته است) و گفته است که : من از میان بندگان تو حتماً بهره معین و جداگانه خود را برمی‌گیرم .

توضیحات :

« مَفْرُوضًا » : معین ، جداگانه .

سوره نساء آیه 119

متن آیه :

وَلَا ضَلِيلَهُمْ وَلَا مَن يَبْتِغِيهِمْ وَلَا مَرْتَنَهُمْ وَلَا يُبْتِغِيَنَّ أَذَانَ الْأَنْعَامِ وَلَا مَرْتَنَهُمْ وَلَا يَغِيرَنَّ خَلْقَ اللَّهِ وَمَنْ يَتَّخِذِ الشَّيْطَانَ وَلِيًّا مِنْ دُونِ اللَّهِ فَقَدْ خَسِرَ خَسْرَانًا

مِي يِنَا

ترجمه :

حتماً آنان را گمراه می‌کنم و به دنبال آرزوها و خیالات روانشان می‌گردانم، و (آن گاه که بدین وسیله ایشان را فرما نیز خود کردم، هرچه را خواستم) بدیشان دستور می‌دهم، و آنان (اعمال خرافی انجام می‌دهند و از جمله :) گوشه‌های چهارپایان را قطع می‌کنند، و بدیشان دستور می‌دهم، و آنان آفرینش خدا را دگرگون می‌کنند (و حتی دین خدا را تغییر می‌دهند، و فطرت تو حید را به شرک می‌آلایند !) و هر که اهریمن را به جای خدا سرپرست و یاور خود کند، به راستی زیان آشکاری کرده است.

توضیحات :

« فَلَا يَبْتَئِنُّ » : قطع می‌کردند از مصدر (تَبْتَيْكُ) به معنی قطع کردن . عربها گوش چهارپایان را قطع می‌کردند و با قطع آن ، حیوان متعلق به بتها می‌شد و دیگر ذبح نمی‌گردید و از کار معاف می‌شد و از چراگاهی بازداشته نمی‌شد (نگا: مائده / 103) . « خَلَقَ » : آفرینش . دین (نگا : روم / 30) .

سوره نساء آیه 120

متن آیه :

يَعْدُهُمْ وَيَمَنِّيهِمْ وَمَا يَعْدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا

ترجمه :

اهریمن بدانان وعده‌ها می‌دهد و به آرزوها سرگرم می‌کند، و اهریمن جز وعده‌های فریبکارانه بدیشان نمی‌دهد.

توضیحات :

« غُرُورًا » : فریب . نیز رنگ .

سوره نساء آیه 121

متن آیه :

أُولَئِكَ مَاوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَلَا يَجِدُونَ عَنْهَا مَحِيصًا

ترجمه :

آنان (که از اهریمن فرمان می‌برند) جایگاهشان دوزخ است ، و راه گریزی از آن ندارند .

توضیحات :

« مَحِيصًا » : مهرب و مفرّ . خلاص و نجات . اسم مکان یا مصدر میمی از ماده (حیص) است .

سوره نساء آیه 122

متن آیه :

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَنُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ

خَالِدِينَ فِيهَا أبدأ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَمَنْ أَصْدَقُ مِنَ اللَّهِ قِيلًا

ترجمه :

کسانی را که ایمان آورده اند و کار شایسته انجام داده اند ، به باغهایی (از بهشت) داخل خواهیم کرد که در زیر (درختان) آنها رودبارها روان است ، و آنان جاودانه تا ابد در آنجاها ماندگار میمانند . این را خدا وعده داده است و وعده خدا حق است ، و چه کسی در سخن از خدا راستگوتر است ؟

توضیحات :

« وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا » : وعده خدا است که حق است و شککی در آن نیست . (وَعَدًا) و (حَقًّا) : تأکید فعل محذوفی هستند ، و تقدیر چنین است : وَعَدَهُمْ وَعَدًا وَ أَحَقَّهُ حَقًّا . « قِيلًا » : گفتار . مصدر است و برای مبالغه تمییز واقع شده است .

سوره نساء آیه 123

متن آیه :

لَيْسَ بِأَمَانِيكُمْ وَلَا أَمَانِيَّ أَهْلَ الْكِتَابِ مَنْ يَعْمَلْ سُوءًا يُجْزَ بِهِ وَلَا يَجِدْ لَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا

ترجمه :

(جزا و پاداش ، و فضیلت و برتری) نه به آرزوهای شما و نه به آرزوهای اهل کتاب است . هرکس که کار بدی بکند در برابر آن کیفر داده می شود ، و کسی را جز خدا یار و یاور خود نخواهد یافت (تا اورا کمک کند و از عذاب خدا محفوظ گرداند) .

توضیحات :

« أَمَانِيَّ » : جمع أَمْنِيَّة ، آرزوها . از ماده (مني) . (نگا : بقره / 111)

سوره نساء آیه 124

متن آیه :

وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يظْلَمُونَ شَيْئًا

ترجمه :

کسی که اعمال شایسته انجام دهد و مؤمن باشد - خواه مرد و خواه زن - چنان کسانی داخل بهشت شوند ، و کمترین ستمی بدانان نشود .

توضیحات :

« وَهُوَ مُؤْمِنٌ » : و حال آن که مؤمن باشد . این قید بیانگر این واقعیت است که طاعت و عبادت بدون ایمان سودی نمی بخشد . « نَقِيرًا » : گودی موجود در پشت هسته خرما که در کمی و ناچیزی بدان مثال زنند .

سوره نساء آیه 125

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَمِنْ أَحْسَنِ دِينًا مِّمَّنْ أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ وَاتَّبَعَ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا
 وَاتَّخَذَ اللَّهُ إِبْرَاهِيمَ خَلِيلًا

ترجمه :

آنین چه کسی بهتر از آنین کسی است که خالصانه خود را تسلیم خدا کند ، در حالی که نیکوکار باشد و از آنین راستین ابراهیم پیروی کند که مخلص و حق جو بود (و وحدت دینی مسلمانان و یهودیان و مسیحیان در او به هم می رسد) و خداوند ابراهیم را به دوستی گرفته است (و با خلیل نامیدن او افتخارش بخشیده است) .

توضیحات :

« أَسْلَمَ » : تسلیم کرد . خالص گردانید . « وَجَهَ » : قصد (نگاه : بقره / 112) . چهره ، مراد سبزه پای وجود است که در این صورت تسمیه کل به اسم جزء است . « أَسْلَمَ وَجْهَهُ لِلَّهِ » : توجه و قصد خود را و عبادت خویشستن را تنها متوجه خدا کرد . خویشستن را خالصانه تسلیم خدا کرد . « مِلَّةَ » : دین . آنین . « حَنِيفًا » : مخلصی که تسلیم فرمان خدا باشد و از دین خدا کوچکترین انحرافی نداشته باشد . حقگرای بیزار از ادیان باطله . این واژه می تواند حال ابراهیم یا حال فاعل فعل (اتَّبَعَ) یا (مِلَّةَ) باشد . « خَلِيلًا » : دوست . مراد این است که خداوند ابراهیم را برگزید و به تکریمی افتخارش بخشید که به تکریم دوست از دوست می ماند .

سوره نساء آیه 126

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ مُّحِيطًا

ترجمه :

از آن خداست آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است و (باید خالصانه رو بدو کرد و نیاز از او جست . و از آنجا که تنها او خالق و صاحب همه چیز است) کاملاً آگاه از هر چیزی است و آن را دقیقاً می باید .

توضیحات :

« مُّحِيطًا » : مراقب به تمام معنی . کاملاً آگاه .

سوره نساء آیه 127

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَيَسْتَفْتُونَكَ فِي النِّسَاءِ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ فِي بَيِّنَاتٍ لِّالنِّسَاءِ اللَّاتِي لَا تُؤْتُونَهُنَّ مَا كُتِبَ لَهُنَّ وَتَرْغَبُونَ أَن تَبْذُرُوهُنَّ أَلَمْ تَصْعَقُوا فِي مَنَ الْوُلْدَانِ وَأَن تَقُومُوا لِلْمِيتَامِ بِالْقِسْطِ وَمَا تَفْعَلُوا مِنْ خَيْرٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِهِ عَلِيمًا

ترجمه :

از تو درباره زنان سؤال می کنند و نظر می خواهند . بگو : خداوند

درباره آنان به شما پاسخ می‌گوید، و برای شما روشن می‌سازد آنچه را که در قرآن (در زمینه میراث ایشان) تلاوت می‌گردد؛ و نیز درباره زنان یتیمی سخن می‌راند که (به خاطر مال یا جمال) می‌خواهید با ایشان ازدواج کنید؛ ولی چیزی را که خداوند برای ایشان واجب نموده است (و مهریه نام دارد) بدیشان نمی‌پردازد، و همچنین راجع به کودکان کوچک و ناتوان سخن خواهد گفت (و از شما می‌خواهد که حقوق آنان را بپردازید، و) این که نسبت به یتیمان (به ویژه در میراث و مهریه) دادگری کنید، و (بدانید که دادگری و نیکوکاری شما در حق زنان و یتیمان، بی‌مزد نمی‌ماند و) هر کار خوبی را که بکنید خداوند از آن کاملاً آگاه است.

توضیحات:

«يَسْتَفْتُونَكَ»: از تو فتوا می‌طلبند. از تو نظر خواهی می‌کنند. «يُفْتِيكُمْ»: احکام متعلق بدانان را برایتان بیان می‌دارد. برخی از آن در این سوره از آیه سوم به بعد گذشت و برخی دیگر در آیات 128 و 129 و 130 بیان می‌شود. «اللَّهُ يَفْتِيكُمْ فِيهِنَّ وَمَا يَتْلُوا عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ»: خداوند و آیات قرآنی او احکام زنان را برایتان بیان می‌دارند. واژه «مَا» می‌تواند عطف بر (الله) یا عطف بر ضمیر (هن) در (فیهن) باشد. «الْمُسْتَضَعَّ فَيِّنَ مِنَ الْوَلَدَانِ»: کودکان یتیم (نگا: نساء / 9) «الْقِسْطِ»: دادگری.

سوره نساء آیه 128

متن آیه:

وَإِنْ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِنْ بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِمَا أَنْ يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ وَأُحْضِرَتِ الْأَنْفُسُ الشُّحَّ وَإِنْ تُحْسِنُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ يَمَّا تَعْمَلُونَ خَبِيرًا

ترجمه:

هرگاه همسری دید که شوهرش (خوبشترن را بالاتر از او می‌گیرد و از انجام امور خانوادگی) سر باز می‌زند و (یا با او نمی‌سازد و از او) رویگردان است، بر هیچ یک از آن دو گناهی نیست این که (بکوشند به وسیله صرف نظر کردن زن از برخی از مخارج و همبستری) میان خوبشترن صلح و صفا راه بیندازند، و صلح (همیشه از جنگ و جدائی) بهتر است. (سرچشمه بسیاری از نزاعها بخل است) و انسانها با بخل سرشته شده‌اند (و مال دوستی خصلت ذاتی و دائمی بشر است و باید پیوسته با آن مبارزه و پیکار کرد) و اگر نیکوکاری و نیک رفتاری کنید و (با زنان بسازید و به بهترین وجه با آنان معامله کرده و با ترک ستمکاری و بد رفتاری با ایشان) پرهیزگاری کنید، بیگمان خداوند از آنچه می‌کنید بس آگاه است (و پاداش شما را چنان که باید می‌دهد).

توضیحات:

«بعل»: شوهر. «نُشُوزًا»: سرکشانه. سر باز زدن. مراد بد رفتاری مرد با زن است، بدین گونه که خود را بالاتر از او بداند یا این که در نفقه تقصیر و کوتاهی کند. «إِعْرَاضًا»: رویگردانی. مراد خودداری از

همبستري با او و ترك سخن و بياعتنائى نسبت بدوست . « الشُّحَّ » :
بخل شديد . آزمندي .

سوره نساء آيه 129

متن آيه :
وَلَنْ تَسْتَبِيحُوا أَنْ تَعْدِلُوا بَيْنَ النِّسَاءِ وَلَوْ حَرَصْتُمْ فَلَا تَمِيلُوا كُلَّ الْمَيْلِ
فَتَذَرُوهَا كَالْمَعْلُوقَةِ وَإِنْ تَصْلِحُوا وَتَتَّقُوا فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه :

شما نمي توانيد (از نظر محبت قلبي) ميان زنان دادگري (كامل)
برقرار كنيد ، هر چند هم (در اين راه به خود زحمت دهيد و) همه كوشش و
توان خود را به كار برديد . ولي (از زني كه ميانه چندانى با او نداريد)
به طور كلي دوري نكنيد ، بدان گونه كه او را به صورت زن معلقه اي
در آوريد (كه بلا تكليف بوده و نه شوهردار و نه بي شوهر بشمارمي آيد)
، و اگر صفا و صميميت (ميان خود) راه بيندازيد و (جور و جفا و كدورت
پيشين را ترك گوئيد و با اصلاح حال و دادگري پيش گرفتني) پرهيزگاري
كنيد ، (خداوند از تقصير و لغزش شما مي گذرد) چرا كه خداوند بس
آمر زنده مهربان است .

توضيحات :

« لَوْ حَرَصْتُمْ » : هر چند كه رغبت و علاقه زياد داشته باشيد و آزمندانه
بدان بپردازيد . « فَتَذَرُوهَا » : او را رها سازيد . از ماده (وذر) به معني
ترك كردن و بي اعتنائى كردن . از اين ماده تنها فعل مضارع و امراستعمال
دارد . « الْمَعْلُوقَةُ » : زني را گويند كه شوهر با او نمي سازد و ميان او و ديگر
زنان عدالت مراعات نمي دارد . لذا او پا در هوا بوده و به چيزي مي ماند كه
ميان آسمان و زمين آويزان است و نه اينجا قرارى و نه آنجا مدارى
داشته باشد .

سوره نساء آيه 130

متن آيه :
وَإِنْ يَتَفَرَّقَا يُغْنِ اللَّهُ كُلًّا مِّنْ سَعَتِهِ وَكَانَ اللَّهُ وَاسِعًا كَرِيمًا

ترجمه :

و اگر (راهي براي صلح و سازش نيافتند و جز نفرت نيفزودند و كار
بدانجا رسيد كه) از هم جدا شوند ، خداوند هر يك از آنان را با فضل
فراوان و لطف گسترده خود بي نياز مي كند (و بدين شوهرى بهتر از
شوهر نخستين ، و بدان همسرى بهتر از همسر پيشين عطا مي كند) و
خداوند داراي فضل و رحمت فراوان (در حق بندگان است و كارهاي ايشان را از
روي حكمت مي گرداند ؛ چرا كه) > كيم است .

توضيحات :

« سَعَةٌ » : دارائى فراوان . فضل و لطف گسترده و فراخ . « وَاسِعًا » : دارنده
نعمت و رحمت بي مرز و بي حد .

سوره نساء آیه 131

متن آیه :

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَآقَدُ وَصَّيْنَا الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ وَإِبْرَاهِيمَ أَنْ اتَّقُوا اللَّهَ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ غَنِيًّا حَمِيدًا

ترجمه :

آنچه در آسمانها و زمین است از آن خداست . و ما (که خالق همه جهان و صاحب قدرت مطلق در آنیم) به کسانی که پیش از شما بدیشان کتاب (آسمانی) داده ایم توصیه نموده ایم و به شما (نیز ای مؤمنان) سفارش می کنیم که از (خشم) خدا بپرهیزید ، و اگر (نافرمانی کردید و) کفر ورزیدید (زیانی به خدا نمی رسانید . چرا) که آنچه در آسمانها و زمین است از آن اوست و بی نیاز (از عبادت بندگان و) شایسته ستایش است .

توضیحات :

« إِبْرَاهِيمَ » : شما را . عطف بر (الَّذِينَ) است . « حَمِيدًا » : ستودنی . فاعیل به معنی مفعول یعنی محمود است .

سوره نساء آیه 132

متن آیه :

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا

ترجمه :

و آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است از آن خداست ، و خدا برای نگهداری و نگهداری (آنها) کافی است .

توضیحات :

« وَ كَيْلًا » : متولّی . نگا هبان . یار و یاور .

سوره نساء آیه 133

متن آیه :

إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ أَيُّهَا النَّاسُ وَيَأْتِ يَاخَرِينَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى ذَلِكَ قَدِيرًا

ترجمه :

ای مردمان ! اگر خدا بخواهد شما را از میان می برد و می میراند و افراد دیگری را به میان می آورد (و به جای شما می نشاند) ، و او بر این کار بس توانا است .

توضیحات :

« يُذْهِبْكُمْ » : شما را از میان برمی دارد . شما را هلاک و نابود می سازد . « يَاخَرِينَ » : دیگران .

سوره نساء آیه 134

مِثْنِ آيَةٍ :
 مَنْ كَانَ يُرِيدُ ثَوَابَ الدُّنْيَا فَعِنْدَ اللَّهِ ثَوَابُ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا
 بَصِيرًا

ترجمه :

کسی که در پی مزد دنیا باشد (و تنها در اندیشه نعمتهای این جهان فانی بوده و آخرت را فراموش کند در اشتباه است . بلکه شخص عاقل باید دنیا و آخرت را با هم بطلمید) چرا که پاداش دنیا و آخرت در نزد خدا است (و باید خواهان سعادت هر دو جهان از خداوند منان شد) و خداوند شنوای (اقوال بندگان و) بینای (اعمال ایشان) است .

توضیحات :

« مَنْ كَانَ يُرِيدُ » : کسی که جوپای نعمت دنیا و منافع این سرا ، از راه حلال شود ، خداوند نعمت آخرت و منافع آن سرارا نیز نصیب وی می کند ، و تنها او است که مالک نعیم هر دو جهان است و . . .

سوره نساء آیه 135

مِثْنِ آيَةٍ :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ شُهَدَاءَ لِلَّهِ وَلَوْ عَلَىٰ أَنْفُسِكُمْ
 أَوِ الْوَالِدِينَ وَالْأَقْرَبِينَ إِنْ يَكُنْ غَنِيًّا أَوْ فَقِيرًا فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا فَلَا
 تَتَّبِعُوا الْهَوَىٰ أَنْ تَعْدِلُوا وَإِنْ تَلَوُّوا أَوْ تَعْرَضُوا وَإِنَّ اللَّهَ كَانَ يَمَّا تَعْمَلُونَ
 خَبِيرًا

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید ! دادگری پیشه سازید و در اقامه عدل و داد بکوشید ، و به خاطر خدا شهادت دهید (و از این سو و آن سو جا نبداری نکنید) هر چند که شهادتتان به زیان خودتان یا پدر و مادر و خویشاوندان بوده باشد . اگر کسی که به زیان او شهادت داده می شود دارا یا ندار باشد ، (رغبت به دارا ، یا شفقت به ندار ، شما را از ادای شهادت حق منصرف نکند) چرا که (رضای) خداوند از (رضای) هر دو ی آنان بهتر است (و خدا به مصلحت آن دو آگاه تر از شما است) پس از هوا و هوس پیروی نکنید که (اگر چنین کنید از حق) منحرف می گردید (و به باطل می افتید) . و اگر زبان از ادای شهادت حق بپیچانید یا از آن روی بگردانید ، خداوند از آنچه می کنید آگاه است (و پاداش اعمال نیک و پادافره اعمال بدتان را می دهد) .

توضیحات :

« قَوَّامِينَ بِالْقِسْطِ » : مواظبان بر اقامه عدالت در همه امور زندگی و تلاشگران در راه دادگری . « شُهَدَاءَ » : گواهی دهندگان . صفت قَوَّامِينَ با حال ضمیر مستتر در آن ، و یا این که خیر دوم (کُونُوا) است . « فَاللَّهُ أَوْلَىٰ بِهِمَا » : اجرا فرمان خدا شایسته تر از در نظر گرفتن رضایت هر يك از آن دو است . خداوند مصلحت فقیر و ثروتمند را بهتر می داند و آشنا تر از هر کسی بدان دو است . « أَنْ تَعْدِلُوا » : این که منحرف شوید . منصوب است و در اصل :

لَيْلًا تَعْدِلُوا، يَا: كَرَاهَةً أَنْ تَعْدِلُوا است (نگا: نساء / 176). « إِنْ تَلُّوْا »: اگر از راه حق منحرف شوید. اگر زبان از حق پیچیده و به گونه شایسته، آن را اداء ننمائید. « تعرضوا »: یا امتناع و سر پیچی کنید.

سوره نساء آیه 136

متن آیه:
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ عَلَيَّ رَسُولِهِ
وَالْكِتَابِ الَّذِي نَزَّلَ مِن قَبْلُ مِنْ قَبْلُ وَمَنْ يَكْفُرْ بِاللَّهِ وَمَلَائِكَتِهِ وَكُتُبِهِ وَرُسُلِهِ
وَالْيَوْمِ الْآخِرِ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا بَعِيدًا

ترجمه:

ای کسانی که ایمان آورده اید! به خدا و پیغمبرش (محمد) و کتابی که بر پیغمبر نازل کرده است (و قرآن نام دارد) و به کتابهایی که پیش تر (از قرآن) نازل نموده است (و هنوز تحریر و نسیان در آنها صورت نگرفته است) ایمان بیاورید. هرکس که به خدا و فرشتگان و کتابهای خدا وندی و پیغمبرانش و روز رستاخیز کافر شود (و یکی از اینها را نپذیرد) واقعاً در گمراهی دور و درازی افتاده است.

توضیحات:

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا، آمِنُوا... ». ای مؤمنان! برای ایمان خود ثابت و ماندگار باشید، و بر آن بیفزائید. « ضَلَالًا بَعِيدًا »: گمراهی دور و دراز. سرگشتگی فراوان.

سوره نساء آیه 137

متن آیه:
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا ثُمَّ أزدَادُوا كُفْرًا لَمْ يَكُن
اللَّهُ لِيَغْفِرْ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ سَبِيلًا

ترجمه:

بیگمان کسانی که ایمان می آورند و سپس کافر می شوند، و باز هم ایمان می آورند و دیگر بار کافر می شوند، و سپس بر کفر خود می افزایند (و با کفر چشم از جهان می پوشند، واقعاً کارشان جای شگفت است و) هرگز خداوند ایشان را نمی بخشد و راهی (به سوی بهشت) بدیشان نمی نماید.

توضیحات:

...

سوره نساء آیه 138

متن آیه:
بَشَرًا مِّنَّا فَاقْتَنُوا بَنِيَّ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه:

به منافقان مژده بده که عذاب دردناکی دارند.

توضیحات :

« بشیر » : مزده بده . بشارت دادن در اینجا جنبه ریشخند دارد .

سوره نساء آیه 139

متن آیه :

الَّذِينَ يَتَّخِذُونَ الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَلِئَلَيْكَ تَتَّغَوْنَ عَنْهُمْ
الْعِزَّةَ وَالْإِزَّةَ وَالْإِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعاً

ترجمه :

این منافقان کسانی هستند که کافران را به جای مؤمنان به سرپرستی و دوستی می گیرند . آیا عزت را در پیش کافران می جویند ؟ (چنین چیزی محال است) چرا که عزت و شوکت جملگی از آن خداست (و هر که از خدا عزت جوید عزیز شود ، و هر که از غیر او عزت طلبد ذلیل گردد) .

توضیحات :

« مِنْ دُونِ » : به جای . « جَمِيعاً » : حال است .

سوره نساء آیه 140

متن آیه :

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتَابِ أَنْ إِذَا سَمِعْتُمْ آيَاتَ اللَّهِ يُكْفَرُ بِهَا
وَيَسْتَهْزِئُ بِهَا فَلَا تَفْعَدُوا مَعَهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ إِنَّكُمْ
إِذَا مَثَلْتُمْ إِنَّ اللَّهَ جَامِعُ الْأَمْنَاءِ وَالْكَافِرِينَ فِي جَهَنَّمَ جَمِيعاً

ترجمه :

خداوند در کتاب (قرآن ، این حکم را) بر شما نازل کرده است که چون شنیدید به آیات خدا کفر ورزیده می شود و آیات خدا به بازیچه گرفته می شود ، با چنین کسانی منشی کنید تا آن گاه که به سخن دیگری بپردازند (و دست از کفر و شوخی ناپهنجار خود بردارند) . بیگمان در این صورت (که با ایشان هم نشین می شوید و به استهزاء آنان گوش فرا می دهید) شما هم مثل آنان خواهید بود (و در استهزاء به قرآن شریک ایشان خواهید گشت) . شك نیست که خداوند منافقان و کافران را همگی در دوزخ گرد می آورد ؛ (پس از مخالطه و مجالسه ایشان بپرهیزید تا همراه آنان به آتش دوزخ گرفتار نیائید) .

توضیحات :

« حَتَّىٰ يَخُوضُوا » : تا بپردازند . تا فروروند .

سوره نساء آیه 141

متن آیه :

الَّذِينَ يَتَرَبَّصُونَ بِكُمْ فَإِنْ كَانَ لَكُمْ فِتْحٌ مِنَ اللَّهِ قَالُوا أَلَمْ يَكُنْ مَعَكُمْ
وَإِنْ كَانَ لِلْكَافِرِينَ نَصِيبٌ قَالُوا أَلَمْ نَسْتَحِذْكُمْ عَلَيْهِمْ وَنَمْنَعُكُمْ مِنَ
الْمُؤْمِنِينَ قَالَ اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى

الْمُؤْمِنِينَ سَابِعًا

ترجمه :

منافقان کسانی هستند که پیوسته شما را می‌پایند (و در انتظار آن هستند که چه وقت به بلایا و مصائب گرفتار آئید). پس اگر پیروزی و فتوحی از سوی خدا نصیب شما گردید، می‌گویند: مگر جز این است که ما با شما بوده و از جماعت شما ایم؟ (لذا ما هم در غنیمت و دستاورد جنگ سهیم هستیم و بهره ما را بپردازید!) ؛ و اگر سهمی (از پیروزی) نصیب کافران گردید، می‌گویند: مگر ما نبودیم که می‌توانستیم (همراه مؤمنان با شما بجنگیم و) بر شما چیره شویم و دست شما را از سر مؤمنان کوتاه کنیم؟ (ولی ما رفیق قافله و شریک دزد بودیم و مسلمانان را دلسرد می‌کردیم و برای شما جاسوسی می‌نمودیم و پیوسته در تحریک شما علیه مسلمانان می‌کوشیدیم . بنابراین با شما سهیم خواهیم بود) . روز قیامت خداوند میان شما (مؤمنان و چنین منافقانی) داوری خواهد کرد. و (مادام که مؤمنان دارای ایمان راستین و کردار شایسته و بایسته باشند) هرگز خداوند کافران را بر مؤمنان چیره نخواهد ساخت .

توضیحات :

« يَتَرَبَّصُونَ » : منتظر می‌مانند . در انتظار رسیدن بلایا و مصائب به شما یاند (نگا : توبه / 98) . « أَلَمْ نَسْتَحِوْذَ عَلَيْكُمْ؟ » : مگر نه این است که می‌توانستیم بر شما چیره شویم؟ از مصدر (اسْتَحِوَاذ) به معنی استیلاء و چیره شدن . « سَابِعًا » : راهی برای تسلط .

سوره نساء آیه 142

متن آیه :

إِنَّ الْأُمْنِيَّاءَ يَفْقِينَ بِيُخَادِعُونَ اللَّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُوا إِلَى الصَّلَاةِ قَامُوا كَسَالَى يُرَآؤُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ اللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا

ترجمه :

بیگمان منافقان (نشانه‌های ایشان را می‌نمایانند و کفر خویش را پنهان می‌دارند و به خیال خام خود) خدا را گول می‌زنند ! در حالی که خداوند (دماء و اموال ایشان را در دنیا محفوظ می‌نماید ، و در آخرت دوزخ را برای آنان مهیا می‌دارد و بدین وسیله) ایشان را گول می‌زند . منافقان هنگامی که برای نماز برمی‌خیزند ، سست و بی‌حال به نماز می‌ایستند و با مردم ریا می‌کنند (و نمازشان به خاطر مردم است ؛ نه به خاطر خدا) و خدای را کمتر یاد می‌کنند و جز اندکی به عبادت او نمی‌پردازند .

توضیحات :

« كَسَالَى » : جمع کسلان ، تنبلیها ، سستها . « يُرَآؤُونَ » : ریا می‌کنند . به مردم می‌نمایند خلاف آنچه بر آن هستند .

سوره نساء آیه 143

متن آیه :
 مَذْبُذِبَيْنَ بَيْنَ ذَلِكَ لَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَلَا إِلَى هَؤُلَاءِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَلَنْ تَجِدَ لَهُ سَبِيلًا

ترجمه :

در این میان سرگشته و مترددند . (گاهی به سوی دین میروند و گاهی به سوی کفر میروند . زمانی خویشتن را در صف مؤمنان ، و زمانی در صف کافران جای می دهند ! اما در حقیقت) نه با اینان و نه با آنان هستند (و گمراه و حیرانند) و هر که را خداوند (بر اثر اعمال زشت و ناپسندش) سرگشته و گمراه کند ، راهی برای او (به سوی سعادت و هدایت) نخواهی یافت .

توضیحات :

« مَذْبُذِبَيْنَ » : مترددین . اشخاص سرگردان و دودل .

سوره نساء آیه 144

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْكَافِرِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ أَلِئِنَّكُمْ لَتَجْعَلُونَ لِلَّهِ عَالِمًا نَا مِيْنًا

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید ! کافران را به جای مؤمنان به دوستی نگیرید . مگر می خواهید حجت و برهان آشکاری علیه خود به دست خدا دهید (بر این که شما هم جزو منافقانید ؟) .

توضیحات :

« أَوْلِيَاءَ » : جمع ولی ، دوستان . سرپرستان . « سُلْطَانًا مِيْنًا » : دلیل آشکار .

سوره نساء آیه 145

متن آیه :
 إِنَّ الْأَمْنَاءَ فِي الْقَيْنِ فِي الدَّرَكِ الْأَسْفَلِ مِنَ النَّارِ وَلَنْ تَجِدَ لَهُمْ نَصِيرًا

ترجمه :

بیگمان منافقان در اعماق دوزخ و در پایین ترین مکان آن هستند و هرگز یابوری برای آنان نخواهی یافت (تا به فریادشان رسد و آنان را برهانند) .

توضیحات :

« الدَّرَكِ » : قعر شیء عمیق . طبقه پایین . دَرَكَاتِ دوزخ برعکس دَرَجات بهشت است .

سوره نساء آیه 146

متن آیه :

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا وَأَصْلَحُوا وَاعْتَصَمُوا بِاللَّهِ وَأَخْلَصُوا دِينَهُمْ لِلَّهِ فَأُولَٰئِكَ مَعَ
الْمُؤْمِنِينَ وَسَوْفَ يُؤْتِي اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ أَجْرًا عَظِيمًا

ترجمه :

مگر کسانی (از ایشان) که توبه کنند و برگردند و به اصلاح (اعمال و نیات خود) بپردازند و به خدا متوسل شوند و آئین خویش را خالصانه از آن خدا کنند (و فقط و فقط او را بپرسند و به فریاد خوانند و خالق و رازق دانند) . پس آنان از زمره مؤمنان خواهند بود (و پاداش مؤمنان را خواهند داشت) و خداوند به مؤمنان پاداش بزرگ خواهد داد .

توضیحات :

« إِعْتَصَمُوا » : چنگ زدند . متوسل شدند . « إِعْتَصَمُوا بِاللَّهِ » : به کتاب و شرع خدا تمسک جستند .

سوره نساء آیه 147

متن آیه :

مَا يَفْعَلُ اللَّهُ بِعَذَابِكُمْ إِن شَكَرْتُمْ وَآمَنْتُمْ وَكَانَ اللَّهُ شَاكِرًا عَلِيمًا

ترجمه :

خداوند چه نیازی به عذاب دادن شما دارد اگر شکرگزاری کنید و ایمان بیاورید ؟ پروردگار شکرگزار (طاعت و عبادت بندگان و) آگاه (از اعمال و نیات همگان) است .

توضیحات :

« شَاكِرًا » : شکرگزار . مراد این که خداوند کار بندگان را بی‌مزد نمی‌گذارد و در برابر طاعت محدود و اندک دنیا ، پاداش نامحدود و فراوان آخرت را عطاء می‌فرماید .

سوره نساء آیه 148

متن آیه :

لَا يَجِبُ اللَّهُ الْجَهْرَ بِالسُّوِّءِ مِنَ الْقَوْلِ إِلَّا مَنْ ظَلِمَ وَكَانَ اللَّهُ سَمِيعًا عَلِيمًا

ترجمه :

خداوند دوست ندارد (که افراد بشر پرده‌دري کنند و عیوب هم‌دیگر را فاش سازند و) زبان به بدگوئی گشایند ، مگر آن کسی که مورد ستم قرار گرفته باشد (که می‌تواند از شخص ستمگر شکایت کند و بدیهای او را بیان دارد و او را دعا و نفرین نماید) و خدا شنوای (دعای مظلوم و) آگاه (از کار ظالم) است .

توضیحات :

« الْجَهْرَ » : آشکار . « إِلَّا مَنْ ظَلِمَ » : مگر کسی که بدو ستم شود که اگر او بر اثر هیجان و ناراحتی زبان به بدگوئی گشود و دشنام داد ، گناهی مرتکب نشده است . ولی در صورتی که توانست خود را کنترل کند ، برابر آیه بعدی آرامش خود را حفظ و از فحش و دشنام و بیان زشتیها خودداری

می نماید .

سوره نساء آیه 149

متن آیه :
إِنْ تُبْدُوا خَيْرًا أَوْ تُخَفُّوهُ أَوْ تَعْفُوا عَنْ سُوءٍ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ عَفُوًّا قَدِيرًا

ترجمه :

اگر (کردار و گفتار) نیک را آشکار یا پنهان سازید (مجاز خواهید بود) و یا اگر از (کردار و گفتار) بد چشم پوشی کنید (و دهن خویش را به دشنام نیا لائید و گذشت نماید ، کار خدا پسندانه ای نموده اید و همچون ذات باری ، عفو همیشه کرده اید) چرا که خداوند بسیار باگذشت و بس توانا است .

توضیحات :

« إِنْ تُبْدُوا » : اگر آشکار سازید . « عَفُوًّا قَدِيرًا » : بسیار عفو کننده و بسیار توانا . یعنی عفو خدا از روی ضعف نیست ، بلکه در کمال قدرت می بخشد . شما نیز با وجود قدرت بر انتقام گذشت نمائید .

سوره نساء آیه 150

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ يَكْفُرُونَ بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيُرِيدُونَ أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ وَيَقُولُونَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَنَكْفُرُ بِبَعْضٍ وَيُرِيدُونَ أَنْ يَتَّخِذُوا بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا

ترجمه :

کسانی که به خدا و پیغمبرانش ایمان ندارند و می خواهند میان خدا و پیغمبرانش جدائی بیندازند (و بگویند که به خدا ایمان داریم ، ولی به پیغمبران ایمان نداریم) و می گویند که به برخی از پیغمبران ایمان داریم و به برخی دیگر ایمان نداریم ، و می خواهند میان آن (کفر و ایمان) راهی برگزینند (ولی میان کفر و ایمان فاصله ای نیست و دوراه بیش وجود ندارد : راه کفر و راه دین) .

توضیحات :

« أَنْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ اللَّهِ وَرُسُلِهِ » : می خواهند میان ایمان آوردن به خدا و ایمان آوردن به پیغمبرانش قائل به تفرقه و جدائی باشند .

سوره نساء آیه 151

متن آیه :
أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ حَقًّا وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا مُهِينًا

ترجمه :

آنان چمگي بیگمان کافرند ، و ما برای کافران عذاب خوارکننده ای فراهم آورده ایم .

توضیحات :

« حَقًّا » : یقیناً . بیگمان . « مُؤْمِنًا » : خوار کننده . توهین آمیز .

سوره نساء آیه 152

متن آیه :

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرُسُلِهِ وَلَمْ يُفَرِّقُوا بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْهُمْ أُولَٰئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيهِمُ اللَّهُ أَجْرَهُم بَلَغًا غَفُورًا رَّحِيمًا

ترجمه :

و اما کسانی که به خدا و پیغمبرانش ایمان دارند و میان هیچ یک از آنان (در این که از سوی خدا برگزیده شده اند) فرقی نمی گذارند (و هیچ کدام را تکذیب نمی نمایند) ، بدانان پاداش و مزدشان را خواهیم داد ، و خداوند بسیار آمرزنده و بسیار مهربان است (و لغزشها و اشتباهاتی هم اگر داشته باشند ، مورد عفو قرار می دهد) .

توضیحات :

« وَالَّذِينَ آمَنُوا . . . » : چنین مؤمنانی بیرون محمّدند که به همه پیغمبران از آدم تا خاتم ایمان دارند .

سوره نساء آیه 153

متن آیه :

يَسْأَلُكَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَنْ تُنَزِّلَ عَلَيْهِمْ كِتَابًا مِّنَ السَّمَاءِ فَقَدْ سَأَلُوا مُوسَىٰ أَكْبَرَ مِنْ ذَلِكَ فَقَالُوا أَرِنَا اللَّهَ جَهْرَةً فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ بِظُلْمِهِمْ ثُمَّ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ مِن بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَاتُ فَعَفَوْنَا عَن ذَلِكَ وَآتَيْنَا مُوسَىٰ سُلْطَانًا مُّبِينًا

ترجمه :

اهل کتاب از تو می خواهند که (اگر پیغمبری ، یکجا) کتابی را از آسمان بر آنان نازل کنی . (البته این درخواست ، استدعای و بهانه ای بیش نیست) چرا که از موسی چیز بزرگتر از این را خواستند و گفتند : خدا را آشکارا به ما نشان بده . به خاطر این ستم ، صاعقه ایشان را فرا گرفت (و نابودشان کرد . گناه بدتر و رسوا کننده تر آنان این است که) پس از آن همه دلائل روشنی (چون : تبدیل عصا به اژدها ، و ید بیضا ، و شکافتن دریا) که برای آنان آمد (و خود شاهد نمودن معجزات موسی به فرعون و فرعونیه بودند) گوساله (سامری) را (به خدائی) گرفتند ! ولی ما از این (گوساله پرستی پس از توبه ایشان) درگذشتیم و به موسی حجت روشنی دادیم (که با آن بتواند آنان را هدایت کند) .

توضیحات :

« جَهْرَةً » : آشکارا . حال ضمیر (نا) و به معنی (مُجَاهِرِينَ مَعًا يَزِينَنَ) است ، یا حال (الله) است . می تواند صفت مصدر محذوف (رُؤْيَةً) هم باشد . « ثُمَّ » : سپس . در اینجا مراد ترتیب زمانی نیست . بلکه پیشرفت در مراتب گناهان است . چرا که گوساله پرستی پیش از درخواست رؤیت خداست (نگا

: بقره / 51 - 55 ، و طه / 85 - 97) . « سَلَطْنَا » : حجت و برهان . مراد معجزاتی است که خدا بدو عطاء فرموده بود . سلطه و قدرت .

سوره نساء آیه 154

متن آیه :
وَرَفَعْنَا فَوْقَهُمُ الطُّورَ بِمِيثَاقِهِمْ وَقُلْنَا لَهُمُ ادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا وَقُلْنَا لَهُمْ لَا تَعْدُوا فِي السَّبْتِ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا

ترجمه :

و برای گرفتن پیمان از ایشان ، کوه طور را بالای سرشان (همچون سایه بانی) نگاه داشتیم (و از آنان پیمان گرفتیم که به دستورات تورات عمل کنند ، و آنان هم پذیرفتند) و بدیشان گفتیم : سجده کنان وارد در (بیت المقدس ، اریحا ، ایلیاء ، و ...) شوید . و بدیشان گفتیم : در روز شنبه (به شکار ماهی نپردازید و از انجام فرمان) سرپیچی نکنید . و (در برابر همه اینها) از آنان پیمان مؤکدی گرفتیم .

توضیحات :

« بِمِيثَاقِهِمْ » : به خاطر اخذ پیمان از ایشان (نگا : بقره / 63 ، و اعراف / 171) . « سُجَّدًا » : سجده کنان . با خضوع و خشوع . « لَا تَعْدُوا » : تجاوز نکنید . از حدود مقررات در نگذرید . « غَلِيظًا » : مؤکد . استوار . بزرگ .

سوره نساء آیه 155

متن آیه :
فَإِذَا نَقَضْتُمْ مِيثَاقَهُمْ وَكُفَرْتُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ وَقْتُلْتُمْ الْأَنْبِيَاءَ بِغَيْرِ حَقٍّ وَقَوْلِهِمْ قُلُوبُنَا غُلْفٌ بَلْ طَبَعَ اللَّهُ عَلَيْهَا بِكُفْرِهِمْ فَلَا يُؤْمِنُونَ إِلَّا قَلِيلًا

ترجمه :

(خداوند بر آنان خشم گرفت) به خاطر این که پیمانشان را شکستند و به آیات خدا کفر ورزیدند و پیغمبران را به ناحق کشتند و (بر گمراهی خود پافشاری کردند و از روی استهزاء) گفتند که : دلهايمان در غلاف (و پرده هائی) است (که پند و اندرز کسی بدان راه ندارد . نه چنین است) بلکه خداوند به سبب کفرشان (انگار) بر دلهايمان مهر زده است و این است که جز گروه اندکی (از ایشان) ایمان نمی آورند .

توضیحات :

« فَإِذَا نَقَضْتُمْ مِيثَاقَهُمْ » : به سبب شکستن پیمان خود . عامل جار و مجرور (غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ) یا (لَعَنَاهُمْ) محذوف است و آنچه در میانه این آیه تا آیه 162 آمده است حکم جمله معترضه را دارد . واژه (ما) حرف زائد و برای تأکید است ، و (ميثاق) مفعول به است . « غُلْفٌ » : جمع أَغْلَفٌ ، به معنی : در غلاف است ، یا جمع غِلَاف است ، در این صورت معنی عبارت چنین می شود : دلهايمان غلاف یعنی او عیبه دانش است و گنجایش سخنان شما را ندارد . « طَبَعَ » : مهر زده است . مراد این که کفر و ضلال

ایشان مایه محرومیت از هدایت خدا شده است (نگا : بقره / 7 ، و منا فقون
3/) .

سوره نساء آیه 156

متن آیه :
وَيُكْفِّرُهُمْ وَقَوْلُهُمْ عَلَىٰ مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيمًا

ترجمه :

و (خداوند بر آنان خشم گرفت) به سبب کفر و زید نشان ، و افترای
بزرگی که بر مریم بستند .

توضیحات :

« بهتانا » : افتراء . دروغ بزرگی که عقلها را مبهوت و حیران میسازد .

سوره نساء آیه 157

متن آیه :
وَقَوْلِهِمْ إِنَّا قَتَلْنَا الْمَسِيحَ عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ رَسُولَ اللَّهِ وَمَا قَتَلُوهُ وَمَا
صَلَبُوهُ وَلَكِنْ شَبَّهَهُمْ وَإِنِ الَّذِينَ اِخْتَلَفُوا فِيهِ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ
عِلْمٍ إِلَّا اتِّبَاعَ الظَّنِّ وَمَا قَتَلُوهُ يَقِينًا

ترجمه :

و (خداوند بر آنان خشم گرفت به سبب این که از روی استهزاء و
سخنیه) می گفتند که : ما عیسی پسر مریم ، پیغمبر خدا را کشتیم !
در حالی که نه او را کشتند و نه به دار آویختند ، ولیکن کار بر آنان
مشتبّه شد و (متردد گردیدند که آیا عیسی یا دیگری را کشته اند و در
این باره با همدیگر اختلاف نظر پیدا کردند و) کسانی که درباره او
اختلاف پیدا کردند (حملگی) راجع بدو در شک و گمانند و آگاهی بدان
ندارند و تنها به گمان سخن میگویند و (باید بدانند که) یقیناً او را
نکشته اند (و قطعاً مقتول کس دیگری بوده است) .

توضیحات :

« عیسی ابن مریم ، رسول الله » : این سخن می تواند گفتار کافران یهود و
از روی استهزاء و سخنیه باشد . یعنی کسی را کشتیم که او خود را
عیسی پسر مریم و فرستاده خدا میدانست ؛ یا شما چنین میگوئید (
نگا : شعراء / 27) و می تواند گفتار خدا بوده و بیانگر گناه بزرگ آنان
باشد . « ما صلبوه » : او را به دار نزده اند . « لفي شك منه » : درباره این
که کشته ، عیسی یا دیگری بوده است ، دچار شک و گمانند . « اتباع » :
پیروی کردن . مستثنای منقطع است . « یقیناً » : قطعاً . حال ضمیر (و)
(یا) ه (در) ما قتلوه) است .

سوره نساء آیه 158

متن آیه :
بَلْ رَفَعَهُ اللَّهُ إِلَيْهِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

ترجمه :

بلکه خداوند او را (از دست آنان رها کند و پس از گذشت روزگاری که خود میداند ، وی را میراند و) در پیش خود به مرتبه والایی رساند . و خداوند چیره (است و بر هر کاری توانا است ، و) حکیم است (و هر چیزی را برابر حکمتی انجام میدهد ، و سنجیده عمل می کند) .

توضیحات :

« رَفَعَهُ » : او را رفعت و عزت بخشید (نگا : آل عمران / 55 ، مائده / 117 ، مریم / 57) .

سوره نساء آیه 159

متن آیه :

وَإِنْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ إِلَّا لَيُؤْمِنَنَّ بِهِ قَبْلَ مَوْتِهِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكُونُ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا

ترجمه :

و کسی از اهل کتاب نیست مگر این که پیش از مرگ خود (در آن دم که در آستانه مرگ قرار می گیرد و ارتباط او با این جهان ضعیف و با جهان بعد از مرگ قوی می گردد و پرده ها تا اندازه ای از برابر چشمش کنار می رود و بسیاری از حقائق را می بیند) به عیسی ایمان می آورد (اما دیگر چه سود ، فرصت از دست رفته است و ایمان و توبه ناپذیرفته است) و روز رستاخیز گواه بر آنان خواهد بود (و شهادت می دهد که او تنها بنده و فرستاده خدا بوده است و رسالت آسمانی را رسانده است) .

توضیحات :

« إِنْ » : نیست . « بِهِ » : بدو ، یعنی به عیسی . « قَبْلَ مَوْتِهِ » : پیش از مرگ خود ، یعنی یکایک اهل کتاب که ما نند هرکس دیگری در این وقت توبه ایشان پذیرفتنی نیست (نگا : یونس / 90 ، و غافر / 84 و 85) . علت عدم پذیرش ایمان در آستانه مرگ این است که چنین ایمانی اضطراری است ؛ نه اختیاری (نگا : انعام / 158) . « شَهِيدًا » : گواه (نگا : مائده / 116 - 119) .

سوره نساء آیه 160

متن آیه :

فَيُظْلَمُ مَنْ آلَ ذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ طَيِّبَاتٍ أُحِلَّتْ لَهُمْ وَبِصَدِّهِمْ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ كَثِيرًا

ترجمه :

به خاطر جور و ستمی که از یهودیان سر زد و (به خصوص) به سبب این که بسی از راه خدا (مردمان را) بازداشتند ، (برای تنبیه ایشان ، قسمتی از) چیزهای پاکیزه را که بر آنان حلال بود ، حرام کردیم .

توضیحات :

« هَادُوا » : آئین یهودیت را پذیرفتند . « صَدَّ » : بازداشتن . جلوگیری

کردن . « كَثِيرًا » : صفت مصدر محذوفی است و تقدیر چنین است : صَدًّا كَثِيرًا .

سوره نساء آیه 161

متن آیه :

وَأَخَذِهِمُ الرَّبُّ وَوَقَدْ نُهِوا عَنْهُ وَأَكْلِهِمْ أَمْوَالَ النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَأَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

ترجمه :

و (همچنین بر آنان برخی از چیزهای پاکیزه و حلال را حرام کردیم) به خاطر دریافت ربا (و رباخواری)، درحالی که (بر زبان پیغمبران) از آن نهی شده بودند، و به سبب خوردن مال مردم به ناحق، و ما برای کافران ایشان عذاب دردناکی را آماده کرده ایم.

توضیحات :

« الرَّبُّوا » : ربا . رباخواری . رسم الخط قرآنی این واژه را با واو و الف ضبط کرده است .

سوره نساء آیه 162

متن آیه :

لَكِن الرّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ مِنْهُمْ وَالْمُؤْمِنُونَ يُؤْمِنُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمَا أُنزِلَ مِنْ قَبْلِكَ وَالْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ وَالْمُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالْمُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أُولَئِكَ سَنُؤْتِيهِمْ أَجْرًا عَظِيمًا

ترجمه :

و اما راسخان در علم از میان ایشان، و مؤمنان (امت محمدی) که ایمان دارند بدانچه بر تو و بدانچه (بر پیغمبران) پیش از تو نازل شده است، و به ویژه آنان که نماز را چنان که باید می خوانند، و کسانی که زکات مال به درمی کنند، و افرادی که به خدا و روز قیامت ایمان دارند، به همه اینان پاداش بزرگی را خواهیم داد.

توضیحات :

« لَكِن » : اما . ولی . این واژه برای استدراك مابعد خود از (أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ) به کار رفته است . « الرَّاسِخُونَ فِي الْعِلْمِ » : ثابت قدمان در دانش . فرزندگان آشنا به علوم دینی . « الْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ » : نماز گزارانی که چنان که باید نماز را به جای می آورند . منصوب به اختصاص است ، و تقدیر چنین است : أَخَصَّ الْمُقِيمِينَ الصَّلَاةَ بِالذِّكْرِ أَوْ بِالْمَدْحِ . « الْمُؤْتُونَ » : دهندگان . از مصدر إِيْتَاء .

سوره نساء آیه 163

متن آیه :

إِنَّا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ كَمَا أَوْحَيْنَا إِلَى نُوحٍ وَالنَّبِيِّينَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَوْحَيْنَا إِلَى إِبْرَاهِيمَ وَإِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَالْأَسْبَاطِ وَعِيسَى وَأَيُّوبَ وَيُونُسَ وَهَارُونَ وَسُلَيْمَانَ وَآتَيْنَا دَاوُودَ زَبُورًا

ترجمه :

ما به تو (ای پیغمبر ، قرآن و شریعت را) وحی کردیم ، همان گونه که پیش از تو به نوح و پیغمبران بعد از او وحی کردیم ، و (همان گونه که) به ابراهیم ، اسحاق ، یعقوب ، نوادگان (او که برخی از آنان پیغمبران خدا بودند) ، عیسی ، ایوب ، یونس ، هارون ، و سلیمان وحی کردیم ، و به داود زبور دادیم .

توضیحات :

« الْأَسْبَاطُ » : جمع سِبْط ، نوادگان . مراد نوادگان دوازده گانه یعقوب است (نگا : اعراف / 160) . بعضیها معتقدند که همه آنان پیغمبر بوده اند ، ولی برخی از ایشان پیغمبر بوده اند (نگا : مائده / 12) .

سوره نساء آیه 164

مِثْنِ آيَةٍ :
وَرَسُولًا قَدْ قَضَىٰ صُنَاهُمْ عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَرَسُولًا لَمْ نَقْضُصُهُمْ عَلَيْكَ وَكَلَّمَ اللَّهُ مُوسَىٰ تَكْوِيمًا

ترجمه :

و ما پیغمبران زیادی را روانه کرده ایم که سرگذشت آنان را قبلاً برای تو بیان کرده ایم ، و پیغمبران (دیگر) زیادی را (به میان مردم روانه کرده ایم) که سرگذشت آنان را برای تو بیان نکرده ایم . (و شیوه وحی به موسی این بود که) خداوند حقیقه (از پشت حجاب بدون واسطه) با موسی سخن گفت .

توضیحات :

« رُسُلًا » : پیغمبران . مفعول فعل مجذوفی چون (أَرْسَلْنَا) است . « تَكْوِيمًا » : حرف زدن . مفعول مطلق و برای تَأْکِید است .

سوره نساء آیه 165

مِثْنِ آيَةٍ :
رُسُلًا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَى اللَّهِ حُجَّةٌ بَعْدَ الرُّسُلِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

ترجمه :

ما پیغمبران را فرستادیم تا (مؤمنان را به ثواب) مژده رسان ، و (کافران را به عقاب) بیم دهند ، و بعد از آمدن پیغمبران حجت و دلیلی بر خدا برای مردمان باقی نماند (و نگویند که اگر پیغمبری به سوی ما می فرستادی ، ایمان می آوردیم و راه طاعت و عبادت در پیش می گرفتیم) . و خدا چیره حکیم است (و کارهایش از روی قدرت و حکمت انجام می پذیرد) .

توضیحات :

« رُسُلًا » : بدل از (رُسُلًا) در آیه پیشین است . « بَعْدَ الرُّسُلِ » : پس از

آمدن پیغمبران .

سوره نساء آیه 166

متن آیه :
لَئِنْ لَّمْ يَنْزَلِ إِلَيْنَا آيَةٌ مِنْ رَبِّكَ لَيَكْفُرَنَّ بِهَا كَمَا كَفَرُوا بِآيَاتِنَا أَنْزَلْنَاهَا قُرْآنًا فَسُوفَ نَعْلَمُ
بِالَّذِينَ كَفَرُوا

ترجمه :

(هر چند که کافران نبوت تو را انکار می کنند) لیکن خداوند بر آنچه (از قرآن) بر تو نازل شده است گواهی می دهد . این خدا است که آن را به (مقتضای) دانش (خاص) خویش نازل کرده است . و فرشتگان (نیز بدان) گواهی می دهند و (صحت نبوت تو را تصدیق می کنند . گرچه) کافی است که خدا گواه باشد .

توضیحات :

« لیکن » : اما . ولی . استدرک از مفهوم ما قبل است . « یعلّمه » : برابر دانش خاص خود ، قرآن را نازل کرده است و او می داند که تو شاکیستی در یافتن آن را داری ، و در آن مصلحت بندگان را مراعات نموده است ، و پیوسته در حفظ آن هم می کوشد .

سوره نساء آیه 167

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا ضَلَالًا بَعِيدًا

ترجمه :

بیگمان کسانی که راه کفر را در پیش گرفته اند و (دیگران را با تهدید یا تبلیغ) از راه خدا بازداشته اند (و مانع دخول مردم به دین خدا شده اند ، فرسنگها از حق دور گشته اند و) بسیار گمراه شده اند .

توضیحات :

« صَدُّوا » : باز داشته اند . مانع شده اند . « ضَلَّالًا بَعِيدًا » : گمراهی دور و دراز . سرگشتگی فراوان .

سوره نساء آیه 168

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَظَلَمُوا لَمْ يَكُنِ اللَّهُ لِيَغْفِرَ لَهُمْ وَلَا لِيَهْدِيَهُمْ طَرِيقًا

ترجمه :

بیگمان کسانی که راه کفر را در پیش گرفته اند و ستم ورزیده اند ، (مادام که بر کفرماندگار باشند) خداوند ایشان را نمی بخشد و آنان را به راهی (که راه نجات و بهشت باشد) هدایت نخواهد کرد .

توضیحات :

« كَفَرُوا وَ ظَلَمُوا » : کفر و معاصی را یکجا جمع کرده اند . بر اثر کفر ،

خویشتن را از سعادت محروم ، و دیگران را از حق به دور نموده اند ، و منکر رسالت پیغمبر شده اند ، لذا بر خود و مردم و پیغمبر ستم کرده اند .

سوره نساء آیه 169

متن آیه :

إِلَّا طَرِيقَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا

ترجمه :

(آنان را به راهی هدایت نخواهد کرد) مگر راه دوزخ ! که در آنجا برای همیشه جاودانه میمانند ، و این کار برای خدا آسان است (که ایشان را به راه دوزخ رهنمون کند و جاودانه در آنجا نگاه دارد) .

توضیحات :

« یَسِيرًا » : آسان . ساده .

سوره نساء آیه 170

متن آیه :

يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمُ الرَّسُولُ بِالْحَقِّ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَمِنُوا خَيْرًا لَكُمْ وَإِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

ترجمه :

ای مردم ! پیغمبر (محمد نام) از جانب خدا به سویتان آمده است و دین حق را برایتان آورده است ، پس ایمان بیاورید (و فرصت را غنیمت شمرید ، که این کار) به سود شما است . و اگر کافر شوید (و جز راه کفر نروید ، بدانید که زیانی به خدا نمی‌رسانید) . چرا که آنچه در آسمانها و زمین است متعلق به خداست . و خدا آگاه (از آفریدگان خود) و حکیم (در کار خویش) است .

توضیحات :

« قَدْ جَاءَكُم بِالْحَقِّ » : حقیقه به پیش شما آمده است . با برنامه حق که قرآن است به سوی شما آمده است . با دین حق که اسلام است به نزد شما آمده است .

سوره نساء آیه 171

متن آیه :

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ وَلَا تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ إِنَّمَا الْمَسِيحُ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ رَسُولُ اللَّهِ وَكَلِمَتُهُ أَلْقَاهَا إِلَى مَرْيَمَ وَرُوحٌ مِنْهُ فَأَمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَلَا تَقُولُوا ثَلَاثَةً انْتَهُوا خَيْرًا لَكُمْ إِنَّمَا اللَّهُ إِلَهٌ وَاحِدٌ سُبْحَانَهُ أَنْ يَكُونَ لَهُ وَلَدٌ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا

ترجمه :

ای اهل کتاب ! در دین خود غلو مکنید (و درباره عیسی راه افراط و تفریط نپوئید) و درباره خدا جز حق مگوئید (و او را به اوصاف ناشایستی همچون حلول و اتحاد و اتخاذ همسر و انتخاب فرزند ، نسبتانید) .

بیگمان عیسی مسیح پسر مریم ، فرستاده خدا است (و او یکی از پیغمبران است ، و پسر خدا نیست آن گونه که شما می پندارید) و او واژه خدا (یعنی پدیده فرمان : کُن) است که خدا آن را به مریم رساند (و بدین وسیله عیسی را در شکم مریم پروراند) و او دارای روحی است (که) از سوی خدا (به کالبدش دمیده شده است) پس به خدا و پیغمبران او ایمان بیاورید (والوهیت را خاص خدا بدانید و هیچ یک از انبیاء را در الوهیت انباز خدا نسا زید) و مگوئید که (خدا) سه تا است (بلکه خدا یکتا است و جز الله خدای دیگری وجود ندارد . از این سخن پوچ) دست بردارید که به سود شما است . خدا یکی بیش نیست که الله است و حاشا که فرزندی داشته باشد . (چگونه به انباز و زن و فرزند نیازی خواهد داشت) و حال آن که از آن او است آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است ، و کافی است (که تنها) خدا مدبر (مخلوقات خود) باشد .

توضیحات :

« کَلِمَتُهُ » : آفریده خدا ، که خداوند او را با واژه (کُن) و همانند آن پدید می آورد . جمع (کلمه) ، کلمات است که به معنی مخلوقات است (نگا : کهف / 109 و لقمان / 27) . در این آیه مراد عیسی - علیه السلام - است (نگا : آل عمران / 39 و 45) و اطلاق سبب بر مسبب شده است . امام محمد غزالی می فرماید : برای پیدایش هر فرزندی دو سبب قریب و بعید لازم است . یکی منی و دومی فرمان (کُن) . چون سبب نخستین در حق عیسی - علیه السلام - منتفی است ، خداوند او را به سبب دوم اضافه فرموده است . « روح » : موجود ناشناخته ای که قوام حیات تن بدان است (نگا : اسراء / 85 ، حجر / 29 ، ص / 72 ، سجده / 9 ...) . « روح منه » : روحی که آفریده او است (نگا : سجده / 9 ، حجر / 29 ، ص / 72 ، تحریم / 12) . « منه » : از آن او . شناخته او . واژه (من) در اینجا حرف ابتدائی است ؛ نه تبعیض (نگا : جا ئیه / 13 ، و سوره های حجر ، ص ، سجده ، و تحریم ، آیات مذکور در فوق) . « تَلَاثَةٌ » : خیر مبتدای محذوف است و تقدیر چنین است : « تَلَاثَةٌ تَلَاثَةٌ ... » « وَ كَيْلًا » : حافظ . نگهبان (نگا : نساء / 81 ، اسراء / 2 ، فرقان / 43 ، احزاب / 48 ، مزمل / 9) .

سوره نساء آیه 172

متن آیه :

لَنْ يَسْتَنْكِفَ الْمَسِيحُ أَنْ يَكُونَ عَبْدًا لِلَّهِ وَلَا الْمَلَائِكَةُ الْمُقَرَّبُونَ وَمَنْ يَسْتَنْكِفْ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيَسْتَكْبِرْ فَسَيَحْشُرْهُمْ إِلَيْهِ جَمِيعًا

ترجمه :

هرگز مسیح ابائی از این ندارد که بنده ای (از بندگان متواضع) برای خدا باشد ، و فرشتگان مقرب نیز (از بندگی او سر باز نمی زنند) . و کسی که از عبادت خدا سر باز زند و خویشتن را بزرگتر از آن شمرد (که به عبادت او پردازد ، او را به عذاب سختی گرفتار می سازد ، بدان گاه) که همگان را در پیشگاه خود گرد می آورد .

توضیحات :

« لَنْ يَسْتَنْكِفَ » : هرگز سر باز نمی زند و خودداری نمی کند .

الْمُفَرَّبُونَ» : مراد خواصّ فرشتگان است . از قبیل : جبرائیل و میکائیل .

سوره نساء آیه 173

متن آیه :
وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُوَفِّيهِمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدُهُم مِّن فَضْلِهِ
وَأَمَّا الَّذِينَ اسْتَنكَفُوا وَاسْتَكْبَرُوا فَيَعَذِّبُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ
مِن دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا

ترجمه :

و اما کسانی که ایمان بیاورند و کارهای شایسته انجام دهند ، خداوند پاداش ایشان را بپه تمام و کمال خواهد داد و از فضل خود بر پاداش آنان خواهد افزود . و اما کسانی که سر باز زنند و بزرگی ورزند ، خداوند آنان را مجازات دردناکی خواهد کرد ، و بجز خدا سرپرست و یآوری نخواهند یافت .

توضیحات :

« فَيُوَفِّيهِمْ » : پاداش آنان را به طور کامل خواهد داد . « وَلِيًّا » : سرپرست .
« نَصِيرًا » : یاور .

سوره نساء آیه 174

متن آیه :
يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُم بُرْهَانٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَنزَلْنَا إِلَيْكُمْ نُورًا مُّبِينًا

ترجمه :

ای مردم ! از سوی پروردگارتان حجتی به نزدتان آمده است (که محمد است و او با سیرت عملی و دعوت تشریحی خود ، حقیقت ایمان را برایتان روشن میسازد ، و مؤید به معجزات الهی است) و به سویتان نور آشکاری فرستاده ایم (که قرآن است و همچون نور با پرتو خود راه را روشن و به سوی نجات رهنمودتان میسازد) .

توضیحات :

« بُرْهَانٌ » : حجت آشکار . مراد پیغمبر اسلام است ، چرا که معجزات و نشانه‌های روشنی با خود داشت که دال بر این بود که فرستاده خداست . « نُورٌ » : مراد قرآن است ، چرا که در امر هدایت به نور میماند . « مُّبِينًا » : روشن . روشنگر . یا دآوری : « بُرْهَانٌ و نُورٌ » می توانند هر دو به معنی (قرآن) باشد ، چرا که قرآن قوی ترین دلیل بر صدق پیغمبر بوده ، و نوری است که روشنی با خود دارد و روشنگر غیر خود می باشد .

سوره نساء آیه 175

متن آیه :
وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَاعْتَصَمُوا بِهِ فَسَيُدْخِلُهُمْ فِي رَحْمَةٍ مِّنْهُ وَفَضْلٍ
وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمًا

ترجمه :

کسانی که به خدا ایمان بیاورند و بدان (کتاب او، یعنی قرآن) چنگ زنند، ایشان را به رحمت و فضل عظیم (خود که بهشت است) وارد خواهد ساخت، و در راه راستی به سوی خود رهنمودشان خواهد کرد.

توضیحات :

« إِعْتَصَمُوا بِهِ » : چنگ زدند به قرآن . متوسل شدند به خدا . « صِرَاطاً مُّبِيناً قِيمًا » : راه راست که مراد دین اسلام است . (صِرَاطاً) مفعول دوم (بِهِ دِیْهِم) است .

سوره نساء آیه 176

متن آیه :

يَسِّرَتَ فِتْنَتِكَ قُلِ اللَّهُ يُفْتِيكُمْ فِي الْكَلَالَةِ إِنِ امْرُؤٌ هَلَكَ لَيْسَ لَهُ وَلَدٌ وَلَهُ أُخْتٌ فَلَهَا نِصْفُ مَا تَرَكَ وَهُوَ يَرِثُهَا إِن لَّمْ يَكُن لَهَا وَلَدٌ فَإِن كَانَتَا اثْنَتَيْنِ فَلَهُمَا الْإِثْنَانِ مِمَّا تَرَكَ وَإِن كَانُوا إِخْوَةً رِّجَالًا وَنِسَاءً فَلِلَّذَكَرِ مِثْلُ حَظِّ الْأُنثَىٰ يَبِينُ اللَّهُ لَكُمْ أَن تَصِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! درباره نحوه میراث کسی که مرده است و فرزندی و پدری از خود به جای نگذاشته است) از تومی پرسند . بگو : خداوند در این باره که مشهور است به (کلاله ، برای یتان حکم صادر می کند . اگر مردی مرد و فرزندی نداشت و دارای خواهری بود (پدری و مادری ، یا پدری) ، نصف ترکه از آن او است . (و اگر خواهری بمیرد و) فرزندی نداشت باشد ، برادر (پدری و مادری ، یا پدری) همه ترکه را به ارث می برد . و اگر دو خواهر یا بیشتر ، از متوقی (باقی بماند ، دو سوم اموال را به ارث می برند ، و اگر برادران و خواهران با هم باشند ، هر مردی به اندازه سهم دو زن ارث می برد . خداوند (احکام و مقررات را) برای یتان روشن می سازد تا گمراه نشوید (و از جمله در تقسیم ارث راه خطا نروید) و خداوند آگاه از هر چیزی است (و اعمال و افعال و منافع و مصالح بندگان از دید او پنهان نیست) .

توضیحات :

« يَسِّرَتَ فِتْنَتِكَ » : از تو فتوا می طلبند . « يُفْتِيكُمْ » : برای یتان فتوا می دهد و حکم صادر می کند . « الْكَلَالَةِ » : کسی که فرزندی و پدری نداشت باشد ، و هنگامی که بمیرد افرادی چون برادران و خواهران ، از او ارث ببرند . و ارثانی جز فرزند و پدر . « حَظِّ » : سهم . قسمت .

سوره مائده آیه 1

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَوْفُوا بِالْعُقُودِ أُحِلَّتْ لَكُمْ بَهِيمَةٌ الْأَنْعَامِ إِلَّا مَا يُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ غَيْرِ مَجْلِيِّ الصَّيْدِ وَآن تَم حَرْمٌ إِنَّ اللَّهَ بِحِكْمٍ مَا يُرِيدُ

ترجمه :

ای مؤمنان ! به پیمانها و قراردادهای وفا کنید (اعم از عقدها و عهدهای

مشروع انسان با انسان ، یا انسان با خدا . بعد از ذبح ، خوردن گوشتِ چهارپایان برای شما حلال است مگر آنهایی که (در این سوره مستثنی می‌گردد) و بر شما خوانده می‌شود . هنگامی که در حالت احرام هستید (یا این که در سرزمین حرم بسر می‌برید) شکار (بَرِي) را حلال ندانید . خداوند هرچه بخواهد (و مصلحت بداند) حکم می‌کند .

توضیحات :

« أَوْفُوا » : وفا کنید . « بِهَيْمَةِ الْأَنْعَامِ » : چهارپایان . چنین چهارپایان . بهیمه به معنی گنگ و انعام به معنی بز و گوسفند و شتر و گاو است . بنا به معنی نخستین ، اضافه بهیمه به انعام ، اضافه بیانیه ، و بنا به معنی دوم اضافه لامیه است . « غَيْرَ » : حال است . « مُحَلِّي » : در اصل مُحَلِّينَ ، به معنی حلال کنندگان است که نون آن در حالت اضافه حذف شده است . « الْأَصِيدِ » : شکار . می‌تواند به معنی اسم مفعول یا مصدر باشد . « حَرَمٌ » : جمع حَرَامٍ به معنی محرم است ، یعنی احرام بستگان . کسانی که در سرزمین حرم هستند (نِگَا : مائده / 95 و 96) . « يَحْكُمُ » : حکم می‌کند . این واژه متضمن (يَفْعَلُ) است ، به معنی : انجام می‌دهد .

سوره مائده آیه 2

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَجْلُوْا شِعْرَ آيُرِ اللَّهِ وَلَا الشَّيْءِ الْحَرَامِ وَلَا الْهَدْيِ وَلَا الْأَقْلَابِ وَلَا آمِينَ الْبَيْتِ الْحَرَامِ يَبْتِغُونَ فَضْلًا مِنْ رَبِّهِمْ وَرِضْوَانًا وَإِذَا حَلَلْتُمْ فَاصْطَادُوا وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَا نَقُومٍ أَنْ صَدُّوا عَنْ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ أَنْ تَعْتَدُوا وَتَعَاوَنُوا عَلَى الْبُرِّ وَالْتَفَتُوا وَلَا تَعَاوَنُوا عَلَى الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ترجمه :

ای مؤمنان ! (حرمت شکنی) شعائر (دین) خدا را برای خود حلال ندانید (بدین صورت که هرگونه که بخواهید بدان دست ببرید و در آن تصرف کنید) و نه ماه حرام را (بدین معنی که در آن بچنگید) ، و نه قربانیهای بی نشان و نه قربانیهای نشانداری را (که به بیت‌الله هدیه می‌گردند ، بدین گونه که متعرض چنین حیواناتی یا صاحبان آنها بشوید) و نه کسانی را که آهنگ آمدن به خانه خدا را دارند و به دنبال لطف و خوشنودی خدایند (بدین معنی که آنان را از آمدن بدانجا بازدارید و یا این که با ایشان بچنگید) . هر وقت که از احرام به در آمدید و از سرزمین حرم خارج شدید ، شکار کنید (و شکار کردن برای شما بلامانع خواهد بود) . دشمنی قومی که شما را از آمدن به مسجدالحرام باز داشتند ، شما را بر آن ندارد که تعدی و تجاوز کنید . در راه نیکی و پرهیزگاری همدیگر را یاری و پشتیبانی نمائید ، و همدیگر را در راه تجاوز و ستمکاری یاری و پشتیبانی مکنید . از خدا بترسید . بیگمان خداوند دارای مجازات شدیدی است .

توضیحات :

« لَا تَجْلُوْا » : حلال مکنید . مباح ندانید . « شِعْرَ آيُرِ » : جمع شَعِيرَةٍ ، علائم . مراد خود عبادات است که انجام آنها نشانه خوشنودی خدا از

انجام دهندگان عبادات است، و نشانه‌هایی هستند که بدانها راه هدایت از ضلالت باز شناخته می‌شود. از قبیل: مناسک حج و سائر فرائض و احکام شریعت. «الشهر الحرام»: ماه حرام. مراد هر چهار ماه حرام است، یعنی: ذوالقعدة، ذوالحجه، محرم، رجب (نگا: توبه / 36). «الهدی»: حیوانات بی‌نشانی که به بیت‌الله هدیه می‌شود. «ءآمین»: قصد کنندگان. روندگان. «لا یجرمنکم»: شما را وادار نسازد. «شدناتان»: بغض. دشمنانگی. «العدوان»: تعدی و تجاوز. ظلم و ستم.

سوره مائده آیه 3

متنی آیه: حَرَمْتُ عَلَيْكُمْ الْمَيْتَةَ وَالْدَّمَ وَالْحَمَّ الْخِنْزِيرِ وَمَا أَهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ وَالْمِنْخِيقَةَ وَالْمَوْوَذَةَ وَالْمُتْرَدِيَةَ وَالنَّطِيقَةَ وَمَا أَكَلَ السَّبْعُ إِلَّا مَا ذُكِّرْتُمْ وَمَا ذَبَحَ عَلَى النَّصَبِ وَأَنْ تَسْتَفْسِمُوا بِالْأَزْلَامِ ذَلِكُمْ فُسِقَ الْيَوْمَ يَئِسَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دِينِكُمْ فَلَا تَخْشَوْهُمْ وَاخْشَوْنَ الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ وَأَتَمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي وَرَضِيتُ لَكُمْ الْإِسْلَامَ دِينًا فَمَنْ اضْطُرَّ فِي مَخْمَصَةٍ غَيْرَ مُتَجَانِفٍ لِإِثْمِهِ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه:

(ای مؤمنان!) بر شما حرام است (خوردن گوشت) مردار، خون (جاری)، گوشت خوک، حیواناتی که به هنگام ذبح نام غیر خدا بر آنها برده شود و به نام دیگران سر بریده شود، حیواناتی که خفه شده‌اند، حیواناتی که با شکنجه و کتک کشته شده‌اند، آنهایی که از بلندی پرت شده و مرده‌اند، آنهایی که بر اثر شاخ زدن حیوانات دیگر مرده‌اند، حیواناتی که درندگان از بدن آنها چیزی خورده و بدن سبب مرده‌اند، مگر این که (قبل از مرگ بدانها رسیده و) آنها را سر بریده باشید، حیواناتی که برای نزدیکی به بتان قربانی شده‌اند، و بر شما حرام است که با چوبه‌های تیر به پیشگوئی پردازید و از غیب سخن گوئید، همه اینها برای شما گناه بزرگ و خروج از فرمان یزدان است. امروز کافران از (نابودن کردن) دین شما مأیوس گشته‌اند (و می‌دانند این دین ماندگار و جاودانه است)، پس از آنان نترسید و از من بترسید. امروز (احکام) دین شما را برای بتان کامل کردم و (با عزت بخشیدن به شما و استوار داشتن گامها یتان) نعمت خود را بر شما تکمیل نمودم و اسلام را به عنوان آئین خدا بپسند برای شما برگزیدم. اما کسی که در حال گرسنگی ناچار شود (از محرمات سابق چیزی بخورد تا هلاک نشود) و متمایل به گناه نباشد (و عمداً نخواهد چنین کند، مانعی ندارد) چرا که خداوند بخشنده مهربان است (و از مضطر صرف نظر می‌کند و برای او مقدار نیاز را مباح می‌نماید).

توضیحات:

«مَا أَهْلَ لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ»: حیوانی که به هنگام ذبح نام جز خدا بر آن برده شود. یعنی به نام دیگران و به خاطر تقرب بدانان سر بریده شود. (أهْل) از مصدِر (إهلال) به معنی بلند کردن صداست به نام چیزی. مانند: لات، عزی، یا به نام کسی. مانند: از پیاء و اولیاء، به هنگام ذبح حیوان. «الْمِنْخِيقَةُ»: خفه شده. «الْمَوْوَذَةُ»: کتک خورده.

الْمَتَرَدِيَّةُ» : پرت شده . « ذَكَّيْتُمْ » : ذبح کردید . « النَّصْبِ » : جمع آن (انصاب) ، سنگهائی که در اطراف کعبه نصب کرده بودند و آنها را می پرستیدند و بروی چنین سنگهائی پا در کنار آنها حیوانات خود را برای تقرب بدانها سر می بریدند . « الْأَزْلَامِ » : جمع زَلَمَ ، چوبه های تیر . عربها و قتی که می خواستند راهی سفری یا جنگی یا تجارتی شوند ، و یا کار مهمی - از قبیل ازدواج - انجام دهند ، سه تیر برمی گرفتند و بروی یکی : خدایم بدان فرمان داده است ، و بروی دومی : خدایم از آن نهی کرده است ، می نوشتند ، و بروی سومی چیزی نمی نوشتند ، آنها را بهم می زدند ، سپس اگر اولی به دستشان می رسید ، کار را انجام می دادند ، و اگر دومی بیرون می آمد ، کار را انجام نمی دادند ، و اگر سومی به دستشان می افتاد ، دوباره فال را از سر می گرفتند . امروزه به جای این چوبه ها ، از دانه های تسبیح ، مهره های نرد ، جام قهوه ، اوراق پاسور ، و چیزهای نامشروع دیگر استفاده می نمایند و فرمان قرآن را فراموش می کنند . « مَخْمَصَةٌ » : گرسنگی . « مُتَجَازِفٍ » : متمایل ، گراینده .

سوره مائده آیه 4

متن آیه :
يَسْأَلُونَكَ مَاذَا أُحِلَّ لَهُمْ قُلْ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَمَا عَلَّمْتُم مِّنَ الْجَوَارِحِ
مَكَلًا يُبَيِّنُ تَعَلَّمُوا وَمَا عَلَّمَكُمُ اللَّهُ فَاكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ وَادْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ
عَلَيْهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

ترجمه :

از تومی پرسند که چه چیز (از خوردنیها و نوشیدنیها) بر آنان حلال شده است ؟ بگو : بر شما چیزهای پاکیزه حلال شده است ، و (نیز شکاری که) حیوانات شکاری صید می کنند و شما بدانها آموخته اید از آنچه خدا به شما آموخته است . از نخچیری که چنین حیوانانی برای شما (شکار می کنند و خود از آن نمی خورند و سالم) نگاه می دارند بخورید ، و (به هنگام فرستادن حیوان به سوی شکار) نام خدا را بر آن ببرید ، و از خدا بترسید ، چرا که خداوند سریع الحساب است .

توضیحات :

« الْجَوَارِحِ » : جمع جارحه ، حیوانات و پرندگان شکاری . « مَكَلًا يُبَيِّنُ » : تعلیم دهندگان سگهای شکاری و غیره . حال ضمیر (تم) در فعل (عَلَّمْتُمْ) است . « فَاكُلُوا مِمَّا أَمْسَكْنَ عَلَيْكُمْ » : بخورید از نخچیری که حیوانات شکاری برای شما شکار می کنند و خود از آن چیزی نمی خورند . با این توضیح که حیوان شکاری باید تعلیم دیده باشد و به هنگام روانه کردن به سوی نخچیر نام خدا برده شود . در این صورت اگر نخچیر را بکشد ، کشتن آن به جای سربریدن است . اگر حیوان شکاری چیزی را از نخچیر بخورد ، باقیمانده حرام خواهد بود .

سوره مائده آیه 5

متن آیه :

الْيَوْمَ أُحِلَّ لَكُمْ الطَّيِّبَاتُ وَطَعَامُ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَلْلٌ لَكُمْ وَطَعَامُكُمْ حَلْلٌ لَهُمْ وَالْمَحْصَنَاتُ مِنَ الْأُمُومِيَّاتِ وَالْمَحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ مَحْصِنِينَ غَيْرِ مَسَافِحِينَ وَلَا مَتَّخِذِي أَخْدَانٍ وَمَنْ يَكْفُرْ بِالْإِيمَانِ فَقَدْ حَبِطَ عَمَلُهُ وَهُوَ فِي الْآخِرَةِ مِنَ الْخَاسِرِينَ

ترجمه :

امروزه (با نزول این آیه) برای شما همه چیزهای پاکیزه (طبع سالم پسند) حلال گردید ، و (ذبائح و) خوراک اهل کتاب (جز آنچه با آیات دیگر تحریم شده است) برای شما حلال است و خوراک شما برای آنان حلال است ، و (ازدواج با) زنان پاکدامن مؤمن ، و زنان پاکدامن اهل کتاب پیش از شما ، حلال است ، هرگاه که مهریه آنان را بپردازد و قصد ازدواج داشته باشد و منظورتان زناکاری یا انتخاب دوست نباشد . هر کس که انکار کند آنچه را که باید بدان ایمان داشته باشد (از جمله ایمان به احکام حلال و حرام برخی از خوراکیها و ازدواجهای مذکور در اینجا) اعمال او باطل و بیفایده می‌گردد و در آخرت از زمره زیانکاران خواهد بود .

توضیحات :

« الْمَحْصَنَاتُ » : زنان پاکدامن . « أُجُورَ » : مهریه‌ها . « مُحْصِنِينَ » : مردان پاکدامن . « غَيْرِ مَسَافِحِينَ » : مردانی که زناکار نیستند . « أَخْدَانٍ » : جمع خد، رفیقه (نگا : نساء / 25) . « الْإِيمَانِ » : آنچه باید بدان باور داشت . مراد احکام شریعت است .

سوره مائده آیه 6

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ وَإِنْ كُنْتُمْ جُنُبًا فَاطَّهَرُوا وَإِنْ كُنْتُمْ مَرْضَى أَوْ عَلَى سَفَرٍ أَوْ جَاءَ أَحَدٌ مِنْكُمْ مِنَ الْغَائِطِ أَوْ لَامَسْتُمُ النِّسَاءَ فَلَمْ تَجِدُوا مَاءً فَتَيَمَّمُوا صَعِيدًا طَيِّبًا فَامْسَحُوا بِوُجُوهِكُمْ وَأَيْدِيكُمْ مِنْهُ مَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيَجْعَلَ عَلَيْكُمْ مِنْ حَرَجٍ وَلَكِنْ يُرِيدُ لِيُطَهِّرَكُمْ وَلِيُنِيعَ نِعْمَتَهُ عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! هنگامی که برای نماز بپا خاستید (و وضو نداشتید) ، صورتها و دستهای خود را همراه با آرنجها بشوئید ، و سرهای خود (همه یا قسمتی از آنها) را مسح کنید ، و پاهای خود را همراه با قوزکهای آنها بشوئید . و اگر جنب بودید (و خواستید نماز بخوانید ، همه بدن) خود را بشوئید . و اگر بیمار بودید (و بیماری مانع از استعمال آب بود) یا این که مسافر باشید (و یا فتن آب برایتان دشوار بود) یا این که یکی از شما از پیشاب برگشت ، یا با زنان مجامعه کردید ، و (در همه این صورتها ، آب برای غسل یا وضو) نیافتید ، با خاک پاک تیمم کنید ، (بدین شکل که دو بار کف دست بر خاک زده و) با آن بر صورتها و دستهای خود (تا میچ یا آرنج) بکشید . خداوند نمی‌خواهد شما را به تنگ آورد و به مشقت اندازد ، و بلکه می‌خواهد شما را (از حیث ظاهر و باطن) پاکیزه دارد و (با بیان احکام اسلامی) نعمت خود را بر شما

تمام نمايد، شايد كه شكر (انعام والطاق) اورا (با دوام بر طاعت و عبادت) به جاي آوريد .

توضیحات :
« أَرْجَلِكُمْ » : پاهاي خود . عطف بر (وُجُوهُ) و (أَيْدِي) يعنني اندامهاي شستني است ، و ذكر آن بعد از (رُؤُوس) يعنني اندامي كه مسح مي شود ، به خاطر ترتيب اعضاء وضو است . « الْغَائِطُ » : مكان گود ، مراد قضاي حاجت است . « صَعِيداً » : سطح زمين . خاك (نگا : نساء / 43) . « لَمْ سَتُّمْ » : مجامعه كرديد . آميزش جنسي كرديد . « حَرَجَ » : تنگنا . مشقت .

سوره مائده آيه 7

متن آيه :
وَ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللّٰهِ عَلَيْكُمْ وَمِيثَاقَهُ الّٰذِي وَاثَقَكُمْ بِهِ اِذْ قُلْتُمْ سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا وَاَتَقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه :
و (اي مؤمنان !) به ياد آوريد نعمت (هدايت دين) خداي را بر خود ، و به ياد آوريد پيمانني را كه (توسط پيغمبر در عقبه دوم) با شما بست ، بدان گاه كه گفتيد : شنيديم و اطاعت كرديم (و در خوشي و ناخوشي و گنج و رنج ، اي پيغمبر با تو همراهيم !) . و از خدا بترسيد كه خدا از درون سينه ها آگاه است .

توضیحات :
« نِعْمَةَ اللّٰهِ » : مراد نعمت اسلام يا هر نعمت ديگري است . « مِيثَاقَهُ » : مراد پيمان عقبه اول يا دوم و يا اين كه بيعت رضوان است و تمام پيمانهاي تكويني و تشريعي را نيز مي تواند شامل شود . « ذَاتِ الصُّدُورِ » : خود سينه ها . مراد اسرار درون سينه ها است ، از قبيل : كينه ها و نيات خوب يا بد .

سوره مائده آيه 8

متن آيه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا قَوَّامِينَ لِلَّهِ شُهَدَاءَ بِالْقِسْطِ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ عَلَىٰ أَلَّا تَعْدِلُوا اعْدِلُوا هُوَ أَقْرَبُ لِلتَّقْوَىٰ وَاتَّقُوا اللّٰهَ اِنَّ اللّٰهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

ترجمه :
اي مؤمنان ! بر اداي و اجبات خدا مواظبت داشته باشيد و از روي دادگري گواهي دهيد ، و دشمنانگي قومي شما را بر آن ندارد كه (با ايشان) دادگري نكنيد . دادگري كنيد كه دادگري (به ويژه با دشمنان) به پرهيزگاري نزديكتر (و کوتاه ترين راه به تقوا و بهترين وسيله براي دوري از خشم خدا) است . از خدا بترسيد كه خدا آگاه از هر آن چيزي است كه انجام مي دهيد .

توضیحات :

« قَوَّامِينَ » : کسانی که مجدّانه در انجام واجبات می کوشند و بر آنها دوام دارند . تلاشگران راه عدل و داد . « شَهْدَاءَ بِالْقِسْطِ » : گواهانی که دادگرانه گواهی می دهند و از این و از آن جانبداری نمی کنند . « لَا يَجْرِمَنَّكُمْ » : شمارا بر آن ندارد . « شَتَنَاتٍ » : دشمنانگی . بغض .

سوره مائده آیه 9

متن آیه :

وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

خداوند به کسانی که ایمان بیاورند و کارهای شایسته انجام دهند ، وعده می دهد که آمرزش (او گناهانشان را دریابد) و پاداش بزرگی (و ثواب فراوانی) از آن ایشان باشد .

توضیحات :

...

سوره مائده آیه 10

متن آیه :

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

ترجمه :

و کسانی که کافر شوند و آیات (قرآنی و جهانی) ما را تکذیب کنند ، آنان اهل دوزخ هستند .

توضیحات :

« الْجَحِيمِ » : آتش فرزان . اسمی از اسماء دوزخ است .

سوره مائده آیه 11

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ هُمْ قَوْمٌ أَنْ يَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ فَكَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَعَلَى اللَّهِ فَلَا يُتَوَكَّلُ
الْمُؤْمِنُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! نعمتی را که خدا به شما بخشیده است به یاد آورید . بدان گاه که جمعی خواستند به سوی شما دست درازی کنند (و شما را از میان بردارند) اما خدا دست آنان را از شما باز داشت (و شر آنان را از سر شما کوتاه کرد) . از خدا بترسید ، و باید که مؤمنان تنها بر خدا تکیه کنند .

توضیحات :

« هُمْ » : قصد کرد . خواست . « قَوْمٌ » : قومی . جمعی . شاید مراد کفار قریش باشد که قبل از هجرت خواستند پیغمبر و بسیاری از یاران او را

بکشند (نگا : انفال / 30) .

سوره مائده آیه 12

متن آیه :
وَلَقَدْ أَخَذَ اللَّهُ مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَبَعَثْنَا مِنْهُمُ اثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا وَقَالَ اللَّهُ إِنِّي مَعَكُمْ لَئِنْ أَقَمْتُمُ الصَّلَاةَ وَآتَيْتُمُ الزَّكَاةَ وَآمَنْتُمْ بِرُسُلِي وَعَزَّرْتُمُوهُمْ وَأَقْرَضْتُمُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَلَأُدْخِلَنَّكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ فَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ

ترجمه :

بیگمان خداوند از بنی اسرا ئیل پیمان گرفت و دوازده رهبر برای آنان تعیین کرد و بدیشان گفت : من با شمایم (و یاری و مدد تان می نمایم) اگر نماز را بگذارید و زکات مال بدر کنید و به پیغمبرانم ایمان بیاورید و آنان را یاری کنید و (با انفاق دارائی در راه خیر ، از جمله کمک به نیازمندان) به خدا قرض نیکوئی دهید . (با انجام همه اینها) از گناهان شما چشم پوشی می نمایم و شما را به باغهایی (از بهشت) وارد می گردانم که رودبارها از زیر (درختان) آنها جاری است . اما کسی که از شما بعد از این کافر شود (و نقض عهد کند) راه راست را گم کرده است (و منحرف گشته است) .

توضیحات :

« نَقِيبًا » : سردار . رئیس . « اِثْنَيْ عَشَرَ نَقِيبًا » : (نگا : بقره / 136 ، و اعراف / 160) . « اِنِّي مَعَكُمْ » : من با شمایم . مراد : من شما را کمک و یاری می کنم . « عَزَّرْتُمُوهُمْ » : اگر آنان را کمک کنید و گرامیشان دارید و از دشمنان و گرفتاریها به دورشان نمائید . « أَقْرَضْتُمُ اللَّهَ » : به خدا قرض دادید . مراد انفاق مال در راه خیرات و دستگیری از بینویان است . « سَوَاءَ السَّبِيلِ » : راستای راه . راه راست . مراد راه نجات است . یا دآوری : معنی آیه بدین صورت نیز می تواند باشد : خدا با شما است اگر نماز بخوانید و ... ، در این صورت خداوند گناهان شما را می بخشاید ، و ...

سوره مائده آیه 13

متن آیه :
فَمَا نَقِضَهُمْ مِيثَاقَهُمْ لَعَنَّاهُمْ وَجَعَلْنَا قُلُوبَهُمْ قَاسِيَةً يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهَا وَيُؤْسِئُونَ حَقًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ وَلَا تَزَالُ تَطَّلِعُ عَلَى خَآئِنَةٍ مِنْهُمْ إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

اما به سبب پیمان شکنی ایشان ، آنان را نفرین کردیم و از رحمت خود محروم داشتیم و دلهایشان را سخت نمودیم (به گونه ای که دلیل و اندرز بدان راه نمی یافت) . آنان سخنان را تحریف و بخش فراوانی از آنچه (در تورات بود و) بدیشان تذکر داده شده بود ، ترک کردند . (این خوی پلید هنوز هم در چنین قومی وجود دارد و تو) همیشه می توانی خیانتی (تازه) از آنان ببینی ، مگر عده کمی از ایشان (که به

تو ایمان آورده اند و خیانت پیشه نیستند). پس از آنان درگذرو (بدسگالیها و دوروئیهایشان را) نادیده بگیر، که خداوند نیکوکاران را دوست می‌دارد.

توضیحات :

« قَا سَيِّئَةً » : سخت . سنگین . « الْكَلِمَ » : اسم جنس جمع کلمه ، سخنان . « يُحَرِّفُونَ الْكَلِمَ عَن مَّوَاضِعِهِ » : سخنان را از موارد خود منحرف می‌سازند و مطالب را دگرگون می‌سازند (نگا : بقره / 75 و 79 ، و آل عمران / 78) . « خَا ئِنَّةً » : خیانت . « إِصْفَحْ » : صرف نظر کن . از مؤاخذه چشم پوشی کن (نگا : بقره / 109) .

سوره مائده آیه 14

متن آیه :

وَمِنَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّا نَصَارَى أَخَذْنَا مِيثَاقَهُمْ فَنَسُوا حَظًّا مِمَّا ذُكِّرُوا بِهِ فَأَغْرَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَسَوْفَ يَنْبئُهُمُ اللَّهُ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ

ترجمه :

و از کسانی که می‌گویند : ما مسیحی هستیم (و ادعا دارند که یاران مسیح می‌باشند نیز) ایمان گرفتیم (که به انجیل عمل کنند و خدای را به یگانگی بستانند و محمد را پیغمبر و افسین بدانند) اما آنان قسمت قابل ملاحظه‌ای از آنچه بدانان تذکر داده شده بود به دست فراموشی سپردند ؛ لذا به پاداش آن تا دامنه قیامت ، میان (گروه‌های مختلف) ایشان کینه و دشمنی افکندیم (و تا روز رستاخیز پیوسته فرقه‌های مسیحی همدیگر را کافر و ملعون می‌نامند و یکدیگر را دشمن می‌دارند) و خداوند (در آن روز) ایشان را از آنچه کرده اند آگاه خواهد ساخت (و پاداش اعمالشان را خواهد داد) .

توضیحات :

« أَغْرَيْنَا » : افکندیم . به راه انداختیم . « الْبَغْضَاءَ » : کینه توزی شدید . « يَنْبئُهُمُ » : با خبرشان می‌سازد .

سوره مائده آیه 15

متن آیه :

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ كَثِيرًا مِّمَّا كُنْتُمْ تُخْفُونَ مِنَ الْكِتَابِ وَيَعْفُو عَنْ كَثِيرٍ قَدْ جَاءَكُمْ مِنَ اللَّهِ نُورٌ وَكِتَابٌ مُبِينٌ

ترجمه :

ای اهل کتاب ! پیغمبر ما (محمد) به سوی شما آمده است . بسیاری از چیزهایی را برایتان روشن می‌سازد که از کتاب (تورات و انجیل) پنهان نموده‌اید ، و از بسیاری از چیزها (و مطالبی که پنهان ساخته‌اید و فعلاً مورد نیاز نیست) صرف نظر می‌نماید . از سوی خدا نوری (که پیغمبر است و بینشها را روشنی می‌بخشد) و کتاب روشنگری (که قرآن است و هدایت بخش مردمان است) به پیش شما آمده

است .

توضیحات :

« يَعْقُو » : چشم پوشي مي كند . در رسم الخط قرآني الف زائدي در آخر دارد . « نور » : مراد پيغمبر است كه بصيرتها را روشن مي سازد (نگا : نساء / 174) يا مراد قرآن است و عطف (كتاب) بر (نور) عطف تفسي است (نگا : تغابن / 8) . « م بين » : روشن . روشننگر . قرآن خود روشن است و روشننگر چيزهايي است كه مردمان براي رسيدن به هدايت ، بدانها نياز مندند .

سوره مائده آيه 16

متن آيه :

يَهْدِي بِهِ اللَّهُ مَنِ اتَّبَعَ رِضْوَانَهُ سُبُلَ السَّلَامِ وَيُخْرِجُهُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِهِ وَيَهْدِيهِمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

خداوند با آن (كتاب) كساني را به راههاي امن و امان (از ترس و هراس دنيا و آخرت) هدايت مي كند كه جويهاي خوشنودي او باشند ، و با مشييت و فرمان خود ، آنان را از تاريكچههاي (كفر و جهل) بيرون مي آورد و به سوي نور (ايمان و علم) مي برد ، و ايشان را به راه راست رهنمود مي شود .

توضیحات :

« رِضْوَانَهُ » : خوشنودي كامل خود . « سُبُلَ السَّلَامِ » : راههاي امن و امان . راه نجات . « بِإِذْنِهِ » : برابر خواست و فرمان خود .

سوره مائده آيه 17

متن آيه :

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قُلْ فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا إِنْ أَرَادَ أَنْ يُهْلِكَ الْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ وَفِي الْأَرْضِ حَمِيعًا وَاللَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

به طور مسلم ، كساني كه مي گويند : خدا ، مسيح پسر مريم است ! كافرنند . بگو : اگر خداوند بخواهد مسيح پسر مريم و مادر او و همه كساني را كه در روي زمين هستند هلاك كند ، چه كسي مي تواند (كوچكترين) كاري بكنند (و جلو دست خدا را بگيرد) ؟ از آن خدا است آنچه در آسمانها و زمين و آنچه ميان آن دو است . هر چه بخواهد مي آفريند ؛ و خدا بر هر چيزي توانا است .

توضیحات :

« فَمَنْ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا » : چه كسي مي تواند در مقابل خدا كاري بكنند ؟

سوره مائده آيه 18

متن آيه :

وَقَالَتِ الْيَهُودُ وَالنَّصَارَى نَحْنُ أَبْنَاءُ اللَّهِ وَأَحِبَّاؤُهُ قُلْ فَلِمَ يُعَذِّبُكُمْ بِذُنُوبِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ بَشَرٌ مِّمَّنْ خَلَقَ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ
وَلِلَّهِ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

ترجمه :

یهودیان و مسیحیان می‌گویند : ما پسران و عزیزان خدائیم ! بگو : پس چرا شما را در برابر گناهان نتان عذاب می‌دهد ؟ بلکه شما انسانهایی همچون سایر انسانهایی هستید که خدا آنان را آفریده است . خداوند هر که را بخواهد عذاب می‌دهد . و سلطنت آسمانها و زمین و آنچه میان آن دو است ، متعلق به خداست (و همه چیز از آن اوست) و برگشت (همگان) به سوی اوست (و به حساب و کتاب هرکسی رسیدگی می‌کند) .

توضیحات :

« الْمَصِيرُ » : سرانجام کار . برگشت .

سوره مائده آیه 19

متن آیه :

يَا أَهْلَ الْكِتَابِ قَدْ جَاءَكُمْ رَسُولُنَا يُبَيِّنُ لَكُمْ عَلَى فَتْرَةٍ مِّنَ الرَّسُولِ أَن تَقُولُوا مَا جَاءَنَا مِن بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَشِيرٌ وَنَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

ای اهل کتاب ! پیغمبر ما (محمد) به سوی شما آمده است و به دنبال انقطاع مدت زمانی که میان پیغمبران بوده است ، (حقائق را دیگر باره) بیان می‌کند ، تا این که (در روز رستاخیز) نگوئید : مژده دهنده و بیم دهنده ای (از پیغمبران) به سوی ما نیامده است (تا فرمان خدا را به ما برسانند . هم اینک پیغمبر (مژده دهنده و بیم دهنده ای (محمد نام) به سوی شما آمده است (و عذری برای شما نمانده است) . و خداوند بر همه چیز توانا است .

توضیحات :

« عَلَيَا فَتْرَةٍ مِّنَ الرَّسُولِ » : مدت زمانی که میان ارسال پیغمبران فاصله افتاده است . « فَتْرَةٍ » : مدت انقطاع نبوت پیغمبری تا پیغمبری دیگر .

سوره مائده آیه 20

متن آیه :

وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ اذْكُرُوا نِعْمَةَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَعَلَ فِيكُمْ أَنْبِيَاءَ وَجَعَلَكُمْ مُّلُوكًا وَآتَاكُمْ مَا لَمْ يَأْتِ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

(به یاد آورید) هنگامی را که موسی به قوم خود گفت : ای قوم من ! نعمت خدا را بر خود متذکر شوید ، و زمانی را به یاد آورید که خداوند پیغمبرانی در میان شما برانگیخت و شاهانی از شما به سلطنت

رسا نید (و در واقع همه شما را با رهایی از ظلم و ستم فرعون و فرعو نیان و بخشیدن دارائی و آزادی ، شاه خانه خود گردانید) ، و به شما آن داد که به کس دیگری از جها نیان نداده است .

توضیحات :

« جَعَلَكُمْ مُلُوكًا » : شما را شاه نمود . یعنی به سبب کثرت شاهان ، گوئی همی شما را شاه گردانده است . یا این که مراد رسیدن بنی اسرائیل به حریت و ثروت و رفاه نسبی است ، و استعمال شاه جنبه مثل دارد ، همان گونه که درباره شخص دارا و بی نیازی می گوئیم : فلانی شاه زمان خود است (نگا : غافر / 29) .

سوره مائده آیه 21

متن آیه :

يَا قَوْمِ ادْخُلُوا الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ الَّتِي كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَرْتَدُّوا عَلَى أَدْبَارِكُمْ فَتَنْقَلِبُوا خَاسِرِينَ

ترجمه :

ای قوم من ! به سرزمین مقدسی وارد شوید که خداوند دخول بدانجا را برای شما مقدر کرده است ، و (در برابر دشمن سرسختی که در آنجا بسر می برد پای به فرار نگذارید و) پشت مکنید ، تا زیانکارانه برنگردید (و یاری و خوشنودی خدا را از دست ندهید) .

توضیحات :

« الْأَرْضَ الْمُقَدَّسَةَ » : سرزمین مقدس که از عریش تا فرات را دربر دارد . آنجا را سرزمین پاک از آن نظر می گویند که انبیاء پیشماری در آن مبعوث شده اند و از لوث بت پرستی زدوده شده است . « كَتَبَ اللَّهُ لَكُمْ » : خداوند مقدر کرده است که اگر مطیع فرمان او باشید ، بدانجا وارد می شوید و سگونت می کنید .

سوره مائده آیه 22

متن آیه :

قَالُوا يَا مُوسَى إِنَّ فِيهَا قَوْمًا جَبَّارِينَ وَإِنَّا لَنَنذُرُكَ حَتَّىٰ يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِن يَخْرُجُوا مِنْهَا فَإِنَّا دَاخِلُونَ

ترجمه :

گفتند : ای موسی ! در آنجا قوم زورمند و قلدری زندگی می کنند و ما هرگز بدانجا وارد نمی شویم مادام که آنان از آنجا بیرون نروند . در صورتی که آنان از آن سرزمین بیرون رفتند ، ما بدانجا خواهیم رفت .

توضیحات :

« جَبَّارِينَ » : جمع جبّار ، زورمند بلند بالا و سرکش . قلدر قوی هیکل .

سوره مائده آیه 23

متن آیه :
قَالَ رَجُلَانِ مِنَ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمَا ادْخُلُوا عَلَيْهِمُ الْبَابَ وَإِذَا
دَخَلْتُمُوهُ فَإِنَّكُمْ غَائِبُونَ وَعَلَى اللَّهِ قَتْلُكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

دو نفر (سردار) از مردان خدا ترس که خداوند بدیشان نعمت (عقل و ایمان و شهادت) داده بود، گفتند: شما (از قیافه درشت این مردمان نترسید و ناگهانی یورش برید و) از دروازه بر آنان وارد شوید. اگر وارد دروازه شوید (به سبب دل ضعیفی که دارند) شما پیروز خواهید شد. اگر مؤمن هستید، بر خدا توکل کنید.

توضیحات :

...

سوره مائده آیه 24

متن آیه :
قَالُوا يَا مُوسَى إِنَّا لَنِي نَدْخُلَهَا أَبَدًا مَا دَامُوا فِيهَا فَاذْهَبْ أَنْتَ وَرَبُّكَ
فَقَاتِلْ إِنَّا هَاهُنَا قَاعِدُونَ

ترجمه :

گفتند: ای موسی! ما هرگز بدان سرزمین مقدس پای نمی نهیم مادام که آنان در آنجا بسر برند. پس (دست از سر ما بردار و) تو و پروردگارت بروید و (با آن زورمندان قوی هیکل) بجنگید؛ ما در اینجا نشسته ایم (و منتظر پیروزی شما هستیم!).

توضیحات :

« قَاعِدُونَ » : نشستگان .

سوره مائده آیه 25

متن آیه :
قَالَ رَبِّ إِنِّي لَا أَمْلِكُ إِلَّا نَفْسِي وَأَخِي فَافْرِقْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْقَوْمِ
الْفَاسِقِينَ

ترجمه :

(بدین هنگام موسی رو به درگاه کردگار کرد و عا جزانه) گفت : پروردگارا! من تنها اختیار خود و برادرم (هارون) را دارم؛ میان من و این قوم ستم پیشه ، (با عدالت خدا وندی خود) داوری کن (و حساب ما را از حساب ایشان جدا فرما ، و ما را به عذاب آنان گرفتار منما) .

توضیحات :

« فَافْرِقْ بَيْنَنَا » : میان ما فرق بگذار و حساب ما را از یکدیگر جدا مدار . ما را از همدیگر دور مدار و میان ما و ایشان فاصله بینداز . میان ما و ایشان داوری کن .

سوره مائده آیه 26

متن آیه :
 قَالَ وَإِنَّهَا مُحَرَّمَةٌ عَلَيْهِمْ أَرْبَعِينَ سَنَةً يَتِيهُونَ فِي الْأَرْضِ فَلَا تَأْسَ
 عَلَى الْقَوْمِ الْفَاسِقِينَ

ترجمه :

(خدا به موسی) گفت : این سرزمین تا چهل سال بر آنان ممنوع است (و
 بدان پای نخواهند گذاشت ، و) در سرزمین (خشک بیابان) سرگردان
 بدین سو و آن سو) می گردند (و راه به جایی نمی برند) و بر قوم
 ستم پیشه و نافرمان غمگین مباش .

توضیحات :

« يَتِيهُونَ » : راه گم می کنند . سرگردان می مانند . « فَلَا تَأْسَ » : غم مخور
 . غمگین مباش . از ماده (أَسِيَ) است .

سوره مائده آیه 27

متن آیه :
 وَأَنْتَ عَلَيْهِمْ نَبَأٌ ابْنَيْ آدَمَ بِالْحَقِّ إِذْ قَرَّبَا قُرْبَانًا فَتَقَبَّلَ مِنْ
 أَحَدِهِمَا وَلَمْ يُتَقَبَّلْ مِنَ الْآخَرِ قَالَ لَأَأْتِيَنَّكَ قَالَ إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ
 الْمُتَّقِينَ

ترجمه :

داستان دو پسر آدم (قابیل و هابیل) را چنان که هست برای یهودیان و
 دیگر مردمان بخوان (تا بدانند عاقبت گناهکاری و سرا انجام پرهیزگاری
 چیست) . زمانی که هر کدام عملی را برای تقرب (به خدا) انجام دادند .
 اما از یکی (که مخلص بود و هابیل نام داشت) پذیرفته شد ، ولی از
 دیگری (که مخلص نبود و قابیل نام داشت) پذیرفته نشد . (قابیل
 به هابیل) گفت : بیگمان تو را خواهم کشت ! (هابیل بدو) گفت : (من
 چه گناهی دارم) خدا (کار را) تنها از پرهیزگاران می پذیرد ! .

توضیحات :

« نَبَأٌ » : خبر . « بِالْحَقِّ » : متلبس به حق و حقیقت . این واژه
 می تواند صفت مصدر محذوف (تِلَاوَةٌ) ، یا حال فاعل فعل (أَنْتَ) ، و یا حال
 مفعول (نَبَأٌ) باشد . یعنی ؛ خواندن راستین ، یا تو که بر حقی ، و یا
 خبری که راست است و با واقعیت وفق دارد (نگا : اسراء / 105) . « قُرْبَانًا » :
 چیزی که بدان وسیله می توان به خدا نزدیک شد ؛ از قبیل حیوان
 قربانی و غیره (نگا : آل عمران / 183) . مصدر است و مفرد و تثنیه و جمع
 و مذکر و مؤنث در آن یکسان است .

سوره مائده آیه 28

متن آیه :
 لَئِن بَسَطْتَ إِلَيَّ يَدَكَ لِتَقْتُلَنِي مَا أَنَا بِبَاسٍ يَدَيَّ إِلَيْكَ لَأَقْتُلَنَّكَ
 إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

اگر تو برای کشتن من دست دراز کنی ، من دست به سوی تو دراز نمی کنم تا تو را بکشم . آخر من از خدا (یعنی) پروردگار جدا نیام می ترسم .

توضیحات :

« بَسَطْتُ » : گشودی . دراز کردی .

سوره مائده آیه 29

متن آیه :

إِنِّي أُرِيدُ أَنْ تَبُوءَ بِإِثْمِي وَإِثْمِكَ فَتَكُونَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

من می خواهم با (کوله بار) گناه من و گناه خود (در روز رستاخیز به سوی پروردگار) برگردی و از دوزخیان باشی ، و این سزای (عادلانه خدا برای) ستمگران است .

توضیحات :

« تَبُوءَ » : برگردی . « تَبُوءَ وَإِثْمِي وَإِثْمِكَ » : مراد این است که گناه کشتن مرا بر گناهان اصلی خود بیفزائی .

سوره مائده آیه 30

متن آیه :

فَطَوَّعَتْ لَهُ نَفْسُهُ قَتْلَ أَخِيهِ فَقَتَلَهُ فَأَصْبَحَ مِنَ الْخَاسِرِينَ

ترجمه :

پس نفس (سرکش) او تدریجاً کشتن برادرش را در نظرش آراست و او را مصمم به کشتن کرد ، و (عاقبت به ندای وجدان گوش فرا نداد و) او را کشت ! و از زیانکاران شد (و هم ایمان خود را و هم برادرش را از دست داد) .

توضیحات :

« فَطَوَّعَتْ » : کم کم بیاراست و سهل و ساده جلوه داد .

سوره مائده آیه 31

متن آیه :

فَبَعَثَ اللَّهُ غُرَابًا يَبْحَثُ فِي الْأَرْضِ لِيُرِيَهُ كَيْفَ يُؤَارِي سَوْءَةَ أَخِيهِ قَالَ يَا وَيْلَتَا أَعَجَزْتُ أَنْ أَكُونَ مِثْلَ هَذَا الْغُرَابِ فَأُوَارِي سَوْءَةَ أَخِي فَأَصْبَحَ مِنَ النَّادِمِينَ

ترجمه :

(بعد از کشتن ، نمی دانست جسد او را چه کار کند) پس خداوند زاغی را فرستاد (که زاغ دیگری را کشته بود) تا زمین را بکاود و بدو نشان دهد چگونه جسد برادرش را دفن کند . (هنگامی که دید که آن زاغ

چگونه زاغ مرده را در گودالی که کند پنهان کرد) گفت: وای بر من! آیا من نمی توانم مثل این کلاغ باشم و جسد برادرم را دفن کنم؟! پس (سرانجام از ترس رسوائی و بر اثر فشار وجدان، از کرده خود پشیمان شد و) از زمره افراد پشیمان گردید.

توضیحات:

« يَبْحَثُ » : جستجو و تکاپو می کند. « يُوَارِي » : پنهان می کند و مخفی می‌دارد. « سَوَاءٌ » : عورت. در اینجا مراد جسد انسان بعد از مرگ است. « يَا وَيْلَتَا » : وای بر من! دردا و حسرتا!. « فَأُصْبِحَ مِنَ النََّادِمِينَ » : مراد این که پشیمان گردید، اما پشیمانی او به خاطر ترس از خدا و ندامت بر کار زشت نبود تا توبه بشمار آید؛ بلکه پشیمانی او بدان خاطر بود که سرزنش پدر و مادر و احتمالاً برادران را پیش چشم می‌داشت، و این که تا آنجا درمانده است که نمی تواند جسد برادر خود را دفن و او را از دیده دیگران پنهان دارد.

سوره مائده آیه 32

متن آیه:

مِنْ أَجْلِ ذَٰلِكَ كَتَبْنَا عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنَّهُ مَن قَتَلَ نَفْسًا بِغَيْرِ نَفْسٍ أَوْ فَسَادٍ فِي الْأَرْضِ فَكَأَنَّمَا قَتَلَ النَّاسَ جَمِيعًا وَمَنْ أَحْيَاهَا فَكَأَنَّمَا أَحْيَا النَّاسَ جَمِيعًا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُنَا بِالْبَيِّنَاتِ ثُمَّ إِن كَثِيرًا مِنْهُمْ بَعْدَ ذَٰلِكَ فِي الْأَرْضِ لَمُسْرِفُونَ

ترجمه:

به همین جهت بر بنی اسرائیل مقرر داشتیم که (متجاوز کشته شود. چرا که) هرکس انسانی را بدون ارتکاب قتل، یا فساد در زمین بکشد، چنان است که گوئی همه انسانها را کشته است، و هرکس انسانی را از مرگ رهایی بخشد، چنان است که گوئی همه مردم را زنده کرده است؛ (زیرا فرد نماینده جمع و عضوی از اعضاء جامعه است). و پیغمبران ما همراه با معجزات آشکار و آیات روشن به پیش ایشان آمدند و اما بسیاری از آنان (احکام خدا را نادیده گرفتند و) پس از آن در روی زمین راه اسراف (در قتل و جنایت) پیش گرفتند.

توضیحات:

« مِنْ أَجْلِ ذَٰلِكَ » : بدان خاطر. به خاطر حادثه‌ها بیل و قابیل. « مَن قَتَلَ نَفْسًا... وَمَنْ أَحْيَاهَا » : مراد این است که بدی در حق کسی، بدی در حق جامعه است. و نیکی در حق کسی، نیکی در حق جامعه است. ...

سوره مائده آیه 33

متن آیه:

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُجَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَن يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُقَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُم مِّنْ خِلَافٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَٰلِكَ لَهُمْ جِزَاءٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه:

کیفر کسانی که (بر حکومت اسلامی می‌شورند و بر احکام شریعت می‌تا زند و بدین وسیله) با خدا و پیغمبرش می‌جنگند ، و در روی زمین (با تهدید امنیت مردم و سلب حقوق انسانها ، مثلاً از راه راه زنی و غارت کاروانها) دست به فساد می‌زنند ، این است که (در برابر کشتن مردم) کشته شوند ، یا (در برابر کشتن مردم و غصب اموال) به دار زده شوند ، یا (در برابر راه زنی و غصب اموال ، تنها) دست و پای آنان در جهت عکس یکدیگر بریده شود ، و یا این که (در برابر قطع طریق و تهدید ، تنها) از جایی به جایی تبعید گردند و یا زندانی شوند . این رسوائی آنان در دنیا است ، و برای ایشان در آخرت مجازات بزرگی است .

توضیحات :

« یَحَارِبُونَ » : می‌جنگند . « فَسَادًا » : حال است و به جای (مُفْسِدِينَ) به کار رفته است و یا این که مفعول له است . « یَصَلُّوا » : به دار زده شوند . « مِنْ خِلَافٍ » : عکس یکدیگر ؛ یعنی دست راست و پای چپ ، و اگر جنایت تکرار شد ، دست چپ و پای راست باقیمانده . « یَنْفُوا » : تبعید شوند . زندانی شوند . « خِزْيٌ » : خواری . رسوائی .

سوره مائده آیه 34

متن آیه :

إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

مگر کسانی (از این محاربین با حکومت اسلامی و راه زنان و مفسدانی) که پیش از دست یا فتن شما بر آنان از کرده خود پشیمان شوند و توبه کنند (که مجازات مذکور یزدان از آنان سلب ، ولی حقوق مردمان به جای خود باقی می‌ماند) . چه بدانید که خداوند دارای مغفرت و رحمت فراوان است (و توبه کاران را می‌بخشد و بدیشان رحم می‌کند) .

توضیحات :

« مِنْ قَبْلِ أَنْ تَقْدِرُوا عَلَيْهِمْ » : پیش از این که بر آنان چیره شوید و دسترسی پیدا کنید .

سوره مائده آیه 35

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! از خدا بترسید (و از او امر و اطاعت کنید و از نواهی او اجتناب ورزید) و برای تقرب به خدا وسیله بجوئید (که عبارت از طاعت و عبادت و اعمال شایسته و بایسته است) ، و در راه او جهاد کنید تا این که رستگار شوید .

توضیحات :

« إِبْتَغُوا » : بطلا بید . « الْوَسِيلَةَ » : وسیله ، هر نوع عمل صالحی است که موجب رضایت خدا و تقرب بدومی گردد .

سوره مائده آیه 36

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَيَفْتَدُوا بِهِ مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَا تُقْبَلُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

بیگمان اگر همه آنچه در زمین است و همانند آن ، مال کافران باشد و (یکایک آنان در آخرت) آن را برای نجات خود از عذاب روز قیامت بپردازند و بخواهند خویشتن را بدان بازخرید کنند ، از ایشان پذیرفته نمی‌گردد (و راهی برای نجاتشان وجود ندارد و) دارای عذاب دردناکی می باشند .

توضیحات :

« لَيَفْتَدُوا بِهِ » : تا آن را فدیه خود کنند . خویشتن را با دادن آن رها کنند .

سوره مائده آیه 37

متن آیه :
يُرِيدُونَ أَنْ يُخْرِجُوا مِنَ النَّارِ وَمَا هُمْ بِيَخَارِجِينَ مِنْهَا وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّقِيمٌ

ترجمه :

آنان پیوسته می‌خواهند از آتش دوزخ بیرون بیایند ، ولی ایشان نمی‌توانند از آن بیرون بیایند ، و دارای عذاب دائم و مستمرند .

توضیحات :

« مُّقِيمٌ » : دائم . ناگسستنی .

سوره مائده آیه 38

متن آیه :
وَالسَّارِقِ وَالسَّارِقَةِ فَاقْطَعُوا أَيْدِيَهُمَا جِزَاءَ بِمَا كَسَبَا نَكَالاً مِّنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

دست مرد دزد و زن دزد را به کیفر عملی که انجام داده‌اند به عنوان یک مجازات الهی قطع کنید ، و خداوند (بر کار خود) چیره و (در قان و نگذاری خویش) حکیم است (و برای هر جنایتمی عقوبت مناسبی وضع می‌کند تا مانع پخش آن گردد) .

توضیحات :

« جِزَاءٌ » : مفعول‌له است . « نَكَالاً » : عقوبت . مجازات . بدل از (جِزَاءٌ) یا مفعول‌له است . یا دآوری : برای قطع دست دزد شرايطی است . از جمله :

دزدی برابر نقشه قبلی و با پیروی از امیال نفسانی باشد و کالا اهمیت داشته و درازنبار یا جای محکمی گذاشته شده باشد، و قحطی و فقر و فاقه انگیزه دزدی نبوده باشد.

سوره مائده آیه 39

متن آیه :
فَمَنْ تَابَ مِنْ بَعْدِ ظُلْمِهِ وَأَصْلَحَ فَإِنَّ اللَّهَ يَتُوبُ عَلَيْهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

اما کسی که پس از ارتکاب ستم (دزدی) پشیمان شود و (از دزدی) توبه کند و (با انجام اعمال نیکو و پس دادن اموال مسروقه یا قیمت آنها) به اصلاح (حال خود) پردازد ، خداوند توبه او را می پذیرد ، بیگمان خداوند بس آمرزنده و مهربان است .

توضیحات :

...

سوره مائده آیه 40

متن آیه :
أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُعَذِّبُ مَنْ يَشَاءُ وَيَغْفِرُ لِمَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

مگر نمی دانی که سلطنت آسمانها و زمین (و هر چه در آنها است) از آن او است ؟ هر کس را بخواهد (برابر حکمت و قدرت خود) مجازات می کند ، و هر کس را بخواهد (برابر رحمت خود) می بخشد . و خدا بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« أَلَمْ تَعْلَمْ » : مگر ای مخاطب مکلف ندانسته ای و اطلاع کامل نداری ؟ . « مُلْكُ » : فرمانروائی . مملکت .

سوره مائده آیه 41

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ لَا يَحْزُنكَ الَّذِينَ يُسَارِعُونَ فِي الْكُفْرِ مِنَ الَّذِينَ قَالُوا آمَنَّا بِأَفْوَاهِهِمْ وَلَمْ تُؤْمِنِ قُلُوبُهُمْ وَمِنَ الَّذِينَ هَادُوا سَمَاعُونَ لِالْكَذِبِ سَمَاعُونَ لِقَوْمٍ آخِرِينَ لَمْ يَأْتُوكَ بِحَرْفٍ مِنَ الْكَلِمِ مِنْ بَعْدِ مَوَاضِعِهِ يَقُولُونَ إِنْ أُوْتِيتُمْ هَذَا فَخُذُوهُ وَإِنْ لَمْ تُؤْتُوهُ فَاجْزُوا وَمَنْ يَرِدِ اللَّهُ فِتْنَتَهُ فَلَنْ تَمْلِكَ لَهُ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً أُولَئِكَ الَّذِينَ لَمْ يُرِدِ اللَّهُ أَنْ يَطَهِّرْ قُلُوبَهُمْ لَهُمْ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

ای پیغمبر ! مایه اندوه تو نشود (کار کافران که) در کفر بر یکدیگر سبقت می گیرند . کسانی (از منافقان گول خورده ای) که به

زبان می‌گویند مؤمن هستند تیم، ولی از دل مؤمن نمی‌باشند (و گفتارشان با کردارشان و بیرونشان با درونشان همخوانی ندارد)، و کسانی که خویشتر را یهودی می‌دانند و پیوسته گوش به دروغ فرا می‌دارند (و اکاذیب و اباطیل اخبار را باور می‌نمایند و سخنان یاوه) گروه دیگری (از خود) را می‌پذیرند که (به سبب کبر و غرور و بغض و حسد) به پیش تو نمی‌آیند و سخنان (آسمانی تورات) را از جاهای خود به دور و تحریف می‌کنند (و به پیروان خود) می‌گویند: اگر این (چیزهایی را که ما می‌گوئیم، توسط محمد) به شما گفته شد، آن را بپذیرید، و اگر چنین به شما گفته نشد (از پذیرش هرگونه سخن دیگری) خویشتر را برحذر دارید. اگر خداوند (بر اثر گناهان پی در پی) بلای کسی را بخواهد، تو نمی‌توانی اصلاً برای او کاری بکنی. آنان کسانی‌اند که (در ضلال و عناد اسراف کرده‌اند و) خداوند نمی‌خواهد دل‌هایشان را (از کثافت کفر و شرک) پاک گرداند. بهره ایشان در دنیا خواری و رسوائی، و در آخرت عذاب بزرگی است.

توضیحات:

« یَسْمَعُونَ »: برهم دیگر سرعت و سبقت می‌گیرند. « سَمَاعُونَ »: شنوندگان. پذیرندگان. « سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ »: گوش به دروغ فرا می‌دارند و آن را می‌پذیرند. برای دروغ پردازي و یاوه‌سرائي و تکذیب حقائق، گوش به دروغ فرا می‌دارند و آن را می‌پذیرند. برای دروغ‌پردازی و یاوه‌سرائی و تکذیب حقائق، گوش به سخن فرا می‌دارند. « سَمَاعُونَ لِقَوْمٍ آخِرِينَ »: سخنان کسانی دیگری را می‌شنوند و می‌پذیرند. برای کسانی دیگری گوش به سخن فرا می‌دارند، یعنی جاسوس دیگرانند و شنیدنیهای خود را به سمع آنان می‌رسانند. « وَ تَنَزَّاتٍ »: بلا و محنت. ضلالت.

سوره مائده آیه 42

متن آیه:

سَمَاعُونَ لِلْكَذِبِ أَكْأَلُونَ لِللَّسِخْتِ وَإِنْ جَاءُوكَ بِأَحْكَمٍ بَيْنَهُمْ أَوْ أَعْرَضُوا عَنْهُمْ وَإِنْ تُعْرَضُوا عَنْهُمْ فَلَنْ يَضُرُّوكَ شَيْئاً وَإِنْ حَكَمْتَ فَأَحْكُم بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ إِنَّ اللَّهَ يَحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

ترجمه:

آنان بسی دروغ را می‌شنوند و می‌پذیرند، و بسیار مال حرام را می‌خورند. اگر ایشان نزد تو آمدند (و داوری از تو خواستند) در میانشان داوری کن یا از ایشان روی بگردان و (کاری به داوری آنان نداشته باش و مترس که) اگر از آنان روی بگردانی، هیچ زیانی نمی‌توانند به تو برسانند. ولی اگر در میانشان داوری کردی، دادگرانه داوری کن. (چرا که) بیگمان خداوند دادگران را دوست می‌دارد.

توضیحات:

« أَكْأَلُونَ »: بسیار خوردندگان. « سَخَتْ »: مال حرام. « الْقِسْطُ »: عدل و داد. « الْمُقْسِطِينَ »: دادگران.

سوره مائده آیه 43

متن آیه :
 وَكَيْفَ يُحَكِّمُوكَ وَعِنْدَهُمُ التَّوْرَةُ فِيهَا حُكْمُ اللَّهِ ثُمَّ يَتَوَلَّوْنَ مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ
 وَمَا أَوْلَيْكَ بِالْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

شدگفتا چگونه تو را به داوری می خوانند ، در حالی که تورات دارند و حکم خدا در آن (به ویژه درباره زنا به روشنی) آمده است ؟ (وانگهی) پس از داوری ، پشت می کنند و (از حکم تو) روی می گردانند ! (چرا که آن را هر چند موافق با حکم کتابشان می دانند ، موافق با خواست دلشان نمی یابند !) و آنان مؤمن نیستند (و حق را باور نمی دارند) .

توضیحات :

« كَيْفَ يُحَكِّمُوكَ » : چگونه شما را به داوری می طلبند ؟ !

سوره مائده آیه 44

متن آیه :

إِنَّا أَنْزَلْنَا التَّوْرَةَ فِيهَا هُدًى وَنُورٌ يَجُكُّمُ بِهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِلَّذِينَ هَادُوا وَالرِّبَا زَيْجُونَ وَالْأَحْيَارَ يَمَّا اسْتَجَفُوا مِنْ كِتَابِ اللَّهِ وَكَانُوا عَلَيْهِ شُهَدَاءَ فَلَا تَخْشَوُا النَّاسَ وَاخْشَوُا اللَّهَ وَلَا تَشْتَرُوا بِآيَاتِي ثَمَنًا قَلِيلًا وَمَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرُونَ

ترجمه :

ما تورات را (بر موسی) نازل کردیم که در آن رهنمودی (به سوی حق) و نوری (زدا ینده تاریکیهای جهل و نادانی ، و پرتوانداز بر احکام الهی) بود . پیغمبرانی که تسلیم فرمان خدا بودند بدان برای یهودیان حکم می کردند ، و نیز خدا پرستان و دانشمندان بدان حکم می کردند که اما نندگان و پاسداران کتاب خدا بودند . پس (ای علماء یهودیان ، و شما ای مؤمنان !) از مردم نهرا سید و بلکه از من بهرا سید (و همچون سلف صالح خود محافظان و مراقبان کتاب خدا و مجریان احکام آسمانی باشید) و آیات مرا به بهای ناچیز (دنیا ، همچون رشوه و جاه و مقام) نفروشید (بدانید که) هرکس برابر آن چیزی حکم نکند که خداوند نازل کرده است (و قصد توهین به احکام الهی را داشته باشد) او و امثال او بیگمان کافرنند .

توضیحات :

« الرِّبَا زَيْجُونَ » : خدا پرستان پرهیزگار . مردان خدا . مراد پیشوایان دینی مسیح است (نگا : مائده / 63) . « الْأَحْيَارَ » : جمع حیر ، فرزانگان . پیشوایان دین یهود . « يَمَّا » : به سبب چیزی که . « اسْتَجَفُوا » : بدانان سپرده شده بود تا در حفظ آن بکوشند و پلش دارند . « شُهَدَاءَ » : نگهبانان و پاسداران .

سوره مائده آیه 45

متن آیه :

وَكَتَبْنَا عَلَيْهِمْ فِيهَا أَنَّ النَّفْسَ بِالنَّفْسِ وَالْعَيْنَ بِالْعَيْنِ وَالْأَنْفَ

يَا لَأَنفِ وَأَلَاذُنَ يَا لَأَذُنٍ وَالسِّنِّ بِالسِّنِّ وَالْجُرُوحِ قِصَاصٌ فَمَن تَصَدَّقَ بِهِ فَهُوَ كَفَّارَةٌ لَهُ وَمَن لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

ترجمه:

و در آن (کتاب آسمانی ، تورات نام) بر آنان مقرر داشت تیم که انسان در برابر انسان (کشته می شود) و چشم در برابر چشم (کور می شود) و بینی در برابر بینی (قطع می شود) و گوش در برابر گوش (بریده می شود) و دندان در برابر دندان (کشیده می شود) و جراحتها قصاص دارد (و جانی بدان اندازه و به همان منوال زخمی می گردد که جراحت وارد کرده است اگر مثل آن جراحات ممکن گردد و خوف جان در میان نباشد) . و اگر کسی آن را ببخشد (و از قصاص صرف نظر کند) ، این کار باعث بخشش (برخی از گناهان) او می گردد . و کسی که بدانچه خداوند نازل کرده است حکم نکند (اعمار قصاص و غیره) او و امثال او ستمگر بشمارند .

توضیحات :

« كَتَبْنَا عَلَيْهِمْ » : بر آنان واجب کردیم . « النَّفْسَ » : جان . شخص . « الْجُرُوحِ » : مفرد آن جرح ، زخمها . جراحات .

سوره مائده آیه 46

متن آیه :

وَقَفَّيْنَا عَلَىٰ آثَارِهِم بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَآتَيْنَاهُ الْإِنجِيلَ فِيهِ هُدًى وَنُورٌ وَمُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ التَّوْرَةِ وَهُدًى وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

ترجمه:

و به دنبال آنان (یعنی پیغمبران پیشین) ، عیسی پسر مریم را بر راه و روش ایشان فرستادیم که تصدیق کننده توراتی بود که پیش از او فرستاده شده بود ، و برای او انجیل نازل کردیم که در آن رهنمودی (به سوی حق) و نوری (زداینده تاریکیهای جهل و نادانی ، و پرتو انداز بر احکام الهی) بود ، و تورات را تصدیق می کرد که پیش از آن نازل شده بود ، و برای پرهیزگاران راهنما و پند دهنده بود .

توضیحات :

« وَقَفَّيْنَا » : به دنبال آوردیم . در پی آوردیم . « آثَارِهِمْ » : گامهایشان . راه و روش ایشان . « وَ قَفَّيْنَا عَلَيْهِمْ بِعِيسَى ... » : به دنبال ایشان ، عیسی را فرستادیم تا راه و روش ایشان را در پیش گیرد و همچون آنان به ارشاد و راهنمایی پردازد . « بَيْنَ يَدَيْهِ » : پیش از آن . « هُدًى وَمَوْعِظَةً » : حال بوده و معطوف بر (مُصَدِّقًا) هستند .

سوره مائده آیه 47

متن آیه :

وَلِيُحْكَمْ أَهْلَ الْإِنجِيلِ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فِيهِ وَمَن لَّمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنزَلَ اللَّهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

ترجمه :

(ما پس از نزول انجیل بر عیسی ، به طرفداران او دستور دادیم که)
باید پیروان انجیل به چیزهای (از احکام) حکم کنند که خدا در
انجیل نازل کرده است ، و کسی که بدانچه خداوند نازل کرده است
حکم نکند ، او و امثال او متمرّد (از شریعت خدا) هستند .

توضیحات :

« مَنْ لَمْ يَحْكَمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ » : کسی که بدانچه خداوند نازل کرده
است حکم نکند ، اگر منکر آن باشد کافر است ، و اگر منکر نبوده و مقرر
باشد ظالم است ، و اگر در راه حکمیت دادن بدان تلاش نکند و سستی ورزد
فاسق است (نگا : تفسیر واضح) .

سوره مائده آیه 48

متن آیه :

وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ مُصَدِّقًا لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْكِتَابِ وَمُهَيِّئًا
عَلَيْهِ فَاَحْكُم بَيْنَهُم بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ عَمَّا جَاءَكَ مِنَ الْحَقِّ
لِكُلِّ جَعَلْنَا مِنْكُمْ شِرْعَةً وَمِنْهَاجًا وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ
لَيَبْلُوَكُمْ فِي مَا آتَاكُمْ فَاسْتَبِقُوا الْخَيْرَاتِ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا
فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

ترجمه :

و بر تو (ای پیغمبر) کتاب (کامل و شامل قرآن) را نازل کردیم که (در
همه احکام و اخبار خود) ملازم حق ، و موافق و مصدق کتابهای پیشین (
آسمانی) ، و شاهد (بر صحت و سقم) و حافظ (اصول مسائل) آنها است .
پس (اگر اهل کتاب از تو داوری خواستند) میان آنان بر طبق چیزهای
داوری کن که خدا بر تو نازل کرده است ، و به خاطر پیروی از امیال و
آرزوهای ایشان ، از حق و حقیقتی که برای تو آمده است روی مگردان . (ای
مردم !) برای هر ملّتی از شما راهی (برای رسیدن به حقائق) و
برنامه‌ای (جهت بیان احکام) قرار داده ایم . اگر خدا می‌خواست همه شما
(مردمان) را ملت واحدی می‌کرد (و بر یک روال و یک سرشت می‌سرشت ، و لذا راه و
برنامه ارشادی آنان در همه امکنه و ازمنه یکی می‌شد) و اما (خدا چنین
نکرد) تا شما را در آنچه (از شرائع) به شما داده است بیازماید (و
فرما نبرداریزدان و سرکش از فرمان منان جدا و معلوم شود) . پس (فرصت را
دریابید و) به سوی نیکیها بشتابید (و به جای مشاجره در
اختلافات به مسابقه در خیرات بپردازید و بدانید که) جملگی
بازگشتتان به سوی خدا خواهد بود ، و از آنچه در آن اختلاف
می‌کرده اید آگاهتان خواهد کرد (و هر یک را برابر کردار خوب یا بد پاداش و
پادافره خواهد داد) .

توضیحات :

« مُهَيِّئًا » : حافظ و نگهدار . گواه و دیدبان . یعنی قرآن حافظ و شاهد
کتاب آسمانی پیشینیان است . نگاهدار اصول مسائل ، و شاهد بر
حقائق الهی و انحرافات و عقائد خرافی است . « شِرْعَةً » : شریعت . راه و
روشی که خداوند برای ملّتی معین فرموده است (نگا : حج / 34 و 67 ،

جا ئیه / 18). « مِنْهَاجاً » : بر نامه . راه و روش . عطف (مِنْهَاجاً) بر (شِرْعَةً) از قبیل عطف تفسیراست . « إِسْتَبِقُوا » : مسابقه دهید . برهمدیگر پیشی جوئید .

سوره مائده آیه 49

متن آیه :
 وَأَنْ إِحْكَمَ بَيْنَهُمْ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَاحْذَرْهُمْ أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ بَعْضِ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكَ فَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُصِيبَهُمْ بِبَعْضِ دُورِهِمْ وَإِنَّ كَثِيرًا مِنَ النَّاسِ لَفَاسِقُونَ

ترجمه :

و (به تو ای پیغمبر فرمان می‌دهیم به این که) در میان آنان طبق چیزی حکم کن که خدا بر تو نازل کرده است ، و از امیال و آرزوهای ایشان پیروی مکن ، و از آنان برحذر باش که (با کذب و حق پوشی و خیانت و غرضورزی) تو را از برخی چیزهایی که خدا بر تو نازل کرده است به دور و منحرف نکنند (و احکامی را پایمال هوی و هوس باطل خود نسازند) . پس اگر (از حکم خدا رویگردان شدند و به قانون خدا پشت کردند ، بدان که خدا می‌خواهد به سبب پاره‌ای از گناهانشان ایشان را دچار بلا و مصیبت سازد) و به عذاب دنیوی ، پیش از عذاب اخروی گرفتار کند) . بیگمان بسیاری از مردم (از احکام شریعت) سرپیچی و تمرد می‌کنند (و از حدود قوا نین الهی تخلف می‌نمایند) .

توضیحات :

« أَنْ يَفْتِنُوكَ عَنْ... » : تو را به دوردارند از . تو را منحرف نمایند از . « أَنْ يُصِيبَهُمْ » : این که آنان را دچار عذاب و بلا سازد .

سوره مائده آیه 50

متن آیه :
 أَوْ حُكْمَ الْجَاهِلِيَّةِ يَبْغُونَ وَمَنْ أَحْسَنُ مِنَ اللَّهِ حُكْمًا لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ

ترجمه :

آیا (آن فاسقان از پذیرش حکم تو بر طبق آنچه خدا نازل کرده است سرپیچی می‌کنند و) جویای حکم جاهلیت (ناشی از هوی و هوس) هستند ؟ آیا چه کسی برای افراد معتمد بهتر از خدا حکم می‌کند ؟

توضیحات :

« يَبْغُونَ » : می‌خواهند . خواستارند .

سوره مائده آیه 51

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَى أَوْلِيَاءَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فإِنَّهُ مِنْهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

ای مؤمنان! یهودیان و مسیحیان را به دوستی نگیرید (و به طریق اولی آنان را به سرپرستی نپذیرید). ایشان برخی دوست برخی دیگرند (و در دشمنی با شما یکسان و برابرند). هرکس از شما با ایشان دوستی ورزد (و آنان را به سرپرستی بپذیرد) بیگمان او از زمره ایشان بشمار است. و شك نیست که خداوند افراد ستمگر را (به سوی ایمان) هدایت نمی کند.

توضیحات:

«أُولِيَاءَ»: جمع ولی، دوستان، سرپرستان. «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الْيَهُودَ وَالنَّصَارَىٰ أَوْلِيَاءَ»: در اینجا منظور این نیست که مسلمانان هیچ گونه رابطه تجاری و اجتماعی با یهودیان و مسیحیان نداشته باشند. بلکه منظور این است که با آنان هم پیمان نگردند و محرم اسرارشان ندانند و در برابر دشمنان خود بر دوستی آنان تکیه نکنند و هرگز ایشان را به سرپرستی نپذیرند.

سوره مائده آیه 52

متن آیه:

فَتَرَى الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يُسَارِعُونَ فِيهِمْ يَقُولُونَ نَخْشَى أَنْ تُصِيبَنَا دَائِرَةٌ فَعَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَ بِالْفَتْحِ أَوْ أَمْرٍ مِنْ عِنْدِهِ فَيُصِيحُوا عَلَىٰ مَا اسْرَوْا فِي أَنفُسِهِمْ تَادِيَةً

ترجمه:

می بینی کسانی که بیماری (ضعف و شك و نفاق) به دل دارند، (در دوستی و یاری با یهودیان و مسیحیان) بر یکدیگر سبقت می گیرند و می گویند: می ترسیم که (روزگار برگردد و) بلائی بر سر ما آید (و به کمک ایشان نیازمند شویم). امید است که خداوند فتح (مکه) را پیش بیاورد یا از جانب خود کاری کند (و دشمنان اسلام را نابود و منافقان را رسوا نماید) و این دسته از آنچه در دل پنهان داشته اند، پشیمان گردند (و بر ضعف و شك و نفاق خود افسوس خورند).

توضیحات:

«دَائِرَةٌ»: مصیبت بزرگی که چرخش زمان باعث پیدایش آن شود. حادثه و بلائی که همه را در برگیرد. «الْفَتْحِ»: فتح مکه. پیروزی و نصرت.

سوره مائده آیه 53

متن آیه:

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا أَهَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَفْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ إِنَّهُمْ لَمَعَكُمْ حَبِطَتِ أَعْمَالُهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ

ترجمه:

(بدان گاه که فتح و پیروزی فرا رسد) مؤمنان می گویند: آیا اینان همان کسانی هستند که با شدت و با حدت به خدا سوگند می خوردند و می گفتند: ما (بر آئین شما نئیم و همچون شما مسلما نئیم و) با شما

هستیم! (دروغ گفتند و) کردارشان بیهوده و تپاه گشت (و رنجشان بر باد رفت و تلاششان هدر گردید) و زیانکار شدند (و هم ایمان و هم یاری مؤمنان را از دست دادند).

توضیحات:

« أَفْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ »: با نهایت تأکید به خدا سوگند می‌خورند. « جَهْدَ »: غایت و نهایت. حال یا مفعول مطلق است (نگا: بیضاوی). « أَيْمَانِ »: جمع یمین، سوگندها. « حَيَّطَتْ »: هدر رفت. بی‌ثمر شد. « حَيَّطَتْ أَعْمَالَهُمْ فَأَصْبَحُوا خَاسِرِينَ »: این جمله می‌تواند مقول قول مؤمنان، یا بیان خداوند متعال درباره سرانجام بد منافقان باشد.

سوره مائده آیه 54

متن آیه:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَنْ يَرْتَدَّ مِنْكُمْ عَنْ دِينِهِ فَسَوْفَ يَأْتِي اللَّهَ بِقَوْمٍ يُحِبُّهُمْ وَيُحِبُّونَهُ أَذِلَّةٌ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ أَعِزَّةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

ترجمه:

ای مؤمنان! هرکس از شما از آئین خود بازگردد (و از ایمان به کفر گراید)، کوچکترین زیانانی به خدا نمی‌رساند و در آینده (خداوند جمعیتی را (به جای ایشان بر روی زمین) خواهد آورد که خداوند دوستشان می‌دارد و آنان هم خدا را دوست می‌دارند. نسبت به مؤمنان نرم و فروتن بوده و در برابر کافران سخت و نیرومندند. در راه خدا جهاد می‌کنند و به تلاش می‌ایستند و از سرزنش هیچ سرزنش کننده‌ای (در اطاعت از فرمان یزدان) هراسی به خود راه نمی‌دهند. این هم فضل خدا است (که کسی دارای چنین اوصافی باشد)؛ خداوند آن را به هرکس که بخواهد (به خیر و خوبی نائل شود) عطاء می‌کند. و خداوند دارای فضل فراوان و (انعام بیشمار است، و از مسرتحقان آن) آگاه است.

توضیحات:

« أَذِلَّةٌ »: جمع ذلیل، مراد افراد مهربان و نرم‌خو و متواضع است. « أَعِزَّةٌ »: جمع عزیز، مراد افراد سخت‌گیر و دلیر و بی‌پاک است. واژه‌های (أَذِلَّةٌ) و (أَعِزَّةٌ) صفت کلمه (قَوْمٍ) می‌باشد. « لَائِمٌ »: سرزنش کننده. « وَاسِعٌ »: دارای فضل فراوان و انعام بی‌کران.

سوره مائده آیه 55

متن آیه:

إِنَّمَا وَلِيُّكُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ رَاكِعُونَ

ترجمه:

تنها خدا و پیغمبر او و مؤمنانی یاور و دوست شمایند که خاشعانه و

خاضعانه نماز را به جاي مي آورند و زکات مال به درمي کنند .

توضیحات :

« وَهُمْ رَاكِعُونَ » : و حال آن که آنان عبادات و تکالیف خود را فرو تنانه و از صمیم قلب انجام می دهند (نگا : آل عمران 43 ، و ص / 24) . این جمله ، حال فاعل فعلهای (یَقِيمُونَ) و (یُؤْتُونَ) است (نگا : توبه / 54) . و می تواند جمله مسند آنغه نیز باشد .

سوره مائده آیه 56

متن آیه :

وَمَنْ يَتَوَلَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَالَّذِينَ آمَنُوا فَإِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْغَالِبُونَ

ترجمه :

و هرکس که خدا و پیغمبر او و مؤمنان را به دوستی و یاری بپذیرد (از زمره حزب الله است و) بی تردید حزب الله پیروز است .

توضیحات :

« حِزْب » : جمع یستی که دارای يك ایده و مرام باشند و به سوی هدف واحدی مردمان را فرا خوانند .

سوره مائده آیه 57

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَكُمْ هُزُؤًا وَلَا عِبَاءً مِّنَ الَّذِينَ آتَوْا الْكِتَابَ مِن قَبْلِكُمْ وَالْكَفَّارَ أَوْلِيَاءَ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ كُنتُم مِّن مِّنِين

ترجمه :

ای مؤمنان ! کسانی را از اهل کتاب و از کافران به دوستی نگیرید که دین شما را مسخره می کنند و به بازی می گیرند . از خدا بترسید (و دشمنان آئین خود را دوست و یار خود ندانید) اگر مؤمنان (راستین واقعی) هستید .

توضیحات :

« هُزُؤًا » : مسخره . شوخی . اصل کلمه (هُزُؤًا) است و همزه ما قبل مضموم به واو تبدیل شده است . « لَعِبًا » : بازی . واژه های (هُزُؤًا و لَعِبًا) مصدرند و به معنی اسم مفعول به کار رفته اند .

سوره مائده آیه 58

متن آیه :

وَإِذَا نَادَى يَتْمَمُ إِلَى الصَّلَاةِ اتَّخَذُوهَا هُزُؤًا وَلَا عِبَاءً ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْقِلُونَ

ترجمه :

آنان هنگامی که (اذان می گویند و مردمان را) به نماز می خوانند ، نماز را به باد استهزاء می گیرند و بازیچه اش قرار می دهند (و بدان می خندند

و تمسخرش مي کنند) . اين کارشان بدان خاطر است که ايشان کسانِ نفهم و بيشعوري هستند (و ضلالت را از هدايت باز نمي شناسند و هدف و حکمت نماز را درک نمي کنند) .

توضیحات :

« إِذَا نَادَيْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ » : هنگامی که صدا به نماز برداشتیید . و وقتی که برای ادای نماز اذان گفتید .

سوره مائده آیه 59

متن آیه :

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْنَا وَمَا أُنزِلَ مِن قَبْلُ وَأَنْ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) بگو : ای اهل کتاب ! آیا بر ما خُرده می گیرید ؟ (مگر ما چه کرده ایم) جز این که به خداوند و به چیزی که بر ما نازل شده و به چیزی که بیشتر (بر شما) نازل شده است ایمان داریم ؟ ! (این کار شما ناشی از عدم ایمان است و هم بدان خاطر است که) بیشتر شما فاسق (و خارج از شریعت خدا) هستند .

توضیحات :

« هَلْ تَنْقِمُونَ مِنَّا » : آیا این را بر ما خُرده می گیرید و زشت می دانید ؟ . « وَ أَنْ أَكْثَرَكُمْ فَاسِقُونَ » : بیگمان بیشتر شما شاهراه خداشناسی را ترک گفته اند و از حدود آئین خدا بدر رفته اند . این جمله می تواند عطف بر ما قبل بوده و معنی چنین باشد : ما بر این باوریم که بیشتر شما فاسق هستید . یا مستأذنه بوده و بیانگر بی انصافی ايشان باشد .

سوره مائده آیه 60

متن آیه :

قُلْ هَلْ أُنبِئُكُمْ بِشَرِّ مِّنْ ذَلِكَ مَثُوبَةً عِنْدَ اللَّهِ مَن لَّعَنَهُ اللَّهُ وَغَضِبَ عَلَيْهِ وَجَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ وَعَبَدَ الطَّاغُوتِ أُولَئِكَ شَرٌّ مَّكَانًا وَأَضَلُّ عَن سَوَاءِ السَّبِيلِ

ترجمه :

بگو : آیا شما را با خیر کنم از چیزی که پاداش بدتری از آن (چیزهایی که بر ما خُرده می گیرید) در پیشگاه خدا دارد ؟ (این کردار شما است ، شما) کسانی که خداوند آنان را نفرین و از رحمت خود به دور کرده است و بر ايشان خشم گرفته و (با مسخ قلوبشان) از آنان میمونها و خوکها ئی را ساخته است ، و (کسانی را پدیدار نموده است که) شیطان را پرستیده اند . آنان (از هرکس دیگری) موقعیت و منزلتشان بدتر و از راستای راه منحرف تر و گمراه ترند .

توضیحات :

« مَثُوبَةً » : پاداش. استعمال پاداش به جای پادافره ، برای استهزاء است .
 (مَثُوبَةً) مصدر میمی و به معنی ثواب ، و تمییز (یشر) است . « عِبْدَ » :
 پرستش کردند . استعمال آن به صورت مفرد ، با توجه به موصول مشترک (من)
 است . « الْقِرَدَةَ » : جمع قِرْد ، میمونها . « الْخَنَازِيرَ » : جمع خِنَازِير ،
 خوکها . « جَعَلَ مِنْهُمْ الْقِرَدَةَ وَالْخَنَازِيرَ » : مراد مسخ اخلاقی و معنوی است ؛
 نه ظاهری و مادی (نگا : بقره / 65 ، و اعراف / 166) . جمهور علماء معتقد به
 مسخ ظاهری و مادی هستند و میگویند که خداوند دسته‌ای از آنان را به
 میمون و خوک تبدیل نموده است و نسلی از آنان به وجود نیامده است
 و لذا منقرض شده‌اند . « الطَّاغُوتَ » : هر معبودی جز خدا . هر یمن . هر کس و
 هر چیزی که اطاعت از آن ، مایه طغیان و دوری از راه حق شود ، چه
 آفریده‌ای که پرستیده شود ، و چه فرماندهی که در شر و بدی از او
 فرما نبرداری گردد ، و چه هر یمنی باشد که انسان را از راه به در برد .

سوره مائده آیه 61

متن آیه :
 وَإِذَا جَاءُوكُمْ قَالُوا آمَنَّا وَقَدْ دَخَلُوا بِالْكَفْرِ وَهُمْ قَدْ خَرَجُوا بِهِ وَاللَّهُ أَعْلَمُ
 بِمَا كَانُوا يَكْتُمُونَ

ترجمه :

هنگامی که (منافقان) نزد شما می آیند (به دروغ) می‌گویند : ایمان
 آورده ایم ! و حال آن که با کفر وارد و با کفر خارج می‌شوند (و به هنگام
 ورود و به هنگام خروج راستگو و مسلمان نبوده‌اند) و خدا از آنچه (در دل
 از نفاق) پنهان می‌کنند (از هر کس دیگری) آگاه تر است .

توضیحات :

« دَخَلُوا بِالْكَفْرِ » : کافران به پیش تو آمدند و کافرانه از پیش تو
 برگشتند . حرف (بِ) بآء ملامتیه بآء حالیه است . همان گونه که
 می‌گوئیم : « خَرَجَ زَيْدٌ بِسِلَاحِهِ ، أَي مَتَسَلِحًا ... » : زید مسلحانه بیرون
 رفت .

سوره مائده آیه 62

متن آیه :
 وَتَبْرَى كَثِيرًا مِّنْهُمْ يُسَارِعُونَ فِي الْإِثْمِ وَالْعُدْوَانِ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَبِئْسَ مَا
 كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

بسیاری از آنان را می‌بینی که در گناهکاری و ستمکاری ، و خوردن مال
 حرام بر یکدیگر سبقت می‌جویند ! چه کار زشتی می‌کنند !

توضیحات :

« الْعُدْوَانِ » : ظلم و ستم . تَعَدَّى و دست‌درازی . « السُّحْتَ » : مال حرام .

سوره مائده آیه 63

متن آیه :

لَوْلَا يَنْهَاهُمُ الرَّبَّاءُ زَيْوُونَ وَالْأَحْبَارُ عَنْ قَوْلِهِمْ الْإِثْمَ وَأَكْلِهِمُ السُّحْتَ لَإِثْسَ مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ

ترجمه:

چرا پیشوایان مسیحی و علماء یهودی آنان را از سخنان گناه آلود و خوردن مال حرام نهی نمی کنند و باز نمی دارند؟ آنان (هم با ترک نهی و لب فرو بستن از اندرز و ارشاد) چه کار زشتی می کنند.

توضیحات:

«لَوْلَا»: چرا نباید که. «الرَّبَّاءُ زَيْوُونَ»: پیشوایان دینی مسیحی. «الأحبار»: پیشوایان دینی یهودی (نگا: مائده / 44).

سوره مائده آیه 64

متن آیه:

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُدْفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ وَلِيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ ظُغْيَانًا وَكُفْرًا وَالْقَائِنَاتُ بِبَيْنِهِمُ الْعِدَاؤَةُ وَالْبَغْضَاءُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يَجِبُ الْمُفْسِدِينَ

ترجمه:

(برخی از) یهودیان می گویند: دست خدا به غل و زنجیر بسته است! (و بخل او را از عطاء و بخشش به ما گسسته است!). دستهایشان بسته باد! (و بخل بهره ایشان، و دستهایشان درد دوزخ به زنجیر بسته باد!) و به سبب آنچه می گویند نفرینشان باد (و از رحمت خدا محروم و مطرود گردند!). بلکه دو دست خدا باز (و او جواد و بخشنده است)، هرگونه که بخواهد (و حکمت خداوندی اقتضاء کند) می بخشد. (به سبب تنگ چشمی و کینه توزی) آنچه از سوی پروردگارت بر تو نازل می شود (که آیات قرآن مجید است) بر سرکشی و کفرورزی بسیاری از آنان می افزاید. ما در میان (طوائف مختلف) آنان (به سبب انحراف عقیدتی و معیارهای غلطی که به نام خدا به آئین خود راه داده اند) تا روز قیامت دشمنی و کینه توزی افکنده ایم. آنان هر زمان که آتش جنگی (علیه پیغمبر و مؤمنان) افروخته باشند، خداوند آن را با شکست ایشان و پیروزی پیغمبر و مؤمنان (خاموش ساخته است). آنان به خاطر ایجاد فساد در زمین می کوشند (و با زیرنگ بازی و فتنه گری و جنگ افروزی در بخش فساد می جوشند. آنان مفسدند) و خداوند مفسدان و تباہکاران را دوست نمی دارد.

توضیحات:

«مَغْلُولَةٌ»: بسته به غل و زنجیر. «مَبْسُوطَتَانِ»: باز. بسته شدن دست کنایه از بخل، و باز بودن آن کنایه از بخشندگی است (نگا: اسراء / 29). «غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا»: عبارت دعائی است. «فَسَادًا»: مفعول له، یا حال و به معنی (مفسدین) است.

سوره مائده آیه 65

متن آیه :
وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْكِتَابِ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَكَفَّرْنَا عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأَدْخَلْنَاَهُمْ
جَنَّاتِ النَّعِيمِ

ترجمه :

و اگر اهل کتاب (اعم از مسیحیان و یهودیان ، به جای دشمنانگی و تباہکاری ، به اسلام بگروند و) ایمان بیاورند و پرهیزگاری پیشه کنند ، گناهانشان را می زدا ئیم (و زشتیها و پلشتیهای گذشته ایشان را می بخشیم) و آنان را به باغهای پر نعمت بهشت داخل می سازیم .

توضیحات :

« النعیم » : پرنازو نعمت .

سوره مائده آیه 66

متن آیه :
وَلَوْ أَنَّهُمْ أَقَامُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ مِنْ رَبِّهِمْ لَأَكَلُوا مِنْ
فَوْقِهِمْ وَمِن تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ مِنْهُمْ أُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ سَاءٌ مَا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

و اگر آنان به تورات و انجیل (اصلی و دست نخورده) و بدانچه که از سوی پروردگارشان (به نام قرآن) بر آنان نازل شده است عمل بکنند (و در میان خود قوانین الهی را پیاده کنند و برپای دارند) از بالای سر خود و از زیر پای خود (و از هر سو ، غرق در نعمت شده و از آسمان و زمین) روزی خواهند خورد . (اهل کتاب همه یکسان نیستند) جمعی از آنان عادل و میانه روند (و به اسلام می گروند و به محمد ایمان می آورند) ولی بسیاری از ایشان (ناهل و کجروند و) بدترین کاری را انجام می دهند .

توضیحات :

« أَقَامُوا » : پا برجا داشتند . مراد این است که اگر تورات و انجیل را محفوظ می داشتند و به محتوای آنها و قرآن عمل می کردند و . . . « مُّقْتَصِدَةٌ » : معتدل و میانه رو . جماعتی که راه افراط و تفریط نمی پویند و جز راستای راه نمی جویند .

سوره مائده آیه 67

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الرَّسُولُ بَلِّغْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ وَإِنْ لَمْ تَفْعَلْ فَمَا بَلَغْتَ
رِسَالَتَهُ وَاللَّهُ يَعْصِمُكَ مِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

ای فرستاده (خدا ، محمد مصطفی !) هر آنچه از سوی پروردگارت بر تو نازل شده است (به تمام و کمال و بدون هیچ گونه خوف و هراسی ، به مردم) برسان (و آنان را بدان دعوت کن) ، و اگر چنین نکنی ، رسالت خدا را (به

مردم) نرساننده‌ای (و ایشان را بدان فرا نخوانده‌ای. چرا که تبلیغ جمیع اوامر و احکام بر عهده تو است، و کتمان جزء از جانب تو، کتمان کل بشمار است). و خداوند تو را از (خطرات احتمالی کافران و اذیت و آزار) مردمان محفوظ می‌دارد (زیرا سنت خدا بر این جاری است که باطل بر حق پیروز نمی‌شود. و) خداوند گروه کافران (و مشرکانی را که درصد اذیت و آزار تو برمی‌آیند و می‌خواهند برابر خواست آنان دین خدا را تبلیغ کنی، موفق نمی‌گرداند و به راه راست ایشان) را هدایت نمی‌نماید.

توضیحات:

«بَلِّغْ»: تبلیغ کن. برسان. «يَعْصِمُكَ»: محفوظ و مصونت می‌دارد. «وَ إِنْ لَمْ تَفْعَلْ»: اگر به تمام و کمال تبلیغ نکنی. این تهدید خطاب به پیغمبر و به پیروی از او، خطاب به همه علماء و مسلمانی است که در کار تبلیغ چه بسا سستی کنند و برخی از حقائق را به خاطر دیگران پنهان دارند.

سوره مائده آیه 68

متن آیه:

قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَسْتُمْ عَلَىٰ شَيْءٍ حَتَّىٰ تُقِيمُوا التَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا يَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا فَلَا تَأْسَ عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

ترجمه:

ای فرستاده (خدا، محمد مصطفی!) بگو: ای اهل کتاب! شما بر هیچ (دین صحیحی از ادیان آسمانی پایبند) نخواهید بود، مگر آن که (ادعا را کنار بگذارید و عملاً احکام) تورات و انجیل و آنچه از سوی پروردگارتان (به نام قرآن) برایتان نازل شده است برپا دارید (و در زندگی پیاده و اجرا نمائید). ولی (ای پیغمبر! بدان که) آنچه بر تو از سوی پروردگارت نازل شده است، بر عصیان و طغیان و کفر و ظلم بسیاری از آنان می‌افزاید (و این قرآن به خاطر روح لجاجت کافران در آنان تأثیر معکوس می‌نماید!). بنا بر این (آسوده خاطر باش و) بر گروه کافران غمگین مباش.

توضیحات:

«لَسْتُمْ عَلَيَا شَيْءٍ»: شما پایبند چیزی نیستید. شما دارای عقیده و ایمانی نیستید. «فَلَا تَأْسَ»: بر عدم ایمان کافران غم مخور.

سوره مائده آیه 69

متن آیه:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّالِحِينَ وَاللِّصَّالِقِينَ أُولِي نَجَاتٍ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا أُولِي عَذَابٍ أَلِيمٍ

ترجمه:

بیگمان کسانی از مسلمانان و یهودیان و صالحان و مسیحیان (اهل نجات

هستند و) خوف و هراسی (از عذاب دوزخ در جهان جاویدان) و غم و اندوهی (بر عمر سپری شده در جهان گذران) ندارند آنان که به خدا و قیامت ایمان داشته باشند و کارشایسته انجام دهند .

توضیحات :

« إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا » : مسلمانان . مؤمنانی که در روزگاران گذشته به پیغمبران ایمان آورده اند . « الصَّالِحُونَ » : ستاره پرستان . خورشیدپرستان . آنان که از هر دینی قسمتی را برگزفته اند ، و . . . واژه (الصَّالِحُونَ) مبتداست و خبر آن مَجذُوفٌ بُوْدِيَّةٌ و تقدیر چنین می شود : إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّالِحُونَ وَالنَّصَارَى كَذَلِكَ . و یا خبر آن جمله (مَنْ آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ) است .

سوره مائده آیه 70

متن آیه :

لَقَدْ أَخَذْنَا مِيثَاقَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَارْسَلْنَا إِلَيْهِمْ رَسُولًا كُلَّمَا جَاءَهُمْ رَسُولٌ بِمَا لَا تَهْوَى أَنْفُسُهُمْ فَرِيقًا كَذَّبُوا وَفَرِيقًا يَقْتُلُونَ

ترجمه :

ما از (یهودیان) بنی اسرائیل پیمان گرفتیم (که احکام تورات را مراعات دارند ، و برای تبلیغ آن به مردمان) پیغمبرانی به سوی ایشان فرستادیم . (اما آنان پیمان شکنی کردند و) هر زمان که پیغمبری چیزی را می آورد که با هواها و هوسهای آنان سازگار نبود ، دسته ای (از پیغمبران) را تکذیب می کردند و گروهی را می کشتند .

توضیحات :

« مِيثَاقٌ » : پیمان استوار . « فَرِيقًا » : دسته . گروه . ذکر فعل (كَذَّبُوا) به صورت ماضی ، و فعل (يَقْتُلُونَ) به صورت مضارع ، بیانگر پیشه ناپاک گذشته و حال بنی اسرائیل است .

سوره مائده آیه 71

متن آیه :

وَحَسِبُوا إِلَّا تَكُونُ فِتْنَةً فَعَمَّوْا وَصَمَّوْا ثُمَّ تَبَّ اللَّهُ عَلَيْهِمْ ثُمَّ عَمَّوْا وَصَمَّوْا كَثِيرٌ مِنْهُمْ وَاللَّهُ بِصِيرٍ بِمَا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

(بنی اسرائیل) گمان بردند که آزمایشی در میان نیست (تا مؤمنان راستین را از مؤمنان دروغین ایشان جدا سازد) و بلا و عذابی (در برابر تکذیب و قتل انبیاء گریبانگیرشان) نخواهد بود . لذا کور شدند (و آزمونها و شدائد گذشتگان را نادیده گرفتند) و کور شدند (و سخنان حق انبیاء را نشنیدند) . خداوند آنان را دچار بلاها کرد و کسانی را بر ایشان مسلط نمود که مزه خواری و پستی بدانان چشانند . و لذا از کوره خود پشیمان شدند و) آن گاه خداوند توبه ایشان را پذیرفت (و عزت و کرامت بدیشان بخشید . ولی) دوباره بسیاری از آنان (از راه راست منحرف و از دیدن حقائق) کور شدند و (از شنیدن سخنان پیغمبران و

خیرخواهان) کر شدند . خداوند اعمال ایشان را (دیده و) می بیند (و پاداش و پادافره آنان را می‌دهد) .

توضیحات :

« تَكُونُ » : به صورت تامّه به کار رفته است . « فِتْنَةً » : آزمایش . بلا و عذاب . « عَمُوا » : کور شدند . « صَمُوا » : کر شدند . « كَثِيرٌ » : بدل از ضمیر (و) در (عَمُوا وَ صَمُوا) است .

سوره مائده آیه 72

متن آیه :

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ وَقَالَ الْمَسِيحُ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ إِنَّهُ مَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَقَدْ حَرَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ وَمَأْوَاهُ النَّارُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنْصَارٍ

ترجمه :

بیگمان کسانی کافرند که می‌گویند : (خدا در عیسی حلول کرده است و) خدا همان مسیح پسر مریم است . (در صورتی که خود) عیسی گفته است : ای بنی‌اسرائیل ! خدای یگانه‌ای را بپرستید که پروردگار من و پروردگار شما است . بیگمان هر کس انبازی برای خدا قرار دهد ، خدا بهشت را بر او حرام کرده است (و هرگز به بهشت گام نمی‌نهد) و جایگاه او آتش (دوزخ) است . و ستمکاران یار و یابوری ندارند (تا ایشان را از عذاب جهنم برهانند) .

توضیحات :

« إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ » : مراد وحدت مسیح با خدا ، و به عبارت دیگر (تو حید در تثلیث !) است .

سوره مائده آیه 73

متن آیه :

لَقَدْ كَفَرَ الَّذِينَ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ ثَلَاثٌ ثَلَاثَةٌ وَمَا مِنْ إِلَهٍ إِلَّا إِلَهُ وَاحِدٌ وَإِن لَّمْ يَنْتَهُوا عَمَّا يَقُولُونَ لَيَمَسَّنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

بیگمان کسانی کافرند که می‌گویند : خداوند یکی از سه خدا است ! (در صورتی که) معبودی جز معبود یگانه وجود ندارد (و خدا یکی بیش نیست) و اگر از آنچه می‌گویند دست نکشند (و از معتقدات باطل خود برنگردند) به کافران آنان (که بر این اعتقاد باطل ماندگار می‌مانند) عذاب دردناکی خواهد رسید .

توضیحات :

« إِنَّ اللَّهَ ثَلَاثٌ ثَلَاثَةٌ » : مراد تعدد خدایان ، یعنی (تثلیث در تو حید !) است .

سوره مائده آیه 74

متن آیه :
أَفَلَا يَتُوبُونَ إِلَى اللَّهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لَهُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

آیا (اینان از این عقیده منحرفانه دست نمی کشند و) به سوی خدا برنمی گردند و از او آمرزش (گناهان خود را) نمی خواهند ؟ ! خداوند دارای مغفرت و رحمت فراوان است (و اگر توبه نمایند و طلب آمرزش کنند ، خداوند ایشان را می بخشد و بدیشان رحم می کند) .

توضیحات :

« أَفَلَا يَتُوبُونَ ؟ » : چنین پرسشی برای توبیخ است و بیانگر تعجب از اصرار ایشان بر کفر است .

سوره مائده آیه 75

متن آیه :

مَا الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ إِلَّا رَسُولٌ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِ الرُّسُلُ وَأُمُّهُ صِدِّيقَةٌ كَانَا يَأْكُلَانِ الطَّعَامَ انظُرْ كَيْفَ نَبِّينَ لَهُمَا لآيَاتٍ ثُمَّ انظُرْ أَنَّى يُؤْفَكُونَ

ترجمه :

مسیح پسر مریم جز پیغمبری نبود . پیش از او نیز پیغمبرانی (چون او انسان و برگزیده یزدان بوده اند و به میان مردمان روانه شده اند و پس از روزگاری از دنیا) رفته اند ، و مادرش نیز زن بسیار راستکار و راستگوئی بود . هم عیسی و هم مادرش (از آنجا که انسان بودند) غذا می خوردند . بنگر که چگونه (نشانه های انسانی آن دورا برمی شماریم و) آیات (خود) را برای آنان (که عیسی و مادرش را خدا می دانند !) توضیح و تبیین می کنیم ؟ دوباره بنگر که چگونه ایشان (از حق با وجود این همه روشنی) باز داشته می شوند ؟ !

توضیحات :

« خَلَتْ » : آمده اند و رفته اند (نگا : بقره / 134 ، و فاطر / 24) . « صِدِّيقَةٌ » : بسیار راستکار و راستگو . زنی که احکام و شرائع خدا را تصدیق و به کتابهای آسمانی باور داشته است (نگا : تحریم / 12) . « أَنَّى » : چگونه . « يُؤْفَكُونَ » : بازداشته می شوند . منصرف گردانده می شوند .

سوره مائده آیه 76

متن آیه :

قُلْ أَتَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَاللَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

بگو : آیا جز خدا کسی و چیزی را می پرستید که مالک هیچ سود و زیانی برای شما نیست ؟ و خدا شنوای (اقوال و) آگاه (از اعمال شما) است .

توضیحات :

« مِنْ دُونِ » : بجز . غیر از . « مَا » : چیزی . کسی . در اینجا مراد حضرت عیسی ، یا حضرت عیسی و مادرش حضرت مریم است .

سوره مائده آیه 77

متن آیه :
قُلْ يَا أَهْلَ الْكِتَابِ لَا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غَيْرَ الْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعُوا أَهْوَاءَ قَوْمٍ قَدْ ضَلُّوا مِنْ قَبْلُ وَأَضَلُّوا كَثِيرًا وَضَلُّوا عَنْ سَوَاءِ السَّبِيلِ

ترجمه :

بگو: ای اهل کتاب! به ناحق در دین خود راه افراط و تفریط مپوشید و از اهواء و امیال گروهی که پیش از این گمراه شده اند و بسیاری را گمراه کرده اند و از راه راست منحرف گشته اند ، پیروی منمائید .

توضیحات :

« لَا تَغْلُوا » : غلوم کنید . از جمله غلواهل کتاب این است که مسیحیان عیسی و مادرش را از مرتبه پیغمبری و صدیقیت به مرتبه خدائی می‌رسانند ، و یهودیان عیسی و مادرش را حرامزاده و زناکار قلمداد می‌نمایند! « غَيْرَ الْحَقِّ » : به ناحق . باطل (نگا : نساء / 171 ، واعراف / 146) . واژه (غَيْرَ الْحَقِّ) قید وصفی و برای تأکید است و بیانگر این واقعیت است که غلو به طور کلی نادرست و ناروا است . لفظ (غَيْرِ) می‌تواند صفت مصدر محذوف (غُلُوا) باشد . یعنی : لا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ غُلُوا غَيْرَ الْحَقِّ ، اَيِّ بَاطِلًا . و می‌تواند حال ضمیر فاعل (و) در (لا تَغْلُوا) باشد . یعنی لا تَغْلُوا فِي دِينِكُمْ مَجَا وَ زِينِ الْحَقِّ .

سوره مائده آیه 78

متن آیه :
لُعِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَى لِسَانِ دَاوُدَ وَعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ ذَلِكَ بِمَا عَصَوْا وَكَانُوا يَعْتَدُونَ

ترجمه :

کافران بنی‌اسرائیل بر زبان داود و عیسی پسر مریم لعن و نفرین شده اند . این بدان خاطر بود که آنان پیوسته (از فرمان خدا) سرکشی می‌کردند و (در ظلم و فساد) از حد می‌گذشتند .

توضیحات :

« كَانُوا يَعْتَدُونَ » : از حق تجاوز می‌کردند . ستمگری می‌کردند .

سوره مائده آیه 79

متن آیه :
كَانُوا لَا يَتَنَاهَوْنَ عَنْ مُنْكَرٍ فَعَلُوهُ لَبِئْسَ مَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

ترجمه :

آنان از اعمال زشتی که انجام می‌دادند دست نمی‌کشیدند و همدیگر را از زشتکاریها نهی نمی‌کردند و پند نمی‌دادند . و چه کار بدی

می کردند! (چرا که دسته‌ای مرتکب منکرات می‌شدند و گروهی هم سکوت می‌نمودند، و بدین وسیله همه مجرم می‌گشتند).

توضیحات :
« لَا يَتَنَاهَوْنَ » : یکدیگر را نصیحت نمی‌نمودند و از منکرات نهی نمی‌کردند. از منکرات دست نمی‌کشیدند.

سوره مائده آیه 80

متن آیه :
تَرَى كَثِيرًا مِّنْهُمْ يَتَوَلَّوْنَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُنْسَ مَا قَدَّمْت لَهُمْ أَنْ نَفْسُهُمْ أَنْ
سَخِطَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَفِي الْعَذَابِ هُمْ خَالِدُونَ

ترجمه :

بسیاری از آنان را می‌بینی که کافران را به دوستی می‌پذیرند (و با مشرکان برای نبرد با اسلام همدست می‌شوند . با این کار زشت) چه توشه بدی برای خود پیشا پیش (به آخرت) می‌فرستند ! توشه‌ای که موجب خشم خدا و جاودانه در عذاب (دوزخ) ماندن است .

توضیحات :

« تَرَى كَثِيرًا مِّنْهُمْ » : بسیاری از یهودیان و یا منافقان را می‌بینی که . « سَخِطَ » : خشمگین شد . « أَنْ سَخِطَ . . . » : این عبارت ، می‌تواند مخصوص به ذم باشد و معنی آن همان می‌شود که بیان شد . و هم می‌تواند علت ذم بوده و مخصوص به ذم محذوف باشد و معنی آن چنین است : چه توشه بدی پیشا پیش برای خود می‌فرستند که خشم خدا و جاودانه در عذاب ماندن است .

سوره مائده آیه 81

متن آیه :
وَلَوْ كَانُوا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالنَّبِيِّ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَا اتَّخَذُوهُمْ أَوْلِيَاءَ وَلَٰكِنَّ
كَثِيرًا مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

ترجمه :

اگر آنان به خدا و پیغمبر (اسلام) و آنچه بر او (از قرآن) نازل شده است ، ایمان می‌آوردند ، (به سبب ایمان راستین هرگز) کافران را به دوستی نمی‌گرفتند . ولی بسیاری از آنان فاسق و از دین خارجند .

توضیحات :

« النَّبِيِّ » : مراد پیغمبر اسلام محمد بن عبدالله یا موسی است . « مَا أُنزِلَ إِلَيْهِ » : مراد قرآن یا تورات است . « فَاسِقُونَ » : بیرون‌روندگان از دین . مراد منافقان یا یهودیان بی‌ایمان است .

سوره مائده آیه 82

متن آیه :
لَتَجِدَنَّ أَشَدَّ النَّاسِ عَدَاوَةً لِلَّذِينَ آمَنُوا الْيَهُودَ وَالَّذِينَ أَشْرَكُوا وَلَتَجِدَنَّ

أَفْرِبْهُمْ مَوَدَّةَ الَّذِينَ آمَنُوا الَّذِينَ قَالُوا
قَسِيصِينَ وَرَهَبَانًا وَانَّهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) خواهی دید که دشمن ترین مردم برای مؤمنان ، یهودیان و مشرکانند ، و خواهی دید که مهربان ترین مردم برای مؤمنان ، کسانی‌اند که خود را مسیحی می‌نامند ، این بدان خاطر است که در میان مسیحیان ، کشیشان و راهبانی هستند که (به سبب آشنائی با دین خود و خوف از خدا ، از شنیدن حق سر باز نمی‌زنند و در برابر آن) تکبیر نمی‌ورزند .

توضیحات :

« نَصَارِيَا » : پیروان مسیح . « قَسِيصِيَّيْنِ » : کشیشان . بالاترین رتبه روحانی میان مسیحیان ، رتبه اسقف و بعد رتبه کشیش و سپس رتبه شماس است . « رَهَبَانًا » : جمع راهب ، پارسایان . زاهدان . دیرنشینان .

سوره مائده آیه 83

متن آیه :

وَإِذَا سَمِعُوا مَا أُنزِلَ إِلَيْهِ الرَّسُولِ تَرَىٰ أَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ مِمَّا عَرَفُوا
مِنَ الْحَقِّ يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاكْتُبْنَا مَعَ الشَّاهِدِينَ

ترجمه :

و آنان هر زمان بشنوند چیزهایی را که بر پیغمبر نازل شده است (از شنیدن آیات قرآنی متأثر می‌شوند و) بر اثر شناخت حق و دریافت حقیقت ، چشمانشان را می‌بینی که پر از اشک (شوق) می‌گردد (و زبانشان به دعا باز می‌شود و) می‌گویند : پروردگارا ! (به تو و پیغمبران تو و همه کتابهای آسمانی و بدین آیات قرآنی) ایمان داریم (و خویشتن را در پناه تو می‌داریم) پس (ایمان ما را بپذیر و) ما را از زمره (امت محمدی که) گواهان (بر مردم در روز رستاخیزند) بشمار آور .

توضیحات :

« تَفِيضٌ » : لبریز می‌گردد . « الدَّمْعُ » : اشک . « مِمَّا عَرَفُوا مِنَ الْحَقِّ » : ناشی از پی بردن به حق است (نگا : قصص / 53) . « الشَّاهِدِينَ » : گواهی‌دهندگان به پیغمبری محمد و آسمانی بودن قرآن . امت محمد که گواهان بر مردم در روز رستاخیزند (نگا : بقره / 143) .

سوره مائده آیه 84

متن آیه :

وَمَا لَنَا لَا نُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا جَاءَنَا مِنَ الْحَقِّ وَنَطْمَعُ أَنْ يُدْخِلَنَا رَبَّنَا مَعَ الْقَوْمِ
الصَّالِحِينَ

ترجمه :

ما چرا نباید به خدا و به حقیقتی که (توسط محمد) برای ما آمده است

، ایمان نیاوریم؟! و حال آن که (راه صواب نمایان و حق بی پرده عیان است و) امیدواریم که پروردگاران ما را با صالحان (به بهشت جاویدان) ببرد.

توضیحات:

« مَا لَنَا »: ما چرا نباید. چه چیز ما را از آن باز می‌دارد که. « يُدْخِلَنَا »: ما را به بهشت داخل سازد. مفعول دوم، واژه (الْجَنَّة) بوده و محذوف است.

سوره مائده آیه 85

متن آیه:

فَأْتَابَهُمُ اللَّهُ بِمَا قَالُوا جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه:

پس خداوند در برابر اعترافشان (به حق) باغهای (بهشت را) به عنوان پاداش بدیشان می‌دهد که در زیر (درختان) آن جو یبارها روان است و آنان جاودانه در آنجا می‌مانند، و این جزای نیکوکاران (چون ایشان) است.

توضیحات:

« أَتَابَهُمُ »: پاداششان داد. « خَالِدِينَ »: حال ضمیر (هُم) در فعل (أَتَابَهُمُ) می‌باشد.

سوره مائده آیه 86

متن آیه:

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

ترجمه:

و کسانی که کافر شوند و آیات ما را تکذیب کنند، آنان دوزخیانند.

توضیحات:

« أَصْحَابُ الْجَحِيمِ »: یاران دوزخ. دوزخیان.

سوره مائده آیه 87

متن آیه:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُحَرِّمُوا طَيِّبَاتِ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكُمْ وَلَا تَعْتَدُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

ترجمه:

ای مؤمنان! چیزهای پاکیزه‌ای را که خداوند برای شما حلال کرده است بر خود حرام مکنید، و (از حلال به حرام) تجاوز ننمائید (و از حدود مقررات الهی تخطی مکنید) زیرا که خداوند متجاوزان را دوست نمی‌دارد.

توضیحات:

« أَحَلَّ » : حلال کرده است . « الْمُعْتَدِينَ » : تجا و زکاران .

سوره مائده آیه 88

متن آیه :

وَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ

ترجمه :

و از نعمتهای حلال و پاکیزه‌ای که خداوند به شما روزی داده است بخورید ، و از (مخالفت با دستورات) خداوندی بپرهیزید که شما بدو ایمان دارید .

توضیحات :

« حَلَالًا » : مفعولٌ به یا حال است (نگا : بقره / 168) .

سوره مائده آیه 89

متن آیه :

لَا يُؤَاخِذُكُمُ اللَّهُ بِاللَّغْوِ فِي أَيْمَانِكُمْ وَلَكِنْ يُؤَاخِذُكُمْ بِمَا عَقَّدْتُمُ الْأَيْمَانَ فَكَفَّارَتُهُ إِطْعَامُ عَشْرَةِ مَسْكِينٍ مِنْ أَوْسَطِ مَا تَطْعَمُونَ أَوْ كِسْفُ نَهْمٍ أَوْ تَحْرِيرُ رَقَبَةٍ فَمَنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ ثَلَاثَةِ أَيَّامٍ ذَلِكَ كَفَّارَةُ أَيْمَانِكُمْ إِذَا حَلَفْتُمْ وَاحْفَظُوا أَيْمَانَكُمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

خداوند شما را به خاطر سوگندهای بی‌هوده و بی‌اراده مؤاخذه نمی‌کند ، ولی شما را در برابر سوگندهائی که از روی قصد و اراده خورده‌اید مؤاخذه می‌کند . کفاره این گونه سوگندها عبارت است از : خوراک‌دادن به ده نفر مستمند از غذاهای معمولی و متوسطی که به خانواده خود می‌دهید ، یا جامه‌دادن به ده نفر از مستمندان ، و یا آزاد کردن برده‌ای . (میان هر يك از این سه کار مخیر هستید) اما اگر کسی (هیچ يك از این سه کار را نتوانست و توانائی انجام آنها را) نیافت ، (او می‌تواند) سه روز روزه (بگیرد) . این کفاره سوگندهائی است که می‌خورید . سوگندهای خود را حفظ کنید (وسعی کنید سوگند نخورید و اگر خوردید بدانها عمل کنید و اگر هم سوگندها را شکستید کفاره را فراموش نکنید) . خداوند این چندین (روشن) آیات (احکام) خود را برای شما بیان می‌کند تا (بر اثر آشنائی با احکام الهی) شکر (نعمتهای او را) به جای آورید .

توضیحات :

« اللَّغْوُ » : یاوه (نگا : بقره 225) . « أَوْسَطِ » : معمولی . متوسط . « أَهْلًا بِكُمْ » : اهل و خانواده خود . مرکب از (أَهْلًا بِ) و (كُمْ) است و نون (أَهْلًا بِ) که جمع اهل و خلاف قیاس است به علت اضافه حذف شده است . « تَحْرِيرُ » : آزاد کردن . « رَقَبَةً » : گردن . مراد انسان است .

سوره مائده آیه 90

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْخَمْرُ وَالْمَيْسِرُ وَالْأَنْصَابُ وَالْأَزْلَامُ رَجْسٌ مِّنْ عَمَلِ
الشَّيْطَانِ فَاجْتَنِبُوهُ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ترجمه:

ای مؤمنان! میخوارگی و قماربازی و بتان (سنگی که در کنار آنها قربانی می کنید) و تیرها (و سنگها و اوراقی که برای بخت آزمایی و غیبگویی به کار می برید، همه و همه از لحاظ معنوی) پلیدند و (ناشی از تزیین و تعلقین) عمل شیطان می باشند. پس از (این کارهای) پلید دوری کنید تا این که رستگار شوید.

توضیحات:

«الْمَيْسِرُ»: قمار (نگا: بقره / 219). «الْأَنْصَابُ»: جمع نصب، بتان سنگی و غیره (نگا: مائده / 3 و 90). «الْأَزْلَامُ»: جمع زلم، تیرهای مخصوصی که با آن بخت آزمایی و فال بینی می کردند و... (نگا: مائده / 3 و 90). «رجس»: پلید. مراد پلید و کثیف معنوی است.

سوره مائده آیه 91

متن آیه:

إِنَّمَا يُرِيدُ الشَّيْطَانُ أَنْ يُوقِعَ بَيْنَكُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ فِي الْخَمْرِ
وَالْمَيْسِرِ وَيَصُدَّكُمْ عَنْ ذِكْرِ اللَّهِ وَعَنِ الصَّلَاةِ فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ

ترجمه:

اهریمن می خواهد از طریق میخوارگی و قماربازی در میان شما دشمنانگی و کینه توزی ایجاد کند و شما را از یاد خدا و خواندن نماز باز دارد. پس آیا (از این دو چیزی که پلیدند، و دشمنانگی و کینه توزی می پراکنند، و بندگان را از یاد خدا غافل می کنند، و ایشان را از همه عبادات، به ویژه نماز که مهمترین آنهاست، باز می دارند) دست می کشید و بس می کنید؟!

توضیحات:

«يُوقِعَ»: بیفکند و پراکنده کند. «الْبَغْضَاءَ»: کینه توزی. «فَهَلْ أَنْتُمْ مُنْتَهُونَ؟»: پس آیا بس می کنید؟! یعنی باید که خودداری کنید و دست از آن بردارید.

سوره مائده آیه 92

متن آیه:

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَاحْذَرُوا فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَأَعْلَمُوا أَنَّمَا عَلَى
رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

ترجمه:

از خدا و از پیغمبر فرمانبرداری کنید و (از مخالفت فرمان خدا و پیغمبر) خویشتن را برحذر دارید. و اگر (از فرمان خدا و پیغمبر روی برگردانید و) پشت کردید، بدانید که بر پیغمبر ما تنها تبلیغ آشکار و روشنگر (ورساندن فرمان و توضیح کامل احکام) است و بس.

توضیحات :
 « الْبَلَاغُ » : تبلیغ . رساندن فرمان . « الْمُيِّنُ » : واضح و روشن .
 توضیح دهنده و روشنگر .

سوره مائده آیه 93

متن آیه :
 لَيْسَ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جُنَاحٌ فِيمَا طَعِمُوا إِذَا مَا اتَّقَوْا
 وَآمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ ثُمَّ اتَّقَوْا وَآمَنُوا ثُمَّ اتَّقَوْا وَأَحْسَنُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ
 الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

بر کسانی که ایمان آورده اند و کارهای شایسته انجام داده اند ، گناهی به سبب آنچه (از مسکرات پیش از تحریم و آگاهی از آن) نوشیده اند متوجه آنان نیست ، اگر (از محرمات) بپرهیزند و بدانچه درباره تحریم نازل شده است (ایمان بیاورند و کارهای شایسته انجام دهند . بعد از آن (هم از محرمات) بپرهیزند و (به احکام نازل درباره تحریم) ایمان داشته باشند . سپس (باز هم درجات تقوا را طی کنند و از محرمات) بپرهیزند و همه کارهای خود را نیکو کنند ، و خداوند نیکوکاران را دوست می‌دارد (و هر گروهی از آنان را به اندازه اخلاصی که دارند پاداش می‌دهد) .

توضیحات :

« جُنَاحٌ » : گناه . « طَعِمُوا » : خورده اند . نوشیده اند (نگا : بقره / 249) .
 « اتَّقَوْا » : بپرهیزگاری کردند . ذکر سه بار آن در این آیه بیانگر مراحل ابتدائی و متوسط و عالی تقوا است . همچنین بیانگر این واقعیت است که اعتقاد بیشتر به احکام الهی ، مایه ایمان بیشتر و استوارتر می‌شود (نگا : توبه / 124 ، و فتح / 4) .

سوره مائده آیه 94

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَبْغُوا وَتَكْمُلُ اللَّهُ شَيْئًا مِّنَ الصَّيْدِ تَنَالَهُ أَرْبَابُكُمْ
 وَرَمَاهُمْ لِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَخَافُهُ بِالْغَيْبِ فَمَن أَعْتَدَى بَعْدَ ذَلِكَ فَلَهُ عَذَابٌ
 أَلِيمٌ

ترجمه :

ای مؤمنان ! مسلماً خداوند شما را با (تحریم) برخی از نخبجیر (یعنی حیوانات و طیور وحشی بری که به آسانی در دسترس شما قرار می‌گیرند) دستها و نیزه‌های شما بدانها می‌رسند ، آزمایش می‌کند ، تا روشن شود چه کسی در حال نهان (از دیدگان مردمان ، به سبب نیروی ایمان) از خدا می‌ترسد . هرکس بعد از آن (که حدود و احکام بیان گردید ، از آنها تخلفی و) تجاوز کند ، مجازات دردناکی خواهد داشت .

توضیحات :

« الصَّيْدِ » : حیوان شکاری . نخ چیر (نگا : مائده / 1 و 95 و 96) . « بَعَدَ ذَلِكَ » : بعد از بیان احکام ، و این اعلام و انذار .

سوره مائده آیه 95

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْتُلُوا الصَّيْدَ وَأَنْتُمْ حُرْمٌ وَمَنْ قَتَلَهُ مِنْكُمْ مُتَعَمِّدًا فَجَزَاءٌ مِّثْلُ مَا قَتَلَ مِنَ النَّعْمِ يَحْكُمُ بِهِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ هَدِيًّا بِالِغَايَةِ أَوْ كَفَّارَةً طَعَامٍ مِثْلَ مَا كَفَّرَ بِهِ أَوْ عَدْلٌ ذَلِكَ صِيَامًا لِيَذُوقَ وَبَالَ أَمْرِهِ عَفَا اللَّهُ عَمَّا سَلَفَ وَمَنْ عَادَ فَيَنْتَقِمِ اللَّهُ مِنْهُ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ

ترجمه :

ای مؤمنان ! هنگامی که در حالت احرام هستید (و یا این که در سرزمین حرم بسر می برید) نخ چیر مکشید . و هرکس از شما عمداً نخ چیر بکشد باید کفاره ای معادل آن از چهار پایان (اهلی ، مانند : بز و گوسفند و شتر و گاو) بدهد ، کفاره ای که دو نفر عادل از میان خودتان به معادل بودن آن قضاوت کنند و برابری آن را تصدیق نمایند . چنین حیوانی قربانی می گردد و به مستمندان مکه داده می شود ، یا کفاره ای (معادل قیمت آن حیوان) خوراک (یک روزه به هر یک از) فقراء می دهد ، و یا برابر آن (خوراک ؛ به عبارت دیگر به تعداد مستمندان دریافت کننده کفاره ، روزهائی) روزه می گیرد . تا متجاوز کیفر کار خود را بچشد . خداوند از آنچه در گذشته (پیش از تحریم شکار) انجام پذیرفته است ، گذشت می نماید . ولی هر کس (به کشتن نخ چیر) دوباره برگردد (و بعد از آگاهی از تحریم ، باز به شکار پردازد) خداوند از او انتقام می گیرد ، و خداوند توانا و انتقام گیرنده است .

توضیحات :

« حرم » : جمع حرام به معنی محرم است (نگا : مائده / 1) . « جَزَاءٌ » : مبتدا و خبر آن مجذوف است و تقدیر چنین است : فَعَلَيْهِ جَزَاءٌ . « مِثْلُ » : صفت (جَزَاءٌ) است . « النَّعْمُ » : چهار پایان . مراد گاو و گوسفند و بز و شتر است . « هَدِيًّا » : حیوان قربانی . حال ضمیر (ه) در (بِهِ) است . « كَفَّارَةً » : عطف بر (جَزَاءٌ) است . « صِيَامًا » : تمییز است . « وَبَالَ » : زیان و ضرر . کیفر .

سوره مائده آیه 96

متن آیه :
 أَجَلٌ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَاعًا لَكُمْ وَلِلسَّيَّارَةِ وَحُرْمَ عَلَايِكُمْ صَيْدُ الْبَرِّ مَا دُمْتُمْ حُرَمًا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

ترجمه :

نخ چیر (آبزی ، یعنی حیوانی که در رودخانه یا در آبگیر زندگی می کند و یا در) دریا ، و خوردن از (گوشت) آن ، برای شما (مقیمان مؤمن که آن را تازه به تازه می خورید) و برای (شما) مسافران (مؤمن که آن را خشکیده یا یخ زده و یا به صورت کنسرو می خورید) حلال است ، ولی مادام که در حال احرام هستید نخ چیر خشکزی (یعنی حیوانی که در

بیا بانها و دشتها و کوهها زندگی می کند و معمولاً اهلی نمی گردد) برای شما حرام است . از خدائی بترسید که به سوی او برگردانده می شود و در پیشگاه او گرد آورده می شود .

توضیحات :

« صَيْدَ الْبَحْرِ وَ طَعَامَهُ » : عطف (طَعَامٌ) بر (صَيْدٌ) عطف خاص بر عام است . « مِتَاعاً » : بهره مند شدن . مفعول له است . « السِّيَارَةَ » : جماعت مسافران . « نَحْشَرُونَ » : گرد آورده می شود .

سوره مائده آیه 97

متن آیه :

جَعَلَ اللَّهُ الْكَوْبَةَ الْإِبْيَتَ الْحَرَامَ قِيَاماً لِلنَّاسِ وَالشَّهْرَ الْحَرَامَ وَالْهَدْيَ وَالْقَلَائِدَ ذَلِكَ لِتَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

خداوند ، کعبه ، (یعنی) بیت الحرام ، و ماههای حرام ، و قربانیهایی بی نشان و نشاندار را وسیله ای برای سامان بخشیدن (به کار دنیوی و اخروی) مردم قرار داده است . این بدان خاطر است که بدانید که خداوند مطلع از هر آن چیزی است که در آسمانها و زمین است ، و بدانید که خداوند همه چیز را می داند .

توضیحات :

« الْإِبْيَتَ الْحَرَامَ » : عطف بیان کعبه و مراد همه حرم است . « قِيَاماً » : قوام . وسیله پایداری و ما به باب رجائی . « الشَّهْرَ الْحَرَامَ » : ماه حرام ، که مراد جنس آن ، یعنی : ذوالقعدة و ذوالحجه و المحرم و رجب است (نگا : مائده / 2 ، و توبه / 36) . « الْهَدْيَ » : و « الْقَلَائِدَ » : (نگا : مائده / 2) . « ذَلِكَ » : این احترام بدان خاطر است که .

سوره مائده آیه 98

متن آیه :

اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ وَأَنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

بدانید که خداوند دارای مجازات شدید است ، و در عین حال بس آمرزنده و مهربان است .

توضیحات :

...

سوره مائده آیه 99

متن آیه :

مَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ

ترجمه :

پیغمبر و وظیفه‌های جز تبلیغ (و رساندن پیام آسمانی) ندارد . خداوند آگاه از چیزی است که آشکار می‌سازید و با خبر از چیزی است که پنهان می‌نمائید .

توضیحات :

« الْبَلَاغُ » : تبلیغ . رساندن . « تُبْدُونَ » : ظاهر و آشکار می‌دارید .

سوره مائده آیه 100

متن آیه :

قُلْ لَا يَسْتَوِي الْخَبِيثُ وَالطَّيِّبُ وَلَوْ أَعْجَبَكَ كَثْرَةُ الْخَبِيثِ فَاتَّقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! به مردم) بگو : زاپاک و پاک (و حرام و حلال) مساوی نیستند ، هر چند که فراوانی زاپاک (و حرام) شما را به شدت اندازد . پس ای خردمندان ! (با امثال اوامروا) تناب نواهی یزدان (خویشتن را از) خشم) خدا برحذر دارید تا این که رستگار شوید .

توضیحات :

« لَا يَسْتَوِي » : برابر و یکسان نیست . « الْخَبِيثُ » : کثیف ، زاپاک . مراد افکار و اعمال و اموال حرام است . « الطَّيِّبُ » : پاک و پاکیزه . مراد افکار و اعمال و اموال حلال است . « أُولِي الْأَلْبَابِ » : صاحبان خرد . عاقلان .

سوره مائده آیه 101

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَسْأَلُوا عَنَ أَشْيَاءَ إِن تَبَدَّلَ لَكُمْ تَحِيُّوكُمْ وَإِن تَسْأَلُوا عَنْهَا حِينَ يُنزَلِ الْقُرْآنُ تَبَدَّلَ لَكُمْ عَفَا اللَّهُ عَنْهَا وَاللَّهُ غَفُورٌ حَلِيمٌ

ترجمه :

ای مؤمنان ! از مسائلی سؤال مکنید (که خداوند از راه لطف از آنها سخن نگفته است ، و چه بسا به شما مربوط نبوده ، و چندان سودی برای زندگی شما نداشته باشند ، و) اگر فاش گردند و آشکار شوند شما را ناراحت و بدحال کنند . چنان که به هنگام نزول قرآن (در زمان حیات پیغمبر ، از او) راجع بدانها پرس و جو کنید ، برای شما (با وحی آسمانی) بیان و روشن می‌شوند (و آن گاه دچار مشقات و مشکلات فراوانی می‌گردید و از عهده انجام تکالیف و وظائف بیشمار بر نمی‌آئید . پس شما را به ناگفته‌ها و نانموده‌ها چه کار ؟ مگر نه این است که) خداوند از این مسائل گذشته است (و پرسشهای قبلی شما را نادیده گرفته است و از مجازات اخروی آنها صرف نظر فرموده است ؟) و خداوند بس آمرزگار و بردبار است . (این است که از شما می‌گذرد و در مجازات شما شتاب نمی‌ورزد) .

توضیحات :

« لَا تَسْأَلُوا عَنَ أَشْيَاءَ . . . » : هنگامی که آیه (أَلَيْسَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ)

دِينَكُمْ) نازل گردید، اصحاب پیغمبر فهمیدند که اجل آن حضرت نزدیک شده است. لذا شتاب زده سؤالاتی درباره چیزهایی می کردند که به وقوع پیوسته و از آنها سخن زرفته بود. پیغمبر ترسید که این پرسشها باعث نزول احکام و ایجاد تکالیف فراوان و باعث دردسر آنان شود. این بود ایشان را از این امر بازداشت، و به دنبال آن نهي آسمانی نیز شرف نزول یافت. آیه فوق به هیچ وجه راه سؤالات منطقی و آموزنده و سازنده را به روی مردم نمی بندد (نگاه: نحل / 43) بلکه منحصرأ مربوط به سؤالات نابجا و جستجو از اموری است که نه تنها مورد نیاز نیست، بلکه مکتوم ماندن آنها بهتر و حتی گاهی لازم است (نگاه: بقره / 108) از قبیل: نقشه های جنگی، طرحهای مبارزات اجتماعی، نقطه ضعفهای مردم، پنهان داشتن بیماریهای سخت و هراسناک از شخص بیمار، مخفی ماندن اوضاع و احوال مردگان و سرنوشت آینده ما و دیگران و...

سوره مائده آیه 102

متن آیه:

قَدْ سَأَلَهَا قَوْمٌ مِّن قَبْلِكُمْ ثُمَّ أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ

ترجمه:

جمعی از پیشینیان از (اموری همانند) آنها (که شما می پرسید) سؤال کردند و بعد از آن (که توسط پیغمبران از آنها اطلاع یافتند و موظف به رعایت احکام مربوطه شدند) نسبت بدانها به مخالفت برخاستند و منکر (حقانیت پاسخ) آنها (و بالطبع صلاحیت گویندگان آن سخنها، یعنی انبیاء) شدند.

توضیحات:

«أَصْبَحُوا بِهَا كَافِرِينَ»: نسبت بدانها کافر شدند. نسبت بدانها بنای مخالفت گذاشتند و راه عصیان در پیش گرفتند. مراد از کفر در اینجا عصیان و مخالفت است، و یا کفر به معنی معروف خود.

سوره مائده آیه 103

متن آیه:

مَا جَعَلَ اللَّهُ مِنْ بَحِيرَةٍ وَلَا سَيْئَرٍ وَلَا وَصِيلَةٍ وَلَا حَامٍ وَلَا ذِينَ كَفَرُوا يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ وَأَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ

ترجمه:

خداوند بحیره، سائیه، وصیله، و حامی را مشروع و مقرر نداشته است. ولیکن کافران (از پیش خود چیزهایی سرهم می کنند و) برخدا دروغ می بندند، و بیشتر آنان نمی فهمند (که این کارها نارواست و عذاب سختی به دنبال دارد).

توضیحات:

«بَحِيرَةٍ»: در لغت به معنی گوش شکافته، و در اصطلاح به شتر ماده ای می گفتند که پنج شکم می زائید و پنجمین آنها زرینه بود. در

این صورت گوشش را می شکافتنند و بار کردن و سوار شدن و خوردن گوشت آن را حرام می دانستند و از هیچ گونه چراگاه و آبی آن را باز نمی داشتند . « سَأْئِبَةً » : در لغت به معنی رها ، و در اصطلاح به شتر ماده ای می گفتند که صاحبش نذر می کرد که اگر به سلامت از سفر برگردد ، آن را رها کند . چنین شتری مانند بَحِيرَةَ برای وفای به نذر معاف و آزاد می شد . « وَصِيْلَةٌ » : در لغت به معنی واصله یعنی رسیده و پیوسته ، و در اصطلاح به بره ماده ای گفته می شد که به صورت دو قلو همراه زربینه ای متولد می گردید و به خادمان بتان داده می شد . « حَامٍ » : در لغت به معنی حامی و حافظ ، و در اصطلاح به شتر نری گفته می شد که از نژاد آن ده نسل متولد می گردید و در این صورت همچون بَحِيرَةَ و سَأْئِبَةَ آزادانه می چرید و از باربری و سواری و خوردن معاف می شد . البته درباره بَحِيرَةَ و سَأْئِبَةَ و وصیلة و حامی سخنان دیگری گفته اند که همه و همه بیانگر فرهنگ منحط جاهلیت پیش از اسلام است .

سوره مائده آیه 104

متن آیه :
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا إِلَىٰ مَا أَنزَلَ اللَّهُ وَإِلَىٰ الرَّسُولِ قَالُوا حَسْبُنَا مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا أَوْلُو كَانُوا آبَاءَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ شَيْئًا وَلَا يَهْتَدُونَ

ترجمه :

هنگامی که بدانان (که از قوا نین دل و اهواء درونشان پیروی می کنند) گفته شود که بیائید به سوی آنچه خدا نازل کرده و (آنچه) پیغمبر (بیان نموده است برگردیم ، تا هدایت بیابیم) می گویند : چیزی ما را بسنده است که پدران و نیاکان خویش را بر آن یافته ایم (و تا چشم گشوده ایم چنین و چنان در میان قوم و فامیل خود دیده ایم ! دیگر قرآن و سخنان پیغمبر ، ما را چه کار ؟) آیا اگر پدران و نیاکانشان چیزی ندانسته باشند و (به سوی حق) راه نیافته باشند (باز هم باید چنین گویند و کنند ؟ !) .

توضیحات :

« أَوْلُو كَانُوا » : آیا اگر پدران و نیاکان آنان کافر و گمراه بوده باشند ، باید فرزندان ایشان هم کورکورانه کافر و گمراه شوند و به دنبال خرافات روان گردند و گذشتگان خود را الگوی خوبی و نیکی بدانند ؟ !

سوره مائده آیه 105

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيْكُمْ أَنْفُسَكُمْ لَا يَضُرُّكُمْ مِّنْ ضَلَّ إِذَا اهْتَدَىٰ يَتْمُرُ إِلَى اللَّهِ مَرْجِعَكُمْ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! مواظب خود باشید (و خویشتان را از معاصی و گناهان به دور دارید و هوشیار باشید که آلودگیهای جامعه شما را نیالاید) . هنگامی که شما هدایت یافته تید (و راه خداشناسی را در پیش گرفتید و دیگران را نیز به کار نیک خواندید و از کار بد بازداشتید) گمراهی گمراهان به

شما زیان‌ی نمی‌رساند (و نافرمانی دیگران شما را به دو زخ نمی‌کشاند . چرا که حساب هر کس جدا است و) بازگشت همه شما به سوی خدا است ، و شما را از آنچه (در دنیا) می‌کرده‌اید آگاه می‌سازد (و هرکسی آن درود عاقبت کار که کشت) .

توضیحات :

« عَلَیْكُمْ أَنْفُسَكُمْ » : خویشدین را بپائید . مراقب خود باشید . (عَلَیْكُمْ) اسم‌الفعل است و (أَنْفُسَكُمْ) مفعول به است . جمله به صورت اغراء به کار رفته است و تقدیر چنین است : اَلْزَمُوا أَنْفُسَكُمْ وَاحْفَظُوا مِنْ مَلَابَسَةِ الْمَعَاصِي وَالْإِصْرَارِ عَلَي الدُّنُوبِ . یا دأوری این نکته لازم است که مراد آیه می‌تواند این باشد که : ای جماعت مؤمنان ! اگر عالمان ، جاهلان را راهنمایی کنند و مسلمانان فریضه امر به معروف و نهی از منکر را در میان خود فراموش نکنند ، کفر کافران و گمراهی گمراهان زیان و ضرری بدیشان نمی‌رساند ...

سوره مائده آیه 106

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا شَهَادَةٌ بَيْنَكُمْ إِذَا حَضَرَ أَحَدِكُمُ الْمَوْتُ حِينَ الْوَصِيَّةِ اثْنَانِ ذَوَا عَدْلٍ مِنْكُمْ أَوْ آخَرَانِ مِنْ غَيْرِكُمْ إِنْ أَنْتُمْ ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ فَأَصَابَتْكُمْ مُصِيبَةُ الْمَوْتِ تَحْسِبُوهِنَّمَا مِنْ بُعْدِ الصَّلَاةِ فَيُقْسِمَانِ بِاللَّهِ إِنْ آرْتَبْتُمْ لَا نَشْتَرِي بِهِ ثَمَنًا وَلَوْ كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَلَا نَكْتُمُ شَهَادَةَ اللَّهِ إِنَّا إِذًا لَمِنَ الْآثِمِينَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! هنگامی که (عیالتم و قرائن) مرگ یکی از شما فرارسید (و خواست درباره چیزی وصیت کند) باید در موقع وصیت دو نفر دادگر از میان خودتان ، یا اگر در سفر بودید و بلائی مرگ دامنگیرتان شد (و به مسلمانان دسترسی نبود) از میان دیگران به گواهی گرفته شوند . اگر (به هنگام شهادت در صدق آن دو) شك کردید ، بعد از نماز (عصر یا نماز دیگری که مردم در آن گرد می‌آیند) آن‌دورا نگاه دارید . آنان باید به خدا سوگند بخورند که (حاضر نیستیم حق را برای چیزی زیر پا نهیم و) سوگندمان را (به مال دنیا) نمی‌فروشیم (و جز حق چیزی نمی‌جوئیم و برای کسی دروغ نمی‌گوئیم و از کسی جا نپداری نمی‌کنیم) اگر هم آن‌کس خویشاوند ما باشد ؛ و گواهی‌الهی را (که به ادای آن دستور داده شده ایم) کتمان نمی‌کنیم ؛ چرا که اگر چنین کنیم ما از زمره گناهکاران خواهیم بود .

توضیحات :

« شَهَادَةٌ » : گواهی . مبتدا است و (اِثْنَانِ) خبر است . در این صورت مضارفی پیش از (اِثْنَانِ) محذوف است و تقدیر چنین است : شَهَادَةٌ بَيْنَكُمْ إِذَا... شَهَادَةٌ اِثْنَيْنِ . یا این که (شَهَادَةٌ) مصدر است و به معنی شهود ، یعنی گواهان است و نیازی به حذف نیست . برخی هم (شَهَادَةٌ) را مبتدا و خبر آن‌را (شَهَادَةٌ) محذوف دانسته و (اِثْنَانِ) را فاعل مبتدا گرفته‌اند . « مِنْكُمْ » : از خودتان ؛ یعنی از مسلمانان یا از نزد یکان

خود. « مِنْ غَيْرِكُمْ » : از دیگران ؛ یعنی از کافران یا از بیگانگان .
 ضَرَبْتُمْ فِي الْأَرْضِ : مسافرت کردید . « تَحِيْسٌ وَنَهْمًا » : نگاهشان می‌دارید .
 . « إِرْتَابْتُمْ » : شك کردید .

سوره مائده آیه 107

متن آیه :
 فَإِنْ عَثَرَ عَلَيَّ أَنْتَهُمَا اسْتَجَقَّا إِثْمًا فَأَخْرَانِ يَقُومَانُ مَقَامَهُمَا مِنَ الَّذِينَ
 اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْأُولِيَانِ فَيَقْسِمَانِ بِاللَّهِ لَشَهَادَتُنَا أَحَقُّ مِنْ شَهَادَتِهِمَا وَمَا
 اعْتَدَيْنَا إِذَا لَمِنَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

اگر اطلاع حاصل شد که (آن دو شاهد با دروغ و خیانت) مرتکب گناهی
 شده اند ، باید که دو نفر دیگری جای ایشان (برای ادای سوگند) قرار
 بگیرند که جزو وارثان بوده و از همه ایشان برای دریافت ترکه
 مستحق تر باشند . (این دو نفر جدید) باید به خدا سوگند بخورند
 که گواهی ایشان درست تر و راست تر از گواهی آن دو (گواه) است ، و (با
 تهمت و افتراء بر آن دو گواه) مرتکب تجاوزی نشده ایم (و در سوگند
 خود از حق منحرف نگشته ایم ، که اگر چنین کرده باشیم) ما در این
 صورت از زمره ستمکاران خواهیم بود (و به خود و دیگران ستم روا خواهیم
 داشت) .

توضیحات :

« عَثَرَ » : اطلاع یافته شد . « اسْتَجَقَّا » : مرتکب شده اند . « اسْتَحَقَّ » :
 مرتکب شده است . استحقاق پیدا کرده است . « الْأُولِيَانِ » : مثنوی اولی
 است به معنی احق و اقرب ، یعنی : شایسته تر (از دیگر وارثان برای
 ترکه) و نزدیکتر (از آنان به متوفی) . فاعل فعل (اسْتَحَقَّ) است .
 « اسْتَحَقَّ ... عَلَيْهِمُ الْأُولِيَانِ » : دو نفری که از دیگر وارثان برحق تر و به
 متوفی نزدیکتر باشند . دو نفر از میان وارثانی که گواهان یخسبت بر
 آنان ستم کرده اند . با توجه به معنی اخیر ، (اسْتَحَقَّ عَلَيْهِمُ)
 یعنی بر آنان ستم کرده اند ، و (أُولِيَانِ) در معنی (اولان) به کار رفته
 است . یعنی دو شاهدی که قبلاً سوگند یاد کردند و برای ادای شهادت اولی
 و احق بودند . « عَلَيْهِمُ » : حرف (عَلَيَّ) در اینجا در معنی معمولی خود یعنی (بر)
 و به معنی (از) به کار رفته است (نگا : مطرفین / 2) .

سوره مائده آیه 108

متن آیه :
 ذَلِكَ أَذْنَى أَنْ يَأْتُوا بِالشَّهَادَةِ عَلَى وَجْهٍ أَوْ يَخَافُوا أَنْ تُرَدَّ أَيْمَانٌ
 بَعْدَ أَيْمَانِهِمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ وَاسْمَعُوا وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِدِينَ

ترجمه :

این (کار که بدین منوال ذکر شد) بیشتر سبب می‌شود که (شاهدان در
 بیان حقیقت دقیق تر شوند و تغییر و تبدیلی در آن ندهند و بلکه
) چنان که باید گواهی دهند یا بترسند (از عذاب اخروی دردناکی که
 سوگند دروغ سبب آن می‌گردد ، و یا بترسند) از این که (دروغشان فاش

گردد و حق سوگند خوردن به ورثه واگذار گردد و) سوگندهائی پس از سوگندهایشان خورده شود (و در پیشگاه خدا و مردم رسوا شوند) . از خدا بترسید و (با احکام او مخالفت نکنید و اوامر او را به گوش جان) بشنوید و (بپذیرید و بدانید که) خداوند بیرون روندگان از زیر فرمان خود را (مورد عنایت قرار نمی دهد و به سوی نعمت جنت) رهنمود نمی گرداند .

توضیحات :

« أَذْنِي » : نزد يك تر است . « أَوْ » : یا . و . . . « تُرَدُّ » : ارجاع شود . واگذار شود .

سوره مائده آیه 109

مَتْنِ آيَةٍ :
يَوْمَ يَجْمَعُ اللَّهُ الرُّسُلَ فَيَقُولُ مَاذَا أُجِبْتُمْ قَالُوا لَا عِلْمَ لَنَا إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

ترجمه :

آن روزي (را خاطر نشان ساز) که خداوند پیغمبران را (در پیشگاه خود) گرد می آورد و بدیشان می گوید : به (دعوت) شما چه پاسخی داده شده است ؟ (آیا ملتھائی که به سوی آنان فرستاده شده اید چگونه از دعوت شما استقبالی کرده اند و به چه راهی رفته اند ؟ راه ایمان یا راه انکار پیموده اند ؟) . می گویند : ما را هیچ گونه آگاهی و دانشی نیست (مگر آنچه از راه وحی آموخته ایم و ظواھری که در روزگار حیات خود از مردم مشاهده کرده ایم) تو خود (علاوه از ظواھر) از تمام خفایا آگاهی .

توضیحات :

« يَوْمَ » : در آن روزي که . به یاد داشته باشید روزي را که . واژه (يَوْمَ) مفعول فيه فعل (لا يَهْدِي) در آیه قبل یا مفعول به فعل محذوفی همچون (تَذَكَّرُوا) یا (اِتَّقُوا) است . « مَاذَا أُجِبْتُمْ » : پاسخ مردم به شما چه بوده است ؟ « لَا عِلْمَ لَنَا » : ما چیزی نمی دانیم . ما را چه رسد که در پیشگاه باری از آگاهی دم ز نیم و درباره ایمان یا الحاد مردم اظهار نظر کنیم ؟ !

سوره مائده آیه 110

مَتْنِ آيَةٍ :
إِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ اذْكُرْ نِعْمَتِي عَلَيْكَ وَعَلَىٰ وَالِدَتِكَ إِذْ أُوتِيَتْكَ الْوَحْيُ بِالْقُدْسِ تَكَلَّمَ النَّاسُ فِي الْمَهْدِ وَكَهْلًا وَإِذْ عَلَّمْتُكَ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَالتَّوْرَةَ وَالْإِنْجِيلَ وَإِذْ تَخْلُقُ مِنَ الطِّينِ كَهَيْئَةِ الطَّيْرِ بِإِذْنِي فَتَنْفِخُ فِيهَا فَتَكُونُ طَيْرًا بِإِذْنِي وَتُبْرِئُ الْأَكْمَةَ وَالْأَبْرَصَ بِإِذْنِي وَإِذْ تُخْرِجُ الْمَوْتَىٰ بِإِذْنِي وَإِذْ كَفَفْتُ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنْكَ إِذْ جِئْتَهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ إِنْ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّؤْتَمِرٌ

ترجمه :

در آن هنگام خداوند (از میان پیغمبران خطاب به عیسی می گوید :) ای

عیسی پسر مریم! به یاد آور نعمت مرا که بر تو و مادرت ارزانی داشتم؛ بدان گاه که توسط جبرئیل (پیام آسمانی را به تو رساندم و) تو را نیرو بخشیدم و یاری دادم (و بر اثر تأیید آسمانی به عنوان کودک) میان گهواره با مردم سخن می‌گفتی و در (سن پختگی و) میانه‌سالی (به عنوان پیغمبر با ایشان صحبت می‌نمودی. و به یاد بیاور) آن گاه را که نوشتن و دانش سودمند و تورات و انجیل را (بدون آموزگار) به تو آموختم. و (به یاد بیاور) آن گاه را که (از توان بشر فراتر می‌رفتی) و به دستور من چیزی از گِل به شکل پرنده می‌ساختی و بدان می‌دی و به فرمان من پرنده‌ای (زنده) می‌شد، و کورمادرزاد و مبتلای به بیماری پیسی را به فرمان و قدرت من شفای دادی، و (به یاد بیاور) آن گاه را که مردگان را به فرمان من (زنده می‌کردی و از گورها) بیرون می‌آوردی، و (به یاد بیاور) آن گاه را که شر بنی‌اسرائیل را از سر تو کوتاه کردم در آن موقع که دلائل و معجزات بدانان می‌نمودی و کافران ایشان می‌گفتند: اینها جز جادوی آشکار، چیز دیگری نمی‌تواند باشد.

توضیحات:

«أَبْدُتْكَ»: تو را تقویت کردم و یاری دادم. «رُوحَ الْقُدُسِ»: جبرئیل. «الْمَهْدِ»: گهواره. «كَهْلًا»: كهولت و میان‌سالی. حال است. «إِذْنَ»: فرمان. اجازه. تکرار واژه اذن، بیانگر این واقعیت است که این کارها به خواست و فرمان خدا؛ نه با قدرت شخصی عیسی انجام می‌پذیرفت، و هر وقت خدا می‌خواست این امور به عنوان معجزاتی بر دست عیسی انجام می‌گرفت. «الْكِتَابِ»: خط و کتابت. مصدری از مصادر ثلاثی مجرد (كَتَبَ يَكْتُبُ) است. «الْحِكْمَةَ»: دانش راستین. «تَبْرَأَ»: بیهودی می‌بخشیدی. «الْأَكْمَةَ»: کورمادرزاد. «الْأَبْرَصَ»: مبتلا به بیماری پیسی. «كَفَفْتَ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَنكَ»: نگذاشتم بنی‌اسرائیل تو را بکشند یا به دار زنند. «جِئْتَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ»: برای آنان معجزات آوردی و نمودی.

سوره مائده آیه 111

متن آیه:

وَإِذْ أَوْحَيْتُ إِلَى الْحَوَارِيِّينَ أَنْ آمِنُوا بِي وَبِرَسُولِي قَالُوا آمَنَّا وَاشْهَدْ بِأَنَّنَا مُسْلِمُونَ

ترجمه:

و (خاطر نشان ساز) آن گاه را که به حواریون الهام کردیم که به من و فرستاده من (عیسی) ایمان بیاورید. (آنان پذیرفتند و) گفتند: ایمان آورده ایم و (پروردگارا!) گواه باش که ما مخلص و منقاد (اوامر تو) هستیم.

توضیحات:

«أَوْحَيْتُ»: الهام کردم. به دل آنان انداختم. توسط عیسی بدیشان اعلام و ابلاغ کردم. (وحی) منحصر به وحی اصطلاحی بر پیغمبران نیست، بلکه الهاماتی که به قلب انسانها و دیگر جانداران می‌شود از مصداقهای آن است (نگاه: نحل / 68، و قصص / 7). «الْحَوَارِيُّونَ»: جمع حواری، گزیدگان

یاران عیسی . « مُسَلِّمُونَ » : مخلصان در ایمان ، و خاضعان اوامر رحمان .

سوره مائده آیه 112

متن آیه :
إِذْ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ هَلْ يَسْتَطِيعُ رَبُّكَ أَنْ يُنَزِّلَ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ قَالَ اتَّقُوا اللَّهَ إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

و (خاطر نشان ساز) آن گاه را که حواریون (به عیسی) گفتند : ای عیسی پسر مریم ! آیا پروردگار تو می تواند سفره ای از آسمان برای ما فرو فرستد (و با پذیرش این درخواست تو ، بر ما منت نهد ؟ عیسی بدیشان) گفت : اگر مؤمن (به خدا) هستید از خدا بترسید (و مطیع اوامرو نواهی او باشید ، و درخواستهای نابجا و ناروا نکنید) .

توضیحات :

« هَلْ يَسْتَطِيعُ » : آیا اجابت می کند و می پذیرد ؟ آیا می تواند ؟ اگر مراد معنی اخیر باشد ، یا باید چنین پرسشی پیش از ریشه دار و استوار شدن ایمان در اندرون حواریون مطرح شده باشد ، و یا پرسش ایشان جنبه استخبار داشته و خواسته اند بدانند که خداوند چنین چیزی را می پذیرد یا خیر . در اینجا (توانستن) به معنی (خواستن) است . وقتی که ما به دوستان می گوئیم : آیا می توانی کتاب خود را به ما بدهی ؟ او بگوید : خیر نمی توانم . منظور از این نتوانستن ، نخواستن است . « مَائِدَةً » : خوان . سفره . خوراک .

سوره مائده آیه 113

متن آیه :
قَالُوا زُرِّبُوا أَنْ نَأْكُلَ مِنْهَا وَتَطْمَئِنَّ قُلُوبُنَا وَنَعْلَمَ أَنْ قَدْ صَدَقْتُنَا وَنَكُونَ عَلَيَّهَا مِنَ الشَّاهِدِينَ

ترجمه :

گفتند : می خواهیم (به عنوان تبرک) از آن (خوان یغما چیزی) بخوریم و دلها ایمان (با زیادت یقین به قدرت رب العالمین) آرامش یابد و (به عین الیقین) بدانیم که تو (در رسالت خود) به ما راست گفته ای و (با تبدیل استدلالات نظری به مشاهدات تجربی و بصری ، وسوسه ها از زوایای دلها زدوده شود و در پیش آنان که چنین معجزه ای را نمی بینند) جزو گواهان بر آن باشیم .

توضیحات :

« صَدَقْتُنَا » : با ما راست بوده ای و راست گفته ای . « الشَّاهِدِينَ » : گواهان در پیش دیگران ، یا گواهان بر قدرت یزدان و صدق نبوت عیسی .

سوره مائده آیه 114

متن آیه :
قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا أَنْزِلْ عَلَيْنَا مَائِدَةً مِنَ السَّمَاءِ تَكُونُ لَنَا

عِيداً لِّأَوْلِيَائِنَا وَآخِرِنَا وَآيَةً مِّنكَ وَارْزُقْنَا وَ أَنْتَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

ترجمه :

عیسی پسر مریم (هنگامی که دید درخواست ایشان برای اطمینان بیشتر است ؛ نه امتحان او و شك در قدرت خدا ، درخواست ایشان را پذیرفت و) گفت : آفریدگارا و پروردگارا ! خوانی از آسمان (برای ما بندگان) فرو فرست تا (روز نزول آن) جشنی برای ما (مؤمنان) متقدمین و (دیگر مؤمنان) متأخرین شود و معجزه ای از جانب تو (بر صدق نبوت من) باشد. و ما را (نه فقط امروز ، بلکه همیشه) روزی برسان ، و تو بهترین روزی دهنده گانی .

توضیحات :

« أَوْلِيَائِنَا وَآخِرِنَا » : ما مؤمنان متقدم و دیگر مؤمنان متأخر . یعنی روز نزول مائده روز عید ما معاصران و آیندگان باشد . یا این که : همه ما از نخستین فرد تا آخرین فرد از خوان بخوریم .

سوره مائده آیه 115

متن آیه :

قَالَ اللَّهُ إِنَّي مُنْزِلُهَا عَلَيْكُمْ فَمَنْ يَكْفُرْ بَعْدَ مَنكُمُ فَإِنِّي أُعَذِّبُهُ عَذَابًا لَّا أُعَذِّبُهُ أَحَدًا مِّنَ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

خداوند (دعای عیسی را پذیرفت و بدو) گفت : من آن را برای شما فرو می فرستم ، ولی هرکس از شما از آن به بعد (که نزول مائده و گام نهادن به مرحله شهود و عین الیقین تحقق یافت ، چون مسئولیت بیشتری پیدا می کند) اگر کافر گردد (و راه الحاد و انکار پوید) او را چنان مجازاتی می کنم که کس دیگری از جهان نیان را بدان گونه مجازات نکرده باشم !

توضیحات :

« مُنْزِلُهَا » : نازل کننده آن .

سوره مائده آیه 116

متن آیه :

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ أَأَنْتَ قُلْتَ لِلنَّاسِ اتَّخِذُوا مِنِّي وَآمِي إِلَهِينَ مِن دُونِ اللَّهِ قَالَ سُبْحَانَكَ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أَقُولَ مَا لَيْسَ لِي بِحَقِّ إِنْ كُنْتَ قُلْتَهُ فَقَدْ عَلِمْتَهُ تَعَلَّمَ مَا فِي نَفْسِي وَلَا أَعْلَمُ مَا فِي نَفْسِكَ إِنَّكَ أَنْتَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

ترجمه :

(خاطر نشان ساز) آن گاه را که خداوند می گوید : ای عیسی پسر مریم ! آیا تو به مردم گفته ای که جز الله ، من و مادر مرا هم دو خدای دیگر بدانید (و ما دو زغرا نیز پرستش کنید ؟) . عیسی می گوید : تو را منزه از آن می دانم که دارای شریک و انباز باشی . مرا نسزد که چیزی را بگویم (و بطلبم که وظیفه و) حق من نیست . اگر آن را گفته باشم

بیگمان تو از آن آگاهی . تو (علاوه از ظاهر گفتار من) از راز درون من هم با خبری ، ولی من (چون انسانی بیش نیستم) از آنچه بر من پنهان می‌داری بی خبرم . زیرا تو داننده رازها و نهانیهای (و از خفایا و نوایای امور با خبری) .

توضیحات :
« مین دُونِ » : سواي . غیر از . « نَفْسُ » : ذات . دل و جان . « عَلَامٌ » : بس آگاه .

سوره مائده آیه 117

متن آیه :
مَا قُلْتُ لَهُمْ إِلَّا مَا أَمَرَ تَنبِي بِهِ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ رَبِّي وَرَبَّكُمْ وَكُنْتُمْ عَلَيْهِمْ شَهِيدًا مَا دُمْتُمْ فِيهِمْ فَلَمَّا تَوَفَّيْتَنِي كُنْتَ أَنْتَ الرَّقِيبَ عَلَيْهِمْ وَأَنْتَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

ترجمه :
من به آنان چیزی نگفتم مگر آنچه را که مرا به گفتن آن فرمان داده‌ای (و آن) این که جز خدا را نپرستید که پروردگار من و پروردگار شما است (و همو مرا و شما را آفریده است و همه بندگان او نیستم) . من تا آن زمان که در میان آنان بودم از وضع (اطاعت و عصیان) ایشان اطلاع داشتم ، و هنگامی که مرا میرانیدی ، تنها تو مراقب و ناظر ایشان بوده‌ای (و اعمال و افکارشان را پانیده‌ای) و تو بر هر چیزی مطلع هستی .

توضیحات :
« شَهِيدًا » : مطلع و آگاه . « الرَّقِيبَ » : مراقب و مواظب . « شَهِيدٌ » : حاضر و ناظر . آگاه و باخبر .

سوره مائده آیه 118

متن آیه :
إِنْ تُعَذِّبْهُمْ فَإِنَّهُمْ عِبَادُكَ وَإِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ فَإِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :
اگر آنان را مجازات کنی ، بندگان تو هستند (و هرگونه که خواهی درباره ایشان می‌توانی عمل کنی) و اگر از ایشان گذشت کنی (تو خود دانی و توانی) چرا که تو چیره و توانا و حکیمی (لذا نه بخشش تو نشانه ضعف ، و نه مجازات تو بدون حکمت است) .

توضیحات :
« إِنْ تَغْفِرْ لَهُمْ... » : این شیوه ادب از پیام با خداست (نگا : ابراهیم / 36) .

سوره مائده آیه 119

متن آیه :
قَالَ اللَّهُ هَذَا يَوْمٌ يَنْفَعُ الصَّادِقِينَ صِدْقُهُمْ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا

اَلْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه :

(در روز قیامت) خداوند میگوید : امروز روزی است که تنها درستی کردار و درستی گفتار راستگویان (در دنیا ، هم اینک در عقیبی) بدیشان سود می‌رساند . برای آنان باغهایی (از بهشت) است که در زیر درختان آن چو و یبارها روان است . ایشان در آنجا جاودانه می‌مانند . خداوند (به سبب اعمال گذشته ایشان) از آنان خوشنود ، و ایشان هم (به سبب اجر و پاداش فراوان و بی پایانی که دریافت داشته اند) از خدا خوشنودند . این است پیروزی بزرگ (و نعمت سترگ) .

توضیحات :

« صِدْقُهُمْ » : راستی در ایمان و اقرار و سایر اقوال و احوال ایشان .

سوره مائده آیه 120

متن آیه :

لِلَّهِ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا فِيهِنَّ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

حکومت آسمانها و زمین و آنچه در آنهاست ، از آن خداست ، و او بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« مَلِكٌ » : شاهی . کشور . عزت و قدرت .

سوره أنعام آیه 1

متن آیه :

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَجَعَلَ الظُّلُمَاتِ وَالنُّورَ ثُمَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِرَبِّهِمْ يَعْدِلُونَ

ترجمه :

ستایش خداوندی را سزا است که آسمانها و زمین را آفریده است و تاریکیها و روشنایی را ایجاد کرده است (که هر يك سود ویژه‌ای و حکمت خاصی در بردارند و دلائل باهر و براهین قاطعی بر وجود خدایند) ولی با این وصف ، کسانی که منکر وجود پروردگار خویشند (برای آفریدگار خود بتان را) انباز می کنند .

توضیحات :

« جَعَلَ » : ایجاد کرده است . پدید آورده است (نگا : نحل / 72 ، و فرقان / 61) . « يَعْدِلُونَ » : برابر قرار می‌دهند . یعنی کافران بتان را در پرستش و درخواست حاجت از آنها با خدا هم‌تا و هم‌پرمی کنند .

سوره أنعام آیه 2

مَتْنِ آيَةِ : هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ طِينٍ ثُمَّ قَضَىٰ أَجَلًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى عِنْدَهُ ثُمَّ أَنْتُمْ تَمْتَرُونَ

ترجمه :

خدا آن ذاتي است که شما را از گِل آفریده است ؛ سپس (براي زندگي هر يك از شما) زماني را تعيين کرده است (و با مرگ شخص پايان مي پذيرد) و زمان معين (فرارسيدن رستاخيز) را تنها خدا مي داند و بس . سپس شما (افراد مشرك ، درباره آفريننده اي که انسان را از اين اصل ناپديد يعني گِل آفریده است و او را تکامل بخشیده است) شك و ترديد به خود راه مي دهيد .

توضیحات :

« طين » : گِل . مراد خلق آدم يعني ابوالبشر از گِل و به تبع او خلق همه آدم پيژادگان از آن است (نگا : آل عمران / 59 ، اسراء / 61) . يا اين که مراد اين است که جسم انسان متشکل از عناصر خاک به نسبتهاي خاص است (نگا : مؤمنون / 12 ، حج / 5) . « قَضَىٰ » : مقدر کرد . تعيين نمود . « أَجَلًا » : نهايت زمان عمر (نگا : اعراف / 34) . « أَجَلٌ مُّسَمًّى » : مدت معين و مشخص . مراد فرارسيدن رستاخيز و زنده شدن دوباره و سر برآوردن از گورهاست (نگا : فاطر / 45 ، احقاف / 3) . برخي واژه (أَجَلًا) را به معني مرگ معلق يعني ناگهاني و زودرس که در گور خدادها و پيشامدها و مشروط به شرائط و مقتضيات است دانسته اند ، و واژه (اجل) را مرگ طبيعي معني کرده اند . « تَمْتَرُونَ » : شك مي كنيد . فعل مضارع باب افتعال از ماده (مري) است .

سوره أنعام آيه 3

مَتْنِ آيَةِ :

هُوَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَفِي الْأَرْضِ يَعْلَمُ سِرَّكُمْ وَجَهْرَكُمْ وَيَعْلَمُ مَا تَكْسِبُونَ

ترجمه :

در آسمانها و زمين تنها او خداست (و پرستش را سزا است . او) پنهان و آشكار شما را مي داند و از آنچه (از خوبي و بدی انجام مي دهيد و) فرا چنگ مي آوريد آگاه است (و جزا و سزاي شما را مي دهد) .

توضیحات :

« هُوَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ ... » : تنها او معبود و متصرف است در آسمانها و ... « سير » : راز . اقوال و افعال نهاني . « جَهْر » : آشكار . اقوال و افعال ظاهري .

سوره أنعام آيه 4

مَتْنِ آيَةِ :

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِنْ آيَةٍ مِنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ

ترجمه :

هيچ دليلي از دلائل (دالّ بر وجود) پروردگارشان بدانان نمي رسد مگر آن که از آن روي مي گردانند .

توضیحات :

« آيَةً مِنْ آيَاتِ » : دلیلی از دلائل . معجزه‌ای از معجزات . آیه‌ای از آیات قرآن . « معرّضین » : رویگردانان .

سوره أنعام آیه 5

متن آیه :

فَقَدْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَسَوْفَ يَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه :

هنگامی که قرآن بدانان رسید ، آن را تکذیب کردند ، پس اخبار آن چیزی که (در قرآن راجع به مکافات دنیا و مجازات آخرت بدیشان گوشزد شده است و) به مسخره‌اش گرفته اند به سراغشان خواهد آمد و دامنگیرشان خواهد گردید .

توضیحات :

« الْحَقِّ » : مراد قرآن و شریعت و هدایت است (نگا : نساء / 170 ، مائده / 83 و 84 ، قصص / 48) . « أَنْبَاءُ » : اخبار .

سوره أنعام آیه 6

متن آیه :

أَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ أَهْلَكْنَا مِمَّنْ قَبْلِهِمْ مِّنْ قَرْنٍ مَّ كُنَّا هُمْ فِي الْأَرْضِ مَا لَمْ نُمَكِّنْ لِّكُمُ وَأَرْسَلْنَا السَّمَاءَ عَلَيْهِمْ مِدْرَارًا وَجَعَلْنَا الْأَنْهَارَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهِمْ فَأَهْلَكْنَا هُمْ بِذُنُوبِهِمْ وَأَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَرْنًا آخَرِينَ

ترجمه :

آیا ندیده‌اند (و آگاهی پیدا نکرده‌اند) که پیش از ایشان چقدر از اقوام و ملت‌ها را هلاک کرده ایم ؟ اقوام و ملت‌هایی که در زمین (اسباب و ابزار) قدرت و نعمت بدیشان دادیم ، قدرت و نعمتی که آن را به شما نداده ایم ، و باران‌های پیاپی برای آنان باران‌دیم و رودبارها در زیر (منازل و کاخ‌های) ایشان روان کردیم . اما (هنگامی که سرکشی و نافرمانی کردند و شکر نعمت به جای نیاوردند ، به پاس گناهانشان) آنان را نابود ساختیم و اقوام و ملت‌های دیگری را پس از ایشان پدیدار کردیم (و زمام‌امور را به دستشان سپردیم . پس از گذشتگان پند گیرید و از خواب غفلت بیدار شوید) .

توضیحات :

« قَرْنٍ » : مردمان هم‌عصر . مردمان هم‌عصر پیغمبری یا شاهی ، مانند قوم نوح و هود و عاد . « مَكَّنَّا هُمْ » : قدرت و نعمتشان دادیم . بدیشان قوت و سلطه بخشیدیم (نگا : توبه / 69 ، قصص / 78) . « مِدْرَارًا » : بسیار ریزان . صیغه مبالغه از ماده (در) و حال برای (السماء) است . « أَنْشَأْنَا » : آفریدیم . پدیدار کردیم .

سوره أنعام آیه 7

متن آیه :
وَلَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ كِتَابًا فِي قُرْطَاسٍ فَلَمَسُوهُ بِأَيْدِيهِمْ لَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

(ای پیغمبر!) اگر نامه ای نوشته در صفحه کاغذی بر تو نازل کنیم (و در آن حقانیت رسالت تو نگاشته شده باشد) و آن را (علاوه از دیدن) با دستهای خود لمس کنند (که در این صورت جای شك و گمانی باقی نمی ماند) باز هم کافران (دشمن حق و ناباوران ستیزه گر) میگویند : این ، چیزی جز جادوگری نیست .

توضیحات :

« كِتَابًا » : مصدر است و به معنی مکتوب . نوشته . کتاب . نامه .
« قُرْطَاسٍ » : کاغذ . صفحه ای که روی آن بنویسند ، اعم از کاغذ و پوست والواح . « إِنْ » : نیست . نمی باشد .

سوره أنعام آیه 8

متن آیه :
وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ مَلَكٌ وَلَوْ أَنزَلْنَا مَلَكَ لَلْقُضَى الْأَمْرِ ثُمَّ لَا يُنظَرُونَ

ترجمه :

میگویند : چه می شد اگر فرشته ای به پیش او بیاید (و در حضور ما بر نبوت و صدق گفتارش گواهی دهد تا بدو ایمان بیاوریم ؟ بگو :) اگر فرشته ای به پیش او بفرستیم (و موضوع جنیه حسی و شهود پیدا کند ، برابر سنت همیشگی خدا در باره آنان که طلب معجزه کرده اند و پس از مشاهده معجزه سر برتافته اند و نابود گشته اند) ، کار از کار میگذرد (و فرمان هلاک ایشان صادر می گردد) و دیگر مهلت (زنده ماندن) بدیشان داده نمی شود .

توضیحات :

« لَوْلَا » : حرفی است که دلالت بر طلب حصول مابعد خود دارد . « لَلْقُضَى الْأَمْرِ » : کار نابودی ایشان تمام می شد . « لَا يُنظَرُونَ » : مهلت داده نمی شوند .

سوره أنعام آیه 9

متن آیه :
وَلَوْ جَعَلْنَاهُ مَلَكَ لَجَعَلْنَاهُ رَجُلًا وَلَلَبَسْنَا عَلَيْهِم مَّا يَلُوسُونَ

ترجمه :

اگر هم فرشته ای را (مؤید پیغمبر) می کردیم ، او را به شکل انسان در می آوردیم (تا آنان بتوانند او را ببینند و سخنانش را فهم کنند . در این صورت باز هم اشکال برطرف نمی شد) و ایشان را دچار همان اشتباهی می کردیم که قبلاً در آن بودند .

توضیحات :

« رَجُلًا » : مرد . در اینجا مراد شخص ، یعنی انسان و بشر است . « لَيْسَنَا » : مشتبه کردیم . « ما » : همان طور که . همان چیزی که . « يَلْمِيسُونَ » : در آن مشتبه می‌شوند .

سوره أنعام آیه 10

متن آیه :
وَلَقَدْ آسَفْتُمُوزَىٰ يَرْسُلُ مِّن قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِينَ سَخِرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ

ترجمه :

بیگمان پیغمبرانی پیش از تو مورد استهزاء قرار گرفته اند ، و همان چیزی که پیغمبران را بدان سبب مسخره می‌کرده اند ، مسخره کنندگان را فرا گرفته است (و عذابی که باز یچهاش شمرده اند دام‌گیرشان شده است) .

توضیحات :

« حَاقَ » : فرا گرفت . فرو گرفت . از ماده (حیق) . « سَخِرُوا مِنْهُمْ » : آنان را مسخره کردند . سَخِرَ مِنْهُ و سَخِرَ بِهِ ، او را مسخره کرد .

سوره أنعام آیه 11

متن آیه :
قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ ثُمَّ انظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِّبِينَ

ترجمه :

بگو: در زمین بگردید و سپس بنگرید و دقت کنید که سرانجام آنان که (پیغمبران خود را) تکذیب می‌کرده اند چه شده است؟!

توضیحات :

« انظُرُوا » : بنگرید . ببیندیشید . « كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ . . . » : (عَاقِبَةُ) اسم کان ، و (كَيْفَ) خبر کان است .

سوره أنعام آیه 12

متن آیه :
قُلْ لِّمَن مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ لِلَّهِ كَتَبَ عَلَيَّ نَفْسِيهِ الرَّحْمَةَ لِيَجْزِيََكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ فِيهِ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

بگو: آنچه در آسمانها و زمین است از آن کیست؟ (از زبان فطرت آنان) بگو: از آن خدا است . (همو از روی تفضل و تملطف) رحمت (به بندگان را) بر عهده خود گرفته است (و هرکه از روی ایمان دست دعا به سوی رحمان بردارد از آستان یزدان ناامید برنمی‌گردد) . بدون هیچ گونه شك و گمانی شما را در روز قیامت گرد می‌آورد (و آن گاه پاداش و پادافره همگان را می‌دهد) . تنها کسانی که (سرمایه) وجود خود را از دست داده اند

و هستی خویشتن را با خته اند (ایمان نمی آورند).

توضیحات :

« كَتَبَ » : واجب کرده است . « إلی » : در . برای . « لَيَجْمَعَنَّكُمْ إلی یومِ الْقِيَامَةِ . . . » : شما را در روز قیامت گرد می آورد . شما را از گورها برای روز قیامت پرمی انگیزد و گرد می آورد (نگا : هود / 103) . « الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ . . . » : آنان که وجود خود را ضایع کرده اند و خویشتن را در روز قیامت گرفتار عذاب نموده اند ، کسانیند که به خدا و حساب و کتاب آخرت باور ندارند .

سوره أنعام آیه 13

مِثْنِ آيَةٍ :
وَلَهُ مَا سَكَنَ فِي اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

و از آن او است آنچه در شب و روز قرار دارد (یعنی همان گونه که هرچه در هر مکانی است از آن خداست ، هرچه در هر زمانی هم که باشد متعلق بدو است) و او شنوای (همه اصوات و) آگاه (از همه موجودات) است .

توضیحات :

« سَكَنَ » : آرمیده است . قرار گرفته است . وجود دارد . « اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ » : مراد همه از منه است .

سوره أنعام آیه 14

مِثْنِ آيَةٍ :
قُلْ أَغْيَرِ اللَّهُ أُمَّةً أَوْ أُكُوتَ أُولَئِكَ مِنْ أَسْلَمَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمَشْرِكِينَ

ترجمه :

بگو : آیا غیر خدا را معبود و یاور خود بگیرم ؟ ! در صورتی که او آفریننده آسمانها و زمین است و او روزی می دهد (و رازق همگان او است و همه بدو نیازمندند) و به او روزی داده نمی شود (و نیازمند کسی نیست) . بگو : به من دستور داده شده است که نخستین کسی باشم که (از این امت ، خویشتن را خالصانه تسلیم فرمان خدا کند و) مسلمان باشد (و نیز خداوند به من دستور داده است که) از زمره مشرکان مباش .

توضیحات :

« وَلِي » : سرپرست . یاور . « فَاطِرَ » : آفریننده . جداکننده کهکشانش ازها و کرات از هم (نگا : انبیاء / 30) صفت (الله) یا بدل از آن است . « أَسْلَمَ » : خویشتن را خالصانه تسلیم فرمان خدا کرد . مسلمان گردید .

سوره أنعام آیه 15

مِثْنِ آيَةٍ :
قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

بگو : من (هم مانند سائر انسانهاي مال انديش) اگر نافرمانی پروردگار کنم از عذاب روز بزرگ (قیامت) می ترسم .

توضیحات :

...

سوره أنعام آیه 16

متن آیه :
مَنْ يُصِرْ عَنْهُ يَوْمَ يُذِيقُ رَحْمَةً وَذَلِكَ الْفَوْزُ الْمُبِينُ

ترجمه :

کسی که (چنین عذابی) بدان هنگام از او به دور داشته شود ، به حقیقت خدا بدورحم کرده است ، و این پیروزی آشکاری است .

توضیحات :

...

سوره أنعام آیه 17

متن آیه :
وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ يَضُرَّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يَمْسَسْكَ يَخَيْرُ فَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

اگر خداوند زیانی به تو برساند ، هیچ کس جز او نمی تواند آن را برطرف سازد ، و اگر خیری به تو برساند (هیچ کس نمی تواند از آن جلوگیری کند) ، چرا که او بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« کاشف » : برطرف کننده . « وَإِنْ يَمْسَسْكَ يَخَيْرُ . . . » : جواب (إِنْ) محذوف است . تقدیر چنین است : فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ (نگا : یونس 107) .

سوره أنعام آیه 18

متن آیه :
وَهُوَ الْقَاهِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ

ترجمه :

او بر سر بندگان خود مسلط است و او حکیم (است و کارهايش را از روی حکمت انجام می دهد ، و از احوال و اوضاع) بس آگاه است .

توضیحات :

« الْقَاهِرُ » : غالب . مسلط . « فَوْقَ » : اسمی است به معنی (عَلِي) یعنی بر (نگا : اعراف / 127) .

سوره أنعام آیه 19

متن آیه :
 قُلْ أَيُّ شَيْءٍ أَكْبَرُ شَهَادَةً قُلْ اللَّهُ شَهِيدٌ بَيْنِي وَبَيْنِكُمْ وَأُوحِيَ إِلَيَّ
 هَذَا الْقُرْآنَ لِأُنذِرَكُمْ بِهِ وَمَنْ بَلَغَ أَلَيْسَ لَكُمْ لِمَنْ تَشْهَدُونَ أَنْ مَعَ اللَّهِ إِلَهٌ
 آخَرٌ قُلْ لَا أَشْهَدُ قُلْ إِنَّمَا هُوَ إِلَهٌ وَاحِدٌ وَإِنِّي بَرِيءٌ مِمَّا تُشْرِكُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! به کسانی که بر رسالت تو گواهی می‌خواهند) بگو :
 بالاترین گواهی ، گواهی کیست (تا او بر صدق نبوت من گواهی دهد ؟) بگو :
 خدا میان من و شما گواه است ! (بهترین دلیل آن این است که) این قرآن
 به من وحی شده است تا شما و تمام کسانی را که این قرآن بدانها
 می‌رسد بدان بیم‌دهم . (قرآنی که هیچ کس و هیچ گروهی نمی‌تواند
 سوره‌ای همانند آن را بسازد و ارائه دهد) . آیا به راستی شما گواهی
 می‌دهید که خدایان دیگری با خدا یند ؟ ! بگو : من گواهی نمی‌دهم (و هرگز
 کسی و چیزی را نیاز خدا نمی‌دانم و نمی‌کنم) . بگو : او خدای یگانه
 یکتا است ، و من از بتان (جاندار و بی‌جان) نیاز خدا می‌کنم
 بیزارم .

توضیحات :

« شَهَادَةٌ » : گواهی . تمییز است . « قُلْ اللَّهُ » : بگو : خدا است . با توجه
 بدین معنی ، واژه (الله) مبتدا و خبر آن محذوف است و تقدیر چنین
 است : الله اکبر شهاده . « شهید » : گواه . خبر (الله) یا (هو) محذوف است .
 « مَنْ بَلَغَ » : هر که قرآن بدو برسد . واژه (مَنْ) عطف بر ضمیر (کُمْ) و
 فاعل (بَلَغَ) هو است که به قرآن برمی‌گردد و عائد محذوف است . تقدیر
 چنین است : وَمَنْ بَلَغَهُ الْقُرْآنُ . « إِلَهٌ » : جمع إله ، خدایان . « بَرِيءٌ » :
 بیزار .

سوره أنعام آیه 20

متن آیه :
 الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْرِفُونَهُ كَمَا يَعْرِفُونَ أَبْنَاءَهُمُ الَّذِينَ خَسِرُوا
 أَنْفُسَهُمْ فَمَا يَوْمِنُونَ

ترجمه :

کسانی که کتاب آسمانی بدانان داده ایم (یعنی یهودیان و مسیحیان
) او را (که محمد نام و پیغمبر خاتم است و صفات او در کتابهایشان مذکور
 است ، خوب) می‌شناسند ، همان گونه که فرزندان خود را می‌شناسند .
 کسانی که (سرمایه وجود) خود را از دست داده اند (زیانکارند و
 بدانچه پی‌می‌برند اقرار نمی‌کنند و) ایمان نمی‌آورند .

توضیحات :

« يَعْرِفُونَهُ » : پیغمبر را از روی صفات مذکور او در کتابهای آسمانی ، و
 بینش و نگرش عقلانی می‌شناسند .

سوره أنعام آیه 21

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ
 الظَّالِمُونَ

ترجمه :

چه کسی ستمکارتر از کسی است که بر خدا دروغ می بندد (و فرزند و
 انباز برای او قرار می دهد و چیزهای ناروای دیگر بدو نسبت می دهد؟) یا
 دلائل (دال بر یگانگی خدا و صدق انبیاء) او را تکذیب می نماید (و
 آیات قرآن و معجزات پیغمبران را باور نمی دارد و نادیده می انگارد؟) .
 مسلماً ستمکاران رستگار نمی شوند .

توضیحات :

« إِفْتَرَى » : به هم بافت . دروغ بست . « آيَاتِ » : دلائل . معجزات .
 آیات قرآن .

سوره أنعام آیه 22

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا أَيْنَ شُرَكَاءُكُمْ الَّذِينَ
 كُنتُمْ تَزْعُمُونَ

ترجمه :

(برای آنان بیان کن چیزی را که در روز قیامت رخ می دهد) . آن روزی
 که همه آنان را جمع می کنیم و سپس به کسانی که (انبازانی برای
 خدا قرار داده اند و بدو) شرك ورزیده اند می گوئیم : انبازانی که گمان
 می بردید کجا یئند (تا چنین معبودهای دروغین در این عرصه وحشتناک
 به فریادتان رسند) ؟ !

توضیحات :

« نَحْشُرُهُمْ » : ایشان را گرد می آوریم .

سوره أنعام آیه 23

مَتْنِ آيَةٍ :
 ثُمَّ لَمْ تَكُنْ فِتْنَتُهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا وَاللَّهِ رَبَّنَا مَا كُنَّا مُشْرِكِينَ

ترجمه :

سپس عاقبت کفر آنان چیزی جز این نیست که می گویند : به
 خدا وندي که پروردگار ما است سوگند که ما مشرك نبوده ایم ! (و هرگز جز
 تورا نپرستیده ایم !) .

توضیحات :

« فِتْنَةٌ » : کفر . آزمایش . عذاب . مراد سرانجام کفر ، نتیجه
 آزمایش ، و پایان محنت شدیدشان در قیامت است .

سوره أنعام آیه 24

متن آیه :
 انظُرْ كَيْفَ كَذَبُوا عَلَيَّ اَنْفُسِهِمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

ترجمه :

بنگر که چگونه با خویشتن نیز دروغ می گویند ، و نشانی از شرکاء و انبازانی نماند که آنان به هم می بافتند .

توضیحات :

« اَنْظُرْ » : بنگر . مراد این است که دقت کن و با چشم عقل ببین . « ضَلَّ عَنْهُمْ » : از ایشان ناپدید گردید . (ضَلَّ) در اینجا به معنی (غاب) است .

سوره أنعام آیه 25

متن آیه :
 وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ وَجَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ يَرَوْا كَلِمًا أَنْبَأَهُمْ أَنَّهَا مِنْهَا مُحَرَّمَةٌ وَإِنْ يَرَوْنَهَا يَلْفُظُونَهَا كَمَا فَلَّوْنَ الْعُجْبَ إِذَا جَاءَهُمُ الْمُنَادِي

ترجمه :

برخی از آنان (به هنگام تلاوت قرآن) به تو گوش فرامی دهند ولی (نه برای فهمیدن آن و هدایت بدان ، بلکه برای طعنه زدن و ریشخند کردن آن . بدین سبب ایشان را از فایده عقل و گوش محروم کرده ایم و گوئی که ما بر دلهایشان پرده ها افکنده ایم تا آن را نفهمند و در گوشه ایشان کرمی قرار داده ایم (تا ندای آسمانی قرآن را نشنوند) . اگر آنان همه دلائل و نشانه های حق را هم ببینند بدان باور نمی دارند و ایمان نمی آورند . تا آنجا که وقتی برای مجادله به پیش تو می آیند می گویند : اینها (که تو بر ما می خوانی) جز افسانه های پیشینیان چیز دیگری نیست .

توضیحات :

« اَكِنَّةً » : جمع کِنان ، پرده ها . « أَنْ يَفْقَهُوهُ » : این که آن را بفهمند و درک کنند . « وَقْرًا » : سنگینی . کرمی . « آءَايَةً » : دلیل . معجزه . نشانه . « يُجَادِلُونَكَ » : با تو مجادله می کنند . حال است و به معنی (مُجَادِلِينَ) است . « أَسَا طِيرٌ » : جمع أَسْطُورَةٌ ، افسانه ها . مراد خرافات و ابا طیل است (نگا : فرقان / 5) .

سوره أنعام آیه 26

متن آیه :
 وَهُمْ يَنْهَوْنَ عَنْهُ وَيَنْأَوْنَ عَنْهُ وَإِنْ يُهْلِكُونَ إِلَّا أَنْفُسَهُمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

آنان (دیگران را) از قرآن باز می دارند و خود نیز از آن دوری می گزینند (و لذا نه خودشان از قرآن سود می برند و نه می گذارند مردم

از آن سود ببرند! به سبب چنین کاری) آنان جز خویشتن را هلاک نمی نمایند (و تنها خودشان زیان می بینند) ولی (زشتی عمل خود و فرجام بد آن را) درک نمی کنند.

توضیحات :

« يَنْهَوْنَ » باز می‌دارند. « يَنْهَوْنَ » : دوری می‌گزینند.

سوره أنعام آیه 27

متن آیه :

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وُقِفُوا عَلَى النَّارِ فَقَالُوا يَا لَيْتَنَا نُرَدُّ وَلَا نُكَذِّبُ رِيَاسَاتِ رَبِّنَا وَنَكُونُ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

اگر تو (ای محمد!) آنان را مشاهده کنی بدان گاه که ایشان را (در کنار) آتش دوزخ نگاه می‌دارند (و هراس جهنم ایشان را برداشته است، منظره‌های وحشت‌انگیزی را می‌بینی و سخنهاي شدگفت‌انگیزی را می‌شنوی!) آنان می‌گویند: ای کاش! (برای نجات از این سرنوشت شوم، بار دیگر) به دنیا برمی‌گشتیم و (در آنجا دیگر) آیات پروردگاران را تکذیب نمی‌کردیم و از زمره مؤمنان می‌شدیم.

توضیحات :

« وَلَوْ تَرَىٰ » : اگر ببینی. جواب (لَوْ) محذوف است و تقدیر چنین است : لَرَأَيْتَ مَا لَا يَحِيطُ بِهِ زِلْطَاقُ التَّعْبِيرِ. « وُقِفُوا » : نگاه داشته شده اند. « نُرَدُّ » : برگردانده شویم.

سوره أنعام آیه 28

متن آیه :

بَلْ بَدَأَ لَهُمْ مَا كَانُوا يُخْفُونَ مِنْ قَبْلُ وَلَوْ رُدُّوا لَعَادُوا لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

ترجمه :

(این تمنا، آرزوی دروغیني بیش نیست) بلکه (به خاطر آن است که در آن جهان، عیوب) کارهائی که قبلاً (در این دنیا انجام می‌داده اند و از خود و دیگران) پنهان می‌کرده اند، برای آنان آشکار گشته است. اگر هم (به فرض محال به دنیا) برگردانده شوند، به سراغ همان چیزها می‌روند که از آن نهی شده اند. ایشان (دروغده ایمان) دروغگویند.

توضیحات :

« بَلْ » : بلکه. حرفی است که برای ابطال ما قبل به کار می‌رود. « بَدَأَ » : آشکار شد. « مَا كَانُوا يُخْفُونَ » : آنچه را که پنهان می‌کردند. مراد از آن، عیبها و زشتیهای است که می‌کرده اند. یا مراد اعتقاد به خدا و پیغمبران و حقائق دیگر است که در دل مخفی می‌داشتند و وجدان و مردم را فریب می‌دادند و بر فطرت خویش سرپوش می‌گذاشتند. ولی به هنگام مشاهده صحنه‌های رستاخیز از کرده خود پشیمان شده اند (نگاه :

عند کبوت / 65) .

سوره أنعام آیه 29

متن آیه :
وَقَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ

ترجمه :

و آنان (اگر هم به دنیا برگردند ، دیگر باره) میگویند : زندگی تنها همین زندگی دنیای ما است و ما هرگز برانگیخته نمی‌شویم (و قیامت و دوزخ و بهشتی در میان نیست !) .

توضیحات :

« قَالُوا » : یعنی مشرکان قبلاً در دنیا می‌گفتند ؛ یا این که اگر هم به دنیا برگردند می‌گویند . « إِن هِيَ » : (إِن) به معنی نیست ، و (هِيَ) به معنی او که مراد حیات دنیا است . « حَيَاتُنَا الدُّنْيَا » : زندگی نزدیک تر ما . مراد زندگی این جهان است که مقابل زندگی آن جهان است . « الدُّنْيَا » : مؤنث (آدنی) است به معنی اقرب یعنی نزدیکتر . « مَبْعُوثِينَ » : برانگیخته‌شدگان . زنده‌شدگان .

سوره أنعام آیه 30

متن آیه :
وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ وُقِفُوا عَلَىٰ رَبِّهِمْ قَالَ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبَّنَا قَالَ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنتُمْ تَكْفُرُونَ

ترجمه :

اگر آنان را ببینی بدان هنگام که در پیشگاه (دادگاه عدل) پروردگارشان نگاه داشته شده‌اند (خواهی دید که چه حال بد و وضع تبااهی دارند ، و خداوند بدیشان) می‌گوید : آیا این (چیزهایی را که می‌بینید و دامنگیرتان است) حق نیست ؟ ! می‌گویند : آری به پروردگاران سوگند ! (حق است . آن گاه خداوند باز بدیشان) می‌گوید : پس به سبب کفری که می‌ورزیدید عذاب (دوزخ) را بچشید .

توضیحات :

« عَلَيَا رَبِّهِمْ » : در پیشگاه دادگاه پروردگارشان . مضاف محذوف است و تقدیر چنین است : عَلَيَا قَضَاءٍ وَ جَزَاءٍ رَبِّهِمْ . « بَلَىٰ » : (نگا : بقره / 81) . « بِمَا » : به سبب . در عوض . در مقابل . به همان چیزی که . واژه (ما) می‌تواند مصدریه یا موصول باشد ، ولی مصدریه بهتر است .

سوره أنعام آیه 31

متن آیه :
قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ نَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً قَالُوا يَا حَسْبُكَ مَا قَرَّطْنَا فِيهَا وَهُمْ يَحْمِلُونَ أَوْزَارَهُمْ عَلَىٰ ظُهُورِهِمْ أَلَا سَاءَ مَا يَزُرُونَ

ترجمه :

مسئلاً آنان که ملاقات با خدا را دروغ می پندارند (و حساب و کتاب و مجازات و مکافات آخرت را باور نمی دارند و به انکار خود ادامه می دهند) تا آن گاه که ناگهان قیامت فرا می رسد ، زیان می بینند (و در هنگامه رستاخیز سخت پشیمان می شوند و) می گویند : افسوسا و دریغا ! (چرا غافل بودیم و) در دنیا کوتاهی کردیم و (توشه و زاد آخرت را تهیه ننمودیم . آنان در آن روز بار) گناهان را بر دوش خود می کشند . هان ! چه بد چیزی بر دوش می کشند !

توضیحات :

« لِقَاءِ » : ملاقات . دیدار . مصدر باب مفاعله است . « السَّاعَةُ » : روز قیامت (نگا : روم / 55 ، لقمان / 34) . دم مرگ . چرا که پیغمبر فرموده است : مَنْ مَاتَ فَقَدْ قَامَتْ قِيَامَتُهُ . « رَغِيَّةٌ » : ناگهانی . سرزده . مصدر است و حال فاعل فعل (جَاءَتْهُمْ) یا مفعول (هُمْ) می باشد . « فِيهَا » : در آن . مرجع (ها) می تواند دنیا ، یا السَّاعَةُ ، و یا (مَا) به معنی اعمال باشد . معنی چنین می شود : در دنیا ، درباره قیامت ، در انجام اعمال . « أَوْزَارٌ » : جمع وزر ، بارهای سنگین . گناهان . در اینجا به معنی گناهان است که به بارهای سنگین تشبیه شده است . « أَلَا » : هان ! حرفی است که برای آگاه کردن شنونده از مابعد خود به کار می رود . « يَزْرُونَ » : حمل می کنند . برمی دارند .

سوره أنعام آیه 32

متن آیه :
وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَلَلْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

ترجمه :

زندگی دنیا (که کافران تنها آن را زندگی می دانند) سرگرمی و بازیچه ای بیش نیست ، و سرای آخرت (جهان حقیقی است و) برای پرهیزگاران بهتر (از این جهان فانی) است . آیا (این امر بدیهی را) نمی فهمید (و سود و زیان خود را نمی دانید) .

توضیحات :

« لَعِبٌ » : بازی . کاری که انجام دهنده ، مقصودش از آن جلب نفع یا دفع شر نمی باشد . « لَهْوٌ » : سرگرمی . کاری که انسان را به خود مشغول دارد و او را از انجام امور مهم غافل سازد .

سوره أنعام آیه 33

متن آیه :
قَدْ نَعْلَمُ إِنَّهُ لَيَحْزُنُكَ الَّذِي يَقُولُونَ فَإِنَّهُمْ لَا يُكَذِّبُونَكَ وَلَٰكِنَّ الظَّالِمِينَ بِآيَاتِ اللَّهِ يَجْحَدُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) ما می دانیم که آنچه (کفار مکه) می گویند تو را

غم‌گین می‌سازد. (ناراحت مباش) چرا که آنان (از ته دل به صدق تو ایمان دارند و در حقیقت) تو را تکذیب نمی‌کنند. بلکه ستمکاران (چون ایشان، از روی عناد) آیات خدا را انکار می‌نمایند.

توضیحات :

« يَذَّابِتِ اللَّهُ يَجْحَدُونَ » : آیات خدا را از روی عناد انکار می‌کنند. مصدر این فعل جحد است که عبارت از این است که انسان چیزی را که از دل بدان ایمان دارد با زبان تکذیب کند (نگا : انعام / 20 ، نمل / 14). حرف باء متعلق به (يَجْحَدُونَ) است و تقدیم جار و مجرور بر آن به خاطر رعایت رؤس آیه‌ها است.

سوره أنعام آیه 34

متن آیه :

وَلَقَدْ كَذَّبْتَ رَسُولٌ مِّن قَبْلِكَ فَاصْبِرُوا عَلَيَّ مَا كُذِّبُوا وَأُوذُوا حَتَّىٰ أَتَاهُمْ نَصْرُنَا وَلَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ وَلَقَدْ جَاءَكَ مِن نَّبِيِّ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

پیغمبران فراوانی پیش از تو تکذیب شده‌اند (و مورد اذیت و آزار قرار گرفته‌اند) و در برابر تکذیبها (و اذیت و آزارها) شکیبائی کرده‌اند (و بر عقیده خودماندگار مانده‌اند و سنگر را خالی نکرده‌اند) و اذیت و آزار شده‌اند (و گرفتاریها و شکنجه‌ها را تحمل کرده‌اند) تا یاری ما ایشان را دریا فته است (و در مبارزه حق و باطل پیروز شده‌اند . تو نیز چنین باش . این سخن خداوند است و مبتنی بر وعده پیروزی است) و هیچ چیز نمی‌تواند سخنان خدا را دگرگون سازد . به تو اخبار و سرگذشت پیغمبران رسیده است (و میدانی که رسالت با شدائد همراه است و سرانجام سختیها پیروزی در دنیا و آن گاه جَنَّةُ الْمَأْوِي است) .

توضیحات :

« أُوذُوا » : اذیت شده‌اند . « مُبَدِّلَ » : تغییردهنده . دگرگون کننده . در اینجا مراد تغییردهنده وعده پیروزی خدا به پیغمبران است (نگا : غافر / 51) . « کلمات » : سخنان . احکام و شرائع . سنن . « نَبِيًّا » : خیر . مراد قصص و سرگذشت است .

سوره أنعام آیه 35

متن آیه :

وَإِن كَانَ كَبِيرَ عَلَيْكَ إِعْرَاضُهُمْ فَإِنِ اسْتَطَعْتَ أَنْ تَبْتَغِيَ نَفَقًا فِي الْأَرْضِ أَوْ سُلَّمًا فِي السَّمَاءِ فَتَأْتِيَهُم بِآيَةٍ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَمَعَهُمْ عَلَى الْهُدَىٰ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْجَاهِلِينَ

ترجمه :

اگر روگردانی ایشان از (دعوت) تو برای تو سخت و سنگین است ، چنان که می‌توانی (جهت اَفْنَاعِ آنان راهی پیدا کنی و مثلاً) نقیبی در زمین بزنی و یا نردبانی به سوی آسمان بگذاری (و اعماق زمین و بالای

آسمانها را بگردی) و دلیلی برای (ایمان آوردن) ایشان بیاوری (چنین کن. اما بدان که این لجوجان تو را تصدیق نمی کنند و ایمان نمی آورند). ولی اگر خدا بخواهد آنان را (قهرآ و جبراً) بر هدایت جمع خواهد کرد (و ایمان را بدیشان تلقین خواهد نمود. اما هدایت اجباری و ایمان زورکی چه سودی دارد؟ لذا ایشان را به خود وا میگذارد تا با اراده و اختیار خود اگر خواستند ایمان بیاورند و اگر نخواستند ایمان نیاورند). پس از زمره کسانیه مباش که (حکم خدا و سنت او را درباره مردم) نمی دانند.

توضیحات:

« كَبِيرٌ عَلَيْكَ » : برای تو سخت و دشوار است . برای تو سنگین است . « إِعْرَاضٌ » : روگردانی . دوری . « نَفَقًا » : نقب . دالان . دهلیز . « سَلْمًا » : زردبان . « آيَةٌ » : دلیل . معجزه حسی ، همچون معجزات موسی و عیسی . « الْجَاهِلِيْنَ » : ناآشنایان . مراد از جهل در اینجا ضد علم است و منظور جهلی است که انسان در آن معذور است . از قبیل جهل به حکمت و مشیت خدا .

سوره أنعام آیه 36

متن آیه:

إِنَّمَا يَسْتَجِيبُ الَّذِينَ يَسْمَعُونَ وَالْمَوْتَى يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ ثُمَّ إِلَيْهِ يُرْجَعُونَ

ترجمه:

تنها کسانیه (دعوت تو را) می پذیرند که گوش شنوا دارند (و از روی تدبیر و تفکر سخنان را می شنوند. اما اینان مردگان زنده نمأهستند) و خداوند مردگان (چون ایشان را به هنگام رستاخیز از گورها) برمی انگیزد. و پس از زنده شدن به سوی او برگردانده می شوند (و مورد بازخواست قرار می گیرند و سزا و جزای خود را می بینند).

توضیحات:

« يَسْتَجِيبُ » : اجابت می کند . می پذیرد . « يَسْمَعُونَ » : می شنوند . می فهمند . « الْمَوْتَى » : جمع میت ، مردگان . مراد مردگان معنوی است ؛ نه مردگان جسمانی . « يَبْعَثُهُمُ » : آنان را زنده می کند .

سوره أنعام آیه 37

متن آیه:

وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يُنَزِّلَ آيَةً وَلَٰكِن أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه:

(و آنان از روی تمسخر) میگویند: چرا دلیل مادی و معجزه ای از سوی پروردگارش بر او نازل نمیگردد (تا گواه بر صدق دعوت او باشد؟!) بگو: خداوند می تواند (هرگونه) دلیل و معجزه ای نازل کند ، ولی آنان نمی دانند (که برابر سنت الهی اگر به درخواست ایشان پاسخ گفته شود و ایمان نیاورند نابود می گردند).

توضیحات:

« آيَةٌ » : دليل حسي . معجزه . « لا يَعْلَمُونَ » : حکمت انزال آیات را نمي دانند و متوجه نيستند که برابر سنت خدا تکذيب مشاهده عيان مايه هلاك آنان مي گردد (نگا : انعام / 8) .

سوره انعام آيه 38

متن آيه :
 وَمِمَّا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا طَائِرٍ يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ إِلَّا أُمَمٌ أَمْثَالُكُمْ مَا فَرَّطْنَا فِي الْكِتَابِ مِنْ شَيْءٍ ثُمَّ إِلَى رَبِّهِمْ يُحْشَرُونَ

ترجمه :

(يکي از دلائل قوي قدرت خدا و حکمت و رحمتش اين است که او همه چيز را آفريده است) و هيچ چنبنده اي در زمين و هيچ پرنده اي که با دو بال خود پرواز مي کند وجود ندارد مگر اين که گروههائي همچون شما يند (و هر يك داراي خصائص و مميزات و نظام حيات خاص خود مي باشند) . در کتاب (کائنات) هيچ چيز را فروگذار نکرده ايم (و همه چيز را ضبط و به همه چيز پرداخته ايم . بگذار تکذيب کنندگان هرچه مي خواهند بکنند) پس (از گذشت اين چند روزه زندگي دنيوي) آنان (همراه همه گروهها و دسته هاي حيوانات موجود) در پيشگاه پروردگارشان جمع آورده مي شوند (و به حساب و کتابشان مي رسيم) .

توضيحات :

« دَابَّةٍ » : چنبنده . حيوان . « طَائِرٍ » : پرنده . « يَطِيرُ بِجَنَاحَيْهِ » : با دو بال خود مي پرد . ذکر اين قيد براي تاکيد است . همان گونه که مي گوئيم : با گوشه ايمان شنيديم . با چشمه ايمان ديديم . « أُمَّةٌ » : ملتها . گروههائي که داراي صفات و خصائص و طبائع مميزه باشند . « مَا فَرَّطْنَا » : کوتاهي نکرده ايم . غفلت نورزیده ايم . فروگذار نکرده ايم . « الْكِتَابِ » : لوح محفوظ ، که نمي دانيم چيست (نگا : انعام / 59 ، يس / 12 ، بروج / 22) . جهان هستي ، که کتاب ديدني خداست . قرآن ، که کتاب خواندني خداست و تمام اموري که مردم براي تربيت و هدايت بدان نياز دارند و همه چيزهائي که از احکام اسلامي و مسائل اخلاقي بايد بدانند ، در آن به گونه مجمل يا مفصل وجود دارد . علم خدا .

سوره انعام آيه 39

متن آيه :
 وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا صُمٌّ وَبُكْمٌ فِي الظُّلُمَاتِ مَنْ يَشَاءِ اللَّهُ يُضِلَّهُ وَمَنْ يَشَاءِ يُجْعَلْهُ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

آنان که آیات (جهاني و قرآني) ما را تکذيب مي دارند (و از حواس خود براي شناخت حق سود نمي برند و هرگز حق نمي شنوند و حق نمي گويند ، گوئي) کرانند و لالانند و در تاريکيها (ي گوناگون کفر و جهل و تعصب و تقليد) قرار دارند . خداوند (برابر نظم و نظام و قوانين و سنني که دارد) هر که را بخواهد گمراه مي سازد ، و هر که را بخواهد بر جاده مستقيم (ايمان) قرار مي دهد .

توضیحات :

« صم » : کران . « بُكْمٌ » : لالان . « مَن يَشِدَّ اللَّهُ . . . » : هر کس که دارای قصد بد و سوء نیت باشد ، خدا او را به حال خود رها می‌سازد تا سرگشته شود و سپس به دوزخ رود ، و هر کس که دارای قصد خوب و نیت پاک باشد ، خدا او را هدایت می بخشد و در راه راست رهنمودش می نماید و سرانجام بهشت را بدو عطاء می فرماید .

سوره أنعام آیه 40

متن آیه :

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ أَوْ أَتَتْكُمُ السَّاعَةُ أَغَيْرَ اللَّهِ تَدْعُونَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

بگو: به من بگو و نید که اگر عذاب خدا شما را فرا گیرد (همان گونه که قبلاً ملت‌های پیشین را فرا گرفته است) یا این که قیامت شما (با فرارسیدن مرگتان و یا از هم پاشیدن جهان) فراز آید، آیا (برای نجات از عذاب دنیوی یا اخروی) غیر خدا را به یاری می‌طلبید؟ (و اگر بطلبید سودی به شما می‌رسد نند و شما را می‌رها نند؟!) اگر شما را ستگو نید (در این که بتها و انبازها سودی برای شما دارند و پرستش را سزاوارند؟!) .

توضیحات :

« أَرَأَيْتُمْ » : مراد عربها از چنین ترکیب و شیوه‌ای این است که : آیا هیچ فکر کرده اید که؟ مرا خبر دهید که آیا؟ مرا آگاه سازید که آیا؟ (نگا: اسراء / 62) . « السَّاعَةُ » : قیامت . هنگام مرگ .

سوره أنعام آیه 41

متن آیه :

بَلْ إِيَّاهُ تَدْعُونَ فَيَكْشِفُهُ مَا تَدْعُونَ إِلَيْهِ إِنْ شَاءَ وَتَنْسَوْنَ مَا تُشْرِكُونَ

ترجمه :

(نه ، در وقت رخدادهای بزرگ ، و در هنگامه رستاخیز به کسی جز خدا متوسل نمی‌شوید و پناه نمی‌برید و) بلکه تنها خدا را به یاری می‌طلبید ، و او اگر خواست آن چیز را برطرف می‌سازد که وی را برای رفع آن به فریاد می‌خوانید ، و (دیگر آن روز) چیزهایی را که (امروز) شریک خدا می‌سازید فراموش می‌نمائید (و از خاطر می‌زدانید) .

توضیحات :

« تَدْعُونَ » : فرا می‌خوانید . استمداد می‌جوئید . « تَنْسَوْنَ » : فراموش می‌کنید . از یاد می‌برید .

سوره أنعام آیه 42

متن آیه :

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَأَخَذْنَاهُمْ بِالْأَسْأَةِ وَالضَّرَاءِ لَعَلَّهُمْ

يَتَضَرَّعُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! ناراحت مباش که پیغمبران زیادی را) ما به سوی ملت‌هائی که پیش از تو بوده اند گسیل داشته ایم (و هنگامی که علم طغیان برافراشته و سرپیچی ورزیده اند) آنان را به سختیها و زیانها گرفتار و به شدائد و بلاها دچار ساخته ایم تا بلکه خشوع و خضوع نمایند (و توبه کنند و به سوی خدای خود برگردند) .

توضیحات :

« الْيَأْسَاءِ » : بلا و مصیبت خارج از جسم شخص ، مانند : تنگدستی ، زیان مالی ، مرگ فرزندان . « الضَّرَاءِ » : بلا و مصیبت مربوط به جسم شخص . مانند : بیماری ، رنجوری ، غم و اندوه . « يَتَضَرَّعُونَ » : خشوع و خضوع کنند . فروتنی و فرمانبرداری کنند . توبه و انابت کنند .

سوره انعام آیه 43

متن آیه :

قَالُوا إِذْ جَاءَهُمْ بَأْسُنَا تَضَرَّعُوا وَلَكِنْ قَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

آنان چرا نباید هنگامی که به عذاب ما گرفتار می آیند ، خشوع و خضوع کنند (و بیدار شوند و اندرز گیرند و با تضرع و زاری دست دعا به سوی باری بلند کنند و آمرزش خواهند ؟) ولی دل‌هایشان سخت شده است و (نرود میخ آهنین بر سنگ ! و علاوه از قساوت قلب) اهریمن (هم) اعمالی را که انجام می‌دهند برایشان آراسته و پیراسته است .

توضیحات :

« بَأْسٌ » : قوت و شدت . در اینجا مراد عذاب است (نگا : انعام / 147 ، اعراف / 98) . « قَسَتْ » : قساوت پیدا کرد . سخت و سنگین شد .

سوره انعام آیه 44

متن آیه :

فَلَمَّا نَسُوا مَا ذُكِّرُوا بِهِ فَتَحْنَا عَلَيْهِمُ أَبْوَابَ كُلِّ شَيْءٍ حَتَّى إِذَا فَرِحُوا بِمَا أُوتُوا أَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً فَإِذَا هُمْ مُبْلِسُونَ

ترجمه :

هنگامی که آنان فراموش کردند آنچه را که بدان متذکر و متعظ شده بودند (و آزمون ناداری و بیماری کارگر نیفتاد ، آزمون دیگری جهت بیداری ایشان به کار بردیم و) درهای همه چیز (از نعمتها) را به رویشان گشودیم تا آن گاه که (کاملاً در فراخی نعمت غوطه‌ور شدند و) بدانچه بدیشان داده شد ، شاد و مسرور گشتند (و باده ثروت و قدرت ایشان را گرفت و سرمست و مغرور شدند و ناشکری کردند و) ما به ناگاه ایشان را بگرفتیم (و به عذاب خود مبتلا کردیم) و آنان مأیوس و

متحیر ماندند (و به سوی نجات راه نبردند).

توضیحات :

« مَا ذَكِّرُوا بِهِ » : آنچه بدان بند و اندرز داده شدند که بآسَاء در اموال و ضَرَاء در ابدان بود. « مَيْسُونَ » : ناامیدان و سرگشتگان و غمگینان .

سوره انعام آیه 45

متن آیه :

فَقَطِّعْ ذَايِرَ الْقَوْمِ الَّذِينَ ظَلَمُوا وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

(بدین ترتیب) نسل ستمکاران ریشه کن شد ، و ستایش تنها پروردگار جها نیان را سزا است (که با نعمت مردمان را تر بیت می کند ، و روی زمین را از فساد ظالمان پاک می سازد) .

توضیحات :

« ذَايِرٌ » : تابع . خلف . قطع دایر ، کنایه از ریشه کن کردن است .

سوره انعام آیه 46

متن آیه :

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَخَذَ اللَّهُ سَمْعَكُمْ وَ أَبْصَارَكُمْ وَ خَتَمَ عَلَي قُلُوبِكُمْ مَنْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ يَا تَيْكُم بِهِ أَنْظُرْ كَيْفَ نَصْرَفَ الْآيَاتِ ثُمَّ هُمْ يَصْدِفُونَ

ترجمه :

بگو: به من بگوئید که اگر خداوند گوش و چشمها یتان را (از شما با زپس) بگیرد و بر دلها یتان مهر نهد (بدان گونه که چیزی را نشنوید و نبینید و نفهمید) ، غیر از الله خدائی هست که آنها را به شما برگرداند؟! بنگر که ما چگونه دلائل و براهین را به گونه های مختلف ذکر می کنیم و آنان پس (از شنیدن ، به جای پذیرفتن و راه حق گرفتن) روی می گردانند!

توضیحات :

« نَصْرَفَ » : به شیوه ها و گونه های مختلف بیان می کنیم و توضیح می دهیم . « يَصْدِفُونَ » : اعراض و انصراف می نما یند . پشت می کنند و روی می گردانند .

سوره انعام آیه 47

متن آیه :

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُ اللَّهِ بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً هَلْ يُهْلِكُ إِلَّا الْقَوْمَ الظَّالِمُونَ

ترجمه :

بگو: به من بگوئید که اگر عذاب خدا به ناگاه یا این که آشکارا (و بدون انتظار قبلی یا با انتظار قبلی) به شما در رسید ، مگر جز گروه

ستمکاران هلاک می‌گردند؟! (بگذار عذاب خدا مشرکان و گمراهان چون شما را در بر گیرد).

توضیحات :
« بَغْتَةً أَوْ جَهْرَةً » : ناگهان و بدون انتظار. مانند : عذاب قوم لوط . یا آشکارا و با انتظار. مانند : عذاب قوم نوح و فرعون .

سوره أنعام آیه 48

متن آیه :
وَمَا يُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ فَمَنْ آمَنَ وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه :

ما پیغمبران را جز به عنوان بشارت‌دهندگان (مؤمنان به خیر و ثواب) و بیم‌دهندگان (کافران از عقاب و عذاب) نمی فرستیم . پس کسانی که (به دعوت پیغمبران) ایمان آورند و کارشایسته کنند ، نه ترسی دارند (از شر و بلائی که بدانان می‌رسد) و نه غم‌گین می‌شوند (از خیر و نعمتی که از دست می‌دهند) .

توضیحات :

« مُبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ » : مژده‌دهندگان و بیم‌دهندگان . حال (مُرْسَلِينَ) هستند . « أَصْلَحَ » : زشتیها را زدود و بر خویها فزود .

سوره أنعام آیه 49

متن آیه :
وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا يَمَسُّهُمُ الْعَذَابُ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

ترجمه :

آنان که آیات (قرآنی و دلائل جهانی) ما را تکذیب می‌دارند ، عذاب (دردناک یزدانی) به خاطر نافرمانی (و خروج از برنامه ایمانی) بدانان می‌رسد .

توضیحات :

« بِمَا » : به سبب . به خاطر . « كَانُوا يَفْسُقُونَ » : به طور مستمر از دایره ایمان و اطاعت به در می‌رفتند و از التزام احکام شانه خالی می‌کردند .

سوره أنعام آیه 50

متن آیه :
قُلْ لَّا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ لَكُمْ إِنِّي مَلَكٌ إِنْ أَتَيْعُ إِلَّا مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ أَفَلَا تَتَفَكَّرُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر! بدین کافران) بگو: من نمی‌گویم گنج پینه‌های (ارزاق و اسرار جهان) یزدان در تصرف من است (چرا که الوهیت و مالکیت جهان تنها و تنها از آن خدای سبحان است و بس) و من نمی‌گویم که من غیب می‌دانم (چرا که کسی از غیب جهان با خیر است که در همه مکانها و زمانها حاضر و ناظر باشد که خدا است) و من به شما نمی‌گویم که من فرشته‌ام . (بلکه من انسانی همچون شمایم . این است عوارض بشری از قبیل : خوردن و خفتن و در کوچه و بازار راه رفتن ، در من دیده می‌شود ، جز این که به من وحی می‌شود و) من جز از آنچه به من وحی می‌شود پیروی نمی‌کنم (و سخن کسی جز سخن خدا را نمی‌شنوم و تنها به فرمان او راه می‌روم) . بگو : آیا نابینا و بینا (و کافر سرگشته و مؤمن راه یافته ، در شناخت این حقائق) یکسانند ؟ (و هر دو مساوی در پیشگاه یزدانند ؟) مگر نمی‌اندیشید (تا در پرتو عقل ، حق برایتان نمودار و آشکار شود ؟) .

توضیحات :

« خَزَّ آئِنٌ » : جمع خزینه ، گنج پینه‌ها . انبارهای نفائس اموال . مراد از (خَزَّ آئِنٌ اللَّهُ) مقدراتی است که جز خدا کسی از آنها آگاه نیست . « مَلَكٌ » : فرشته . « الْأَعْمِيَاءُ » : کور . مراد شخص گمراه است که با چراغ عقل حقائق را پیدا نمی‌کند . « الْبَصِيرُ » : بینا . مراد شخص ایماندار است که در پرتو اندیشه به حقائق راه می‌یابد .

سوره انعام آیه 51

متن آیه :

وَأَنْذِرْ بِهِ الَّذِينَ يَخَافُونَ أَنْ يُحْشَرُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ لَيْسَ لَهُمْ مِنْ دُونِهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

ترجمه :

با آن (چیزهایی که در قرآن آمده است) کسانی را بترسان که (چون به جهان دیگر ایمان دارند ، از هول و هراس رستخیز بی‌منما کند و) می‌ترسند از این که در پیشگاه پروردگارشان (برای حساب و کتاب) گردآورده می‌شوند . (آنچه‌ای که در آن) برای آنان جز خدا یاور و میانجیگری (که بتواند ایشان را از عذاب دوزخ برهاند) وجود ندارد . آنان (را از آن روز بترسان ، تا امروز که فرصت باقی است) شاید پرهیزگاری پیشه کنند (و آن وقت به بهشت روند) .

توضیحات :

« أَنْذِرْ » : بترسان . بیم ده . « بِهِ » : به آن ، یعنی قرآن . « الَّذِينَ يَخَافُونَ » : کسانی که می‌ترسند . مراد مؤمنان است (نگا : فاطر / 18 ، یس / 11 ، ذاریات / 55) . « مِنْ دُونِهِ » : سواي او . غیر از او .

سوره انعام آیه 52

متن آیه :

وَلَا تَطْرُدِ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ مَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَمَا مِنْ حِسَابِكَ عَلَيْهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ فَتَكُونَ مِنَ

الطَّالِمِينَ

ترجمه :

کسانی را (از پیش خود) مران که سحرگهان و شامگاهان خدای را به فریاد می خوانند (و همه وقت به عبادت و پرستش خدا مشغولند و) منظورشان (تنها رضایت) او است . نه حساب ایشان بر تو است و نه حساب تو بر آنان است (و هرکس در گرو عمل خویش است ، چه شاه چه درویش است) . اگر (به حرف مشرکان در باره این گونه مؤمنان گوش دهی و از خود) آنان را برانی ، از زمره ستمگران خواهی بود .

توضیحات :

« لَا تَطْرِدُ » : طرد مکن . مران . « الْغَدَاةُ » : سحرگاهان . « الْعَشِيِّ » : شامگاهان . « يَا لُغْدَاةِ وَالْعَشِيِّ » : در سحرگاهان و شامگاهان . مراد ، در همه اوقات است . « مِنْ شَيْءٍ » : حرف (من) زائد است و (شئی) در موضع رفع است و اسم (ما) است . « فَتَطْرِدُهُمْ » : مینصوب است ، چون جواب نهی است . تقدیر چنان است : لَا تَطْرِدُ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ . . . فَتَكُونَ مِنَ الطَّالِمِينَ ، وَمَا عَلَيْكَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ فَتَطْرُدَهُمْ .

سوره انعام آیه 53

متن آیه :

وَكَذَلِكَ فَتَنَّا بَعْضَهُم بِبَعْضٍ لِيَقُولُوا أَهَؤُلَاءِ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَهُمْ مِّنْ بَيْنِنَا أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِالشَّاكِرِينَ

ترجمه :

این چنان (یا) پیشی گزفتن مستمندان در پذیرش دین و دخول بدان بر تو انگیزان ، سنت ما جاری و ساری بوده است و (که برخی را) که ثروتمندان متکبرند (یا برخی دیگر) که تنگدستان فقیرند (آزموده ایم تا) متکبران ، تمسخرکنان) بگویند : آیا اینان همان کسانی نیستند که خداوند از میان ما (برگزیده است و با اعطاء نعمت ایمان) بر ایشان منت نهاده است ؟ آیا خداوند سپاسگزاران را بهتر نمی شناسد (تا این کافران سرکش مغرور) ؟

توضیحات :

« فَتَنَّا » : امتحان کردیم . « مَنْ . . . عَلَيْنَا » : نعمت داد . نیکی نمود .

سوره انعام آیه 54

متن آیه :

وَإِذَا جَاءَكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِنَا فَقُلْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ كَتَبَ رَبُّكُمْ عَلَيْكُمْ نَفْسِيهِ الرَّحْمَةَ أَنَّهُ مِنْ عَمَلٍ مِّنْكُمْ سُوءٌ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابَ مِنْ بَعْدِهِ وَأَصْلَحَ وَأَنَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

هرگاه مؤمنان به آیات (قرآن) ما به پیش تو آمدند (برای احترامشان

(بدیشان بگو: درودتان باد! (شمارا مژده باد که) خداوند شما (از روی لطف) بر خویشدن رحمت واجب نموده است (و رحمت فراوان و بیکرانیش مقتضی آن است) که هرکس از شما از روی نادانی (انساننی) دچار لغزشی شد، ولی بعد از آن توبه کرد (و نادمانه به آستانه کریمانه خدا برگشت و اعمال زشت خود را جبران) و اصلاح کرد (خداوند عذر تقصیر او را می پذیرد) چرا که او آمرزگار (بندگان و) مهربان (در حق همگان) است.

توضیحات:

«أَنْتَ مِنْ عَمَلٍ...»: جمله بدل (الرَّحْمَةِ) یا مفعول به (كَتَيْبَ) است. جواب شرط (مَنْ) محذوف است و تقدیر چنین است: «فَلَهُ غُفْرَانٌ رَبِّهِ». «يَجْهَلُونَ»: از روی نادانی. مراد این است که کسی که آگاهانه یا ناآگاهانه مرتکب گناه می شود، از زمره جاهلان بشماراست. یا این که گناهکار مطلقاً نادان است.

سوره أنعام آیه 55

متن آیه:

وَكَذَلِكَ نَفْصَلُ الْآيَاتِ وَلِتَسَدَّتْ بَيْنَ سَدِّ يَلِ الْمُجْرِمِينَ

ترجمه:

این چنین (روشن و آشکار) آیات (قرآنی و دلائل جهانی) را توضیح می دهیم، تا راه (نادرست) گناهکاران (از راه درست مؤمنان) پیدا و نمودار شود.

توضیحات:

«نُفْصِلُ»: از هم جدا می سازیم. نمودار و آشکار می کنیم. توضیح و تبیین می نمائیم. «وَلِتَسَدَّتْ بَيْنَ»: تا این که روشن و هویدا شود. واو حرف عطف است و فعل (لِتَسَدَّتْ بَيْنَ) را بر فعل مقدری ما نند (لِيَفْهَمُوا) عطف می کند. تقدیر چنین است: «لِيَفْهَمُوا وَ لِتَسَدَّتْ بَيْنَ». «سَدِّ يَلِ»: راه. این واژه به صورت مذکر و مؤنث به کار می رود.

سوره أنعام آیه 56

متن آیه:

قُلْ إِنِّي نُهَيْتُ أَنْ أَعْبُدَ إِلَّا الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ قُلْ لَا أَتَّبِعُ أَهْوَاءَ كُمْ قَدْ ضَلَلْتُمْ إِذْ أَنتُمْ أَنْتُمْ مِنَ الْمُهْتَدِينَ

ترجمه:

بگو: من نهی شده ام از این که پرستش کنم آنهایی را که سواي خدا به فریاد می خوانید (و عبادتشان می نمائید). بگو: من از هوی و هوسهای شما پیروی نمی کنم، که (اگر چنین کنم، همچون شما) در آن وقت گمراه می شوم و از زمره راه یافتگان نخواهم بود.

توضیحات:

«نُهَيْتُ»: نهی شده ام. بازداشته شده ام. «أَهْوَاءَ»: خواسته های ناروا و آرزوهای پوچ.

سوره أنعام آیه 57

متن آیه :
قُلْ إِنِّي عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَكَذَّبْتُمْ بِهِ مَا عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ
إِن الْحُكْمَ إِلَّا لِلَّهِ يَقْضِي الْحَقَّ وَهُوَ خَيْرُ الْفَاصِلِينَ

ترجمه :

بگو: من بر شریعت واضحه هستم که از سوي پروردگارم نازل شده است و شما قرآن را تکذیب می کنید (که در برگیرنده شریعت غرا و آشکارا است . بدانید عذاب و کیفری) که در (نزول و وقوع) آن شتاب می ورزید در قدرت من نیست . فرمان جز در دست خدا نیست . خدا به دنبال حق می رود (و کارهایش برابر حکمت انجام می شود . لذا اگر خواست عذاب واقع می گردد و اگر نخواست عذاب واقع نمی شود) و او بهترین (قاضی میان من و شما) جدا کننده (حق از باطل) است .

توضیحات :

« بَيِّنَةٍ » : دلیل . شریعت . مراد قرآن است . « كَذَّبْتُمْ بِهِ » : آن را تکذیب می کنید . ضمیر (ه) به (بیینه) برمی گردد و مذکر آوردن آن به خاطر معنی مراد است که قرآن است . « يَقْضِي الْحَقَّ » : حق را می گوید . حق را از باطل جدا می سازد . از حق پیروی می کند . « الْفَاصِلِينَ » : جداسازندگان . داور کندگان . روشنگران .

سوره أنعام آیه 58

متن آیه :
قُلْ لَوْ أَنَّ عِنْدِي مَا تَسْتَعْجِلُونَ بِهِ لَاقُضِيَ الْأَمْرُ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَاللَّهُ أَعْلَمُ
بِالظَّالِمِينَ

ترجمه :

بگو: اگر آنچه که در وقوع آن (که عذاب خدا است و از روی استهزاء) شتاب می ورزید ، در قدرت من بود (در وقوع آن شتاب می کردم و از شما خلاص می شدم و) کار من با شما پایان می پذیرفت ، ولیکن (کار در دست خدا است و) خدا آگاه تر از (هر کسی بدان چیزی است که در دنیا یا آخرت در خور) ستمکاران است .

توضیحات :

« لَاقُضِيَ الْأَمْرُ » : کار خاتمه می پذیرفت . کار یکسره می شد و فیصله پیدا می کرد .

سوره أنعام آیه 59

متن آیه :
وَعِنْدَهُ مَفَاتِحُ الْغَيْبِ لَا يَعْلَمُهَا إِلَّا هُوَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْبُرِّ وَالْبَحْرِ وَمَا تَسْقُطُ مِنَ
وَرَقَةٍ إِلَّا يَعْلَمُهَا وَلَا حَبَّةٍ فِي ظُلُمَاتِ الْأَرْضِ وَلَا رَطْبٍ وَلَا يَأْسٍ إِلَّا فِي كِتَابٍ
مُّبِينٍ

ترجمه :

گذر چینه‌های غیب و کلید آنها در دست خداست و کسی جز او از آنها آگاه نیست . و خداوند از آنچه در خشکی و دریا است آگاه است . و هیچ برگی (از گیاهی و درختی) فرو نمی‌افتد مگر این که از آن خیردار است . و هیچ دانه‌ای در تاریکی‌های (درون) زمین ، و هیچ چیز تر و یا خشکی نیست که فرو افتد ، مگر این که (خدا از آن آگاه ، و در علم خدا پیدا است و) در لوح محفوظ ضبط و ثبت است .

توضیحات :

« مَفَاتِحَ » : جمع مَفْتَح ، کلیدها . « وَمَا تَسْقُطُ مِنْ وَرَقَةٍ . . . » . حرف (مین) زائد است و واژه (وَرَقَةٍ) در موضع رفع و فاعل (تَسْقُطُ) است ، و واژه‌های (حَبَّة ، رَطْب ، یَابِس) عطف بر آن هستند (نگا : سبأ / 3) . « رَطْب » : تر . « یَابِس » : خشک . « كِتَابٍ مُّبِينٍ » : علم خدا . لوح محفوظ .

سوره انعام آیه 60

متن آیه :

وَهُوَ الَّذِي يَتَوَفَّاكُم بِاللَّيْلِ وَيَعْلَمُ مَا جَرَحْتُم بِالنَّهَارِ ثُمَّ يَبْعَثُكُمْ فِيهِ لِيُقْضَىٰ أَجَلٌ مُّسَمًّى ثُمَّ إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ ثُمَّ يُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

خدا است که در شب شما را می‌میراند و در روز شما را برمی‌انگیزاند و او می‌داند که در روز (که زمان عمده جنب و جوش و تلاش و کوشش است) چه می‌کنید و چه فرا چنگ می‌آورید (و این مرگ و زندگی خواب و بیداری نام ، پیوسته ادامه دارد) تا مهلت معین (زندگی هرکس با فرارسیدن مرگ او) بسر آید . سپس (در روز رستاخیز همگان) به سوی خدا برمی‌گردید و آن گاه شما را بدانچه (از خوب و بد در دنیا) می‌کردید با خبر می‌گرداند (و پاداش و پادافره اعمال را به صاحبان آنها می‌رساند) .

توضیحات :

« يَتَوَفَّاكُم » : شما را می‌میراند . مراد از میراندن در اینجا خواباندن است (نگا : زمر / 42) . « جَرَحْتُمْ » : فرا چنگ آوردید . انجام دادید . گناه ورزیدید . « يَبْعَثُكُمْ » : شما را زنده می‌گرداند . مراد از زنده‌گرداندن در اینجا بیدار کردن است (نگا : زمر / 42) . « لِيُقْضَىٰ » : تا این که پایان داده شود (نگا : بقره / 200) . تا این که به اتمام رسانده شود (نگا : طه / 114) تا آن گاه که مقدر شود (نگا : سبأ / 14) . « أَجَلٌ مُّسَمًّى » : مدت معین . مراد پایان زندگی یا مدت زندگانی است (نگا : انعام / 2) . « مَرْجِعُكُمْ » : رجوع و برگشت شما .

سوره انعام آیه 61

متن آیه :

وَهُوَ الْغَافِرُ فَوْقَ عِبَادِهِ وَيُرْسِلُ عَلَيْكُمْ حَفَظَةً حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَكُمْ الْمَوْتُ تَوَفَّتْهُ رُسُلُنَا وَهُمْ لَا يُفَرِّطُونَ

ترجمه :

خداوند بر بندگان خود کاملاً چیره است . او مرا قبان (از فرشتگان را برای حسابرسی و نگارش اعمال شما) بر شما می فرستد و می گمارد (و آنان به کار خود با دقت تمام تا دم مرگ یکایک شما ، مشغول می گردند) و چون مرگ یکی از شما فرا رسید ، فرستادگان ما (از میان فرشتگان دیگر به سراغ او می آیند و) جان او را می گیرند ، و (فرشتگان گروه اول و فرشتگان گروه دوم هیچ کدام در مأموریت خود) کوتاهی نمی کنند .

توضیحات :

« وَهُوَ الْقَاهِرُ . . . » : (نگا : انعام / 18) . « حَفَظَةً » : جمع حافظ ، مراقبان . مراد فرشتگان (الکرام الکا تبون) است (نگا : زخرف / 80 ، ان فطار / 10 و 11) . « رَسُلُنَا » : فرستادگان ما . مراد فرشتگان همدست مَلِكِ الْمَوْت است (نگا : سجده / 11) . « وَهَمْ لَا يَفْرَطُونَ » : وحال آن که آنان کوتاهی نمی کنند . این جمله می تواند حال (رسلنا) یا (حَفَظَةً وَرَسُلُنَا) باشد ؛ چرا که در کار حفظ و توقی کوتاهی نمی کنند .

سوره انعام آیه 62

متن آیه :

ثُمَّ رُدُّوا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقُّ أَلَا لَهُ الْحُكْمُ وَهُوَ أَسْرَعُ الْحَا سِبِينَ

ترجمه :

سپس (همه مردگان در روز قیامت زنده می گردند و) به سوی خدا ، یعنی سرور حقیقی ایشان برگردانده می شوند . هان ! (بدانید که در چنین روزی) فرمان داور از آن خدا است و بس ، و اوسد ریعت ترین حسابگران است (و در کوتاه ترین مدت به حساب یکایک خلایق می رسد و پاداش و پادافره آنان را می دهد) .

توضیحات :

« رُدُّوا » : برگردانده شدند . « مَوْلَايَا » : سرور . مَالِك . مَتَصَرَّف . واژه (مَوْلَايَا) مجرور است و بدل (الله) است . و واژه (الْحَقُّ) صفت (مَوْلَايَا) است . « الْحُكْمُ » : فرمان . داور . « الْحَا سِبِينَ » : حسابگران . حسابرسان .

سوره انعام آیه 63

متن آیه :

قُلْ مَنْ يُنذِرِكُمْ مِّنْ ظُلُمَاتِ الْبَرِّ وَالْبَحْرِ تَدْعُونَهُ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً لَّئِنِ أَنْجَانَا مِنْ هَذِهِ لَنَنكَوْتَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ

ترجمه :

بگو : چه کسی شما را از احوال و شدائد خشکی و دریا رهایی می بخشد ، در آن حال که (دشواریها و گرفتاریهای بزرگ به شما رو می کند و) او را فرو تنانه علانی و نهانی به فریاد می خوانید (و می گوئید :) اگر خدا ما را از این احوال برهاند ، سوگند می خوریم که از سپاسگزاران (نعمت و فضیلت او) باشیم ؟

توضیحات :
 « ظَلَمَات » : تاریکیها . مراد احوال و شدائد است . « تَدْعُوْنَهُ » : او را به فریاد می‌خوا نید . این جمله حال ضمیر (كُمْ) در فعل (يَنْجِيْكُمْ) می‌باشد . « تَصْرَعًا وَ خُفْيَةً » : آشکارا و پنهان . مفعول مطلق یا منصوب به نزع خافضند ، و یا این که حال بوده و به معنی معلومین و مسیرین می‌باشد .

سوره أنعام آیه 64

متن آیه :
 قُلِ اللّٰهُ يَنْجِيْكُمْ مِنْهَا وَمِنْ كُلِّ كَرْبٍ تُمُّ اَنْتُمْ تُشْرِكُوْنَ

ترجمه :
 بگو : خدا شما را از آن (احوال و شدائد) و از هر غم و اندوهی می‌رهاند . سپس (با این وجود برای او) شما شریک و انباز می‌سازید ! (شریک و انبازی که می‌دانید کاری از دست آنها ساخته نیست) .

توضیحات :
 « كَرْبٍ » : غم و اندوه .

سوره أنعام آیه 65

متن آیه :
 قُلِ هُوَ الْقَادِرُ عَلٰى اَنْ يَّبْعَثَ عَلٰىكُمْ عَذَابًا مِّنْ فَوْقِكُمْ اَوْ مِّنْ تَحْتِ اَرْضِكُمْ اَوْ يَلِيْسَ بِكُمْ شَيْعًا وَيَذِيْقَ بَعْضَكُمْ بَاسًا بَعْضٌ اَنْظُرْ كَيْفَ نَصْرَفَ الْاٰيٰتِ لَعَلَّهُمْ يَفْقَهُوْنَ

ترجمه :
 بگو : خدا می‌تواند که عذاب بزرگی از بالای سرتان و یا از زیر پاها یتان بر شما بگمارد (و شما را دچار بلاهای آسمانی و بمبارانهای هوایی یا بلاهای زمینی همچون زلزله‌ها و آتشفشانیها و انفجارهای مینها و دیگر مواد منفجره جنگها سازد) و یا این که کار را بر شما به هم آمیزد (و در نتیجه حقیقت امر بر شما مشتبه شود) و دسته‌دسته و پراکنده گردید (و جنگها در میانتان برپا گرداند) و برخی از شما را به جان برخی دیگر اندازد و گرفتار همدیگر سازد . بنگر که چگونه آیات (قرآنی و دلائل جهانی خود) را بیان و روشن می‌گردانیم تا بلکه بیندیشند و به خود بازگردند و حقیقت را بفهمند .

توضیحات :
 « يَّبْعَثُ » : بفرستد . برانگیزد . « يَلِيْسَ بِكُمْ » : شما را به هم اندازد . شما را گروه گروه و دسته دسته سازد . کار را بر شما مشوش و آمیخته کند . شما را دارای خواستها و آرزوهای مختلف و متناقض کند . « شَيْعًا » : جمع شیعه ، گروهها و دسته‌ها . حال ضمیر (كُمْ) یا مفعول مطلق (يَلِيْسَ) از غیر لفظ خود می‌باشد . « بَاسًا » : جنگ . عذاب .

سوره أنعام آیه 66

متن آیه :

وَكَذَّبَ بِهِ قَوْمُكَ وَهُوَ الْحَقُّ قُلْ لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ

ترجمه :

قوم تو (یعنی قریش و مردمان مکه قرآن را باور نمی‌دارند و) آن را تکذیب می‌نمایند ، و حال آن که قرآن حق است (و جای تکذیب کردن ندارد) . بگو : من حافظ و مسلط بر شما نیستم (و مأمور بررسی اعمال و مجازات شما نمی‌باشم و بلکه سرو کارتان با خداست) .

توضیحات :

« لَسْتُ عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ » : حافظ شما و مسئول کردار و رفتارشان نمی‌باشم .

سوره انعام آیه 67

متن آیه :
لِكُلِّ نَبِيٍّ مُّسْتَقَرٌّ وَسَوْفَ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

هر خبری (که خداوند در قرآن بیان کرده است) موعد خود دارد (و در هنگام مقرر و جای معین تحقق می‌پذیرد) و (صدق این اخبار را به هنگام وقوع) خواهید دانست (و خواهید دید به چه عذابی گرفتار می‌آئید) .

توضیحات :

« نَبِيٍّ » : خبر . « مُّسْتَقَرٌّ » : مکان استتقرار و هنگام وقوع . مکان استتقرار و جایگاه وقوع .

سوره انعام آیه 68

متن آیه :
وَإِذَا رَأَيْتَ الَّذِينَ يَخُوضُونَ فِي آيَاتِنَا فَأَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتَّىٰ يَخُوضُوا فِي حَدِيثٍ غَيْرِهِ وَإِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرِ مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

هرگاه دیدی کسانی که به تمسخر و طعن در آیات (قرآنی) ما می‌پردازند ، از آنان روی بگردان (و مجلس ایشان را ترک کن و با آنان منشین) تا آن گاه که به سخن دیگری می‌پردازند . اگر شیطان (چنین فرمانی را) از یاد تو برد (و دستور الهی را فراموش کردی) ، پس از به خاطر آوردن (و یاد کردن) فرمان ، از پیش ایشان برخیز (و با قوم ستمکار منشین) .

توضیحات :

« يَخُوضُونَ » : فرو می‌روند . یا وه‌سرا می‌کنند . در اینجا مراد تمسخر قرآن و استهزاء دین و ایمان است (نگا : نساء / 140 و انعام / 70) . « إِمَّا يُنسِيَنَّكَ الشَّيْطَانُ » : اگر اهریمن آن را از یاد تو برد . در اینجا هر چند روی سخن به پیغمبر است ، ولی در حقیقت منظور پیروان او است . نسیان پیغمبران در اموری بوده است که مربوط به کار تبلیغ احکام دین و مقام رسالت نبوده و بلکه غفلت در موضوعات عادی از قبیل سهو در

نماز بوده است و چنین فراموشی و غفلتی موجب اضاعه فریضه‌ای یا تحریم حلال و تحلیل حرام نگشته است (نگا : کھف / 63 و 73 ، یوسف / 42) .
 « الذِّكْرِيَا » : به یاد آوردن . متوجه شدن . تذکر .

سوره أنعام آیه 69

متن آیه :
 وَمَا عَلَى الَّذِينَ يَتَّقُونَ مِنْ حِسَابِهِمْ مِنْ شَيْءٍ وَلَٰكِنْ ذَكَرُوا لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

ترجمه :

کمترین چیزی از حساب آنان (که درباره قرآن یا وه سرائی می کنند) به حساب پرهیزگاران گرفته نمی شود ولیکن (باید پرهیزگاران نیشست و برخاستشان با چنین بزهکارانی برای پند و اندرز و) تذکر و ارشاد باشد ، تا این که (از بیهوده گوئی دست بردارند و از عذاب خدا خویشتن را به دور داشته و) پرهیزگاری کنند .

توضیحات :

« ذِکْرِيَا » : پند و اندرز دادن . تذکر و ارشاد . مرفوع است و مبتدای مؤخر است : عَلَيْهِمْ ذِکْرِيَا . یا منصوب است و مفعول مطلق فعل محذوف : عَلَيْهِمْ أَنْ يُذَكِّرُوهُمْ تَذَكِّيراً .

سوره أنعام آیه 70

متن آیه :
 وَذُرِّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لِبَهْوَآءٍ وَأَهْوَىٰ آلِهِمْ مِنَ الدُّنْيَا وَذَكَرَ بِهِ أَنْ تَسِيْلَ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيٌّ وَلَا شَفِيعٌ وَإِنْ تَعْدِلْ كُلُّ عَدْلٍ لَا يُؤْخَذُ مِنْهَا أُولَٰئِكَ الَّذِينَ أُبْسِلُوا بِمَا كَسَبُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ بِمَا كَانُوا يَكْفُرُونَ

ترجمه :

کسانی را ترک کن که آئین (فطری و آسمانی) خود را به بازی و شوخی گرفته اند و زندگی دنیا آنان را گول زده است (و آخرت را از یادشان برده است) . و به آن (زمزمه جاویدان قرآن ، پیوسته ایشان را) پند و اندرز بده (و بدانان بگو که در روز قیامت) هرکسی در گرو اعمالی است که انجام داده است و مسؤول چیزهایی است که فراچنگ آورده است ، و بجز خدا برای ایشان یار و یاور و میانجی و واسطه‌ای نیست (تا مردمان را از عذاب دو زخ برهاند و به بهشت وارد گرداند) . و اگر چنین کسی هرگونه فدیة و تاوانی (که تومی دانی ، برای نجات خود) بپردازد ، از او دریافت نمی گردد (و پذیرفته نمی شود) . آنان کسانی هستند که گرفتار اعمالی شده اند که کرده اند (و به زندان چیزهایی در بندند که فراچنگ آورده اند) . برای آنان به سبب کفری که می ورزیده اند ، نوشیدنی بسیار داغ و عذاب بس دردناکی است .

توضیحات :

« ذُرِّ » : ترک کن . رها کن . از ماده (وذر) . « غَرَّتْهُمْ » : گولشان زده است . فریبشان داده است . « ذَكَرَ بِهِ » : بدان پند ده . مردمان را به قرآن

را هنمائي وارشاد كن . « أَنْ تُبْسَلَ » : تا دچار هلاكت نشود . تا هلاك نگرديد . اين كه مرهون و محبوس شود . جمله مفعول له است و تقدير چنين است : **إِنَّمَا تُبْسَلُ؛ مَخَافَةَ أَنْ تُبْسَلَ؛** يا اين كه مفعول به فعل (**ذَكَرَ**) است . واژه (**تُبْسَلَ**) از ماده (**بَسَلَ**) به معني حبس ، و هلاك است . « **تَعَدَّلَ** » : فديه دهد . تاوان و عوض دهد . « **عَدَلَ** » : فديه . عوض . قيمت . « **أَبْسَلُوا يَمًا** » : درگرو چيزي هستند كه . گرفتار چيزي هستند كه . هلاك ميگردند به سبب چيزي كه . به زندان دوزخ گرفتار مي آيند به سبب چيزي كه . « **شَرَابٌ** » : نوشيدني . نوشابه . « **حَمِيمٌ** » : آب داغ . آب بسيار گرم .

سوره أنعام آيه 71

متن آيه :
قُلْ أَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُنَا وَلَا يَضُرُّنَا وَنُرَدُّ عَلَىٰ أَعْقَابِنَا بَعْدَ إِذْ هَدَانَا اللَّهُ كَالَّذِي اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ فِي الْأَرْضِ حَيْرَانًا لَهُ أَصْحَابٌ يَدْعُونَهُ إِلَى الْهُدَىٰ انْتِنَا قُلْ إِنْ هَدَى اللَّهُ هُوَ الْهُدَىٰ وَأَمَّا رَنَّا لِنَسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

بگو: آيا چيزي غير از خدا را بخوانيم (و عبادت و پرستش كنيم) كه نه سودي به حال ما دارد و نه زياني؟ و آيا پس از آن كه خداوند ما را هدايت بخشيده است (و به سوي خود رهنمون کرده است) به عقب بازگشت كنيم (و از ايمان دست بكشيم و ديگر بار به كفر برگرديم؟ و) بسان كسي (باشيم و كنيم) كه شياطين او را در زمين (بيابانهاي برهوت) ويلان و سرگردان به دنبال خود كشيده ، و دوستاني داشته باشد كه او را به راه راست خوانند و به سوي خود فرياد دارند (اما او بديشان گوش نكند و به دنبال شياطين رود و گمراه تر و گمراه تر شود؟) بگو: هدايت خداوند ، هدايت است و (بجز اسلام ، ضلالت است ، و از سوي خدا) به ما دستور داده شده است كه فرما نبردار پروردگار جهان نيان باشيم (و منقاد او شويم و به فرمان او رويم) .

توضيحات :

« **أَدْعُو** » : آيا به فرياد خوانيم؟ آيا پرستش نماييم؟ در رسم الخط قرآني الف زائدي به دنبال دارد . « **اسْتَهْوَتْهُ الشَّيَاطِينُ** » : شياطين او را وادار به رفتن و شتاب ورزیدن كنند . شياطين او را سرگردان و ويلان كنند . شياطين او را از راه به در برند و در جهان آواره و دريه در كنند . فعل (**اسْتَهْوَتْ**) از ماده (هوي) است ، به معني : رفتن . گمراه شدن . فرو افتادن . « **حَيْرَانًا** » : آواره و سرگردان . حال ضمير (ه) است و به دليل وصفيت غير منصرف بوده و مؤنث آن (**حَيْرِي**) است . « **لِنَسْلِمَ** » : اين است كه تسليم و منقاد شويم .

سوره أنعام آيه 72

متن آيه :
وَأَنْ أَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَاتَّقُوهُ وَهُوَ الَّذِي إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

ترجمه :

و (از سوي خدا به ما دستور داده شده است) اين كه نماز را به گونه شايسته بخوانيد و از خدا بترسيد و (اوامر او را اجرا كنيد ؛ چه) او است كه در پيشگاهش گرد آورده مي‌شويد (و حساب و كتاب پس مي‌دهيد) .

توضیحات :

« وَ أَنْ أَقِيمُوا... » : اين جمله عطف بر (أَمْرَنَا لِنُسَلِّمَ) است ، و تقدير چنين است : أَمْرَنَا لِنُسَلِّمَ وَلَا نُنْقِمَ .

سوره أنعام آيه 73

متن آيه :

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَيَوْمَ يَقُولُ كُنْ فَيَكُونُ قَوْلُهُ الْحَقُّ وَلَهُ الْمَلِكُ يَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ

ترجمه :

او آن كسي است كه آسمانها و زمين را به حق آفريده است (و آنها را بيهوده نيافريده است و بلکه از روي حكمت و هدف ساخته است) و هر وقت (اراده خدا بر پيدايش چيزي قرار گيرد ، بدان) مي‌گويد : باش ! پس مي‌شود . سخن او حق است (و فرمان او شدني) و مال كيت (مطلق و تصرف همه جا نيه) از آن او است ، در آن روزي كه (براي اعلان رستاخيز) در صور دمیده شود . داناي آشكار و پنهان است (و در كار او گذشته و حال و آينده يكسان است . او آگاه از همه چيزهائي است كه نهان از حواس و ابصار ، يا قابل رؤيت در ليل و نهار است) و او حكيم (در كردار و) آگاه (از احوال انسان ، و مطلع از بواطن و ظواهر جهان) است .

توضیحات :

« بِالْحَقِّ » : به حق نه باطل و بيهوده . آفريش همه موجودات به اندازه و از روي آگاهي و برابر حكمت انجام گرفته است ؛ نه از روي تصادف و بيهوده و عبث (نگا : دخان / 38 و 39 ، مؤمنون / 115 و 116 ، آل عمران / 191) . « يَوْمَ يَقُولُ... » : روزي كه مي‌گويد . در اينجا مراد از روز ، وقت و زمان است . « الصُّورِ » : بوق . طرز و نوع صور و چگونگي دميدن در آن جزو غيب است . « الْغَيْبِ » : آنچه نهان ازديدگان و به دور از دائره علم و زيروي روح مردمان است . « الشَّهَادَةِ » : آنچه آشكار و محسوس و ديدني و فهميدني است و علم بشر بدان احاطه پيدا مي‌كند ، و يا روح آدمي بدان دسترسي مي‌يابد .

سوره أنعام آيه 74

متن آيه :

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ أَرَزَ أَتَتَّخِذُ أَصْنَامًا آلِهَةً إِنِّي أَرَاكَ وَقَوْمَكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

(براي مردمان بيان كن چيزهائي را كه رخ داد) بدان گاه كه ابراهيم به پدر خود آزر گفت : آيا بتهايي را به خدائي مي‌گيري !! (مگر زشت نيست كه انسان عاقل ، سنگهاي بي جان را پرستش و عبادت كند و در

برابر تراشیده‌های دست خود کرنش برد؟!). به حقیقت من تورا و قوم
تورا در گمراهی آشکار (و به دور از راه پروردگار) می بینم .

توضیحات :

« أَيْبَهُ آازَر » : پدرش که آزر نام داشت (نگا : مریم / 41 - 45 ، توبه / 114 ،
انبیاء / 52 ، شعراء / 70 ، زخرف / 26 ، ممتحنه / 4) . برخی واژه (أَب) را
کنایه از عمومی‌ها نند ، همان گونه که در سوره بقره آیه 133 آباء به
معنی اجداد به کار رفته است . واژه (آازَر) عطف بیان است . « أَصْنَامًا » :
جمع صنم . بتها . « آآلهة » : جمع إله ، خدایان . مفعول دوم فعل (تَتَّخِذُ)
است .

سوره أنعام آیه 75

متن آیه :

وَكَذَلِكَ نُرِي إِبْرَاهِيمَ مَلَكُوتَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلِيَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

و همان گونه (که گمراهی قوم ابراهیم را در امر پرستش بتها به او نمودیم ،
بارها و بارها نیز) ملك عظیم آسمانها و زمین را به ابراهیم نشان
دادیم ، تا از زمره باورمندان راستین شود (و بر راستای خدا شناسی رود) .

توضیحات :

« نُرِي » : نشان می‌دهیم . در اینجا به معنی : نشان می‌دادیم . از مصدر (
إرآئه) باب افعال . « مَلِكُوت » : ملك عظیم . وزن (فَعْلُوت) برای مبالغه به
کار می‌رود . ما نند : (رَحْمُوت) : رحمت فراوان . (رَهْمُوت) : رهیت شدید و هراس
زیاد . « وَلِيَكُونَ » : تا باشد . برخی حرف واو را زائد دانسته و برخی (
لِيَكُونَ) را عطف بر فعلی محذوفی شمرده اند و تقدیر را چنین
دانسته اند : لِيَسْتَدِلَّ وَ لِيَكُونَ .

سوره أنعام آیه 76

متن آیه :

فَلَمَّا جَنَّ عَلَيْهِ اللَّيْلُ رَأَى كَوْكَبًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ لَا أُحِبُّ
الْأُولِيَيْنِ

ترجمه :

(از جمله) هنگامی که شب او را در برگرفت (و تاریکی شب همه جا را
پوشاند) ستاره‌ای (درخشان به نام مشتري یا زهره) را دید (بر سبیل
فرض و إرخاء العینان) گفت : این پروردگار من است ! اما هنگامی که غروب کرد
برای ابطال عقیده ستاره پرستان موجود در آن محیط (گفت : من
غروب کنندگان را دوست نمی‌دارم) و به عبادت چیزهای تغییری پذیر و
زوال پذیر نمی‌گیریم) .

توضیحات :

« جَنَّ عَلَيْهِ » : او را فرا گرفت . « أَفَلَ » : غروب کرد . « الْأُولِيَيْنِ » :
غروب کنندگان .

سوره أنعام آیه 77

متن آیه :
فَلَمَّا رَأَى الْقَمَرَ بَازِغًا قَالَ هَذَا رَبِّي فَلَمَّا أَفَلَ قَالَ لَأِن لَّمْ يَهْدِنِي رَبِّي لَأَكُونَنَّ مِنَ الْقَوْمِ الضَّالِّينَ

ترجمه :

و هنگامی که ماه را در حال طلوع (در کرانه افق) دید (باز هم بر سبیل فرض و ارخاءالعنان) گفت : این پروردگار من است ! ولی هنگامی که (آن هم) غروب کرد ، گفت : اگر پروردگارم مرا را هنمائی نکند ، بدون شك از زمره قوم گمراه (و جمعیت سرگشته دروادی کفر و ضلال) خواهم بود .

توضیحات :

« بَازِغًا » : طلوع کنان . حال (قَمَر) است .

سوره أنعام آیه 78

متن آیه :
فَلَمَّا رَأَى الشَّمْسِ بَازِغَةً قَالَ هَذَا رَبِّي هَذَا أَكْبَرُ فَلَمَّا أَفَلَتْ قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تُشْرِكُونَ

ترجمه :

و هنگامی که خورشید را در حال طلوع (در کرانه افق) دید (دوباره بر سبیل فرض و ارخاءالعنان) گفت : این پروردگار من است (چرا که) این بزرگتر (از ستاره و ماه) است ! اما هنگامی که غروب کرد ، گفت : ای قوم من ! بیگمان من از آنچه انباز خدایم کنید بیزارم (و تنهارو به خدا میدارم) .

توضیحات :

« هَذَا » : این . ذکر (هذا) به صورت مذکر بدین سبب است که مُشَارًا رَأَى (شئیء) یا (طالع) است . یعنی : هذا الشئیء . هذا الطالع . « هذا رَبِّي » : این جمله در هر سه آیه می تواند به صورت استفهام انکاری خوانده شود . یعنی : هذا رَبِّي ؟ ! آیا این خدای من است ؟ ! ممکن نیست .

سوره أنعام آیه 79

متن آیه :
إِنِّي وَجَّهْتُ وَجْهِيَ لِلَّذِي فَطَرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ حَنِيفًا وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

بیگمان من رو به سوی کسی می کنم که آسمانها و زمین را آفریده است ، و من (از هرراهی جز راه او) به کنارم و از زمره مشرکان نیستم .

توضیحات :

« وَجْهِي » : رویم را . مراد از روکردن رو ، قصد پرستش و انجام عبادت است .

فَطَرَ : آفریده است . پدیدار کرده است . « خَافِئاً » : حَقَّارِی برکنار از ادیان باطله و عقائد منحرفه . این واژه حال فاعل ضمیر (ت) در فعل (وَجْهت) است (نگا : بقره / 135) .

سوره أنعام آیه 80

متن آیه :
 وَحَاجَهُ قَوْمُهُ قَالَ أَتُجَادُونِي فِي اللَّهِ وَقَدْ هَدَانِ وَلَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا وَسِعَ رَبِّي كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :

و (با وجود این) قوم ابراهیم با او به ستیزه پرداختند (و وی را از خشم خدایان خود ترسانند . ابراهیم) گفت : آیا شما را سزد که درباره خدا با من بستیزید ، و حال آن که مرا (خداوند با دلائل روشن به سوی حق راهنمایی کرده و) هدایت بخشیده است ؟ من از آن چیزهایی که انباز خدا می کنید نمی ترسم (چرا که می دانم از سوی آنها و از جانب کسی زیانی به من نمی رسد) اما اگر خدا بخواهد ضرر و زیان (به کسی برسد ، بیگمان بدو) می رسد . دانش پروردگار همه چیز را در بر گرفته است (و خدای من از هر چیزی آگاه است ، ولی خدایان شما از چیزی آگاهی ندارند) . آیا یادآور نمی شوید (و از خواب غفلت بیدار نمی گردید و متوجه نیستید که چیزهای عاجز و درمانده مستحق پرستش نمی باشند ؟) .

توضیحات :

« حَاجَهُ » : با او مجادله کردند (نگا : انبیاء / 51 - 70 و شعراء / 69 - 82) . « لَا أَخَافُ مَا تُشْرِكُونَ بِهِ » : از چیزی که آن را انباز خدا می کنید نمی ترسم . یعنی من هرگز از بت‌های شما نمی ترسم ، زیرا آنها قدرتی ندارند که به کسی زیانی برسانند . « إِلَّا أَنْ يَشَاءَ رَبِّي شَيْئًا » : مگر آن چیزی که خدا بخواهد . لیکن اگر خدا بخواهد زیانی به کسی برساند می تواند . واژه (شَيْئًا) مفعول به است و یا مفعول مطلق است و به جای (مَشِيئَةً) به کار رفته است و تقدیر چنین است : إِلَّا أَنْ يَشَاءَ مَشِيئَةً . « عِلْمًا » : تمییز است .

سوره أنعام آیه 81

متن آیه :
 وَكَيْفَ أَخَافُ مَا أَشْرَكْتُمْ وَلَا تَخَافُونَ أَنَّكُمْ أَشْرَكْتُمْ بِاللَّهِ مَا لَمْ يُنَزَّلْ بِهِ عَلَيْكُمْ سُلْطَانًا فَأَيُّ الْفَرِيقَيْنِ أَحَقُّ بِالْأَمْنِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

چگونه من از چیزی که (بی جان است و بت نام دارد و از روی نادانی) آن را انباز (خدا) می سازید می ترسم ؟ و حال آن که شما از این نمی ترسید که برای خداوند (جهان که همه کائنات گواه بر یگانگی او است) چیزی را انباز می سازید که خداوند دلیلی بر (حقانیت پرستش) آن برای شما نفرستاده است ؟ پس کدام یک از دو گروه (بت پرست و خداپرست) شایسته تر به امن و امان (و نترسیدن از مجازات یزدان) است ، اگر

می‌دانید (که درست کدام و نادرست کدام است) ؟

توضیحات :

« سُلْطَانًا » : دلیل . برهان . « الْفَرِيقَيْنِ » : دو گروه . « أَحَقُّ » : شایسته تر . درخورتر . « الْأَمْنُ » : امنیت . آرامش .

سوره أنعام آیه 82

متن آیه :

الَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ أُولَئِكَ لَهُمُ الْأَمْنُ وَهُمْ مُتَعَدُونَ

ترجمه :

کسانی که ایمان آورده باشند و ایمان خود را با شرک (پرستش چیزی با خدا) نیامیخته باشند ، امن و امان ایشان را سزا است ، و آنان راه یافتگان (راه حق و حقیقت) هستند .

توضیحات :

« لَمْ يَلْبِسُوا » : آمیخته نکرده اند . « ظُلْمٌ » : شرک (نگا : لقمان / 13) . « لَمْ يَلْبِسُوا إِيمَانَهُمْ بِظُلْمٍ » : مراد این که همراه ایمان به خدا ، در برابر دیگران نیز کوشش نمی‌برند و برای آنها قربانی و نذر نمی‌کنند و جلب منافع و دفع بلا یا نمی‌خواهند و ... (نگا : یوسف / 106 ، عنکبوت / 61 - 65 ، زمر / 3) .

سوره أنعام آیه 83

متن آیه :

وَتِلْكَ حُجَّتُنَا آتَيْنَاهَا إِبْرَاهِيمَ عَلَى قَوْمِهِ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مِّنْ نَّشَاءِ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

اینها دلائل ما بود که آنها را به ابراهیم عطاء کردیم (تا) در برابر قوم خود (به کارشان گیرد ، و غروب ستارگان و خورشید و ماه را دلیل بر الوهیت و وحدانیت ما داند .) او با همین دلائل گونی بر آنان پیروز شد و برتری یافت ، و این سنت ما است که با علم و حکمت (هر کس را بخواهم او را درجاتی بالا می‌بریم . (ای پیغمبر !) پروردگار تو حکیم (است و هر چیزی را در جای خود قرار می‌دهد و به جای خود می‌کند ، و) آگاه است (و) می‌داند چه کسی مستحق رفعت است و چه کسی مستوجب ذلت) .

توضیحات :

« تِلْكَ » : این حُجَج باهره‌ی گذشته که ابراهیم از آنها سود جست .

سوره أنعام آیه 84

متن آیه :

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ كُلًّا هَدَيْنَا وَنُوحًا هَدَيْنَا مِن قَبْلُ وَمِن ذُرِّيَّتِهِ دَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ وَأَيُّوبَ وَيُوسُفَ وَمُوسَى وَهَارُونَ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

ما به ابراهیم، اسحاق و یعقوب (فرزند اسحاق) را عطاء نمودیم (و افتخار این دو تن هم تنها در جنبه پیغمبرزادگی نبود، بلکه ما نند پدرشان) آن دورا (به سوی حقیقت و خوبی) رهنمود کردیم. پیشتر نیز نوح را (دستگیری و به سوی حق و نیکی) ارشاد نمودیم. و از نژاد نوح (هم کسانی همچون) داود، سلیمان، ایوب، یوسف، موسی و هارون را (قبلاً هدایت و ارشاد کردیم) و همان گونه (که ابراهیم و همه این پیغمبران را پاداش دادیم) محسنان را (نیز بدانچه مستحق باشند) پاداش می دهیم.

توضیحات :

« كَلَّا » و « نُوحًا » : منصوب به فعلهای (هَدَيْنَا) هستند. « مِنْ ذُرِّيَّتِهِ » : از تبار و نژاد او. برخی مرجع ضمیر (ه) را ابراهیم و برخی نوح می دانند.

سوره أنعام آیه 85

متن آیه :
وَزَكَرِيَّا وَيَحْيَىٰ وَعِيسَىٰ وَإِلْيَاسَ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

و زکریا، یحیی، عیسی، والیاس را (نیز هدایت دادیم و) همه آنان از زمره صالحان (و بندگان شایسته ما) بودند.

توضیحات :

« زَكَرِيَّا » : عطف بر (هَارُونَ) است.

سوره أنعام آیه 86

متن آیه :
وَإِسْمَاعِيلَ وَالْيَسَعَ وَيُونُسَ وَلُوطًا وَكُلًّا فَضَّلْنَا عَلَى الْعَالَمِينَ

ترجمه :

و اسماعیل، الیسع، یونس، و لوط را (نیز رهنمود کردیم) و هر کدام (از اینان) را بر جهانیان (زمان خود) برتری دادیم.

توضیحات :

« كَلَّا » : هر کدام. منصوب به (فَضَّلْنَا) است.

سوره أنعام آیه 87

متن آیه :
وَمِنَ آبَائِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَإِخْوَانِهِمْ وَاجْتَبَيْنَاهُمْ وَهَدَيْنَاهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

و از میان پدران و فرزندان و برادرانشان (گروه زیادی را رهنمود نمودیم و) آنان را برگزیدیم و به راه راست ارشاد کردیم.

توضیحات :
« إِنَّمَا يَنْتَهِمُ » : آنان را برگزیدیم و برای رسالت خویش گماچین کردیم .

سوره أنعام آیه 88
متن آیه :
ذَلِكَ هُدَى اللَّهِ يَهْدِي بِهِ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَلَوْ أَشْرَكُوا لَحَبِطَ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :
این (تو فایق بزرگی که چنین شایستگیان و برگزیدگانی بدان نائل آمدند) تو فایق خدائی است و خداوند هر کس از بندگانش را بخواهد بدان نائل میسازد . اگر (این چنین شایستگیانی - چه رسد به دیگران -) شرک میورزیدند ، هر آنچه می کردند هدر می رفت (و اعمال خیرشان ضائع می شد و خرمن طاعتشان به آتش شرک می سوخت) .

توضیحات :
« حَبِطَ » : باطل و پوچ گردید . بیهوده و بی نتیجه ماند . هدر رفت و ضائع شد .

سوره أنعام آیه 89
متن آیه :
أُولَئِكَ الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ فَإِنْ يَكْفُرْ بِهَا هَؤُلَاءِ فَقَدْ وَكَلْنَا بِهَا قَوْمًا لَيَسُوْنَ بِهَا يَكْفُرِينَ

ترجمه :
آنان کسانیند که کتاب (آسمانی) و حکمت (ربّانی) و نبوت (یزدانی) بدیشان دادیم . اگر (این مشرکان مکه و کافران معاصر تو) نسبت بدان (سه چیز) کفرورزند (مهم نیست . زیرا) ما کسان را عهده دار (حفظ و سود بردن از) آن (سه چیز) میسازیم که نسبت بدان کفر نمیورزند (و بلکه همچون اهل مدینه به جان در راه آن می کوشند) .

توضیحات :
« حُكْمَ » : حکمت ، و آن شناخت اسرار شریعت و قراردادن هر چیز در جای خود و انجام کارها در جای مناسب است . دانش و بینش سودمند . قضاوت و داوری . « هَؤُلَاءِ » : اینان . مراد اهل مکه و دیگر کافران هم عصر پیغمبر و همه کسان است که همچون ایشان باشند . « قَوْمًا لَيَسُوْنَ . . . » : منظور اهل مدینه و انصار و همه کسان است که طریق ایشان جویند و راه آنان بویند . « وَكَلْنَا بِهَا » : عهده دار حفظ و بهره مند شدن از آن کردیم .

سوره أنعام آیه 90
متن آیه :

أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَى اللَّهُ فَيَهْدَاهُمْ اِفْتَدَاهُ قُلْ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرًا لِلْعَالَمِينَ

ترجمه:

آنان کسان نیند که خداوند ایشان را هدایت داده است (و تو فایق رسیدن به راه حق و نیکی عطاء نموده است) پس از هدایت ایشان پیروی کن (و به راه ایشان برو. ای پیغمبر! همان گونه که این پیغمبران به پیروان خود گفته اند، تو نیز به پیروان خود) بگو: من در برابر تبلیغ رسالت آسمانی و ابلاغ فرمان یزدانی (پاداش و مزدی از شما نمی طلبم. این قرآن (که تبلیغ آن وظیفه من است) چیزی جز یادآوری و اندرز برای جهانیان نیست.

توضیحات:

« اِفْتَدَاهُ »: اقتداء کن. پیروی کن. دنباله روی کن. حرف (ه) در آخر آن، هاء سبکته است (نگا: حاقه / 19 و 20 و 25 و 26 و 29). عربها این حرف را به واژه اِضَافَه می کنند اگر بخواهند بر آن سکوت کنند و بایستند. « فَيَهْدَاهُمْ اِفْتَدَاهُ »: از هدایت ایشان پیروی و به راه آنان برو. مراد پیروی رسول از اصول دین و فضائل اخلاقی این بزرگان است؛ نه پیروی از فروع و قوانینی که قابل نسخ هستند. « ذِكْرًا »: یادآوری و اندرز. تذکیر و ارشاد. این مصدر می تواند به جای اسم فاعل، یعنی (مذکر) گرفته شود و معنی: یادآوری کننده و اندرز دهنده داشته باشد.

سوره انعام آیه 91

متن آیه:

وَمَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِذْ قَالُوا مَا أَنزَلَ اللَّهُ عَلَيْنَا بَشَرًا مِّنْ شَيْءٍ قُلْ مَن يُنذِرُكُمْ بِهَا وَتُخَفُونَ كَثِيرًا وَعَلَّامْتُمْ مَا لَمْ تَعْلَمُوا أَن تُمَّ وَلَا آبَاءُكُمْ قُلْ اللَّهُ ثُمَّ ذَرْهُمْ فِي خَوْضِهِمْ يَلْعَبُونَ

ترجمه:

کافران، خدا (و رحمت و حکمت او) را چنان که باید نشناخته اند، و قتی که می گویند: خداوند هیچ چیزی بر هیچ کسی فرو نفرستاده است (و انسانی را به پیغمبری بزرگزیده است! ای پیغمبر! به مشرکان و یهودیانی که با آنان هم رأی و هم صدا می گردند، بگو: چه کسی کتابی را نازل کرده است که موسی آن را برای مردم آورده است و نوری (رخشا) و هدایتی (راهنما) بوده است؟ (شما ای یهودیان!) آن را در کاغذهای (پراکنده و صفحات جداگانه) می نویسید و آن قسمت را (که به مصلحت شما است و با آرزوهایتان می خواند) نشان می دهید، و بسیاری از آن را (که شما را وادار به تصدیق قرآن و ایمان به نبوت محمد می دارد) پنهان می کنید. و به شما (ای یهودیان! توسط این قرآن، از آئین یزدان و هدایت خدای منان) چیزهایی آموخته شده است که شما و پدران شما از آن باخبر نبوده اید. (در پاسخ پیشین ایشان) بگو: خدا (این قرآن را نازل کرده است) و بگذار در باطل (و یا وه سرانی

(خود (فروروندو) به با زیچه پردازند .

توضیحات :

« مَا قَدَرُوا اللَّهَ » : چنان که باید منزلت و عظمت خدا را نشناخته اند . به گونه لازم به قدر و شأن خدا پی نبرده اند . « نُوراً وَهُدًى » : منور و هادی . پرتوانداز و راهنما . حال (الْكِتَابَ) یا ضمیر (ه) در (جَاءَ بِهِ) است . « قَرَأَ طَيْسَ » : جمع قُرطاس ، کاغذ پاره ، صفحاتی که در آن کتابت و نگارش انجام گیرد ، اعم از کاغذ و غیره . « عَلِمْتُمْ مَا ... » : آنچه توسط قرآن به شما یاد داده شده است (نگا : مائده / 15 و نمل / 76) . « قُلِ اللَّهُ » : واژه مبارک (الله) فاعل فعل مقدر یا مبتدای خبر محذوفی است . یعنی : « أَنْزَلَهُ اللَّهُ . اللَّهُ أَنْزَلَهُ . » : ترک کن . رها کن . بگذار . از ماده (وذر) . « خَوْضٌ » : فرو رفتن در باطل مراد است .

سوره أنعام آیه 92

متن آیه :

وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ مُصَدِّقٌ لِّأَيِّ بَيْنَ يَدَيْهِ وَلِتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَالَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَهُمْ عَلَى صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

ترجمه :

این (قرآن) کتابی است که ما آن را فرو فرستاده ایم (همان گونه که تورات را قبلاً فرو فرستاده ایم) . پر خیر و برکت است (و تا به قیامت ماندگار می ماند) . تصدیق کننده همه کتابهای (آسمانی از قبیل تورات و انجیل) است که پیش از آن نازل شده اند . (آن را فرو فرستاده ایم) تا با آن (اهل) مکه و کسان دور و بر آن (یعنی همه مردمان جهان) را (از خشم خدا) بترسانی . کسانی که به آخرت ایمان دارند بدان ایمان می آورند (چرا که امید به ثواب و هراس از عقاب ایشان را بدین امر و می دارد . و هم بدان سبب) آنان بر (ادای به موقع و به گونه شایسته) نماز خود ، محافظت می ورزند .

توضیحات :

« مُبَارَكٌ » : پر خیر و برکت . دراز آهنگ و دیرپای . « مَا بَيْنَ يَدَيْهِ » : مراد همه کتابهای آسمانی پیش از قرآن است . « أُمَّ الْقُرَى » : مراد مکه است که از هر سو مسلمانان رو بدان می دارند و به سوی آن نماز می خوانند . « مَنْ حَوْلَهَا » : کسانی که در پیرامون مکه در همه اقطار زمین زندگی کرده و می کنند (نگا : انعام / 19 و 90 ، فرقان / 1 ، سبأ / 28) .

سوره أنعام آیه 93

متن آیه :

وَمِنْ أَظْلَمِ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِباً أَوْ قَالَ أُوحِيَ إِلَيَّ وَلَمْ يُوحَ إِلَيْهِ شَيْءٌ وَمَنْ قَالَ سَدَأٌ نَزَلَ مِثْلَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ وَلَوْ تَرَى إِذِ الظَّالِمُونَ فِي غَمْرَاتِ الْمَوْتِ وَالْمَلَائِكَةُ بَاسِطُوا أَيْدِيهِمْ أَخْرِجُوا أَنْفُسِكُمْ الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ عَذَابَ الْهُونِ يَمَا كُنْتُمْ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ غَيْرَ الْحَقِّ وَكُنْتُمْ عَنْ آيَاتِهِ تَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه :

چه کسی ستمکارتر است از کسی که دروغی بر خدا بپندد (و بگوید که کتابی بر کسی نازل نشده است . یا این که بگوید : خدا را فرزند و انباز است) یا این که بگوید : به من وحی شده است ، و بدو اصلاً وحی نشده باشد (از قبیل : مسیلمه کذاب و أسود عَنسی و طَلْحَة أسدی .) و یا کسی که بگوید : من هم همانند آنچه خدا (بر محمد) نازل کرده است خواهم آورد ! (چرا که قرآن افسانه‌های گذشتگان است و شعری بیش نیست ، اگر بخواهم مثل آن را می‌گویم و می‌سرایم !) . اگر (حال همه ستمگران ، از جمله این) ستمکاران را ببینی (و بدانی که چه وضع نابهنجار و دور از گفتاری دارند) در آن هنگام که در شائد مرگ فرو رفته اند و فرشتگان دستهای خود را (به سوی آنان) دراز کرده اند (و بر بناگوششان تپانچه و بر پشتشان تازیانه می‌زنند و بدیشان می‌گویند : اگر می‌توانید از این عذاب الهی) خویشتان را برهانید . این زمان به سبب دروغهائی که بر خدا می‌بستید و از (پذیرش) آیات او سرپیچی می‌کردید ، عذاب خوارکننده‌ای می‌بینید .

توضیحات :

« إِفْتَرَا » : سرهم کرد . به هم بافت . « لَوْ تَرَا » : اگر می‌دید . اگر می‌دانستی . « عَمْرَاتِ » : جمع غَمْرَة ، شائد . « أَخْرَجُوا أَنْفُسَكُمْ » : جان بدهید . قالب تهی کنید . خویشتان را برهانید . خود را از این عذاب به در کشید . « أَلْیَوْمَ » : امروز . مراد زمان است که هنگام جان‌کندن است و سرآغاز عذاب آخرت می‌باشد ؛ و یا منظور روز قیامت است . « الْهُونِ » : ذلت و خواری . در اینجا به معنی پست کننده و خوارکننده است . « تَسْتَكْبِرُونَ » : خویشتان را بزرگتر از آن می‌دیدید که آیات خدا را بپذیرید . از روی دشمنانگی خود را فراتر می‌گرفتید از این که .

سوره انعام آیه 94

متن آیه :

وَلَقَدْ جِئْتُمُونَا فُرَادَى كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَتَرَكْتُم مَّا خَوَّلْنَاكُمْ وَرَاءَ ظُهُورِكُمْ وَمَا نَرِي مَعَكُمْ شُفَعَاءَكُمُ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءَ لَقَدْ تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ وَضَلَّ عَنْكُمْ مَا كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ

ترجمه :

(روز رستاخیز پروردگار به مردم می‌فرماید : اکنون شما تک و تنها (و به دور از خویشان و یاران و مال دنیا ، حیات دوباره یا فته‌اید و برای حساب و کتاب ، يك يك و لخت و عور) به سوی ما برگشته‌اید ؛ همان گونه که روز نخست شما را آفریدیم (و برهنه و عریان و بدون هیچ گونه توشه و توان ، به صحنه جهان گسیل داشتیم) و هرچه به شما داده بودیم ، از خود به جای گذاشته‌اید (و دست خالی بدینجا آمده‌اید) و میان جیگرانی را با شما نمی‌بینیم که گمان می‌بردید (در نزد خدا به یاریتان می‌شتابند و) آنان در خود (پرستش و عبادت) شما شریک (و سهیم با خدا) هستند ! دیگر پیوند شما گسیخته است (و روابط خویشی و دوستی و پدری و فرزندی و فرمانبری و فرماندهی پاك بریده است و

تمام پندارها و تکیه‌گاهها) و چیزهایی که گمان می‌بردید (که کاری از آنها ساخته است) از (دید) شما گم و ناپدید گشته است .

توضیحات :

« فُرَادِيَا » : جمع فَرْدُ یا فَرِيدُ ، يَكْ يِكْ . تَكْ و تَنهَا . بَرِيدَه و جَدَايِ از ياران و بتان و اموال و اولاد . حال ضَمِير (و) است . « خَوْلَانَاكُمْ » : به شما داده ایم . بَهْرَه شما کرده ایم . « شَفَعَاءُ » : میانجیگران . مراد اشخاص و چیزهایی است که در بزرگداشتشان می‌کوشیدند و به نامشان قربانی می‌کردند و برایشان نذر و نذوری نمودند ، تا در پیشگاه خدا برای آنان شفاعت کنند و ایشان را به خدا نزدیک گردانند . (نِگَا : انعام / 136 ، یونس / 18 ، زمر / 43) . « زَعَمْتُمْ أَنَّهُمْ فِيكُمْ شُرَكَاءُ » : گمان می‌بردید که آنان در اداره امور و پرورش نفوس شما با خدا شریک و سهیمند ، و لذا مستحق عبادت و پرستش می‌باشند . « تَقَطَّعَ بَيْنَكُمْ » : میانتان جدائی افتاد . فاعل (تَقَطَّعَ) از سیاق کلام مفهوم است که (ما) است . تقدیر چنین است : تَقَطَّعَ مَا بَيْنَكُمْ مِنَ الرِّوَابِطِ .

سوره انعام آیه 95

متن آیه :

إِنَّ اللَّهَ فَالِقُ الْجَبِّ وَالنَّوَى يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَيِّتِ وَمُخْرِجُ الْمَيِّتِ مِنَ الْحَيِّ ذَلِكُمْ اللَّهُ وَآتَى نُوًى فَكُونُ

ترجمه :

این خدا است که دانه و هسته را می‌شکافد (و گیاه و درخت از آنها می‌رویاند . هموست که) زنده را از مرده ، و مرده را از زنده بیرون می‌آورد (از قبیل آفریدن انسان از خاک ، و تولید شیر از حیوان) . این (چنین قادر توانائی) خدای شماست . پس چگونه (پس از این بیان ، از عبادت یزدان به عبادت دیگران می‌گرائید ، و از حق) منحرف می‌شوید ؟

توضیحات :

« فَالِقُ » : شکافنده . پدیدآورنده . « الْحَبِّ » : دانه . « النَّوَى » : هسته . « مُخْرِجُ » : بیرون آورنده . « أَنَّى » : چگونه ؟ « نُوًى فَكُونُ » : منحرف می‌گردید . برگردانده می‌شوید .

سوره انعام آیه 96

متن آیه :

فَالِقُ الْإِصْبَاحِ وَجَعَلَ اللَّيْلَ سَكَنًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ حُسْبَانًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

ترجمه :

او است که صبح (سیمین را از شب قیرین) پدیدار ساخته است (تا زندگان برای کسب معاش به تلاش ایستند) و شب را مایه آرامش (و آسایش جسم و جان ،) و خورشید و ماه را وسیله حساب (مردمان در امور روزمره عبادی و تجاری خود) کرده است . این (نظم بدیع و نظام استوار) سنجش دقیق و تدبیر محکم (دادار متعالی است که) چیره (بر جهان و)

آگاه (از همه چیز آن) است .

توضیحات :

« الإِصْبَاحُ » : صبح . بامداد . مصدري است که بامداد بدان نامگذاري شده است .
« حَسْبَانَا » : شمارش . حساب . همچون کُفْران و شکران ، مصدر ثلاثي مجرد است .
« تَفْدِير » : اندازه گيري . سنجش . تدبير استوار .

سوره أنعام آیه 97

متن آیه :

وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ النُّجُومَ لِتَهْتَدُوا بِهَا فِي ظُلُمَاتِ اللَّيْلِ وَالْيَوْمِ قَدْ فَصَّلْنَا
الآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

و او آن کسی است که ستارگان را برای شما آفریده است تا (در شبهای سفر) در تاریکیهای خشکی و دریا بدانها رهنمود شوید . ما آیات (قرآنی و نشانه های جهانی خود) را برای کسانی بیان داشته ایم که معانی آیات قرآنی و نشانه های جهانی را می دانند .

توضیحات :

« جَعَلَ » : آفریده است . « فَصَّلْنَا » : بیان داشته ایم . روشن ساخته ایم .

سوره أنعام آیه 98

متن آیه :

وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ قَدْ فَصَّلْنَا الْآيَاتِ
لِقَوْمٍ يَفْقَهُونَ

ترجمه :

و او کسی است که شما را از يك شخص آفریده است که (آدم است و او هم از خاک زمین است و زمین هم در مدت حیات) محل استتقرار و (پس از مرگ) محل تسلیم (به خاک شما) است . ما آیات (قرآنی و نشانه های جهانی خود) را برای کسانی بیان داشته ایم که (آیات قرآنی و نشانه های جهانی را چنان که باید) می فهمند .

توضیحات :

« نَفْسٍ وَاحِدَةٍ » : يك کس . مراد آدم (ع) است . « مُسْتَقَرٌّ » : محل استتقرار و زندگی آدمیان در روی زمین . « مُسْتَوْدَعٌ » : محل به امانت سپردن آدمیان پس از مرگ . مراد گور است که تا روز رستاخیز آرامگاه آدمیان است . « فَمُسْتَقَرٌّ وَمُسْتَوْدَعٌ » : مراد این که اصل انسانها که خاک است ، محل حیات و ممات مردمان است . یا این که انسانها که از آدم پدیدار گشته اند ، گروهی از نطفه ها در پشت آنان استتقرار می پذیرد ، و گروهی از نطفه ها در رحم ایشان به ودیعت نهاده می شود . در این صورت مراد از (مستقر) مرد ، و مراد از (مستودع) زن خواهد بود .

سوره أنعام آیه 99

مَتْنِ آيَةِ :
 وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ فَأَخْرَجْنَا
 مِنْهُ خَضِرًا يُخْرِجُ مِنْهُ حَبًّا مُتَرًا كَبِيرًا وَمِنَ النَّخْلِ مِن طَلْعِهَا قِنْوَانٌ دَانِيَةٌ
 وَجَنَّاتٍ مِنْ أَعْنَابٍ وَالزَّيْتُونَ وَالرُّمَّانَ مُشْتَبِهًا وَغَيْرَ مُتَشَابِهٍ انظُرُوا إِلَى
 ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ وَيَنْعِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

و او کسی است که از (ابر) آسمان ، آب (باران) فرو می فرستد ، و ما (که
 خدائیم ، با قدرتِ سترگِ خود) به وسیله آن آب ، همه رسته نیهها را
 میرویانیم و از رسته نیهها سبزیینه بیرون می آوریم ، و از آن
 سبزیینه ، دانه های تنگاتنگ یکدیگر ، و از شکوفه های درخت خرما
 خوشه های آویزان نزدیک بهم و در دسترس ، و باغهای انگور و زیتون و
 انار پدید میسازیم که (در شکل و مزه و بو و سود) همگون و یا
 غیرهمگونند . بنگرید به میوه نارس و رسیده یکایک آنها ، آن گاه
 که میوه دادند . بیگمان در این (گوناگونی درونی و بیرونی و تغیر
 آغاز و انجام میوه ها) نشانه ها و دلائل (خداشناسی) است برای
 کسانی که (حق را می پذیرند و بدان) ایمان می آورند .

توضیحات :

« السَّمَاءِ » : آسمان . بالای سر . مراد ابر است (نگا : نور / 43 ، واقعه / 69) .
 « فَأَخْرَجْنَا » : عطف متکلم بر غائب برای التفات است . « نَبَاتَ كُلِّ شَيْءٍ »
 : گیاهان و رسته نیه های گوناگون . گیاهان و رسته نیه های مورد نیاز همه چیز
 ، اعم از انسان و حیوان و اشیاء . « خَضِرًا » : سبز و تازه . سبزیینه یا
 کلرو فیل که منشأ اصلی دانه ها و میوه ها است (نگا : قصه ایمان ، صفحه
 345) . « مُتَرًا كَبِيرًا » : تنگاتنگ یکدیگر . متراکم . « طَلْعُ » : شکوفه خرما .
 میوه کال خرما . « مِنْ طَلْعِهَا » : این عبارت بدل جزء از کل (مِنَ النَّخْلِ)
 است و در آن عامل تکرار شده است . « قِنْوَانٌ » : جمع قِنُو ، خوشه های خرما .
 « دَانِيَةٌ » : در دسترس . نزدیک . « يَنْعُ » : رسیده . « انظُرُوا إِلَى
 ثَمَرِهِ . . . » : نگرستن به معنی دقیق و واریسی است و چه بسا خداوند
 بزرگوار خواسته باشد مؤمنان را متوجه این نکته فرماید که گیاهان
 نیز دارای نر و ماده هستند . ضمیر (ه) به جمیع درختان و هم چنین
 یکایک آنها برمیگردد .

سوره انعام آیه 100

مَتْنِ آيَةِ :
 وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ الْجِنَّ وَخَلَقَهُمْ وَخَرَقُوا لَهُ بَنِينَ وَبَنَاتٍ بِغَيْرِ عِلْمٍ سُبْحَانَهُ
 وَتَعَالَى عَمَّا يُصِفُونَ

ترجمه :

(کافران با این همه دلائل روشن) فرشتگان و اهریمنان را شرکاء خدا
 میسازند ؛ در حالی که خداوند خود آنان و همه ملائکه و شیاطین را
 آفریده است . (لذا با اطلاع از این موضوع ، سزاوار نیست جز آفریدگار
 را بپرستند و آفریدگانی همچون خود را عبادت کنند) . کافران از روی
 نادانی ، پسران و دخترانی برای خدا به هم می بافند (و مسیحیان گمان

می برند که مسیح پسر خدا است، و یهودیان عزیر را پسر خدا می دانند، و برخی از مشرکان عرب نیز فرشتگان را دختران خدا می دانستند! . خداوند منزله (از همه این نقصها و عیبها) و به دور از این صفاتی است که او را بدانها توصیف می کنند.

توضیحات :

«الجن»: موجودات ناپیدا و پوشیده از حس انسان، که مراد اهریمنان و یا فرشتگان است. جن که آفریدگانی نهان از دیدگانند. این واژه می تواند مفعول اول فعل (جَعَلُوا) و (شَرَّ كَاءَ) مفعول دوم آن باشد و برعکس. یا این که (شَرَّ كَاءَ) مفعول اول و (لِلَّهِ) مفعول دوم، و (الجن) بدل بشمار آید. «خَلَقَهُمْ»: آنان را آفریده است. مراد از (هم) کافران، یا فرشتگان و اهریمنان و جنیان است. «خَرَفُوا»: از پیش خود ساخته اند. سرهم کرده اند. به هم بافته اند.

سوره أنعام آیه 101

متن آیه:

يَدْعُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَنِّي يَكُونُ لَهُ وَلَدٌ وَلَمْ تَكُنْ لَهُ صَاحِبَةً وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه:

خدا کسی است که آسمانها و زمین را از نیستی به هستی آورده است. چگونه ممکن است فرزندی داشته باشد، در حالی که او همسری ندارد؟ همسرو فرزند باید از جنس شوهر باشد و خدا بیگانه و بی همتا است) و همه چیز را او آفریده است (از جمله اشخاص و اشیائی را که شریک او میسازند) و او آگاه از هر چیزی است (و آنچه گویند و کنند از چشم خدا پوشیده نمی ماند و بی پاداش و پادافره نمی گردد).

توضیحات:

«يَدْعُ»: کسی که چیزها را بدون مدد و نمونه قبلی پدید می آورد. زوآفرین. «أَنِّي»: چگونه؟ «صَاحِبَةً»: همسر.

سوره أنعام آیه 102

متن آیه:

ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ فَاعْبُدُوهُ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

ترجمه:

آن (متصف به صفات کمال است که) خدا و پروردگار شما است. جز او خدائی نیست؛ و او آفریننده همه چیز است. پس وی را باید بپرستید (و بس؛ چرا که تنها او مستحق پرستش است) و حافظ و مدبر همه چیز است.

توضیحات:

«وَكِيلٌ»: محافظ و مدبر. سرپرست و مراقب.

سوره أنعام آیه 103

متن آیه :
لَا تَذَرِكُهُ إِلَّا بَصَارٌ وَهُوَ يُدْرِكُ الْأَبْصَارَ وَهُوَ اللَّاطِفُ الْخَبِيرُ

ترجمه :

چشمها (کُنْه ذات) او را در نمی یابد ، و او چشمها را درمی یابد (و به همه دقائق و رموز آنها آشنا است) و او دقیق (است و با علم کامل و اراده شامل خود به همه ریزه کاریها آشنا ، و از همه چیزها) آگاه است .

توضیحات :

« بَصَائِرُ » : جمع بَصِيرَةٌ ، بینش درون . دلائل متقن و پراهمین روشن . در اینجا مراد قرآن و جتتهای واضح موجود در آن است . « أَبْصَرَ » : دید . با چشم بصیرت به تأمل و دقت پرداخت . آگاه گردید (نگا : اعراف / 201) . « عَمِيَ » : کور و نابینا گردید . از دید او پنهان ماند . مراد این است که از مشاهده حق چشمان خود را بست و بدان پشت کرد . « حَفِيطٌ » : حافظ . مراقب .

سوره أنعام آیه 104

متن آیه :
قَدْ جَاءَكُمْ بَصَائِرٌ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنْ أَبْصَرَ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ عَمِيَ فَعَلَيْهَا وَمَا أَنَا إِلَّا عَلَايُكُمْ بِحَفِيطٍ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! بگو به مردمان :) بیگمان دلائل روشنی و جتتهای مبرهنی از سوی پروردگارتان (در قرآن) برایتان آمده است (و راه حق را برایتان پیدا و هویدا ساخته است) . پس هر که (از آنها سود جوید و در پرتو آنها حق را) ببیند (سود آن) برای خودش بوده ، و هر که کور شود (و چشم دیدن حق را نداشته باشد و در پرتو دلائل و پراهمین ، راه حق نپوید) به زیان خود کار می کند ، و من حافظ و مراقب (رفتار و کردار) شما نمی باشم . (بلکه من تنها پیغمبرم و وظیفه من تبلیغ اوامر و نواهی یزدان جهان است . این خداوند است که اعمال شما را می پاید و سزا و جزای همگان را می دهد) .

توضیحات :

« نَصْرَفُ » : به شیوهها و گونههای مختلف بیان می کنیم و توضیح می دهیم . « لِيَقُولُوا » : بگذار بگویند که . تا بگویند که . این واژه ، عطف بر فعل مقدری است و تقدیر چنین می شود : لِيَجِدُوا و لِيَقُولُوا . حرف لام در اینجا لام عاقبت یا صیرورت نام دارد (نگا : قصص / 8) . « درست » : درس خوانده ای . مراد این است که کافران می گویند : تو کتابهای آسمانی گذشته را فراموش کرده ای و قرآن را از روی آنها و در پیش مردمان آموخته ای (نگا : نحل / 103 و فرقان / 4 و 5) . « لِنَفْسِي » : تا آن را بیان داریم . مرجع ضمیر (ه) واژه (الْقُرْآن) محذوف است که از سیاق کلام پیدا است و یا (الآيات) به اعتبار تأویل به (الْكِتَاب) است .

سوره أنعام آیه 105

متن آیه :
وَكَذَلِكَ نُنصِرُ الْآيَاتِ وَالْيَقُولِوَا دَرَسَتْ وَلا نُبَيِّنُهُ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

همان گونه (که بیشتر نشانه‌های جهانی و آیه‌های قرآنی را به صورتهای مختلف بیان داشتیم ، دیگر) آیات (قرآنی) را به شکل‌های گوناگون بیان می‌داریم (تا گروهی از مردمان از آنها درس خداشناسی بیاموزند و گروه دیگری راه انکار در پیش گیرند) و بگویند : تو درس خوانده‌ای (و قرآن را از دیگران نه از خدا آموخته‌ای . هدف ما این است که) آن را برای کسانی روشن سازیم که علم و آگاهی دارند (و حق را از ناحق تشخیص می‌دهند و حقیقت را می‌پذیرند) .

توضیحات :

« أَعْرَضَ » : اعتناء مکن . اهمّیت مده (نگا : المراغي) .

سوره أنعام آیه 106

متن آیه :
أَتَّبِعْ مَا أَوْحِيَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ لا إِلَهَ إِلاَّ هُوَ وَأَعْرَضْ عَنِ الْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) پیروی کن از آنچه از سوی پروردگارت به تو وحی شده است . هیچ خدائی جز او وجود ندارد . به مشرکان اعتناء مکن (و دشمنانگی آنان و سخنان ایشان را ناچیز انگار) .

توضیحات :

« وَ كَيْلٍ » : مراقب احوال و مسؤول اعمال .

سوره أنعام آیه 107

متن آیه :
وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكُوا وَمَا جَعَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظاً وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِرَؤُوفٍ كَلِيلٍ

ترجمه :

اگر خدا می‌خواست (که او را به یگانگی بپرستند ، ایشان را با قدرت و قوت خویش وادار به این کار می‌کرد و از خود اختیاری نمی‌داشتند ، و هرگز) شرك نمی‌ورزیدند (ولیکن آنان را به خود واگذاشته است تا به اختیار نه به اجبار راه یزدان یا راه شیطان را در پیش گیرند) و ما تو را مراقب (اعمال و مسؤول افعال) ایشان نکرده ایم و ما تو را مکلف نساخته ایم که احوال آنان را اصلاح و امور ایشان را روبراه سازی .

توضیحات :

« لا تَسُبُّوا » : دشنام ندهید . « الْذِينَ » : کسانی را که . اگر مراد از (الْذِينَ) خود مشرکان باشد ، معنی چنین می‌شود که دشنام به معبودها و بت‌های

مشرکان در اصل دشنام به خود آنان است. معبودها و بت‌هایی که با توجه بدین معنی، به کار رفتن (الَّذِينَ) بنا بر عقیده مشرکان است که معبودها و بت‌های خود را متصرف در امور می بینند و همچون ذوی‌العقول می پندارند. یا بر اثر تغلیب ذوی‌العقولی است از قبیل: فرشتگان، عیسی، عزیر و غیره که با دیگر چیزها پرستش می کنند. «يَدْعُونَ» : می پرستند. «عَدَاً» : تجاوز کردن از حق و گرانیدن به باطل. حال یا مفعوله است.

سوره أنعام آیه 108

متن آیه :
 وَلَا تَسُبُّوا الَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ فَيَسُبُّوا اللَّهَ عَدْوًا بِغَيْرِ عِلْمٍ كَذَلِكَ زَيْنَا لِكُلِّ أُمَّةٍ عَمَلُهُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّهِمْ مَرْجِعُهُمْ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

(ای مؤمنان !) به معبودها و بت‌هایی که مشرکان بجز خدا می پرستند دشنام ندهید تا آنان (مبدا خشمگین شوند و) تجاوز زکارانه و جاهلانه خدای را دشنام دهند . همان گونه (که معبودها و بت‌ها را در نظر اینان آراسته ایم) برای هر ملّتی و گروهی کردارشان را آراسته ایم . (هرکسی کار خود را زیبا می بیند . بزهکار بر اثر تکرار گناه قبح آن در نظرش زدوده می‌شود و بر اثر وسوسه شیطان‌ی و نفسانی زشت زیبا جلوه‌گر می‌گردد . به هر حال) عاقبت بازگشتشان به سوی خدایشان است و خدا آنان را از آنچه کرده اند آگاه می‌سازد (و پاداش و پادافره نیکان و بدان را خواهد داد) .

توضیحات :

« أَفْسِمُوا » : قسم یاد کردند . « جَهَدَ أَيَّمَانِهِمْ » : با همه تاب و توان خود در مؤکد کردن سوگندهایشان . (جَهَدَ) مصدر است و به عنوان حال به کار رفته و به معنی (جاهدین) است . یا منصوب به نزع خافض است و تقدیر چنین می‌شود : أَفْسِمُوا بِجَهْدِ أَيَّمَانِهِمْ ، أي : او کدّها ... « يَهَا » : به آن معجزات . چرا که ایمان بدانها ایمان به پیغمبر است . به سبب آن معجزات . « مَا يَشْعُرْكُمْ ؟ » : شما چه می‌دانید ؟ واژه (ما) استفهام انکاری است . یعنی شما این امر ثابت در نزد خدا و مکنون در عالم غیب را نمی‌دانید و خدا می‌داند که اگر چنین معجزاتی بیاید باز هم ایمان نمی‌آورند .

سوره أنعام آیه 109

متن آیه :
 وَأَفْسِمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيَّمَانِهِمْ لِئِن جَاءَتْهُمْ آيَةٌ لِّيُؤْمِنُوا بِهَا قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُشْعِرْكُمْ أَنَّهَا إِذَا جَاءَتْ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

مشرکان با همه توان و با تأکید هر چه بیشتر ، به خدا سوگند می‌خورند که اگر معجزه‌ای (از نوع آن معجزاتی که در سوره اسراء :

آیه‌های 92 و 93 خواسته اند) برای آنان آورده شود به سبب آن ایمان می آورند . بگو : معجزات از سوی خدا است و (برابر میل او انجام می پذیرد و در اختیار من نیست . ای مؤمنان !) شما چه می‌دانید ؟ اگر (این معجزاتی که خواسته اند) بدیشان نموده شود (باز هم) ایمان نمی آورند .

توضیحات :

«الطیف» : دقیق . آشنا به ریزه کاریها و دقائق اشیاء .

سوره أنعام آیه 110

متن آیه :

وَنُقَلِّبُ أَفْئِدَتَهُمْ وَأَبْصَارَهُمْ كَمَا لَمْ يُؤْمِنُوا بِهِ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَنَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

ترجمه :

(شما ای مؤمنان ! نمی‌دانید که به هنگام وقوع معجزات حسّی) ما دلها و چشمهای آنان را (در دریای تخیلات و توهمات و در میان امواج تأویلات و احتمالات) واژگونه و حیران می‌گردانیم (و بعد از نزول معجزات) همان گونه خواهند بود که در آغاز بودند ، و ایشان را به خود وامی‌گذاریم تا در طغیان و سرکشی خود سرگردان و ویلان شوند .

توضیحات :

« نُقَلِّبُ » : غوطه‌ور می‌کنیم و زیر و رو می‌نمایم . واژگونه و سرگشته می‌نمایم . « نَذَرُهُمْ » : آنان را ترك می‌گوئیم و به حال خود وامی‌گذاریم . از ماده (وذر) است . « يَعْمَهُونَ » : سرگشته شوند . از ماده (عمه) به معنی کوردلی و سرگردانی . (عمه) و (عمی) هر دو در اصل به معنی کوری است ؛ جز این که اولی برای (بصیرت) و دومی برای (بصر) است . (نگا : حجر / 14 و 15)

سوره أنعام آیه 111

متن آیه :

وَلَوْ أَنَّنَا نَزَّلْنَا إِلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةَ وَكَلَّمَهُمُ الْإِنَّمُوتَ وَجَشَرَ نَاِءَآلِهِمْ كُلَّ شَيْءٍ قَبْلًا مَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ يَجْهَلُونَ

ترجمه :

اگر ما (درباره درخواست مشرکان کوتاهی نمی‌کردیم و مثلاً) فرشتگانی را به پیش ایشان می‌فرستادیم (و با چشم سر آنان را می‌دیدند) و مردگانی (را زنده می‌کردیم و در برابر دیدگانشان سر از گورها بدر می‌آوردند و درباره صدق محمد) با ایشان سخن می‌گفتند ، و همه چیز را آشکارا در برابر آنان گرد می‌آوردیم (تا جملگی حق را رویاروی برای ایشان بیان و بر آن گواهی دهند) آنان ایمان نمی‌آوردند مگر این که خدا می‌خواست (و خدا هم سنت خود را برای کسانی تغییر نمی‌دهد که زنگ جاهلیت بر دل آنان نشسته است و پینش ایشان را تپاه کرده است) ولیکن بیشتر آنان (از این واقعیت که سنت خدا درباره انسانها تغییر ناپذیر است بی‌خبرند و حقیقت امر را) نمی‌دانند .

توضیحات :

« حَشْرَتًا » : جمع کردیم . گرد آوردیم . « قُبُلًا » : مصدر است و به معنی مقابل و رویاروی . یا جمع (قَبیل) است به معنی کفیل و ضامن . در این صورت معنی چنین می‌شود : اگر همه چیز را دوروبر آنان جمع کنیم و بر حقا نیت دین شهادت دهند و صداقت آن را ضمانت کنند . یا جمع (قَبیل) است و به معنی گروه و جماعت . در این صورت معنی چنین می‌شود : اگر همه چیز را گروه گروه به پیش ایشان گسیل داریم و در برابر آنان گرد آوریم . منصوب است چون حال (کل شیء) است .

سوره أنعام آیه 112

متن آیه :
وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ زِيحٍ عَدُوًّا شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ يُوحِي بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ زُخْرُفَ الْقَوْلِ غُرُورًا وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ مَا فَعَلُوهُ فَذَرَهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

ترجمه :

همان گونه (که اینان که در صد هدایت ایشان هستی یا تو دشمنی و ستیزه می‌ورزند) دشمنانی از انسانهای متمرّد و جانیان سرکش را در برابر هر پیغمبری علم کرده ایم . گروهی از آنها سخنان فریبنده بی‌اساسی را نهانی به گروه دیگری پیام می‌داده اند تا ایشان را (با یاهو سراشیهای رنگین و وسوسه‌های دروغین) بفریبند . اگر پروردگار تو می‌خواست ، چنین کاری را نمی‌کردند (ولی همه اینها برابر تقدیر و مشیت خدا انجام گرفته و انجام می‌گیرد) . پس بگذار دروغها به هم بافتند (و خویششان را گرفتار کفر و ضلال کنند . بر تو تبلیغ است و بر ما هم حساب) .

توضیحات :

« عَدُوًّا » : دشمن . دشمنان . صفتی است بر وزن (فَعُول) ، مفرد و مثنوی و جمع و مذکر و مؤنث در آن یکسان است و آن را جمع می‌بندند و (أَعْدَاء) می‌گویند . « شَيَاطِينَ » : متمرّدان . سرکشان . « شَيَاطِينَ الْإِنْسِ وَالْجِنِّ » : اضافه صفت به موصوف است . « زُخْرُفَ الْقَوْلِ » : سخنان آراسته بی‌اساس . سخنان به ظاهر زیبا و فریبا ولی بی‌حقیقت و ناروا . بدل (عَدُوًّا) یا مفعول دوم (جَعَلْنَا) است . « غُرُورًا » : گول زدن . فریب‌دادن . مفعول له ، یا بدل از (زُخْرُفَ) ، و یا حال است و به معنی (غَارِبِينَ) است . « وَمَا يَفْتَرُونَ » : واژه (ما) مفعول‌معه یا عطف بر ضمیر (هم) است .

سوره أنعام آیه 113

متن آیه :
وَلِيَتَصَدَّقُوا بِالْأَمْوَالِ الَّتِي آتَوْا بِهَا لِيَكْفُرُوا بِهَا لَكُمْ وَلَا يَكْفُرُوا لَكُمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا لِيُتَوَكَّلُوا عَلَيْهِمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا لِيُتَوَكَّلُوا عَلَيْهِمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا لِيُتَوَكَّلُوا عَلَيْهِمْ

ترجمه :

(بگذار آنان سخنان باطل را بیارایند تا خویششان را بدان گول زنند و بفریبند) و تا دلهای کسانی که به آخرت عقیده ندارند بدان)

مزخرفات) گرایش یابد، و از آن راضی و بدان خشنود گردند، و مرتکب هر چیزی شوند که می‌خواهند.

توضیحات:

« تَصَغِيَا » : متمایل گردد. گرایش یابد. از ماده (صَغُو) یا (صَغِي) منصوب به (أَنْ) مقدر است. عطف بر محل (غُرُوراً) است که تقدیر چنین می‌شود: لِيَغْتَرُوا وَ لِيَتَّصِعِي . « لِيَغْتَرُوا » : اقراراف به معنی اکتساب، یعنی: فراچنگ آوردن است (نگا: توبه / 24 و شوری / 23). در اینجا به معنی ارتکاب گناه است. « مُقْتَرِفُونَ » : فراچنگ آورندگان. مرتکبان بزه و گناه.

سوره انعام آیه 114

متن آیه:

أَوْ غَيْرِ اللَّهِ أَرْبَتَّغِي حَكَمًا وَهُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْكُمُ الْكِتَابَ مُفَصَّلًا وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَعْلَمُونَ أَنَّهُ مُنَزَّلٌ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ

ترجمه:

(ای پیغمبر! بدیشان بگو: این داور خدا درباره حق و حقیقت است) آیا جز خدا را (میان خود و شما) قاضی کنیم؟ و حال آن که او است که کتاب (آسمانی قرآن) را برای شما نازل کرده است و (حلال و حرام و حق و باطل و هدایت و ضلالت، در آن) تفصیل و توضیح شده است. کسانی که کتاب (های آسمانی را پیشتر) برای آنان فرستاده ایم می‌دانند که این (قرآن) حقیقه از سوی خدا آمده است و مشتمل بر حق است (چرا که کتابهای آسمانی خودشان بدان بشارت داده است و تصدیق کننده آن است). پس تو از تردید کنندگان مباش (و پیروان تو نیز درباره حقانیت قرآن کمترین تردیدی به خود راه ندهند).

توضیحات:

« أَرْبَتَّغِي » : بطلیم. جویا شوم. « حَكَمًا » : قاضی. داور. واژه (غَيْرَ) مفعول است و (حَكَمًا) حال یا تمییز آن است. « مُفَصَّلًا » : به صورت مفصل و مبین. به گونه مشروح و روشن. « لَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُمْتَرِينَ » : از زمره مترددان مباش. مراد بازداشتین پیغمبر از شك و تردید نیست. زیرا پیغمبر درباره قرآن شك و تردیدی نداشت. بلکه مراد تشویق و ترغیب آن حضرت است بر ماندگاری و ثبات برحق (نگا: انعام / 14 و یونس / 105 و قصص / 87).

سوره انعام آیه 115

متن آیه:

وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ صِدْقًا وَعَدْلًا لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه:

فرمان پروردگار تو صادقانه و دادگرانه انجام می‌پذیرد. هیچ کسی نمی‌تواند فرمانهای او را دگرگونه کند (و جلوستورات او را بگیرد). خدا

شنوا (ي سخن آنان) و دانا (ي کردار ایشان) است .

توضیحات :

« تَمَّتْ » : تمام شد . انجام پذیرفت . مراد این است که فرمان خدا انجام می پذیرد و جامه عمل به خود می گیرد . « کَلِمَةً » : فرمان . مراد تحقق وعده و وعید خدا است (نگا : اعراف / 136 ، هود / 119 ، صافات / 171 و 172) . « صِدْقًا وَعَدْلًا » : صادقانه و دادگرانه . مراد این است که مضمون آن حتماً تحقق می یابد و عادلانه پاداش نیکان و پادافره بدان داده می شود . مصدرند و حال بوده و به معنی (صَادِقَةٌ وَعَادِلَةٌ) می باشند . « کَلِمَاتٍ » : فرمانها . سنن (نگا : احزاب / 62) . یاد آوری : می توان در این آیه شریفه ، واژه (کَلِمَةً) را کلام الله یعنی قرآن ، و واژه (کلمات) کلمه ها و جملات و احکام آن بشمار آورد . در این صورت معنی چنین می شود : قرآن پروردگارت در منتهای کمال است . در آنچه از آن خیر می دهد صادق ، و در باره آنچه حکم صادر می کند عادل می باشد . هیچ کسی نمی تواند آن را تباه و دگرگون کند (زیرا خدا حافظ آن است . نگا : حجر / 9) و خدا اقوال مردمان را می شنود و از افعال همگان آگاه است . « صِدْقًا وَعَدْلًا » : این دو واژه می توانند تمیز باشند . در این صورت معنی چنین می شود : قرآن پروردگارت ، صداقت و عدالت در آن به تمام و کمال است . . . .

سوره أنعام آیه 116

متن آیه :
وَإِنْ تَطِيعُ أَوْ كُفِّرْ مَنْ فِي الْأَرْضِ يُضِلُّكَ عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ
وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ

ترجمه :

اگر از بیشتر مردم (که کافران و منافقانند) پیروی کنی ، تو را از راه خدا دور می سازند . چرا که آنان جز از ظن و گمان پیروی نمی کنند و آنان جز به دروغ و گزاف سخن نمی گویند .

توضیحات :

« يَخْرُصُونَ » : گزاف می گویند . از روی ظن و تخمین ، نه علم و یقین سخن می گویند . یا وه سرائی می کنند و دروغ می گویند .

سوره أنعام آیه 117

متن آیه :
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ مَنْ يَضِلُّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ

ترجمه :

بیگمان پروردگارت (از تو و از هر کس دیگری) آگاه تر است از حال کسانی که (گمراه گشته و) از راه او به درمی روند ، و از حال کسانی که هدایت می یابند (و راه او را در پیش می گیرند) .

توضیحات :

« أَعْلَمُ مَنْ » : در اینجا حرف (ب) مقدر است . یعنی (أَعْلَمُ يَمَنْ) . (نگا :

تغ سیرالمنار ، روح المعانی) .

سوره أنعام آیه 118

متن آیه :
فَكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ بِآيَاتِهِ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

پس (از آنجا که خدا راه یافتگان و گمراهان را بهتر از هرکسی می شناسد ، به ضلالت مشرکان در تحریم برخی از چهارپایان گوش فرا ندهید و) از گوشت چهارپائی بخورید که به هنگام ذبح نام خدا را بر آن برده اند (و آن را به نام الله ، نه به نام کسی یا چیزی جز او سر بریده اند) اگر به آیات خدا (و از جمله به آیات وارد در این باره) ایمان دارید .

توضیحات :

« فَكُلُوا » : ذکر حرف (ف) در اول آیه بیانگر این واقعیت است که مؤمنان در امر تحلیل و تحریم باید از فرمان یزدان نه مشرکان پیروی کنند .

سوره أنعام آیه 119

متن آیه :
وَمَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا مِمَّا ذُكِرَ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَقَدْ فَصَّلَ لَكُمْ مَا حَرَّمَ عَلَيْكُمْ إِلَّا مَا اضْطُرِرْتُمْ إِلَيْهِ وَإِنَّ كَثِيرًا لَيُضِلُّونَ بِأَهْوَائِهِمْ يَخْفَىٰ عَنِ رَبِّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِالْمَعْتَدِينَ

ترجمه :

شما چرا باید از گوشت حیوانی نخورید که به هنگام ذبح نام خدا بر آن رفته است ؟ و حال آن که خداوند گوشت حیواناتی را که بر شما حرام است (در همین سوره / 145 و مائده / 3) بیان کرده است (و دستور داده است که از آنها نخورید) مگر ناچار و درمانده شوید (که در این صورت می توانید به اندازه ای که رفع ضرورت و دفع هلاک کند از گوشت حرام آنها بخورید) . بسیاری از مردم ، با هواها و هوسهای (کج و نادرست) خود ، بدون آگاهی (از صحت آنچه که می گویند و بدون دلیلی بر آنچه در راه آن می کوشند ، دیگران را) سرگشته و گمراه می سازند . بیگمان پروردگارت (از تو و از همه بندگان) آگاهتر از حال تجا و زکاران است .

توضیحات :

« مَا لَكُمْ أَلَّا تَأْكُلُوا » : چرا باید نخورید ؟ یعنی مانعی برای خوردن در میان نیست . « الْمَعْتَدِينَ » : متجاوزین از حدود خدا با تحریم چیز حلال

سوره أنعام آیه 120

متن آیه :
وَذَرُوا ظَاهِرَ الْإِثْمِ وَبَاطِنَهُ إِنَّ الَّذِينَ يَكْسِبُونَ الْإِثْمَ سَاءُ جَزَاؤُنَ يَمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

ترجمه :

گناهان آشکار و بزهکاریهای پنهان را ترك كنيد (و در هيچ حال خويشتن را به معصيت نيزالا نديد). بيگمان كساني كه به دنبال گناه راه مي افتند ، هرچه زودتر كيغرار تكاب معاصي ايشان داده مي شود .

توضيحات :

« ظَاهِرَ الْإِثْمِ » : گناه آشكار . گناهي كه با اندام ظاهري بدن انجام مي پذيرد . مانند : زدن ، دشنام دادن ، دزدي ، زنا . « بَاطِنَهُ » : گناه پنهان . گناهي كه به قلب و درون مربوط مي گردد . مانند : حسد . مكر و كيد . سوءظن . مراد از گناه آشكار و گناه پنهان ، همه گناهان است ؛ چرا كه گناه از اين دو قسم خارج نيست .

سوره أنعام آيه 121

متن آيه :
وَلَا تَأْكُلُوا مِمَّا لَمْ يُذْكَرِ اسْمُ اللَّهِ عَلَيْهِ وَإِنَّهُ لَفِيسِقٌ وَإِنَّ الشَّيْءَ طِينًا لِيُوحُونَ
إِلَىٰ أَوْلِيَآئِهِمْ لِيَجَادِلُوكُمْ وَإِنْ أَطَعْتُمُوهُمْ إِنَّكُمْ لَمُشْرِكُونَ

ترجمه :

از گوشت حيواني نخوريد كه (به هنگام ذبح عمداً) نام خدا بر آن برده نشده است (و يا به نام ديگران و يا به خاطر بتان سر بريده شده است) . چرا كه خوردن از چنين گوشتي ، نافرمانی (از دستور خدا) است . بيگمان اهریمنان و شياطين صفتان ، مطالب وسوسه انگيزي به طور مخفيانه به دوستان خود القاء مي كنند تا اين كه با شما منازعه و مجادله كنند (و بكوشند كه شمارا به تحريم آنچه خدا حلال کرده است وادارند) . اگر از آنان اطاعت كنيد بيگمان شما (مثل ايشان) مشرك خواهيد بود .

توضيحات :

« فِيسِقٌ » : نافرمانی . گناه .

سوره أنعام آيه 122

متن آيه :
أَوْ مَن كَانَ مَيِّتًا فَأَخْبَرَ فَإِنَّهَا وَسْوَءٌ لِّمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ
مَثَلُهُ فِي الظُّلُمَاتِ لَيْسَ بِخَارِجٍ مِنْهَا كَذَلِكَ زَيْنَ لِّلْكَافِرِينَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

آيا كسي كه (به سبب كفر و ضلال همچون) مرده اي بوده است و ما او را (با اعطاء ايمان در پرتو قرآن) زنده کرده ايم و نوري (از مناره ايمان) فرا راه او داشته ايم كه در پرتو آن ، ميان مردمان راه مي رود (و چشم او را روشنائي ، گوش او را شنوائی ، زبان او را توان گفتار ، و دست و پاي او را قدرت انجام كار مي بخشد) مانند كسي است كه به مثل گوئی در تاريخها فرو رفته است (و توده هاي انباشته ظلم تكده كفر او را در خود بلعيده است و شبح بي جان و بي اندیشه و بي تكاني از او برجاي

نهاده است) و از آن تاریکیها نمی تواند بیرون بیاید؟ همان گونه (که خداوند ایمان را در دل ایمانداران آراسته است ، کفر و ضلال را در دل ناباوران پیراسته است و) اعمال کافران در نظرشان زیبا جلوه داده شده است .

توضیحات :

« مَيْتًا » : مرده . مراد کافر و گمراه است . مَخْفَفٌ (مَيِّتٌ) است . « نُورًا » : مراد نور دانش و بینش قرآن است که مؤید به دلیل و برهان است و مسلمان در پرتو هدایت آن می زید . « مَثَلُهُ » : صفت و نعت او . « الظُّلُمَاتِ » : تاریکیها . مراد تاریکیهای جهل و کفر و ضلال است .

سوره أنعام آیه 123

متن آیه :

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ أَكَايِرَ مُجْرِمِيهَا لِيَمْكُرُوا فِيهَا وَمَا يَمْكُرُونَ إِلَّا بِأَنْفُسِهِمْ وَمَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

همان گونه (که در مکه سردمداران آنجا را فاسقان و گناه پیشگان تشکیل می دادند . همیشه هم) در هر شهری (که تا اندازه ای بزرگ و پرجمعیت باشد) سردمداران آنجا را از بزهکاران فراهم می سازیم تا در آنجا به نیرنگ پردازند (و عاقبت وسیله خرابی شهر و انحراف مردمان را فراهم سازند . همه باید بدانند که) اینان جز به خویشتن نیرنگ نمی زنند ولی خودشان نمی دانند (که سرمایه های وجود خود ، اعم از فکر و هوش و ابتکار و عمر و وقت و مال خویش را به جای صرف سعادت صرف شقاوت می کنند) .

توضیحات :

« أَكَايِرَ » : بزرگان . سردمداران . « مُجْرِمِيهَا » : مجرمین آنجا . « جَعَلْنَا ... أَكَايِرَ مُجْرِمِيهَا » : (أَكَايِرَ) مفعول اول و (مُجْرِمِيهَا) مفعول دوم است و برعکس . یا این که (أَكَايِرَ) مفعول اول و (فِي كُلِّ قَرْيَةٍ) مفعول دوم و (مُجْرِمِيهَا) مضاف الیه است . و یا این که (جَعَلْنَا) را به معنی : مکانت دادن و منزلت بخشیدن گرفت ، که در این صورت تنها به يك مفعول نیاز مند است که (أَكَايِرَ) است . به هر حال معنی چنین می شود : بزرگان آن شهر را به لهو و لعب و فساد و تباهی می کشانیم . گناهکاران آن شهر را بزرگان آنجا می گردانیم . بزرگان گناه پیشه آن شهر را در آنجا مکانت و منزلت می دهیم و ریاست و قدرت می بخشیم . « لِيَمْكُرُوا » : لام آن لام عاقبت است . مراد این است که مفسد و بدبختیهای اجتماع از سردمداران بی دین و ناپرهیزگار سرچشمه می گیرد ، و ایشانند که مردمان را از راه حق منحرف می سازند .

سوره أنعام آیه 124

متن آیه :

وَإِذَا جَاءَتْهُمْ آيَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ يُؤْمِنُونَ حَتَّىٰ نُؤْتِي مِثْلَ مَا أُوتِيَ رَسُولُ اللَّهِ اللَّهُ أَعْلَمُ حَيْثُ يَجْعَلُ رِسَالَتَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ أَجْرَمُوا صَغَارٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعَذَابٌ

شَدِيدٌ يَمَّا كَانُوا يَمْكُرُونَ

ترجمه :

(این سردمداران به مردمان حسادت می‌ورزند در این که دانش و نبوت و هدایتی خدا بدیشان عطاء کند . ولذا) هنگامی که دلیل و برهان روشنی برای اینان می‌آید (ووحی آسمانی بدیشان می‌رسد) می‌گویند : (حق را باور نمی‌داریم مگر این که همانند آنچه به پیغمبران خدا داده شده است به ما نیز داده شود) (و همچون ایشان به ما وحی شود) . خداوند بهتر می‌داند که (چه کسی را برای پیامبری انتخاب و) رسالت خویش را به چه کسی حواله می‌دارد . از سوی خدا هرچه زودتر خواری و رسوائی (در دنیا) نصیب کسانی می‌گردد که بزهدکاری پیش می‌گیرند ، و عذاب سختی (در آخرت) به سبب نیرنگی که می‌ورزند بهره ایشان می‌شود .

توضیحات :

« آيَةٌ » : آیه‌ای از قرآن . حجت و برهانی بر صدق محمد . « لَنْ تُؤْمِنَ حَتَّىٰ تَأْتِيَ نَوْتِيَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ رَسُولُ اللَّهِ » : ایمان نمی‌آوریم تا این که چیزی که به پیغمبران وحی می‌شود ، به ما نیز وحی گردد و همانند ایشان پیغمبر شویم . یا این که : به شما ایمان نمی‌آوریم تا این که معجزاتی که بر دست پیغمبران انجام گرفته است ، از سوی شما به ما نموده نشود . « حَيْثُ » : جایی که . به گونه‌ای که . مراد این است که تنها خدا می‌داند که چه کسی را پیغمبر می‌کند و چگونه بدو وحی آسمانی را می‌رساند . « صَغَارٌ » : کوچکی و حقارت . خواری و رسوائی . « عِنْدَ اللَّهِ » : از سوی خدا . در نزد خدا .

سوره أنعام آیه 125

متن آیه :

فَمَنْ يَرِدِ اللَّهُ أَنْ يَهْدِيَهُ يَشْرَحْ صَدْرَهُ لِلْإِسْلَامِ وَمَنْ يُرِدْ أَنْ يُضِلَّهُ يَجْعَلْ صَدْرَهُ ضَيِّقًا حَرَجًا كَأَنَّمَا يَصْعَدُ فِي السَّمَاءِ كَذَلِكَ يَجْعَلُ اللَّهُ الرِّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

آن کس را که خدا بخواهد هدایت کند ، سینه‌اش را (با برتو نور ایمان باز و) گشاده برای (پذیرش) اسلام می‌سازد ، و آن کس را که خدا بخواهد گمراه و سرگشته کند ، سینه‌اش را به گونه‌ای تنگ می‌سازد که گوئی به سوی آسمان صعود می‌کند (و به سبب رقیق شدن هوا و کمبود اکسیژن ، تنفس کردن هر لحظه مشکل و مشکل‌تر می‌شود . کافر لجاج نیز با پیروی از تقالید پوسیده ، هر دم بیش از پیش از هدایت آسمانی دورتر و کینه‌اش نسبت به حق و حقیقت بیشتر و پذیرش اسلام برای وی دشوارتر می‌شود) . بدین منوال خداوند عذاب را بهره کسانی می‌سازد که ایمان نمی‌آورند .

توضیحات :

« يَشْرَحْ صَدْرَهُ » : مراد از شرح صدر ، بر سر شوق و شور آوردن انسان است برای پذیرش اسلام و تابش ایمان در زوایای دل او . « ضَيِّقًا » : تنگ . « حَرَجًا » :

بسیار تنگ . مصدر است و به عنوان صفت مشبّهه به کار رفته است . «
الرجس» : پلیدی . در اینجا مراد خشم و عذاب است (نگا : اعراف / 71 ،
یونس / 100) .

سوره أنعام آیه 126

متن آیه :
وَهَذَا صِرَاطٌ رَبِّكَ مُسْتَقِيمًا قَدْ فَصَّلْنَا لآيَاتِ لِقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ

ترجمه :

این (مطلب که مدهای الهی شامل حال حق طلبان می‌گردد و عذاب الهی به سراغ
دشمنان حق می‌رود ، سنت ثابت خدا است و بخشی از راستای) راه
مستقیم پروردگار تو است . ما آیات (قرآنی و نشانه‌های جهانی و
دلایل عقلانی) را برای کسانی تشریح و توضیح داده ایم که (دلی
پذیرا و گوشه شنودارند و) پند می‌گیرند و اندرزمی پذیرند .

توضیحات :

« هذا » : این . مراد اسلام یا قرآن است ، و یا این که مراد سرافرازی و
خوشبختی مؤمنان و سیه‌روزی و بدبختی کافران در این جهان و آن
جهان است . « مُسْتَقِيمًا » : راست . حال مؤکد برای (صراط) است . چرا که راه
خدا پیوسته مستقیم است .

سوره أنعام آیه 127

متن آیه :
لَهُمْ دَارُ السَّلَامِ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَهُوَ وَلِيُّهُمْ يَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

برای آنان (که پند پذیر و بیدارند) دارالسلام است که (بهشت یزدان
است و زدوده از آفات و بلاها بوده و غم و اندوه به ساحت آن راه ندارد و
) از سوی پروردگارشان بدیشان تعلق می‌گیرد ، و خداوند به سبب کاری که
(در دنیا) انجام می‌داده اند ، سرپرست و یاور آنان است .

توضیحات :

« دَارُ السَّلَامِ » : خانه امن و امان . سرزمین سلام و درود (نگا : مریم / 62 ، واقعه /
26) . مراد بهشت است که جای شادی است و غم و اندوه و بلا و مصیبتی در
آن نیست .

سوره أنعام آیه 128

متن آیه :
وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ قَدِ اسْتَكْبَرْتُمْ مِنَ الْإِنْسِ وَقَالَ
أَوْلِيَاءُؤَهُمْ مِنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَّغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي
أَجَلْتَ لَنَا قَالَ النَّارُ مَثْوَاكُمْ خَالِدِينَ فِيهَا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّ رَبَّكَ حَكِيمٌ
عَلِيمٌ

ترجمه :

(به یاد بیاور آن) روزی را که در آن همه آنان را در کنار هم گرد می آوریم (و خطاب به گناهکاران می گوئیم :) ای گروه جنیان ! شما افراد فراوانی از انسانها را گمراه ساختید . (بدین هنگام با افسوس و دریغ) بیرون ایشان از میان انسانها (فریاد برمی آورند و) می گویند : پروردگارا ! برخی از ما از برخی دیگر سود بردیم . (جنیان با وسوسه شیطانی بر ما ریاست کردند و از ما بهره گرفتند ، و ما انسانها به وسوسه ایشان دچار شهوات و لذات زودگذر شدیم ، تا آن گاه که مدت معلوم زندگی را سپری کردیم) و به مرگی گرفتار آمدیم که برای ما معین و مقدر فرموده بودی . (هم اینک با کوله بار کفر و ضلال در پیشگاه ذوالجلال ایستاده ایم . وای بر ما ! خداوند بدیشان) می گوید : آتش (دوزخ) جایگاه شما است و همیشه در آن ماندگارید مگر مدت زمانی که خدا بخواهد . بیگمان پروردگار تو حکیم (است و کارهایش از روی حکمت انجام می گیرد و) آگاه است (و می داند چه کسانی را از دست دوزخ رها کند) .

توضیحات :

« معشر » : گروه . دسته . جمعیت . « إِسْمَاءُ كَثِيرَةٌ » : بسیاری را وسوسه کردید و گول زدید . « أَجَلْتُمْ لَنَا » : برای ما معین و مقرر کردی . « مَثْوًى » : مقر . جایگاه . « إِلَّا مَا » : جز مدت زمانی که . جز کسانی که . این است ثناء بیانگر این واقعیت است که قادر مطلق خدا است و هرچه خواهد کند . و چه بسا این است ثناء تعلیق به محال باشد (نگا : هود / 107 و 108) .

سوره أنعام آیه 129

متن آیه :

وَكَذَلِكَ نُؤَلِّي بَعْضَ الظَّالِمِينَ بَعْضًا بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

ترجمه :

و همان گونه (که ستمگران ، در این جهان پشتتیبان یکدیگر و رهبر و را هنمائی هم هستند ، در جهان دیگر نیز آنان را به یکدیگر وامی گذاریم و) برخی از ستمگران را همنشین برخی دیگر می گردانیم ، و این به خاطر اعمالی است که (در جهان گذران) انجام می داده اند .

توضیحات :

« نُؤَلِّي » : دوست و یاور می سازیم . سرپرست و پیشوا می کنیم . « نُؤَلِّي بَعْضَ » : ستمگران را همدم و همنشین یکدیگر می سازیم . در این جهان ، ستمگرانی را بر ستمگران دیگری مسلط می نمائیم و امارت می بخشیم (نگا : اسراء / 16) .

سوره أنعام آیه 130

متن آیه :

يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ أَلَمْ يَأْتِكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُونَ عَلَيْكُمُ آيَاتِي وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا قَالُوا شَهِدْنَا عَلَىٰ أَنفُسِنَا وَغَرَّبْنَاهُمُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ

ترجمه :

(در آن روز خداوند بدیشان می‌گوید :) ای جنیان و ای انسانها ! آیا پیغمبرانی از خودتان به سوی شما نیامدند و آیات (کتابهای آسمانی) مرا برایتان بازگو نکردند و شما را از رسیدن بدین روز (و روبروشدن در آن با خدا) بیم ندادند ؟ (پس چگونه این روز را فراموش کردید و در تکذیب آن کوشیدید ؟ در پاسخ) می‌گویند : ما علیه خود گواهی می‌دهیم (و اقرار می‌کنیم که پیغمبران آمدند و آئین خدا را تبلیغ کردند و ما را از قیامت ترساندند ، ولی ما ایشان را تکذیب کردیم و گفتیم : خداوند چیزی را از سوی خود نفرستاده است و جز زندگی این جهان ، زندگی دیگری وجود ندارد . آری) زندگی جهان ، آنان را گول زد و (به خود مشغول داشت و امروز جز اعتراف چاره‌ای ندارند و) علیه خود گواهی می‌دهند (و می‌گویند) که ایشان کافر بوده اند (و مستحق عذاب جاویدان و خو فناك یزدا نند) .

توضیحات :

« رسل منکم » : پیغمبرانی از خودتان . برخی این آیه را دلیل بر آن می‌دانند که پیغمبران جنیان از جنس خودشان می‌باشند . ولی مراد از (منکم) مجموع آنان است و پیغمبران در زمین تنها از اولاد آدم هستند . قرآن و اسلام برای هر دو دسته است و چه بسا تنها نمایندگان از خود جنیان مأمور تبلیغ قرآن و رساندن احکام به هموعان خود باشند (نگا : احقاف / 29 - 31 ، جن / 1 - 17) . در اینجا از راه تبلیغ دسته‌ای بردسته دیگر واژه (منکم) به کار رفته است . همان گونه که می‌گوئیم : (أَكَلْتُ الْخَبِزَ وَاللَّيْنَ) : نان و شیر خوردم . در صورتی که نان خوردنی و شیر نوشیدنی است .

سوره أنعام آیه 131

متن آیه :

ذَلِكَ أَنْ لَمْ يَكُنْ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْفَرَى يَظْلُمُ وَأَهْلَهَا غَافِلُونَ

ترجمه :

این (ارسال رسل) به خاطر آن است که پروردگارت هیچ گاه مردمان شهرها و آبادیها را به سبب ستمهایشان هلاک نمی‌کند ، در حالی که اهل آنجا (به سبب نیامدن پیغمبران به میانشان و نبودن راهنمایان و عدم تبلیغ مبلغان ، از حق) غافل و بی‌خبر باشند .

توضیحات :

« لَمْ يَكُنْ ... يَظْلُمُ » : خدا کسی را به سبب ستمهایش مجازات نمی‌کند در حالی که .

سوره أنعام آیه 132

متن آیه :

وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ مِّمَّا عَمِلُوا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

وهر يك (از نيكوكاران و بدكاران) داراي درجاتي (و دركاتي از پاداش و عزت و پادافره و ذلت در جهان ديگر) بر طبق اعمال خود هستند ، و پروردگارت (هيچ گاه) از كارهايي كه مردمان مي كنند غافل و بي خبر نيست .

توضيحات :

«مِمَّا» : از آنچه . به خاطر آنچه .

سوره انعام آيه 133

متن آيه :

وَرَبِّكَ الْغَنِيُّ ذُو الرَّحْمَةِ إِنْ يَشَاءُ يُذْهِبْكُمْ وَيَسْتَخْلِفْ مِنْ بَعْدِكُمْ مَا يَشَاءُ كَمَا أَنْشَأَكُمْ مِنْ ذُرِّيَةِ قَوْمٍ آخَرِينَ

ترجمه :

پروردگار تو بي نياز (از بندگان و عبادت ايشان) و مهربان (نسبت به همه مردمان) است . اگر بخواهد همه شما را از ميان مي برد و كساني را كه خود بخواهد جايگزين شما مي سازد ، همان گونه كه شما را از دودمان انسانهاي ديگري آفريده است (و بر جاي ديگرا نتان نشانده است) .

توضيحات :

« ذُو الرَّحْمَةِ » : مهربان . خير دوم است . « مِنْ ذُرِّيَةِ قَوْمٍ آخَرِينَ » : از نژاد كسان ديگري . به جاي فرزندان كسان ديگري (نگا : توبه / 39) .

سوره انعام آيه 134

متن آيه :

إِنْ مَا تُوْعَدُونَ لَأَتِيَنَّكُمْ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ

ترجمه :

بيگمان آنچه (از قيامت و حساب و عقاب و ثواب و اختلاف درجات و دركات) به شما وعده داده مي شود خواهد آمد ، و شما نمي توانيد (خدا را) درمانده كنيد (و از دست عدالت و كيفر او بگريزيد) .

توضيحات :

«مُعْجِزِينَ» : درمانده و ناتوان كنندگان .

سوره انعام آيه 135

متن آيه :

قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَيَّ مَكَانَ زَيْتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَمَا تَعْلَمُونَ مَنْ تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

ترجمه :

(اي پيغمبر !) بگو : اي قوم من ! (بر كفر خود و دشمنانگي تان نسبت به من مانده باشيد و) هرچه در قدرت داريد بكنيد . من هم (بر جاي خود ايستاده ام و تا مي توانم شكيبائي) مي كنم (و در دفاع از اسلام مي

(کوشم). بالاخره خواهید دانست که چه کسی سرانجام نیک خواهد داشت (و پیروزی در این جهان و سعادت در آن جهان مال چه کسی خواهد شد). بیگمان ستمکاران موفق و رستگار نخواهند شد.

توضیحات :

«عَلِيَا مَكَانَتِكُمْ» : به اندازه قدرت و استطاعتی که دارید. در جایی که هستید. به گونه‌ای که هستید و وضع و حالتی که دارید. «عَا قِبَةَ الدَّارِ» : سرانجام جهان. پیروزی نهائی. حسن خاتمت و عاقبت. مراد پیروزی در این دنیا، یا سرافرازی در آن سرا است. «الظَّالِمُونَ» : ستمکاران. کافران.

سوره أنعام آیه 136

متن آیه :

وَجَعَلُوا لِلَّهِ مِمَّا ذَرَأَ مِنَ الْحَرْثِ وَالْأَنْعَامِ نَصِيبًا فَقَالُوا هَذَا لِلَّهِ بِزَعْمِهِمْ وَهَذَا لِشُرَكَائِنَا فَمَا كَانَ لِشُرَكَائِهِمْ فَلَا يَصِلُ إِلَى اللَّهِ وَمَا كَانَ لِلَّهِ فَهُوَ يَصِلُ إِلَى شُرَكَائِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

ترجمه :

(بت پرستان همیشه دچار اوهام خرافا تند. مثلاً این گونه) مشرکان سهمی از زراعت و چهارپایانی را که خدا آنها را آفریده است برای خدا قرار می‌دهند و به گمان خود می‌گویند: این برای خدا است (و با این سهم به خدا تقرب می‌جوئیم و بدین منظور آن را به مهمانان و ناتوانان می‌دهیم) و این برای شرکاء (و معبودهای) ما است (و با این سهم نیز به بتها و اصنام تقرب می‌جوئیم و بدین منظور آن را صرف رؤسا و پرده‌داران و خادمان بت‌کده‌ها و معابد می‌نماییم). اما آنچه به شرکاء (و معبودهای) ایشان تعلق می‌گیرد به خدا نمی‌رسد (و صرف آن در راه او ممنوع است) و آنچه متعلق به خدا می‌باشد به شرکاء (و معبودهای) ایشان می‌رسد (و می‌تواند صرف آنها گردد و به سرپرستان و خدمتگذاران اصنام ایشان داده شود). چه بد داوری می‌کنند!

توضیحات :

«ذَرَأَ» : آفرید. از نیستی به هستی آورد و افزون و پراکنده کرد. «الْحَرْثُ» : کشت. زراعت. «الْأَنْعَامُ» : جمع نَعَم، چهارپایان (شتر، گاو، بز و گوسفند). «بِزَعْمِهِمْ» : به گمان خود. مراد این است که چنین پیشه و اندیشه‌های ساخته و پرداخته خود ایشان است. «شُرَكَائِهِمْ» : مراد بت‌های بت پرستان است که آنها را شریک خدا می‌دانستند. یا مراد رؤسای معابد و پرده‌داران و خدمتکاران است که آنان را در اموال خود شریک می‌دانستند.

سوره أنعام آیه 137

متن آیه :

وَكَذَلِكَ زَيَّنَ لِكَافِرٍ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ قَتْلَ أَوْلَادِهِمْ شُرَكَائِهِمْ لِيُرِدُوهُمْ وَإِلَىٰ أَيْسُوهُمُ عَلَيْهِمْ دِيْنُهُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا فَعَلُوهُ فَذَرَهُمْ وَمَا يَفْتَرُونَ

ترجمه :

همان گونه (که اوهام و خیالها فیهایشان تقسیم بندی ستمگرانه فوق را در نظرشان آراسته بود ، گمانهای نادرستی که درباره بتهایشان داشتند کار را بدانجا کشانده بود که) بتهایشان کشتن فرزندانشان را در نظر بسیاری از مشرکان زیبا جلوه داده بود (و دسته‌ای فرزندانشان را قربانی بتان می کردند و دسته‌ای دخترانشان را زنده بگورمی نمودند) تا سرانجام آنان را هلاک گردانند و آئین ایشان را بر آنان مشتیبه کنند (و یگانه پرستی را با خرافه پرستی بیامیزند و راه را از چاه باز نشناسند) . اگر خدا می‌خواست آنان چنین نمی‌کردند . (حال که مشیت خدا چنین می‌خواهد) پس بگذار آنان (بر خدا و رسول او) دروغ بزنند (چرا که عقاب و عذاب در انتظار ایشان است) .

توضیحات :

« لیردوهم » : تا این که آنان را به هلاکت اندازند . از ماده (رَدی) به معنی هلاک . « لیلایسوا » : تا مشتیبه کنند . تا این که به هم آمیزند و مخلوط سازند .

سوره انعام آیه 138

متن آیه :

وَقَالُوا هَذِهِ أَنْعَامٌ وَحَرِثٌ حِجْرٌ لَا يَطْعَمُهَا إِلَّا مَنْ نَشَاءُ يَزْعُمُهُمْ وَأَنْعَامٌ حُرْمَتٌ ظُهُورُهَا وَأَنْعَامٌ لَا يَذْكُرُونَ اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا افْتِرَاءً عَلَيْهِ سَيَجْزِيهِمْ يَوْمَ كَانُوا يَفْتُرُونَ

ترجمه :

(از جمله خرافات ایشان این است که) می‌گویند : این (قسمت از) چهارپایان و کشت و زرع ممنوع است (و مخصوص بتها می باشد) و جز کسانی (از خدمتکاران اصنامی) که ما بخواهیم از آن نمی‌خورند ، و این (قاعده ناروا ساخته آنان و ناشی از) گمان ایشان است (نه ناشی از فرمان یزدان ، و هم چنین می‌گفتند : اینها) حیواناتی هستند که سوار شدن بر آنها حرام است و (کسی نباید سوار آنها شود . و اینها) حیواناتی هستند که به هنگام ذبح نام خدا را بر آنها نمی‌رانند (بلکه نام بتان را بر آنها می‌رانند و این را دستور خدا می‌دانند و) بر خدا دروغ می‌زنند . هرچه زودتر کیفر افتراهای آنان را خواهیم داد .

توضیحات :

« حِجْر » : ممنوع . قدغن . حرام . مصدری است به معنی اسم مفعول ، یعنی محجور ، می‌زنند (ذبح) که به معنی مذبح است (نگا : صافات / 107) . مفرد و مثنی و جمع و مذکر و مؤنث در آن یکسان است . « يَزْعُمُهُمْ » : به گمان ایشان . یعنی چنین می‌انگارند که خدا بدیشان اجازه داده است چنین کنند (نگا : اعراف / 28 و یونس / 59) . « إِفْتِرَاءً عَلَيْهِ » : مراد این است که این نوع تقسیم بندی بی‌اساس و ناروا است و دروغ گفتن بر زبان خدا است . (إِفْتِرَاءً) حال و به معنی (مَفْتَرِينَ) و یا مفعول است .

سوره أنعام آیه 139

متن آیه :
 وَقَالُوا مَا فِي بُطُونِ هَذِهِ الْأَنْعَامِ خَالِصَةٌ لِّذُكُورِنَا وَمُحَرَّمٌ عَلَىٰ أَزْوَاجِنَا وَإِن يَكُن مِّمَّنَّةً فَلَهُمْ فِيهِ شُرَكَاءٌ سَيَجْزِيهِمْ وَصْفَهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

و (یکی دیگر از انواع قبائح و احکام خرافی ایشان این است که در مورد گوشت حیواناتی که ذبح کردن و سوارشدن و بارکشیدن از آنها را قدغن و حرام اعلام کرده اند) میگویند : چینی که در شکم این حیوانات است و یژه مردان ما است و بر زنان ما حرام است (پس اگر زنده متولد شود ، تنها باید مردان از گوشت آن بخورند و زنان از آن محرومند) و اگر چینی مرده متولد بشود ، همه در آن شریک هستند (و مردان و زنان می توانند از گوشت آن استفاده کنند) . هرچه زودتر خداوند کیفر این توصیف (افعال و احکام دروغین) ایشان را خواهد داد . چه او حکیم (است و کارهایش به مقتضی حکمت انجام می گیرد و) آگاه است (و از هر چیز با خبر است) .

توضیحات :

« خَالِصَةٌ » : پاک و دربست . ذکر تاء در آخر آن برای مبالغه است و همچون تاء در واژه های : راویة ، نسابة ، علامة می باشد . و یا این که ذکر تاء به اعتبار معنی (ما) است که (أَجِنَّةٌ) است و ذکر نکردن تاء در آخر (محرم) به اعتبار لفظ است . همان گونه که در سوره طلاق آیه 11 لفظ (خَالِدِينَ) به اعتبار معنی (مَنْ) و ضمیر (هُ) در (لَهُ) به اعتبار لفظ (مَنْ) است .

سوره أنعام آیه 140

متن آیه :
 قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ قَتَلُوا أَوْلَادَهُمْ سَفَهًا بِغَيْرِ عِلْمٍ وَحَرَمُوا مَا رَزَقَهُمُ اللَّهُ افْتِرَاءً عَلَى اللَّهِ قَدْ ضَلُّوا وَمَا كَانُوا مُهْتَدِينَ

ترجمه :

مسلمانان زیان می بینند کسانی که فرزندان خود را از روی سفاهت و نادانی می کشند و چیزهای را که خدا بدیشان می دهد با دروغ گفتن از زبان خدا بر خویشتن حرام می کنند . (به سبب چینی دروغ و افتراهای و تحریم ناروا و نابیه جایی) بیگمان گمراه می شوند و راهیاب نمی گردند .

توضیحات :

« سَفَهًا » : سفاهت . نادانی . مفعوله است و یا حال فاعل است و به معنی (سفهاء) است .

سوره أنعام آیه 141

متن آیه :
 وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ جَنَّاتٍ مَّعْرُوشَاتٍ وَغَيْرِ مَعْرُوشَاتٍ وَالنَّخْلَ وَالزَّرْعَ مُخْتَلِفًا أَكْلُهُ وَالزُّيُونُ وَالرُّمَّانُ مُمْتَسَايَهَا وَغَيْرِ مُمْتَسَايِهِ كُلُّوا مِنْ ثَمَرِهِ إِذَا أَثْمَرَ

وَ اتُّوا حَقَّهُ يَوْمَ حَصَادِهِ وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

ترجمه :

خداست که آفریده است باغهایی را که بر پایه استوار می‌گردند (و درختانش با قلابهای ویژه به اشیاء اطراف می‌چسبند و کمر راست می‌کنند و روی داربستها قرار می‌گیرند) و باغهایی را که چنین نیستند و (نیازی به پایه و داربست و پیچیدن به اطراف ندارند و بر سر پای خود می‌ایستند و گردن می‌افرازند . بلی این خداست که انواع (خرما بنها و کشتزارها را آفریده است که ثمره آنها (در رنگ و طعم و بو و شکل و غیره) گوناگون است ، و نیز درختان زیتون و انار را آفریده است که (در برخی صفات) همگونند و (در برخی صفات) متغایوتند . هنگامی که به بار آمدند از میوه آنها بخورید و به هنگام رسیدن و چیدن و درو کردنشان از آنها (به فقراء و مساکین) ببخشید و زکات لازم آنها را بدهید ، و (در خوردن و یا بخشیدن از آنها) اسراف نکنید ، زیرا که خداوند اسراف کنندگان را دوست نمی‌دارد .

توضیحات :

« جَنَاتٍ » : باغها . « مَعْرُوشَاتٍ » : درختانی که همچون مو به اطراف اشیاء دوروبر خود می‌پیچند و از آنها بالا می‌روند و بر روی پایه‌ها و داربستها قرار می‌گیرند . « أَكْلٍ » : میوه . ثمره . آنچه خورده می‌شود . « الرِّمَانِ » : انار . « حَصَادٍ » : درو . چیدن میوه . برداشت محصول . یادآوری : واژه‌های (مَعْرُوشَاتٍ) و (مَخْتَلِفًا) و (مُمْتَشَاهَاً) حال هستند . ضمیر (ه) در واژه‌های (أَكْلِهِ) و (ثَمَرِهِ) و (حَقَّهُ) بر یکایک کلمات پیش از خود بر سهیل بدلیت برمی‌گردد .

سوره أنعام آیه 142

متن آیه :

وَمِنَ الْأَنْعَامِ حَمُولَةٌ وَفَرَشًا كُلُّوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ وَلَا تَتَّبِعُوا خُطُواتِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

ترجمه :

(این خداست که برای شما) از چهارپایان (یعنی : شتر و گاو و بز و گوسفند) حیواناتی (را آفریده است که بزرگ و) باربرند ، و حیواناتی (را آفریده است) که کوچ‌کنند (و از پشم و موی آنها فرشها و گستردنیها تهیه می‌کنید . اینها روزی خدا برای شمایند و) از آنچه خدا نصیب شما کرده است (و برای شما حلال نموده است) بخورید و از گامهای اهریمن پیروی مکنید (و با افتراء تحلیل و تحریم ، در راه او گام برندارید) بیگمان اهریمن دشمن آشکار شما است (و هرگز خیر و خوبی شما را نمی‌خواهد) .

توضیحات :

« حَمُولَةٌ » : چهارپایان باربر . چهارپایان بزرگ ؛ از قبیل : گاو و شتر . عطف بر واژه (جَنَاتٍ) است . « فَرَشًا » : چهارپایانی که کوچ‌کنند و از پشم و موی آنها فرشها و گستردنیها تهیه می‌گردد . از قبیل : بز و

گوسفند (نگا : نحل / 80) . « خُطُوتِ الشَّيْطَانِ » : گامهای اه ریمن . مراد راههای شیطان است .

سوره أنعام آیه 143

مَتْنِ آيَةِ :
ثُمَّ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَارُونَ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَنذَرْنَاهُمْ أَنَّ مَا كَانُوا يَكْفُرُونَ
أَمَّا إِذْ أَنْتَمُ الَّذِينَ كَفَرْتُمْ لَا تُؤْمِنُونَ
أَمَّا إِذْ أَنْتَمُ الَّذِينَ كَفَرْتُمْ لَا تُؤْمِنُونَ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

(خداوند از هر نوعی از چهارپایان ، یعنی : شتر و گاو و بز و گوسفند ، نر و ماده آفریده است که رویهم) هشت صنف (هشت صنف) آفریده است : از گوسفند دو صنف و از بز دو صنف . (ای محمد : به کسانی که از پیش خود در تحلیل و تحریم چهارپایان به میل خود سخن می‌رانند) بگو : آیا خداوند نرهای آنها را حرام کرده است ؟ (که چنین نیست ؛ زیرا گاهی نرها را حلال می‌داند) یا ماده‌های آنها را ؟ (که چنین هم نیست ؛ چه گاهی ماده‌ها را حلال می‌داند) یا این که آنچه ماده‌ها در شکم دارند ؟ (که چنین هم نیست ؛ زیرا که شما همیشه چنینها را حرام نمی‌دانید ! پس این چه تحلیل و تحریمی است که می‌انگارید و هر دم به گونه‌ای بیان می‌دارید ؟ !) اگر (در تحلیل و تحریم خود مستند و دلیلی دارید و) راست می‌گوئید مرا از روی علم و دانش (از آن حجت و برهان) بیاگاهانید .

توضیحات :

« ثُمَّ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَارُونَ بَنِي إِسْرَائِيلَ » : هشت صنف . مراد چهار نوع حیوان نر و چهار نوع حیوان ماده از میان چهارپایان اهلی : گاو و شتر و بز و گوسفند است . « الْإِنْسَانِ » : جمع ضائین و ضائنة ، گوسفندان . « الْمَعَزِ » : جمع معاز ، بزها . « أَلَّذِينَ كَفَرُوا » : آیادوتا نر . فراهم آمده است از : (أ) همزه استفهام ، و (الذکرین) . « نَبِؤُوتِي » : مرا با خبر سازید ، مرا آگاه کنید .

سوره أنعام آیه 144

مَتْنِ آيَةِ :
وَمِنَ الْإِنبِيَاءِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِنَا فَجَعَلْنَاهُمْ قُلُوبًا غُلُقًا
وَقَبُولًا
أَمَّا إِذْ أَنْتَمُ الَّذِينَ كَفَرْتُمْ لَا تُؤْمِنُونَ
أَمَّا إِذْ أَنْتَمُ الَّذِينَ كَفَرْتُمْ لَا تُؤْمِنُونَ
كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

(خداوند آفریده است) از شتران ، نر و ماده را و از گاو ، نر و ماده را . بگو : آیا خداوند دو نر را حرام کرده است ؟ (که چنین نیست ؛ زیرا گاهی نرها را حلال می‌داند) یا دو ماده را ؟ (که چنین هم نیست ؛ چه گاهی ماده‌ها را حلال می‌داند) یا این که آنچه در شکم ماده‌ها است ؟ (که چنین هم نیست ؛ زیرا که شما پیوسته چنینها را حرام نمی‌دانید . شما گمان می‌برید که این تحلیل و تحریم خاص شما به فرمان ایزد بوده است !) آیا شما بدان هنگام (که فرمان خدا درباره این تحریم صادر شد)

حاضر بودید (و با گوش خود شنیدید) که خداوند آن را به شما سفارش کرد ؟ (هرگز چنین نبوده است . پس از این کارهای ناشایستی که می کنید دست بکشید ؛ چرا که ظلم است) و چه کسی ظالم تر از کسی است که بر خدا دروغ بزند تا مردمان را از روی جهل گمراه سازد ؟ خداوند هیچ گاه ستمکاران را (به راه راست و به سوی چیزی که خیر و صلاح دنیا و آخرتشان در آن باشد) هدایت نخواهد کرد .

توضیحات :

« الْإِيلِ » : شتران . از لفظ خود داراي مفرد نیست . « الْبَقَر » : گاو . اسم جنس است و یکی از آن را (بقرة) میگویند . این واژه شامل گاو میش نیز می‌گردد .

سوره انعام آیه 145

متن آیه :

قُلْ لَّا أَجِدُ فِي مَا أُوحِيَ إِلَيَّ مُحَرَّمًا عَلَيَّ طَاعِمٍ يَطْعَمُهُ إِلَّا أَنْ يَكُونَ مَيْتَةً أَوْ دَمًا مَّسْفُوحًا أَوْ لَحْمَ خَنْزِيرٍ فَإِنَّهُ رَجْسٌ أَوْ فِسْقًا أُهْلًا لِغَيْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ رَبَّكَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) بگو : در آنچه به من وحی شده است ، چیزی را بر خورنده ای حرام نمی یابم ، مگر (چهار چیز و آنها عبارتند از :) مردار ، همچون حیوان خفه شده ، پرت گشته ، شاخ زده ، درنده خورنده ، ذبح شرعی نشده .) و خون روان (نه بسته همچون جگر و سپرز و خون مانده در میان عروق ، که مباح است) ، و گوشت خوک که همه اینها ناپاک (و مضر برای بدن) هستند ، و گوشت حیوانی که (در وقت ذبح به نام خدا سربریده نشده باشد و بلکه) به نام (بتی یا معبودی) جز خدا سربریده شده باشد (که مایه خروج از عقیده صحیح است) . ولی اگر کسی (به سبب قحطی و نیاز فتن چیزی برای خوردن) وادار (به استفاده از این محرمات) گردد بدون آن که علاقه مند (بدانها) باشد و (از سد جوع و اندازه ضرورت) تجاوز کند (گناهی بر او نیست) . چه پروردگار تو بس آمرزگار و مهربان است .

توضیحات :

« مَسْفُوحًا » : ریخته شده . مراد خون جاری و روان از بدن حیوان به هنگام ذبح و جز آن است . با این قید خون جامد ، از قبیل : سپرز و جگر ، خارج می‌شود . « فَإِنَّهُ رَجْسٌ » : چه جمیع آنها کثیف و ناپاک هستند . چه گوشت خوک کثیف و ناپاک است . مرجع ضمیر می تواند سه چیز مذکور بوده و (رجس) وصف همه باشد ؛ یا این که مرجع (لحم) ، و (رجس) تنها وصف آن باشد . « فِسْقًا » : عصیان . خروج از فرمان یزدان . در اینجا مراد چیزی است که سبب نافرمانی از دستور خدا و خروج از عقیده صحیح الله می‌گردد . « غَيْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ » : (به بقرة / 173 و مائده / 3) مراجعه شود . برای اطلاع بیشتر از خوراکیهای حلال و حرام در اسلام به تفهیم سیرالمنار سوره انعام آیه 145 مراجعه گردد .

سوره أنعام آیه 146

متن آیه :
 وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا كُلَّ ذِي ظُفْرٍ وَمِنَ الْبَقَرِ وَالْغَنَمِ حَرَّمْنَا عَلَيْهِمْ شَحُومَهُمَا إِلَّا مَا حَمَلَتْ ظُهُورُهُمَا أَوْ الْحَوَايَا أَوْ مَا اخْتَلَطَ بِعَظْمٍ ذَلِكَ جَزَيْنَاهُمْ بِبَغْيِهِمْ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ

ترجمه :

(این چیزهایی بود که بر شما حرام کرده ایم) و بر یهودیان هر (حیوان) ناخنداری (یعنی : درندگان که دارای پنجه های قوی ، و پرندگان شکاری که از چنگال نیرومند برخوردارند) حرام کرده بودیم ، و از گاو و گوسفند (تنها) پیه ها و چربی های آنها را بر آنان حرام نموده بودیم ، مگر پیه ها و چربی های که بر پشت اینها یا در اندرونه (و لابلاي احشاء و امعاء) قرار دارد و یا پیه ها و چربی های که آمیزه استخوان گردیده است . این هم پادافره ایشان در برابر ستمگریشان بود که بدانان دادیم (تا از غوطه ور شدن در گناهان و پیروی از شهوات خویشتن را به دوردارند) و ما (در همه اخبارمان و از جمله این خبر) راستگوئیم .

توضیحات :

« ذِي ظُفْرٍ » : ناخندار . مراد درندگان دارای پنجه و پرندگان دارای چنگال است (نگا : تفسیر المنار ، سوره نساء / 160 و سوره انعام / 140) . برخی (ذِي ظُفْرٍ) را شامل حیواناتی میدانند که دارای سم یکپارچه باشند ، و پرندگانی که انگشت های پایشان با پرده به هم پیوسته باشد . « الْحَوَايَا » : جمع حاویة و حویة ، مجموعه محتویات شکم حیوان است که به صورت یک کره می باشد و امعاء در درون آن قرار دارد . « بِبَغْيِهِمْ » : به سبب ستمگری آنان . (نگا : نساء / 160 ، اعراف / 138 ، یونس / 83 ، طه / 87 - 91) .

سوره أنعام آیه 147

متن آیه :
 فَإِن كَذَّبُوكَ فَقُلْ رَبُّكُمْ ذُو رَحْمَةٍ وَاسِعَةٍ وَلَا يُرَدُّ بَأْسُهُ عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ

ترجمه :

اگر تو را تکذیب کردند (و این حقائق را که از جانب خدا به تو وحی می شود نپذیرفتند) بدیشان بگو : پروردگار شما دارای رحمت گسترده و مهر فراوان است و (در این جهان مؤمنان و کافران را در بر می گیرد . اگر خدا در مجازات ناباوران و بزهکاران شتاب روا نمی دارد ، شما را نفریبد ، چرا که کیفر طاغی و یاغی چون شما حتمی است و) عذاب او از رسیدن به گناهکاران ردخور ندارد .

توضیحات :

« بَأْسُهُ » : عذاب و عقاب .

سوره أنعام آیه 148

متن آیه :

سَيَقُولُ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاءُ نَا وَلَا حَرَمًا مِّنْ شَيْءٍ
كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِّنْ عِلْمٍ
فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ

ترجمه :

مشركان (براي اعتذار از كفر و معذرت خواهي از تحريم خوراكيهاي حلال)
خواهند گفت : (شرك ما و تحريم چيزهاي حلال از سوي ما ، برابر مشيبت
خدا است !) اگر خدا مي خواست ، ما و پدران ما مشرك نمي شديم ، و چيزي را
از اشياء حلال بر خود) تحريم نمي كرديم . كساني كه پيش از آنان
بوده اند نيز همين گونه (كه به تو دروغ مي گويند و تو را تكذيب
مي دارند ، به پيغمبران ما دروغ مي گفتند و آنان را) تكذيب
مي نمودند تا (سرا نجام طعم) عذاب ما را چشيدند (و كيفر اعمال بد خود
راديدند) . بگو : آيا دليل قاطعي (و سند درستي براي رضايبت خدا از
شرك خود و تحريم چيزهاي حلال ، در دست) داريد تا آن را به ما ارائه دهيد
؟! شما فقط از پندارهاي بي اساس پيروي مي كنيد و (حجت و برهاني
بر گفتار و كردار خود نداريد . شما نه از روي علم و يقين ، بلكه) از روي
ظن و تخمين كار مي كنيد .

توضيحات :

« هَلْ عِنْدَكُمْ مِّنْ عِلْمٍ » : آيا حجت و برهان و سند درستي داريد ؟ نه نداريد
 . « تَخْرُصُونَ » : گزافي مي گوييد . ناسنجيده عمل مي كنيد . دروغ
 مي گوييد . از ماده (خَرَصَ) به معني : تخمين .

سوره انعام آيه 149

متن آيه :

قُلْ فَلِلَّهِ الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ فَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

(اي پيغمبر !) بگو : خدا داراي دليل روشن و رساست (بر اين كه گفتار و
كردار تان بي پايه و بي مايه است ، و شما اصلاً دليل قطعي بر صدق گفتار و
درستي كردار خود نداريد در اين كه مي گوييد : خدا به كفر و شرك ما راضي و
به تحليل و تحريم ما خوشنود است ! آري) اگر خدا مي خواست همگي شما را
از راه اجبار به سوي حق و حقيقت (هدايت مي نمود) اما هدايت اجباري
بيسود است و راهي بي اختياري پس نديده و ستوده است) .

توضيحات :

« الْحُجَّةُ الْبَالِغَةُ » : دليل رسائي كه به نهايت قوت و استواري خود
 رسيده است . برهان گويا و روشن .

سوره انعام آيه 150

متن آيه :

قُلْ هَلْ مَشِيتُمْ مَعَهُمْ أَمْ لَا تَعْلَمُونَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا أَشْرَكْنَا وَلَا آبَاءُ نَا وَلَا حَرَمًا مِّنْ شَيْءٍ
كَذَلِكَ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ حَتَّىٰ ذَاقُوا بَأْسَنَا قُلْ هَلْ عِنْدَكُمْ مِّنْ عِلْمٍ
فَتُخْرِجُوهُ لَنَا إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ أَنْتُمْ إِلَّا تَخْرُصُونَ

ترجمه :

(ای بیغمبر !) بگو : گواهان خود را بیاورید که گواهی می‌دهند بر این که خداوند این چیزها را حرام کرده است (که شما قائل به تحریم آنها هستید) . در صورتی که (حاضر آمدند و به دروغ) گواهی دادند ، با آنان (هم‌صدا مشو و) گواهی مده . (چرا که دروغگویند و شایسته تصدیق نیستند) . و از هوی و هوس کسانی پیروی مکن که آیات (قرآنی و جهانی) ما را تکذیب می‌نمایند و به آخرت ایمان نمی‌آورند و برای پروردگار خود (بتان و معبودهای باطلی را) همتا و هم‌تراز می‌کنند .

توضیحات :

« هَلُمَّ » : بیاورید . اسم‌الفعل و مفرد و مثنی و جمع و مذکر و مؤنث در آن یکسان است . « یَعْدِلُونَ » : معادل قرار می‌دهند . شریک و انباز درست می‌کنند . (نگا : انعام / 1) .

سوره انعام آیه 151

متن آیه :
قُلْ تَعَالَوْا أَتْلُ مَا حَرَّمَ رَبِّيَ إِلَّا تَشْبُرُكُوا بِهِ شَبِيئًا وَيَآلِئِذِينَ
إِجْسَانًا وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ مِنْ إِمْلَاقٍ نَحْنُ نَرِزُقِكُمْ وَإِيَاهُمْ وَلَا تَقْرَبُوا
الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ
ذَلِكُمْ وَصَّاكُمْ بِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

ترجمه :

بگو : بیائید چیزهایی را برایتان بیان کنم که پروردگارتان بر شما حرام نموده است . این که هیچ چیزی را شریک خدا نکنید ، و به پدر و مادر (بدی نکنید و بلکه تا آنجا که ممکن است بدیشان) نیکی کنید ، و فرزندان‌تان را از ترس فقر و تنگدستی (کنونی یا آینده) مکشید (چرا که) ما به شما و ایشان روزی می‌دهیم (و روزی‌رسان همگان مائیم ؛ نه شما) ، و به گناهان کبیره (از جمله زنا) نزدیک نشوید ، خواه (آنها در وقت انجام برای مردم) آشکار باشد و خواه پنهان ، و کسی را بدون حق (قصاص و اجرا فرمان الهی) مکشید که خداوند آن را حرام کرده است . اینها اموری هستند که خدا به گونه مؤکد شما را بدانها توصیه می‌کند تا آنها را بفرمایید و خردمندانه عمل کنید .

توضیحات :

« تَعَالَوْا » : بیائید . « أَتْلُ » : بخوانم . بیان دارم . « إِمْلَاقٍ » : فقر و تنگدستی . بی چیزی و نداری . « الْفَوَاحِشَ » : گناهان کبیره . زنا . جمع آمدن در معنی زنا برای مبالغه است یا به اعتبار تعدد زناکاران یا نهی از انواع آن است . « مَا ظَهَرَ » : آنچه توسط اندامها انجام می‌پذیرد . مانند : کشتن . زنا . دزدی . « مَا بَطَّنَ » : آنچه مربوط به دل باشد . مانند : حسد . سوء نیت .

سوره انعام آیه 152

متن آیه :

وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا
 بِالْكَيْلِ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ لَا تَكْلَفْ نَفْسًا وَلَا وُسْعًا وَإِذَا قُلْتُمْ فَاعْدِلُوا وَلَوْ
 كَانَ ذَا قُرْبَىٰ وَيَعْهَدِ اللَّهُ أَوْفُوا ذَلِكُمْ وَصَاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

به مال یتیم جز به نحو احسن (و بهترین راهی که باعث حفظ و ازدیاد آن گردد) نزدیک مشوید (و بدین شیوه خدا پسندانه ادامه دهید) تا آن گاه که یتیم به رشد کامل خود می‌رسد (و در آن هنگام به گونه شایسته می‌تواند در مال خویش تصرف کند . در این وقت اموالش را به خودش تسلیم کنید) ، و پیمانانه و ترازورا به تمام و کمال و دادگرانه مراعات دارید و (نه کم و زیاد بدهید و نه کم و زیاد دریافت کنید . در حد توانائی انسانی خود در این باره بکوشید و بدانید که) ما هیچ کسی را به انجام چیزی جز به اندازه تاب و توانش موظف نمی‌سازیم . و هنگامی که سخنی (در کار داور یا گواهی و یا راجع به روایت و خبری) گفتید ، دادگری کنید (و از حق منحرف نشوید) هر چند (کسی که سخن به نفع یا به زیان او گفته می‌شود) از خویشاوندان باشد . و به عهد و پیمان خدا (که برای انجام تکالیف از شما گرفته است ، و عهد و پیمان فیما بین خود درباره مسائل و مصالح مشروع) وفا کنید . اینها چیزهائی هستند که خداوند شما را به رعایت آنها توصیه می‌کند ، تا این که متذکر شوید و پند گیرید .

توضیحات :

« يَا أَيُّهَا » : با خصلت یا خصالی که . با کار یا کارهائی که . « أَشُدَّ » : قوت . مفرد است ، یا جمع است که دارای مفرد نمی‌باشد . مراد از (أَشُدَّ) رشد مذکور در (نساء / 6) است . « أَوْفُوا » : به تمام و کمال بپردازید . « عَهْدِ اللَّهِ » : پیمان خدا . مراد از آن ، همه چیزهائی است که خداوند از بندگان خود خواسته است . هم چنین همه عهدها و پیمانهای است که مردمان با یکدیگر می‌بندند . در این صورت نسبت آن به خدا بدین سبب است که خداوند به حفظ و وفای بدان امر نموده است .

سوره أنعام آیه 153

متن آیه :

وَأَنْ هَذَا صِرَاطِي مُسْتَقِيمًا فَإِن تَبِعُوهُ وَلَا تَتَّبِعُوا السُّبُلَ فَتَفَرَّقَ بِكُمْ عَن
 سَبِيلِهِ ذَلِكُمْ وَصَاكُم بِهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

ترجمه :

این راه (که من آن را برایتان ترسیم و بیان کردم) راه مستقیم من است (و منتهی به سعادت هر دو جهان می‌گردد . پس) از آن پیروی کنید و از راههای (باطلی که شما را از آن نهی کرده‌ام) پیروی نکنید که شما را از راه خدا (منحرف و) پراکنده می‌سازد . اینها چیزهائی است که خداوند شما را بدان توصیه می‌کند تا پرهیزگار شوید (و از مخالفت با آنها بپرهیزید) .

توضیحات :

« مُسَدِّتَةً قِيَمًا » : حال است . « إِنْ تَتَّبِعُوهُ » : در آن گام بردارید . بدان عمل کنید .

سوره أنعام آیه 154

متن آیه :
ثُمَّ أَنْزَلْنَا مُوسَىٰ الْكِتَابَ تَمَامًا عَلَىٰ الَّذِي أَحْسَنَ وَتَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ
وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّعَلَّهُمْ يَلْقَاءَ رَبَّهُمْ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

بعد (از بیان فرمانهای دهگانه ، شما را با خیر می‌سازم که پروردگار می‌فرماید :) ما کتاب (تورات) را برای موسی فرستادیم تا بر کسی که (امور دینی خود را خوب انجام دهد و) نیکی و خوبی ورزد اتمام (کرامت و نعمت) باشد و بیانگر همه چیز (از تعالیم لازم جهت بنی‌اسرائیل) بوده و (آنان را به سوی راه راست) هدایت و (برای کسانی که از آن پیروی کنند ، ما یه) رحمت شود . بلکه (در پرتو ارشادات و رهنمودهای این کتاب مقدس ، بنی‌اسرائیل) به ملاقات با پروردگار خود ایمان بیاورند (و بدانند که در روز قیامت برای حساب و کتاب در پیشگاه خدا حاضر خواهند شد) .

توضیحات :

« ثُمَّ » : سپس . در اینجا برای ترتیب زمانی و عطف معنی بر معنی زیست . بلکه برای عطف خیر بر خیر است . ما نند شعر زیر : وَ لَقَدْ سَدَّ ثَمَّ سَادًا أَبْوَهُ

سوره أنعام آیه 155

متن آیه :
وَهَذَا كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ مُبَارَكٌ فَاتَّبِعُوهُ وَاتَّقُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

ترجمه :

این (قرآن) کتاب مبارکی است که ما آن را فرو فرستاده ایم . پس از آن پیروی کنید و (از مخالفت با آن) بپرهیزید تا مورد رحم خدا قرار گیرید .

توضیحات :

« مُبَارَكٌ » : پر خیر و برکت . مشتمل بر فوائد دینی و دنیوی . صفت (کتاب) است .

سوره أنعام آیه 156

متن آیه :
أَنْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَنْزَلَ الْكِتَابَ عَلَىٰ طَائِفَةٍ مِّنْ قَبْلِنَا وَإِنْ كُنَّا عَن
دِرَاسَتِهِمْ لَغَافِلِينَ

ترجمه :

(آن را فرو فرستاده ایم) تا نگوئید کتاب (آسمانی) تنها بر دو گروه

(یهود و نصاری) پیش از ما فرو فرستاده شده است ، و (ما اصلاً از آنها آگاهی نداشته ایم و) از بحث و بررسی آنها بی خبر بوده ایم (و لذا از انجام گناه و دوری از راه خدامعذوریم) .

توضیحات :

« أَنْ تَقُولُوا » : تا نگوئید . متعلق به (أَنْزَلْنَاهُ) است و تقدیر چنین است : لَيْلًا تَقُولُوا . « إِنْ كُنَّا » : ما بوده ایم . (إِنْ) مخفف از مثقله است و عمل نمی کند . « دِرَاسَةٌ » : قرائت مکرر . خواندن و فهم کردن (نگا : آل عمران . 79 ، اعراف / 169 ، سبأ / 44) .

سوره أنعام آیه 157

متن آیه :
 أَوْ تَقُولُوا لَوْ أَنَّا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْكِتَابُ لَكُنَّا أَهْدَىٰ مِنْهُمْ فَقَدْ جَاءَكُمْ بَيِّنَةٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً فَمَن أَظْلَمُ مِمَّن كَذَّبَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَصَدَفَ عَنْهَا سَنَجْزِي الَّذِينَ يَصْدِفُونَ عَن آيَاتِنَا سُوءَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يَصْدِفُونَ

ترجمه :

یا این که بگوئید : اگر کتابی بر ما نازل می شد ، راه یافته تر (و خوبتر و بهتر) از آنان می گشتیم . بیگمان از سوی پروردگارتان برایتان قرآنی آمده است (که بیانگر حلال و حرام) و راهنمای (مردمان به سوی خیر و صلاح دو جهان) و رحمت (خدا برای بندگان) است . پس چه کسی ستمکارتر از کسی خواهد بود که آیات (قرآن) خدا را تکذیب کند و بی دلیل و بی جهت از آنها رویگردان شود ؟ کسانی را که از آیات ما رویگردان شوند بدترین عذاب خواهیم داد ، و سزای رویگردانی ایشان را هرچه زودتر بدانان خواهیم رساند .

توضیحات :

« بَيِّنَةٌ » : دلیل و برهان . در اینجا مراد قرآن است . « صَدَفَ عَنْ » : رویگردان و منحرف شد . رویگردان و منحرف کرد . « سُوءَ الْعَذَابِ » : بدترین و سخت ترین عذاب . اضافه صفت به موصوف است .

سوره أنعام آیه 158

متن آیه :
 هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ رَبُّكَ أَوْ يَأْتِيَ بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ يَوْمَ يَأْتِي بَعْضُ آيَاتِ رَبِّكَ لَا يَنْفَعُ نَفْسًا إِيْمَانُهَا لَمْ تَكُنْ آمَنَتْ مِن قَبْلُ أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا قُلْ انْتَظِرُوا إِنَّا مَنظُرُونَ

ترجمه :

(دلائل متقن بر وجوب ایمان بیان گردیده است . پس چرا ایمان نمی آورند ؟) آیا انتظار دارند که فرشتگان (قبض ارواح) به سراغشان بیایند ؟ یا این که پروردگارت (خودیش) به سوی آنان بیاید ؟ یا پاره ای از نشانه های پروردگارت که (دال بر شروع رستاخیز باشد) برای آنان نمودار شود ؟ روزی پاره ای از نشانه های پروردگارت فرا می رسد (و

آنان را به ایمان اجباری وادار می نماید) اما ایمان آوردن افرادی که قبل از آن ایمان نیاورده اند، یا این که با وجود داشتن ایمان (کارهای پسندیده نکرده اند و) خیري نیندوخته اند، سودي به حالشان نخواهد داشت. بگو: منتظر (یکي از این امور سه گانه) باشید و ما هم منتظر (نتیجه وعده خدا درباره خود و وعید او درباره شما) هستیم.

توضیحات:

«يَنْظُرُونَ»: انتظار می کشند. «أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَأَةُ كَذِبًا»: مراد آمدن فرشتگان قبض ارواح (نگاه: انعام / 93)، یا آمدن فرشتگان به عنوان پیغمبرانی برای مردم (نگاه: مؤمنون / 24) یا برای شهادت بر صدق رسالت پیغمبر است (نگاه: حجر / 7). «يَأْتِي رَبُّكَ»: مراد صدور فرمان خدا درباره عذاب کافران (نگاه: توبه / 24، نحل / 33) یا حضور پیدا کردن خدا - بنا به عقیده ایشان - برای گواهی بر صدق رسالت پیغمبر یا برای دیدن ذات ذوالجلال (نگاه: بقره / 55، اسراء / 92) یا فرا رسیدن رستاخیز و حضور خدا در آن برای دادگاهی بندگان است (نگاه: یونس / 93). «بَعْضُ آيَاتِ...»: از جمله چنین علاماتی که ایمان و عمل صالح با ظهور آنها پذیرفته نیست: دما احتضار و هنگام خروج روح از بدن، یا زمانی که انسان به مجازات و قصاص و عذاب عظیم خدا گرفتار می آید و در انتخاب راه خوبی یا بدی از او سلب اختیار می شود، یا هنگام پدیدار شدن علائم تخریب جهان و به هم خوردن شیرازه کون و مکان است. چرا که در همه این اوقات ایمان اضطراری و اجباری است. در صورتی که زمان پذیرش ایمان و توبه و طاعت و قنوتی است که انسان دارای اراده و اختیار بوده و فرصت انتخاب کفر یا دین، و انجام اعمال خیر یا شر را داشته باشد. «أَوْ كَسَبَتْ فِي إِيمَانِهَا خَيْرًا»: این جمله عطف بر (آمَنَتْ) است و نفی متوجه آن می گردد و معنی چنین است: یا مؤمن باشد و اعمال نیک انجام نداده باشد و کارهای خدا پسندانه نکرده باشد.

سوره انعام آیه 159

متن آیه:

إِنَّ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ إِنَّمَا أَمْرُهُمْ إِلَى اللَّهِ ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

ترجمه:

بیگمان کسانی که آئین (یکتاپرستی راستین) خود را پراکنده می دارند (و آن را با عقائد منحرف و معتقدات باطل به هم می آمیزند) و دسته دسته و گروه گروه می شوند (و هر دسته و گروهی از مکاتبی و مذهبی پیروی می کنند) تو به هیچ وجه از آنان نیستی و (حساب تو از آنان جدا و) سروکارشان با خدا است و خدا ایشان را از آنچه می کنند با خبر می سازد (و سزای آنان را خواهد داد).

توضیحات:

«شِيَعًا»: جمع شیعه، گروهها و دستهها. «لَسْتَ مِنْهُمْ فِي شَيْءٍ»: تو اصلاً از آنان نیستی و مسؤول رستگاری یا زشتکاری ایشان نمی باشی و راه تو از راه آنان جدا است.

سوره أنعام آیه 160

متن آیه :
 مِّنْ جَاءِ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ عَشْرٌ أَمْثَالِهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى إِلَّا
 مِثْلَهَا وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

ترجمه :

هرکس کار نیکی انجام دهد (پاداش مضاعف ، دست کم از دریای جود و کرم خداوند معظم) ده برابر دارد ، و هرکس کار بدی کند ، پادافره او (به سبب عدل و داد یزدان) جز هم سنگ و هم سان آن داده نمی شود و به اینان با افزایش کیفر ، و به آنان با کاهش پاداش از ایشان ظلم و ستم نمی گردد .

توضیحات :

« عَشْرٌ أَمْثَالِهَا » : ده برابر . چندین برابر . برخی لفظ (عَشْرٌ) را برای کثرت می دانند ؛ نه حصر (نگا : بقره / 245 ، زمر / 10) .

سوره أنعام آیه 161

متن آیه :
 قُلْ إِنِّي هَدَانِي رَبِّي إِلَى صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ دِينًا قِيَمًا مِّلَّةَ إِبْرَاهِيمَ
 حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

بگو : بیگمان پروردگارم (با وحی آسمانی و نشان دادن آیات قرآنی و گسترده جهانی) مرا به راه راست رهنمود کرده است . و آن دین راست و استوار و پابرجا ، یعنی دین ابراهیم است . همان کسی که حَقِّگرا (و از آئینهای انحرافی محیط خود رویگردان) بود و از زمره مشرکان نبود .

توضیحات :

« دِينًا قِيَمًا » : بدل از محلّ (إلی صِرَاطٍ) در معنی است . چرا که (هَدَانِي إلی صِرَاطٍ) و (هَدَانِي صِرَاطًا) یکی است و در سوره فتح آیه دوم فرموده است : (وَ بِهٖ دِينُكَ صِرَاطًا مُّسْتَقِيمًا) . یا مفعول فعلٍ محذوفی است که فعل مذکور (هَدَانِي) دال بر آن است . مثل : هَدَانِي ، أَعْطَانِي ، أَعْرَفَانِي . « قِيَمًا » : پابرجا و ثابت و غیر قابل نسخ . راست و استوار . صفت است و مصدری است از ریشه (قوم) . « حَنِيفًا » : حَقِّگرا . مخلص . حال ابراهیم است .

سوره أنعام آیه 162

متن آیه :
 قُلْ إِنَّ صَلَاتِي وَنُسُكِي وَمَحْيَايَ وَمَمَاتِي لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

بگو : نماز و عبادت و زیستن و مردن من از آن خدا است که پروردگار جهان نیان است (و این است که تنها خدا را پرستش می کنم و کارهای این جهان خود را در مسیر رضایت او می اندازم و بر بذل مال و جان در راه یزدان

می کوشم و در این راه می میرم، تا حیاتم ذخیره ممانتم شود).

توضیحات:

« نُسُكٌ »: عبادت . حَجّ . قربانی . عطف (نُسُكٌ) - اگر به معنی مطلق عبادت باشد - بر (صَلَاة) عطف عام بر خاص است . « مَحْيَا »: زندگی . زیستن . « مَمَاتة »: مرگ . مردن . « مَحْيَايَ وَمَمَاتِي »: مراد اعمال و اقوالی است که مربوط و مقرون به زندگی و مرگ، یعنی کارهای دنیا و آخرت است یا خود زیستن و مردن .

سوره أنعام آیه 163

متن آیه:
لَا شَرِيكَ لَهُ وَبِذَلِكَ أُمِرْتُ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ

ترجمه:

خدا را هیچ شریکی نیست، و به همین دستور داده شده‌ام، و من اولین مسلمان (در میان امت خود، و مخلص ترین فرد در میان همه انسانها برای خدا) هستم.

توضیحات:

« أَوَّلُ الْمُسْلِمِينَ »: مراد نخستین مسلمان در میان امت محمدی، یا مخلص ترین و مطیع ترین کس در میان تمام اهل جهان از آغاز تا پایان آن است.

سوره أنعام آیه 164

متن آیه:
قُلْ أَعْرِضُوا لِلَّهِ أَلْبَسْتُمْ رَبَّاءَ وَهُوَ رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَلَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ إِلَّا عَاقِبَتَهَا وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

ترجمه:

(ای پیغمبر! به کسانی که تو را همچون خود به شرک‌ورزی می‌خواهند) بگو: آیا (سزاوار است که) پروردگاری جز خدا را بطلبیم (و معبودی جز او را پرستش نکنیم) و حال آن که خدا پروردگار هر چیزی است؟ هیچ کسی جز برای خود کار نمی‌کند، و هیچ کسی گناه دیگری را بر دوش نمی‌کشد. سرانجام همه شما به سوی خدا باز می‌گردید و شما را از آنچه در آن اختلاف می‌ورزید آگاه می‌سازد (و میان نتان درباره راه و روش و ادیان و عقائدتان داوری می‌کند).

توضیحات:

« أَلْبَسْتُمْ رَبَّاءَ »: بطلبیم . بچویم . « لَا تَزِرُ »: بر نمی‌دارد . کسی به گناه دیگری گرفتار نمی‌آید و گناه او را به عهده نمی‌گیرد . « وَازِرَةٌ »: حمل کننده . بردارنده . « وَزْرٌ »: بار . مراد بزه و گناه و همچنین سزای بزه و گناه است . « مَرْجِعٌ »: رجوع و بازگشت .

سوره أنعام آیه 165

مَتْنِ آيَةِ :
وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ خَلَائِفَ الْأَرْضِ وَرَفَعَ بَعْضَكُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَبْلُوكُمْ فِي
مَا آتَاكُمْ إِنَّ رَبَّكَ سَرِيعُ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

خدا است که شما را جانشینان (دیگران برای آبادانی جهان در کره)
زمین گردانید ، و (در استعداد های ذاتی و مواهب آسمانی و اموال کسبی)
برخی را بر برخی ، درجاتی بالاتر برد (و در کمال مادی و معنوی به
نسبت استفاده شخص از اسباب و سنن یزدان و گسترده در پهنه جهان
، کسانی را بیشتر از کسانی ترقی و تعالی داد) تا شمارا در آنچه به
شما داده است بیازماید (و در عمل مشخص شود چه کسی به شرائع
آسمانی مؤمن یا کافر و در نعمتهای خدادادی سپاسگزار و یا ناسپاس
است) . بیگمان پروردگارت زودرسا ننده عقاب (به مخالفان) است و اودارای
مغفرت بیکران و رحمت فراوان (در حق پشیمان شوندهگان از گناهان و
برگردندگان به آستان یزدان) است .

توضیحات :

« خَلَائِفَ » : جمع خلیفه ، جانشینان . مراد جانشینان خدا در اجرای
احکام و تنفیذ اراده او در امر آبادانی و اداره کره زمین است ؛ و یا مراد
این است که هر گروهی جانشین گروه دیگری در این زمین می گردد و
اما نتداری او در مواهب مادی و معنوی و اجرا قوا نین دین الهی مورد آزمایش
قرار می گیرد .

سوره أعراف آیه 1

مَتْنِ آيَةِ :
المص

ترجمه :

الف . لام . میم . صاد .

توضیحات :

ذکر حروف مقطعه در اوائل برخی از سوره ها ، علاوه از جلب توجه
شنوندگان ، و دعوت آنان به سکوت و استماع ، عربها را فریاد می دارد که
این قرآن از همان حروف هجائی فراهم آمده است که شما گفتار و نوشتار
خود را بدان اداء می کنید . پس اگر در باره آسمانی بودن قرآن دچار شک و
تردیدید ، سوره های همچون یکی از سوره های آن را بسا زید و ارائه دهید ،
و . . . (نگا : بقره / 23) .

سوره أعراف آیه 2

مَتْنِ آيَةِ :
كِتَابٍ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَلَا يَكُنْ فِي صَدْرِكَ حَرَجٌ مِّنْهُ لِتُنذِرَ بِهِ وَذِكْرَى
لِلْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(این قرآن) کتابی است که از (سوی یزدان جهان) بر تو نازل شده است و نباید از ناحیه آن هیچ گونه نگرانی و نارا حتی به خود راه دهی . (نه نگرانی از ناحیه بار سنگین رسالتی که بر دوش داری و نه از جانب عکس‌العملها ئی که دشمنان سرسخت در برابر آن نشان می‌دهند ، و نه از سوی نتیجه و برداشتی که از تبلیغ این رسالت انتظار می‌رود . چرا که هدف از نزول این قرآن این است) که بدان (کافران را از عواقب شوم افکار و اعمالشان) بترسانی ، و مؤمنان را پند و اندرز دهی .

توضیحات :

« لِتُنذِرَ » : متعلق به (اُنزِلَ) است . « ذُكِّرَ بِهَا » : پند و اندرز دادن . پند دهند و اندرزگو . این واژه مصدر و به معنی (تذکیر) است . مجرور بوده و عطف بر محل (لِتُنذِرَ) است . تقدیر چنین می‌شود : لِئَلَّا نَذَّارَ وَ التَّذْكِيرَ . یا این که (ذُكِّرَ) به معنی اسم فاعل یعنی (مذکر) است . مرفوع بوده و خبر مبتدای محذوف است . تقدیر چنین می‌شود : وَ هُوَ ذُكِّرَ لِأَمْوَالِهِمْ . و ...

سوره أعراف آیه 3

متن آیه :

أَنْتِيعُوا مَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ وَلَا تَتَّبِعُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

از چیزی پیروی کنید که از سوی پروردگارتان بر شما نازل شده است ، و جز خدا از اولیاء و سرپرستان دیگری پیروی نکنید (و فرمان مپذیرید) . کمتر متوجه (اوامر و نواهی خدا) هستید (و کمتر پند می‌گیرید) .

توضیحات :

« مِنْ دُونِهِ » : بجز او . به جای او . ضمیر (ه) به (رَبِّ) برمی‌گردد . اگر مرجع آن (ما) باشد ، پیش از (أَوْلِيَاءَ) مضافی چون (أَبَاطِيلَ) محذوف است . در این صورت معنی چنین می‌شود : جز از وحی آسمان ، از یاوه‌سرائی سرپرستان دیگری پیروی نکنید . « قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ » : کمتر پند می‌گیرید و متذکر می‌گردید . راجع به قوانین و احکام الهی چندان چیزی نمی‌دانید . گاه‌گاهی یا داور و پند پذیر می‌گردید . (قَلِيلًا) صفت موصوف محذوفی چون (زَمَانًا) یا (تَذَكَّرًا) است و (ما) زائد و برای تأکید قلت است .

سوره أعراف آیه 4

متن آیه :

وَكَم مِّن قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا فَجَاءَهَا بَأْسُنَا بَيَاتًا أَوْ هُمْ قَائِلُونَ

ترجمه :

چه بسیار شهرها و آبادیهائی که آنها را (به سبب گناهان فراوان ساکنان آنجاها) ویران کرده ایم و عذاب ما مردمان آنجاها را در برگرفته است ، در شبانگاهان (که در خواب ناز بوده اند ، مانند قوم لوط) یا در چاشتگاهان که به استراحت پرداخته اند (مانند قوم شعیب) .

توضیحات :

« كَمَ » : چه بسیار . « قَرِيَةً » : شهر . روستا . در اینجا مراد ساکنان شهر یا روستا است . « بَأْسٌ » : عذاب . « بَيَاتًا » : شب هنگام . در حالی که شب را می گذرانند . این واژه می تواند مفعول فیه بوده و یا این که مصدر و به معنی (بایستین) و حال باشد . « قَائِلُونَ » : خفتگان در نیمروز . استراحت کنندگان در چاشتگاه . از ماده (قیل) .

سوره اعراف آیه 5

متن آیه :

فَمَا كَانَ دَعْوَاهُمْ إِذْ جَاءَهُمْ بِأَسْتِنَا إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ

ترجمه :

در آن موقع که عذاب ما به سراغ ایشان آمده است ، دعا و استغاثه ای جز این نداشته اند که گفته اند : واقعاً ما ستمکار بوده ایم (و با دست خود بر خود ستم کرده ایم و هم اینک پشیمانیم و چشم به راه عفو یزدانیم ! اما بدین هنگام پشیمانی را چه سود ؟ !) .

توضیحات :

« دَعْوَاهُمْ » : دعای ایشان . استغاثه آنان .

سوره اعراف آیه 6

متن آیه :

فَلَمَّا سَأَلْنَا الَّذِينَ أُرْسِلَ إِلَيْهِمْ وَلَنَسَأَلَنَّ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

(در روز قیامت) به طور قطع از کسانی که پیغمبران به سوی آنان روانه شده اند می پرسیم (که آیا پیام آسمانی به شما رسانده شده است یا خیر و چگونه بدان پاسخ داده اید ؟) و حتماً از پیغمبران هم می پرسیم (که آیا پیام آسمانی را رسانده اید و از مردمان در قبایل فرمان یزدان چه شنیده و چه دیده اید ؟) .

توضیحات :

« الْمُرْسَلِينَ » : فرستادگان . پیغمبران .

سوره اعراف آیه 7

متن آیه :

فَلَا نُفِصْنَعَلَيْهِمْ يَعْلَمُ مَا كُنَّا عَاثِرِينَ

ترجمه :

مسئلاً (اعمال همه را مو به مو) آگاهانه برای آنان شرح می‌دهیم؛ چرا که ما از آنان به دور نشده ایم (و همه جا حاضر و ناظر کردار و رفتارشان بوده ایم).

توضیحات:

«عَلَيْهِمْ»: برای همه مردمان. برای پیغمبران، در توضیح پاسخ ایشان به خدا: لاَعْلَمَ لَنَا (نگاه: مائده / 109). «يَعْلَمُ»: آگاهانه. از روی علم. «مَا كُنَّا غَائِبِينَ»: غائب نبوده ایم. غافل و بی‌خبر نبوده ایم.

سوره اعراف آیه 8

متن آیه:

وَالْوِزْنَ يَوْمَ يُذِ الْحَقُّ فَمَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه:

سندش درست (و دقیق اعمال) در آن روز انجام می‌گیرد. پس هر که (کفه حسنات) ترازوی او سنگین شود (و بر کفه سیئات او رجحان پذیرد) این چنین کسانی رستگارند.

توضیحات:

«الْوِزْنَ»: وزن کردن. سندش. مبتداست و خبر آن (يَوْمَ يُذِ) است. «الْحَقُّ»: صحیح. درست. صفت (الْوِزْنَ) است. این صفت و موصوف، معنی مبتدا و خبر نیز می‌دهند. یعنی: وزن کردن اعمال در آن روز صحیح است. «مَوَازِين»: جمع میزان: ترازوها. و جمع موزون: سنجیده‌ها.

سوره اعراف آیه 9

متن آیه:

وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ يَمَا كَانُوا يَأْيَا تَنَا يَظْلِمُونَ

ترجمه:

و کسی که (کفه حسنات او از کفه سیئات) ترازوی او سبک شود، این چنین کسانی به سبب پیوسته انکار کردن آیات ما (سرمايه وجود) خود را از دست داده‌اند.

توضیحات:

«خَسِرُوا»: از دست داده‌اند. زیان‌کار و بی‌بهره نموده‌اند. «يَظْلِمُونَ»: ظلم در اینجا در معنی تک‌ذیب و انکار به کار رفته است.

سوره اعراف آیه 10

متن آیه:

وَلَقَدْ مَكَّنَّاكُمْ فِي الْأَرْضِ وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ

ترجمه:

شما را در زمین مقیم کرده ایم و قدرت و نعمتتان داده ایم، و وسائل

زندگیتان را در آن مهیا نموده ایم ، (اما شما در برابر نعمتهای فراوان) بسیار کم سپاسگزاری می کنید .

توضیحات :

« مَكْنَاكُمْ » : شما را قدرت و نعمت دادیم . و قوه و سلطه بخشیدیم . به شما مکان و مأوی دادیم . « مَعَايشَ » : جمع معیشت و معاش ، وسائل زندگی و مایه بقاء . از قبیل : خوردنیها و نوشیدنیها .

سوره اعراف آیه 11

متن آیه :

وَلَقَدْ خَلَقْنَاكُمْ ثُمَّ صَوَّرْنَاكُمْ ثُمَّ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ لَمْ يَكُن مِنَ السَّاجِدِينَ

ترجمه :

(آدم ، جد نخستین) شما را آفریدیم و سپس صورتگری کردیم . بعد از آن به فرشتگان (و از جمله ابلیس که در صف آنان قرار داشت ، ولی از ایشان نبود) گفتیم : برای آدم سجده (خضوع و تواضع) کنید (و بزرگ و گرامیش دارید) . پس (همه فرشتگان به فرمان یزدان) سجده کردند (و تعظیم و تکریم به جای آوردند) مگر ابلیس که (از جنیان بود و فرمان نبرد و) سجده نکرد .

توضیحات :

« خَلَقْنَاكُمْ » : شما را آفریدیم . در اینجا مراد این است که : اصل شما یعنی نیای نخستینتان را آفریدیم (نگا : حجر / 28 - 33) . صیغه جمع برای تعظیم آدم است که ابوالبشر است . « صَوَّرْنَا » : صورت بندی و صورتگری کردیم . آدم را از خاک آفریدیم و جان به کالبدش دمیدیم و بیکر زیبا و قامت رعنا و اندیشه والا بدو دادیم . « إِلَّا إِبْلِيسَ » : مگر اهریمن . مسدود ثنی منقطع است . زیرا که ابلیس از جنس فرشتگان نیست (نگا : کهف / 50 و حجر / 27) .

سوره اعراف آیه 12

متن آیه :

قَالَ مَا مَنَعَكَ أَلَّا تَسْجُدَ إِذْ أَمَرْتُكَ قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ

ترجمه :

(خداوند به او) گفت : چه چیز تورا بازداشت از این که سجده ببری ، وقتی که من به تو دستور (تعظیم و تواضع برای آدم) داده‌ام ؟ (ابلیس از روی عناد و تکبر پاسخ) گفت : من از او بهترم . چرا که مرا از آتش آفریده‌ای و او را از خاک . (و آتش کجا و خاک کجا !) .

توضیحات :

« مَا مَنَعَكَ ؟ » : چه چیز تورا بازداشت ؟ چه چیز مانع شد ؟ « طِينٍ » : گل (نگا : صافات / 11) . خاک (نگا : آل عمران / 59) . زیرا خاک عام است و بر

گِل و غیرگِل اطلاق می‌شود . استعمال (طین) در اینجا چه بسا اشاره به مرحله‌ای از مراحل تدریجی خلقت آدم باشد .

سوره أعراف آیه 13

متن آیه :

قَالَ قَاهِيْطٌ مِنْهَا فَمَا يَكُوْنُ لَكَ أَنْ تَتَكَبَّرَ فِيْهَا فَاخْرُجْ إِنَّكَ مِنَ الصَّاغِرِيْنَ

ترجمه :

(خداوند بدو) گفت : پس از این (بهشت آسمانی یا بهشت زمینی ، یا از میان فرشتگان ، و یا از این منزلت و مرتبت) فرود آی ! تورا نرسد که در این (مکان دل آرا ، و جایگاه والا ، نافرمانی کنی و) تکبر ورزی . پس بیرون رو ، تو از زمره خوارانی (و جای تو در میان اشرار است ، نه در میان اخیار) .

توضیحات :

« إهْيِطُ » : فرود آی . یا نین رو . تنزل کن . « مِنْهَا » : از آن . مرجع (ها) واژه (جَنَّة) مفهوم از مقام است ، همان گونه که در آیه 61 سوره نحل ، (ها) به (أَرْض) مفهوم از مقام برمی‌گردد : وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهَا مِنْ دَابَّةٍ . مراد از (جَنَّة) بهشت موعود ، یا بهشت موجود در زمین است . یا این که مرجع (ها) منزلت و مرتبت و یا (مَلَأُ كِفَّةً) در آیه 11 است . « الصَّاغِرِيْنَ » : خواران ، افراد پست و حقیر . از مصدر (صَغَرَ) به معنی ذل (نگا : انعام / 124) .

سوره أعراف آیه 14

متن آیه :

قَالَ أَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

ترجمه :

(اهریمن) گفت : مرا تا روزی مهلت ده و زنده بدار که (قیامت نام است و مردمان در آن زنده می‌شوند و از گورها) برانگیخته می‌گردند .

توضیحات :

« أَنْظِرْنِي » : مرا مهلت ده . مراد این که مرا زنده بدار و مهیران .

سوره أعراف آیه 15

متن آیه :

قَالَ إِنَّكَ مِنَ الْمُنظَرِيْنَ

ترجمه :

(خداوند) گفت : شما از زمره مهلت یا فتگانی (و مدت‌های مدید در زمین ماندگار می‌مانی) .

توضیحات :

« الْمُنْظَرِينَ » : مهلت یا فتگان . مهلت داده شدگان .

سوره أعراف آیه 16

متن آیه :
قَالَ قَيْمًا أَغْوَيْتَنِي لَأَقْعُدَنَّ لَهُمْ صِرَاطَكَ الْمُسْتَقِيمَ

ترجمه :

(اهریمن) گفت : بدان سبب که مرا گمراه داشتی ، من بر سر راه مستقیم تو در کمین آنان می نشینم (و با هرگونه وسایل ممکن در گمراهی ایشان می کوشم) .

توضیحات :

« أَغْوَيْتَنِي » : مرا گمراه ساختی . حکم گمراهی در باره ام صادر کردی . « صِرَاطٌ » : راه . منصوب به نزع خافض است و در اصل (عَلِي صِرَاطِكَ) است . می تواند مفعول فیه نیز باشد .

سوره أعراف آیه 17

متن آیه :
ثُمَّ لَآتِيَنَّهُمْ مِّنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ وَعَنْ أَيْمَانِهِمْ وَعَنْ شَمَائِلِهِمْ وَلَا تَجِدُ أَكْثَرَهُمْ شَاكِرِينَ

ترجمه :

سپس از پیشرو و از پشت سر و از طرف راست و از طرف چپ (و از هر جهت که بتوانم) به سراغ ایشان می روم و (گمراهشان می سازم و از راه حق منحرفشان می نمایم . تا بدانجا که) بیشتر آنان را (مؤمن به خود و) سپاسگزار نخواهی یافت .

توضیحات :

« أَيْمَانٍ » : جمع یمین ، طرف راست . « شَمَائِلٍ » : جمع شمال ، طرف چپ .

سوره أعراف آیه 18

متن آیه :
قَالَ اخْرُجْ مِنْهَا مَذْذُومًا مَّدْحُورًا لَّمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

(خداوند) گفت : خوار و حقیر و رانده و ذلیل از این (جایگاه قدس و قدسیان) بیرون رو . سوگند می خورم ، دوزخ را از تو و از همه کسانی پر می سازم که از تو پیروی کنند .

توضیحات :

« مَذْذُومًا » : مذموم . زندگی . حقیر . حال اول برای ضمیر مستتر در فعل (اَخْرَجَ) است . « مَدْحُورًا » : مطرود . رانده شده . حال دوم است . « مِنْكُمْ » : از شما . در اصل : (مِنْكَ وَ مِنْهُمْ) است و از راه تغلیب ضمیر مخاطب به کار

رفته است .

سوره أعراف آیه 19

متن آیه :
وَيَا آدَمُ اسْكُنْ أَنْتَ وَزَوْجُكَ الْجَنَّةَ فَكُلَا مِنْ حَيْثُ شِئْتُمَا وَلَا تَقْرَبَا هَذِهِ الشَّجَرَةَ فَتَكُونَا مِنَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

ای آدم! تو و همسرت در بهشت ساکن شوید و در هر کجا که خواستید (بگردید و از نعمتهای آن) بخورید، ولی به این درخت، نزدیک نشوید (و از آن نخورید، که اگر چنین کنید) از زمره ستمکاران خواهید شد.

توضیحات :

« حَيْثُ » : هر جا . « الشَّجَرَةَ » : درخت . بوته گیاه (نگا : صافات / 146) . خداوند نوع درخت یا گیاه مورد نظر را مشخص نفرموده است .

سوره أعراف آیه 20

متن آیه :
فَوَسْوَسَ لَهُمَا الشَّيْطَانُ لِيُبْدِيَ لَهُمَا مَا وُورِيَ عَنْهُمَا مِنْ سَوْءَاتِهِمَا وَقَالَ مَا نَهَاكُمَا رَبُّكُمَا عَنْ هَذِهِ الشَّجَرَةِ إِلَّا أَنْ تَكُونَا مَلَكَتَيْنِ أَوْ تَكُونَا مِنَ الْخَالِدِينَ

ترجمه :

سپس اهریمن آنان را وسوسه کرد تا (مخالفت با فرمان خدا را در نظرشان بیاراید و لباسهایشان را از تن به در آورد و برهنه و عریانشان سازد) و عورات نهان از دیده آنان را بدیشان نماید، و (بدین منظور) گفت : پروردگارتان شما را از این درخت باز نداشته است، مگر بدان خاطر که (اگر از این درخت بخورید) دو فرشته می شوید، و یا این که (جاودانه می گردید و) از زمره جاویدانان (در این سرا) خواهید شد.

توضیحات :

« لِيُبْدِيَ » : تا ظاهر و آشکار سازد . « وُورِيَ » : مسطور شده است . پوشیده گشته است . مجهول فعل ماضی (واری) از مصدر (مواراه) است . « سَوْءَاتِ » : جمع (سَوْءَة) ، عورت . شرمگاه .

سوره أعراف آیه 21

متن آیه :
وَقَاسَمَهُمَا إِنِّي لَكُمَا لَمِنَ النَّاصِحِينَ

ترجمه :

و برای آنان بارها سوگند خورد که من خیرخواه شما هستم .

توضیحات :

« قَاسَمَ » : سوگند خورد . بارها سوگند خورد . « النَّاصِحِينَ » : خیرخواهان . مخلصان .

سوره اعراف آیه 22

متن آیه :
 قَدَلَاهُمَا يَغْرُورٌ فَلَمَّا ذَاقَا الشَّجِرَةَ بَدَتُ لَهُمَا سَوْءَاتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ
 عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنَّةِ وَنَادَاهُمَا رَبُّهُمَا أَلَمْ أَنْهَكُمَا عَنْ تِلْكَمَا الشَّجَرَةِ وَأَقُلَّ
 لَكُمَا إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمَا عَدُوٌّ مُبِينٌ

ترجمه :

پس آرام آرام آنان را با مکر و فریب (به سوي نافرمانی و خوردن از آن درخت) کشید . هنگامی که از آن درخت چشیدند ، عورت خویشتن بدیدند ، و (برای پوشاندن شرمگاه‌های خود) شروع به جمع آوری برگ‌های (درختان) بهشت کردند و آنها را بر خود افکندند . پروردگارشان (به سرزنش ایشان پرداخت و خطاکاری آنان را متذکر شد و) فریادشان زد که آیا شما را از آن درخت نهی نکردم و به شما نگفتم که اهریمن دشمن آشکارتان است (و خیر شما را نمی‌خواهد ؟) .

توضیحات :

« قَدَلَاهُمَا » : فعل (دَلَّ) از ماده (دلو) ، یعنی : اهریمن آن دورا آهسته آهسته از درجه و مقام و لایشان فرود آورد و از شاخسار اطاعت به چاهسار معصیت انداخت . یا فعل (دَلَّ) در اصل (دلل) و مضاعف بوده و لام دوم به یاء تبدیل شده است . در این صورت معنی چنین می‌شود : اهریمن آن دورا بر انجام کار ناشایست دل و جرأت بخشید . « يَغْرُورٌ » : با زیرنگ و فریب . « طَفِقَا » : شروع کردند . از افعال مقاربه است . « يَخْصِفَانِ » : از ماده (خصف) به معنی : الصاق . چسباندن . پینه کردن . یعنی : برگ درختان را بر اندام خود می‌انداختند و عورت خویشتن را با آن می‌پوشاندند .

سوره اعراف آیه 23

متن آیه :
 قَالَا رَبَّنَا ظَلَمْنَا أَنْفُسَنَا وَإِن لَّمْ تَغْفِرْ لَنَا وَتَرْحَمْنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

ترجمه :

(آدم و همسرش ، دست دعا به سوي خدا برداشتند و) گفتند : پروردگارا ! ما (با نافرمانی از تو) بر خویشتن ستم کرده ایم و اگر ما را نبخشی و بر ما رحم نکنی از زیانکاران خواهیم بود .

توضیحات :

...

سوره اعراف آیه 24

متن آیه :
 قَالَ اهْبِطُوا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَلَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُسْتَقَرٌّ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ

ترجمه :

(خداوند خطاب به آدم و حواء و ابلیس) گفت : (از این جایگاه والا)
پا ئین روید . برخی دشمن برخی خواهید بود . در زمین تا روزگاری
استقرار خواهید داشت و (از نعمتهای آن) بهره مند خواهید شد .

توضیحات :

« بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ » : مراد این است که شما مردمان با اهریمنان دشمن
خواهید بود . یا این که فرزندان آدم و حواء برخی دشمن برخی خواهند
بود . « مستقر » : قرارگاه . استقرار . « مَتَاعٌ » : تمتع . بهره مندی . کالا و
قوت زندگی . « إلیا حین » : تا زمانی که مرگتان فرامی رسد . تا وقتی
که روزگارتان به پایان می رسد و قیامت بپا می شود .

سوره أعراف آیه 25

متن آیه :

قَالَ فِيهَا تَحْيَوْنَ وَ فِيهَا تَمُوتُونَ وَ مِنْهَا تُخْرَجُونَ

ترجمه :

(خداوند) گفت : در زمین (تولید نسل می کنید و) زندگی بسر
می برید و در آن می میرید (و دفن می شوید) و از آن (هنگام رستاخیز
زنده می گردید و) بیرون می آئید .

توضیحات :

در « فِيهَا » و « مِنْهَا » مرجع ضمیر (ها) اَرْض است .

سوره أعراف آیه 26

متن آیه :

يَا بَنِي آدَمَ قَدْ أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ لِبَاسًا يُؤَارِي سَوْءَ أَيْكُمُ وَ رِيشًا وَ لِبَاسُ
التَّقْوَى ذَلِكُمْ خَيْرٌ ذَلِكُمْ مِنْ آيَاتِ اللّهِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ

ترجمه :

ای آدمی زادگان ! ما لباسی برای شما درست کرده ایم که عورات شما را
می پوشاند ، و لباس زینتی را (برای یتان ساخته ایم که خود را بدان
می آرا ئید . اما باید بدانید که) لباس تقوا و ترس از خدا ، بهترین
لباس است (که انسان خود را بدان می آراید و خویشتن را از عذاب آخرت
می رهند) . این (آفرینش لباسهای ظاهری و باطنی) از نشانه های (
فضل و رحمت) خداست تا بندگان متذکر (نعمتهای پروردگار) شوند .

توضیحات :

« أَنْزَلْنَا » : آفریدیم . درست کردیم . (نگا : زمر / 6 ، حدید / 25) . «
يُؤَارِي » : می پوشاند . پنهان می دارد . « رِيشًا » : پر . در اینجا مراد لباس
زینت و وسائل آرایش است . « ذَلِكُمْ » : آن آفرینش لباس به طور مطلق
، یا آن آفرینش لباس تقوا .

سوره أعراف آیه 27

متن آیه :
يَا بَنِي آدَمَ لَا يَفْتِنَنَّكُمُ الشَّيْطَانُ كَمَا أَخْرَجَ أَبَوَيْكُم مِّنَ الْجَنَّةِ
يَنْزِعُ عَنْهُمَا لِبَاسَهُمَا لِيُرِيَهُمَا سَوْءَ أَيْهَمَا إِنَّهُ يَرَاكُمْ هُوَ وَقَبِيلُهُ مِنْ حَيْثُ لَا
تَرَوْنَهُمْ إِنَّا جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

ای آدمیزادگان! شیطان شما را نفریبد، همان گونه که پدر و مادرتان را (فریفت و) از بهشت بیرونشان کرد و لباسشان را از (تن) ایشان بیرون ساخت تا عوراتشان را بدیشان نماید . شیطان و همدستانش شما را می بینند ، در صورتی که شما آنها را نمی بینید (لذا از راههای گوناگون و به شیوه های مختلفی که نهان از دید شماست بر شما یورش می آورند . باید چنین دشمنانی را پنازید و از کید و مکرشان ترسید . با این توضیح که آنان بر مؤمنان تسلط ندارند و بلکه) ما شیاطین را دوستان و یاران کسانی ساخته ایم که ایمان نمی آورند (یعنی اهریمنان تنها بر غیر مؤمنان تسلط دارند) .

توضیحات :

« لَا يَفْتِنَنَّكُمُ » : شما را گول نزنند و نفریبند . « يَنْزِعُ » : به درمی آورد . می کند . « وَقَبِيلُهُ » : اعوان . یاران و همدستان . « مِنْ حَيْثُ » : از راهی که . به گونه ای که . « جَعَلْنَا الشَّيَاطِينَ » : مراد این است که شیطان و یارانش تنها بر افراد بی ایمان و بر کسانی که ایمان سستی دارند مسلط هستند (نگا : حجر / 42 ، نحل / 99 و 100) .

سوره اعراف آیه 28

متن آیه :
وَإِذَا فَعَلُوا فَاحِشَةً قَالُوا وَجَدْنَا عَلَيْهَا آبَاءَنَا وَاللَّهُ أَمَرَنَا بِهَا قُلْ إِنَّ اللَّهَ لَا
يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ أَتَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

(کافران) وقتی که کار زشتی (همچون شرک و طواف کعبه را در حال برهنگی) انجام می دهند ، می گویند : پدران خود را بر این کار دیده ایم (و نیاکانمان را بر این روش و برنامه یافتیم و ما به دنبال آنان رفته و از ایشان پیروی می کنیم) و خدا ما را بدان دستور داده است ! بگو (ای پیغمبر !) : خداوند به کار زشت دستور نمی دهد . آیا چیزی را به خدا نسبت می دهید که (مستند و دلیل صحت آن را) نمی دانید ؟

توضیحات :

« فَاحِشَةً » : عمل فبیح . گناه بسیار زشت . « الْفَحْشَاءِ » : عمل فبیح . گناه بسیار زشت .

سوره اعراف آیه 29

متن آیه :
قُلْ أَمَرَ رَبِّي بِالْقِسْطِ وَأَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِندَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ
الدين كما بدأكم تعودون

ترجمه :

بگو: پروردگرم (همگان را در هر زمان و مکانی) به دادگري فرمان داده است، و (دستور او) این (است) که در هر عبادتی رو به خدا کنید و از وی مخلصانه اطاعت نمائید و او را صادقانه بپرسید. خداوند همان گونه که شما را در آغاز آفریده است، (به همان سادگی پس از مرگ شما را زنده می کند و به سوی او) برمی گردید.

توضیحات :

« الْقِسْطُ » : دادگري . میانه روی . « وُجُوهٌ » : جمع وجه . چهره . ذات . « عِنْدَ » : در . « مَسْجِدٌ » : مکان عبادت . زمان عبادت . سجود که مراد از آن نماز است . « أَقِيمُوا وُجُوهَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ » : در هر مسجدی به نماز ایستید و دل خود را متوجه خدا کنید . در هر زمان و مکان عبادتی خالصانه به خدا رو کنید و تنها او را در نظر داشته باشید . در هر سجده و کرنشی رو به سوی خدا دارید و عبادتتان تنها برای او باشد . « أَدْعُوهُ » : او را عبادت کنید و بپرسید . دعاء در اینجا به معنی عبادت است . « الدِّينَ » : اطاعت . عبادت . انقیاد .

سوره أعراف آیه 30

متن آیه :

فَرِيقًا هَدَىٰ وَفَرِيقًا حَقَّ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ إِنَّهُمْ اتَّخَذُوا الشَّيَاطِينَ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ

ترجمه :

(در آن وقت که به سوی او برمی گردید، دو گروه خواهید بود:) گروهی که (خداوند ایشان را موفق گردانده است و به سبب پیروی از رهنمود پیغمبران) هدایتشان بخشیده است، و گروهی که درخور گمراهی گردیده و سرگشته شده اند، چرا که به جای یزدان شیاطین را به دوستی و سروری گرفته اند و خویشترن را راه یافته پنداشته اند.

توضیحات :

« فَرِيقًا » : گروه . دسته . واژه نخست ، مفعول به مقدم فعل (هَدَى) است ، و واژه دوم مفعول به فعل محذوفی چون (أَضَلَّ) است . « مِنْ دُونِ اللَّهِ » : به جای خدا .

سوره أعراف آیه 31

متن آیه :

يَا بَنِي آدَمَ خُذُوا زِينَتَكُمْ عِنْدَ كُلِّ مَسْجِدٍ وَكُلُوا وَاشْرَبُوا وَلَا تُسْرِفُوا إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ

ترجمه :

ای آدمی زادگان! در هر نماز گاه و عبادتگاهی، خود را (با لباس مادی که عورت شما را بپوشاند، و با لباس معنوی که تقوا نام دارد) بیارائید، و بخورید و بنوشید ولی اسراف و زیاده روی مکنید که خداوند مسرفان و

زیاده روی کنندگان را دوست نمی‌دارد .

توضیحات :

« خُذُوا زِينَتَكُمْ »: مراد این است که به هنگام نماز و انجام عبادت لباسهای زیبا و مؤدبانه و پاکیزه بپوشید و به نام پرهیزگاری از لباسهای کثیف و مندرس و یا ناشایست و جلف استفاده نکنید ، و نیز تقوا و اخلاص داشته باشید . « الْمَسْرُوفِينَ » : متجاوین از حدود حرام و حلال خدا .

سوره أعراف آیه 32

متن آیه :

قُلْ مَنْ حَرَّمَ زِينَةَ اللَّهِ الَّتِي أَخْرَجَ لِعِبَادِهِ وَالطَّيِّبَاتِ مِنَ الرِّزْقِ قُلْ هِيَ لِلَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا خَالِصَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَذَلِكَ تَفْصِلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

(ای محمد ! زشتی کار افتراء تحلیل و تحریم را بدیشان خاطر نشان ساز و به آنان) بگو : چه کسی زینتهای الهی را که برای بندگانش آفریده است و هم چنین مواهب و روزیهای پاکیزه را تحریم کرده است ؟ بگو : این (نعمتها و مواهبتهای حلال و) چیزهای پاکیزه ، برای افراد باایمان در این جهان آفریده شده است (و دیگران نمی‌بایست از آن استفاده کنند . ولی در این دنیا بر این خوان بیغما چه دشمن چه دوست ، و این هم از رحمت و سعادت خدا و لطف او است . اما) در روز قیامت اینها همه در اختیار مؤمنان قرار می‌گیرد (و دیگران به کلی از آن محروم می‌گردند) . این چنین آیات (خود را درباره احکام حلال و حرام) برای کسانی توضیح و تشریح می‌کنیم که آگاهند و می‌فهمند .

توضیحات :

« أَخْرَجَ » : بیرون آورده است . در اینجا مراد این است که : آفریده است و به مرحله ظهور رسانده است . « خَالِصَةً » : دربست . به تمام و کمال . حال است .

سوره أعراف آیه 33

متن آیه :

قُلْ إِنَّمَا حَرَّمَ رَبِّيَ الْفَوَاحِشَ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَمَا بَطَّنَ وَإِلْتِمَ وَالْبَغْيَ يَغْيِرَ الْحَقَّ وَأَنْ تَشْرِكُوا بِاللَّهِ مَا لَمْ يَنْزِلْ بِهِ سُلْطَانًا وَأَنْ تَقُولُوا عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

بگو : خداوند حرام کرده است کارهای زاپه‌نچار (چون زنا) را ، خواه آن چیز که آشکارا انجام پذیرد و ظاهر گردد ، و خواه آن چیزی که پوشیده انجام گیرد و پنهان ماند ، و (هر نوع) بزهکاری را و ستمگری (بر مردم) را که به هیچ وجه درست نیست ، و این که چیزی را شریک خدا کنید بدون دلیل و برهانی که از سوی خدا مبنی بر حقانیت آن خبر درست باشد ، و این که به دروغ از زبان خدا چیزی را (درباره تحلیل و

تحریم و غیره) بیان دارید که (صحت و سقم آن را) نمی‌دانید.

توضیحات:

«بَطْنٌ»: پنهان ماند. مخفی گردید. «الْإِثْمَ»: گناه. بزهکاری. عطف عام بر خاص است. «الْبَغْيَ»: ظلم و ستم. تعدی. عطف خاص بر عام است. «يَغْيِرُ الْحَقَّ»: باطل. نادرست. ذکر این قید برای توضیح و تأکید است؛ چرا که هر نوع ظلم و ستمی باطل و نادرست است. یا این که معنی آن چنین است: به ناحق. یعنی تعدی و تجاوزی که حق است و از روی مشاکیله تعدی و تجاوز نامیده می‌شود، بلامانع است (نگاه: بقره / 194) «سَلْطَانًا»: دلیل و برهان.

سوره اعراف آیه 34

متن آیه:

وَلِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ وَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ

ترجمه:

هر گروهی دارای مدت زمانی (مشخص و معلوم) است، و هنگامی که زمان (محدود) آنان به سر رسید، نه لحظه‌ای (از آن) تأخیر خواهند کرد و نه لحظه‌ای (بر آن) پیشی می‌گیرند.

توضیحات:

«أَجَلٌ»: مدت. زمان. وقت سر رسید. «سَاعَةً»: مراد کمترین وقت ممکن است. «لَا يَسْتَأْخِرُونَ»: درنگ نمی‌کنند. «لَا يَسْتَقْدِمُونَ»: پیشی نمی‌گیرند و جلو نمی‌افتند.

سوره اعراف آیه 35

متن آیه:

يَا بَنِي آدَمَ إِمَّا يَأْتِيَنَّكُمْ رُسُلٌ مِّنكُمْ يَقُصُّونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِي فَمَنْ اتَّقَى وَأَصْلَحَ فَلَا خَوْفَ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه:

ای آدمی‌زادگان! اگر پیغمبرانی از جنس خود شما انسانها به نزدتان بیایند و آیات مرا برای شما بازگو بنمایند، (شما دو گروه خواهید شد. گروهی حق را می‌پذیرد، و گروهی حق را تکذیب می‌دارد) پس کسانی که پرهیزگاری کنند (و با انجام طاعات و ترک محرمات، خویشترن را از عذاب خدا در امان دارند) و به اصلاح (حال خود و دیگران) بپردازند، (در آخرت) نه ترسی بر آنان است و نه غمگین می‌گردند.

توضیحات:

«إِمَّا»: اگر. این واژه فراهم آمده است از: (إِنْ) شرطیه و (مَا) زائد که برای تأکید شرط ذکر شده است.

سوره اعراف آیه 36

متن آیه:

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه:

و کسانی که آیات مرا تکذیب کنند و از (پیروی آیات و دریافت رهنمود از) آنها ، خویشتن را فراتر گیرند و سرپیچی کنند ، آنان دوزخیا نند و جاودانه در آن میمانند .

توضیحات:

« إِسْتَكْبَرُوا عَنْهَا » : خویشتن را بالاتر از آن می دانند که آیات خدا را بپذیرند و از آنها رهنمود گیرند .

سوره اعراف آیه 37

متن آیه:

فَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ أُولَٰئِكَ يَنَالُهُمُ النَّصِيبُ مِنْهُم مِّنَ الْكِتَابِ حَتَّىٰ إِذَا جَاءَهُمْ رَسُولُنَا يُتَوَفَّوْنَهُمْ قَالُوا إِنَّا مَا كُنْتُمْ تَدْعُونَ مِن دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا وَشَهِدُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَنَّهُمْ كَانُوا كَافِرِينَ

ترجمه:

آخر چه کسی ستمکارتر از کسانی است که بر خدا دروغ می بندند یا این که آیات او را تکذیب می نمایند ؟ نصیب مقدرشان بدیشان می رسد (و در جهان روزگار معین خود را بسر می برند و روزی مشخص خویش را می خورند) تا آن گاه که فرستادگان ما (یعنی فرشتگان قبض ارواح) به سراغشان می آیند تا جانیشان را بگیرند . (بدین هنگام بدیشان) می گویند : معبودهایی که جز خدا می پرستیدید کجا یند ؟ (بدیشان بگوئید : بیا یند و شما را از چنگال مرگ بربا یند !) . می گویند : از ما زهان و ناپیدا شده اند و به ترك ما گفته اند (و امید نفع و خیر بدانان نداریم . در اینجا است که) آنان علیه خود گواهی می دهند و اعتراف می کنند که کافر بوده اند .

توضیحات:

« نَصِيبُهُمْ مِنَ الْكِتَابِ » : قسمت مقدر روزی . مدت معین عمر . « الْكِتَابِ » : مقدر . نوشته شده . مصدر است و به معنی اسم مفعول یعنی مکتوب است . « يُتَوَفَّوْنَهُمْ » : آنان را می میرانند . جان آنان را می گیرند . « كُنْتُمْ تَدْعُونَ » : عبادت می کردید . به فریاد می خواندید و استمداد می طلبیدید . « ضَلُّوا عَنَّا » : از ما زهان و ناپیدا شده اند و به ترك ما گفته اند . (ضلوا) در اینجا به معنی (غابوا) است . « شَهِدُوا » : گواهی دادند . اعتراف نمودند .

سوره اعراف آیه 38

متن آیه:

قَالَ ادْخُلُوا فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِن قَبْلِكُمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ فِي النَّارِ كَلِمًا دَخَلَتْ أُمَّةٌ لَعْنَتُ آخِثَهَا حَتَّىٰ إِذَا أَدَارَكُوا فِيهَا جَمِيعًا قَالَتْ أَخْرَاهُمُ

لَأُولَاهُمْ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ أَضَلُّونَا فَآتِهِمْ عَذَابًا ضِعْفًا مِّنَ النَّارِ قَالَ لِكُلِّ ضِعْفٍ
وَلَكِن لَّا تَعْلَمُونَ

ترجمه:

(در روز قیامت خداوند به این کافران) می‌گوید : به همراه گروهیها و دسته‌هایی از کافران انس و جنی که پیش از شما (در دنیا مدتی زندگی کرده اند و آن گاه از جهان) رفته اند وارد آتش دوزخ شوید ! (در این هنگام) هر وقت گروهی داخل آتش شود ، گروه هم جنس (پیشین) خود را نفرین می‌فرستد ، تا آن گاه که همه به هم می‌رسند و پیش هم گرد می‌آیند ، آن وقت پسینیان خطاب به پیشینیان می‌گویند : پروردگارا ! اینان ما را گمراه کرده اند (زیرا که پیش از ما بوده اند و ما را به سوی کفر رهبری نموده اند) پس آتش آنان را چندین برابر (تیزتر و عذابشان را بیشتر) گردان . (پروردگار خطاب بدیشان) می‌گوید : عذاب هر يك از شما (پیروان و پسران و بالادستان و زیردستان ، به سبب کفر و ضلال و تقلید کورکورانه از هم‌دیگر) چندین برابر است ، ولی (به علت عذاب سخت خود ، اندازه عذاب دیگران را) نمی‌دانید .

توضیحات :

« أَذْخَلُوا فِيَّ » : واژه (فِي) در اینجا به معنی (مَع) است . یعنی . همراه با . « خَلَّتْ » : رفته اند . گذشته اند . « أَخْتَهَا » : خواهرش . در اینجا مراد هم‌جنس و هم‌کیش است که اینان بر اثر آنان رفته اند و از ایشان تقلید نموده اند . « إِذَارَكُوا » : به هم رسیدند . با هم گرد آمدند . اصل این فعل (تَدَارَكُوا) و از باب تفاعل است . « أَخْرَاهُمْ » : پسینیان . مراد پیروان و تقلیدکنندگان است . « أُولَاهُمْ » : پیشینیان . مراد پیشوایان و تقلیدشدگان است . « ضِعْفًا » : دو چندان . چند برابر .

سوره اعراف آیه 39

متن آیه :

وَقَالَتْ أُولَاهُمْ لَأَخْرَاهُمْ فَمَا كَانَ لَكُمْ عَلَيْنَا مِن فَضْلٍ فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ

ترجمه:

و رؤساء و پیشینیان به پیروان و پسینیان می‌گویند : شما هیچ گونه امتیازی بر ما ندارید (و تخفیفی از عقاب نه شما را است و نه ما را ؛ چاره‌ای نیست جز واویلا و مدارا !) پس بچشید عذاب را به سبب کاری که خود کرده اید (و خود کرده را چاره نیست) .

توضیحات :

« فَضْلٌ » : برتری . مراد برتری از لحاظ تخفیف عذاب است .

سوره اعراف آیه 40

متن آیه :

إِنَّ الْإِنِّينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَاسْتَكْبَرُوا عَنْهَا لَآ تُفَتَّحُ لَهُمُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ وَلَا يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ وَكَذَلِكَ نَجْزِي

ترجمه :

بیگمان کسانی که آیات (کتابهای آسمانی و نشانه‌های گسترده جهانی) ما را تکذیب می کنند و خویشتن را بالاتر از آن می‌دانند که بدانها گردن نهند ، درهای آسمان بر روی آنان باز نمی‌گردد (و خودشان بی‌ارج و اعمالشان بی‌ارزش می‌ماند) و به بهشت وارد نمی‌شوند مگر این که شتر از سوراخ سوزن خیاطی بگذرد (که به هیچ وجه امکان ندارد ، و لذا ایشان هرگز به بهشت داخل نمی‌گردند) . این چنین ما گناهکاران را جزا و سزا می‌دهیم .

توضیحات :

« لَا تَفْتَحْ لَهُمُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ » : مراد این است که دعاها و اعمالشان پذیرفته نمی‌شود . اعمالشان به سوی خدا اوج نمی‌گیرد (نگا : فاطر / 10) و به سوی (علین) بالا نمی‌رود و بلکه در (سچین) ثبت و ضبط می‌شود (نگا : مط‌فین / 7 و 19) . ارواح آنان به سوی بهشت پر نمی‌کشند که در آسمانها و آن بالا بالاها قرار دارد (نگا : نجم / 15) . « يَلِجُ » : داخل شود . « سَمَّ » : سوراخ . « الْخِيَاطُ » : سوزن . « حَتَّى يَلِجَ الْجَمَلُ فِي سَمِّ الْخِيَاطِ » : تا آن گاه که شتر از سوراخ سوزن بگذرد . این سخن بر سبیل ضرب‌المثل است و بیانگر چیز ناممکن و ناشدنی است .

سوره أعراف آیه 41

متن آیه :

لَهُمْ مِنْ جَهَنَّمَ مِهَادٌ وَمِنْ فَوْقِهِمْ غَوَاشٌ وَكَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ

ترجمه :

برای آنان (درد و زخ) بستری از آتش و بالاپوشهایی از آتش است . ما این چنین جزا و سزای ستمکاران (گمراه و کفر پیشه) را می‌دهیم .

توضیحات :

« مِهَادٌ » : بستر . زیرا انداز . « غَوَاشٌ » : جمع غاشیة ، بالاپوش . پوشش . مراد آتش است که از هر سو ایشان را احاطه می‌کند (نگا : زمر / 16) (غَوَاشٌ) مبتدای مؤخر و (مِنْ فَوْقِهِمْ) خبر مقدم آن است .

سوره أعراف آیه 42

متن آیه :

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

کسانی که ایمان بیاورند و کارهای شایسته انجام دهند - به هیچ کس (از آنان) جز به اندازه تاب و توانش تکلیف نمی‌کنیم - ایشان بهشت تیا نند و جاودانه در آن می‌مانند .

توضیحات :

« الَّذِينَ » : مبتدا است ، و (أَوْلَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ) خبر آن است . « لا نُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا » : به هیچ کسی جز به اندازه تاب و توانش تکلیف نمی کنیم و جز به اندازه استعداد فکری و جسمی و امکاناتش انتظار نداریم . جمله معترضه است .

سوره اعراف آیه 43

متن آیه :

وَنَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِّنْ غِلٍّ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ لَوْلَا أَن هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءت رِسَالُ رَبِّنَا بِالْحَقِّ وَنُودُوا أَن تِلْكَمُ الْجَنَّةُ أَوْرَثْتُمُوهَا بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

هرگونه کینه‌ای را از دل‌هایشان می زدائیم (تا برادرانه در کمال صفا و صمیمیت در بهشت بسر ببرند) . در زیر (قصرها و درختان) آنان رودبارها جاری می‌گردد . (خرم و خندان خدای را سپاس می‌گذارند) و می‌گویند : خدائی را سپاسگزاریم که ما را بدین (نعمت جاویدان و بی پایان) رهنمود فرمود و اگر (لطف عمیم و فضل کریم) خدا (نبود و توسط پیغمبران ما را تو فیک عنایت نمی فرمود و) رهنمودمان نمی نمود ، هدایت فراچنگ نمی آوردیم . واقعاً پیغمبران پروردگاران حق آوردند (و حق گفتند و به سوی حق همگان را رهبری نمودند . در اینجا از سوی فرشتگان خدا) ندا داده می‌شود که : این بهشت شماست (که در جهان به شما وعده داده شده بود ، و هم اینک) آن را به خاطر اعمالی (بایسته و کردارهای شایسته‌ای) که انجام داده‌اید به ارث می برید .

توضیحات :

« نَزَعْنَا » : بیرون کشیدیم . « غِلٌّ » : کینه . دشمنی .

سوره اعراف آیه 44

متن آیه :

وَنَادَى أَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابَ النَّارِ أَنْ قَدْ وَجِدْنَا مَا وَعَدَنَا رَبُّنَا حَقًّا فَهَلْ وَجِدْتُمْ مَا وَعَدَ رَبُّكُمْ حَقًّا قَالُوا نَعَمْ فَأَذَّنَ مُؤَذِّنٌ بَيْنَهُمْ أَن لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

ترجمه :

(پس از استقرار بهشتیان در بهشت ، و دوزخیان در دوزخ) بهشتیان دوزخیان را صدا می زنند که ما آنچه را پروردگاران (توسط پیغمبران) به ما وعده داده بود همه را حق یافته ایم (و به نعمت و کرامت خدای خود رسیده ایم) ، آیا شما هم آنچه را پروردگارتان به شما وعده داده بود حق یافته‌اید (و به عقاب و عذاب خداگر فتار آمده‌اید ؟) . می‌گویند : بلی ! (همه را عین حقیقت دیده ایم و به عقاب هولناک و عذاب دردناکی دچار آمده ایم . دریغا و فسوسا ! در این هنگام ، میان بهشت و دوزخ) نداده‌اند ای در میان‌شان ندا درمی‌دهد که نفرین خدا بر ستمگران باد !

توضیحات :
« حَقًّا » : حال یا مفعول دوم است . « أَذَّنَ » : صدا زد . ندا در داد . « مُؤَذِّنٌ » : ندا
دهنده . این ندادهنده شاید فرشته‌ای یا انسانی باشد .

سوره أعراف آیه 45

متن آیه :
الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ كَافِرُونَ

ترجمه :

آن ستمگرانی که (مردمان را) از راه خدا باز می‌داشتند ، و (بر راستای
خدا شناسی سدها و مانعها ایجاد می‌کردند ، و در دل‌های مردمان شک‌ها و گمان‌ها
می‌انداختند تا آنان را منحرف سازند و بدیشان) راه خدا را کج و
نادرست نشان دهند ، و آنانی که به آخرت کفر می‌ورزیدند (و به
جهان دیگر ایمان نداشتند) .

توضیحات :

« الَّذِينَ » : صفت (الظَّالِمِينَ) است . « يَبْغُونَهَا عِوَجًا » : آن را کج
می‌خواهند . یعنی همیشه در صدد آن هستند که جاده مستقیم الهی را
کج نشان دهند و نادرست جلوه بنمایند .

سوره أعراف آیه 46

متن آیه :
وَيُيَسِّرُهُمَا جِبَابٌ وَعَلَى الْأَعْرَافِ رِجَالٌ يَعْرِفُونَ كَلِمًا يَسِيمَاهُمُ وَنَادُوا أَصْحَابَ
الْجَنَّةِ أَنْ سَلَامٌ عَلَيكُمْ لَمْ يَدْخُلُوهَا وَهُمْ يَطْمَعُونَ

ترجمه :

در میان بهشتیان و دوزخیان مانعی وجود دارد (أعراف نام) و بالای اعراف
مردانی (از بهترین مؤمنان و برگزیده ترین ایشان) قرار دارند و (از
آنجا همه مردمان را می‌نگرند و نیکان و بدان) جملگی را از روی سیمای (
سعادت یا شقاوت) ایشان می‌شناسند . بهشتیان را بدان گاه که هنوز
وارد بهشت نشده‌اند و می‌خواهند بدان داخل شوند فریاد می‌دارند که
درو دتان باد ! (مژده باد که شما را که خوفی و هراسی ندارید و جاودانه در
بهشت ماندگارید) .

توضیحات :

« جِبَابٌ » : ستر . مانع . مراد دیواری است که دروازه‌ای دارد و عرض و طول و
چگونگی آن بر ما مجهول است (نگا : حدید / 13) . « الْأَعْرَافِ » : جمع عرف ،
بلندیها ، در اینجا مراد بلندیهای (سور) مذکور در (حدید / 13) است . «
رجال » : مردانی که بر اعراف قرار دارند که برخی آنان را از زبندگان
مؤمنان می‌دانند ، و برخی ایشان را کسانی می‌دانند که حسنات و
سیئات ایشان مساوی است و هنوز تکلیفشان روشن نگشته است ، ولی
امیدوارند که به بهشت روند . « لَمْ يَدْخُلُوهَا . . . » : مرجع ضمیر (و)
می‌تواند واژه (رجال) یا (أصحاب) باشد .

سوره أعراف آیه 47

متن آیه :
وَإِذَا صُرِّقَتْ أَبْصَارُهُمْ تِلْقَاءَ أَصْحَابِ النَّارِ قَالُوا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا مَعَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

هنگامی که چشمان (مؤمنان مستقر در اعراف) متوجه دوزخیان می شود ، (آنچه نا دیدنی است آن بینند ، و از هراس آتش دوزخ) می گویند : پروردگارا ! ما را با (این) گروه ستمگر همراه مگردان .

توضیحات :

« صُرِّقَتْ » : متوجه گردانده شد . « تِلْقَاءَ » : جهت . سو . مصدر (لَقِيَ) است .

سوره أعراف آیه 48

متن آیه :
وَنَادَى أَصْحَابُ الْأَعْرَافِ رَجَالًا يَعْرِفُونَ نَسَبَهُمْ قَالُوا مَا أَعْنَى عَنكُمْ جَمْعُكُمْ وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه :

و آنان که بر اعراف جایگزینند ، مردانی (از دوزخیان) را که از سیمایشان آنان را می شناسند ، صدا می زنند و می گویند : آیا گردآوری (مال و ثروت و سپاه و حشم) شما ، و چیزهایی که (می پرستید و) بدانها می نازید و بزرگ می داشتید ، چه سودی به حالتان داشت ؟

توضیحات :

« مَا أَعْنَى عَنكُمْ » : چه سودی به حالتان داشت ؟ چه سودی برایتان نداشت . « جَمْعُكُمْ » : گردآوری مال و ثروت و سپاه و غیره . جمعیت . تعداد افراد . « مَا كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ » : چیزهایی که بزرگشان می داشتید و بتانی که می پرستید . چیزی که همیشه بدان تکبر می کردید . خود را بزرگتر از آن می دیدید که حق را بپذیرید .

سوره أعراف آیه 49

متن آیه :
أَهْؤْلَاءِ الَّذِينَ أَلْسِنَتُهُمْ لَاهُتَ أَلْسِنَةً أَلَا بِرَحْمَةِ اللَّهِ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ لَا يَخَافُونَ عِلَاءِيكُمْ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ

ترجمه :

آیا اینان (که هم اکنون به بهشت می روند و غرق نعمت جاوید یزدان می شوند) همان کسانی نیستند که (در دنیا) سوگند می خوردید : ممکن نیست خداوند رحیمی بدیشان کند (و آنان را به بهشت نائل گرداند ؟ ای مؤمنان ! به کوری چشم کافران) به بهشت در آئید . نه ترسی متوجه شما می گردد و نه به غم و اندوهی گرفتار می آئید . (چرا که بهشت جای سعادت و سرور و شادمانی و نعمت جاویدان یزدانی است) .

توضیحات :
 « أَفَسَدْتُمْ » : سوگند خوردید . « ادْخُلُوا الْجَنَّةَ . . . » : این عبارت می تواند فرموده خدا خطاب به اصحاب اعراف یا سائر مؤمنان باشد ؛ و یا گفته اصحاب اعراف خطاب به مؤمنان بشمار آید .

سوره اعراف آیه 50

متن آیه :
 وَنَادَىٰ أَصْحَابُ النَّارِ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ أَنْ أَمْضُوا عَلَيْنَا مِنَ الْمَاءِ أَوْ مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالُوا إِنَّ اللَّهَ حَرَّمَهَا عَلَيْنَا فَكُلُوا مِنْهَا

ترجمه :

دوزخیان بهشتیان را صدا می زنند که مقداری از آب یا از چیزهایی که خداوند قسمت شما فرموده است به ما عطاء کنید . بهشتیان میگویند : خداوند آب و چیزهای بهشت را بر کافران قدغن کرده است .

توضیحات :

« نَادَىٰ » : صدا زد . چگونگی صدا زدن بر ما مجهول است ، جز این که چنین صدا زدن دلایل بر قرب مکانی بهشت و دوزخ نمی باشد . امروزه در دنیا به وسیله دستگاهها با هم صحبت کردن و یکدیگر را از مسافت دور دیدن چیز عادی است . « أَمْضُوا » : عطاء کنید .

سوره اعراف آیه 51

متن آیه :
 الَّذِينَ اتَّخَذُوا دِينَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا وَغَرَّتْهُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا قَالِیَوْمَ نَنسَاهُمْ كَمَا نَسُوا لِقَاءَ یَوْمِهِمْ هَذَا وَمَا كَانُوا بِآیَاتِنَا یَجْحَدُونَ

ترجمه :

آن کسانی که (به دنبال دین حق راه نیفتادند و بلکه) خوشگذرانی و بازی را آئین خود کردند (و دین را مسخره پنداشتند و به بازیچه گرفتند) و زندگی دنیا آنان را گول زد (و جهان عاجل ، ایشان را از جهان اجل بازداشت) ، پس امروز ایشان را (از برخورداری از الطاف و انعام خود بی نصیب و آنان را) از یاد می بریم ، چون که ایشان رسیدن به چنین روزی را از یاد بردند و آیات (دیدنی جهان و خواندنی قرآن و سائر کتابهای آسمانی) ما را انکار کردند .

توضیحات :

« اتَّخَذُوا دینَهُمْ لَهْوًا وَلَعِبًا » : لهو و لعب را آئین خود کردند . دین خود را به بازی و شوخی گرفتند . « کَمَا » : همان گونه که . چون که . زیرا که . حرف (ك) می تواند برای تشبیه یا تعلیل باشد . واژه (ما) در (کما) و در (وما كانوا . . .) مصدری است و بعد از تأویل به مصدر چنین می شود : کُنِسُوا دینَهُمْ وَجَحَدُوا . لِنَسِیَانِهِمْ وَجَحَدُوا .

سوره اعراف آیه 52

متن آیه :

وَلَقَدْ جِئْتَهُمْ بِكِتَابٍ فَصَّلْنَاهُ عَلَىٰ عِلْمٍ هُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

بیگمان کتاب بزرگی (به نام قرآن) را برای ایشان فرستاده ایم که با آگاهی (کامل و شامل خدایانه خود از فطرت انسان و سرشت جهان ، احکام و معانی) آن را توضیح داده و تبیین کرده ایم تا مایه هدایت (ایشان به سوی سعادت) و رحمت (خدا در هر دو سرا) برای کسانی باشد که مؤمنین (بدان) باشند .

توضیحات :

« فَصَّلْنَاهُ » : معانی و مفاهیم آن را اعم از عقائد و احکام و مواعظ ، مفصلاً و مشروحاً بیان داشته ایم و روشن نموده ایم . « عَلَيَّ عِلْمٌ » : آگاهانه . مشتمل بر دانش بسیار . حال ضمیر فاعلی (نا) و به معنی (عالمین) و یا حال ضمیر مفعولی (ه) و به معنی (مشتملاً عَلَيَّ عِلْمٌ کَثِيرٌ) است . « هُدًى وَ رَحْمَةً » : مفعولله یا حال (کِتَابٍ) یا ضمیر (ه) است .

سوره اعراف آیه 53

متن آیه :

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا تَأْوِيلَهُ يَوْمَ يَأْتِي تَأْوِيلَهُ يَقُولُ الَّذِينَ نَسُوهُ مِنْ قَبْلُ قَدْ جَاءَ رَسُولٌ رَبِّنَا بِالْحَقِّ فَمَنْ لَنَا مِنْ شَفَعَاءٍ فَيَشْفَعُوا لَنَا أَوْ نُرَدِّدْ فَنَعْمَلْ غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ قَدْ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

ترجمه :

آیا (افراد بی باور) انتظار جز این را دارند که سرانجام تهدیدهای کتاب خدا را مشاهده کنند (و عقاب و عذاب موعود او را هم اینک ببینند ؟) . روزی چنین سرانجامی فرا می رسد (و عقاب و عذاب خدا گریبانگیرشان می گردد . در آن روز) آنان که در دنیا آن را فراموش کرده اند و پشت گوش انداخته اند ، می گویند : بیگمان پیغمبران پروردگاران آمدند و حق را با خود آوردند (و ما و دیگران را به سوی آن دعوت کردند ، ولی ما بدان کافر شدیم و اکنون پشیمانیم و راه چاره ای برای خود نمی دانیم) آیا میانچیکرانی داریم که برای ما میانچیکری کنند (و ما را از دست عذاب برهانند ؟) یا (کاری کنند که مجدداً به جهان) برگردانده شویم تا اعمالی انجام دهیم جدای از اعمالی که قبلاً می کردیم ؟ (ولی مگر ممکن است چنین شود ؟ ! آنان پاسخی برای خود نمی شنوند . چرا که با غرور بیجا در دنیا) ایشان خویشتن را زیانبار کرده اند و هستی خود را باخته اند ، و معبودهائی را که به دروغ ساخته بودند همگی گم گشته اند و ناپدید شده اند .

توضیحات :

« تَأْوِيلَهُ » : سرانجام و عاقبت آن . مراد عقاب و عذاب است که وعده داده می شود . « مِنْ قَبْلُ » : قبلاً . در دنیا .

سوره اعراف آیه 54

متن آیه :
 إِنَّ رَبَّكُمْ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى
 الْعَرْشِ يُغْشِيهِ اللَّيْلُ النَّهَارَ يَطْلُبُهُ حَثِيثًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ
 بِأَمْرِهِ أَلَا لَهُ الْخَلْقُ وَالْأَمْرُ تَبَارَكَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

پروردگار شما خداوندی است که آسمانها و زمین را در شش دوره بیافرید ، سپس بر تخت (مرکز فرماندهی جهان) چیره شد (و به اداره جهان هستی پرداخت) . با (پرده تاریک) شب ، روز را می پوشاند و شب شتابان به دنبال روز روان است . خورشید و ماه و ستارگان را بیافریده است و جملگی مسخر فرمان او هستند . آگاه باشید که تنها او می آفریند و تنها او فرمان می دهد . بزرگوار و جاویدان و دارای خیرات فراوان ، خداوندی است که پروردگار جهان نیان است .

توضیحات :

« سِتَّةِ أَيَّامٍ » : شش روز . مراد پیش دوره از زمان است که مقدار آنها را کسی جز خدا نمی داند . « اسْتَوَىٰ » : مستولی شد . استقرار یافت . چگونگی آن بر ما مجهول است و آنچه از آن می فهمیم این است که خداوند به فرمانروائی و اداره جهان پرداخت . « الْعَرْشِ » : تخت سلطنت . آفریده سترگی است که چگونگی آن بر ما مجهول است . « اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ » : کاملاً چیره شد و فرماندهی را به دست گرفت . « حَثِيثًا » : با سرعت . شتابان . حال فاعل (يَطْلُبُهُ) است . یا صفت مصدر محذوف است و تقدیر چنین است : يَطْلُبُهُ طَلْبًا حَثِيثًا . « مُسَخَّرَاتٍ » : فرما نبرداران . فرما نبران . حال است . « الْخَلْقُ » : آفرینش . همه مخلوقات . « الْأَمْرُ » : فرماندهی . رهبری و گرداندن کار و بار مخلوقات و نظارت بر احوال و اوضاع آنها . « تَبَارَكَ اللَّهُ » : مقدس و منزّه خدا است . خیر و برکت مادی و معنوی خدا افزون و فراوان است . جاوید و بزرگوار خدا است . فعل (تَبَارَكَ) از مصدر (بَرَكَةٌ) به معنی کثرت و زیادت یا به معنی ثبوت و ماندگاری است .

سوره اعراف آیه 55

متن آیه :
 ادْعُوا رَبَّكُمْ تَضَرُّعًا وَخُفْيَةً إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُعْتَدِينَ

ترجمه :

پروردگار خود را فرو تنانه و پنهانی به کمک بخواهید (و در دعا با بلندگرداندن صدا یا درخواست چیز ناروا از حد اعتدال تجاوز مکنید که) او تجا و زکاران را دوست نمی دارد .

توضیحات :

« تَضَرُّعًا » : متواضعانه و خاشعانه . علنی و آشکارا . حال ضمیر (و) در فعل (ادْعُوا) است و به معنی مُتَضَرِّعِينَ است . « خُفْيَةً » : پنهانی . نهانی .

سوره اعراف آیه 56

متن آیه :

وَلَا تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا وَادْعُوهُ خَوْفًا وَطَمَعًا إِنَّ رَحْمَتَ اللَّهِ قَرِيبٌ
مِنَ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه:

در زمین بعد از اصلاح آن (توسط خدا یا بر دست انبیاء علی‌الخصوص محمد مصطفی) فساد و تباهی مکنید. و خدا را بیهناکانه و امیدوارانه به فریاد خوانید؛ (بیم از عدم پذیرش، و امید به رحمتش). بیگمان رحمت یزدان به نیکوکاران نزدیک است. (پس نیکوکار باشید تا دعای شما پذیرفته گردد و رحمت خدا شامل شما شود).

توضیحات:

«خَوْفًا وَ طَمَعًا»: در حال خوف و رجا. از ترس عقاب و امید به ثواب. هر دو واژه حال و به معنی: خَائِفِينَ وَ طَامِعِينَ می باشند. «قَرِيبٌ»: مذکر آمدن (قَرِيبٌ) به سبب کسب تذکیر مضاف یعنی (رَحْمَةً) از مضاف‌الیه یعنی (اللَّهِ) است. یا حمل فَعِيل به معنی فاعِل بر فَعِيل به معنی مفعول است. (نگاه: روح المعانی، اعراف / 56).

سوره اعراف آیه 57

متن آیه:

وَهُوَ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ جَنَّتِي إِذَا أَقَلَّتْ سَحَابًا
ثِقَالًا سِدْقِنَاهُ لِيُبْلِئَ مِنِّي وَ أَ نَزَّلْنَا كَذَلِكَ نَخْرُجُ الْمَوْتَى لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

ترجمه:

او کسی است که بادهای را به عنوان مژده‌رسانهای رحمت خود پیشاپیش می‌فرستد (تا مردمان را به باریدن باران که مایه حیات و بیانگر لطف یزدان است مژده دهند). هنگامی که بادهای ابرهای سنگین (و پر آب را بر دوش خود) برداشتنند، آنها را به خاطر (آبیاری) زمین (بی جنب و جوش و خشکیده همچون) مرده می‌رانیم و آب را در آنجا می‌بارانیم و با آن هر نوع میوه و محصولی را (از خاک تیره) پدید می‌آوریم. و همان گونه (که زمین مرده را پر جنب و جوش و زنده می‌کنیم) مردگان را (نیز از دل خاک) بیرون می‌آوریم (و زندگی دوباره می‌بخشیم). درباره این امثال که بیانگر نمونه معاد در این دنیا است (بیندیشید) تا شما متذکر شوید و عبرت گیرید.

توضیحات:

«بُشْرًا»: جمع بشیر، مژده‌دهندگان. «بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ»: پیشاپیش باران رحمت خود. «أَقَلَّتْ»: برداشت. «سَحَابًا»: ابرها. جمع سحابة. «ثِقَالًا»: جمع ثقیلة، سنگین از آب فراوان. «سُقْنَا»: رانندیم.

سوره اعراف آیه 58

متن آیه:

وَأَلْبَسُوا لَهُمِ الطَّيِّبُ يَخْرُجُ نَبَاتُهُ بِإِذْنِ رَبِّهِ وَالَّذِي خَبُثَ لَا يَخْرُجُ إِلَّا نَكِدًا
كَذَلِكَ نَصْرَفُ الْأَيَّاتِ لِقَوْمٍ يَشْكُرُونَ

ترجمه :

زمین خوب (و دارای خاک مرغوب) ، گیاه آن به فرمان پروردگارش می‌روید و بالا می‌گیرد ، اما زمین بد (و شوره زار) از آن جز گیاه ناچیز و کم‌سود نمی‌روید . (این مثلی است در تأثیر وراثت ، تفاوت قابلیت در افراد ، نجابت خانوادگی ، و تأثیر ایمان و کفر دودمان در زندگی زناشوئی . مردمان در فهم و ادراک ، همچون زمین خوب و بدند) و ما برای شکرگزاران این چنین آیات را بیان می‌کنیم .

توضیحات :

« نَكِدًا » : پر درد سرو کم‌سود . حال ضمیر مستتر در (يَخْرُجُ) است .

سوره أعراف آیه 59

متن آیه :

لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ
إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

(پیوسته مشرکان ، دشمنان حق بوده‌اند ، و کافران با پیغمبران جنگیده‌اند . از جمله) ما نوح را به سوی قوم خود (که در میانشان برانگیخته شده بود) فرستادیم . او بدیشان گفت : ای قوم من ! برای شما جز خدا معبودی نیست . پس تنها خدا را بپرستید . من (از شما و دلسوزتان می‌باشم . قیامت و حساب و کتابی در میان است و اگر نافرمانی کنید) می‌ترسم دچار عذاب آن روز بزرگ شوید (و به دو زخ روید) .

توضیحات :

« يَوْمٍ عَظِيمٍ » : روز بزرگ که قیامت است .

سوره أعراف آیه 60

متن آیه :

قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

اشراف و رؤسای قوم او گفتند : ما شما را (دور از حق و) در گمراهی و سرگشتگی آشکاری می‌بینیم .

توضیحات :

« الْمَلَأُ » : اشراف رؤساء و زعماء .

سوره أعراف آیه 61

متن آیه :

قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي ضَلَالَةٌ وَلَا كُنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

گفت : ای قوم من ! هیچ گونه گمراهی در من نیست و دچار سرگشتگی هم نیستی . ولی من فرستاده‌ای از سوی پروردگار جها نیانم .

توضیحات :
« ضَلَاةٌ » : کمترین گمراهی .

سوره أعراف آیه 62

متن آیه :
أَبَلَمْ نَكُفِّرْ بَكْرًا فَكَانَ يُنذِرًا وَمَا لَكُم مِّن بَشِيرٍ وَلَا نَذِيرٍ وَمَا لَكُم مِّن رَّبٍّ وَلَا مَوْلَا وَمَا لَكُم مِّن مَّوَدَّةٍ بَيْنَكُمْ فَإِذَا تَفَهَّقُوا قَالُوا وَمَا لَنَا لِمَأْمُرِكُمْ إِنَّا نَرَى كِبَارًا فَذَرْهُمْ وَمَا يَفْعَلُونَ

ترجمه :
من مأمور بیهوشی (محوّه از سوی) پروردگارم را به شما ابلاغ می کنم و شما را پند و اندرز می‌دهم و از جانب خدا چه یزهائی (به من وحی می‌گردد و) می‌دانم که شما نمی‌دانید .

توضیحات :
« رسالات » : جمع رسالت ، چه یزهائی که پیغمبران را مأمور تبلیغ آنها می کنند .

سوره أعراف آیه 63

متن آیه :
أَوَعَدَّ كُفْرًا أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْمَسِيحُ ابْنُ مَرْيَمَ قَائِمًا فَاتَّبَعَ كَذِبَ الْأُنثَى وَالْحَقِّ لَا حَسَابَ لِمَنْ كَفَرَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَمْ يَكُفِّرْ بَعَدَهُ إِتْرَابًا فَكُلٌّ هُوَ فِئَةٌ شَاكِرَةٌ لِّمَا آتَاهُم مِّن فَضْلِهِ غَيْرَ يَشْكُرُونَ

ترجمه :
آیا تعجب می کنید از این که (کتاب آسمانی پر) اندرزی از سوی پروردگارتان بر زبان مردی از خودتان به شما برسد تا شما را بیم دهد و پرهیزگار شوید و (در پرتو هراس از عذاب و عقاب ، و پرهیز از موجبات خشم خدا) امید آن باشد که مشمول رحمت و رأفت گردید ؟

توضیحات :
« ذُكْرٌ » : پند و اندرز . در اینجا مراد کتاب آسمانی است (نگا : یوسف / 104 ، انبیاء / 50) .

سوره أعراف آیه 64

متن آیه :
فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ آيَاتِنَا فَذَرَوْهُم مَّا يَدْعُونَ بِمِثْلِهِ قُلْ أَعْتَدْتُمْ لِكُلِّ قَوْمٍ خِزْيَانًا عَظِيمًا

ترجمه :
اما آنان (با وجود این همه دلائل روشن ایمان نیاوردند و) او را تکذیب کردند . پس ما او و کسانی را که با وی در کشتی بودند نجات دادیم ، و کسانی را که آیات (خواندنی و دیدنی) ما را تکذیب نمودند ، غرق کردیم ، چرا که آنان مردمان (کور دل و) نابینائی بودند (و حق را

نمی دیدند) .

توضیحات :

« أَلْذِينَ مَعَهُ » : کسانی که با او بودند . کسانی که پیروان او بودند .
« فِي الْفَلَكِ » : در کشتی . با کشتی . « عَمِينَ » : جمع عمی ، زابینایان .
کوردلان .

سوره أعراف آیه 65

متن آیه :

وَأَلِّي عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا تَتَّقُونَ

ترجمه :

(همان گونه که نوح را برای دعوت به توحید به سوی قوم خود فرستادیم ،
هود را هم به سوی قوم عاد که خودش از آنان بود روانه کردیم . هود به
قوم عاد گفت : ای قوم من ! خدای را بپرستید و (بدانید) جز او معبودی
ندارید . آیا پرهیزگاری نمی‌ورزید ؟ (و نمی‌خواهید با یکتاپرستی
خویشتن را از شر و فساد در امان دارید ؟) .

توضیحات :

« أَخَاهُمْ » : برادرشان . مراد اخوت در جنس است . در میان عرب بها رسم است که
خطاب به هم می‌گویند : یا أَخَا الْعَرَبِ . واژه (أَخَا) مفعول فعل محذوف (
أرسلنا) است .

سوره أعراف آیه 66

متن آیه :

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ إِنَّا لَنَرَاكَ فِي سَفَاهَةٍ وَإِنَّا لَنَظُنُّكَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

ترجمه :

رؤساء و اشراف کفر پیشه قوم او گفتند : ما شما را ابله می‌دانیم ؛ (آخر
این چه دعوتی است که راه انداخته‌ای و این چه چیز است که ما را بدان
می‌خوانی ؟ !) و ما شما را از زمره دروغگویان می‌پنداریم .

توضیحات :

« سَفَاهَةٌ » : کم‌خردی . ابله‌ی . « مِنَ الْكَاذِبِينَ » : از زمره دروغگویان .
این سخن بیانگر این است که پیغمبران پیشین را هم دروغگو
پنداشته‌اند و آنان را نیز تکذیب نموده‌اند .

سوره أعراف آیه 67

متن آیه :

قَالَ يَا قَوْمِ لَيْسَ بِي سَفَاهَةٌ وَلَا كُنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

هود گفت: ای قوم من! من ابله نیستم. بلکه من فرستاده‌ای از سوی پروردگار جها نیانم.

توضیحات: « لیسَ یَی سَفَاهَةً »: هیچ گونه سبک مغزی و کم‌خردی در من نیست.

سوره اعراف آیه 68

متن آیه: **أَبَلَمْ نَكُ مِرسَلَاتٍ رَبِّي وَأَنَا لَكُمْ نَاصِحٌ أَمِينٌ**

ترجمه:

من احکام و اوامر پروردگار خود را به شما می‌رسانم و من اندرزگویی امین برای شما هستم (و در آنچه می‌گویم یک‌رنگ و راست‌گویم و از خود چیزی نمی‌گویم).

توضیحات:

« نَاصِحٌ »: نصیحت کننده. دلسوز. مخلص.

سوره اعراف آیه 69

متن آیه: **أَوْعَىٰ جِبْتُمْ أَنْ جَاءَكُمْ ذِكْرٌ مِّن رَّبِّكُمْ عَلَي رَجُلٍ مِّنكُمْ لِيُنذِرَكُمْ وَأَذْكُرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ قَوْمِ نُوحٍ وَزَادَكُمْ فِي الْخَلْقِ بَسْطَةً فَاذْكُرُوا آلاءَ اللَّهِ لَعَلَّكُمْ تَفْلِحُونَ**

ترجمه:

آیا تعجب می‌کنید از این که (کتاب آسمانی پر) اندرزی از سوی پروردگارتان بر زبان مردی از خودتان به شما برسد تا شمارا بیم‌دهد. به یاد آورید آن زمانی را که شمارا بعد از قوم نوح وارثان زمین کرد و شمارا در میان مردمان از سلطنت شکوه‌مندتر و از مملکت فراختر و از قدرت جسمانی بیشتری برخوردار کرد. پس نعمتهای خدا را به یاد آورید (و شکر آنها را بگزارید) باشد که رستگار شوید.

توضیحات:

« الْخَلْقِ »: مردمان، آفریدگان. خلقت، بنیة. « فِي الْخَلْقِ »: در میان مردمان. از لحاظ بدنی. « بَسْطَةً » = « بَسْطَةً »: توسعه، گسترش. مفعول به یا تمییز است. « آلاءَ »: جمع إلی، نعمتها.

سوره اعراف آیه 70

متن آیه: **قَالُوا أَجِئْنَا لِنُعْبِدَ اللَّهَ وَوَحْدَهُ وَنَذَرَمَا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأَنَّا بِنَمَا تَعْبُدْنَا إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ**

ترجمه:

گفتند: آیا به پیش ما آمده‌ای (و دست اندر کار تبلیغ شده‌ای) تا ما

را بر آن داری که بُتانی را رها سازیم که پدرانمان آنها را پرستیده اند و تنها خدا را بپرستیم و بس؟! (ما هرگز چنین نخواهیم کرد.) پس چیزی را بر سر ما بیاور که (در برابر نافرمانی از خود) به ما وعده می‌دهی ، اگر از راستگویانی .

توضیحات :

« وَحَدِّثْهُمْ » : تنها . یگانه . حال است . « نَذَرَ » : ترك كنيم . رها سازيم .

سوره اعراف آیه 71

متن آیه :

قَالَ قَدْ وَقَعَ عَلَيْكُمْ مِّن رَّبِّكُمْ رَجْسٌ وَغَضَبٌ أَتُجَادِلُونََنِي فِي أَسْمَاءِ سَمِيٍّ يَتَّبِعُهَا أَنتُمْ وَآبَاؤُكُمْ مَا نَزَّلَ اللَّهُ بِهَا مِن سُلْطَانٍ فَلَا تَتَّبِعُوا إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ

ترجمه :

هود گفت : (به سبب نافرمانی و دشمنانگیتان با حق) مسلماً عذاب بزرگی و خشم سترگی از سوی پروردگارتان بر شما واقع می‌شود و بیگمان دامنگیرتان می‌گردد . آیا با من درباره بت‌هایی ستیزه می‌کنید که از الوهیت جز نامی ندارند و شما و نیاکان شما بر آنها نام خدا گذارده اید و معبودشان نامیده اید ، و هیچ گونه چستی (که دال بر الوهیت آنها باشد) از جانب خدا در حق آنها نازل نشده است . (اکنون که چنین است) در انتظار (عذاب خدا) باشید و من هم با منتظران (شما چشم به راه نزول عذاب) می‌مانم .

توضیحات :

« وَقَعَ » : رخ داد . ثابت و واجب گردید . « رَجْسٌ » : عذاب . « سُلْطَانٍ » : دلیل و برهان .

سوره اعراف آیه 72

متن آیه :

وَأَنزَجْنَا لَهُمُ الْوَالِدِينَ مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَقَطَّعْنَا دَايِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَمَا كَانُوا مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

پس (عذاب طوفان باد دامنگیرشان گردید ، و ما) هود و مؤمنانی را که با او بودند در پرتو لطف و مرحمت خود رهایی بخشیدیم ، و کسانی را که آیات (خواندنی و دیدنی) ما را تکذیب کردند و از زمره مؤمنان نشدند ، نابود و مستأصل گردانیدیم .

توضیحات :

« وَأَنزَجْنَا لَهُمُ » : نجات دادیم . « دَايِرَ » : آخر . تابع . قطع دایر ، کنایه از استیصال و نابود کردن است (نگا : انعام / 45) .

سوره اعراف آیه 73

متن آیه :
 وَإِلَىٰ تَمُودَ أَخَاهِمُ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنِّ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ جَاءَ تَكْمُرُ بَيْنَهُ مِن رَّبِّكُمْ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا بِسَوْءٍ فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابُ أَلِيمٍ

ترجمه :

(از زمره پیغمبران یکی هم) صالح را به سوی قوم ثمود که خودش از آنان بود فرستادیم . صالح بدیشان گفت : ای قوم من ! خدای را بپرستید (و بدانید که) جز او معبودی ندارید . هم اینک معجزه بزرگی (بر صدق پیغمبری من) از سوی پروردگارتان برایتان آمده است و (آن) این شتر خدا است (با ویژگیهای خاص خود) که به عنوان معجزه ای برای شما آمده است (و یک شتر عادی و معمولی نیست) . پس آن را به حال خود واگذارید تا در زمین هر کجا خواست بچرد ، و بدان آزاری مرسا نید که (اگر آزاری برسا نید) عذاب دردناکی دچارتان می گردد .

توضیحات :

« بَيْنَهُ » : دلیل . معجزه بزرگ و روشن . « آيَةً » : نشانه . معجزه . حال ناقه است . عامل آن معنی اشاره است که عامل معنوی است .

سوره أعراف آیه 74

متن آیه :
 وَإِذْ ذُكِّرُوا إِذْ جَعَلَكُمْ خُلَفَاءَ مِن بَعْدِ عَادٍ وَبَوَّأَكُمْ فِي الْأَرْضِ تَتَّخِذُونَ مِن سَهُولِهَا قُصُورًا وَتَنْجِتُونَ الْجِبَالَ بُيُوتًا فَاذْكُرُوا آلَاءَ اللَّهِ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مَفْسِدِينَ

ترجمه :

و به یاد داشته باشید که خداوند شمارا جانشینان قوم عاد کرده است و در سرزمین (حجر ، میان حجاز و شام) استقرار بخشیده است . (سرزمینی با دشتهای مسطح و حاصلخیز ، و با کوهستانهای مستحکم و مستعدی که می توان نید) در دشتهای آن کاخها برافرازید و در کوههای آن خانه ها بتراشید و بسا زید . پس نعمتهای خدا را به یاد داشته باشید و در زمین ، تباهکارانه فساد راه می نداد زید .

توضیحات :

« بَوَّأَ » : استقرار بخشید . منزل و مأوی داد . « تَنْجِتُونَ » : می تراشید . « سهول » : جمع سهل ، دشتهای . « الْجِبَالَ بُيُوتًا » : واژه (الْجِبَالَ) می تواند مفعول باشد و (بُيُوتًا) حال بوده و تأویل به مشتق شود ؛ یعنی انگار به معنی (مَسْكُونَةً) باشد . یا این که (الْجِبَالَ) منصوب به نزع خافض بوده و (بُيُوتًا) مفعول بشمار آید . « لَا تَعْتُوا » : فسادی تباهی مکنید . « مَفْسِدِينَ » : حال است و برای تأکید معنی (لَا تَعْتُوا) به کار رفته است .

سوره أعراف آیه 75

متن آیه :

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لِلَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا لِمَنْ آمَنَ مِنْهُمْ
أَتَعْلَمُونَ أَنَّ صَالِحاً مُرْسَلٌ مِنْ رَبِّهِ قَالُوا إِنَّا بِمَا أُرْسِلَ بِهِ مُؤْمِنُونَ

ترجمه :

اشراف و رؤسای متکبر قوم او به مستضعفانی که ایمان آورده بودند گفتند : آیا واقعاً می‌دانید که صالح فرستاده‌ای از جانب پروردگار خدا است ؟ (مستضعفان پاسخ دادند و) گفتند : ما بدانچه او بدان مأموریت یافته است ایمان داریم .

توضیحات :

« اسْتَكْبَرُوا » : تکبر نمودند و بزرگی فروختند و حق را نپذیرفتند . « اسْتَضَعِفُوا » : ضعیف بشمار آمده بودند . مراد کسانی است که استعمار شده بودند . « لِمَنْ آمَنَ » : بدل جزء از کل برای (لِلَّذِينَ اسْتَضَعِفُوا) است .

سوره اعراف آیه 76

متن آیه :

قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا بِالَّذِي آمَنْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

ترجمه :

مستکبران (به مستضعفان) گفتند : ولی ما بدانچه شما ایمان دارید ، ایمان نداریم .

توضیحات :

...

سوره اعراف آیه 77

متن آیه :

وَعَقَرُوا النَّبَاةَ وَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ وَقَالُوا يَا صَالِحُ ائْتِنَا بِمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

پس شتررا پی کردند و از فرمان پروردگار خود سرکشی نمودند و گفتند : ای صالح ! اگر (راست می‌گوئی) از زمره پیغمبرانی ، آنچه را که به ما وعده می‌دهی (و عذاب‌ی را که ما را از آن می‌ترساند) برسر ما بیاور !

توضیحات :

« عَقَرُوا » : پی کردند . شتررا ذبح کردند . « عَتَوْا » : سرکشی کردند .

سوره اعراف آیه 78

متن آیه :

وَأَخَذَ اللَّهُ مِنْ آلِهِمُ الرِّجْفَ فَأَوْصَبُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ

ترجمه :

(در نتیجه ستیزه جوئی و طغیانگری) زلزله‌ای (قصرها و خانه‌های مستحکم) ایشان را در برگرفت (و زندگی پرزرق و برق آنان را در هم کوبید) و در شهر و دیار خود خشکیدند و مردند .

توضیحات :

« الرَّجْفَةُ » : زلزله . « جَاثِمِينَ » : بر زانوها افتادگان . پیکرهای خشکیده و بی جان . « فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ » : صبحگاهان در خانه‌های خود اجسام بی‌جان شدند و نقش بر زمین گشتند . با توجه بدین معنی ، (أَصْبَحُوا) تامه است و (جَاثِمِينَ) حال است .

سوره أعراف آیه 79

متن آیه :

تُجِبُونَ النَّاصِحِينَ
يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولًا رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَلَكِنْ لَّا

ترجمه :

پس (صالح با دلی پر اندوه) از آنان روی برتافت و گفت : ای قوم من ! من پیام پروردگارم را به شما رساندم و شما را پند دادم ، ولی شما اندرزگویان را دوست نمی‌دارید .

توضیحات :

« تَوَلَّيَا » : روی برتافت . ایشان را ترك کرد و رفت . ترك کردن آنان و سخن گفتن با ایشان ، می‌تواند پیش از نزول بلا باشد ، و یا این که بعد از نزول بلا بوده و خطاب برای عبرت بازماندگان و اظهار تأسف از وضع رقت بار مردگان باشد . « رسالَة » : پیام . آنچه پیغمبران برای تبلیغ آن فرستاده می‌شوند .

سوره أعراف آیه 80

متن آیه :

وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

لوط را هم فرستادیم و او به قوم خود گفت : آیا کار بسیار زشت و پلشتی را انجام می‌دهید که کسی از جهان‌نیان پیش از شما مرتکب آن نشده است ؟ !

توضیحات :

« إِذْ » : ظرف است برای (أَرْسَلْنَا) و امتداد زمانی دارد و مظروف می‌تواند در برخی از اجزاء آن انجام گیرد . یا این که (لَوْطًا) منصوب به فعل محذوف (أذْكَر) است و ...

سوره أعراف آیه 81

متن آیه :

إِنَّكُمْ لَأَنْتُمْ أَتُونَ الرِّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ

ترجمه :

(جاي شدگفت است که) شما به جاي زنان به مردان دل مي بازيد و با آنان مي آميزيد ! اصلاً شما مردمان تجا و ز پيشه ايد (و به انگيزه شهوت راني و هواپرستي از مرز فطرت درمي گذريد) .

توضیحات :

« شَهْوَةٌ » : از روي شهوت . مفعولله است . « مِنْ دُونِ » به جاي .

سوره أعراف آیه 82

متن آیه :
وَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوهُمْ مِّنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَّتَطَهَّرُونَ

ترجمه :

پاسخ قوم او جز اين نبود که گفتند : اينان را از شهر و ديار خود بيرون کنيد . آخر اينان مردمان پاک و پرهيزگاري هستند !

توضیحات :

« أَنَاسٌ » : مردمان . « يَّتَطَهَّرُونَ » : پاكي را دوست مي دارند . زاهد و پرهيزگارند . البته اين سخن را براي تمسخر مؤمنان مي گفتند ، همان گونه که عادت فاسقان و کافران مقتدرو ستم پيشه است (نگا : هود / 87) .

سوره أعراف آیه 83

متن آیه :
فَأَنْزَلْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَايِرِينَ

ترجمه :

پس ما لوط و مؤمنان بدو و خانواده او را نجات داديم ، مگر همسرش را که او (از خانواده خود گسيخته بود و به گمراهان پيوسته بود و لذا) از جمله نابودشوندگان گريد .

توضیحات :

« أَهْلُهُ » : خانواده و خویشاوندان لوط . گروندگان بدو . « الْغَايِرِينَ » : ماندگاران . هلاک شدگان . واژه (غاير) به کسی گفته مي شود که همراهانش بروند و از ايشان بگسلد و باقي بماند . يا به معني رونده است و مراد از دنيا رونده و هلاک شونده است .

سوره أعراف آیه 84

متن آیه :
وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُجْرِمِينَ

ترجمه :

بر آنان بارانی (از سنگ) بارانندیم (و ایشان را سنگباران کردیم)
بنگر که سرانجام گناهکاران به کجا کشید .

توضیحات :

« أَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ » : مراد باران غضب است ؛ نه رحمت . و آن این که ، پس از
زیور شدن شهر و دیارشان ، گدازه هائی از سنگ بر سرشان باریدن گرفت
(نگا : هود / 82 ، فرقان / 40) .

سوره أعراف آیه 85

متن آیه :

وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ قَدْ
جَاءَ تَكْمِيرُ بَيْنَتِهِ مِنْ رَبِّكُمْ فَأَوْفُوا الْكَيْلَ وَالْمِيزَانَ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ
أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ بَعْدَ إِصْلَاحِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

شعیب را هم به سوی اهل مدین که خود از آنان بود فرستادیم بدیشان
گفت : ای قوم من ! خدا را بپرستید (و بدانید) که جز او معبودی ندارید
. معجزه ای از سوی پروردگارتان (بر صحت پیغمبری من) برایتان آمده
است . (پیام آسمانی این است که در زندگی به ویژه در تجارت و معامله
با دیگران راست و درست باشید و) ترازو و پیمان را به تمام و کمال
بکشید و بپردازید و از حقوق مردم چیزی نکاهید ، و در زمین بعد از
اصلاح آن (توسط خدا ، یا بردست انبیاء) فساد و تباهی مکنید . این
کار به سود شماست اگر (به خدا و به حقیقت ،) ایمان دارید .

توضیحات :

« مدین » : اسم قبیله ای است که از نسل مدیان یکی از فرزندان
ابراهیم می باشند . این نام به مسکن ایشان هم اطلاق شده است (نگا :
قصص / 45) . « بَيْنَتِهِ » : دلیل . معجزه . نوع این معجزه ما نند
بسیاری از معجزات دیگر روشن نشده است . « لَا تَبْخَسُوا » : کم مکنید .
نکاهید .

سوره أعراف آیه 86

متن آیه :

وَلَا تَفْعَدُوا بِكُلِّ صِرَاطٍ تُوعِدُونَ وَتَصُدُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ مَنْ آمَنَ بِهِ وَتَبِغُوا نَهْجًا
عَوجًا وَادَّكُرُوا إِذْ كُنْتُمْ قَلِيلًا فَكَثَرَكُمْ وَاَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُفْسِدِينَ

ترجمه :

شما بر سر راهها (ی منتهی به حق و هدایت و عمل صالح) منشدینید تا
مؤمنان به خدا را بترسانید و از راه الله بازدارید و آن (راه مستقیم) را
کج بنمائید (و خود به راه معوج منحرف گردید) . به خاطر آورید آن
زمانی را که اندک بودید و خداوند (بر اثر تلاش شبانه روزی خودتان
نیروی انسانی و قدرت مالی) شما را افزون کرد . و نیز بنگرید که

سرا انجام کار مفسدان (همیشه به کجا انجا می‌ده و عاقبت) چگونه گشته است .

توضیحات :

« تَوَعِدُونَ » : می ترسانید . « تَبْعُونَهَا عَوْجًا » : آن راه را کج می‌خواهید .
مراد این است که راه خدا را در نظر مردم کج نشان می‌دهید ، و خودتان نیز راهی جدا از راه راست را در پیش می‌گیرید .

سوره أعراف آیه 87

متن آیه :

وَإِنْ كَانَ طَائِفَةٌ مِّنْكُمْ آمَنُوا بِالَّذِي أُرْسِلْتُ بِهِ وَطَائِفَةٌ لَّمْ يُؤْمِنُوا
فَأَصِرُوا حَتَّىٰ يَحْكُمَ اللَّهُ بَيْنَنَا وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ

ترجمه :

و اگر دسته‌ای از شما بدانچه مأمور بدان هستم ایمان بیاورد (و پیغمبری مرا بپذیرد) ، و دسته‌ای ایمان نیاورد (و تنها به زندگی این جهان بچسبید) منتظر باشید تا خداوند میان ما داوری کند ، و او بهترین داوران است .

توضیحات :

« الْحَاكِمِينَ » : داوران . قضات .

سوره أعراف آیه 88

متن آیه :

قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا مِن قَوْمِهِ لَنُنْخِرَنَّكَ يَا شُعَيْبُ وَالَّذِينَ آمَنُوا
مَعَكَ مِن قُرَيْشٍ أَوْ لَتَعُودَنَّ فِي مِلَّتِنَا قَالَ أَوَلَوْ كُنَّا كَارِهِينَ

ترجمه :

اشراف و سران متکبر قوم شعیب (که خویشتن را بالاتر از آن می‌دانستند که دین خدا را بپذیرند ، بدو) گفتند : ای شعیب ! حتماً تو و کسانی را که با تو ایمان آورده‌اند از شهر و آبادی خود بیرون می‌کنیم مگر این که به آئین ما درآئید . شعیب گفت : آیا ما به آئین شما درمی‌آئیم در حالی که (آن را به سبب باطل و نادرست بودن) دوست نمی‌داریم و نمی‌پسندیم؟! (هرگز چنین کاری ممکن نیست)

توضیحات :

« أَوْ » : یا این که . مگر این که . « لَتَعُودَنَّ » : درمی‌آئید و می‌پذیرید .
برمی‌گردید . فعل (لَتَعُودَنَّ) می‌تواند از افعال ناقصه و به معنی (لَتَتَّصِرَنَّ)
(بوده و یا از افعال تامه باشد . « مِلَّةٌ » : دین . آئین . « لَتَعُودَنَّ فِي مِلَّتِنَا » :
به آئین ما درمی‌آئید . به آئین ما برمی‌گردید . با توجه به معنی دوم ، برگشتن شعیب به آئین ایشان ، از راه تغلیب و قلمداد کردن او از زمره مؤمنان است ، و یا این که به ظن اشراف و رؤسای قوم است ، و الاً به سبب عصمت انبیاء نه تنها شعیب بلکه هیچ

پیغمبري پیش از نبوت هم مشرک نبوده است تا دوباره به شرک برگردد .

سوره أعراف آیه 89

متن آیه :
قَدْ أَفْتَرْنَا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا إِنْ عُدْنَا فِي مِلَّتِكُمْ بَعْدَ إِذْ نَجَّانَا اللَّهُ مِنْهَا
وَمَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَعُودَ فِيهَا إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّنَا وَسِعَ رَبُّنَا كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا
عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا افْتَحْ بَيْنَنَا وَبَيْنَ قَوْمِنَا بِالْحَقِّ وَأَنْتَ خَيْرُ
الْفَاتِحِينَ

ترجمه :

اگر ما به آئین شما در آئیم ، بعد از آن که خدا ما را از آن نجات بخشیده است ، مسلماً به خدا دروغ بسته ایم (و به گزاف خویشتن را پیروان آئین آسمانی نامیده ایم) . ما را نسزد که بدان در آئیم ، مگر این که خدا که پروردگار ما است بخواهد (که هرگز چنین چیزی را هم نخواهد خواست) . علم پروردگار ما همه چیز را در بر گرفته است (و او با مرحمت و محبتی که نسبت به مؤمنان دارد ، ایمان ما را محفوظ می فرماید . لذا) ما تنها بر خدا توکل داشته (وهم بدو پشت می بندیم) . پروردگارا ! میان ما و قوم ما به حق داور کن (حقی که سنت تو در داور میان مبین و مصلحین و مبطلین مفسدین ، بر آن جاری است) و تو بهترین داورانی (چرا که بر همه چیز آگاه و بر هر چیزی توانایی) .

توضیحات :

« إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ » : ذکر این قید برای یادآوری اینی مطلب است که خدا قادر مطلق است و هرچه بخواهد شدنی است ، ولی سنت خدا برابر عدل انجام می گیرد و لذا هرگز چنین دستوری را صادر نمی فرماید . یا این که بیان این سخن از سوی شعیب ، محض تواضع و تأدب با خدا و فرمانبری بی چون و چرا از ذات ذوالجلال است . همان گونه که پیغمبر ما به هنگام دعا می فرمود : « يَا مُقَلِّبَ الْقُلُوبِ ثَبِّتْ قَلْبِي عَلَيَّ يَا عَلِيَّ بْنَ أَبِي طَالِبٍ » : در صورتی که می دانست خداوند دل او را بر ایمان ثابت و ماندگار می دارد . « افْتَحْ » : داور کن (نگا : شعراء / 118) . « الْفَاتِحِينَ » : قضات . داوران .

سوره أعراف آیه 90

متن آیه :
وَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ لَئِن آتَيْنَاكَ آيَاتًا تَدَّبَعْتُهَا مُتَشَابِهًا لَو لَآخَسِرُونَ

ترجمه :

اشراف و سران کافر قوم او (خطاب به پیروان خود) گفتند : اگر از شعیب پیروی کنی در این صورت شما (هم به سبب گرویدن به آئینی که آباء و اجدادتان بر آن نبوده اند ، شرف و ثروت خود را از دست می دهید و) زیانکار می گردید .

توضیحات :

...

سوره أعراف آیه 91

متن آیه :
وَأَخَذْتَهُمُ الرَّجْفَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ

ترجمه :

(در نتیجه سستی زه جوئی و طغیانگری) زلزله ای (قصرها و خانه های) ایشان را در برگرفت (و زندگی پرزرق و برق آنان را درهم کوبید) و در شهر و دیار خود خشکیدند و مردند .

توضیحات :

« الرَّجْفَةُ » ، « أَصْبَحُوا » ، « جَاثِمِينَ » : (نگا : اعراف / 78) .

سوره أعراف آیه 92

متن آیه :
الَّذِينَ كَذَّبُوا شَعَائِبًا كَانُوا لَمْ يَظُنُّوا فِيهَا الَّذِينَ كَذَّبُوا شَعَائِبًا كَانُوا هُمُ الْخَاسِرِينَ

ترجمه :

کسانی که شعیب را تکذیب کردند (آن چنان نابود شدند و شهر و دیارشان ویران گردید که) گوئی هرگز در آنجا نبوده و سکونت نگزیده اند . کسانی که شعیب را تکذیب کردند (و گمان می بردند آنان که از شعیب پیروی کنند زیانکار می شوند ، خودشان سعادت دنیا و آخرت را از دست دادند و) زیانمند شدند .

توضیحات :

« الَّذِينَ كَذَّبُوا » : مبتداست . خبر آن جمله (كَانُوا لَمْ يَظُنُّوا) می باشد . « لَمْ يَظُنُّوا » : بسر نبرده اند . نبوده اند .

سوره أعراف آیه 93

متن آیه :
فَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا قَوْمِ لَقَدْ أَبْلَغْتُكُمْ رَسُولَاتِ رَبِّي وَنَصَحْتُ لَكُمْ وَكَيْفَ أَسَى عَلَى قَوْمٍ كَافِرِينَ

ترجمه :

سپس شعیب از آنان روی برتافت و گفت : ای قوم من ! من پیامهای پروردگارم را به شما رساندم و اندر زنان دادم (و در حق شما خیرخواهی نمودم . ولی حق را نشنیدید و جز بر طغیان و عصیان نیفزودید) پس با این حال چگونه بر حال قوم بی ایمان (و بی دینی چون شما) اندوه بخورم ؟

توضیحات :

« أَسَى » : محزون می شوم . غم و اندوه می خورم . فعل مضارع ، متکلم و حده ، ثلاثی مجرد ، از ماده (أَسَى) و از باب چهارم است .

سوره أعراف آیه 94

متن آیه :
 وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّبِيٍّ إِلَّا أَخَذْنَا أَهْلَهَا يَا أَيْسَاءَ وَالضَّرَاءَ لَعَلَّهُمْ
 يَضُرَّعُونَ

ترجمه :

ما به هیچ آبادی و شهری پیغمبری نفرستاده ایم (که او اهل آنجا را به دین راستین خدا خوانده باشد و ایشان از پذیرش دعوت او سرپیچی نموده باشند) مگر این که ساکنان آن را به شدائد و مصائب گرفتار ساخته ایم تا این که (به خود آیند و زیر ضربات حوادث و فشار مشکلات ، فطرت آنان بیدار و نیاز به پروردگار در زوایای وجودشان پرتو افکن شود و دست دعا به سوی خدا بردارند و خالصانه به درگاه الله) تضرع و زاری کنند .

توضیحات :

« قَرْيَةٍ » : مراد شهر بزرگی است که مرکز فرماندهی امراء و پادشاهان رؤساء باشد . « وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّبِيٍّ » : در این کلام حذفی وجود دارد ، از قبیل : « فَكَذَّبَهُ أَهْلُهَا . » « يَضُرَّعُونَ » : خشوع و خضوع کنند . فروتنی و فرمانبرداری کنند . توبه و انابت کنند . فعل مضارع از باب تفعیل است . « الْبِأَسَاءِ وَالضَّرَاءِ » : (نگا : بقره / 177 و 214) .

سوره أعراف آیه 95

متن آیه :
 ثُمَّ بَدَّلْنَا مَكَانَ السَّيِّئَةِ الْحَيِّئَةَ حَتَّىٰ عَفَوْا وَقَالُوا قَدْ مَسَّ آبَاءَنَا الضَّرَّاءُ
 وَالسَّرَّاءُ فَأَخَذْنَاهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

سپس (هنگامی که این هشدارها و بیدارباشها در آنان اثر نگذاشت ، ایشان را به فراوانی نعمت و اعطاء سلامت آزمودیم و) بدی را به نیکی (و بلا را به رفاه) تبدیل کردیم تا بدانجا که (از لحاظ اموال و انفس) فزونگی گرفتند و (به سبب نادانی مغرور شدند و لاف زنان) گفتند : به پدران و نیاکان ما هم خوشی و ناخوشی و ثروتمندی و مستمندگی دست داده است (و این روزگار است که گاهی به انسان رومی کند و گاهی به انسان پشت می کند و اصلاً سعادت و شقاوت ما در دست خدا نیست ! چون با پتک بلا بیدار نشدند و شکر نعمت هم نگرفتند) پس ناگهانی ایشان را (به عذاب و عقاب) گرفتیم و نفهمیدند (که چه شد و چرا چنین گشت) .

توضیحات :

« عَفَوْا » : فزونگی یافتند چه در اموال و چه در انفس . برای فهم بیشتر این آیه مراجعه شود به (انعام / 42 - 45 ، مؤمنون / 77 ، زخرف / 75) .

سوره أعراف آیه 96

متن آیه :
 وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَىٰ آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ

وَلَكِنْ كَذَّبُوا فَأَخَذْنَاهُمْ بِمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

ترجمه :

اگر مردمان این شهرها و آبادیها (به خدا و انبیاء) ایمان می آوردند و (از کفر و معاصی) پرهیز می کردند ، (درگاه خیرات و) برکات آسمان و زمین را بر روی آنان می گشودیم (و از بلایا و آفات به دورشان می داشتیم) ولی آنان به تکذیب (پیغمبران و انکار حقائق) پرداختند و ما هم ایشان را به کیفر اعمالشان گرفتار و مجازات نمودیم (و عبرت جهانیانشان کردیم) .

توضیحات :

« أَخَذْنَاهُمْ » : ایشان را مجازات کردیم و کیفر دادیم . « بِمَا » : به سبب کاری که . به سبب چیزی که .

سوره اعراف آیه 97

متن آیه :

أَفَأَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا بَيِّنَاتٍ وَهُمْ نَاعِمُونَ

ترجمه :

آیا مردمان این شهرها و آبادیها (که دعوت پیغمبران را نپذیرفتند و به جای ایمان بر کفر و معاصی افزودند ، از این) ایمن شدند که عذاب ما شبانه به سراغ آنان رود ، در حالی که ایشان غرق در خواب باشند ؟ (شدگفتا که از مکافات عمل غافل شدند) .

توضیحات :

« بَأْسٌ » : عذاب (نگا : غافر / 29 و 85) . « بَيِّنَاتٍ » : شب هنگام . در حالی که شب را می گذرانند (نگا : اعراف / 4) .

سوره اعراف آیه 98

متن آیه :

أَوْ أَمِنَ أَهْلُ الْقُرَىٰ أَنْ يَأْتِيَهُمْ بَأْسُنَا ضُحًى وَهُمْ يُلَاعِبُونَ

ترجمه :

یا این که مردمان این شهرها و آبادیها ایمن شدند از این که عذاب ما چاشتگاهان به سراغشان آید ، در حالی که (به انجام کارهای بیارزشی مشغولند که انکار) سرگرم بازی هستند ؟

توضیحات :

« ضُحًى » : وقت چاشتگاه . می شود مراد تمام روز هم باشد .

سوره اعراف آیه 99

متن آیه :

أَفَأَمِنُوا مَكْرَ اللَّهِ فَلَا يَأْمَنُ مَكْرَ اللَّهِ إِلَّا الْقَوْمُ الْخَاسِرُونَ

ترجمه :

آیا آنان از چاره نهانی و مجازات ناگهانی خدا ایمن و غافل شده اند؟ در حالی از چاره نهانی و مجازات ناگهانی خدا جز زیانکاران (و از دست‌دهندگان عقل و انسا نیت) ایمن و غافل نمی‌گردند .

توضیحات :

« مَكْرٌ » : چاره نهانی و مجازات ناگهانی . مراد از مکر خدا در حق بندگان این است که ایشان را در ناز و نعمت و کفر و معاصی آزاد می‌گذارد و به ناگاه تا زیانه عذاب را بر آنان می‌نوازد و کار ایشان را می‌سازد (نگا : آل عمران / 54) .

سوره أعراف آیه 100

متن آیه :

أُولَئِكَ يَهْدِي لِلَّذِينَ يَرْتُوبُونَ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ أَهْلِهَا أَن لَّوْ نَشَاءُ أَصَبْنَاَهُمْ
يَذْنُوهُمْ وَنَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَلَا يَسْمَعُونَ

ترجمه :

آیا برای کسانی که زمین را از صاحبان قبلی آن به ارث می‌برند (و جانشین دیگران می‌گردند) روشن نشده است که اگر بخواهیم آنان را (همچون پیشینیان) به سبب گناهانشان نشانه تیر بلا می‌گردانیم و بر دل‌هایشان مهر می‌نهیم تا دیگر (صدای حق را) نشنوند (و آهسته آهسته ره‌سپار دو زخ شوند) ؟

توضیحات :

« لَمْ يَهْدِ » : روشن نشده است و معلوم نگشته است . خداوند ایشان را رهنمود و متوجه نکرده است . فاعل آن می‌تواند ضمیر مستتر (هُوَ) بوده و به (الله) برگردد ، و مفعول آن جمله (أَن لَّوْ نَشَاءُ) باشد . یا این که فاعل آن جمله (أَن لَّوْ نَشَاءُ) بوده و فعل لازم بشمار آید . « أَصَبْنَاَهُمْ » : ایشان را نشانه تیر بلا می‌گردانیم . آنان را دچار مصیبت می‌کنیم و زاپودشان می‌سازیم . « نَطْبَعُ عَلَى قُلُوبِهِمْ » : مهر می‌نهیم (نگا : نساء / 155) . « لَا يَسْمَعُونَ » : اندرز نمی‌پذیرند . صدای حق را نمی‌شنوند و نصائح را در گوش نمی‌گیرند .

سوره أعراف آیه 101

متن آیه :

تِلْكَ الْقُرَى نَقِصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَزْيَأَ يَأِهَا وَلَقَدْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا
كَانُوا لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

اینها آبادیهائی است که برخی از اخبار آنها را برای تو روایت می‌نمایم (و شرح می‌دهیم که چگونه ساکنان آنجاها به سبب ایمان نیاوردن به پیغمبران ، دچار بلاها و مصائب بشمار شدند) . پیغمبران با دلایل روشن به سراغ آنان آمدند و معجزات متقن بدیشان نمودند ، اما آنان (به سبب لجاجت در کفر و ممارست بر

تکذیب انبیاء ، روی حرف خود ایستادند و) چیزی را که قبلاً تکذیب کرده بودند (حاضر نشدند بپذیرند و باز هم مثل همیشه آن را تکذیب کردند و) بدان ایمان نیاوردند. این چنین خداوند بر دل‌های کافران مهرمی نهد (و بر اثر ادامه گناه ، حس تشخص حق را از آنان سلب می کند) .

توضیحات :

« تِلْكَ الْقُرْيَا » : واژه (تِلْكَ) می تواند مبتدا و (الْقُرْيَا) خبر اول ، و جمله (نَقِصْ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِهَا) خبر دوم باشد . یا این که (تِلْكَ) مبتدا و (الْقُرْيَا) بدل ، و جمله بعدی خبر بشمار آید . « مِنْ قَبْلِ » : پیش از آمدن پیغمبران و بعد از آمدن آنان ، یکسان بودند . از آغاز آمدن پیغمبران تا هنگام مرگ خود .

سوره اعراف آیه 102

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمَا وَجَدْنَا لِأَكْثَرِهِمْ مِّنْ عَهْدٍ وَإِن وَجَدْنَا أَكْثَرَهُمْ لَفَاسِقِينَ

ترجمه :

اکثر این اقوام را بر سر پیمان (و وفای به عهد خود) ندیدیم و بلکه بیشتر آنان را نافرمان و گناهکار یا فاسقیم .

توضیحات :

« عَهْدٍ » : مراد عهد و پیمان فطری یا تشریحی و یا هر دو آنها است . « فَاسِقِينَ » : نافرمانان . گناهکاران . کافران (نگا : بقره / 26 ، سجده / 18) .

سوره اعراف آیه 103

مَتْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ بَعَثْنَا مِنْ بَعْدِهِم مُّوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَظَلَمُوا بِهَا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُفْسِدِينَ

ترجمه :

سپس به دنبال آنان (یعنی پیغمبران مذکور ،) موسی را همراه با دلائل روشن و معجزات متقن خود به سوی فرعون و اطرافیان او فرستادیم ، و ایشان (به جای این که بدانها ایمان بیاورند) بدانها کفر ورزیدند (و سزای کفر خود را چشیدند) و بنگر که سرانجام تپاهکاران چه شد (و از جمله فرعون و فرعونیان کارشان به کجا کشید و چه بلاهائی بدیشان رسید ؟) .

توضیحات :

« بَعَثْنَا » : مبعوث کردیم . فرستادیم . « ظَلَمُوا بِهَا » : بدانها کفر ورزیدند . به سبب تکذیب آنها کافر شدند . به سبب کفر ورزیدن بدانها ، بر خود و قوم خود ستم ورزیدند . آنها را تکذیب کردند .

سوره أعراف آیه 104

متن آیه :
وَقَالَ مُوسَىٰ يَا فِرْعَوْنُ إِنِّي رَسُولٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

موسی گفت : ای فرعون ! من فرستاده‌ای از سوی پروردگار جهان نیان هستم (آمده‌ام تا دعوت او را به تو و درباریان و دیگر مردمان برسانم و همگان را به سوی شریعت او فرا خوانم) .

توضیحات :

« الْعَالَمِينَ » : جهان نیان . جهان پیدا و نا پیدا ؛ یعنی همه کائنات .

سوره أعراف آیه 105

متن آیه :
حَقِيقٌ عَلَىٰ أَن لَّا أَقُولَ عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ قَدْ جِئْتُكُمْ بِبَيِّنَاتٍ مِّن رَّبِّكُمْ فَأَرْسِلْ مَعِيَ بَنِي إِسْرَائِيلَ

ترجمه :

سزاوار است که از زبان خدا جز حق نگویم . من از سوی پروردگارتان معجزه بزرگی برای شما دارم (که به روشنی بر حقانیت رسالت من دلالت می نماید) پس بنی اسرائیل را (از زنجیر اسارت و بردگی خود آزاد ساز و آنان را به من واگذار و) همراه من بفرست (تا از سرزمین تو بکوچند و به سرزمین دیگری روند و در آنجا به پرستش خدای یگانه مشغول شوند) .

توضیحات :

« حَقِيقٌ عَلَىٰ » : سزاوار من است که . سعی من در این است که . واژه (عَلَىٰ) به معنی (ب) یا (فی) است . « بَيِّنَاتٍ » : معجزه بزرگ . دلیل مهم و روشن . نشانه سترگ .

سوره أعراف آیه 106

متن آیه :
قَالَ إِن كُنتَ جِئْتَ بِآيَةٍ فَأْتِ بِهَا إِن كُنتَ مِنَ الصّٰدِقِیْنَ

ترجمه :

فرعون گفت : اگر معجزه بزرگ و دلیل سترگی با خود داری ، آن را بنمائی ، اگر از زمره راستگویانی (و خویشانتان را پیغمبر خدا میدانی) .

توضیحات :

...

سوره أعراف آیه 107

متن آیه :
فَأَلْقَىٰ عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

پس موسی فوراً عصای خود را بینداخت ، به ناگاه به صورت اژدهای آشکاری درآمد (که از حیات کامل برخوردار بود و بدین سو و آن سو می خیزد و می چید) .

توضیحات :

« تُعَبَّانِ » : اژدها . مار بزرگ . « مُبِينٌ » : آشکار . علنی . مراد از ذکر این قید این است که سحر و تردستی و چشم بندی در میان نبود ، بلکه عصا حقیقتاً به اژدهای زنده تبدیل شد .

سوره أعراف آیه 108

متن آیه :
وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلْمُنَظِّرِينَ

ترجمه :

و دست خود را (از گریبان) بیرون آورد ، به ناگاه بینندگان دیدند که (همچون خورشید ، درخشان و) سفید است .

توضیحات :

« نَزَعَ » : بیرون آورد (نگا : قصص . 75) . « بَيْضَاءُ » : سفید . مراد نورانی و درخشان است .

سوره أعراف آیه 109

متن آیه :
قَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

(هنگامی که موسی نشانه بزرگ خدا را بنمود) اشراف قوم فرعون (از راه تملق و چاپلوسی با فرعون هم آوا شدند و) گفتند : واقعاً این جادوگر ماهری است ! (و کاری که می کند معجزه خدائی نیست) .

توضیحات :

« عَلِيمٌ » : بسیار دانا در دانش جادوگری و فوت و فن آن .

سوره أعراف آیه 110

متن آیه :
يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ

ترجمه :

او می خواهد شما را از سرزمینتان (که مصر است) بیرون کند . چه می اندیشید و چه نظر می دهید ؟ (آیا باید در حق او چه کرد ؟) .

توضیحات :

« تَأْمُرُونَ » : دستور مي دهيد . اشاره مي كنيد و رأي مي دهيد . آيه هاي 109 و 110 مي تواند سخن فرعون باشد و يا اين كه درباريان متملق ، سخن او را تکرار کرده باشند (نگا : يونس / 78 ، طه / 57 ، شعراء / 34 و 35) . ذکر صيغه جمع خطاب به فرعون در آيه 110 ، براي تعظيم است .

سوره أعراف آيه 111

متن آيه :
قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَرْسِلْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ

ترجمه :

(سپس به فرعون) گفتند : (عجله مکن و جريان کار) او و برادرش (هارون) را به تأخير بينداز و (کسانی از لشکريان خود را) به شهرها بفرست تا (جادوگران مجرب را) جمع کنند (و بدینجا گسیل دارند) .

توضیحات :

« أَرْجِهْ » : کار او را به تأخير بينداز تا سپس درباره او تصمیم گرفته شود . اصل آن (أَرْجَيْتُهُ) است و از مصدر (إِرْجَاء) به معني به تأخير انداختن . اين واژه مي تواند از ماده (رجا) يا (رجي) كه به همين معني است باشد (نگا : احزاب / 51) . « حَاشِرِينَ » : جمع كندنگان . حال يا صفت موصوف محذوفي است و اصل آن : (أَرْسِلْ رَجَالًا حَاشِرِينَ) است .

سوره أعراف آيه 112

متن آيه :
يَا تُوكَّ يَا تُوكَّ يَكُلُّ سَاحِرَ عَالِمِيمٍ

ترجمه :

تا همه جادوگران ماهر را (به خدمت تو) بياورند (و جادوي موسي را باطل و کار او را يکسره سازند و ديگر کسی گول او را نخورد و به دنبال او نرود) .

توضیحات :

...

سوره أعراف آيه 113

متن آيه :
وَجَاءَ السَّحَرَةُ فِرْعَوْنَ قَالُوا إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا إِن كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ

ترجمه :

جادوگران نزد فرعون آمدند و گفتند : آيا اگر ما پيروز گرديم اجر و پاداش مهمي خوا هيمن داشت ؟

توضیحات :

« إِنَّ لَنَا لَأَجْرًا » : اين جمله مي تواند به صورت استفهامي بوده و ادات استفهام حذف شده باشد ، و يا اين كه به صورت غير استفهامي بوده و جادوگران اجر و پاداش عظيمي را پيش خود مجسم کرده باشند و فرعون به

فراست آن را دریافته باشد .

سوره أعراف آیه 114

متن آیه :
قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ لَمِنَ الْمُقَرَّرِينَ

ترجمه :

گفت : آری ! و (علاوه از آن) شما از مقرّران (درگاه ما) خواهید بود .

توضیحات :

...

سوره أعراف آیه 115

متن آیه :
قَالُوا يَا مُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ نَحْنُ الْمُلْقِينَ

ترجمه :

(سپس جادوگران مغرورانہ رو بہ موسی کردند و) گفتند : ای موسی ! یا تو (عصای خود را) بینداز یا ما (ریسما نہای خویش را) می اندازیم .

توضیحات :

« إِمَّا » : یا این کہ . « الْمُلْقِينَ » : اندازندگان .

سوره أعراف آیه 116

متن آیه :
قَالَ أَلْقُوا فَلَمَّا أَلْقَوْا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرَهُبُوهُمْ وَجَاءُوا بِسِحْرٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

موسی گفت : شما (آنچه دارید) بیندازید . هنگامی کہ (وسائل جادوگری خود را) بیندازتند ، مردم را چشم بندی کردند و ایشان را بہ ہراس افکندند و جادوی بزرگی از خود نشان دادند .

توضیحات :

« سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ » : مراد این است کہ بہ مردم چنین نمودند کہ ریسمانہ ایشان مارہای زنده اند ، در صورتی کہ چنین نبود (نگا : طہ / 66) . « اسْتَرَهُبُوهُمْ » : آنان را بہ ہراس فراوانی انداختند تا آنجا کہ موسی نیز بترسید (نگا : طہ / 67 و 68) .

سوره أعراف آیه 117

متن آیه :
وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ

ترجمه :

بہ موسی وحی کردیم کہ عصای خود را بینداز . ناگهان (بہ صورت اژدہائی

درآمد و) به سرعت آنچه را بهم می‌بافتند (و تزویرهایی را که می‌نمودند همه را) بلاعید .

توضیحات :

« تَلَقَّفُ » : می‌بلعد . قورت می‌دهد . از ماده (لَقْف) به معنی به سرعت بلاعیدن . « يَأْفِكُونَ » : به هم می‌بافتند . به دروغ سرهم می‌کردند . از ماده (إِفْك) به معنی بدترین دروغ . بهتان و افتراء .

سوره أعراف آیه 118

متن آیه :
فَوَقَعَ الْحَقُّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

پس حق (یعنی صدق موسی) ثابت و ظاهر گردید و آنچه آنان می‌کردند باطل شد (و پوچ از آب درآمد) .

توضیحات :

« وَقَعَ » : استوار و آشکار گردید . ثابت و ظاهر شد . « بَطَلَ » : پوچ و باطل شد .

سوره أعراف آیه 119

متن آیه :
فَعُولِبُوا هُنَالِكَ وَانْقَلَبُوا صَاغِرِينَ

ترجمه :

در آنجا (که گرد آمده بودند ، فرعون و فرعونیان) شکست خوردند و (از آنجا به شهر) خوار و رسوا برگشتند .

توضیحات :

« إِنْقَلَبُوا » : برگشتند . « صَاغِرِينَ » : رسوایان و زبونان . جمع (صَاغِر) به معنی خوار و مفتضح . معنی آیه می‌تواند چنین نیز باشد : در آنجا شکست خوردند و خوار و رسوا گشتند . در این صورت (انقلاب) مجاز از (صِرُور) است .

سوره أعراف آیه 120

متن آیه :
وَأَلْقَى السَّحَرَةَ سَاجِدِينَ

ترجمه :

و جادوگران به سجده افتادند (و کرنش کردند) .

توضیحات :

« سَاجِدِينَ » : سجده کنندگان . حال است .

سوره أعراف آیه 121
متن آیه :
قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :
گفتند : به پروردگار جهان ایمان آوردیم .

توضیحات :

...

سوره أعراف آیه 122
متن آیه :
رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ

ترجمه :
پروردگار موسی و هارون . (یعنی به خدائی ایمان داریم که موسی و هارون به او ایمان دارند) .

توضیحات :
« رَبِّ » : بدل است .

سوره أعراف آیه 123
متن آیه :
قَالَ فِرْعَوْنُ آمَنْتُ بِرَبِّهِ قِيلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّ هَذَا لَمَكْرٌ مَكْرْتُمُوهُ فِي
الْمَدِينَةِ لِتُخْرِجُوا مِنْهَا أَهْلَهَا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ

ترجمه :
فرعون گفت : آیا به خدای (موسی و هارون) ایمان آوردید پیش از آن که به شما اجازه دهم؟ حتماً این توطئه‌ای است که در این شهر (و دیار، پیش تر با هم) چیده‌اید تا اهل آن را از آنجا بیرون کنید؛ ولی خواهید دانست (که چه شکنجه‌ای در برابر این رفتارتان خواهید چشید).

توضیحات :
« بِرَبِّهِ » : مرجع ضمیر (ه) می تواند خدا یا موسی باشد . « آذَنَ » : اجازه دهم .

سوره أعراف آیه 124
متن آیه :
لَأَقْطَعَنَّ أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ ثُمَّ لَأَصْلَبَنَّكُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :
سوگند می‌خورم که دستها و پاهای شما را در جهت خلاف یکدیگر (یعنی دست راست با پای چپ ، یا دست چپ با پای راست) قطع می‌کنم و (با

این حالِ پریشان و وضع اسد فَنَاك (همگی شما را به دارمی آو یزم .

توضیحات :
« أَصَلِّ بِذَنبِكُمْ » : شما را به دارمی زنم .

سوره أعراف آیه 125
متن آیه :
قَالُوا إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ

ترجمه :
(جادوگران بر اثر نور ایمان ، هراسی به خود راه ندادند و) گفتند : (باکي نیست ؛ چرا که) ما به سوي پروردگار خود برمي گردیم (و به رحمت و نعمت او دست مي یا بیم ، لذا مرگ در راه او را با آغوش باز مي پذیریم) .

توضیحات :
« مُنْقَلِبُونَ » : برگردندگان . رجوع کنندگان .

سوره أعراف آیه 126
متن آیه :
وَمَا تَنْقِمُ مِنَّا إِلَّا أَنْ آمَنَّا بِآيَاتِ رَبِّنَا لَمَّا جَاءَنَا فُرُغَ عَلَيْنَا صَبْرًا وَتَوَفَّنَا مُسْلِمِينَ

ترجمه :
ایراد تو بر ما و آزار رساندن تو به ما جز به خاطر این نیست که ما به آیات روشن و معجزات متقن پروردگاران - و قتی که به ما رسیده است - ایمان آورده ایم (و فرمان خدای خود را لبیک گفته ایم) . پروردگارا ! صبر عظیم به ما مرحمت فرما و ما را مسلمان بمیران .

توضیحات :
« مَا تَنْقِمُ مِنَّا إِلَّا » : بر ما زشت نمی شماری مگر . از ما رخنه نمی گیری و بر ما عیب نمی دانی مگر . ما را عقوبت نمی کنی مگر به خاطر (نگا : بروج / 8) . « أَفُرغَ عَلَيْنَا » : بر ما بریز . مراد این است که ما را غرق شدگی بانی و برد باری گردان . « مُسْلِمِينَ » : مطیعان فرمان و منقادان شریعت یزدان . حال است .

سوره أعراف آیه 127
متن آیه :
وَقَالَ الْأَمْلَأُ مِنْ قَوْمِ فِرْعَوْنَ أَتَذَرُ مُوسَى وَقَوْمَهُ لِيُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَيَذَرَكَ وَآلِهَتِكَ قَالَ سَتَقْتُلُنَّ أبنَاءَهُمْ وَتَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ وَإِنَّا فَوْقَهُمْ قَاهِرُونَ

ترجمه :
اشراف قوم فرعون (بدو) گفتند : آیا موسی و پیروان او را آزاد و رها می سازی تا درسرزمین (مصر آزادانه) به فساد پردا زند و تو و معبودان تو را ترك گویند (و نه به تو و نه به معبودان تو وقعی ندهند ؟) . گفت

: پسران آنان را علي‌الدوام خواهيم كشت و دخترانشان را زنده نگاه مي‌داريم (تا كلفت‌ها و گماشتگان ما گردند) و ما بر ايشان كاملاً مسلط هستيم (و هرچه بخواهيم بر سر آنان مي‌آوريم) .

توضیحات :

« تَذَرُ » : رها مي‌سازي . « سَدُّ قَتْلٍ » : خواهيم كشت . ذكر ماده (قَتَلَ) از باب تفعليل براي مبالغه در كار و استمرار در آن است . « نَسَبَتْ حَيْبِي » : زنده نگاه مي‌داريم . « زِسَاءٌ » : زنان . مراد جنس اِناث يعني زنان و دختران است . « قَاهِرُونَ » : غالبان . چيرگان .

سوره اعراف آيه 128

متن آيه :

قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اسْبِتُوا يَا اللَّهُ وَأَصْبِرُوا إِنَّ الْأَرْضَ لِلَّهِ يُورِثُهَا مَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَالْعَاقِبَةُ لِلْمُتَّقِينَ

ترجمه :

موسي به قوم خود گفت : از خدا ياري جوئيد و شكيبائي كنيد (و بدانيد كه فرعون بنده ناتواني بيش نيست و فرمانرواي مطلق خدا است) و بيگمان خدا زمين را به كساني از بندگان خود واگذار مي‌كند كه خود بخواهد ، و سرانجام (نيك و پسنديده در گير و دار جهان) از آن پرهيزگاران است (آن كساني كه مراعات سنن و اسباب مي‌دارند . از قبيل اتحاد و اتفاق و اعتصام به حق و اقامت عدل و صبر در برابر خدا) .

توضیحات :

« يُورِثُهَا مَنْ » : آن را به كساني وامي‌گذارد . آن را ملك كساني مي‌سازد . « الْعَاقِبَةُ » : مراد نتيجه پيروز مندانه و سرانجام خدا پسندانه در دنيا و هم چنين در آخرت است .

سوره اعراف آيه 129

متن آيه :

قَالُوا أَوْ ذِيْنَا مِن قَبْلِ أَن تَأْتِيَنَا مِن بَعْدِ مَا جِئْتَنَا قَالَ عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يَهْلِكَ عَدُوَّكُمْ وَيَسْتَخْلِفَكُمْ فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

گفتند : پيش از آن كه به پيش ما بيائي (گرفتار شكنجه فرعون بوده ايم) و پس از آمدنت (هم از سوي او) اذيت و آزار شده ايم (و هما كنون نيز دچار رنج و محنت و در معرض عذاب و عقاب هستيم . موسي) گفت : اميد است كه پروردگارتان دشمنانتان را هلاك سازد و شما را در زمين جايدگ زين (او) گرداند تا ببيند چگونه عمل مي‌كنيد . (آيا راه صلاح يا فساد در پيش مي‌گيريد . دادگري يا ستم مي‌ورزيد . شكر نعمت به جاي مي‌آوريد يا كفران نعمت مي‌كنيد) .

توضیحات :

« أَوْ ذِيْنَا » : اذيت و آزار شده ايم . « يَسْتَخْلِفَكُمْ » : شما را جايدگ زين

و جانشین گرداند .

سوره أعراف آیه 130

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِالسِّبْيَيْنِ وَ نَقَصْنَا مِنَ الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَذَّكَّرُونَ

ترجمه :

ما فرعون و فرعونیان را به خشکسالی و قحطی و تنگی معیشت و کمبود ثمرات و غلات گرفتار ساختیم تا بلکه متذکر گردند (و از خواب غفلت بیدار شوند و از سرکشی و ستم خود بکاهند و متوجه خدا گردند و به بنی اسرائیل بیش از این ظلم و جور روا ندارند) .

توضیحات :

« آءال » : اهل . بستگان و نزد یکان . در اینجا مراد اطرافیان و همفکران است .
« السبیین » : جمع سبیه ، خشکسالی و قحطی . شدائد و سختیها .

سوره أعراف آیه 131

مَتْنِ آيَةٍ :
وَإِذَا جَاءَتْهُمْ الْحَسَنَةُ قَالُوا لَنَا هَذِهِ وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ يَطَّيَّرُوا بِمُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَلَا إِنَّمَا طَأَّيَّرَهُمْ عِنْدَ اللَّهِ وَلَئِنْ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

ولي (آنان نه تنها پند نگرفتند ، بلکه) هنگامی که نیکی و خوشی بدیشان دست می داد (که اغلب هم چنین بود) می گفتند : این به خاطر (استحقاق و امتیازی است که بر سایر مردمان داریم و ناشی از میمنت و مبارکی) ما است . اما هنگامی که بدی و سختی بدیشان دست می داد ، می گفتند : (این خشکسالیها و بلاها همه ناشی از) نحوست و شومی موسی و پیروان او است ! هان ! (ای مردمان همه اعصار و قرون بدانید) که بد بیاری آنان تنها از جانب خدا (و با تقدیر و تدبیر او نه کس دیگری) بوده است ، ولیکن اکثر آنان (این حقیقت ساده را) نمی دانستند (و دیگران نیز اغلب نمی دانند که خوشی و ناخوشی و سختی و فراخی برابر اراده و مشیت خدا به انسان دست می دهد) .

توضیحات :

« الْحَسَنَةُ » : نیکی . خیر و نعمت . « سَيِّئَةٌ » : بدی . شر و مصیبت .
« يَطَّيَّرُوا » : اصل آن يَتَطَيَّرُوا است و به معنی : فال بد می زنند . نحوست و شومی را ناشی می دانند از . « طَأَّيَّرُوا » : نحوست و شومی . خوشبختی و بدبختی . « عِنْدَ اللَّهِ » : از سوی خدا است . در دست خدا است .

سوره أعراف آیه 132

مَتْنِ آيَةٍ :
وَقَالُوا مَهْمَا تَأْتِنَا بِهِ مِنْ آيَةٍ لَتَسْحَرَنَا بِهَا فَمَا نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(آنان به سبب این اندیشه نادرست) گفتند : هر اندازه برای ما معجزه بیاوری (و هر نوعی از معجزات بنمائی) تا ما را بدان جادو کنی ، ما به تو ایمان نمی آوریم (و به تو نمی گرویم) .

توضیحات :

« مَهْمَا » : هر اندازه . هرگونه .

سوره اعراف آیه 133

متن آیه :

فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الطُّوفَانَ وَالْجَرَادَ وَالْقُمَّلَ وَالضَّفَادِعَ وَالدمَّ آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ
فَأَسَدَتْ كِبَرًا وَكَانُوا قَوْمًا مُجْرِمِينَ

ترجمه :

پس (هر زمان به مصیبت و نکبتی دچارشان کردیم و از جمله :) سیل ، ملخ ، شته ، قورباغه ، و خون بر آنان فرستادیم که هر يك معجزه جداگانه و روشنی بود (بر صدق موسی ؛ و او پیشا پیش درباره هر يك جداگانه و مفصل سخن گفته بود و وقوع هر يك را خیر داده بود) اما آنان تکبر ورزیدند (و خویشتن را بالاتر از آن دیدند که حق را بپذیرند چرا که انسانهای گناهکاری بودند .

توضیحات :

« الطُّوفَانُ » : سیل . « الْجَرَادُ » : ملخ . « الْقُمَّلُ » : شپش را گویند ، ولی در اینجا شپش معمولی مورد نظر نیست . بلکه مراد جانوری است که آفت گیاهی است که می تواند شته یا ساس باشد . برخی هم آن را بید و گنه و مگسک گفته اند ، و برخی حشره ای دانسته اند که مایه تباهی گیاهان و نابودی حیوانات می گردد (نگا : الممنتخب / صفحه 226) . « الضَّفَادِعُ » : جمع ضفدع ، قورباغه . « الدمَّ » : خون . بدین معنی که آب رودبارها و جو بیابانها به خون تبدیل می گشت . یا این که به بیماریهای گوناگون مبتلا می شدند که مایه خونریزی از دماغ و قُبُل و دُبُر و چه بسا فلج شدن اعضاء می گردید . « آيَاتٍ مُفَصَّلَاتٍ » : معجزه های جداگانه و نشانه های واضح و روشن . (آيَاتٍ) حال اشیاء متقدم است .

سوره اعراف آیه 134

متن آیه :

وَلَمَّا وَقَعَ عَلَيْهِمُ الرِّجْزُ قَالُوا يَا مُوسَى ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ لَئِن كَشَفْتَ
عَنَّا الرِّجْزَ لَأَنذُرَنَّكَ وَمِنْ لَدُنْكَ بَنِي إِسْرَائِيلَ

ترجمه :

هر زمان که عذابی (از عذابهای پنجگانه مذکور) بر آنان واقع می شد (از شدت تأثیر و فزونی تألم آن) می گفتند : ای موسی ! برای ما خدای خود را به فریاد خوان و از او درخواست کن که به عهدهی که با تو بسته است وفا کند (که عهد نبوت و رسالت است) . اگر عذاب را از ما برداری ، سوگند می خوریم که به تو ایمان بیاوریم و (همان گونه که خواسته ای) بنی اسرائیل را همراه تو می فرستیم (و آنان را آزاد

می‌سازیم تا به یگانه پرستی مشغول شوند) .

توضیحات :

« الرجز » : عذابی که دلها از آن بلرزند در آید و باعث پشیمانی و سرگردانی مردم شود. « يَمَّا عَهْدَ عِنْدَكَ » : دعا کن و در آن متوسل به عهده شو که با تو بسته است. و آن عهد نبوت و رسالت است که چون تو را همچون ابراهیم به خلعت و پیشوائی بزرگوار داشته است ، دعای تو را مستجاب می‌دارد (نگا : بقره / 124) .

سوره أعراف آیه 135

متن آیه :

قَلَّمَا كَشَفْنَا عَنْهُمُ الرَّجْزَ إِلَىٰ أَجَلٍ لَهُمْ بَالِغُوهُ إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ

ترجمه :

اما هنگامی که عذاب را تا مدتی که سپری می‌کردند از آنان برمی‌داشتیم ، ناگهان پیمان شکنی می‌کردند و سوگند خود را نقض می‌نمودند .

توضیحات :

« إِلَيَّا أَجَلُهُمْ بَالِغُوهُ » : تا مدتی که بدان می‌رسیدند . مراد این است که اندک روزگاری می‌توانستند بر سر پیمان بمانند . « يَنْكُثُونَ » : پیمان شکنی می‌کردند . سوگند خود را نقض می‌نمودند .

سوره أعراف آیه 136

متن آیه :

وَأَنْتَقِمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَقْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ يَأْتُهُمْ كَذِبُوا يَا أَيُّهَا النَّاسُ وَكَانُوا عَنْهَا غَافِلِينَ

ترجمه :

تا (سرانجام کار بدانجا رسید که) از آنان انتقام گرفتیم و لذا ایشان را در دریا غرق نمودیم ، به سبب این که آنان آیات و معجزات ما را تکذیب می‌کردند و از (ایمان و اقرار به) آنها غافل می‌شدند (و در حق آنها بی‌توجهی می‌نمودند) .

توضیحات :

« أَنْتَقِمْنَا مِنْهُمْ » : از آنان انتقام گرفتیم . ایشان را دچار نِقْمت و هلاک کردیم . « الْيَمِّ » : دریا .

سوره أعراف آیه 137

متن آیه :

وَأَوْرَثْنَا الْقَوْمَ الَّذِينَ كَانُوا يُسْتَضَعُونَ مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَمَعَهَا رَبُّهَا الْأَيْمَىٰ بَارَكْنَا فِيهَا وَتَمَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ الْحُسْنَىٰ عَلَيَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ يَمَّا صَبَرُوا وَدَمَرْنَا مَا كَانُوا يَصْنَعُونَ فِرْعَوْنَ وَقَوْمَهُ وَمَا كَانُوا يَعْرِشُونَ

ترجمه :

و ما همه جهات و نواحی پر نعمت و برکت سرزمین (مصر و شام) را به قوم مستضعف (و در بند زنجیر ظلم و ستم ، یعنی بنی اسرائیل) واگذار کردیم ، و وعده نیک پروردگارت پر بنی اسرائیل ، به خاطر صبر و استقامتی که نشان دادند ، تحقق یافت ، و آنچه فرعونیان (از کاخهای مجلل) ساخته بودند ، و آنچه از باغهای داربست فراهم آورده بودند ، درهم کوبیدیم .

توضیحات :

« أَوْرَثْنَا » : واگذار کردیم . عطاء نمودیم . « يُسْتَضْعَفُونَ » : تحقیر و تضعیف می شدند . « مَشَارِقَ الْأَرْضِ وَ مَغَارِبَهَا » : مراد همه نواحی و جهات سرزمین وسیع مصر یا شام و یا هر دو است که چه بسا شام تحت فرمانروایی فرعون بوده باشد . مراد از مشرقها و مغربها ، جوانب شرقی و غربی ، یا افقهای مختلفی است که سرزمین پهناور به خاطر خاصیت کرویت زمین خواهد داشت . « بَارَكْنَا فِيهَا » : رزق و روزی و نعمت و سرسبزی را در آن افزودیم (نگا : دخان / 25 - 28) . « تَمَّتْ » : تحقق یافت . اجرا گردید . « كَلِمَةً » : وعده خدا به بنی اسرائیل درباره نابودی دشمنانشان و جان نشین گرداندن آنان (نگا : اعراف / 129 و قصص / 5 و 6) . « يَمَّا صَبَرُوا » : به سبب صبرایشان بر شدائدی که از فرعون و فرعونیان دیدند . « دَمَرْنَا » : تخریب و ویران کردیم . « كَانُوا يَعْرِشُونَ » : برمی افراشتند و استوار می داشتند ، اعم از کاخها و خانهها و داربست درختها (نگا : انعام / 141 و نحل / 68) .

سوره اعراف آیه 138

متن آیه :

وَجَاوَزْنَا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْا عَلَيَّ قَوْمٍ يَعْكُفُونَ عَلَيَّ أَصْنَامًا لَهُمْ قَالُوا يَا مُوسَى اجْعَلْ لَنَا إِلَهًا كَمَا لَهُمْ آلِهَةٌ قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ

ترجمه :

بنی اسرائیل را (از دست فرعون و فرعونیان نجات دادیم و سالم) از دریا (ی قلازم نزد خلیج سویس) گذرانیدیم . (در مسیر خود) به گروهی رسیدند که بتهایی داشتند و مشغول پرستش آنها بودند . (در این هنگام بنی اسرائیل به موسی) گفتند : ای موسی ! برای ما معبودی بساز (تا به پرستش آن بپردازیم) همان گونه که آنان دارای معبودهایی هستند (و به پرستش آنها مشغول می باشند ! موسی) گفت : شما گروه نادانی هستید (و نمی دانید عبادت راستین چیست و خدایی که باید پرستیده شود چیست) .

توضیحات :

« جَاوَزْنَا » : عبور دادیم . « الْبَحْرَ » : مراد دریای قلازم یا احمر نزد خلیج سویس فعلی است . « يَعْكُفُونَ » : مواظب عبادت و ملازم پرستش بودند .

سوره اعراف آیه 139

متن آیه :

إِنَّ هَؤُلَاءِ مُتَّبِعُونَ مَا هُم فِيهِ وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

اینان (را که می بینید به بت پرستی مشغولند) کارشان (مایه) هلاک و نابودی (خودشان و معبودهایشان) است ، و آنچه میسازند و می کنند پوچ و نادرست است .

توضیحات :

« مَتَّبِعُونَ » : نابودشده و ویران گشته . اسم مفعول از مصدر (تَتَّبِعُونَ) به معنی تدبیر و تخریب و هلاک کردن است (نگا : اسراء / 7) . خیر مقدم برای (ما) و جمله (مَتَّبِعُونَ مَا هُم فِيهِ) خیر (إِنَّ) است . « بَاطِلٌ » : زائل و مضمحل . پوچ و نادرست . « مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ » : بت‌هایی که میسازند . عبادتی که می کنند .

سوره اعراف آیه 140

متن آیه :

قَالَ أَغَيَّرَ اللَّهُ أَبْغِيكُمْ إِلَهًا وَهُوَ فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ

ترجمه :

(سپس) گفت : آیا جز خدا (که آفریدگار همه کائنات است) معبودی برای شما جستجو کنم؟! و حال آن که او است که شما را (با دادن زمین فراوان) بر مردمان (همعصرتان) برتری داده است .

توضیحات :

« أَبْغِيكُمْ » : برای شما بطلبم . « فَضَّلَكُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ » : مراد تفضیل آنان بر دیگر مردمان همعصر به وسیله دادن نعمت فراوان بدانان و تجدید یگانه پرستی و آئین و سنت پیغمبران در میانشان است .

سوره اعراف آیه 141

متن آیه :

وَإِذْ أَرْجَا بَيْنَكُمْ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَسُومُونَكُمْ بِسُوءِ الْعَذَابِ يُقْتُلُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِّنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٌ

ترجمه :

به خاطر بیاورید زمانی را که از (دست جور فرعون و) فرعونیان شما را نجات دادیم . آنان که به شما بدترین عذاب را میسازند ، (و شما را به کارهای طاقت فرسا می‌گماشتند و همچون حیوانان می‌انگاشتند) . پسرا نیتان را می‌کشتند (تا نسل شما کم شود) و دختران نیتان را (برای خدمتکاری خود) زنده نگاه می‌داشتند . در این (شکنجه و آزار فرعون و فرعونیان ، و نجات بخشیدن نیتان از آن) آزمایش بزرگی برای نیتان از جانب پروردگارتان بود .

توضیحات :

« يَسُومُونَكُمْ » : به شما می‌رسانند و می‌چشانند . « سُوءَ الْعَذَابِ » :

بدترین عذاب و شد کنجه . « بَلَاءٌ » : امتحان و آزمایش .

سوره اعراف آیه 142

مِثْنِ آيَةٍ :
وَوَاعَدْنَا مُوسَى ثَلَاثِينَ لَيْلَةً وَأَتَمَمْنَاهَا عَشْرًا فَتَمَّ مِيقَاتُ رَبِّهِ أَرْبَعِينَ
لَيْلَةً وَقَالَ مُوسَى لَأَخِيهِ هَارُونَ أَخْلُفْنِي فِي قَوْمِي وَأَصْلِحْ وَلَا تَتَّبِعْ سَبِيلَ
الْمُفْسِدِينَ

ترجمه :

ما با موسی وعده گذاشتیم (که برای پرورش خود و دریافت پیام سهم‌گین آسمانی) سی‌شب (به مناجات و عبادت بپردازد) و (سپس برای پختگی کامل) ده شب بر آنها افزودیم و بدین وسیله مدت (راز و نیاز و سوز و ساز با) پروردگارش چهل شب تمام شد . موسی (پیش از این که عازم عبادت و مناجات خدا شود) به برادر خود هارون گفت : در میان قوم من جان‌نشین من باش و اصلاحگر بوده و از راه و روش تباهکاران پیروی مکن .

توضیحات :

« وَاعَدْنَا » : وعده گذاشتیم . وعده دادیم . « تَمَّ » : تمام شد . تکمیل گردید . « مِيقَاتُ » : مدت تعیین شده . وقت معین . « أَرْبَعِينَ » : حال واژه (مَعْدُوداً) محذوف ، ظرف ، و مفعول به ذکر کرده اند ، و برخی (تَمَّ) را به معنی (صَارَ) و (أَرْبَعِينَ) را خیر آن دانسته اند . « أَخْلُفْنِي » : جان‌نشین من باش .

سوره اعراف آیه 143

مِثْنِ آيَةٍ :
وَلَمَّا جَاءَ مُوسَى لِمِيقَاتِنَا وَكَلَّمَهُ رَبُّهُ قَالَ رَبِّ أَرِنِي قَالَ لَنْ
تَرَانِي وَلَكِنْ أَنْظُرْ إِلَى الْجَبَلِ فَإِنِ اسْتَقَرَّ مَكَانَهُ فَسَوْفَ تَرَانِي فَلَمَّا
تَجَلَّى رَبُّهُ لِلْجَبَلِ جَعَلَهُ دَكًّا وَخَرَّ مُوسَى صَعِقًا فَلَمَّا أَفَاقَ قَالَ سُبْحَانَكَ تُبْتُ
إِلَيْكَ وَأَنَا أَوَّلُ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

هنگامی که موسی به میعادگاه ما آمد و پروردگارش با او سخن گفت ، (و کلامی را شنید که به کلام کسی نمی‌ماند ، خواست ذاتی را هم ببیند که چیزی مثل او نیست . لذا) عرض کرد : پروردگارا ! (خویشتم را) به من بنمای تا تو را ببینم (و جمال والای تو را بنگرم . تا افتخار گفتار و دیدار نصیبم گردد . خدایش بدو) گفت : (تو با این بنیه آدمی و در این جهان مادی تاب دیدار مرا نداری و) مرا نمی‌بینی . ولیکن (برای اطمینان خاطر از این که تاب دیدن مرا نداری) به کوه (که همچون تو ماده و بسی نیرومندتر از تو است) بنگر ، اگر (در برابر تجلی ذات من) بر جای خود استوار ماند ، تو هم مرا خواهی دید . اما هنگامی که پروردگارش خویشتم به کوه نمود ، آن را درهم کو بید و موسی بی‌هوش و نقش زمین گردید . وقتی که به هوش آمد گفت : پروردگارا ! تو منزهی (از آن که با چشمان سر قابل رؤیت باشی . بلکه این چشمان دل و خردند که می‌توانند تو را مشاهده کنند) . من (از این پرسش پشیمانم و) به

سوي تو برمي‌گردم و من نخستين مؤمنان (به عظمت و جلال يزدان در اين زمان) هستم .

توضیحات :

« أَرِييَ » : به من نشان بده . مفعول دوم آن (ذَاتَكَ) يا (نَفْسَكَ) محذوف است . « لَنْ تَرَانِي » : مراد اين است که مراد در اين جهان نمي بيني ، و يا اين که هرگز مرا نمي بيني (نگا : تفسيرالمنار ، جلد 9 ، صفحه 149 - 178) . « تَجَلَّيَا » : جلوه‌گر شد . برخي گفته اند : مراد ظهور ذات باري است و کيفيت آن بر ما مجهول است . بعضي هم گفته اند : مراد جلوه پرتوي از قدرت الهي است . « دَكَّأَ » : درهم کوبيده . با زمين پکسان شده (نگا : كهف / 98) . مصدر است و به عنوان اسم مفعول يعني (مَدْكُوكَا) به کار رفته است . « خَرَّ » : فرو افتاد . « صَعِقًا » : مدهوش افتاده . از جال رفته و بر زمين نقش بسته . « أَفَاقَ » : به هوش آمد . « أَوَّلَ الْأُمَمِ مَنِينَ » : مراد نخستين مؤمنان در روزگار خودش است . يا نخستين مؤمنان به مسأله عدم رؤيت خدا در اين سرا است .

سوره اعراف آيه 144

متن آيه :

قَالَ يَا مُوسَىٰ إِنِّي اصْطَفَيْتُكَ عَلَى النَّاسِ بِرِسَالَاتِي وَ بَيِّنَاتِي وَ أَخَذْتُ مَائِدَةً مِنَ الْبَنِي إِسْرَائِيلَ وَ كُنَّ الشَّاكِرِينَ

ترجمه :

خدا گفت : اي موسي ! من تو را با رسالتهاي خويش و با سخن گفتنم (با تو از فراسوي حجاب و بدون واسطه) بر مردمان (همعصري که مأموريت تبليغ احكام آسماني بدانان داري) برگزيدم ، پس آنچه به تو داده‌ام (يعني توراتي را که به دست تو سپرده‌ام ، محکم) برگير و از زمره شکرگزاران (نعمت يزدان) باش .

توضیحات :

« إِصْطَفَيْتُكَ » : تو را برگزيده‌ام . « رِسَالَاتِ » : جمع رسالت ، چيزهائي که پيغمبر را مأمور تبليغ آنها مي کنند (نگا : اعراف / 62) . « كَلَامِ » : سخن گفتن .

سوره اعراف آيه 145

متن آيه :

وَكَيْتَ بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْآلْوَاحِ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْعِظَةً وَ تَفْصِيلًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَ أَخَذْنَا مِنْ آلِ مَدْيَنَ بِرِيسَالِنَا أَنَّ اقْبَسُوا بِرِيسَالِنَا وَ قَوْمَكَ يَا خُدَّاءُ يَا خُدَّاءُ

ترجمه :

و براي او در الواح (تورات) از هر چيز (که مورد نياز بني اسرائيل از نصائح و حکم و احكام حلال و حرام بود) نوحه تيم ، تا بند و اندرز (زندگي) و روشنگر همه چيز (در امر تکاليف ديني و وظائف شرعي ايشان) باشد . (بدو گفتيم : اين) الواح را با تاب و توان برگير (و با نشاط فراوان و تلاش بي‌امان ، مانند ديگر پيغمبران اولوالعزم ، در تبليغ آنها دامن همت به

کمر بزن) و به قوم خود (یعنی بنی اسرائیل) فرمان بده نیکوترین آنها را به کار بندند . (مثلاً عفو را بر قصاص ، صبرکردن را بر پیروزشدن ، آسان گرفتن را بر سخت گرفتن ، و بالاخره آنچه را که دارای اجر بیشتر است بر چیزی ترجیح دهند که از ثواب کمتری برخوردار است) . به زودی سرزمین گنهکاران (نافرمان و خارجشدگان از دستور یزدان ، از قبیل : عاد و ثمود و قوم لوط) را به شما نشان می‌دهیم (تا بنگرید و عبرت گیرید و بدانید که اگر چون ایشان شوید ، سرانجام تأسف‌انگیزی همچون آنان خواهید داشت و به شما هم همان می‌رسد که بدیشان رسیده است) .

توضیحات :

« أَلْوَاهٍ » : جمع لوح ، آنچه بر آن چیزی نویسند . چگونگی و جنس و تعداد این الواح بر ما مجهول است . « مَوْعِظَةً وَ تَفْصِيلاً » : به عنوان اندرز و توضیح . بدل از جارو مجرور است . « سَأْ رِ يَكْمٌ » : به شما نشان خواهم داد .

سوره أعراف آیه 146

متن آیه :

سَأَصْرِفُ عَنْ آيَاتِيَ الَّذِينَ يَتَكَبَّرُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَإِنْ يَرَوْا كُؤُوفًا
 آيَةً لَا يُؤْمِنُوا بِهَا وَإِنْ يَرَوْا سَبِيلَ الرُّشْدِ لَا يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا وَإِنْ يَرَوْا
 سَبِيلَ الْغَيِّ يَتَّخِذُوهُ سَبِيلًا ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَكَانُوا
 عَنْهَا غَافِلِينَ

ترجمه :

از (اندیشیدن درباره نشانه‌های موجود در آفاق و انفس و از فهم کردن) آیات خود کسانی را باز می‌دارم که در زمین به ناحق تکبر می‌ورزند (و خویشتن را بالاتر از آن می‌دانند که آیات ما را بپذیرند و راه انبیاء را در پیش گیرند) ، و اگر هر نوع آیه‌ای (از کتاب آسمانی و هرگونه معجزه‌ای از پیغمبران و هر قسم نشانه‌ای از نشانه‌های جهانی) را ببینند بدان ایمان نمی‌آورند ، و اگر راه هدایت (ورستگاری) را ببینند آن راه خود نمی‌گیرند ، و چنان که راه گمراهی را ببینند آن راه خود می‌گیرند ، این (انحراف از جاده شریعت خدا) هم بدان سبب است که آیات ما را تکذیب کرده و از آنها غافل و بی‌خبر گشته‌اند .

توضیحات :

« سَأَصْرِفُ » : منصرف خواهم ساخت . راه آنان را تغییر خواهم داد . « بِغَيْرِ الْحَقِّ » : به ناحق . ذکر این قید برای تأکید است ؛ زیرا که تکبر بر دیگران و خویشتن برتر گرفتن از پذیرش فرمان یزدان ، همیشه نادرست است (نگا : بقره / 61) . « الرُّشْدِ » : هدایت . عکس گمراهی (نگا : بقره / 256 ، جن / 2) . « الْغَيِّ » : گمراهی . « ذَلِكَ » : یکایک این انحرافات و امور ناپسند ، از ایشان سر می‌زند به سبب .

سوره أعراف آیه 147

متن آیه :

وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَإِقَاءِ الْآخِرَةِ حَيِّطَتْ لَهُمْ أَعْمَالُهُمْ هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا

كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

کسانی که آیات (کتاب خواندنی آسمانی و دیدنی جهانی) ما را تکذیب دارند و به ملاقات (خدا در قیامت و به زنده شدن بعد از مرگ و حساب و کتاب) آخرت ایمان نمی آورند ، اعمال (نیکی که انجام داده اند برباد می رود و باطل و) بیهوده می شود . مگر چنین کسانی جز در برابر کارهایی که کرده اند (و معاصی و کفری که ورزیده اند) پاداش داده می شوند ؟

توضیحات :

« إِقَاءٌ » : ملاقات . روپاروی شدن . مراد رستاخیز و حاضر شدن برای حساب و کتاب در پیشگاه خداست . « حَيِّطٌ » : هدر رفت و ضائع شد . برباد رفت . « هَلْ يَجْزُونَ » : مراد این است که کارهای خوبشان هدر می رود و تنها کیفر اعمال بدشان نصیبشان می شود .

سوره اعراف آیه 148

متن آیه :

وَإِذْ أَخَذَ قَوْمُ مُوسَىٰ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُلُوبِهِمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ أَلْمُ يَرَوْنَ أَنَّهُ لَا يُكَلِّمُهُمْ وَلَا يَهْدِيهِمْ سَبِيلًا اتَّخَذُوهُ وَكَانُوا ظَالِمِينَ

ترجمه :

بعد از (رفتن) موسی (به کوه طور برای مناجات رب غفور) ، قوم او از زیورهایشان گوساله ای ساختند و آن را معبود خود گرفتند که پیکر (بی جانی) بود و (تنها با مهارتی که سامری در آن به کار گرفته بود) صدای گاو داشت . مگر نمی دیدند که چنین پیکر گوساله گونه ای با آنان سخن نمی گوید و به راهی ایشان را راهنمایی نمی کند . (به هر حال ، اندیشه گاو پرستی پیشین و بت پرستی پسین ایشان گل کرد و غیبت موسی را غنیمت شمردند و) گوساله را به خدائی گرفتند و (به خود) ستم کردند .

توضیحات :

« جُلُوبِهِمْ » : زیورهای خود . زینت آلات خویش . « عِجْلًا » : گوساله ای . « جَسَدًا » : پیکره ای . بدل یا عطف بیان است . به معنی : سرخ رنگ هم آمده است که از (جَسَد) به معنی خون خیشکیده ، زعفران و رنگهایی چون آن است . در این صورت صفت است . « خُورٌ » : صدای گاو . « اتَّخَذُوهُ » : آن را معبود خود کردند . درباره گوساله سامری مراجعه شود به : (بقره / 51 و 54 و 92 و 93 ، نساء / 153 ، طه / 85 - 91) .

سوره اعراف آیه 149

متن آیه :

وَلَمَّا سَقَطَ فِي أَيْدِيهِمْ وَرَأَوْا أَنَّهُمْ قَدْ ضَلُّوا قَالُوا لَئِن لَّمْ يَرْحَمْنَا رَبُّنَا وَيَغْفِرَ لَنَا لَنَكُونَنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

ترجمه :

هنگامی که پشیمان و سرگردان شدند و دانستند که گمراه گشته اند ، گفتند : اگر پروردگاران بر ما رحم نکنند و ما را نیامرزد ، بیگمان از زیانکاران خواهیم بود .

توضیحات :

« سَقَطَ فِي أَيْدِيهِمْ » : بسی پشیمان شدند و افسوس فراوان خوردند . در اصل دست خود را گاز گرفتند و چانه بر دست ندامت افکندن است . واژه (فِي) به معنی (عَلَي) است .

سوره اعراف آیه 150

متن آیه :

وَلَمَّا رَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ بِئْسَمَا خَلَفْتُمُونِي مِن بَعْدِي أَعِزَّتُمْ أَمْرًا رَبِّكُمْ وَأَلْقَيْتُمُ الْأَوَاحِ وَأَخَذْتُمُ الرَّاسِ أَيْدِيكُمْ يَوْمَ الْبُرْجِ لَمَّا كَانَتْ إِلَيْنَا يَا قَوْمِ اسْتَعْزَفْتُمُونَنِي وَكَادُوا بِكُمْ أَنْ يَفْعَلُوا بِكُمْ فِئْتَانًا يَنْصُرُونَ عَدُوَّكُمْ وَيُبْغِضُونَكُمْ لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّ اللَّهَ يُصِيبُ الْمُنَافِقِينَ قَدِ افْتَرَىٰ سَوَاءً لَكُمْ أَسْمَاءُ الذُّنُوبِ أَكْبَرُ مِنْ أَسْمَاءِ الْأَنْثَىٰ وَلَوْلَا إِذْ سَأَلْتَهُنَّ لَمَنَّ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالنُّجُومِ لَعَلَّ الْعَالَمِينَ يَحْسَبُونَ أَنَّ اللَّهَ مُعْتَدِلٌ غَيْرُ مُبْغِضٍ

ترجمه :

هنگامی که موسی (از مناجات) به پیش قوم خود خشمگین و اندوهناک بازگشت ، گفت : پس از (رفتن من به مناجات) چه بد جان نشینی مرا انجام دادید . آیا بر فرمان پروردگارتان (مبنی بر انتظار رجوع من از میعادگاه طور و مراعات پیمان خود با من) شتاب ورزیدید ؟ موسی الواح را بینداخت و (موسی) سر برادرش (هارون) را گرفت و آن را به سوی خود کشید (چرا که او را مقصر می دید . هارون) گفت : ای پسر مادرم ! این مردمان مرا در مانده و ناتوان کردند و نزدیک بود مرا بکشند ، پس دشمنان را به من شاد مکن و مرا از زمره قوم ستم پیشه بدان .

توضیحات :

« غَضْبَانَ » : خشمگین . حال اول است . « أَسِفًا » : اندوهگین . حال دوم است . « إِبْنِ أُمِّ » : پسر مادر . ادای سخن بدین شیوه ، برای بر سر مهر آوردن و عطوفت است . منادا است و هر دو واژه به منزله بِكَ واژه مرکب همچون (خَمْسَةَ عَشْرَ) بشمار آمده است . « لَا تَشْمِتْ بِي الْأَعْدَاءُ » : دشمنان را به من شاد مکن . از مصدر (إِشْمَات) به معنی مسرور کردن . ثلاثی مجرد آن (شَمَاتَةٌ) است ، به معنی : از گرفتاری دشمن و مصیبت او شاد شدن .

سوره اعراف آیه 151

متن آیه :

قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَلِأَخِي وَأَدْخِلْنَا فِي رَحْمَتِكَ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

ترجمه :

(هنگامی که پاکي و بي گناهي هارون براي موسي مسلم شد) گفت . پروردگارا ! بر من و برادرم ببخشاي (و از كاري كه من در حق هارون كردم و از قصور احتمالي او در امر جان نشيني صرف نظر فرماي) و ما را به رحمت خود داخل كن (و ما را لطف خويشتن شامل كن . چرا كه) تو از همه مهر بانان مهر با نتردي .

توضیحات :

...

سوره أعراف آیه 152

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ اتَّخَذُوا الْعِجْلَ سَيَنَالُهُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَذِلَّةٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُفْتَرِينَ

ترجمه :

آنان که (همچون سامری و راهروانش) گوساله را معبود خود کردند ، خشم عظیمی از سوی پروردگارشان ایشان را (در آخرت) فرا می گیرد ، و خواری شدیدی در دنیا بدیشان دست می دهد . کسانیکه (به خدا) دروغ بندگانند (و جزاورا بپرسند) این چنین جزا و سزا می دهیم .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : همچون کیفر ایشان . « الْمُفْتَرِينَ » : بهتان و تهمت زندگان . کسانیکه به ناروا چیزهایی گویند و دروغهایی به هم بافند .

سوره أعراف آیه 153

متن آیه :

وَالَّذِينَ عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ ثُمَّ تَابُوا مِن بَعْدِهَا وَأَمَنُوا إِنَّ رَبَّكَ مِن بَعْدِهَا لَغَفُورٌ
رَّحِيمٌ

ترجمه :

کسانیکه کارهای زشتی (چون کفر و معاصی) انجام دهند و سپس توبه کنند و (از آنها دست بکشند و به سوی خدا برگردند و حقیقه) ایمان بیاورند ، خدای تو بعد از آن (توبه که با بودن ایمان پذیرفتنی است ، نسبت بدانان) بس آمرزنده و مهربان است (و ایشان را به درگاه خود می پذیرد و از اشتباهات و گناهان نشان درمی گذرد) .

توضیحات :

« أَمَنُوا » : ذکر خاص بعد از عام است . چرا که توبه از کفر و معاصی ، خود ایمان بشمار است . « مِن بَعْدِهَا » : ضمیر (ها) در اولی به سیئات ، و در دومی به توبه برمی گردد . « إِنَّ رَبَّكَ ... » : این جمله خیر (الذین) است و ضمیر عائد محذوف است . تقدیر چنین می شود : إِنَّ رَبَّكَ مِن بَعْدِهَا لَغَفُورٌ لَّهُمْ ، رَحِيمٌ بِهِمْ .

سوره أعراف آیه 154

متن آیه :

وَلَمَّا سَكَتَ عَن مُّوسَى الْغَضَبُ أَخَذَ الْأَلْوَاحَ وَفِي نُسْخَتِهَا هُدًى وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِينَ
هَمَّ لِرَبِّهِمْ يَرْهَبُونَ

ترجمه :

هنگامي که خشم موسي فرو نشست ، الواح (تورات را از زمين) برگرفت ، الواحي که در نوشته‌هاي آن سراسر هدايت و رحمت براي كساني بود که از پروردگار خود مي ترسيدند .

توضیحات :

« سَبَكْتَ آيَه » : خاموش شد . فرو نشست . « فِي نُسْخَتِهَا » : در نوشته‌هاي آن . نُسْخَه به معني منسوخ ، يعني مکتوب است . « يَرْهَبُونَ » : مي ترسند . مي‌هراسند .

سوره أعراف آيه 155

متن آيه :

وَإِذْ خَتَرَ مُوسَىٰ قَوْمَهُ سَبَّ عَيْنٍ رَسُولًا لَّهُم مِّمَّا تَنَابَأْنَا فَلَمَّا أَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ قَالَ رَبِّ لَوْ شِئْتَ أَهْلَكْتَهُم مِّن قَبْلِ وَإِثْبَانِي أَنَّهُ لَكُنَّا بِمَا فَعَلْنَا السُّفْهَاءَ مِنَّا إِن هِيَ إِلَّا فِتْنَتُكَ تُضِلُّ بِهَا مَن تَشَاءُ وَتَهْدِي مَن تَشَاءُ أَنْتَ وَلِيْنَا قَاغُورٌ لَّنَا وَارْحَمْنَا وَأَنْتَ خَيْرُ الْغَاثِينَ

ترجمه :

(سپس خداوند به موسي دستور داد براي معذرت‌خواهي و توبه از كردار گوساله پرستان قوم ، همراه گروهي از بني‌اسرائيل به ميعادگاه او بيايند) و موسي هفتاد مرد را از ميان قوم خود (به نمايندگي از سوي آنان) براي ميعادگاه ما برگزيد (وايشان را به كوه طور برد . در آنجا زمين لرزه‌اي درگرفت) . هنگامي که زمين لرزه آنان را فراگرفت ، موسي گفت : پروردگارا ! اگر مي‌خواستي مي توانستي آنان و مرا پيش از اين نيز هلاک کني (تا بني‌اسرائيل هلاک آنان را خود مي‌ديدند . ولي اينك مرا به قتل ايشان متهم مي‌سازند) . آيا ما را به سبب كاري که بي‌خردان ما کرده‌اند هلاک مي‌سازي ؟ (خداوندا ! ما را به گناه آنان مگير) . اين (درخواست نابه‌جاي رؤيت ، يا وقوع زلزله ، يا کارگوساله پرستي) جز آزمائش تو چيز ديگري نيست که به سبب آن (برابر قوانين و سنن يزدان و گسترده در پهنه جهان) هر کس را بخواهي (و مستحق بداني) همراه مي‌سازي ، و هر کس را بخواهي (و شايسته بداني) هدايت مي‌کني . تو سرپرست ما هستي . پس بر ما ببخشاي و به ما رحم فرماي ، چرا که تو بهترين آمرزندگانتي .

توضیحات :

« قَوْمَهُ » : از قوم خود . حرف جرّ (مِنْ) از اول آن حذف شده است و تقدير چنين بوده است : مِنْ قَوْمِهِ . « إِن هِيَ » : نيست آن . واژه (إِن) نابه‌جايه است ، و مرجع (هِيَ) فِتْنَةٌ به معني امتحان ، فَعَلَةٌ به معني کار ، مَسْأَلَةٌ الْإِرَاءَةُ به معني درخواست خود را نشان دادن است که همه محذوف است و از سياق پيدا است ، و يا اين که مرجع (هِيَ) رَجْفَةٌ مذکور است . « إِثْبَانِي » : مرا . « فِتْنَتُكَ » : آزمائش تو .

سوره أعراف آيه 156

متن آيه :

وَكَتَبْنَا لَنَا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَفِي الْآخِرَةِ إِنَّا هُدُّنَا إِلَيْكَ قَالَ

عَذَابِي أُصِيبُ بِهِ مَنْ أَشَاءَ وَرَحْمَتِي وَسِعَتْ كُلَّ شَيْءٍ فَسَاءَ كُتُبَهَا لِلَّذِينَ
يَتَّقُونَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَالَّذِينَ هُمْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا

ترجمه:

و برای ما در این دنیا و آن دنیا (زندگی) نیکی مقرر دار (که سروری و
تو فیق طاعت در این سرای ، و سعادت ناشی از رضایت و عنایت تو در آن
سرای است) چرا که ما (توبه نموده ایم و) به سوی تو بازگشت کرده ایم
(خدا بدو) گفت : عذاب خود را به هر کس که (گناه کند و توبه نکند و
خود) بخواهم میرسانم ، و رحمت من همه چیز را در برگرفته (و در این
سرای شامل کافر و مؤمن می‌گردد ، اما در آن سرای) آن را برای کسانی مقرر
خواهم داشت که پرهیزگاری کنند و زکات بدهند و به آیات (
کتابهای آسمانی و نشانه‌های گسترده جهانی) ایمان بیاورند .

توضیحات :

« أَكْتُبُ » : مقدر فرما . تفضل و عطاء فرما . « هُدُنَا » : بازگشتیم . توبه
کردیم .

سوره اعراف آیه 157

متن آیه :

الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الرَّسُولَ النَّبِيَّ الْأُمِّيَّ الَّذِي يَجِدُونَهُ مَكْتُوبًا عَلَيْهِمْ فِي
التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ بِأَمْرِهِمْ بِالْمَعْرُوفِ وَبِنَهْيِهِمْ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيَجِلُّ لَهُمُ
الطَّبِيبَاتُ وَيَحْرِمُ عَلَيْهِمُ الْخَبِيثَاتُ وَيُضِعُّ عَنْهُمْ إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ الَّتِي كَانَتْ
عَلَيْهِمْ فَاَلَّذِينَ آمَنُوا بِهِ وَعَزَّرُوهُ وَنَصَرُوهُ وَاتَّبَعُوا النُّورَ الَّذِي أُنزِلَ مَعَهُ
أُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه:

(به ویژه رحمت خود را اختصاص می‌دهم به) کسانی که پیروی
می‌کنند از فرستاده (خدا محمد مصطفی) پیغمبر امی که (خواندن و
نوشتن نمی‌داند و وصف او را) در تورات و انجیل نگاشته می‌یابند . او
آنان را به کار نیک دستور می‌دهد و از کار زشت باز می‌دارد ، و
پاکیزه‌ها را برایشان حلال می‌نماید و ناپاکها را بر آنان حرام می‌سازد و
فرو می‌اندازد بند و زنجیر (احکام طاقت فرسای همچون قطع مکان
نجاست به منظور طهارت ، و خودکشی به عنوان توبه) را از (دست و پا و
گردن) ایشان به در می‌آورد (و از غل استعمار و استعمارشان می‌رهاند) . پس
کسانی که به او ایمان بیاورند و از او حمایت کنند و وی را یاری دهند ، و
از نوری پیروی کنند که (قرآن نام است و همسان نور مایه هدایت
مردمان است و) به همراه او نازل شده است ، بیگمان آنان رستگارند .

توضیحات :

« أُمِّي » : منسوب به (أم) یعنی مادر است . مراد کسی است که نتواند
بخواند و بنویسد (نگا : عنکبوت / 48) . « إِصْرٌ » : بار سنگین . مراد
تکالیف سخت است (نگا : بقره / 286) . « الْأَغْلَالُ » : جمع غل ، بند و
زنجیرهای آهنین . در اینجا مراد احکام طاقت فرسائی است که به
سبب معاصی و نافرمانی بر اهل کتاب واجب گشته بود . « إِصْرَهُمْ وَالْأَغْلَالَ

...: مشکلات و مشقّات معنوي، به وسيله بارو غل، نموده شده است که حسي و قابل لمس مي باشند. يعني آنان به کساني مي مانند که بار بر دوش و بند و زنجير به دست و پا داشته باشند و... «عزروه»: او را حمايت کردند. او را ياري نمودند. در احترام وي کوشيدند.

سوره أعراف آيه 158

متن آيه:
قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ جَمِيعًا الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ فَأَمَّا مَن بَدَّلَ وَجْهَهُ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ
الْأَمِّيِّ الَّذِي يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَكَلِمَاتِهِ وَاتَّبَعُوهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

ترجمه:

اي پيغمبر! (به مردم) بگو: من فرستاده خدا به سوي جملگي شما (اعم از عرب و عجم و سپاه و سفيد و زرد و سرخ) هستم. خدائي که آسمانها و زمين از آن اوست. جز او معبودي نيست. او است که مي ميراند و زنده مي گرداند. پس ايمان بياوريد به خدا و فرستاده اش، آن پيغمبر درس نخوانده اي که ايمان به خدا و به سخنهايش دارد. از او بيروي کنيد تا هدايت يابيد.

توضيحات:

«كَلِمَاتِهِ»: سخنان او. مراد همه کتابهاي آسماني است (نگاه: بقره / 136).

سوره أعراف آيه 159

متن آيه:
وَمِن قَوْمِ مُوسَى أُمَّةٌ يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْدِلُونَ

ترجمه:

در ميان قوم موسي (يعني بني اسرائيل) گروه زيادي (بر دين صحيح ماندگار) بودند که (مردم را) به سوي حق رهنمود مي کردند و (به سبب تمسک) به حق (به هنگام داوري) دادگري مي نمودند.

توضيحات:

«أُمَّةٌ»: گروه فراواني. مراد از اين گروه زياد، عَقَلَائِي است که در زمان موسي گوساله پرستي نکردند و در برابر سفهاء قرار داشتند، و يا اين که مراد عده اي از اصحاب پيغمبر است که در صدر اسلام آئين اسلام را پذيرفتند. «بِهِ»: به حق. «يَعْدِلُونَ»: دادگري مي کنند.

سوره أعراف آيه 160

متن آيه:
وَقَطَّعْنَاهُمْ إِنْشَتَيْ عَشْرَةَ أَسْبَاطًا أُمَمًا وَأَوْحَيْنَا إِلَى مُوسَى إِذِ اسْتَسْقَاهُ قَوْمُهُ أَنْ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْحَجَرَ فَانْبَجَسَتْ مِنْهُ إِشْتَاتَا عَشْرَةَ عَيْنًا قَدْ عَلِمَ كُلُّ أُنَاسٍ مَشْرِبَهُمْ وَظَلَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْغَمَامَ وَأَنْزَلْنَا عَلَيْهِمُ الْمَنِّ
وَالسَّلْوَى كُلُوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَمَا ظَلَمُونَا وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ

يَظْلِمُونَ

ترجمه :

بنی اسرائیل را به دوازده قبیله و شاخه تقسیم کردیم ، و هنگامی که آنان از موسی تقاضای آب کردند ، به موسی وحی کردیم که با عصای خود بر سنگ بزن . به ناگاه دوازده چشمه از آن سنگ بیرون جوشید . هر دسته‌ای از مردمان با آبشخور خود آشنا شد (و هیچ قبیله‌ای مزاحم قبیله دیگری نگردد) و ابرار سا یبان ایشان کردیم (و بدین وسیله آنان را از گرمای سوزان بیابان محفوظ داشتیم) و ترنجبین و بلدرچین نصیب ایشان کردیم (و بدانان گفتیم :) از چیزهای پاک‌ی بخورید که روزی شما کرده‌ایم . (ولی آنان در حق این نعمتها ناشکری کردند و ستم ورزیدند) اما به ما ستم نکردند بلکه به خودشان ستم نمودند (و زیان ناسپاسی متوجه خودشان گردید) .

توضیحات :

« قَطَّعْنَاهُمْ » : آنان را تقسیم کردیم . « أَسْبَاطًا » : جمع سِبْط ، نوادگان . مراد قبائل است و هر قبیله‌ای از نسل مردی . بدل است ؛ نه تمییز . واژه (اسباط) گاهی در معنی مفرد یعنی قبیله استعمال شده است ، همان گونه که (أنصار) برای گروه و یژه‌ای از اصحاب ، علم شده است . در این صورت می توان (اسبباطاً) را تمییز بشمار آورد . « أُمَّمًا » : جماعت . گروه . بدل دوم (اِنَّنَّتِي عَشْرَةَ) یا عطف بیان یا بدل (اسبباطاً) است . « اِنْبِجَسْت » : بر جوشید . فواره زد (نگا : بقره / 60) . « مَشْرَب » : آبشخور . « ظَلَلْنَا » : سا یبان کردیم . « عَمَّام » : ابر . « مَن » : ترنجبین . گزندگ بین . « سَلَوِيَا » : پرزده بلدرچین . سماني (نگا : بقره / 57) .

سوره اعراف آیه 161

متن آیه :

وَإِذْ قِيلَ لَهُمُ اسْكُنُوا هَذِهِ الْقَرْيَةَ وَكُلُوا مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ وَقُولُوا حِطَّةٌ
وَادْخُلُوا الْبَابَ سُجَّدًا نَغْفِرْ لَكُمْ خَطِيئَتَكُمْ سِنَّ زَيْدِ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

(به یاد آورید) آن گاه را که بدیشان گفته شد : در این شهر (بزرگی که پیغمبرتان موسی برایتان نام برده است) سکونت گزینید و هرگونه که می‌خواهید و هرچه که لازم دارید (از خوراکیها و میوه‌های آنجا) بخورید و بگوئید : خداوندا ! از گناهان ما درگذر ، و از دروازه (آن شهر) با خشوع و خضوع وارد شوید تا گناهان شما را بیامرزیم . ما به نیکوکاران (از عفو و مغفرت) فز و نترمی بخشیم .

توضیحات :

« حِطَّةٌ » : زدودن . برطرف کردن (نگا : بقره / 58) . « سُجَّدًا » : فروتنانه (نگا : بقره / 58) .

سوره اعراف آیه 162

متن آیه :

فَبَدَّلَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ قَوْلًا غَيْرَ الَّذِي قِيلَ لَهُمْ فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِجْزًا
مِّنَ السَّمَاءِ يَمَا كَانُوا يُظْلِمُونَ

ترجمه:

سپس ستمگران (از فرمان خدایشان سرپیچی کردند و) گفتاری را که بدانان گفته شده بود دیگر کردند و دگرگون گفتند ؛ پس در برابر سرپیچی و تمردشان ، از آسمان بر آنان عذابی فرستادیم .

توضیحات :

« رَجْزاً » : عذاب . عقوبت . (نگا : بقره / 59) .

سوره اعراف آیه 163

متن آیه :

وَأَسْأَلُهُمْ عَنِ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ حَاضِرَةَ الْبَحْرِ إِذْ يَعْدُونَ فِي السَّبْتِ إِذْ
تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ يَوْمَ سَبْتِهِمْ شُرَعًا وَيَوْمَ لَا يَسْبِتُونَ لَا تَأْتِيهِمْ
كَذَلِكَ نَبْلُوهُمْ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

ترجمه:

از آنان درباره (سرگذشت اهالی) شهر (ایله) که در ساحل دریا بود بپرس . (به یاد بیاورند) هنگامی را که آنان (در روز شنبه از حدود و مقررات خدا) تجاوز می کردند . همان هنگام که ماهیانشان روز شنبه به سویشان می آمدند (روی آب) و خودنمایی می کردند ، اما در غیر روز شنبه به سویشان نمی آمدند (و این هم آزمایشی از سوی خدا بود) . به همین منوال آنان را پیوسته به سبب فسق و فجور دائمی و مستمرشان (با آزمونهای گوناگون) می آزمودیم (تا نیکوکاران پاکسیرت از بدکاران بد طینت جدا و مشخص شوند) .

توضیحات :

« عَنِ الْقَرْيَةِ » : درباره شهر و اهل شهر . « حَاضِرَةَ الْبَحْرِ » : مشرف بر دریا . کنار دریا . « يَعْدُونَ » : تجاوز می کردند . ستم می نمودند . « حِيتَانِ » : جمع حوت ، ماهیها . « شُرَعًا » : جمع شارع به معنی نزديك و نمایان . سربرافراشته . پیاپی . حال است « تَأْتِيهِمْ حِيتَانُهُمْ . . . شُرَعًا » : ماهیهای آن نواحی روی آب خودنمایی می کردند . ماهیهای آنجا از آب سر به در می آوردند . ماهیهای آن مکان ، پیاپی می آمدند و به دنبال هم دیگر ردیف می شدند .

سوره اعراف آیه 164

متن آیه :

وَإِذْ قَالَتْ أُمَّةٌ مِّنْهُمْ لِمَ تَعِظُونَ قَوْمًا لَّهُ مُهْلِكُهُمْ أَوْ مُعَذِّبُهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا
قَالُوا مَعذِرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

ترجمه:

(به یاد بیاور) هنگامی را که گروهی از (صلحای اسلاف) ایشان (که همچون دیگران نافرمانی و بزهکاری نمی کردند) به کسانی

می گفتند (که سرکشان و گناهکاران را پند می‌دادند و موعظه می‌کردند :) چرا مردمانی را پند می‌دهید که خداوند آنان را (به سبب کفر و معاصی ، در دنیا) نابود می‌کند یا (در آخرت) عذاب شدیدی خواهد داد ؟ (مگر نمی‌دانید که پند و اندرز در اینان تأثیری ندارد و نرود میخ آهنین در سنگ ؟) می‌گفتند : (ما به وظیفه خود که امر به معروف و نهی از منکر است عمل می‌کنیم) تا در پیشگاه پروردگارتان معذور بوده (و رفع مسؤلیت از خویشتن کرده باشیم) و شاید هم (این بیچارگان از گناه باز ایستند و نور ایمان زوایای درونشان را روشن سازد و راه) تقوا و پرهیزگاری در پیش گیرند .

توضیحات :

« أُمَّةٌ » : جماعت . گروه . « مَعَذِرَةٌ » : برای داشتن عذر تقصیر در پیشگاه ربّ جلیل . مفعوله است .

سوره اعراف آیه 165

متن آیه :

فَلَمَّا تَسَوَّأْ مَا ذُكِّرُوا بِهِ أَنْزَلْنَا الَّذِينَ يَنْهَوْنَ عَنِ السُّوءِ وَأَخَذْنَا الَّذِينَ ظَلَمُوا بِعِقَابٍ رِئِيسٍ بِمَا كَانُوا يَفْسُقُونَ

ترجمه :

اما هنگامی که پندها و اندرزهایی را نشنیدند که بدانها تذکر داده شدند ، کسانی را که (دیگران را نصیحت می‌نمودند و آنان را) از بدی نهی می‌کردند از (عذاب به‌دور داشتیم و از بلا) رها نیدیم ، و کسانی را که (مخالفت فرمان می‌کردند و بیشتر و بیشتر گناه می‌ورزیدند و بدین وسیله بر خود و جامعه) ستم می‌نمودند ، به خاطر استمرار بر معاصی و نافرمانی ، به عذاب سختی گرفتار ساختیم .

توضیحات :

« تَسَوَّأْ » : فراموش کردند . در گوش نگر فتند و توجه ننمودند . « رِئِيسٍ » : سخت . شدید .

سوره اعراف آیه 166

متن آیه :

فَلَمَّا عَتَوْا عَنْ مَا نُهُوا عَنْهُ قُلْنَا لَهُمْ كُونُوا قِرَدَةً خَاسِئِينَ

ترجمه :

و هنگامی که از ترك چیزهایی که از آنها نهی می‌شدند سر باز زدند و سرکشی نمودند ، خطاب بدانان گفتیم : به بوزینگان مطرودی تبدیل شوید (و به سبب خوی حیوانی از جامعه انسانی مطرود و در میان مردمان منغور و از رحمت یزدان به دور گردید) .

توضیحات :

« عَتَوْا » : سرکشی کردند . « قِرَدَةً خَاسِئِينَ » : (نگا : بقره / 65 ، مائده / 60) .

سوره اعراف آیه 167

متن آیه :
 وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكَ لَيَبْغِثَنَّ عَلَيْهِمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ يَسُومُهُمْ سُوءَ الْعَذَابِ
 إِنَّ رَبَّكَ لَسَدِيرٌ الْعِقَابِ وَإِنَّهُ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

و (نیز به یاد یهودیان بیاور) آن گاه را که پروردگار تو (توسط پیغمبران به نیاکان ایشان گوشزد و) اعلام کرد که تا دامنه روز قیامت کسی را بر آنان چیره می گرداند که بدترین عذاب را بدانان می چشاند . بیگمان پروردگار تو (به عاصیان و طاغیان) هرچه زودتر عقاب می رساند و او (نسبت به مطیعان و توبه کاران) آمرزنده و مهربان است .

توضیحات :

« تَأَذَّنَ » : مؤکدأ اعلام کرد (نگا : ابراهیم / 7) . « لَيَبْغِثَنَّ » : حتماً می فرستد . « يَسُومُهُمْ » : (نگا : بقره / 49) .

سوره اعراف آیه 168

متن آیه :
 وَقَطَّعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَمًا مِّنْهُمْ الصَّالِحُونَ وَمِنْهُمْ دُونَ ذَلِكَ وَبَلَّوْنَاهُمْ
 بِالْحَسَنَاتِ وَالسَّيِّئَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

ترجمه :

و آنان را در زمین به گروهائی تقسیم کردیم . برخی از ایشان صالح بودند (که عبارتند از : مؤمنان) و بعضی از آنان جز آنان بودند (که عبارتند از : کافران و منافقان) و (همگان اعم از دینداران و بی دینان) ایشان را به نیکیها و بدیها آزمایش کردیم تا این که (پشیمان شوند و از خواب غفلت بیدار و به سوی کردگار) بازگردند .

توضیحات :

« قَطَّعْنَاهُمْ فِي الْأَرْضِ أُمَمًا » : یهودیان را در اقطار زمین میان دیگران پراکنده ساختیم . « بَلَّوْنَاهُمْ » : ایشان را آزمودیم .

سوره اعراف آیه 169

متن آیه :
 فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ وَرِثُوا الْكِتَابَ يَا خُدُونَ عَرَضَ هَذَا الْأَدْنَىٰ وَيَقُولُونَ
 سِبْغْفَرَ لَنَا وَإِن بَأْسَهُمْ عَرَضٌ مِّثْلَهُ يَا خُدُوه أَلَمْ يَأْخُذْ عَلَيْهِمْ مِيثَاقَ
 الْكِتَابِ أَن لَّا يَقُولُوا عَلَى اللَّهِ إِلَّا الْحَقَّ وَدَرَسُوا مَا فِيهِ وَاللَّذَّارِ الْآخِرَةُ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ
 يَتَّقُونَ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

ترجمه :

بعد از آن ، فرزندان ناخلفی جانشین آنان شدند که وارث کتاب (آسمانی تورات) گشتند (اما بدان عمل نکردند . چرا که به جای پیروی از حق به دنبال مادیات روان شدند و) کالای این جهان دانی را دریافت

می‌داشتند و (متاع سرای باقی را نادیده می‌گرفتند و به تحریف کلام آسمانی دست می‌پا زدند و حلال و حرام را همسان می‌شمردند و به خود) می‌گفتند: (انشاء الله) بخشیده خواهیم شد، و حال آن که اگر باز هم کالائی همانند کالای نخست (از راه حرام و حتی با تحریف کلام) به دستشان می‌رسید آن را دریافت می‌داشتند (و بدین وسیله با وجود اصرار بر گناه، امید آمرزش در سمری پروراندند!) مگر از آنان در کتاب (تورات) پیمان گرفته نشده است که از زبان خدا جز حق نگویند؟ و حال آن که آنچه را در کتاب (تورات) است خوانده و فهم کرده اند و (دیده اند که باید حق را بگویند؛ نه باطل را، و متاع) دنیای دیگر بسی بهتر (از کالای این دنیا) برای کسانی است که پرهیزگاری کنند (و از خدای بترسند. چرا نمی‌اندیشید و هم‌چنان بر گناه استمرار می‌ورزید؟) مگر عقل ندارید و نمی‌فهمید (که جهان باقی را نباید به خاطر جهان فانی از دست داد؟).

توضیحات:

«خَلْفٌ»: جانشین و جایگزین گردید. سررشته کارها را به دست گرفت. «خَلْفٌ»: جانشینان بد. فرزدان ناصالح. اسم جمع یا مصدر است. «عَرَضٌ»: کالا. متاع. «هَذَا الدُّنْيَا»: اصل آن: مَتَاعُ هَذَا الشَّيْءِ الدُّنْيَا است که این جهان فانی است.

سوره أعراف آیه 170

مَتِنِ آيَةٍ:
وَالَّذِينَ يَمْسُكُونَ بِالْكِتَابِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ إِنَّا لَا نَضِيعُ أَجْرَ الْمُصَلِّينَ

ترجمه:

و آنان که به کتاب (آسمانی تورات سخت پای بند بوده و بدان) متمسک می‌شوند و نماز (واجب بر خویشستن) را به جای می‌آورند (پاداش بزرگی دارند و) ما پاداش اصلاحگران (خود و جامعه انسانی) را هدر نمی‌دهیم.

توضیحات:

«يَمْسُكُونَ»: متمسک می‌شوند. پای بند تعالیم آن می‌باشند.

سوره أعراف آیه 171

مَتِنِ آيَةٍ:
وَإِذْ نَتَقْنَا الْجَبَلَ فَوْقَهُمْ كَأَنَّهُ ظُلَّةٌ وَظَنُّوا أَنَّهُ وَاقِعٌ بِهِمْ خُذُوا مَا آتَيْنَاكُمْ يِقْوَةً وَادْكُرُوا مَا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

ترجمه:

(و نیز به خاطر بنی‌اسرائیل بی‌اور) هنگامی را که کوه (طور) را بر فراز سر آنان نگاه داشتیم. آن چنان که انگار سایه‌بان (یا تکه‌ای ابر) است، و ایشان گمان بردند که بر سرشان فرو می‌افتد. (در این وقت خوف و هراس، بدیشان گفتیم:) آنچه را (از تورات) به شما دادیم محکم برگزیدید و در عمل بدان کوشا باشید و آنچه را در آن است بررسی کنید و در مدنظر گیرید تا پرهیزگار شوید (و خویشستن را با مواظبت احکام و

دستورات آن ، از عذاب به دور دارید) .

توضیحات :

« نَتَقْنَا » : از جای کن‌دیم و بالابردیم (نگا : بقره / 63) . « ظُلَّةٌ » : سابیان .

سوره اعراف آیه 172

متن آیه :

وَإِذْ أَخَذَ رَبُّكَ مِن بَنِي آدَمَ مِن طُهُورِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَأَشْهَدَهُمْ عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ قَالُوا بَلَىٰ شَهِدْنَا أَن تَقُولُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّا كُنَّا عَنْ هَذَا غَافِلِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! برای مردم بیان کن) هنگامی را که پروردگارت فرزندان آدم را از پشت آدم یزادگان (در طول اعصار و قرون) پدیدار کرد و (عقل و ادراک بدانان داد تا عجايب و غرائب گیتی را دریا بند و از روی قوا نین و سنن منظم و شگفت‌انگیز هستی ، خدای خود را بشناسند و بالاخره با خواندن دلائل شناخت یزدان در کتاب باز و گسترده جهان ، انگار خداوند سبحان) ایشان را بر خودشان گواه گرفته است (و خطاب بدانان فرموده است) که : آیا من پروردگار شما نیستم ؟ آنان (هم به زبان حال پاسخ داده و) گفته اند : آری ! گواهی می‌دهیم (توئی خالق باری . ما دلائل و براین جهان را موجب اقرار و اعتراف شما مردمان کرده ایم) تا روز قیامت نگوئید ما از این (امر خداشناسی و یکتاپرستی) غافل و بی‌خبر بوده ایم .

توضیحات :

« أَخَذَ » : پدید آورد . « مِن طُهُورِهِمْ » : از پشتهای ایشان . مراد ستون فقرات است . بدل از (مِن بَنِي آدَمَ) است . « أَن تَقُولُوا » : مفعولیه برای مطالب پیشین ، یعنی پدیدارکردن و به گواهی گرفتن و گواهی دادن است .

سوره اعراف آیه 173

متن آیه :

أَوْ تَقُولُوا إِنَّمَا أَشْرِكُ آبَاؤُنَا مِن قَبْلُ وَكُنَّا ذُرِّيَّةً مِّن بَعْدِهِمْ أَفَتُهْلِكُنَا بِمَا فَعَلَ الْمُبْطِلُونَ

ترجمه :

یا این که نگوئید : نیاکان ما پیش از ما شرک ورزیدند و ما هم فرزندان آنان بودیم (و چون چیزی در دست نداشتیم که با آن حق را از باطل بشناسیم ، از ایشان پیروی کردیم . لذا خویشتن را بی‌گناه می‌دانیم . پروردگارا !) آیا به سبب کاری که باطلگرایان (یعنی نیاکان مشرک ما که بنیانگذاران بت پرستی بوده‌اند) کرده‌اند ما را (مجازات می‌کنی و در روز رستاخیز با عذاب خود) نا بودمان می‌گردانی ؟

توضیحات :

« أَفَتَهْلِكُنَا » : آیا ما را نابود می‌گردانی ؟ مراد از نابودی در اینجا عقاب رساندن و مجازات کردن است .

سوره أعراف آیه 174

متن آیه :
وَكَذَلِكَ نَفْصَلُ الْآيَاتِ وَلَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

ترجمه :

این چنین آیات (کتاب خواندنی آسمانی) را توضیح می‌دهیم (و نشانه‌های کتاب دیدنی جهانی دال بر وجود خدا را می‌نمایانیم) بلکه آنان (که هم اینک یا در آینده می‌زیند از مخالفت با حق و تقلید از باطل) دست بردارند .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : مثل آن بیان شیوا و گویا .

سوره أعراف آیه 175

متن آیه :
وَآتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ الَّذِي آتَيْنَاهُ آيَاتِنَا فَانْسَلَخَ مِنْهَا فَأَتْبَعَهُ الشَّيْطَانُ فَكَانَ مِنَ الْغَاوِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) برای آنان بخوان خبر آن کسی را که به او (علم و آگاهی از) آیات خود را دادیم (و او را از احکام کتاب آسمانی پیغمبر روزگار خود مطلع ساختیم) اما او از (دستور) آنها بیرون رفت (و بدانها توجه نکرد) و شیطان بر او دست یافت و از زمره گمراهان گردید .

توضیحات :

« آتِلْ » : بخوان . « نَبَأَ » : خبر . « الَّذِي » : کسی که . مردی که . نام شخص مذکور ، در قرآن و حدیث تعیین نشده است . به هر حال مصداق آیه شریفه شامل هرکسی است که دارای چنین صفتی باشد . یعنی از حق مطلع گردد و از آن پیروی کند ، اما بعدها از آن برگردد و راه ستیز در پیش گیرد . « اِنْسَلَخَ » : پوست انداخت . در اینجا مراد این است که نسبت به آیات کافر شد و به ترک آنها گفت . « أَتْبَعَهُ » : دنبالش کرد . و بدورسید . او را پیرو خود کرد . مراد این است که شیطان بر او تسلط و غلبه پیدا کرد . « الْغَاوِينَ » : گمراهان .

سوره أعراف آیه 176

متن آیه :
وَلَوْ شِئْنَا لَرَفَعْنَا بِهَا وَلَدَئِنَّهَا أَخْلَدَ إِلَى الْأَرْضِ وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَمَثَلُهُ كَمَثَلِ الْكَلْبِ إِنْ تَحْمِلُ عَلَيْهِ يَلْهَثُ أَوْ تَتْرُكُهُ يَلْهَثُ ذَلِكَ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاقْصُصْ الْقِصَصَ لَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

ترجمه :

اما ما اگر می خواستیم مقام او را با این آیات بالا می بردیم و (دانشش را مایه سعادتش می نمودیم . اما اجبار برخلاف سنت ما است و لذا او را به حال خودرها ساختیم) لیکن او به زمین آویخت (و به پستی گرائید و به سوی آسمان هدایت بالا نرفت) و از هوی و هوس خویش پیروی کرد . مثل او بسان مثل سگ است که اگر بر او بتازی ، زبان از دهان بیرون می آورد و اگر هم آن را به حال خود واگذاری ، زبان از دهان بیرون می آورد . این داستان گروهی است که آیات ما را تکذیب می دارند . (چنین افرادی بر اثر آرزوی پستی و دنیاپرستی ، دائماً در پی مال اندوزی روان و نالانند و از ترس زوال نعمت و هراس از مرگ بیقرار و بی آرامند) . پس داستان را بازگو کن بلکه بیندیشند (و از کفر و ضلال برگردند) .

توضیحات :

« أَخْلَدَ إِلَيَّ الْأَرْضِ » : به دنیا چسبید و بدان گرائید . به پستی گرائید . « يَلْهَثُ » : زبان بیرون می آورد . « تَحْمِلُ » : حمله کنی . بتازی . « ذَلِكَ » : آن . اشاره به وصف سگ یا اشاره به وضع شخصی است که از دلائل توحید و آیات کتاب آسمانی آگاه باشد و به ترك آنها گوید و به دنبال آرزوی نفسانی و وساوس شیطانی رود .

سوره اعراف آیه 177

متن آیه :

سَاءَ مَثَلًا الْقَوْمُ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَأَنْفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ

ترجمه :

چه بد مثلی دارند کسانی که آیات ما را تکذیب می کنند . آنان (با این انحراف و انکار ، به ما ستم نمی رسانند ، بلکه) به خود ستم می کنند (چرا که خوشترن را از سعادت اخروی محروم می سازند) .

توضیحات :

« سَاءَ مَثَلًا » : چه مثل بدی . واژه (مَثَلًا) تمیز است . « الْقَوْمُ » : مبتدایست و ما قبل آن خبر بشماراست ، یا این که خبر مبتدای محذوف است . « وَأَنْفُسَهُمْ كَانُوا يَظْلِمُونَ » : این جمله یا جمله مستأنفه است و معنی آن گذشت . یا این که عطف بر (كَذَّبُوا . . .) است و معنی چنین می شود : چه بد مثلی دارند کسانی که آیات ما را تکذیب می کنند و به خود ستم می ورزند .

سوره اعراف آیه 178

متن آیه :

مَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَعُوَالْمُهْتَدِي وَمَنْ يُضِلُّ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

ترجمه :

هر که را خداوند (به راه حق) هدایت کند ، حقیقه او راه یافته (و به سعادت دو جهان رسیده) است ، و هر که را (به سبب سیطره هوی و هوسش ، از این توفیق محروم و از راه حق) گمراه کند ، زیانکار ایشانند .

توضیحات :

« الْمُهْتَدِي » : راه یا فته . راهیاب . « الْخَاسِرُونَ » : زیانکاران . ذکر بخش اول آیه به صورت مفرد و بخش دوم آن به صورت جمع ، می تواند اشاره به این باشد که راه حق یکی بیش نیست و راه باطل متشعب و فراوان است .

سوره أعراف آیه 179

متن آیه :

وَلَقَدْ ذَرَأْنَا لِجَهَنَّمَ كَثِيرًا مِّنَ الْجِنِّ وَإِلَٰئِيسَ لَهُمْ قُلُوبٌ لَّا يَفْقَهُونَ بِهَا وَلَهُمْ أَعْيُنٌ لَّا يُبْصِرُونَ بِهَا وَلَهُمْ آذَانٌ لَّا يَسْمَعُونَ بِهَا أُولَٰئِكَ كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ أُولَٰئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ

ترجمه :

ما بسیاری از جنیان و آدمیان را آفریده و (در جهان) پراکنده کرده ایم که سرانجام آنان دوزخ و اقامت در آن است . (این بدان خاطر است که) آنان دلهائی دارند که بدانها (آیات رهنمون به کمالات را) نمی فهمند ، و چشمهائی دارند که بدانها (نشانه های خداشناسی و یکتاپرستی را) نمی بینند ، و گوشهائی دارند که بدانها (مواعظ و اندرزهای زندگی ساز را) نمی شنوند . اینان (چون از این اعضاء چنان که باید سود نمی جویند و منافع و مضار خود را از هم تشخیص نمی دهند) همسان چهارپایانند و بلکه سرگشته ترند (چرا که چهارپایان از سندن فطرت پا فراتر نمی گذارند ، ولی اینان راه افراط و تفریط می پویند) . اینان واقعاً بی خیر (از صلاح دنیا و آخرت خود) هستند .

توضیحات :

« ذَرَأْنَا » : آفریده ایم و در جهان پراکنده ساخته ایم . « لَّا يَفْقَهُونَ » : نمی فهمند . درک نمی کنند .

سوره أعراف آیه 180

متن آیه :

وَلِلَّهِ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَىٰ فَادْعُوهُ بِهَا وَذَرُوا الَّذِينَ يُلْحِدُونَ فِي أَسْمَائِهِ سَيُجْزَوْنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

خدا دارای زیباترین نامها است (که بر بهترین معانی و کاملترین صفات دلالت می نماید . پس به هنگام ستایش یزدان و درخواست حاجات خویش از خدای سبحان) او را بدان نامها فریاد دارید و بخوانید ، و به ترک کسانی بگوئید که در نامهای خدا به تحریف دست می یازند (و واژه هائی به کار می برند که از نظر لفظ یا معنی ، منافعی ذات یا صفات خداست) ، آنان کیفر کار خود را خواهند دید .

توضیحات :

« الْحُسْنَىٰ » : مؤنث احسنی است ، به معنی زیباترین واژه ها از لحاظ معانی و صفات است . « فَادْعُوهُ بِهَا » : خدا را با آنها نام ببرید و ذکر

کَنِيْدُ وِ بَخْوَانِيْدُ . « دَرُوْا » : رَهَا سَا زِيْدُ . بِي مِبَالَاتِ وِ بِي تَوَجَّهْ شُوِيْدُ . « يُلْجِدُوْنَ » : اَسَامِي رَا تَحْرِيْفَ مِي كَنَنْدُ . مِرَادِ اَزِ الْحَادِ اَسْمَاءُ خُدَا اِيْنَ اَسْتُ كِهَ الْفَآظِ وِ مِفَاهِيْمِ اَنْ رَا تَحْرِيْفَ كَنَنْدُ ، يَا اِيْنَ كِهَ خُدَا رَا بِهَ اَوْصَافِي تَوْصِيْفِ نَمَا يَنْدُ كِهَ شَايِسْتَهْ ذَاتِ اَوْ نِيْسْتِ ، وِ يَا اِيْنَ كِهَ صِفَاتِ خُدَا رَا بَرَايِ مَخْلُوْقَاتِ خُدَا بِهَ كَارِ بَرَنْدُ .

سوره أعراف آيه 181

مَتْنِ آيَهْ :
وَمِمَّنْ خَلَقْنَا أُمَّةً يَهْدُونَ بِالْحَقِّ وَبِهِ يَعْذِلُونَ

ترجمه :

دَرِ مِيَانِ اَوْ رِيْدِ گَا نَمَانِ ، گِرُوْهِي هَسْتَنْدُ كِهَ بِهَ (سَبِيْبِ دَوْسْتِ دَاشْتِ) حَقِّ (دِيْگَرَانِ رَا بِهَ سُوِي حَقِّ) دَعْوَتِ مِي كَنَنْدُ ، وِ (دَرِ حَكْمَهَا وِ دَاوَرِيْهِ اِيْشَانِ هَمِ بِهَ سَبَبِ عَشْقِ بِهَ حَقِّ) بِهَ حَقِّ دَا دِگَرِي مِي كَنَنْدُ .

توضیحات :

« بِالْحَقِّ » : بِهَ سَبَبِ دَوْسْتِ دَاشْتِ حَقِّ . بِهَ سَبَبِ اِيْمَانِ بِهَ حَقِّ وِ تَمَسُّكِ بَدَانِ .

سوره أعراف آيه 182

مَتْنِ آيَهْ :
وَالَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا سَنَسْتَدْرِجُهُم مِّنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

كَسَا نِي كِهَ آيَاتِ (قُرْآنِي وِ نَشَانَهْ هَايِ جِهَانِي) مَارَا تَكْ ذِيْبِ مِي دَارَنْدُ ، كَمِ كَمِ گَرِ فِتَارُو (بِهَ عَذَابِ خُودِ) دِچَارِشَانِ مِي سَا زِيْمِ ، اَزْ رَاهِي وِ بِهَ گُوْنَهْ اِي كِهَ نَمِي دَا نَنْدُ .

توضیحات :

« سَنَسْتَدْرِجُهُمْ » : دَرِجَهْ بِهَ دَرِجَهْ بَا لَايِشَانِ مِي بَرِيْمِ وِ كَمِ كَمِ دَرِ پِيْلَهْ نَعْمَتِ اَسِيْرِ وِ گَرِ فِتَارِشَانِ مِي سَا زِيْمِ . اَهْسِيْتَهْ وِ اَرَامِ بِهَ سُوِي هَلَاكِ وِ عَذَايِشَانِ مِي كِشَا نِيْمِ وِ مِي لَغْزَا نِيْمِ . « مِّنْ حَيْثُ » : اَزْ رَاهِي كِهَ . بِهَ گُوْنَهْ اِي كِهَ .

سوره أعراف آيه 183

مَتْنِ آيَهْ :
وَأْمَلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتَيْنٌ

ترجمه :

وِ بِهَ اَنْ اَنانِ مَهْلَتِ مِي دَهْمِ (وِ دَرِ عَقُوْبَتِ اِيْشَانِ شَتَابِ نَمِي وِرْزَمِ وِ دَرِ گَمْرَاهِي رَهَايِشَانِ مِي سَا زَمِ) . بِيْگَمَانِ طَرَحِ وِ نَقِشَهْ مَنِ سَخْتِ اَسْتَوَارِ اَسْتُ (وِ دَائِمًا اِيْشَانِ رَا مِي پَرَايِدِ وِ نَا بُوْدِشَانِ مِي نَمَا يَدِ) .

توضیحات :

« أُمْلِي » : مهلت می‌دهم (نگا : آل عمران / 178) . « كَيْد » : چاره جوئی
نهانی . « مَتَيْن » : محکم و استوار .

سوره أعراف آیه 184

متن آیه :
أُولَٰئِكَ يَتَفَكَّرُونَ مَا يَصَاحِبُهُمْ مِّنْ جَنَّةٍ إِنَّهُ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ مَّيِّينٌ

ترجمه :

آیا آنان (تا به حال درباره چیزی که پیغمبر ایشان را به سوی آن دعوت می‌نماید) نیندیشیده‌اند (تا آشکارا بداند) همنشین ایشان (که از سوی خدا مبعوث شده است) دیوانه نیست ، بلکه او تنها و تنها بیم‌دهنده آشکار (و بی‌انگرا حکام کردگار) است .

توضیحات :

« صاحب » : همنشین . همدم . « جَنَّةٍ » : جنون . دیوانگی . (نگا : مؤمنون / 25 ، سبأ / 8 و 46) . « مَيِّينٌ » : واضح و آشکار . بی‌انگرا (نگا : مائده / 19)

سوره أعراف آیه 185

متن آیه :
أُولَٰئِكَ يَنْظُرُونَ فِي مَلَائِكَةِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ مِنْ شَيْءٍ وَأَنْ عَسَىٰ أَنْ يَكُونَ قَدِ اقْتَرَبَ أَجَلُهُمْ فَبِأَيِّ حَدِيثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

(آنان به یکتاپرستی و توحیدی که محمد ایشان را بدان می‌خواند ، ایمان نمی‌آورند) آیا آنان به ملک (پنهان و عظمت شگفت) آسمانها و زمین (و عجائب و غرائب آنها) و به هر آنچه که خدا آفریده است نمی‌نگرند (و آنها را ورنه از واریسی نمی‌کنند ، تا کمال قدرت صانع و خدایت ملک جهان را ببینند ؟) و آیا نمی‌اندیشند که چه بسا اجل آنان نزدیک شده باشد ؟ (پس تا فرصت باقی است حق را بپذیرند و ایمان به حق را در خود تقویت کنند ، و در پذیرش اسلام امروز و فردا نکنند . اگر آنان به این قرآن که پر است از دلیل و برهان ، ایمان نیاورند) پس بالاتر از آن به چه سخنی (و دعوت دیگری) ایمان می‌آورند ؟ (شاید در انتظار کتابی برتر از قرآنند ؟ چه نادان مردمانند ؟) .

توضیحات :

« مَلَائِكَةُ » : مُلْكٌ عَظِيمٌ وَسُلْطَةٌ فَوْقَ الْعَادَةِ ، آنچه تحت سیطره و سیادت پادشاه قرار می‌گیرد . مراد از ملکوت آسمانها و زمین ، عجائب و غرائب و دلائل و براهین موجود در آنها است (نگا : انعام / 75) . « حَدِيثٌ » : کلام . سخن . « بَعْدَهُ » : بعد از قرآن . مرجع ضمیر (ه) قرآن است که از سیاق کلام پیدا است (نگا : جا ئیه / 6) . مراد این است که کسی به قرآن ایمان نمی‌آورد ، باید از ایمان آوردن او به چیز دیگری قطع امید کرد .

سوره اعراف آیه 186

مِثْنِ آيَةٍ :
 مَنْ يُضِلِّ اللَّهُ فَلَا هَادِيَ لَهُ وَيَذَرُهُمْ فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

ترجمه :

خدا هر که را (به سبب انتخاب راه بد و به خاطر انجام اعمال زشت و نابه کاریهای همیشگی او ، از کتابهای آسمانی منحرف و از راه حق) گمراه سازد ، هیچ راهنمایی نخواهد داشت ، و خداوند آنان (یعنی چنین کسی و افرادی چون او گمراه) را رها میسازد تا در طغیان و سرکشی خود سرگردان و ویلان شوند (و به سبب اصرار بر کفر و ضلال و دشمنی مستمر با ایمان و کمال ، راه به جایی نبرند) .

توضیحات :

« يَعْمَهُونَ » : سرگردان و حیران شوند . از ماده (عَمَهُ) به معنی : چرخش و گردش در امواج گمراهی و سرگردانی (نگا : بقره / 15) . مفرد آوردن ضمیر در اول آیه ، با توجه به لفظ (مَنْ) و جمع آوردن آن در آخر آیه با توجه به معنی (مَنْ) است .

سوره اعراف آیه 187

مِثْنِ آيَةٍ :
 يَسْأَلُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ رَبِّي لَا يُجَلِّيهَا لِوَفِّيِّهَا إِلَّا هُوَ ثَقُلَتْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا تَأْتِيكُمْ إِلَّا بَغْتَةً يَسْرًا وَكَانَ حَفِيٌّ عَنْهَا قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَلَٰكِن أَكْثَرُ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

راجع به قیامت از تو می پرسند و میگویند : در چه زمانی (دنیا به پایان می رسد و) قیامت رخ می دهد ؟ بگو : تنها پروردگرم از آن آگاه است ، و کسی جز او نمی تواند در وقت خود آن را پدیدار سازد (و از پایان این جهان و سرآغاز آن جهان مردمان را بیگانهاند . اطلاع از هنگامه قیامت) برای (ساکنان) آسمانها و زمین سنگین و دشوار است (و هرگز دانش ایشان بدان نمی رسد) . قیامت ناگهانی به وقوع می پیوندد و بر سرتان می تازد . از تو می پرسند : انگار تو از (شروع) قیامت با خبری ؟ بگو : اطلاع از آن ، خاص یزدان است ، ولیکن بیشتر مردمان (این مسأله و فلسفه آن را چنان که باید) نمی دانند .

توضیحات :

« السَّاعَةِ » : وقت پایان جهان . قیامت . « مُرْسَاهَا » : به وقوع پیوستن آن . (مرسی) مصدر میمی و از ماده (رسو) است . « لَا يُجَلِّيهَا » : پرده از آن به کنار نمی زند و آشکارش نمی سازد . « لِوَفِّيِّهَا » : در هنگام خود . لام آن لام توقیت نام دارد و به معنی (عند) است . ما نند : (أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ . . . سوره اسراء ، آیه 78) . « ثَقُلَتْ » : آگاهی از آن دشوار و محال است . خوف و هراس آن سنگینی می کند بر . « حَفِيٌّ » : مصر و حریص . آگاه . « كَانَتْ حَفِيٌّ عَنْهَا » : انگار تو سخت جویا و خواستار آنی . انگار

که تو از آن مطلع و با خبری .

سوره اعراف آیه 188

متن آیه :
قُلْ لَّا أَمْلِكُ لِنَفْسِي نَفْعًا وَلَا ضَرًّا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ وَلَوْ كُنْتُ أَعْلَمُ الْغَيْبَ
لَأَسَدْتُ كَثْرَتَ مِنَ الْخَيْرِ وَمَا مَسَّنِيَ السُّوءُ إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ لِّقَوْمٍ
يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

بگو : من مالک سودی و زیانی برای خود نیستم ، مگر آن مقداری که خدا بخواهد و (از راه لطف بر جلب نفع یا دفع شر ، مالک و مقتدرم گرداند .) اگر غیب می دانستم ، قطعاً منافع فراوانی نصیب خود می کردم (چرا که با اسباب آن آشنا بودم) و اصلاً شر و بلا به من نمی رسد (چرا که از موجدات آن آگاه بودم . حال که از اسباب خیرات و برکات و از موجدات آفات و مضرات بی خبرم ، چگونه از وقوع قیامت آگاه خواهم بود ؟) . من کسی جز بیم دهنده و مژده دهنده مؤمنان (به عذاب و ثواب یزدان) نمی باشم .

توضیحات :

« لَأَسَدْتُ كَثْرَتُ » : حتماً افزون طلبی می کردم . خیلی فراهم می آوردم .

سوره اعراف آیه 189

متن آیه :
هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ وَجَعَلَ مِنْهَا زَوْجَهَا لِيَسْكُنَ إِلَيْهَا فَلَمَّا تَغَشَّاهَا حَمَلَتْ حَمْلًا خَفِيًّا فَمَرَّتْ بِهِ فَلَمَّا أَثْقَلَتْ دَعَا اللَّهَ رَبَّهُمَا لَئِن آتَيْتَنَا صَالِحًا لَأُنْذِرَنَّكَ مِنَ الشَّاكِرِينَ

ترجمه :

او آن کسی است که شمارا از يك جنس آفرید ، و همسران شما را از جنس شما ساخت تا شوهران در کنار همسران بیاسای یند . ولی (بسیار اتفاق می افتد که) هنگامی که شوهران با همسران آمیزش جنسی می کنند ، همسران بار سبکی (به نام جنین) برمی دارند و به آسانی با آن روزگارا بسر می برند . اما هنگامی که بار آنان سنگین می شود ، شوهران و همسران خدای خود را فریاد می دارند و می گویند : اگر فرزند سالم و شایسته ای به ما عطاء فرمائی از زمره سپاسگزاران خواهیم بود .

توضیحات :

« نَفْسٍ وَاحِدَةٍ » : مراد نسل و نوع انسانها است (نگا : روم / 21) به عبارت دیگر ، در اینجا واحد نوعی مورد نظر است ؛ نه واحد شخصی . « تَغَشَّاهَا » : با او همبستر شد . « مَرَّتْ بِهِ » : او را برد . مراد این است که وجود آن سنگینی نکرد و در انجام کارها وقفه ای ایجاد ننمود . « أَثْقَلَتْ » : به سبب بزرگ شدن جنین ، سنگین شد . « صَالِحًا » : شایسته . مراد فرزندی است که شایسته زندگی بوده و سالم و تندرست باشد .

سوره أعراف آیه 190

متن آیه :
قَلَّمَا أَنَا هُمَا صَالِحًا جَعَلَا لَهُ شُرَكَاءَ فِيمَا آتَاهُمَا فَتَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

ترجمه :

اما وقتي که خداوند فرزند سالم و شايسته‌اي بدانان داد ، در دادن آن ، چيزهائي (از قبيل : قيور اولياء و صلحاء ، و اشخاص و اصنام) را انباز خدا مي‌سازند ، و خدا بس بالاتر از آن است که همسان انبازهاي ايشان شود .

توضيحات :

« فِيمَا » : در اعطاء . واژه (ما) مي تواند مصدری و به معني : دادن ، و يا اين که موصول و به معني : خداداد باشد . « عَمَّا » : از کاري که . از چيز يا چيزهائي که . واژه (ما) مصدری يا موصول است .

سوره أعراف آیه 191

متن آیه :
أَيْشُرُّكُونَ مَا لَا يَخْلُقُ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلِقُونَ

ترجمه :

آيا چيزهائي را انباز خدا مي‌سازند که نمي‌توانند چيزي را بيافرينند و بلکه خودشان هم آفريده مي‌شوند ؟

توضيحات :

« لَا يَخْلُقُ ... يُخْلِقُونَ » : ذکر فعل نخست به صورت مفرد ، به خاطر رعایت لفظ (ما) و ذکر فعل دوم به صورت جمع ، به خاطر رعایت معني آن است .

سوره أعراف آیه 192

متن آیه :
وَلَا يَسْتَتِيطِعُونَ لَهُمْ نَصْرًا وَلَا أَنْفُسَهُمْ يَنْصُرُونَ

ترجمه :

انبازهاي آنان نه مي‌توانند ايشان را ياري دهند و نه مي‌توانند خويشتن را کمک نمايند .

توضيحات :

...

سوره أعراف آیه 193

متن آیه :
وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَتَّبِعُوكُمْ سِوَاءَ عَلَائِكُمْ أَدَعَوْتُمْهُمْ أَمْ أَنْ تَنْمُوا صَامِتُونَ

ترجمه :

(ای بت پرستان !) شما اگر نیازهای خود را به فریاد خوانید تا شما را هدایت کنند ، پاسخ شما را نمی توانند بدهند و خواسته شما را برآورده نکنند . برای شما یکسان است ، خواه آنها را به فریاد خوانید ، و خواه خاموش باشید (و آنها را به یاری نطلبید . در هر دو صورت تکانه‌ی و کمکی از آنها نمی بینید) .

توضیحات :

« إِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَى لَا يَتَّبِعُوكُمْ » : اگر شما از آنها تقاضای هدایت کنید ، تقاضای شما برآورده نمی‌شود . اگر شما بخواهید آنها را هدایت کنید ، از شما پیروی نمی‌کنند . « صَامِتُونَ » : جمع صامت به معنی خاموش .

سوره اعراف آیه 194

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عِبَادٌ أَمْثَالِكُمْ فَادْعُوهُمْ فَلْيَسْتَجِيبُوا لَكُمْ
إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

بت‌هایی را که بجز خدا فریاد می‌دارید و می‌پرستید ، بندگان‌ی همچون خود شما هستند (و کاری از آنان ساخته نیست و نمی‌توانند فریادرس شما باشند) . آنان را به فریاد خوانید و (از ایشان استمداد جوئید) اگر راست می‌گوئید (که کاری از ایشان ساخته است) باید که به شما پاسخ دهند (و نیاز شما را برآورده کنند) .

توضیحات :

« إِنْ الَّذِينَ تَدْعُونَ » : کسانی را که به کمک می‌طلبید و به فریاد می‌خوانید . بت‌هایی را که فریاد می‌دارید و می‌پرستید . « تَدْعُونَ » : صدا می‌زنید و به فریاد می‌خوانید . می‌پرستید . « عِبَادٌ » : مراد کسانی است که ندا می‌گردند و به کمک خوانده می‌شوند . یا مراد اصنام جمادی است که بنا به عقیده بت پرستان واژه‌های خاص ذوی‌العقول ، یعنی (الَّذِينَ) و (عِبَادٌ) برای آنها به کار رفته است ، و به حکم تکوین فرما نبردار خدا یند .

سوره اعراف آیه 195

متن آیه :

أَلَمْ أَرْجُلْ يَمْشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أُبْدٍ يَبْطِشُونَ بِهَا أَمْ لَهُمْ أَعْيُنٌ يُبْصِرُونَ
بِهَا أَمْ لَهُمْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا قُلْ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ كِيدُوا فَلَا تَنْظُرُونَ

ترجمه :

آیا این بت‌ها دارای پاهائی هستند که با آنها راه بروند ؟ یا دارای دست‌هایی هستند که با آنها چیزی را بگیرند (و دفع بلا از شما و خویشتن کنند ؟) یا چشم‌هایی دارند که با آنها ببینند ؟ یا گوش‌هایی دارند که با آنها بشنوند ؟ (پس آنها نه تنها با شما

برابر نیستند ، بلکه از شما هم کمتر و ناتوانترند . در این صورت چگونه آنها را انباز خدای کنید و آنها را می پرستید ؟) . بگو : این بت‌هایی را که شریک خدا می‌دانید فراخوانید و سپس شما و آنها همراه یکدیگر در باره من نیرنگ و چاره جوئی کنید و اصلاً مرا مهلت ندهید (و اگر می‌توانید غصیم کنید و نابودم گردانید . اما بدانید که اینها موجودات غیر مؤثری هستند و کمترین تأثیری در وضع من و شما ندارند) .

توضیحات :

« يَبْطِشُونَ بِهَا » : آنچه بخواهند با آنها برمی‌دارند . با آنها دفع بلا می‌کنند . « كِيدُونَ » : برای نابودیم نقشه بکشید و مکر و کید کنید . چاره مرا بسازید . « لَا تَنْظُرُونَ » : مرا فرصت ندهید .

سوره أعراف آیه 196

متن آیه :
 إِن وَلِيِّيَ اللَّهُ الَّذِي نَزَّلَ الْكِتَابَ وَهُوَ يَتَوَلَّى الصَّالِحِينَ

ترجمه :

بیگمان سرپرست من خدائی است که این کتاب (قرآن را بر من) نازل کرده است ، و او است که بندگان شایسته را یاری و سرپرستی می‌کند .

توضیحات :

« يَتَوَلَّى » : سرپرستی می‌کند . یاری می‌دهد .

سوره أعراف آیه 197

متن آیه :
 وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُ لَهُمْ دَعْوَتَهُمْ أَنْ يَفْعَلُوا بِهِمْ شَيْئاً وَلَا يَنْصُرُوهُمْ

ترجمه :

چیزهایی را که شما بجز خدا فریاد می‌دارید و می‌پرستید ، نه می‌توانند شما را یاری دهند و نه می‌توانند خویشتان را کمک کنند .

توضیحات :

...

سوره أعراف آیه 198

متن آیه :
 وَإِنْ تَدْعُوهُمْ إِلَى الْهُدَىٰ لَا يَسْمَعُوا وَتَرَاهُمْ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ وَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ

ترجمه :

و اگر از آنها رهنمود بخواهید ، درخواست شما را نمی‌شنوند (چه رسد به این که شما را ارشاد و راهنمایی کنند . و به ظاهر پیکره آنها را می‌بینید که (انگار با چشمان خود) به شما می‌نگرند ، ولیکن چیزی را نمی‌بینند .

توضیحات :
« وَ إِن تَدْعُوهُمْ... » : (نگا : اعراف . 193) .

سوره اعراف آیه 199

متن آیه :
خُذِ الْعَفْوَ وَأْمُرْ بِالْعُرْفِ وَأَعْرِضْ عَنِ الْجَاهِلِينَ

ترجمه :

گذشت داشته باش و آسانگیری کن و به کار نیک دستور بده و از نادانان چشم پوشی کن .

توضیحات :

« الْعَفْوَ » : گذشت . چیزی که آسان و ساده بوده و برای مردم میسر باشد .
« الْعُرْفِ » : رفتار و کردار شایسته و پسندیده . « أَعْرِضْ » : صرف نظر کن .
چشم پوشی کن .

سوره اعراف آیه 200

متن آیه :
وَإِن يَنْزَعَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْعٌ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

و اگر وسوسه‌ای از شیطان به تو رسید (و خواست تو را از مسیر منحرف و از هدف باز دارد) به خدا پناه ببر (و خویشتن را بدو بسپار) . او شنوای دانا است (و همه چیز را می‌شنود و همه چیز را می‌داند و هرچه زودتر به فریادت می‌رسد) .

توضیحات :

« يَنْزَعَنَّكَ » : تو را وسوسه کند . « اسْتَعِذْ » : پناه ببر .

سوره اعراف آیه 201

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ اتَّقَوْا إِذَا مَسَّهُمْ طَائِفٌ مِّنَ الشَّيْطَانِ تَذَكَّرُوا فَإِذَا هُمْ مُبْصِرُونَ

ترجمه :

پرهیزگاران هنگامی که گرفتار وسوسه‌ای از شیطان می‌شوند به یاد (عداوت و نیرنگ شیطان ، و عقاب و ثواب یزدان) می‌افتند ، و (در پرتو یاد خدا و به خاطر آوردن دشمنانگی اهریمن) بینا می‌گردند (و آگاه می‌شوند که اشتباه کرده‌اند و از راه حق منحرف شده‌اند ، و لذا شتابان به سوی حق برمی‌گردند) .

توضیحات :

« طَائِفٌ » : خیال بد . وسوسه .

سوره أعراف آیه 202

متن آیه :
وَإِخْوَانُهُمْ يَمُدُّونَهُمْ فِي الْغَيِّ ثُمَّ لَا يُقْصِرُونَ

ترجمه :

و اما شياطين ، برادران (اهریمن صفت) خود (یعنی کافران و منافقان را وسوسه مي کنند و) درگمراهي کمک و یاریشان مي دهند تا بدانجا که دیگر (از گناه باز نمي ایستند و از هیچ جنايتي) کوتاهي نمي کنند .

توضیحات :

« إِخْوَانُهُمْ » : اخوان شياطين که منافقان و کافرانند . « يَمُدُّونَهُمْ » : شياطين ناپرهيزگاران را با تشويق بر گناه و سبک جلوه دادن آن مدد مي دهند ، و ناپرهيزگاران هم با پيروي و فرمانبرداري از شياطين ، آنها را کمک و ياري مي نمايند .

سوره أعراف آیه 203

متن آیه :
وَإِذَا لَمْ يَأْتِهِمْ بِآيَةٍ قَالُوا لَوْلَا آجْتَنَّا بِنَبِيِّنَاهَا قُلْ إِنَّمَا أُنزِلَ مَا يُوْحَىٰ إِلَيَّ مِنْ رَبِّي هَذَا بَصَآئِرٍ لِّمَنْ رَزَقَهُمْ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّلْقَوْمِ الْيُؤْمِنُونَ

ترجمه :

هنگامي که (در نزول وحی تأخير مي افتد و) آيه اي براي آنان نمي آوري ، ميگويند : چرا آن را بر نمي گزيندي و از پيش خود نمي سازي ؟ ! بگو : من تنها از قرآني پيروي مي کنم که به من وحی مي شود . اين قرآن بينش و هدايت و رحمت پروردگارتان است براي کسانی که مؤمن باشند (چرا که ايشان برابر قوانين آن عمل مي کنند) .

توضیحات :

« إِجْتَنَّا بِنَبِيِّنَاهَا » : آن را برمي گزيندي و از پيش خود مي ساختي و ارائه مي دادی . « بَصَائِرٍ » : جمع بصيرت ، به معني بينش درون .

سوره أعراف آیه 204

متن آیه :
وَإِذَا قُرِئَ الْقُرْآنُ فَاسْتَمِعُوا لَهُ وَأَنْصِتُوا لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

ترجمه :

هنگامي که قرآن خوانده مي شود ، گوش فرا دهيد و خاموش باشيد تا مشمول رحمت خدا شويد .

توضیحات :

« أَنْصِتُوا » : خاموش باشيد .

سوره أعراف آیه 205

متن آیه :

وَاذْكُرْ رَبَّكَ فِي نَفْسِكَ تَضَرُّعًا وَخِيفَةً وَدُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ بِالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ
وَلَا تَكُن مِّنَ الْغَافِلِينَ

ترجمه:

پروردگارت را در دل خود، با فروتنی (در برابر خدا) و هراس (از او) و آهسته و آرام، صبحگاهان و شامگاهان یاد کن، و از زمره غافلان مباش.

توضیحات:

« تَضَرُّعًا وَ خِيفَةً »: فروتنانه و بیمناکانه. با فروتنی و هراس. این دو واژه حال بوده و به معنی (مُتَضَرِّعًا وَ خَائِفًا) است، و یا این که مضافی در تقدیر است و دراصل چنین است: (ذَا تَضَرَّعَ وَ خِيفَةً). «دُونَ الْجَهْرِ مِنَ الْقَوْلِ»: مراد این است که اگر خدای را همراه دل با زبان هم یاد کردی، آهسته تر از بلند کردن صدا و بالاتر از سر نهان، یعنی تنها گرداندن زبان باشد (نگاه: اسراء / 110). «الْغُدُوِّ»: صبحگاهان. فاصله طلوع فجر و طلوع خورشید. «الْآصَالِ»: جمع اَصِيل: شامگاهان. فاصله عصر و مغرب.

سوره اعراف آیه 206

متن آیه:

إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَيُسَبِّحُونَهُ وَلَهُ يَسْجُدُونَ

ترجمه:

بیگمان کسانی که مقربان (درگاه) پروردگار تو هستند، خویشتن را بزرگتر از آن نمی‌دانند که به پرستش خدا بپردازند، و بلکه به تسبیح و تقدیس او مشغولند و در برابر او کرنش و سجده می‌برند.

توضیحات:

«إِنَّ الَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ»: کسانی که در پیش پروردگار تو دارای مقام و منزلت هستند. مراد فرشتگان مقرب است. «عِنْدَ رَبِّكَ»: نزد پروردگارت. مراد قرب مکانی نیست، بلکه مقصود قرب مقامی است.

سوره انفال آیه 1

متن آیه:

يَسْأَلُونَكَ عَنِ الْإِنْفَالِ قُلِ الْإِنْفَالُ لِلَّهِ وَالرَّسُولِ فَأَتَقُوا اللَّهَ وَأَصْلِحُوا ذَاتَ
يَدَيْكُمْ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه:

از تو درباره غنائم می‌پرسند (و می‌گویند که غنائم جنگ بدر چگونه تقسیم می‌گردد و به چه کسانی تعلق می‌گیرد؟) بگو: غنائم از آن خدا و پیغمبر است (و پیغمبر به فرمان خدا تقسیم آن را به عهده می‌گیرد). پس از خدا بترسید و (اختلاف را کنار بگذارید و) در میان خود صلح و صفا به راه اندازید، و اگر مسلمانان از خدا و پیغمبرش فرمانبرداری کنید.

توضیحات :
 « الْأَنْفَالِ » : جمع نَفْلٌ ، غنائم . « ذَاتَ » : حالت . صاحب . « بَيْنِ » : این
 واژه از اضداد است و به معنی وصلت و فرقت آمده است . « ذَاتَ بَيْنِكُمْ »
 : حالتی که مایه پیوند شما می‌گردد . حالتی که مایه جدائی شما می‌شود .

سوره انفال آیه 2

متن آیه :
 إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ
 آيَاتُهُ زَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

ترجمه :

مؤمنان ، تنها کسانی هستند که هر وقت نام خدا برده شود ، دل‌هایشان
 هراسان می‌گردد (و در انجام نیکی‌ها و خوبی‌ها بیشتر می‌کوشند) و
 هنگامی که آیات او بر آنان خوانده می‌شود ، بر ایمان‌شان می‌افزاید ، و
 بر پروردگار خود توکل می‌کنند (و خویشتن را در پناه او می‌دارند و
 هستی خویش را بدومی سپارند) .

توضیحات :

« وَجِلَتْ » : هراسناك شد و لبریز از خوف گردید .

سوره انفال آیه 3

متن آیه :
 الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

ترجمه :

آنان کسانی‌اند که نماز را چنان که باید می‌خوانند و از آنچه
 بدیشان عطا کرده ایم ، (مقداری را به نیازمندان) می‌بخشند .

توضیحات :

...

سوره انفال آیه 4

متن آیه :
 أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ دَرَجَاتٌ عِنْدَ رَبِّهِمْ وَمَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

ترجمه :

آنان واقعاً مؤمن هستند و دارای درجات عالی ، مغفرت الهی ، و روزی پاک و
 فراوان ، در پیشگاه خدای خود می‌باشند .

توضیحات :

« حَقًّا » : صفت مصدر محذوفی است و تقدیر چنین است : إيماناً حَقًّا . «
 كَرِيمٌ » : پاک . فراوان

سوره انفال آیه 5

متن آیه :
كَمَا أَخْرَجَكَ رَبُّكَ مِنْ بَيْتِكَ بِالْحَقِّ وَإِنَّ فَرِيقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ لَكَارَهُونَ

ترجمه :

(ناخوشنودي بعضي از شما از چگونگي تقسيم غنائم بدر) همانند آن است که خداوند تورا از خانهات (درمدینه ، به سوي میدان بدر) به حق بیرون فرستاد ، درحالي که جمعي از مؤمنان (چون آمادگي جنگ را نداشتند ، از این امر) ناخوشنود بودند (ولي برخلاف دید محدود آنان در باره احکام الهي ، سرانجام بدر پیروزي چشمگیری بود) .

توضیحات :

« كَمَا أَخْرَجَكَ . . . » : حال مؤمنان در خلاف خود راجع به غنائم ، همانند حال ایشان به هنگام فرمان خروج براي جنگ با مشرکان در بدر است . « بَيْتٌ » : خانه ، مراد خانه پیغمبر در مدینه و یا مراد خود مدینه است .

سوره انفال آیه 6

متن آیه :
يَجَادِلُونَكَ فِي الْحَقِّ بَعْدَ مَا تَدَيَّنَ كَأَنَّمَا يُسَاقُونَ إِلَى الْمَوْتِ وَهُمْ يَنْظُرُونَ

ترجمه :

(این گروه از مؤمنان) با تو درباره حق (یعنی بیرون رفتن جهت جنگ با مشرکان) مجادله مي کنند ، پس از آن که روشن شده است (که برابر وعده اي که بدیشان داده اي در جنگ پیروز مي شوند) . انگار که به سوي مرگ رانده مي شوند و (صحنه مرگ خویشتن را با چشمان خود) مي نگرند .

توضیحات :

« الْحَقُّ » : مراد بیرون رفتن براي جنگیدن در بدر است . « يُسَاقُونَ » :

سوره انفال آیه 7

متن آیه :
وَإِذْ يَعِدُكُمُ اللَّهُ إِحْدَى الطَّائِفَتَيْنِ أَنَّهَا لَكُمْ وَتَوَدُّونَ أَنَّ غَيْرَ ذَاتِ الشُّوْكَةِ تَكُونُ لَكُمْ وَيُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُحِقَّ الْحَقَّ بِكُلِّمَاتِهِ وَيَقْطَعَ دَائِرَ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

(اي مؤمنان ! به یاد آورید) آن گاه را که خداوند پیروزي بر يکي از دو دسته را به شما وعده داد . (پیروزي بر کاروان تجاري قریش به سرپرستي ابوسفیان ، و یا پیروزي بر لشکري که از مکه تدارک شده بود و به سرپرستي ابوجهل براي نجات کاروان آمده بود) . شما دوست مي داشتيد دسته اي نصيب شما گردد که از قدرت و قوت چنداني برخوردار نيست (که کاروان بود ،) ولي خدا مي خواست حق را با سخنان خود (که بيانگر اراده و قدرت يزدانند ، براي مردم) ظاهر و استوار گرداند و کافران

را (از سرزمین عرب با پیروزی مؤمنان) ریشه کن کند (لذا شما را با لشکر قریش درگیر کرد) .

توضیحات :
« غَيْرَ ذَاتِ الشَّوْكَةِ » : فاقد قوت و قدرت . بی نیرو و شکوه . « يُحِقُّ » : ثابت و پایرجا دارد . « دَائِرَ » : دنباله‌رو . آخر . (قَطَعَ الدَّائِرَ) کنایه از ریشه کن کردن است .

سوره انفال آیه 8

متن آیه :
لِيُحِقَّ الْحَقَّ وَيُبْطِلَ الْبَاطِلَ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ

ترجمه :

تا بدین وسیله حق را (که اسلام است) پایرجا و باطل را (که شرک است) تپاه گرداند ، هر چند که بزهکاران (کافر و طغیانگر ، آن را) نپسندند .

توضیحات :

« وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ » : مراد افراد کفر پیشه است ، نه مؤمنانی که نمی‌خواستند با لشکر قریش درگیر شوند . چرا که کافران احقاق حق و ابطال باطل را دوست نمی‌دارند .

سوره انفال آیه 9

متن آیه :
إِذْ تَسْتَفِئُونَ رَبَّكُمْ فَاَسْتَجَابَ لَكُمْ أَنِّي مُمِدُّكُمْ بِالْفِئَةِ مَلَأَتْ كِافًى

ترجمه :

(ای مؤمنان ! حالا که غنائم را تقسیم می‌کنید و بر سر نحوه آن اختلاف می‌ورزید ، به یاد آورید) زمانی را که (در میدان کارزار بدر از شدت ناراحتی) از پروردگار خود درخواست کمک و یاری می‌نمودید و او درخواست شما را پذیرفت (و گفت :) من شما را با یک‌هزار فرشته کمک و یاری می‌دهم که این گروه هزار نفری گروهی متعدد دیگری را پشت سر دارند .

توضیحات :

« تَسْتَفِئُونَ رَبَّكُمْ » : یاری می‌طلبید . کمک می‌خواهید . « مُمِدُّكُمْ » : معین . یاری‌دهنده . « مُمِدُّكُمْ » : آنان که دیگران را پشت سر خود می‌دارند و خوب‌ترین در جلو حرکت می‌کنند (نگا : آل عمران / 124 - 127) . واژه (مُمِدُّكُمْ) صفت کلمه (الْفِئَةِ) است .

سوره انفال آیه 10

متن آیه :
وَمَا جَعَلَهُ اللَّهُ إِلَّا بُشْرَىٰ وَإِتِّفَاقًا مِّنْ بَيْنِ قَوْمٍ وَمَا النَّصْرُ إِلَّا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ إِنَّ

اللَّهِ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

خداوند این (امداد با فرشتگان) را تنها برای مژده دادن (پیروزی) به شما و آرامش پیدا کردن دل شما به آن کرد ، وگرنه پیروزی جز از سوی خدا نیست (و اراده و مشیت او بالاتر از همه این اسباب ظاهری و باطنی است) . بیگمان خداوند (بر هر کاری) توانا (و کارهایش) از روی حکمت است .

توضیحات :

« بشدریا » : بشارت ، مژده .

سوره انفال آیه 11

متن آیه :

إِذْ يُغَشِّيكُمُ الْبُغَاسَ أَمِنَةً مِّنْهُ وَيُنزِلُ عَلَيْكُم مِّنَ السَّمَاءِ مَاءً لِّيُطَهِّرَكُم بِهِ وَيُذْهِبَ عَنْكُم رِجْسَ الشَّيْطَانِ وَلِيَرْبِطَ عَلَى قُلُوبِكُمْ وَيُثَبِّتَ بِهِ الْأَقْدَامَ

ترجمه :

(ای مؤمنان ! به یاد آورید) زمانی را که (از دشمنان و کم آبی به هراسی افتادید و خداوند) خواب سبکی بر شما افکند تا مایه آرامش و امنیت (روح و جسم شما) از ناحیه خدا گردد ، و از آسمان آب بر شما باراند تا بدان شما را (از پلیدی جسمانی) پاکیزه دارد و کثافت (وسوسه های) شیطان را از شما به دور سازد ، و (با این نعمت) دلها یتان را ثابت (و به یاری خدا واثق) نماید ، و گامها را (در شنزارهای بدر) استوار دارد (و روحیه شما را تقویت و بر میزان استقامت شما بیفزاید) .

توضیحات :

« يُغَشِّيكُمُ الْبُغَاسَ » : همچون پرده ای بر دیدگان شما افکند . بر شما چیره کرد . « الْبُغَاسَ » : خواب سبک و چرت ما نندی که با وجود آن جواس از کار نمی افتد و ادراك و شعور بر جای است . « أَمِنَةً » : امن . امنیت . مفعوله است . « رِجْسَ » : ناپاکی . مراد وسوسه های اهریمنی است (نگا : مائده / 90 ، مدثر / 5) .

سوره انفال آیه 12

متن آیه :

إِذْ يُوحِي رَبُّكَ إِلَى الْمَلَائِكَةِ أَنِّي مَعَكُمْ فَثَبَّتُوا الَّذِينَ آمَنُوا سِیِّئَ لِقَیِّ فِي قُلُوبِ الَّذِينَ كَفَرُوا الرَّعْبَ فَأَصْرَبُوا فَوْقَ الْأَعْنَاقِ وَأَصْرَبُوا مِنْهُمْ كُلَّ بَنَانٍ

ترجمه :

(ای مؤمنان ! به یاد آورید) زمانی را که پروردگار تو به فرشتگان وحی کرد که من با شما یم (و کمک و یاریتان می نمایم . شما با الهام پیروزی و بهروزی) مؤمنان را تقویت و ثابت قدم بدارید ، (و من هم) به دلهای

کافران خوف و هراس خواهم انداخت . (به مؤمنان الهام کنید :) سرهای آنان را بزنیید (و از هم بشکافید که بر گردنهای ناپاکشان سنگینی می کند) و دستهای ایشان را بپرید (و پنجه‌هایشان را پی کنید) .

توضیحات :

« أَنْزِلْنَا مَعَكُمْ » : من با شما ایم . مراد از این همراهی ، همراهی کمک و یاری است . « الرَّعْبَ » : خوف . هراس . « فَوْقَ الْأَعْنَاقِ » : بالای تر از گردن . مراد وارد آمدن ضربه‌های کاری بر سر و گردن کافران است . « بَنَانٍ » : سرانگشتان . مراد دستها و پنجه‌ها ، و یا این که دستها و پاها ، و یا همه اندام بدن است . در این صورت تسمیه کل به اسم جزء است . یعنی هرگونه که ممکن شد .

سوره انفال آیه 13

متن آیه :
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاقُّوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِقِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ترجمه :

این (پشت پیانی از مؤمنان و رسواکردن کافران) بدان خاطر است که کافران با خدا و پیغمبرش به ستیز برخاستند ، و هرکه با خدا و پیغمبرش بستیزد ، (اودرخور عذاب است و هرچه زودتر خدا او را گرفتار مجازات دردناک درد دنیا و آخرت خواهد کرد) چه خدا دارای عقاب شدید است (همان گونه که دارای رحمت و وسیع است) .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : این را داشته باشید و عذاب آن را بچشید . خیر مبتدای محذوف است یا مبتدای است و خیر آن محذوف است و تقدیر چنین است : الأمر ذلك . یا : ذلك الأمر .

سوره انفال آیه 14

متن آیه :
ذَلِكَمُ قَدْ وُقُوهُ وَأَنَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابَ النَّارِ

ترجمه :

این (عذاب و عقاب دنیوی ، یعنی شکست و گریز در برابر مؤمنان) را بچشید و (بدانید که) عذاب دوزخ برای کافران (به جای خود باقی) است .

توضیحات :

« شَاقُّوا » : دشمنی کردند . به مقابله برخاستند . « مَنْ يُشَاقِقُ » : جزای شرط محذوف است که عبارت است از : (لَهُ عَذَابٌ شَدِيدٌ) . یا تنها عائد شرط در آخر آیه محذوف است که (لَهُ) است .

سوره انفال آیه 15

متن آیه : يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا زَحْفًا فَلَا تُوَلُّوهُمُ الْأَدْبَارَ

ترجمه :

ای مؤمنان! هنگامی که با انبوه کافران (در میدان نبرد) روبرو شدید ، بدانان پشت نکنید (و فرار ننمائید) .

توضیحات :

« زَحْفًا » : در حال لشکرکشی . مراد جمعیت فراوان و سراز و برگ زیاد دشمن است . این واژه مصدر است و در معنی اسم فاعل ، یعنی (زاحفین) به کار رفته است و حال فاعل فعل (کَفَرُوا) می باشد . « فَلَا تُوَلُّوهُمُ الْأَدْبَارَ » : بدانان پشت نکنید . مراد این است که فرار ننمائید .

سوره انفال آیه 16

متن آیه : وَمَنْ يُؤَلِّمُ يَوْمَئِذٍ ذُبُرَهُ إِلَّا مُتَحَرِّفًا لِّقِتَالٍ أَوْ مُتَحَيِّزًا إِلَىٰ فِئَةٍ فَقَدْ بَاءَ بِرِغْصٍ مِنَ اللَّهِ وَمَا وَاهُ جَهَنَّمَ وَرِئْسَ الْمَصِيرِ

ترجمه :

هرکس در آن هنگام بدانان پشت کند و فرار نماید - مگر برای تاکتیک جنگی یا پیوستن به دسته‌ای - گرفتار خشم خدا خواهد شد و جایگاه او دوزخ خواهد بود ، و دوزخ بدترین جایگاه است .

توضیحات :

« مُتَحَرِّفًا » : کسی که از سوئی به سوئی می‌رود ؛ در اینجا مراد کسی است که برای تاکتیک جنگی از قبیل جنگ و گریز یا به دام انداختن دشمن و غیره از برابر دشمن بگریزد و این سو و آن سو رود و یا این که به گروه دیگری از دشمن حمله‌ور شود . « مُتَحَيِّزًا » : گراینده . از جایی به جایی رانده . مراد جنگجویی است که عقب نشینی او به خاطر پیوستن به دیگران و رزمیدن به همراه ایشان باشد . واژه‌های (مُتَحَرِّفًا) و (مُتَحَيِّزًا) حال می باشند . « فِئَةٍ » : گروه . دسته . « الْمَصِيرِ » : جایگاه . محل بازگشت .

سوره انفال آیه 17

متن آیه : فَلَيْمَ تَقْتُلُوهُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ قَتَلَهُمْ وَمَا رَمَيْتَ إِذْ رَمَيْتَ وَلَكِنَّ اللَّهَ رَمَىٰ وَلِ يُبْلِيَ الْأُمُومَ بَيْنَ مَن بَلَاءَ حَسَنًا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

(ای مؤمنان !) شما کافران را (با قوت و قدرت خود در نبرد بدر) نکشتید ، بلکه خدا (با پیروز نمودن آنان و افکندن هراس به دل‌هایشان) ایشان را کشت . و (ای پیغمبر ! بدان گاه که مشتت خاك به طرف آنان پرتاب کردی و خاك به چشمان ایشان فرو رفت ، دراصل) این تو نبود که (خاك را به سوی آنان) پرتاب کردی (چرا که مشتت خاك از حیث کمیت

و کیفیّت آن توانائی را ندارد) بلکه خداوند (آن خاک را تکثیر و به سوی ایشان) پرتاب کرد (و به چشمان آنان رساند) تا بدین وسیله مؤمنان را خوب بیازماید (و با اعطاء خوبیها آزمایششان نماید). بیگمان خداوند شنوای (دعا و استغاثه مؤمنان بوده و از صدق و اخلاص ایشان) آگاه است.

توضیحات:

«لِیُّبَلِّیَ الْمُؤْمِنِينَ مِنْهُ بَلَاءً حَسَنًا»: خداوند چنین کاری را کرد تا مؤمنان را با نعمت نصرت و پیروزی بیازماید و در صورت شکر نعمت، بر مقدار آن بیفزاید و توفیق بیشترشان عطاء نماید. بَلَاءٌ در اینجا محمول بر احسان و نعمت است و مراد امتحان مؤمنان با حسنات است (نگاه: اعراف / 168).

سوره انفال آیه 18

متن آیه: **ذَلِكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ مُوهِنٌ كَيْدِ الْكَافِرِينَ**

ترجمه:

این (پیروزی مؤمنان و شکست کافران، حق است و نمونه آن را دیدید) و خداوند (دام) مکر و کید کافران را سست (و بی اثر) می کند.

توضیحات:

«ذَلِكُمْ»: آن نصرت و پیروزی مؤمنان، و شکست و کشتار کافران. مبتدا و خیر آن محذوف است؛ و یا این که خود خیر مبتدای محذوف است، و جمله (أَنَّ اللَّهَ مُوهِنٌ...) عطف بر آن است (نگاه: انفال / 14). «موهِنٌ»: سست کننده.

سوره انفال آیه 19

متن آیه:

إِنْ تَسْتَفْتِحُوا فَقَدْ جَاءَكُمْ الْفَتْحُ وَإِنْ تَنْتَهُوا فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَعُدُّوا نَعْدَ وَلَن تَغْنِيَّ عَنْكُمْ فُتُتْكُمْ شَيْئًا وَلَوْ كَثُرَتْ وَأَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه:

(ای مؤمنان!) شما (که از پروردگار خود) درخواست پیروزی (در جنگ بدر) را می کردید و پیروز هم شدید. (حال که مشغول تقسیم غنائم هستید، از روش اعتراض آمیز و مخالفت با نحوه تقسیم غنائم) اگر دست بردارید، برای شما بهتر خواهد بود. اگر هم (به مجادله و پرخاشگری خود) برگردید، ما هم (به تقبیح کارتان و تحریک دشمنان) برمی گردیم (و شما را در چنگال کشتن تنها رها می سازیم) و جمعیت شما هر چند هم زیاد باشد (بدون یاری خدا) کاری از پیش نخواهد برد. بیگمان خدا با مؤمنان است (و یاری و پشتیبانی او شامل آنان است).

توضیحات:

«إِنْ تَسْتَفْتِحُوا...»: اگر طلب پیروزی و فتح و ظفر می کنید. این

آیه با توجه به سابق و لاحق خود، خطاب به مؤمنان است. برخی آن را خطاب به مشرکان قریش می‌دانند که چون آماده کارزار شدند، به پرده کعبه آویختند و از خداوند پیروزی بهترین و بزرگوارترین گروه، یعنی قریشیان و مسلمانان را خواستند. آن وقت معنی آیه چنین می‌شود: ای مشرکان قریش! شما که از خدا درخواست پیروزی گروه برحق را داشتید، و هم‌اینک مسلمانان پیروز شده‌اند و حق را عیان می‌بینید، اگر از کفر و دشمنانگی با پیغمبر و مسلمانان دست بردارید برای شما بهتر است، و اگر به کفر و جنگ با ایشان برگردید، ما هم پیروز کردن آنان و شکست دادن شما را تکرار می‌کنیم؛ و...

سوره انفال آیه 20

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَوَلَّوْا عَنَّهُ وَ أَنتُمْ تَسْمَعُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان! از خدا و پیغمبرش فرمانبرداری کنید، و از پیغمبر روگردان نشوید، درحالی که شما (آیات قرآن را) می‌شنوید (و می‌بینید که آشکارا امر به وجوب اطاعت از او می‌کنند).

توضیحات :

« لَا تَوَلَّوْا عَنَّهُ » : بدو پشت مکنید. از دستور او سرپیچی مکنید. « تَسْمَعُونَ » : می‌شنوید. مراد از شنیدن در اینجا، فهمیدن و تصدیق کردن است.

سوره انفال آیه 21

متن آیه :
وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ قَالُوا سَمِعْنَا وَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ

ترجمه :

و مانند کسانی نباشید که می‌گفتند : شنیدیم (اما در گوش نگرفتیم) ، و حال آن که آنان نمی‌شنوند (چون به دنبال آن نمی‌روند).

توضیحات :

« الَّذِينَ قَالُوا ... » : مراد از چنین کسانی بیشتر دو گروهند : کافران دشمن حق و حقیقت (نگا : نساء / 46) و منافقان دورو (نگا : محمد / 16). « لَا يَسْمَعُونَ » : مراد این است که گوششان به حقائق بدهکار نیست (نگا : اعراف / 179).

سوره انفال آیه 22

متن آیه :
إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الضُّمُّ الْبُكْمُ الَّذِينَ لَا يَعْقِلُونَ

ترجمه :

بیگمان بدترین انسانها در پیشگاه یزدان، افراد کروالایی هستند که نمی فهمند.

توضیحات:

«الدَّوَابِّ»: جمع دَابَّة، چندبندگان (نگاه: نور/45). در اینجا مراد انسانها است. «الصُّمُّ»: جمع اصم، اشخاص کر. مراد کسانی است که برای شناخت حق و پندگرفتن از مواظب حسنه گوش فرا نمیدهند. «الْبُكْمُ»: جمع ابکم، اشخاص لال. مراد کسانی است که حق و حقیقت را نمیگویند. «لَا يَعْقِلُونَ»: مراد کسانی است که از عقل برای تشخیص حق از باطل، و خیر از شر، سود نمیجویند.

سوره انفال آیه 23

متن آیه:

وَلَوْ عَلِمَ اللَّهُ فِيهِمْ خَيْرًا لَأَسْمَعَهُمْ وَلَوْ أَسْمَعَهُمْ لَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُعْرِضُونَ

ترجمه:

اگر خداوند (در آنان آمادگی پذیرش حق می دید، و زمینه قبول خیر و نیکی در ایشان سراغ میداشت، (حرف حق را به هر صورت بود) به گوششان می رسانید، ولی اگر (با فراهم نبودن زمینه، چنین کاری را می کرد و حق را) به گوش آنان می رسانید، سر پیچی می کردند؛ چرا که ایشان (آگاهانه از پذیرش حق) روگردانند.

توضیحات:

«أَسْمَعَهُمْ»: به گوش آنان رساند. گوش ایشان را باز و شنوا کرد. «خَيْرًا»: نیکی. در اینجا مراد استعداد و زمینه پذیرش حق است. معنی آیه فوق درست به آن می ماند که کسی بگوید: من اگر می دانستم فلان کس دعوت مرا می پذیرد، از او دعوت می کردم. ولی در حال حاضر وضع طوری است که اگر او را دعوت کنم نخواهد پذیرفت. بنابراین دعوت نخواهم کرد.

سوره انفال آیه 24

متن آیه:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اسْبِعُوا مِنَ الْبُرِّ وَاللَّيْلِ إِذَا دَعَاكُمْ لِمَا يُحْيِيكُمْ وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحُولُ بَيْنَ الْمَرْءِ وَقَلْبِهِ وَأَنَّهُ إِلَهِ تَحْشَرُونَ

ترجمه:

ای مؤمنان! فرمان خدا را بپذیرید، و دستور پیغمبر او را قبول کنید هنگامی که شما را به چیزی دعوت کند که به شما زندگی (مادی و معنوی و دنیوی و اخروی) بخشد، و بدانید که خداوند میان انسان و دل او جدائی می اندازد (و می تواند انسان را از رسیدن به خواستهها و آرزوهای دل باز دارد و او را بمیراند و نگذارد عمر طولانی داشته باشد که مهمترین آرزوی دل هر انسانی است)، و بدانید که همگان در پیشگاه خدای سبحان گرد آورده می شوید (و به حساب و کتابتان رسیدگی می گردد).

توضیحات:

« إِسْتَجِيبُوا » : بپذیرید . دعوت خدا را با طاعت و عبادت پاسخ گوئید . « إِذَا » : هرگاه که . واژه (إِذَا) می تواند عام باشد و مراد بیان شرط نباشد . یعنی هر زمان که شما را دعوت کرد ، بیگمان به سوی چیزی دعوت می کند که مایه حیات است و . . . یا این که ذکر (إِذَا) برای شرط بوده و به خاطر دو چیز باشد : الف - دخالت دادن عقل در پذیرفتن یا نپذیرفتن فرمان ، حتی اگر این فرمان از منبعی باشد که جز حق ظاهر و خیر خالص از آن صادر نگردد . ب - اوامر و احکام شریعت همه خیر مطلق است و بررسی و واریسی آنها بر نورانیت و حقانیت آنها می افزاید و زیجائی و وولائی آنها را بهتر و بیشتر در آئینه ضمیر می نمایاند . « يَحُولُ » : حائل می گردد و فاصله می اندازد . مراد بیان قدرت کامل و علم شامل خداست که با قدرت خود بر هر چیزی توانا و با علم خود از هر چیزی آگاه است ، و این او است که اختیار قلب که سرشته زندگی است در دست او است ، و حیات و ممات انسان مربوط بدوست .

سوره انفال آیه 25

متن آیه :
 وَاتَّقُوا فِتْنَةً لَّا تُصِيبَنَّ الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْكُمْ خَاصَّةً وَعَلَّمُوا أَنَّ اللَّهَ شَدِيدُ
 الْعِقَابِ

ترجمه :

خویشترن را از بلا و مصیبتی به دور دارید که تنها دامنگیر کسانی نمی گردد که ستم می کنند (بلکه اگر جلو ستمکاران گرفته نشود ، خشک و تر به گناه آنان می سوزد) و بدانید که خداوند دارای کیفر سخت و مجازات شدید است .

توضیحات :

« فِتْنَةً » : بلا و مصیبت . « خَاصَّةً » : مخصوصاً . به ویژه .

سوره انفال آیه 26

متن آیه :
 وَادْكُرُوا إِذْ أَنْتُمْ قَلِيلٌ مُسْتَضْعَفُونَ فِي الْأَرْضِ تَخَافُونَ أَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ فَآوَاكُمْ وَأَيَّدَكُمْ بِنَصْرِهِ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ لِتَتَّقُوا اللَّهَ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

(ای مؤمنان !) به یاد آورید هنگامی را که شما گروه اندک و ضعیفی در سرزمین (مکه) بودید و می ترسیدید که مردم شما را بر بایند ، ولی خدا شما را (در سرزمین مدینه) پناه و مأوی داد و با معونت و یاری خود شما را (در جنگ بدر پیروز گرداند و) نیرو بخشید و غنائم پاکیزه ای بهره شما کرد تا این که سپاسگزاری بکنید (و در راه جهاد به جان و دل بکشید) .

توضیحات :

« أَنْ يَتَخَطَّفَكُمُ النَّاسُ » : این که شما را بر بایند . « آوَاكُمْ » : پناه داد . مکان و

مأوي داد. « أَيَّدَ » : تقویت کرد. نیرو و شکوه بخشید. « الطَّيِّبَاتِ » : روزیهای پاکیزه . مراد غنائم جنگ است که تنها برای آنان حلال و پاکیزه بود.

سوره انفال آیه 27

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَخُونُوا اللَّهَ وَالرَّسُولَ وَتَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ وَأَنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! به خدا و پیغمبر (با دوست داشت دشمنان حق ، پخش اسرار جنگی ، پشت سرا فکندن برنامه‌های الهی ، و غیره) خیانت مکنید ، و در امانات خود نیز آگاهانه خیانت روا مدارید .

توضیحات :

« وَ تَخُونُوا أَمَانَاتِكُمْ » : این جمله عطف بر (تَخُونُوا ...) و مجزوم است ، یا این که منصوب است چون جواب زهی است . همان گونه که شاعر می‌گوید :
لَا تَنْهَ عَنْ خُلُقٍ وَ تَأْتِي مِثْلَهُ عَارٌ عَلَيْكَ - إِذَا فَعَلْتَ - عَظِيمٌ « وَ أَنْتُمْ تَعْلَمُونَ » : در حالی که مفسد خیانت و بدفرجامی آن را در دنیا و آخرت میدانید .

سوره انفال آیه 28

متن آیه :
وَأَعْلَمُوا أَنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَأَنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

(ای مؤمنان راستین !) بدانید که اموال و اولاد شما وسیله آزمایش هستند (و ترحیح محبت دارائی و فرزندان بر محبت یزدان سبحان ، مایه بلا و هلاک شما است) و بدانید که پاداش بزرگ (مؤمنانی که از عهده امتحان برمی آیند و رضایت خدا را بالاتر از مال و منال دنیا میدانند) در پیشگاه خدا (مهیا و مصون) است .

توضیحات :

« فِتْنَةٌ » : مایه آزمایش . وسیله هلاک . مایه آشوب (نگا : آل عمران / 14 ، و تغابن / 15) .

سوره انفال آیه 29

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَتَّقُوا اللَّهَ يَجْعَل لَكُمْ فُرْقَانًا وَيُكَفِّرْ عَنْكُمْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

ترجمه :

ای مؤمنان ! اگر از خدا (بترسید و از مخالفت فرمان او) بپرهیزید ، خدا بینش ویژه‌ای به شما می‌دهد که در پرتو آن حق را از باطل

می شناسید ، و گناهها نتان را می زداید و شما را می آمرزد ، چرا که یزدان دارای فضل و بخشش فراوان است .

توضیحات :

« فُرْقَانًا » : نصرت و پیروزی ، چون دشمنان را از دوستان و محق را از مبطل جدا می‌سازد . بینش و روشن بینی ، چون بدان حق از باطل شناخته می‌شود . این واژه مصدر ثلاثی مجرد است و برای مبالغه به کار می‌رود .

سوره انفال آیه 30

متن آیه :
وَإِذْ يَمْكُرُ بِكَ الَّذِينَ بَيْنَ كَفَرُوا لِيُثْبِتُوكَ أَوْ يَقْتُلُوكَ أَوْ يُخْرِجُوكَ وَيَمْكُرُونَ وَيَمْكُرُ اللَّهُ وَاللَّهُ خَيْرَ الْمَاكِرِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! به خاطر بیاور) هنگامی را که کافران درباره تو نقشه می‌کشیدند که تورا به زندان بپیفکنند یا بکشند و یا این که (از شهر مکه) بیرون کنند . آنان چاره می‌اندا میشدند و نقشه می‌کشیدند (که چگونه به تو شر و بلا برسانند) و خدا (هم برای نجات تو از شر و بلاي ایشان) تدبیر و چاره‌سازي می‌کرد ، و خداوند بهترین چاره‌ساز است .

توضیحات :

« لِيُثْبِتُوكَ » : تا تورا برجای بدارند و زندانی کنند . « يُخْرِجُوكَ » : تورا اخراج کنند (نگا : توبه / 40) . « يَمْكُرُونَ وَ يَمْكُرُ اللَّهُ » : (نگا : آل عمران / 54 ، اعراف / 99 و 123) ؛ واژه (مکر) به معنی تدبیر و چاره اندیشی و طرح نقشه است .

سوره انفال آیه 31

متن آیه :
وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا قَالُوا قَدْ سَمِعْنَا لَوْ نَشَاءُ لَقُلْنَا مِثْلَ هَذَا إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

این کافران هنگامی که آیات ما بر آنان خوانده می‌شود ، می‌گویند : شنیدیم (چیز مهمی نیست !) اگر ما هم بخواهیم مثل این را می‌گوئیم . چرا که چیزی جز افسانه‌های پیشینیان نیست .

توضیحات :

« أَسَاطِيرُ » : جمع أسطوره ، افسانه‌ها (نگا : فرقان / 5) .

سوره انفال آیه 32

متن آیه :
وَإِذْ قَالُوا اللَّهُمَّ إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِكَ فَأَمْطِرْ عَلَيْنَا حِجَارَةً مِّنَ

السَّمَاءِ أَوْ انْتِنَا بِعَذَابِ أَلِيمٍ

ترجمه :

(ای پیغمبر! به خاطر بیاور) زمانی را که کافران می گفتند : خدا وندا اگر این (آئین و این قرآن) حق است و از ناحیه تو است ، از آسمان بارانی از سنگ بر سر ما فرود آور یا به عذاب دردناک (دیگری) ما را گرفتار ساز .

توضیحات :

« إِنْ كَانَ هَذَا هُوَ الْحَقُّ » : واژه (هُوَ) ضمیر فصل یا عماد است و (الْحَقُّ) خبر (کان) است .

سوره انفال آیه 33

متن آیه :

وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ وَأَنْتَ فِيهِمْ وَمَا كَانَ اللَّهُ مُعَذِّبَهُمْ وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ

ترجمه :

خداوند تا تو در میان آنان هستی ایشان را عذاب نمی کند (به گونه ای که آنان را ریشه کن و نابود سازد . چرا که تَوَرَّحَمَةً لِّلْعَالَمِينَ بوده و آنان را به سوی حق فرامی خوانی و امیدواری که آئین اسلام را بپذیرند و راه رستگاری در پیش گیرند) ، و هم چنین خداوند ایشان را عذاب نمی دهد در حالی که (برخی از) آنان طلب بخشش و آمرزش می نمایند (و از کرده خود پشیمانند و از اعمال ناشایست خویش توبه می کنند) .

توضیحات :

« وَ أَنْتَ فِيهِمْ » : در حالی که تو در میان آنان بسر میبری . « وَهُمْ يَسْتَغْفِرُونَ » : در حالی که طلب آمرزش را دارند . مراد از عذاب مورد نظر آیه ، عذاب و بلای بزرگی است که یکبارہ ایشان را هلاک و نابود سازد ؛ نه عذاب و بلای جزئی و معمولی . دو چیز وسیله امنیت از عذاب خدا است : وجود پیغمبر در میان مسلمین ، و استغفار به درگاه رب العالمین . اولی اختصاص به مسلمانان صدر اسلام ، و دومی مربوط به همه مؤمنان در تمام قرون و اعصار است .

سوره انفال آیه 34

متن آیه :

وَمَا لَهُمْ آلًا يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ وَهُمْ يَصُدُّونَ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَمَا كَانُوا أَوْلِيَاءَهُ إِنْ أَوْلِيَاءُ لَهُ إِلَّا الَّذِينَ اتَّقَوْا وَلَكِنْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

چرا خداوند آنان را عذاب نکند ، در حالی که ایشان (مسلمانان را) از مسجد الحرام باز می دارند ؟ آنان هرگز سرپرستان مسجد الحرام نمی باشند ، بلکه تنها کسانی حق این سرپرستی را دارند که پرهیزگار باشند ، و لیکن غالب آنان (از این واقعیت) بی خبرند .

توضیحات :
 « أُولِيَاءُ هُ » : ضمیر (هُ) در هر دو واژه (اولیاء) به مسجد الحرام برمی‌گردد .
 برخی هم مرجع آن را (الله) دانسته‌اند . در این صورت معنی آیه چنین
 می‌شود : چرا خداوند آنان را عذاب نکند ، در حالی که ایشان مسلمانان را از
 مسجد الحرام باز می‌دارند ؟ آنان هرگز دوستان خدا نمی‌باشند . بلکه
 تنها مسلمانان پرهیزگار دوستان خدا بشمارند ، ولیکن بیشتر آنان (از این واقعیت) بی‌خبرند (نگا : یونس / 62 و 63) .

سوره انفال آیه 35

متن آیه :
 وَمَا كَانَ صَلَاتُهُمْ عِنْدَ الْبَيْتِ إِلَّا مُكَاءً وَتَصَدِيَةً فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ
 تَكْفُرُونَ

ترجمه :
 دعا و تضرع ایشان در کنار مسجد الحرام جز سوت کشیدن و کف زدن
 نمی‌باشد . پس (ای کافران ! مژه مرگ در میدان نبرد بدرواسارت در آن و)
 عذاب را بچشید به سبب کفری که می‌ورزیده اید .

توضیحات :
 « صَلَاتُهُمْ » : نماز ایشان . دعا و عبادت ایشان . « مُكَاءً » : سوت کشیدن .
 « تَصَدِيَةً » : کف زدن . از ماده (صد) و در آن دال دوم به یاء قلب شده است .
 یا از (صَدِي) و ناقص یائی است .

سوره انفال آیه 36

متن آیه :
 إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنفِقُونَ أَمْوَالَهُمْ لِيَصُدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ فَسَيُنفِقُونَهَا
 ثُمَّ تَكُونُ عَلَيْهِمْ حَسْرَةً ثُمَّ يُغْلَبُونَ وَالَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ يُحْشَرُونَ

ترجمه :
 کافران اموال خود را خرج می‌کنند تا (مردمان را) از راه خدا (و ایمان به الله)
 بازدارند . آنان اموالشان را خرج خواهند کرد ، اما بعداً ما به حسرت و ندامت
 ایشان خواهد گشت و شکست هم خواهند خورد . بیگمان کافران همگی به
 سوی دوزخ رانده می‌گردند و در آن گرد آورده می‌شوند .

توضیحات :
 « يُحْشَرُونَ » : رانده می‌شوند . گرد آورده می‌شوند .

سوره انفال آیه 37

متن آیه :
 لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ وَيَجْعَلَ الْخَبِيثَ بَعْضُهُ عَلَىٰ بَعْضٍ فَيَرْكُمهُ
 جَمِيعاً فَيَجْعَلُهُ فِي جَهَنَّمَ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

ترجمه :
 (این شکست در دنیا و عذاب در آخرت همه به خاطر آن است که) تا

خداوند ناپاک را از پاک جدا سازد و برخی از ناپاکان را بر برخی دیگر بیفزاید و جملگی ایشان را روی هم انباشته کند و آن گاه به دوزخشان بیندازد. آنان (در دنیا و آخرت) زیانکارند.

توضیحات :

« لِيَمِيزَ اللَّهُ الْخَبِيثَ مِنَ الطَّيِّبِ » : تا خدا کافر را از مؤمن جدا سازد و آنان را همسان و برابر نکند (نگاه : مائده / 100 و سجده / 18). لام (لِيَمِيزَ) متعلق به فعل مقدری است که از سیاق کلام مفهوم می‌گردد، و تقدیر چنین است : « فَعَلَ اللَّهُ ذَلِكَ لِيَمِيزَ ». « فَيَرْكُمَهُ » : تا آن را متراکم کند و روی هم انباشته سازد.

سوره انفال آیه 38

متن آیه :

قُلِ لِلَّذِينَ كَفَرُوا إِنْ يَنْتَهُوا يُغْفَرْ لَهُمْ مَا قَدْ سَلَفَ وَإِنْ يَعُودُوا فَقَدْ مَضَتْ سُنَّةَ الْأُولِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر!) به کافران بگو: (درگاه توبه همیشه باز است و) اگر (از کفر و عناد) دست بردارند، گذشته اعمالشان بخشوده می‌شود، و اگر هم (به کفر و ضلال خود) برگردند (و به جنگ و ستیزتان برخیزند) قانون خدا درباره پیشینیان از مد نظر گذشته است (و همان قانون هم درباره آنان اجرا می‌گردد). یعنی سزای مشرکان و معاندان و مکذبان نابودی است و ایشان هم نابود می‌شوند).

توضیحات :

« سَلَفَ » : از پیش گذشت. « مَضَتْ » : رفت. جاری شد. « سُنَّةٌ » : روش. قانون. « سُنَّةَ الْأُولِينَ » : عادت خدا نسبت به گذشتگان. یعنی یاری مؤمنان و ریسوائی و ناپودی کافران (نگاه : انبیاء / 105، غافر / 51). اضافه (سنة) به (الاولین) به خاطر ملامت ظاهری میان آن دو تا است و الا سنت از آن خدا است؛ نه دیگران (نگاه : اسراء / 77، احزاب / 38 و 62، غافر / 85).

سوره انفال آیه 39

متن آیه :

وَقَاتِلُوهُمْ حَتَّى لَا تَكُونَ فِتْنَةٌ وَيَكُونَ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ فَإِنْ انْتَهَوْا فَإِنَّ اللَّهَ بِمَا يَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :

و با آنان بپیکار کنید تا فتنه‌ای باقی نماند (و نیروئی نداشته باشند که با آن بتوانند شمارا از دینتان برگردانند) و دین خالصانه از آن خدا گردد (و مؤمنان جز از خدا نترسند و آزادانه به دستور آئین خویش زیست کنند). پس اگر (از روش نادرست خود) دست برداشتند (و اسلام را پذیرفتند، دست از آنان بردارید، چرا که) خدا می‌بیند چیزهایی را که می‌کنند (و کیفرشان می‌دهد).

توضیحات :
 « وَنَذْرَةٌ » : از دین برگرداندن . بلا و آشوب . « يَكُونَنَّ الدِّينُ كُلُّهُ لِلَّهِ » : مراد این است که ادیان باطله از میان رود ، و جز دین اسلام بر جای نماند . دین و پرستش همه خاص خدا باشد .

سوره انفال آیه 40

متن آیه :
 وَإِنْ تَوَلَّوْا فَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَوْلَاكُمْ نِعْمَ الْمَوْلَىٰ وَنِعْمَ النَّصِيرُ

ترجمه :
 و اگر پشت کردند (و به روی گردانی خود از حق و آزار مؤمنان ادامه دادند) بدانید که (شما تحت سرپرستی خدا قرار دارید و) خداوند سرپرست شما است و او بهترین سرپرست و بهترین یاور و مددکار است .

توضیحات :
 « تَوَلَّوْا » : پشت کردند . نپذیرفتند . « الْمَوْلَىٰ » : سرور . سرپرست .

سوره انفال آیه 41

متن آیه :
 وَاعْلَمُوا أَنَّمَا غَنِمْتُمْ مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ لِلَّهِ خُمُسَهُ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسْكِينِ وَالْأَسْرَىٰ وَإِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلْنَا عَلَىٰ عَبْدِنَا يَوْمَ الْفُرْقَانِ يَوْمَ التَّفَاقُ الْأَجْمَعِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :
 (ای مسلمانان !) بدانید که همه غنائمی را که فراچنگ می آورید ، یک پنجم آن متعلق به خدا و پیغمبر و خویشاوندان (پیغمبر) و یتیمان و مستمندان و واماندگان در راه است . (سهم خدا و رسول به مصالح عامه ای اختصاص دارد که پیغمبر در زمان حیات خود مقرر می دارد یا پیشوای مؤمنان بعد از او معین می نماید . بقیه يك پنجم هم صرف افراد مذکور می شود . چهار پنجم باقیمانده نیز میان رزمندگان حاضر در صحنه تقسیم می گردد . باید به این دستور عمل شود) اگر به خدا و بدانچه بر بنده خود در روز جدائی (کفر از ایمان ، یعنی در جنگ بدر ، روز هفدهم ماه رمضان سال دوم هجری) نازل کردیم ایمان دارید . روزی که دو گروه (مؤمنان و کافران) رویاروی شدند (و با هم جنگیدند ، و گروه اندک مؤمنان ، بر جمع کثیر کافران ، در پرتو مدد الهی پیروز شدند) و خدا بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :
 « خمس » : يك پنجم . « ذِي الْقُرْبَىٰ » : خویشاوندان . مراد بنی هاشم و بنی عبدالمطلب است . « يَوْمَ الْفُرْقَانِ » : روز جدائی حق از باطل و ایمان از کفر . مراد روزی است که قرآن در شب آن نازل گردید (نگا : آل عمران / 4 و فرقان / 1) و جنگ بدر در سال دوم هجری در آن به وقوع پیوست .

سوره أنفال آیه 42

متن آیه :
 إِذْ أَنْتُمْ بِالْعُدْوَةِ الدُّنْيَا وَهُمْ بِالْعُدْوَةِ الْقُصْوَى وَالرَّكْبُ أَسْفَلَ مِنْكُمْ وَلَوْ تَوَاعَدْتُمْ لِاخْتِامٍ فَتَمَّ فِي الْمَيْمِئَاتِ وَلَكِنَّ اللَّهَ آتَاكُمْ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَسِعَ الْعِلْمَ
 هَلْكَ عَنِ بَيْنَتِهِ وَيَحْيَىٰ مِنْ حَيٍّ عَنِ بَيْنَتِهِ وَإِنَّ اللَّهَ لَسَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

(به یاد آورید) زمانی را که شما در طرف نزدیکتر (به مدینه منوره) بودید (و باران فقط در آنجا بارید و زمین را سفت گردانید) آنان (یعنی دشمنان) در طرف دورتر مستقر بودند (و آب در اختیار نداشتند و زمین آنجا سست بود و بارانی هم به خود ندید ، ولذا قدمها بدان فرو می رفت) و کاروان (قریشیان به سرپرستی ابوسفیان که شما در تعقیب آن بودید) در مکان پائین تری از شما قرار داشت . اگر با هم دیگر وعده (جنگ) می دادید (قریشیان به خاطر هراس از شما مؤمنان ، و شما مؤمنان به سبب کمی خود و فراوانی دشمنان) به وعده خود وفا نمی کردید ، ولیکن (بدون وعده قبلی و میل قلبی با یکدیگر رویاروی شدید) تا خداوند کاری را تحقق بخشد که می بایست انجام گیرد ، و بدین وسیله آنان که گمراه می شوند با اتمام حجت بوده و آنان که راه حق را می پذیرند با آگاهی و دلیل آشکار باشد . بیگمان خدا بر هر چیزی توانا است (و او بود که گروه اندک مسلمانان را پیروز و گروه فراوان کافران را شکست داد) .

توضیحات :

« الْعُدْوَةُ » : کناره . سمت . طرف . ناحیه . « الدُّنْيَا » : مؤنث اذنی ، نزدیکتر . مراد ناحیه ای است که به مدینه نزدیکتر بود . « الْقُصْوَى » : مؤنث اقصی ، دورتر . « الرَّكْبُ » : کاروان . مراد کاروان ابوسفیان است که در آیه هفتم همین سوره بدان اشاره شده است . « أَسْفَلَ » : پائین تر . مراد مکان پائین تری است که در ساحل دریا قرار داشت . « لَوْ تَوَاعَدْتُمْ » : اگر شما و قریشیان به هم دیگر وعده جنگ می دادید و بر آن توافق می کردید . « لِيَهْلِكَ » : تا هلاک شود . مراد از هلاک در اینجا کفر است چون سبب هلاک است . « يَحْيَىٰ » : زنده شود . مراد از زنده شدن ، ایمان آوردن است . زیرا ایمان آوردن ، از مرگ کفر زنده شدن و زندگی دوباره یا فتن است (نگا : انعام / 122) . « بَيْنَتِهِ » : دلیل آشکار . مراد مشاهده کشته شدن کفار و پیروزی آشکار مؤمنان در جنگ بد است که در پرتو مدد و یاری باری تعالی بود .

سوره أنفال آیه 43

متن آیه :
 إِذْ يُرِيكُهُمُ اللَّهُ فِي مَنَامِكَ قَلِيلًا وَلَوْ أَرَاكَهُمْ كَثِيراً لَفَشِلْتُمْ وَلَتَنَازَعْتُمْ فِي الْأُمُورِ وَلَكِنَّ اللَّهَ سَلَّمَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه :

در آن زمان خداوند در خواب دشمنان را به تو اندک نشان داد ، و اگر آنان را زیاد نشان می داد ، مسلماً سست می شدید و درباره کار (جنگیدن و

ز جنگیدن (دچار کشمکش می‌گشتید ، ولی خداوند (شما را از این عجز و اختلاف) رهائی بخشید ، چرا که او از آنچه (در میان دلها و) در اندرون سینه‌هاست باخبر است (و از روحیه و باطن همگان آگاه است) .

توضیحات :

« یُرِیْکُمْ » : آنان را به تو نمود . پیغمبر پیش از درگیری در خواب چنین دید که شماره دشمنان اندک است . مؤمنان از این خواب دل و جرأتی پیدا کردند . و الا تعداد کافران بیش از هزار نفر بود ، در صورتی که مؤمنان 314 نفر بودند . « سَلَّمَ » : رهائی بخشید . نجات داد .

سوره انفال آیه 44

متن آیه :

وَإِذْ يُرِیْکُمْهُمْ إِذِ التَّقَیْتُمْ فِیْ أَعْیُنِکُمْ قَلِیلًا وَیُقَلِّلْکُمْ فِیْ أَعْیُنِهِمْ لِیَقْضِیَ اللَّهُ أَمْرًا کَانَ مَفْعُولًا وَإِلَى اللَّهِ تَرْجَعُ الْأُمُورُ

ترجمه :

و در آن زمان خداوند آنان را در نظر شما به هنگام رویارویی کم جلوه داد ، و شما را نیز در نظر آنان کم جلوه داد ، تا خداوند موضوعی را که می‌بایست تحقق یابد انجام دهد . (این اراده خدا بود) و همه کارها و همه چیزها (در این جهان) به فرمان و خواست یزدان برمی‌گردد (و آنچه او بخواهد می‌شود و بس) .

توضیحات :

« یُرِیْکُمْهُمْ . . . قَلِیلًا » : (کُمْ) و (هُمْ) مفعول اول و دوم (یُرِیْ) و (قَلِیلًا) حال (هم) است .

سوره انفال آیه 45

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا لَقِیْتُمْ فِئَةً فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا اللَّهَ کَثِیرًا لَّعَلَّکُمْ تَفْلَحُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! هنگامی که با گروهی (از دشمنان در میدان کارزار) روبرو شدید ، پایداری نمائید (و فرار نکنید) و بسیار خدا را یاد کنید (و قدرت و عظمت و وفای به عهد او را پیش چشم دارید و به تضرع و زاریش بخوانید) تا (در دنیا) پیروز و (در آخرت) رستگار شوید .

توضیحات :

« فِئَةً » : دسته . گروه . « فَاثْبُتُوا وَاذْكُرُوا . . . » : دو عامل پیروزی ، یکی پایداری و دومی در همه حال به یاد خدا بودن و ذکر خدا کردن است .

سوره انفال آیه 46

متن آیه :

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَا تَنَازَعُوا فَتَفْشَلُوا وَتَذْهَبَ رِجْکُمْ وَاصْبِرُوا إِنَّ اللَّهَ مَعَ

الصَّارِينَ

ترجمه :

و از خدا و پیغمبرش اطاعت نمائید و (در میان خود اختلاف و) کشمکش مکنید ، (که اگر کشمکش کنید) درمانده و ناتوان می‌شوید و شکوه و هیبت شما از میان می‌رود (و ترس و هراسی از شما نمی‌شود) . شکیبائی کنید که خدا با شکیبایان است .

توضیحات :

« ریح » : باد . در اینجا مراد قوت و قدرت ، شکوه و هیبت ، و غلبه و پیروزی است .

سوره انفال آیه 47

متن آیه :

وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ خَرَجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ بَطَرًا وَرِئَاءَ النَّاسِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَاللَّهُ يَمَّا يَعْمَلُونَ مُحِيطٌ

ترجمه :

و مانند کسانی (از قریشیان) نباشید که بسیار مغرورانه و خودستایانه و برای خودنمائی کردن در برابر مردم (از شهر مکه به سوی میدان بدر) بیرون آمدند و (با نمایش مال و منال و قدرت و قوت خود) مردمان را از راه خدا باز می‌داشتند (و از دخول آنان به دین اسلام با تمام توان جلوگیری می‌نمودند) . خداوند از آنچه می‌کردند آگاه است (و کیفر آنان را خواهد داد) .

توضیحات :

« بَطَرًا » : سرمستی و قدرت . غرور حاصل از اموال و اولاد و جاه و جلال . فخر . « رِئَاءَ » : برای ریا و خودنمائی . واژه‌های (بَطَرًا) و (رِئَاءَ) مصدر و مفعول‌له بوده و یا این که حال بشمارند و به جای (بَطَرِينَ) و (مَرَاتِينِ) یعنی سرمستانه و ریاکارانه به کار رفته اند . « مُحِيطٌ » : کاملاً آگاه و از هر جهت توانا .

سوره انفال آیه 48

متن آیه :

وَإِذْ زَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ وَقَالَ لَا غَالِبَ لَكُمْ الْيَوْمَ مِنَ النَّاسِ وَإِنِّي جَارٌ لَّكُمْ فَلَمَّا تَرَأَتِ الْفِئَتَانِ نَكَصَ عَلَيَّ عَ قَوْمِيهِ وَقَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنْكُمْ إِنِّي أَرَى مَا لَا تَرَوْنَ إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ وَاللَّهُ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ترجمه :

(به یاد آور) زمانی را که اهریمن (با وسوسه‌های خود) اعمالشان را در جلو دیدگانشان می‌آراست و می‌گفت : امروز هیچ کس نمی‌تواند بر شما پیروز شود و من ، هم پیمان و یاور شما هستم . اما هنگامی که دو گروه (مؤمنان و کافران) همدیگر را دیدند (و رویاروی شدند) بر پا شده‌های خود چرخید (و از عهد و پیمان خود دست کشید) و گفت من از شما بیزار و

گریزانم . من چیزی را می بینم که شما نمی بینید . من از خدا می ترسم . چرا که خدا سخت کیفردهنده و مجازات کننده است .

توضیحات :

« جَارٌ » : هم پیمان . یاور . « تَرَآءَتْ » : همدیگر را دیدند . « نَكَصَ عَلَيَا عَقْبَيْهِ » : به عقب برگشت و گریخت . مراد این است که مکر و کید او باطل شد و از خواسته‌های خود دست کشید .

سوره انفال آیه 49

متن آیه :

إِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ غَرَّ هَؤُلَاءِ دِينُهُمْ وَمَن يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَإِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

(به یاد آور) آن زمانی را که منافقان و کسانی که (ضعیف‌الایمان بودند و) در دل‌هایشان بیماری (کفر و نفاق سرک می کشید و در غوغا) بود ، می گفتند : اینان را آئینشان مغرور نموده و گول زده است (این است که چنین آماده رزم و فداکاری‌بند و خویشستن را با دست ما به کشتن می‌دهند . اما کافران و منافقان و همه مردمان باید بدانند که) هرکس به خدا پشت بندد (خدا او را بسننده است و وی را پیروز می‌گرداند و به مقصود می‌رساند) چرا که خدا مقتدر و توانا است و کارها را بجا و از روی فلسفه انجام می‌دهد (و حق را بر باطل چیره می‌گرداند) .

توضیحات :

« وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ » : عطف تفسیر است (نگا : بقره / 10) . « غَرَّ » : مغرور کرده است . گول زده است .

سوره انفال آیه 50

متن آیه :

وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ يَتَوَقَّى الَّذِينَ كَفَرُوا الْمَلَائِكَةَ يَصْرُبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ

ترجمه :

اگر ببینی (ای پیغمبر ! هول و هراس و عذاب و عقابی را که به کافران دست می‌دهد) بدان گاه که فرشتگان جان کافران را می‌گیرند و سر و صورت و پشت و روی آنان را (از هر سو) می‌زنند و (بدیشان می‌گویند) : عذاب سوزان (اعمال بد خود) را بچشید ، (از مشاهده این همه درد و رنج و ترس و خوف دچار شدگفت خواهی شد و به حال آنان تأسف خواهی خورد) .

توضیحات :

« يَتَوَقَّى وَيَا » : جان می‌گیرند . به قبض روح می‌پردازند (نگا : نساء / 97 ، انعام / 61 ، محمد / 27 ، نحل / 28 و 32) . « الْحَرِيقِ » : سوزاندن . سوزاننده (نگا : آل عمران / 181) .

سوره أنفال آیه 51

متن آیه :
ذَلِكَ يَمَا قَدَمَتْ أَيْدِيكُمْ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلَّعَالَمِينَ

ترجمه :

این به خاطر کارهایی است که از پیش می کرده اید و می فرستاده اید و خداوند به بندگان هرگز کمترین ستمی روا نمی‌دارد.

توضیحات :

« ظَلَّامٌ » : صیغه مبالغه در کمیّت است ؛ نه کیفیّت (نگا : آل عمران / 182) .
(به معنی (ذی ظلم) است ، از قبیل : عَطَّارٌ . تَمَّارٌ .

سوره أنفال آیه 52

متن آیه :

كَذَّبَ آلُ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ
بِذُنُوبِهِمْ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ترجمه :

(اینان رفتار و کردار زشتی دارند) همچون رفتار و کردار قوم فرعون و کسانی که پیش از ایشان بودند و آیات ما را (با وجود روشنی) تکذیب می‌کردند ، پس خداوند آنان را به (کیفر) گناهانشان گرفت ، و خداوند نیرومند و شدیدالعقاب است (و اعمال ناشایست در گذشته از هر کسی سرزده یا در آینده سرزند ، سرنوشت او همین خواهد بود) .

توضیحات :

« ذَابٌ » : عادت همیشگی . پیشه .

سوره أنفال آیه 53

متن آیه :

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ لَمْ يَكُ مُغَيِّرًا نِّعْمَةً أَنْعَمَهَا عَلَي قَوْمٍ حَتَّى يُغَيِّرُوا مَا
بِأَنْفُسِهِمْ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

این بدان خاطر است که خداوند هیچ نعمتی را که به گروهی داده است تغییر نمی‌دهد مگر این که آنان حال خود را تغییر دهند (و دیگر شایستگی نعمت خدا را نداشته باشند و بلکه سزاوار نعمت گردند) و بیگمان خداوند شنوای (اقوال و) آگاه (از افعال مردمان) است .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : این عذاب و کیفر قریبشیان . « مَا بِأَنْفُسِهِمْ » : رفتار و کردارشان . نیات و فکارشان .

سوره أنفال آیه 54

متن آیه :

كَذَّابِ آلِ فِرْعَوْنَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ فَأَهْلَكْنَاهُمْ
يَذُنُّوهُمْ وَأَعْرَفْنَا آلَ فِرْعَوْنَ وَكُلَّ كَانُوا ظَالِمِينَ

ترجمه:

(اینان رفتار و کردار زشتی دارند و در انکار آیات و تکذیب رسالت پیغمبران خدا، کاروبارشان) همچون کاروبار قوم فرعون و کسانی است (از قبیل قوم نوح و عاد و ثمود) که پیش از ایشان می زیستند و آیات پروردگار خود را تکذیب می کردند، پس ما ایشان را به سبب گناهانشان (با صاعقه‌های جانگداز و بادهای خانمان برانداز و چیزهای دیگر) نابود کردیم، و قوم فرعون را در آب غرق نمودیم، و همه (این فرقه‌ها به خود) ستم کردند (چرا که خویشتن را در معرض عذاب الهی قرار دادند و سعادت سرمدی را به شقاوت ابدی تبدیل کردند).

توضیحات:

« كَذَّابِ آلِ فِرْعَوْنَ . . . » : تکرار به خاطر تأکید در تفسیح کار و تشذیب حال و توبیخ کافران بدسگال است.

سوره انفال آیه 55

متن آیه:

إِنَّ شَرَّ الدَّوَابِّ عِنْدَ اللَّهِ الَّذِينَ كَفَرُوا فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه:

بیگمان بدترین انسانها در پیشگاه یزدان، کسانی هستند که کافرنند و ایمان نمی آورند.

توضیحات:

« الدَّوَابِّ » : جنبنندگان، اعم از انسان و حیوان. در اینجا مراد انسانها است.

سوره انفال آیه 56

متن آیه:

الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ ثُمَّ يَنْقُضُونَ عَهْدَهُمْ فِي كُلِّ مَرَّةٍ وَهُمْ لَا يَتَّقُونَ

ترجمه:

کسانی که از آنان پیمان گرفته‌ای (که مشرکان را کمک و یاری نکنند (ولی آنان هر بار پیمان خود را می‌شکنند و (از خیانت و نقض عهد) پرهیز نمی کنند.

توضیحات:

« الَّذِينَ عَاهَدْتَ مِنْهُمْ . . . » : مراد یهودیان بنی قریظه است که پیغمبر از آنان پیمان گرفت که با او نجنگند و مشرکان را یاری ندهند، ولی ایشان بارها و بارها پیمان شکنی کردند و کفار مکه را برشوراندند و در جنگ بدر با سلاح یاری دادند. «عَاهَدْتَ مِنْهُمْ»: با برخی از آنان پیمان بستیم. از آنان پیمان گرفتیم.

سوره انفال آیه 57

متن آیه :
وَإِمَّا تَثَقَّ فَنَفْسُهُمْ فِي الْحَرْبِ فَشَرِّدْ بِهِمْ مَنْ خَلَفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَدَّكُرُونَ

ترجمه :

اگر آنان را در (میدان) جنگ رویاروی بیابایی و بر ایشان پیروز شوی ، آن چنان آنان را در هم بکوب که کسانی که در پشت سر ایشان قرار دارند (و دوستان و یاران ایشان بشمارند) پند گیرند (و پراکنده شوند و عرض اندام نکنند) .

توضیحات :

« تَثَقَّ فَنَفْسُهُمْ » : آنان را دریا فتنی . بر آنان پیروز شدی . « شَرِّدْ » : پراکنده و پریشان کن . « لَعَلَّهُمْ يَدَّكُرُونَ » : تا این که افراد پشت سر آنان یعنی اعوان و یارانشان عبرت گیرند و جرأت حمله را نداشته باشند .

سوره انفال آیه 58

متن آیه :
وَإِمَّا تَخَافَنَّ مِنْ قَوْمٍ خِيَانَةً فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ عَلَى سَوَاءٍ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ
الْخَائِبِينَ

ترجمه :

هرگاه (با ظهور نشانه‌هایی) از خیانت گروهی بیم داشته باشی (که عهد خود را بشکنند و حمله غافلگیرانه کنند ، تو آنان را آگاه کن و) همچون ایشان پیمانشان را لغو کن (و بدون اطلاع بدانان حمله مکن ، چرا که این کار خلاف مروت و شریعت است و خیانت بشماراست و) بیگمان خداوند خیانتکاران را دوست نمی‌دارد .

توضیحات :

« إِمَّا » : این واژه مرکب از (اِنْ) شرطیه و (مَا) زائده است که برای تأکید بدان افزوده می‌شود . « فَانْبِذْ إِلَيْهِمْ » : عهدشان را به سویشان بینداز . یعنی : آنان را بی‌آگاهان که شما با ایشان دیگر عهد و پیمانی نداری . « عَلَى سَوَاءٍ » : به طور یکسان و همچون ایشان . آشکارا و بی‌پیرایه .

سوره انفال آیه 59

متن آیه :
وَلَا يَحْسِبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا سَبَقُوا إِنَّهُمْ لَا يُعْزُونَ

ترجمه :

کافران تصور نکنند که (بر قدرت ما) پیشی گرفته‌اند و (از قلمرو ما) بگریزند (و با نجات از دست مرگ در جنگ بدر ، از زیر دست ما خارج شده‌اند) آنان (هرگز ما را) درمانده نمی‌کنند (و ما جزای

خیانت و عذرشان را خواهیم داد) .

توضیحات :

« سَبِّقُوا » : پیشی گرفته اند . مراد این است که از عقاب و عذاب خدا پیشی نگرفته اند و نجات پیدا نکرده اند و خداوند آگاه از آنان و غالب بر ایشان است .

سوره انفال آیه 60

متن آیه :

وَأَعِدُّوا لَهُمْ مَا اسْتَطَعْتُمْ مِنْ قُوَّةٍ وَمِنْ رِبَاطِ الْخَيْلِ تُرْهِبُونَ بِهِ عَدُوَّ اللَّهِ وَعَدُوَّكُمْ
وَالْآخِرِينَ مِنْ دُونِهِمْ لَا تَعْلَمُونَهُمُ اللَّهُ يَعْلَمُهُمْ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فِي سَبِيلِ
اللَّهِ يُوَفِّ إِلَيْكُمْ وَأَنْتُمْ لَا تَظْلُمُونَ

ترجمه :

برای (مبارزه با) آنان تا آنجا که می توانید نیروی (مادی و معنوی) و (از جمله) اسبهای ورزیده آماده سازید ، تا بدان (آمادگی و ساز و برگ جنگی) دشمن خدا و دشمن خود را بترسانید ، و کسان دیگری جز آنان را نیز به هراس اندازید که ایشان را نمی شناسید و خدا آنان را می شناسد . هر آنچه را در راه خدا (از جمله تجهیزات جنگی و تقویت بنیه دفاعی و نظامی اسلامی) صرف کنید ، پاداش آن به تمام و کمال به شما داده می شود و هیچ گونه ستمی نمی بینید .

توضیحات :

« أَعِدُّوا » : تهیه کنید . آماده سازید . « رِبَاطِ » : ریسمانی که چهارپا را با آن می بندند . در اینجا مراد پرورش و نگهداری مرکبهای جهاد است . « الْآخِرِينَ » : دیگران . « مِنْ دُونِهِمْ » : سواي ایشان . غیر از آنان . « يُؤَفِّ إِلَيْكُمْ » : پاداش آن به تمام و کمال به شما داده می شود . « أَنْتُمْ لَا تَظْلُمُونَ » : از سوی خدا به شما ظلم نمی شود . اگر نیروی کافی برای مقابله با دشمنان فراهم سازید ، از سوی آنان ظلم و ستمی به شما نمی شود ، چرا که جرأت آن را نخواهند داشت .

سوره انفال آیه 61

متن آیه :

وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

اگر آنان به صلح گرایش نشان دادند ، تو نیز بدان بگرای (و در پذیرش پیشنهاد صلح تردید و دودلی مکن و شرائط منطقی و عادلانه و عادلانه را بپذیر) و بر خدای توکل نماي که او شنوای (گفتار و) آگاه (از رفتار همگان) است .

توضیحات :

« إِنْ جَنَحُوا... » : اگر تمایل به صلح نشان دادند . « سَلْمٌ » : صلح .

سوره أنفال آیه 62

متن آیه :
وَإِنْ يَرِيدُوا أَنْ يَخْدَعُوكَ فَإِنَّ حَسْبِكَ اللَّهُ هُوَ الَّذِي أَيْدَكَ يَنْصُرُهُ
وَبِالْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

و اگر بخواهند تورا فریب دهند (و منظورشان از گرایش به صلح ، مکر و کید باشد ، باکي نداشته باش ، چرا که) خدا برای تو کافی است . او همان کسی است که تورا با یاری خود و توسط مؤمنان (مهاجر و انصار) تقویت و پشتیبانی کرد .

توضیحات :

« حَسْبِكَ » : کافی و ضامن و مراقب تو است .

سوره أنفال آیه 63

متن آیه :
وَأَلْفَ بَيْنٍ قُلُوبِهِمْ لَوْ أَنْزَلْنَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا مَا أَلْفَتْ بَيْنَ قُلُوبِهِمْ
وَلَكِنَّ اللَّهَ أَلْفَ بَيْنَهُمْ إِنَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

(و) خدا بود که عربها را با وجود دشمنانگی شدیدشان در پرتو اسلام دگرگون کرد (و) در میان آنان الفت ایجاد نمود (و دلهاي پر از حقد و کینه آنان را به هم نزدیک و مهربان کرد ، به گونه اي که) اگر همه آنچه در زمین است صرف می کردی نمی توانستی میان دلهايشان انس و الفت برقرار سازی . ولي خداوند (با هدایت آنان به ایمان و دوستی و برادری) میانشان انس و الفت انداخت ، چرا که او عزیز و حکیم است (و بر هر کاری توانا ، و کارش از روی فلسفه و حکمت انجام می پذیرد) .

توضیحات :

« أَلْفَ » : انس و الفت انداخت . دلهايشان را به هم پیوند داد .

سوره أنفال آیه 64

متن آیه :
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَسْبُكَ اللَّهُ وَمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

ای پیغمبر ! خدا برای تو و برای مؤمنانی که از تو پیروی کرده اند کافی و بسنده است (و ضامن و مراقب همگی شما است) .

توضیحات :

« مَنْ » : عطف بر ضمیر (كَ) و منصوب است .

سوره أنفال آیه 65

متن آیه :

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضَ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ
يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا
يَأْتِيهِمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ

ترجمه :

ای پیغمبر! مؤمنان را به جنگ (با دشمن برای اعلاء فرمان خدا) برانگیز . هرگاه بیست نفر شکیبها (وورزیده و قوی‌الایمان) از شما باشند بردویست نفر غلبه می کنند ، و اگر از شما صد نفر باشند بر هزار نفر از کافران غلبه می کنند ، به خاطر این که کافران گروهی هستند که نمی فهمند (برای چه چیزی و چه کسی می جنگند ، و اگر گذشته شدند سرنوشت خانواده و سرانجام خودشان چه خواهد بود ، و لذا این تاریکی راه و ناآگاهی از هدف و ندانستن نتیجه دنیوی و اخروی مبارزه ، تاب و توانی برای آنان باقی نمی گذارد) .

توضیحات :

« حرض » : برانگیز . تشویق و تحریک کن . « يَا أَنَّهُمْ » : به سبب این که ایشان .

سوره انفال آیه 66

مِثْنِ آيَةٍ :
الآن خَفِيَ اللَّهُ عَنْكُمْ وَعَلِمَ أَنَّ فِيكُمْ ضَعْفًا فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ
يَغْلِبُوا مِائَتَيْنِ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ أَلْفٌ يَغْلِبُوا أَلْفَيْنِ بِإِذْنِ اللَّهِ وَاللَّهُ مَعَ
الصَّابِرِينَ

ترجمه :

هم اینک خداوند برای شما تخفیف قائل شد و دید در شما ضعفی است (و تازه کار و ناآموده می باشید ، در این حال) اگر از شما صد نفر شکیبها باشند ، بردویست نفر غلبه می کنند ، و اگر هزار نفر باشند بردو هزار نفر - با مدد و یاری الهی - پیروز می شوند ، و (در هر حال فراموش نکنید که) خدا با شکیبایان است (و یاری و مدد او تنها شامل ایشان است) .

توضیحات :

« فَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ صَابِرَةٌ . . . » : دو حکم مذکور در دو آیه ، مربوط به دو گروه مختلف و در شرائط متفاوت است . هنگامی که مسلمانان قوی‌الایمان باشند ، می توانند کافران بیشماری را درهم شکنند ، و هنگامی که مسلمانان گرفتار ضعف و سستی عقیده شوند می توانند بر کافران کمتری پیروز گردند . آیه 65 دال بر عزیمت و اراده است و آیه 66 دال بر رخصت و اجازه .

سوره انفال آیه 67

مِثْنِ آيَةٍ :
مَا كَانَ لِنَبِيِّ أَنْ يَكُونَ لَهُ أَسْرَى حَتَّى يُتَّخِذَ فِي الْأَرْضِ تُرِيدُونَ عَرَصَ
الدُّنْيَا وَاللَّهُ يُرِيدُ الْآخِرَةَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

هیچ پیغمبری حق ندارد که اسیران جنگی داشته باشد. مگر آن گاه که کاملاً بر دشمن پیروز گردد و بر منطقه سیطره و قدرت یابد (در غیر این صورت باید با ضربات قاطع و کوبنده و پیاپی، نیروی دشمن را از کار بپندازد. اما به محض حصول اطمینان از پیروزی خود و شکست دشمن دست از کشتار بردارد و به اسیرکردن قناعت کند. ای مؤمنان! شما) تنها به فکر جنبه‌های مادی هستید و (متاع ناپایدار دنیا را می‌خواهید، در صورتی که خداوند سرای (جاویدان) آخرت (و سعادت همیشگی) را (برای شما) می‌خواهد، و خداوند عزیز و حکیم است) و این است که کارهایش سراسر از روی حکمت و تدبیر، و متوجه عزت و پیروزی است).

توضیحات :

«أسری» : جمع اسیر، محبوسان. «يُثَخِنَ» : از مصدر (إِثْخَان) به معنی غلظت و شدت به کار بردن و مبالغه در مجروح کردن و ضعیف نمودن دشمن است (نگاه: محمد / 4) در اینجا مراد درهم کوبیدن دشمن و کشتار آنان است تا آن گاه که غلبه و پیروزی مسلم شود و سپاه ایشان تارومار گردد. «عَرَضَ» : حطام دنیا. کالای ناپایدار و نعمت زودگذر جهان.

سوره انفال آیه 68

مِثْنِ آيَةٍ :
لَوْلَا كِتَابٌ مِّنَ اللَّهِ سَبَقَ لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَخَذْتُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

اگر حکم سابق خدا نبود (که بدون ابلاغ امتی را کیفر ندهد، و مخطی در اجتهاد، مجازات نگردد) عذاب بزرگی در مقابل چیزی که (به عنوان فدیة اسیران گرفته‌اید و شتابی که ورزیده‌اید) به شما می‌رسید.

توضیحات :

«كِتَابٌ» : حکم. فرمان. مراد کیفر ندادن بدون ابلاغ قبلی است (نگاه: اسراء / 15)، عذاب سخت و توان فرسا ندادن مسلمانان در زمان حیات پیغمبر و استغفارشان از گناهان (نگاه: انفال / 33)، و عدم مجازات مجتهد مخطی در اجتهاد خود (نگاه: تفسیرالمنخب، و صفوة التفسیر).

سوره انفال آیه 69

مِثْنِ آيَةٍ :
فَكُلُوا مِمَّا غَنِمْتُمْ حَلَالًا طَيِّبًا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

اکنون از آن چیزی که (از فدیة اسیران) فراچنگ آورده‌اید حلال و پاکیزه بخورید و (دغدغه‌ای به خود راه ندهید، و در همه کارها یتان) از خدا بترسید. بیگمان یزدان (سبحان نسبت به بندگان) که به

درگاه او برگردند) بسیار آمرزنده و مهربان است.

توضیحات :
« مِمَّا غَنِمْتُمْ » : مراد مطلق غنیمت ، یا فدیة اسیران است . « حَلَالًا طَيِّبًا » : مراد میباح و آزاد است . حال اول و دوم (ما) ، یا صفت مصدر محذوف (أَكْلًا) بوده و برای تأکید ذکر شده اند .

سوره انفال آیه 70

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُلْ لِمَنْ فِيكُمْ خَيْرٌ مِمَّا أُخِذَ مِنْكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

ای پیغمبر ! به اسیرانی که در دست شما هستند بگو : اگر خداوند در دلها یتان خیري (همچون ایمان و اخلاص و صدق در اسلام آوردنتان) سراغ یابد (و بداند که دارای نیت پاک و راستی است) ، در دنیا و آخرت (بهتر از آنچه از شما دریافت شده است به شما عطاء می کند و شما را می بخشد) و شرک و سیئات شما را نادیده می گیرد) و خداوند بسیار آمرزنده و مهربان است .

توضیحات :

« خَيْرًا » : واژه اول صفت مشبّهه و مراد از آن ایمان راستین و صدق در پذیرش اسلام است . واژه دوم ، اسم تفضیل و مراد از آن بهتر از چیزی است که مؤمنان از کافران دریافت داشته اند .

سوره انفال آیه 71

متن آیه :
وَإِنْ يُرِيدُوا خِيَانَتَكَ فَقَدْ خَانُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ فَأَمْكَنَ مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) اگر (مشرکان با اظهار ایمان) بخواهند به تو خیانت کنند (موضوع تازه ای نیست و باکی نداشته باش ، چرا که) آنان پیش از این (نیز با اتخاذ شرکاء و انداد برای خدا و کفران نعمت الله) به خدا خیانت کرده اند و خداوند (در قبال آن شما را) بر آنان پیروز کرده است (هر چند شما ضعیف بودید و ایشان نیرومند بودند) و خداوند آگاه (از احوال و افکار همگان است) > حکیم است (و کارها را برابر حکمت و فلسفه ای که خود می داند می گرداند) .

توضیحات :

« أَمْكَنَ مِنْهُمْ » : شما را بر آنان چیره کرد و ایشان را مقهورتان نمود . گویند : (أَمْكَنَ اللَّهُ أَوْلِيَاءَهُ مِنْ أَعْدَائِهِ) خداوند دوستانش را بر دشمنانش پیروز گرداند .

سوره انفال آیه 72

متن آیه :
 إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
 وَالَّذِينَ آمَنُوا وَنَصَرُوا أَوْلِيَّكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يَهَاجِرُوا مَا
 لَكُمْ مِنْ وَلَا يَتَّبِعُهُمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ يَهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ
 فَعَلَيْكُمْ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ
 بَصِيرٌ

ترجمه :

بیگمان کسانی که ایمان آورده اند و (از خانه و کاشانه خویش)
 مهاجرت کرده اند و با جان و مال خود در راه خدا (به تلاش ایستاده اند و)
 جهاد نموده اند (ولقب مهاجرین را برا زنده خود گردانده اند) ، و کسانی
 که (مهاجرین را در منزل و ماوای خود) پناه داده اند و (ایشان را با جان و
 مال) یاری نموده اند (و از سوی خدا و پیغمبر لقب انصار دریافت
 داشته اند ،) برخی از آنان یاران برخی دیگرند (و مسؤول و متعهد در
 برابر یکدیگرند) و اما کسانی که ایمان آورده اند ولیکن مهاجرت
 ننموده اند (و با وجود توانائی به جامعه نوین شما در مدینه
 نپیوسته اند ، هیچ گونه تعهد و مسؤولیت و) ولایتی در برابر آنان
 ندارید تا آن گاه که مهاجرت می کنند . اگر (چنین مؤمنان غیرمهاجری
 از دست ظلم و جور دیگران) به سبب دینشان از شما کمک و یاری
 خواستند ، کمک و یاری بر شما واجب است ، مگر زمانی که مخالفان آنان
 گروهی باشند که میان شما و ایشان پیمان (ترك مخاصمه) باشد . (در این
 صورت رعایت عهد و پیمان ، از رعایت حال چنین مؤمنان بیحالی لازم تر
 است . به هر حال) خداوند می بیند آنچه را که می کنید (پس مواظب حال
 هم دیگر و حفظ حدود و عهد با شید) .

توضیحات :

« ءَأَوْوًا » : منزل و ماوای دادند . پناه دادند . « وَوَلَايَةً » : نصرت . مدد و یاری (نگا : کهف / 44) . « اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ » : از شما کمک و یاری
 خواستند تا دین خود را حفظ کنند و خویشتن را از شکنجه و آزاری
 برهانند که به سبب داشتن دین و ایمان ، متوجه آنان می گردد . «
 مِيثَاقٌ » : مراد پیمان ترك مخاصمه است .

سوره انفال آیه 73

متن آیه :
 وَالَّذِينَ كَفَرُوا بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ إِلَّا تَفْعَلُوهُ تَكُنْ فِتْنَةً فِي الْأَرْضِ
 وَفَسَادَ كَبِيرٌ

ترجمه :

و کسانی که کافرند ، برخی یاران برخی دیگرند (و در جا نبداری از
 باطل و بدسگالی با مؤمنان هم رای و همسنگرند . پس ایشان را به
 دوستی نگیرید و در حفظ عهد و پیمان بکوشید) که اگر چنین نکنید
 فتنه و فساد عظیمی در زمین روی می دهد .

توضیحات :
 « إِلَّا تَفْعَلُوهُ » : اگر آن را انجام ندهید. ضمیر (هُ) به میثاق یا حفظ آن و یا نصر مذکور در آیه قبلی برمیگردد.

سوره انفال آیه 74

متن آیه :
 وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولَئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

ترجمه :

بیگمان کسانی که ایمان آورده اند و مهاجرت کرده اند و در راه خدا جهاد نموده اند، و همچنین نین کسانی که پناه داده اند و یاری کرده اند، (هر دو گروه) آنان حقیقه مؤمن و باایمانند (و شایسته واژه مهاجر و انصارند و تارو بود جاودانه پرچم اسلامند و) برای آنان آمرزش (گناهان از سوی یزدان منان) و روزی شایسته (در بهشت جا دیدان) است .

توضیحات :

« وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا... » : آیات پیشین متضمن تعهد و مسؤلیت و یاری مؤمنان با همدیگر است، و این آیه بیانگر ستایش و بزرگداشت آنان و مقام و منزلت ایشان است. « رزق کریم » : (نگا : انفال / 4) .

سوره انفال آیه 75

متن آیه :
 وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدِ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

و کسانی که پس از (نزول این آیات) ایمان آورده اند و مهاجرت کرده اند و با شما (ای مهاجران و انصار) جهاد نموده اند، آنان از زمره شما هستند و (از حقوق و مدد و یاری شما برخوردار میگردند . این ولایت ایمانی بود، و اما ولایت خویشاوندی علاوه بر این میان افرادی موجود است و) کسانی که با یکدیگر خویشاوندند برخی برای برخی دیگر سزاوارترند (و حقوق آنان) در کتاب خدا (بیان شده است و حکم خدا بر آن رفته است و) بیگمان خداوند آگاه از هر چیزی است .

توضیحات :

« أُولُوا الْأَرْحَامِ » : اقرباء . خویشاوندان . « أُولَیَا » : سزاوارتر . « كِتَابِ اللَّهِ » : کتاب خدا قرآن . حکم و فرمان خدا (نگا : انفال / 68) .

سوره توبه آیه 1

متن آیه :
 بَرَاءَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ إِلَى الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

(این ، اعلام) بیزاری خداوند و پیغمبرش از مشرکانی است که شما (مؤمنان توسط فرستاده خدا ، فرمانده کل قوا) با آنان پیمان بسته اید (و ایشان آن را به دلخواه شکسته اند و به دشمنان اسلام پیوسته اند . به آنان چهارماه فرصت داده می شود که در این فاصله یا به اسلام بگردند ، یا سرزمین عربستان را ترک کنند ، و یا این که آماده نبرد با مسلمانان شوند) .

توضیحات :

« بَرَاءَةٌ » : بیزاری . مراد اعلام مقاطعه و ترک معاهده است . این سوره را (بَرَاءَةٌ) نامگذاری کرده اند به خاطر این که آغاز آن بدین واژه است . توبه هم گفته اند چون از توبه زیاد سخن رفته است (نگا : آیه 117 به بعد) . فاضحه نیز نامیده اند چرا که منافقان را رسوا نموده است (نگا : آیه 49 به بعد) . از آنجا که این سوره با بیزاری و خشم خدا از مشرکان آغاز شده است و در آن از اجازه جنگ با ایشان سخن رفته است (نگا : آیه 5 و 28) عبارت « بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ » که نشانه صلح و دوستی و بیانگر رحمانیت و رحیمیت خداست در ابتدای آن نیامده است . (بَرَاءَةٌ) خبر ابتدای محذوف و تقدیر چنین است : (هَذِهِ بَرَاءَةٌ) . یا مبتداست و خبر آن (إِلَيَّ الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ) . در این صورت مثل این است که بگوئیم : مِنْ فَلَانٍ إِلَيَّ فَلَانٍ .

سوره توبه آیه 2

متن آیه :

فَيَسِيحُوا فِي الْأَرْضِ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَلِمُوا أَنَّكُمْ غَيْرُ مُعْجِزِي اللَّهِ وَأَنَّ اللَّهَ مُخْزِي الْكَافِرِينَ

ترجمه :

پس (ای مؤمنان ! به کافران بگوئید :) آزادانه چهارماه در زمینی بگردید (و از آغاز عید قربان سال نهم هجری ، یعنی روز دهم ذی الحجه همان سال ، تا روز دهم ماه ربیع الآخرق . سال بعدی ، یعنی سال دهم هجری ، به هر کجا که می خواهید بروید و بگردید) و بدانید که شما (در همه حال و همه آن ، مغلوب قدرت خدائید و از دست او نجات پیدا نمی کنید و) هرگز نمی توانید خدا را در مانده کنید ، و بیگمان خداوند کافران را خوار و رسوا می سازد .

توضیحات :

« سِيحُوا » : بگردید . از مصدر سیاحت ، به معنی چریان آزاد آب است و در اینجا مراد سیر و سیاحت اختیاری است . « مُخْزِي » : خوار کننده . رسوا کننده .

سوره توبه آیه 3

متن آیه :

وَإِذْ قَالَ اللَّهُ لِمَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ الصَّوْتِ وَاللَّهُ بَرِيءٌ مِّنْ

الْمُشْبِرِ كَيْنَ وَرَسُولُهُ فَإِنْ تُبْتُمْ فَهُوَ خَيْرٌ لَكُمْ وَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّكُمْ
غَيْرَ مَعْرُوفِي اللَّهِ وَبَشِّرِ الَّذِينَ كَفَرُوا بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

ترجمه:

این اعلامی است از سوی خدا و پیغمبرش به همه مردم (که در اجتماع سالانه ایشان در مکه) در روز بزرگترین حج (یعنی عید قربان ، توسط امیر مؤمنان علی بن ابیطالب و به امیرالحاجی ابو بکر صدیق ، بر همگان خوانده می شود) که خدا و پیغمبرش از مشرکان بیزارند و (عهد و پیمان کافران خائن را ارج نمی گذارند . پس ای مشرکان عهد شکن بدانید که) اگر توبه کردید (و از شرك قائل شدن برای خدا برگشتید) این برای شما بهتر است ، و اگر سرپیچی کردید (و بر کفر و شرك خود ماندگار ماندید) بدانید که شما نمی توانید خدای را درمانده دارید و (خویشان را از قلمرو قدرت و فرماندهی او بیرون سازید . ای پیغمبر ! همه) کافران را به عذاب عظیم و سخت دردناکی مژده بده .

توضیحات:

« أَذَانٌ » : اعلام . آگهی . « يَوْمَ الْحَجِّ الْأَكْبَرِ » : روز بزرگترین حج . مراد روز عید قربان است که مهمترین مناسک حج در آن انجام می پذیرد و در واقع قسمت اصلی اعمال آن به پایان می رسد . در مقابل حج اکبر ، حج اصغر است که عمره نام دارد و در آن وقوف در عرفات انجام نمی گیرد .

سوره توبه آیه 4

متن آیه:

إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ مِنَ الْمُشْرِكِينَ ثُمَّ لَمْ يَنْقُصُواكُمْ شَيْئًا وَلَمْ يُظَاهِرُوا
عَلَيْكُمْ أَحَدًا فَأَتِمُوا إِلَيْهِمْ عَهْدَهُمْ إِلَىٰ مَدِينِهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُتَّقِينَ

ترجمه:

اما کسانی که از مشرکان با آنان پیمان بسته اید و ایشان چیزی از آن فروگذار نکرده اند (و پیمان را کاملاً رعایت نموده اند) و از کسی بر ضد شما پشتیبانی نکرده (و او را یاری نداده اند) ، پیمان آنان را تا پایان مدت زمانی که تعیین کرده اند محترم شمارید و بدان وفا کنید . بیگمان خداوند پرهیزگاران (وفا کننده به عهد) را دوست می دارد .

توضیحات:

« لَمْ يَنْقُصُواكُمْ شَيْئًا » : چیزی از شروط پیمان شما را نکاسته اند و نقض ننموده اند . « لَمْ يُظَاهِرُوا » : پشتیبانی و یاری نکرده اند .

سوره توبه آیه 5

متن آیه:

فَإِذَا انْسَلَخَ الْأَشْهُرُ الْحَرَامُ فَاقْتُلُوا الْمُشْرِكِينَ حَيْثُ وَجَدْتُمُوهُمْ وَخُذُوهُمْ
وَاحْصُرُوهُمْ وَاقْعُدُوا لَهُمْ كُلَّ مَرْصِدٍ فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ
فَاقْتُلُوا سَيِّئَاتِهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه:

هنگامي که ماههاي حرام (که مدت چهار ماهه امان است) پايان گرفت ، مشرکان (عهدشکن) را هرکجا بيا بيد بکشيد و بگيريد و محاصره کنيد و درهمه کم ينگاهها براي (به دام انداختن) آنان بنشينيد . اگر توبه کردند و (از کفر برگشتند و به اسلام گرويدند و براي نشان دادن آن) نماز خواندند و زکات دادند ، (ديگر از زمره شما يند و ايشان را رها سازيد و) راه را بر آنان باز گذاريد . بيگمان خداوند داراي مغفرت فراوان (براي توبه کنندگان از گناهان ،) و رحمت گسترده (براي همه بندگان) است .

توضیحات :

« إِنْ سَلَخَ » : به پايان رسيد . گذشت . « الْأَشْهُرُ الْحُرْمُ » : ماههاي حرام که عبارتند از : ذيقعدة ، ذیحجه ، محرم ، رجب . « أَحْصَوْهُمْ » : در قلعهها و دژها و مکانهاي که خود را در آنها پنهان مي کنند ، ايشان را محاصره کنيد و دوروبرشان را بگيريد . « مَرَصِدٌ » : کم ينگاه . « خَلُّوا » : رها کنيد . آزاد سازيد .

سوره توبه آيه 6

متن آيه :
وَإِنْ أَحَدٌ مِنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّى يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

(اي پيغمبر !) اگر يکي از مشرکان (و کافراني که به شما دستور جنگ با آنان داده شده است) از تو پناهندي طلبيد ، او را پناه بده تا کلام خدا (يعني آيات قرآن) را بشنود (و از دين آگاه شود و راجع بدان بيزديشد . اگر آئين اسلام را پذيرفت ، از زمره شما است ، و اگر اسلام را نپذيرفت) پس از آن او را به محل امن (و مأوي و منزل قوم) خودش برسان (تا از خطرات راه برهد و بدون هيچ گونه اذيت و آزاري به ميان اهل و عيال خويشتن رود) . اين (پناه دادن) بدان خاطر است که مشرکان مردمان نادان (و ناآگاه از حقيقت اسلام) هستند (و چه بسا در پرتو آشنائي با اسلام ، نور ايمان در دلهايشان روشن گردد) .

توضیحات :

« اسْتَجَارَكَ » : از تو پناه خواست . « أَجِرْهُ » : پناهش بده . « مَأْمَنَهُ » : محل امن و امان خود . يعني سرزمين قوم و قبيله و منزل او که سر پناه اهل و عيال خودش مي باشد . « ذَلِكَ » : اين فرمان به پناهندي ، يا اين پناهندي .

سوره توبه آيه 7

متن آيه :
كَيْفَ يَكُونُ لِلْمُشْرِكِينَ عَهْدٌ عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ رَسُولِهِ إِلَّا الَّذِينَ عَاهَدْتُمْ عِنْدَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ فَمَا اسْتَقَامُوا لَكُمْ فَاسْتَقِيمُوا لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْأَمْتَّ قَيِّينَ

ترجمه :

چگونه براي مشرکاني (که بارها پيمان خود را شکسته اند) در پيش خدا

و پیغمبرش عهد و پیمانی محترم شمرده می‌شود؟ مگر عهد و پیمان کسان‌ی (از قبائل عرب) که در کنار مسجدالحرام با ایشان پیمان بستید (و آنان بر پیمان خود ماندگار ماندند) . مادام که ایشان در برابر شما راست و وفادار باشند ، شما نیز نسبت بدیشان راست و وفادار باشید و عهد خود را نگاه دارید . بیگمان خداوند پرهیزگاران (وفا کننده به عهد و پیمان) را دوست می‌دارد .

توضیحات :

« كَيْفَ يَكُونُ . . . » : استفهام انکاری است . یعنی نخواهد بود . « فَمَا اسْتَقَامُوا » : پس مادام که بر جاده راستی و درست‌ی ماندگار شدند .

سوره توبه آیه 8

متن آیه :

كَيْفَ وَإِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ لَا يَرْقُبُوا فِيكُمْ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً يُرْضَوْنَكُمْ يَأْفُواهِمْ وَتَأْتَى قُلُوبُهُمْ وَأَكْثَرُهُمْ فَاسِقُونَ

ترجمه :

چگونه (عهد و پیمان با شما را مراعات می‌دارند ؟ هرگز ! بلکه) اگر بر شما پیروز شوند ، نه خویشاوندی را در نظر می‌گیرند و نه عهده را مراعات می‌دارند (و در ناپودی شما همه توان خود را به کار می‌گیرند . اگر پیروزی با شما باشد) آنان با سخنان (زیبا و شیرین) خود شما را راضی و خوشنود می‌دارند ، ولی دل‌هایشان (با زبان‌هایشان هم آوا نیست و اندرونشان از کینه شما لبریز است و از اذعان و اقرار بد آنچه می‌گویند) ابا دارد . بیشتر آنان نافرما نبرداری (و عهد و پیمان را نگاه نمی‌دارند) .

توضیحات :

« إِنْ يَظْهَرُوا . . . » : اگر پیروز و چیره شوند . « لَا يَرْقُبُوا » : مراعات نمی‌دارند . مواظبت نمی‌کنند . « إِلَّا » : قرابت و خویشاوندی . « ذِمَّةً » : عهد و پیمان . « تَأْتَى بَيَا » : سر باز می‌زند . خودداری می‌کند . « فَاسِقُونَ » : افراد نافرما نبرداری و در رونده از پذیرش دستور خدا .

سوره توبه آیه 9

متن آیه :

إِشْتَرَوْا بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

آنان آیات (خواندنی قرآن و دیدنی جهان) خدا را به بهای اندک (کالا و متاع دنیوی) فروخته‌اند و از راه خدا بازمانده‌اند و دیگران را نیز از آن بازداشتند . آنان کار بسیار بدی کرده‌اند .

توضیحات :

« إِشْتَرَوْا » : فروخته‌اند . معاوضه کرده‌اند (نگا : بقره / 41 ، 79 ، 174 ،

آل عمران / 77 ، 187 ، 199 ، مائده / 44 ، 106) . « صَدُّوا » : باز مازیدند و به دور افتادند . بازداشتند و به دور نگاه داشتند . این فعل ذو وَجْهین است و در اینجا می تواند هم لازم باشد و هم متعدی .

سوره توبه آیه 10

متن آیه :
لَا يَرْفُؤُونَ فِي مُؤْمِنٍ إِلَّا وَلَا ذِمَّةً وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُعْتَدُونَ

ترجمه :

آنان (نه تنها درباره شما ، بلکه) درباره هیچ فرد با ایمانی رعایت خویشاوندی و پیمان را نمی کنند و ایشان تجاوز پیشه اند (و عهد شکنی و تعدی ، بیماری مزمنی برای آنان گشته است) .

توضیحات :

« لَا يَرْفُؤُونَ فِي مُؤْمِنٍ ... » : آیه 8 درباره پیغمبر و یاران است و این آیه درباره همه مؤمنان موحّد است . چرا که در اولی واژه (فیکم) و در این آیه (مؤمن) به صورت نکره آمده است .

سوره توبه آیه 11

متن آیه :
فَإِنْ تَابُوا وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ فَأَخِوَانُكُمْ فِي الدِّينِ وَنُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

اگر آنان (از کفر) توبه کردند و (احکام اسلام را مراعات داشتند ، و از جمله) نماز را خواندند و زکات دادند (دست از آنان بردارید ، چرا که) در این صورت برادران دینی شما هستند (و سزاوار همان چیزهایی بوده که شما سزاوارید ، و همان چیزهایی که بر شما واجب است ، بر آنان هم واجب است) . ما آیات خود را برای اهل دانش و معرفت بیان می کنیم و شرح می دهیم .

توضیحات :

« نُفَصِّلُ » : شرح می دهیم . بیان می داریم . « لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ » : برای کسانی که آگاهند و اهل فهم و شعورند . این جمله انسان را به تدبیر و تأمل می خواند .

سوره توبه آیه 12

متن آیه :
وَإِنْ زَكَّيْتُمْ أَهْلًا لَكُمْ مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ وَطَعْنُوا فِي دِينِكُمْ فَقَاتِلُوا أُمَّةَ الْكُفْرِ إِنَّهُمْ لَا أِيْمَانَ لَهُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

ترجمه :

و اگر پیمانهای را که بسته اند و مؤکّد نموده اند شکستند ، و آئین شما را مورد طعن و تمسخر قرار دادند (اینان سردستگان کفر و ضالاند و) با

سردستگان کفر و ضلال بچنگید ، چرا که پیمانهای ایشان کمترین ارزشی ندارد. شاید (در پرتو با زبودن درگاه توبه خدا و شدت عمل شما ، پشیمان شوند و) دست بردارند .

توضیحات :

« نَكَثُوا » : زَقَضَ كَرَدَنَد . به هم زدند . « اَيْمَان » : جمع یمین ، سوگندها . « مِنْ بَعْدِ عَهْدِهِمْ » : پس از پیمان بستن و به سوگندهای بزرگ استوار داشتن ایشان . « اَيْمَةَ الْكُفْرِ » : مراد پیشوایان کفر و ضلال ایشان از قبیل ابوسفیان و حرث بن هشام است . یا مراد خود این افراد است که خویشتن را سران و متقدمان در این کار می دانستند . به هر حال این عبارت پیروان سردستگان کفر و ضلال را نیز شامل می شود .

سوره توبه آیه 13

متن آیه :

أَلَا تَقَاتِلُونَ قَوْمًا نَكَثُوا أَيْمَانَهُمْ وَهَمُّوا بِإِخْرَاجِ الرَّسُولِ وَهُمْ بَدَوُكُمْ أَوْلَ مَرَّةٍ أَخَذْتُمْ قَوْلَهُ قَالَ أَتَقْتَلُونَ أَن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

آیا با مردمانی نمی جنگید که پیمانهای خود را (مکرراً) شکسته اند و (قبلاً نیز ایشان بودند که) تصمیم به اخراج پیغمبر (از مکه) گرفتند و (هم ایشان بودند که) نخستین بار (اذیت و آزار و تجاوز و تعدی به جان و مال) شما را آغاز کرده اند ؟ آیا از ایشان می ترسید (و به جنگ آنان نمی روید ؟) . در صورتی که سزاوارتر آن است که از خدا بترسید (و از کیفر نافرمانی او بهراسید) اگر واقعاً ایمان دارید (و مؤمنان راستین هستید) .

توضیحات :

« أَلَا تَقَاتِلُونَ ؟ » : آیا نمی جنگید ؟ استفهام انکاری است ، یعنی باید که بچنگید . « هَمُّوا » : قصد کردند . در اینجا به معنی عزم را چزم کردند و تصمیم قاطعانه گرفتند (نگا : توبه / 74) . « بَدَّوْكُمْ أَوْلَ مَرَّةٍ » : آنان بار اول به اذیت و آزارتان در مکه پرداختند (نگا : انفال / 30) و تصمیم به شکنجه دیگر مسلمانان گرفتند (نگا : نساء / 75) . « أَتَقْتَلُونَ » : درخورتر و سزاوارتر .

سوره توبه آیه 14

متن آیه :

قَاتِلُوهُمْ يُعَذِّبُهُمُ اللَّهُ بِأَيْدِيكُمْ وَيُخْزِهِمْ وَيَنْصُرْكُمْ عَلَيْهِمْ وَيَشْفِ صُدُورَ قَوْمٍ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(ای مؤمنان !) با آن کافران بچنگید تا خدا آنان را با دست شما عذاب کند و خوارشان دارد و شما را بر ایشان پیروز گرداند و (با فتح و پیروزی مؤمنان بر کافران) سینه های اهل ایمان را شفای بخشد (و بر دل های زخمی ایشان مرهم نهد و درد دیرینه اذیت و آزار کفار را از درون آنان بزداید)

توضیحات :

« قَوْمٌ مُّؤْمِنِينَ » : مراد مؤمنانی است که نتوانسته بودند از مکه مهاجرت کنند ، و هم چنین مسلمانانی مورد نظر است که مشرکانی چون قوم خزاعه درباره آنان غدر کردند و مکرو کید نمودند .

سوره توبه آیه 15

متن آیه :

وَيَذْهَبْ غَيْظًا فُلُوبِهِمْ وَيَتُوبُ اللَّهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

و کینه را از دل‌هایشان بردارد (و شادی پیروزی را جایگزین آن گرداند . همه باید بدانند که) خداوند توبه هر کس را بخواهد (و شایسته‌اش بدانند) می پذیرد (و لذا کافران می توانند تا دیر نشده است از کفر دست بکشند و به سوی خدا برگردند و اسلام را بپذیرند) . خداوند آگاه (از کار و بار بندگان ، و در قان و ننگذاری‌ها) دارای حکمت فراوان است .

توضیحات :

« غَيْظًا » : خشم و کینه فراوان . در اینجا بیشتر مراد خشم و کینه نهان در دل مؤمنان عاجز و ناتوان است (نگا : نساء / 75) .

سوره توبه آیه 16

متن آیه :

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِيجَةً وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

آیا گمان می برید که به حال خودرها می‌شوید (و مورد آزمایش به وسیله جهاد و غیره قرار نمی‌گیرید) و خداوند به مردم نمی‌شناساند کسانی از شما را که به جهاد برخاسته‌اند و بغیر از خدا و پیغمبر و مؤمنان ، دوست نزدیکی و محرم‌اسراری برای خود نگرفته‌اند ؟ خداوند از همه اعمالتان آگاه است (و پاداش رفتار و کردارتان را به تمام و کمال می‌دهد) .

توضیحات :

« لَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ . . . » : مراد این است که علم غیبی خدا به علم عینی تبدیل شود و آنچه در پس پرده غیب نهان بود برای مردم به صحنه ظهور برسد و آشکار گردد (نگا : بقره / 143) . به عبارت دیگر ، نفی علم به معنی نفی معلوم است ، و عبارت فوق به جای این که (هنوز خدا ندانسته باشد) معنی شود ، به (هنوز تحقق نیافته و معلوم نشده باشد) معنی می‌گردد . « وَلِيجَةً » : محرم‌اسرار . بیگانه‌ای که به عنوان دوست صمیمی برگزیده شود . در اینجا مراد دوست ناباب و دغلی است که از مشرکان و منافقان انتخاب و براسرار مسلمانان آگاه می‌شود .

سوره توبه آیه 17

متن آیه :
 مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ أَنْ يَعْمُرُوا مَسَاجِدَ اللَّهِ شَاهِدِينَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ بِالْكُفْرِ
 أُولَٰئِكَ حَبِطَتْ أَعْمَالُهُمْ وَفِي النَّارِهِمْ خَالِدُونَ

ترجمه :

مشرکانی که به کفر خویش گواهی می‌دهند حق ندارند مساجد خدا را (با عبادت یا تعمیر و تنظیف و خدمت) آباد کنند . آنان اعمالشان هدر و تباه است (و اجر و مزدی به کارهایشان تعلق نمی‌گیرد) و جاودانه در آتش دوزخ ماندگار می‌مانند .

توضیحات :

« مَا كَانَ لِلْمُشْرِكِينَ » : مشرکان را نسزد و نرسد . « أَنْ يَعْمُرُوا » : مراد آباد کردن مادی یا معنوی است . یعنی مشرکان نه حق شرکت در تعمیر و بنای مساجد را دارند و نه حق شرکت در اجتماع و عبادت در آنها را . البته کمک مالی یا بدنی آنان در ساختن مساجد بلامانع است اگر زیان سیاسی یا دینی در آن نباشد (نگا : تفسیرالمنار ، صفحه 208 جلد 10) . « شَاهِدِينَ » : مراد گواهی به زبان حال است (نگا : اعراف / 172 و عادیات / 7) . چرا که شهادت اعمال مهمتر از شهادت اقوال است .

سوره توبه آیه 18

متن آیه :
 إِنَّمَا يَعْمُرُ مَسَاجِدَ اللَّهِ مِنْ آمِنٍ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَأَقَامَ الصَّلَاةَ وَآتَى
 الزَّكَاةَ وَلَمْ يَخْشَ إِلَّا اللَّهَ فَعَسَىٰ أُولَٰئِكَ أَنْ يَكُونُوا مِنَ الْمُؤْتَدِينَ

ترجمه :

تنها کسی حق دارد مساجد خدا را (با تعمیر یا عبادت) آبادان سازد که به خدا و روز قیامت ایمان داشته باشد و نماز را چنان که باید بخواند و زکات را بدهد و جز از خدا نترسد . امید است چنین کسانی از زمره راه یافتگان باشند .

توضیحات :

« عَسَىٰ » : امید است . برخی واژه‌های (عَسَى) را در قرآن به معنی واجب و لازم است می‌دانند . اما در اینجا معنی امید و رجا مناسب تر می‌نماید . چرا که مسلمان نباید به اعمال صالحه مغرور گردد ، و بلکه باید همیشه در میان خوف و رجا بسر برد .

سوره توبه آیه 19

متن آیه :
 أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ آمِنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ
 وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

آیا (رتبه سقایت و) آب دادن به حایان و تعمیر کردن مسجد الحرام را

همسان (مقام آن) کسی می‌شمارید که به خدا و روز رستاخیز ایمان آورده است و در راه خدا جهاد کرده است (و به جان و مال کوشیده است ؟ هرگز منزلت آنان یکسان نیست و) در نزد خدا برابر نمی‌باشند ، و خداوند مردمانی را که (به خویشتن به وسیله کفرورزیدن ، و به دیگران به وسیله اذیت و آزار آنان) ستم می‌کنند (به راه خیر و صلاح دنیوی و نعمت و سعادت اخروی) رهنمود نمی‌سازد .

توضیحات :

« سِقَايَةَ » : میرایی . آبدادن . در اینجا مراد پیشه آبدادن به حاجیان در مسجدالحرام است که منزلت و مقامی داشته است . « عِمَارَةَ » : آبا دکردن . تعمیر نمودن . « كَمَنْ » : مضافی ما نیند (ایمان) محذوف است و تقدیر چنین است : كَا اِيْمَانٍ مَنْ . « لَا يَسْتَوُونَ » : مثل هم نیستند . برابر و یکسان نمی‌باشند .

سوره توبه آیه 20

متن آیه :

الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَكْبَرُ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ

ترجمه :

کسانی که ایمان آورده اند و به مهاجرت پرداخته اند و در راه خدا با جان و مال (کوشیده اند و) جهاد نموده اند ، دارای منزلت والاتر و بزرگتری در پیشگاه خدا یند ، و آنان رستگاران و به مقصود رستگاران (و سعادت‌مندان دنیا و آخرت) می‌باشند .

توضیحات :

« أَكْبَرُ دَرَجَةً » : دارای منزلت و مقام والاتر و بزرگتری هستند . واژه دَرَجَةً تمییز است . ذکر این نکته لازم است که از اسم تفضیل (أَكْبَرُ) نباید چنین استنباط گردد که ایمان مؤمنان و جهاد ایشان دارای فضیلت و اجر بیشتر و سقاییت کافران دارای فضیلت و اجر کمتر است ! بلکه اسم تفضیل در موارد زیادی بیانگر این واقعیت است که یکی از دو طرف مقایسه دارای فضیلت است و دیگری اصلاً دارای فضیلتی نیست (نگا : بقره / 221 ، نساء / 128 ، توبه / 108) .

سوره توبه آیه 21

متن آیه :

يُبَشِّرُهُمْ رَبُّهُم بِرَحْمَةٍ مِّنْهُ وَرِضْوَانٍ وَجَنَّاتٍ لَّهُمْ فِيهَا نَعِيمٌ مُّقِيمٌ

ترجمه :

پروردگارشان آنان را به رحمت خود و خوشنودی (از ایشان که بزرگترین نعمت است) و بهشتی مزده می‌دهد که در آن نعمتهای جاودانه دارند .

توضیحات :

« رِضْوَانٍ » : خوشنودی و رضا یتی که خشمی به دنبال ندارد (نگا : آل‌عمران

(15 / ، توبه / 72) . « نَعِيمٌ » : نعمتهای فراوان . هر آنچه از آن بهره مند و متلذذ شوند . هرچه انسان از آن خوشش بیاید . « مُقِيمٌ » : باقی . جاودانه . همیشگی .

سوره توبه آیه 22

متن آیه :
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

همواره در بهشت ماندگار می‌مانند (و غرق در لذت و نعمتهای آن خواهند بود) . بیگمان در پیشگاه خدا پاداش بزرگی (و فراوانی برای فرما نبرداران امر او) موجود است .

توضیحات :

« أَجْرٌ عَظِيمٌ » : پاداش بزرگی که عقلمند از توصیف آن عاجزند .

سوره توبه آیه 23

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا آبَاءَكُمْ وَإِخْوَانَكُمْ أَوْلِيَاءَ إِن سَأَلْتُمُوهُم بِالْإِيمَانِ وَالْإِيمَانِ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ مِنْكُمْ فَأُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! پدران و برادران (و همسران و فرزندان و هر يك از خویشاوندان دیگر) را یاوران خود نگیرید (و تکیه‌گاه و دوست خود ندانید) اگر کفر را بر ایمان ترجیح دهند (و بی دینی از دینداری در نزدشان عزیزتر و گرامی‌تر باشد) . کسانی که از شما ایشان را یاور و مددکار خود کنند مسلماً ستمگرند .

توضیحات :

« أَوْلِيَاءَ » : جمع ولی ، یاور و مددکار که کار دیگری را به عهده گیرد .

سوره توبه آیه 24

متن آیه :
قُلْ إِن كَانَ آبَاؤُكُمْ وَأَبْنَاؤُكُمْ وَإِخْوَانُكُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ وَعَشِيرَتُكُمْ وَأَمْوَالٌ أُقْتِرَتْ فِتْمُوهَا وَتِجَارَةٌ تَخْشَوْنَ كَسَادَهَا وَمَسَاكِينُ تَرْضَوْنَهَا أَحَبَّ إِلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجِهَادٍ فِي سَبِيلِهِ فَتَرَبَّصُوا حَتَّى يَأْتِيَ اللَّهُ بِأَمْرِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

ترجمه :

بگو : اگر پدران و فرزندان و برادران و همسران و قوم و قبیله شما ، و اموالی که فراچنگش آورده‌اید ، و بازرگانی و تجارتی که از بی بازاری و بی رونقی آن می‌ترسید ، و منازلی که مورد علاقه شما است ، اینها در نظرتان از خدا و پیغمبرش و جهاد در راه او محبوبتر باشد ، در انتظار باشید که خداوند کار خود را می‌کند (و عذاب خویش را فرو می‌فرستد) .

خداوند کسان نافرمان بردار را (به راه سعادت) هدایت نمی نماید .

توضیحات :
« إِفْتَرَّ فُتْمُوها » : آن را کسب کرده اید و فراچنگ آورده اید . « تَرَبَّصُوا » : انتظار بکشید . چشم به راه باشید . « امر » : کار . یعنی اگر چنین کردید ، خدا هم کار خود را می کند و عذاب عاجل یا عقاب اجل را نازل می نماید که مراد تهدید و تخویف است .

سوره توبه آیه 25

متن آیه :
لَقَدْ نَصَرَكُمُ اللَّهُ فِي مَوَاطِنَ كَثِيرَةٍ وَيَوْمَ حُنَيْنٍ إِذْ أَعْجَبَتْكُمْ كَثِيرَتُكُمْ فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئاً وَضَاقَتْ عَلَيْكُمْ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ ثُمَّ وَلَّيْتُم مَدْيَنَ

ترجمه :

خداوند شما را در مواقع زیادی یاری کرد و (به سبب نیروی ایمان بر دشمنان پیروز گرداند ، و از جمله) در جنگ حنین (که در روز شنبه ، ششادهم شوال سال هشتم هجری ، میان شما که 12000 نفر بودید ، و میان قبائل ثقیف و هوازن مشرک که 4000 نفر بودند درگرفت ، و شما به کثرت خود و قلت دشمنان مغرور شدید و خداوند شما را در اوائل امر به خود رها کرد و دشمنان بر شما چیره شدند) بدان گاه که فزونی خودتان شما را به اعجاب انداخت (و فریفته و مغرور انبوه لشکر شدید) ولی آن لشکریان فراوان اصلاً به کار شما نیامدند (و گره از کارتان نگشادند) و زمین با همه وسعتش بر شما تنگ شد ، و از آن پس پشت کردید و پای به فرار نهادید .

توضیحات :

« مَوَاطِنَ » : جمع مَوَاطِنَ ، قرارگاه . جایگاه . مراد میدانهای جنگ است . « فَلَمْ تُغْنِ عَنْكُمْ شَيْئاً » : دردی از شما را دوا نکرد . کاری برای شما نکرد . « ضَاقَتْ » : تنگ شد . « بِمَا رَحُبَتْ » : حرف (ب) به معنی (مع) ، و واژه (ما) مصدری است ، و (رَحِبَتْ) از رحب به معنی وسعت است . « وَلَّيْتُم مَدْيَنَ » : پشت کردید . « مَدْيَنَ » : پشت کنان . « وَلَّيْتُم مَدْيَنَ » : از معرکه گریختید و پشت به دشمن نمودید . (مَدْيَنَ) حال است و برای تأکید معنی است .

سوره توبه آیه 26

متن آیه :
ثُمَّ أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنَ اللَّهِ سَيِّئَاتُكَ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَنْزَلَ جُنُوداً لَمْ تَرَوْهَا وَعَذَّبَ الَّذِينَ كَفَرُوا وَذَلِكَ جَزَاءُ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

سپس (عنایت خدا در برتوان گرفت و) خداوند آرمش خود را نصیب پیغمبرش و مؤمنان گرداند و لشکرها را (از فرشتگان برای تقویت قلب مسلمانان) فرو فرستاد که شما ایشان را نمی دیدید ، و (پیروز

شدید و دشمنان شکست خوردند، و بدین وسیله (کافران را مجازات کرد، و این است کیفر کافران (در این جهان، و عذاب آخرت هم به جای خود باقی است).

توضیحات :

« سَكِينَةٌ » : طمأنینه و آرامش . آرام و قرار . « جُنُوداً » : جمع جند ، لشکرها .

سوره توبه آیه 27

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ يَتُوبُ اللَّهُ مَن بَعَدَ ذَلِكَ عَلَىٰ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

بعد از آن (واقعه هم همیشه درگاه خدا باز است و) خداوند توبه هر که را بخواند (و شایسته اش بداند) می پذیرد ؛ چراکه خدا صاحب مغفرت فراوان و رحمت بی کران است .

توضیحات :

« يَتُوبُ اللَّهُ... عَلَيَا مَن » : این جمله که با فعل مضارع آغاز شده است ، دلالت بر استمرار دارد و می رساند که درهای توبه و بازگشت به روی همگان همیشه باز است .

سوره توبه آیه 28

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا الْمُشْرِكُونَ نَجَسٌ فَلَا يَقْرَبُوا الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ بَعْدَ عَامِهِمْ هَذَا وَإِنْ خِفْتُمْ عَيْلَةً فَسَوْفَ يُغْنِيكُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ إِن شَاءَ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید ! بیگمان مشرکان (به سبب کفر و شرکشان ، از لحاظ عقیده) پلیدند ، لذا نباید پس از امسال (که نهم هجری است) به مسجدالحرام وارد شوند . اگر (بر اثر قطع تجارت آنان با شما) از فقر می ترسید ، (نترسید که) خداوند اگر بخواهد شما را به فضل و رحمت خود (از خلق و از مشرکان) بی نیاز می گرداند ؛ چراکه خدا آگاه (از کار شما است و برای گرداندن آن) دارای کمال عنایت و حکمت است .

توضیحات :

« نَجِسٌ » : مصدر است و به معنی پلیدی و ناپاکی است . در اینجا مراد (نَجِسٌ) با کسر جیم است که به معنی شخص پلید و ناپاک است و برای مبالغه به صورت مصدر ذکر شده است و مقصود اشخاص شرور بد طینت است . « عَيْلَةً » : فقر و تنگدستی .

سوره توبه آیه 29

متن آیه :
 قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ
 وَلَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّى يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَن يَدٍ
 وَهُمْ صَاغِرُونَ

ترجمه :

با کسانی از اهل کتاب که نه به خدا، و نه به روز جزا (چنان که شاید و باید) ایمان دارند، و نه چیزی را که خدا (در قرآن) و فرستاده‌اش (در سنت خود) تحریم کرده اند حرام می‌دانند، و نه آئین حق را می‌پذیرند، پیکار و کارزار کنید تا زمانی که (اسلام را گردن می‌نهند، و یا این که) خاضعانه به اندازه توانائی، جزیه را می‌پردازند (که یک نوع مالیات سرانه است و از اقلایتهای مذهبی به خاطر معاف بودن از شرکت در جهاد، و تأمین امنیت جان و مال آنان گرفته می‌شود).

توضیحات :

«رسوله»: مراد محمد بن عبدالله، پیغمبر اسلام است. «لَا يَدِينُونَ دِينَ الْحَقِّ»: معتقد به دین حق که اسلام است نمی‌باشند. «مِنَ الَّذِينَ...»: واژه (مِن) در اینجا بیانیه است؛ نه تبعیضیه. یعنی همه پیروان کتب آسمانی پیشین. «الْجِزْيَةُ»: از کزیت فارسی یا از جزاء عربی است و مراد مالیاتی است که از طرف حکومت اسلامی تعیین و از مردان بالغ و سالم و عاقل ثروتمند اهل کتاب به اندازه توانائی دریافت می‌شود؛ نه افراد فلج و کور و بنده و فقیر و حقیر، و نه از زنان و کودکان و راهبان گوشه گیر. حکومت اسلامی از اهل کتاب جزیه می‌گیرد و از مسلمانان خمس غنائم، زکات مال، فطریه، وجوه کفارات مختلفه، و غیره. در ضمن اهل کتاب را از جهاد معاف می‌کند و امنیت مالی و جانی آنان را تأمین می‌نماید و از امکانات کشور برخوردارشان می‌سازد. لذا جزیه یک نوع کمک مالی برای دفاع از موجودیت و استقلال و امنیت کشور اسلامی است. «عَنْ يَدٍ»: با دست خود. نقداً. به اندازه قدرت. به سبب انقیاد. به سبب انعام بدانان. «صَاغِرُونَ»: آذلاء. از ماده صَغَرَ به معنی کوچک و ردالت (نگا: انعام / 124، اعراف / 13 و 119).

سوره توبه آیه 30

متن آیه :
 وَقَالَتِ الْيَهُودُ عُزَيْرٌ ابْنُ اللَّهِ وَقَالَتِ النَّصَارَى الْمَسِيحُ ابْنُ اللَّهِ ذَلِكَ قَوْلُهُمْ
 بِأَفْوَاهِهِمْ يُضَاهَوْنَ قَوْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِن قَبْلُ قَاتَلَهُمُ اللَّهُ أَنَّى
 يُؤْفَكُونَ

ترجمه :

یهودیان می‌گویند: عُزَيْر پسر خدا است (چرا که آنان را بعد از یک قرن خواری و مذلت از بند اسارت رها نپد و تورات را که از حفظ داشت دوباره برای ایشان نگاشت و درد سترسشان گذاشت)، و ترسایان می‌گویند: مسیح پسر خدا است (چرا که او بی پدر از مادر بزاد). این، سخنی است که آنان به زبان می‌گویند (و ادعائی بیش نیست و مبنی بر دلیل و

برهانی نمی باشد. نه هیچ پیغمبری آن را گفته است و نه در هیچ کتاب آسمانی از سوی خدا آمده است. این گفتار (آنان به گفتار کافرانی میماند که پیش از آنان هم چنین می گفتند) و مثلاً معتقد به حلول خدا در برخی از مخلوقات بودند و یا این که فرشتگان را دختران خدا می دانستند). خداوند کافران را نفرین و نابود کند چگونه (دروغ میگویند و چگونه از حق با وجود این همه روشنی به دور میگردند و) بازداشته می شودند؟!

توضیحات :

« عَزِيزٌ » : همان کسی است که اهل کتاب او را عزرا می نامند. « ذَلِكَ قَوْلُهُمْ بِأَفْوَاهِهِمْ » : این سخنی است که به زبان میگویند و دلیلی بر صحت آن ندارند. این سخنی است که میگویند و نشاید که چنین بگویند. « بِيضَاهُنَّ » : همچون ایشان میگویند. سخنشان به سخن کافرانی میماند که در اصل مضافی حذف شده است و ضمیر مضاف الیه به جای آن قرار گرفته و مرفوع شده است. تقدیر چنین است : بِيضَاهِي قَوْلُهُمْ قَوْلَ الَّذِينَ إِزْمَادَهُ (ضَاهَا) یا (ضَهِي) است و یاء به همزه تبدیل شده است. آن را (بِيضَاهُونَ) هم خوانده اند. « قَاتَلَهُمُ اللَّهُ » : خدا با آنان بچنگد! سرنوشت کسی هم که خدا با او بچنگد نابودی و بدبختی است. مراد دعا است، یعنی خداوند ایشان را نفرین و از رحمت خود به دور کند. « أَتَى » : چگونه. « يُؤْفَكُونَ » : بازداشته می شوند. منصرف گردانده می شوند (نگا: مائده / 75).

سوره توبه آیه 31

متن آیه :

اتَّخَذُوا أَحْبَارَهُمْ وَرُهَبَاءَهُمْ أَرْبَابًا مِّن دُونِ اللَّهِ وَالْمَسِيحَ ابْنَ مَرْيَمَ وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا إِلَهًا وَاحِدًا لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ سُبْحَانَهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ

ترجمه :

یهودیان و ترسایان علاوه از خدا، علماء دینی و پارسایان خود را هم به خدائی پذیرفته اند (چرا که علماء و پارسایان، حلال خدا را حرام، و حرام خدا را حلال می کنند، و خودسرانه قانونگذاری می نمایند، و دیگران هم از ایشان فرمان می برند و سخنان آنان را دین می دانند و کورکورانه به دنبالشان روان می گردند. ترسایان افزون بر آن) مسیح پسر مریم را نیز خدا می شمارند. (در صورتی که در همه کتابهای آسمانی و از سوی همه پیغمبران الهی) بدیشان جز این دستور داده نشده است که : تنها خدای یگانه را بپرستند و بس. جز خدا معبودی نیست و او پاک و منزله از شرک و رزی و چیزهائی است که ایشان آنها را انباز قرار می دهند.

توضیحات :

« اتَّخَذُوا » : قرار داده اند. تبدیل کرده اند. « أَحْبَارٌ » : جمع حَبْر، علماء، مراد پیشوایان دینی یهودیان است. « رُهَبَانٌ » : جمع راهب، پارسایان. دیرنشینان. مراد پیشوایان دینی مسیحیان است. « أَرْبَابًا » : جمع رَبِّ، معبودان.

سوره توبه آیه 32

مَتْنِ آيَةٍ :
 يُرِيدُونَ أَنْ يُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَيَأْبَى اللَّهُ إِلَّا أَنْ يُتِمَّ نُورَهُ
 وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

ترجمه :

آنان می خواهند نور خدا را با (گمانهای باطل و سخنان ناروایی) دهان خود خاموش گردانند (و از گسترش این نور که اسلام است جلوگیری کنند) ولی خداوند جز این نمی خواهد که نور خود را به کمال رساند (و پیوسته با پیروزی این آئین ، آن را گسترده تر گرداند) هر چند که کافران دوست نداشته باشند .

توضیحات :

« يُطْفِئُوا » : از مصدر اِطْفَاء ، به معنی خاموش کردن . « نُورَ اللَّهِ » : مراد آئین اسلام ، یا قرآن است (نگا : نساء / 174 و تغابن / 8) . « يَا بَيَّا » : خودداری می کند . سرباز می زند .

سوره توبه آیه 33

مَتْنِ آيَةٍ :
 هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ
 الْمُشْرِكُونَ

ترجمه :

خدا است که پیغمبر خود (محمد) را همراه با هدایت و دین راستین (به میان مردم) روانه کرده است تا این آئین (کامل و شامل) را بر همه آئینها پیروز گرداند (و به منصفه ظهورش رساند) هر چند که مشرکان نپسندند .

توضیحات :

« الْهُدَىٰ » : هدایت . مراد قرآن است . « لِيُظْهِرَهُ » : تا او را مطلع و مسلط گرداند . تا آن را برتری و چیرگی بخشد . مرجع ضمیر (ه) می تواند (رسول) یا (دین الحق) باشد .

سوره توبه آیه 34

مَتْنِ آيَةٍ :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْأَخْبَارِ وَالرُّهْبَانِ لَيَأْكُلُونَ أَمْوَالَ
 النَّاسِ بِالْبَاطِلِ وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ يَكْنِزُونَ الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ وَلَا
 يَنْفِقُونَهَا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَبِشْرِهِمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

ترجمه :

ای مؤمنان ! بسیاری از علماء دینی یهودی و مسیحی ، اموال مردم را به ناحق می خورند ، و دیگران را از راه خدا باز می دارند (و از اطمینان مردمان به خود سوء استفاده می کنند و از پذیرش اسلام ممانعت می نمایند) . ای

مؤمنان ! شما همچون ایشان نشوید و مواظب علماء بدکردار و عرفاء ناپرهیزگار خود باشید و بدانید اسم و رسم دنیاپرستان مال اندوز را تغییر نمی‌دهد) و کسانی که طلا و نقره را اندوخته می‌کنند و آن را در راه خدا خرج نمی‌نمایند ، آنان را به عذاب بس بزرگ و بسیار دردناکی مژده بده .

توضیحات :

« يَا بَاطِلُ » : به ناحق . بیهوده . مثلاً از راه گناه بخشی و بهشت فروشی و تحریم حلال و تحلیل حرام . « يَكْنِزُونَ » : اندوخته می‌کنند . گنجینه می‌سازند . مراد از کنز ، ثروت اندوزی بی‌چائی است که حقوق شرعی از آن پرداخت نگردد . « الذَّهَبَ » : طلا . زر . « الْفِضَّةَ » : نقره . سیم . « الذَّهَبَ وَالْفِضَّةَ » : مراد اموال است . « لَا يَنْفِقُونَهَا » : استعمال ضمیر مفرد (ها) به جای ضمیر مثنی (هما) جایز است هنگامی که بیان یکی از دو چیز به منزله بیان هر دو آنها باشد (نگا : بقره / 45 ، جمعه / 11) . یا این که ضمیر (ها) متوجه معنی است که کنوز یا اموال است . « بَشِيرٌ » : مژده بده . مراد ریشخند و تهکم است .

سوره توبه آیه 35

متن آیه :

يَوْمَ يَحْمَىٰ عَلَيْهَا فِي نَارِ جَهَنَّمَ فَيُكْوَىٰ بِهَا جِبَاهُهُمْ وَجُنُوبُهُمْ وظُهُورُهُمْ هَذَا مَا كُنْتُمْ لَا نَفْسِيكُمْ فذوقوا ما كنتم تكذبون

ترجمه :

روزی (فرا خواهد رسید که) این سگه‌ها در آتش دوزخ ، تا فته می‌شود و پیشانی‌ها و پهلوها و پشت‌های ایشان با آنها داغ می‌گردد (و برای توبیخ) بدیشان گفته می‌شود : این همان چیزی است که برای خوبستن اندوخته می‌کردید ، پس اینک بچشید مزه چیزی را که می‌اندوختید .

توضیحات :

« يَوْمَ » : در روزی که . روزی را که . ظرف است برای (عذاب الیم) یا (یعدون) محذوف و یا مفعول به (اذکر) محذوف است . « تَكْوِيًا » : داغ می‌گردد . « جِبَاهَ » : جمع جبهه ، پیشانی‌ها . « جُنُوبَ » : جمع جنب ، پهلوها . « ظُهُورَ » : جمع ظهر ، پشت‌ها .

سوره توبه آیه 36

متن آیه :

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حَرَمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَائِمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً وَعَلِمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

ترجمه :

شماره ماهها (ی سال قمری) در حکم و تقدیر خدا (ی متعال ، و مضبوط در لوح

محفوظ، یا موجود) در کتاب آفرینش - از آن روز که آسمانها و زمین را آفریده است - دوازده ماه است که چهار ماه حرام است (و آنها عبارتند از: ذی القعدة، ذی الحجه، محرم، و رجب. جنگ در این ماهها حرام است، و) این (تحریم نبرد) آنین راستین و تغییرنایذیر (خدا) است، پس در آنها به خویشتن ستم نکنید (و جنگ در آنها را حلال ندانید، مگر این که تجاوز و قانون شکنی از سوی دشمن باشد و شما به ناچار از خود دفاع کنید. ای مؤمنان!) با همه مشرکان بچنگید همان گونه که آنان جملگی با شما می جنگند، و بدانید که (لطف و یاری) خدا با پرهیزگاران است.

توضیحات:

« كِتَابٌ » : مراد همه کتابهای آسمانی، یا لوح محفوظ، و یا کتاب باز هستی است. « حرم » : جمع حرام. مراد ماههای چهارگانه ذی القعدة، ذی الحجه، محرم، و رجب است که چنگیدن در آنها حرام است. « الدین » : آنین. حکم و داوری. حساب. « الْقِيمَ » : راست و درست. استوار و پابرجا. « الدین الْقِيمَ » : آنین راستین و ابدي. داوری درست و سرمدي. حساب صحیح و همیشگی. « كَأَفَى » : جملگی. همگی. مصدري است مانند عافیه و عاقبه، و به معنی (کافین) بوده و حال فاعل یا مفعول می باشد. « قَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَأَفَى » : جملگی با مشرکان بچنگید. با جملگی مشرکان بچنگید.

سوره توبه آیه 37

متن آیه:

إِنَّمَا النَّسِيءُ زِيَادَةٌ فِي الْكُفْرِ يُضَلُّ بِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُحْلَوْنَ عَامًا وَيَحْرَمُونَ عَامًا لِيُوَاطُّوا عِدَّةَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ فَيَحِلُّوا مَا حَرَّمَ اللَّهُ زَيْنَ لَهُمْ سِوَى أَعْمَالِهِمْ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْكَافِرِينَ

ترجمه:

به تأخیر انداختن (و بهم زدن ترتیب ماههای حرام) افزایش در کفر است. کافران بدان گمراه (گمراه و سرگشته تر از پیش) می شوند. آنان یک سال (ماه حرام را) حلال می کنند و یک سال (ماه حلال را) حرام می سازند و برابر آرزوی خود ماهها را جا بجا می نمایند و می گویند: ماهی در برابر (ماهی) تا با تعداد ماههایی که خدا حرام کرده است موافقت برقرار سازند (و عدد چهار را تکمیل گردانند) و بدین وسیله چیزی را (برای خود) حلال نمایند که خداوند حرام کرده است (و چیزی را حرام نمایند که خداوند حلال فرموده است). کردار زشتشان در نظرشان آراسته شده است، و خداوند گروه کافران (مصر بر کفر را به راه سعادت) هدایت نمی نماید.

توضیحات:

« النَّسِيءُ » : به تأخیر انداختن. مراد جا به جایی ماهها و بهم زدن ترتیب طبیعی آنها است که عربها بنا به مصالحی چنین می کردند و مثلاً اعلام می کردند که ماه محرم امسال به تأخیر انداخته می شود و ماه صفر جایگزین آن می گردد. یا ماه ذی الحجه که مراسم حج در آن انجام می گیرد، از تابستان به زمستان انداخته می شود، و... « يُحْلَوْنَ » ...

يُحَرِّمُونَهُ» : مرجع ضمير (هُ) واژه (أَلِنَسِيءُ) است و مي توان آيه را چنين معني كرد : كافران سالي ، به تآخيرانداختن و جا بجا كردن را حلال مي دانند و سالي ، حرام . « لِيُؤَاطِئُوا » : از مصدر مواطاه به معني موافقت و مطابقت است . يعني تا اين كه شماره چهار را تكميل مي كنند ، هر چند كه ماههاي حرام جا بجا شوند .

سوره توبه آيه 38

متن آيه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا مَا لَكُمْ إِذَا قِيلَ لَكُمْ انْفِرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ إِذَا قُلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ أَرْضِيكُمْ بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا مِنَ الْآخِرَةِ فَمَا مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا قَلِيلٌ

ترجمه :

اي مؤمنان ! چرا هنگامي كه به شما گفته مي شود : (براي جهاد) در راه خدا حرکت كنيد ، سستي مي كنيد و دل به دنيا مي دهيد ؟ آيا به زندگي اين جهان به جاي زندگي آن جهان خوشنوديد ؟ (و فاني را بر باقي ترجيح مي دهيد ؟ آيا سزد كه چنين كنيد ؟) تمتع و كالاي اين جهان در برابر تمتع و كالاي آن جهان ، چيز كمی بيش نيست .

توضيحات :

« مَا لَكُمْ » : چه چيزتان شده است ؟ چه خبرتان است ؟ چرا شما ؟
« انْفِرُوا » : بيرونرويد . براي جهاد به تندي خارج شويد . « إِذَا قُلْتُمْ » : سستي و كندي كرديد . اصل آن (تَنَاقَلْتُمْ) و از باب تفاعل است . « إِذَا قُلْتُمْ إِلَى الْأَرْضِ » : خويشتن را به زمين چسبانده و تنبلي كرديد . دل به زندگي جهان داديد و بدان گرايديد . « مِنَ الْآخِرَةِ » : بدل آخرت . به جاي دنياي ديگر .

سوره توبه آيه 39

متن آيه :
إِلَّا تَنْفِرُوا يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا وَيَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّهُ شَيْئًا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

اگر براي جهاد بيرون نرويد ، خداوند شما را (در دنيا با استيلاء دشمنان و در آخرت با آتش سوزان) عذاب دردناكي مي دهد و شما را نابود مي كند و (قومي را جا بجا زينتان مي سازد كه جدي از شما يند) و پاسخگوي فرمان خدا يند و در اسرع وقت دستور او را اجرا مي نمايند . شما بدانيد كه با نافرمانی خود تنها به خويشتن زيان مي رسانيد) و هيچ زياني به خدا نمي رسانيد (چرا كه خدا بي نياز از همگان و داراي قدرت فراوان است) و خدا بر هر چيزي توانا است (و از جمله بدون شما هم مي تواند اسلام را پيروز گرداند ، و هم چنين شما را از بين ببرد و دسته فرمانبرداري را جان بشين شما كند) .

توضيحات :

« إِلَّا تَنْفِرُوا » : اگر برای جهاد بیرون نروید . اصل آن (إِنْ لَا تَنْفِرُوا) است . « غَيْرَكُمْ » : جدای از شما ، یعنی مطیع و فرما نبردار و مؤمن و پرهیزگار . واژه (غَيْرَ) صفت (قَوْمًا) است و به سبب ابهام فراوانی که دارد با وجود اضافه معرفه نمی‌گردد . می‌تواند مستثنی نیز باشد . « يَسْتَبْدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ » : قوم دیگری را جانشین شما می‌سازد . قومی را جانشین شما می‌کند که مغایر با شما یند و دستور خدا را اجرا می‌نمایند . « لَا تَضْرَوْهُ » : به خدا زیان نمی‌رسانید . به پیغمبر زیان نمی‌رسانید .

سوره توبه آیه 40

متن آیه :
 إِلَّا تَنْصُرُوهُ فَقَدْ نَصَرَهُ اللَّهُ إِذْ أَخْرَجَهُ الَّذِينَ كَفَرُوا ثَانِيًا إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ إِذْ يَقُولُ لِصَاحِبِهِ لَا تَحْزَنْ إِنَّ اللَّهَ مَعَنَا فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيَّدَهُ بِجُنُودٍ لَمْ يَرَوْهَا وَجَعَلَ كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا السُّفْلَى وَكَلِمَةَ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

اگر پیغمبر را یاری نکنید (خدا او را یاری می‌کند ، همان گونه که قبلاً) خدا او را یاری کرد ، بدان گاه که کافران او را (از مکه) بیرون کردند ، در حالی که (دو نفر بیشتر نبودند و) او دومین نفر بود (و تنها یک نفر به همراه داشت که رفیق دلسوزش ابو بکر بود) . هنگامی که آن دودر غار (ثور جای گزیدند و در آن سه روز ماندگار) شدند (ابو بکر نگران شد که از سوی قریشیان به جان پیغمبر گزند رسد ،) در این هنگام پیغمبر خطاب به رفیقش گفت : غم مخور که خدا با ما است (و ما را حفظ می‌نماید و کمک می‌کند و از دست قریشیان می‌رهاند و به عزت و شوکت می‌رساند . در این وقت بود که) خداوند آرامش خود را بهره او ساخت (و ابو بکر از این پرتو الطاف ، آرام گرفت) و پیغمبر را با سپاهیان (از فرشتگان در همان زمان و هم چنین بعدها در جنگ بدر و) یاری داد که شما آنان را نمی‌دیدید ، و سرانجام سخن کافران را فروکشید (و شوکت و آئین آنان را از هم گسیخت) و سخن الهی پیوسته بالا بوده است (و نور توحید بر ظلمت کفر چیره شده است و مکتب آسمانی ، مکتبهای زمینی را از میان برده است) و خدا با عزت است (و هرکاری را می‌تواند بکند و) حکیم است (و کارها را بجا و از روی حکمت انجام می‌دهد) .

توضیحات :

« ثَانِيًا اِثْنَيْنِ » : یکی از دو نفر . حال ضمیر (هُ) است . « الْغَار » : مراد غار کوه ثور است که در جنوب مکه قرار دارد و راه یک ساعته پیاده از آن دور است . « إِذْ هُمَا فِي الْغَارِ » : بدل بعض از (إِذْ أَخْرَجَهُ) ، و (إِذْ يَقُولُ) بدل دوم آن است . « عَلَيْهِ » : ضمیر (هُ) به پیغمبر و یا به ابو بکر صدیق برمی‌گردد . « كَلِمَةَ الَّذِينَ كَفَرُوا » : مراد سخنی است مبنی بر قتل پیغمبر که همگی بر آن متفق شدند (نگا : انفال / 30) . شرك . دعوت به کفر . مراد معتقدات ایشان است . « كَلِمَةُ اللَّهِ » : مراد وعده پیروزی خدا به پیغمبران و مؤمنان است (غافر / 51) . توحید . دعوت به اسلام . آئین اسلام . واژه (كَلِمَةً) مبتدا است و جمله (هِيَ الْعُلْيَا) خبر آن است . ذکر جمله اسمیه برای دوام است و بیانگر همیشگی و جاودانگی (كَلِمَةُ اللَّهِ

(است .

سوره توبه آیه 41

متن آیه :

انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

(ای مؤمنان ! هرگاه منادی جهاد ، شما را به جهاد ندا درداد فوراً) به سوي جهاد حرکت کنید ، سبک بار یا سنگین بار ، (جوان یا پیر ، مجرد یا متأهل ، کم‌عائله یا پرعائله ، غنی یا فقیر ، فارغ‌البدن یا گرفتار ، مسلح به اسلحه سبک یا سنگین ، پیاده یا سواره و . . . در هر صورت و در هر حال ،) و با مال و جان در راه خدا جهاد و پیکار کنید . اگر دانا باشید می‌دانید که این به نفع خود شماست .

توضیحات :

« خِفَافًا » : جمع خَفِيف ، سبکباران . « وَثِقَالًا » : جمع ثَقِيل ، سنگین باران . « خِفَافًا وَثِقَالًا » : حال است و مراد این است که در هر حالی باید به جهاد رفت : سواره یا پیاده ، پیر یا جوان ، فقیر یا غنی ، آسان یا مشکل .

سوره توبه آیه 42

متن آیه :

لَوْ كَانَتْ عَرَضًا قَرِيبًا وَسَفَرًا قَاصِدًا لَآتَبِعُوكَ وَلَكِنْ بَعَدَتْ عَلَيْهِمُ السُّدُورُ وَسَيَحْلِفُونَ بِاللَّهِ لَوِ اسْتَطَعْنَا لَخَرَجْنَا مَعَكُمْ يُهْلِكُونَ أَنْفُسَهُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

ترجمه :

(منافع) اگر غنائمی نزدیک (و در دسترس) و سفری سهل و آسان باشد (به طمع دنیا) از تو پیروی می‌کنند و به دنبال تومی آیند ، ولی راه دور و پردردسر (همچون تبوک) برای ایشان ناشدنی و نارفتنی است . به خدا سوگند می‌خورند که اگر می‌توانستیم با شما حرکت می‌کردیم . آنان (در واقع با این عملها و این دروغها) خویششان را تباه و هلاک می‌کنند ، و خدا می‌داند که ایشان دروغگو و بندگانند .

توضیحات :

« عَرَضًا » : کالا و متاع فانی دنیا . حُطَامَ دُنْيَا . « قَاصِدًا » : آسان و بی‌دردسر . « السُّدُورُ » : مسافرتی که بدون مشقت طی نشود .

سوره توبه آیه 43

متن آیه :

عَفَا اللَّهُ عَنْكَ لِمَ أَذْنَبْتَ لَهُمْ حَتَّى يَتَبَيَّنَ لَكَ الَّذِينَ صَدَقُوا وَتَعْلَمَ الْكَاذِبِينَ

ترجمه :

خدا تو را پیام‌رزا! چرا به آنان اجازه دادی (که از جهاد بازمانند و با شما خارج نشوند) پیش از آن که برای تو روشن گردد که ایشان (در عذرهایی که می‌آورند) راستگویند و یا بدانی که چه کسانی دروغگویند .

توضیحات :

« عَفَا اللَّهُ عَنْكَ » : جمله دعائی است و مراد از این نوع جمله‌ها بیشتر تَعْظِيم و تَوْقِير است ؛ نه تَوْبِیخ و تَحْقِیر . در اینجا عتاب بر تَرَكْ اُولی و اَكْمَل است ؛ نه به خاطر ارتکاب جرم و معصیت (نگا : نور / 62) . بلکه می‌توان گفت منظور از خطاب به صورت استفهام استنکاری ، بیان منافقی منافقان است . یعنی اگر بدیشان اجازه نمی‌دادی ، منافقی منافقان در عمل برای همگان روشن می‌شد . چرا که در هر صورت منافقان به جنگ تبوک نمی‌رفتند .

سوره توبه آیه 44

متن آیه :

لَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ

ترجمه :

آنان که ایمان به خدا و روز رستاخیز دارند در انجام جهاد با مال و جان (در راه یزدان) از تو اجازه نمی‌گیرند ، (زیرا جهاد واجب است و در اداء واجبات ، کسب اجازه لازم نیست . این چنین مؤمنان راست‌بینی که برای رفتن به جهاد اجازه نمی‌گیرند ، به طریق اولی برای نرفتن به جهاد درخواست اجازه نمی‌کنند) و خداوند به خوبی افراد پرهیزگار را می‌شناسد (و از نیات و اعمال آنان کاملاً آگاه است) .

توضیحات :

« لَا يَسْتَأْذِنُكَ ... » : در کار جهاد از تو درخواست اجازه نمی‌کنند ؛ نه برای خروج و نه برای قعود . متعلق آن می‌تواند محذوف و واژه (تَخْلَف) باشد ، و (آن یجاهدوا) ، گراهه آن یجاهدوا منظور نظر و در تقدیر باشد .

سوره توبه آیه 45

متن آیه :

إِنَّمَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَارْتَابَتْ قُلُوبُهُمْ فَهُمْ فِي رَيْبِهِمْ يَتَرَدَّدُونَ

ترجمه :

تنها کسانی از تو اجازه می‌خواهند که (در جهاد شرکت نکنند) که مدعیان دروغ‌بینند و (به خدا و روز جزا ایمان ندارند و دل‌هایشان دچار شک و تردید است و در حیرت و سرگردانی خود بسر می‌برند) .

توضیحات :
« إِرْتَابَت » : دچار شك و تردید شده است . « يَتَرَدَّدُونَ » : در رفت و برگشت و آمد و شدند . سرگردا نند .

سوره توبه آیه 46

متن آیه :
وَلَوْ أَرَادُوا الْخُرُوجَ لَأَعَدُّوا لَهُ عُدَّةً وَلَكِن كَرِهَ اللَّهُ انبِعَاثَهُمْ فَثَبَّطَهُمْ وَقِيلَ
أَفْعَدُوا مَعَ الْقَاعِ دِينَ

ترجمه :

اگر (این منافقان نیت پاک و درستی داشتند و) می خواستند (برای جهاد) بیرون روند ، توشه و ساز و برگ آن را آماده می کردند (و مسلح و مجهز در خدمت رسول راه می افتادند) . اما خدا (می دانست که اگر برای جهاد بیرون می آمدند جز زیان و ضرر نداشتند . این بود که) بیرون شدن و حرکت کردن آنان را (به سویی میدان نبرد) نپسندید و ایشان را از (این کار) بازداشت . و بدیشان گفته شد : با نشیستگان (عا جز و ناتوان ، از قبیل : بیماران و پیران و کودکان و زنان ، در خانه) بنشینید (چرا که شایستگی آن را ندارید که در کارهای بزرگ و راه سترگ خدا گام بردارید) .

توضیحات :

« عُدَّة » : توشه . ساز و برگ . « إِنْ بَعَثَ » : روانه شدن . رفتن . « ثَبَّطَ » : بازداشت . با ترس و هراس انداختن به دل منافقان ، از بیرون رفتن ایشان برای غزوه تبوک و جنگ با رومیان جلوگیری کرد . « قِيلَ » : گفته شد . این سخن می تواند القاء خدا ، اذن رسول ، ندای وجدان ، وسوسه شیطان ، و یا گفتار يك یا چند نفر از میان خودشان باشد .

سوره توبه آیه 47

متن آیه :
لَوْ خَرَجُوا فِيكُمْ مَا زَادُوكُمْ إِلَّا خَبَالًا وَلَأَوْضَعُوا خِلَالَكُمْ يَبِغُوا نَكْمًا الْفِتْنَةَ
وَفِيكُمْ سَمَاعُونَ لَهُمُ وَاللَّهُ عَالِمٌ بِالظَّالِمِينَ

ترجمه :

اگر آنان همراه شما (برای جهاد) بیرون می آمدند ، چیزی جز شر و فساد بر شما نمی افزودند ، و به سرعت در میان شما حرکت می کردند و مشغول آشفتن و گول زدن و برگرداندن نتان از دین می شدند . در میان نتان هم کسانی هستند که سخن ایشان را بشنوند (و دعوت تفرقه آمیز و فتنه برانگیز ایشان را بپذیرند) . خداوند ستمگران را خوب می شناسد (و از فاسق و فاجر ایشان آگاه و از رفتار آشکار و نهانشان باخبر است) .

توضیحات :

« خَبَالًا » : شر و فساد (نگا : آل عمران / 118) . « أَوْضَعُوا » : سرعت می گیرفتند . با شتاب راه می افتادند . « خِلَالَ » : جمع خَلَل ؛ میان ، بین . « الْفِتْنَةَ » :

تفرقه و اختلاف . از دین برگرداندن . « سَمَاعُونَ » : شنوندگان .
فرمان برداران . جاسوسان .

سوره توبه آیه 48

متن آیه :
لَقَدْ ابْتِغَوْا الْفِتْنَةَ مِنْ قَبْلُ وَقَلَبُوا لَكَ الْأُمُورَ حَتَّى جَاءَ الْحَقُّ وَظَهَرَ أَمْرُ اللَّهِ
وَهُمْ كَارِهُونَ

ترجمه :

(این گروه منافقان) پیش از این هم به فتنه‌گری و ایجاد فساد (در
میان شما) پرداخته اند و (در جنگ احد و دیگر موارد) برضد شخص پیغمبر
(و برخی از مؤمنان و خود آئین اسلام توطئه‌ها چیده اند و) نقشه‌ها
کشیده اند و رایزنی‌ها نموده اند و زیرنگها ورزیده اند (برای این که
جلو اسلام را بگیرند و کار را بر تو تپاه کنند) تا زمانی که - علی‌رغم
خواست منافقان (و به کوری چشم ایشان) - یاری خدا فرارسید و آئین
اسلام آشکار و پیروز گردید (و دسته دسته مردمان بدان گرویدند و مزه
ایمان را چشیدند و به حساب منافقان رسیدند) .

توضیحات :

« قَلَبُوا لَكَ الْأُمُورَ » : برضد تو مشورتها نموده اند و چاره اندیشیها
کرده اند و زیرنگها ساخته اند . « جَاءَ الْحَقُّ » : حق فرا رسید . وعده
پیروزی تحقق یافت . « أَمْرُ اللَّهِ » : مراد آئین خدا اسلام است .

سوره توبه آیه 49

متن آیه :
وَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ ائْذَن لِّي وَلَا تَفْتِنِّي اَلَا فِي الْفِتْنَةِ سَقَطُوا وَإِنَّ جَهَنَّمَ
لَمَّحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ

ترجمه :

بعضی از منافقان می‌گویند : به ما اجازه بده (تا در جهاد با رومیان
شرکت نکنیم) و ما را دچار فتنه و فساد (جمال ماهرویان رومی) مساز .
هان ! هم اینک ایشان (با مخالفت فرمان خدا) به خود فتنه و فساد
افتاده اند و (دچار معصیت و گناه شده اند و در روز قیامت) آتش دوزخ ،
کافران (چون ایشان) را فرا می‌گیرد .

توضیحات :

« لَا تَفْتِنِّي » : مرا دچار فتنه و آشوب مساز . مرا شیدا و مفتون
ز بیمارویان رومی مساز و گناه آلودم مکن .

سوره توبه آیه 50

متن آیه :
اِنْ تُصِيبَكَ حَسَنَةٌ فَيَسِّرْهَا لِيَسْبُوهُمْ وَاِنْ تُصِيبَكَ مُصِيبَةٌ يَقُولُوا قَدْ اَخَذْنَا
اَمْرَنَا مِنْ قَبْلُ وَيَتَوَلَّوْا وَهُمْ قَرْحُونَ

ترجمه :

اگر نیکی به تو رسد (و پیروزی و غنیمت یابی ، این توفیق) ایشان را ناراحت می کند ، و اگر مصیبتی به تو دست دهد (و مثلاً کشته ها و زخمیهائی داشته باشی ، شادی می کنند و) میگویند : ما که تصمیم خود را از پیش گرفته ایم (و قبلاً خویشتن را برحذر از این بلا داشته ایم) و شادان برمیگردند و میروند .

توضیحات :

« أَخَذْنَا أَمْرَنَا » : تصمیم خود را گرفته بودیم . خود را از خطر رها نده و محفوظ و مصون داشته ایم .

سوره توبه آیه 51

متن آیه :

قُلْ لَنْ يَصِيْبَنَا اِلَّا مَا كَتَبَ اللّٰهُ لَنَا هُوَ مَوْلَانَا وَعَلَى اللّٰهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

ترجمه :

بگو : هرگز چیزی (از خیر و شر) به ما نمی رسد ، مگر چیزی که خدا برای ما مقدر کرده باشد . (این است که نه در برابر خیر مغرور می شویم و نه در برابر شر به جزع و فزع می پردازیم ، بلکه کاروبار خود را به خدا حواله می سازیم ، و) او مولی و سرپرست ما است ، و مؤمنان باید تنها بر خدا توکل کنند و بس .

توضیحات :

« كَتَبَ » : مقدر نموده است . واجب گردانده است . مقرر داشته است .

سوره توبه آیه 52

متن آیه :

قُلْ هَلْ تَرَبَّصُونَ بِنَا اِلَّا اِحْدَى الْحُسَيْنَيْنِ وَنَحْنُ نَتَرَبَّصُ بِكُمْ اَنْ يَّصِيْبَكُمْ اللّٰهُ يَعْذَابُ مَنْ عِنْدِهٖ اَوْ يَأْتِيَنَا فَتَرَبَّصُوا اِنَّا مَعَكُمْ مَتَرَبَّصُونَ

ترجمه :

بگو : آیا درباره ما جز یکی از دو نیکی انتظار دارید : (یا پیروزی و غنیمت در دنیا ، و یا شهادت و بهشت در آخرت) . ولی ما درباره شما چشم به راه هستیم که یا خداوند (در این جهان یا آن جهان) به عذابی از سوی خود گرفتارتان سازد و یا (در این جهان) با دست ما (مذلت و خواری نصیبتان سازد) . پس شما چشم به راه (فرمان و خواست) خدا باشید و ما هم با شما در انتظاریم .

توضیحات :

« تَرَبَّصُونَ » : انتظار می کشید . چشم براهید . « اِحْدَى الْحُسَيْنَيْنِ » : یکی از دو حالت نیک و عاقبت خوب . پیروزی و بهروزی یا شهادت و جنت .

سوره توبه آیه 53

مَتْنِ آيَةِ :
 قُلْ أَنْزَلْنَاهُ طَوْعًا أَوْ كَرْهًا لَنْ يُتَقَبَلَ مِنْكُمْ إِنْ كُنْتُمْ قَوْمًا فَاسِقِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! به منافقانی که برای پنهان داشتن نفاق خود به بذل و بخشش می پردازند) بگو : چه از روی اختیار و چه از روی اجبار به بذل و بخشش پردازید ، در هر حال از شما پذیرفته نمی گردد ، چرا که شما قوم فاسقی هستید (و بر دین خدا می شورید و از فرمان او به در می روید و نفاقتان اعمال نیکتان را پوچ و بیسود می گرداند) .

توضیحات :

« أَنْزَلْنَاهُ » : بخشید . بخشش و احسان کنید . در ظاهر امر و در معنی خیر است (نگا : توبه / 80) . « طَوْعًا أَوْ كَرْهًا » : به دلخواه یا به ناچار . مصدرند و حال واقع شده اند و به معنی (طَائِعِينَ) و (کارهین) به کار رفته اند .

سوره توبه آیه 54

مَتْنِ آيَةِ :
 وَمَا مَنَعَهُمْ أَنْ تُقَبَّلَ مِنْهُمْ نَفَقَاتُهُمْ إِلَّا أَنْهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَيُرْسُولِهِ وَلَا يَأْتُونَ الصَّلَاةَ إِلَّا وَهُمْ كَسَالَى وَلَا يَنْفِقُونَ إِلَّا وَهُمْ كَارِهُونَ

ترجمه :

هیچ چیز مانع پذیرش نفقات و بذل و بخشش هایشان نشده است جز این که آنان به خدا و پیغمبرش ایمان ندارند (و کفر هم اعمال را پوچ و بیسود می کند ،) و جز با ناراحتی و بی حالی و سستی و سنگینی به نماز نمی ایستند ، و جز از روی ناچاری احسان و بخشش نمی کنند .

توضیحات :

« كَسَالَى » : جمع کسلان ، تنبل . سست .

سوره توبه آیه 55

مَتْنِ آيَةِ :
 فَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ

ترجمه :

فزونگی اموال و اولاد (یعنی نیروی اقتصادی و انسانی) ایشان ، تو را به شگفتی نیندازد . چرا که خداوند می خواهد آنان را در زندگی دنیا بدین وسیله معذب کند (و پیوسته به جمع مال و منال کوشند و همه عمر در راه نگهداری و پاسداری آن تلاش ورزند ، و به خاطر دل بستگی فوق العاده به این امور ، خدا و آخرت را فراموش کنند) و در حال کفر جان دهند و قالب

تهی کنند .

توضیحات :

« تَزْهَقَ » : بدررود . از مصدر زهوق به معنی خُروج ، و در اینجا مراد جان دادن و قالب تهی کردن است که برای آنان همراه با شد کنجه‌ها و دردها است (نگا : انعام / 93 و انفال / 50) . « أُنْفُسَ » : جمع نفس ، جان . روح .

سوره توبه آیه 56

متن آیه :

وَيَجِئُفُونَ بِاللَّهِ إِتْهُمْ لِمَنكُمْ وَمَا هُمْ بِمَنَّكُمْ وَلَا يَكْنَهُمْ قَوْمٌ يَفْرَقُونَ

ترجمه :

به خدا سوگند می‌خورند که آنان از شما یند (و مؤمن و مسلما نند) در حالی که از شما نیستند (و مؤمن و مسلمان نمی‌باشند) و مردمان ترسوئی هستند (و چون از شما وحشت دارند ، دروغ می‌گویند و نفاق می‌ورزند) .

توضیحات :

« يَفْرَقُونَ » : می‌ترسند . از مصدر (فَرَقَ) به معنی خوف و فزع .

سوره توبه آیه 57

متن آیه :

لَوْ يَجِدُونَ مَلْجَأً أَوْ مَغَارَاتٍ أَوْ مُدْخَلًا لَّوَلَّوْا إِلَيْهِ وَهُمْ يَجْمَحُونَ

ترجمه :

اگر پناهگاهی یا غارهایی و یا سردابی پیدا کنند شتابان بدانجا می‌روند و به سرعت بدان می‌خزند .

توضیحات :

« مَلْجَأً » : پناهگاه . « مَغَارَاتٍ » : جمع مغارة ، غارها . « مُدْخَلًا » : سرداب . دهلیز . نقب . « يَجْمَحُونَ » : شتابان و پرییشان می‌گریزند . از (جموح) به معنی توسنی و سربردا شتن اسب . « وَهُمْ يَجْمَحُونَ » : مراد این است که منافقان از شما نفرت و وحشت دارند و از آئین شما بیزارند .

سوره توبه آیه 58

متن آیه :

وَمِنْهُمْ مَّنْ يَلْمِزُكَ فِي الصَّدَقَاتِ فَإِنْ أُعْطُوا مِنْهَا رِضًا وَإِنْ لَمْ يُعْطُوا مِنْهَا إِذَا هُمْ يَسْخَطُونَ

ترجمه :

در میان آنان کسانی هستند که در تقسیم زکات از تو عیبجویی می‌کنند و ایراد می‌گیرند (و نسبت بی‌عدالتی را به تو می‌دهند ! اینان جز به فکر حطام دنیا در اندیشه چیز دیگری نیستند ، و لذا) اگر بدانان چیزی از زکات داده شود خوشنود می‌شوند و اگر چیزی از آن

بدیشان داده نشود هرچه زودتر خشم می گیرند (و اخم و تخم می کنند)

توضیحات :

« يَا هِزَكَ » : از تو عیبجوی می کنند . به تو طعنه می زنند و از تو ایراد می گیرند . « الصَّدَقَاتِ » : جمع صَدَقَةٌ ، زکات (نگا : توبه / 60) . « يَسْخَطُونَ » : خشمگین می شوند .

سوره توبه آیه 59

متن آیه :

وَلَوْ أَنَّهُمْ رَضُوا مَا آتَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَقَالُوا حَسْبُنَا اللَّهُ سَيُؤْتِينَنَا اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَرَسُولُهُ إِنَّا إِلَى اللَّهِ رَاغِبُونَ

ترجمه :

اگر آنان بدانچه خدا و پیغمبرش بدیشان داده است (و قسمت ایشان کرده است) راضی می شدند و می گفتند : (دستور) خدا ما را بسنده است و خداوند از فضل و احسان خود به ما می دهد و پیغمبرش (بیش از آنچه به ما داده است این بار به ما عطاء می کند ، و) ما (به فضل و بخشایش پروردگار خود چشم دوخته و) تنها رضای خدا را می جوئیم ، (اگر چنین می گفتند و می کردند ، به سود آنان بود) .

توضیحات :

« وَلَوْ » : جواب آن محذوف است که (لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ) است . « رَاغِبُونَ » : جمع راغب ، مشتاق . خواهان . آرزومند .

سوره توبه آیه 60

متن آیه :

إِنَّمَا الصَّدَقَاتُ لِلْفُقَرَاءِ وَالْمَسْكِينِ وَالْعَامِلِينَ عَلَيْهَا وَالْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبُهُمْ وَفِي الرِّقَابِ وَالْغَارِمِينَ وَفِي سَبِيلِ اللَّهِ وَابْنِ السَّبِيلِ فَرِيضَةً مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

زکات مخصوص مستمندان ، بیچارگان ، گردآورندگان آن ، کسانی که جلب محبتشان (برای پذیرش اسلام و سودگرفتن از خدمت و یاریشان به اسلام چشم داشته) می شود ، (آزادی) بندگان ، (پرداخت بدهی) بدهکاران ، (صرف) در راه (تقویت آئین) خدا ، و واماندگان در راه (و مسافران درمانده و دورافتاده از مال و منال و خانه و کاشانه) می باشد . این یک فریضه مهم الهی است (که جهت مصلحت بندگان خدا مقرر شده است) و خدا دانا (به مصالح آفریدگان) و حکیم (در وضع قوا نین) است .

توضیحات :

« الْفُقَرَاءِ » : مستمندان که چیزی دارند ولی کفاف زندگی ایشان نمی کند . « الْمَسْكِينِ » : مستمندان که چیزی ندارند . فقیر و مسکین به جای همدیگر هم به کار می روند . « الْعَامِلِينَ عَلَيْهَا » :

کارکنانی که از سوی پیشوای مسلمانان مأمور جمع آوری زکات می‌شوند. «الْمُؤَلَّفَةِ قُلُوبِهِمْ»: کسانی هستند که پیشوای مسلمانان صلاح بدانند از راه احسان از ایشان دلجوئی شود و یا زیان و ضررشان به مسلمانان نرسد. «فِي الرِّقَابِ»: در راه آزادکردن بندگان با خرید و کمک ایشان برای آزادی. «الْغَارِمِينَ»: افراد مقروض و مدیونی که قادر به پرداخت قرض خود نباشند و وام آنان حاصل نادانی نبوده و صرف معصیت نشده باشد. «فِي سَبِيلِ اللَّهِ»: مراد تمام راههایی است که منتهی به خوشنودی خدا می‌گردند. «إِبْنِ السَّبِيلِ»: مسافر دورا فتاده از خانه و کاشانه و نیازمند کمک برای رسیدن به آن باشد. «فَرِيضَةً»: واجب؛ مصدر و مفعول مطلق تا کیدی برای فعل مقدری است. یعنی: قَرْضَ اللَّهِ لَهُمُ الصَّدَقَاتِ فَرِيضَةً.

سوره توبه آیه 61

متن آیه :
 وَمِنْهُمْ الَّذِينَ يُؤْذُونَ النَّبِيَّ وَيَقُولُونَ هُوَ أُذُنٌ قُلْ أُذُنٌ خَيْرٌ لَّكُمْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيُؤْمِنُ لِلْمُؤْمِنِينَ وَرَحْمَةٌ لِّلَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ رَسُولَ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه:

در میان منافقان کسانی هستند که پیغمبر را می‌آزارند و می‌گویند: او سر اپاگوش است (و راست و دروغ را می‌شنود و همه چیز را باور می‌کند). بگو: (اودر نهایت لطف و محبت به سخنان خوب و بد شما گوش فرا می‌دهد، ولی به سخن خوب عمل می‌کند و سخن بد را نادیده می‌گیرد و بدان عمل نمی‌کند، و این) سر اپاگوش بودن او به نفع شما است. او به خدا ایمان دارد (و همه فرموده‌های او را تصدیق می‌کند) و به مؤمنان ایمان دارد (و هرچه بگویند باور می‌کند، چون معتقد به اخلاص ایشان است) و او برای کسانی که از شما که ایمان آورده اند رحمت است (زیرا ایشان را به راستی خداشناسی آورده است و راه بهشت را بدانان نموده است). کسانی که فرستاده خدا را می‌آزارند، عذاب دردناکی دارند.

توضیحات:

«أُذُنٌ»: گوش. مراد شخصی است که همه چیز را باور کند. خوش باور و دهن بین. نامیدن انسان به اندام شنوائی (أُذُنٌ) یا اندام بینائی (عین=جاسوس) برای مبالغه است.

سوره توبه آیه 62

متن آیه :
 يَخْلِفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ لِيَرْضَوْكُمْ وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يُرْضَوْهُ إِنْ كَانُوا مُؤْمِنِينَ

ترجمه:

برای شما، به خدا سوگندها می‌خورند (که درباره پیغمبر چیز بدی نگفته اند و به دروغ از شرکت در جهاد واپس نکشیده اند) تا با سوگندهای خود شما را راضی کنند. در حالی که شایسته تر این است که

خدا و پیغمبرش را (با عبادت و طاعت و فرما نبرداری) راضی کنند ، اگر واقعاً ایمان دارند .

توضیحات :

« . . . أَحَقُّ » : مراد این است که راضی کردن خدا و پیغمبر مهمتر از راضی کردن مسلمانان است . « أَنْ يَرْضَوْهُ » : ضمیر (ه) به (رَسُولٍ) برمیگردد . ولی چون سخن از خدا و رسول در میان است ، می بایست (يَرْضَوْهُمَا) گفته شود . اما از آنجا که راضی کردن پیغمبر عین راضی کردن خدا است ضمیر مفرد به جای ضمیر مثنی ذکر شده است (نِگَا : نِساء / 80) . هم چنین می توان گفت : (وَاللَّهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يَرْضَوْهُ) ، دو جمله است و (اللَّهُ) و (رَسُولٍ) مبتدا بوده و خیر اولی به خاطر دلالت خیر دومی بر آن ، حذف شده است . تقدیر چنین است : وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ يَرْضَوْهُ وَرَسُولُهُ أَحَقُّ أَنْ يَرْضَوْهُ . مثل بیت زیر : نَحْنُ يَمَّا عِنْدَنَا وَ أَنْتَ يَمَّا عِنْدَكَ رَاضٍ وَ الرَّأْيُ مَخْتَلِفٌ

سوره توبه آیه 63

متن آیه :

الَّذِينَ يَخْتَفُونَ بَيْنَ يَدَيْهِمْ إِتَّخَذُوا لِكُلِّ قَوْمٍ هَبْطًا وَنَسُوا حَظًّا فَمَا لِلْكَافِرِينَ فِي اللَّهِ فَتْنَةٌ فَمَا لِلظَّالِمِينَ بَدَلٌ

ترجمه :

آیا ندانسته اند که هرکس با خدا و پیغمبرش دشمنی و مخالفت کند ، سزای او آتش دوزخ است و جاودانه در آن میماند ؟ این (گمراهی و فتنه) به دوزخ (رسوائی و خواری بزرگی) است .

توضیحات :

« يَخَادِدُ » : دشمنی و مخالفت کند . مراد این است : کسی که با انجام گناه نافرمانی خود را نشان می دهد ، انگار چیهه گیری کرده است و خویشتن را در حدی یعنی جا نمی ، و خدا را در حدی قرار داده است (نِگَا : مجادله / 5 و 20 و 22) . « الْخِزْيُ » : خواری و رسوائی .

سوره توبه آیه 64

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقْرَبُوا الصَّلَاةَ وَأَنْتُمْ سُكَارَىٰ أَوْ لَا وَاعُوا أَوْ فِي سُرُورٍ غَيْرِ غَيْرِ مُبِينٍ ۚ فَكُلُوا وَشَرِبُوا لَا تُحَدَّرُونَ

ترجمه :

منا فغان (خدا و آیات و پیغمبر او را در میان خود به مسخره می گیرند و) می ترسند که سوره ای برضد ایشان نازل شود (و علاوه از آنچه میگویند) آنچه را (هم که) در دل دارند به رویشان بیاورد و آشکارش سازد . بگو : هر انداز می خواهید مسخره کنید ، بیگمان خداوند آنچه را که از آن بیم دارید (و در پنهان داشتتنش می کوشید) آشکار و هویدا میسازد .

توضیحات :
 « یَحْذِرُ » : می پرهیز کند . می ترسند . « تُنَزَّلَ عَلَیْهِمْ » : بر ضد آنان نازل شود . « إِنَّ اللَّهَ مَخْرَجٌ ... » : (نگا : محمد / 29 و 30) .

سوره توبه آیه 65

متن آیه :
 وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ لَيَقُولُنَّ إِنَّمَا كُنَّا نَخُوضُ وَنَلْعَبُ قُلْ أَلَيْسَ بِاللَّهِ وَآيَاتِهِ وَرَسُولِهِ
 كُنْتُمْ تَسْتَهْزِئُونَ

ترجمه :

اگر از آنان (درباره سخنان ناروا و کردارهای ناهنجارشان) بازخواست کنی ، میگویند : (مراد ما طعن و مسخره نبوده و بلکه با همدیگر) بازی و شوخی می کردیم . بگو : آیا به خدا و آیات او و پیغمبرش می توان بازی و شوخی کرد؟!

توضیحات :

« ... نَخُوضُ » : بی قصد و غرض سخن می گفتیم و صحبت می نمودیم .

سوره توبه آیه 66

متن آیه :
 لَا تَعْتَذِرُوا قَدْ كَفَرْتُمْ بَعْدَ إِيمَانِكُمْ إِنَّ نَعْفَ عَنْ طَائِفَةٍ مِّنْكُمْ
 يُعَذِّبُ طَائِفَةٌ يَأْتِهِمُ كَانُوا مجرمين

ترجمه :

(بگو : با چنین معذرت‌هایی بیهوده) عذرخواهی نکنید . شما پس از ایمان آوردن ، کافر شده اید . اگر هم برخی از شما را (به سبب توبه مجدد و انجام کارهای شایسته) ببخشیم ، برخی دیگر را نمی بخشیم . زیرا آنان (بر کفر و نفاق خود ماندگارند و در حق پیغمبر و مؤمنان) به بزهکاری خود ادامه می‌دهند .

توضیحات :

« بَعْدَ إِيمَانِكُمْ » : پس از آن که اظهار ایمان کرده اید .

سوره توبه آیه 67

متن آیه :
 الْإِمْنَةُ قُفُوفٌ وَالْإِمْنَةُ فِقَاتٌ بَعْضُهُم مِّنْ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمُنْكَرِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ
 الْمَعْرُوفِ وَيَقْبِضُونَ أَيْدِيَهُمْ نَسُوا اللَّهَ فَنَسِيهِمْ إِنَّ الْأِمْنَةَ فِئِينَ هُمُ
 الْفَاسِقُونَ

ترجمه :

مردان منافق و زنان منافق همه از يك گروه (و يك قماش) هستند . آنان همدیگر را به کار زشت فرا می‌خوانند و از کار خوب باز می‌دارند و (از بذل و بخشش در راه خیر) دست می‌کشند . خدا را فراموش کرده اند (و از پرستش او روی‌گردان شده اند) ، خدا هم ایشان را فراموش کرده است (و رحمت

خود را از ایشان بریده و هدایت خویش را از آنان دریغ داشته است) .
واقعاً منافقان فرمان ناپذیر (وسرکش و گناهکار) هستند .

توضیحات :

« يَقِيضُونَ أَيْدِيَهُمْ » : دست خود را باز می‌دارند . مراد این است که بخل می‌ورزند و به احسان و انفاق و بذل و بخشش نمی‌پردازند . « الْقَاسِقُونَ » : کسانی که از فرمان خدا بیرون می‌روند و عاصی و کافر و گمراه می‌شوند .

سوره توبه آیه 68

متن آیه :

وَعَدِ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْكُفَّارَ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا هِيَ حَسْبُهُمْ وَلَعَنَهُمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ مُّهِمٌ

ترجمه :

خداوند به مردان و زنان منافق ، و به همه کافران وعده آتش دوزخ داده که جاودانه در آن می‌مانند ، و دوزخ برای (عیب و عذاب) ایشان کافی است . (علاوه از آن) خدا آنان را نفرین و از رحمت خود به دور داشته و دارای عذاب همیشگی خواهند بود .

توضیحات :

« م مهم » : دائم . سرمدی . ناگسستنی .

سوره توبه آیه 69

متن آیه :

كَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ كَانُوا أَشَدَّ مِنْكُمْ قُوَّةً وَكَثَرُوا أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا فَاسْتَمْتَعُوا بِخَلْقِهِمْ فَاسْتَمْتَعْتُمْ بِخَلَائِقِكُمْ كَمَا اسْتَمْتَعَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكُمْ بِخَلَائِقِهِمْ وَخَضْتُمْ كَالَّذِي خَاضُوا أَوْلَائِكَ حَيَّطَتْ أَعْمَالُهُمْ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

ترجمه :

(شما ای منافقان !) همانند کسانی هستید که قبل از شما می‌زیستند (و در نفاق و کفر بر همدیگر سبقت می‌گرفتند و جز راه فسق و فجور نمی‌پوئیدند) . آنان از شما نیرومندتر و از اموال و فرزندان بیشتر و برخوردار بودند و از قسمت خود (در این جهان گذران ، از لذت نامشروع و گناهان) بسی استفاده کردند و (عاقبت مردند و دنیا را به دیگران سپردند و شرمندگی بردند . هم‌اینک شما نیز همچون ایشان از تقوا و یاد خدا دوری گزیده‌اید و به راه هواها و هوسها رفته‌اید و به گرداب شهوات افتاده‌اید و از محرمات) شما هم بهره خود را برده‌اید همان گونه که افراد پیش از شما بهره خود را بردند ، و به همان چیزی (از پلشتیها و زشتیها) فرو رفته‌اید که آنان بدان فرو رفتند . ایشان کردارشان در دنیا و آخرت پوچ و بیسود گشت و زیانبار (هر دو جهان) شدند . (هان اگر به راه آنان روید ، همچون ایشان شوید) .

توضیحات :

« كَالَّذِينَ... » : خَیْر مَبْتَدَاي مَحذُوف است . تَقْدِیر چَنین است : أُنْتُمْ كَالَّذِينَ . « إَسْتَمْتَعُوا » : بَسِیَار سَوَد چَسْتَنَد و لَذَّت بَرَدَنَد . از لَذَائِذِ جَسْمَانِی و شَهَوَاتِ فَانِی بَسِی بَهْرَه مَنَد شَدَنَد . « خَلَا » : بَهْرَه . نَصِیْب . « خَضْتُمْ » : فَرُور فَتَه اَیْد . بَه بَاطِل پَرْدَا خَتَه اَیْد و بَدَان وَارَد شَدَه اَیْد . « كَالَّذِي » : مَوْصُول مَفْرَد (الَّذِي) ، بَه جَاي مَوْصُول جَمْع (الَّذِينَ) بَه كَار رَفْتَه است . یا اَیْن كَه صَفْت مَوْصُوف مَحذُوفِی ، مَا نَنَد : فَرِیْق ، فُوج ، و خَوْض است ، و تَقْدِیر چَنین است : كَالْفَرِیْقِ الَّذِي... كَالْخَوْضِ الَّذِي . یَعْنِی : هَمچُون كَسَانِی كَه . هَمچُون بَاطِلْگَرَانِیْهَا و شَهَوَاتِ پَرَسْتِیْهَائِی كَه .

سوره توبه آیه 70

متن آیه :

أَلَمْ يَأْتِهِمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَقَوْمِ إِبْرَاهِيمَ وَأَصْحَابِ مَدْيَنَ وَالْمُؤْتَفِكَاتِ أَتَتْهُمُ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

ترجمه :

آیا (این گروه منافقان از سرگذشت دیگران عبرت نمی گیرند؟ مگر) خیر قوم نوح ، عاد ، ثمود ، ابراهیم ، شعیب ، ولوط بدیشان نرسیده است ؟ پیغمبران شان همراه با دلائل روشن به سوی شان آمدند (و به رهنمودشان پرداختند و آنان تکذیب و تکفیرشان کردند و به اندر زهایشان گوش ندادند و به روشنگریهایشان وقع و ارجحی ننهادند و لذا به عذاب خدا گرفتار آمدند و نابود شدند) و خدا بدیشان ظلم و ستم نکرد ، بلکه آنان خودشان به خویشتن ظلم و ستم کردند .

توضیحات :

« قَوْمِ عَادَ » : قَوْمِ هُودِ است كَه بَه وَسِیْلَه بَادِهَائِی تَنَد و وَحْشَتَزَا نَابُود شَدَنَد (نَگَا : اَعْرَاف / 65 و 71) . « قَوْمِ ثَمُودَ » : قَوْمِ صَالِحِ است كَه بَا زَلْزَلَهَائِی وِیْرَانْگَر هَلَاكِ شَدَنَد (اَعْرَاف / 73 و 78) . « أَصْحَابِ مَدْيَنَ » : قَوْمِ شَعِیْبِ است كَه بَه وَسِیْلَه أَذْرَخْشِ آسْمَانِ كِشْتَه شَدَنَد (نَگَا : اَعْرَاف / 91) . « أَلَمْ يُؤْتَفِكَاتِ » : زَیْر و رُوشْدَه هَا . مَرَادِ شَهْرِ و رُوسْتَايِ قَوْمِ لُوطِ است كَه بَا زَلْزَلَه زَیْر و رُوشْدِیْد (نَگَا : حَجْر / 73 و 74 ، اَنْبِیَاءِ / 74 ، نَجْم / 53) . از مَادَه (إِفْكَ) بَه مَعْنِی وَارُونَه كَرْدَن چِیْزِی و بَرْگَرْدَانْدَن آن از رَاهِی بَه رَاهِی است (نَگَا : اَحْقَاف / 22) . دَرُوعِ رَا إِفْكَ مِیْگُویَنْد ، چُون دَرُوعِ قَلْبِ حَقَائِقِ است (نَگَا : نُور / 11) .

سوره توبه آیه 71

متن آیه :

وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَيَطِيعُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ سَيَرْحَمُهُمُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

مردان و زنان مؤمن ، برخی دوستان و یاوران برخی دیگرند . همدیگر را به

کار نیک می خوانند و از کار بد باز می دارند، و نماز را چنان که باید می گزارند، و زکات را می پردازند، و از خدا و پیغمبرش فرمانبرداری می کنند. ایشان کسیانند که خداوند به زودی ایشان را مشمول رحمت خود می گرداند. (این وعده خداست و خداوند به گزاف وعده نمی دهد و از وفای بدان هم ناتوان نیست. چرا که) خداوند توانا و حکیم است.

توضیحات:

«أُولِيَاءَ»: یاران. یاوران.

سوره توبه آیه 72

متن آیه:

وَعَدَ اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ وَرِضْوَانٍ مِنَ اللَّهِ أَكْبَرَ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه:

خداوند به مردان و زنان مؤمن بهشت را وعده داده است که در زیر (کاخها و درختهای) آن جو یبارها روان است و جاودانه در آن میمانند، و مسکنهای پاکیزه را در بهشت جاویدان بدانان وعده داده است (که جای ماندگاری همیشگی و زندگی سرمدی است). از همه مهمتر خداوند خوشنودی خود را بدیشان وعده داده است (خوشنودی خدا بالاتر از هر چیز است. بزرگ همین است).

توضیحات:

«طَيِّبَةً»: پاکیزه و قشنگ و دلپسند. «عَدْنٍ»: جای اقامت و ماندگاری. مراد بهشت جاویدان است که سرای ماندن و زیستن واقعی و همیشگی است. «رِضْوَانٌ»: رضایت و خوشنودی. «ذَلِكَ»: همه اینهایی که گذشت، یا این که خوشنودی خدا.

سوره توبه آیه 73

متن آیه:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَ يئس المصير

ترجمه:

ای پیغمبر! با کافران و منافقان جهاد و پیکار کن (تا ایشان را از کفر و نفاق برگردانی) و بر آنان سخت بگیر و (با ایشان خشن باش. این مجازات کذوبی ایشان است و در آخرت) جایگاهشان دوزخ است و چه بد سرنوشت و چه زشت جایگاهی است!

توضیحات:

«أَغْلُظْ عَلَيْهِمْ»: با کفار به جهاد بیامان پرداز، و منافقان را سخت تهدید و سرنوشتی کن و حدود و مقررات خدا را درباره ایشان اجرا نما (نگاه نور / 2). «المصير»: سرنوشت. جایگاه.

سوره توبه آیه 74

مَتَنِ آيَةِ :
يَحْلِفُونَ بِاللَّهِ مَا قَالُوا وَلَقَدْ قَالُوا كَلِمَةَ الْكُفْرِ وَكَفَرُوا بَعْدَ إِسْلَامِهِمْ وَهَمُّوا بِمَا
لَمْ يَنْبَأُوا وَمَا نَقَمُوا إِلَّا أَنْ أَغْنَاهُمُ اللَّهُ وَرَسُولُهُ مِنْ فَضْلِهِ فَإِنْ يَتُوبُوا بِكَ
خَيْرًا لَهُمْ وَإِنْ يَتَوَلَّوْا يَعْذَبِ اللَّهُ عَذَابًا أَلِيمًا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَمَا لَهُمْ
فِي الْأَرْضِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

ترجمه :

منا فقان به خدا سوگند می خورند که (سخنان زنده ای) نگفته اند ، در حالی که قطعاً سخنان کفرآمیز گفته اند و پس از ایمان آوردن ، به کفر برگشته اند و قصد انجام کاری کرده اند که بدان نرسیده اند (و آن کشتن پیغمبر به هنگام مراجعه از جنگ تبوک بود) . چیزی که این منا فقان را بر سر خشم آورد و سبب انتقام گرفتن آنان شود وجود ندارد ، مگر این که خدا و پیغمبرش به فضل و کرم خود آنان را (با اعطاء غنائم که هدف ایشان در زندگی است) بی نیاز گردانده اند (و این هم نباید مایه خشم و انتقام ایشان شود) . اگر آنان توبه کنند ، (خداوند توبه ایشان را می پذیرد و) این برایشان بهتر خواهد بود ، و اگر روی بگردانند ، خدا آنان را در دنیا و آخرت به عذاب بسیار دردناکی کیفر می دهد ، و در سراسر روی زمین نه دوستی و نه یاری خواهند داشت .

توضیحات :

« هَمُّوا » : قصد کردند . « مَا نَقَمُوا » : خشم نگرفته اند . عیبجویی نکرده اند (نگا : مائده / 59) . « مِنْ فَضْلِهِ » : از مرحمت خدا و اعطای پیغمبر از غنائم بدیشان (نگا : توبه / 59) . در اینجا سخن از فضل خدا و پیغمبر است ولی ضمیر مفرد به جای ضمیر تثنیه به کار رفته است و بلامانع است (نگا : توبه / 62) . « يَكُ » : مخفف (يَكُن) است که در اصل (يَكُون) و از افعال ناقصه است .

سوره توبه آیه 75

مَتَنِ آيَةِ :
وَمِنْهُمْ مَّنْ عَاهَدَ اللَّهُ لَأِنْ آتَانَا مِنْ فَضْلِهِ لَنَصَّدَّقَنَّ وَلَنَذُكُّوَنَنَّ مِنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

در میان (منا فقان) کسانی هستند که (سوگند می خورند و) با خدا پیمان می بندند که اگر از فضل خود ما را بی نیاز کند (و به نعمت و نوائی برساند) بدون شک به صدقه و احسان می پردا زیم و از زمره شایستگان (درگاه یزدان و نیکوکاران مردمان) خواهیم بود .

توضیحات :

« عَاهَدَ اللَّهُ » : با خدا پیمان بست . « لَنَصَّدَّقَنَّ » : حتماً به صدقه دادن و احسان کردن و بخشش نمودن می پردا زیم . از باب تَفَعَّلَ و اصل آن (لَنَتَصَدَّقَنَّ) است .

سوره توبه آیه 76

متن آیه :
فَلَمَّا آتَاهُم مِّن فَضْلِهِ بَخِلُوا بِهِ وَتَوَلَّوْا وَهُمْ مُّعْرِضُونَ

ترجمه :

اما هنگامي که خدا از فضل خود (ثروت و دارائي) بدانان بخشيد ، بخل ورزیدند (و چيزي نبخشیدند و به عهد خود وفا نکردند ، وهم از خدا وهم از خيرات) سر پیچی کردند و روی گردانیدند .

توضیحات :

« وَهُمْ مُّعْرِضُونَ » : اصلاً آنان مردمانی هستند که عادتشان روگردانی از طاعت است ، و گوش به فرمان خدا و دل به حقائق نمی دهند .

سوره توبه آیه 77

متن آیه :

فَأَعْقَبَهُمْ نِفَاقًا فِي فُؤَادِهِمْ إِلَى يَوْمِ يَلْقَوْنَهُ بِمَا أَخْلَفُوا اللَّهَ مَا وَعَدُوهُ وَبِمَا كَانُوا يَكْذِبُونَ

ترجمه :

خداوند نفاق را در دلهایشان پدیدار و پایدار ساخت تا آن روزی که خدا را در آن ملاقات می کنند . این به خاطر آن است که پیمان خدا را شکستند و هم چنین دروغ گفتند .

توضیحات :

« أَعْقَبَ » : برجای نهاد . پدیدار و پایدار کرد . « فَأَعْقَبَهُمْ... » : فاعل می تواند خدا باشد و معنی آن گذشت ، و می تواند بخل و روی گردانی باشد که در این صورت معنی چنین می شود : این بخل و روی گردانی ، نفاق را در دلهایشان تا روز رسماً خیز متمکن و برقرار ساخت تا در آن روز به سزای عمل بد خود برسند ، و... « يَلْقَوْنَهُ » : خدا را ملاقات کنند . به سزای عمل خود برسند . ضمیر (ه) به خدا یا به بخل برمی گردد .

سوره توبه آیه 78

متن آیه :

أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ وَأَنَّ اللَّهَ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

ترجمه :

مگر آنان نمی دانستند که خداوند راز و نجوای ایشان را می داند و خدا بس آگاه از نهانها و پنهانها است ؟ (و لذا نقض عهد و نیرنگ ایشان درباره مؤمنان از خدا مخفی نمی ماند) .

توضیحات :

« نَجْوَاهُمْ » : نجوی ، سخن درگوشی . سخن پنهان از دیگران . سروراز .

سوره توبه آیه 79

متن آیه :

الَّذِينَ يَلْمِزُونَ الْمُطَّوِّعِينَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ فِي الصَّدَقَاتِ وَالَّذِينَ لَا يَجِدُونَ إِلَّا جَهْدَهُمْ فَيسَخَرُونَ مِنْهُمْ سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه:

کسانی که مؤمنان (ثروتمندی) را که مشتاقانه بیش از اندازه به خیرات و صدقات می پردازند ، و مؤمنان (فقیری) را که (با وجود تنگدستی) به کمکهای مختصری دست می یازند ، مورد تمسخر قرار می دهند ، خداوند ایشان را (با کشف رسوائیها و پلشتیهایشان در پیش مردم) مورد تمسخر قرار می دهد و عذاب بسیار دردناکی خواهند داشت .

توضیحات:

« الَّذِينَ » : مبتدا و خبر آن (فَيسَخَرُونَ مِنْهُمْ ، سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ) یا (وَ مِنْهُمْ) مقدر است و تقدیر چنین است : وَ مِنْهُمْ الَّذِينَ يَلْمِزُونَ . « يَلْمِزُونَ » : عیبجوی می کنند . رخنه می گیرند . « الْمُطَّوِّعِينَ » : اصل آن الْمُتَطَوِّعِينَ است به معنی کسانی که بیش از اندازه لازم و واجب زکات می دهند و احسان می کنند . کبیانی که مشتاقانه برای رضای خدا خیرات و صدقات فراوان می دهند . « جَهْدَهُمْ » : به اندازه تاب و توانشان . مراد مال اندکی است که به قدر وسع و طاقت خود می دهند . « سَخِرَ اللَّهُ مِنْهُمْ » : مراد مُشاکله است . یعنی خداوند سزای مسخره کرد نشان را می دهد .

سوره توبه آیه 80

متن آیه:

إِسْتَسْتَعْفِفُ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَعْفِفُ لَهُمْ إِنْ تَسْتَعْفِفُ لَهُمْ سَبْعِينَ مَرَّةً فَلَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ ذَلِكَ يَا أَنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

ترجمه:

چه برای آنان طلب آمرزش کنی و چه نکنی ، حتی اگر هفتاد بار (و دفعات بسیار) برای آنان طلب آمرزش کنی ، هرگز خداوند آنان را نمی آمرزد . این بدان خاطر است که به خدا و پیغمبرش ایمان ندارند (و سر از بند شریعت و ربقه اطاعت برتافتند) و خداوند گروه بیرون روندگان از فرمان یزدان (و آئین آسمانی) را (به راه سعادت) هدایت نمی کند .

توضیحات:

« إِسْتَسْتَعْفِفُ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَعْفِفُ لَهُمْ... » : از لحاظ لفظ امر است و از نظر معنی مضارع . « إِسْتَسْتَعْفِفُ لَهُمْ أَوْ لَا تَسْتَعْفِفُ لَهُمْ... » : اگر خواهستی برای آنان طلب آمرزش کن و یا مکن . چه برای آنان طلب آمرزش کنی یا نکنی . « سَبْعِينَ مَرَّةً » : هفتاد بار . مراد کثرت است ؛ نه تحدید .

سوره توبه آیه 81

متن آیه:

فَرِحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا

لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ

ترجمه :

(منافقانی که از رفتن به جنگ تبوک سر باز زده اند و در خانه‌های خود گرفته اند و نشسته اند ، این) خانه نشینان (منافق) از این که از رسول خدا واپس کشیده اند شادمانند ، و نخواستند با مال و جان در راه یزدان جهاد و پیکار کنند (و دین خدا را یاری دهند . تا می توانند دیگران را از جنگ می ترسانند و با نشستن با خود تشویق می نمایند) و می گویند در گرما (ی سوزان تابستان به سوی میدان نبرد) حرکت نکنید . (ای پیغمبر ! بدانان) بگو : اگر دانا بودند می فهمیدند که آتش دوزخ بسیار گرمتر و سوزناکتر (از گرمای تابستان و از همه آتشیهای جهان) است .

توضیحات :

« الْمَخْلُوفُونَ » : واپس ماندگان . برجای نشستگان . « مَقْعَدٌ » : نشستن . مصدر میمی است . « خِلَافٌ » : خلف . بعد ، در این صورت ظرف است . به معنی مخالفت هم آمده است که در این صورت مفعولله است ، و یا مصدر است و به معنی مُخَالِفِينَ بوده و حال است . « الْحَرُّ » : گرما .

سوره توبه آیه 82

متن آیه :

فَلْيَضْحَكُوا قَلِيلًا وَلَا يَبْكُوا كَثِيرًا جَزَاءَ يَمَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ

ترجمه :

(بگذار در این جهان بر اثر مسخره کردن مؤمنان) اندکی بخندند و (اما) لازم است بدانند که باید در آن جهان) بسیار گریه کنند ، این جزای کارهایی است که می کنند .

توضیحات :

« فَلْيَضْحَكُوا... وَلَا يَبْكُوا » : مراد خیر است . یعنی : می خندند . و گریه می کنند .

سوره توبه آیه 83

متن آیه :

فَإِنْ رَجَعَكَ اللَّهُ إِلَى طَائِفَةٍ مِّنْهُمْ فَاسْتَأْذَنُوكَ لِلْخُرُوجِ فَقُلْ لَّنْ نَخْرُجُا مَعِيَ أَبَدًا وَلَن نُّقَاتِلُوا مَعِيَ عَدُوًّا إِنَّكُمْ رَضِيتُمْ بِالْقُعُودِ أَوَّلَ مَرَّةٍ فَاقْعُدُوا مَعَ الْخَالِئِينَ

ترجمه :

هرگاه خداوند تو را (از جنگ تبوک) به سوی گروهی از آنان بازگرداند و ایشان از تو اجازه خواستند که در رکاب تو به سوی جهاد حرکت کنند ، بگو : هیچ گاه با من به جهاد نخواهید آمد و هیچ وقت همراه من با هیچ دشمنی نخواهید جنگید (و این افتخار نصیبتان نخواهد شد) چرا که شما نخستین بار به کناره گیری و خانه نشینی خوشنود شدید ،

پس با کناره گیران و خانه نشینان بندش ی کنید (و با پیرمردان و زنان و بیماران و کودکان باشید) .

توضیحات :

« رَجَعٌ » : برگرداند . این فعل از افعال ذو وجعین است (نگا : اعراف / 150 / و طه / 40) . در اینجا متعدی است . « رَضِيَ تَمَّ بِالْقَعْدِ . . . » . بار اول بدون عذر از جهاد واپس کشیدند ، پس توبه شما پذیرفته نیست و . . . »
الْخَالِ فِيْنَ » : ماندگان . متخلفان .

سوره توبه آیه 84

متن آیه :

وَلَا تُصَلِّ عَلَي أَحَدٍ مِّنْهُمْ مَّتَّ أَبَدًا وَلَا تَقُمْ عَلَى قَبْرِهِ إِنَّهُمْ كَفَرُوا بِاللَّهِ
وَرَسُولِهِ وَمَاتُوا وَهُمْ فَاسِقُونَ

ترجمه :

هرگاه یکی از آنان مُرد اصلاً بر او نماز مخوان و بر سرگوش (برای دعا و طلب آمرزش و دفن او) نایست ، چرا که آنان به خدا و پیغمبرش باور نداشته اند و درحالی مرده اند که از دین خدا و فرمان الله خارج بوده اند .

توضیحات :

« لَا تُصَلِّ عَلَيَا أَحَدٍ مِّنْهُمْ . . . » : بر کسی از آنان نماز میت مخوان . چرا که نماز خواندن تو رحمت است و ایشان درخور رحمت نیستند (نگا : توبه / 103) .

سوره توبه آیه 85

متن آیه :

وَلَا تُعْجِبْكَ أَمْوَالُهُمْ وَأَوْلَادُهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ أَنْ يُعَذِّبَهُمْ بِهَا فِي الدُّنْيَا
وَتَزْهَقَ أَنْفُسُهُمْ وَهُمْ كَافِرُونَ

ترجمه :

اموال و اولادشان تو را به شگفت نیندازد . خداوند می خواهد آنان را با آن در دنیا (با رنجها و بلاهائی که در جمع آوری اموال ، و غمها و اندوههائی که در پرورش اطفال متحمل می شوند) شکنجه دهد ، (و به سبب اشتغال به اموال و اولاد از آخرت غافل بشوند) و جانشان بر آید درحالی که کافر باشند (و در نتیجه دنیا و آخرت را از دست بدهند) .

توضیحات :

« تَزْهَقَ » : بیرون رود . بر آید .

سوره توبه آیه 86

متن آیه :

وَإِذَا أَنْزَلْنَا سُورَةَ بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذَنَكَ أُولُو
الطُّولِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَكُنْ مَعَ الْقَاعِدِينَ

ترجمه :

هنگامی که سوره‌ای نازل گردد (و آنان را دعوت کند) که در ایمان خود به خدا اخلاص داشته باشید و به همراه پیغمبرش به جهاد بپردازید ثروتمندان ایشان از تو اجازه می‌خواهند (که به جهاد نروند و) می‌گویند : بگذار با خانه نشینان (معذور، در مدینه) بمانیم .

توضیحات :

« أُولَئِكَ الطَّوْلِ » : ثروتمندان . مقتدران بر جهاد با مال و جان . « الطَّوْلِ » : قدرت . ثروت . امکانات . « ذَرْنَا » : ما رها کن .

سوره توبه آیه 87

متن آیه :

رَضُوا بِأَنْ يَكُونُوا مَعَ الْخَوَالِفِ وَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ

ترجمه :

آنان بدین خوشنودند که با زنان خانه نشین (و پیران و بیماران و کودکان) باقی بمانند . دل‌هایشان (با خوف و نفاق) مهر زده شده است و لذا نمی‌فهمند (که عزت دنیا و سعادت آخرت در جهاد و پیروی از پیغمبر است و بس) .

توضیحات :

« الْخَوَالِفِ » : جمع خَالِفَةٌ ، بازماندگان . مراد زنان است چون در خانه می‌مانند . « طُبِعَ عَلَيْهِمْ قُلُوبُهُمْ » : بر دل‌هایشان مهر زده شده است . مراد این است که دل‌هایشان از فهم حقیقت و دریافت گفتار و کردار درست بسته است .

سوره توبه آیه 88

متن آیه :

لَكِنَّ الرِّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولَئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه :

ولی پیغمبر و مؤمنانی که با او هستند ، با مال و جان خود به جهاد می‌پردازند (تا خدا را از خود خوشنود سازند و دین خدا را بالا ببرند) . همه خوب‌بها و نیک‌کیها (از قبیل : پیروزی و غنیمت دنیا ، و بهشت و کرامت آخرت) از آن ایشان است ، و آنان بیگمان رستگارانند .

توضیحات :

« الْخَيْرَاتُ » : انواع منافع . خوب‌بها و نیک‌کیهای هر دو جهان .

سوره توبه آیه 89

متن آیه :

أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه :

خداوند براي آنان باغهاي (بهشت) را آماده کرده است که جو يبارها در (زير کاخها و درختان) آن روان است و جاودانه در آن مي‌مانند . اين است پيروي بزرگ و رستگاري سترگ .

توضیحات :

« الْفَوْزُ » : رستگاري . پيروي . رسيدن به آرزوها و خوبيها .

سوره توبه آيه 90

متن آيه :

وَجَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ لِيُؤْذِنَ لَهُمْ وَقَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ سَيُصِيبُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

عذرخواهان اعراب (با ديه نشين ، که داراي عذرهاي درست و پذيرفتني هستند ، به پيش تو) آمده اند تا بديشان اجازه داده شود (که در جهاد شرکت نکنند . و اما گروه ديگري از آنان که کافرند ، حتي زحمت آمدن به پيش شما را هم به خود نمي‌دهند) و در خانه نشسته اند و (در اظهار ايمان) به خدا و پيغمبرش دروغ گفته اند . به افراد کفر پيشه آنان عذاب بسيار دردناکي خواهد رسيد .

توضیحات :

« الْمُعَذِّرُونَ » : عذرخواهان . عذر تراشان . « جَاءَ الْمُعَذِّرُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ . . . » : برخي چنين عربهاي با ديه نشيني را صادق و برخي کاذب مي‌دانند . اگر صادق به حساب آيند ، « قَعَدَ الَّذِينَ كَذَبُوا . . . » : غير از ايشانند ، و معني آن در بالا گذشت . اگر کاذب به حساب آيند ، گروه دومي در ميان نيست و معني چنين مي‌شود : عذر تراشان منافق با ديه نشين به پيش تو آمده اند تا بديشان اجازه شرکت نکردن در جهاد داده شود . بدین وسيله مي‌بينني کساني خانه نشيني گزيده اند که در اظهار ايمان به خدا و پيغمبرش دروغ گفته اند . به چنين افراد با ديه نشيني عذاب بسيار دردناکي خواهد رسيد .

سوره توبه آيه 91

متن آيه :

لَيْسَ عَلَيَّ الضُّعْفَاءُ وَلَا عَلَيَّ الْمَرْضَىٰ وَلَا عَلَيَّ الَّذِينَ لَا يُجِدُونَ مَالًا يُدْفِقُونَ حَرَجٌ إِذَا نَصَحُوا لِلَّهِ وَرَسُولِهِ مَا عَلَى الْمُحْسِنِينَ مِنْ سَبِيلٍ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

بر ناتوانان و بيماران و کساني که چيزي ندارند که آن را صرف جهاد کنند (و با آن خويشتن را براي جهاد آماده سازند) گناهي نيست (و عذرشان مقبول و جهدشان مشکور است) هرگاه اينان با خدا و پيغمبرش خالص باشند (و در دينشان شك و شبهه اي نبوده و آنچه در توان دارند از خدا و پيغمبرش دريغ ندارند . آنان در اين صورت نيک و کارند و) بر

زیکوکاران هیچ راهی (برای سرزنش و گناهکار قلمداد کردنشان) وجود ندارد. و خداوند دارای مغفرت بی‌شمار و رحمت بسیار است.

توضیحات :

« الْمَرْضِيَا » : جمع مریض ، بیماران . « حَرَجٌ » : گناه . ایراد . « نَصَحُوا » : خالص و مخلص شدند . از مصدر (نصح) به معنی خلوص . « مَا عَلَيَّ الْمَحْسَبَاتُ مِنْ سَبِيلٍ » : این جمله جنبه ضرب‌المثل را دارد . حرف (مِنْ) زائد و برای تأکید است . یعنی : سرزنشگران راهی برای سرزنش محسنان ندارند . و

...

سوره توبه آیه 92

متن آیه :

وَلَا عَلَيَّ الَّذِينَ إِذَا مَا اتَّوَكَّاتُوا لِيَحْمِلَهُمْ قُلْتِ لَا أُجِدُّ مَا أَحْمِلُكُمْ عَلَيْهِ تَوَلَّوْا وَأَعْيُنُهُمْ تَفِيضُ مِنَ الدَّمْعِ حَزَنًا أَلَّا يَجِدُوا مَا يُنْفِقُونَ

ترجمه :

همچنین ایراد و گناهی نیست بر کسانی که وقتی به پیش تو آمدند تا آنان را بر مرکبی سوار کنی (و به جهاد روانه سازی . ولی) تو گفتی : مرکبی ندارم که شما را بر آن سوار کنم . ایشان برگشتند ، در حالی که چشمانشان از غم (فوت افتخار جهاد) پر از اشک بود (و افسوس می‌خوردند) چون چیزی نداشتند که آن را صرف جهاد کنند .

توضیحات :

« إِذَا مَا » : وقتی که . « اتَّوَكَّاتُوا » : نزد تو آمدند . « حَزَنًا » : از غم . مفعول است . « أَلَّا يَجِدُوا ... » : مفعول (حَزَنًا) است .

سوره توبه آیه 93

متن آیه :

إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ يَاسَتُوا بِرِجْسِكَ لَأَسْفِلَ الَّذِينَ يَهْتَمُونَ بِرِجْسِكَ وَلِيَ اللَّهُ فَرْقًا وَالَّذِينَ يَبِغُونَ قَوْلَ رَسُولِكَ كَقَوْلِ بَنِي إِسْرَائِيلَ لَمَّا قَالَ لَمُوسَى إِنِّي أَنَا رَسُولُ اللَّهِ وَإِنَّمَا اللَّهُ أَتَى بِالْحَقِّ لَئِن لَّمْ يَظَاهَرُوا نُوحًا سَدَّ بِهِ أَعْيُنَهُمْ فَابْتَدَأُوا بِآيَاتِهِ كِبْرًا وَكُفْرًا وَكَانَ يُرْسِلُ إِلَيْنَا سُلُوفًا مِّنْ قَبْلِهِ لِيُعَذِّبَهُمْ فَإِن يُعَذِّبُهُمْ يُعَذِّبْهُمْ فَإِن يُعَذِّبَهُمْ يُعَذِّبْهُمْ

ترجمه :

تنها راه (رخنه و شکنجه) به روی کسانی باز است که از تو اجازة می‌خواهند (در جهاد شرکت نکنند) در حالی که ثروت مند و قدرتمندند ، (و می‌توانند ساز و برگ جنگ را تهیه کنند و در میدان نبرد برزمنند) . آنان بدین خوشنودند که با زنان (و سالخوردگان و کودکان و بیماران) باقی بمانند . خداوند دل‌هایشان را مهر زده است (چرا که آنان دل‌هایشان را بر روی حقائق بسته‌اند و از ترس با ضعیفان در خانه نشسته‌اند) و آنان نمی‌دانند (که چه سرانجام بدی و عاقبت و خیمی در دنیا و آخرت متوجه ایشان به سبب تخلف از فرمان و عدم شرکت آنان در جنگ است) .

توضیحات :

« إِنَّمَا السَّبِيلُ عَلَى الَّذِينَ ... » : کسانی مورد بازخواست قرار می‌گیرند

ولومه و عقاب می‌شوند که .

سوره توبه آیه 94

مَتْنِ آيَةِ :
يَعْتَذِرُونَ إِلَيْكُمْ إِذَا رَجَعْتُمْ إِلَيْهِمْ قُلْ لَا تَعْتَذِرُوا لِي نُوْمِنَ لَكُمْ قَدْ
نَبَأْنَا اللَّهَ مِنْ آخِيَارِكُمْ وَسَيَرَى اللَّهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ
الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه:

وقتی که به سوی آنان (از جنگ تبوک) برگردید ، ایشان شروع به
عذرآوری می کنند (و دروغها به هم می بافند . بدیشان) بگو: عذرخواهی
مکنید . ما هرگز به شما باور نمی کنیم . خداوند ما را از خیرهایتان
آگاه ساخته است (و برخی از دروغها و ترندهایتان را به پیغمبر
وحی کرده است . این همه دروغ و عذرخواهی چرا ، سخن کوتاه کنید و در
عمل کوشید که) خدا و پیغمبرش عمل شما را خواهند دید . (اگر کردارتان
گواهی بر صلاح و تقوایتان داد و بیانگر توبه حقیقی شما از نفاق
گردید ، از همان مزایائی برخوردار می‌شوید که سایر مؤمنان برخوردارند ،
و اگر باز هم به نفاق خود ادامه دهید ، با شما همان شدت و حدت و جهاد و
پیکاری خواهد شد که با کافران می‌گردد . این در این جهان ، و اما) پس از
این (جهان ؛ یعنی در آخرت) به سوی خدا برگردانده می‌شوید که آگاه
از پنهان و آشکار (همگان و ظاهر و باطن شما منافقان) است و شما را از
آنچه انجام می‌داده اید باخبر می‌سازد (و پاداش و پادافره اعمال و
اقواتان را می‌دهد) .

توضیحات:

« لِي نُوْمِنَ لَكُمْ » : به شما باور نداریم و تصدیقتان نمی کنیم .
« نَبَأْنَا اللَّهَ مِنْ آخِيَارِكُمْ » : ما را باخبر کرده است . « سَيَرَى اللَّهُ . . . » : مراد این است که
آینده صدق یا کذب شما را روشن خواهد ساخت ، و کردارتان بر گفتار راست
یا دروغ شما گواهی خواهد داد .

سوره توبه آیه 95

مَتْنِ آيَةِ :
سَيَجْزِيْفُونَ بِاللَّهِ لَكُمْ إِذَا انْقَلَبْتُمْ إِلَيْهِمْ لِيُتَعْرَضُوا عَنْهُمْ فَأَعْرَضُوا عَنْهُمْ
إِنَّهُمْ رَجَسٌ وَمَاوَاهُمْ جَهَنَّمُ جَزَاءِ يَمَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

ترجمه:

هنگامی که به سوی آنان بازگردید ، برای شما به خدا سوگند خواهند
خورد (که معذرت‌هایشان راست و درست است) تا از آنان صرف نظر کنید .
(ولی از کار آنان غافل مشوید و از آنان درمگذرید و) از ایشان دوری
گزینید ، بیگمان آنان پلیدند (و دارای نیت و هدف ناپاکی هستند)
و به کیفر کارهایی که می کنند جایگاهشان دوزخ است .

توضیحات:

« إِذَا انْقَلَبْتُمْ » : برگشتید . « لِيُتَعْرَضُوا . . . فَأَعْرَضُوا » : این دو فعل از مصدر

اعراض بوده و در اولی به معنی : صرف نظر کردن و عفو نمودن، و در دومی به معنی : رویگردانی و دوری کردن به کار رفته است . « رجس » : خبیث . پلید (نگا : مائده / 90) . همان گونه که باید انسان خود را از کثافات مادی بپرهیزد ، لازم است خویشتن را از نجاسات معنوی هم دور نگهدارد .

سوره توبه آیه 96

متن آیه :
يَحْلِفُونَ لَكُمْ لِتَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِن تَرْضَوْا عَنْهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَرْضَىٰ عَنِ الْقَوْمِ
الْفَاسِقِينَ

ترجمه :

برای شما سوگندها می خورند تا از آنان درگذرید و خوشنود شوید . تازه اگر هم شما از آنان درگذرید و خوشنود شوید ، خداوند (از ایشان خشمگین است و) از گروهی که سر از فرمان تا فته و بر دین شوریده باشند ، در نمی گذرد و خوشنود نمی شود .

توضیحات :

« الْفَاسِقِينَ » : شوریدگان بر دین . بیرون رونندگان از آئین و فرمان یزدان .

سوره توبه آیه 97

متن آیه :
الْأَعْرَابُ أَشَدُّ كُفْرًا وَنِفَاقًا وَأَجْدَرُ أَلَّا يَعْلَمُوا حُدُودَ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ
وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

با دیه نشدینان عرب ، کفر و نفاقشان شدیدتر است از (کفر و نفاق شهرنشدینان عرب . زیرا سنگدل تر و جفا پیشه ترند و با اهل خیر و صلاح نشست و برخاست کمتری دارند) و آنان بیشتر سزاوارند که از مقررات و قوانین چیز بی خبر باشند که خداوند بر پیغمبرش نازل کرده است . خداوند آگاه (از احوال بندگان ، اعم از مؤمنان و کافران و منافقان ، و) حکیم (در کار خود ، از جمله تعیین سزا و جزای مردمان) است .

توضیحات :

« الْأَعْرَابُ » : عربهای با دیه نشدین (نگا : توبه / 90) . « أَجْدَرُ » : سزاوارتر . درخور و شایسته تر . « حُدُودَ » : احکام و شرائع . اوامر و نواهی . فرائض و واجبات . « أَلَّا يَعْلَمُوا » : سزد که ندانند و بی خبر بمانند .

سوره توبه آیه 98

متن آیه :
وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَن يَتَّخِذُ مَا يُنْفِقُ مَغْرَمًا وَيَتَرَبَّصُّ بِكُمُ الدَّوَائِرَ عَلَيَّهِمْ
دَأْرَةُ السَّوْءِ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

برخی از بادیه نشینان (منافق) عرب ، چیزی را که (در راه خدا) صرف می کنند ، زیان می دانند (چرا که به ثواب آن ایمان ندارند) ، و چشم به راه (حوادث دردناک و) بلا یا مصائب (خو فناکی) هستند که شمارا از هر سو احاطه دهند (وله و لوردتان کنند) - بلاها و مصیبتها گریبانگیر خودشان باد - (چون مردمان بدخواه و تنگچشم و منافقی هستند ، تیره رویها و ناکامیها و بدبختیها تنها به سراغ آنان می رود) . خداوند شنوا و دانا است (و لذا نیات و اقوال و افعال ایشان را می داند و می شنود) .

توضیحات :

« يَتَّخِذُ » : به حساب می آورد . به شمار می آورد . « مَغْرَمًا » : زیان و ضرر . « يَتَرَبَّصُّ » : انتظار می کشد . « الدَّوَّاءُ » : جمع دایره ، بلا یا مصائب روزگار . « السَّوْءُ » : هرگونه شر و بلا و زیان و ضرری که مایه بدحالی انسان شود . « دَائِرَةُ السَّوْءِ » : بلا یا بد . اضافه موصوف به صفت است (نگا : مریم / 28) و جنبه مبالغه دارد . از قبیل : رَجُلٌ صِدْقٌ . برخی گفته اند . واژه (دَائِرَةُ) دارای همان معنی است که واژه (السَّوْءُ) بیانگر آن است . در این صورت اضافه به خاطر بیان و تأکید است .

سوره توبه آیه 99

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمِنَ الْأَعْرَابِ مَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَبَيَّخِذُ مَا يُنْفِقُ فُرُبَاتٍ عِنْدَ اللَّهِ
وَصَلَوَاتِ الرَّسُولِ أَلَّا إِنَّهَا فُرْبَةٌ لَّهُمْ سِيءَ خَلْفِهِمْ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ
رَحِيمٌ

ترجمه :

در میان عربهای بادیه نشین ، کسانی هم هستند که به خدا و روز رستاخیز ایمان دارند و چیزی را که (در راه خدا) صرف می کنند مایه نزدیکی به خدا و سبب دعای پیغمبر (در حق خود) می دانند (و دعای پیغمبر مایه سعادت محسنان و خیر و برکت عمر و روزی ایشان است) . هان ! بیگمان صرف پول (در راه خدا ، و دعاهای رسول) مایه تقرب آنان (در پیشگاه خداوند) است . (به طور قطع) خداوند آنان را غرق رحمت خود خواهد کرد ، چرا که خداوند آمرزنده (گناهان و) مهربان (در حق بندگان) است .

توضیحات :

« فُرُبَاتٍ » : جمع فُرْبَةٍ ، به معنی تقرب یا چیزی است که مایه تقرب می گردد . منصوب است چون مفعول دوم (يَتَّخِذُ) است ، و جمع آمدن آن با توجه به انواع خو بیها و راههای گوناگون آنها است . « صَلَوَاتِ » : جمع صَلَاة ، دعاها . « إِنَّهَا » : مرجع ضمیر (ها) واژه نَفَقَهُ است که از (صَلَوَاتِ) مفهوم می گردد و با توجه به معنی ، ضمیر مؤنث به کار رفته است . برخی هم مرجع آن را (صَلَوَاتِ) دانسته اند .

سوره توبه آیه 100

متن آیه :

وَالسَّبِيحَاتِ يَقُونَ الْأُولُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه :

پیشگامان نخستین مهاجران و انصار، و کسانی که به نیکی روش آنان را در پیش گرفتند و راه ایشان را به خوبی پیمودند، خداوند از آنان خوشنود است و ایشان هم از خدا خوشنودند، و خداوند برای آنان بهشت را آماده ساخته است که در زیر (درختان و کاخهای) آن رودخانه‌ها جاری است و جاودانه در آنجا می‌مانند. این است پیروزی بزرگ و رستگاری سترگ.

توضیحات :

«السَّابِقُونَ» : پیشگامان . سبقت‌گیرندگان بر دیگران در ایمان و هجرت و نصرت . مراد مهاجرانی است که پیش از صلح حدیبیه هجرت کردند و با جان و مال در راه خدا کوشیدند، و نیز انصاری است که در عقبه اول و دوم با پیغمبر بیعت کردند و یا این که هنگام قدم پیغمبر به مدینه ایمان آوردند . «وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ . . .» : مراد کسانی است که به دنبال این پیشگامان مهاجر و انصار ایمان آوردند و در اقوال و افعال، صادقانه از چنین پیشوایان پیش تاز پیروی کردند . تابعین و همه مؤمنانی که از کردار نیک و رفتار پسندیده مهاجران و انصار بزرگوار در تمام امکانه و اعصار تا آخر روزگار پیروی می‌کنند .

سوره توبه آیه 101

متن آیه :

وَمِمَّنْ جَوْلَكُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ مُنَافِقِينَ وَمِنْ أَهْلِ الْمَدِينَةِ مَرَدُوا عَلَى النِّفَاقِ لَا تَعْلَمُهُمْ نَحْنُ نَعْلَمُهُمْ سَنُعَذِّبُهُمْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ يُرَدُّونَ إِلَىٰ عَذَابٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

در میان عربهای بادیه نشین اطراف (شهر) شما، و در میان خود اهل مدینه، منافقانی هستند که تمرین نفاق کرده‌اند و در آن مهارت پیدا نموده‌اند . تو ایشان را نمی‌شناسی و بلکه ما آنان را می‌شناسیم . ایشان را (در همین دنیا) دو بار شکنجه می‌دهیم (: یک بار با پیروزی شما بردشمانتان که مایه درد و حسرت و خشم و کین آنان می‌گردد، و بار دوم با رسواکردن ایشان به وسیله پرده برداری از نفاقشان) . سپس (در آخرت) روانه عذاب بزرگی می‌گردند (و به دوزخ گرفتار می‌آیند) .

توضیحات :

«مَرَدُوا» : تمرین دیده‌اند و چیرگی و مهارت پیدا کرده‌اند . «مَرَّتَيْنِ» : دو بار : غیظ و خشم ناشی از پیروزی مسلمانان که آنان را می‌ترکاند، و رسوایی اجتماعی ناشی از پرده برداری از نفاق ایشان . بلاها یا رسواییهای دوران زندگی، و عذاب وقت مرگ و داخل قبر (نگا : انفال / 50 و توبه / 55 و 57) . «یُرَدُّونَ» : بازگردانده می‌شوند . مراد به دوزخ حواله کردن و در جهنم انداختن ایشان است (نگا : بقره / 85) .

سوره توبه آیه 102

متن آیه :
 وَأَخْرُونَ إِعْتَرَفُوا بِذُنُوبِهِمْ خَلَطُوا عَمَلًا صَالِحًا وَآخَرَ سَيِّئًا عَسَى اللَّهُ أَنْ
 يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

مردمان دیگری هم هستند که (نه از پیشگامان نخستین ، و نه از
 منافقین بشمارند و) به گناهان خود اعتراف می کنند ، و کار خوبی را با
 کار بدی می آمیزند (و گاهی به حسنات و زمانی به سیئات دست
 می یازند) امید است که خداوند توبه آنان را بپذیرد (و احساس
 شرمندگی چنین کسانی از گناه ، و هراس آنان از عقاب و عذاب ، و
 تصمیم ایشان بر این که به سوی گناه نروند ، سبب گردد که دیگر دچار
 معصیت نشوند و مشمول مغفرت و مرحمت خدا شوند . چرا که) بیگمان
 خداوند دارای مغفرت فراوان و رحمت بیکران است .

توضیحات :

« ءَأَخْرُونَ » : دیگران . مراد گروه سومی غیر از دو گروه پیشین یعنی
 پیشگامان نخستین و منافقان داخل و خارج مدینه است .

سوره توبه آیه 103

متن آیه :
 خُذْ مِنْ أَمْوَالِهِمْ صَدَقَةً تُطَهِّرُهُمْ وَتُزَكِّيهِمْ بِهَا وَصَلِّ عَلَيْهِمْ إِنَّ صَلَاتَكَ سَكَنٌ
 لَهُمْ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) از اموال آنان (که به گناه خود اعتراف دارند و در صد
 کاهش بدیها و افزایش نیکیهای خویش می باشند) زکات بگیر تا
 بدین وسیله ایشان را (از رذائل اخلاقی ، و گناهان ، و تنگچشمی) پاک
 داری ، و (در دل آنان نیروی خیرات و حسنات را رشد دهی و درجات) ایشان را
 بالا ببری ، و برای آنان دعا و طلب آمرزش کن که قطعاً دعا و طلب آمرزش
 تو مایه آرامش (دل و جان) ایشان می شود (و سبب اطمینان و اعتقاد
 بیشترشان می گردد) و خداوند شنوای (دعای مخلصان و) آگاه (از نیات
 همگان) است .

توضیحات :

« صَدَقَةٌ » : زکات . آنچه مؤمن برای نزدیکی به خدا صرف می کند .
 « صَلِّ عَلَيْهِمْ » : برای ایشان دعا کن . « صَلَاتِكَ » : دعای تو . « سَكَنٌ » : رحمت .
 آرامش خاطر .

سوره توبه آیه 104

متن آیه :
 أَلَمْ يَعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ هُوَ يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَأْخُذُ الصَّدَقَاتِ وَأَنَّ اللَّهَ
 هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

آیا نمی‌دانند که تنها خدا است که توبه (توبه کاران راستین) و زکات و صدقه (مؤمنان مخلصین) را می‌پذیرد ، و فقط او است که بسیار توبه پذیر و مهربان است ؟

توضیحات :

« يَا خُدَّ » : در اینجا به معنی می‌پذیرد و پاداش آن را می‌دهد (نگا : ذاریات / 16) . رابطه لطیفی میان (خُدَّ) در آیه قبلی ، و (يَا خُدَّ) در این آیه است ، و آن این که پیغمبر همان چیزی را دریافت می‌دارد که خدا بدان دستور می‌دهد .

سوره توبه آیه 105

متن آیه :

وَقُلْ اَعْمَلُوا فَاَسِيْرِي اللّٰهُ عَمَلِكُمْ وَّرِسُوْلُهُ وَاَلْمُؤْمِنُوْنَ وَاَسْتُرْدُوْنَ اِلٰى عَالِمِ الْغَيْْبِ وَاَلشَّهَادَةِ فَاِيْذِبْكُمْ يَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُوْنَ

ترجمه :

بگو : (هرچه می‌خواهید) انجام دهید (خواه نیک ، خواه بد . اما بدانید که) خداوند اعمال (ظاهر و باطن) شما را می‌بیند (و آنها را به حساب شما می‌گیرد) و پیغمبر و مؤمنان اعمال (ظاهر) شما را می‌بینند و (به نسبت خوبی و بدی ، با شما دوستی یا دشمنی می‌ورزند . این در دنیا ، و اما) در آخرت به سویی خدا برگردانده می‌شوید که آگاه از پنهان و آشکار (همگان و دیدنی و نادیدنی جهان) است و شما را بدانچه می‌کنید مطلع می‌سازد (و پاداش و پادافره اعمال و اقوال شما را می‌دهد) .

توضیحات :

« قُلْ » : فعل (قُلْ) عطف بر فعل (خُدَّ) در آیه 103 است . « فَاَسِيْرِي اللّٰهُ عَمَلِكُمْ وَّرِسُوْلُهُ وَاَلْمُؤْمِنُوْنَ » : خدا از کارتان آگاه است ، چون حاضر در همه جا و ناظر بر همه چیز است . پیغمبر و مؤمنان هم از کارتان مطلع می‌شوند ، چرا که انسان هر عملی را انجام دهد - خواه ناخواه - ظاهر خواهد شد . اعمالتان از دید خدا پنهان نمی‌ماند و در روز قیامت پیغمبر و مؤمنان هم از کردارتان باخبر می‌گردند (نگا : آل عمران / 179 ، اعراف / 188 ، توبه / 94 ، نمل / 65 ، احقاف / 9 ، حاقه / 18 ، الطارق / 9 ، العاديات / 10) .

سوره توبه آیه 106

متن آیه :

وَاٰخِرُوْنَ مُرْجُوْنَ لِاَمْرِ اللّٰهِ اِمَّا يُعَذِّبُهُمْ وَاِمَّا يَتُوْبُ عَلَيْهِمْ وَاَللّٰهُ عَلِيْمٌ حَكِيْمٌ

ترجمه :

و گروه دیگری (از متخلفان از جهاد) هستند که به فرمان خدا واگذار گردیده‌اند (و مردم باید در انتظار بمانند تا ببینند که دستور خدا درباره این دسته که بدون عذر از جهاد بازپس مانده‌اند چه باشد) یا خدا ایشان را به گناه خود می‌گیرد و یا بر آنان می‌بخشاید . خداوند

آگاه (از احوال و نیات آنان بوده و) حکیم است (و برابر حکمت خود ،
بندگان را ثواب یا عقاب می‌دهد) .

توضیحات :

« آخرون » : دسته دیگری که غیر از دسته مذکور در آیه 102 می باشند
که بدون عذر از جهاد واپس کشیدند و بعدها پشیمان گشتند و
عذر تراشی هم نمودند و به فرمان پیغمبر از همنشینان و گفتگوی
با اصحاب و حتی نزد یکی با زنان خود محروم شدند ، تا فرمان خدا در
آیه 118 در رسید و ایشان را بخشید . « مَرَجُونَ » : به تأسیر
انداخته شدگان . واگذار شدگان . جمع (مرجی) است که اسم مفعول است و از
مصدر (إرجاء) . اصل آن (رجو) یا (رجا) می باشد (نگا : اعراف / 11 و احزاب /
51) .

سوره توبه آیه 107

متن آیه :
وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفَرِّقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِصَادًا لِّمَنْ
حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفْنَ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ
لَكَاذِبُونَ

ترجمه :

و (از میان منافقان) کسانی هستند که مسجدی را بنا کردند و
منظورشان از آن ، زیان (به مؤمنان) و کفرورزی (در آن) و
تفرقه اندازی میان مؤمنان (و درهم کوبیدن صفوف مسلمانان) و
کمپینگاه ساختن برای کسی بود که قبلاً با خدا و پیغمبرش
جنگیده بود و (علم طغیان برافراشته بود) سوگند هم می‌خوردند که
نظری جز نیکی نداشته اند (و تنها مرادشان خدمت به مردمان و اقامه
نماز در آن بوده و بس) اما خداوند گواهی می‌دهد که آنان (در سوگند خود
دروغ می‌گویند) .

توضیحات :

« الَّذِينَ . . . » : عطف بر ماسبق است و تقدیر آن چنین است : وَ مِنْهُمْ
الَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا . « ضِرَارًا » : زیان رساندن . مفعول له است . « إِصَادًا » :
در کمین نشیستین . « الْحُسْنَى » : کار نیک . عَلَتْ تَأْذِيتُ آن این است
که در اصل (الْخَصْلَةُ الْحُسْنَى) بوده و موصوف حذف شده و صفت به جای
آن نشیسته است . آیه مذکور درباره گروهی از منافقان است که وقتی
مسجد قبا در مدینه ساخته شد ، ابوعامر نامی ایشان را بر آن داشت که
منافقان برای چشم هم چشمی با کسانی که مسجد قبا را ساختند ، و
برای گردهمائی و رایزنی علیه اسلام و مؤمنان ، مسجدی بسازند . بعد
از اتمام آن از پیغمبر درخواست کردند که در چنین مسجدی که بعدها
مسجد ضرار نام گرفت نماز بخواند . اما وحی آسمان نقاب از چهره آنان
برداشت و پیغمبر چه رسد به این که در آن نماز بخواند ، دستور داد که
آن را بسوزانند و زباله‌دانش نمایند .

سوره توبه آیه 108

متن آیه :
 لَا تَقُمْ فِيهِ أَبَدًا لِمَسْجِدٍ أُسِّسَ عَلَيْهِ الْتَقْوَىٰ مِنْ أَوَّلِ يَوْمٍ أَحَقُّ أَنْ تَقُومَ
 فِيهِ فِيهِ رِجَالٌ يُحِبُّونَ أَنْ يَتَطَهَّرُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ الْمُطَهَّرِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) هرگز در آن (مسجد ضرار) نایست و نماز مگذار . مسجدی (مانند مسجد قبا) که از روز نخست بر پایه تقوا بنا گردیده است (مراد سازندگان آن تنها رضای الله بوده است) سزاوار آن است که در آن برپای ایستنی و نماز بگزاری . در آنجا کسانی هستند که می خواهند (جسم و روح) خود را (با ادای عبادت درست) پاکیزه دارند و خداوند هم پاکیزگان را دوست می‌دارد .

توضیحات :

« لَا تَقُمْ فِيهِ ... » : در آن به عبادت نایست . در آن نماز مخوان (نگا : نساء / 102) . اصلاً در آن توقف مکن و ممان . « أَحَقُّ » : این واژه گرچه افعال التفضیل است ولی در اینجا مراد مقایسه میان (شایسته) و (شایسته تر) نیست ؛ بلکه مقایسه میان (شایسته) و (ناشایسته) است ؛ لذا در اینجا (أَحَقُّ) به معنی شایسته است ؛ نه شایسته تر (نگا : فرقان / 24) .

سوره توبه آیه 109

متن آیه :
 أَقْمِنَ أَسْسَ بُنْيَانَهُ عَلَىٰ تَقْوَىٰ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٍ خَيْرٍ أَمْ مِّنْ أَسْسِ
 بُنْيَانَهُ عَلَىٰ شَفَا جُرْفٍ هَارٍ فَإِنَّهَا يَهُ فِي نَارٍ جَهَنَّمَ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
 الظَّالِمِينَ

ترجمه :

آیا کسی که شالوده آن (مسجد) را بر پایه تقوا و پرهیز از مخالفت فرمان خدا و (جلب) خوشنودی (او) بنیاد نهاده است ، (کارش) بهتر است یا کسی که شالوده آن را بر لبه پرتگاه شکافته و فرو تپیده‌ای بنیاد نهاده است و (هر آن با فروریختن خود) او را به آتش دوزخ فرو می‌اندازد ؟ خداوند مردمان ستم پیشه را (به چیزی که خیر و صلاح ایشان در آن باشد) هدایت نمی‌کند .

توضیحات :

« بُنْيَانٌ » : پایه . شالوده . مصدر است و به معنی اسم مفعول به کار رفته است . یعنی بنای به معنی مبنی . « بُنْيَانَهُ » : شالوده مسجد . شالوده دین خود . « شَفَا » : لبه . کناره (نگا : آل عمران / 103) . « جُرْفٍ » : گودال . پرتگاه . « هَارٍ » : شکافته و مشرف به سقوط ، از ماده (هور) و در آن قلب امکان شده است و لام الفعل و عین الفعل به جای همدیگر به کار رفته است . « فَإِنَّهَا يَهُ » : پرتگاه ، ساختمان و صاحب آن را با خود به پائین انداخت . برخی معنی آیه را چنین بیان کرده اند : آیا کسی که پایه دین خود را بنیاد نهاده است بر شالوده استوار که تقوا و کسب رضای خدا یا طاعت و عبادت است ، بهتر است ، یا کسی که آن را بر

ضعیف ترین و سست ترین شالوده بنیاد نهاده است که او را به دوزخ می اندازد و . . .

سوره توبه آیه 110

متن آیه :
لَا يَزَالُ بُنِيَائُهُمُ الَّذِي بَنَوْا رِيْبَةً فِي قُلُوبِهِمْ إِلَّا أَنْ تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ
وَاللَّهُ عَْلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

بنائیان را که خودشان برپا کرده اند همواره به عنوان (يك عامل شك و تردید، یا يك نتیجه) شك و تردید، در قلوب آنان باقی می ماند، مگر این که دل‌هایشان قطعه قطعه شود (و بمیرند، و یا این که توبه کنند و به سوی خدا برگردند) و خدا آگاه (از هر چیزی و) حکیم (در افعال و دادن جزا و سزای هرکسی) است .

توضیحات :

« رِيْبَةً » : شك و تردید . خیر لا يَزَالُ است . « إِلَّا » : به معنی (إلی) است . « تَقَطَّعَ قُلُوبُهُمْ » : دل‌هایشان پاره پاره شود . دل از کفر برکنند و توبه کنند . فعل (تَقَطَّعَ) مضارع است و تائي از اول آن حذف شده است . آیه را چنین هم معنی کرده اند : این بنای ایشان هر قدر بیشتر بماند ، آنان بیشتر در میان مسلمانان شك و تردید می پراکنند .

سوره توبه آیه 111

متن آیه :
إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعَدَاً عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بِبِعْضِكُمُ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه :

بیگمان خداوند (کالای) جان و مال مؤمنان را به (بهای) بهشت خریداری می کند . (آنان باید) در راه خدا بجنگند و بکشند و کشته شوند . این وعده‌ای است که خداوند آن را در (کتابهای آسمانی) تورات و انجیل و قرآن (به عنوان سند معتبری ثبت کرده است) و وعده راستین آن را داده است ، و چه کسی از خدا به عهد خود وفا کند تر است ؟ پس به معامله‌ای که کرده اید شاد باشید ، و این پیروزی بزرگ و رستگاری سترگی است .

توضیحات :

« اِشْتَرَى » : خریداری کرده است . معمولاً فعل ماضی در معاملات معنی مضارع دارد ؛ لذا می توان آن را (خریداری می کند) معنی کرد . « يُقَاتِلُونَ » : می جنگند . فعل مضارع در اینجا می تواند معنی امر داشته باشد ؛ باید بجنگند . « وَعَدَاً » : مفعول مطلق فعل محذوف (وَعَدَ) است . « حَقًّا » : مفعول مطلق فعل محذوف (أَحَقَّ) یا صفت (وَعَدَاً) است (نگا : نساء / 122) . « أَوْفَى »

« : وفا کننده تر . « إِسْتَبْشِرُوا » : شادمان با شدید . شاد و خوشنود با شدید . « ذَلِكَ » : این معامله‌ای که خریدار خدا ، فروشنندگان مؤمنان ، کالا اموال و انفس مسلمانان ، بها بهشت جا و یدان ، و سند گفته خداوند سبحان و ثبت در تورات و انجیل و قرآن است .

سوره توبه آیه 112

متن آیه :
 التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ الْحَامِدُونَ السَّاجِدُونَ الرَّاٰكِعُونَ السَّاجِدُونَ بِالْمَعْرُوفِ
 وَآلِنَاهُونَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَالْحَا فِطُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(از جمله اوصاف این مؤمنان و سائر مسلمانان این است که) آنان توبه کننده (از معاصی) ، پرستنده (دادر) ، سپاسگزار (پروردگار) ، گردنده (در زمین و اندیشمند در آفاق و انفس) ، نمازگزار ، دستوردهنده به کار نیک ، بازدارنده از کار بد ، و حافظ قوانین خدا می باشند . (ای پیغمبر !) مژده بده به مؤمنان (به چیزهایی که خارج از توصیف و تعریف و به دور از فهم مردمان است) .

توضیحات :

« التَّائِبُونَ » : توبه کنندگان . خبیر مبتدای محذوف یا مبتدای خبیر محذوف است و تقدیر چنین است : هم التَّائِبُونَ . . . التَّائِبُونَ الْعَابِدُونَ . . . من أهل الجنة أيضاً (نگا : نساء / 95 و حدید / 10) . « السَّاجِدُونَ » : گردندگان در زمین برای اطلاع از آثار و درس گرفتن و عبرت آموختن از تاریخ گذشتگان و دیدن عجائب و غرائب جهان (نگا : انعام / 11 ، توبه / 2) . روزه داران (نگا : تحریم / 5) . « الْحَا فِطُونَ لِحُدُودِ اللّٰهِ » : محافظان قوانین خدا . اجرا کنندگان احکام و شرائع الله . « بَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ » : مژده بده به مؤمنان . مورد مژده محذوف است و اشاره بدان دارد که بیرون از حدود شمار و گفتار و پندار است که بهشت و رضای کردگار است .

سوره توبه آیه 113

متن آیه :
 مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا أَنْ يَسْتَغْفِرُوا لِلْمُشْرِكِينَ وَلَوْ كَانُوا أَوْلِيَا
 فُرَبَّىٰ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهَا أَسْحَابُ الْجَحِيمِ

ترجمه :

پیغمبر و مؤمنان را نسزد که برای مشرکان طلب آمرزش کنند ، هر چند که خویشاوند باشند ، هنگامی که برای آنان روشن شود که (با کفر و شرک از دنیا رفته اند ، و) مشرکان اهل دوزخند .

توضیحات :

« مَا كَانَ لِلنَّبِيِّ وَالَّذِينَ آمَنُوا » : برای پیغمبر و مؤمنان شایسته و درست نیست که . « أَوْلِيَا فُرَبَّىٰ » : خویشاوندان . نزد یکان .

سوره توبه آیه 114

متن آیه :
 وَمَا كَانَ آيَاتِي غُفَّارًا إِلَّا عَنِ مَّوْعِدَةٍ وَعَدَّهَا إِيَّاهُ فَلَمَّا تَبَيَّنَ لَهُ أَنَّهُ عَدُوٌّ لِّهِ تَبَرَّأَ مِنْهُ إِنَّ إِبْرَاهِيمَ لَأَوَّاهٌ حَلِيمٌ

ترجمه :

طلب آمرزش ابراهیم برای پدرش ، به خاطر وعده‌ای بود که بدو داده بود ، ولی هنگامی که برای او روشن شد که پدرش (در قید حیات بر کفر اصرار می‌ورزد و برابر وحی آسمانی دار فانی را با کفر وداع می‌گوید ، دانست که او) دشمن خداست ، از او بی‌زاری جست (و ترک طلب آمرزش برای وی گفت .) واقعاً ابراهیم بسیار مهربان و دست بدعا و فروتن و شک‌یبا بود .

توضیحات :

« إِيَّاهُ » : (نگا : شعراء / 86) . « مَوْعِدَةٍ » : وعده (نگا : مریم / 47) . « تَبَرَّأَ » : بی‌زاری جست . دوری کرد (نگا : بقره / 166 و 167) . « أَوَّاهٌ » : آه‌گویان . خاشع در دعا . تسبیح‌گوی . مهربان . کثیرالدعاء . « حَلِيمٌ » : صبور و بردبار . از آیه چنین برمی‌آید که دعا کردن برای هدایت کافران و مشرکان زنده بلامانع است ولی برای مردگان آنان صحیح نیست (نگا : مجادله / 22) .

سوره توبه آیه 115

متن آیه :
 وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُضِلَّ قَوْمًا بَعْدَ إِذْ هَدَاهُمْ حَتَّى يُبَيِّنَ لَهُم مَّا يَتَّقُونَ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

خداوند (به سبب عدالت و حکمتی که دارد) هیچ وقت قومی را که هدایت بخشیده است گمراه نمی‌سازد (و در برابر اشتباه و لغزش ناشی از اجتهادی که می‌کنند ، به عقاب و عذابشان نمی‌گیرد) مگر زمانی که چیزهایی را که باید از آنها بپرهیزند روشن و آشکار (و بی‌شبهه و اشکال ، توسط پیغمبر) برای آنان بیان کند . بیگمان خداوند آگاه از هر چیزی است .

توضیحات :

« لِيُضِلَّ » : گمراه سازد . حکم به گمراهی دهد . مراد این است که عقاب بعد از بیان احکام است .

سوره توبه آیه 116

متن آیه :
 إِنَّ اللَّهَ لَهُ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

ترجمه :

حکومت آسمانها و زمین تنها از آن خداست . او است که زندگی می‌بخشد و می‌میراند . جز خدا برای شما سرپرستی (که کارهای شما بدو

واگذار شود) و یابوری (که شما را کمک و از شما دفاع کند) وجود ندارد .

توضیحات :

« مِنْ دُونِ اللَّهِ » : سیواي خدا . بجز خدا .

سوره توبه آیه 117

متن آیه :

لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ
الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ
رَؤُوفٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

خداوند توبه پیغمبر (از اجازه دادن منافقان به عدم شرکت در جهاد) و
توبه مهاجرین و انصار (از لغزشهای جنگ تبوک ، مثل کُندی و سستی
اراده و اندیشه بد به دل راه دادن و آهنگ بازگشت از نیمه راه جهاد) را
پذیرفت . مهاجرین و انصاری که در روزگار سختی (با وجود گرمای زیاد ،
کمی وسیله سواری و زاد ، فصل درو و چیدن محصول خود) از پیغمبر پیروی
کردند (و همراه او رهسپار جنگ تبوک شدند) بعد از آن که دلهای
دسته‌ای از آنان اندکی مانده بود که (از حق به سوی باطل) منحرف
شود . (در این حال) باز هم خداوند توبه آنان را پذیرفت . چرا که او
بسیار رؤوف و مهربان است .

توضیحات :

« لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ ... » : ذکر پیغمبر در سرآغاز توبه کنندگان
، به خاطر بزرگداشت هرچه بیشتر مهاجرین و انصار است ، والا گناهی از او
سر نزده بود تا از آن توبه کند . یا این که توبه پیغمبر از اموری
است که اگر از دیگران سر می زد ، مانند اجازه دادن به منافقان که در
منزل بمانند و در جنگ شرکت نکنند (نگا : توبه / 43) اصلاً گناه یا
حتی درخور لومه و عتاب نبود . یا این که طلب استیغفار باید پیشه هر
مؤمنی اعم از پیغمبر و غیره باشد (نگا : محمد / 19 و فتح / 2) . «
سَاعَةَ الْعُسْرَةِ » : هنگام سختی و بحرانی . مراد زمانی است که مؤمنان
آماده جنگ تبوک می شدند و به مناسبت سختی معیشت و مشکلات راه
و رزمیدن با امپراطوری روم در نقطه بسیار دوری از مدینه سخت در
تنگنا بودند ، ولشکری را هم که تهیه دیدند جیش العسرة لقب گرفت .
« كَادَ يَزِيغُ » : نزدیک بود که منحرف و از راه به در شود . « فَرِيقٍ » :
دسته . گروه .

سوره توبه آیه 118

متن آیه :

وَعَلَى الثَّلَاثَةِ الَّذِينَ خُلِفُوا حَتَّىٰ إِذَا صَافَتْ عَلَيْهِمُ الْأَرْضُ بِمَا رَحُبَتْ
وَصَافَتْ عَلَيْهِمْ أَنفُسُهُمْ وَظَنُّوا أَن لَّمْ يَجَأْ مِنَ اللَّهِ إِلَّا إِلَيْهِ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ
لِئَلَّا يَتُوبُوا إِنَّ اللَّهَ هُوَ التَّوَّابُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

خداوند توبه آن سه نفری را هم می پذیرد که (بی هیچ حکمی به آینده) واگذار شدند (و پیغمبر و مؤمنان و خانواده خودشان با ایشان سخن نگفتند و از آنان دوری جستند) تا بدانجا که (ناراحتی ایشان به حدی رسید که) زمین با همه فراخی ، بر آنان تنگ شد ، دلشان به هم آمد و (جانشان به لب رسید . هم مردم از آنان بیزار و هم خودشان از خود بیزار شدند . بالاخره) دانستند که هیچ پناهگاهی از (دست خشم) خدا جز برگشت به خدا (با استغفار از او و پناه بردن بدو) وجود ندارد (چرا که پناه بی پناهان او است و بس) . آن گاه خدا (به نظر مرحمت در ایشان نگریست و) بدیشان پیغام توبه داد تا توبه کنند (و آنان هم توبه کردند و خدا هم توبه ایشان را پذیرفت) . بیگمان خدا بسیار توبه پذیر و مهربان است .

توضیحات :

« الثَّلَاثَةُ » : سه نفر که عبارت بودند از : کعب بن مالک و مراره بن ربیع و هلال بن امیه . « خَلِفُوا » : واپس نهاده شدند . مراد این است که خداوند حکم قطعی درباره آنان صادر نفرمود (نگا : توبه / 106) و به آینده واگذار شدند . « يَمَّا رَحِمْتَ » : با همه وسعتی که دارد . « ظَنُّوا » : یقین حاصل کردند (نگا : بقره / 46) . « مَا جَاءَ » : پناهگاه . « تَابَ عَلَيْهِمْ » : ایشان را توفیق توبه داد . با مرحمت بدیشان برگشت و پیام پذیرش توبه آنان را به پیغمبر وحی کرد . « لِيَتُوبُوا » : تا آنان توبه کنند و در آینده نیز بر توبه و استغفار ماندگار باشند .

سوره توبه آیه 119

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَكُونُوا مَعَ الصَّادِقِينَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! از خدا بترسید و همگام با راستان باشید .

توضیحات :

« الصَّادِقِينَ » : راستان در کردار و گفتار و پندار .

سوره توبه آیه 120

متن آیه :

مَا كَانَ لِأَهْلِ الْمَدِينَةِ وَمَنْ حَوْلَهُمْ مِنَ الْأَعْرَابِ أَنْ يَتَخَلَّفُوا عَنْ رَسُولِ اللَّهِ وَلَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ لَا يُصِيبُهُمْ ظَمَأٌ وَلَا نَصَبٌ وَلَا مَخْمَصَةٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَطْؤُونَ مَوْطِئًا يَغِيظُ الْكُفَّارَ وَلَا يَنَالُونَ مِنْ عَدُوِّ نَيْلًا إِلَّا كَتَبَ لَهُمْ بِهِ عَمَلٌ صَالِحٌ إِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

درست نیست که اهل مدینه و با دیه نشینان دوروبر آنان ، از پیغمبر خدا جا بمانند (و در رکاب او به جهاد نروند ، و در راه همان چیزهای جان نپازند که او در راه آن جان می بازد) و جان خود را از جان پیغمبر دوست نداشته باشند . چرا که هیچ تشنگی و خستگی و گرسنگی در راه

خدا به آنان نمي‌رسد، و گامي به جلو برنمي‌دارند که موجب خشم کافران شود، و به دشمنان دستبردي نمي‌زنند (و ضرب و قتل و جرحي نمي‌چشما نند و اسير و غني‌متمي نمي‌گيرند) مگر اين که به واسطه آن، کار نيک و نبي براي آنان نوشته مي‌شود (و پاداش نيک و نبي بدانان داده مي‌شود). بيگمان خداوند پاداش نيک و کاران را (بي‌مزد نمي‌گذارد و آن را) هدر نمي‌دهد.

توضيحات :

« مَا كَانَ » : صحيح نيست . درست نيست . « لَا يَرْغَبُوا بِأَنْفُسِهِمْ عَنْ نَفْسِهِ » : جان خود را از جان او عزيزتر و با ارزش تر ندانند . از پذل جان خود در راه جفظ جان او دريغ نکنند . « ظَمًا » : تشنگي . « نَصَبٌ » : خستگي . « مَخْمَصَةٌ » : گرسنگي . « لَا يَطْأُونَ » : گام نمي‌گذارند . پاي نمي‌زنند . « مَوْطِئًا » : جاي گام . قدمگاه . « لَا يَطْأُونَ مَوْطِئًا » : مراد اين است که گامي به جلو برنمي‌دارند و وارد مکاني نمي‌شوند، مگر اين که . . . « لَا يَنْتَلُونَ مِنْ عَدُوِّ نَيْلًا » : صدمه‌اي به دشمن نمي‌رسانند و اسير و غني‌متمي از ايشان نمي‌گيرند، و . . .

سوره توبه آيه 121

متن آيه :

وَلَا يَنْفِقُونَ نَفَقَةً صَغِيرَةً وَلَا كَبِيرَةً وَلَا يَقْطَعُونَ وَادِيًا إِلَّا كُتِبَ لَهُمْ لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

(همچنين مجاهدان راه‌حق) هيچ خرجي خواه کم خواه زياد نمي‌کنند ، و هيچ سرزميني را (در رفت و برگشت از جهاد) نمي‌سپرنند ، مگر اين که (پاداش آن) براي ايشان نوشته مي‌شود ، تا (از اين راه) خداوند پاداشي نيک و تر از کاري که مي‌کنند بديشان دهد .

توضيحات :

« نَفَقَةٌ » : خرج . صرف مال . « وَادِيًا » : زمين گود پرپيچ و خم و فراز و نشيبي که ميان کوهها و جنگلها لميده باشد . مراد سرزمين به طور مطلق است . « كُتِبَ لَهُمْ » : براي آنان نوشته مي‌شود . نائب فاعل ، ذَلِكَ يا ثَوَابٌ يا عَمَلٌ صَالِحٌ است . « أَحْسَنَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ » : پاداشي نيک و تر از کاري که مي‌کنند . پاداش نيک و ترين کاري که مي‌کنند ، و آن جهاد است . نيک و ترين پاداشي که نيک و کاران در برابر نيک و کاريه ايشان مستحق آن مي‌باشند . واژه (أَحْسَنَ) صفت مصدر مجذوف (جَزَاءً) است و تقدير چنين است : لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ جَزَاءً أَحْسَنَ جَزَاءٍ مَا .

سوره توبه آيه 122

متن آيه :

وَمَا كَانَ الْمُؤْمِنُونَ لِيَنْفِرُوا كَآفَّةً فَلَوْلَا نَفَرَ مِنْ كُلِّ فِرْقَةٍ مِّنْهُمْ طَائِفَةٌ لِّيَتَفَقَّهُوا فِي الدِّينِ وَلِيُنذِرُوا قَوْمَهُمْ إِذَا رَجَعُوا إِلَيْهِمْ لَعَلَّهُمْ يَحْذَرُونَ

ترجمه :

مؤمنان را نسزد که همگی بیرون بروند (و برای فراگر فتن معارف اسلامی عازم مراکز علمی اسلامی بشوند) . باید که از هر قوم و قبیله ای ، عده ای بروند (و در تحصیل علوم دینی تلاش کنند) تا با تعلیمات اسلامی آشنا گردند ، و هنگامی که به سوی قوم و قبیله خود برگشتند (به تعلیم مردمان بپردازند و ارشادشان کنند و) آنان را (از مخالفت فرمان پروردگار) بترسانند تا (خویشتن را از عقاب و عذاب خدا برحذر دارند و از بطالت و ضلالت) خودداری کنند .

توضیحات :

« كَأَنَّ قَوْمًا » : همگی . جملگی . حال ضمیر واو در فعل (لِيَذْرُؤُوا) است . « فَلَوْلَا نَفَرَ » : چه خوب است که عازم بشود و بیرون برود . « طَائِفَةٌ » : دسته ای . برخی . « لِيَتَفَقَّهُوْا » : تا دانش اندوزی کنند . تا آشنا شوند و مهارت به هم رسانند . معنی دیگر آیه این است که : شایسته نیست ، مؤمنان همگی (به سوی میدان جهاد) بیرون بروند . چرا از هر گروهی برخی از آنان (به کارزار) نمیروند (و برخی در مدینه نمیمانند) تا در دین (و معارف اسلامی) آگاهی پیدا کنند و وقتی که قوم خود (از جهاد) به سوی ایشان برگشتند ، آنان را (از مخالفت فرمان پروردگار) بترسانند تا بترسند (و خویشتنندار و پرهیزگار گردند) . با توجه به معنی نخست ، ضمیر فعل (لِيَتَفَقَّهُوْا) و (لِيَذْرُؤُوا) و (رَجَعُوا) به طالبان علم برمیگردد که به جهاد اکبر میشتغولند ، و ضمیر فعل (يَحْذَرُونَ) به قوم و قبیله آنان . اما با توجه به معنی دوم ، ضمیر فعل (لِيَتَفَقَّهُوْا) و (لِيَذْرُؤُوا) به کسانی برمیگردد که به جهاد اصغر یعنی پیکار با دشمنان نمیروند و بلکه در خدمت پیغمبر در مدینه میمانند و دانش اندوزی می کنند و چیزهایی را که در غیاب مجاهدان وحی شده است بدیشان می رسانند . و ضمیر فعل (رَجَعُوا) و (يَحْذَرُونَ) به مجاهدان و پیکارگران برمیگردد .

سوره توبه آیه 123

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلظَةً وَعَلَّمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! با کافرانی بچنگید که به شما نزدیکترند ، و باید که (در جنگ) از شما شدت وحدت (و جرأت و شهامت) ببینند . و بدانید که خداوند (یاری و لطفش) با پرهیزگاران است .

توضیحات :

« يَلُونَكُمْ » : از حیث مکان یا نسب به شما نزدیکند . در اینجا بیشتر قرب مکانی مورد نظر است . از ماده (ولي) است . « غِلظَةٌ » : شدت و خشونت در جنگ که بالطبع صبر و شکیبائی و جرأت و شهامت را نیز شامل می شود .

سوره توبه آیه 124

متن آیه :
وَإِذَا مَا أَنْزَلْنَا سُورَةً فَمِنْهُمْ مَن يَقُولُ أَلْجُمُ زَادَتْهُ هَذِهِ إِيمَانًا
وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا فَزَادَتْهُمْ إِيمَانًا وَهُمْ يَسْتَبْشِرُونَ

ترجمه :

هنگامي که سوره‌اي (از سوره‌هاي قرآن) نازل مي‌شود ، كساني از آنان (كه منافقند ، از روي تمسخر و استهزاء ، برخي به برخي رومي كنند) مي‌گويند : اين سوره بر ايمان كدام يك از شما افزود ؟ (و آيا چيز مهم و مفيدي گفت و نمود ؟ !) و اما مؤمنان ، (همان سوره قرآن) بر ايمانشان مي‌افزايد و (نور آن بيش از پيش راه حق را بديشان مي‌نمايد ، و از اين نزول قرآن كه مايه افزايش ايمان و پرتو جان و سعادت هر دو جهان آنان مي‌شود) شادمان مي‌گردند .

توضيحات :

« إِذَا مَا » : هر زمان كه .

سوره توبه آیه 125

متن آیه :
وَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ فَزَادَتْهُمْ رِجْسًا إِلَىٰ رِجْسِهِمْ وَمَاتُوا وَهُمْ كَافِرُونَ

ترجمه :

و اما كساني كه در دلهايشان بيماري (نفاق) است ، (نزول سوره‌اي از سوره‌هاي قرآن ، به جاي اين كه روح تازه‌اي به كالبدشان دمدم و مايه تربيت جديدي شود) ، خباثتي بر خباثتشان مي‌افزايد (و كفر و عنادشان را بيشتري نمايد ، و پليديهايشان هر روز فزون‌تر مي‌گيرد ، و تاريخيهاي جان و دلشان دائماً تراكم مي‌پذيرد ، و در حال كفر مي‌ميرند) و درد و زخمي‌گيرند .

توضيحات :

« مَرَضٌ » : مراد نفاق است (نگا : بقره / 10 و محمد / 20) . « رِجْسًا » : خيانت . پليدي (نگا : اعراف / 71 و توبه / 125) . مراد كفر و نفاق است .

سوره توبه آیه 126

متن آیه :
أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ أَنَّهُمْ يُفْتَنُونَ فِي كُلِّ عَامٍ مَّرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ ثُمَّ لَا يَتُوبُونَ وَلَا هُمْ يَذْكُرُونَ

ترجمه :

آيا منافقان نمي‌بينند كه در هر سالي ، يك يا دو بار (و بلكه بيشتري) مورد آزمايش قرار مي‌گيرند (و بلاهائي از قبيل : كشف اسرار و ظهور احوال و بيروزي مؤمنان ، و شكست كافرين مي‌بينند ، ولي) بعد از آن (همه گرفتاريها و آزمونها ، از كرده‌ها و گفته‌هاي زشت خود دست

نمی کشند و) توبه نمی کنند و عبرت نمی گیرند و بیدار و هوشیار نمی شوند .

توضیحات :

« يَفْتَنُونَ » : آزمایش می گردند . به بلاها گرفتار می شوند تا مایه بیداری ایشان گردد . « مَرَّةً أَوْ مَرَّتَيْنِ » : يك بار یا دو بار . مراد تکثیر است ؛ نه عدد به خصوصي .

سوره توبه آیه 127

متن آیه :

وَإِذَا مَا أَنْزَلَتْ سُورَةً نَّظَرَ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضٍ هَلْ يَرَاكُمْ مِنْ أَحَدٍ ثُمَّ انصَرَفُوا صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِ قَوْمٍ لَا يَفْقَهُونَ

ترجمه :

و هرگاه آنان (در مجلس پیغمبر باشند و) سوره ای نازل گردد ، برخی به برخی می نگرند (و با اشاره به همدیگر می فهمانند که) آیا کسی شما را می بیند (و متوجه ما می باشد ؟ همین که اطمینان یافتند مؤمنان به سخنان پیغمبر سرگرم و سرپا گوشند) آن وقت (از مجلس) بیرون می روند (و ندای هدایت را نمی شنوند . چراکه تحمل شنیدن پیام آسمانی را ندارند و از ایمان و ایمانداران بیزارند) . از آنجا که قوم بی دانش و نفهمی هستند ، خداوند دلهايشان را (از حق) بگردانیده است .

توضیحات :

« هَلْ يَرَاكُمْ مِنْ أَحَدٍ » : این جمله می تواند بیانگر گفتار زبانی ایشان ، یا اشارات سر و صورت و چشمهای آنان باشد . در هر حال تفسیری است برای نگاههایشان به یکدیگر . « انصروا » : از مجلس بیرون می روند . دل به سخنان نمی دهند و بدان ایمان نمی آورند و بلکه از وحی آسمانی رویگردان می شوند . « صَرَفَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ » : این جمله می تواند خیره باشد که معنی آن گذشت ، و می تواند انشائیة یعنی برای دعا و نفرین باشد . در این صورت معنی چنین می شود : خداوند دلهايشان را از ایمان بگرداند و از جانب حق بچرخاند .

سوره توبه آیه 128

متن آیه :

لَقَدْ جَاءَكُمْ رَسُولٌ مِنْ أَنْفُسِكُمْ عَزِيزٌ عَلَيْهِ مَا عَنِتُّمْ حَرِيصٌ عَلَيْكُمْ بِالْمُؤْمِنِينَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

بیگمان پیغمبری (محمد نام) ، از خود شما (انسانها) به سویتان آمده است . هرگونه درد و رنج و بلا و مصیبتی که به شما برسد ، بر او سخت و گران می آید . به شما عشق می ورزد و اصرار به هدایت شما دارد ، و نسبت به مؤمنان دارای محبت و لطف فراوان و بسیار مهربان است .

توضیحات :
 « مِنْ أَنْفُسِكُمْ » : از خود شما انسانها . یعنی انسان است و از لحاظ سرشت بشری همچون شما است (نگا : كهف / 110 ، فصلت / 6) . « عزیز » : سخت و دشوار . « عَنِتُّمْ » : رنج بردید . نارا حتی کشیدید . از ماده (عَنَت) به معنی مشقت . « مَا عَنِتُّمْ » : رنج و مشقتی که می بینید . واژه (ما) مصدریه است . « حَرِيصٌ » : علاقه مند .

سوره توبه آیه 129

متن آیه :
 فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

ترجمه :
 اگر آنان (از ایمان به تو) روی بگردانند (باکی نداشته باش و) بگو : خدا مرا کافی و بسنده است . جز او معبودی نیست . به او دل بسته ام و کارهایم را بدو واگذار کرده ام ، و او صاحب پادشاهی بزرگ (جهان و ملکوت آسمان) است .

توضیحات :
 « الْعَرْشِ » : تخت سلطنت . آفریده سترگی است که چگونگی آن بر ما مجهول است (نگا : اعراف / 54 ، حاقه / 17) .

سوره یونس آیه 1

متن آیه :
 الر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْكَرِيمِ

ترجمه :
 الف . لام . را . این آیه های کتاب استواری است (که هر چند از همین نوع حرفها فراهم آمده است ، نمی توانید همانند آن را بسازید . از استحكام و نظم و نظام برخوردار است و باطل و خرافه و هزل بدان راه ندارد ، و پراست از سخنان حکمت آمیزی که سود دنیا و آخرت مردم را دربر دارد) .

توضیحات :
 « الر » : (نگا : بقره / 1) . « تِلْكَ » : آن . در اینجا مراد (این) است و برای بیان فخامت و عظمت قرآن ، اسم اشاره به دور ، یعنی (آن) به کار رفته است ، همان گونه که در حضور کسی هستیم و برای تعظیم می گوئیم : آن جناب ، آن حضرت . « الْكَرِيمِ » : محکم و استوار در لفظ و در معنی . دارای سخنان حکمت آمیز .

سوره یونس آیه 2

متن آیه :
 أَكَانَ لِلنَّاسِ عَجَبًا أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ مِّنْهُمْ أَنْ أَنْذِرِ النَّاسَ وَبَشِّرِ الَّذِينَ آمَنُوا أَنَّ لَهُمْ قَدَمَ صِدْقٍ عِنْدَ رَبِّهِمْ قَالَ الْكَافِرُونَ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

آیا این برای مردم شدگفتی دارد که ما مردی از خودشان را (پیغمبر کردیم و بدو) پیغام دادیم که مردمان را (از عذاب خدا) بترسان و مؤمنان را مژده بده که آنان در نزد پروردگارشان دارای مقام و منزلت عالی هستند (و از سابقه نیک برخوردار و بر دیگران برتری دارند . اما با وجود صدق رسول و اعجاز قرآن) کافران میگویند که : این مرد ، (محمد نام) واقعاً جادوگر آشکاری است .

توضیحات :

« عَجَبًا » : تعجب . شدگفتی . خبر (کان) است که بر اسم آن مقدم شده است که جمله (أَنْ أَوْحَيْنَا إِلَى رَجُلٍ) است . « قَدَمَ صِدْقٍ » : اصل قدم ، کف پا است ، ولی عربها آن را بر سبقت و پیشی گرفتن در چیزی بر دیگران استعمال کرده اند . صدق به معنی راستی و راستگوئی ، و ضد کذب است . اما عربها آن را در معنی فضائل و افتخارات به کار برده اند . مراد از قَدَم صِدْق ، مقام و منزلت و درجات رفیعه است (نگا : اسراء / 80 ، قمر / 55) .

سوره یونس آیه 3

متن آیه :

إِنَّ رَبَّكُمُ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يُدَبِّرُ الْأَمْرَ مَا مِنْ شَيْءٍ إِلَّا مِنْ عِنْدِهِ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

پروردگار شما خداوندی است که آسمانها و زمین را در شش دوره بیافرید ، سپس به اداره جهان هستی پرداخت . زمام اداره جهان هستی به دست او است (و چرخش امور آن به فرمان او) . کسی میانجی نمی تواند بشود مگر پس از اجازه او . این خدا است که صاحب و پروردگار شما است ، پس او را پرستش کنید (نه دیگری را) . آیا گوشزد نمی شوید (و بند و عبرت نمی گیرید) ؟

توضیحات :

« سِتَّةِ أَيَّامٍ » : مراد شش دوره است (نگا : اعراف / 54 ، حج / 47 ، معارج / 4) . « اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ » : (نگا : اعراف / 54) . « يُدَبِّرُ الْأَمْرَ » : کار جهان را به مقتضی حکمت و مصلحت میگرداند .

سوره یونس آیه 4

متن آیه :

إِلَيْهِ مَرْجِعُكُمْ جَمِيعًا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا لِذَلِكَ أَنْ يَبْدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ بِالْقِسْطِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ شَرَابٌ مِنْ حَمِيمٍ وَعَذَابٌ أَلِيمٌ يَمَّا كَانُوا يَكْفُرُونَ

ترجمه :

بازگشت همه شما به سوی او است . این وعده راستین خداوند است (و

خداوند خلاف وعده نمي کند) . خدا است که از آغاز ، موجودات را مي آفريند (و جامه هستي به تن همه کائنات ، از جمله انسانها مي کند) وهم او است که آنها را (ديگر بار پس از تخریب جهان ، هستي مي بخشد و به سوي خود) برميگرداند . تا دادگرانه پاداش کساني را بدهد که ايمان آورده اند و کارهاي نيکو کرده اند . و اما کساني که راه کفر پوئيده اند ، (بي سزا نمي مانند ، و بلکه) نوشيدني از آب داغ و سوزاني دارند و داراي عذاب بس دردناکي هستند ، به سبب کفري که ورزيده اند .

توضیحات :

« وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا » : واژه هاي (وَعَدَ) و (حَقًّا) مفعول مطلق فعل محذوفي هستند . تقدير چنين است : وَعَدَكُمْ يَا لِبَعْثِ وَالرُّجُوعِ وَعَدًّا ، وَحَقٌّ ذَلِكَ الْوَعْدَ حَقًّا . « شَرَابٌ » : نوشيدني . « حَمِيمٌ » : آب بسيار گرم و داغ (نگا : كهف / 29 ، محمد / 15) .

سوره يونس آيه 5

متن آيه :

هُوَ الَّذِي جَعَلَ الشَّمْسَ ضِيَاءً وَالْقَمَرَ نُورًا وَقَدَرَهُ مَنَازِلَ لِتَعْلَمُوا عَدَدَ السَّاعَاتِ وَالْحِسَابَ مَا خَلَقَ اللَّهُ ذَلِكَ إِلَّا بِالْحَقِّ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

خدا است که خورشيد را درخشان و ماه را تابان گردانده است ، و براي ماه منازل معين کرده است تا شماره سالها و حساب (کارها) را بدانيد . خداوند (آن همه عجائب و غرائب آفرينش و چرخش و گردش مهر و ماه را سرسري و از بهر بازيگري پديد نياورده است و بلکه) آن را جز به حکمت نيافريده است . خداوند آيات (قرآن و نشانه هاي جهان) را براي آنان که مي فهمند و درک مي کنند شرح و بسط مي دهد .

توضیحات :

« ضِيَاءً » : روشني . اين واژه مصدر و براي مبالغه به چاي اسم فاعل ، يعني (مُضِيئَةٌ) به معني روشن ، به کار رفته است . « نُورًا » : نور . اين واژه مصدر و براي مبالغه در معني اسم فاعل يعني (مُنُورٌ) به معني تابان به کار رفته است . فرق (ضياء و نور) در اين است که (ضياء) براي چيزي استعمال مي گردد که نور آن از خودش باشد ، و (نور) براي چيزي به کار مي رود که روشنائي آن از خودش نباشد و بلکه منعکس کننده نور چيز ديگري باشد (نگا : فرقان / 61 ، احزاب / 46 ، نوح / 16) . « مَنَازِلَ » : مراد بروج خورشيد و ماه ، يا تنها بروج ماه است .

سوره يونس آيه 6

متن آيه :

إِنَّ فِي اخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَمَا خَلَقَ اللَّهُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَّقُونَ

ترجمه :

بیگمان در آمدوشدِ شب و روز (و تفاوت کیفی و کمی آنها) و در چیزهائی که خداوند در آسمانها و زمین آفریده است ، نشانه‌هائی (بر وجود آفریدگار و دلائلی بر عظمت پروردگار) برای کسانی است که پرهیزگارند (وهراس از عقاب و عذاب خدا را در مد نظر دارند) .

توضیحات :

« اِخْتِلَافٌ » : آمد و شد . تفاوت در کمیت و کیفیت ، یعنی درازی و کوتاهی شبها و روزها و روشنائی و تاریکی آنها ، و غیره (نگا : بقره / 164 ، آل عمران / 190) .

سوره یونس آیه 7

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا وَرَضُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَاطْمَأَنُّوا بِهَا وَالَّذِينَ هُمْ عَنْ آيَاتِنَا غَافِلُونَ

ترجمه :

مسلماً کسانی که (به روز رستاخیز و زندگی دوباره ایمان ندارند و) دیدار ما را انتظار نمی‌کشند ، و به زندگی دنیوی بسنده می‌کنند (و گمان می‌برند که جهان دیگری پس از این جهان وجود ندارد) و به این جهان دل می‌بندند (و برای جهان دیگر ، تلاش نمی‌نمایند) ، و از آیات (قرآنی و نشانه‌های جهانی) ما غافل و بی‌توجه می‌مانند .

توضیحات :

« لَا يَرْجُونَ » : نمی‌خواهند . انتظار نمی‌کشند . « اِطْمَأَنُّوا بِهَا » : بدان دل بسته‌اند . بدان آرام‌گرفته‌اند .

سوره یونس آیه 8

متن آیه :
أُولَئِكَ مَاوَاهُمُ النَّارُ مِمَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ

ترجمه :

چنین کسانی جا یگاهشان دوزخ است به سبب کارهائی که می‌کنند .

توضیحات :

« أُولَئِكَ » : جمله (أُولَئِكَ مَاوَاهُمُ) خبر (إِنَّ) در آیه قبلی است .

سوره یونس آیه 9

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ يَهْدِيهِمْ رَبُّهُمْ إِلَىٰ إِمَانِهِمْ تَجْرِي مِن تَحْتِهِمُ الْأَنْهَارُ فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ

ترجمه :

بیگمان کسانی که ایمان می‌آورند و کارهای شایسته می‌کنند ، پروردگارشان آنان را به سبب ایمان (راستین و کارهای خداپسند)

رهنمودشان می نماید (و در دنیا برایمان ، استوار و ثابت قدمشان می دارد ، و در آخرت به بهشت نائلشان می فرماید که) جو یبهارها در زیر (کاخهای) ایشان در بهشت خوش و پرناز و نعمت روان است .

توضیحات :

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا » : به سبب داشتن ایمان صحیح و درستی که دارند . « جَنَّاتِ النَّعِيمِ » : بهشت پرناز و نعمت . جای لذت و شادخواری و خوشگذرانی .

سوره یونس آیه 10

متن آیه :

دَعْوَاهُمْ فِيهَا سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَتَجِيبْتُهُمْ فِيهَا سَلَامٌ وَأَخِرَ دَعْوَاهُمْ أَنْ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

در بهشت دعای مؤمنان : پروردگارا ! تو منزه‌ای (از آنچه کافران در دنیا می گفتند) و سلام آنان در آن (خطاب به همدیگر) درودتان باد (ای فرمانبرداران یزدان سبحان) ! و ختم دعا و گفتارشان : شکر و سپاس پروردگار جهانیان را سزا است ، (که ایمان را نصیب ما کرد و از ما خوشنود گردید) می باشد .

توضیحات :

« دَعْوَاهُمْ » : دعای ایشان در مناجات پروردگارشان . « وَأَخِرَ دَعْوَاهُمْ » : پایان دعایشان . « أَنْ » : از حروف مشبّهة بالفعل و مخففه از مَثْفَلَه است .

سوره یونس آیه 11

متن آیه :

وَلَوْ يَعْجَلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ الشَّرَّ اسْتِعْجَالَهُمْ بِالْخَيْرِ لَقُضِيَ إِلَيْهِمْ أَجَلُهُمْ فَنَذَرُ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

ترجمه :

اگر خداوند در رساندن شرها و بلاهائی شتاب ورزد که مردمان (در حالت خشم و غضب و یا حماقت و جهالت) در طلب آنها شتاب می نمایند ، همچنان که (برابر سرشت انسانی خود) در فراچنگ آوردن خیرها و نعمتها شتاب می ورزند ، عمر (همگی انسانها به پایان می رسد و اثری از) آنان باقی نمی ماند (و اختیار که پایه تکلیف و وجه امتیاز انسان از حیوان است ، از میان می رود ، و اطاعت جنبه اضطراری پیدا می کند) . اما ما افرادی را که معتقد به ملاقات ما (در قیامت) نیستند ، به حال خودرها می سازیم (و در مجازاتشان عجله نمی کنیم و بلکه در دنیا بدیشان مهلت می دهیم) تا در سرکشی و نافرمانی خود (بلولند و) سرگردان شوند (و حق را از باطل ، و راه را از چاه باز نشناسند) .

توضیحات :

« لَوْ يَعْجَلُ اللَّهُ لِلنَّاسِ ... » : مفهوم آیه سه چیز می تواند باشد : 1 - افراد بی ایمان تمسخرکنان به پیغمبران یا به داعیان الی الله گفته و

می‌گویند: اگر راست می‌گوئید که در برابر گناه، عذاب و عقاب وجود دارد، از خدا بخواهید هم اینک آن را به ما برساند!! انسان شتابگر است و با شتاب خواستار بدی و خوبی است. و... (نگاه: اعراف / 70، انفال / 32، رعد / 6، عنکبوت / 53 و 54، اسراء / 11، انبیاء / 37). 2 - انسانها اعم از باایمان و بیایمان، با انجام گناهان که موجب عذابند، انگار در نزول عقاب از سوی خدا شتاب دارند، و اگر خدا در مقابل گناهان فوراً بزهکاران را نابود می‌کرد، کسی برجای نمی‌ماند. و... (نگاه: نحل / 61، فاطر / 45). 3 - اگر خدا به سخن مردم گوش فرا دهد و دعای ایشان را که در حالت یأس و ناامیدی، علیه خود و خویشان خود می‌کنند، و یا در حالت خشم علیه دیگران و به ویژه دشمنان خویش می‌نمایند، هرچه زودتر بپذیرد و برآورده کند، کسی برجای نمی‌ماند. و... (نگاه: تفسیرالمنار، جلد 11، صفحه 311).

سوره یونس آیه 12

متن آیه:
 وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ الضُّرُّ دَعَانَا لِجَنَّةٍ أُورِثُوا قَاعِدًا أَوْ قَائِمًا فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُ غُصَّتَهُ مَرَّ كَأَن لَّمْ يَدْعُنَا إِلَىٰ ضَرْمِهِ كَذَلِكَ زَيْنَ لِلْمَسْرِ فِينَا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه:

هنگامی که به انسان نارا حتی و بلائی می‌رسد (که نه خود و نه دیگران نمی‌توانند آن را دفع و چاره کنند)، چه بر پهلو خوا بیده، و چه نیشسته، و چه ایستاده باشد (برای رفع مشکل) ما را به کمک می‌خواند. اما هنگامی که نارا حتی و بلائی را (که در مقابل آن درمانده بود) از او به دور داشتیم، آن چنان راه (سابق) خود را در پیش می‌گیرد (و خدای را باز هم فراموش می‌کند) که انگار ما را برای دفع محنتی که بدور رسیده است به فریاد نخوانده است (و اصلاً ضرر و زیانی متوجه او نبوده و بلائی بدو دست نداده است. آری! همیشه) این چنین اعمال اسرافگران در نظرشان آراسته شده است (و تکرار گناه از قیاحت آن کاسته است، و اهریمن نابیه کار باطل را برای آنان حق جلوه داده است).

توضیحات:

«مس»: دست داد. اصابت کرد و رسید. «الضُّرُّ»: بلا و محنت. زیان مالی یا جانی. «لِجَنَّةٍ أُورِثُوا قَاعِدًا»: بر پهلو خود. حرف (ل) به معنی (علی) است، و (لِجَنَّةٍ) حال ضمیر فاعلی مستتر در فعل (دَعَانَا) است. «قَاعِدًا»: نیشسته. حال است و عطف بر (لِجَنَّةٍ) است.

سوره یونس آیه 13

متن آیه:
 وَلَقَدْ أَهَلَكْنَا الْقُرُونََ مِنْ قَبْلِكُمْ لَمَّا ظَلَمُوا وَجَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ وَمَا كَانُوا لِيُؤْمِنُوا كَذَلِكَ نَجْزِي الْقَوْمَ الْمُجْرِمِينَ

ترجمه:

ما گروهها (و نسلهای زیادی) را هلاک کرده ایم که پیش از شما بوده اند،

بدان گاه که ستم کرده اند (و راه گناه سپرده اند) و پیغمبران نشان برای آنان دلائل روشن و معجزات آشکاري آورده اند و ارائه نموده اند ، ولي آنان جزو کسانی نبوده اند که ایمان بیاورند (و سخنان پیغمبران را بشنوند و به دنبال ایشان روند . آری در گذشته و حال (آینده) این چنین گروه بزهکاران را سزای می دهیم . (پس خویشتن را بپائید و نافرمانی ننمائید) .

توضیحات :

« الْقُرُونِ » : جمع قرن ، مردمان يك عصر و زمان . نسلها . (نگا : انعام / 6 ، مؤمنون / 42) . « وَ جَاءَتْهُمْ . . . » و « وَ مَا كَانُوا . . . » : این دو جمله ، حال ضمیر (و) در فعل (ظَلَمُوا) می باشند .

سوره یونس آیه 14

متن آیه :

ثُمَّ جَعَلْنَاكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ مِنْ بَعْدِهِمْ لِنَنْظُرَ كَيْفَ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

سپس به دنبال آنان شما را در زمین جانشینان (ایشان و سرانشینان زمین) کرده ایم تا بنگریم شما چگونه عمل می کنید .

توضیحات :

« خَلَائِفَ » : جمع خَلِيفَة . یعنی جانشینان کسانی که بر اثر تباهی و گناه نابود شده اند (نگا : اعراف / 74 ، نور / 55) .

سوره یونس آیه 15

متن آیه :

وَإِذَا تَتْلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا انْتِزِعْ بِقُرْآنٍ غَيْرِ هَذَا أَوْ بَدِّلْهُ قُلْ مَا يَكُونُ لِي أَنْ أُبَدِّلَهُ مِنْ تَلْقَاءِ نَفْسِي إِنْ أَرَادَ إِلَّا مَا يُوْحَىٰ إِلَيَّ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابٌ يَوْمٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

هنگامی که آیه های روشن ما بر آنان خوانده می شود ، کسانی که به ملاقات ما (در روز رستاخیز) ایمان ندارند می گویند : قرآنی جز این را برای ما بیاور (و کتابی جز قرآن را ارائه بده) یا این که آن را تغییر بده (و آیه های مربوط به قیامت و آیه های راجع به بتان ما را حذف و دگرگون کن) . بگو : مرا نرسد که خودسرانه و به میل خود آن را تغییر دهم . من جز به دنبال چیزی نمی روم و جز چیزی را نمی گویم که بر من وحی گردد . اگر از فرمان پروردگارم تخلف کنم ، از عذاب روز بزرگ می ترسم (که دامنگیرم شود و تغییر و تبدیل قرآن مایه عقاب و عذابم گردد) .

توضیحات :

« بَيِّنَاتٍ » : جمع بَيِّنَة ، واضح و روشن . حال است . « تَلْقَاءِ » : سوی . جانب . از ماده (لقي) است . « مِنْ تَلْقَاءِ نَفْسِي » : از سوی خود . با

اختیار و اراده خودم .

سوره یونس آیه 16

متن آیه :
قُلْ لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا تَلَوْتُهُ عَلَيْكُمْ وَلَا أَدْرَاكُمْ بِهِ فَقَدْ لَبِثْتُ فِيكُمْ عُمُرًا مِّنْ قَبْلِهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

ترجمه :

بگو : اگر خدای می خواست (قرآنی بر من نازل نمی کرد و من) آن را بر شما نمی خواندم (و آن را به کسی از شما نمی رساندم ، و خدا توسط من) شما را از آن آگاه نمی کرد . (به هر حال من تنها مبلغ قرآنم نه مؤلف آن ، و در این باره اختیاری از خود ندارم . سالفهائی در میان شما بسر برده ام و از این نوع سخنان چیزهای نگفته ام و) عمری پیش از این با شما بوده ام (و صدق و امانت خود را نشان داده ام . از بررسی گذشته و حال می توانید بفهمید که آنچه برای شما می خوانم وحی آسمانی است) . آیا (مطلبی به این روشنی را) نمی فهمید ؟

توضیحات :

« لَا أَدْرَاكُمْ بِهِ » : شما را از آن آگاه نمی کرد . از آن با خبرتان نمی ساخت . « لَبِثْتُ » : مانده ام . بسر برده ام . « عُمُرًا » : يك عمر . مراد مدت مدید است . مفعول فیه است .

سوره یونس آیه 17

متن آیه :
فَمِنْ أَمَلِمُ مِمَّنْ أَفْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِآيَاتِهِ إِنَّهُ لَا يُغْلِحُ الْمَجْرِمُونَ

ترجمه :

چه کسی ستمکارتر از کسی است که دروغی را به خدا نسبت دهد ، یا آیه های او را تکذیب کند ؟ (دروغ بستن به خدا و تکذیب آیات او ، کفر بشمار است و جرم بزرگی دربر دارد و) هرگز مجرمان (کفر پیشه) رستگار نمی گردند (و قطعاً از عذاب خداهائی نمی یابند) .

توضیحات :

« لَا يُغْلِحُ » : رستگار نمی شود . نجات نمی یابد .

سوره یونس آیه 18

متن آیه :
وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَضُرُّهُمْ وَلَا يَنْفَعُهُمْ وَيَقُولُونَ هَؤُلَاءِ شُفَعَاؤُنَا عِنْدَ اللَّهِ قُلْ أَنذِرْتُهُمْ لَئِن كَذَّبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ وَلَا تَتَّخِذُوا لِلدُّنْيَا دِينًا تَبْذُرُونَهَا وَمَن يُضْمِرْ شَيْئًا مِّنْهَا يُشْرِكْ بِهِ إِنَّهُ كَانَ كَاكِبًا

ترجمه :

اینان غیر از خدا ، چیزهائی را می پرستند که نه بدیشان زیان

میرسانند و نه سودی عائدشان می‌سازند ، و می‌گویند : اینها میان چیزهای مادر نزد خدایند (و در آخرت رستگاران می‌نمایند !) بگو : آیا خدا را از وجود چیزهایی (به نام بتان و انبازهای یزدان) با خیر می‌سازید که خداوند در آسمانها و زمین سراغی از آنها ندارد ؟ (مگر شما بتها را نماینده خدا نمی‌دانید ؟ آیا ممکن است خدا اگر نماینده‌ای می‌داشت از بودن آن بی‌خبر می‌گشت ، ولی شما با خیر از آن می‌شدید ؟ !) . خداوند منزّه (از هرگونه انبازي) و فراتر از آن چیزهایی است که مشرکان انبازشان می‌دانند .

توضیحات :

« أَتَنْذِيئُونَ اللَّهَ يَمًا » : آیا خدا را از وجود بتها و انبازهایی با خیر می‌سازید که خدا از وجود آنها بی‌خبر است ؟ یعنی اگر خدا شریکی می‌داشت قبل از همه خودش از آن خبر می‌داشت .

سوره یونس آیه 19

متن آیه :

وَمَا كَانَ النَّاسُ إِلَّا أُمَّةً وَاحِدَةً فَمَا خْتَلَفُوا وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ فِيمَا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

ترجمه :

مردمان (در آغاز آفرینش) ملت واحدی بیش نبودند (و سرشت انسانی ایشان استعداد خیر و شر در خود داشت . خداوند پیغمبرانی از میانشان برانگیخت تا آنان را در برابر وحی آسمانی به راه خیر بدارند و ارشاد کنند . بعدها) مردمان دو گروه شدند و با هم اختلاف پیدا کردند . (یعنی دسته‌ای از کلام آسمانی پیروی کردند و راه خیر در پیش گرفتند ، و گروهی به وسوسه شیطان‌گوش فرادادند و به راه شر رفتند و میکرب پیگیر جامعه انسانی شدند) . اگر سخن پروردگارت از پیش نرفته بود (که عذاب بزرگ کافران و مجازات شدید مبیطلان تا روز رستاخیز به تأخیر انداخته شود) ، درباره چیزهایی که در آن اختلاف دارند (با تمییز حق از باطل ، و برجای داشتن محق و نابود کردن مبطل) داوری می‌شد (و مسأله کفر و نفاق خاتمه می‌یافت ، چرا که از ترس نابودی آنی ، اختیار که رمز تکامل و پیشرفت است از میان برمی‌خاست و جبر مطلق بر جامعه حاکم می‌شد . اما چون مجازات آنی مخالف سرشت انسانی است ، خدا چنین نکرد) .

توضیحات :

« أُمَّةً وَاحِدَةً » : (نگا : بقره / 213) . « لَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ » : (نگا : ابراهیم / 42 ، نحل / 61 ، فاطر / 45) . « لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ » : در میانشان داوری می‌شد و کار فیصله پیدا می‌کرد . مراد این است که خدا در دنیا فوراً آنان را مجازات می‌کرد و عذاب خدا سریعاً دامنگیرشان می‌گردید . « فِيمَا » : درباره چیزهایی که مراد از این چیز ، دین است که مردمان در امر آن اختلاف پیدا می‌کنند . گروهی راه آن می‌پویند و دسته‌ای راه دیگر می‌جویند .

سوره یونس آیه 20

مَتْنِ آيَةِ :
وَيَقُولُونَ لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا آيَةٌ مِّن رَّبِّي فَقُلْ إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ فَآ نَنْتَظِرُوا
إِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْمُنْتَظِرِينَ

ترجمه :

کافران میگویند : کاش ! معجزه‌ای (جز قرآن ، همچون معجزه سایر پیغمبران) بر او (که خداست) از سوی پروردگارش فرو فرستاده می‌شد (و ما را به صدق رسالتش قانع می‌کرد ! بدیشان) بگو : (نزول معجزات از عالم غیب است و) تنها خداست که بر غیب آگاه است . (اگر قرآن شما را قانع نمی‌سازد) پس منتظر باشید و من هم با شما منتظر می‌مانم (تا ببینیم عاقبت کار و فرمان پروردگار چه خواهد بود) .

توضیحات :

« آيَةٌ » : معجزه . مراد معجزه مادی و حسی ، از قبیل معجزات پیغمبران پیشین است (نگا : انبیاء / 5 ، قصص / 48) یا معجزات پیشینهادی دیگر (نگا : اسراء / 90 - 93 ، عنکبوت / 50 و 51) . « إِنَّمَا الْغَيْبُ لِلَّهِ » : غیب ، تنها و تنها از آن خداست ، و فقط و فقط او بر آن آگاه است .

سوره یونس آیه 21

مَتْنِ آيَةِ :
وَإِذَا أَذَقْنَا النَّاسَ رَحْمَةً مِّن بَعْدِ ضَرَاءٍ مَّسَّيْتَهُمْ إِذْ آلَهُمْ مَّكَرٌ فِي أَيَّامِنَا
قُلْ اللَّهُ أَسْرَعُ مَكْرًا إِن رَّسَلْنَا يَكْتُبُونَ مَا تَمْكُرُونَ

ترجمه :

هنگامی که پس از شرّ و بلائی که (برای بیداری و آگاهی) به مردم رسیده است ، مزه خیر و نعمتی به انسانها می‌چشانیم (و ایشان را به قدرت و ثروت و شادی هم می‌آزمائیم) ، به ناگاه درباره آیه‌های ما به چاره‌سازی می‌نشینند (و به تکذیب آنها می‌پردازند و با توجیحات نادرست در مقام انکار آیه‌ها برمی‌آیند ، و پیغمبر ما را شاعر و ساحر و دیوانه می‌خوانند ، و مشکلات و سختیها را ناشی از اسباب و علل و تصادف و فخر طبیعت می‌دانند ، و نعمتها و خوشیها را حمل بر زرنگی و شایستگی خود و شفقت روزگار می‌نمایند !) . بگو : خداوند در چاره‌سازی (حيله‌گریهای شما) از سرعت بیشتری برخوردار است (و می‌تواند شما را در اسرع وقت نابود نماید و سریعاً تازیانه عذاب را به تنتان آشنا کند و فوراً در برابر اعمال زشتتان سزا یتان دهد . اما تا آن زمان که خود می‌دانند ، مهلتتان می‌دهد و به حال خودتان وا می‌گذارد) . بیگمان فرستادگان (مأمور ثبت و ضبط کردار و گفتار و پندار شما یعنی فرشتگان) ما حيله‌گریها و چاره‌سازیهای شما را می‌نویسند (و در قیامت کیفر آنها را به کف دستتان می‌گذاریم) .

توضیحات :

« أَذَقْنَا » : چشانندیم . « رَحْمَةً » : مراد نعمت است که از رحمت خدا

سرچشمه می گیرد . « صَرَآءَ » : شدت و محنت . گزند . مؤنث است و مذکر ندارد . « مَكْرَ » : زیرنگ . چاره سازی نهانی و چاره جوئی پنهانی . مراد این است که کافران می خواستند با تکذیب آیات و طعنه زدن بدانها و شك و گمان انداختن به دل ضعفاء تأثیر کلام آسمانی را خنثی نمایند . « رَسَلْنَا » : فرستادگان ما . مراد فرشتگان مأمور نوشتن اعمال مردمان است (نگا : ا ن فطار / 10 و 11 و 12) .

سوره یونس آیه 22

مِثْنِ آيَةٍ :
 هُوَ الَّذِي يُسَيِّرُكُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ حَتَّىٰ إِذَا كُنْتُمْ فِي الْفُلِكِ وَجَرَينَ بِهِمْ
 يَرْبِحُ طَيْبَةً وَفَرَجُوا بِهَا جَاءَتْهَا رِيحٌ عَاصِفٌ وَجَاءَهُمُ الْمَوْجُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَظَنُوا
 أَنَّهُمْ أُحِيطَ بِهِمْ دَعَوُا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ لَئِنِ أَنْزَلْنَا مِنْ هَٰذِهِ
 لَنُكَوِّنَنَّ مِنَ الشَّاكِرِينَ

ترجمه :

او است که شما را در خشکی و دریا راه می برد (و امکان سیرو حرکت در قاره ها و آبها را برای شما میسر می کند) . چه بسا هنگامی که در کشتیها قرار می گیرید و کشتیها با باد موافق سرزنشینان را (آرام آرام به سوی مقصد) حرکت می دهند ، و سرزنشینان بدان شادمان می گردند ، به ناگاه باد سختی و زیدن می گیرد و از هر سو موج به سویشان می دود و می پندارند که (توسط مرگ از هر سو) احاطه شده اند (و راه گریزی نیست . در این وقت) خدا را به فریاد می خوانند و طاعت و عبادت و فرما نبرداری و دین را تنها از آن او می دانند (چرا که همه کس و همه چیز را بسی ضعیف تر و ناتوانتر از آن می بینند که کاری از دست آنان بر آید و از این حال ورطه رستگارشان نماید . بدین هنگام عهد می کنند که) اگر ما را از این حال برهانی ، از زمره سپاسگزاران خواهیم بود (و دیگر به کسی و چیزی جز تو روی نمی آوریم و هرگز این و آن را به فریاد نمی خوانیم و نمی پرستیم) .

توضیحات :

« يُسَيِّرُكُمْ » : به سیرو حرکتتان می اندازد . شما را راه می برد . « الْفُلُكُ » : کشتی . کشتیها . مفرد و مثنی و جمع و مذکر و مؤنث در آن یکسان است . « جَرَينَ بِهِمْ » : کشتیها سرزنشینان خود را حرکت می دهند و می برند . « يَرْبِحُ طَيْبَةً » : با باد موافق . با باد شرطه . « عَاصِفٌ » : مخرب و توفنده . صفت (ریح) است . علت ذکر آن به صورت مذکر ، سه چیز می تواند باشد : واژه (ریح) مذکر هم بشمار آمده باشد . (عاصف) صفت اختصاصی (ریح) است و ما نند حائض نیازی به فارق ندارد . (عاصف) ما نند (تَایمِر) و (لَاین) از باب نسب ، و به معنی (ذَاتِ عَصْفٍ) باشد که مذکر و مؤنث در آن یکسان است . « أُحِيطَ بِهِمْ » : احاطه شده اند . یعنی مرگ و نابودی همه جوانب را بر آنان گرفته است . « الدِّينَ » : دین و آئین . طاعت و عبادت و انقیاد . « مِنْ هَٰذِهِ » : از این حال . مرجع اسم اشاره ، حال محذوف است که مؤنث است .

سوره یونس آیه 23

متن آیه :
 فَلَمَّا أَنْجَاهُمْ إِذَا هُمْ يَدْعُونَ فِي الْأَرْضِ يَغْيِرُ الْحَقَّ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا
 يَغْيِيكُمْ عَلَى أَنْفُسِكُمْ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُكُمْ
 فَذُنُوبَكُمْ يَمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

اما هنگامی که خدا آنان را نجات می‌دهد ، ناگهان به ناحق در زمین شروع به ظلم و فساد می کنند (وعهد و پیمان را فراموش می نمایند) . ای مردم ! ظلم و ستمی که مرتکب می‌شوید ، وبال و زیان آن متوجه خود شما می‌شود . چند روزی از متاع و لذت دنیا بهره مند می‌شوید ، پس از آن بازگشت شما به سوی خداست و آن گاه ما شما را از آنچه انجام می‌داده اید آگاه می‌سازیم (و سزای اعمالتان را می‌دهیم) .

توضیحات :

« أَنْجَاهُمْ » : نجات‌شان داد . « يَدْعُونَ » : ظلم و تعدی می کنند . « مَتَاعَ » : کالا . بهره مندی و تمتع . مفعول به فعل محذوفی همچون (تَتَمَتَّعُونَ) است .

سوره یونس آیه 24

متن آیه :
 إِنَّمَا مَثَلُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا كَمَاءٍ أَزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَمَا خَبَلَطَ بِهِ زَيْتَاتُ
 الْأَرْضِ مِمَّا يَأْكُلُ النَّاسُ وَالْأَنْعَامُ حَتَّى إِذَا أَخَذَتِ الْأَرْضُ زُخْرُفَهَا وَازْبَيَّتْ
 وَطْنَ أَهْلِهَا أَنَّهُمْ قَادِرُونَ عَلَيْهَا أَتَاهَا أَمْرُنَا لَيْلًا أَوْ نَهَارًا فَجَعَلْنَاهَا حَصِيدًا
 كَأَنْ لَمْ تَغْنِ بِالْأَمْسِ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

ترجمه :

حال دنیا (از حیث زوال و فنا و از میان رفتن نعمت آن) همانند آبی است که از آسمان می بارانیم و بر اثر آن گیاهان زمین که انسانها و حیوانها از آنها می‌خورند (و استفاده می کنند ، می‌رویند و) به هم می آمیزند تا بدانجا که زمین (در پرتو آن) کاملاً آرایش و زیبایی می‌گیرد و آراسته و پیراسته می‌گردد و اهل زمین یقین پیدا می کنند که بر زمین تسلط دارند (و حتماً می توانند از ثمرات و غلات و محصولات آن بهره مند شوند . در بحیوحه این شادی و در گیری این سرسبزی و آراستگی) فرمان ما (مبنی بر درهم کوبیدن و ویران کردن آن) در شب یا روز در می‌رسد (و با بلاهای گوناگون ، از قبیل : سرمای سخت ، تگرگ شدید ، سیل ، طوفان ، و غیره ، آن را نابود می‌سازیم) و گیاهانش را از ریشه برآورده و دروده و نابودش می کنیم . انگار دیروز در اینجا نبوده است (و هرگز وجود نداشته است ، و انسانهایی در آن سرزمین نزیسته اند) . ما (بدین وضوح) آیه‌ها (ی خویش) را برای قومی تشریح و تبیین می کنیم که می‌اندیشند (و می‌فهمند) .

توضیحات :

« فَمَا خَبَلَطَ بِهِ زَيْتَاتُ الْأَرْضِ » : به وسیله آب باران ، گیاهان گوناگون به هم می آمیزند و سر به هم می زنند . گیاهان گوناگون با آب باران

می آید میزند و آن را می‌مکند و رشد می‌کنند. در تعبیر دوم، مراد از گیاهان دانه‌های آنهاست که آب را جذب خود می‌کنند. « زخرف » : بهجت و زیبایی. « زینت » : زینت گرفت و آراست. اصل آن (تَزَيَّنَتْ) و از باب تفعل است. « ظن » : یقین پیدا کرد. « حَصِيداً » : درو شده. فعیل به معنی مفعول، یعنی (محصود) است. در اینجا مراد نابود شده و تپاه گشته می‌باشد (نگا : انبیاء / 15). « لَمْ تَغْن » : نبوده است. وجود نداشته است. از ماده (غنی) به معنی : بودن، شدن، ماندن.

سوره یونس آیه 25

متن آیه :

وَاللَّهُ يَدْعُو إِلَى دَارِ السَّلَامِ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

خداوند (انسان را به بهشت، یعنی) به سرای امن و امان و آرامش و اطمینان دعوت می‌کند، و هرکس را بخواهد به راه راست (که منتهی به این مرکز امن و امان و آرامش و اطمینان می‌گردد) هدایت می‌نماید.

توضیحات :

« يَدْعُو » : فرا می‌خواند. رسم الخط قرآنی الفی در آخر دارد. « دَار » : منزل. خانه. « السَّلَام » : امن و امان. درود. « دَارِ السَّلَام » : مراد بهشت است که سرای سلامت اهل آن از هرگونه رنج و گزند و اندوه و بلا است (نگا : اعراف / 49) یا سرای درود و تحیت است (نگا : واقعه / 26).

سوره یونس آیه 26

متن آیه :

الَّذِينَ أَحْسَنُوا لِحُسْنِي وَزِيَادَةٌ وَلَا يَرْهَقُ وُجُوهَهُمْ قَتَرٌ وَلَا ذِلَّةٌ أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

کسانی که کارهای نیکو می‌کنند، منزلت نیکو (یعنی بهشت) از آن ایشان است و افزون (بر آن هم که مغفرت و رضوان است) دارند، و غبار غم و اندوه بر پیشانی ایشان نمی‌نشیند و خواری و رسوائی نمی‌بینند. آنان اهل بهشت‌تند و جاودانه در آن می‌مانند.

توضیحات :

« الْحَسَنِيَا » : نیکو. زیبا. صفت است و به جای موصوف نشسته است و تقدیر چنین است : (الْمَنْزِلَةُ الْحَسَنِيَا . . . الْمَنْزِلَةُ الْحَسَنِيَا) ، یعنی مقام والا و جایگاه زیبا. پاداش نیکو. مراد بهشت است. یا این که مراد پاداش نیکوتر و اجر مضاعف است (نگا : بقره / 261 ، انعام / 160). « زِيَادَةٌ » : افزون بر آن. مراد تفضل خدا (نگا : نساء / 173) یا رضایت او است (نگا : توبه / 72 ، مائده / 2). « لَا يَرْهَقُ » : فرا نمی‌گیرد. نمی‌پوشاند. « قَتَرٌ » : دودمانندی که بر اثر غم و اندوه و هول و هراس چهره را می‌پوشاند. غبارغم.

سوره یونس آیه 27

متن آیه :
 وَالَّذِينَ كَسَبُوا السَّيِّئَاتِ جِزَاءً بِدِينِهِمْ يَمْثِلُهَا وَيُرْهَقُهُمْ ذُلًّا مَّا لَهُمْ مِنَ اللَّهِ
 مِنْ عَاصِمٍ كَأَنَّمَا أُغْشِيَتْ وُجُوهُهُمْ قِطْعًا مِنَ اللَّيْلِ مُظْلِمًا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ
 هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

کسانی که کارهای زشت می کنند ، کیفر هر کار زشتی به اندازه آن خواهد بود (نه بیشتر) ، و خواری و حقارت آنان را فرا می گیرد . هیچ کس و هیچ چیزی نمی تواند آنان را از (دست عذاب) خدا رهایی بخشد (و در پناه خود دارد . آن اندازه روسیاه و گرفتار غم و اندوهند) انگار با پاره های تاریکی از شب چهره هایشان پوشانده شده است . آنان دوزخیانند و جاودانه در آن میمانند .

توضیحات :

« السَّيِّئَاتِ » : معاصی و گناهان . « عَاصِمٍ » : نگاه دارنده . بازدارنده . رها بخش . « قِطْعًا » : جمع قطعه ، تکه ها و پاره ها . « مُظْلِمًا » : تاریک . حال (اللَّيْلِ) است .

سوره یونس آیه 28

متن آیه :
 وَيَوْمَ نَحْشُرُهُمْ جَمِيعًا ثُمَّ نَقُولُ لِلَّذِينَ أَشْرَكُوا مَكَانَكُمْ أَنْ تُنْفِرُوا
 وَشُرَكَاءِكُمْ فَرَيْلَانَا بَيْنَهُمْ وَقَالَ شُرَكَاءُهُمْ مَا كُنْتُمْ إِلَّا نَارًا تَعْبُدُونَ

ترجمه :

روزی (برای رسیدگی به حساب و کتاب مردم) جملگی (کافران و مؤمنان) را گرد می آوریم و سپس به کافران میگوئیم : شما و معبودها یتان در جای خود بایستید . بعد آنها را از هم جدا میسازیم (و ایشان را مقابل معبودهایشان نگاه می داریم و در میان طرفین به داوری می پردازیم) و معبودهایشان میگویند : شما ما را نپرستیده اید (بلکه به وسوسه اهریمن و به سخن دل گوش فرا داده اید و مجسمه ما را به خاطر منافع خود پرستش نموده اید . معبود حق ذات پاک پروردگار است و بس) .

توضیحات :

« نَحْشُرُهُمْ » : آنان را گرد می آوریم . « مَكَانَكُمْ » : در جای خود بایستید . تکان مخورید . مفعول فیه است و تقدیر آن چنین است : اَلْزَمُوا مَكَانَكُمْ . « شُرَكَاءِكُمْ » : مراد اهریمن و شیطانین انس و جن است (نگا : اعراف / 30 ، توبه / 31 ، فصلت / 29) . « فَرَيْلَانَا » : جدائی انداختیم . مراد این است که خداوند پیوند موجود میان مشرکان و معبودهای آنان را گسیخته می دارد ، و امیدهایی را که مشرکان به معبودان خود داشتند بر باد می دهد . میان مشرکان و معبودها یتشان دشمنانگی و اختلاف می اندازد (نگا : بقره / 166 و 167 ، اعراف / 37 و 38) .

سوره یونس آیه 29

متن آیه :
فَكَفَى بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيِّنَاتًا وَبَيِّنَاتٍ لَكُمْ إِن كُنَّا عَنْ عِبَادَتِكُمْ لَغَافِلِينَ

ترجمه :

همین بس که خدا میان ما و شما گواه است که ما بدون شک از عبادت شما بی خبر بوده ایم .

توضیحات :

« إِن » : مخفف از (إِنَّ) است و تقدیر چنین است : إِنَّنَا كُنَّا ...

سوره یونس آیه 30

متن آیه :
هَذَاكَ تَبْلُو كُلُّ نَفْسٍ مَّا أَسْلَفَتْ وَرُدُّوْا إِلَى اللَّهِ مَوْلَاهُمُ الْحَقُّ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ

ترجمه :

در آنجا (که میدان حشر و پهنه گردهم آئی است) هرکسی کارهایی را که قبلاً (در دنیا) کرده است می آزماید ، و جملگی مردم به سوی خدا ، یعنی مولای حقیقی خویش برگردانده می شوند ، و چیزهایی را که به دروغ ساخته و به هم بافته بودند از میان برمی خیزند .

توضیحات :

« هَذَاكَ » : آنجا که صحرائی محشر است . « تَبْلُو » : می آزماید . مراد این است که هرکسی نتیجه عمل خود را می بیند . « أَسْلَفَتْ » : از پیش فرستاده است . تقدیم داشته است (نگا : حاقه / 24) . « صَلَّ » : نهدان و پنهان شد . مخفی و غائب گردید (نگا : انعام / 24 ، اعراف / 53) .

سوره یونس آیه 31

متن آیه :
قُلْ مَن يَرْزُقُكُم مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَمْ يَمْلِكُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَمَن يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْأُمْنِيِّ وَيُخْرِجُ الْأُمْنِيَّةَ مِنَ الْأُمْنِيِّ وَمَن يَدْبُرُ الْأَمْرَ فَسَيَقُولُونَ اللَّهُ فَقُلْ أَفَلَا تَتَّقُونَ

ترجمه :

بگو : چه کسی از آسمان (به وسیله اشعه و باران) و از زمین (به وسیله فعل و انفعالات خاک و رویش گیاهان و درختان و میوه آنها) به شمار روزی می رساند ؟ یا چه کسی بر گوش و چشمها توانا است (و آنها را می آفریند و بدانها نیروی شنوایی و بینایی می دهد) ؟ یا چه کسی زنده را از مرده ، و مرده را از زنده بیرون می آورد (و حیات و ممات در دست او است) ؟ یا چه کسی امور (جهان و جها نیان) را می گرداند ؟ (پاسخ خواهند داد و خواهند گفت : آن خدا است ،) چرا که آفریدگار جهان و روزی رسان مردمان و مدبر کار و بار هستی ، به اقرار وجدان بیدار ، خداوند دادار است . پس بگو : آیا نمی ترسید و پرهیزگار نمی شوید ؟

تَوْضِيحَاتُ :
 « مِنْ يَخْرُجِ الْحَيِّ... » : (نِگَا : آلْعَمْرَانِ / 27 ، انْعَامِ / 95) . « يُدِيرُ الْأَمْرَ » : (نِگَا : يُونُسَ / 3) . « أَفَلَا تَتَّقُونَ » : آيَا از خَشْمِ و عَذَابِ خدَا نَمِي پَرهِي زِيد .

سوره يونس آيه 32

مِثْنِ آيَه :
 فَذَلِكُمُ اللَّهُ رَبُّكُمُ الْحَقُّ فَمَاذَا بَعَدَ الْحَقِّ إِلَّا الضَّلَالُ فَأَنْتَى تُصْرَفُونَ

تَرْجَمَه :
 آن ، خدَا است كه پُروردگار بِرْحَقِّ شَمَا است (وَاو چُنِين كَارِهَائِي رَا مِي كَنْد و رِبُو بِيْت و وَحْدَانِيْت او بَا بَرَاهِين و دَلَائِل قَاطِعَانَه ثَابِت مِي بَاشَد . بَه هَمِين سَبَب پَرسْتَش او حَقِّ اسْت و پَرسْتَش جَز او بَاطِل) . آيَا سَوَاي حَقِّ جَز گَمْرَاهِي اسْت ؟ پَس چَكُونَه بَايَد از رَاه بَه دَر بَرْدَه شَوِيد ؟

تَوْضِيحَاتُ :
 « أَنْيَا » : چَكُونَه ؟ « تُصْرَفُونَ » : رَوگَرْدَان مِي گَرْدِيد . از رَاه بَه دَر بَرْدَه مِي شَوِيد . مَرَاد اَيْن اسْت كه چَكُونَه اسْت كه شَيَا طَيِين شَمَا رَا از حَقِّ مَنصَرَف و رَوگَرْدَان مِي كَنْنَد .

سوره يونس آيه 33

مِثْنِ آيَه :
 كَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ فَسَقُوا أَنَّهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

تَرْجَمَه :
 هَمَان گُونَه (كه بَعْد از حَقِّ جَز گَمْرَاهِي نِيَسْت ، هَمَان گُونَه هَم) فَرْمَان پُروردگار تُو دَر بَارَه كَسَانِي كه (بِرْخِلَاف حَكْمِ عَقْلِ و نَدَايِ وَجْدَانِ ، از دَسْتُورِ يَزْدَانِ سَبِيحَانِ) سَدْرِ پِيچِي مِي كَنْنَد (و بَزْهَكَا رِيهَا و سَدْرَكْشِيهَا دَلِشَانِ رَا تَارِيك و رُوْحِشَانِ رَا آلُودَه مِي كَنْد و آگَاهَانَه بَه بِيْرَاهَه مِي رُونَد) صَادِر شَدَه اسْت كه اِيْمَان نِيَاوَرْنَد (چَرَا كه بَا اَنْجَامِ نَابَايَسْتَهَا و نَاشَايَسْتَهَا مَحْكُومِ بَه اَيْنِ شَدَه اَنْد) .

تَوْضِيحَاتُ :
 « حَقَّتْ » : وَاجِب و ثَابِت شَدَه اسْت . « كَلِمَه » : حَكْم و قِضَاوَت .

سوره يونس آيه 34

مِثْنِ آيَه :
 قُلْ هَلْ مِنْ شَرِّكَآ يُكْفِرُ مِنْ بِيَدَا الْخَلْقِ ثُمَّ يُعِيدُهُ قُلِ اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ فَأَنْتَى تَوُفَّكُونَ

تَرْجَمَه :
 بَگُو : آيَا از اَيْنِ اَنْبَازَانِ (خِيَالِي) شَمَا كَسِي هَسْت كه أَفْرِيْنَشِ رَا أَغَاز كَنْد ، و بَارِ دِيگَرِ اَنْ أَفْرِيْنَشِ رَا از سَرِ گِيرَد ؟ بَگُو : تَنْهَا خدَا

آفرینش را آغاز می کند و سپس بار دیگر آن را از سر می گیرد . (یعنی : پدید آورنده جهان خدا و گرداننده هستی خدا و برگشت دهنده حیات و ممات در چرخه کائنات او است ، و سرانجام بازگشت انام ، به سوی خدای لا ینام است) . پس چگونه (بعد از این بیان ، از عبادت یزدان به عبادت دیگران می گرا ئید ، و از حق) منحرف می شوید ؟

توضیحات :

« يَبْدَأُ الْخَلْقَ . . . » : نیستی را هستی می بخشد و هستی را به نیستی تبدیل می کند ، و جان به پیکر خاك می دمد و جان را از آن باز پس می گیرد . پیدایش جهان از او و برگشت همگان بدو است (نگا : یونس / 4) . « فَأَنبِئَا تَوَفُكُونَ » : چگونه از حق و ایمان ، به سوی باطل و بی دینی منحرف و منصرف می شوید (نگا : انعام / 95) .

سوره یونس آیه 35

متن آیه :

قُلْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكَ الَّذِينَ يَهْدِي إِلَيَّ الْحَقُّ قَالَ اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ أَقَمِنَ يَهْدِي إِلَيَّ الْحَقُّ أَحَقُّ أَنْ يَتَّبِعَ أَمِنْ لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يَهْدِيَ فَمَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ

ترجمه :

بگو : آیا از این ایزدان (خیالی) شما کسی هست که به سوی حق راه نماید (و راه راستین را بنماید ؟) بگو : خدایا راه حق را می نماید . آیا آن کس که راه راست را نشان می دهد سزاوارتر است که پیروی شود (و انسان به فرمان او رود) یا کسی که راهی نمی نماید و بلکه باید خودش راهنمایی گردد (و راه برده شود) ؟ شما را چه می شود (که چراغ عقل از کفتان به در می رود ؟ به دنبال چه چیز می روید ؟) این چه حکمی است که می کنید ؟

توضیحات :

« اللَّهُ يَهْدِي لِلْحَقِّ » : (نگا : طه / 50) . « لَا يَهْدِي إِلَّا أَنْ يُهْدَى » : راهنمایی نمی کند ، و بلکه نیازمند راهنمایی است و راهنمایی می شود . از قبیل : بتها و ستارگان و ماه و خورشید . راهنمایی نمی کند مگر این که از سوی خدا راهنمایی شود . از قبیل : عیسی و عزیر و فرشتگان (نگا : انبیاء / 73) .

سوره یونس آیه 36

متن آیه :

وَمَا يَتَّبِعُ إِلَّا أَكْثَرُهُمْ إِلَّا ظَنًّا إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئًا إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ

ترجمه :

بیشتر مشرکان (در معتقدات خود) جز از شك و گمان پیروی نمی کنند (و جز به دنبال اوهام و خرافات نمی روند) . شك و گمان هم اصلاً انسان را از حق و حقیقت بی نیاز نمی سازد (و ظن جای یقین را پر نمی کند و

سودمند نمی افتد). بیگمان خداوند آگاه از چیزهایی است که انجام می دهند.

توضیحات:
« وَمَا يَتَّبِعُ أَكْثَرُهُمْ »: مراد این است که بیشتر کافران، نادان و خرافی هستند و تحت تأثیر پندارهای غلط بتها را می پرستند، ولی گروه کمی هم رهبران سیاه دل و آگاهی هستند و بت پرستی را به خاطر منافع خود و فریب دیگران پیشه می کنند. « ظناً »: گمان بسیار ضعیف.

سوره یونس آیه 37

متن آیه:
وَمَا كَانَ هَذَا الْقُرْآنُ أَنْ يُفْتَرَىٰ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَٰكِنْ تَصْدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ الْكِتَابِ لَا رَيْبَ فِيهِ مِنْ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه:
این قرآن از سوی غیر خدا، (چه محمد و چه احابار و کُهان و چه دیگر مردمان) ساخته و پرداخته نشده است و بلکه (وحی خدا است و) تصدیق کننده کتابهای آسمانی پیشین (همچون تورات و انجیل) است، و بیانگر (شرایع و عقائد و احکام) کتابهای گذشته می باشد. شك و تردیدی در آن نیست، و از سوی پروردگار جهان نیان فرستاده شده است.

توضیحات:
« أَنْ يُفْتَرَىٰ »: این که سرهم کرده شود و به دروغ به هم بافته شود. « مِنْ دُونِ »: از غیر. از سوی. « تَصْدِيقَ »: به معنی مصدق، یعنی تصدیق کننده است. خبر (كَانَ) محذوف است و تقدیر چنین است: و لَٰكِنْ كَانَ هُوَ تَصْدِيقَ. می تواند مفعول له فعل مقدری هم باشد. یعنی نازل شده است برای تصدیق. « الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ »: مراد همه سخنانی است که بر زبان انبیاء رفته است و همه کتابهایی است که توسط ایشان آمده است (نگاه: مائده / 48). « الْكِتَابِ »: مراد جنس کتاب است و شامل همه کتابهای آسمانی می گردد.

سوره یونس آیه 38

متن آیه:
أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِّثْلِهِ وَادْعُوا مَنِ اسْتَدْتَابَعْتُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه:
بلکه آنان می گویند که (محمد قرآن را خود ساخته و پرداخته است و) او آن را به دروغ به خدا نسبت داده است. بگو: (اگر چنین است و قرآن ساخته بشر است) شما يك سوره هما نند آن را بسازید و ارائه دهید و در این کار هرکسی را که می خواهید بجز خدا فرا خوانید و به کمک بطلبید، اگر راست می گوئید (که قرآن را من ساخته و پرداخته ام).

توضیحات :
« آم » : بلکه . « إ فُتْرَاهُ » : آن را خود به هم بافته است و به دروغ به خدا نسبت داده است .

سوره یونس آیه 39

متن آیه :
بَلْ كَذَّبُوا بِمَا لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ وَلَمَّا بَرَأَتْهُمْ
مِنْ قَبْلِهِمْ فَنظَرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

بلکه آنان چیزی را تکذیب می کنند که اصلاً آگاهی از آن ندارند و واقعیت آن برای ایشان روشن نشده است . (مگر این صحیح است که انسان چیزی را تکذیب کند که درباره آن نیندیشیده و آن را مورد مطالعه دقیق قرار نداده و موضوعات آن را نفهمیده است !) . به همین منوال پیشینیان هم (پیغمبران و کتابهای آسمانی را خودسرانه و ناآگاهانه) تکذیب می کردند . (ای انسان !) بنگر که سرانجام ستمکاران به کجا کشید (و چگونه نابود گشتند) . این درس عبرتی برای شما و آیندگان بعد از شما است و سرنوشت ستمکاران جز همین نیست) .

توضیحات :

« لَمْ يُحِيطُوا بِعِلْمِهِ » : آگاهی کامل از آن پیدا نکرده اند . « تَأْوِيلُهُ » : معنی و تفسیر قرآن . عاقبت و مآل سخن قرآن که خواری مشرکان در دنیا و جاودانه ماندن ایشان در آتش دوزخ است (نگا : اعراف / 52 و 53) .

سوره یونس آیه 40

متن آیه :
وَمِنْهُمْ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمِنْهُمْ مَن لَّا يُؤْمِنُ بِهِ وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِالْمُفْسِدِينَ

ترجمه :

از میان ایشان ، برخی (پس از پی بردن به قرآن و درك عظمت معانی آن) ، بدان ایمان می آورد ، و دسته ای بدان ایمان نمی آورد (و از گمراهی و عناد با قرآن برنمی گردد) . خداوند تباهکاران را بهتر می شناسد (و از هر کسی آگاه تر از حال مفسدان است) .

توضیحات :

...

سوره یونس آیه 41

متن آیه :
وَإِنْ كَذَّبُوكَ فَقُلْ لِي عَمَلِي وَلكُمْ عَمَلُكُمْ أَن تَمُرُّ بَرِيئُونَ مِمَّا أَعْمَلُ وَأَنَا
بَرِيءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

اگر (با وجود دلائل روشن بر حقا نیت پیغمبریت) تو را تکذیب کردند ، بگو : عمل خودم از آن خودم و عمل خودتان از آن خودتان . شما پاك و بیگناهیید از آنچه می‌کنم ، و من هم پاك و بیگناهم از آنچه می‌کنید . (هرکسی در گرو اعمال خویش است ، و هرکسی آن درود عاقبت کار که کشت) .

توضیحات :

« لِیْ عَمَلِیْ ... » : سزا و جزای کارم را می‌بینم ، و شما سزا و جزای کارتان را می‌بینید (نگا : نمل / 90 ، یس / 54 ، صافات / 39) . « أُنْتُمْ بَرِیُّوْنَ . . . » : شما مقصر نبوده و مورد مؤاخذه قرار نمی‌گیرید در مقابل کاری که من می‌کنم ، و من هم مقصر نبوده و مورد مؤاخذه قرار نمی‌گیرم در مقابل کاری که شما می‌کنید (نگا : انعام / 104 و 164) . شما از آنچه می‌کنم بیزار و گریزانید ، من هم از آنچه می‌کنید بیزار و گریزانم (نگا : هود / 35 ، شعراء / 216) .

سوره یونس آیه 42

متن آیه :

وَمِنْهُمْ مَنْ یَسْتَمِعُونَ إِلَیْكَ أَوْ أَنْتَ تَسْمَعُ الصَّمَّوَلَوْ كَانُوا لَا یَعْقِلُونَ

ترجمه :

گروهی از آنان ، گوش به سوی تو فرا می‌دهند (هنگامی که قرآن می‌خوانی یا آیه‌های تازه‌ای از سوی خدا بیان می‌نمائی . اما گوئی هیچ نمی‌شنوند و کردند !) آیا تومی‌توانی سخن خود را به گوش کران برسانی هر چند نفهمند !

توضیحات :

« یَسْتَمِعُونَ إِلَیْكَ » : به تو گوش می‌دهند ؛ نه برای فهمیدن و به کار بستن (نگا : انعام / 25 ، انبیاء / 2) . « تَسْمَعُ » : بشنوایی . « الصَّمَّ » : جمع اصم ، اشخاص کر .

سوره یونس آیه 43

متن آیه :

وَمِنْهُمْ مَنْ یَنْظُرُ إِلَیْكَ أَوْ أَنْتَ تَهْدِي الْعُمَىٰ وَلَوْ كَانُوا لَا یُبْصِرُونَ

ترجمه :

و گروهی از آنان به تو می‌نگرند (و درباره تو می‌اندیشند و دلائل آشکار نبوت تو را درک می‌کنند و به حقا نیت اسلام پی می‌برند ، اما انگار که چیزی را نمی‌فهمند و نمی‌بینند !) آیا تومی‌توانی نابینایان را رهنمود کنی هر چند نبینند (و فاقد بصیرت هم باشند ؟) .

توضیحات :

« الْعُمَىٰ » : جمع اعمی ، نابینایان . « لَا یُبْصِرُونَ » : نمی‌بینند (نگا : بقره / 17) . درک نمی‌کنند و پی نمی‌برند (نگا : انعام / 104 ، اعراف /

سوره یونس آیه 44

مَتْنِ آيَةِ :
إِنَّ اللَّهَ لَا يَظْلِمُ النَّاسَ شَيْئًا وَلَكِنَّ النَّاسَ أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

ترجمه :

خداوند هیچ به مردم ستم نمی کند ، بلکه این مردم هستند که (با اختیار کفر و ترک ایمان) به خویشتن ستم می نمایند .

توضیحات :

...

سوره یونس آیه 45

مَتْنِ آيَةِ :
وَيَوْمَ يُحْشِرُهُمْ كَمَا أَنْ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِّنَ النَّهَارِ يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ قَدْ خَسِرَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِلِقَاءِ اللَّهِ وَمَا كَانُوا مُعْتَدِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! ایشان را بترسان از) روزی که آنان را (خدا برای حساب و کتاب) گرد می آورد (و ایشان در آن روز به یاد زندگی دنیا می افتند و از هراس رستاخیز فکرمی کنند که) انگار جز ساعتی از روز (در دنیا نبوده اند و) نمازده اند (تنها بدان اندازه) که با همدیگر آشنا شوند (و آن گاه از یکدیگر خدا حافظی کنند و به سرای دیگری روند ! در روز قیامت) به راستی کسانی زیانبارند که رویارویی با خدا را تکذیب کرده اند و راهیاب نبوده اند .

توضیحات :

« يُحْشِرُهُمْ » : آنان را گرد می آورد . « لَمْ يَلْبَثُوا » : نمازده اند و بسر نبرده اند . « يَتَعَارَفُونَ بَيْنَهُمْ » : یکدیگر را بپشنند و بشناسند . با هم آشنا شوند . این جمله راجع به آشنائی آنان در يك ساعته دنیا است (نگا : روم / 55 ، احقاف / 35 ، مؤمنون / 112) . برخی این آشنائی را مربوط به روز رستاخیز می دانند و می گویند : کافران در قیامت همدیگر را می شناسند و بر سر کفر و ضلال خود یکدیگر را لومه و سرزنش می کنند .

سوره یونس آیه 46

مَتْنِ آيَةِ :
وَإِنَّمَا نُزِّلْنَاكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَقَّؤُنَّكَ فَإِنَّا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ اللَّهُ شَهِيدٌ عَلَى مَا يَفْعَلُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) اگر ما پاره ای از آنچه بدیشان وعده داده ایم ، (از قبیل : پیروزی تو بر آنان ، و رساندن عذاب بدیشان ، در حال حیات) به تو نشان دهیم ، یا این که تو را بمیرانیم (پیش از آن که انجام

همه این وعده‌ها را بپذینی، در هر حال برای حساب و کتاب در روز قیامت (آنان به سوی ما برمی‌گردند، و خدا از آنچه می‌کنند مطلع و آگاه است).

توضیحات:

«شَهِيدٌ»: مطلع و آگاه (نگاه: آل عمران / 98، مائده / 117، انعام / 19).

سوره یونس آیه 47

متن آیه: **وَلِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ فَإِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ قُضِيَ بَيْنَهُمْ بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ**

ترجمه:

هر ملّتی دارای پیغمبری است (که در روز قیامت خویشتن را بدو نسبت می‌دهند). هرگاه پیغمبرشان (به صحرائی محشر که صحنه دادگاه الهی است) آمد (در حضور او) دادگرانه میانشان داوری می‌گردد (و او بر کردار و رفتار ملت خود گواهی می‌دهد) و ستمی بدیشان نمی‌شود.

توضیحات:

«لِكُلِّ أُمَّةٍ رَسُولٌ»: مراد این است که در روز قیامت هر ملّتی پیغمبری دارد و او بر آنان گواهی می‌دهد (نگاه: نساء / 41، اسراء / 71). «وَأِذَا جَاءَ رَسُولُهُمْ»: هنگامی که پیغمبرشان در دادگاه قیامت حاضر آمد.

سوره یونس آیه 48

متن آیه: **وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ**

ترجمه:

می‌گویند: این وعده (عذاب) اگر راست می‌گوئید (که عذاب بی در میان است) کی عملی می‌شود (و موقع و موعد آن کی خواهد بود؟).

توضیحات:

«مَتَى هَذَا الْوَعْدُ»: کی این وعده عملی می‌شود. مراد عذاب قیامت یا عذاب دنیا است.

سوره یونس آیه 49

متن آیه: **قُلْ لَا أَمْلِكُ لِنَفْسِي ضَرًّا وَلَا نَفْعًا إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ لِكُلِّ أُمَّةٍ أَجَلٌ إِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَلَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ**

ترجمه:

بگو: من (تنها پیغمبر و رسالنده اوامر و نواهی الهی هستم و اختیار) هیچ سود و زیانی برای خود (یا برای مردمان در دست) ندارم مگر آن چیزی را که خدا بخواهد (و مرا از طریق وحی از آن بی‌اگاهانند و بر انجام یا دوری از آن توانایم گردانند). پس چگونه می‌توانم عذاب خدا را زودتر از موقع خود به شما برسانم یا قیامت را زودتر گردانم). هر ملّتی

دارای مدّت زمان محدودی است. هر وقت زمان آنان بسر رسید، نه لحظه‌ای تا خیر می کنند و نه لحظه‌ای پیشی می گیرند.

توضیحات:

« أَجَلٌ »: واژه نخست به معنی زمان و دوره زندگی است، واژه دوم به معنی پایان زمان زندگی و سر رسید دوره حیات است. « لَا يَسْتَأْخِرُونَ... »: (نگاه: اعراف / 34).

سوره یونس آیه 50

متن آیه:

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَتَاكُمْ عَذَابُهُ بَيَاتًا أَوْ نَهَارًا مَّاذَا يَسْتَعْجِلُ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ

ترجمه:

بگو: به من بگوئید اگر عذاب خدا شب هنگام یا روزی به شما رسد، (چه فائده‌ای برای شما گناهکاران دارد؟) به خاطر چه چیز گناهکاران برای فرارسیدن آن شتاب دارند؟ (مگر نه این است که هر وقت درسد، مایه بد بختی آنان است، پس شتاب چرا؟!).

توضیحات:

« أَرَأَيْتُمْ »: چه می بینید؟ نظر شما چیست؟ مراد این است که مرا خیر دهید. « بَيَاتًا »: شب هنگام (نگاه: اعراف / 97 و 98، یونس / 24). « يَسْتَعْجِلُونَ »: شتاب دارند، عجله می کنند. « مَّاذَا يَسْتَعْجِلُونَ مِنْهُ الْمُجْرِمُونَ »: این چه شتابی است که گناهکاران می کنند؟

سوره یونس آیه 51

متن آیه:

أَتُمْ إِذَا مَا وَقَعَ آمَنْتُمْ بِهِ آلَانَ وَقَدْ كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ

ترجمه:

آیا بعدها، پس از آن که واقع شد بدان ایمان می آورید؟ (آن وقت که به شما می‌گویند!) اکنون؟! (تازه چه فائده! ایمان کنونی سودی ندارد) درحالی که (قبلاً در دنیا آن را به بازی می‌گرفتید و دائماً) برای فرارسیدن آن شتاب می‌ورزیدید.

توضیحات:

« أَتُمْ »: آیا سپس. « إِذَا مَا »: زمانی که. (ما) برای تأکید است. « ءَأَلَانَ »: آیا اکنون؟

سوره یونس آیه 52

متن آیه:

ثُمَّ قِيلَ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا بِمَا كُنْتُمْ تَكْسِبُونَ

ترجمه :

سپس به ستمکاران می‌گویند : عذاب جاوید و همیشگی را بچشید . آیا جز در برابر چیزهایی که کرده‌اید کیفر داده می‌شوید؟

توضیحات :

«الْخُلْدِ» : سرمدی . ابدی . دائمی .

سوره یونس آیه 53

متن آیه :

وَيَسْتَنزِلُ عَلَيْكَ نُجُودًا مِّن سَمَوَاتٍ مَّوَدَّةَ بَيْنِهِمْ يَخِرُّونَ لِلْأَقْبَابِ مُغْلَبِينَ

ترجمه :

(کافران بر سبیل استهزاء) از تو می پرسند : که آیا آن (رستاخیز و عذابی که می‌گوئی) راست است؟! بگو : آری ، به خدایم سوگند قطعاً راست است ، و شما نمی‌توانید (از آن جلوگیری کنید ، و با فرار و سرپیچی از آن ، خدا را) درمانده و ناتوان سازید .

توضیحات :

« يَسْتَنزِلُ عَلَيْكَ نُجُودًا » : از تو خبر را می پرسند . حقیقت خبر را از تو جویا و سراغ می‌گیرند . « هو » : آن . مراد قیامت و عذاب دنیوی و اخروی است . « إي » : آری . بلی .

سوره یونس آیه 54

متن آیه :

وَلَوْ أَنَّ لِكُلِّ نَفْسٍ ظَلَمَتْ مَا فِي الْأَرْضِ لَافْتَدَتْ بِهِ وَأَسْرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْقِسْطِ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

ترجمه :

اگر آنچه در زمین است ، متعلق به کسی باشد که (با کفر و شرک ، به خود و دیگران) ستم کرده است ، و آن را برای بازخرید (و نجات خویشتن از عذاب دوزخ) بپردازد ، (از او پذیرفته نمی‌گردد . او و دیگر کافران) هنگام رویارویی با عذاب (دوزخ سخت به هراس می‌افتند و بغض می‌کنند و) آهسته (ناله سر می‌دهند و) اظهار پشیمانی می‌نمایند . در میان‌شان دادگرانه داوری می‌گردد و بدیشان ستمی نمی‌شود .

توضیحات :

« لَافْتَدَتْ بِهِ » : آن را فدیة دهد و برای بازخرید خود از آتش بپردازد . خیر محذوف است که (لَنْ يُقْبَلَ) است (نگا : آل عمران / 91) . « أَسْرُوا النَّدَامَةَ » : آهسته و پنهانی اظهار ندامت می‌کنند . اظهار ندامت کافران به دلیل آیات دیگر ثابت است (نگا : نساء / 73 ، کهف / 42 ، فرقان / 27 ، فجر / 24) . یا این که کافران پس از مشاهده عذاب دوزخ حیرت زده می‌گردند و قدرت نطق و بیان از دست می‌دهند و این است که پشیمانی آنان در سینه‌ها حبس می‌گردد و هر چند بخواهند قادر به ادای ندامت نخواهند بود (نگا : سبأ / 33)

سوره یونس آیه 55

متن آیه :
أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَلَا إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

آگاه باشید که هرچه در آسمانها و زمین است از آن خدا است . آگاه باشید که وعده خدا (به عذاب و عقاب کافران) راست است ، ولیکن بیشتر مردمان (به سبب بی‌خردی و یا غلبه غفلت بر آنان ، کار و بار آخرت را فراموش کرده اند و معنی تهدید خدا را) نمی‌دانند .

توضیحات :

« وَعَدَ اللَّهُ » : وعده خدا بر زبان انبیاء .

سوره یونس آیه 56

متن آیه :
هُوَ يَحْيِي وَيُمِيتُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

خدا است که می‌میراند و زنده می‌گرداند ، و (پس از زنده‌گرداندن برای حساب و کتاب) به سوی او برگردانده می‌شوید .

توضیحات :

« تُرْجَعُونَ » : باب افعال و از مصدر ارجاع است .

سوره یونس آیه 57

متن آیه :
يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَ تَكْوِمَ مَوْعِظَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَشِفَاءً لِّمَا فِي الصُّدُورِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

ای مردمان ! از سوی پروردگارتان برای شما اندرزی (جهت رهنمود زندگی) و درمانی برای چیزهایی که در سینه‌ها است (همچون کفر و نفاق و کینه و ستم و دشمنی با حق و حقیقت) آمده است (که قرآن نام دارد) و هدایت و رحمت برای مؤمنان است .

توضیحات :

« مَوْعِظَةٌ » : بند و اندرز . « شِفَاءً » : بهبودی . درمان . « الصُّدُور » : سینه‌ها . مراد دل‌هایی است که در سینه‌ها است (نگا : حج / 46) . در جسم انسان دو کانون وجود دارد به نام : « قلب » و « مغز » که هر کدام مظهر بخشی از اعمال روانی است . مسائلی که برای روح اتفاق می‌افتد ، تا اندازه‌ای در این دو مرکز نمودار و برای انسانها آشکار می‌گردد . این است که آنچه به روح مربوط باشد بیشتر به قلب و مغز نسبت داده می‌شود . « شِفَاءً »

لَمَّا فِي الصُّورِ : مراد پاکسازی روح از رذائل اخلاقی است .

سوره یونس آیه 58

مِثْنِ آيَةٍ :
قُلْ يَفْضَلُ اللَّهُ وَيَرْحَمُهُ فَيَذَلِكَ فَلْيَفْرَحُوا هُوَ خَيْرٌ مِمَّا يَجْمَعُونَ

ترجمه :

بگو : به فضل و رحمت خدا - به همین (نه چیز دیگری) - باید مردمان شادمان شوند . این بهتر از چیزهایی است که (از حطام دنیا) گرد می آورند (و روی هم دیگری گذارند) .

توضیحات :

« فَيَذَلِكَ » : برای تأکید معنی است و از لحاظ ترکیبی بدل از (يَفْضَلُ اللَّهُ وَ يَرْحَمُهُ) می باشد . « هُوَ » : مرجع آن واژه (ذَلِكَ) است . مراد از (فضل و رحمت) ایمان و قرآن است .

سوره یونس آیه 59

مِثْنِ آيَةٍ :
قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ لَكُمْ مِنْ رِزْقٍ فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَرَامًا وَحَلَالًا قُلْ اللَّهُ أَدْنَىٰ لَكُمْ أَمْ عَلَى اللَّهِ تَفْتَرُونَ

ترجمه :

بگو : به من بگوئید : آیا چیزهایی را که خدا برای شما آفریده و روزی شما کرده است و (خودسرانه) بخشی از آنها را حرام و بخشی از آنها را حلال نموده اید ، بگو : آیا خدا به شما اجازه داده است (که از پیش خود چنین کنید) یا این که بر خدا دروغ می بندید (و از زبان خدا چیزهایی می گوئید و می کنید که خدا بدانها دستور نداده است ؟)

توضیحات :

« أَرَأَيْتُمْ » : به من بگوئید . « ما » : چیزی را . مفعول (أَنْزَلَ) است . « أَنْزَلَ » : مراد از نازل کردن در اینجا آفریدن و ایجاد کردن است (نگا : اعراف / 26 ، حدید / 25) . « فَجَعَلْتُمْ مِنْهُ حَلَالًا وَحَرَامًا » : (نگا : مائده / 103 ، انعام / 136 ، 143 ، 144 و 145) . « ءَ اللَّهُ » : آیا خدا . مرکب از همزه استفهام و واژه مبارك (اللَّهُ) است .

سوره یونس آیه 60

مِثْنِ آيَةٍ :
وَمَا ظَنُّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكُذِبَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ

ترجمه :

آیا گمان کسانی که بر خدا دروغ می بندند ، درباره (چیزهایی که) در روز قیامت رخ می دهد چیست ؟ (آیا گمان می برند که بازخواستی در

میان نیست؟ یا این که کیفر داده نمی‌شوند؟ و یا این که اندکی عذاب می‌بینند؟). خداوند دارای لطف و مرحمت (فراوان) نسبت به مردمان است ولیکن بیشتر آنان سپاسگزاری نمی‌کنند (و بلکه ناسپاسی می‌کنند و بر خدا دروغ می‌بندند).

توضیحات:

«يَوْمَ الْقِيَامَةِ»: درباره روز قیامت. ظرف واژه (ظن) است.

سوره یونس آیه 61

متن آیه:

وَمَا تَكُونُ فِي شَأْنٍ وَمَا تَتْلُو مِنْهُ مِنْ قُرْآنٍ وَلَا تَعْمَلُونَ مِنْ عَمَلٍ إِلَّا كُنَّا عَلَيْكُمْ شُهُودًا إِذْ تُفِيضُونَ فِيهِ وَمَا يَعْزُبُ عَنْ رَبِّكَ مِنْ مِثْقَالِ ذَرَّةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَلَا أَصْغَرَ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرَ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

ترجمه:

(ای پیغمبر!) تو به هیچ کاری نمی‌پردازی و چیزی از قرآن نمی‌خوانی، و (شما ای مؤمنان!) هیچ کاری نمی‌کنید، مگر این که ما ناظر بر شما هستیم، در همان حال که شما بدان دست می‌بازید و سرگرم انجام آن می‌باشید. و هیچ چیز در زمین و در آسمان از پروردگار تو پنهان نمی‌ماند، چه ذره‌ای باشد و چه کوچکتر و چه بزرگتر از آن، (همه اینها) در کتاب واضح و روشنی (در نزد پروردگارتان، به نام لوح محفوظ) ثبت و ضبط می‌گردد.

توضیحات:

«شَأْنٍ»: کار مهم و بزرگ. «مَا تَتْلُو»: نمی‌خوانی. در رسم الخط قرآنی الفی در آخر دارد. «مِنْهُ»: مرجع ضمیر (ه) واژه (شَأْنٍ) است، و یا این که مرجع آن (قرآن) است و اضمار قبیل از ذکر برای تفخیم است. «شُهُودًا»: جمع شاهد: مراقب. آگاه. «تُفِيضُونَ فِيهِ»: بدان می‌آغازید. بدان می‌پردازید (نگاه: بقره / 198). «مَا يَعْزُبُ»: پنهان نمی‌ماند. پنهان نمی‌گردد. «مِثْقَالِ ذَرَّةٍ»: (نگاه: نساء / 40). «كِتَابٍ مُبِينٍ»: کتاب واضح و روشن. مراد لوح محفوظ است (نگاه: أنعام / 59).

سوره یونس آیه 62

متن آیه:

أَلَا إِنَّ أَوْلِيَاءَ اللَّهِ لَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه:

هان! بیگمان دوستان خداوند (سبحان) ترسی بر آنان (از خواری در دنیا و عذاب در آخرت) نیست و (بر از دست رفتن دنیا) غمگین نمی‌گردند) چرا که در پیشگاه خدا چیزی برای آنان مهیا است که بسی والاتر و بهتر از کالای دنیا است).

توضیحات:

«أَوْلِيَاءَ اللَّهِ»: جمع ولی، دوستان. «أَوْلِيَاءَ اللَّهِ»: افراد مؤمن و متقی (نگاه:

انفال / 34 ، یونس / 63) .

سوره یونس آیه 63

متن آیه :
الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ

ترجمه :

(دوستان خداوند) کسان زیند که ایمان آورده اند و تقوا پیشه کرده اند

توضیحات :

« وَ كَانُوا يَتَّقُونَ » : اولیاء خدا مؤمنان متقی می باشند . برای آگاهی از صفات و خصال آنان مراجعه شود به : (بقره / 3 ، 4 ، 5 ، 177) .

سوره یونس آیه 64

متن آیه :
لَهُمُ الْبُشْرَىٰ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ لَا تَبْدِيلَ لِكَلِمَاتِ اللَّهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه :

برای آنان در دنیا (به هنگام مرگ) و در آخرت (در هنگامه رستاخیز) بشارت (به خوشبختی و نیکبختی) است . سخنان خدا ، (یعنی وعده‌هایی که خدا به پیغمبرانش مبنی بر پیروزی و بهروزی و سعادت دو جهان داده است) تخلف ناپذیر است . این (چیزی که در دنیا و آخرت بدانان مژده داده می‌شود) رسیدن به آرزو و رستگاری بزرگی است

توضیحات :

« الْبُشْرَىٰ » : بشارت . مژده . « لَهُمُ الْبُشْرَىٰ » : مژده باد ایشان را (نگا : فرقان / 22) . بشارت دادن برای ایشان است ، در دنیا هنگام مرگ (نگا : فصلت / 30 و 31) و در آخرت در هنگامه رستاخیز (نگا : حدید / 12) . « كَلِمَاتِ اللَّهِ » : سخنان خدا . مراد وعده‌هایی است که خداوند به پیغمبران و پیروان ایشان داده است (نگا : انعام / 34) .

سوره یونس آیه 65

متن آیه :
وَلَا يَحْزَنكَ قَوْلُهُمْ إِنَّ الْعِزَّةَ لِلَّهِ جَمِيعًا هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

سخنان آنان تو را غمگین نسازد (و مسخره و طعنه و تکذیب ایشان تو را ناراحت ننماید) . عزت (و قدرت) کلاً در دست خداست (و خدا تو را با آن بر آنان پیروز می‌نماید) و او شنوای (سخنان و) آگاه (از اعمال ایشان) است .

توضیحات :
« الْيُزَّةَ » : چیرگی و برتری . شکوه و عظمت . قوت و قدرت .

سوره یونس آیه 66

متن آیه :
أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَنْ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَتَّبِعُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ شُرَكَاءَ إِنَّ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ

ترجمه :

آگاه باشید ، هرکس (وهر چیز) که در آسمانها و زمین است از آن خدا است (و همه را او آفریده است و او سرپرستی و رهبری می کند و کارهایشان را می پاید و بر جملگی نظارت می نماید) . کسانی که جز خدا انبازهایی را می پرستند ، (جز از گمان) پیروی نمی کنند (و در حقیقت انبازی وجود ندارد تا آنان آن را عبادت کنند و پرستند) . ایشان جز به دنبال گمان نمی روند و کارشان جز تخمین زدن و دروغ گفتن نیست .

توضیحات :

« مَا يَتَّبِعُ » : پیروی نمی کنند . چه چیز را پیروی می کنند؟ واژه (ما) می تواند حرف نفي یا اسم استفهام باشد . اگر حرف نفي بشمار آید ، واژه (شُرَكَاءَ) می تواند مفعول (مَا يَتَّبِعُ) بوده و مفعول (يَدْعُونَ) محذوف باشد ، و برعکس . « يَدْعُونَ » : عبادت می کنند (نگا : نساء / 117) . « يَخْرُصُونَ » : تخمین می زنند . از روی حدس و گمان کار می کنند . دروغ می گویند .

سوره یونس آیه 67

متن آیه :
هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ

ترجمه :

او (که آنچه در آسمانها و زمین است متعلق بدو است ، همان) کسی است که شب را برای شما پدید آورده است تا در آن بیمارامید و روز را روشن گردانیده است (تا در آن به تلاش در پی معاش بپردازید) . بیگمان در این کار نشانه هایی است برای کسانی که گوش شنوا داشته باشند .

توضیحات :

« مُبْصِرًا » : روشن (نگا : اسراء / 12 ، نمل / 13) . « ذَلِكَ » : مشارالیه ساختن و پرداختن یا اختلاف شب و روز است . استعمال اسم اشاره بعید ، برای بیان علو منزلت مشارالیه است . « عَائِيَاتٍ » : نشانه های هستی . دلایلها و چت های دال بر یگانگی خدا . « يَسْمَعُونَ » : می شنوند . مراد پذیرفتن و فهم کردن است .

سوره یونس آیه 68

متن آیه :
قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا سُبْحَانَ هُوَ الْغَنِيُّ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِنَّ
عِنْدَكُمْ مِنْ سُلْطَانٍ بِهَذَا أ تَقُولُونَ عَلَى اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

(مشرکان) می گویند : خداوند فرزندی برای خود برگزیده است (که فرشتگان نند . عجب بدبختی ! این انسان است که برای بقای نام و نشان نیاز به فرزند دارد . خدا که جاودانه و سرمدی است کی نیاز به فرزند دارد) او منزّه (از این عیبها و نقصها) است . او بی نیاز است . چرا که آنچه در آسمانها و زمین است از آن او است . شما (ای مشرکان !) هیچ گونه دلیل و برهانی بر این (ادعای خود) ندارید . آیا چیزی را به خدا نسبت می دهید که از آن آگاهی ندارید !

توضیحات :

« وَلَدًا » : فرزند . فرزندان . این واژه برای مفرد و جمع به کار می رود . مراد فرشتگان به گفته کافران (نگا : نحل / 57) و عیسی و عزیر به گفته مسیحیان و یهودیان است (نگا : توبه / 30) . « سُبْحَانَ » : پاک و منزّه است . برای تعجب به کار می رود . « سُلْطَانٍ » : حجت و برهان .

سوره یونس آیه 69

متن آیه :
قُلْ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

ترجمه :

بگو : قطعاً کسانی که به دروغ چیزی را به خدا نسبت می دهند ، رستگار نمی شوند (و از عذاب آخرت رهایی نمی یابند) .

توضیحات :

...

سوره یونس آیه 70

متن آیه :
مَتَاعٌ فِي الدُّنْيَا ثُمَّ إِلَيْنَا مَرْجِعُهُمْ ثُمَّ نُذِيقُهُمُ الْعَذَابَ الشَّدِيدَ بِمَا
كَانُوا يَكْفُرُونَ

ترجمه :

(با این حرفها چند روزی مردم را اغفال کردن و چند صباحی به مال و منال دنیا رسیدن) بهره گزفتنی از این دنیا است . سپس به سوی ما برمی گردند و آن گاه ما عذاب شدید (دوزخ) را به سبب کفري که ورزیده اند بدانان می چشما نیم .

توضیحات :

« مَتَاعٌ » : برخورداري نا چیز . کالای اندک . تندوین آن بیانگر تقلیل و تحقیر است .

سوره یونس آیه 71

مَتْنِ آيَةِ :
 وَأَتْلُ عَلَيْهِمْ نَبَأَ نُوحٍ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ إِن كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ مَقَامِي
 وَتَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ فَعَلِيَ اللَّهُ تَوَكَّلْتُ فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ وَشُرَكَاءَكُمْ ثُمَّ لَا
 يَكُنْ أَمْرَكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً ثُمَّ اقْضُوا إِلَيَّ وَلَا تَنْظُرُونِ

ترجمه :

(ای پیغمبر! برای دلداري مؤمنان و بيداري مشرکان ، سرگذشت برخي از پیغمبران و پیشینیان ، از جمله) سرگذشت نوح را (از قرآن) برای آنان بخوان . وقتي (از اوقات) نوح به قوم خود گفت : ای قوم من ! اگر ماندنم (در میان تان) و پند دادنم (به شما) با آیات خدا (و دلائل الهي) برای تان سخت و غیر قابل تحمل است ، من (بر این کار پایدار و ماندگارم و) بر خدا تکیه دارم ، پس همراه با معبودها ی تان قاطعانه تصمیم خود را بگیریید (و هرچه از دستتان برمي آید درباره من انجام دهید و هیچ کوتاهی مکنید . این کار را از روی مشورت کامل و تصمیم قاطع انجام دهید تا) بعداً منظورتان از خودتان نهان نماند و مایه اندوهتان نشود . پس از آن نسبت به من هرچه می خواهید بکنید و مرا مهلت ندهید .

توضیحات :

« كَبُرَ » : سخت و ناگوار است . « إِنْ كَانَ كَبُرَ عَلَيْكُمْ » : جزای شرط (فَأَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ) است و جمله (فَعَلِيَ اللَّهُ تَوَكَّلْتُ) معترضه است . یا این که جزای شرط محذوف است و تقدیر چنین است : « فَأَفْعَلُوا مَا تَرِيدُونَ . » « مَقَامِ » : مصدر میمی و به معنی اقامت و ماندن است . « تَذْكِيرِ » : پند دادن . یا دآوری کردن . مراد تبلیغ است . « تَذْكِيرِي بِآيَاتِ اللَّهِ » : تبلیغ آیات خدا توسط من . این که شما را با آیات خدا و دلائل و براهین آسمانی پند و اندرز می دهم . « أَجْمِعُوا أَمْرَكُمْ » : مشورت کنید و تصمیم خود را بگیریید (نگا : یوسف / 15) . « وَشُرَكَاءَكُمْ » : همراه با معبودها ی تان . واو به معنی (مع) و (شَرِكَاءُ) مفعولمعه است . « غُمَّةً » : مبهم و مخفی . غم و اندوه . « لَا يَكُنْ أَمْرَكُمْ عَلَيْكُمْ غُمَّةً » : کارتان به غم و اندوه نکشد . کارتان مخفی و نامشخص نگردد . « أَقْضُوا إِلَيَّ » : نسبت به من هرچه می خواهید بکنید . کار مرا بسازید و نابودم کنید . « لَا تَنْظُرُونِي » : مرا مهلت و فرصت ندهید .

سوره یونس آیه 72

مَتْنِ آيَةِ :
 فَإِن تَوَلَّيْتُمْ فَمَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ إِن أَجْرِي إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَأَمْرٌ أَنْ
 أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

ترجمه :

اگر (از دعوت من) روی گردا نیدید (به من زیبانی نمی رسانید) چرا که من کمترین مزد و پاداشی از شما نمی خواهم . مزد و پاداش من جز بر خدا نیست ، و به من دستور داده شده است که (همه کار و بار خود را بدو حواله دارم و) از زمره تسلیم کنندگان (امور زندگی به خدا و فرما نبرداران اوامر

الله (باشم .

توضیحات :

« الْمُسْلِمِينَ » : مطیعان و فرمانبرداران . تسلیم کنندگان خود به خدا .

سوره یونس آیه 73

متن آیه :
فَكَذَّبُوهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلْكِ وَجَعَلْنَاهُمْ خَلَائِفَ وَأَغْرَقْنَا
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِّبِينَ

ترجمه :

آنان او را تکذیب کردند (و دروغگویش نامیدند) و ما او و کسانی را که
با او در کشتی نشستند نجات دادیم ، و کسانی را که آیات ما را
تکذیب کردند غرق نمودیم ، و آن مؤمنان را جایگزین (ایشان در
زمین) گردانیدیم . بنگر که سرانجام بیمشندگان (نافرمان و بیایمان)
چگونه گردید ؟

توضیحات :

« الْفُلْكِ » : کشتی . « خَلَائِفَ » : جمع خلیفه . جانشینان . جایگزینان
« آيَاتِنَا » : آیات ما . نشانه‌ها و معجزات ما ، از جمله طوفان نوح . «
الْمُكذِّبِينَ » : بیم داده شدگان . ترسانده شدگان .

سوره یونس آیه 74

متن آیه :
ثُمَّ رَعَيْنَا مِنْ بَعْدِهِ رُسُلًا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ فَجَاءُواهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانُوا
لِيُؤْمِنُوا بِمَا كَذَّبُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ كَذَلِكَ نَطْبَعُ عَلَىٰ قُلُوبِ الْمُعْتَدِينَ

ترجمه :

سپس بعد از نوح ، پیغمبران فراوان و بزرگوار را فرستادیم . آنان
همراه با دلائل روشن (و معجزات دال بر صدق خود) به پیش قوم خویش
رفتند . اما ایشان هم حاضر نشدند به چیزی ایمان بیاورند که قبلاً
دیگران آن را تکذیب کرده بودند . به همین شیوه دل‌های متجاوزان را
مهر می زنیم (تا دیگر حق و حقیقت بدانها نفوذ نکند و راهیاب
نشوند . یعنی کفر و نفاق و استمرار گناه تدریجاً بر دل‌های متجاوزان
اثر می‌گذارد تا بدانجا که انگار دل‌ها مهر باطل می‌خورند و پرده‌ای بر آنها
فرومی‌افتد ، و دیگر نور حق بر آنها نمی‌تابد) .

توضیحات :

« رُسُلًا » : پیغمبران فراوان و بزرگوار . تنوین آن برای تکثیر و
تفخیم است . « كَذَلِكَ » : بدین شیوه . از این راه . یعنی : تجاوزهای
پیاپی به حریم احکام الهی و حق و حقیقت ، کم‌کم قوه تشخیص را از
متجاوزان می‌گیرد و کارشان به جایی می‌رسد که سرکشی و بزهکاری
برای ایشان طبیعت ثانوی می‌شود ، به گونه‌ای که دیگر در مقابل هیچ
حقیقتی تسلیم نمی‌شوند . این است که سرانجام مهر باطل می‌خورند

سوره یونس آیه 75

متن آیه :
ثُمَّ رَعَوْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ مُوسَىٰ وَهَارُونَ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ يَأْتَانَا
فَأَسَدَتْ كِبَرُوا وَكَانُوا قَوْمًا مَجْرُمِينَ

ترجمه :

سپس بعد از آنان ، موسی و هارون را برانگیختیم و همراه با آیات و معجزات خود به پیش فرعون و درباریانش فرستادیم . ولی تکبر کردند (و خود را بالاتر از آن دیدند که از موسی و هارون پیروی کنند و آئین خدا را بپذیرند) و قوم گناهکاری شدند .

توضیحات :

« مَلَأَ » : درباریان . اشراف . « إِسَدَتْ كِبَرُوا » : تکبر ورزیدند . خویشتن را بالاتر و بزرگتر از آن دیدند که به راه خدا روند و حقیقت را بشنوند .

سوره یونس آیه 76

متن آیه :
فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا إِنَّ هَذَا لَسِحْرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

هنگامی که حق از سوی ما (بردست موسی) برای آنان روشن و جلوه گر شد ، گفتند : واقعاً این جادوی آشکاری است .

توضیحات :

« الْحَقُّ » : مراد معجزات حضرت موسی است ، از قبیل : عصا و ید بیضاء .

سوره یونس آیه 77

متن آیه :
قَالَ مُوسَىٰ أَتَقُولُونَ لِحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ أَسِحْرٌ هَذَا وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ

ترجمه :

موسی گفت : آیا به حق که به سوی شما آمده است ، سحر می گوئید ؟ آیا این (معجزات) جادو است ؟ (اگر جادو است ، من شما را به مبارزه می طلیم و از شما می خواهم که جادوگران را گرد آورید تا ثابت کنید که این جادو است) . به هر حال جادوگران پیروز نمی شوند .

توضیحات :

« أَتَقُولُونَ » : مقول قول محذوف است و تقدیر چنین است : أَتَقُولُونَ لِحَقِّ لَمَّا جَاءَكُمْ سِحْرٌ ، أَسِحْرٌ هَذَا . « وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُونَ » : حرف واو حالیه است

سوره یونس آیه 78

متن آیه :
قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَلْفِ تَنَا عَمَّا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا وَتَكُون لَكُمْ أَلِكِبْرِيَاءِ
فِي الْأَرْضِ وَمَا نَحْنُ لَكُمْ بِمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

گفتند : (ای موسی !) آیا به پیش ما آمده ای تا ما را از (عقائد و تفالید و) چیزهائی منصرف گردانی که پدران و نیاکان خود را بر آن دیده و یافته ایم ، و می خواهی بزرگی (و ریاست) در زمین برای شما دو نفر باشد ؟ ما به هیچ وجه به شما ایمان نمی آوریم .

توضیحات :

« لِنَلْفِ تَنَا » : تا ما را منصرف کنی . « أَلِكِبْرِيَاءِ » : عظمت . سَیْطَرَه . شاهی و سروری .

سوره یونس آیه 79

متن آیه :
وَقَالَ فِرْعَوْنُ اِنْتُ وِنِي يَكُلُّ سَاحِرِ عَلِيمِ

ترجمه :

فرعون گفت : همه جادوگران ماهر و زبردست را به پیش من بیاورید (تا کار این دو جادوگر را بسا زیم) .

توضیحات :

« عَلِيمِ » : آگاه و زبردست .

سوره یونس آیه 80

متن آیه :
فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالَ لَهُم مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ

ترجمه :

هنگامی که جادوگران گرد آمدند ، موسی بدیشان گفت : (هرچه از فنون سحر می دانید به کار بندید و) آنچه می توانید بیندازید و بیفکنید (تا ببینیم) .

توضیحات :

« السَّحَرَةُ » : جادوگران . « مُلْقُونَ » : افکنندگان . اندازندگان .

سوره یونس آیه 81

متن آیه :
فَلَمَّا أَلْقَوْا قَالَ مُوسَى مَا جِئْتُمْ بِهِ السَّحْرُ إِنَّ اللَّهَ سَابِطُهُ إِنَّ اللَّهَ لَا يُصْلِحُ
عَمَلِ الْمُفْسِدِينَ

ترجمه :

هنگامی که (ریسمانها و عصاهای خود را) انداختند ، موسی گفت : آنچه

ارائه دادید واقعاً جادو است. قطعاً خداوند آن را پوچ و نابود خواهد کرد و (جای شدگفت نیست، چرا که) خداوند کار تبهکاران را (بقاء و دوام نمی بخشد و) شایسته و سودمند نمی گرداند.

توضیحات:

«أَلْقُوا»: انداختند. مراد انداختن ریسمانها و عصاهای جادوگری است (نگاه: شعراء / 44). «لَا يَصْلِحُ»: شایسته ماندن نمی سازد.

سوره یونس آیه 82

مِثْنِ آيَةٍ :
وَيَحِقُّ اللَّهُ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُجْرِمُونَ

ترجمه:

خداوند با سخنان خود (که بر انبیاء نازل می کند) حق را پایدار و ماندگار می گرداند، هر چند که گناهکاران و بزهکاران نپسندند.

توضیحات:

«يَحِقُّ»: نمایان و ثابت می گرداند (نگاه: انفال / 7 و 8). «بِكَلِمَاتِهِ»: به وسیله کلمات خود. مراد فرموده های نازل بر انبیاء، دستور پیدایش اشیاء توسط فرمان (كُنْ)، نیروهای عامل و کارآ و متصرف در هستی که به منزله کارگزاران خدا یند (نگاه: نساء / 171، نحل / 40 تفسیر عبدالکریم الخطیب).

سوره یونس آیه 83

مِثْنِ آيَةٍ :
فَمَا آمِنَ لِمُوسَىٰ إِلَّا ذُرِّيَّةٌ مِّن قَوْمِهِ عَلَىٰ خَوْفٍ مِّن فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِمُ أُن يَفْتِنُهُمْ وَإِنَّ فِرْعَوْنَ لَعَالِي فِي الْأَرْضِ وَإِنَّهُ لَمِنَ الْمَسْرُورِينَ

ترجمه:

هیچ کس به موسی ایمان نیاورد مگر گروهی از مردمان قوش، (که ایمان آوردند) و از فرعون و درباریان و اشراف بنی اسرائیل می ترسیدند که (شدنجه و آزارشان رسانند و) آنان را از دین برگردانند. بیگمان فرعون در زمین علم طغیان برافراشته بود و گردنکشی کرده بود و از زمره متجاوزان (در ظلم و فساد و جنایت و خونریزی) بود.

توضیحات:

«عَلَىٰ خَوْفٍ مِّن فِرْعَوْنَ»: با وجود ترس از فرعون. واژه (عَلَى) به معنی (مَعَ) است (نگاه: انسان / 8). «أُن يَفْتِنُهُمْ»: آنان را از دین برگردانند. ایشان را اذیت و آزار رسانند (نگاه: بقره / 191). «لَعَالِي فِي الْأَرْضِ»: برتری جوئی و گردنکشی در زمین می کرد. «الْمَسْرُورِينَ»: اسرا فکاران. در اینجا مراد کسانی است که شر و فساد زیادی می کردند.

سوره یونس آیه 84

مِثْنِ آيَةٍ :

وَقَالَ مُوسَىٰ يَا قَوْمِ إِنْ كُنْتُمْ آمَنْتُمْ بِاللَّهِ فَعَلَيْهِ تَوَكَّلُوا إِنْ كُنْتُمْ مُسْلِمِينَ

ترجمه:

موسی (برای دلداري و تشجيع مؤمنان) گفت : ای قوم من ! اگر واقعاً به خدا ایمان دارید براو توکل کنید (و باید براو توکل کنید) اگر خود را بدو تسلیم کرده اید .

توضیحات:

« إِنْ كُنْتُمْ... » : برخی دو چیز را به دو شرط تعلیق کرده اند و معنی آیه همان است که گذشت . برخی هم تعلیق یک چیز را به دو شرط جا نز دانسته اند و معنی چنین می شود : اگر خود را تسلیم خدا کرده اید و اگر واقعاً به خدا ایمان دارید ، براو توکل کنید . « مُسْلِمِينَ » : فرما نپرداران . تسلیم کنندگان خود به خدا .

سوره یونس آیه 85

متن آیه :

فَقَالُوا عَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْنَا رَبَّنَا لَا تَجْعَلْنَا فِتْنَةً لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

ترجمه:

پس مؤمنان گفتند : بر خدا توکل می کنیم و بس . پروردگارا ! ما را (وسیله) آزمون مردمان ستمکار و (اماج) بلا و آزار کافران (بدکردار) مساز .

توضیحات:

« فِتْنَةً » : امتحان و آزمایش . فتنه و بلا . مراد این است که پروردگارا کافران را با اذیت و آزار رساندنشان به ما آزمایش مکن که تاب و توان شکنجه ستمکاران را نداریم . یا این که : پروردگارا ما را نشانه تیر بلاي ستمکاران و مقهور و مغلوب ایشان مگردان .

سوره یونس آیه 86

متن آیه :

وَنَجِّنَا بِرَحْمَتِكَ مِنَ الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ

ترجمه:

و ما را با فضل و رحمت خود از دست مردمان کافر نجات بده .

توضیحات:

...

سوره یونس آیه 87

متن آیه :

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ وَأَخِيهِ أَنْ تَبَوِّءَا لِقَوْمِكُمَا بِمِصْرَ بَيْوتًا وَاجْعَلُوا بِيوتِكُمْ قِبْلَةً وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

و به موسی و برادرش (هارون) وحی کردیم که برای قوم خود خانه‌هایی در سرزمین مصر برگزینید و خانه‌هایتان را مقابل یکدیگر بسازید و (در آنجاها، به دور از چشم فرعون و فرعون‌نیان) نماز را برپای دارید، و به ایمانداران مژده بده (که سرانجام پیروز می‌شوند و در دنیا نصرت و در آخرت جنت از آن ایشان می‌گردد).

توضیحات :

« تَبَوَّءَا » : انتخاب کنید. مأوی بسازید. « قِبْلَةً » : مقابل یکدیگر و نزدیک به هم. قبله نماز که مراد مصلی و محل برگزاري نماز است.

سوره یونس آیه 88

متن آیه :

وَقَالَ مُوسَى رَبَّنَا إِنَّكَ آتَيْتَ فِرْعَوْنَ وَمَلَئَهُ زِينَةً وَأَمْوَالًا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا رَبَّنَا لِيُضِلُّوا عَن سَبِيلِكَ رَبَّنَا اطْمِسْ عَلَيَّ أَمْوَالَهُمْ وَاشدِّدْ عَلَيَّ قُلُوبَهُمْ قَلِيلًا يُؤْمِنُوا حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ

ترجمه :

(هنگامی که کینه توزی کافران و اذیت و آزار ایشان با موسی به غایت رسید) موسی گفت : پروردگارا ! تو به فرعون و فرعون‌نیان در دنیا زینت (و بهجت جهان ، یعنی فرزندان و قدرت فراوان و نعمت) و دارائی (سرشار) داده‌ای ، و عاقبت آن این شده است که (بندگان را) از راه تو به درمی‌برند و گمراهشان می‌کنند . پروردگارا ! اموالشان را نابود گردان و بر دل‌هایشان (بند قسوت را) محکم کن ، تا ایمان نیاورند مگر آن‌گاه که به عذاب دردناک (دوزخ) گرفتار آیند (که آن وقت توبه و پشیمانی دیگر سودی ندارد) .

توضیحات :

« زِينَةً » : بهجت . دارائی و فرزندان (نگا : كهف / 46 ، قصص / 79 - 82) . « لِيُضِلُّوا » : تا عاقبت کارشان بدانجا بکشد که دیگران را گمراه کنند . حرف (لِي) ، لام عاقبت است . « اِطْمِسْ » : از میان ببر . بیسود و بی‌اثر کن . « اَشَدِّدْ عَلَيَّ قُلُوبَهُمْ » : درچه سراچه دل‌هایشان را محکم بکنند . بند کیسه دل‌هایشان را سفت و سخت بکنند تا نور و مدد الهی به داخل آنها نرود و قدرت تفکر و اندیشه از آنان سلب شود .

سوره یونس آیه 89

متن آیه :

قَالَ قَدْ أُجِيبَت دَعْوَتُكُمَا فَاسْتَقِيمَا وَلَا تَتَّبِعَانَّ سَائِلَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

خدا فرمود : دعای شما (موسی و هارون) پذیرفته شد ، پس بر راستای راه پابرجا باشید و استقامت به خرج دهید (و از انبوه مشکلات نهراسید

(و از راه و برنامه کسانی پیروی نکنید که ناآگاهند .

توضیحات :

« أَجِيبَتْ » : پذیرفته شد . اجابت گردید . « إِسْدَتْ قَيْمًا » : در کار خود قاطع و ثابت قدم باشید . پایداری کنید و بر تبلیغ رسالت استوار بمانید .

سوره یونس آیه 90

متن آیه :

وَجَاءَ زَنًّا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ فَأَتَوْهُمْ فِرْعَوْنُ وَجُنُودُهُ بَغِيًّا وَعَدْوًا حَتَّى إِذَا أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ قَالَ آمَنْتُ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا الَّذِي آمَنْتُ بِهِ بَنُو إِسْرَائِيلَ وَ أَنَا مِنَ الْمُسْلِمِينَ

ترجمه :

بنی اسرائیل را از دریا عبور دادیم . فرعون و لشکر یانش ، برای ظلم و تعدی ، آنان را دنبال کردند و در پی ایشان راه افتادند ، تا بدانجا که (گذرگاه دریا به هم آمد و آب از هر سو ایشان را در برگرفت و) غرقاب فرعون را در خود پیچید . (در این هنگام بود که) گفت : ایمان دارم که خدائی وجود ندارد مگر آن خدائی که بنی اسرائیل بدو ایمان آورده اند و من از زمره فرمانبرداران (و مطیعان فرمان یزدان) هستم .

توضیحات :

« جَاءَ زَنًّا بِبَنِي إِسْرَائِيلَ الْبَحْرَ » : بنی اسرائیل را از دریا گذرانیدیم . (بَنِي إِسْرَائِيلَ) مفعول اول ، و (الْبَحْرَ) مفعول دوم است . « بَغِيًّا وَعَدْوًا » : برای ظلم و تعدی . ستمگرانه و متجاوزانه . این دو واژه ، مفعول له هستند و یا حال بوده و به معنی : (با غیبن و عادی) می باشند . « الْغَرَقُ » : غرقاب . غرقا به . غرق شدن . « أَدْرَكَهُ الْغَرَقُ » : نزد یک غرق شدن بود .

سوره یونس آیه 91

متن آیه :

الآنَ وَقَدْ عَصَيْتَ قَبْلُ وَ كُنْتَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ

ترجمه :

آیا اکنون (که مرگت فرا رسیده است و توبه پذیرفتنی نیست ، از کرده خود پشیمانی و روی به خدای می‌داری ؟) و حال آن که قبلاً سرکش می کردی و از زمره تباهکاران بودی .

توضیحات :

« ءالآن » : مرکب از همزه استفهام و واژه (الآن) است .

سوره یونس آیه 92

متن آیه :

فَالْيَوْمَ نُنَجِّيكَ بِدَنِكَ لِتَكُونَ لِمَنْ خَلَقَكَ آيَةً وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ عَنِ أَيَاتِنَا لَغَافِلُونَ

ترجمه :

ما امروز لاشه تو را (از امواج دریا و یورش ماهیها) می‌رها نیم (و آن را به ساحل می‌رسانیم و به پیش کسانی گسیل می‌داریم که تو را خدا می‌دانستند) تا برای کسانی که اینجا نیستند و برای آیندگان درس عبرتی باشی . بیگمان بسیاری از مردمان از آیات (خواندنی قرآن و دیدنی جهان) ما غافل و بی‌خبرند (و بدانها چنان که شاید و باید نمی‌نگرند) .

توضیحات :

« نَذَّجِكَ بِبَدَنِكَ » : لاشه تو را می‌رها نیم . (بِبَدَنِكَ) در موضع حال از ضمیر (ك) است . یا این که حرف (ب) زائد و (بَدَن) بدل از (ك) است . « مَن خَلَقَكَ » : کسانی که از تو به جای مانده اند . کسانی که بعد از تو می‌آیند . « آية » : اندرز و عبرت .

سوره یونس آیه 93

متن آیه :

وَلَقَدْ بَوَّأْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مُبَوَّأً صِدْقٍ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

ترجمه :

(از آن به بعد) بنی‌اسرائیل را در جایگاه خوب و اقامتگاه دلپذیری (که فلسطین است) منزل و مأوی دادیم و روزیهای پاکیزه‌ای بدیشان عطاء کردیم . آنان (قدر این نعمت را ندانستند و) پس از آگاهی (از معجزات موسی و دلائل صدق دعوت او و تشخیص حق از باطل) با یکدیگر (در باره دین) به ستیزه و کشمکش پرداختند (و دین را که مایه اتحاد و یگانگی بود وسیله تفرقه و پراکندگی کردند) . بیگمان پروردگار تو در روز قیامت درباره چیزی که در آن اختلاف داشتند در میانشان داوری می‌نماید (و همه را برابر کاری که کرده اند سزا و جزا می‌دهد) .

توضیحات :

« بَوَّأْنَا » : منزل و مأوی دادیم . استقرار دادیم . « مُبَوَّأً » : منزل و مأوی . اقامتگاه . « مَبَوَّأً صِدْقٍ » : مکان شایسته و مورد رضایت (نگا : یونس / 2 و 87 ، و اسراء / 80) . « فَمَا اخْتَلَفُوا حَتَّى جَاءَهُمُ الْعِلْمُ » : اختلاف نورزیدند مگر زمانی که آگاهی پیدا کردند . مراد از (عِلْم) ، کتاب (تورات) است که بنی‌اسرائیل پس از آگاهی از احکام الهی ، با یکدیگر به نزاع برخاستند و هر گروهی برابر تفسیر و تعبیر و برداشت خود از تورات ، به حق یا به ناحق راهی در پیش گرفت . یا این که مراد این است که پیش از بعثت حضرت محمد ، بنی‌اسرائیل بر نبوت او متفق القول بودند ، ولی پس از ظهور پیغمبر ، برخی از آنان ایمان آوردند و برخی دیگر ایمان نیاوردند و در این باره اختلاف پیدا کردند و بر سر مسأله نبوت پیغمبر خاتم به نزاع برخاستند (نگا : آل‌عمران / 19 ، بینه / 4) .

سوره یونس آیه 94

متن آیه :
وَإِنْ كُنْتَ فِي شكٍّ مِمَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ فَاسْأَلِ الَّذِينَ يُقْرَأُونَ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكَ لَقَدْ جَاءَكَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَلَا تَكُ وَتِنًا مِنَ الْمُتَمَتِّرِينَ

ترجمه :

اگر درباره چیزی شک کنی (از قصص موسی و فرعون و بنی اسرائیل) بر تو نازل شده است ، در شک و تردید هستی ، از کسانی سؤال کن که قبل از تو (اهل کتاب بوده اند و) کتابهای آسمانی را می خوانده اند . بیگمان (بیان) حق (و خیر صادق قرآنی) از سوی پروردگارت برای تو آمده است و از زمره مترددان مباش .

توضیحات :

« وَإِنْ كُنْتَ فِي شكٍّ ... » : مخاطب رسول اکرم است و مراد غیر او است (نگا : یونس / 104) همان گونه که عربها می گویند : إِيَّاكَ أَعْنِي وَاسْمَعِي يَا جَارَةَ . « الَّذِينَ يُقْرَأُونَ الْكِتَابَ » : مراد اهل کتاب است . « الْكِتَابَ » : مراد جنس کتاب است و شامل تورات و انجیل هم می گردد . « الْحَقُّ » : آیات راستین قرآن . « الْمُتَمَتِّرِينَ » : مترددان . گمان برندگان .

سوره یونس آیه 95

متن آیه :
وَلَا تَكُ وَتِنًا مِنَ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ فَتَكُونُوا مِنَ الْخَاسِرِينَ

ترجمه :

حتماً از زمره کسانی مباش که آیات (قرآنی و نشانه های جهانی) ما را تکذیب می کنند که (اگر چنین کنی) از زیانکاران خواهی بود .

توضیحات :

« لَا تَكُ وَتِنًا » : حتماً مباش . مراد پیروان پیغمبر است .

سوره یونس آیه 96

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ حَقَّتْ عَلَيْهِمْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

بیگمان کسانی که (خودخواه و سپاه دل هستند و به اوج طغیان رسیده اند و از جهالت به گرداب ضلالت افتاده اند و سعی در دستگیری خود از کفر و نفاق ندارند) حکم پروردگارت نسبت بدیشان این است که (همچون فرعون) ایمان نمی آورند (مگر وقتی که عذاب را با چشم خود ببینند) .

توضیحات :

« حَقَّتْ » : واجب و ثابت شده است . « کلمه » : فرمان . حکم . قضاوت .

سوره یونس آیه 97

متن آیه :
وَلَوْ جَاءَتْهُمْ كُلُّ آيَةٍ حَتَّىٰ يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ

ترجمه :

هر چند که همه دلائل روشن (و تمام آیات و معجزات الهی) به سراغ آنان بیاید ، (ایمان نمی آورند) تا زمانی که عذاب دردناک را مشاهده کنند (که در این هنگام ایمان آوردن سودی نمی بخشد) .

توضیحات :

« آيَة » : دلیل و برهان . معجزه .

سوره یونس آیه 98

متن آیه :
قَلِيلًا مَّا آتَيْنَا قَوْمِي قَارِيَةَ إِلَّا قَوْمًا يُونُسَ لَمَّا آمَنُوا
كَشَفْنَا عَنْهُمْ عَذَابَ الْخِزْيِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ

ترجمه :

هیچ قوم و ملّتی (که در شهرها در گذشته زندگی می کرده اند به طور دسته جمعی در برابر پیغمبران الهی به موقع) ایمان نیاورده اند تا ایمانشان بر ایشان سودمند باشد ، مگر قوم یونس که چون ایمان آوردند ، عذاب خوار کننده را در دنیا از آنان به دور داشتیم و ایشان را تا مدت زمانی (که خواسته ایم بمانند ، از زندگی) برخوردار کردیم .

توضیحات :

« قَلِيلًا » : چرا نمی بایست که . « قَارِيَةَ » : شهر . مراد مردمان شهر است و از بیاء همه در شهرها مبعوث شده اند . « الْخِزْيِ » : خواری و رسوائی . در اینجا معنی خوار کننده و رسوا کننده دارد . یادآوری این نکته لازم است که اخطارها و هشدارهایی که معمولاً قبل از عذاب نهائی می آید ، برای قوم یونس به قدر کافی بیدار کننده بود و آنان این اخطارها را جدی گرفتند و از زشتیها و پلشتیها توبه کردند و توبه آنان پذیرای آستان خدا گردید .

سوره یونس آیه 99

متن آیه :
وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَأَمَنَّ مَن فِي الْأَرْضِ كُلَّهُمْ جَمِيعًا أَفَأَنْتَ تُذَكِّرُ النَّاسَ حَتَّىٰ يَكُونُوا مَوْمِنِينَ

ترجمه :

اگر پروردگارت می خواست ، تمام مردمان کره زمین جملگی (به صورت اضطرار و اجبار) ایمان می آوردند (اما ایمان اضطراری و اجباری به درد نمی خورد) . آیا تو (ای پیغمبر !) می خواهی مردمان را مجبور سازی که ایمان بیاورند ؟ (این کار نه صحیح و سودمند است و نه از دست تو ساخته است) .

توضیحات :
« تَكْرَهُ » : م‌جبور می‌سازی . وادار می‌کنی .

سوره یونس آیه 100

متن آیه :
وَمَا كَانَ لِنَفْسٍ أَنْ تُؤْمِنَ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَيَجْعَلُ الرَّجْسَ عَلَى الَّذِينَ لَا
يَعْقِلُونَ

ترجمه :

هیچ کسی نمی‌تواند ایمان بیاورد ، مگر این که (بدان گرایش پیدا
نماید و برای آن تلاش کند و) خدا اجازه دهد (و اسباب و وسائل ایمان را
برای او میسر سازد . اما کسی که به ایمان رو نکند و حاضر به استغاده
از سرمایه فکر و خرد خویش نباشد ، او مستحق خشم و عذاب خداست ،) و
خدا عذاب را نصیب کسانی می‌سازد که تعقل و تفکر نمی‌ورزند .

توضیحات :

« الرَّجْسَ » : پلیدی و کثافت . در اینجا مراد عذاب است .

سوره یونس آیه 101

متن آیه :
قُلْ إِنظُرُوا مَاذَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا تُغْنِي الْآيَاتُ وَالنُّذُرُ عَنْ قَوْمٍ لَّا
يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

بگو : بنگرید (و چشم برون و درون را باز کنید و ببینید) در آسمانها
و زمین چه چیزهایی است؟! آیات (خواندنی کتابهای آسمانی ، از
جمله قرآن ، و دیدنی جهان هستی) و بیم‌دهندگان (پیغمبر نام ، و
اندرزها و انذارها هیچ کدام) به حال کسانی سودمند نمی‌افتد که
نمی‌خواهند ایمان بیاورند .

توضیحات :

« أَنظُرُوا » : بنگرید . دقت کنید . « مَا تُغْنِي » : مفید واقع نمی‌شود .
سودمند نمی‌افتد (نگا : آل عمران / 10 و 116 ، انفال / 19) . « الْآيَاتُ » :
دلائل و براهین . عجایب و غرائب جهان . نشانه‌های دال بر وجود خدا در
گستره هستی . « النُّذُرُ » : جمع نذیر به معنی منذر ، مانند بدیع به
معنی مبدع ، یعنی : پیغمبران (نگا : اعراف / 184 و 188 ، احقاف / 21) یا
به معنی انذار باشد : یعنی : ترساندن‌ها و بیم‌دادن‌ها (نگا : قمر / 16 و
18) یا به معنی منذریه بوده باشد . یا خود مصدر است و به معنی
انذار ، یعنی اخطار و تهدید است .

سوره یونس آیه 102

متن آیه :
قَهْلُ يَنْتَظِرُونَ إِلَّا مِثْلَ أَيَّامِ الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلِهِمْ قُلْ فَا نْتَظِرُوا إِنِّي

مَعَكُمْ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه:

آیا آنان چشم آن دارند که روزگاری (پس از بلاها و عذابهای) جز روزگار کسانی داشته باشند که پیش از ایشان بوده اند؟ (نه؛ انتظار جز این را نداشته باشند، که خدا در دنیا و آخرت به مصیبتها و بدبختیها گرفتارشان سازد). بگو منتظر (فرمان خدا) باشید و من هم با شما چشم به راه میمانم. (ولی میدانم پیروزی دنیا و سعادت عقبی از آن ما مؤمنان، و شکست دنیا و بدبختی عقبی از آن شما کافران میگردد).

توضیحات:

«فَهَلْ يَنْتَظِرُونَ...»: انگار چشم به راه مصائب و بلاهای، همچون مصائب و بلاهای گذشتگان میباشند. «أَيَّامَ»: روزگاران. مراد حوادث بزرگ و ناگواری است که در طی روزگاران رخ میدهد (نگاه: اعراف / 130، ابراهیم / 5، جاثیه / 14) همان گونه که میگوئیم (مغرب) و منظورمان نماز مغرب است که در آن برگزار می شود.

سوره یونس آیه 103

متن آیه:

ثُمَّ نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ حَقًّا عَلَيْنَا نُنَجِّ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه:

پس از آن (که بلا و عذاب گریبانگیر کافران گردید) پیغمبران خود و مؤمنان را می رهانیم (این هم اختصاص به اقوام گذشته و پیغمبران و مؤمنان پیشین ندارد، بلکه) همین طور ایمان آورندگان (به تو) را (نیز) نجات خواهیم داد و این حقی است بر ما (حقی مسلم و تخلف ناپذیر).

توضیحات:

«ثُمَّ»: حرف عطف است و جمله (نُنَجِّي رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا) را بر جمله محذوفی از قبیل (لَنُهْلِكَ الْأُمَّمَ) عطف می کند. «كَذَلِكَ»: همان گونه که. مثل. «حَقًّا عَلَيْنَا»: این کار حتماً شدنی است. بر ما واجب است. مراد از وجوب در اینجا یعنی ما نند کار و جیبی بر خدا است و الا چیزی بر او واجب نیست. (حَقًّا عَلَيْنَا) جمله معترضه است میان (كَذَلِكَ) و (نُنَجِّ الْمُؤْمِنِينَ). «نُنَجِّ»: نجات می دهیم. فعل مضارع مرفوع است و در اصل (نُنَجِّي) است که در رسم الخط قرآنی حرف (ی) ندارد (نگاه: انبیاء / 88).

سوره یونس آیه 104

متن آیه:

قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنتُمْ فِي شَكٍّ مِّن دِينِي فَلَا أَعْبُدُ إِلَّاهَ إِلَّا اللَّهَ وَأَعْبُدُونِ مَن دُونِ اللَّهِ وَلَكِن أَعْبُدُ اللَّهَ الَّذِي يَتَوَقَّأَكُم وَآمَرَ أَن أَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

بگو: ای مردمان! اگر درباره آئین من در شك و تردید هستید (بدانید که من کسانی را که بجز خدا می پرستید نمی پرستم، ولیکن خداوندی را می پرستم که شما را می میراند (و بعد از مرگ شما را زنده می گرداند و به سزای خود می رساند) و به من دستور داده شده است که از زمره مؤمنان باشم (آنان که خداوند ایشان را از عذاب دوزخ می رهاند و به بهشت نائل می گرداند).

توضیحات :

« مِنْ دُونِ اللَّهِ » : بجز خدا . به جای خدا . « يَتَّوَفَّاكُمْ » : شما را می میراند .

سوره یونس آیه 105

متن آیه :

وَأَنْ أَقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

(به من دستور داده شده است) این که به آئینی رو کن که خالی از هرگونه شرک و انحرافی است (و کاملاً موافق با فطرت است) و از زمره مشرکان مباش .

توضیحات :

« وَجْهَكَ » : روی خود را . توجه خود را . « حَنِيفًا » : شخص مخلصی که کار و بار خود را به خدا واگذارد و از راستای دین به هیچ وجه منحرف نشود . راست و درست . خالص و بی غل و غش . این واژه می تواند حال فاعل فعل (أَقِمَّ) ، یا (وَجْهَ) به معنی توجه ، و یا این که (دین) باشد . یعنی توجه مخلصانه ، توجه صادقانه ، آئین مستقیم و بی شائبه .

سوره یونس آیه 106

متن آیه :

وَلَا تَدْعُ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكَ وَلَا يَضُرُّكَ فَإِنْ فَعَلْتَ فَإِنَّكَ إِذَا مِنَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

و به جای خدا کسی و چیزی را پرستش مکن و به فریاد مخوان که به تو نه سودی می رساند و نه زیانی . اگر چنین کنی (ودعا و عبادت خود را به جای آفریدگار متوجه آفریدگان سازی) از ستمکاران و مشرکان خواهی شد .

توضیحات :

« لَا تَدْعُ » : عبادت مکن . به فریاد مخوان . « الظَّالِمِينَ » : ستمگران . مراد کافران و مشرکان است (نگا : انعام / 82 ، لقمان / 13 ، بقره / 254) .

سوره یونس آیه 107

متن آیه :

وَإِنْ يَمْسَسْكَ اللَّهُ بِضُرٍّ فَلَا كَاشِفَ لَهُ إِلَّا هُوَ وَإِنْ يُرِدْكَ بِخَيْرٍ فَلَا رَادَّ لِفَضْلِهِ
يَصِيبُ يَه مِنْ يَشَاءَ مِنْ عِبَادِهِ وَهُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

ترجمه:

اگر خداوند زبانی به تو برساند، هیچ کس جز او نمی تواند آن را برطرف گرداند، و اگر بخواهد خیری به تو برساند، هیچ کس نمی تواند فضل و لطف او را از تو برگرداند. خداوند فضل و لطف خود را شامل هرکس از بندگانش که بخواهد می کند (و کسی نمی تواند مانع آن گردد) و او دارای مغفرت و مهر فراوان است.

توضیحات:

« کاشف »: برطرف کننده. « راد »: برگرداننده. مانع.

سوره یونس آیه 108

مَتْنِ آيَةٍ:
قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ قَدْ جَاءَكُمْ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكُمْ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي
لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِوَكِيلٍ

ترجمه:

بگو: ای مردمان (سراسر جهان، اعم از همعصران و آیندگان)، از سوي پروردگارتان، حق (که کتاب راستین قرآن است، توسط پیغمبر صادق آخرالزمان) به سویتان آمده است. هرکس که (با ایمان آوردن به شریعت خدا) راهیاب گردد، بیگمان به سود خود راهیاب می شود (و نفع ایمان عائد خودش می گردد) و هرکس که (با گردن نهادن به کفر و پیروی از وسوسه های شیطان) گمراه و سرگشته شود، به زیان خود گمراه و سرگشته می شود (و زیان کفر و بی دینی گر بیانگیر خودش می گردد). کار من تنها تبلیغ فرموده های خدا است (و من مأمور (مراقبت از اعمال، و مسؤول نظارت) بر (افعال) شما نیستم) و قدرت آن را ندارم که شما را از کفر باز دارم و به پذیرش ایمان وادارم.

توضیحات:

« الْحَقُّ »: قرآن. دین اسلام (نگا: بقره / 119، یونس / 94). « وَ وَكَيْلٍ »: حافظ. مراقب. مسؤول (نگا: انعام / 66، 102، 107).

سوره یونس آیه 109

مَتْنِ آيَةٍ:
وَآتِيعَ مَا يُوْحَىٰ إِلَيْكَ وَأَصِرْ حَتَّىٰ يَخُذَكَ اللَّهُ وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ

ترجمه:

از آنچه بر تو وحی می شود، پیروی کن و شدکیبا باش (و در برابر اذیت و آزاری که در راه تبلیغ رسالت آسمانی به تو می رسد، استقامت کن) تا خداوند (میان تو و دیگران) داوری می کند (و فرمان خود را صادر می نماید) و او بهترین داوران است.

توضیحات :
« إِيْتِيَغ » : پیروی کن . « الْحَاكِمِينَ » : داوران . قضات (نگا : اعراف / 87) .

سوره هود آیه 1

متن آیه :
الرَّ كِتَابٌ أُحْكِمَتْ آيَاتُهُ ثُمَّ فُصِّلَتْ مِنْ لَدُنْ حَكِيمٍ خَبِيرٍ

ترجمه :

الف . لام . را . (این قرآن) کتاب بزرگواری است که آیهای آن (توسط خدا) منظم و محکم گردیده است (ولذا تناقض و خلل و نسخی بدان راه ندارد) و نیز آیات آن از سوی خداوند (جهان) شرح و بیان شده است که هم حکیم است و هم آگاه (و کارهایش از روی کردانی و فرزاندگی انجام می پذیرد) .

توضیحات :

« الر » : الف . لام . را (نگا : بقره / 1) . « أُحْكِمَتْ » : محکم و ایستوار و متقن و منظم گردیده است . « ثُمَّ » : علاوه از آن . سپس . با توجه به معنی اول بیانگر ترتیب اخباری ، و با توجه به معنی دوم ، بیانگر ترتیب زمانی است . « فُصِّلَتْ » : شرح و بیان شده است . تدریجاً سوره سوره و آیه آیه برحسب وقائع و مصالح نازل شده است (نگا : اسراء / 106 ، فرقان / 32) . همچون گرد نیند ، در و گوهرهای دلائل تو حید ، احکام ، مواعظ ، قصص ، صفات حق تعالی ، و وعده و وعیدها در آن به رشته کشیده شده است و با الفاظ زیبا و معانی والا آراسته و پیراسته گشته است . « مِنْ لَدُنْ » : از جانب . از سوی .

سوره هود آیه 2

متن آیه :
أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنْ نَحْنُ لَكُمْ مِنْهُ نَذِيرٌ وَبَشِيرٌ

ترجمه :

(ای پیغمبر! بدیشان بگو:) این که جز خدا را نپرستید . بیگمان من از سوی خدا بیم دهنده (کافران به عذاب دوزخ) و مؤمنان به نعمت بهشت) هستم .

توضیحات :

« أَلَّا » : این که نه . تا این که نه . « أَلَّا تَعْبُدُوا » : مفعول به فعل مقدر (قُل) در اول آن است . معنی بالا با توجه بدین نکته است . اما این جمله می تواند علت دو فعل (أُحْكِمَتْ . . . فُصِّلَتْ) در آیه قبلی باشد که معنی چنین می شود : تحکیم و تفصیل آیات ، به زبان حال . یعنی به زبان برهان و استدلال ، شمارا فریاد می دارند که جز خدا را نپرستید .

سوره هود آیه 3

متن آیه :

وَأَنْ اسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ يُمَتِّعْكُمْ مَتَاعًا حَسَنًا إِلَيَّ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَيُؤْتِ كُلَّ ذِي فَضْلٍ فَضْلَهُ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ كَبِيرٍ

ترجمه :

و این که از پروردگارتان طلب آمرزش کنید و به سوی او برگردید که خداوند (به سبب استغفار صادقانه و توبه مخلصانه) شما را تا دم مرگ به طرز نیکوئی (از مواهب زندگی این جهان) بهره مند می‌سازد، و (در آخرت برابر عدل و داد خود) به هر صاحب فضیلت و احسان (پاداش) فضیلت و احسانش را می‌دهد. اگر هم پشت بکنید (و از ایمان به یزدان و طاعت و عبادت خداوند رحمن روی بگردانید ، بر رسولان پیام باشد و بس) من بر شما از عذاب روز بزرگی (که روز قیامت است) بیمناکم .

توضیحات :

« مَتَاعًا » : بهره مند بساختن . مفعول مطلق از غیر لفظ فعل است ، از قبیل (أَنْزَلْنَا مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا) یا به معنی کالا و مفعول به است (نگا : نوح / 10 ، 11 ، 12) . « أَجَلٍ مُّسَمًّى » : پایان عمر با فرا رسیدن مرگ . پایان عمر جهان . « ذِي فَضْلٍ » : محسن . نیکوکار . « فَضْلُهُ » : پاداش احسان و نیکوکاریش . مرجع ضمیر (هُ) می‌تواند خدا باشد ، یعنی خداوند از فضل خود بدو می‌دهد . « تَوَلَّوْا » : پشت بکنید و روی بگردانید . اصل آن (تَوَلَّوْا) است .

سوره هود آیه 4

متن آیه :

إِلَى اللَّهِ مَرْجِعُكُمْ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

برگشت شما به سوی خدا است ، و خدا بر هر چیزی توانا است . (او است که به شما زندگی می‌بخشد و شما را می‌میراند و دوباره جان به بیکرتان میدواند و برای حساب و کتاب در قیامت جمع‌تان می‌گرداند و به دوزخ یا بهشت‌تان می‌رساند) .

توضیحات :

« مَرْجِعُ » : مصدر میمی و به معنی رجوع است .

سوره هود آیه 5

متن آیه :

أَلَا إِنَّهُمْ يَنْتُونُ صُدُورَهُمْ لِیَپْسِتَ خِفَاؤُ مِنْهُ إِلَّا حِینَ یَسْتَتَغَشُّونَ نِیَابَهُمْ یَعْلَمُ مَا یَسِرُونَ وَمَا یُعْلِنُونَ إِنَّهُ عَلِیمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه :

هان ! (برخی از) آنان ، کینه و دشمنی (پیغمبر و مؤمنان) را به دل می‌گیرند و سعی می‌کنند تا آن را از خدا پنهان دارند ! هان ! آنان هنگامی که با جامه‌ها خویشتن را می‌پوشانند (و رازها به همدیگر

می‌گویند و زیرنگها می‌جویند تا با آشکار شدن کارشان رسوا نشوند (خداوند از آنچه نهان می‌دارند و از آنچه آشکار می‌سازند) به طور یکسان) با خیر و آگاه است. چرا که او آگاه از رازهای سینه‌ها است .

توضیحات :

« يَتَنَوْنَ » : خم می‌کنند و پیچ می‌دهند . در هم می‌پیچند و پنهان می‌دارند . از ماده (ثنی) . « يَتَنَوْنَ صُدْرَهُمْ » : سینه‌هایشان را می‌پیچانند و خمیده و دولایش می‌گردانند . مراد پنهان داشتن کارها و مخفی کردن رازها است . « يَسْتَعْشُونَ » : حجاب و پرده می‌گردانند . « يَسْتَعْشُونَ ثِيَابَهُمْ » : با جامه‌هایشان خویشتن را می‌پوشانند (نگا : نوح / 7) . « ذَاتِ الصُّدُورِ » : (نگا : مائده / 7) .

سوره هود آیه 6

متن آیه :

وَمَا مِنْ دَابَّةٍ فِي الْأَرْضِ إِلَّا عَلَى اللَّهِ رِزْقُهَا وَيَعْلَمُ مُسْتَقَرَّهَا وَمُسْتَوْدَعَهَا كُلٌّ فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

ترجمه :

هیچ جنبنده‌ای در زمین نیست مگر این که روزی آن ، بر عهده خدا است (و خدا روزی مناسب هر یک را در بحر و بر می‌رساند) و محل زیست (دوران حیات) و محل دفن (پس از ممات) او را می‌داند . همه اینها در کتاب روشنی (به نام لوح محفوظ ، موجود و مضبوط) است .

توضیحات :

« دَابَّةٍ » : جانور . جنبنده . شامل انسان هم می‌گردد (نگا : بقره / 164) . « مُسْتَقَرَّ » : قرارگاه . محل زیست . « مُسْتَوْدَع » : آرامگاه . محل دفن . « كِتَابٍ مُبِينٍ » : نوشته آشکار . کتاب روشن . مراد لوح محفوظ است (نگا : انعام / 59) .

سوره هود آیه 7

متن آیه :

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَكَانَ عَرْشُهُ عَلَى الْمَاءِ لِيَبْدَأَ كُمْ أَبْصَارًا أَحْسَنَ عَمَلًا وَأَلْيَنَ قَلْبًا إِنَّكُمْ مِنْهُ لَكَافِرُونَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

خدا آن کسی است که آسمانها و زمین را در شش دوره بیافرید و (پیش از آن ، جهان هستی جز مواد مذاب گازی شکل گسترده در گستره گیتی نبود ، و این جهان هستی و پای) تخت قدرت خدا بر (این ماده عظیم به ظاهر) آب ، قرار داشت . (این آفرینش سترگ و شگفت را بدین خاطر ساخت) تا شما را بیازماید (و معلوم شود) که چه کسانی از شما کارهای نیکو می‌کنند (و چه افرادی از شما کارهای بد می‌کنند) . اگر به آنان بگوئید شما بعد از مرگ برانگیخته می‌شوید (و زندگی دوباره پیدا می‌کنید) کافران (از روی شگفت) می‌گویند (چیزی را می‌گوئید

باورکردنی نیست و واقعیت ندارد؛ بلکه) این يك جادوگري آشكاري است (که خردهارا به بازيچه مي گيرد).

توضیحات:

« سَيِّئَةٌ أَيْبَامٌ » : شش دوره (نگا : اعراف / 54 ، يونس / 3) . « عَرَشٌ » : قوام كار . تخت سلطنت كه مراد تصرف و قدرت است . موجود ناشناخته اي كه فراتر از درك و علم انسانها است (نگا : اعراف / 54 ، توبه / 129 ، يونس / 3) . مجموعه جهان هستي ، چرا كه تخت قدرت يزدان محيط بر همه جهان است . « الْمَاءِ » : آب . شايد مراد مواد مذاب و آبگونه اي باشد كه در آغاز جهان ، به صورت گازهاي فوق العاده فشرده در پهنه كائينات پراكنده بوده است (نگا : انبياء / 30 ، فصلت / 11) . « مَبْعُوثُونَ » : برانگيختگان . زنده شدگان . « سِجْرٌ » : جادو . در اينجا مراد سخن عاري از حقيقت و گفتار بي اساس ، و به تبعير ديگر ، حقه و كلك است .

سوره هود آيه 8

متن آيه:

وَلَيْنِ أَجْرُنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِلَىٰ أُمَّةٍ مَّعْدُودَةٍ لَّيَقُولُنَّ مَا يَحْبِسُهُ أَلَّا يَوْمَ يَأْتِيهِمْ لَيْسَ مَصْرُوفًا عَنْهُمْ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه:

اگر عذاب را تا مدت زمان محدودی (که پایان عمر جهان و آغاز قیامت است) به تأخیر اندازیم ، (از روی استهزاء) میگویند : چه چیز مانع آن (از رسیدن به ما الآن) شده است ؟ (اگر وعده خدا راست است ، عذاب را همین الآن بر سر ما بیاورد و ما را مهلت ندهد) . هان ! روزی عذاب به سراغ آنان می آید و دیگر از ایشان دور نمیگردد (و دست از سرشان برنمی دارد) و چیزی را که در (دنیا) مسخره می کردند ، از هر سود برشان می گیرد .

توضیحات:

« أُمَّةٌ » : مدتی از زمان (نگا : يوسف / 45) . « مَّعْدُودَةٌ » : اندك . كم (نگا : يوسف / 20) . « يَحْبِسُهُ » : آن را باز می دارد و به تأخیر می اندازد . « يَوْمٌ » : روزی . مراد قیامت است . « مَصْرُوفٌ » : برگردانده . دفع شده . « حَاقَ بِهِمْ » : آنان را فرو گرفت . ایشان را احاطه کرد .

سوره هود آيه 9

متن آيه:

وَلَيْنِ أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً ثُمَّ نَزَعْنَا مَا مَنَّاهُ مِنْهُ إِنَّهُ لَيَؤُوسٌ كَفُورٌ

ترجمه:

و اگر از سوي خود به انسان نعمتي بچشاندیم (و مثلاً روزی فراوان و صحت و امنيت برسانيم و بنا به حكمتي) سپس آن را از او بگيريم و بستانيم ، بسيار نااميد (از برگشت دوباره اين نعمت به خود) و ناسپاس (در برابر ساير نعمتهاي ديگر) ميشود .

توضیحات:

« أَذْ فُنَا » : چشما زديم . « رَحْمَةً » : احسان . نعمت که از رحمت سرچشمه مي گيرد . « نَزَعْنَا » : سلب کرديم . به در آورديم . با زپس گرفتيم . « يَوْسُ » : بسيار نااميد و مايوس . « كَفُورٌ » : بسيار ناشکرو ناسپاس .

سوره هود آيه 10

متن آيه :
وَلَيْنِ أَذْ فُنَاهُ نَعْمَاءَ بَعْدَ ضَرَاءَ مَسْتَهُ لَيَقُولَنَّ ذَهَبَ السَّيِّئَاتُ عَنِّي إِنَّهُ لَفَرِحَ فَخُورٌ

ترجمه :

واگر بعد از ناخوشي و زيان و ضري که به انسان رسیده است ، خوشي و نعمت و منفعتي بدو برسانيم ، مي گويد : بديتها و سختيها از من به دور شده اند (و مشکلات و ناراحتيتها ديگر هرگز برنمي گردند . دوباره دچار سرور و غرور بيجا مي گردد و) بسي شادان (از متاع دنيا) و نازان (بر ديگران) مي شود .

توضيحات :

« نَعْمَاءَ » : نعمت . « ضَرَاءَ » : شدت . ناخوشي . « مَسْتَهُ » : بدو رسیده است . دامنگيرش شده است . « السَّيِّئَاتُ » : بديتها . مصائب و بلايا . « فَرِحَ » : شادمان . « فَخُورٌ » : بسيار فخر فروش (نگا : نساء / 36) .

سوره هود آيه 11

متن آيه :
إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

ترجمه :

مگر کسانی که (به هنگام شدائد) شکیبائي کنند ، و (در وقت خوشي و ناخوشي و ثروتمندي و مستمندی) کارهاي شايسته و بايسته انجام دهند ، بيگمان آنان بخشايش (يزدان شامل گناهان نشان مي گردد) و پاداش بزرگي (در برابر اعمال صالحه) دارند .

توضيحات :

« إِلَّا الَّذِينَ ... » : عبيهاي مذکور را تنها کسانی ندارند که ...

سوره هود آيه 12

متن آيه :
فَلَعَلَّكَ تَارِكٌ بَعْضَ مَا يُوحَىٰ إِلَيْكَ وَضَائِقٌ بِهِ صَدْرُكَ أَنْ يَقُولُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا كِتَابٌ مِّمَّا مَعَهُ مَلِكٌ إِنَّمَا أَنْتَ نَذِيرٌ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

ترجمه :

(اي پيغمبر ! براي خوشنودي مشرکان تلاش مکن . آنان نمي خواهند ايمان بياورند . اگر براي ارضاء آنان بکوشي) چه بسا تو برخي از چيزهائي را که به تو وحی مي شود (از قبيل آياتي که درباره نکوهش معبودهاي دروغين ايشان است) فروگذاري و از (تبليغ) آن (به

مشرکان) دلتنگ و ناراحت شوی؟ زیرا که نکند (آن را تکذیب کنند و مانند همیشه) بگویند: چرا گنجی رایگان بدو ارمغان نمی‌گردد، یا این که او با فرشته‌ای نمی‌آید (تاصحت نبوت وی را به ما اعلام نماید. ای پیغمبر!) تو تنها بیم‌دهنده (کافران و مژده‌رسان مؤمنان) هستی (و وظیفه تو تبلیغ کلام آسمانی است و بس) و خداوند مطلع و مراقب هر چیزی است (و از احوال تو و احوال ایشان آگاه است و اعمال همگان را می‌پاید).

توضیحات:

«لعل»: در اینجا برای استتفهام انکاری است و معنی زهی دارد (نگا: کھف 6/، شعراء 3/). «ضائق»: دلتنگ. غم‌گین. «أن یقولوا»: از ترس این که نگویند که تا نگویند که «گنج»: گنج. مراد مشرکان، گنج با آورده و رایگانی است که دال بر صدق نبوت پیغمبر باشد (نگا: فرقان 8/). «ذیر»: بیم‌دهنده (نگا: رعد 7/، نازعات 45/). «وکیل»: مطلع. مراقب. پیغمبر از آنجا که انسان بوده است، تبلیغ مطالبی برای او مشکل و ناراحت کننده بوده است، ولی کوچکترین تعللی در کار تبلیغ نداشته است. البته اگر یاری و مددالهی نبود، دچار چنین لغزشی می‌شد (نگا: اسراء 74/).

سوره هود آیه 13

متن آیه:

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ وَأَتُوا بِعَشْرِ سُوْرٍ مِّثْلِهِ مُفْتَرِيَاتٍ وَادْعُوا مَنْ اسْتَضَعْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه:

بلکه (مشرکان) از درخواست گنج رایگان و نزول فرشتگان بالاتر می‌گذارند و) می‌گویند: (محمد خودش قرآن را تألیف کرده است و) آن را به دروغ به خدا نسبت می‌دهد! بگو: (اگر این قرآن را انسانی چون من نوشته است) شما (هم) ده سوره دروغین همانند آن را (بنویسید و برای ما) بیاورید و غیر از خدا هر کس را که می‌توانید دعوت کنید (و به یاری خود بطلبید) اگر (در ادعای خویش) راستگو و نید.

توضیحات:

«آم»: یا. بلکه. «مثله»: مانند آن. مثل صفت اول (سور) است و با موصوف خود می‌تواند مطابقت بکند یا نکند (نگا: مؤمنون 47/، اعراف 194/). «مفتریات»: به هم بافته‌ها. ساخته‌های دروغین. صفت دوم (سور) است. «من دون الله»: سواي خدا. جار و مجرور متعلق به فعل (ادعوا) است.

سوره هود آیه 14

متن آیه:

وَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكُمْ فَاعْلَمُوا أَنَّمَا أُنزِلَ بِعِلْمِ اللَّهِ وَأَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَهَلْ أَنْتُمْ مُسْلِمُونَ

ترجمه :

پس (ای مشرکان !) اگر (کسانى را که برای یارى در این کار دعوت مى کنید) پاسخ شما را ندادند (واستدعای شما را نپذیرفتند ، چرا که از انجام آن ناتوانند) بدانید که این قرآن با آگاهی الله و وحی خدا نازل شده است (و از علم الهی سرچشمه گرفته است) و معبودی جز خدا نیست (و نزول این آیات معجز ، دلیلی و نشانی بر این حقیقت است) . پس آیا اسلام را می پذیرید و فرما نپرداز خدا می گردید ؟ (باید که تسلیم شوید اگر طالب حق می باشید) .

توضیحات :

« فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِبُوا لَكُمْ... » : مرجع ضمیر (و) در این فعل به (مَنْ) در آیه قبلی ، یعنی مدعوین مشرکان جهت یاری ایشان برمی گردد ، و ضمیر (كُمْ) به خود مشرکان مخاطب ، اما اگر مرجع (و) ، مشرکان مخاطب ، و مرجع (كُمْ) ، پیغمبر و مؤمنان باشد ، معنی چنین می شود : اگر مشرکان دعوت شما مسلمانی را اجابت نکردند و حاضر نشدند لا اقل ده سوره هما نند این سوره ها را بیاورند ، شما مؤمنان بدانید که این ضعف و ناتوانی نشانه آن است که این آیات از علم الهی سرچشمه گرفته است ، و . . . (نگا : قیص / 50) . « أَنْزَلَ يَعْلَمُ اللَّهُ » : نازل شده است با دانش خدا نه با دانش محمد یا دیگران (نگا : نساء / 166 ، هود / 49) .

سوره هود آیه 15

متن آیه :
مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزِينَتَهَا نُوَفِّ إِلَيْهِمْ أَعْمَالَهُمْ فِيهَا وَهُمْ فِيهَا لَا يُبْخَسُونَ

ترجمه :

کسانی که (تنها) خواستار زندگی دنیا و زینت آن باشند (و جز خوردن و نوشیدن و اموال و اولاد را طالب نبوده و چشم داشتی به آخرت نداشته باشند ، برابر سنت موجود در پیکره هستی ، پاداش دسترنج و اعمالشان را در این جهان بدون هیچ گونه کم و کاستی به تمام و کمال می دهیم) چرا که مدار این جهان بر اعمال استوار است ؛ نه بر نیات و مقاصد ، و بر این خوان یغما چه دشمن چه دوست (و حقی از آنان در آن ضایع نمی گردد) .

توضیحات :

« مَنْ كَانَ يُرِيدُ... » : (نگا : اسراء / 18 ، شوری / 20) . « زِينَتَهَا » : (نگا : آل عمران / 14) . « لَا يُبْخَسُونَ » : حقی از آنان ضایع نمی گردد و نتیجه اعمالشان نقصان نمی بیند .

سوره هود آیه 16

متن آیه :
أُولَئِكَ الَّذِينَ لَيْسَ لَهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِلَّا النَّارُ وَحَبِطَ مَا صَنَعُوا فِيهَا وَبَاطِلٌ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

آنان کسانند که در آخرت جز آتش دوزخ بهره و سهمی ندارند ، و آنچه در دنیا انجام می دهند ، ضایع و هدر می رود (و بی اجر و پاداش می شود) و کارهایشان پوچ و بیسود می گردد (هر چند که اعمالشان به ظاهر انسانی و مردمی و عبادی باشد) .

توضیحات :

« حَيْطَ » : هدر رفت . پوچ و بی ثمر شد (نگا : بقره / 217 ، آل عمران / 22) .

سوره هود آیه 17

متن آیه :

أَقْمِنَ كَانِ عَلَيَّ بَيِّنَاتٍ مِّن رَّبِّي وَ يَتْلُوهُ شَاهِدٌ مِّنْهُ وَمِن قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً أُولَئِكَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمَن يَكْفُرْ بِهِ مِنَ الْأَحْزَابِ قَالُوا لِنَارِ مَوْعِدِهِ قَوْلًا تَك فِي مَرِيَةٍ مِّنْهُ إِنَّهُ الْحَقُّ مِن رَّبِّكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

آیا کسی که دلیل و برهان روشنی (به نام فطرت و عقل سلیم) از سوی پروردگار خود دارد (و با نور آن به آفاق و انفس می نگرد و به وجود آفریدگار جهان پی می برد) و گواهی از جانب خدا (به نام قرآن) به دنبال آن می آید (و بر صدق دریافت عقل او از جهان ، شهادت می دهد و برداشت وی را تصدیق می نماید) و قبل از قرآن (هم جملگی کتابهای آسمانی ، این راه را تأیید کرده اند و در این مسیر رفته اند ، از آن جمله تورات ، یعنی) کتاب موسی که رهبر و رحمت بوده است ، (آیا چنین کسانی با افرادی برابرند که با چشم خرد به ملکوت جهان نمی نگردند ، و به کتابهای آسمانی و پیغمبران الهی گوش دل فرا نمی دهند ، و جز به فکر دنیا نبوده و گمراه بسر می برند و گمراه می میرند ؟) . آنان (که درباره کائنات می اندیشند و با چراغ عقل پروردگار خود را می یابند و تاریخ انبیاء و گذشتگان را پیش چشم می دارند) بیگمان به قرآن ایمان می آورند (چرا که آن را با دید جهان بین و بیش حقیق گرای خویش همگام و همنوا می بینند) . هر کس از گروهها (و طوائف گمراه که دشمن حق و حقیقت و ادیان و انبیاء خدا یند) به قرآن ایمان نیاورد ، میعادگاه او آتش است (و جملگی گمراهان گریزان از نور قرآن ، در آتش سوزان دوزخ گرد می آیند و چه بد جایگاهی است ! ای پیغمبر !) درباره قرآن شك و گمانی به خود راه مده . قرآن حق است و از سوی پروردگارت آمده است ، ولی بیشتر مردم (حق را نمی پذیرند و به چیزی که باید ایمان داشت) ایمان نمی آورند .

توضیحات :

« بَيِّنَاتٍ » : دلیل و برهان روشن . بیانگر حق و باطل و جداسازنده آن دو از یکدیگر . در اینجا مراد فطرت خدا جو و عقل سلیم است . « يَتْلُوهُ » : به دنبال آن می آید . « شَاهِدٌ » : گواه . مراد قرآن است . « مِنْهُ » : مرجع ضمیر (ه) واژه (رَبِّ) است . « مِنْ قَبْلِهِ » : پیش از قرآن . مرجع (ه) واژه (شاهد) است . « إِمَامًا » : مقتدی . راهنما . حال (كِتَابِ) است . « أُولَئِكَ » : آنان . مراد افراد برحق و با ایمان است . مفرد آمدن (مَنْ) در آغاز آیه ،

و جمع آمدن (أَوْلِيَاكَ) در وسط آن ، با تَوَجُّه به لفظ و معنی موصول است . «
 يَهْ» : به قرآن . « الأَحْزَابِ » : جمع حَزَب ، گروه‌ها و دسته‌ها . در اینجا مراد
 همه طوائف و قبائل و کسانی است که کفر و ضلال آنان را به هم مربوط
 می‌سازد و در يك صف قرار می‌دهد . « مَوْعِد » : وعده‌گاه . مراد جایگاه و قرارگاه
 است . « مَرِيَّةً » : شك و تردید .

سوره هود آیه 18

متن آیه :
 وَمِنَ الْأَشْهَادِ هَؤُلَاءِ الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى رَبِّهِمْ أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ عَلَى الظَّالِمِينَ

ترجمه :

چه کسی ستمگرتر از کسی است که به خدا دروغ بندد؟! (کسانی که
 به خدا دروغ می‌بندند و چیزهایی را بدو نسبت می‌دهند که از او
 نیست ، در قیامت به گونه خاصی) آنان به پروردگارشان عرضه می‌گردند (و
 در دادگاه عدل الهی به‌سان می‌شوند) و گواهان (حاضر در آنجا ، اعم از
 پیغمبران و فرشتگان و غیره بر آنان گواهی می‌دهند و) می‌گویند :
 اینان بر پروردگار خود دروغ بسته‌اند (و لذا زشت‌ترین گناه و
 رسوا کننده‌ترین ستم را مرتکب شده‌اند) . هان ! نفرین خدا بر
 ستمگران باد !

توضیحات :

« الْأَشْهَادُ » : جمع شهید یا شاهد ، مثل أَشْرَاف و شَدْرِيف ، و أَصْحَاب و صاحب ،
 گواهان . مراد پیغمبران (نگا : نساء / 41) و مؤمنان (نگا : بقره / 143) و
 فرشتگان (زبأ / 38) و اعضاء بدن (نگا : نور / 24) است . « أَلَا لَعْنَةُ اللَّهِ
 عَلَى الظَّالِمِينَ » : هان ! نفرین خدا بر ستمکاران باد . بدانید که نفرین
 خدا ستمکاران را در بر می‌گیرد .

سوره هود آیه 19

متن آیه :
 الَّذِينَ يَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَيَبْغُونَهَا عِوَجًا وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ

ترجمه :

آن ستمکارانی که (مردمان را) از راه خدا باز می‌داشتند ، و (بر راستای
 خدا شناسی سدها و مانعها ایجاد می‌کردند ، و در دل‌های مردمان شکها و گمانها
 می‌انداختند تا آنان را منحرف سازند و بدیشان) راه خدا را کج و
 نادرست نشان دهند ، و آنانی که به آخرت کفر می‌ورزیدند (و به
 جهان دیگر ایمان نداشتند) .

توضیحات :

« الَّذِينَ » : صفت واژه (الظَّالِمِينَ) در آیه قبلی است . « يَبْغُونَ » :
 : آن را کج می‌خواهند . یعنی همیشه در صدد آن هستند که جاده
 مستقیم الهی را کج نشان دهند و نادرست جلوه بنمایند .

سوره هود آیه 20

متن آیه :
أُولَئِكَ لَمْ يَكُونُوا مُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كَانَتْ لَهُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءِ
يُضَاعَفُ لَهُمُ الْعَذَابُ مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ وَمَا كَانُوا يُبْصِرُونَ

ترجمه :

(این کافران) چنان نیستند که آنان بتوانند (خدا را از عذاب رساندن به خود) در دنیا ناتوان و درمانده سازند (و از قلمرو قدرت او خارج شوند . اگر خدا بخواهد ایشان را گرفتار عذاب و بلائی کند) آنان بجز خدا یاور و فریادری ندارند (که ایشان را از عذاب و بلائی آسمانی برهانند . در آخرت هم به سبب عصیان و طغیانشان) عذابشان چندین برابر می‌گردد (و پیوسته افزونتر و افزونتر می‌شود . چرا که در دنیا) آنان نمی‌توانستند (نشانه‌های خداشناسی بخش در آفاق و انفس را) ببینند .

توضیحات :

« الْأَرْضِ » : زمین . مراد دنیا است . « أَوْلِيَاءَ » : یاران و مددکاران . الهه و معبودان . « مَا كَانُوا يَسْتَطِيعُونَ السَّمْعَ ... » : تاب شنیدن حق و چشم دیدن نشانه‌های دال بر وجود آفریدگار ، و توان پیروی از قرآن را نداشته اند ، و در حقیقت از گوش و چشم خود سود نبرده اند .

سوره هود آیه 21

متن آیه :
أُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

ترجمه :

آنان کسانیند که خویشتن را زیانبار می‌کنند و هستی خود را می‌بازند ، و معبودهائی را که به دروغ به هم می‌باوند و می‌سازند ، گم و ناپدید می‌گردند (و دروغگوئیها و باوه‌سرائیهایشان از بین می‌رود و بی‌فائده و بی‌سود می‌شود) .

توضیحات :

« خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ » : خود را زیانبار کرده و وجود خویش را باخته اند . به خویشتن زیان رسانده اند . « مَا » : مراد معبودهای دروغین و اکاذیب و دعاوی باطل است که در قیامت کاری از دست معبودها ساخته نیست ، و در جهان حقائق ، اباطیل بی‌ثمر است .

سوره هود آیه 22

متن آیه :
لَا جْرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ

ترجمه :

مسلماً آنان زیانبارترین (مردمان) هستند (چرا که سعادت خود را باخته اند ، و باقی را به فانی ، و نعمت را به نعمت ، و جنان را به

نیران داده اند) .

توضیحات :
« لا جرم » : حَقّاً . مسلماً .

سوره هود آیه 23

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَأَخْبَتُوا إِلَىٰ رَبِّهِمْ أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

بیگمان کسانی که ایمان آورده اند و کارهای شایسته کرده اند و به خدای خویش آرمیده اند (و کرنشش برده اند و تسلیم فرمانش شده اند) آنان بهشتیانی اند و در آنجا جاودانه میمانند .

توضیحات :

« أَخْبَتُوا إِلَيَّا رَبِّهِمْ » : در برابر خدای خود فروتنی و کرنش می کنند . به عدالت و قضاوت خدای خود اطمینان دارند (نگا : حج / 34 و 54) .

سوره هود آیه 24

متن آیه :
مَثَلُ الْفَرِيقَيْنِ كَالْأَعْمَىٰ وَالْأَصْمَىٰ وَالْبَصِيرِ وَالسَّمِيعِ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا أَمْ لَا تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

حال این دو گروه (یعنی مؤمنان و کافران) همانند حال کور و کر ، یا بینا و شنوا است . آیا حال و مال این دو گروه یکی است ؟ آیا یادآور و پند پذیر نمی گردید ؟

توضیحات :

« الْفَرِيقَيْنِ » : دو گروه . دودسته . مراد این است که همان گونه که شخص کور و کر با شخص بینا و شنوا در پیدا کردن راه و تشخیص آن از چاه ، یکی نیست ، پویندگان راه یزدان ، و روندگان راه شیطان هم برابر و یکسان نیستند . « مَثَلًا » : حال و وضع . تمییز یا حال فاعل است و یا این که صفت مصدر محذوف (إِسْتَوَاءً) است .

سوره هود آیه 25

متن آیه :
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ إِنِّي لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

(همان گونه که تو را به پیش قومت فرستادیم و گروهی به دشمنانگی و سرکشی پرداختند) نوح را (هم) به پیش قومش فرستادیم (و او بدیشان گفت :) من بیم دهنده (شما از عذاب خدا و) بیانگر (راه نجات

(برای شما می باشم .

توضیحات :
« مبین » : آشکار . بیان کننده .

سوره هود آیه 26

متن آیه :
أَنْ لَا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمِ أَلِيمٍ

ترجمه :

(هم چنین بدیشان گفت :) جز الله (، یعنی خدای واحد یکتا) را
نپرستید . بیگمان من از عذاب روز پر رنج (قیامت) بر شما می ترسم .

توضیحات :

« أَلَّا تَعْبُدُوا... » : مقول قول نوح است . « أَلِيمٍ » : دارای درد و رنج .

سوره هود آیه 27

متن آیه :
قَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا نَرَاكَ إِلَّا بَشِرًا مَثَلُنَا وَمَا نَرَاكَ إِلَّا الْبَشِرَ هُمْ أَرَادُوا لَنَا بَادِي الرَّأْيِ وَمَا نَرَى لَكُمْ عَلَيْنَا مِنْ فَضْلٍ بَلْ نَظُنُّكُمْ كَاذِبِينَ

ترجمه :

اشراف کافر قوم او (بدو پاسخ دادند و) گفتند : تو را جز انسانی همچون
خود نمی بینیم (و لذا به پیغمبری تو باور نداریم) . ما می بینیم
که کسی جز افراد فرومایه و کوتاه فکر و ساده لوح ما (به تو نگرویده و)
از تو پیروی نکرده است . (شما ای پیروان نوح ! نه نوح و نه) شما را
برتر از خود نمی بینیم و بلکه دروغگویان نمان می دانیم .

توضیحات :

« أَرَادُوا » : جمع أَرَادَ ، اشخاص بسیار کوچک و فرومایه و « بَادِي الرَّأْيِ » :
سطحی نگر و کوتاه فکر . ساده لوح و ظاهر بین . با توجه بدین معانی ،
واژه (بَادِي) از ماده (بَدُو) است . اما به معنی : در نگاه اول . سهل و ساده .
بدون تفکر و اندیشه زیاد . از ماده (بَدء) است .

سوره هود آیه 28

متن آیه :
قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّيَ وَآتَانِي رَحْمَةً مِّنْ
عِنْدِهِ فَعَمَّيتُ عَلَيْكُمْ أَنْزَلْتُ مَكُومَهَا وَأَنْتُمْ لَهَا كَاِرَهُونَ

ترجمه :

ای قوم من ! به من بگو و نید ، اگر من دلیل روشنی از پروردگار داشته باشم)
که علم ضروری من برگرفته از دانش و بینش پیغمبری است (و خداوند
از سوی خود رحمتی به من عطاء فرموده باشد (که نبوت است) و این

رحمت الهي (به سبب توجه شما به مادیات و غفلت از معنویات) بر شما پنهان مانده باشد ، آیا ما می توانیم شما را به پذیرش آن واداریم ، درحالی که شما دوستش نمی دارید و منکر آن می باشید ؟ (دین را با اجبار که نمی شود به دیگران تحمیل و تزیق کرد) .

توضیحات :

« أَرَأَيْتُمْ » : مرا خبر دهید (نگا : انعام / 40 ، یونس / 50) . « بینه » : نور بصیرت . حجت و برهان (نگا : هود / 17) . « رَحْمَةً » : مراد نیت است . « عَمِيَّتْ عَلَيْكُمْ » : بر شما مخفی و پنهان شده باشد . « أَنْ لَزِمُكُمْ هَا » : آیا به پذیرش آن ، شما را مجبور کنیم ، و با اکراره آن را به شما بقبولانیم ؟ . ضمائر (کم) و (ها) مفعول اول و دوم (نَلَزِمُ) است . حرف (و) میان این ضمائر ، برگشت به اصل و تکمله (کم) است .

سوره هود آیه 29

متن آیه :

وَيَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مَالًا إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّهُمْ مُلَاقُوا رَبِّهِمْ وَلَآ كِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا تَجْهَلُونَ

ترجمه :

ای قوم من ! من در برابر آن ، (یعنی تبلیغ رسالت پروردگرم) از شما (پول و مزد و ثروت و) مالی نمی خواهم ، چرا که مزد من جز بر عهده خدا نیست (و پاداش خود را تنها از او می خواهم و بس) . و من کسانی را که ایمان آورده اند (از مجلس و همدمی خود به خاطر شما) نمی رانم . آنان (در روز قیامت) خدای خود را ملاقات می کنند (و اگر آنان را برانم در آن وقت از من شکایت می کنند) . و اما من شما را گروه نادانی می دانم (چرا که معیار ارزش انسانها را در مال و جاه می دانید ؛ نه در پیروی از حق و انجام کار نیک) .

توضیحات :

« عَلَيْهِ » : بر آن . در برابر آن . مرجع ضمیر (ه) تبلیغ مفهوم از آیات قبلی است (نگا : هود / 51) . « طَارِدٌ » : طرد کننده . دورکننده .

سوره هود آیه 30

متن آیه :

وَيَا قَوْمِ مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ طَرَدْتُهُمْ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

ای قوم من ! اگر من مؤمنان (فقیر و به گمان شما حقیر) را از پیش خود برانم ، چه کسی مرا (از دست انتقام خدا می رهند و) در برابر (مجازات شدید) الله یاری می دهد ؟ (هیچ کسی) . آیا یاد آور نمی شوید (و نمی اندیشید که آنان خدائی دارند و انتقام ایشان را می گیرد ؟) .

توضیحات :

« مَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ ؟ » : چه کسی مرا از عقاب خدا مصون و محفوظ می کند

سوره هود آیه 31

متن آیه :
 وَلَا أَقُولُ لَكُمْ عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ وَلَا أَقُولُ إِنِّي مَلَكٌ وَلَا
 أَقُولُ لِلَّذِينَ تَزْدَرِي أَعْيُنُكُمْ لَنْ يُؤْتِيَهُمُ اللَّهُ خَيْرًا اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا فِي
 أَنْفُسِهِمْ إِنِّي إِذًا لَمِنَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

من به شما نمی‌گویم که گنجینه‌های (رزق و روزی) خدا در دست من است (و هرگونه که بخواهم در آن تصرف می‌کنم و کسانی را که از من پیروی کنند ، ثروت‌مند می‌سازم) و به شما نمی‌گویم که من غیب می‌دانم (و آگاه از علم خدا می‌باشم و از چیزهایی با خیرم که دیگران از آنها بی‌خبرند) و من نمی‌گویم که من فرشته‌ام . و من (هرگز برای خوشایند شما) نمی‌گویم آنان که در نظر شما خوار می‌آیند ، خداوند هیچ‌گونه خویشی و نیکی بهره‌ایشان نمی‌سازد (و اجر و پاداش فراوان و قابل توجهی بدانان عطاء نمی‌کند . من جز ایمان و صداقت از آنان نمی‌بینم و من مأمور به ظاهرم) و خدا از چیزهایی که در اندرون دارند آگاه‌تر (از هر کسی) است . (اگر آنچه شما دوست دارید بگویم و بکنم ، در این صورت من از زمره ستمکاران (به خود و به دیگران) خواهم بود .

توضیحات :

« وَلَا أَعْلَمُ الْغَيْبَ » : عطف بر (عِنْدِي خَزَائِنُ اللَّهِ) است و تکرار (لا) برای تأکید نفی است . « تَزْدَرِي » : حقیر می‌بینند . خوار و پست می‌بینند . از باب افتعال و از ماده (زری) است . « خَيْرًا » : خوبی . نیکی . مراد خوشبختی دنیا و آخرت است که در برابر داشتن ایمان به مؤمنان وعده داده شده است (نگا : یونس / 63 و 64 ، زمر / 10 ، نور / 55) .

سوره هود آیه 32

متن آیه :
 قَالُوا يَا نُوحُ قَدْ جَادَلْتَنَا وَأَ كَثَرْتَ جِدَالَنا وَأَتَيْنَا بِمَا تَعُودُنَا إِنْ كُنْتَ
 مِنَ الصَّادِقِينَ

ترجمه :

گفتند : ای نوح ! با ما جرو بحث کردی (تا به تو ایمان بیاوریم) و جرو بحث را به درازا کشانیدی (تا آنجا که ما را خسته کردی . جانمان از این همه گفتار به لب رسیده است و دیگر تاب تحمل شنیدن سخنانت را نداریم) . اگر راست می‌گوئی (که تو پیغمبری و اگر به تو ایمان بیاوریم ، عذاب خدا گریبان‌گیرمان می‌گردد) آنچه را که ما را از آن می‌ترساند ، به ما برسان (و هیچ درنگ مکن . حرف بس است ، عذاب کو؟) .

توضیحات :

« قَدْ جَادَلْتَنَا » : با ما بسی مجادله و جرو بحث کردی . با ما ستیزه و پرخاش نمودی .

سوره هود آیه 33

متن آیه :
قَالَ إِنَّمَا يَا تَيْكُم بِهِ اللَّهُ إِنْ شَاءَ وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ

ترجمه :

گفت : (رساندن عذاب در دست خدا است ؛ نه در دست من) این خدا است که آن را به شما می‌رساند اگر بخواهد (و حکمتش اقتضاء کند) ، و شما نمی‌توانید (خدا را) درمانده کنید (و از نزول عذاب او جلوگیری نمائید و یا از آن بگریزید و خویشتن را برهانید) .

توضیحات :

« يَا تَيْكُم بِهِ » : آن را به شما می‌رساند .

سوره هود آیه 34

متن آیه :
وَلَا يَنْفَعُكُمْ نُصْحِي إِنْ أَرَدْتُ أَنْ أَنْصَحَ لَكُمْ إِنْ كَانَ اللَّهُ يُرِيدُ أَنْ يُغْوِيَكُمْ هُوَ رَبُّكُمْ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

هرگاه خدا بخواهد شما را (به خاطر فساد درون و گناهان فراوان) گمراه و هلاک کند ، هر چند که بخواهم شما را اندرز دهم ، اندرز من سودی به شما نمی‌رساند (و پندهایم در شما نمی‌گیرد) . خدا پروردگار شما است و به سوی او برگردانده می‌شوید (و به مجازات خود می‌رسید) .

توضیحات :

« نَصْحِي » : پند من . اندرز من . خلوص و خیرخواهی من . « يُغْوِيكُمْ » : شما را گمراه کند . در اینجا مراد از گمراهی ، نتیجه و اثر گمراهی است که عذاب و هلاک است .

سوره هود آیه 35

متن آیه :
أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنْ أَفْتَرَيْتُهُ فَعَلَيَّ إِجْرَامِي وَأَنَا بَرِيءٌ مِمَّا تَجْرَمُونَ

ترجمه :

آیا مشرکان می‌گویند که (محمد) این (قرآن) را از پیش خود ساخته است و آن را به دروغ به خدا نسبت داده است ؟ بگو : اگر آن را از پیش خود ساخته باشم و به دروغ به خدا نسبت داده باشم ، (جرم بزرگی مرتکب شده‌ام و سزای) بزهکاری من برگردن من است (و مجازات آن را خواهم دید . ولی اگر من راستگو باشم ، شما گناهکارید) و من از (آثار) بزهکاری شما (بر کنار) سالم می‌باشم (و به گناه شما نمی‌سوزم) .

توضیحات :

« أمّ » : یا این که . آیا . « إِفْتَرَاهُ » : آن را از پیش خود ساخته است و به دروغ به خدا نسبت داده است . فاعل (إِفْتَرِي) می تواند پیغمبر اسلام باشد ، و این آیه به عنوان يك جمله معترضه ذکر شده باشد ، و می تواند نوح باشد و قوم او گفته باشند که وی این قصص و اخبار را از پیش خود می گوید . « إِجْرَامِ » : گناه کردن . مجرم به معنی گناهکار ، از این واژه است . « بَرِيءٌ » : برکنار . به دور (نگا : یونس / 41) . متنفر و بیزار (نگا : انعام / 19)

سوره هود آیه 36

متن آیه :
 وَأَوْحِي إِلَيَّ نُوحٍ أَنَّهُ لَنْ يُؤْمِنَ مِنْ قَوْمِكَ إِلَّا مَنْ قَدْ آمَنَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَفْعَلُونَ

ترجمه :

به نوح وحی شد که جز آنان که (تا کنون) ایمان آورده اند ، هیچ کس دیگری از قوم تو ایمان نخواهد آورد . بنابراین از کارهایی که می کنند غمگین مباش . (ما هرچه زودتر سزای اذیت و آزار و تهمت و تکذیب ایشان را در کف دستشان خواهیم گذاشت) .

توضیحات :

« لَا تَبْتَئِسْ » : محزون مشو . غمگین مباش .

سوره هود آیه 37

متن آیه :
 وَأَصْنَعِ الْفُلْكَ يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ وَوَحِّينَا وَلَا تَخَاطِبُنِي فِي الَّذِينَ ظَلَمُوا إِنَّهُمْ مُّعْرِضُونَ

ترجمه :

(به نوح وحی شد که) کشتی را تحت نظارت ما و برابر تعلیم وحی ما بساز (و بدان که تو و مؤمنان همراه تو از مراقبت و محافظت ما برخوردارید و محفوظ از ظالمان ، و مصون از اشتباه در کار ساختن کشتی می باشید . از این پس به مشرکان رحم مکن) و با من درباره (گذشت از) ستمگران گفتگو منما (که آنان محکوم به عذابند و) مسلماً ایشان غرق خواهند شد .

توضیحات :

« يَا عِيسَى ابْنَ مَرْيَمَ » : تحت رعایت و نظارت ما (نگا : طه / 39 ، طور / 48) . « وَوَحِّينَا » : با راهنماییها و تعلیمات وحی ما . « مُّعْرِضُونَ » : غرق شدگان . در آب خفه شدگان .

سوره هود آیه 38

متن آیه :
 وَيَصْنَعِ الْفُلْكَ وَكَلَّمَا مَرْعَاهُ عَلَيْهِ مَلَأَ مِنْ قَوْمِهِ سَخِرُوا مِنْهُ قَالَ إِنْ تَسْخَرُوا مِنَّا فَإِنَّا نَسْخَرُ مِنْكُمْ كَمَا تَسْخَرُونَ

ترجمه :

نوح دست اندر کار ساختن کشتی شد. هر زمان که گروهی از اشراف قوم او از کنار وی می‌گذشتند، او را مسخره می‌کردند (و می‌خندیدند و می‌گفتند: دیوانه شده است. به سرش زده است. پیغمبری را ترک گفته است و نجاری را پیشه کرده است! نوح هم بدیشان پاسخ می‌داد و می‌گفت: اگر شما ما را مسخره می‌کنید، ما هم همان گونه شما را مسخره می‌کنیم. (امروز از بی‌خبری شما از پیام آسمانی می‌خندیم و فردا به سبب شکنجه و عذابی که گر یبازگیرتان می‌گردد به تمسخرتان می‌نشینیم).

توضیحات :

« كَلِمًا » : هر زمان که . هر وقت که . « سَخِرُوا مِنْهُ » : مسخره‌اش می‌کردند .

سوره هود آیه 39

متن آیه :

فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ

ترجمه :

هرچه زودتر خواهید دانست که عذاب خوارکننده و رسواکننده (در دنیا) بهره چه کسی، و شکنجه‌جاودان (در آخرت) گریبانگیر کدام يك از مردمان می‌گردد.

توضیحات :

« يَخْزِيهِ » : رسوایش می‌سازد . خوارش می‌کند . « مُّقِيمٌ » : جاودان . همیشه‌گی و ناگسستنی .

سوره هود آیه 40

متن آیه :

حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَمْرُنَا وَفَارَ التَّنُّورُ ۖ قُلْنَا احْمِلْ فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجَيْنِ اثْنَيْنِ وَأَهْلَكَ إِلَّا مَن سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ وَمَنْ آمَنَ وَمَا آمَنَ مَعَهُ إِلَّا قَلِيلٌ

ترجمه :

(نوح به کار خود مشغول بود و کافران هم به تمسخر خود ادامه دادند) تا آن گاه که فرمان ما (مبنی بر هلاک کافران) در رسید و آب از زمین جوشیدن گرفت (و خشم ما به غایت رسید. به نوح) گفتیم: سوار کشتی کن از هر صنفی نر و ماده‌ای را، و خاندان خود را، مگر کسانی را که فرمان هلاک آنان قبلاً صادر شده است (که همسر و یکی از پسران تو است)، و کسانی را (در آن بنشان) که ایمان آورده‌اند. و جز افراد اندکی بدو ایمان نیاورده بودند.

توضیحات :

« حَتَّىٰ » : غایت است برای (يَصْنَعُ) و کلام میان این دو واژه، حال ضمیر مستتر (هُوَ) در فعل مذکور است. « قَارَ » : فوران کرد. جوشیدن گرفت. «

التَّنُّورُ» : سطح زمين (نگا : قمر / 12) . چشمه ساران . تنور پخت و پز نان . که جوشيدن آب از آن بيانگر دگرگوني و پيدايش حادثه اي نوظهور بود . « قَارَ التَّنُّورُ » : كنايه از آب زياد و هم چنين شدت خشم خداست . همان گونه که مي گو يند : (حَمِيَ الوَطَيْسُ) : تنور گرم شد ، که مراد گرمي معرکه و کارزار است . « اِثْنَيْنِ » : دو تا . مراد نر و ماده است . مَفْعُولٌ (اِحْمِلَ) است . « سَبَقَ عَلَيْهِ الْقَوْلُ » : درباره او قبلاً سخن رفت که (اِنَّهُمْ مَغْرَقُونَ) است (نگا : هود / 37) . اين فرمان شامل كافران به طور عام و شامل همسر نوح (وَاٰلِهٖ) و پسرش (كَنَعَانَ) به طور خاص است .

سوره هود آيه 41

متن آيه :

وَقَالَ اِرْكَبُوا فِيهَا يَسْمُ اللّٰهِ مَجْرَاهَا وَمُرْسَاهَا اِنَّ رَبِّي لَغَفُورٌ رَّحِيْمٌ

ترجمه :

(نوح خطاب به خاندان و بستگان با ايمان خود و يدائير مؤمنان) گفت : سوار کشتي شويد (و نترسيد) که حرکت و توقف آن با ياري خدا و حفظ و عنايت الله است (و به هنگام ورود به کشتي و حرکت آن ، و در وقت لنگر انداختن و خروج از آن ، نام خدا را بر زبان را نيد و از حضرت باري ياري بطلبيد ، و از او آمرزش گناهان خود را بخواهيد و بدانيد که) بيگمان پروردگار من بسيار آمرزنده و بس مهربان است .

توضيحات :

« يَسْمُ اللّٰهِ » : به نام خدا . با ياري و نگهداري و قوت و قدرت خدا . « مَجْرِي » : حرکت . زمان حرکت . مسير حرکت . مصدر ميمي و اسم زمان و مکان است . « مُرْسِي » : لنگر انداختن . زمان ايستادن . لنگرگاه . مصدر ميمي و اسم زمان و مکان است و از ماده (رسو) مي باشد . « يَسْمُ اللّٰهِ مَجْرِيهَا وَمُرْسَاهَا » : اين جمله مي تواند متصل به (اِرْكَبُوا) و حال از ضمير (و) بوده و تقدير چنين باشد : مَسْمِيْنَ اللّٰهِ . يا اين که : قَائِلِيْنَ يَسْمُ اللّٰهِ وَقَتَّ اِحْرَافِهَا وَ وَقَتَّ اِرْسَائِهَا . و هم چنين مي تواند کلام جداگانه اي باشد و مژده اي از سوي پروردگار به حفظ و حراست کشتي در همه احوال بشمار آيد .

سوره هود آيه 42

متن آيه :

وَهَيَّ تَجْرِي بِهِمْ فِي مَوْجٍ كَالْجِبَالِ وَنَادَى نُوحٌ ابْنَهُ وَكَانَ فِي مَعْزِلٍ يَا بَنِي اَرْكَبْ مَعَنَا وَلَا تَكُنْ مَعَ الْكَافِرِيْنَ

ترجمه :

(مؤمنان سوار کشتي شدند و) کشتي با سرنش پيانش (سينه) امواج کوه بيکر را مي شکافت و (هم چنان) به پيش مي رفت . (مهر پدري در ميان اين امواجي که از سر و دوش هم بالا مي رفتند و روي هم مي غلطيدند ، موج گرفت) و نوح پسرش را که در کناري (جدا از پدر) قرار گرفته بود فرياد زد که فرزند دلبندم با ما سوار شو و با كافران مباش ، (اگر به سوي خدا برگردی نجات مي يابي ، والا با جملگي بي دينان هلاک مي گروي) .

توضیحات :

« تَجْرِي بِهِمْ » : کشتی سرنشینان را در میان امواجی چون کوه ، حرکت می‌داد . « فِي مَعَزِلٍ » . در کناری . در گوشه‌ای . « مَعَزِلٍ » . جای جداگانه . مکانی دور افتاده . اسم مکان از عزلت است .

سوره هود آیه 43

متن آیه :

قَالَ سَأُوِي إِلَى جَبَلٍ يَعْصِمُنِي مِنَ الْمَاءِ قَالَ لَا عَاصِمَ الْيَوْمَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِلَّا مَنْ رَجِمَ وَحَالَ بَيْنَهُمَا الْمَوْجُ فَكَانَ مِنَ الْمَغْرَمِينَ

ترجمه :

(پسر لجوج و مغرور نوح) گفت : به کوه بزرگی می‌روم و مأوی می‌گزینم که مرا از سیلاب محفوظ می‌دارد (و از غرقاب مصون) . نوح گفت : امروز هیچ قدرتی در برابر فرمان خدا (مبینی بر غرق و هلاک شدن کافران) پناه نخواهد داد مگر کسی را که مشمول رحمت خدا گردد و بس . (در همین هنگام موجی برخاست و او را در کام خود فرو برد) و موج میان پدر و پسر جدائی انداخت و پسر در میان غرق‌شدگان جای گرفت (و خیال خام ، او را از راه آب دنیا ، به آتش آخرت انداخت) .

توضیحات :

« سَأُوِي يَا » : پناه خواهم برد . منزل و مأوی خواهم ساخت . « عَاصِمَ » : بازدارنده و حفظ کننده . این واژه می‌تواند به معنی ذی‌عصمت ، یعنی محفوظ و مصون باشد ، و معنی چنین شود : امروز هیچ کسی از مرگ نجات پیدا نمی‌کند مگر آن کسی که مشمول رحمت خدا گردد . « حَالَ بَيْنَهُمَا » : میان آن دو حائل شد و میان آن دو جدائی انداخت (نگا : انفال / 24 ، سبأ / 54) .

سوره هود آیه 44

متن آیه :

وَ قِيلَ يَا أَرْضُ ابْلَعِي مَاءَكِ وَيَا سَمَاءُ أَقْلِعِي وَ غِيضَ الْمَاءِ وَ قُضِيَ الْأَمْرُ وَ اسْتَوَتْ عَلَى الْجُودِيِّ وَ قِيلَ بَعْدَ ذَلِكَ لِقَوْمِ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

(بعد از هلاک کافران) گفته شد که : ای زمین ! آب خود را فرو خور ، و ای آسمان ! از باریدن بایست ، و (آن گاه به دستور خدا) آبها از میان برده شده و فرمان اجرا گردید و کار به انجام رسید ، و کشتی بر کوه جودی پهلو گرفت (و در این وقت بود که) گفته شد : نابود باد گروه ستمکاران !

توضیحات :

« ابْلَعِي » : فرو خور . قورت بده . « أَقْلِعِي » : از بارش و ریزش بایست . بند بیا . « أَقْلِعَ عَنِ كَذَا » : کف عنه و ترکه . « غِيضَ » : از میان برده شد . فعل (غاض) به صورت لازم و متعدی استعمال می‌شود . در اینجا متعدی و مجهول است . « قُضِيَ الْأَمْرُ » : فرمان اجرا گردید . کار پایان گرفت . « اسْتَوَتْ »

« : استتقرار یافت . « الْجُودِيَّ » : نام کوهی است که آن را کوه کارد و یا اکراد نزدیک موصل در شمال عراق ، کوه ماسیس از سلسله جبال آرات در ارمنستان ، و کوهی در قلمرو قبایله طی در عربستان دانسته اند . « بَعْدًا » : هلاك (نگا : هود / 60 و 68 و 95) مفعول مطلق فعل محذوفی است و اصل آن چنین است : بَعْدُوا بَعْدًا . دورشدن از رحمت خدا .

سوره هود آیه 45

متن آیه :
وَنَادَى نُوحٌ رَبَّهُ فَقَالَ رَبِّ إِنَّ ابْنِي مِنْ أَهْلِي وَإِنَّ وَعْدَكَ الْحَقُّ وَأَنْتَ أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ

ترجمه :

نوح پروردگار خود را به فریاد خواند و گفت : پروردگارا ! پسر من (کنعان که امواج او را فرو بلعیده است) از خاندان من است و (تو هنگامی که به من دستور فرمودی ، خاندان خود را سوار کشتی کنم ، در اصل وعده حفظ خاندان مرا داده ای) و وعده تو راست است (و خلافتی در آن نیست) و تو داورترین داوران و دادگرتترین دادگرای (و درددل مرا میدانی . پروردگارا ! لطیفی و مرحمتی)

توضیحات :

« وَ نَادَى نُوحٌ » : برخی حرف و او را برای ترتیب زمانی نمیدانند و این دعا و تضرع را پیش از غرق شدن پسر نوح و به دنبال گفتگوی نوح با کنعان میدانند . برخی بعد از غرق شدن پسر نوح میدانند که نوح به سبب مهر پدری مردن فرزند را از یاد برده است . یا این که چون به قدرت مطلقه خدا ایمان داشته فرزند خود را از آستان او خواسته است . « أَحْكَمُ الْحَاكِمِينَ » : آگاه ترین و دادگرتترین و استوارترین کسانی که داور و دادگری و فرمانروایی از ایشان انتظار می رود (نگا : مائده / 50 ، اعراف / 87) .

سوره هود آیه 46

متن آیه :
قَالَ يَا نُوحُ إِنَّهُ لَيْسَ مِنْ أَهْلِكَ إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ فَلَا تَسْأَلْنِ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنِّي أَعِظُكَ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْجَاهِلِينَ

ترجمه :

فرمود : ای نوح ! پسرت از خاندان تو نیست ، چرا که او (به سبب رفتار زشت و کردار پلشتی که پیش گرفته است با تو فرسنگها فاصله دارد ، و ذات او عین) عمل ناشایست است . بنابراین آنچه را از آن آگاه نیستی (که درست است یا نادرست) از من نخواه . من تو را نصیحت می کنم که از نادانان نباشی (و ندانی که در مکتب آسمانی ، پیوند بر اساس عقیده است ؛ نه گوشت و خون) .

توضیحات :

« إِنَّهُ عَمَلٌ غَيْرُ صَالِحٍ » : او ، کار ناشایست است . یعنی او تا آنجا در کفر و الحاد و فسق و فجور فرو رفته است که انگار وجودش مجسمه شر و فساد

است .

سوره هود آیه 47

متن آیه :
قَالَ رَبِّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ أَنْ أَسْأَلَكَ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَإِلَّا تَغْفِرْ لِي
وَتَرَحَّمْنِي أَكُنَ مِنَ الْخَاسِرِينَ

ترجمه :

نوح گفت : پروردگارا! از این که چیزی را (از این به بعد) از تو بخواهم که بدان آگاه نیاشم ، خویشتن را در پناه تو می‌دارم (و عاجزانه از استانت می‌خواهم که مرا از چنین لغزشهائی به دور داری) . اگر بر من نیکشائی و به من رحم ننمائی از زیانکاران خواهم بود .

توضیحات :

« أَعُوذُ بِكَ » : به تو پناه می‌آورم و خویشتن را در پناه تو می‌دارم .
« إِلَّا » : مرکب از (إِنْ) و (لَا) است .

سوره هود آیه 48

متن آیه :
قِيلَ يَا نُوحُ اهْبِطْ بِسَلَامٍ مِنَّا وَبَرَكَاتٍ عَلَيْكَ وَعَلَى أُمَمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ وَأُمَّمٌ
سَنَمْتَعُهُمْ ثُمَّ يَمْسَهُمُ مِنَ الْعَذَابِ أَلِيمٌ

ترجمه :

(پس از آن که طوفان همه جا را ویران کرد ، به زبان وحی به نوح) گفته شد : ای نوح ! از کشتی پیاده شو (و بدان که تو و همراهانت) از امنیت ما برخوردارید و (از قحطیها و بیماریها و سایر بلاها) سالم و برکنارید و (درهای) برکات خدا به روی تو و گروههای همراهت (گشوده) است (و نگران نباشید که محیط سالم و پربرکتی خواهید داشت و بعدها) ملتها و گروههای دیگری (از نسل شما پدید می‌آیند که آنان) را از نعمتها و خوشیها برخوردار می‌کنیم (ولی ایشان در غرور و غفلت فرو می‌روند و) آن گاه عذاب دردناکی از سوی ما بدانان می‌رسد .

توضیحات :

« اهْبِطْ » : فرود آی . بیا پایین . « بِسَلَامٍ » : به سلامت . درامن و امان از بلاهای زمین و زمان . به دور از شرور کافران و دشمنانگیهای ایشان . با درود و سلام ما بر تو . « بَرَكَاتٍ » : خیرات . فزونی روزی و فراوانی نیازمندیهای زندگی . « أُمَّمٍ مِّمَّنْ مَعَكَ » : مراد کسانی است که با نوح در کشتی بوده اند یا همه اشخاص و جاندارانی است که در کشتی بسر برده اند (نگا : انعام / 38) . « أُمَّمٍ » : مبتدایست و خیر آن محذوف است و تقدیر چنین می‌شود : مِنْهُمْ أُمَّمٌ . مراد از (أُمَّمٍ) قبلی کسانی است که حاضرند و یا از نسل آنان پدید می‌آیند و مشمول سلام خداوندی می‌گردند ، و مراد از (أُمَّمٍ) بعدی ، کسانی است که در آینده از نسل آنان به وجود می‌آیند و سلام خداوندی شامل ایشان نمی‌شود .

سوره هود آیه 49

متن آیه :
 تِلْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهَا إِلَيْكَ مَا كُنْتَ تَعْلَمُهَا أَنْتَ وَلَا قَوْمُكَ مِنْ قَبْلِ هَذَا فَاصْبِرْ إِنَّ الْعَذَابَ لِلْآمِنِينَ

ترجمه :

این (قصه و داستانهای مآلتهای پیشبینی که تو آنان را ندیده‌ای) جزو اخبار غیب است که آن را به تو (ای پیغمبر اسلام !) وحی می‌کنیم . نه تو و نه قوم تو پیش از این ، آن را نمی‌دانستید . پس (در برابر اذیت و آزار قوم خود) شکیبائی کن (همان گونه که پیغمبران پیشین در برابر اذیت و آزار اقوام خود شکیبائی کردند ، و بدان) که سرانجام (کار ، برد با شکیبایان و) از آن پرهیزگاران است .

توضیحات :

« أَنْبَاءٍ » : جمع نَبَأ ، اخبار .

سوره هود آیه 50

متن آیه :
 وَإِلَىٰ عَادٍ أَخَاهُمْ هُودًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا مَفْتَرُونَ

ترجمه :

(ما به عنوان پیغمبر) هود را به سوی قوم عاد فرستادیم که از خودشان بود . (هود بدیشان) گفت : ای قوم من ! خدا را بپرستید که جز او معبودی ندارید . شما (که به خدایان متعددی معتقدید ، در ادعای خود) دروغگویانی بیش نیستید .

توضیحات :

« إِلَیَّ عَادٍ » : جار و مجرور متعلق به محذوفی است که معطوف بر (وَ لَقَدْ أَرْسَلْنَا) در آیه 25 است . « أَخَاهُمْ هُودًا » : برادرشان هود را . مراد این است که هود فردی از افراد خودشان بود . واژه (إِخ) مفعول فعل محذوف (أَرْسَلْنَا) و واژه (هُودًا) عطف بیان است . « مَفْتَرُونَ » : افتراء کنندگان . کسانی که به دروغ انبازهایی به خدا نسبت می‌دهند .

سوره هود آیه 51

متن آیه :
 يَا قَوْمِ لَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَىٰ الَّذِي فَطَرَنِي أَفَلَا تَعْقِلُونَ

ترجمه :

ای قوم من ! در برابر (تبلیغ رسالت و بیان) آن ، من از شما پاداشی درخواست نمی‌کنم . پاداش من تنها بر آن کسی است که مرا آفریده است . آیا نمی‌فهمید ؟ (و نمی‌دانید که چه کسی خیرخواه و چه کسی بدخواه شما است ، و چه چیز برای شما سودمند و چه چیز

زیانمند است؟) .

توضیحات :

«عَلَيْهِ» : بر آن . در برابر آن . مرجع ضمیر (ه) تبلیغ مفهوم از آیه قبلی است (نگا : هود / 29) . « فَطَرَنِي » : مرا آفریده است . مرا بر فطرت سلیم آفریده است (نگا : روم / 30) .

سوره هود آیه 52

متن آیه :

وَيَا قَوْمِ اِسْتَجِزُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تَوْبُوا اِلَيْهِ يُرْسِلِ السَّمَاءَ عَلَیْكُمْ مَدْرَارًا
وَيَذُرْكُمْ قُوَّةً اِلَىٰ قَوْمِكُمْ وَلَا تَنْتَوِلُوْا مَجْرَمِيْنَ

ترجمه :

ای قوم من ! از پروردگار رتان آمرزش (گناهان و لغزشها یتان) را بطلبید و به سوی او برگردید تا آسمان را بر شما ریزنده و بارنده کند (و باران و برکات آن را بر شما پیاپی و فراوان گرداند) و نیروئی بر نیرو یتان (و عزت و شکوهی بر عزت و شکوهتان) بیفزاید . (ای قوم من ! از حق و حقیقت) بزهکارانه روی برنتا بید (و بر گناه مضموم و مصر نشوید) .

توضیحات :

«السَّمَاءَ» : هرچه بالای سر انسان باشد . آسمان . در اینجا مراد باران است . «مَدْرَارًا» : ریزنده . بارنده . حال سماء است و صیغه مبالغه از ماده (دَر) . «مَجْرَمِيْنَ» : گناهکاران . مراد از جرم ، کفر و عناد است . این واژه حال ضمیر (و) در فعل (لَا تَنْتَوِلُوْا) است .

سوره هود آیه 53

متن آیه :

قَالُوا يَا هُوْدُ مَا جِئْتَنَا بِبَيِّنَةٍ وَمَا نَحْنُ بِتَارِكِي آلِهَتِنَا عَنْ قَوْلِكَ وَمَا
نَحْنُ لَكَ بِمُؤْمِنِيْنَ

ترجمه :

گفتند : ای هود ! تو دلیلی برای ما نیاورده ای (که بر صحت چیزی دلالت کند که ما را بدان می خوانی) و ما به خاطر سخن تو خدایان خود را رها نمی کنیم (و به ترک عبادت معبودهای خویش نمی گوئیم) و به تو ایمان نمی آوریم (و به پیغمبریت باور نمی داریم) .

توضیحات :

« بَيِّنَةٍ » : دلیل روشن و برهان آشکار .

سوره هود آیه 54

متن آیه :

اِنْ نَقُولُ اِلَّا اَعْتِرَاكَ بَعْضُ اِلٰهِنَا بِسُوْءٍ قَالَ اِنِّيْ اَشْهَدُ اللّٰهَ وَاَشْهَدُوْا
اَنْنِيْ بَرِيْءٌ مِّمَّا تُشْرِكُوْنَ

ترجمه :

چیزی جز این نمی‌گوئیم که یکی از خدایان ما بلایی به تو رسانده است (و دیوانه‌ات کرده است ، بدان گاه که به بدگوئی آنها زبان گشوده‌ای و ما را از عبادتشان برحذر داشته‌ای . این است که هذیان می‌گوئی و یا وه‌سرائی می‌کنی . هود در پاسخش) گفت : من خدا را گواه می‌گیرم و شما هم گواهی دهید (بر گفتارم) که من از چیزهایی که (بجز خدا) می‌پرستید بیزار (و از بیماری شرک شما سالم) و برکنارم .

توضیحات :

« إِعْتَرَاكَ . . . یَسُوءٌ » : بلایی بر سر تو آورده است . دیوانه‌ات نموده است . « بَرِيءٌ » : بیزار . سالم . « مِمَّا تُشْرِكُونَ » : از چیزهایی که شریک خدایشان می‌دانید و برخی از پرستش را بدانها اختصاص می‌دهید . از شرک شما و انباز و زید نتان .

سوره هود آیه 55

متن آیه :

مِنْ دُونِهِ فَكَيْدٌ وَنِي جَاهِعًا ثُمَّ لَا تُنظَرُونَ

ترجمه :

بجز خدا (از هرچه می‌پرستید گریزان و بیزارم . حال که چنین است هرچه از دستتان ساخته است کوتاه می‌کنید و) همگی به نیرنگ و چاره جوئیم بپردازید و مهلت می‌دهیم . (من نه از شما و نه از معبودهایی می‌ترسم که گمان می‌برید بلایی بر سرم آورده اند) .

توضیحات :

« كَيْدٌ وَنِي » : چاره مرا بسازید و هر بلا و زیانی که می‌خواهید به من برسانید ، برسانید . « لَا تُنظَرُونَ » : مرا مهلت می‌دهید .

سوره هود آیه 56

متن آیه :

إِنِّي تَوَكَّلْتُ عَلَى اللَّهِ رَبِّي وَرَبِّكُمْ مَا مِنْ دَابَّةٍ إِلَّا هُوَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا
إِنَّ رَبِّي عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

من بر خدا تکیه کرده‌ام که پروردگار من و پروردگار شما است . هیچ چیز بنده‌ای (اعم از انسان و غیرانسان) نیست مگر این که خدا بر او تسلط دارد (و زمام اختیارش را درست دارد . پس چرا باید از شما ترسید؟! بدانید که قدرت خدای من در طریق حق و عدل جاری می‌گردد ، زیرا) بیگمان خدای من بر صراط مستقیم (که جاده عدل و داد است) قرار دارد (و کاری برخلاف حکمت و صواب انجام نمی‌دهد) .

توضیحات :

« آخِذٌ بِنَاصِيَتِهَا » : موی پیشانی او را درست دارد . مراد این است که بر آن تسلط کامل دارد و به هر سو که بخواهد می‌برد و از هرچه بخواهد باز

می‌دارد. « إِنَّ رَبِّي ... » : مراد این است که کارهای خدا بر طریق عدل ساری و در راه حق جاری می‌شود.

سوره هود آیه 57

متن آیه :
فَإِنْ تَوَلَّوْا فَقَدْ أَبَلَّغْتُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ إِلَيْكُمْ وَيَسْتَخْلِفُ رَبِّي قَوْمًا
غَيْرَكُمْ وَلَا تَضُرُّوهُ شَيْئًا إِنْ رَبِّي عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ

ترجمه :

اگر (از دعوت من) روی بگردانید (با کسی نیست) زیرا بر رسولان پیام (باشد و بس) و من رسالتی را که مأمور بدان بودم به شما رساندم . پروردگارم (شما را می‌میراند و) کسان دیگری را به جای شما نمی‌نشانند و شما کمترین زیان (با روگردانی از پرستش و دوری از عبادتش) بدو نمی‌رسانید . بیگمان پروردگار من مراقب و مواظب هر چیزی است (و کردار و رفتار شما از او پنهان نمی‌ماند و بی‌سزا و جزا نمی‌گردد) .

توضیحات :

« تَوَلَّوْا » : پشت بکنید . اعراض نمائید . « يَسْتَخْلِفُ » : جای‌نشین و جایگزین می‌سازد . « حَفِيظٌ » : مطلع و آگاه . مراقب و مواظب (نگا : انعام / 104) .

سوره هود آیه 58

متن آیه :
وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَجَّيْنَا هُودًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَنَجَّيْنَا هُم مِّنْ
عَذَابِ غَلِيظٍ

ترجمه :

هنگامی که فرمان ما (مبنی بر نابودی قوم عاد) در رسید ، هود و مؤمنان همراه او را در پرتو مرحمت خود نجات دادیم و ایشان را از عذاب سخت و شدید رها نمودیم .

توضیحات :

« أَمْرُنَا » : فرمان ما مبنی بر عذاب . کار ما ، که مراد عذاب است . « غَلِيظٌ » : بسیار سخت و شدید (نگا : حاقه / 6-8) .

سوره هود آیه 59

متن آیه :
وَتِلْكَ آيَاتُ رَبِّهِمْ وَعَصَوْا رُسُلَهُ وَاتَّبَعُوا أَمْرَ كُلِّ جَبَّارٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

این هم قوم عاد بودند که آیه‌های (آفاق و انفس) و دلائل پروردگارش را انکار و تکفیر کردند و از فرمان (پیغمبر خدا هود و دراصل از فرمان همه) پیغمبران خدا سرکشی نمودند و از دستور هر سرکش عناد پیشه‌ای پیروی کردند .

توضیحات :

« تِلْكَ » : اشاره به قبیله است و مؤنث ذکر شده است ، و اعاده ضمیر مذکر به عاد، در افعال (جَدُّوا، عَصَا، اِتَّبَعُوا) با توجه به لفظ قوم است . یا این که (تِلْكَ) اشاره به آثار باقیمانده عاد است . یعنی این آثار بر جای قوم عاد است و بنگرید که چه پیریشان آمده است . « جَدُّوا » : انکار کردند . تکفیر نمودند . « عَصَا رَسَلَهُ » : از فرمان پیغمبران خدا سرپیچی و سرکشی کردند . ذکر (رسل) به صورت جمع ، بیانگر این واقعیت است که سرکشی از فرمان پیغمبری از جمله هود ، در اصل سرکشی از فرمان جملگی پیغمبران پیشین و پسین خدا است . زیرا که همه انبیاء مردمان را به توحید خوانده اند و هماهنگ و همگام ، در مسیری حرکت کرده اند . « جَبَّار » : سرکش و متمرّد . زورمند و قلدری که دیگران را با زور به کاری که نمی‌خواهند وادارد . « عَنِيدٌ » : طاغی و یاغی . دشمن حق و حقیقت .

سوره هود آیه 60

متن آیه :

وَأَتَّبَعُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا إِنَّ عَادًا كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بَعْدَ لَعَادٍ قَوْمٌ هُوَ

ترجمه :

در این دنیا دچار نفرین (مردمان) و طرد (از رحمت یزدان) شدند (و از پس ایشان بدنامی و رسوائی ماند) و در روز قیامت نیز (همین طور به لعنت و طرد از رحمت گرفتار می‌شوند و منفور خدا و فرشتگان و مردمان می‌گردند) . هان ! (ای جها نیان ! بدانید که قوم) عاد به خدای خود (ایمان نیاوردند و نسبت بدو) کافر شدند . هان ! (ای مردمان ! بدانید که) عاد ، قوم هود (شایسته طرد از رحمت خدا و درخور هلاک شدند ، پس) نیست و نابود باد !

توضیحات :

« أَتَّبَعُوا » : بدیشان رسید . گریبانگیرشان گردید . با لعن و نفرین دنبال گردیدند . « بَعْدَ لَعَادٍ » : نابود باد عاد (نگا : هود / 44) . « قَوْمٌ هُوَ » : (نگا : نجم / 50) .

سوره هود آیه 61

متن آیه :

وَإِلَى ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ هُوَ أَنشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَاسْتَعْمَرَكُمْ فِيهَا فَاسْتَكْفَرُوا ثُمَّ تَوَبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي قَرِيبٌ مُجِيبٌ

ترجمه :

به سوی قوم ثمود یکی از خودشان را (به عنوان پیغمبر) فرستادیم که صالح نام داشت . (به آنان) گفت : ای قوم من ! خدا را بپرستید که معبودی جز او برای شما وجود ندارد (و کسی غیر او مستحق پرستیدن

نمی باشد). او است که شما را از زمین آفریده است و آبادانی آن را به شما واگذار نموده است (و نیروی بهره‌وری و بهره برداری از آن را به شما عطاء و در شما پدید آورده است). پس، از او طلب آمرزش (گناهان خویش) را بنمائید و به سوی او برگردید (و با انجام عبادات و دوری از منکرات، مغفرت و مرحمت او را بخواهید و بدانید که اگر در این کار صادق باشید، خداوند شما را در می یابد و دعای شما را می پذیرد). بیگمان خداوند من (به بندگان) نزدیک (است و استغفار و انگیزه استغفارشان را می‌داند) و پذیرنده (دعای کسانی) است (که او را مخلصانه به زاری می‌خوانند و به یاریش می‌طلبند).

توضیحات:

«إِلَيَّا تَمُودٌ»: عطف بر (إِلَيَّ عَادٌ...) در آیه 50 است. «أَخَاهُمْ»: (نگاه: اعراف / 65، هود / 50). «أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ»: شما را از زمین آفریده است. مراد این است که آدم و حواء را از خاک آفریده است که پدر و مادر نخستین شما هستند و شما هم از نسل آنان می‌باشید (نگاه: طه / 55). «إِسْتَعْمَرَ كُمْ فِيهَا»: توان آباد نمودن زمین را به شما داده است. از شما آباد کردن زمین را خواسته است. در زمین عمری به شما داده است و مدت روزگاری بر جا ی‌تان داشته است. «ثُمَّ تَوَبُّوا إِلَيْهِ»: سپس هر وقت دچار لغزش و گناه شدید، توبه کنید و با انجام اعمال نیک به سوی خدا برگردید. «إِنْ رِيبِي قَرِيبٌ»: پروردگار من قریب الرحمة است (نگاه: اعراف / 56). پروردگار من نزدیک است و از همه چیز آگاه است (نگاه: بقره / 186). «مَجِيبٌ»: پاسخ‌دهنده. پذیرنده.

سوره هود آیه 62

متن آیه:

قَالُوا يَا صَالِحُ قَدْ كُنْتَ فِينَا مَرْجُوًّا قَبْلَ هَذَا أَتَنْهَانَا أَنْ نَعْبُدَ مَا يَعْبُدُ آبَاؤُنَا وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ مُرِيبٍ

ترجمه:

گفتند: ای صالح! پیش از این ما به امید ما بودی. آیا ما را از پرستش چیزهایی که پدرانمان می‌پرستیدند نهی می‌کنی؟ (و از عبادت بتانی باز می‌داری که نیاکان و هم‌چنین خودمان به عبادت آنها عادت کرده و الفت گرفته ایم؟! ما راجع بدانچه ما را بدان دعوت می‌کنی به شك و تردید عجیبی گرفتار آمده ایم! (مگر می‌شود که خدا را به یگانگی پرستید و بدون میان‌جیگری بتان و شفیعان به خدا تقرب جست؟! این غیرممکن است).

توضیحات:

«مَرْجُوًّا»: محل امید. مایه امیدواری. «مُرِيبٌ»: به شك اندازنده. دلهره انگیز.

سوره هود آیه 63

متن آیه:

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كُنْتُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي وَآتَانِي مِنْهُ رَحْمَةً

فَمَنْ يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ إِنْ عَصَيْتُهُ فَمَا تَزِيدُ وَنَنِي غَيْرَ تَخْسِيرِ

ترجمه :

گفت : اي قوم من ! به من بگو و نئيد ، اگر من (در دعوت شما به پرستش خدای يگانه) ، از سوي خدا دليل روشني داشته باشم و او از جانب خود به من رحمت (نبوت و رسالت) داده باشد ، حال اگر از فرمان او سرکشي کنم ، چه کسي مرا در برابر (خشم) خدا ياري مي دهد و از عذاب او رستگار مي سازد ؟ ! شما که جز بر زيان و هلاک من نمي افزا نئيد .

توضيحات :

« أَرَأَيْتُمْ » : مرا خبر دهيد . « إِنْ كُنْتُ عَلِيًّا بَيِّنَةً » : اگر م مؤيد به حجت واضح و برهان روشن باشم . « رَحْمَةً » : مراد نبوت و رسالت است . « يَنْصُرُنِي مِنَ اللَّهِ » : (نگا : هود / 30) . « تَخْسِيرِ » : هلاک کردن . زيان رسانيدن . « فَمَا تَزِيدُ وَنَنِي غَيْرَ تَخْسِيرِ » : اگر از شما پيروي کنم جز مایه زيان من نمي گرديد . هرگاه شما را به هدايت خوانم ، بر تکذيب خود مي افزا نئيد و مایه افزايش خسارت و زيان نتان مي گردد و بس . اگر از شما پيروي کنم جز مایه هلاک من نمي گرديد .

سوره هود آيه 64

متن آيه :

وَيَا قَوْمِ هَذِهِ نَاقَةُ اللَّهِ لَكُمْ آيَةٌ فَذَرُوهَا تَأْكُلْ فِي أَرْضِ اللَّهِ وَلَا تَمَسُّوهَا يَسْوَةً فَيَأْخُذَكُمْ عَذَابٌ قَرِيبٌ

ترجمه :

(صالح گفت :) اي قوم من ! اين شتر خدا است و براي شما معجزه اي است (بر صدق نبوت من . چرا که همچون شتران ديگر نيست و ويژگيهاي خارق العاده اي دارد) . پس آن را رها کنيد تا در زمين (از مراتع و علافزارها) بخورد و اذيت و آزاري بدان مرسا نئيد که (اگر چنين کنيد) هرچه زودتر به عذاب سختي گرفتار مي آ نئيد .

توضيحات :

« نَاقَةُ اللَّهِ » : شتر خدا . اضافه شتر به (الله) اضافه تشريفي است و بيانگر اکرام و احترام است . از قبيل : أَرْضُ اللَّهِ . بَيْتُ اللَّهِ . شَهْرُ اللَّهِ . « آيَةٌ » : معجزه . حجت و برهان (نگا : اعراف / 73 ، شعراء / 155 ، قمر / 23 - 31) .

سوره هود آيه 65

متن آيه :

فَعَقَرُوهَا فَقَالَ تَمَتَّعُوا فِي دَارِكُمْ ثَلَاثَةَ أَيَّامٍ ذَلِكَ وَعْدٌ غَيْرُ مَكْذُوبٍ

ترجمه :

اما آنان شتر را سر برريدند . صالح بدیشان گفت : در خانه و کاشانه خود سه روز زندگي کنيد (و بدانيد که مهلت زندگاني شما به پايان رسيده است . پس از اين سه روزه حيات ، عذاب خدا به سراغ شما

مت کبیران و سدرکشان می آید و طومار عمرتان را در هم می نوردد). این وعده ای است که دروغ نخواهد بود.

توضیحات :

« عَقْرُوهَا » : آن را نحر کردند . آن را سر بریدند (نگا : اعراف / 77) .

سوره هود آیه 66

متن آیه :

فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَزَّيْنَا صَالِحًا وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ بِرَحْمَةٍ مِنَّا وَمِن خِزْيِ
يَوْمٍ يُذِئِبُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ

ترجمه :

هنگامی که فرمان ما (مبنی بر عذاب قوم ثمود) در رسید ، صالح و مؤمنان همراه او را در پرتو لطف و مرحمت خود نجات دادیم (و از هلاک مصون و از عذاب محفوظ داشتیم) و از خواری و رسوائی آن روز (بد و هولناک) رها نیدیم . (ای پیغمبر !) پروردگار تو نیرومند و چیره است (و به قوت و عزت و نصرت او اطاعت مینان داشته باش) .

توضیحات :

« بِرَحْمَةٍ مِنَّا » : با لطف و مرحمت مخصوص خود . « خِزْيِ » : خواری . رسوائی .

سوره هود آیه 67

متن آیه :

وَأَخَذَ الَّذِينَ ظَلَمُوا الصَّيْحَةَ فَأَصْبَحُوا فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ

ترجمه :

صدای شدید (و وحشتناک صاعقه و امواج هراسناک زلزله) ، افراد ستمکار (قوم ثمود) را در برگرفت و در خانه و کاشانه خود خشتکیدند و بر روی افتادند .

توضیحات :

« الصَّيْحَةَ » : صوت شدید . صدای مهیب (یس / 49 و 53) . در جاهای دیگر قرآن ، (صَاعِقَةٌ) و (رَجْفَةٌ) به کار رفته است که همه لازم و ملزوم یکدیگرند (نگا : اعراف / 78 ، فصلت / 13) . « فِي دِيَارِهِمْ جَاثِمِينَ » : (نگا : اعراف / 78 و 91) .

سوره هود آیه 68

متن آیه :

كَأَن لَّمْ يَخْتَفُوا فِيهَا آلَا إِن تَمُودَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَلَا بُعْدًا لِّتَمُودَ

ترجمه :

آن چنان که گویی هرگز ساکن آن دیار نبوده اند (و در آبادانی آنجا نکوشیده اند . ویران و خالی و بی صاحب !) . هان ! قوم ثمود آفریدگار خود را انکار کردند . هان ! (ای مردمان !) نابود باد قوم ثمود (و از رحمت خدا

مطرود...).

توضیحات :

« كَأَن لَّمْ يَغْنَوْا فِيهَا » : انگار در آنجا بسر نبرده اند و هرگز ساکن آن دیار نبوده اند (نگا : اعراف / 92 ، یونس / 24). « أَلَا بُعْدًا لِّثَمُودَ » : (نگا : هود / 44).

سوره هود آیه 69

متن آیه :

وَلَقَدْ جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ فَمَا لَبِثَ أَنْ جَاءَ بِعِجْلٍ حَنِيذٍ

ترجمه :

فرستادگان (فرشته) ما همراه با مزدگانی ، به پیش ابراهیم آمدند و بدو سلام کردند . ابراهیم جواب سلام ایشان را داد . آن گاه هرچه زودتر گوساله بریانی را برای ایشان آورد .

توضیحات :

« الْبُشْرَى » : بشارت . مژده . مراد مژده تولد فرزندانی است که پرچم نبوت را بردوش می کشند . « عِجْلٍ » : گوساله . « حَنِيذٍ » : بریان .

سوره هود آیه 70

متن آیه :

فَلَمَّا رَأَى أَن يُدْيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ نَكِرَهُمْ وَأَوْجَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمِ لُوطٍ

ترجمه :

هنگامی که دید آنان دست به سوی آن دراز نمی کنند (و لب به غذا نمی زنند ، پیش خود فکر کرد که دوست نیستند و سر جنگ دارند ، این است که نمی خواهند غذا بخورند) لذا از ایشان رمید و بدشان دید و هراسی از آنان به دل راه داد . گفتند : مترس . ما (فرشتگان خدا ئیم و) به سوی قوم لوط روانه شده ایم (تا آنان را هلاک کنیم) .

توضیحات :

« رَأَى أَن يُدْيَهُمْ لَا تَصِلُ إِلَيْهِ » : دید که دستشان بدان نمی رسد . مراد این است که دست به طعام نمی زنند و از آن نمی خورند . حال چون فرشته بودند غذا نمی خوردند . یا این که به رسم عرب ، قاصدانی که برای پیام بدی همچون اعلان جنگ آمده باشند ، در منزل طرف غذا نمی خورند ، این بود که غذا نمی خوردند . « أَوْجَسَ » : احساس کرد . به دل راه داد . « خِيفَةً » : خوف و هراس .

سوره هود آیه 71

متن آیه :

وَأَمْرًا لَهُ قَائِمَةٌ فَضَحِكْتُمْ فَبَشَّرْنَاهَا بِإِسْحَاقَ وَمِنْ وَرَاءِ إِسْحَاقَ يَعْقُوبَ

ترجمه :

همسر ابراهیم (ساره که در آنجا) ایستاده بود (از این خیر که آنان فرشتگان خدا یند و برای نجات برادرزاده شوهرش لوط و سایر مؤمنان از دست کفار آمده اند شادمان شد و) خندید، ما (توسط همان فرشتگان) بدو مژده (تولد) اسحاق (از او)، و به دنیاال وی (تولد) یعقوب (از فرزندش اسحاق) را دادیم .

توضیحات :

« ضَجَّكَتَ » : خندید و مسرور گردید . شادمانی او از شنیدن (لا تَخَفُ إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكَ قَوْمَ لُوطٍ) بود .

سوره هود آیه 72

متن آیه :

قَالَتْ يَا وَيْلَتَى أَأَلِدُ وَأَنَا عَجُوزٌ وَهَذَا بَعْلِي شَيْخًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجِيبٌ

ترجمه :

گفت : ای وای ! آیامن که پیر زنی هستم و این هم (ابراهیم) شوهرم که پیرمردی می باشد ، فرزند می زایم ! این چیز شدگفتی (و محالی) است (مگر ممکن است از مادو نفر انسان فرتوت و فرسوده ، بچه ای پدید آید ؟!) .

توضیحات :

« يَا وَيْلَتَى » : ای وای من ! « عَجُوزٌ » : پیر زن . « بَعْلٌ » : شوهر . « شَيْخًا » : پیرمرد . حال بَعْل است .

سوره هود آیه 73

متن آیه :

قَالُوا أَتَعْجَبِينَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ رَحِمَتُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ عَلَيْكُمْ أَهْلَ الْبَيْتِ إِنَّهُ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

ترجمه :

گفتند : آیا از کار خدا شدگفت می کنی ؟ ای اهل بیت (نبوت) ! رحمت و برکات خدا شامل شما است (پس جای تعجب نیست اگر به شما چیزی عطاء کند که به دیگران عطاء نفرموده باشد) . بیگمان خداوند ستوده (در همه افعال و) بزرگوار (در همه احوال) است .

توضیحات :

« أَهْلَ الْبَيْتِ » : أَهْلَ مَنْصُوبٌ به اختصاص است . « حَمِيدٌ » : ستوده . شایسته حمد و ثنا . « مَجِيدٌ » : بزرگوار . دارای فضل و احسان فراوان .

سوره هود آیه 74

متن آیه :

قَلَمَّا ذَهَبَ عَنْ إِبْرَاهِيمَ الرَّوْعُ وَجَاءَتْهُ الْبُشْرَى يُجَادِلُنَا فِي قَوْمِ لُوطٍ

ترجمه :

هنگامی که خوف و هراس از ابراهیم دور شد و مژده (تولد فرزند) بدو رسید ، (لکش به حال قوم لوط سوخت و با فرشتگان) ما (شروع) به مجادله (و گفتگو) درباره (هلاك) قوم لوط کرد .

توضیحات :

« الرَّوعُ » : خوف و هراس . وحشت . « يُجَادِلُنَا » : با فرستادگان ما به مجادله پرداخت .

سوره هود آیه 75

متن آیه :
إِنِ اِبْرَاهِيْمَ لَحَلِيْمٌ اُوَاہٌ مُّذِيْبٌ

ترجمه :

واقعاً ابراهیم بسی بردبار و آه کشنده و توبه کار بود .

توضیحات :

« لَحَلِيْمٌ » : بردبار و شکمپا . « اُوَاہٌ » : آه کشنده . آه او به خاطر مصائبی بود که دامن مردم را گرفته بود . دلسوزانه به حال آنان تأسف می خورد . « مُذِيْبٌ » : رجوع کننده . برگردنده به خدا . توبه کار .

سوره هود آیه 76

متن آیه :
يَا اِبْرَاهِيْمُ اَعْرَضْ عَن هٰذَا اِنَّهُ قَدْ جَاء اَمْرٌ رَبِّكَ وَاِنَّهُمْ لَآتِيهِمْ عَذَابٌ غَيْرُ مَرْدُوْدٍ

ترجمه :

(فرشتگان به او گفتند :) ای ابراهیم از این (جدال و درخواست رحمت برای قوم لوط) دست بکش . فرمان پروردگارت (درباره هلاك ایشان) شرف صدور یافته است و به طور قطع عذاب بدیشان می رسد و (با جدال و التماس تو) برگشت ندارد .

توضیحات :

« اَعْرَضْ » : صرف نظر کن . دست بکش . « غَيْرُ مَرْدُوْدٍ » : بدون ردخور . بدون بازگشت .

سوره هود آیه 77

متن آیه :
وَلَمَّا جَاءتْ رُسُلُنَا لُوْطًا سِيْءَ يَوْمٍ وَّصَاقَ يَهُمُّ وَّصَاقٍ يَهُمُّ دَرْعًا وَّقَالَ هٰذَا يَوْمٌ عَصِيْبٌ

ترجمه :

هنگامی که فرستادگان ما (به صورت جوانانی) به پیش لوط درآمدند ، لوط بسیار از آمدن آنان ناراحت گردید و دانست که قدرت دفاع از ایشان (در

برابر قوم تباهاکار خود) را ندارد، و گفت: امروز روز بسیار سخت و دردناکی است.

توضیحات:

«سبیء یهم»: حضور ایشان لوط را بدحال و ناراحت کرد، چرا که ایشان را انسان گمان برد. «ضاق یهم ذرعاً»: سخت به تنگنا افتاد و کاری برای ایشان از دستش بر نمی آمد. طش به حال آنان سیوخت و بسیار نگران ایشان گردید. «ذرعاً»: تاب و توان. ضیق ذراع یا ذرع، کنایه از فقدان طاقت و عدم توانایی است، و رَحَبِ ذراع یا ذرع، کنایه از تاب و توان انجام کار است. ذرع را کنایه از صدر و قلب هم گرفته اند. (ذراعاً) تمییز است و محول از فاعل، یعنی: عجزت فؤته عن حما یتهم من اذی قومیه. «عصیب»: پیچیده و دشوار. سخت و شدید.

سوره هود آیه 78

متن آیه: وَجَاءَهُ قَوْمُهُ يُهْرَعُونَ إِلَيْهِ وَمِنْ قَبْلُ كَانُوا يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ قَالَ يَا قَوْمِ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي هِنَ أَطَهَرَ لَكُمْ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَخْزُونِ فِي ضَيْفِي أَلَيْسَ مِنْكُمْ رَجُلٌ رَشِيدٌ

ترجمه:

قوم لوط (از ورود این جوانان زیبا آگاه شدند و) شتابان به سوی لوط آمدند. قومی که (آلوده به گناه بودند و) پیش از آن (هم) اعمال زشت و پلشتی (چون لواط) انجام می دادند. لوط بدیشان گفت: ای قوم من! (شرمتان باد! بر مهمانان من بیخشا نئید و) اینها دختران منند و برای شما (از آمیزش با ذکور) پاکیزه ترند (من حاضرم آنان را به عقد شما درآورم) پس از خدا بترسید و در مورد مهمانانم مرا خوار و رسوا مکنید (و بدیشان تعدی و تجاوز منمائید). آیا در میان شما مرد راهیاب و راهنمایی، یافته نمی شود؟

توضیحات:

«یهرعون إلیه»: به سوی او شتابان آمدند. عشق گناه ایشان را شتابان به سوی او راند. «هؤلاء بنات ی»: اینها دختران من هستند. مراد این است که دختران خود را با عقد ازدواج در اختیار سران شما می گذارم. یا این که من چون پیغمبرم در حکم پدر امت خود می باشم و زنان آنان انگار دختران من هستند (نگاه: شعراء / 166). از خدا بترسید و بروید با زنان ازدواج کنید و پیام بیزید. «فی ضیفی»: درباره مهمانانم. واژه ضیف، در اصل مصدر است و برای مفرد و تثنیه و جمع به کار می رود. «رشید» : عاقل. راهیاب. راهنما.

سوره هود آیه 79

متن آیه: قَالُوا لَقَدْ عَلِمْتَمَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ وَإِنَّكَ لَتَعْلَمُ مَا نُرِيدُ

ترجمه:

گفتند : تو که می‌دانی ما را به دختران تو نیازی نیست ، و می‌دانی که چه چیز می‌خواهیم .

توضیحات :

« مَا لَنَا فِي بَنَاتِكَ مِنْ حَقٍّ » : ما به دختران صلبی تو یا زنان خودمان که آنان را دختران خود می‌دانی چندان نیازی نداریم . یا این که : ما بر زنان خود حق داریم و مالک آنان هستیم ، اما . . . « حَقٌّ » : مالکیت . نیاز . احتیاج .

سوره هود آیه 80

متن آیه :

قَالَ لَوْ أَنِّي لِي بِكُمْ قُوَّةٌ أَوْ آوِي إِلَىٰ رُكْنٍ شَدِيدٍ

ترجمه :

لوط گفت : کاش ! بر شما توانائی می‌داشتتم (تا با قدرت و قوت هرچه بیشتر با شما می‌جنگیدم و از مهمانان خود دفاع می‌نمودم) یا این که تکیه‌گاه محکمی (چون قوم و عشیره و پیروان فراوان و هم پیمانان نیرومند) می‌داشتتم و بدان (از دست شما) پناه می‌بردم (و به دفع اذیت و آزارتان از مهمانانم می‌پرداختم و شما افراد خیره‌سرو بی‌شرم را سرکوب می‌کردم) .

توضیحات :

« آوئی » : پناه می‌برم . « رُكْنٌ » : تکیه‌گاه . مراد این است که کاش غریب نمی‌بود و او و عمویش ابراهیم قبیله و خویشاوندان زیادی می‌داشتند (نگا : انبیاء / 71 ، عنکبوت / 26) .

سوره هود آیه 81

متن آیه :

قَالُوا يَا لُوطُ إِنَّا رُسُلُ رَبِّكَ لَن يَصِلُوا إِلَيْكَ فَأَسْرِبْ أَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِنَ اللَّيْلِ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ إِلَّا أَمْرَ أَتَكَ إِنَّهُ مَصِيبُهَا مَا أَصَابَهُمْ إِنَّ مَوْعِدَهُمُ الصُّبْحُ أَلَيْسَ الصُّبْحُ بِقَرِيبٍ

ترجمه :

(فرشتگان بعد از اطلاع از پریشانی لوط و اصرار بزه‌کاران ، به لوط) گفتند : ای لوط ! ما فرستادگان پروردگارت هستیم ، (این زشتکاران) دستشان به تو نمی‌رسد (و نمی‌توانند کوچ‌ترین بلا و کمترین زیانی به تو برسانند) . اهل و عیال خود را در پاسی از شب بکوچان ، و کسی از شما پشت سر خود را ننگرد (تا هول و هراس عذاب را نبیند و دچار شر و مصیبتی نشود) مگر همسر تو که او می‌ماند و به همان بلایی که آنان بدان گرفتار می‌گردند گرفتار می‌شود . موعده (هلاک) ایشان صبح است . آیا صبح نزدیک نیست ؟ (بلی موعده نزدیک است و مترس هرچه زودتر فرامی‌رسد) .

توضیحات :

« لَنْ يَصِلُوا إِلَيْكَ » : دستشان به تو نمي‌رسد. دسترسى به تو پيدا نمي‌کنند. يعنى در حق ما يا شما نمي‌توانند كاري بكنند. « أَسْرَ بِأَهْلِكَ » : اهل و عيال خود را در شب بكوچان. از مصدر (إسراء) به معني: شب روي. « يَقْطَعُ مِنَ اللَّيْلِ » : در بخشي از شب. ذكر (لَيْل) بعد از (أَسْر) براي تأكيّد پيشتر است. « إِمْرَأَتَكَ » : مستثني از (فَأَسْرَ بِأَهْلِكَ) است. « إِنَّهُ » : واژه (ه) ضمير شأن است.

سوره هود آيه 82

متن آيه :
 فَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا جَعَلْنَا عَالِيَهَا سَافِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ مَّنصُودٍ

ترجمه :

هنگامي كه فرمان ما (ميني بر هلاك قوم لوط) فرارسيد ، آن (شهر و ديار) را زيرو رو نموديم و آنجا را با گلهاي متحجر و پياپي سنگباران كرديم . (بدين ترتيب شهر و ديار كساني كه همه چيز را وارونه كرده بودند ، واژگونه شد و در زير سنگها مدفون گرديد) .

توضيحات :

« عَالِيَهَا » : فوقاني آن . سطح آن . « سَافِلَهَا » : تحتاني آن . پائين آن . « أَمْطَرْنَا عَلَيْهَا حِجَارَةً » : آنجا را سنگباران كرديم . بر آنجا سنگهاي فراواني فرود آورديم . « سِجِّيلٍ » : سنگ گل . گلي كه به سنگ تبديل شده باشد (نگا : ذريات / 33) . « مَّنصُودٍ » : متتابع و منتظم . پياپي . مراد رگبار سنگها و پي‌درپي آمدن آنهاست .

سوره هود آيه 83

متن آيه :
 مُسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ وَمَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ يَبْعِي

ترجمه :

سنگهائي كه از سوي پروردگار تو نشاندار (به نشان عذاب و بدون بازدارنده قرار داده شده) بودند . اين چنين سنگهائي از ستمكاران (ديگر هم) به دور نيست (و هر گروه منحرف و ملت ستم پيشه‌اي چنين سرنوشتي در انتظارش مي‌باشد) .

توضيحات :

« مُسَوِّمَةً » : نشاندار . نشاندار به نشان عذاب و نشانه گيري شده به سوي نقطه معلوم و فرد معين . مسخر و مسلط . غير قابل جلوگيري و پيشدگيري . « مُسَوِّمَةً عِنْدَ رَبِّكَ » : سنگها به فرمان خدا مشخص و معلوم شده بود كه به كجا و به چه كسي اصابت كنند . سنگها از سوي خدا بر آنجا و ساكنان آن مسخر و مسلط شده بود و چيزي و كسي نمي‌توانست از آنها جلوگيري كند و مانع اجراي فرمان خدا شود (نگا : المنار ، جلد 12 ، صفحه 137) . « مَا هِيَ مِنَ الظَّالِمِينَ يَبْعِي » : چنين عذابي از ساير ستمكاران هم به دور نيست و مردمان ستم پيشه در هر عصر و

زمانی باید از انتظار این گونه مجازات راداشته باشند. سرزمین قوم لوط از ستمکاران مکه چندان دور نیست و سرراه آنان در کوچهای زمستان و تابستان قرار دارد (نگا: حجر / 76، صافات / 137 و 138).

سوره هود آیه 84

متن آیه :
 وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا قَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُم مِّنْ إِلَٰهٍ غَيْرُهُ وَلَا تَنْقُصُوا أَلْمَ كَيْلَ وَالْمِيزَانَ إِنِّي أُرَاكُمْ بِرُخَيْرٍ وَإِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ مُّحِيطٍ

ترجمه :

شعیب را (نیز) به سوی قوم مدین فرستادیم که از خود آنان بود. (شعیب بدیشان) گفت : ای قوم من ! خدا را بپرستید (و بدانید که) جز او معبودی ندارید . و از پیمانہ و ترازو مکاهید . من شما را خوب و بی نیاز (از کاستن از مقادیر و اوزان) می بینم (و شایسته نیست با وجود ثروتمندی از چیزهای مردم بدزدید و کم فروشی بکنید . اگر ایمان نیاورید و شکر نعمت را نگزارید) من بر شما از عذاب روز فراگیر می ترسم .

توضیحات :

« مَدْيَنَ » : اسم قوم شعیب است (نگا : اعراف / 85) . « أَلْمَ كَيْلَ » : کیل و پیمانہ . « الْمِيزَانَ » : ترازو . « إِنِّي أُرَاكُمْ بِرُخَيْرٍ » : من شما را خوب و محل امید می بینم . من شما را ثروتمند و نیکو حال و بی نیاز می بینم . « مُّحِيطٍ » : فراگیر . مراد از فراگیری روز قیامت ، فراگیر بودن عذاب آن است . « خَيْرٍ » : در اینجا مراد از این واژه مال و دارائی است که مایه کسب خیر و صلاح و نفع و سود است (نگا : بقره / 215 و 272 و 273) . یا این که مراد تشویق و ترغیب ایشان به نیکی و نیکوکاری است و (خیر) به معنی خوب و نیک است .

سوره هود آیه 85

متن آیه :
 وَيَا قَوْمِ أَوْفُوا بِالْكَيْلِ وَالْمِيزَانَ بِالْقِسْطِ وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مَفْسِدِينَ

ترجمه :

ای قوم من ! پیمانہ و ترازو از روی عدل و داد ، به تمام و کمال بسنجید و بپردازید و از چیزهای مردم نگاهید و در زمین تباهکارانه تباهی نکنید .

توضیحات :

« أَوْفُوا » : به تمام و کمال بپردازید و به تمام و کمال دریافت کنید . « لَا تَبْخَسُوا » : نگاهید . کم ندهید . « لَا تَعْتُوا » : فساد راه نیندازید . تباهی مکنید . « لَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ » : (نگا : بقره / 60 ، اعراف / 74) . « لَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ » : تعمیم بعد از تخصیص است و گذشته از

مقادیر و اوزان، شامل کشیده، شمرده، مِترشده، و غیره خواهد شد.

سوره هود آیه 86

متن آیه:

بَقِيَّةَ اللَّهِ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنتُمْ مُؤْمِنِينَ وَمَا أَنَا عَلَيْكُمْ بِحَفِيظٍ

ترجمه:

(ای قوم من!) چیزی را که خداوند (از مال حلال) برای تان باقی می‌گذارد (از چیزی که از مال حرام‌گرد می‌آورد و روی هم می‌آند و زید) بهتر است، اگر مؤمن باشید (و حرف مرا و وعده خدا را باور می‌دارید). من (تنها مبلغ اوامر خدایم و) محافظ (اقوال و افعال) شما نمی‌باشم (و توانائی جزا و سزای رفتار و کردار و گفتار تان را ندارم).

توضیحات:

«بَقِيَّةَ اللَّهِ» : مراد سودی است که پس از به تمام و کمال پرداختن پیمان و ترازو برای مؤمن می‌ماند. اعمال صالحه و ثواب معنوی (نگا: کشف / 46، مریم / 76). طاعت و عبادت خدا و انتظار پاداش آن. «حَفِيظٌ» : مراقب احوال و افعال. نگهدارنده از بزهکاریها و زشتکاریها.

سوره هود آیه 87

متن آیه:

قَالُوا يَا شُعَيْبُ أَصَلَاتُكَ تَأْمُرُكَ أَنْ نَتْرُكَ مَا يَرْعَبُ آبَاؤَنَا أَوْ أَنْ نَفْعَلَ فِي أَمْوَالِنَا مَا نَشَاءُ إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ

ترجمه:

گفتند: ای شعیب! آیا نمازهایت به تو دستور می‌دهد که ما چیزهایی را ترک کنیم که پدرانمان (از قدیم و ندیم) آنها را پرستیده‌اند؟! (مگر می‌شود عبادت بت‌هایی را رها سازیم که از دیرباز نیاکانمان را بر آن دیده‌ایم و خود نیز بر آن رفته‌ایم؟! یا نمازهایت به تو دستور می‌دهد که ما آزادی خود را از دست بدهیم) و ما نتوانیم به دلخواه خود در اموال خویش تصرف کنیم؟! تو که مرد شک‌یبا و خردمندی هستی (چرا باید چنین سخنان یاوه و پریشانی بگوئی؟!)

توضیحات:

«صَلَوَاتٌ» : جمع صلاة، نمازها. به صورت مفرد هم ذکر شده است. نماز مهمترین و آشکارترین سبیل دین است. «أَصَلَوَاتُكَ تَأْمُرُكَ» : این جمله به صورت استیفاءم انکاری و برای استهزاء است. «الْحَلِيمُ» : شک‌یبا. خردمند. «الرَّشِيدُ» : عاقل و بالغ. راه‌یاب و راسترو (نگا: جن / 21). «إِنَّكَ لَأَنْتَ الْحَلِيمُ الرَّشِيدُ» : این جمله نیز جنبه استهزاء و ریش‌خند را دارد.

سوره هود آیه 88

متن آیه:

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَأَيْتُمْ إِن كُنْتُمْ عَلَىٰ رَيْبٍ مِّن رَّبِّي وَرَزَقْنِي مِنهُ رِزْقًا حَسَنًا وَمَا أَرِيدُ أَن أُخَالِفَكُمْ إِلَىٰ مَا أَنهَآكُمْ عَنْهُ إِن أَرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

ترجمه :

گفت : ای قوم من ! اگر من (بر اثر نیوت) دلیل آشکاری از پروردگارم داشته باشم (و به یقین کامل رسیده باشم) و روزی خوبی (علاوه از نیوت) به من عطاء فرموده باشد ، به من بگوئید (آیا می توانم برخلاف فرمان خدا ، یعنی خالق و هادی و رازق خود را فتنار کنم ، و شما را از بت پرستی و بزهکاری نهی ننمایم ؟) . من نمی خواهم شما را از چیزی باز دارم و خودم مرتکب آن شوم (و بلکه شما را به انجام کاری می خوانم که خود نیز بدان عمل می کنم) . من تا آنجا که می توانم جز اصلاح (خویشتان و شما را) نمی خواهم ، و توفیق من هم (در رسیدن به حق و نیکی و زدودن ناحق و بدی) جز با (پاری و پشتیبانی) خدا (انجام پذیرفتنی) نیست . تنها بر او توکل می کنم و (کار و بارم را بدو واگذار می سازم و با توبه و انابت) فقط به سوی او برمی گردم .

توضیحات :

« إِن كُنْتُ عَلِيًّا رَيْبِي... » : جواب شرط محذوف است که عبارت است از : أَيْصِحُّ لِي أَن لَّا أَمْرُكُمْ يَتْرُكُ عِبَادَةَ الْأَوْثَانِ ، وَالْكَفَّ عَنِ الْمَعَاصِي ؟ « رِزْقًا حَسَنًا » : روزی پاک . مراد ثروت و دارایی فراوان و حلال است که شعیب از آن برخوردار بوده است . « أَنهَآكُمْ عَنْهُ » : شما را از آن نهی می کنم و باز می دارم . (آنهی) فعل مضارع و متکلم وحده است .

سوره هود آیه 89

مَتْنِ آيَةِ :
وَيَا قَوْمِ لَا يَجْرِمَنَّكُمْ شِقَاقِي أَن يُصِيبَكُمْ مِّثْلُ مَا أَصَابَ قَوْمَ نُوحٍ أَوْ قَوْمَ هُودٍ أَوْ قَوْمَ لُوطٍ وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِّنكُمْ يَدْعُونَ

ترجمه :

ای قوم من ! مخالفت (موجود میان شما و) من ، شما را بر آن ندارد که بر عناد با حق و اصرار بر کفر خود بیفزائید و سبب شود که همان بلائی به شما برسد که به قوم نوح یا قوم هود و یا قوم صالح رسید ، و (مکان و زمان وقوع هلاک) قوم لوط از شما چندان دور نیست (و دست کم از ایشان عبرت بگیریید و خویشتان را بپائید) .

توضیحات :

« لَا يَجْرِمَنَّكُمْ » : شما را وادار نکند . شما را بر آن ندارد (نگا : ماده / 2) . فعل مضارع از ماده (جرم) و مؤکد به نون تأکید . « شِقَاقِ » : مخالفت . دشمنانگی . « وَمَا قَوْمُ لُوطٍ مِّنكُمْ يَدْعُونَ » : سرزمین قوم لوط از سرزمین شما و تاریخ نابودی ایشان از روزگار شما خیلی دور نیست .

سوره هود آیه 90

متن آیه :

وَأَسْتَغْفِرُوا رَبَّكُمْ ثُمَّ تُوبُوا إِلَيْهِ إِنَّ رَبِّي رَحِيمٌ وَدُودٌ

ترجمه :

از پروردگارتان آمرزش (گناهان خود را) بخواهید و بعد (از هر گناه و لغزشی که در زندگی مرتکب می‌شوید پشیمان شوید و) به سوی او برگردید . بیگمان پروردگار من بسیار مهربان (در حق بندگان پشیمان و) دوستدار (مؤمنان توبه‌کار) است .

توضیحات :

« وود » : بسیار بامحبت . بسیار دوستدار .

سوره هود آیه 91

متن آیه :

قَالُوا يَا شُعَيْبُ مَا نَفَقَهُ كَثِيرًا مِّمَّا تَقُولُ وَإِنَّا لَنَرَاكَ فِي بِنَا ضَعِيفًا وَلَوْلَا رَهْطُكَ لَرَجَمْنَاكَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعِزِّيزٍ

ترجمه :

گفتند : ای شعیب ! بسیاری از چیزهایی را که می‌گوئی نمی‌فهمیم (و گوشمان به سخنانت بدهکار نیست) و ما شما را در میان خود ضعیف می‌بینیم (و قادر به دفاع از خویشتن و اقناع دیگران نمی‌دانیم) . اگر (به خاطر احترام) قبیله اندک تو نبود (که بر آئین ما می‌باشند) ما تو را سنگباران می‌کردیم و تو در پیش ما قدر و ارزشی نداری (تا تو را بزرگ و محترم داریم و از کشتن تو صرف نظر کنیم ، و در برابر ما قوت و قدرت آن را نداری که از خویشتن دفاع کنی) .

توضیحات :

« مَا نَفَقَهُ » : نمی‌فهمیم . متوجه نمی‌شویم . « رَهْطٌ » : عشیره و قبیله . جماعتی از ده نفر کمتر . مراد فامیل و خویشاوندان اندک شعیب است . « مَا أَنْتَ عَلَيْنَا بِعِزِّيزٍ » : تو در پیش ما دارای قدرت و عزت نیستی . تو در برابر ما قوت و قدرتی نداری .

سوره هود آیه 92

متن آیه :

قَالَ يَا قَوْمِ أَرَهْطِي أَعَزُّ عَلَيْكُمْ مِنَ اللَّهِ وَاتَّخَذْتُمُوهُ وَرَاءَكُمْ ظَهْرِيَّ إِنَّ رَبِّي بِمَا تَعْمَلُونَ مُحِيطٌ

ترجمه :

شعیب گفت : ای قوم من ! آیا قبیله و عشیره من در نزد شما گرامی‌تر و مهم‌تر از خداست (و به خاطر آنان با من مدارا و سازش می‌کنید) و خدا را فراموش می‌سازید و او را پشت سر می‌اندازید (و به قدرت و عزت وی اعتنائی نمی‌کنید ؟ !) . بیگمان پروردگار من آگاه از هر آن چیزی است که می‌کنید (و اعمال و افعال شما از دید او مخفی نمی‌ماند و پاداش آنها را در کف دستتان می‌گذارد) .

توضیحات :

« أَعَزُّ » : گرامی تر . قدرت مند تر . « ظُهُرِيًّا » : پشت سر انداخته شده . فراموش شده و اسم منسوب به (ظُهر) به معنی پشت است و کسره ظاء به سبب تغیر اِتی است که گاهی در اسم منسوب می دهند ، همان گونه که در نسبت به (اُمس) و (دَهر) می گویند : اِمسی و دَهری . مفعول دوم فعل (اِتَّخَذْتُمُوهُ) است .

سوره هود آیه 93

متن آیه :

وَيَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَيَّ مَعَاذًا لِّتَكُونَ مِنَ الْمَعْمُولِينَ
ذُرِّيَّةَ مَنْ حَكَمَ لَكُمْ بَيْنَ الْمَوَالِكِ إِنِّي سَمِيعٌ عَلِيمٌ
الَّذِينَ كَفَرُوا يَسْتَكْبِرُونَ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّي جَاءْتُكُمْ بِالْبُرْهَانِ الْبَرِّ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّي جَاءْتُكُمْ بِالْحَقِّ وَالْحَقَّ كَتَبْنَا فِي الْغُورِ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّي جَاءْتُكُمْ بِالْبُرْهَانِ الْبَرِّ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ

ترجمه :

ای قوم من ! هرچه در قدرت دارید انجام دهید و کوتاهی نکنید (و بدانید که پشتتیبان من خداست و از شما باکی نیست) . من به کار خود مشغولم (و همان گونه که شما به راه خود ادامه می دهید ، من هم به راه خود ادامه می دهم) . بالاخره خواهید دانست که چه کسی دچار عذاب می شود که او را خوار و رسوا می کند ، و چه کسی دروغگو است (و از من و شما کدام راسترو و خوشبخت ، و کدام کجرو و بدبخت می باشیم) . چشم به راه باشید و من هم چشم به راهم (که عاقبت چه می شود) .

توضیحات :

« اِعْمَلُوا عَلَيَّ مَعَاذًا لِّتَكُونَ مِنَ الْمَعْمُولِينَ » : با تمام نیرو و تلاش به کار خود بپردازید . هرچه از دستتان برمی آید ، دریغ نورزید (نگا : انعام / 135) . « اِرْتَقِبُوا » : چشم به راه باشید . منتظر باشید . « رَقِيبٌ » : چشم به راه . منتظر .

سوره هود آیه 94

متن آیه :

وَلَمَّا جَاءَ أَمْرُنَا نَزَّجْنَا بَیِّنَاتٍ بَیِّنَاتٍ وَالَّذِينَ كَفَرُوا
يَسْتَكْبِرُونَ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّي جَاءْتُكُمْ بِالْبُرْهَانِ الْبَرِّ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّي جَاءْتُكُمْ بِالْحَقِّ وَالْحَقَّ كَتَبْنَا فِي الْغُورِ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنِّي جَاءْتُكُمْ بِالْبُرْهَانِ الْبَرِّ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمُ الْمَكِيدُونَ

ترجمه :

هنگامی که فرمان ما (مبینی برهلاک قوم مدین) در رسید ، شعیب و مؤمنان همراه او را در پرتو مهر خود (از عذاب و هلاک) نجات دادیم و صدای (وحشتناک صاعقه و زلزله) ، ستمکاران را در یافت و (بر اثر آن قالب تهی کردند و نقش زمین شدند) در خانه و کاشانه خود کالبدهای بی جانگی گشتند .

توضیحات :

« جَاءْتُكُمْ بِالْبُرْهَانِ الْبَرِّ » : در جای خود خشکیده و بر رخساره فرو افتاده (نگا : اعراف / 78 و 91 ، هود / 67) .

سوره هود آیه 95

متن آیه :
كَأَن لَّمْ يَخُونُوا فِيهَا إِلَّا بُعْدًا لِّمَدْيَنَ كَمَا بَعَدَتْ ثَمُودُ

ترجمه :

بدان گونه که انگار هرگز از ساکنان آن دیار نیوده اند (و در آنجا
زیسته اند و روزگاری در آن بسر نبرده اند. نه خود ماندند و نه اثری
از ایشان ماند). هان! نابود (و دور از رحمت خدا) باد قوم مدین! همان گونه
که قوم ثمود نابود (و دور از رحمت خدا) شدند.

توضیحات :

« كَأَن لَّمْ يَخُونُوا » : (نگا : اعراف / 92 ، هود / 68). « بُعْدًا » : (نگا : هود / 44 و
60 و 68).

سوره هود آیه 96

متن آیه :
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

ما موسی را همراه با معجزات (دالّ بر صدق او) و همراه با برهان آشکار (و
مؤثر در نفوس) فرستادیم.

توضیحات :

« آيَاتٍ » : معجزات مذکور در (اعراف / 107 و 108 و 133). « سُلْطَانٍ مُّبِينٍ » :
حجت و برهان قوی و آشکار. مراد همان معجزات سابق است. عطف صفت بر
موصوف می باشد (نگا : بقره / 53 ، انبیاء / 48 ، ذاریات / 38).

سوره هود آیه 97

متن آیه :
إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِۦ ۚ فَاتَّبِعُوهُمُ أَفْرَعُونَ ۚ وَمَا أَمْرُ فِرْعَوْنَ بِرَشِيدٍ

ترجمه :

موسی را به سوی فرعون و اشراف و اعیان او فرستادیم (و فرعون رسالت موسی
را نپذیرفت و) اطرا فیان و زعماء فرعون از فرمان او پیروی کردند (و
دستور موسی را گردن نهادند) ، در حالی که فرمان فرعون مترقیانه و مایه
هدایت نبود (و ارزش پیروی را نداشت).

توضیحات :

« رَشِيدٍ » : راهبر. راهیاب. مترقیانه (نگا : هود / 78).

سوره هود آیه 98

متن آیه :
يَقْدُمُ قَوْمَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَأَوْرَدَهُمُ النَّارَ ۚ وَ يَتَسَّسَ الْوُرْدُ الْمَوْرُودُ

ترجمه :

فرعون در روز قیامت در پیشاپیش قوم خود بوده (و ایشان را به سوی آتش دوزخ رهبری خواهد کرد ، همان گونه که در دنیا آنان را به سوی کفر و ضلال رهبری می کرد) و ایشان را به آتش دوزخ می اندازد . چه بد جایگاهی که بدان وارد می شوند !

توضیحات :

« یَقْدَمُ » : پیش می افتد . پیشاپیش حرکت می کند . « أوردَهُمْ » : آنان را وارد کرد . فعل ماضی در اینجا به معنی فعل مضارع است . یعنی : ایشان را داخل می سازد . « الورد » : آبشخور ، ورود . مکان ورود . مصدر به معنی داخل شدنگان (نگا : مریم / 86) . « المورود » : چایی که بدان وارد می شوند . آبی که بدان وارد می شوند . « یئس الورد المورود » : چه بد آبشخوری که آنان را بدان وارد می کنند . چه کسان بد بیار و بد بختی که به آتش دوزخشان داخل می کنند . واژه (المورود) را صفت واژه (الورد) دانسته و مخصوص به ذم (النار) محذوف است . یا این که (المورود) مخصوص به ذم است و حذفی در میان نیست .

سوره هود آیه 99

متن آیه :

وَأَتَّبِعُوا فِي هَذِهِ لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يئس الورد المرفود

ترجمه :

در این دنیا دچار نفرین (مردمان) و طرد (از رحمت یزدان) شدند (و از پس ایشان بدنامی و رسوائی ماند) و در روز قیامت نیز (همین طور به لعنت و طرد از رحمت گرفتار می شوند و منفور خدا و فرشتگان و مردمان می گردند) . چه بد عطائی که (به آنان) داده می شود !

توضیحات :

« أَتَّبِعُوا » : (نگا : هود / 60) « الورد » : عطاء و ارمغان . « المرفود » : عطاء شده . بخشش . « الورد المرفود » : مراد لعنت و نفرین است که از راه ریشخند عطاء و ارمغان نامیده شده است (نگا : صافات / 62) .

سوره هود آیه 100

متن آیه :

ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْقُرَى نَقُصُّهُ عَلَيْكَ مِنْهَا قَائِمٌ وَحَصِيدٌ

ترجمه :

این از خبرهای شهرها و آبادیهای است که ما برای تو (ای پیغمبر !) بازگو می کنیم (تا قوم خود را بدانها پند دهی ، و به یاری خدا اطمینان حاصل کنی) . برخی از این شهرها و آبادیها هنوز برپا و برجایند (و آثاری از آنها مانده و درس عبرت همگانند ،) و برخی درویده (و از میان رفته اند همانند کشتزار دروشده) .

توضیحات :

« الْقُرَى » : جمع قریه ، مراد شهرها و آبادیهای بزرگ است . « قَائِمٌ » :

برجا . ماندگار . « حَصيدٌ » : دروشده . مراد تباہ و ویران شده است .

سوره هود آیه 101

متن آیه :
وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَمَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ آلِهَتُهُمُ الَّتِي يَدْعُونَ
مِنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ لَمَّا جَاءَ أَمْرُ رَبِّكَ وَمَا زَادُوهُمْ غَيْرَ تَتَّبِعُونَ

ترجمه :

ما بدانان ستم نکردیم (و بیهوده نابودشان ننمودیم) و بلکه خودشان (با کفر و فساد و پرستش بتها و غیره) بر خویشتن ستم روا داشتند ، و معبودهائی را که بجز از خدای پرستیدند و به فریاد می خواندند ، کمترین سودی بدانان نرساندند و هیچ گونه کمکی نتوانستند بدیشان بنمایند (و مثلاً آنان را از هلاک و نابودی برهانند) بدان گاه که فرمان (هلاک ایشان از سوی) پروردگارت صادر گردید ، و جز بر هلاک و زیانشان نیفزودند (و تنها مایه بدبختی و نابودی ایشان شدند و بس) .

توضیحات :

« مَا أَغْنَتْ عَنْهُمْ » : عذاب خدا را از ایشان دور نکرد . بدیشان سودی نبخشید . « مِنْ شَيْءٍ » : هیچ چیزی . حرف (مِنْ) در اینجا برای عمومیت نافی بعد از خود می باشد . « تَتَّبِعُونَ » : هلاک ساختن . زیانمند کردن .

سوره هود آیه 102

متن آیه :
وَكَذَلِكَ أَخْذُ رَبِّكَ إِذَا أَخَذَ الْقُرَىٰ وَهِيَ ظَالِمَةٌ إِنَّ أَخْذَهُ أَلِيمٌ شَدِيدٌ

ترجمه :

عقاب پروردگار تو این چنین است (که درباره قوم نوح و عاد و ثمود و مدین و غیره گذشت) هرگاه که (بر اثر کفر و فساد ، اهالی) شهرها و آبادیهائی را عقاب کند که ستمکار باشند . به راستی عقاب خدا دردناک و سخت است .

توضیحات :

« أَخْذٌ » : عقاب . عذاب . هلاک کردن . « الْقُرَىٰ » : واژه (الْقُرَى) متنازع مصدر (أَخْذٌ) و فعل (أَخْذٌ) است .

سوره هود آیه 103

متن آیه :
إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ لِّمَنْ خَافَ عَذَابَ الْآخِرَةِ ذَلِكَ يَوْمٌ مَّجْمُوعٌ لَّهُ النَّاسُ وَذَلِكَ يَوْمٌ مَّشْهُودٌ

ترجمه :

به حقیقت در این (مجازات و نابودی ملتهای ستمگر ، و در این روایات و اخبار گذشتگان) عبرت بزرگی است برای کسی که از عذاب آخرت

بهراسد. آن روزي که مردمان را در آن (براي حساب و کتاب) گرد مي آورند ، و روزي است که (از سوي مردمان و فرشتگان و پريان) مشاهده مي گردد (وهمگان آن را خواهند ديد و ناظر صحنه هايش خواهند شد) .

توضیحات :

« آيَةٌ » : نشانه قدرت و مشييت خدا . حجت و برهان آشيكار بر اجراء قوا نين و سنن خدا در باره افریدگانيش . عيبت و پند . « يَوْمَ مَجْمُوعٌ » : روز گردهم آئي (نگا : تغابن / 9) . « يَوْمَ مَشْهُودٌ » : روز ديدني (نگا : آل عمران / 30) .

سوره هود آيه 104

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمَا نُؤَخِّرُهُ إِلَّا لِأَجَلٍ مَّعْدُودٍ

ترجمه :

ما چه نين روزي را فقط تا زمان اندكي به تاخير مي اندازيم .

توضیحات :

« أَجَلٌ » : مدت . سر رسيد زماني . « مَعْدُودٌ » : كم . اندك . « أَجَلٌ مَّعْدُودٌ » : انتهاء مدت قليل ، که عمر دنيا است (نگا : شوري / 17) .

سوره هود آيه 105

مَتْنِ آيَةٍ :
يَوْمَ يَأْتِ لَا تَكَلِّمُنَّ نَفْسٌ إِلَّا بِأُذُنِهِ فَمِنْهُمْ شَقِيٌّ وَسَعِيدٌ

ترجمه :

روزي که اين روز فرا مي رسد کسي ياراي سخن گفتن و دم بر آوردن ندارد ، مگر با اجازه خدا . (در چه نين روزي ، مردمان دو گروه بيش نيسند :) دسته اي از آنان (به سبب کفر و ضلال ، به انواع عذاب گرفتارند و) بد بختند ، و دسته اي (به سبب طاعت و عبادت ، غرق در نعمتهاي گوناگونند و) خوش بختند .

توضیحات :

« نَفْسٌ » : فردي . کسي . « شَقِيٌّ » : بد بخت . « سَعِيدٌ » : خوش بخت .

سوره هود آيه 106

مَتْنِ آيَةٍ :
وَأَمَّا الَّذِينَ شَقُّوا فَوَفِي النَّارِ لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَشَهِيقٌ

ترجمه :

و اما آنان که بد حال و بد بيارند در آتش دوزخ جاي دارند و در آنجا (در دم و بازدم خود) ناله و فریاد سر مي دهند .

توضیحات :

« شَفُّوا » : بد بخت و بد بیار شده اند. « زَفِيرٌ » : صدای ناشی از بازدم و نَفَس با زپس دادن شدید و طولانی . « شَهِيْقٌ » : صدای دم و نَفَس با زپس بردن شدید و طولانی .

سوره هود آیه 107

مَتن آیه :
خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ إِنَّ رَبَّكَ فَعَّالٌ لِّمَا يُرِيدُ

ترجمه :

آنان در دوزخ جاودانه میمانند تا آن گاه که آسمانها و زمین (آنجا) برپا است . (یعنی تا دوزخ ، دوزخ است در آن بسر می برند) مگر این که خدای تو بخواهد (و اوضاع را دگرگون کند ، و عذابی را جایگزین عذاب دیگری گرداند) . بیگمان پروردگار تو هر کاری را که بخواهد انجام می دهد (و چیزی نمی تواند جلو او را بگیرد و از انجام آن کار بازدارد) .

توضیحات :

« مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ » : مادام که آسمانها و زمین برپا است . یعنی تا دوزخ دوزخ است . چرا که مراد از آسمانها و زمین ، آسمانها و زمین دوزخ است و آن هر آن چیزی است که بالای سر و زیر پای دوزخیان قرار دارد (نگا : ابراهیم / 48) . یا این که مراد جاودانگی و نفي انقطاع است همان گونه که عرب می گوید : لا أَفَعَلُ كَذَا مَا لَاحَ كَوَكْبَ . . . مَا اخْتَلَفَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ . « إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ » : مراد تقیید سرمدی و ابدی بودن است ، نه افاده عدم عموم (نگا : انعام / 128 ، اعراف / 188 ، یونس / 49 ، اعلی / 7) . یا این که استثناء متوجه اهل توحید گناهکار است . یعنی : افراد بد بخت در دوزخ جاودانه میمانند مگر مؤمنان بزهکار .

سوره هود آیه 108

مَتن آیه :
وَأَمَّا الَّذِينَ سَعِدُوا فَوَفِي الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا مَا دَامَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ عَطَاءٌ غَيْرَ مَجْذُوذٍ

ترجمه :

و اما کسانی که (به سبب انجام کارهای نیکو) خوش بخت شده اند (وارد بهشت گشته و) در بهشت جاودانه میمانند ، مادام که آسمانها و زمین برپا است ، مگر این که خدا بخواهد (و اهل توحید بزهکار را وارد بهشت نسازد و به دوزخشان دراندازد و بعدها بیرونشان آورد و به بهشتشان برد . خداوند به افراد خوشبخت) عطیه عظیمی می دهد که گسیختنی (و کاستنی پذیرفتنی) نیست .

توضیحات :

« إِلَّا مَا شَاءَ رَبُّكَ » : مراد سرمدیت و ابدیت است . یا این که (ما) به معنی (مَنْ) است و استثناء متوجه دین بزهکار از ضمیر (سَعِدُوا) است که سالها بعد از چنین افراد خوشبختی از دوزخ خارج و به بهشت می آیند . « عَطَاءٌ » : عطیه . بخشش . مفعول مطلق است و تقدیر چنین است :

يُعْطِيهِمْ عَطَاءً . عَطَاءٌ مصدر یا اسم مصدر و به معنی (إعطاء) اسبت . حال مفعول مقدر و تمییز از نسبت هم بشمار آورده اند . « غَيْرَ مَجْدُوزٍ » : غیر مقطوع . ناگسستنی . همیشگی و بیایبی .

سوره هود آیه 109

متن آیه :
 قَبْلَ تَكُ فِي مِرْيَةٍ مِّمَّا يَعْذِبُ هَؤُلَاءِ مَا يَرْعَبُونَ إِلَّا كَمَا يَعْزُبُ آبَاؤُهُمْ مِّنْ قَبْلُ وَإِنَّا لَمَوْفُوهُم نَصِيبَهُمْ غَيْرَ مَنقُوصٍ

ترجمه :

(ای پیغمبر! درباره قوم بت پرست خود) شكّ و تردیدی به خویشتن راه مده که اینان همان چیزهایی را می پرستند و همان عبادتی را می کنند که پدران ایشان در گذشته آنها را می پرستیدند و بدان گونه پرستش می نمودند . (سرنوشت دنیا و آخرت بت پرستان و منحرفان پیشین را هم برایت روایت کردیم و دانستی که بر سرشان چه آمد و چه می آید) و ما بهره (استحقاقی جزا و سزای) اینان را نیز بی کم و کاست خواهیم داد .

توضیحات :

« مِرْيَةٍ » : شكّ و تردید . « مِمَّا » : از چیزهایی که . درباره پرستشی که . (ما) می تواند مصدریه بوده ، و یا موصوله باشد و مضاف حذف شده باشد ؛ یعنی درباره پرستشگران بتان . « غَيْرَ مَنقُوصٍ » : بی کم و کاست . به تمام و کمال . (غَيْرَ) حال مؤکده (نصیب) است .

سوره هود آیه 110

متن آیه :
 وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَإِذَا خْتَلِفَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَفُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِّنْهُ مُرِيبٍ

ترجمه :

ما کتاب (آسمانی تورات) را به موسی دادیم و سپس درباره آن (از سوی پیروان در تفسیر و معنی آن بر حسب اهواء و شهوات ایشان) اختلاف شد (و بسیاری از حق به دورگشتند و دسته دسته و پراکنده شدند) و اگر سخن پروردگارت از پیش بر این نرفته بود (که عذاب کافران و مجازات شدید مبطلان تاروزرستاخیز به تأخیر انداخته شود) درباره چیزهایی که در آن اختلاف پیدا کرده بودند (با تمییز حق از باطل ، و برجای داشتن محق و ناپودکردن مبطل) داوری می شد (و مسأله کفر و نفاق خاتمه می یافت ، چرا که از ترس نابودی آنی ، اختیار که رمز تکامل و پیشرفت است از میان برمی خاست و جبر مطلق بر جامعه حاکم می شد . اما چون مجازات آنی مخالف سرشت انسانی است ، خدا چنین نکرد) . آنان (که تورات را از پدران خود به ارث برده اند) درباره کتاب (آسمانی خود) به شكّ و تردید شدگفتی گرفتار آمده اند (و از حقیقت فرسنگها به دور افتاده اند) .

توضیحات :
 « لَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ ... » : (نگا : یونس / 19) . « لَفِي شَكٍّ ... » : (نگا : هود / 62) .

سوره هود آیه 111

متن آیه :
 وَإِنْ كُلًّا لَّمَّا لَيُوقَفَنَّهْمُ رَبُّكَ أَعْمَالَهُمْ إِنَّهُ بِمَا يَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

ترجمه :

پروردگارت حتماً (پاداش و پادافره) اعمال همگان را بی کم و کاست می‌دهد و او آگاه از هر آن چیزی است که می‌کنند .

توضیحات :

« كَلًّا » : همه مؤمنان و کافران . همه کفار ملت اسلام . « لَمَّا » : حرف جازمه است و فعل آن محذوف است و تقدیر چنین می‌شود : لَمَّا يَتَذَكَّرُوا . لَمَّا يَهْمِلُوا . لَمَّا يَنْتَالُوا . همان گونه که می‌گویند : خَرَجْتَ وَ لَمَّا . سَأَفْرَتَ وَ لَمَّا . قَا رَبَّت الْمَدِينَةَ وَ لَمَّا . برخی هم (لَمَّا) را زائد دانسته‌اند . بسیاری هم آن را در اصل (مِنْ مَّا) دانسته و (مَّا) را به معنی (مَنْ) محسوب کرده‌اند . در این صورت جار و مجرور را خبر (إِنْ) بشمار آورده‌اند . یعنی : إِنْ كَلَّا لَمِنَ الَّذِينَ ؛ يَا . لَمِنَ خَلْقٍ . « أَعْمَالَهُمْ » : مضاف محذوف است ، یعنی جزای اعمال ایشان .

سوره هود آیه 112

متن آیه :
 فَاسْتَقِمْ كَمَا أُمِرْتَ وَمَنْ تَابَ مَعَكَ وَلَا تَطْغَوْا إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :

بنابراین ، همان گونه که فرمان یا فته‌ای (در راه تبلیغ و ارشاد و مبارزه و پیکار و پیاده کردن تعلیمات قرآن) استقامت کن همراه کسانی که (از کفر و شرک دست کشیده‌اند و) با تو (به سوی خدا) برگشته‌اند و (ایمان آورده‌اند ، و از حدود قوانین خدا) تجاوز نکنند (و از جاده اعتدال به کنار نروید و راه افراط و تفریط مپوئید) چرا که خدا می‌بیند چیزی را که می‌کنید (پس مواظب پندار و گفتار و کردار خود باشید) .

توضیحات :

« إِسْتَقِمْ » : راستای راه حق و حقیقت و خیر و صلاح را در پیش گیر . استقامت و پایداری کن . « كَمَا أُمِرْتَ » : هم‌چنان که دستور داده شده‌ای . به گونه‌ای که فرمان یا فته‌اید . « لَا تَطْغَوْا » : از حد اعتدال درمگذرید . در وظائف و تکالیف مقرر افراط و تفریط مکنید و زیاده و نقصان روا مدارید .

سوره هود آیه 113

متن آیه :
 وَلَا تَرْكَبُوا إِلَى الَّذِينَ ظَلَمُوا فَتَمَسَّكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُم مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِنْ أَوْلِيَاءَ

ثُمَّ لَا تُنصَرُونَ

ترجمه :

و به کافران و مشرکان تکیه مکنید (که اگر چنین کنید) آتش دوزخ شما را فرو می گیرد ، و (بدانید که) جز خدا دوستان و سرپرستان نمی ندارید (تا بتوا نند شما را در پناه خود دارند و شر و بلا و زیان و ضرر را از شما به دور نمایند) و پس از (تکیه به کافران و مشرکان ، دیگر از سوی خدا) یاری نمی گردید و (بردشمنان) پیروز گردانده نمی شوید .

توضیحات :

« لَا تَرْكَبُوا » : تکیه مکنید . معتمد و میسرتند خود مسا زید و مدانید .
« الَّذِينَ ظَلَمُوا » : کافران و مشرکان حربی . « ثُمَّ » : پس از تکیه به کافران و مشرکان که دشمنان خدا و مؤمنانند . « لَا تُنصَرُونَ » : یاری نمی گردید .
پیروز گردانده نمی شوید .

سوره هود آیه 114

متن آیه :

وَأَقِمِ الصَّلَاةَ طَرَفِي النَّهَارِ وَزُلْفًا مِّنَ اللَّيْلِ إِنَّ الْحَسَنَاتِ يُذْهِبْنَ السَّيِّئَاتِ ذَلِكَ ذِكْرَى لِلذَّاكِرِينَ

ترجمه :

در دو طرف روز (که وقت نماز صبح و عصر است) و در اوائل شب (که وقت نماز مغرب و عشاء است) چنان که باید نماز را به جای آورید . بیگمان نیکیهها (و از جمله نمازهای پنجگانه) بدیها را از میان می برد . بیگمان در این (سفارشها و قانوندهای آسمانی) اندرز و ارشاد کسانی است که پند می پذیرند و خدای را یاد می کنند و به یاد می دارند .

توضیحات :

« طَرَفِي النَّهَارِ » : دو طرف روز . مراد اول و آخر روز است که هنگام گزاردن نماز صبح و عصر است . « زُلْفًا » : جمع زُلْفَةٌ ، و در لفظ و معنی مانند (قُرْب) جمع قُرْبَةٌ است . یعنی : نزدیکیهها و اوائل شب که وقت نماز مغرب و عشاء است . « الْحَسَنَاتِ » : همه اعمال صالحه و از جمله ترك زشتیهها و پلشتیهها (نگا : نساء / 31 ، انفال / 29) . « ذَلِكَ » : این سفارشها و توصیهها ، از امر به استقامت تا اقامه نماز . « ذِكْرًا » : یادآوری . تذکر . یا این که به معنی مذکر است ، یعنی یادآورنده و تذکر دهنده . « الذَّاكِرِينَ » : یادآورندگان . پند پذیران . به یاد دارندگان . برای پی بردن به اوقات پنجگانه نماز مراجعه شود به (طه / 130 و روم / 17 و اسراء / 78) .

سوره هود آیه 115

متن آیه :

وَأَصِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

و (در برابر سختیهای چیزهائی که به تو دستور داده شده است) شکیبائی کن که خداوند پاداش نیکوکاران را ضائع نخواهد کرد (و رنج آنان را در دنیا و آخرت هدر نخواهد داد) .

توضیحات :

« فَإِنَّ اللَّهَ... » : این جمله تعلیل (اِصْرًا) است .

سوره هود آیه 116

متن آیه :

فَلَوْلَا كَانَ مِنَ الْقُرُونِ مِن قَبْلِكُمْ أُولُوا بَقِيَّةَ يَنَهِونَ عَنِ الْفَسَادِ فِي الْأَرْضِ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّنْ أَنجَيْنَا مِنْهُمْ وَاتَّبَعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا مَا أُتْرِفُوا فِيهِ وَكَانُوا مُجْرِمِينَ

ترجمه :

چرا نمی بایست که در میان ملت‌های (گذشته) پیش از شما فرزندانگانی باشند که از فساد در زمین نهی کنند (تا دیگران را از گرفتار آمدن به عذاب و نابود شدن رهائی بخشند ؟) مگر مردمان کمی که (به وظیفه امر به معروف و نهی از منکر عمل کردند) و ما نجاتشان دادیم ، و (اما در همان حال) کافران می زیستند که از خوشگذرانی و تنعم و تملذذی پیروی می کردند که آنان را مغرور و فاسد کرده بود ، و دائماً گناه می‌ورزیدند (و هیچ وقت به دعوت پیغمبران و خیرخواهان گوش نمی‌دادند و از فساد و تباهی دست نمی‌کشیدند) .

توضیحات :

« الْقُرُونِ » : جمع قَرْن ، مردمان يك عصر و زمان . مراد ملت‌های پیشین است . « أُولُوا بَقِيَّةً » : صاحبان فضل . خیرخواهان . خردمندان خوب‌ستندار . « بَقِيَّةً » : عقل و فضل . خیر و نیکی . « إِلَّا قَلِيلًا... » : لیکن گروه اندکی . مستثنی منقطع است . « مَا أُتْرِفُوا فِيهِ » : خوشگذرانی و مال‌اندوزی و شهرت‌طلبی گذرانی که در آن غوطه‌ور گشتند و مایه غرور و سرکشی ایشان شد . می‌گویند : أُتْرِفَتْهُ النِّعْمَةُ : یعنی نعمت او را به سرکشی و خوشگذرانی کشاند . مترف به معنی غرق در شهوات ، از این ریشه است .

سوره هود آیه 117

متن آیه :

وَمَا كَانَ رَبُّكَ لِيُهْلِكَ الْقُرَىٰ يَظْلُمَ وَأَهْلُهَا مُصْلِحُونَ

ترجمه :

(سنت و عادت) پروردگارت چنین نبوده است که شهرها و آبادیها را ستمگرانه ویران کند ، در حالی که ساکنان آنجاها (متمسک به حق و ملتزم به فضائل بوده و) درصداصلاح (حال خود و دیگران) برآمده باشند .

توضیحات :

« الْفُرْيَا » : شهرها و آبا دیها . مراد ساکنان آنجاها است . « يَظْلُمُ » : ستمگرانه و ناعادلانه . حال فاعل است . یا این که ظلم به معنی کفر است و معنی چنین می‌شود : خداوند کافران را بر اثر کفر از میان نمی‌برد و بلکه به سبب بیدادگری و بی‌انصافی نابودشان می‌سازد . در این صورت (يَظْلُمُ) حال مفعول است . « مُصْلِحُونَ » : خوبان و نیکوکاران . اصلاحگران .

سوره هود آیه 118

مَتْنِ آيَةِ :
وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبري که آزمند بر ایمان آوردن قوم خود و متأسف بر روی گردانی ایشان از دعوت آسمانی هستی ! بدان که) اگر پروردگارت می‌خواست مردمان را (همچون فرشتگان در یک مسیر و بر یک برنامه قرار می‌داد و) ملت واحدی می‌کرد (و پیرو آئین یگانه‌ای می‌نمود ، و آنان در مادیات و در معنویات و در انتخاب راه حق یا راه باطل اختیار و اختلافی نمی‌داشتند . آن وقت جهان به گونه دیگری در می‌آمد) ولی (خدا مردمان را مختار و با اراده آفریده و) آنان همیشه (در همه چیز ، حتی در گزینش دین و اصول عقائد آن) متفاوت خواهند ماند .

توضیحات :

« أُمَّةً وَاحِدَةً » : ملت واحدی . مردمان یکسان و همگونی . « لَجَعَلَ النَّاسَ أُمَّةً وَاحِدَةً . . . » : مردمان را ملت واحدی و یکسانی می‌کرد که مثلاً زندگی اجتماعی آنان همسان زندگی زنبوران عسل و مورچگان ، و زندگی روحانی ایشان همگون زندگی فرشتگان می‌شد و کارشان مبنی بر اجبار نه اختیار می‌گشت و ثواب و عقاب‌ها به اعمالشان تعلّق نمی‌گرفت (نگا : بقره / 213 ، یونس / 19) . « وَلَا يَزَالُونَ مُخْتَلِفِينَ » : همیشه متفاوت و جداگانه می‌مانند . دسته‌ای ایمان می‌آورند و از حق جا بیداری می‌نمایند و گروهی ایمان نمی‌آورند و حق را نمی‌پذیرند .

سوره هود آیه 119

مَتْنِ آيَةِ :
إِلَّا مَنْ رَحِمَ رَبُّكَ وَلِذَلِكَ خَلَقَهُمْ وَتَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ لِأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

(مردمان بنا به اختلاف استعداد ، در همه چیز حتی در دینی که خدا برای آنان فرستاده است متفاوت می‌مانند) مگر کسانی که خدا بدیشان رحم کرده باشد (و در پرتو لطف او بر احکام قطعی الدلاله کتاب خدا متفق بوده ، هر چند در فهم معنی ظنی الدلاله آن که منوط به اجتهاد است ، اختلاف داشته باشند) و خداوند برای همین (اختلاف و تحقق اراده و رحمت) ایشان را آفریده است ، و سخن پروردگار تو بر این رفته است که : دوزخ را از جملگی جنیها و انسانهای (پیرو نفس اماره و اهریمن مکاره) پر می‌کنم .

توضیحات :
 « لِذَلِكَ خَلَقَهُمْ » : خدا آنان را بر تفاوت و تنوع آفریده است و حق انتخاب راه درست و راه نادرست را بدیشان داده است و جوابگویی این انتخابشان کرده است. برای این رحمت، آنان را آفریده است. برای تحقق این اراده ایشان را آفریده است. « تَمَّتْ كَلِمَةُ رَبِّكَ... » : فرمان پروردگارت بر این رفته است و تحقق یافته و تنفیذ گردیده است (نگا : اعراف / 137). « لَأَمْلَأَنَّ... » : (نگا : اعراف / 18 ، سجده / 13).

سوره هود آیه 120

متن آیه :
 وَكَلَّا نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ الرُّسُلِ مَا نُثَبِّتُ بِهِ فُؤَادَكَ وَجَاءَكَ فِي هَذِهِ الْحَقُّ وَمَوْعِظَةٌ وَذِكْرٌ لِلْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :
 این همه از اخبار پیغمبران بر تو فرو می‌خوانیم ، کلاً برای این است که بدان دلت را برجای و استوار بداریم (و در برابر مشکلات تبلیغ رسالت ، آن را تقویت نمائیم). برای تو در ضمن این (سوره و اخبار مذکور در آن ، بیان) حق آمده است (همان حقی که پیغمبران دیگران را بدان می‌خواندند) و برای مؤمنان پند و یادآوری مهمی ذکر شده است (که می‌توانند همچون ایمانداران پیشین از آن سود جویند و راه سعادت پویند).

توضیحات :
 « كَلَّا » : همه . جملگی . مفعول به مقدم برای فعل (نَقُصُّ) است . « ما » : چیزی که . بدل از (كَلَّا) است . « فِي هَذِهِ » : در اخبار پیغمبران . در این سوره . « ذِكْرًا » : تذکار و یادآوری آنچه بر سر گذشتگان آمده است .

سوره هود آیه 121

متن آیه :
 وَقُلْ لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ اَعْمَلُوا عَلَيَّ مَا نَزَّلْنَا عَلَيْكُمْ إِنَّا عَامِلُونَ

ترجمه :
 بگو به کسانی که ایمان نمی‌آورند : هرچه در قدرت دارید بکنید (و در راه خود بروید) که ما نیز آنچه می‌توانیم می‌کنیم (و در راه خود می‌رویم ، ولی بدانید سرانجام شما شکست و بدبختی ، و عاقبت ما پیروزی و خوشبختی است).

توضیحات :
 « عَلَيَّا مَا نَزَّلْنَا عَلَيْكُمْ » : به اندازه قدرت و استطاعتی که دارید (نگا : انعام / 135). به شیوه و برنامه خود.

سوره هود آیه 122

متن آیه :
وَإِن تَنْظُرُوا ۖ إِنَّا مُنْتَظِرُونَ

ترجمه :

و چشم به راه باشید (که به ما چه چیز می‌رسد از آنچه فکر می‌کنید که می‌رسد) و ما هم چشم به راه هستیم (که برابر وعده خدا ، دعوت آسمانی پیروز و اسلام بر شما و بر همه دشمنان دین غلبه کند) .

توضیحات :

« إِن تَنْظُرُوا » : منتظر عواقب باشید . تهدید دیگری است که به دنبال تهدیدات قبلی آمده است .

سوره هود آیه 123

متن آیه :
وَلِلَّهِ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ كُلُّهُ فَاعْبُدْهُ وَتَوَكَّلْ عَلَيْهِ وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

(آگاهی از) غیب آسمانها و زمین و یژه خداست ، و کارها یکسره بدو برمی‌گردد (و امور جهان به فرمان او می‌چرخد) ، پس او را بپرست و بر او تکیه کن و (بدان که) پروردگارت از چیزهایی که می‌کنید بی‌خبر نیست .

توضیحات :

« غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ » : آگاهی از راز آسمانها و زمین . یعنی اطلاع از غیب کائنات خاص خداست و بس . « إِلَيْهِ يُرْجَعُ الْأَمْرُ » : کار و بار بدو حواله می‌گردد . کار بندگان برای حساب و کتاب در آخرت بدو برگشت داده می‌شود . متصرف در شؤون و گرداننده امور جهان او است .

سوره یوسف آیه 1

متن آیه :
الر تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

ترجمه :

الف . لام . را . این ، آیه‌های کتاب روشن و روشنگری است (برای کسانی که از آن راهنمایی و هدایت طلبند) .

توضیحات :

« الر » : (نگا : بقره / 1) . « تِلْكَ » : آن . در اینجا به معنی (این) و اشاره به آیات سوره یوسف است که انتظار نزول آنها می‌رود و متأخر به منزله متقدم در نظر گرفته شده است . یا این که حضور آنها در ذهن به منزله وجود خارجی است . « الْكِتَابِ » : مراد سوره یوسف یا قرآن مجید است .

سوره یوسف آیه 2

متن آیه :
إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

ترجمه :

ما آن را (به صورت) کتاب خواندنی (و به زبان) عربی فرو فرستادیم تا این که شما (آن را) بفهمید (و آنچه را در آن است به دیگران برسانید) .

توضیحات :

« قُرْآنًا » : خواندنی . مصدر است و به معنی اسم مفعول ، یعنی مقروء به کار رفته است و حال ضمیر (ه) است . « عَرَبِيًّا » : حال دوم یا صفت (قُرْآنًا) است .

سوره یوسف آیه 3

متن آیه :
تَحْنُ نَقْصَ عَلَيكَ أَحْسَنَ الْقَصَصِ يَمَا أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ هَذَا الْقُرْآنَ وَإِنْ كُنْتَ مِنْ قَبْلِهِ لَمِنَ الْغَافِلِينَ

ترجمه :

ما از طریق وحی این قرآن ، زیکوتربین سرگذشتها را برای تو بازگو می کنیم و (تو را بر آنها مطلع می گردانیم) هرچند که پیشتر از زمره بی خبران (از احوال گذشتگان) بوده ای .

توضیحات :

« أَحْسَنَ الْقَصَصِ » : زیکوتربین سرگذشتها . زیباترین بیان و راست ترین و درست ترین وجه . « الْقَصَصِ » : سرگذشتها . بیان سرگذشت . مصدر یا اسم مصدر است (نگا : آل عمران / 62 ، اعراف / 176) . « يَمَا أَوْحَيْنَا » : به سبب وحی ما .

سوره یوسف آیه 4

متن آیه :
إِذْ قَالَ يُوسُفُ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ إِنَّي رَأَيْتُ أَحَدَ عَشَرَ كَوْكَبًا وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ رَأَيْتُهُمْ لِي سَاجِدِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! به یاد دار) آن گاه را که یوسف به پدرش گفت : ای پدر ! من در خواب دیدم که یازده ستاره ، و همچنین خورشید و ماه در برابر من سجده می کنند .

توضیحات :

« يَا أَبَتِ » : ای پدرم ! اصل آن ، يَا أَبِي است و عربها در نداء بیا متکلم را به تاء تبدیل می کنند . « رَأَيْتُهُمْ » : استعمال ضمیر (هُم) و واژه (

ساجدین) برای ستارگان و خورشید و ماه، بدان خاطر است که سجده بردن مخصوص ذویالعقول است و چنین کراتی به منزله ذویالعقول فرض شده اند. «ساجدین»: حال است.

سوره یوسف آیه 5

متن آیه: قَالَ يَا بُنَيَّ لَا تَقْصُصْ رُؤْيَاكَ عَلَىٰ إِخْوَتِكَ فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا إِنَّ الشَّيْطَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

ترجمه:

(پدرش) گفت: فرزند عزیزم! خواب خود را برای برادرانت بازگو مکن، چرا که مایه حسد آنان می‌شود، و اهریمن ایشان را بر آن می‌دارد) که برای تو نیرنگ بازی و دسیسه‌سازی کنند. بیگمان اهریمن دشمن آشکار انسان است.

توضیحات:

«فَيَكِيدُوا لَكَ كَيْدًا»: درباره تو به مکر و کید عظیم متوسل می‌شوند.

سوره یوسف آیه 6

متن آیه: وَكَذَلِكَ يَجْتَبِيكَ رَبُّكَ وَيُعَلِّمُكَ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَيُتِمُّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَعَلَىٰ آلِ يَعْقُوبَ كَمَا أَتَمَّهَا عَلَىٰ أَبَوَيْكَ مِن قَبْلُ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبَّكَ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه:

همان گونه (که در خواب خویشتن را سرور و برتر دیدی) پروردگارت تو را (به پیغمبری) برمی‌گزیند و تعبیر خوابها را به تومی آموزد (و با خلعت نبوت تو را مفتخر می‌سازد) و بر تو و خاندان یعقوب نعمت خود را کامل می‌کند، همان طور که پیش از این بر پدرانت ابراهیم و اسحاق کامل کرد. بیگمان پروردگارت بسیار دانا و پر حکمت است (و می‌داند چه کسی را برمی‌گزیند و خلعت نبوت را به تن چه کسی می‌کند).

توضیحات:

«يَجْتَبِيكَ»: تو را برمی‌گزیند و برای نبوت انتخاب می‌کند. «تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ»: تفسیر. «سَخْنَان»: مراد خوابها و رؤیاهای است. «أَبَوَيْكَ»: پدرانت. مراد جد او اسحاق و جد پدرش ابراهیم است.

سوره یوسف آیه 7

متن آیه: لَقَدْ كَانَ فِي يُوسُفَ وَإِخْوَتِهِ آيَاتٍ لِّلْسَائِلِينَ

ترجمه:

در (سرگذشت) یوسف و برادرانش دلائل و نشانه‌هایی (بر قدرت خدا و مرحمت او به بندگان با ایمانش) است برای کسانی که پرسندگان (و

مشتا فان آگاهی) از آن می باشند .

توضیحات :

« فِي يُوسُفَ » : در سرگذشت یوسف . مضاف محذوف است .

سوره یوسف آیه 8

متن آیه :

إِذْ قَالُوا لِيُوسُفُ وَأَخُوهُ أَحَبُّ إِلَيْنَا أُرِيْنَا مِنَّا وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّ أَبَانَا
لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

هنگامی که (برادران پدری یوسف) گفتند : یوسف و برادرش (بنیامین که از یک مادرند) در پیش پدرمان از ما محبوبترند ، در حالی که ما گروه نیرومندی هستیم (و از آن دو برای پدر سودمندتر می باشیم) . مسلماً پدرمان در اشتباه روشنی است .

توضیحات :

« عَصْبَةٌ » : گروه متحد و نیرومند . « ضَلَالٍ » : خطای در اندیشه و عدم رعایت مساوات در محبت .

سوره یوسف آیه 9

متن آیه :

اَفْتَلُوا يُّوسُفَٰ اَوْ اَطْرَحُوهُ اَرْضًا يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ اُرْيَكُمُ وَا تَكُونُوا مِنۢ بَعْدِهٖ
قَوْمًا صَالِحِينَ

ترجمه :

یوسف را بکشید ، یا او را به سرزمین بی (دور دست) بیفکنید ، تا توجه پدرتان فقط با شما باشد (و تنها و تنها شما را دوست داشته باشد و به شما مهر ورزد) و بعد از آن (از گناه خود پشیمان می شوید و توبه می کنید و) افراد صالحی خواهید گشت (چرا که خدا توبه پذیر است و پدر هم عذرتان را قبول می نماید) .

توضیحات :

« اَطْرَحُوهُ » : بپندارید . « يَخْلُ لَكُمْ وَجْهُ اُرْيَكُمُ » : خالصانه از آن شما می شود . تنها متوجه شما می گردد . « وَجْهُ » : چهره . ذات . کنایه از خوشروئی و توجه به احوال و اوضاع ایشان است .

سوره یوسف آیه 10

متن آیه :

قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ لَا تَفْتُلُوا يُوسُفَٰ وَاَلْقُوهُ فِي غِيَابَةِ الْجُبِّ يَلْتَقِطْهُ
بَعْضُ السَّيَّارَةِ اِنْ كُنْتُمْ قَاعِلِينَ

ترجمه :

گوینده ای از آنان گفت : یوسف را بکشید (که کشتن جرمی عظیم و

گناهی نابخشودنی است) و بلکه او را به ژرفای چاه بیندازید تا قافله‌ای او را برگرداند (و به سرزمین دور افتاده‌ای ببرد) ، اگر (برای دور کردن او و رسیدن به هدف خود) می‌خواهید کاری بکنید .

توضیحات :

« غِيَابَةً » : زه آن گاه . مراد ژرفای چاه است . « الْجُبِّ » : چاه . « السِّيَّارَةَ » : جمع سیار ، قافله‌ها . کاروانیان .

سوره یوسف آیه 11

متن آیه :

قَالُوا يَا أَبَانَا مَا لَكَ لَا تَأْمَنَّا عَلَى يُوسُفَ وَإِنَّا لَهُ لَنَاصِحُونَ

ترجمه :

(پس از اتفاق آنان بر دور داشتن یوسف ، به پدرشان) گفتند : پدر جان ! چرا نسبت به یوسف به ما اطمینان نمی‌کنی ؟ در حالی که ما خیرخواه او می‌باشیم (و جز محبت و خلوص از ما ندیده است و راهنما و دلسوز وی بوده و هستیم) .

توضیحات :

« نَاصِحُونَ » : خیرخواهان . راهنمایان به کار نیک .

سوره یوسف آیه 12

متن آیه :

أَرْسِلُهُ مَعَنَا غَدًا يَرْتَعُ وَيَلْعَبُ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

ترجمه :

فردا او را با ما بفرست (تا در میان چمنزارها و گلزارها) بخورد و بازی کند و ما مراقب و نگهدارنده‌اش خواهیم بود .

توضیحات :

« يَرْتَعُ » : بچرد . مراد خوردن و آشامیدن و بهره‌مندی از میوه‌ها و چیزهای خوشمزه است .

سوره یوسف آیه 13

متن آیه :

قَالَ إِنِّي لَيَحْزُنُنِي أَنْ تَذْهَبُوا بِهِ وَأَخَافُ أَنْ يَأْكُلَهُ الذِّئْبُ وَأَنْتُمْ عَنْهُ غَافِلُونَ

ترجمه :

گفت : اگر او را از پیش من دور کنید و بپرید ، ناراحت و غمگین می‌گردم . می‌ترسم که شما از او غافل شوید و گرگ وی را بخورد .

توضیحات :

...

سوره یوسف آیه 14

متن آیه :
 قَالُوا لَئِن أَكَلَهُ الذُّبُّ وَنَحْنُ عُصْبَةٌ إِنَّآ إِذآ لَلْخَاسِرُونَ

ترجمه :

گفتند : اگر گریگ او را بخورد ، در حالی که ما گروه نیرومندی هستیم (و از او محافظت می کنیم) در این صورت ما زیانمندانیم بیش نخواهیم بود (و جز ننگ و عار بهره ای نخواهیم داشت) .

توضیحات :

« عَصْبَةٌ » : (ننگا : یوسف / 8 ، نور / 11 ، قصص / 76)

سوره یوسف آیه 15

متن آیه :
 فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ وَاجْمَعُوا أَن يَجْعَلُوهُ فِي غِيَابَةِ الْجُبِّ وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِ لَتُنَبِّئَنَّهُمْ يَاْمُرَهُمْ هَذَا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

هنگامی که او را بردند و تصمیم گرفتند که او را به ژرفای چاه بیندازند (و عاقبت هم نقشه خود را اجرا کردند) ، در همین حال بدو پیام دادیم که در آینه آنان را به این کاری که (در حق تو) کردند آگاه خواهی ساخت ، در حالی که نخواهند فهمید (که تو برادر ایشان یوسف هستی . همان برادری که بر نیرنگ او همداستان شدند و گمان بردند که از دست او آسوده گشتند) .

توضیحات :

« لَمَّا » : جواب (لَمَّا) محذوف است و تقدیر چنین است : فَلَمَّا ذَهَبُوا بِهِ ، نَفَذُوهُ وَحَفَّظْنَاهُ . « وَأَوْحَيْنَا » : وحی کردیم . مراد الهام قلبی است (ننگا : مریم / 17 ، قصص / 7) . « وَأَوْحَيْنَا » : حرف واو زائد است .

سوره یوسف آیه 16

متن آیه :
 وَجَاؤُوا أَبَاهُمْ عِشَاءً يَبْكُونَ

ترجمه :

شبانگاه گریه کنان پیش پدرشان برگشتند (و شیون سردادند) .

توضیحات :

« يَبْكُونَ » : میگریستند . حال است .

سوره یوسف آیه 17

متن آیه :
 قَالُوا يَا أَبَانَا إِنَّا ذَهَبْنَا نَسْتَتِيقُ وَتَرَكَنَا يُوسُفَ عِنْدَ مَتَاعِنَا

فَأَكَلَهُ الذُّبُّ وَمَا أَنْتَ بِمُؤْمِنٍ لَّنَا وَلَوْ كُنَّا صَادِقِينَ

ترجمه :

گفتند : ای پدر! ما بر ف تیم و سرگرم مسابقه (دو و تیراندازی) گشتیم و یوسف را نزد اثا ثیه خود گذاردیم و گرگ (آمد و) او را خورد . تو هرگز (سخنان) ما را باور نمی داری ، هر چند هم راستگو باشیم (چرا که یوسف را بسیار دوست می داری و ما را بدخواه او می انگاری) .

توضیحات :

« تَصَدِّقُ » : مسابقه می دادیم . « مُؤْمِنٌ » : باور کننده . تصدیق کننده .

سوره یوسف آیه 18

متن آیه :

وَ جَاءُوا عَلَيَّ قَمِيصِهِ يَدْمٌ كَذِبٌ قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لَكُمْ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ جَمِيلٌ وَاللَّهُ الْمُسْتَعَانُ عَلَى مَا تَصِفُونَ

ترجمه :

پیراهن او را آلوده به خون دروغین بیاوردند (و به پدرشان نشان دادند . پدر) گفت : (چنین نیست . یوسف را گرگ نخورده است و او زنده است) بلکه نفس (اماره) کار زشتی را در نظرتان آراسته است و (شما را دچار آن کرده است . این کار شما ، و اما کار من ،) صبر جمیل است ، (صبری که جزع و فزع ، زیبایی آن را نیالاید ، و ناشکری و ناسپاسی اجر آن را نزداید و به گناه تبدیل ننماید .) و تنها خدا است که باید از او یاری خواست در برابر یا وه رسواگرانه ای که می گوئید .

توضیحات :

« قَمِيصٌ » : پیراهن . « عَلَايَا قَمِيصِهِ » : حال مقدم برای (دم) است . « كَذِبٌ » : دروغین . مصدر است و برای مبالغه به معنی اسم فاعل ، یعنی کاذب به کار رفته است . « سَوَّلَتْ » : زینت داده است و خوشا بند کرده است . آراسته و دوست داشت تنی نموده است (نگا : محمد / 25) . « أَمْراً » : کار عظیم . مراد کار زشت است . « فَصَبْرٌ جَمِيلٌ » : صبر جمیل ، آن است که سخنانی که نشان دهنده ناسپاسی و شکوه و بیتابی باشد بر زبان جاری نشود . واژه صبر خیر مبتدای محذوف است . « الْمُسْتَعَانُ » : کسی که از او کمک و یاری خواسته می شود . « تَصِفُونَ » : بیان می دارید . در اینجا مراد بیان دروغ و گفتن سخنان یا وه و ناروا است (نگا : انعام / 100)

سوره یوسف آیه 19

متن آیه :

وَجَاءَتْ سَيَّارَةٌ فَأَرْسَلُوا وَارِدَهُمْ فَأَدْلَى دَلْوَهُ قَالَ يَا بُشْرَى هَذَا غُلَامٌ وَأَسْرُوهُ يَضَاعَةٌ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

(بعدها) قافله ای (بدانجا) آمد و آب آور خود را فرستادند (تا از چاه

آب برای آنان بیاورد. هنگامی که (سطل خود را به پائین انداخت) و از چاه بالا کشید، دید که پسری بدان آویخته است! فریاد برآورد و گفت: مژده باد! این پسری (بس زیبا و دوستداشتنی) است، و او را به عنوان کالائی (برای فروش، از دیگران) پنهان داشتند (و عازم مصر شدند) . و خداوند آگاه از هر آن چیزی بود که می کردند (و به دل می گرفتند) .

توضیحات :

« وارد » : آبدار. آب آور. مأمور تهیه آب کاروان. « ادلیپا » : سرازیر کرد. فرو انداخت. « دلو » : سطل. ظرفی از پوست. « یا بشریا » : مژده باد! ترکیبی است که به هنگام سرور و شادمانی گفته می شود، در مقابل (یا حسرتاً) که به هنگام جزع و فزع بیان می گردد. « غلام » : پسر بچه، از روز تولد تا آغاز جوانی. « آسروه » : او را پنهان کردند. او را به دل جای دادند. « یصاعه » : کالا. دارائی. حال است از ضمیر (ه) در فعل (آسروه). « آسروه یصاعه » : او را کالائی برای فروش انگاشتند و به دل راه دادند. او را به عنوان متاعی نهان داشتند.

سوره یوسف آیه 20

متن آیه :

وَشَرَوْهُ يَتَمَنَّ يَتَمَنَّ دَرَاهِمَ مَعْدُودَةٍ وَكَانُوا فِيهِ مِنَ الزَّاهِدِينَ

ترجمه :

و او را به پول ناچیزی، تنها به چند درهم فروختند، و (نسبت بدو چندان سختگیری نکردند، چرا که از ترس خانواده یوسف) از (نگهداری) او پرهیز داشتند.

توضیحات :

« شروه » : او را فروختند. « بخرس » : ناقص. مراد بهای کمتر از بهای افراد مثل او است. « دراهم » : درهمها. بدل از (تمن) است. « معدوده » : اندک. کم. « الزاهدین » : افراد بی علاقه و بی میلالات. مراد این است که هرچه زودتر می خواستند شر او را از سر خود کم کنند. به دو جهت : یکی این که او را مفت به دست آورده بودند. دیگر این که می ترسیدند خانواده اش سر برسند.

سوره یوسف آیه 21

متن آیه :

وَقَالَ الَّذِي اشْتَرَاهُ مِنْ مِصْرَ لِامْرَأَتِهِ أَكْرِمِي مَثْوَاهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ وَلِنُعَلِّمَهُ مِن تَأْوِيلِ الْأَحَادِيثِ وَاللَّهُ غَالِبٌ عَلَىٰ أَمْرِهِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

کسی که او را در مصر خریداری کرد، به همسر خود گفت: او را گرامی دار (و کاری کن که مکان مناسبی برای او تهیه کنی تا احساس کند یکی از افراد خانواده ما است). شاید برای ما سودمند افتد، یا اصلاً او را به فرزند

بپذیریم . بدین منوال ما یوسف را در سرزمین (مصر استقرار بخشیدیم و) مکان و منزلت دادیم ، تا (در آنجا) تعبیر برخی از خوابها را بدو پیام و زیم . خدا بر کار خود چیره و مسلط است ، ولی بیشتر مردم (خفایای حکمت و لطف تدبیرش را) نمی‌دانند .

توضیحات :

« مَثْوَا » : اقامتگاه . اقامت . اسم مکان یا مصدر میمی است . « أَكْرَمِي مَثْوَاهُ » : آنچه به اقامتگاه او یا ماندگاری او مربوط می‌شود فراهم آور و در احترام و بزرگداشت او کوتاهی مکن . « مَكَّنَا » : مکان و منزلت بخشیدیم . استقرار دادیم . « وَ لِنَعْلِمَهُ » : او زائد است (نگا : بقره / 143) . « الْأَحَادِيثِ » : جمع حدیث ، خوابها .

سوره یوسف آیه 22

متن آیه :

وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

و هنگامی که یوسف به رشد و کمال خود رسید (و به نهایت قوت جسمانی و عقلانی دست یافت ، نیروی) داری و دانائی بدو دادیم ، و ما این چنین (که پادشاه یوسف را دادیم) پادشاه (همه) نیکو کاران را می‌دهیم .

توضیحات :

« أَشُدُّ » : رشد جسمانی و عقلانی . « حُكْمًا » : حکمت . داری . نبوت . « عِلْمًا » : دانش تعبیر خواب . تفقه در دین . آگاهی از مصالح امور .

سوره یوسف آیه 23

متن آیه :

وَرَأَوْدَتَهُ الَّتِي هُوَ فِي بَيْتِهَا عَن نَّفْسِهِ وَغَلَّقَتِ الْأَبْوَابَ وَقَالَتْ هَيْتَ لَكَ قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ إِنَّهُ رَبِّي أَحْسَنَ مَثْوَايَ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

ترجمه :

زنی که یوسف در خانه‌اش بود ، آرام آرام نیرنگ آغا زید و به گول زدن او پرداخت ، و درها را بست و گفت : بیا جلو و دست به کار شو ، با تو هستم ! یوسف گفت : پناه بر خدا ! او که خدای من است ، مرا گرامی داشته است (چگونه ممکن است دامن عصمت به گناه بیا لایم و به خود ستم نمایم ؟ !) بی‌گمان ستمکاران رستگار نمی‌گردند .

توضیحات :

« رَأَوْدَتَهُ ... عَن ... » : خواست او را نیرنگ کند و گولش بزند . مراد این است که با انواع حیلها از او کام خواست و مکارانه و متضرعانه کامجویی طلبید . « هَيْتَ » : بیا جلو . بفرما . اسم الفعل است . « لَكَ » : با تو هستم . « إِنَّهُ رَبِّي » : خدا پروردگار من است . عزیز مصر ولی نعمت من است . مرجع ضمیر (ه) می‌تواند خدا باشد ، یا این که عزیز مصر . استعمال (رَبِّي) در معنی دوم ، با توجه به عرف ظاهر مردم است که می‌گویند : صَاحِبُ الدَّارِ (نگا :

یوسف / 42 و 50) . « إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ . . . » : واژه (ه) ضمیر شأن است .
یعنی : به هر حال .

سوره یوسف آیه 24

متن آیه :
وَلَقَدْ هَمَّتْ بِهٍ وَهَمَّ بِهَا لَوْلَا أَنْ رَأَى بُرْهَانَ رَبِّهِ كَذَلِكَ لِنَصْرِفَ عَنْهُ السُّوءَ
وَالْفَحْشَاءَ إِنَّهُ مِنْ عِبَا دِنَا الْأَمْخَلَاءِ صِينِ

ترجمه :

زن (که چنین دید به پرخاشگری پرداخت و برای تنبیه عید خود)
قصد (زدن) یوسف کرد ، و یوسف (برای دفاع از خود) قصد (طرد) او کرد ،
اما برهان خدای خود را دید (و از دفاع دست کشید و فرار را بر قرار ترجیح
داد) . ما این چنین کردیم (و در حفظ وی در همه مراحل کوشیدیم) تا بلا و
زنا را از او دور سازیم . چرا که او از بندگان پاکیزه و گزیده ما بود .

توضیحات :

« همت به » : زلیخا قصد زدن و تنبیه کردن یوسف کرد . « همت به » :
یوسف قصد انتقام از او و دفاع از خود کرد . « برهان » : مراد راه نجاتی
است که پروردگارش بدو الهام کرد . « السوء » : زشتیها و پلشتیها . بلاها و
بدیها . « الفحشاء » : زنا . « الامخلاء صین » : گزیدگان . پاکان .

سوره یوسف آیه 25

متن آیه :
وَأَسْتَبِقَا الْبَابَ وَقَدَّتْ قَمِيصَهُ مِنْ دُبُرٍ وَأَلْفَيَا سَيِّدَهَا لَدَى الْبَابِ قَالَتْ مَا
جَزَاءُ مَنْ أَرَادَ بِأَهْلِكَ سُوءًا إِلَّا أَنْ يَسْجَنَ أَوْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

(از پی هم) به سوی در (دویدند و) بر یکدیگر پیشی جستند ، ( )
یوسف میخواست زودتر از در خارج شود و زلیخا میخواست از خروج او
جلوگیری کند . در این حال و احوال ، پیراهن یوسف را از پشت بدرید ، دم
در به آقای زن برخوردند ، (زن خطاب به شوهر خود) گفت : سزای
کسی که به همسرت قصد انجام کار زشتی کند ، جز این نیست که
یا زندانی گردد یا شکنجه در دناکی بییند .

توضیحات :

« اَسْتَبِقَا » : با یکدیگر مسابقه دادند و برهمدیگر پیشی گرفتند .
« قَدَّتْ » : پاره کرد . چاک زد . « اَلْفَيَا » : یافتند . برخوردند . « لَدَى » :
نزد . دم .

سوره یوسف آیه 26

متن آیه :
قَالَ هِيَ رَأَوْدَ بَنِي عَن نَّفْسِي وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ أَهْلِهَا إِنْ كَانَ قَمِيصُهُ قُدَّ مِنْ
قُبُلٍ فَصَدَقَتْ وَهُوَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

ترجمه :

یوسف گفت : او مرا با زیرنگ و زاری به خود می‌خواند (و می‌خواست مرا گول بزند ! جدال و دفاع به اوج خود رسید . در این وقت) حاضری از (حاضران) اهل (خانه آن) زن گفت : اگر پیراهن یوسف از جلو پاره شده باشد ، زن راست می‌گوید و یوسف از زمره دروغ‌گویان خواهد بود .

توضیحات :

« شَهِدَ شَاهِدٌ » : گواهی ، گواهی داد . داوری ، داوری کرد . حاضری از حاضر گفت . « فَمِیصٌ » : پیراهن . « قُبُلٌ » : جلو .

سوره یوسف آیه 27

متن آیه :

وَإِنْ كَانَ فَمِیصُهُ قُدًّا مِنْ دُبُرٍ فَكَذَّابٌ وَهُوَ مِنَ الصَّادِقِينَ

ترجمه :

و اگر پیراهن یوسف از پشت پاره شده باشد ، زن دروغ می‌گوید و یوسف از زمره راست‌گویان خواهد بود .

توضیحات :

« دُبُرٌ » : پشت سر .

سوره یوسف آیه 28

متن آیه :

فَلَمَّا رَأَى فَمِیصَهُ قُدًّا مِنْ دُبُرٍ قَالَ إِنَّهُ مِنْ كَيْدِكُنَّ إِنَّ كَيْدَكُنَّ عَظِيمٌ

ترجمه :

هنگامی که (عزیز مصر) دید پیراهن یوسف از پشت پاره شده است ، گفت : این کار از زیرنگ شما زنان سرچشمه می‌گیرد . واقعاً زیرنگ شما بزرگ است .

توضیحات :

« کَیْدٌ » : مکر . زیرنگ .

سوره یوسف آیه 29

متن آیه :

يُوسُفُ أَعْرَضَ عَنْ هَذَا وَاسْتَعْذَرَ لِنَفْسِهِ لِيَلْبَسَ الْكِسْفَ الْبُرْقَانَ وَأَعْرَضَ عَنْ هَذَا وَاسْتَعْذَرَ لِنَفْسِهِ لِيَلْبَسَ الْكِسْفَ الْبُرْقَانَ

ترجمه :

ای یوسف ! از این (موضوع) چشم پوشی کن و (آن را) پنهان و پوشیده دار و تو ای زن (از گناهت استغفار کن (و آمرزش آن را از خدا بخواه) ، بی‌گمان تو از بزه‌کاران بوده‌ای .

توضیحات :

« أَعْرَضَ » : صرف نظر کن . از آن سخن مگو و پنهانش کن .

سوره یوسف آیه 30

متن آیه :
 وَقَالَ نِسِيوَةٌ فِي الْمَدِينَةِ امْرَأَةٌ الْعَازِلَةُ تُرَاوِدُ فَتَاهَا عَن نَّفْسِهِ قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا إِنَّا لَنَرَاهَا فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

(خیر این موضوع در شهر پیچید و) گروهی از زنان در شهر گفتند : همسر عزیز (مصر) خواسته است که خادم خویش را بفریبد و به خود خواند . عشق جوان ، به اندرون دلش خزیده است . ما او را در گمراهی آشکاری می بینیم .

توضیحات :

« الْعَازِلَةُ » : والا مقام . مراد شاه مصر ، یا وزیر اعظم است . « قَدْ شَغَفَهَا حُبًّا » : عشق یوسف به اندرون دل او خزیده است و وی را شیفته و شیدای خود کرده است . واژه (حُبًّا) تمیز است .

سوره یوسف آیه 31

متن آیه :
 فَلَمَّا سَمِعَتْ بِمَكْرِهِنَّ أَرْسَلَتْ إِلَيْهِنَّ وَأَعْتَدَتْ لَهُنَّ مُتَّكِأً وَآتَتْ كُلَّ وَاحِدَةٍ مِّنْهُنَّ سِكِّينًا وَقَالَتِ اخْرُجْ عَلَيْهِنَّ فَلَمَّا رَأَيْنَهُ أَكْبَرْنَهُ وَقَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ وَقُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا هَذَا بَشَرًا إِنْ هَذَا إِلَّا مَلَكٌ كَرِيمٌ

ترجمه :

هنگامی که (همسر عزیز) نیزنگ ایشان را شنید ، (کسانی را) دنبال آنان فرستاد (و ایشان را به خانه خود دعوت کرد) و بالشهایی برایشان فراهم ساخت (و مجلس را با پشتیهای گرانبها و دیگر وسائل رفاه و آسایش بیاراست) ، و به دست هر کدام کاردی (برای پوست کندن میوه) داد ، سپس (به یوسف) گفت : وارد مجلس ایشان شو . هنگامی که چشمانشان بدو افتاد ، بزرگواریش دیدند و (به دهشت افتادند و سرپا محو جمال او شدند و به جای میوه) دستهایشان را بریدند و گفتند : ماشاءالله ! این آدمیزاد نیست ، بلکه این فرشته بزرگواری است .

توضیحات :

« مَكْرٌ » : نیزنگ . مراد سخنان ناجور و بدگوئیهای زنان از زلیخا است . « أَعْتَدَتْ » : آماده کرد . از ریشه (عتد) . « مُتَّكِأً » : بالش . پشتی . « سِكِّينًا » : کارد . « حَاشَ لِلَّهِ » : عبارتی است که مراد از آن تنزیه خدا و شگفتی از آفریدگان او است . برخی واژه (حاش) را اسم الفعل و برخی آن را فعل ماضی و مخفف از (حاشی) دانسته اند .

سوره یوسف آیه 32

متن آیه :
 قَالَتْ قَدْ لَبِئْتُ الْإِذِي لُبْتُ نَنِي فِيهِ وَلَقَدْ رَاوَدْتُهُ عَنِ نَفْسِهِ فَاَسْتَعْصَمَ وَلَئِن لَّمْ يَفْعَلْ مَا أَمَرَهُ لَيَسْجُنَنَّ وَأَلْيَكَ وَنًا مِنَ الصَّاعِرِينَ

ترجمه :

(همسر عزیز) گفت : این همان کسی است که مرا به خاطر (عشق) او سرزنش کرده اید . (آری !) من او را به خویشتن خوانده‌ام ولی او خویشتنداری و پاکدامنی کرده است . اگر آنچه بدو دستور می‌دهم انجام ندهد ، بی‌گمان زندانی و تحقیر می‌گردد .

توضیحات :

« إِسْتَعَصَمَ » : سرپیچی و خودداری کرد . پاکدامنی نمود . « الصَّغِيرِينَ » : افراد پست . توهین و تحقیرشدگان .

سوره یوسف آیه 33

متن آیه :
قَالَ رَبِّ السِّجْنِ أَحَبُّ إِلَيَّ مِمَّا يَدْعُونَ نَبِيَّ إِلَيْهِ وَإِلَّا تَصْرِفْ عَنِّي كَيْدَهُنَّ أَصْبُ إِلَيْهِنَّ وَأَكُن مِّنَ الْجَاهِلِينَ

ترجمه :

(یوسف که این تهدید همسر عزیز و اندرز زنان مهمان برای فرما نبرداری از او را شنید) گفت : پروردگارا ! زندان برای من خوشایندتر از آن چیزی است که مرا بدان فرامی‌خوانند ، و اگر (شر) نیرنگ ایشان را از من باز نداری ، بدانان می‌گیرایم و (دامن عصمت به معصیت می‌آلایم و خویشتن را بدبخت می‌نمایم و آن وقت) از زمره نادان می‌گردم .

توضیحات :

« السِّجْنِ » : زندان . « أَصْبُ » : عشق می‌ورزم . می‌گیرایم . از ماده (صبو) .

سوره یوسف آیه 34

متن آیه :
فَاَسْتَجَابَ لَهُ رَبُّهُ فَصَرَفَ عَنْهُ كَيْدَهُنَّ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

پروردگارش دعای او را اجابت کرد و (شر) کید و مکرشان را از او بازداشت . تنها خدا است که شنوای (دعوای پناه برندگان به خود است و) آگاه (از احوال بندگان و مصالح ایشان) می‌باشد .

توضیحات :

« صَرَفَ عَنْهُ » : از او برگرداند . از او دور داشت . از او بگردانید .

سوره یوسف آیه 35

متن آیه :
ثُمَّ بَدَأْ لَهُم مِّن بَعْدِ مَا رَأَوْا الْآيَاتِ لَيْسَ جُنُنَهُ حَتَّىٰ حِينٍ

ترجمه :

بعد از آن که نشانه‌ها (و علائم پاکدامنی یوسف) را دیدند ، تصمیم

گرفتند او را تا مدتی زندانی کنند. (برای این که سروصداها بخوابد و بلکه زن عزیز نیز برسر عقل بیاید).

توضیحات :

« بَدَأْ لَهُمْ » : چنین به نظرشان رسید. عزیز مصر و مردان او چنین صلاح دیدند. « الْآيَاتِ » : نشانه‌های پاکدامنی. دلایل عصمت و پاک‌گی. « إِلَيَّا حِينِ » : تا مدت نامعلوم و نامحدودی.

سوره یوسف آیه 36

متن آیه :

وَدَخَلَ مَعَهُ السِّجْنَ فَتَيَانٍ قَالَ أَحَدُهُمَا إِنِّي أَرَانِي أَعْصِرُ خَمْرًا وَقَالَ الْآخَرُ
إِنِّي أَرَانِي أَحْمِلُ فَوْقَ رَأْسِي خُبْرًا تَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْهُ نَبِئْنَا
رَبَّنَا وَيَلِيهِ إِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

دو جوان (از خدمتگزاران شاه) همراه یوسف زندانی شدند. یکی از آن دو گفت : من در خواب دیدم (که انگور برای) شراب می فشارم. و دیگری گفت : من در خواب دیدم که نان بر سردارم و پرندگان از آن می‌خورند. (ای یوسف !) ما را از تعبیر آن بیابان که تو را از زمره نیکوکاران می‌بینیم.

توضیحات :

« أَرَانِي » : خود را می‌دیدم. « أَعْصِرُ » : می‌فشارم. شیره آن را می‌گیرم. « خُبْرًا » : نان. « نَبِئْنَا » : ما را مطلع ساز.

سوره یوسف آیه 37

متن آیه :

قَالَ لَا يَأْتِيكُمَا طَعَامٌ تُرْزَقَانِهِ إِلَّا نَبِئَا تَكُمَا رَبَّنَا وَيَلِيهِ قَبْلَ أَنْ
يَأْتِيَكُمَا ذَلِكُمَا مِمَّا عَلَّمَنِي رَبِّي إِنِّي تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ
وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ

ترجمه :

(یوسف) گفت : پیش از آن که جیره غذایی شما به شما برسد، شما را از تعبیر خوابتان آگاه خواهم ساخت. این (تعبیر رؤیا و خبر از غیب) که به شما می‌گویم از چیزهایی است که پروردگارم به من آموخته است (و به من وحی فرموده است)، چرا که من از (ورود به) کیش گروهی دست کشیده‌ام که به خدا نمی‌گروند و به روز با زپسین ایمان ندارند.

توضیحات :

« مِلَّةً » : کیش. آئین. « تَرَكْتُ مِلَّةَ قَوْمٍ... » : مراد این است که از دخول به کیش گروهی خودداری کرده‌ام و به دنبال آنان نرفتم که...

سوره یوسف آیه 38

متن آیه :

وَأَتَّبَعْتُ مِلَّةَ آبَائِي إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ مَا كَانَ لَنَا أَنْ نُشْرِكَ بِاللَّهِ مِنْ شَيْءٍ ذَلِكَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ عَلَيْنَا وَعَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُونَ

ترجمه :

و من از آئین پدران (و نیاکان) خود ابراهیم و اسحاق و یعقوب پیروی کرده‌ام (و به دنبال ایشان رفته‌ام) . ما (انبیاء) را نسزد که چیزی را انباز خدا کنیم . این (توحید و یگانه پرستی) ، لطف خداست در حق ما (انبیاء) که افتخار تبلیغ آن را پیدا کرده ایم (و در حق همه مردمان) که با پذیرش آن راه بهشت را می‌سپارند (ولیکن بیشتر مردمان سپاسگزاری (چنین لطفی را) نمی‌کنند (و چیزهایی را انباز خدا می‌نمایند که کاری از آنها ساخته نیست) .

توضیحات :

« مَا كَانَ لَنَا » : ما را نرسد و نسزد . « مِنْ شَيْءٍ » : چیزی را ، اعم از فرشته و پری و انسان و بت و غیره . حرف (مِنْ) زائد و واژه (شَيْءٍ) مفعول به است . یا معنی چنین است : چیزی از شرک ، کم باشد یا زیاد . « ذَلِكَ » : این توحیدی که از نفي شرک مستفاد است .

سوره یوسف آیه 39

متن آیه :

يَا صَاحِبِ السِّجْنِ أَلَمْ يَأْتِكِ رَبَّابٌ مُتَفَرِّقُونَ خَيْرٌ أَمِ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

ترجمه :

ای دوستان زندانی من ! آیا خدایان پراکنده (و گوناگونی که انسان باید پیرو هر يك از آنها شود) بهترند یا خدای یگانه چیره (بر همه چیز و کس ؟) .

توضیحات :

« يَا صَاحِبِ السِّجْنِ » : ای دوست من در زندان ! ای دوساکن زندان . همان گونه که گویند : أَصْحَابُ الْجَنَّةِ ، و أَصْحَابُ النَّارِ . « مُتَفَرِّقُونَ » : خدایان پراکنده . مراد متعدد و متنوع در ذات و صفات است . « الْقَهَّارُ » : بسیار چیره و غالب . صیغه مبالغه (قاهر) است .

سوره یوسف آیه 40

متن آیه :

مَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِهِ إِلَّا أَسْمَاءَ سَمَّيْتُمُوهَا أَنْتُمْ وَآبَاءُكُمْ مَا أَنْزَلَ اللَّهُ بِهَا مِنْ سُلْطَانٍ إِنْ أَحْكَمُ إِلَّا لِلَّهِ أَمْرٌ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

این معبودهایی که غیر از خدا می‌پرستید ، چیزی جز اسمهایی (بی‌مسمی) نیست که شما و پدرانتان آنها را خدا نامیده اید . خداوند حجت و برهانی برای (خدا نامیدن) آنها نازل نکرده است (و وحی و

پیامی برای معبود بودن آنها ارسال ننموده است). فرمانروایی از آن خدا است و بس. (این ، او است که بر کائنات حکومت می کند و از جمله عقائد و عبادات را وضع می نماید) . خدا دستور داده است که جز او را نپرستید . این است دین راست و ثابتی (که ادله و براهین عقلی و نقلی بر صدق آن رهبرند) ولی بیشتر مردم نمی دانند (که حق این است و جز این پوچ و نارواست) .

توضیحات :

« سُلْطَانٌ » : دلیل و برهان . حجت و مدرک . « الْحُكْمُ » : حکومت و فرمانروایی . حکم و فرمان . « الْقِيمُ » : راست و درست . ثابت و پایرجا .

سوره یوسف آیه 41

متن آیه :

يَا صَاحِبِي السِّجْنِ أَمَا أَحَدُكُمَا وَبَيِّسْفِي رَبِّهِ خَمْرًا وَأَمَّا الْآخِرُ فَيُصَلَّبُ
فَتَأْكُلُ الطَّيْرُ مِنْ رَأْسِهِ قُضِيَ الْأَمْرُ الَّذِي فِيهِ تَسْتَفْتِيَانِ

ترجمه :

ای دوستان زندانی من ! (اینک تعبیر خواب خود را بشنوید) اما یکی از شما (که در خواب دیده است که انگور برای شراب می فشارد ، آزاد می گردد و دوباره ساقی مجلس می شود و) به سرور خود شراب می دهد ، و اما دیگری (که در خواب دیده است که نان بر سردارد و مرغان از آن می خورند ، آزاد نمی گردد و) به دار زده می شود و پرندگان از (گوشت) سر او می خورند . این ، چیزی است که از من درباره آن نظر خواستید و قطعی و حتمی است .

توضیحات :

« رَبِّهِ » : مراد از (رَبِّ) سرور و آقا و مالک اصطلاحی است . « يُصَلَّبُ » : بر دار می شود . به دار زده می شود . « قُضِيَ الْأَمْرُ » : کار قطعی و حتمی و شدنی است . تعبیر همین است و بس . « تَسْتَفْتِيَانِ » : درباره آن فتوا و نظر می خواهید .

سوره یوسف آیه 42

متن آیه :

وَقَالَ لِلَّذِي ظَنَّ أَنَّهُ نَاجٍ مِّنْهُمَا اذْكُرْنِي عِنْدَ رَبِّكَ فَأَنْسَاهُ الشَّيْطَانُ
ذِكْرَ رَبِّهِ فَلَمِثَ فِي السِّجْنِ يَضَعُ سِنِينَ

ترجمه :

(یوسف خطاب) به یکی از آن دو که می دانست آزاد می گردد گفت : مراد بر پیش سرور خود (یعنی شاه مصر) یاد آور شو (و شرح حال مرا بدو بگو . باشد که از زندان رها می کند) . اما اهریمن آن را از یادش ببرد که در پیش سرورش بازگو کند . لذا یوسف چند سالی در زندان بماند .

توضیحات :

« ظَنَّ » : یقین داشت (نگا : بقره / 46 و 249 ، حاقه / 20) . « نَاجٍ » : رها .

رستگار. « أَنْسَاهُ الشَّيْطَانُ ذِكْرَ رَبِّهِ »: اهریمن یوسف را از یاد ساقی ببرد و او شرح حال یوسف را به شاه نگفت. ضمیر (ه) در فعل (أَنْسَاهُ) به ساقی برمیگردد. به عبارت دیگر (ه) مفعول به اول، و (ذِكْرَ) مفعول به دوم است. ذکر این نکته نیز ضروری است که اهریمن جز وسوسه و اغفال، کاری نمی تواند بکند. با وسوسه های دائم خود، انسانها را به لذت و شهوات و کارهای بیهوده مشغول می دارد و چه بسا خدا و حقایق را از یاد آنان می برد (نگا: نحل / 99 و 100، ابراهیم / 22، حجر / 42). « لَيْثٌ »: مانند. « يَضَعُ »: چند. عدد مبهمی میان سه تا نه است.

سوره یوسف آیه 43

متن آیه :
 وَقَالَ الْمَلِكُ إِنِّي أَرَى سَبْعَ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلْنَ سَبْعَ عِجَافٍ وَسَبْعَ
 سُنْبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَفْتُونِي فِي رُؤْيَايَ إِن
 كُنْتُمْ لِلرُّؤْيَا تَعْبُرُونَ

ترجمه :

شاه (مصر) گفت : من در خواب هفت گاو چاق را دیدم که هفت گاو لاغر آنها را می خورند ، و هفت خوشه سبز و (نارس ، و هفت) خوشه خشک (ورسیده) را دیدم (که خشکها بر سبزهها می پیچند و آنها را نابود می کنند) . ای بزرگان ! (علماء و حکماء) اگر خوابها را تعبیر می کنید (و در این فن سرشته دارید) نظر خود را درباره خوابم برایم بیان دارید .

توضیحات :

« بَقَرَاتٍ » : جمع بَقَرَة ، گاوها . « سِمَانٍ » : جمع سَمِين ، چاق . فربه . « عِجَافٍ » : جمع أَعْجَف و عَجْفَاء ، لاغر . « سُنْبُلَاتٍ » : جمع سُنْبُلَة ، خوشه گندم . « خُضْرٍ » : جمع أَخْضَر و خَضْرَاء ، سبز و نارس . « يَابِسَاتٍ » : جمع يَابِسٍ ، خشک . رسیده . « أَفْتُونِي » : برایم فتوا و نظر دهید . « تَعْبُرُونَ » : تعبیر می کنید . سرانجام خوابها را بیان می دارید . از معنی خیالی می گذرید و به معنی حقیقی می پردازید .

سوره یوسف آیه 44

متن آیه :
 قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ وَمَا نَحْنُ بِتَأْوِيلِ الْأَحْلَامِ بِعَالَمِينَ

ترجمه :

گفتند : (این خواب از زمره) خوابهای پریشان و پراکنده است (و جزو اوهام و خیالات آشفته ای است که معنی ندارند) و ما از تعبیر (این گونه) خیالپردازها آگاه نیستیم .

توضیحات :

« أَضْغَاثُ » : جمع ضَغْث ، بسته ای از چوب . دسته ای از گیاهان مختلف خشکیده . در اینجا مراد آمیزه ای از خاطره ها و خیالهای بی سرو ته است . « أَحْلَامٍ » : جمع حَلْم ، رؤیا . خواب . « أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ » : مجموعه ای از

خوابهای درهم و آشفته و بیجا و بی معنی .

سوره یوسف آیه 45

متن آیه :

وَقَالَ الَّذِي نَجَا مِنْهُمَا وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ أَنَا أُنَبِّئُكُمْ بِتَأْوِيلِهِ فَأَرْسِلُونِ

ترجمه :

کسی که از میان آن دو (نفر زندانی ، از زندان) نجات یافته بود و بعد از مدتها (سفارش یوسف را) به یاد آورد ، گفت : من شما را از تعبیر چنین خوابی مطلع می گردانم . مرا بفراستید (تا آن جوان یوسف نام را ببینم که او در این کار ماهر و استاد است) .

توضیحات :

« إِذْكَرَ » : متذکر شد . به یاد آورد . « أُمَّةٍ » : مدتی از زمان (نگا : هود / 8) . « وَادَّكَرَ بَعْدَ أُمَّةٍ ... » : حرف واو ، حالیه است .

سوره یوسف آیه 46

متن آیه :

يُوسُفُ أَيُّهَا الصِّدِّيقُ أَفْتِنَا فِي سَبْعِ بَقَرَاتٍ سِمَانٍ يَأْكُلُهُنَّ سَبْعُ عِجَافٍ وَسَبْعِ سُنبُلَاتٍ خُضْرٍ وَأُخَرَ يَابِسَاتٍ لَعَلِّي أَرْجِعَ إِلَى النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

ای یوسف ! ای بسیار راستگو ! از تعبیر خواب ، ما را آگاه کن که (شاه دیده است :) هفت گاو لاغر ، هفت گاو چاق را خورده اند ، و هفت خوشه خشک ، و هفت خوشه سبز (به هم پیچیده اند و رسیده ها نارسها را تپاه کرده اند) ، تا این که من به سوی مردم برگردم (و تعبیر تورا برای ایشان بیان دارم) . امید است که آنان (تعبیر خواب را) بدانند و (با علم و فضل تو آشنا شوند) .

توضیحات :

« الصِّدِّيقُ » : بسیار راستگو و راستکار .

سوره یوسف آیه 47

متن آیه :

قَالَ تَزْرَعُونَ سَبْعَ سِنِينَ دَأْبًا فَمَا حَصَدْتُمْ فَذَرُوهُ فِي سُنْبُلِهِ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تَأْكُلُونَ

ترجمه :

(یوسف) گفت : باید هفت سال پیاپی (با تلاش هرچه بیشتر ، گندم و جو) بکارید ، و آنچه را که درومی کنید - جز اندکی که می خورید - در خوشه خود نگاه دارید .

توضیحات :

« دَ أَبَا » : پیاپی . حال و به معنی (دَ آ رِبِینَ) است ، یا به معنی رِنِچ و زحمت کشیدن است و مفعول مطلق فعل محذوف (تَدَ أَبُونِ) است . « حَصَدْتُمْ » : درو کردید . « ذَرَوْهُ » : رهاش کنید . باقی بگذارید .

سوره یوسف آیه 48

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ سَبْعٌ شِدَادٌ يَأْكُلْنَ مَا قَدَّمْتُمْ لَهُنَّ إِلَّا قَلِيلًا مِّمَّا تَحْصِنُونَ

ترجمه :

پس از آن (سالهای خوش) هفت سال سخت در می‌رسد و (قحطی می‌شود و این سالهای سخت) آنچه را که به خاطرشان اندوخته‌اید از میان برمی‌دارند ، مگر مقدار کمی را (که برای بذر) محفوظ می‌نمایند .

توضیحات :

« شِدَادٌ » : جمع شدید ، سخت . مراد خشکسالیها و قحطیها است . « قَدَّمْتُمْ » : اندوخته‌اید . پیشاپیش آماده کرده‌اید . « يَأْكُلْنَ مَا . . . » : سالها اندوخته‌ها را می‌خورند . نسبت فعل به (سِنِينَ) برای مبالغه است و الاصل این است که مردم در آن سالها اندوخته‌ها را می‌خورند . « تَحْصِنُونَ » : حفظ می‌کنید . محکم نگاه می‌دارید . مراد حفظ بذر برای کشت آینده است .

سوره یوسف آیه 49

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ يَأْتِي مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ عَامٌ فِيهِ يُغَاثُ النَّاسُ وَفِيهِ يَعْصِرُونَ

ترجمه :

سپس ، بعد از آن (سالهای خشک و سخت) ، سالی فرا می‌رسد که بارانهای فراوان برای مردم بارانده و به فریادشان رسیده می‌شود و در آن شیره (انگور و زیتون و دیگر میوه‌ها و دانه‌های روغنی) را می‌گیرند (و به نعمت و خوشی می‌افتند) .

توضیحات :

« يُغَاثُ » : بارانده می‌شود . از واژه (غَايَتْ) به معنی باران . یاری و مدد می‌گردند . از مصدر (غَوَتْ) یا (إِغَاثَتْ) به معنی کمک کردن و به فریاد رسیدن . « يَعْصِرُونَ » : می‌فشارند . شیره میوه‌ها و دانه‌های روغنی را می‌گیرند ، که نشانه وفور نعمت و رحمت ایزد تعالی است .

سوره یوسف آیه 50

مِثْنِ آيَةٍ :
وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ فَلَمَّا جَاءَهُ الرَّسُولُ قَالَ ارْجِعْ إِلَى رَبِّكَ فَاَسْأَلْهُ مَا بَالُ النِّسْوَةِ اللَّاتِي قَطَّعْنَ أَيْدِيَهُنَّ إِنَّ رَبِّي بِكَيْدِهِنَّ عَلِيمٌ

ترجمه :

شاه گفت : یوسف را به پیش من آورید . هنگامی که فرستاده (شاه) نزد او رفت ، گفت : به سوی سرور خود باز گرد و از او بپرس : ماجرای زنانی که دستهای خود را بریده اند چه بوده است ؟ بی گمان پروردگار من بس آگاه از نیرنگ ایشان است .

توضیحات :

« بَالُ » : حال و وضع . کار و بار . مراد حقیقت حال و سبب کاری است که زنان با یوسف داشتند .

سوره یوسف آیه 51

متن آیه :

قَالَ مَا خَطْبُكِ إِذْ رَأَوْتُنَّ يُوسُفَ عَنِ نَفْسِهِ قُلْنَ حَاشَ لِلَّهِ مَا عَلِمْنَا عَلَيْهِ مِنْ سُوءٍ قَالَتِ امْرَأَةُ الْعَزِيزِ الْآنَ حَصْحَصَ الْحَقُّ أَنَا رَأَوْتُهُ عَنِ نَفْسِي وَإِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ

ترجمه :

(شاه ، زنان را احضار کرد و بدیشان) گفت : جریان کار شما - بدان گاه که یوسف را به خود خواندید - چگونه می باشد ؟ (آیا به شما گرانید و خواست شما را پاسخ گفت ؟) . گفتند : خدا منزه (از آن) است (که بنده نیک خود را رها کند که دامن طهر او به لوث گناه آلوده گردد !) ما گناهی از او سراغ نداریم . زن عزیز (مصر) گفت : هم اینک حق آشکار می شود . این من بودم که او را به خود خواندم (ولی نیرنگ من در او نگرفت) و از راستان (در گفتار و کردار) است .

توضیحات :

« خَطْبُ » : پیشامد . کار بزرگی که درباره آن گفتگو می شود . « حَصْحَصَ » : روشن و نمایان شد . جلوه گردید .

سوره یوسف آیه 52

متن آیه :

ذَلِكَ لِيَعْلَمَ أَنِّي لَمْ أَخُنْهُ بِالْغَيْبِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي كَيْدَ الْخَائِنِينَ

ترجمه :

این (اعتراف من) بدان خاطر است که (یوسف) بدانند من در غیاب (او ، جز حق نمی گویم و نبودن او را برای خود مغتنم نمی شمردم و) بدو خیانت نمی کنم ، و خداوند بی گمان نیرنگ نیرنگبازان را (به سوی هدف) رهنمود نمی کند (و به هدف نمی رساند ، و بلکه باطل و بیهوده می گرداند) .

توضیحات :

« بِالْغَيْبِ » : در غیاب یوسف از این مجلس . « لَا يَهْدِي كَيْدَ... » : مراد از هدایت کید ، تنفیذ آن است .

سوره یوسف آیه 53

متن آیه : وَمَا أُبْرئُ نَفْسِي إِنَّ النَّفْسَ لَأَمَّارَةٌ بِالسُّوءِ إِلَّا مَا رَحِمَ رَبِّي إِنَّ رَبِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

من نفس خود را تبرئه نمی کنم (و خویشتن را بیگناه نمی دانم) چرا که نفس (سرکش طبیعتاً به شهوات می گراید و زشتیها را تزیین می نماید و مردمان را) به بدیها و ناپکاریها می خواند ، مگر نفس کسی که پروردگارش بدو رحم نماید (و او را در کنف حمایت خود مصون و محفوظ فرماید) . بی گمان پروردگارش دارای مغفرت و مرحمت فراوانی است .

توضیحات :

« مَا أُبْرئُ » : تبرئه نمی کنم . بیگناه نمی دانم . « أَمَّارَةٌ » : بسیار فرمان دهنده . صیغه مبالغه امر است . « إِلَّا مَا » : مگر نفسی که . مگر زمانی که . یادآوری : آیه های 52 و 53 ، یعنی از (ذَلِكَ لِيَعْلَمَ . . . تا غَفُورٌ رَحِيمٌ) را می توان سخن یوسف بشمار آورد که بعد از سخنان زنان ، قاصد به پیش او برگشته باشد و او به عنوان تعلیقی بر کشف حقیقت ، آن را فرموده باشد . معنی دو آیه مذکور چنین می شود : این ، بدان خاطر است که (شاه) بداند من در غیاب (او) بدو خیانت نکرده ام . بی گمان ترفند خیانتکاران راه به جایی نمی برد . من نفس خود را تبرئه نمی کنم که نفس ، (انسان را) به بدیها می خواند مگر زمانی که پروردگارش رحم نماید . بی گمان پروردگارش غفور و رحیم است .

سوره یوسف آیه 54

متن آیه : وَقَالَ الْمَلِكُ ائْتُونِي بِهِ أَسْتَخْلِصُهُ لِنَفْسِي فَلَمَّا كَلَّمَهُ قَالَ إِنَّكَ الْيَوْمَ لَدَيْنَا مَكِينٌ

ترجمه :

(هنگامی که پاکی یوسف در پیش شاه مسلم گردید) شاه گفت : او را به نزد من بیاورید تا وی را (از افراد مقرب و) خاص خود کنم . وقتی که (یوسف را آوردند و شاه) با او صحبت نمود (بر مَحَبَّتِش افزود و بدو) گفت : از امروز تو در پیش ما بزرگوار و مورد اطمینان و اعتمادی .

توضیحات :

« أَسْتَخْلِصُهُ » : او را از مقربان و خاصان کنم . « كَلَّمَهُ » : با یوسف سخن گفت . با شاه سخن گفت . فاعل (کَلَّمَ) می تواند شاه یا یوسف باشد . « لَدَيْنَا » : نزد ما . در پیش ما . « مَكِينٌ » : دارای مکانت و منزلت . محترم و ارجمند .

سوره یوسف آیه 55

متن آیه : قَالَ اجْعَلْنِي عَلَى خَزَائِنِ الْأَرْضِ إِنِّي حَافِيظٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

یوسف گفت : مرا سرپرست اموال و محصولات زمین کن ، چرا که من بسیار حافظ و نگهدار (خزائن و مستغلات ، و) بس آگاه (از مسائل اقتصادی و کشاورزی) می باشم .

توضیحات :

« خَزَائِنِ الْأَرْضِ » : فرآورده های زمین . گنجینه های اموال و دارائی .

سوره یوسف آیه 56

متن آیه :

وَكَذَلِكَ مَكَّنَّا لِيُوسُفَ فِي الْأَرْضِ يَتَّبِعُوا مِنْهَا حَيْثُ يَشَاءُ نُصِيبُ بِرَحْمَتِنَا مَنْ نَشَاءُ وَلَا نُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

(شاه پیش نهاد یوسف را پذیرفت و او وزیر اقتصاد و دارائی شد) و بدین منوال یوسف را در سرزمین (مصر بالا بردیم و جاه و جلال و) نعمت و قدرت دادیم . در آنجا هرکجا که می خواست منزل می گذزید (و هرگونه که می خواست دخل و تصرف می کرد . آری !) ما نعمت خود را به هرکس که بخواهیم (و شایسته بدانیم) می بخشیم و پاداش نیکوکاران را ضائع نمی گردانیم .

توضیحات :

« مَكَّنَّا » : سلطه و قدرت و جاه و نعمت دادیم . مسلط و متصرف در امور کردیم .
« يَتَّبِعُوا » : منزل و مأوی می گذزید . « حَيْثُ » : هرجا . هرگونه .

سوره یوسف آیه 57

متن آیه :

وَلَا أُجْرُ الْأَخْرَةَ خَيْرٌ لِّ الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ

ترجمه :

و پاداش آخرت ، برای کسانی که (در دنیا) ایمان می آورند و پرهیزگاری می کنند ، بهتر (و والاتر از پاداش دنیوی ایشان) است .

توضیحات :

« ءَأْمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ » : ذکر این عبارت در قالب ماضی و مضارع بیانگر ثبات و استمرار بر ایمان و تقوا است .

سوره یوسف آیه 58

متن آیه :

وَجَاءَ إِخْوَهُ يُوسُفَ فَدَخَلُوا عَلَيْهِ فَعَرَفَهُمْ وَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ

ترجمه :

(قحطی و خشکسالی در اطراف مصر به غایت رسید و مردم از هرسو بدانجا سرا زیر شدند) و برادران یوسف (نیز همچون دیگران از کنعان شام عازم

مصر گشتند) و به پیش یوسف آمدند ، و او ایشان را شناخت ، ولی آنان وی را نشناختند .

توضیحات :

« إِخْوَةٌ » : جمع اخ ، برادران . « وَ هُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ » : جمله حالیه است . « مُنْكَرُونَ » : ناشناسندگان . یعنی او را نمی شناسند .

سوره یوسف آیه 59

متن آیه :

وَلَمَّا جَهَّزَهُم بِجَهَّازِهِمْ قَالِ اِنَّتُ وِزِي رَاخ لِّكُمْ مِّنْ اٰیٰتِكُمْ اَلَا تَرَوْنَ اَنِّيْ اَوْفِي الْكَيْلِ وَاَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِيْنَ

ترجمه :

(یوسف به گونه شایسته از آنان پذیرائی کرد و بار و بنه ایشان را چنان که می خواستند آماده نمود) و هنگامی که بار و بنه و توشه ایشان را آماده ساخت ، گفت : (از سخنان شما فهمیدم که برادر دیگری از پدر دارید . دفعه آینده) برادر پدری خود را نزد من آورید (و از چیزی نترسید) مگر نمی بینید که من پیمانہ را به تمام و کمال می دهم (و حق آن را اداء می کنم) و بهترین میزبانم ؟

توضیحات :

« جَهَّزَهُم بِجَهَّازِهِمْ » : ساز و برگ و بار و بنه و نیازمندیهای ایشان را آماده کرد . « جَهَّاز » : ساز و برگ . بار و بنه . اسباب و لوازم . « اَوْفِي » : به تمام و کمال می دهم . وفا و اداء می کنم . « الْمُنْزِلِيْنَ » : میزبانان . « اَنَا خَيْرُ الْمُنْزِلِيْنَ » : مراد تشویق به آوردن بنیامین ، برادر پدریشان است ؛ نه منت نهادن بر آنان .

سوره یوسف آیه 60

متن آیه :

فَاِنْ لَّمْ تَأْتُوْنِيْ بِهٖ فَلَا كَيْلَ لَكُمْ عِنْدِيْ وَلَا تَقْرَبُوْنِ

ترجمه :

و اگر او را نزد من نیاورید (بدانید که چیزی به شما داده نمی شود و) هیچ گونه گندم و حبوباتی (از غله و محصولات) به شما نمی دهم ، و دیگر به پیش من نیائید .

توضیحات :

« كَيْل » : پیموده . مصدر است و به معنی اسم مفعول ، یعنی (مکیل) است . در این آیه و آیه های 63 و 65 همین سوره به معنی گندم و حبوباتی است که پیموده می گردد .

سوره یوسف آیه 61

متن آیه :

قَالُوْا سَنُرٰوِدُ عَنْهُ اَبَاہٗ وَاِنَّا لَفَاعِلُوْنَ

ترجمه :

(برادران یوسف پاسخ دادند و) گفتند : ما با پدرش راجع بدو با لطائف حیل گفتگو می نمائیم ، و حتماً (برای جلب موافقت پدر می کوشیم و) این کار را خواهیم کرد .

توضیحات :

« سَنَرَاوُدُ عَنْهُ أَبَاهُ » : با پدرش در باره او به نیرنگ می نشینیم و هوشیارانه سعی خود را می کنیم .

سوره یوسف آیه 62

متن آیه :

وَقَالَ لِفِتْيَانِهِ اجْعَلُوا بِضَاعَ عَتَمِهِمْ فِي رِحَالِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَعْرِفُونَهَا إِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

ترجمه :

(سپس هنگامی که آهنگ کوچیدن کردند ، یوسف) به کارگزاران خود گفت : (پول) کالائی را که پرداخته اند در میان بارهایشان بگذارید ، شاید پس از مراجعت به خانواده خویش ، بدان پی ببرند و بلکه (بر وفای به عهد ما اطمینان یابند و بر برادر خود بنیامین نترسند و همراه او به پیش ما) برگردند .

توضیحات :

« فِتْيَانٌ » : جمع فِتْيٍ ، غلامان . کارگزاران . « بِضَاعَ عَتَمِهِمْ » : مراد کالای مورد نظر است . برخی معتقدند که یوسف چیزی بدیشان نداد تا مجبور به بازگشت شوید . بلکه کالاهائی را که آورده بودند بدون این که متوجه شوند مجدداً به جای غلات در بارهایشان جای داد و به خودشان برگرداند (نگا : فی ظلال القرآن) . « رِحَالٌ » : جمع رَحْلٍ ، کالا و متاع سوار . کیف و ساک و چیزی که مسافر کالای خود را در آن می گذارد . « انْقَلَبُوا » : بازگشتند (نگا : زخرف / 14) .

سوره یوسف آیه 63

متن آیه :

فَلَمَّا رَجَعُوا إِلَىٰ أٰبِيهِمْ قَالُوا يَا اٰبَانَا مُنِعَ مِنَّا الْكَيْلُ فَاَرْسِلْ مَعَنَا اٰخَانَا نَكْتَلْ وَاِنَّا لَعَا فِطُوْنٌ

ترجمه :

هنگامی که به پیش پدرشان برگشتند (داستان خود را با عزیز مصر بازگو کردند و از مراحم و الطاف او بسی سخن راندند و) گفتند : (اگر بنیامین را با خود نبریم این دفعه چیزی به ما داده نخواهد شد و) از گندم و حبوبات محروم می شویم ، پس برادرمان را با ما بفرست تا کیل و پیمانهای دریافت داریم و (خوراک مورد نیاز خانواده را با خود بیاوریم . قول می دهیم که) ما نگهبان و حافظ او باشیم .

توضیحات :
 « زَكَّيْلٌ » : از مصدر اکتیال ، به معنی درپافت داشتن چیزی با کیل و پیمانهاست (نگا : مطرفین / 2) . « الْكَيْلُ » : (نگا : یوسف / 60 و 65) .

سوره یوسف آیه 64

متن آیه :
 قَالَ هَلْ آمَنُكُمْ عَلَيْهِ إِلَّا كَمَا أَمِنْتُكُمْ عَلَىٰ أَخِيهِ مِنْ قَبْلُ قَالَ اللَّهُ خَيْرٌ
 حَافِظًا وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

ترجمه :

(یعقوب به یاد گذشته‌ها افتاد و) گفت : آیا من درباره او به شما اطمینان کنم همان گونه که درباره برادرش (یوسف) قبلاً به شما اطمینان کردم ؟ ! (نه من شما را امین نمی‌دانم و فرزند خود را به شما نمی‌سپارم . حافظ و نگهبان فقط خداست و) خدا بهترین حافظ و نگهدار است و از همه مهربانان مهربانتر است . (او مرا و فرزند مرا کافی است) .

توضیحات :

« هَلْ آمَنُكُمْ ؟ » : آیا شما را امین بدانم و به شما اطمینان کنم ؟ فعل (آمَنَ) مضارع متکلم وحده است از باب چهارم . « قَالَ اللَّهُ خَيْرٌ حَافِظًا » : واژه (حَافِظًا) تمییز است مانند (لِلَّهِ دَرَّةٌ فَارِسًا) .

سوره یوسف آیه 65

متن آیه :
 وَلَمَّا فَتَحُوا مَتَاعَهُمْ وَجَدُوا بِضَاعَتَهُمْ رُدَّتْ إِلَيْهِمْ قَالُوا يَا أَبَانَا مَا نَبْغِي
 هَذِهِ بِضَاعَتُنَا رُدَّتْ إِلَيْنَا وَنَمِيرُ أَهْلَنَا وَنَحْفَظُ أَخَانَا وَنَزِدَادُ كَيْلِ
 بَعِيرٍ ذَلِكَ كَيْلُ يَسِيرٍ

ترجمه :

هنگامی که بارهای خود را باز کردند ، دیدند که (پول) کالای ایشان (در داخل بارهایشان گذارده شده و) بدیشان برگشت داده شده است . گفتند : ای پدر ! ما دیگر (بیش از این از الطاف عزیز مصر) چه می‌خواهیم ؟ ! این (بھای) کالای ما است که به ما پس داده شده است . (پس بهتر است برادرمان را با ما بفرستی) و ما برای خانواده خود مواد غذایی (بیشتر) بیاوریم و از برادر خود محافظت کنیم و بار شتری را (بر مقدار قبلی) بیفزائیم که آن (چیزی که با خود آورده ایم با توجه به جود و لطف عزیز مصر) اندک است .

توضیحات :

« مَتَاعَهُمْ » : کالای خود را . بار و بنه خویش را . « مَا نَبْغِي » : مگر چه می‌خواهیم ؟ مگر چه انتظاری داریم ؟ « نَمِيرُ » ، غذا و خوراک حمل می‌کنیم . از واژه (مِیرَة) به معنی طعام و خوراک که از جاهای دیگر وارد کنند . « كَيْلٌ » : (نگا : یوسف / 60) . « كَيْلٌ يَسِيرٌ » : گندم و غله اندکی است . گندم و غله‌ای است که ساده و آسان به دست می‌آید .

سوره یوسف آیه 66

متن آیه :
 قَالَ لَنْ أُرْسِلَهُ مَعَكُمْ حَتَّى تُؤْتُونِ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ لَتَأْتُنَّنِي بِهِ إِلَّا أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ فَلَمَّا آتَوْهُ مَوْثِقَهُمْ قَالَ اللَّهُ عَلَى مَا نَقُولُ وَكِيلٌ

ترجمه :

(سرانجام یعقوب گول سخنان فرزندانش را خورد . ولی برای اطمان بینان خاطر)
 گفت : من هرگز او را با شما نخواهم فرستاد تا این که عهد و پیمان مؤکد و استوار با سوگند به خدا ، با من نبندید که او را (سالم) به من برمی گردانید ، مگر که (بر اثر مرگ و یا غلبه دشمن و یا عامل دیگر) قدرت از شما سلب گردد . (فرزندانش پیمانش را پذیرفتند و خدای را به شهادت طلبیدند .) هنگامی که با پدر پیمان بستند ، گفت : خداوند آگاه و مطلع بر آن چیزی است که (به هم دیگر) می گوئیم .

توضیحات :

« مَوْثِقًا » : عهد و پیمان مؤکد . « مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ » : عهد و پیمانی که با سوگند خوردن به خدا مؤکد گردد . « أَنْ يُحَاطَ بِكُمْ » : از طرف دشمن احاطه شوید . مرگ بر شما چیره شود . « وَ كَيْلٌ » : حافظ . مراقب . مطلع .

سوره یوسف آیه 67

متن آیه :
 وَقَالَ يَا بَنِيَّ لَا تَدْخُلُوا مِنْ بَابٍ وَاحِدٍ وَادْخُلُوا مِنْ أَبْوَابٍ مُتَفَرِّقَةٍ وَمَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِنْ أَلْحَمْتُمْ إِلَّا لِلَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُمْ وَعَلَيْهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ

ترجمه :

(یعقوب به عهد و پیمان مؤکد فرزندانش خود دل بست و شفقت پدری او را بر آن داشت که آنان را راهنمائی و نصیحت کند) و گفت : ای فرزندانم ! از يك در (به مصر) داخل نشوید ، بلکه از درهاي گوناگون وارد شوید (تا از حسادت حسودان و چشم زخم پلیدان درامان بمانید . ولی بدانید که من با این تدبیر) نمی توانم چیزی را که خدا مقرر کرده باشد از شما به دور سازم . (یقیناً آنچه باید بشود می شود ، و راهی برای دفع بلا جز رعایت اسباب و علل پیدا و توسل به خدا سراغ ندارم) . تنها حکم و فرمان از آن یزدان است . (دافع شر و جالب خیر جهان فقط ایزد سبحان است) . بر او توکل می کنم (و از او استمداد می جویم و کارم را بدو واگذار می کنم) و باید که توکل کنندگان بر او توکل کنند و بس (و کار خویش را بدو حواله دهند) .

توضیحات :

« مَا أُغْنِي عَنْكُمْ مِنَ اللَّهِ » : شما را بی نیاز نمی گردانم و قدرت دفع شر و جلب خیر برایتان ندارم . « إِنْ » : نیست .

سوره یوسف آیه 68

متن آیه :

وَلَمَّا دَخَلُوا مِنْ حَيْثُ أَمَرَهُمْ أَبُوهُمْ مَا كَانَ يُرْغَبِي عَنْهُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا حَاجَةً فِي نَفْسِ يَعْقُوبَ قَضَاهَا وَإِنَّهُ لَذُو عِلْمٍ لَمَّا عَلِمَهَا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

(سفارش پدر را پذیرفتند) و هنگامی که از همان طریق و به همان شیوه (به مصر) وارد شدند که پدرشان بدیشان دستور داده بود ، چنین ورودی آنان را از آنچه خدا خواسته بود به دور نداشت و (حذر با قدر بر نیامد و در مصر به دزدی متهم شدند و برادرشان بنیامین به گروگان گرفته شد و غمها و اندوهها یکی پس از دیگری ایشان را در بر گرفت) ولیکن حاجتی را برآورده کرد که در اندرون یعقوب بود (و آن پیدا شدن یوسف و شناسائی او توسط بنیامین و سرانجام بهم رسیدن پدر و پسر بعد از مدتها فراق و هجران بود) . بیگمان یعقوب (در پرتو وحی) آگاه از چیزهایی بود که ما بدو آموخته بودیم . (از جمله می دانست که یوسف زنده است و عاقبت خواب او تحقق پیدا می کند) اما بسیاری از مردم نمی دانند (که یعقوب چنین آگاهی و اطلاعی در پرتو وحی داشته است) .

توضیحات :

« مِنْ شَيْءٍ » : چیزی را . حرف (مِنْ) زائد است و واژه (شَيْءٍ) در اصل منصوب و مفعول است . « إِلَّا » : لیکن . اما . « حَاجَةً » : نیازی . مستثنی منقطع است . این نیاز ، دیدار دوباره یوسف است که پیوسته در اندرون یعقوب غوغا می کرد . زیرا برابر وحی آسمانی می دانست که یوسف را گرگ نخورده است و روزی باید خواب او تحقق یابد . اما سوز فراق و درد انتظار و دلهره ناگوار ، به آتش درون او دامن می زد (نگا : یوسف / 18 ، 83 - 87 ، 94) . بسیاری از تفاسیر می گویند : چنین نیازی عبارت بوده است از سفارش فرزندان به رعایت اسباب و مسیبات جهان ، و توکل کردن بر یزدان ، و مراقبت از خود در حد توان ؛ و این که یعقوب خواسته است که با این سفارش به فرزندان پندی دهد و اضطراب قلب خود را نیز اندکی فرو نشاند . « قَضَاهَا » : نیاز را برآورده کرد . فاعل فعل (قَضَا) دخول حاصل از کلام قبلی ، یا یعقوب است . « إِنَّهُ » : مرجع ضمیر (ه) یعقوب است . « لَمَّا عَلِمَهَا » : چیزی که بدو آموخته بودیم . بر اثر تعلیمی که ما بدو داده بودیم . واژه (ما) می تواند موصول و یا مصدریه باشد .

سوره یوسف آیه 69

متن آیه :

وَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَىٰ إِلَيْهِ أَخَاهُ قَالَ إِنِّي أَنَا أَخُوكَ فَلَا تَبْتَئِسْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

و وقتی که به (سرای) یوسف داخل شدند ، برادرش (بنیامین) را نزد خود جای داد (و پنهنانی بدو) گفت : من برادر تو (یوسف) هستم ، و از کارهایی که آنان کرده اند ناراحت مباش .

توضیحات :
 « آوَا يَا » : جای داد . « لَا تَبْتَئِسْ » : محزون و غمگین مشو . بدحال و ناراحت مشو .

سوره یوسف آیه 70

متن آیه :
 قَلِمًا جَهَّزَهُمْ بِجَهَّازِهِمْ جَعَلَ السَّقَايَةَ فِي رَحْلِ أَخِيهِ ثُمَّ أذَّنَ مُؤَذِّنٌ أَتَتْهَا آلُ عِيزِرَ إِتْكُمْ لَسَارِقُونَ

ترجمه :

هنگامی که بار و بنه آنان را آماده کرد ، پیمانانه (قیمتی شاه را) در بار برادرش (بنیامین) نهاد . پس (از رهسپار شدن و پیمودن مسافتی) ندادهنده ای (از اطرافیان یوسف) فریاد برآورد : ای کاروانیان ! شما دزدید ، (بایستید و تکان مخورید) .

توضیحات :

« السَّقَايَةَ » : پیمانانه ای که بدان آب می خورند . یا پیمانانه ای که بدان گندم و جورامی پیمانند . « رَحْلٌ » : جل و رختی که همچون زین بر پشت شتر می بندند و بر آن سوار می شوند . پر بار و کالای شتر نیز اطلاق می گردد . در اینجا معنی دوم مراد است . « أذَّنَ » : صدا زد . فریاد برآورد . « مُؤَذِّنٌ » : فریاد کننده . ندا دهنده . « آلُ عِيزِرَ » : شتران . اسم جمع است و از لفظ خودداری مفرد نیست . در اینجا مراد اهل کاروان ، یعنی کاروانیان است . « إِتْكُمْ لَسَارِقُونَ » : بیان این جمله می تواند به خاطر دزدیدن یوسف از پدر باشد ، یا ندادهنده آن را از پیش خود گفته باشد ، یا برای دفع ضرری به ضرری خفیفتر از آن باشد ، و یا این که راه چاره ای بوده که خدا آن را برای یوسف مباح کرده باشد (نگا : ص / 44) .

سوره یوسف آیه 71

متن آیه :
 قَالُوا وَ أَفَبَلَّوْا عَلَیْهِمْ مَاذَا تَفْقَدُونَ

ترجمه :

(برادران یوسف از این صدا به هم آمدند و) رو بدیشان کرده گفتند : چه چیز گم کرده اید ؟

توضیحات :

« وَ أَفَبَلَّوْا عَلَیْهِمْ » : بدیشان رو کردند . به سویشان رفتند . جمله حالیه است ، و مرجع ضمیر (هم) جویندگان یا منادیان می باشد . « تَفْقَدُونَ » : گم کرده اید . به کار بردن فعل مضارع برای استحضار صورت ذهنی است .

سوره یوسف آیه 72

متن آیه :
 قَالُوا نَفَقْدُ صَوَاعَ الْمَلِكِ وَلِمَن جَاءَ بِهِ حِمْلُ بَعِيرٍ وَأَنَا بِهِ زَعِيمٌ

ترجمه :

گفتند : پیمانہ شاہ را گم کرده ایم و هرکس آن را برگرداند ، بار شتری در برابر آن می گیرد . (رئیس آنان هم تآکید کرد و گفت :) ومن شخصاً این پادشاه را تضمین می کنم .

توضیحات :

« صَوَاعٌ » : پیمانہ . به صورت مذکور و ؤنث به کار می رود . « حِمْلٌ » : بار . « زَعِيمٌ » : ضامن .

سوره یوسف آیه 73

متن آیه :

قَالُوا تَاللّٰهِ لَقَدْ عَلِمْتُمْ مَّا جِئْنَا لِنُفْسِدَ فِي الْأَرْضِ وَمَا كُنَّا سَارِقِينَ

ترجمه :

(برادران یوسف) گفتند : به خدا سوگند ! شما (از روی رفتار و کردار دو سفری که بدینجا داشته ایم هر آینه) می دانید ما نیامده ایم تا در سرزمین (مصر) فساد و تباهی کنیم و ما هیچ گاه دزد نبوده ایم .

توضیحات :

« لَقَدْ عَلِمْتُمْ » : حتماً دانسته اید . باید دانسته باشید .

سوره یوسف آیه 74

متن آیه :

قَالُوا فَمَا جَزَاؤُهُ إِنْ كُنْتُمْ كَاذِبِينَ

ترجمه :

(اطرافیان یوسف) گفتند : اگر شما دروغ بگوئید ، سزای آن (کسی که دزدی کرده باشد در عرف شما) چیست ؟

توضیحات :

« جَزَاؤُهُ » : سزای آن کسی که دزدی کرده باشد . جزای دزدیدن پیمانہ .

سوره یوسف آیه 75

متن آیه :

قَالُوا جَزَاؤُهُ مَنْ وَجِدَ فِي رَحْلِهِ فَهُوَ جَزَاؤُهُ كَذٰلِكَ نَجْزِي الظّٰلِمِينَ

ترجمه :

(برادران یوسف) گفتند : سزای آن (کسی که دزدی کرده باشد ، این است که) هرکس آن پیمانہ در بارش یا فته شود ، خودش (بنده و گروگان به) سزای آن گردد . (آری !) ما این چنین ، ستمکاران را کیفر می دهیم .

توضیحات :

« جَزَاؤُهُ » : سزای دزدیدن . واژه (جزاء) اول ، مبتدا و بقیه آیه ، خیر آن است . « كَذَلِكَ نَجْزِي الظَّالِمِينَ » : این جمله می تواند دنباله سخن برادران یوسف بوده و برای تأکید کلام قبلی باشد ، و یا این که سخن یوسف و یارانش باشد . یعنی : بلی ما هم همین سزای مقبول و مرسوم شما را مرعی می‌داریم .

سوره یوسف آیه 76

متن آیه :
 قَبِدْنَا لِيُوسُفَ مَا كَانَ لِيَأْخُذَ أَخَاهُ فِي دِينِ الْمَلِكِ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ نَرْفَعُ دَرَجَاتٍ مَن نَّشَاءُ وَفَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

(یوسف) نخست بارهای دیگران را پیش از بار برادرش (بنیامین) بازرسی کرد ، و سپس پیمانانه را از بار برادرش بیرون آورد . ما این گونه برای یوسف چاره‌سازی کردیم (و نقشه و طرح انداختیم تا بتواند بنیامین را به گونه‌ای نزد خود نگاه دارد که دیگر برادران متوجه نشوند و تسلیم فرمان او گردند) . چرا که یوسف طبق آئین شاه مصر نمی توانست برادرش را بگیرد ، مگر این که خدا می‌خواست . (ما هم که خدائیم خواستیم و یوسف را به زیور دانشی فراخور حال آراستیم و او در پرتو آن توانست راه بازداشت برادر را پیدا کند . بلی ما با اعطای دانش) هرکس را که بخواهیم درجاتی بالا می‌بریم (همان گونه که درجات یوسف را بالا بردیم . البته) بالاتر از هر فرزانه‌ای ، فرزانه تری است (و خداهم از همه فرزانه تر است) .

توضیحات :

« أَوْعِيَّةٌ » : جمع وعاء ، ظروف . در اینجا مراد گونی و جوال و دیگر چیزهائی است که کالای خود را در آن جا داده اند . « كِدْنَا » : چاره جوئی کردیم . چاره جوئی را مکر و کید نامیدن ، بدان خاطر است که تدبیر نهان و چاره‌سازی پنهان از دید مردمان ، در میان ایشان ، حيله و نیرنگ نامیده می‌شود . ماده (کید) برای کار پسند و ناپسند به کار می‌رود و در اینجا در معنی پسندیده به کار رفته است (نگا : اعراف / 183 ، انبیاء / 57 ، طارق / 15 و 16) . « دین الملک » : آئین و قانون شاه . گویا در قانون مصر آن زمان ، جزای دزد ، زدن او و اخذ غرامت معادل دو برابر اشیاء مسروقه از وی بوده است . « مَا كَانَ لِيَأْخُذَ ... إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ » : اگر خواست خدا نبود ، یوسف نمی توانست برابر قانون شاه ، برادرش را بازداشت کند . یعنی : این خدا بود که برادران یوسف را واداشت که بگویند : سزای دزد بنده کردن او است . « إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ » : این استثناء بیانگر این است که با وجود مقررات موجود ، اگر خدا می‌خواست کارش دینی بود ، و یا این که برابر مقررات موجود کار نیشدنی بود ، ولی خدا چاره‌سازی کرد و اراده او مشکل را برطرف نمود . « فَوْقَ كُلِّ ذِي عِلْمٍ عَلِيمٌ » : بالاتر از هر دانائی ، داناتری است . بالاتر از هر فرزانه‌ای ، فرزانه تری وجود دارد که خدا است .

سوره یوسف آیه 77

متن آیه :
 قَالُوا إِنْ يَسْرِقْ فَقَدْ سَرَقَ أَخٌ لَّهُ مِنْ قَبْلُ فَأَسْرَهَا يُوسُفُ فِي نَفْسِهِ وَلَمْ
 يُبْدِهَا لَهُمْ قَالَ أَنْتُمْ شَرُّ مَكَانًا وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَصِفُونَ

ترجمه :

(برادران یوسف) گفتند : اگر (بنیامین) دزدی کند (جای شگفت نیست ، که آن را از سوی مادر به ارث برده است) و برادرش (یوسف نیز که هر دو از یک مادرند) قبلاً دزدی کرده است . یوسف (از این سخن سخت ناراحت شد ، ولی) ناراحتی را در درون خود پنهان کرد و نگذاشت از آن مطلع شوند . (اما در دل) گفت : شما مقام و منزلت بدی (در پیشگاه خدا) دارید (چرا که برادر خود را از پدر دزدیدید و او را به چاه انداختید و از پدرتان نافرمانی کردید و بدو دروغ گفتید و هنوز که هنوز است کینه او را به دل دارید و اینک هم وی را دزد می نامید) و خدا (از هرکسی) آگاه تر از چیزی است که بیان می دارید (و به من نسبت می دهید) .

توضیحات :

« أَسْرَهَا » : آن را به دل گرفت و پنهانش کرد . مرجع ضمیر (ها) واژه (مَقَالَةٌ ، حَزَاةٌ ، زَيْدِيَّةُ السَّرْقَةِ ...) مفهوم از مقام و کلام پیشین است . یا این که (إِجَابَةٌ) باشد . در این صورت معنی چنین می شود : پاسخ ایشان را نداد و آن را در دل نهان داشت ، و یا این که ضمیر (ها) متوجه جمله (أَنْتُمْ شَرُّ مَكَانًا ...) است . « لَمْ يُبْدِهَا » : آن را آشکار نکرد . « مَكَانًا » : مکان و منزلت . چاه و مقام . تمییز است . « تَصِفُونَ » : وصف می کنید . بر می شمیرید .

سوره یوسف آیه 78

متن آیه :
 قَالُوا يَا أَبَاهُ اعْرِزْ لِنَا إِنَّا نَحْنُ وَإِنَّا نَرَاكَ مِنَ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

گفتند : ای عزیز (مصر !) ، او پدر پیر بزرگوار دارد ، یکی از ما را به جای او بگیر (و به بندگی بپذیر ، و بدین وسیله یکی خود را در حق ما به اتمام برسان) که ما تو را از نیکوکاران می بینیم .

توضیحات :

« الْعَزِيزُ » : (نگا : یوسف / 30) . « شَيْخًا » : پیر . « كَبِيرًا » : بزرگوار . ارجمند . کهنسال .

سوره یوسف آیه 79

متن آیه :
 قَالَ مَعَاذَ اللَّهِ أَنْ نَأْخُذَ إِلَّا مَنْ وَجَدْنَا مَتَاعَنَا عِنْدَهُ إِنَّا إِذًا لَطَّالِمُونَ

ترجمه :

گفت : پناه بر خدا که ما (این کار را بکنیم و) غیر از آن کس را

بگیریم که کالای خود را نزد او یافته ایم. ما (اگر چنین کنیم) در آن صورت (بیکناه را به جای گناهکار گرفته و) از زمره ستمکاران خواهیم بود.

توضیحات :

« مَعَاذَ اللَّهِ » : پناه بر خدا. واژه (مَعَاذ) مصدر میمی و مفعول مطلق فعل مجذوفی است و به مفعول خود اضافه شده است. تقدیر چنین می‌شود : نَعُوذُ بِاللَّهِ مَعَاذًا.

سوره یوسف آیه 80

متن آیه :

فَلَمَّا اسْتَيْأَسُوا مِنْهُ خَلَصُوا نَجِيًّا قَالَ كَبِيرُهُمْ أَلَمْ تَعْلَمُوا أَنَّ آبَاءَكُمْ قَدْ أَخَذَ عَلَيْكُمْ مَوْثِقًا مِنَ اللَّهِ وَمِن قَبْلِ مَا فَرِطْتُمْ فِي يُوسُفَ قَلْنِ أَبْرَحِ الْأَرْضِ حَتَّى يَأْذَنَ لِي أَبِي أَوْ يَحْكُمَ اللَّهُ لِي وَهُوَ خَيْرُ الْحَاكِمِينَ

ترجمه :

هنگامی که (از آزادی بنیامین) کاملاً ناامید شدند، به کناری رفتند و با یکدیگر نهانی به گفتگو و رایزنی پرداختند. بزرگ آنان گفت: مگر نمی‌دانید که پدرتان از شما پیمان مؤکد باسوگند به خدا گرفته است (که برادرتان را سالم بدو برگردانید؟) و (به یاد ندارید که) پیش از این درباره یوسف کوتاهی کرده‌اید؟ پس (به چه روئی اکنون به سوی او برگردیم؟!). من از سرزمین (مصر) حرکت نمی‌کنم تا پدرم به من اجازه (خروج از آن و برگشت به کنعان را) ندهد، یا خدا در حق من داوری نکند و فرمان نراند (و با مرگ من یا آزادی بنیامین، کار را یکسره نسازد) و او بهترین داور و فرمانده است (و جز به حق فرمان نراند و جز به عدل داوری نکند).

توضیحات :

« إِسْتَيْأَسُوا » : بسیار مأیوس و ناامید شدند. « خَلَصُوا » : از مردم دور شدند و با یکدیگر خلوت کردند. « نَجِيًّا » : نجوا کنندگان. پنهانی. گفتگو کنندگان. این واژه برای مفرد و جمع یکسان به کار می‌رود (نگاه: مریم/52). در اینجا به صورت جمع به کار رفته و حال است. « وَمِن قَبْلِ مَا فَرِطْتُمْ فِي يُوسُفَ » : قبلاً درباره یوسف کوتاهی کرده‌اید. حرف (و) حالیه است و واژه (ما) زائد می‌باشد. « فَرِطْتُمْ » : قصور و کوتاهی کرده‌اید. « قَلْنِ الْأَرْضِ » : پس از این سرزمین حرکت نمی‌کنم. « يَحْكُمَ » : داوری می‌کند و فرمان می‌راند. « الْحَاكِمِينَ » : داوران. فرماندهان.

سوره یوسف آیه 81

متن آیه :

ارْجِعُوا إِلَيَّ أَيُّكُمْ فَعُولُوا يَا أَبَانَا إِنَّ ابْنَكَ سَرَقَ وَمَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلَّمْنَا وَمَا كُنَّا لِإِغْيَابِ حَافِظِينَ

ترجمه :

شما به پیش پدرتان برگردید و بگوئید: ای پدر! پسر دزدی کرده

است (و در برابر آن بنده گشته است و به اسارت رفته است) و گواهی نمی‌دهیم مگر به آنچه (از دزدی بنیامین با چشم خود دیده ایم و بر آن) مطلع شده ایم ، و ما (در آن هنگام که با تو پیمان بسته ایم نمی‌دانستیم که او دزدی می‌کند . چرا که) از غیب خیر نداشته ایم (و راز نهان در پشت پرده غیب جهان را جز یزدان نمی‌داند) .

توضیحات :

« مَا شَهِدْنَا إِلَّا بِمَا عَلِمْنَا » : گواهی نداده ایم مگر بر آنچه خودمان در مصر دیده و بر آن اطلاع پیدا کرده ایم . شاید هم منظور این باشد که ای پدر ! اگر نزد تو گواهی داده ایم و تعهد نموده ایم که برادرمان را می‌بریم و باز می‌گردانیم به خاطر این بوده است که ما از باطن او خیر نداشته و غیب نمی‌دانسته ایم تا بدانیم سرانجام کار او به کجا می‌کشد و مثلاً وی دزدی می‌کند . « مَا كُنَّا لِلْغَيْبِ حَافِظِينَ » : ما آگاه از غیب نبوده ایم .

سوره یوسف آیه 82

متن آیه :

وَأَسْأَلُ الْقَرْيَةَ الَّتِي كُنَّا فِيهَا وَالْغَيْرَ الَّتِي أَفْبَلْنَا فِيهَا وَإِنَّا لَصَادِقُونَ

ترجمه :

و از (اهالی) شهری که مادر آن بوده ایم (که مصر است) و از کاروانی که با آن (به کنعان) برگشته ایم بپرس (تا بیگناهی ما برای تو ثابت شود) و ما تا کید می‌کنیم که راستگوئیم (و جز حقیقت نمی‌گوئیم) .

توضیحات :

« إِسْأَلُ الْقَرْيَةَ » : از اهالی شهر بپرس . مضاف محذوف است که (اهل) است . یعنی : إِسْأَلُ أَهْلَ الْقَرْيَةِ . « الْقَرْيَةَ » : شهر (نگا : بقره / 58 ، انعام / 123 ، اعراف / 94) . « الْغَيْرَ » : کاروان . قافله .

سوره یوسف آیه 83

متن آیه :

قَالَ بَلْ سَوَّلَتْ لِكُمُ أَنْفُسُكُمْ أَمْراً فَصَبْرٌ جَمِيلٌ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَأْتِيَنِي بِهِمْ جَمِيعاً إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

(بقیه برادران به کنعان برگشتند و پدرشان را از ماجرا با خیر کردند و او) گفت : بلکه نفس (اماره) کار زشتی را در نظرتان آراسته است (و شما را دچار آن کرده است . این کار شما ، و اما کار من ،) صبر جمیل است ، (صبری که جزع و فزع ، زیبایی آن را نیالاید ، و ناشکری و ناسپاسی ، اجر آن را نزداید و به گناه تبدیل ننماید) . امید است که خداوند همه آنان را به من باز گرداند . بی‌گمان او کاملاً آگاه (از حال من و حال ایشان بوده و) دارای حکمت بالغه است (و کارهایش از روی حساب و فلسفه است) .

توضیحات :

« سَوَّلَتْ » : زینت داده است و آراسته و پیراسته کرده است (نگا : یوسف (18 /) .

سوره یوسف آیه 84

متن آیه :
وَتَوَلَّى عَنْهُمْ وَقَالَ يَا أَسَفَى عَلَى يُوسُفَ وَابْيَضَّتْ عَيْنَاهُ مِنَ الْحُزْنِ فَهُوَ كَظِيمٌ

ترجمه :

و از فرزندانش روی برتافت و گفت : ای وای بر من ! بر (دوری) یوسف (من !) و (از بس که گریست ،) چشمانش از اندوه سفید (و نا بینا شد . سیاهی چشمان از ، و او اندوه خود را در دل نهان می‌داشت و خشم خود (بر فرزندان) را قورت می‌داد .

توضیحات :

« يَا أَسَفَا ! » : فیسوسا و دریغا ! حرف الف آخر (أَسَفَا) به جای (ی) ضمیر است . « ابْيَضَّتْ » : سفید گردید . نا بینا شد . سیاهی چشمان از اشکهای فراوان سفید گردید و اشکها پرده‌ای بر چشمها کشید . « كَظِيمٌ » : فعیل به معنی مفعول ، یعنی : پراز خشم بر فرزندان . یا فعیل به معنی فاعل است ، یعنی : فرو خورنده خشم .

سوره یوسف آیه 85

متن آیه :
قَالُوا تَاللَّهِ تَفْتَأُ تَذُكُرُ يُوسُفَ حَتَّى تَكُونَ حَرَضًا أَوْ تَكُونَ مِنَ الْهَالِكِينَ

ترجمه :

گفتند : (ای پدر !) به خدا سوگند ! آن قدر تو یاد یوسف می‌کنی که مشرف به مرگ می‌شوی یا (می‌میری و) از مردگان می‌گرددی . (خویشتن را بپا و به خود و به ما ترحم فرما و از غم و اندوه بکاه) .

توضیحات :

« تَفْتَأُ تَذُكُرُ » : پیوسته به خاطر می‌آوری و همیشه یاد می‌کنی . در اصل (لا تَفْتَأُ) است و عربها حرف (لا) را گاهی از اول (تَفْتَأُ) حذف می‌نمایند و به معنی (لا تَزَالُ) به کار می‌برند . « حَرَضًا » : مصدر است و به معنی نزدیک شدن به مرگ است و در اینجا برای مبالغه و مراد شخص مشرف به مرگ است . « الْهَالِكِينَ » : مردگان . تپاه‌شدگان .

سوره یوسف آیه 86

متن آیه :
قَالَ إِنَّمَا أَشْكُو بَثِّي وَحُزْنِي إِلَى اللَّهِ وَأَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

گفت : شکایت پریشان حالی و اندوه خود را تنها و تنها به (درگاه) خدا می برم ، (و فقط به آستان خدای نالم و حل مشکل خود را از او می خواهم) و من از سوی خدا چه یزهایی می دانم که شما نمی دانید .

توضیحات :

« إِنَّمَا » : تنها . فقط . « أَشْكُو » : شکوه می کنم . شکایت می نمایم . در رسم الخط قرآنی الف زائده در آخر دارد . « بَث » : پریشانی . پراکنندگی خاطر . « حزن » : غم و اندوه . « أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ ... » : مراد آگاهی یعقوب از زنده بودن یوسف به سبب وحی آسمانی است (نگا : تفسیر آلوسی ، الواضح ، شربیننی ، کبیر) .

سوره یوسف آیه 87

متن آیه :
يَا بَنِيَّ اذْهَبُوا فَتَحَسَّبُوا مِنْ يُوْسُفَ وَاَخِيهِ وَلَا تَيَاسُوا مِنْ رُوْحِ اللّٰهِ اِنَّهٗ
لَا يَاسُ مِنْ رُوْحِ اللّٰهِ اِلَّا الْقَوْمُ الْكٰفِرُوْنَ

ترجمه :

ای فرزندانم! بروید و (در مصر همراه برادر مہتر خود) به دنبال یوسف و برادرش بگردید و از رحمت خدا ناامید مشوید ، چرا که از رحمت خدا جز کافران ناامید نمی گردند . (من احساس می کنم روزگار دیدار نزدیک است)

توضیحات :

« فَتَحَسَّبُوا مِنْ » : جستجو کنید . پرس و جو نمایید . « لَا تَيَاسُوا » : ناامید مشوید . مایوس نگردید . « رُوْحِ » : رحمت خدا . « الْقَوْمُ الْكٰفِرُوْنَ » : مردمان ناباور .

سوره یوسف آیه 88

متن آیه :
فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَيْهِ قَالُوا يَا اَيُّهَا الْعَزِيزُ بِرُؤْسِنَا وَاَهْلَانَا الصُّرُّ وَجِنَانَا بِبِضَاعَةٍ
مُزَجَّاةٍ فَاَوْفِ لَنَا الْكَيْلَ وَتَصَدَّقْ عَلَيْنَا اِنَّ اللّٰهَ يَجْزِي الْمُتَصَدِّقِيْنَ

ترجمه :

(فرزندانم ! فرما او را گردن نهاده و رهسپار مصر شدند) و چون به پیش یوسف رفتند گفتند : ای عزیز (مصر !) ما را و خاندان ما را اندوه فرا گرفته است و (جسم و روح ما را زیان رسیده است و برای خرید مواد غذایی کالای اندکی با خود آورده ایم) که گمان نمی رود از ما پذیرفته گردد و چیزی که مورد نیاز ما است با آن خریداری شود . بیا و بر ما ببخش و بار و کالای ما را (بدان اندازه که نیازمندیم) به تمام و کمال بده بی گمان خداوند بخشندگان را (به بهترین وجه) جزا می دهد .

توضیحات :

« مَسْنَا » : به ما رسیده است . به ما دست داده است . « أَهْلَانَا » : خاندان ما . عشیره و قبیله ما . « الصُّرُّ » : زیان . شدت و سختی . کمی و کاستی و

ضَعِيفَ مَالِي يَا جَسْمِي و یا رُوحِي (نِگَا : اِنْعَام / 17 ، يُونِس / 12 و 107) . « مَزْجَاة » : مَرْدُود و نَا پِذِير فَتَنِي . كِنَايَه از چَيز نَا چَيز و اِنْدَك اِسْت . اِيْن وَاثِرَه اِز مَادَه (زَجُو) و اِسْم مَفْعُول مَصْدَر (اِزْجَاء) مِي بَاشَد (نِگَا : نُور / 43) . « تَصَدَّق » : صَدَقَه كُن . بِيخِش (نِگَا : بَقْرَه / 280 ، نِسَاء / 92 ، مَائِدَه / 45) .

سوره يوسف آيه 89

متن آيه :
قَالَ هَلْ عَلِمْتُمْ مَا فَعَلْتُمْ بِيُوسُفَ وَأَخِيهِ إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ

ترجمه :

(مِهْر بَرادري در دل يوسف بچنديد و خواست خويشتن را به آنان بشناساند . سرزنش کنان بدیشان) گفت : آيا بدان گاه كه (يوسف را به چاه انداختيد ، و پس از او اذيت و آزارها به بنيامين رسانديد و او را در فراق برادر داغدار نموديد) ، از روي ناداني (جواني) نسبت به يوسف و برادرش مي دانيد چه (عمل زشت و ناپسندي) كرديد ؟

توضیحات :

« إِذْ أَنْتُمْ جَاهِلُونَ » : بدان گاه كه نادان بوديد . مراد زمان غرور و كله شقي جواني است . ضمناً اشاره اي به عفو و بزرگواري يوسف و ارشاد برادران به توبه و استغفار را نيز در بر دارد .

سوره يوسف آيه 90

متن آيه :
قَالُوا أَيْنَكَ يَا يُوسُفُ قَالَ أَنَا يُوسُفُ وَهَذَا أَخِي قَدْ مَنَّ اللَّهُ عَلَيْنَا إِنَّهُ مَنْ يَتَّقِ وَيَصْبِرْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يُضِيعُ أَجْرَ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

گفتند : آيا تو واقعاً يوسف هستي ؟ گفت : من يوسفم و اين برادر من است . به راستي يزدان بر ما منت گذارده است (زيرا كه ما را از بلاها رها نيده و دوباره بهم رسانيده و سلامت و قدرت و عزت بخشيده است) . بي گمان هر كس (خدا را پيش چشم دارد و از او بترسد و) تقوا پيشه كند و (در برابر گناهها و مصيبتها) شكيبائي و استقامت ورزد (خداوند پاداش او را خواهد داد) چرا كه خدا اجر نيكو كاران را ضائع نمي گرداند .

توضیحات :

« هَذَا أَخِي » : اين برادر من است . ذكر اين جمله با وجود آشنائي برادران با بنيامين اشاره به اين دارد كه او نيز مثل من مورد ستم و آزار شما قرار گرفته است .

سوره يوسف آيه 91

متن آيه :
قَالُوا تَاللَّهِ لَقَدْ آتَرَكَ اللَّهُ عَلَيْنَا وَإِنْ كُنَّا لَخَاطِئِينَ

ترجمه :

گفتند : به خدا سوگند ! خداوند تو را (به سبب پرهیزگاری و شکیبائی و نیکوکاری) بر ما برگزیده و برتری داده است ، و ما بی‌گمان (در کاری که در حق تو و برادرت روا داشته ایم) خطا کار بوده ایم .

توضیحات :

« أَأَثَرَكَ » : تو را ترجیح و تفضیل داده است . تو را اختیار نموده و برگزیده است (نگا : طه / 72 ، نازعات / 38) . « إِنَّ » : بی‌گمان . یقیناً . از حروف مشبّهة بالفعل و مخفف از (إِنَّ) مثقله است . « وَ إِنَّ » : حرف واو ، حالیه است .

سوره یوسف آیه 92

متن آیه :

قَالَ لَا تَثْرِبَ عَلَيَّكُمُ الْيَوْمَ يَغْفِرُ اللَّهُ لَكُمْ وَهُوَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

ترجمه :

(یوسف پاسخ داد و) گفت : امروز هیچ گونه سرزنش و تو بیخی نسبت به شما در میان نیست (و بلکه از شما درمی‌گذرم و برایتان طلب آمرزش می‌نمایم . ان شاءالله) خداوند شما را می‌بخشاید ، چرا که او مهربانترین مهربانان است (و م‌غفرت و مرحمت خود را شامل نادمان و توبه کاران می‌نماید) .

توضیحات :

« تَثْرِبَ » : برشمردن گناهان کسی . در اینجا مراد لومه و عتاب ، و تو بیخ و تنبیه است .

سوره یوسف آیه 93

متن آیه :

إِذْ هَبُوا بَقْمِصِي هَذَا فَأَلْقُوهُ عَلَىٰ وَجْهِ أَبِي يَأْتِ بَصِيرًا وَأْتُوْنِي بِأَهْلِكُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

(پس از آن ، یوسف از حال پدر پرسید . وقتی که از اوضاع و احوال او آگاه گردید ، بدیشان گفت :) این پیراهن مرا با خود (به کنعان) بپرید و آن را بر چهره او بیندازید تا (نشانی بر پیدا شدن من بوده و روشنی بخش دل و دیده‌اش شود و دوباره) بینا گردد (و پرده تاریک غم و اندوه از جلو چشمانش بزداید و خرم و خندانش نماید) و همه خانواده خود را به نزد من بیاورید .

توضیحات :

« قَمِص » : پیراهن . « يَأْتِ بَصِيرًا » : بینا می‌گردد . (يَأْتِ) در اینجا به معنی (بَصِير) است . در این صورت ملحق به افعال ناقصه است و (بَصِيرًا) خبر آن است . یا این که معنی چنین است : او بینا به پیش من می‌آید . در این صورت (بَصِيرًا) حال است . ناگفته نماند که یعقوب چه

حقیقه کور شده باشد و برابر وحی آسمانی، یوسف پیراهن خود را جهت بازیابی بینائی به کنعان فرستاده باشد، و یا این که تنها سوز فراق چشمان او را کم سو نموده باشد و مزده یوسف گم گشته، دیدگان را نور و جسم را زور بخشیده باشد، مانعی در میان نیست.

سوره یوسف آیه 94

متن آیه :

وَلَمَّا فَصَلَتِ الْعَيْرُ قَالَ أَبُوهُمْ إِنَِّّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ لَوْلَا أَن تَفَنِّدُونِ

ترجمه :

هنگامی که کاروان (از مصر به سوی شام) حرکت کرد، پدرشان (به کسانی که پیش او بودند) گفت: اگر مرا بی خرد و بی مغز ننامید، (به شما می گویم) من واقعاً بوی یوسف را می بویم!

توضیحات :

« فَصَلَّتِ » : جدا شد. حرکت کرد. « لَأَجِدُ » : واقعاً احساس می کنم. به حقیقت می یابم. « رِيحَ » : رائحه. بو. « تَفَنِّدُونِ » : مرا کوتاه فکر و کم خرد می نامید. از ماده (فند) به معنی تباهی رأی و ضعف عقل. « لَوْلَا أَن تَفَنِّدُونِ » : اگر مرا بی خرد و بی فکر ندانید. جمله شرطیه است و جواب آن می تواند (إِنِّي لَأَجِدُ رِيحَ يُوسُفَ) باشد، که معنی آن گذشت، و با این که جواب آن محذوف بوده و مثلاً (لَأَنْبَأَ تَكْمَ عَن يُوسُفَ يَأْ كَثْرَ مِنَ الشُّعُورِ وَالْوُجُودِ) باشد. یعنی: بیش از احساس و دریافت درون درباره یوسف به شما می گویم و از او خیر می دادم. یا این که جمله (لَوْلَا أَن تَفَنِّدُونِ) به معنی إِلَّا أَنْ تَفَنِّدُونِ. یا: لَوْلَاهُ لَصَدَّقْتُمُونِي می باشد. یعنی: اما شما مرا ابله و گول می دانید. اگر چنین نبود تصدیق می کردید.

سوره یوسف آیه 95

متن آیه :

قَالُوا تَاللَّهِ إِنَّكَ لَفِي ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ

ترجمه :

(اطرافیان بدو) گفتند: به خدا قسم! بی گمان تو در سرگشتهگی قدیم خود هستی (و بر بال خیالات و خرافات در پروازی).

توضیحات :

« ضَلَالِكَ الْقَدِيمِ » : گمراهی پیشین (نگا: یوسف / 8). مراد افراط در محبت یوسف و اعتقاد به زنده بودن او و امید به دیدار و بسر رسیدن هجران است.

سوره یوسف آیه 96

متن آیه :

فَلَمَّا أَن جَاءَ الْبَشِيرُ أَلْقَاهُ عَلَى وَجْهِهِ فَارْتَدَّ بَصِيرًا قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ إِنَِّّي أَعْلَمُ مِنَ اللَّهِ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

هنگامی که (پیک) مژده‌رسان پیامد و پیراهن را بر چهره‌اش افکند ، (چشمان یعقوب) بی‌ناگردید (و نور سرور ، به دیدگانش روشنی بخشید . یعقوب به حاضران) گفت : مگر به شما نگفتم : که از سوی یزدان (و در یرتو وحی رحمان) > یزهائی می‌دانم که شما نمی‌دانید؟

توضیحات :

« الْبَشِيرُ » : مژده‌رسان . « إِرْتَدَّ » : برگشت . شد . این فعل می‌تواند ملحق به افعال ناقصه بوده و به معنی (صَارَ) به کار رود . یا این که فعل تامه است و معنی (به حالت اولیه خود برگشت) می‌دهد . در صورت اول ، واژه (بَصِيرًا) خبر (إِرْتَدَّ) و در صورت دوم ، حال است . « إِنِّي أَعْلَمُ . . . » : (نگا : یوسف / 68 و 86) .

سوره یوسف آیه 97

متن آیه :

قَالُوا يَا أَبَانَا اسْتَغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا إِنَّا كُنَّا خَاطِئِينَ

ترجمه :

(فرزندان یعقوب) گفتند : ای پدر ! (بر ما ببخشا و) آمرزش گناهانمان را بر ایمان (از خدا) بخواه . واقعاً ما خطاکار بوده ایم .

توضیحات :

« اسْتَغْفِرْ » : طلب آمرزش کن .

سوره یوسف آیه 98

متن آیه :

قَالَ سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ رَبِّيَ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

گفت : از پروردگارم ، پیوسته برای یتان طلب آمرزش (گناهان یتان را) خواهم کرد . بی‌گمان او بخشایشگر مهربانی است .

توضیحات :

« سَوْفَ أَسْتَغْفِرُ لَكُمْ » : پیوسته برای یتان درخواست آمرزش خواهم کرد . واژه (سَوْفَ) بی‌انگراستمرار در مستقبل است .

سوره یوسف آیه 99

متن آیه :

فَلَمَّا دَخَلُوا عَلَى يُوسُفَ آوَى إِلَيْهِ أَبَوَيْهِ وَقَالَ ادْخُلُوا مِصْرَ إِن شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ

ترجمه :

(یعقوب و خاندان او رهسپار مصر شدند . یوسف تا مدخل مصر به

است قبالتشان شتافت) . هنگامی که به پیش یوسف رسیدند ، پدر و مادرش را در آغوش گرفت و (به همه آنان) گفت : به سرزمین مصر داخل شوید که به خواست خدا درامن و امان خواهید بود .

توضیحات :

« آوَا إِلَيْهِ » : در بغل خود گرفت . به خود چسباند . « آمَنِينَ » : کسانی که در امنیت بسر می برند . حال است .

سوره یوسف آیه 100

متن آیه :

وَرَفَعَ أَبُوبِهِ عَلَى الْعَرْشِ وَخَرُّوا لَهُ سُجَّدًا وَقَالَ يَا أَبَتِ هَذَا تَأْوِيلُ رُؤْيَايَ مِن قَبْلُ قَدْ جَعَلَهَا رَبِّي حَقًّا وَقَدْ أَحْسَنَ بِي إِذْ أَخْرَجَنِي مِنَ السِّجْنِ وَجَاءَ بِكُم مِّنَ الْبَدْوِ مِن بَعْدِ أَنْ نَزَغَ الشَّيْطَانُ بَيْنِي وَبَيْنَ إِخْوَتِي إِنَّ رَبِّي لَطِيفٌ لِّمَا يَشَاءُ إِنَّهُ هُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

(کاروان داخل مصر گردید و به منزل یوسف وارد شد) و یوسف پدر و مادرش را بر تخت نشاند (و به رسم مردمان آن زمان ، در حق سران و امیران و فرمانروایان ، جملگی) در برابرش کرنش بردند . یوسف گفت : پدر ! این تعبیر خواب پیشین (روزگار کودکی) من است ! پروردگرم آن را به واقعیت مبدل کرد . به راستی خدا در حق من نیکیها کرده است ، چرا که از زندان رهایم نموده است ، و بعد از آن که اهریمن میان من و برادرانم تباهی و جدائی انداخت ، شما را از بادیه (شام به مصر) آورده است . حقیقهٔ پروردگرم هرچه بخواهد سنجیده و دقیق انجام می دهد . بی گمان او بسیار آگاه (و کاره ایش همه) دارای حکمت است .

توضیحات :

« الْعَرْشِ » : تخت . « خَرُّوا » : فرو افتادند . « خَرُّوا لَهُ سُجَّدًا » : در برابرش به سجده افتادند و کرنش بردند . مراد خم شدن و کرنش بردن جهت ادای تعظیم و توقیر است ، نه به منظور عبادت و طاعت . سلام شاهان و بزرگان ، در آن روزگاران ، سرخم کردن به سوی زمین بوده است ، همان گونه که امروز مثلاً مصافحه ، معانقه ، دست بوسی ، روبروسی ، برخاستن ، و غیره ، عادت انسانها در مکانهای مختلف است . کرنش پدر و مادر و برادران برای تکریم یوسف ، باید به الهام خدا بوده باشد ، همان طوری که سجده فرشتگان برای آدم ، و ذبح اسماعیل به وسیله ابراهیم به فرمان وحی بوده است (نگا : بقره / 34 ، صافات / 102) . برخی معنی دیگری برای این جمله ذکر کرده و گفته اند : جملگی به خاطر او برای خدا سجده بردند و شکرش را گفتند . « هَذَا تَأْوِيلُ ... » : (نگا : یوسف / 4) . « الْبَدْوِ » : بادیه . خلاف شهر (نگا : حج / 25 ، احزاب / 20) . در اینجا باید مراد بادیه و بیابان صرف نباشد ، بلکه باید به معنی بادیه شام یا بادیه فلسطین باشد . چرا که شهر (کنعان) و شهر (بدا) که در برخی از روایات مذکور است و مسجد یعقوب نیز گویا در آن برجاست ، هر دو در آنجا قرار دارند ، و این با معنی آیه (109) هم سازگار است . « نَزَغَ » : فساد کرد و تباهی انداخت . مراد وسوسه کردن و تحریک نمودن برای انجام

ز شدتِیها و پلاشتتِیها است (نگا : اعراف / 200) . « لَطِيفٌ » : د قیق در امور .
چرخا ننده کارها به گونه سنجدیده (نگا : انعام / 103) .

سوره یوسف آیه 101

متن آیه :
رَبِّ قَدْ آتَيْتَنِي مِنَ الْمُلْكِ وَعَلَّمْتَنِي مَا تَشَاءُ وَيَلِ الْأَمْرُ الْأَخِيرَ أَنْتَ وَالْأَرْضُ أَنْتَ وَلِيَّيَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ تَوَفَّنِي مُسْلِمًا وَأَلْحَقْنِي بِالصَّالِحِينَ

ترجمه :

(یوسف رو به خدا کرد و گفت :) پروردگارا ! (سپاسگذارم که بخش بزرگی)
از حکومت به من داده ای و مرا از تعبیر خوابها آگاه ساخته ای . ای
آفریدگار آسمانها و زمین ! تو سرپرست من در دنیا و آخرت هستی . ( )
همه امور خود را به تو وامی گذارم و خویشتن را در پناه تو می دارم) . مرا
مسلمان بهمیران و به صالحان ملحق گردان .

توضیحات :

« مِنَ الْمُلْكِ » : از ملك و حکومت ، حرف (مِنْ) می تواند تبعیضیه باشد ، و
می تواند زائد بوده و (الْمُلْكِ) مفعول باشد . یعنی ملك و حکومت را . «
تَأْوِيلٌ» : تعبیر . « الْأَمْرُ الْأَخِيرُ » : جمع حدیث . خوابها (نگا : یوسف / 21)
« فَأَمْرٌ » : آفریننده . نو آفرین . « تَوَفَّنِي » : مرا بهمیران . جانم را
بگیر . « مُسْلِمًا » : مسلمان . حال است . « تَوَفَّنِي مُسْلِمًا » : این عبارت ،
بیانگر عبودیت کامل و نیاز شدید به کمک خدا و طلب حسن ختام
زندگی از او است ، و تعلیمی است برای پیروان یوسف و همه مؤمنان دیگر .

سوره یوسف آیه 102

متن آیه :
ذَلِكَ مِنْ أَنْبَاءِ الْغَيْبِ نُوحِيهِ إِلَيْكَ وَمَا كُنْتَ لَدَيْهِمْ إِذْ أَجْمَعُوا أَمْرَهُمْ
وَهُمْ يَمْكُرُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر اسلام !) این (داستانی را که بر تو خواندیم) از خیرهای
نهان (در دل قرون و اعصار گذشته بسیار کهن جهان) است که آن را به تو
وحی می کنیم . تو پیش آنان (یعنی پسران یعقوب) نبودی بدان گاه
که تصمیم گرفتند و نیرنگ نمودند (و بر ضد یوسف نقشه کشیدند
و طرح در انداختند . لذا جز از طریق وحی امکان اطلاع از آن را نداشتی) .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : آن . در اینجا مراد (این) است که داستان مذکور در سوره است . «
أَنْبَاءٌ» : جمع نَبَأٌ ، خیرها . « الْغَيْبِ » : پوشیده و نهان از دید علمی
و حسی مردمان . « وَهُمْ يَمْكُرُونَ » : در حالی که به چاره جوئی نشدند و
توطئه کردند و نقشه کشیدند .

سوره یوسف آیه 103

متن آیه :
وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

بیشتر مردم (به سبب تصمیم بر کفر و پیروی از هوی و هوس ، به تو) ایمان نمی آورند ، هر چند که تلاش کنی (و در راه نمائی ایشان بسیار خویشتن را زحمت دهی) .

توضیحات :

« وَلَوْ حَرَصْتَ » : هر چند که بر آن شوق و علاقه و تلاش و کوشش داشته باشی (نگا : نساء / 129) . « وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ . . . بِمُؤْمِنِينَ » : (نگا : قصص / 56 ، سبأ / 13) .

سوره یوسف آیه 104

متن آیه :
وَمَا تَسْأَلُهُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ

ترجمه :

تو در برابر این (اندرز و راهنمائی) ، پاداشی از ایشان نمی خواهی ، پس اگر آنان نپذیرفتند غمگین مباش . چرا که دیگران اندر شکم مادر و پشت پدرند و بدان می گردند ، و تنها این قرآن برای گروهی از مردمان این زمان نیامده است . بلکه (قرآن جز پند و اندرزی برای همه جهان نیان نیست .

توضیحات :

« إِنْ هُوَ » : آن نیست . حرف (إِنْ) نا فیه ، و (هُوَ) یعنی : قرآن . « ذِكْرٌ » : پند و اندرز . یا دآوری (نگا : آل عمران / 58) .

سوره یوسف آیه 105

متن آیه :
وَكَأَيِّنْ مِنْ آيَةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَمُرُّونَ عَلَيْهَا وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ

ترجمه :

و چه بسیار دلائل و نشانه های (دالّ بر وجود خدا) در آسمانها و زمین وجود دارد که آنان (کورکورانه) از کنارشان می گذرند و از پذیرش آنها روی می گردانند .

توضیحات :

« كَأَيِّنْ » : چه بسیار . چه فراوان (نگا : آل عمران / 146) . رسم الخط آن (كَأَيِّنْ) است . « آيَةٍ » : دلائل و نشانه های وجود خدا ، وحدت و قدرت و کمال دانش الله . « يَمُرُّونَ عَلَيْهَا » : بر آنها می گذرند . مراد دیدن و پی بردن بدانها است . « وَهُمْ عَنْهَا مُعْرِضُونَ » : در حالی که درباره آنها نمی اندیشند و از آنها درس عبرت نمی گیرند . از آنها روی می گردانند و آنها را نادیده

می گیرند .

سوره یوسف آیه 106

متن آیه :
وَمَا يُؤْمِنُ أَكْثَرُهُمْ بِاللَّهِ إِلَّا وَهُمْ مُشْرِكُونَ

ترجمه :

و اکثر آنان که مدعی ایمان به خدا هستند ، مشرک می باشند .

توضیحات :

« وَمَا يُؤْمِنُ... » : بیشتر آنان از لحاظ گفتار مؤمن ، ولی با توجه به کردار مشرک می باشند . چرا که با وجود ایمان به یگانگی خدا ، پسر و دختر به خدا نسبت می دهند ، و صفات خاص یزدان را برای انبیاء و اولیاء و صلحاء قائل می شوند . مثلاً آنان را آگاه بر گذشته و حال و آینده و آنچه بوده است و خواهد بود می دانند و ایشان را فریادرس در اینجا و آنجا و همه جا می شمارند . مزار برخیها را همچون کعبه طواف می کنند و نذرها و قربانیها برای بعضی اشخاص و امکنه روا می دارند (نگا : توبه / 30 و 31 ، نحل / 57 ، زمر / 3) .

سوره یوسف آیه 107

متن آیه :
أَفَأَمِنُوا أَنْ تَأْتِيَهُمْ غَاشِيَةٌ مِّنْ عَذَابِ اللَّهِ أَوْ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ
بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

آیا از این ایمن هستند که عذاب فراگیری از سوی خدا ایشان را در برگیرد ، یا این که قیامت به ناگاه فرارسد و ایشان غافل و بی خبر باشند ؟

توضیحات :

« غَاشِيَةٌ » : بلای همگانی و فراگیر و نابوده کننده . « السَّاعَةُ » : رستاخیز . « بَغْتَةً » : ناگهانی . بدون نشانه و مقدمه قبلی (نگا : انعام / 31) .

سوره یوسف آیه 108

متن آیه :
قُلْ هَذِهِ سَبِيلِي أَدْعُو إِلَى اللَّهِ عَلَىٰ بَصِيرَةٍ أَنَا وَمَنِ اتَّبَعَنِي وَسُبْحَانَ اللَّهِ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

بگو : این راه من است که من (مردمان را) با آگاهی و بینش به سوی خدا می خوانم و پیروان من هم (چنین می باشند) ، و خدا را منزه (از نیاز و نقص و دیگر ناشایست) می دانم ، و من از زمره مشرکان نمی باشم (و کسی و چیزی را شریک خدا نمی انگارم) .

توضیحات :

« ادعو » : دعوت می کنم . در رسم الخطّ قرآنی الف زائده در آخر دارد . « علیاً بصیرة » : با بینش و آگاهی . با بیان و حجت واضح و آشکار ؛ نه کورکورانه و از روی تقلید . حال ضمیر فعل (ادعو) است . « ومن اتبع عینی » : و هرکس که از من پیروی کند این چنین باید باشد . واژه (من) می تواند عطف بر ذوالحال باشد ، و یا این که مبتدا بوده و خبر آن محذوف و (کذّیک) باشد .

سوره یوسف آیه 109

متن آیه :

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجَالًا بُحِيًّا إِلَيْهِمْ مِنْ أَهْلِ الْقُرَىٰ أَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَدَارُ الْآخِرَةِ خَيْرٌ لِّلَّذِينَ اتَّقَوْا أَفَلَا تَعْقِلُونَ

ترجمه :

(سنت ما در گزینش پیغمبران و گسیل آنان به میان مردمان تغییر نکرده است ، و از جمله در انتخاب تو به عنوان خاتم الانبیاء نیز مرعی شده است) و ما پیش از تو پیغمبرانی نفرستاده ایم ، مگر این که مردانی از میان شهریان بوده اند و بدیشان وحی کرده ایم . (دسته ای از انسانها بدانان گرویده و گروهی هم از ایشان بیزاری جسته اند . آیا قوم تو از این بی خبرند که پیغمبران نه فرشته و نه زن بوده اند و بلکه مردانی از شهرها بوده و در میان مردمان همچون ایشان زندگی کرده اند و تنها فرق آنان با دیگران این بوده که حاملان وحی و پیام آوران آسمانی بوده اند ، و بعضی راه چنین راهنمایانی را انتخاب و به بهشت رسیده اند ، و برخی هم عناد ورزیده و کفر پیشه کرده اند و به دوزخ واصل شده اند ؟) . مگر در زمین به گشت و گذار نمی پردازند تا ببینند که سرانجام کار گذشتگان پیش از ایشان چه بوده و به کجا کشیده شده است ؟ بی گمان سرای آخرت ، بهتر (از سرای این جهان) برای پرهیزگاران است . (ای معاندان افسار گسیخته و آرزو پرستان سرگشته !) آیا خرد و اندیشه خویش را به کار نمی اندازید (و نمی دانید که هستی خود را نا آگاهانه می بازید و توشه ای برای آخرت فراهم نمی سازید ؟ !) .

توضیحات :

« إِلَّا رَجَالًا » : یعنی پیغمبران همه مرد بوده اند ؛ نه فرشته یا جن یا زن . « مِنْ أَهْلِ الْقُرَى » : از میان اهالی شهرنشین . یعنی پیغمبران شهرنشین بوده اند ؛ نه بیابانگرد و صحرانشین ، و لذا کاملاً از اوضاع و احوال و مشکلات مادی و معنوی زندگی با خبر و مطلع بوده و از روی شناخت به رفع مشکلات و کار تبلیغ پرداخته اند . « أَلَمْ يَسِيرُوا ... » : (نگا : آل عمران / 137 ، انعام / 11) . « دَارُ الْآخِرَةِ » : سرای آخرت . دنیای دیگر . اضافه موصوف به صفت است . یعنی (الدار الآخرة) : (نگا : انعام / 32 ، اعراف / 169) .

سوره یوسف آیه 110

مَتْنِ آيَةِ :
 حَتَّىٰ إِذَا اسْتَيْسَرَ لِيُؤْتِيَ الرُّسُلَ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا جَاءَهُمْ نَصْرُنَا فَنُجِّيَ
 مَن نَّشَاءُ وَلَا يَرُدُّ بَأْسَنَا عَنِ الْقَوْمِ الْمُجْرِمِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! یاری ما را دور از خویشستن بدان . یاری ما به شما نزدیک و پیروزیتان حتمی است . پیش از این پیغمبران متعددی آمده اند و به دعوت خود ادامه داده اند و دشمنان حق و حقیقت هم به مبارزه خاسته و مقاومت و مخالفت نموده اند) تا آنجا که پیغمبران (از ایمان آوردن کافران و پیروزی خود) ناامید گشته و گمان برده اند که (از سوی پیروان اندک خویش هم) تکذیب شده اند (و تنهایی تنها مانده اند) . در این هنگام یاری ما به سراغ ایشان آمده است (و لطف و فضل ما آنان را در برگرفته است) و هرکس را که خواسته ایم نجات داده ایم . (بلی ! در هیچ زمان و هیچ مکانی) عذاب ما از سر مردمان گناهکار دور و دفع نمی‌گردد .

توضیحات :

« حَتَّىٰ » : برای غایت مجذوفی است که سیاق دالّ بر آن است : لَا يُغْرِرُهُمْ تَمَادِي أَيَّامِهِمْ فَإِنَّ مَن قَبْلَهُمْ أَهْلُوا حَتَّىٰ . « إِسْتَيْسَرَ » : مأیوس و ناامید شدند (نگا : یوسف / 80) . « ظَنُّوا » : گمان بردند . انگاشتند . « كُذِّبُوا » : تکذیب شده اند . با آنان دروغ گفته شده است . « ظَنُّوا أَنَّهُمْ قَدْ كُذِّبُوا » : پیغمبران می‌انگاشتند که همه مردمان از جمله مؤمنان تازه ایمان ، ایشان را تکذیب می‌کنند . مؤمنان گمان می‌بردند که پیغمبران به دروغ بدیشان وعده نصرت و پیروزی داده اند . پیامبران در طوفا نیت‌ترین حالات و در لحظاتی ناپایدار و به مقتضای طبع بشری ، بی‌اختیار به مغز آنان می‌گذشت که نکند وعده پیروزی خلاف از آب درآید ، و یا وعده پیروزی مشروط به شرائطی بوده که حاصل نشده باشد (نگا : بقره / 214) . « نُجِّيَ » : فعل ماضی مجهول است . به معنی : نجات داده شده است . « فَنُجِّيَ مَن . . . » : مراد نجات پیغمبران و مؤمنان است . « بَأْسَنَا » : عذاب ما (نگا : انعام / 43 ، 147 ، اعراف / 4 ، 5 ، 97 ، 98) .

سوره یوسف آیه 111

مَتْنِ آيَةِ :
 لَقَدْ كَانَ فِي قَصَصِهِمْ عِبْرَةٌ لِأُولِي الْأَلْبَابِ مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرَىٰ وَلَٰكِن تَصَدِيقَ الَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَتَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْقَوْمِ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

به حقیقت در سرگذشت آنان ، (یعنی یوسف و برادران و دیگر پیغمبران و اقوام ایماندار و بی‌ایمان ، درسهای بزرگ) عبرت برای همه اندیشمندان است . (آنچه گفته شد) يك افسانه ساختگی (و داستان خیالی و دروغین) نبوده ، و بلکه (يك وحی بزرگ آسمانی است که) کتابهای (اصیل انبیای) پیشین را تصدیق و پیغمبران (راستین) را تأیید می‌کند ، و (به علاوه) بیانگر همه چیزهائی است که (

انسانها در سعادت و تکامل خود بدانها نیاز دارند، و به همین دلیل مایه هدایت و رحمت برای (همه) کسانی است که ایمان می آورند.

توضیحات :

« مَا كَانَ حَدِيثًا يُفْتَرًا » : قرآن و از جمله این داستان ، سخنی نیست که از سوی انسانها به هم بافته شده باشد و از اندیشه و خیال آنها سرچشمه گرفته باشد ، بلکه يك واقعیت عینی و جدای از يك خیال و پندار است و از هر نظر راهگشا است (نگا : یونس / 37 و 38 ، هود / 13 و 35) . « تَصْدِيقَ الَّذِي . . . » : مراد این است که قرآن تصدیق کننده کتابهای صحیح آسمانی پیشین است . « تَفْصِيلَ كُلِّ شَيْءٍ » : تفصیل دهنده و شرح کننده همه چیزهایی است که مؤمن در عقیده و عمل خود بدان نیاز مند است .

سوره رعد آیه 1

متن آیه :

الْمَرُّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَالَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ الْحَقُّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

الف . لام . میم . را . اینها ، آیه هائی از کتاب (قرآن) است . و چیزی که از سوی پروردگارت (در سراسر این قرآن) بر تو نازل شده است حق است ، ولیکن بسیاری از مردم (با وجود روشنی امر ، به سبب دشمنی با حق به بیراهه میروند و بدان) نمیگویند .

توضیحات :

« المر » (نگا : بقره / 1) . « تِلْكَ » : آن . در اینجا به معنی این است ، و اشاره به آیات موجود در سوره است . به کار بردن اسم اشاره بعید به جای قریب ، بیانگر عظمت و رفعت مشارالیه است . این واژه مبتدا و (آیات) خبر آن است . « الَّذِي » : مبتدا است و خبر آن (أُنزِلَ إِلَيْكَ . . .) یا (الْحَقُّ) است . « الْحَقُّ » : خبر (الَّذِي) ، یا خبر مبتدای محذوف است . « لَكِنَّ أَكْثَرَ . . . » : (نگا : یوسف / 103) .

سوره رعد آیه 2

متن آیه :

اللَّهُ الَّذِي رَفَعَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى يُدَبِّرُ الْأَمْرَ يُفَصِّلُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ بِلِقَاءِ رَبِّكُمْ تُوقِنُونَ

ترجمه :

خدا همان کسی است که آسمانها را چنان که می بینید ، بدون ستون برپا داشت ، سپس (به دنبال آفرینش این آسمانهای بی ستون) به فرمانروائی جهان هستی پرداخت ، و خورشید و ماه (و همه کرات و ستارگان دیگر) را فرما نبردار (خود و خدمتگزارشما) ساخت . هر کدام تا مدت مشخصی

(و به خاطر هدف معین) به حرکت خود ادامه می‌دهند . خداوند کار و بار (جهان) را (زیر نظر می‌دارد و با حساب و کتاب دقیقی) می‌گرداند و او (نشانه‌های دیدنی را در پهنه کتاب هستی بر می‌شمرد و) آیه‌ها (خواندنی کتاب قرآن) را بیان می‌دارد ، تا این که یقین حاصل کنید که (در سراسر دیگر) پروردگارتان را ملاقات خواهید کرد .

توضیحات :

« رَفَعَ » : برپا داشت . برافراشت . مراد پدید آوردن و آفریدن است . « عَمَدٍ » : اسم جمع است و واحد آن را (عَمُود) و (عِمَاد) ذکر کرده اند . برخی هم آن را جمع می‌دانند و مفرد را (عَمُود) و (عِمَاد) می‌شمارند (نگا : همزه / 9) . « تَرَوْنَهَا » : مرجع ضمیر (ها) واژه (السَّمَاوَاتِ) یا (عَمَدٍ) است . این جمله می‌تواند صفت (عَمَد) یا حال (السَّمَاوَاتِ) باشد . « بَغِيرَ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا » : آسمانها را می‌بینید که خداوند آنها را بدون ستون آفریده است . آسمانها را آفریده و با ستونهای نامرئی قوه جاذبه به هم پیوند داده است . یعنی دارای ستون بوده ولی ستونها را نمی‌بینید . « إِستَوَى عَلَيَّ الْعَرْشِ » : (نگا : بقره / 29 ، اعراف / 54 ، یونس / 3) / « سَخَّرَ » : مسخر گرداند . فرما نبردار کرد . « أَجَلَ مُسَمًّى » : سر رسید معین و مدت مشخص . مراد فرا رسیدن هنگامه رستاخیز است . « يَدِيرُ » : می‌گرداند . می‌چرخاند . « يَفْصِلُ » : شرح می‌دهد . بیان می‌دارد (نگا : انعام / 55 و 97 ، یونس / 5) .

سوره رعد آیه 3

متن آیه :

وَهُوَ الَّذِي مَدَّ الْأَرْضَ وَجَعَلَ فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْهَارًا وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ جَعَلَ فِيهَا زَوْجِينَ لِنُؤْمِنِينَ يُغْشِيهِ اللَّيْلُ النَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

ترجمه :

و او آن کسی است که زمین را گسترده و در آن کوهها و جو یبارها قرار داده است ، و از هرگونه ثمر و میوه‌ای ، جفت نر و ماده‌ای در آن آفریده است . شب را بر روز می‌پوشاند (و برعکس روز را بر پرده شب می‌گرداند) . بی‌گمان در این (آفرینش شگرف و فرمانروائی سترگ و نمایش شگفت هستی) نشانه‌هایی (واضح و آشکار بر قدرت آفریدگار) است ، برای آنان که می‌اندیشند (و سرسری از کنار عجائب و غرائب نمی‌گذرند) .

توضیحات :

« مَدَّ » : گسترده است . « رَوَاسِيَ » : جمع راسی و راسیة ، کوههای ثابت و استوار . « زَوْجِينَ » : دو صنف . دو نوع . « إِنْؤْمِنِينَ » : دو تا . مراد نر و ماده است (نگا : هود / 40 ، یس / 36 ، رحمن / 52 ، نجم / 45) . « يُغْشِيهِ » : (نگا : اعراف / 54) .

سوره رعد آیه 4

متن آیه :

وَفِي الْأَرْضِ قِطْعٌ مُّتَجَاوِرَاتٌ وَجَنَابٌ مِّنْ أَعْنَابٍ وَزَرْعٌ وَنَخِيلٌ صِنَوَانٌ وَغَيْرُ صِنَوَانٍ يُسْقَى بِمَاءٍ وَاحِدٍ وَنُفُضٌ بَعْضُهَا عَلَى بَعْضٍ فِي الْأَكْلِ إِنَّ فِي ذَلِكَ

لَايَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

ترجمه :

در روی زمین ، قطعه زمینی در کنار هم قرار دارد (که خاک هر یک بایسته محصولی و جنس هر کدام شایسته منظوری است) و تاکستانها و کشتزارها و نخلستانهای یک پایه و دو پایه در آن موجود است که هر چند با یک نوع آب سیراب می‌گردند ، اما برخی را از لحاظ طعم بر برخی دیگر برتری می‌دهیم . بی‌گمان در این (اختلاف استعداد خاکها و جوراجوری درختها و گیاهها و دگرگوئیهای میوه‌ها و طعم آنها) نشانه‌هایی (بر قدرت خدا) برای کسانی است که عقل خویش را به کار می‌گیرند .

توضیحات :

« قِطْعَ » : جمع قِطْعَة ، بخشها و پاره‌ها . « مُتَجَاوِرَاتٌ » : کنار هم . نزدیک به هم . « قِطْعَ مُتَجَاوِرَاتٌ » : مراد قطعه‌های مختلف و متفاوت زمین است . « زَرَعٌ » : کشت . مصدر است و در اینجا به معنی کشتزارها است . « صِنَوَانٌ » : جمع صنو ، همگون . یک پایه . « غَيْرِ صِنَوَانٍ » : مختلف . دو پایه . « صِنَوَانٌ وَ غَيْرِ صِنَوَانٍ » : درختانی که بیخ جداگانه دارند و مستقیماً از درختان هم‌نوع خود هستند . یا این که : درختان همگون و همسایان ، و درختان مختلف و متفاوت . این معانی در صورتی است که واژه (صِنَوَانٌ) را تنها صفت (نَزِيلٌ) بدانیم . اما اگر (صِنَوَانٌ) را به سبب عطف ، صفت (نَزِيلٌ) و (زَرَعٌ) و (جَنَاتٌ) بشمار آوریم ، یا این که آن را خبر مبتدای محذوف ، مانند (کل) بدانیم معنی (صِنَوَانٌ وَ غَيْرِ صِنَوَانٍ) عبارت خواهد بود از : درختان یک پایه و درختان دو پایه مصطلح در گیاه‌شناسی . بدین معنی که : برخی از درختان و گیاهان ، ماده زرینه در یک درخت یا بوته ، و ماده مادینه در یک درخت یا بوته دیگری است ، و آنها را یک پایه می‌گویند ، مانند درخت خرما . برخی از درختان و گیاهان هم ، ماده زرینه و ماده مادینه هر دو بر یک درخت یا بوته است که بیشتر درختان و گیاهان بدین صورت بوده و آنها را دو پایه می‌نامند . حال ممکن است زرینه و مادینه در یک گل باشند ، مانند بوته پنجه ، و یا این که هر یک در گل جداگانه‌ای باشند ، از قبیل بوته کدو . « یَسْقِي » : آبیاری می‌گردند . زائپ فاعل ضمیر (هُوَ) است که به کل واحدی از (قِطْعَ ، جَنَاتٌ ، زَرَعٌ ، نَزِيلٌ) برمی‌گردد . « الْأَكْلُ » : آنچه خورده می‌شود . دانه و میوه (انعام / 14 ، سبأ / 16) .

سوره رعد آیه 5

مِثْنِ آيَةٍ :
وَإِن تَعَجَبَ فَعَجَبٌ قَوْلُهُمْ أَيْنَذَا كُنَّا تُرَابًا أَيْنَذَا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا يَرْبَهُمْ وَأُولَئِكَ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَأُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! از چیزی) اگر باید در شگفت بمانی ، شگفت از گیز (ترین چیز) سخن ایشان است که می‌گویند : آیا هنگامی که خاک شدیم ، آیا دوباره (زنده می‌گردیم و) آفرینش تازه‌ای پیدا می‌کنیم ؟

آنان کسانند که به پروردگارشان ایمان ندارند، و غلها و زنجیرها به گردنهایشان می افتد و دوزخیانند و در آتش جاودانه میمانند.

توضیحات:

« إِنْ تَعْجَبْ... »: اگر باید از چیزی در شگفت شد، شگفت انگیزترین چیز سخن ایشان است که: « خَلَقَ جَدِيدًا »: آفرینش تازه. حیات دوباره. آفریده نو. « الْأَغْلَالُ »: جمع غل، طوق آهنین (نگا: اعراف / 157). « الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ »: اشاره به وضع اسفناك آنان در جهنم است (نگا: غافر / 71، حاقه / 30 و 32).

سوره رعد آیه 6

متن آیه:

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ وَقَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمُ الْأَمْثَلُ وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ لِّلنَّاسِ عَلَى ظُلْمِهِمْ وَإِنَّ رَبَّكَ لَشَدِيدُ الْعِقَابِ

ترجمه:

(ای پیغمبر! گمراهی، مشرکان را بدانجا کشانده است که آنان تمسخرکنان) از تو بخواهند که بدی (و بلائی که از سوی خدا ایشان را از آن می ترساند) پیش از خوبی (و نعمتی که از سوی خدا بدیشان مژده آن را می رساند) بدانان رسد! و حال آن که عذابهای درهم کو بنده و خوارکننده قبل از ایشان بوده است و (بر سر گذشتگان آمده است و طومار حیات افراد کافر چون ایشان را در هم نوردیده است). پروردگار تو نسبت به مردم با وجود ستمهایی که (با انجام گناه به خود) می کنند بخشنده است (و در عذابشان شتاب روا نمی دارد) و پروردگار تو دارای کیفر سخت است (و عقوبت او در انتظار گناهکارانی است که در انجام معاصی پافشاری می کنند و از راه اهریمن به راه خدا بر نمی گردند و از نیکیهها اندوخته ای بر نمی بندند).

توضیحات:

« السَّيِّئَةِ »: بدی. مراد بلا و عذاب است. « الْحَسَنَةِ »: خوبی. مراد نعمت و رحمت است. « الْأَمْثَلُ »: جمع مَثَلَةٌ، کیفر سخت، عقوبت رسوا کننده. « عَلَيَا ظُلْمِهِمْ »: با وجود ستمگری و بزهکاری ایشان. جار و مجرور در موضع حال است. حرف (عَلَى) به معنی (مَعَ) (نگا: بقره / 177، عَلَيَّ حَيْه).

سوره رعد آیه 7

متن آیه:

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا آيَةٌ مِّن رَّبِّهِ إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ وَلِكُلِّ قَوْمٍ هَادٍ

ترجمه:

کافران میگویند: کاش! معجزه ای (از معجزات پیش نهادی ما) از سوی پروردگارش بر او (که خویشتن را خاتمالا زبیباء می خوانند) نازل می شد، و پیغمبری محمد را برای ما ثابت می کرد. آخر قرآن و کارهای دیگری که از او دیده می شود، ما را قانع نمی کند. تازه اگر ما را قانع هم بکند، ما

تنها چیزهایی را می پسندیم که خودمان پیشنهاد می کنیم. ای محمد (!) تو تنها بیمدهنده‌ای (و پیغمبری، و بررسولان پیام باشد و بس،) و هر ملتی راهنمایی (از میان سائر پیغمبران) دارد (و تو چیز نوظهور و بی‌سابقه‌ای نمی باشی).

توضیحات:

«آیة من ربه»: معجزه‌ای بزرگ از سوی پروردگارش. مراد معجزه یا معجزاتی است که خودشان از روی عناد می‌خواستند. مثل کوه صفا را طلا کردن، برداشتن برخی از کوهها و تبدیل آنها به گلزارها و کشتزارها، ... (نگاه: اسراء / 90-93). «لِکُلِّ قَوْمٍ هَادٍ»: مراد از (هاد) پیغمبر هر قوم، کتاب آسمانی هر یک از انبیاء، ذات ذوالجلال، پیروان مبلغ انبیاء، و محمد مصطفی می‌تواند باشد.

سوره رعد آیه 8

متن آیه:

اللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَحْمِلُ كُلُّ أُنْثَىٰ وَمَا تَغِيضُ الْأَرْحَامُ وَمَا تَزْدَادُ وَكُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ

ترجمه:

خدا می‌داند که هر زنی (در شکم خود) چه چیز حمل می‌کند (و بار او پسر یا دختر است، و وضع جسمانی و روحانی، و کیفیت و کمیت استعدادها و نیروهای بالقوه در او چگونه است)، و می‌داند که رحمها از چه چیز می‌کاهند و بر چه چیز می‌افزایند (و فعل و انفعالات دوران عادی و قاعدگی و آبستنی آنها چگونه بوده و زمان حاملگی و زایمان چه وقت و چقدر و بر چه منوال است)، و هر چیز در نزد او به مقدار و میزان است (و اندازه معین و حساب مشخص برخوردار است).

توضیحات:

«کُلُّ أُنْثَى»: هر ماده‌ای اعم از انسان یا حیوان. «تَغِيضُ»: می‌کاهد و کم می‌کند. فرو می‌برد و می‌بلعد. این فعل به صورت لازم و متعدی استعمال می‌شود. در اینجا متعدی است. «تَزْدَادُ»: می‌افزاید. افزون می‌نماید. «کُلُّ شَيْءٍ عِنْدَهُ بِمِقْدَارٍ»: در نزد خدا همه چیز دارای مقدار و اندازه مشخص و معین، و حساب و کتاب و روشن است (نگاه: حجر / 21، فرقان / 2، طلاق / 3). «بِمِقْدَارٍ»: دارای اندازه ثابت و کمیت معین است.

سوره رعد آیه 9

متن آیه:

عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْكَبِيرِ الْمُتَعَالِ

ترجمه:

خدا آگاه از جهان پنهان (از دید و دانش مردمان) و آگاه از جهان دیدنی (و آشکار در برابر چشم و علم ایشان) است، و بزرگوار و والا است.

توضیحات :
 « الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ » : (نگا : انعام / 73 ، توبه / 94 و 105) . « الْمُتَعَالِ » : والا و برتر از جهان و منزه از مشابهت و مماثلت این و آن . چیره و مسلط بر همه چیز . اصل آن (الْمُتَعَالِي) است و حذف یاء محض تخفیف است (نگا : غافر / 15 و 32) .

سوره رعد آیه 10

متن آیه :
 سَوَاءٌ مِّنْكُمْ مَّنْ أَسْرَأَ الْقَوْلَ وَمَنْ جَهَرَ بِهِ وَمَنْ هُوَ مُسْتَخْفٍ بِاللَّيْلِ وَسَارِبٌ بِالنَّهَارِ

ترجمه :
 کسی که از شما سخن را پنهان می‌دارد ، و کسی که سخن را آشکار می‌سازد ، و آن که در روز (به دنبال کار خود) روان می‌گردد ، (برای خدا بی تفاوت و) یکسان می‌باشند (و خداوند از اوضاع و احوال و رفتار و کردار آنان ، هرگونه که بوده و هر جا و هر زمان که باشد آگاه است) .

توضیحات :
 « سَوَاءٌ » : یکسان و برابر است . مصدر و به معنی (مُسْتَوِي) است و خبر مقدم (مَنْ) می‌باشد . « أَسْرَأَ » : پنهان کرد . آهسته گفت . « جَهَرَ بِهِ » : آشکارش کرد . آن را بلند گفت . « مُسْتَخْفٍ » : بسیار خویشتن را پنهان کننده . « سَارِبٌ » : رونده . در اینجا مراد کسی است که خود را ظاهر می‌سازد و به دنبال کار خویش روان می‌گردد .

سوره رعد آیه 11

متن آیه :
 لَهُ مَعْقِبَاتٌ مِّنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ يَحْفَظُ وَهُوَ مِنْ أَمْرِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُغَيِّرُ مَا بِقَوْمٍ حَتَّىٰ يُغَيِّرُوا مَا بِأَنْفُسِهِمْ وَإِذَا أَرَادَ اللَّهُ بِقَوْمٍ سُوءًا فَلَا مَرَدَ لَهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ آلٍ

ترجمه :
 انسان دارای فرشتگانی است که به (زوبت عوض می‌شوند و) پیاپی از روبرو و از پشت سر (و از همه جوانب دیگر ، او را می‌پایند و) به فرمان خدا از او مراقبت می‌نمایند . خداوند حال و وضع هیچ قوم و ملتی را تغییر نمی‌دهد (و ایشان را از بدبختی به خوشبختی ، از نادانی به دانایی ، از ذلت به عزت ، از نوکری به سروری ، و . . . و بالعکس نمی‌کشد) مگر این که آنان احوال خود را تغییر دهند ، و (این سنت جاری در اسباب و مسببات ظاهری است ، ولی) هنگامی که خدا بخواهد بلائی به قومی برساند هیچ کس و هیچ چیزی نمی‌تواند آن را (از ایشان) برگرداند ، و هیچ کس غیر خدا نمی‌تواند یاور و مددکار آنان شود .

توضیحات :
 « مَعْقِبَاتٌ » : جمع مَعْقِبَةٍ ، گروه ملائکه و جماعت فرشتگان . حرف (ة) برای مبالغه است . فرشتگانی که آدمی را می‌پایند و کردار و گفتار او را

ضبط مي نمايند و از مصائب و بلايا و اشياء و اشخاصي كه خدا بخواهد وي را حفظ مي كنند. از آنجا كه فرشتگان مانند افراد كشيکچي عوض ميشوند و به دنياي يكدیگر مي آيند و اعمال انسان را تعقيب مي نمايند و او را نيز مي پاييند، آنان را (مَعْقِبَات) گفته اند (نگا: يونس / 21، زخرف / 80، ق / 17 و 18، انفطار / 10 و 11 و 12). « مِنْ أَمْرِ اللَّهِ » : به خاطر فرمان خدا. به فرمان خدا. حرف (مِنْ) به معني (ب) است (نگا : غافر / 15). « سَوْءًا » : بلا و بدی . هلاك و عذاب . « مَرَدٌ » : برگرداندن . برگرداننده . مصدر ميمي است و مي تواند به معني (رَد) و يا به معني اسم فاعل (راد) باشد . « فَلَا مَرَدَّ لَهُ » : برگرداندن آن ممكن نيست . كسي و چيزي نمي تواند آن را برگرداند و دفع كند . « مِنْ دُونِهِ » : بغير از خدا . « وَالِ » : ياور . سرپرست و عهده دار امور .

سوره رعد آيه 12

متن آيه :

هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنشِئُ السَّحَابَ الثِّقَالَ

ترجمه :

(قدرت خدا در گستره هستي پديدار، و آثار آن در همه جا آشكار است). او است كه آذرخش آسمان را به شما مي نمايد كه هم باعث بيم و هم مایه اميد شما مي گردد، و نيز ابرهاي سنگين باران (يا تبخیر آبهاي تلخ و شيرين اقيانوسها و درياها و رودبارها) پديد مي آورد .

توضیحات :

« الْبَرْقَ » : آذرخش آسمان كه بر اثر برخورد دو توده ابر، بارهاي الكتريكي متفاوت مثبت و منفي به وجود مي آيد، همان گونه كه از برخورد سر دو سيم برق، جرقه توليد ميشود و به اصطلاح تخليه الكتريكي صورت مي گيرد . « خَوْفًا وَ طَمَعًا » : بيم و اميد . بيم از آتش سوزيها و بارانهاي نابهنگام و جريان سيلابها و جزغاله شدن به سبب صاعقه و ديگر خطرات، و اميد به فوائد و بركات فراواني كه باعث آن مي گردد. از قبيل : آبياري زمينها . سمپاشي با آب اكسيژنه حاصل از آن، و تغذيه گياهان توسط كود ناشي از برخورد برق با هواي آسمان و غيره . اين دو واژه مي تواند مفعول سوم (يري)، يا حال از (كَم) و به معني : خَائِفِينَ وَ طَامِعِينَ ، و يا حال (الْبَرِّ) باشند . « يُنْشِئُ » : پديد مي آورد . « السَّحَابَ » : جمع (سَحَابَةٌ) است ، ابرها . « ثِقَالَ » : جمع (ثَقِيلَةٌ) ، سنگين بار از آبهاي فراواني كه در خود دارند (نگا : اعراف / 57).

سوره رعد آيه 13

متن آيه :

وَيَسْبِجُ الرِّعْدُ بِحَمْدِهِ وَالْمَلَأَ لَيْكَةً مِنْ خَيْفَتِهِ وَيُرْسِلُ الصَّوَاعِقَ فَيُصِيبُ بِهَا مَنْ يَشَاءُ وَهُمْ يُجَادِلُونَ فِي اللَّهِ وَهُوَ شَدِيدُ الْمِحَالِ

ترجمه :

و رعد (مانند همه چيز فرما نبردار يزدان است و با صدائي كه از آن

می شنوید ، با زبان حال) ، و فرشتگان از هیبت و عظمت یزدان ، (به زبان قال) ، حمد و ثنای خدا را می گویند ، و خدا صاعقه ها را روان می سازد و هر کس را که بخواهد بد آنها گرفتار می کند . در حالی که (کافران این همه نشانه های دال بر وجود خدا را در گوشه و کنار جهان مشاهده می کنند ، خوب نمی اندیشند و) آنان درباره خدا (و توانائی او در امر زنده گرداندن و جزا دادن) به مجادله می پردازند ، و خدا دارای قدرتی بی انتهای و کیفری سخت و دردناک است .

توضیحات :

« الرعد » : رعد . صدائی که از برخورد دو توده ابر ، با بار الکتریکی متفاوت به وجود می آید . « یَسْمِعُ الرِّعْدَ بِحَمْدِهِ » : (نگا : إسرائ / 44 ، نور / 41 ، حشر / 24) . « الصَّوَاعِقُ » : جمع صاعقة ، آذرخش . آتشی که بر اثر رعد و برق شدید پدید می آید . « الْمَحَالِ » : اگر مصدر باب مفاعله بشمار آید ، به معنی مکایده ، یعنی چاره جوئی و چاره سازی است ، و اگر اسم باشد ، به معنی قوت و قدرت است . اصل آن (محل) به معنی حیل و نیرنگ است . برخی هم آن را از (حَوْل) و هم ریشه با (حیلَة) می دانند ، و قوت و نعمت معنی می کنند . (نگا : اعراف / 183 ، طارق / 15 و 16) .

سوره رعد آیه 14

متن آیه :

لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ إِلَّا كَبَاسِطٍ
كَفِيهِ إِلَى الْمَاءِ لِيَبْلُغَ فَاهُ وَمَا هُوَ بِبَالِغِهِ وَمَا دَعَا الْكَا فِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

ترجمه :

خدا است که شایسته نیایش و دعا است . کسانی که جز او دیگران را به یاری می خوانند ، به هیچ وجه دعاهایشان را اجابت نمی نمایند و کمترین نیایشان را برآورده نمی کنند . آنان (که غیر خدا را به فریاد می خوانند ، و به جای آفریدگار ، از آفریدگان برآوردن نیایشان را درخواست می نمایند) به کسی می مانند که (بر کنار آبی دور از دسترس نشسته باشد و) کف دستهایش را باز و به سوی آب دراز کرده باشد (و آن آب را به سوی خود بخواند) تا آب به دهان او برسد ، و هرگز آب به دهانش نرسد . دعای کافران (و پرستش ایشان) جز سرگشتگی و بیهوده کاری نیست .

توضیحات :

« دَعْوَةُ الْحَقِّ » : نیایش راستین . پرستش حقیقی . اضافه موصوف به صفت است . « لَهُ دَعْوَةُ الْحَقِّ » : شایسته نیایش و بایسته پرستش خدا است . سزاوار تقاضای نیاز ، و درخور طلب اجابت دعا خدا است . « الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ » : کسانی که جز خدا را به فریاد می خوانند و جز او را پرستش می کنند . « لَا يَسْتَجِيبُونَ لَهُمْ بِشَيْءٍ » : اصلاً دعاهایشان را نمی شنوند و به فریادشان نمی رسند . نیازی از نیایشان را برآورده نمی سازند و کاری برایشان نمی کنند . « إِلَّا » : مگر . یعنی اجابت دعا و برآوردن نیاز توسط پرستش شوندگان و به یاری خواندگان ، چیزی جز همانند پاسخ و اجابت آب در برابر درخواست چنان فردی

نیست. « مَا هُوَ رَبِّهَا لِيغِيهِ » : او به آب دسترسی پیدا نمی کند. آب به او یا به دهانش نمی رسد. « دَعَاءٌ » : دعا. پرستش. « ضَلَالٍ » : گمراهی و سرگشتگی. بیهوده کاری و پوچگرایی.

سوره رعد آیه 15

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ طَوْعًا وَكَرْهًا وَظِلَالُهُمْ يَا لُغْدُوٍّ وَالْأَصَالِ

ترجمه :

آنچه در آسمانها و زمین است - خواه ناخواه - خدای را سجده می برد (و در برابر عظمت او سر تسلیم و تکریم فرود می آورد) ، هم چنین سایه های آنها (که همچون خود آنها از نظم و نظام دقیق و فرما نبرداری شدگفت برخوردارند) بامدادان و شامگاهان در مقابلش به سجده می افتند (و پیوسته در برابر اراده باری کرنش می برند) .

توضیحات :

« يَسْجُدُ » : سجده می کند . کرنش می برد . در اینجا مراد اطاعت و فرما نبرداری از اراده و خواست حضرت باری است (نگا : آل عمران / 83) . « مَنْ » : کسانی که . واژه (مَنْ) برای ذوی العقول ، یعنی انسانها و فرشتگان و پریان به کار می رود ، ولیکن در اینجا از راه تغلیب شامل غیر ذوی العقول نیز می باشد و به معنی (آنچه) است (نگا : نحل / 49) . « طَوْعًا أَوْ كَرْهًا » : خواه ناخواه . یعنی همه کس و همه چیز در برابر فرمان خدا خاضع و فرمان نبردار می باشند ، ولی خضوع و فرما نبرداری دسته ای تکوینی است ، و خضوع و فرما نبرداری دسته ای تکوینی و تشریعی است . مؤمنان از روی میل و رغبت در پیشگاه پروردگار به سجده می افتند ، اما غیر مؤمنان هر چند حاضر به چنین سجده ای نیستند ، تمام ذرات وجودشان از نظر قوانین آفرینش خواه ناخواه تسلیم فرمان خدا است . این دو واژه مصدر و حال می باشند (نگا : آل عمران / 83) . « ظِلَالُهُمْ » : سایه های آنان . مراد این است که سایه های اشیاء نیز از نظم و نظام شدگفتی برخوردار است و علاوه از فوائد ظاهری ، می توان از سایه ها برای اندازه گیری خود اشیاء سود جست و نیز همچون ساعت ، زمان را بدانها سنجید . « الْغُدُو » : جمع غداة ، بامدادان . « الْأَصَالِ » : جمع أصیل ، شامگاهان (نگا : اعراف / 205) . « يَا لُغْدُوٍّ وَالْأَصَالِ » : مراد همیشه و پیوسته است .

سوره رعد آیه 16

مَتْنِ آيَةٍ :
قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلْ اللَّهُ قُلْ أَفَاتَخَذْتُمْ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ لَا يَمْلِكُونَ إِلَّا نَفْسِهِمْ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ أَمْ هَلْ يَسْتَوِي الظُّلُمَاتُ وَالنُّورُ أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ عَلَيْهِمْ قُلْ اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

ترجمه :

(ای محمد ! به مشرکان) بگو : چه کسی پروردگار آسمانها و زمین است ؟ (و

آنها را می‌گرداند و می‌پایید؟ جواب درست را برای آنان بیان کن و) بگو: الله . بگو: آیا جز خدا اولیاء (و معبودهائی) برای خود برگزیده آید (و بدانها تمسك بسته آید) که برای خودشان (چه رسد به شما) سودی و زیبایی ندارند؟ بگو: آیا کور (که شما نئید) و بینا (که مؤمنانند) برابرند؟ یا این که تاریکیها (که پرستشهای کورکورانه شما است) و نور (که هدایت خدا و ارمغان مؤمنان است) یکسان است؟ یا این که (شدت گمراهی آنان را بدانجا کشانده است که) برای خدا نیازهای قائل می‌شوند که (به گمان ایشان) آنها همچون خدا دست به آفرینش یا زیده اند (و آفریده‌هائی همچون آفریده‌های خدا دارند) و این است که کار آفرینش (و تشخیص آفریده‌های ایشان از آفریده‌های خدا) بر آنان مشتمله و مختلط گشته است؟ (که چنین نیست). بگو: خدا آفریننده همه چیز است و او یکتا و توانا (بر انجام آفرینش و چرخش هستی) است .

توضیحات :

« أُولِيَاءَ » : جمع وَلِيٍّ ، سرپرستان . مراد معبودهای دروغین است . « أَمْ » : بلکه آیا؟ استفهام انکاری است . « أَمْ جَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ خَلَقُوا كَخَلْقِهِ فَتَشَابَهَ الْخَلْقَ عَلَيْهِمْ » : این عبارت می‌تواند جنبه تهكم و ریشخند را داشته باشد . یعنی: بلکه آنان برای خدا نیازهای قرار داده اند که چه بسا همچون خدا دست به آفرینش یا زیده اند و این است که جدائی آنها از خدا برایشان دشوار شده است؟! یا این که استفهام انکاری باشد که ترجمه آن در معنی آیه مذکور است . « خَلَقُوا كَخَلْقِهِ » : آیا همچون خدا دست به کار آفرینش زده اند و مخلوقات را آفریده اند؟ آیا مخلوقات را همچون مخلوقات خدا را پدیدار کرده اند؟ « فَتَشَابَهَ الْخَلْقُ » : به سبب آن ، آفریده‌ها برای آنان یکسان و مشتمله گشته است . لذا آفرینش خدا و آفرینش چنین معبودهائی ، ایشان را دچار مشکل و اشتباه ساخته است . « الْقَهَّارُ » : بسیار چیره و توانا . بسیار غالب و قاهر .

سوره رعد آیه 17

متن آیه :

أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَالَتْ أَوْدِيَةٌ بِقَدَرِهَا فَاحْتَمَلَ السَّيْلُ زَبَدًا رَابِيًا
وَمِمَّا يُوقِدُونَ عَلَيْهِ فِي النَّارِ ابْتِغَاءَ حُلْيَةٍ أَوْ مَتَاعٍ زَبَدٌ مِثْلَهُ كَذَلِكَ يَضْرِبُ
اللَّهُ الْحَقُّ وَالْبَاطِلُ وَأَمَّا الزُّبَدُ فَيَذْهَبُ جُفَاءً وَأَمَّا مَا يَنْفَعُ النَّاسَ فَيَمْكُثُ
فِي الْأَرْضِ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ

ترجمه :

خداوند از (ابرهای) آسمان ، آب فرومی باراند و دره‌ها و رودخانه‌ها هر يك به اندازه گنجایش خویش (برای رویش گیاهان و بهره‌وری درختان ، از آب آن) در خود می‌گنجانند ، و روی این سیلابها ، کفهای زیاد و بی‌سودی قرار می‌گیرد ، هم چنین است آنچه از طلا و نقره و غیره جهت تهیه زینت آلات روی آتش ذوب می‌نمایند ، کفهای همانند کفهای آب برمی‌آورد ، - پروردگار برای حق و باطل چنین مثالی می‌زند - اما کفها ، (بی‌سود و بی‌فایده بوده و هرچه زودتر) دورانداخته می‌شود ،

ولي آنچه براي مردم نافع است در زمين ماندگار مي‌گردد . خداوند اين چنين مثالي مي‌زند . (عقائد باطل ، همسان كف و خس و خاشاك روي آب و بالاي فلزات است كه هرچه زودتر از ميان مي‌رود ، ولي اديان حقيقي آسماني ، چون آب و طلا و نقره سودمند و ماندگار مي‌باشد) .

توضیحات :

« سَأَلْتُ » : جاري شد . « أَوْدِيَّةٌ » : جمع وادي ، درّه‌ها . مراد رودخانه و جو بيارهاي ميان كوهها است . « يَقْدَرَهَا » : به اندازه گنج‌آيش خود . « زَبَدًا » : كف . « رَأَيْتُ » : برآمده . در بالا قرار گرفته . « إِبْتِغَاءً » : به خاطر . از براي . مفعول‌له است . « حَلِيَّةٌ » : زيور . « حَفَاءً » : دور انداختني . مصدر ماده (جَفَأَ) به معني اسم مفعول ، يعني مَجْفُوءٌ است كه به معني مطرود و پرت شده مي‌باشد .

سوره رعد آيه 18

متن آيه :

لِلَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمُ الْحُسَيْنِي وَالَّذِينَ لَمْ يَبْسُتْ فِي يَبُوَالِه لَوْ أَنَّ لَهُمْ مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَا فِتْنُوا بِهِ أُولَئِكَ لَهُمْ سُوءُ الْحِسَابِ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِئْسَ الْمِهَادُ

ترجمه :

(انسانها در مسير زندگي دو گروهند : دسته‌اي به راه يزدان مي‌روند ، و دسته‌اي به راه شيطان) . كساني كه (دعوت) پروردگار خود را پاسخ مي‌گويند ، سرانجام نيك دارند ، و كساني كه (دعوت) پروردگار خود را پاسخ نمي‌گويند ، (عاقبت بسيار بد و دردناكي دارند و) اگر همه چيزهائي كه در زمين است و همانند آنها از آن ايشان باشد و همگي را براي رهائي خود (از عذاب دوزخ) پرداخت كنند (از آنان پذيرفته نمي‌گردد و از عذاب آن رهائي ميسر نمي‌شود) . آنان حساب بدحال كنده‌اي دارند و جا يگاهشان دوزخ است ، و چه بد جا يگاهي است !

توضیحات :

« الْحُسَيْنِيَا » : عاقبت نيك . سرانجام پسنديده . پاداش خوب . مبتدای مؤخر است ، و صفت به جاي موصوف نشسته است و تقدير چنين است : الْعَوَابَةُ الْحُسَيْنِيَا ، الْمَثُوبَةُ الْحُسَيْنِيَا . « الَّذِينَ » : مبتدا و جمله (لَوْ أَنَّ لَهُمْ ... تا ... سوء الحِسَابِ) خير آن است .

سوره رعد آيه 19

متن آيه :

أَقْمِنِ يَعْلَمُ النَّمَاءُ أَنْزَلَ إِلَيْكَ مِنَ رَبِّكَ الْحَقُّ كَمَنْ هُوَ أَعْمَى إِنَّمَّا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ

ترجمه :

پس آيا كسي كه مي‌داند كه آنچه از طرف پروردگارت بر تو نازل شده است حق است (و برابر آن زندگي مي‌كند و هم بر آن مي‌ميرد ، سزا و جزاي او) همانند (سزا و جزاي) كسي خواهد بود كه (به سبب انحراف

از حق و کفر مطلق ، انگار) زنا بینا است؟! تنها خردمندان (حق را و عظمت خدا را) درک می کنند (و فرق میان دو گروه مؤمن و کافر را می فهمند).

توضیحات :
« إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولُو الْأَلْبَابِ » : حق را و عظمت خدا را تنها خردمندان درک و فهم می کنند. تنها عاقلان می دانند که باید مؤمنان و کافران مثل هم بشمار نیایند.

سوره رعد آیه 20

متن آیه :
الَّذِينَ يُوَفُّونَ عَهْدَ اللَّهِ وَلَا يَنْقُضُونَ الْعَهْدَ

ترجمه :
(خردمندان ، یعنی) آن کسانی که به عهد (تکوینی و تشریحی) خدا وفا می کنند ، و پیمان (موجود میان خود و بندگان) را نمی شکنند .

توضیحات :
« عَهْدِ اللَّهِ » : پیمان فطری و تکوینی خدا با انسان . یعنی آن بخش از حقایق هستی که انسان با نیروی خرد و اندیشه بدانها پی می برد (نگاه : انعام / 152) . و پیمان تشریحی ، یعنی رعایت احکام و قوانینی که خدا توسط انبیاء برای راهنمایی انسانها فرستاده است . « الْعَهْدِ يَثَاقَ » : پیمانهایی که انسانها با انسانها می بندند .

سوره رعد آیه 21

متن آیه :
وَالَّذِينَ يَصِلُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ وَيَخَافُونَ سُوءَ الْحِسَابِ

ترجمه :
و کسانی که برقرار می دارند پیوندهایی را که خدا به حفظ آنها دستور داده است ، (از قبیل : رابطه انسان با آفریننده جهان ، پیوند انسان با جامعه انسانی ، و رابطه او با هم نوعان به ویژه خویشان و نزدیکان) و از پروردگارش می ترسند و از محاسبه بدی (که در قیامت به سبب گناهان داشته باشند) هراسناک می باشند .

توضیحات :
« يَصِلُونَ » : برقرار می دارند . پیوند می دهند . « سُوءَ الْحِسَابِ » : (نگاه : رعد / 18) .

سوره رعد آیه 22

متن آیه :
وَالَّذِينَ صَبَرُوا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوْا الزَّكَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً وَيَدْرُؤُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ أُولَئِكَ لَهُمْ عُقْبَى الدَّارِ

ترجمه :

و کسانی که (در برابر مشکلات زندگی و اذیت و آزار دیگران) به خاطر پروردگارشان شک می‌پایان می‌ورزند، و نماز را چنان که باید می‌خوانند، و از چیزهایی که بدیشان داده ایم، به گونه پنهان و آشکار می‌بخشند و خرج می‌کنند، و با انجام نیکیه‌ها بدیها را از میان برمی‌دارند. آنان (با انجام چنین کارهای پسندیده‌ای) عاقبت نیک دنیا (که بهشت است) از آن ایشان است.

توضیحات :

« إِبْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِمْ » : به خاطر ذات پروردگارشان. « سِرًّا وَعَلَا نِيَةً » : در پنهان و آشکارا. یعنی در جایی که پنهان بهتر است پنهانی می‌بخشند، و در جایی که آشکارا بهتر است آشکارا می‌بخشند. حال ضمیر (و) در فعل (اَنْفَعُوا) می‌باشد (نگا : بقره / 274). « يَدْرُؤُونَ » : دفع می‌کنند. از میان می‌برند. « عَقِبِيَا » : عاقبت نیک. سرانجام خوبی که به دنبال دنیا می‌آید که بهشت است (نگا : اعراف / 128 ، هود / 49 ، طه / 132). « عَقِبِي الدَّارِ » : سرانجام خوب دنیا که بهشت است. (عَقِبِيَا) مصدر است و به فاعل خود (الدار) افزوده شده است.

سوره رعد آیه 23

متن آیه :

جَنَاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ وَالْمَلَائِكَةُ يَدْخُلُونَ عَلَيْهِمْ مِنْ كُلِّ بَابٍ

ترجمه :

(این عاقبت نیکو) باغهای بهشت است که جای ماندگاری (سرمدی و زیستن ابدی) است، و آنان همراه کسانی از پدران و فرزندان و همسران خود بدانجا وارد می‌شوند که صالح، (یعنی از عقائد و اعمال پسندیده‌ای برخوردار بوده) باشند (و جملگی در کنار هم جاودانه و سعادت‌مندانه در آن بسر می‌برند) و فرشتگان از هر سوئی بر آنان وارد (و به درودشان) می‌آیند.

توضیحات :

« عَدْنٍ » : جای ماندن و جاودانه بسر بردن (نگا : توبه / 72). « جَنَاتٍ عَدْنٍ » : بدل کل از کل (عَقِبِي الدَّارِ) است. « وَمَنْ صَلَحَ . . . » : همراه با کسی که مؤمن صالحی بوده باشد. « مِنْ كُلِّ بَابٍ » : از هر دری. مراد از هر طرف و از هر سوئی است.

سوره رعد آیه 24

متن آیه :

سَلَامٌ عَلَيْكُمْ بِمَا صَبَرْتُمْ فَنِعْمَ عُقْبَى الدَّارِ

ترجمه :

(فرشتگان بدانان خواهند گفت :) درودتان باد ! (همیشه به سلامت و خوشی بسر می‌برید) به سبب شک می‌پایانی (بر اذیت و آزار) و استقامتی که (بر عقیده و ایمان) داشتید. چه پایان خوبی (دارید)

که بهشت یزدان و نعمت جاویدان است) .

توضیحات :

« يَمَّا صَبَرْتُمْ » : په سبب صبري که کردید . و آن شدک یبائی بر ناگواریه ، تحمل اذیت و آزارها ، مبارزه با هواها و هوسها ، استقامت بر عقیده و ایمان ، و غیره است .

سوره رعد آیه 25

متن آیه :

وَالَّذِينَ يَنْقُضُونَ عَهْدَ اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مِيثَاقِهِ وَيَقْطَعُونَ مَا أَمَرَ اللَّهُ بِهِ أَنْ يُوصَلَ وَيُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ أُولَئِكَ لَهُمُ الْعَذَابُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ

ترجمه :

و اما کسانى که (برعکس افراد فوق الذکر) ، پیمان (فطري و تکوینی) خدا را می شکنند که (با اعطای عقل و شعور) با ایشان بسته است ، و پیوندی را می گسلازند که خدا به حفظ و نگاهداشت آن دستور داده است ، و در روی زمین به فساد و تباهی می پردازند ، نفرین بهره ایشان است و پایان بد جهان (که دوزخ سوزان است) از آن آنان است .

توضیحات :

« الْأَعْيُنُ » : لعن و نفرین . طرد از رحمت خدا و بی بهره ماندن از نعمت او .
« سُوءُ الدَّارِ » : سرانجام بد . پایان بد جهان که دوزخ است .

سوره رعد آیه 26

متن آیه :

اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَفَرِحُوا بِالْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فِي الْآخِرَةِ إِلَّا مَتَاعٌ

ترجمه :

خدا روزی را برای هرکس که بخواهد (و او را متمسک به اسباب و علل ظاهری بپند) فراوان و فراخ می گرداند ، و آن را برای هرکس که بخواهد (و او را غیر متمسک به اسباب و علل ظاهری بپند) کم و تنگ می نماید . (کافران) به زندگی دنیا شاد و خوشنودند ، و زندگی دنیا هم در برابر آخرت ، کالای ناچیزی بیش نیست .

توضیحات :

« يَبْسُطُ » : توسعه می دهد . فراخ و فراوان می گرداند . « يَقْدِرُ » : محدود و تنگ می گرداند . « فِي الْآخِرَةِ » : در برابر آخرت . با مقایسه و توجه به آخرت که نامحدود و دارای نعمتهای فراوان است . « مَتَاعٌ » : کالای ناچیز و اندک . تذوین آن دال بر ناچیزی و بی ارزشی است .

سوره رعد آیه 27

متن آیه :

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ آيَةٌ مِنْ رَبِّهِ قُلْ إِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ

يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَنْ أَنْابَ

ترجمه :

کافران می‌گویند : کاش ! معجزه‌ای (از معجزات پیشنهادی ما) از سوی پروردگارش بر او (که خویشی را خاتمالا ز پیغمبر می‌خواند) نازل می‌شد ، و پیغمبر محمدا را برای ما ثابت می‌کرد . آخر قرآن و کارهای دیگری که از او دیده می‌شود ما را قانع نمی‌سازد . تازه اگر ما را هم قانع سازد ، ما تنها چیزهایی را می‌پسندیم که خودمان پیشنهاد می‌کنیم ! ای پیغمبر ، بدیشان (بگو :) ایمان نیاوردن آنان تنها به خاطر کمبود معجزه نیست . بلکه آنان به سبب دل‌پستگی به دنیا و انجام گناه و مال دوستی و آرزو پرستی ، گمراه گشته‌اند و خداوند هر که را بخواهد گمراه می‌کند و هر که را که (به سوی او) برگردد ، به جانب خود رهبری می‌کند (و او را در مسیر هدایت توفیق می‌دهد) .

توضیحات :

« لَوْ لَا أَنْزَلَ عَلَيْهِ آيَةً ... » : (نگا : یونس / 20 ، رعد / 7) . « أَنْابَ » : توبه کرد . برگشت .

سوره رعد آیه 28

متن آیه :

الَّذِينَ آمَنُوا وَتَطْمَئِنُّ قُلُوبُهُمْ بِذِكْرِ اللَّهِ أَلَا بِذِكْرِ اللَّهِ تَطْمَئِنُّ الْقُلُوبُ

ترجمه :

آن کسانی که ایمان می‌آورند و دل‌هایشان با یاد خدا سکون و آرامش پیدا می‌کند . همان‌ها ! دل‌ها با یاد خدا آرام می‌گیرند (و از تذکر عظمت و قدرت خدا و انجام عبادت و کسب رضای یزدان اطمان پیدا می‌کنند) .

توضیحات :

« الَّذِينَ » : خیر مبتدای محذوف ، یا بدل کلّ از کلّ (مَنْ أَنْابَ) ، و یا منصوب به مدح است .

سوره رعد آیه 29

متن آیه :

الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ طُوبَىٰ لَهُمْ وَحَسَنُ مَا أَبَىٰ

ترجمه :

آن کسانی که ایمان می‌آورند و کارهای شایسته می‌کنند ، خوشا به حال ایشان ، و چه جایگاه زیبایی دارند !

توضیحات :

« الَّذِينَ » : بدل از (الَّذِينَ) در آیه قبلی است و یا مبتدای خیر آن جمله دعائی (طُوبَىٰ لَهُمْ) است . « طُوبَىٰ » : اسم خاص بهشت است . یا این که مصدر است و به معنی نیک و زیبا است ، و یا اسم تفضیل و مؤنث (أَطْيَبُ) است و به معنی پاکیزه‌ترین و زیباترین . «

طوبيا لهم» : بهشت يا زيباترين سرانجام از آن ايشان است . خوشا به حال ايشان ! « مَتَابِ » : محل بازگشت . بازگشت (نگا : آل عمران / 14) .

سوره رعد آيه 30

متن آيه :
كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ فِي أُمَّةٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهَا أُمَمٌ لِّتَتْلُوَ عَلَيْهِمُ الَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَهُمْ يَكْفُرُونَ يَا رَحْمَنُ قُلْ هُوَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ مَتَابٌ

ترجمه :

بدین گونه شگرف تو را به میان ملّتی فرستاده ایم که ملّتهای فراوانی پیش از آنان آمده اند و رفته اند، تا آنچه را که به تو وحی کرده ایم بر آنان - هر چند که منکر خداوند مهربانند - بخوانی . بگو او پروردگار من است . جز او خدائی نیست . بر او توکل کرده ام ، و بازگشت من به سوي او است .

توضیحات :

« كَذَلِكَ أَرْسَلْنَاكَ » : این گونه شگرف و بدین صورت سترگ که در شأن تو است ، تو را روانه کرده ایم . مگر نه این است که خاتم پیغمبرانی و پیغمبر همه جهانها نیانی؟! « كَذَلِكَ » : این گونه و بدین ویژگی خاصی که در ارسال تو منظور بوده است . همان گونه که پیغمبران پیشین به میان اقوام خود فرستاده شده اند ، تو نیز به میان این مردمان فرستاده شده ای . « وَهُمْ يَكْفُرُونَ بِالرَّحْمَنِ » : در حالی که آنان به خدای مهربان اعتقاد ندارند . این جمله حال ضمیر (هم) در (عَلَيْهِمْ) است . یعنی تو قرآن را برای آنان می خوانی و آنان بر کفر خود می افزایند . « مَتَابِ » : اصل آن (مَتَابِي) است . یعنی بازگشت من .

سوره رعد آيه 31

متن آيه :
وَلَوْ أَنَّ فُرْأَنَا سَيْرَتَ بِهِ الْجِبَالِ أَوْ قُطِّعَتْ بِهِ الْأَرْضُ أَوْ كُفِّمَ بِهِ الْمَوْتَى بَلْ لِلَّهِ الْأَمْرُ جَمِيعاً أَلَمْ يَرِ بِأَيْسَ الَّذِيْنَ آمَنُوا أَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَهْدَى النَّاسَ جَمِيعاً وَلَا يَزَالِ الَّذِيْنَ كَفَرُوا يُصِيبُهُمْ بِمَا صَنَعُوا قَارَعَةٌ أَوْ تَحُلُّ قَرِيباً مِنْ دَارِهِمْ حَتَّى يَأْتِيَ وَعْدَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُخْلِفُ الْأَمِيعَةَ

ترجمه :

اگر (به فرض به جای این قرآن) ، قرآنی باشد که کوهها بدان به حرکت درآید ، یا زمین به وسیله آن شکافته گردد ، و یا بدان مردگان (زنده و) به سخن درآورده شوند ، (باز هم بعضیها به سبب عناد با حق ، بدان نمی گروند و بر راه خدا نمی روند . وظیفه تو تبلیغ است و ایمان آوردن یا ایمان نیاوردن آنان در دست تو نیست) بلکه همه کارها در دست خدا است . آیا مسلمانان (هنوز منتظرند که پدران و پسران و برادران و همسران و دوستان مشرک ایشان ایمان بیاورند؟) مگر نمی دانند که اگر خدا می خواست همه مردمان را هدایت می داد؟! پیوسته کافران (در زندگی این جهان) به سبب کاری که می کنند دچار بلا و مصیبت کو بنده

می‌گردند، و یا این که بلا و مصیبت کو ببنده بر دور و برق آنان فرود می‌آید (و ایشان را تهدید می‌نماید) تا وعده خدا فرارسد (که قیامت است و پروردگار سزا و جزای قطعی ایشان را بدیشان نماید). بی‌گمان خداوند خلاف وعده نمی‌کند.

توضیحات:

«وَلَوْ...»: جواب (لَوْ) محذوف است که (مَا آمَنُوا بِهِ) است (نگا: انعام / 27) . «فَرَأَانَا»: قرآنی. کتابی خواندنی. «أَفَلَمْ يَیْأَسْ»: آیا ندانسته‌اند؟ استعمال (یَیْئَسْ) به معنی (عَلِمَ) را برخی حقیقی دانسته‌اند، و بعضی آن را مجازی بشمار آورده‌اند و گفته‌اند: مایوس شدن، متضمن علم و آگاهی است. «فَارَعَا»: بلای کو ببنده و مصیبت ویرانگر. «تَحَلُّ»: وارد می‌شود. فرا می‌رسد. «تَحَلُّ قَرِيبًا مِنْ دَارِهِمْ»: نزدیک به خانه و کاشانه و سرزمین ایشان رخ می‌دهد و وارد می‌گردد. «حَتَّى يَأْتِيَ وَعْدَ اللَّهِ»: اگر آیه تنها راجع به صبر اسلام باشد، مراد وعده غلبه مسلمانان بر قریشیان مشرک و فتح شهر مکه است، ولی اگر عام باشد، مراد فرارسیدن قیامت و کیفر دادن مشرکان در آن است.

سوره رعد آیه 32

متن آیه:

وَلَقَدْ اسْتَهْزَأَ بِرُسُلٍ مِّن قَبْلِكَ فَاَمَلَيْتُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا ثُمَّ اخَذْتُهُمْ
وَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

ترجمه:

(ای پیغمبر! اگر کافران، تو و آئین اسلام را استهزاء می‌کنند، غم‌گین مباش که بی‌گمان پیغمبرانی پیش از تو استهزاء شده‌اند و من کافران (استهزاء کننده) را مدتی مهلت داده‌ام و (آزاد گذاشته‌ام) سپس ایشان را گرفتار (قهر و عذاب شدید خود) ساختم. آیا باید عذاب من (در حق ایشان) چگونه بوده باشد؟! (تاریخ گذشتگان را بخوانید و شهرو دیار و آثار جباران را بنگرید تا بدانید).

توضیحات:

«أَمَلَيْتُ»: مهلت داده‌ام و آزاد گذارده‌ام. ناقص واوی و از مصدر (مَلَاوَة) به معنی آزاد گذاشتن و به حال خود رها کردن است (نگا: آل عمران / 178). «عِقَابِ»: اصل آن (عِقَابِي) است. یعنی عذاب و عقاب من. «وَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ»: جمله پرسشی و برای تعجب از حال ایشان است و بی‌انگرمکافات شدید و عذاب سخت خدای باشد (نگا: بقره / 66، نساء / 84).

سوره رعد آیه 33

متن آیه:

أَفَمِنْ هُوَ قَائِمٌ عَلَى كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَجَعَلُوا لِلَّهِ شُرَكَاءَ قُلُوبًا سَمُوهُمْ
أَمْ تَنْبِئُونَهُ بِمَا لَا يَعْلَمُ فِي الْأَرْضِ أَمْ يَبْطِئُونَ مِنَ الْقَوْلِ بَلْ زَيْنٌ لِلَّذِينَ
كَفَرُوا مَكْرَهُمْ وَصَدُوا عَنِ السَّبِيلِ وَمَنْ يَضِلَّ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ

ترجمه:

آیا خدائی که (همه مردمان را آفریده است و) حافظ و مراقب همه کس است و اعمال ایشان را می‌پاید (همسان بتهائی است که همچون او نمی‌باشند؟ مگر خدا و معبودهای دروغین مانند یکدیگرند؟). برای خدا نیازهایی قرار داده‌اند. بگو: آنها را (خدا) بنامید (ولی بدانید که حقیق و ناقابل‌بلند و سود و زیانی ندارند و شایان پرستش نمی‌باشند). یا این که خدا را از چیزهایی (به نام شریکها و نیازها) خیر می‌دهید که او از بودن آنها در زمین بی‌خبر است؟! (مگر می‌شود که شریکها و نیازهایی خدا داشته باشد و او آنها را نشناسد؟! یا این که با سخنان ظاهری (و بی‌اساس، آنها را شریک و نیاز خدا می‌سازید؟! بلکه (حقیقت این است که) نیرنگ کافران (که رخنه‌گرفتن از پیغمبران و ایجاد موانع در سر راه دعوت آنان و القاء شبهه‌ها در دلائلشان است) در نظرشان زیبا جلوه‌گر شده است و (بدین سبب) از راه خدا بازداشته شده‌اند. و خدا هرکس را (به سبب اعمال ناشایست) گمراه سازد، راهنمائی نخواهد داشت (که او را به سوی رستگاری رهبری کند).

توضیحات:

«وَأَيُّمٌ»: ایستاده. مراقب و مواظب. «مَنْ...»: مبتدا است و خبر آن مجذوف است که (كَمَنْ لَيْسَ كَذَلِكَ) می‌باشد (نگا: رعد / 19، نحل / 17). «سَمُوهُمْ»: آنها را نامگذاری کنید. آنها را خدا نام بدهید. مراد این است که بتها چیزی نیستند و خود کافران آنها را نامگذاری کرده و به خیال فاسد خویش مؤثر و متصرف در امور جهان می‌دانند (نگا: اعراف / 71، غافر / 74) «تَنْبِؤُ وَنَهٌ»: او را با خبر و مطلع می‌سازید. «يُظَاهِرُ مِنَ الْقَوْلِ»: با سخنی که فقط ظاهر دارد و حقیقت ندارد مانند خیال. با سخنی که دارای مفهوم صحیح و واقعیت درست نمی‌باشد. «صَدُوا»: بازداشته شده‌اند.

سوره رعد آیه 34

متن آیه:

لَهُمْ عَذَابٌ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَقُّ وَمَا لَهُم مِّنَ اللَّهِ مِن وَّاقٍ

ترجمه:

آنان در زندگی دنیا عذابی دارند (که مکافات عمل ایشان در این جهان است) و عذاب آخرت (آنان در آن جهان، از عذاب این جهان ایشان) سخت‌تر می‌باشد، و هیچ‌کسی و هیچ‌کدام نمی‌تواند حافظ ایشان در برابر (عذاب) خدا باشد (و آن را از ایشان دفع کند).

توضیحات:

«أَشَقُّ»: سخت‌تر و دارای مشقت و رنج بیشتر (نگا: سجده / 21، زمر / 26، غاشیه / 24). «وَّاقٍ»: حفظ کننده. نگاه‌دارنده.

سوره رعد آیه 35

متن آیه:

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ أُكُلُهَا دَائِمٌ وَظِلُّهَا تِلْكَ عُقْبَى الَّذِينَ اتَّقَوْا وَعُقْبَى الْكَافِرِينَ النَّارُ

ترجمه :

صفت بهشتی که به پرهیزگاران وعده داده شده است (این است که) رودخانه‌ها و جو یبارها در زیر (درختان) آن جاری است . میوه و نعمتش همیشگی و سایه‌اش دائمی است . این سرانجام کسانی است که پرهیزگارند ، و سرانجام کافران آتش (دوزخ) است .

توضیحات :

« مَثَلٌ » : مانند و شبیه . مجازاً به معنی صفت عجیب و شگفت . این واژه مبتدا و خبر آن محذوف است . « أَكَلٌ » : (نگا : بقره / 265 ، رعد / 4) . « ظِلٌّ » : سایه . کنایه از رفاهیت و عزت و نعمت و راحت دائم است . « تِلْكَ » : آن . مراد (این) و مرجع جنت است . « عَقَبِيَّا » : (نگا : رعد / 22) .

سوره رعد آیه 36

متن آیه :

وَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يَفْرَحُونَ بِمَا أُنزِلَ إِلَيْكَ وَمِنَ الْأَحْزَابِ مَن يَنْكَرُ بَعْضَهُ قُلْ إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ وَلَا أُشْرِكَ بِهِ إِلَيْهِ أَدْعُو وَإِلَيْهِ مَآبِ

ترجمه :

کسانی که کتاب (آسمانی) بدیشان داده ایم (و منصف هستند) از آنچه بر تو نازل شده است خوشحالند ، و از میان دسته‌ها (و گروه‌های اهل کتاب و سایر مشرکان) کسانی هستند (که به سبب تعصبات مذهبی و قومی) قسمتی از آن را نمی پذیرند . (ای پیغمبر ! به مخالفت و لجاجت این و آن اعتناء مکن و بلکه خط اصیل و صراط مستقیم خود را پیش بگیر و برو ، و) بگو : من تنها و تنها مأمورم که خدا را بپرستم و انبازی برای او نسازم . من (مردمان را) به سوی او می‌خوانم و بازگشت من (و همگان) به جانب او است .

توضیحات :

« الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ . . . » : مراد گروهی از یهودیان و مسیحیان است که ایمان آورده اند . « الْأَحْزَابِ » : گروهها و دسته‌ها . « مِنَ الْأَحْزَابِ مِنْ . . . » : مراد یهودیان و مسیحیان و هم چنین مشرکانی است که گرد هم آمدند و بر ضد پیغمبر و آئین اسلام به مبارزه برخاستند . « أَدْعُو » : دعوت می‌کنم . مردم را فرامی‌خوانم . در رسم الخط قرآنی الف زائده در آخر دارد . « مَّآبِ » : رجوع و بازگشت من . اصل آن (مَّآبِي) و از ماده (أَوْب) می‌باشد .

سوره رعد آیه 37

متن آیه :

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ حُكْمًا عَرَبِيًّا وَلَئِنِ اتَّبَعْتَ أَهْوَاءَهُمْ بَعْدَ مَا جَاءَكَ مِنَ الْعِلْمِ مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا وَاقٍ

ترجمه :

همان گونه (که کتابهای آسمانی را برای پیغمبران پیشین فرستادیم) قرآن را هم به عنوان داور (در میان مردم و داور کتابهای گذشته ، به زبان) عربی (بر تو) فرستادیم . (پس برابر آن با همگان اعم از اهل کتاب و سایر مشرکان رفتار کن و برابر آرزوها و خواستههای مردم راه مرو) و اگر از آرزوها و خواستههایشان ، بعد از آن که دانش (وحی) به تو رسیده است ، پیروی کنی ، کسی نمی تواند در برابر خدا تورا یاری دهد و تورا (از دست عذاب او) محفوظ دارد .

توضیحات :

« حَكَمًا » : داور . مصدر است و می تواند به معنی اسم فاعل ، یعنی حاکم و داور باشد . مراد این است که قرآن فاضل حق از باطل و بیانگر احکام راستین الهی است . « عَرَبِيًّا » : به زبان عربی که زبان قوم پیغمبر است (نگا : ابراهیم / 4) . « أَلْعِلْمِ » : دانش و آگاهی . مراد وحی و دستور آسمانی است . « مَا لَكَ مِنَ اللَّهِ ... » : مخاطب پیغمبر و مراد امت او است .

سوره رعد آیه 38

متن آیه :

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ أَزْوَاجًا وَذُرِّيَّةً وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٍ

ترجمه :

(بر خیها داشتن زنان و فرزندان را بر تو عیب می گیرند) و ما پیش از تو پیغمبرانی را روانه کرده ایم و زنان و فرزندان بدیشان داده ایم . (پیغمبران جملگی انسان بوده اند و بنا به سرشت انسانی خورده اند و خفته اند و با مردم رفت و آمد داشته و معامله کرده و ازدواج نموده اند) و هیچ پیغمبری را نرسیده است که معجزه ای جز با اجازه خدا بیاورد (و به مردم ارائه دهد) . هر زمانی دارای نوعی معجزه است (که شایسته آن و حکمت و مصلحت در آن است) .

توضیحات :

« آيَةٍ » : معجزه . مراد معجزاتی است که مشرکان و یهودیان پیشنهاد می کردند و انجام آنها را درخواست می نمودند (نگا : اسراء / 90 - 93 ، فرقان / 7 و 8) « أَجَلٍ » : مدت . زمان . « كِتَابٍ » : کار حتمی و امر معین . مصدر است و به معنی اسم مفعول ، یعنی (مکتوب) به معنی محتوم است . در اینجا مراد حکم معین و معجزه مشخص و کار مقدر است . « لِكُلِّ أَجَلٍ كِتَابٍ » : هر زمانی معجزه مربوط به خود دارد . هر زمانی دارای حکم معین و کار مقدری است که جز آن در آن انجام نمی گیرد (نگا : انعام / 67) .

سوره رعد آیه 39

متن آیه :

يَمْحُو اللَّهُ مَا يَشَاءُ وَيُثَبِّتُ وَعِنْدَهُ أُمُّ الْكِتَابِ

ترجمه :

خداوند هرچه را که بخواهد (و مصلحت بداند ، از نشانه های کتاب دیدنی

جهاني و از آيه‌هاي كتاب خواندني آسماني (از ميآن برمي‌دارد ، و هرچه را (از قوانين هستي و از شرائع الهي كه حكمتش اقتضاء كند و مناسب با زمان باشد) برجاي مي‌دارد و (جا يگ زين مي‌سازد . و همه اينها) در علم خدا ثابت و مقرر است .

توضيحات :

« يَمْحُو » : از ميآن برمي‌دارد . زائل مي‌گرداند . در رسم الخط قرآني الف زائدي در آخر دارد . « يَثْبُت » : بر جاي مي‌دارد . ثابت و استوار مي‌سازد . مراد از محو و اثبات در اينجا ، عبارت است از : 1 - تصرفات خداوندي در نظام هستي ، از قبيل : زنده‌گرداندن و ميراندن ، پديد آوردن و نابود كردن ، كاستن و افزودن ، روپاندن و پژمراندن ، زيرو دادن و زيرو زدودن ، و ... 2 - تصرفات خداوندي در آيات و احكام كتابهاي آسماني ، از قبيل : اقامه ديني و ازاله آئيني ، منسوخ كردن آيات و احكامي و لازم گرداندن مقررات و قوانيني ، و ... « أَمُّ » : اصل . مركز . « الْكِتَابِ » : علم خدا . لوح محفوظ . يعني حادث گوني و انساني ، و آيات و احكام آئين آسماني ، خاضع علم ثابت خدا و مشييت تغبيرنا پذير او بوده كه در لوح محفوظ ضبط و منعكس است . آيه فوق را مي‌توان چنين هم معني كرد : خداوند هر قانون و شريعتي را كه بخواهد از ميآن برمي‌دارد ، و هر قانون و شريعتي را كه بخواهد برجاي مي‌دارد ؛ و يا آئين پسين را جا يگ زين آئين پيشين مي‌گرداند ، و قوانين و شرائع اصولي همچون توحيد و نبوت و معاد و تحريم رذائل و تحسين فضائل ، ثابت و تغبيرنا پذير مي‌مانند .

سوره رعد آيه 40

متن آيه :

وَأَن مَّا نُرِيَنَّكَ بَعْضَ الَّذِي نَعِدُهُمْ أَوْ نَتَوَفَّيَنَّكَ فَإِنَّمَا عَلَيْكَ الْبَلَاغُ وَعَلَيْنَا الْحِسَابُ

ترجمه :

(اي پيغمبر !) اگر (تورا زنده بداريم و) برخي از چيزهائي را به تو بنمائيم كه به آنان وعده مي‌دهيم ، و يا اين كه تورا بميرانيم (و شكست و مصيبت كافران و پيروي و نعمت مؤمنان را نشانت ندهيم مسأله‌اي نيست . چرا كه) بر تو تنها ابلاغ (رسالت) است ، و بر ما حساب و كتاب .

توضيحات :

« الْبَلَاغُ » : تبليغ . ابلاغ رسالت (نگا : آل عمران / 20 ، مائده / 92 و 99) . « الْحِسَابُ » : محاسبه . با زبرسي . « وَأَن مَّا نُرِيَنَّكَ ... » : (نگا : زخرف / 41 و 42) .

سوره رعد آيه 41

متن آيه :

أُولَئِكَ يَرَوْنَ أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا وَاللَّهُ يَحْكُمُ لَا مُعَقَّبَ لِحُكْمِهِ وَهُوَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

ترجمه :

مگر (این کافران مغرور و لجوج) نمی‌دانند که ما به زمین می‌آئیم (و) از اطراف آن می‌کاهیم ؟ (از سرزمین اینان می‌کاهیم و بر سرزمین آنان می‌افزائیم ، و اقوام و تمدن‌ها و حکومت‌هایی را نابود می‌کنیم و اقوام و تمدن‌ها و حکومت‌های دیگری را جایگزین آنها می‌سازیم . آیا این قانون همیشگی و ساری و جاری در همه سرزمین‌ها و جامعه‌های بشری ، برای بیدار شدن مردمان کافی نیست ؟) . خداوند فرمان می‌راند و فرمانش هیچ گونه رادع و مانعی ندارد . (اصلاً چه کسی یا چه چیزی یارای جلوگیری از اجرا فرمان او را دارد ؟ !) و (از آنجا که خدا آگاه از هر چیزی و گواهان آماده و دلائل مهیا است) او سریع‌الحساب است (و در روز قیامت نیازی به طول زمان جهت رسیدگی به حساب مردمان نیست) .

توضیحات :

« أَوْلَمْ يَرَوْا » : آیا نمی‌دانند . مراد از دیدن ، دانستن است . « الْأَرْضَ » : مراد سرزمین ظالمان و کافران است (نگا : انعام / 6) . یا این که مضاف محذوف است و مراد اهل آن است . مراد خود کُره زمین نیز می‌تواند باشد . « أَطْرَافِ » : دور و بر . نواحي . « نَنْقُصُ مِنْ أَطْرَافِهَا » : از اطراف آن می‌کاهیم . این کلهش ممکن است اشاره به فتوحات اسلامی یا این که تخریب ممالک ستمگران و هلاک کردن ملحدان و مشرکان باشد . و شاید اشاره به این کشف علمی باشد که می‌گوید : سرعت گردش زمین به دور محور خود ، و نیروی گریز از مرکز ، سیب شده‌اند که در دو قطب از برآمدگی کُره زمین کاسته شود . یا اشاره به این نکته دانش جدید باشد که می‌گوید : هرگاه سرعت انطلاق بخشی از گازها ئی که همچون غلافی کُره زمین را احاطه کرده‌اند ، از قوه جاذبه‌ای که زمین نسبت بدانها دارد افزون‌تر باشد ، مقداری از آن گازها از جو زمین خارج و راهی پهنه هستی می‌گردند . این انطلاق که نوعی کاهش از اطراف کُره زمین بشمار است ، هرروزه به طور مستمر انجام می‌پذیرد (نگا : تفسیرالمنتهخب) . « مَعْقِبِ » : تعقیب کننده و بازپرس . به تعقیب اندازنده و بازدارنده . « لَأَمْعَقِبِ إِحْكَمِهِ » : کسی نمی‌تواند فرمان او را بازپرسی و پی‌گردی کند ، یا از اجرا فرمانش جلوگیری به عمل آورد .

سوره رعد آیه 42

متن آیه :

وَقَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَلِلَّهِ الْمَكْرُ جَمِيعًا يَعْلَمُ مَا تَكْسِبُ كُلُّ نَفْسٍ وَسَيَعْلَمُ الْكُفَّارِ لِمَنْ عَقَبَى الدَّارِ

ترجمه :

کسانی پیش از آنان (درباره پیغمبران) توطئه‌ها کرده‌اند و نقشه‌ها کشیده‌اند (و توطئه‌هایشان خنثی و نقشه‌هایشان نقش بر آب شده است) و طرح‌ها و نقشه‌ها همگی از آن خداست (و مسلماً توطئه‌ها و نقشه‌هایی که هم‌اینک نیز کافران برای مبارزه با تومی کنند و می‌کشند ، خنثی و بی‌نتیجه می‌گردد) . خدا از کار و بار هر کسی آگاه است (و لذا از حيله حيله‌گران چون ایشان هم بی‌خبر نمی‌باشد) و کافران

خواهند دانست که پایان نیکوی این جهان (و سعادت مینوی آن جهان) از آن کیست.

توضیحات :

« مَكْرَ » : حيله گري و چاره جوئي كرد. توطئه كرد و نقشه كشيد. « الْمَكْرُ » : مراد مشاكله است (نگا : آل عمران / 54 ، انفال / 30 ، اعراف / 123) .

سوره رعد آیه 43

متن آیه :

وَيَقُولُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَسْتَ مُرْسَلًا قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَمَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ

ترجمه :

کافران می گویند : تو فرستاده (خدا) نمی باشی . بگو : کافي است میان من و شما خدا و کسی که از کتاب (قرآن) آگاه باشد گواه شوند . (همین بس که خدا می داند که من فرستاده او هستم ، و کسانی هم که از محتوای قرآن مجید آگاه باشند ، از اعجاز قرآن می فهمند که کتابی را که با خود آورده ام ساخته و پرداخته مغز بشری نیست و از سوی آفریننده مغزها به دستشان رسیده است) .

توضیحات :

« مُرْسَلًا » : فرستاده . پیغمبر . « شَهِيدًا » : گواه . « مَنْ عِنْدَهُ عِلْمُ الْكِتَابِ » : مراد آگاهان از قرآن ، یا علماء یهودی و مسیحی است که از روی تورات و انجیل ، آسمانی بودن قرآن و صدق پیغمبر اسلام را درک می کنند .

سوره ابراهیم آیه 1

متن آیه :

الرَّ كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ لِتُخْرِجَ النَّاسَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ بِإِذْنِ رَبِّهِمْ إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

ترجمه :

الف . لام . را . (این قرآن) کتابی است که آن را برای تو فرستاده ایم تا این که مردمان را (در پرتو تعلیمات آن) با تو فایق و تفضل پروردگارشان ، از تاریکیها (و گمراهیهای کفر و نادانی) به سوی نور (و روشنائی ایمان و دانائی) بیرون بیاوری ، (یعنی که) به راه خدای چیره ستوده (درآوری) .

توضیحات :

« الر » : (نگا : بقره / 1) . « إِذْنِ » : توفیق و تفضل . فرمان و دستور . اجازة . « إِلَيَّا صِرَاطٌ . . . » : بدل از (إِلَيَّ النُّور) است . یعنی که راه خدا ، مکان نور و روشنائی است ، و در پرتو نور و روشنائی ، حقائق یافته می شود و هدایت میسر می گردد .

سوره ابراهيم آيه 2

متن آيه :
اللّٰهُ الَّذِي لَهٗ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْاَرْضِ وَوَيْلٌ لِّلْمُكَافِرِيْنَ مِنْ عَذَابٍ شَدِيْدٍ

ترجمه :

خدائي كه آنچه در آسمانها و آنچه در زمين است از آن اوست . واي بر كافران ! كه عذاب سختي (و مجازات شديدي) دارند ، (چرا كه در چنگ خدای غالب بر هر چیز و مالك همه چیز گرفتارند) .

توضیحات :

« اللّٰهُ » : عطف بیان (العَزِيزُ الْحَمِيْدُ) یا موصوف مؤخّر آن است . « وَوَيْلٌ » : واي . هلاك و نابودي .

سوره ابراهيم آيه 3

متن آيه :
الَّذِيْنَ يَسْتَجِيْبُوْنَ الْحَيٰةَ الدُّنْيَا عَلٰى الْاٰخِرَةِ وَيَصُدُّوْنَ عَنِ سَبِيْلِ اللّٰهِ وَيَبْغُوْنَهَا عَوْجًا اُولٰٓئِكَ فِيْ ضَلٰلٍ بَعِيْدٍ

ترجمه :

كسانی كه زندگی دنیا را بر زندگی آخرت ترجیح می دهند ، و مردمان را از راه خدا باز می دارند ، و راه خدا را نادرست نشان داده و کج و معوج می نمایند ، آنان در گمراهی سخت و ژرفی گرفتارند .

توضیحات :

« يَسْتَجِيْبُوْنَ » : آن را سخت دوست می دارند و تف ضیل و ترجیح می دهند . استعجاب به معنی تلاش در محبت و دوست داشت چیزی است و هرگاه با (عَلِي) متعدي شود ، معنی مقدم داشتن را می بخشد (نگا : توبه / 23 ، نحل / 107 ، فصلت / 17) . « يَبْغُوْنَهَا عَوْجًا » : (نگا : آل عمران / 99) . « ضَلَالٍ بَعِيْدٍ » : (نگا : نساء / 60) .

سوره ابراهيم آيه 4

متن آيه :
وَمَا اَرْسَلْنَا مِنْ رَّسُوْلٍ اِلَّا يَلِيْسَانَ قَوْمِهِ لِئِمْ يَمِيْنَ لَهُمْ فَيُضِلُّ اللّٰهُ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِيْ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيْمُ

ترجمه :

(ای محمد !) ما هیچ پیغمبری را نفرستاده ایم مگر این که به زبان قوم خودش (متکلم بوده است) تا برای آنان (احکام الهی را) روشن سازد (و حقائق را تبیین و تفهیم کند) . سپس خداوند هرکس را که (به فرمان آسمانی گوش نکرده است) گمراه ساخته است و هرکس را که (برابر دستور آسمانی حرکت نموده است) رهنمود ساخته است . و او چیره (بر هر کاری است که بخواهد ، و کارهایش) دارای حکمت است .

توضیحات :

« يَلِسَانَ قَوْمِهِ » : به زبان قوم خود. « لِإِيْبَيْنَ لَهُمْ... » : مراد این است که تبلیغ کار پیغمبران، و هدایت کار خدا است.

سوره ابراهیم آیه 5

متن آیه :
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا أَنْ أَخْرِجْ قَوْمَكَ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
وَذَكِّرْهُمْ بِآيَاتِ اللَّهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ

ترجمه :

موسی را همراه با آیات (و مؤید به معجزات) خود فرستادیم (و بدو دستور دادیم) که قوم خویش را از تاریکیهای (کفر و جهل) بیرون بیاورد (و) به سوی نور (ایمان و دانش رهنمود گردان) و روزهای خوشی و ناخوشی و نعمت و نعمتی را به یاد ایشان بیاورد که خدا بر سر گذشتگان آورده است . بیگمان در این کار (که بیان سرگذشت نیکان و بدان پیشین است) برای هر شکیبایی (بر مصائب و بلاهای آسمانی و) سپاسگزار (بر انعام و عطایای الهی) ، دلائل بزرگی (و نشانه‌های سترگی بر وحدا نیت خدا) است .

توضیحات :

« يَذَّأبَا تَنَا » : همراه با معجزه‌های دالّ بر صدق موسی (نگا : اعراف / 107 و 108 ، اسراء / 101) . « أَنْ » : این که . حرف ناصبه است و پیش از آن حرف جر (ب) حذف شده و یا مفسره است و به معنی (آی) می باشد . « ذَكِّرْهُمْ » : بدانان گوشزد کن . به یادشان آور . « آیام الله » : روزهای خدا . ذکر ظرف و مراد مظروف است . یعنی : حوادث خوش و ناخوشی که در آنها رخ داده و مصائب و بلاهای که آنها را گریبانگیر دسته‌ای و نعمتها و لطفهایی که بهره‌گروهی نموده است (نگا : یونس / 102 ، جا ئیه / 14) . « صَبَّارٍ » : بسیار شکیبایا . « شَكُورٍ » : بسیار سپاسگزار .

سوره ابراهیم آیه 6

متن آیه :
وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ اذْكُرُوا اللَّهَ عَالَمِيكُمْ إِذْ أَنْجَاكُمْ مِنْ آلِ فِرْعَوْنَ
يَسُومُونَ نَسِئَكُمْ سِوَى الْعَذَابِ وَيَذَّبَحُونَ أَبْنَاءَكُمْ وَيَسْتَحْيُونَ نِسَاءَكُمْ وَفِي
ذَلِكُمْ بَلَاءٌ مِنْ رَبِّكُمْ عَظِيمٍ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! برای عبرت قوم خود بیان کن) و وقتی را که موسی به قوم خود گفت : نعمت دادن خدا به خویشانتان را به یاد آرید ، آن زمان که شما را از فرمان فرعونیان که بدترین شکنجه‌ها را به شما می‌رساندند و پسرانتان را سر می‌بریدند و زنانتان را زنده نگاه می‌داشتند نجاتتان داد ، و در آن (عذاب و نجات) آزمایش بزرگ شما نهفته بود .

توضیحات :

« أَنْجَاكُمْ » : نجاتتان داد . (برای معنی دقیق آیه و لغات آن ، به بقره / 49 و اعراف / 141 مراجعه شود) .

سوره ابراهيم آيه 7

متن آيه :
وَإِذْ تَأَذَّنَ رَبُّكُمْ لَئِن شَكَرْتُمْ لَأَزِيدَنَّكُمْ وَلَئِن كَفَرْتُمْ إِنَّ عَذَابِي لَشَدِيدٌ

ترجمه :

و (اي بني اسرا ئيل ! به ياد آوريد) آن زمان را كه پروردگارتان مؤكدانه اعلام كرد كه اگر (از نعمتهاي خدادادي ، به وسيله ثبات بر ايمان و تلاش در عبادت) سپاسگزاري كرديد ، هر آينه (نعمتهاي خود را) براي تان افزايش ميدهم ، و اگر كافر (و ناسپاس) شديدم (شما را به عذاب دردناكي گرفتار مي سازم و بديدا نيد كه) بيگمان عذاب من بسيار سخت است .

توضيحات :

« تَأَذَّنَ » : مؤكدانه اعلام كرد . روشن و آشكار خبر داد (نگا : اعراف / 167) .

سوره ابراهيم آيه 8

متن آيه :
وَقَالَ مُوسَىٰ إِنَّ تَكْفُرًا أَنتُمْ وَمَن فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَإِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ غَنِيًّا

ترجمه :

و موسي گفت : اگر شما و همه كساني كه در زمين هستيد كافر شويد و ناسپاس گرديد ، به خدا زياني نمي رسد ، چرا كه خداوند بي نياز (از ايمان ايمانداران و سپاس سپاسگزاران است ، و اگر كسي هم بدو ايمان نياورد و شكر انعامش را نگذارد ، او ذاتاً) ستوده است .

توضيحات :

« إِنَّ تَكْفُرًا » : اگر كافر شويد . اگر كفران نعمت كنيد و ناسپاس گرديد .

سوره ابراهيم آيه 9

متن آيه :
أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِن بَعْدِهِمْ لَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا اللَّهُ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ فَرَدُّوا أَعْدِيَّهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ وَقَالُوا إِنَّا كَفَرْنَا يَمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ وَإِنَّا لَفِي شَكٍّ مِّمَّا تَدْعُونََنَا إِلَيْهِ مَرِييٍ

ترجمه :

آيا به شما نرسيده است خبر كساني كه پيش از شما بوده اند ؟ (از قبيل) قوم نوح و عاد و ثمود و كسان ديگري كه پس از ايشان آمده اند و جز خدا كسي (تعداد بيشمار) آنان را (نمي داند و ايشان را چنان كه بايد) نمي شناسد . پيغمبران نشان دلائل روشن و معجزات آشكاري براي ايشان آوردند (و بدیشان نمودند) ، ولي آنان دستهاي ايشان را بر دهانهاي پيغمبران گذاشتند (و از تبليغ آنان جلوگيري نمودند و سد راه رسالت آسماني و دشمن دعوت الهي شدند و) گفتند : ما ايمان نداريم

به چیزی که به همراه آن فرستاده شده اید (و دلائل و معجزات شما را قبول نمی کنیم و رسالتتان را تصدیق نمی نمایم) و در باره چیزی که ما را بدان می خوانید سخت در شک و گمانیم (و به یکتاپرستی و قانون آسمانی یقین و باور نداریم) .

توضیحات :

« زَبَّأً » : خیر . « قَوْمٌ » : بدل یا عطف بیان (الَّذِينَ) است . « فَرَدُّوا أَيْدِيَهُمْ فِي أَفْوَاهِهِمْ » : اگر معنی (آیدي) و (أفواه) همان اندامهای مشهور بدن باشد که دستها و زبانهها است ، معانی جمله عبارت است از : دستهایشان را در دهانهایشان نهادند و از شدت خشم و بیزارگی از دعوت پیغمبران ، آنها را گاز گرفتند . دستهایشان را به سبب غلبه خنده و قهقهه تمسخرآمیز بر دهانهایشان نهادند و پیغمبران را استهزاء کردند . دستهایشان را بر دهانهایشان نهادند یعنی که ای داعیان بس کنید و ساکت باشید . دستهایشان را بر دهانهای انبیاء نهادند و جلو سخنانشان را گرفتند . . . اگر هم واژه های (آیدي) و (أفواه) مجاز باشد ، معانی جمله عبارت خواهد بود از : مراد از (آیدي) دلائل و حجتهای انبیاء و نصائح و راهنماییهای ایشان است ، و برگرداندن سخنها به دهانها ، عدم پذیرش آنها است . یعنی سخنان خودتان برای خودتان خوب است ، ما آنها را نمی شنویم و بدانها عمل نمی کنیم . « يَمَّا » : مراد از (ما) حجتها و معجزه ها است و نپذیرفتن آنها هم نشانه بی باوری نسبت به نبوت و رسالت آسمانی است . « يَمَّا » : مراد از (ما) اعتقاد به خدا ، وحدانیت او ، پیغمبری ، ادیان و شرائع الهی است . « مَرِيْبٍ » : شك انداز . به گمان افکننده . صفت واژه (شك) و برای تأکید معنی آن است .

سوره ابراهیم آیه 10

متن آیه :
 قَالَتْ رَبِّلَّهُمْ أَفِي اللَّهِ شَكٌّ فَأَطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَدْعُوكُمْ لِيَغْفِرَ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرَكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى قَالُوا إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا تُرِيدُونَ أَنْ تَصُدُّونَا عَمَّا كَانَ يَعْبُدُ آبَاؤُنَا فَأَنْتُمْ بَشَرٌ مِّثْلُنَا

ترجمه :

پیغمبران نشان بدیشان گفتند : مگر درباره وجود خدا ، آفریننده آسمانها و زمین ، بدون مدد و نمونه پیشین ، شك و تردیدی در میان است ؟ (مگر عقل شما کتاب باز هستی را نمی نگرد و به مؤلف آن راه نمی برد ؟) . او شما را فرا می خواند تا گناهانتان را ببخشاید و (از گذشته ناپاکتان صرف نظر نماید ، و بدین زودبها هلاکتان نسازد و بلکه) تا مدت مشخصی (که در آن مرگتان فرا می رسد) شما را بر جای و محفوظ دارد . آنان (مسخره کنان در پاسخ پیغمبران) گفتند : شما جز انسانهایی همچون ما نیستید (و فضیلتی بر ما ندارید تا از میان ما شما را برگزینند و پیام آوران آسمانی برای مردمان زمینین کنید) و شما می خواهید ما را از چیزهایی منصرف و به دور دارید که پدرانمان آنها را می پرستیده اند . (ذکر خلقت آسمانها و زمین فائده ای ندارد . اگر راست می گوئید) برای ما دلیل روشنی بیاورید (و معجزه های بنمائید

که ما پیشنهاد می کنیم) .

توضیحات :

« فَاطِرٌ » : آفریننده بدون الگو و مدل (نگا : انعام / 14 ، یوسف / 101) .
بدل یا صفت (الله) است . « أَجَلٌ مَّسْمِيٌّ » : وقت تعیین شده . مراد هنگام
مرگ طبیعی است (نگا : هود / 3 ، نحل / 61 ، عنکبوت / 53 - 55 ، فاطر / 45 ،
احقاف / 3) . « عَمَّا » : از چیزهایی که . مراد بتها است . « سُلْطَانٍ » : حجت و
برهان . مراد معجزه های پیشنهادی است .

سوره ابراهیم آیه 11

متن آیه :
قَالَتْ لَهُمْ رُسُلُهُمْ إِنْ نَحْنُ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَمُنُّ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ
عِبَادِهِ وَمَا كَانَ لَنَا أَنْ نَأْتِيَكُمْ بِسُلْطَانٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ
فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

ترجمه :

پیغمبران ایشان بدیشان گفتند : (همان گونه که گفتید) ما جز
انسانهایی همچون شما نیستیم ، و لیکن خداوند بر هرکس از
بندگانیش که بخواهد منت می نهد (و او را با لطف خود می نوازد و
پیغمبرش می سازد) و ما را نسزد که دلیلی برایتان بیاوریم (و
معجزه ای به شما بنمائیم) مگر با اجازه خدا (و توفیق او) . و مؤمنان
باید به خدا توکل کنند و بس (و ما هم در برابر دشمنانگی شما بدو
توکل می کنیم) .

توضیحات :

« يَمُنُّ » : منت می نهد . لطف و بزرگواری می کند . « مَا كَانَ لَنَا » : ما را نرسد
ما نمی توانیم .

سوره ابراهیم آیه 12

متن آیه :
وَمَا لَنَا أَلَّا نَتَوَكَّلَ عَلَى اللَّهِ وَقَدْ هَدَانَا سُبُلَنَا وَلَنَصِيرَنَّ عَلَىٰ مَا آذَىٰ بِكُمْ وَنَا
وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُتَوَكِّلُونَ

ترجمه :

آخر چرا نباید به خدا توکل کنیم ، و حال آن که او ما را به راهمان
رهنمود کرده است ؟ (راهی که خودش آن را پدید آورده است و همگان را به
پیمودن آن دعوت فرموده است و آئین الهیش نام داده است . ما بر توکل
خود می افزائیم) و حتماً بر اذیت و آزارتان شکست می بخیزد ، و
متوکلان باید بر خدا توکل کنند و بس .

توضیحات :

« مَا لَنَا » : ما را چه شده است ؟ ما را چه رسیده است ؟ « هَدَانَا سُبُلَنَا » : ما را
به راههای خود داشته است و رهنمودمان کرده است و طریق نجات از دوزخ و
وصول به بهشت را به ما نموده است .

سوره ابراهيم آيه 13

متن آيه :
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِرُسُلِهِمْ لَنُخْرِجَنَّكُمْ مِّنْ أَرْضِنَا أَوْ لَتَعُوذُنَّ فِي مِلَّتِنَا
فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ رَبُّهُمْ لَنُهَلِكَنَّ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

کافران (و سردستگان زندیقه و ضلال ، هنگامي که از راه دلیل با انبیاء بر نیامدند ، به زور متوسل شدند و) به پیغمبران خود گفتند : یا به آئین ما باز می‌گردید یا این که شما را از سرزمین خود بیرون می‌کنیم . پس پروردگارشان به آنان (که حاملان رسالات آسمانی و راهنمایان بشری بودند) پیام فرستاد که حتماً ستمکاران (کفر پیشه چون ایشان) را (به خاطر ظلم و ستمی که روا می‌دارند) نابود می‌کنیم .

توضیحات :

« لَتَعُوذُنَّ » : برمی‌گردید . مراد پیغمبران و پیروان ایشان است (نگا : اعراف / 88) . این تعبیر از باب تغلیب است و پیغمبران به همراه پیروان خود - که سابقاً مشرک بوده اند - دعوت شده‌اند که به بت پرستی برگردند . یا این که سکوت پیش از رسالت و مأموریت تبلیغ پیغمبران ، مشرکان را بر آن داشته است که پندارند پیغمبران قبلاً هم کیش ایشان بوده‌اند . « ملة » : دین . آئین .

سوره ابراهيم آيه 14

متن آيه :
وَلَنَسُدَّ لَكُمْ الْأَرْضَ مِن بَعْدِهِمْ ذَلِكُمْ لِمَنْ خَافَ مَقَامِي وَخَافَ وَعِيدِ

ترجمه :

و ما شما را پس از ایشان در سرزمین (آنان) سد کونت می‌بخشیم . این (پیروزی) از آن کسانی است که از جاه و جلال من بترسند و از تهدید من بهراسند .

توضیحات :

« ذَلِكُمْ » : آن . در اینجا مراد (این) است که پیروزی پیغمبران و خداپرستان بر کافران و مشرکان است (نگا : صافات / 171 - 173) . « مَقَامِ » : جایگاه و پایگاه . مصدر میمی و به معنی قیام ، یعنی نظارت و مراقبت . روز قیامت که همگان در حضور اقدس او گرد می‌آیند و مورد بازرسی و بازرسی قرار می‌گیرند . می‌تواند کنایه از ذات پروردگار هم باشد (نگا : رحمن / 46) .

سوره ابراهيم آيه 15

متن آيه :
وَأَسَدًا فَتَجَوْا وَخَابَ كُلُّ جَبَّارٍ عَنِيدٍ

ترجمه :

و) پیغمبران از پروردگارشان) طلب پیروزی (و غلبه بر قوم خود) کردند (هنگامی که از ایمان آوردنشان مأیوس گشتند، و خداوند آنان را فتح و ظفر بخشید و سود بردند) و هر قلدر و گردنکش منحرف و باطلگرائی، زیانمند و نامراد گردید.

توضیحات:

«إِسْتَفْتَحُوا» : درخواست فتح و پیروزی کردند (نگاه : بقره / 89 ، انفال / 19) . «خَابَ» : پیروز نشد و به هدف نرسید. نامراد و زیانمند گردید. «جَبَّارٌ» : متکبر. قلدر. گردنکش. «عَنِيدٌ» : باطلگرا. منحرف. دشمن حق و حقیقت. فعیل به معنی مفاعیل، یعنی معاند است.

سوره ابراهیم آیه 16

مِثْنِ آيَةٍ :
مِنْ وَرَائِهِ جَهَنَّمُ وَيُسْقَى مِنْ مَاءٍ صَدِيدٍ

ترجمه:

جلو او دوزخ قرار دارد و (در آن) از خونابه نوشانده می‌شود.

توضیحات:

«وَرَاءَ» : جلو. مقابل. این واژه از اضداد است و به معنی پشت سر و پیش روی آمده است و در اینجا به هر دو معنی، نتیجه یکی است. یعنی مراد از پشت سر و روبرو، سرانجام و عاقبت کار است. «صَدِيدٌ» : خونابه. «مَاءٌ صَدِيدٌ» : آبی که خونابه است. (صَدِيدٌ) عطف بیان یا بدل است.

سوره ابراهیم آیه 17

مِثْنِ آيَةٍ :
يَتَجَرَّعُهُ وَلَا يَكَادُ يُسِيغُهُ وَيَأْتِيهِ الْمَوْتُ مِنْ كُلِّ مَكَانٍ وَمَا هُوَ بِمَيِّتٍ وَمِنْ وَرَائِهِ عَذَابٌ غَلِيظٌ

ترجمه:

آن را (به ناچار و با رنج بسیار) جرعه جرعه می‌نوشد، و به هیچ وجه گوارایش نمی‌یابد، و (موجباً) مرگ از هر سو بدو روی می‌آورد و حال این که نمی‌میرد، (تا از آنچه بدان مبتلا است نجات یابد) و بر سر راه او (هر زمان و آن) عذاب بسیار سختی است.

توضیحات:

«يَتَجَرَّعُهُ» : با زحمت و رنج آن را جرعه جرعه می‌نوشد. «لَا يَكَادُ يُسِيغُهُ» : اصلاً گوارایش نمی‌یابد. «يَأْتِيهِ الْمَوْتُ» : مراد اسباب و موجبات مرگ است. «مِنْ وَرَائِهِ» : گذشته از عذاب قبلی. در برابر او و بر سر راه وی.

سوره ابراهیم آیه 18

مِثْنِ آيَةٍ :
مِثْلَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّهُمْ أَعْمَالُهُمْ كَرَمَادٍ اشْتَدَّتْ بِهِ الرِّيحُ فِي يَوْمٍ عَاصِفٍ لَّا

يَقْدِرُونَ مِمَّا كَسَبُوا عَلَىٰ شَيْءٍ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ

ترجمه :

حال و وضع اعمال كساني كه به پروردگار خود ايمان ندارند ، همچون حال و وضع خاكستري است كه در يك روز طوفاني ، باد به تندي بر آن وزد (و آن را در هوا پخش و پرا كنده كند و چيزي از آن برجاي نگذارد . چنين كافراني هم در روز قيامت) به چيزي از آنچه در دنيا (از اعمال نيك) انجام داده اند دست نمي يابند . (چرا كه گردباد كفر بر خاكستر اعمالشان وزيده است و آن را به غارت برده است) اين (تلاش و كوشش بپراهه و بي بهره) گمراهي سختي ، (و حاصل سرگرداني و سرگشتگي شدگفتي) است .

توضيحات :

« مَثَلٌ » : صفت . حال و وضع . « رَمَادٌ » : خاكستر . « عَاصِفٌ » : طوفاني . « ذَٰلِكَ » : اين كار و كوشش همراه با كفر و زندقه . اين سرانجام بد و تباه . « الضَّلَالُ » : گمراهي . سرگشتگي .

سوره ابراهيم آيه 19

متن آيه :

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ يَٰشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ

ترجمه :

(اي مخاطب !) آيا نمي بيني كه خداوند ، آسمانها و زمين را چنان كه بايد آفريده است (و آنها را هماهنگ و منظم و مرتب پديدار کرده و سر و سامان و نظم و نظام بخشيده است) . اگر بخواهد شما (مردمان نافرمان و ناسپاس) را از ميان مي برد و انسانهاي (فرما نبردار و سپاسگزار) تازه اي را پديد مي آورد .

توضيحات :

« بِالْحَقِّ » : به حق . چنان كه بايد . يعني هماهنگ و منظم و داراي حكمت و هدف .

سوره ابراهيم آيه 20

متن آيه :

وَمَا ذَٰلِكَ عَلَىٰ اللَّهِ يَعْزِيزُ

ترجمه :

و اين كار (ميراندن شما و به جهان گسيل داشتن ديگران) براي خدا مشكل نيست .

توضيحات :

« عَزِيزٌ » : سخت و مشكل .

سوره ابراهيم آيه 21

متن آيه :
 وَبَرِّزُوا لِلَّهِ حَمِيْعًا وَقَالَ الضُّعَفَاءُ لِمَ ذِيْنَ اِسْمِنَا كُذِّبُوا اِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَوَهْلَ
 اَنْتُمْ مَّغْنُوْنَ عَنَّا مِنْ عَذَابِ اللّٰهِ مِنْ شَيْءٍ قَالُوا لَوْ هَدَانَا اللّٰهُ لَهَدَّ بِنَاكُمْ سَوَاءً
 عَلَيْنَا اَمْ جِزْنَا اَمْ صَبَرْنَا مَا لَنَا مِنْ مَّحِيصٍ

ترجمه :

(روزي که قيامت نام دارد) همه در برابر خدا ظاهر و آشكار مي گردند . (در
 اين هنگام) ضعيفان (که پيروان نادان نيرومندانند ، از راه تمسخر)
 به كساني مي گويند كه خويشتن را (در دنيا) بزرگ مي پنداشتند : ما
 پيروان شما بوديم ، آيا مي توانيد چيزي از عذاب خدا را از سر ما
 برداريد ؟ ! (در پاسخ) مي گويند : اگر خداوند ما را (به راه رستگاري)
 رهنمود مي كرد ، ما هم شما را (به راه نجات) رهنمود مي كرديم ، (ولي ما
 خودمان گمراه بوديم و شما را نيز گمراه كرديم . هم اينك) چه بي تابي
 كنيم و چه شكيبائي نماييم يكسان است (و سودي به حال خراب ما
 ندارد ، و از عذاب خدا) راه نجات و گريزي براي ما نيست .

توضيحات :

« بَرِّزُوا » : آشكار شدند . به دشت فراخي آمدند . « تَبَعًا » : پيروان .
 مصدر است و به صورت وصف جمع ، يعني تابعان آمده است . « مَّغْنُوْنَ » :
 بي نياز كندگان . كفايت كندگان . دفع كندگان . « مَّحِيصٍ » : راه
 نجات . گريزگاه .

سوره ابراهيم آيه 22

متن آيه :
 وَقَالَ الشَّيْطَانُ لِمَا اُفِيْعِي الْاَمْرُ اِنَّ اللّٰهَ وَعَدَّكُمْ وَعَدَّ الْحَقِّ وَعَدَّ نَفْسِي وَمَا كَانَ لِيْ
 عَلَيكُمْ مِنْ سُلْطٰنٍ اِلَّا اَنْ دَعُوْكُمْ فَاَسْتَجِبْتُمْ لِيْ فَلَا تَلُوْمَ وَاِنِّي
 وَلَوْ مَوْءُوْا اَنْفُسِكُمْ مَا اَنَا بِمَصْرُحٍ وَمَا اَنْتُمْ بِمَصْرُحِيْ اِنِّي كَفَرْتُ يَمًا
 اَشْرَكَتُمْ مِّنْ قَبْلُ اِنَّ الظّٰلِمِيْنَ لَهُمْ عَذَابٌ اَلِيْمٌ

ترجمه :

و اهريمن (سر دسته كفر و ضلال) هنگامي كه كار (حساب و كتاب) به
 پايان رسيد (و بهشتيان آماده بهشت و دوزخيان آماده دوزخ شدند ،
 خطاب به پيروان بد بخت خود) مي گويد : خداوند (بر زبان پيغمبران)
 به شما وعده راستي ندي داد (كه فرما نبرداران را پاداش و نافرما نبرداران را
 پادافره خواهم داد ، و بدان وفا كرد) و من به شما وعده دادم (كه ثواب و
 عقاب و بهشت و دوزخي در ميان نيست) و با شما خلاف وعده كردم (و دروغ
 گفتم) و من بر شما تسلطي نداشتم (و كاري نكردم) جز اين كه شما را
 دعوت (به گناه و گمراهي) نمودم و شما هم (گول و سوسه مرا خورديد و) دعوت
 را پذيرفتيد . پس مرا سرزنش م كنيد و بلكه خويشتن را سرزنش
 ب كنيد . (امروز) نه من به فرياد شما مي رسم و نه شما به فرياد من
 مي رسيد . من (امروز) از اين كه مرا قبلاً (در دنيا براي خدا) انباز
 كرده ايد ، تيري مي جويم (و آن را انكار مي كنم) . بي گمان كافران عذاب
 دردناكي دارند .

توضیحات :
 « قُضِيَ الْأَمْرُ » : کار پایان داده شد . « سُلْطَانٍ » : تسلط و قدرت . قهر و اجبار .
 « مَصْرَخٌ » : فریادرس . « إِنِّي كَفَرْتُ » : من انکار می کنم من تبری و بیزار می جویم . « یَمَا » : به انباز کردن . واژه (ما) مصدری و متعلق به (أَشَدَّ كَتْمَ وُزْيِ) است و دراصل چنین است : إِنِّي كَفَرْتُ بِإِشْرَاكِكُمْ إِيَّايَ لِلَّهِ فِي الطَّاعَةِ . « الظَّالِمِينَ » : کافران .

سوره ابراهیم آیه 23

متن آیه :
 وَأَدْخِلَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا يَأْذِنُ رَبُّهُمْ أَنْ يُتَّخِذُوا مِنْهَا ضُلَّامًا

ترجمه :

(این گوشه‌ای از احوال اشدقیاء بود ، و اما اشاره‌ای به احوال سعداء شود) : کسانی که ایمان آورده اند و کارهای پسندیده و شایسته کرده اند ، به باغهایی برده می‌شوند که در زیر (کاخها و درختان) آنها جو یبارها روان است و با اجازه و توفیق پروردگارشان جاودانه در آنجاها می‌مانند (و از سوی خدا و فرشتگان) درودشان (می‌فرستند که) عبارت است از : سلامتتان باد !

توضیحات :

« يَأْذِنُ رَبُّهُمْ » : با اجازه خدا و توفیق او . جار و مجرور متعلق به (خَالِدِينَ) است . « تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ » : در آنجا از سوی خدا (نگا : یس / 58) و از سوی فرشتگان (نگا : رعد / 24) درود فرستاده می‌شوند (نگا : یونس / 10) .

سوره ابراهیم آیه 24

متن آیه :
 أَلَمْ تَرَ كَيْفَ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا كَلِمَةً طَيِّبَةً كَشَجَرَةٍ طَيِّبَةٍ أَصْلُهَا ثَابِتٌ وَفَرْعُهَا فِي السَّمَاءِ

ترجمه :

بنگر که خدا چگونه مثل می زند : سخن خوب به درخت خوبی می‌ماند که تنه آن (در زمین) استوار و شاخه‌هایش در فضا (پراکنده) باشد .

توضیحات :

« أَلَمْ تَرَ » : مگر ننگریسته‌ای ؟ مگر نمی‌دانی ؟ در اینجا مراد امر است . یعنی : ای انسان ! بنگر و بدان . « كَلِمَةً » : سخن . پدیده . مراد ایمان ، کلمه توحید ، هر سخن نیک دیگری ، و یا خود شخصی مؤمن است . بدل اشتمال یا بدل کل از کل واژه (مَثَلًا) است . « أَصْلٌ » : مراد از اصل ، پائین تنه و ریشه‌های درخت است . « فَرْعٌ » : شاخه . « السَّمَاءِ » : فضا . بالای سر .

سوره ابراهيم آيه 25

متن آيه :
 تَوْتِي أُكْلَهَا كُلَّ حِينٍ بِإِذْنِ رَبِّهَا وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ
 يَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :

بنا به اراده و خواست خدا هر زماني ميوه خود را بدهد (و دائماً به بارنشيسته و سرسبز و خرم باشد) . خداوند براي مردم مثلها مي زند تا متذکر گردند (و پند گیرند) .

توضیحات :

« أَكْلٌ » : ميوه . ثمر . « كُلَّ حِينٍ » : در هر زمان . هر چند در كره زمين درختاني وجود دارد كه در تمام مدت سال ميوه از شاخه‌هاي آنها قطع نمي‌شود و با وجود داشتن ميوه‌هاي قبلي ، به بار مي نشينند و گل مي‌دهند ، ولي تشبيهات زيادي در زبانهاي مختلف داريم كه اصلاً وجود خارجي ندارند . از جمله مي‌گوئيم : قرآن همچون آفتابي است كه غروب ندارد . هجران من همچون شبي است كه پايان ندارد .

سوره ابراهيم آيه 26

متن آيه :
 وَمِثْلُ كَلِمَةٍ خَيْبَةٍ كَشَجَرَةٍ خَيْبَةٍ اجْتُنَّتْ مِنْ فَوْقِ الْأَرْضِ مَا لَهَا مِنْ
 قَرَارٍ

ترجمه :

و سخن بد به درخت بدی می‌ماند که از سطح زمین کنده شده باشد (و در برابر وزش طوفانها هر روز به گوشه‌اي پرتاب گردد و ثبات و) قرار نداشته باشد .

توضیحات :

« كَلِمَةٍ خَيْبَةٍ » : مراد انسانهاي كافر و آلوده ، سخن كفر و شرك ، گفتار زشت و نادرست ، دعوت به بي ديني ، فتنه‌انگيزي ، و غيره است . « اجْتُنَّتْ » : کنده شده باشد . جثه و تنه آن از زمین درآورده شده باشد .

سوره ابراهيم آيه 27

متن آيه :
 يَثْبُتُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا بِالْقَوْلِ الثَّابِتِ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ
 وَيُضِلُّ اللَّهُ الظَّالِمِينَ وَيَفْعَلُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ

ترجمه :

خداوند مؤمنان را به خاطر گفتار استوار (و عقیده پايدارشان) هم در اين جهان (در برابر زرق و برق ماديات و بيم و هراس مشكلات محفوظ و مصون مي نمايد) و هم در آن جهان (ايشان را در نعمتهاي فراوان و عطاياي بي پايان ، جاويدان و) ماندگار مي‌دارد ، و كافرين را (در دنيا و آخرت) گمراه

و سرگشته می‌سازد ، و خداوند هرچه بخواهد انجام می‌دهد .

توضیحات :

« يَثْبُتُ » : ثابت قدم می‌دارد . جاوید و ماندگار می‌دارد . « يَا لِقَوْلِ الثَّابِتِ » : به سبب سخن راست و ایمان تزلزل ناپذیر . بر سخن درست که کلمه توحید است . با توجه به نکته اخیر ، معنی آیه چنین می‌شود : خداوند مؤمنان را در دنیا و آخرت (که گور نخستین منزل آن است) بر کلمه توحید ثابت نگاه می‌دارد ، و . . . یعنی در پرتو حفاظت و مراقبت خدا ، مؤمنان در دنیا در برابر تهدیدات کافران و وسوسه‌های شیطان ، تسلیم نمی‌شوند و بر دین و ایمان ماندگار می‌مانند ، و در گور که بخشی از جهان دیگر است در پاسخ به فرشتگان خدا در نمی‌مانند و کلمه توحید را بر زبان می‌رانند ، و در رستاخیز به هنگام رویارویی با خدا سرگردان و پریشان نمی‌گردند . « الظَّالِمِينَ » : کافران .

سوره ابراهیم آیه 28

متن آیه :

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا وَأَحَلُّوا قَوْمَهُمْ دَارَ الْبَوَارِ

ترجمه :

بنگر به کسانی که نعمت خدا را (نشناختند و آن را) به کفر تبدیل کردند (و به جای این که نعمت بعثت محمد و آئین اسلام را غنیمت شمارند و آن را سپاس گویند ، کفر را برگزیدند) و قوم خود را به سرزمین هلاک و نابودی کشانند .

توضیحات :

« بَدَّلُوا نِعْمَةَ اللَّهِ كُفْرًا » : به جای شکر نعمت خدا ، به شریعت آسمانی کفر ورزیدند . « أَحَلُّوا » : داخل کردند . « الْبَوَارِ » : هلاک . نیستی و نابودی .

سوره ابراهیم آیه 29

متن آیه :

جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا وَيُنْسِ الْقَرَارُ

ترجمه :

و آن جَهَنَّمَ است که وارد آن می‌گردند و به آتش می‌سوزند ، و چه جایگاه بدی است !

توضیحات :

« جَهَنَّمَ » : عطف بیان (دار البوار) است . « يَصْلَوْنَهَا » : وارد آن می‌شوند و بدان می‌سوزند (نگا : نساء / 10) « الْقَرَارُ » : استتقرار یا فتن . ماندگار شدن . در اینجا مصدر به معنی اسم مکان یعنی مقر و مستقر است . « يُنْسِ الْقَرَارُ » : ماندن آنان در دوزخ چه بد ماندنی است . دوزخ چه بد جایگاهی است . مخصوص به ذم محذوف است .

سوره ابراهیم آیه 30

مَ تَن آیه :
وَجَعَلُوا لِلَّهِ أَنْدَاداً لِّيُضِلُّوا عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِن مَّصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ

ترجمه :

و برای خدا همگونها و همتهائی (از بتان) قرار داده اند تا (مردمان را) از راه خدا گمراه کنند . (ای پیغمبر ! به این کافران) بگو : (از این چند روزه زندگی) بهره و لذت ببرید ، چرا که بازگشت شما به سوی آتش دوزخ است (و در آنجا جز کباب شدن و عذاب دیدن نمی بینید) .

توضیحات :

« أَنْدَاداً » : جمع زِدّ ، به معنی شریک و نظیر و مانند و همتا و همگون است (نگا : بقره / 22 و 165) . « تَمَتَّعُوا » : لذت ببرید . از زندگی بهره ببرید . « مَصِيرٌ » : بازگشت (نگا : بقره / 285 ، آل عمران / 28) .

سوره ابراهیم آیه 31

مَ تَن آیه :
قُلْ لِّلْعِبَادِي الَّذِينَ آمَنُوا يُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُنْفِقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً مِّن قَبْلِ أَن يَأْتِيَ يَوْمٌ لَا بَيْعَ فِيهِ وَلَا خِلَالَ

ترجمه :

(ای محمد !) بگو به بندگان مؤمن من : باید نماز را به گونه شایسته بخوانند و از آنچه بدیشان داده ایم مقداری را در پنهان و آشکار ببخشند پیش از آن که روزی فرارسد که در آن معامله و دوستی نیست (تا کسی نتواند سودی به وسیله خرید و فروش یا این که به سبب همنشینی و دوستی فراچنگ آورد و بارشوه یا رابطه از چنگال کیفر خداهائی یابد) .

توضیحات :

« يُقِيمُوا ... وَ يُنْفِقُوا ... » : این دو فعل مجزومند به لام امری که محذوف است و در اصل چنین است : لِیُقِيمُوا ... وَ لِیُنْفِقُوا . « بَيْعٌ » : معامله . خرید و فروش . « خِلَالَ » : رفاقت و دوستی (نگا : بقره / 254) .

سوره ابراهیم آیه 32

مَ تَن آیه :
اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجَ بِهِ مِنَ الثَّمَرَاتِ رِزْقاً لَّكُمْ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْفَلَكَ لِتَجْرِيَ فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَسَخَّرَ لَكُمُ الْأَنْهَارَ

ترجمه :

خدا کسی است که آسمانها و زمین را آفریده است و از (ابر) آسمان آب را پائین آورده است ، و با آن میوهها و دانهها را پدیدار کرده است و روزی شما گردانده است ، و کشتیها را مسخر شما نموده است تا در دریا با اجازه و اراده او حرکت کنند ، و رودخانهها را در اختیار شما قرار داده است (تا در آبیاری زمینها و نوشیدن آب آنها مورد استفاده قرار گیرند) .

توضیحات :

« السَّمَاءِ » : فضا . بالای سر . مراد ابر آسمانی است (نگا : اعراف / 57 ، نور / 43) . « رِزْقاً » : مصدر است و به معنی مرزوق ، و مراد هر آن چیزی است که مورد استفاده قرار گیرد چه خوردنی باشد و چه نوشیدنی . « بِأَمْرِهِ » : با مشیت و اراده او .

سوره ابراهیم آیه 33

مَتْنِ آيَةٍ :
وَسَخَّرَ لَكُمْ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ دَايِّمِينَ وَسَخَّرَ لَكُمْ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ

ترجمه :

و خورشید و ماه را مسخر شما کرده است که دائماً به برنامه (نورافشانی و تربیت موجودات زنده و ایجاد جزر و مد در اقیانوسها و دریاها و خدمات دیگر) خود ادامه می دهند . و شب را (برای آسایش) و روز را (برای تلاش) مسخر شما ساخته است .

توضیحات :

« سَخَّرَ لَكُمْ » : مراد از تسخیر خورشید و ماه ، در خدمت منافع و مصالح انسان قرار دادن است . « دَايِّمِينَ » : مثنوی دایم ، پیوسته در کار و تلاش . برابر برنامه ثابت و روشن معین به کار ادامه دهنده . منصوب است چون حال است .

سوره ابراهیم آیه 34

مَتْنِ آيَةٍ :
وَإِنِّي لَأَتَاكُمْ مِنْ كُلِّ مَسَاءٍ لَتَمُوهُ وَإِنْ تَعَدُّوا نِعْمَتَ اللَّهِ لَا تَحْصُوهَا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَظَلُومٌ كَفَّارٌ

ترجمه :

و به شما داده است هر آنچه که خواسته باشید ، و اگر بخواهید نعمتهای خدا را بشمارید (از بس که زیادند) نمی توانید آنها را شمارش کنید . واقعاً انسان ستمگر ناسپاسی است (اگر نعمتهای خدا را ندیده بگیرد و به جای پرستش دهنده نعمتها ، چیز دیگری را پرستش بکند و سر از خط فرمان آفریدگار برتابد) .

توضیحات :

« مَا سَأَلْتُمُوهُ » : آنچه خواسته باشید . یعنی خداوند در جهان به ودیعت نهاده است هر آنچه را که در زندگی بدان نیازمندید و خواهان آنید . « لَا تُحْصُوهَا » : آنها را نمی توانید سرشماری کنید و به حساب آورید . از مصدر إحصاء به معنی سرشماری کردن . « ظَلُومٌ » : بسیار ستمگر . « كَفَّارٌ » : بسیار ناسپاس .

سوره ابراهیم آیه 35

مَتْنِ آيَةٍ :
وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ رَبِّ اجْعَلْ هَذَا الْبَلَدَ آمِنًا وَاجْنُبْنِي وَبَنِيَّ أَنْ نَعْبُدَ

الأصنام

ترجمه :

(ای پیغمبر! برای قوم خود بیان کن) آن گاه را که ابراهیم (پس از بنای کعبه) گفت : پروردگارا! این شهر (مکه نام) را محل امن و امانی گردان ، و مرا و فرزندانم را از پرستش بتها دور نگاهدار .

توضیحات :

« ءَأَمِنًا » : در امن و امان . محل امن و امان . « أ جُنُبِي » : به دورم دار . بر کنارم کن .

سوره ابراهیم آیه 36

متن آیه :
رَبِّ إِنَّنَّهِنَّ أَضَلُّنَ كَثِيرًا مِّنَ النَّاسِ فَمَنْ تَعَوَّيْ فَإِنَّهُ مِنِّي وَمَنْ عَصَانِي
فَإِنَّكَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

پروردگارا! این بتها بسیاری از مردم را گمراه ساخته اند . (خداوندا! من مردمان را به یکتاپرستی دعوت می کنم) پس هر که از من پیروی کند ، او از من است ، و هرکس از من نافرمانی کند (تو خود دانی ، خواهی عذابش فرما و خواهی براو ببخشا) تو که بخشاینده مهربانی .

توضیحات :

« عَصَانِي » : از من نافرمانی کرد . به راه من نرفت .

سوره ابراهیم آیه 37

متن آیه :
رَبِّ إِنَّا إِنِّي أَسْكَنتُ مِن ذُرِّيَّتِي بَوَادِي غَيْرِ ذِي زَرْعٍ عِنْدَ بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ
رَبِّنَا لِيقِمْوَا الصَّلَاةَ فَاجْعَلْ أَفْئِدَةً مِّنَ النَّاسِ تَهْوِي إِلَيْهِمْ وَارزُقْهُمْ مِّنَ
الثَّمَرَاتِ لَعَلَّهُمْ يَشْكُرُونَ

ترجمه :

پروردگارا! من بعضی از فرزندانم را (به فرمان تو) در سرزمین بدون کشت و زرع ، در کنار خانه تو ، که (تجاوز و بی توجهی نسبت به) آن را حرام ساخته ای سکونت داده ام ، خداوندا تا این که نماز را برپای دارند ، پس چنان کن که دلهای گروهی از مردمان (برای زیارت خانه ات) متوجه آنان گردد و ایشان را از میوه ها (و محصولات سایر کشورها) بهره مند فرما ، شاید که (از لطاف و عنایات تو با نماز و دعا) سپاگزاری کنند .

توضیحات :

« غَيْرِ ذِي زَرْعٍ » : بدون کشت و زرع . بی آب و علف . « بَيْتِكَ الْمُحَرَّمِ » : مراد کعبه است که بسیاری از چیزهایی که در جاهای دیگر مباح است در آنجا حرام است . از قبیل : شکار کردن پرندگان ، کندن درختان و گیاهان ، جنگ و نزاع (نگا : بقره / 197 ، قصص / 57) . « أَفْئِدَةً » : جمع فؤاد ،

دلها. « تَهْوِي » : میل کند. بگراید. دوست داشته باشد.

سوره ابراهیم آیه 38

مَتِّينَ آيَةٍ :
رَبَّنَا إِنِّي كُنْتُ تَعَلَّمُ مَا تُخْفِي وَمَا تُعَلِّمُنِي وَمَا يَخْفَى عَلَى اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ فِي الْأَرْضِ
وَلَا فِي السَّمَاءِ

ترجمه :

پروردگارا ! تو آگاهی از آنچه پنهان می‌داریم و از آنچه آشکار می‌سازیم (لذا به مصالح ما داناتری و آن کن که ما را به کار آید) و هیچ چیز در زمین و آسمان بر خدا مخفی نمی‌ماند .

توضیحات :

« الْأَرْضِ ... السَّمَاءِ » : زمین و آسمان . پائین و بالای جهان .

سوره ابراهیم آیه 39

مَتِّينَ آيَةٍ :
الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي وَهَبَ لِي عَلَى الْكِبَرِ إِسْمَاعِيلَ وَإِسْحَاقَ إِنَّ رَبِّي لَسَمِيعُ الدُّعَاءِ

ترجمه :

سپاس خدائی را که با وجود پیری و سنّ زیاد ، اسما عیل و اسحاق را به من بخشید . بی‌گمان پروردگار من دعا (و نیایش همگان) را می‌شنود .

توضیحات :

« وَهَبَ » : عطا کرد . « عَلَي الْكِبَرِ » : با وجود پیری و قطع امید از داشتن فرزند . « سَمِيعُ » : شنونده . پذیرنده .

سوره ابراهیم آیه 40

مَتِّينَ آيَةٍ :
رَبِّ اجْعَلْنِي مِمَّنْ يُقِيمُ الصَّلَاةَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِي رَبَّنَا وَتَقَبَّلْ دُعَاءَ

ترجمه :

پروردگارا ! مرا و کسانی از فرزندان مرا نماز گزار کن . پروردگارا ! دعا و نیایش مرا بپذیر .

توضیحات :

« مَقِيمِ الصَّلَاةِ » : نماز گزار . به جای آورنده نماز . « دُعَاءِ » : اصل آن (دعائی) است .

سوره ابراهیم آیه 41

مَتِّينَ آيَةٍ :
رَبَّنَا اغْفِرْ لِي وَلِوَالِدَيَّ وَلِلْمُؤْمِنِينَ يَوْمَ يَقُومُ الْحِسَابُ

ترجمه :

پروردگارا! مرا و پدر و مادر مرا و مؤمنان را بیامرز و ببخشای در آن روزی که حساب برپا می‌شود (و حسابرسی می‌گردد و به دنبال آن پاداش و پادافره داده می‌شود).

توضیحات :
« يَقَوْمُ الْحِسَابِ » : حساب و کتاب به میان می‌آید و از گذشته بازخواست می‌شود.

سوره ابراهیم آیه 42

متن آیه :
وَلَا تَحْسِبَنَّ اللَّهَ غَا فِلاً عَمَّا يَعْمَلُ الظَّالِمُونَ إِنَّمَا يُؤَخَّرُهُمْ لِيَوْمٍ تَشْخَصُ فِيهِ الْأَبْصَارُ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) گمان مبر که خدا از کارهایی که ستمگران می‌کنند بی‌خبر است . (نه ، بلکه مجازات) آنان را به روزی حواله می‌کند که چشمها در آن (از خوف و هراس چیزهایی که می‌بینند) باز می‌ماند .

توضیحات :

« تَشْخَصُ » : باز و بی‌حرکت می‌ماند . از هراس پلکها بر هم نهاده نمی‌شود و چشمها خیره و میهوت می‌گردد .

سوره ابراهیم آیه 43

متن آیه :
مَهْطِعِينَ مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ وَأَفْئِدَتُهُمْ هَوَاءٌ

ترجمه :

(ستمگران همچون اسیران ، از هراس) سرهای خود را بالا گرفته و يك راست (به سوی ندادهنده) می‌شستند و چشم‌انشان (از مشاهده این همه عذاب هراسناك) فرو بسته نمی‌شود و دل‌هایشان (فرو می‌تپد و از عقل و فهم و اندیشه) تهی می‌گردد .

توضیحات :

« مَهْطِعِينَ » : شستا بندگان بی‌اختیار و خوار . « مُقْنِعِي رُءُوسِهِمْ » : کسانی که سرهای خود را بالا گرفته باشند و به چیزی جز ندادهنده نگاه نکنند . واژه‌های (مَهْطِعِينَ) و (مُقْنِعِي) حال اول و دوم ضمیر (هُمْ) در فعل (يُؤَخَّرُهُمْ) یا اصحاب‌الابصار مفهوم از بسیاق کلام است . « لَا يَرْتَدُّ » : بر نمی‌گردد . « طَرْفٌ » : چشم . پلك . « لَا يَرْتَدُّ إِلَيْهِمْ طَرْفُهُمْ » : چشم‌انشان چون باز شد دوباره بر هم نهاده نمی‌شود . پلکهای چشم‌انشان وقتی که بالا انداخته شد دوباره پائین انداخته نمی‌شود . یعنی چشمها خیره می‌گردند و مات و میهوت می‌مانند . « هَوَاءٌ » : خالی از فهم و شعور و تدبیر و تفکر . یعنی دل از دست می‌رود و عقل و هوشی بر جای نمی‌ماند . مرغ دل دچار اضطراب می‌گردد و در فضای سینه به پرواز در می‌آید و برای رهایی از تخته بند تن خویشتن را بدین سو و آن سومی زند .

سوره ابراهيم آيه 44

متن آيه :
 وَأَنْذِرِ النَّاسَ يَوْمَ يَأْتِيهِمُ الْعَذَابُ فَيَقُولُ الَّذِينَ ظَلَمُوا رَبَّنَا أَخِّرْنَا
 إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ نَّجِبْ دَعْوَتِكَ وَنَتَّبِعِ الرَّسُولَ أُولِمَ تَذَكَّرْنَا أَفْسَمْتُمْ مِنْ
 قَبْلِ مَا لَكُم مِّنْ زَوَالٍ

ترجمه :

و مردمان را بترسان از روزي كه عذاب به سراغشان مي آيد و ستمكاران (و
 ظالمانی كه با كفر و معصيت ، به خود و ديگران ظلم نموده اند) ميگويند
 : پروردگارا ! (ما را به جهان برگردان و اندك) روزگاري به ما مهلت ده تا دعوت
 به يكتاپرستي (تورا پاسخ گفته و از پيغمبرانتي پيروي نمائيم
) و جبران مافات بنمائيم . اما كار از كار گذشته و ديگر برگشتي به
 جهان نيست و پاسخ مي شنوند كه (مگر شما قبلاً (در جهان روشن) سوگند
 نخورديد كه (دنيا را پاياني و) شما را زوالي نيست ؟ !

توضيحات :

« أَخِّرْنَا إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ » : ما را تا مدت كوتاهي بازپس بر . اندكي ما
 را به جهان برگردان . « أَجَلٍ » : مدت . روزگار . « أَفْسَمْتُمْ مِنْ قَبْلِ » : قبلاً
 در جهان سوگند مي خورديد (نگا : نحل / 38) . « مَا لَكُم مِّنْ زَوَالٍ » : شما را
 پاياني و بعد از اين جهان ، جهاني نيست . شما از قدرت و نعمتي كه
 در دنيا داريد ، به بدبختي و دوزخي كه محمد ميگويد انتقال پيدا
 نمي كنيد .

سوره ابراهيم آيه 45

متن آيه :
 وَسَيَذَكِّيٰكُمْ فِي مَسَاكِينِ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ وَتَبَيَّنَ لَكُمْ كَيْفَ فَعَلْنَا
 بِهِمْ وَضَرَبْنَا لَكُمْ الْأَمْثَالَ

ترجمه :

و در سرزمين و ديار مردمان ظالمي (همچون عاد و ثمود) سزاوت گزيديد و
 عبرت نگر فتيد ، هرچند كه) براي آنان روشن بود كه در حق آنان چگونه
 رفتار كرديم (و بر سر ايشان چه آورديم ،) و مثلها براي آنان زدويم
 ميني بر اين كه گذشتگان چه كردند و در مقابل چهديدند ، اما پند
 نگر فتيد و امروز گرتار شديد) .

توضيحات :

« مَسَاكِينِ » : منازل . خانه و كاشانه . سرزمين و ديار . « الْأَمْثَالَ » : مثلها .
 ذكر صفاتي كه پيشينيان داشتند و بيان مكافاتي كهديدند .

سوره ابراهيم آيه 46

متن آيه :
 وَقَدْ مَكَرُوا مَكَرَهُمْ وَعِنْدَ اللَّهِ مَكَرُهُمْ وَإِنْ كَان مَكَرُهُمْ لِتَزُولَ مِنْهُ الْجِبَالُ

ترجمه :

آنان نیزنگ خود را نمودند (و برای جلوگیری از دعوت آسمانی توطئه‌ها کردند و نقشه‌ها چیدند) و خدا از نیزنگشان آگاه است ، و شریعت ثابت و استوار (همچون کوه‌های سر به فلک کشیده اسلام) با نیزنگ آنان از جای برکنده نمی‌شود .

توضیحات :

« عِنْدَ اللَّهِ مَكْرَهُمْ » : خدا از نیزنگشان آگاه است و می‌تواند آن را خنثی و بی‌اثر سازد . « إِنْ » : می‌تواند حرف نفی یا حرف شرط باشد . « إِنْ كَانَ » : نیوده است . اگر بوده باشد . اگر (إِنْ) حرف شرط باشد معنی آیه چنین می‌شود : آنان به نیزنگ نشستند و توطئه چیدند و خدا از نیزنگشان باخبر بود و آن را باطل و خنثی کرد ، هرچند که نیزنگشان آن اندازه بزرگ و سترگ بود که می‌توانست کوهها را از جای برکند .

سوره ابراهیم آیه 47

متن آیه :

قَلَّا تَحْسَبَنَّ اللَّهَ مُخْلِفًا وَعَدِيهِ رُسُلُهُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ ذُو انْتِقَامٍ

ترجمه :

گمان مبر که خداوند با پیغمبران خلاف وعده می‌کند (و پیروزی را نصیب آنان و شکست را بهره کافران نمی‌سازد) . بی‌گمان خداوند چیره (بر هر کاری بوده و از کافران و بزهکاران) انتقام گیرنده است .

توضیحات :

« مُخْلِفًا » : خلاف کننده . عهد شکن . « وَعَدِيهِ » : (نگا : نور / 55 ، غافر / 51 ، مجادله / 21) .

سوره ابراهیم آیه 48

متن آیه :

يَوْمَ تُبَدَّلُ الْأَرْضُ غَيْرَ الْأَرْضِ وَالسَّمَاوَاتُ وَبَرَزُوا لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ

ترجمه :

(خداوند از کافران و عاصیان انتقام می‌گیرد) در آن روزی که این زمین به زمین دیگری و آسمانها به آسمانهای دیگری تبدیل می‌شوند و آنان (از گورها سر به درآورده و) در پیشگاه خداوند یگانه مسلط (بر همه چیز و همه کس) حضور به هم می‌رسانند (و نیکبها و بدبهای خود را می‌نمایانند) .

توضیحات :

« بَرَزُوا » : ظاهر و آشکار می‌گردند و همراه با خوببها و نیکبهای خود در پهنه صحرائی محشر حاضر و آماده می‌شوند (نگا : ابراهیم / 21) . « الْقَهَّارِ » : صیغه مبالغه قاهر است . خدائی که بر همه چیز و همه کس سیطره و تسلط دارد (نگا : یوسف / 39 ، رعد / 16) .

سوره ابراهيم آيه 49

متن آيه :
وَتَرَى الْمَجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ مُّقَرَّرِينَ فِي الْأَصْفَادِ

ترجمه :

در آن روز گناهکاران را به هم بسته و در غل و زنجير خواهي ديد .

توضيحات :

« مُّقَرَّرِينَ » : به هم بسته شده . هر يك بسته شده به اهر يمني كه او را گول زده است (نگا : شعراء / 94 ، ق / 27) . حال مجرمين يا مفعول دوم بشمار است . « الْأَصْفَادِ » : جمع صَفَد ، غل و زنجير آهنيني كه دست و پاي اسير را با آن مي بندند .

سوره ابراهيم آيه 50

متن آيه :
سَرَايِلُهُمْ مِّنْ قَطْرَانٍ وَتَغْشَىٰ وُجُوهُهُمُ النَّارُ

ترجمه :

پيراهنهاي ايشان از قطران است و آتش سر و صورت (و سراپاي وجود) آنان را فرا مي گيرد .

توضيحات :

« سَرَايِلُهُمْ » : جمع سَرَابَال ، پيراهن (نگا : نحل / 81) . « قَطْرَانٍ » : ماده سياه رنگ و قابل اشتعال و بدبوئي كه از نوعي از درختان باديه بيرون مي تراود و شب بيه قير است . « سَرَايِلُهُمْ مِّنْ قَطْرَانٍ » : پيراهنشان از قطران است . با قطران آغشته شده اند . « وُجُوهُ » : سر و رو . مراد همه پيكر است .

سوره ابراهيم آيه 51

متن آيه :
لِيَجْزِيَ اللَّهُ كُلَّ نَفْسٍ مَّا كَسَبَتْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

ترجمه :

اين به خاطر آن است كه خداوند مي خواهد هر كس را مطابق آنچه انجام داده است سزا و جزا دهد . خداوند حسابرس تند و سريعي است .

توضيحات :

« لِيَجْزِيَ اللَّهُ... » : تا اين كه با اين نوع حضور و اين قسم لباس ، خداوند برابر آنچه کرده اند سزایشان دهد . اين اعمال بد ایشان است كه با تخيير چهره به سراغ آنان مي آيد .

سوره ابراهيم آيه 52

متن آيه :

هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ وَلِيُنذِرُوا بِهِ وَيَعْلَمُوا أَنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ وَلِيَذَّكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ

ترجمه:

این (قرآن) به عموم مردم ابلاغ می‌گردد تا ترسانده شوند و بدانند که خداوند یکی بیش نیست، و خردمندان (از خواندن قرآن) پند و اندرز گیرند (و خویشتن را در پرتو آن از آتش دوزخ دور کنند و به بهشت برسانند) .

توضیحات:

« هَذَا »: این آیه‌ها، یعنی از 42 تا آخر سوره . این قرآن ... « بَلَاغٌ »: تبلیغ . ابلاغ . کفایت می‌کند . « هَذَا بَلَاغٌ لِلنَّاسِ »: این ابلاغ به همه مردم است . این برای همه مردمان کافی و بسنده است .

سوره حجر آیه 1

متن آیه:

الرَّ تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ وَقُرْآنٍ مُّبِينٍ

ترجمه:

الف . لام . را . این آیه‌های کتاب (منزل آسمانی) و قرآن روشن (یزدانی) است .

توضیحات:

« الر »: (نگا: بقره / 1) . « تِلْكَ »: آن . در اینجا به معنی این و اشاره به سوره مبارکه حجر است . « الْكِتَابِ »: مراد قرآن است که ذکر لفظ (قُرْآنٍ) بعد از آن عنوان تأکید را دارد . « مُّبِينٍ »: روشن . روشنگر .

سوره حجر آیه 2

متن آیه:

رُبَّمَا يَوَدُّ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْ كَانُوا مُسْلِمِينَ

ترجمه:

بارها و بارها کافران (در دنیای دیگر) آرزوی می‌کنند که کاش! (در این جهان) مسلمان می‌بودند (و فرموده‌های خدا و رهنمودهای انبیاء را گردن می‌نهادند) .

توضیحات:

« رُبَّمَا »: چه بسا . این واژه برای تقلیل و تکثیر به کار می‌رود و در اینجا معنی تکثیر دارد . « يَوَدُّ »: دوست می‌دارند . آرزوی می‌کنند .

سوره حجر آیه 3

متن آیه:

ذَرَهُمْ يَبْأَكْلُوا وَيَتَمَتَّعُوا وَيُلْهِمُ الْأَمْلُ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

بگذار بخورند و بهره‌ور شوند و آرزو آنان را غافل سازد . بالاخره خواهند دانست (که چه کار بدی کرده‌اند این که تنها به دنیا پرداخته‌اند و آخرت را فراموش نموده‌اند) .

توضیحات :

« ذَرَّهُمْ » : رهایشان ساز . بگذار که آنان . « يُلْهَهُمْ » : آنان را غافل سازد . ایشان را به خود مشغول کند .

سوره حجر آیه 4

متن آیه :

وَمَا أَهْلَكْنَا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا وَلَهَا كِتَابٌ مَّعْلُومٌ

ترجمه :

ما هیچ شهر و روستائی را نابود نکرده ایم مگر (پس از انقضای) مدّت معینی (که) داشته است .

توضیحات :

« قَرْيَةٍ » : شهر . آبادی . مراد ساکنان آنجا نیز می‌تواند باشد . « كِتَابٌ » : به معنی مکتوب است ، یعنی : واجب و مقدر (نگا : آل عمران / 145) .

سوره حجر آیه 5

متن آیه :

مَا تَسْبِقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجَلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ

ترجمه :

هیچ ملّتی بر (مدّت معین و سررسید) اجل خود پیشی نمی‌گیرد و از آن عقب نمی‌افتد .

توضیحات :

« أُمَّةٍ » : دسته . گروه . ملّت . « مِنْ أُمَّةٍ » : حرف (مِنْ) زائد و (أُمَّةٍ) فاعل است .

سوره حجر آیه 6

متن آیه :

وَقَالُوا يَا أَيُّهَا الَّذِي نُزِّلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ إِنَّكَ لَمَجْنُونٌ

ترجمه :

(تمسخر کنان) می‌گویند : ای کسی که (گمان می‌بری از آسمان) قرآن بر تو نازل گشته است ، تو حتماً دیوانه‌ای !

توضیحات :

«الذِّكْرُ» : مصدر است و به معنی اسم فاعل ، یعنی (مذکر) است . یعنی : کتاب یا داور و اندرزگو که قرآن است (نگا : آل عمران / 58 ، نحل / 43 و 44) . « نَزَلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ » : مراد تمسخر و استهزاء است (نگا : منا / 7 و 1) .

سوره حجر آیه 7

مَتْنُ آيَةٍ :
لَوْ مَا تَأْتِينَا بِالْمَلَأِكَةِ إِن كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ

ترجمه :

تو اگر از زمره راستگویانی ، چرا (به جای آوردن قرآن) فرشتگان را به پیش ما نمی آوری (تا بر پیغمبری تو گواهی دهند؟!) .

توضیحات :

«لَوْ مَا» : چرا که نه . واژه ای است که بر طلب حصول ما بعد خود دلالت دارد . ما نند (لَوْ) است در (منا / 10) .

سوره حجر آیه 8

مَتْنُ آيَةٍ :
مَا نَزَلَ الْمَلَأِكَةَ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَا كَانُوا إِذًا مُنْظَرِينَ

ترجمه :

ما فرشتگان را جز به حق و به همراه حق نازل نمی کنیم و هنگامی که نازل شوند (اگر بدانان ایمان نیاورند) دیگر بدیشان مهلت داده نمی شود (و فوراً عذاب الهی بر ایشان می گردد و مجال ماندن نخواهند داشت) .

توضیحات :

« بِالْحَقِّ » : به حق . همراه با حق ثابتی که قابل انکار نیست . به همراه عذاب . « مُنْظَرِينَ » : مهلت داده شدگان .

سوره حجر آیه 9

مَتْنُ آيَةٍ :
إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَإِنَّا لَهُ لَحَافِظُونَ

ترجمه :

ما خود قرآن را فرستاده ایم و خود ما پاسدار آن می باشیم (و تا روز رستاخیز آن را از دستبرد دشمنان و از هرگونه تغییر و تبدیل زمان محفوظ و مصون می داریم) .

توضیحات :

« إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ » : این آیه دست کم با چهار تأکید لفظی بیانگر مصون ماندن قرآن از تحریف است .

سوره حجر آیه 10

مَتْنُ آيَةٍ :

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ فِي شَيْعِ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

ما پیش از تو (پیغمبرانی را) به میان گروهها و دسته‌های پیشین روانه کرده ایم .

توضیحات :

« شَيْعٍ » : جمع شیعه ، گروهها و دسته‌های پیرو يك راه و رسم (نگا : أنعام / 65) . « شَيْعِ الْأَوَّلِينَ » : اضافه موصوف به صفت است .

سوره حجر آیه 11

متن آیه :

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ

ترجمه :

هیچ فرستاده‌ای به پیش ایشان نمی‌آمد مگر این که او را مسخره می‌کردند (همان گونه که هم اینک باطلگرایان تورا مسخره می‌دارند) .

توضیحات :

« مِنْ رَسُولٍ » : حرف (مِنْ) زائد و (رَسُولٍ) فاعل است .

سوره حجر آیه 12

متن آیه :

كَذَلِكَ نَسْأَلُكَ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ

ترجمه :

ما این گونه قرآن را به دل‌های بزه‌کاران داخل می‌گردانیم (و از حق آنان را می‌آگاهانیم ، تا بر ایشان اتمام حجت شود) .

توضیحات :

« نَسْأَلُكَ » : آن را وارد می‌گردانیم . مرجع ضمیر (ه) واژه (الذِّكْر) است (نگا : حجر / 13 ، شعراء / 200 و 201) .

سوره حجر آیه 13

متن آیه :

لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ وَقَدْ خَلَتْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

آنان بدان ایمان نمی‌آورند (چون در شهوات غوطه‌ورند و باطلگرا یند نه حَقِّگرا) و شیوه اقوام پیشین هم بر این بوده است .

توضیحات :

« وَ قَدْ خَلَتْ ... » : شیوه اقوام پیشین نیز چنین بوده است . شیوه خدا درباره پیشینیان هم بر این بوده است که آنان را مدت زمانی

مهلت داده است و سپس نابودشان ساخته و به عذاب دردناك گرفتارشان نموده است .

سوره حجر آیه 14

مِثْنِ آيَةٍ :
وَلَوْ فَتَحْنَا عَلَيْهِم بَاباً مِّنَ السَّمَاءِ فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ

ترجمه :

اگر (به فرض) دري از آسمان به روي آنان بگشائيم و ايشان از آنجا شروع به بالا رفتن کنند (و فرشتگان و شدگفتيهاي جهان بالا را با چشم خود ببينند) .

توضيحات :

« فَظَلُّوا فِيهِ يَعْرُجُونَ » : از آنجا شروع به بالا رفتن کنند . يعنې مرتباً به آسمان صعود و نزول داشته باشند .

سوره حجر آیه 15

مِثْنِ آيَةٍ :
لَقَالُوا إِنَّمَا سَكَّرتْ أَبْصَارُنَا بَلْ نَحْنُ قَوْمٌ مَّسْحُورُونَ

ترجمه :

بيگمان خواهند گفتم : حتماً ما را چشم بندي کرده اند (و آنچه مي بينيم ابدأ واقعيت ندارد !) و بلکه ما را جادو نموده اند (اين است که چيزها را عوضی مي بينيم) .

توضيحات :

« سَكَّرتْ » : پوشاننده شده است . از دیدن باز داشته شده است . پردهاي به پيش چشم انمان داشته شده است . « مَسْحُورُونَ » : سحر و جادوشدگان .

سوره حجر آیه 16

مِثْنِ آيَةٍ :
وَلَقَدْ جَعَلْنَا فِي السَّمَاءِ بُرُوجاً وَزَيَّنَّاهَا لِلنَّاظِرِينَ

ترجمه :

ما در آسمان برجهاي نجومی پديد آورده ايم (که تقويم مجسم جهان و بيانگر نظام شگرف و حساب دقيق آن است) و آن را براي بينندگان آراسته ايم (تا از اين منظره زيباي بالا به قدرت آفريدگار تعالی پي ببرند) .

توضيحات :

« بُرُوجاً » : منزلگاههائي که افلاك و کواکب در آنها به سير و حرکت مي پردازند . صورتهاي فلکی که هر يك مجموعه اي از ستارگانند که شکل ويژه اي به خود گرفته اند . « زَيَّنَّاهَا » : آن را زينت داده ايم و آراسته و پيراسته کرده ايم . مرجع ضمير (هَا) واژه (السَّمَاءِ) است .

سوره حجر آیه 17

متن آیه :
وَخَفِطْنَاهَا مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ

ترجمه :

و آسمان را از (دست تبرد و دسترسی) هر اهریمن ملعون و مطرودی محفوظ و مصون داشته ایم .

توضیحات :

« رَجِيمٌ » : نفرین شده . رانده از رحمت الهی . فعیل به معنی مفعول است . یعنی : مطرود . ملعون .

سوره حجر آیه 18

متن آیه :
إِلَّا مَنْ اسْتَرَقَ السَّمْعَ وَأُتْبِعَهُ شَيْهَابٌ مُبِينٌ

ترجمه :

و اما هر که از آنها دزدکی گوش فرا دارد ، آذرخش روشنی به سراغ او می‌رود .

توضیحات :

« إِلَّا » : لکن . اما . « اسْتَرَقَ السَّمْعَ » : دزدکی گوش فرا داد . چگونگی حفظ آسمان و نحوه استراق سمع شیاطین برای ما چندان روشن نیست .

سوره حجر آیه 19

متن آیه :
وَالْأَرْضَ مَدَدْنَاهَا وَأَلْقَيْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ

ترجمه :

ما زمین را گسترانیده ایم و در زمین کوههای استوار و پابرجائی را پدید آورده ایم ، و همه چیز را به گونه سنجیده و هماهنگ و در اندازه‌های متناسب و مشخص در آن ایجاد کرده ایم .

توضیحات :

« مَدَدْنَاهَا » : آن را گسترانیده ایم و در ظاهر مسطحش کرده ایم . « أَنْبَتْنَا » : روپا زیده ایم . « أَلْقَيْنَا » : افکندیم (نوح / 17) . « مَوْزُونٍ » : هماهنگ . متناسب . « مِنْ كُلِّ شَيْءٍ مَوْزُونٍ » : انواع و اقسام درختان و گیاهان ، با نظم و نظام شیگرف و حساب و کتاب دقیق . هر چیزی را با اندازه و مقدار مشخص و معین و متناسب و مرتبط به یکدیگر .

سوره حجر آیه 20

متن آیه :
وَجَعَلْنَا لَكُمْ فِيهَا مَعَايِشَ وَمَنْ لَسْتُمْ لَهُ بِرَازِقِينَ

ترجمه :

و در آن اسباب زندگی و مایه ماندگاری شما و کسانی را آفریده ایم که نمی توانید روزی رسان ایشان باشید.

توضیحات :

« معایش » : جمع معیشتة و معاش ، مایه زندگی و وسیله ماندگاری ، از قبیل خوردنیها و نوشیدنیها . « من » : مراد اهل و عیال و خدمتگزاران ، و به طریق تغلیب چهارپایانی است که انسان عهده دار سرپرستی آنهاست . این واژه عطف بر ضمیر (کم) و مجرور است که معنی آن گذشت . و یا این که عطف بر (معایش) است که معنی آن چنین می شود : ما در زمین برای شما وسائل زیستن فراهم آورده ایم ، و برای شما کسانی را آفریده ایم که شما رازق آنان نیستید و بلکه خداوند رازق شما و ایشان است .

سوره حجر آیه 21

متن آیه :

وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا عِنْدَنَا خَزَائِنُهُ وَمَا نُنزِّلُهُ إِلَّا بِقَدَرٍ مَعْلُومٍ

ترجمه :

و چیزی وجود ندارد مگر این که گنجینه های آن در پیش ما است و جز به اندازه معین و مشخصی (که حکمت ما اقتضاء کند) آن را فرو نمی فرستیم .

توضیحات :

« وَ إِنْ مِنْ شَيْءٍ » : هر چه هست به اندازه لازم آفریده شده است و سنجیده و حساب شده به جهان گسیل داشته شده است و گسیل می گردد . منابع روزیها و سرچشمه خو بیها در نزد خداست و آن را به مقدار حساب شده و برابر صلاح دید خویش بهره این و آن می گرداند . « مَا نُنَزِّلُهُ » : آن را حواله نمی داریم و فرو نمی فرستیم . آن را نمی آفرینیم و دردسترس قرار نمی دهیم (نگا : زمر / 6 ، حدید / 25) .

سوره حجر آیه 22

متن آیه :

وَأَرْسَلْنَا الرِّيَّاحَ لَوَاقِحَ فَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَسْقَيْنَاكُمُوهُ وَمَا أَنْتُمْ لَهُ بِخَازِنِينَ

ترجمه :

و بادها را برای تلقیح (ابرها و بارور ساختن آنها) به وزیدن می اندازیم و به دنبال آن از (ابرهای به هم پیوسته و تلقیح شده) آسمان آب می بارانیم و شما را بدان سیراب می گردانیم (و آن گاه به شکل برف و یخ و چشمه ها و رودخانه ها و دریاها و اقیانوسها در زمین جمع آوری و اندوخته اش می نمایم ، و دوباره آن را تبخیر و به جو زمین می بریم و سپس به زمین برمی گردانیم) و شما توانائی اندوختن (و نگهداری) آن را (بدین گونه در فضا و زمین) ندارید .

توضیحات :

«لَوَاقِحَ» : جمع لَاقِحَ ، به معنی آبستن . چرا که بادهای آبستن به بخار آب می‌شوند . و جمع لَاقِحَة ، به معنی تلقیح کننده . چرا که بادهای ابرها را به هم نزدیک و مایه تلقیح آنها می‌شوند . حال (الرِّیَاحَ) می‌باشد . «أَسْفَقَ يَنْزَاكُمُوهُ» : آن را به شما می‌نوشا نیم و آبشخور مزارع و مواشی شما می‌گردا نیم .

سوره حجر آیه 23

متن آیه :
وَإِنَّا لَنَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَنَحْنُ الْوَارِثُونَ

ترجمه :

و ما ئیم که زنده می‌گردانیم و می‌میرانیم (و باقی بوده) و وارث (جهان) می‌باشیم .

توضیحات :

«الْوَارِثُونَ» : به ارث برندگان . مراد این است که در حقیقت مالک اصلی خدا است . و ارثه وارث را در اینجا به معنی باقی نیز گرفته اند .

سوره حجر آیه 24

متن آیه :
وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَقْدِمِينَ مِنْكُمْ وَلَقَدْ عَلِمْنَا الْمُسْتَأْخِرِينَ

ترجمه :

و ما ، هم پیشینیان شمارا می‌دانیم و هم پسینیان شمارا ، (و می‌دانیم که کی بوده اند و چه کرده اند ، و کی خواهند بود و چه خواهند کرد) .

توضیحات :

«الْمُسْتَقْدِمِينَ» : پیشینیان . «الْمُسْتَأْخِرِينَ» : پسینیان .

سوره حجر آیه 25

متن آیه :
وَإِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَحْشُرُهُمْ إِنَّهُ حَكِيمٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

و بی‌گمان پروردگار تو آنان را (روز قیامت در کنار هم) گرد می‌آورد (و به حساب و کتابشان رسیدگی می‌کند و پاداش و پادافره ایشان را می‌دهد ، و این برابر حکمت و آگاهی انجام می‌پذیرد و) او حاکیم و آگاه است .

توضیحات :

«يَحْشُرُهُمْ» : پیشینیان و پسینیان و جمیع مردمان را گرد می‌آورد .

سوره حجر آیه 26

متن آیه :
وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ

ترجمه :
و ما انسان را از گل خشکیده فراهم آمده از گل تیره شده گندیده‌ای
بیافریدیم .

توضیحات :
« صَلْصَالٍ » : گل خشکیده سفال گونه‌ای که اگر بدان تلنگری زده شود به
صدا در آید . « حَمَإٍ » : گلی که بر اثر مجاورت فراوان با آب سیاه شده
باشد . « مَسْنُونٍ » : تغیر بوداده . گندیده . « مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ » : صفت
صلصال یا بدل (مِن صَلْصَالٍ) است .

سوره حجر آیه 27

متن آیه :
وَالْجَانَّ خَلَقْنَاهُ مِنْ قَبْلُ مِنْ نَّارِ السَّمُومِ

ترجمه :
و جن را پیش از آن از آتش سراپا شعله بیافریدیم .

توضیحات :
« الْجَانَّ » : جن . جان و جنّ به يك معنی است (نگا : اسراء / 88 ، رحمن / 39 و
56) . موجودات عاقلی هستند که با حواس ما درک نمی‌شوند و مؤمن و کافر و
مطیع و سرکش دارند و دارای تکلیف و مسؤولیتند . « السَّمُومِ » : شعله و
زبانه آتش بدون دود . بسیار گرم و سوزان . « نَّارِ السَّمُومِ » : اضافه عام به
خاص ، و یا موصوف به صفت است .

سوره حجر آیه 28

متن آیه :
وَإِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِّنْ صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ

ترجمه :
(ای پیغمبر ! بیان کن) آن زمان را که پروردگارت به فرشتگان گفت : من
از گل خشکیده سیاه شده گندیده‌ای انسانی را می‌افرینم .

توضیحات :
« بَشَرًا » : مراد آدمها است (نگا : اعراف / 12 ، ص / 76 ، اسراء / 61) .

سوره حجر آیه 29

متن آیه :
فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُّوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ

ترجمه :
پس آن گاه که او را آراسته و پیراسته کردم و از روح متعلق به خود در او

دمیدم. (برای بزرگداشت و درودش) در برابرش به سجده افتید .

توضیحات :

« سَوَّيْتَهُ » : او را آراسته کمال و پذیرای روان کردم. او را به شکل انسان در آوردم و صورت خلقت بشری بخشیدم. « رُوحِي » : روح متعلق به خود. روح آفریده ای از آفریده های خداست و اضافه آن به خدا برای تعظیم و تشریف است، همان گونه که گفته می شود : بَيْتُ اللَّهِ . زَاوَةُ اللَّهِ . شَهْرُ اللَّهِ . « فَعُوا » : بر زمین بیفتید. فعل امر (وَقَع) است .

سوره حجر آیه 30

متن آیه :

فَسَجَدَ الْمَلَائِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ

ترجمه :

فرشتگان همه جملگی سجده کردند .

توضیحات :

« أَجْمَعُونَ » : تا کید دوم است .

سوره حجر آیه 31

متن آیه :

إِلَّا إِبْرَاهِيمَ أَبَى أَنْ يَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ

ترجمه :

مگر ابراهیم که خودداری کرد (و خویشتن را بزرگتر از آن دید) که از زمره سجده کنندگان باشد .

توضیحات :

« إِبْرَاهِيمَ » : (نگا : بقره / 34 ، اعراف / 11 ، کهف / 50) .

سوره حجر آیه 32

متن آیه :

قَالَ يَا إِبْرَاهِيمُ مَا لَكَ إِلَّا تَكُونَ مَعَ السَّاجِدِينَ

ترجمه :

(خداوند بدو) گفت : ای ابراهیم ! تو را چه شده است که همراه سجده کنندگان سجده نبردی ؟

توضیحات :

« مَا لَكَ » : چرا ؟ تو را چه شده است ؟ تو را چه رسد ؟

سوره حجر آیه 33

متن آیه :

قَالَ لَمْ أَكُنْ لَأَسْجُدَ لِبَشَرٍ خَلَقْتَهُ مِنْ صَلْصَالٍ مِّنْ حَمَإٍ مَّسْنُونٍ

ترجمه :

گفت : شایسته من نیست که برای انسانی سجده برم که او را از گل خشکیده حاصل از گل تیره گندیده‌ای آفریده‌ای .

توضیحات :

« لَمْ أَكُنْ لِأَسْجُدَ » : شایان مقام من نیست که سجده برم .

سوره حجر آیه 34

متن آیه :

قَالَ قَدْ أَخْرَجْنَا مِنْهَا وَ إِنَّا نَكَرَجِيمُ

ترجمه :

(خدا) گفت : (چون از فرمان من سرپیچی کردی) پس از بهشت بیرون شو ، چرا که تو (از رحمت من) مطرود (و از منزلت کرامت رانده) هستی .

توضیحات :

« مِنْهَا » : مرجع ضمیر (ها) : جنت ، زمره فرشتگان ، سماوات و ملاء اعلی گرفته اند . « رَجِيمٌ » : (نگا : آل عمران / 36 ، حجر / 17) .

سوره حجر آیه 35

متن آیه :

وَ إِن عَلَيْنَا اللَّعْنَةَ إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

ترجمه :

و تا روز جزا (که در آن تو و پیروان تو به عذاب سرمدی من گرفتار می آئید) بر تو نفرین باد .

توضیحات :

« اللَّعْنَةُ » : (نگا : بقره / 89) .

سوره حجر آیه 36

متن آیه :

قَالَ رَبِّ وَأَنْظِرْ نِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

ترجمه :

گفت : پروردگارا ! اکنون که چنین است مرا تا روزی مهلت ده که در آن (مردمان بعد از مرگشان مجدداً) زنده می‌گردند .

توضیحات :

« وَأَنْظِرْ نِي » : پس مرا مهلت ده . « يُبْعَثُونَ » : برانگیخته می‌گردند . زنده می‌شوند .

سوره حجر آیه 37

متن آیه :
قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ

ترجمه :
فرمود: هم اینک تو از مهلت یا فتگان نی.

توضیحات :
« الْمُنْظَرِينَ » : مهلت داده شدگان .

سوره حجر آیه 38
متن آیه :
إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ

ترجمه :
تا روزی که زمان (فرا رسیدن) آن (در پیش خدا) معلوم (و اگر هم طول بکشد محدود) است (و هنگامه رستاخیز نام دارد) .

توضیحات :
« الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ » : مراد روز رستاخیز است (نگا : حجر / 35 و 36 ، واقعه / 50) .

سوره حجر آیه 39
متن آیه :
قَالَ رَبِّ إِنَّمَا أَكْفُرُ بِالنَّاسِ أَكْفُورًا لَّيْسَ بِي إِيمَانٌ مِّنْكَ إِنَّكَ تَدْعُونِي لِعِبَادَتِكُمْ إِنِّي لَكِن مِّنْ دُونِكُمْ قَوْمٌ مُّشْرِكُونَ

ترجمه :
گفت : پروردگارا! به سبب این که (به خاطر این انسان) مرا گمراه ساختی ، (معاصی و اعمال زشت را) در زمین برایشان می آرایم و جملگی آنان را گمراه می نمایم .

توضیحات :
« إِنَّمَا » : به سبب این که . حرف (ب) سببیّه ، و واژه (ما) مصدریّه است .
« لَهُمْ » : برای ایشان . مراد آدمیزادگان است (نگا : اعراف / 16) .

سوره حجر آیه 40
متن آیه :
إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمُ الْمُخَلَّصِينَ

ترجمه :
مگر بندگان گزیده و پاکیزه تو از ایشان . (که چون دل‌هایشان به یاد تو آباد است ، تلاش من در حق آنان بر باد است) .

توضیحات :
« الْمُخَلَّصِينَ » : گزیدگان . پاکیزگان (نگا : یوسف / 24 ، ص 46 و 47) .

سوره حجر آیه 41

متن آیه :
قَالَ هَذَا صِرَاطٌ عَلَيَّ مُسْتَقِيمٌ

ترجمه :

فرمود : این (خلوص بندگان راستین) طریقه درستی است که دقیقاً راه به سوی من دارد ، (و حفظ ایشان از گمراهی ، شیوه صحیحی است که من آن را بر عهده گرفته‌ام) .

توضیحات :

« هذا » : این راهی که پویندگان مخلص راه توحید در پیش گرفته‌اند . این محافظت و مراقبت از جویندگان راستین راه حق در برابر وسوسه‌های اهریمن . « عَلَيَّ » : بر من است . راه به سوی من دارد . در صورت دوم ، (عَلَيَّ) به معنی (إِلَيَّ) است .

سوره حجر آیه 42

متن آیه :
إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ إِلَّا مَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْغَاوِينَ

ترجمه :

بی‌گمان تو هیچ‌گونه تسلط و قدرتی بر بندگان من نداری ، مگر آن گمراهانی که (به وسوسه تو گوش فرا بدهند و) به دنبال تو راه بیفتند .

توضیحات :

« سُلْطَانٌ » : تسلط و قدرت . مراد واداشتن به گناهان با اجبار و اکراه است . چرا که تنها کاری که از دست اهریمن ساخته است وسوسه کردن است (نگا : اعراف / 200 و 201 ، ابراهیم / 22 ، نحل / 99 و 100 ، صافات / 30) . « الْغَاوِينَ » : گمراهان و سرگشتگان . ناباوران و بی‌دینان .

سوره حجر آیه 43

متن آیه :
وَإِنْ جَاهِنُمْ لَمَوْعِدُهُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

و حتماً دوزخ میعادگاه جملگی آنان است .

توضیحات :

« لَمَوْعِدُهُمْ » : میعادگاه ایشان . وعده آنان . مَوْعِد اسم مکان یا مصدر میمی است و مرجع ضمیر (هُمْ) ، (الْغَاوِينَ) است .

سوره حجر آیه 44

متن آیه :
لَهَا سَبْعَةٌ أَبْوَابٍ لِكُلِّ بَابٍ مِنْهُمْ جُزْءٌ مَّقْسُومٌ

ترجمه :

دوزخ داراي هفت دراست و هر دري بخش خاصّ و ويژه اي از آنان دارد (که از آن به دوزخ درمي آيند و متناسب با اعمال زشت و پلشت ايشان است).

توضیحات :

« جزء مفسوم » : بهره جداگانه . مراد طائفه معين و گروه مشخصي است که به تناسب عذاب از آن در به دوزخ مي آيند .

سوره حجر آيه 45

متن آيه :

إِنَّ الْأْمْتَقِينَ فِي جَنّاتٍ وَعُيُونٍ

ترجمه :

(اين پادافره پيروان شيطان بود ، واما پاداش پويندگان راه يزدان ، اين است که :) بيگمان پره يزگاران در ميان باغها و چشمه ساران (بهشت) بسر مي برند .

توضیحات :

« عيون » : جمع عين ، چشمه ها .

سوره حجر آيه 46

متن آيه :

ادخلوها يسّلاماً آمّنين

ترجمه :

(پروردگارشان بدانان ميگويد :) با اطمينان خاطر و بدون هيچ گونه خوف و هراسي به اين باغها و چشمه سارها در آئيد .

توضیحات :

« يسّلام » : به سلامت . با درود خدا و دربانان بهشت و فرشتگان به شما (نگا : رعد / 24 ، يس / 58 ، زمر / 73) . « آمّنين » : درامن و در امان .

سوره حجر آيه 47

متن آيه :

وَ نَزَعْنَا مَا فِي صُدُورِهِمْ مِّنْ غِلٍّ إِخْوَاناً عَلَىٰ سُرُرٍ مُّتَقَارِلِينَ

ترجمه :

و کينه توزي و دشمنانگي را از سينه هايشان بيرون مي کشيم ، و برادرانه بر تختها روياروي هم مي نشينند .

توضیحات :

« نَزَعْنَا » : بيرون کشيديم . به در آورديم . « غِلٍّ » : کينه توزي و

دشمنانگي (نگا : اعراف / 43 ، حشر / 10) . « إِخْوَانًا » : برادران در مودت و مخالفت ، يعني : دوستان . حال (الْمُتَّقِينَ) يا ضَمِيرِ (و) در (ادْخُلُوا) يا ضَمِيرِ مستتر در (عَاوِذِينَ) يا ضَمِيرِ (هُمْ) در (صُدُورِهِمْ) مي باشد . « سرر » : جمع سَرِير ، تخت‌ها . « مُتَّقَايَلِينَ » : روبه‌روي هم . برابر يکديگر . صفت (إِخْوَانًا) يا حال ضَمِيرِ مستتر در آن است .

سوره حجر آيه 48

متن آيه :
لَا يَمَسُّهُمْ فِيهَا نَصَبٌ وَمَا هُمْ مِنْهَا بِمُخْرَجِينَ

ترجمه :

در آنجا خستگي و رنجي بدیشان نمي‌رسد ، و از آنجا بيرون نمي‌گردند .

توضيحات :

« نَصَبٌ » : خستگي . رنج (نگا : توبه / 120) . « مُخْرَجِينَ » : اخراج‌شدگان . بيرون رانده‌شدگان .

سوره حجر آيه 49

متن آيه :
نَبِيٌّ عِبَادِي أَنِّي أَنَا الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

(اي پيغمبر !) بندگان مرا آگاه کن که من داراي گذشت زياد و مهر فراوان هستم (در حق کسانی که توبه بکنند و ايمان بياورند و کار نيك انجام بدهند) .

توضيحات :

« نَبِيٌّ » : باخير کن .

سوره حجر آيه 50

متن آيه :
وَأَنَّ عَذَابِي هُوَ الْعَذَابُ الْأَلِيمُ

ترجمه :

و اين که عذاب من (در حق سرکشان بي ايمان) عذاب بسيار دردناکي است (و عذابهاي ديگر در برابرش عذاب نيست) .

توضيحات :

« الْأَلِيمُ » : بسيار دردآور و دردناک .

سوره حجر آيه 51

متن آيه :
وَنَبِّئْهُمْ عَنْ ضَيْفٍ إِذْ بُرِّأَ هَيْمَ

ترجمه :
و آنان را با خیر کن از مهمانان ابراهیم (که فرشتگانی بودند و در لباس
انسانها به پیش او آمدند) .

توضیحات :
« ضِيفٍ » : مهمانان . مصدر است و در اینجا به معنی ضیوف استعمال شده
است .

سوره حجر آیه 52

متن آیه :
إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ إِنَّا مِنْكُمْ وَجِلُونَ

ترجمه :
زمانی (را بیان کن) که به پیش او آمدند و گفتند : درود ! ابراهیم
گفت : ما از شما می ترسیم !

توضیحات :
« سَلَامًا » : درودتان باد ! مترسید و آرام باشید . مفعول مطلق یا صفت مصدر
محدوفی است . تقدیر چنین است : سَلَّمُوا سَلَامًا . قَالُوا قَوْلًا سَلَامًا . « وَجِلُونَ »
: بیمناکان . ترسندگان .

سوره حجر آیه 53

متن آیه :
قَالُوا لَا تَوْجَلْ إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ عَالِمٍ

ترجمه :
گفتند : مترس ! ما تو را به پسر بسیار دانائی مژده می دهیم .

توضیحات :
« لَا تَوْجَلْ » : هراسناک مباش . « غُلَامٍ » : پسر . در اینجا مراد اسحاق است .

سوره حجر آیه 54

متن آیه :
قَالَ أَبَشِّرْتُمُونِي عَلَىٰ أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ فِيمَا تُبَشِّرُونَ

ترجمه :
(ابراهیم) گفت : آیا چنین مژده ای را به من می دهید در حالی که پیری
گر بیان گیر من شده است ؟ پس چگونه (و برابر کدام قاعده در چنین سن
وسالی به تولد فرزند مرا) مژده می دهید ؟ !

توضیحات :
« عَالِمًا » : به معنی (مَع) ، یعنی : با این که . « الْكِبَرُ » : کهولت و پیری .
« عَالِمًا أَنْ مَسَّنِيَ الْكِبَرُ » : جمله حالیه است برای ضمیر (ی) در ( )

بَشِّرْهُمْ وَنَبِيٍّ). « يَمَ » : به کدام قاعده و قانون ؟ چگونگی و به چه شکل ؟

سوره حجر آیه 55

متن آیه :
قَالُوا بَشِّرْنَاكَ بِالْحَقِّ فَلَا تَكُن مِّنَ الْقَائِلِينَ

ترجمه :

گفتند : ما تو را به چیز راست و درستی مژده داده ایم و از زمره مایوسان (از رحمت خدا) مباش .

توضیحات :

« بِالْحَقِّ » : به چیز راست و درستی . به کار محقق و مطمئن . به طریق و شیوه ای که حق است و آن خرق عادت توسط قادر مطلق است . « الْقَائِلِينَ » : افراد مایوس و ناامید .

سوره حجر آیه 56

متن آیه :
قَالَ وَمَنْ يَفْنَأُ مِن رَّحْمَةِ رَبِّهِ إِلَّا الضَّالُّونَ

ترجمه :

گفت : چه کسی است که از رحمت پروردگارش مایوس شود ، مگر گمراهان (بی خیر از قدرت و عظمت خدا ؟ !) .

توضیحات :

« مَنْ يَفْنَأُ » : چه کسی ناامید می گردد ؟ ! استفهام از کاری است ، یعنی کسی ناامید نمی گردد .

سوره حجر آیه 57

متن آیه :
قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ

ترجمه :

(ابراهیم پس از الفت با فرشتگان و یقین از مژده ، بدیشان) گفت : ای فرستادگان ! بگوئید چه کار مهمی (غیر از این بشارت) دارید ؟

توضیحات :

« خَطْبٌ » : کار مهمی که قابل گفتگو است (نگا : یوسف / 51) .

سوره حجر آیه 58

متن آیه :
قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ

ترجمه :

گفتند : ما به سوی قوم گناهکاری فرستاده شده ایم (و همگان را نابود

می کنیم) .

توضیحات :

« قَوْمٌ مُّجْرِمِينَ » : قوم بزهکاری . مراد قوم لوط است و زکرة آمدن و توصیف به گناهکاری برای خوارداشتن و نکوهش ایشان است .

سوره حجر آیه 59

متن آیه :
إِلَّا آلَ لُوطٍ إِنَّا لَمُنَجِّوهُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

مگر خانواده لوط را که همه اعضاء خانواده را نجات می‌دهیم .

توضیحات :

« إِلَّا آلَ لُوطٍ » : مستثنی می‌تواند متصل باشد و معنی چنین می‌شود : ما به سوی قوم گناهکاری فرستاده شده ایم ، مگر خانواده لوط که در میان آنان گناهکار نیست . یا منقطع باشد که معنی آن در بالا گذشت .

سوره حجر آیه 60

متن آیه :
إِلَّا أَمْرَ آتَهُ قَدَرْنَا إِنَّهَا لَمِنَ الْغَايِرِينَ

ترجمه :

مگر همسراورا که جزو بقیه (مردم محکوم به فنا) قلمداد کرده ایم .

توضیحات :

« قَدَرْنَا » : همسان دیگران بشمار آورده ایم و قلمدادش نموده ایم . این سخن بر زبان فرشتگان رفته است ولی مراد فرموده خدا است . روشن است و قتی که درباریان و مأموران شاه بگویند : دستور داده ایم . چنین و چنان اندیشیده ایم . مراد این است که شاه دستور داده است و چنین و چنان خواسته است ، و غیره . « الْغَايِرِينَ » : گذشتگان . باقی مردم . سایرین .

سوره حجر آیه 60

متن آیه :
فَلَمَّا جَاءَ آلَ لُوطِ الْمُرْسَلُونَ

ترجمه :

هنگامی که فرستادگان به پیش خانواده لوط رفتند .

توضیحات :

« آل » : خانواده . خاندان .

سوره حجر آیه 62

متن آیه :

قَالَ إِنَّكُمْ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ

ترجمه :

(لوط بدیشان) گفت : شما مردمان ناشناخته اید (و ما شما را نمی شناسیم و نمی دانیم چه می خواهید و از شما بی‌مانا کیم) .

توضیحات :

« مُنْكَرُونَ » : افراد ناشناخته . کسانی که بد داشته شوند و از ایشان بیزار و گریزان باشند .

سوره حجر آیه 63

متن آیه :

قَالُوا بَلْ جُنُنَاكَ بِمَا كَانُوا فِيهِ يَمْتَرُونَ

ترجمه :

گفتند : (از ما مترس که مایه هراس تو نیستیم) بلکه (ما فرستادگان خدائیم و) با خود چیزی به همراه آورده ایم که تو بدان قوم خود را بیم می‌دادی و ایشان درباره آن شك می‌کردند (که نزول عذاب است) .

توضیحات :

« كَانُوا ... يَمْتَرُونَ » : شك و تردید می‌ورزیدند .

سوره حجر آیه 64

متن آیه :

وَ أَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ وَ إِنَّا لَصَادِقُونَ

ترجمه :

و ما واقعیت مسلمان را برای تو آورده ایم (که جای انکار نیست) و راست می‌گوئیم .

توضیحات :

« أَتَيْنَاكَ بِالْحَقِّ » : حقیقت را برای تو آورده ایم . به پیش تو به حق آمده ایم و دروغی در کار نیست .

سوره حجر آیه 65

متن آیه :

فَأَسْرِ بِأَهْلِكَ بِقِطْعٍ مِّنَ اللَّيْلِ وَ اتَّبِعْ أَدْبَارَهُمْ وَلَا يَلْتَفِتْ مِنْكُمْ أَحَدٌ وَامْضُ حَيْثُ تُؤْمَرُونَ

ترجمه :

بنابر این در پاسی از شب خانوادۀات را با خود بردار و از اینجا برو و در پس ایشان حرکت کن (تا آنان را بپائی و به شتاب واداری) و کسی از شما به پشت سر نگاه نکند (تا عذاب قوم را نپیند و ناراحت و پریشان نگردد) و به همان جا که (برابر وحی آسمانی) به شما دستور

داده می‌شود بروید .

توضیحات :
« أُسِرَ بِأَهْلِكَ » : خانوادۀات را در شب بکوچان . « قِطْع » : قسمتی .
پاسی . « إِيْتِيَغُ أَدْبَارَهُمْ » : در پشت سر ایشان خودت حرکت کن . « لَا
يَلْتَفِتُ » : روی برنگرداند . به عقب ننگردد . « إِمْضُوا » : بروید . « حَيْثُ »
: همان جا .

سوره حجر آیه 66

متن آیه :
وَقَضَيْنَا إِلَيْهِ ذَلِكَ الْأَمْرَ أَنَّ دَابِرَ هُوَلَاءِ مَقْطُوعٌ مُّصِیْحِينَ

ترجمه :
و ما به لوط این موضوع را وحی کردیم که بامدادان همه آنان نابود و ریشه کن
خواهند شد .

توضیحات :
« قَضَيْنَا إِلَيْهِ » : بدو خبر دادیم . بدورسازندیم . « دَابِرَ » : تابع . آخر
قطع دابر ، کنایه از استیصال و ریشه کن کردن است (نگا : انعام / 45 ،
اعراف / 72 ، انفال / 7) . « مُّصِیْحِينَ » : گام به صبح نهادگان . به بامداد
رسیدگان . حال (هُوَلَاءِ) است و مشتق از (أَصْبَحَ) تامه . « أَنَّ دَابِرَ هُوَلَاءِ
مَقْطُوعٌ » : همه اینها نابود می‌شوند . این جمله بدل از (ذَلِكَ الْأَمْرَ) و
بیانگر کاری است که وحی شده است .

سوره حجر آیه 67

متن آیه :
وَجَاءَ أَهْلَ الْمَدِينَةِ يَسْتَبْشِرُونَ

ترجمه :
(هنگامی که صبح گردید) اهل شهر (فرشتگان را به صورت مردان بسیار
زیبائی دیدند و بدیشان چشم طمع دوختند و) شادیها کردند .

توضیحات :
« يَسْتَبْشِرُونَ » : شادمان گشتند . خوشحالی نمودند .

سوره حجر آیه 68

متن آیه :
قَالَ إِنَّ هُوَلَاءِ ضَيْفِي فَلَا تَفْضَحُونِ

ترجمه :
(لوط ترسید که کار ناشایست خود را بکنند . بدیشان) گفت : اینان
مهمانان من هستند ، (حیاء کنید و با انجام کار ناشایستتان) مرا رسوا
مسازید .

توضیحات :
« صَیْفِي » : (نگا : حجر / 51) . « فَلَا تَفْضَحُونِ » : مرا رسوا و بدنام مکنید .

سوره حجر آیه 69
متن آیه :
وَ اتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تُخْزُونِ

ترجمه :
و از خدا بترسید و مرا خوار مکنید .

توضیحات :
« لَا تُخْزُونِ » : مرا خوار نسازید (نگا : آل عمران / 192 و 194 ، هود / 78) .

سوره حجر آیه 70
متن آیه :
قَالُوا أَوْلَم نَنْهَكَ عَنِ الْعَالَمِينَ

ترجمه :
گفتند : مگر ما تو را از (مهمانداري و پناه دادن) مردمان نهي نکردیم (و نگفتیم که حق نداري ما را از کاري که با دیگران مي کنیم باز داري و به نصیحت و ارشاد ما پردازي و اگر چنین کني تو را از میان خود بیرون مي کنیم ؟) .

توضیحات :
« أَوْلَم نَنْهَكَ ؟ » : (نگا : شعراء / 167) .

سوره حجر آیه 71
متن آیه :
قَالَ هَؤُلَاءِ بَنَاتِي إِنْ كُنْتُمْ قَائِلِينَ

ترجمه :
گفت : اینها (دختران شهر ، همه آماده ازدواج با مردانند و به منزله) دختران من هستند ، اگر می خواهید کاري (و در راه ازدواج و اطفاء شهوات گام بردارید) .

توضیحات :
« هَؤُلَاءِ بَنَاتِي » : (نگا : هود / 78) .

سوره حجر آیه 72
متن آیه :
لَعَمْرُكَ إِنَّهُمْ لَفِي سَكْرَتِهِمْ يَعْمَهُونَ

ترجمه :
(ای بیغمبر !) به جان تو سوگند ! آنان در مستی (شهوت و جهالت) خود

سرگردان بودند .

توضیحات :
« لَعْمَرُكَ » : به زندگی تو سوگو کند ! در اصطلاح فارسی میگوئیم : به جان تو سوگو کند !

سوره حجر آیه 73

متن آیه :
وَأَخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةَ مُشْرَقِينَ

ترجمه :
پس به هنگام طلوع آفتاب ، صدای (وحشتناک صاعقه و زمین لرزه) ایشان را فرو گرفت .

توضیحات :
« الصَّيْحَةُ » : صدا . مراد صدای مهیب صاعقه و زمین لرزه است . « مُشْرَقِينَ » : در حالی که به طلوع آفتاب رسیده بودند . حال ضمیر (هم) است .

سوره حجر آیه 74

متن آیه :
فَجَعَلْنَا عَالِيَهَا سَاقِلَهَا وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّن سِجِّيلٍ

ترجمه :
آن گاه (آنجا را زیر و رو کردیم و) بالای آن را پائین ، (و پائین آن را بالا) گردانیدیم ، و با سنگهایی از گِل متحجر شده ایشان را سنگباران نمودیم .

توضیحات :
« سَاقِلٌ » : پائین . قسمت زیرین . « أَمْطَرْنَا » : باران زدیم . « سِجِّيلٌ » : گِل متحجر شده (نگا : هود / 82 ، فیل / 4) .

سوره حجر آیه 75

متن آیه :
إِن فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُمَّتَيْكَ

ترجمه :
بیگمان در این (بلائی که بر سر قوم لوط آمد) نشانه‌هایی برای افراد هوشمند موجود است (که از این آثار می‌توانند عمق واقعه را دریا بند و بدانند که هر گروه فاسد دیگری دست‌خوش چنین بلائی می‌گردد) .

توضیحات :
« أُمَّتَيْكَ » : جمع مُتَوَسِّمٍ ، کسی که از روی نشانه‌های ظاهری و علائم ناچیز به حقائق اشیاء پی می‌برد . دارای فراست و ذکاوت .

سوره حجر آیه 76
متن آیه :
وَإِنَّهَا لَیْسَ بِیَلْمٌ مُّقِیْمٌ

ترجمه :
این آثار بر سر راه (کاروانیان و مسافران است و خرابه‌های آن) برجا است .

توضیحات :
« إِنَّهَا » : مرجع ضمیر (ها) مدینه یا قُری می توان دانست ، ولی اگر مرجع آن را آیات به معنی آثار و نشانه‌ها بدانیم بهتر است . « لَیْسَ بِیَلْمٌ مُّقِیْمٌ » : بر سر راه راست و روشنی است و شب و روز محل عبور و مرور اهالی مکه می باشد (نگا : صافات / 137 و 138) .

سوره حجر آیه 77
متن آیه :
إِنَّ فِی ذَٰلِكَ لَآیَةً لِّلْمُؤْمِنِیْنَ

ترجمه :
بی‌گمان در این (بقایای مانده بر راستای راه) نشانه بزرگی برای مؤمنان است (که از آن تکان می‌خورند و عبرت می‌گیرند و از موجهات خشم خدا خویش‌تن را برحذر می‌دارند) .

توضیحات :
« فِی ذَٰلِكَ » : در آنچه گذشت .

سوره حجر آیه 78
متن آیه :
وَإِنْ كَانُوا أَصْحَابُ الْأُیُكَّةِ لَطَالِمِیْنَ

ترجمه :
ساکنان سدرزمین آیُکّه (که قوم شعیب بودند ، مانند قوم لوط متمرّد و بی‌ایمان و) ستمگر بودند .

توضیحات :
« إِنْ » : مخفّف از مثقله است و تقدیر چنین است : إِنَّهُ . « الْأُیُكَّةِ » : درختستان . سدرزمینی که میان بحر احمر و مدین قرار گرفته است . « أَصْحَابُ الْأُیُكَّةِ » : مراد قوم شعیب است .

سوره حجر آیه 79
متن آیه :
فَإِن تَنَفَّسْنَا مِنْهُمْ وَإِنَّهُمَا لَبِإِمَامٍ مُّبِیْنٍ

ترجمه :

پس از آنان از انتقام گرفتیم ، و این دو (قوم ، یعنی قوم لوط و قوم شعیب ، شهرهای ویران شده ایشان) بر سر راه واضح و آشکاری است .

توضیحات :
« إِمَامٌ » : راه . جاده . « مُبِينٌ » : واضح . روشن و آشکار .

سوره حجر آیه 80

مَتْنُ آيَةٍ :
وَلَقَدْ كَذَّبَ أَصْحَابُ الْحِجْرِ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

ساکنان سرزمین حجر (نیز همچون قوم لوط و شعیب) فرستادگان (خدا) را تکذیب کردند (و دروغگویی ایشان نا میزند) .

توضیحات :

« حِجْرٌ » : سرزمینی که میان مدینه و شام قرار دارد . « أَصْحَابُ الْحِجْرِ » : مراد قوم ثمود است که پیغمبرشان صالح نام داشت . « الْمُرْسَلِينَ » : فرستادگان خدا . مراد صالح و همه پیغمبران پیش از او است ، چرا که تکذیب پیغمبری به منزله تکذیب همه پیغمبران است .

سوره حجر آیه 81

مَتْنُ آيَةٍ :
وَآتَيْنَاهُمْ آيَاتِنَا فَكَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ

ترجمه :

ما آیات خود را برایشان فرستادیم (و معجزات خویش را بدیشان نمودیم) ولی آنان بدانها پشت کردند و رویگردان شدند .

توضیحات :

« آيَاتِنَا » : مراد آیه های کتاب آسمانی یا معجزات حسّی است .

سوره حجر آیه 82

مَتْنُ آيَةٍ :
وَكَا نُؤُا يَنْجِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا آمِنِينَ

ترجمه :

آنان در دل کوهها خانه های می تراشیدند و (از نزول عذاب و تخریب آنها) خاطر جمع بودند .

توضیحات :

« كَانُوا يَنْجِتُونَ » : می تراشیدند . « آمِنِينَ » : در امن و آسایش . بیابان از عذاب و خراب . بی خیال از مرگ و آخرت .

سوره حجر آیه 83

متن آیه :
وَإِذْ ذَرَبْتُمْ الرِّيحَ مَصِيجِينَ

ترجمه :

در این وقت صدا (ی عذاب) بامدادان ایشان را فرو گرفت (و نابودشان کرد) .

توضیحات :

« مَصِيجِينَ » : در حالی که به صبح رسیده بودند .

سوره حجر آیه 84

متن آیه :
قَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

ترجمه :

و چیزی که (از اموال) کسب کرده بودند (و دژهایی که ساخته بودند) آنان را از هلاک نرهند (و) برای ایشان سودمند نیفتاد .

توضیحات :

« مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ » : از ایشان دفع نکرد . برای آنان سودمند نیفتاد (نگا : اعراف / 48) .

سوره حجر آیه 85

متن آیه :
وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَإِنَّ السَّاعَةَ لَأَتِيَةٌ
فَأَصْفَحَ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ

ترجمه :

ما آسمانها و زمین و آنچه در میان آن دو است جز به حق نیافریده ایم . (تمام هستی دارای هدف و حکمت است ، و بر مدار حق و حقیقت می‌گردد ، و لذا با فسادسرسازگاری ندارد ، و فاسدان دیر یا زود به سزای خود می‌رسند ، و همچون قوم لوط و ثمود از صحنه پر نظم و نظام آفرینش به کناری پرت می‌گردند) ، و بی‌گمان روز رستاخیز فرا می‌رسد (و تباهاکاران علاوه از مکافات دنیوی ، به عذاب و عقاب سخت اخروی گرفتار می‌گردند) پس (ای پیغمبر !) گذشت زیبایی داشته باش (و بزرگوارانه و حکیمانه به دعوت خود ادامه بده و در برابر اذیت و آزار کفار شکیبائی کن) .

توضیحات :

« بِالْحَقِّ » : به حق نه به باطل . هم آفرینش جهان و هم نظام $\langle$ اکم بر جهان و هم هدف نهائی آن ، سازگار با حق و $\rangle$ حقیقت و دارای حکمت و مصلحت است . « السَّاعَةَ » : روز رستاخیز . « إِصْفَحَ » : گذشت کن . بیخشای . « الصَّفْحَ الْجَمِيلَ » : گذشت . صرف نظر کردن . « الصَّفْحَ الْجَمِيلَ » : گذشت بزرگوارانه و بدون سرزنش .

سوره حجر آیه 86

متن آیه :
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

بی‌گمان پروردگار تو آفریدگار بسیار آگاهی است . (پس کار خود را بدو واگذار و باک از این و از آن مدار) .

توضیحات :

« الْخَلَّاقُ » : آفریدگار . یکی از صفات خدا است و مراد آفریننده کلّ اشیاء است که قادر بر آفریدن هر چیزی و از جمله پدیدآوردن روز رستاخیز است (نگا : یس / 36) .

سوره حجر آیه 87

متن آیه :
وَلَقَدْ آتَيْنَاكَ سَبْعًا مِّنَ الْأَمْثَانِي وَالْقُرْآنَ الْعَظِيمَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) ما هفت (آیه) به تو داده ایم که (سوره فاتحه را تشکیل می‌دهند و در هر نمازی) تکرار می‌گردند (و از منزلت خاصی برخوردارند و وسیله دعا و ثنا و طلب هدایت از خدایند) و همه قرآن بزرگ را به تو عطاء نموده ایم (که معجزه جاویدان یزدان و مایه تاب و توان مسلمان است) .

توضیحات :

« سَبْعًا » : هفت . مراد هفت آیه سوره فاتحه است که در اصل مشتمل بر چکیده قرآن است . یا به عبارت دیگر ، قرآن تفصیل اصول مذکور در آن است . « الْأَمْثَانِي » : جمع مثنی ، یعنی : مکرر ، بارها و بارها خوانده شده . مراد از مثنی ، تنها دو بار نیست ، بلکه بر جمع یعنی بر بیش از تثنیه دلالت دارد ، همان گونه که برخی از الفاظ به صورت تثنیه ذکر می‌شوند و معنی جمع دارند . از قبیل : لَبِيكُ وَسَعْدَيْكُ . حَنَا نَيْكُ (نگا : ملك / 4) . اگر جمع (مثناه) باشد ، به معنی ثناء است . یعنی هفت آیه ای که ثناء خدا است ، خواه به صورت تسبیح صریح و خواه به صورت تسبیح در قالب دعاء . « سَبْعًا مِّنَ الْأَمْثَانِي » : مراد سوره فاتحه است که ام الكتاب نام دارد . در این صورت عطف (الْقُرْآنَ الْعَظِيمَ) بر آن ، از قبیل عطف عام بر خاص ، یا کل بر جزء است . برخی هم (سَبْعًا مِّنَ الْأَمْثَانِي) را خود قرآن می‌دانند (نگا : زمر / 23) و واژه (سَبْعًا) را برای کثرت می‌شمارند و عطف را به منزله عطف صفت بر صفت می‌دانند . « مِّنَ الْأَمْثَانِي » : حرف (مِّنَ) برای بیان (سَبْعًا) است .

سوره حجر آیه 88

متن آیه :
لَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِّنْهُمْ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَآخُفْضُ جَنَاحَكَ لِلْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر!) چشمان خود را به چیزی خیره مکن که به گروههایی از کافران داده ایم (چرا که نعمت دنیاگذران است و نعمت آخرت جاویدان) و بر آنان غمگین میباش (که چرا راه کفر میگیرند و به تو ایمان نمی آورند) و برای مؤمنان بال (مهربانی) خود را بگستران (که پشت پیمان حق و حقیقتند) .

توضیحات :

« لا تمدن » : چشم مدوز . خیره مشو . « ما » : چیزی که . چیزهایی که . مراد ثروت و نعمت دنیوی است . « أزواجاً » : دسته‌ها و گروههایی . « إخفض » : پائین بیاور و بگستران . « جناح » : بال . « إخفض جناحك » : متواضع و مهربان باش (نگا : اسراء / 24 ، شعراء / 215) .

سوره حجر آیه 89

متن آیه :

وَقُلْ إِنِّي أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ

ترجمه :

(به کافران) بگو : من بیم‌دهنده آشکارم (و به شما اعلام خطر می‌کنم که اگر به سرکشی و بی‌دینی خود ادامه دهید ، عذاب بر شما نازل می‌نماید) .

توضیحات :

« النَّذِيرُ الْمُبِينُ » : ترساننده آشکارا از عذاب پروردگار . بیم‌دهنده‌ای که بی‌انگیز نزول عذاب خدا بر کافران است .

سوره حجر آیه 90

متن آیه :

كَمَا أَنْزَلْنَا عَلَى الْمُقْتَسِمِينَ

ترجمه :

همان گونه که (عذاب را) بر بخش‌کنندگان (احکام آسمانی) نازل کردیم .

توضیحات :

« كَمَا » : همان گونه که . همانند آنچه . تقدیر چنین است : أَنَا النَّذِيرُ الْمُبِينُ عِقَاباً أَوْ عَذَاباً مِّثْلَ مَا . « أَنْزَلْنَا » : نازل کردیم . مراد این است که خدا نازل کرده است و انگار ما فرمان‌برداران خدا فرمان‌شاهنشاه واقعی را اعلام می‌کنیم . « الْمُقْتَسِمِينَ » : بخش‌کنندگان . کسانی که به تجزیه و تقسیم و تبعیض احکام الهی دست می‌زدند و قسمتی را می‌پذیرفتند که به سود آنان بود و بقیه را پشت‌سرمی‌افکندند که با خواست ایشان موافق و هماهنگ نبود . یا این که این واژه به معنی مفتیرین است . یعنی : کسانی که قرآن را دروغ و بهتان

وساخته و پرداخته انسان می‌دانستند .

سوره حجر آیه 91

متن آیه :
الَّذِينَ جَعَلُوا الْقُرْآنَ عِضِينَ

ترجمه :

کسانی که قرآن را بخش بخش می‌کردند (و قسمتی را حق و قسمتی را باطل می‌دانستند، و یا آن را شعر، سحر، کذب، و اساطیر می‌نامیدند) .

توضیحات :

« عِضِينَ » : جمع عِضَّة که اصل آن عِضْوَةٌ است، یعنی : قطعه قطعه و بخش بخش . مراد این است که به برخی از قرآن ایمان داشتند و به برخی باور نداشتند . یا این که سخنان متناقض و گوناگونی درباره آن می‌زدند . یا جمع عِضَّة که اصل آن عِضَّةٌ است، به معنی : کذب و بهتان و سحر و کفایت . یعنی : قرآن را از این قبیل اشیاء می‌دانستند .

سوره حجر آیه 92

متن آیه :
قَوْرَبِّكَ لَنَسْأَلَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

به پروردگارت سوگند ! که حتماً (در روز رستاخیز از آنچه در دنیا مردمان انجام می‌دهند) از جملگی ایشان پرس‌وجو خواهیم کرد .

توضیحات :

« لَنَسْأَلَنَّهُمْ » : بی‌گمان از ایشان سؤال و بازخواست می‌کنیم .

سوره حجر آیه 93

متن آیه :
عَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

(سؤال و بازخواست می‌کنیم) از کارهایی که (در جهان) می‌کرده‌اند .

توضیحات :

...

سوره حجر آیه 94

متن آیه :
قَاصِدًا يَمَّا تُؤْمَرُ وَأَعْرَضَ عَنِ الْمَشْرِ كَيْنَ

ترجمه :

پس آشکارا بیان کن آنچه را که بدان فرمان داده می‌شوی (که دعوت حق

است) و به مشرکان اعْتِنَاء مکن (که چه میگویند و چه می کنند) .

توضیحات :
« إِصْدَعُ » : آشکارا بیان کن . آشکار ساز . « أَعْرَضُ » : اعْتِنَاء مکن (نگا : نساء / 63) .

سوره حجر آیه 95

متن آیه :
إِنَّا كَفَّيْنَاكَ الْمُسْتَعِزِّينَ

ترجمه :
ما تو را از (کید و مکر و اذیت و آزار) استهزاء کنندگان مصون و محفوظ میداریم .

توضیحات :
« كَفَّيْنَاكَ » : تو را بسنده ایم . تو را حمایت و حفاظت می کنیم (نگا : بقره / 137) .

سوره حجر آیه 96

متن آیه :
الَّذِينَ يَجْعَلُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ

ترجمه :
آن استهزاء کنندگانی که معبود دیگری را همراه خدا قرار میدهند (و بتان را با خدا می پرستند . آنان به زودی نتیجه شرك خود را) خواهند دانست (آن گاه که عذاب دردناک دوزخ ایشان را در بر خواهد گرفت) .

توضیحات :
« إِلَه » : معبود (نگا : بقره / 133) .

سوره حجر آیه 97

متن آیه :
وَلَقَدْ نَعْلَمُ أَنَّكَ يَضِيقُ صَدْرُكَ بِمَا يَقُولُونَ

ترجمه :
و ما می دانیم که سینهات از آنچه میگویند ، تنگ می شود (و از استهزاء و استهانت و الفاظ شرك آلودشان دلت به هم می آید) .

توضیحات :
« يَضِيقُ » : تنگ می شود . به هم می آید . مراد ناراحت شدن و تنگدل گشتن است .

سوره حجر آیه 98

متن آیه :

فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَكُن مِّنَ السَّاجِدِينَ

ترجمه :

پس (به هنگام هجوم نارا > تپها و اندوها متوسل به تسبیح و تقدیس خدا شو و زبان) به حمد و ثنای پروردگارت بگشای و از زمره سجده کنندگان (و نماز گزاران) باش .

توضیحات :

« السَّاجِدِينَ » : سجده برندگان . مراد نماز گزاران است .

سوره حجر آیه 99

مَتْنِ آيَةٍ :
وَأَعْبُدْ رَبَّكَ حَتَّىٰ يَأْتِيَكَ الْيَقِينُ

ترجمه :

و پروردگارت را پرستش کن تا مرگ به سراغ تومی آید (و سرای فانی را وداع می گوئی ، و سرای باقی آغاز می گردد و پرده ها به کنار می رود و حقائق در برابر چشمانت جلوه گر می شود) .

توضیحات :

« الْيَقِينُ » : امر مسلم . عقیده قاطعانه . مراد مرگ است که کسی در آن تردید ندارد (نگا : مدثر / 47) .

سوره نحل آیه 1

مَتْنِ آيَةٍ :
أَتَىٰ أَمْرُ اللَّهِ فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ سُبْحَانَهُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ

ترجمه :

(ای مشرکان ! آنچه خدا به شما در روز قیامت وعده داده است ، چون حتمی و قریب الوقوع است ، انگار هم اینک برای وقوع آن) فرمان خدا در رسیده است ، پس (مسخره کنان نگوئید که اگر راست می گوئید که قیامتی هست از خدا بخواهید هرچه زودتر عذاب آن را بنمایاند ! استهزاء کنان) آن را به شتاب نخواهید . (خداوند جهان) منزه (از اوصافی است که مشرکان درباره او بر زبان می رانند ، و دور) و برتر از چیزهایی است که (آنان) انباز (خداوند تبارک و تعالی) می سازند .

توضیحات :

« أَتَىٰ » : آمد . فرا رسید . استعمال فعل ماضی به جای فعل مضارع ، به خاطر حتمی بودن و قریب الوقوع بودن مسأله است . « أَمْرٌ » : دستور . در اینجا مراد چیزی است که بدان دستور داده می شود که قیامت است (نگا : انبیاء / 1 و قمر / 1) . « فَلَا تَسْتَعْجِلُوهُ » : به شتاب آن را نخواهید . در

فرارسیدن آن شتاب مکنید . « تَعَالَىا » : بالاتر از آن است . به دور از آن است (نگا : انعام / 100 ، اعراف / 190 ، یونس / 18) .

سوره نحل آیه 2

متن آیه :
يُنزِّلُ الْمَلَائِكَةَ بِالرُّوحِ مِنْ أَمْرِهِ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ أَنْ أَنْذِرُوا أَنَّهُ
لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاتَّقُونِ

ترجمه :

خداوند به دستور خود ، فرشتگان را همراه با وحی (آسمانی که حیات بخش انسانهاست) بر هر کس از بندگانش (به نام انبیاء) که خود بخواهد نازل می کند (تا به مردم پیام بوزند) که جز من (که آفریننده جهان و جهانیانم) خدائی نیست ؛ پس (با انجام حسنات و دوری از سیئات) ، از (غضب و عذاب) من بپرهیزید .

توضیحات :

« الرُّوح » : مراد به طور عام وحی و نبوت (نگا : غافر / 15) و به طور خاص قرآن است (نگا : شوری / 52) . تشبیه وحی و نبوت یا قرآن به روح بدان خاطر است که اینها مانند روح که مایه حیات بدنهاست ، مایه حیات دلها و خردهای می باشند (نگا : انفال / 24) . « مِنْ أَمْرِهِ » : به فرمان خود . یا این که : این وحی و نبوت یا قرآن ، کاری از کارهای خدا و رازی از رازهای او است .

سوره نحل آیه 3

متن آیه :
خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ تَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ

ترجمه :

آسمانها و زمین را به مقتضای حق (و حکمت) آفریده است (نه بیهوده و به گزاف . خداوند) بالاتر از چیزهایی است که (آنان در تصرف امور یا پرستش) نیاز (خدا) میسازند .

توضیحات :

« بِالْحَقِّ » : به مقتضای حق و برابر حکمت .

سوره نحل آیه 4

متن آیه :
خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

انسان را (که یکی از مظاهر قدرت خداست و عالم صغیر نام دارد) از نطفه ای (ناچیز و ضعیف به نام منی) آفریده است ، و او (پس از پا به رشد گذاشتن) به ناگاه دشمن آشکاری می گردد (و در برابر پروردگار خود علم طغیان برمی افرازد و رستاخیز و زندگی دوباره را انکار می کند ، و

فراموش می نماید که آن که او را قیلاً زندگی بخشیده است بعداً نیز می تواند زندگی ببخشد و به حال اولیه برگشت دهد).

توضیحات :

« نَطْفَهُ » : منی . « خَصِيمٌ » : دشمن . صیغه مبالغه و یا فعیل به معنی مُفَاعِل است ، از قِیْل : نَسِيبٌ به معنی مُنَاسِبٌ ، خَلِيطٌ به معنی مُخَالِطٌ ، عَشِيرٌ به معنی معاشر . « مِیْنٌ » : اگر صفت (خَصِيمٌ) باشد به معنی واضح و آشکار است ، و اگر خبر دوم بشمار آید به معنی بیانگر دلیل و برهان و مجادله با خداست .

سوره نحل آیه 5

متن آیه :

وَاللَّائِمَاتُ يَأْكُلْنَ مِنْ حِلِّ زَوْجِهِنَّ وَكَانَ عَلَيْنَهُنَّ حُكْمٌ مِثْلُ حُكْمِ الْمُنْكَحَاتِ

ترجمه :

و چهار پریایان (چون گاو و شتر و بز و گوسفند) را آفریده است که در آنها برای شما ، وسیله گرما (در برابر سرما ، از قِیْل پو شیدنی و گستر دنی ساخته از پشم و مویشان) و سودهائی (حاصل از نسل و شیر و سواری و غیره) موجود است و از (گوشت) آنها می خورید (و در حفظ حیات خود می کوشید) .

توضیحات :

« اللَّائِمَاتُ » : چهار پریایان . مفعول به فعل محذوفی است که (خَلَقَهَا) بیانگر آن است . « دَفْءٌ » : گرمی . در اینجا مراد وسیله ای است که انسان توسط آن خویشتن را از سرما محفوظ و تن خود را بدان گرم می دارد .

سوره نحل آیه 6

متن آیه :

وَاللَّيْسَانُ يَأْكُلُ مِنْ حِلِّ زَوْجَتِهِ وَكَانَ عَلَيْهِمْ حُكْمٌ مِثْلُ حُكْمِ الْمُنْكَحَاتِ

ترجمه :

و برای تنان در آنها زبانی است بدان گاه که آنها را (شامگهان از چرا) باز می آورید و آن گاه که آنها را (بامدادان به چرا) سرمی دهید .

توضیحات :

« تَرْيْحُونَ » : حیوانات را شامگهان به آنها و آسایشگاهها برمی گردانید . « تَسْرَحُونَ » : حیوانات را بامدادان به چراگاه می برید و در صحرای سرمی دهید .

سوره نحل آیه 7

متن آیه :

وَتَحْمِلُ أَثْقَالَكُمْ إِلَىٰ بَلَدٍ لَّمْ تَكُونُوا بِالْغَيْهِ إِلَّا أَيْدِي نَفْسٍ إِن نَّزَعْتُمْ أَعْيُنَكُمْ عَنْ رَأْيِهِمْ

ترجمه :

آنها بارهاي سنگين شما را به سدرزمين و دياري حمل مي کنند که جز با رنج دادن فراوان خود بدان نمي رسيديد. بي گمان پروردگارتان (که اينها را براي آسايشتان آفريده است) داراي رأفت و رحمت زيادي (در حق شما) است .

توضيحات :

« بَلَدٍ » : ناحيه و سدرزمين ، اعم از آباد و غير آباد . « بِالْغِيَةِ » : رسندگان بدان . « شَيْقٍ » : به رنج افکندن . به مشقت انداختن .

سوره نحل آيه 8

متن آيه :

وَالْخَيْلِ وَالْإِبْغَالِ وَالْحَمِيرِ لِتَرْكَبُوهَا وَزِينَةً وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

و (خدا) اسبها و استرها و الاغها را (آفريده است) تا بر آنها سوار شويد و زينتي باشنيد (که به دلهايتان شادي بخشد ، و خداوند) چيزهائي را (براي حمل و نقل و طبي مسافات) مي آفريند که (شما هم اينک چيزي از آنها) نمي دانيد .

توضيحات :

« الْخَيْلِ » : گله اسبان . عطف بر واژه (أَنْعَامٍ) در آيه پنجم است . « الْإِبْغَالِ » : جمع بَغْلٍ ، استرها . « الْحَمِيرِ » : جمع حِمَارٍ ، الاغها . « زِينَةً » : عطف بر محل (لِتَرْكَبُوهَا) و هر دو مفعولله هستند . « وَيَخْلُقُ مَا لَا تَعْلَمُونَ » : مراد ماشينها و هوا پيماها و سفينه هاي فضائي و قطارها و ديگر وسايل و مرکبهاي سريع السيري است که مولود استعدادي است که خدا به انسانها داده است .

سوره نحل آيه 9

متن آيه :

وَعَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ وَمِنْهَا جَايِرٌ وَلَوْ شَاءَ لَهَدَاكُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

(هدايت مردمان به) راه راست بر خداست ، (راهي که منتهي به خير و حق مي گردد) ، و برخي از راهها منحرف و بيراهه است (و منتهي به خير و حق نمي گردد) . و اگر خدا مي خواست همه شما را (به اجبار به راه راست) هدايت مي کرد (و نعمت اختيار و آزادي اراده و انتخاب را به شما انسانها نمي داد) ، و لذا همچون حيوانات راهي را بيشتري نمي پيموديد و ترقي و تکاملي پيدا نمي کرديد .

توضيحات :

« قَصْدٌ » : مصدر است و به معني اسم فاعل ، يعني قاصد است که به معني راست و مسير قيم مي باشد . اضافه صفت به موصوف است . « عَلَى اللَّهِ قَصْدُ السَّبِيلِ » : هدايت به راه راست در دست خداست . هدايت به راه راست بر خدا لازم است (نگا : ليل / 12) . بيان راه درست و جداسازي آن از راه

نادرست بر خدا واجب و لازم است . بدین منظور است که پیغمبران را فرستاده است و ادله را هیابیی را در کتاب باز هستی به جهانیان نموده است (نگا : انعام / 153) . « مِنْهَا » : ضمیر (ها) به (سبیل) باز می‌گردد که مؤنث مجازی است . « جَاءِرٌ » : کج . نادرست .

سوره نحل آیه 10

مَتْنِ آيَةٍ :
هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً لَكُمْ مِنْهُ شَرَابٌ وَمِنْهُ شَجَرٌ فِيهِ تُسِيمُونَ

ترجمه :

او کسی است که از آسمان آبی فرو فرستاده است (که مایه حیات است) و شما از آن می نوشید (و زلال و گوارایش می یابید) و به سبب آن گیاهان و درختان می رویند و شما حیوانات خود را در میان آنها می چرانید .

توضیحات :

« مِنَ السَّمَاءِ » : از جانب آسمان . از ابر . « شَرَابٌ » : نوشیدن . « شَجَرٌ » : درختان . گیاهان (نگا : روح المعانی) . « فِيهِ » : در آن . مرجع ضمیر (ه) واژه (شَجَرٌ) است . « تُسِيمُونَ » : حیوانات را می چرانید .

سوره نحل آیه 11

مَتْنِ آيَةٍ :
يُنِيتُ لَكُمْ بِهِ الزَّرْعَ وَالزَّيْتُونَ وَالنَّخِيلَ وَالْأَعْنَابَ وَمِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

ترجمه :

خداوند به وسیله آن (آب) زراعت و (درختان) زیتون و خرما و انگور و همه میوه‌ها را برای شما می‌رویانند . بی‌گمان در این (کار آفرینش میوه‌های رنگارنگ و محصولات کشاورزی گوناگون) نشانه روشنی است (از خدا) برای کسانی که (درباره نیروی آفریننده آنها) بیندیشند (و با چشم بینش و خرد به جهان گیاهان بنگرند) .

توضیحات :

« آيَةٌ » : نشانه و علامت آشکار . دلیل روشن .

سوره نحل آیه 12

مَتْنِ آيَةٍ :
وَسَخَّرَ لَكُمْ الَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ وَالنُّجُومَ مُسَخَّرَاتٍ بِأَمْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

ترجمه :

و خدا شب و روز و خورشید و ماه را برای (مصالح و منافع) شما مسخر کرد ، و ستارگان به فرمان او مسخر (و برای راهیابی شما در دل تاریکیها ، در چرخش و گردش) هستند . مسلماً در این کار (کار آفریدن و مسخر کردن) دلائل روشن و نشانه‌های بزرگی (بر قدرت و عظمت خدا) است برای کسانی که تعقل

میورزند (و در پرتو خرد به کارهای نگردد) .

توضیحات :

« سَخَّرَ » : رام کرد . فرما نبردار گرداند (نگا : رعد / 2) . « النَّجُومُ » : ستارگان . مبتدا است . « آيَاتٍ » : دلائل روشن . نشانه‌های بزرگ .

سوره نحل آیه 13

متن آیه :

وَمَا ذَرَأَ لَكُمْ فِي الْأَرْضِ مُخْتَلِفًا أَلْوَانُهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَذَّكَّرُونَ

ترجمه :

و چیزهایی را مسخّر شما گردانیده است که در زمین برای شما به رنگهای مختلف و در انواع گوناگون آفریده است . مسلماً در این (کار تسخیر و آفرینش) دلیل واضح و نشانه روشنی (بر قدرت و عظمت خدا) است برای مردمی که عبرت می‌گیرند (و از دیدن این همه نقش عجب بر در و دیوار وجود می‌اندیشند و به سجود می‌افتند) .

توضیحات :

« مَا » : مخلوقات که . چیزهایی که . عطف بر (الْأَلْوَانِ) یا (النَّجُومِ) در آیه قبلی است . « ذَرَأَ » : آفرید (نگا : انعام / 136) . « مُخْتَلِفًا » : حال واژه (مَا) است . « أَلْوَانُهُ » : رنگهای آن . اصناف و انواع آن . فاعل (مُخْتَلِفًا) است . « يَذَّكَّرُونَ » : یادآور می‌شوند . بیدار می‌گردند . می‌اندیشند . عبرت می‌گیرند .

سوره نحل آیه 14

متن آیه :

وَهُوَ الَّذِي سَخَّرَ الْبَحْرَ لِتَأْكُلُوا مِنْهُ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُوا مِنْهُ حُلْيَةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ مَوَاجِرَ فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

و او است که دریا را مسخّر (شما) ساخته است تا این که از آن گوشت تازه بخورید و از آن زیوری بیرون بیاورید که بر خود می‌پوشید (و خویشتن را بدان می‌آرائید و حس زیبائی را اشباع می‌نمائید) و (تو ای انسان !) کشتیها را می‌بینی که (سینه) دریا را می‌شکافند و (امتعه و اقوات را بدینجا و آنجا می‌رسانند . خدا این نعمت را به شما داد) تا شما فضل او را بچوئید (و از دریا در مسیر تجارت استفاده نمائید) و سپاسگزاری کنید .

توضیحات :

« طَرِيًّا » : تازه . ناقص واوی و یائی و نیز مهموز اللام است . « مِنْهُ » : و « فِيهِ » : مرجع ضمیر در این دو واژه (الْبَحْرِ) است . « مَوَاجِرَ » : جمع مَوَاجِرَ ، شکافنده‌ها . مراد کشتیهای جاری و روان است که آبها را از هم می‌شکافند . « حُلْيَةً » : زیورآلات . زینت آلات . از قبیل : لؤلؤ و مرجان و درو گوهر . « وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ » : تا با سوار شدن بر کشتیها و

شکافتن دریاها ، فضل و لطف و روزی فراوان خدا را بطلابید . این جمله ، عطف بر (لِيَتَأْكُلُوا مِنْهُ ...) است و (تَرَى الْفُلْكَ مَوَاجِرَ فِيهِ) جمله معترضه است .

سوره نحل آیه 15

متن آیه :

وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَانْحَارَآ وَسُبُلًا لَّعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

ترجمه :

و در زمین کوههای استوار و پابرجائی را قرار داد تا این که زمین شما را نلرزاند (و با حرکت خود شما را مضطرب نگرداند) و رودخانه‌ها و راههایی را پدیدار کرد تا این که (به مقصد خود) راهیاب شوید .

توضیحات :

« أَلْقَى » : فرانهاد . میسبتقرّ کرد . « رَوَاسِيَ » : جمع راسیة ، کوههای محکم و استوار . « أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ » : تا شما زمین را نلرزاند و مضطرب و پربیشان نگرداند . این جمله منصوب و مفعولله است . دراصل : (لِئَلَّا تَمِيدَ بِكُمْ) و یا این که : (كَرَاهَةً أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ) است . « تَمِيدَ » : از مصدر (مِيد و مِيدَان) به معنی : لرزش و جنبش . تلوتلو خوردن و بدین سو و آن سو افتادن . « سُبُلًا » : جمع سبیل ، راهها .

سوره نحل آیه 16

متن آیه :

وَعَلَامَاتٍ وَبِالنَّجْمِ هُمْ يَهْتَدُونَ

ترجمه :

و نشانه‌هایی (از قبیل : کوهها و دره‌ها و بادها و رودها و رنگ خاکها را پدید آورد که مردمان درروز بدانها راه خود را پیدامی کنند) و (درشب که از این علائم استفاده نمی‌شود) ایشان به وسیله ستارگان رهنمون می‌شوند .

توضیحات :

« عَلَامَاتٍ » : نشانه‌ها . عطف بر (رَوَاسِيَ) در آیه قبلی است .

سوره نحل آیه 17

متن آیه :

أَفَمَنْ يَخْلُقُ كَمَنْ لَّا يَخْلُقُ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

پس (ای وجدانهای بیدار ! از نظر عقل) کسی که (این همه چیزهای عجیب و غریب و نعمتهای بزرگ و سترگ را) می‌آفریند ، همچون کسی است که (چیزی) نمی‌آفریند ؟ (آیا باید بت حقیر و انسان فقیر را شریک خدای جلایل کرد ؟) آیا یادآور نمی‌شوید ؟ (تا به اشتباه خود پی ببرید و از پرستش بتها و انسانها دست بردارید و تنها و

تنها خدای یگانه را بپرستید و سپاسگزاری کنید) .

توضیحات :

« أَقْمِنَ » : استتفهام انکاری است .

سوره نحل آیه 18

متن آیه :

وَإِنْ تَعَدَّوْا نِعْمَةَ اللَّهِ لَا تُحْصَوْهَا إِنَّ اللَّهَ لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

(خداوند جز اینها دارای نعمتهای فراوان دیگری است) و اگر بخواهید نعمتهای خدا را برشمارید ، نمی توانید آنها را سرشماری کنید . بیگمان خداوند دارای مغفرت و مرحمت فراوان است (و اگر از پرستش بتهای بیجان و انسانهای ناتوان دست بردارید و به پرستش خدای رحمان برگردید ، مشمول گذشت و مهر یزدان میگردید) .

توضیحات :

« إِنْ تَعَدَّوْا . . . » : اگر برشمرید . « لَا تُحْصَوْهَا » : آنها را نمی توانید سرشماری کنید .

سوره نحل آیه 19

متن آیه :

وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ

ترجمه :

خداوند آگاه است از آنچه پنهان می‌دارید و از آنچه آشکار می‌سازید .

توضیحات :

« تُسِرُّونَ » : در دل نگاه می‌دارید . پنهان می‌کنید . در نهان انجام می‌دهید . « تُعْلِنُونَ » : آشکار می‌سازید . آشکارا انجام می‌دهید .

سوره نحل آیه 20

متن آیه :

وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَخْلُقُونَ شَيْئاً وَهُمْ يُخْلَقُونَ

ترجمه :

آن کسانی را که بجز خدا به فریاد می‌خوانند و پرستش می‌نمایند ، آنان نمی‌توانند چیزی را بیافرینند و بلکه خودشان آفریده می‌گردند ! (پس باید مخلوقات ضعیف را پرستید و به کمک طلبید ، یا خالق کا ثنات را؟!) .

توضیحات :

« يَدْعُونَ » : فریاد می‌زنند و به یاری می‌طلبند . می‌پرستند .

سوره نحل آیه 21

متن آیه :
أَمْوَاتٌ غَيْرُ أَحْيَاءٍ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ يُبْعَثُونَ

ترجمه :

(بتوائی که می پرستند) جمادند و بیجان ، و نمی‌دانند که (پرستش کنندگانشان) چه وقت زنده و برانگیخته می‌گردند . (پس چرا باید عاقل چیزهایی را بپرستد که از فرارسیدن قیامت بی‌خبرند و سودی و زیانی نمی‌رسانند) .

توضیحات :

« أَمْوَاتٌ » : مردگان . مراد جمادات و اشیاء بیجان است . خبر مبتدای مجذوف است . « غَيْرُ أَحْيَاءٍ » : نه زندگان . مردگان . خبر دوم یا صفت (أَمْوَاتٌ) است و جنبه تأکید را دارد . « يُبْعَثُونَ » : دوباره زنده می‌گردند . رستاخیزشان فرا می‌رسد .

سوره نحل آیه 22

متن آیه :
مُسْتَكْبِرُونَ إِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ قَالِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ قُلُوبُهُمْ مُنْكَرَةٌ وَهُمْ

ترجمه :

پروردگار شما (که باید او را بپرستید) پروردگار بکتائی است ، و آنان که ایمان به آخرت ندارند ، دل‌هایشان منکر (مبدأ و توحید هم) بوده و خویشتن را بزرگ می‌پندارند (و برتر از آن می‌دانند که حق را بپذیرند و خدای را پرستش کنند) .

توضیحات :

« مُنْكَرَةٌ » : انکار کننده . نپذیرنده . « مُسْتَكْبِرُونَ » : کسانی که خویشتن را بزرگ می‌پندارند و خود را بالاتر از آن می‌دانند که به عبادت خدا بپردازند .

سوره نحل آیه 23

متن آیه :
لَا جَرَمَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُسْتَكْبِرِينَ

ترجمه :

قطعاً خدا آگاه است از آنچه پنهان می‌سازند و از آنچه آشکار می‌نمایند (و هیچ چیزی از عقائد و اقوال و افعال آنان از دید خدا پنهان نمی‌گردد و ایشان را در برابر همه اینها بازخواست می‌کند ، و مستکبران را عقاب می‌نماید) چرا که مستکبران را دوست نمی‌دارد .

توضیحات :

« لا جَرَمَ » : حَقًّا . قَطْعًا (نِگَا : هُود / 22) .

سوره نحل آیه 24

متن آیه :
وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ مَاذَا أُنزِلَ رَبُّكُمْ قَالَُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

هنگامی که به مسد کبیران (کافر و بی دین) گفته می شود : پروردگار شما (بر محمد) چه چیزهایی نازل کرده است ؟ (مسخره آمیزانه و کینه توزانه) می گویند : (اینها که وحی آسمانی نیست ، بلکه دروغها و) افسانه های گذشتگان است .

توضیحات :

« أَسَاطِيرُ » : افسانه ها و نوشته ها . مراد ابا طیل و اکاذیب و خرافات است . جمع اَسْطُورَة (نِگَا : انعام / 25) یا جمع اَسْطَار و آن جمع سَطْر است (نِگَا : فرقان / 5) . اَسَاطِيرُ خبر مبتدای محذوف است و تقدیر چنین است : هُوَ اَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ .

سوره نحل آیه 25

متن آیه :
لِيَحْمِلُوا أَوْزَارَهُمْ كَامِلَةً يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَمِنْ أَوْزَارِ الَّذِينَ يُضِلُّونَهُمْ بِغَيْرِ عِلْمٍ
أَلَا سَاءَ مَا يَزُرُونَ

ترجمه :

آنان باید که در روز قیامت بار گناهان خود را (به سبب پیروی نکردن از پیغمبر) به تمام و کمال بر دوش کشند ، و هم برخی از بار گناهان کسانی را حمل نمایند که ایشان را بدون (دلیل و برهان و) آگهی گمراه ساخته اند (بی آن که از گناهان پیروان چیزی کاسته شود) . هان (ای مردمان ! بدانید که آنان چه کار زشتی می کنند و) چه بار گناهان بی را بر دوش می کشند !

توضیحات :

« لِيَحْمِلُوا » : چنین می گویند تا این که بردارند . باید که بردارند . حرف (ل) لام عاقبت است (نِگَا : قصص / 8) و یا این که لام امر (نِگَا : قرطبی) . « أَوْزَارٌ » : جمع وزر ، بارهای سنگین . مراد گناهان سنگین و سزاهای کمر شکن است (نِگَا : انعام / 31 ، نحل / 25) . « مِنْ أَوْزَارِ » : حرف (مِنْ) تبعیضیه است ، یعنی برخی از گناهان ، و یا این که زائد است ، یعنی برابر گناهان . « بِغَيْرِ عِلْمٍ » : بدون علم و آگهی و دلیل و برهان . یعنی سران قوم نا آگاهانه و جاهلانه زبردستان را گمراه کرده اند ، یا این که زبردستان بدون حجت و برهان به دنبال سران قوم راه افتاده اند . یعنی حال فاعل یا حال مفعول است .

سوره نحل آیه 26

متن آیه :

قَدْ مَكَرَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَأَتَى اللَّهَ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ فَخَرَّ عَلَيْهِمُ
السَّقْفُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَأَتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه:

کسانی پیش از ایشان بوده اند که (از این نوع توطئه‌ها را داشته اند و
(نیزنگها کرده اند، ولي خدا به سراغ شالوده (زندگي) آنان رفته است
و آن را از اساس ویران کرده است ، و سقف (خانه‌ها) از بالای سرشان بر
سرشان فرو ریخته است ، و عذاب (دنیا) از جایی بر سرشان تاخته است
که انتظارش را نداشته اند .

توضیحات:

« مَكَرَ » : نیزنگ و توطئه کرده اند . « أَتَى اللَّهَ بُنْيَانَهُمْ مِنَ الْقَوَاعِدِ » :
خداوند به سراغ شالوده زندگي آنها رفت و از اساس آن را ویران نمود .
عذاب خدا به سراغ زیربنای کار آنان می‌رود و تشدکيلات ایشان را از
اساس به هم می‌زند . می‌توان مضافی را ما نند (امر) یا (عذاب) پیش از (الله)
محذوف دانست (نگا : انعام / 40 ، حشر / 2) . « الْقَوَاعِدِ » : جمع قَاعِدَة ،
اساس . شالوده . « خَرَّ » : فرو ریخت . فرو افتاد . فرو تپید . « مِنْ حَيْثُ » :
از جایی و سوئی که .

سوره نحل آیه 27

متن آیه:

ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يُخْزِبُهُمْ وَبِقَوْلٍ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنتُمْ
تُشَاقِقُونَ فِيهِمْ قَالَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ إِنَّ الْخِزْيَ الْيَوْمَ وَالسُّوءَ عَلَى الْكَافِرِينَ

ترجمه:

بعد از این (عذاب دنیا و مکافات عاجل) در روز رستاخیز خداوند آنان
را خوار و رسوا می‌سازد و (بدیشان) می‌گوید : کجا هستند انبازان من که
شما (گمان می‌بردید و) به خاطر آنها (با انبیاء خود و سایر ایمانداران)
می‌جنگیدید و به نزاع برمی‌خاستید ؟ (ایشان را فریاد بز نید تا
بیایند و شمارا یاری دهند و از عذاب صحرائی محشرو دوزخ رها سازند ! ولي
جوابی نخواهند داشت . آن گاه) افراد دانا و آگاه (از حق و حقیقت ، از
قبیل : انبیاء و مؤمنان و فرشتگان) می‌گویند : امروز خواری و رسوائی
عذاب و بدی ، بی‌گمان دامنگیر کافران می‌گردد .

توضیحات:

« كُنتُمْ تُشَاقِقُونَ » : جدال و دشمنی و جنگ و ستیز می‌کردید . « فِيهِمْ »
« : درباره ایشان . به خاطر عشق بدانان . « أُوْتُوا الْعِلْمَ » : عالمان و دانیان .
مراد فرشتگان و مؤمنان به طور عام ، و انبیاء به طور خاص است (نگا :
نساء / 41 ، نحل / 89) . « الْخِزْيَ » : خواری . رسوائی . « السُّوءَ » : بدی . مراد
عذاب است .

سوره نحل آیه 28

متن آیه:

الَّذِينَ تَتَوَفَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ فَأَلْقَوْا السَّلَامَ مَا كُنَّا نَعْمَلُ مِنْ
سُوءٍ بَلَىٰ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه:

کسانی که فرشتگان (برای قبض روح) به سراغشان می‌روند و ایشان در حال ستم (به خود و جامعه) هستند و (در این وقت ، پس از يك عمر عناد و سرکشی) تسلیم می‌شوند ، (چرا که پرده از برخی از امور غیبی به کنار می‌رود و راه گریز بسته می‌شود ، ولی از خوف و هراس باز هم مثل سابق دروغ می‌گویند و اظهار می‌کنند) که ما کارهای بدی (در دنیا) نمی‌کرده ایم ! (فرشتگان بدیشان می‌گویند) : خیر ! (شما اعمال زشت فراوانی انجام داده اید ، و) بی‌گمان خداوند از آنچه می‌کردید آگاه بوده است .

توضیحات:

« تَتَوَفَّاهُمْ » : ایشان را قبض روح می‌کنند و میمیرانند (نگا : نساء / 97) .
« السَّلَامَ » : تسلیم شدن و فرمان بردن . « بَلَىٰ » : بلی . آری . حرفی است که بر ابطال نفي کلام پیش از خود دلالت دارد .

سوره نحل آیه 29

متن آیه:

فَادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَلَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا يَتَوَلَّوْنَ الْكَافِرِينَ

ترجمه:

پس (باید که شما) وارد درهای دوزخ شوید (و به داخل آن روید و) جاودانه در آن بمانید . و که جایگاه متکبران چه جای بدی است !

توضیحات:

« أَبْوَابَ » : جمع باب ، درها . مراد ورود به خود دوزخ است . « خَالِدِينَ » : حال فاعل (اَدْخُلُوا) است . یعنی جاودانه در آن می‌مانند . « مَثْوِيَا » : اقامتگاه . جایگاه .

سوره نحل آیه 30

متن آیه:

وَقِيلَ لِلَّذِينَ اتَّقَوْا مَاذَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكُمْ قَالَُوا خَيْرًا لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَدَارِ الْآخِرَةِ خَيْرٌ وَلَنِعْمَ دَارُ الْمُتَّقِينَ

ترجمه:

و (برعکس کافران ،) هنگامی که به پرهیزگاران گفته می‌شود : پروردگارتان چه چیزی (بر پیغمبر خود) نازل کرده است ؟ می‌گویند : خیر و خوبی را (که قرآن نام دارد و متضمن سعادت دنیا و آخرت می‌باشد) . آنان بدین وسیله از زمره نیکوکاران بشمار می‌آیند و (به نیکوکاران در این جهان نیکی می‌رسد) و زندگی خوشی نصیبشان می‌گردد) و سرای آخرت (ایشان از این سرای) بهتر خواهد بود و جهان (جاویدان) پرهیزگاران بهترین (و زیباترین) جهان می‌باشد .

توضیحات :

« خیراً » : خیر و خوبی . یعنی قرآنی را نازل فرموده است که سراسر خیر و خوبی است .

سوره نحل آیه 31

متن آیه :

جَنَّاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ كَذَلِكَ يَجْزِي اللَّهُ الْمُتَّقِينَ

ترجمه :

(سرای پره یزگاران) باغهایی (جا ویدان و محلّ) اقامت دائم (بهشت) است که بدان وارد می گردند و رودبارها در زیر (کاخها و درختان) آن روان است . در آنجا هرچه بخواهند دارند (و هر نعمتی را آرزو کنند آماده می یابند . بلی) خداوند این چنین (کافی و وفايي و عالی) به پره یزگاران پاداش می دهد .

توضیحات :

« جَنَّاتٍ » : خبر مبتدای محذوف است و دراصل چنین است : هِيَ جَنَّاتٌ . یا این که مبتدا است و خبر آن محذوف است و دراصل چنین است : لَهُمْ جَنَّاتٌ .

سوره نحل آیه 32

متن آیه :

الَّذِينَ تَتَذَكَّرُ بِهِمْ الْمَلَائِكَةُ طَائِفِينَ يَقُولُونَ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ ادْخُلُوا الْجَنَّةَ يَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

(پره یزگاران ،) همانهایی که (به هنگام مرگ) فرشتگان (قبض ارواح) جانیشان را می گیرند درحالی که پاکیزه (از کفر و معاصی) و شادان (از روبروئی سرافرازانه خود با پروردگار) هستند . (فرشتگان بدیشان) می گویند : درودتان باد ! (درامان خدا کنید و از امروز به نارا حتی و بلائی دچار نمی آئید . و) به خاطر کارهایی که می کرده اید به بهشت در آئید .

توضیحات :

« الَّذِينَ » : صفت (الْمُتَّقِينَ) است . « طَائِفِينَ » : پاک و پاکیزه از کفر و معاصی . شادان و خوشحال از قالب تهی کردن و پرواز از جهان ناسوت به جهان ملکوت . حال ضمیر (هُمْ) است . « يَقُولُونَ » : مجموعه فعل و فاعل . حال (الْمَلَائِكَةُ) است . « سَلَامٌ » : درود . امن و امان از خشم و عذاب یزدان و سلامت از گرفتاریها و زشتیها .

سوره نحل آیه 33

متن آیه :

هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمُ الْمَلَائِكَةُ أَوْ يَأْتِيَ أَمْرٌ رَبِّكَ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَمَا ظَلَمَهُمُ اللَّهُ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

ترجمه:

آیا کافران جز این انتظار می دارند که فرشتگان (قبض ارواح) به سراغشان بیایند، یا این که فرمان پروردگارت (مبنی بر مجازات ایشان) فرارسد (و عذاب آسمانی نابودشان گرداند؟). کسانی که پیش از ایشان هم بودند این چنین کردند (و مجازات کار پلید خود را دیدند) و خدا بدیشان ستم نکرد، ولیکن خودشان به خویشتن ستم کردند (چرا که خویش را با کفرشان در معرض عذاب کردگار قرار دادند).

توضیحات:

«هَلْ يَنْظُرُونَ»: آیا انتظار می کشند؟ استفهام انکاری است، یعنی چشم به راه فرشتگان مرگ یا عذاب آخرت هستند.

سوره نحل آیه 34

متن آیه:

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه:

پس (سرانجام، سزای) بدیهائی که می کردند بدیشان رسید، و چیزی را که بدان تمسخر می نمودند آنان را (از هرسو) در برگرفت (که عذاب دوزخ است).

توضیحات:

«سَيِّئَاتُ»: بدیها. مضاف محذوف و در اصل چنین است: جَزَاءُ سَيِّئَاتٍ. یا این که ذکر سبب و مراد مسبب است. «حَاقَ»: فرا گرفت. از ماده (حیق) به معنی احاطه کردن (نگاه: انعام/10، هود/8).

سوره نحل آیه 35

متن آیه:

وَقَالَ الَّذِينَ أَشْرَكُوا لَوْ شَاءَ اللَّهُ مَا عَبَدْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ نَحْنُ وَلَا آبَاؤُنَا وَلَا حَرَمْنَا مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ كَذَلِكَ فَعَلَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَعَلَّ عَلَى الرُّسُلِ إِلَّا الْبَلَاغَ الْأَمِينِ

ترجمه:

کافران (از راه استهزاء و مغالطه) میگویند: اگر خدا می خواست نه ما و نه پدران ما، چیزی جز خدا را نمی توانستیم بپرستیم، و چیزی را بدون اجازه او نمی توانستیم حرام بکنیم. (پس ماندگاری ما بر پرستش لات و عزی و دیگر بتان، و تحریم بحیره و سائیه و وصیله و غیره، نشانه رضایت خدا به کارمان می باشد، لذا فرمان تورا نمی بریم و فرستاده خدایت نمی دانیم، آری!) کسانی که پیش از ایشان هم بودند این چنین می کردند (و با این گونه بهانه های واهی و دلیلهای سست، به بت پرستی و تحریم چیزهائی از پیش خود، ادامه می دادند)

. مگر بر پیغمبران و وظیفه‌ای جز تبلیغ آشکار (، روشن و بی‌پرده رساندن اوامر کردگار) است؟ (نه! جز این نیست. پس تو نیز فرمان برسان و حساب ایشان را به خدای واگذار).

توضیحات:

«لَوْ شَاءَ اللَّهُ...»: (نگا: انعام / 148، زخرف / 20). «مِنْ شَيْءٍ»: حرف (مِنْ) زائد است. «الْمُيِّنُ»: روشن. روشن‌نگر.

سوره نحل آیه 36

متن آیه:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِي كُلِّ أُمَّةٍ رَسُولًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوتَ فَمِنْهُمْ مَن هَدَى اللَّهُ وَمِنْهُمْ مَن حَقَّتْ عَلَيْهِ الضَّلَالَةُ فَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكذِبِينَ

ترجمه:

ما به میان هر ملت‌تی پیغمبری را فرستاده ایم (و محتوای دعوت همه پیغمبران این بوده است) که خدا را بپرستید و از طاغوت (شیطان، بتان، ستمگران، و غیره) دوری کنید. (پیغمبران دعوت به توحید کردند و مردمان را به راه حق فرا خواندند). خداوند گروهی از مردمان را (که بر اثر کردار نیک، شایسته مرحمت خدا شدند، به راه راست) هدایت داد، و گروهی از ایشان (بر اثر کردار ناشایست) گمراهی بر آنان واجب گردید (و سرگشتگی به دامان نشان چسبید) پس (اگر در این باره در شک و تردیدید، بروید) در زمین گردش کنید و (آثار گذشتگان را بر صفحه روزگار) بنگرید و ببینید که سرانجام کار کسانی (که آیات خدا را) تکذیب کرده‌اند به کجا کشیده است (و بر سر اقوامی چون عاد و ثمود و لوط چه آمده است).

توضیحات:

«الطَّاغُوتَ»: شیطان و بتان و هرچیزی که باعث طغیان شود (نگا: بقره / 256). «حَقَّتْ»: ثابت و واجب شده است. «حَقَّتْ عَلَيْهِمُ الضَّلَالَةُ»: یعنی خداوند به مردمان خرد داده است، فطرت ایشان را برای یکتاپرستی بسیج کرده است، پیغمبران را فرستاده است، و آیات تشریحی و تکوینی را به انسانها نموده است، آن‌گاه این مردمانند که بر اثر یک تصمیم‌گیری آزادانه دودسته می‌شوند و به راه یزدان یا به راه شیطان می‌روند.

سوره نحل آیه 37

متن آیه:

إِن تَحْرَصْ عَلَىٰ هُدَاهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَن يُضِلُّ وَمَا لَهُم مِّن نَّاصِرِينَ

ترجمه:

(ای پیغمبر!) هر چند هم بر رهنمود آنان (که مغلوب شهوات و لذات و مادیات شده‌اند) از منند باشی (گوششان به دعوت حق بدهکار نیست و) خداوند کسانی را (که بر اثر پلشتیها و زشتیها) گمراه بکند (با

زور به راه حق) هدایت نمی‌دهد، و (روز قیامت) یاورانی را نخواهند داشت (که ایشان را یاری کنند و از عذاب خدا برها نند).

توضیحات:

«تَحْرُصُ»: آزمند باشی. تلاش و کوشش کنی.

سوره نحل آیه 38

متن آیه:

وَأُفْسِمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَا يَبْعَثُ اللَّهُ مَن يَمُوتُ بَلَى وَعَدَاءَ عَلَيْهِ حَقًّا
وَلَكِن أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه:

(کافران علاوه بر شیرکشان) مؤکدانه به خدا سوگند یاد می‌کنند که خداوند هرگز کسی را که می‌میرد زنده نمی‌گرداند. خیر! (چنین نیست که می‌گویند، بلکه خداوند همه مردگان را دوباره زنده می‌کند، و این (وعده قطعی خدا است، و لیکن بیشتر مردمان نمی‌دانند) که زنده‌گرداندن برای قدرت خدا چیز نیست و همان گونه که قبلاً به انسانها جان بخشیده است، پس از مرگ نیز دوباره جان به پیکرشان می‌دمد).

توضیحات:

«أُفْسِمُوا»: سوگند خورده‌اند. «جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ»: در حالی که با تمام قدرت و بسیار مؤکدانه سوگند یاد می‌کنند. جَهْد مصدر و به معنی (جاهدین) است و حال بشمار است (نگا: مائده / 53، انعام / 109). «وَعَدَاءَ عَلَيْهِ حَقًّا»: خداوند آن را مؤکدانه وعده داده است و قاطعانه بر خود واجب گردانده است. (وَعَدَاءَ) و (حَقًّا) مَفْعُولِ مَطْلُوقِ فَعْلٍ محذوف می‌باشند و تقدیر چنین است: وَعَدَ اللَّهُ ذَلِكَ وَعَدَاءَ وَحَقَّهُ حَقًّا. یا این که (حَقًّا) صفت (وَعَدَاءَ) است و معنی چنین می‌شود: خداوند وعده راستین آن را مؤکدانه داده است (نگا: توبه / 111).

سوره نحل آیه 39

متن آیه:

لِيَبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ كَانُوا
كَآذِبِينَ

ترجمه:

(خداوند همگان را زنده می‌گرداند) تا این که برای ایشان روشن گرداند چیزی را که درباره آن اختلاف می‌ورزند (که به طور خاص رستاخیز و به طور عام همه اموری است که پیغمبران با خود آورده‌اند) و این که کافران بدانند که ایشان (در آنچه راجع به شرك و رستاخیز می‌گویند) دروغگویند.

توضیحات:

«الَّذِي يَخْتَلِفُونَ فِيهِ»: آنچه درباره‌اش اختلاف دارند. مراد حقا ئقی

است که پیغمبران به ارمغان آورده اند و همه چیزهایی است که از آن سخن گفته اند .

سوره نحل آیه 40

متن آیه :
إِنَّمَا قَوْلُنَا لِشَيْءٍ إِذَا أَرَدْنَاهُ أَنْ نَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

ترجمه :

(زنده گرداندن مردمان در روز قیامت برای ما مشکل نیست همان گونه که کافران گمان می برند) . ما هرگاه چیزی را بخواهیم (پدید آوریم) کافی است که (خطاب) بدان بگوئیم : باش ! پس فوراً می شود .

توضیحات :

« كُنْ فَيَكُونُ » : (نگا : بقره / 117 ، آل عمران / 47) .

سوره نحل آیه 41

متن آیه :
وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَالْآخِرَةَ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

کسانی که برای خدا (به مدینه) هجرت کردند ، پس از آن که (در مکه) مورد ظلم و ستم قرار گرفتند ، در این دنیا جایگاه و پایگاه خوبی بدانان می دهیم ، و پاداش اخروی (ایشان از پاداش دنیوی آنان) بزرگتر است اگر بدانند .

توضیحات :

« فِي اللَّهِ » : به خاطر خدا و برای رضایت او . « لَنُبَوِّئَنَّهُمْ » : ایشان را حتماً اسکان می دهیم . بی گمان برای ایشان تهیه می بینیم . « حَسَنَةً » : نیک و زیبا . صفت موصوف مجذوفی است و مراد شهر مدینه است و تقدیر چنین می شود : داراً حَسَنَةً . مَبَاءَةً حَسَنَةً . مَعِيشَةً حَسَنَةً . و . . . . نصب آن به خاطر ظرف بوده است ، و یا این که مفعول دوم (لَنُبَوِّئَنَّهُمْ) است اگر به معنی (لَنُعْطِيَنَّهُمْ) گرفته شود . « لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ » : اگر مخالفان مؤمنان می دانستند . یا اگر مؤمنان می دانستند ؛ که در این صورت مراد دیدن به جای شنیدن است ، و الا مهاجران می دانستند که پاداش آن جهان از پاداش این جهان بهتر و والاتر است و به همین خاطر ترك خانه و کاشانه کرده اند و در راه نجات دین و ایمان کوشیده اند .

سوره نحل آیه 42

متن آیه :
الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

ترجمه :

(مهاجران ، آن) کسانی که (در برابر اذیت و آزار مشرکان)

شدک یبائی ورزیدند و (در زندگی) توکل و تکیه آنان بر پروردگارشان است .

توضیحات :
« صَبَرُوا . . . يَتَوَكَّلُونَ » : استعمال فعل نخست به صورت ماضی و فعل بعدی به شکل مضارع ، برای استمرار ، یا استحضار آن سیمای زیبا و هیئت رعنائی است که داشته اند .

سوره نحل آیه 43

متن آیه :
وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ إِلَّا رَجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

(مشرکان میگویند : میبایست خداوند فرشته‌ای را برای ابلاغ رسالت می فرستاد ؛ نه تورا که فردی تهیدست و انسانی چون ما هستی . باید بدانند که) ما پیش از تو نیز جز مردانی را که بدیشان وحی فرستاده ایم ، (به میان مردم) روانه نکرده ایم . پس (برای روشنگری) از آگاهان (از کتابهای آسمانی همچون تورات و انجیل) بپرسید ، اگر (این را) نمی‌دانید (که پیغمبران همه انسان بوده اند نه فرشته) .

توضیحات :

« رَجَالًا » : مردانی . این بخش می‌رساند که پیغمبران همه مرد بوده اند ؛ نه زن . « نُوحِي إِلَيْهِمْ » : ما به پیغمبران وحی می‌کردیم . « الذِّكْر » : اطلاع و آگاهی . یاد و یادآوری . در اینجا مراد کتاب آسمانی است . « أَهْلَ الذِّكْرِ » : علماء . اهل کتاب .

سوره نحل آیه 44

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا وَالزُّبُرِ وَأَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الذِّكْرَ لِتُبَيِّنَ لِلنَّاسِ مَا نُزِّلَ إِلَيْهِمْ وَلَعَلَّهُمْ يَتَفَكَّرُونَ

ترجمه :

(پیغمبران را) همراه با دلائل روشن و معجزات آشکار (دالّ بر پیغمبری ایشان) ، و همراه با کتابها فرستاده ایم ، و قرآن را بر تو نازل کرده ایم تا این که چیزی را برای مردم روشن سازی که برای آنان فرستاده شده است (که احکام و تعلیمات اسلامی است) و تا این که آنان (قرآن را مطالعه کنند و درباره مطالب آن) بیندیشند .

توضیحات :

« الْبَيِّنَات » : دلائل روشن . معجزات آشکار . « الزُّبُر » : جمع زُبُور ، کتابها (نگا : آل عمران / 184) . « يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا وَالزُّبُرِ » : جار و مجرور متعلق به (اُرسَلْنَا) در آیه قبلی و یا متعلق به فعل محذوفی مانند (اُرسَلُوا) است . « الذِّكْر » : مراد قرآن است (نگا : آل عمران / 58 ، حجر / 6 و 9) . « ما » :

آنچه . مراد احکام و شرائع است .

سوره نحل آیه 45

متن آیه :
أَقَامِنِ الَّذِينَ كَفَرُوا السِّيئَاتِ أَنْ يَخْسِفَ اللَّهُ بِهِمُ الْأَرْضَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ
الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

آیا تو طئه‌گران بدکردار (از این عذاب الهی) ایمن گشته‌اند که ممکن است خداوند آنان را (همچون قارون) به دل زمین فرو برد (و نابودشان گرداند) ، یا این که عذاب الهی از آنجا که انتظارش ندارند و به گونه‌ای که به دلشان خطور نمی‌کند به سراغشان بیاید ؟

توضیحات :

« مَكْرُوا السَّيِّئَاتِ » : تو طئه بدیها را چیدند . زیرنگیهای زشت را پی ریزی کردند . واژه (السَّيِّئَاتِ) صفت موصوف محذوف (الْمَكْرَاتِ) است ، یعنی : مَكْرُوا الْمَكْرَاتِ السَّيِّئَاتِ . یا این که مفعول فعل (مَكْرُوا) است اگر به معنی (عَمِلُوا) باشد . « يَخْسِفُ » : به زمین فرو ببرد (نگا : قصص / 81 و 82) .

سوره نحل آیه 46

متن آیه :
أَوْ يَأْخُذَهُمْ فِي تَقَلُّبِهِمْ فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ

ترجمه :

یا این که به هنگام رفت و آمدشان (برای بازرگانی و داد و ستد ، گر بیان ایشان را بگیرد) (و به ناگاه هلاکشان گرداند) ؟ به هر حال آنان نمی‌توانند (خدای را) درمانده کنند (و از دست عذاب و مرگ او خویشتن را برهانند) .

توضیحات :

« تَقَلُّبِهِمْ » : رفت و آمد برای تجارت و بازرگانی . سعی و تلاش در پی معاش . « فَمَا هُمْ بِمُعْجِزِينَ » : (نگا : أنعام / 134 ، یونس / 53 ، هود / 20 و 33 ، توبه / 2 و 3) .

سوره نحل آیه 47

متن آیه :
أَوْ يَأْخُذَهُمْ عَلَى تَخَوُّفٍ فَإِنَّ رَبَّكُمْ لَرَؤُوفٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

یا این که در بیم و هراس (از مرگ ، بیماری ، زیان ، تنگدستی ، صاعقه ، زلزله ، و بلایا و مصائب دیگر) ایشان را نگاه دارد (و زندگی را بر آنان حرام گرداند) ؟ بلی خداوند می‌تواند هرکس و هرگروهی را به یکبار نابود کند و یا این که به مرگ تدریجی گرفتار سازد . خداوند ایشان را از

عواقب زشت کارهایشان بر حذر می‌دارد تا بیدار گردند و به مجازات الهی گرفتار نیایند) چرا که خداوند بسیار با رأفت و با مرحمت است.

توضیحات :

« تَخَوُّفٍ » : بیم و هراس . کم و کاست در اموال و اولاد . « فَإِنَّ رَبَّهُمْ لَرَوُّوفٌ رَحِيمٌ » : ذکر رأفت و رحمت بعد از تهدید ، بدان خاطر است که بر حذر داشتن از سرانجام بد ، خود نعمت به حساب می‌آید همان گونه که در سوره الرحمن آمده است (نگا : الرحمن / 41 و 42) . و این که معنی چنین است که خداوند چون رؤوف و رحیم است در مجازات شتاب نمی‌کند (نگا : رعد / 32 ، حج / 44 و 48) .

سوره نحل آیه 48

متن آیه :

أَوْ لَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا خَلَقَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ يَتَفَتَّيًّا ظِلَالُهُ عَنِ الْيَمِينِ وَالشَّمَائِلِ
سَجْدًا لِلَّهِ وَهُمْ دَاخِرُونَ

ترجمه :

آیا آنان به چیزهایی که خدا آفریده است نمی‌نگرند و درباره آنها نمی‌اندیشند که چگونه سایه‌هایشان از راست و چپ منتقل می‌گردند (و گاهی بدین سو و گاهی بدان سوا امتداد می‌یابند) و فرو تنانه خدای را سجده می‌برند ؟

توضیحات :

« يَتَفَتَّيًّا » : برمی‌گردد . منتقل می‌شود . در رسم الخط قرآنی (يَتَفَتَّيًّا) است و الف زائدی در آخر دارد . « ظِلَالُهُ » : سایه‌های آن (نگا : رعد / 15) . « سَجْدًا » : سجده کنان . حال (ظلال) است . « دَاخِرُونَ » : خاضعان و فرو تنان . از مصدر (دَخِرَ) به معنی خواری و کوچکی است . « وَهُمْ دَاخِرُونَ » : حال دوم (ظلال) است .

سوره نحل آیه 49

متن آیه :

وَلِلَّهِ يَسْجُدُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مِن دَابَّةٍ وَالْمَلَائِكَةُ وَهُمْ لَا
يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه :

آنچه در آسمانها و آنچه در زمین جنبیده وجود دارد ، خدای را سجده می‌برند و کرنش می‌کنند ، و فرشتگان نیز خدای را سجده می‌برند و تکبر نمی‌ورزند .

توضیحات :

« دَابَّةٍ » : جنبیده . رونده (نگا : بقره / 164 ، هود / 6 و 56) . « مِن دَابَّةٍ » : برخی این قید را برای (مَا فِي الْأَرْضِ) می‌دانند ، ولی به دلیل آیه‌های دیگر مربوط به (مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ) به طور کلی است (نگا : شوری / 29 ، حج / 18) . « الْمَلَائِكَةُ » : ذکر خاص فرشتگان با وجود

دخول دروازه عام (ما) برای بزرگداشت فرشتگان و این که آنان نوعی از آفریدگانند که در ماهیت جدای از جنس پندگانیند.

سوره نحل آیه 50

مَتْنِ آيَةِ :
يَخَافُونَ رَبَّهُمْ مِّنْ فَوْقِهِمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

ترجمه:

فرشتگان از پروردگار خود که حاکم بر آنان است می ترسند و آنچه بد آنان دستور داده شود (به خوبی و بدون چون و چرا) انجام می دهند.

توضیحات:

«مِن فَوْقِهِمْ»: مراد بالا بودن حسّی و مکانی نیست، بلکه مراد برتری و ولایتی مقامی است (نگاه: أنعام / 61، أعراف / 127). «يَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ»: (نگاه: تحریم / 6).

سوره نحل آیه 51

مَتْنِ آيَةِ :
وَقَالَ اللَّهُ لَا تَتَّخِذُوا إِلَهَيْنِ اثْنَيْنِ إِنَّمَا هُوَ إِلَهُ وَاحِدٌ وَإِنِّي قَارِهُبُونَ

ترجمه:

خدا گفته است که دو معبود دوگانه برای خود برنگزینید، بلکه خدا معبود یگانه‌ای است (که منم آفریدگار کائناتم) و تنها و تنها از من بترسید و بس.

توضیحات:

«قَالَ»: مراد از گفتن، دستور دادن است. «إِلَهَيْنِ»: دو معبود. مراد این است که دوگانه پرستی غلط است تا چه رسد به پرستش معبودهای متعدد. یا این که همه معبودهای دروغین یکی و باطل بشمارند و در مقابل معبود حق که تنها او آفریننده جهان و منشأ خیر و برکت و نعمت است قرار دارند. «إِلَهَيْنِ»: دوگانه. صفت است و در برابر (واحد) یعنی یگانه که آن هم صفت است قرار دارد. ذکر این دو وصف برای تأکید بکتا پرستی، و نهی از دوگانه و چندگانه پرستی است. «قَارِهُبُونَ»: (نگاه: بقره / 40).

سوره نحل آیه 52

مَتْنِ آيَةِ :
وَلَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَهُ الدِّينُ وَاصِبًا أَفْ غَيْرَ اللَّهِ تَتَّقُونَ

ترجمه:

آنچه در آسمانها و زمین است از آن او است، و همواره (تعیین نحوه) دینداری و (کار) قانونگذاری حق او، و اطاعت و انقیاد از وی واجب و لازم است. پس (وقتی که عالم هستی از آن خدا و قوا نین تکوینی و تشریحی و اطاعت و انقیاد همه چیز و همگان از او است) آیا از غیر خدا

می ترسید؟

توضیحات:

«الذین»: دین و شریعت، قوا نین و سنن، اطاعت و انقیاد. «و اصیباً»: همیشه و همواره (نگاه: صافات / 9). واجب و لازم، خالصانه. این واژه حال (الذین) است.

سوره نحل آیه 53

متن آیه:

وَمَا يَكُم مِّن نُّعْمَةٍ فَمِنَ اللَّهِ ثُمَّ إِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فَإِلَيْهِ تَجْأُرُونَ

ترجمه:

آنچه از نعمتها دارید همه از سوی خداست (و باید تنها منعم را سپاس گفت و پرستید) و گذشته از آن، هنگامی که زیانی (همچون درد و بیماری و مصائب و بلاها) به شما رسید (برای زدودن ناراحتیها و گشودن گره مشکلهای آنها دست دعا به سوی خدا برمی دارید و) او را با ناله و زاری به فریاد می خوانید، (پس چرا در وقت عادی جز او را می پرستید و انبازها را به کمک می طلبید؟).

توضیحات:

«الضُّرُّ»: (نگاه: انعام / 17، یونس / 12). «تَجْأُرُونَ»: ناله و فریاد سر می دهید و متضرعانه کمک می طلبید. از مصدر (جأر) به معنی هرا و آوای وحوش و چهار پایان است.

سوره نحل آیه 54

متن آیه:

ثُمَّ إِذَا كَشَفَ الضُّرَّ عَنْكُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْكُمْ يَرِبَّهِمْ يُشْرِكُونَ

ترجمه:

سپس هنگامی که خدا زیان را از شما دور کرد (و جلو تذبذب حوادث و طوفان بلا را گرفت)، گروهی از شما (انبازهایی) شریک پروردگار خود می کنند! (و از نو دچار غفلت و غرور و بت پرستی و شرور می شوند!).

توضیحات:

«كَشَفَ»: برطرف کرد. کنار زد. «فَرِيقٌ»: دسته. گروه.

سوره نحل آیه 55

متن آیه:

لِيُكَفِّرُوا بِمَا أَتَيْنَاهُمُ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ

ترجمه:

بگذار نعمتهائی را که بدیشان داده ایم ناسپاسی کنند و (رفع مشکلات و دفع مضرات را نادیده گیرند. ای کافران چند روزی از این متاع دنیا) بهره مند شوید (و لذت ببرید، عاقبت کفر و سرانجام کارتان را

(خواهید دانست .

توضیحات :

« لِيَكْفُرُوا بِمَا آءَا تَيْنَاهُمْ » : بگذار کفران و ناسپاسی چیزهایی را بکنند که بدیشان داده ایم . بگذار نعمتهایی را که بدیشان داده ایم نادیده انگارند . لام آن لام عاقبت ، و کفران به معنی ناسپاسی و انکار است .

سوره نحل آیه 56

متن آیه :

وَيَجْعَلُونَ لِمَا لَا يَعْلَمُونَ نَصِيْبًا مِّمَّا رَزَقْنَاهُمْ تَاللَّهِ لَتُسْأَلُنَّ عَمَّا كُنتُمْ تَفْتَرُونَ

ترجمه :

(کافران) برای بتهایی که چیزی نمیدانند (زیرا که جمادند) ، بهره ای (از حیوانات و ارزاق خود) که ما بدیشان داده ایم قرار میدهند (و بدین وسیله بدانها تقرب می جویند) . به خدا سوگند ! (در دادگاه قیامت) از این دروغ و بهتانها بازپرسی خواهید شد (و سزای کردارتان داده میشود) .

توضیحات :

« لَا يَعْلَمُونَ » : بتها نمیدانند . کافران دلیل و حجتی بر الوهیت بتها ندارند . کافران هیچ گونه سود و زبانی از بتها سراغ ندارند . « كُنتُمْ تَفْتَرُونَ » : شما به هم می بافتید و سرهم می کردید .

سوره نحل آیه 57

متن آیه :

وَيَجْعَلُونَ لِلَّهِ الْبَنَاتِ سُبْحَانَهُ وَلَهُمْ مَا يَشْتَهُونَ

ترجمه :

و برای خداوندی که از هرگونه آرایش و نیازی پاک است ، دخترانی قائل میشدند (و فرشتگان را دختران خدا می پنداشتند ،) و برای خود آنچه دوست میداشتند قرار میدادند (که پسران هستند) .

توضیحات :

« الْبَنَاتِ » : دختران . مراد فرشتگان است که کافران آنها را دختران خدا می پنداشتند (نگا : انعام / 100) و ایشان را می پرستیدند (نگا : سبأ / 40 و 41) .

سوره نحل آیه 58

متن آیه :

وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا لَمْ يُحِبْ أَنْ يُزَلَّ وَجْهَهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ

ترجمه :

(دختران رامایه ننگ و سرشک‌سنگی و بد بختی می‌دانستند) و هنگامی که به یکی از آنان مژده تولد دختر داده می‌شد (آن چنان از فرط ناراحتی چهره‌اش تغیر می‌کرد که) صورتش سیاه می‌گردید و مملو از خشم و غضب و غم و اندوه می‌شد .

توضیحات :

« ظَلَّ » : می‌شد . از افعال ناقصه است . « مُسَوِّدًا » : سیاه . « كَظِيمٌ » : مملو از غم و اندوه . لبریز از خشم و غضب (نگا : یوسف / 84 ، زخرف / 17) .

سوره نحل آیه 59

متن آیه :

الَّتِرَابِ الْأَسَاءِ مَا يَحْكُمُونَ
يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِنْ سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَىٰ هُونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي

ترجمه :

از قوم و قبیله (خود) به خاطر این مژده بدی که به او داده می‌شد خوبشتن را پنهان می‌کرد (و سرگشته و حیران به خود می‌گفت :) آیا این ننگ را بر خود بپذیرد و دختر را نگاه دارد و یا او را در زیر خاک زنده بگورسازد؟ هان! چه قضاوت بدی که می‌کردند!

توضیحات :

« يَتَوَارَى » : خود را نهان و از دید مردمان پنهان می‌سازد . « هُونٍ » : خواری و رسوائی (نگا : انعام / 93) . « يَدُسُّهُ » : زنده بگورش کند . دفن و پنهانش سازد . استعمال ضمیر مذکر (ه) در واژه‌های (يُمَسِّكُهُ) و (يَدُسُّهُ) با توجه به ظاهر مرجع آن ، یعنی کلمه (ما) است .

سوره نحل آیه 60

متن آیه :

لِلَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ مَثَلُ السَّوِّءِ وَلِلَّهِ الْأَمْثَلُ الْأَعْلَىٰ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

کسانی که به آخرت باور ندارند ، دارای صفات دانیه‌اند (که از جمله دوست داشتن پسر و دشمن داشتن دختر و زنده بگور کردن او است) و خدا دارای صفات عالییه است (که از جمله بی نیازی از همه کس و همه چیز است) و او با عزت و با حکمت است (و می‌تواند هر کاری را بکند و کارهایش از روی حکمت است) .

توضیحات :

« مَثَلٌ » : صفت . حالت . « مَثَلُ السَّوِّءِ » : صفات دانیه . « الْأَمْثَلُ الْأَعْلَىٰ » : صفات عالییه .

سوره نحل آیه 61

متن آیه :

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِظُلْمِهِمْ مَا تَرَكَ عَلَيْهِمْ مِنْ دَابَّةٍ وَّلَئِنْ يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ لَا يَسْتَأْخِرُونَ سَاعَةً وَلَا يَسْتَقْدِمُونَ

ترجمه:

اگر خداوند مردمان را به سبب ستمشان (هرچه زودتر به عقاب و عذاب آن) کیفر می‌داد، بر روی زمین چنبنده‌ای (انسان نام) باقی نمی‌گذاشت، ولیکن آنان را تا مدت معین (که زمان فرارسیدن مرگ ایشان است) مهلت می‌دهد، و هنگامی که اجل آنان سر رسید نه لحظه‌ای (آن را) پس می‌اندازد و نه (لحظه‌ای آن را) پیش می‌اندازد.

توضیحات:

«عَلَيْهَا»: بر روی زمین. مرجع ضمیر (ها) واژه (الأرض) محذوف است. «دَابَّةٍ»: چنبنده. به قرینه ضمیر (هم) مراد انسان است. لیکن می‌توان آن را شامل هرگونه موجود زنده و چنبنده‌ای دانست. «أَجَلٍ مُّسَمًّى»: فرارسیدن مرگ. پایان عمر (نگا: انعام / 2 و 60، هود / 3، زمر / 42).

سوره نحل آیه 62

متن آیه:

وَيَجْعَلُونَ لِقَاءِ اللَّهِ حَتْفًا وَّيَكْفُرُونَ بِكُرْهُونَ وَّتَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ أَنَّ لَهُمُ الْحُسْنَىٰ لَا جَرَمَ أَنَّ لَهُمُ النَّارَ وَّأَنَّهُمْ مُّفْرَطُونَ

ترجمه:

آنان برای خدا چیزی تعیین می‌کنند که خود نمی‌پسندند (که انتخاب دختران است)، و دروغ بر زبان می‌رانند و می‌گویند: (همان گونه که در این جهان از ثروت و قدرت بهره‌مندند، در آن جهان هم) سرانجام نیک دارند (و بهشت از آن ایشان است). بدون شك آتش دوزخ بهره‌ایشان است و آنان پیش از دیگران بدانجا رانده و افکنده می‌شوند.

توضیحات:

«تَصِفُ أَلْسِنَتُهُمُ الْكَذِبَ»: زبان‌هایشان آشکارا دروغ را بیان می‌دارد (نگا: کهف / 36، فصلت / 50). «الْحُسْنَىٰ»: سرانجام نیک. مراد سعادت و خوشبختی اخروی است که بهشت است. «لَا جَرَمَ»: حقا. حتماً (نگا: هود / 22). «مُفْرَطُونَ»: پیشگامان. جلوافتادگان. فراموش‌شدگان و از یاد رفتگان (نگا: اعراف / 51، طه / 126، جا ئیه / 34).

سوره نحل آیه 63

متن آیه:

تَاللَّهِ لَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ أُمَمٍ مِّن قَبْلِكَ فَزَيَّنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ فَهَوَوْا لِيَوْمِ الْيَوْمِ وَلَهُمُ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه:

به خدا سوگند! ما (پیغمبرانی) به سوی ملت‌های پیش از تو فرستادیم و اهریمن کارهای (زشت) ایشان را در نظرشان آراست و (آنان را

از پیرو پیغمبران بازداشت و بدبختشان کرد. در این جهان (امروز اهریمن سرپرست ایشان است و) آنان را به دنبال خود می کشاند ، و فردای قیامت (عذاب دردناکی دارند .

توضیحات :

« فَهَوَ وَ لِيَهُمُ الْيَوْمَ » : اهریمن در این جهان سرپرست و متولی امور ایشان است . شیطان امروز هم که روزگار آخرین رسالت است باز هم کسانی را گول می زند و از راه به در می کند . انگار اینان هم فکران گذشتگان و از نسل ایشانند .

سوره نحل آیه 64

متن آیه :

وَمَا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ إِلَّا لِتُبَيِّنَ لَهُمُ الَّذِي اخْتَلَفُوا فِيهِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

ما کتاب (قرآن) را بر تو نازل نکرده ایم مگر بدان خاطر که چیزی را برای مردمان بیان و روشن نمائی که (جزو امور دینی است و) در آن اختلاف دارند ، و (هم بدان خاطر که این کتاب) هدایت و رحمت برای مؤمنان گردد .

توضیحات :

« الَّذِي » : چیزی که . مراد امور دینی مورد اختلاف و محل کشمکش مردمان است . از قبیل : تو حید ، نبوت ، معاد ، تحلیل و تحریم حیوانات و اشیاء ، و غیره ... « هُدًى وَرَحْمَةً » : مفعولله و عطف بر محل (لِتُبَيِّنَ) هستند .

سوره نحل آیه 65

متن آیه :

وَاللَّهُ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ

ترجمه :

خدا است که از (ابر) آسمان آب را می باراند و زمین را پس از مرگ (و خشکی ، بارویان گلها و گیاهها و چمنزارها و کشتزارهای فراوان در) آن ، (دوباره جان و) حیات می بخشد . بی گمان در این (کار باران و رویاندن و موات و حیات) دلیل روشنی (بر وجود مدبر حکیم) است برای آنان که گوش شنوا دارند .

توضیحات :

« السَّمَاءِ » : مراد ابر است (نگا : اعراف / 57 ، نور / 43 ، واقعه / 69) . « مَوْتِهَا » : مراد از مرگ زمین ، خشکی و لختی آن است . « فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا » : زمین لخت و خشک را با آن سبز و خرم و لبریز از جوش و خروش می سازد . شاید اشاره به این هم باشد که آب برف و باران پس از جذب آن توسط گیاهان ، در درون آنها به بافتها و سلولهای زنده تبدیل

می‌شود .

سوره نحل آیه 66

متن آیه :
وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّئَلَّا تُسَاقِيَكُمْ مِمَّا فِي بُطُونِهِ مِنْ بَيْنِ قَرْتٍ وَدَمٍ
لَبِنًا خَالِصًا سَدًّا يُغَايِلُ الشَّارِبِينَ

ترجمه :

بی‌گمان (ای مردمان !) در وجود چهار پایان برای شما (درس) عبرتی است (که در پرتو آن می‌توانید به خدا پی ببرید . چه عبرتی از این برتر که ما) از برخی از چیزهایی که در شکم آنهاست ، شیر خالص و گوارائی به شما می‌نوشانیم که از میان تفاله و خون بیرون می‌تراود و نوشندگان را خوش می‌آید .

توضیحات :

« نَسَقِيكُمْ » : به شما می‌نوشانیم . « بُطُونِهِ » : شکم‌هایشان . ذکر ضمیر (ه) به صورت مذکر ، بدان خاطر است که واژه (أَنْعَام) اسم جمع است و تذکیر و تأنیث آن درست است (نگا : نحل / 5) . « مِنْ بَيْنِ » : حال مقدم (لَبِنًا) و یا این که بدل اشتمال (فِي بُطُونِهِ) بشمار است . « قَرْتٍ » : علوفه جویده و نیمه‌هضم دستگاه گوارش حیوان . علوفه‌ای که هنوز در داخل دستگاه گوارش حیوان باشد آن را (قَرْت) یعنی تفاله ، و پس از دفع از بدن حیوان آن را (رَوْت) یعنی سرگین می‌نامند . « مِنْ بَيْنِ رَوْتٍ وَ دَمٍ » : مراد این است که حیوان مواد غذایی را می‌خورد و مواد غذایی به (قَرْت) ، و قَرْت به خون ، و خون به شیر تبدیل می‌شود . « خَالِصًا » : صاف . « سَدًّا يُغَايِلُ » : گوارا . خوش آیند .

سوره نحل آیه 67

متن آیه :
وَمِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا إِنَّ فِي
ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

ترجمه :

(خداوند) از میوه‌های درختان خرما و انگور ، (غذای پربرکتی نصیب شما می‌سازد که گاه آن را به صورت زیا نیاری درمی‌آورید و از آن) شراب درست می‌کنید و (گاه) رزق پاک و پاکیزه از آن می‌گیرید . بی‌گمان در این (گردآوری دوو چند خاصیت و قابلیت در میوه‌ها) نشانه‌ای (از قدرت آفریدگار) برای کسانی است که از عقل و خرد سود می‌گیرند .

توضیحات :

« مِنْهُ » : مرجع ضمیر (ه) موصوف مجذوفی است و تقدیر چنین است : مَا تَتَّخِذُونَ مِنْهُ . یا این که : ثَمَرٌ تَتَّخِذُونَ مِنْهُ . (ما) یا (ثَمَر) مبتدا ، و جمله (مِنْ ثَمَرَاتِ النَّخِيلِ وَالْأَعْنَابِ) خبر مقدم ، و جمله (تَتَّخِذُونَ مِنْهُ) صفت مبتدای مجذوف است و به جای موصوف نشسته است (نگا : صافات / 164) . « سَكَرًا » : آنچه مستی آور است . خمر . می . مصدر و به معنی اسم

فَاعِلٌ اسْتَوَىٰ عَلَىٰ الْمَاءِ وَجَاءَ الْمُعَذَّبُونَ لِيَأْكُلُوا مِن ثَمَرِهِمْ لَا يَأْكُلُونَ إِلَّا أَن يَشَاءُوا إِنِّي خَشِيتُ أَن يَحْمِلَهُمْ رَبِّي إِنَّهُمْ ظَالِمُونَ
 فاعل است و برای مبالغه به صورت مصدری به کار رفته است. « تَتَّخِذُونَ مِنْهُ سَكَرًا وَرِزْقًا حَسَنًا »: مراد این است که این خودتان هستید که به صورت حرام یا حلال از میوه‌ها استفاده می‌کنید. پس باید عبرت بگیرید و از خواب غفلت بیدار شوید و جز به صورت حلال از میوه‌ها استفاده نکنید. « لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ »: این جمله شاید اشاره به این نکته هم داشته باشد که عاقلان مسکرات و مشروبات الکلی نمی‌نوشند. چرا که چنین چیزی دشمن عقل است.

سوره نحل آیه 68

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَأَوْحَىٰ رَبُّكَ إِلَى النَّحْلِ أَنِ اتَّخِذِي مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا وَمِنَ الشَّجَرِ وَمِمَّا يَعْرِشُونَ

ترجمه:

پروردگارت به زنبوران عسل (راه زندگی و طرز معیشت را) الهام کرد (و بدان گونه که تنها خود می‌دانند به دلشان انداخت) که از کوهها و درختها و داربست‌هایی که مردمان می‌سازند، خانه‌هایی برگزینید.

توضیحات:

« أَوْحَىٰ »: الهام کرد. در فطرت زنبور عسل سرشت. مراد الهام غریزی است. « النحل »: زنبوران عسل. « يعرشون »: مردمان به صورت سقف می‌سازند. داربست‌هایی که انسانها درست می‌کنند (نگاه: بقره / 259، انعام / 141، اعراف / 137). شاید هم اشاره به کندوهای باشد که انسانها می‌سازند و در اختیار زنبوران عسل قرار می‌دهند.

سوره نحل آیه 69

مَتْنِ آيَةٍ :
 ثُمَّ كَلَّمْنَا مِنْ كُلِّ الثَّمَرَاتِ فَأَسْمُلِكِي بِسَبِيلِ رَبِّكَ ذُلًّا يَخْرُجُ مِنْ بُطُونِهَا شَرَابٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ فِيهِ شِفَاءٌ لِلنَّاسِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

ترجمه:

سپس (ما به آنها الهام کردیم که) از همه میوه‌ها بخورید و راه‌هایی را بپیمائید که خدا برای شما تعیین کرده است و کاملاً (دقیق و) در اختیارند. از درون زنبور عسل، مایعی بیرون می‌تراود که رنگ‌های مختلفی دارد. در این (مایع رنگارنگ) بهبودی مردمان نهفته است. بی‌گمان در این (برنامه زندگی زنبوران عسل و ارمغانی که آنها به انسانها تقدیم می‌دارند که هم غذا و هم شفا است) نشانه روشنی (از عظمت و قدرت پروردگار) است برای کسانی که (درباره پدیده‌ها) می‌اندیشند (و رازها و رمزهای زندگی آفریدگان از جمله جانوران را پیش چشم می‌دارند).

توضیحات:

« كَلَّمْنَا »: بخورید. استعمال مفرد مؤنث بدان خاطر است که (نحل) جمع (نحلة) و مؤنث است. « فَأَسْمُلِكِي »: راه بروید. بپیمائید. « ذُلًّا »:

جمع دَلُول ، به معنی رام و مطیع . این واژه می تواند حال (سُبُل) باشد که معنی چنین می شود : راههایی که دقیق بوده و سهل و ساده در اختیار زنیوران عسل قرار می گیرد . یا این که حال ضمیر فاعلی در فعل (قَاسُكِي) باشد که معنی چنین می گردد : فرما نبردارانه راههایی را طی کنید که خدا تعیین کرده است .

سوره نحل آیه 70

مَتْنِ آيَةِ :
 وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ ثُمَّ يَتَوَقَّأَكُمۡ وَمِنۡكُمْ مَّنۡ يُرَدُّ اِلَىٰ اُرۡدَلِ الْعُمُرِ لِكَيۡ لَا يَعۡلَمَ بَعۡدَ عِلۡمِ شَيْئًا اِنَّ اللّٰهَ عَلِيۡمٌ قَدِيۡرٌ

ترجمه :

خداوند شما را آفریده است (و روزگاری را برایتان تعیین کرده است که در آن زندگی می کنید و کتاب خوشبختی یا بدبختی خود را می نویسد و) سپس شما را می میراند و (به سوی خویش برمی گرداند) . برخی از شما به سنین بالای عمر می رسند (و) به گونه ای (فرتوت می شوند که کارشان بدانجا می کشد) که پس از (آن همه) علم و آگاهی (و تجربه ای که در زندگی آموخته اند) چیزی نخواهند دانست (و همه چیز را فراموش می کنند . چرا که از فعالیت سلولهای بدن کاسته شده است و استخوانها و عضلات و اعصاب سستی گرفته است) . بیگمان خدا (از اسرار آفریدگان خود) آگاه و توانا (بر هر آن چیزی) است (که بخواهد) .

توضیحات :

« اُرَدَلِ الْعُمُرِ » : پست ترین مراحل زندگی . دوره ای که انسان در آن فرتوت و خرف می گردد و همچون کودک ناتوان و نادان می شود .

سوره نحل آیه 71

مَتْنِ آيَةِ :
 وَاللّٰهُ فَضَّلَ بَعْضِكُمۡ عَلٰی بَعْضٍ فِی الرِّزْقِ فَمَا الَّذِیۡنَ فُضِّلُوۡا بِرَادِّیۡ رِزْقِهِمۡ عَلٰی مَا مَلَکَتْ اَیۡمَانُهُمۡ فِیۡهِ سَوَآءٌ اُوۡلٰٓئِکُمۡ اَللّٰهُ یَجۡحَدُوۡنَ

ترجمه :

خداوند برخی از شما را بر برخی دیگر از نظر روزی برتری داده است (چرا که استعدادها و تلاشها یگان متفاوت است) . آنان که روزی فراوانی بدیشان داده شده است (و ثروت زیادی در اختیارشان قرار گرفته است) حاضر نیستند که روزی (و ثروت) خود را به بردگان خود بدهند و ایشان را با خود در دارائی (شریک و) میسای گردانند ؛ (پس چرا شما کافران ، بندگان خدا را شریک خدا در الوهیت می گردانید و متصرف در امور می دانید ؟ مگر ثروتمندان فقیران را ، و آقایان نوکران را ، و سروران بردگان را شریک در قدرت و ثروت خود می سازند ؟ پس آنچه را که برای خود نمی پسندند ، چرا برای خدا می پسندند ؟ !) . آیا نعمت خدا را انکار می کنند (و آفریده هائی از آفریدگان خدا را شریک آفریدگار می سازند ؟ !) .

توضیحات :
 « رَأْدِي » : اصل آن (رَأْدِيْنَ) است که نون در حالت اضافه حذف شده است و به معنی رد کنندگان و برگشت دهندگان است . « مَا مَأَكَّتْ أَيْمَانُهُمْ » : بردگان ایشان (نگا : نساء / 3 و 24 و 25 و 36 ...) . « فَهَمْ فِيهِ سَوَاءٌ » : تا در آن برابر و یکسان گردند . « يَجْحَدُونَ » : انکار می کنند . نادیده می گیرند (نگا : أنعام / 33 ، أعراف / 51) .

سوره نحل آیه 72

متن آیه :
 وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْزُلِكُمْ رِزْقًا فَذِكْرًا وَلَقَدْ جَعَلْنَا مِنْكُمْ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ يُسَبِّحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ أَكْثَرُ مِنْ أَكْثَرِ مَا تُحْسِبُونَ

ترجمه :

خدا از جنس خودتان همسرانی برای شما ساخت (تا در کنار آنان بیاسائید) ، و از همسرانتان پسران و نوادگانی به شما داد (تا بدانان دل خوش کنید) ، و چیزهای پاکیزه ای (همچون غلات و میوه جات و حیوانات) به شما عطا کرد (تا از آنها استفاده کنید و خدای را سپاسگزاری نمائید) . آیا (با وجود این که کافران می دانند که سرچشمه همه نعمتها خداست و نه کس و نه چیز دیگری ، آیا باز هم به (بت های) باطل ایمان می آورند و نعمت خدا را (با شرك و رزیدن) ناسپاس می گذارند ؟ !

توضیحات :

« مِنْ أَنْفُسِكُمْ » : از جنس و شکل خودتان (نگا : نساء / 1) . « حَفَدَةٌ » : جمع حَفِيد ، نوادگان . فرزندزادگان . « الْبَاطِل » : مراد بتها است که مصداق روشن باطل در تمام ابعادند . در اصل مراد سودی است که از بتها انتظار داشتند .

سوره نحل آیه 73

متن آیه :
 وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَمْلِكُ لَهُمْ رِزْقًا مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ شَيْئًا وَلَا يَسْتَلِطُّونَ

ترجمه :

و چیزهایی را بجز خدا می پرستند که مالک کمترین رزقی در آسمانها و زمین برای آنان نیستند و (در آینده هم) نمی توانند (بارانی از بالا ببارانند و در زمین درختی و گیاهی برویانند و چیزی را نصیب ایشان گردانند) .

توضیحات :

« مِنْ دُونِ اللَّهِ » : بجز خدا . به جای خدا . « شَيْئًا » : اصلاً . به هیچ وجه . بدل از (رزقاً) است و بیانگر کمی و ناچیزی مبدل منه است .

سوره نحل آیه 74

متن آیه :
قَلَّا تَضْرِبُوا لِلَّهِ الْأَمْثَالَ إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

پس برای خدا شبیهه و نظیر قرار مدهید (و با قیاسهای تباه و تشبیهات ناروا ، پرستش بتان را توجیه و تعبیر نکنید) . بیگمان خداوند (اعمال شما را) میداند و شما (سرنوشت کردار بتان را) نمیدانید .

توضیحات :

« لَا تَضْرِبُوا » : ذکر نکنید . مراد قرار دادن و ساختن است . « الْأَمْثَالَ » : جمع مثل ، شبیهها و نظیرها . همگونها و ماندها .

سوره نحل آیه 75

متن آیه :
ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا عَبْدًا مَمْلُوكًا لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَمَنْ رَزَقْنَاهُ مِنَّا رِزْقًا حَسَنًا فَهُوَ يُنْفِقُ مِنْهُ سِرًّا وَجَهْرًا هَلْ يَسْتَوُونَ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

خداوند برده مملوکی را به عنوان مثال ذکر می کند که قادر بر هیچ چیز نیست ، و (در مقابل آن) انسان (با ایمانی) را مثل می زند که به او روزی حلال و پاکیزه ای داده است و او پنهان و آشکار از آن می بخشد و صرف می کند ، آیا آنان یکسانند ؟ (مگر مشرکان که در بند شهوات و خرافات و بندگی بتان گرفتارند ، با مؤمنان که رها از بند شهوات و خرافات بوده و سر بندگی جز به آستان یزدان فرود نمی آرند ، برابرند ؟ مؤمنان که اهل منطق و استدلالند در این باره می اندیشند و می گویند :) سپاس خدا را سزااست (که ما را بنده خود کرد ؛ نه بنده بندگان خود . واقعاً مشرکان گمراه و سرگردانند) و بلکه بیشتر آنان (فرق حق و باطل را) نمیدانند .

توضیحات :

« عَبْدًا » : بدل از (مَثَلًا) است . « هَلْ يَسْتَوُونَ » : آیا یکسان و برابرند ؟ اغلب تفاسیر مراد از عبد مملوک را بتان ، و مؤمن آزاده را یزدان می دانند و می گویند بت بی جان کی برابر با خالق مقتدر جهان است . و برخی هم مثال فوق را تشبیهی برای مؤمن و کافر می شمارند . « الْحَمْدُ لِلَّهِ » : خدا را سپاس که یکتا پرستی را نصیب دوستان ، و خرافه پرستی را بهره دشمنان کرد . همه ستودنها و ستایشها تنها سزاوار خداست ؛ نه سزاوار بتها و جمادها .

سوره نحل آیه 76

متن آیه :
وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا رَجُلَيْنِ أَحَدُهُمَا أَبْكَمٌ لَا يَقْدِرُ عَلَى شَيْءٍ وَهُوَ كَلٌّ عَلَى مَوْلَاهُ أَوْ بَنِيهَا يَأْتِيهِ الْبُخْرِيُّ لَا يَدْرِي أَلِغَدَابَةِ أَمْ يَأْتِيهِ مِنَ الْبُخْرِيِّ أَكْثَرُ وَأَمْرٌ بِالْعَدْلِ وَهُوَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

و خداوند دو مرد را مثل می زند که یکی از آنان گنگ مادرزاد است و بر انجام چیزی توانایی ندارد و سربرابر صاحب خود بوده و به هرجا او را بفرستد نفعی نخواهد داشت . آیا او (که گنگ و ناتوان و سربرابر و بیفائده است) برابر با کسی است که (زبان آور و کارکن و نان آور و سراپا خیر و برکت است و مرتباً دیگران را) به عدل و داد می خواند و در جاده صاف و راست قرار دارد (و دارای روش پسندیده و برنامه درست در زندگی است) ؟ .

توضیحات :

« أُولَئِكَ » : گنگ مادرزاد (نگا : مفردات راغب اصفهانی) . « كَلٌّ » : سربرابر . کسی که در زندگی تنبیل و بیکار بوده و ریزه خوار خوان دیگران باشد . « هَلْ يَسْتَوِي هُوَ وَمَنْ . . . » : مراد بت پرست و خداپرست است ، یا این که مراد مقایسه بتهای ناتوان با خداوند مطلق و متصرف در امور جهان است ؛ چرا که بتها گنگ و ناتوان و سربرابر پرستنده خود می باشند و خداوند سمیع و علیم و دعوت کننده مردمان به سوی خوبیها و نیکیها است و پرستندگان خود را به راه راستی رهبری می کند که منتهی به سعادت در دنیا و خوشبختی در آخرت است .

سوره نحل آیه 77

متن آیه :
وَاللَّهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا أَمْرُ السَّاعَةِ إِلَّا كَلَمَحِ الْبَصَرِ أَوْ هُوَ أَقْرَبُ إِنَّ اللَّهَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

غیب آسمانها و زمین را خدا می داند و بس ، کار (برپائی) قیامت (و زنده گرداندن مردمان در آن ، برای خدا ساده و آسان است و از لحاظ سرعت و سهولت ، درست) به اندازه چشم برهم زدن و یا کوتاه تر از آن است . بیگمان خدا بر هر چیزی توانا است (چرا که قدرت بی انتها است) .

توضیحات :

« لَمَحَ » : چشم برهم زدن . « لَمَحِ الْبَصَرِ » : مثلی است که برای کوتاهی زمان زده می شود . « أَقْرَبُ » : نزدیكتر . در اینجا مراد کوتاه تر و كمتر است .

سوره نحل آیه 78

متن آیه :
وَاللَّهُ أَخْرَجَكُمْ مِنْ بُطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ لَا تَعْلَمُونَ شَيْئاً وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

خداوند شما را از شکمهای مادرانتان بیرون آورد در حالی که چیزی (از جهان دور و بر خود) نمی دانستید ، و او به شما گوش و چشم و دل داد تا (به

وسيله آنها بشنوید و ببینید و بفهمید و نعمتهایش را (سپاسگزاری کنید .

توضیحات :
« السَّمْعُ » : حسّ شنوایی . گوش . « الْأَبْصَارُ » : جمع بَصَرٍ ، حسّ بینایی . چشم . « الْأَفْئِدَةُ » : جمع فؤاد . دل . مراد ادراک و تمییز است .

سوره نحل آیه 79

متن آیه :
الْمُتَّيِّرُونَ إِلَى الطَّيْرِ مُسَخَّرَاتٍ فِي جَوِّ السَّمَاءِ مَا يُمْسِكُهُنَّ إِلَّا اللَّهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

مگر پرندگان را نمی بینند که در فضای آسمان رام و فرما نبردند و کسی جز خدا آنها را نگاه نمی‌دارد (و خواص فیزیکی خاص را در اندام پرندگان و قابلیت پرواز را در فضا ایجاد نمی‌سازد) . واقعاً در این (امکان پرواز به هوا و جولان در فضا) نشانه‌هایی (از عظمت و قدرت خدا) برای کسانی است که (به چیزهایی که پیغمبران به ارمغان آورده اند) ایمان دارند .

توضیحات :

« الطَّيْرِ » : پرنده . پرندگان . لفظی است که بر يك و بیشتر دلالت می‌کند . « مُسَخَّرَاتٍ » : رام . فرما نبردار (نگا : بقره / 164 ، اعراف / 54) . در اینجا مراد این است که خداوند نیروئی در بال و پر پرندگان و خاصیتی در فضای آسمان قرار داده است که بدانها این امکان را می‌دهد که برخلاف قانون جاذبه به هوا پرواز کنند و به شکل هواپیماهای زنده‌ای جلوه‌گر شوند و یکی از شگفتیهای جهان هستی باشند .

سوره نحل آیه 80

متن آیه :
وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِّنْ بُيُوتِكُمْ سَكَنًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِّنْ جُلُودِ الْأَنْعَامِ بُيُوتًا تَسْتَخِفُّونَهَا يَوْمَ ظَعْنِكُمْ وَيَوْمَ إِقَامَتِكُمْ وَمِنْ أَصْوَابِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثَاثًا وَمَتَاعًا إِلَى حِينٍ

ترجمه :

خدا است که (به شما قدرت آن را داده است که بتوانید برای خود خانه‌سازی کنید و) خانه‌ها یتان را محل آرامش و آسایشتان گردانده است ، و از پوستهای چهارپایان (با ایجاد خواص ویژه) چادرهایی برای یتان ساخته است که در سفر و حضر خود آنها را (به آسانی جابجا می‌کنید و) سبک می‌یا بید ، و از پشم و کرک و موی چهارپایان وسایل منزل و موجبات رفاه و آسایش شما را فراهم کرده است که تا مدت‌ها (که زنده اید) از آنها استفاده می‌کنید (و پس از پایان این جهان ، نه شما می‌مانید و نه نعمتهای آن) .

توضیحات :

« سَدَكْنًا » : مصدر است و مفرد و جمع در آن یکسان است (نگا : قرطبي) .
مایه سکون و آرامش (نگا : توبه / 103) اسم مصدر و به معنی اسم مفعول ،
یعنی مسکون بوده (نگا : آلوسی) در این صورت معنی آن چنین است :
موضوع و مکان سکونت و آرامش (نگا : انعام / 96) . « تَسِدَةً خِفُّونَهَا » : آن را
سبک و خفیف می یا بید . « طَعْنٌ » : سیف . کوچ . « أَصَوافُ » : جمع صُوف ،
پشم . « أَوْبَارٌ » : جمع وَبَر ، کَرک . « أَشْعَارٌ » : جمع شَعْر ، مو . « أَثَاثًا » :
ا بزار و وسائلی منزل . « مَتَاعًا » : البسه و زینت آلات . « أَثَاثًا وَ مَتَاعًا » :
عطف بر (بیوتاً) است . « إِلَیَا حَیْنٌ » : تا مدتی از زمان . مراد سر رسید
استفاده از نعمتها ، یا دم مرگ انسان ، و یا این که اتمام جهان است .

سوره نحل آیه 81

متن آیه :

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُم مِّمَّا خَلَقَ ظِلَالًا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْجِبَالِ أَكْنَانًا وَجَعَلَ لَكُمُ
سَرَايِيلَ تَقِي بِيكُمُ الْحَرَّ وَسَرَايِيلَ تَقِي بِيكُم بَأْسَكُمْ كَذَلِكَ يَتِمُّ نِعْمَتَهُ
عَلَيْكُمْ لَعَلَّكُمْ تَسْلِمُونَ

ترجمه :

خداوند سایه‌هایی برای یثان از چیزهایی که آفریده است پدید آورده
، و پناهگاههایی برای یثان از کوهها ساخته است ، و (طرز ساختن و
استفاده از لباسها را به شما آموخته است و بدین وسیله) جامه‌هایی
برای یثان تهیه دیده است که شما را از (اذیت) گرما و (آزار) جنگ
محفوظ نگاه می‌دارد . بدین گونه خدا نعمتهای خود را بر شما اتمام
می بخشد تا این که (حس قدردانی و شکرگزاری در درونتان بیدار و)
مطیع و مخلص او گردید (و تنها او را خدا بدانید و فقط از وی فرمانبرداری
کنید) .

توضیحات :

« ظِلَالٌ » : جمع ظلّ ، سایه‌ها . « أَكْنَانًا » : جمع کِنّ ، پناهگاهها ، مراد غارها
و شکافهای کوهها است . « سَرَايِيلَ » : جمع سِرْبَال ، هر نوع لباس و هرگونه
جامه‌ای . در اینجا مراد زره و خفتان و کلاهخود و دیگر جامه‌های جنگی است
، « بَأْسٌ » : جنگ . اذیت و آزار و شدائد ناگوار جنگ . « تَسْلِمُونَ » :
تسلیم فرمان خدا و مخلص در عبادت او می‌گردید .

سوره نحل آیه 82

متن آیه :

فَإِن تَوَلَّوْاْ فَإِنَّمَا عَلَيْكُمُ الْبَلَاءُ الْأُمِّيْنُ

ترجمه :

با این همه اگر آنان روی برتأ بند (و تسلیم دعوت نشوند و حق را گردن
نهند ، بلك نداشته باش که گناهی بر تو نیست . چرا که) وظیفه
تو تنها تبلیغ آشکاراست (و آن را هم به جای آورده‌ای) .

توضیحات :

« الْبَلَاغُ » : ابلاغ . تبلیغ . رساندن . « الْأُمِّيْنُ » : آشکار و بی پرده .
بیانگر فرمان یزدان و روشنگر درست از نادرست کارهای مردمان .

سوره نحل آیه 83

مَتْنِ آيَةٍ :
يَعْرِفُونَ نِعْمَتَ اللَّهِ ثُمَّ يُنْكِرُ وَنَهَا وَأَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ

ترجمه :

(کوردلان لجوج چون ایشان) نعمت خدا را می شناسند و با وجود شناخت و آگاهی ، (در عمل) آن را انکار می کنند (و ناسپسش می گذارند) و بیشترشان (با تقلید از آباء و اجداد خود) کافرند (و بعدها گروه اندکی از آنان ایمان می آورند و اسلام را می پذیرند) .

توضیحات :

« أَكْثَرُهُمُ الْكَافِرُونَ » : بیشتر آنان به سبب تعصب کورکورانه ، دشمنی با حق ، مقدم شمردن زندگی دنیوی بر اخروی ، خود برتر بینی ، شهوترانی و لذت پرستی و دیگر آلودگیها است که کفر می ورزند ، و گروه اندکی از آنان به سبب بی خردی و نادانی در اشتباهند ، و اقلیتی هم بعدها ایمان می آورند .

سوره نحل آیه 84

مَتْنِ آيَةٍ :
وَيَوْمَ نَبْعَثُ مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا ثُمَّ لَا يُؤَدَّنُ لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ

ترجمه :

روزی (که قیامت فرا می رسد) از هر ملت می گواهی را (که در دنیا پیغمبرشان بوده است) برمی انگیزیم (تا علاوه بر آگاهی خدا از احوال ایشان ، و شهادت همه اندامشان ، بر آنان شهادت دهد و موجب شرمساری و رسوائی بیشترشان گردد . در آن دادگاه پس از شهادت شهود و قرار گرفتن در برابر عذاب الهی) دیگر به کافران اجازه داده نمی شود (لب از لب بگشایند و معذرت خواهی نمایند) و (از سوی پیغمبران) از ایشان خواسته نمی شود که جلب رضایت و تقاضای گذشت نمایند (چرا که فرصت جلب رضایت خدا با گفتار و کردار گذشته است ، و هنگام رویارویی با نتایج اقوال و اعمال و با زتاب پندار و رفتار دنیوی فرار سیده است) .

توضیحات :

« شَهِيدًا » : شاهد و گواهی . مراد پیغمبر هر ملت می است (نگا : نساء / 41 ، نحل / 89) . « وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ » : از ایشان خواسته نمی شود که رضایت خدا را جلب کنند و خوشنودی او را فرا چنگ آورند . (یسئع تَبُونَ) از مصدر استعتاب به معنی عتابی طلبیدن یعنی رضایت خواستن است .

سوره نحل آیه 85

متن آیه :

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ ظَلَمُوا الْعَذَابَ فَلَا يُخَفِّفُ عَنْهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ

ترجمه :

هنگامی که کافران عذاب جهنم را می بینند (و درخواست می کنند که چیزی از آن برایشان تخفیف داده بشود ،) نه برایشان تخفیف داده می شود و نه چندان مهلت عطاء می گردد (که دیرتر به دوزخ در آیند) .

توضیحات :

« ظَلَمُوا » : کفر ورزیده اند . « لَا هُمْ يُنظَرُونَ » : مهلت و فرصت داده نمی شوند .

سوره نحل آیه 86

متن آیه :

وَإِذَا رَأَى الَّذِينَ أَشْرَكُوا شُرَكَاءَهُمْ قَالُوا رَبَّنَا هَؤُلَاءِ شُرَكَاءَنَا الَّذِينَ كُنَّا نَدْعُو مِن دُونِكَ فَأَلْقُوا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ إِنَّكُمْ لَكَا ذَبُونَ

ترجمه :

و هنگامی که مشرکان انبازهای خود را می بینند (که در دنیا آنها را معبودهای خویش می پنداشتند) می گویند : پروردگارا ! اینها انبازهای ما هستند که (اشتباهاً در دنیا) به غیر از تو می پرستیدیم و (به فریادشان می خواندیم . پروردگارا برخی از عذاب ما را بدیشان حواله گردان و از عذاب ما بکاه . چرا که ایشان بودند که ما را به عبادت خود می خواندند . معبودهای دروغین مشرکین پاسخ می دهند و) خطاب بدیشان می گویند : بی گمان شما دروغ گوئید . (کی ما از شما خواسته ایم که ما را پرستید و به فریادمان بخوانید ؟ ! این خودتان بودید که به دنبال آرزوها و خیال پردازیها روان می شدید و بندگان ضعیف چون ما را معبود و فریادرس تصور می کردید) .

توضیحات :

« كُنَّا نَدْعُو » : می پرستیدیم . به فریادشان می خواندیم و برآورنده آمالشان می دانستیم . در رسم الخط قرآنی الف زائده در آخر دارد . « مِن دُونِكَ » : به جای تو . به غیر از تو . « أَلْقُوا إِلَيْهِمُ الْقَوْلَ » : سخنانشان را به خودشان برمی گردانند . پاسخ سخنانشان را می دهند و تکذیبشان می کنند .

سوره نحل آیه 87

متن آیه :

وَأَلْقُوا إِلَى اللَّهِ يَوْمَئِذٍ السَّلْمَ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

ترجمه :

(چنین ستمکارانی پس از آن همه سرکشی و تکبر دنیوی ، جملگی) در آن روز در پیشگاه خدا سرتسلیم فرود می آرند ، (و فرمان او را گردن می گذارند) و آنچه به هم می بافتند (و هرگونه قدرت و عظمت و شفاعتی که برای بتها و معبودهای خویش قائل بودند ، همه و همه بر

باد مي‌رود و از دسترسشان دور و) از آنان گم و زنا پيدا مي‌شود .

توضیحات :

« السَّلْمَ » : خضوع و تسلیم (نگا : نحل / 28) . « ضَلَّ عَنْهُمْ... » : از آنان گم مي‌شود . اثري و نشاني از آن نمي بينند .

سوره نحل آیه 88

متن آیه :

إِلَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ زَدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ بِمَا كَانُوا يُفْسِدُونَ

ترجمه :

كسانی که كفر مي‌ورزند و (مردمان را) از راه خدا باز مي‌دارند ، عذابي بر عذابشان مي‌افزائيم (و) در برابر فسادي که مي‌نمايند (مجازات ايشان را مضاعف مي‌گردانيم) .

توضیحات :

« زَدْنَاهُمْ عَذَابًا فَوْقَ الْعَذَابِ » : عذابي ناشي از گمراهسازي مردمان و به دور داشتن ايشان از ايمان ، بر عذاب كفرشان مي‌افزائيم . عذابشان را مضاعف و چندين برابر مي‌گردانيم .

سوره نحل آیه 89

متن آیه :

وَيَوْمَ نَبْعَثُ فِي كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا عَلَيْهِمْ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَجِئْنَا بِكَ شَهِيدًا عَلَى هَؤُلَاءِ وَنَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ

ترجمه :

روزي در ميان هر ملّتي گواهي از خودشان بر آنان مي‌گماريم (که در دنيا پيغمبر ايشان بوده است) ، و تورا (اي محمد !) بر اينان (که هم اينك در جهان هستند و يا اين که بعدها به وجود مي‌آيند) گواه مي‌گيريم ، (و از تو درباره عملکرد مسلمانان به قرآن و دوري گزيدنشان از آن مي‌پرسيم . قرآني که بر نامه کامل و جامعي در بردارد) و ما اين کتاب (آسماني) را بر تو نازل کرده ايم که بيانگر همه چيز (امور دين مورد نياز مردم) و وسيله هدايت و مایه رحمت و مژده‌رسان مسلمانان (به نعمت جاويدان بزدان) است .

توضیحات :

« شَهِيدًا » : شاهدي . گواهي . مراد پيغمبر هر ملّتي است که شاهد عملي بوده و وجودش الگو و ميزان سنجش حق و باطل کارهاي مردمان موجود در داتره زمان نبوت خود است . « هَؤُلَاءِ » : اينان . مراد مسلمانان و همه مردمان جهان است که پس از بعثت پيغمبر اسلام ، دعوت به پذيرش اسلام شده اند . « الْكِتَابَ » : قرآن . « تِبْيَانًا » : بيان . بيانگر . حال يا مفعوله است . « كُلِّ شَيْءٍ » : مراد همه امور اصولي مربوط به دين است که براي تکامل فرد و

جامعه در تمام جنبه‌های مادی و معنوی لازم و ضروری است؛ نه این که قرآن یک دایره‌المعارف بزرگی از همه جزئیات علوم و فنون گذشته و حال و آینده جهان باشد. «هدی» : هدایت ، هادی . رهنمود و راهنمایی به راه حق و حقیقت . «رَحْمَةً» : وسیله رحمت برای جمیع مردمان جهان . «بَشْرًا» : مژده . مژده‌رسان . مژده‌دهنده پیروان خود به سعادت دو جهان .

سوره نحل آیه 90

متن آیه :
 إِنَّ اللَّهَ يَأْمُرُ بِالْعَدْلِ وَالْإِحْسَانِ وَإِيتَاءِ ذِي الْقُرْبَىٰ وَيَنْهَىٰ عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَالْبَغْيِ يَعِظُكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

خداوند به دادگری ، و نیکوکاری ، و نیز بخشش به نزدیکان دستور می‌دهد ، و از ارتکاب گناهان بزرگ (چون شرك و زنا) ، و انجام کارهای ناشایست (ناسازگار با فطرت و عقل سلیم) ، و دست‌درازی و ستمگری نهی می‌کند . خداوند شما را اندرز می‌دهد تا این که پند گیرید (و با رعایت اصول سه‌گانه عدل و احسان و ایفاء ذی‌القربی ، و مبارزه با انحرافات سه‌گانه فحشاء و منکر و بغی ، دنیائی آباد و آرام و خالی از هرگونه بدبختی و تباهی بسازید) .

توضیحات :

« إِيْتَاءِ » : عطاء کردن . پرداختن . « ذِي الْقُرْبَىٰ » : خویشاوندان . نزدیکان . « الْفَحْشَاءِ » : گناهان بسیار ناشایست و زنا بایست . از قبیل : زنا و شرك . « الْمُنْكَرِ » : زشتی و پلشتی . کارهای نامعقولی که با فطرت سلیم سازگار نیست . عطف عام بر خاص است . « الْبَغْيِ » : تجاوز به حقوق دیگران . ستمگری .

سوره نحل آیه 91

متن آیه :
 وَأَوْفُوا بِعَهْدِ اللَّهِ إِذَا عَاهَدْتُمْ وَلَا تَنْقُضُوا الْأَيْمَانَ بَعْدَ تَوْكِيدِهَا وَقَدْ جَعَلْتُمُ اللَّهَ عَلَيْكُمْ كَفِيلًا إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

ترجمه :

به پیمان خدا (که با هم‌دیگر می‌بندید) وفا کنید هرگاه که بستید ، و سوگندها را پس از تأکید (آنها با قسم به نام و ذات خدا) نشکند ، در حالی که خدای را آگاه و گواه (بر معامله و وفای به عهد) خود گرفته‌اید . بی‌گمان خدا می‌داند آنچه را که می‌کنید (و پاداش و پادافره کردارتان را می‌دهد) .

توضیحات :

« عَهْدِ اللَّهِ » : پیمان خدا . مراد همه عهود و پیمان‌هایی است که خدا انجام آنها را از مردم خواسته است و یا این که مردمان با یکدیگر می‌بندند و خدا را بر وفای بدانها گواه می‌گیرند و بر کارشان آگاه می‌دانند (نگا : آل‌عمران / 77 ، أنعام / 102 . . .) . « الْأَيْمَانَ » : جمع یمین ، سوگندها .

تَوَكِّدِ : تَأْ كِيد . استوار داشتن قسم با یاد آن به نام و ذات خدا . از ماده (وكد) . « كَفَيْلًا » : آگاه و گواه . کسی که پیمانها زیر نظر او بسته می‌شود و وفا یا عدم وفاي بدانها را می‌پایند .

سوره نحل آیه 92

متن آیه :
 وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ نَقَصَتْ غَزَلَهَا مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ أَنْكَاثًا تَتَّخِذُونَ
 أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَ يَدَيْكُمْ أَنْ تَكُونَ أُمَّةً هِيَ أَرْبَىٰ مِنْ أُمَّةٍ إِنَّمَا
 يَبْلُوكُمُ اللَّهُ بِهِ وَلَيُبَيِّنَنَّ لَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

ترجمه :

شما (که با پیمان بستن به نام خدا تعهدی را می‌پذیرید ، به عهد خود وفا کنید و) هما نند آن زنی نباشید که (به سبب دیوانگی ، پشمهای) رشته خود را بعد از تا بیدن ، از هم وامی‌کرد . شما نباید به خاطر (ملاحظه این و آن و) این که گروهی ، جمعیتشان از گروه دیگری بیشتر است ، (پیمانها و) سوگندهای خود را (بشد کنید و آن را) وسیله خیانت و تقلب و فساد قرار دهید . (آگاه باشید که) خداوند با امر به وفاي به عهد ، شما را مورد آزمایش قرار می‌دهد . و (خداوند نتیجه این آزمایش و) آنچه را در آن اختلاف می‌ورزیده اید در روز قیامت برای شما آشکار می‌سازد (و پرده از اسرار دلها برمی‌دارد) .

توضیحات :

« نَقَصَتْ » : از هم وا کرد . از هم واگشاد . « غَزَلَ » : تا پیچیده شده . رشته شده . غَزَلَ مصدر است و به معنی اسم مفعول ، یعنی مَغْزُول به کار رفته است . « قُوَّةٍ » : مراد تا بیدن و استحكام بخشیدن است . « أَنْكَاثًا » : جمع نَكَثٌ ، رشته از هم وا شده و بازگشوده . حال مؤکده از (غَزَلَ) یا مفعول دوم (نَقَصَتْ) است که متضمن معنی (جَعَلَتْ) می‌باشد و یا این که مفعول مطلق است و معنی چنین است : نَكَثَتْ نَكَثًا . « دَخَلًا » : مکر و خدعه ، فساد و عداوت . « أَرْبَىٰ » : زیاده‌تر . فراوان‌تر . از مصدر (رَبَى) به معنی زیادت . « تَتَّخِذُونَ أَيْمَانَكُمْ دَخَلًا بَيْنَ يَدَيْكُمْ » : حال ضمیر (و) در فعل (لَا تَكُونُوا) است . « أَنْ تَكُونَ . . . » : تقدیر چنین است : لِأَنَّ تَكُونَ . به سبب آن تَكُونَ . مَخَافَةَ أَنْ تَكُونَ . « بِهِ » : ضمیر (ه) برمی‌گردد به امر به وفاي به عهد ، یا به مصدر حاصل از (أَنْ تَكُونَ) ، یا مصدر مفهوم از واژه (أَرْبَىٰ) که (رَبَى) است ، و یا این که راجع است به حاصل معنی که نفس کثرت است .

سوره نحل آیه 93

متن آیه :
 وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ
 وَلَتَسْأَلَنَّ عَمَّا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

اگر خدا می‌خواست شما را ملت واحدی می‌کرد (و در جنس و رنگ و استعداد و ایمان فرقی نمی‌داشتید و همچون فرشتگان راهی را به اجبار در پیش

می‌گرفتید و از خود اختیاری نمی‌داشتید. اما خدا خواست که شما را متفاوت بیافریند و آزاد بگذارد تا با اختیار خود کارهای نیک یا بد بکنید و مستوجب بهشت یا دوزخ بشوید). لیکن (بدانید که در هر حال از حیطة قدرت خدا خارج نیستید، و) هر که را بخواهد گمراه می‌نماید و هر که را بخواهد هدایت عطاء می‌فرماید، (اما برابر قوا نین و سنن الهی، لذا این هدایت و اضلال، هرگز سلب مسؤولیت از شما نمی‌کند) و به طور قطع در برابر کارهایی که می‌کنید (مسؤولید و) از شما بازخواست می‌شود.

توضیحات:

« أُمَّةً وَاحِدَةً »: ملت واحد و یکتا در روش و منش و کنش همه یکسان همچون فرشتگان مؤمن و با ایمان می‌شدید (نگا: یونس / 99). « يُضِلُّ مَنْ ... »: (نگا: أنعام / 39).

سوره نحل آیه 94

متن آیه:

وَلَا تَتَّخِذُوا أَيْمَانَ نَكْمُمْ دَخَلًا بَيْنَكُمْ فَتَزِلَّ قَدَمٌ بَعْدَ ثُبُوتِهَا وَتَذُوقُوا السُّوءَ يَمَّا صَدَّقْتُمْ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَلَكُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه:

سوگندها یتان را در میان خود وسیله نیرنگ و فساد نسا زید (ومردمان را با قسمهای دروغ گول نزنید و از راه راست به در نکنید. اگر سوگند و قسم یاد کنید و بدان وفا نکنید، این امر) سبب می‌شود که گامهای ثابت بر ایمان و گذارده در جاده مستقیم مردمان (از جای بلاغزد، و به سبب جلوگیری از راه خدا) با رفتار ناهنجاری که می‌ورزید، در دنیا (دچار بلا و بدی بشوید، و در آخرت عذاب بزرگی داشته باشید).

توضیحات:

« دَخَلًا »: (نگا: نحل / 92). « فَتَزِلَّ قَدَمٌ »: پای از جای بلاغزد. لغزش پا کنایه است از: دچار آمدن کسی به هلاکت بعد از سلامت، و به محنت بعد از نعمت، و به مصیبت بعد از عافیت.

سوره نحل آیه 95

متن آیه:

وَلَا تَشْتَرُوا بِعَهْدِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا إِنَّمَا عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه:

پیمان یزدان را به بهای اندک (جهان) نفروشید (و به خاطر منافع ناپیزمادی، عهدشکنی نکنید). بی‌گمان آنچه نزد خدا برای شما (مخافظین عهد) است، بهتر است (از آنچه برای آن پیمان شکنی می‌کنید)، اگر از حقیقت کار و واقعیت روزگار آگاه باشید و خوب و بد خود را بدانید.

توضیحات :
 « لَا تَسْتَوُوا » : (نگا : بقره / 16 ، آل عمران / 177) . « ثُمَّ نَأَى قَلِيلًا » : بهای اندک . قیمت ناچیز . مراد این است که هرگونه بها و کالائی ، حتی اگر تمام دنیا هم باشد در برابر عهدشکنی ناچیز است .

سوره نحل آیه 96

متن آیه :
 مَا عِنْدَكُمْ يَنْفَدُ وَمَا عِنْدَ اللَّهِ بَاقٍ وَلَئِنَّ الَّذِينَ صَبَرُوا أُجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

آنچه نزد شما (مردمان از نعمت جهان) است زاپایدار و فانی است ، و آنچه نزد خداست ماندگار و باقی است . و ما پاداش زیباترین اعمال شدکیبایان را می‌دهیم (که ایستادگی بر پیمان و وفای به عهد است) .

توضیحات :

« يَنْفَدُ » : تمام می‌شود . فانی می‌گردد (نگا : کهف / 109) . « بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ » : کالای عمل متوسط و خوب و عالی صابران را عالی به حساب می‌آوریم و یکسان به قیمت عالی می‌خریم و پاداش می‌دهیم . پاداش بهترین کار ایشان را خواهیم داد که صبر است و از جمله آن پایبندی بودن به عهد و پیمان . کارهای ایشان را با پاداش بهتر و زیباتر از کارهایشان سزا می‌دهیم که جزای مضاعف است .

سوره نحل آیه 97

متن آیه :
 وَمَنْ عَمِلْ صَالِحًا مِّنْ دُونِ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنُجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

هرکس چه زن و چه مرد کارشایسته انجام دهد و مؤمن باشد ، بدو (در این دنیا) زندگی پاکیزه و خوشایندی می‌بخشیم و (در آن دنیا) پاداش (کارهای خوب و متوسط و عالی) آنان را بر طبق بهترین کارهایشان خواهیم داد .

توضیحات :

« فَلَنُحْيِيَنَّهٗ حَيَاةً طَيِّبَةً » : حتماً بدو زندگی خوشایند و پاکیزه‌ای می‌بخشیم . مراد زندگی فردی لبریز از قناعت و رضایت و شدکیبائی بر مصائب جهان و شکر بر نعمتهای یزدان ، و به تبع آن زندگی جمعی قرین با آرامش و امنیت و رفاه و صلح و صفا و محبت و دوستی و تعاون و همکاری و دیگر مفاهم‌سازنده انسانی است .

سوره نحل آیه 98

متن آیه :
 وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

ترجمه :

هنگامي که خواستي قرآن بخواني ، از وسوسه‌هاي شيطان مطرود (از رحمت يزدان) به خدا پناه بپر (تا اهریمن تو را از فهم معني قرآن و عمل بدان باز ندارد) .

توضیحات :

« فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ... » : به خدا پناه بپر و خویشتن را در پناه او بدار . مراد گفتن : (أَعُوذُ بِاللَّهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ) به هنگام خواندن قرآن در نماز و جز آن است . با توجه بدین نکته که این پناه بردن و استعاذه گفتن ، تنها نباید محدود به گفتار باشد ، بلکه باید از ته دل از خدا خواست که مدد فرماید و اهریمن را از محیط فکر انسان به دور و سایر موانع را از سر راه فهم قرآن بردارد تا جمال دلارای حقیقت جلوه‌گر آید . « الرَّجِيمِ » : مطرود . ملعون . فَعِيل به معني مَفْعُول است (نگا : آل عمران / 36) .

سوره نحل آیه 99

متن آیه :

إِنَّهُ لَيْسَ لَهُ سُلْطَانٌ عَلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

ترجمه :

بي‌گمان شيطان هيچ گونه تسلّطي بر کسانی ندارد که ایمان دارند و بر پروردگارشان تکیه می نمایند .

توضیحات :

« سُلْطَانٌ » : تسلّط . قدرت (نگا : حجر / 42) .

سوره نحل آیه 100

متن آیه :

إِنَّمَا سُلْطَانُهُ عَلَى الَّذِينَ يَتَوَلَّوْنَهُ وَالَّذِينَ هُمْ بِهِ مُشْرِكُونَ

ترجمه :

بلکه تنها تسلّط شيطان بر کسانی است که او را به دوستي مي گيرند و به واسطه او شرك مي‌ورزند (و خدایان و بتانی را در عبادت انباز خدا می‌سازند) .

توضیحات :

« يَتَوَلَّوْنَهُ » : او را به دوستي مي گيرند . او را به رهبري و سرپرستي خود انتخاب مي کنند . « بِهِ مُشْرِكُونَ » : به سبب وجود اهریمن و پا در میانی او شرك مي‌ورزند . در این صورت حرف باء سببیّه است . یا این که : نسبت به خدا مشرک کند . در این صورت حرف باء برای تعدیه است .

سوره نحل آیه 101

متن آیه :

وَإِذَا بَدَّلْنَا آيَةً مَّكَانَ آيَةٍ وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُنَزَّلُ قَالُوا إِنَّمَا آيَاتُ
مُفْتَرٍ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه:

هرگاه آیه‌ای (از قرآن) را به جای آیه دیگری (از تورات و انجیل) قرار دهیم (و برخی از احکام قرآن را جایگزین برخی از احکام کتابهای پیشین گردانیم) و خدا خود بهتر می‌داند که چه چیز را نازل می‌کند (و حکمت این تعویض و تبدیل چیست، کافران) می‌گویند: تو (ای محمد!) بی‌گمان بر زبان خدا دروغ می‌بندی (و از پیش خود چیزهایی به هم می‌بافی و به نام خدا ارائه می‌دهی. اما چنین نیست که ایشان می‌گویند و) بلکه بیشتر آنان ناآگاهند (واهل علم و معرفت نیستند و از فلسفه تعویض احکام در مراحل انتقالی جامعه بی‌خبرند).

توضیحات:

«آیة» : مراد جایگزین کردن احکام تازه قرآن به جای احکام کتابهای پیشین پیغمبران است (نگاه: بقره / 142، انعام / 145 و 146). و شاید مراد نسخ آیه‌ای از قرآن توسط آیه دیگری از آن باشد که خداوند بخواهد برای بهبود جامعه بیمار ادویه و اطعمه آنان را کم و بیش و تعویض و تبدیل کند. «مُفْتَرٍ»: دروغ پرداز. بهم با فنده دروغ و ناروا از زبان خدا.

سوره نحل آیه 102

متن آیه: قُلْ نَزَّلَهُ رُوحُ الْقُدُسِ مِنْ رَبِّكَ بِالْحَقِّ لِيُثَبِّتَ الَّذِينَ آمَنُوا وَهُدًى وَبُشْرَى
لِلْمُسْلِمِينَ

ترجمه:

بگو: قرآن را جبرئیل از سوی پروردگارت به حق نازل کرده است تا مؤمنان را (در مسیر خود) ثابت قدم گرداند و هدایت و بشارت برای مسلمانان باشد.

توضیحات:

«روح القدس»: اضافه موصوف به صفت است و به معنی روح پاک است که مراد جبرئیل، فرشته وحی است. «بالحق»: (نگاه: بقره / 176، نساء / 105، حجر / 64). «هدی و بشارت»: منصوص و بند و عطف بر محل (لِیُثَبِّتَ) می‌باشند و مفعول به بشمارند. تقدیر چنین است: تَثْبِیْتًا لَهُمْ وَ هِدَايَةً وَ بَشَارَةً. می‌توان آن دورا مرفوع و خبر مبتدای محذوف دانست و جمله (وهدی و بشارت) را حالیه گرفت برای ضمیر (ه) در (نَزَّلَهُ).

سوره نحل آیه 103

متن آیه: وَإِذْ نَعَلِمُ أَنَّهُمْ يَقُولُونَ إِنَّمَا يُعَلِّمُهُ بَشَرٌ لِّسَانُ الَّذِي يُلْحِدُونَ إِلَيْهِ
أَعْجَمِي وَهَذَا لِسَانٌ عَرَبِيٌّ مِّمَّنْ

ترجمه :

ما مي‌دانيم كه (كفّار مكّه تهمت مي زنند و) ايشان مي‌گويند : (اين آيات قرآني را خدا به محمد نمي آموزد و بلكه) آن را انساني (به نام جبر رومي) بدومي آموزد . زبان كسي كه (آموزش قرآن را) به او نسبت مي‌دهند ، گنگ و غير عربي است و اين (قرآن) به زبان عربي گويا و روشني است (كه حتي شما عربها هم در فصاحت و جزالت آن حيران و از ساختن و ارائه كردن يك سوره‌اش ناتوان و درمانده ايد) .

توضيحات :

« بشر » : مرادشان جواني به نام جبر بود كه اهل روم و مسيحي بود و در مكّه به ساختن شمشير اشدغال و تا اندازه‌اي با تورات و انجيل آشنائي داشت . « يُلْحِدُونَ » : متمايل مي‌سازند و گرايش مي‌دهند . مراد نسبت دادن است . « أَعْجَمِيٌّ » : گنگ و نارسا . غير عربي (نگا : شعراء / 198 ، فصلت / 44) .

سوره نحل آيه 104

متن آيه :

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ لَا يَهْدِيهِمُ اللَّهُ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

بي‌گمان خداوند كساني را (به سوي حق و حقيقت و راه نجات و سعادت) رهنمود نمي‌سازد كه به آيات خدا ايمان نياورند ، (و ايشان به سبب كفرشان به آيات قرآن ، در آخرت) عذاب دردناكي دارند .

توضيحات :

« لَا يَهْدِيهِمُ اللَّهُ » : خداوند ايشان را تو فiq نمي‌دهد و راهياب نمي‌گرداند .

سوره نحل آيه 105

متن آيه :

إِنَّمَا يَفْتَرِي الْكَذِبَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْكَاذِبُونَ

ترجمه :

تنها و تنها كساني (بر زبان خدا) دروغ مي‌بنند كه به آيات خدا ايمان نداشته باشند . و در حقيقت آنان دروغگويان واقعي هستند (نه محدامين . چرا كه چنين كساني از خدا و مجازات او باكي ندارند و هر وقت مصلحت بدانند ، بر زبان دروغ مي‌رانند) .

توضيحات :

« يَفْتَرِي رِبَاً » : افتراء مي‌كنند . دروغ مي‌بنند (نگا : آل عمران / 24 و 94 ، يونس / 59) .

سوره نحل آيه 106

متن آيه :

مَنْ كَفَرَ بِاللَّهِ مِنْ بَعْدِ إِيمَانِهِ إِلَّا مِنْ أَكْرَهٍ وَقَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِإِيمَانٍ وَلَكِنْ
مَنْ شَرَحَ يَأْكُفِرُ صَدْرًا فَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ مِنَ اللَّهِ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه:

کسانی که پس از ایمان آوردنشان کافر می‌شوند - بجز آنان که (تحت فشار و اجبار) وادار به اظهار کفر می‌گردند و در همان حال دلهایشان ثابت بر ایمان است - آری! چنین کسانی که سینه خود را برای پذیرش مجدد کفر گشاده می‌دارند (و به دلخواه خود دوباره کفر را می‌پذیرند)، خشم تند و تیز خدا (در دنیا) گریبانگیرشان می‌شود، و (در آخرت، کیفر و) عذاب بزرگی دارند.

توضیحات:

« أَكْرَهٍ »: مجبور گردد. وادار شود. « قَلْبُهُ مُطْمَئِنٌّ بِإِيمَانٍ »: دل او ثابت بر ایمان و ماندگار بر آن است. « مَنْ شَرَحَ يَأْكُفِرُ صَدْرًا »: کسی که از کفر خوشحال و بدان معتقد گردد. واژه (صَدْرًا) تمییز است. « شَرَحَ »: مراد از شرح صدر، باز کردن آن برای قبول و پذیرش چیزی است (نگاه: أنعام/ 125، طه/ 25، شرح/ 1).

سوره نحل آیه 107

مَنْ آيَةٌ :
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اسْتَحَبُّوا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا عَلَى الْآخِرَةِ وَأَنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ
الْكَافِرِينَ

ترجمه:

این (خشم خدا و عذاب بزرگ) بدان خاطر است که آنان زندگی دنیا را بر زندگی آخرت ترجیح می‌دهند و گرامی ترش می‌دارند، و خداوند گروه کافران را (به سوی بهشت) رهنمود نمی‌گرداند.

توضیحات:

« ذَلِكَ »: این برگشت به کفر. این خشم خدا و عذاب بزرگ. « اسْتَحَبُّوا »: (نگاه: توبه/ 23، ابراهیم/ 3).

سوره نحل آیه 108

مَنْ آيَةٌ :
أُولَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَسَمِعَتْهُمْ وَأَبْصَرَهُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْغَافِلُونَ

ترجمه:

آنان کسانی‌ند که خدا بر دلها و گوش و چشمانشان مهر نهاده است (و به سبب زشتیها و پلشتیهایشان، دریچه عقلشان را به روی همه حقائق بسته است، و حس تشخیص و قدرت تمییز را از ایشان گرفته است). و چنین افرادی (با آویزان بودن پرده‌های غفلت و بی‌خبری به دل و چشم و گوششان، که ابزار شناخت انسانند) غافلان واقعی می‌باشند.

توضیحات :
« طَبَعٌ » : (نگا : بقره / 7 ، نساء / 155 ، توبه / 93 ، اعراف / 100 و 101) .

سوره نحل آیه 109

مَتْنِ آيَةٍ :
لَا جَرَمَ أَنَّهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْخَاسِرُونَ

ترجمه :
بدون شك در آخرت تنها آنان زيانكارند (چرا كه بر اثر پيروي از هوي و هوس ، سرمايه عمر را باخته و سعادت جاويد را از دست داده اند و به شكناجه گاه دوزخ گرفتار آمده اند) .

توضیحات :
« لَا جَرَمَ » : به ناچار . قطعاً (نگا : هود / 22 ، نحل / 23 و 62) .

سوره نحل آیه 110

مَتْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِن بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِن بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :
سپس (بدان اي محمد ! كه) پروردگار تو نسبت به كسانى كه مورد شكناجه و آزار (كفار قريش در مکه) قرار گرفتند و بعد از آن (راهي ديار غربت شدند و هجرت كردند و با مال و جان ، تلاش و) جهاد نمودند و (در برابر سختيها و گرفتاريهاي حفظ دين و تبليغ آئينشان) شكيبائي و رزيدند ، داراي مغفرت و مرحمت بسياري است .

توضیحات :
« فُتِنُوا » : سخت شكناجه و عذاب داده شدند (نگا : بروج / 10) . با اذيت و آزار از دين برگردانده شدند . « مِن بَعْدِهَا » : ضمير (ها) به مذكورات قبلي ، يعنى هجرت و جهاد و صبر ، و يا اين كه فتنه مفهوم برميگردد .

سوره نحل آیه 111

مَتْنِ آيَةٍ :
يَوْمَ تَأْتِي كُلُّ نَفْسٍ تُجَادِلُ عَن نَّفْسِهَا وَتُوَفَّى كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

ترجمه :
روزي ، هر كسي مي آيد و به دفاع از خود برمي خيزد (و جز درباره نجات خود نمي انديشد ، و پدران و مادران از فرزندان ، فرزندان از پدران و مادران ، خویشاوندان از نزديكان ، دوستان از رفيقان ، و بالاخره همگان از همگان بيزار و گريزانند !) و به هر فردي پاداش و پادافره آنچه کرده است به تمام و كمال داده ميشود و به هيچ كسي (كمترين)

ستمی نمی‌شود .

توضیحات :

« یَوْمَ » : یاد کن روزی را که . خدا نسبت به مهاجران جهاد پیشه و شدک‌پیا ، دارای مغفرت و مرحمت است در روزی که ... مراد قیامت است . واژه (یَوْمَ) ظرف (رَحیم) در آیه قبلی ، یا مفعول به فعل محذوف (اذکر) است .

سوره نحل آیه 112

متن آیه :

وَصَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا قَرْيَةً كَانَتْ آمِنَةً مُطْمَئِنَّةً يَأْتِيهَا رِزْقُهَا رَغَدًا مِّنْ كُلِّ مَكَانٍ فَكَفَرَتْ بِأَنْعُمِ اللَّهِ فَأَذَاقَهَا اللَّهُ لِبَاسَ الْجُوعِ وَالْخَوْفِ بِمَا كَانُوا يَصْنَعُونَ

ترجمه :

خداوند (برای آنان که کفران نعمت می‌کنند ، داستان) مردمان شهری را مثل می‌زند که در امن و امان بسر می‌پرند و از هر طرف رویشان به گونه فراوان به سویشان سرا زیر می‌شد ، اما آنان کفران نعمت خدا کردند ، و خداوند به خاطر کاری که انجام دادند ، گرسنگی و هراس را بدیشان چشاند (و نعمتها را از ایشان سلب گردانید و بلاها بدانان رسانید) .

توضیحات :

« قَرْيَةً » : آبادی بزرگ . مراد شهر مکه یا جز آن است . در هر صورت در اینجا مراد اهل آنجا است (نگا : أعراف / 4 ، هود / 102 ، محمد / 13) . بدل از (مَثَلًا) یا مفعول به دوم (صَرَبَ) است که متضمن معنی (جَعَلَ) می‌باشد (نگا : نحل / 75) . « رَغَدًا » : فراوان . آسان . حال یا صفت است (نگا : بقره / 35 و 58) . « لِبَاسٍ » . جامه ... کنایه از احاطه و فراگیری است .

سوره نحل آیه 113

متن آیه :

وَلَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مِّنْهُمْ فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ وَهُمْ ظَالِمُونَ

ترجمه :

پیغمبری از خود آنان به سوی ایشان آمد (و همگان را به آئین حق دعوت کرد) اما آنان دروغگویش نامیدند (و دعوتش را نپذیرفتند) ، پس عذاب (الهی) ایشان را در حال ستمگری فروگرفت .

توضیحات :

« وَهُمْ ظَالِمُونَ » : در حالی که ظالم و ستمگر بودند . در حین ستمگریشان .

سوره نحل آیه 114

متن آیه :

فَكُلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ حَلَالًا طَيِّبًا وَاشْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ إِنَّ كُنتُمْ لِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

ترجمه :

(حال که چنین است ، شما ای مؤمنان ! همچون ایشان نباشید و) از روزیهای حلال و پاکیزه ای بخورید که خدا قسمت شما می‌گرداند ، و شکر نعمت خدا را به جا آورید ، اگر وی را می‌پرستید (و جز او را عبادت و پرستش نمی‌کنید) .

توضیحات :

« حَلَالًا طَيِّبًا » : در حالی که حلال و پاکیزه باشد . حال اول و دوم (ما) است (نگا : بقره / 168 ، مائده / 88 ، انفال / 69 ، یونس / 59) .

سوره نحل آیه 115

متن آیه :

إِنَّمَا حَرَّمَ عَلَیْكُمْ أَلْمَیَّةَ وَالذَّمَّ وَلِجْمَ الْأَخْنِ ذَیْرَ وَمَا أَهْلٌ لِغَیْرِ اللَّهِ بِهِ فَمَنْ اضْطُرَّ غَیْرَ بَاغٍ وَلَا عَادٍ فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

(آنچه را که مشرکان حرام می‌دانند ، حرام نیست ، بلکه خداوند) تنها مردار و خون و گوشت خوک و آنچه نام غیر خدا (به هنگام ذبح) بر آن گفته شده باشد (و به نام بتان و شبیه آنها سر بریده شود) بر شما حرام کرده است . ولی اگر آن کس که مجبور شود (به خاطر حفظ جان ، از آن اشیاء حرام بخورد) در صورتی که علاقه مندی (به خوردن و لذت بردن از چنین چیزهایی) نبوده و متجاوز (از حد سد جوع هم) نباشد ، (بر آنان ایرادی نیست ؛ چرا که) خداوند بس آمرزنده و مهربان است .

توضیحات :

« إِنَّمَا حَرَّمَ... » : (نگا : بقره / 173 ، أنعام / 145) .

سوره نحل آیه 116

متن آیه :

وَلَا تَقُولُوا لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمْ الْكَذِبَ هَذَا حَلَالٌ وَهَذَا حَرَامٌ لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ إِنَّ الَّذِينَ يَفْتَرُونَ عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ لَا يُفْلِحُونَ

ترجمه :

(خداوند حلال و حرام را برایتان مشخص کرده است) و به خاطر چیزی که تنها (از مغز شما تراوش کرده و) بر زبان‌تان می‌رود ، به دروغ مگوئید : این حلال است و آن حرام ، و در نتیجه بر خدا دروغ بندید . کسانی که بر خدا دروغ می‌بندند ، رستگار نمی‌گردند .

توضیحات :

« لِمَا تَصِفُ أَلْسِنَتُكُمْ » : به خاطر چیزی که سخنی بیش نیست و تنها بر زبان‌تان می‌رود ، و پشتیوانه ای از وحی آسمانی و دلیل عقلانی ندارد . (الْكَذِبَ) : مفعول به (لَا تَقُولُوا) است . « هَذَا حَلَالٌ وَ هَذَا حَرَامٌ » : بدل (الْكَذِبَ) است . « لِّتَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ » : تا بر خدا دروغ بندید . مراد

این است که چون آنان به دروغگویی عادت دارند ، بر خدا نیز دروغ می بندند . یا این که : « الْكَذِبِ » : مفعول به (تَصِفُ) است ، و لامِ دِر (لِمَا) تَعْلِيلِيَه و (مَا) مصدریه ، و (لِنْتَفِتْرُوا) بدل تَعْلِيلِ است ، و لام (لِنْتَفِتْرُوا) لام صِرورت و عاقبت بشمار است . یعنی : نگو و نپند این حلال است و آن حرام ، به خاطر دروغهای محضی که زبانتان بیانگر آنهاست (نگا : تفسیر قاسمی) .

سوره نحل آیه 117

متن آیه :
مَتَاعٌ قَلِيلٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

(سودجویی و بهره مندی ایشان از جهان ناچیز است و تمام دنیا با توجه به آخرت) کالای کمی است و عذاب دردناکی (پس از پایان زندگی دنیوی) دارند .

توضیحات :

« مَتَاعٌ » : کالا . تَمَتَّعَ و لَذَّتْ . خبر مبتدای محذوف است . تقدیر چنین است : ذاك مَتَاعٌ قَلِيلٌ .

سوره نحل آیه 118

متن آیه :
وَعَلَى الَّذِينَ هَادُوا حَرَّمْنَا مَا قَصَصْنَا عَلَيْكَ مِنْ قَبْلُ وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

ترجمه :

ما بر یهودیان چیزهایی را حرام کرده ایم که قبلاً (در سوره أنعام ، آیه 146) برای تو روایت نموده ایم (و این محرمات ، به عنوان مجازات تمرد و کیفر ستم ایشان بوده است) و ما (با این تحریم) بر آنان ستم نکرده ایم و بلکه ایشان (به سبب ظلم و جلوگیری از راه خدا و دریافت ربا و خوردن مال مردم) به خویشتن ستم روا داشته اند .

توضیحات :

« مَا قَصَصْنَا ... » : (نکا : أنعام / 146 ، نساء / 160 و 161) .

سوره نحل آیه 119

متن آیه :
ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ عَمِلُوا السُّوءَ بِجَهَالَةٍ ثُمَّ تَابُوا مِنْ بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَغَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

به هر حال ، پروردگارت نسبت به کسانی که از روی حماقت و سفاهت (انسانی ، و غفلت از عواقب امور به سبب غلبه شهوات نفسانی) کارهای بد می کنند و بعد از آن توبه می نمایند (و با انجام حسنات و عبادات

به سوي خدا برمي‌گردند) و به اصلاح (حال و جبران گذشته خود)
مي‌پردا زند ، بس امر زنده و مهربان است .

توضیحات :

« جَهَّالَةٌ » : حماقت و سفاهت . ناداني (نگا : نساء / 17 ، انعام / 54) .

سوره نحل آیه 120

متن آیه :

إِنِ ابْرَاهِيمَ كَانَ أُمَّةً قَالًا نِتًا لِلَّهِ حَنِيفًا وَلَمْ يَكُ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

ابراهیم (که شما مشرکان و شما یهودیان بدومی نا زید) پیشوایی بود (جامع همه فضائل اخلاقی) و مطیع (فرمان الهی) و حقگرای (بیزار از باطل و کناره گیر از بدیها) و او از زمره مشرکان (چون شما) نبوده است .

توضیحات :

« أُمَّةً » : قُودِه . پیشوا . از ماده (أُمَّةٌ) به معنی (قَصْدَهُ) یا (إِفْتِدَى) است . فُعُولَةٌ به معنی اسم مفعول است . ما نند : نُحْبَبَةُ ، رُحَلَةٌ ، دُخْلَةٌ . به معنی : مَنْتَجَبٌ ، مَرْحُولٌ ، إِبْرَاهِيمُ ، مَدْخُولٌ . . . در صورت دوم ، معنی آیه چنین می‌شود : ابراهیم یک ملت بود . چرا که شعاع شخصیت ابراهیم آن اندازه افزایش داشت که از یک فرد و دو فرد و یک گروه فراتر و معادل یک ملت بود ، و در خود کمالات و فضائلی را گرد آورده بود که اگر بر جماعت زیادی تقسیم می‌گردید ، به یکایک ایشان می‌رسید . یا این که از آنجا که ابراهیم سرچشمه پیدایش امتی موحد و یکتا پرست بوده به همین سبب نام امت بر او گذارده شده است . « قَالًا نِتًا » : مطیع و مداوم بر طاعت و عبادت خدا (نگا : بقره / 116 و 238 ، آل عمران / 17 ، زمر / 9) . « حَنِيفًا » : حقگرا . مخلص فرمان خدا (نگا : بقره / 135 ، آل عمران / 67 و 95 . .) .

سوره نحل آیه 121

متن آیه :

شَاكِرًا لِّأَنْعَمِهِ إِجْتِبَاهُ وَهَدَاهُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

او سپاسگزار نعمتهای خدا بود ، (و به خاطر این خصال حمیده ، خدا برای حمل رسالت) او را برگزید و به راه راست (منتهی به بهشت جاویدان و نعمت سرمدی یزدان) رهنمودش گردانید .

توضیحات :

« شَاكِرًا » : خیر چهارم (كَان) است . « إِجْتِبَاهُ » : او را برای رسالت آسمانی برگزید و وی را به دوستی گرفت (نگا : نساء / 125) .

سوره نحل آیه 122

متن آیه :
وَآتَيْنَاهُ فِي الْدُّنْيَا حَسَنَةً وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

و در دنیا نیکی بهره او کردیم و در آخرت هم از زمره شایستگان (نیل به رضوان رحمان و ورود به بهشت جاویدان ، یعنی نعمت فراوان و بی پایان) خواهد بود .

توضیحات :

« آتَيْنَاهُ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً » : مراد محبت مردمان جمیع ادیان در حق ابراهیم ، و تولد انبیاء فراوان از نسل او ، و ذکر جمیل وی بر سر زبانها برای همیشه است (نگا : شعراء / 84 ، صافات / 108 و 109) .

سوره نحل آیه 123

متن آیه :

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ أَنْ اتَّبِعْ مِلَّةَ إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

سپس (قرنهای بعد از ابراهیم ، تو را به پیغمبری برگزیدیم) و به تو وحی کردیم که از آئین ابراهیم پیروی کن که حَقِّگرا (و دور از انحراف) بود و از زمره مشرکان نبود .

توضیحات :

« مِلَّةً » : دین . آئین .

سوره نحل آیه 124

متن آیه :

إِنَّمَا جَعَلُ السَّبِيَّتُ عَلَى الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَحْكُمُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

ترجمه :

(بزرگداشت روز جمعه در اسلام ، و عادی شمردن روز شنبه در آن ، مخالف با برنامه ابراهیم نیست ، همان گونه که یهودیان ادعای می کنند) . بلکه (ترك كار ، و تحریم شكار ، و پرداختن به عبادت ویژه در) روز شنبه (جزو شریعت ابراهیم نبوده و تنها جنبه تنبیه و کیفر یهودیان را داشته است و فقط بر یهودیان یعنی) بر کسانی واجب گشته است که درباره آن اختلاف ورزیده اند (و بعضی آن را پذیرفته و برخی نسبت بدان بیاعتنائی کرده اند) و بیگمان خداوند میان آنان درباره آنچه در آن اختلاف ورزیده اند ، روز قیامت داوری خواهد کرد (و هر يك را به جزا و سزای خود خواهد رساند) .

توضیحات :

« السَّبِيَّتُ » : (نگا : بقره / 65 ، نساء / 47 و 154) . « الَّذِينَ اخْتَلَفُوا فِيهِ » : مراد خود یهودیها است (نگا : اعراف / 163) .

سوره نحل آیه 125

مَتْنِ آيَةِ :
 اِدْعِ اِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمَةِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ
 اَحْسَنُ اِنْ رَبُّكَ هُوَ اَعْلَمُ يَمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ اَعْلَمُ يَالْمُحْتَدِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) مردمان را با سخنان استوار و بجا و اندرزهایی نیکو و زیبا به راه پروردگارت فراخوان ، و با ایشان به شیوه هرچه نیکوتر و بهتر گفتگو کن ؛ چرا که (بر تو تبلیغ رسالت الهی است با سخنان حکیمانه و مستدلانه و آگاهانه ، و به گونه بس زیبا و گیرا و پیدا ، و بر ما هدایت و ضلال و حساب و کتاب و سزا و جزا است .) بیگمان پروردگارت آگاه تر (از همگان) به حال کسانی است که از راه او منحرف و گمراه می‌شوند و یا این که رهنمود و راهیاب می‌گردند .

توضیحات :

« الْحُكْمَةُ » : سخنان استوار و بجا . « الْمَوْعِظَةُ الْحَسَنَةُ » : اندرز نیکو و زیبایی که دلچسب و گیرا و قانع کننده بوده و در آن ترهیب و تشویق و بیم و امید باشد . « جَادِلْهُمْ » : با مردمان مناظره و مباحثه و گفت و شنود کن . « يَالَّتِي » : به طریقه و شیوه ای که . واژه (اَلَّتِي) صفت موصوف محذوفی چون (الطَّرِيقَةُ ، الْمَجَادِلَةُ) است .

سوره نحل آیه 126

مَتْنِ آيَةِ :
 وَإِنْ عَاقَبْتُمْ فَعَاقِبُوا بِمِثْلِ مَا عُوِّبْتُمْ بِهِ وَلَا تَكُنَّ لَكُمْ حَافِيًا وَلَا يَكُونَنَّ لَكُمْ
 لُصَايِرًا

ترجمه :

(ای مسلمانان !) هرگاه خواستید مجازات کنید (کسانی را که به حقوق شما تعدی و تجاوز کرده اند) ، تنها بدان اندازه مجازات کنید و کیفر دهید که درباره شما روا شده است (و از حد آن فراتر نروید و برمگذرید) و اگر شکیبائی پیشه ساختید (و به خاطر خدا مجازات نکردید و کیفر ندادید) حتماً شکیبائی برای شکیبایان (حق پرستی چون شما که از دل فرمان نمی‌برید و به راهنمایی یزدان گوش فرامی‌دارید ، در دنیا و آخرت) بهتر خواهد بود .

توضیحات :

« عَاقَبْتُمْ » : شکنجه دادید . کیفر رساندید . مراد این است که اگر خواستید متجاوز را گوشمالی دهید و عقاب برسانید (نگا : بقره / 194) .

سوره نحل آیه 127

مَتْنِ آيَةِ :
 وَأَصِرْ وَمَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُ فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ

ترجمه :

و (ای پیغمبر ! تو نیز در برابر مصائب و صحنه‌های جانسوزی که در راه تبلیغ رسالت آسمانی خواهی دید) شکیبائی کن و شکیبائی تو (و هرکس دیگری) جز در پرتو (لطف رحمان و به یاری و) تو فایق یزدان میسر نیست . (اگر کافران ایمان نیاوردند ،) بر آنان اندوهگین مشو و در برابر مکر و نیرنگی که می‌ورزند (و توطئه‌هایی که به راه می‌اندازند) ناراحت و نگران مباش (و خویش‌ت را در پناه خدا دار) .

توضیحات :

« مَا صَبْرُكَ إِلَّا بِاللَّهِ » : شکیبائی تو جز با معونت و توفیق یزدان میسر نیست . « لَا تَحْزَنَ عَلَيْهِمْ » : بر آنان اندوهگین مباش . غم ایشان را مخور .

سوره نحل آیه 128

متن آیه :

إِنَّ اللَّهَ مَعَ الَّذِينَ اتَّقَوْا وَالَّذِينَ هُمْ مُحْسِنُونَ

ترجمه :

بی‌گمان خدا (مرحمت و معونت و حفاظت و رعایت همه جا نبه‌اش) همراه کسانی است که تقوا پیشه کنند و (با دوری از نواهی ، خود را از خشم خدا به دور دارند ، و با تمام نیرو و قدرت) با کسانی است که نیکوکار باشند و (با انجام اوامر الهی خویش‌ت را به الطاف ایزد نزدیک سازند) .

توضیحات :

« مع » : با . همراه . مراد همراهی معنوی و مدد الهی است .

سوره اسراء آیه 1

متن آیه :

سَبْحَانَ الَّذِي أَسْرَى بِعَبْدِهِ لَيْلًا مِّنَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ إِلَى الْمَسْجِدِ الْأَقْصَى الَّذِي بَارَكْنَا حَوْلَهُ لِنُرِيَهُ مِنَ الْأَيْمَانِ وَهُوَ الْمَشْرِقُ الْمُبِينُ

ترجمه :

تسبیح و تقدیس خدائی را سزا است که بنده خود (محمد پسر عبدالله) را در شبی از مسجد الحرام (مکه) به مسجد الاقصی (بیت المقدس) برد ، آنجا که دور و بر آن را پربرکت (از اقوات مادی و معنوی) ساخته ایم . تا (در این کوچ یک شبه زمینی و آسمانی) برخی از نشانه‌های (عظمت و قدرت خداوندی) خود را بدو بنمایا نیم (و با نشان دادن فراخی گستره جهان و بخشی از شدت‌فتیهای آن ، او را از بند دردها و رنج‌های زمینیان برهانیم و با دل و جرأت بیشتر به میدان مبارزه حق و باطل روانه گردانیم) . بی‌گمان خداوند بس شنوا و بینا است . (نه سخنی از او پنهان و نه کاری از او نهان می‌ماند) .

توضیحات :

« سَبْحَانَ » : پاك و منزه است از ناتوانیها و ناشایستیها . تسبیح و تقدیس و تعظیم و تکریم باد . این واژه مفعول مطلق فعل مجذوفی است و برای اظهار تعجب و بیان عظمت و قدرت پیه کار می‌رود . « اَسْرِيَا » : شب‌روی کرد . در اینجا به وسیله حرف (ب) متعدی شده است . یعنی ، در شب برد (نگا : هود / 81 ، دخان / 23) . « الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ » : مسجدالحرام که در شهر مکه است و نقطه شروع سفر زمینی رسول است . « الْمَسْجِدِ الْأَقْصَا » : مسجد اقصی که در بیت المقدس است و نقطه پایان سفر زمینی و مکان آغاز سفر آسمانی رسول است . کوچ از مسجدالحرام تا مسجدالاقصی را اِسْرَاء می‌نامند . و کوچ از مسجدالاقصی به برخی از کرات آسمانی را معراج می‌گویند . اِسْرَاء و معراج هر دو با هم در پاسی از يك شب انجام گرفته است (نگا : نجم / 1 - 18) . « بَارَكْنَا » : مبارك و پربرکت گردانیم . مراد حاصلخیزی زمینیهای اطراف شهر بیت المقدس و برکات معنوی خود آنجا است ؛ چرا که سرزمین انبیاء و قبله‌گاه دلهای مردان خدا است .

سوره اِسْرَاء آیه 2

مِثْنِ آيَةٍ :
وَآتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ أَلَّا تَتَّخِذُوا مِن دُونِي وَكَيْلًا

ترجمه :

ما به موسی کتاب (تورات) دادیم و آن را رهنمود بنی‌اسرائیل کردیم (تا در پرتو آن از تاریکی جهل و کفر به سوی نور علم و ایمان راهیاب شوند . و بدیشان دستور دادیم) این که غیر ما را تکیه‌گاه و پشت‌تکیان خود مسازید (و امور خویش را جز به ما مسپارید) .

توضیحات :

« هُدًى » : هدایت . راهنما . « أَلَّا تَتَّخِذُوا » : فعلی پیش از آن مجذوف است و تقدیر چنین است : « فُؤَلْنَا لَهُمْ لَا تَتَّخِذُوا . در این صورت حرف (أَنْ) زائد است . یا این که به معنی (أَيْ) تفسیری است و تقدیر چنین می‌شود : « أَيْ لَا تَتَّخِذُوا . می‌توان حرف جر را نیز مقدر دانست . بِالْأَلَّا تَتَّخِذُوا . « مِنْ دُونِي » : به غیر از من . به جای من .

سوره اِسْرَاء آیه 3

مِثْنِ آيَةٍ :
ذُرِّيَّةَ مَنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ إِنَّهُ كَانَ عَبْدًا شَكُورًا

ترجمه :

ای فرزندان کسانی که با نوح (بر کشتی) سوار کردیم ! (ما پدران شما را از غرقاب رها نیدیم . پس به شکرانه این که زادگان آن مؤمنانید و خویشتان را پیروان نوح می‌دانید ، از خدا سپاسگزاری کنید ؛ چرا که) نوح بنده بسیار سپاسگزاری بود (و شما نیز همچون گذشتگان نتان‌ورا قدوه خود کنید و بدو تاسی جوئید) .

توضیحات :
 « ذُرِّيَّةٌ » : نژاد . نسل . منادا است ، یا این که منصوب به اختصاص است و مفعول به (أَخْصَ) یا (أَعْنَى) محذوف است .

سوره اسراء آیه 4

متن آیه :
 وَقَضَيْنَا إِلَى بَنِي إِسْرَائِيلَ فِي الْكِتَابِ لَتُفْسِدُنَّ فِي الْأَرْضِ مَرَّتَيْنِ وَلَتَعْلُنَّ عُلُوًّا كَبِيرًا

ترجمه :

در کتاب (تورات) به بنی اسرائیل اعلام کردیم که دو بار در سرزمین (فلسطین و دوروبر آن) تباهی می‌ورزید و برتری جوئی بزرگی می‌کنید و طغیان و عدوان را به غایت ، و ظلم و جور را به نهایت می‌رسانید .

توضیحات :

« وَقَضَيْنَا » : اعلام کردیم . با خیرسیا ختیم (نگا : حجر / 66 ، قصص / 44) .
 « الْكِتَابِ » : مراد تورات است . « مَرَّتَيْنِ » : دو بار . مراد دو دفعه مهم است .
 « لَتَعْلُنَّ » : برتری جوئی می‌کنید . « عُلُوًّا » : برتری جوئی (نگا : مؤمنون / 91 ، قصص / 4 ، نمل / 31 ، دخان / 19) .

سوره اسراء آیه 5

متن آیه :
 وَإِذَا جَاءَ وَعْدُ أُولَاهُمَا بَعَثْنَا عَلَيْكُمْ عِبَادًا لَنَا أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ فَجَاسُوا خِلَالَ الدِّيَارِ وَكَانَ وَعْدًا مَفْعُولًا

ترجمه :

هنگامی که وعده نخستین آن دو فرا رسد ، بندگان پیکارجو و توانای خود را بر شما (می‌گماریم و) برانگیخته می‌داریم که (شما را سخت درهم می‌کوبند و برای به دست آوردن آن) خانه‌ها را تفتیش و جاها را جستجو می‌کنند . این وعده (غلبه و انتقام ، حتمی و قطعی و) انجام پذیرفتنی است .

توضیحات :

« عِبَادًا لَنَا » : بندگان خود را . مراد تنها بندگان مؤمن خدا نیست ، ممکن است بندگان کافر خدا باشد (نگا : مائده / 118 ، مریم / 93 ، فرقان / 17) .
 « أُولِي بَأْسٍ » : جنگجویان . نیرومندان . عذاب‌رسانندگان . « بَأْسٍ » : جنگ (نگا : بقره / 177 ، احزاب / 18) . قوت و قدرت (نگا : نساء / 84 ، کهف / 2) . عذاب (نگا : انعام / 43 و 148 ، اعراف / 79 و 98) . « جَاسُوا » : تفتیش کردند . گشت زدند و گردیدند . « خِلَالَ » : لابلای . میان . « الدِّيَارِ » : جمع دار ، خانه و کاشانه . زاد و بوم . « مَفْعُولًا » : انجام شده . مراد قطعی و حتمی است (نگا : نساء / 47 ، انفال / 42 و 44) .

سوره اسراء آیه 6

متن آیه :
 ثُمَّ رَدَدْنَا لَكُمُ الْكُرَّةَ عَلَيْهِمْ وَأَمْدَدْنَاكُمْ بِأَمْوَالٍ وَبَنِينَ وَجَعَلْنَاكُمْ أَكْثَرَ
 نَفِيرًا

ترجمه :

سپس (شما را به صلاح در پیش می گیرید و از فساد دست می کشید و آن گاه) شما را بر آنان چیره می گردانیم ، و با اموال و فرزندان مدد و یاریتان می دهیم و تعداد نفراتتان را بیشتر (از دشمن) می نمایم .

توضیحات :

« الْكُرَّةَ » : هجوم . یورش . مراد غلبه و قدرت است . « أَمْدَدْنَاكُمْ » : شما را یاری می دهیم و نیرو می بخشیم . « نَفِيرًا » : نفرات . یاران هم رزم . تم ییز است .

سوره اسراء آیه 7

متن آیه :
 إِنَّ أَحْسَنَ نَفْسٍ أَنْ تُسَلِّمَ وَأَحْسَنَ نَفْسٍ أَنْ تُسَلِّمَ وَإِنْ أَسَأْتُمْ فَلَهَا فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ
 الْآخِرَةِ لِيَسْؤَوْا وَجُوهَكُمْ وَلِيَدْخُلُوا الْمَسْجِدَ كَمَا دَخَلُوهُ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَلِيُتَبَرَّوْا مَا
 عَلَوْا تَتَّبِعُوا

ترجمه :

(آن گاه بدیشان گفتیم : ای بنی اسرائیل !) اگر نیکی کنید (و از خدا اطاعت نمائید) به خودتان نیکی می کنید (و سود آن در دنیا و آخرت به خودتان برمی گردد) و اگر بدی کنید (و از فرمان خدا سرکشی نمائید) به خودتان بدی می کنید . و هنگامی که وعده دوم (مجازات و عقاب فسادتان) فرا می رسد (دشمنان نتان را نیرو بخشیده و بر شما مسلط می گردانیم) تا شما را بدحال (و پریشان روزگار) سازند (و گرد غم و اندوه بر چهره ها یبتان بپاشند) و داخل مسجد (الاقصی) گردند ، همان گونه که در دفعه اول بدان داخل شدند (و بار دیگر به تخریب بیت المقدس دست یازند) و بر هر که و هر چه دست یازند بکشند و درهم کو بند .

توضیحات :

« وَعْدُ الْآخِرَةِ » : زمان دفعه آخر دو فساد شما . « لِيَسْؤَوْا... » : تا اذیت و آزارتان رسانند و آثار غم و اندوه بر شما و دیدارتان پدیدار گردانند . متعلق به فعل مجذوفی است که جواب (إِذَا) است . یعنی : بَعَثْنَاَهُمْ لِيَسْؤَوْا . « الْمَسْجِدَ » : مسجد الاقصی . « مَا عَلَوْا » : آنچه بر آن مستولی و چیره می شوند . در این صورت (ما) موصول و مفعول به است . مدتی که آنان مسلط و چیره باشند . در این صورت (ما) مصدریه ظرفیه است . « تَتَّبِعُوا » : درهم کو بیدن و نابودن کردن (زنگا : أعراف / 139) . دو فساد بزرگ بنی اسرائیل و سرکوب آنان توسط جنگجویان نیرومند و توانا ، به درستی روشن نیست . برخی سرکوبگر نخستین را بخت النصر پادشاه بابل ، و دومی را اسپیانوس قیصر روم دانسته اند و... ولی قرآن کریم نوع فساد بنی اسرائیل و جنس دشمنانشان را روشن نفرموده است ، اما ایشان و ما و هر کس دیگری را بیم می دهد که ستمگریها و تباهیها در

پیشگاه خدا بدون مجازات نمی ماند و لذا صهیو و نیسستهای فعلی هم باید در انتظار شکست مجدد باشند؛ چرا که وعده خدا حتماً تحقق می پذیرد ، و برتری جوئی و بیدادگری آنان بی پاسخ نمی ماند (نگا: أعراف / 167).

سوره اسراء آیه 8

متن آیه:

عَسَى رَبُّكُمْ أَنْ يَرْحَمَكُمْ وَإِنْ عُدتُمْ عُدتَا وَجَعَلْنَا جَهَنَّمَ لِلْكَافِرِينَ حَصِيرًا

ترجمه:

امید است پروردگارتان (بعد از بار دوم نیز اگر توبه کردید و از تباهاکاریها و ستمگریها برگشتید) به شما رحم کند (و شما را ببخشد) ، و اگر هم (به زشتیها و پلشتیها) برگردید ، ما هم (به مجازات و کیفرتان در همین جهان) برمی گردیم ، و دوزخ را (هم در آن جهان) زندان تنگ کافران (چون شما) می کنیم .

توضیحات:

« حَصِيرًا » : مکان تنگ فراگیر . زندان سختی که نتوان از آن خارج شد (نگا: كهف / 29 ، حج / 22) .

سوره اسراء آیه 9

متن آیه:

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَهْدِي لِلَّتِي هِيَ أَقْوَمُ وَيُبَشِّرُ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا كَبِيرًا

ترجمه:

این قرآن (مردمان را) به راهی رهنمود می کند که مستقیم ترین راهها (برای رسیدن به سعادت دنیا و آخرت) است ، و به مؤمنانی که (برابر دستورات آن) کارهای شایسته و پسندیده می کنند ، مژده می دهد که برای آنان (درسرای دیگر) پاداش بزرگی (به نام بهشت) است .

توضیحات:

« لِلَّتِي هِيَ » : به راهی که . (أَلَّتِي) صفت موصوف محذوفی مانند : (الطَّرِيقَةُ ، الْحَالَةُ ، الْمِلَّةُ) است . « أَقْوَمُ » : مستقیم ترین و استوارترین (نگا: بقره / 282 ، نساء / 46 ، مزمل / 6) .

سوره اسراء آیه 10

متن آیه:

وَأَنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ أَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

ترجمه:

(به مؤمنان مژده می دهد به) این که برای کسانی که به قیامت ایمان نمی آورند ، عذاب دردناکی آماده کرده ایم .

توضیحات :
« أَعْتَدْنَا » : آماده کرده ایم . تهیّه دیده ایم . از ریشه (عتد) است (نگا : نساء / 18 و 37 ، یوسف / 31) .

سوره اسراء آیه 11

متن آیه :
وَيَدْعُ الْإِنْسَانُ بِالشَّرِّ دُعَاءَهُ بِالْخَيْرِ وَكَانَ الْإِنْسَانُ عَجُولًا

ترجمه :

انسان (چه بسا در وقت خشم یا بلا یا ، دست دعا به سوی خدا برمی دارد و علیه خود و خویشاوندان و دوستان) دعای شرمی کند ، همان گونه که (به هنگام شادی یا عادی) دعای خیر می کند . اصلاً انسان همیشه شتابگر بوده است (و خوبی و بدی را آزمندان و عجولانه از خدا خواسته است ، و سود و زیان خود را چنان که باید ندانسته است) .

توضیحات :

« يَدْعُو » : دعای می کند . می طلبد . در رسم الخطّ قرآنی واو آن ذکر نشده است . « دُعَاءَهُ » : مثل دعایش . همچون طلبیدنش . مفعول مطلق است . « يَدْعُوا الْإِنْسَانَ بِالشَّرِّ... » . شر و بلا یا خیر و صفارا فریاد زدن و خواستن ، به دو صورت امکان پذیر است ، یکی با گفتار (نگا : انفال / 32 ، اعراف / 70 ، انبیاء / 38) دیگری با کردار خوب و رفتار پسندیده منتهی بدانها (نگا : یونس / 11) . « عَجُولًا » : بسیار عجله کننده . شتابگر . معنی آیه چنین نیز می تواند باشد : انسان همان گونه که نیکیها را طلب می کند ، بر اثر شتابزدگی و عدم مطالعه کافی به طلب بدیها برمی خیزد ، چرا که انسان ذاتاً عجول است .

سوره اسراء آیه 12

متن آیه :
وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ آيَاتٍ لِّتُنَبِّئَنَّا بِمَعْرُوفِنَا وَآيَةَ اللَّيْلِ وَجَعَلْنَا آيَةَ النَّهَارِ مِيسِرَةً لِّتَبْتَغُوا فَضْلًا مِّن رَّبِّكُمْ وَلِتَعْلَمُوا عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابَ وَكُلُّ شَيْءٍ فَصْلَانَاهُ تَفْصِيلًا

ترجمه :

ما شب و روز را دو نشان (دالّ بر بودن یزدان و قدرت فراوان گرداننده جهان) قرار داده ایم . نشان شب را محو (تاریکی) گردانده ایم (تا در آن بیاسائید) و نشان روز را تابان کرده ایم (تا در آن به تلاش و کوشش بپردازید و) از فضل پروردگارتان بهره مند گردید (و در پرتو پیاپی آمدن شبها و روزها) شماره سالها و حساب (امور زندگی خود) را بدانید . و ما هر چیزی را دقیقاً (برای هدف و کاری ، معین و) مشخص ساختیم (و جهان را از روی نقشه و حساب و کتاب آفریده و به کار انداخته ایم) .

توضیحات :

« آيَاتٍ لِّتُنَبِّئَنَّا بِمَعْرُوفِنَا » : دو نشان وجود خدا . دو دلیل قدرت و عظمت الله . « فَمَعْرُوفِنَا » : آيَةُ اللَّيْلِ : مراد از محو شب ، تاریک گرداندن و در دل ظلمت نهان ساختن

اسیت . یعنی آفریدن شب ب بدین وضع و شیوه است . مثلاً اگر گفته شود : (بَيْضُ اللَّهِ الْمَاءَ ، وَسَوْدَ الْفَحْمِ) : خداوند آب را سفید و زغال را سیاه کرده است ، مراد این است که آن دو را بر این خلقت سرشته و با چنین ویژگیهایی آنها را آفریده است . « مَبْصِرَةً » : تابان . روشن (نگا : نمل / 13) . « قُضَاءً » : نعمت . رزق و روزی . « عَدَدَ السِّنِينَ وَالْحِسَابِ » : (نگا : یونس / 5) . « وَ كُلِّ شَيْءٍ قَضَيْنَاهُ تَفْصِيلاً » : ما همه چیز را در قرآن بیان و روشن کرده ایم (نگا : نحل / 89) . ما هر چیزی را برای هدف و کاری ، معین و مشخص کرده ایم . واژه (کل) منصوب به اشدتغال است .

سوره اسراء آیه 13

متن آیه :
 وَكُلِّ إِنْسَانٍ أَلْزَمْنَاهُ طَائِرَهُ فِي عُنُقِهِ وَنُخْرِجُ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كِتَابًا يَلْقَاهُ مَنشُورًا

ترجمه :

ما اعمال هرکسی را (همچون گردن بند) به گردنش آویخته ایم (و او را گروگان کردار و عهده دار رفتارش ساخته ایم) و در روز قیامت کتابی را (که کارنامه اعمال او است) برای وی بیرون می آوریم که گشوده به (دست) او می رسد .

توضیحات :

« كُلِّ » : منصوب به اشدتغال است . « أَلْزَمْنَاهُ » : ملازم او ساخته ایم . همراه او کرده ایم . یعنی : اعمال انسان در دنیا و آخرت از او جدا نمی شود و نتیجه خوب و بد آنها را می بیند . « طَائِرَهُ » : عمل . خوشبختی و بدبختی ناشی از عمل (نگا : اعراف / 131) . « كِتَابًا » : مراد نامه اعمال و کارنامه احوال انسان است (نگا : جاثیه / 28 و 29) . « مَنشُورًا » : گشوده و باز . مراد این است که کارنامه عمل انسان در این جهان مکتوم و پوشیده است و در آن جهان باز و گشوده . واژه (مَنشُورًا) صفت دوم (كِتَابًا) یا حال ضمیر (ه) است .

سوره اسراء آیه 14

متن آیه :
 أَفَرَأَى كِتَابَكَ كَفَىٰ رِنْفُسِكَ الْيَوْمَ عَلَيْنِكَ حَسِيبًا

ترجمه :

(در آن روز بدو گفته می شود :) کتاب (اعمال) خود را بخوان (و سعادت یا شقاوت خویش را بدان) . کافی است که خودت امروز حسابگر خویشتن باشی . (چه مسائل روشن است و نیازی به شاهد و حسابرس دیگری نیست) .

توضیحات :

« حَسِيبًا » : حسابگر . حسابرس .

سوره اسراء آیه 15

متن آیه :

مَنْ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَإِنَّمَا يَضِلُّ عَلَيْهَا وَلَا تَزُرُ
وَأَزْرَهُ وَزَرَ أَخْرَىٰ وَمَا كُنَّا مَعَدِّينَ حَتَّىٰ نَبْعَثَ رَسُولًا

ترجمه:

هر کس (به راه حق) هدایت یابد ، راهیابییش به سود خودش است ، و هرکس (از راه حق) گمراه شود ، گمراهییش به زیان خودش است . و هیچ کسی بار گناه دیگری را بر دوش نمی کشد (و به جرم دیگری کیفر داده نمی شود) . و ما (هیچ شخص و قومی را) مجازات نخواهیم کرد ، مگر این که پیغمبری (برای آنان مبعوث و) روان سازیم .

توضیحات:

« لَا تَزُرُ وَأَزْرَهُ . . . » : (نگا : أنعام / 31 و 164 ، نحل / 25) . « وَمَا كُنَّا مَعَدِّينَ . . . » : مراد این است که عذاب بدون بیان صحیح نیست ، و این است که خداوند ستمگران و منحرفان را کیفر نمی دهد ، مگر این که پیغمبری را به میانشان بفرستد تا راه و چاه را بدیشان بنمایاند . امام محمد غزالی ، مردمان بعد از بعثت پیغمبر اسلام را سه گروه کرده است : الف) کسانی که از بعثت محمدی به طور کلی بی خبرند ، اینان رستگارند . ب) کسانی که به گونه راستین ، دعوت اسلام بدیشان می رسد ، ولی بر اثر سهل انگاری یا عناد ، بدان نمی گردند ، اینان گرفتار عذاب گردگارند . ج) کسانی که به گونه راستین ، دعوت اسلام بدیشان نمی رسد ، و محمد همچون شخص نیرنگباز و جاه طلب و خوشگذرانی بدیشان معرفی و شناسانده می شود ، اینان نیز همچون گروه نخست ، رستگار و از عذاب در امانند . (نگا : تف سیر المراغی ، جلد اول ، صفحه 134 ، تف سیر سوره اسراء : عبدالله محمد شحاته ، صفحه 98) .

سوره اسراء آیه 16

متن آیه:

وَإِذَا أَرَدْنَا أَنْ نُهْلِكَ قَرْيَةً أَمَرْنَا مُتْرَفِيهَا فَفَسَقُوا فِيهَا فَحَقَّ عَلَيْهَا
الْقَوْلُ فَدَمَّرْنَاَهَا تَدْمِيرًا

ترجمه:

هرگاه بخواهیم شهر و دیاری را نابود گردانیم ، افراد دارا و خوشگذران و شهوتران آنجا را سردار و چیره می گردانیم ، و آنان در آن شهر و دیار به فسق و فجور می پردازند (و به مخالفت با دستورات الهی برمی خیزند) ، پس فرمان (وقوع عذاب) بر آنجا واجب و قطعی می گردد و آن گاه آن مکان را سخت درهم می کویم (و ساکنانش را هلاک می گردانیم) .

توضیحات:

« أَمَرْنَا » : امیر و سردار می گردانیم . سلطه و قدرت می دهیم . به طاعت و عبادت دستور می دهیم . زیاد و فراوان می کنیم . « مُتْرَفِيهَا » : متصرفین ، اشخاص متنعم خوشگذران و ثروتمندان غرق در شهوات (نگا : هود / 116) . پیرویی و دنباله رویی از آنان حکومت و کشور را به تباهی می کشاند و همگان را بر خاک مذلت می نشاند . « حَقَّ » : ثابت و واجب شد (نگا : أعراف / 30 ، یونس / 33 و 96 ، نحل / 36) . « الْقَوْلُ » : سخن تهدیدآمیز خدا (نگا :

یونس / 33 ، هود / 40) . « تَدْمِيرًا » : هلاك گردانیدن و درهم کوبیدن (نگا :
اعراف / 137) .

سوره اسراء آیه 17

متن آیه :
وَكَمْ أَهْلًا كُنَّا مِنَ الْقُرُونِ مِن بَعْدِ نُوحٍ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ بِذُنُوبِ عِبَادِهِ خَبِيرًا
بَصِيرًا

ترجمه :

و چه بسا یارانند مردمانی که در قرون و اعصار بعد از نوح می زیسته اند و ما
آنان را (طبق همین سنت ، به سبب تمرد و سرکشیشان) ناپود
گردانده ایم . (مثل : خود قوم نوح ، قوم عاد ، قوم ثمود ، قوم لوط ، قوم
فرعون .) همین کافی است که پروردگارت از گناهان بندگان آگاه و
نسبت بدانها بی‌نا است (و لذا هیچ گونه کاری از دید او مخفی ، و
بی سزا و جزا نمی ماند) .

توضیحات :

« الْقُرُونِ » : جمع قَرْن ، مردمان یک عصر و زمان (نگا : أنعام / 6 ، یونس / 13 ،
هود / 116) .

سوره اسراء آیه 18

متن آیه :
مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْعَاجِلَةَ عَجَلْنَا لَهُ فِيهَا مَا نَشَاءُ لِمَنْ نُرِيدُ ثُمَّ جَعَلْنَا لَهُ جَهَنَّمَ
يَصْلَاهَا مَذْمُومًا مَدْحُورًا

ترجمه :

هر کس که دنیای زودگذر (این جهان) را بخواهد (و تنها برای زندگی
آن کار کند) ، آن اندازه که خود می خواهیم و به هرکس که صلاح
می دانیم ، هرچه زودتر در دنیا بدو عطاء خواهیم کرد . به دنبال آن ،
دوزخ را بهره او می کنیم که به آتش آن می سوزد ، در حالی که (به
سبب کارهایی که در دنیا کرده است) مورد سزای زشت است و (از رحمت خدا)
رانده و مانده است .

توضیحات :

« الْعَاجِلَةَ » : جهان زودگذر . مراد لذائذ و نعمتهای دنیای فعلی است (نگا :
هود / 15 ، شوری / 20 ، نجم / 29) . « يَصْلَاهَا » : بدان در آید و حرارت آن را
بچشد . « مَذْمُومًا » : سبزه زشت شده . مراد این است که میغوض خدا و
فرشتگان و مردم است . « مَدْحُورًا » : رانده شده . مراد مطرود از الطاف و به دور
از مراحم خدا است . واژه های (مَذْمُومًا مَدْحُورًا) حال اول و دوم است (نگا : اعراف /
18) .

سوره اسراء آیه 19

متن آیه :
وَمَنْ أَرَادَ الْآخِرَةَ وَسَعَىٰ لَهَا سَعْيَهَا وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُوْلَئِكَ كَانَ سَعْيُهُمْ مَشْكُورًا

ترجمه :

و هر کس که (د نیای جاودانه) آخرت را بخواهد و برای (فرا چنگ آوردن) آن ، تلاش سزاوار آن را از خود نشان دهد ، در حالی که مؤمن باشد ، این چنین کسانی ، تلاششان بی سپاس (و بی اجر) نمی ماند .

توضیحات :

« سَعِيهَا » : تلاشی که سزاوار آن جهان است . کوشش کردن در راه حقیقی آن ، که متابعت از پیغمبر و انجام عبادات برابر همنمود است . « مَشْكُورًا » : سپاسگزاری شده . سپاسگزاری خدا از بندگان ، پذیرش اعمال و عبادات آنان و افزون دادن پاداش بدیشان است (نگا : فاطر / 30 و 34 ، شوری / 23 ، تغابن / 17) .

سوره اسراء آیه 20

متن آیه :

كُلًّا تُمِدُّ هُوَآءَ وَهَؤُلَاءِ مِنْ عَطَاءِ رَبِّكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ مَحْظُورًا

ترجمه :

و ما هر يك از اينان (که آخرت طلبانند) و از آنان (که دنیا پرستانند ، در این جهان) از بخشایش پروردگارت (بهره مند می گردانیم) و کمک می رسانیم و (کافر و مؤمن را بر این خوانیم) چرا که در صورت رعایت اسباب و علل ، (بخشایش پروردگارت هرگز) از کسی بازداشته نشده است و از او (ممنوع نگشته است) .

توضیحات :

« كُلًّا تُمِدُّ هُوَآءَ وَهَؤُلَاءِ » : به هر يك از این دو گروه مؤمن و مطیع آخرت طلب ، و کافر و عاصی دنیا طلب ، کمک و مدد و قدرت و نعمت می رسانیم . (کُلًّا) مفعول به مقدم و (هُوَآءَ) بدل از آن است . « مَحْظُورًا » : ممنوع .

سوره اسراء آیه 21

متن آیه :

انظُرْ كَيْفَ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَلِالْآخِرَةِ أَكْبَرُ دَرَجَاتٍ وَأَكْبَرُ تَفْضِيلًا

ترجمه :

بین چگونگی برخی (از مردمان) را بر برخی دیگر (در همین دنیای ناچیز ، به سبب تفاوت تلاش و کوشششان) برتری داده ایم و (یکی را شاه ، دارا ، دانا ، و یکی را نوکر ، نادار ، نادان کرده ایم . و اما بدان که در دنیای مهم و ارزشمند) آخرت ، درجات بزرگ تر و برتریها سترگ تر است (و تفاوتها و فاصلهها بیشتر است ؛ چرا که آنجا سرای جاویدان است و بهشت و درجات عظیم آن در میان است . پس ای انسان ! برای آن به مسابقه پرداز و شبانه روز بکوش) .

توضیحات :

« أَنْظِرْ » : ب بین . دقت کن . « دَرَجَاتٍ . . . تَفْضِيلًا » : این دو واژه تمییزند .

سوره اسراء آیه 22

متن آیه :
لَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتَقْعَدَ مَذْمُومًا مَّخْذُولًا

ترجمه :

(ای انسان !) با یزدان ، خدای دیگری قرار مده (و معبود خود مدان و به فریاد مخوان) که نکوهیده و زبون شوی .

توضیحات :

« فَتَقْعَدَ » : که زمینگیر و حقییر شوی و بر خاک مزلت نشدینبی و دستگیر و یاری برای خود نپینبی (نگا : آل عمران / 160) . فعل (تَقْعَدَ) را به معنی (تَصِیرَ) ذکر کرده اند . « مَّخْذُولًا » : زبون . خوار . به خودرها شده و بی کمک و یاری مانده .

سوره اسراء آیه 23

متن آیه :
وَقَضَىٰ رَبُّكَ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا إِيَّاهُ وَبِالْوَالِدَيْنِ إِحْسَانًا إِمَّا يَبُلُغَنَّ عِنْدَكَ الْكِبَرَ أَحَدُهُمَا أَوْ كِلَاهُمَا فَلَا تَقُلْ لَهُمَا أَوْ لَوْلَا تَنْهَرُهُمَا وَقُلْ لَهُمَا قَوْلًا كَرِيمًا

ترجمه :

(ای انسان !) پروردگارت فرمان داده است که جز او را نپرسستید ، و به پدر و مادر نیکویی کنید (و با آنان نیکو رفتار نمائید) . هرگاه یکی از آن دو ، و یا هر دوی ایشان نزد تو به سن پیری برسند ، (کمترین آنها ننتی بدیشان مکن و حتی سبکترین تعبیر نامؤدبانه همچون) آف به آنان مگو ! (و بر سر ایشان فریاد مزن) و آنان را از پیش خود مران و با سخنان محترمانه با آن دو سخن بگو .

توضیحات :

« قَضَىٰ » : فرمان داده است . سفارش کرده است . « إِحْسَانًا » : نیکویی کردن . زیبار رفتار کردن . « يَبُلُغَنَّ » : می رسد . واصل می شود . « الْكِبَرَ » : پیری و کهنسالی . « آفِ » : وای . آه . اسم الفعل است و بیانگر دل تنگی و ناراحتی است . « لَا تَنْهَرُهُمَا » : آن دو را مران . بر سرشان فریاد مزن . با آنان تند و تیزی مکن . « كَرِيمًا » : محترمانه و بزرگوارانه .

سوره اسراء آیه 24

متن آیه :
وَأَخْفِضْ لَهُمَا جَنَاحَ الذُّلِّ مِنَ الرَّحْمَةِ وَقُلْ رَبِّ ارْحَمْهُمَا كَمَا رَبَّيَا نِي صَغِيرًا

ترجمه :

و بال تواضع مهربانی را برایشان فرود آور (و در برابرشان کاملاً فروتن باش ، و برای آنان دست دعا به درگاه خدا بردار) و بگو : پروردگارا ! (اینک

که ضعیف و جز تو پناهی ندارند) بدیشان مرحمت فرما، همان گونه که آنان در کوچکی (به ضعف و کودکی من رحم کردند و) مرا تربیت و بزرگ نمودند.

توضیحات :

« إخْفِضْ » : پائین آور. بگستران. « جَنَاحَ » : بال. « جَنَاحَ الدُّلِّ » : بال خواری. یعنی بالی که خواری است، همان گونه که میگویند: «اتَمَّ الْجَوَادُ، یعنی حاتم بسیار بخشنده. بال خواری، کنایه از تواضع فراوان و فروتنی بسیار است (نگاه: حجر / 88). « مِنْ الرَّحْمَةِ » : از روی مهربانی و دلسوزی. « صَغِيرًا » : در حال کوچکی. در زمان کوچکی.

سوره اسراء آیه 25

متن آیه :
رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا فِي نُفُوسِكُمْ إِنْ تَكُونُوا صَالِحِينَ فَإِنَّهُ كَانَ لِلأَوَّابِينَ غَفُورًا

ترجمه :

پروردگارتان (از خودتان) آگاه تر بدان چیزهایی است که در دلتان میگذرد (و لذا میدانند که اراده نیکی و یا بدی، نسبت به والدین خود دارید). اگر افراد شایسته و بایسته ای باشید (و در راه خدمت بدیشان لغزشی از شما سر زده باشد و در اندیشه جبران آن بوده و از کرده خود پشیمان شوید، خدا شما را میبخشد) چرا که او در حق توبه کاران همیشه بخشنده بوده است.

توضیحات :

« أَعْلَمُ » : داناتر. دانا. « صَالِحِينَ » : نیکان. شایستگان. « أَوَّابِينَ » : بسیار برگشت کنندگان با توبه و استغفار به درگاه پروردگار. از ماده (أوب) به معنی: رجوع.

سوره اسراء آیه 26

متن آیه :
وَأْتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ وَلَا تُبَذِّرْ تَبْذِيرًا

ترجمه :

حق خویشاوندان را (از قبیله: صلح و رحم و نیکوئی و مودت و محبت)، و حق مستمند و وامانده در راه را (از قبیله: زکات و صدقه و احسان)، بپرداز، و به هیچ وجه باددستی مکن.

توضیحات :

« آتِ » : بده. بپرداز. « ذَا الْقُرْبَىٰ بَيَا » : خویشاوندان. نزدیک. « تَبْذِيرًا » : زیاده روی در پراکندن مال. باددستی.

سوره اسراء آیه 27

متن آیه :

إِنَّ الْأُمَبَّذِّرِينَ كَانُوا إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ طَيْبِينَ وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِرَبِّهِ كَفُورًا

ترجمه :

بی‌گمان باد دستان دوستان اهریمنانند (و گوش به وسوسه‌های ایشان می‌دارند و در انجام بدیها همسان و همگامند) و اهریمنان بسیار ناسپاس (نعمتهای) پروردگار خود هستند (و تمام توان خویش را در فساد و نافرمانی از خدا می‌گذرانند . باد دستي هم فساد و نافرمانی است ، از آن خویشتم را بر حذر دارید تا همچون اهریمنان بشمار نیائید و با ایشان در آخرت به دوزخ نیفتید) .

توضیحات :

« الْأُمَبَّذِّرِينَ » : باد دستان . « إِخْوَانَ الشَّيْطَانِ طَيْبِينَ » : برادران اهریمنان . دوستان و همدان اهریمنان در انجام تباهیها و بزهکاریها و همنشدینان ایشان در دوزخ (نگا : فصلت / 25 ، زخرف / 36 - 39) . « الشَّيْطَانُ » : اسم جنس است (نگا : تفسیر قرطبي ، تفسیر السراج المنیر) . « كَفُورًا » : بسیار ناسپاس (نگا : هود / 9) .

سوره اسراء آیه 28

متن آیه :

وَإِنَّمَا تَعْرَضْنَ عَنْهُمْ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَجْمَعًا وَيُطَهِّرَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

و اگر از آنان (یعنی از خویشاوندان و بیچارگان و اما ندگان در راه ، به سبب نبودن امکانات و) به خاطر انتظار رحمت پروردگارت که امید بدان داری ، روی برگردانی ، با ایشان محترمانه و مهربانانه سخن بگو (و با وعده احسان در آینده بدیشان ، دلخوش و امیدوارشان گردان) .

توضیحات :

« إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنْكُمُ الرِّجْسَ أَجْمَعًا وَيُطَهِّرَ الصَّالِحِينَ » : خواستن . چشم‌داشتن . مفعولله یا این که حال است . و تقدیر چنین است : إِنَّمَا تَعْرَضْنَ عَنْهُمْ مَبْتِغِيًّا رَحْمَةً . « تَرْجُوها » : امیدوار بدانی . خواستار آینی . می‌تواند حال بوده و تقدیر چنین باشد : را جیاً ایها . « قَوْلًا مَّيْسُورًا » : سخن خوب و گفتار نرم . مراد هرگونه سخن نیک و برخورد محترمانه و مهربانانه است .

سوره اسراء آیه 29

متن آیه :

وَلَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ عُنُقِكَ وَلَا تَبْسُطْهَا كُلَّ الْبَسْطِ فَتَقْعُدَ مَلُومًا مَّحْسُورًا

ترجمه :

دست خود را بر گردن خویش بسته مدار (و از کمک به دیگران خودداری مکن و برخیل مباش) ، و آن را فوق‌العاده گشاده مساز (و بذل و بخشش بی‌حساب مکن و اسراف موز ، بدان گونه) که سبب شود از کار بمانی و مورد ملامت (این و آن) قرار گیری و لغت و غمناک گردی .

توضیحات :
 « مَغْلُولَةً » : در غُل و زنجیر ، بسته . « لَا تَجْعَلْ يَدَكَ مَغْلُولَةً إِلَىٰ أَيْمَانِكَ » : کزایه از بخل و تنگچشمی است . « لَا تَبْسُطْهَا » : آن را گسترده و باز مگردان . کزایه از اسراف و تبذیر است . « تَقَعَّدَ » : بشوی . بگردی . « مَلُومًا » : سرزنش شده و لومه شده . « محسوراً » : لخت و بی چیز . درمانده و اندوهناک .

سوره اسراء آیه 30

متن آیه :
 إِنَّ رَبَّكَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ كَانَ بِعِبَادِهِ خَبِيرًا بَصِيرًا

ترجمه :
 بیگمان پروردگارت ، روزی هرکس را که بخواهد فراوان و گسترده می‌دارد ، و روزی هرکس را که بخواهد کم و تنگ می‌گرداند . چرا که خدا از (سرشت) بندگان خود آگاه (و به احوال و نیازمندیهایشان آشنای) است .

توضیحات :
 « يَبْسُطُ » : گسترده و فراخ می‌گرداند (نگا : بقره / 245 ، رعد / 26) . « يَقْدِرُ » : کم می‌گرداند . تنگ و ناچیز می‌نماید (نگا : رعد / 26 ، فجر / 16) .

سوره اسراء آیه 31

متن آیه :
 وَلَا تَقْتُلُوا أَوْلَادَكُمْ خَشْيَةَ إِمْلَاقٍ نَّحْنُ نَرْزُقُهُمْ وَإِيَّاكُمْ إِنَّ قَتْلَهُمْ كَانَ خِطْئًا كَبِيرًا

ترجمه :
 و (از آنجا که روزی در دست خدا است) فرزندان تان را از ترس فقر و تنگدستی نکشید . ما آنان و شما را روزی می‌دهیم (و ضامن رزق همگانیم) . بیگمان کشتن ایشان گناه بزرگی است .

توضیحات :
 « إِمْلَاقٍ » : فقر و تنگدستی (نگا : انعام / 151) . « خِطْئًا » : گناه .

سوره اسراء آیه 32

متن آیه :
 وَلَا تَقْرَبُوا الزَّوْجَىٰ إِنَّهُ كَانَ فَاحِشَةً وَسَاءَ سَبِيلًا

ترجمه :
 و (با انجام عوامل و انگیزه‌های زنا) به زنا نزدیک نشوید که زنا گناه بسیار زشت و بدترین راه و شیوه است .

توضیحات :

« لَا تَقْرَبُوا الزَّوْجِيَّاتِ » : زنا نکنید . به عوامل قرب زنا و مقدمات آن از قبیل : چشم‌چرانی ، بی‌حجابی ، خلوت با اجنبی ، رفتن به کانونهای فساد ، نگاه به کتابها و فیلمهای آلوده ... نزدیک نشوید . « فَاجِشَّةً » : گناه زشت و کاملاً آشکار (نگا : آل عمران / 135 ، نساء / 19 و 22 و 25 ، اعراف / 28) .

سوره اسراء آیه 33

متن آیه :
 وَلَا تَقْتُلُوا النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَمَنْ قُتِلَ مَظْلُومًا فَقَدْ جَعَلْنَا لَوْلِيهِ سُلْطَانًا فَلَا يَسْرِفُ فِي الْقَتْلِ إِنَّهُ كَانَ مَنْصُورًا

ترجمه :

و کسی را نکشید که خداوند کشتن او را - جز به حق - حرام کرده است . هر کس که مظلومانه کشته شود ، به صاحب خون او (که نزدیکترین خویشاوند بدو است ، این) قدرت را داده ایم (که با مراجعه به قاضی ، قصاص خود را درخواست و قاتل را به مجازات برساند) ولی نباید او هم در کشتن اسراف کند (و به جای یک نفر ، دو نفر و بیشتر را بکشد ، یا این که به عوض قاتل ، دیگری را هلاک سازد) . بی‌گمان صاحب خون یاری شونده (از سوی خدا) است (چرا که حق قصاص را بدو داده است) .

توضیحات :

« النَّفْسَ » : انسان . شخص . « بِالْحَقِّ » : به حق . به سبب حق . « سُلْطَانًا » : تسلط بر قاتل درمسئله قصاص . دلیل و برهان اخذ قصاص . « إِنَّهُ » : ولی دم . صاحب خون .

سوره اسراء آیه 34

متن آیه :
 وَلَا تَقْرَبُوا مَالَ الْيَتِيمِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ حَتَّىٰ يَبْلُغَ أَشُدَّهُ وَأَوْفُوا بِالْعَهْدِ إِنَّ الْعَهْدَ كَانَ مَسْئُولًا

ترجمه :

و در مال یتیم تصرف نکنید مگر به شیوه‌ای که (در حفظ و بهره‌وری آن مفیدتر و) بهتر باشد . (بدین کار ادامه دهید) تا این که یتیم به سن بلوغ می‌رسد (و می‌تواند در داری خود تصرف کند و به نحو احسن آن را مورد بهره برداری قرار دهد) . و به عهد و پیمان (خود که با خدا یا مردم بسته‌اید) وفا کنید ، چرا که از (شما روز رستاخیز درباره) عهد و پیمان پرسیده می‌شود .

توضیحات :

« لَا تَقْرَبُوا » : مراد تصرف و دست یازیدن است . « إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ » : مگر از راهی که بهترین راهها ، و طریقه‌ای که سودمندترین طرائق باشد که با نگاهداری و افزایش آن انجام پذیر است . « أَشُدَّهُ » : مراد رشد عقلانی و حسن تصرف در امور است (نگا : نساء / 6) .

سوره اسراء آیه 35

متن آیه :
وَأَوْفُوا الْكَيْلَ إِذَا كِلْتُمْ وَزَنُوتُمْ يَاقِيسُطَاسَ الْمُسَدَّةِ قِيمَ ذَلِكَ خَيْرٌ وَأَحْسَنُ تَأْوِيلًا

ترجمه :

و هنگامی که چیزی را به پیمانانه می زنید ، آن را به تمام و کمال پیمانانه کنید ، و با ترازوی درست (اشیاء را) بکشید (و در وزن و پیمانانه به مشتری کم ندهید) که این کار سرانجام بهتر و نیکوتری (در دنیا و آخرت برای شما) دارد .

توضیحات :

« الْقَيْسُطَاسُ » : ترازو . عدالت . « يَاقِيسُطَاسَ الْمُسَدَّةِ قِيمَ » : با ترازوی درست . با دادگری تام (نگا : شعراء / 182) .

سوره اسراء آیه 36

متن آیه :
وَلَا تَقْفُ مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ إِنَّ السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْفُؤَادَ كُلُّ أُولَئِكَ كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا

ترجمه :

از چیزی دنبال‌ه‌روی مکن که از آن ناآگاهی . بی‌گمان (انسان در برابر کارهایی که) چشم و گوش و دل همه (و سایر اعضا دیگر انجام می‌دهند) مورد پرس و جوی از آن قرار می‌گیرد .

توضیحات :

« لَا تَقْفُ » : دنبال‌ه‌روی مکن . از ماده (قفو) به معنی دنبال‌ه‌روی . یعنی : انسان باید گفتار و کردارش از روی علم و یقین باشد ؛ نه از روی ظن و گمان و حدس و تخمین . « أُولَئِكَ » : آنها . این واژه گاهی برای غیر ذوی‌العقول نیز به کار می‌رود . یا این که اندامهای بدن به عنوان ذوی‌العقول مورد خطاب قرار گرفته اند . « كَانَ عَنْهُ مَسْئُولًا » : انسان از کردار اندامها پرسیده می‌شود . یا این که : همه اندامها مخاطب و مورد پرسش قرار می‌گیرند (نگا : فصلت / 20 و 21) .

سوره اسراء آیه 37

متن آیه :
وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّكَ لَن تَخْرِقَ الْأَرْضَ وَلَن تَبْلُغَ الْجِبَالَ طُولًا

ترجمه :

و در روی زمین متکبرانه و مغرورانه راه مرو . چرا که تو (با پای کوبیدن قله‌رانهات بر زمین) نمی‌توانی زمین را بشکافی ، و (با گردن کشیدن چپارانهات بر آسمان ، نمی‌توانی) به بلندای کوهها برسی . (آخر ذره ناچیزی انسان نام ، در برابر کره زمین ، و کره زمین در برابر مجموعه هستی ، چه چیز بشمار است؟!) .

توضیحات :

« مَرَحاً » : خوشحالی فراوان . شادمانی زیاد ، و توأم با خودپسندي و خود بزرگ بینی . مصدر است و حال بشمار است ؛ یا این که مفعول مطلق فعل محذوف ، و یا این که مفعول است . « لَنْ تَخْرُقَ » : پاره نخواهی کرد . نخواهی شکافت . « طُولاً » : تمییز یا این که حالِ فاعل است . یعنی از لحاظ بلندی یا گردن کشان و متطاولانه .

سوره اسراء آیه 38

متن آیه :
كُلِّ ذَلِكُمْ كَانَ سَيِّئُهُ عِنْدَ رَبِّكَ مَكْرُوهًا

ترجمه :

همه آن (مأمورات و منهیات مذکور در آیات پیشین) بدعایش (که منهیات است) نزد پروردگارت زشت بشمار است (و از آن ناخوشنود است) .

توضیحات :

« كُلُّ ذَلِكُمْ » : همه آنها . یعنی جملگی 24 سفارشی که با (لا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ) در آیه 22 شروع می‌گردد و شامل مأمورات و منهیات می باشد . « سَيِّئُهُ » : بد و زشت آن . مراد بخش منهیات و محظورات است .

سوره اسراء آیه 39

متن آیه :
ذَلِكَ مِمَّا أَوْحَىٰ إِلَيْكَ رَبُّكَ مِنَ الْحِكْمَةِ وَلَا تَجْعَلْ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَتُلْقَىٰ فِي جَهَنَّمَ مَلُومًا مَّدْحُورًا

ترجمه :

اینها از امور حکمت آمیزی است که پروردگارت به تو وحی کرده است ، و هرگز با خداوند (یگانه و آفریدگار جهان هستی) معبود دیگری را نباید از ممکن ، که (اگر چنین کنی) به دوزخ افکنده شوی (و از سوی خدا و مردم) سرزنش شده و مطرود (از رحمت الهی گردی) .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : آن احکام پیشین راجع به اوامر و نواهی . « مِنَ الْحِكْمَةِ » : احکام مذکور برخی از امور حکمت آمیز است . احکام مذکور عین حکمت و ساخته و پرداخته از آن است . اشیاء متقدم از جمله چیزهایی می باشند که عقل به صحت و استواری آنها گواهی می‌دهد و نفس بدانها می‌گراید . « مَدْحُورًا » : مطرود از رحمت خدا (نگا : اعراف / 18 ، اسراء / 18) .

سوره اسراء آیه 40

متن آیه :
أَوْ أَصْفَاكُمْ رَبُّكُمْ يَا بَنِي إِدْرِسَ وَمَا تَتَّخِذُ مِنَ الْمَلَائِكَةِ إِنَاثًا إِنَّكُمْ لَتَقُولُونَ قَوْلًا عَظِيمًا

ترجمه :

(ای کسانِی که می‌گوئید : فرشتگان دختران خدا بند !) آیا پروردگارتان (شما را بر خود ترجیح داده و) پسران را ویژه شما کرده است (که به گمان شما نسل اعلی بشمارند) و از فرشتگان دخترانی را خاص خود کرده است (که به عقیده پوچ شما بی‌ارح و از نسل ادنی محسوبند ؟) . واقعاً شما سخن بسیار (بزرگ کفرآمیزی و بهتان) عظیمی بیان می‌دارید .

توضیحات :

« أَفَأَصْفَاكُمْ » : آیا شما را اختصاص داده است به ؟ آیا خاص شما کرده است ؟ « إِنَانَا » : جمع انثی ، مراد دختران است (نگا : نحل / 57 ، صافات / 149 و 153 ، طور / 39) . « قَوْلًا عَظِيمًا » : سخنی بسیار زشت و بس بزرگ از نظر انحراف و قباح و شناختی که دارد .

سوره اسراء آیه 41

متن آیه :

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِيَذَّكَّرُوا وَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا نُفُورًا

ترجمه :

ما در این قرآن (اثبات توحید و نفی شرک را) به صورتهای گوناگون بیان داشته ایم (و با استدلالهای منطقی و فطری ، و در شکل تهدید و تشویق ، آن را متذکر شده ایم) تا این که بند گیرند (و دست از این یاوه‌سرائیها بردارند) ولی جز بر نفرت و گریزشان (از حق) نمی‌افزایند .

توضیحات :

« صَرَّفْنَا » : با طرق و فنون مختلف کلام مکرراً بیان داشته ایم . مفعول این فعل محذوف است و از سیاق کلام مفهوم است که نسبت فرزند به خدای بزرگوار ورد آن از جانب کردگار است (نگا : انعام / 100 - 107 ، نحل / 57 - 62 ، زخرف / 16 - 19 ، نجم / 21 - 27) . « نُفُورًا » : بی‌زاری و گریز .

سوره اسراء آیه 42

متن آیه :

قُلْ لَوْ كَانَ مَعَهُ آلِهَةٌ كَمَا يَقُولُونَ إِذًا لَآتَوْا إِلَىٰ ذِي الْعَرْشِ سَابِغًا

ترجمه :

(ای پیغمبر ! به مشرکان) بگو : اگر با خداوند (جهان) آن چنان که می‌پندارید ، خدایانی (در گستره هستی) بودند ، در این صورت قطعاً درصد برمی‌آمدند که بر (یزدان سبحان) صاحب تخت (جهان) چیره شوند ، (و اختلاف و تنازع خدایان گوناگون ، نظم و نظام دنیا را مختل می‌کرد) .

توضیحات :

« ءِالِهَةٌ » : جمع إله ، خدایان و معبودان . « لَآتَوْا » : قطعاً طلب می‌کردند و

می‌جستند . « ذِي الْعَرْشِ » : صاحب تخت فرمابندهی و سریر فرمانروائی . مراد خداوند جهان است . « لَا بُدَّ عَوَا إِلَيَا ذِي الْعَرْشِ سَيِّئاً » : خواستار غلبه بر خداوند جهان می‌شدند (نگا : انبیاء / 22 ، مؤمنون / 91) . خدایان پنداری شما تلاش می‌کردند راهی برای تقرب به خداوند جستجو کنند (نگا : اسراء / 57) .

سوره اسراء آیه 43

مَتْنِ آيَةٍ :
سَبَّحَانَهُ وَتَعَالَى عَمَّا يَقُولُونَ عُلُوًّا كَبِيرًا

ترجمه :

خداوند از آنچه آنان (درباره خدا به هم می‌بافتند و از ناروا و نقائصی که در حق او) می‌گویند ، بسیار به دور و (از اندیشه ایشان) خیلی بالاتر و بالاست .

توضیحات :

« عُلُوًّا » : با لائی و و لائی . مفعول مطلق و برای تأکید است . مصدری است که از غیر فعل خود آمده است (نگا : نوح / 97) .

سوره اسراء آیه 44

مَتْنِ آيَةٍ :
تَسْبِيحٌ لَهُ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ وَإِنْ مِنْ شَيْءٍ إِلَّا يُسَبِّحُ بِحَمْدِهِ وَلَكِنْ لَا تَفْقَهُونَ تَسْبِيحَهُمْ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا

ترجمه :

آسمانهای هفتگانه و زمین و کسانی که در آنها هستند همگی ، تسبیح خدا می‌گویند و (با تنزیه و تقدیسش ، رضای او می‌جویند . اصلاً نه تنها آسمانهای هفتگانه و زمین) بلکه هیچ موجودی نیست مگر این که (به زبان حال یا قال) حمد و ثنای وی می‌گویند ، ولی شما تسبیح آنها را نمی‌فهمید (چرا که زبانشان را نمی‌دانید و از ساختار اسرارآمیز عالم هستی و نظام پیچیده جهان آفرینش چندان مطلع نیستید . پس همان‌هنگ با سراسر جهان هستی به یکتایپرستی بپردازید و از راستای جملگی کنار نروید و دور نشوید . درهای توبه و برگشت به سوی یزدان جهان به روی همگان باز است) . بی‌گمان یزدان بس شکیبیا و بخشنده است (و در کیفی رساندن شتاب نمی‌ورزد و فرصت آشنائی با توحید و رهاکردن شرك را به مردمان می‌دهد ، و در برابر بیداری از خواب غفلتشان مغفرت خود را شاملشان می‌سازد) .

توضیحات :

« تَسْبِيحٌ لَهُ ... » : (نگا : رعد / 13 ، انبیاء / 32 ، حدید / 1) . نطق آب و نطق خاک و نطق گل

سوره اسراء آیه 45

متن آیه :

وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ جَعَلْنَا بَيْنَكَ وَبَيْنَ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ
حِجَابًا مَّسْتُورًا

ترجمه:

(ای پیغمبر!) هنگامی که قرآن (ناطق به دلائل حق) را می خوانی ،
میان تو و آنان که به قیامت باور ندارند (و پیوسته دشمن حق و از
حقیقت گریزانند) حجاب نا پیدائی قرار می دهیم (تا نور قرآن به
دل ایشان پرتو نیندازد و به آنان سودی نرساند) .

توضیحات:

« حِجَابًا » : پرده و مانعی که کافران معاند را از نور معنوی قرآن باز دارد
(نگا : بقره / 26 ، توبه / 124 و 125) . « مَسْتُورًا » : نا پیدا نا دیدنی (نگا
: بقره / 7) .

سوره اسراء آیه 46

متن آیه:

وَجَعَلْنَا عَلَي قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِذَا ذَكَرْتَ
رَبَّكَ فِي الْقُرْآنِ وَحْدَهُ وَلَوَّأ عَلَى أذْبَارِهِمْ نُفُورًا

ترجمه:

(چون در ستیزه جوئی با حق پافشاری می کنند) بر دلهایشان
پوششهایی قرار می دهیم تا قرآن را نفهمند ، و در گوشهایشان سنگینی
ایجاد می کنیم (تا ندای هدایت قرآن را چنان که باید نشوند و از آن
سود نبرند ، و لذا) هنگامی که پروردگارت را در قرآن به یگانگی یاد
می کنی (و خدایان پنداری ایشان را همراه با او نام نمی بری) پشت
کرده و می گریزند (تا صدای تو حید را نشنوند) .

توضیحات:

« أَكِنَّةً » : جمع کِنَان ، پرده و پوشش (نگا : أنعام / 25) . « أَنْ
يَفْقَهُوهُ » : تا آن را نفهمند (نگا : أنعام / 25) . « وَقْرًا » : سنگینی (و
نگا : أنعام / 25) . « وَحْدَهُ » : تنها و یگانه . حال است (نگا : أعراف / 70) .
« نُفُورًا » : مصدر است و به معنی : گریز . در این صورت مفعول مطلق یا مفعوله
است . یا این که جمع نافر است و به معنی : گریزانان . در این صورت ، حال
بشمار می آید .

سوره اسراء آیه 47

متن آیه:

تَجْنُّ أَعْلَمُ بِمَا يَسْتَمِعُونَ بِهِ إِذْ يَسْتَمِعُونَ إِلَيْكَ وَإِذْ هُمْ نَجْوَى إِذْ
يَقُولُ الظَّالِمُونَ إِنَّ تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَسْحُورًا

ترجمه:

ما (از هر کس دیگری) بهتر می دانیم که آنان به چه منظوری به
سخنان تو گوش فرامی دهند ، هنگامی که پای سخنانت می نشینند ، و
آن زمان که با هم درگوشی صحبت می کنند . آن زمان که ستمکاران (

کفر پیشه، نهانی به یکدیگر) می‌گویند (اگر شما دوستان هم عقیده ما از او پیروی کنید) جز از مرد جادو شده‌ای پیروی نمی‌کنید (که جادوگران در عقل و هوش او رخنه کرده و آن را مختل ساخته‌اند).

توضیحات:

«يَسْتَمِعُونَ بِه»: حالی که ایشان به هنگام گوش فرا دادن داشتند و متلبس به چه تمسخر و استهزائی در حق تو و قرآن بودند. «إِذْ هُمْ نَجْوَا»: آن گاه که آنان با هم درگوشی صحبت می‌کردند و نهانی سخنان زشتی می‌گفتند. واژه (إِذْ) ظرف زمان و بدل از (إِذْ) پیشین است. واژه (نَجْوَا) جمع (نَجِي) است. ما نند: قَتِيل و قَتْلِي، جَرِيح و جَرَحِي. به معنی: نچوا کنندگان با یکدیگر. کلمه (نَجْوِي) می‌تواند مصدر هم باشد. «مَسْحُورًا»: جادو شده. مراد دیوانه و دارای اختلال حواس است.

سوره اسراء آیه 48

متن آیه:

انظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَتِ طَيْعُونَ سَدِيدًا

ترجمه:

بنگر چگونه برای تو مثلها می‌زنند و (گاه کاهن، گاه مجنون، و قتی شاعر، و زمانی ساحرت می‌گویند). از این رو آنان گمراه گشته و نمی‌توانند راهی (به سوی حق) پیدا کنند.

توضیحات:

«ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ»: برای تو مثلها می‌زنند. مراد نسبت‌های دروغین همچون ساحر و شاعر و کاهن و مجنون و غیره است.

سوره اسراء آیه 49

متن آیه:

وَقَالُوا أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا أإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا

ترجمه:

و (اینان و منکران دیگر رستیاخیز) می‌گویند: آیا هنگامی که ما استخوانی (پوسیده) و تکه‌هایی خشکیده (و از هم پاشیده) شدیم، مگر دیگر باره آفرینش تازه‌ای خواهیم یافت (و زندگی دوباره‌ای پیدا خواهیم کرد؟!).

توضیحات:

«عِظَامًا»: جمع عَظْم، استخوانها. «رُفَاتًا»: درهم شکسته و از هم پراکنده. «خَلْقًا جَدِيدًا»: آفرینش تازه. مخلوق نو و دوباره جان به پیکر دمیده (نگا: رعد/5، ابراهیم/19، یس/78 و 79).

سوره اسراء آیه 50

متن آیه:

قُلْ كُونُوا حِجَارَةً أَوْ حَدِيدًا

ترجمه :

بگو: شما سنگ باشید (که به هیچ وجه قابلیت پذیرش حیات را ندارد) و یا آهن باشید (که از سنگ محکمتر است) .

توضیحات :

« خدیماً » : آهن .

سوره اسراء آیه 51

متن آیه :
أَوِ خَلْقًا مِّمَّا يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ فَسَيَقُولُونَ مَن يُعِيدُنَا قُلِ الَّذِي فَطَرَكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ وَسَيُنزِغُ صُورَةَ إِلَهِكُمْ رُؤُوسَهُمْ وَيَقُولُونَ مَتَى هُوَ قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ قَرِيبًا

ترجمه :

یا این که (جز آن دو) چیز دیگری باشید که در نظرتان (از اینها هم) سخت تر است (و از قابلیت پذیرش حیات دورتر ، باز خدای می تواند به پیکرتان جان بدمد و به زندگی مجدد بازگرداند . آنان شدگفت زده) خواهند گفت : چه کسی ما را باز می گرداند ؟ بگو : آن خدایی که نخستین بار شما را آفرید . پس از آن ، سرهایشان را به سویت (به عنوان استهزاء) تکان می دهند و می گویند : چه زمانی این (معاد) خواهد بود ؟ بگو : شاید که نزدیک باشد .

توضیحات :

« يَكْبُرُ فِي صُدُورِكُمْ » : در نظرتان سخت تر و اصلاً قابلیت پذیرش حیات را ندارند . « سَيُنزِغُ صُورَةَ » : تکان خواهند داد .

سوره اسراء آیه 52

متن آیه :
يَوْمَ يَدْعُوكُمْ فَتَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ وَتَظُنُّونَ إِن لَّبِئْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا

ترجمه :

(این بازگشت به حیات مجدد) روزی خواهد بود که خدا شما را از گورها یتان (برای گردهم آئی در محشر) فرا می خواند و شما (فرمان او را) با حمد و سپاس پاسخ می گوئید و گمان می برید که (در دنیا) جز مدت اندکی ماندگار نبوده اید .

توضیحات :

« تَسْتَجِيبُونَ بِحَمْدِهِ » : پاسخگویی امر خدا ستایش کنان خواهید بود . یعنی با سرعت همچون مطیعان مؤمن و فرمانبردار از گورها سر برآورده و رهسپار میدان محشر می گردید . « إِن لَّبِئْتُمْ » : ماندگار نبوده اید . نمانده اید . مراد ما نندن در دنیا یا در گوراست .

سوره اسراء آیه 53

متن آیه :
 وَقُلْ لِعِبَادِي يَقُولُوا الَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ الشَّيْطَانَ يَنْزِعُ بَيْنَهُمْ إِنَّ
 الشَّيْطَانَ كَانَ لِلْإِنْسَانِ عَدُوًّا مُّبِينًا

ترجمه :

(ای پیغمبر!) به بندگانم بگو : سخنی (در گفتار و نوشتار خود) بگو و بند که زیباترین (و نیکوترین سخنها) باشد . چرا که اهریمن (به وسیله سخنهای زشت و ناشیرین) در میان ایشان فساد و تباهی به راه می اندازد ، و بیگمان اهریمن (از دیر باز) دشمن آشکار انسان بوده است (و پیوسته درصد برآمده تا آتش جنگ را با افروزینه و سوسه شعله و سازد) .

توضیحات :

« الَّتِي » : عبارت و مقالته را که . « يَنْزِعُ » : تباهی به راه می اندازد . شمارا برای انجام فساد و تباهی و سوسه می کند (نگا : اعراف / 200) .

سوره اسراء آیه 54

متن آیه :
 رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِكُمْ إِنَّ يَشَأْ يَرْحَمَكُمُ أَوْ إِنْ يَشَأْ يُعَذِّبْكُمْ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ
 عَلَيْهِمْ وَكِيلًا

ترجمه :

پروردگارتان از حال شما آگاه تر (از هر کسی) است ، اگر بخواهد (به شما توفیق ایمان عطاء می کند) و شما را مشمول رحمت خود قرار می دهد ، و اگر بخواهد (با کفر و عصیان شما را می میراند و) دچار عذابتان می گرداند . (ای محمد !) ما تو را به عنوان وکیل (ایمان آوردن) ایشان (و مراقب احوال آنان) نفرستاده ایم ، (تا ملزم باشی حتماً آنان ایمان بیاورند . بلکه بررسولان پیام باشد و بس) .

توضیحات :

« وَكِيلًا » : واگذار و موکول به او . مراقب و محافظ . مراد این است که وظیفه پیغمبر و هر دعوت کننده ای ، تنها تبلیغ روشن و آشکار و تلاش لازم در امر دعوت به سوی حق است .

سوره اسراء آیه 55

متن آیه :
 وَرَبُّكَ أَعْلَمُ بِمَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْقَدُ فَضَّلْنَا بَعْضَ النَّبِيِّينَ عَلَى بَعْضٍ
 وَآتَيْنَا دَاوُدَ زَبُورًا

ترجمه :

پروردگارت از (احوال همه) مردمان و چیزهایی که در آسمانها و زمینند آگاه تر (از هر کسی) است (و می داند چه کسانی را از میان توده مردم به پیغمبری برمیگزیند) . ما برخی از پیغمبران را بر برخی دیگر برتری داده ایم ، و (از جمله) به داود زبور عطاء نموده ایم (و او را بدان

افتخار بخشیده و بالاتر از بعضی انبیاء قرار داده ایم. به تو نیز قرآن ارمغان کرده و خاتم و سرآمد همه پیغمبران است (ساخته ایم).

توضیحات :

« زبوراً » : نام کتاب آسمانی داود است (نگا : نساء / 163).

سوره اسراء آیه 56

متن آیه :

قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِهِ فَلَا يَمْلِكُونَ كَشْفَ الضَّرَعِ نَكُمْ وَلَا تَحْوِيلاً

ترجمه :

(ای پیغمبر ! به مشرکان) بگو : کسانی را که به جز خدا (شایسته پرستش) می پندارید (به هنگام بلا ، به کمک) بخوانید ، اما (خواهید دید که) نه توانائی دفع زیان و رفع بلا از شما را دارند ، و نه می توانند آن را دگرگون سازند (و ناخوشیها را به خوشیها تبدیل کنند و یا این که از اندوه دردها بکاهند).

توضیحات :

« تَحْوِيلاً » : تغییر و تبدیل .

سوره اسراء آیه 57

متن آیه :

أُولَئِكَ الَّذِينَ يَدْعُونَ يَبْتَغُونَ إِلَيَّ رَبِّهِمُ الْوَسِيلَةَ أَيُّهُمْ أَقْرَبُ وَيَرْجُونَ رَحْمَتَهُ وَيَخَافُونَ عَذَابَهُ إِنَّ عَذَابَ رَبِّكَ كَانَ مَحْذُوراً

ترجمه :

آن کسانی را که به فریاد می خوازند (و خداگونه هایشان می دانند) آنان که از همه مقررترند (به درگاه یزدان ، همچون عیسی و عزیر و فرشتگان) برای تقرب به پروردگارشان وسیله می جویند (که طاعات و عبادات است) و به رحمت خدا امیدوار و از عذاب او هراسنا کنند . چرا که عذاب پروردگارت (چنان شدید است که) باید از آن خوشتن را دور و برحذر داشت .

توضیحات :

« يَبْتَغُونَ » : می جویند . دنبال می کنند و می طلبند . « الْوَسِيلَةَ » : چیزی که انسان را به اجر و پاداش خدا برساند و او را به خدا نزدیک گرداند که با انجام طاعات و ترك معاصی ممکن و مقدور است (نگا : مائده / 35). « أَيُّهُمْ أَقْرَبُ » : آنان که به خدا نزدیکتر و در درگاه حق مقررترند . واژه (أَيُّ) بدل جزء از کل ضمیر واو در فعل (يَبْتَغُونَ) است . « مَحْذُوراً » : اسم مفعول است ، یعنی برحذر داشته شده و بیم داده شده از آن .

سوره اسراء آیه 58

متن آیه :

وَإِنْ مِّن قَرْيَةٍ إِلَّا نَحْنُ مُهْلِكُوهَا قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ أَوْ مُعَذِّبُوهَا عَذَابًا شَدِيدًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا

ترجمه :

هر شهر و دیاری را (که اهل آن ستمکار باشند) پیش از روز قیامت (به مجازات می‌رسانیم و) نابودش می‌گردانیم ، یا (اهالی) آن را به عذاب سختی گرفتار می‌نمائیم . این (مجازات دنیوی پیش از مجازات اخروی) در کتاب (الهی لوح محفوظ) ثبت گردیده است (و قلم قضا و قدر بر آن رفته است . پس قریشیان از این بترسند و بیشتر به دنبال کفر و ستم نروند) .

توضیحات :

« إِنْ مِنْ قَرْيَةٍ » : آبادی و شهری وجود ندارد . واژه (إِنْ) حرف نفی ، و (مِنْ) بر عمومیت ما بعد خویش دلالت دارد . « قَرْيَةٍ » : هر آبادی و شهری از آبادیها و شهرهایی که ساکنان آنجا ستمگر و کافر و سرکش باشند (نگا : اسراء / 16 ، کهف / 59) . « الْكِتَابِ » : لوح محفوظ (نگا : حدید / 22) . « مَسْطُورًا » : نوشته . ضبط و ثبت شده .

سوره اسراء آیه 59

متن آیه :

وَمَا مَنَعَنَا أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ إِلَّا أَنْ كَذَّبَ بِهَا الْأُولُونَ وَآتَيْنَا ثَمُودَ النَّاقَةَ مُبْصِرَةً فَظَلَمُوا بِهَا وَمَا نُرْسِلُ بِالْآيَاتِ إِلَّا تَخْوِيفًا

ترجمه :

(قریشیان می‌خواهند ، کوه صفارا طلا کنی ، و کوههای پیرامون ایشان را از میان برداری و غیره) . چیزی ما را از انجام این معجزات (مادی پیشنهادی) باز نمی‌دارد ، مگر این که (ما قبلاً چنین معجزاتی را بر دست پیغمبران پیشین انجام داده‌ایم ، و) گذشتگان آنها را (پس از مشاهده) تکذیب کرده اند . (سنت ما هم بر این رفته است که پس از نمودن معجزات مادی ، در صورت عدم پذیرش پیشنهاد کنندگان ، آنان را هلاک سازیم . از جمله) ما برای قوم ثمود شتر (از سنگ به در آوردیم و) به سویشان گسیل داشتیم که (معجزه هویدا و شك زدا و) روشنگری بود . اما آنان نسبت بدان کفر ورزیدند (و آن را از جانب خدا ندیدند و گشتند . اصولاً برنامه ما این نیست که هر کسی معجزه‌ای پیشنهاد کند پیغمبر وقت تسلیم او گردد) و ما معجزات را جز برای بیم دادن (مردم و اتمام حجت) اجرا نمی‌سازیم .

توضیحات :

« أَنْ نُرْسِلَ بِالْآيَاتِ » : مراد معجزاتی است که قریش پیشش پیشنهاد می‌کردند و می‌خواستند (نگا : اسراء / 90 - 93) . « مُبْصِرَةً » : روشنگر و شك برانداز . معجزه‌ای که هرکس درباره آن بیندیشد ، پیشش به هم رساند و بصیرت پیدا کند . حال ناقه است . « ظَلَمُوا بِهَا » : به سبب باور نکردن به معجزه بودن آن شتر ، به خود ستم کردند . منکر آن شدند و در حق آن ستم کردند . « تَخْوِيفًا » : بیم دادن . مفعولله است .

سوره اسراء آیه 60

متن آیه :
 وَإِذْ قُلْنَا لَكَ إِنَّ رَبَّكَ أَحَاطَ بِالنَّاسِ وَمَا جَعَلْنَا الرُّؤْيَا الَّتِي أَرَيْنَاكَ إِلَّا فِتْنَةً لِلنَّاسِ وَالشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ فِي الْقُرْآنِ وَنُخَوِّفُهُمْ فَمَا يَزِيدُهُمْ إِلَّا طُغْيَانًا كَبِيرًا

ترجمه :

زمانی (را به یاد آور ای پیغمبر که) به تو گفتیم : پرودگارت احاطه کامل به مردم دارد و (از وضع آنان کاملاً آگاه است . پس بیجاگانه دعوت خود را برسان و بدان که) ما دیداری را که (در شب معراج) برای تو میسر کردیم و درخت نفرین شده (زقوم را که در ته دوزخ میروید و خوراک بزهکاران است و مذکور) در قرآن ، جز وسیله آزمایش مردمان قرار نداده ایم . ما ایشان را (با مخاوف دنیا و آخرت) بیم می دهیم ، ولی چیزی بر آنان جز طغیان و عصیان فراوان نمی افزاید .

توضیحات :

«الرُّؤْيَا» : رؤیت . مشاهده و دیدار . مراد دیدن کردن از چیزهایی است که در شب معراج صورت پذیرفت . « فِتْنَةً » : آزمایش . امتحان . « الشَّجَرَةَ الْمَلْعُونَةَ » : درخت نفرین شده . مراد درخت زقوم است که خوراک گناهکاران است و در بن دوزخ میروید (نگا : صافات / 62 - 67 ، دخان / 43 و 44) . علت تسمیه آن بدین نام ، از آن جهت است که چنین درختی نشانه دوری از رحمت خدا و لعن خورندگان آن است .

سوره اسراء آیه 61

متن آیه :
 وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ قَالَ أَأَسْجُدُ لِمَنْ خَلَقْتَ طِينًا

ترجمه :

زمانی (را یاد آور شو) که ما به فرشتگان گفتیم : برای آدم کرنش کنید . فرشتگان جملگی کرنش کردند مگر ابلیس (که از جنیان بود و در میان فرشتگان قرارداداشت ، او که نمونه کامل استکبار بود) گفت : آیا برای کسی کرنش کنم که او را از گل آفریده ای ؟ (من که از آتشم ، بهتر از آدمم ! عالی برای دانی چگونه تعظیم کند ؟) .

توضیحات :

« خَلَقْتَ طِينًا » : او را از گل آفریده ای (نگا : اعراف / 12) . واژه (طیناً) منصوب به نزع خافض است .

سوره اسراء آیه 62

متن آیه :
 قَالَ أَرَأَيْتَكَ هَذَا الَّذِي كَرَّمْتَ عَلَيَّ لَئِنِ أَخَّرْتَنِي إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَأُحْتَسِبَنَّ ذُرِّيَّتَهُ إِلَّا قَلِيلًا

ترجمه :

شیطان گفت : به من بگو که آیا این همان کسی است که او را بر من ترجیح و گرامی داشته‌ای ؟ ! (جای تعجب است) . اگر مرا تا روز قیامت زنده بداری ، فرزندان او را همگی جز اندکی (با گمراهی) نابود می‌گردانم (و لگام وسوسه را به دهانشان می‌زنم و به جاده خطا و گناهشان می‌کشانم) .

توضیحات :

« أَرَأَيْتَكَ » : آیا ملاحظه کرده‌ای که چه کرده‌ای ؟ مرا بگو . خیرم کن . « هَذَا الَّذِي . . . » : ادات استفهامی محذوف و از سیاق کلام پیدا است . یعنی : هَلْ هَذَا هُوَ الَّذِي . « لَأَ تَذَكَّرَنَ » : زیر چانه ایشان را افسار می‌بندم . لگام به دهانشان می‌زنم . با گمراهسازی نابودشان می‌گردانم و تباهشان می‌سازم .

سوره اسراء آیه 63

متن آیه :

قَالَ اذْهَبْ فَمَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ فَإِنَّ جَهَنَّمَ جَزَاءُكُمْ جَزَاءً مَوْفُورًا

ترجمه :

خدا فرمود : برو ! (تا روز رستاخیز به تو مهلت داده می‌شود و هرچه می‌خواهی بکن . آدم می‌زادگان از عقل و اراده برخوردارند) کسانی که از ایشان از تو پیروی کنند ، دوزخ سزای شما (اهریمن و آنان) است و سزای فراوان و بی نقصانی است .

توضیحات :

« اذْهَبْ » : برو . « مَنْ تَبِعَكَ مِنْهُمْ » : آنهایی که تو را دنبال کنند . « جَزَاءُكُمْ جَزَاءً مَوْفُورًا » : کامل و بی کم و کاست .

سوره اسراء آیه 64

متن آیه :

وَأَسْتَفِزُّ زُرْمًا مِّنَ اسْتِطْعَتَ مِنْهُمْ يَصَوْنِكَ وَأَجْلِبُ عَلَيْهِمُ بِخَيْلِكَ وَرَجِلِكَ وَشَارِكِهِمُ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ وَعَدْتَهُمْ وَمَا يَعِدُهُمُ الشَّيْطَانُ إِلَّا غُرُورًا

ترجمه :

و بترسیان و خوارگردان با ندای (دعوت به معصیت و وسوسه) خود هرکسی از ایشان را که توانستی ، و لشکر سواره و پیاده خود را بر سرشان بشوران و بتازان (و همه تلاش خویش را برای شکست دادن و گول زدن ایشان به کار گیر) و در اموال آنان (با تشویق و تحریکشان برای کسب آن از حرام و صرف آن در حرام) و در اولاد ایشان (با گول زدن اولیاء و رهنمود فرزندانشان به کفر و فساد در پرتو تربیت نادرستشان) شرکت جوی ، و آنان را (به نبودن حساب و کتاب و بهشت و دوزخ ، یا به شفاعت خدایان و بتان و بزرگواری خاندان و غیره) وعده بده (و بفریب) ، و وعده شیطان به

مردمان جز نیرنگ و گول نیست .

توضیحات :

« إِسْتَفْرَزُ » : از مصدر است فزاز به معنی : استخفاف و خوار داشتن .
به هراس انداختن . بریدن کسی از حق و کشاندن او به سوی باطل .
« يَصَوِّتُكَ » : مراد وسوسه اغواگرانه و گمراهسازانه اهریمن است . « أَجَلِبَ عَلَيْهِمُ » : بر آنان فریاد بزن و بتاز . مراد لشکرکشی است . « يَخِيلُكَ » : خیل ، سواران . « رَجَلِكَ » : رَجِل ، پیاده . اسم جنس و به معنی پیادگان اهریمن ، اعوان و انصار و پیروان او است . « غُرُورًا » : نیرنگ . گول زدن و فریفتن . صفت مصدر محذوفی است و تقدیر آن چنین است : وَعَدًّا غُرُورًا .

سوره اسراء آیه 65

متن آیه :

إِنَّ عِبَادِي لَيْسَ لَكَ عَلَيْهِمْ سُلْطَانٌ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ وَكِيلًا

ترجمه :

بیگمان سلطه‌ای بر بندگان (مخلص و مؤمن) من نخواهی داشت ، و همین کافی است که (ایشان در پناه خدایند و) پروردگارت حافظ و پشتیبان (این چنین بندگان) است .

توضیحات :

« إِنَّ عِبَادِي ... » : (نگا : حجر / 42) .

سوره اسراء آیه 66

متن آیه :

رَبِّكُمْ الَّذِي يُزْجِي لَكُمْ الْفُلْكَ فِي الْبَحْرِ لِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ كَانَ بِكُمْ رَحِيمًا

ترجمه :

پروردگارتان آن کسی است که کشتیها را در دریاها به حرکت درمی آورد تا جوایز رزق او (شوید و از فضل و نعمتش برخوردار) گردید . خداوند همیشه در حق شما (بندگان) مهربان بوده است .

توضیحات :

« يُزْجِي » : می‌راند . سوق می‌دهد . « الْفُلْكَ » : کشتیها (نگا : بقره / 164) .
« مِنْ فَضْلِهِ » : از خیر و خوبی او .

سوره اسراء آیه 67

متن آیه :

وَإِذَا مَسَّكُمُ الضُّرُّ فِي الْبَحْرِ ضَلَّ مَنْ تَدْعُونَ إِلَّا إِلَٰهَآهُ فَلَمَّا نَجَّكُمْ إِلَى الْبَرِّ أَعْرَضْتُمْ وَكَانَ الْإِنْسَانُ كَافِرًا

ترجمه :

هنگامی که ناراحتیها در دریاها به شما می‌رسد (و گرفتار طوفانها و امواج

سهم‌گین می‌شوید و کشتی خویش را همچون پر کاهی در پهنه آبها می‌بینید ، وحشت می‌کنید و) جز خدا همه کسانی از نظر تان ناپدید می‌گردند که ایشان را به فریاد می‌خوانید . اما زمانی که خدا شما را (از غرق شدن) نجات داد و به خشکی رسانید ، (از یکتا پرستی روی می‌گردانید) و انسانهای ناتوان و بتان بی‌جان را نیاز یزدان جهان می‌سازید) ، و اصولاً انسان بسیار ناسپاس است .

توضیحات :

« الزُّرُّ » : نارا > تپها و گِر فتاریها . مشکلات و سختیها (نگا : انعام / 17 ، یونس / 12 و 107) . « ضَلَّ » : گم شد . از ذهن محو و از نظر ناپدید گردید .

سوره اسراء آیه 68

متن آیه :
 أَقَامَ مِنْتُمْ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ أَوْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ وَكِيلاً

ترجمه :

آیا شما ایمن از این هستید که خدا گوشه‌ای از خشکی را بشکافد و شما را در (کام) آن فرو برد ؟ یا این که طوفانی به سویتان روان دارد که باران سنگ بر شما باراند و آن وقت حافظ و نگهبانی برای خود پیدا نکنید ؟

توضیحات :

« يَخْسِفَ بِكُمْ جَانِبَ الْبَرِّ » : شما را به گوشه‌ای از خشکی فرو برد . گوشه‌ای از خشکی را بشکافد و شما را همراه با آن در درون زمین دفن و ناپدید گرداند . واژه (جانب) مفعول به یا ظرف است . « حَاصِبًا » : باران سنگ . طوفان بادی که سنگ از آن بیارد (نگا : حجر / 74) .

سوره اسراء آیه 69

متن آیه :
 أَمْ أَمِنْتُمْ أَنْ يُعِيدَكُمْ فِيهِ تَارَةً أُخْرَى فَيُرْسِلَ عَلَيْكُمْ قَاصِفاً مِّنَ الرِّيحِ فَيَغْرِقَكُمْ يَمَّا كَفَرْتُمْ ثُمَّ لَا تَجِدُوا لَكُمْ عَلَيْنَا بِهِ تَبِيعاً

ترجمه :

یا این که ایمن هستید از این که خداوند بار دیگر شما را (نیازمند سفر دریا سازد و) به دریا برگرداند و تندباد درهم شکننده‌ای به سویتان گسیل دارد (و بر سرتان بگمارد) تا شما را به سبب ناسپاسی (و کفرتان نسبت به یزدان) خودتان غرق گرداند ، و از آن به بعد کسی را نیابید که خونیهای شما را از ما بخواهد (و در برابر آن ما را تعقیب و مورد پیگرد قرار دهد) ؟

توضیحات :

« قَاصِفاً » : باد تند و درهم شکننده . مراد طوفان درهم شکننده کشتیها است . « يَمَّا كَفَرْتُمْ » : به سبب ناسپاسی و کفرتان . به

عَلَّتْ زَنْدَقَهُ وَ كَفَرْتَانِ . « تَيِّعاً » : تعقيب کننده . خواهان خونبها .
فَعِيلٌ بِهِ مَعْنَى فَاعِلٍ اسْت .

سوره اسراء آیه 70

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَقَدْ كَرَّمْنَا بَنِي آدَمَ وَحَمَلْنَاهُمْ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ
وَوَضَعْنَا عَصَى كَافِرٍ مِّنْ خَلْقِنَا تَفْضِيلًا

ترجمه :

ما آدمی زادگان را (با اعطاء عقل ، اراده ، اختیار ، نیروی پندار و گفتار و
نوشتار ، قامت راست ، و غیره) گرامی داشته ایم ، و آنان را در خشکی و دریا
(بر مرکبهای گوناگون) حمل کرده ایم ، و از چیزهای پاکیزه و
خوشمزه روزیشان نموده ایم ، و بر بسیاری از آفریدگان خود کاملاً
برتریشان داده ایم .

توضیحات :

« عَلَّمَا كَثِيرًا » : مراد این است که خداوند انسان را جز بر فرشتگان بر همه
مخلوقات اعم از جمادات و نباتات و حیوانات برتری داده است و با عطاء
کردن چیزهایی بدو اولادش فرموده است .

سوره اسراء آیه 71

مَتْنِ آيَةٍ :
يَوْمَ نَدْعُو كُلَّ اُنْسَانٍ بِاِمَامِهِمْ فَمَنْ اُوْتِيَ كِتَابَهُ بِيَمِينِهِ فَاُولَئِكَ
يَقْرَءُونَ كِتَابَهُمْ وَلَا يَظْلَمُونَ فَتِيلًا

ترجمه :

روزی همه انسانها را همراه با نامه اعمالشان فرامی خواهم . آن گاه هر کس
نامه اعمالش به دست راستش داده شود (جزو سعادت مندان است) و آنان نامه
اعمالشان را (شادان و خندان) می خوانند و کمترین ستمی بدیشان نخواهد
شد .

توضیحات :

« اُنْسَانٍ » : گروهی از مردم (نگا : بقره / 60 ، اعراف / 82 و 160) . « بِاِمَامِهِمْ »
: مراد از امام ، نامه اعمال (نگا : کهف / 49 ، یس / 12 و 36 ، جا ثیه / 28 و 29) ،
پیغمبران (نگا : انبیاء / 73) ، کتابهای آسمانی (نگا : هود / 17 ،
احقاف / 12) پیشوایان و رهبران راه یزدان (نگا : فرقان / 74 ، قصص / 5) یا
سردستگان و نشان دهندگان راه شیطان (نگا : توبه / 12 ، قصص / 14) است .
حرف باء به معنی (مَع) می باشد . « فَتِيلًا » : رشته نازکی که در شکاف
هسته خرما قرار دارد و کنایه از چیزی بسیار کم و ناچیز است (نگا :
نساء / 49 و 77) .

سوره اسراء آیه 72

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمَنْ كَانَ فِي هَذِهِ اَعْمَى فَهُوَ فِي الْآخِرَةِ اَعْمَى وَاَضَلُّ سَبِيلًا

ترجمه :

و هرکس در این (جهان) کور (دل و گمراه) باشد ، در آخرت کورتر و گمراه تر خواهد بود . (چرا که وجود اخروی انسان ، درخت روئیده از دانه زندگی د نیوی او است) .

توضیحات :

« فِي هَذِهِ » : در این دنیا . « أَعْمَى » : واژه نخست صفت مشبّهه و به معنی کوردل ، یعنی کسی است که راه هدایت و واقعیت را نمی بیند و آیات آفاق و انفس را نادیده گیرد . واژه دوم می تواند باز هم صفت مشبّهه بوده و به همین معنی ، یا به معنی کورچشم و نابینا باشد (نگا : اسراء / 97 ، طه / 124 و 125) و یا این که اسم تفضیل و از عیوب درونی باشد ، یعنی کورتر و نابیناتر برانگیخته شود و راه بهشت و سعادت را نمی بیند (نگا : تفسیر روح المعانی ، قاسمی ، سراج المنیر) .

سوره اسراء آیه 73

متن آیه :

وَإِنْ كَادُوا لَيَفْتِنُوكَ عَنِ الَّذِي أُوحِيَٰنَا إِلَيْكَ لِتَفْتَرِيَ عَلَيْنَا غَيْرَهُ
وَإِذَا لَا تَأْخُذُوكَ خَلِيلًا

ترجمه :

نزدیک بود کافران (با زیرنگهای گوناگون و نیروهای زرو زور) تو را از (حکم) آنچه به تو وحی کرده ایم (و قرآنش نامیده ایم ، دورو) منصرف گردانند (و فقراء را از پیش تو برانند) تا (در عمل ، حکم) جز قرآن را به ما نسبت دهی ، و آن گاه تو را به دوستی گیرند (و همدمی تو را بپذیرند) .

توضیحات :

« إِنْ كَادُوا » : نزدیک بود که . حرف (إِنْ) مخفف (إِنَّ) است . « لَيَفْتِنُوكَ » : باز دارند . تو را منحرف و منصرف سازند . « مِنَ الَّذِي أُوحِيَٰنَا إِلَيْكَ » : از چیزی که به تو وحی کرده ایم . اشاره به این است که قریشیان از پیغمبر می خواستند که فقراء را از خود دور کند ، تا آنان در مجلس او حضور یا بند (نگا : انعام / 52 و 53) .

سوره اسراء آیه 74

متن آیه :

وَلَوْلَا أَنْ تَبَتَّنَا لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ إِلَيْهِمْ شَيْئًا قَلِيلًا

ترجمه :

و اگر ما تو را استوار و پابرجای (بر حق) نمی داشتیم ، دور نبود که اندکی بدانان بگرائی .

توضیحات :

« لَقَدْ كِدْتَ تَرْكَنُ » : نزدیک بود که بدیشان اعتماد و به جانب ایشان

میل کنی .

سوره اسراء آیه 75

متن آیه :

إِذَا لَأَ ذَٰ فُنَاكَ ضِعْفَ الْحَيَاةِ وَضِعْفَ الْمَمَاتِ ثُمَّ لَا تَجِدُكَ عَلَا يِنَا نَصِيرًا

ترجمه :

(و اگر چنین می کردی) در این صورت عذاب دنیا و عذاب آخرت (تو) را چندین برابر (میساختیم و) به تو می چشماندیم (چرا که گناه بزرگان بزرگ است) . سپس در برابر ما یار و یاور نمی یافتی (تا عذاب ما را از تو به دور دارد) .

توضیحات :

« ضِعْفَ » : دو چندان . چندین برابر . « ضِعْفَ الْحَيَاةِ » : تقدیر چندین است : عَذَابًا ضِعْفًا فِي الْحَيَاةِ وَ عَذَابًا ضِعْفًا فِي الْمَمَاتِ . یعنی (عذاباً) موصوف و (ضِعْفًا) صفت بوده است . سپس موصوف حذف گردیده و صفت به جای آن نشسته است و در مقام نیابت به واژه بعد از خود اضافه گشته است .

سوره اسراء آیه 76

متن آیه :

وَإِن كَادُوا لَيَسْتَفِزُّوْكَ مِنَ الْأَرْضِ لِيُخْرِجُوكَ مِنْهَا وَإِذًا لَا يَلْبَثُونَ خِلاَفَكَ إِلَّا قَلِيلًا

ترجمه :

(کفار مکه با نقشه ها و توطئه های گوناگون خواستند در تو نفوذ کنند) و نزدیک بود آنان تو را از سرزمین (مکه) برکنند (و محیط آن را برایت غیرقابل تحمل کرده) تا تو را از آنجا بیرون کنند . (اگر آنان چنین می کردند) در این صورت بعد از تو جز مدت کوتاهی نمی ماندند .

توضیحات :

« لَيَسْتَفِزُّوْكَ » : (نگا : اسراء / 64) . « إِذًا لَا يَلْبَثُونَ » : در این صورت باقی و برجای نمی ماندند . البته قریشیان عاقبت چنین کردند و سران ایشان هجده ماه بعد از هجرت پیغمبر به مدینه در جنگ بدر کشته شدند و سرانجام با فتح مکه بساط کفار مکه برچیده شد .

سوره اسراء آیه 77

متن آیه :

سَنَّةً مِّن قَدْ أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنْ رُّسُلِنَا وَلَا تَجِدُ لِسُنَّتِنَا تَحْوِيلًا

ترجمه :

(تنها در دفاع از تو چنین نبوده است . بلکه این) شیوه مادر (دفاع از همه) پیغمبرانی بوده است که پیش از تو فرستاده ایم (و اقوام

ایشان، آنان را کشته یا از میان خود رانده اند و بدین وسیله در سعادت را بر روی خود بسته اند و از رحمت الهی محروم گشته اند (و تغییر و تبدیلی در شیوه ما نخواهی دید (و کسی را نخواهی یافت که بتواند سنت ما را دگرگون سازد) .

توضیحات :

« سُنَّةٌ » : شیوه . روش . منصوب به نزع خافض است و تقدیر چنین است : کَسُنَّةٍ . یا این که مفعول مطلق فعل محذوفی است و در اصل چنین است : سَدَّنَا بِكَ سُنَّةً . « تَحْوِيلاً » : تغییر و تبدیل .

سوره اسراء آیه 78

متن آیه :

أَقِمِ الصَّلَاةَ لِدُلُوكِ الشَّمْسِ إِلَى غَسَقِ اللَّيْلِ وَقُرْآنَ الْفَجْرِ إِنَّ قُرْآنَ الْفَجْرِ كَانَ مَشْهُوداً

ترجمه :

نماز را چنان که باید بخوان به هنگام زوال آفتاب (از نصف النهار، که آغاز نماز ظهر است و امتداد آن وقت نماز عصر را نیز دربر می گیرد) تا تاریکی شب (که آغاز نماز مغرب است و امتداد آن وقت نماز عشاء را نیز در بر گرفته و با طلوع فجر پایان می پذیرد) ، و نماز صبح را (در فاصله طلوع فجر تا طلوع آفتاب) بخوان . بی گمان نماز صبح (توسط فرشتگان شب و فرشتگان روز) باز دید می گردد .

توضیحات :

« دُلُوكِ » : زوال خورشید از نصف النهار . « غَسَقِ » : ظلمت . تاریکی . « غَسَقِ اللَّيْلِ » : تاریکی شب . مراد از آن از اول شب تا پایان آن است (نگا : طه / 130 ، 39 /) . « قُرْآنَ » : مراد نماز صبح است . از آنجا که خواندن قرآن یعنی فاتحه رکن مهم نماز و در آن تصریح شده است ، از راه تسمیه کل به اسم جزء ، قرآن نامیده شده است . نصب آن به خاطر عطف بر (الصَّلَاةِ) بوده یا این که اغراء است و تقدیر چنین است : اِلْزَمَ قُرْآنَ الْفَجْرِ . « مَشْهُوداً » : دیده شدنی است . مورد باز دید قرار می گیرد . یعنی فرشتگان مأمور بر انسان آن را می بینند و به هنگام تعویض کشیک در دیوان الهی بر آن گواهی می دهند .

سوره اسراء آیه 79

متن آیه :

وَمِنَ اللَّيْلِ فَتَهَجَّدْ بِهِ نَافِلَةً لَّكَ عَسَىٰ أَن يَبْعَثَكَ رَبُّكَ مَقَاماً مَّحْمُوداً

ترجمه :

در پاسی از شب از خواب برخیز و در آن نماز تهجد بخوان ، این یک فریضه اضافی (و افزون بر نمازهای پنجگانه) برای تو است . باشد که (در پرتو این عمل) خداوند تو را به مقام ستوده ای (و مکان برجسته ای در دنیا و آخرت که موجب ستایش همگان باشد) برساند (و مقام شفاعت کبری را به تو ارمغان دارد) .

توضیحات :

« فَتَهَجَّدُ » : تهجد از (هجود) به معنی به خواب رفتن است . لیکن در باب تَفْعَل معنی سلب را می‌رساند ، یعنی تَرَكَ خوابیدن . مانند واژه‌های (تَأْتُم) و (تَحْتُت) . برخی هم آن را از اضداد شمرده اند و به معنی بیدار شدن و ماندن دانسته اند . نماز شب گزاردن . « یه » : حرف (ب) به معنی (فِی) و مرجع ضمیر (الَّیْل) است . یعنی : در شب . یا این که مرجع ضمیر (بَعْض) مفهوم از (مِنْ) یا (فَرَّءَانَ) مجرد از اضافه است . یعنی : در برخی از شب ، یا این که : نماز تهجد را با تلاوت قرآن به جای آور . « نَافِلَةٌ » : عبادت زائد بر نمازهای پنجگانه . مراد نماز تهجد است که برای پیغمبر اسلام واجب بوده و برای پیروانش سنت است . مَفْعُول به (تهجد) و یا این که حال ذوالحال محذوف (صَلَاة) است . « مَقَامًا مَّحْمُودًا » : هرگونه منزلت والا و مقام بالائی که ستایش همگان را برانگیزد . برخی گفته اند مراد مقام شفاعت کبری است که در آن رسول اکرم از پروردگار تمنا و تقاضا می‌نمایند که دادگاهی مردمان را با لطف و کرم خود آغاز فرمایند .

سوره اسراء آیه 80

متن آیه :

وَقُلْ رَبِّ اَدْخِلْنِيْ مُدْخَلَ صِدْقٍ وَاَخْرِجْنِيْ مُخْرَجَ صِدْقٍ وَاَجْعَلْ لِّيْ مِنْ اَدْنِكَ سُلْطٰنًا نَّصِيْرًا

ترجمه :

بگو : پروردگارا ! مرا صادقانه (به هر کاری) وارد کن ، و صادقانه (از آن) بیرون آور ، (و چنان کن که خط اصلی من در آغاز و انجام همه چیز ، راستی و درستت باشد) ، و از جانب خود قدرتی به من عطاء فرما که (در امر حکومت بر دوستان و اظهار حجت در برابر دشمنان ، برایم) یار و مددکار باشد .

توضیحات :

« مُدْخَلَ » : مصدر میمی و به معنی إدخال ، یعنی وارد گرداندن است . « مُخْرَجَ » : مصدر میمی و به معنی إخراج ، یعنی بیرون گرداندن است . « مُدْخَلَ صِدْقٍ وَ مُخْرَجَ صِدْقٍ » : مراد آغازیدن و پایان بخشیدن زیبا و صادقانه جملگی کارهای دنیوی و اخروی است . « سُلْطٰنًا » : سلطه و قدرت . دلیل و حجت .

سوره اسراء آیه 81

متن آیه :

وَقُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَزَهَقَ الْبٰطِلُ اِنَّ الْبٰطِلَ كَانَ زَهُوْقًا

ترجمه :

و (مشرکان را بترسان و بدیشان) بگو : حق فرا رسیده است (که یکتا پرستی و آئین آسمانی و دادگری است) و باطل از میان رفته و نابود گشته است (که چندتا پرستی و آئین تباه و ستمگری است) .

اصولاً باطل همیشه از میان رفتنی و نابود شدنی است (و سرانجام پیروزی از آن حق و حقیقت بوده و هست).

توضیحات :

« زَهَقَ » : زائل شد و نابود گردید . بیرون شد و رفت . « زَهُوقاً » : زائل و باطل . صیغه مبالغه و به معنی چیزی است که به طور کامل محو و نابود می‌گردد و میدان را هرچه زودتر خالی می‌کند .

سوره اسراء آیه 82

متن آیه :

وَنَزَّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شِفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا

ترجمه :

(حق چگونه نیرومند و پیروز نمی‌گردد؟ وقتی که) ما آیاتی از قرآن را فرومی‌فرستیم که مایه بهبودی (دلها از بیماریهای نادانی و گمراهی ، و پاک‌سازی درونها از کثافات هوی و هوس و تنگ‌چشمی و آزمندی و تباهی) و رحمت مؤمنان (به سبب در برداشتن ایمان و رهنمودهای پر خیر و برکت یزدان) است ، ولی بر ستمگران (کافر ، به سبب ستیز با نور حق و داشتن روح طغیان) جز زیان نمی‌افزاید .

توضیحات :

« شِفَاءٌ » : بهبودی از بیماریهای فکری و اخلاقی فرد و جامعه . مراد مرحله پاک‌سازی یا به اصطلاح عرفاء مقام تخلیه است . « رَحْمَةٌ » : رحمت یزدان به بندگان ، بر اثر شکفتن گل ایمان در پرتو آیات قرآن . مراد مرحله نوسازی یا به اصطلاح عرفاء مقام تخلیه است .

سوره اسراء آیه 83

متن آیه :

وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَنَأَىٰ بِجَانِبِهِ وَإِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ كَانَ يَئُوسًا

ترجمه :

(از جمله اخلاق فرد بی‌ایمان ، یکی این است که) هنگامی که به انسان (بی‌ایمان) نعمت می‌بخشیم (و او را از ثروت و قدرت و سلامت و امانیت برخوردار می‌سازیم ، مسرور و مغرور می‌گردد و از طاعت و عبادت و شکر نعمت) روگردان می‌شود (و در وقت رسیدن به نوا) خویشتر را (از بندگی ما) به دور می‌دارد و تکبر می‌ورزد . (انگار ما را نمی‌شناسد و به ما کاری و نیازی ندارد) . و هنگامی که شر و بلا گریبانگیر او گردید (و تنگدستی و بیماری و ناامنی وی را فرا گرفت) بسیار مایوس و ناامید می‌گردد (و می‌پندارد که دیگر درهای رزق و روزی بر او بسته است و هرگز روی خیر و خوشی نخواهد دید) .

توضیحات :

« أَعْرَضَ » : از شکر نعمت منصرف و از طاعت و عبادت روگردان می‌شود .
 « زَأْيَا يَجَازِيهِ » : خویشتن را از یاد منعم اصلی به دور می‌کند .
 شانیه‌های خود را بالا می‌اندازد و تکبر می‌ورزد . « يَتَّوَسَّأُ » : بسیار
 م‌ایوس و دل‌تنگ و ناشدکیبا (نگا : هود / 9 - 11) . مراد این است که کافران
 ، هم‌در برابر خوشیها و هم‌در برابر سختیها خود را گم می‌کنند . در حال نوا
 مست و مغرور ، و در وقت بلا پست و زبون می‌گردند . هر چند که در حالت
 یأس پرده‌های غفلت از روی فطرت کنار می‌روند و کافران بالاجبار به
 درگاه خدا روی می‌آورند و خالصانه رفع مشکلات را از قادر متعال درخواست
 می‌نمایند ، اما این توجه اضطراری مایه افتخاری و دلیل بیداری
 حقیقی آنان نمی‌باشد . چرا که به محض رفع مشکلات و رهائی از طوفان
 حوادث ، خودخواهیها و سرکشیها از ایشان سر می‌زند و تغییر جهت
 می‌دهند (نگا : یونس / 12 و 22 و 23 ، اسراء / 67 ، عنکبوت / 65) .

سوره اسراء آیه 84

مِثْنِ آيَةٍ :
 قُلْ كُلٌّ يَعْمَلُ عَلَى شَاكِلَاتِهِ فَرَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَنْ هُوَ أَهْدَى سَبِيلًا

ترجمه :

بگو : هر کسی برابر روش خود کار می‌کند (و طریقه خویش را در پیش
 می‌گیرد) و پروردگارتان بهتر (از همگان) می‌دانند که چه کسی رهش
 درست‌تر (از راه دیگری بوده و راسترو کدام و گمراه کدام) است .

توضیحات :

« شَاكِلَاتِهِ » : طریقه و شیوه . رویه و روش . هرگونه عادت و مکتب و مذهبی
 که به انسان جهت می‌دهد .

سوره اسراء آیه 85

مِثْنِ آيَةٍ :
 وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الرُّوحِ قُلِ الرُّوحُ مِنْ أَمْرِ رَبِّي وَمَا أُوتِيتُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِلَّا قَلِيلًا

ترجمه :

از تو (ای محمد !) درباره روح می‌پرسند (که چیست) . بگو : روح چیزی
 است که تنها پروردگرم از آن آگاه است (و خلقتی اسرارآمیز و
 ساختمانی مغایر با ساختمان ماده دارد و اعجوبه جهان آفرینش است .
 بنابراین جای شگفت نیست اگر به حقیقت روح پی نبرید) . چرا که
 جز دانش اندکی به شما داده نشده است ، (و علم شما انسانها با توجه
 به گستره کل جهان و علم لایتنهایی خداوند سبحان ، قطره به دریا هم
 نیست) .

توضیحات :

« الرُّوح » : روح آدمی . جان . مراد آفریده‌ای از آفریدگان خدا است که
 ساختمان و ماهیت آن فراتر از ساختمان و ماهیت جهان ماده است و غیبی
 از غیوب الهی است و حقیقت آن بر ما روشن نیست . برخی با توجه به
 آیه‌های ما قبل و ما بعد این آیه ، واژه روح را قرآن معنی می‌کنند . چرا

که قرآن معجزه جاویدان و نادره ناشناخته جهان ، در قالب الفاظ و عباراتی نیست که انس و جن بتوانند از آن تقلید کنند و همسان آن را بسازند . بلکه چگونگی آن سري از اسرار است (نگا : غافر / 15 ، شوري / 52) . « أمر » : جمع آن امورات ، یعنی : کار و بار . « من أمر ربي » : چیزی است که تنها خدايم از آن آگاه است ، و رازي است که در حیطه علم آفریدگار است و بس .

سوره اسراء آیه 86

متن آیه :
 وَلَئِن شِئْنَا لَنَذْهَبَنَّ بِالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ ثُمَّ لَا تَجِدُ لَكَ بِهِ عَلَيْنَا وَكِيلًا

ترجمه :

اگر ما بخواهيم آنچه را که (از قرآن) به تو وحی کرده ايم ، از تو با زپس مي گيريم (و از درون دلها و لابلای کتابها محومي گردانيم) آن گاه کسی را نخواهي يافت که در اين رابطه علميه ما از تو دفاع کند (و در حفظ قرآن يا برگشت آن بکوشد) .

توضیحات :

« بِالَّذِي » : حرف (ب) براي تعديه ، و به کار بردن موصول مختص (الّذي) به جای موصول مشترک (ما) براي بيان اهميت و عظمت قرآن است . « بِهِ » : در اين رابطه که با زپس گرفتن قرآن است . « وَكِيلًا » : ملتمزم . متعهد . حافظ و نگهدار . مراد کسی است که تضمين حفظ قرآن يا عادت آن کند .

سوره اسراء آیه 87

متن آیه :
 إِلَّا رَحْمَةً مِنْ رَبِّكَ إِنَّ فَضْلَهُ كَانَ عَلَيْكَ كَ بِيرًا

ترجمه :

ليکن به خاطر رحمت پروردگارت (که شامل حال تو است ، آن را برجای مي داريم و اين ارمغان را با زپس نمي گيريم) . واقعاً کرم بزرگي خدا در حق تو داشته است (که قرآن را براي تو ارسال و تورا خاتماً لاً نبياء نموده است ، و با حفاظت از قرآن آئين تورا جاويدان کرده است) .

توضیحات :

« إِلَّا رَحْمَةً . . . » : استثناء منقطع است و (إلا) معني (ليکن) دارد . برخي (رَحْمَةً) را مفعولله دانسته اند . « فَضْلَهُ » : خير و خوبی . کرم و نيکی .

سوره اسراء آیه 88

متن آیه :
 قُلْ لِّئِن اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا

ترجمه :

بگو: اگر همه مردمان و جملگی پریان گرد آیند و متفق شوند بر این که همچون این قرآن را (با این شیوه‌های دلربا و معانی زیبا بسازند و) بیاورند، نمی‌توانند مانند آن را بیاورند و ارائه دهند، هرچند هم برخی از ایشان پشت‌پیمان و مددکار برخی دیگر شوند (چرا که قرآن کلام یزدان و معجزه جاویدان آفریدگار است و هرگز از معلومات محدود آفریدگان چنین چیزی ساخته نیست).

توضیحات: «إِجْتَمَعَتْ»: گرد آیند. اتحاد و اتفاق حاصل کنند. «ظَهيراً»: پشت‌پیمان. کمک کننده (نگا: تحریم/4).

سوره اسراء آیه 89

متن آیه: **وَلَقَدْ صَرَّفْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ فَأَبَى أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا**

ترجمه: ما در این قرآن، هر نوع مثلی را برای مردم، به شیوه‌های گوناگون بارها بیان داشته‌ایم، ولی بیشتر مردم جز انکار (حق، و نادیده گرفتن دلائل هدایت، و تک‌ذیب خدا و رسول، چیزی قبول نمی‌کنند و) نمی‌پذیرند.

توضیحات: «صَرَّفْنَا»: با شیوه‌های گوناگون بیان داشته‌ایم. انواع مختلف استدلال برحق را به صورتهای گوناگون تکرار کرده‌ایم (نگا: اسراء/41). «مِنْ كُلِّ مَثَلٍ»: معانی نمونه‌ای که در زیبائی و گیرائی به مثل می‌مانند. با وجوه مختلف و شیوه‌های گوناگون. «كُفُورًا»: کفر. انکار حق. ناشکری و ناسپاسی.

سوره اسراء آیه 90

متن آیه: **وَقَالُوا لَنْ نُؤْمِنَ لَكَ حَتَّى تَفْجُرَ لَنَا مِنَ الْأَرْضِ يَنْبُوعًا**

ترجمه: (و) هنگامی که کافران مگه در برابر اعجاز قرآن و دلائل روشن آن درمانده و مبهوت شدند) گفتند: ما هرگز به تو ایمان نمی‌آوریم، مگر این که از زمین (خشک و سوزان مگه) چشمه‌ای برای ما بیرون جوشانی (که آب آن دائم روان باشد).

توضیحات: «تَفْجُرَ»: بر جوشانی. بیرون دمانی. «يَنْبُوعًا»: چشمه‌ای که آب آن فواره کند و بیرون دمد.

سوره اسراء آیه 91

متن آیه :
أَوْ تَكُونُ لَكَ جَنَّةٌ مِّنْ نَّخِيلٍ وَعِنَبٍ فَتُفَجَّرَ لَانْهَارٍ خِلَالَهَا تَفْجِيرًا

ترجمه :
یا این که باغی از درختان خرما و انگور (در مکه) داشته باشی و رودبارها و جو یبارهای فراوان در آن روان گردانی .

توضیحات :
« جَنَّةٌ » : باغ پردرخت . « تَفْجِيرًا » : سخت بر جوشاندن و روان کردن .
این واژه معنی تکثیر دارد؛ نه تعدیه .

سوره اسراء آیه 92

متن آیه :
أَوْ تُسْقِطَ السَّمَاءَ كَمَا زَعَمَتَ عَلَيْنَا كِسْفًا أَوْ تَأْتِي بِلِلٍّ وَالْمَلَائِكَةُ
قَائِلَاتٌ

ترجمه :
یا آسمان را تکه تکه بر سر ما فرود آری همان گونه که می پنداری (و می گویی که خدا ما را بیم داده است) و یا این که خدا و فرشتگان را بیاوری و با ما رویاروی گردانی .

توضیحات :
« زَعَمَتَ » : گمان برده ای . ادعاء کرده ای (نگا : سبأ / 22) . « كِسْفًا » :
قطعه قطعه . تکه تکه . جمع كِسْفَةٍ به معنی و وزن قَطْعَةٍ . حال است . «
قَائِلَاتٌ» : مقابل و رویارو . فعیل به معنی مفاعل ، ما نندعشیر به معنی
مُعاشیر است . می توان معنی کفیل و ضامن و متضمن و شاهد و گواه نیز از
آن استنباط کرد . گروه و جماعتی از مردم (نگا : انعام / 111) . « تَأْتِي
بِلِلٍّ وَالْمَلَائِكَةُ قَائِلَاتٌ » : خدا و فرشتگان را با ما رودرو گردانی . خدا و
فرشتگان را بر پندار خود شاهد کنی . خدا را حاضر و فرشتگان را گروه گروه
به پیش ما بیاوری . واژه (قَائِلَاتٌ) حال از خدا و فرشتگان ، یا تنها از
فرشتگان است .

سوره اسراء آیه 93

متن آیه :
أَوْ يَكُونُ لَكَ بَيْتٌ مِّنْ زُخْرٍ أَوْ تَرْقَى فِي السَّمَاءِ وَلَنْ نُؤْمِنَ بِرُقِيِّكَ حَتَّى
تُنزِلَ عَلَيْنَا كِتَابًا نَقْرؤه قُلْ سُبْحَانَ رَبِّي هَلْ كُنْتُ إِلَّا بَشَرًا رَسُولًا

ترجمه :
یا این که سرای بزرگ ز رنگاری داشته باشی ، و یا این که به سوی
آسمان بالا روی ، و تنها به بالا رفتنت از آسمان هم ایمان نمی آوریم
مگر این که کتابی همراه خود برایمان بیاوری که آن را بخوانیم (و
ببینیم که از جانب خدا در آن نوشته شده است که تو فرستاده
پروردگاری باشی) . بگو : پروردگار من منزّه است (از آن که کسی بدو
فرمان دهد ، یا این که در قدرت او شریک گردد) . مگر من جز انسان

فرستاده‌ای (از سوی یزدان برای رهنمود مردمان) هستم ؟ (معجزه در دست خداست ؛ نه من) .

توضیحات :

« زخرف » : پر نقش و نگار . مراد کاخ زرنگار و منقش به زیور و زینت است . « تَرَقِيَا » : بالا روی . صعود کنی .

سوره اسراء آیه 94

متن آیه :

وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا

ترجمه :

تنها چیزی که مانع ایمان آوردن مردمان بعد از نزول هدایت (وحی آسمانی) برای ایشان شد ، این است که می‌گویند : آیا خداوند انسانی را به عنوان پیغمبر فرستاده است ؟ ! (فرشتگان افلاکی سزاوار این مقام بزرگ رسالتند ؛ نه انسانهای خاکی) .

توضیحات :

« وَمَا مَنَعَ النَّاسَ . . . » : تنها مانع ایمان مردمان همین بهانه جوئی بوده است . این تعبیر دلیل بر انحصار زینیت و بلکه برای تأکید و بیان اهمیت موضوع است . « أَبَعَثَ اللَّهُ بَشَرًا رَسُولًا » : مراد این است که اهل مکه منکر این بودند که انسانی به مقام نبوت برسد و پیغمبر گردد (نگا : أنعام / 91 ، هود / 27) .

سوره اسراء آیه 95

متن آیه :

قُلْ لَوْ كَانَ فِي الْأَرْضِ مَلَائِكَةٌ يَمشُونَ مُطْمَئِنِّينَ لَنَزَّلْنَا عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ مَلَكًا رَسُولًا

ترجمه :

بگو : اگر در زمین (به جای انسانها) فرشتگانی مستقر و در آن راه می‌رفتند ، ما از آسمان (از جنس خودشان) فرشته‌ای را به عنوان پیغمبر به سویشان می‌فرستادیم (چرا که رهبر باید از جنس پیروان خود باشد) .

توضیحات :

« مُطْمَئِنِّينَ » : جمع مطمئن ، آرمیده . مراد ساکن و مستقر است . حال است .

سوره اسراء آیه 96

متن آیه :

قُلْ كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ خَيْرًا بِصِيرًا

ترجمه :

بگو: کافي است که خدا ميان من و شما گواه باشد. بي گمان او از (حال)
بندگانش بسيار آگاه ، (و نسبت به کارشان) بس بينا است (و لذا
مي داند که من فرمان او را به شما رسانده ام و اين شما هستيد که از
پذيرش حق لجوجانه سر باز مي زنيد) .

توضيحات :

« شَهِيداً » : گواه . يعني گواه بر صدق من و عناد با حق شما .

سوره اسراء آيه 97

مَتْنِ آيَةِ :
وَمِنَ آيَةِ اللَّهِ فَهُوَ الْمُهْتَدِ وَمَن يُضِلِّ قَلْبَ تَجِدَ لَهُمُ أَوْلِيَاءَ مِن دُونِهِ وَيَحْشُرُهُمْ
يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ عُمِيَآ وَبُكْمًا وَصَمًا مَا وَاهُمْ جَهَنَّمَ كَلَّمًا خَبِتَ
ز دَنَاهُمْ سَعِيرًا

ترجمه :

خدا هر کس را (به سبب ايمان به پروردگار و پيغمبرش و کتاب آسماني
قرآن) رهنمود کند ، راهياب او است ، و هر کس را (به سبب سوء اختيار و
فرو رفتن در گناهان و سرکشي از قوانين آفريدگار) گمراه سازد ، جز
خدا دوستان و مددکاراني براي چنين کسانی نخواهي يافت (تا دست
آنان را بگيرند و به سوي حق برگردانند و از كي فر و عذاب آخرت
رستگارشان گردانند) و ما در روز رستاخيز ايشان را بر روي رخساره (
کشانده و) کور و لال و کر (از گورها) جمع مي گردانيم (و به صحراي محشر
گسيل مي داريم . به گونه اي که بر اثر پريشاني حال چشمانشان
نمي بيند و گوشه ايشان نمي شنود و زبانهايشان قادر به تکلم
نمي باشد) . جا يگاهشان دوزخ خواهد بود . هر زمان که زبانه آتش (به
سبب سوختن گوشت و استخوان ايشان) فروکش کند ، (با تجديد گوشت
و استخوانشان) بر زبانه آتششان مي افزائيم .

توضيحات :

« أَوْلِيَاءَ » : کمک کنندگان . ياران . « عَمِيَآ وَجُوهِهِمْ » : بر روي چهره و
رخساره هايشان (نگا : فرقان / 34 ، قمر / 48) . « عُمِيَآ وَ بُكْمًا وَ صَمًا » : کوران
و لالان و کران . اين امر در اوائل زنده گرداندن دوباره و سر بر آوردن از گورها
است که به سبب سرگشتگي و پريشاني ، حواس ايشان از کار مي افتد .
ولي بعدها پرده هاي سرگرداني به کنار زده مي شود و احوال قيامت را
مي بينند (نگا : كهف / 53 ، شوري / 45 ، 22) . « خَبِتَ » : آتش فروکش
کرد . از شعله افتاد . از ماده (خبو) . « سَعِيرًا » : شعله ور . فروزان (نگا :
نساء / 55) .

سوره اسراء آيه 98

مَتْنِ آيَةِ :
ذَٰلِكَ جَزَاءُ هُم بِأَنَّهُمْ كَفَرُوا يَا يٰٓأَيُّهَا نَا وَقَالُوا أٰٓئِذَا كُنَّا عِظَامًا وَرُفَاتًا
أٰٓئِنَّا لَمَبْعُوثُونَ خَلْقًا جَدِيدًا

ترجمه :

این (عذاب مضاعف و جاویدان) کیفرشان بدان خاطر است که آیه‌های (قرآنی و ادله جهانی) ما را انکار می‌نمایند و می‌گویند : آیا زمانی که استخوان‌هایی شدید و فرسودیم ، مگر می‌شود که (دوباره زنده گردیم و) آفرینش تازه‌ای پیدا کنیم ؟ !

توضیحات :

« يَا أَنهْمُ » : به خاطر این که ایشان . « عِظَامًا » : استخوان‌هایی . « رُفَاتًا » : درهم شکسته و از هم پراکنده (نگا : اسراء / 49) . « لَمَّيَع وَثُونَ » : (نگا : أنعام / 29 ، هود / 7) .

سوره اسراء آیه 99

متن آیه :

أُولَئِمَّ يَرَوُا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ قَادِرٌ عَلَىٰ أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ وَجَعَلَ لَهُمْ أَجَلًا لَا رَيْبَ فِيهِ وَآبَى الطَّالِمُونَ إِلَّا كُفُورًا

ترجمه :

آیا نمی‌نگرند که خدائی که (بدون نمونه و مُدل قبلی) آسمانها و زمین را آفریده است ، توانا است بر این که پس از مردن (بار دیگر) همچون ایشان را بیافریند (و به زندگی دوباره عودت دهد ؟ بلی که می‌تواند) ولی برای آنان سرآمدی تعیین نموده است که گمانی در آن نیست و (با فرارسیدن آن زمان که قیامت نام دارد همگان را زنده می‌گرداند و به صحرائی محشر گسیل می‌دارد . این سرآمد قطعی است) اما ستمگران جز کفر و انکار را پذیرا نمی‌باشند .

توضیحات :

« مِثْلَهُمْ » : همانند ایشان . عین خودشان . یعنی خدائی که نخستین بار انسانها را از نیستی به هستی آورده است ، دوباره می‌تواند روح به پیکرشان بدمد و اجساد ایشان را زنده گرداند . « أَجَلًا » : مراد سرآمد دوران برزخ و سرآغاز قیامت است .

سوره اسراء آیه 100

متن آیه :

قُلْ لَوْ أَنتُمْ تَمْلِكُونَ خَزَائِنَ رَحْمَةِ رَبِّي إِذًا لَأَمْسَاكُمْ خَشْيَةً إِلَّا نَفَاكٌ وَكَانَ الْإِنسَانُ قَتُورًا

ترجمه :

بگو : اگر شما مالک خزینه‌های نعمت پروردگار بودید (و صاحب همه جهان می‌گشتید) باز هم از ترس فقر بخل می‌ورزیدید ، چرا که انسان طبعاً موجود بخیلی است .

توضیحات :

« رَحْمَةٍ » : مراد نعمت است که از رحمت سرچشمه می‌گیرد . یا مراد چیزی

است که سبب رحمت خداست. از قبیل: دریافت کتاب و افتخار نبوت. چرا که کافران به سبب تنگ نظری روا نمی‌دیدند که موهبت نبوت به انسانی چون محمد (ص) داده شود. «لَأَمْسِدَكُم» : بخل می‌ورزیدید. از بذل و بخشش دست نگاه می‌داشتید. کلمه ممسک، به معنی بخیل، از همین ماده است. «الآنفاق» : مراد فقر و تنگدستی است. «فتوراً» : بسیار بخیل و تنگ نظر.

سوره اسراء آیه 101

متن آیه :
 وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَىٰ تِسْعَ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ فَا سَأَلَ بِنِي إِسْرَائِيلَ إِذْ جَاءَهُمْ فَقَالَ لَهُ فِرْعَوْنُ إِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا مُوسَىٰ مَسْحُورًا

ترجمه :

(اگر بدین کافران معجزه‌های پیش‌نهادیشان نموده شود ، به سبب ستیزه با حق باعث ایمان آنان نمی‌گردد. چرا که) ما به موسی نه تا معجزه روشن دادیم (و با وجود آن ایمان نیاوردند) . از بنی‌اسرائیل (هم‌عصر خود که اسلام را پذیرفته اند) پرس ، بدان گاه که موسی به سویشان آمد (میان او و فرعون چه گذشت) . فرعون به موسی گفت : ای موسی ! من معتقدم که تو دیوانه‌ای .

توضیحات :

« تِسْعَ آيَاتٍ » : نه معجزه . شاید مراد از عدد نه ، کثرت باشد ، چرا که در خود قرآن معجزات فراوانی برای حضرت موسی ذکر شده است (نگا : بقره / 57 و 60 ، اعراف / 108 و 117 و 130 و 133 و 171 ، نمل / 10 ، طه / 20 - 22 ، شعراء / 63) . اگر هم مراد عدد محدود نه باشد ، معجزاتی مورد نظر است که در ارتباط با فرعون و فرعو نیان صورت گرفته است ؛ نه آن‌هایی که در ارتباط با خود بنی‌اسرائیل است (نگا : نمل / 12) . برخی آیات نه‌گانه را به معنی فرمان‌های نه‌گانه دانسته اند که به پرهیز از این چیزها دستور می‌دهند : شرك ، زنا ، کشتن بی‌گناه ، دزدی ، جادوگری ، رباخواری ، بی‌گناه را گرفتار آوردن و به کشتن دادن ، زنان پاکدامن را تهمت زدن ، تعدی یهودیان از مراسم خاص شنبه . « فَا سَأَلَ بِنِي إِسْرَائِيلَ » : از بنی‌اسرائیل برای روشنگری دیگران و گواهی بر صدق گرفتار خود پرس . مراد از بنی‌اسرائیل ، کسانی است که مسلمان شده بودند و از تورات اطلاع داشتند . « مَسْحُورًا » : جادو شده و دیوانه (نگا : شعراء / 27) . ساحر و جادوگر (نگا : اعراف / 132) .

سوره اسراء آیه 102

متن آیه :
 قَالَ لَقَدْ عَلِمْتَمَا أَنزَلَ هَؤُلَاءَ إِلَّا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بَصَائِرَ وَإِنِّي لَأَظُنُّكَ يَا فِرْعَوْنُ مَثْبُورًا

ترجمه :

(موسی به فرعون) گفت : تو که (خوب) می‌دانی که این معجزه‌های روشنی بخش (و دلائل واضح) را جز صاحب آسمانها و زمین نفرستاده

است (و تو کاملاً آگاهانه حقائق را انکار می کنی) و من معتقدم که تو ای فرعون ! (از حق روگردانی و سرانجام اگر از سرکشی خود برنگردی) هلاک می گردی .

توضیحات :

« بَصَّ آيْرَ » : دلائل آشکاری که مردمان در پرتو آن راه حق را پیدا کنند و برای پیمودن جاده سعادت بصیرت و بینش پیدامی کنند (نگا : انعام / 104 ، اعراف / 203) . حال واژه (هَوْلَاءِ) است . « مَثْبُورًا » : نابود . هلاک شده . روگردان از حق .

سوره اسراء آیه 103

مِثْنِ آيَةٍ :
فَارَادَ أَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْأَرْضِ فَأَغْرَقْنَاهُ وَمَنْ مَعَهُ جَمِيعًا

ترجمه :

(فرعون بر سرکشی خود افزود و) خواست که (موسی و پیروانش) جملگی را از سرزمین (مصر) بردارد (و ایشان را ریشه کن سازد) . پس ما فرعون و همه فرعونیان را غرق کردیم (و تیر نیرنگشان را به سوی خودشان برگرداندیم و زمین را از لوٹ وجودشان پاک کردیم) .

توضیحات :

« أَنْ يَسْتَفِزَّهُمْ مِنَ الْأَرْضِ » : این که ایشان را از سرزمین مصر با کشت و کشتار نابود گردانند (نگا : اسراء / 64 و 76) . استفزاز به معنی بیرون راندن با زور و عنف است و در اینجا مراد نابود کردن و ریشه کن ساختن است .

سوره اسراء آیه 104

مِثْنِ آيَةٍ :
وَقُلْنَا مِنْ بَعْدِهِ لِبَنِي إِسْرَائِيلَ اسْكُنُوا الْأَرْضَ فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ الْآخِرَةِ جِئْنَا بِكُمْ لَفِيفًا

ترجمه :

پس از آن (که فرعون و فرعونیان را غرق کردیم) به بنی اسرائیل گفتیم : در زمین (شام ، در ارض مقدسی که به شما وعده داده شده است) سکونت جوئید . هنگامی که زمان زندگی اخروی فرار رسید ، همه شما را با هم دیگر (اعم از بزرگ و کوچک ، فرما نبردار و سرکش ، نیرومند و ناتوان ، مؤمن و کافر ، و پرهیزگار و ناپرهیزگار ، در پای حساب و کتاب) حاضر می گردانیم .

توضیحات :

« الْأَرْضِ » : مراد سرزمین شام ما بین عربیش و فرات است که در قرآن (ارض مقدس) نامیده شده است (نگا : مائده / 21) . « لَفِيفًا » : آمیزه یکدیگر . تنگ هم دیگر . گروهها و دسته های درهم آمیخته . مصدر است و حال ضمیر (کم) می باشد .

سوره اسراء آیه 105

متن آیه :

وَيَالْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ وَبِالْحَقِّ نَزَلَ وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا

ترجمه :

ما قرآن را با (ماده و محتوای) حق نازل کرده ایم ، و نازل شده است تا حق را (در زمین) پابرجا کند ، و تو را جز به عنوان نویدرسان و بیم دهنده نفرستاده ایم .

توضیحات :

« يَا الْحَقِّ أَنْزَلْنَاهُ » : قرآن را همراه با احکام و دستورات حق فرستاده ایم و گمانی در آن نیست . « يَا الْحَقِّ نَزَلَ » : برای پیاده کردن حق آمده است و سرانجام هم حق را در دلها جایگزین میسازد . یا این که : قرآن سرآغاز آن از خداوند ، حق است و پیوسته در پرتو لطف حق محفوظ میماند و سرانجام حق را به بار می آورد .

سوره اسراء آیه 106

متن آیه :

وَقُرْآنًا فَرَقْنَاهُ لِتَقْرَأَهُ عَلَى النَّاسِ عَلَى مُكْتَبٍ وَنَزَلْنَاهُ تَنْزِيلًا

ترجمه :

قرآنی است که آن را (در مدت بیست و سه سال به گونه آیه ها و بخشهای) جداگانه فرستاده ایم تا آن را آرام بر مردم بخوانی (و بدین وسیله جذب دلها و اندیشه ها شود و در عمل پیاده گردد) و قطعاً ما آن را کم و بهره بهره فرستاده ایم (نه یکجا و سرهم) .

توضیحات :

« قُرْآنًا » : منصوب به اشتغال است . « فَرَقْنَاهُ » : جدا جدا و بهره بهره اش کرده ایم و در زمانهای متفاوت فرستاده ایم . « عَلَيَّا مُكْتَبٍ » : به آرامی و تدریجی . « نَزَلْنَاهُ تَنْزِيلًا » : قرآن را بخش بخش بر حسب وقایع و به مقتضی حکمت نازل نموده ایم . تنزیل عبارت است از انزال تدریجی .

سوره اسراء آیه 107

متن آیه :

قُلْ آمِنُوا بِهِ أَوْ لَا تُؤْمِنُوا إِنَّ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ مِنْ قَبْلِهِ إِذَا يُتْلَى عَلَيْهِمْ يَخِرُونَ لِمَا ذُكِرَ سِجْدًا

ترجمه :

بگو : (ای کافران ! می خواهید) به قرآن ایمان بیاورید یا ایمان نیاورید ، (اختیار خوشبختی و بدبختی خودتان را دارید ، ولی بدانید که اعجاز و حقیقت قرآن روشن است) و کسانی که قبل از نزول قرآن ، دانش و آگاهی بدیشان داده شده است (و با تورات و انجیل

راستین سروکار داشته اند) ، هنگامی که قرآن بر آنان خوانده می‌شود ، سجده کنان بر رومی افتند (و سر تسلیم در برابر خدا فرود می آورند و او را سپاس می‌گویند که ایشان را با نعمت ایمان نواخته است) .

توضیحات :

« إِنَّ الَّذِينَ... » : مراد یهودیان و مسیحیان آگاه یا دیگر فرزندگان و فیه می‌دگان مردم است . « يَخْرُونَ » : بر زمین می‌افتند . فرومی افتند . « لِلأَذْقَانِ » : بر چانه‌ها . حرف (ل) به معنی (علی) و (أذْقَانِ) نماینده تمام چهره و صورت است . « سَجْدًا » : سجده کنان . کرنش کنان . حال ضمیر (و) در (يَخْرُونَ) است .

سوره اسراء آیه 108

متن آیه :

وَيَقُولُونَ سُبْحَانَ رَبَّنَا إِن كَان وَعْدُ رَبِّنَا لَمَفْعُولًا

ترجمه :

(در حال این سجده عاشقانه) می‌گویند : پروردگاران پاک و منزّه است) از این که در وعده نعمت بهشت و وعید عذاب دوزخ خلاف کند (مسلماً وعده پروردگاران انجام شدنی است .

توضیحات :

« إِنَّ » : مسلماً . هما‌نیا . از حروف مشبّهه بالفعل و مخفف از مثقله است . در اصل چنین است (إِنَّهُ) .

سوره اسراء آیه 109

متن آیه :

وَيَخْرُونَ لِلأَذْقَانِ يَبْكُونَ وَيَزِيدُهُمْ خُشُوعًا

ترجمه :

(و بار دیگر) بر چهره‌ها فرومی افتند و می‌گریزند و (اشک شادی می‌ریزند ، و مواظظ قرآن) بر تواضع آنان (در برابر خدا) می‌افزاید .

توضیحات :

« يَزِيدُهُمْ » : فاعل آن قرآن است .

سوره اسراء آیه 110

متن آیه :

قُلْ ادْعُوا اللَّهَ أَوْ ادْعُوا الرَّحْمَنَ أَيًّا مَّا تَدْعُوا فَلَهُ الأَسْمَاءُ الْحُسْنَى وَلَا تَجْهَرُوا بِصَلَاتِكُمْ وَلَا تَخَافُوا يَهَا وَابْتَغِ بَيْنَ ذَلِكَ سَبِيلًا

ترجمه :

بگو : (خدا را) با « الله » یا « رحمن » به کمک طلبید (فرقی نمی‌کند ، و خدا را به نامها و صفات متعدد به فریاد خواندن ، مخالف توحید نیست) خدا را به هر کدام (از اسماء حسنی) بخوانید (مانعی ندارد و تعداد اسماء

نشانه تعدد مُسمّی نیست و) اودارای نامهای زیبا است (که هر يك مُعرّف کاری از کارها و بیانگر زاویه‌ای از کمالات یزدان جهان است . ای پیغمبر هنگامی که به نماز ایستادی (نمازت را بلند یا آهسته بخوان ، و بلکه میان آن دوراهی پیش گیر (که میانه‌روی و اعتدال است) .

توضیحات :

« ادْعُوا » : به کمک طلبید . به فریاد خوانید . « الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى » : نامهای زیبا (نگا : اعراف / 180) . « لَا تُخَافِت » : از مصدر تخافت ، صدرا پائین آوردن . « أَيْبًا مَّا » : هر کدام که . واژه (ما) زائد و برای تأکید است .

سوره اسراء آیه 111

متن آیه :
 وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُن لَّهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَلَمْ يَكُن لَّهُ وَلِيٌّ مِنَ الدُّلِّ وَكَبَّرَهُ تَكْبِيرًا

ترجمه :

بگو : حمد و سپاس خداوندي را سزا است که برای خود فرزندی برنگزیده است و در فرمانروائی و مالکیت (جهان) انبازي انتخاب ننموده است و یاروي به خاطر ناتواني نداشته است . بنابراین او را چنان که باید به عظمت بستا (و زبان به بزرگواریش بگشا) .

توضیحات :

« وَلِيٌّ » : سرپرست . یار و مددکار . « مِنَ الدُّلِّ » : به خاطر خواری و ناتوانی . برای رهائی از حقارت .

سوره كهف آیه 1

متن آیه :
 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيَّ عَبْدِهِ الْكِتَابَ وَلَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا

ترجمه :

حمد و سپاس خدائي را سزا است که بر بنده خود (محمد) کتاب (قرآن) را فرو فرستاده و در آن هیچ گونه انحراف و کژی قرار نداده است .

توضیحات :

« عِوَجًا » : کژی و کجی . انحراف . « لَمْ يَجْعَلْ لَهُ عِوَجًا » : مراد این است که در قرآن ضد و نقیض معنوي ، و اختلال و انحراف لفظي وجود ندارد .

سوره كهف آیه 2

متن آیه :
 قِيَمًا لِّيُنذِرَ بَأْسًا شَدِيدًا مِمَّنْ لَدُنْهُ وَيُبَشِّرَ الْمُؤْمِنِينَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ الصَّالِحَاتِ أَنَّ لَهُمْ أَجْرًا حَسَنًا

ترجمه :

(کتابی) که ثابت و پابرجا (و معتدل و مستقیم ، و هم برپا دارنده جامعه انسانی و پاسدار کتب آسمانی) است . (خداوند آن را فرو فرستاده است) تا (به وسیله آن ، کافران را) از عذاب شدید (دنیوی یا اخروی) خود بترساند ، و مؤمنانی را که کارهای شایسته و بایسته می کنند مرزده دهد به این که پاداش خوبی دارند .

توضیحات :

« قِيمًا » : معتدل . یعنی افراطی در تکالیف قرآن وجود ندارد تا سخت و طاقت فرسا باشد ، و تفریطی در احکام قرآن نشده است تا سهل انگاری در چیزی شده باشد که برای سعادت انسانها ضروری باشد . جاودانه و پابرجا پاسدار احکام الهی و حافظ اصول کتابهای آسمانی . قائم بر احکام دین و مصالح بندگان . حال (الْكِتَابِ) در آیه قبلی است . « لِيُنذِرَ » : تا بترساند و بیم دهد . مرجع فاعل آن خدا یا قرآن یا پیغمبر است . « بَأْسًا » : عذاب .

سوره کهف آیه 3

متن آیه :

مَا كُتِبَ فِيهَا مِنْ آيَةٍ إِلَّا لِيُنذِرَ الَّذِينَ

ترجمه :

جاودانه در آن (بهشت برین که پاداش خوب خداوند است) خواهند ماند .

توضیحات :

« مَا كُتِبَ فِيهَا » : ماندگاران . مقیمان . حال ضمیر (هُمْ) است .

سوره کهف آیه 4

متن آیه :

وَيُنذِرَ الَّذِينَ قَالُوا اتَّخَذَ اللَّهُ وَلَدًا

ترجمه :

(به خصوص از عذاب شدید او) بترسانند کسانی را که میگویند : خداوند فرزندی را (به نام عیسی یا عزیر یا فرشتگان ، برای خود) برگرفته است .

توضیحات :

« اتَّخَذَ » : ساخته است . برگرفته است .

سوره کهف آیه 5

متن آیه :

مَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ وَلَا لِآبَائِهِمْ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ أَفْوَاهِهِمْ إِنْ يَقُولُونَ إِلَّا كَذِبًا

ترجمه :

نه ایشان و نه پدرانشان (چنین چیزی را از روی دانش نمی‌گویند و)
از آن هیچ گونه آگهی ندارند . چه سخن (وحشتناک و) بزرگی از
دهانهایشان بیرون می‌آید !! (آیا خدا و فرزند داشتن؟! مگر خدا جسم
است و محدود است و همچون انسان نیازمند چیزی از جمله فرزند است ؟
!) . آنان جز دروغ و افتراء نمی‌گویند .

توضیحات :

« كَبِّرَتْ كَلِمَةً » : چه سخن درشت و بزرگی! چه سخن زشت و افتراء
عظیمی! واژه (کلمه) تمییز است . « إِنْ يَقُولُونَ » : نمی‌گویند . (إِنْ
) حرف نفی است .

سوره کهف آیه 6

متن آیه :

فَلَعَلَّكَ بَاخِعٌ نَّفْسَكَ عَلَى آثَارِهِمْ إِنْ لَمْ يُؤْمِنُوا بِهَذَا الْحَدِيثِ أَسَفًا

ترجمه :

نزدیک است خویشتن را در پی (دوری گزیدن و روی گردا نیدن) ایشان (از
ایمان آوردن ، دق مرگ کنی و) از غم و خشم این که آنان بدین کلام (از
آسمانی قرآن نمی‌گردند و بدان) ایمان نمی‌آورند (خود را) هلاک سازی .

توضیحات :

« لَعَلَّكَ » : چه بسا که تو . نزدیک است که تو . « بَاخِعٌ » : هلاک کننده .
نابود کننده . « عَلَيَّآءِ آثَارِهِمْ » : به دنبال دوری ایشان از پذیرش ایمان
بر اثر کردار و رفتار ایشان . « أَسَفًا » : خشم و اندوه . مفعول است .

سوره کهف آیه 7

متن آیه :

إِنَّا جَعَلْنَا مَا عَلَى الْأَرْضِ زِينَةً لِّهَا لِنَبْلُوَهُمْ أَيُّهُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا

ترجمه :

ما همه چیزهای روی زمین را زینت آن کرده ایم (و جهان پرزرق و برق ،
و پر نعمتی را برای انسانها آراسته ایم) تا ایشان را بیازمائیم (و
ببینیم از آنان) کدام یک کار نیکوتر می‌کند .

توضیحات :

« زِينَةً » : آنچه وسیله آرایش و پیرایش باشد . جمال و زیبایی .

سوره کهف آیه 8

متن آیه :

وَإِنَّا لَجَاعِلُونَ مَا عَلَيْهَا صَعِيدًا جُرُزًا

ترجمه :

و ما (عاقبت این جهان پرزرق و برق مردمان را درهم می‌پوشیم و) آنچه را

روي زمين است (صاف مي كنيم و) به خاك مسطح بي گياهي تبديل مي نمايم (و اين سرزمين پرچوش و خوش را بيابان برهوت خشك و خاموش مي گردانيم ، و نيكان را به بهشت و بدان را به دو زخ مي رسانيم) .

توضیحات :

« صَعِيداً » : روي زمين . سطح زمين (نگا : نساء / 43 ، مائده / 6) . « جُرُزاً » : زمين لخت و برهوتي كه گياهي در آن نباشد (نگا : سجده / 27) .

سوره كهف آيه 9

متن آيه :

أَمْ حَسِبْتَ أَنَّ أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَالرَّقِيمِ كَانُوا مِنْ آيَاتِنَا عَجَباً

ترجمه :

(زندگي پرزرق و برق ، بسياري از مردمان را گول مي زند ، و ايشان را نسبت به زنده شدن دوباره ، غافل و بي باور مي كند . در صورتي كه كساني چون اصحاب كهف يا فته مي شوند كه در محيط پرزرق و برق جهان و در ميان انواع ناز و نعمت ، استقامت و پايمردي خود را در راه ايمان نشان مي دهند ، و نيز حوادث بسياري در جهان رخ مي دهد كه بيانگر از سرگرفتن حيات پس از خواب طولاني بوده كه نوعي مرگ بشماراست . از جمله اين حوادث داستان اصحاب كهف است) . آيا گمان مي بري كه (خواب چندين ساله) اصحاب كهف و رقيم ، در ميان عجائب و غرائب (پرا كنده در گستره هستي) ما چيز شگفتي است ؟

توضیحات :

« أم » : متضمن معني دو حرف است : (بَلْ) اضراب ، كه بر انتقال از سخني به سخني دلالت دارد ، و همزه استفهام انكاري كه مفيد نفي است (نگا : بقره / 214) . « أم حَسِبْتَ » : مخاطب پيغمبر است و مقصود ديگران . « الْكَهْفِ » : غار . « الرَّقِيمِ » : كتيبه . لوحه . « أَصْحَابَ الْكَهْفِ وَ الرَّقِيمِ » : گروهی از جوانان مؤمن و هوشمند بودند كه از دست طاغوت عصر خویش به غاري پناه بردند ، و بعدها نام آنان را بر كتيبه اي بالاي در غار نصب كردند . « آيَاتِنَا » : نشانه هاي قدرت ما . عجائب و غرائب ساخته و پرداخته آفرينش ما . « عَجَباً » : عجب . شگفت . نادره . مصدر است و براي مبالغه در معني وصفي به كار رفته است و خبر (كانوا) است .

سوره كهف آيه 10

متن آيه :

إِذْ أَوْىءَ الْفُتَيَّةُ إِلَى الْكَهْفِ فَقَالُوا رَبَّنَا آتِنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً وَهَيِّئْ لَنَا مِنْ أَمْرِنَا رَشَدًا

ترجمه :

(يا داور شو) آن گاه را كه اين جوانان به غار پناه بردند و (رو به درگاه خدا آوردند و) گفتند : پروردگارا ! ما را از رحمت خود بهره مند ، و راه نجاتي برايمان فراهم فرما .

توضیحات :

« أَوْيَا » : پناه بردند . منزل و مأوای خود کردند . داخل شدند .
« الْفُتْيَةُ » : جمع فُتْي ، جوانان . مراد می تواند مردان کامل هم باشد . « هَيْئُ » : آماده ساز . فراهم کن . « رَشَدًا » : راهیابی . هدایت .

سوره کهف آیه 11

متن آیه :

قَضَرَ بَنَّا عَلَىٰ آذَانِهِمْ فِي الْكَهْفِ سِنِينَ عَدَدًا

ترجمه :

پس (دعای ایشان را برآوردیم و پرده‌های خواب را) چندین سال بر گوشه‌ایشان فرو افکندیم (و درامن و امان به خواب نازشان فرو بردیم) .

توضیحات :

« ضَرَبْنَا عَلَيَا آذَانَهُمْ » : مراد این است که آنان را به خواب عمیقی فرو بردیم . مفعول (ضَرَبْنَا) محذوف است که (حِجَابًا) می باشد . « سِنِينَ » : سالها . مفعول فیه زمانی است . « عَدَدًا » : شماردار . متعدد . صفت (سِنِينَ) و به معنی ذات عددی ، یا مفعول مطلق فعل مقدری است ، یعنی : تعدد عدداً . « سِنِينَ عَدَدًا » : سالیان دراز . سالهای سال .

سوره کهف آیه 12

متن آیه :

ثُمَّ بَعَثْنَاَهُمْ لِنَعْلَمَ أَيُّ الْحِزْبَيْنِ أَحْصَىٰ لِمَا لَبِثُوا أَمَدًا

ترجمه :

پس از آن (سالهای سال به خواب ناز فرو رفتن ، که انگار خواب مرگ است) ایشان را برانگیختیم (و بیدارشان کردیم) تا ببینیم کدام یک از آن دو گروه (یعنی آنان که می‌گفتند : روزی یا بخشی از یک روز خوا بیده ایم ، و آنان که می‌گفتند : خیر ! تنها خدا می‌داند که چقدر خوا بیده اید) مدت ماندن خود را حساب کرده است (و زمان خوا بیدن خویش را ضبط نموده است) .

توضیحات :

« بَعَثْنَاَهُمْ » : ایشان را برانگیختیم . مراد از برانگیختن در اینجا بیدار کردن است و استعمال این واژه ، شاید اشاره باشد به این که خواب طولانی آنان همچون مرگ و بیداری ایشان همچون رستاخیز پس از مرگ است . « الْحِزْبَيْنِ » : دو گروه از خود اصحاب الکهف (نگا : کهف / 19) . « أَحْصَىٰ » : حساب کرده است . ضبط نموده است . فعل ماضی است ؛ نه اسم تفضیل . « أَمَدًا » : مدت معین . زمان مشخص .

سوره کهف آیه 13

متن آیه :

نَحْنُ نَقُصُّ عَلَيْكَ نَبَأَهُم بِالْحَقِّ إِنَّهُمْ فِتْيَةٌ آمَنُوا بِرَبِّهِمْ وَزِدْنَاهُمْ هُدًى

ترجمه :

ما داستان آنان را به گونه راستین (بدون کم و کاست) برای تو بازگو می کنیم . ایشان جوانانی بودند که به پروردگارشان ایمان داشتند ، و ما بر (یقین و) هدا یتشان افزوده بودیم .

توضیحات :

« رَبِّأُ » : خیر . داستان (نگا : مائده / 27) . « يَا الْحَقَّ » : آن چنان که هست . راست و درست .

سوره کهف آیه 14

متن آیه :

وَرَبِّطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ إِذْ قَامُوا فَقَالُوا رَبُّنَا رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَن نَّدْعُو مِن دُونِهِ إِلَهًا لَقَدْ قُلْنَا إِذًا شَطَطًا

ترجمه :

ما به دل‌هایشان قدرت و شهادت دادیم ، آن گاه که بپا خاستند و (برای تجدید میعاد با آفریدگار خود ، در میان مردم فریاد برآوردند و) گفتند : پروردگار ما ، پروردگار آسمانها و زمین است . ما هرگز غیر از او معبودی را نمی پرستیم . (اگر چنین بگوئیم و کسی را جز او معبود بدانیم) در این صورت سخنی (گزاف و) دور از حق گفته ایم .

توضیحات :

« رَبِّطْنَا عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ » : دل‌هایشان را قدرت و شهادت بخشیدیم . بدیشان دل و جرأت دادیم . « لَن نَّدْعُو » : به فریاد نمی خوانیم . پرستش نمی کنیم . در رسم الخط قرآنی الف زائدی در آخر دارد . « شَطَطًا » : سخنان دور از حق . برکنار از حقیقت .

سوره کهف آیه 15

متن آیه :

هَؤُلَاءِ قَوْمٌ اتَّخَذُوا مِن دُونِهِ آلِهَةً لَّوَلَّا يَأْتُونَ عَلَيْهِم بِسُلْطَانٍ بَيِّنٍ وَمَن أظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا

ترجمه :

(سپس برخی از ایشان به برخی گفتند :) اینان ، یعنی قوم ما ، بجز الله معبودهایی را به خدائی گرفته اند ! (چه مردمان حقیری ! چرا باید بت‌های ساخت دست خویش را بپرستند ، مگر عقل ندارند ؟ !) . ای کاش ! دلیل روشنی بر (خدائی) آنها ارائه می‌دادند ! (مگر چنین چیزی ممکن است ؟ هرگز ! آنان چه ستمکارند !) آخر چه کسی ستمکارتر از فردی است که به خدا دروغ بندد (و با افتراء نیازهایی به آفریدگار جهان نسبت دهد ؟ !) .

توضیحات :

« هَؤُلَاءِ قَوْمٌ ... » : استعمال اسم اشاره (هَؤُلَاءِ) در اینجا برای تحقیق

است . (قَوْمُنَا) عطف بیان است . « سُلْطَانٍ » : دلیل . حجت . « بَيْنَ » : واضح و آشکار .

سوره کهف آیه 16

متن آیه :
وَإِذْ أَعْتَزَلْتُمُوهُمْ وَمَا يَعْجِدُونَ إِلَّا اللَّهَ فَأَوْوَا إِلَى الْكَهْفِ يَنْشُرْ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَهَيِّئْ لَكُمْ مِنْ أَمْرِكُمْ مَرْفَقًا

ترجمه :

(برخی به برخی گفتند :) چون از این قوم می برید و از چیزهایی که بجز خدا می پرستند کناره گیری می کنید (و حساب خود را از قوم خویش و معبودهای دروغینشان جدا می سازید) ، پس به غار پناهنده شوید (و آئین خویشتن را نجات دهید) تا پروردگارتان رحمتش را بر شما بگستراند و وسائل رفاه و رهایی شما را از این کار (مشکلی) که در پیش دارید مهیا و آسان سازد .

توضیحات :

« إِذْ » : چون که . به سبب این که . به خاطر این که . (إِذْ) در اینجا به معنی لام تعلیل است (نگا : زخرف / 39) . « فَأَوْوَا » : پس پناه بپذیرید . منزل و ماوی سا زید . « يَهَيِّئْ » : آسان کند . آماده سازد . « مَرْفَقًا » : اسباب زندگی . وسیله ای که از آن منتفع و بهره مند شوند .

سوره کهف آیه 17

متن آیه :
وَتَرَى الشَّمْسَ إِذَا طَلَعَتْ تَزَاوَرُ عَن كَهْفِهِمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَإِذَا غَرَبَتْ تَقْرِضُهُمْ ذَاتَ الشِّمَالِ وَهُمْ فِي فَجْوَةٍ مِنْهُ ذَلِكَ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ لِيَهْدِيَ اللَّهُ قَوْمَهُ لِيَهْتَدُوا وَنَضِلَّ قَوْمٌ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ سَبِيلًا

ترجمه :

(دهانه غار رو به شمال گشوده شده بود و چون در نیمکره شمالی قرار داشت ، نور آفتاب مستقیماً به درون آن نمی تابید . تو ای مخاطب ! وقتی که به خورشید نگاه می کردی) خورشید را می دیدی که به هنگام طلوع به طرف راست غارشان می گرا نید (که سوی مغرب است) و به هنگام غروب به طرف چپشان می گرا نید (که سوی مشرق است) ، و خودشان در محل وسیع غار قرار داشتند (که وسط غار و فراخنای آن است ، و ایشان از تابش مستقیم آفتاب در امان بودند) . این (چیزی که گذشت) از نشانه های (قدرت) خدا است . خدا هر که را راهنمایی کند ، راهیاب (واقعی) او است ، و هر که را گمراه نماید ، هرگز سرپرست و راهنمایی برای وی نخواهی یافت .

توضیحات :

« تَزَاوَرُ » : می گراید . میل می کند . فعل مضارع است و اصل آن (تَزَاوَرُ) است . « ذَاتَ الْيَمِينِ » : طرف راست . مفعول فیه است . « تَقْرِضُ » : عدول می کند . « ذَاتَ الشِّمَالِ » : طرف چپ . مفعول فیه است . « فَجْوَةٍ » : فراخنا .

محلّ وسیع . در اینجا مراد وسط غار است .

سوره کف آیه 18

مَتْنِ آيَةِ :
وَتَحْسِبُهُمْ أَيْقَاطًا وَهُمْ رُقُودٌ وَنُقَلِّبُهُمْ ذَاتَ الْيَمِينِ وَذَاتَ الشَّمَالِ وَكَلِّبُهُمْ
بِأَسِطٍ ذُرَا عَيْهِ بِالْوَصِيدِ لَوِ اطَّلَعْتَ عَلَيْهِمْ لَوَلَّيْتَ مِنْهُمْ فِرَارًا وَلَمْلَمْتَ مِنْهُمْ رُعبًا

ترجمه :

(ای مخاطب ! اگر چنین می‌شد که بدیشان بنگری (در حالی که ایشان خفته بودند ، آنان را بیدار می‌انگاشتی . ما آنان را به راست و چپ می‌گردانیم (و زیرورو می‌کردیم ، تا اندامهایشان سالم بماند) و سگ ایشان بر آستانه (غار) دستهای خود را (به حالت نگهبانی) دراز کشیده بود . اگر بدیشان می‌نگریستی از آنان می‌گریختی و سرتاپای تو از ترس و وحشت پر می‌شد .

توضیحات :

« أَيْقَاطٌ » : جمع يَقْطُ و يَقْطَان ، بیداران . « رُقُودٌ » : جمع رَاقِد ، خفتگان . « بَاسِطٌ » : باز کننده . گشاینده . « وَصِيدٌ » : آستانه . بیرون . « بِالْوَصِيدِ » : در آستانه . در بیرون . « إِطَّلَعْتَ » : می‌دیدي اطلاع می‌یافتي . « رُعبًا » : خوف و هراس . مفعول به دوم یا تمییز است .

سوره کف آیه 19

مَتْنِ آيَةِ :
وَكَذَلِكَ بَعَثْنَا هُمُومًا لِيَتَسَاءَلُوا بَيْنَهُمْ قَالِ قَائِلٌ مِنْهُمْ كَمْ لَبِئْتُمْ قَالُوا
لَبِئْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ قَالُوا رَبُّكُمْ أَعْلَمُ بِمَا لَبِئْتُمْ قَابَعْنُوا أَحَدَكُمْ
يُورِقُكُمْ هَذِهِ إِلَى الْمَدِينَةِ فَلَا يَنْظُرُ إِلَيْهَا أَرْكَى طَعَامًا فَلَا يَأْتِكُمْ
بِرِزْقٍ مِنْهُ وَلَئِي تَلَطَّفُوا لَا يَشْعُرْنَ بِكُمْ أَحَدًا

ترجمه :

همان گونه (که 309 سال آنان را خوابانیدیم) ایشان را (از خواب طولانی مرگ مانند) برانگیختیم (و بیدارشان کردیم) تا از یکدیگر (مدت خواب خود را) بپرسند . یکی از آنان گفت : (فکر می‌کنید) چه مدتی (در خواب) مانده اید ؟ (دسته‌ای) گفتند : روزی یا بخشی از روز (در خواب) بوده ایم . (گروه دیگری) گفتند : پروردگارتان بهتر (از همه) می‌داند که چقدر (در خواب بوده اید و در اینجا) مانده اید . (یکی پیشنهاد کرد و گفت :) سکه نقره‌ای را که با خود دارید به کسی از نفرات خود بدهید و او را روانه شهر کنید ، تا (برود و) ببیند کدامین (فروشنده) ایشان غذای پاك تری دارد ، روزی و طعامی از آن برایتان بیاورد . اما باید نهایت دقت را به خرج دهد و هیچ کس را از حال شما آگاه نسازد .

توضیحات :

« لِيَتَسَاءَلُوا » : تا از هم‌دیگر بپرسند . در نتیجه از یکدیگر سؤال کنند . « وَرِقٌ » : درهم‌های نقره‌ای . نقره . « إِلَيْهَا » : مرجع (ها) می‌تواند

(الْمَدِينَةَ) باشد و جنبه مجازی داشته باشد؛ مانند: وَأَسْأَلُ الْقَرْيَةَ . یا این که (أَهْلٌ) یا (أَطْعَمَةٌ) محذوف باشد و حذف مضاف شده باشد. «أَرْزُقِي» : پاکتر از نظر معنوی و مادی . بیشتر و بهتر . «طَعَامًا» : تمییز است . «مِنْهُ» : مرجع (ه) طعام است . «لِيَتَلَطَّفَ» : باید کمال دقت را در پنهان کاری به خرج دهد .

سوره کهف آیه 20

متن آیه :
 إِنَّهُمْ إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ يَرْجُمُوكُمْ أَوْ يُعِيدُوكُمْ فِي مِلَّتِهِمْ وَلَنْ تُفْلِحُوا إِذًا أَبَدًا

ترجمه :

قطعاً اگر آنان (از شما آگاه و) بر شما دست یابند ، شما را سنگسار می کنند ، و یا این که به آئین (بت پرستی) خود برمی گردانند ، و (در آن صورت ، در دنیا و آخرت) هرگز رستگار نمی گردید .

توضیحات :

« إِنْ يَظْهَرُوا عَلَيْكُمْ » : اگر غالب شوند . اگر چیره گردند (نگا : توبه / 8) . « يَرْجُمُوكُمْ » : شما را سنگسار می کنند . شما را سنگ باران می کنند (نگا : هود / 91) . « مِلَّةً » : دین . آئین .

سوره کهف آیه 21

متن آیه :
 وَكَذَلِكَ أَعْتَرْنَا عَلَيْهِمْ لِيَعْلَمُوا أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَنَّ السَّاعَةَ لَا رَيْبَ فِيهَا إِذْ يَتَنَزَّلُونَ مِنْ بَيْنَهُمْ آمُرَهُمْ فَقَالُوا ابْنُوا عَلَيْهِم بُنْيَانًا رَبُّهُمْ أَعْلَمُ بِهِمْ قَالَ الَّذِينَ غَلَبُوا عَلَىٰ أَمْرِهِمْ لَنْتَخِذَنَّ عَنْهُمْ مَسْجِدًا

ترجمه :

همان گونه (که آنان را به خواب طولانی فرو بردیم ، و از آن خواب عمیق بیدارشان نمودیم ، مردمان شهر را) هم متوجه حالشان کردیم ، (بدان گاه که میان خود درباره رستاخیز کشمکش داشتند) تا بدانند که وعده خدا (درباره رستاخیز و زندگی دوباره) حق است ، و این که بدون شك قیامت فرا می رسد . (در نتیجه دیدن ایشان ، اهل شهر به خدا و روز رستاخیز ایمان آوردند . سپس خداوند اصحاب کهف را به هنگام دیدار مردم از ایشان ، در میان غار می راند . مردمان درباره ایشان دو گروه شدند : بعضی از آنان) گفتند : بر (در غار) ایشان دیواری درست کنید (تا کسی به غار نرود . چرا که نمی دانیم آنان مرده اند یا دوباره به خواب عمیق فرو رفته اند) و پروردگارشان آگاه تر از (هر کسی به) وضع ایشان است . برخی دیگر که اکثریت داشتند ، گفتند : بر (در غار) ایشان پرستشگاهی می سازیم .

توضیحات :

« أَعْتَرْنَا » : دیگران را متوجه ساختیم . مطلع و باخبر کردیم . « السَّاعَةَ » : قیامت . « إِذْ » : آن گاه . ظرف است و متعلق است به فعل (أَعْتَرْنَا) . « يَتَنَزَّلُونَ مِنْ بَيْنَهُمْ آمُرَهُمْ » : مردمان درباره زندگی دوباره ، بین خود

کشمکش داشتند. برخی زنده شدن را محال می دیدند. برخی می گفتند : روح و جسم زنده می گردد. بعضی هم می گفتند : فقط روح زنده می شود و جسم جزو خاک می گردد. « بُنِيَانًا » : بنیاد. مراد دیوار بزرگ است (نگا : صف / 4). « عَلَبُوا عَلَيَا أَمْرَهُمْ » : کسانی که اکثریت داشتند. کسانی که چرخش کار مردم در دست ایشان بود و بزرگان قوم بشمار می آمدند. « مَسْجِدًا » : پرستشگاه .

سوره کهف آیه 22

متن آیه :

سَيَقُولُونَ ثَلَاثَةٌ رَّابِعُهُمْ كَلْبُهُمْ وَيَقُولُونَ خَمْسَةٌ سَادِسُهُمْ كَلْبُهُمْ رَجْمًا يَا لَيْتَ إِنَّا لَنَعْلَمُ الْغَيْبَ وَيَقُولُونَ سَبْعَةٌ وَثَمَانِيَةٌ مِنْهُمْ كَلْبُهُمْ قُل رَّبِّي أَعْلَمُ بِعَدَّتِهِمْ مَا يَعْلَمُهُمْ إِلَّا قَلِيلٌ قَلَّا تَمَارَ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءً ظَاهِرًا وَلَا تَسْتَفْتِ فِيهِمْ مِنْهُمْ أَحَدًا

ترجمه :

(معاصران پیغمبر درباره تعداد نفرات اصحاب کهف به مجادله می پرداختند و گروهی) خواهند گفت : آنان سه نفرند که چهارمین ایشان سگشان بود ، و (گروهی) خواهند گفت : آنان پنج نفرند که ششمین ایشان سگشان بود ؛ همه اینها سخنان بدون دلیل است . و (گروهی) خواهند گفت : آنان هفت نفرند که هشتمین ایشان سگشان بود (و اینان از روی علم و آگاهی برگرفته از وحی ، سخن نخواهند گفت) . بگو : پروردگار من از تعدادشان آگاه تر (از هرکسی است) . جز گروه کمی تعدادشان را نمی داند . بنابراین درباره اصحاب کهف جز مجادله روشن (و آرام با دیگران) پیش مگیر (چرا که مسأله چندان مهمی نیست و ارزش دلدرد را ندارد) و پیرامون آنان دیگر از هیچ کس مپرس (زیرا وحی الهی تو را بس است) .

توضیحات :

« رَجْمًا يَا لَيْتَ إِنَّا لَنَعْلَمُ الْغَيْبَ » : از روی ظن و گمان ؛ نه دلیل و برهان سخن گفتن (نگا : سبأ / 53) . « مِرَاءً » : ستیازه . جدال . « مِرَاءً ظَاهِرًا » : مجادله سطحی و مباحثه بدون طول و تفصیل . گفتگوی منطقی و مستدل . « قَلَّا تَمَارَ فِيهِمْ إِلَّا مِرَاءً ظَاهِرًا » : درباره ایشان گفتگوی ساده و مختصر ؛ نه عمیق و طویل داشته باش . راجع بدیشان مباحثه روشن و مستدل داشته باش (نگا : تفسیر نمونه) .

سوره کهف آیه 23

متن آیه :

وَلَا تَقُولَنَّ لِشَيْءٍ إِنِّي فَاعِلٌ ذَلِكَ غَدًا

ترجمه :

درباره هیچ چیز (بدون مقتدرن کردن سخن به مشیت خدا) مگو که فردا آن را انجام می دهم .

توضیحات :

« غَدًا » : فردا . مراد آینده است .

سوره كهف آيه 24

متن آيه :
 اَلَا اَنْ يَشَاءَ اللّٰهُ وَاذْكُرَ رَبَّكَ اِذَا نَسِيتَ وَقُلْ عَسَىٰ اَنْ يَّهْدِيَنِّي رَبِّي
 لِاُقْرَبَ مِنْ هٰذَا رَشَدًا

ترجمه :

(مگر اين كه بگوئي :) اگر خدا بخواهد (فردا چنين و چنان كنم . چرا كه تا اراده او نباشد چيزي و كاري انجام نمي پذيرد) . و چون دچار فراموشي شدي (و ان شاء الله را نگفتي ، همين كه به يادت آمد) ، پروردگارت را به خاطر آور و (ان شاء الله را بگو ، تا گذشته را جبران بكني و هميشه دلت با خدا باشد . هنگامی كه عزم انجام كاري كردي و آن را آويزه مشيت خدا نمودي) بگو : اميد است پروردگار مرا (به چيزي رهنمود كند كه از اين (چيزي كه در مد نظر است ، سود مندتر و) به خير و صلاح نزديكتر باشد .

توضيحات :

« اِذَا نَسِيتَ » : زماني كه ان شاء الله را فراموش كردي . « رَشَدًا » : هدايت . رهنمود . خير و نفع . دراصل (رَشَد) به معني ارشاد و رهنمودي است كه منتهي به خير و منفعت شود ؛ ولي گاهي مثل اينجا خود خير و منفعت مراد است (نگا : جن / 10) . « مِنْ هٰذَا رَشَدًا » : هدايت بخش تر از اين . سود مندتر از اين . (هذا) اشاره است به كار مورد نظر ، و راهي كه در پيش است . يا اين كه اشاره به سرگذشت عجيب اصحاب كهف است كه معجزه جاويد پيغمبر كه قرآن است از آن هم عجيب تر است .

سوره كهف آيه 25

متن آيه :
 وَلَا يَتُوبَا فِي كَهْفِهِمْ ثَلَاثَ مِائَةٍ سِنِينَ وَارْدَاوَا تِسْعًا

ترجمه :

اصحاب كهف مدت سيصد و نه سال در غارشان (در حال خواب) ماندند .

توضيحات :

« اِرْدَاوَا تِسْعًا » : نه سال بر آن افزودند . مراد اين است كه اصحاب كهف سيصد سال شمسي زنده و در حال خواب بوده كه اگر با سال قمري حساب شود ، نه سال بر آن افزوده ميگردد . چرا كه سيصد سال شمسي مساوي با سيصد و نه سال قمري است . در اينجا قرآن مجيد حقيقتي را بيان داشته است كه سالها بعد علم نجوم بدان پي برده است .

سوره كهف آيه 26

متن آيه :
 قُلِ اللّٰهُ اَعْلَمُ بِمَا لَبِثُوْا لَهُ غَيْبُ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضِ اُبْصِرُ بِهِ وَاَسْمِعُ مَا لَهُمْ مِّنْ دُوْنِهِ مِنْ وَّلِيٍّ وَّلَا يُشْرِكُ فِي حُكْمِهِ اَحَدًا

ترجمه :

بگو: خدا (از همگان) آگاه تر از مدّتی است که اصحاب کهف (در غار زنده و در حال خواب) ماندند (و برایتان بیان گردید . لذا به گفتگوهای مختلف در این باره خاتمه دهید) . تنها او است که غیب آسمانها و زمین را میداند (و از مجموعه جهان هستی و از جمله مدت ماندگاری اصحاب کهف با خیر است) . شگفتا او چه بینا و شنوا است ! (او همه چیز را می بیند و همه چیز را می شنود ! ساکنان آسمانها و زمین) بجز خدا برایشان سرپرستی نیست (که عهده دار امور آنان شود) و در فرماندهی و قضاوت خود کسی را نیاز نمی گرداند .

توضیحات :

« أَبْصِرْ بِهِ وَ أَسْمِعْ ! » : این دو فعل ، صیغه تعجّبند ، و در اینجا مراد خپر دادن از عظمت علم خدا است که انسان را در شگفتی فرو می برد . « حُكْمِهِ » : فرماندهی خود . قضاوت خود .

سوره کهف آیه 27

متن آیه :

وَآتِلْ مَا أُوحِيَ إِلَيْكَ مِنْ كِتَابِ رَبِّكَ لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ وَلَنْ تَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا

ترجمه :

بخوان آنچه را که از کتاب (قرآن) از سوی پروردگارت به تو وحی شده است (و به گفته های این و آن که آمیخته به دروغ و خرافات و مطالب بی اساس است اعتناء مکن . تکیه گاه بحث تو در امور غیبی همچون سرگذشت اصحاب کهف ، تنها باید وحی الهی باشد . چرا که سخنان خدا حقائق تغیر ناپذیری است و) کسی نمی تواند سخنان او را تغیر (و احکام آن را دگرگون) کند ، و هرگز پناهی جز او نخواهی یافت .

توضیحات :

« مُبَدِّلَ » : تغیر دهنده . تبدیل کننده . « لَا مُبَدِّلَ لِكَلِمَاتِهِ » : هیچ کس و هیچ چیزی سخنان خدا را نمی تواند دگرگون کند . احکام قرآن ، چون کلام یزدان است ، بر اثر کشفیات فنون و پیشرفت های علوم ، دستخوش بطلان و مغلوب زمان نمی شود . « مُلْتَحَدًا » : پناهگاه . ملجأ . محلی که انسان خویشتن را در آن متحصن کند .

سوره کهف آیه 28

متن آیه :

وَاصْبِرْ نَفْسَکَ مَعَ الَّذِينَ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ بِالْغَدَاةِ وَالْعَشِيِّ يُرِيدُونَ وَجْهَهُ وَلَا تَعْدُ عَيْنَاکَ عَنْهُمْ تُرِيدَ زِينَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَلَا تُطِعْ مَنْ أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ عَنْ ذِكْرِنَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ وَكَانَ أَمْرُهُ فُرْطًا

ترجمه :

با کسانی باش که صیجگهان و شامگاهان خدای خود را می پرستند و به فریاد می خوانند ، (و تنها رضای) ذات او را می طلبند ، و چشمانت از

ایشان (به سوي ثروتمندان و قدرتمندان مستکبر) براي جستن زينت حیات دنيوي برنگردد، و از کسی فرمان مبر که (به خاطر دنيا دوستي و آرزو پرستي) دل او را از ياد خود غافل ساخته ايم ، و او به دنياي آرزوي خود روان گشته است (و پيوسته فرمان يزدان را ترك گفته است) و کار و بارش (همه) افراط و تفریط بوده است .

توضیحات :

« إِصِيرَ نَفْسِكَ » : خويشتن را بدار . خود را نگاه دار . مراد بودن و بسر بردن است . « غَدَاةٌ » : صبحگاهان . بامدادان . « عَشِيَّةٌ » : شامگاهان . شبانگاهان . مراد همه اوقات است (نگا : انعام / 52 و 53) . « لَا تَعُدُّ » : دور مگردان . منصرف مکن . از ماده (عدو) . « لَا تَعُدُّ عَيْنَاكَ عَنْهُمْ » : چشمانت از ایشان برنگردد . مراد این است که چشم از ایشان برمگردان . واژه (عَيْنَاكَ) فاعل است . « أَغْفَلْنَا قَلْبَهُ » : دل او را غافل کرده ايم . کلس را غافل دیده ايم . « فُرْطًا » : افراط و اسراف . ظلم و تعدي (نگا : قاموس) . تفریط و تضییع (نگا : روح المعاني) .

سوره كهف آیه 29

متن آیه :

وَقُلِ الْحَقُّ مِن رَّبِّكُمْ فَمَن شَاءَ فَلْيُؤْمِن وَمَن شَاءَ فَلْيُكْفُرْ إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ نَارًا أَحَاطَ بِهِمْ سِرَادِقُهَا وَإِن يَسْتَغِيثُوا يُغَاثُوا بِمَاءٍ كَالْمُهْلِ يَشْوِي الْوُجُوهَ بِئْسَ الشَّرَابُ وَسَاءَتْ مُرْتَفَقًا

ترجمه :

بگو : حق (همان چیزی است که) از سوي پروردگار تان (آمده) است (و من آن را با خود آورده ام و برنامه من و همه مؤمنان است) پس هرکس که مي خواهد (بدان) ايمان بياورد و هرکس مي خواهد (بدان) کافر شود . ما براي ستمگران آتشي را آماده کرده ايم که (از هر طرف ایشان را احاطه مي کند) و سراپرده آن ، آنان را در برمي گيرد ، و اگر (در آن آتش سوزان) فریاد برآورند (که آب) ، با آبي همچون فلز گداخته به فریادشان رسند که چهره هارا بريان مي کند ! چه بد نوشابه اي ! و چه زشت منزلي !

توضیحات :

« سِرَادِقٌ » : معرّب سراپرده است ، به معني خيمه و بارگاه و چادري است که بر فراز صحن خانه کشند . « إِن يَسْتَغِيثُوا » : اگر فریاد برآورند . اگر کمک بخواهند . « يُغَاثُوا » : به فریادشان رسیده شود . کمک کرده شوند . « مُهْلٌ » : هر نوع فلز گداخته (نگا : دخان / 45 ، معارج / 8) . در ته نشين شده روغن که معمولاً چيز آلوده و کثيف و بد طعمي است ؛ و در اينجا مراد کيم و خونابه دوز خيان است (نگا : ابراهيم / 16 و 17) . « مُرْتَفَقًا » : محل اجتماع و گردهم آئي . منزل . جائي که براي حسرت و يا آسائش آرنج را بدان تکیه دهند يا زيرگونه بگذارند ، که در صورت دوم يعني اگر براي آسائش باشد ، در اينجا جنبه ريشخند دارد ؛ مثل (نزل) در آیه 93 سوره واقعه . منصوب است چون تمیيز است .

سوره كهف آیه 30

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا

ترجمه :

کسانی که ایمان آورده اند (به خدا و دین حقی که به تو وحی شده است) و کارهای شایسته کرده اند (پاداششان در پیشگاه آفریدگارشان محفوظ است) . ما پاداش کسی را هدر نمی‌دهیم که کار نیکو کرده باشد .

توضیحات :

« إِنَّ الَّذِينَ ... » : خبر (إِنَّ) ، (أَوْلَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ) در آیه بعدی است و (إِنَّا لَا نُضِيعُ أَجْرَ مَنْ أَحْسَنَ عَمَلًا) جمله معترضه است ، یا این که (إِنَّا لَا نُضِيعُ ...) جایگزین خبر است .

سوره کهف آیه 31

متن آیه :

أَوْلَئِكَ لَهُمْ جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَيَلْبَسُونَ ثِيَابًا خُضْرًا مِنْ سُنْدُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُتَّكِئِينَ فِيهَا عَلَى الْأَرَائِكِ نِعْمَ الثَّوَابُ وَحَسُنَتْ مَرْتَفَعًا

ترجمه :

آنان کسانی‌ند که بهشت جاویدان از آن ایشان است ؛ بهشتی که در زیر (کاخها و درختان) آن جو یبارها روان است . آنان در آنجا با دست‌بندهای طلا آراسته می‌شوند ، و جامه‌های سبز (فاخری از انواع مختلف) حریر نازک و ضخیم می‌پوشند ، در حالی که بر تختها و میلمانها تکیه زده‌اند . (وه که این چیز موعود) چه پاداش خوبی است ! (و) به این باغها و تختها (چه منزل و مقر زیبایی است !

توضیحات :

« عَدْنٍ » : جای ماندگاری . جاویدانگی . « يُحَلَّوْنَ » : زینت می‌شوند . آراسته می‌گردند . فعل مجهول است و از ماده (حلی) . « أَسَاوِرَ » : جمع سوار ، دست‌بند . برخی آن را جمع أسورة می‌دانند که مفرد آن سوار است . یعنی آساور را جمع‌الجمع بشمار می‌آورند . « مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ » : واژه (مِنْ) نخستین زائد یا ابتدائی است ، و (مِنْ) دوم بیانه می‌باشد . « ذَهَبٍ » : طلا . زر . « خُضْرًا » : جمع أخضر ، سبز رنگ . « سُنْدُسٍ » : حریر لطیف و نازک . « إِسْتَبْرَقٍ » : حریر ضخیم و براق . « مُتَّكِئِينَ » : تکیه زندگان . « أَرَائِكِ » : جمع أریكة ، تختها . میلمانها . « مَرْتَفَعًا » : منزل . مجلس . مقر .

سوره کهف آیه 32

متن آیه :

وَأَضْرِبُ لَهُم مِّثْلًا مِّثْلًا رَجُلَيْنِ جَعَلْنَا لِأَحَدِهِمَا جَنَّتَيْنِ مِنْ أَعْنَابٍ وَحَفَفْنَاهُمَا بِنَخْلٍ وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمَا زُرْعًا

ترجمه :

(ای پیغمبر !) برای آنان مثالی بیان کن ، مَثَلِ دو مرد (کافر ثروتمندی و فقیر مؤمنی) را که (در روزگاران گذشته اتفاق افتاده است ، و) ما به یکی از آن دو (یعنی کافر ثروتمند) دو باغ انگورداده بودیم . گرداگرد باغها را با نخلاستانها احاطه کرده بودیم ، و در میان باغها (زمینهای) زراعتی قرار داده بودیم .

توضیحات :

« رَجُلَيْنِ » : دو مرد . مراد يك فرد کافر ثروتمند ، و يك فرد مؤمن فقیر است . در ضربالمثل هم ضرورت ندارد نام افراد مشخص شود . (رَجُلَيْنِ) بدل (مَثَلًا) است . « حَفَفْنَا » : دور زده بودیم . احاطه کرده بودیم .

سوره کهف آیه 33

متن آیه :
 كَلِمَاتٍ اَلْحَنَّتَيْنِ اَاتَتْ اُكُلَهَا وَلَمْ تَظْلِمْ مِنْهُ شَيْئًا وَفَجَّرْنَا خِلَالَهُمَا نَهْرًا

ترجمه :

هر دو باغ (از نظر فرآورده های کشاورزی کامل بودند و درختان) به ثمر نشسته بودند (و کشتزارهای داخل آن خوشه بسته بودند) و هر دو باغ در میوه و ثمره چیزی فروگذار نکرده بودند ، و ما در میان آنها رودبار بزرگی (از زمین) بر جوشانده بودیم (که در زیر درختان جریان داشت) .

توضیحات :

« كَلِمَاتٍ » : هر دو . « اُكُلَ » : میوه . ثمره . فرآورده . « لَمْ تَظْلِمْ » : نکاسته بود . فروگذار نکرده بود .

سوره کهف آیه 34

متن آیه :
 وَكَانَ لَهُ ثَمْرٌ فَقَالَ لِيَصَاحِبِهِ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ اَنَا اُكْثَرُ مِنْكَ مَالًا وَاَعَزُّ نَفْرًا

ترجمه :

(صاحب این دو باغ علاوه از آنها) دارائی دیگری (از طلا و نقره و اموال و اولاد) داشت (و دنیا به کام او بود و غرور ثروت او را گرفت) پس در گفتگوئی به دوست (مؤمن) خود (مغرورانه و پرخاشگرانه) گفت : من ثروت بیشتری از تو دارم و از لحاظ نفقات (خانواده و خویش و رفیق) مقتدرتر از تو و فز و نترم .

توضیحات :

« ثَمْرٌ » : حاصل . درآمد . دارائی . « كَانَ لَهُ ثَمْرٌ » : دارائی و درآمد دیگری جز این دو باغ داشت . یا این که : بدین ترتیب ، صاحب این دو باغ ، هرگونه میوه و درآمدی در اختیار داشت .

سوره کهف آیه 35

متن آیه :

وَدَخَلَ جَنَّتَهُ وَهُوَ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ قَالَ مَا أَظُنُّ أَن تَبِيدَ هَذِهِ أَبَدًا

ترجمه :

در حالی که (به سبب عدم ایمان به خدا) بر خویش تن ستمگر بود ، (همراه دوست خود ، سرمستِ غرور) به باغش گام نهاد (و نگاهی به درختان پرمیوه و خوشه‌های بردانه و زمزمه رودبار انداخت ، مستِ کبرانه) گفت : من باور نمی‌کنم هرگز این (باغ سرسبز) نابود شود و به فنا رود .

توضیحات :

« مَا أَظُنُّ » : گمان نمی‌برم . باور ندارم . « تَبِيدَ » : نابود شود . از میان رود . از مصدر بَیَد و یَه یاد ، به معنی فنا و هلاک . « هَذِهِ » : این باغ . چه بسا مراد تسمیه کلی به اسم جزء بوده و مقصود این جهان ، و مرجع (منها) در آیه بعد هم (جَنَّة) یا (حَيَاة) باشد .

سوره کهف آیه 36

متن آیه :

وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّدِّتْ إِلَىٰ رَبِّي لَأَجِدَنَّ خَيْرًا مِّنْهَا مُنْقَلَبًا

ترجمه :

و باور ندارم که قیامت برپا شود . اگر هم (به فرض قیامتی در کار باشد و) من به سوی پروردگارم برگردانده شوم (این همه شخصیت و مقام ، و اموال و اولاد ، نشانه شایستگی من است و در آنجا هم) مسلماً سرانجام بهتری و جایگاه خو بهتری از این (باغ و زندگی) خواهم یافت .

توضیحات :

« السَّاعَةَ » : قیامت . « قَائِمَةً » : پابرجا . برقرار . مفعول دوم است . « مُنْقَلَبًا » : عاقبت . جای بازگشت .

سوره کهف آیه 37

متن آیه :

قَالَ لَهُ صَاحِبُهُ وَهُوَ يُحَاوِرُهُ أَكَفَرْتَ بِالَّذِي خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ ثُمَّ مِن نُّطْفَةٍ ثُمَّ سَوَّكَ رَجُلًا

ترجمه :

دوست (مؤمن) او ، در حالی که با وی گفتگو داشت ، بدو گفت : آیا منکر کسی شده‌ای که (دستگاه شگرف و سازمان پیچیده جسم) تو را از خاک ناپیزی و سپس از نقطه بی‌ارزشی آفریده است ، و بعد از آن تو را مرد کاملی کرده است ؟ !

توضیحات :

« خَلَقَكَ مِن تُرَابٍ ... » : خداوند تو را از خاک درست کرد . یعنی موادّ غذایی که در زمین است ، جذب ریشه‌های روئیدنیها می‌گردد ، و روئیدنیها به نوبه خود خوراک حیوانات می‌شوند ، و انسان از روئیدنیها و گوشت و شیر حیوانات استفاده می‌کند ، و نطفه‌اش از اینها شکل می‌گیرد (نگا : حج

5 / روم / 20) . یا این که مراد این است که خداوند اصل تو را - که آدم است - از خاک آفریده است (نگا : آل عمران / 59 ، فاطر / 11) . « سَوَّكَ » : اندام تو را متعادل و هماهنگ کرد . کامل کرد تو را . « رَجُلًا » : حال است و تَأْوِيلُ به مشتق می‌گردد . یا این که مفعول دوم (سوي) است . یعنی : جَعَلَكَ رَجُلًا .

سوره كهف آیه 38

متن آیه :
لَا كِنَا هُوَ اللَّهُ رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِرَبِّي أَحَدًا

ترجمه :

ولي من (مي‌گويم :) او (که مرا و همه جهان را آفریده است) خدا است و پروردگار من است ، و من کسی را انباز پروردگار نمی‌سازم .

توضیحات :

« لَكِنَّا » : اما من . اصل آن : لَكِنْ أَنَا است ، و همزه را به طور سیماع حذف و نون را در نون دغم می‌نماید . « لَكِنَّا هُوَ اللَّهُ رَبِّي » : (لَكِنْ) مخفف و مهمل ، (أَنَا) مبتدا ، (هُوَ) مبتدای دوم ، (اللَّهُ) خبر مبتدای دوم ، (رَبِّي) صفت آن ، مبتدای دوم و خبرش ، خبر مبتدای اول ، و عائد ضمیر (ي) است .

سوره كهف آیه 39

متن آیه :
وَلَوْلَا إِذْ دَخَلْتَ جَنَّتَكَ قُلْتَ مَا شَاءَ اللَّهُ لَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ إِنْ تَرَىٰ أَنَا أَقْلَبَ مِنْكَ مَالًا وَّوَلَدًا

ترجمه :

کاش ! و وقتی که وارد باغ می‌شدی (و این همه نعمت و مرحمت ، و آثار قدرت و عظمت را می‌دیدي) می‌گفتی : ماشاءالله ! (این نعمت از فضل و لطف خدا است ، و آنچه خدا بخواهد شدنی است !) هیچ قوت و قدرتی جز از ناحیه خدا نیست (و اگر مدد و توفیق او نباشد ، توانائی عبادت و پرستش را نخواهیم داشت . ای رفیق ناسپاس) اگر می‌بینی که از نظر اموال و اولاد از تو کمترم ، (اما ...) .

توضیحات :

« مَا شَاءَ اللَّهُ » : این جمله محذوفی دارد و تقدیر چنین است : هَذَا مَا شَاءَ اللَّهُ ، یعنی : این چیزی است که خدا خواسته است . یا این که : مَا شَاءَ اللَّهُ کَائِنٌ ، یعنی : هرچه خدا بخواهد ، همان می‌شود .

سوره كهف آیه 40

متن آیه :
فَعَسَىٰ رَبِّي أَن يَرْزُقَنِي خَيْرًا مِّنْ جَنَّتِكَ وَيُرْسِلَ عَلَيْهَا حُسْبَانًا مِّنَ السَّمَاءِ فَيُصِخِرُ صَوْعًا رَّزَقًا

ترجمه :

چه بسا پروردگارم بهتر از باغ تو را (در دنیا یا آخرت) به من بدهد ، و

خدا از آسمان بلای مقدّری برای باغ تو فرو بفرستد و این باغ به سرزمین لخت و همواری تبدیل شود.

توضیحات :

« حَسِبَانَا » : مصدر است و به معنی اسم مفعول ، یعنی محسوب است و مراد از آن هر نوع بلا و عذاب مقدر است . هلاك و نابودي . یا این که جمع (حَسِبَانَا) به معنی صاعقه است . « صَعِيداً » : سرزمین . خاك روي زمین . « زَلَقاً » : مصدر است و در معنی اسم فاعل به کار رفته است ، به معنی : صاف و صوف . لخت . لغزنده . گل ولای .

سوره کهف آیه 41

متن آیه :

أَوْ يَصِيحَ مَاؤُهَا غَوْرًا فَلَنْ تَسْتَطِيعَ لَهُ طَلَبًا

ترجمه :

یا این که آب این باغ (در اعماق زمین) فرورود ، به گونه‌ای که هرگز نتوانی آن را پیچوئی کنی (چه رسد به این که آن را بیابی و به سطح زمین برگردانی) .

توضیحات :

« غَوْرًا » : فرو رفتن . در اینجا برای مبالغه ، مصدر به معنی اسم فاعل یعنی (غائر) به کار رفته است که به معنی فرورونده است .

سوره کهف آیه 42

متن آیه :

وَأُحِيطَ بِثَمَرِهِ فَأَصْبَحَ يُقَلِّبُ كَفَّيْهِ عَلَىٰ مَا أَنفَقَ فِيهَا وَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُشْرِكْ بِرَبِّي أَحَدًا

ترجمه :

(سرانجام پیش بینی فرد مؤمن تحقق پذیرفت و بلای ناگهانی در رسید و همه محصولات و میوه‌های او را در آغوش کشید (و باغ سرسبز و آبادان ، به زمین لخت و ویران تبدیل گردید) . در حالی که باغ بر داربست‌ها و چوب بندها فرو تپیده بود ، صاحب باغ برهنه‌هائی که صرف آن کرده بود ، دست تحسر به هم می‌مالید و می‌گفت : کاشکی کسی را انباز پروردگار نمی‌کردم ! (و خدای را به یگانگی می‌پرستیدم و کفر نمی‌ورزیدم) .

توضیحات :

« أُحِيطَ » : احاطه گردید . « أَخِيطَ بِثَمَرِهِ » : محصولات و میوه‌هایش با بلا احاطه گردید . محصولات نابود شد . « خَاوِيَةٌ » : فرو افتاده و فرو تپیده . « عُرُوشَ » : جمع عرش ، سقفها . در اینجا مراد داربست‌ها و چوب بندها و چفته‌های زیر درختان میوه است . « خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا » : (نگا : بقره / 259) .

سوره كهف آيه 43

مَتْنِ آيَةِ :
وَلَمْ تَكُنْ لَهُ فِئَةٌ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مُنتَصِرًا

ترجمه :

(او در برابر اين همه مصيبت و بلا ، تنهاي تنها بود) و دسته و گروهی را جز خدا نداشت كه او را ياری دهند ، و خود نيز نتوانست خويشتن را كمك كند (و جلو بلارا بگيرد) .

توضیحات :

« مِنْ دُونِ اللَّهِ » : بجز خدا . در مقابل خدا . « مُنتَصِرًا » : دفع كننده و بازدارنده . انتقام گيرنده . غالب و چيره . يا دأوري : معني آيه مي تواند چنين هم باشد : صاحب باغ كساني را نداشت كه در برابر خشم خدا او را كمك كنند ، و وي هم قادر به دفع بلا نبود .

سوره كهف آيه 44

مَتْنِ آيَةِ :
هٰذَا الَّذِي كُنْتُمْ تُكَفِّرُونَ بِالْحَقِّ هُوَ خَيْرٌ ثَوَابًا وَخَيْرٌ عُقْبًا

ترجمه :

در آن مقام و در آن حال (كه بلا و مصيبت و شدت و محنت سرفرسد) ياری و كمك ، ويژه معبود راستين است (و تنها خدا فريادرس روز مصيبت و دفع كننده بلا است) . او بهترين پاداش را (براي مطيعان خود) دارد ، و بهترين سرانجام را (براي آنان) فراهم مي سازد .

توضیحات :

« هٰذَا الَّذِي كُنْتُمْ تُكَفِّرُونَ بِالْحَقِّ » : آنجا . در آن مقام و در آن حال . « الثَّوَابُ » : كمك و ياری . دستگيري و مددكاري . « الْعُقْبَا » : عاقبت . سرانجام .

سوره كهف آيه 45

مَتْنِ آيَةِ :
وَأَضْرِبْ لَهُمْ مَثَلًا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا كَمَا هِيَ كَمَاءٍ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ السَّمَاءِ فَمَا خَتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ فَأَصْبَحَ هَشِيمًا تَذْرُوهُ الرِّيَّاحُ وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ مُقْتَدِرًا

ترجمه :

(اي پيغمبر !) براي آنان (كه به دارائي دنيا مي نازند و به اولاد و اموال مي بالند) مثال زندگي دنيا را بيان كن كه همچون آبي است كه از (ابر) آسمان فرومي فرستيم . سپس گياهان زمين از آن (سيراب مي گردند و به سبب آن رشد و نمو مي كنند و) تنگاتنگ و تودرتو مي شوند . (عطرگل و ريحان با آواز پرنندگان درهم مي آميزد و رقص گلزار و چه نزار درمي گيرد . ولي اين صحنه دلانگيز ديري نمي پاييد و باد خزان وزان مي گردد ، و گياهان سرسبز و خندان ، زرد رنگ و) سپس خشك و پرپر مي شوند و بادها آنها را (در اينجا و آنجا) پخش و پراكنده مي سازند !) آري ! داشتن را نداشتن ، و بهار زندگي را خزان در پي است ، پس چه

جای زراعت به وی است. این خداست که نعمت و حیات می‌دهد و هر وقت که بخواهد نعمت و حیات را با زپس می‌گیرد (و خدا بر هر چیزی توانا بوده (و هست)).

توضیحات :

« السَّمَاءُ » : سوي بالا . مراد ابر آسمان است (نگا : نور / 43 ، واقعه / 69) .
« إِخْتَلَطَ بِهِ نَبَاتُ الْأَرْضِ » : گیاهان زمین به سبب آن ، تنگ یکدیگر روئیدند . گیاهان آمیزه آب آن می‌گردند ، یعنی آن را می‌مکنند .
« هَشِيمًا » : گیاه خشک و پرپر . فَعِيل به معنی مَفْعُول است . « تَذَرُو » : می‌برد و پخش و پراکنده می‌کند . از ماده (ذرو) (نگا : ذاریات / 1) .

سوره کهف آیه 46

متن آیه :
الْمَالُ وَالْبَنُونَ زِينَةُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآبَاءُ وَالْبَنَاتُ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ أَمَلًا

ترجمه :

دارائی و فرزندان ، زینت زندگی دنیایند (و زوال پذیر و گذرایند) .
و اما اعمال شایسته‌ای که نتایج آنها جاودانه است ، بهترین پاداش را در پیشگاه پروردگارت دارد ، و بهترین امید و آرزو است .

توضیحات :

« الْبَنُونَ » : پسران . مراد فرزندان ، اعم از ذکور و إناث است . « الْآبَاءُ وَالْبَنَاتُ » : کارهای شایسته‌ای که ثمره و ثواب آنها باقی و ماندگار است .
واژه (الْآبَاءُ وَالْبَنَاتُ) صفت موصوف مقدری چون : الْكَلِمَاتُ یا الْأَعْمَالُ است . لذا هرگونه گفتار پسندیده و کردار شایسته را شامل می‌شود .

سوره کهف آیه 47

متن آیه :
وَيَوْمَ نُسَيِّرُ الْأَجْبَالَ وَتَرَى الْأَرْضَ بَارِزَةً وَحَشَرْنَاَهُمْ فَلَمْ نُغَادِرْ مِنْهُمْ أَحَدًا

ترجمه :

روزی ما (نظام جهان هستی را به عنوان مقدمه‌ای برای نظام نوین درهم می‌ریزیم و از جمله) کوهها را به حرکت درمی‌آوریم ، و (همه موانع سطح زمین را از میان برمی‌داریم ، به گونه‌ای که) زمین را (صاف و همه چیز را در آن) نمایان می‌بینی ، و همگان را (برای حساب و کتاب) گرد می‌آوریم و کسی از ایشان را فرو نمی‌گذاریم .

توضیحات :

« يَوْمَ » : ظرف است برای فعل مقدری چون (أُذْكَرُ) . « نُسَيِّرُ » : به حرکت می‌اندازیم . راه می‌بریم . « بَارِزَةً » : پیدا و نمایان . از مصدر بروز به معنی ظهور . مراد این است که زمین لخت و عریان و خالی از کوهها و رودها و درختان و گیاهان و ساختمانها و غیره می‌شود . حال است . « لَمْ نُغَادِرْ » : رها نساخته ایم . ترك نکرده ایم .

سوره كهف آيه 48

مِثْنِ آيَةٍ :
وَعَرَضُوا عَلَيَّ رَبِّكَ صَفًّا لَقَدْ جِئْتُمُونَا كَمَا خَلَقْنَاكُمْ أَوَّلَ مَرَّةٍ بَلْ زَعَمْتُمْ
أَلَّن نَجْعَلَ لَكُمْ مَوْعِدًا

ترجمه :

مردمان (پيشين و پسين ، براي حساب و كتاب) صف صف به پروردگارت عرضه مي‌شوند (و همگي در برابر آفريدگارت رديف رديف سان ديده مي‌شوند . آن وقت است كه ما ايشان را صدامي ز نيم : اي مردمان ! شما لخت و عريان بدون اموال و اولاد) به همان شكل و هيئتي كه نخستين بار شما را آفريده بوديم ، به پيش ما برگشته ايد . شما گمان مي برديد كه هرگز موعدي براي (رستا خيز و حساب و ثواب و عقاب) شما تر تيب نمي‌دهيم .

توضيحات :

« عرضوا » : عرضه گرديدند . سان ديده شدند . « صفاً » : رديف . صفاها . صف كشيده . اين واژه مصدر است و به معني (صفوفاً) يا (مصفو فين) و حال است . « موعداً » : مكان وعده . زمان وعده .

سوره كهف آيه 49

مِثْنِ آيَةٍ :
وَوَضِعَ الْكِتَابُ فَتَرَى الْمُجْرِمِينَ مُشْفِقِينَ مِمَّا أَحْصَاهَا وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا وَلَا يَظْلِمُ رَبُّكَ أَحَدًا

ترجمه :

و كتاب (اعمال هر كسي ، در دستش) نهاده مي‌شود (و مؤمنان از ديدن آنچه در آن است شادان و خندان مي‌گردند) و بزهكاران (كفر پيشه) را مي بيني كه از ديدن آنچه در آن است ، ترسان و لرزان مي‌شوند و مي‌گويند : اي واي بر ما ! اين چه كتابي است كه هيچ عمل كوچك و بزرگي را رها نكرده است و همه را برشمرده است و (به ثبت و ضبط آن مبادرت ورزيده است . و بدين وسيله) آنچه را كه كرده اند حاضر و آماده مي بينند . و پروردگار تو به كسي ظلم نمي كند . (چرا كه پاداش يا كيفر ، محصول اعمال خود مردمان است) .

توضيحات :

« الْكِتَابُ » : نامه اعمال يكايك مردم (نگا : حاقه / 19 و 25) . « مَا لِهَذَا الْكِتَابِ » : اين چه كتابي است ؟ استفهام براي تعجب است . حرف لام جر در رسم الخط قرآني منفصل نوشته شده است . « وَوَجَدُوا مَا عَمِلُوا حَاضِرًا » : (نگا : آل عمران / 30 و قيامت / 13) .

سوره كهف آيه 50

مِثْنِ آيَةٍ :
وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ كَانَ مِنَ الْجِنِّ

فَقَسَبَقَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهِ أَفَتَتَّخِذُ وَتَهُ وَذُرِّيَّتَهُ أَوْلِيَاءَ مِنْ دُونِي وَهُمْ لَكُمْ عَدُوٌّ
يُنْسِلُ لِلظَّالِمِينَ بَدَلًا

ترجمه:

(ای پیغمبر! آغاز آفرینش مردمان را برایشان بیان کن) آن گاه را که ما به فرشتگان گفتیم: برای آدم سجده کنید. آنان چمگي سجده کردند مگر ابلیس که از جنیان بود و از فرمان پروردگارش تمرد کرد. آیا او و فرزندان او با وجود این که ایشان دشمنان شما یند، به جای من سرپرست و مددکار خود می گیرید؟! ستمکاران چه عوض بدی دارند!

توضیحات:

« وَ إِذْ قُلْنَا... » : (نگا: بقره / 34 ، اعراف / 11 ، اسراء / 61) . « الْجِنَّ » : نوعی از آفریده های خدا که دیده نمی شوند (نگا: انعام / 100) . « أَفَتَتَّخِذُ وَتَهُ... » : مراد این است که پیروی عملی از وسوسه های شیطان و زادگانش، پذیرش سرپرستی و دوستی این لعنتیها بشمار است. « بَدَلًا » : عوض. جایگزین. تمیز است.

سوره کھف آیه 51

متن آیه:

مَا أَشْهَدْتُهُمْ خَلْقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا خَلْقَ أَنْفُسِهِمْ وَمَا كُنْتُ مُتَّخِذَ
الْمُضِلِّينَ عَضُدًا

ترجمه:

من ابلیس و فرزندان او را به هنگام آفرینش آسمانها و زمین، و (حتی برخی از) خودشان را هم به هنگام آفرینش (برخی از) خودشان (در صحنه خلقت) حاضر نکرده ام، و گمراهسازان را دستیار و مددکار خود نساخته ام (و اصلاً به دستیار و مددکار نیازی ندارم).

توضیحات:

« الْمُضِلِّينَ » : گمراهسازان. سرگشته کنندگان. « عَضُدًا » : معین. مددکار. دستیار.

سوره کھف آیه 52

متن آیه:

وَيَوْمَ يَقُولُ نَادُوا شُرَكَائِيَ الَّذِينَ زَعَمْتُمْ فَدَعَوْهُمْ فَلَمْ يَسْتَجِبُوا لَهُمْ
وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا

ترجمه:

روزی خداوند می فرماید: انبازهای را که برای من گمان می بردید صدا بزنید (تا به کمک شما بشتابند). آنان انبازها (و معبودهای پنداری) را صدا می زنند و آنها به ندای ایشان پاسخ نمی دهند (تا چه رسد به این که به کمکشان بشتابند) و میانشان عداوت راه می اندازیم.

توضیحات :
 « جَعَلْنَا بَيْنَهُمْ مَوْبِقًا » : میان آنان عداوت راه می اندازیم (نگا : مریم / 81 و 82 ، احقاف / 6) . میانشان مهلکه ای می سازیم که آتش دوزخ است و همه ایشان در آن مشترک خواهند بود . رابطه و میانه دنیوی ایشان را موجب هلاک اخروی آنان می سازیم . « مَوْبِقًا » : مهلکه . هلاک . عداوتی که آن قدر سخت است که انگار خود دشمنانگی است .

سوره کهف آیه 53

متن آیه :
 وَرَأَى الْمَجْرُمُونَ النَّارَ فَظَنُّوا أَنَّهُم مُّوَاقِعُوهَا وَلَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرَفًا

ترجمه :

و (در این گیرودار) گناهکاران آتش دوزخ را می بینند و می دانند که ایشان بدان می افتند ولیکن محلی نمی یابند که (از دست دوزخ بگریزند و) بدان رو کنند .

توضیحات :

« ظَنُّوا » : یقین داشتند . « مُوَاقِعُوهَا » : افتادگان در آن . روندگان بدان . « مَصْرَفًا » : مکانی که بدان رو کنند . انصراف و روگردانی . این واژه می تواند اسم مکان یا اسم زمان و یا مصدر میمی باشد . « لَمْ يَجِدُوا عَنْهَا مَصْرَفًا » : گریزی از دوزخ ندارند . مکانی که از دست دوزخ بدان رو کنند نمی یابند . زمان روگردانی از آن را نخواهند داشت .

سوره کهف آیه 54

متن آیه :
 وَلَقَدْ صَرَّفْنَا فِي هَذَا الْقُرْآنِ لِلنَّاسِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَكَانَ الْإِنْسَانُ أَكْثَرَ شَيْءٍ جَدَلًا

ترجمه :

ما در این قرآن برای مردمان ، هرگونه مثلی را (که در امور دین و دنیا بدان نیازمند باشند) به شیوه های گوناگون بیان داشته ایم (تا از آنها پند گیرند) ولی انسان (طبیعتاً دوستدار جر و بحث و مشاجره است و) بیش از هر چیز به مجادله می پردازد (و با حقائق می ستیزد) .

توضیحات :

« صَرَّفْنَا » : به شیوه های گوناگون بیان کرده ایم . به گونه های مختلف تکرار نموده ایم (نگا : اسراء / 41) . « جَدَلًا » : مجادله و مشاجره . در اینجا مراد ستیزه و نزاع به باطل است . تمییز است .

سوره کهف آیه 55

متن آیه :
 وَمَا مَنَعَ النَّاسَ أَنْ يُؤْمِنُوا إِذْ جَاءَهُمُ الْهُدَىٰ وَيَسْتَغْفِرُوا رَبَّهُمْ إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةٌ الْأَوَّلِينَ أَوْ يَأْتِيَهُمُ الْعَذَابُ قُبُلًا

ترجمه :

مردمان (کفر پیشه) را از ایمان آوردن و طلب آمرزش از پروردگارشان باز نداشتند است هنگامی که هدایت (یعنی پیغمبر و قرآن) بدیشان رسیده است ، مگر (دو چیز : سرسختی و سرکشی ! که آنان را بر آن داشته است یکی از این دو کار را خواستار شوند :) این که سرنوشت پیشینیان دامنگیرشان گردد (و عذاب ناپود کننده ای ایشان را از میان بردارد) و یا این که انواع عذاب (پیاپی) بدیشان رسد .

توضیحات :

« سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ » : سنّت و قاعده ای که خداوند درباره گذشتگان اجرا کرده است که هلاکِ جملگی ایشان است (نگا : انفال / 37 ، فاطر / 43) . « قُبُلًا » : جمع قُبُل ، به معنی صنف و نوع (نگا : انعام / 111) . این واژه را مفرد و به معنی مقابل و رویاروی گرفته اند ؛ یعنی کافران عذاب الهی را در برابر خود مشاهده می کنند . « إِلَّا أَنْ تَأْتِيَهُمْ سُنَّةُ الْأَوَّلِينَ » : حرف (أَنْ) و مابعد آن به تأویل مصدر می رود و فاعل فعل (مَا مَع) است . مراد این است که سرنوشت این گونه اقوام گمراه ، هلاکِ حتمی است و انگار ایشان در انتظار آنند . این بدان می ماند که به فرد سرکشی بگوئیم : تو فقط می خواهی مجازات شوی . یعنی مجازات سرنوشتِ حتمی تو است .

سوره کهف آیه 56

متن آیه :

وَمَا نُرْسِلُ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا مَبَشِّرِينَ وَمُنذِرِينَ وَيُجَادِلُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَمَا أُنزِلُوا هُزُوًا

ترجمه :

(و وظیفه پیغمبران تنها مژده دادن و بیم دادن است) و ما پیغمبران را جز به عنوان مژده رسان و بیم رسان نمی فرستیم . همواره کافران بیهوده به جدال می پردازند تا با جدال حق را (از میدان به در کنند و آن را) از میان ببرند . آنان آیات (قرآنی) مرا و چیزهای را که از آن بیم داده شده اند (که مکافات دنیوی و اخروی است ، به باد) استهزاء می گیرند .

توضیحات :

« يَا لِبَاطِلٍ » : با کارهای بیهوده ای چون پیشنهاد معجزه های دلخواه . بیهوده و بیخود . « لِيُدْحِضُوا » : تا از میدان به در کنند . تا نیست و نابود کنند . « بِهِ » : با جدال . « الْحَقِّ » : مراد هر آن چیزی است که پیغمبران با خود آورده اند . یا مراد تنها قرآن است . « آيَاتِي » : مراد آیات قرآنی ، یا اقوال و افعالی است که با آن پیغمبران تأیید و پشتیبانی شده اند . « هُزُوًا » : استهزاء . سخریه . مصدر است و مهموز اللام و در معنی اسم مفعول به کار رفته است .

سوره کهف آیه 57

متن آیه :

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ فَأَعْرَضَ عَنْهَا وَنَسِيَ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ إِنَّا

جَعَلْنَا عَلَى قُلُوبِهِمْ أَكِنَّةً أَنْ يَفْقَهُوهُ وَفِي آذَانِهِمْ وَقْرًا وَإِنْ تَدْعُهُمْ
إِلَى الْهُدَى فَلَنْ يَهْتَدُوا إِذًا أَبَدًا

ترجمه :

چه کسی ستمکارتر از کسی است که با آیات پروردگارش پند داده شود و او از آنها روی بگرداند (و درس نگیرد و فرمان نپذیرد ، و عاقبت معاصی و گناهانی را که کرده است) و آنچه را که با دست خود پیشاپیش فرستاده است ، فراموش کند ؟ ! ما بر دلهای آنان (به سبب کفر گرائیشان) پرده‌هایی افکنده ایم تا آیات را نفهمند (و نور ایمان به دلهایشان نتابد) و به گوشه‌هایشان سنگ‌بینی انداخته ایم (تا ندای حق را نشنوند) و لذا هر چند آنان را به سوی هدایت بخوانی ، هرگز راهیاب نمی‌شوند (و به دین حق نمی‌گروند) .

توضیحات :

« أَكِنَّةٌ » و « أَنْ يَفْقَهُوهُ » و « وَقْرًا » : (نگا : أنعام / 25 ، إسراء / 46) .

سوره کهف آیه 58

مَتْنِ آيَةِ :
وَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ لَوْ يَسْمَعُونَ صَوْتًا يَخْرُجُ مِنَ الْبُحْرِ أَوْ مِنَ الْأَرْضِ أَوْ مِنْ سَحَابٍ مُمْرِطٍ لَقَالُوا إِنَّمَا سَوَابِقُ النَّارِ يَنْزِلُ مِنْ سَحَابٍ مُمِرَّةٍ فَاسْبُوا وَاصْبِرُوا لِحُكْمِ رَبِّكُمْ إِنَّ النَّارَ هِيَ أَوْلَىٰ مِنْ دُونِهَا مُوعِدٌ
وَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ دُونِهَا مَوْئِلًا

ترجمه :

پروردگار تو بس امر زنده و صاحب رحم است . اگر آنان را (فوراً) در برابر اعمالشان مجازات می نمود (می توانست و) هرچه زودتر عذاب را (همچون ملتهای گذشته) گریبانگیرشان می کرد ، ولی موعدی دارند که با فرا رسیدن آن راه نجاتی و پناهی در مقابلش نمی یابند .

توضیحات :

« مِنْ دُونِهَا » : در مقابل آن موعد . بجز خدا . « لَنْ يَجِدُوا مِنْ دُونِهَا مَوْئِلًا » : از دست آن پناهگاهی نمی یابند که خویشتن را در آن محفوظ دارند . با فرارسیدن آن ، پناهگاهی جز خدا نمی یابند که بتواند ایشان را مصون دارد . « مَوْئِلًا » : ملجأ . پناهگاه .

سوره کهف آیه 59

مَتْنِ آيَةِ :
وَتِلْكَ الْقُرَىٰ أَهْلًا كَانُوا لَمَّا ظَلَمُوا وَجَعَلْنَا لِمَنْ لَيْكِهِمْ مَوْعِدًا

ترجمه :

و اینها شهرها و آبادی‌هایی است (از عاد و ثمود و قوم لوط و امثال ایشان) که ما (در رساندن عذابشان شتاب ننموده ایم و بلکه) موعدی برای هلاکشان تعیین کرده ایم و زمانی آنها را نابود ساختیم که ایشان ظلم و ستم پیشه کرده اند .

توضیحات :

«الْفُرْيَا»: شهرها و آبا دیها . مجازاً مراد مردمان آنجاها است . «مَهْلِكُ»: هلاک و نابودی . مصدر میمی است .

سوره کهف آیه 60

متن آیه :
وَإِذْ قَالَ مُوسَى لِفَتَاهُ لَا أَبْرَحُ حَتَّى أَبْلُغَ مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ أَوْ أَمْضِيَ
حَقْبًا

ترجمه:

(یا داور شو) زمانی را که موسی (پسر عمران ، همراه با یوشع پسر نون ، که خادم و شاگرد او بود ، به امر خدا برای یافتن شخص فرزانه‌ای به نام خضر بیرون رفت تا از او چیزهایی بیاموزد . موسی برای پیدا کردن این دانشمند بزرگ نشانه‌هایی در دست داشت ، همچون محل تلاقی دو دریا و زنده شدن ماهی بریان شده . موسی عزم خود را جزم کرد و (به جوان (خدمتگذار) خود گفت : من هرگز از پای نمی‌نشینم تا این که به محل برخورد دو دریا می‌رسم ، و یا این که روزگاران زیادی راه می‌سپرم .

توضیحات :

« فِتَاهُ » : خادم خود . فِتَى به معنی جوان است که محض احترام خطاب به خدمتگذار گفته می‌شود . « لَا أَبْرَحُ » : پیوسته راه می‌روم . همیشه در طلب خواهم بود (نگا : یوسف / 80) . « مَجْمَعَ الْبَحْرَيْنِ » : محل تلاقی دو دریا . در قرآن این محل روشن نشده است ، لیکن مفسران گفته‌اند : مراد محل اتصال خلیج عقبه و خلیج سوئز ، یا محل پیوند اقیانوس هند با دریای احمر در بغاز باب‌المندب ، و یا این که محل پیوستگی دریای مدیترانه و اقیانوس اطلس است . « حَقْبًا » : روزگاران . مدت زیادی از زمان که آن را هفتاد و هشتاد سال تخمین زده‌اند . جمع آن اَحْقَاب است (نگا : زبأ / 23) .

سوره کهف آیه 61

متن آیه :
فَلَمَّا بَلَغَا مَجْمَعَ بَيْنِهِمَا نَسِيَا حُوتَهُمَا فَاتَّخَذَ سَائِلَهُ فِي الْبَحْرِ سَرَبًا

ترجمه:

هنگامی که به محل تلاقی دو دریا رسیدند ، ماهی خویش را از یاد بردند ، و ماهی در دریا راه خود را پیش گرفت (و به درون آن خزید) .

توضیحات :

« حوت » : ماهی . ظاهراً این ماهی را به عنوان غذا تهیه کرده و با خود می‌بردند و از آن می‌خوردند . « سَرَبًا » : راه سراسیمه . طریق و مسیر . مفعول دوم فعل (اِتَّخَذَ) است . برخی آن را مصدر و در معنی اسم فاعل یعنی سارب گرفته‌اند و حال فاعل فعل (اِتَّخَذَ) بشمار آورده‌اند .

سوره کهف آیه 62

متن آیه :

فَلَمَّا جَاوَزَا قَالَ لِفَتَاهُ آتِنَا غَدَاءَنَا لَقَدْ لَقِينَا مِنْ سَفَرِنَا هَذَا نَصَبًا

ترجمه :

هنگامي که (از آنجا) دور شدند (و راه زيادي را طي کردند ، موسي) به خدمتكارش گفت : غذاي ما را بياور ، واقعاً در اين سفرمان دچار خستگي و رنج زيادي شده ايم .

توضيحات :

« جَاوَزَا » : گذشتند . دور شدند . « غَدَاءٌ » : خوراك . چاشت . « نَصَبًا » : رنج و خستگي .

سوره كهف آيه 63

متن آيه :

قَالَ أَرَأَيْتَ إِذْ أَوْبَيْنَا إِلَى الصَّخْرَةِ فَإِنِّي نَسِيتُ الْحُوتَ وَمَا أَنسَانِيهِ إِلَّا الشَّيْطَانُ أَنْ أَذْكُرَهُ وَاتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا

ترجمه :

(خدمتكارش) گفت : به ياد داري و قتي را كه به آن صخره رفتيم (و استراحت كرديم) ! من (بازگو كردن جريان عجب زنده شدن و به درون آب شيرجه رفتن) ماهي را از ياد بردم (كه در آنجا جلو چشمانم روي داد !) . جز شيطان بازگو كردن آن را از خاطر من نبرده است . (بلي ! ماهي پس از زنده شدن) به طرز شگفت انگيزي راه خود را در دريا پيش گرفت .

توضيحات :

« أَوْبَيْنَا » : پناه برديم و اقامت گزيديم . « الصَّخْرَةِ » : سنگ بزرگ و سخت . « مَا أَنسَانِيهِ » : آن را از يادم نبرده است . ضمير (ه) مي بايست به صورت (ه) و مكسور خوانده شود ، ولي مضموم بودن آن برابر قرائت حفص و يكي از لغات عرب است (نگا : فتح / 10) . « عَجَبًا » : به گونه شگفت انگيز . راه شگفت انگيز . اين واژه صفت مصدر محذوف ، يعنِي : اِتَّخَذَ عَجَبًا ، و يا اين كه مفعول دوم (اِتَّخَذَ) مي باشد . « وَ اتَّخَذَ سَبِيلَهُ فِي الْبَحْرِ عَجَبًا » : ماهي به گونه شگفتي بعد از زنده شدن به دريا فرورفت . برخي نيز گفته اند : خدمتكار به گونه بس استوار و سرحال براي جبران فراموشي به سوي دريا براي گرفتن ماهي يا ماهيهاي ديگري رفت .

سوره كهف آيه 64

متن آيه :

قَالَ ذَلِكَ مَا كُنَّا نَبْغُ فَأَرْتَدَّا عَلَىٰ آثَارِهِمَا قَصَصًا

ترجمه :

(موسي) گفت : اين چيزي است كه ما مي خواستيم (چرا كه يكي از نشانه هاي پيدا كردن گمشده ما است) پس پيچويانه از راه طي شده خود برگشتند .

توضیحات :

« كُنَّا نَبِغُ » : می خواستیم . فعل مضارع (نَبِغُ) مرفوع است و در اصل چنین است : (نَبِغِي) . کتابت آن بدون یاء ، رسم الخط قرآنی است . « إرتدا » : بازگشتند . به عقب برگشتند . « قَصّاً » : پیچ وئی . رد پای خود را گرفتن . می تواند مفعول مطلق فعلی از لفظ خود باشد : بِقَصَانٍ قَصّاً . یا این که مصدر مؤول به وصف بوده باشد ، یعنی : (مَقْتَصِينَ) . به معنی : (مَتَّيَعِينَ) .

سوره کهف آیه 65

متن آیه :

فَوَجَدَا عَبْدًا مِّنْ عِبَادِنَا آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا وَعَلَّمْنَاهُ مِن لَّدُنَّا عِلْمًا

ترجمه :

پس بنده ای از بندگان (صالح) ما را (به نام خضر) یافتند که ما او را مشمول رحمت خود ساختیم و از جانب خویش بدو علم فراوانی داده بودیم .

توضیحات :

« عَبْدًا » : این بنده خدا (خضر) نام داشته است و باید پیغمبر بوده باشد . چرا که : الف) خداوند نسبت بدو فرموده است : آتَيْنَاهُ رَحْمَةً مِّنْ عِنْدِنَا . رحمت هم به معنی نبوت آمده است (نگا : زخرف / 32) . ب) علم لدنی ، مقتضی وحی است : وَعَلَّمْنَاهُ مِن لَّدُنَّا عِلْمًا . ج) او به موسی چیزهایی آموخته است ، و پیغمبر هم جز از پیغمبر کسب علم نمی کند . د) جمله : مَا قَوْلُهُ عَنِ امْرِئٍ ، در آیه (82 / كهف) دلیل نبوت است .

سوره کهف آیه 66

متن آیه :

قَالَ لَهُ مُوسَىٰ هَلْ أَتَيْكَ عَلَىٰ أَنْ تُعَلِّمَنِي مِمَّا عَلَّمْتَ رُشْدًا

ترجمه :

موسی بدو گفت : آیا (می پذیری که من همراه تو شوم و) از تو پیروی کنم بدان شرط که از آنچه مایه رشد و صلاح است و به تو آموخته شده است ، به من بیاموزی ؟

توضیحات :

« عَلِيًّا » : علی حرف جرّ است و در اینجا بیانگر معنی شرط است (نگا : ممتحنه / 12) . « رُشْدًا » : دانشی که موجب خیر و صلاح دین و دنیا شود (نگا : انبیاء / 51) . مصدر است و برای مبالغه در معنی وصفی به کار رفته است . یعنی : عَلِمًا ذَا رُشْدٍ . مفعول دوم فعل (تُعَلِّمَنِي) است .

سوره کهف آیه 67

متن آیه :

قَالَ إِنَّكَ لَن تَسُدَّ طَيْعَ مَعِيَ صَبْرًا

ترجمه :

(خضر) گفت : تو هرگز توان شدک یبائی با من را نداری .

توضیحات :

« مَعِيَ » : مصاحبیت و همراهی با من .

سوره کهف آیه 68

متن آیه :
وَ كَيْفَ تَصِيرُ عَلَى مَا لَمْ تُحِطْ بِهِ خُبْرًا

ترجمه :

و چگونه می توانی در برابر چیزی که از راز و رمز آن آگاه نیستی ، شدک یبائی کنی ؟ !

توضیحات :

« خُبْرًا » : آگاهی . شناخت . دانش . تمییز است .

سوره کهف آیه 69

متن آیه :
قَالَ سَتَدِينُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ صَاحِبًا وَلَا أَعْصِي لَكَ أَمْرًا

ترجمه :

(موسی) گفت : به خواست خدا ، مرا شدک یبای خواهی یافت ، و (در هیچ کاری) با فرمان تو مخالفت نخواهم کرد .

توضیحات :

« لَا أَعْصِي » : سرکشی و نافرمانی نمی کنم . « أَمْرًا » : فرمان . کار .

سوره کهف آیه 70

متن آیه :
قَالَ فَإِنِ اتَّبَعْتَنِي فَلَا تَسْأَلْنِي عَنْ شَيْءٍ حَتَّى أُحْدِثَ لَكَ مِنْهُ ذِكْرًا

ترجمه :

(خضر) گفت : اگر تو همسفر من شدی (سکوت محض باش و) در باره چیزی که انجام می‌دهم و در نظرت ناپسند است (از من می‌پرس تا خودم راجع بدان برایت سخن بگویم .

توضیحات :

« أُحْدِثَ » : پدیدار می کنم . « ذِكْرًا » : یاد . بیان . « أُحْدِثَ ... ذِكْرًا » : آغاز سخن می کنم . به سخن می پردازم .

سوره کهف آیه 71

متن آیه :

فَإِنْ طَلَقَا حَتَّى إِذَا رَكِبَا فِي السَّفِينَةِ خَرَقَهَا قَالَ أَخَرَقْتَهَا لِتُغْرَقَ أَهْلَهَا لَقَدْ جِئْتَ شَيْئاً إِمْرًا

ترجمه :

پس (موسی و خضر با یکدیگر) به راه افتادند (و در ساحل دریا به سفر پرداختند) تا این که سوار کشتی شدند . (خضر در آن سفر) آن را سوراخ کرد . (موسی) گفت : آیا کشتی را سوراخ کردی تا سرنشینان آن را غرق کنی ؟ ! واقعاً کار بسیار بدی کردی .

توضیحات :

« إِنْ طَلَقَا » : به راه افتادند . روان شدند . « خَرَقَهَا » : آن را سوراخ کرد . « أَهْلَهَا » : ساکنان آن . صاحبان آن . « إِمْرًا » : کار بسیار زشت و شگفت انگیز .

سوره کهف آیه 72

متن آیه :

قَالَ أَلَمْ أَقُلْ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَبِيحَ مَعِيَ صَبْرًا

ترجمه :

(خضر) گفت : مگر نگفتم که تو هرگز نمی توانی همراه من شدکی بپائی کنی ؟

توضیحات :

...

سوره کهف آیه 73

متن آیه :

قَالَ لَا تَأْخُذْ بِلِئَالِيكَ مِنْ دُونِ اللَّهِ عَلَيْكَ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

(موسی) گفت : مرا به خاطر فراموش کردن (توصیه ات) بازخواست مکن و در کارم (که یادگیری و پیروی از تو است) بر من سخت مگیر .

توضیحات :

« لَا تَأْخُذْ بِلِئَالِيكَ » : بر من تحمیل مکن (نگا : کهف / 80) . « مِنْ دُونِ اللَّهِ » : در کارم . مراد کار تعلم و پیروی موسی از خضر است . « عُسْرًا » : سختی . دشواری .

سوره کهف آیه 74

متن آیه :

فَإِنْ طَلَقَا حَتَّى إِذَا لَقِيَا غُلَامًا وَفَتَلَهُ قَالَ أَوْتَلْتَنِي نَفْسًا زَكِيَّةً

ترجمه :

به راه خود ادامه دادند تا آن گاه که (از کشتی پیاده شدند و در مسیر خود) به کودکی رسیدند. (خضر) او را کشت! (موسی) گفت: آیا انسان بی گناه و پاکی را کشتی، بدون آن که او کسی را کشته باشد؟! واقعاً کار زشت و ناپسندی کردی.

توضیحات:

« غلاماً»: نوجوان. در اینجا مراد پسر بچه و کودک است (نگا: آل عمران / 40). « نَفْساً»: انسان. شخص. « زَكِيَّةً»: پاک و بی گناه. « يَغْيِرُ نَفْسَ»: بدون کشتن کسی و داشتن حق قصاص. « نُكْرًا»: زشت. نفرت انگیز.

سوره کهف آیه 75

متن آیه:
قَالَ أَلَمْ أَقُلْ لَكَ إِنَّكَ لَنْ تَسْتَطِيعَ مَعِيَ صَبْرًا

ترجمه:

(خضر) گفت: مگر به تو نگفتم که تو با من توان شدک بیبائی را نخواهی داشت؟

توضیحات:

...

سوره کهف آیه 76

متن آیه:
قَالَ إِنْ سَأَلْتُكَ عَنْ شَيْءٍ بَعْدَهَا فَلَا تُصَاحِبْنِي قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا

ترجمه:

(موسی) گفت: اگر بعد از این، از تو درباره چیزی پرسیدم (و اعتراض کردم) با من همدم مشو، چرا که به نظرم معذور خواهی بود (از من جدا شوی).

توضیحات:

« بَعْدَهَا»: بعد از این مرتبه. بعد از این میسأله. « لَا تُصَاحِبْنِي»: با من مصاحبت و همدمی مکن. « قَدْ بَلَغْتَ مِنْ لَدُنِّي عُذْرًا»: تو از جانب من معذوری. کار بد آنجا رسیده است که عذر مرا بخواهی.

سوره کهف آیه 77

متن آیه:
فَوَازِطًا لَقَا حَتَّى إِذَا أَتَبَا أَهْلَ قَرْيَةٍ اسْتَطَعَمَا أَهْلَهَا فَأَبَوْا أَنْ يُضَيِّقُوهُمَا فَوَجَدَا فِيهَا جِدَارًا يُرِيدُ أَنْ يَنْقُضَ فَأَقَامَهُ قَالَ لَوْ شِئْتَ لَاتَّخَذْتَ عَلَيْهِ أَجْرًا

ترجمه:

باز به راه خود ادامه دادند تا به روستائی رسیدند. از اهالی آنجا غذا

خواستند؛ ولی آنان از مهمان کردن آن دو خودداری نمودند. ایشان در میان روستا به دیواری رسیدند که داشت فرومی ریخت. (خضر) آن را تعمیر و بازسازی کرد. (موسی) گفت: اگر می خواستی می توانستی در مقابل این کار مزدی بگیری (و شکممان را بدان سیر کنی. آخر فداکاری با این مردمان فرومایه، حیف است).

توضیحات:

«إِسْتَطَعَا»: غذا خواستند. تقاضای خوراک کردند. «جِدَارًا»: دیوار. «يَنْقُصُ»: فرود آید. فرو ریزد. «أَقَامَهُ»: برجایش داشت. آن را تعمیر و مرمت کرد. «لَتَّخَذَتْ»: این فعل از ماده (تَخَذَ) به معنی (أَخَذَ) و از باب افتعال است.

سوره کهف آیه 78

متن آیه:

قَالَ هَذَا فِرَاقُ بَيْنِي وَبَيْنِكَ سَأُنَبِّئُكَ بِتَأْوِيلِ مَا لَمْ تَسْتَطِعْ عَلَيْهِ صَبْرًا

ترجمه:

(خضر) گفت: اینک وقت جدائی من و تو است. من تو را از حکمت و راز کارهائی که در برابر آنها نتوانستی شکست بخوری کنی آگاه می سازم.

توضیحات:

«فِرَاقُ»: جدائی. از یکدیگر جدا شدن و دور گشتن. «تَأْوِيلُ»: تبیین و توجیه. بیان حکمت و راز کار.

سوره کهف آیه 79

متن آیه:

أَمَّا السَّفِينَةُ فَكَانَتْ لِمَسَاكِينٍ يَعْمَلُونَ فِي الْبَحْرِ فَأَرَدْتُ أَنْ أَعِيبَهَا وَكَانَ وَرَاءَهُمْ مَلِكٌ يَأْخُذُ كُلَّ سَفِينَةٍ غَصْبًا

ترجمه:

و اما آن کشتی متعلق به گروهی از مستمندان بود که (با آن) در دریا کار می کردند و من خواستم آن را معیوب کنم (و موقتاً از کار بیفتد چرا که) سر راه آنان پادشاه ستمگری بود که همه کشتیها (ی سالم) را غصب می کرد و می برد.

توضیحات:

«السَّفِينَةُ»: کشتی. «مَسَاكِينٍ»: کسانی که درآمد و دارائی ایشان جوابگوی نیازهای آنان نباشد. شاید هم مراد کسانی باشد که نسبت به دیگران از نظر قدرت ضعیف و ناتوان باشند. «وَرَاءَ»: پشت سر. جلو و سر راه (نگاه: ابراهیم/ 16). «غَصْبًا»: مفعول مطلق، یا این که تأویل به مشتق می گردد و حال است.

سوره كهف آيه 80

متن آيه :
وَأَمَّا الْغُلَامُ فَكَانَ أَبَوَاهُ مُؤْمِنَيْنِ فَخَشِينَا أَنْ يُرْهَقَهُمَا طُغْيَانًا وَكُفْرًا

ترجمه :

و اما آن كودك (كه او را كشتم) پدر و مادرش با ايمان بودند (و اگر زنده مي ماند) مي ترسيديم كه سرکشي و كفر را بدانان تحميل کند (و ايشان را از راه ببرد) .

توضيحات :

« يُرْهَقَهُمَا » : براي ايشان تحميل کند . به طغيان و كفرشان كشاند (نگا : كهف / 73) .

سوره كهف آيه 81

متن آيه :
فَأَرَدْنَا أَنْ يُبَدِّلَهُمَا رَبُّهُمَا خَيْرًا مِّنْهُ زَكَاءً وَأَقْرَبَ رَحْمًا

ترجمه :

ما خواستيم كه پروردگارشان به جاي او فرزند پاكتر و پرمحبت تري بديشان عطاء فرمايد .

توضيحات :

« أَنْ يُبَدِّلَهُمَا » : عوضشان بدهد . « زَكَاءً » : پاكي و پاكيزگي . صلاح و طهارت ذات .

سوره كهف آيه 82

متن آيه :
وَأَمَّا الْجِدَارُ فَكَانَ لِغُلَامَيْنِ يَتِيْمَيْنِ فِي الْمَدِينَةِ وَكَانَ تَحْتَهُ كَنْزٌ لَهُمَا وَكَانَ أَبُوهُمَا صَالِحًا فَأَرَادَ رَبُّكَ أَنْ يَبْلُغَا أَشُدَّهُمَا وَيَسْتَخْرِجَا كَنْزَهُمَا رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ وَمَا فَعَلْتُهُ عَنْ أَمْرِي ذَلِكَ نَأْوِي لِمَنْ يَلْمِ تَسْطِيعَ عَلَيْهِ صَبْرًا

ترجمه :

و اما آن ديوار (كه آن را بدون مزد تعمير كردم) متعلق به دو كودك يتيم در شهر بود و زير ديوار گنجي وجود داشت كه مال ايشان بود و پدرشان مرد صالح و پارسائي بود (و آن را براي ايشان پنهان کرده بود) . پس پروردگار تو خواست كه آن دو كودك به حد بلوغ برسند و گنج خود را به مرحمت پروردگار ببيرون بياورند (و مردمان بدانند كه : صلاح پدران و مادران براي پسران و دختران ، و خوبى اصول براي فروع سودمند است) . من به دستور خود اين كارها را نكرده ام (و خودسرانه دست به چيزي نبرده ام و بلكه فرمان خدا را اجرا نموده ام و برابر رهنمود او رفته ام) . اين بود راز و رمز كارهايي كه تو انائي شكيبائي در برابر آنها را نداشتي .

توضيحات :

« كَنْزٌ » : گنج . « رَحْمَةً » : مفعولله است براي (أَرَادَ) . « تَأْوِيلٌ » : تفسیر و توجیه (نگا : كهف / 78) . « عَنِ أَمْرِي » : به دستور خویش . خودسرانه .

سوره كهف آیه 83

متن آیه :

وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الَّذِينَ نَزَّتْ عَلَيْهِمُ السَّيِّئَاتُ قُلْ سَأَتْلُوهُنَّ لَكُمْ مِّنْهُ ذِكْرًا

ترجمه :

(ای پیغمبر ! برخی از کفار به دسیسه یهودیان) از تو درباره (سرگذشت) ذوالقرنین می پرسند . بگو : گوشه‌ای از سرگذشت او را برایتان بازگو خواهم کرد .

توضیحات :

« ذِي الْقَرْنَيْنِ » : ذوالقرنین را اسکندر مقدونی و کورش کبیر و شاهی از پادشاهان یمن که تبعه نامیده می‌شدند می‌دانند . علت تسمیه او به ذوالقرنین شاید این باشد که مشرق و مغرب جهان آن روزی را تسخیر نمود و عربها به آن « قَرْنِي الشَّمْسِ » : یعنی دو شاخ خورشید می‌گویند . یا بدین علت بوده است که کلاهخودی بر سر نهاده است که دو شاخک داشته است . « سَأَتْلُوهُ » : خواهم خواند . بیان خواهم کرد . در رسم الخط قرآنی الف زائده در آخر دارد . « ذِكْرًا » : یاد . شمه‌ای (نگا : كهف / 70) .

سوره كهف آیه 84

متن آیه :

إِنَّا مَكَّنَّا لَهُ فِي الْأَرْضِ وَآتَيْنَاهُ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ سَبَبًا

ترجمه :

ما به او در زمین قدرت و حکومت دادیم و وسائل هر چیزی را (که برای رسیدن بدان تلاش می‌کرد) در اختیارش نهادیم .

توضیحات :

« مَكَّنَّا » : تسلط و تصرف دادیم (نگا : یوسف / 21 و 56) . « سَبَبًا » : وسیله و ابزار دستیابی به هدف . راه و روش رسیدن به مقصود .

سوره كهف آیه 85

متن آیه :

وَأَتَّبَعَهُ سَبَبًا

ترجمه :

اوهم سبب را پیگیری کرد (و از وسائل خداداد استفاده نمود) .

توضیحات :

« أَتَّبَعَهُ » : پیجوئی و پیروی کرد .

سوره كهف آيه 86

متن آيه :
جَتَىٰ إِذَا بَلَغَ مَغْرِبَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ وَّوَجَدَ عِنْدَهَا قَوْمًا قُلْنَا يَا ذَا الْقُرْنَيْنِ إِنَّمَا أَنْتَ تُعَذِّبُ وَإِنَّمَا أَنْتَ تُخَذِّبُ فِيهِمْ حَسَنًا

ترجمه :

تا وقتي كه به غروبگاه خورشيد رسيد . به نظرش آمد كه آفتاب (انگار) در چشمه گل آلود تيره رنگي فرو مي رود ، و در آنجا گروهی (متمرّد كافر) را يافت . (از راه الهام به او) گفتيم : اي ذوالقرنين ! (يكي از دو كار ، درباره ايشان روا دار :) يا آنان را (در صورت ايمان نياوردن ، با كشتن) عذاب مي دهی ، و يا اين كه نسبت بدیشان خوبی مي کنی (و در صورت ايمان آوردن از آنان گذشت مي نمائی و به ارشاد ايشان همت مي گماری) .

توضیحات :

« مَغْرِبَ » : مراد غرب جهان معمور آن روزي است . « عَيْنٍ » : چشمه . « حَمِئَةٍ » : لجنزار سياه و بدبو . آب گل آلود تيره رنگ . « تَغْرُبُ فِي عَيْنٍ حَمِئَةٍ » : مراد غروب ظاهري خورشيد در آن سوي دريا يا اقيانوس است كه انگار آفتاب به ژرفاي آب فرو مي رود و در آن مي غنود . « حَسَنًا » : خوبی و نيكي .

سوره كهف آيه 87

متن آيه :
قَالَ أَمَا مَنْ ظَلَمَ فَسَوْفَ نُعَذِّبُهُ ثُمَّ يُرَدُّ إِلَىٰ رَبِّهِ فَيُعَذِّبُهُ عَذَابًا نُّكْرًا

ترجمه :

(ذوالقرنين بدیشان) گفت : اما کسانی كه (بر كفر بمانند و بدین وسیله به خود) ستم كنند ، آنان را (در دنیا با كشتن) مجازات خواهم كرد ، سپس در آخرت به سوي پروردگارشان برگردانده مي شوند و ايشان را به عذاب شدیدی گرفتار خواهد كرد .

توضیحات :

« ظَلَمَ » : كفر ورزید (نگا : بقره / 254) . ستم كرد . « نُّكْرًا » : زشت . ناشناخته و غير معروف براي مردمان . « عَذَابًا نُّكْرًا » : عذاب سختي كه همانند آن دیده نشده باشد .

سوره كهف آيه 88

متن آيه :
وَأَمَّا مَنْ أَمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَهُ جَزَاءُ الْحُسْنَىٰ وَسَنَقُولُ لَهُ مِنْ أَمْرِنَا يُسْرًا

ترجمه :

و اما کسانی كه ايمان بياورند و كارهاي شايسته انجام دهند ، (در آخرت) پاداش نيكو خواهند داشت ، و ما (هم در دنیا) دستور سهل و

ساده‌ای در حق ایشان صادر می‌نمائیم (و تکالیف طاقت فرسا و مالیات سنگین بردوشان نمی‌گذاریم).

توضیحات :

« الْحَسَنِيَّاتُ » : نیکو . مراد پاداش نیکو یا بهشت است . « لَهُ جَزَاءٌ الْحَسَنِيَّاتُ » : سزای ایشان پاداش نیکو است . پاداش ایشان بهشت است . واژه (جَزَاءٌ) حال مقدم یا تمییز است . و واژه (الْحَسَنِيَّاتُ) مرفوع و مبتدای مؤخر، و یا این که منصوب و بدل از (جَزَاءٌ) است . « مِنْ أَمْرِنَا » : آنچه بدان دستور می‌دهیم . « يَسْرًا » : سهل و ممکن .

سوره کهف آیه 89

مَتْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا

ترجمه :

سپس از وسیله استفاده کرد (و برای بازگشت راه شرق را در پیش گرفت) .

توضیحات :

...

سوره کهف آیه 90

مَتْنِ آيَةٍ :
حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ مَطْلِعَ الشَّمْسِ وَجَدَهَا تَطْلُعُ عَلَىٰ قَوْمٍ لَّمْ نَجْعَلْ لَهُم مِّن دُونِهَا سَبِيلًا

ترجمه :

تا وقتی که به محل طلوع خورشید رسید . دید که آفتاب بر مردمانی می‌تابد که برای حفظ خود از آن ، ما پوششی (به نام جامه ، یا سرپناهی به نام خانه) بهره ایشان نکرده بودیم (و آنان همچون انسانهای اولیه ، لخت و عریان در بیابان گرم و سوزان زندگی می‌کردند) .

توضیحات :

« مَطْلِعَ الشَّمْسِ » : مراد قسمت شرق جهان معمور آن روزی است . « سَبِيلًا » : پرده و پوشش . مراد جامه یا خانه است . « لَمْ نَجْعَلْ لَهُم مِّن دُونِهَا سَبِيلًا » : مراد این است که آنان مردمان عربیانی یا کم‌جامه‌ای بودند همچون ساکنان برخی از نواحی کشور سودان و اواسط آفریقای امروزی . یا این که خانه و کاشانه‌ای به صورت ساختمان نداشتند و بلکه بیابان نشین بوده و در مغاکها و گودالها بسر می‌بردند .

سوره کهف آیه 91

مَتْنِ آيَةٍ :
كَذَٰلِكَ وَقَدْ أَحَطْنَا بِمَا لَدَيْهِ خُبْرًا

ترجمه :

همان گونه (در حق مردمان مشرق زمین رفتار کرد که درباره مردمان مغرب زمین رفتار کرده بود) و ما از آنچه می کرد ، کاملاً مطلع بودیم .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : همان گونه رفتار کرد . یعنی : مؤمنان مشرق زمین را رها کرد و کافران آنجا را به قتل رساند ، همان گونه که در حق مردمان مغرب زمین چنین کرده بود . یا این که : این چنین بود کار ذوالقرنین . « خبراً » : علم و آگاهی (نگا : کهف / 68) .

سوره کهف آیه 92

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ أَتْبَعَ سَبَبًا

ترجمه :

سپس (راه شمال را در پیش گرفت و) از وسیله (و ا بزار ممکن) سود جست .

توضیحات :

...

سوره کهف آیه 93

مِثْنِ آيَةٍ :
حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ بَيْنَ السَّدَّيْنِ وَجَدَ مِنْ دُونِهِمَا قَوْمًا لَّا يَكَادُونَ يَفْقَهُونَ قَوْلًا

ترجمه :

تا آن گاه که به میان دو کوه رسید ، و در فراسوی آن دو کوه گروهی را یافت که هیچ سخنی را نمی فهمیدند (مگر با مشقت زیاد . چرا که از نظر فکری عقب مانده و از لحاظ تمدن در سطح بسیار پائینی بودند و زبان عجیبی داشتند) .

توضیحات :

« السدین » : تثنیه سدّ ، به معنی مانع و حاجز ، و گاهی به کوه گفته می شود . مراد از دو کوه سلسله چپال سرزمین قفقاز میان دریای خزر و دریای سیاه است . « بَيْنَ السَّدَّيْنِ » : شاید مراد تنگه « داریال » باشد که در نقشه های موجود ، میان « ولادی کیوکز » و « تفلیس » نشان داده می شود . « مِنْ دُونِهِمَا » : جدای از مردمان مغرب زمین و مردمان مشرق زمین . در جلو آن دو کوه . در فراسوی آن دو کوه .

سوره کهف آیه 94

مِثْنِ آيَةٍ :
قَالُوا يَا ذَا الْقَرْنَيْنِ إِنَّ يَأْجُوجَ وَمَأْجُوجَ مُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ فَهَلْ نَجْعَلُ لَكَ خَرْجًا عَلَىٰ أَنْ تَجْعَلَ بَيْنَنَا وَبَيْنَهُمْ سَدًّا

ترجمه :

(مردمان آنجا ، هنگامي که قدرت و امکانات ذوالقرنین را دیدند ، بدو) گفتند : اي ذوالقرنین ! یا جوج و مأجوج در این سرزمین تباهاکارند) و بر ما تاخت می آورند (آیا برای تو هزینه ای معین داریم که میان ما و ایشان سد بزرگ و محکمی بسازی ؟

توضیحات :
 « يَا جُوجَ وَ مَا جُوجَ » : شاید مراد از (یا جوج) قبيله تاتار ، و مراد از (مأجوج) قبيله مغول باشد که هر دو از يك نژاد بودند و در منطقه شمال شرقی کره زمین ، در نواحی مغولستان بسر می بردند ، و اغلب سیل آسا به سمت شرق یا جنوب سرا زیر می شدند . « خرجاً » : هزینه . خراج و مالیات . « سداً » : سد بزرگ و محکم . شاید مراد دیوار آهنی موجود در تنگه داریال واقع در سرزمین قفقاز باشد که هنوز پا برجا است .

سوره کهف آیه 95

متن آیه :
 قَالَ مَا مَكَّنِّي فِيهِ رَبِّي خَيْرٌ فَأَعِينُونِي بِقُوَّةٍ أَجْعَلْ بَيْنَكُمْ وَ بَيْنَهُمْ رَدْمًا

ترجمه :

(ذوالقرنین) گفت : آنچه پروردگارم از ثروت و قدرت در اختیار من نهاده است بهتر است (از آنچه پیشنهاد می کنید . ما برای اندوختن اموال نیامده ایم) پس مرا با نیرو یاری کنید ، تا میان شما و ایشان سد بزرگ و محکمی بسازم .

توضیحات :

« مَكَّنِّي » : دست یابی و دسترسیم داده است . قدرت و توانا ئیم بخشیده است . « ردماً » : سد محکم و نیرو مند .

سوره کهف آیه 96

متن آیه :
 أَتُورِي زُبْرَ الْحَدِيدِ حَتَّى إِذَا سَاوَى بَيْنَ الصَّدَفَيْنِ قَالَ انْفُخُوا حَتَّى إِذَا جَعَلَهُ نَارًا قَالَ أَتُورِي أُفْرِغْ عَلَيْهِ قِطْرًا

ترجمه :

(سپس شروع به کار کرد و گفت :) قطعات بزرگ آهن را برای من بیاورید . (آن گاه دستور چیدن آنها را بر روی یکدیگر صادر کرد) تا کاملاً میان دو طرف دو کوه را برابر کرد (و شکاف بین آنها را از آهن پر نمود . فرمان داد که بالای آن آتش بیفروزند ، و) گفت : بدان بدمید ؛ تا وقتی که قطعات آهن را سرخ و گداخته کرد (و قطعات به هم جوش خورد . سپس) گفت : مس ذوب شده برای من بیاورید تا (آن را) بر این (سد) بریزم .

توضیحات :

« أَتُورِي » : برایم بیاورید . « زُبْرَ » : جمع زُبْرَة ، قطعات . « سَاوَى » : برابر و همسان کرد . هر دو سورا یکی کرد . « بَيْنَ » : مفعول به است . «

الصَّدَاقَيْنِ : دو جانب ، دوسو . « أُنْفُخُوا » : بدمید . فوت کنید . « أُوْرَغُ » : بریزم . « قِطْرًا » : مس گداخته .

سوره كهف آیه 97

مِثْنِ آيَةٍ :
فَمَا اسْتَطَاعُوا أَنْ يَظْهَرُوهُ وَمَا اسْتَطَاعُوا لَهُ نَقْبًا

ترجمه :

(سد به قدری بلند و ستبر شد که حمله‌ورانِ یا جوج و مأجوج) اصلاً نتوانستند از آن بالا روند ، و به هیچ وجه نتوانستند نقبی در آن ایجاد کنند .

توضیحات :

« مَا اسْتَطَاعُوا » و « مَا اسْتَطَاعُوا » : نتوانستند . در فعلِ اُولی تخفیف شده ، و در فعلِ دومی اصل مراعات گذشته است . « أَنْ يَظْهَرُوهُ » : بر پشت آن روند . بالای آن روند . « نَقْبًا » : سوراخ کردن و شکافتن .

سوره كهف آیه 98

مِثْنِ آيَةٍ :
قَالَ هَذَا رَحْمَةٌ مِّن رَّبِّي فَإِذَا جَاءَ وَعْدُ رَبِّي جَعَلَهُ دَكَّاءَ وَكَانَ وَعْدُ رَبِّي حَقًّا

ترجمه :

(هنگامی که بنای سدّ به پایان رسید ، ذوالقرنین شاکرانه) گفت : این (سد) از مرحمت پروردگار من است (و پابرجا می‌ماند تا خدا بخواهد) و هرگاه وعده خدا فرارسد (و بخواهد آن را خراب کند) آن را ویران و با زمین یکسان می‌کند ، و وعده پروردگار من حق (و هنگامه قیامت حتمی) است .

توضیحات :

« دَكَّاءَ » : درهم کوبیده و با زمین یکسان شده . « وَعْدُ » : مراد هنگامه پایان‌گر فتن جهان و فرارسیدن قیامت است .

سوره كهف آیه 99

مِثْنِ آيَةٍ :
وَتَرَكْنَا بَعْضَهُمْ يَوْمَئِذٍ يَمُوجُ فِي بَعْضٍ وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَجَمَعْنَاهُمْ جَمْعًا

ترجمه :

در آن روز (که جهان پایان می‌گیرد و وعده آخرت فرا می‌رسد) ما آنان را رها می‌سازیم تا برخی در برخی (فرولولند و درهم‌دیگر) موج زنند ، و (آن گاه برای دومین بار) در صورت می‌ده می‌شود ، و ما ایشان را به گونه‌ی شگفتی (برای حساب و کتاب در یکجا) گرد می‌آوریم .

توضیحات :

« يَوْمَئِذٍ » : آن روز که برای بار اول در صورت می‌ده می‌شود و قیامت فرا می‌رسد (نگا : حاقه / 13) . « نُفِخَ فِي الصُّورِ » : مراد میدن در صور برای بار دوم

است (نگا : زمر / 68) . « صُور » : بوق . شاپور (نگا : انعام / 73) . « جَمْعاً » : گرد آوردن ع جیب و غریبی .

سوره کهف آیه 100

متن آیه :
وَعَرَضْنَا جَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ لِّلْكَافِرِينَ عَرَضًا

ترجمه :

و در آن روز ، دوزخ را به طرز شدگفتی به کافران نشان می‌دهیم (و ایشان را در آن گرد می‌آوریم) .

توضیحات :

« عَرَضًا » : عرضه کردن ع جیب و وحشت‌ناکی .

سوره کهف آیه 101

متن آیه :
الَّذِينَ كَانَتْ أَعْيُنُهُمْ فِي غِطَاءٍ عَن ذِكْرِي وَكَانُوا لَا يَسْمَعُونَ سَمْعًا

ترجمه :

کافرانی که چشمانشان از (دیدن) آیات (خواندنی و دیدنی) من در پرده بوده و توان شنیدن (فرمان یزدان) را نداشته‌اند (و از نیروی بینائی و شنوائی برای درک حقائق و رسیدن به سعادت استفاده نکرده‌اند) .

توضیحات :

« ذِکْر » : آیات کتابهای یزدان ، و نشانه‌های خداشناسی موجود در کتاب معرفت جهان (نگا : یوسف / 105 ، طه / 124 ، انبیاء / 32) .

سوره کهف آیه 102

متن آیه :
أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَن يَتَّخِذُوا عِبَادِي مِن دُوَيْبِ أَوْلِيَاءَ إِنَّا أَعْتَدْنَا جَهَنَّمَ لِّلْكَافِرِينَ نَزْلًا

ترجمه :

آیا کافران گمان می‌برند که بجز من ، بندگان مرا (نیز اگر) سرور و سرپرست خود گیرند (و معبود و مسجود خویش دانند ، بدیشان سود می‌رسانند ؟) . مادوزخ را برای پذیرائی از کافران آماده کرده‌ایم .

توضیحات :

« أ » : آیا ؟ جواب استفهام مجذوف است و تقدیر چنین است : أَفَحَسِبَ الَّذِينَ كَفَرُوا . . . أَن ذَٰلِكَ نَافِعٌ لَهُمْ وَصَارَ عَنْهُمْ الْعَذَابُ ؟ « نَزْلًا » : آنچه به هنگام ورود مهمان با آن از مهمان پذیرائی کنند . محل پذیرائی (نگا : آل عمران / 198) .

سوره كهف آيه 103

متن آيه :
قُلْ هَلْ نُنَبِّئُكُمْ بِالْأَخْسَرِينَ أَعْمَالًا

ترجمه :

(اي پيغمبر! به كافران) بگو : آيا شما را از زيانكارترين مردم آگاه سازم ؟

توضيحات :

« الْأَخْسَرِينَ » : (نگا : هود / 22) .

سوره كهف آيه 104

متن آيه :
الَّذِينَ ضَلَّ سَعْيُهُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَهُمْ يَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ يُحْسِنُونَ صُنْعًا

ترجمه :

آنان كسانيند كه تلاش و تكاپويشان (به سبب تباهي عقیده و باورشان) در زندگي دنيا هدر مي رود (و بيسود مي شود) و خود گمان مي برند كه به بهترين وجه كار نيك مي كنند (و طاعت و عبادت شرك آلودشان موجب رستگاريشان مي شود) .

توضيحات :

« ضَلَّ » : ضائع گرديد و هدر رفت . از مصدر ضلّل به معني ضياع . « صُنْعًا » : كار نيكوئي كه به گونه شايسته و با نظم و ترتيب بايسته انجام مي پذيرد .

سوره كهف آيه 105

متن آيه :
أُولَئِكَ الَّذِينَ كَفَرُوا يَا آيَاتِ رَبِّهِمْ وَلِقَائِهِمْ وَأَعْمَالِهِمْ فَلَا نُقِيمُ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَزَنًا

ترجمه :

آنان كسانيند كه به آيات (قرآني و دلائل قدرت) پروردگارشان و ملاقات او (در جهان ديگر ، براي حساب و كتاب) بي باور و كافرند ، و در نتيجه اعمالشان باطل و هدر مي رود ، و در روز رستاخيز ارزشي براي ايشان قائل نمي شويم (و قدر و منزلتي در پيشگاه ما نخواهند داشت) .

توضيحات :

« وَ زَنًا » : مكانت و منزلت . قدر و قيمت .

سوره كهف آيه 106

متن آيه :
ذَلِكَ جَزَاءُ هُمُومًا كَفَرُوا وَاتَّخَذُوا آيَاتِي وَرُسُلِي هُزُوًا

ترجمه :

(حال و احوال ایشان) همان گونه است (که بیان کردیم) ، و به سبب کفر و زیدنش و به خاطر مسخره کردن آیات و پیغمبرانم توسط ایشان ، سزای آنان دوزخ است .

توضیحات :

« ذَلِكَ جَزَاءُ هُمُ جَهَنَّمَ » : این سزای ایشان است که دوزخ است . آنچه بیان شد ، حال و وضع ایشان است و دوزخ پادافره آنان است . واژه (ذَلِكَ) می تواند مبتدا و (جَزَاءُ) خبر و (جَهَنَّمَ) بدل باشد ؛ و یا این که (ذَلِكَ) خبر مبتدای محذوف و (جَزَاءُ) مبتدا و (جَهَنَّمَ) خبر باشد .

سوره کهف آیه 107

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَانَتْ لَهُمْ جَنَّاتُ الْفِرْدَوْسِ نُزُلًا

ترجمه :

بیگمان کسانی که ایمان آورده اند و کارهای شایسته کرده اند ، باغهای بهشت جایگاه پذیرائی از ایشان است .

توضیحات :

« الْفِرْدَوْسِ » : بهشت برین . بهشت (نگا : مؤمنون / 11) . « نُزُلًا » : خبر (کانت) است .

سوره کهف آیه 108

متن آیه :

خَالِدِينَ فِيهَا لَا يَبْغُونَ عَنْهَا حِوَلًا

ترجمه :

جاودانه در آنجا میمانند و تقاضای نقل مکان از آنجا را نمی نمایند (و حاضر نیستند آن را با چیزی عوض کنند) .

توضیحات :

« خَالِدِينَ » : حال است . « لَا يَبْغُونَ » : نمی خواهند . خواستار نمی شوند . « حِوَلًا » : تعویض و تحول . جابه جایی و دگرگونی .

سوره کهف آیه 109

متن آیه :

قُلْ لَوْ كَانَ الْبَحْرُ مَدَادًا لَكَلِمَاتِ رَبِّي لَنَفِدَ الْبَحْرُ قَبْلَ أَنْ تَنْفَدَ كَلِمَاتُ رَبِّي وَلَوْ جِئْنَا بِمِثْلِهِ مَدَدًا

ترجمه :

بگو : اگر دریا برای (نگارش شماره و صفات و ویژگیهای) موجودات (جهان هستی) پروردگارم جوهر شود ، دریا پایان میگیرد پیش از آن که (سخن از تعداد و حقائق و رموز) موجودات پروردگارم پایان پذیرد ، هر چند هم

همسان آن دریا را به عنوان کمک بدان بیغزا ئیم (و مرکب و جوهرش نما ئیم).

توضیحات :

« مَدَّأ » : مرکب . جوهر . « کَلِمَات » : سخنان . مراد موجودات و مخلوقات جهان هستی است (نگا : نساء / 171) . « نَفِدَ » : پایان پذیرفت . تمام شد . « مَدَّأ » : یاری . مددکاری . تمییز است . مراد آیه ، ترسیمی از بی نهایت و بیان کثرت است (نگا : لقمان / 27) .

سوره کهف آیه 110

متن آیه :

قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَمَن كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ رَبِّهِ فَلْيَعْمَلْ عَمَلًا صَالِحًا وَلَا يُشْرِكْ بِعِبَادَةِ رَبِّهِ أَحَدًا

ترجمه :

(ای پیغمبر !) بگو : من فقط انسانی همچون شما هستم (و امتیاز من این است که من پیغمبر خدایم و آنچه گفت : بگو ؛ می‌گویم) و به من وحی می‌شود که معبود شما یکی است و بس . پس هرکس که خواهان دیدار خدای خویش است ، باید که کارشایسته کند ، و در پرستش پروردگارش کسی را شریک نسازد .

توضیحات :

« أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ » : نائب فاعل فعل (یوحی) است . « يَرْجُو » : می‌خواهد . امیدوار است . الف زائدی در رسم الخط قرآنی در آخر دارد . « يَرْجُو لِقَاءَ رَبِّهِ » : می‌ترسد از حاضر شدن در پیشگاه او برای حساب و کتاب . خواهان دیدار و ملاقات او است . چشم به راه ثواب و جزای او است . « يَعْبادَةَ » : در عبادت و پرستش . حرف (ب) به معنی (فی) است .

سوره مریم آیه 1

متن آیه :

كهيعص

ترجمه :

کاف . ها . یا . عین . صاد .

توضیحات :

« كهيعص » : حروف مقطعه اند (نگا : بقره / 1) .

سوره مریم آیه 2

متن آیه :

ذِكْرُ رَحْمَةِ رَبِّكَ عَبْدَهُ زَكَرِيَّا

ترجمه :
(این) یادی است از مرحمت پروردگارت نسبت به بنده خود زکریا (که ای محمد! آن را بر تو می خوانم) .

توضیحات :
« ذَكَرَ » : یاد . یاد آوری . خیر مبتدای مجذوف است و تقدیر چنین است : هَذَا أَمْتَلُو ذَكَرَ . « رَحْمَةً رَبِّكَ » : واژه (رَحْمَةً) به فاعل خود اضافه شده است . در رسم الخط قرآنی با (ت) کشیده نوشته شده است . « عِبْدَ » : مفعول به (رَحْمَةً) است . « زَكَرِيَّا » : بدل است .

سوره مریم آیه 3

متن آیه :
إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاءً خَفِيًّا

ترجمه :
در آن هنگام که پروردگارش را (در خلوتگاه عبادت) پنهانی ندا داد .

توضیحات :
« نِدَاءً » : صدا زدن . به کمك طلا بیدن . مصدر باب مفاعله است . « خَفِيًّا » : پنهان . نهان .

سوره مریم آیه 4

متن آیه :
قَالَ رَبِّ إِنِّي وَهَنَ الْعَظْمُ مِنِّي وَاسْتَعَلَ الرَّأْسُ شَيْبًا وَلَمْ أَكُنْ بِدُعَائِكَ رَبِّ شَقِيًّا

ترجمه :
گفت : پروردگارا! استخوانهای من (که ستون پیکر من و محکم ترین اعضای تن من است) سستی گرفته است ، و شعله های پیری (تمام موهای) سر مرا فرا گرفته است ، پروردگارا! من هرگز در دعاهائی که کرده ام (از درگاه کرم تو) محروم و ناامید باز نگشتم ؛ (هم اینک نیز مرا دریاب) .

توضیحات :
« وَهَنَ » : سست شد . ضعیف گردید . « اسْتَعَلَ » : شعله ور شد . شعله فراگیر شد . مراد سفید شدن موهای سر است . « شَيْبًا » : پیری . تمیز است . « دُعَائِكَ » : تورا به یاری خواستن و به مدد طلبیدن . (دُعَاءٍ) اضافه به مفعول خود شده است . « شَقِيًّا » : محروم . ناامید . گویند : شقی یگذا . أَيْ تَعَبَ فِيهِ وَلَمْ يَحْضَلْ مَقْصُودَهُ .

سوره مریم آیه 5

متن آیه :
وَإِنِّي خِفْتُ الْمَوَالِيَ مِنْ وَرَائِي وَكَانَتِ امْرَأَتِي عَاقِرًا فَهَبْ لِي مِن لَّدُنكَ وَلِيًّا

ترجمه :

(پروردگارا !) من از بستگانم بعد از خود بی‌مناکم (چرا که در ایشان شایستگی و بایستگی به دست‌گر فتن‌کار و بار دین را نمی‌بینم) و همسرهم از اول نازا بوده است ؛ پس از فضل خویش جان‌شینی به من بخش .

توضیحات :

« الْمَوَالِي » : ورثه (نگا : نساء / 33) . عصبه ، یعنی خویشاوندان شخص از سوی پدر . در اینجا مراد ورثه و به ویژه عموزادگان شرور و ناباب است . « عَاقِرًا » : عقیم . نازا . « وَلِي » : عهده‌دار امور . مراد پسر است .

سوره مریم آیه 6

مِثْنِ آيَةٍ :
يَرْثُ نِسِي وَيَرثُ مِنْ آلِ يَعْقُوبَ وَاجْعَلْهُ رَبِّ رَضِيًّا

ترجمه :

از من (دین و دانش) و از آل یعقوب (ثروت و قدرت) ارث ببرد ، و او را پروردگارا (در گرفتار و کردار) مورد رضایت گردان .

توضیحات :

« يَرْثُ نِسِي وَيَرثُ مِنْ آلِ ... » : مراد ارث معنوی ، یعنی دین و دانش و نبوت است (نگا : اعراف / 169 ، فاطر / 32 ، شوری / 14) . برخی ترکیب زکریا را علم و نبوت ، و میراث آل یعقوب و دارائی و شاهی می‌دانند . « آلِ يَعْقُوبَ » : مراد فرزندان یعقوب است که بسیاری از آنان مفتخر به خلعت نبوت شده و از پیام‌بری اسیرا نیل بوده‌اند . « رَضِيًّا » : مورد رضایت . فاعیل به معنی مفعول ، یعنی (مرضی) است .

سوره مریم آیه 7

مِثْنِ آيَةٍ :
يَا زَكَرِيَّا إِنَّا نُبَشِّرُكَ بِغُلَامٍ اسْمُهُ يَحْيَى لَمْ نَجْعَلْ لَهُ مِنْ قَبْلُ سَمِيًّا

ترجمه :

ای زکریا ! ما تو را به پسری مژده می‌دهیم که نام او یحیی است و پیش از این کسی را هم‌نام او نکرده ایم (و شبیه او در صفات فضل و کمال و تقوا و صلاح نیافریده ایم) .

توضیحات :

« سَمِيًّا » : هم‌نام . مشترک در اسم . شبیه و نظیر (نگا : مریم / 65) .

سوره مریم آیه 8

مِثْنِ آيَةٍ :
قَالَ رَبِّ انِّي يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَكَأَنِّي آمِرَةٌ عَاقِرًا وَقَدْ بَلَغْتُ مِنَ الْكِبَرِ عِتِيًّا

ترجمه :

(زکریا) گفت : پروردگارا! چگونه مرا پسری خواهد بود با این که همسرم نازا است و من نیز به غایت پیری رسیده‌ام و افتاده و فرتوت شده‌ام ؟

توضیحات :

« اَنِّيَا » : چگونه ؟ این پرسش ناشی از ضعف و خوشحالی از قُدم فرزند است که زکریا می‌خواهد با شیوه و نحوه تولد آشنا شود و بفهمد که آیا خدا او و همسرش را به سن جوانی برمی‌گرداند و آن گاه چنان کاری صورت می‌پذیرد یا جز این . « عَيَّيَا » : مصدري از ماده (عتو) است ، به غایت پیر شدن و خشکیده و افتاده گشتن .

سوره مریم آیه 9

متن آیه :

قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَقَدْ خَلَقْتُكَ مِن قَبْلُ وَلَمْ تَكُ شَيْئًا

ترجمه :

فرمود : (مطلب) همین گونه است (که پیام داده است) . پروردگار تو گفته است این کار برای من (که خدایم ، واز هیچ ، همه چیز را آفریده‌ام ، و از جمله خود) تو را که قبلاً هیچ نبود ، هستی بخشیده‌ام ، آسان است .

توضیحات :

« هین » : آسان . ساده .

سوره مریم آیه 10

متن آیه :

قَالَ رَبِّ اجْعَلْ لِّي آيَةً قَالَ آيَتُكَ أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ ثَلَاثَ لَيَالٍ سَوِيًّا

ترجمه :

(زکریا) گفت : پروردگارا ! نشانه‌ای (دالّ بر تحقّق این مژده) برایم بگذار . (خدا به او) فرمود : نشانه (حصول آرزوی) تو این است که سه شبانه‌روز تمام نمی‌توانی با مردم سخن بگوئی ، با وجود این که تو (از لحاظ اعضاء و حواس) سالم و تندرست خواهی بود .

توضیحات :

« آيَةً » : علامت . نشانه . « أَلَّا تُكَلِّمَ النَّاسَ . . . » : این که زبانت بند می‌آید و قدرت تکلم با مردم را نخواهی داشت . « ثَلَاثَ لَيَالٍ » : سه شب . مراد سه شبانه‌روز است (نگا : آل عمران / 41) . « سَوِيًّا » : سالم و متعادل . حال ضمیر فاعلی مستتر در فعل (تُكَلِّمَ) است .

سوره مریم آیه 11

متن آیه :

فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ مِنَ الْمِحْرَابِ فَأَوْحَىٰ إِلَيْهِمْ أَن سَبِّحُوا بُكْرَةً وَعَشِيًّا

ترجمه :

بعد (از این بشارت ، زکریّا) از محراب (عبادت) بیرون آمد و به پیش قوم خود رفت و با رمز و اشاره بدیشان گفت : بامدادان و شامگاهان (به شکرانه این نعمت که در سرنوشت آینده همه شما تأثیر بسزا دارد) به تسبیح و تقدیس (خدا) بپردازید .

توضیحات :

« الْمِحْرَابُ » : خلوت‌گده عبادت که معمولاً در صدر منزل و بالاتر از نقاط دیگر است (نگا : ص / 21) . حجره‌ای در اول معبد . « بُكْرَةً » : بامدادان . صبحگاهان . « عَشِيًّا » : شامگاهان . شب‌انگهان .

سوره مریم آیه 12

متن آیه :

يَا يَحْيَى خُذِ الْكِتَابَ بِقُوَّةٍ وَآتِنَاهُ الْحُكْمَ صَبِيًّا

ترجمه :

(هنگامی که یحیی متولد شد و بزرگ گردید و به سن رشد رسید ، خطاب بدو گفتمیم :) ای یحیی ! کتاب (تورات) را با قوت و (قدرت هرچه تمام تر) بگیر (و با جد و جهد هرچه بیشتر بدان عمل کن) . مادر کودکی بدو بینش (دینی و فهم احکام الهی موجود در تورات) دادیم .

توضیحات :

« خُذْ » : بگیر . مراد عمل کردن و اجرا نمودن است (نگا : اعراف / 171) . « الْكِتَابَ » : مراد تورات است . « الْحُكْمَ » : رجاحت عقلی و درایت اسرار شریعت . در اینجا مراد فهم تورات و درک احکام آن است . « صَبِيًّا » : درحالی که کودک بود .

سوره مریم آیه 13

متن آیه :

وَحَنَانًا مِّن لَّدُنَّا وَزَكَاةً وَكَانَ تَقِيًّا

ترجمه :

و از فضل خود ، بدو مهر و محبت فراوان دادیم (و بر رحم و عطف و عظمت عظیمش سرشتیم) و برکت و پاکی نصیبش کردیم ، و او پرهیزگار (به بار آمد) و متقی بود .

توضیحات :

« حَنَانًا » : مهر و محبت . رحم و عطف و عطف است بر (الْحُكْمَ) . « زَكَاةً » : برکت . یعنی او مبارك بود . پاکی و طهارت .

سوره مریم آیه 14

متن آیه :

وَبَرًّا يَوْمَ الْآدَاتِ وَلَمْ يَكُنْ جَبَّارًا عَصِيًّا

ترجمه :
و او نسبت به پدر و مادرش نیک رفتار و نیکوکار بود و زورگو و سرکش نبود .

توضیحات :
« بَرّاً » : بسیار نیکوکار و نیک رفتار. عطف است بر (تَقِيّاً). « جَبَّاراً » : زورگو . متکبری که خویشتن را بالاتر از آن بداند که حق را بپذیرد و بدان اقرار کند . « عَصِيّاً » : طغیانگر و سرکش .

سوره مریم آیه 15

متن آیه :
وَسَلَامٌ عَلَيْهِ يَوْمَ وُلِدَ وَيَوْمَ يَمُوتُ وَيَوْمَ يُبْعَثُ حَيًّا

ترجمه :
درویش باد (در سراسر زندگی) آن روز که متولد شده است ، و آن روز که می میرد ، و آن روز که زنده و برانگیخته می شود .

توضیحات :
« وَسَلَامٌ عَلَيْهِ » : درویش باد . سالم و درامان خواهد بود از اذیت و آزار و هول و هراس تمام مراحل زندگی . « حَيًّا » : زنده . حال است و جنبه تأکید دارد .

سوره مریم آیه 16

متن آیه :
وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ مَرْيَمَ إِذِ انْتَبَذَتْ مِنْ أَهْلِهَا مَكَانًا شَرًّا

ترجمه :
(ای پیغمبر !) در کتاب (آسمانی قرآن ، اندکی) از مریم سخن بگو :
آن هنگام که در ناحیه شرقی (بیت المقدس برای فراغت عبادت) از خانواده اش کناره گرفت .

توضیحات :
« إِذِ انْتَبَذَتْ » : کناره گرفت . گوشه گیری کرد .

سوره مریم آیه 17

متن آیه :
فَاتَّخَذَتْ مِنْ دُونِهِمْ حِجَابًا فَأَرْسَلْنَا إِلَيْهَا رُوحَنَا فَتَمَثَّلَ لَهَا بَشَرًا سَوِيًّا

ترجمه :
و پرده ای میان خود و ایشان افکند (تا خلوت کرده اش از هر نظر برای عبادت آماده باشد ، در این هنگام) ما جبریل (فرشته) خویش را به سوی او فرستادیم و جبریل در شکل انسان کامل خوش قیافه ای بر مریم ظاهر شد .

توضیحات :

«رُوحًا» : روح متعلق به خود. مراد از روح ، چیریل است (نگا : شعراء / 193) .
« تَمَثَّلَ » : مجسم گردید . پدیدار شد . « سَوِيًّا » : (نگا : مریم / 10) .

سوره مریم آیه 18

متن آیه :

قَالَتْ إِنِّي أَعُوذُ بِالرَّحْمَنِ مِنْكَ إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا

ترجمه :

(مریم لرزان و هراسان) گفت : من از (سوء قصد) تو ، به خدای مهربان پناه می برم . اگر پرهیزگار هستی (مترس که من به خدا پناه برده و او کس بیکسان است) .

توضیحات :

« إِنْ كُنْتَ تَقِيًّا » : اگر پرهیزگار هستی . با توجه بدین معنی ، جزای شرط محذوف و از سیاق پیدا است . تو پرهیزگار نیستی . چرا که بدون اجازه به حجره عبادتگاه او درآمده است . در این صورت ، واژه (إِنْ) حرف نفی و به معنی (ما) است .

سوره مریم آیه 19

متن آیه :

قَالَ إِنَّمَا أَنَا رَسُولُ رَبِّكِ لِأَهَبَ لَكِ غُلَامًا زَكِيًّا

ترجمه :

(چیریل) گفت : (مترس که من یکی از فرشتگان یزدانم و) پروردگارت مرا فرستاده است تا (سبب شوم و) به تو پسر پاکیزه ای (از نظر خلق و خوی و جسم و جان) ببخشم .

توضیحات :

« زَكِيًّا » : پاک از لحاظ ظاهری و معنوی . بزرگ شونده بر خیر و صلاح .

سوره مریم آیه 20

متن آیه :

قَالَتْ أَنَّى يَكُونُ لِي غُلَامٌ وَلَمْ يَمْسَسْنِي بَشَرٌ وَلَمْ أَكُ بَغِيًّا

ترجمه :

(مریم) گفت : چگونه پسری خواهم داشت ، در حالی که انسانی (از راه حلال) با من نزدیکی نکرده است ، و زناکار هم نبوده ام؟!

توضیحات :

« لَمْ يَمْسَسْنِي » : به من دست نزده است . مراد نزدیکی زناشوئی است .
« بَغِيًّا » : زناکار . این واژه وصف غالبی است برای زنان ، مثل عاقرو حائض .

سوره مریم آیه 21

متن آیه :
قَالَ كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ هُوَ عَلَيَّ هَيِّنٌ وَلِنَجْعَلَهُ آيَةً لِلنَّاسِ وَرَحْمَةً مِنَّا وَكَانَ أَمْرًا
مَقْضِيًّا

ترجمه :

(جبریل) گفت : همان گونه است (که بیان داشتی . اما) پروردگار تو گفته است این (کار ، یعنی دادن فرزند بدون پدر) برای من آسان است . (انجام این امر) به خاطر آن است که (می خواهیم) او را معجزه ای برای مردمان کنیم ، و (وی را برای بندگان مخلص) رحمتی از سوی خود سازیم . دیگر کار انجام یافته است (و جایی برای بحث و گفتگو نمانده است) .

توضیحات :

« أَمْرًا مَقْضِيًّا » : کاری است که حکم آن صادر و خاتمه پذیرفته است . کار مقدر گشته و شدنی است .

سوره مریم آیه 22

متن آیه :
فَحَمَلْنَاهُ فَإِن تَبَيَّنَتْ بِهِ مَكَانًا قَوِّصِيًّا

ترجمه :

(مشیت خدا تحقق یافت و مریم) بدو باردارشد و با جنین (خود عیسی) در مکان دور سستی گوشه گرفت .

توضیحات :

« به » : حرف (ب) برای ملامت و مصاحبه است ، یعنی متلاطمه به (نگا : مؤنون / 20) . « قَوِّصِيًّا » : دور افتاده . بعید .

سوره مریم آیه 23

متن آیه :
فَأَجَاءَهَا الْمَخَاضُ إِلَى جِذْعِ النَّخْلَةِ قَالَتْ يَا لَيْتَنِي مِتُّ قَبْلَ هَذَا وَكُنْتُ
نَاسِيًّا مِّنْ سِيِّئٍ

ترجمه :

درد زایمان او را به کنار تنه خرما بینی کشاند (تا هم بدان تکیه زند و هم خویشتن را از دید مردمان پنهان دارد . اندیشید که خانواده اش و خویشان و بیگانگان نسبت بدو چه خواهند گفت . اندوه و هراس سراسر وجود پاک او را فرا گرفت . گریان و نالان) گفت : کاش ! پیش از این مرده بودم و چیز ناقابل فراموش شده ای بودم .

توضیحات :

« أَجَاءَهَا » : وادار و ناچارش کرد . او را پناهنده کرد . فعل ماضی باب افعال است از ماده (جاء ، یجی) . « الْمَخَاضُ » : درد زایمان . تکان خوردن بچه در شکم هنگام ولادت . از ماده (مَخَض) است . « جِذْعُ » : تنه . ساقه . « النَّخْلَةُ » : خرما بن . درخت خرما . « نَاسِيًّا » : چیز ناچیز و ناقابلی که در خور

توجّه نبوده و چه بسا از یادها فراموش شود . مصدر است و به معنی اسم مفعول . « منسیاً » : فراموش شده . از یاد رفته . متروک .

سوره مریم آیه 24

متن آیه :

فَنَادَاهَا مِن تَحْتِهَا أَلَّا تَحْزَنِي قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا

ترجمه :

(جبرئیل) از پائین او ، وی را صدا زد (و گفت که از تنهایی و نبودن خوردنی و نوشیدنی ، و از این که مردم چه خواهند گفت) غمگین مباش . پروردگارت پائین (تر از) تو چشمه‌ای پدید آورده است (و روانش کرده است) .

توضیحات :

« نَادَاهَا » : او را صدا زد . فاعل جبرئیل است . برخی آن را عیسی می‌دانند که از درون شکم ، مادر خود را ندا داده است . « مِن تَحْتِهَا » : از مکان پائین و زیرین او . « تَحْتَكِ » : زیرین و پائین تو . « سَرِيًّا » : چشمه . رودخانه کوچک . پیدایش این آب ، نخستین نشانه دال بر پاکی و کرامت مریم بود . از ماده (سَرِي ، يَسْرِي) . انسان و الا مقام که مراد عیسی است . یا از ماده (سَرَا ، يَسْرُو) . « قَدْ جَعَلَ رَبُّكِ تَحْتَكِ سَرِيًّا » : خداوند پائین تر از مکان تو چشمه‌ای یا رودخانه‌ای پدیدار کرده است . خداوند از تو بزرگواری را به وجود می‌آورد .

سوره مریم آیه 25

متن آیه :

وَهَٰذِي إِلَيْكَ بِجِذْعِ النَّخْلَةِ تُسَاقِطُ عَلَيْكَ رُطْبًا حَلِيًّا

ترجمه :

تنه خرما این را بجزنیان و بتکان ، تا خرماي نارس دست چینی بر تو فرو افکند .

توضیحات :

« هَٰذِي » : تکان بده . بجزنیان . « رُطْبًا » : خرماي تازه و نارس . « حَلِيًّا » : دست چین . میوه‌ای که برگ زیده شود و با دست کنده شود . مراد میوه نارس و مرغوب است . فَعِيل به معنی مَفْعُول است . به بار نشستن درخت خرما و رسیدن فوری میوه آن ، دومین نشانه دال بر پاکی و کرامت مریم بود .

سوره مریم آیه 26

متن آیه :

فَكُلِّي وَابْشِرِي وَفَرِّي عَيْنًا فَإِمَّا تَرَيَنَّ مِنَ الْبَشَرِ أَحَدًا فَقُولِي إِنَّي نَذَرْتُ لِلرَّحْمَنِ صَوْمًا فَلَنْ أُكَلِّمَ الْيَوْمَ إِنْسِيًّا

ترجمه :

پس (از این خرماي شیرین) بخور و (از آن آب گوارا) بیاشام و (به این فرزند دل‌بند و معجزه خداوند) چشم را روشن دار، و هرگاه کسی را دیدی (و در این زمینه از تو توضیح خواست با اشاره بدو بفهمان و) بگو: که من برای خدای مهربان روزه (سکوت و خودداری از گفتار) نذر کرده‌ام، و به همین دلیل امروز با انسانی سخن نمی‌گویم.

توضیحات:

« قَرِي عَيْنًا »: چشمت را روشن دار. شاد باش. « قُولِي »: بگو. مراد از گفتن، اشاره کردن و فهماندن است. « صَوْمًا »: روزه. مراد روزه سکوت است که در شرع اسلام منسوخ گشته است و مشروع نیست. « إِنْسِيًّا »: مفرد اسم جنس جمع (إِنْس) به معنی انسان است.

سوره مریم آیه 27

متن آیه:

فَأْتَتْ بِهِ قَوْمَهَا تَحْمِلُهُ قَالُوا يَا مَرْيَمُ لَقَدْ جِئْتِ شَيْئًا فَرِيًّا

ترجمه:

مریم او را در آغوش گرفت و پیش اقوام و خویشان خود برد. آنان گفتند: ای مریم! عجب کار زشتی کرده‌ای!

توضیحات:

« تَحْمِلُهُ »: در حالی که او را برداشته بود. « فَرِيًّا »: بسیار زشت و عجیب. کار نادرست و ناجا.

سوره مریم آیه 28

متن آیه:

يَا أُخْتِ هَارُونَ مَا كَانَ أَبُوكِ امْرَأَ سَوْءٍ وَمَا كَانَتْ أُمُّكَ بَٰغِيًّا

ترجمه:

ای خواهر هارون! نه پدر تو مرد بدی بود، و نه مادرت زن بدکاره‌ای!

توضیحات:

« هَارُونَ »: مراد هارون برادر موسی است که یکی از پیغمبران خدا بوده و مریم از نسل او است. این که با وجود فاصله صدها سال، قرآن فرموده است: (يَا أُخْتِ هَارُونَ) این اصطلاح زبان عربی است. مثلاً عربها می‌گویند: يَا أَخَا الْعَرَبِ. یا أَخَا تَمِيمٍ. پس مراد این می‌شود که: یا سَلَالَةَ هَارُونَ النَّبِيِّ التَّقِيِّ الْوَرَعِ. « أُمُّكَ »: (نگا: آل عمران / 35).

سوره مریم آیه 29

متن آیه:

فَأَشَارَتْ إِلَيْهِ قَالُوا كَيْفَ نُكَلِّمُ مَنْ كَانَ فِي الْمَهْدِ صَبِيًّا

ترجمه:

(مریم) اشاره بدو (یعنی نوزادش عیسی) کرد (و گفت با او حرف

؟ (بز نید) . گفتند : ما چگونه با کودکی که در گهواره است سخن بگوئیم ؟

توضیحات :
« الْمَهْدِ » : گهواره . « صَیِّئاً » : کودک . حال است .

سوره مریم آیه 30

متن آیه :
قَالَ إِنِّي عَبْدُ اللَّهِ آتَانِيَ الْكِتَابَ وَجَعَلَنِي زَيْباً

ترجمه :
(هنگامی که عیسی سخن ایشان را شنید) گفت : من بنده خدایم ، برای من کتاب (آسمانی انجیل) را خواهد فرستاد و مرا پیغمبر خواهد کرد .

توضیحات :
« آتَانِيَ » و « جَعَلَنِي » : استعمال فعل ماضی به خاطر وقوع قطعی کار در آینده نزدیک است که انگار رخ داده است . یا این که به اعتبار سبقت آن در قضا و قدر الهی است .

سوره مریم آیه 31

متن آیه :
وَجَعَلَنِي مُبَارَكاً أَيْنَ مَا كُنْتُ وَأَوْصَانِي بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ مَا دُمْتُ حَيًّا

ترجمه :
و مرا - در هر کجا که باشم - شخص پربرکت و سودمندی (برای مردمان) می نماید ، و مرا به نماز خواندن و زکات دادن - تا وقتی که زنده باشم - سفارش می فرماید .

توضیحات :
« مَا دُمْتُ حَيًّا » : مادام که زنده باشم .

سوره مریم آیه 32

متن آیه :
وَبَرّاً يَوْمَ الدِّينِ وَلَمْ يَجْعَلْنِي جَبَّاراً شَقِيًّا

ترجمه :
و (مرا سفارش می فرماید) به نیکی و نیکو رفتاری در حق مادرم . و مرا (نسبت به مردم) زورگو و بد رفتار نمی سازد .

توضیحات :
« بَرّاً » : نیک رفتار (نگا : مریم / 14) . « شَقِيًّا » : سختگیر . بد رفتار . بد بخت .

سوره مریم آیه 33

متن آیه :
وَالسَّلَامُ عَلَيَّ يَوْمَ وُلِدْتُ وَيَوْمَ أَمُوتُ وَيَوْمَ أُبْعَثُ حَيًّا

ترجمه :

و سلام (خدا) بر من است (در سراسر زندگی ،) آن روز که متولد شده‌ام ، و آن روز که می‌میرم ، و آن روز که برانگیخته می‌شوم !

توضیحات :

« وَالسَّلَامُ عَلَيَّ » : (نگا : مریم / 15) .

سوره مریم آیه 34

متن آیه :

ذَلِكَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ قَوْلَ الْحَقِّ الَّذِي فِيهِ يَمْتَرُونَ

ترجمه :

این است عیسی پسر مریم ، (با این صفات و خصال که گذشت) . این ، سخن راستین درباره او است ، سخن راستین است که در آن تردید می‌کنند .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : این موصوف به صفات جلیله و خصال حمیده . مبتدا است و خبر آن (عیسی) است . « قَوْلَ الْحَقِّ » : سخن راستین (نگا : آل عمران / 59 و 60) . اضافه موصوف به صفت است . گفتار خدا . عیسی پدیده فرمان‌واژه (کُن) الله است . نصب (قَوْلِ) بدان علت است که مفعول فعل محذوف است و تقدیر چنین است : أَقُولُ لَكُمْ فِيهِ قَوْلَ الْحَقِّ . یا حال است و تقدیر چنین می‌گردد : حال کَوْنِ عِيسَى كَلِمَةَ اللَّهِ . یا این که نصب آن بنا بر مدح است . « يَمْتَرُونَ » : شك و تردید می‌کنند . اختلاف می‌ورزند .

سوره مریم آیه 35

متن آیه :

مَا كَانَ لِلَّهِ أَنْ يَتَّخِذَ مِنْ وَلَدٍ سُبْحَانَهُ إِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

ترجمه :

سزاوار خداوند نیست که فرزندی داشته باشد . او منزّه (از اتخاذ و انتخاب فرزند ، و به دور از این گونه عیبها و نقصها) است . هرگاه اراده پدید آوردن چیزی و انجام کاری کند ، تنها کافی است راجع بدان بگوید : بشو ! و می‌شود . (پس چنین قادر متعالی هرگز نیازی به فرزند ندارد) .

توضیحات :

« قَضَىٰ » : اراده کرد .

سوره مریم آیه 36

متن آیه :
وَإِنَّ اللَّهَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

ترجمه :

و تنها خداوند ، پروردگار من و پروردگار شماست ، پس او را پرستش کنید (و بس) . این است راه راست (و درست منتهی به نجات و سعادت) .

توضیحات :

« هذا » : این راهی که شما را بدان دعوت کردم (نگا : زخرف / 63 و 64) .

سوره مریم آیه 37

متن آیه :

فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ مَّشْهَدِ يَوْمٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

سپس (با وجود این همه تآکید عیسی بر توحید و یکتاپرستی ، و روشنی کار او) گروهها (و دسته‌های یهودیان و مسیحیان) در میان خود راههای مختلف را در پیش گرفتند (و عقائد گوناگونی درباره مسیح ابراز داشتند) . وای به حال کافران ! (چون ایشان) در هنگامه روز بزرگ (قیامت چه خواهند دید و چه خواهند کشید !) .

توضیحات :

« الْأَحْزَابُ » : گروهها و دسته‌ها . مراد فرق مختلف یهودیان و مسیحیان است . « وَيْلٌ » : هلاک و نابودی . وای . « مَّشْهَدٌ » : صحنه قیامت . هنگامه رستاخیز . حضور یا فتن . گواهی . جایگاه گواهی پیغمبران و فرشتگان و اعضاء انسان ، بر اعمال بندگان (نگا : غافر / 51) .

سوره مریم آیه 38

متن آیه :

أَسْمِعْ يَوْمَ وَأَبْصُرْ يَوْمَ يَأْتُ وَنَنَا لِكِنِ الظَّالِمُونَ الْيَوْمَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

ترجمه :

(کافران انگار در این جهان کر و کورند ، ولی) در آن روز که به پیش ما می آیند ، چه گوش شنوا و چه چشم بینائی پیدا می کنند (اما چه فایده که آن روز کار از کار گذشته است و وقت حساب و کتاب فرا رسیده است) ولیکن ستمکاران ، امروزه (که جهان کسب و عمل و اندوختن و توختن است) در گمراهی آشکاری بسر می برند .

توضیحات :

« أَسْمِعْ يَوْمَ وَأَبْصُرْ » : چه شنوا و چه بینا یند . فعل تعجب می باشند . یعنی ستمکاران در قیامت همه چیز را چنان که هست می دانند ، برعکس دنیا که بی خبر از حقایق بودند . « الْيَوْمَ » : امروز . مراد جهان فعلی یا دنیای عاجل است .

سوره مریم آیه 39

متن آیه: وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْحَسْرَةِ إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ وَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه:

(ای پیغمبر!) ظالمان را از روز حسرت (که رستاخیز است) بترسان . آن هنگامی که کار از کار می‌گذرد و (همه چیز دنیا پایان می‌گیرد و وقت حساب و کتاب فرا می‌رسد ، و ستمکاران می‌بینند که) ایشان در غفلت (عمر گرانبهایه را) بسر برده اند و (به قیامت و بهشت و دوزخ) ایمان نداشته اند .

توضیحات:

« يَوْمَ الْحَسْرَةِ » : روز قیامت است که هنگام پشیمان شدن و فسوسا و دریغا گفتن است و آه کشیدن و تأسیف خوردن که : نکر دیم کاری که امروز ما را به کار آید . « إِذْ قُضِيَ الْأَمْرُ » : آن گاه که کار دنیا پایان می‌گیرد (نگا : انعام / 31 و زمر / 56) . آن گاه که به حساب همگان رسیدگی می‌گردد و نیکان رهسپار بهشت و بدان رهسپار دوزخ می‌شوند .

سوره مریم آیه 40

متن آیه: إِنَّا نَحْنُ نَرِثُ الْأَرْضَ وَمَنْ عَلَيْهَا وَإِلَيْنَا يُرْجَعُونَ

ترجمه:

ما وارث (اصلی) زمین و همه کسانی هستیم که بر روی آن زندگی می‌کنند ، و (همگان) به سوی ما برگردانده می‌شوند .

توضیحات:

« نَرِثُ » : به ارث می‌بریم . مراد این است که اموال مردمان و خود ایشان ، جا و بدان نیست و مالک اصلی خدا است .

سوره مریم آیه 41

متن آیه: وَادِّكُرْ فِي الْكِتَابِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا

ترجمه:

در کتاب (قرآن ، برای مردمان ، گوشه‌ای از سرگذشت) ابراهیم را بیان کن . او بسیار راست کردار و راست گفتار و پیغمبر (یزدان‌دار) بود .

توضیحات:

« وَادِّكُرْ فِي الْكِتَابِ » : آنچه در قرآن راجع به ابراهیم است بر خوان . « صِدِّيقًا » : کسی که بسیار تصدیق کننده حق باشد . راستکار و راستگو (نگا : نساء / 69) .

سوره مریم آیه 42

متن آیه :
إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ يَا أَبَتِ لِمَ تَعْبُدُ مَا لَا يَسْمَعُ وَلَا يُبْصِرُ وَلَا يُغْنِي عَنْكَ شَيْئاً

ترجمه :

هنگامی (را بیان دار) که (محترمانه) به پدرش گفت : ای پدر ! چرا چیزی را پرستش می کنی که نمی شنود و نمی بیند و اصلاً شر و بلائی از تو به دور نمی دارد ؟

توضیحات :

« لا یَغْنِي عَنْكَ شَيْئاً » : هیچ گونه مشکلی را برای تو حل نمی کند و اصلاً شر و بلائی از تو به دور نمی دارد . واژه (شَيْئاً) مفعول به و یا این که مفعول مطلق است .

سوره مریم آیه 43

متن آیه :

يَا أَبَتِ إِنِّي قَدْ جَاءَنِي مِنَ الْعِلْمِ مَا لَمْ يَأْتِكَ فَاتَّبِعْنِي أَهْدِكَ صِرَاطاً سَوِيّاً

ترجمه :

ای پدر ! دانشی (از طریق وحی الهی) نصیب من شده است که بهره تو نگشته است ، بنابراین از من پیروی کن تا تو را به راه راست رهنمود کنم .

توضیحات :

« صِرَاطاً سَوِيّاً » : راه راست و درستی که منتهی به بهشت می گردد .

سوره مریم آیه 44

متن آیه :

يَا أَبَتِ لَا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ إِنَّ الشَّيْطَانَ كَانَ لِلرَّحْمَنِ عَصِيّاً

ترجمه :

ای پدر ! اهریمن را پرستش مکن که اهریمن پیوسته در برابر (فرمان خدا وند) رحمان سرکش بوده و هست .

توضیحات :

« لا تَعْبُدِ الشَّيْطَانَ » : مراد از پرستیدن شیطان ، اطاعت از او در کار و بار زندگی ، و از جمله در امر بت پرستی است (نگا : سبأ / 41 و یس / 60) . « عَصِيّاً » : سرکش . نا فرمان .

سوره مریم آیه 45

متن آیه :

يَا أَبَتِ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يَمَسَّكَ عَذَابٌ مِنَ الرَّحْمَنِ فَتَكُونَ لِلشَّيْطَانِ وَلِيّاً

ترجمه :

ای پدر! من از این می ترسم که عذاب سختی از سوی خداوند مهربان
گریبانگیر تو شود (که آتش دوزخ است) و آن گاه همدم شیطان (در
نفرین یزدان و عذاب سوزان) شوی .

توضیحات :

« وَ لِيَا » : دوست . همدم .

سوره مریم آیه 46

متن آیه :

قَالَ أَرَأَيْتَ إِنْ أَنْتَ عَنْ آلِهَتِي يَا إِبْرَاهِيمُ لَئِن لَّمْ تَنْتَهَ لِأَرْجُمَنَّكَ
وَأَهْجُرَيْ مَلِيًّا

ترجمه :

(پدر ابراهیم برآشفقت و) گفت : آیا تو ای ابراهیم از خدایان من
رویگردانی؟! اگر (از این کار بکتاب پرستی و ناسزاگوئی درباره بتان)
دست نکشی ، حتماً تورا سنگسار می کنم . برو برای مدت مدیدی از من دور
شو (تا آتش کینه و خشم فروکش کند ، و دست به خون تو نیالایم) .

توضیحات :

« رَأَيْتَ . . . عَنْ » : رویگردانی از . بیزاری از . « أَهْجُرَيْ » : مرا رها کن و از
پیش من برو . « مَلِيًّا » : مدت طولانی . از واژه (مَلَاوَةٌ) به معنی زمان دراز
در این صورت ظرف است ، یا صفت مصدر محذوف است . این واژه را به معنی (
سالم) نیز معنی کرده اند ، که در این صورت حال است . « أَهْجُرَيْ مَلِيًّا » :
مدتهای مدید از پیش من برو . برای همیشه از من دور شو . سالم از پیش
من برو .

سوره مریم آیه 47

متن آیه :

قَالَ سَلَامٌ عَلَيْكَ سَأَسْتَغْفِرُكَ رَبِّي إِنَّهُ كَانَ بِي حَفِيًّا

ترجمه :

(ابراهیم به آرامی و مهربانی) گفت : (پدر) خدا حافظ ! من از پروردگارم
برای تو آمرزش خواهم خواست . چرا که او نسبت به من بسیار عنایت و
محبت دارد .

توضیحات :

« سَلَامٌ عَلَيْكَ » : خدا حافظ . سلام در چنین مواردی برای تودیع و متارکه است
(نگا : قصص / 55 ، زخرف / 89 ، فرقان / 63) . « حَفِيًّا » : گرم و مهربان . مبالغه
کننده در پرسش از حال کسی و عنایت بدو (نگا : اعراف / 187) .

سوره مریم آیه 48

متن آیه :

وَأَعْتَزُكُمْ وَمَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَأَدْعُو رَبِّي عَسَى أَلَّا أَكُونَ يَدْعَاءَ رَبِّي

شَدَقِيًّا

ترجمه :

و از شما (ای پدر ! و ای قوم بت پرست !) و از آنچه بجز خدا می پرستید کناره گیری و دوری می کنم ، و تنها پروردگار را می پرستم . امید است در پرستش پروردگارم (طاعت و عبادت من پذیرفته شود و) بدبخت و نومید نگردم .

توضیحات :

« تَدْعُونَ » : عبادت می کنید . به کمک می طلبید و به فریاد می خوانید .
« أَدْعُو » : می پرستم . به فریاد می خوانم . الف زائدی در رسم الخط قرآنی دارد . « يَدْعَاءُ » : در پرستش . در به کمک طلبیدن . حرف (ب) به معنی (فی) است . « شَدَقِيًّا » : (نگا : مریم / 4) . معنی دیگر آیه : من از شما (پدر ، و قوم بت پرست) و از آنچه بجز خدا می پرستید ، کناره گیری می کنم ، و تنها پروردگار را به فریاد می خوانم . امید است که دعای من در پیشگاه پروردگار بی پاسخ نماند .

سوره مریم آیه 49

متن آیه :

قَلَمًا اَعْتَزَلَهُمْ وَمَا يَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللّٰهِ وَهَبْنَا لَهُ اِسْحٰقَ وَيَعْقُوبَ وَكُلًّا جَعَلْنَا زَيْيًّا

ترجمه :

هنگامی که از آنان و از چیزهایی که بجز خدا می پرستیدند ، کناره گیری کرد (و از میان ایشان هجرت نمود) ، ما بدو اسحاق و (از اسحاق) یعقوب بخشیدیم ، و هر يك از آنان را پیغمبر بزرگی کردیم .

توضیحات :

« وَهَبْنَا لَهُ اِسْحٰقَ وَ يَعْقُوبَ » : اسحاق پسر ابراهیم بوده و یعقوب فرزند اسحاق و نوه ابراهیم است . این هم مژده دیگری به ابراهیم بود که پسرش اسحاق ، دارای فرزند خواهد بود . « كُلًّا » : هر يك از اسحاق و یعقوب . هر يك از ابراهیم و اسحاق و یعقوب . این واژه مفعول اول فعل (جَعَلْنَا) و بر آن مقدم شده است .

سوره مریم آیه 50

متن آیه :

وَوَهَبْنَا لَهُمْ مِنْ رَحْمَةٍ تَنْتَازُونَ وَجَعَلْنَا لَهُمْ لِسَانَ صِدْقٍ عَلِيًّا

ترجمه :

و رحمت خویش را شامل ایشان کردیم (و در پرتو آن به خیر و خوبی دنیا و آخرت رسیدند) و آنان را نیک و نام و بلند آوازه کردیم .

توضیحات :

« مِنْ رَحْمَةٍ تَنْتَازُونَ » : رحمت خود را . برخی از رحمت خود را . در پرتو رحمت خود خیر

و خوبی دنیا و آخرت را بهره ایشان کردیم. «لِسَانَ»: زبان. در اینجا مراد کلام و گفتار است. عربها گاهی اندام را بر چیزی اطلاق می کنند که از آن عضو صادر می شود. از قبیل: یَد، بر قدرت و عطاء (نگا: فتح / 10، ص / 45). قَدَم، بر فضل و برتری (نگا: یونس / 2). لِسَانَ، بر کلام (نگا: ابراهیم / 4). «لِسَانَ صِدْقٍ»: ذکر جمیل. نام نیکو. (صِدْقٍ) مصدر است و به هنگام اضافه واژه ای بدان، معنی و صیفی دارد و بیابانگر ز بیابانی و ز پیک وئی مضاف خود است. از قبیل: رَجُلٌ صِدْقٍ. اِمْرَأَةٌ صِدْقٍ. قَدَمٌ صِدْقٍ. مَقْعَدٌ صِدْقٍ. لِسَانَ صِدْقٍ. اضافه موصوف به صفت خود است (نگا: یونس / 2). «عَلِيًّا»: والا مقام. صفت (لِسَانَ) است.

سوره مریم آیه 51

متن آیه:

وَادْكُرْ فِي الْكِتَابِ مُوسَى إِنَّهُ كَانَ مُخْلَصًا وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا

ترجمه:

در کتاب (آسمانی قرآن) سخن از موسی بگو. کسی که پاک و برگزیده خدا، و پیغمبری بس والا بود.

توضیحات:

«كَانَ»: بود. تکرار این واژه، برای تکریم و تفخیم شأن موسی است. «مُخْلَصًا»: کسی که خدا او را از نقائص زدوده و برای خویشترین برگزیده است (نگا: اعراف / 144). کسی که با تمام وجود از آن خدا و پالوده از شرک است (نگا: یوسف / 24). «نَبِيًّا»: والا مقام. رفیع. از مصدر (نَبُوَّة) به معنی رفعت. خیر دهنده. از (نَبَأ) به معنی خیر؛ یعنی کسی که از سوی خدا، یکتاپرستی و قوانین الهی را به اطلاع مردم می رساند. در این صورت، ذکر دو وصف (رَسُولًا) و (نَبِيًّا) تنها جنبه تأکید و تعظیم دارد.

سوره مریم آیه 52

متن آیه:

وَنَادَى نَادًا مِنْ جَانِبِ الطُّورِ الْأَيْمَنِ وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا

ترجمه:

ما او را از طرف راست کوه طور ندا در دادیم (و موسی از جانب راست خود ندای ما را شنید) و او را نزدیک کردیم و با او سخن گفتیم.

توضیحات:

«الْأَيْمَنِ»: طرف راست. مراد این است که نسبت به موسی، طرف راست بود والا کوه راست و چپ ندارد. صفت (جَانِبِ) است (نگا: طه / 80). این واژه به معنی (مِبَارَك) نیز آمده است. در این صورت می تواند صفت (جَانِبِ) یا (الطُّور) باشد. «وَقَرَّبْنَاهُ نَجِيًّا»: مراد از نزدیک گرداندن، قرب و منزلت بخشیدن معنوی است، و (نَجِيًّا) فعیل به معنی مفاعیل، یعنی مناجی است؛ همچون جلیس به معنی مجالس، و ندیم به معنی منادم، و حال است (نگا: یوسف / 80).

سوره مریم آیه 53

متن آیه :
وَوَهَبْنَا لَهُ مِنْ رَحْمَتِنَا أَخَاهُ هَارُونَ زَيْبًا

ترجمه :

و ما از روی مرحمت خود ، برادرش هارون را که پیغمبر بود ، بدو دادیم (و او را دستیار و پشتتیبانش کردیم) .

توضیحات :

« مِنْ رَحْمَتِنَا » : به خاطر مرحمت خود . از مرحمت خود . « أَخَاهُ هَارُونَ زَيْبًا » : و اژه (أَخَا) مفعول و (هَارُونَ) عطف بیان ، و (زَيْبًا) حال هارون است .

سوره مریم آیه 54

متن آیه :
وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِسْمَاعِيلَ إِنَّهُ كَانَ صَادِقَ الْوَعْدِ وَكَانَ رَسُولًا نَبِيًّا

ترجمه :

در کتاب (آسمانی قرآن) از اسماعیل بگو . آن کسی که در وعده هایش راست بود ، و پیغمبر والا مقامی بود .

توضیحات :

« كَانَ رَسُولًا نَبِيًّا » : (نگا : مریم / 51) .

سوره مریم آیه 55

متن آیه :
وَكَانَ يَأْمُرُ أَهْلَهُ بِالصَّلَاةِ وَالزَّكَاةِ وَكَانَ عِنْدَ رَبِّهِ مَرْضِيًّا

ترجمه :

او همواره خانواده خود را به اقامه نماز و دادن زکات دستور میداد ، و در پیشگاه پروردگارش مورد رضایت بود .

توضیحات :

« مَرْضِيًّا » : مورد رضایت . اسم مفعول است .

سوره مریم آیه 56

متن آیه :
وَأَذْكُرُ فِي الْكِتَابِ إِدْرِيسَ إِنَّهُ كَانَ صِدِّيقًا نَبِيًّا

ترجمه :

و در کتاب (آسمانی قرآن) از ادريس بگو . او بسیار راستکار و راستگو و پیغمبر بزرگی بود .

توضیحات :

« صِدِّيقاً » : بسیار راست و درست در کردار و گفتار .

سوره مریم آیه 57
متن آیه :
وَرَفَعْنَاهُ مَكَاناً عَلِيّاً

ترجمه :
ما او را به منزلت و مکانت و لائی نائل کردیم .

توضیحات :
« رَفَعْنَاهُ » : او را رفعت و منزلت دادیم (نگا : شرح / 4) .

سوره مریم آیه 58
متن آیه :

أُولَئِكَ الَّذِينَ أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مِنَ النَّبِيِّينَ مِنْ ذُرِّيَةِ آدَمَ وَمِمَّنْ حَمَلْنَا مَعَ نُوحٍ وَمِنْ ذُرِّيَةِ إِبْرَاهِيمَ وَإِسْرَائِيلَ وَمِمَّنْ هَدَيْنَا وَاجتَبَيْنَا إِذَا تُتْلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُ الرَّحْمَنِ خَرَوْا سُجُوداً وَبُكِيّاً

ترجمه :
آنان که پیغمبرانی بودند از سلاله آدم، و از فرزندان کسانی که با نوح سوار کشتی کردیم، و از دودمان ابراهیم و یعقوب، و از زمره کسانی که آنان را (به سوی ایمان) رهنمود و (برای رسالت آسمانی) برگزیده بودیم و بدیشان نعمت (دنیا و آخرت) داده بودیم، هر زمان که آیات خداوند مهربان پیش ایشان تلاوت می‌شد، سجده کنان و گریان به خاک می‌افتادند .

توضیحات :
« أُولَئِكَ » : آنان . یعنی انبیاء و رُسُل دهگانه مذکور، از زکریا تا ادريس : « إِسْرَائِيلَ » : یعقوب . « خَرَوْا » : از بالا فرو افتادند . به روی افتادند . « سُجُوداً » : جمع ساجد، سجده کنان . « بُكِيّاً » : جمع باکي، گریه کنان . « سُجُوداً وَ بُكِيّاً » : حال اول و دوم هستند .

سوره مریم آیه 59
متن آیه :

فَخَلَفَ مِنْ بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهْوَاتِ فَسُوفَ يَلْقَوْنَ غِيّاً

ترجمه :
بعد از آنان، فرزندان ناخلفی (روی کار آمدند و در زمین) جایگزین شدند که نماز را (ترك کردند و بهره مندی از آن را) هدر دادند و به دنبال (لذت و شهوات راه افتادند، و (مجازات) گمراهی (خود را در دنیا و آخرت) خواهند دید .

توضیحات :
« خَلْفٌ » : جانشین و جایگزین گردید . بعد از ایشان آمدند . « خَلْفٌ » :

فرزندان ناشایست و ناصالح . (خَلْف) با سکون عین الفِعل ، اولاد آشرا را ، و (خَلْف) با فتح عین الفِعل ، اولاد آخیار را می گویند . « غَيًّا » : ضلالت و گمراهی (نگا : بقره / 256) . گاهی مثل این جا مراد نتیجه گمراهی است که عذاب است . و یا این که در « فَيَسُوفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا » : مضاف محذوف است و تقدیر چنین است : « فَيَسُوفَ يَلْقَوْنَ جَزَاءَ غِيٍّ » : (نگا : فرقان / 68) .

سوره مریم آیه 60

متن آیه :

إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا

ترجمه :

مگر آن کسانی که توبه کنند و (چنان که باید) ایمان بیاورند و کارهای شایسته کنند . این چنین کسانی وارد بهشت می شوند و کمترین ستمی بدانان نخواهد شد .

توضیحات :

« لَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا » : هیچ ستمی بدیشان نمی شود . کمترین ظلمی بدیشان نمی شود .

سوره مریم آیه 61

متن آیه :

جَنَاتٍ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدَ الرَّحْمَنُ عِبَادَهُ بِهَا لَغَيْبٍ إِنَّهُ كَانَ وَعْدُهُ مَأْتِيًّا

ترجمه :

باغهای ماندگاری و جاودانگویی که خداوند مهربان آن را به بندگان خود وعده داده است و ایشان نادیده بدان ایمان دارند . وعده خدا حتماً تحقق می پذیرد (و روزی آنان بهشت خدا را دیده و بدان وارد می گردند) .

توضیحات :

« جَنَاتٍ عَدْنٍ » : (نگا : توبه / 72) . جَنَاتٍ بدل از (الْجَنَّةَ) در آیه قبلی است . « يَا لَغَيْبٍ » : حرف (ب) حالیه و ذوالحال ضمیر (ها) است که عائد موصول و محذوف است . یعنی : بهشت را وعده داده است و از دیده ایشان پنهان است . و یا این که حرف (ب) سببیه است و معنی چنین می شود : به سبب تصدیق غیب و ایمان بدان . « وَعَدَ » : مصدر و به معنی اسم مفعول ، یعنی موعود است . « مَأْتِيًّا » : آینده . اسم مفعول و به معنی اسم فاعل است .

سوره مریم آیه 62

متن آیه :

لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا إِلَّا سَلَامًا وَلَهُمْ رِزْقُهُمْ فِيهَا بُكْرَةً وَعَشِيًّا

ترجمه :

آنان در آنجا گفتار پوچ و بیهوده ای نمی شنوند ، لیکن درود (یزدان و فرشتگان و مؤمنان) را (می شنوند) ، صبحگاهان و شامگاهان (و تمام اوان و

زمان (خوراك و طعام ايشان آماده است .

توضیحات :

« إِلَّا سَلَامًا » : جز درود را . لیکن درود را . مراد سلام یزدان (نگا : یس / 58) و فرشتگان (نگا : رعد / 24) و مؤمنان (نگا : ابراهیم / 23) است . « بَدْرَةٌ و عَشِيًّا » : صبح و شام . مراد همه اوقات است .

سوره مریم آیه 63

متن آیه :

تِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي نُورِثُ مِنْ عِبَادِنَا مَنْ كَانَ تَقِيًّا

ترجمه :

این است بهشتی که ما آن را به بندگان خود - به آن کسانی که پرهیزگار باشند - می‌دهیم .

توضیحات :

« نُورِثُ مَنْ » : به تملیک کسی درمی‌آوریم که . « تَقِيًّا » : پرهیزگار . خدا ترس .

سوره مریم آیه 64

متن آیه :

وَمَا زَلَّ النَّزْلُ إِلَّا بِأَمْرِ رَبِّكَ لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ وَمَا كَانَ رَبُّكَ نَسِيًّا

ترجمه :

ما (فرشتگان ، بندگان جان و دل بر کف یزدان) جز به فرمان پروردگارت فرود نمی‌آئیم (و به کوه زمین گام نمی‌گذاریم) . از آن او است آنچه پیش روی ما و آنچه پشت سر ما و آنچه میان این دو است و پروردگارت فراموشکار نبوده (و نیست) .

توضیحات :

« مَا زَلَّ النَّزْلُ . . . » : فرود نمی‌آئیم . مدّتی جبرئیل پیک وحی پیش پیغمبر نیامد . کافران گفتند : پروردگارش او را فراموش کرده است . هنگامی که جبرئیل مجدداً نازل شد ، علت تأخیر را پرسید . او آیه فوق را برخواند . « مَا بَيْنَ أَيْدِينَا » : مراد زمان آینده ، یا امکانه و جهات پیش روی ما است . « مَا خَلْفَنَا » : مراد زمان گذشته ، یا امکانه و جهات پشت سر ما است . « مَا بَيْنَ ذَلِكَ » : مراد زمان حال ، یا امکانه و جهاتی است که در آن بسر می‌بریم . « لَهُ مَا بَيْنَ أَيْدِينَا وَمَا خَلْفَنَا وَمَا بَيْنَ ذَلِكَ » : آینده و گذشته و حال ، و اینجا و آنجا و همه جا ، و دنیا و آخرت و برزخ ، همه متعلق به ذات پاک پروردگار است . « نَسِيًّا » : رها کننده . فراموشکار . صیغه مبالغه ناسی است .

سوره مریم آیه 65

متن آیه :

رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَاعْبُدْهُ وَاصْطَبِرْ لِعِبَادَتِهِ هَلْ تَعْلَمُ لَهُ سَمِيًّا

ترجمه :

پروردگار آسمانها و زمین و آنچه در میان این دو است . پس (حال که چنین است و همه خطوط بدو منتهی می‌شود) تنها او را پرستش کن ، و بر عبادت او بر دوام و شدکیبا باش . مگر شبیه و همان نندی برای خدا (که خالق ، رازق ، عالم ، قادر ، حی ، قیوم و . . . باشد) پیدا خواهی کرد (تا دست نیاز به سوی او دراز کنی ؟) .

توضیحات :

« رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَ... » : (رَبُّ) بدل از (رَبُّ) آیه قبلی است . « إِصْطَبِرْ » : شدکیبا باش . بر دوام باش . « سَمِيًّا » : همنام . مثل و مانند . شبیه و نظیر (نگا : مریم / 7 ، شوری / 11) .

سوره مریم آیه 66

متن آیه :

وَيَقُولُ الْإِنْسَانُ أَإِذَا مَا مِتُّ لَسَوْفَ أُخْرَجُ حَيًّا

ترجمه :

انسان می‌گوید : آیا هنگامی که مُردم (و فانی شدم ، از گور) زنده بیرون آورده خواهم شد ؟ !

توضیحات :

« إِذَا مَا » : هر زمان که . « حَيًّا » : زنده . حال است .

سوره مریم آیه 67

متن آیه :

أَوَلَمْ يَذْكُرِ الْإِنْسَانُ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِن قَبْلُ وَلَمْ يَكُ شَيْئًا

ترجمه :

آیا انسان به خاطر نمی‌آورد که ما او را پیش از این آفریدیم و او اصلاً چیزی نبود ؟ ! (مگر این واقعیت را فراموش کرده است که با ز آفرینی از نو آفرینی ، و اعاده خلق به وجود در زمان آینده ، از هستی بخشدن او از عدم در زمان گذشته ، ساده تر است ؟) .

توضیحات :

« وَلَمْ يَكُ شَيْئًا » : درحالی که چیزی نبود . یعنی نیست بود .

سوره مریم آیه 68

متن آیه :

قَوْرَبِّكَ لَنَحْشُرَنَّهُمْ وَالشَّيَاطِينَ ثُمَّ لَنُحْضِرَنَّهُمْ حَوْلَ جَهَنَّمَ جِثِيًّا

ترجمه :

سوگند به پروردگارت ، هر آینه کافران را همراه با شیاطین گرد می‌آوریم

و سپس ایشان را گرداگرد دوزخ به زانو در افتاده و ذلیلانه حاضر می‌سازیم .

توضیحات :

« الشَّيَاطِينِ » : مراد شیاطین قرین و همدم ایشان در دنیا است که آنان را وسوسه می‌کردند و یا معبودشان بودند . « جِثِيًّا » : جمع جاثی ، به زانو در آمدگان . بر زانو نشستن ایشان ، بر اثر ضعف و زبونی آنان ، و یا برای اهانت بدیشان است . این واژه حال بوده و تصویری از بیچارگی و ناتوانی کافران است .

سوره مریم آیه 69

متن آیه :

ثُمَّ لَنَنْزَعَنَّ مِنْ كُلِّ شَيْعَةٍ أُمَّةً أَشَدُّ عَلَى الرَّحْمَنِ عِتِيًّا

ترجمه :

سپس از میان هر گروهی افرادی را بیرون می‌کشیم (و پیش از دیگران به دوزخ می‌اندازیم) که سرکش‌تر از همه در برابر خداوند مهربان بوده اند .

توضیحات :

« لَنَنْزَعَنَّ » : قطعاً و مسلماً بیرون می‌کشیم و جدا می‌کنیم (و پیش از این روایت روانه دوزخ می‌سازیم) (نگا : هود / 98) . « شَيْعَةٍ » : گروه و دسته . جماعت . « عِتِيًّا » : مصدر است و به معنی : تکبر و تمرد و سرکشی و طغیان . تمییز است . یا این که جمع عاتی ، به معنی : متمردان و سرکشان و طاغیان و یا غیان . حال (هم) است .

سوره مریم آیه 70

متن آیه :

ثُمَّ لَنَنْحَنُّ أَعْلَمُ يَأْتِيَنَّهُمْ أَوْلَىٰ بِهَا صِلِيًّا

ترجمه :

بعد از آن ، ما از کسانی که برای سوختن در آتش اولویت دارند ، به خوبی آگاهیم (و دقیقاً افراد گستاخ را انتخاب می‌کنیم و در این گزینش هیچ گونه اشتباهی رخ نخواهد داد) .

توضیحات :

« صِلِيًّا » : مصدر است و به معنی : به آتش درآمدن و بریان شدن و سوختن بدان . تمییز است . یا این که جمع صالی و به معنی : به آتش در آیدگان و بریان شدگان و سوختگان بدان . حال است .

سوره مریم آیه 71

متن آیه :

وَإِنْ مِنْكُمْ إِلَّا وَارِدُهَا كَانَ عَلَىٰ رَبِّكَ حَتْمًا مَّقْضِيًّا

ترجمه :

همه شما (انسانها بدون استثناء) وارد دوزخ می‌شوید (مؤمنان برای عبور و دیدن ، و کافران برای دخول و ماندن) . این امر حتمی و فرمانی است قطعی از پروردگارتان .

توضیحات :

« إِنْ مِنْكُمْ » : کسی از شما نیست مگر . « وَارْدَهَا » : وارد آن می‌شود . بدان نزدیک و در کنارش حاضر می‌شود (نگا : قصص / 23) . البته ورود مؤمنان تنها جنبه دیدن و عبور بدون اذیت و آزار است . و ورود کافران برای ماندگاری و چشیدن عذاب سرمدی و پیوسته در حال افزایش دوزخ است (نگا : هود / 98 ، انبیاء / 98) . « مَقْضِيًّا » : (نگا : مریم / 21) .

سوره مریم آیه 72

متن آیه :

ثُمَّ نُنَجِّي الَّذِينَ اتَّقَوْا وَنَذَرُ الظَّالِمِينَ فِيهَا جِثِيًّا

ترجمه :

سپس پرهیزگاران را نجات می‌دهیم ، و ستمگران را ذلیلانه در آن رها می‌سازیم .

توضیحات :

« نَذَرُ » : رها می‌سازیم . « جِثِيًّا » : (نگا : مریم / 68) .

سوره مریم آیه 73

متن آیه :

وَإِذَا تُنْفَلَى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا أَيُّ الْفَرِيقَيْنِ خَيْرٌ مَقَامًا وَأَحْسَنُ نَدِيًّا

ترجمه :

کافران هنگامی که آیات روشن و بیانگر (حقائق) ما بر آنان خوانده می‌شود ، به مؤمنان می‌گویند : کدام یک از دو گروه (ما و شما) منزل (زندگی) آنان بهتر ، و مجلس (عیش و عشرت) ایشان زیباتر است ؟

توضیحات :

« مَقَامًا » : منزل و مسکن . جایگاه و پایگاه . « نَدِيًّا » : مجلس . باشگاه .

سوره مریم آیه 74

متن آیه :

وَكَمَّ أَهْلًا كُنَّا قَبْلَهُمْ مِّن قَرْنِهِمْ أَحْسَنُ أَثَاثًا وَرَثِيًّا

ترجمه :

ما اقوام بیشماري را نابود کرده ایم که پیش از آنان (در روزگاران کهن) می‌زیسته اند و از اینان ، مال و ثروت و وسائل زندگی بهتری داشته اند و هم ظاهر و هیئت و سیمایشان آراسته تر و پیراسته تر بوده است .

توضیحات :

« كَمَّ » : چه زیاد . بسیار فراوان . « قَرْنٍ » : مردمان همعصر و همزمان (نگا : انعام / 6) . « أَثَاثًا » : کالای منزل . وسائل زندگی . « رُثِيًّا » : سیما و دیدار . هیئت و منظره .

سوره مریم آیه 75

متن آیه :

قُلْ مَنْ كَانَ فِي الصَّلَاةِ فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ شَرٌّ مَكَانًا وَأَضْعَفُ جُنْدًا

ترجمه :

(ای پیغمبر !) بگو : کسانی که در گمراهی هستند (و اصرار بر ادامه این راه دارند) خداوند مهربان بدیشان مهلت می‌دهد (تا بر کفر و طغیان خود بیفزایند و بیشتر در گناه فرو بروند) تا آن گاه که می بینند آنچه را بدان وعده داده شده اند ، چه عذاب (کافران توسط جهادگران مسلمان) را ، و چه (خواری و رسوائی) آخرت را . بالاخره ایشان خواهند دانست که چه کسی مسکن و منزلش بدتر و سپاه و لشکرش ضعیف تر و ناتوانتر است .

توضیحات :

« فَلْيَمْدُدْ لَهُ الرَّحْمَنُ مَدًّا » : بگذار خداوند مهربان به طریق استدراج بدیشان مهلت دهد . جمله طلبی است در معنی خیري . یعنی : خداوند مهربان بدیشان مهلت می‌دهد . « إِمَّا الْعَذَابَ وَإِمَّا السَّاعَةَ » : چه عذاب دنیوی و چه عذاب اخروی . واژه (الْعَذَابَ) و (السَّاعَةَ) بدل از (ما) است . « جُنْدًا » : لشکر . لشکریان . مراد دسته و گروه و یاران و مددکاران است .

سوره مریم آیه 76

متن آیه :

وَيُزِيدُ اللَّهُ الَّذِينَ اهْتَدَوْا هُدًى وَإِلَىٰ قِيَامِ الصَّالِحَاتِ خَيْرٌ عِنْدَ رَبِّكَ ثَوَابًا وَخَيْرٌ مَرَدًّا

ترجمه :

(این عاقبت و سرنوشت ستمگران و فریفتگان دنیا بود ، و اما) کسانی که در راه هدایت گام برداشته اند ، خداوند بر هدایت ایشان می‌افزاید (و در راه انجام کارهای خوب و شایسته توفیق نصیبشان می‌گرداند) و (معلوم است که) آثار و اعمال نیکوئی که (از انسان می‌ماند و) در پیشگاه پروردگارت ذخیره می‌گردد ، از لحاظ اجر و پاداش و از نظر عاقبت خوبتر و مفیدتر است .

توضیحات :

« هُدًى » : هدایت و رهنمود . مفعول به است . « مَرَدًّا » : مصدر میمی و به معنی بازگشت ، یا این که اسم مکان و به معنی محل بازگشت است که مراد در اینجا بهشت است .

سوره مريم آيه 77

متن آيه :

أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيْنَ مَالًا وَلَدًا

ترجمه :

آيا در شگفت نبيستي از آن كسي كه آيات ما را انكار کرده و مي گويد : (اگر قيامتي هم به فرض باشد ، در آنجا) بدون شك دارائي فراوان و فرزندان زيادي به من داده خواهد شد؟! (و در آنجا هم از شما جلاوتر و از خوشي و لذائذ بيشتري بهره مند خواهم شد) .

توضيحات :

« أَفَرَأَيْتَ الَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا وَقَالَ لَأُوتَيْنَ مَالًا وَلَدًا » : (نگا : بقره / 243 ، انعام / 46) . « لَأُوتَيْنَ مَالًا وَلَدًا » : حتماً و قطعاً به من داده خواهد شد . از مصدر (ايتاء) . « مَالًا وَلَدًا » : تنوين براي تكثير است .

سوره مريم آيه 78

متن آيه :

أَأُطَّلِعَ الْغَيْبَ أَمْ أَتَّخِذُ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا

ترجمه :

آيا او از (اسرار) غيب آگاه شده است؟ و يا (اين كه در اين زمينه) از پيشگاه خدای مهربان عهد و پيماني گرفته است؟

توضيحات :

« أَأُطَّلِعَ الْغَيْبَ أَمْ أَتَّخِذُ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا » : آيا آگاه شده است؟ آيا اطلاع پيدا کرده است؟ اين واژه فراهم آمده است از (أ) كه حرف استفهام است و مراد از آن تعجب است و (اُطَّلِعَ) فعل ماضي باب افتعال .

سوره مريم آيه 79

متن آيه :

كَلَّا سَدَنَّا كُتُبَ مَا يَقُولُ وَنَمُدُّ لَهُ مِنَ الْعَذَابِ مَدًّا

ترجمه :

چنين نبيست كه او مي گويد . ما آنچه را كه مي گويد (عليه او) مي نويسيم ، و عذاب را بر او مستمر و پياپي خواهيم داشت .

توضيحات :

« كَلَّا » : نه چنين است . حرف ردع و انكار است و سخن گوينده ما قبل را باطل مي گرداند و او را از كاري كه کرده است باز مي دارد . « نَمُدُّ » : طول مي دهيم . مستمر و پياپي مي كنيم . افزايش مي دهيم و مضاعف مي گردانيم .

سوره مريم آيه 80

متن آيه :

وَزَرْتُهُ مَا يَقُولُ وَيَأْتِينَا فَرْدًا

ترجمه :

(او را مي ميرانيم) و از او به ارث مي بريم آنچه را كه از آن دممي زند (كه وجود مال و ولد است ، و روز قيامت) تك و تنها پيش ما خواهد آمد (و نه مال و ولد ، و نه ياور و پشت تيباني همراه او خواهد بود) .

توضیحات :

« زَرْتُهُ مَا يَقُولُ » : مراد اين است كه او را مي ميرانيم و از دست او مي گيريم اموال و اولادي را كه از آنها صحبت مي كند . « فَرْدًا » : تك و تنها . حال است .

سوره مريم آيه 81

متن آيه :

وَاتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَّيَكُونُوا لَهُمْ عِزًّا

ترجمه :

(اين گونه افراد) بجز خدا ، معبودهائي براي خود برگزيده اند تا اين كه چنين معبودهائي مابيه عزت و احترام (دنيوي و اخروي) ايشان گردند . (در دنيا در رفع مشكلات يا ريشان دهند ، و در آخرت براي ايشان شفاعت و ميانه جيري كنند) .

توضیحات :

« عِزًّا » : مصدر است و براي مفرد و مثنوي و جمع و مذكور و مؤنث يكسان به كار مي رود .

سوره مريم آيه 82

متن آيه :

كُلًّا سَيَكْفُرُونَ بِعِبَادَتِهِمْ وَيَكُونُونَ عَلَيْهِمْ ضِدًّا

ترجمه :

نه چنين است (كه مي انديشند . روز قيامت) معبودهائي را كه مي پرستند ، عبادت ايشان را انكار خواهند كرد ، و دشمن آنان خواهند شد .

توضیحات :

« سَيَكْفُرُونَ » : بيزاري خواهند جست . منكر خواهند شد (نگا : نحل / 86 ، عنكبوت / 25 ، احقاف / 6) . « ضِدًّا » : حال مؤكده (عَلَيْهِمْ) است .

سوره مريم آيه 83

متن آيه :

أَلَمْ تَرَ أَنَّا أَرْسَلْنَا الشَّيَاطِينَ عَلَى الْكَافِرِينَ تَؤُزُّهُمْ أَزًّا

ترجمه :

نميداني كه ما شياطين را به سوي كافران فرستاده ايم تا آنان را (در

انجام گناهان) سخت برانگیزند و بی‌اغالانند.

توضیحات:

« تَوَّزَّهُمْ »: تکان دهند و بچینانند. مراد تحریک و تشویق بر معاصی است (نگاه: فصلت / 25). « أَزَّأ »: برانگیختن. سخت تکان دادن. به جوش آوردن.

سوره مریم آیه 84

متن آیه:
فَلَا تَعْجَلْ عَلَيْهِمْ إِنَّمَا نَعُدُّ لَهُمْ عَذَابًا

ترجمه:

(ای پیغمبر! از کفر ایشان دلتنگ مباش، و در نزول عذاب) بر آنان شتاب مکن. ما تمام اعمال ایشان را دقیقاً محاسبه می‌کنیم (و جزای کارهایشان را خواهیم داد).

توضیحات:

« نَعُدُّ »: می‌شماریم. حساب می‌کنیم.

سوره مریم آیه 85

متن آیه:
يَوْمَ نَحْشُرُ الْمُتَّقِينَ إِلَى الرَّحْمَنِ وَفْدًا

ترجمه:

روزی ما پرهیزگاران را (با تعظیم و تکریم هرچه بیشتر) به گونه گروهی که به نزد شاهان روند و مهمانان ایشان شوند، در پیشگاه خداوند مهربان جمع می‌نمائیم (و وارد بهشت می‌گردانیم).

توضیحات:

« يَوْمَ »: در روزی. روزی را. مفعول فیه یا مفعول به است. « نَحْشُرُ »: جمع می‌کنیم. گرد می‌آوریم. « وَفْدًا »: گروهی اعزامی به دربار امراء و شاهان. جمع است و مفرد آن (وافد). ما نند. ركب و راکب، و صحب و صاحب. حال (الْمُتَّقِينَ) است.

سوره مریم آیه 86

متن آیه:
وَنَسُوقُ الْمُجْرِمِينَ إِلَى جَهَنَّمَ وُرْدًا

ترجمه:

و گناهکاران را (همچون شتران تشنه‌ای که به سوی آب‌شخور به سرعت بروند) تشنه کام به سوی جهنم می‌رانیم (و بدانجا داخل می‌گردانیم).

توضیحات:

« نَسُوقُ » : مي رانيم . « وُرْدًا » : جمع وارد ، در آيندگان . وارد شوندگان . مجازاً تشنيگان ، و تشبيهاً چهارپايان تشنه كام نيز معني کرده اند كه متضمن تحقير و توهين بدكاران است .

سوره مريم آيه 87

متن آيه :

لَا يَمْلِكُونَ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنِ اتَّخَذَ عِنْدَ الرَّحْمَنِ عَهْدًا

ترجمه :

(در آن روز ، چه بندگان متقي و چه بندگان مجرم مؤمن و غير مؤمن ، هيچ يك از) آنان نمي توانند شفاعت بكنند ، مگر آن كسي كه با خداوند مهربان عهد و پيمان دارد (كه يكتاپرستي و انجام كارهاي شايسته در دنيا است) .

توضيحات :

« لَا يَمْلِكُونَ » : نمي توانند . دارا نيستند . مراد بندگان خدا به طور كلي است . « إِلَّا مَنْ » : مراد كساني است كه يكتاپرست و مؤمن راستين باشند . چنين كساني بعد از اجازه خداوند مهربان مي توانند شفاعت بكنند (نگا : طه / 109 ، سبأ / 23 ، زخرف / 86 ، زجم / 26) . « عَهْدًا » : پيمان . مراد توحيد و ايمان خالص است . برخي پيمان را (اذن) مذكور در آيات متعدد قرآن دانسته اند .

سوره مريم آيه 88

متن آيه :

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا

ترجمه :

(يهوديان و مسيحيان و مشركان) ميگويند : خداوند مهربان فرزندى براي خود برگرفته است !

توضيحات :

« قَالُوا » : مراد مسيحيان و يهوديان (نگا : توبه / 30) و مشركان قرين است (نگا : زخرف / 19) .

سوره مريم آيه 89

متن آيه :

لَقَدْ جِئْتُمْ شَيْئًا إِدًّا

ترجمه :

واقعاً چيز بسيار زشت و زنده اي را ميگوئيد .

توضيحات :

« إِدًّا » : بسيار زشت و زنده . سخت شدگفت .

سوره مريم آيه 90

متن آيه :
تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْهُ وَ تَنْشَقُّ الْأَرْضُ وَ تَخِرُّ الْجِبَالُ هَدًّا

ترجمه :

نزدیک است آسمانها به خاطر این سخن از هم متلاشی گردد ، و زمین بشکافد ، و کوهها به شدت درهم فروریزد !

توضیحات :

« تَكَادُ » : نزدیک است . « يَتَفَطَّرْنَ » : شق میشوند . متلاشی گردند . « تَخِرُّ » : فروافتند . فروریزند . « هَدًّا » : به شدت ویران کردن و اجزاء پیکره را پراکنده نمودن . مفعول مطلق تَأْ كِيدِي (تَخِرُّ) است . یا این که به معنی متفرق و پراکنده است ، که در این صورت (هَدًّا) به معنی (مَهْدُودَةً) و حال است .

سوره مريم آيه 91

متن آيه :
أَنْ دَعَا لِلرَّحْمَنِ وَلَدًا

ترجمه :

از این که به خداوند مهربان ، فرزندى نسبت میدهند .

توضیحات :

« دَعَا » : نسبت دادند . ادعاء کردند .

سوره مريم آيه 92

متن آيه :
وَمَا يَنْبَغِي لِلرَّحْمَنِ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا

ترجمه :

برای خداوند مهربان سزاوار نیست که فرزندى برگیرد .

توضیحات :

« مَا يَنْبَغِي » : سزاوار نیست .

سوره مريم آيه 93

متن آيه :
إِنْ كُلُّ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِلَّا آتِي الرَّحْمَنِ عَبْدًا

ترجمه :

تمام کسانی که در آسمانها و زمین هستند ، بنده خداوند مهربان (و فرما نبردار یزدان) میباشند .

توضیحات :

« إِنَّ » : نیست . حرف نفي است . « مَنْ » : کسانی که . « آتِي » : آينده . مراد فرما نپرداز است . يعنِي مَقْصُود (اِْتِيَانِ) معنوي به معني خضوع و خشوع در برابر فرمان است . « عِبْدًا » : بنده گوش به فرمان و مطيع . حال است .

سوره مريم آيه 94
متن آيه :
لَقَدْ أَحْصَاهُمْ وَعَدَّهُمْ عَدًّا

ترجمه :
او همه آنان را سرشماری کرده است ، و دقیقاً تعدادشان را میداند .

توضیحات :
« أَحْصَاهُمْ » : ایشان را سرشماری کرده است . شماره ایشان را داشته است .

سوره مريم آيه 95
متن آيه :
وَكُلُّهُمْ آتِيهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ قَرْدًا

ترجمه :
و همه آنان روز رستاخيز تك و تنها (بدون يار و ياور و اموال و اولاد و محافظ و مراقب) در محضر او حاضر ميشوند .

توضیحات :
« قَرْدًا » : تك و تنها . از همه چيز بریده و به پيش خدا رسیده . حال است .

سوره مريم آيه 96
متن آيه :
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَيَجْعَلُ لَهُمُ الرَّحْمَنُ وُدًّا

ترجمه :
بيگمان کسانی که ايمان مي آورند و کارهاي شايسته و پسندیده انجام مي دهند ، خداوند مهربان آنان را دوست مي دارد و حجت ایشان را به دلها مي افکند .

توضیحات :
« سَيَجْعَلُ لَهُمُ وُدًّا » : ایشان را دوست مي دارد . آنان را در نظر مردم عزيز ، و محبت آنان را به دلها مي اندازد (نگا : حشر / 9 و 10) .

سوره مريم آيه 97
متن آيه :
وَإِنَّمَا يَسَّرْنَا هُ الْيَسَّارَ لِيَسَّرَ لَكَ لِيَسَّرَ بِهِ الْآمَنَاتِ قِيَمَ وَ تَنْذِرَ بِهِ قَوْمًا لُدًّا

ترجمه :
ما قرآن را به زبان تو (که عربی است) ساده و آسان فراهم آورده ایم ،
تا به وسیله آن ، پرهیزگاران را (به رضا و نعمت خدای مهربان) مژده دهی
، و مردمان سرسخت (دشمن حق و طرفدار باطل) را با آن (از ناخوشنودی و
عذاب یزدان) بترسانی .

توضیحات :
« یَسِّرْنَاهُ » : قرآن را سهل و ساده کرده ایم . قرآن را آسان و روان فراهم
آورده ایم (نگا : قمر / 17 و 22 و 32 و 40) . « یَلَسَّانِكَ » : به زبان تو که
عربی فصیح و روشن و گویا است (نگا : نحل / 103 ، یوسف / 2) . « لَدَا » : جمع
أَلَدٌ ، دشمنان سرسختی که به باطل برعداوت لجاجت دارند (نگا : بقره
/ 204) .

سوره مریم آیه 98

متن آیه :
وَكَمْ أَهْلَ كُنَّا قَبْلَهُمْ مِّن قَرْنٍ هَلْ تُحِيسُ مِنْهُمْ مِّنْ أَحَدٍ أَوْ تَسْمَعُ لَهُمْ رِكْزًا

ترجمه :
پیش از اینان (که با تو ای پیغمبر سر عناد و دشمنی دارند) چه
نسلها و نژادهای فراوانی را (بر اثر کفر و گناه) نابود کرده ایم ، آیا
کسی از ایشان را می بینی ، یا کوچ کترین صدائی از آنان را می شنوی
؟!

توضیحات :
« قَرْنٍ » : (نگا : انعام / 6) . « مِّنْ أَحَدٍ » : هیچ کسی . حرف (مِّنْ) در چنین
مواردی برای نفی عام مابعد خود به کار می رود . « رِكْزًا » : صدای بسیار
ضعیف و بس نهان .

سوره طه آیه 1
متن آیه :
طه

ترجمه :
طا . ها .

توضیحات :
« طه » : (نگا : بقره / 1) .

سوره طه آیه 2
متن آیه :
مَا أَنزَلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى

ترجمه :

(ای پیغمبر!) ما قرآن را برای تو فرستاده ایم تا (از غم ایمان
نیارودن کافران ، و نپذیرفتن شریعت یزدان) خویشتن را خسته و
رنجور کنی .

توضیحات :

« لَيْتَشَقِيَا » : تا خود را به رنج و زحمت اندازی ، و خویشتن را نابود
سازی (نگا : کهف / 6 ، شعراء / 3 ، فاطر / 8) .

سوره طه آیه 3

متن آیه :
إِلَّا تَذْكِرَةً لِّمَن يَخْشَى

ترجمه :

لیکن آن را برای پند و اندرز کسانی فرستاده ایم که از خدا
می ترسند (و از او اطاعت می کنند) .

توضیحات :

« إِلَّا » : لیکن . اما . « إِلَّا تَذْكِرَةً » : لیکن برای پند و اندرز . استثناء
منقطع است . « تَذْكِرَةً » : آنچه مایه یا دآوری و سبب پندآموزی گردد .
مصدر باب تفعیل است (نگا : اعلی / 9 و 10) .

سوره طه آیه 4

متن آیه :
تَنْزِيلًا مِّمَّنْ خَلَقَ الْأَرْضَ وَالسَّمَاوَاتِ الْعُلَى

ترجمه :

از سوی کسی نازل شده است که زمین و آسمانهای بلند را آفریده
است .

توضیحات :

« تَنْزِيلًا » : فرو فرستادن . مفعول مطلق فعل محذوف (زَزَلَ) است (نگا :
اسراء / 106) . می تواند به معنی اسم مفعول ، یعنی (مَنْزِل) باشد (نگا :
انعام / 114 ، شعراء / 194) . « الْعُلَى » : جمع عُلَى ، رفیع ، بلند .

سوره طه آیه 5

متن آیه :
الرَّحْمَنُ عَلَى الْعَرْشِ اسْتَوَى

ترجمه :

خداوند مهربانی (قرآن را فرو فرستاده) است که بر تخت سلطنت (مجموعه جهان هستی) قرار گرفته است (و قدرتش سراسر کائنات را احاطه
کرده است) .

توضیحات :

« الرَّحْمَنُ » : خَیْر مَبْتَدَاي مَحذُوف است و تَقْدِیر چَ نَدِین است : هُوَ الرَّحْمَنُ . «
الْعَرْشِ» و «إِسْتَوَى» : (نِگَا : بَقْرَه / 29 ، اَعْرَاف / 54) .

سوره طه آیه 6

مِثْنِ آيَه :
لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَمَا تَحْتَ الثَّرَى

ترجمه :

از آن اوست آنچه در آسمانها و آنچه در زمین و آنچه در میان آن دو و
آنچه در زیر خاک (از دفائن و معادن) است .

توضیحات :

« الثَّرَى » : خَاك . زمین . « مَا تَحْتَ الثَّرَى » : آنچه در درون خَاك و در اعماق
زمین است .

سوره طه آیه 7

مِثْنِ آيَه :
وَإِنْ تَجَهَّرَ بِأَقْوَالٍ فَإِنَّهُ يَعْلَمُ السِّرَّ وَأَخْفَى

ترجمه :

(ای پیغمبر !) اگر آشکارا سخن بگوئی (یا پنهان ، برای خدا فرق
نمی کند) و نهانی (سخن گفتن تو با دیگران را) و نهان تر (از آن را که
سخن گفتن تو با خودت و خواطر دل است) میداند .

توضیحات :

« إِنْ تَجَهَّرَ... » : اگر آشکارا سخن بگوئی . مخاطب پیغمبر و پیغمبر و تبع او
پیروانش می باشد . یا مخاطب خود « انسان » و عام است . « السِّر » : مراد
نجوای با دیگران است . « أَخْفَى » : مراد چیزهایی است که به دل
می گذرد ، اعم از اندیشه و وسوسه و نیت (نِگَا : مَلِك / 13 ، 16 /) .

سوره طه آیه 8

مِثْنِ آيَه :
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى

ترجمه :

او خدا است و جز خدا معبودی نیست . او دارای نامهای نیکو است .

توضیحات :

« اللَّهُ » : خَیْر مَبْتَدَاي مَحذُوف است . « الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى » : نامهای نیکو .
وجه تسمیه اسماء حسنی ، بدان جهت است که بر تنزیه و کمال عظمت و
قدرت دلالت دارند (نِگَا : اَعْرَاف / 180 ، اَسْرَاء / 110) .

سوره طه آیه 9

مِثْنِ آيَه :

وَهَلْ أُنَاكَ حَدِيثُ مُوسَى

ترجمه :

آیا خبر (سرگذشت شدگفت) موسی (با فرعون) به تورا رسیده است؟

توضیحات :

«هَلْ أُنَاكَ» : آیا به تورا رسیده است؟ عربها برای تثبیت خبر در دل مخاطب، آن را با استفهام می آغازند و وی را بدین وسیله تشویق و ترغیب به شنیدن می نمایند. «حَدِيثُ» : سخن. مراد خبر و قصه است.

سوره طه آیه 10

متن آیه :

إِذْ رَأَى نَارًا فَقَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا
بِقَبَسٍ أَوْ أَجِدُ عَلَى النَّارِ هُدًى

ترجمه :

وقتی (در دل شب تا ریک سردی، به هنگام مراجعت از مدین به مصر، از دور) آتشی را دید و به خانواده خود گفت: اندکی توقف کنید که آتشی دیده‌ام. امیدوارم از آن آتش، شعله‌ای برایتان بیاورم، یا این که در دورو بر آتش راهنمایی را بیابم (وراه را از او بپرسم).

توضیحات :

«امْكُثُوا» : توقف کنید. اندکی بایستید. «آنَسْتُ» : دیده‌ام. از مصدر (ایناس) که به معنی احساس کردن چیزی است که موجب خوشحالی و آرامش باشد، برعکس «توجس» که به معنی احساس کردن چیزی است که موجب خوف و هراس است. «قَبَسٍ» : شعله برگرفته از آتش بر نوك چند چوب. «هدی» : راهنما. راهنمایی (نگاه: بقره / 2).

سوره طه آیه 11

متن آیه :

فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ يَا مُوسَى

ترجمه :

هنگامی که به کنار آتش رسید، (از سوئی) ندا داده شد: ای موسی!

توضیحات :

«نُودِيَ» : صدا زده شد. مجهول (نادی) است.

سوره طه آیه 12

متن آیه :

إِنِّي أَنَا رَبُّكَ فَاخْلَعْ نَعْلَيْكَ إِنَّكَ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى

ترجمه :

بدون شك من پروردگار تو می باشم. کفشهایت را از پا بیرون بیاور، چرا

که در سرزمین پاک و مبارک « طُوي » هستي .

توضیحات :
« إِخْلَعْ نَعْلَيْكَ » : کفشهایت را از پا بیرون بیاور . در آن زمان بیرون آوردن کفش نشانه تواضع و ادب بوده است (نگا : المصحف المیسر) . « طُوي » : طُوي ، نام سرزمین کنار کوه طور است .

سوره طه آیه 13

متن آیه :
وَ أَنَا أَخْتَرْتُكَ فَاسْتَمِعْ لِمَا يُوحَى

ترجمه :
من تو را (برای مقام رسالت) برگزیده‌ام ، پس گوش فراده بدانچه وحی می‌شود (تا آن را خوب پیام‌وزی و به قوم خود برسانی) .

توضیحات :
« إِخْتَرْتُكَ » : تو را برگزیده‌ام .

سوره طه آیه 14

متن آیه :
إِنِّي أَنَا اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدْنِي وَأَقِمِ الصَّلَاةَ لِذِكْرِي

ترجمه :
من « الله » هستم ، و معبودی جز من نیست ، پس تنها مرا عبادت کن ، (عبادت‌های خالص از هرگونه شرکی) ، و نماز را بخوان تا (همیشه) به یاد من باشی .

توضیحات :
« لِذِكْرِي » : برای این که همیشه به یاد من باشی . تا در نماز به ذکر من بپردازی . به هنگام یاد من . با توجه به معنی اخیر ، حرف (لِ) به معنی (عِنْد) است (نگا : اسراء / 78) .

سوره طه آیه 15

متن آیه :
إِنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ أَكَادُ أَخْفِيهَا لِتُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا تَسْعَى

ترجمه :
رستاخیز به طور قطع خواهد آمد . من می‌خواهم (موعده) آن را (از بندگان) پنهان دارم تا (مردمان در حالت آماده باش دائم بوده ، و در ضمن به سبب مخفی بودن قیامت آزادی عمل داشته باشند ، و سرا نجام) هرکسی در برابر تلاش و کوشش خود جزا و سزا داده شود .

توضیحات :
« أَكَادُ » : نزدیک است که من . می‌خواهم (نگا : قاموس اللغه) . « أَخْفِيهَا »

« : آن را پنهان می‌دارم . برخی گفته اند ، همزه آن برای سلب است و إخفاء به معنی اظهار است ، در این صورت مفهوم آیه چنین می‌شود : رستاخیز به طور قطع فرا می‌رسد و درصدد آشکار ساختن آن و خاتمه بخشیدن بدین جهانم ، تا هرکسی آن درود عاقبت کار که کشت . » یَمَا : برابر عمل خود . واژه (ما) مصدریه است .

سوره طه آیه 16

متن آیه :
فَلَا يَصُدُّكَ عَنْهَا مَنْ لَّا يُؤْمِنُ بِهَا وَاتَّبَعَ هَوَاهُ فَتَرْدَى

ترجمه :

(ای موسی !) نباید تو را از (ایمان به قیامت و آمادگی برای) آن باز دارد کسی که بدان باور نداشته و از هوا و هوس خویش پیروی می نماید ، که هلاک خواهی شد .

توضیحات :

« فَلَا يَصُدُّكَ » : باید که تو را باز ندارد . تو را غافل و دور از آن نکند . « عَنْهَا » : از آن . مرجع ضمیر (ها) واژه (السَّاعَةِ) است . « تَرْدَى » : هلاک شوی . این فعل می تواند مضارع منصوب و جواب نهی باشد . یا مضارع مرفوع ، و جمله فعل و فاعل خبر مبتدای محذوف بوده و تقدیر چنین باشد : وَأَنْتَ تَرْدَى بِهِ سَبَبَ ذَلِكَ .

سوره طه آیه 17

متن آیه :
وَمَا تِلْكَ يَمِينُكَ يَا مُوسَى

ترجمه :

ای موسی ! در دست راست تو چیست ؟

توضیحات :

« يَمِينُ » : دست راست . « مَا تِلْكَ يَمِينُكَ ؟ » : مراد از این پرسش ، متوجه کردن مخاطب است به چیزهایی که بعداً سر می زند .

سوره طه آیه 18

متن آیه :
قَالَ هِيَ عَصَايَ أَتَوَكَّأُ عَلَيْهَا وَأَهُشُّ بِهَا عَلَى غَنَمِي وَلِيَ فِيهَا مَآرِبُ أُخْرَى

ترجمه :

پاسخ داد که این عصای من است و بر آن تکیه می کنم و با آن گوسفندانم را می رانم و برای آنها برگ می ریزم ، و نیازهای دیگری را با آن برآورده می کنم .

توضیحات :

« أَتَوَكَّؤُا » : تکیه می ززم ، چه در ایستادن و چه در رفتن . « أَهْشُ » : برگ درختان را می ززم . فرود می آورم و می رانم . « مَنَارِبَ » : جمع مَأْرِبَةٍ ، حوائج و منافع .

سوره طه آیه 19

متن آیه :
قَالَ أَلْقِهَا يَا مُوسَى

ترجمه :

(خدا بدوامر) فرمود : ای موسی ! عصا را بینداز .

توضیحات :

« أَلْقِهَا » : آن را بینداز . آن را بیفکن .

سوره طه آیه 20

متن آیه :
وَأَلْقَاهَا فَإِذَا هِيَ حَيَّةٌ تَسْعَى

ترجمه :

موسی فوراً عصا را انداخت ، و ناگهان مار بزرگی شد و به سرعت راه افتاد .

توضیحات :

« حَيَّةٌ » : مار بزرگ (نگا : اعراف / 107) . « تَسْعَى » : به سرعت حرکت می کند و راه می رود .

سوره طه آیه 21

متن آیه :
قَالَ خُذْهَا وَلَا تَخَفْ سَنُعِيدُهَا سِيرَتَهَا الْأُولَى

ترجمه :

(خدا به موسی) فرمود : آن را بگیر و مترس ! ما آن را به هیئت اول و حالت نخستین خود باز خواهیم گرداند .

توضیحات :

« سِيرَةٌ » : شیوه و چگونگی . هیئت و حالت . همان چیزی که بود .

سوره طه آیه 22

متن آیه :
وَاضْمُرْ يَدَكَ إِلَى جَنَاحِكَ تَخْرُجَ بَيْضًا مِنْ غَيْرِ سَوْءٍ آيَةً أُخْرَى

ترجمه :

دست خود را به گریبان خویش فرو بر ، تا سفید و درخشان بیرون آید ، بی آن که دچار عیب و بیماری شده باشد ، و این معجزه دیگری (برای تو) است .

توضیحات :

« جَنَاحٌ » : زیر بغل . گر بیان . « بَيِّضَاءَ » : سفید نورانی (نگا : اعراف / 108) . حال اول ضمیر فعل (تَخْرُجُ) است . « سَوْءٌ » : بیماری . عیب و نقص . « آيَةٌ » : معجزه . حال دوم است برای ضمیر فعل (تَخْرُجُ) .

سوره طه آیه 23

متن آیه :

لِنُذِرِكَ مِنَ آيَاتِنَا الْكُبْرَى

ترجمه :

(ما اینها را به تو نمودیم) تا بعضی از معجزه های بزرگ خود را (با تبدیل عصا به ازدها و درخشنده شدن دست) به تو نشان دهیم (و دلیل صدق رسالت تو باشند) .

توضیحات :

« مِنْ آيَاتِنَا الْكُبْرَى » : بعضی از معجزه های بزرگ ما . مراد دو معجزه مهمی است که در بالا ذکر شده اند .

سوره طه آیه 24

متن آیه :

اِذْهَبْ إِلَى فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَى

ترجمه :

برو به سوی فرعون (و وی را دعوت به ایمان به خدای یگانه کن) که او سرکشی کرده است (و در کفر و طغیان از حد گذشته است) .

توضیحات :

« طَغَى » : سرکشی آغا زیده است و طغیان کرده است .

سوره طه آیه 25

متن آیه :

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي

ترجمه :

(موسی خاشعانه به دعا پرداخت و) گفت : پروردگارا ! سینه ام را فراخ و گشاده دار (تا در پرتو شرح صدر ، خشم و کین از دل برخیزد ، و با آرامش تمام رسالت آسمانی را به جای آورم) .

توضیحات :

« اِشْرَحْ » : فراخ کن و گشاده دار (نگا : انعام / 125) .

سوره طه آیه 26

متن آیه :

وَيَسِّرْ لِي أَمْرِي

ترجمه :

و کار (رسالت) مرا بر من آسان گردان (تا آن را به گونه آراسته و پیراسته ، به گوش فرعون و فرع و نیان برسانم) .

توضیحات :

« یَسِّرْ » : آسان کن . ساده گردان .

سوره طه آیه 27

متن آیه :
وَاحْلُلْ عُقْدَةً مِّن لِّسَانِي

ترجمه :

و گره از زبانم بگشای (تا روشن و گویا آن را بیان دارم) .

توضیحات :

« عُقْدَةٌ » : گره . مراد لکنت زبان است .

سوره طه آیه 28

متن آیه :
يَفْقَهُوا قَوْلِي

ترجمه :

تا این که سخنان مرا بفهمند (و دقیقاً متوجه مقصود من شوند) .

توضیحات :

« يَفْقَهُوا » : تا بفهمند . فعل مضارع مجزوم است ، چرا که جواب طلب است .

سوره طه آیه 29

متن آیه :
وَاجْعَلْ لِّي وَزِيْرًا مِّنْ اَهْلِي

ترجمه :

و یآوری از خاندانم برای من قرار بده .

توضیحات :

« وَ زِيْرًا » : یاور . معاون . پشت تکیه بان و تکیه گاه .

سوره طه آیه 30

متن آیه :
هَارُونَ اَخِي

ترجمه :
برادرم هارون را .

توضیحات :
« هَارُونَ » : عطف بیان است .

سوره طه آیه 31
متن آیه :
أَشَدُّ بِهِ أَزْرِي

ترجمه :
به وسیله او پشت مرا استوار دار (و بر نیروی من بیفزای) .

توضیحات :
« أَزْرِي » : پشت . قوّت .

سوره طه آیه 32
متن آیه :
وَأَشْرِكُهُ فِي أَمْرِي

ترجمه :
و او را در کار (رسالت و تبلیغ) من شریک گردان .

توضیحات :
« أَمْرِي » : مراد کار رسالت و نبوت و تبلیغ و دعوت است .

سوره طه آیه 33
متن آیه :
كَيْ نُسَبِّحَكَ كَثِيراً

ترجمه :
تا تو را بسیار تسبیح گفته و تقدیس کنیم .

توضیحات :
« كَثِيراً » : صفت مصدر محذوفی است .

سوره طه آیه 34
متن آیه :
وَنَذْكُرَكَ كَثِيراً

ترجمه :
و بسیار ذکر تو گوئیم و بر یاد تو باشیم .

توضیحات :

« نَذْكُرَكَ » : اسماء حُسنای تورا بر زبان را نِیم . ذکر تو گوئیم . به یا تو باشیم

سوره طه آیه 35

متن آیه :
إِنَّكَ كُنْتَ بَيْنَنَا بَصِيرًا

ترجمه :

چرا که تو همیشه از حال ما آگاه بوده ای (و هستی ، و امور ما را زیر نظر داشته ای و می داری) .

توضیحات :

« بَصِيرًا » : بینا . آگاه .

سوره طه آیه 36

متن آیه :
قَالَ قَدْ أُوتِيتَ سُؤْلَكَ يَا مُوسَى

ترجمه :

(خدا موسی را ندا داد و) فرمود : ای موسی ! خواسته تو به تو داده می شود .

توضیحات :

« أُوتِيتَ » : داده شدی . از مصدر اِوتِىَ . « سُؤْلٌ » : درخواست . مصدر است و به معنی اسم مفعول ، یعنی : مَسْئُولٌ .

سوره طه آیه 37

متن آیه :
وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَيْكَ مَرَّةً أُخْرَى

ترجمه :

ما (پیش از این) بار دیگری بر تو منت نهاده ایم (و بدون تقاضا و درخواست تو ، تورا مشمول عنایت خود قرار داده ایم) .

توضیحات :

« مَنَنَّا عَلَيْكَ » : در حق تو انعام و احسان کرده ایم .

سوره طه آیه 38

متن آیه :
إِذْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّكَ مَا يُوحَىٰ

ترجمه :

بدان گاه که آنچه را که لازم بود (توسط فرشتگان) به مادرت الهام کردیم .

توضیحات :

« أَوْ حِينًا » : الهام کردیم . مراد از وحی ، الهام است (نگا : نحل / 68 ، قصص / 7) .

سوره طه آیه 39

متن آیه :

أَنْ أَقْذِرُ فِيهِ فِي التَّابُوتِ وَآ قُذِرَ فِيهِ فِي الْيَمِّ وَلِيُلْقِيَهُ الْيَمُّ بِالسَّاحِلِ
يَأْخُذُهُ عَدُوِّي وَعَدُوُّهُ وَأَلْقَيْتُ عَلَيْكَ مَحَبَّةً مِّنِّي وَلِيُصْنَعَ عَلَيَّ عَيْنِي

ترجمه :

(الهام کردیم) که او را در صندوقی بیفکن ، و آن صندوق را به دریا
ببنداز ، تا دریا آن را به ساحل بیفکند ، (و آن وقت فرعون) دشمن
من و دشمن او ، آن را (از آب) بگیرد . من محبت خود را بر تو افکندم (
بدان گونه که هرکس تو را ببیند بی اختیار دوستت داشته باشد) .
هدف هم این بود که تحت نظارت و رعایت من چنان که باید پرورش یابی

توضیحات :

« إقذِرُ فِيهِ » : او را بیفکن . « التَّابُوتِ » : صندوق (نگا : بقره / 248) .
« الْيَمِّ » : دریا . مراد رود نیل است (نگا : اعراف / 136) . « عَدُوٌّ » : مراد فرعون است .
« لِيُصْنَعَ » : تا ساخته شوی . مراد از سیاحتن ، پرورش و تربیت است .
« عَيْنًا عَيْنِي » : تحت رعایت و نظارت خاص من (نگا : هود / 37) .

سوره طه آیه 40

متن آیه :

إِذْ تَمْشِي أُخْتُكَ وَتَقُولُ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ مَن يَكْفُلُهُ فَرَجَعْنَاكَ إِلَىٰ أُمِّكَ
كَفِي تَقَرُّ عَيْنِهَا وَلَا تَحْزَنُ وَقَتَلْتَ نَفْسًا فَنَجَّيْنَاكَ مِنَ الْغَمِّ وَفَتَنَّاكَ
فَتُونًا فَلَا يَمُنُّ سِوَنِي فِي أَهْلِ مَدْيَنَ ثُمَّ جِئْتُ عَلَيَّ قَدَرًا يَا مُوسَىٰ

ترجمه :

در آن هنگام خواهرت (در نزدیکی کاخ فرعون تو را می پانید و) راه
می رفت (چون دید که تو را از آب گرفتند و به دنبال زن شیردهی
می گشتند ، بدیشان) گفت : آیا کسی را به شما نشان دهم که
سرپرستی او را بر عهده گیرد و (دایه خوبی برای وی باشد ؟ پس از
موافقت آنان ، مادرت را بدیشان نمود ، و آن وقت) ما تو را به سوی مادرت
باز گردانیدیم تا چشمش (از دیدن تو) روشن شود (و از زنده بودن تو
شاد گردد) و غمگین نشود . (بعد از بزرگ شدن ، از میان فرعونیان ،
اشتباهاً) کسی را گشتی ، و ما تو را از غم و اندوه (شر و بلا) فرعونیان
(و قصاص فرعون) رها نیدیم ، و (بعد از آن) تو را (در کوره های حوادث ،
یکی پس از دیگری) بارها و بارها آزمودیم . پس از آن سالها در میان
مردم مدین ماندگار شدی . سپس ای موسی ! در موعدی که (برای گرفتن فرمان
رسالت) مقدر بود (از مدین به مصر) بازگشتی .

توضیحات :

« فَتَنَّاكَ » : تورا با خوشیها و ناخوشیها آزمودیم تا از آلودگیها پاکیزه شدی و از بوته آزمایش خالص به در آمدی (نگا : انبیاء / 35) .
 « فُتُونًا » : جمع (فُتِن) ، انواع آزمونها و آزمایشها ، مانند : فُتُون که جمع فُتِن است . و یا این که فُتُون جمع فُتِنَة است ، مثل : به دور ، جمع بَدْرَة ، حُجُور جمع حُجْرَة . برخی هم گفته اند ، فُتُون مصدر است ، همانند : شُكُور و كُفُور و نُجُور . « عَلَمًا قَدَر » : بر طبق تقدیر ازلی . قَدَر به معنی مَقْدَر یا مَوْعِد است .

سوره طه آیه 41

متن آیه :
 وَأَصْطَنَعْتُكَ لِنَفْسِي

ترجمه :

و تورا برای (وحی خود و حمل رسالت) خویش برگزیدم .

توضیحات :

« إِصْطَنَعْتُكَ » : تورا برگزیدم . تورا از خاصان کردم . در حق تو نیکی نمودم .

سوره طه آیه 42

متن آیه :
 اذْهَبْ أَنْتَ وَأَخُوكَ بِآيَاتِي وَلَا تَنِيَا فِي ذِكْرِي

ترجمه :

تو و برادرت همراه با آیات من (که در اختیاران گذارده ام) بروید و در ذکر (و یاد و اجرای فرمان) من سستی مکنید .

توضیحات :

« بِآيَاتِي » : همراه با آیات من . آیات ، هم شامل دو معجزه بزرگ موسی می شود ، و هم سایر نشانه های پروردگار و تعلیمات و برنامه هائی که بیانگر حقانیت دعوت و نبوت او است (نگا : اسراء / 101) . « لَا تَنِيَا » : سستی نکنید . از ماده (ونی) .

سوره طه آیه 43

متن آیه :
 اذْهَبَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ

ترجمه :

به سوی فرعون بروید که سرکشی کرده است (و در کفر و طغیان از حد گذشته است) .

توضیحات :

...

سوره طه آیه 44

متن آیه :
فَقَوْلًا لَهُ قَوْلًا لَّيِّنًا لَّعَلَّهُ يَتَذَكَّرُ أَوْ يَخْشَى

ترجمه :

سپس به نرمی با او (درباره ایمان) سخن بگوئید، شاید (غفلت خود و عظمت خدا را) یاد کند و (از عاقبت کفر و طغیان خویش و عذاب دوزخ) بهراسد .

توضیحات :

« لَّيِّنًا » : نرم و ملایم . « يَتَذَكَّرُ » : پند گیرد . یا دآور گردد .

سوره طه آیه 45

متن آیه :
قَالا رَبَّنَا إِنَّا نَخَافُ أَنْ يُفْرِطَ عَلَيْنَا أَوْ أَنْ يَطْغَى

ترجمه :

(موسی و هارون خاشعانه) گفتند : پروردگارا ! ما (از این) می ترسیم که او (قبل از آن که به سخنان ما گوش فرا دهد) بر ما پیش دستی کند (و فرمان قتل ما را صادر کند و پیام تو به گوش او و اطرافیانش نرسد) و یا (بعد از شنیدن) طغیانگری آغازد (و اسائه ادب کند) .

توضیحات :

« يَفْرِطُ » : سبقت گیرد . پیش افتد . « أَنْ يَفْرِطَ عَلَيْنَا » : این که بر اتمام تبلیغ و اظهار معجزات ما با کشتن ما پیشی گیرد و آنها را ناتمام گذارد . این که بر اذیت و آزار ما بیفزاید .

سوره طه آیه 46

متن آیه :
قَالَ لَا تَخَافَا إِنِّي مَعَكُمَا أَسْمَعُ وَأَرَى

ترجمه :

فرمود : نترسید ! من با شما هستم و (حرفه ایشان را) می شنوم و (اعمالشان را) می بینم (و ایشان را از کشتن و آزار شما باز می دارم) .

توضیحات :

« مَعَكُمَا » : مراد از معیت و همراهی خدا ، حفاظت و رعایت و نصرت ذات باری است .

سوره طه آیه 47

متن آیه :
فَأْتِيَاهُ فَقَوْلًا إِنَّا رَسُولَا رَبِّكَ فَأَرْسِلْ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَا نُعَذِّبْهُمْ
قَدْ جِئْنَاكَ يَا إِلَهَ مِنْ رَبِّكَ وَالسَّلَامُ عَلَيَّ مَنْ اتَّبَعَ الْهُدَى

ترجمه :

به پیش او بروید و بگوئید : ما دو فرستاده پروردگار تو هستیم .
بنی اسرائیل را با ما همراه بدار (و ایشان را از ایمان باز مدار) و آنان را
اذیت و آزار مکن . ما معجزه‌ای از پروردگارت برایت آورده ایم (که دال بر
صدق ما است) . در امان ماندن از عذاب ، نصیب کسی است که راه هدایت در
پیش گیرد .

توضیحات :

« أَرْسِلْ » : آزاد کن از بردگی و بندگی و اسارت و واداشتن به کار بدون
چیره و مواجب و حق و دستمزدی . بگذار در ایده و عقیده همراه ما شوند .
« آيَةٌ » : معجزه‌ای بزرگ . دلیل و برهان سترگ . « السَّلام » : سلامت . در امان
ماندن از عذاب . « عَلَيَا » : برای . این واژه به معنی (ل) است . « وَالسَّلَامُ
عَلَيَا » : این جمله برای بیان تحیت و درود نیست ؛ چرا که در ابتدای
خطاب ذکر نشده است (نگا : تفسیرهای الممنتخب ، صفوه التفسیر ،
المراغی) . اما برخی آن را به معنی « درود بر کسی باد که . . . »
دانسته اند .

سوره طه آیه 48

متن آیه :

إِنَّا قَدْ أُوحِيَ إِلَيْنَا أَنَّ الْعَذَابَ عَلَىٰ مَنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ

ترجمه :

به ما وحی شده است که عذاب (شدید الهی) دامنگیر کسی می‌گردد که (
آیات آسمانی و معجزات را) تکذیب نماید ، و (از دعوت ما و ایمان به
خدا) روی بگرداند .

توضیحات :

« عَلَيَا مِنْ » : بر کسی وارد می‌گردد که . از آن کسی است که . « تَوَلَّى » :
پشت کرد . اعراض نمود . روی گرداند .

سوره طه آیه 49

متن آیه :

قَالَ فَمَنْ رَبُّكُمَا يَا مُوسَىٰ

ترجمه :

(فرعون) گفت : ای موسی ! پروردگار شما دو نفر کیست ؟

توضیحات :

« رَبُّكُمَا » : پروردگار شما دو نفر . بیان کلام بدین شیوه نشانه غرور
فرعون است .

سوره طه آیه 50

متن آیه :

قَالَ رَبُّنَا الَّذِي أَعْطَىٰ كُلَّ شَيْءٍ خَلْقَهُ ثُمَّ هَدَىٰ

ترجمه :

(موسی) گفت : پروردگار ما آن کسی است که هر چیزی را وجود بخشد است و سپس (در راستای آن چیزی که برای آن آفریده شده است) رهنمودش کرده است .

توضیحات :

« خَلَقَهُ » : آفرینش آن . وجود آن . « هَدَايَا » : رهنمودش کرده است . بدو مسیر داده است . برای انجام وظیفه خاص خود ، راهنمایی کرده است .

سوره طه آیه 51

متن آیه :
قَالَ فَمَا بَالُ الْقُرُونِ الْأُولَى

ترجمه :

(فرعون) گفت : پس حال و وضع مردمان گذشته چه شده است ؟ (اگر آن گونه باشد که تو می‌گوئی ، پس چرا زنده نگشته‌اند و با ایشان حساب و کتاب نشده است ؟ ما که کسی را ندیده‌ایم که زنده‌اش کرده ، و به دوزخ یا بهشت فرستاده باشند) .

توضیحات :

« بَالُ » : حال و وضع . کار و بار (نگا : یوسف / 50 ، محمد / 2 و 5) . « الْقُرُونِ » : جمع قرن ، مراد مردمان هم‌عصر اعمار و ازمنه است (نگا : انعام / 6) .

سوره طه آیه 52

متن آیه :
قَالَ عَلِمَهَا عِنْدَ رَبِّي فِي كِتَابٍ لَّا يَضِلُّ رَبِّي وَلَا يَنْسَى

ترجمه :

(موسی) گفت : (تمام مشخصات و اعمال و اقوال اقوام گذشته محفوظ و موجود است و) اطلاعات مربوط به ایشان در کتابی عظیم و شگفت (به نام لوح محفوظ ، مکتوب) است و تنها پروردگار از آن مطلع است و بس . پروردگار من به خطا نمی‌رود (و لذا چیزی از قلم او نمی‌افتد) و فراموش نمی‌کند (و بنابراین ، چیزی از یاد او نمی‌رود . مطمئناً روزی جزا و سزای ایشان به تمام و کمال داده می‌شود) .

توضیحات :

« كِتَابٍ » : کتاب عظیم و عظیم . مراد لوح محفوظ است .

سوره طه آیه 53

متن آیه :
الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ مَهْدًا وَسَلَكَ لَكُمْ
وَأَخْرَجْنَا مِنْهُ أَنْبِيَاءَ شِدَّتِي

ترجمه :

پروردگاري است که زمین را گهواره (سکونت و آرامش) شما کرده است، و در آن راهبائي (در خشکي و آب و هوا، جهت ارتباط) براي تان به وجود آورده است، و از آسمان آب را ريزان و باران کرده است، و با آن انواع گياهان و اقسام درختان نرو ماده رارويانده است.

توضیحات :

« مَهْدًا » : گهواره . زمین از لحاظ سهولت زندگي بر آن ، و آسانی گشت و گذار در آن ، به گهواره كودك تشبیه شده است كه مجل آسایش و آرامش او است . « سَلَكَ » : ساخته است . كشيده است . « أَخْرَجْنَا » : استعمال فعل (أَخْرَجْنَا) به جاي (أَخْرَجَ) براي جلب توجه شنونده به امور و كارهاي شدگفتي است كه بعد از آن بيان مي شود . در اینجا صنعت التفات ملحوظ و منظور است (نگا : انعام / 99) . « أَرْوَأَجًا » : جمع زوج ، هممي تواند اشاره به اِصناف و انواع گياهان باشد ، وهم اشاره به مسأله زوجيت ، يعني نر و ماده بودن در عالم گياهان . « شَتِيًا » : جمع شتيت ، مختلف و گوناگون در شكل و رنگ و طعم و بو .

سوره طه آيه 54

متن آيه :

كُلُوا وَارْعُوا أَنْعَامَكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَى

ترجمه :

(از اين فرآورده هاي گياهي ، هم) خود تان بخوريد و هم چهارپايان خود را (در آن) بچرا نيد . مسلماً در اين امور ، نشانه هاي روشني (بر اثبات وجود خدا و يگانگي او) است براي كساني كه داراي عقل سالم باشند .

توضیحات :

« إِرْعُوا » : بچرا نيد . به چرا بوريد . « أَنْعَامَ » : چهارپايان . « النُّهَى » : جمع نهية ، به معني : عقل . علت تسميه عقل بدان ، اين است كه عقل از چيز قبيح نهي مي كند . « أُولِي النُّهَى » : عاقلان و خردمندان .

سوره طه آيه 55

متن آيه :

مِنْهَا خَلَقْنَاكُمْ وَفِيهَا نُعِيدُكُمْ وَمِنْهَا نُخْرِجُكُمْ تَارَةً أُخْرَى

ترجمه :

ما شما را از زمین آفریده ایم، و بدان باز می گردانیم، و بار ديگر شما را از آن بيرون مي آوريم (براي حساب و كتاب و جزا و سزا) .

توضیحات :

« تَارَةً » : دفعه ديگر . بار ديگر (نگا : اسراء / 69) .

سوره طه آيه 56

متن آيه :

وَلَقَدْ أَرَيْنَاهُ آيَاتِنَا كُلَّهَا فَكَذَّبَ وَابَىٰ

ترجمه :

ما همه معجزات خود را (که م مؤید رسالت موسی و صدق او در اموری بود که از سوی خدا ابلاغ می کرد) به فرعون نشان دادیم ، ولی او (همه آنها را) تکذیب کرد و (از ایمان بدانها) سر پیچی کرد .

توضیحات :

« كَلِّهَا » : جملگی آنها . مراد همه معجزاتی است که موسی برای اثبات موضوعات مطروحه نشان داد . یا مراد ادله و براهین دال بر وجود صانع قادر حکیم است .

سوره طه آیه 57

متن آیه :

قَالَ أَجِئْتَنَا لِتُخْرِجَنَا مِنْ أَرْضِنَا بِسِحْرِكَ يَا مُوسَىٰ

ترجمه :

(فرعون) گفت : ای موسی ! آیا آمده ای که ما را با این جادویی خویش از سرزمین خودمان بیرون کنی ؟ (ما می دانیم که مسأله نبوت ، و دعوت به توحید ، و ارائه این کارهایی که می کنی ، همگی تو طئه است ، و مراد حکومت و سیطره قوم خود بر مصر است) .

توضیحات :

« أَرْضِنَا » : سرزمین ما . مراد مصر است .

سوره طه آیه 58

متن آیه :

فَلَا تَأْتِيَنَّكَ بِسِحْرٍ مِّثْلِهِ فَاجْعَلْ بَيْنَنَا وَبَيْنَكَ مَوْعِدًا لَا نُخْلِفُهُ نَحْنُ وَلَا أَنْتَ مَكَانًا سَوِيًّا

ترجمه :

ببیند ما هم جادوئی همسان جادویی تو را برای تو می آوریم (و سحر تو را با سحر خود باطل و بی اثر می گردانیم . پس هم اکنون) موعده آن را معین کن . موعده ای که نه ما و نه تو از آن تخلف نکنیم ، و وعده گاه مکان صاف و مسطح ، و فاصله آن نسبت به همگان یکسان باشد .

توضیحات :

« مَكَانًا سَوِيًّا » : مکان صاف و مسطح . جائی که مسافت آن نسبت به ما و شما یک اندازه باشد . (مکاناً) بدل از (موعداً) است .

سوره طه آیه 59

متن آیه :

قَالَ مَوْعِدُكُمْ يَوْمَ الزَّلْزَلَةِ وَأَنْ يُخْشَرَ النَّاسُ ضُحًى

ترجمه :

(موسی) گفت : میعاد ما و شما روز جشنی است که در آن خود را می آرایند .
باید مردم در چاشتگاه گرد آورده شوند (تا ماجرائی را ببینند که میان
ما و شما می گذرد) .

توضیحات :

« یَوْمَ الزَّيْنَةِ » : روز زینت . روزی بوده است که یکی از اعیاد به
حساب می آمده است و همگان در آن خود را می آراسته اند و به سرور و شادی
می پردازند . گویا امروزه در مصر هنوز برقرار و « وفاء نیل » نام دارد .
ضحی : چاشتگاه . چاشت .

سوره طه آیه 60

متن آیه :
فَتَوَلَّى فِرْعَوْنُ وَجَمَعَ كَيْدَهُ ثُمَّ أَتَى

ترجمه :

(فرعون آن مجلس را ترك گفت و) پشت نمود و رفت و همه مکر و فریب خود
را جمع کرد و سپس (در روز موعد با تمام قدرت و جملگی جادوگران چیره دست
و ادوات و ابزار جادو به میدان) آمد .

توضیحات :

« کید » : زیرنگ . مراد همه چیزهایی است که در چاره کردن موسی و
پیروزی بر او ، لازم و ضروری بود .

سوره طه آیه 61

متن آیه :
قَالَ لَهُم مُوسَى وَيْلَكُمْ لَا تَفْتَرُوا عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَيُسْحِتَكُمْ بِعَذَابٍ وَقَدْ
خَابَ مَنْ افْتَرَى

ترجمه :

موسی خطاب به جادوگران گفت : وای بر شما ! بر خدا دروغ نیندید (و به
الوهیت فرعون باور نکنید ، و پیغمبران خدا را تکذیب ننمائید ، و
معجزات ایشان را جادو ندانید) که خدا شما را با عذاب (خود) نابود و
ریشه کن خواهد ساخت ، و شکست و نومیدی از آن کسانی است که بر
خدا دروغ می بندند .

توضیحات :

« وَيْلَكُمْ » : وای بر شما ! نابود شوید ! « يُسْحِتَ » : ریشه کن و نابود
می گرداند . « خَابَ » : نا امید گردید . شکست خورد .

سوره طه آیه 62

متن آیه :
فَتَنَّا زَعْوًا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَى

ترجمه :

(این سخن موسی ایشان را به هراس انداخت ، و بر برخی از دلها تأثیر خود را بخشید ، و در میان جمعیت ساحران اختلاف افتاد) و درباره کارهایشان به نزاع برخاستند ، و مخفیانه و درگوشی با هم به سخن پرداختند .

توضیحات :

« أَسْرُوا النَّجْوِيَا » : نجوای خود را درباره کار موسی و این که در حق او چه خواهند کرد ، از مردم مخفی و نهان داشتند .

سوره طه آیه 63

متن آیه :

قَالُوا إِنَّ هَذَانَ لَسَاحِرَانِ يُرِيدَانِ أَنْ يُخْرِجَاكُم مِّنْ أَرْضِكُمْ بِسِحْرِهِمَا وَيَذْهَبَا بِطَرِيقَتِكُمُ الْمُثَلَى

ترجمه :

(جادوگران بعد از رایزنی به یکدیگر) گفتند : این دو نفر قطعاً جادوگرند . آنان می خواهند شما را با جادوی خود از سرزمینتان بیرون کنند ، و آئین بهتر و برتر شما را از میان بردارند .

توضیحات :

« إِنَّ » : حرف مشبّهة بالفعل و مخفف از مَثَقَلَه است و به همین خاطر در مابعد خود عمل نکرده است . یا این که (إِنَّ) حرف نافية و به معنی (ما) است و حرف لام واژه (لَسَاحِرَانِ) به معنی (إِلَّا) است و تقدیر چنین است : ما هَذَانَ إِلَّا سَاحِرَانِ . این دو نفر جز دو ساحر نبوده و نیستند . « طَرِيقَةَ » : راه و رسم . آئین و مذهب . « الْمُثَلَى » : مؤنث (امثال) به معنی افضل است ، یعنی : بهتر و برتر . مرادشان آئین عالی و مذهب حق است .

سوره طه آیه 64

متن آیه :

فَأَجْمَعُوا كَيْدَكُمْ ثُمَّ ائْتُوا صَفًّا وَقَدْ أَفْلَحَ الْيَوْمَ مَنْ اسْتَعْلَى

ترجمه :

تمام مکر و کید خود را (اعم از نقشه و مهارت و قدرت ممکن) رویهم بریزید و یکپارچه به کار گیرید . سپس همگی در يك صف (به میدان مبارزه) گام نهید . امروز کسی پیروز می گردد که بتواند برتری خود را (به حریف) نشان دهد .

توضیحات :

« ائْتُوا » : بپایئید . در آئید . « صَفًّا » : يك صف . صف کشیده . حال است و به معنی : مصطفین است . « اِسْتَعْلَى » : برتری یافت . چیره شد .

سوره طه آیه 65

متن آیه :
قَالُوا يَا مُوسَى إِمَّا أَنْ تُلْقِيَ وَإِمَّا أَنْ نَكُونَ أَوْلَ مَنْ أَلْقَى

ترجمه :

(جادوگران باد به غیب انداخته) گفتند : ای موسی ! آیا تو اول (هنرمائی خود را می کنی و عصای خود را) می اندازی ، یا ما اول (دست به کار شویم و اسباب و ادوات جادوی خویش را) بیندا زیم (و کار تو را یکسره سازیم ؟) .

توضیحات :

« تُلْقِي » : بر زمین می اندازی و بساط جادوگری را می پرا کنی . مفعول فعل به علت وضوح ، حذف شده است .

سوره طه آیه 66

متن آیه :
قَالَ بَلْ أَلْقُوا فَإِذَا حِبَالُهُمْ وَعِصِيُّهُمْ يُخَيَّلُ إِلَيْهِ مِنْ سِحْرِهِمْ أَنَّهَا تَسْعَى

ترجمه :

(موسی) گفت : شما اول (شروع کنید و آنچه دارید جلو) بیندا زید . (آنان طنابها و عصاهای خود را انداختند . موسی) چنان به نظرش رسید که بر اثر جادوی ایشان ، به ناگاه طنابها و عصاهای آنان (مار شده اند و می خزند و) تند راه می روند .

توضیحات :

« حِبَالٍ » : جمع حَبْل ، طناب . ریسمان . « عِصِيٍّ » : جمع عَصَا ، چوبه دستتیا . « تَسْعَى » : حرکت می کند . تند راه می رود .

سوره طه آیه 67

متن آیه :
فَأَوْحَسَ فِي نَفْسِهِ خِيفَةً مُوسَى

ترجمه :

در این هنگام موسی در درون خود ، احساس اندکی هراس کرد .

توضیحات :

« أَوْحَسَ » : احساس کرد . به دل افکند . به دل راه داد (نگا : هود / 70) .

سوره طه آیه 68

متن آیه :
وَلِنَالًا تَخَفُ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى

ترجمه :

گفتم : مترس ! حتماً تو برتری (و بر آنان چیره می شوی و کارهای

باطلشان را شکست خواهی داد .

توضیحات :

« الْأَعْلَمِيَا » : برتر . چیره (نگا : آل عمران / 139 و نجم / 7) .

سوره طه آیه 69

متن آیه :

وَأَلْقَى مَا فِي يَمِينِكَ تَلْقَفَ مَا صَنَعُوا إِنَّمَا صَنَعُوا كَيْدُ سَاحِرٍ وَلَا يُفْلِحُ السَّاحِرُ حَيْثُ أَتَى

ترجمه :

و چیزی را که در دست راست داری بیفکن تا همه ساخته‌های (مزورانه و شعبده با زیهای مکارانه) ایشان را به سرعت ببلعد . چرا که کارهائی را که کرده اند ، نیرنگ جادوگر است ، و جادوگر هر کجا برود پیروز نمی‌شود .

توضیحات :

« تَلْقَفَ » : تند می بلعد (نگا : اعراف / 117) . « إِنَّمَا » : مسلماً چیزی را که . « كَيْدُ » : نیرنگ . چشم بندی . « سَاحِرٍ » : مراد جنس جادوگر است . « حَيْثُ أَتَى » : هر جا باشد . هر کجا برود .

سوره طه آیه 70

متن آیه :

فَأَلْقَى السِّحْرَ سُجَّدًا قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ هَارُونَ وَمُوسَى

ترجمه :

(موسی عصای خود را انداخت . عصا مار بزرگی گردید و همه طنابها و چوبه دستیهایی مارگونه ایشان را فوراً بلعید .) به دنبال آن ، جادوگران همگی به سجده افتادند و گفتند : ما (حقیقت را عیان می بینیم و) به پروردگار هارون و موسی ایمان داریم .

توضیحات :

« أَلْقَى السِّحْرَ » : جادوگران انداخته شدند . استعمال فعل مجهول بیانگر این واقعیت است که سطوت معجزه ، جادوگران را فروتنانه بر رو انداخته است .

سوره طه آیه 71

متن آیه :

قَالَ آمَنَّا بِمَلَأَهُ قَبْلَ أَنْ آذَنَ لَكُمْ إِنَّهُ لَكَبِيرٌ كَبِيرٌ الَّذِي عَلَّمَكُمُ السِّحْرَ فَلَا يَقْطَعُنَّ آيِدِيكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ وَلَا صَلَابَتَكُمْ فِي جَذُوعِ النَّخْلِ وَلَتَعْلَمُنَّ أَيُّنَا أَشَدُّ عَذَابًا وَأَبْقَى

ترجمه :

(فرعون) گفت : آیا پیش از آن که به شما اجازه دهم ، بدو ایمان آوردید ؟ ! مسلماً او بزرگ شما است . بزرگی که به شما جادوگری آموخته

است . بي گمان دستها يتان و پاهایتان را عکس یکدیگر قطع مي کنم ، و شما را بر فراز شاخه هاي درختان خرما به دار مي آویزم . (آن وقت) خواهید دانست که کدام يك (از دو خدا : من یا خدای موسی) عذابش سخت تر و پایدارتر است .

توضیحات :

« ءَأَذِّنُ » : اجازه دهم . « كَیْبِرُ » : رئیس . بزرگ . « مِنْ خِلَافٍ » : عکس یکدیگر . از دو قسمت مختلف ، مثل پای راست و دست چپ ، و پای چپ و دست راست . « لِأَصَابِنَ » : قطعاً به دار مي آویزم . « فِي » : به معنی (علی) یعنی بالا و فراز است . « جَذُوعٌ » : جمع جذع ، ساقه و تنه . شاخه (نگا : مریم / 23 و 25) .

سوره طه آیه 72

متن آیه :

قَالُوا لَنْ نُؤْتِيَكَ عَلَيَّ مَا جَاءَنَا مِنَ الْبَيِّنَاتِ وَالَّذِي فَطَرَنَا فَاقْضِ مَا أَنْتَ قَاضٍ إِنَّمَا تَقْضِي هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا

ترجمه :

(جادوگران پاسخ دادند و) گفتند : ما هرگز تو را بر دلایل و براهین روشنی که بر ایمان آمده است ، و بر پروردگاری که ما را آفریده است بر نمی گزینیم و مقدم نمی داریم ، پس هر فرمانی که می خواهی صادر کنی ، صادر کن (و آنچه می خواهی بکن ، که باکی نیست . اما بدان) تو تنها می توانی در زندگی این جهان فرمان بدهی (و قدرت فرماندهی تو از دایره این دنیا فراتر نمی رود) .

توضیحات :

« لَنْ نُؤْتِيَكَ عَلَيَّ » : هرگز تو را ترجیح نمی دهیم و بر نمی گزینیم . « الْبَيِّنَاتِ » : معجزات . دلایل . « وَالَّذِي فَطَرَنَا » : و بر خدائی که ما را آفریده است . حرف (وَ) می تواند حرف عطف و (الَّذِي) عطف بر (ما) باشد ، و یا این که واو حرف جر و برای قسم باشد . « اقْضِ » : حکم کن ، فرمان بده . « قَاضٍ » : حکم کننده . فرمان دهنده . عائد آن محذوف است . « هَذِهِ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا » : مفعول فیه است .

سوره طه آیه 73

متن آیه :

إِنَّا أَمِنَّا بِرَبِّنَا لِيَغْفِرَ لَنَا خَطَايَانَا وَمَا أَكْرَهْتَنَا عَلَيْهِ مِنَ السِّحْرِ وَاللَّهُ خَيْرٌ وَأَبْقَى

ترجمه :

ما به پروردگاران ایمان آورده ایم تا ببخشاید گناهان ما را و جادوگری هائی را که بدان واداران می کردی . خدا بهتر (از هر کسی) و پایدارتر (از هر قدرتی) است .

توضیحات :

« خَطَايَا » : خطاها . گناهان و بدیها . « أَكْرَهْتَنَا » : به ما تحمیل کردی . وادارمان نمودی . این جمله بیانگر این واقعیت است که جادوگران می‌دانستند که جادوگری ، گمراه‌سازی و کار ناپسندی است . فرعون آن را برای به هراس انداختن مردم از خود ، مورد بهره برداری قرار می‌داد .

سوره طه آیه 74

متن آیه :

إِنَّهُ مِنْ رِيَاتِ رَبِّهِ مُجْرِمًا فَإِنَّ لَهُ جَهَنَّمَ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَىٰ

ترجمه :

(ساحران سپس چنین ادامه دادند و گفتند :) بی‌گمان هر که (بی ایمان و) گنه‌کار به پیش پروردگارش رود ، دوزخ از آن او است . در آنجا نه می‌میرد (تا از دست عذاب رهایی یابد) و نه زنده می‌ماند (آن گونه که باید زیست و از نعمتها لذت برد و بهره مند گردید . بلکه برای همیشه در میان مرگ و زندگی دست و پا می‌زند) .

توضیحات :

« إِنَّهُ » : کار و بار چنین است . واژه (هُ) ضمیر شأن است . « مُجْرِمًا » : بزه‌کارانه . به قرینه واژه (مُؤْمِن) در آیه بعدی و بسیاری از آیات دیگر ، مراد از مُجْرِم ، کافر و بی ایمان است (نگا : اعراف / 84 ، فرقان / 31) .

سوره طه آیه 75

متن آیه :

وَمَنْ يَأْتِهِ مُؤْمِنًا قَدْ عَمِلَ الصَّالِحَاتِ فَأُولَٰئِكَ لَهُمُ الدَّرَجَاتُ الْعُلَىٰ

ترجمه :

و هر که با ایمان و عمل صالح به پیش پروردگارش رود ، چنین کسانی دارای مراتب والا و منازل بالا یند .

توضیحات :

« الْعُلَىٰ » : جمع عُلَیَا ، مؤنثِ عَلَی ، بالا و والا ، رفیع و شریف .

سوره طه آیه 76

متن آیه :

جَنَّاتُ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا وَذَٰلِكَ جَزَاءُ مَنْ تَزَكَّىٰ

ترجمه :

(آن منازل و مراتب) باغهای (بهشت جاویدانی) است که جای ماندگاری است ، و در زیر (قصرها و درختهای) آن رودبارها جاری است ، و جاودانه در آنجا می‌مانند ، و این (چنین چیز باارزشی) پاداش کسی است که (با ایمان و انجام طاعت) خویشتن را پاک و پاکیزه (از کثافات کفر و معاصی) کند .

توضیحات :

« جَنَاتٌ » : بدل از (الدَّرَجَاتُ الْعُلْيَا) است . « تَزَكَّيَا » : خود را پاک داشت .
خویشتن را پاکیزه از کفر و معاصی کرد .

سوره طه آیه 77

متن آیه :
وَلَقَدْ أَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي فَاصْرَبْ لَهُمْ طَرِيقًا فِي الْبَحْرِ
يَبْسَأًا لَّا تَخَافُ دَرَكًا وَلَا تَخْشَىٰ

ترجمه :

(مدت‌ها به این منوال گذشت و حوادث تلخ و شیرین می‌ان میان موسی و فرعون
روی داد . سرانجام) ما به موسی پیام دادیم که شبانه بندگانم را (از مصر
به سوی فلسطین) کوچ بده ، و آن گاه (که به کرانه نیل رسیدید ،
با عصا به رودخانه دریاگون نیل بزن و) راهی خشک برای آنان در این دریا
بگشا . (راهی که چون در آن گام بگذاری) نه از فرعونیان می‌ترسی که
به تو برسند و نه (از غرق شدن در آب) هراسی داری .

توضیحات :

« أَسْرِ بِعِبَادِي » : شبانه بندگانم را کوچ بده و از مصر به سوی
سرزمین موعود فلسطین بیرون ببر (نگا : اسراء / 1) . « فَاصْرَبْ لَهُمْ » :
برای ایشان بساز . ما خود از گفتار عرب است ، و قتی که می‌گویند :
ضَرَبَ فُلَانٌ لِفُلَانٍ فِي مَالِهِ نَصِيْبًا . یعنی قسمتی را مال ایشان ساخت . «
يَبْسَأًا » : خشک . مصدر است و در معنی وصفی ، یعنی (بایس) به کار
رفته است و وصف (طَرِيقًا) می‌باشد . « دَرَكًا » : ملحق شدن و دریا فتن . اسیم
مصدر از ادراك است . « لَا تَخَافُ دَرَكًا وَ . . . » : حال ضمیر مستتر در (إِصْرَبْ)
است .

سوره طه آیه 78

متن آیه :
وَأَتَّبَعَهُمُ فِرْعَوْنُ يَجُنُودُهُ فَوَعَّشِيَهُم مِّنَ الْيَمِّ مَا غَشِيَهُمْ

ترجمه :

(موسی فرمان خدا را اجرا کرد و) فرعون با لشکر پیانش آنان را دنبال کردند
(و در کنار دریا بدیشان رسیدند و در عقبشان وارد جاده‌ای شدند که با
کنار رفتن آب پدید آمده بود . در این هنگام) دریا آنان را به گونه
شدگفتی در میان (امواج خروشان) خود گرفت .

توضیحات :

« أَتَّبَعَهُمُ » : دنبالشان کرد . در عقبشان روان شد . « غَشِيَهُمْ » : ایشان را
فرا گرفت . آنان را در خود نهان کرد . « الْيَمِّ » : دریا (نگا : اعراف / 136) . « مَا
» : آن چیزی که خردها نمی‌توانند به توصیفش بپردازند و خوف و
هراسش را بیان دارند . فاعل است .

سوره طه آیه 79

متن آیه :

وَأَضَلَّ فِرْعَوْنُ قَوْمَهُ وَمَا هَدَىٰ

ترجمه :

(بدین منوال) فرعون قوم خود را گمراه ساخت و (به بیراهه کشاند ، و ایشان را به راه راست) هدایت ننمود .

توضیحات :

« أَضَلَّ » : گمراه ساخت . « مَا هَدَىٰ » : رهنمود نکرد . این بخش ، بیانگر تکذیب سخن فرعون است که می‌گفت : من شما را جز به راه هدایت رهنمود نمی‌نمایم (نگا : غافر / 29) .

سوره طه آیه 80

متن آیه :

يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ قَدْ أَنزَلْنَاكُمْ مِنْ عَدُوِّكُمْ وَوَعَدْنَاكُمْ جَنَّاتٍ زَايِبَةٍ
الْأَيْمَنَ وَنَزَّلْنَا عَلَٰكُمْ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوٰى

ترجمه :

ای بنی‌اسرائیل ! ما شما را از (چنگال فرعون ، یعنی) دشمنانتان نجات دادیم ، و طرف راست کوه طور را میعادگاه (موسی و هفتماد نفر از) شما کردیم (تا تورات را دریافت دارد) ، و ترنجه‌بین و بلدرچین را (در آن بیابانی که سرگردان بودید) نصیب شما ساختیم .

توضیحات :

« الْاَيْمَنَ » : سمت راست . صفت (جانب) است (نگا : مریم / 52) . « نَزَّلْنَا عَلَٰكُمْ الْمَنَّاءَ وَالسَّلْوٰى » : (نگا : بقره / 57) .

سوره طه آیه 81

متن آیه :

كُلُّوا مِنْ طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَلَا تَطْغَوْا فِيهِ فَيَحِلَّ عَلَٰكُمْ غَاضِيٌّ وَمَنْ
يَحِلَّ عَلَيْهِ غَاضِيٌّ فَقَدْ هَوٰى

ترجمه :

(بدیشان گفتیم :) از (این) روزیهای پاکیزه‌ای که (بدون رنج) به شما داده‌ایم بخورید و در آن (از حدود و مقررات خدا) تجاوز نکنید (و مواظب باشید نعمت رایگان ، موجب کفران و طغیان شما نشود . چه اگر نعمت من ، باعث ناسپاسی و گردنکشی شود) خشم من دامنگیرتان می‌گردد و هر که خشم من دامنگیرش شود پرت و هلاک می‌شود .

توضیحات :

« لَا تَطْغَوْا فِيهِ » : در آن سرکشی نکنید . سرکشی در نعمت خدا این است که انسان به جای این که از آن در راه طاعت و عبادت خدا و طریق سعادت دنیا و آخرت خود استفاده کند ، آن را وسیله گناهکاری و ناسپاسی و گردنکشی از فرمان و قوا نین الهی ، و بالاخره کفر و زندقه سازد . « هوی » : پرت شد و سقوط کرد . هلاک و نابود گردید .

سوره طه آیه 82

متن آیه :
وَإِنِّي لَغَفَّارٌ لِّمَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا ثُمَّ اهْتَدَىٰ

ترجمه :

من قطعاً (با غفران عظیمی که دارم) می آمرزم کسی را که (از کفر و گناه خود) برگردد و (به بهترین وجه) ایمان بیاورد و کارهای شایسته بکند و سپس راهیاب بشود (و این راه را تا آخر زندگی ادامه دهد) .

توضیحات :

« غَفَّارٌ » : بسیار آمرزنده . دارای آمرزش سترگی . « آمَنَ » : ایمان آورد . در آراستن و پیراستن ایمان خود کوشید . « اهْتَدَىٰ » : راهیاب شد . بر هدایت دوام و استمرار داشت .

سوره طه آیه 83

متن آیه :
وَمَا أَعْجَلَكَ عَن قَوْمِكَ يَا مُوسَىٰ

ترجمه :

(موسی پیش تر خود را به کوه طور رسا نید . بدو گفتیم :) ای موسی ! چه چیزی تو را بر آن داشت که (در آمدن به کوه طور) بر قوم خود پیشی گیری ؟

توضیحات :

« أَعْجَلَكَ » : تو را به شتاب و سبقت واداشت .

سوره طه آیه 84

متن آیه :
قَالَ هُمْ أَوْلَاءُ عَلَىٰ أَثَرِي وَعَجِلْتُ إِلَيْكَ رَبِّ لِتَرْضَىٰ

ترجمه :

(موسی) گفت : آنان به دنبال من بوده و (هرچه زودتر به خدمت می رسند) . پروردگارا ! من به سوی (میعادگاه و محضروحي) تو شتاب کردم تا (هرچه زودتر احکام و قوانین تو را دریافت و به بندگانت برسانم و از من) خوشنود شوی .

توضیحات :

« عَلَيَا أَثَرِي » : به دنبال من . نزدیک به من و پا به پای من .

سوره طه آیه 85

متن آیه :
قَالَ فَإِنَّا قَدْ فَتَنَّا قَوْمَكَ مِن بَعْدِكَ وَأَضَلَّهُمُ السَّامِرِيُّ

ترجمه :

(خدا) فرمود : ما قوم تورا بعد از (رهسپار شدن) تو (بدینجا) آزمایش کردیم (و آنان از عهده امتحان بر نیامدند) و « سامری » ایشان را گمراه و از راه بدر کرد .

توضیحات :

« وَتَنَا » : آزمایش کردیم . آزمودیم . « السَّامِرِيُّ » : مردی از اهالی فلسطین بود و از اقلیم سامره . به مصر کوچ کرد و بعدها همراه بنی اسرائیل از آنجا خارج شد . او منافق بود و چنین وانمود می کرد که به موسی ایمان دارد و کفر خود را مخفی می کرد .

سوره طه آیه 86

متن آیه :

فَرَجَعَ مُوسَىٰ إِلَىٰ قَوْمِهِ غَضْبَانَ أَسِفًا قَالَ يَا قَوْمِ أَلِمْتُمْ بِرَبِّكُمْ وَعَدًّا حَسَنًا أَفَطَالَ عَلَيْكُمُ الْعَهْدُ أَمْ أَرَدْتُمْ أَنْ يَحِلَّ عَلَيْكُمْ غَضَبٌ مِّن رَّبِّكُمْ وَأَخَلَّكُمْ مَّوْعِدِي

ترجمه :

موسی پس از دریافت تورات ، خشمگین و اندوهناک به سوی قوم خود برگشت . (بدیشان پرخاش کرد و) گفت : ای قوم من ! مگر پروردگارتان وعده نیکوئی به شما نداد (که عبارت است از : نزول تورات و بیان احکام آسمانی ، و نجات و پیروزی بر فرعونیان ، و وارث حکومت مصر شدن ، و مغفرت و آمرزش خداوندی ؟) . آیا مدت جدائی من از شما به طول انجامیده است ؟ ! یا این که خواسته اید که خشم پروردگارتان دامنگیرتان شود و این است که با وعده من مخالفت کرده اید ؟ ! (و سر از آئین و راه و روش من پیچیده و بیراهه رفته اید) .

توضیحات :

« غَضْبَانَ » : خشمگین . حال است . « أَسِفًا » : غم زده و اندوهناک . حال دوم است . « وَعَدًّا حَسَنًا » : وعده زیبایی . مراد نزول تورات و بیان احکام آسمانی در آن ؛ یا نجات و پیروزی بر فرعونیان و وارث حکومت سرزمین مصر شدن ؛ یا وعده مغفرت و آمرزش توبه کنندگان و انجام دهندگان کارهای پسندیده ؛ و یا این که همه این امور . « الْعَهْدُ » : مدت جدائی موسی از بنی اسرائیل و رفتن به مناجات . « أَمْ أَرَدْتُمْ أَنْ ... » : مراد این است که عمل شما آن چنان است که گویا چنین تصمیمی را درباره خود اتخاذ کرده اید .

سوره طه آیه 87

متن آیه :

قَالُوا مَا أَخَلَّفْنَا مَوْعِدَكَ يَمَلِكِنَا وَلَا يَكِنَّا حُمِّلْنَا أَوْزَارًا مِّن زِينَةِ الْقَوْمِ فَقَذَفْنَاهَا وَكَذَلِكَ أَلْقَى السَّامِرِيُّ

ترجمه :

گفتند : ما به اختیار خود از وعده تو سر پیچی نکرده ایم ، ولیکن

بارهای سنگین از زیورآلات (طلائی) مردمان (قبطی که توسط زنانمان به بهانه امانت جهت خود آرائی بدانها در روز عید گرفته شده بود و به همراه داشتیم) بار ما شده بود و (سامری می گفت : نحوست این زر و زیور حرام است که موسی برنمی گردد . این بود که) ما آنها را از خود دور انداختیم و سامری نیز (آنچه با خود داشت) از خود دور افکند .

توضیحات :

« مَلِكٌ » : اختیار و توانائی . « أَوْزَارًا » : جمع وزر است به معنی بارهای سنگین . « زینة » : زیورآلات . مراد زر و طلائی امانتی است که زنان بنی اسرائیل قبل از حرکت از مصر به بهانه فرارسیدن عید خود از قبطیان گرفته بودند . « قَدْ فُتْنَا » : انداختیم . از خود دور کردیم . « وَكَذَلِكَ أَلْقَى السَّامِرِيُّ » : سامری هم آنچه داشت دور انداخت . سامری هم آنها را به میان آتش انداخت . این بود که سامری برنامه و طرحی که داشت به مرحله اجرا درآورد .

سوره طه آیه 88

متن آیه :
فَأَخْرَجَ لَهُمْ عِجْلًا جَسَدًا لَهُ خُورٌ فَقَالُوا هَذَا إِلَهُكُمْ وَإِلَهُ مُوسَىٰ فَنَسِيًا

ترجمه :

سپس مجسمه گوساله ای را برای مردم (از میان آتش) بیرون آورد (که به علت تعبیه سوراخهایی در آن ، به هنگام وزش باد ، صدائی همچون) صدای گوساله داشت . (سامری و پیروانش) گفتند : این معبود شما و معبود موسی است و او (چنین چیزی را) فراموش کرده است (و در طلب آن به کوه طور رفته است) .

توضیحات :

« فَأَخْرَجَ لَهُمْ » : این بخش ، از زبان خداوند است که بیانگر نتیجه فتنه انگیزی سامری است . « جَسَدًا » : جسم . لاشه . مراد مجسمه و تندیس است . بدل از (عِجْلًا) می باشد (نگا : اعراف / 148) . « خُورٌ » : صدای گاو . « نَسِيًا » : موسی فراموش کرده است . سامری عهد و پیمان خود را با خدا و موسی به فراموشی سپرد .

سوره طه آیه 89

متن آیه :
أَفَلَا يَرَوْنَ أَلَّا يَرْجِعُ إِلَيْهِمْ قَوْلًا وَلَا يَمْلِكُ لَهُمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا

ترجمه :

آیا آنان نمی بینند که (این گوساله) پاسخ ایشان را نمی دهد و زیانی از آنان دور نمی گرداند و سودی برایشان فراهم نمی آورد ؟

توضیحات :

« لَا يَرْجِعُ » : برنمی گرداند . مراد این است که سخن نمی گوید و پاسخ نمی دهد . به صورت متعدی استعمال شده است (نگا : معتنه / 10 ، سبأ /

31). « أَلَّا يَرْجِعَ » : حرف (أَنْ) مخفف از مثقله و جزو حروف مشبّهة با لفعل است .

سوره طه آیه 90

متن آیه :
وَلَقَدْ قَالَ لَهُمْ هَارُونُ مِنْ قَبْلُ يَا قَوْمِ إِنَّمَا فُتِنْتُمْ بِهِ وَإِنَّ رَبَّكُمُ الرَّحْمَنُ
فَاتَّبِعُوا أَمْرِي

ترجمه :

هارون (که به هنگام وقوع چنین آشوبی در میانشان بسر می برد ،) پیش تر (از برگشتن موسی از میعادگاه) به بنی اسرائیل گفت : ای قوم من ! با این (گوساله زرین) شما دچار بلا (و آزمون بزرگ و سختی) شده اید . پروردگار شما خداوند مهربان است (نه کس و نه چیز دیگری) . اکنون که چنین است ، از من پیروی کنید و از فرمان من اطاعت نمائید .

توضیحات :

« مِنْ قَبْلُ » : پیش از برگشت موسی از کوه طور . « فُتِنْتُمْ بِهِ » : بدان در فتنه و بلا افتاده اید . چرا که گوساله را می پرستید و به دوزخ می افتید . بدان دچار آزمایش و آزمون شده اید . چرا که گوساله ای بدین شکل و هیئت ، برای امتحان ایمان شما است .

سوره طه آیه 91

متن آیه :
قَالُوا لَنْ نَبْرَحَ عَلَيْهِ عَاكِفِينَ حَتَّى يَرْجِعَ إِلَيْنَا مُوسَى

ترجمه :

گفتند : ما پیوسته به پرستش این گوساله می دهیم تا موسی به پیش ما برمی گردد .

توضیحات :

« لَنْ نَبْرَحَ » : همیشه ما . « عَاكِفِينَ » : مقیمان . پرستش کنندگان (نگا : بقره / 187 ، اعراف / 138) .

سوره طه آیه 92

متن آیه :
قَالَ يَا هَارُونُ مَا مَنَعَكَ إِذْ رَأَيْتَهُمْ ضَلُّوا

ترجمه :

(موسی در حالی که از آنچه شنید و دید ، سخت متأسّر بود) گفت : ای هارون ! هنگامی که دیدی آنان گمراه می شوند ، چه چیز مانع از آن شد که (جلو ایشان را بگیری و نگذاری به بیراهه روند ؟) ...

توضیحات :

« مَا مَنَعَكَ؟ » : چه چیز تو را بازداشت؟ چه چیز جلو تو را گرفت؟

سوره طه آیه 93

متن آیه :
أَلَا تَتَذَكَّرُ أَلَمْ نَكُنْ نَدُوكَ مِنْ قَبْلِ فَأَنْشَيْتَ آلَكَ وَتَجَنَّبَنِي أَفَعَصَيْتَ أَمْرِي

ترجمه :

از من پیروی کنی؟! (مگر هنگامی که می خواستم به میعادگاه بروم ننگفتم : جانانشین من باش در میان قوم من ، و به اصلاح بپرداز و راه تپاهکاران را در پیش مگیر؟) . آیا از دستور من سرپیچی کردی؟

توضیحات :

« أَلَا تَتَذَكَّرُ؟ » : این که از من پیروی نکنی؟ اشاره به این است که موسی به هارون گفته بود که پس از رفتن موسی ، او جانانشین وی شود و به اصلاح بپردازد (نگا : اعراف / 142) .

سوره طه آیه 94

متن آیه :
قَالَ يَا ابْنَ أُمَّ لَا تَأْخُذْ بِلِحْيَتِي وَلَا بِرَأْسِي إِنِّي خَشِيتُ أَنْ تَقُولَ فَرَّقْتَ بَيْنَ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَلَمْ تَرْقُبْ قَوْلِي

ترجمه :

(هارون) گفت : ای پسر مادرم! نه ریش مرا بگیر و نه موی سرم را (بردست بپیچ) . من ترسیدم که (اگر با ایشان شدت عمل نشان دهم) بگوئی میان بنی اسرائیل تفرقه انداختی و سفارش مرا به کار نپستی .

توضیحات :

« يَا ابْنَ أُمَّ » : ای پسر مادرم! ادای سخن بدین شیوه ، برای برانگیختن رأفت و رقت موسی بود ، و الا موسی و هارون برادران پدری و مادری یکدیگر بودند . یاء متکلم از آخر (اُم) برابر قاعده زبان عربی حذف و با فتحه خوانده شده است . « لَمْ تَرْقُبْ » : رعایت نکردی . حفظ و نگهداری نکردی (نگا : توبه / 8 و 10) .

سوره طه آیه 95

متن آیه :
قَالَ فَمَا خَطْبُكَ يَا سَامِرِيُّ

ترجمه :

(موسی) گفت : (اما تو) ای سامری! این کار خطرناک چیست که از تو سر زده است؟

توضیحات :

« خَطْبُ » : امر خطیر . کار خطرناک و عظیم (نگا : یوسف / 51 ، حجر / 57) .

سوره طه آیه 96

متن آیه :
قَالَ بَصُرْتُ بِمَا لَمْ يَبْصُرُوا بِهِ فَقَبَضْتُ قَبْضَةً مِّنْ أَثَرِ الرَّسُولِ فَنَبَذْتُهَا
وَكَذَلِكَ سَوَّلْتُ لِي نَفْسِي

ترجمه :

(سامري) گفت : من از چیزهائي (در صنعت و هنر مجسمه‌سازي) آگاهم که بني اسرائيل از آنها آگاه نیستند. من مقداري از آثار (تعاليم و قوانين) پیغمبر (خدا موسي) را برگزفتم و براي (گول زدن ديگران) آن را (به شکم گوساله) ريختم. اين چنين نفس من مطلب را در نظرم آراست (و آنچه مي خواستم انجام دادم).

توضيحات :

معني ديگر آيه که تنها نقل قول از زبان سامري است عبارت است از : سامري گفت : چيزي را من ديده‌ام که آنان نديده‌اند (که چيرئيل فرشته وحی است) و از جاي پاي (اسب) چيرئيل مشتني (خاک) برگزفتم و آن را (به درون گوساله) ريختم، و نفس من اين چنين کار را در نظرم آراست. «بصرت» : ديدم. مراد از ديدن در اينجا، فهم کردن و پي بردن و دانستن فنون مجسمه‌سازي و تمثالگري است. «قَبَضْتُ قَبْضَةً» : مشتني را برگزفتم. مراد برداشتن مقداري از تورات و عمل کردن بدان است. «أَثَرِ الرَّسُولِ» : اثر پیغمبر. مراد از (أَثَر) تورات، و مراد از (الرَسُول) موسي است. «نَبَذْتُ» : انداختم. رها کردم. «سَوَّلْتُ» : آن را زينت داد و گرامي و شيرين کرد (نگا: يوسف / 18 و 83).

سوره طه آیه 97

متن آیه :
قَالَ فَإِذَا هَبَّ فَاذْهَبَ وَإِنَّا لَك فِي الْحَيَاةِ أَنْ تَقُولَ لَا مِسَاسَ وَإِنَّ لَكَ مَوْعِدًا لَّنْ تَخْلَفُهُ
وَإِن نَّظُرُ إِلَىٰ إِلَهِكَ الَّذِي ظَلْتَ عَلَيْهِ عَاكِفًا لَنُحَرِّقَنَّهُ ثُمَّ لَنَنْسِفَنَّهُ فِي الْيَمِّ
نَسْفًا

ترجمه :

(موسي به سامري) گفت : برو (از ميان ما). در زندگي دنيا بهره‌ات (بيازاري و گريز باد. و) اين که پيوسته بگوئي : (به من) دست نز نيد و نزديک نشويد، و در آخرت براي تو موعدي است که در باره‌ات تخلف ناپذير است (و خداوند آن را فراموش نخواهد کرد. هم اينک هم، گوساله) معبودت را که پيوسته به عبادتش مي پرداختي بنگر و ببين که چگونه آن را مي‌سوزانيم و سپس خاکسترش را به دريا مي ريзим و مي پراکنيم.

توضيحات :

«مِيسَاسَ» : تماس. مخالطت و معاشرت. مصدر باب مفاعله است. «لَا مِيسَاسَ» : هيچ گونه هم نشيني و آميزشي نيست. مراد نهی است، يعني با من نياميزيد و تماس نگيريد. مقصود با يکوت سامري و طرد او از ميان جامعه است. اشاره به يکي از قوانين جزائي شريعت موسي است که

اعلان پليدي پليد و کناره گيري از او است (نگا : في ظلال القرآن) . « لَنْ تُخْلَفَهُ » : از تو در نمي گذرد . « إِلَهَكَ » : معبود خود . مراد گوساله سامري است . « نَسْفًا » : از هم پاشيدن و پرا كندن .

سوره طه آيه 98

متن آيه :
إِنَّمَا إِلَهُكُمُ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَسِعَ كُلَّ شَيْءٍ عِلْمًا

ترجمه :

معبود شما تنها الله است ، همان خدائي كه معبودي جز او نيست . دانش او همه چيز را فرا گرفته است (و از گذشته و حال و آينده ، و آنچه بوده است و هست و خواهد بود ، با خي است) .

توضيحات :

« وَسِعَ » : در بر گرفته است . فرا گرفته است (نگا : بقره / 255 ، انعام / 80) .

سوره طه آيه 99

متن آيه :
كَذَلِكَ نَقُصُّ عَلَيْكَ مِنْ أَنْبَاءِ مَا قَدْ سَبَقَ وَقَدْ آتَيْنَاكَ مِنْ لَدُنَّا ذِكْرًا

ترجمه :

اين چنين اخبار گذشتهگان را براي تو بازگويي كنيم . ما از سوي خود قرآن را به تو عطا کرده ايم (كه صلاح دين و دنيا را به تو و پيروانت تذکر مي دهد) .

توضيحات :

« كَذَلِكَ » : اين چنين اخبار گذشتهگان را . همان گونه كه خبر موسي را براي روايت كرديم ، تو را از سرگذشت ملتهاي گذشته ديگر مطلع مي سازيم . « ذِكْرًا » : مراد قرآن است (نگا : آل عمران / 58 ، حجر / 6 و 9) .

سوره طه آيه 100

متن آيه :
مَنْ أَعْرَضَ عَنْهُ فَإِنَّهُ يَحْمِلُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وِزْرًا

ترجمه :

هر كس از قرآن روي گردان شود (و از تصديق و عمل بدان دوري گزيند ، در دنيا گمراه خواهد بود ، و) در روز قيامت بار سنگيني (از عذاب مسؤوليت و گناه) بر دوش خواهد داشت .

توضيحات :

« وِزْرًا » : بار سنگين . بر گناه هم اطلاق مي شود ، و در اينجا مراد عقوبت و جزاي گناه است .

سوره طه آيه 101

متن آیه :
خَالِدِينَ فِيهِ وَسَاءَ لَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ حِمْلًا

ترجمه :
(این چنین کسانی) جاودانه در آن (عذاب) خواهند ماند ، و چه بار بدی که در روز قیامت دارند !

توضیحات :
« حِمْلًا » : بار . مراد بار سنگین گناهان است .

سوره طه آیه 102

متن آیه :
يَوْمَ يَنْفَخُ فِي الصُّورِ وَنَحْشُرُ الْمُجْرِمِينَ يَوْمَئِذٍ زُرْقًا

ترجمه :
روزی در صور (برای بار دوم) دمیده می‌شود ، و گنجهکاران را (با چهره و اندام) کیود رنگ (از شدت درد و رنج ، و با چشمان کور) در آن روز (در گستره رستاخیز) گرد می‌آوریم .

توضیحات :
« زُرْقًا » : جمع أَرْق . کسی که صورتش بر اثر شدت درد و رنج ، تیره و کیود شده باشد . کیود چشم . مراد از کیودی چشم ضعف بینائی است ، و کیود چشم را نابینا معنی کرده اند (نگا : طه / 124) . حال بشمار است .

سوره طه آیه 103

متن آیه :
يَتَخَفَتُونَ بَيْنَهُمْ إِنْ لَّيْتُمْ إِلَّا عَشْرًا

ترجمه :
آنان در میان خود آهسته به هم می‌گویند : جز ده شبانه‌روز (در دنیا) نبوده‌اید و نمانده‌اید .

توضیحات :
« يَتَخَفَتُونَ » : با صدای آهسته بهم می‌گویند . « إِنْ لَّيْتُمْ » : نمانده‌اید و توقف نکرده‌اید (نگا : یونس / 45) . « عَشْرًا » : مذکر آمدن این واژه ، بیانگر این است که تمیز محذوف ، مؤنث است که لایالی است ؛ هر چند هنگامی که عدد بدون معدود بیان شود ، این قاعده چندان مراعات نمی‌گردد .

سوره طه آیه 104

متن آیه :
تَحْنُ أَعْلَمَ بِمَا يَقُولُونَ إِذْ يَقُولُ أَمْئَلُهُمْ طَرِيقَةً إِنْ لَّيْتُمْ إِلَّا يَوْمًا

ترجمه :

ما بهتر مي دانيم که (آهسته به يکديگر) چه ميگويند ، و (کاملاً آگاهيم) از سخن کسي که رهش (در به تصوير کشيدن کوتاهي دنيا ، به حقيقت) نزديکتر و بهتر است ، آن گاه که ميگويد : شما تنها يک روز در دنيا بسر برده ايد !

توضيحات :
« أَمْثَلُهُمْ طَرِيقَةً » : کسي که رأي او دادگرانه تر و به واقعيت نزديکتر است . مراد از ترجميح سخن گوينده دوم اين نيست که او به صداقت و راستي نزديکتر است ؛ بلکه مراد اين است که او بهتر درجه پشيماني و اندازه هراس و عذاب قيامت را به تصوير کشيده است . چرا که عمر جهان گذران ، در قبال عمر بي پايان و جاويدان آخرت ، نه ده روز ، بلکه يک روز نيز بشمار نمي آيد که کمترين عدد است .

سوره طه آيه 105

متن آيه :
وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْجِبَالِ فَقُلْ يَنْسِفُهَا رَبِّي نَسْفًا

ترجمه :
(اي پيغمبر ! حال که از قيامت صحبت کرده اي ، منکران رستاخيز) از تو درباره کوهها مي پرسند (و ميگويند : کوههاي بدين عظمت - که به عقیده ايشان قابل تزلزل نيست - به هنگام پايان گرفتن جهان چه سرنوشتي خواهند داشت ؟) . بگو : پروردگار آنها را از جامي کند و (در هوا) پراکنده مي دارد (و برباد مي دهد) .

توضيحات :
« نَسْفًا » : از بُن کردن و پراکنده ساختن (نگا : مرسلات / 10) .

سوره طه آيه 106

متن آيه :
فَيَذَرُهَا قَاعًا صَفْصَفًا

ترجمه :
سپس زمين را به صورت قَلات صاف و هموار و بي آب و گياه رها مي سازد .

توضيحات :
« قَاعًا » : قَلات . زمين صاف و هموار (نگا : نور / 39) . خالي (نگا : تف سير المصحف الميسر) . « صَفْصَفًا » : کاملاً مسطح و هموار و صاف .

سوره طه آيه 107

متن آيه :
لَا تَرَى فِيهَا عِوَجًا وَلَا أَمْتًا

ترجمه :
در آن هيچ گونه پستي و بلندي نمي بيني (انگار قبلاً آباد نبوده

است و خانه و کاشانه و فراز و نشیبی نداشته است).

توضیحات :

« عَوْجَ » : پیچ . نشیب . گودی . « أُمَّتًا » : فراز . برجستگی . بلندی .

سوره طه آیه 108

مَتْنِ آیه :
يَوْمَ يُذِئِبُ يَتَّبِعُونَ الدَّاعِيَ لَأَ عَوْجَ لَهُ وَخَشَعَتِ الْأَصْوَاتُ لِلرَّحْمَنِ فَلَا تَسْمَعُ إِلَّا هَمْسًا

ترجمه :

در آن روز (که مردمان سر از گورها به درمی آورند ، همگی) بدون کمترین سر پیچی ، از منادی (الهی) پیروی می کنند ، (و برابر فرمان اورهسپار عرصه محشر می شوند ،) و صداها به سبب (جلال و شکوه خداوند) مهربان فروکش می کند ، و جز صدای آهسته (و پنهان در زیر لبان ، چیزی) نمی شنوی .

توضیحات :

« الدَّاعِيَ » : دعوت کننده . مُنَادِي . مراد اسرا فیل است . « عَوْجَ » : سر پیچی و انحراف . « لِلرَّحْمَنِ » : به خاطر سیطره عظمت خداوند مهربان بر عرصه محشر . در برابر خداوند مهربان . « هَمْسًا » : صدای آهسته و زیرلایی .

سوره طه آیه 109

مَتْنِ آیه :
يَوْمَ يُذِئِبُ لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ إِلَّا مَنْ أَذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَرَضِيَ لَهُ قَوْلًا

ترجمه :

در آن روز شفاعت (هیچ کسی) سودی نمی بخشد ، مگر (شفاعت) کسی که خداوند مهربان به او اجازه دهد و گفتارش را بپسندد .

توضیحات :

« لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ » : در روز قیامت . شفاعت به سه شرط انجام می گیرد :
1 - خدا به شفاعت کننده اجازه شفاعت دهد (نگا : بقره / 255 ، یونس / 3) .
2 - آنچه درخواست می شود خدا بپسندد باشد (نگا : طه / 109) .
3 - خدا راضی شود از کسی که برای او شفاعت می گردد (نگا : انبیاء / 28 ، نجم / 26) .

سوره طه آیه 110

مَتْنِ آیه :
يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يُحِيطُونَ بِهِ عِلْمًا

ترجمه :

خدا می داند آنچه را که (مردمان) در پیش دارند و (در آخرت بدان گرفتار می آیند ، و می دانند) آنچه را که (در دنیا انجام داده اند و) پشت سر

گذاشته اند، ولي آنان از (کار و بار و حکمت) آفریدگار آگاهی ندارند .

توضیحات :
« مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ » : امور دنیای ایشان . احوال قیامت آنان . « مَا خَلْفَهُمْ » : امور دنیای ایشان . احوال قیامت آنان . هر يك از دو موصول « مَا » مي تواند مربوط به گذشته یا آینده ، و پايين كه امور دنیا یا امور آخرت باشد و برعکس هم ، معنی شود . « هم » : مرجع ضمير مي تواند مردمان یا گرد آيندگان در عرصه محشر باشد . « يه » : مرجع ضمير مي تواند خدا باشد كه معنی آن گذشت ، و یا اين كه موصولهاي (ما) باشد كه معنی آن چنين مي شود : خدا مي داند كه مردمان چه کرده اند و چه مي كنند و عاقبتشان چه خواهد بود ، ولي مردمان كارهاي خود را فراموش مي كنند و نمي دانند در دنیا و آخرت چه بر سرشان مي آيد .

سوره طه آیه 111

مِتْنِ آيَةٍ :
وَعَنْتِ الْوُجُوهُ لِلْحَيِّ الْقَيُّومِ وَقَدْ خَابَ مَنْ حَمَلَ ظُلْمًا

ترجمه :

(در آن روز همه) چهره ها در برابر خداوند باقي و جاويدان ، و گرداننده و نگهبان جهان (همچون اسيران) خضوع و خشوع مي كنند و گريش مي برند ، و كسي كه (در آن روز كوله بار) كفر (دنیای خود) را بر دوش كشد ، نااميد (از لطف خدا و بي بهره از نجات و ثواب) مي گردد .

توضیحات :

« عَنْتِ » : خشوع و خضوع كرد . مثل اسيران گريش برد . از اين ماده واژه (عاني) به معنی اسير است كه جمع آن (عناة) است . « الْوُجُوهُ » : چهره ها . ذكر چهره ها در ميان ساير اعضا ، بدان خاطر است كه اشرف اندامها بوده و اثر فرو تني و خواري در آن نمايان مي گردد . و پايين كه تسميه كل به اسم جزء است و مراد خود انسانها است . « الْحَيِّ الْقَيُّومِ » : (نگا : بقره / 255) . « خَابَ » : نااميد گرديد و به آرزو نرسيد . زبان مند شد . از دست داد . « ظُلْمًا » : كفر .

سوره طه آیه 112

مِتْنِ آيَةٍ :
وَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا يَخَافُ ظُلْمًا وَلَا هَضْمًا

ترجمه :

و هر كس كارهاي نيكو انجام دهد ، در حالي كه مؤمن باشد ، نه از ظلم و ستمي مي ترسد (كه بر او رود ، و مثلاً بر گناهانش افزوده شود) و نه از كم و كاستي مي هراسد (كه گريبانگير كارهاي نيك و پاداشش شود . چرا كه حساب خدا دقيق است) .

توضیحات :

« وَهُوَ مُؤْمِنٌ » : در حالي كه انجام دهنده كارهاي نيك مؤمن باشد . چرا كه

کارهای نیک کافر هدر می‌رود و ضائع می‌شود (نگا : بقره / 217 ، زمر / 65 ، احزاب / 19) . « ظَلِمًا » : مراد عقاب بدون سبب ، یا افزایش بر لغزشها و سیئات است . « هَضْمًا » : خوردن و کاستن . کم کردن حق کسی و وفا نکردن به ادای آن واجب . مراد کاستن از حسنات است .

سوره طه آیه 113

متن آیه :
 وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا وَصَرَّفْنَا فِيهِ مِنَ الْوَعِيدِ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ أَوْ يُحَدِّثْ لَهُمْ ذِكْرًا

ترجمه :

همچنین قرآن را به زبان عربی فرو فرستادیم و در آن بیم دادن و ترساندن را (به شیوه‌های گوناگون) بازگو کردیم ، تا این که (مردمان از کفر و معاصی) بپرهیزند ، یا باعث یادآوری و بیداری (و مایه پند و عبرت) ایشان شود .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : هم‌چنین . عطف بر (كَذَلِكَ) در آیه 99 است . « أَنْزَلْنَاهُ » : بدون مرجع قبلی ، برای اشاره به عظمت قرآن و استتقرار و حضور آن در آذهنان است . « قُرْآنًا عَرَبِيًّا » : حال اول و حال دوم بشمارند ؛ یا این که (قُرْآنًا) حال و (عَرَبِيًّا) صفت آن است (نگا : یوسف / 2) . « صَرَّفْنَا » : به شیوه‌های گوناگون و بیانات مختلف بازگو کردیم (نگا : انعام / 46 ، اسراء / 41) . « ذِكْرًا » : پند و عبرت . بیداری و آگاهی .

سوره طه آیه 114

متن آیه :
 فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ وَلَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يُقْضَىٰ إِلَيْكَ وَحْيُهُ وَقُلْ رَبِّ زِدْنِي عِلْمًا

ترجمه :

والا مقام خدا است که شاه حقیقی او است (و جملگی فرماندهان و فرمانبران بدو نیاز مندند ، و دائره امر و نهیش سراسر گسترده هستی است . ای پیغمبر ! نازل کننده قرآن چنین خدای بلندمرتبه و توانائی است . پس به هنگام نزول قرآن) پیش از این که وحی (آیات) قرآن به پایان برسد ، در آن عجله مکن (و تند تند آیه‌ها را به دنبال جبرئیل تکرار منما و بر زبان مران . چرا که هر چند قرآن مافوق طاقت و توان انسان است ، اما خدا حافظ و نگهدار آن است و آن را در مغزت ثبت و ضبط می‌نماید) . بگو : پروردگارا ! (در پرتو قرآن) بردانشم بی‌غزا (و از قرآن و ابعاد مختلف آن آگاه‌ترم فرما) .

توضیحات :

« فَتَعَالَى » : والا مقام است . از علو و عظمت مطلق برخوردار است . « لَا تَعْجَلْ بِالْقُرْآنِ » : مراد نهی از عجله‌ای است که حضرت محمد به هنگام دریافت وحی جهت فراگیری و حفظ قرآن داشت ، و بدین خاطر با شتاب به دنبال

فرشته وحی جبرئیل امین، آیات قرآنی را تکرار می فرمود (نگا :
قیامه / 15 - 17 ، اعلی / 6) . « یُقَضِّیَا » : به پایان رسانده شود .

سوره طه آیه 115

متن آیه :

وَلَقَدْ عَوَدْنَا إِلَىٰ آدَمَ مِن قَبْلُ فَنَسِيَهَا وَلَمْ نَجِدْ لَهُ عَزْمًا

ترجمه :

در آغاز کار، ما به آدم فرمان دادیم (که از میوه درخت ممنوع نخورد) .
اما او ترك فرمان کرد و (از آن خورد ، و در او ائیل کار) از او تصمیم درستی و
اراده استواری مشاهده نکردیم .

توضیحات :

« عَوَدْنَا إِلَىٰ آدَمَ » : به آدم فرمان دادیم . مراد از عهد در اینجا سفارش و
فرمان است . چنین توصیه و امری هم راجع بود به نخوردن از میوه درخت
ممنوع (نگا : بقره / 35) . « مِن قَبْلُ » : در او ائیل کار . پیشدا پیش . قبل
از زمان حال در روزگاران گذشته . « نَسِيَهَا » : ترك کرد . مراد از نسیان در
اینجا فراموش کردن مطلق نیست . زیرا بر فراموشی مطلق عتاب و
ملامتی وجود ندارد . از سوی دیگر ، شیطان که نخوردن از میوه درخت را
برابر فرموده آیه 20 سوره اعراف به یاد آدم آورده بود . لذا مراد ترك
فرمان یا دست کم فراموشکاری است که به سبب کم توجهی حاصل می گردد
(نگا : طه / 126) . « عَزْمًا » : تصمیم و اراده استواری که انسان را در برابر
وسوسه های اهریمن نگاه دارد .

سوره طه آیه 116

متن آیه :

وَإِذْ قُلْنَا لِلْمَلَائِكَةِ اسْجُدُوا لِآدَمَ فَسَجَدُوا إِلَّا إِبْلِيسَ أَبَىٰ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! بیان دار) آن گاه را که به فرشتگان دستور دادیم : برای
آدم سجده (تعظیم و تکریم) بپسندید ، پس (همگی اطاعت کردند و)
سجده بردند مگر ابلیس که سر باز زد .

توضیحات :

« اسْجُدُوا » : (نگا : بقره / 34) .

سوره طه آیه 117

متن آیه :

فَقُلْنَا يَا آدَمُ إِنَّ هَذَا عَدُوٌّ لَّكَ وَ لِزَوْجِكَ فَلَا يُخْرِجَنَّكَمَا مِنَ الْجَنَّةِ فَتَشْقَىٰ

ترجمه :

آن وقت گفتیم : ای آدم ! این دشمن تو و همسر تو است ، پس (بپا نئید
به دام وسوسه خود شمارا گرفتار نسازد و) از بهشت بیرون نتان نکند که

به رنج و زحمت خواهی افتاد.

توضیحات :

« تَيْشَقِيَا » : تو به درد و رنج خواهی افتادی. از شقاوت به معنی زحمت و مشقت است (نگا : طه / 2). روی سخن متوجه آدم و حواء است، ولی علت مفرد آمدن فعل بدان خاطر است که عهد و پیمان در آغاز متوجه آدم بوده و نقطه پایان هم متوجه او شده است. از سوی دیگر، درد و رنج مرد که رئیس اهل و عیال خود است، متضمن درد و رنج اهل و عیال نیز می باشد.

سوره طه آیه 118

متن آیه :

إِنَّ لَكَ أَلًا تَجُوعَ فِيهَا وَلَا تَعْرَى

ترجمه :

(بر ما است که خواسته های زندگی تو را در بهشت فراهم سازیم و) تو در آن نه گرسنه می شوی و نه برهنه می گردی .

توضیحات :

« إِنَّ لَكَ » : برای تو هست . مراد تضمین روزی از سوی خداوند است .

سوره طه آیه 119

متن آیه :

وَأَنَّكَ لَا تَظْمَأُ فِيهَا وَلَا تَصْحَى

ترجمه :

و در آن تو نه تشنه می مانی و نه آفتاب زده می شوی .

توضیحات :

« لَا تَصْحَى » : حرارت آفتاب سوزان به تو نمی خورد و گرم ازده نمی گردی . مراد این است که کار کردن و رنج کشیدن در میان نیست .

سوره طه آیه 120

متن آیه :

فَوَسَّسَ إِلَيْهِ الشَّيْطَانُ قَالَ يَا آدَمُ هَلْ أَدُلُّكَ عَلَى شَجَرَةِ الْخُلْدِ وَمُلْكٍ لَّا يَبْلَى

ترجمه :

سپس شیطان (به نیرنگ و حيله نشست و) آدم را وسوسه کرد (و بدو) گفت : آیا تو را به درخت جاودانگی و ملک فنا ناپذیر رهنمود کنم ؟ (اگر از این درخت ممنوع بخورید ، دیگر نمی میرید و سرمدی می شوید) .

توضیحات :

« الْخُلْدِ » : جاودانگی . سرمدی . (نگا : اعراف / 20) . « لَا يَبْلَى » : کهنه و فرسوده نمی شود . فنا پذیر و زائل نمی گردد .

سوره طه آیه 121

متن آیه :
 وَأَكَلَا مِنْهَا فَوَدَّتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا وَطَفِقَا يَخْصِفَانِ عَلَيْهِمَا مِنْ وَرَقِ الْجَنْدِ
 وَعَصَى آدَمُ رَبَّهُ فَغَوَى

ترجمه :

سرانجام هر دو نفر از آن خوردند (و جامه‌های بهشتی از بدنشان فرو ریخت) و شرمگاهشان برایشان نمایان شد (که تا آن زمان از ایشان پنهان بود) و شروع کردند به این که برگهای درختان بهشت را بر خود بپایچند و بچسبیا نند . بدین نحو آدم از فرمان پروردگارش سرپیچی کرد و گمراه شد (و این واقعه پیش از نبوت او بود) .

توضیحات :

« فَوَدَّتْ لَهُمَا سَوْآتُهُمَا » : (نگا : اعراف / 20 و 22 و 27) . « غَوَى » : گمراه شد .
 زندگیش تپاه شد .

سوره طه آیه 122

متن آیه :
 ثُمَّ اجْتَبَاهُ رَبُّهُ فَتَابَ عَلَيْهِ وَهَدَى

ترجمه :

سپس پروردگارش او را (برای پیغمبری) برگزید و توبه‌اش را پذیرفت و (به سوی اعتذار و استغفار) رهنمودش کرد .

توضیحات :

« اجْتَبَاهُ » : انتخابش کرد . به پیغمبریش برگزید . خدا با توفیق توبه او را به خود نزدیک فرمود (نگا : اعراف / 23) .

سوره طه آیه 123

متن آیه :
 قَالَ اهْبِطَا مِنْهَا جَمِيعًا بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ وَإِنَّمَا يَا تَيْنَكُمْ مِنِّي هُدًى
 فَمَنْ اتَّبَعَ هُدَايَ فَلَا يَضِلُّ وَلَا يَشْقَى

ترجمه :

خدا دستور داد : هر دو گروه شما با هم (ای آدم و حواء و اهریمن !) از بهشت فرو آئید (و در زمین ساکن شوید ، و در آنجا) برخی (از فرزندان) دشمن برخی دیگر خواهند شد ، و هرگاه هدایت و رهنمود من برای شما آمد ، هرکه از هدایت و رهنمودم پیروی کند ، گمراه و بدبخت نخواهد شد .

توضیحات :

« اهْبِطَا » : مراد آدم و حواء و ابلیس است (نگا : بقره / 36) . « إِنَّمَا » : (نگا : بقره / 38) . « لَا يَضِلُّ » : در دنیا گمراه و سرگشته نمی‌شود . « لَا يَشْقَى » : در آخرت با درآمدن به دوزخ بدبخت نمی‌گردد .

سوره طه آیه 124

مَتْنِ آيَةِ :
وَمَنْ أَعْرَضَ عَن ذِكْرِي فَإِنَّ لَهُ مَعِيشَةً ضَنْكاً وَنَحْشُرُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَعْمَى

ترجمه :

و هر که از یاد من روی بگرداند (و از احکام کتابهای آسمانی دوری گزیند) ، زندگی تنگ (و سخت و گدازنده) خواهد داشت ؛ (چون نه به قسمت و نصیب خدادادی قانع خواهد شد ، و نه تسلیم قضا و قدر الهی خواهد گشت) و روز رستاخیز او را نابینا (به عرصه قیامت گسیل و با دیگران در آنجا) گردمی آوریم .

توضیحات :

« ذِکْرٌ » : یاد . مراد هر آن چیزی است که خدا بدان یاد شود ، اعم از قرآن و غیر آن . « مَعِيشَةٌ » : زندگی . مراد زندگی دنیا است (نگا : اعراف / 10) . « ضَنْكاً » : تنگ . مراد سخت و پرنگرانگی و اضطراب است (نگا : انعام / 125) . مصدر است و برای مذکر و مؤنث یکسان به کار می رود . « أَعْمَى » : کور . این کوری به هنگام زنده شدن و سر بر آوردن از گورها است (نگا : اسراء / 97) .

سوره طه آیه 125

مَتْنِ آيَةِ :
قَالَ رَبِّ لِمَ حَشَرْتَنِي أَعْمَى وَقَدْ كُنْتُ بَصِيْرًا

ترجمه :

خواهد گفت : پروردگارا ! چرا مرا نابینا (برانگیخته ای و به عرصه قیامت گسیل داشته و در آنجا) جمع آورده ای ؟ من که قبلاً (در دنیا) بینا بوده ام .

توضیحات :

« قَدْ كُنْتُ بَصِيْرًا » : من بینا بوده ام . این جواب به اعتبار اکثر افراد است ؛ چرا که برخی در دنیا کور مادرزاد بوده و یا بعدها کور شده اند .

سوره طه آیه 126

مَتْنِ آيَةِ :
قَالَ كَذَلِكَ أَتَتْكَ آيَاتُنَا فَنَسِيْتَهَا وَكَذَلِكَ الْيَوْمَ تُنْسَى

ترجمه :

(خدا) می گوید : همین است (که هست و بچش نتیجه نافرمانی را) . آیات (کتابهای آسمانی ، و دلائل هدایت جهانی) من به تو رسید و تو آنها را نادیده گرفتی ؛ همان گونه هم تو امروز نادیده گرفته می شوی (و بی نام و نشان در آتش رها می گردی) .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : همين است كه مي بيني . به خاطر آن است كه . « نَسِيْتَهَا » : آن را ترك كردي و درباره آن سستي نمودي . « تُنْسِيَا » : فراموش مي شوي . ترك گفته مي شوي (نگا : اعراف / 51) .

سوره طه آيه 127

متن آيه :
وَكَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ أَسْرَفَ وَلَمْ يُؤْمِنِ بِآيَاتِ رَبِّهِ وَلَعَذَابُ الْآخِرَةِ أَشَدُّ وَأَبْقَى

ترجمه :

ما اين گونه سزا مي دهيم كسي را كه افراط (در عصيان) و تفريط (در پرستش و عبادت) پيش مي گيرد و به آيات پروردگارش ايمان نمي آورد . مسلماً عذاب آخرت بسيار سخت تر و ماندگارتر (از عذاب اين جهان) است .

توضيحات :

« كَذَلِكَ نَجْزِي » : اين گونه هم در دنيا سزا و جزا مي دهيم . اين گونه در آخرت سزا و جزا مي دهيم . « أَسْرَفَ » : افراط و زياده روي كرد . تفريط و کوتاهي كرد .

سوره طه آيه 128

متن آيه :
أَفَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ يَمْشُونَ فِي مَسَاكِينِهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّأُولِي النُّهَى

ترجمه :

آيا آنان پي نبرده اند كه پيش از ايشان بسياري از مردمان (اعصار و ادوار مختلف) را نابود کرده ايم (و هم اينك ايشان برجاي آنان نشسته اند) و درام كنه و منازلشان گام برمي دارند ؟ (مگر شما پسينيان سرنوشتي جز سرنوشت پيشينيان داريد ؟ !) . به حقيقت در اين (صحنه هاي عبرت انگيز زمان) نشانه هائي براي (اندرز گرفتن و بيدار شدن) خردمندان است .

توضيحات :

« أَلَمْ يَهْدِ لَهُمْ » : آيا ايشان را رهنمود نكرده است ؟ (نگا : اعراف / 100) . « الْقُرُونِ » : (نگا : انعام / 6) . « الذَّهَبِيَا » : (نگا : طه / 54) .

سوره طه آيه 129

متن آيه :
وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ لَكَانَ لِزَامًا وَأَجَلٌ مُّسَمًّى

ترجمه :

اگر وعده پروردگارت قبلاً بر اين نمي رفت (كه عذاب و هلاك گناهكاران را به تاخير بيندازد) و ملاحظه زمان مقرر (يعني قيامت) نبود (عذاب خدا هم اينك در دنيا) دامنگير (كافران و فاسقان معاصر ، بسان كافران و

فا سقان (پیش) می‌شد.

توضیحات :

« كَلِمَةٌ سَدِّقَتْ » : سخنی که زده شده ، و وعده‌ای که داده شده است (نگا : انفال / 33 ، قمر / 46) . « لِزَامًا » : لازم و واجب . حتمی و قطعی . مصدر باب مفاعله است و در معنی وصفی برای مبالغه به کار رفته است . « أَجَلَ مُسَمًّى » : مدت مقدر عمرشان ، یا روز قیامت (نگا : انعام / 6) . عطف است بر واژه (كَلِمَةٌ) .

سوره طه آیه 130

متن آیه :

فَا صَبْرٌ عَلَيَّ مَا يَقُولُونَ وَ سَبِيحٌ يَجْمَدُ رَبِّيكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَ قَبْلَ غُرُوبِهَا وَ مِنْ أَنَاءِ اللَّيْلِ فَسَبِّحْ وَأَطْرَافَ النَّهَارِ لَعَلَّكَ تَرْضَى

ترجمه :

(اکنون که بنا نیست این بدکاران فوراً مجازات شوند) پس تو (ای پیغمبر !) در برابر چیزهایی که می‌گویند (و تکذیب و استهزائی که می‌کنند) شکیبائی کن ، و (برای تسلی خاطر) قبل از طلوع آفتاب و پیش از غروب آن ، و در اثناء شب و در بخشهائی از روز ، به پرستش و ستایش پروردگارت مشغول شو ، تا (پیوندت با خدا استوار گردد و آرامش خاطر به تو دست دهد ، و بدانچه برایت مقدر شده است) راضی و خوشنود شوی .

توضیحات :

« فَاصْبِرْ » : بدین سبب شکیبائی کن . حرف (ف) سببیه است ، و مراد از شکیبائی عدم اضطراب است ؛ نه ترك جنگ و جهاد . « سَبِّحْ » : امر به پیغمبر به طور خاص و به پیروان او به طور عام است . « سَبِّحْ وَ أَطْرَافَ النَّهَارِ » : کنایه از تسبیح و تحمید و تذیبه مطلق خدا در همه اوقات است . یا این که مراد به جای آوردن نمازهای پنجگانه است . بدین شرح : « قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ » : نماز صبح . « قَبْلَ غُرُوبِهَا » : نماز ظهر و عصر . « مِنْ أَنَاءِ اللَّيْلِ » : نماز مغرب و عشاء . « أَطْرَافَ النَّهَارِ » : نماز صبح و مغرب ، یا نماز ظهر . تکرار آن بیانگر مزیت بیشتر ، و جمع آمدن آن برای همگونی با (ءَأَنَاءِ اللَّيْلِ) است (نگا : تفسیر قاسمی) . « ءَأَنَاءِ » : جمع إِنْو ، إِنْو ، آنی ، ساعتها . بخشها (نگا : آل عمران / 113) . « أَطْرَافَ » : جوانب و ساعات . مراد بامدادان و شامگاهان است (نگا : هود / 114) .

سوره طه آیه 131

متن آیه :

وَلَا تَمُدَّنَّ عَيْنَيْكَ إِلَىٰ مَا مَتَّعْنَا بِهِ أَزْوَاجًا مِنْهُمْ زَهْرَةَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا لِنَفِثَنَّهُمْ فِيهِ وَرِزْقَ رَبِّكَ خَيْرٌ وَأَبْقَىٰ

ترجمه :

چشم خود را مدوز به نعمتهای مادی که به گروههائی از کافران داده ایم . این نعمتهای مادی که زینت زندگی دنیا است ، بدیشان داده ایم تا

آنان را بدان بیازما ئیم. داده (اخروي جا ويدان و سرمدی) پروردگارت بهتر و پایدارتر (از این نعمتهای موقت و زودگذر جهان فانی) است .

توضیحات :

« لا تَمْدَنَّ » : مدوز . منگر . « أَوْجَاءً » : اصناف . گروه‌ها و دسته‌ها (نگا : حجر / 88) . « زَهْرَةٌ » : زینت و بهجت . آرایش و سرسبزی . مفعول فعل محذوف (جَعَلْنَا) یا بدل از محل (ما) و یا حال است .

سوره طه آیه 132

متن آیه :

وَأْمُرْ أَهْلَكَ بِالصَّلَاةِ وَاصْطَبِرْ عَلَيْهَا لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا نَحْنُ نَرْزُقُكَ وَالْعَاقِبَةُ لِلتَّقْوَى

ترجمه :

خانواده خود را به گزاردن نماز دستور بده (چرا که نماز مایه یاد خدا و پاکي و صفای دل و تقویت روح است) و خود نیز بر اقامه آن ثابت و ماندگار باش . ما از تو روزی نمی خواهیم ، بلکه ما به تو روزی می دهیم . سرانجام (نیک و ستوده) از آن (اهل تقوا و) پرهیزگاری است .

توضیحات :

« أَهْلٌ » : اهل پیغمبر ، عبارت است از امت محمدی و خانواده خودش . اهل مردم ، افراد خانواده ایشان است . « لَا نَسْأَلُكَ رِزْقًا » : از تو روزی نمی خواهیم . از تو روزی خودت و دیگران را نمی خواهیم . لذا به سبب فراچنگ آوردن رزق ، از نماز غافل مشو . « الْعَاقِبَةُ » : مراد سرانجام نیکو است . چرا که سرانجام بد همچون معدوم بشمار است .

سوره طه آیه 133

متن آیه :

وَقَالُوا لَوْلَا يَا تَيْنَا يَا يَآ يَآ مِّن رَّبِّهِ أَوْلَمُ تَأْتِيهِم بَيِّنَاتٌ مَّا فِي الصُّحُفِ الْأُولَى

ترجمه :

(کافران مکه) می گویند : چرا (محمد) معجزه‌ای از سوی پروردگارش برای ما نمی آورد (که ما خود پیشنهاد می کنیم ؟ از قبیل : برجوشاندن چشمه ساری از زمین و داشتن باغی از درختان خرما و انگور و غیره) . آیا معجزه (بزرگ قرآن نام که در) کتابهای پیشین (آسمانی تورات و انجیل و زبور مذکور است) ، به پیش ایشان نیامده است ؟

توضیحات :

« أَوْلَمُ تَأْتِيهِم . . . الْأُولَى » : آیا خیر روشن اقوام پیشین که در کتب آسمانی گذشته بوده است برای آنان نیامده است (که پیای پیای معجزاتی پیشنهاد می کردند و پس از مشاهده معجزات ، به کفر و انکار ادامه می دادند ، و عذاب شدید الهی دامنگیرشان می شد) . اینها چرا معجزه می طلبند و بهانه جوئی می کنند ، مگر همین قرآن با این

امتیازات بزرگ که حاوی حقائق کتب آسمانی پیشین است، برای آنان کافی نیست. «آیة» : معجزات حسی، از قبیل : عصای موسی و ید بیضاء. معجزات پیشنهادی (نگا : اسراء / 90 - 93). «بینه» : معجزه بزرگ کتابهای آسمانی، یعنی قرآن. معجزات انبیاء گذشته. «الصّحف الأولیا» : کتابهای آسمانی پیشین. از قبیل : تورات و انجیل و زبور (نگا : شعراء / 196، اعلی / 18 و 19).

سوره طه آیه 134

متن آیه :
 وَلَوْ أَنَّا أَهْلًا كُنَّا لَهُمْ يَعْذَابٍ مِّن قَبْلِهِ لَقَالُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا
 فَنُنَبِّئَ آيَاتِكَ مِن قَبْلِ أَنْ نُنزِلَ وَنَخْزِيَ

ترجمه :

اگر ما پیش از نزول قرآن و آمدن پیغمبر اسلام، ایشان را با عذابی ناپود می کردیم، (روز قیامت) می گفتند : پروردگارا ! چرا (در دنیا) پیغمبری برای ما نفرستادی، تا از آیات تو پیروی کنیم، پیش از آن که (در آخرت) خوار و رسوا شویم (و به دوزخ گرفتار آئیم) ؟

توضیحات :

«مِن قَبْلِهِ» : پیش از نزول قرآن. پیش از بعثت محمد. «نَزِلَ وَ نَخْزِيَ» : در دنیا خوار و در آخرت رسوا شویم. در آخرت خوار و رسوا شویم.

سوره طه آیه 135

متن آیه :
 قُلْ كُلٌّ مِّن رَّبِّصٌ فَتَرْبُّوا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ أَصْحَابُ الصِّرَاطِ السَّوِيِّ وَمَنِ اهْتَدَى

ترجمه :

(ای پیغمبر ! به این منکران حقیقت و معاندان دین) بگو : (ما و شما) جملگی منتظر (وعده ها و وعیدهای الهی) هستیم (ما در انتظار وعده پیروزی بر شما هستیم و شما در انتظار شکست ما. حال که چنین است) پس شما هم انتظار بکشید. به زودی خواهیم دانست چه کسانی (از ما و شما) بر راه راست بوده و راهیابند (و چه کسانی گمراه و اهل عذابند).

توضیحات :

«كُلٌّ» : هر يك از ما و شما. «مُتَرَبِّصٌ» : منتظر. چشم به راه. (نگا : توبه / 52، طور / 30 و 31، حدید / 14) «السوي» : راست و مستقیم (نگا : مریم / 17 و 43).

سوره انبیاء آیه 1

متن آیه :
 أَفَتَرْبِئُ لِلنَّاسِ حِسَابُهُمْ وَهُمْ فِي غَفْلَةٍ مَّعْرُضُونَ

ترجمه :

(زمان) محاسبه مردمان (کفر پیشه چون قریش بسیار) بدیشان نزدیک است در حالی که آنان غافل (از هول و هراس آن) و روی گردان (از ایمان بدان) می باشند .

توضیحات :

« حِسَابُهُمْ » : محاسبه ایشان . مراد زمان حساب و کتاب گر فتن از آنان است که قیامت است . (نگا : قمر / 1)

سوره انبیاء آیه 2

متن آیه :

مَا يَا تِيهِمْ مِّنْ ذِكْرٍ مِّن رَّبِّهِمْ مُّحَدَّثٍ إِلَّا اسْتَمَعُوهُ وَهُمْ يَلْعَبُونَ

ترجمه :

هیچ بخش تازه ای از قرآن (و اندرز جدیدی) از سوی پروردگارشان بدیشان نمی رسد مگر این که آن را به شوخی می شنوند و به بازی می گیرند .

توضیحات :

« ذِكْرٌ » : قرآن (نگا : حجر / 9) . پند و اندرز . « مُّحَدَّثٍ » : تازه . صفت (ذِکْر) است .

سوره انبیاء آیه 3

متن آیه :

لَا هَيْبَةَ قُلُوبِهِمْ وَأَسْرُوا النَّجْوَى الَّذِينَ ظَلَمُوا هَلْ هَذَا بَشَرًا مِّمَّنْ لَكُمْ أَوْ تَأْتُونَ السَّحْرَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ

ترجمه :

(آنان در حالی هستند که) دل‌هایشان غافل است (از اندیشیدن درباره آن) . چنین ستم پیشگانی گفتگوهای درگوشی (خود را که برای توطنه علیه پیغمبر و قرآن انجام می دادند) پنهان می داشتند (و به هم دیگر) می گفتند : مگر این (شخص که ادعای پیغمبری می کند) انسانی همچون شما نیست ؟ (حال که او بشر عادی و همسان با شما است و کلام جادویی دارد) آیا به سراغ جادو می روید (و آن را می پذیرید) گرچه می بینید (که جادو است ؟ !) .

توضیحات :

« لَا هَيْبَةَ » : غافل و بی خبر . « أَسْرُوا » : پنهان داشتند و پوشیدند . « الَّذِينَ ظَلَمُوا » : بدل ضمیر (و) اسبب یا فاعل است و از باب : « أَكَلُوا زَيْتًا الْبِرَاءِ غَيْثٌ » : است . « أَسْرُوا النَّجْوَى » : جنبه مبالغه در پنهان داشتن دارد . « هَلْ هَذَا » : استفهام انکاری است . « أَوْ تَأْتُونَ السَّحْرَ » : آیا به سراغ سحر می روید ؟ آیا سحر را می پذیرید ؟

سوره انبیاء آیه 4

متن آیه :
قَالَ رَبِّي يَعْلَمُ الْقَوْلَ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

(خدا پیغمبر را از سخنان پنهانی و توطنه‌های نهانی ایشان بی‌اگاهانید، و او بدیشان) گفت : پروردگرم می‌داند سخنی را که در آسمان و سخنی را که در زمین گفته شود؛ چرا که او شنوای (هر گفتاری و) آگاه (از هر کرداری) است .

توضیحات :

« قَالَ » : پیغمبر گفت .

سوره انبیاء آیه 5

متن آیه :

بَلْ قَالُوا أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ بَلْ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ شَاعِرٌ فَلْيَأْتِنَا بِالآيَةِ كَمَا أَرْسِلَ الْأُولُونَ

ترجمه :

(ستمکاران کفرپیشه به این هم اکتفاء نمی‌کنند که می‌گویند : محمد انسان عادی است و پیغمبر نبوده ، و قرآن هم جادویی بیش نیست) بلکه می‌گویند : (قرآن) خوابهای آشفته و پراکنده‌ای بیش نیست ، نذیر او اصلاً آن را از پیش خود ساخته است (و به خدا نسبت داده است) ، نذیر اصلاً او شاعری است (و قرآن مجموعه‌ای از تخیلات شاعرانه خودش می‌باشد . اگر وی راست می‌گوید که فرستاده خدا است) پس او معجزه‌ای را به ما ارائه دهد که (از جنس معجزاتی باشد که) پیغمبران پیشین (از خود نموده و) با آن فرستاده شده‌اند .

توضیحات :

« بَلْ » : بلکه . این واژه برای گسیختن از موضوعی و پرداختن به موضوع دیگری به کار می‌رود . « أَضْغَاثُ أَحْلَامٍ » : خوابهای آشفته و پریشان (نگا : یوسف / 44) . « آ آیه » : معجزه حسی و مادی مراد است (نگا : طه / 133) .

سوره انبیاء آیه 6

متن آیه :

مَا آمَنَتْ قَبْلَهُمْ مِنْ قَرِيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا أَفَهُمْ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

مردمان پیشینی که قبل از ایشان بوده‌اند (و تقاضای معجزات گوناگون نموده‌اند) هر کدام که ایمان نیاورده‌اند نابودشان کرده ایم . (قبلاً هم مشیت خدا بر این تعلق گرفته است که مادام تو در میان قریش باشی ، خدا ایشان را به عذاب‌های گرفتار نکند که مایه نابودیشان گردد) . مگر آنان ایمان می‌آورند؟! (ممکن نیست) .

توضیحات :
 « قَرِيَّةٌ » : آبادي . مراد مردمان آبادي است . « مِنْ قَرِيَّةٍ » : برخي حرف « مِنْ » را دال بر عموم نفي مابعد دانسته اند . يعني : هيچ کدام از ملتهاي پيشيني که درخواست معجزه کرده اند ايمان نياورده و در نتيجه نابود شده اند . ولي بهتر است (مِنْ) تبعيضيه بشمار آيد . به هر حال خدا چنين معجزه اي بدیشان نمي نماياند ، چرا که حتماً ايمان نمي آورند و در نتيجه نابود مي شوند . خداوند هم پيشتر خواسته است که عذاب استيصال دامنگير اين ملت نشود (نگا : انفال / 33) .

سوره انبياء آيه 7

متن آيه :
 وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَّا رَجَالًا نُوحِي إِلَيْهِمْ فَاسْأَلُوا أَهْلَ الذِّكْرِ إِنْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :
 (تنها تو نيستي که پيغمبري ، و در عين حال انسان . بلکه) پيش از تو جز مرداني را بر نيندگيخته ايم که بدیشان (دين آسماني را) وحی کرده ايم . از (اهل علم و) آشنايان به کتابهاي آسماني پرسيد اگر اين را نمي دانيد .

توضیحات :
 « رَجَالًا » : مردان . مراد اين است که پيغمبران همه انسان بوده و از ميان مردان برگزيده شده اند ؛ نه زنان . « الذِّكْر » : مراد کتابهاي آسماني پيشين است (نگا : انبياء / 105) . دانش و آگاهي . « أَهْلَ الذِّكْرِ » : آشنايان به کتابهاي آسماني پيشين . آگاهان و فرزندگان .

سوره انبياء آيه 8

متن آيه :
 وَمَا جَعَلْنَاهُمْ جَسَدًا لَّا يَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَمَا كَانُوا خَالِدِينَ

ترجمه :
 ما پيغمبران را به صورت کالبدهاي که غذا نخورند نيا فريده ايم (بلکه آنان انسان بوده و همچون انسانهاي ديگر خورده اند و نوشيده اند و زندگي کرده اند و مرده اند) و عمر جاويدان هم نداشته اند .

توضیحات :
 « جَسَدًا » : مراد کالبد و پيکري است که مانند فرشتگان به غذا نياز مند نباشد .

سوره انبياء آيه 9

متن آيه :
 ثُمَّ صَدَقْنَاهُمُ الْوَعْدَ فَأَنْجَيْنَاهُمْ وَمَنْ نَشَاءُ وَأَهْلًا كُنَّا الْمُسْدِرِينَ

ترجمه :

(ما به پیغمبران خود وعده داده بودیم که آنان را از چنگال دشمنان رهائی بخشیم و نقشه‌هایشان را نقش بر آب کنیم . آری ما سرانجام) به وعده وفا کرده ایم و صدق آن را بدیشان نموده ایم و آنان و همه کسانی را که خواسته ایم ، نجات بخشیده ایم ، و زیاده روی کنندگان (در تکذیب و تعدیب پیغمبران) را نابود کرده ایم .

توضیحات :

« الْمَسْرِ فِینَ » : مراد اسراف کنندگان در زشتیها و پلشتیها ، و زیاده روی کنندگان در تکذیب و تعدیب مؤمنان و انبیاء است .

سوره انبیاء آیه 10

متن آیه :
لَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ كِتَابًا فِيهِ ذِكْرُكُمْ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

ترجمه :

ما برایتان کتابی (به نام قرآن) نازل کرده ایم که وسیله بیداری و آوازه و بزرگواری شما است . آیا نمی فهمید (که سود و عظمتتان در چیست؟!) .

توضیحات :

« فِيهِ ذِكْرُكُمْ » : در این کتاب شرف و عظمت شما نهفته است . آوازه و شهرت شما را پاس می‌دارد . مایه بیداری و وسیله هوشیاری شما است .

سوره انبیاء آیه 11

متن آیه :
وَكَمْ قَصَمْنَا مِنْ قَرْيَةٍ كَانَتْ ظَالِمَةً وَأَنْشَأْنَا بَعْدَهَا قَوْمًا آخَرِينَ

ترجمه :

بسیار بوده است که (اهالی) آبادیهای ستمگری را (به سبب کفرشان) نابود کرده ایم و پس از ایشان ، گروههای دیگری را روی کار آورده ایم .

توضیحات :

« قَصَمْنَا » : درهم شکسته ایم . مراد هلاک کردن و نابود ساختن است .

سوره انبیاء آیه 12

متن آیه :
فَلَمَّا أَحْسَبُوا بَأْسَنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَرْكُضُونَ

ترجمه :

آنان هنگامی که عذاب ما را احساس کرده اند ، ناگهان پای به فرار گذاشته اند (و برای نجات خویش همچون چهارپایان به این سو و آن سو گریخته اند) .

توضیحات :

« أَحَسُّوا » : احساس کرده اند . پی برده اند . این قسمت ، تفصیل بخش
اجمالی سابق است . چرا که احساس ، پیش از هلاك است . « بَأْسَنَا » :
عذاب ما . « يَرْكُضُونَ » : از ماده (ركض) به معنی تند دویدن ، اسب را
تا ختن ، و پا بر زمین کو بیدن است (نگا : ص / 42) .

سوره أنبياء آیه 13

متن آیه :

لَا تَرْكُضُوا وَارْجِعُوا إِلَى مَا أَنْزَلْتُمْ فِيهِ وَمَسَاكِينِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَسْأَلُونَ

ترجمه :

(اما به عنوان تمسخر و استهزاء بدیشان گفته شده است :) نگر یزید و
باز گردید به سوی زندگانی پر ناز و نعمتی که در آن بسر می بردید و
به سوی کاخها و قصرهای پر زرق و برقشان ! شاید (خدمتگزاران و
اطرافیان آنان به شما نیاز داشته باشند و) از شما (کمکی و چیزی)
خواسته شود (و به رأی و نظر آنان محتاج باشند) .

توضیحات :

« أَنْزَلْتُمْ فِيهِ » : در آن غرق خوشگذرانی بودید (هود / 116) .

سوره أنبياء آیه 14

متن آیه :

قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ

ترجمه :

میگویند : وای بر ما ! ما ستمگر بوده ایم (و با کفر و ورزیدن ، بر خود ستم
کرده ایم ، وهم اینک به آتش میسوزیم) .

توضیحات :

« يَا وَيْلَنَا » : ای وای بر ما ! تر کیبی است که به هنگام افسوس خوردن و
پشیمانی بردن گفته میشود .

سوره أنبياء آیه 15

متن آیه :

فَمَا زَالَتْ تِلْكَ دَعْوَاهُمْ حَتَّى جَعَلْنَاهُمْ حَصِيداً خَامِئِينَ

ترجمه :

پیوسته این ، فریاد ایشان خواهد بود (و « وای بر ما » را تکرار می کنند)
تا این که آنان را درویده و فرو افتاده می نماید (و ایشان را از پای
می اندازیم و هلاکشان میسازیم) .

توضیحات :

« دَعْوَاهُمْ » : فریاد و صدای ایشان . « حَصِيداً » : درو شده . مراد از پای انداخته
و پی کرده می باشد . « خَامِئِينَ » : خاموش شدگان . مراد هلاك شوندگان و از
نفس افتادگان است .

سوره أنبياء آیه 16

متن آیه :
وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا لَآئِيَيْنَ

ترجمه :

ما که آسمان و زمین و آنچه در میان آنهاست برای بازی و شوخی نیافریده ایم (و بیهوده و بی‌هدف ساخته و پرداخته نشده ایم).

توضیحات :

« لَآئِيَيْنَ » : بازی و شوخی کنان . حال ضمیر (نا) در (مَا خَلَقْنَا) است .

سوره أنبياء آیه 17

متن آیه :
لَوْ أَرَدْنَا أَنْ نَتَّخِذَ لَهُوَآلَاءَ لَتَّخَذْنَا مِنْ لَدُنَّا إِنْ كُنَّا قَاعِلِينَ

ترجمه :

(به فرض محال) اگر می‌خواستیم سرگرمی انتخاب کنیم ، چیزی مناسب خود انتخاب می‌کردیم (و لهو و لعب خدا یارانه‌ای برمی‌گزیدیم) . ما چنین کاری را نمی‌کنیم .

توضیحات :

« مِنْ لَدُنَّا » : متناسب با شأن خدا یارانه خود . « إِنْ كُنَّا قَاعِلِينَ » : اگر چنین کاری می‌کردیم . ما چنین کاری نمی‌کنیم . با توجه به معنی دوم ، حرف « إِنْ » : نا فیه است (نگا : مریم / 93) .

سوره أنبياء آیه 18

متن آیه :
بَلْ نَقْذِفُ بِالْحَقِّ عَلَى الْبَاطِلِ فَيَدْمَغُهُ فَإِذَا هُوَ زَاهِقٌ وَلَكُمُ الْوَيْلُ مِمَّا تَصِفُونَ

ترجمه :

بلکه (ما) چنین نمی‌خواهیم (و) حق را به جان باطل می‌اندازیم ، و حق مغز سر باطل را از هم می‌پاشد و باطل هرچه زودتر محو و نابود می‌شود . وای بر شما (ای کافران) به سبب توصیفی که می‌کنید (از بی‌هدفی جهان ، و از افترا ئی که بر خدا و فرستاده یزدان می‌بندید) .

توضیحات :

« نَقْذِفُ » : پرت می‌کنیم . می‌اندازیم . « يَدْمَغُهُ » : حمله و مغز سر آن را می‌شکافد . محو و نابودش می‌کند . « زَاهِقٌ » : از میان رفته . مضمحل شونده . « الْوَيْلُ » : هلاک . عذاب . وای .

سوره أنبياء آیه 19

متن آیه :

وَلَهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ عِنْدَهُ لَا يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِهِ وَلَا يَسْتَحْسِرُونَ

ترجمه:

از آن او است هر که و هر چه در آسمانها و زمین است ، (و لذا تنها شایسته پرستش او است) و کسانی که در پیشگاه وی هستند (و مقربان درگاه پروردگارند ، یعنی فرشتگان) از پرستش او سر باز نمی زنند و خویشان را بالاتر از عبادتش نمی دانند و (از بندگی شبانه روزی خود هرگز) خسته نمی گردند .

توضیحات:

« مَنْ عِنْدَهُ » : کسانی که در پیشگاه خدا یند . مراد فرشتگان مقرب است که همچون صاحبان مکانت و منزلت در نزدشها یزند . مراد از پیشگاه خدا هم ، محضر قرب معنوی است . « لَا يَسْتَكْبِرُونَ » : خسته و درمانده نمی شوند (نگا : ملك / 4) .

سوره انبیاء آیه 20

متن آیه :
يَسْبَحُونَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لَا يَفْتُرُونَ

ترجمه:

شب و روز (دائماً به تعظیم و تمجید خدا مشغولند و پیوسته) سرگرم تسبیح و تقدیسند و سستی به خود راه نمی دهند .

توضیحات:

« لَا يَفْتُرُونَ » : سست نمی شوند و خسته و دلگیر نمی گردند .

سوره انبیاء آیه 21

متن آیه :
أَمْ اتَّخَذُوا آلِهَةً مِّنَ الْأَرْضِ هُمْ يُنْشِرُونَ

ترجمه:

(فرشتگان مقرب این چنین به عبادات مشغولند ، و اما اینان) آیا خدایانی از (سنگ و چوب و فلز و دیگر اشیاء) زمین را به خدائی گرفته اند که (انگار قادرند مردگان را) زندگی دوباره بخشند ؟ !

توضیحات:

« أَمْ » : آیا ؟ این حرف برای انتقال از سخنی و پرداختن به سخن دیگری است همراه با انکار (نگا : بقره / 214) . « مِنَ الْأَرْضِ » : از عناصر و اشیاء زمین . « يُنْشِرُونَ » : زندگی می بخشند . در آخرت مردگان را زنده می کنند .

سوره انبیاء آیه 22

متن آیه :

لَوْ كَانَ فِيهِمَا آلِهَةٌ إِلَّا اللَّهُ لَفَسَدَتَا فَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

ترجمه :

اگر در آسمانها و زمین ، غیر از یزدان ، معبودها و خدایانی می بودند و (امور جهان را می چرخانند) قطعاً آسمانها و زمین تباہ می گردید (و نظام گیتی به هم می خورد . چرا که بودن دوشاه در کشوری و دو رئیس در اداره ای ، نظم و ترتیب را به هم می زند) . لذا یزدان صاحب سلطنت جهان ، بسی برتر از آن چیزهائی است که ایشان (بدو نسبت می دهند و) بر زبان می رانند .

توضیحات :

« إِلَّا » : غیر از (نگا : هود / 36) . « الْعَرْش » : تخت سلطنت جهان . کنایه از عزت و قدرت و فرماندهی است (نگا : أعراف / 54) . موجود ناشناخته ای که انسان به حقیقت آن پی نمی برد (نگا : حاقه / 17) .

سوره انبیاء آیه 23

متن آیه :
لَا يَسْأَلُ عَمَّا يَفْعَلُ وَهُمْ يُسْأَلُونَ

ترجمه :

خداوند در برابر کارهائی که می کند ، مورد بازخواست قرار نمی گیرد (و با زبیرسی نمی شود ، و کسی حق خرده گیری ندارد) ولی دیگران مورد بازخواست و پرسش قرار می گیرند (و در افعال و اقوالشان جای ایراد و سؤال بسیار است) .

توضیحات :

« لَا يَسْأَلُ ... » : پرسیده نمی شود . اعتراض گرفته نمی شود .

سوره انبیاء آیه 24

متن آیه :
أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ هَذَا ذِكْرٌ مَنْ مَعِيَ وَذِكْرٌ مَنْ قَبْلِي بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ الْحَقَّ فَهُمْ مُعْرِضُونَ

ترجمه :

آیا آنان غیر از یزدان ، معبودهائی را (سزاوار پرستش دیده و) به خدائی گرفته اند ؟ ! بگو : دلیل خود را (بر این شرك) بیان دارید . این (قرآن است که) راهنمای کسانی است که با من همراهند (و پستی نیان بشمارند) و این (هم تورات و انجیل و دیگر کتابهای آسمانی که) راهنمای کسانی بوده که قبل از من می زیسته اند (و پیشینیان نامیده می شوند . هیچ کدام شرك را جائز نمی دانند و بلکه مردمان را به توحید و یکتاپرستی می خوانند . لذا گمان شما در امر شرك ، نه بر عقل و نه بر نقل استوار است) . اصلاً اغلب آنان (این کتابها را از دشمنان بررسی نکرده اند و چیزی از) حق نمی دانند ، و این است که (از یکتاپرستی و ایمان ناآلوده به کثافت شرك) روی گردانند .

توضیحات :

« مِنْ دُونِهِ » : علاوه از خدا . غیر از خدا . « هَذَا » : این . مراد وحی یا قرآن و سایر کتابهای آسمانی است . « ذِكْرٌ » : تذکر و رهنمود . یا داور و راهنمای مردم به خدا و دین (نگا : أعراف / 63 و 69 ، طه / 99) .

سوره انبیاء آیه 25

متن آیه :

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا نُوحِي إِلَيْهِ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنَا فَاعْبُدُونِ

ترجمه :

ما پیش از تو هیچ پیغمبری را نفرستاده ایم ، مگر این که به او وحی کرده ایم که : معبودی جز من نیست ، پس فقط مرا پرستش کنید .

توضیحات :

...

سوره انبیاء آیه 26

متن آیه :

وَقَالُوا اتَّخَذَ الرَّحْمَنُ وَلَدًا سُبْحَانَہُ بَلْ عِبَادٌ مُّكْرَمُونَ

ترجمه :

(برخی از کفار عرب) میگویند : خداوند رحمان فرزندانی (برای خود ، به نام فرشتگان) برگزیده است (چرا که ملائکه دختران خدا یند !) . یزدان سبحان پاک و منزّه (از این گونه نقصها و عیبها) است . (فرشتگان فرزندان خدا نبوده و) بلکه بندگان گرامی و محترمی هستند (که به هیچ وجه از طاعت و عبادت و اجرا فرمان یزدان سرپیچی نمی کنند) .

توضیحات :

« وَلَدًا » : فرزندان . در اینجا مراد فرشتگان است (نگا : نحل / 57) . واژه « وَلَدٌ » : برای مفرد و مثنی و جمع و مذکر و مؤنث به کار می رود (نگا : بقره / 116) .

سوره انبیاء آیه 27

متن آیه :

لَا يَسْئُرُونَہُ بِالْقَوْلِ وَهُمْ بِأَمْرِهِ يَعْمَلُونَ

ترجمه :

آنان (آن قدر مؤدب و فرما نبردار یزدانند که هرگز) در سخن گفتن بر او پیشی نمی گیرند ، و تنها به فرمان او کار می کنند (نه به فرمان کس دیگری) .

توضیحات :
 « لا یَسْتَفِیْهُ وَنَهُ بِالْقَوْلِ » : چیزی نخواهند گفت تا خدا نگوید و فرمان ندهد . به فرمان او عمل می نمایند و چانه نمی زنند و ستیزه نمی کنند .

سوره انبیاء آیه 28

متن آیه :
 یَعْلَمُ مَا بَیْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَلَا يَشْفَعُونَ إِلَّا لِمَنْ ارْتَضَى وَهُمْ مِنَ خَشْيَتِهِ مُشْفِقُونَ

ترجمه :

خداوند اعمال گذشته و حال و آینده ایشان را می داند (و از دنیا و آخرت و از وجود و پیش از وجود و بعد از وجودشان آگاه است) و آنان هرگز برای کسی شفاعت نمی کنند مگر برای آن کسی که (بدانند) خدا از او خوشنود است و (اجازت شفاعت او را داده است) . به خاطر همین معرفت و آگاهی (همیشه از خوف (مقام کبریائی) خدا ترسان و هراسانند .

توضیحات :

« مَا بَیْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ » : (نگاه : بقره / 255) . « خَشْيَتِهِ » : خوف همراه با تعظیم و تکریم و هیبت و رهبت (نگاه : فاطر / 28) . « مُشْفِقُونَ » : افراد ترسان . اشخاص برحذر .

سوره انبیاء آیه 29

متن آیه :
 وَمِنَ الظَّالِمِينَ یَقُلُ مِنْهُمْ إِنِّي إِلَهٌ مِّنْ دُونِهِ فَذَلِكَ نَجْزِيهِ جَهَنَّمَ كَذَلِكَ نَجْزِي

ترجمه :

هرکس از ایشان (که فرشتگان و مأموران اجرا فرمان یزدانند ، به فرض) بگوید غیر از خدا من هم معبودی هستم ، سزای وی را دوزخ می گردانیم . سزای ظالمان (دیگری را هم که با ادعای ربوبیت و شرک به خویشتن ستم کنند) همین خواهیم داد .

توضیحات :

« مِن دُونِهِ » : غیر از او . به جای او .

سوره انبیاء آیه 30

متن آیه :
 أُولَئِكَ يَرِ الْذِينَ كَفَرُوا أَنَّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ كَانَتَا رَتْقًا فَفَتَقْنَاهُمَا وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ أَفَلَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

آیا کافران نمی بینند که آسمانها و زمین (در آغاز خلقت به صورت توده عظیمی در گستره فضا ، یکپارچه) به هم متصل بوده و سپس (

بر اثر انفجار درونی هولناکی) آنها را از هم جدا ساخته ایم (و تدریجاً به صورت جهان کنونی درآورده ایم) و هر چیزی زنده‌ای را (اعم از انسان و حیوان و گیاه) از آب آفریده ایم. آیا (درباره آفرینش کائنات نمی‌اندیشند و) ایمان نمی‌آورند؟

توضیحات:

«أَوَلَمْ يَرَوْا...»: آیا نمی‌بینند؟ آیا نمی‌دانند و آگاهی ندارند؟ «رَبُّقَالٍ»: چه سپیده و متصل. مصدر است و به معنی اسم مفعول، یعنی (مرتوق) است. «فَاتَّخَذْنَاهُمَا»: آن دو را از هم جدا و مفصل کردیم. استعمال فعل مثنی (کائنات) و ضمیر مثنی (هما) با توجه به این است که مجموعه سماوات یک طرف، و خود ارض یا زمین یک طرف در مد نظر بوده است. در این بخش اشاره گذرانی به آغاز پیدایش جهان شده است. «مِنَ الْمَاءِ»: از آب. اشاره به پیدایش حیات در سواحل اقیانوسها و دریاها و رودخانه‌ها است. به سبب آب. اشاره به این است که قسمت اعظم بدن انسان و حیوان و گیاه از آب تشکیل و بدون آب تحولات و انفعالات داخلی آنها ناممکن است، و از سوی دیگر قوام زندگی جانداران بر آب است.

سوره انبیاء آیه 31

متن آیه:

وَجَعَلْنَا فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ وَجَعَلْنَا فِيهَا فِجَاجًا سُبُلًا لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ

ترجمه:

ما در زمین کوههای استوار و ریشه‌داری پدید آورده ایم تا زمین انسانها را مضطرب نسازد و توازن آنان را به هم نزنند (و کوهها از فشارگدازه‌ها و گازهای درونی، و حرکات پوسته زمین، و از وزش تند بادهای، تا حد زیادی جلوگیری کنند)، و در لابلاي کوهها راههای گشادی به وجود آورده ایم، تا این که (پیوند انسانها به وسیله سلسله جبالها از هم نگسلد و به مقصدشان) راهیاب گردند (و با دیدن این آثار به ذات آفریدگار پی ببرند).

توضیحات:

«رَوَاسِيَ»: جمع رَاسِيَّة، کوههای استوار و پابرجا. از آنجا که این گونه کوهها در زیر باهم پیوند دارند، چه بسا این واژه اشاره به این پیوستگی ریشه‌ای کوهها داشته که اثر عمیقی در جلوگیری از لرزشهای زمین دارد. «أَنْ تَمِيدَ بِهِمْ»: تا ایشان را نلرزاند و توازنشان را به هم نزند (نگا: نحل / 15). «فِجَاجًا»: جمع فِجْ، راه گشاد (نگا: حج / 27). این واژه مفعول (جَعَلْنَا) و واژه (سُبُلًا) بدل آن است. برخی هم (فِجَاجًا) را که در معنی صفت (سبلاً) است، حال آن دانسته‌اند (نگا: نوح / 20). «يَهْتَدُونَ»: راهیاب شوند به یکتاپرستی و کمال قدرت و حکمت الهی. راهیاب شوند به مصالح و مقاصد زندگی.

سوره انبیاء آیه 32

متن آیه :
وَجَعَلْنَا السَّمَاءَ سَدْفًا مَّحْفُوظًا وَهُمْ عَنْ آيَاتِهَا مُعْرَضُونَ

ترجمه :

و ما آسمان را سقف محفوظي نموديم ، ولي آنان از نشانه هاي (خداشناسي موجود در) آن روي گردانند (و درباره اين همه عظمتي که بالاي سرشان جلوه گراست نمي انديشند) .

توضیحات :

« السَّمَاءُ » : مراد کواکب و نجوم موجود در گستره فضاي نزديک به ما ، يا به عبارت ديگر ، آسمان دنيا است که بر اثر تماسک و تجاذب از سقوط محفوظ و مصونند (نگا : حج / 65) . يا اين که مراد از آسمان ، جوي است که همچون سقفي گرداگرد زمين را فرا گرفته است و آن را در برابر شهابها و سنگهاي سرگردان و اشعه کيهاني نگاه مي دارد و از انهدام حفظ مي کند .

سوره انبياء آيه 33

متن آیه :
وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ وَالشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ

ترجمه :

خدا است که شب و روز و خورشيد و ماه را آفريده است و همه در مداري مي گردند (که او براي آنها تعيين کرده است) .

توضیحات :

« كُلٌّ » : همه اين چهار چيز . يعنني شب و روز و خورشيد و ماه . زيرا شب که همان سایه مخروطي زمين است ، در گرد زمين دائماً در حرکت است ، و نور آفتاب که به زمين مي تابد و روز را تشکيل مي دهد ، همانند استوانه اي است که در گرد اين کره پيوسته نقل مکان مي کند . بنا بر اين شب و روز نيز براي خود مسير و مکاني دارند . « فَلَكٍ » : مراد مدار و راه حرکت است (نگا : يس / 40) . « يَسْبَحُونَ » : شناورند . در حرکتند .

سوره انبياء آيه 34

متن آیه :
وَمَا جَعَلْنَا لِإِبْرَاهِيمَ قَبْلِكَ الْخُلْدَ أَوْ إِنْ مَتَّ فَهُمُ الْخَالِدُونَ

ترجمه :

ما براي هيچ انساني پيش از تو زندگي جاويدان قرار نداديم (تا براي تو جاودانگي قرار دهيم . بلکه هر کسي مرده و مي ميرد و تو هم مي ميري . وانگهي آنان که انتظار مرگ تو را دارند و با مرگ تو اسلام را خاتمه يافته مي دانند) ، مگر اگر تو بميري ايشان جاويدانه مي مانند؟!

توضیحات :

« الْخُلْدُ » : ماندن هميشگي در دنيا . جاودانگي .

سوره انبیاء آیه 35

مِثْنِ آيَةٍ :
كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ وَنَبَلُّوْكُمْ بِالْشَّرِّ وَالْخَيْرِ فِتْنَةً وَاِلَيْنَا تُرْجَعُوْنَ

ترجمه :

هر کسی مزه مرگ را می چشد (و قطعاً می میرد ، اعم از پیغمبر و غیر پیغمبر . چرا که زنده جاوید تنها خداست و بس) . ما شما را با سود و زیان و بدیها و خوبیها (در زندگی دنیا) کاملاً می آزمائیم ، و سرانجام به سوی ما برگردانده می شوید (و جزا و سزای اعمال خود را دریافت می دارید) .

توضیحات :

« نَبَلُّوْكُمْ » : شما را می آزمائیم . یعنی همچون آزما ینده ای شما را مورد آزمایشهای گوناگون خوشی و ناخوشی قرار می دهیم . « فِتْنَةً » : آزمایش . آزمون . مفعول مطلق است از غیر لفظ فعل و برای تأکید است (نگا : فرقان / 20) .

سوره انبیاء آیه 36

مِثْنِ آيَةٍ :
وَإِذَا رَأَوْا الَّذِيْنَ كَفَرُوا إِن يَتَّخِذُوْنَكَ إِلَّا هُزُوًّا أَهَذَا الَّذِي يَذْكُرُ آلِهَتَكُمْ وَهُمْ يَذْكُرُونَ

ترجمه :

هنگامی که کافران تو را می بینند ، کاری جز تمسخر و استهزاء تو را ندارند ، (و خواهند گفت :) آیا این همان کسی است که از خدایان شما عیبجویی و بدگوئی می کند ؟ (مگر او را سزد که چنین گوید و کند ؟ !) . و حال این که ایشان (که نمی پسندند از بتان سنگی و بی جان نشان بدگوئی شود) به قرآن خداوند مهربان (و خالق انسان و جهان) باور ندارند .

توضیحات :

« إِن » : حرف نفی است و به معنی (لا) است . « هُزُوًّا » : مسخره . مصدر است و به معنی اسم مفعول ، یعنی مهزوء می باشد (نگا : مائده / 57 و 58) . « وَهُمْ يَذْكُرُونَ » : جمله حالیه است . در حالی که خود کافران . « يَذْكُرُونَ » : عیبجویی و بدگوئی می کند (نگا : اسراء / 60) . « يَذْكُرُونَ » : قرآن خداوند مهربان (نگا : آل عمران / 58 ، حجر / 6 و 9) . کتابهای آسمانی (نگا : انبیاء / 105) . وحی آسمانی . ایمان به خدا . « هُم » : برای تأکید ضمیر ما قبل است .

سوره انبیاء آیه 37

مِثْنِ آيَةٍ :
خَلِقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَجَلٍ سَأَرِيْكُمْ آيَاتِيْ فَلَا تَسْتَعْجِلُوْنَ

ترجمه :

(آن چنان انسان شتابگر است که انگار) انسان از شتاب ساخته شده است (و تار و پود وجودش از عجله فراهم آمده است . انسان هم برای دیدن خیر و نعمت ، و هم برای مشاهده شر و نِقمت عجل است) . هرچه زودتر بلا و عذاب خویش را به شما می نمایانم . به شتابم نیندازید و عجله نکنید .

توضیحات :

« خَلِقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَجَلٍ » : مراد شتاب بزدگی انسان است (نگا : اسراء / 11) . « آ آیاتی » : بلا و عذاب خود . مراد دلائل صدق وعده الهی مبنی بر دامنگیری عذاب و عقاب دنیوی و اخروی است . « لَا تَسْتَعْجِلُونَ » : با شتاب و عجله از من نخواهید . از من نخواهید که قبل از موعد ، عذاب را برسانم ، یا قیامت را برپا دارم .

سوره انبیاء آیه 38

متن آیه :

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

میگویند : فرارسیدن این وعده (که رستخیز و قیامت نام دارد) کی خواهد بود اگر (ای مؤمنان ! در سخن خود) راستگو هستید ؟

توضیحات :

« هَذَا الْوَعْدُ » : مراد وعده عذاب دنیوی و اخروی است که پیغمبر و مؤمنان فرارسیدن آن را به گوش کافران می رساندند .

سوره انبیاء آیه 39

متن آیه :

لَوْ يَعْلَمُ الَّذِينَ كَفَرُوا حِينَ لَا يَكْفُونَ عَنْ وُجُوهِمُ النَّارَ وَلَا عَنْ ظُهُورِهِمْ وَلَا هُمْ يَنْصُرُونَ

ترجمه :

اگر کافران خیر می داشتند از آن زمانی که (قیامت فرا می رسد و به دوزخ می افتند و آتش جهنم از هر سو ایشان را در بر می گیرد و) آنان نمی توانند آتش را از پس و پیش خود باز دارند و (از طرف کسی هم) ایشان یاری نمی گردند ، (اینک چنین سخنانی نمی گفتند) .

توضیحات :

« حِينَ » : مفعول به فعل (يَعْلَمُ) است . « لَا يَكْفُونَ » : با ز نمی دارند . نمی توانند به دور کنند . « وُجُوهِمُ النَّارَ » : مراد از روهها و پشتها ، پیش و پس است که اشهر جوانب و اطراف انسان است ، و آتش از بالا و پائین و راست و چپ و روبرو و پشت سر و بالاخره از درون و بیرون ، دوزخیان را در بر می گیرد (نگا : عنکبوت / 54 و 55 ، همزه / 6 و 7) .

سوره اُنزلیاء آیه 40

متن آیه :

بَلْ تَأْتِيهِمْ بَغْتَةً فَتَبْهَتُهُمْ فَلَا يَسْتَعْطِیْعُونَ رَدَّهَا وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ

ترجمه :

(قیامت با اطلاع قبلی فرا نمی‌رسد و) بلکه ناگهانی به سراغ ایشان می‌آید و آنان را مات و میهوت می‌کند و توانائی دفع و برگرداندن آن را نخواهند داشت و دیگر مهلت و فرصت (توبه و معذرت) بدیشان داده نمی‌شود .

توضیحات :

« بَغْتَةً » : ناگهانی و سُرزده . « فُجْأَةً » مصدر است و حال و یا مفعول مطلق بشمار است . « فَتَبْهَتُهُمْ » : پس ایشان را به دهشت و حیرت می‌اندازد . « لَاهُمْ يُنظَرُونَ » : ایشان مهلت داده نمی‌شوند .

سوره اُنزلیاء آیه 41

متن آیه :

وَلَقَدْ اِسْتَعْهَزَىٰ رِیْسُلٌ مِّنْ قَبْلِكَ فَحَاقَ بِالَّذِیْنَ سَخَرُوا مِنْهُمْ مَا كَانُوا بِهِ یَسْتَعْهَزُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر! این تنها تو نیستی که از طرف کفار مورد استهزاء قرار می‌گیری . بلکه) پیغمبران بزرگوار پیش از تو مورد تمسخر قرار گرفته‌اند ، و سرا نجام عذاب که مسخره کنندگان با زیچه و شوخی می‌دانسته‌اند ، ایشان را فرا گرفته و دام‌گیرشان گشته است .

توضیحات :

« رِیْسُلٌ » : پیغمبران عظیم‌الشان تنوین برای تعظیم و توقیر است . « حَاقٌ » : دام‌گیر گشته است . فرا گرفته است (نگا : أنعام / 10) . « سَخَرُوا مِنْهُمْ » : آنان که پیغمبران را مسخره و استهزاء کرده‌اند .

سوره اُنزلیاء آیه 42

متن آیه :

قُلْ مَنْ یَكْفُرْ بِاللَّیْلِ وَالنَّهَارِ مِنَ الرَّحْمَنِ بَلْ هُمْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِمْ مُّعْرِضُونَ

ترجمه :

بگو : چه کسی می‌تواند شما را در شب و روز از (دست عقاب و عذاب) خداوند مهربان محفوظ و مصون بدارد ؟ ! (هیچ کسی نمی‌تواند) . اصلاً ایشان از قرآن (که آنان را به یاد خدا و انجام نیکی‌ها و دوری از بدیها می‌اندازد) روی‌گردان و گریزانند .

توضیحات :

« یَكْفُرْ بِاللَّیْلِ وَالنَّهَارِ » : شما را محفوظ و حمایت می‌کند . از مصدر كَلَّفَ و كِلَافَةٌ ، به معنی : رعایت و حمایت و حراست .

سوره انبیاء آیه 43

متن آیه :
 أَمْ لَهُمْ آلِهَةٌ تَمْنَعُهُمْ مِنْ دُونِنَا لَا يَسْتَكْبِرُونَ فَهُمْ مَنَا
 يَصْحَبُونَ

ترجمه :

یا این که آنان خدایانی دارند که می توانند ایشان را از (عذاب) ما باز و به دور دارند؟! (این خدایان ساختگی) نه خود را می توانند یاری کنند (و از عذاب بلای ما برهانند) و نه (برای نجات) از (عقاب و عذاب) ما از سوی کسی یاری می گردند و پناه داده می شوند .

توضیحات :

« مِنْ دُونِنَا » : از یاری و یاری با ما و رهایی از دست ما . « لَا يَسْتَكْبِرُونَ فَهُمْ مَنَا يَصْحَبُونَ » : نه خود را می توانند کمک و یاری کنند ، و نه در برابر ما از سوی کسی بدیشان کمک و یاری می شود و از دست عذاب ما پناه داده می شوند . نه خودشان قدرت دفاع از خود دارند ، و نه از سوی ما یاری و مدد می شوند . « يَصْحَبُونَ » : پناه داده می شوند . کمک می گردند . از مصدر (إصْحَاب) به معنی پناه دادن و در جوار خود گرفتن .

سوره انبیاء آیه 44

متن آیه :
 بَلْ مَتَّعْنَا هَؤُلَاءِ وَآبَاءَهُمْ حَتَّى طَالَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ أَفَلَا يَرَوْنَ أَنَّا نَأْتِي
 الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا أَفَهُمُ الْغَالِبُونَ

ترجمه :

(در برابر کفر کافران ، در رساندن عذاب شتاب نداریم ، و) بلکه ما اینان و پدرانشان را از انواع نعمتها بهره مند ساخته ایم (و ایشان به جای شکرگزاری ، به غرور و طغیان خود افزوده اند) تا بدانجا که عمر طولانی کرده اند (ولی سرا نجام آهسته و آرام گرفتار عقاب و عذاب ما شده و می شوند) . مگر آنان نمی بینند که (این نعمت و ملک می رود دست به دست ، و ما از نعمت و قدرت و صحت و جاه و جلال گروهی می کاهیم ، و بر ثروت و شوکت و عظمت و نعمت گروه دیگری می افزاییم ؟ بلی ! این جهان و نعمتهایش پایدار نیست و) ما از زمین (اینان) می کاهیم (و بر زمین آنان می افزاییم ، و قدرت و دولت را میان مردمان دست به دست می گردانیم) . آیا (با این حال ما غالبیم یا) ایشان غالبند ؟

توضیحات :

« مَتَّعْنَا » : نعمت داده ایم . بهره مند و برخوردار کرده ایم . این آیه اشاره به قاعده استدراج دارد (نگا : اعراف / 182) . « أَنَّا نَأْتِي الْأَرْضَ نَنْقُصُهَا مِنْ أَطْرَافِهَا » : اشاره به چرخه زندگی است و مراد کاستن از دارائی و توانائی دسته ای ، و افزایش بر دارائی و توانائی گروهی است . در اینجا چون مقام تهدید است تنها به کاهش اشاره شده است و از افزایش سخن

نذر فته است .

سوره انبياء آيه 45

مِثْنِ آيَةٍ :
قُلْ إِنَّمَا أُنذِرُكُمْ بِالْوَحْيِ وَلَا يَسْمَعُ الصُّمُّ الدُّعَاءَ إِذَا مَا يُنذَرُونَ

ترجمه :

بگو: (اي كافرين! من از پيش خود چيزي نمي گويم و با سخنان خود شمارا بيم نمي دهم. بلكه) شمارا با وحي (و كلام آسماني قرآن) بيم مي دهم. (اگر در دل سخت شما اثر نمي گذارد، به خاطر آن است كه بر اثر روي گرداني از حق، انگار پرده هاي گناه و غرور و غفلت بر گوشها يتان فرو افتاده است و كرتان ساخته است) و اشخاص كر هنگامي كه بيم داده مي شوند، صدا و ندا را نمي شنوند .

توضیحات :

« بِالْوَحْيِ » : به وسيله وحي و پيام آسماني . « إِذَا مَا » : زماني كه .

سوره انبياء آيه 46

مِثْنِ آيَةٍ :
وَلَئِن مَّسَّتْهُمْ نَفْحَةٌ مِّنْ عَذَابِ رَبِّكَ لَيَقُولُنَّ يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ

ترجمه :

اگر گوشه نا چيزي از عذاب پروردگارت (كه از آن بيم داده مي شوند) بدیشان برسد (به فرياد مي آيند و) خواهند گفت : واي بر ما ! ما ستمگر بوده ايم (و با معاصي و كفر بر خود و ديگران ظلم نموده ايم) .

توضیحات :

« مَسَّتْهُمْ » : بدیشان رسيد . دامنگيرشان شد . « نَفْحَةٌ » : وزشي . بوئي . مراد كمي و اندكي است .

سوره انبياء آيه 47

مِثْنِ آيَةٍ :
وَنَضَعُ الْمَوَازِينَ الْقِسْطَ لِيَوْمِ الْقِيَامَةِ فَلَا تُظْلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَإِنْ كَانَ مِثْقَالَ حَبَّةٍ مِّنْ خَرْدَلٍ أَتَيْنَا بِهَا وَكَفَىٰ بِنَا حَاسِبِينَ

ترجمه :

و ما ترازوي عدل و داد را در روز قيامت خواهيم نهاد، و اصلاً به هيچ كسي كمترين ستمي نمي شود، و اگر به اندازه دانه خردلي (كار نيك يا بد) انجام گرفته) باشد، آن را حاضر و آماده مي سازهيم (و سزا و جزاي آن را مي دهيم) و بسنده خواهد بود كه ما حسابرس و حسابگر (اعمال و اقوال شما) انسانها) باشيم .

توضیحات :

« الْمَوَازِينَ » : جمع ميزان ، ترازو . نوع و كيفيت آن بر ما مجهول است . «

الْقِسْطَ : عدل و داد . مصدر است و برای مبالغه صفت واقع شده و به معنی « الْعَادِلَةُ » : است . « لِيَوْمِ » : در روز . واژه (لِ) به معنی (فِي) است . « شَيْئاً » : مفعول مطلق است . « مَثْقَالِ » : به اندازه سبک یمنی . خیر (كَان) است و اسم آن (الْعَمَلُ) یا (الظُّمُّ) محذوف است . « خَرَدَلٍ » : دانه خردل . عربها در کوچکی و ریزی به دانه خردل مثل می زنند . « أَتَيْنَا بِهَا » : آن را حاضر و آماده میسا زیم . « حَاسِبِينَ » : حسابرسان . حسابگران . تمیز است .

سوره انبیاء آیه 48

متن آیه :
وَلَقَدْ أَتَيْنَا مُوسَىٰ وَهَارُونَ الْفُرْقَانَ وَضِيَاءَ وَذُكْرًا لِلْمُتَّقِينَ

ترجمه :

ما به موسی و هارون (کتاب جامعی به نام تورات) دادیم (که) جداسا زنده (حق از باطل بود) و نوری (بود که در ظلمات جهل و ضلالت در پرتو آن به سوی خیر و هدایت حرکت می شد) و پند و اندرز پرهیزگاران (بشمار می آمد) .

توضیحات :

« الْفُرْقَانَ » : جداسا زنده حق و باطل . « ضِيَاءَ » : نور . « ذُكْرًا » : پند و اندرز . پند دهنده و اندرزگو . عطف (ضِيَاءَ) و (نوراً) و (ذُكْرًا) بر همدیگر ، از قبیل عطف صفت بر موصوف خود است (نگا : احزاب / 12) .

سوره انبیاء آیه 49

متن آیه :
الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُمْ بِالْغَيْبِ وَهُمْ مِنَ السَّاعَةِ مُشْفِقُونَ

ترجمه :

همان کسانی که از پروردگارشان در غیب و نهان می ترسند و از (شدائد و دادگاهی روز) قیامت در هول و هراس بسر می برند .

توضیحات :

« بِالْغَيْبِ » : در نهان از چشم مردمان ، و در وقت خلوت با خود .

سوره انبیاء آیه 50

متن آیه :
وَهَذَا ذِكْرٌ مُّبَارَكٌ أَنْزَلْنَاهُ أَفَأَنْتُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ

ترجمه :

این (قرآن) پند دهنده پر خیر و برکتی است که (یا دآور خوبها و نیکبها و همه چیزهائی است که برایتان مفید و سودمند باشد و) آن را (برایتان) نازل کرده ایم (همان گونه که تورات را بر موسی و هارون نازل کرده بودیم) . آیا شما (عربها که اهل بلاغت و فصاحت بوده و افتخار و شهرتتان در گرو قرآن است) آن را منکر می شوید و ناشناخته اش

می گیرید؟

توضیحات:

« ذِکْرٌ »: قرآن (نگا: حجر/6 و9). پند دهندۀ (نگا: انبیاء/36).

سوره انبیاء آیه 51

متن آیه:

وَلَقَدْ آتَيْنَا إِبْرَاهِيمَ رُشْدَهُ مِن قَبْلُ وَكُنَّا بِهِ عَالِمِينَ

ترجمه:

ما (وسیله) هدایت و راهیابی را پیشتر (از موسی و هارون) در اختیار ابراهیم گذارده بودیم و از (احوال و فضائل) او برای (حمل رسالت) آگاهی داشتیم.

توضیحات:

« رشد »: هدایت راهیابی به خیر و صلاح دنیا و آخرت. « مِن قَبْلُ »: از قبل. پیش از موسی و هارون.

سوره انبیاء آیه 52

متن آیه:

إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا هَذِهِ التَّمَاثِيلُ الَّتِي أَنْتُمْ لَهَا عَاكِفُونَ

ترجمه:

آن گاه که به پدرش و قوم خود گفت: این مجسمه‌هایی که شما دائماً به عبادتشان مشغولید چیستند (و چه ارزشی دارند؟ چرا باید چیزهایی را بپرستید که خودتان آنها را ساخته و پرداخته کرده اید؟!).

توضیحات:

« التَّمَاثِيلُ »: جمع تمثال، مجسمه‌ها و تندیسها. « لَهَا »: بر آنها. حرف (ل) به معنی (عَلیا) است. « عَاكِفُونَ »: مداومان بر طاعت و عبادت و تعظیم و تکریم.

سوره انبیاء آیه 53

متن آیه:

قَالُوا وَجَدْنَا آبَاءَنَا لَهَا عَادِينَ

ترجمه:

(پاسخ دادند و) گفتند: ما پدران (و نیاکان) خویش را دیده ایم که اینها را پرستش می کرده اند (و ما از روش و آئین گذشتگانمان دست برنمی‌داریم).

توضیحات:

« وَجَدْنَا »: دیده ایم و یافته ایم. « آبَاءٌ »: پدران. مراد نیاکان و گذشتگان است.

سوره انبياء آيه 54

متن آيه :
قَالَ لَقَدْ كُنْتُمْ اَنْتُمْ وَاٰبَاؤُكُمْ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

ابراهيم گفت : قطعاً شما و پدرانتان در گمراهي آشكاري بوده و هستيد .

توضيحات :

« ميبين » : واضح . روشن و آشكار .

سوره انبياء آيه 55

متن آيه :
قَالُوا اَجِئْتَنَا بِالْحَقِّ اَمْ اَنْتَ مِنَ اللَّائِيْنَ

ترجمه :

گفتند : آيا واقعاً (معتقدي) آنچه را به ما مي گويي حقيقت دارد ، يا اين كه (با ما شوخي مي كني و) جزو افراد ملعوبه بازو شوخي كننده هستي؟! (مگر مي شود گذشتگان ما در اين كار گمراه بوده باشند؟!) .

توضيحات :

« اللائيين » : شوخي و مزاح كنندگان .

سوره انبياء آيه 56

متن آيه :
قَالَ بَلْ رَبُّكُمْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْاَرْضِ الَّذِي فَطَرَهُنَّ وَاَنَا عَلَىٰ ذٰلِكُمْ مِنَ الشّٰهِدِيْنَ

ترجمه :

(ابراهيم بديشان) گفت : (من اهل شوخي و مزاح نيستم و آنچه مي گويم جدي است . اينها خدايان شما نيستند و) بلکه پروردگار شما ، پروردگار آسمانها و زمين است . همان پروردگاري كه آنها را آفريده است و من بر اين چيزي كه گفتم از زمره گواهاني هستم كه آگاهند و با دليل و برهان گفته خود را ثابت مي نمايند .

توضيحات :

« فَطَرَهُنَّ » : آنها را خلق کرده است . بدون مُدِل و نمونه قبلي آنها را آفريده است . « الشّاهدين » : گواهان . در اينجا مراد كساني است كه مسأله اي براي آنان واضح و آشكار است و براي اثبات آن دليل و برهان كامل دارند . تنها چيزي را خواهند گفت كه مي بينند و مي دانند .

سوره انبياء آيه 57

متن آيه :
وَتَاللّٰهِ لَآ اَكِيدَنَّ اَصْنَآمَكُمْ بَعْدَ اَنْ تُوَلُّوا مُدْبِرِيْنَ

ترجمه :

(آن گاه ابراهیم آهسته) گفت : به خدا سوگند ! من نسیت به بتان تن قطعاً چاره اندیشی می کنم (و نقشه‌ای برای نابودیشان خواهم کشید) وقتی که پشت بکنید و بروید (و برای مراسم عید بیرون شهر روید و از آنها دور شوید) .

توضیحات :

« لَا كَيْدَ » : حتماً نقشه نابودی بتها را می کشم و چاره‌سازي می کنم .
« تَوَلَّوْا مَدْيَنَ » : هرگاه بروید و پشت بکنید و دور شوید . (مدین) حال مؤکده است .

سوره انبیاء آیه 58

متن آیه :

فَجَعَلَهُمْ جَذَاذًا إِلَّا كَيْدَآءَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

ترجمه :

(وقتی که روز عید فرارسید و مردمان برای انجام مراسم خاص آن بیرون شهر رفتند ، ابراهیم به سوی بتها رفت) و همه آنها را قطعه قطعه کرد ، مگر بت بزرگشان را ، تا به پیش آن بیایند (و از آن چگونگی حادثه و علت چنین کاری را بپرسند ، و بدیشان پاسخ ندهد و بطلان بت پرستی برایشان روشن شود) .

توضیحات :

« جَذَاذًا » : تکه تکه . قطعه قطعه . مصدر است و به معنی اسم مفعول .
« إِلَّا كَيْدَآءَهُمْ » : مگر بت بزرگتر در مقام یا از لحاظ پیکره را . مگر بت بزرگ مردمان را . « إِلَّا » : مرجع (ه) می تواند بت بزرگ باشد ، تا عبرت بگیرند . و نیز می تواند (ابراهیم) باشد تا تمام گفته‌های او را بگوید .

سوره انبیاء آیه 59

متن آیه :

قَالُوا مَنْ فَعَلَ هَذَا بِآلِ عِزَّنَا إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

(هنگامی که به بتخانه برگشتند و چنین وضعی را دیدند ، فریاد زدند و) گفتند : چه کسی چنین کاری را بر سر خدايان ما آورده است ؟ (هر کسی این کار را کرده باشد) او از جمله ستمگران است (و باید کیفر خود را ببیند) .

توضیحات :

« إِنَّهُ لَمِنَ الظَّالِمِينَ » : مراد این است کسی که چنین کرده است ، خویشتن را در معرض هلاک انداخته و به خود و دیگران ستم روا داشته است .

سوره انبیاء آیه 60

متن آیه :
قَالُوا سَمِعْنَا فَتًى يَذُكُرُهُمْ يُقَالُ لَهُ إِبْرَاهِيمُ

ترجمه :
(برخي) گفتند : جواني از (مخالفت با) بتها سخن مي گفت كه بدو ابراهيم ميگويند .

توضیحات :
« فِتْيَةٍ » : جوان . مرد کامل (نگا : يوسف / 30 و 36 و 62 ، كهف / 10 و 13 و 60) .
يَذُكُرُهُمْ : به زشتي از آنها ياد مي كرد . مي گفت كه بلائي بر سر آنها خواهد آورد .

سوره انبياء آیه 61
متن آیه :
قَالُوا قَاتُوا بِهِ عَلَىٰ أَعْيُنِ النَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَشْهَدُونَ

ترجمه :
(بزرگان قوم) گفتند : او را در برابر مردم حاضر كنيد تا (دادگاهي شود و آگاهان) گواهي دهند .

توضیحات :
« عَلَيَا أَعْيُنِ النَّاسِ » : در برابر ديد مردم .

سوره انبياء آیه 62
متن آیه :
قَالُوا أَنْتَ فَعَلْتَ هَذَا يَا إِبرَاهِيمُ

ترجمه :
گفتند : آيا تو اي ابراهيم ! اين كار را بر سر خدايان ما آورده اي ؟

توضیحات :
...

سوره انبياء آیه 63
متن آیه :
قَالَ بَلْ فَعَلَهُ كَمَا سَأَلُوهُمْ إِنْ كَانُوا يَنْطِقُونَ

ترجمه :
(ابراهيم گفت : چرا از من بازخواست مي كنيد ؟ آثار و ابراز جرم بر بت بزرگ هويدا و همراه است) شايد اين بت بزرگ چنين كاري را كرده باشد ! (مگر نه اين است كه تير برگرده او است و تنها وي برجاي است و شما آن را مي پرسيد و حل مشكلات و رفع بلاها را از آن و از ديگر بتان مي خواهيد ؟) پس از آنها مسأله را بپرسيد اگر مي توانند صحبت كنند . (چرا كه خدا بايد قادر بر هر چيزي باشد) .

توضیحات :
« بَلْ » : بلکه . حرفی است برای ابطال ما قبل خود و اثبات ما بعد .
« کبیرهم » : بزرگ بتهای دیگر .

سوره انبیاء آیه 64
متن آیه :
فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ فَقَالُوا إِنَّكُمْ أَنْتُمُ الظَّالِمُونَ

ترجمه :
آنان به خود آمدند و به خویشتن گفتند : حقیقه شما (بت پرستان)
ستمگرید (که چیزهای ناتوان و ضعیفی را می پرستید) .

توضیحات :
« فَرَجَعُوا إِلَىٰ أَنفُسِهِمْ » : به خود بازگشتند و بیدارگشتند . « فَقَالُوا » :
« : به خویشتن گفتند . برخی به برخی گفتند .

سوره انبیاء آیه 65
متن آیه :
ثُمَّ نَكِسُوا عَلَىٰ رُؤُسِهِمْ لَقَدْ عَلِمْتَ مَا هَؤُلَاءِ يَنطِقُونَ

ترجمه :
(این بیداری روحانی بر اثر این طوفان روانی ، دقایقی بیشتر طول
نکشید و) سپس آنان چرخشی زدند و عقبگرد کردند (و گفتند :) تو
که می دانستی اینها سخن نمی گویند .

توضیحات :
« نَكِسُوا عَلَىٰ رُؤُسِهِمْ » : گرد سر خود چرخیدند . یعنی از حالت اقرار به
اشتباه و خطا ، به ستیزه و جدال باطل گرائی شدند و هدایت را رها و به
ضلالت دست یازیدند .

سوره انبیاء آیه 66
متن آیه :
قَالَ أَفَتَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَا يَنْفَعُكُمْ شَيْئاً وَلَا يَضُرُّكُمْ

ترجمه :
(ابراهیم) گفت : آیا به جای خداوند (جهان و خالق انسان) چیزهایی را
می پرستید که کمترین سود و زیانی به شما نمی رسد ؟

توضیحات :
« مِن دُونِ اللَّهِ » : به جای خدا .

سوره انبیاء آیه 67
متن آیه :

أَفِ لَكُمْ وَلِمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَفَلَا تَعْقِلُونَ

ترجمه :

وای بر شما ! و وای بر چیزهایی که به جای خدا می پرستید ! آیا نمی فهمید (که از این مجسمه ها و تندیسها کاری ساخته نیست و شایسته پرستش نیستند ؟) .

توضیحات :

« أَفِ لَكُمْ » : اف بر شما . بیزارم از شما به سبب کاری که می کنید .

سوره انبیاء آیه 68

متن آیه :
قَالُوا حَرِّفُوهُ وَانصُرُوا آلَهُ تَكُفْرًا إِنَّ كُنتُمْ قَاعِلِينَ

ترجمه :

(برخی به برخی رو کردند و) گفتند : اگر می خواهید کاری کنید (که از انتقام خدایان خود را گرفته باشید) ابراهیم را سخت بسوزانید و خدایان خویش را مدد و یاری دهید .

توضیحات :

« إِنَّ كُنتُمْ قَاعِلِينَ » : اگر کاری از شما ساخته است . اگر می خواهید از انتقام بگریزید .

سوره انبیاء آیه 69

متن آیه :
قُلْنَا يَا نَارُ كُونِي بَرْدًا وَسَلَامًا عَلَىٰ إِبْرَاهِيمَ

ترجمه :

(آتشی را برافروختند و ابراهیم را در آن انداختند و) ما به آتش دستور دادیم که ای آتش سرد و سالم شو بر ابراهیم (و کمترین زیانی بدو مرسد) .

توضیحات :

« بَرْدًا » : سرد . « سَلَامًا » : نجات و امان . « بَرْدًا وَ سَلَامًا » : در اصل به معنی « ذات برده و سلام » است .

سوره انبیاء آیه 70

متن آیه :
وَأَرَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَخْسَرِينَ

ترجمه :

آنان خواستند که ابراهیم را با زیرنگ خطرناکی نابود کنند ، ولی ما ایشان را زیانبارترین مردم نمودیم (چرا که زیرنگشان نگرفت و حتی سبب ذلت نمرود و نمرودیان گردید و انگیزه ایمان آوردن مردمانی

گشت) .

توضیحات :

« كَيْدًا » : نقشه نابودي خطرناك . نيرنگ بزرگ .

سوره أنبياء آيه 71

متن آيه :

وَنَجَّيْنَاهُ وَلُوطًا إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا لِلْعَالَمِينَ

ترجمه :

و او و لوط را (از مکر و کيد کافران) رستگار و به سرزميني گسيل داشتيم که (از لحاظ مادي و معنوي) پر خيرو برکتش براي جهان نيان کرده ايم .

توضیحات :

« لُوطًا » : لوط ، برادرزاده يا عموزاده ابراهيم بود . « الْأَرْضُ » : مراد سرزمين شام است که سرزمين حاصلخيز و محل زندگي بسياري از انبياء بوده است (نگا : إسرائ / 1) و ابراهيم بعد از بابل عراق ، در آنجا زيسته است (نگا : المصحف الميسر) .

سوره أنبياء آيه 72

متن آيه :

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ نَافِلَةً وَكُلًّا جَعَلْنَا صَالِحِينَ

ترجمه :

ما به ابراهيم اسحاق و يعقوب را به عنوان ارمغان عطاء كرديم ، و همه افراد مذکور ، يعني ابراهيم و لوط و اسحاق و يعقوب (را مرداني شايسته و بايسته نموديم .

توضیحات :

« نَافِلَةً » : عطيه . ارمغان . مصدري است همچون (عاقبه) و (عاقبه) و مفعول مطلق از غير لفظ فعل خود ، مثل : قَعَدْتُ جُلُوسًا . يا حال (اسحاق و يعقوب) است ، يا به معني افزون و زياد است و حال (يعقوب) مي باشد . در اين صورت معني آيه چنين است : ما به ابراهيم برابر دعاي خودش (نگا : صافات / 100) اسحاق را عطاء كرديم ، و افزون بر آن زوهارش يعقوب را بدو بخشيديم ، و . . . يا داوري : اسماعيل نيز فرزند ابراهيم بوده است . در اينجا يادي از او نشده است ، زيرا تولد او از زن جواني به نام (هاجر) مایه تعجب نيست . ليکن تولد اسحاق از زني پير و نازا به نام (ساره) مسأله شدگفتي است (نگا : هود / 71 و 72) .

سوره أنبياء آيه 73

متن آيه :

وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا وَأَوْحَيْنَا إِلَيْهِمْ فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَإِقَامَ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءَ الزَّكَاةِ وَكَانُوا لَنَا عَابِدِينَ

ترجمه :

ما آنان را پیشوایانی نمودیم که برابر دستور ما (مردمان را به کارهای نیک ، راهنمایی و) رهبری می کردند ، و انجام خوبیها و اقامه نماز و دادن زکات را بدیشان وحی کردیم ، و آنان تنها ما را می پرستیدند .

توضیحات :

« أُمَّةً » : پیشوایان . مراد از نبیاء و پیغمبران است . « يَا مُرْنَا » : به فرمان ما . برابر قوانین و مقررات ما . « فِعْلَ الْخَيْرَاتِ وَ إِقَامَ الصَّلَاةِ وَ إِيتَاءَ الزَّكَاةِ » : « گزاردن نماز » و « دادن زکات » ، ذکر خاص بعد از عام است و اشاره به اهمیت این دو کار است .

سوره انبیاء آیه 74

متن آیه :

وَلَوْطًا أَتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْقَرْيَةِ الَّتِي كَانَتْ تَعْمَلُ الْخَبَائِثَ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا سَوِيًّا قَاسِيَيْنَ

ترجمه :

و به لوط شناخت (اسرار اشیاء) و دانش (سودمند) عطاء کردیم ، و او را از شهر و دیاری که (مردمان آن) کارهای زشت و پلید انجام می دادند رهائی بخشیدیم . آنان مردمان بدی بودند و (از طاعت خدا و عمل طبع پسند) سرکشی می کردند .

توضیحات :

« لَوْطًا » : مفعول به فعل محذوف (ءَا تَيْنَا) است که فعل ملغوظ (ءَا تَيْنَاهُ) مبین آن بوده و از نوع اشتغال است . « حُكْمًا » : حکمت اسرار اشیاء . دستور نبوت و رسالت . قضاوت و داوری . « عِلْمًا » : هرگونه دانشی که در سعادت و سرنوشت انسان مؤثر باشد . « الْخَبَائِثَ » : کثافتکاریها . مراد بیشتر عمل شنیع « لواط » است (نگا : هود / 77 - 79 ، نمل / 55 ، عنکبوت / 29) . « قَوْمًا سَوِيًّا » : مردمان بدکردار و گناهکار و غرق معاصی . « قَاسِيَيْنَ » : از مصدر فسوق به معنی خروج و سرکشی از فرمان یزدان سبحان .

سوره انبیاء آیه 75

متن آیه :

وَأَدْخَلْنَاهُ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

و او را غرق رحمت خود کردیم ، چرا که او از زمره افراد شایسته و بایسته بود .

توضیحات :

« فِي رَحْمَتِنَا » : در رحمت خود . به میان اهل رحمت خود .

سوره انبیاء آیه 76

متن آیه :

وَنُوحًا إِذْ نَادَىٰ مِنْ قَبْلُ فَاسْتَجَبْنَا لَهُ فَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ

ترجمه:

(خوب است در اینجا یاد کنی) نوح را ، هنگامی که پیشتر (از اینان که اشاره گذرانی بدیشان شد ، ما را) به فریاد خواند (و گفت : پروردگارا ! مرا دریاب که من شکست خورده‌ام ، و روی زمین را از وجود کافران پاک گردان .) و ما هم دعای وی را پذیرفتیم و او (و پیروان) و خاندانش را از (اندوه فراوان و) غم بزرگ (کافران موزی و طوفان وحشتناک) رها نیدیم .

توضیحات :

« نَادَىٰ » : ندا داد . به فریاد خواند (نگا : نوح / 26 ، قمر / 10) . « أَهْلَهُ » : خاندانش . پیروانش . « الْكَرْبِ » : غم و اندوه .

سوره انبیاء آیه 77

متن آیه :

وَنَصَرْنَا مِنْ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمَ سَوْءٍ فَأَغْرَفْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه:

ما او را در برابر مردمانی که آیات ما را تکذیب می کردند ، یاری و مدد دادیم . آنان مردمان بدی بودند و لذا همه ایشان را (در طوفان) غرق کردیم .

توضیحات :

« مِنْ » : به معنی (عَلِي) است . یا این که برای تعدیه (نَصَرْنَا) به مفعول دوم بوده و به معنی کمک کردن و ادامه آن برای انتقام گرفتن از دشمن است . « آيَاتِنَا » : مراد نشانه‌های دال بر نبوت و رسالت نوح ، یا آیات آسمانی است .

سوره انبیاء آیه 78

متن آیه :

وَدَاوُدَ وَسُلَيْمَانَ إِذْ يَحْكُمَانِ فِي الْحَرْثِ إِذْ نَفِثَتْ فِيهِمُ الْقَوْمُ وَكُنَّا لِحَكْمِهِمْ شَاهِدِينَ

ترجمه:

(و یاد کن) داود و سلیمان را ، هنگامی که درباره کشت زاری که گوسفندان مردمانی ، شبانگهان در آن چریده و تپاهش کرده بودند ، داوری می کردند ، و ما شاهد داوری آنان بودیم .

توضیحات :

« يَحْكُمَانِ » : قضاوت و داوری می کردند . « الْحَرْثِ » : زراعت . کشتزار . « نَفِثَتْ » : پخش و پراکنده شدند . در شب چریدند و ما به فساد و تپاهی شدند . « شَاهِدِينَ » : گواهان و آگاهان . یا داوری : قصه قضاوت بدین گونه

بود که گوسفندان شخصی شپانه داخل کشتزار کسی شدند و مایه زیان و ضرری گشتند . داود گفت : گوسفندان در برابر ضرر و زیان وارده به کشاورز داده می‌شود ، و سلیمان مخالف این رأی بود و گفت : کشاورز از فرآورده گوسفندان استفاده می‌کند بدان اندازه که خسارت دیده اسیت سپس گوسفندان به صاحب خود برگردانده می‌شوند (نگا : المصحف المیسر)

سوره انبیاء آیه 79

متن آیه :
فَفِي مَنَاهَا سُلَيْمَانَ وَكُلًّا آتَيْنَا حُكْمًا وَعِلْمًا وَسَخَّرْنَا مَعَ دَاوُدَ الْجِبَالَ
يُسَبِّحْنَ وَالطَّيْرَ وَكُنَّا فَاعِلِينَ

ترجمه :

(هر کدام از این دوره پیشنهادی ، دادگرانه بود ، ولی ما بهترین راه حل در مسأله) قضاوت را به سلیمان فهماندم ، و به هر یک از آن دو داوری و دانش آموختیم ، و کوهها و پرندگان را در ذکر و تسبیح با داود همراه ساختیم ، و ما (این کار را) می‌کردیم (و انجام چنین کارهایی در برابر قدرت ما چیزی نیست) .

توضیحات :

« فَفِي مَنَاهَا » : قضاوت و داوری تعلیم و تفهیم کردیم . مرجع (ها) (حُكُومَة) به معنی داوری مفهوم از سیاق است . « سَخَّرْنَا . . . » : (نگا : رعد / 13 و 15 ، اسراء / 44 ، حج / 18 ، سبأ / 10) . « وَ سَخَّرْنَا مَعَ . . . » : مراد هم آوایی و هم صدائی همه چیزهایی است که دور و برداود بودند در عبادت و پرستش ، به زبان حال یا قال .

سوره انبیاء آیه 80

متن آیه :
وَعَلَّمْنَاهُ صَنْعَةَ لَبُوسٍ لَّكُمْ لِيُحْصِيَنَكُمْ مِّنْ بَأْسِكُمْ فَهَلْ أَنتُمْ شَاكِرُونَ

ترجمه :

و بدو ساختن زره را آموختیم تا (این لباس جنگی) شما را در جنگها حفظ کند . آیا (خدا را در برابر همه این نعمتها) سپاسگزاری می‌کنید ؟

توضیحات :

« صَنْعَةَ » : ساختن . « لَبُوسٍ » : لباس . در اینجا مراد زره است (نگا : سبأ / 10 و 11) و به تبع آن همه ادوات جنگی . « لِيُحْصِيَنَكُمْ » : تا شما را از آزار دشمنان در جنگ محفوظ و مصون دارد . اشاره بدین نکته نیز دارد که اسلحه برای دفاع باید باشد ؛ نه برای تاخت و تاز . « بَأْسِكُمْ » : جنگ شما با دشمنان .

سوره انبیاء آیه 81

متن آیه :

وَلَسْتُ لِمَيْمَانَ الرِّيحِ عَاصِفَةً تَجْرِي بِأَمْرِهِ إِلَى الْأَرْضِ الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا وَكُنَّا
يَكُلُ شَيْءٍ عَالِمِينَ

ترجمه:

ما باد تند و سریع را فرما نبرداریم کرده بودیم تا به فرمان او به سوی سرزمینی حرکت کند که پر خیر و برکتش ساخته بودیم. و (این ، جای شگفت نیست ، چرا که) ما بر هر چیزی آگاه و دانا بوده (و هستیم) .

توضیحات:

« عَاصِفَةٌ » : تند باد . در اینجا مراد قوی و سریع‌السریر است ، اما خوش‌رو و بی‌لرزش و آسایش بخش (نگا : ص / 36) . امروزه استفاده از جریان و فشار هوا به عنوان وسیله جابه‌جایی و حرکت برای همگان روشن و آشنا است . واژه (عَاصِفَةٌ) حال است . « بِأَمْرِهِ » : به فرمان سلیمان . طبق اراده او . « الْأَرْضِ الَّتِي . . . » : مراد سرزمین شام است که مقرر فرماندهی سلیمان بوده است . ولی تنها مسیر بادهای مسخر ، سرزمین مبارک شام نبوده ، و بلکه به هر جا که سلیمان می‌خواست است حرکت می‌کردند (نگا : ص / 36) .

سوره انبیاء آیه 82

متن آیه:

وَمِنَ الشَّيَاطِينِ مَنْ يَغُوصُونَ لَهُ وَيَعْمَلُونَ عَمَلًا دُونَ ذَلِكَ وَكُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ

ترجمه:

و گروهی از شیاطین را (نیز فرمان‌بردار سلیمان کرده بودیم) که برای او (در دریا جهت استخراج لؤلؤ و مرجان و جواهرات و مواد پرارزش دیگر) غواصی می‌کردند و کارهایی جز این (از قبیل ساختن کاخها و دژها) انجام می‌دادند ، و ما آنان را (از تمرد و سرکشی در برابر فرمان سلیمان و اذیت و آزار رسانیدن به مردمان ، دور) نگاه می‌داشتیم .

توضیحات:

« يَغُوصُونَ » : غواصی می‌کردند . به دریا فرو می‌رفتند . « دُونَ ذَلِكَ » : جز این . غیر از آن (نگا : ص / 37) . « كُنَّا لَهُمْ حَافِظِينَ » : ما مراقب اعمال شیاطین بودیم و آنان را از تمرد و اذیت کردن به دور می‌کردیم .

سوره انبیاء آیه 83

متن آیه:

وَأَيُّوبَ إِذْ نَادَى رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الضُّرُّ وَأَنْتَ أَرْحَمُ الرَّاحِمِينَ

ترجمه:

ایوب را (یاد کن) بدان‌گاه که (بیماری او را از پای آورده بود ، و در این وقت) پروردگار خود را به فریاد خواند (و عاجزانه گفت : پروردگارا !) بیماری به من روی آورده است و تو مهربان‌ترین مهربانانی (پس بدین بنده ضعیف رحم فرما) .

توضیحات :

«الضُّرُّ» : با ضم ، گرفتاریهایی که متوجه ذات انسان می‌گردد . مانند : بیماری ، لاغری . با فتح ، ضرر و زیان در هر چیزی .

سوره انبیاء آیه 84

متن آیه :

فَاسْتَجِبْ بِنَا لَهُ وَكَشَفْنَا مَا بِهِ مِنْ ضُرٍّ وَآتَيْنَاهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُمْ مَعَهُمْ رَحْمَةً
مِّنْ عِنْدِنَا وَذَكَرَىٰ لِلْعَالَمِينَ

ترجمه :

دعای او را پذیرفتیم و بیماری وی را برطرف ساختیم ، و (به جای) اولاد (و اموالی که از دست داده بود) دو چندان بدو دادیم ، محض مرحمتمان (در حق ایوب) و تذکاری (از صبر و شکیبایی) برای پرستندگان (یزدان سبحان ، تا همچون ایوب شکیبایا و امیدوار به لطف و فضل خدا باشند) .

توضیحات :

« أَهْلَهُ وَ مِثْلَهُمْ مَعَهُمْ » : مراد اعطای دو چندان فرزندان تازه‌ای است که جای خالی فرزندان از دست رفته را پر و جبران کنند . « رَحْمَةً » : لطف و فضل . مفعول‌له است . « ذَكَرَ يَا » : یاد آوری . تذکار .

سوره انبیاء آیه 85

متن آیه :

وَإِسْمَاعِيلَ وَإِدْرِيسَ وَذَا الْكِفْلِ كُلٌّ مِّنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

(هم چنین یاد کن برای مردمان) اسماعیل و ادريس و ذوالکفل را که جملگی از زمره شکیبایان (در برابر شدائد زندگی و تکالیف رسالت) بودند (و الگویی استقامت و پایداری بشمار می‌آمدند) .

توضیحات :

« ذَا الْكِفْلِ » : یکی از پیغمبران بنی‌اسرائیل است .

سوره انبیاء آیه 86

متن آیه :

وَأَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا إِنَّهُمْ مِّنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

ما آنان را غرق رحمت خود کردیم ، چرا که ایشان از زمره شایستگان و بایستگان (بندگان ما) بودند .

توضیحات :

« أَدْخَلْنَاهُمْ فِي رَحْمَتِنَا » : آنان را غرق رحمت خود کردیم . ایشان را به بهشت وارد کردیم .

سوره انبیاء آیه 87

متن آیه :
 وَذَٰلِ النُّونِ إِذْ ذَهَبَ مُغَاضِبًا وَقَطَّنَ ۗ أَنْ لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ فَنَادَىٰ فِي الظُّلُمَاتِ
 أَنْ لَّا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ سُبْحَانَكَ إِنِّي كُنْتُ مِنَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

(یاد کن داستان یونس ملقب به) ذوالنون را در آن هنگام که (بر قوم نافرمان خود خشم گرفت و ایشان را به عذاب خدا تهدید کرد و بدون دریافت پیام آسمانی ، از میانشان) خشمناک بیرون رفت و گمان برد که (با زندانی کردن و دیگر چیزها) بر او سخت و تنگ نمی گیریم . (سوار کشتی شد و کشتی به تلاطم افتاد و به قید قرعه مسافران و کشتی پیمان او را به دریا انداختند و نهنگی او را بلعید .) در میان تاریکیها (ی سه گانه شب و دریا و شکم نهنگ) فریاد برآورد که (کریماورحیما !) پروردگاری جز تو نیست و تو پاک و منزه (از هرگونه کم و کاستی ، و فراتر از هر آن چیزی هستی که نسبت به تو بر دلمان می گذرد و تصور می کنیم . خداوند با اثر مبادرت به کوچ بدون اجازة حضرت باری) من از جمله ستمکاران شده ام (مراد ریاب !) .

توضیحات :

« ذَا النُّونِ » : ماهیدار . صاحب ماهی . مراد یونس است . (نون) به معنی ماهی بزرگ است و مراد نهنگ یا وال است . « مُغَاضِبًا » : خشمگین . خشمناک . خشم یونس بر قوم خود بدین سبب بود که تبلیغ و پندهایش در ایشان تأثیر نداشت . این بود که خشمگین گردید و خودسرانه آنان را ترک و به عذاب خدا بیم داد . پس از رفتن او مردمان از کرده خود پشیمان شدند و توبه کردند و دنبالش گشتند و او را نیافتند . وی سوار کشتی شد و راه دریا را در پیش گرفت . در راه ، کشتی متلاطم گردید . نظر سرنشینان این بود که برای سبک شدن کشتی ، یکی را به قید قرعه به دریا اندازند . چند بار قرعه کشیدند و هر دفعه نام او بیرون می آمد . سرانجام وی را به دریا انداختند و ماهی بزرگ به نام نهنگ یا وال او را بلعید ، و بر اثر دعا خدا او را زنده نگاه داشت و نجاتش داد . بلی ! هرکس صادقانه به درگاه یزدان تلگراف دعا زند ، هرچه زودتر پاسخ خود را دریافت می کند . « لَنْ نَقْدِرَ عَلَيْهِ » : بر او سخت و تنگ نمی گیریم و وی را به خاطر ترک محل خدمت مورد مؤاخذه و تنبیه قرار نمی دهیم ، چرا که ناشکیبائی را اشتباه و لغزش نمی دانست . « الظُّلُمَاتِ » : تاریکیهای شب و دل دریا و اندرون شکم ماهی .

سوره انبیاء آیه 88

متن آیه :
 فَاسْتَجِبْنَا لَهُ وَنَجَّيْنَاهُ مِنَ الْغَمِّ وَكَذَلِكَ نُنَجِّي الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

دعای او را پذیرفتیم و وی را از غمرها کردیم ، و ما همین گونه مؤمنان را نجات می دهیم (و در برابر دعای خالصانه ، آنان را از گرفتاریها

می‌رها نیم).

توضیحات :
« كَذَلِكَ » : این گونه . به همین شکل . « نُنَجِّي » : نجات می‌دهیم و می‌رها نیم .

سوره انبیاء آیه 89

متن آیه :
وَ زَكَرِيَّا إِذْ نَادَى رَبَّهُ رَبِّ لَا تَذَرْنِي فَرْدًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْوَارِثِينَ

ترجمه :

و زکریا را (یاد کن) بدان گاه که پروردگار خود را به فریاد خواند (و گفت : پروردگارا ! مرا تنها مگذار) و فرزندى به من عطاء کن که در زندگی یار و یاور من و پس از مرگ برنامه تبلیغ را پیگیری کند . البته اگر هم فرزندى وارث من نشد باکى نیست ، چرا که) تو بهترین وارثانى (و باقى پس از فناى مردمانى) .

توضیحات :

« فَرْدًا » : یکه و تنها (نگا : مریم / 80 و 95) . بدون فرزند و وارث (نگا : مریم / 2 - 15) .

سوره انبیاء آیه 90

متن آیه :
فَأَسْتَجِبْ بِنَا لَهُ وَوَهَبْنَا لَهُ يَحْيَىٰ وَأَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ إِنَّهُمْ كَانُوا يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَيَدْعُونََنَا رَغَبًا وَرَهَبًا وَكَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ

ترجمه :

ما دعای او را برآورده ساختیم و (با وجود کبر سن ، فرزندى به نام) یحیی را بدو بخشیدیم ، و (برای حصول این مقصود) همسر (نازای) او را برایش بایسته (و در خور زاد و ولد) کردیم ، آنان در انجام کارهای نیک بر یکدیگر سرعت می‌گرفتند ، و در حالی که چیزی می‌خواستند یا از چیزی می‌ترسیدند ما را به فریاد می‌خواندند ، (و در وقت نیاز مندی و بی‌نیازی ، و بیماری و سلامت ، و خوشی و ناخوشی ، رو به آستانه ما می‌کردند و میان خوف و رجا می‌زیستند) و همواره خاشع و خاضع ما می‌بودند .

توضیحات :

« أَصْلَحْنَا لَهُ زَوْجَهُ » : همسرش را برای او بایسته زاد و ولد کردیم . همسرش را برایش زن خوب و پارسائی نمودیم . « رَغَبًا وَرَهَبًا » : این دو واژه مصدرند و می‌توانند حال ، یا مفعول له ، و یا مفعول فیه باشند . یعنی : راغبانه و خائفانه . به خاطر عشق به طاعت و ترس از عقوبت . در زمان رغبت و هنگام رهبت . « كَانُوا لَنَا خَاشِعِينَ » : همواره از ما می‌ترسیدند ؛ نه از کس دیگری . پیوسته فرمان‌بردار و مطیع ما می‌بودند و تنها برای ما کرنش می‌کردند . مرجع ضمیر (هم) و (و) می‌تواند زکریا و همسرش و

یحیی بوده ، یا پیغمبران مذکور در آیات پیشین باشد .

سوره انبیاء آیه 91

متن آیه :
وَالَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهَا مِنْ رُوحِنَا وَجَعَلْنَاهَا وَابْنَهَا آيَةً
لِّلْعَالَمِينَ

ترجمه :

(همراه با قصه این پیغمبران و خوبان ، یاد کن سرگذشت مریم ،) زنی را که (ازدواج نکرد و) دامن خویش را (از آلودگی به بی‌عفتی) کاملاً پاک نگاه داشت ، و ما از روح متعلق به خود در وی دمیدیم ، و او و فرزندش (مسیح) را نشانه بزرگی برای جهان نیان قرار دادیم . (چرا که زنی را بدون شوهر حامله کردیم و پسری را بدون پدر دیده به جهان گشودیم ، و تغییر اسباب و مسببات را به عنوان دلیلی بر قدرت خدایانه خود به مردمان نمودیم و متوجهشان کردیم که آفریننده قوانین و سنن حاکم بر جهان ، هر وقت که بخواهد می تواند قوانین و سنن را دگرگون کند) .

توضیحات :

« أَحْصَنَتْ » : مصون و محفوظ داشت . « فَرْجَهَا » : عورت خود را . کنایه از پاکدامنی و عفت است . « أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا » : خود را از آمیزش با مرد ، چه از راه حلال و چه از راه حرام ، به دور داشت ، خویشتن را از آلودگی به بی‌عفتی مصون و محفوظ کرد و عقیق و پاکدامن زیست . « نَفَخْنَا » : مراد از نفخ و دمیدن ، پدید آوردن رازی از رازهای الهی در شکم مریم است که در پرتو آن حیات جنینی فرزندش عیسی برقرار و بر دوام گردد (نگا : حجر / 29) . « مِنْ رُوحِنَا » : از روح متعلق به خود . مراد از چنین اضافه‌ای بیان عظمت شیء مورد نظر است . به اصطلاح اضافه تشریفیه است ، همچون : بیت الله . شهر الله . صنع الله (نگا : نمل / 88) . « آيَةً » : دلیل و نشانه قدرت .

سوره انبیاء آیه 92

متن آیه :
إِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاعْبُدُونِ

ترجمه :

این (پیغمبران بزرگی که بدانان اشاره شد ، همگی) ملت یگانه‌ای بوده (و آئین واحد و برنامه یکتائی دارند) و من پروردگار همه شما هستم ، پس تنها مرا پرستش کنید (چرا که ملت واحد ، با برنامه واحد ، باید روبرو خدای واحد کند) .

توضیحات :

« هَذِهِ » : خطاب به همه انسانها در تمام قرون و اعصار است ، و اشاره به مشارالیه ذهنی دارد که طریقت انبیاء و ملت توحید ، یعنی آئین یکتای اسلام است . یا اشاره به جماعت انبیاء دارد . « أُمَّةً » : ملت و جماعت . دین و آئین . حال است . معنی آیه می تواند چنین هم باشد :

این دین، آئین یکتای همه پیغمبران و مردمان گذشته و حال و آینده جهان است، و... مراد اتحاد در اصول دین اسلام است.

سوره انبیاء آیه 93

متن آیه: وَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ كُلٌّ إِلَيْنَا رَاجِعُونَ

ترجمه:

(اما با وجود این وحدت ملت و وحدت آئین، برخیها گوش به رهنمودهای آسمانی نداده و) کار (دین و آئین) خویش را در میان خود به تفرقه انداخته و (می اندازند و گروه گروه شده و می شوند و سرا نجام) همگی به سوی ما برمی گردند (و ما به حساب اعمالشان می رسیم).

توضیحات:

«تَقَطَّعُوا» : از هم گسیختند، و انگار هر يك قطعه و تکه ای با خود بردند. «أَمْرَهُمْ» : مراد کار و بار دین انسانهاست که در اصول یکی بوده و توسط انبیاء خدا در طول زمان به مردمان رسانده شده است.

سوره انبیاء آیه 94

متن آیه: فَمَنْ يَعْمَلْ مِنَ الصَّالِحَاتِ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَا كُفْرَانَ لِسَعْيِهِ وَإِنَّا لَهُ كَافٍ بَدُونَ

ترجمه:

هرکس چیزی را از کارهای شایسته و بایسته انجام دهد، در حالی که ایمان داشته باشد (به خدا و پیغمبران و برنامه آسمانی)، تلاش او ناپایده گرفته نمی شود و (ناسپاس نمی ماند، و توسط فرشتگان در نامه اعمالش) ما قطعاً آن را خواهیم نوشت.

توضیحات:

«كُفْرَانَ» : ناپایده گرفتن. پنهان داشتن. مراد بی اجر و باطل قلمداد کردن است. «لَهُ» : آن سعی و تلاش را.

سوره انبیاء آیه 95

متن آیه: وَحَرَامٌ عَلَى قَرْيَةٍ أَهْلَ كِنَاهَا أَنَّهُمْ لَا يَرْجِعُونَ

ترجمه:

غیرممکن است که به سوی ما (برای حساب و کتاب) برگردند مردمانی که آنان را (در جهان بر اثر کفر و ظلم) نابود کرده باشیم (و این که همان گونه که خود گمان می برند مرگ آخرین مرحله زندگی ایشان باشد).

توضیحات:

«حَرَامٌ» : ممنوع. غیرممکن. این واژه خیر مقدم و (أَنْهُمْ لَا يَرْجِعُونَ) تا ویل به اسم مرفوع بوده و مبتداست. برخی هم (حَرَامٌ) را به معنی (

واجباً) دانسته اند و آیه را چنین معنی کرده اند: عدم بازگشت به دنیا برای مردمانی که آنان را به جرم گناهانشان نابود کرده ایم، واجب و قطعی است (نگا: مؤمنون / 99 و 100).

سوره انبیاء آیه 96

متن آیه:

حَتَّىٰ إِذَا فُتِحَتْ يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ وَهُمْ مِّنْ كُلِّ حَدَبٍ يَنْسِلُونَ

ترجمه:

(این نابودسازی بزهکاران و عدم بازگشت ایشان به دنیا) تا زمانی ادامه خواهد داشت که یأجوج و مأجوج رها می‌گردند، و ایشان شتابان از هر بلندی و ارتفاعی می‌گذرند (و موجب پریشانی و هرج و مرج در زمین می‌شوند، و این یکی از نشانه‌های فرار رسیدن قیامت است).

توضیحات:

«حَتَّىٰ»: حرف ابتدائیّه بوده و کلام بعد از آن غایت و هدف است. «فُتِحَتْ»: گشوده می‌شوند. مراد از میان رفتن سدِ سرِ راهِ ایشان، یا گشایش ابوابِ فتنه و فساد توسط آنان است. «يَأْجُوجُ وَمَأْجُوجُ»: (نگا: کهف / 94). «هُمْ»: مراد قبائل بی‌بند و بار یأجوج و مأجوج است. یا این که ضمیر (هم) به مردم برمی‌گردد و معنی چنین می‌شود که: از نشانه‌های فرار رسیدن قیامت یکی شکسته شدن سد ذوالقرنین و طغیان یأجوج و مأجوج است، و دوم روان شدن مردمان از فراز و بلندیهای زمین به سوی محشر است (نگا: تفسیر المراعی). «حَدَبٍ»: زمین بلند و مرتفع. «يَنْسِلُونَ»: شتاب می‌گیرند. تند رهسپار می‌شوند.

سوره انبیاء آیه 97

متن آیه:

وَإِذْ تَرَىٰ الْوَعْدَ الْحَقِّ فَإِذَا هِيَ شَاخِصَةٌ أَبْصَارَ الَّذِينَ كَفَرُوا يَا وَيْلَنَا قَدْ كُنَّا فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا بَلْ كُنَّا ظَالِمِينَ

ترجمه:

(در این هنگام) وعده راستین (خدا که روز قیامت است) نزدیک می‌شود، و به ناگاه (آن چنان وحشتناک و سراسر وجود) کافران (را فرا می‌گیرد که) چشم‌هایشان از حرکت باز می‌ایستد (و خیره خیره بدان صحنه نگاه می‌کنند و فریادشان بلند می‌شود که) ای وای بر ما! ما از این (روز) غافل بودیم (و رویارویی با خدا و حساب و کتاب را باور نمی‌کردیم و) بلکه به خود ستم کردیم (چرا که کفر و عناد ورزیدیم و خویشتن را برای همیشه بد بخت نمودیم).

توضیحات:

«الْوَعْدَ»: مصدر است و به معنی موعود بوده و مراد رستیا خیز و قیامت است. «شَاخِصَةٌ»: خیره شده. مات برده. «شَاخِصَةٌ أَبْصَارَ...»: چشمها باز و خیره و میات ایستاده و بلکه از شدت خوف به هم زده نشود. (شَاخِصَةٌ) خبر مقدم (أَبْصَارَ) است.

سوره انبياء آيه 98

متن آيه :
إِنكُم مَّا تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ حَصَبُ جَهَنَّمَ أَ ن تُمْ لَهَا وَارِدُونَ

ترجمه :

(اي كافرين ستمگر !) شما و چيزهائي كه جز خدا مي پرستيد
آتشگيره و هي زم دوزخ خواهيد بود . شما حتماً وارد آن مي گرديد .

توضيحات :

« حَصَبُ » : آتشگيره . هي زم و آنچه براي شعله ور شدن و تا فتن تنور
به داخل آن مي اندازند .

سوره انبياء آيه 99

متن آيه :
لَوْ كَانَهُؤُلَاءِ آلِهَةً مَّا وَرَدُّوهَا وَكُلٌّ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

اگر اينها معبودها و خداياني بودند ، هرگز وارد دوزخ نمي گشتند . (نه
تنها وارد دوزخ مي گردند) حتي همه (بتها و بت پرستها) در آن جاودانه
مي مانند .

توضيحات :

« كُلٌّ » : همه معبودها و پرستندگان آنها .

سوره انبياء آيه 100

متن آيه :
لَهُمْ فِيهَا زَفِيرٌ وَهُمْ فِيهَا لَا يَسْمَعُونَ

ترجمه :

آنان در دوزخ ناله غم انگيز و گلوگيري دارند و در آنجا چيزي را (كه
مايه سرور و شادي باشد) نمي شنوند .

توضيحات :

« زَفِيرٌ » : صدائي كه در گلو شكسته شود و به سبب غم و اندوه با زحمت
اداء گردد . « لَا يَسْمَعُونَ » : نمي شنوند . مراد شنيدن سخنان دل انگيز و مايه
سرور است (نگا : اعراف / 44) .

سوره انبياء آيه 101

متن آيه :
إِنَّ الَّذِينَ سَبَقَتْ لَهُم مِّنَّا الْحُسْنَىٰ أُولَٰئِكَ عَنْهَا مُبْعَدُونَ

ترجمه :

آنان كه (به خاطر ايمان درست و انجام كارهاي خوب و پسنديده) قبلاً

بدیشان وعده نيك داده ايم ، چنين كسانى از دوزخ (و عذاب آن) دور نگاه داشته ميشوند .

توضیحات :
« إِنَّ الَّذِينَ سَابَقَتْ . . . » : مراد جملگی مؤمنان و اشاره به همه وعده هائی است كه خداوند در این جهان بدیشان داده است (نگا : یونس / 26 ، رعد / 18 ، كهف / 88) . « الحسنی » : نعمت بزرگ و پاداش نيكو (نگا : نساء / 95 ، اللیل / 6 و 9) .

سوره انبیاء آیه 102

متن آیه :
لَا يَسْمَعُونَ حَاسِيْسَهَا وَهُمْ فِي مَا اشْتَهَتْ اَنْفُسُهُمْ خَالِدُونَ

ترجمه :
آنان حتی صدای آتش دوزخ را هم نمى شنوند و بلکه در میان آنچه خود مى خواهند و آرزو دارند جاودانه بسر مى برند .

توضیحات :
« حَاسِيْسَهَا » : صدای آتش . صدای شعله ها و تنوره كشدن آتش .

سوره انبیاء آیه 103

متن آیه :
لَا يَحْزَنُهُمُ الْفَزَعُ الْاَكْبَرُ وَتَتَلَقَّاهُمُ الْمَلَائِكَةُ هَذَا يَوْمُكُمْ الَّذِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

ترجمه :
هراس بزرگ (رستاخیز نه تنها) ایشان را غمگین نمى سازد ، و بلکه فرشتگان (به استقبالی آنان مى شتابند و برای تبریک و شاد باش) پذیرایشان مى گردند (و بدیشان مى گویند :) این همان روزی است كه به شما وعده داده مى شد .

توضیحات :
« الْفَزَعُ الْاَكْبَرُ » : بزرگترین هراس و عظیمترین و وحشتناكترین بیم . مراد خوف و هراس روز قیامت است كه به دنبال زفخه دوم پدیدار و هویدا مى گردد (نگا : نمل / 87 و 89) . « تَتَلَقَّاهُمْ » : پذیره ایشان مى گردند و با آنان روىاروى مى شوند .

سوره انبیاء آیه 104

متن آیه :
يَوْمَ نَطْوِي السَّمَاءَ كَطَيِّ السَّجِلِّ لِلكُتُبِ كَمَا بَدَا نَا اَوَّلَ خَلْقٍ نُعِيدُهُ وَعَدَا عَلَيْنَا اِنَّا كُنَّا قَاعِلِينَ

ترجمه :
(این امر) روزی (تحقق مى پذیرد كه) ما آسمان را درهم مى پیچیم به

همان صورت که طومار نامه‌ها در هم پیچیده می‌شود. همان گونه که (نخستین بار سهل و ساده) آفرینش را سردادیم، آفرینش را از نو بازگشت می‌دهیم (و به شکل دیگری زندگی دوباره می‌بخشیم و مردمان را برای حساب و کتاب حاضر می‌آوریم). این وعده‌ای است که ما می‌دهیم، و ما قطعاً آن را به انجام می‌رسانیم.

توضیحات:

«يَوْمَ»: در روزی. روزی که. مفعول فیه (لَا يَخْزُنُهُمْ) یا مفعول به فعل محذوف (أَذْكَر) است. «نَطْوِي»: جمع می‌گردانیم. در هم می‌پیچیم. «طَيَّ»: جمع گرداندن. در هم پیچیدن. «السَّيْلُ»: اوراقی که مطالب را روی آن می‌نگارند. «لَا كُتِبَ»: حرف (لِ) به معنی (عَلَي) و برای بیان علت است. یا این که لام برای اضافه است. واژه (كُتِبَ) جمع کتاب و آن به معنی مکتوب است. بنابراین معنی (لَا كُتِبَ) چنین می‌شود: جمع کردن طومار برای نگارش نوشته‌هایی بر آن. جمع کردن طومار و نامه‌ها و نوشته‌ها. «نُعِيدُهُ»: آن را برگشت می‌دهیم (نگاه: اعراف / 29، روم / 27). «وَعَدًا»: مفعول مطلق تا کیدی برای فعل محذوف (وَعَدْنَا) است.

سوره انبیاء آیه 105

متن آیه:

وَلَقَدْ كَتَبْنَا فِي الزَّبُورِ مِنْ بَعْدِ الذِّكْرِ أَنَّ الْأَرْضَ يَرِثُهَا عِبَادِيَ الصَّالِحُونَ

ترجمه:

ما علاوه بر قرآن، در تمام کتب (انبیاء پیشین) نوشته‌ایم که بی‌گمان (سراسر روی) زمین را بندگان شایسته ما به ارث خواهند برد (و آن را به دست خواهند گرفت).

توضیحات:

«الزَّبُور»: کتاب‌هایی که برای پیغمبران فرستاده شده است (نگاه: تفسیر المراغی، و نمونه). کتاب مزامیر داود. «مِنْ بَعْدِ»: واژه (بَعْدِ) می‌تواند برای ترتیب بیانی باشد؛ نه ترتیب زمانی. یعنی: علاوه بر. یا این که زمانی باشد. یعنی: پس از. «الذِّكْر»: قرآن (نگاه: آل عمران 58، حجر / 6 و 9). کتب انبیاء به ویژه تورات (نگاه: انبیاء / 7 و 24 و 48 و 50). «الصَّالِحُونَ»: شایستگان. شایسته از لحاظ علم و عمل، قدرت و قوت، اداره مملکت و درک اجتماعی، ایمان و تقوا، و غیره (نگاه: اعراف / 128، نور / 55). معنی آیه می‌تواند چنین نیز باشد: ما، در زبور بعد از تورات، چنین نوشتیم که این زمین را بندگان شایسته ما به ارث خواهند برد. یادآوری: بعضی واژه (الأرض) را زمین بهشت، و صلاح را تقوا و پرهیزگاری می‌دانند (نگاه: مریم / 63، زمر / 74).

سوره انبیاء آیه 106

متن آیه:

إِنَّ فِي هَذَا لَبَلَاغًا لِقَوْمٍ عَابِدِينَ

ترجمه:

این (سخن برای مفهوم قانون زندگی دنیوی ، و آگاهی از سرنوشت حیات اخروی ،) مردمان عبادت پیشه را کافی و بسنده است .

توضیحات :

« هذا » : این نکته که چه کسانی حکومت زمین را به دست می گیرند ، یا آخرت را فراچنگ می آورند . تمام وعد و وعیدها و سرگذشت و سرانجام ملت‌هایی که در این سوره آمده است . « بَلَاغاً » : کفایت و بسندگی . مایه درک موضوع و سبب رسیدن به هدف . نیل به مقصود .

سوره انبیاء آیه 107

متن آیه :

وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) ما تو را جز به عنوان رحمت جهان نیان نفرستاده ایم .

توضیحات :

« رَحْمَةً لِّلْعَالَمِينَ » : رحمت برای جهان نیان . وجود پیغمبر خاتم سبب سعادت دو جهان مردمان است . چرا که عمل به آنین و برنامه‌ای که او با خود آورده است ناکامیها و بدبختیها و بیدادگریها و تباهاکاریها را پایان می‌دهد ، و سرانجام منتهی به حکومت صالحان با ایمان بر معموره جهان خواهد شد ، و در پایان آنان را به نعمت جاوید و سرمدی آخرت نائل خواهد کرد .

سوره انبیاء آیه 108

متن آیه :

قُلْ إِنَّمَا يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَعَلِمَ أَن تُمْ مُسْلِمُونَ

ترجمه :

بگو : (اصل دعوت من این است :) به من وحی می‌شود که معبود شما یکی بیش نیست (و بقیه چیزهای دیگری که به من وحی می‌گردد ، تابع همین اصل اساسی تو حید است) . حال که چنین است ، آیا شما تسلیم (خداوند یگانه) می‌گردید (و بت‌های سنگی و معبودهای طاغوتی را کنار می‌گذارید ؟) .

توضیحات :

« إِنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهٌ وَاحِدٌ » : خدا و معبودتان تنها خدای یگانه و معبود یکتائی است و بس . جمله نائب فاعل (یوحی) است . « مُسْلِمُونَ » : گردن زهندگان . تسلیم‌شوندگان . مراد از پرستش ، تشویق و ترغیب به پذیرش تو حید است .

سوره انبیاء آیه 109

متن آیه :

فَإِن تَوَلَّوْاْ فَقُلْ آذَنُكُمْ عَلَىٰ سَوَاءٍ وَإِنَّ أَقْرَبَ أَمَّ بَعِيدٌ مَّا

تُوَعَدُونَ

ترجمه :

اگر (در برابر سخنان روشنگر و سعادت بخش تو) پشت کردند و روی گردان شدند ، بگو : همه شما را یکسان (از مأموریت خود که تبلیغ رسالت بود) آگاه کردم و (چیزی را از کسی پنهان نداشتم . دیگر) نمی دانم آنچه (درباره پیروزی مؤمنان و شکست کافران ، و حساب و کتاب و بهشت و دوزخ) به شما وعده داده می شود ، (فرارسیدن آن) نزدیک است یا دور .

توضیحات :

« ءَاذَنْتُكُمْ » : به شما اطلاع دادم و با خیرتان کردم (نگا : فصلت / 47) . « عَالِيَا سَوَاءٍ » : به طور یکسان . بدون استثناء . « إِنَّ » : نه ! حرف نفی است .

سوره انبیاء آیه 110

مَتْنِ آيَةٍ :
إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ مِنَ الْقَوْلِ وَيَعْلَمُ مَا تَكْتُمُونَ

ترجمه :

خداوند می داند سخنانی را که آشکارا می گوئید (و طعنه ها و تشرهائی که راجع به اسلام بر زبان می رانید) و آنچه را که (از بدسگالیها و کینه تو زیها در دل) پنهان می دارید .

توضیحات :

« الْجَهْرَ » : آشکار .

سوره انبیاء آیه 111

مَتْنِ آيَةٍ :
وَإِنْ أَدْرِي لَعَلَّهٗ فِتْنَةٌ لَّكُمْ وَمَتَاعٌ إِلَىٰ حِينٍ

ترجمه :

من چه می دانم ، شاید این (مهلت و تأخیر عذاب) آزمونی برای شما باشد و (شاید خداوند می خواهد شما را از لذات این جهان برای افزایش گناهان بیشتر) تا مدتی بهره مند سازد (و برابر قانون استدراج ، آهسته و آرام مغلوب و مقهورتان گرداند و به دوزختان کشاند) .

توضیحات :

« فِتْنَةٌ » : آزمون و آزمایش . مراد استدراج است تا بر گناهان خود بیفزاید (نگا : آل عمران / 178) . « مَتَاعٌ » : بهره مند ساختن . تمتع و بهره مندی (نگا : بقره / 36 ، آل عمران / 14) . « إِلَيَّا حِينٍ » : تا مدتی که روزگار زندگی پایان می پذیرد و مرگ فرا می رسد .

سوره انبیاء آیه 112

مَتْنِ آيَةٍ :

قَالَ رَبِّ احْكُم بِالْحَقِّ وَرَبُّنَا الرَّحْمَنُ الْمُسْتَعَانُ عَلَىٰ مَا تَصِفُونَ

ترجمه :

(پیغمبر پس از مشاهده این همه دوری و روگردانی مشرکان از پذیرش اسلام، رو به خدا کرد و عا جزانه) گفت : پروردگارا! دادگرانه (میان من و اینان) داوری کن (تا سرا نجام، حال مؤمن و کافر یکسان نباشد. آن گاه روی سخن به مخالفان کرده و اظهار داشت :) پروردگار همه ما خداوند مهربان است و (سرتاپای وجودمان را رحمت الهی فرا گرفته است. و در برابر) نسبتهای ناروایی که (درباره اسلام و در مورد ذات پاک خدا) می زنید، تنها از او کمک و یاری خواسته می شود.

توضیحات :

« احکم » : داوری فرما و کار را یکسره کن. « المستعان » : کسی که از او استمداد خواسته می شود و طلب یاری و کمک می گردد. « تصفون » : بیان می دارید (نگا : یوسف / 18 و 77، انبیاء / 18).

سوره حج آیه 1

متن آیه :

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ إِنَّ زَلْزَلَةَ السَّاعَةِ شَيْءٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

ای مردم! از (عذاب و عذاب) پروردگارتان بترسید (و به یاد روز قیامت باشید). واقعاً زلزله (انفجار جهان و فرو تپیدن ارکان آن، در آستانه) هنگامه رستاخیز، چیز بزرگی (و حادثه هراس انگیزی) است.

توضیحات :

« زَلْزَلَةٌ » : حرکت و تکان سختی که در سازمان عالم هستی در آستانه رستاخیز ایجاد می گردد و کوهها را از جا می کند و دریا را به هم می ریزد و آسمانها را درهم می کوبد (نگا : واقعه / 4). « السَّاعَةُ » : هنگامه رستاخیز قیامت (نگا : انعام / 31 و 40).

سوره حج آیه 2

متن آیه :

يَوْمَ تَرُؤْنَهَا تَذْهَلُ كُلُّ مُرْضِعَةٍ عَمَّا أَرْضَعَتْ وَتَضَعُ كُلُّ ذَاتِ حَمْلٍ حَمْلَهَا وَتَرَى النَّاسَ سُكَارَىٰ وَمَا هُمْ بِسُكَارَىٰ وَلَٰكِنَّ عَذَابَ اللَّهِ شَدِيدٌ

ترجمه :

روزی که زلزله رستاخیز را می بینید (آن چنان هول و هراس سرتاپای مردمان را فرا می گیرد که حتی) همه زنان شیردهی که پستان به دهان طفل شیرخوار خود نهاده اند، کودک خود را رها و فراموش می کنند. و جملگی زنان باردار (از خوف این صحنه بيمناک) سقط جنین می نمایند، و (تو ای بیننده !) مردمان را مست می بینی، ولی مست نیستند و بلکه

عذاب خدا سخت (وحشتناك وهراس انگیز) است (و توازن ایشان را به هم زده است و لذا آنان را آشفته و خراب، با چشمان از حدقه به در آمده و با گامهای افتان و خیزان، و با وضع بی‌سر و سامان و حال پریشان می‌بینی).

توضیحات:

« تَذْهَلُ » : رها و فراموش می‌کند. غافل و بی‌خبر می‌گردد. از مصدر (ذُهل) به معنی غفلت و فراموشی ناشی از شدت ترس. « مَرَضَعَةً » : زن شیردهی که پستان دردهان نوزاد نهاده و به شیر دادن مشغول باشد. « عَمًا » : از فرزند که استعمال (ما) به جای (من) شایع و فراوان است (نگاه: آل‌عمران / 36، نساء / 3). « ذَاتِ حَمَلٍ » : باردار. « سَكَّارًا » : جمع سکران، مستان (نگاه: نساء / 43). یادآوری: خوف و هراس هنگامه رستاخیز جنبه عمومی ندارد و شامل کسانی نمی‌شود که در دنیا فرما نپرداز اوامر و نواهی الهی بوده‌اند (نگاه: بقره / 38؛ آل‌عمران / 170؛ نمل / 87 و 89، انبیاء / 103).

سوره حج آیه 3

متن آیه:

وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَيَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ مَّرِيدٍ

ترجمه:

گروهی از مردم بدون هیچ علم و دانشی (و بلکه تنها از روی تقلید و هواپرستی) درباره (شناخت) یزدان (و مسأله توحید خداوند منان، و احیاء مردگان، و رستاخیز همگان به فرمان خالق جهان) به مجادله برمی‌خیزند، و (در این امر، طبیعی است، نه از دانش و منطق، بلکه) از هرگونه شیطان (انس و جن) سرکش، پیروی می‌نمایند (و برابر نقشه و برنامه و حيله و دام همه شیاطین و شیاطین صفتان عمل می‌کنند).

توضیحات:

« يُجَادِلُ فِي اللَّهِ » : درباره ذات و صفات و افعال و اعمال خدا ستیزه‌گری می‌کند. « شَيْطَانٍ » : مراد اهریمن انس و جن است (نگاه: بقره / 14، انعام / 112). « يَتَّبِعُ كُلَّ شَيْطَانٍ » : در این جدال از هر اهریمنی پیروی می‌کند. در همه اعمال و اقوال از هر اهریمنی پیروی می‌کند. « مَرِيدٍ » : متمرد و سرکش.

سوره حج آیه 4

متن آیه:

كُتِبَ عَلَيْهِ أَنَّهُ مَن تَوَلَّاهُ فَإِنَّهُ يُضِلُّهُ وَيَهْدِيهِ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ

ترجمه:

اهریمنانی که مشخص و معلوم است، هرکس آنها را به دوستی گیرد، حتماً گمراهش می‌گرداند و به عذاب آتش (دوزخ) سوزانش می‌کشد.

توضیحات :
 « كَتَبَ عَلَيْهِ » : انگار بر این اهریمنان ، همچون کالای دارای اتیکت
 نوشته شده است . روشن و معلوم است و این نتیجه حتمی برنامه ابلیس
 و همه شیاطین دیگر است . « أَتَهُ » : شأن و مقام چنین است . « وَأَنَّهُ »
 : این اهریمن و اهریمنان . « يَهْدِيهِ » : او را رهنمود می کنند . هدایت در
 اینجا به معنی دلالت ، یعنی راهنمایی است (نگا : صافات / 23) . «
 السعير » : آتش برافروخته و سوزان . « وَأَنَّهُ يُضِلُّهُ... » : این جمله ،
 خبر مبتدای محذوف است و تقدیر چنین است : فَشَدَّ أَنَّهُ أَنَّهُ يُضِلُّهُ ،
 یا ، فَشَدَّ أَنَّهُ الإِضْلَالَ . یا دآوری : علت ترجمه ضمیر مفرد (ه) در (عَلَيْهِ) و
 غیره به جمع ، این است که پیش از اسم نکره (شیطان) واژه (کل)
 قرار دارد که موجب تعمیم و مفید است تغراق است (نگا : انعام / 164 ، اسراء /
 13) .

سوره حج آیه 5

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِن كُنْتُمْ فِي رَيْبٍ مِّنَ الْبَعْثِ فَإِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن نَّبَائِ
 ثِم مِّن نُّطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَاقَةٍ ثُمَّ مِنْ مَّضْغَةٍ مَّخْلُوقَةٍ وَغَيْرِ مَخْلُوقَةٍ لَّئِن
 لَّكُمْ وَنُقُرُّ فِي الْأَرْحَامِ مَا نَشَاءُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ نُخْرِجُكُمْ طِفْلًا ثُمَّ
 لِيَتَّبِعُوا أَسْدَكُمْ وَمِنْكُمْ مِّن يَّتَّقِي وَمِنْكُمْ مِّن يُرِدْ إِلَىٰ أَرْضٍ الْعُمُرِ لِكَيْلَا
 يَعْلَمَ مِن بَعْدِ عِلْمٍ شَيْئًا وَتَرَى الْأَرْضَ هَامِدَةً فَإِذَا أَنزَلْنَا عَلَيْهَا الْمَاءَ
 اهْتَزَّتْ وَرَبَّتْ وَأَنْبَتَتْ مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِيجٍ

ترجمه :

ای مردم ! اگر درباره رستاخیز (مردگان و زندگانی دوباره ایشان) تردید
 دارید ، (بدین نکته توجه کنید تا به گوشه‌ای از قدرت الهی پی
 ببرید و به خود آئید :) ما شما را از خاک می آفرینیم ، سپس (این
 خاک پیش پا افتاده را) به نطفه ، و بعد (نطفه ، این پدیده
 اسرارآمیز فراهم آمده از اسپرم مرد و اوول زن را) به خون بسته (زانو
 مانند) ، و پس از آن (این خون بسته را به چیزی شبیه) به یک
 قطعه گوشت (جویده شده) درمی آوریم که برخی (کامل و تام الخلقه و)
 بسامان ، و برخی (ناتمام و ناقص الخلقه و) نابسامان است . (همه اینها)
 بدین خاطر است که برای شما روشن سازیم (که ما بر آفرینش و
 تغییر و تبدیل و هرگونه کاری ، از جمله زندگی دوباره بخشیدن
 توانائیم) . ما چنینهائی را که بخواهیم تا زمان خود دررحمها نگاه
 می‌داریم و آن گاه شما را به صورت کودک (پسر یا دختر ، از شکم مادران)
 بیرون می آوریم ، سپس (شما را تحت نظارت و رعایت خود می پائیم) تا
 به رشد جسمانی و عقلانی خود می‌رسید . برخی از شما (در این میان)
 می‌میرند و بعضی از شما به نهایت عمر و غایت پیری می‌رسند . تا
 بدانجا که چیزی از علوم خود را به خاطر نخواهند داشت (و دانسته‌های
 خویش را فراموش کرده و از یاد می‌برند ، و درست همانند یک کودک
 می‌شوند . دلیل دیگری بر قدرت خدا در همه چیز ، به ویژه درباره مسأله
 رستاخیز ، این است که ای انسان در فصل زمستان (تو زمین را خشک و
 خاموش می بینی ، اما هنگامی که (فصل بهار در می‌رسد و) بر آن آب
 می‌بارانیم ، حرکت و جنبش بدان می‌افتد و رشد و نمو می‌کند و انواع

گیاهان زیبا و شادی بخش را می‌رویا ند .

توضیحات :

« الْبَعَثِ » : رستاخیز . از نو زنده گردانیدن . « خَلَقْنَاكُمْ » : اصل شما یا خود شما را آفریده ایم (نگا : آل عمران / 59 ، طه / 55 ، بقره / 28 ، مؤمنون / 12) . « نُطْفَعَةٍ » : مراد موجود زنده حاصل در منی است که از آن به « آب چهنده » تعبیر شده است (نگا : قیامت / 37 ، طارق / 6) . « عَلَاقَةٍ » : خون بسته زالوگونه . « مَضَعَةٍ » : قطعه گوشتی بدن شکل و اندازه که چویده شود . « مَخْلَقَةٍ » : تام الخلقه . دارای شکل و اندام . « غَيْرَ مَخْلَقَةٍ » : ناقص الخلقه . ناکامل و نابسامان . « نَقْرٍ » : نگاه می‌داریم و از درون پرت نمی‌کنیم . « طِفْلاً » : کودک . حال است . ذکر آن به صورت مفرد بدن علت است که مصدر است ، یا به اعتبار جنس و یا این که کل واحد افراد است . « أَرْدَلِ الْعُمُرِ » : پست ترین مرحله عمر ، و آن پیری و فرتوتی فراوانی است که بدن هنگام عقل دچار فراموشی و اندیشه دستخوش پریشانی می‌شود . « هَامِدَةً » : خشک و خاموش . مراد زمین خشکیده و مرده است . « إِهْتَزَّتْ » : به حرکت و تکان می‌افتد . مراد حرکت و تکانی است که به سبب جنبش عناصر گیاهان در داخل آن پیدا و پدیدار می‌گردد . « رَبَّتْ » : بالا آمد و پفیده شد . مراد رشد و نمو گیاهان است . « زوج » : صنف . نوع . « بَهِيحٍ » : زیبا و باطراوت . سرور آفرین و شادی بخش . سرسبز و خرم .

سوره حج آیه 6

متن آیه :

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّهُ يُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَأَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

آن (چیزهایی که در آیات پیشین درباره مراحل مختلف آفرینش انسان و جهان گیاهان بازگو شد) بدان خاطر است که (بدانید) خدا حق است و (لذا نظامی را که آفریده نیز حق بوده و بیهوده و بی‌هدف نیست ، و به زبان حال به شما می‌گوید :) او مردگان را زنده می‌گرداند ، و وی بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : آن . اشاره به آفرینش انسان و دیگر چیزهای بعد از آن دارد . مبتدا است و جار و مجرور خبر آن است .

سوره حج آیه 7

متن آیه :

وَأَنَّ السَّاعَةَ آتِيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَأَنَّ اللَّهَ يَبْعَثُ مَنْ فِي الْقُبُورِ

ترجمه :

و (این که بدانید) بدون شك قیامت فرا می‌رسد و جای هیچ گونه تردیدی نیست ، و خداوند تمام کسانی را که در گورها آرمیده اند دوباره زنده می‌گرداند .

توضیحات :
« يَبْعَثُ » : دوباره حیات می بخشد و زنده می گرداند .

سوره حج آیه 8
مَتْنِ آيَةٍ :
وَمِنَ النَّاسِ مَنْ يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُنِيرٍ

ترجمه :
گروهی از مردم درباره (یگانگی آفریدگار و صفات و افعال و اعمال) خدا وندگار بدون هیچ دانشی و رهنمودی و کتاب روشنگری به مجادله می پردازند .

توضیحات :
« عِلْمٌ » : مراد علم ضروری و بدیهی است . از قبیل : اطلاع انسان از زنده بودن خود ، و این که يك ، نصف دو است . « هُدًى » : مراد استدلال درست و حجت صحیح است . « كِتَابٍ » : مراد کتاب آسمانی است (نگا : أحقاف / 4) . « مُنِيرٍ » : روشنگر . بیانگر حق و حقیقت (نگا : آل عمران / 184) . روشن و واضح (نگا : فرقان / 61) .

سوره حج آیه 9
مَتْنِ آيَةٍ :
ثَانِي عَطْفِهِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ لَهُ فِي الدُّنْيَا خِزْيٌ وَنُذِيقُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَذَابَ الْحَرِيقِ

ترجمه :
مستکبران دوشهانشان را بالا می اندازند و مغرورانه رویشان را برمی گردانند تا (بدین وسیله مردمان را از راه خدا) گمراه سازند . بهره آنان در این جهان خواری و رسوائی است ، و در روز قیامت عذاب آتش سوزان (دوزخ) را بدیشان می چشاندیم .

توضیحات :
« ثَانِي عَطْفِهِ » : پیچاننده . برگرداننده . حال ضمیر مستتر در (يُجَادِلُ) است . « عَطْفٌ » : از سر تا سرینها را می گویند . پهلو . جانب . « ثَانِي عَطْفِهِ » : پهلو خود را پیچ می دهد . پهلو پیچ دادن مترادف است با روگردانی (منافقون / 5) و پشت کردن (اسراء / 83) که کنایه از تکبر و بی اعتنائی است . « خِزْيٌ » : خواری و رسوائی (نگا : بقره / 85) . « الْحَرِيقِ » : سوزان (نگا : آل عمران / 181) .

سوره حج آیه 10
مَتْنِ آيَةٍ :
ذَلِكَ بِمَا قَدَّمْتُمْ يَدَاكَ وَأَنَّ اللَّهَ لَيْسَ بِظَلَّامٍ لِّلْعَالَمِينَ

ترجمه :
(بدو گفته می شود : خواری و عذاب را که می بینی) این نتیجه همان کارهایی است که خودت قبلاً انجام داده ای و پیشا پیش فرستاده ای ، و

اصلاً خداوند کمترین ستمی نسبت به بندگان روا نمی‌دارد. (نه کسی را بی جهت کیفر می‌دهد ، و نه بر میزان مجازات کسی بدون دلیل می‌افزاید ، و بلکه برنامه او سراسر عدالت و دادگری است) .

توضیحات :

« قَدِّمْتُ يَدَاكَ » : دست‌های آن را پیشاپیش فرستاده است . از آنجا که اغلب کارها توسط دست انجام می‌پذیرد ، اعمال سائر اعضاء بدن نسبت داده شده است . « لَيْسَ يَظْلَمُ » : کمترین ستمی روا نمی‌دارد (نگا : آل عمران / 182 ، نساء / 40) .

سوره حج آیه 11

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَمِنَ النَّاسِ مَن يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ فَإِنْ أَصَابَهُ خَيْرٌ اطْمَأَنَّ بِهِ وَإِنْ أَصَابَتْهُ فِتْنَةٌ انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ خَسِرَ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةَ ذَٰلِكَ هُوَ الْخُسْرَانُ الْأَمِينُ

ترجمه :

بعضی از مردم هم ، خدا را در حاشیه و کناره می‌پرستند (و دارای عقیده سستی هستند . ایمانشان بر پایه مصالحشان استوار است ، و لذا) اگر خیر و خوبی بدیشان برسد ، به سبب آن شاد و آسوده خاطر و (بر دین) استوار و ماندگار می‌شوند ، و اگر بلا و مصیبتی بدیشان برسد ، (به سوی کفر برمی‌گردند و) عقب‌گرد می‌کنند . بدین ترتیب هم (آرامش ایمان به قضا و قدر و مدد و یاری خداوند را در) دنیا و هم (نعمت و سعادت) آخرت را از دست می‌دهند ، و مسلماً این زیان‌روشن و آشکاری است (که انسان هم دنیا و هم آخرتش بر باد فنا رود) .

توضیحات :

« حَرْفٍ » : لبه . کناره . « يَعْْبُدُ اللَّهَ عَلَىٰ حَرْفٍ » : مراد متزلزل و مذبذب بودن در پذیرش فرمان یزدان و ایمان به اسلام است . انگار چنین فردی بر لبه چیزی قرار گرفته است و با تکان مختصری از مسیر خارج می‌شود ، و یا این که در جنگی که درگرفته است خویشتن را به کناری می‌کشد و در اطراف و جوانب میدان می‌جنگد ، تا اگر پیروزی نصیب لشکریان شد ، با ایشان بماند ، و اگر ترس شکست و احتمال بلائی در میان بود ، فرار بکند . « إطمأن به » : ثابت و استوار می‌ماند بر باور و عقیده‌ای که ظاهراً پذیرفته است . ماندگار می‌ماند به سبب آن . « فِتْنَةٌ » : بلا و مصیبت . امتحان و آزمایش . « انْقَلَبَ عَلَىٰ وَجْهِهِ » : بازگشت می‌کند . از ایمان برمی‌گردد و به کفر می‌گراید (نگا : بقره / 143 ، آل عمران / 144) .

سوره حج آیه 12

مَتْنِ آيَةٍ :
 يَدْعُو مِن دُونِ اللَّهِ مَا لََا يَضُرُّهُ وَمَا لََا يَنْفَعُهُ ذَٰلِكَ هُوَ الضَّلَالُ الْبَعِيدُ

ترجمه :

آنان جز خدا چیزهایی را به فریاد می‌خوانند و می‌پرستند که نه

زیبانی می توانند بدیشان برسانند و نه سودی را. این، سرگشتگی فراوان، و گمراهی بسیار دور (از حق و حقیقت) است.

توضیحات:

«يَدْعُو»: به فریاد می خواند (نگاه: شعراء / 72). عبادت می کند (نگاه: انعام / 56). در رسم الخط قرآنی الف زائده به دنبال دارد. «الْبَعِيد»: (نگاه: بقره / 176).

سوره حج آیه 13

متن آیه:

يَدْعُوا لِمَنْ ضَرَّهُ أَوْ قُرْبُ مِنْ نَفْعِهِ لَا يُئِسَّ الْمَوْلَىٰ وَلَا يئِسَّ الْعَشِيرُ

ترجمه:

کسانی را به فریاد می خوانند و می پرستند که زیانشان بیش از سودشان می باشد. چه یاوران و سروران بدی، و چه همدمان و دوستان بدی هستند!

توضیحات:

«لَمَنْ»: لام زائد است و برای تأکید به اول مفعول افزوده شده است. مراد از (ما) در آیه قبلی بتها، و مراد از (مَنْ) در این آیه، می تواند طاغوتهایی چون فرعون باشد. «يَدْعُو»: (نگاه: حج / 12). «ضَرَّهُ أَوْ قُرْبُ مِنْ نَفْعِهِ»: استعمال اسم تف ضیل (أَوْ قُرْبُ) بدان خاطر است که طاغوتها ممکن است به پیروان خود حقوق و جوائزی در دنیا بدهند، لیکن در برابر عذاب و عقاب آخرت بسی ناپسند است (نگاه: اعراف / 113). یا این که استعمال اسم تف ضیل به معنی وجود صفتی در طرفین مورد مقایسه نیست، و چه بسا طرف ضعیف تر، اصلاً فاقد آن چنان صفتی باشد. و وقتی که می گوئیم: «عذاب آتش جهان، بهتر از عذاب دوزخ است». مفهوم سخن، آن نیست که عذاب جهان خوب است.

سوره حج آیه 14

متن آیه:

إِنَّ اللَّهَ يَدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يُرِيدُ

ترجمه:

خداوند کسانی را که ایمان بیاورند و کارهای پسندیده بکنند، داخل باغهای بهشت می کند که رودبارها در زیر (درختان و کاخهای) آنها روان است. بیگمان خداوند هر چه را اراده کرده و بخواهد به انجام می رساند (چه عذاب و عقاب مفسدان، و چه جزا و سزای مؤمنان باشد).

توضیحات:

«يَدْخِلُ»: وارد می سازد. داخل می نماید.

سوره حج آیه 15

متن آیه :
 مَن كَانَ يَظُنُّ أَن لَّنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ فَلْيَمْدُدْ بِسَبَبِ إِلَى
 السَّمَاءِ ثُمَّ لِيَقْطَعْ فَلْيَنْظُرْ هَلْ يُدْهِبْنَ كَيْدَهُ مَا يَغِيظُ

ترجمه :

کسی که (از میان کفار) پیغمبرش را در دنیا و آخرت یاری نمی‌دهد و پیروز نمی‌گرداند ، (بداند که خداوند به کوری چشم او وی را در هر دو سرا پیروز می‌گرداند . لذا از خشم بترسد و بمیرد و هر کاری که از دستش ساخته است انجام دهد ، مثلاً) او ریسمانی به سقف خانه بیا و بزد و سپس (خویشتن را حلق آویز و راه نفس را) قطع نماید و) تا سرحد مرگ پیش رود و بدین هنگام بنگردد و) بپیند آیا این کار خشم او را فرومی‌نشاند (و خودکشی پیروزی را از محمد باز می‌گرداند ؟) .

توضیحات :

« لَنْ يَنْصُرَهُ اللَّهُ » : خداوند پیغمبرش را هرگز پیروز نخواهد کرد . ضمیر (ه) به پیغمبر برمی‌گردد که از سیاق کلام مفهوم می‌شود . نظیر آن (نگا : نحل / 61 ، قدر / 1) . « مَنْ كَانَ يَظُنُّ » : مراد ترکیدن از خشم و خودکشی برای رهائی از آتش حسادت درون است (نگا : آل عمران / 119) . « سَبَبٍ » : ریسمان . وسیله (نگاه : کهف / 84) . « السَّمَاءِ » : سقف و آسمانه خانه . آسمان . « لِيَقْطَعْ » : پاره کند . بر بندد . مراد قطع کردن یا جلو راه نفس کشیدن است . یا دآوری : معنی آیه را به گونه دیگری نیز بیان داشته اند : کسی که گمان می‌برد خداوند هرگز پیغمبرش را - نه در دنیا و نه در آخرت - پیروز نمی‌گرداند ، (بداند به کوری چشم او خداوند وی را در هر دو جهان پیروز و رستگار می‌گرداند ، و پیروزی را بدو می‌رساند . برای این که از این پیروزی جلوگیری شود) او با هر وسیله‌ای که می‌تواند خویشتن را به آسمان برساند و (از پیروزی) جلوگیری کند و بپیند نیزنگ و چاره‌سازی وی چیزی را برطرف می‌نماید که او را بر سر خشم آورده است (نگا : ص / 10) .

سوره حج آیه 16

متن آیه :

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَاهُ آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يُرِيدُ

ترجمه :

این گونه روشن ، ما قرآن را به صورت آیه‌های کاملاً واضح و آشکار فرو فرستاده ایم (تا وضوح و سادگی قرآن ، چندی بر مردم شود) و بی‌گمان خداوند (با این قرآن) هر که را بخواهد هدایت و راهنمایی می‌کند .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : این گونه . مشارالیه می‌تواند انزال مذکور بعد از اسم اشاره بوده و یا انزال آیات بر پیغمبران پیشین مراد باشد . « آيَاتٍ » : حال ضمیر (ه) است . « وَأَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يُرِيدُ » : این جمله خیر مبتدای مجذوفی مثل (الْأَمْرُ) بوده و تقدیر چنین است : الْأَمْرُ أَنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَن يُرِيدُ . یا این که لامی مقدر شود و چنین باشد : لِأَنَّ اللَّهَ ...

سوره حج آیه 17

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَادُوا وَالصَّالِّينَ وَالنَّصَارَى وَالْمَجُوسَ وَالَّذِينَ
أَشْرَكُوا إِنَّ اللَّهَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

ترجمه :

قطعاً خداوند روز قیامت داوری خواهد کرد در میان مؤمنان و یهودیان و ستاره پرستان و مسیحیان و زردشتیان و مشرکان ، (و برحق و ناحق را بد انان می شناساند) . مسلماً خداوند حاضر و ناظر بر هر چیزی است .

توضیحات :

« الصَّالِّينَ » : ستاره پرستان (نگا : بقره / 62) . « الْمَجُوسَ » : زردشتیان . آتش پرستان . آنان کسانی هستند که به دو مبدأ خیر و شر یا نور و ظلمت معتقدند و خدای نیکیها را اهورامزدا ، و خدای شر و ظلمت را اهریمن می دانند و آتش را احترام بسیار می گذارند . « شهید » : حاضر و ناظر .

سوره حج آیه 18

متن آیه :
أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَسْجُدُ لَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ
وَالنُّجُومُ وَالْجِبَالُ وَالشَّجَرُ وَالْدِّوَابُّ وَكَثِيرٌ مِّنَ النَّاسِ وَكَثِيرٌ حَقَّ عَلَيْهِ الْعَذَابُ وَمَن
يَهِنَ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن مَّكْرَمٍ إِنَّ اللَّهَ يَفْعَلُ مَا يَشَاءُ

ترجمه :

آیا ندیده ای و ندانسته ای که تمام کسانی که در آسمانها بوده و همه کسانی که در زمین هستند ، و خورشید و ماه و ستاره ها و کوهها و درختان و جانوران و بسیاری از مردمان ، برای خدا سجده می برند (و به تسبیح و تقدیس او مشغول و سرگرمند ؟) و بسیاری از مردمان هم (غافل بوده و برای خدا سجده نمی برند) عذاب ایشان حتمی است (و مستحق عقابند ، و اینها در نزد پروردگارش بی ارزش می باشند) و خدا هر که را بی ارزش کند ، هیچ کسی نمی تواند او را گرامی دارد (و مشمول عنایت و سعادت آسمانی کند . چرا که تنها این) خداست که هر چیزی را که بخواهد انجام می دهد .

توضیحات :

« يَسْجُدُ لَهُ ... » : (نگا : رعد / 13 و 15 ، اسراء / 44) . « الدَّ وَآبٌ » : جمع دابه ، هر نوع حیوان و جانداري (نگا : بقره / 164) .

سوره حج آیه 19

متن آیه :
هَذَانِ خَصْمَانِ اخْتَصَمُوا فِي رَبِّهِمْ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا قُطِّعَتْ لَهُمْ ثِيَابٌ مِّن نَّارٍ
يُصَّبُ مِنْ فَوْقِ رُؤُوسِهِمُ الْحَمِيمِ

ترجمه :

اینان که دو دسته مقابل هم (مردمان ، به نام مؤمنان و کافران) می باشند (و در آیه های متعدد ذکری از ایشان رفته است) در باره (ذات و صفات) خدا به جدال پرداخته اند و به کشمکش نشسته اند . کسانی که کافرند ، (خداوند برایشان آتش دوزخ را تهیه دیده ، و انگار آتش آن) جامه هائی (است که به تن آنان چست بوده و) برای آنان از آتش بریده (و دوخته) شده است . (علاوه بر آن) از بالای سرهایشان (بر آنان) آب بسیار گرم و سوزان ریخته می شود .

توضیحات :

« هَذَانِ » : این دو گروه . مراد مؤمنان و کافران بوده که پیوسته در صفوف مختلف مبارزه با یکدیگرند . « خَصْمَانِ » : طرفین دعاوی . دو دسته مقابل هم . خصم برای يك نفر و بیشتر استعمال می گردد ، و در اینجا مراد دسته و گروه است (نگا : ص / 21) . « يَصْبُ » : ریخته می شود . « الْحَمِيمُ » : آب بسیار گرم و سوزان و جوشان .

سوره حج آیه 20

مَتْنِ آيَةِ :
يَصْهَرُ بِهِ مَا فِي بُطُونِهِمْ وَالْجُلُودُ

ترجمه :

(این آب جوشان آن چنان در بدن نشان نفوذ می کند که) آنچه در درونشان است بدان گداخته و ذوب می گردد ، و هم پوستها ایشان .

توضیحات :

« يَصْهَرُ » : ذوب و گداخته می گردد . « الْجُلُودُ » : جمع جلد ، پوستها .

سوره حج آیه 21

مَتْنِ آيَةِ :
وَلَهُمْ مَقَامِعٌ مِنْ حَدِيدٍ

ترجمه :

و تازیانه هائی از آهن برای (زدن و سرکوبی) ایشان (آماده شده) است .

توضیحات :

« مَقَامِعٌ » : جمع مَقْمَعَةٍ ، تازیانه . گرز . چکش چوگان ما نندی که با آن بر سر فیل می زنند .

سوره حج آیه 22

مَتْنِ آيَةِ :
كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا مِنْ غَمٍّ أُعِيدُوا فِيهَا وَذُوقُوا عَذَابَ الْحَرِيقِ

ترجمه :

هر زمان که دوزخیان بخواهند خویشتن را از غم و اندوه عظیم آتش برهانند ، بدان برگردانده شوند (و آمرانه بدیشان گفته شود :)
بچشید عذاب سوزان را .

توضیحات :

« مِنْ غَمٍّ » : از غم عظیمی از غمهای آتش . در این صورت (مِنْ غَمٍّ) بدل از ضمیر (ها) می باشد . به سبب غم بزرگ حاصل از آن . « وَ ذُقُوا » : در آن (بدیشان گفته شود) حذف است و عطف بر (أَعِيدُوا) است و تقدیر چنین است : أَعِيدُوا فِيهَا ، وَ قِيلَ لَهُمْ : ذُقُوا (نگا : سجده / 20) .

سوره حج آیه 23

متن آیه :

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يُحَلَّونَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسَهُمْ فِيهَا حَرِيرٌ

ترجمه :

(این حال گروه اول ، یعنی کافران در قیامت است . اما گروه دوم که مؤمنانند) خداوند کسانی را که ایمان آورده اند و کارهای شایسته انجام داده اند ، به باغهایی (از بهشت) داخل میگرداند که در زیر (درختان و کاخهای) آن رودبارها جاری است . آنان با دست بندهائی از طلا و مروارید زینت می یابند ، و جامه‌هایشان در آنجا از حریر است .

توضیحات :

« يُحَلَّونَ » : زینت داده می‌شوند . از مصدر (تَحَلَّى) به معنی آراستن ، و از ماده (حلی) . « أَسَاوِرَ » : (نگا : كهف / 31) . « مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ » : حرفی (مِنْ) نخست برای بیان جنس ، و دومی برای تبعیض است . « لُؤْلُؤًا » : در مروارید . عطف بر محل (مِنْ أَسَاوِرَ) است .

سوره حج آیه 24

متن آیه :

وَهَدُوا إِلَى الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ وَهَدُوا إِلَى صِرَاطٍ الْحَمِيدِ

ترجمه :

آنان به سوی (گفتن) سخنان زیبا ، و راه (انجام کارهای) پسندیده رهنمود می‌گردند .

توضیحات :

« هَدُوا » : راهیاب و رهنمود می‌گردند . « الطَّيِّبِ مِنَ الْقَوْلِ » : سخنان زیبا و پسندیده . مراد سخنان روح پرور و نشاط آور و لبریز از صفا و صمیمیت و معنویت است . یا سخنانی که دال بر تقدیس خدا و بیانگراعتراف به فضل او است (نگا : یونس / 10 ، فاطر / 34 و 35) . « الْحَمِيدِ » : پسندیده . بایسته . « صِرَاطٍ الْحَمِيدِ » : راه بایسته . مراد انجام افعال نیکو است . برخی (الْحَمِيدِ) را به معنی خدای ستوده دانسته اند . در این صورت معنی

چنین می‌شود: آزان به سوی سخنان زیبایی (که روح را در مدارج کمال سیر می‌دهد) رهنمود می‌شوند ، و به راه خدای شایسته ستایش هدایت می‌گردند (تا بدانجا که به آخرین درجه قرب یزدانی و لذات روحانی می‌رسند) . برخی معنی آیه را مربوط بدین جهان دانسته و گفته اند : مؤمنان در این جهان به سوی سخنان زیبا (که توحید است) رهنمود می‌گردند ، و به سوی راه خدا (که اسلام است) سوق داده می‌شوند .

سوره حج آیه 25

متن آیه :
 كَفَرُوا وَيَصُدُّونَ عَن سَبِيلِ اللَّهِ وَالْمَسْجِدِ الْحَرَامِ الَّذِي جَعَلْنَاهُ لِلنَّاسِ سَوَاءَ الْعَاكِفِ فِيهِ وَالْبَادِ وَمَن يَرِدْ فِيهِ بِالْجَدِّ يَظْلَمْ نَفْسَهُ مِن عَذَابِ أَلِيمٍ

ترجمه :

بی‌گمان کسانی که کفر می‌ورزند و (مردمان را) از راه خدا (که دین اسلام است) و (مؤمنان را) از (ورود به) مسجدالحرام باز می‌دارند (که مکه است و ما) آن را برای همه مردمان ، اعم از کسانی که در آنجا زندگی می‌کنند و یا از نقاط دیگر بدان وارد می‌شوند ، یکسان (حرم امن و امان و محل مراسم حج و عمره) نموده ایم ، هم‌چنین کسانی که با توسل به ظلم (از حد اعتدال خارج می‌شوند و) در آن سرزمین مرتکب خلاف می‌گردند ، عذاب دردناکی بدیشان می‌چشایم .

توضیحات :

« الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ » : مراد مکه است که به سبب اهمیت فراوان مسجدالحرام ، از مکه بدان تعبیر شده است . « سَوَاءً » : برابر و یکسان . مفعول دوم است . « الْعَاكِفِ » : ساکن . مقیم . فاعل (سَوَاءً) می‌باشد . « الْبَادِ » : از بادیه آینه . مراد زوار و حجاجی است که از اطراف و اکناف به مکه می‌آیند . اصل آن (البادی) است . « بِالْجَدِّ » : إلحاد به معنی انحراف از حد اعتدال است . مفعول به است و حرف (ب) در اول آن زائد است (نگا : مریم / 25) . « يَظْلَمْ » : ستمگرانه . به سبب ظلم . « مَن يَرِدْ فِيهِ بِالْجَدِّ يَظْلَمْ » : هرکس در آنجا از روی ستم مرتکب کج‌روی و انحراف شود . هرکس در آنجا منحرفانه و ستمگرانه مرتکب هرگونه گناهی شود . مفعول فعل (یرد) یا محذوف است که (شیناً) است ، و حرف (ب) برای ملامت می‌باشد ، یا این که این حرف زائد است و إلحاد مفعول است . (يَظْلَمْ) حال یا بدل (بِالْجَدِّ) بوده و جنبه تأکید را دارد .

سوره حج آیه 26

متن آیه :
 وَإِذْ بَوَّأْنَا لِإِبْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ أَن لَّا تُشْرِكْ بِي شَيْئًا وَطَهِّرْ بَيْتِيَ لِلطَّائِفِينَ وَالْقَائِمِينَ وَالرُّكَّعِ السُّجُودِ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! به خاطر بیاور) زمانی را که محلّ خانه کعبه را برای ابراهیم آماده ساختیم و (پایه‌های قدیمی) آن را بدو نمودیم (و دستور دادیم به بازسازی آن بپردازد . هنگامی که خانه کعبه آماده

شد، به ابراهیم خطاب کردیم که این خانه را کانون توحید کن و چیزی را انباز من منمائی و خانه‌ام را برای طواف کنندگان و قیام کنندگان و رکوع برندگان و سجده برندگان (از وجود بتان و مظاهر شرک و از هرگونه آلودگی ظاهری و معنوی دیگر) تمییز و پاکیزه گردان.

توضیحات:

«بَوَّأْنَا» : آماده‌ساختیم . وارد کردیم . شناسانندیم . «بَوَّأْنَا لِابْرَاهِيمَ مَكَانَ الْبَيْتِ» : جای کعبه را برای ابراهیم آماده‌ساختیم . مکان قدیمی کعبه را به ابراهیم نشان دادیم . ابراهیم را به محل کعبه رساندیم . «شَيْئاً» : مفعول به یا مفعول مطلق است . «الطَّائِفِينَ» : طواف کنندگان دور کعبه . «الْقَائِمِينَ» : ایستادگان در نماز . «الرُّكُوعَ» : رکوع برندگان در نماز . «السُّجُودَ» : سجده برندگان در نماز . این سه واژه اشاره دارند به سه رکن از ارکان مهم نماز که قیام و رکوع و سجود است ، و لذا ذکر آنها کنایه از خود نماز است . یادآوری : از آنجا که مکتب ابراهیم خلیل و محمد مصطفی و همه انبیاء یکی است (نگا : آل عمران / 95 ، یوسف / 38 ، نحل / 123) فرمان (لَا تُشْرِكْ بِي شَيْئاً وَطَهَّرَ بَيْتِي...) در این آیه ، و (أَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ...) و احکام مترتب بر آن ، متوجه خاتمالانبیاء بوده است (تفسیر الممنتخب ، حج / 27) و این است که در سال فتح مکه بتها سرنگون و کعبه از لوٹ اصنام زدوده می‌گردد (نگا : تفسیر أضواء البیان ، حج / 26) . لذا آیات بعدی خطاب به پیغمبر اسلام است (نگا : تفسیر ابن کثیر ، حاشیه کازرونی بر تفسیر بیضاوی) . در این صورت عطف بر جمله مقدری مثل : إِفْتِدَاءً لِابْرَاهِيمَ است .

سوره حج آیه 27

متن آیه :

وَأَذِّنْ فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ يَا تُوكَ رَجَالًا وَعَلَى كُلِّ ضَامِرٍ يَأْتِينَ مِنْ كُلِّ فَجٍّ عَمِيقٍ

ترجمه :

(ای پیغمبر!) به مردم اعلام کن که (افراد مسلمان و مستطیع) ، پیاده ، یا سواره بر شتران باریک اندام (ورزیده و چابک و پرتحمل ، و میرکیها و وسائل خوب دیگری) که راههای فراخ و دور را طی کنند ، به حج کعبه بیایند (و ندای تورا پاسخ گویند) .

توضیحات :

«أَذِّنْ» : اعلام کن . آگهی کن . «رَجَالًا» : جمع راجل ، پیادگان . حال است . «ضَامِرٍ» : شتر لاغر و باریک اندام . مراد استفاده از مرکبهای قوی و دارای عضلات سفت و محکمی است که تاب تحمل پیرایانهای خشک و سوزان و بی آب و علف را داشته باشند . «رَجَالًا وَعَلِيًّا كُلِّ ضَامِرٍ» : مراد استفاده از هرگونه امکانات ، برای شرکت در این فریضه مهم است . «فَجٍّ عَمِيقٍ» : راه فراخ . راه دور (نگا : انبیاء / 31 ، نوح / 20) .

سوره حج آیه 28

متن آیه :
 لِيَشْهَدُوا مَنَافِعَ لَهُمْ وَيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ فِي أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّنْ
 بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِعُوا الْأَبْأَسَ الْفَقِيرَ

ترجمه :

(آنان به این سرزمین مقدس بیایند) تا منافع خویش را با چشم خود ببینند (و به سود مادی و معنویشان برسند و ناظر فواید فردی و اجتماعی و سیاسی و اقتصادی و اخلاقی حج باشند) ، و در ایام معینی که (روز عید قربان و دو و یا سه روز بعد از آن است ، به هنگام ذبح قربانی) نام خدا را بر چهارپایانی (همچون بز و گوسفند و شتر و گاو) بپزند که خدا نصیب ایشان کرده است . پس (از ذبح حیوانات ، ای حجاج) خودتان از (گوشت) آنها بخورید و بینوایان مستمند را نیز بخورانید .

توضیحات :

« مَنَافِعَ » : مراد سود مادی همچون تجارت و بازرگانی ، و سود معنوی همچون عبادت و عفو و مغفرت است . « أَيَّامٍ مَّعْلُومَاتٍ » : چند روز معین و مشخص . مراد روز عید و دوروز یا سه روز بعد از آن است . برخی هم روز عرفه و روز عید و یک روز بعد از آن و بعضی هم ده روز ذی الحجه دانسته اند . « بَهِيمَةِ الْأَنْعَامِ » : چهارپایان اهلی (نگا : مائده / 1) . « فَكُلُوا مِنْهَا وَ... » : معنی مستفاد از این بخش آیه ، این است که گوشت قربانی باید به مصرفهای لازم برسد . دیگر گوشتهای قربانی در سرزمین مین مینی بر روی زمین انداخته نشود تا گندیده و یا در زیر خاکها مدفون گردد . بلکه اگر نیازمندی در آنجا و در آن زمان پیدا نشوند ، باید گوشتها - در صورت امکان - هرگونه که شده است به مناطق دیگری حمل و به مصرف برسد . « الْأَبْأَسَ » : سخت نیازمند . مستمند .

سوره حج آیه 29

متن آیه :

ثُمَّ لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ وَلِيُؤْتُوا نُذُورَهُمْ وَلِيَطَّوَّفُوا بِالْبَيْتِ الْعَتِيقِ

ترجمه :

بعد از آن باید آلودگیها (و چرك و کثافت ، و زوائد بدن همچون مو و ناخن) را از خود برطرف سازند ، و به نذرهای خویش (اگر نذر کرده اند) وفا کنند ، و خانه قدیمی و گرامی (خدا ، کعبه) را طواف نمایند .

توضیحات :

« لِيَقْضُوا » : قطع کنند . به پایان برسانند . برطرف سازند . « تَفَثَ » : « چرك و کثافت و آلودگی . از قبیل : موهایی زائد و ناخن و عرق بدن . » « لِيَقْضُوا تَفَثَهُمْ » : مراد تفصیر است که از مناسک حج بشمار است و به دنبال از احرام به در آمدن انجام می پذیرد . « نُذُورَهُمْ » : مراد نذرهای حلال است . از قبیل : قربانیهای اضافی و صدقات و خیرات . « لِيَطَّوَّفُوا » : مراد طواف اضافه است که بعد از عرفه و از احرام به در آمدن انجام می پذیرد . « الْعَتِيقِ » : عتیق چیزی است که از نظر زمان یا مکان و

یا مرتبه متقدم باشد. آزاد (از تسلط جباران و قلدران).

سوره حج آیه 30

متن آیه :
ذَلِكَ وَمَنْ يُعَظِّمْ حُرْمَاتِ اللَّهِ فَهُوَ خَيْرٌ لَهُ عِنْدَ رَبِّهِ وَأَحَلَّتْ لَكُمْ إِلَّا مَا
يُتْلَى عَلَيْكُمْ فَاذْكُرُوا الرِّجْسَ مِنَ الْأَوْثَانِ وَآذْكُرُوا قَوْلَ الزُّورِ

ترجمه :

آن (چیزی که گذشت ، برنامه و مناسک حج بود) و هر کس اوامر و نواهی
خدا را (به ویژه در مراسم و امور مربوط به حج) بزرگ و محترم دارد ، از نظر
خدا چنین کاری (در دنیا و آخرت) برای او بهتر است . (خوردن گوشت)
چهار پایان (همچون شتر و گاو و بز و گوسفند) برای شما حلال گشته است ،
مگر (گوشت) آن چهار پایانی که (در قرآن) برایتان بیان می شود (همچون
مردار و غیره) . و از (پرستش) پلیدها ، یعنی بتها دوری کنید ،
و از گفتن افتراء (بر مردم و بر خدا) بپرهیزید .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : این گونه اسماء اشاره ، برای جداسازی دو نوع سخن از هم ، و یا
فاصله انداختن بخش پیشین سخنی از قسمت پسین آن به کار
می رود (نگا : ص / 55) . خبر مبتدای محذوف است و تقدیر چنین است :
الْأَمْرُ هُوَ ذَلِكَ . « حُرْمَاتِ » : مقدسات . چیزهایی که نباید حرمت آنها
پایمال شود . مراد مراسم و مناسک حج و به طور کلی احکام اوامر و نواهی خدا
است (نگا : بقره / 194) . « عِنْدَ رَبِّهِ » : از نظر پروردگارش . در پیشگاه
خداوندگارش . « إِلَّا مَا يُتْلَى ... » : (نگا : مائده / 3) . « الرِّجْسِ » : ناپاک .
پلید . در اینجا ناپاک و پلید معنوی مراد است و لذا با (الْأَوْثَانِ) یعنی
بتان بیان و توضیح داده شده است . « مِنْ » : من بپا نیه است . « قَوْلَ
الزُّورِ » : افتراء . سخن باطل و بی اساس .

سوره حج آیه 31

متن آیه :
حَنْفَاءَ لِلَّهِ غَيْرَ مُشْرِكِينَ بِهِ وَمَنْ يُشْرِكْ بِاللَّهِ فَكَأَنَّمَا خَرَّ مِنَ السَّمَاءِ
فَتَخَطَّفَهُ الطَّيْرُ أَوْ تَهْوَى بِهِ الرِّيحُ فِي مَكَانٍ سَحِيقٍ

ترجمه :

حَقِّقًا و مخلص خدا باشید ، و هیچ گونه شرکی برای خدا قرار ندهید .
زیرا کسی که برای خدا انبازی قرار دهد ، انگار (به خاطر سقوط از اوج
ایمان به حقیقت کفر) از آسمان فرو افتاده است (و به بدترین شکل
جان داده است) و پرندگان (تکه های بدن) او را می ربایند ، یا این که
تندباد او را به مکان بسیار دوری (و دره ژرفی) پرتاب می کند (و وی را
آن چنان بر زمین می کوبد که بدنش متلاشی و هر قطعه ای از آن به
نقطه ای پرت می شود) .

توضیحات :

« حَنْفَاءَ » : جمع حنیف ، حقگرایان و دوری گزیدگان از باطل . مخلصین)

نگا : بقره / 135 ، آل عمران / 67 و 95) . حال ضمیر (و) در فعل (إِجْتَنِبُوا) است . « غَيِّرَ » : عطف بر (حُنْفَاءَ) و حال است . « خَرَّ » : سقوط کرد . فرو افتاد . « السَّمَاءِ » : مراد آسمان ایمان است . شخص به هنگام سقوط از آن بر اثر اضطراب فراوان ، احساس بی وزنی و بی ارچی در درون روح و جان خود می کند و خویشتن را بی پایگاه می بیند . « الطَّيْرَ » : مراد پرندگان هواها و هوسها است که افکار شخص را پریشان میسازند . « تَهْوِي بِهِ » : او را پرت می کند . وی را به پایین می اندازد . « الرِّيحَ » : مراد ابلیس ملعون است که کافر را در وادی ضلالت سرگردان و ویلان میسازد و هلاک و تباهش می نماید . « سَجِّيقٍ » : بسیار ژرف . دور افتاده و پرت .

سوره حج آیه 32

مَتْنِ آيَةٍ :
ذَلِكَ وَمَنْ يُعْظِمْ شَعَائِرَ اللَّهِ فَإِنَّهَا مِنْ تَقْوَى الْقُلُوبِ

ترجمه :

(مطلب) چنین است (که گفته شد) ، و هر کس مراسم و برنامه های الهی را بزرگ دارد (و از جمله مناسک حج را گرامی شمارد) ، بی گمان بزرگداشت آنها نشانه پرهیزگاری دلها (و خوف و هراس از خدا) است .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : (نگا : حج / 30) . « شَعَائِرَ » : (نگا : بقره / 158 ، مائده / 2) . « فَإِنَّهَا » : شعائر و مناسک . حیوانات قربانی .

سوره حج آیه 33

مَتْنِ آيَةٍ :
لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى ثُمَّ مَحِلُّهَا إِلَىٰ الْبَيْتِ الْعَتِيقِ

ترجمه :

در این حیوانات قربانی ، منافع (دنیوی از قبیل سوار شدن و بار کردن و استفاده از شیر و پشم و تولید مثل آنها برای تان آزاد) است تا زمان معین (که روز ذبح آنها است) و بعد هم که در کنار خانه قدیمی و گرامی (کعبه ، یعنی در قربانگاه منی و دیگر جاهای حرم) آماده گردیدند (و ذبح شدند ، شما می توانید از منافع مادی و معنوی آنها برخوردار شوید) .

توضیحات :

« لَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ . . . » : مراد این است که استفاده از فرآورده های حیوانات قربانی آزاد است . یا این که : در مراسم و مناسک ، سود شما است . « أَجَلٍ مُّسَمًّى » : وقت مشخص . مراد روز ذبح است . « مَحِلُّهَا » : حلال بودن ذبح ، یا محل و یا زمان حلال بودن ذبح حیوان قربانی . یا این که : محل مردم از احرامشان تا کعبه است . یعنی پس از مناسک ، کعبه را طواف می کنند . « إِلَىٰ الْبَيْتِ » : حرف (إلی) به معنی (عند) یعنی نزد ، و مراد از بیت ، کل حرم است .

سوره حج آیه 34

متن آیه :
 وَلِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَىٰ مَا رَزَقَهُم مِّن بَهِيمَةٍ
 الْأَنْعَامِ فَإِلَهُكُمْ إِلَهٌ وَاحِدٌ فَلَهُ أَسْلِمُوا وَبَشِّرِ الْمُخِيتِينَ

ترجمه :

(قربانی تنها منحصر به شما مسلمانان نبوده ، و بلکه) ما برای هر
 ملّتی (که پیش از شما به خدا ایمان داشته اند) قربانی را (که سبیل
 آمادگی انسان برای فدا شدن در راه خدا است) مقرر کرده ایم ، تا به نام
 خدا چهارپایانی را ذبح کنند که خدا بدیشان عطاء نموده است . خدای
 شما و ایشان خدای واحدی است (و برنامه او هم برنامه واحدی است . حال که
 چنین است) پس تسلیم (فرمان) او بوده ، و (اعمالتان خالصانه برای او
 باشد . ای پیغمبر) مژده بده مخلصان متواضع (در برابر فرمان خدا) را (به
 بهشت و پاداش فراوان آفریدگارشان) .

توضیحات :

« مَنْسَكًا » : عبادت . در اینجا به قرینه (لِيَذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ . . .) مراد
 قربانی ، یعنی ذبح حیوان برای فقراء است . « أَسْلِمُوا » : مخلص شوید .
 منقاد و مطیع شوید . « الْمُخِيتِينَ » : افراد متواضع و مؤثر به بندگی و
 مطمئن از ایمان خود (نگا : هود / 23 ، حج / 54) . ایمانداران خاضع و خاکی .

سوره حج آیه 35

متن آیه :
 الَّذِينَ إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَجِلَتْ قُلُوبُهُمْ وَالصَّالِرِينَ عَلَىٰ مَا أَصَابَهُمُ وَالْمُتَقِيمِي
 الصَّلَاةِ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

ترجمه :

آنان کسانی هستند که چون نام خدا برده شود (به خاطر درک مقام
 با عظمت یزدان) دل‌هایشان به هراس می افتد ، و در برابر مصائبی که
 گریبانگیرشان می گردد ، شکست می گیرند (و ایستادگی
 می کنند ، چرا که تسلیم فرمان قضا و قدرند) ، و نماز را چنان که باید
 می خوانند ، و از اموالی که بدیشان عطاء کرده ایم (در کارها و راههای خیر)
 صرف می کنند .

توضیحات :

« وَجِلَتْ » : به خوف و هراس افتاد (نگا : انفال / 2 ، حجر / 52 و 53) .

سوره حج آیه 36

متن آیه :
 وَالَّذِينَ جَعَلْنَاهَا لَكُمْ مِّنْ شَعَائِرِ اللَّهِ لَكُمْ فِيهَا خَيْرٌ فَاذْكُرُوا اسْمَ اللَّهِ عَلَيْهَا
 صَوَافٍ فَإِذَا وَجَبَتْ جُنُوبُهَا فَكُلُوا مِنْهَا وَأَطِيعُوا الْقَازِعَ وَالْمُعْتَرَّ كَذَلِكَ
 سَخَّرْنَاهَا لَكُمْ لَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

ما (ذبح) شتران (چاق و فربه ، و دیگر چهار پایان) را (در حج) برای شما از جمله مراسم و مناسک (دین و نشانه‌های آئین) الهی قرار داده ایم ، و در چنین حیواناتی خیر (دنیا و اجر آخرت) شماست . پس درحالی که به صف ایستاده اند (و دستها و پاها را جفت هم کرده‌اند و آماده ذبح می‌باشند) نام خدا را بر آنها بپسندید (و به نام خدا ذبحشان کنید) ، و هنگامی که (نقش زمین شدند و) بر پهلوهایشان افتادند ، خودتان (اگر خواستید) از گوشت آنها بخورید و به مستمند (غیرگدا) و به فقیر (گدا پیشه) بخورید . این گونه (که می‌بینید) شتران را رام و مطیع شما کرده ایم تا این که (از الطاف کریمانه و انعام بزرگوارانه آفریدگار خود) سپاسگزاری کنید .

توضیحات :

« الْبَدَنَ » : جمع بَدَنَة ، شتران چاق و فربه و تنومند . مفعول فعل مقدری است که فعل مذکور بعد از آن ، یعنی (جَعَلْنَاهَا) بیانگر آن است . « صَوَافٍ » : جمع صَافٍ ، برپا ایستاده و صف کشیده ، دستها و پاها را جفت کرده و دراز کشیده . از لحاظ نحوی حال است و از نظر صرفی غیر منصرف . « وَجِبَتْ » : فرو افتاد . نقش زمین گردید . « جَنُوبٌ » : جمع جنپ ، پهلوها . « الْفَازِعَ » : مستمندی که عقیق‌النفوس است و دست تکدی دراز نمی‌کند ، و یا این که بدانچه بدودهند راضی می‌گردد و الحاح و اصرار نمی‌کند . « الْمَعْتَرُ » : فقیری که آشکارا دست تکدی دراز و با الحاح و اصرار از طرف درخواست می‌کند . « كَذَلِكَ » : این گونه . مثل چنین . نعت مصدر محذوفی است و دراصل چنین است : سَخَّرْنَاكُمْ تَسْخِيرًا كَذَلِكَ .

سوره حج آیه 37

متن آیه :

لَنْ يَبْتَلِيَ اللَّهُ لُحُومَهَا وَلَا دِمَائُهَا وَلَكِنْ يَبْتَلِيهِ التَّقْوَىٰ مِنْكُمْ كَذَلِكَ سَخَّرَهَا لَكُمْ لِتَكْبُرُوا اللَّهَ عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ وَبَشِّرِ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

گوشتها و خونهای قربانها (که مظاهر و صور ظاهری هستند ، به هیچ وجه مورد توجه خدا نبوده و) هرگز به خدا نمی‌رسد (و موجب رضای او نمی‌گردد) و بلکه پرهیزگاری (و ورع و اخلاص) شما بدو می‌رسد (و رضا و خوشنودیش را کسب می‌کند) . این گونه که (می‌بینید) خداوند حیوانات را مسخر شما کرده است تا خدا را به خاطر این که هدایتتان نموده است (و به سویی انجام اعمال نیکو رهنمودتان کرده است) بزرگ دارید و (سپاسگزار الطاف او باشید . ای پیغمبر !) نیکوکاران را (به پاداش عظیم و لطف عمیم خدا) مژده بده .

توضیحات :

« لَنْ يَبْتَلِيَ اللَّهُ . . . » : این آیه اشاره بدان دارد که خداوند گوشت و خون قربانها را نمی‌پذیرد که از تقوا و پرهیزگاری و نیت خالص و درست سرچشمه نگیرد . « لِتَكْبُرُوا » : تا این که تکبیر گوئید و بزرگ دارید . « عَلَىٰ مَا هَدَاكُمْ » : به خاطر این که به کارهای خیری همچون قربانی و انجام مناسک حج رهنمودتان کرده است .

سوره حج آیه 38

متن آیه :
إِنَّ اللَّهَ يُدَافِعُ عَنِ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ خَوَّانٍ كَفُورٍ

ترجمه :

خداوند دفاع می کند از مؤمنان (و به سبب ایمانشان پیروزشان می گرداند) . چرا که مسلماً خداوند خیانتمد پیشگان کافر را دوست نمی دارد (و دوستان مؤمن خود را در دست خیانتمدکاران ملحدرها نمی سازد) .

توضیحات :

« خَوَّانٍ » : بسیار خیانتمدکار . صیغه مبالغه خائن است (نگا : نساء / 107) . « كَفُورٍ » : شدیدالکفر . بس کفر پیشه . صیغه مبالغه کافر است . استعمال صیغه مبالغه (خَوَّانٍ) و (كَفُورٍ) متوجه مبالغه در نفی محبت است (نگا : آل عمران / 182) . چرا که خداوند هیچ گونه خائتمد (نگا : انفال / 58) و کافری (نگا : آل عمران / 32) را دوست نمی دارد .

سوره حج آیه 39

متن آیه :
أُذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ يَأْتَهُمُ ظُلْمٌ مِّنْ أَهْلِ الْاٰیَاتِ وَاللّٰهُ عَلٰی نَصْرِهِمْ لَقَدِيْرٌ

ترجمه :

اجازه (دفاع از خود) به کسانی داده می شود که به آنان جنگ (تحمیل) می گردد ، چرا که بدیشان ستم رفته است (و آنان مدت های طولانی در برابر ظلم ظالمان شدک بیای می ورزیده اند و خون دل خورده اند) و خداوند توانا است بر این که ایشان را پیروز کند .

توضیحات :

« أُذِنَ » : اجازه داده شده است . « أذِنَ لِلَّذِينَ يُقَاتِلُونَ . . . » : خدا به کسانی که بدیشان حمله و تعدی می شود اجازه دفاع از خود داده است (نگا : بقره / 190) .

سوره حج آیه 40

متن آیه :
الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ يَغَيْرَ حَقِّ إِلَّا أَنْ يَقُولُوا رَبَّنَا اللَّهُ وَلَوْلَا دَفْعُ اللَّهِ النَّاسَ بَعْضَهُمْ بِبَعْضٍ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَالنَّاسُ كَثِيْرًا وَلَيَنْصُرَنَّ اللَّهُ مَن يَنْصُرُهُ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيْزٌ

ترجمه :

همان کسانی که به ناحق از خانه و کاشانه خود اخراج شده اند (و از مکه وادار به هجرت گشته اند) و تنها گناهشان این بوده است که می گفته اند پروردگار ما خدا است ! اصلاً اگر خداوند بعضی از مردم را به وسیله بعضی دفع نکند (و با دست مصلحان از مفسدان جلوگیری ننماید ، باطل همه جا گیر می گردد و صدای حق را در گلو خفه می کند ، و آن وقت) دیرهای (

راهبان و تارکان دنیا) و کلیساهای (مسیحیان) و کنشتهای (یهودیان)، و مسجدهای (مسلمانان) که در آنها خدا بسیار یاد می‌شود، تخریب و ویران می‌گردد. (اما خداوند بندگان مصلح و مراکز پرستش خود را فراموش نمی‌کند) و به طور مسلم خدا یاری می‌دهد کسانی را که (با دفاع از آئین و معابد) او را یاری دهند. خداوند نیرومند و چیره است (و با قدرت نامحدودی که دارد یاران خود را پیروز می‌گرداند، و چیزی نمی‌تواند او را درمانده کند و از تحقق وعده‌هایش جلوگیری نماید).

توضیحات:

«دَفْعُ»: برگرداندن. جلوگیری نمودن (نگاه: بقره / 251). «صَوَاعُ»: جمع صَوْمَعِه، دیرها. محل رهپایانیت راهبان که اسلام آن را منسوخ کرده است (نگاه: حدید / 27). «يَبِيعُ»: جمع بَيْعَةٍ، کلیساهای. «صَلَوَاتُ»: جمع صَلَاة، معرب واژه عبری (صَلَوْقَا)، معابد یهودیان، کنشتهای. «يَذْكُرُ فِيهَا...»: مرجع (ها) می‌تواند (مساجد) یا این که معابد به طور کلی باشد.

سوره حج آیه 41

متن آیه:

الَّذِينَ إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي الْأَرْضِ أَقَامُوا الصَّلَاةَ وَآتَوُا الزَّكَاةَ وَأَمَرُوا بِالْمَعْرُوفِ وَنَهَوْا عَنِ الْمُنْكَرِ وَلِلَّهِ عَا قِبَةُ الْأُمُورِ

ترجمه:

(آن مؤمنانی که خدا بدیشان وعده یاری و پیروزی داده است) کسانی هستند که هرگاه در زمین ایشان را قدرت بخشیم، نماز را برپا می‌دارند و زکات را می‌پردازند، و امر به معروف، و نهی از منکر می‌نمایند، و سرانجام همه کارها به خدا برمی‌گردد (و بدانها رسیدگی و درباره آنها داوری خواهد کرد، همان‌گونه که آغاز همه کارها از ناحیه خداست).

توضیحات:

«إِنْ مَكَّنَّاهُمْ فِي...»: اگر ایشان را تسلط و تصرف دهیم و قدرتشان بخشیم (نگاه: انعام / 6، اعراف / 10). «لِلَّهِ عَا قِبَةُ الْأُمُورِ»: سرنوشت کارها به دستور و فرمان خدا بستگی دارد و هر که را بخواهد غالب، و هر که را بخواهد مغلوب می‌گرداند. کارها عاقبت به دادگاه الهی برگشته و مورد بررسی واقع می‌گردد.

سوره حج آیه 42

متن آیه:

وَإِنْ يَكُذِّبُوكَ فَقَدْ كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَثَمُودُ

ترجمه:

(ای پیغمبر! در برابر اذیت و آزار و یاوه‌گوئی مردمان غمگین و ناراحت مباش). اگر تو را تکذیب می‌کنند (کار تازه‌ای نیست) پیش از اینان نیز قوم نوح (نوح را) و قوم عاد (هود را) و قوم ثمود (صالح را) اذیت و آزار رسانده (و) تکذیب کرده‌اند.

توضیحات :
« كَذَّبَتْ » : فاعل آن اسم جمع (قوم) و مفعول آن به سبب کمال ظهور
محذوف است .

سوره حج آیه 43
متن آیه :
وَقَوْمُ إِبْرَاهِيمَ وَقَوْمُ لُوطٍ

ترجمه :
وهم چنین قوم ابراهیم (ابراهیم را) و قوم لوط (لوط را) .

توضیحات :
...

سوره حج آیه 44
متن آیه :
وَأَصْحَابُ مَدْيَنَ وَكُذِّبَ مُوسَىٰ فَأَمَلَيْتُ لِلْكَافِرِينَ ثُمَّ أَخَذْتُهُمْ فَكَيْفَ
كَانَ نَكِيرٍ

ترجمه :
و اهل مدین (پیغمبر خود شعیب را تکذیب نموده اند) و (بالاخره
سایر پیغمبران اذیت و آزار دیده اند و تهدید و تکذیب شده اند و از
جمله توسط فرعون و فرعونیان) موسی (هم) تکذیب شده است (و درد و
رنج و شکنجه و آزاری را دیده که تو دیده و خواهی دید) . اما ما کافران
آزاررسان و اقوام بی ایمان) را مدتی مهلت داده ایم و (فوراً به گناهانشان
نگرفته ایم ، تا بلکه به خود آیند و فرمان حق را پذیرا گردند ، ولیکن
و وقتی که آنان به افتراء پرداخته و به آزار و تکذیب پیغمبران خود
ادامه داده اند) آن گاه ایشان را گرفتار (انواع عذاب) نموده ام . (در آیات
متعدد قرآنی باید دیده باشی) عاقبت چگونه کارشان را ناپسند
شمرده ام (و زشتی آن را با تازیانه های عقاب بدیشان نموده ام ؟) .

توضیحات :
« أَصْحَابُ مَدْيَنَ » : اهل شهر مدین ، یعنی قوم شعیب (نِگَا : اعراف / 85) .
« أَمَلَيْتُ » : مهلت داده ام (نِگَا : آل عمران / 178) . « أَخَذْتُهُمْ » : ایشان را
گرفتار عقاب کرده ام (نِگَا : آل عمران / 11 ، اعراف / 96 ، عنکبوت / 40) .
« نَكِيرٍ » : زشت دانستنم و ناپسندیدنم . نَکیر به معنی انکار
بوده و اشاره دارد به این که خداوند نعمت را به نعمت ، سلامت را به
هلاکت ، آبادانی را به ویرانی ، و سعادت را به شقاوت تبدیل فرموده
است .

سوره حج آیه 45
متن آیه :
وَكَايِنٍ مِّنْ قَرْيَةٍ أَهْلَكْنَاهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ فَهِيَ خَاوِيَةٌ عَلَىٰ عُرُوشِهَا وَيُرَىٰ
مُعَظَّمَةٌ وَقَصْرٌ مَّشِيدٌ

ترجمه :

چه بسیار شهرها و آبادیهائی که آنجاها را نابود کرده ایم ، و به سبب ستمگری (ساکنانشان) فرو تپیده و برهم ریخته است ، و جاههائی که بی استفاده رها گشته است ، و کاخهای برافراشته و استواری که بی صاحب و متروک مانده است .

توضیحات :

« فَكَأَيِّنْ . . . » : چه بسیار . چه زیاد . « قَرِيَّةٍ » : اشاره به ساکنان ستمگر آبادیها دارد (نگا : نساء / 75 ، انبیاء / 6 و 11 و 74 و 95) . « خَاوِيَةً عَلَيَا عَرُوشَهَا » : (نگا : بقره / 259 ، کهف / 42) . « مَشِيدٍ » : استوار . برافراشته . آراسته (نگا : نساء / 78) .

سوره حج آیه 46

متن آیه :

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَتَكُونَ لَهُمْ قُلُوبٌ يَعْقِلُونَ بِهَا أَوْ آذَانٌ يَسْمَعُونَ بِهَا فَإِنَّهَا لَا تَعْمَى الْأَبْصَارُ وَلَكِنْ تَعْمَى الْقُلُوبَ الَّتِي فِي الصُّدُورِ

ترجمه :

آیا در زمین به سیر و سفر نپرداخته اند تا (از دیدن آثار گذشتگان و مشاهده ویرانه های کاخهای ستمگران) دلہائی به هم رسا نند که بدانها (وظیفه خود را در قبال دعوت حق درک و) فهم کنند ، و گوشهائی داشته باشند که بدانها (اخبار جباران ، و ندای وجدان ، و فرمان یزدان را) بشنوند ؟ چرا که این چشمها نیستند که کور می گردند ، و بلکه این دلہای درون سینه ها هستند که نا بینا می شوند .

توضیحات :

« آذَانٌ » : جمع أُذُن ، گوشها . « تَعْمَى » : کور می گردد و نمی بیند . « الْقُلُوبُ الَّتِي فِي الصُّدُورِ » : جار و مجرور (فِي الصُّدُورِ) جنبه تأکید را دارد . چرا که مکان قلبها سینه ها است . همان گونه که خواهیم گفت : رَأَيْتَهُ يَعْزِيْبِي . سَمِعْتَهُ يَا ذُرِّي (نگا : انعام / 25 و اسراء / 46) .

سوره حج آیه 47

متن آیه :

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَنْ يُخْلِفَ اللَّهُ وَعْدَهُ وَإِنَّ يَوْمًا عِنْدَ رَبِّكَ كَأَلْفِ سَنَةٍ مِّمَّا تَعُدُّونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! کافران ، مسخره کنان) از تو می خواهند که هرچه زودتر عذاب را بر سر ایشان بیاوری (که آنان را از آن می ترسانی . این عذاب بدون شك گریبانگیرشان می گردد) و خداوند به هیچ وجه خلاف وعده نمی کند (و عذاب را گریبانگیرشان می سازد ، هر چند سالها طول بکشد ، اصلاً زمان نسبت به خدا مطرح نیست ، و مثلاً در همین جهان) يك روز خدا ، بسان هزار سالی است که شما می شمارید و به حساب می آید .

توضیحات :
 « يَسْتَعْجِلُونَكَ » : عجلانزه از تومي خواهند (نگا : انعام / 57 و 58 ، رعد / 6)
 . « إِنَّ يَوْمًا . . . » : اشاره به اين است كه زمان نسيبي است ، و زمان با
 توجه به خدای ازلي و ابدی معني ندارد ، و لذا او براي رساندن عذاب شتاب
 نمی گیرد و عجله نمی کند .

سوره حج آیه 48

متن آیه :
 وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ أُمَلِّيتُ لَهَا وَهِيَ ظَالِمَةٌ ثُمَّ أَخَذْتُهَا وَإِلَيَّ الْمَصِيرُ

ترجمه :
 چه آبادیها و شهرهای بسیاری كه با وجود اين كه (مردمانشان) ستمگر
 بوده اند ، ما بدیشان مهلت داده ایم (و در عذابشان شتاب نكرده ایم ، تا
 بلکه بیدار شوند و به سوي ما برگردند . ولي چون به ستمكاري و
 زشتكاري ادامه داده اند) بعدها ایشان را به عذاب گرفتار نموده ایم و)
 زیر ضربات مجازات گرفته ایم . پس ای کافران ! به سبب تأخیر عذاب
 مغرور نشوید و بدا نید كه) برگشت (همگان در روز قیامت به سوي خداوند
 ، و تمام خطوط منتهی) به من است (كه خالق جهانم ، همان گونه كه
 آغاز از من بوده است) .

توضیحات :
 « الْمَصِيرُ » : مرجع . بازگشت .

سوره حج آیه 49

متن آیه :
 قُلْ يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّمَا أَنَا لَكُمْ نَذِيرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :
 بگو : ای مردم ! من تنها و تنها بیمدهنده آشكاري براي شما هستم و
 بس . (دیگر نه عقاب و عذاب شما در دست من است ، و نه حساب و كتاب
 شما مربوط به من) .

توضیحات :
 « نَذِيرٌ مُّبِينٌ » : بیمدهنده آشكار . بیمدهنده ای كه بیانگر اوامر و
 نواهی آسمانی و روشن کننده حقائق از ابا طیل باشد .

سوره حج آیه 50

متن آیه :
 قَالِ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

ترجمه :
 کسانی كه ایمان آورده و کارهای شایسته بکنند ، آمرزش (یزدان
 شامل گناهان ایشان می شود) و رزق و روزی ارزشمند و پاک و فراوانی (در

بهشت) دارند .

توضیحات :

« رزق » : روزی . فضل و نعمت . « كَرِيمٌ » : پاك و فراوان . ارزشمند .

سوره حج آیه 51

متن آیه :

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مَعًا زِينًا أَوْ لَتُكَّ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

ترجمه :

و کسانی که در راه مسابقه و مبارزه با قرآن ، درباره (نادرست و ناپسندیده جلوه دادن) آییه‌های ما به تلاش می‌ایستند ، آنان سزاگنا دوز خند .

توضیحات :

« سَعَوْا فِي آيَاتِنَا » : تلاش و کوشش می‌کنند در راه باطل قلمداد کردن آییه‌های قرآنی ما . گاهی آن را سحر (نگا : سبأ / 43) و زمانی آن را شعر (نگا : انبیاء / 5) و چه بسا آن را افسانه‌های گذشتگان (نگا : انعام / 25) می‌خوانند . « مَعًا زِينًا » : مبارزان . مسابقه‌دهندگان . درمانده کنندگان (نگا : سبأ / 5 و 38) . حال ضمیر (و) در فعل (سَعَوْا) می‌باشد .

سوره حج آیه 52

متن آیه :

وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رَسُولٍ وَلَا نَبِيٍّ إِلَّا إِذَا تَمَنَّى أَلْقَى الشَّيْطَانَ فِي
أَمْزِجَتِهِ فَيَنْسَخُ اللَّهُ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ ثُمَّ يُحْكِمُ اللَّهُ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ
حَكِيمٌ

ترجمه :

ما پیش از تو رسولی و نبی‌ی را نفرستاده ایم ، مگر این که هنگامی که (آن رسول یا نبی آیات و احکام خدا را برای مردم) تلاوت کرده است هر یک (با ایجاد وساوس و ایاطیل در دل شنوندگان سست ایمان ، و با پخش یا وه‌سرائی توسط ذریه و دارودسته خود) در تلاوت او القاء (شیعه) نموده است (و گاهی پیغمبران را شاعر ، و زمانی ساحر ، و وقتی ناقل افسانه‌ها و خرافات پیشدینیان جلوه‌گر ساخته است) . اما خداوند آنچه را که شیطان القاء نموده است (توسط تبلیغ و تبیین پیغمبران و دعوت و زحمت شبانه‌روزی پیروان ایشان در همه جا و همه آن) از میان برداشته است (و شیعات و ترهات هر یمنان انس و جان را از صفحه دل مردمان زدوده است) و سپس آیات خود را (در برابر سخنان ناروا و دلائل نابه‌جای نیرنگ بازان بی‌مایه و دسیسه‌بازان بی‌پایه) پایدار و استوار داشته است ، زیرا که خدا بس آگاه (از کردار و گفتار و پندار شیطان و شیطان صفتان بوده و همه کارهایش از روی فلسفه و) دارای حکمت است (و لذا هر یک و پیروان او را همیشه مهلت داده است تا به دسایس و وساوس خود بپردازند) .

توضیحات :

«رَسُولٍ» : پیغمبری که شرع جدید و برنامه ویژه‌ای را با خود بیاورد. «نَبِيٍّ» : پیغمبری که شرع جدید و برنامه ویژه‌ای را با خود نیاورد، بلکه تنها عهده‌دار تبلیغ و تفریر شرع و برنامه پیغمبران پیشین باشد، مانند انبیاء بنی‌اسرائیلی که در فاصله بین موسی و عیسی زیسته‌اند. «تَمَنِّي» : قرائت و تلاوت کرده است. آرزو کرده است و دوست داشته است. «أَمْنِيَّةً» : قرائت و تلاوت امید و آرزو. اگر واژه (تمنی) به معنی (خوانده است) و (أَمْنِيَّةً) به معنی (خواندن) در نظر گرفته شود معنی آیه چنان است که گذشت. ولی اگر (تمنی) به معنی (آرزو کرده است) و (أَمْنِيَّةً) به معنی (آرزو) باشد، معنی آیه چنین می‌شود: ما پیش از تو رسولی و نبی‌ای را نفرستاده ایم، مگر این که هنگامی که (آن رسول یا نبی) آرزو کرده است (و تلاش نموده است که دعوتش در بین مردم با سرعت موفق و هرچه زودتر همه جا گستر شود) شیطان (انس و جن، مشکلات و موانعی در سر راه دعوت او با شایعه پراکنیها و پاره‌سرائیها) پدید آورده است. اما خداوند آنچه را که شیطان پدید آورده است (توسط تبلیغ و تبیین پیغمبران و دعوت و زحمت شبانه‌روزی پیروان ایشان... «بَنَسِخَ اللَّهُ» : از میان برمی‌دارد و باطل می‌گرداند (نگا: انبیاء / 18). «يُحْكِمُ» : محکم و استوار و ثابت و پایدار می‌دارد (نگا: رعد / 17). «أَلْقِي، يَلْقِي» : مراد از القاء شیطان در آیه، ایجاد موانع در راه دعوت پیغمبران و بازداشتن مردم از پذیرش آئین آسمانی ایشان با دسائس و وسوس و شبهات است و بس (نگا: انعام / 112، فصلت / 26، شعراء / 221 و 222). اما این که شیطان الفاظ و جملاتی را بر زبان پیغمبران و به ویژه رسول اکرم جاری و داخل در کتابهای آسمانی و از جمله قرآن کند، مخالف نص صریح آیات متعدد قرآن است که بیانگر عدم سلطه شیطان بر مؤمنان - چه رسد بر پیغمبران - است (نگا: ابراهیم / 22، حجر / 42، نحل / 99 و 100، اسراء / 65). مگر نه این است که قرآن در حفظ و پناه یزدان است و جز وحی آسمانی سخنی در آن نیست؟ (نگا: حجر / 9، فصلت / 42، نجم / 3 و 4).

سوره حج آیه 53

متن آیه :

لِيَجْعَلَ مَا يُلْقِي الشَّيْطَانُ وَتَنْزَةً لِلَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ وَالْقَاسِيَةَ
قُلُوبِهِمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَفِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ

ترجمه :

این وسوسه‌های شیطانی (و ایجاد مشکلات در راه دعوت آسمانی توسط مخالفان برنامه‌های یزدانی) بدان خاطر است که خداوند می‌خواهد آنها را آزمایش کسانی سازد که در دل‌هایشان بیماری (نفاق ریشه دوانده) است، و آزمون کسانی کند که سنگین دل (از کفر و ضلال) هستند، و مسلماً ستمگران (منافق و کافر نام، با برنامه‌های الهی به ویژه اسلام) عداوت عمیق و مخالفت سختی داشته و دارند.

توضیحات :

« فِتْنَةٌ » : آزمایش و آزمون . بلا و محنت . « الْقَاسِيَةَ » : سخت . سنگین . « فِتْنَةٌ لِلَّذِينَ ... » : (نگا : اسراء / 60 ، مدثر / 31) . « قُلُوبِهِمْ » : فاعل (القَاسِيَةَ) است . « شِقَاقٍ » : عداوت . « بَعِيدٍ » : شدید . سخت . ریشه دار و تمام عیار .

سوره حج آیه 54

متن آیه :
 وَلِيَعْلَمَ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ أَنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ فَيُؤْمِنُوا بِهِ فَتُخْبِتَ لَهُ قُلُوبُهُمْ وَإِنَّ اللَّهَ لَهَادٍ لِلَّذِينَ آمَنُوا إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

و این که عالمان و آگاهان بدانند که آنچه (پیغمبران به مردم می گویند) حق بوده و از جانب پروردگار تو است ، پس باید بدان ایمان بیاورند تا دل‌هایشان بدان آرام گیرد و در برابرش تسلیم و خاضع شود . قطعاً خداوند مؤمنان را به راه راست رهنمود می نماید (و شبهه‌ها و وسوسه‌های شیطانی را در پرتو هدایت و وحی آسمانی بدیشان می شناساند و حیران و سرگردانشان نمی‌گذارد) .

توضیحات :

« أَنَّهُ » : مراد قرآن ، یا همه چیزهایی است که به پیغمبران وحی شده است . اگر مرجع ضمیر (ه) قرآن باشد ، چون اصل اصیل حقی است که کفار و منافقان با آن دشمنی دارند ، قبلاً نامی از آن نرفته است . « تُخْبِتُ » : خضوع و خشوع کند (نگا : هود / 23 ، حج / 34) . « لَهَادٍ لِلَّذِينَ ... » : اصل آن (لَهَادِي الَّذِينَ ...) است و در رسم الخط قرآنی یاء حذف شده است .

سوره حج آیه 55

متن آیه :
 وَلَا يَزَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي مِرْيَةٍ مِّنْهُ حَتَّىٰ تَأْتِيَهُمُ السَّاعَةُ بَغْتَةً أَوْ يَأْتِيَهُمْ عَذَابٌ يَوْمَ عَقِيمٍ

ترجمه :

کافران همواره درباره آن ، (یعنی آنچه پیغمبران با خود آورده اند ، به ویژه قرآن) در شك و تردید بسر خواهند برد تا این که وقت (مرگ) ایشان به ناگاه فرامی‌رسد ، و یا عذاب روز سترون ، آنان را در بر می‌گیرد) که قیامت است و خیر و رحمتی ، و خوشی و نعمتی برای ایشان به همراه ندارد) .

توضیحات :

« الَّذِينَ كَفَرُوا ... » : مراد اغلب کفار و افراد متعصب و کینه توز ملحد است ؛ نه همه کافران . چرا که بسیاری در ادامه راه بیدار شده اند و به صفوف پیغمبران و پیروان ایشان پیوسته اند . « مِرْيَةٍ » : شك و تردید . « السَّاعَةُ » : دم مرگ که نخستین مرحله و اولین منزل قیامت است (نگا : انعام / 31) . قیامت . « يَوْمَ عَقِيمٍ » : روز نازا و سترون . یعنی قیامت که دیگر روزی به دنبال ندارد ، و بی‌خیر و رحمت و راحت و خوشی برای

کفار است (نگا : ذاریات / 41) .

سوره حج آیه 56

مِثْنِ آيَةٍ :
الْمَلِكُ يَوْمَ يُذِئِلُّ لِّلّٰهِ بِحُكْمٍ بَيْنَهُمْ فَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي حَنَاتِ
الذَّيْمِ

ترجمه :

ملك و فرمانروائي در آن روز مال خدا است (و كسي نه مالك چيزي و نه صاحب قدرت و فرماني است . در چنين روزي تنها) او است كه ميآن بندگان خود فرمان مي راند و داوري مي نمايد . كساني كه (در جهان عاجل) ايمان آورده باشند و كارهاي پسنديده كرده باشند ، (در جهان اجل) در باغهاي پر نعمت (بهشت) بسر خواهند برد .

توضیحات :

« الْمَلِكُ » : پادشاهي و فرمانروائي . دارائي . « حَنَاتِ الذَّيْمِ » : (نگا : مائده / 65 ، توبه / 21 ، يونس / 9) .

سوره حج آیه 57

مِثْنِ آيَةٍ :
وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا فَاُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

ترجمه :

و كساني كه (در جهان عاجل) كافر بوده اند و آيات (خواندني يا ديدني) ما را تكذيب نموده و دروغ خوانده اند ، عذاب خواركننده اي خواهند داشت .

توضیحات :

« آيَات » : آيه هاي كتابهاي آسماني به ويژه آيات قرآن . نشانه هاي گون و مكان دال بر وجود يزدان .

سوره حج آیه 58

مِثْنِ آيَةٍ :
وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللّٰهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَيَرْزُقَنَّهُمُ اللّٰهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللّٰهَ لَهُو خَيْرُ الرَّازِقِينَ

ترجمه :

و كساني كه در راه خدا هجرت كرده اند و سپس (در ميدان رزم) كشته شده اند و يا اين كه (به مرگ طبيععي) مرده اند ، خدا جزا و نعمت زيبائي (و جا يگاه و مقام توصيف نا پذير و والائي) بدیشان عطاء خواهد كرد ، چرا كه خداوند بهترين نعمت رسان و دهنده خير و عطاء (به ديگران) است .

توضیحات :

«الَّذِينَ هَاجَرُوا...»: مراد مهاجران صدر اسلام به طور خاص، و مهاجران همه اديان در طول زمان به طور عام است. «رِزْقًا حَسَنًا»: عطاء زيبا و والا. مراد پاداش و يژه است، ولي جز خدا كسي ماهيت و مقدار آن را نمي داند. «الرَّازِقِينَ»: دراصل (رازق) به معني روزي آفرين است، ولي در اينجا مراد از (رازق) عطاء كننده خيرورساننده نعمت به ديگران است.

سوره حج آيه 59

متن آيه: لِيَدْخُلْنَهُمْ مُدْخَلًا يَرْضَوْنَهُ وَإِنَّ اللَّهَ لَعَلِيمٌ حَلِيمٌ

ترجمه:

خداوند چنين كساني را به جايگاهي وارد مي كند كه از آن راضي و خوشنود خواهند بود. بي گمان خدا كاملاً آگاه (از اعمال اين بندگان جان فدا، و) شكيبا است (و در پاداش دادن به مؤمنان، و كيفر رساندن به كافران عجله و شتاب نمي كند).

توضيحات:

«مُدْخَلًا»: مكان دخول. مراد بهشت است كه نيكان در آخرت بدان وارد مي شوند.

سوره حج آيه 60

متن آيه: ذَلِكَ وَمِنْ عَاقِبَاتِ يَمِثِلُ مَا عُوِِبَ بِهِ ثُمَّ بُغِيَ عَلَيْهِ لِيَنْصُرْتَهُ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ لَعَفُوٌّ غَفُورٌ

ترجمه:

(مسأله) به همين منوال است. و هر فرد (مؤمني كه در برابر ستم و جنايتي كه به او شده است) دست به ستم و جنايت زند به همان اندازه كه بدو ستم و جنايت شده است و سپس دوباره به وي ستم و جنايت شود (و جنايتكار ديگر بار دست تعدي دراز كند) حتماً خداوند او را (عليه متعدي) ياري خواهد كرد (و كسي را پيروز مي گرداند كه تمام نيروي خود را براي دفاع در برابر ظالم بسپارد) و باز هم از طرف ستمگر تحت ستم قرار مي گيرد، و خداوند بسيار عفو كننده و بس بخشاينده است (و كار به ظاهر ستم قصاص گيرنده را عفو، و لغزشهاي او را مي بخشايد).

توضيحات:

«ذَلِكَ»: (نگاه: حج / 30). به همين منوال. اين وعده اي است كه به مهاجران داده ايم. «عَاقِبَاتِ»: ستم و جنايت كرد. مراد قصاص كردن و انتقام گرفتن است كه براي مشاكله لفظي، قصاص، عقاب ناميده شده است. «بُغِيَ عَلَيْهِ»: ستم و جنايت بدو شد (نگاه: بقره / 173، انعام / 146).

سوره حج آيه 61

متن آيه:

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ يُوَلِّجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُوَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَأَنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ
بَصِيرٌ

ترجمه :

(مسأله) به همین منوال است (و این وعده از سوی خدای قادر توانا است .
بلبی) خدا که شب را در روز ، و روز را در شب داخل می‌گرداند (و از یکی
می‌کاهد و بر یکی می‌افزاید و طبق نظام معین چرخه زمان را به گردش
می‌اندازد) و او شنوای (گفتار ستم‌دیدگان و) بینای (کردار ستمگران)
است (و داد مظلومان را از ظالمان می‌گیرد) .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : (نگا : حج / 30) . به همین منوال . این پیروزی . « يُوَلِّجُ » :
داخل می‌کند (نگا : آل‌عمران / 27) .

سوره حج آیه 62

مَتَنُ آيَةٍ :
ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ هُوَ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ
الْكَبِيرُ

ترجمه :

(مسأله) به همین منوال است . و خداوند حق است و آنچه را که بجز او
به فریاد می‌خوانند و پرستش می‌نمایند باطل است ، و خداوند والا مقام و
بزرگوار است .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : به همین منوال . این پیروزی و این قدرت . « يَدْعُونَ » : پرستش
می‌کنند . به فریاد می‌خوانند (نگا : یونس / 106 ، انعام / 56) .

سوره حج آیه 63

مَتَنُ آيَةٍ :
أَلَمْ نَنْزِلْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَتُصْبِحُ الْأَرْضُ مُخْضَرَّةً إِنَّ اللَّهَ لَطِيفٌ
خَبِيرٌ

ترجمه :

(ای عاقل!) آیا نمی‌نگری که خداوند از (ابر) آسمان آب (باران) را
فرود می‌آورد ، و زمین (به وسیله آن ، گیاهان گوناگونی از خود می‌رویانند و
(سبز و خرم می‌گردد؟ واقعاً خدا (با بندگان خویش) بسیار بالطف ، و بس
دقیق و آگاه است (در همه چیز ، از جمله در تولید و تبخیر آب شیرین
و آفرینش و پرورش بذر گیاهان ، و بالیده و بارور کردن درختان) .

توضیحات :

« السَّمَاءِ » : مراد از آسمان ، ابر آسمان است (نگا ، اعراف / 57 ، نور / 43) .
« مُخْضَرَّةً » : سبز و خرم . پوشیده از گیاهان و درختان سبز .

سوره حج آیه 64

متن آیه :

لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَإِنَّ اللَّهَ لَهُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

ترجمه :

آنچه در آسمانها، و آنچه در زمین است، از آن خداست، و تنها خدا غنی (بالذات در عالم هستی و بی نیاز از کمک دیگران است، و) شایسته هرگونه حمد و ستایش (از جانب بندگان) می باشد.

توضیحات :

« الْغَنِيُّ » : بی نیاز . خدا خالق و مالک همه چیز است و نیازی به بندگان و آفریدگان خود ندارد، و بلکه همه کس و همه چیز نیازمند بدو و لطف و وجود او است .

سوره حج آیه 65

متن آیه :

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي الْأَرْضِ وَالْفُلْكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِأَمْرِهِ وَيُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ إِنَّ اللَّهَ بِالنَّاسِ لَرَوْفٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

مگر نمی بینی (ای انسان) که یزدان (سبحان به سبب رحم و لطفی که نسبت به شما بندگان دارد، تمام مواهب و امکانات) چیزهایی را که در زمین است در اختیار و دسترس شما قرار داده است و هم چنین کشتیها را با مشیت خود در حال حرکت در دریا، فرما نپرداز شما کرده است، و (از این گذشته) خداوند نمی گذارد (سنگهای سرگردان و اشعه های کیهانی) آسمان بر زمین فرو افتد مگر (بدان اندازه که مورد نیاز بوده و) او اجازه دهد . واقعاً یزدان بسی مهربان و دارای مرحمت فراوان (در حق بندگان) است .

توضیحات :

« سَخَّرَ لَكُمْ ... » : (نگا : بقره / 164 ، اعراف / 54 ، رعد / 2) . « الْفُلْكَ تَجْرِي .. » . (نگا : بقره / 164) . « يُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ ... » : مراد این است که خدا هر يك از کرات آسمانی را در مدار خود به حرکت در آورده است و نیروی دافعه حاصل از گریز از مرکز را درست معادل نیروی جاذبه بین آنها قرار داده است تا هر يك در مدار خود به حرکت در آیند، بی آن که در فاصله های آنها دگرگونی حاصل بشود، و تصادم و برخوردی در میانشان روی بدهد . هم چنین اتمسفر زمین را آن چنان آفریده است که اشعه های مرگبار کیهانی را برگرداند، و سنگهای سرگردان را بگدازد و متلاشی سازد .

سوره حج آیه 66

متن آیه :

وَهُوَ الَّذِي أَحْيَاكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ

ترجمه :

خدا کسی است که شما را زندگی بخشیده است (و جان به کالبدتان دمیده است) و بعد (از طی دوره حیات) شمارا می میراند (و به خاک گورتان داخل می گرداند) و سپس (بار دیگر در رستخیز) شمارا زنده می کند (و برای محاسبه حسنات و سیئات ، حیات نو ینتان می بخشد) . واقعاً (جای شگفت است که با وجود مشاهده این همه دلایل قدرت ، و دیدن آثار نعمت ، باز هم) انسان سخت منکر (بودن آفریدگار) و بسی ناسپاس (نعمتهای بیشمار پروردگار) است .

توضیحات :

« کَفُورٌ » : بسیار ناباور و بی ایمان . بس ناسپاس و ناشکر (نگا : هود / 9 ، اسراء / 27 و 67) .

سوره حج آیه 67

متن آیه :

لِكُلِّ أُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنسِكًا هُمْ نَاسِكُوهُ فَلَا يُنَازِعُنَكَ فِي الْأَمْرِ وَادْعُ إِلَى رَبِّكَ إِنَّكَ لَعَلَىٰ هَدًى مُّسْتَقِيمٍ

ترجمه :

برای هر ملّتی برنامه‌ای (ویژه ، جهت معاملات و عبادات ، با توجه به شرائط زمان و مکان) قرار داده ایم که برابری آن رفته اند و بدان عمل کرده اند . (برای تو هم واپسین برنامه آسمانی را فرستاده ایم که ناسخ همه برنامه‌های پیشین است و تا قیامت مردمان را بسندده است) . پس باید درباره این امر با تو ستیزه نکنند (و مثلاً اهل کتاب گمان نبرند آنچه در تورات و انجیل است به عنوان برنامه شریعت ایشان را کافی و بسندده است . بلکه باید بدانند که حکم آنها به وسیله قرآن ، لغو و منسوخ گردیده است) . تو به سوی پروردگارت دعوت کن که راه راست همین است که تومی پوئی (و) تو قطعاً بر راستای راه هدایتی .

توضیحات :

« مَنسِكًا » : مراسم شریعت . برنامه عبادت . مراد شیوه معاملات و کیفیت عبادات است که با توجه به ظروف و احوال ، مختلف و متغیر بوده است ؛ نه اصول عقائد و اصول اخلاق که در همه شریعتها و برنامه‌های انبیاء یکی بوده است (نگا : مائده / 48 ، شوری / 13) . لذا برنامه عبادات و معاملات از بعثت موسی تا بعثت عیسی تورات ، و از بعثت عیسی تا بعثت محمد - صَلَوَاتُ اللَّهِ عَلَيْهِمْ أَجْمَعِينَ - انجیل ، و از بعثت محمد تا جهان باقی است قرآن می باشد و بقیه مردود و منسوخ هستند . « نَاسِكُوهُ » : عاملین بدان . انجام دهندگان آن . « الأمر » : کار و بار . مراد شریعت پیغمبر خاتم است .

سوره حج آیه 68

متن آیه :

وَإِنْ جَادَلُوكَ فَقُلِ اللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

واگر با تو به ستیز پرداختند، پس (با ایشان ستیزه مکن و بلکه (بگو: خدا از کارهائی که می کنید آگاه تر از هر کسی است (و آشنا به اباطیلی است که می گوئید و مطلع از تحریفی است که نسبت به کتابهای آسمانی روا می دارید).

توضیحات:

...

سوره حج آیه 69

مَتْنِ آيَةِ:
اللَّهُ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كُنْتُمْ فِيهِ تَخْتَلِفُونَ

ترجمه:

خداوند در روز رستاخیز میان شما درباره آنچه اختلاف می ورزید داوری می کند (و راهیاب را ثواب و گمراه را عقاب می دهد).

توضیحات:

...

سوره حج آیه 70

مَتْنِ آيَةِ:
أَلَمْ تَعْلَمْ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ ذَلِكَ فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

ترجمه:

(ای عاقل!) مگر نمی دانی خداوند قطعاً مطلع است از همه چیزهائی که در آسمان و زمین است (و چیزی از اعمال و اقوال مردم بر او مخفی نمی ماند) و همه چیزها در کتابی (به نام لوح محفوظ) ثبت و ضبط است، و مسلماً این کار برای خدا ساده و آسان است.

توضیحات:

«کتاب» : مراد لوح محفوظ است که همه چیز، حتی قرآن در آن نوشته شده است (نگا: انعام/ 59، حدید/ 22، بروج/ 21 و 22). «یسیر»: آسان، کم و نا چیز (نگا: یوسف/ 65).

سوره حج آیه 71

مَتْنِ آيَةِ:
وَيَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ مَا لَمْ يَنْزَلْ بِهِ سُلْطَانًا وَمَا لَيْسَ لَهُمْ بِهِ عِلْمٌ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ

ترجمه:

مشرکان بجز خدا چیزهائی را می پرستند که خدا (در هیچ یک از کتابهای آسمانی) دلیلی برای پرستش آنها نازل نکرده است، و از روی علم و آگاهی (ناشی از عقل هم) چنین نمی کنند (و بلکه تنها از

روي تقليد از آباء و اجداد آنها را پرستش مي نمايند و به خود ستم روا مي دارند) و ستمگران را ياري و مددكاري نيست (اعم از بت و غيربت كه ايشان را در روز قيامت از آتش دوزخ برهاند).

توضیحات :

«سُلْطَانًا» : حجت و برهان (نگا : آل عمران / 151 ، نساء / 91 و 144 و 153) .

سوره حج آیه 72

متن آیه :

وَإِذَا تَتَلَّى عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ تَعْرِفُ فِي وُجُوهِ الَّذِينَ كَفَرُوا
الْمُنْكَرَ يَكَادُونَ يَسْطُونَ يَا الَّذِينَ يَتْلُونَ عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا قُلْ
أَفَأَنْتُمْ يَسْتُرُونَ لَكُمْ مِنَ النَّارِ وَعَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَبئسَ الْمَصِيرُ

ترجمه :

هنگامي كه آيات واضح و روشن ما بر آنان خوانده مي شود ، در چهره هاي كافران ، اخم و تخم (و آثار كينه و خشم) را خواهي ديد . بلكه (از شدت ناراحتی و كينه توي) نزديك است به كساني حمله ور شوند كه آيات ما را بر ايشان مي خوانند (و صداي حق را به گوششان مي رسا نند) . بگو : به بدتر از اين (تنور كينه و خشم تا فته از نزول آيات الهي) شما را خير دهم و بياگاهانم ؟ (آن چيز كه بدتر از اين شما را بدحال مي كند و مي سوزاند) آتش دوزخ است . آتشي كه خداوند آن را به كافران وعده داده است و بدترين جا يگاه است .

توضیحات :

« بَيِّنَاتٍ » : جمع بَيِّنَةٌ ، واضح و روشن . يعني آشكارا بر عقائد حقه و احكام صادقه و بر بطلان عبادت ايشان دلالت دارند . حال (آيَات) مي باشد . « الْمُنْكَرَ » : زشت . مراد اخم و تخم و ترش روئي و چهره درهم كشيدين است . مصدر ميمي است . « يَكَادُونَ يَسْطُونَ » : نزديك است پا شوند و حمله ور گردند . « النَّارُ » : خير مبتدای محذوف است و تقدير چنين است : هي النار . يا اين كه مبتدا و خير آن (وَعَدَهَا اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا) است . « الْمَصِيرُ » : جا يگاه (نگا : نساء / 97 و 115) .

سوره حج آیه 73

متن آیه :

يَا أَيُّهَا النَّاسُ ضُرِبَ مَثَلٌ فَا سْتَمِعُوا لَهُ إِنَّ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَنْ يَخْلُقُوا ذُرِّيًّا أَبًّا وَلَوْ اجْتَمَعُوا لَهُ وَإِنْ يَسْلُبْهُمُ الذُّبَابُ شَيْئًا لَ يَسْتَنْقِذُوهُ مِنْهُ ضَعُفَ الطَّالِبِ وَالْمَطْلُوبِ

ترجمه :

اي مردم ! مثلي زده شده است (با دقت) بدان گوش فرا دهيد . آن كساني را كه بغير از خدا به كمك مي خوا نيد و پرستش مي نما ئيد ، هرگز نمي توان نند مگسي را بيا فرينند ، اگر هم همگان (براي آفرينش آن) دست به دست يكديگر دهند . حتي اگر هم مگس چيزي را از آنان بستاند و برگيرد ، نمي توان نند آن را از او بازپس گيرند و برهان نند .

هم طالب (که مگس نا چیز است) و هم مطلوب (که بتان سنگی و یا معبودان دروغینند) درمانده و ناتوانند .

توضیحات :

« مَثَلٌ » : ضرب المثل (نگا : بقره / 26) . « تَدْعُونَ » : به کمک می طلبید و به فریاد می خوانید . پرستش می کنید . « الَّذِينَ » : کسانی که . در اینجا بیشتر مراد بتها است . « لَا يَسْتَنْقِذُوهَ » : آن را نمی توانند برگردانند و برهانند .

سوره حج آیه 74

متن آیه :

مَا قَدَرُوا اللَّهَ حَقَّ قَدْرِهِ إِنَّ اللَّهَ لَقَوِيٌّ عَزِيزٌ

ترجمه :

آنان خدای را آن گونه که باید بشناسند نشناخته اند (چرا که سنگها و دیگر آفریدگان عاجز و ضعیف را همتای خدا می سازند) . به حقیقت خدا توانا (برهر کاری و) چیره (برهر چیزی) است . (چرا که همه کائنات را آفریده است . او همچون بتان و معبودان دروغین نیست که بر آفرینش مگسی توانائی ندارند) .

توضیحات :

« مَا قَدَرُوا » : نشناخته اند (نگا : انعام / 91) .

سوره حج آیه 75

متن آیه :

اللَّهُ يَصْطَفِي مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا وَمِنَ النَّاسِ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

ترجمه :

خداوند از میان فرشتگان پیام آورانی (همچون جبرئیل) را برمیگزیند (و به سوی انبیاء گسیل می دارد) و هم از میان انسانها پیغمبران (همچون موسی و عیسی و محمد) را (برمیگزیند و به سوی مردم می فرستد ، و از کار همه آنان با خبر است) چرا که خداوند شنوا و بینا است .

توضیحات :

« يَصْطَفِيَا » : برمیگزیند . « مِنَ الْمَلَائِكَةِ رُسُلًا » : از انتخاب فرشتگان برای ابلاغ وحی به پیغمبران و کارهای دیگر جز آن است (نگا : فاطر / 1 ، انعام / 61) .

سوره حج آیه 76

متن آیه :

يَعْلَمُ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ

ترجمه :

خداوند می‌داند آنچه را در پیش روی آنان است (که حال و آینده ایشان است) و می‌داند آنچه را که در پشت سر آنان است (و گذشته ایشان است) و همه کارها به خدا بازگردانده می‌شود (و مرجع کلیه امور او است و همگان در برابرش مسؤول می‌باشند) .

توضیحات :
 « يَعْلم ما بين ... » : (نگا : بقره / 255) . « تُرجع الأمور » : (نگا : بقره / 210) .

سوره حج آیه 77

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا وَعِبُدُوا رَبَّكُمْ وَأَفْعَلُوا الْخَيْرَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ترجمه :
 ای کسانی که ایمان آورده اید ! (برای آفریدگار خویش) رکوع (و کرنش برید ،) و سجده کنید (و به خاک افتید ،) و پروردگار خود را پرستش نمائید و کارهای نیک انجام دهید ، تا این که رستگار شوید .

توضیحات :
 « ارْكَعُوا وَاسْجُدُوا » : اشاره به اقامه نماز است . « لَعَلَّكُمْ » : تا این که شما

سوره حج آیه 78

متن آیه :
 وَجَاهِدُوا فِي اللَّهِ حَقَّ جِهَادِهِ هُوَ اجْتَبَاكُمْ وَمَا جَعَلَ عَلَيْكُمْ فِي الدِّينِ مِنْ حَرَجٍ مِلَّةَ أَبِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ هُوَ سَمَّاكُمُ الْمُسْلِمِينَ مِنْ قَبْلِ هَذَا لِيَكُونَ الرَّسُولُ شَهِيداً عَلَيْكُمْ وَتَكُونُوا شُهَدَاءَ عَلَى النَّاسِ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاعْتَصِمُوا بِاللَّهِ هُوَ مَوْلَاكُمْ فَنِعْمَ الْمَوْلَى وَنِعْمَ النَّصِيرُ

ترجمه :
 و در راه خدا جهاد و تلاش کنید آن گونه که شایسته جهاد و بایسته تلاش در راه او است (تا در میدان جهاد اصغر که نبرد با دشمنان دین است ، و در پهنه جهاد اکبر که مبارزه با نفس اماره است ، پیروز گردید) . خدا شما را (از میان مردم برای یاری دین خود) برگزیده است (و به شما شخصیت و عظمت بخشیده است) و در دین کارهای دشوار و سنگین را بر دوش شما نگذاشته است (و بلکه تکالیف و وظایفی مقرر نموده است که با فطرت سالم هماهنگ و با توان انسانی سازگار است . این دین همان) آئین پدرتان ابراهیم است . خدا شما را قبلاً (در کتابهای پیشین) و در این (واپسین کتاب) مسلمین نامیده است (و افتخار تسلیم در برابر فرمانهای الهی را به شما داده است و شما را الگو و اسوه حسنه ملت‌های دیگر کرده است) تا پیغمبر (با شهادت عملی خود) گواه بر شما باشد (و در روز قیامت رفتار و کردارش مقیاس سنجش اعمال شما مسلمانان گردد) و شما هم (با شهادت عملی خود) گواه بر مردمان باشید (و رفتار و کردارتان به

عنوان امت نمونه ، محکّ سنجش اعمال سایرین ، و الگویی بارز خداپرستان راستین گردد) . پس (برای حصول این منظور) نماز را بخوانید و زکات مال به در کنید و به خدا چنگ زنید که سرپرست و یاور شما او است ، و چه سرور و یاور نیک و چه مددکار و کمک کننده خوبی است !

توضیحات :

« إِيَّاكُمْ » : شما را برای نصرت دین و پیروزی آئین خود برگزیده است . « حَرَجٌ » : ضیق ، مشقت (نگا : مائده / 6 ، اعراف / 2) . « مِلَّةٌ » : دین . آئین . برابر قاعده اعراء ، مفعول به فعل محذوفی است و تقدیر چنین است : إِيَّاكُمْ مِلَّةٌ . . . إِيَّاكُمْ مِلَّةٌ . یا بدل از محل جار و مجرور (فی الدین) است که منصوب به (مَا جَعَلَ) است . « أَرِيكُمْ إِبْرَاهِيمَ » : خدا ابراهیم را پدر امت محمد (نامیده است با وجود این که همگان از نسل او نیستند . این بدان خاطر است که ابراهیم نیای رسول خدا بوده و او هم از لحاظ شرفقت و رحمت همچون پدر امت خویش است) (نگا : بقره / 128 ، توبه / 128) . « هُوَ سَمَّاكُمْ الْمَسِلِّمِينَ » : خدا شما را مسلمان نامیده است . مراد از (هُوَ) خدا است ، به دلیل این که : فی هذا ، یعنی در این کتاب که قرآن است ، ابراهیم کاری و دخالتی ندارد . همچنان فاعل افعال (إِيَّاكُمْ) و (مَا جَعَلَ) خدا است . « مِنْ قَبْلِ » : مراد در کتابهای آسمانی پیشین و از جمله توسط ابراهیم . « فِي هَذَا » : در این کتاب که قرآن است . « إِيَّاكُمْ الرَّسُولُ شَهِيداً عَلَيْكُمْ وَ تَكُونُوا شَهِدَاءَ عَلَى النَّاسِ » : مراد شهادت عملی است (نگا : بقره / 143) . یعنی : پیغمبر اسوه و الگویی شما امت محمدی است ، و شما امت محمدی هم اسوه و الگویی مردم جهانید . چرا که محمد پیغمبر نمونه و شما نیز با داشتن والاترین آئین مقیاس و الگویی برای سنجش شخصیت و فضیلت در میان همه امتها هستید . لذا پیدا است که چه مسئولیت بزرگ و وظیفه سترگی بر عهده ما پیروان محمد است . پروردگارا به ما این توفیق و سعادت مرحمت فرما که سرایا تسلیم فرمان تو ، و با چنگ زدن به قرآن ، مردمی نمونه باشیم .

سوره مؤمنون آیه 1

متن آیه :

قَدْ أَفْلَحَ الْمُؤْمِنُونَ

ترجمه :

مسلمانان پیروز و رستگارند .

توضیحات :

« أَفْلَحَ » : پیروز شد . به آرزو رسید . رستگار گردید .

سوره مؤمنون آیه 2

متن آیه :

الَّذِينَ هُمْ فِي صَلَاتِهِمْ خَاشِعُونَ

ترجمه :

کسا نیند که در نمازشان خشوع و خضوع دارند .

توضیحات :

« خَاشِعُونَ » : مراد کسانی است که دل به خدا می‌دهند و می‌دانند چه می‌گویند و چه می‌کنند . انگار در برابر پروردگار ایستاده اند و مؤدبانانه او را می‌ستایند و متواضعانه از بارگاه کبریائی رسیدن به سعادت و دوری از شقاوت را می‌طلبند .

سوره مؤمنون آیه 3

متن آیه :
وَالَّذِينَ هُمْ عَنِ اللَّغْوِ مُعْرِضُونَ

ترجمه :

و کسانی نیند که از (کردار) بی‌هوده و (گفتار) یاوه رویگردانند (و زندگی را جدی می‌گیرند ؛ نه شوخی) .

توضیحات :

« اللَّغْوُ » : کردار بی‌هوده و گفتار یاوه . اعمال و اقوالی که در آن خیر و سودی نباشد .

سوره مؤمنون آیه 4

متن آیه :
وَالَّذِينَ هُمْ لِلزَّكَاةِ فَاعِلُونَ

ترجمه :

و کسانی نیند که زکات مال بدرمی‌کنند .

توضیحات :

« فَاعِلُونَ » : انجام‌دهندگان . در اینجا پرداخت کنندگان مراد است .

سوره مؤمنون آیه 5

متن آیه :
وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ

ترجمه :

و عورت خود را حفظ می‌کنند .

توضیحات :

« فُرُوجٌ » : جمع فَرْج ، عورت .

سوره مؤمنون آیه 6

متن آیه :
إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ ۚ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ

ترجمه :
مگر از همسران یا کنیزان خود، که در این صورت جای ملامت ایشان نیست

توضیحات :
« عَلَيَا » : در اینجا به معنی (عَنْ) است . « ما » : به معنی (مَنْ) و برای ذویالعقول است . « مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ » : مُلْكٌ یمین ، کنیزان مراد است (نگا : نساء / 3 و 24 و 25) . کنیز در گذشته بوده است و مرد می توانسته است از میان کنیزان خود کسانی را به همسری گیرد . اسلام در جنگ مشروع اجازه داده است مسلمانان از دشمنان برده بگیرند اگر دشمنان از میان مسلمانان مردمان را برده کنند . در غیر این صورت مسلمانان کسی را برده و کنیز نمی کنند (نگا : تفسیرالمختب) .

سوره مؤمنون آیه 7

متن آیه :
فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَٰلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ

ترجمه :
اشخاصی که غیر از این (دوراه زناشوئی) را دنبال کنند ، متجاوز (از حدود مشروع) بشمار می آیند (و زناکاری باشند) .

توضیحات :
« ابْتَغَىٰ » : جست . طلبید . « الْعَادُونَ » : تجاوزگران . در گذرندگان از احکام خدا و حدود شریعت او .

سوره مؤمنون آیه 8

متن آیه :
وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَائِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ

ترجمه :
و کسانی نیند که در امانتداری خویش امین و در عهد خود بر سر پیمان نند .

توضیحات :
« أَمَانَائِهِمْ » : مراد از امانت ، هر آن چیزی است که شخص را بر آن امین دانسته باشند ، اعم از تکالیف شرعی خدا یا اموال سپرده مردم . « عَهْدِهِمْ » : پیمان با خدا با پذیرش دین او ، و پیمان با مردم در مصالح جامعه مراد است . « رَاعُونَ » : رعایت کنندگان . امانتداران و نگاهدارندگان عهد و پیمان .

سوره مؤمنون آیه 9

متن آیه :
وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

ترجمه :
و کسانی نیند که مواظب نمازهای خود می باشند (و پیوسته آنها را در

وقت خود اداء ، و ارکان و اصول و خشوع و خضوع لازم را مراعات می نماید .

توضیحات :
« عَالِيَا صَلَّوْا اَتِهِمْ يُحَا فِطُوْنَ » : مداوم بر نمازهای خود در اوقات معین بوده و شروط لازم آن را مراعات می‌دارند .

سوره مؤمنون آیه 10

متن آیه :
أَوْ لَيْكَ هُمُ الْوَارِثُونَ

ترجمه :
آنان مستحقان (سعادت) و فراچنگ آورندگان (بهشت) هستند .

توضیحات :
« الْوَارِثُونَ » : به ارث برندگان . مراد مستحقان می باشد (نگا : اعراف / 43) .
تَمَلِّكَ كَنَدگان .

سوره مؤمنون آیه 11

متن آیه :
الَّذِينَ يَرِثُونَ الْفِرْدَوْسَ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :
آنان بهشت برین را تملک می کنند و جاودانه در آن خواهند ماند .

توضیحات :
« الْفِرْدَوْسَ » : بهشت برین (نگا : كهف / 107) . (فردوس) مذکور است ولی در اینجا به صورت مؤنث آمده است ، چون مراد (جنّة) است . برخی هم آن را مذکور و مؤنث می‌دانند .

سوره مؤمنون آیه 12

متن آیه :
وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنْ سُلَالَةٍ مِّن طِينٍ

ترجمه :
ما انسان را از عصاره‌ای از گِل آفریده ایم .

توضیحات :
« سُلَالَةٍ » : چکیده . عصاره . مراد ماده‌ای است که منی از آن پدید می آید . « طین » : گِل . مراد خاک است (نگا : كهف / 37) . « مِنْ سُلَالَةٍ مِّن طین » : اشاره به یکی از اطوار خلقت نسل انسان است (نگا : سجده / 8) .

سوره مؤمنون آیه 13

متن آیه :

ثُمَّ جَعَلْنَاَهُ نُطْفَةً فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ

ترجمه :

سپس او را به صورت نطفه‌ای درآورده و در قرارگاه استوار (رحم مادر) جای می‌دهیم .

توضیحات :

« نُطْفَةٌ » : (نگا : نحل / 4 ، حجّ / 5) . « قَرَارٌ » : محلّ استقرار . قرارگاه (نگا : ابراهیم / 26 و 29 ، نمل / 61) . صفت است و برای مبالغه به کار رفته است . « مَّكِينٌ » : محکم و استوار . مراد موقعیت خاص و محل اطمان پستان رحم مادر است .

سوره مؤمنون آیه 14

متن آیه :

ثُمَّ خَلَقْنَا النُّطْفَةَ عَلَاقَةً فَوَخَلَقْنَا الْعَلَقَةَ مُضْغَةً فَخَلَقْنَا الْمُضْغَةَ عِظَامًا
وَكَسَبْنَا الْعِظَامَ لَحْمًا ثُمَّ أَنْشَأْنَاهُ خَلْقًا آخَرَ وَتَبَارَكَ اللَّهُ أَحْسَنُ
الْخَالِقِينَ

ترجمه :

سپس نطفه را به صورت لخته خونی ، و این لخته خون را به شکل قطعه گوشت جویده‌ای ، و این تکه گوشت جویده را بسان استخوانهای ضعیفی درمی‌آوریم ، و بعد بر استخوانها گوشت می‌پوشانیم ، و از آن پس او را آفرینش تازه‌ای بخشیده و (با دمیدن جان به کالبدش) پدیدار دیگری خواهیم کرد . والا مقام و مبارک یزدان است که بهترین اندازه گیرندگان و سازندگان است .

توضیحات :

« عَلَاقَةٌ ، مُضْغَةٌ » : (نگا : حجّ / 5) . « أَنْشَأْنَاهُ » : او را آفریدیم . وی را پدیدار کردیم . « تَبَارَكَ » : والا مقام است و دارای خیر زیاد است . « الْخَالِقِينَ » : اندازه گیرندگان . سازندگان . خالق از ماده خلق ، و خلق به معنی اندازه گیری است (نگا : المصحف المیسر ، تفسیر نمونه ، المراغی) . هنگامی که يك قطعه چرم را برای بریدن ، اندازه گیری می‌کنند ، عرب واژه (خلق) برای آن به کار می‌برد . در آفرینش ، مسأله تقدیر ، یعنی اندازه گیری ، بیش از هر چیزی اهمیت دارد (نگا : مائده / 110) . (خلق) به معنی (صنع) نیز آمده است (نگا : زادالمسیر ، روح المعانی) . ساختن خدا شامل از عدم آفریدن و تغیر ظاهری اشیاء می‌گردد ، ولی کار سازندگی انسان منحصر به تغیر صورت اشیاء است و بس .

سوره مؤمنون آیه 15

متن آیه :

ثُمَّ إِنَّكُمْ بَعْدَ ذَلِكَ لَمَ يَتُونِ

ترجمه :

بعد از آن (که مدت روزگاری بر این کره خاکی زندگی کردید) شما

خواهید مرد .

توضیحات :

« بَعْدَ ذَلِكَ » : بعد از اتمام آفرینش بدین شکل شدگفت و صباحی چند زندگی کردن .

سوره مؤمنون آیه 16

مَتْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ تُبْعَثُونَ

ترجمه :

سپس (به دنبال سپری شدن دوره حیات مردمان) شما در روز قیامت دوباره زنده خواهید گردید (و به حساب عمرتان رسیدگی می شود) .

توضیحات :

« تُبْعَثُونَ » : به زندگی دوباره باز گردانده می شوید .

سوره مؤمنون آیه 17

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَقَدْ خَلَقْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعَ طَرَائِقَ وَمَا كُنَّا عَنِ الْخَلْقِ غَافِلِينَ

ترجمه :

ما بر فراز شما هفت آسمان آفریده ایم و (با وجود کرات و کواکب و سیارات بی شمار و بالاخره عالمهای بسیار) ما از کار آفرینش و وضع آفریدگان (خود) غافل نبوده و نیستیم (و از جمله خلقت انسان برای ما ساده ، و آگاهی از او آسان است) .

توضیحات :

« سَبْعَ طَرَائِقَ » : هفت طبقه آسمان . طرائق جمع طریقه به معنی طبقه است (نگا : ملك / 3 ، نوح / 15) . چه بسا مراد از هفت ، تکثیر باشد . در این صورت مقصود عالمهای بسیار و کرات و کواکب و سیارات بیشماری است که نسبت به ما هر يك فوق دیگری است . اگر هم مراد از (سبع) همان هفت باشد ، یعنی غیر از مجموعه ثوابت و سیارات و کواکب و سیاراتی که آسمان اول یا به تعبیر قرآنی (السَّمَاءُ الدُّنْيَا) (نگا : فصلت / 12 ، صافات / 6 ، ملك / 5) آسمان نزدیک را تشکیل می دهد ، شش آسمان دیگر بالاتر از آن قرار دارد که هنوز چشم مسلح و غیرمسلح بشر بدانها پی نبرده است . اگر هم (طرائق) را به معنی (طبقات) ندانسته ، و به معنی (راهها) بدانیم ، مراد مدارات و مسیرهای حرکت کرات است که با معنی نخست چندان تفاوتی ندارد . « الْخَلْقِ » : آفرینش . آفریدگان .

سوره مؤمنون آیه 18

مَتْنِ آيَةٍ :
وَ أَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدَرُ فَأَسْكَنَّا فِي الْأَرْضِ وَإِنَّا عَلَى ذَهَابٍ بِهِ

لَقَادِرُونَ

ترجمه :

ما از آسمان آب ارزشمندی را به اندازه لازم و معین فرو فرستاده ایم و آن را در زمین ماندگار نموده ایم ، و ما کاملاً می توانیم به گونه های مختلف آن را از بین ببریم .

توضیحات :

« السَّمَاءِ » : مراد ابر آسمان است (نگا : اعراف / 57 ، نور / 43 ، واقعه / 69) . کرات بالا . در این صورت مراد ایجاد آب در آغاز آفرینش در کره زمین است . « مَاءً » : آب مهم و باارزشی . تذکیر آن اشاره به ارزش و اهمیت آب است (نگا : تفسیر أضواء البیان) . « يَقْدَرُ » : به اندازه معین (نگا : حجر / 21 ، قمر / 49) . در عصر حاضر ، دانشمندان موفق به ضبط و ثبت مقدار باران نازل شده در سطح کره زمین گردیده اند . در هر ثانیه بر روی کره زمین ، هفده میلیون تن باران می بارد که مساوی با 536 تریلیون (536000 میلیارد) تن در سال است و این رقمی است لایته غیر . « فَأَسْكِنَاهُ فِي الْأَرْضِ » : آن را در زمین ماندگار و بردوام کردیم . اشاره به این است که خدا به وسیله اتمسفر زمین از ضایع و پراکنده شدن آب در فضا ، و به وسیله طبقه نفوذناپذیر زمین از فرو رفتن آن در اعماق زمین ، و با چرخه آب از گندیده شدن آن بر روی زمین جلوگیری فرموده است . « دَهَابٍ بِهِ » : از بین بردن آن از راه های گوناگون . تذکیر (دَهَابٍ) اشاره به کثرت راهها و میبالغه در بسیار دور داشتن و از دسترس به دور کردن آب است (نگا : تفسیر قاسمی) .

سوره مؤمنون آیه 19

متن آیه :

وَأَنْشَأْنَا لَكُمْ بِهِ جَنَّاتٍ مِّنْ نَّجِيلٍ وَأَعْنَابٍ لَّكُمْ فِيهَا فَوَاقِهٌ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ

ترجمه :

ما به وسیله این آب ، نخلستانها و تاکستانها برای شما پدید آورده ایم که میوه های زیادی برایتان به بار می آورند و از آنها می خورید .

توضیحات :

« جَنَّاتٍ مِّنْ نَّجِيلٍ وَأَعْنَابٍ » : (بقره / 266) . « مِنْهَا تَأْكُلُونَ » : از باغها می خورید . مراد این است که علاوه از میوه ، خوراکیها و نوشیدنیها از میوه ها درست می کنید و بهره برداریهای دیگری از قبیل تهیه البسه و مواد داروئی از باغها می کنید (نگا : نحل / 11 و 67) .

سوره مؤمنون آیه 20

متن آیه :

وَشَجَرَةً تَخْرُجُ مِنْ طُورِ سَيْنَاءَ تَنْبُتُ بِالدُّهْنِ وَصِبْغٍ لِلْأَكْلِيْنَ

ترجمه :

همچنین درختی (با آن) پدیدار کرده ایم که در کوه طور سینه می‌روید و (صدها سال عمر می‌کند و پیوسته سبزه و خرم است و بدون زحمت زیاد ، برکات فراوانی بهره شما می‌سازد) و تولید روغن و نان خورشی می‌کند برای خورندگان .

توضیحات :

« شَجَرَةٌ » : عطف بر (جَنَاتٍ) در آیه قبلی است . « طُورٍ سَدِيدًا » : مکانی است که مناجات موسی در آنجا صورت گرفته است و (طُورٍ سَدِيدًا) نیز گفته می‌شود (نگا : تین / 2) . « الدُّهْنُ » : روغن . « صِبْغٌ » : نان خورش . مراد همان روغن است ، و عطف صفت بر موصوف خود است . یعنی : این روغن ، هم به عنوان نان خورش به کار می‌رود و هم جنبه‌های دیگر دارد .

سوره مؤمنون آیه 21

متن آیه :

وَإِنَّ لَكُمْ فِي الْأَنْعَامِ لَعِبْرَةً لِّتَسْقُوا مِنْهَا مِمَّا فِي بُطُونِهَا وَلَكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ كَثِيرَةٌ وَمِنْهَا تَأْكُلُونَ

ترجمه :

در (چگونگی آفرینش) چهارپایان رهنمود مهمی است برای شما (تا بدان به قدرت خدا پی ببرید) . از آنچه در شکم آنها است (و شیر نام دارد) به شما می‌نوشانیم ، و چهارپایان (جز این غذای گوارا و نیر و بخش شیر) منافع زیادی (همچون مو و پشم) برای شما دارند و (به علاوه) از (گوشت) آنها تغذیه می‌کنید و سود می‌برید .

توضیحات :

« وَ إِنَّ لَكُمْ فِي . . . » : (نحل / 66) . « مِنْهَا تَأْكُلُونَ » : از گوشت آنها تغذیه می‌کنید . از آنها بهره برداری می‌کنید و سود می‌برید .

سوره مؤمنون آیه 22

متن آیه :

وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ

ترجمه :

و بر (مرکبهای راهوار) چهارپایان (در خشکی) ، و (در دریا) بر کشتیها برداشته می‌شوند (و این همه فائده حیوانات و آثار و خواص اشیاء ، مایه عبرت است) .

توضیحات :

« الْفُلْكِ » : کشتیها (نگا : بقره / 164) .

سوره مؤمنون آیه 23

متن آیه :

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ
أَفَلَا تَتَّقُونَ

ترجمه:

(ای مؤمنان! در داستان پیغمبران عبرت و درس زندگی است) ما نوح را به
سوی قوم خودش فرستادیم . او بدیشان گفت : ای قوم من ! خداوند (یگانه
یکتا) را بپرستید ، چرا که معبودی جز او ندارید . آیا (از عذاب خدا و
زوال نعمتی که به شما داده است) نمی پرهیزید ؟

توضیحات :

« أَفَلَا تَتَّقُونَ » : آیا از عذاب خدا خویشتان را به دور نمی دارید ؟ آیا
با وجود این امر روشن ، از پرستش بتها پرهیز نمی کنید ؟

سوره مؤمنون آیه 24

متن آیه :

فَقَالَ الْمَلَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَوْمِهِ مَا هَذَا إِلَّا بَشْرٌ مِثْلُكُمْ يُرِيدُ أَنْ
يَتَفَضَّلَ عَلَيْكُمْ وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَأَنْزَلَ مَلَأً مَكَةً مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا
الْأُولَىٰ

ترجمه:

اشراف و سران کافر قوم او گفتند : این مرد جز انسانی همچون شما نبوده
(و در ادعای نبوت دروغگو است) ولی او (با این ادعای) می خواهد بر شما
برتری گیرد (و خویشتان را سرور و آقای شما گرداند) . اگر خدا می خواست (
پیغمبری را به میان ما روانه کند) حتماً فرشتگانی را (برای این
منظور) می فرستاد . ما چنین چیزی را در (تاریخ) پدران پیشین خود
نشنیده ایم (که انسانی ادعای نبوت کند و خود را نماینده خدا
بداند) .

توضیحات :

« الْمَلَأُ » : اشراف . بزرگان (نگا : بقره / 246 ، اعراف / 60) .

سوره مؤمنون آیه 25

متن آیه :

إِنَّ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ يَهْدِيهِ جَنَّةٌ فَتَرَبَّصُوا بِهِ حَتَّىٰ حِينٍ

ترجمه:

او فقط مردی است که مبتلا به نوعی از جنون است ، پس باید مدتی
درباره او صبر کنید (تا مرگ او فرارسد یا از این دیوانگی بهبودی یابد
) .

توضیحات :

« إِنَّ » : نه . حرف نفی است و به معنی (لا) . « جَنَّةٌ » : جنون . دیوانگی .

سوره مؤمنون آیه 26

متن آیه :
قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونَ

ترجمه :

نوح گفت : پروردگارا ! چون مرا تکذیب می کنند (و دعوی مرا دروغ می دانند ، نابودشان گردان ، و بر آنان) مرا یاری داده و پیروز گردان .

توضیحات :

« بِمَا » : به سبب این که در برابر تکذیبشان . حرف باء سببیّه یا برای بدل است ، و (ما) مصدریّه می باشد .

سوره مؤمنون آیه 27

متن آیه :

قَاوُحِيْنَا اِلَيْهِ اَنْ اَصْنَعَ الْفُلْكَ رَاْعِيْنَا وَوَحِيْنَا وَاِذَا جَاءَ اَمْرُنَا وَفَاَرِ
الْبَنُوْرَ فَاَسْلُكُ فِيْهَا مِنْ كُلِّ زَوْجِيْنٍ اَنْزَلْنٰنِ وَاَهْلِكَ اِلَّا مَنْ سَبَقَ عَلَیْهِ الْقَوْلُ
مِنْهُمْ وَلَا تَخَاطَبُنِيْ فِي الَّذِيْنَ ظَلَمُوْا اِنَّهُمْ مَّعْرُوفُوْنَ

ترجمه :

بدو وحی کردیم که زیر نظر (و در پناه حفاظت و رعایت) ما و برابر رهنمود و آموزش ما به ساختن کشتی پرداز . هرگاه فرمان ما (مبنی بر هلاک ایشان) صادر شد (و دیدی که) آب از تنور برمی جوشد ، بلافاصله از همه حیوانات از هر نوعی جفتی (نر و ماده) را سوار کشتی کن ، و نیز خانواده و پیروان را سوار کشتی نما ، مگر آن کسانی که قبلاً فرمان نابودیشان داده شده است (که همسرت و پسرت می باشند) و درباره کسانی که (با در پیش گرفتار راه کفر و ضلال و طغیان و عصیان ، بر خود و دیگران) ستم ورزیده اند ، (راجع به نجات ایشان) با من سخن مگو . چرا که آنان همگی قطعاً غرق خواهند شد (و دیگر جای گفتگو نیست) .

توضیحات :

« رَاْعِيْنَا ... قَاوُحِيْنَا ... وَوَحِيْنَا ... » : (نگا : هود / 37 و 40) . « اَسْلُكُ فِيْهَا » : داخل کن بدان . مراد جای دادن و حمل کردن است (نگا : هود / 40) .

سوره مؤمنون آیه 28

متن آیه :

فَاِذَا اسْتَوَيْتَ اَنْتَ وَمَنْ مَّعَكَ عَلٰى الْفُلْكِ فَقُلِ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الَّذِيْ نَجَّانَا مِنَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ

ترجمه :

هرگاه تو و همراهانت بر کشتی (سوار شدی و) استقرار یافتی ، بگو : شکر و سپاس خداوندی را سزا است که ما را از دست قوم ستمگرها نید .

توضیحات :

« اِسْتَوَيْتَ » : استقرار یافتی و جای گرفتاری .

سوره مؤمنون آیه 29

متن آیه :
وَقُلْ رَبِّ أُنزِلْنِي مُنْزَلًا مُّبَارَكًا وَأَنْتَ خَيْرُ الْمُنْزِلِينَ

ترجمه :

و بگو: پروردگارا! مرا در جایگاه پر خیر و برکتی فرود آور و تو بهترین فرودآورندگان.

توضیحات :

« مُنْزَلًا » : جایگاه نزول . یا مصدر میمی است و به معنی انزال ، یعنی : فرود آوردن است . با توجه به معنی دوم ، مفهوم چنین خواهد بود : و بگو : پروردگارا! مرا نیکو و با خیر و برکت فرود آور .

سوره مؤمنون آیه 30

متن آیه :
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ وَإِنْ كُنَّا لَمُبْتَلِينَ

ترجمه :

قطعاً در این (داستان) نشانه‌هایی است (بر قدرت خدا ، و در برگیزنده عبرتها و پندها برای خردمندان است) و ما به طور مسلم (همگان را در همه قرون و اعصار به اشکال مختلف) آزمایش می نمائیم .

توضیحات :

« آيَاتٍ » : عبرتها و پندها . دلایلهای و رهنمودها . « إِنَّ » : قطعاً . مسلماً . مخفف از (إِنَّ) و از حروف مشبّهة بالفعل است . « مُبْتَلِينَ » : آزمایش کنندگان . مراد این است که خداوند با خوشیها و ناخوشیها و به انواع و اشکال گوناگون ، بندگان را می آزماید (نگا : بقره / 155 ، آل عمران / 186 ، اعراف / 168 ، انبیاء / 35) .

سوره مؤمنون آیه 31

متن آیه :
ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قَوْمًا آخَرِينَ

ترجمه :

سپس بعد از آنان ، (یعنی قوم نوح) ، مردمان دیگری را (به نام عاد ، قوم هود) بر سر کار آوردیم .

توضیحات :

« قَوْمًا آخَرِينَ » : مردمان يك عصر و زمان (نگا : انعام / 6) . در اینجا مراد عاد ، یعنی قوم هود است (نگا : اعراف / 65 ، هود / 50 ، شعراء / 124) . « آخَرِينَ » : دیگران .

سوره مؤمنون آیه 32

متن آیه :
فَأَرْسَلْنَا فِيهِمْ رَسُولًا مِنْهُمْ أَنْ اعْبُدُوا اللَّهَ مَا لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرُهُ أَفَلَا

تَتَّقُونَ

ترجمه :

پیغمبري از خودشان را به میانشان روانه کردیم . (توسط او بدیشان پیغام دادیم) که خدا را بپرستید ، زیرا جز او معبودي ندارید . آیا (خویشتن را از عذاب او) می پره یزید ؟

توضیحات :

«رَسُولًا مِنْهُمْ» : پیغمبري از خودشان . مراد هود (علیه السلام) است .

سوره مؤمنون آیه 33

متن آیه :

وَقَالَ الْمَلَأُ مِنْ قَوْمِهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِإِِقَاءِ الْآخِرَةِ وَأُتِرَ فَنَاهُمُ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا مَا هَذَا إِلَّا بَشَرٌ مِثْلُكُمْ يَأْكُلُ مِمَّا تَأْكُلُونَ مِنْهُ وَيَشْرَبُ مِمَّا تَشْرَبُونَ

ترجمه :

اشراف بي باوري که فرا رسیدن قیامت را قبول نداشتند و در زندگی دنیا ، ناز و نعمت بدیشان داده بودیم ، گفتند : این انسانی همچون شما بوده (و پیغمبر نیست . چرا که) از همان چیزهائی می خورد که شما می خورید و از همان چیزهائی می نوشد که شما می نوشید . (رابط میان خدا و مردم باید فرشته باشد نه انسان !) .

توضیحات :

«الْمَلَأُ» : اشراف و بزرگان و سران قوم (نگا : بقره / 246 ، اعراف / 60) . « أُتِرَ فَنَاهُمُ » : دیدار آخرت . « أَتِرَ فَنَاهُمُ » : بدیشان اموال و اولاد و ناز و نعمت دادیم . مراد اغنیاء و اقویاء است .

سوره مؤمنون آیه 34

متن آیه :

وَلَئِنْ أَطَعْتُمْ بَشَرًا مِثْلَكُمْ إِنَّكُمْ إِذًا لَخَاسِرُونَ

ترجمه :

اگر از انسانی همسان خود پیروی کنید و بدو بگروید ، در این صورت سخت زیانکار خواهید بود .

توضیحات :

«مِثْلَكُمْ» : همچون خود . صفت است .

سوره مؤمنون آیه 35

متن آیه :

أَيُّدِكُمْ أَنْتُمْ إِذَا مِتُّمْ وَ كُنْتُمْ تُرَابًا وَعِظَامًا أَنْتُمْ مُخْرَجُونَ

ترجمه :

آیا او به شما وعده می‌دهد که هنگامی که مرید و خاک و استخوان شدید ، شما (بار دیگر زنده می‌گردید و از گورها) به در آورده می‌شوید ؟ ! (و حیات نوین و جاویدی را آغاز می‌کنید ؟ !) .

توضیحات :

« أَتَّكُمُ » : تکرار این لفظ برای تأکید هرچه بیشتر است .

سوره مؤمنون آیه 36

متن آیه :
هَيِّهَاتَ هَيِّهَاتَ لِمَا تُوعَدُونَ

ترجمه :

آنچه به شما وعده داده می‌شود (که زندگی دوباره و برپا شدن رستاخیز نام دارد ، محال و ناممکن است ، و از عقل) دور دور است (و هرگز نمی‌شود) .

توضیحات :

« هَيِّهَاتَ » : دور است ! در اینجا به معنی محال و ناشدنی است و تکرار آن برای تأکید است . « لِمَا » : حرف لام زائده بوده و واژه (ما) فاعل اسم الفعل (هَيِّهَاتَ) است .

سوره مؤمنون آیه 37

متن آیه :
إِن هِيَ إِلَّا حَيَاةٌ نَّوَالِدُنِيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ

ترجمه :

حیاتی جز حیات این جهان وجود ندارد که (گروهی از ما) می‌میریم (و گروه دیگری جای آنان را می‌گیریم) و زندگی می‌کنیم ، و ما هرگز (پس از مرگ) برانگیخته نمی‌شویم .

توضیحات :

« إِن هِيَ » : واژه (إِنَّ) حرف نفی است و مراد از (هِيَ) ، (حَيَاةٌ) است ، و ضمیر عائد بر متأخر بوده و با خبر تفسیر شده است .

سوره مؤمنون آیه 38

متن آیه :
إِنَّ هُوَ إِلَّا رَجُلٌ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا وَمَا نَحْنُ لَهُ بِمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

او مردی است که بر خدا دروغ می‌بندد . (او نه رسالتی از طرف خدا دارد ، و نه وعده رستاخیزش درست است ، و بلکه خودسرانه سخن می‌گوید) و ما (سران شما که خردمندان شمائیم) هرگز بدو ایمان نمی‌آوریم و تصدیقش نمی‌کنیم . (پس شما هم نباید بدین مرد دروغگو بگروید) .

توضیحات :
« إن » : نیست . « إ فَتَرَيَا » : (نگا : آل عمران / 94 ، عند کبوت / 68) .

سوره مؤمنون آیه 39
متن آیه :
قَالَ رَبِّ انصُرْنِي بِمَا كَذَّبُونَ

ترجمه :
(هود رو به آفریدگار خود نمود و) گفت : پروردگارا ! کمکم کن ، (من از اینان مأیوس شده ام ، نابودشان فرما) به سبب این که مرا تکذیب کرده و دروغگویم نامیده اند .

توضیحات :
« يَمَا كَذَّبُونَ » : در برابر این که مرا تکذیب کرده اند . به سبب این که مرا دروغگو نامیده و دعوت مرا نپذیرفته اند .

سوره مؤمنون آیه 40
متن آیه :
قَالَ عَمَّا قَلِيلٍ لِيُصِيعُنَّ نَادِمِينَ

ترجمه :
(خدا به هود) گفت : به زودی حتماً از کار خود پشیمان می گردند (و وقتی که عذاب الهی را مشاهده می کنند) .

توضیحات :
« عَمَّا قَلِيلٍ » : به زودی . واژه (ما) زمانیه یا زائده است . « لِيُصِيعُنَّ » : قطعاً خواهند شد . « نَادِمِينَ » : جمع نادم ، پشیمان .

سوره مؤمنون آیه 41
متن آیه :
وَأَخَذْتَهُمُ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ وَجَعَلْنَاهُمْ غُثَاءً وَبَعَدَ لِّلْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

ترجمه :
ناگهان صدای بلند (و مرگبار طوفان باد) آنان را - به سبب استحقاقی که داشتند - فرو گرفت ، و ما ایشان را بسان خس و خاشاک (سیلاب درهم کوبیده و تکه تکه روی هم انباشته) کردیم . ستمکاران (از رحمت خدا دور و نابود شوند) .

توضیحات :
« الصَّيْحَةُ » : صدای مهیب . مراد صدای شدید طوفان باد است که همراه با آن است . چرا که عاد ، یعنی قوم هود با طوفان باد نابود شده اند (نگا : حاقه / 6) . برخی از مفسرین به سبب واژه (صَيْحَةٌ) این آیات را درباره نمود ، یعنی قوم صالح دانسته اند ؛ زیرا قوم صالح با صدای مرگبار رعد از میان رفته اند (نگا : هود / 67) . در اینجا واژه (صَيْحَةٌ) به معنی مطلق

عذاب نیز می تواند باشد . « غُثَاءً » : خس و خاشاک و چوبها و چیزهایی که سیلاب با خود می آورد . (نگا : اعلي / 5) . « بُعْدًا » : (نگا : هود / 44 و 60 و 68 و 95) .

سوره مؤمنون آیه 42

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ أَنْشَأْنَا مِنْ بَعْدِهِمْ قُرُونًا آخَرِينَ

ترجمه :

پس از ایشان ، مردمان دیگری را بر سر کار آوردیم .

توضیحات :

« قُرُونًا » : (نگا : یونس / 13 ، مؤمنون / 31) .

سوره مؤمنون آیه 43

مِثْنِ آيَةٍ :
مَا تَسِيْقُ مِنْ أُمَّةٍ أَجْلَهَا وَمَا يَسْتَأْخِرُونَ

ترجمه :

هیچ ملّتی بر سر رسید مرگ و نابودیش پیشی و پستی نمی گیرد .

توضیحات :

« مِنْ أُمَّةٍ » : ملّتی . جماعتی . حرف (مِنْ) زائد و (أُمَّةٍ) فاعل است . « أَجْلَهَا » : وقت نابودی . سر رسید هلاک (نگا : اعراف / 34 و 185 ، حجر / 5) .

سوره مؤمنون آیه 44

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا تَتْرًا كُلًّا مَا جَاءَ أُمَّةً رَسُولُهَا كَذَّبُوهُ فَأْتَيْنَا بَعْضَهُمْ
بَعْضًا وَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ فَبِعَدَا لِقَوْمًا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

سپس پیغمبران خود را یکی پس از دیگری (به سوی اقوامشان) روانه کردیم و اقوامشان آنان را تکذیب نموده و دروغگو نامیدند ، ما هم (این ملتهای سرکش را نابود و) یکی را به دنبال دیگری روانه (دیار نیستی) کردیم و ایشان را نقل مجالس و مایه عبرت (دیگران) نمودیم . نابود باد اقوامی که بی ایمان و بی باورند .

توضیحات :

« تَتْرًا » : پیایپی . یکی بعد از دیگری . حال است و از ماده (وتر) . اصل آن (وتري) است و واو به تاء تبدیل شده است ، همچون (تقوي) که از (وقایة) است . « أَحَادِيثَ » : جمع أَحَدُوَّةٌ ، مانند أعاجیب که جمع أعجوبة است . أَحَدُوَّةٌ سخنی است که مردمان به خاطر غرابت و شگفتی ، آن را برای یکدیگر روایت می نمایند . یا جمع حدیث ، و مراد سخنان عبرت انگیز است .

سوره مؤمنون آیه 45

متن آیه :
ثُمَّ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ وَأَخَاهُ هَارُونَ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

سپس موسی و برادرش هارون را همراه با معجزات و براهین (دالّ بر صدق رسالتشان) و حجت واضحی که بیانگر (اثبات پیغمبری آنان) باشد روانه کردیم .

توضیحات :

« آ آیَات » : مراد معجزات و براهین نه گانه مذکور در سوره اسراء ، آیه 101 است . « سُلْطَانٍ مُّبِينٍ » : حجتی که بیانگر حق باشد . در اصل (سُلْطَانٍ مُّبِينٍ) صفت (آ آیَات) است . به عبارت دیگر ، عطف صفت بر موصوف است .

سوره مؤمنون آیه 46

متن آیه :
إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَأَتْهُ فَا سَدَتْ كُفْرًا وَكَانُوا قَوْمًا عَالِينَ

ترجمه :

به سوی فرعون و فرعونیان ، ولی آنان (خود را بالاتر از این دانستند که دعوت ایشان را بپذیرند و) تکبیر ورزیدند ، و ایشان اصولاً مردمان سلطه طلب و خود بزرگ بین بودند .

توضیحات :

« مَلَأَتْهُ » : اشراف . اطرافیان (نگا : بقره / 246 ، اعراف / 60 و 103) . « عَالِينَ » : سرکشان . مراد مستکبران و خود بزرگ بینانی است که مقام طلب و شهرت طلب بوده و خویشتمن را بالاتر از دیگران میدانند و مردمان را زیر دستان خود می انگارند (نگا : اعراف / 127 ، یونس / 83 ، قصص / 83) .

سوره مؤمنون آیه 47

متن آیه :
فَقَالُوا أَتُؤْمِنُ لِبَشَرَيْنِ مِثْلِنَا وَقَوْمُهُمَا لَنَا عَايِدُونَ

ترجمه :

(فرعون و فرعونیان) گفتند : آیا به دو انسان همچون خودمان ایمان بیاوریم (و پیغمبرشان بدانیم) و حال این که قوم آن دو (یعنی بنی اسرائیل) پرستندگان و خدمتگذاران ما بوده و هستند؟!

توضیحات :

« وَ قَوْمُهُمَا » : حرف (واو) حالیه است . « عَايِدُونَ » : پرستندگان . مراد بندگان و خدمتگذاران و کرنش کنندگان است .

سوره مؤمنون آیه 48

متن آیه :
فَكَذَّبُوهُمَا فَكَانُوا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :
این بود که آن دورا تکذیب کردند و در نتیجه (در دریا غرق و) هلاک گردیدند .

توضیحات :
« الْمُؤْمِنِينَ » : هلاک شوندگان .

سوره مؤمنون آیه 49

متن آیه :
وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ

ترجمه :
ما به موسی کتاب (تورات) دادیم تا این که (بنیاسرا نیل در پرتو احکام و رهنمودهای آن) راهیاب گردند .

توضیحات :
« الْكِتَابَ » : مراد تورات است .

سوره مؤمنون آیه 50

متن آیه :
وَجَعَلْنَا ابْنَ مَرْيَمَ وَأُمَّهُ آيَةً وَآوَيْنَاهُمَا إِلَى رَبْوَةٍ ذَاتِ قَرَارٍ وَمَعِينٍ

ترجمه :
ما پسر مریم (عیسی) و مادرش (مریم) را نشانه ای (بر قدرت خود) کردیم (چرا که عیسی را بدون پدر متولد ، و مریم را بدون شوهر آبستن نمودیم) و آن دورا به تپه ای پناهنده کردیم که آرامش و امنیت و آب جاری داشت .

توضیحات :
« آيَةً » : دلیلی بر کمال قدرت . نشانه ای بر عظمت و قدرت . « آوَيْنَاهُمَا » : منزل و مأوی دادیم . رانندیم و پناهنده کردیم . « رَبْوَةٍ » : پشته . تپه . زمین بلند (نگا : بقره / 265) . مراد عرصه بیت المقدس است (نگا : المصحف المیسر) . « ذَاتِ قَرَارٍ » : محلّ استقرار . محلّ امن و امان و آرامش و اطمینان . « معین » : آب روان . از ماده (معن) به معنی جریان آب ، یا از (عین) یعنی قابل دید .

سوره مؤمنون آیه 51

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا مِنَ الطَّيِّبَاتِ وَاعْمَلُوا صَالِحًا إِنِّي بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

ترجمه :

(به پیغمبران گفته ایم تا به پیروان خود برسازند . گفته ایم) ای پیغمبران ! از غذاهای حلال بخورید و کارهای شایسته بکنید ، بیگمان من از آنچه انجام می‌دهید بس آگاهم .

توضیحات :

« يَا أَيُّهَا الرُّسُلُ كُلُوا... » : مخاطب انبیاء بوده و مراد پیروان انبیاء است . « الطَّيِّبَات » : چیزهای پاکیزه . مراد خوراکیهای حلال است (نگا : بقره / 57 و 172 و 267 ، نساء / 160) .

سوره مؤمنون آیه 52

متن آیه :

وَإِنَّ هَذِهِ أُمَّتُكُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَأَنَا رَبُّكُمْ فَاتَّقُونِ

ترجمه :

(و بدیشان گفتیم : به اقوام خود برسازند که) این (پیغمبران بزرگی که بدانان اشاره شد ، همگی) ملت یگانه‌ای بوده (و آئین واحد و برنامه یکتائی دارند) و من پروردگار همه شما هستم ، پس تنها از من بهراسید (چرا که ملت واحد ، با برنامه واحد ، باید از خدای واحد بترسد و خویشتن را از عذاب و عقاب او به دور دارد) .

توضیحات :

« إِنَّ هَذِهِ... » : (نگا : انبیاء / 92) .

سوره مؤمنون آیه 53

متن آیه :

فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ بَيْنَهُمْ زُبُرًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

ترجمه :

اما مردمان کار و بار (دین) خود را به پراکندگی کشیدند و (هرگروهی به راهی رفتند ، و عجب این که) هر دسته و جمعیتی بدانچه دارند و بر آنند خوشحال و شادانند (چرا که گمان می‌برند ایشان بر راستای راهند و دیگران کژ راه می‌روند) .

توضیحات :

« فَتَقَطَّعُوا أَمْرَهُمْ » : کار دین خود را بخش بخش و پراکنده کردند و خودشان فرقه فرقه شدند . « زُبُرًا » : جمع زُبْرَة به معنی قطعه و تکه است . یا جمع زبور به معنی کتاب . بدین معنی که : کارهای دین را از هم پاشیدند و پراکنده نمودند ، یا این که کارهای دین خود را پراکنده کردند و در کتابهای جدا و مختلف گنجاندند (نگا : معجم الفاظ القرآن الکریم) .

سوره مؤمنون آیه 54

متن آیه :

فَذَرَهُمْ فِي غَمَرَتِهِمْ حَتَّىٰ حِينٍ

ترجمه :
بگذار تا مدت زمانی (که وقت مقدر هلاک ایشان است) در غرقاب (جهالت و ضلالت) خود بسر ببرند .

توضیحات :
« غَمَرْتَهُمْ » : غمره ، غرقاب . مراد حیرت و ضلالت و غفلت و جهالت است که ایشان را فرامی گیرد (نگا : حجر / 3 ، زخرف / 83 ، طارق / 17) .

سوره مؤمنون آیه 55
متن آیه :
أَيُّحْسِبُونَ أَنَّمَا نُؤْتُهُم بِهِ مِنْ مَالٍ وَبَيِّنَ

ترجمه :
آیا (این کافران و عاصیان) گمان می برند اموال و فرزندان می که بدیشان می دهیم و) با آن یا ریشان می نمائیم .

توضیحات :
« نُؤْتُهُمْ » : مدد و یا ریشان می دهیم . بدیشان عطاء می کنیم .

سوره مؤمنون آیه 56
متن آیه :
نَسَارِعْ لَهُمْ فِي الْخَيْرَاتِ بَلْ لَّا يَشْعُرُونَ

ترجمه :
(برای این است که) شتابان (درهای خوبها و نعمتها را به رویشان می گشاییم و) خیرات و برکات را نصیبشان می نمائیم ؟ (نه ! اشتهایاه می کنند) بلکه نمی فهمند (که این گام به گام به سوی دوزخ کشاندن و بر عذاب سرمدی ایشان افزودن است) .

توضیحات :
« نَسَارِعْ » : پیشی می گیریم و شتاب می ورزیم . « بَلْ » : حرفی است که دلالت بر ابطال سخن پیش از خود و اثبات سخن بعد از خود دارد . یعنی در رساندن خوبها و نعمتها شتاب نمی ورزیم ، بلکه برابر قاعده استدراج ، کاری می کنیم بر گناه خود بیفزایند تا مایه افزایش عذاب آخرت ایشان شود .

سوره مؤمنون آیه 57
متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ هُمْ مِنْ خَشْيَةِ رَبِّهِمْ مُشْفِقُونَ

ترجمه :
کسانی که از خوف خدا درهراس هستند .

توضیحات :
« مَشْفِقُونَ » : اشخاص بی‌مناک و درهراس . مراد کسانی است که با انجام
خوبیها خویشتن را سخت از عذاب خدا به دور می‌دارند .

سوره مؤمنون آیه 58

متن آیه :
وَالَّذِينَ هُمْ بِآيَاتِ رَبِّهِمْ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :
آنانی که به آیات پروردگارشان ایمان دارند .

توضیحات :
« آ آیات » : آیه‌های خواندنی کتابهای یزدان ، و نشانه‌های دیدنی در
کتاب دیدنی جهان .

سوره مؤمنون آیه 59

متن آیه :
وَالَّذِينَ هُمْ بِرَبِّهِمْ لَا يُشْرِكُونَ

ترجمه :
افرادی که برای پروردگار خود انباز قرار نمی‌دهند (و کسی و چیزی را
شریک او نمی‌کنند) .

توضیحات :

...

سوره مؤمنون آیه 60

متن آیه :
وَالَّذِينَ يُؤْتُونَ مَا آتَوْا وَقُلُوبُهُمْ وَجِلَةٌ أَنَّهُمْ إِلَىٰ رَبِّهِمْ رَاجِعُونَ

ترجمه :
اشخاصی که عطاء می‌کنند و می‌بخشند آنچه را که در توان دارند ، در حالی
که دل‌هایشان ترسان و هراسان است (از این که نکند صدقات و حسنات
آنان پذیرفته نگردد) و به علت این که به سوی خدایشان (برای حساب
و کتاب) برمی‌گردند .

توضیحات :
« يُؤْتُونَ مَا آتَوْا » : می‌دهند و عطاء می‌کنند آنچه را که عطاء کرده و در
توان دارند . مراد دادن زکات و صدقات و ادای حقوق مردم و حق پروردگار است . «
وَجِلَةٌ » : ترسان و هراسان (نگا : حجر / 52 و 53) .

سوره مؤمنون آیه 61

متن آیه :
أُولَٰئِكَ يُسَارِعُونَ فِي الْخَيْرَاتِ وَهُمْ لَهَا سَابِقُونَ

ترجمه :

چنین کسانی (که صفات چهارگانه ایشان گذشت) در خیرات و حسنات (با دیگران) مسابقه سرعت می دهند و در انجام آنها (بر سایرین) پیشی می گیرند .

توضیحات :

« یَسَارِعُونَ » : بر همه دیگر سرعت و سبقت می گیرند . « وَ هُمْ لَهَا سَابِقُونَ » : از دیگران زودتر حسنات و خیرات انجام می دهند و جلوتر بدان می رسند . بلی ! مسابقه مؤمنان در انجام خوبیها و نیکیها است و مسابقه بی دینان در انجام بدیها و زشتیها .

سوره مؤمنون آیه 62

متن آیه :

وَلَا تُكَلِّفُ نَفْسًا إِلَّا وُسْعَهَا وَاذْهَبْنَا كِتَابًا يَنْطِقُ بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

ترجمه :

ما برای هیچ کسی جز به اندازه تاب و توانش (وظائف و تکالیف تعیین و) تحمیل نمی کنیم (و از افراد مخلص پیشین نیز جز به اندازه توانشان چیزی خواسته نشده است ، و جملگی تکالیف آسمانی در توان انسان است ، و همه اعمال بندگان ثبت و ضبط در) کتابی است که در پیش ما است و به حق سخن می گوید و (گویای حقائق بوده و ذره ای از اعمال و اقوال آدمی به دست فراموشی سپرده نمی شود و به همین دلیل) هیچ ظلم و ستمی بدیشان نمی گردد .

توضیحات :

« لَا تُكَلِّفُ ... » : (نگا : انعام / 152 ، اعراف / 42) . « كِتَابٌ » : مراد نامه و پرونده اعمال است (نگا : كهف / 49 ، جاثیه / 29) . « يَنْطِقُ بِالْحَقِّ » : نطق کتاب جنبه مجازی دارد و مراد این است که گویای حقیقت است و آئینه تمام نمای کارهای آدمی است .

سوره مؤمنون آیه 63

متن آیه :

بَلْ قَلُوبُهُمْ فِي غَمْرَةٍ مِّنْ هَذَا وَلَهُمْ أَعْمَالٌ مِّنْ دُونِ ذَلِكَ هُمْ لَهَا عَامِلُونَ

ترجمه :

اصلاً (برنامه کافران با برنامه مؤمنان به کلی از هم جداست ، چرا که) دل‌های (کافران به سبب عناد و تعصب) ایشان غافل از این (گونه اعمال خیر و انجام وظیفه در حد توان و دقت در حساب) است ، و آنان کارهایی جدا (از کار مؤمنان) دارند و به انجام آنها مشغول می باشند .

توضیحات :

« غَمْرَةٌ » : ضلالت و حیرت و غفلت و جهالت (نگا : مؤمنون / 54) . « هذا » : این کارهای نیکی که مؤمنان متصف به اوصاف اربعه پیشین ، انجام

می‌دادند. «مِنْ دُونَ ذَلِكَ»: جدای از آن و مخالف با آن .

سوره مؤمنون آیه 64

متن آیه :
حَتَّىٰ إِذَا أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِم بِالْعَذَابِ إِذَا هُمْ يَجْأُرُونَ

ترجمه :

(کافران به کارهای پلشت خود ادامه می‌دهند) و هنگامی که (در روز قیامت) سران خوشگذران ایشان را گرفتار عذاب می‌کنیم ، ناگهان فریاد می‌کشند و لابه سر می‌دهند .

توضیحات :

« حَتَّىٰ » : ابتدائیّه است . « أَخَذْنَا مُتْرَفِيهِم بِالْعَذَابِ » : ذکر خاصّ افراد متنعم و خوشگذران بدان خاطر است که دیگران پیروان بشمارند و همراه این سردمدارا نند . « يَجْأُرُونَ » : بسان گاو بانگ سر می‌دهند و فریاد می‌کشند . از مصدر (جوار) به معنی صدای گاو ، مراد ناله سردادن و لابه کردن است .

سوره مؤمنون آیه 65

متن آیه :
لَا تَجْأُرُوا الْيَوْمَ إِنَّكُمْ مِنَّا لَا تُنصِرُونَ

ترجمه :

(بدیشان خواهیم گفت :) امروز فریاد و واویلا سر ندهید و تضرّع و لابه نکنید ، شما از سویی ما یاری و کمک نمی‌شوید (و با داد و بیداد از عذاب آتش‌رها یتان نمی‌کنیم) .

توضیحات :

« مِنَّا لَا تُنصِرُونَ » : از سویی ما یاری نمی‌شوید .

سوره مؤمنون آیه 66

متن آیه :
قَدْ كَانَتْ آيَاتِي تُنلَىٰ عَنكُمْ وَأَعْقَابُكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

آیات من (در دنیا) بر شما خوانده می‌شد و شما بر پاشنه‌های خود چرخ می‌زدید (و بدانها پشت می‌کردید و از پذیرش احکام و دستور آنها سر باز می‌زدید) .

توضیحات :

« أَعْقَابُ » : جمع عَقِب ، پاشنه . « تَشْكُرُونَ » : به عقب برمی‌گشتید . اعراض می‌نمودید . از مصدر (تَكْوَس) به معنی رجوع عقب عقب . عقب عقب برگشتن .

سوره مؤمنون آیه 67

متن آیه :
مَسَّةَ كَيْرِينَ يَه سَامِرًا تَهَجْرُونَ

ترجمه :

از این عقب‌گرد و روی‌گردانی ، به خود می‌بالیدید و (آیات ما را) در گفتگوهای شبانه خود به باد استهزاء می‌گرفتید و (از آنها) بدگوئی می‌کردید .

توضیحات :

« مَسَّةَ كَيْرِينَ » : به خود بالندگان . مَتَكَبِّرَانَ . « يَه » : ضمیر (ه) به نكوص ، مصدر (تَنَكَّبُونَ) برمی‌گردد . برخی مرجع آن را قرآن که از آیات فُرَاهِمِ می‌آید ، نزول آیات ، پیغمبر ، بیت‌الحرام دانسته‌اند . « مَسَّةَ كَيْرِينَ يَه » : به این اعراض افتخار می‌کردند . پیغمبر و قرآن و نزول آیات را متکبران تکیذ می‌کردند . با توجه بدین معنی ، مسه‌تکبرین را به معنی مکذبین گرفته‌اند . از این که پرده‌داران کعبه و خادمان بیت‌الحرام بودند ، به خود می‌بالیدند . در معنی اخیر ، مرجع ضمیر به سبب شهرت قریشیان به نازش و افتخار به بیت‌الحرام حذف شده است . « سَامِرًا » : گفتگوهای شبانه . قصه‌گویان شب . واژه (سامر) را مصدري همچون عاقبة و عافية و قائم (نگا : تفسیر قاسمی) ، یا اسم جمعی همچون جامل و باقر و چاچ و حاضر ، به معنی شتران و گاو و حایان و حاضران دانسته‌اند . « تَهَجْرُونَ » : هذیان و پریشان‌گوئی می‌کردند . بدگوئی و پاوه‌سرانی می‌نمودند . ترك می‌کردند . با توجه به معنی اخیر (تَهَجْرُونَ) مفهوم چنین می‌گردد : آیات مرا ترك می‌کردند و از پذیرش سر باز می‌زدند . واژه‌های (مَسَّةَ كَيْرِينَ ، سَامِرًا ، تَهَجْرُونَ) حال می‌باشند .

سوره مؤمنون آیه 68

متن آیه :
أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ أَمْ جَاءَهُمْ مَا لَمْ يَأْتِ آبَاءَهُمُ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

آیا آنان سخنان را نمی‌سنجند (و درباره این آیات الهی نمی‌اندیشند ، تا اعجاز قرآن را با چشم‌سرو چشم‌دل مشاهده کنند) ، یا این که مطالبی برای آنان آمده است که برای نیاکانشان نیامده (و نزول آیات آسمانی ، چیز نوظهوری است ؟ چنین نیست ، ارسال پیغمبران و انزال کتابهای آسمانی برای ایشان شیوه دیرین خدا بوده و محتوای دعوت تو از نظر اصول و اساس ، همان محتوای دعوت پیغمبران است) .

توضیحات :

« أَفَلَمْ يَدَّبَّرُوا الْقَوْلَ ... » : (نگا : نساء / 82) . اصل يَدَّبَّرُوا ، (يَتَدَبَّرُوا) است ، یعنی آیا درباره معانی و مفاهیم آیات قرآنی نمی‌اندیشند ؟

سوره مؤمنون آیه 69

متن آیه :
أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا رَسُولَهُمْ فَهُمْ لَهُ مُنْكَرُونَ

ترجمه :

یا این که ایشان پیغمبر خود را نمی شناسند ، و این است که (رسالت) او را قبول نمی کنند ؟

توضیحات :

« أَمْ لَمْ يَعْرِفُوا . . . » : آنان که محمد را می شناسند و از امانت و صداقت و حسن اخلاق و حسب و نسب او آگاهند .

سوره مؤمنون آیه 70

متن آیه :
أَمْ يَقُولُونَ بِهِ جِنَّةٌ بَلْ جَاءَهُم بِالْحَقِّ وَأَكْثَرُهُم لِلْحَقِّ كَارِهُونَ

ترجمه :

یا این که خواهند گفت : او دیوانه است ؟ (چنین نیست که می انگارند) بلکه او حق را برای آنان آورده است (و سخنانش سراسر حقیقت است . ولی عیب کار اینجا است که) بیشتر ایشان از حق بیزار (و دشمن حقیقت) می باشند .

توضیحات :

« جِنَّةٌ » : جنون . دیوانگی (نگا : اعراف / 184 ، مؤمنون / 25) . « الْحَقُّ » : حقیقت . مراد قرآن (نگا : مائده / 48 و 84) یا شریعت است (نگا : قصص / 48 ، عنکبوت / 68) .

سوره مؤمنون آیه 71

متن آیه :
وَلَوْ اتَّبَعَ الْحَقُّ أَهْوَاءَهُمْ لَفَسَدَتِ السَّمَاوَاتُ وَالْأَرْضُ وَمَنْ فِيهِنَّ بَلْ أَتَيْنَاهُمْ بِذِكْرِهِمْ فَهُمْ عَنْ ذِكْرِهِمْ مُعْرِضُونَ

ترجمه :

اگر حق و حقیقت از خواستها و هوسهای ایشان پیروی می کرد (و جهان هستی بر طبق تمایلاتشان به گردش می افتاد) آسمانها و زمین و همه کسانی که در آنها بسر می برند تباه می گردیدند (و نظم و نظام کائنات از هم می پاشید) . ما قرآن را به آنان داده ایم که در آن (موجبات) آوازه ایشان است ، ولی آنان از (چیزی که مایه) عزت و آبرویشان (است) رویگردانند (و انگار راه بیداری و خوشبختی خود را نمی دانند) .

توضیحات :

« الْحَقُّ » : خدا (نگا : نور / 25) . یعنی اگر خدا برابر خواست مردم به ویژه کفار رفتار کند ، هرج و مرج سراسر جهان را فرا می گیرد و . . . حقیقت .

آنچه صحیح و درست است و مقابل باطل قرار دارد. « ذِکْرُ » : قرآن . (نگا : آل عمران / 58 ، حجر / 6 و 9) . شهرت و افتخار و نام و آوازه (نگا : انبیاء / 10 ، زخرف / 44) . چرا که قرآن به زبان عربیها بوده و مملکتها مادام که زبانیشان برجا است ، ایشان ماندگارند . غیر از این ، قرآن عربیها را به جهان شناساند و آنان را زنده نگاه داشت و از نوکری به سروری رساند .

سوره مؤمنون آیه 72

متن آیه :
 أَمْ تَسْأَلُهُمْ خَرْجًا وَخَرَجُ رَبِّكَ خَيْرٌ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

ترجمه :

آیا (بهانه فرارایشان از حق این است که) تو از آنان اجرو مزدی (در برابر دعوت و ادای رسالت) طلب می کنی ؟ (نه ! چنین کاری را نکرده و نمی کنی . چرا که) اجرو مزد پروردگارت بهتر است (از چیزی که ایشان دارند) و او بهترین روزی رسان است .

توضیحات :

« خَرْجًا » : اجرو مزد . هَزِینَه (نگا : کَهِف / 94) . « خَرَجَ » : اجرو مزد . هَزِینَه . « خَيْرُ الرَّازِقِينَ » : بهترین روزی رسانان . بهترین دهندگان (نگا : مائده / 114 ، حج / 58) .

سوره مؤمنون آیه 73

متن آیه :
 وَإِنَّكَ لَتَدْعُوهُمْ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

تو (ای پیغمبر !) آنان را به راه راست فرا می خوانی (که دین اسلام و منتهی به سعادت است) .

توضیحات :

...

سوره مؤمنون آیه 74

متن آیه :
 وَإِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ عَنِ الصِّرَاطِ لَنَالُوا كِبُورًا

ترجمه :

کسانی که به آخرت ایمان ندارند ، از راه (راست) منحرف هستند .

توضیحات :

« نَالُوا كِبُورًا » : منحرفان از مسیر .

سوره مؤمنون آیه 75

متن آیه :

وَلَوْ رَحِمْنَاهُمْ وَكَشَفْنَا مَا بِهِمْ مِنْ ضُرِّ لَاجُوا فِي طُغْيَانِهِمْ يَعْمَهُونَ

ترجمه :

اگر بدیشان رحم کنیم و بلاها و گرفتاریهای گریبانگیرشان را برطرف سازیم، در طغیان و سرکشی خود مصرانه و سرگردان دست و پا می زنند.

توضیحات :

« ضَرٌّ » : (نگا : انعام / 17 ، یونس / 12 و 107) . « يَعْمَهُونَ » : (نگا : بقره / 15 ، انعام / 110 ، اعراف / 186) .

سوره مؤمنون آیه 76

متن آیه :

وَلَقَدْ أَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ فَمَا اسْتَكَانُوا لِرَبِّهِمْ وَمَا يَتَضَرَّعُونَ

ترجمه :

(اگر هم از طریق رحمت و نعمت بیدار نشدند) ما ایشان را به عذاب مصائب و شدائدی همچون قحط و فقر (گرفتاری میسازیم ، اما آنان در برابر پروردگارشان نه سر فرود می آورند و کرنش می برند ، و نه تضرع و زاری می کنند .) لذا حوادث دردناک هم ایشان را از مرکب غرور و سرکشی و خودکامگی پائین نمی آورد و در برابر جلال حق تسلیم و خاشع نمی گرداند .

توضیحات :

« مَا اسْتَكَانُوا » : از ماده (کون) یعنی : حال به حال نشدند و دگرگون نگشتند (نگا : المصحف المیسر) . از ماده (کین) یعنی : خواری و کوچکی ننمودند و خشوع و خضوع نکردند (نگا : آل عمران / 146) .

سوره مؤمنون آیه 77

متن آیه :

حَتَّىٰ إِذَا فَتَنَّا عَلَيْهِمُ بَابًا ذَا عَذَابٍ شَدِيدٍ إِذْأَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ

ترجمه :

(این وضع ، یعنی آزمونها و رحمت و نعمت ، و بلا و محنت برای بیداری ادامه می یابد ، و ایشان هم بر گردنکشی و سرکشی خود می افزایند) تا دري از عذاب شدید (روز قیامت) را به رویشان می گشا ئیم و به ناگاه در آن درمانده و ناامید (از نجات) می گردند . (بدین ترتیب مراحل آزمون لطف و مهربانی ، و گوشمالی و کیفر ترتیبی ، سپری می شود ، و سرانجام عذاب ابدی و درماندگی همیشگی سر می رسد) .

توضیحات :

« بَابًا ذَا عَذَابٍ » : دري از عذاب . مراد مجازات روز قیامت و عذاب دوزخ است (نگا : زخرف / 74 و 75) . « مُبْلِسُونَ » : ماتم زدگان و متحیران و ناامیدان از نجات (نگا : روم / 12 و 49) .

سوره مؤمنون آیه 78

مَتِّينَ آيَةٍ :
وَهُوَ الَّذِي أَنْشَأَ لَكُمْ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ

ترجمه :

خدا کسی است که برای شما گوش و چشم و عقل را آفریده است (تا صداها را بشنویید و جهان را ببینید و خالق آن را درک کنید ، و در نتیجه ایمان بیاورید) . اما کمتر شکر و سپاس (این آفریده های خدا) را به جای می آورید .

توضیحات :

« الْأَفْئِدَةُ » : جمع فؤاد ، دل . در اینجا مراد عقل و خرد است . « قَلِيلًا مَّا » : واژه (قَلِيلًا) صفت مصدر محذوف یا مفعول مطلق است ، و کلمه (ما) زائد و برای تأکید است .

سوره مؤمنون آیه 79

مَتِّينَ آيَةٍ :
وَهُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

ترجمه :

او کسی است که در زمین شما را آفریده است و در آن افزون و پراکنده نموده است و (روز قیامت برای سزا و جزا) در پیشگاه او گرد آورده می شود .

توضیحات :

« ذَرَأَ » : آفریده است و افزون و پراکنده نموده است (نگا : انعام / 136 ، اعراف / 179) . « إِلَيْهِ تُحْشَرُونَ » : در پیشگاه او جمع آورده می شود . به پیشگاه او برگردانده می شود (نگا : بقره / 203 ، آل عمران / 12 و 158) .

سوره مؤمنون آیه 80

مَتِّينَ آيَةٍ :
وَهُوَ الَّذِي يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيُخَيِّطُ وَيُزَيِّدُ وَيُغْفِرُ

ترجمه :

او است که زنده می گرداند و می میراند ، و آمد و شد (پیاپی) شب و روز ، (و اختلاف رنگ ، و کوتاهی و درازی آنها برابر قوا نین و طبق فرمان او و) مربوط بدو است . آیا (دلالت اینها را بر قدرت خدا و وجوب ایمان بدو و به روز قیامت) نمی فهمید ؟

توضیحات :

« الْخِلَافُ » : آمد و شد . دگرگونی زمانی و فعل و انفعالات (نگا : بقره / 164 ، آل عمران / 190) .

سوره مؤمنون آیه 81

متن آیه :
بَلْ قَالُوا مِثْلَ مَا قَالَ الْأَوَّلُونَ

ترجمه :
(چنین کاری را نکرده و نمی کنند) و بلکه سخنانی همچون سخنان پیشینیان را می گویند .

توضیحات :

...

سوره مؤمنون آیه 82

متن آیه :
قَالُوا أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ

ترجمه :

می گویند : آیا هنگامی که ما مردیم و خاک و استخوان گشتیم ، آیا واقعاً برانگیخته خواهیم شد (و زندگی دوباره پیدا خواهیم کرد؟!) .

توضیحات :

« لَمَبْعُوثُونَ » : برانگیخته شدگان (نگا : هود / 7 ، انعام / 29 ، مؤمنون / 37) .

سوره مؤمنون آیه 83

متن آیه :
لَقَدْ وَعِدْنَا نَحْنُ وَآبَاؤُنَا هَذَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

این وعده به ما ، و در گذشته به نیاکان ما داده شده است . اما این چیزی جز دروغهای پیشینیان نیست (که آن را دهان به دهان برای یکدیگر روایت ، و زمان به زمان برای هم دیگر کتابت کرده اند) .

توضیحات :

« أَسَاطِيرُ » : جمع أسطُورَة ، اکاذیب . دروغدوئیها (نگا : انعام / 25 ، فرقان / 5) .

سوره مؤمنون آیه 84

متن آیه :
قُلْ لِمَنْ الْأَرْضُ وَمَنْ فِيهَا إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

بگو : زمین و کسانی که در زمین هستند از آن کیستند ، اگر دانا و فرزانه اید؟!

توضیحات :

« إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ » : اگر فهمیده و آگاهید . این جمله متضمن تحقیق

مخاطبان بوده و اشاره به نادانی ایشان دارد .

سوره مؤمنون آیه 85

متن آیه :
سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَوْلَا تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

(بر اساس ندای فطرت ، و بدهت عقل) خواهند گفت : (همه کائنات ، و از جمله زمین و ساکنان آن) از آن خدایند . بگو : پس چرا نمی اندیشید و یادآور نمی گردید (که تنها مالک کائنات شایسته پرستش است و بس ؟) .

توضیحات :

« أَوْلَا تَذَكَّرُونَ » : تذکر به معنی یادکردن و اندیشیدن و به خاطر آوردن است (نگا : انعام / 152) . اصل (تَذَكَّرُونَ) تَذَكَّرُونَ است .

سوره مؤمنون آیه 86

متن آیه :
قُلْ مَنْ رَبُّ السَّمَاوَاتِ السَّبْعِ وَرَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

ترجمه :

بگو : چه کسی صاحب آسمانهای هفتگانه و صاحب عرش عظیم است ؟ (آیا ملک کائنات و فرمانروایی بر آنها از آن کیست ؟) .

توضیحات :

« الْعَرْشِ » : (نگا : اعراف / 54 ، توبه / 129) .

سوره مؤمنون آیه 87

متن آیه :
سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلْ أَوْلَا تَتَّقُونَ

ترجمه :

خواهند گفت : از آن خدا است . بگو : پس چرا پرهیزگاری پیش نمی گیرید (و خویشتن را از فرجام شرک و کفر و عصیان نسیت به یزدان ، صاحب و فرمانده جهان به دور نمی دارید ؟ !) .

توضیحات :

« أَوْلَا تَتَّقُونَ » : پس چرا پرهیزگاری نمی کنید ؟ پس چرا خود را از موجبات عذاب خدا به دور نمی دارید ؟

سوره مؤمنون آیه 88

متن آیه :
قُلْ مَنْ يَدِينُهُ مَلَائِكَةٌ كُلُّ شَيْءٍ وَهَوٍ يُجِيرُ وَلَا يُجَارُ عَلَيْهِ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

بگو: آیا چه کسی فرماندهی بزرگ همه چیز را در دست دارد (و ملك فراخ
کائنات و حکومت مطلقه بر موجودات ، از آن او است ؟) و او کسی است که
پناه می‌دهد (هر که را بخواهد) و کسی را (نمی توان) از (عذاب) او پناه
داد ، اگر فرامی‌دهد و آگاهید ؟ !

توضیحات :

« مَلَكُوتَ » : ملك سترگ . فرماندهی بزرگ (نگا : انعام / 75 ، اعراف / 185 ،
یس / 83) . « بِحُجْرٍ » : پناه می‌دهد . در پناه خود می‌گیرد ، و به فریاد
می‌رسد . « لَا يَجَارُ عَلَيْهِ » : کسی در برابر او پناه داده نمی‌شود ، و
فریادرسی نمی‌گردد .

سوره مؤمنون آیه 89

متن آیه :

سَيَقُولُونَ لِلَّهِ قُلٌّ فَأَنَّى تُسْحَرُونَ

ترجمه :

خواهند گفت : از آن خدا است . بگو : پس چگونه گول (هوی و هوس و وسوسه
شیاطین را) می‌خورید و (از حق کناره گیری می‌کنید ، انگار) جادو و
جنبل می‌شوید ؟

توضیحات :

« أَنَّى » : چگونه ؟ « تُسْحَرُونَ » : جادو می‌شوید . افسون می‌گردید . گول
زده می‌شوید و از حق برگردانده می‌شوید .

سوره مؤمنون آیه 90

متن آیه :

بَلْ أَتَيْنَاهُم بِالْحَقِّ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

ترجمه :

(چنین نیست که ایشان می‌انگارند و قرآن را افسانه‌سرازیها و
دروغگوئیهای پیشینیان قلمداد می‌نمایند) بلکه برای ایشان حق را
آورده ایم (که قرآن است و قانون آئینی است که وسیله سعادت دنیا و
آخرت همگان است) و آنان قطعاً دروغگویند (در این که قرآن را اساطیر و
اکاذیب گذشته‌گان می‌گویند) .

توضیحات :

« الْحَقُّ » : مراد قرآن است که آئین نامه راستین اسلام است (نگا : بقره /
119 ، نساء / 170 ، یونس / 108) . تو - دید و کتابهای آسمانی و شرائع الهی

سوره مؤمنون آیه 91

متن آیه :

مَا اتَّخَذَ اللَّهُ مِنْ وَلَدٍ وَمَا كَانَ مَعَهُ مِنْ إِلَهٍ إِذًا لَّذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ وَلَعَلَّا

بَعْضُهُمْ عَلَىٰ بَعْضٍ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُصِفُونَ

ترجمه :

خداوند نه فرزندى براى خود برگرفته است و نه خدائى با او (انباز)
بوده است ، چرا كه اگر خدائى با او مى بود ، هر خدائى به آفریدگان خود
مى پرداخت (و در نتیجه هر بخشي از جهان با نظام خاصى اداره مى گردید
، و این با وحدت نظامى كه بر سراسر هستى حاكم است ، سازگار نمى بود)
و هر يك از خدایان (براى توسعه قلمرو حكومت خود) بر دیگری برترى و
چیرگی مى جست (و نظام عالم از هم گسیخته مى شد و جهان هستى به
تباهى مى کشید) . خدا و لا ترو با لا ترو از آن چیزها (و یا وه سرا ئیهائى
) است كه ایشان (خدای را بد انها وصف و در باره او) مى گویند .

توضیحات :

« لَذَهَبَ كُلُّ إِلَهٍ بِمَا خَلَقَ » : هر خدائى به اداره امور آفریدگان خاص خود
مى پرداخت و به دیگران محبت و مرحمتى نمى کرد ، و از آمیزش مخلوقات
خوبش با سایر آفریده ها جلوگیری مى نمود ، و نمى گذاشت خدایان دیگر
بر آفریدگانش چیره شوند و در کارهايشان دخالت ورزند . « لَعَلَّ بَعْضُهُمْ
عَلَىٰ بَعْضٍ » : برخى بر برخى دیگر مى خواست چیره شود . يكى بر
دیگرى برترى مى جست ، تا بر رفته ملك خود بیفزاید و سایرین را
مغلوب خویشتن نماید .

سوره مؤمنون آیه 92

متن آیه :

عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ فَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ

ترجمه :

خدا از پنهان و آشكار (همه آفریدگان) آگاه است (و سرتاسر هستى در
قبضه قدرت او است و نیازی براى اداره جهان به فرزند و شريك و كمك
این و آن ندارد ، و) لذا او پاك و دور از آن چیزهاى است كه ایشان شريك
(خداوند جهان) مى گردانند .

توضیحات :

« تَعَالَىٰ » : با لا ترو و برتر است . بسى دورتر و وا لا ترو است (نگا : انعام / 100 ،
اعراف / 190) .

سوره مؤمنون آیه 93

متن آیه :

قُلْ رَبِّ إِنَّمَا تُرِيئُنِي مَا يُوعَدُونَ

ترجمه :

بگو : پروردگارا ! اگر چیزی (را از عذاب) كه بدان وعده داده مى شوند ، (در
دنیا بر سر آنان بیاورى ، در حالى كه من در میانشان باشم و) به من
بنمائى .

توضیحات :
 « إِمَّا » : مرکب است از (إِنْ) شرطیه و (ما) زائده که برای تأکید ذکر می‌شود. « تَرِيحِي » : به من بنمائی. به من نشان دهی. مراد این است که اگر عذاب و بلا را دامنگیرشان کردی، درحالی که من در قید حیات و در میانشان باشم.

سوره مؤمنون آیه 94

مَتْنِ آيَةٍ :
 رَبِّ فَلَا تَجْعَلْنِي فِي الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

ترجمه :
 پروردگارا! مرا از زمره کافران مگردان (و همراه ایشان معذب منما).

توضیحات :
 « لَا تَجْعَلْنِي . . . » : مراد این است که اگر کافران طاغی و ستمگران یاغی را به عذاب گرفتار فرمودی، مرا همراه ایشان گرفتار عذاب مفرما. یعنی گاهی فتنه و بلا بیگناه و گناهکار، یا تر و خشک را شامل می‌شود، پروردگارا در چنین مواقعی مرا از عذاب به دوردار (نگا: انفال / 25).

سوره مؤمنون آیه 95

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَإِنَّا عَلَىٰ أَنْ نُرِيكَ مَا نَعِدُهُمْ لَقَادِرُونَ

ترجمه :
 ما قطعاً می‌توانیم آنچه را که بدیشان وعده می‌دهیم به تو بنمایانیم، (و تو را محفوظ و بر آنان پیروز گردانیم. لذا به یاری ما و پیروزی خود مطمئن باش).

توضیحات :
 « مَا » : مراد عذاب است.

سوره مؤمنون آیه 96

مَتْنِ آيَةٍ :
 ادْفَعْ يَا لَيْتِي هِيَ أَحْسَنُ السَّبِيَّةِ نَحْنُ أَعْلَمُ يَمَا يَصِفُونَ

ترجمه :
 (به کار دعوت خویش ادامه بده و خصال) بد (ایشان) را با (خصال) نیک (خود) و (سخنان) نامطلوب (آنان) را با بهترین (منطق) پاسخ بگو. ما کاملاً از چیزهایی که (درباره تو و دعوت تو) می‌گویند، آگاهیم.

توضیحات :
 « ادْفَعْ » : بازگردان. پاسخ بده. « يَا لَيْتِي » : به خصلتی که به حسنه‌ای که.

سوره مؤمنون آیه 97

متن آیه :
وَقُلْ رَبِّ اعُوذُ بِكَ مِنْ هَمَزَاتِ الشَّيَاطِينِ

ترجمه :

(در عین حال خود را به خدا بسپار) و بگو : پروردگارا ! خویشتن را از وسوسه‌های اهریمنان (و تحریکات ایشان به انجام گناهان) در پناه تو می‌دارم .

توضیحات :

« هَمَزَاتٍ » : جمع هَمَزَةٌ ، تحریکات . مراد وسوسه‌ها است .

سوره مؤمنون آیه 98

متن آیه :
وَأَعُوذُ بِكَ رَبِّ أَنْ يَحْضُرُونِ

ترجمه :

و خویشتن را در پناه تو می‌دارم از این که با من (در اعمال و اقوال و سایر احوال) گرد آیند (و مرا از تو غافل نمایند) .

توضیحات :

« أَنْ يَحْضُرُونِ » : این که در جلسات رتق و فتق امور ، و به هنگام انجام اعمال و بیان اقوال ، نزد من حضور یا بند و شرکت داشته باشند .

سوره مؤمنون آیه 99

متن آیه :
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ قَالَ رَبِّ ارْجِعُونِ

ترجمه :

(کافران به راه غلط خود ادامه می‌دهند) و زمانی که مرگ یکی از آنان فرا می‌رسد ، می‌گوید : پروردگارا ! مرا (به دنیا) بازگردانید .

توضیحات :

« حَتَّىٰ إِذَا جَاءَ أَحَدَهُمُ الْمَوْتُ » : حرف ابتدائیّه است . برخی آن را غائییه می‌دانند . « ارْجِعُونِي » : مرا به دنیا برگردانید . علت استعمال فعل جمع به جای فعل مفرد ، یعنی (ارْجِعُونِي) به جای (ارْجِعْنِي) ، محض تعظیم مخاطب است . حسان بن ثابت می‌گوید : أَلَا قَارِحَمُونِي يَا إِلَهَ مُحَمَّدٍ فَإِنْ لَمْ أَكُنْ أَهْلًا وَ أَنْتَ لَهُ أَهْلٌ . برخی هم می‌گویند : (رَبِّ) یاری طلبیدن از خدا ، و (ارْجِعُونِي) خطاب به فرشتگان است . یا این که از شدت خوف بارها (ارْجِعُونِي) را تکرار کرده و پروردگار با جمع ضمیر ، به تکرار این قول اشاره فرموده است . البته به درخواست ایشان وقعی نهاده نمی‌شود (نگا : انعام / 27 و 28 ، زمر / 58 و 59 ، منافقون / 10 و 11) .

سوره مؤمنون آیه 100

متن آیه :
لَعَلِّي أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ كَلَّا إِنَّهَا كَلِمَةٌ هُوَ قَائِلُهَا وَمِن وَرَائِهِم بَرْزَخٌ
إِلَى يَوْمٍ يُبْعَثُونَ

ترجمه :

تا این که کار شایسته‌ای نکنم و فرصتهایی را که از دست داده‌ام
چیران نمایم. نه! (هرگز راه بازگشتی وجود ندارد). این سخنی است
که او بر زبان می‌راند (و اگر به فرض به زندگی دنیا برگردد، باز به
همان برنامه و روش خود ادامه می‌دهد). در پیش روی ایشان جهان برزخ است
تا روزی که برانگیخته می‌شوند (و دوباره زنده می‌گردند و برای
سعادت سرمدی یا شقاوت ابدی به صحرائ محشر گسیل می‌شوند).

توضیحات :

« لَعَلِّي » : تا این که من . شاید که من . « فِيمَا تَرَكْتُ » : در برابر
فرصتهایی که از دست داده‌ام. در برابر اموال و اشیایی که آنها را ترک
گفته‌ام و از آنها جدا گشته‌ام. به عوض ایمان و اعمال نیکوئی که
نداشته‌ام. « كَلِمَةٌ » : کلام و سخن (نگا : كهف / 5) . « مِنْ وَرَائِهِمْ » : در
پیش روی ایشان. در جلو آنان (نگا : ابراهیم / 16) . « بَرْزَخٌ » : حائل و
مانعی که ایشان را از رجوع به دنیا باز می‌دارد. عالم برزخ . مراد از
برزخ ، مرگ و یا این که جهان میان مرگ و رستاخیز است که بدان عالم
قبر و عالم ارواح نیز گفته می‌شود.

سوره مؤمنون آیه 101

متن آیه :

فَإِذَا نُفِخَ فِي الصُّورِ قَلَّا أَنَسَابَ بَيْنَهُمْ يَوْمَئِذٍ وَلَا يَتَسَاءَلُونَ

ترجمه :

هنگامی که (برای بار دوم) در صور دمیده شود ، هیچ گونه خویشاوندی و
نسبیتی در میان آنان نمی‌ماند (چرا که هرکسی در اندیشه نجات
خویشستن است) و در آن روز از همدیگر نمی‌پرسند (زیرا در جهان دیگر
انتساب به فلان شخص یا طایفه و قبیله کارگشا نیست و در آن دهمه
از یکدیگر رمان و گریزانند) .

توضیحات :

« الصُّور » : بوق . مراد صور دوم است که نیشانه رستاخیز مردگان است (نگا :
انعام / 73) . « قَلَّا أَنَسَابَ بَيْنَهُمْ » : هیچ گونه روابط فامیلی و
خویشاوندی بر جای نمی‌ماند . بدین معنی که در قیامت انسان است و
اعمالش و هیچ کس از دیگری دفاع نمی‌کند و نسبتها و خویشاوندیها از
کار می‌افتد (نگا : عبس / 34 - 37) . « لَا يَتَسَاءَلُونَ » : از همدیگر
نمی‌پرسند . این عدم پرسش از یکدیگر در آغاز هنگامه رستاخیز است
(نگا : قصص / 66 ، معارج / 10) والا بعد از آن پرسش و مجادله در می‌گیرد (نگا
: صافات / 27 ، طور / 25 ، مدثر / 40) .

سوره مؤمنون آیه 102

متن آیه :
فَمَنْ ثَقَلَتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه :

کسانی که سنجیده‌های (اعمال و اقوال دنیوی) ایشان ، سنگین و ارزشمند شود (و در ترازوی خدا وزن و ارجی داشته باشد) ، اینان قطعاً رستگارند .

توضیحات :

« ثَقَلَتْ » : سنگین شود . مراد رجحان کفه حسنات بر سیئات ، و ارزشمندی اعمال و اقوال انسان است در پیشگاه خدا . « مَوَازِين » : جمع موزون ، برکشیده‌ها و سنجیده‌ها . مراد کردار و گفتار و پندار دنیوی انسان است . یا جمع میزان ، به معنی ترازوی اعمال است (نگا : اعراف / 8 ، انبیاء / 47) .

سوره مؤمنون آیه 103

متن آیه :
وَمَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ فَأُولَئِكَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنفُسَهُمْ فِي جَهَنَّمَ خَالِدُونَ

ترجمه :

و کسانی که سنجیده‌های (اعمال و اقوال دنیوی) ایشان ، سبک و بی‌ارزش باشد ، اینان (عمر خود را باخته و) خویشتن را زیانمند نموده اند و درد و زخ جاودانه خواهند ماند .

توضیحات :

« خَفَّتْ مَوَازِينُهُ ... » : (نگا : اعراف / 9) .

سوره مؤمنون آیه 104

متن آیه :
تَلْفَحُ وُجُوهَهُمُ النَّارُ وَهُمْ فِيهَا كَالِحُونَ

ترجمه :

شعله‌های آتش دوزخ صورتهای ایشان را فرا می‌گیرد ، و آنان در میان آن ، چهره درهم کشیده (و پریشان و نالان) بسر می‌برند .

توضیحات :

« تَلْفَحُ » : شعله می‌زند . مراد سوزاندن و بریان کردن است . « كَالِحُونَ » : ترش‌رویان و چهره درهم کشیدگانی که لب‌هایشان از درد و رنج جمع و باز بماند .

سوره مؤمنون آیه 105

متن آیه :
أَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَكُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ

ترجمه :

(خداوند خطاب بدیشان می‌گوید :) مگر آیات من بر شما خوانده نمی‌شد و شما آنها را دروغ می‌نامیدید ؟ !

توضیحات :

« أَلَمْ تَكُنْ ... » : مراد این است که آیات من برای شما خوانده می‌شد و شما بدانها ایمان نمی‌آوردید و بلکه یا وه و دروغ می‌نامیدید .

سوره مؤمنون آیه 106

متن آیه :

قَالُوا رَبَّنَا غَلَبَتْ عَلَيْنَا شِقْوَتُنَا وَكُنَّا قَوْمًا ضَالِّينَ

ترجمه :

در پاسخ می‌گویند : پروردگارا ! بدبختی ما (که ناشی از انجام معاصی بود) بر ما چیره گشته بود ، و ما مردمان گمراهی بودیم .

توضیحات :

« شِقْوَتُنَا » : بدبختی ما (نگا : هود / 105) .

سوره مؤمنون آیه 107

متن آیه :

رَبَّنَا أَخْرِجْنَا مِنْهَا فَإِنْ عُدْنَا فَإِنَّا ظَالِمُونَ

ترجمه :

پروردگارا ! ما را از آتش دوزخ بیرون بیاور ، و اگر (بعد از این ، به کفر و عصیان و انجام گناهان) برگشتیم ، ما ستمگر خواهیم بود (و مستحق هرگونه عذابی) .

توضیحات :

« عُدْنَا » : برگشتیم . دعوت کردیم .

سوره مؤمنون آیه 108

متن آیه :

قَالَ اخْسَؤُوا فِيهَا وَلَا تُكَلِّمُونِ

ترجمه :

(خداوند بدیشان می‌گوید : بتمرکید در آن ! و با من سخن مگوئید .

توضیحات :

« اخْسَؤُوا » : بتمرکید ! چخ ! ساکت ! این واژه برای راندن و دور کردن سگ به کار می‌رود و نسبت به انسان ، برای ساکت کردن زبوزانه است (نگا : بقره / 65) .

سوره مؤمنون آیه 109

متن آیه :
إِنَّهُ كَانَ فَرِيقٌ مِّنْ عِبَادِي يَقُولُونَ رَبَّنَا آمَنَّا فَاغْفِرْ لَنَا وَارْحَمْنَا وَ أَنْتَ
خَيْرُ الرَّاحِمِينَ

ترجمه :
(مگر فراموش کرده اید ، در دنیا) گروهی از بندگان من می گفتند : پروردگارا !
ایمان آورده ایم ، پس ما را ببخش و به ما رحم فرما ، و تو بهترین
رحم کننده گان هستی .

توضیحات :
« فَرِيقٌ » : دسته . گروه .

سوره مؤمنون آیه 110

متن آیه :
فَاتَّخَذْتُمُوهُمْ سِخْرِيًّا حَتَّى أَنْسَوَكُمُ ذِكْرِي وَ كُنْتُمْ مِّنْهُمْ تَضْحَكُونَ

ترجمه :
شما ایشان را به باد تمسخر می گرفتید ، تا آنجا که سرگرم شدن به
تمسخر ایشان ، ذکر و عبادت مرا از یادتان برده بود ، و کارتوان همیشه
خندیدن بدانان بود و بس .

توضیحات :
« سِخْرِيًّا » : مصدر است و به معنی اسم مفعول ، و افزودن یاء نسبت برای
مبالغه است ، یعنی کسانی که بسیار مورد تمسخر قرار می گیرند (نگا :
مطابقین / 29 - 32) . « ذِكْرِي » : یاد من (نگا : مائده / 91 ، کهف / 101 ، طه
/ 42) . « أَنْسَوَكُمُ ذِكْرِي » : مؤمنان ، یاد مرا از ذهن شما بدر کرده اند و
ایمان و پرستش مرا از یادتان برده اند . نسبت به مؤمنان ، بدان خاطر
است که ایشان هر چند چنین نکرده اند ، ولی سبب وجود نسیان و
فراموشی هستند (نگا : ابراهیم / 36) .

سوره مؤمنون آیه 111

متن آیه :
إِنِّي جَزَيْتُهُمُ الْيَوْمَ بِمَا صَبَرُوا أَنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ

ترجمه :
من امروز به خاطر صبری که کرده اند و پایمردی و استقامتی که (در
برابر آن همه استهزاء) نشان داده اند ، پاداششان داده ام (و در بهشت
جایگزینشان کرده ام) و آنان به مقصود رسیدگان و رستگارانند .

توضیحات :
« يَمًا » : واژه (ما) مصدریه است . « أَنَّهُمْ هُمُ الْفَائِزُونَ » : این جمله
مفعول به دوم (جَزَيْتُهُمْ) و یا این که در موضع جر به لام تعلیل مقدری
است . یعنی : لَفَوْزَهُمْ يَالْتَوْجِيدِ الْمُؤَدِّي إِلَيَّا كُلِّ سَعَادَةٍ .

سوره مؤمنون آیه 112

متن آیه :
قَالَ كَمْ لَيِّئْتُمْ فِي الْأَرْضِ عَدَدَ سِنِينَ

ترجمه :

(خداوند بدیشان) میگوید : چند سال در روی زمین زیسته و ماندگار بوده اید؟!

توضیحات :

« كَمْ » : چقدر؟ مفعول فیه (لَيِّئْتُمْ) است . « لَيِّئْتُمْ » : توقف کرده اید و ماندگار شده اید . « عَدَدًا » : تمیز (كَمْ) است .

سوره مؤمنون آیه 113

متن آیه :
قَالُوا لَيِّئْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ فَاسْأَلِ الْعَادِينَ

ترجمه :

میگویند : روزی یا بخشی از روزی ! (ما که سخت گرفتار عذابیم ، پاسخ درستی نمی توانیم بدهیم) پس از کسانی بپرس که قادر به شمارش هستند .

توضیحات :

« لَيِّئْنَا يَوْمًا أَوْ بَعْضَ يَوْمٍ ... » : این پاسخ یا پاسخهای دیگری توسط گروههای مختلف دوزخیان (نگا : بقره / 259 ، یونس / 45 ، طه / 103 ، زازعات / 46) در مقام مقایسه عمر ناپیز این جهان با عمر طولانی و ابدی آن جهان است . « الْعَادِينَ » : شما زندگان . حسابگران و حسابرسان .

سوره مؤمنون آیه 114

متن آیه :
قَالَ إِنْ لَيِّئْتُمْ إِلَّا قَلِيلًا لَوْ أَنْتُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

(خداوند بدیشان) میگوید : جز مدت کمی (در زمین) ماندگار نیوده اید ، اگر شما کمترین آگاهی و دانشی میداشتید (در دنیا متوجه این میشدید) .

توضیحات :

« ... لَوْ أَنْتُمْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ » : اگر اندک دانش و معرفتی میداشتید ، در پرتو آن متوجه عمر محدود و ناپیز خود در برابر عمر نامحدود و سرمدی آخرت میشدید . بعضی حرف (لَوْ) را به معنی (لَيْتَ) دانسته اند که در این صورت معنی چنین میشود : ای کاش ! شما این مطلب را در دنیا میدانستید .

سوره مؤمنون آیه 115

متن آیه :
أَفَحَسِبْتُمْ أَنَّمَا خَلَقْنَاكُمْ عَبَثًا وَأَنَّكُمْ إِلَيْنَا لَا تُرْجَعُونَ

ترجمه :

آیا گمان برده اید که ما شما را بیهوده آفریده ایم و (حکمت و فلسفه‌ای در آفرینش شما نیست، این است که به فساد پرداخته اید؟ و چنین انگاشته‌اید که) به سوی ما (برای حساب و کتاب) برگردانده نمی‌شوید .

توضیحات :

« عَبَثًا » : بیهوده . باطل . بی فلسفه و حکمت . مراد این است که خداوند مردمان را دراصل برای سزا و جزای آخرت آفریده است (نگا : یونس / 4) .

سوره مؤمنون آیه 116

متن آیه :
فَتَعَالَى اللَّهُ الْمَلِكُ الْحَقُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْكَرِيمِ

ترجمه :

خداوندی که فرمانروای راستین است و هیچ معبودی جز او نیست و صاحب عرش عظیم است (برتر از آن است که جهان هستی را بیهوده و بی‌هدف آفریده باشد) .

توضیحات :

« الْمَلِكُ الْحَقُّ » : شاهنشاه حقیقی و فرمانروای راستین . « الْكَرِيمِ » : عظیم (نگا : مؤمنون / 86) . چیزی که از آن خیرات فرود آید . آنچه خداوند بزرگویش فرموده باشد .

سوره مؤمنون آیه 117

متن آیه :
وَمَنْ يَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا بُرْهَانَ لَهُ بِهِ فَإِنَّمَا حِسَابُهُ عِنْدَ رَبِّهِ إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الْكَافِرُونَ

ترجمه :

هرکسی که با خدا ، معبود دیگری را به فریاد خواند - و مسلماً هیچ دلیلی بر حقانیت آن نخواهد داشت - حساب او با خدا است . قطعاً کافران رستگار نمی‌گردند ، (و بلکه مؤمنان رستگار می‌شوند) .

توضیحات :

« يَدْعُ » : فرا خواند . پرستش نماید .

سوره مؤمنون آیه 118

متن آیه :
وَقُلْ رَبِّ اغْفِرْ وَارْحَمْ وَأَنْتَ خَيْرُ الرَّاحِمِينَ

ترجمه :
بگو: پروردگارا! (گناهانم را) ببخشای و (به من) مرحمت فرمای، چرا که تو بهترین مهربانانی.

توضیحات :

...

سوره نور آیه 1

متن آیه :
سُورَةٌ أَنْزَلْنَاهَا وَفَرَضْنَاهَا وَأَنْزَلْنَا فِيهَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ لَّعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

(این) سوره مهمی است که ما آن را وحی کرده ایم و (احکام) آن را واجب نموده ایم و آیه‌های واضحی (و دلائل روشنی که دال بر قدرت و یگانگی یزدان، و آسمانی بودن قرآنند) در آن فرو فرستاده ایم، تا این که پند گیرید.

توضیحات :

«سورة» : (نگاه : بقره / 23). خیر مبتدای محذوف است و تذوین آن برای تفخیم است. «فَرَضْنَا» : احکام آن را قاطعانه واجب کرده ایم. «آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ» : دلائل واضح و روشن. آیه‌های روشن. «لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ» : تا این که از آنها پند گیرید و آنها را یادآور شوید و بدانها عمل کنید.

سوره نور آیه 2

متن آیه :
الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي فَاجْلِدُوا كُلَّ وَاحِدٍ مِّنْهُمَا مِئَةَ جَلْدَةٍ وَلَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ فِي دِينِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلِيَشْهَدَ عَدَاِبَهُمَا طَائِفَةٌ مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(از جمله احکام سوره، یکی این است که) هر يك از زن و مرد زناکار (مؤمن، بالغ، حر، و ازدواج ناکرده) را صد تا زبانه بزنیید و در (اجرا قوانین) دین خدا رأفت (و رحمت کاذب) نسبت بدیشان نداشته باشید، اگر به روز قیامت ایمان دارید، و باید گروهی از مؤمنان بر (اجرا حکم ناظر، و به هنگام زدن تا زبانه‌ها و) شکنجه ایشان حاضر باشند.

توضیحات :

«الزَّانِيَةُ وَالزَّانِي» : مراد دختر زناکار و پسر زناکار است. چرا که زن زناکار و مرد زناکار برابر سنت رسول، رجم و سنگسار می‌گردند. «اجلِدُوا» : تا زبانه بزنیید. مراد زدن به وسیله چیزی است که جلد، یعنی پوست بدن را درد و الم برساند، بدون این که باعث شکستگی استخوان و

یا پاره شدن گوشت بدن گردد. تازیانه هم باید به همه اندامهای لخت بدن بجز رأس و وجه و فرج زده شود. «لَا تَأْخُذْكُمْ بِهِمَا رَأْفَةٌ» : مراد این است که حدود خدا را به سبب مقام مردمان، شفاعت و میانجیگری دیگران، لومه این و آن، وسوسیه شیطان، و غیره تعطیل ورها نسازید و از آن هم نگاهید. «طَائِفَةٌ» : دسته. گروه. بعضی چهار نفر و بالاتر، و برخی ده نفر و بیشتر دانسته‌اند. یا دآوری 1: زنا به وسیله یکی از این سه چیز ثابت می‌شود: الف) اقرار به زنا. ب) آبستن شدن زن بی‌شوهر. ج) شهادت چهار نفر که گواهی دهند که بدون هیچ گونه شك و شبهه‌ای، زناکاران را در حال عمل جماع دیده‌اند و آلات تناسلی آنان را داخل یکدیگر مشاهده نموده‌اند (نگا: تفسیر المراغی). یا دآوری 2: آیه مورد بحث، حکم آیه‌های 15 و 16 سوره نسیاء را در صد تازیانه محدود و معین کرده است. یا دآوری 3: عبارت: «الْشَّيْخِ وَالشَّيْخَةِ إِذَا زَنِيَا فَاَجْلِدُوهُمَا أَلْبَتَّةَ، نَكَالًا مِنَ اللَّهِ وَاللَّهُ عَزِيزٌ حَكِيمٌ» ! که برخی آن را آیه رجم نام داده و جزو قرآن منسوخ‌التلاوه بشمار آورده‌اند، نه از زمره آیات الهی و نه از جمله احادیث نبوی است (نگا، تفسیر عبدالکریم خطیب، جلد 17 و 18، صفحات 1212 - 1217). یا دآوری 4: مسأله تغریب، یعنی تبعید یک ساله زناکار هم که در بحث زنا مطرح است، بعضی آن را حدیثی منسوخ، و برخی آن را سخنی نادرست بشمار آورده‌اند، گروهی هم آن را افزون بر صد تازیانه به صلاح دید حاکم یا قاضی واگذار کرده‌اند.

سوره نور آیه 3

متن آیه:
 الزَّانِيَةُ لَإِيَّتِي لَآ يَنْكِحُ إِلَّا زَانِيَةً أَوْ مُشْرِكَةً وَالزَّانِيَةُ لَآ يَنْكِحُهَا إِلَّا زَانٍ أَوْ مُشْرِكٌ وَحَرَمٌ ذَلِكَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه:

مرد زناکار (پیش از دست کشیدن از کار پلشت زنا، و توبه کردن از آلوده دامانی) حق ندارد جز با زن زناکار (فاحشه‌ای که از عمل زشت فاحشه‌گری دست نکشیده و از آلوده دامانی توبه نکرده باشد) و یا با زن مشرک (و کافری که هنوز بر شرک و کفر ماندگار باشد) ازدواج کند، همان گونه هم زن زناکار (پیش از دست کشیدن از کار پلشت زنا و توبه از آلوده دامانی) حق ندارد جز با مرد زناپیشه (ماندگار بر زناکاری و توبه ناکرده از آلوده دامانی) و یا با مرد مشرک (و کافری که هنوز شرک و کفر را رها نکرده باشد) ازدواج کند. چرا که چنین (ازدواجی) بر مؤمنان حرام شده است.

توضیحات:

«لَا يَنْكِحُ»: ازدواج نمی‌کند. نباید ازدواج بکند. برخی نکاح را در اینجا مجاز از وطأ و جماع دانسته‌اند. «حرم»: تحریم شده است. بعضی تحریم را در اینجا ناسزاوار و ناشایست معنی کرده‌اند. «ذَلِكَ»: نکاح زناکاران. زنا. یا دآوری: آیه فوق در حقیقت دارای دو معنی است که چکیده آنها عبارت است از: الف) مرد زناکار جز با زن زناکار و یا مشرک، و زن زناکار جز با مرد زناکار و یا مشرک ازدواج نمی‌کند.

چنین ازدواجی برای مؤمنان حرام است . ب) مرد زناکار جز با زن زناکار یا مشرک ، و زن زناکار جز با مرد زناکار یا مشرک زنا نمی کند ، و زنا بر مؤمنان حرام شده است (و هرگز به چنین کار زشت و پستی دست نمی یازند) . ضمناً باید توجه داشت که عطف (مشرکان) بر (زانیان) در واقع برای بیان اهمیت مطالب است . یعنی گناه (زنا) همپراز گناه (شرک) است . چرا که برابر برخی از روایات ، شخص زناکار در لحظاتی که مرتکب این عمل می شود ، مؤمن نمی باشد !

سوره نور آیه 4

متن آیه :
وَالَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ ثُمَّ لَمْ يَأْتُوا بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَاجْلِدُوهُمْ نَمَّا زَيْنَ
جَلْدَةً وَلَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا وَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

ترجمه :

کسانی که به زنان پاکدامن نسبت زنا می دهند ، سپس چهار گواه (بر ادعای خود ، حاضر) نمی آورند ، بدیشان هشتاد تازیانه بزنید ، و هرگز گواهی دادن آنان را (در طول عمر بر هیچ کاری) نپذیرید ، و چنین کسانی فاسق (و متمد از فرمان خدا) هستند .

توضیحات :

« الْمُحْصَنَاتِ » : زنان پاکدامن . تهمت زدن به هر کسی - اعم از مردان و زنان پاکدامن یا عادی - دارای همین حکم است . لیکن به خاطر اهمیت بیشتر تنها (المحصنات) ذکر شده است .

سوره نور آیه 5

متن آیه :
إِلَّا الَّذِينَ تَابُوا مِن بَعْدِ ذَلِكَ وَأَصْلَحُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

مگر کسانی که (قبل از حد) توبه کنند ، (و پشیمانی خود را اظهار نمایند و دیگر تهمت نزنند ، که خداوند از ایشان صرف نظر می فرماید) ، چرا که خداوند آمرزگار و مهربان است .

توضیحات :

« إِلَّا الَّذِينَ ... » : بعضی این ایستثناء را مربوط به جمیع کلام ، و بعضی آن را به دو جمله « لَا تَقْبَلُوا لَهُمْ شَهَادَةً أَبَدًا » و « أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ » می دانند ، و بسیاری آن را تنها به جمله اخیر ، یعنی « أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ » باز می گردانند . نتیجه اش این است که به وسیله توبه ، هم حد از آنان ساقط و هم شهادت آنان در آینده مقبول است ، و هم حکم فسق در تمام زمینه ها و احکام اسلامی از ایشان دور و مطرود است (نگا : زادالمسیر) . بعضی با توجه به لفظ (أَبَدًا) حد و فسق را در پرتو توبه ساقط می دانند ، ولی شهادت را مردود می شمارند .

سوره نور آیه 6

متن آیه :
وَالَّذِينَ يَرْمُونَ أَزْوَاجَهُمْ وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ شُهَدَاءُ إِلَّا أَنفُسُهُمْ فَشَهَادَةُ أَحَدِهِمْ
أَرْبَعٌ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الصَّادِقِينَ

ترجمه :

کسانی که همسران خود را متهم (به عمل منافی عفت) می کنند ، و جز خودشان گواهانی ندارند (که بر صدق اتهامشان گواهی دهند ، از آنان خواسته می شود که برای این که هشتاد تا زیانه نخورند و عقوبت نپذیرند) هر يك از ایشان باید چهار مرتبه خدای را به شهادت بطلبد که (در این نسبت زنا که به همسر دادم) راستگو هستم .

توضیحات :

« أَرْبَعٌ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ » : چهار بار به خدا سوگند می خورد و خدا را به گواهی می گیرد .

سوره نور آیه 7

متن آیه :
وَالْخَامِسَةُ أَنَّ لَعْنَتَ اللَّهِ عَلَيْهِ إِنْ كَانَ مِنَ الْكَاذِبِينَ وَيَدْرَأُ

ترجمه :

در پنجمین مرتبه (باید بگوید :) نفرین خدا بر او باد اگر دروغگو باشد !

توضیحات :

« لَعْنَتَ اللَّهِ » : نفرین خدا . مراد طرد از رحمت خدا و مستحقّ خشم خدا بودن است ، نَعُوذُ بِاللَّهِ ! اگر زن سخن شوهر خود را پذیرفت رجم می گردد . در غیر این صورت او به دفاع از خود به طریق مذکور در آیات 8 و 9 زبان به سخن می گشاید .

سوره نور آیه 8

متن آیه :
عَنْهَا الْعَذَابُ أَنْ تَشْهَدَ أَرْبَعَ شَهَادَاتٍ بِاللَّهِ إِنَّهُ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ

ترجمه :

اگر زن چهار بار خدا را به شهادت بطلبد (و سوگند بخورد) که شوهرش (در اتهامی که بدو می زند) دروغگو است (چنین شهادتی) عذاب (رجم) را از او دفع می نماید .

توضیحات :

« يَدْرَأُ » : دفع می کند . برطرف می کند . در رسم الخطّ قرآنی الف زائدی در آخر دارد . « أَنْ تَشْهَدَ ... » : حرف (أَنْ) وصله آن ، در موضع رفع است و فاعل فعل (يَدْرَأُ) است . تقدیر چنین است : يَدْرَأُ عَنْهَا الْعَذَابَ شَهَادَتَهَا . « الْعَذَابُ » : مراد رجم است .

سوره نور آیه 9

متن آیه :
وَالْخَامِسَةَ أَنَّ غَضَبَ اللَّهِ عَلَيْهَا إِنْ كَانَ مِنَ الصَّادِقِينَ

ترجمه :

و در مرتبه پنجم (باید بگویند که :) نفرین خدا بر او باد اگر شوهرش راست بگوید ! (در این که من مرتکب زنا شده باشم) .

توضیحات :

« الْخَامِسَةَ » : عطف بر (أَرْبَعٌ) است . « أَنَّ غَضَبَ » : حرف جرّی مقدر است و تقدیر چنین است : بِأَنَّ غَضَبَ . یا دآوری : آیات 6 تا 9 برنامه قاعده « لِعَانَ » در فقه اسلامی است ، و چهار حکم قطعی برای این نوع شوهر و همسر در پی خواهد داشت : الف) شوهر و همسر بدون هیچ گونه مراسم طلاق ، فوراً از هم جدا می گردند و مهریه به زن داده می شود . ب) برای همیشه بر یکدیگر حرام و حق ازدواج مجدد را نخواهند داشت . ج) حد قذف از مرد و زن برداشته می شود . با این توضیح که اگر مرد از اجرای برنامه لعان سر باز زند تا زیانہ می خورد ، و اگر زن خودداری کند ، رجم می شود . د) اگر زن در این ماجرا آبستن و فرزندی بزاید ، متعلق به شوهر نخواهد بود و بلکه منتسب به همسر می گردد (نگا : تفسیر عبدالکریم خطیب ، تفسیر نمونه) .

سوره نور آیه 10

متن آیه :
وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

اگر بزرگواری و مرحمت خدا شامل حال شما نمی شد ، و او بس توبه پذیر (از بندگان خود) و حکیم (در افعال خویش) نبود (دچار رنج زیاد می شدید ، و با احکام و حدود الهی آشنا نمی گشتید) .

توضیحات :

« لَوْلَا . . . » : جواب (لَوْلَا) مجذوف و چه بسا تقدیر چنین باشد : وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ ، وَرَحْمَتُهُ بِكُمْ ، وَ أَنَّهُ تَوَّابٌ حَكِيمٌ ، لَوْلَا هَذَا لَعَنَ لَكُمْ وَلَمَّا عَرَفْتُمْ هَذِهِ الْحُدُودَ ، وَ تِلْكَ الْأَحْكَامَ الَّتِي بَيَّنَّهَا اللَّهُ لَكُمْ ، . . .

سوره نور آیه 11

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ جَاءُوا بِالْإِفْكِ عُصْبَةٌ مِّنْكُمْ لَنْ نَّحْسِبَهُمْ شَرًّا لَّكُمْ بَلْ هُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ لِكُلِّ امْرِئٍ مِنْهُمْ مَا اكْتَسَبَ مِنَ الْإِثْمِ وَالَّذِي تَوَلَّى كِبْرَهُ مِنْهُمْ لَهُ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

کسانی که این تهمت بزرگ را (درباره عائشه ، امّ المؤمنین) پرداخته و سرهم کرده اند ، گروهی از خود شما هستند ، اما گمان مبرید که این حادثه

برای یقان بد است، بلکه این مسأله برای یقان خوب است (و خیر شما در آن است). چرا که: منافقان کوردل از مؤمنان مخلص جدا، و کرامت بیگناهان را پیدا، و عظمت رنج دیدگان راهویدا می کند، برخی از مسلمانان ساده لوح را به خود می آورد. آنانی که دست به چنین گناهی زده اند، هر يك به اندازه شرکت در این اتهام، سهم خود را از مسؤولیت و مجازات آن خواهد داشت و) هر کدام از آنان به گناه کاری که کرده است گرفتار می آید، و کسی که (سردسته آنان در این توطئه بوده و) بخش عظیمی از آن را به عهده داشته است، عذاب بزرگ و مجازات سنگینی دارد.

توضیحات:

«الْإِفْكَ»: تهمت بزرگ. دروغ شاخدار (فرقان / 4). اشاره به تهمت عظیمی است که منافقان به امالمؤمنین عایشه صدیقه، همسر پاک رسول خدا زدند، و نسبت زنا با یکی از اصحاب جلیل القدر به نام «صفوان بن معطل» بدو دادند! چکیده داستان بدین قرار است که: در هر غزوه ای رسول خدا زنی را به قید قرعه از میان امهات المؤمنین با خود می برد. در غزوه بنی مصطلق قرعه به نام عایشه افتاد. در برگشت از غزوه، شب هنگام در مکانی، مختصر استراحتی کردند. عایشه صدیقه از کجاوه بیرون می آید و برای قضای حاجت از لشکرگاه دور می شود. وقتی که به کجاوه برمی گردد متوجه می شود گردن بند او پاره شده است. به دنبال آن به محل قضای حاجت برمی گردد و برای یافتن گردن بند مدتی معطل می شود. بعد از برگشت می بیند لشکریان حرکت کرده اند. به امید این که طولی نمی کشد مسؤولان کجاوه متوجه نبودن او در کجاوه می شوند، در جای خود به انتظار می نشینند، ولی تا صبح خبری از کسی نمی شود. عادت هم بر این بوده است که کسی از لشکریان موظف بوده که در منزلگاه اتراق شبانه بماند و بعد از روشن شدن هوا، آنجا را نگاه کند و اسباب و اثاثیه بجا مانده را جمع و به صاحبانش مسترد دارد. عهده دار این وظیفه این بار صحابی مذکور بوده است. سحرگاهان متوجه يك سیاهی در منزلگاه می شود. وقتی که نزدیک می گردد، چشمش به امالمؤمنین می افتد. «إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ» گویان شتر خود را می خواباند و مادر مؤمنان و عزیزه پیغمبر اسلام بر شتر سوار می گردد، و خویشان را در راه به رسول خدا و اصحاب می رسانند. این منظره سبب می شود که گروهی به شایعه پردازی مشغول شوند. این شایعه توسط سردسته منافقان «عبدالله بن ابی بن سلول» در شهر مدینه می پیچد. این وضع همچنان ادامه پیدا می کند و پس از يك ماه و اندکی آیات برائت نازل می گردد و به هر يك از تهمت زندگان حد قذف، یعنی هشتاد تا زیاده زده می شود. «عُصْبَةٌ»: گروه. دسته (نگاه: یوسف / 8 و 14) «الَّذِي تَوَلَّى»: کسی که رهبری کرد. کسی که انجام داد. مراد عبدالله پسر ابی پسر سلول است. «كِبْرَةٌ»: بیشتر آن را.

سوره نور آیه 12

متن آیه:

لَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ ظَنَّ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بِأَنفُسِهِمْ خَيْرًا وَقَالُوا هَذَا إِفْكٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

چرا هنگامی که این تهمت را می شنیدید ، نمی بایست مردان و زنان مؤمن نسبت به خود گمان نیک بودن (و پاکدامنی و پاکي) را زیندیشند و نگویند : این تهمت بزرگ آشکار و روشنی است ؟

توضیحات :

« يَا نَفْسِهِمْ » : نسبت به خود . این تعبیر اشاره به این است که مؤمنان همه اعضاء يك پیکرند و همگان به منزله نفس واحدند که اگر اتهامی متوجه یکی از آنها بشود ، انگار متوجه همه شده است (نگا : حجات / 11) .

سوره نور آیه 13

متن آیه :

لَوْلَا جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ فَإِذْ لَمْ يَأْتُوا بِالشُّهَدَاءِ فَأُولَئِكَ عِنْدَ اللَّهِ هُمُ الْكَافِرُونَ

ترجمه :

چرا نمی بایست آنان (موظف شوند) چهار شاهد را حاضر بیاورند تا بر سخن ایشان گواهی دهند ؟ اگر چنین گواهانی را حاضر نمی آوردند ، آنان برابر حکم خدا دروغگو (و مستحق تا زیانه خوردن) بودند .

توضیحات :

« عِنْدَ اللَّهِ » : در پیش خدا . برابر قانون و حکم خدا . « لَوْلَا » : در این آیه و آیه بالاتر مفید ترغیب و تشویق به انجام کار ما بعد خود است که در آیه پیشین : « ظَنُّوا أَنَّهُمُ الْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ يَا نَفْسِهِمْ خَيْرًا » و در این آیه « جَاءُوا عَلَيْهِ بِأَرْبَعَةِ شُهَدَاءَ » : می باشد .

سوره نور آیه 14

متن آیه :

وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ لَمَسَّكُمْ فِي مَا أَفَضْتُمْ فِيهِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

اگر تفضل و مرحمت خدا در دنیا (با عدم تعجیل عقوبت) و در آخرت (با مغفرت) شامل حال شما نمی شد ، هر آینه به سبب خوض و فرو رفتن در کار تهمت ، عذاب سخت و بزرگی گریبانگیرتان می گردید .

توضیحات :

« أَفَضْتُمْ فِيهِ » : در آن خوض کردید و غوطه ور شدید . بدان پرداختید و در آن فرو رفتید (نگا : یونس / 61) . از مصدر افاضه و از ماده (فیض) .

سوره نور آیه 15

متن آیه :

إِذْ تَلَقَّوْنَهُ بِأَلْسِنَتِكُمْ وَتَقُولُونَ يَا فَأُوَاهِكُمْ مَا لَيْسَ لَكُمْ بِهِ عِلْمٌ

وَتَحْسَبُ وَنَهُ هَ يِّنَا وَهُوَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمٌ

ترجمه :

(عذاب گریبانگیرتان می‌شد) در آن زمانی که به استقبالی این شایعه می‌رفتید و آن را از زبان یکدیگر می‌فراپدید، و با دهان چیز پی‌بخش می‌کردید که علم و اطلاعی از آن نداشتید، و گمان می‌بردید این، مسأله ساده و کوچکی است، در حالی که در پیش خدا بزرگ بوده (و مجازات سختی به دنبال دارد).

توضیحات :

« إِذْ » : ظرف (لَمَسَكُمُ) است . « تَلَقَّوْنَهُ » : آن را دریافت می‌کردید و پذیره‌اش می‌رفتید . تائی از اول فعل حذف شده است . « تَلَقَّوْنَهُ بِاللِّسَانِ كُمْ » : با زبان‌تان به بخش‌شایعه و روایت آن برای مردم می‌پرداختید . « هَ يِّنَا » : ساده و نا چیز . یعنی انتظار عذاب و مجازات در برابر آن را نداشتید ، و یا عذاب و عقاب آن را کم و نا چیز می‌دانستید . یعنی : در پذیرش شایعه مطالبه دلیل نمی‌کردید ، و در بخش‌شایعه تکیه بر دلیل نداشتید ، و آن را سرسری می‌رفتید .

سوره نور آیه 16

متن آیه :

وَلَوْلَا إِذْ سَمِعْتُمُوهُ قُلْتُمْ مَا يَكُونُ لَنَا أَنْ نَتَكَلَّمَ بِهَذَا سُبْحَانَكَ هَذَا بُهْتَانٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

چرا نمی‌بایستی وقتی که آن را می‌شنیدید، می‌گفتید : ما را نسزد که زبان بدین تهمت بگشائیم، سبحان الله! این بهتان بزرگی است!

توضیحات :

« مَا يَكُونُ لَنَا » : ما را نسزد . شایسته ما نیست . سخنی است گنده تر از دهان ما . « سُبْحَانَكَ » : سخنی است بس غریب و نامعقول ! عربها وقتی که چیزی را ببینند یا بشنوند و از آن تعجب کنند ، جم‌لای هم‌چون : سبحان الله . لا إله إلا الله . بر زبان می‌رانند . « بهتان » : باطل و دروغی که شنونده را می‌هوت و مدهوش کند (نگا : نساء / 112 و 156)

سوره نور آیه 17

متن آیه :

يَعِظُكُمُ اللَّهُ أَنْ تَعُودُوا لِمِثْلِهِ أَبَدًا إِنْ كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

خداوند نصیحتتان می‌کند ، این که اگر مؤمنید ، نکنند هرگز چنین کاری را تکرار کنید (و خویشتان را آلوده چنین معصیتی سازید . چرا که ایمان راستین با تهمت دروغین سرسازگاری ندارد).

توضیحات :
 « يَعْظُمُكُمْ » : پندتان می‌دهد. شما را باز می‌دارد. « أَنْ تَعُودُوا » : از این که برگردید و دیگر بار به تکرار گناه دست یازید. در اصل چنین است : كَرَاهَةً أَنْ تَعُودُوا. فِي أَنْ تَعُودُوا. « أَبَدًا » : مراد این است که مادام‌العمر. تا زنده اید.

سوره نور آیه 18

متن آیه :
 وَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :
 خداوند آیات (احکام واضح و روشن خود) را برای شما بیان می‌دارد ، و خدا بس آگاه (است و از نیازهای شما و عوامل بدی و خوبی زندگیتان با خبر است) و حکیم است (و به مقتضای حکمتش احکام و قوانین را برایتان وضع می‌کند) .

توضیحات :

...

سوره نور آیه 19

متن آیه :
 إِنَّ الَّذِينَ يُجِبُونَ أَنْ تَشِيْعَ الْفَاحِشَةُ فِي الَّذِينَ آمَنُوا لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :
 بی‌گمان کسانی که دوست می‌دارند گناهان بزرگی (همچون زنا) در میان مؤمنان پخش گردد ، ایشان در دنیا و آخرت ، شکنجه و عذاب دردناکی دارند . خداوند می‌داند (عواقب شوم و آثار مرگبار اشاعه فحشاء را) و شما نمی‌دانید (ابعاد مختلف پخش گناهان و پلشتیها را) .

توضیحات :

« الْفَاحِشَةُ » : (نگا : نساء / 15 ، انعام / 151) .

سوره نور آیه 20

متن آیه :
 وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ وَأَنَّ اللَّهَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ

ترجمه :
 اگر فضل و رحمت الهی شامل حال شما نمی‌شد ، و اگر خداوند (نسبت به شما) مهرو محبت نمی‌داشت ، (آن چنان مجازات بزرگ و کمرشکنی در برابر تهمت زنا به امالمؤمنین برایتان در دنیا تعیین می‌کرد که زندگیتان را تباه می‌کرد) .

توضیحات :

« لَوْ لَا . . . » : جواب (لَوْ لَا) محذوف است و تقدیر چنین است : لَعَا قَبَيْكُمْ فِيمَا فَلْتُمْ لِعَائِشَةَ . لَعَجَلَ عَفْوَ بَتَّكُمْ فِي الدُّنْيَا بِالْمَعْصِيَةِ . لَمَسَّكُمْ فِيمَا أَقْضْتُمْ فِيهِ عَذَابَ عَظِيمٍ . « وَإِنَّ اللَّهَ رُؤُوفٌ رَحِيمٌ » : عطف بر جمله (فَضَّلَ اللَّهُ . . .) است .

سوره نور آیه 21

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّبِعُوا خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ وَمَنْ يَتَّبِعْ خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ فَإِنَّهُ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَوْلَا فَضْلُ اللَّهِ عَلَيْكُمْ وَرَحْمَتُهُ مَا زَكَا مِنْكُمْ مِنْ أَحَدٍ أَبَدًا وَلَكِنَّ اللَّهَ يُزَكِّي مَنِ يَشَاءُ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

ای مؤمنان! گام به گام شیطان، راه نروید و به دنبال او راه نیفتید، چون هرکس گام به گام شیطان راه برود و دنبال او راه بیفتد (مرتکب پلشتیها و زشتیها می‌گردد). چرا که شیطان تنها به زشتیها و پلشتیها (فرا می‌خواند و) فرمان می‌راند. اگر تفضل و مرحمت الهی شامل شما نمی‌شد هرگز فردی از شما (از کثافات گناه، با آب توبه) پاک نمی‌گردید، ولی خداوند هر که را بخواهد (از کثافات سیئات، با توفیق درحسنت، و با پذیرش توبه از او) پاک می‌گرداند، و خدا شنوای (هر سخنی، و) آگاه (از هر عملی) است.

توضیحات :

« خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ » : (نگا : بقره / 168 و 208 ، انعام / 142) . « مَنِ يَتَّبِعْ . . . » : جواب شرط محذوف است و تقدیر چنین است : مَنْ يَتَّبِعْ خُطَوَاتِ الشَّيْطَانِ يَأْمُرُ بِالْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ . « الْفَحْشَاءُ » : گناهان کبیره . پلشتیها (نگا : بقره / 169 و 268 ، نحل / 90) . « الْمُنْكَرُ » : معاصی و بیجه . زشتیها (نگا : آل عمران / 104 ، مائده / 79) . (ما زکی) : از کثافات گناه پاک نمی‌شد . « مِنْ أَحَدٍ » : حرف (مِنْ) زائد بوده و واژه (أَحَدٍ) فاعل است .

سوره نور آیه 22

متن آیه :
وَلَا يَأْتَلِ أُولُو الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَىٰ وَالْمَسِيئِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

کسانی که از شما اهل فضیلت و فراخی نعمتند، نباید سوگند بخورند این که بذل و بخشش خود را از نزدیکان و مستمندان و مهاجران در راه خدا باز می‌گیرند (به علت این که در ماجرای افک دست داشته و بدان دامن زده اند). باید عفو کنند و گذشت نمایند. مگر دوست نمی‌دارید که خداوند شما را بیامرزاد؟ (همان گونه که دوست دارید خدا از لغزشها یتان چشم‌پوشی فرماید، شما نیز اشتباهات دیگران را نادیده بگیرید و به این گونه کارهای خیر ادامه دهید)، و خدا آمرزگار و مهربان

است (پس خویشتن را متأدب و متّصف به آداب و اوصاف آفریدگارتان سازید) .

توضیحات :

« لَا يَأْتَلِ » : سوگند نخورد (نگا : بقره / 226) قصور و کوتاهی نکند (نگا : آل عمران / 118) . در صورتی که به معنی قسم باشد ، باید حرف (لا) پیش از (يُوْتُوا) حذف و تقدیر چنین می‌شود : وَلَا يَأْتَلِ . أَنْ يُوْتُوا . اگر هم نهی از کوتاهی و ترک احسان باشد ، حرف (في) محذوف و تقدیر چنین است : لَا يَقْصِرُوا فِي أَنْ يُوْتُوا . « أُولُوا الْفَضْلَ » : صاحبان فضل و برتری . کسانی که از افزایش تقوا و صلاحیت برخوردارند . « السَّعَةِ » : فراخی مال و ثروت . فزون‌ی‌دارانی . « أَنْ يُوْتُوا » : این که نبخشند . در این که ببخشند . « لِيَصْفَحُوا » : باید گذشت و چشم‌پوشی کنند (نگا : بقره / 109) .

سوره نور آیه 23

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ يَرْمُونَ الْمُحْصَنَاتِ الْغَافِلَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ لُعْنُوا فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ
وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

کسانی که زنان پاکدامن بی‌خبر (از هرگونه آلودگی و) ایماندار را به زنا متهم می‌سازند ، در دنیا و آخرت از رحمت خدا دور و عذاب عظیمی‌دارند (اگر توبه نکنند) .

توضیحات :

« الْمُحْصَنَاتِ » : زنان عفیفه و پاکدامن . « الْغَافِلَاتِ » : زنان بی‌خبر از هرگونه آلودگی ، پاکدل و سینه‌بی‌کینه ، بی‌مکر و نیرنگ (نگا : کشف) .

سوره نور آیه 24

متن آیه :

يَوْمَ تَشْهَدُ عَلَيْهِمْ أَلْسِنَتُهُمْ وَأَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

(آنان عذاب عظیمی‌دارند) در آن روزی که علیه آنان زبان و دست و پای ایشان بر کارهایی که کرده‌اند گواهی می‌دهند .

توضیحات :

« أَلْسِنَتُهُمْ » : مراد از به‌گفتار آمدن زبان ، با وجود این که برابر آیات دیگر مهر شده است (نگا : یس / 65) ، به نطق آوردن زبان و همه اندامهای دیگر است ، به گونه‌ای که تنها خدا می‌داند (نگا : فصلت / 20 و 21) .

سوره نور آیه 25

مَتْنِ آيَةِ :
يَوْمَ يُذِيبُ يَوْمَ قِيَامِهِمُ اللَّهُ دِينَهُمْ الْحَقَّ وَيَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ الْمُبِينُ

ترجمه :

در آن روز خداوند جزای واقعی آنان را بی کم و کاست بدیشان می‌دهد، و آگاه می‌گردند که خداوند حق آشکار است (و روز قیامت در حقا نیت پروردگار شک و تردیدی برای سرسخت ترین لاجوجان هم نمی‌ماند).

توضیحات :

« دین » : جزاء (نگا : فاتحه / 4 ، حجر / 35 ، شعراء / 82) .

سوره نور آیه 26

مَتْنِ آيَةِ :
الْخَائِبَاتُ لِلْخَائِبِينَ وَالْخَائِبُونَ لِلْخَائِبَاتِ وَالظَّالِمَاتُ لِلظَّالِمِينَ وَالظَّالِمُونَ لِلظَّالِمَاتِ أُولَئِكَ مَبْرُؤُونَ مِمَّا قَالُوا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

ترجمه :

زنان ناپاک ، از آن مردان ناپاکند ، و مردان ناپاک ، از آن زنان ناپاکند ، و زنان پاک ، متعلق به مردان پاکند ، و مردان پاک ، متعلق به زنان پاکند . (پس چگونه تهمت می‌زنید به عائشه عقیقه رزین ، همسر محمد امین ، فرستاده رب العالمین؟!) آنان از نسیبتهای ناموسی ناروایی که بدانان داده می‌شود میرا و منزه هستند ، (و به همین دلیل) ایشان از مغفرت الهی برخوردارند و دارای روزی ارزشمندند (که بهشت جاویدان و نعمتهای غیرقابل تصور آن است) .

توضیحات :

« الْخَائِبَاتُ لِلْخَائِبِينَ ، وَ... » : مراد نوریان مر نوریان را طالبند ، ناپاکان و ناپاکان را چا ذبند ، و... « مَبْرُؤُونَ » : پاکان و بیگناهان . « لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَ رِزْقٌ كَرِيمٌ » : (نگا : انفال / 4 و 74) . یادآوری : هیچ يك از همسران پیامبران به طور قطع انحراف و آلودگی جنسی نداشته‌اند ، و منظور از خیانت در داستان نوح و لوط ، جاسوسی کردن به نفع کفار است ؛ نه خیانت ناموسی (نگا : تفسیر نمونه ، جلد 14 ، صفحه 425 ، و تفسیر المیزان عربی ، جلد 15 ، صفحه 102) .

سوره نور آیه 27

مَتْنِ آيَةِ :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ بُيُوتِكُمْ حَتَّى تَسْتَأْذِنُوا وَتَسَلَّمُوا عَلَىٰ أَهْلِهَا ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان! وارد خانه‌هایی نشوید که متعلق به شما نیست ، مگر بعد از اجازه گرفتن (با زنگ زدن یا در کو بیدن و کارهائی جز اینها) و سلام کردن بر ساکنان آن . این کار برای شما بهتر است (از ورود بدون اجازه و سلام) . امید است شما (این دو چیز را به هنگام رفتن به منازل دیگران

رعایت و آنهارا) در مد نظر داشته باشید .

توضیحات :

« حَتَّى تَسِيْرَتَا نِسْوَا » : تا خواستار انس و الفت می‌شوید . مراد اجازه گرفتن مؤدبانه و دوستانه است . شیوه و وسیله اجازه خواستن هم برابر عرف محل متفاوت است . « لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ » : برخی گفته‌اند تعلیل محذوفی است چون : ارشادتم‌إلی ذلک . قیل لکم هذا .

سوره نور آیه 28

متن آیه :

فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فِيهَا أَحَدًا فَلَا تَدْخُلُوهَا حَتَّى يُؤْذَنَ لَكُمْ وَإِنْ قِيلَ لَكُمْ ارْجِعُوا فَارْجِعُوا هُوَ أَزْكَى لَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ عَلِيمٌ

ترجمه :

اگر کسی را در خانه‌ها نیافتید (که به شما اجازه دهد) بدانجاها داخل نشوید تا (کسی پیدا می‌آید و) به شما اجازه داده می‌شود . اگر هم به شما (اجازه داده نشد و) گفتند : برگردید ، پس برگردید (و اصرار نکنید) . این (کار رجوع ، زیبنده تر به حالتان و) پاکتر برای یتان می‌باشد . خدا بس آگاه از کارهایی است که می‌کنید (پس با رهنمودهای او مخالفت نورزید) .

توضیحات :

« أزکی » : پاکتر . زیبنده تر . شایسته تر (نگا : بقره / 232) .

سوره نور آیه 29

متن آیه :

لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَدْخُلُوا بُيُوتًا غَيْرَ مَسْكُونَةٍ فِيهَا مَتَاعٌ لَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تُبْدُونَ وَمَا تَكْتُمُونَ

ترجمه :

گناهی بر شما نیست که (بدون اجازه) وارد خانه‌های غیرمسکونی (چون مسجدها و دکانه‌ها و مهمانخانه‌ها و هتلها و گرمابه‌ها) شوید . چرا که (اماکن عامه هستند و برای گروه مخصوصی بنا نشده‌اند و) شما حق استفاده از آنها را دارید . خدا می‌داند آنچه را که آشکار می‌سازید و آنچه را که پنهان می‌دارید (و کارهای ظاهر و باطن شما در برابر علم او یکسان و نمایان است) .

توضیحات :

« غَيْرَ مَسْكُونَةٍ » : مراد منازل متروکه و اماکن عامه است . « مَتَاعٌ » : بهره‌مندی . حق استفاده . مصدر میمی و به معنی استمتاع است (نگا : المصحف المیسر ، و روح المعانی) . کالا و امتعه .

سوره نور آیه 30

متن آیه :

قُلْ لِلْمُؤْمِنِينَ بَعْضُوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

ترجمه:

(ای پیغمبر!) به مردان مؤمن بگو: (آنان موظفند که از نگاه به عورت و محل زینت نامحرمان) چشمان خود را فرو گیرند ، و عورت‌های خویشتن را (با پوشاندن و دوری از پیوند نامشروع) مصون دارند . این برای ایشان زیبنده تر و محترمانه تر است . بی‌گمان خداوند از آنچه انجام می‌دهند آگاه است (و سزا و جزای رفتارشان را می‌دهد) .

توضیحات:

« بَعْضُوا » : فرو گیرند . برگیرند . پائین اندازند . مراد دوری از چشم‌چرانی و نظر‌بازی است . مجزوم و جواب (قُل) است . « مِنْ » : حرف تبعیضیه است و بیانگر این واقعیت است که هنگام روبرو شدن با زن نامحرم ، مؤمن باید نگاه خود را کم و کوتاه کند . نه به طور کلی چشمان خود را بر بندد ، و نه بدو خیره بنگرد . « فُرُوجَهُمْ » : مراد حفظ قیل و دبر از زنا و لواط است ، و پوشاندن آنها با لباس‌هایی که نازک بدن نما نبوده و به گونه‌ای چسب بدن نباشد که اندام‌های برجسته را نشان دهد .

سوره نور آیه 31

مَتَنُ آيَةِ :
 وَقُلْ لِلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلَا يَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَىٰ جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَائِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَاءِ بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُولِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَىٰ عَوَاتِ النِّسَاءِ وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِنَ زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ترجمه:

و به زنان مؤمنه بگو: چشمان خود را (از نامحرمان) فرو گیرند (و چشم‌چرانی نکنند) و عورت‌های خویشتن را (با پوشاندن و دوری از رابطه نامشروع) مصون دارند و زینت خویش را (همچون سر ، سینه ، بازو ، ساق ، گردن ، خلخال ، گردن بند ، بازو بند) نمایان نسازند ، مگر آن مقدار (از جمال خلقت ، همچون چهره و پنجه دستها) و آن چیزها (از زینت آلات ، همچون لباس و انگشتری و سرمه و خضاب) که (طبیعتاً) پیدا می‌گردد ، و چارقد و روسری‌های خود را بر یقه‌ها و گریبان‌هایشان آویزان کنند (تا گردن و سینه و اندام‌هایی که احتمالاً از لابلای چاک پیراهن نمایان می‌شود ، در معرض دید مردم قرار نگیرد) و زینت (اندام یا ابزار) خود را نمودار نسازند مگر برای شوهرانشان ، پدرانشان ، پسران شوهرانشان ، پسرانشان ، پسران شوهرانشان ، برادرانشان ، پسران برادرانشان ، خواهرانشان ، زنان (هم‌کیش) خودشان ، کنیزانشان

، د نیاله روانی که نیاز جنسی در آنان نیست (از قبیل : افراد مخنث ، ابلهان ، پیران فرتوت ، اشخاص فلج) ، و کودکانی که هنوز بر عورت زنان آگاهی پیدا نکرده اند (و چیزی از امور جنسی نمی دانند) ، و پاهای خود را (به هنگام راه رفتن به زمین) نزنند تا زینتی که پنهانش می دارند (جلب توجه کند و صدای خلخال پاهایشان به گوش مردم برسد و) دانسته شود . ای مؤمنان ! همگی به سوی خدا برگردید (و از مخالفتی که در برابر فرمان خدا داشته اید توبه کنید) تا رستگار شوید .

توضیحات :

« لَا یَبْدِینَ » : نمایان نسازند . پدیدار نکنند . « زینتھن » : زینت زنان دو قسمت است : الف) خلقتی و سرشتی که اندام او است ب) زیورآلات و وسائل آرایش . از اندامهای بدن زن جز پنجه دستها و صورت ، همه باید پوشیده شود . از زیورآلات و وسائل آرایش آنچه متعلق به پنجه دستها و صورت است می تواند پیدا باشد ، و جز زینت آلات و وسائل آرایش این دو عضو ، بقیه نباید نمایان گردد . با توجه بدین نکته که هنگام استعمال و بودن آنها بر اعضا ممنوع است ؛ نه به تنهائی و جدای از اندامها . « خمر » : جمع خمار ، روسری . چارقد . « حیوب » : جمع حیب ، گریبان . یقه . قسمت بالای سینه . « زینتھن » : مراد زنان مؤمنه خدمتگذار یا همدم و دوست بانوان است . اما زنان کافره ، مورد اختلاف بوده ، برخی ایشان را همچون مردان نامحرم و بیگانه می دانند . « مَا مَلَکَتْ أیمانھن » : مراد کنیزان و بردگان زن است . اما بندگان و بردگان مرد ، محل اختلاف است . جمهور معتقد به منع هستند (نگا : المصحف المیسر) . « الإربة » : رغبت و اشتها . حاجت و نیاز . « غیر اولی الاربة » : افرادی که قدرت زناشوئی ندارند و میل جنسی در آنان فرو رده است . « الطفل » : اطفال . واژه (طفلی) بر یکی و بیشتر دلالت می نماید . در اینجا معنی جمع دارد . « لَمْ یظہروا علی عورات النساء » : مراد بچه هائی است که هنوز از امور جنسی بی خبرند ، و احساس زناشوئی به دلشان راه پیدا نکرده است و عورت و غیر عورت در نظرشان یکی است . « لَمْ یظہروا » : آگاهی نیافته اند . توانائی پیدا نکرده اند (نگا : توبه / 8 ، کف / 20) .

سوره نور آیه 32

متن آیه :

وَأَنْكِحُوا الْأَيَامَىٰ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِنْ يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

مردان و زنان مجرد خود را و غلامان و کنیزان شایسته (ازدواج) خویش را با تهیه نفقه و پرداخت مهریه) به ازدواج یکدیگر در آورید (و به فقیر و تنگدستی ایشان ننگرید و نگران آینده آنان نیاشید . چرا که) اگر فقیر و تنگدست باشند (و ازدواجشان برای حفظ عفت و دوری از گناه انجام گیرد) خداوند آنان را در پر تو فضل خود دارا و بی نیاز می گرداند . بی گمان خداوند دارای نعمت فراخ (بوده و) آگاه (از نیات همگان) است .

توضیحات :

« أَنْكِحُوا » : مردان را همسر ، و زنان را شوهر دهید . مراد سهل و ساده و بی ریا و تکلف گرفتن ازدواج و پرداخت مخارج آن و تهیه مهریه و نفقه است . « الْأَيَّامِي » : جمع ایام ، مردان و زنان بیوه . در اینجا مراد مردان و زنان مجرد است اعم از پسر و دختر و بیوه . « الصَّالِحِينَ » : شایستگان . مراد کسانی است که می توانند ازدواج کنند و به وظائف زناشوئی اقدام نمایند . اهل تقوا و صلاح . « عِبَادَ » : غلامان . « إِمَاءَ » : جمع امة ، کنیزان . « مِنْكُمْ » : از خودتان . مراد مردان و زنان و غلامان و کنیزان مسلمان است ؛ نه غیر مسلمان . چرا که ازدواج با کفار صحیح نیست (بقره / 221) .

سوره نور آیه 33

متن آیه :

وَلَيْسَتِ عَفْوَ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ زَكَاتًا جَنَّتِي يُغْنِيهِمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ وَالَّذِينَ
يَبْتَغُونَ الْكِتَابَ مِمَّا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ فَكَاتَبْتَهُمْ إِنْ عَلِمْتُمْ فِيهِمْ خَيْرًا
وَأْتَوْهُمْ مِنْ مَالِ اللَّهِ الَّذِي آتَاكُمْ وَلَا تُكْرَهُوا وَتَطَا بَكُمْ عَلَى الْيَغَاءِ إِنْ أَرَدْنَ
تَحْصِنًا لَنْ يَبْتَغُوا عَرَضَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَنْ يُكْرِهْنَّ فَإِنَّ اللَّهَ مِنْ بَعْدِ
إِكْرَاهِهِنَّ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

آنان که امکانات ازدواج را ندارند (و قادر به پرداخت مهریه و نفقه نمی باشند) باید در راه عفت و پاکدامنی تلاش کنند ، تا خداوند از فضل و لطف خود ایشان را دارا کند (و وسیله رفع نیازشان را فراهم سازد) . کسانی که از بردگانتان خواستار (آزادی خود با) عقد قرارداد شدند ، با ایشان عقد قرارداد ببندید اگر خیر (و صلاحیت بر پای خود ایستادن در زندگی آزاد و امانت در پرداخت اقساط باز خرید) در ایشان سراغ دیدید ، (در راه آزادی کمکشان کنید) و از مال و ثروت خدا که خدا به شما داده است بدیشان بدهید . همچنین کنیزان خود را (با جلوگیری از ازدواج ایشان) وادار به زنا نکنید ، اگر آنان خواستند (با ازدواج با مردان دلخواه خود ، شخصیت مستقلی بهم رسانند و همچون آزادگان تشکیل خانواده دهند) و عقیف و پاکدامن باشند . (ای مؤمنان ! با جلوگیری از ازدواج ، کار کنیزان را به خودفروشی نکشانید) تا بدین وسیله خواهان مال و دارائی زودگذر دنیا بوده (و بگوئید ازدواج آنان با دیگران باعث کم کاری ایشان و کاستی رونق و کاهش بهایشان می گردد) . هرکس ایشان را (با منع ازدواج) وادار (به زنا و خودفروشی) کند ، اگر از واداشتن آنان توبه کند (و راه ازدواج کنیزان و رفاه حال ایشان را به وسیله موافقت با ازدواج فراهم سازد) خدا آمرزگار و مهربان است (و او را می بخشد و مورد لطف و محبت قرار می دهد) .

توضیحات :

« لَيْسَتِ عَفْوَ » : باید با سعی و رنج خواستار پاکدامنی شود . مثلاً با روزه گرفتن ، سرگرم مطالعه و ورزش شدن ، پرداختن به اعمال مفید طاقت فرسا ، دوری از اماکن پر رفت و آمد زنان ، و راههای حلال دیگر ،

خویشتن را از بند شهوت موقتاً برهاند و منتظر لطف خدا بماند . « زَكَاحًا » : امکانات ازدواج . مخارج ازدواج . اسم آلت است ، یعنی چیزی که به وسیله آن ازدواج رو به راه می‌شود . ما نند (رکاب) که وسیله سوار شدن بر اسب است (نگا : تفسیر قاسمی) . « الْكِتَابِ » : مکاتبه . عقد کتابت . قرارداد و سند آزادی . « خَيْرًا » : مراد قدرت بر کسب و کار و صلاحیت زندگی مستقل ، و صداقت و امانت در پرداخت اقساط بهای خود است . « مَالِ اللَّهِ ... » : مراد پرداخت بهای آنان از محل زکات بیت‌المال (نگا : توبه / 60) ، یا صدقه و بخشش صاحب برده و دیگر مؤمنان است . « وَتَيَّا تَكُمُ » : وَتَيَّا ت جمع فَتَاةٌ ، مراد کنیزان است . « الْيَغَاءِ » : زنا . می‌تواند مراد سبب آن باشد که جلوگیری از ازدواج است و آیه برابر این نظریه معنی شده است . « تَحْصَنًا » : تعفف . پاکدامنی . « عَرْضَ الْحَيَاةِ » : (نگا : نساء / 94) . یادآوری : معنی آیه به طریقی که بیان شد ، تنها نظریه عبدالکریم خطیب در « التفسیر القرآنی للمقرآن » است . بقیه تفاسیر مورد استفاده ، آیه را تا اول « وَلَا تُكْرَهُوا . . . » : به همان شکل معنی ، و از آن به بعد نظرشان بدین گونه است : کنیزان خود را به خاطر فراچنگ آوردن کالای زودگذر دنیا وادار به زنا و خودفروشی نکنید ، اگر آنان خواستند پاک و پاکدامن بمانند ، و هرکس آنان را بر این کار وادارد (سپس پشیمان گردد) خداوند آمرزگار و مهربان است (و از او درمی‌گذرد و مشمول رحمت خود قرار می‌دهد) . فقط برخی از مفسران مغفرت و رحمت را شامل صاحبان بردگان ، و گروهی شامل کنیزان وادار شده به زنا ، و دسته‌ای هم شامل مالک و مملوک دانسته اند .

سوره نور آیه 34

متن آیه :

وَلَقَدْ أَنْزَلْنَا إِلَيْكُمْ آيَاتٍ مُّبَيِّنَاتٍ وَمَثَلًا مِّنَ الَّذِينَ خَلَوْا مِن قَبْلِكُمْ وَمَوْعِظَةً لِّلْمُتَّقِينَ

ترجمه :

(در این سوره) آیه‌های روشن و بیان‌نگر (احکام الهی) ، و سرگذشت مهمی همچون سرگذشت پیشینیان ، و اندرز بزرگی جهت پرهیزگاران ، برایتان فرو فرستاده ایم (تا به مقررات دینی خود آشنا ، و از این سرگذشت بیدار و هوشیار ، و از این اندرز پر حکمت درس زندگی بیاموزید) .

توضیحات :

« مُبَيِّنَاتٍ » : به صورت لازم ، یعنی صفت مشبّهه ، و به صورت متعدی ، یعنی اسم فاعل به کار رفته است . واضح . توضیح دهنده (نگا : نور / 46 ، طلاق / 11) . « مَثَلًا » : نمونه . مثلی از امثال . در اینجا مراد سرگذشت تهمت زدن به عائشه است که خدا او را همچون مریم و یوسف تکریم فرمود (نگا : نساء / 156 ، مریم / 28 ، یوسف / 25) . « مَوْعِظَةً » : اندرز بزرگی که این داستان در لابلای خود دارد . یادآوری : چه بسا مراد از (آیات) همه آیه‌های سوره‌های دیگر ، و (مَثَلًا) به معنی مثلی از امثال ، و (مَوْعِظَةً) به معنی پندی از پندها باشد و هدف تنها آیه‌های این سوره و فقط مسأله افک نباشد .

سوره نور آیه 35

متن آیه :
 اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ مِثْلُ نُورِهِ كَمِثْلِكَ فِيهَا مِصْبَاحٌ الْمِصْبَاحُ فِي زُجَاجَةٍ الزُّجَاجَةُ كَأَنَّهَا كَوْكَبٌ دُرِّيٌّ يُوقَدُ مِنْ شَجَرَةٍ مَبْرُورَةٍ زَيْتٍ وَنُورٍ لَا يَسْرِقُ ظِلُّهُ وَلَا غَرِيْبُهُ يَكَادُ زَيْتُهَا بَيْضًا وَلَوْ لَمْ تَمْسَسْهُ نَارٌ نُورٌ عَلَى نُورٍ يَهْدِي اللَّهُ لِنُورِهِ مَنْ يَشَاءُ وَيَضْرِبُ اللَّهُ الْأَمْثَالَ لِلنَّاسِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

خدا روشنگر آسمانها و زمین است (و او است که جهان را با نور فی ز یکی ستارگان تابان ، و با نور معنوی وحی و هدایت و معرفت درخشان ، و با شواهد و آثار موجود در مخلوقات فروزان کرده است) . نور خدا ، به چلچراغی می ماند که در آن چراغی باشد و آن چراغ در حبای قرار گیرد ، حبای درخشانی که انگار ستاره فروزان است ، و این چراغ (با روغنی) افروخته شود (که) از درخت پربرکت زیتونی (به دست آید) که نه شرقی و نه غربی است (بلکه تک درختی است در سرزمین باز و بلندی که از هر سو آفتاب بدان می تابد . به گونه ای روغنش پالوده و خالص است) انگار روغن آن بدون تماس با آتش دارد شعله ورمی شود . نوری است بر فراز نوری ! (نور چلچراغ و نور حبای و نور روغن زیتون ، همه جا را نورباران کرده اند . به همین منوال هم نور تشریحی وحی و نور تکوینی هدایت و نور عقلانی معرفت پرده های شک و شبهه را از جلو دیدگان همگان به کنار زده ، و جمال ایزد ذوالجلال را بر در و دیوار وجود به تجلی انداخته اند . اما این چشم بینا و دل آگاه است که می تواند ببیند و دریابد) . خدا هر که را بخواهد به نور خود رهنمود می کند (و شمعک نور خرد را به چلچراغ نور آحاد می رساند و سراپا فروزان می گرداند) . خداوند برای مردمان مثلها می زند (تا معقول را در قالب محسوس بنمایاند و دور از دایره دریافت خرد را - تا آنجا که ممکن است ، با کمک وحی و در پرتو دانش - به خرد نزدیک نماید) و خداوند آگاه از هر چیزی است (و می داند چگونه مخلوق را با معبود آشنا گرداند) .

توضیحات :

« اللَّهُ نُورُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ » : این جمله را سه گونه می توان معنی کرد : الف) خدا روشنگر هستی است . چرا که خداوند با پرتو لطف خود جهان را از نیستی به هستی آورده است و آن را پدیدار کرده است . هر یک از مخلوقات را در پرتو نور هدایت تکوینی و تشریحی و خرد خدادادی به راه و روش و کار و وظیفه خود آگاه و آشنا فرموده است . پیوسته هم جهان و جها نیان را در پرتو نور خود می پایید و مراقبت می نماید . ب) خدا نور هستی است . مگر نه این است که . نور ، خود ظاهر و ظاهر کننده اشیا است ؟ همه چیز در پرتو نور دیده می شود و نور رمز بقاء است ؟ همه هستی نور است ؟ به همین منوال خدا برای چشمهای بینا و دلهای آگاه ، آشکار است ، و او هستی را پدیدار کرده است و همه چیز هستی بر وجود پایدار او دلالت دارد . بدون وجود خدا دنیا لحظه ای برجای نمی ماند . همه انوار هستی از نور او مایه می گیرد و به نور پاک او منتهی می گردد . ج) خدا هدایت دهنده هستی است . او است که جهان را می گرداند . و انسان را با وحی

و عقل و دانش رهنمود، و حیوان را با غریزه رهبری، و زمین را و زمان را و همه چیز جهان را به گونه‌ای به وظیفه خویش آشنا و در مسیر خود هدایت فرموده است، و سراسر جهان را نظم و نظام بخشیده و همه ذرات زمین و کرات آسمان را همچون حلقه‌های زنجیر به هم پیوند داده است. «مِشْكَاءٍ»: چراغدان. قندیل. چلچراغ. «مُصْبِحًا»: چراغ. فتیله. «زُجَاجِيَّةٍ وَلَا غَرِيَّةٍ»: شیشه. حباب چراغ. لامپ. «دری»: فروزان چون در. «لا شَرْقِيَّةٍ وَلَا غَرِيَّةٍ»: این درخت نه در قسمت شرقی باغ است و نه در قسمت غربی. ولی اصل این است که این درخت، درخت معمولی نیست. چرا که متعلق به مکانی و محدود به جهتی نمی‌باشد. تنها ضرب‌المثل است و بس. «زیتها»: روغن آن. روغن شگفتی است که از جنس این روغنهای معروف نیست. خود به خود تابان و درخشان و سوزان است! لذا نه نور خدا نور معمولی، و نه چلچراغ هستی چلچراغ معمولی، و نه روغن آن که هدایت وحی (نگا: نساء / 174) و سرشت (نگا: بقره / 148) و دانش (نگا: انعام / 122، نور / 40) است روغن معمولی است. ابوالاعلی مودودی؛ معتقد است که در این مثال، خداوند خود را به (مصباح) و جهان را به (مشکاة) تشبیه فرموده است و مرادش از (زجاجة) پرده‌ای است که خداوند خویشتن را در فراسوی آن از چشم خلائق پنهان کرده است. ولی این پرده نه تنها پنهان نمی‌دارد، بلکه بر شدت ظهور نیز می‌افزاید (نگا: تفسیر سوره نور، صفحه 198).

سوره نور آیه 36

متن آیه:
 فِي بُيُوتٍ أُذِنَ لِلَّهِ أَنْ تُرْفَعَ وَيُذْكَرَ فِيهَا اسْمُهُ يُسَبِّحُ لَهُ فِيهَا بِالْغُدُوِّ
 وَالْآصَالِ

ترجمه:

(اگر در جستجوی این نور برفروغ هستید، آن را بجوئید) در خانه‌هایی که خداوند اجازه داده است برافراشته شوند و در آنها نام خدا برده شود (و با ذکر و یاد او، و با تلاوت آیات قرآنی، و بررسی احکام آسمانی آباد شود. خانه‌های مسجد نامی که) در آنها سحرگهان و شامگهان به تقدیس و تنزیه یزدان می‌پردازند.

توضیحات:

«فِي بُيُوتٍ»: مراد از (بُيُوتٍ) مساجد است و جارو مجرور می‌تواند متعلق به فعل محذوفی باشد و تقدیر چنین است: إِذَا أَرَدْتُمْ إلتِمَاسَ هَذَا النُّورِ قَالْتُمُوهُ فِي بُيُوتٍ (نگا: تفسیر عبدالکریم خطیب). یا این که: هَذِهِ الْمَشْكَاءُ، یا: هَذَا الْمُصْبِحُ، یا: هَذِهِ الشَّجَرَةُ الْمُبَارَكَةُ فِي بُيُوتٍ. بعضی‌ها این جارو مجرور را متعلق به فعل (يُسَبِّحُ) می‌دانند. در این صورت (فیهما) برای تأکید بوده و زائد است. «يُسَبِّحُ»: (نگا: بقره / 30). فاعل آن (رجال) در آیه بعدی است. «يَالْغُدُوِّ وَالْآصَالِ»: (نگا: رعد / 15).

سوره نور آیه 37

متن آیه:

رَجَالٌ لَا تُلْمِهِمْ تِجَارَةٌ وَلَا بَيْعٌ عَنِ ذِكْرِ اللَّهِ وَإِقَامِ الصَّلَاةِ وَإِيتَاءِ الزَّكَاةِ
يَخَافُونَ يَوْمًا تَتَقَلَّبُ فِيهِ الْقُلُوبُ وَالْأَبْصَارُ

ترجمه :

مردانی که بازرگانی و معامله‌ای ، آنان را از یاد خدا و خواندن نماز و دادن زکات غافل نمی‌سازد . از روزی می‌ترسند که دلها و چشمها در آن دگرگون و بریشان می‌گردد .

توضیحات :

« تَتَقَلَّبُ » : به حیرت و اضطراب می‌فتد (نگا : احزاب / 10 ، غافر / 18) .

سوره نور آیه 38

مَتْنُ آيَةٍ :
لِيَجْزِيَهُمُ اللَّهُ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ وَاللَّهُ يَرْزُقُ مَن يَشَاءُ
يَغْيِرُ حِسَابَ

ترجمه :

تا این که خداوند برابر بهترین کارهایشان پاداششان را بدهد و از فضل خود بر پاداششان بیفزاید ، چرا که خداوند هرکس را که خود بخواهد بی‌حساب از مواهب خویش بهره‌مند می‌سازد .

توضیحات :

« لِيَجْزِيَهُمُ ... » : تا پاداششان دهد . لام آن متعلق به (يُسَبِّحُ) یا (لَا تُلْمِهِمْ) یا به محذوفی که سوق کلام بر آن دلالت دارد . یعنی آنچه بیان شد انجام می‌دهند ، تا این که خدا پاداششان دهد . لام عاقبت است ، یعنی تا سرانجام خدا پاداش کارهای نیک ایشان را عطاء فرماید . « أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا » : (نگا : توبه / 121 ، نحل / 96) .

سوره نور آیه 39

مَتْنُ آيَةٍ :
وَالَّذِينَ كَفَرُوا أَعْمَالُهُمْ كَسَرَابٍ رِّقِيعةٍ يَحْسَبُهُ الظَّمْآنُ مَاءً حَتَّى إِذَا
جَاءَهُ لَمْ يَجِدْهُ شَيْئًا وَوَجَدَ اللَّهُ عِنْدَهُ قُوَاهُ حِسَابَهُ وَاللَّهُ سَرِيعُ الْحِسَابِ

ترجمه :

کافران اعمالشان به سرابی می‌ماند که در بیابان بی‌آب و علفی شخص تشنه‌ای آن را آب پندارد . اما هنگامی که به سراغ آن رود ، اصلاً چیزی نیابد ، مگر خدا را که (او را بمیراند و) به حساب او برسد و سزای (عمل) وی را به تمام و کمال بدهد . خداوند در حسابرسی سریع است (و محاسبه بنده‌ای او را از محاسبه بنده دیگر باز نمی‌دارد) .

توضیحات :

« قِيعَةٌ » : (قِيعَةٌ) و (قَاع) به معنی بیابان بی‌آب و علف است . کویر . فلات . « الظَّمْآنُ » : تشنه . « جَاءَهُ » : به مکانی بیاید که سراب را در آنجا آب می‌دید . « شَيْئًا » : اصلاً . چیزی . « وَجَدَ اللَّهُ عِنْدَهُ » :

خدا را در نزد سراب پیاورد . خدا را در کنار خود حاضر بیاورد . در هر صورت مراد این است که اجل مقدر خدا در می‌رسد و خدا به حسابش می‌رسد . هدف از خود مثل هم ، این است که کافران در دنیا به دنیاال جهان سراگون در تك و پویند و سرانجام چیزی نمی‌جویند ، و در آخرت نیز اعمال نیکی هم اگر داشته باشند بی‌فایده بوده و رنجشان بر باد است ، و عذاب سرمدی خدا برایشان آماده است (نگا : آل عمران / 177 ، فرقان / 23) .

سوره نور آیه 40

متن آیه :
 أَوْ كَظُلُمَاتٍ فِي بَحْرٍ لُّجِّيٍّ يَغْشَاهُ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ مَوْجٌ مِّنْ فَوْقِهِ سَحَابٌ
 ظُلُمَاتٌ بَعْضُهَا فَوْقَ بَعْضٍ إِذَا أَخْرَجَ يَدَهُ لَمْ يَكِدْ يَرَاهَا وَمَنْ لَّمْ يَجْعَلِ اللَّهُ لَهُ
 نُورًا فَمَا لَهُ مِنْ نُورٍ

ترجمه :

یا (اعمال آنان) بسان تاریکی‌هایی در دریای ژرف مواجی است که امواج عظیمی آن را فرا گرفته باشد و بر فراز آن امواج عظیم ، امواج عظیم دیگری قرار گرفته باشد (و موجهای کوه پیکر بر یکدیگر دوند و به بالای هم دیگر روند) و بر فراز امواج (خو فناك دریا) ابرهای تیره خیمه زده باشند . تاریکی‌ها یکی بر فراز دیگری جای گرفته (و آن چنان ظلمتی و وحشتی پدید آمده باشد که مسافر دریا) هرگاه دست خود را به در آورد (و بدان بنگرد ، به سبب تاریکی و وحشت زای بیرون و هراس دل از جای کنده درون) ممکن نیست که آن را ببیند . (آری ! نور حقیقی در زندگی انسانها فقط نور ایمان است و بدون آن فضای حیات تاریک و ظلمانی است . نور ایمان هم تنها از سوی خدا عطاء می‌گردد) و کسی که خدا نوری بهره او نکرده باشد ، او نوری ندارد (تا وی را به راه راست رهنمود کند و بر راستای راه بدارد) .

توضیحات :

« ظُلُمَاتٍ » : این آیه شریفه اشاره به طوفانهای دریائی دارد . در دریاهای پر آب و اقیانوسهای فراخ ، هنگامی که طوفانها در می‌گیرد امواج خو فناکی با درازا و پهنا و بلندای گوناگون به راه می‌فتد . به گونه‌ای که چینها بالای چینها روان و طبقه‌ها فوق طبقه‌ها دوان می‌گردد و گردبادهای دریائی جلو نور خورشید را می‌گیرد . طوفانها هم به نوبه خود ابرهای انباشته و ستبری را ایجاد می‌نماید و تاریکی هوا بر تاریکی آبها می‌افزاید و بالاخره ظلمت تا بدانجا حکمفرما می‌گردد که با وجود سلامت چشمها رؤیت اشیاء ناممکن می‌شود (نگا : الامنتخب) . کسی که گرفتار چنین محیطی شود کی از آن رها و به سوی نجات راه پیدا می‌کند ؟ کافران و منافقان محروم از نور خدا هم در تاریکیهای کفر و شرک و معاصی گرفتارند . دل‌هایشان دستخوش امواج حیرت بوده ، و ابرهای شك بر دل‌هایشان خیمه زده ، و در نتیجه با ظلمات عقیده غلط و کردار بد و گفتار نادرست ، راهی گور تاریک و دشت محشر تاریک و دوزخ تاریک می‌گردند و بالاخره در دنیا و آخرت در ظلمات بسر می‌برند . « لُّجِّيٍّ » : منسوب به (لُّجَّة) ، دارای آب زیاد با عمق بسیار و سطح مواج .

سوره نور آیه 41

مَتْنِ آيَةٍ :
أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُسَبِّحُ لَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالطَّيْرُ صَاقَاتٍ كُلٌّ قَدْ عَلِمَ
صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِمَا يَفْعَلُونَ

ترجمه:

(ای پیغمبر!) مگر نمی‌دانی که همه کسانی و همه چیزهایی که در آسمانها و زمین بسر می‌برند، و جملگی پرندگان در حالی که (در هوا) بال گسترده‌اند، سرگرم تسبیح (خدا و فرما نبر اوامر) او هستند؟! همگی به نماز و تسبیح خود آشنا یند (و برابر فرمان تکوینی یا تشریحی، و یا الهام الهی، به وظیفه خویش در زندگی آگاهند، و به زبان قال یا حال بیانگر عظمت و جبروت پروردگار و نمایانگر قدرت و حکمت آفریدگارتند)، و خدا دقیقاً آگاه از کارهایی است که انجام می‌دهند.

توضیحات:

« أَلَمْ تَرَ »: مگر نمی‌بینی؟ مراد از دیدن در اینجا، مشاهده کردن با دیده بیرون یا بینش درون است (نگا: بقره / 243 و 246 و 258، آل‌عمران / 23، نساء / 44 و 49 و 51 و 60 و 77). « مَن »: کسانی که. چیزهایی که. « صَاقَاتٍ »: بال گسترده‌ندگان. بالها صاف نگاه دارندگان. حال است. « صَلَاتَهُ وَتَسْبِيحَهُ »: نماز و تسبیح خود. دعا و نیایش و تسبیح و تنزیه پدیدآورنده خود (نگا: رعد / 13 و 15، اسراء / 44، حج / 18، انبیاء / 79). « الطَّيْرُ »: پرندگان. ذکر (الطَّيْرُ) بعد از (مَن) ذکر خاص بعد از عام است و اشاره به ویژگیهای شگرفی است که در خلقت پرندگان نهفته است. از آنجا که این آفریده‌ها برخلاف قانون جاذبه به هوا بلند می‌شوند و برآسا به این سو و آن سو می‌روند، و آگاهیهای دقیق و عجیبی از مسائل هواشناسی و وضع جغرافیائی زمین به هنگام مسافرت و مهاجرت از قاره‌ای به قاره‌ای و حتی از قطبی به قطب دیگر زمین دارند، و از دستگاہهای هدایت کننده مرموز و راهیاب در دل شبهای تار و برفراز خشکیها و آبهای بسیار برخوردارند، و به خاطر ویژگیهای دیگر، قرآن روی پرندگان تکیه فرموده است.

سوره نور آیه 42

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلِلَّهِ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ

ترجمه:

مالکیت آسمانها و زمین (و فرماندهی مجموعه جهان هستی) از آن خداوند است، و بازگشت (همگان در روز قیامت برای حساب و کتاب و سزا و جزا) به سوی یزدان است.

توضیحات:

« مَلِكٌ »: (نگا: آل‌عمران / 189، مائده / 17 و 18 و 40 و 120). « الْمَصِيرُ »: (نگا: بقره / 285، آل‌عمران / 28، مائده / 18).

سوره نور آیه 43

مَتْنِ آيَةِ :
 أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُنزِلُ سَحَابًا ثُمَّ يُؤَلِّفُ بَيْنَهُ ثُمَّ يَجْعَلُهُ رُكَامًا فَتَرَى
 الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مِنْ جِبَالٍ فِيهَا مِنْ بَرَدٍ فَيُصِيبُ بِهِ
 مَنْ يَشَاءُ وَيَصْرِفُهُ عَنِ مَنْ يَشَاءُ يَكَادُ سُنْبًا بَرْقِهِ يَذْهَبُ بِالْأَبْصَارِ

ترجمه :

مگر نمی‌دانی که خداوند ابرها را آهسته (به سوی هم) می‌راند ، سپس آنها را گرد می‌آورد ، بعد آنها را متراکم و انباشته می‌سازد ، آن گاه می‌بینی که باران از لابلای آنها بیرون می‌ریزد ، و نیز خدا از آسمان ، از ابرهای کوه مانند آن ، تگرگهای بزرگی را فرو می‌آورد ، و هرکس را بخواهد با آن زیان می‌رساند ، و هرکس را بخواهد از زیان آن به دور می‌دارد . درخشش برق (حاصل از اصطکاک) ابرها (آن اندازه نیرومند است) نزدیک است چشمها را (خیره و) از میان بردارد . (هر يك از این پدیده‌ها دلیل بر قدرت خدا و موجب ایمان به آفریدگار آنهاست .)

توضیحات :

« يُنزِلُ » : آهسته و آرام سوق می‌دهد و می‌راند (نگا : إسرائ / 66) .
 « سَحَابًا » : ابرها . این واژه از لحاظ لفظ مفرد ، و از نظر معنی جمع است (نگا : اعراف / 57 ، نور / 40) . « يُؤَلِّفُ » : گرد می‌آورد و به هم متصل می‌گرداند .
 « رُكَامًا » : متراکم . انباشته (نگا : انفال / 37 ، طور / 44) . « الْوَدْقُ » : باران .
 « السَّمَاءِ » : مراد ابر آسمان است . « مِنْ جِبَالٍ » : مراد ابرهای کوه پیکر است . کسی می‌تواند شباهت کوهها و ابرها را درک کند که با هوا پیما بر فراز توده‌های عظیم ابرها پرواز نماید و قلعه‌ها و دره‌ها و پستیها و بلندیهای ابرها را بنگرد و منظره ناهمواریها را از بالا مشاهده نماید . (مِنْ جِبَالٍ) بدل از (مِنَ السَّمَاءِ) است . « بَرَدٍ » : تگرگ . زکرة آمدن آن اشاره به بزرگی دارد و حرف (مِنْ) پیش از آن تعبیه است . « سُنْبًا » : درخشندگی . پرتو . اینجا اشاره به رعد و برقهای شدیدی است که گاهی در يك دقیقه چهل بار آذرخش در می‌گیرد و چه بسا کشتیبانان و خلبانان را - به ویژه در مناطق گرمسیر - دچار مشکلات و سوانحی می‌سازد (نگا : تفسیرالمنتخب) .

سوره نور آیه 44

مَتْنِ آيَةِ :
 يُقَلِّبُ اللَّهُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةً لِّأُولِي الْأَبْصَارِ

ترجمه :

خدا شب و روز را (با کوتاه و دراز کردن ، و گرم و سرد نمودن ، و یکی را ظاهر و دیگری را محو ساختن ، و دیگر حوادث و فعل و انفعالات) دگرگون می‌نماید . واقعاً در این (کار تغیر احوال) عبرت بزرگی برای کسانی است که چشم داشته باشند (و بنگرند و بیندیشند و نتایج گشت‌وگذار و تغیر در ریجی شب و روز که سرچشمه پیدایش فصول چهارگانه و عامل اصلی حیات موجودات زنده است درمد نظر دارند) .

توضیحات :

« يَقْلَبُ » : دگرگون می‌سازد . زیر و رو می‌گرداند . تغییر می‌دهد . می‌برد و می‌آورد . « أُولِي الْأَبْصَارِ » : دارندگان چشم . مراد خردمندان و اندیشمندان است که در فراسوی دور بین دیده‌ها ، خردها می‌گمارند و همه چیز را با دقت زیر نظر می‌دارند .

سوره نور آیه 45

متن آیه :
وَاللَّهُ خَلَقَ كُلَّ دَابَّةٍ مِّن مَّاءٍ فَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَىٰ رِجْلَيْنِ وَمِنْهُمْ مَّن يَمْشِي عَلَىٰ أَرْبَعٍ يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

خداوند هر جنبنده‌ای را از آب آفریده است (ولی با این که اصل همه آنها آب است ، دارای انواع گوناگون و استعدادهاي مختلف و طرز زندگی متفاوت شدگفت انگیزی هستند) گروهی از آنها بر شکم خود راه می‌روند (همچون : ماهیها و خزندگان) و گروهی از آنها بر روی دو پا راه می‌روند (مانند : انسانها و پرندگان) و دسته‌ای بر روی چهار پا راه می‌روند (از قبیل : چهارپایان . تازه جنبندها و جانداران ، منحصر به اینها نیستند و بلکه چهره‌های بسیار متنوع و اشکال مختلف دیگر دارند ، و) خدا هرچه را بخواهد می‌آفریند . قطعاً او بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« كُلِّ دَابَّةٍ » : هر جنبنده‌ای . همه جنبندها . « مِنْ مَّاءٍ » : از آب و یژه‌ای که منی است ، یا از آب معمولی . تذکیر (مَاءٍ) در اینجا بیانگر افراد نوعی یا افراد شخصی ، یا هر دو است . و تعریف آن در سوره انبیاء آیه 30 که می‌فرماید : (وَجَعَلْنَا مِنَ الْمَاءِ كُلَّ شَيْءٍ حَيٍّ) بیانگر جنس است (نگا : تفسیر آلوسی) . منظور از خلقت موجودات زنده از آب این است که خداوند دانا و توانا ، نخستین جوانه حیات را در اعماق یا سواحل دریاها پدیدار فرموده است ؛ یا این که مراد از چنین آبی منی است ، و اگر هم برخی از جانداران از راه تقسیم سلولها به وجود می‌آیند ؛ نه از راه نطفه منی ، از قبیل : تک سلولها ، حکم بالا جنیه نوعی دارد ؛ نه عمومی . و یا این که مراد این است که آب ماده اصلی موجودات زنده است و قسمت عمده جسم آنها آب بوده و بدون آن قادر به ادامه حیات خود نمی‌باشند . « يَخْلُقُ اللَّهُ مَا يَشَاءُ » : این بخش از آیه ، بیانگر این واقعیت است که جانداران منحصر به سه گروه خزندگان و دوپایان و چهارپایان نبوده و بلکه حیواناتی وجود دارد که به گونه دیگری دارای پاهای بیشتری ، و یا ساختار و شیوه حیات شدگفت تری می‌باشند .

سوره نور آیه 46

متن آیه :

لَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ مُبَيِّنَاتٍ وَاللَّهُ يَهْدِي مَن يَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

ما (از طریق وحی) آیه های روشن و روشنگری را فرو فرستاده ایم (که هم خود واضح بوده و هم بیانگر احکام دینی و امثال زندگی و اسرار کونی می باشند) و خداوند هر که را بخواهد (در پرتو تلاش شخص و توفیق الهی) به راه راست رهنمود می کند .

توضیحات :

« مَبَيِّنَاتٍ » : روشن . روشنگر (نگا : نور / 34) .

سوره نور آیه 47

متن آیه :

وَيَقُولُونَ آمَنَّا بِاللَّهِ وَبِالرَّسُولِ وَأَطَعْنَا ثُمَّ يَتَوَلَّى فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مِّن بَعْدِ ذَلِكَ وَمَا أُولَئِكَ بِالْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(از جمله کسانی که خدا توفیق هدایت قریشیان فرموده است ، منافقانی هستند که پرتو ایمان به دلایشان نتابیده است ، ولی دم از ایمان می زنند) و می گویند : به خدا و پیغمبر ایمان داریم و (از اوامرشان) اطاعت می کنیم ، اما پس از این ادعاء ، گروهی از ایشان (از شرکت در اعمال خیر همچون جهاد ، و از حکم قضاوت شرعی) رویگردان می شوند ، و آنان در حقیقت مؤمن نیستند .

توضیحات :

« وَمَا أُولَئِكَ... » : مشارالیه کسانی است که (ءَاْمَنَّا وَ أَطَعْنَا) می گویند . « بِالْمُؤْمِنِينَ » : معرفه آمدن (مؤمنین) اشاره بدان دارد که اینان مؤمنان زبانی بوده ؛ نه مؤمنان راستین و مخلصی که تومی شناسی و قرآن معرفی فرموده است : إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ ءَامَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا . (نگا : حجرات / 15) .

سوره نور آیه 48

متن آیه :

وَإِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ إِذَا فَرِيقٌ مِّنْهُمْ مُّعْرَضُونَ

ترجمه :

هنگامی که ایشان به سوی خدا و پیغمبرش فرا خوانده می شوند تا (پیغمبر ، برابر چیزی که خدا نازل فرموده است) در میانشان داوری کند ، بعضی از آنان (نفاقشان ظاهر می شود و از قضاوت او) رویگردان می گردند . (زیرا که می دانند حق به جانب ایشان نیست و پیغمبر هم دادگرانه عمل می فرماید ، و حق را به صاحب حق می دهد) .

توضیحات :

« دُعُوا » : دعوت شدند . فرا خوانده شدند . « إِلَيَّ اللَّهُ » : مراد به سوی قرآن

خدا است. «لِيَحْكُمَ» : تا داوري کند. مرجع ضمير (رسول) است. جائز است که ضمير به مدعواييه مفهوم از کلام، يعنني (الله) و (رسول) برگردد. در هر صورت پيغمبر قاضي بوده و اطاعت از او، اطاعت از خدا است (نگا: نساء / 80). «معرضون»: رويگردانان از حکم پيغمبر.

سوره نور آيه 49

متن آيه:
وَإِنْ يَكُنْ لَهُمُ الْحَقُّ يَأْتُوا إِلَيْهِ مُذْعِنِينَ

ترجمه:

ولي اگر حق داشته باشند (چون مي‌دانند داوري به نفع آنان خواهد بود) با نهايت تسليم به سوي او مي‌آيند.

توضيحات:

«مذعنين»: اذعان کنندگان. گردن نهادگان. با فروتني و شتاب پذيراي حکم شد و ندگان. حال است.

سوره نور آيه 50

متن آيه:
أَفِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَمْ ارْتَابُوا أَمْ يَخَافُونَ أَنْ يَحِيفَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَرَسُولَهُ بَلْ أُولَئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

ترجمه:

آيا در دلهایشان بيماري (كفر) است؟ يا (در حقا نيت قرآن) شك و ترديد دارند؟ يا مي‌ترسند خدا و پيغمبرش بر آنان ستم کنند؟ (بلي! ایشان دچار بيماري كفر و گرفتارشك بوده و از داوري پيغمبر که برابر احکام الهي است هراسناک مي‌باشند. خوب مي‌دانند که خدا و رسول ستمگر نبوده و حق کسی را حيف و ميل نمي‌کنند) بلکه خودشان ستمگرند.

توضيحات:

«أفي قلوبهم مرض...»: استفهام جنبه مبالغه در نکوهش و تو بيخ را دارد. «ارتابوا»: دچار شك و گمان شده اند. «يحيف»: ستم کند. به سوي يکي از دو طرف دعاوي گرايش نمايد.

سوره نور آيه 51

متن آيه:
إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا دُعُوا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ لِيَحْكُمَ بَيْنَهُمْ أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَأَطَعْنَا وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه:

مؤمنان هنگامي که به سوي خدا و پيغمبرش فرا خوانده شوند تا میان آنان داوري کند، سخنشان تنها این است که مي‌گویند: شنیدیم و اطاعت کردیم! ورستگاران واقعي ايشانند.

توضیحات :

« إِنَّمَا كَانَ قَوْلَ... » : واژه (إِنَّمَا) برای حصر است. یعنی مؤمنان تنها يك سخن دارند که پذیرش و اطاعت است. واژه (قَوْلَ) خبر مقدم (كان) ، و اسم آن (أَنْ يَقُولُوا سَمِعْنَا وَ أَطَعْنَا) است .

سوره نور آیه 52

مَتْنِ آيَةِ :
وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَخْشِ اللَّهَ وَيَتَّقِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ

ترجمه :

و هر کس از خدا و پیغمبرش پیروی کند و از خدا بترسد و از (مخالفت فرمان) او بپرهیزد ، این چنین کسانی (به رضایت و محبت خدا و زعیم بهشت و خیر مطلق دست یافتگان و) به مقصود خود رسیدگانند .

توضیحات :

« يَتَّقِهِ » : اصل این فعل (يَتَّقِهِ) است و برای تخفیف قاف را ساکن کرده اند زیرا دو کسره پشت سرهم ثقیل می باشد. « الْفَائِزُونَ » : (نگا : توبه / 20 ، مؤمنون / 111) .

سوره نور آیه 53

مَتْنِ آيَةِ :
وَأَقْسِمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِنْ أَمَرْتَهُمْ لَيَخْرُجْنَ قُلْ لَّا تُقْسِمُوا طَاعَةً مَّعْرُوفَةً إِنَّ اللَّهَ يَخِيرُ يَمَا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

آنان مؤکدانه سوگندهای مغلظه یاد می کنند که اگر بدیشان دستور دهی (جان بر کف به سوی میدان جهاد) بیرون میروند (و از خانه و کاشانه و اموال و اولاد خود در می گذرند) . بگو : سوگند یاد نکنید . اطاعت شما خسته شده ای است (که شما دارید . هرگز قول به فعل در نیامده است . گفتار چپزی نیست ، کردار نشان دهید) چرا که قطعاً خدا از آنچه می کنید آگاه است .

توضیحات :

« جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ » : نهایت تأکید و مبالغه در سوگندهایشان دارند (نگا : مائده / 53 ، انعام / 109 ، نحل / 38) . « لَيَخْرُجْنَ » : بیگمان از خانه و کاشانه و اموال و اولاد خود می گذرند . جان بر کف به سوی پهنه کارزار میروند . « طَاعَةً مَّعْرُوفَةً » : اطاعت شما شما خسته شده است . یعنی عالم بی عمل بوده و قول را به فعل تبدیل نمی کنید (نگا : نساء / 81 ، توبه / 8) . با توجه بدین معنی (طَاعَةً) مبتدا و (مَّعْرُوفَةً) خبر آن است ، یا این که (طَاعَةً) خبر مبتدای محذوف است و تقدیر چنین است : طَاعَتُكُمْ طَاعَةً . آنچه از شما خواسته می شود اطاعت معلوم و مشخصی است که اطاعت صادقانه و خالصانه است . در این صورت (طَاعَةً) خبر مبتدای محذوف بوده و تقدیر چنین می شود : « الْمَطْلُوبُ مِنْكُمْ طَاعَةً مَّعْرُوفَةً » .

سوره نور آیه 54

متن آیه :
 قُلْ أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَإِنْ تَوَلَّوْا فَإِنَّمَا عَلَيْهِ مَا حُمِّلَ وَعَلَىٰكُمْ مَا حَمَلْتُمْ وَإِنْ تُطِيعُوهُ تَهْتَدُوا وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

ترجمه :

بگو: از خدا و از پیغمبر اطاعت کنید (اطاعت صادقانه ای که اعمالتان بیانگر آن باشد). اگر سرپیچی کردید و رویگردان شدید، بر او (که محمد و پیغمبر خدا است) انجام چیزی واجب است که بر دوش وی نهاده شده است (و آن تبلیغ رسالت است و از عهده اش هم برآمده است و کار خود را کرده است) و بر شما هم انجام چیزی واجب است که بر دوش شما نهاده شده است (که اطاعت صادقانه و عبادات مخلصانه است) اما اگر از او اطاعت کنید هدایت خواهید یافت (و به خیر و سعادت جهان نائل می گردید. در هر حال) بر پیغمبر چیزی جز ابلاغ روشن و تبلیغ آشکار نیست (و به وظیفه خود عمل کرده است).

توضیحات :

« تَوَلَّوْا » : پشت کردید. روی گردان شدید. در اصل (تَتَوَلَّوْا) می باشد. « حَمَلَ » : بر دوش او نهاده شده است. مسؤول و موظف شده است « الْبَلَاغُ » : ابلاغ رسالت. تبلیغ قوا بین دین (نگا: آل عمران / 20، مائده / 92 و 99).

سوره نور آیه 55

متن آیه :
 وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَلَيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَىٰ لَهُمْ وَلَيُبَدِّلَنَّهُمْ مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أَمْنًا يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئًا وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

ترجمه :

خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده اند و کارهای شایسته انجام داده اند، وعده می دهد که آنان را قطعاً جایگزین (پیشینیان، و وارث فرماندهی و حکومت ایشان) در زمین خواهد کرد (تا آن را پس از ظلم ظالمان، در پرتو عدل و داد خود آبادان گردانند) همان گونه که پیشینیان (دادگر و مؤمن ملت های گذشته) را جایگزین (طاغیان و یاغیان ستمگر) قبل از خود (در ادوار و اعصار دور و دراز تاریخ) کرده است (و حکومت و قدرت را بد آنان بخشیده است). هم چنین آئین (اسلام نام) ایشان را که برای آنان می پسندد، حتماً (در زمین) پابرجا و برقرار خواهد ساخت، و نیز خوف و هراس آنان را به امنیت و آرامش مبدل می سازد، (آن چنان که بدون دغدغه و دلهره از دیگران، تنها) مرا می پرستند و چیزی را انبازم نمی گردانند. بعد از این (وعده راستین) کسانی که کافر شوند، آنان کاملاً بیرون شوندگان (از دایره ایمان و اسلام) بشمارند (و متمردان و مرتدان حقیقی می باشند).

توضیحات :

« الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ . . . » : مراد مؤمنان صدر اسلام به طور خاص ، و همه مؤمنان متصف به دو صفت ایمان و عمل صالح به طور عام ، در تمام ازمنه و امکنه است . « لَيْسَتْ خَلِيفَتُهُمْ » : قطعاً ایشان را جانشین و جایگزین دیگران می‌سازیم و حکومت و ریاست را به دست آنان می‌سپاریم . مراد این است که در هر عصر و زمان پایه‌های ایمان و عمل صالح در میان مسلمانان میسبته حکم شود ، آنان صاحب حکومتی ریشه‌دار و پرنفوذ خواهند شد . « الْأَرْضُ » : مراد از آن تمام روی زمین نیست ، بلکه تسمیه جزء به اسم کل است . برخی ارض را شامل سراسر کره زمین دانسته اند و در انتظار روزی و روزگاری هستند که حکومت جهانی در دست مسلمین خواهد بود - إن شاء الله - . « الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ » : مراد همه ملت‌های پیشین است که دارای ایمان و عمل صالح بوده اند و در روی زمین حکومت پیدا کرده اند (نگا : اعراف / 137 ، یونس / 14 ، قصص / 5 و 6) . « لَيْسَ كُنْتُمْ » : پابرجا و میسبتقرمی‌دارد . « دِينَهُمْ » : دین مورد نظر ، آئین اسلام است . « مِنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ » : به دنبال خوف و هراس مسلمانان در اوائل عهد رسول است (نگا : انفال / 26) . « كَفَرُوا » : کفر ورزید . کفران نعمت خلافت کرد . « بَعْدَ ذَلِكَ » : بعد از آگاهی از این وعده . بعد از حصول آنچه وعده داده می‌شود . « الْفَاسِقُونَ » : مرتدان . خارج شوندگان از طاعت خدا . سرکشان از فرمان یزدان . افراد کاملاً فاسق و سر به کفو طغیان نهاده .

سوره نور آیه 56

متن آیه :

وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَاطِيعُوا الرَّسُولَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

ترجمه :

نماز را (در وقت معین و با خشوع و خضوع لازم) بخوانید ، و زکات را (به مستحقان آن) بپردازید ، و از پیغمبر اطاعت کنید ، تا این که (از سوی خدا) به شما رحم شود (و مشمول رضایت و عنایت او گردد) .

توضیحات :

« لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ » : تا به شما رحم شود . به امید رحمت و عنایت خدا به خود

سوره نور آیه 57

متن آیه :

لَا تَحْسِبَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مَعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا وَالَهُمُ النَّارُ وَلَا يئُسَ الْمَصِيرُ

ترجمه :

گمان مبر که کافران درمانده کنندگان (خدا) در زمین باشند (و بتوانند از چنگال مجازات الهی فرار کنند و از قلمرو قدرتش بیرون روند . نه تنها در این جهان از مجازات خدا مصون نیستند) بلکه در آخرت جایگاهشان دوزخ است و چه بد جایگاهی است !

توضیحات :

« مَعْ زَيْنَ » : درمانده کنندگان . گاهی انسان در تعقیب کسی است و او از دستش فرار می کند و هرچه کوشش می نماید به او دسترسی پیدا نمی نماید و از قلمرو قدرتش بیرون می رود ، و این امر او را ناتوان می سازد ، اما خدا کسی نیست که بتوان از قلمرو قدرت او بیرون رفت و وی را درمانده کرد و از دست کیفرش خود را به دور داشت . (مَعْ زَيْنَ) مفعول دوم است . « مَاوَاهُمْ » : مکانی که سرانجام کافران در آن منزل می گیرند .

سوره نور آیه 58

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِيَسْتَأْذِنَ كُمْ الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ وَالَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ مِنْ قَبْلِ صَلَاةِ الْفَجْرِ وَحِينَ تَصُبُّونَ ثِيَابَكُمْ مِنَ الظُّهُورِ وَمِنْ بَعْدِ صَلَاةِ الْعِشَاءِ ثَلَاثُ عَوْرَاتٍ لَكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ وَلَا عَلَيْهِمْ جُنَاحٌ بَعْدَهُنَّ طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ بَعْضُكُمْ عَلَى بَعْضٍ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ الْآيَاتِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید ! باید بردگان شما و همچنین کودکان نتان که به حد بلوغ نرسیده اند (ولی مسائل جنسی و عورت و غیر آن را تمییز و تشخیص می دهند ، به هنگام ورود به اطرافهای خواب مردان و همسران) در سه وقت اجازه بگیرند : پیش از نماز صبح ، و در نیمروز هنگامی که لباسهای (معمولی) خود را در می آورید ، و بعد از نماز عشاء . (این اوقات) سه وقت (ویژه خلوت و آشکار شدن) عورت شما است . بعد از این سه وقت بر شما و آنان گناهی نیست بدون اجازه وارد شوند . (آنان خدمتکاران و کوچکان شما هستند و مشکل است هر بار در سایر اوقات اجازه بگیرند) . ایشان دور و بر شما در رفت و آمدند و شما نیز دور و بر ایشان در رفت و آمدید (و با صفا و صمیمیت خانوادگی به یکدیگر خدمت می نمایند) . این گونه (صریح و روشن) خداوند آیه ها را برای شما توضیح و تبیین می کند (تا خویشتان را در پرتو احکام قرآنی ، متأدب به اخلاق اسلامی کنید) و خداوند بس آگاه و کاربجا است .

توضیحات :

« الَّذِينَ مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ » : مراد بردگان و خدمتکاران است (نگا : زادالمسیر ، الإیمنةخب) . « الَّذِينَ لَمْ يَبْلُغُوا الْحُلُمَ مِنْكُمْ » : از راه تغلیب مراد پسران و دختران است . « ثَلَاثَ مَرَّاتٍ » : نرسیده اند . « الْعِشَاءِ » : احتلام . مراد زمان بلوغ است . « مَرَّاتٍ » : دفعات . مراد اوقات اجازه گرفتن است . « الظُّهُورِ » : وقت ظهر . هنگام گرمای نیمروز . « عَوْرَاتٍ » : جمع عورت ، شرمگاه . مراد اوقات است که معمولاً میان زن و شوهر خلوت می گردد ، و ستر عورت مراعات نمی شود . « بَعْدَهُنَّ » : غیر از آن سه وقت . « طَوَافُونَ » : جمع طَوَافٍ ، صیغه مبالغه است و به معنی بسیار گردندگان است ، ولی مراد رفت و آمد و داخل شدن و بیرون رفتن و دور و بر یکدیگر پلکیدن برای خدمت و معاشرت و مخالطت است . خبر مبتدای محذوف بوده و تقدیر چنین است : هم طَوَافُونَ . « بَعْضُكُمْ » : مبتدای است و خبر آن چار و مجرور (عَلَيَّ بَعْضٍ) است که متعلق آن محذوف و تقدیر چنین است : بَعْضُكُمْ طَائِفٌ عَلَيَّ بَعْضٍ . جمله (بَعْضُكُمْ عَلَيَّ بَعْضٍ) بدل از جمله (طَوَافُونَ عَلَيْكُمْ) است .

سوره نور آیه 59

متن آیه :
وَإِذَا بَلَغَ الْأَطْفَالُ مِنْكُمُ الْحُلُمَ فَلْيَسِّرُوا لَهُمْ كَمَا اسْتَأْذَنَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

هنگامي که کودکان شما به سن بلوغ رسيدند (در همه اوقات براي ورود به مكاني که پدر و مادر در آنجا استراحت مي كنند ، و يا منزل اختصاصي كه آنان در آنجا بسر مي برند) بايد اجازه بگيرند ، همان گونه كه اشخاصي كه پيش از آنان بوده اند (هنگامي كه به سن بلوغ رسيده و اينك مردان و زنان بزرگسال بشمارند) اجازه گرفته اند . خداوند اين چنين (روشن و ساده) آيات (احكام شريعت) خود را توضيح داده و تبئين مي كند (تا متأدب به آداب اسلامي شويد) . و خداوند بس آگاه (از احوال آفريده هاي خود و) داراي حكمت است (در قان و ننگذاري براي بندگان) .

توضيحات :

« الَّذِينَ مِنْ ... » . مراد مردان و زنان ، يعني افراد بزرگسال است .

سوره نور آیه 60

متن آیه :
وَالْقَوَاعِدُ مِنَ النِّسَاءِ اللَّاتِي لَا يَرْجُونَ زَكَاحًا فَلَيْسَ عَلَيْهِنَّ جُنَاحٌ أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ غَيْرَ مُتَبَرِّجَاتٍ بِزِينَةٍ وَأَنْ يَسْتَعْفِفْنَ خَيْرٌ لَهُنَّ وَاللَّهُ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

زنان از كار افتاده اي كه (به سن و سال نازائي رسيده اند و بر اثر سالخوردي جا ذبه جنسي را كاملاً از دست داده اند و) ميل به ازدواج (با مردان ، و مردان نيز رغبت به ازدواج با آنان را) ندارند ، اگر لباسهاي حفظ حجاب مذكور در سوره نور آيه 31 ، و سوره احزاب آيه 59) خود را از تن به در آورند (و با جامه هاي معمولي با ديگران معاشرت كنند) گناهي بر آنان نيست (چرا كه به علت فرتوت بودن و كه نسال شدن ، همچون دختران نابالغ گشته اند) در صورتي كه (هدف آنان خودآرائي و نمايش وسائل آرايش در برابر مردم نبوده و به بهانه برداشتن لباس حجاب) زينت را نشان ندهند . (با همه اين احوال ، چون پيران سرمشق جوانان هستند) اگر عفت را عايت كنند (و خويشتن را بپوشانند) براي ايشان بهتر است ، و خداوند شنوا و دانا است (و لذا آنچه را مي گويند مي شنود ، و آنچه را در دل دارند و در سر مي پروراند مي داند) .

توضيحات :

« الْقَوَاعِدُ » : جمع قاعد . زنان پير و فرتوتي كه از حيض باز ايستاده اند و نازا شده و ميل زناشوئي و جا ذبه جنسي را كاملاً از دست داده باشند . « لَا يَرْجُونَ زَكَاحًا » : اميدي به ازدواج ندارند ، چرا كه

دیگر بدانان رغبتی نیست و آتش دلدادگی و دل‌باختگی خودشان در دلشان فرو مرده است. « أَنْ يَضَعْنَ ثِيَابَهُنَّ » : این که لباسهای خود را زمین بگذارند. مراد (خمار) و (جلا بیب) مذکور در سوره نور آیه 31، و سوره احزاب آیه 59 است که روسری و چارقد و مقنعه و جامه‌های رو بین می باشد. « غیر » : حال است. « متبرجات » : خارج شوندگان از حشمت. زنان آرایش کرده و زینت و زیبایی خود را نشان دهنده. « يَسْتَعْفِفْنَ » : عفت پیشه کنند. مراد حفظ حجاب برابر سوره نور آیه 31، و سوره احزاب آیه 59 است.

سوره نور آیه 61

مَتْنِ آيَةِ :
 لَيْسَ عَلَيَّ الْأَعْمَىٰ حَرَجٌ وَلَا عَلَيَّ الْأَعْرَجُ حَرَجٌ وَلَا عَلَيَّ الْمَرِيضُ حَرَجٌ وَلَا عَلَيَّ
 أَنْفُسِكُمْ أَنْ تَأْكُلُوا مِنْ بُيُوتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ آبَائِكُمْ أَوْ بُيُوتِ
 أُمَّهَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَانِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَخَوَاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ أَعْمَامِكُمْ
 أَوْ بُيُوتِ عَمَّاتِكُمْ أَوْ بُيُوتِ إِخْوَالِكُمْ أَوْ بُيُوتِ خَالَاتِكُمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ
 مَفَاتِحَهُ أَوْ صَدِيقِكُمْ لَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعًا أَوْ أَشْتَاتًا
 فَإِذَا دَخَلْتُمْ بُيُوتًا فَسَلِّمُوا عَلَيَّ أَنْفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِنْ عِنْدِ اللَّهِ مُبَارَكَةٌ
 طَيِّبَةٌ كَذَلِكَ يَبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمْ آيَاتِهِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

ترجمه :

بر (اشخاص صاحب عذر چون) کور و لنگ و بیمار، و بر خود شما (تندرستان) گناهی نیست که در خانه‌های (فرزندان) خودتان، یا خانه‌های پدران، مادران، برادران، خواهران، عموها، دایه‌ها، و خاله‌های خود، یا خانه‌هایی که کلیدهای آنها در اختیار شما است (و نگاهبانی و مواظبت آنها به شما واگذار شده است) و یا خانه‌های دوستانتان غذا بخورید. هم چنین بر شما گناهی نیست که به طور دسته جمعی و یا جداگانه خوراک تناول نمائید. هر وقت داخل خانه‌ای شدید بر همه دیگر سلام کنید، سلام پربرکت (و لبریز از خیر و ثواب فراوان، و تقویت کننده پیوند موجود میان دل‌های مردمان، و درود) پاکی که به فرمان خدا مقرر است (و موجب صفا و صمیمیت می‌گردد). این گونه (کافی و وافی و واضح) خداوند آیه‌ها (ی احکام محکمه و شرائع میرمه خود) را برایتان توضیح می‌دهد و تبیین می‌کند تا این که (ببیندیشید و در پرتو خرد، احکام و مواظبت مندرج در آیات را) بفهمید (و بدانها عمل کنید).

توضیحات :

« حَرَجٌ » : گناه (نگاه : توبه / 91، احزاب / 38). « بُيُوتِكُمْ » : خانه‌های خود. مراد خانه فرزندان است. چرا که به فرموده پیغمبر، فراچنگ آورده اولاد فرا چنگ آورده پدر بشمار است : الف) إِنْ أَطِيبَ مَا يَأْكُلُ الْمَرْءُ مِنْ كَسِيهِ، وَ إِنْ وُلِدَهُ مِنْ كَسِيهِ. ب) أَنْتَ وَمَالِكَ لَا يَبِيحُ. (نگاه : تفسیر آلوسی). « لَيْسَ عَلَيَّ الْأَعْمَى... » : طبق برخی روایات، اهل مدینه پیش از آن که اسلام را پذیرا شوند، افراد نابینا و شل و بیمار را از حضور بر سر سفره غذا منع می‌کردند و با آنان هم غذا نمی‌شدند. اسلام این عمل را زکوهش فرمود. « مَفَاتِحُ » : جمع مفتاح، کلیدها (نگاه : انعام / 59). « مَا مَلَكَتْ مَفَاتِحَهُ » : خانه‌هایی که کلیدهای آنها در اختیار شما

است. مراد خانه‌هایی است که نگاه‌بانی و مواظبت آنها به شما واگذار شده و شما را مراقب و متصرف در آنها نموده‌اند. « أَنْ تَأْكُلُوا جَمِيعاً أَوْ أَشْتَاتاً » : این که گروهی یا تنها غذا بخورید. برخی از اعراب مانند قبیلۀ کنانه، و جمعی از مسلمانان در آغاز اسلام از غذا خوردن تنهائی، ابا داشتند، قرآن بدانان تعلیم می‌دهد که غذا خوردن به صورت جمعی و فردی هر دو مجاز است. « فَسَلِّمُوا عَلَيَّ أَنْفُسِكُمْ » : بر خودتان سلام کنید. مراد از « خودتان »، « همدیگر » است (نگاه: بقره / 54) و در اصل منظور ساکنان منازل است، اعم از بیگانگان یا خویشان و اهل خانواده. از قبیل: پدر و مادر و برادر و خواهر و همسر و پسر و دختر (نگاه: آل‌عمران / 61). اگر هم به هنگام ورود به خانه‌ای، کسی در آنجا نباشد، باید بر خویشین سلام کرد و گفت: « السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَىٰ عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ ». « مِنْ عِنْدِ اللَّهِ » : از سوی خدا مقرر است و برنامه اسلامی است. « تَحِيَّةً » : درود و سلام. مفعول مطلق است برای (سَلِّمُوا) از غیر لفظ خود، همچون قَعَدْتُمْ جَلُوساً. « طَيِّبَةً » : پاک. مایه خوشحالی و سرور.

سوره نور آیه 62

متن آیه :
 إِنَّمَا الْأُمُومِيُّونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَإِذَا كَانُوا مَعَهُ عَلَىٰ أَمْرٍ جَامِعٍ لَم يَذْهَبُوا حَتَّىٰ يَسْتَأْذِنُوا مِنْهُ إِنِّ الَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَ وَالَّذِينَ يَسْتَأْذِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِذَا اسْتَأْذِنُوا مِنْهُ فَهُوَ عَلَيْهِمْ سَلَامٌ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

مؤمنان واقعی کسانی هستند که به خدا و پیغمبرش ایمان دارند و هنگامی که در کار مهمی (چون جهاد) با او باشند، بدون اجازه وی (به جائی) نمی‌روند (و تك و تنهاره‌ایش نمی‌کنند). کسانی که از تو اجازه می‌گیرند آنان واقعاً به خدا و پیغمبرش ایمان دارند. پس هرگاه از تو برای انجام بعضی از کارهای خود اجازه خواستند، به هرکس از ایشان که می‌خواهی (و صلاح می‌بینی) اجازه بده، و از خدا برای آنان آمرزش بخواه. بی‌گمان خدا بخشایشگر و مهربان است (و با مغفرت و رحمت خود، اجازه خواستن و به دنبال مصالح خویش رفتن ایشان را که نوعی قصور در چنین اوقات بشماراست می‌بخشد).

توضیحات :

« أَمْرٍ جَامِعٍ » : کار مهمی که مردمان برای مشورت و یا شرکت در آن گرد می‌آیند، از قبیل جهاد و جمعه و جماعت و عیدین. « إِسْتَأْذِنُوا مِنْهُ » : مراد طلب بخشش قصور آنان در تشخیص مهم و مهمتر است.

سوره نور آیه 63

متن آیه :
 لَا تَجْعَلُوا دُعَاءَ الرَّسُولِ بَيْنَكُمْ كَدُعَاءِ بَعْضِكُمْ بَعْضًا قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الَّذِينَ يَتَسَلَّلُونَ مِنْكُمْ لِوَاذًا فَلْيَحْذَرِ الَّذِينَ يُخَالِفُونَ عَنْ أَمْرِهِ أَنْ تُصِيبَهُمْ فِتْنَةٌ أَوْ يُصِيبَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

(ای مؤمنان !) دعوت پیغمبر را در میان خویش (برای اجتماع و شرکت در کارهای مهم) همسان دعوت برخی از برخی از خود بشمار نیاورید (چرا که فرمانش فرمان خدا و دعوتش دعوت پروردگار است) . خداوند آگاه از کسانی است که در میان شما خویشتن را می دزدند و پشت سر دیگران خود را پنهان می دارند (تا پیغمبر آنان را نبیند و از انصراف و گریز ایشان نپرسد و کاری بدانان حواله نکند) . آنان که با فرمان او مخالفت می کنند ، باید از این بترسند که بلائی (در برابر عصیان که می ورزند) گریبانگیرشان گردد ، یا این که عذاب دردناکی دچارشان شود (اعم از قحطی و زلزله و دیگر مصائب دنیوی ، و دوزخ و دیگر شکنجه های اخروی)

توضیحات :

« دَعَاءٌ » : دعوت . فراخواندن برای کار مهمی . « يَتَسَلَّلُونَ » : خود را می دزدند . خویشتن را کنار می کشند و پشت دیوار و پشت سر مردم خویش را پنهان می سازند . آهسته و پنهانی راه خود را در پیش می گیرند . « لَوْأَدَّأ » : پناه بردن . یکی در پشت دیگری خویشتن را قائم کردن . مصدر باب مفاعله است و حال بوده و به معنی (ملا و ذین) است .

سوره نور آیه 64

متن آیه :

أَلَا إِنَّ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قَدْ يَعْلَمُ مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ وَيَوْمَ يُرْجَعُونَ إِلَيْهِ فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

هان ! (ای مردمان !) آنچه در آسمانها و زمین است متعلق به خدا است . او آگاه است از آنچه شما (هم اینک) بر آن هستید (و چه نوع عقیده و هدف و روشی دارید) و آگاه است از آن روزی که انسانها در آن به سوی او بازمی گردند ، و ایشان را از اعمالی که انجام داده اند آگاه می سازد (و جزا و سزا و پاداش و پادافره کردار و رفتار و گفتارشان را می دهد) و خداوند از هر چیزی آگاه است (و احوال و اوضاع و مواقیح و مخالفت و اخلاص و نفاق کسی بر او پنهان نمی ماند) .

توضیحات :

« قَدْ يَعْلَمُ » : حتماً می داند . حرف (قَدْ) در اینجا برای تحقیق است (نگا : تفسیر آلوسی) . « يَوْمَ » : مفعول به و عطف بر (مَا) است ، و یا عطف بر (الْآنَ) مقدر است و تقدیر چنین است : مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ الْآنَ وَ يَوْمَ . و یا این که ظرف است و معنی چنین می شود : خداوند آگاه است از آنچه شما بر آن هستید ، و در روزی که انسانها به سوی او باز می گردند ، ایشان را از آنچه کرده اند با خبر می سازد . یا دأوری : در این آیه سه بار بر روی علم خدا نسبت به اعمال انسانها تکیه شده است ، تا ما متوجه باشیم که خدا به طور دائم مراقب ما است و چیزی از اعمال پنهان و آشکار ما بر او مخفی نمی ماند .

سوره فرقان آیه 1

متن آیه :

تَبَارَكَ الَّذِي نَزَّلَ الْفُرْقَانَ عَلَى عَبْدِهِ لِيَكُونَ لِلْعَالَمِينَ نَذِيرًا

ترجمه :

والا مقام و جاوید کسی است که فرقان ، (یعنی جدا سازنده حق از باطل) را بر بنده خود (محمد) نازل کرده است ، تا این که جهانیان را (بدان) بیم دهد (و آن را به گوش ایشان برساند) .

توضیحات :

« تَبَارَكَ » : والا مقام و عظیم القدر است . پربرکت و افزون خیر است . مانند کار و زوال ناپذیر است . این واژه تنها به صورت ماضی به کار می رود و دال بر کثرت و زیادت خیر است و معنی تمجید و تعظیم نیز دارد . « الْفُرْقَانَ » : مصدر است و به معنی جدا کردن . در اینجا به عنوان اسم فاعل به کار رفته و به معنی جدا سازنده حق از باطل است . مراد قرآن است .

سوره فرقان آیه 2

متن آیه :

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَمْ يَتَّخِذْ وَلَدًا وَلَمْ يَكُنْ لَهُ شَرِيكٌ فِي الْمُلْكِ وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ قَدْرَهُ تَفْدِيرًا

ترجمه :

آن کسی که حکومت و مالکیت آسمانها و زمین از آن او است ، و فرزند (برای خود) برنگزیده است ، و در حکومت و مالکیت انبازی نداشته است ، و همه چیز را آفریده است و آن را دقیقاً اندازه گیری و کاملاً برآورد کرده است .

توضیحات :

« قَدْرَهُ » : آن را اندازه گیری کرده است . آن را آماده کرده است برای همان ویژگی و کاری که خود خواسته است و انجام وظیفه ای که بدان واگذار فرموده است و میان اشیاء موازنه برقرار نموده است .

سوره فرقان آیه 3

متن آیه :

وَأَتَّخِذُوا مِنْ دُونِهِ آلِهَةً لَّا يَخْلُقُونَ شَيْئًا وَهُمْ يُخْلَقُونَ وَلَا يَمْلِكُونَ لِأَنفُسِهِمْ ضَرًّا وَلَا نَفْعًا وَلَا يَمْلِكُونَ مَوْتًا وَلَا حَيَاةً وَلَا نُشُورًا

ترجمه :

(مشرکان) سواي خدا ، معبودهائی را برگزفته اند (و به پرستش اصنام و کواکب و اشخاصی پرداخته اند) که چیزی را نمی آفرینند و بلکه خودشان آفریده هائی بیش نیستند ، و مالک سود و زیانی برای خود نبوده ، و بر مرگ و زندگی و رستخیز اختیار و توانی ندارند .

توضیحات :
 « شَدِيدًا » : چيزي را . اصلاً و ابدًا . « نُشُورًا » : زندگي دوباره . رستاخيز .
 حیات بعد از ممات (نگا : عبس / 22) .

سوره فرقان آیه 4

متن آیه :
 وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا إِن هَذَا إِلَّا إِفْكٌ افْتَرَاهُ وَأَعَانَهُ عَلَيْهِ قَوْمٌ آخَرُونَ
 فَقَدْ جَاءُوا ظُلْمًا وَزُورًا

ترجمه :

کافران ميگويند : اين (قرآن) دروغی بيش نيست که خود (محمد) آن را
 از پيش خود به هم بافته است و گروهی او را در اين کار ياري داده اند .
 آنان واقعاً (با بيان اين سخن) ستم و بهتان بزرگی را مرتکب شده اند .

توضیحات :

« إِفْكٌ » : بدترین دروغ (نگا : نور / 11) . « افْتَرَاهُ » : سرهم کرده است .
 ساخته و پرداخته نموده است (نگا : آل عمران / 94 ، یونس / 38) . « قَوْمٌ
 آخَرُونَ » : گروه دیگری . مراد اهل کتابی است که اسلام را پذيرفته بودند
 ، يا اشخاصی چون عداس ، يسار ، نصر ، ابو فکیه رومی و . . . (نگا : نحل /
 103) . « جَاءُوا » : عرب واژه های (جَاءَ) و (أَتَى) را به معنی (فَعَلَ)
 یعنی انجام داد ، به کار می برند (نگا : تفسیر أضواء البیان) . « زُورًا »
 : باطل . بهتان (نگا : حج / 30) . تَنكِيْر (ظُلْمًا) و (زُورًا) برای تعظیم
 است .

سوره فرقان آیه 5

متن آیه :
 وَقَالُوا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ اكْتَتَبَهَا فَهِيَ تُمَلَّى عَلَيْهِ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

ترجمه :

(درباره قرآن نیز) ميگويند : افسانه های پيش پي نيان است که (از
 ديگران) خواسته است آن را برایش بنويسند ، و چنين افسانه های
 سحرگهان و شامگهان بر او خوانده ميشود (تا آنها را حفظ کند و به خاطر
 سپارد) .

توضیحات :

« أَسَاطِيرُ » : افسانه ها (نگا : أنعام / 25) . « اكْتَتَبَهَا » : درخواست
 نوشتن آنها را از ديگران کرده است . آنها را روز و يسي کرده است . «
 بُكْرَةً » : سحرگهان . بامدادان . « أَصِيلًا » : شامگهان . مراد کفار از سحرگهان و
 شامگهان ، همه اوقات شبانه روز بوده است .

سوره فرقان آیه 6

متن آیه :
 قُلْ أُنزِلَ الَّذِي يَعْلَمُ السِّرَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه:

بگو: قرآن را کسی فرو فرستاده است که راز آسمانها و زمین را می‌داند (و گوشه‌ای از این راز را به عنوان معجزه در قرآن گنجانده است تا دلیل بر وحی الهی باشد و انسانها نتوانند حتی سوره‌ای همچون سوره‌های قرآن را بسازند و ارائه دهند). بی‌گمان خدا آمرزگار و مهربان است (و سرکشان و بزهکارانی را می‌بخشد که برگردند و از دروغگوئیها و پلشتیها دست بکشند).

توضیحات:

«يَعْلَمُ السِّرَّ...»: اشاره به این است که قرآن ساخته و پرداخته مغز بشر نیست و با کمک این و آن تنظیم نشده است، بلکه تالیف خدا است و معجزه بوده و یکی از اسرار است.

سوره فرقان آیه 7

متن آیه:

وَقَالُوا مَالِ هَذَا الرَّسُولِ يَأْكُلُ الطَّعَامَ وَيَمْشِي فِي الْأَسْوَاقِ لَوْلَا أُنزِلَ إِلَيْهِ مَلَكٌ فَيَكُونُ مَعَهُ نَذِيرًا

ترجمه:

(محمدرضا نیز مسخره می‌کنند) و می‌گویند: این چه پیغمبری است؟! او غذا می‌خورد، و در بازارها راه می‌رود، (نه شیوه فرشتگان دارد، و نه روش شاهان. او امتیازی بر دیگران ندارد، چرا که همچون افراد عادی نیاز به تغذیه دارد، و در بازارها برای کسب و تجارت و خرید نیازمندیهایی خود رفت و آمد می‌کند). چرا لااقل فرشته‌ای به سوی او فرستاده نشده است تا (به عنوان گواه صدق دعوتش) همراه او مردم را بیم بدهد (و در امر تبلیغ رسالت او را یاری نماید و ما هم ایمان بیاوریم).

توضیحات:

«مَا لِهَذَا الرَّسُولِ»: این پیغمبر را چه شده است؟ چرا باید این پیغمبر؟ «لَوْلَا»: چرا نباید که؟ این واژه در اینجا برای استفهام است.

سوره فرقان آیه 8

متن آیه:

أَوْ يُلْقَىٰ إِلَيْهِ كَنزٌ أَوْ تَكُونُ لَهُ جَنَّةٌ يَأْكُلُ مِنْهَا وَقَالَ الظَّالِمُونَ إِن تَتَّبِعُونَ إِلَّا رَجُلًا مَّسْحُورًا

ترجمه:

یا این که گنجی (از آسمان) به سوی او انداخته شود (تا از آن خرج و انفاق کند) و یا این که باغی داشته باشد که از (میوه‌های) آن بخورد (و امرار معاش کند). ستمگران (کفر پیشه) می‌گویند: شما جز از یک انسان دیوانه پیروی نمی‌کنید.

توضیحات:

« كَنْزٌ » : گنج . « جَنَّةٌ » : باغ . « مَسْحُورًا » : جادو شده . دیوانه (نگا :
إسراء / 47 و 101) .

سوره فرقان آیه 9

متن آیه :

انظُرْ كَيْفَ ضَرَبُوا لَكَ الْأَمْثَالَ فَضَلُّوا فَلَا يَسْتَتِيطِيعُونَ سَبِيلاً

ترجمه :

(ای پیغمبر !) ببین چگونه برای تو مثلها می زنند (وگاهی تورا جادو شده ، وگاهی دیوانه ، و زمانی دروغگو ، و وقتی تعلیم دیده بیگانگان غیر عرب می نامند ، و بدین وسیله از راه راست و طریقه میا حثات و محاجات درست بدر میروند) وگمراه می شوند و نمی توانند (به سوی جاده حقیقت و بیان حجت) راهی پیدا کنند (و بر یک سخن ماندگار بمانند ، و هر زمان قولی و هر لحظه نقلی دارند) .

توضیحات :

« الْأَمْثَالَ » : مراد مثالهای بی پایه و اساس و تشبیهات نادرست و نارواست .

سوره فرقان آیه 10

متن آیه :

تَبَارَكَ الَّذِي إِنْ شَاءَ جَعَلَ لَكَ خَيْرًا مِّنْ ذَلِكَ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
وَيَجْعَلُ لَكَ فُصُورًا

ترجمه :

بزرگوار خداوندی است که اگر بخواهد برای تو بهتر از آن (چیزهایی که آنان پیشنهاد می کنند) میسازد ، باغهایی را (در دنیا برایت پدیدار می نماید) که در زیر (قصر و قصور و درختان) آنها رودبارها و جو و یبارها روان باشد ، و برای تو کاخهای مجللی میسازد (و در اختیار قرار می دهد که ایشان در خواب هم ندیده باشند) .

توضیحات :

« تَبَارَكَ » : (نگا : فرقان / 1) . « جَنَّاتٍ » : باغهایی را . بدل از (خَيْرًا) است .

سوره فرقان آیه 11

متن آیه :

بَلْ كَذَّبُوا بِالسَّاعَةِ وَأَعْتَدْنَا لِمَنْ كَذَّبَ بِالسَّاعَةِ سَعِيرًا

ترجمه :

(این حرفهایی را که می زنند همه بهانه است) . واقع قضیه این است که آنان قیامت را دروغ میدانند ، و ما برای کسی که قیامت را دروغ بداند آتش شعله ورسوزانی را آماده کرده ایم .

توضیحات :

« بَلَّ » : این واژه برای (إضراب) است . یعنی آنان آنچه را در زمینه زغی تو حید تو نبوت می گویند ، بهانه هائی است که در حقیقت از انکار معاد سرچشمه گرفته است . « السَّاعَةُ » : قیامت (نگا : انعام / 31 و 40 ، اعراف / 187) . « سَجِيرًا » : آتش شعله ور و ملتهب (نگا : نساء / 10 و 55 ، اسراء / 97) .

سوره فرقان آیه 12

متن آیه :

إِذَا رَأَتْهُمْ مِّن مَّكَانٍ بَعِيدٍ سَمِعُوا لَهَا تَغَيُّطًا وَزَفِيرًا

ترجمه :

هنگامی که (این آتش فروزان دوزخ) ایشان را از دور می بیند (و آنان چشمشان بدان می افتد) صدای خشم آلود و جوش و خروش آن را می شنوند .

توضیحات :

« تَغَيُّطًا » : فریاد خشم . خشم را با نعره و فریاد آشکار کردن . « زَفِيرًا » : جوش و خروش ناشی از خشم . از خشم نفس طولانی بیرون کشیدن (نگا : هود / 106 ، انبیاء / 100) .

سوره فرقان آیه 13

متن آیه :

وَإِذَا أَلْفُوا مِنْهَا مَكَانًا صَيِّقًا مُّقَرَّرِينَ دَعَوْا هُنَالِكَ ثُبُورًا

ترجمه :

هنگامی که ایشان ، با غل و زنجیر ، به مکان تنگی از آتش دوزخ افکنده می شوند ، در آنجا (و اوایلا سر می دهند و) مرگ را به فریاد می خوانند (و آرزوی نابودی می کنند) .

توضیحات :

« مُقَرَّرِينَ » : کسانی که دستها و پاهایشان را با غل و زنجیر به هم بسته باشند (نگا : ابراهیم / 49) . « دَعَوْا » : فریاد می دارند . ندا می زنند . « هُنَالِكَ » : در آن مکان تنگ . « ثُبُورًا » : هلاک . یعنی فریاد می زنند ، مرگ ما را دریاب تا نابود شویم و از عذاب برهیم (نگا : نیا / 40) .

سوره فرقان آیه 14

متن آیه :

لَا تَدْعُوا الْيَوْمَ ثُبُورًا وَاحِدًا وَادْعُوا ثُبُورًا كَثِيرًا

ترجمه :

امروز يك بار نه ، بلکه بارها و بارها مرگ را به آرزو بخواهید و فریادش دارید (ولی بدانید که دیگر مرگی وجود ندارد ، و خلاص از عذاب و نجات از عقابی که پیوسته رو به افزایش است ، غیر ممکن است) .

توضیحات :
« ثُبُوراً كَثِيراً » : مراد وا ویلاها و ناله‌های پشت سر یکدیگر و ای مرگ و ای مرگهای مکرر است .

سوره فرقان آیه 15
متن آیه :
قُلْ أَذَلِكْ خَيْرٌ أَمْ جَنَّةُ الْخُلْدِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ كَأَنْتَ لَهُمْ جَزَاءً وَمَصِيراً

ترجمه :
(ای پیغمبر ! بدیشان) بگو : آیا این (سرنوشت دردناک) بهتر است ، یا بهشت جاویدانی که به پرهیزگاران وعده داده شده است ؟ (بهشتی که برابر وعده الهی توسط انبیاء) هم پاداش (اعمال دنیوی) آنان است و هم جایگاه و قرارگاه (سرمدی) ایشان .

توضیحات :
« ذَلِكَ » : این سرنوشت بدفرجام دوزخ نام .

سوره فرقان آیه 16
متن آیه :
لَهُمْ فِيهَا مَا يَشَاءُونَ خَالِدِينَ كَانَ عَلَى رَبِّكَ وَعْدًا مَسْئُوراً

ترجمه :
(همان بهشتی که) هرچه بخواهند ، در آنجا موجود و برای آنان فراهم است ، و برای همیشه در آنجا خواهند ماند . این نعمتها وعده خدا بوده است ، وعده‌ای که (مؤمنان برابر رهنمود یزدان در کتابهای آسمانی) تحقق آن را از خدا خواسته اند .

توضیحات :
« خَالِدِينَ » : حال است . « وَعْدًا مَسْئُوراً » : وعده‌ای که مورد تقاضا و درخواست مؤمنان از خدا بوده است (نگا : آل عمران / 194) و فرشتگان نیز آن را برای مؤمنان از خدا درخواست کرده‌اند (نگا : غافر / 8) . آن چنان این وعده قطعی و حتمی است که مؤمنان می‌توانند آن را در آخرت از خدا مطالبه و درخواست کنند .

سوره فرقان آیه 17
متن آیه :
وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ وَمَا يَعْْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ فَيَقُولُ أَأَنْتُمْ أَضَلَّاتُمْ عِبَادِي هَؤُلَاءِ أَمْ هُمْ ضَلُّوا السَّبِيلَ

ترجمه :
(برای اندرز مردمان یا داور شو) روزی را که خداوند همه مشرکان را (برای حساب و کتاب) به همراه همه کسانی که (همچون عیسی و عزیر و فرشتگان ، در دنیا) بجز خدای پرستیدند ، گرد می‌آورد و (به پرستش

شدگان) ميگويد : آيا شما اين بندگان مرا گمراه کرده ايد (و بدیشان دستور داده ايد که شما را پرستش نمايند) يا اين که خودشان گمراه گشته اند (و به اختيار خود شمارا پرستش نموده اند؟) .

توضیحات :

« مَا يَعْْبُدُونَ » : مراد عیسی و عَزِيز و فرشتگان و ديگر ذويالعقولی است که پرستش شده اند (نگا : مائده / 116 ، توبه / 30 ، انبياء / 26 ، سبا / 40 و 41) .

سوره فرقان آیه 18

متن آیه :

قَالُوا سُبْحَانَكَ مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا أَنْ نَتَّخِذَ مِنْ دُونِكَ مِنْ أَوْلِيَاءَ وَلَكِنْ مَتَّعْتَهُمْ وَأَبَاءَهُمْ حَتَّى نَسُوا الذِّكْرَ وَكَانُوا قَوْمًا بُورًا

ترجمه :

آنان (در پاسخ) ميگويند : تو منزه و به دور (از آن چیزهائی) هستی (که مشرکان به تو نسبت ميدهند) . ما (انسانها) را نرسد که جز تو سرپرستانی براي خود برگزينيم (وسوای تو را بپرستيم) ، وليکن (سبب کفر و انحرافشان اين است که) آنان و پدران و نیاکانشان را (از نعمتها و لذا نذ دنیا) برخوردار نموده اي ، تا آنجا که یاد (تو و سپاس تو) را فراموش کرده اند (و به جای شکر نعمت ، در شهوات و کامچوئيها فرو رفته اند) و مردمان تباهي شده اند و هلاک گشته اند .

توضیحات :

« مَا كَانَ يَنْبَغِي لَنَا . . . » : ما را نسزد . ما نبايد که . مراد ما انسانها و همه خلایق است . « أَوْلِيَاءَ » : مراد معبودها است . « مَتَّعْتَهُمْ » : متمتع نموده اي . از نعمت برخوردار کرده اي . « الذِّكْرَ » : مراد یاد پروردگار و عذاب و عقاب کردگار است . « بُورًا » : فاسد و تباه . هلاک شده . اين واژه جمع مکسر (بائِر) يا مصدر است و در معنی جمع .

سوره فرقان آیه 19

متن آیه :

فَقَدْ كَذَّبْتُمْ بِمَا تَقُولُونَ فَمَا تَسْتَطِيعُونَ صَرْفًا وَلَا نَصْرًا وَمَنْ يَظْلِم مِّنْكُمْ نُسِفْهُ عَذَابًا كَبِيرًا

ترجمه :

(به پرستش کنندگان مشرک گفته ميشود : شما که ميگفتيد اينان شما را از راه منحرف و گمراه کرده اند و به عبادت خود خوانده اند ! هم اينک) ايشان سخنان شما را تکذيب مي کنند و نادرست مي دانند . لذا نه مي توانيد (عذاب الهي را) از خود به دور داريد ، و نه مي توانيد (خويشتن را) ياري دهيد و (يا از ديگران) ياري بيينيد . (بندگان جملگی بايد بدانند که) هرکس از شما (با کفر و عصيان ، همچون اينان) ستم کند ، عذاب بزرگی را بدومي چشاند .

توضیحات :

« يَمَّا تَقُولُونَ » : در چيزي كه مي‌گوئيد . حرف (ب) به معني (في) است (نگا : آل عمران / 123 ، قمر / 34) . « صَرَفًا » : دفع عذاب . بازگرداندن (نگا : آل عمران / 152 ، اعراف / 146 ، يوسف / 24 و 33) . « نَصْرًا » : مراد خويشتن را كمك و ياري كردن ، و يا از ديگران كمك و ياري دريافت نمودن است .

سوره فرقان آيه 20

متن آيه :

وَمَا أَرْسَلْنَا قَبْلَكَ مِنَ الْمُرْسَلِينَ إِلَّا إِنَّهُمْ لَيَأْكُلُونَ الطَّعَامَ وَيَمْشُونَ فِي الْأَسْوَاقِ وَجَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً أَتَصْبِرُونَ وَكَانَ رَبُّكَ بَصِيرًا

ترجمه :

ما هيچ يك از پيغمبران را پيش از تو نفرستاده ايم مگر اين كه (همه آنان از جنس بشر بوده اند و) غذا مي‌خورده اند و در بازارها (براي معامله و تهيه نيازمنديهاي خود) راه مي‌رفته اند . ما برخي از شما را وسيله امتحان برخي ديگر کرده ايم (و اغنياء را با فقراء ، تندرستان را با بيماران ، پيغمبران را با كافران و مشركان ، و برعكس مي‌آزمائيم) . آيا شكيبائي مي‌ورزيد ؟ (تا از عهده امتحان الهي بدر آئيد و پاداش بزرگ او را دريافت نمائيد ؟ شكيبائي كنيد ، چرا كه شكيبائي ركن اصلي پيروي است) . خدای تو بي‌نا است (و همه چيز را مي‌بيند و همگان را در برابر اعمالشان پاداش مي‌دهد) .

توضیحات :

« فِتْنَةً » : آزمون . آزمائش . « جَعَلْنَا بَعْضَكُمْ لِبَعْضٍ فِتْنَةً » : مراد آزمائش عمومي مردم به وسيله يكديگر است (نگا : انعام / 53 و 165 ، انفال / 28 ، محمد / 4) .

سوره فرقان آيه 21

متن آيه :

وَقَالَ الَّذِينَ لَا يَرْجُونَ لِقَاءَنَا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْنَا الْمَلَايِكَةُ أَوْ نَرَى رَبَّنَا لَقَدِ اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ وَعَتَوْا عُتْوًا كَبِيرًا

ترجمه :

آنان كه اميدي به ملاقات ما (در روز رستاخيز نداشتند و قيامت را قبول) ندارند مي‌گويند : چرا فرشتگان به پيش ما نمي‌آيند (تا بر صدق رسالت تو گواهي دهند ؟) يا چرا پروردگار خود را نمي‌بينيم (تا خودش در برابرمان ظاهر و به ما بگويد كه او تو را فرستاده است ؟) واقعاً آنان خويشتن را بزرگ پنداشته‌اند (و از حد خود بسي‌پارا فراتر) و در ظلم و طغيان سخت سركشي نموده‌اند .

توضیحات :

« اسْتَكْبَرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ » : خودشان را دست بالا و بزرگ گرفته‌اند . خود را بزرگ پنداشته‌اند . « عُتْوًا » : سركشي کرده‌اند . از حد خود فراتر رفته‌اند .

سوره فرقان آیه 22

متن آیه :
 يَوْمَ يَرَوْنَ الْمَلَائِكَةَ لَا بُشْرَىٰ يَوْمَئِذٍ لِلْمُجْرِمِينَ وَيَقُولُونَ حِجْرًا مَّحْجُورًا

ترجمه :

روزي فرشتگان را مي بينند و در آن روز مژده و نوپدي براي بزهكاران در ميان نخواهد بود (و بلكه روزي است كه از ترس فرياد برمي آورند و) ميگويند : پناه !! امان !!

توضیحات :

« يَوْمَ » : در روزي . مراد روز فوت و مرگ هر كسي (نگا : نساء / 97) يا روز قيامت است . « لا بُشْرَىٰ » : بشارت و مژده اي نخواهد بود . بشارت مباد . « حِجْرًا مَّحْجُورًا » : پناه و امان دهيد . دست باز داريد و صدمه اي نرسا نيد كه ممنوع و گناه است . (حِجْرًا مَّحْجُورًا) اصطلاحی بوده است در ميان عربها كه وقتي به كسي برخورد مي كردند كه از او مي ترسيدند ، براي گرفتن امان آن را خطاب به طرف مي گفتند . مخصوصاً در ماههاي حرام و ايام حج ، اگر دشمني به دشمني برخورد مي كرد و مي ترسيد صدمه اي بدو بزند اين جمله را تكرر مي كرد و در امان بود . (حِجْرًا) مفعول به فعل مقدر است و (مَّحْجُورًا) صفت است و به عنوان تَأْكِيدِ معني آمده است . در اصل چنين است : أَطْلُبُ مِنْكَ حِجْرًا ، لا سَبِيلَ إِلَي رَفْعِهِ وَ دَفْعِهِ . كافران در قيامت خيال مي كنند با گرفتن (حِجْرًا مَّحْجُورًا) مي توانند خويشتن را از دست فرشتگان عذاب واز مجازات و عقاب خدا برهانند .

سوره فرقان آیه 23

متن آیه :
 وَقَدْ مَنَّآ إِلَىٰ مَا عَمِلُوا مِنْ عَمَلٍ فَجَعَلْنَا لَهُ هَبَاءً مَّنْثُورًا

ترجمه :

ما به سراغ تمام اعمالی كه (به ظاهر نيك بوده و در دنيا) آنان انجام داده اند ميرويم و همه را همچون ذرات غبار پرا كنده در هوا ميپسا زيم (و ايشان را از اجر و پاداش آن محروم مي كنيم . چرا كه نداشتن ايمان ، موجب محو و نابودي احسان ، و بپا عتبار شدن اعمال خوب انسان ميگردد) .

توضیحات :

« قَدْ مَنَّآ إِلَىٰ مَا » : به سراغ چيزهائي ميرويم كه . « هَبَاءً » : ذرات كوچك غبار كه به هنگام تابش نور خورشيد به داخل اطاق ديده مي شوند . « مَّنْثُورًا » : پرا كنده . مراد اين است كه اعمال ايشان را بدان گونه پرا كنده مي داريم كه همچون چنين ذراتي قابل جمع نبوده و مفيد فائده اي نباشند (نگا : ابراهيم / 18) .

سوره فرقان آیه 24

متن آیه :
 أَصْحَابُ الْجَنَّةِ يَوْمَئِذٍ خَيْرٌ مُّسْتَقْرَرًا وَأَحْسَنُ مَقِيلًا

ترجمه :

بهشتیان در آن روز ، جایگاه و استراحتگاهشان بهتر و نیکوتر است . . .

توضیحات :

« خَيْرٌ » : صیغه تفضیل ، گاهی در مواردی به کار می‌رود که يك طرف به كَلْبِي فاقد آن است (نگا : فصلت / 40) . لذا این آیه بیانگر آن نیست که دوزخیان وضعیتشان خوب است و بهشتیان وضعیتشان از آنان بهتر می باشد . « مُسْتَقْرَأً » : قرارگاه . جایگاه . « مَقِيلًا » : استراحتگاه . خوابگاه . از ماده (قیل) . واژه‌های (مُسْتَقْرَأً) و (مَقِيلًا) تمیز می باشند .

سوره فرقان آیه 25

متن آیه :

وَيَوْمَ تَشْقُقُ السَّمَاءُ بِالْغَمَامِ وَنُزِّلَ الْمَلَائِكَةُ تَنْزِيلًا

ترجمه :

(یا داور شو) روزی را که آسمان (کره زمین در آن روز ، بر اثر انفجارات کواکب و سیارات) به وسیله ابر (حاصل از گرد و غبار غلیظ کرات) پاره پاره (و لکه لکه) می‌گردد . و فرشتگان تند تند و پیاپی فرو فرستاده می‌شوند (تا نامه اعمال را به دست مردمان برسانند ، و به هنگام حسابرسی و دادگاهی بر آنان گواهی دهند) .

توضیحات :

« تَشْقُقُ » : پاره پاره می‌گردد . اشارت به آن است که در آستانه قیامت ، انقلابات و انفجارات شگرفی سراسر عالم هستی را فرا می‌گیرد و ابر غلیظی از گرد و غبار کرات متلاشی شده ، صفحه آسمان را می‌پوشاند که در لابلای این ابر شکافی وجود دارد . « بِالْغَمَامِ » : به وسیله ابر . همراه ابر . واژه (ب) ممکن است به معنی ملا بست باشد ، یا برای سببیت بوده ، و یا این که به معنی (عَن) باشد (نگا : / 44) . یعنی : آسمان گاه‌گاهی از لابلای ابر پدیدار می‌شود .

سوره فرقان آیه 26

متن آیه :

الْمَلِكُ يَوْمَ يَمُذُ الْحَقُّ لِلرَّحْمَنِ وَكَانَ يَوْمًا عَلَى الْكَافِرِينَ عَسِيرًا

ترجمه :

در آن روز حکومت واقعی و ملك حقیقی ، از آن خداوند مهربان است (و مملکت جهان ، به صورت ظاهر و باطن و حقیقی و مجازی ، در دست یزدان است) ، و آن روز برای کافران روز سختی خواهد بود .

توضیحات :

« الْحَقُّ » : واقعی . راستین . صفت « الْمَلِكُ » است . « عَسِيرًا » : سخت . شدید (نگا : قمر / 8 ، مدثر / 9) .

سوره فرقان آیه 27

مَتْنِ آيَةٍ :
وَيَوْمَ يَعْصِي الظَّالِمُ عَلَى يَدَيْهِ يَقُولُ يَا لَيْتَنِي اتَّخَذْتُ مَعَ الرَّسُولِ سَبِيلًا

ترجمه :

و در آن روز ستمکار (کفر پیشه) هر دو دست خویش را (از شدت حسرت و ندامت) به دندان می‌گزد و می‌گوید : ای کاش ! با رسول خدا راه (بهشت را) برمی‌گزیدم (و با قافله انبیاء به سوی خوشبختی جاویدان و رضای یزدان سبحان حرکت می‌کردم . ای وای ! من ، بر خود چه کردم ؟) .

توضیحات :

« الظَّالِمُ » : کافر . کسی که با کفر و مخالفت با انبیاء ، به خویشتن ظلم کرده است . « يَعْصِي » : گاز می‌گیرد . دست خود یا انگشت خود را گاز گرفتن ، کنایه از خشم و پشیمانی است .

سوره فرقان آیه 28

مَتْنِ آيَةٍ :
يَا وَيْلَاتِي لَيْتَنِي لَمْ أَتَّخِذْ فُلَانًا خَلِيلًا

ترجمه :

ای وای ! کاش من فلانی را به دوستی نمی‌گزافتم .

توضیحات :

« خَلِيلًا » : دوست خاص و صمیمی که انسان او را مشاور خود کند .

سوره فرقان آیه 29

مَتْنِ آيَةٍ :
لَقَدْ أَضَلَّنِي عَنِ الذِّكْرِ بَعْدَ إِذْ جَاءَنِي وَكَانَ الشَّيْطَانُ لِيْ اِنْسَانٍ خَدُولًا

ترجمه :

بعد از آن که قرآن (برای بیداری و آگاهی) به دستم رسیده بود ، مرا گمراه (و از حق منحرف و منحرف) کرد . (آری ! این چنین) شیطان انسان را (به رسوائی می‌کشد و) خوار خوار می‌دارد .

توضیحات :

« الذِّكْرُ » : قرآن (نگا : آل عمران / 58 ، اعراف / 63 و 69 . . .) . یاد خدا (نگا : مائده / 91 ، رعد / 28) . « الشَّيْطَانُ » : اهریمن جن و انس . « خَدُولًا » : بسیار خوار کننده و رسوائی به بار آورنده .

سوره فرقان آیه 30

مَتْنِ آيَةٍ :
وَقَالَ الرَّسُولُ يَا رَبِّ إِنَّ قَوْمِي اتَّخَذُوا هَذَا الْقُرْآنَ مَهْجُورًا

ترجمه :

و پیغمبر (شکوه کنان از کیفیت برخورد مردمان با قرآن) عرض می کند ، پروردگارا! قوم من این قرآن را (که وسیله سعادت دو جهان بود) رها و از آن دوری کرده اند (و از ترتیل و تدبر و عمل بدان غافل شده اند) .

توضیحات :

« مَهْجُوراً » : متروک . رها شده . مراد از ترک قرآن ، دوری گزیدن از : شنیدن و اندیشیدن ، عمل به احکام حلال و حرام آن ، در اصول و فروع دین حاکم کردن و داوری بردن بدان ، درمان دل و درون خود را از قرآن خواستن ، و بالاخره عقائد و عبادات و اخلاق از آن آموختن است .

سوره فرقان آیه 31

متن آیه :

وَكَذَلِكَ جَعَلْنَا لِكُلِّ نَبِيٍّ عَدُوًّا مِّنَ الْمُجْرِمِينَ وَكَفَىٰ بِرَبِّكَ هَادِيًا وَنَصِيرًا

ترجمه :

این گونه (که تو ای پیغمبر ! با موضع گیری و عداوت سرسختانه این گروه روبرو شده ای ، همه پیغمبران در چنین شرایطی قرار داشته اند ، و) برای هر پیغمبری گروهی از بزهکاران را دشمن ساخته ایم (که با او به مبارزه پرداخته و با مکتب و دعوتش مخالفت ورزیده اند . اما بدان که حق همیشه پیروز است ، و توهم تنها و بدون یاور نیستی ، و خدا تو را به راه پیروزی بر آنان راهنمایی می کند و یاریت می دهد) و همین بس که خدای تو راهنما و یاور باشد .

توضیحات :

« عَدُوًّا » : دشمنان . واژه (عَدُوٌّ) برای مفرد و جمع به کار می رود (نگا : انعام / 112 ، کهف / 50) . « الْمُجْرِمِينَ » : بزهکارانی مراد است که فسادشان شدت گرفته باشد (نگا : انعام / 123 ، یونس / 17 ، شعراء / 99 ، مدثر / 41) .

سوره فرقان آیه 32

متن آیه :

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوْلَا نُزِّلَ عَلَيْهِ الْقُرْآنُ جُمْلَةً وَاحِدَةً كَذَلِكَ لِنُثَبِّتَ بِهِ فُؤَادَكَ وَرَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلاً

ترجمه :

کافران می گویند : چرا قرآن بر او یکجا نازل نمی شود ؟ (و چرا آیات آن تدریجاً و با فواصل مختلف زمانی نازل می گردد ؟) . همین گونه (ما قرآن را به صورت آیات جداگانه و بخش بخش می فرستیم) تا دل تو را با انس بدان و حفظ آن (با برجا و استوار بداریم ، و آن را قسمت به قسمت و آرام آرام (توسط جبریل ، بر تو) فرو می خوائیم) تا آن را با دقت بیاموزی و کم کم به خاطر سپاری .

توضیحات :

« جُمْلَةً وَاحِدَةً » : به یکباره . یکجا . (جُمْلَةً) حال ، و (وَاحِدَةً) صفت

مؤکده است. « كَذَلِكَ » : بدین گونه . یعنی به همین گونه جدا جدا و گاه گاه . « رَتَّلْنَاهُ تَرْتِيلاً » : آن را جدا جدا و کم کم فرو می خوانیم و بیایمی و منظم نازل می گردانیم . نزول تدریجی قرآن از نظر تلقی وحی ، و ابلاغ به مردم ، و اجرا قوانین آن در برنامه زندگی در مناسبت های تاریخی و حوادثی که در مسیر انقلابی امت اسلامی به وقوع می پیوندد ، دارای اثرات عمیق تری است .

سوره فرقان آیه 33

متن آیه :
وَلَا يَأْتُونَكَ بِمَثَلٍ إِلَّا جِئْنَاكَ بِالْحَقِّ وَأَحْسَنَ تَفْسِيرًا

ترجمه :

(این کافران) هیچ مثالی را (به عنوان اعتراض از قرآن و رخنه از رسالت و دعوت تو) به میان نمی کشند ، مگر این که ما پاسخ راست و درست را ، و بهترین وجه و زیباترین تبیین و تفسیر را به تو می نمایانیم (و بدین وسیله اعتراضات واهی ایشان را پاسخ داده و باطل می گردانیم) .

توضیحات :

« مَثَلٍ » : مراد اعتراضات و شبهات است . « الْحَقُّ » : جواب درست و پاسخ واقعی . « أَحْسَنَ » : بهترین و زیباترین چیزی در حد ذات خود . عطف بر « الْحَقِّ » یا محل آن است .

سوره فرقان آیه 34

متن آیه :
الَّذِينَ يُحْشِرُونَ عَلَىٰ وُجُوهِهِمْ إِلَىٰ جَهَنَّمَ أُولَٰئِكَ سُورَ مَكَانًا وَأَضَلُّ سَبِيلًا

ترجمه :

کسانی که کشان کشان بر رخساره های شان به سوی دوزخ برده می شوند و در آن گرد آورده می شوند ، آنان بدترین جایگاه و منحرف ترین راه را دارند .

توضیحات :

« يُحْشِرُونَ ... إِلَى ... » : (نگا : انعام / 38 و 51 ، انفال / 36) . « مَكَانًا » : مراد مرتبه و پله و پایه دنیوی ، و یا منزل و مأوی و جایگاه اخروی است .

سوره فرقان آیه 35

متن آیه :
وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ وَجَعَلْنَا مَعَهُ أَخَاهُ هَارُونَ وَزِيرًا

ترجمه :

ما به موسی کتاب (تورات) عطاء کردیم (و او را موظف به تبلیغ احکام آن نمودیم) و برادرش هارون را همراه و مددکار او ساختیم (تا وی را در کار مهم رسالت و برنامه سنگین مبارزه با فرعون و فرعونیان کمک و یاری نماید) .

توضیحات :
« و زبیراً » : معین . یاور . مددکار (نگا : طه 29 - 35) .

سوره فرقان آیه 36

متن آیه :
فَقَلَّمْنَا أَذْهَبًا إِلَى الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَّبُوا يَا أَيُّهَا تِنَّا قَدَمَرْنَا هُمْ تَدْمِيرًا

ترجمه :

گفتمیم : هر دو نفر به سوی مردمانی بروید که آیات ما را تکذیب کرده اند (و نشانه‌های خدا را که در آفاق و انفس پخش است نادیده گرفته اند و تعلیمات انبیای پیشین را پشت گوش انداخته اند . موسی و هارون به پیش فرعون و فرعونیان رفتند و آنان آن دورا تکذیب کردند) پس ما ایشان را به شدت هلاک و نابود کردیم .

توضیحات :

« كَذَّبُوا يَا أَيُّهَا تِنَّا . . . » : مراد از (آیات) نشانه‌های خدا شناسی موجود در گستره هستی ، یا آیات کتابهای آسمانی پیشین ، و با معجزات نهگانه‌ای است که بر دست موسی انجام گرفته است . « قَدَمَرْنَا هُمْ تَدْمِيرًا » : ایشان را سخت هلاک ساختیم . این جمله جواب جمله مقدم‌مجدو فی بود و دراصل چنین است : قَدَمَرْنَا هُمْ بِالرَّسَالَةِ فَكَذَّبُوهُمَا قَدَمَرْنَا هُمْ تَدْمِيرًا . . . در اینجا علت استحقاق عذاب فرعون و فرعونیان مورد نظر است ، و چکیده‌ای از سرگذشت ایشان بدون در نظر گرفتن تقدم و تأخر زمانی مطالب حادثه ، برای پیغمبر نقل می‌شود .

سوره فرقان آیه 37

متن آیه :
وَقَوْمَ نوحٍ لَمَّا كَذَّبُوا الرُّسُلَ أَغْرَقْنَا هُمْ وَجَعَلْنَاهُمْ لِمَنَاسٍ آيَةً وَأَعْتَدْنَا لِلظَّالِمِينَ عَذَابًا أَلِيمًا

ترجمه :

(قبل از موسی نیز چنین کردیم) و قوم نوح را غرق نمودیم و ایشان را عبرت مردمان ساختیم ، بدان گاه که پیغمبران را تکذیب کردند . ما برای ستمگران عذاب دردناکی فراهم ساخته ایم .

توضیحات :

« قَوْمٌ » : مفعول به برای فعل محذوفی است و منصوب به اشدتغال است و فعل (أَغْرَقْنَا هُمْ) بیانگر آن است . « الرُّسُلُ » : مراد فقط نوح است . ولی تکذیب یکی از انبیاء ، به منزله تکذیب همه پیغمبران است . « آيَةً » : عبرت . اندرز .

سوره فرقان آیه 38

متن آیه :
وَعَادًا وَثَمُودَ وَأَصْحَابَ الرَّسِّ وَقُرُونًا بَيْنَ ذَلِكَ كَثِيرًا

ترجمه :

و عاد و ثمود و اصحاب الرّس و ملّتها و اقوام بسیار دیگری را که در این میان بودند (هلاک ساختیم).

توضیحات :

« أَصْحَابَ الرَّسِّ » : اصحاب الاخدود مذکور در سوره بروج آیه چهار است. چرا که (اخدود) په معنی شکاف و گودال مستطیل شکل در زمین است، و از جمله معانی (رس) هم معنی چاه و حفره است. مراد کافرانی است که در یمن زندگی می کردند و خواستند مسیحیان موحّد و راستین نجران را که در همسایگی آنان می زیستند به کفر برگردانند. مسیحیان خدا شناس نپذیرفتند و بر دین آسمانی ماندگار شدند. رؤسای کفار برای وا داشتن ایشان گودالی را کردند و در آن آتش پرا فروختند و هر که مسیحیت را ترک نگفت بدان گودالش انداختند. « فَرُونًا » : ملّتها و اقوام (نگا : انعام / 6 ، یونس / 13 ، مؤمنون / 42).

سوره فرقان آیه 39

متن آیه :

وَكَلَّمَ صَرْبًا لَّهُ الْأَمْثَالَ وَكَلَّمَ تَبْرًا تَتَبِيرًا

ترجمه :

(ولی ما هرگز غافلگیرانه آنان را مجازات نکردیم و بلکه) برای همه آنان مثلها زدیم (و پندها و اندرزها گفتیم . اما به خود نیامدند و اندرز نپذیرفتند) و ما جملگی ایشان را سخت هلاک و نابود کردیم .

توضیحات :

« كَلَّمَ » : مفعول به برای فعل محذوفی است و از باب اشتغال است . « الْأَمْثَالَ » : مواظ و مثلهای سودمند . « تَتَبِيرًا » : سخت کردن و نابود ساختن .

سوره فرقان آیه 40

متن آیه :

وَلَقَدْ آتَوْا عَلَيَّ الْفَرِيَةَ الَّتِي أَمْطَرْتُ مَطَرَ السَّوْءِ أَفَلَمْ يَكُونُوا يَرَوْنَهَا بَلْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ نُشُورًا

ترجمه :

(فریشیان در سفرهای خود به شام) از کنار شهری که باران شر و بدبختی (سنگباران) بر سر اهالی آنجا در گرفته بود گذشته اند (و صحنه های گویا و تابلوهای زنده سرنوشت دردناک آلودگان و بزهکاران را دیده اند) . مگر آنها را ندیده اند ؟ ! (آری ! این صحنه ها را دیده اند ، ولی درس عبرت نگرفتند . چرا که آنان کافر بوده و اصلاً به رستاخیز معتقد نیستند) و به معادل نمی بندند .

توضیحات :

« الْقَرِيَّةِ » : بزرگترین شهر قوم لوط مراد است . « نُشُوراً » : زنده شدن دوباره . رستاخیز . معاد (نگا : فرقان / 3 ، فاطر / 9 ، ملك / 15) .

سوره فرقان آیه 41

مِثْنِ آيَةٍ :
وَإِذَا رَأَوْكَ إِن يَتَّخِذُ وَنَكَ إِلَّا هُزُوءًا أَهَذَا الَّذِي بَعَثَ اللَّهُ رَسُولًا

ترجمه :

هنگامی که تو را می بینند ، تنها به استهزاء و تمسخرت می گیرند ، (و شوخی کنان برخی به برخی می گویند :) این است آن کسی که خدا او را به عنوان پیغمبر فرستاده است ؟ ! (تا ما عقلاء و کبراء از او پیروی کنیم و به دنبالش راه بیفتیم ؟ !) .

توضیحات :

« إِن » : نه . حرف نفی است (نگا : ملك / 20) . « هُزُوءًا » : تمسخر . در اینجا به معنی مسخره شده ، یعنی (مَهْزُوءٌ بِهِ) به کار رفته است . (نگا : بقره / 67 و 231 ، مائده / 57 و 58 . . .) « هَذَا » : این . در اینجا جنبه تحقیر و کوچک شمردن دارد .

سوره فرقان آیه 42

مِثْنِ آيَةٍ :
إِن كَادَ لَيُضِلُّنَا عَنْ آلِهَتِنَا لَوْلَا أَن صَبَرْنَا عَلَيْهَا وَسَوْفَ يَعْلَمُونَ حِينَ يَرَوْنَ الْعَذَابَ مَنْ أَضَلُّ سَبِيلًا

ترجمه :

اگر ما استقامت و پایداری بر (پرستش) خدایان خود نداشتیم ، بیم آن می رود که (این مرد ما را گمراه سازد ، و با حسن بیان و قوت حجت خویش) ما را از معبودهایمان منحرف کند (و به سوی یکتاپرستی متمایل نماید ، و در نتیجه منحرفمان گرداند . مشرکان در روز قیامت) هنگامی که عذاب (خدا) را دیدند ، خواهند دانست که چه کسی گمراه و منحرف است . (آیا تو بیراهه می روی ، یا این که ایشان کژراهه می روند) .

توضیحات :

« إِن كَادَ . . . » : نزدیک است که . حرف (إِن) مخفف از مَثْقَلَه است ، و اسم آن محذوف و اصل آن : (إِنَّهُ كَادَ) است . « لَيُضِلُّنَا عَنْ . . . » : منحرفمان کند از . گمراهمان کند از .

سوره فرقان آیه 43

مِثْنِ آيَةٍ :
أَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ أَوْ أُنثَى تَكُونُ عَلَيْهِ وَكِيلًا

ترجمه :

به من بگو ببینم ، آیا کسی که هوی و هوس خود را معبود خویش می کند (و آرزو پرستی را جایگزین خدا پرستی می سازد ، تا آنجا که

سنگهای بی‌جان را برمی‌گزیند و به دلخواه می‌پرستد) آیا تو وکیل او خواهی بود؟ (و می‌توانی او را از هوا پرستی به خداپرستی برگردانی، و از ضلالت به هدایت بکشانی؟!).

توضیحات:

«أَرَأَيْتَ» : مرا خبر بده. به من بگو (نگا: المصحف المیسر). «مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ» : کسی که هوی و هوس را معبود و خدای خود ساخته است. مراد از آرزو پرستی، به فرمان دل‌گوش کردن، و فرمان خدا و رسول و رهنمود عقل را رها کردن است (نگا: کهف / 28، طه / 16، قصص / 50). «وَكَيْلًا» : کسی که کار و بار خود را بدو وامی‌گذارند. مراد این است رسول خدا قادر به دفاع و هدایت چنین اشخاصی نیست و تنها بشیر و نذیر و سراج منیر و رحمة للعالمین است، و بر رسولان پیام باشد و بس.

سوره فرقان آیه 44

متن آیه:

أَمْ تَحْسَبُ أَنَّ أَكْثَرَهُمْ يَسْمَعُونَ أَوْ يَعْقِلُونَ إِنْ هُمْ إِلَّا كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ سَبِيلًا

ترجمه:

آیا گمان می‌بری که بیشتر آنان (چنان که باید) می‌شنوند یا می‌فهمند؟! (نه! آنان تفکر و تعقل ندارند). ایشان همچون چهارپایان هستند، و بلکه گمراه‌تر.

توضیحات:

«إِنْ هُمْ...» : واژه (إِنْ) حرف نفی است. «كَالْأَنْعَامِ بَلْ هُمْ أَضَلُّ» : (نگا: اعراف / 179).

سوره فرقان آیه 45

متن آیه:

أَلَمْ تَرَ إِلَى رَبِّكَ كَيْفَ مَدَّ الظِّلَّ وَلَوْ شَاءَ لَجَعَلَهُ سَاءً كِنًا تُمْرًا جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا

ترجمه:

مگر نمی‌بینی که پروردگارت چگونه سایه را گسترانیده است؟ (و شامل همه کره زمین به طور متناوب کرده است، و با نظام ویژه نور و ظلمت، زندگی را برای انسانها و جانداران و گیاهان ممکن و آسان ساخته است؟!) و همچنین خورشید را دال بر این سایه گسترده کرده است؟ اگر خدا می‌خواست سایه را ساکن می‌کرد (و با استقرار دائم ظلمت، توازن حرارت را به هم می‌زد، و حیات را از گستره زمین برمی‌چید).

توضیحات:

«مَدَّ الظِّلَّ...» : سایه را همه جا گستر کرده است. اشاره به این است که سایه گاهی بر قسمت شرقی و گاهی بر قسمت جنوبی کره زمین می‌افتد، و بر اثر گردش زمین به دور خود، شب و روز تولید می‌گردد و سایه و

روشنی همه جا را به زوبه فرا می‌گیرند، و بر اثر گردش زمین به دور خورشید، فصول چهارگانه تشکیل، و قطب شمال و قطب جنوب هم مانند سایر نقاط زمین به طور متناوب از نور و سایه برخوردار می‌شوند. «عَلَيْهِ دَلِيلًا»: رهنمون به آن. بیانگر آن اشاره به این است که خورشید شناسان زنده تاریکی است، چرا که ضد به ضد شناخته می‌شود. «ثُمَّ جَعَلْنَا الشَّمْسَ عَلَيْهِ دَلِيلًا»: این جمله عطف بر جمله (مَدَّ الظِّلَّ) است، و (وَلَوْ شَاءَ رَبُّكَ لَجَعَلَهُ سَاءَ كِنًا) میان آنها جمله معترضه است.

سوره فرقان آیه 46

مَتْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ قَبَضْنَا إِلَيْنَا قَبْضًا يَسِيرًا

ترجمه:

سپس ما آن سایه را آهسته جمع کرده و برمی‌چینیم (و این برچیدن تدریجی بیشترین فائده را برای موجودات دارد).

توضیحات:

«قَبْضُنَا» : آن را جمع می‌گردانیم. مراد محو تدریجی سایه بر حسب موقعیت خورشید است. «إِلَيْنَا»: به سوی خود. این تعبیر بیانگر این است که تابش نور و گسترش سایه - بر اثر طلوع و غروب خورشید - هر دودست خدا و ناشی از قدرت لا یزال الله در نظام کائنات است.

سوره فرقان آیه 47

مَتْنِ آيَةٍ :
وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ اللَّيْلَ لِبَاسًا وَالنَّوْمَ سُبَاتًا وَجَعَلَ النَّهَارَ نُشُورًا

ترجمه:

این خداست که برای شما شب را (همچون) پوشش، و خواب را (مایه) آرامش و آسایش، و روز را (هنگام) بیداری (و جنبش و تلاش و کوشش) نموده است.

توضیحات:

«لِبَاسًا»: مراد این است که تاریکی شب همچون جامه شما را در خود می‌پوشاند. «سُبَاتًا»: تعطیل کار به منظور استراحت و تجدید قوا است. ضمناً اشاره لطیفی به تعطیل فعالیت‌های برخی از اندام‌های بدن به هنگام خواب دارد. «نُشُورًا»: بیداری. مراد وقت بیداری و تلاش و کوشش و حرکت و جنبش است که به زنده شدن دوباره رستخیز می‌ماند (نگاه: فرقان / 3 و 40، فاطر / 9، ملک / 15).

سوره فرقان آیه 48

مَتْنِ آيَةٍ :
وَهُوَ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً طَهُورًا

ترجمه:

خدا کسی است که بادهارا به عنوان مژده رسانهای پیش قراول باران رحمت خود وزان می کند . . . و این ما هستیم که از آسمان آب پاك و پاك كنده (محیط و چرك و كثافت) را نازل می گردانیم .

توضیحات :

«الرِّیَاحَ» : جمع ریح ، بادها ، ذکر آن به صورت جمع ، اشاره به انواع مختلف بادهای است که ابرها را به مناطق روی زمین می رانند . «بُشْرًا» : مخفف (بُشْرًا) جمع (بُشور) به معنی مبشر است . مژده رسانها . بشارت دهندگان (نگا : اعراف / 57) . «بَيْنَ يَدَيَّ» : پیش از . قبل از . «رَحْمَتِهِ» : رحمت او . مراد باران است که رحمت خدا در حق بندگان است . اشاره به وزش بادهای در پیشدا پیش توده های ابر است که آمیخته با رطوبت ملایمی بوده و نسیم دلانگیزی ایجاد می کند که از آن بوی باران به مشام می رسد و به مژده رسانهایی می ماند که خبر از خوشیها و شاداییها می دهند . «السَّمَاءِ» : مراد ابر آسمان است (نگا : واقعه / 69) . «طَهْرًا» : پاك . پاك كنده (نگا : انفال / 11) .

سوره فرقان آیه 49

متن آیه :

لِنُحْيِيَ بِهِ بَلَدَةً مَّيْتًا وَنُسْقِيَهُ مِمَّا خَلَقْنَا أَنْعَامًا وَأَنْسَابًا كَثِيرًا

ترجمه :

تا با آن آب سرزمین مرده (و خشکیده را با رویاندن گیاهان ، سرسبز و) زنده گردانیم ، و آن را برای نوشیدن در اختیار مخلوقات که آفریده ایم ، از جمله چهارپایان زیاد و مردمان فراوان ، قرار دهیم .

توضیحات :

«بَلَدَةً» : سرزمین . «مَيْتًا» : مرده . مراد خشك و پي آب و علف است . (مَيْتًا) صفت (بَلَدَةً) است و می بایست به صورت مؤنث ، یعنی (مَيْتَةً) ذکر شود ، اما در اینجا توجه به معنی است که (بَلَدًا) است ؛ نه به لفظ (نگا : فاطر / 9) . «نُسْقِيَهُ» : آن را برای نوشیدن در اختیار قرار دهیم . برخی (إِسْقَاءً) و (سَقِي) را به يك معنی دانسته اند . «أَنْعَامًا» : چهارپایان . «أَنْسَابًا» : جمع انسان یا انسی ، مردمان .

سوره فرقان آیه 50

متن آیه :

وَلَقَدْ صَرَّفْنَا هُمْ لِيَذَّكَّرُوا فَأَبَىٰ أَكْثَرُ النَّاسِ إِلَّا كُفُورًا

ترجمه :

ما قرآن را به صورتهای گوناگون (در قالب الفاظ زیبا و جمله های مؤثر و گیرا و شیوه های دلربا) در میان مردمان بیان داشتیم تا آنان (خدای خود را) یاد کنند و پند گیرند ، اما بسیاری از مردم جز کفر و ناسپاسی (در برابر آن از خود) نشان نمی دهند .

توضیحات :

« صَرَّفْنَا لَهُ بَيْنَهُمْ » : ما باران را در میان انسانها تقسیم می کنیم و گاهی باران را در این ناحیه و گاهی در آن ناحیه می بارانیم و از نعمت آب بهره مند می گردانیم (نگا : نور / 43) . در این صورت مرجع ضمیر (ه) باران است . اما با توجه به آیه 52 و موارد استعمال (صرف) به صورت فعلهای ماضی و مضارع در قرآن و ذکر (لِيَذْكُرُوا) یا همانند آن پشت سر آن ، مرجع ضمیر (قرآن) است (نگا : اسرا / 41 و 89 ، کهف / 54 ، طه / 113 ، احقاف / 27 ، أنعام / 46 و 65) و معنی آن گذشت . « كُفُورًا » : کفران نعمت . کفر و انکار

سوره فرقان آیه 51

متن آیه :

وَلَوْ شِئْنَا لَبَعَثْنَا فِي كُلِّ قَرْيَةٍ زَئِيرًا

ترجمه :

اگر ما می خواستیم در هر شهر و روستایی ، (پیغمبر) بيمرسانی برمی انگیزیم . (ولی صلاح امتها و ملتها در این نمی باشد) .

توضیحات :

« قَرْيَةٍ » : شهر . روستا . مراد ناحیه و دیار است . « زَئِيرًا » : بيمر دهنده . منظور پیغمبری است که مردمان را از سرکشی و عذاب خدا بترساند .

سوره فرقان آیه 52

متن آیه :

قَلَّا تُطِيعُ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ يَهْ جِهَادًا كَبِيرًا

ترجمه :

پس (در تبلیغ رسالت و دعوت به حق ، استوار و کوشا باش و) از کافران اطاعت مکن (و به دنبال هوسها و خرافات ایشان مرو) و با (اسلحه) قرآن با آنان جهاد بزرگ (و همه جانبه تبلیغاتی) را بیاغاز .

توضیحات :

« جَاهِدْهُمْ يَهْ » : با حجت و برهان و درسها و عبرت های قرآن ، جهاد فکری و فرهنگی و تبلیغاتی را با کافران به راه انداز . هر چند در آیات پیشین از قرآن نامی به میان نیامده است ، ولی هر کلمه و هر جمله ای از آیه های قبلی بخشی از قرآن بوده و تسمیه کل به اسم جزء روا است (نگا : بقره / 2) . از سوی دیگر حضور قرآن در ذهن ، خود مرجع ضمیر است .

سوره فرقان آیه 53

متن آیه :

وَهُوَ الَّذِي مَرَجَّ الْبَحْرَيْنِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَجَعَلَ بَيْنَهُمَا بَرْزَخًا وَجِجْرًا مَحْجُورًا

ترجمه :

خدا کسی است که دودریا را در کنار هم روان می‌سازد (و بر اثر وزن مخصوص، یعنی تفاوت درجه غلظت آب شور و شیرین، آمیزه همدیگر نمی‌شوند و) این یکی شیرین شیرین است، و آن دیگر شور شور! خداوند در میان آن دو حاجز و مانعی ایجاد کرده است که آنها را کاملاً از هم جدا ساخته است.

توضیحات:

«مَرَجَ»: به سوی هم سرداده است. مجاور هم‌رها و روان کرده است. «الْبَحْرَيْنِ»: مراد تمام آبهای شیرین جهان و تمام آبهای شور آن است که با وجود جزر و مد آب دریاها که در شبانه‌روز دو مرتبه بر اثر جاذبه ماه صورت می‌گیرد، کوهها و خشکیها مانع اختلاط دریاها می‌گردند. یا این که مراد این است همان گونه که در میان اقیانوسها جریان آبهای گرم در داخل آبهای سرد، و آبهای سرد در داخل آبهای گرم صورت می‌گیرد، آبهای شیرین در میان آبهای شور، و آبهای شور در میان آبهای شیرین نیز وجود دارد (نگاه: أضواء البیان، جلد ششم، صفحه 339) به آیات 61 سوره نمل، و 19 سوره الرحمن، و 12 سوره فاطر جهت اطلاع بیشتر مراجعه گردد. «عَذْبٌ»: شیرین و خوشگوار. «فُرَاتٌ»: بسیار خوشگوار (نگاه: مرسلات / 27). «مِلْحٌ»: شور. «أَجَاحٌ»: بسیار شور. «بَرْزَخًا»: حاجز و مانع. مراد تفاوت درجه غلظت آب شور و شیرین، و به اصطلاح وزن مخصوص است. یا کوهها و خشکیهای روی زمین است. «حِجْرًا»: منع، و در اینجا به معنی مانع است. عطف (حجرا) بر (بَرْزَخًا)، عطف صفت بر موصوف است. «حِجْرًا مَحْجُورًا»: (نگاه: فرقان / 22). واژه‌های (عَذْبٌ، فُرَاتٌ، مِلْحٌ و أَجَاحٌ) صفت مشبیه اند (نگاه: أضواء البیان).

سوره فرقان آیه 54

مَتْنِ آیه:

وَهُوَ الَّذِي خَلَقَ مِنَ الْمَاءِ بَشَرًا فَجَعَلَهُ نَسَبًا وَصِهْرًا وَكَانَ رَبُّكَ قَدِيرًا

ترجمه:

خدا است که از آب (مَنِي) انسانها را آفریده است و ایشان را به (دو گروه) ذکور و إناث تبدیل کرده است، و پروردگار تو همواره (بر انجام هر چه بخواهد) توانا بوده هست.

توضیحات:

«الْمَاءِ»: مراد از آب، نطفه است. می‌تواند آب معمولی باشد. یعنی انسان نخستین، از آب آفریده شده، و پیدایش تمام افراد انسان از آب نطفه است، و حتی آب مهمترین ماده ساختمان بدن انسان را تشکیل می‌دهد. «نَسَبًا»: خویشاوندی حاصل از جهت مردان. «صِهْرًا»: خویشاوندی حاصل از جهت زنان. مراد از (نَسَبًا و صِهْرًا) دودسته نر و ماده، یعنی مردان و زنان است (نگاه: نجم / 45 و 46، قیامت / 39).

سوره فرقان آیه 55

مَتْنِ آیه:

وَيَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ مَا لَّا يَنْفَعُهُمْ وَلَا يَضُرُّهُمْ وَكَانَ الْكَافِرُ عَلَىٰ رَبِّهِ ظَهِيرًا

ترجمه :

مشرکان معبودهائی جز خدا را پرستش می کنند که نه سودی به آنان می رسانند و نه زیانی. کافران پیوسته در راه سرکشی از پروردگارشان هم دیگر را پشتتیبانی می کنند.

توضیحات :

« الْكَافِرِ » : جنس کفار. « عَلِي رَبِّهِ » : بر ضد پروردگارش. مراد این است که کافران در مسیر انحراف از راه خدا تنها نیستند و بر ضد آئین خدا یکدیگر را تقویت و نیروهائی را بسیج می نمایند (نگا : اعراف / 202). در نظر پروردگارش. « ظَّهِيراً » : پشتتیبان. یاور شیطان و دیگر کافران در راه معصیت و سرکشی از یزدان. خوار و ذلیل (نگا : تفسیر المراغی و آلوسی و زادالمسیر). در صورت دوم معنی (وَ كَانَ الْكَافِرُ عَلِي رَبِّهِ ظَّهِيراً) چنین است : کافر در نظر خدا پیش ناچیز و بی ارزش است.

سوره فرقان آیه 56

مِثْنِ آيَةٍ :
وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا مُبَشِّرًا وَنَذِيرًا

ترجمه :

ما تو را جز به عنوان بشارت دهنده (مؤمنان به بهشت) و بیم دهنده (کافران به دوزخ ، به سوی مردم) نفرستاده ایم.

توضیحات :

« مُبَشِّرًا » : مژده رسان.

سوره فرقان آیه 57

مِثْنِ آيَةٍ :
قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِلَّا مَنْ شَاءَ أَنْ يَتَّخِذَ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا

ترجمه :

بگو : من در برابر ابلاغ این آئین هیچ گونه پاداشی از شما مطالبه نمی کنم. تنها پاداش من این است که کسی - اگر خواست - راه به سوی پروردگارش در پیش گیرد (و در مسیری که منتهی به رضا و رحمت و پاداش فراوان یزدان است گام بردارد).

توضیحات :

« قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ » : مراد این است که در برابر تبلیغ دین خدا ، پولی از شما نمی خواهم و برای دریافت چیزی نیز چنان کاری را نمی کنم. « إِلَّا مَنْ شَاءَ » : جز این را که کسی به اختیار خود این آئین را بپذیرد و گام به سوی خدا بردارد و راه خدا در پیش گیرد. استثناء منقطع است ، و (إِلَّا) به معنی (لَکِن) است . برخی هم گفته اند استثناء متصل است و تقدیر چنین است : مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا أَجْرٌ مِنْ ءَامَنَ ، أَيِ إِلَّا الْأَجْرَ الْحَاصِلَ مِنْ إِيْمَانِهِ ؛ فَإِنَّ الدَّالَّ عَلَى الْخَيْرِ كَقَاعِلِهِ ... یعنی تنها اجر

و پاداش من هدایت شما است ، آن هم از روی اراده و اختیار نه اکراه و اجبار

سوره فرقان آیه 58

متن آیه :

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْحَيِّ الَّذِي لَا يَمُوتُ وَسَبِّحْ بِحَمْدِهِ وَكَفَى بِهِ يَذُنُوبِ عِبَادِهِ
خَيْرًا

ترجمه :

و (در همه امور) بر خدا و ندی تکیه کن که همیشه زنده است و هرگز نمی میرد ، و حمد و ثنای او را به جای آور (و بدان تو عهده دار ایمان یا کفر مردمان نیستی و خدا همگان را می باید) و همین کافی است که خداوند از گناهان بندگان آگاه است (و هیچ گونه گناهی از دید او مخفی نمی ماند) .

توضیحات :

« الْحَيُّ » : (نگا : بقره / 255 ، آل عمران / 2 ، طه / 111) . « كَفَى بِهِ » : او کافی و بسنده است .

سوره فرقان آیه 59

متن آیه :

الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا
الْعَرْشِ الرَّحْمَنُ فَاسْأَلْ بِهِ خَيْرًا

ترجمه :

آن کسی که آسمانها و زمین را و همه چیزهای میان آن دورا درشش دوره آفریده است ، و آن گاه بر تخت (فرماندهی و اراده امور جهان) نشسته است (و کار و بار کائنات را با دست قدرت خود چرخانده است و پیوسته مراقب احوال و اوضاع عالم بوده است) . او دارای رحمت فراوان و فراگیر است (و رحمت عام وی همه موجودات را دربر گرفته است و مطیع و عاصی و مؤمن و کافر بر این خوان یغما نشسته اند اگر می خواهی از ادوار آفرینش هستی با خیر گردی) پس از شخص بسیار آگاه و فرزانه بپرس .

توضیحات :

« سَيِّئَةُ أَيَّامٍ ... ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ » : (نگا : اعراف / 54) . « الرَّحْمَنُ » : دارای رحمت فراگیر . خدائی که دارای رحمت عظیم و لطف عمیم است . خیر مبتدای محذوف است و در حقیقت وصف دیگری برای (الْحَيِّ) است ، و بنا به قاعده قطع تابعیت ، مرفوع شده است . « فَسَأَلْ بِهِ خَيْرًا » : درباره آن آفرینش و نیاز جهان به آفریدگار رحمان از دانشمند فرزانه ای بپرس تا از آن تورا مطلع سازد . چه بسا اشاره به این باشد که در پرتو پیشرفت علوم خدا شناخته می گردد و پرده از چگونگی پیدایش جهان و ادوار آن برداشته می شود . چنان که امروزه پیدایش یکجا و ناگهانی مجموعه جهان از عدم را پنج بیلیون سال پیش تخمین می زنند (نگا : الله يَتَجَلَّى فِي عَصْرِ الْعِلْمِ ، صفحه 27 ، مقاله دکتر ادوارد

لوتر کیسبیل ، و صفحه 85 ، مقاله د کتررونالدروبرت کار) . برخی ضمیر (ه) را به (الله) برمی گردانند . یعنی از من که خدایم بپرس ، چرا که من آگاه و آشنایم . آگاهانه از آن آفرینش و نیاز جهان به آفریدگار جهان پرس و جو و بحث و فحص کن و تحقیق در این باره برایت مهم باشد . « خَیْرًا » : مفعول یا حال است .

سوره فرقان آیه 60

متن آیه :
 وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اسْجُدُوا لِلرَّحْمَنِ قَالُوا وَمَا الرَّحْمَنُ أَنَسْجُدُ لِمَا تَأْمُرُنَا وَزَادَهُمْ نُفُورًا

ترجمه :

هنگامی که به کافران گفته می شود : برای خداوند رحمان (که سراسر وجود شما غرق رحمت او است ، کرنش بپسند و) سجده کنید . (از روی کبر و غرور و از سراسر استهزاء و تمسخر) می گویند : رحمان چه چیز است ؟ (ما که او را نمی شناسیم تا برایش سجده برده و پرستش کنیم) . آیا ما برای چیزی سجده کنیم (و پرستش نماییم) که تو به ما دستور می دهی ؟ (مگر ما به سخن تو گوش می دهیم و فرمان تو را می پذیریم ؟ ! امر به سجده در آن بیماردلان اثر معکوس می گذارد) و بر نفرت و گریز ایشان (از پذیرش ایمان) می افزاید .

توضیحات :

« مَا الرَّحْمَانُ ؟ » : رحمان چیست ؟ مراد این است که تمسخر و تفرعن می کردند و همچون فرعون رفتار می نمودند که تجاهل کنان به موسی می گفت : وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ ؟ ! (نگا : شعراء / 23) . « زَادَ » : فاعل آن امر به سجده یا ذکر و اژه رحمان است . « نُفُورًا » : بیزاری و گریز (نگا : اسراء / 41 و 46) .

سوره فرقان آیه 61

متن آیه :
 تَبَارَكَ الَّذِي جَعَلَ فِي السَّمَاءِ بُرُوجًا وَجَعَلَ فِيهَا سِرَاجًا وَقَمَرًا مُنِيرًا

ترجمه :

پا یزده و بزرگوار خدای رحمانی است که در آسمان برجهایی را به وجود آورده است و در آن ، چراغ (فروزان خورشید) و ماه تابان را ایجاد نموده است .

توضیحات :

« تَبَارَكَ » : (نگا : فرقان / 1) . « بُرُوجًا » : برجهای دوازده گانه فلکی . منزلگاههای آسمانی خورشید و ماه (نگا : فرقان / 61 ، حجر / 16) . « سِرَاجًا » : چراغ . مراد خورشید است که منبع نور است (نگا : یونس / 5 ، نوح / 16) . « قَمَرًا مُنِيرًا » : ماه تابان . ماه روشنی بخش (نگا : یونس / 5 ، نوح / 16) .

سوره فرقان آیه 62

مَتْنِ آيَةِ :
وَهُوَ الَّذِي جَعَلَ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ خُلْفَةً لِّمَنُ ارَادَ أَن يَذَّكَّرَ أَوْ ارَادَ شُكُورًا

ترجمه :

خداي رحمان كسي است كه شب و روز را (به طور متناوب) جايگزين يكديگر مي‌سازد ، براي (عبرت) انساني كه بخواهد به ياد خدا باشد (و فطرت خداشناسي را در خود بيدار نگاه دارد) يا بخواهد (نعمتهاي بي‌شمار آفريدگارش را) سپاسگزاري كند (و با زنده نگاه داشتن روح شكرگزاري ، برالطاف و انعام خدا در حق خود بي‌فزايد) .

توضيحات :

« خُلْفَةً » : چيزي كه به دنبال چيز ديگري مي‌آيد . « ارَادَ أَن يَذَّكَّرَ » : بخواهد به ياد خدا باشد . بخواهد به حكمت خدا و قدرت مطلقه او از روي مشاهده نظام بديع خورشيد و ماه و اجرام آسماني و ستارگان كيهاني بي‌ببرد .

سوره فرقان آيه 63

مَتْنِ آيَةِ :
وَعِبَادُ الرَّحْمَنِ الَّذِينَ يَمْشُونَ عَلَى الْأَرْضِ هَوْنًا وَإِذَا خَاطَبَهُمُ الْجَاهِلُونَ قَالُوا سَلَامًا

ترجمه :

و بندگان (خوب خداي) رحمان كسانيند كه آرام (و بدون غرور و تكبر) روي زمين راه مي‌روند (و تواضع در حرركات و سكنات ايشان و حتي در راه رفتن آنان آشكار است) ، و هنگامی كه نادانان ايشان را مخاطب (دشنامها و بد و بيزارهاي خود) قرار مي‌دهند ، از آنان روي مي‌گردانند و به ترك ايشان مي‌گويند .

توضيحات :

« هَوْنًا » : آهسته و آرام . مراد با وقار و فروتنانه راه رفتن ، و ترك خودخواهي كردن است . مصدر است و در معني اسم فاعل براي تَأَكِيدُ به كار رفته است . « الْجَاهِلُونَ » : سفهاء . نادانان . « سَلَامًا » : درود . مراد سلام متاركه و دوري گزیدن و رويگرداني است ؛ نه سلام احوال پرسي و خوش و بش كردن (نگاه : قصص / 55) .

سوره فرقان آيه 64

مَتْنِ آيَةِ :
وَالَّذِينَ يَذُكَّرُونَ لِربِّهِمْ سُجَّدًا وَقِيَامًا

ترجمه :

و كسانيند كه (بخش قابل ملاحظه‌اي از شب ، و گاهي تمام) شب را با سجده و قيام به روز مي‌آورند (و با عبادت و نماز سپري مي‌كنند) .

توضيحات :

« يَٰٓأَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَهْجُوهٗمْ فَمَن يَهْجُهُمْ فَيَٰسُوءَ مَا يَكْتُوبُونَ » : شب را بسرمي برند ، مراد تهجد و شب زنده داري است .
سُجَّدًا و قِيَامًا » : جمع ساجد و قائم ، حال است .

سوره فرقان آيه 65

متن آيه :

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا اصْرِفْ عَنَّا عَذَابَ جَهَنَّمَ إِنَّ عَذَابَهَا كَانَ غَرَامًا

ترجمه :

و کسان نيند که پيوسته ميگويند : پروردگارا ! عذاب دو زخ را از ما به دور دار . چرا که عذاب آن (گريبانگير هر کس که شد از او) جدا نميگردد (و تا ابد ملازم وي ميشود) .

توضيحات :

« اصْرِفْ عَنَّا » : از ما منصرف گردان . از ما بازدار (نگا : يوسف / 24 و 33) .
غَرَامًا » : ملازم . غير دست بردار . هلاك و نابودي هميشگي و بي انقطاع .

سوره فرقان آيه 66

متن آيه :

إِنَّهَا سَاءَتْ مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا

ترجمه :

بيگمان دوزخ بد ترين قرارگاه و جاينگاه است .

توضيحات :

« مُسْتَقَرًّا » : مکان ماندن موقت . « مُقَامًا » : محلّ اقامت دائم . « مُسْتَقَرًّا و مُقَامًا » : عطف اين دو واژه بر يکديگر ، بيانگر افزايش کميت و كيفيت عذاب و رو به فزونني نهادن آن در طول مدت است (نگا : فاطر / 36) .

سوره فرقان آيه 67

متن آيه :

وَالَّذِينَ إِذَا أَنْفَقُوا لَمْ يُسْرِفُوا وَلَمْ يَقْتُرُوا وَكَانَ بَيْنَ ذَلِكَ قَوَامًا

ترجمه :

و کسان نيند که به هنگام خرج کردن (مال براي خود و خانواده) نه زياده روي مي کنند و نه سختگيري ، و بلکه در ميان اين دو (يعني اسراف و بخل ، حد) ميانه روي و اعتدال را رعایت مي کنند .

توضيحات :

« أَنْفَقُوا » : خرج کردند . براي خود و خانواده خريد کردند . « لَمْ يَقْتُرُوا » : سختگيري نمي کنند و بخل نشان نمي دهند . « قَوَامًا » : حد وسط . ميانه روي . يعني نه آن چنان سختگيري و تنگ چشمي مي کنند که زن و فرزندانشان گرسنه بمانند ، و نه آن چنان در مخارج و نفقه زياده روي و بادستي مي کنند که تبذير و اسراف بشمار آيد .

سوره فرقان آیه 68

متن آیه :
وَالَّذِينَ لَا يَدْعُونَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَلَا يَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَا يَزْنُونَ وَمَنْ يَفْعَلْ ذَلِكَ يَلْقَ أَثَامًا

ترجمه :

و کسانی که با الله ، معبود دیگری را به فریاد نمی خوانند و پرستش نمی نمایند ، و انسانی را که خداوند خورش را حرام کرده است ، به قتل نمی رسانند مگر به حق ، و زنا نمی کنند . چرا که هر کس (یکی از) این (کارهای ناشایست شرك و قتل و زنا) را انجام دهد ، کیفر آن را می بیند .

توضیحات :

« لَا يَدْعُونَ » : فرا نمی خوانند . نمی پرستند . « بِالْحَقِّ » : مراد این است که شخص کاری کرده باشد که در برابر آن مستحق قصاص باشد (نگا : انعام / 151) . « أَثَامًا » : جزاء گناه . کیفر . عقاب و عذاب .

سوره فرقان آیه 69

متن آیه :
يُضَاعَفْ لَهُ الْعَذَابُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَيَخْلُدْ فِيهِ مُهَانًا

ترجمه :

(کسی که مرتکب یکی از کارهای زشت و پلشت شرك و قتل و زنا شود) عذاب او در قیامت مضاعف می گردد ، و خوار و ذلیل ، جاودانه در عذاب می ماند .

توضیحات :

« يُضَاعَفْ » : دو چندان می گردد . چندین برابر می شود . مجزوم است چون بدل از (يَلْقَى) است . « مُهَانًا » : خوار و پست .

سوره فرقان آیه 70

متن آیه :
إِلَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ عَمَلًا صَالِحًا فَأُولَئِكَ يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه :

مگر کسی که توبه کند و ایمان آورد و عمل صالح انجام دهد ، که خداوند (گناهان) چنین کسانی را می بخشد و (بدیها و گناهان) گذشته (ایشان را) به خوبیها و نیکیها تبدیل می کند ، و خداوند آمرزنده و مهربان است (و نه تنها که سیئات را می بخشد ، بلکه آنها را تبدیل به حسنات می نماید) .

توضیحات :

« يُبَدِّلُ اللَّهُ سَيِّئَاتِهِمْ حَسَنَاتٍ » : خداوند بدیهای ایشان را به نیکیها ، و

گناهانشان را به طاعات و عبادات تبدیل می‌نماید! کرم بین و لطف خداوندگار، گذشت او با گذشت انسانها، و مهر او با مهر انسانها تفاوت از زمین تا آسمان دارد.

سوره فرقان آیه 71

مَتْنِ آيَةِ :
وَمَنْ تَابَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَإِنَّهُ يَتُوبُ إِلَى اللَّهِ مَتَابًا

ترجمه:

(آخر) کسی که توبه کند و کارشایسته انجام دهد، کاملاً به سوی خدا باز می‌گردد (و تبدیل سنیئات به حسنات تعجیبی ندارد. زیرا کار خدا بی‌مثال، و پاداش خدا بی‌حساب و دریای مهرش بی‌کران است).

توضیحات:

«وَمَنْ تَابَ...»: این آیه پاسخی است برای تعجیبی که چه بسا آیه پیشین در برخی از اذهان برمی‌انگیزد، و آن این که چگونه ممکن است خداوند سنیئات را به حسنات تبدیل فرماید؟ «مَتَابًا»: بازگشتن. دست کشیدن از معاصی. مفعول مطلق تا کیدی است و بیانگر اهمیت و عظمت توبه است. معنی آیه چنین هم می‌تواند باشد: کسی که از معاصی دست بکشد و علاوه از آن کارهای شایسته انجام دهد، این چنین کسی به سوی خدا برمی‌گردد و توبه می‌کند.

سوره فرقان آیه 72

مَتْنِ آيَةِ :
وَالَّذِينَ لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ وَإِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ مَرُّوا كِرَامًا

ترجمه:

(بندگان خدای رحمان) کسانی که بر باطل گواهی نمی‌دهند، و هنگامی که کارهای یاوه و سخنان پوچی را ببینند و بشنوند، بزرگوارانه (از شرکت در بیهوده کاری و یاوه‌سرانی کناره گیری می‌کنند و از آنها) می‌گذرند.

توضیحات:

«الزُّور»: باطل. «لَا يَشْهَدُونَ الزُّورَ»: در مجالس دروغ و بی‌و معاصی شرکت نمی‌کنند. شهادت باطل و گواهی دروغ نمی‌دهند. «إِذَا مَرُّوا بِاللَّغْوِ»: هر گاه سخنان یاوه را بشنوند. هر گاه لغزشی و گناهی از کسی مشاهده کنند (نگاه: مؤنون / 3). «مَرُّوا كِرَامًا»: بزرگوارانه می‌گذرند و همچون بزرگان خویشتن را از شرکت در بدگوئیها و بدکرداریها کنار می‌کشند و بزرگوارانه می‌گذرند و همچون بزرگان لغزش و گناه دیگران را نادیده می‌گیرند و به پخش آن نمی‌پردازند. یا این که اگر دشنام و حرفهای زشتی از کسی شنیدند، به بزرگی خود می‌بخشند.

سوره فرقان آیه 73

مَتْنِ آيَةِ :

وَالَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِآيَاتِ رَبِّهِمْ لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا صُمًّا وَعُمْيَانًا

ترجمه :

و کسانی که با شنیدن آیات پروردگارشان پند داده شدند همسان کران و نابینایان بر آن فرو نمی افتند (و غافلوار بدان گوش فرا نمی دهند. بلکه با گوش دل می شنوند و با چشم عقل بدان می نگرند، و درسها و اندرزهای قرآنی را آویزه گوش جان می کنند و نیروی ایمان خود را بدان تقویت می سازند).

توضیحات :

« ذُكِّرُوا » : نصیحت شدند. پند داده شدند. « لَمْ يَخِرُّوا عَلَيْهَا » : بر آن فرو نمی افتند. بدان نمی پردا زند و گوش فرا نمی دهند. « صُمًّا وَعُمْيَانًا » : جمع أَصَمِّ و أَعْمَى، کران و کوران. حال است. مراد این است که بندگان خوب خدا، واقعاً به قرآن گوش می دهند و بدان عمل می کنند و کور و کر از آن نمی گذرند.

سوره فرقان آیه 74

متن آیه :

وَالَّذِينَ يَقُولُونَ رَبَّنَا هَبْ لَنَا مِنْ أَزْوَاجِنَا وَذُرِّيَّاتِنَا قُرَّةَ أَعْيُنٍ وَاجْعَلْ لَنَا

لِلْمُتَّقِينَ إِمَامًا

ترجمه :

و کسانی که می گویند : پروردگارا! همسران و فرزندان منی به ما عطاء فرما (که به سبب انجام طاعات و عبادات و دیگر کارهای پسندیده، مایه سرور ما و) باعث روشنی چشمانمان گردند، و ما را پیشوای پرهیزگاران گردان (به گونه ای که در صالحات و حسنات به ما اقتداء و از ما پیروی نمایند).

توضیحات :

« قُرَّةَ أَعْيُنٍ » : روشنی چشمان. مایه سرور و شادی (نگا : طه / 40). « إِمَامًا » : پیشوا. رهبر. سرمشق (نگا : بقره / 124، هود / 17). ذکر (امام) به صورت مفرد بدان خاطر است که اسم جنس است (نگا : تفسیر قاسمی) و به صورت مفرد و جمع به کار می رود (نگا : تفسیر آلوسی).

سوره فرقان آیه 75

متن آیه :

أُولَئِكَ يُجْزَوْنَ الْغُرْفَةَ يَمَا صَبَرُوا وَيُلَقَّوْنَ فِيهَا تَحِيَّةً وَسَلَامًا

ترجمه :

به اینان بالاترین درجات و عالی ترین منزلگاههای بهشت داده می شود در برابر صبر و استقامتشان (بر انجام طاعات و دوری از منکرات)، و در آن جایگاههای والای بهشت، از هر سو (بدانان درود و سلام گفته می شود).

توضیحات :

« الْغُرْفَةَ » : قسمتهای فوقانی ساختمان و طبقات بالای منازل.

ساختمان بلند . در اینجا مراد منازل و درجات عالی بهشت است (نگا : عنكبوت / 58 ، زمر / 20) . « يَمَّا » : به سبب صبرشان . واژه (ب) سببیه ، و (ما) مصدریه است (نگا : رعد / 24) . « تَحِيَّةً وَسَلَامًا » : واژه (سَلَامًا) عطف تفسیر برای (تَحِيَّةً) است (نگا : یونس / 10) .

سوره فرقان آیه 76

متن آیه :

خَالِدِينَ فِيهَا حَسَنَتٌ مُّسْتَقَرًّا وَمُقَامًا

ترجمه :

در آنجاها جاودانه میمانند . چه قرارگاه خوب و چه جایگاه زیبائی !!

توضیحات :

« مُسْتَقَرًّا وَمُقَامًا » : (نگا : فرقان / 66) .

سوره فرقان آیه 77

متن آیه :

قُلْ مَا يَعْزُبُ أَيْدِيكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ فَقَدْ كَذَّبْتُمْ فَسَوْفَ يَكُونُ لِزَامًا

ترجمه :

بگو : اگر عبادت و دعای یقان نباشد ، پرورگار من اعتنائی به شما ندارد (و برای یقان کوچک ترین ارزشی قائل نیست . چرا که نعمتهای والایی بهشت را بندگان خوب خدا در پرتو پرستش او به دست خواهند آورد) . اما شما (کفار ، رسالت آسمانی را) تکذیب می کنید و (نتیجه بد) آن ملازم شما خواهد شد (و سزای کفر و عصیان خود را خواهید دید) .

توضیحات :

« مَا يَعْزُبُ أَيْدِيكُمْ » : چه توجهی به شما دارد و برای یقان چه ارزشی قائل است ؟ به شما اعتنائی ندارد و اهمیتی برای یقان قائل نیست . در صورت اول واژه (ما) مفعول مطلق و متضمن استفهام است ، و در صورت دوم (ما) نا فیه است . « دُعَاؤُكُمْ » : عبادت و پرستشتان . دعا و نیایشتان . « لَوْلَا » : جواب لولا محذوف است . « لِزَامًا » : مصدر باب مفاعله و به معنی اسم فاعل ، یعنی ملازم است . مراد این که نتیجه کار و جزای عملشان وبال گردنشان می گردد و مکافات خود را خواهند دید . به عبارت دیگر ، تکذیب کفار مقتضی عذاب و هلاک آنان در دنیا و آخرت بوده و موجب بدبختی ایشان خواهد شد .

سوره شعراء آیه 1

متن آیه :

طسم

ترجمه :

طا . سین . میم .

توضیحات :
« طسم » : حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) .

سوره شعراء آیه 2
متن آیه :
تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

ترجمه :
این (سوره که به تو وحی می‌شود ، برخی از) آیات کتاب (قرآن است که) بیانگر (احکام الهی برای سعادت دنیا و آخرت مردمان) است .

توضیحات :
« تِلْكَ ... » : (نگا : یوسف / 1 ، حجر / 1) .

سوره شعراء آیه 3
متن آیه :
لَعَلَّكَ بَاطِلٌ مِّمَّنْ بَدَّ يَدُّكَ فَبَدَّلَ إِلًا دُؤُوبًا يَكُفِّرُ بَدَدَهُ وَيُؤْتِي السَّمْعَ وَالْبَصَرَ وَالْأَفْئِدَةَ وَالْحُلُقُومَ وَمِمَّا يَنْزَلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيَسْقِي السَّيِّدَةَ وَأَنْهَارًا مُّجْتَمِعَةً فَتَجْزِي نِجْمًا

ترجمه :
انگار می‌خواهی از غم و اندوه این که آنان ایمان نمی‌آورند ، خویشتر را نابود کنی ؟!

توضیحات :
« لَعَلَّكَ » : چرا باید که تو . انگار تو می‌خواهی . مراد از (لَعَلَّ) در اینجا استغهام انکاری است که متضمن نفی بعد از خود است . « بَاطِلٌ » : هلاک کننده . نابود سازنده (نگا : کهف / 6) . « إِلًا دُؤُوبًا » : از این که ایمان نمی‌آورند . جمله در موضع نصب است و مفعول له است .

سوره شعراء آیه 4
متن آیه :
إِنْ نَشَأْ نُزِّلْ عَلَيْهِم مِّنَ السَّمَاءِ آيَةٌ فَظَلَّتْ أَعْيُنُهُمْ لَهَا خَاضِعِينَ

ترجمه :
اگر ما بخواهیم معجزه‌ای از آسمان بر آنان نازل می‌نمائیم که گردن‌هایشان در برابر آن (خم گردد ، و از روی اجبار ایمان آورند و) تسلیم شوند . (اما سنت خدا و حکمت الله مقتضی اختیار است ، و ثواب یا عقاب را مترتب بر آن کرده است) .

توضیحات :
« آيَةٌ » : معجزه‌ای مراد است که مردم را وادار به ایمان گرداند . « ظَلَّتْ » : بشود و بگردد . از افعال ناقصه و به معنی (صارت) می‌باشد . « أَعْيُنًا » : جمع عنق ، گردنها ، تسمیه کل به اسم جزء است و مراد خود مردمان است . برخی (أَعْيُنًا) را به معنی جماعت و گروه ، و رؤساء و رهبران قوم

دانسته اند. ذکر (ظَلَّتْ) به شکل مفرد مؤنث با توجه به لفظ (أعناق) و ذکر (خَاضِعِينَ) به صورت جمع مذکر با توجه به معنی آن است (نگا : انبیاء / 15 ، یوسف / 4) .

سوره شعراء آیه 5

متن آیه :

وَمَا يَأْتِيهِمْ مِّنْ ذِكْرٍ مِّنَ الرَّحْمَنِ مُحَدَّثٍ إِلَّا كَانُوا عَنْهُ مُعْرِضِينَ

ترجمه :

هیچ گونه موعظه و اندرز تازه ای (از قرآن) برای آنان از سوی خداوند رحمان نمی آید ، مگر این که ایشان از آن روی گردان می شوند .

توضیحات :

« ذِکْرٌ » : موعظه و اندرز . در اینجا مراد بخشی از آیات قرآن است . « مُحَدَّثٌ » : تازه و نو (نگا : انبیاء / 2) .

سوره شعراء آیه 6

متن آیه :

فَقَدْ كَذَّبُوا فَسَيَأْتِيهِمْ أَنْبَاءُ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ

ترجمه :

آنان (آیات قرآنی را) دروغ می نامند ، و هرچه زودتر خیر (مجازات) چیزی که بدان استهزاء و تمسخر می کنند بدیشان خواهد رسید (و کیفر کمرشکن و دردناک کار خود را خواهند دید) .

توضیحات :

« أَنْبَاءٌ » : اخبار . مراد کیفرهای سختی است که در این جهان و آن جهان دامنگیر آنان می شود (نگا : انعام / 5 و 6) .

سوره شعراء آیه 7

متن آیه :

أَوَلَمْ يَرَوْا إِلَى الْأَرْضِ كَمْ أَنْبَتْنَا فِيهَا مِن كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ

ترجمه :

آیا آنان به زمین نمی نگرند و نمی بینند که چه قدر انواع و اقسام گیاهان و درختان نر و ماده زیبا و سودمند را در آن رویانده ایم ؟ (اگر دقت کنند نشانه های قدرت یزدان را در آرایش و پیرایش ظاهری و در خواص و فوائد باطنی روئیدنیها می بینند ، و پیدایش این همه رنگ و بو و فعل و انفعالات شیمیائی ، و وجود زوجیت و طرز تلاقیح و باروری رستنیها ، به زبان حال ایشان را به سوی خالق متعال رهنمود می کند و آنان را از تکفیر و تکذیب حق به دور می سازد) .

توضیحات :

« زَوْجٌ » : صنف و نوع (نگا : طه / 53) . نر و ماده (نگا : رعد / 3) . « كَرِيمٍ » :

نافع و سود مند . ارزش مند . زیبا و خوش منظر (نگا : شعراء / 58) .

سوره شعراء آیه 8

متن آیه :
إِن فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

بیگمان در این کار (آفرینش گیاهان و درختان ، در کوه و دمن و مزرعه و بیابان) نشانه بزرگی است (بر وجود خالق جهان) ولی اکثر مردمان چشم دل را می بندند و به ندای عقل گوش فرا نمی دهند و این چند روزه حیات را غافلوار بسر می برند و به خدا ایمان نمی آورند .

توضیحات :

« آیه » : نشانه و دلیل . عبرت و پند .

سوره شعراء آیه 9

متن آیه :
وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

پروردگار تو قطعاً چیره ی مهربان است .

توضیحات :

« الْعَزِيزُ » : قدرتمندی که توانا بر همه چیز است . « الرَّحِيمُ » : مهربانی که رحمت و سعادتش همه جا را فرا گرفته است .

سوره شعراء آیه 10

متن آیه :
وَإِذْ نَادَى رَبُّكَ مُوسَىٰ أَنِ اتَّبِعْ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

(برای قوم خود بیان دار) هنگامی را که پروردگارت موسی را نزدیک کوه طور ندا داد که به سوی قوم ستمکار (فرعون و فرعونیان برو) . (قومی که با کفر و معاصی بر خود ستم کرده اند ، و با به بندگی کشاندن بنی اسرائیل ، بدانان ظلم نموده اند) .

توضیحات :

« اتَّبِعْ » : بیا . در اینجا مراد به سراغ رفتن است .

سوره شعراء آیه 11

متن آیه :
قَوْمٍ فِرْعَوْنَ أَلَا يَتَّقُونَ

ترجمه :

قوم فرعون . (شگفتا چگونه در ظلم فرو رفته اند !) آیا (از سرانجام کار و کیفر ستم خود نمی ترسند و از خشم و عذاب خدا) نمی پرهیزند ؟

توضیحات :

« قَوْمٌ » : عطف بیان یا بدل است . « أَلَا يَتَّقُونَ » : آیا نمی پرهیزند ؟
هان پرهیز کنند . « أَلَا » : دو کلمه و فراهم آمده است از همزه استفهام و لاء نفی . یا تنها واژه ای است و حرف تنبیه بوده و برای ترغیب و تشویق به کار پس از خود است .

سوره شعراء آیه 12

متن آیه :

قَالَ رَبِّ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ

ترجمه :

(موسی) گفت : پروردگارا ! من می ترسم که مرا تکذیب کنند (و از روی تکبر و تفرعن رسالت مرا نپذیرند) .

توضیحات :

« أَنْ يُكَذِّبُونِ » : این که مرا دروغگو نامند و تکذیب کنند . ضمیر مفعولی (ی) از آخر فعل حذف شده است .

سوره شعراء آیه 13

متن آیه :

وَيَضِيقُ صَدْرِي وَلَا يَنْطَلِقُ لِسَانِي فَأَرْسِلْ إِلَى هَارُونَ

ترجمه :

(اگر تکذیبم کنند ، از غم و غصه) سینه ام تنگ می شود ، و (بدین هنگام چنان که باید در مجادله با آنان) زبانم نمی گردد (و روان و گویا صحبت نمی کنم) . پس (جبرئیل را) به پیش (برادرم) هارون بفرست (و پیغمبرش گردان ، تا یاری و کمک کند) .

توضیحات :

« يَضِيقُ صَدْرِي » : سینه ام تنگ می شود . در فارسی می گوئیم : دلم تنگ می شود . آزرده خاطر و دل شکسته می گردم . « لَا يَنْطَلِقُ » : گویا و رسا نمی گردد . « فَأَرْسِلْ » : بفرست . مفعول آن مقدر است که (جبرئیل) فرشته وحی است . از واژه ارسال پیدا است که موسی از آستان ذوالجلال درخواست نموده است که هارون را پیغمبر فرماید (قصص / 34 ، مریم / 53 ، انبیاء / 48) .

سوره شعراء آیه 14

متن آیه :

وَأَلْهَمَ عَلَيَّ ذَنْبًا فَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ

ترجمه :

آنان (به گمان خود ، قصاص) گناهی بر من دارند و می ترسم (پیش از انجام وظیفه تبلیغ) مرا بکشند .

توضیحات :

« ذَنْبٌ » : مراد قصاص مرد ستمگري است که با يك مرد مظلوم بني اسرا ئيلي درگیر شده بود ، و به هنگام میان جیگری موسی ، اشد تباهاً توسط موسی به قتل رسید (نگا : قصص / 15) .

سوره شعراء آیه 15

متن آیه :

قَالَ كَلَّا فَاذْهَبَا يَا تَارَةَ إِنَّا مَعَكُمْ مُسْتَمْعُونَ

ترجمه :

(خداوند این تقاضای صادقانه موسی را اجابت کرد و گفت :) این چنین نیست (که بتوانند تو را به قتل برسانند . درخواستت را راجع به هارون پذیر فتم) . دو نفری با (توشه) معجزات ما (که عصا و يد بیضاء است ، به سوی فرعون و فرعونیان) بروید (و بدانید که) ما با شما هستیم و (شما را در پناه خود می داریم ، و کاملاً مطالبی را که در میان شما و ایشان می گذرد) می شنویم . (قطعاً شما پیرو زید) .

توضیحات :

« آ آیات » : معجزات . مراد عصا و يد بیضاء است (نگا : طه / 17 - 23) .

سوره شعراء آیه 16

متن آیه :

وَأَتَيْنَا فِرْعَوْنَ وَقَوْلًا إِنَّا رَسُولُ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

به سراغ فرعون بروید و بگوئید : ما فرستادگان پروردگار جهانیا نیم .

توضیحات :

« رسول » : علّت این که به صورت مفرد آمده است نه به صورت مثنی ؛ یعنی (رسولا) ، این است (رسول) مصدر و به معنی (رسالّة) است و به عنوان مفرد و مثنی و جمع و مؤنث و مذکر ذکر می شود . ما نند : لَقَدْ كَذَّبَ الْوَالِثُونَ مَا فَهتَ عِنْدَهُمْ بَسِيرٌ وَلَا أَرْسَلْتَهُمْ بِرَسُولٍ هَمَّ چنين (رسول) معنی جمع نیز دارد . ما نند : ضيف و طفل در : هَوْلَاءِ ضَيْفِي (حجر / 68) ، ثم نخر جكم طفلاً (حج / 5) .

سوره شعراء آیه 17

متن آیه :

أَنْ أَرْسِلَ مَعَنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ

ترجمه :

(پروردگار جهانیا به تو دستور می دهد) این که بني اسرا ئيل را (آزاد

از زنجیر اسارت و بردگی کنی و) با ما همراه سازی (تا به سرزمین مقدس، یعنی فلسطین برویم).

توضیحات:

« أَرْسِلْ مَعَنَا » : مراد جلوگیری نکردن و آزاد گذاشتن است تا این که بتوانند بیایند و با موسی و هارون راهی فلسطین شوند.

سوره شعراء آیه 18

متن آیه:

قَالَ أَلَمْ نُرَبِّكَ فِيمَا وَلَدْنَا وَحَمَلْنَا وَنَمَسْنَا مِنْ عَمْرِكَ سِيبِينَ

ترجمه:

(فرعون) گفت : آیا ما تو را در کودکی میان خود (در دامن مهر و در آغوش لطف خویش) پرورده ایم؟! و آیا سالهای متمادی از عمرت در بین ما ماندگار نبوده ای (و از رعایت و حفاظت و نان و نمک ما برخوردار نگشته ای؟!) .

توضیحات:

« قَالَ . . . » : سخن فرعون جنبه ریشخند را دارد. « وَوَلَدْنَا » : طفل . كودك . فعیل به معنی مفعول، و حال است. « لَمْ يَنْتَ » : مانده ای .

سوره شعراء آیه 19

متن آیه:

وَفَعَلْتَ فَعَلْتِكَ الَّتِي فَعَلْتَ وَأَنْتَ مِنَ الْكَافِرِينَ

ترجمه:

و آن کاری را کرده ای که کرده ای و (مرتکب قتل یکی از طرفداران ما شده ای . و از اینها گذشته ، تو اینک) کفران نعمتهای ما می کنی (و حق نان و نمک ما را فراموش می نمائی ، و با ادعای پیغمبری پرورگار جهان ، الوهیت ما را نادیده می گیری) .

توضیحات:

« فَعَلْتِكَ » : کاری که کرده ای . اشاره به قتل مرد قبطی است (نگا : قصص / 15) . « الْكَافِرِينَ » : افراد ناسپاس . کفران نعمت کنندگان .

سوره شعراء آیه 20

متن آیه:

قَالَ فَعَلْتُهَا إِذْ وَأَنَا مِنَ الضَّالِّينَ

ترجمه:

(موسی) گفت : من در حین انجام این کار (نمی دانستم مشت می که برای تأدیب و تنبیه به قبطی می زنم، منتهی به قتل می گردد، و) از سرگشتگان (و بیخبرانی) بودم (که اطلاع ندارند ضربه مشت هم گاهی منجر به قتل می شود) .

توضیحات :
« إِذًا » : آن زمان که . « الضَّالِّينَ » : گمراهان . در اینجا مراد جاهلین ،
بیهیچان و غافلان از عواقب موقعیت است .

سوره شعراء آیه 21

متن آیه :
فَوَفَّرْتُ مِنْكُمْ لَمَّا خِفْتُمْ فَوَهَبَ لِي رَبِّي حُكْمًا وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

پس من از دست شما گریختم و وقتی که از شما ترسیدم (که در برابر این
قتل غیر عمد مرا بکشید) و خداوند به من علم و دانش بخشید (تا در
پرتو آن چیزها را درست ببینم و کارها را صحیح و بجا انجام دهم) و مرا
از زمره پیغمبران کرد (تا بندگان خدا را به سوی نجات از عذاب فرا
خوانم) .

توضیحات :

« حُكْمًا » : دانش و آگاهی . حکمت ، که هر کاری در پرتو آن بجا و به موقع
انجام می پذیرد (نگا : انعام / 89) .

سوره شعراء آیه 22

متن آیه :
وَتِلْكَ نِعْمَةٌ تَمُنُّهَا عَلَيَّ أَنْ عَبَّدتَّ بَنِي إِسْرَائِيلَ

ترجمه :

آیا این منتهی است که تو بر من میگذاری این که بنی اسرائیل را
بنده و برده خود ساختی؟!

توضیحات :

« وَ تِلْكَ نِعْمَةٌ . . . » : در این جمله ، حرف استفهام انکاری مقدر است که
مفید نفی است . اصل آن چنین است : وَ هَلْ تِلْكَ نِعْمَةٌ . . .؟! آیا نعمت
است که؟! « أَنْ عَبَّدتَّ . . . » : حرف (أَنْ) تفسیری است ، و مطالب ما بعد
آن ، تفسیر مطالب ما قبل آن است (نگا : یونس / 2) . « عَبَّدتَّ » : برده
و بنده کرده ای .

سوره شعراء آیه 23

متن آیه :
قَالَ فِرْعَوْنُ وَمَا رَبُّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

فرعون گفت : پروردگار چه نیان کیست (که این همه از او صحبت می کنی
و خویشتن را فرستاده او میدانی ؟) .

توضیحات :

« مَا رَبُّ الْعَالَمِينَ » : گمان می‌رود فرعون این سخن را برای تجاهل و تحقیر مطرح کرده باشد.

سوره شعراء آیه 24

متن آیه :
قَالَ رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ

ترجمه :

(موسی) گفت : پروردگار آسمانها و زمین و آنچه میان آن دو است ، اگر شما راه یقین می‌پوئید (و حقیقت را می‌جوئید ، حق این است که گفتیم) .

توضیحات :

« رَبُّ » : خیر مبدئی محذوف است و تقدیر چنین است : هُوَ رَبُّ . . . « إِنَّ كُنْتُمْ مُوقِنِينَ » : اگر به دنبال باوردست و سخن منطقی بوده باشید و هدف شما از این سؤال ، درک و فهم حقیقت باشد .

سوره شعراء آیه 25

متن آیه :
قَالَ لِمَنْ حَوْلَهُ أَلَا تَسْتَمِعُونَ

ترجمه :

(فرعون رو) به اطرافیان خود (کرد و مسخره کنان) گفت : آیا نمی‌شنوید (این مرد چه می‌گوید ؟ ! می‌شنوید که جز یاوه نمی‌گوید ؟ !) .

توضیحات :

« أَلَا تَسْتَمِعُونَ » : آیا گوش فرا می‌دهید ؟ ! آیا می‌شنوید ؟ ! این سخن جنبه تعجب و ریشخند را دارد .

سوره شعراء آیه 26

متن آیه :
قَالَ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ

ترجمه :

(موسی پس از اشاره به جهان کبیر ، اشاره به جهان صغیر کرد و) گفت : او پروردگار شما و پروردگار نیاکان پیشین شما است (که مردند و چون جاودانه نبودند خدا نبودند) .

توضیحات :

« رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ » : اشاره به دو نکته است : 1 - متوجه ساختن فرعون و فرعونیان به نشانه‌های موجود در انفس ، یا تذکر خودشناسی 2 - قلم بطلان کشیدن بر ادعای ربوبیت فرعون زمان و فرعونهای دوران .

سوره شعراء آیه 27

متن آیه :
قَالَ إِنَّ رَسُولَكُمْ الَّذِي أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ لَمَ جُنُونٌ

ترجمه :

(فرعون به خیره سري هم چنان ادامه داد و) گفت : پيغمبري كه به سوي شما فرستاده شده است قطعاً ديوانه است ! (چرا كه سخنان پريشان ميگويد ، و جز مرا خدا مي داند) .

توضیحات :

« أُرْسِلَ إِلَيْكُمْ » : فرعون خواست با تعبیر « به سوي شما فرستاده شده است » خشم مردم را برانگيزد ، و ايشان را به تكذيب موسي وادارد .

سوره شعراء آیه 28

متن آیه :

قَالَ رَبُّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ

ترجمه :

(و موسي باز هم به نشانه هاي خدا شناسي گسترده در پهنه آفرينش اشاره كرد و) گفت : او پروردگار طلوع و غروب (كواكب و سيارات جهان) و همه چيزهائي است كه در ميان آن دو قرار دارد ، اگر شما عاقل مي بوديد (چنين چيزي را در پرتو خرد ، از روي نظام طلوع و غروب ستارگان و برنامه دقيق و اسرارآميز آنها مي فهميديد) .

توضیحات :

« الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ » : مراد طلوع خورشيد و نمايان شدن روز ، و غروب خورشيد و پيدائش شب است . يا اين كه مراد طلوع و غروب همه كواكب و سيارات جهان است . به معني خاور و باختر نيز مي باشند ، و معني زمان طلوع و غروب هم از آنها مستفاد ميگردد (نگا : تفسير شدر بيني) .

سوره شعراء آیه 29

متن آیه :

قَالَ لئن انخذت إلهآ غيري لأجعلنك من المسج و زين

ترجمه :

(فرعون سخت بر آشفت و) گفت : اگر جز مرا به پروردگاري برگزيني تورا از زمره زندانيان خواهم كرد (و در بيغوله هاي زندان همچون ديگران خواهي پوسيد) .

توضیحات :

« الْمَسْجِ وَ زَيْن » : زندانيان .

سوره شعراء آیه 30

متن آیه :

قَالَ أَوَلَوْ جِئْتُكَ بِشَيْءٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

(موسی) گفت : آیا اگر من چیز روشنی را به تو نشان دهم (که دلیل قاطع و برهان واضحی بر وجود خدای متعال و نمایانگر صدق رسالت و پیغمبری من باشد) باز هم (مرا ز ندانی می کنی ؟) .

توضیحات :

« شئی » : چیز . مراد معجزه دالّ بر وجود خدا و درستی پیغمبری موسی است .

سوره شعراء آیه 31

متن آیه :

قَالَ قَاتِلْ يَهْ إِنَّ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ

ترجمه :

(فرعون) گفت : اگر از زمره راستگویانی ، آن را بنمائی .

توضیحات :

« قَاتِلْ يَهْ » : آن را بیاور . آن را نشان بده .

سوره شعراء آیه 32

متن آیه :

فَأَلْفَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ ثُعْبَانٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

(در این هنگام موسی) عصای خود را انداخت . به ناگاه اژدهای (حقیقی و) نمایانی گردید .

توضیحات :

« أَلْفَى » : انداخت . افکند . « ثُعْبَانٌ » : اژدها . مار بزرگ (نگا : طه / 20) . « مُّبِينٌ » : آشکار و نمایان . مراد حقیقی است . یعنی چشم بندی و جادویی در میان نبود . بلکه به خواست خدا چوبه دستی مار گردید .

سوره شعراء آیه 33

متن آیه :

وَنَزَعَ يَدَهُ فَإِذَا هِيَ بَيْضَاءُ لِلْمُنَظِّرِينَ

ترجمه :

و دست خود را (به گریبان فرو برد و سپس آن را) بیرون آورد ، ناگهان بی نندگان آن را سفید و روشن (همچون ماه تابان) دیدند . (پرتو آن همه جا را نورباران و درخشان کرد) .

توضیحات :

« نَزَعَ » : بیرون آورد . مراد بیرون آوردن از گریبان است (نگا : نمل / 12) .

« بَيِّضَاءُ » : سفید . مراد تابان و رخشان است .

سوره شعراء آیه 34

متن آیه :
قَالَ لِيَلْمَ لِي حَوْلَهُ إِنَّ هَذَا لَسَاحِرٌ عَلِيمٌ

ترجمه :

(فرعون) به اشراف و بزرگان دور و بر خود گفت : این (مرد) جادوگر بس آگاه (و ماهری) است .

توضیحات :

« مَلَا » : اشراف . بزرگان (نگا : بقره / 246 ، اعراف / 60) .

سوره شعراء آیه 35

متن آیه :
يُرِيدُ أَنْ يُخْرِجَكُمْ مِنْ أَرْضِكُمْ وَيَسْحَرَهُ فَمَاذَا تَأْمُرُونَ

ترجمه :

می خواهد با جادوی خود (عامه مردم را پیرامون خویش جمع آورد و) شما را از سرزمین خودتان (مصر) بیرون کند . پس شما (چه می اندیشید و) چه فرمان می دهید ؟

توضیحات :

« مَاذَا تَأْمُرُونَ ؟ » : فرمان شما چیست ؟ این سخن بیانگر سقوط فرعون از ادعای خدائی و دلجوئی او از سران به هنگام ضعف خود و غلبه موسی است .

سوره شعراء آیه 36

متن آیه :
قَالُوا أَرْجِهْ وَأَخَاهُ وَأَبْعَثْ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ

ترجمه :

گفتند : موسی و برادرش را مهلت بده (و در کار شکنجه آنان عجله مکن) و به تمام شهرها (ی مصر ، مأمورانی) برای بسیج اعزام کن .

توضیحات :

« أَرْجِهْ » : او را مهلت بده . امر مصدر (إرجاء) به معنی به تأخیر انداختن ، و ضمیر متصل (ه) است . در اصل (أَرْجِيئُهُ) بوده و همزه برای تخفیف حذف شده است و ضمیر ساکن گشته است (نگا : اعراف / 111) . « حَاشِرِينَ » : گرد آورندگان . یعنی کسانی باشند که جادوگران را جمع آوری و در دربار حاضر کنند .

سوره شعراء آیه 37

متن آیه :
يَا تَوَكُّلْ بِكُلِّ سَحَابٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

تا همه جادوگران ماهر و زبردست را پیش تو بیاورند .

توضیحات :

« سَحَّار » : صیغه مبالغه ساجِر است ، جادوگر بسیار ماهر و بس آگاه و کهنه کار .

سوره شعراء آیه 38

متن آیه :
فَجَمِعَ السَّحَرَةَ لِمِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ

ترجمه :

سرانجام جادوگران در روز موعود (که چاشتگاه روز جشن مصریها بود ، در مکان معینی) گردآورده شدند (و به میدان مبارزه گسیل گشتند) .

توضیحات :

« لِمِيقَاتِ » : در وعده گاه . در زمان معین و در مکان مشخص (نگا : اعراف / 143 و 155) . « يَوْمٍ مَّعْلُومٍ » : روز مشخص که روز جشن مصریان بوده است .

سوره شعراء آیه 39

متن آیه :
وَ قِيلَ لِلنَّاسِ هَلْ أُنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ

ترجمه :

(از مردم نیز برای حضور در میدان مبارزه دعوت به عمل آمد) و به مردم گفته شد : آیا (در این صحنه) شما گرد می آئید ؟

توضیحات :

« هَلْ أُنْتُمْ مُجْتَمِعُونَ ؟ » : آیا اجتماع می کنید ؟ آیا جمع می شوید ؟ مراد از سؤال ، تحريك و تشويق مردم به گردهم آئي با شتاب هر چه بیشتر است .

سوره شعراء آیه 40

متن آیه :
لَعَلَّنَا نَتَّبِعُ السَّحَرَةَ إِن كَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ

ترجمه :

تا اگر جادوگران پیروز شوند ، ما از آنان پیروی کنیم (و آن چنان صحنه را گرم و داغ نمائیم و هیاهو و جنجالی برپا کنیم که دشمن خدایان ما برای همیشه از میدان به درود) .

توضیحات :

« نَتَّبِعُ » : پیروی کنیم . دنبال‌هروی کنیم . مراد پیروی و دنبال‌هروی

از آئین جادوگران و طرفداري از مکتب خدایان دروغین ایشان است .

سوره شعراء آیه 41

متن آیه :
فَلَمَّا جَاءَ السَّحَرَةُ قَالُوا لِفِرْعَوْنَ أَئِنَّا لَمُنَاجِرًا إِنْ كُنَّا نَحْنُ الْغَالِبِينَ

ترجمه :

هنگامی که جادوگران (نزد فرعون حاضر) آمدند و به فرعون گفتند : آیا ما پاداش بزرگ و قابل ملاحظه‌ای خواهیم داشت اگر پیروز شویم ؟

توضیحات :

« أَجْرًا » : تنوین برای بیان عظمت و ارزش پاداش و مزد کار است .

سوره شعراء آیه 42

متن آیه :
قَالَ نَعَمْ وَإِنَّكُمْ إِذَا لَمِنَ الْمُقَرَّبِينَ

ترجمه :

(فرعون که سخت از موسی به وحشت افتاده بود و در تنگنا قرار داشت) گفت : بلی ! (هر چه بخواهید می‌دهم) به علاوه شما در این صورت از مقربان (درگاه من) خواهید بود .

توضیحات :

« الْمُقَرَّبِينَ » : مراد نزد یکان درگاه فرعون و درباریان شاهی است .

سوره شعراء آیه 43

متن آیه :
قَالَ لَهُمْ مُوسَى أَلْقُوا مَا أَنْتُمْ مُلْقُونَ

ترجمه :

(در روز موعود و در میدان مبارزه ، موسی) به جادوگران گفت : آنچه را می‌خواهید بیفک نید ، بیفک نید ! (و هر چه در قدرت دارید بنمائید و به میدان آورید) .

توضیحات :

« مُلْقُونَ » : اندازندگان . افکندگان . اسم فاعل از مصدر (إلقاء) است .

سوره شعراء آیه 44

متن آیه :
فَأَلْقُوا حِبَالَهُمْ وَعِصِيَّهُمْ وَقَالُوا بِعِزَّةِ فِرْعَوْنَ إِنَّا لَنَحْنُ الْغَالِبُونَ

ترجمه :

پس جادوگران (با غرور و نخوت) طنابها و عصاهای خود را افکندند و گفتند : به عزت فرعون سوگند که ما قطعاً چیره و پیروزیم !

توضیحات :
« حِبَالٌ » : جمع حَبْلٌ ، طنابها . ریسمانها . « عِصِيَّ » : جمع عَصَا ، چوبه دستی .

سوره شعراء آیه 45

متن آیه :
فَأَلْقَى مُوسَى عَصَاهُ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ

ترجمه :

موسی (مهلت نداد و) عصای خود را افکند ، ناگهان (اژدهای بزرگی گردید و با سرعت) شروع به بلعیدن ابراهای دروغین ایشان کرد (و آنها را یکی بعد از دیگری در کام خود فرو برد) .

توضیحات :

« تَلْقَفُ » : با سرعت و قدرت می بلعید . « يَأْفِكُونَ » : با دروغ سرهم می کردند و به هم می بافتند . اشاره به کارها و ابراهای دروغین جادوگران است (نگا : اعراف / 117 ، توبه / 70) .

سوره شعراء آیه 46

متن آیه :
فَأَلْقَى السَّحَرَةُ سَاجِدِينَ

ترجمه :

جادوگران سجده کنان بر زمین فرو افتادند .

توضیحات :

« أَلْقَى » : فرو انداخته شدند . بیان فعل به صورت مجهول بیانگر این است که آن چنان تحت تأثیر جا ذبه معجزه موسی قرار گرفتند که برای خدا سجده بردند (نگا : طه / 70) و نیروی معجزه به گونه ای ایشان را قانع کرد که نتوانستند خویش تندیاری کنند و فوراً برای خدا سجده بردند .

سوره شعراء آیه 47

متن آیه :
قَالُوا آمَنَّا بِرَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

گفتند : به پروردگار عالمیان ایمان داریم .

توضیحات :

« قَالُوا ... » : مراد این است که کردار را با گفتار توأم ، و فعل سجده را با قول مؤکد کردند .

سوره شعراء آیه 48
متن آیه :
رَبِّ مُوسَى وَهَارُونَ

ترجمه :
به پروردگار موسی و هارون .

توضیحات :
« رَبِّ » : بدل است . ذکر آن برای رفع توهمی است که در ذهن عامه مردم بود .
و آن این که مردم ، فرعون را (رَبِّ) خود می دانستند .

سوره شعراء آیه 49
متن آیه :

قَالَ أَمْ نُنْتِمُّ لَهُ قَبْلَ أَنْ
فَلْيَسُوفَ تَعْلَمُونَ لَأَقْطَعَنَّ
أَيْدِيَكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ مِنْ خِلَافٍ
وَأَصْلَابَكُمْ

ترجمه :
(فرعون جادوگران را تهدید کرد و) گفت : آیا به او ایمان آوردید پیش از آن که من به شما اجازه دهم ؟ ! او بی گمان بزرگ و استاد شما است و به شما جادوگری آموخته است . پس خواهید دانست (که با چه زجر و شکنجه ای شما را خواهم کشت) . حتماً دستها و پاهای شما را عکس یکدیگر قطع می گردانم و همگی شما را به دار می آویزم .

توضیحات :
« آَذَنَ » : اجازه دهم . « كَيْبِرُ » : مراد بزرگ و استاد است . « مِنْ خِلَافٍ » : عکس یکدیگر . مثلاً دست راست و پای چپ ، یا پای راست و دست چپ (نگا : مائده / 33) . « لَأَصْلَابَكُمْ » : حتماً به دارتان می آویزم .

سوره شعراء آیه 50
متن آیه :

قَالُوا لَا ضَيْرَ إِنَّا إِلَى رَبِّنَا مُنْقَلِبُونَ

ترجمه :
(جادوگران شجاعانه) گفتند : هیچ زیانی نیست (از این کاری که تو خواهی کرد . هر کاری که می خواهی بکن باکی نیست ، چرا که) ما به سوی پروردگارمان باز می گردیم (و به لقای معشوق و معبود حقیقی خود می رسیم و پاداش خویش را از او دریافت می داریم) .

توضیحات :
« ضَيْرٌ » : زیان و ضرر . « لَا ضَيْرَ » : مانعی نیست . زیان و ضرری در میان نمی باشد . « مُنْقَلِبُونَ » : برگردندگان (نگا : مطففین / 31) .

سوره شعراء آیه 51

متن آیه :
إِنَّا نَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لَنَا رَبُّنَا خَطَايَانَا أَنْ كُنَّا أَوَّلَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :
ما امیدواریم که پروردگارمان گناهان ما را ببخشد ایاد ، چرا که ما (در میان قوم تو) نخستین ایمان آورندگان بوده ایم .

توضیحات :
« نَطْمَعُ » : آرزو مندیم . امیدواریم . « خطایا » : گناهان . خطاها . « أَنْ كُنَّا » : « به سبب این که ما بوده ایم . در اصل (لِيَأْنِ كُنَّا) بوده و حرف (أَنْ) مخفف از مثقله است .

سوره شعراء آیه 52

متن آیه :
وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَسْرِ بِعِبَادِي ۖ إِنَّكُمْ مُّتَّبِعُونَ

ترجمه :
ما به موسی وحی کردیم که شبانه بندگان (مؤمن بنی اسرائیل) مرا (از مصر) کوچ بده . شما حتماً تعقیب می شوید (و فرعون و فرعونیان برای دستگیری شما دنبالتان می کنند) .

توضیحات :
« أَنْ » : حرف مشبّهة بالفعل و مخفف از (أَنْ) است (نگا : مؤمنون / 27) « أَسْرِ بِعِبَادِي » : در شب بندگانم را کوچ بده (نگا : اسراء / 1) . « مُّتَّبِعُونَ » : تعقیب شوندگان . دنبال شوندگان . مراد تعقیب بنی اسرائیل توسط فرعون و فرعونیان است .

سوره شعراء آیه 53

متن آیه :
فَأَرْسَلَ فِرْعَوْنُ فِي الْمَدَائِنِ حَاشِرِينَ

ترجمه :
(توسط جاسوسان خیر به دربار رسید که موسی و بنی اسرائیل در صد کوچ به سرزمین دیگری هستند) پس فرعون (مأموران) به شهرها فرستاد تا (نیرو) جمع کنند (و جلو ایشان را بگیرند) .

توضیحات :
« الْمَدَائِنِ » : جمع مدینه ، شهر . « حَاشِرِينَ » : گردآورندگان (نگا : شعراء / 36) .

سوره شعراء آیه 54

متن آیه :
إِنَّ هَؤُلَاءِ لَشِرْذِمَةٌ وَّ لِيْلُونَ

ترجمه :

(فرعون به مأموران دستور داد و گفت : به اهالی شهرها بگوئید :) اینها (که قصد فرار و تجمع و تقویت در جای دیگری را دارند) گروه اندک و ناچیزی هستند (و ما با نخستین تاخت ایشان را گرفتار و به شکنجه و آزار می‌رسانیم) .

توضیحات :

« شِرْذِمَةٌ » : گروه و طائفه‌ای ناچیز و کم‌اهمیت .

سوره شعراء آیه 55

متن آیه :

وَإِنَّهُمْ لَنَا لَغَا يُطُونَ

ترجمه :

آنان ما را بر سر خشم می‌آورند .

توضیحات :

« غَا يُطُونَ » : خشم‌گین کنندگان . بر سر خشم آورندگان .

سوره شعراء آیه 56

متن آیه :

وَإِنَّا لَجَمِيعٌ حَاذِرُونَ

ترجمه :

(البته جای هیچ‌گونه نگرانی نیست ، و لیکن) ما گروهی هستیم محتاط (و بیدار و دوراندیش) .

توضیحات :

« جَمِيعٌ » : گروه و دسته . جمع (نگا : قمر / 44) . « حَاذِرُونَ » : افراد محتاط و دوراندیش . آگاه و بیدار .

سوره شعراء آیه 57

متن آیه :

فَأَخْرَجْنَاَهُمْ مِنْ جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ

ترجمه :

(سرانجام آنچه می‌بایست بشود شد ، و عاقبت بنی‌اسرائیل بر فرعون و فرعونیان پیروز شدند) و ما آنان را از باغها و چشمه‌سارها بیرون‌راندیم .

توضیحات :

« جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ » : مراد باغهای سرسبز و چشمه‌ساران پر آب مصر است .

سوره شعراء آیه 58

متن آیه :
وَ كُنُوزٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ

ترجمه :
و (ایشان را) از میان گنجها و کاخهای مجلل (به در کردیم).

توضیحات :
« كُنُوزِ » : گنجها . « كَرِيمِ » : مراد ارزش‌مند و مجلل و مزین و خوش و زیبا است .

سوره شعراء آیه 59

متن آیه :
كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا بَنِي إِسْرَائِيلَ

ترجمه :
این چنین (شد که بنی‌اسرائیل پیروز گشتند) و آنها را میراث بنی‌اسرائیل کردیم .

توضیحات :
« كَذَلِكَ » : کار چنین شد . در اینجا ترتیب طبیعی داستان مراعات نشده است . بلکه نتیجه و چکیده داستان گفته شده سپس به درازا از آن سخن رفته است .

سوره شعراء آیه 60

متن آیه :
وَأَتَّبَعُوهُمْ مُشْرِقِينَ

ترجمه :
(فرعون و فرعونیان) بنی‌اسرائیل را تعقیب کردند و به هنگام طلوع آفتاب بدیشان رسیدند .

توضیحات :
« مُشْرِقِينَ » : به طلوع خورشید رسیدگان . از مصدر (اِشْرَاق) به معنی رسیدن به وقت شروق که به معنی طلوع است . همان گونه که (اِصْبَاح) به معنی داخل شدن در (صَبَاح) و (اِمْسَاء) به معنی رسیدن به (مَسَاء) است . (مُشْرِقِينَ) می تواند حال ضمیر (و) و یا (هم) باشد .

سوره شعراء آیه 61

متن آیه :
فَلَمَّا تَرَأَى الْجَمْعَانَ قَالَ أَصْحَابُ مُوسَى إِنَّا لَمُدْرِكُونَ

ترجمه :
هنگامی که هر دو گروه یکدیگر را دیدند ، یاران موسی گفتند : ما (در جنگال فرعونیان) گرفتار می‌گردیم (و هلاک می‌شویم) .

توضیحات :

« تَرَأَى يَا » : دید . فعل ماضی باب تفاعل است و در رسم الخطّ قر آنی (تراء) است . « مَدْرُكُونَ » : رسیدگان . گَر فتارشندگان .

سوره شعراء آیه 62

متن آیه :
قَالَ كَلَّا إِنَّ مَعِيَ رَبِّي سَيَهْدِينِ

ترجمه :

(موسی) گفت : چنین نیست . پروردگار من با من است . (قطعاً به دست دشمنم نمی سپارد و به راه نجات) رهنمودم خواهد کرد .

توضیحات :

« كَلَّا » : چنین نیست . این واژه حرفی است که سخن پیش از خود را ردّ و نفی می کند . یعنی : نگوئید که فرعون و سپاهیانش به ما می رسد . « مَعِيَ » : (نگا : طه / 46) .

سوره شعراء آیه 63

متن آیه :
فَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ اضْرِبْ بِعَصَاكَ الْبَحْرَ فَانفَلَقَ فَكَانَ كُلُّ فِرْقٍ كَالطَّوْدِ الْعَظِيمِ

ترجمه :

به دنبال آن به موسی پیام دادیم که عصای خود را به دریا بزن . (وقتی عصا را به دریا زد) دریا از هم شکافت ، و هر بخشی همچون کوه بزرگی گردید (و دوازده راه خشک در آن پدیدار شد ، و هرگروهی از اسباط دوازده گانه بنی اسرائیل در جاده ای حرکت کرد) .

توضیحات :

« إِنْفَلَقَ » : از هم شکافت . از هم جدا شد . « فِرْقٍ » : قسم . بخش . مراد جوانب آبی است که واپس رفته است . « الطّود » : کوه . کوه بزرگ . توصیف آن به عظیم در آیه ، برای تأکید است .

سوره شعراء آیه 64

متن آیه :
وَأَرْسَلْنَا ثَمَّ الْأَخْرَيْنَ

ترجمه :

و در آنجا دیگران را (نیز به موسی و بنی اسرائیل) نزدیک گردانیم (و فرعون و فرعونیان را وارد آن راه های دوازده گانه کردیم) .

توضیحات :

« أَرْسَلْنَا » : نزدیک گردانیم (نگا : شعراء / 90 ، 31 / ، تکویر / 13) .

ثُمَّ : آنجا . ظرف است . مراد وسط دریا است . « الْآخِرِينَ » : دیگران . مراد فرعون و لشکر یان فرعون است .

سوره شعراء آیه 65

متن آیه :
وَ أَنْزَلْنَا مُوسَى وَمَنْ مَعَهُ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

موسی و جملگی همراهان او را نجات دادیم .

توضیحات :

« أَنْزَلْنَا » : نجات دادیم .

سوره شعراء آیه 66

متن آیه :
ثُمَّ أَغْرَقْنَا الْآخِرِينَ

ترجمه :

سپس دیگران را غرق کردیم .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 67

متن آیه :
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

بیگمان در این (ماجرای نجات مؤمنان و غرق کافران) درس عبرت بزرگی است (برای کسانی که چشم باز و دل آگاه داشته باشند و درباره سرگذشت جباران مغرور بیندیشند و اوراق تاریخ مکتوب و منظور را به دقت بخوانند و ببینند) . ولی اکثر آنان ایمان نیاوردند (و کمتر ایشان ، همچون آسیه و جادوگران ، به جمع مؤمنان پیوستند) .

توضیحات :

« آيَةً » : اندرز سترگ و عبرت بزرگ .

سوره شعراء آیه 68

متن آیه :
وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

بیگمان پروردگار تو با عزت و توانا ، و با محبت و مهربان است .

توضیحات :
«الْعَزِيزُ» : توانا، در انتقام گرفتن از تکذیب کنندگان . «الرَّحِيمُ» :
مهربان، در حق تصدیق کنندگان .

سوره شعراء آیه 69

متن آیه :
وَآتِلْ عَلَيْهِمْ نَبَأَ ابْرَاهِيمَ

ترجمه :
(ای پیغمبر !) سرگذشت ابراهیم را برای کافران بیان دار .

توضیحات :
« نَبَأٌ » : خبر . مراد قصه و سرگذشت است .

سوره شعراء آیه 70

متن آیه :
إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَا تَعْبُدُونَ

ترجمه :
هنگامی که به پدرش (آزر) و قوم (بت پرست) خود گفت : چه چیز را
پرستش می کنید ؟ (چیزهایی را که می پرستید ، کی شایسته
پرستش می باشند ؟) .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 71

متن آیه :
قَالُوا نَعْبُدُ أَصْنَامًا وَنَنْظِلُّ لَهَا عَاكِفِينَ

ترجمه :
(مفتخرانه پاسخ دادند و) گفتند : بتهای بزرگی را می پرستیم و
دائماً (به پرستش آنها می پردازیم و) بر عبادتشان ماندگار میمانیم .

توضیحات :
« نَظَّلُ » : بر دوام میمانم . از افعال ناقصه و بیانگر استمرار در کار است
« عَاكِفِينَ » : ملازمان عبادت (نگا : بقره / 187 ، اعراف / 138) .

سوره شعراء آیه 72

متن آیه :
قَالَ هَلْ يَسْمَعُونَكُمْ إِذْ تَدْعُونَ

ترجمه :
گفت : آیا هنگامی که آنها را به کمک میخوانید ، صدای شما را

می شنوند و نیازتان را برآورده می کنند؟

توضیحات :
« هَلْ يَسْمَعُ وَنَكْمُ؟ » : آیا دعا و سخن شما را می شنوند؟ آیا نیازتان را برآورده می کنند و به شما پاسخ می گویند؟

سوره شعراء آیه 73

متن آیه :
أَوْ يَنْفَعُ وَنَكْمُ أَوْ يَضُرُّونَ

ترجمه :
یا سودی به شما می رسد (اگر از آنها اطاعت کنید؟) و یا زیانی متوجه شما می سازند (اگر از آنها سرپیچی نمائید؟) .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 74

متن آیه :
قَالُوا بَلْ وَجَدْنَا آبَاءَنَا كَذَلِكَ يَفْعَلُونَ

ترجمه :
می گویند : (چیزی از این کارها را نمی توانند بکنند) فقط ما پدران و نیاکان خود را دیده ایم که این چنین می کردند (و بتان را به گونه ما پرستش می نمودند و ما هم از کارشان تقلید می کنیم و بس . مگر می شود پدران و نیاکان ما در اشتباه بوده باشند؟) .

توضیحات :
« وَجَدْنَا » : یا فته ایم . دیده ایم . « آباءنا » : پدران . مراد پدران و اجداد و نیاکان است (نگا : شعراء / 76) .

سوره شعراء آیه 75

متن آیه :
قَالَ أَفَرَأَيْتُمْ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ

ترجمه :
آیا (می دانید که چه کار می کنید و) می بینید که چه چیز را می پرستید؟ !

توضیحات :
« أَفَرَأَيْتُمْ؟ » : آیا می بینید؟ مراد از دیدن ، اندیشیدن و دانستن و به اصل مسأله پی بردن است .

سوره شعراء آیه 76

متن آیه :
أَنْتُمْ وَأَبَاؤُكُمْ الْأَقْدَمُونَ

ترجمه :
هم شما و هم پدران پیشین شما .

توضیحات :
« أَنْتُمْ » : تأکید ضمیر فاعلی در آیه قبلی است . « الْأَقْدَمُونَ » :
پیشینیان و گذشتگان .

سوره شعراء آیه 77

متن آیه :
وَإِنَّهُمْ عَدُوٌّ لِّي إِلَّا رَبَّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :
همه آنها دشمن من هستند (آنهايي که شما معبود خود مي دانيد) بجز
پروردگار جهانيان .

توضیحات :
« عَدُوٌّ » : اين واژه براي مفرد و مثنوي و جمع و مذکر و مؤنث یکسان به
کار مي رود (نگا : نساء / 101 ، انعام / 112) . « إِلَّا رَبَّ » : اگر به خدا معتقد
نيوده باشيد و خدا جزو معبودهاي آنان نيوده باشد ، استثناء
منقطع است و ذکر آن به منظور تأکید بر توحيد خالص است . اگر هم
علاوه از بتها خدا را نيز پرستش مي کرده اند ، ابراهيم پروردگار
جهانيان را استثناء مي کند .

سوره شعراء آیه 78

متن آیه :
الَّذِي خَلَقَنِي فَهُوَ يَهْدِينِ

ترجمه :
(پروردگار جهانيان) که مرا آفريده است ، و هم او مرا (به سوي سعادت
دنيا و آخرت) راهنمائي مي سازد (و در سراسر زندگي من حضور دارد و
لحظه اي از من غافل نيست) .

توضیحات :
« يَهْدِينِ » : مرا راهنمائي مي کند و دستگيرم او است (نگا : طه / 50) .

سوره شعراء آیه 79

متن آیه :
وَالَّذِي هُوَ يُطَوِّمُنِي وَيَسْقِينِ

ترجمه :
آن کسي است که او مرا مي خوراند و مي نوشاند .

توضیحات :
« يَطْعَمَنِي . . . » : مراد این است که روزی رسد انم او است و من همه جا بر سر
خوان نعمت او نشسته‌ام .

سوره شعراء آیه 80
متن آیه :
وَإِذَا مَرَضْتُ فَبِهِوَ يَشْفِينِ

ترجمه :
و هنگامی که بیمار شوم او است که مرا شفا می‌دهد .

توضیحات :
« يَشْفِينِ » : مراد این است که شافی تنها خدا است و د کتر و دوا و وسیله
است . انسان مؤمن به پزشک مراجعه می کند و دارو می خورد ، ولی هیچ کدام
را شفا دهنده نمی‌داند و بلکه معتقد است که اگر خدا خواست دوا و درمان
مؤثر واقع می‌شوند . نان و آب و وسیله سیر کردند ، ولی سیر کننده
خدا است .

سوره شعراء آیه 81
متن آیه :
وَالَّذِي يَمْيِتُنِي ثُمَّ يُحْيِينِ

ترجمه :
و آن کسی است که (چون اجلم فرا رسید) او مرا می‌میراند و سپس (در
رستاخیز برای حساب و کتاب و جزا و سزا) مرا زنده می‌گرداند .

توضیحات :
« يُحْيِينِ » : مرا زنده می کند . اشاره به این است که حیات بخش و
میراننده و دوباره زنده کننده خداست .

سوره شعراء آیه 82
متن آیه :
وَالَّذِي أَطْمَعُ أَنْ يَغْفِرَ لِي خَطِيئَتِي يَوْمَ الدِّينِ

ترجمه :
و آن کسی است که امیدوارم در روز جزا و سزا (که قیامت برپا است)
گناه مرا ببامرزد .

توضیحات :
« أَطْمَعُ » : چشم طمع می‌دوزم . امیدوارم . « خَطِيئَتِي » : گناهم . لغزشم .
« يَوْمَ الدِّينِ » : روز حساب و کتاب و جزا و سزا (نگا : فاتحه / 4) .

سوره شعراء آیه 83

مَتِّينَ آيَه : رَبِّ هَبْ لِي حُكْمًا وَأَلْجِ قَلْبِي بِالصَّلَاةِ

ترجمه :

(ابراهیم دست دعا به درگاه خدا برداشت و گفت :) پروردگارا ! به من کمال و معرفت مرحمت فرما (تا در پرتو آن ، حق را حق و باطل را باطل ببینم ، و قدرت بر داوری صحیح در میان بندگان داشته باشم) ، و مرا (در دنیا و آخرت) از زمره شایستگان و بایستگان گردان .

توضیحات :

« حُكْمًا » : کمال و معرفت . شناخت عمیق همراه با قدرت داوری . کمال علم و عمل . حکمت (نگا : شعراء / 21) .

سوره شعراء آیه 84

مَتِّينَ آيَه : وَاجْعَلْ لِي لِسَانَ صِدْقٍ فِي الْآخِرِينَ

ترجمه :

(با توفیق در طاعت و عبادت و اعمال نیک) برای من ذکر خیر و نام نیک در میان آیندگان بر جای دار .

توضیحات :

« لِسَانَ صِدْقٍ » : ذکر خیر . نام نیک (نگا : مریم / 50) . « الْآخِرِينَ » : کسانی که بعدها می آیند و در زمین زندگی می کنند . آیندگان جهان .

سوره شعراء آیه 85

مَتِّينَ آيَه : وَاجْعَلْنِي مِنْ وَرَثَةِ جَنَّةِ النَّعِيمِ

ترجمه :

و مرا از زمره کسانی ساز که بهشت پر نعمت را فراچنگ می آورند .

توضیحات :

« وَرَثَةِ جَنَّةِ » : وارثان بهشت . مراد کسانی است که در پرتو ایمان به الله و پرستش خدا بهشت را به دست می آورند (نگا : اعراف / 43) . « جَنَّةِ النَّعِيمِ » : (نگا : مائده / 65 ، یونس / 9 ، حج / 56) .

سوره شعراء آیه 86

مَتِّينَ آيَه : وَاعْفِرْ لِي أَيْبِي إِنَّهُ كَانَ مِنَ الضَّالِّينَ

ترجمه :

و پدرم را (با رهنمود به ایمان و توفیق در طاعت و عبادت ، مورد مرحمت و

مشمول مغفرت گردان ، و بدین وسیله او را) که از گمراهان است پیامرز .

توضیحات :

« إِغْفِر... » : طلب آمرزش ابراهیم برای پدرش آزر ، پیش از فوت آزر است ، و ابراهیم وقت جدا شدن از او بدو وعده داده بود که برای وی طلب آمرزش کند . اما چون دید که او با کفر از جهان رفت ، از او بی‌زاری جست و طلب آمرزش را قطع کرد (نگا : توبه / 114) .

سوره شعراء آیه 87

متن آیه :
وَلَا تَخْزِي يَوْمَ يُبْعَثُونَ

ترجمه :

و مرا خوار و رسوا مدار در روزی که (مردمان برای حساب و کتاب و سزا و جزا ، زنده و) برانگیخته می‌شوند .

توضیحات :

« يُبْعَثُونَ » : (نگا : اعراف / 14 ، حجر / 36 ، مؤمنون / 100) .

سوره شعراء آیه 88

متن آیه :
يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ

ترجمه :

آن روزی که اموال ، (یعنی نیروی مادی) ، و اولاد ، (یعنی نیروی انسانی ، به کسی) سودی نمی‌رسانند .

توضیحات :

« يَوْمَ » : ظرف و مراد قیامت است .

سوره شعراء آیه 89

متن آیه :
إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

ترجمه :

بلکه تنها کسی (نجات پیدا می‌کند و از اموالی که در راه آفریدگار صرف ، و از اولادی که در مسیر پروردگار رهنمود کرده باشد ، سود می‌برد) که با دل سالم (از بیماری کفر و نفاق و ریا) به پیشگاه خدا آمده باشد .

توضیحات :

« إِلَّا مَنْ... » : مگر کسی که . لیکن کسی که . واژه (مَنْ) می‌تواند مرفوع و بدل از فاعل (يَنْفَع) و مضافی پیش از آن مقدر باشد که تقدیر چنین خواهد بود : لا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ . و یا این که واژه (مَنْ) منصوب و مفعول بوده و در اصل بدل از مفعول

مجدوف باشد که تقدیر چنین خواهد بود : يَوْمَ لَا يَنْفَعُ مَالٌ وَلَا بَنُونَ
أَحَدًا إِلَّا مَنْ أَتَى اللَّهَ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ . در هر صورت اموال و اولادی به انسان سود
میرسانند که تبدیل به باقیات صالحات شده باشند . « قَلْبٍ سَلِيمٍ » :
دل سالم از بیماری کفر و نفاق و ریا (نگا : اعراف / 147 ، احزاب / 19 ،
بقره / 264) .

سوره شعراء آیه 90

متن آیه :
وَأَزَلَّتْ الْجَنَّةُ لِلْآمِنِّ قَيْنَ

ترجمه :

در آن هنگام بهشت برای پرهیزگاران نزدیک گردانده میشود (و آنان که
از کفر و معاصی روگردان ، و به ایمان و طاعت در جهان روی آورده بودند ، به
سوی آن میروند) .

توضیحات :

« أَزَلَّتْ » : نزدیک گردانده شد .

سوره شعراء آیه 91

متن آیه :
وَبَرَزَتِ الْجَحِيمُ لِلْغَاوِينَ

ترجمه :

و دوزخ برای گمراهان آشکار گردانده میشود .

توضیحات :

« بَرَزَتْ » : نموده شد . آشکار گردید . « الْغَاوِينَ » : گمراهان .

سوره شعراء آیه 92

متن آیه :
وَقِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْبُدُونَ

ترجمه :

و بدیشان گفته میشود : کجا هستید معبودهایی که پیوسته آنها را
عبادت می کردید ؟

توضیحات :

« مَا » : چیزهایی که . مراد معبودهای دروغین است .

سوره شعراء آیه 93

متن آیه :
مِنْ دُونِ اللَّهِ هَلْ يَنْصُرُونَكُمْ أَوْ يَنْتَصِرُونَ

ترجمه :

(معبودهاي) غير از خدا . آيا آنها (در برابر اين شدا ئد و سختيهاي)
که اکنون با آن روبرو هستيد و هستند (شما را کمک مي کنند يا
خويشتن را ياري مي دهند ؟

توضيحات :

« يَنْتَصِرُونَ » : باز مي دارند . خويشتن را به دور مي دارند . انتصار به
معني ياري دادن خود يا کمک خواستن و يا دفع بلا از خويشتن است (نگا
: كهف / 43 ، قصص / 81 ، قمر / 10 ، رحمن / 35) .

سوره شعراء آيه 94

متن آيه :

وَكَيْبُ كَيْبُوا فِيهَا هُمْ وَالْغَاوُونَ

ترجمه :

پس از آن ، آنان (که پرستش شوندگان گمراهساز) همراه گمراهان (که
پرستش کنندگان ايشان بودند) پياپي به دوزخ سرنگون افکنده
مي شوند .

توضيحات :

« كَيْبُ كَيْبُوا » : سرنگون و پياپي فروا فکنده مي شوند .

سوره شعراء آيه 95

متن آيه :

وَجُنُودٌ إِبْرٰٓٓيسَ أَجْمَعُونَ

ترجمه :

و جملگي لشكريان اهريمن (نيز همراه آن دو گروه به دوزخ سرنگون
مي گردند) .

توضيحات :

« جُنُودٌ إِبْرٰٓٓيسَ » : لشكريان و ياوران ابراهيم . مراد پيروان ابراهيم ، يعني
جنايتكاران و معصيت پيشگان سراسر تاريخ است (نگا : اعراف / 18 ، حجر /
43) .

سوره شعراء آيه 96

متن آيه :

قَالُوا وَهْمٌ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ

ترجمه :

آنان (که معبودهاي دروغين را پرستيده اند) در آنجا به کشمکش (با
معبودهاي خود) مي پردازند و مي گويند :

توضيحات :

« وَهْمٌ فِيهَا يَخْتَصِمُونَ » : جمله حاليه است .

سوره شعراء آیه 97

متن آیه :
تَاللّٰهِ اِنْ كُنَّا لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :
به خدا سوگند ما در گمراهي آشكاري بوده ايم .

توضیحات :
« اِنْ كُنَّا » : واژه (اِنْ) مخفف از م ثقله و در اصل چنین است : اِنَّا كُنَّا

سوره شعراء آیه 98

متن آیه :
اِذْ نُسَوِّدُكُمْ يَرْبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :
آن زمان که ما شما (معبودان دروغین) را با پروردگار جهانیان (در عبادت و طاعت) برابر می دانستیم .

توضیحات :
« اِذْ » : زمانی که . ظرف زمان گمراهي است . یا (اِذْ) تعلیلیه است (نگا : زخرف / 39) .

سوره شعراء آیه 99

متن آیه :
وَمَا اَضَلَّنَا اِلَّا الْمُجْرِمُونَ

ترجمه :
و ما را جز بزهکاران (شیاطین نام) گمراه نکرده است .

توضیحات :
« الْمُجْرِمُونَ » : مراد شیطان و یاوران او ، یا رؤساء و کبراء ایشان است (نگا : احزاب / 67) .

سوره شعراء آیه 100

متن آیه :
فَمَا لَنَا مِنْ شَافِئِينَ

ترجمه :
(اي واي بر ما ! امروز) ما اصلاً شفاعت کننده گاني نداريم (که ما را برهانند !) ما که معتقد به میان جیگري میان جیگران براي نجات خود بوديم) .

توضیحات :

« مِنْ شَرِّ أَفْعَيْنَ » : واژه (مِنْ) بیانگر عمومیت زغی چیزی است که پس از آن قرار دارد (نگا : تفسیر المصحف المفسر) .

سوره شعراء آیه 101

متن آیه :
وَلَا صَدِيقَ حَمِيمٍ

ترجمه :

(هم چنین ، امروز) دوست صمیمی و دلسوزی هم نداریم (تا دست کم گریه ای برای ما سردهد) .

توضیحات :

« حَمِيمٌ » : گرم . مراد صمیمی و دلسوز است .

سوره شعراء آیه 102

متن آیه :
قُلُوا أَنْ لَنَا كَرَّةٌ وَنَكُونَنَّ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

کاش ! (به جهان) برگشتی داشتیم تا از زمره مؤمنان می شدیم (و در پرتو ایمان درست و اعمال شایسته ، از عذاب دوزخ نجات می یافتیم و به بهشت درمی آمدیم) .

توضیحات :

« لَوْ » : واژه (لَوْ) در اینجا در معنی (لَآيَةً) و برای تمثیلی است . « كَرَّةٌ » : رجعت . برگشت . مراد برگشت به جهان است (نگا : مؤمنون / 99 و 100) .

سوره شعراء آیه 103

متن آیه :
إِنْ فِي ذَلِكَ لَآيَةٌ وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

بی گمان در این (سرگذشت ابراهیم) پند و عبرتی (برای عاقلان قوم تو و سایر فرزندگان) است ، ولی (جای تعجب است) بیشتر آنان ایمان نداشتند (و ایمان نمی آورند) .

توضیحات :

« آيَةٌ » : پند و اندرز . درس عبرت .

سوره شعراء آیه 104

متن آیه :
وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

قطعاً پروردگارت (بر انتقام از بيدينان) توانا و (نسبت به مؤمنان)
مهربان است .

توضیحات :
« وَ إِنَّ رَبَّكَ . . . » : تکرار این نوع جمله‌ها دلداري مؤثري است براي
پيغمبر و مؤمنان اندک صدر اسلام ، و براي اقلیت مؤمنان در برابر
اکثریت گمراهان در هر عصر و زمان .

سوره شعراء آیه 105

متن آیه :
كَذَّبَتْ قَوْمُ نُوحِ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

(ماجرای آموزنده ديگري مربوط به قوم نوح است) . قوم نوح پيغمبران
را تکذيب کردند .

توضیحات :

« كَذَّبَتْ . . . » : قوم نوح با تکذيب نوح ، همه پيغمبران را نیز
تکذيب کرده اند ، چرا که تکذيب پيغمبري ، تکذيب همه
پيغمبران بشمار است ؛ شاید هم قوم نوح ، منکر همه پيغمبران و به
طور کلی همه ادیان آسماني بوده اند (نگا : فرقان / 37) . تَأْنِيثُ فِعْلٍ
(كَذَّبَتْ) به خاطر این است که واژه (قوم) به صورت مذکر و مؤنث به
کارمي رود ، و به طور کلی هر اسم جمعي فعل آن مي تواند به صورت مذکر و
مؤنث ذکر شود .

سوره شعراء آیه 106

متن آیه :
إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ نُوحٌ أَلَا تَتَّقُونَ

ترجمه :

زمانی که هم نژادشان نوح بدیشان گفت : هان ! پرهيزگاري کنید !

توضیحات :

« أَخُوهُمْ » : برادرشان . مراد هم نژادشان است ، همان گونه که ميگویند :
أَخُو الْعَرَبِ . أَخُو تَمِيمٍ . « أَلَا تَتَّقُونَ » : آیا پرهيزگاري نمي کنید ؟
هان ! پرهيزگاري کنید .

سوره شعراء آیه 107

متن آیه :
إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ

ترجمه :

قطعاً من براي شما پيغمبر اميني هستم .

توضیحات :
« آمین » : آمین در ادای رسالت آسمانی . مشهور به امانت در میان مردم .

سوره شعراء آیه 108
متن آیه :
فَا تَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

ترجمه :
از خدا بترسید و از من اطاعت کنید .

توضیحات :
« إِيَّاكُمْ » : از عذاب خدا خویشتن را در امان دارید . از خدا بترسید .

سوره شعراء آیه 109
متن آیه :
وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :
من در مقابل این دعوت هیچ مزدی از شما نمی‌خواهم . مزد من جز بر پروردگار جهان نیان نیست .

توضیحات :
« عَلَيْهِ » : در برابر دعوت و تبلیغ او امر و نواهی . « إِنْ » : حرف نفی است .

سوره شعراء آیه 110
متن آیه :
فَا تَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

ترجمه :
پس از خدا بترسید و از من اطاعت کنید .

توضیحات :
« أَطِيعُوا » : از من اطاعت کنید . مراد پذیرش دستور آسمانی است .

سوره شعراء آیه 111
متن آیه :
قَالُوا أَوْ نُوْمِنُ لَكَ وَاتَّبَعَكَ الْإِلَهُ الرَّدْلُونَ

ترجمه :
گفتند : آیا ما (اشراف و نجباء) به شما ایمان بیاوریم ، در حالی که پست ترین و بی‌ارزش ترین افراد از تو پیروی کرده‌اند ؟ ! (چگونه انتظار داری افراد ثروتمند و الوامقام ، با مشتکی بی‌سر و پا و گمنام ، همراه و هم‌نشین شوند ؟ !) .

توضیحات :
« وَاتَّبَعَكَ » : حرف (و) حالیه است . « الْأَرْضُونَ » : پست ترین مردم . مراد افراد بی چیز و بی مقام است (نگا : هود / 27) .

سوره شعراء آیه 112

متن آیه :
قَالَ وَمَا عَلَّمِي مِمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :
(نوح) گفت : (وظیفه من دعوت همگان به سوی حق و اصلاح جامعه است) من چه میدانم آنان چه کاری داشته اند ؟ (و گذشته ایشان چه بوده است ؟ مهم امروز است که دعوت مرا بپذیرفته و در مقام خودسازی برآمده اند و در راه حق گام نهاده اند) .

توضیحات :
« مَا عَلَّمِي » : من چه میدانم . من نمی دانم . واژه (ما) می تواند اسم استفهام یا حرف نفی باشد .

سوره شعراء آیه 113

متن آیه :
إِنْ حِسَابُهُمْ إِلَّا عَلَى رَبِّي لَوْ تَشْعُرُونَ

ترجمه :
حساب (اعمال و جزای کار) ایشان جز بر عهده پروردگارم نیست ، اگر شما فهمیده و باشعور باشید (میدانستید که کار خوب و بد گذشته ایشان از دید خدا پنهان نبوده است و سروکارشان با خداست نه با من) .

توضیحات :
« إِنْ » : حرف نفی است .

سوره شعراء آیه 114

متن آیه :
وَمَا أَنَا بِطَارِدِ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :
من هرگز مؤمنان را (از پیش خود) نمی رانم (تا دل شما را به دست آرم) .

توضیحات :
« طَارِدٌ » : طرد کننده . دور کننده .

سوره شعراء آیه 115

متن آیه :
إِنْ أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

من بیم‌دهنده آشکاری بیش نیستم.

توضیحات :

« إِنَّ أَنْأ... » : حرف (إِنَّ) زنا فیه است . « مُبِينٌ » : واضح و آشکار .

سوره شعراء آیه 116

متن آیه :
قَالُوا لَئِن لَّمْ تَنْتَهَ يَا نُوحُ لَتَكُونَنَّ مِنَ الْمَرْجُومِينَ

ترجمه :

گفتند : ای نوح ! اگر (بدین رفتار و گفتار خود) پایان ندهی ، قطعاً جزو سنگساران خواهی شد (و بر سر تو همان خواهد آمد که بر سر سایر مخالفان ما آمده است) .

توضیحات :

« الْمَرْجُومِينَ » : افراد سنگباران شده . سنگساران .

سوره شعراء آیه 117

متن آیه :
قَالَ رَبِّ إِنَّ قَوْمِي كَذَّبُونِ

ترجمه :

(نوح به پیشگاه خدا عرض کرد و) گفت : پروردگارا ! قوم من ، مرا دروغگو نامیدند (و دعوت مرا نپذیرفتند) !

توضیحات :

« قَالَ : رَبِّ... » : این آیه مقدمه تقاضای مطالب آیه بعدی است .

سوره شعراء آیه 118

متن آیه :
فَا فَتَحْ بِيُزْيِي وَ بَيْنَهُمْ فَتَحًا وَ زَجَّيْ وَمَنْ مَعِيَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(اکنون که هیچ راهی برای هدایت این ستمگران باقی نمانده است و تمام تلاش و توانم بیفایده بوده است) میان من و اینان خودت داوری کن (و کافران و مشرکان را نابود فرما) و من و مؤمنانی را که با من هستند (از دست شکنجه و آزارشان) نجات بده .

توضیحات :

« إِفْتَحْ » : داوری کن (نگا : اعراف / 89) . جدائی بیفکن . مراد قضاوت در میان اهل تو حید و سایر کافران و مشرکان است ، و حق و سزای هر گروهی را دادن و به مکافات یا مجازات رساندن است .

سوره شعراء آیه 119

متن آیه :
فَأَنْزَلْنَا لَهُ وَمَنْ مَعَهُ فِي الْفُلِّ الْمَشْحُونِ

ترجمه :

ما او و کسانى را که با او بودند ، در کشتى پر (از انسانها و حيوانهاي گوناگون و خوراك و نياز منديهاي آنان و اينان) نجات داديم .

توضيحات :

« مَنْ مَعَهُ » : کسانى که با او بودند . مراد پيروان ايماندار است . « الْفُلُّك » : (نگا : بقره / 164) . « الْمَشْحُون » : پر . لبريز . کشتى نوح انباشته از مردمان و حيوانات و پرندگان و خوراك و مايحتاج آنها بود (نگا : هود / 40) .

سوره شعراء آیه 120

متن آیه :
ثُمَّ أَغْرَقْنَا بَعْدَ الْبَأْسِ

ترجمه :

سپس بقيه را غرق کرديم .

توضيحات :

« بَعْدَ » : بعد از نجات نوح و مؤمنان .

سوره شعراء آیه 121

متن آیه :
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

بيگمان در اين (سرگذشت نوح و سرنوشت مؤمنان و كافران) عبرت سترگ و دليل بزرگي (بر قدرت خدا و صدق پيغمبران) است ، و بيشتتر مردمان (با وجود شنيدن داستان عبرت انگيز راه يافتگان و گمراهان و سرانجام كار ايشان) ايمان نمي آورند .

توضيحات :

« آيَةٌ » : عبرت (نگا : فرقان / 37) . دليل . « مَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ » : اغلب مردمان آن روزي به نوح ايمان نياوردند و غرق شدند . بيشتتر کسانى که قرآن را مي شنوند و از اين سرنوشت اطلاع حاصل مي کنند ، ايمان نمي آورند (نگا : هود / 17 ، غافر / 59 ، روم / 42 ، شعراء / 158 و 190) .

سوره شعراء آیه 122

متن آیه :
وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

مسئلاً پروردگار تو چیره و توانا (بر انتقام از ستمکاران) و مهربان (در حق پرهیزگاران) است .

توضیحات :
« الْعَزِيزُ » : چیره . شکست ناپذیر .

سوره شعراء آیه 123

متن آیه :
كَذَّبَتْ عَادَ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :
قوم عاد پیغمبران (خدا) را تکذیب کردند (و دروغگو نامیدند) .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 124

متن آیه :
إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ هُودٌ أَلَا تَتَّقُونَ

ترجمه :
بدان گاه که برادرشان هود بدیشان گفت : هان ! تقوا پیشه کنید (و پرهیزگار باشید ، و از عذاب خدا بپرهیزید) .

توضیحات :
« أَلَا تَتَّقُونَ » : هان ! پرهیزگار باشید . آیا تقوا پیشه نمی کنید ؟

سوره شعراء آیه 125

متن آیه :
إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ

ترجمه :
من پیغمبر امینم برای شما هستم .

توضیحات :
« رَسُولٌ أَمِينٌ » : (نگا : شعراء / 107) .

سوره شعراء آیه 126

متن آیه :
فَا تَقُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ

ترجمه :
از خدا بترسید و از من اطاعت کنید .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 127

مِثْنِ آيَةٍ :
وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

من هیچ اجرو پاداشی در برابر این دعوت از شما نمی طلبم . اجرو پاداش من جز بر پروردگار جها نیان نمی باشد .

توضیحات :

« عَلَيْهِ » : (نگا : شعراء / 109) .

سوره شعراء آیه 128

مِثْنِ آيَةٍ :
أَتَيْنُونَكُمْ بِكُلِّ رِيحٍ آيَةً تَعْبَثُونَ

ترجمه :

آیا شما بالای هر بلندی و مکان مرتفعی کاخ سر به فلك کشیده ای می سا زید و (در آن) به خوشگذرانی و کارهای بیهوده می پردا زید ؟

توضیحات :

« رِيحٍ » : مکان مرتفع . بلندی . « آيَةً » : نشانه . مراد کاخ بلند و سر به فلك کشیده است . « تَعْبَثُونَ » : کارهای بیهوده . و خوشگذرانی می کنید . جمله حال است برای ضمیر (و) در فعل (تَبْنُونَ) .

سوره شعراء آیه 129

مِثْنِ آيَةٍ :
وَأَنْتُمْ خِدُونَ مَصَانِعَ لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ

ترجمه :

و دژها و قلعه هائی می سا زید که انگار جاودانه می ما نید ؟

توضیحات :

« مَصَانِعَ » : دژها و کاخها . کارخانه ها و کارگاهها . « لَعَلَّكُمْ تَخْلُدُونَ » : انگار جاودانه می ما نید . تا این که جاودانه بمانید . معنی آیه می تواند چنین هم باشد : کارخانه ها و کارگاهها را برای کندن کوهها و ساختن کاخها و برجها به کار می برید ، انگار جاودانه می ما نید ؟

سوره شعراء آیه 130

مِثْنِ آيَةٍ :
وَإِذَا بَطَشْتُمْ بَطَشْتُمْ جَبَّارِينَ

ترجمه :
و هنگامي که مجازات مي كنيد ، از حدّ تجاوز مي كنيد و همچون ستمگران
و سرکشان کيفر مي دهيد (و در پرابر کمترین جرم ، سنگين ترين
جريمه و سزا روا مي داريد و عدالت و ترحمي نداريد) .

توضیحات :
« بَطَّ شَتْمٌ » : حمله و رشديد . يعني سخت به ديگران و همسايگان تاخت و
تاز مي بريد . در مجازات زياده روي كرديد و از حد فراتر رفتيد (نگا :
بروج / 12) . « جَبَّارِينَ » : سرکشان و ستمگران . حال است .

سوره شعراء آيه 131
متن آيه :
فَا تَقُوا اللَّهَ وَ أَطِيعُوا

ترجمه :
از خدا بترسيد و از من اطاعت كنيد .

توضیحات :
...

سوره شعراء آيه 132
متن آيه :
وَ اتَّقُوا الَّذِي أَمَدَّكُمْ بِمَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :
از (خشم) خدائي بپرهيزيد که شما را با نعمتهائي که مي دانيد
ياري داده است .

توضیحات :
« أَمَدَّكُمْ » : شما را ياري داده است (نگا : اسراء / 6) .

سوره شعراء آيه 133
متن آيه :
أَمَدَّكُمْ بِأَنْعَامٍ وَ بَنِينَ

ترجمه :
شمار را ياري داده است با (اعطاء) چهار پايان و پسران .

توضیحات :
« أَمَدَّكُمْ » : اين آيه ، سر آغاز برشمردن امداد خدا و ندي است .

سوره شعراء آيه 134
متن آيه :
وَ جَنَاتٍ وَ عِيُونٍ

ترجمه :
و با باغها و چشمه‌ها .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 135

متن آیه :
إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

من می ترسم عذاب روز بزرگ (قیامت) گر یبازنگیر شما شود .

توضیحات :

« يَوْمٍ عَظِيمٍ » : روز بزرگ . مراد قیامت است (نگا : انعام / 15 ، اعراف / 59) .
از آنجا که در دنیا نیز انسان به مجازات عمل بد خود (نگا : اعراف /
130 و 165) یا به مکافات عمل خوبه خود (نگا : نحل / 30) می‌رسد ، روز
بزرگ می تواند روزهای سخت و وحشتناک دنیا نیز باشد (نگا : شعراء /
189) .

سوره شعراء آیه 136

متن آیه :
قَالُوا سَوَاءَ عَلَيْنَا أَوَعَطَّتْ أَمْ لَمْ تَكُنْ مِنَ الْوَاعِيْنَ

ترجمه :

آنان (به هود پاسخ دادند و) گفتند : برای ما تفاوت نمی کند چه ما را
اندرز بدهی یا ندهی ! (بیهوده خود را خسته مکن و ما را درد سر مده) .

توضیحات :

« قَالُوا » : قوم عاد گفتند . مراد از این سخن تحقیر و توهین است .

سوره شعراء آیه 137

متن آیه :
إِن هَذَا إِلَّا خُلُقُ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

این (چیزهائی که به هم بافته‌ای و به ما خواهی گفت) جز شیوه و
عادت پیشینیان نیست (آنانی که در گذشته خود را پیغمبر
یا می‌ده اند و دروغهائی را به گذشتگان تحویل داده اند و ادعاهائی همچون
ادعای توداشته اند) .

توضیحات :

« إِن » : حرف نفی است . « خُلُقُ الْأَوَّلِينَ » : اخلاق و عادت گذشتگان و

پیش‌بینیان، مرادشان تک‌ذیب همه پیغمبران است (نگاه: انعام / 25). یا این که مراد این است اعمالی که آنان مرتکب می‌شدند، از قبیل بت پرستی و ساختن قصرها و قلعه‌های سر به فلک کشیده بر نقاط مرتفع، و خشونت در مجازات رساندن و کیفر دادن، همان چیزهایی است که پیش‌بینیان انجام می‌داده‌اند و مطلب قابل ایرادی نمی‌باشد.

سوره شعراء آیه 138

متن آیه: وَمَا نَحْنُ بِمُعَذِّبِينَ

ترجمه:

وما (نه در این جهان و نه در آن جهان) عذاب داده نمی‌شویم.

توضیحات:

...

سوره شعراء آیه 139

متن آیه: فَكَذَّبُوهُ فَأَهْلَكْنَاهُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه:

قوم عاد، هود را دروغگو نامیدند (و رسالتش را نپذیرفتند) و ما هم نابودشان کردیم. در این (سرگذشت قوم عاد) عبرتی است (برای کسانی که بخواهند از سرنوشت دیگران، درسی و پند بیاموزند). اکثر قوم عاد ایمان نیاوردند (وراه کفر در پیش گرفتند و نتیجه آن را دیدند).

توضیحات:

«آیة» : درس عبرت. نشانه قدرت. «مَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ» : بیشتر قوم عاد ایمان نداشتند، بیشتر مردم به این روایت ایمان ندارند.

سوره شعراء آیه 140

متن آیه: وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه:

بی‌گمان پروردگار تو چیره و توانا (بر درهم شکستن جباران ستمکار) و مهربان (در حق ضعیفان دیندار) است.

توضیحات:

...

سوره شعراء آیه 141

متن آیه:

كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

قوم ثمود پیغمبران را دروغگو نامیدند (و از آنان فرما نبرداری نکردند) .

توضیحات :

« كَذَّبَتْ ثَمُودُ الْمُرْسَلِينَ » : (نگا : فرقان / 37و38) .

سوره شعراء آیه 142

متن آیه :

إِذْ قَالَ لَهُمْ أَخُوهُمْ صَالِحٌ أَلَا تَتَّقُونَ

ترجمه :

آن زمان که برادرشان صالح بدیشان گفت : آیا تقوا پیشه نمی‌سازید ؟ (و از خدا نمی‌ترسید ؟) .

توضیحات :

« أَخُوهُمْ » : (نگا : شعراء / 106) . « أَلَا تَتَّقُونَ » : آیا تقوا پیشه نمی‌سازید ؟ هان ! تقوا پیشه کنید (نگا : شعراء / 106) .

سوره شعراء آیه 143

متن آیه :

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ

ترجمه :

من بی‌گمان برای‌تان پیغمبر امین هستم .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 144

متن آیه :

فَا تَقُوا اللَّهَ وَاطِيعُونَ

ترجمه :

پس از خدا بترسید و از من اطاعت کنید .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 145

متن آیه :

وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :
و در قبال تبلیغ دعوت اجر و پاداشی از شما درخواست نمی‌کنم . اجر و پاداش من جز بر پروردگار جهان نیان نیست .

توضیحات :
« إِنَّ أَجْرِي ... » : (نگا : شعراء / 109) .

سوره شعراء آیه 146

متن آیه :
أَتْتَرَكُونَن فِي مَا هَاهُنَا آمِنِينَ

ترجمه :
آیا (چنین تصور می‌کنید که جهان سرای جاودانگی است و) شما در نهایت امن و امان در ناز و نعمت جهان رها می‌شوید ؟

توضیحات :
« أَتَتْرَكُونَن » : آیا به ترك شما گفته می‌شود ؟ آیا رها می‌شوید ؟ استتفهام انکاری و مفید نفی است . « مَا » : آنچه . مراد نعمت جهان است . « هَاهُنَا » : اینجا مراد این جهان است . « آمِنِينَ » : در امن و امان و دور از دست انتقام و مرگ و عذاب و کیفر . حال است .

سوره شعراء آیه 147

متن آیه :
فِي جَنَاتٍ وَعُيُونٍ

ترجمه :
در میان باغها و چشمه‌سارها ؟

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 148

متن آیه :
وَزُرُوعٍ وَنَخْلٍ طَلْعَاهَا هَضِيمٌ

ترجمه :
و در میان کشتزارها ، و نخلستانهایی که میوه‌های نرم و شاداب و رسیده دارند ؟

توضیحات :
« طَلْعَ » : چوبهای شکوفه خرما که خوشه خرما در درون آن قرار دارد . در اینجا مراد نخستین میوه خرما است (نگا : انعام / 99 ، 10 /) . « هَضِيمٌ » : درهم فرو رفته و پرو تنگ یکدیگر . نرم و لطیف و شاداب و رسیده .

سوره شعراء آیه 149

متن آیه :
وَ تَنْجِتُونَ مِنَ الْجِبَالِ بُيُوتًا قَارِهِينَ

ترجمه :

و ماهرانه در دل کوهها خانه‌هایی را بتراشید (و بسازید و در آنها به عیش و نوش بپردازید ؟)

توضیحات :

« تَنْجِتُونَ » : می تراشید . « قَارِهِينَ » : حا ذقانه و ماهرانه . سرمستانه و هواپرستانه و شادان و خندان . حال ضمیر (و) در فعل (تَنْجِتُونَ) است .

سوره شعراء آیه 150

متن آیه :
فَا تَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُونَ

ترجمه :

از خدا بترسید و از من اطاعت کنید .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 151

متن آیه :
وَلَا تُطِيعُوا أَمْرَ الْمُسْرِفِينَ

ترجمه :

و از فرمان اسراف کنندگان فرما نپذیرداری مکنید .

توضیحات :

« أمر » : فرمان . مراد دستور و فرمان سران و رهبران ستمکار و بزهکار است .

سوره شعراء آیه 152

متن آیه :
الَّذِينَ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ

ترجمه :

آن کسانی که در زمین تباهی می‌نمایند و اصلاح نمی‌کنند .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 153

متن آیه :
قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسَحَّرِينَ

ترجمه :
(قوم ثمود به صالح پاسخ دادند و) گفتند : تو از زمره جادوشدگان و دیوانگان هستی و بس . (این است که چنین پریشان‌گوئی و یا وه‌سرائی می‌کنی) .

توضیحات :
« الْمُسَحَّرِينَ » : جادوشدگان . عقل از دست دادگان و دیوانگان (نگا : اسراء / 47) .

سوره شعراء آیه 154

متن آیه :
مَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا فَأْتِ يَا يَاقِئِ إِن كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ

ترجمه :
تو انسانی همچون خود ما بیش نیستی ، (آخر چگونه گمان می‌بری که پیغمبر شده‌ای ؟) اگر از زمره راستگویانی ، معجزه‌ای را به ما بنما .

توضیحات :
« آيَةٌ » : معجزه . نشانه .

سوره شعراء آیه 155

متن آیه :
قَالَ هَذِهِ نَاقَةٌ لَهَا شِرْبٌ وَلَكُمْ شِرْبُ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ

ترجمه :
(هنگامی که خدا شتر ماده‌ای را معجزه آسا برای صالح پدیدار کرد ، صالح بدیشان) گفت : این شتری است (که خدا آن را معجزه شما نموده است) . یک روز سهم آب متعلق به آن و روز جداگانه دیگری سهم آب متعلق به شما است .

توضیحات :
« نَاقَةٌ » : (نگا : اعراف / 73 و 77 ، هود / 64 ، اسراء / 59 ، قمر / 27) . « شِرْبٌ » : سهم آب . نصیب و بهره‌ای از آب . این شتر ، یک شتر عادی نبوده و گویا از ویژگی‌های آن یکی این بوده است که یک روز آب آبادی را به خود اختصاص می‌داد و می‌نوشید !

سوره شعراء آیه 156

متن آیه :
وَلَا تَمَسُّوهَا يَسْوًا فَيَأْخُذْكُمْ عَذَابٌ يَوْمَ عَظِيمٍ

ترجمه :
کمترین آزاری به آن نرسانید که اگر چنین کنید عذاب روز بزرگ ،

شما را فرو خواهد گرفت .

توضیحات :

« یوم عظیم » : روز بزرگ . مراد عذاب بزرگ است که در روز معین و مقدر رخ می‌دهد . نسبت دادن عظیم به روز ، به جای نسبت آن به عذاب برای مبالغه است . چرا که عظمت روز ، به علت عظمت بلا و مصیبت وارده است .

سوره شعراء آیه 157

متن آیه :
فَعَقَرُوهَا فَأَصْبَحُوا نَادِیْمِیْنَ

ترجمه :

ولي آنان شتر را (با تیر) کشتند و (عذاب خدا را در چند قدمی خود دیدند و از کرده خود) پشیمان شدند .

توضیحات :

« عَقَرُوهَا » : شتر را کشتند (نگا : اعراف / 77 ، هود / 65) .

سوره شعراء آیه 158

متن آیه :
فَأَخَذَهُمُ الْعَذَابُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

عذاب ایشان را فرو گرفت (و پشیمانان بدیشان سودی نبخشید) . مسلماً در این (سرگذشت پایمردی پیغمبران و مؤمنان ، و سرنوشت کافران و ظالمان) درس عبرتی (برای مردمان ، و هم چنین نشانه‌ای از قدرت خداوند جهان در یاری دینداران و نابودی بی‌دینان و گردنکشان تاریخ) است . و اکثر (قوم ثمود هم ایمان نیاوردند و همچون قوم عاد) ایشان (نیز از زمره) مؤمنان نشدند .

توضیحات :

« إِنَّ فِي ذَلِكَ ... » : (نگا : شعراء / 139) .

سوره شعراء آیه 159

متن آیه :
وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

بی‌گمان پروردگار تو چیره (بر گردنکشان و) مهربان (در حق مؤمنان) است .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 160

متن آیه :
كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :
قوم لوط پیغمبران را دروغگو نامیدند (و از ایشان پیروی نکردند) .

توضیحات :
...

سوره شعراء آیه 161

متن آیه :
إِذْ قَالَ لَهُمُ أَخُوهُمْ لُوطُ أَلَا تَتَّقُونَ

ترجمه :
آن زمان که برادرشان لوط بدیشان گفت : هان ! پرهیزگاری کنید .

توضیحات :
« أَلَا تَتَّقُونَ » : (نگا : شعراء / 106) .

سوره شعراء آیه 162

متن آیه :
إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ

ترجمه :
بی‌گمان من پیغمبر امینم برای شما هستم .

توضیحات :
...

سوره شعراء آیه 163

متن آیه :
فَا تَقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

ترجمه :
از خدا بترسید و از من اطاعت کنید .

توضیحات :
...

سوره شعراء آیه 164

متن آیه :
وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

در برابر این (دعوت آسمانی) مزدی از شما نمی‌خواهم . اجر و پاداش من جز بر پروردگار جها نیان نیست .

توضیحات :
« إِنَّ أَجْرِي... » : (نگا : شعراء / 109) .

سوره شعراء آیه 165

متن آیه :
أَتَأْتُونَ الذُّكْرَانَ مِنَ الْعَالَمِينَ

ترجمه :
آیا در میان جهان نیان ، به سراغ جنس ذکور می‌روید (و با ایشان به جای زنان آمیزش می‌نمائید ؟) .

توضیحات :
« الذُّكْرَانَ » : جمع دَکَر ، نرها ، مراد مردان است (نگا : شوری / 50) . « مِنَ الْعَالَمِينَ » : در میان زنان و مردان ، به سراغ مردان می‌روید و هم جنسگرائی می‌کنید . در میان مردمان جهان ، تنها شما این انحراف را پیش گرفته و به چنین کار پست و ننگ‌بینی آلوده‌اید .

سوره شعراء آیه 166

متن آیه :
وَتَذَرُونَ مَا خَلَقَ لَكُمْ رَبُّكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ عَادُونَ

ترجمه :
و همسرانی را که پروردگارتان برایتان آفریده است رها می‌سازید . بلکه اصلاً شما قومی هست‌تید که (با ارتکاب همه معاصی ، در ظلم به خود و جامعه) از حد می‌گذرید (و مرزی میان خوب و بد به رسمیت نمی‌شناسید) .

توضیحات :
« تَذَرُونَ » : رها می‌سازید . تَرَكَ می‌کنید (نگا : بقره / 278) . « عَادُونَ » : متجاوزین . از حدود و مقررات خدا درگذرندگان (نگا : بقره / 173 و 190) .

سوره شعراء آیه 167

متن آیه :
قَالُوا لَئِن لَّمْ تَنْتَهَ يَا لُوطُ لَتَكُنَّ مِنَ الْمُخْرَجِينَ

ترجمه :
گفتند : ای لوط ! اگر (از این سخنان) دست نکشی ، از زمره تبعید شدگان (از شهر و دیار ما) خواهی بود .

توضیحات :
« الْمُخْرَجِينَ » : اخراج شدگان . تبعید شدگان .

سوره شعراء آیه 168

متن آیه :
قَالَ إِنِّي لِعَمَلِكُمْ مِنَ الْقَالِينَ

ترجمه :

(لوط بدیشان پاسخ داد و) گفت : من از کار شما نفرت دارم (و زشت و ناپسندش می دانم) .

توضیحات :

« الْقَالِينَ » : جمع قالی ، دشمن دارندگان . بیزاران ، کینه به دل دارندگان .

سوره شعراء آیه 169

متن آیه :
رَبِّ زَجْنِي وَأَهْلِي مِمَّا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

پروردگارا ! مرا و اهل و عیال و پیروان مرا از (عذابی که سزاوار) کارهای ایشان (است) به دور و محفوظ دار !

توضیحات :

« أَهْلِي » : مراد از اهل ، افراد مؤمن خانواده و همه پیروان است . « مِمَّا يَعْمَلُونَ » : از آنچه انجام می دهند . مراد نجات از بلا و عذاب درهم کو بندهای است که زشتکاریها و گناهان ایشان به دنبال دارد .

سوره شعراء آیه 170

متن آیه :
فَنَجِّ يَنَاهُ وَأَهْلَهُ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

ما او را و جملگی خاندان و پیروان او را (از عذاب و بلای ناپسند کننده ناشی از کردار بزهکاران) رهایی بخشیدیم .

توضیحات :

« أَجْمَعِينَ » : جملگی . تأکید است .

سوره شعراء آیه 171

متن آیه :
إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَايِرِينَ

ترجمه :

مگر پیرزنی را که (همسرا و بود ، و به سبب همکاری با بزهکاران) از هلاک شدگان گردید .

توضیحات :

« عَجُوزاً » : پیر زنی . مراد همسر لوط است (نگا : تحریم / 10) . « الْغَايِرِينَ » : هالکین . نابود شدوندگان (نگا : اعراف / 83) . با قیماندگان . « فِي الْغَايِرِينَ » : از زمره هلاک شدوندگان . از جمله با قیماندگان در عذاب به همراه کافران و فاجران .

سوره شعراء آیه 172

متن آیه :
ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخِرِينَ

ترجمه :

سپس ما دیگران را نابود کردیم (و جملگی اهل شهر را با شهر زیر و رو نموده و درهم کو بیدیم) .

توضیحات :

« الْآخِرِينَ » : دیگران . مراد ساکنان شهر است که لوط و مؤمنان از میانشان گریخته و به بیرون شهر رفته بودند .

سوره شعراء آیه 173

متن آیه :
وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا قَسَاءً مَطَرًا مُنذَرِينَ

ترجمه :

و بر سرشان باران (سنگ) را بارانندیم اما چه باران بدی که این گروه تهدید شدگان را فرو گرفت ! (بارانی که سخت شهر و دیارشان را ویران و نابود کرد) .

توضیحات :

« أَمْطَرْنَا » : بارانندیم . مراد سنگباران است (نگا : هود / 82) . « الْمُنذَرِينَ » : بیم داده شدگان . تهدید شدگان . مراد قوم لوط است که توسط لوط تهدید به عذاب الهی شده بودند .

سوره شعراء آیه 174

متن آیه :
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

در این (ماجرای قوم لوط) درس عبرتی (برای هوشیاران) است ، و بیشتر آن قوم ایمان نیاوردند (و سزای خود را دیدند) .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 175

متن آیه :

وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

قطعاً پروردگار تو چیره (بر نابودي بزهکاران و جباران تاریخ) و مهربان (در حق مؤمنان) است .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 176

متن آیه :

كَذَّبَ أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

ساکنان آیکه پیغمبران را دروغگو نامیدند (و از ایشان پیروی نکردند) .

توضیحات :

« أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ » : (نگا : حجر / 78) .

سوره شعراء آیه 177

متن آیه :

إِذْ قَالَ لَهُمْ شُعَيْبٌ أَلَا تَتَّقُونَ

ترجمه :

هنگامی که شعیب بدیشان گفت : هان ! پرهیزگاری کنید .

توضیحات :

« أَلَا تَتَّقُونَ » : (نگا : شعراء / 106) .

سوره شعراء آیه 178

متن آیه :

إِنِّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ

ترجمه :

مسلمانم من برای شما پیغمبر امین هستم .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 179

متن آیه :

وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَاطِيعُوا

ترجمه :
از خدا بترسید و از من پیروی کنید .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 180

متن آیه :
وَمَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

من در برابر دعوت خود هیچ گونه پاداشی از شما نمی‌خواهم و پاداش من جز بر پروردگار جهان‌نیاں نیست .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 181

متن آیه :
أَوْفُوا بِالْكَيْلِ وَلَا تَكُونُوا مِنَ الْمُخْسِرِينَ

ترجمه :

پیمان‌ها را به تمام و کمال بپردازید، و از زمره کم‌دهندگان (جنس به مردم و کاهندگان اموال ایشان) نپاشید .

توضیحات :

« أَوْفُوا بِالْكَيْلِ » : (نگا : انعام / 152) . « الْمُخْسِرِينَ » : کم‌دهندگان ، کاهندگان (نگا : الرحمن / 9 ، مطففین / 3) .

سوره شعراء آیه 182

متن آیه :
وَزُنُوبًا يَا لِقِسْطَاسِ الْمُسْتَقِيمِ

ترجمه :

و با ترازوی درست (اشیاء و اجناس را) بکشید .

توضیحات :

« زُنُوبًا » : وزن کنید . بکشید . « الْقِسْطَاسِ » : ترازو . « الْمُسْتَقِيمِ » : صحیح و درست .

سوره شعراء آیه 183

متن آیه :
وَلَا تَبْخَسُوا النَّاسَ أَشْيَاءَهُمْ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ

ترجمه :
و اشیاء مردم را نکاهید (و حقوق ایشان را ضایع نکنید) و در زمین
تبااهی نورزید .

توضیحات :
« لَا تَبْخَسُوا » : نکاهید (نگا : اعراف / 85 ، هود / 85) . « لَا تَعْتُوا » فساد
نکنید (نگا : بقره / 60) .

سوره شعراء آیه 184

متن آیه :
وَاتَّقُوا الَّذِي خَلَقَكُمْ وَالْجِيَلَةَ الْأُولِينَ

ترجمه :
و بهره‌پذیرد از (عذاب) کسی که شما و نسلهای گذشته را آفریده
است .

توضیحات :
« الْجِيَلَةَ » : جماعت و گروه . مراد دسته‌ها و نسلهای قوی و مقتدر است (نگا :
یس / 62) .

سوره شعراء آیه 185

متن آیه :
قَالُوا إِنَّمَا أَنْتَ مِنَ الْمُسْحَرِينَ

ترجمه :
گفتند : تو قطعاً از جمله جادوشدگان و دیوانگانی .

توضیحات :
« الْمُسْحَرِينَ » : (نگا : شعراء / 153) .

سوره شعراء آیه 186

متن آیه :
وَمَا أَنْتَ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَإِنْ نَظُنُّكَ لَمِنَ الْكَاذِبِينَ

ترجمه :
تو انسانی جز ما نیستی و ما مسلماً تو را از زمره دروغگویان می‌دانیم .

توضیحات :
« إِنَّ » : حتماً . مسلماً . مخفف از م ثقله است . بعضی هم حرف (إِنَّ) را
نا فیه و لام (لَمِنَ) را به معنی (إِلَّا) می‌دانند .

سوره شعراء آیه 187

متن آیه :
فَأَسْقِطْ عَلَيْنَا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِنْ كُنْتَ مِنَ الصَّادِقِينَ

ترجمه :

اگر راست می‌گوئی (که پیغمبری) تگه‌هایی از آسمان بر سر ما فرو ریز .

توضیحات :

« كِسْفًا » : جمع كِسْفَةٍ ، قطعات . تگه‌ها (نگا : اسراء / 92) .

سوره شعراء آیه 188

متن آیه :

قَالَ رَبِّيَ أَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

(شعیب بدیشان) گفت : پروردگار من آگاه‌تر (از هر کسی) از کارهایی است که شما می‌کنید (و معاصی و گناهانی که می‌ورزید . مطمئناً عذاب درخور گناهتان را در وقت مقدر به شما می‌رساند) .

توضیحات :

« رَبِّيَ أَعْلَمُ... » : این سخن بر نهایت تفویض و توکل شعیب ، و غایت تهدید ایشان دلالت دارد .

سوره شعراء آیه 189

متن آیه :

وَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَهُمْ عَذَابُ يَوْمِ الظُّلَّةِ إِنَّهُ كَانَ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

او را تکذیب کردند و در نتیجه عذاب روز ابر ایشان را فرو گرفت (و آتش سوزان آنان را سوزاند) . واقعاً عذاب روز بزرگی بود .

توضیحات :

« الظُّلَّةِ » : ابرسایه‌گستر (نگا : اعراف / 171) . گویا از شدت گرما به زیر ابر بزرگی پناهنده شده بودند و ابر بر آنان باران آتش باراند و ایشان را به بدترین وجه سوزاند . « عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ » : (نگا : شعراء / 135 و 156) .

سوره شعراء آیه 190

متن آیه :

إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً وَمَا كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

همانا در این (سرگذشت نیز) درس عبرتی است (برای عاقلان) و بیشتر ایشان (هم) ایمان نیاوردند (و جزای خود را دیدند) .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 191

متن آیه :
وَإِنَّ رَبَّكَ لَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

بی‌گمان پروردگارت چیره و مهربان است .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 192

متن آیه :
وَإِنَّهُ لَتَنْزِيلُ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

این (قرآن) فرو فرستاده پروردگار جهان است (و همه سرگذشتهای مذکور در آن راست ، و احکام آن تا روز قیامت برجا و واجب‌الاجراست) .

توضیحات :

« إِنَّهُ » : همانا قرآن . « تَنْزِيلُ » : مصدر است و به معنی اسم مفعول است ، یعنی مَنزَل و فرو فرستاده (نگا : انعام / 114) .

سوره شعراء آیه 193

متن آیه :
نَزَلَ بِهِ الرُّوحُ الْأَمِينُ

ترجمه :

جبرئیل آن را فرو آورده است .

توضیحات :

« الرُّوحُ الْأَمِينُ » : لقب جبرئیل (ع) است .

سوره شعراء آیه 194

متن آیه :
عَلَىٰ قَلْبِكَ لِتَكُونَ مِنَ الْمُنذِرِينَ

ترجمه :

بر قلب تو ، تا از زمره بیم‌دهندگان باشی .

توضیحات :

« قَلْبُ » : مراد روح پیغمبر است که پایگاه نزول معجزه بزرگ و جاویدان قرآن است .

سوره شعراء آیه 195
متن آیه :
يَلِسَانِ عَرَبِيٍّ مُّبِينٍ

ترجمه :
با زبان عربي روشن و آشكاري است .

توضیحات :
« يَلِسَانِ » : جار و مجرور متعلق به فعل (نَزَلَ) است . « مُّبِينٍ » : واضح و روشن (نگا : يوسف / 1) .

سوره شعراء آیه 196
متن آیه :
وَإِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوْلِيْنَ

ترجمه :
(وصف) این قرآن در کتابهای پیشینیان (از قبیل تورات و انجیل) موجود است .

توضیحات :
« زُبُرِ » : جمع زَبُور . کتابها (نگا : آل عمران / 184 ، نحل / 44) . « إِنَّهُ لَفِي زُبُرِ الْأَوْلِيْنَ » : پیشتر فضائل و عقائد و مواعظ و قصص قرآن و صفات پیغمبر ، در کتابهای پیغمبران پیشین موجود بوده است (نگا : بقره / 89 ، طه / 133 ، اعلی / 18 و 19) . این فرموده ، به اعتبار اغلب است .

سوره شعراء آیه 197
متن آیه :
أَوَّلَمْ يَكُنْ لَهُمْ آيَةٌ أَنْ يَعْلَمَهُ عُلَمَاءُ بَنِي إِسْرَائِيلَ

ترجمه :
آیا همین نشانه برای (ایمان آوردن) ایشان کافی نیست که علمای بنی اسرائیل (به خوبی) از آن آگاهند؟!

توضیحات :
« آيَةٌ » : نشانه . دلیل و برهان بر صدق رسول . « أَنْ يَعْلَمَهُ . . . » : مراد علم و آگاهی بنی اسرائیل از دلائل حقانیت قرآن و صدق دعوت است (نگا : بقره / 146 ، رعد / 43) .

سوره شعراء آیه 198
متن آیه :
وَلَوْ نَزَّلْنَاهُ عَلَىٰ بَعْضِ الْأَعْجَمِينَ

ترجمه :

اگر قرآن را بر یکی از غیر عربها نازل می کردیم .

توضیحات :
« بَعْضٌ » : یکی . فردی . « الْأَعْجَمِينَ » : غیر عربها . مفرد آن أَعْجَمٌ ، یعنی کسی که سخنش برای عربها نامفهوم باشد . عربها به غیر عربها ، عجم می گویند .

سوره شعراء آیه 199

متن آیه :
فَقَرَأَهُ عَلَيْهِمْ مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :
و او قرآن را برای آنان می خواند (به گونه کاملاً رسا و گویا و صحیح و زیبا) به آن ایمان نمی آوردند .

توضیحات :
« مَا كَانُوا بِهِ مُؤْمِنِينَ » : مراد این است که قرآن چه رسد به این که توسط پیغمبری از خودشان آمده است ، اگر توسط فردی غیر عرب هم به دستشان می رسید و اعجاز آن را بیش از پیش هم می دیدند و به فرض می دانستند که چنین کلامی ساخته چنین فردی نمی تواند باشد ، باز هم ایمان نمی آوردند .

سوره شعراء آیه 200

متن آیه :
كَذَلِكَ سَاءَ لَكُمْ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ

ترجمه :
ما این گونه قرآن را (با بیانی گویا و رسا ، و به شیوه ساده و آسان ، توسط فردی از خودشان) به دلهاي بزهکاران وارد می گردانیم (و فصاحت و بلاغت و اعجاز آن را بدیشان می فهما نیم . اما ...) .

توضیحات :
« سَاءَ لَكُمْ فِي قُلُوبِ الْمُجْرِمِينَ » : آن را داخل و وارد می گردانیم (نگا : حجر / 12) .

سوره شعراء آیه 201

متن آیه :
لَا يُؤْمِنُونَ بِهِ حَتَّى يَرَوُا الْعَذَابَ الْأَلِيمَ

ترجمه :
(اما ایشان ، به سبب دلهاي بیماری که دارند) بدان ایمان نمی آورند ، تا عذاب دردناک را (و مجازات شدیدی را که بدان بیم داده شده بودند) می بینند . (اما چه فایده که دیگر ایمان ایشان پذیرفته و سودمند نیست) .

توضیحات :
« الْعَذَاب » : مراد عقاب و عذابی است که از آن بیم داده شده اند .

سوره شعراء آیه 202

متن آیه :
فَيَأْتِيهِمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :
عذاب ، ناگهانی گر یبازگیر ایشان می‌گردد . به گونه‌ای که نمی فهمند (چگونه و از کجا سررسیده است) .

توضیحات :
« بَغْتَةً » : ناگهانی . « وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ » : به گونه‌ای که از آمدن آن خبردار و آگاه نمی‌شوند و غافلگیر می‌گردند .

سوره شعراء آیه 203

متن آیه :
فَيَقُولُوا هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ

ترجمه :
(و به هنگام نزول عذاب فریاد برمی‌آورند) و می‌گویند : آیا به ما مهلتی و فرصتی داده می‌شود ؟ ! (آخر اکنون همه چیز را می‌دانیم و سخت پیشیمانیم و گوش بفرما نیم ! مگر چنین چیزی ممکن است ؟ !) .

توضیحات :
« مُنْظَرُونَ » : مهلت داده شدگان (نگا : اعراف / 15 ، حجر / 8 و 37) . « هَلْ نَحْنُ مُنْظَرُونَ » : این جمله می‌تواند بیانگر قطع امید و اظهار تأسف ایشان باشد ، و یا این که بیانگر درخواست بی‌پاسخ آنان بشمار آید .

سوره شعراء آیه 204

متن آیه :
أَفِيَعَذَابِنَا يَسْتَعْجِلُونَ

ترجمه :
آیا درخواست سرعت گرفتن و جلو افتادن (نزول) عذاب ما را داشتند ؟ !

توضیحات :
« يَسْتَعْجِلُونَ » : درخواست جلو انداختن دارند . درخواست می‌نمایند عذاب پیش از زمان خود فرا رسد . اشاره به این است که کافران بارها تمسخر کنان به پیغمبران می‌گفتند : هر چه زودتر خدا عذابی را که ما را از آن می‌ترسانید به ما برساند (نگا : اعراف / 70 و 77 ، انفال / 32 ، هود / 32 ، عنکبوت / 29 ، احقاف / 22) .

سوره شعراء آیه 205

متن آیه :
أَوْرَأَيْتَ إِن مَّتَّعْنَاهُمْ سِنِينَ

ترجمه :

بگو ببینم ، اگر ما سالهای دیگری ایشان را (از این زندگی دنیا) بهره مند سازیم (و با خوشی و خرمی مدت دیگری را بسر ببرند) .

توضیحات :

« أَوْرَأَيْتَ » : به من بگو . بیان کن (نگا : مریم / 77 ، فرقان / 43) .
سِنِينَ « : سالها .

سوره شعراء آیه 206

متن آیه :
ثُمَّ جَاءَهُمْ مَا كَانُوا يُوعَدُونَ

ترجمه :

سپس عذابی که به آنان وعده داده می‌شود ، دامنگیرشان گردد .

توضیحات :

« مَا » : فاعل فعل (جَاءَ) است .

سوره شعراء آیه 207

متن آیه :
مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يُمَتَّعُونَ

ترجمه :

این تمتع و بهره‌گیری از دنیا ، برای آنان چه سودی خواهد داشت ؟

توضیحات :

« مَا » : واژه نخستین استغفها میه ، و واژه دوم موصوله یا مصدریه است .

سوره شعراء آیه 208

متن آیه :
وَمَا أَهْلًا كُنَّا مِنْ قَرْيَةٍ إِلَّا لَهَا مُنْذِرُونَ

ترجمه :

ما اهل هیچ شهر و دیاری را هلاک نکرده ایم ، مگر این که بیم دهندگانی (از پیغمبران) داشته‌اند (و قبلاً به میان ایشان رفته‌اند و به اندرز و رهنمودشان برخاسته‌اند و آنان را به اوامرو نواهی خدا آشنا ساخته‌اند) .

توضیحات :

« قَرْيَةٍ » : شهر و دیار . مراد ساکنان آنجا است .

سوره شعراء آیه 209
متن آیه :
ذُكِّرَىٰ وَمَا كُنَّا ظَالِمِينَ

ترجمه :
تا متذکر شووند و بیدار گردند . ما هرگز ستمگر نبوده ایم (تا پیش از ارسال پیغمبران و اتمام حجت بر مردمان ، ایشان را عذاب دهیم) .

توضیحات :
« ذُكِّرَىٰ » : یادآوری و عبرت . مفعول له است . یا خیر مبتدای محذوف و تقدیر چنین است : هَذِهِ ذُكِّرَىٰ . . . .

سوره شعراء آیه 210
متن آیه :
وَمَا تَنْزَلَتْ بِهِ الشَّيَاطِينُ

ترجمه :
این قرآن را شیاطین فرو نیاورده اند (و بلکه جبریل آن را فرو آورده است) .

توضیحات :
« مَا تَنْزَلَتْ . . . » : مشرکان می گفتند : جنیان و شیاطین قرآن را به محمد می‌رسانند ، و او همچون کاهنان الهامات و اطلاعات خود را از ایشان دریافت می‌دارد .

سوره شعراء آیه 211
متن آیه :
وَمَا يَنْبَغِي لَهُمْ وَمَا يَسْتَتِ طَيْعُونَ

ترجمه :
(اصلاً این کار) ایشان را نسزد ، و توانائی (چنین کاری را) ندارند .

توضیحات :
« مَا يَنْبَغِي لَهُمْ » : ایشان را نسزد . سزاوار آن نیستند .

سوره شعراء آیه 212
متن آیه :
إِنَّهُمْ عَنِ السَّمْعِ لَمَعَزُولُونَ

ترجمه :
قطعاً ایشان از گوش فرا دادن (به فرشتگان و دریافت پیام آسمانی از ایشان) محروم و برکنارند .

توضیحات :

« السَّمْعُ » : گوش فرا دادن و شنیدن (نگا : حجر / 9 ، جن / 8 و 9) .

سوره شعراء آیه 213

متن آیه :
فَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ وَتَتَكُونُ مِنَ الْمُعَذِّبِينَ

ترجمه :

بجز خدا معبودی را به فریاد مخوان و پرستش مکن ، که (اگر چنین کنی) از زمره عذاب شوندگان خواهی بود .

توضیحات :

« لَا تَدْعُ » : به فریاد مخوان . به کمک مطلب . پرستش مکن . « مَعَ اللَّهِ » : با خدا . مراد بجز خدا است . « وَتَتَكُونُ . . . » : مخاطب پیغمبر و مراد افراد امت است .

سوره شعراء آیه 214

متن آیه :
وَ أَنْذِرْ عَشِيرَتَكَ الْأَقْرَبِينَ

ترجمه :

خویشاوندان نزدیک خود را (از شرک و مخالفت با فرمان پروردگار) بترسان (و آنان را به سوی تو حید و دادگری فرا خوان) .

توضیحات :

« عَشِيرَةٌ » : وابستگان و خویشان (نگا : توبه / 24) .

سوره شعراء آیه 215

متن آیه :
وَ اخْفِضْ جَنَاحَكَ لِمَنِ اتَّبَعَكَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

و بال (محبت و مودت) خود را برای مؤمنانی که از تو پیروی می کنند بگستران .

توضیحات :

« اخْفِضْ جَنَاحَكَ » : بگستران بال خود را . مراد نرمخوئی و فروتنی و مهربانی است (نگا : حجر / 88) .

سوره شعراء آیه 216

متن آیه :
وَإِنْ عَصَوْكَ فَقُلْ إِنِّي بَرِيءٌ مِّمَّا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

و اگر آنان (که خویشان تومی باشند) از فرمان تو سرکشی کردند ، بگو

: من از کار شما بیزارم (و شما را دوست نمی‌دارم).

توضیحات :

«عَصَوْتُكَ» : از تو سر پیچی و سرکشی کردند و نافرمانی نمودند . مرجع ضمیر (و) خویشان نزدیک است . یا مرجع آن مؤمنین است که اگر در احکام و فروع اسلام از محمد (پیروی نکنند ، از ایشان و معاصی ایشان بی‌زاری می‌جوید .

سوره شعراء آیه 217

متن آیه :

وَتَوَكَّلْ عَلَى الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ

ترجمه :

و بر خدای چیره و مهربان توکل کن .

توضیحات :

...

سوره شعراء آیه 218

متن آیه :

الَّذِي يَرَاكَ حِينَ تَقُومُ

ترجمه :

آن خدایی که تو را می‌بیند بدان گاه که (برای نماز تهجد) برمی‌خیزی .

توضیحات :

« تَقُومُ » : برمی‌خیزی . پا می‌شوی . مراد قیام برای تهجد ، یعنی نماز شب یا سایر نمازهای دیگر است .

سوره شعراء آیه 219

متن آیه :

وَتَقَلُّبِكَ فِي السَّاجِدِينَ

ترجمه :

(همچنین می‌بیند) حرکت (قیام و رکوع و سجود و نشست و برخاست) تو را در میان (صف جماعت) سجده‌برندگان .

توضیحات :

« تَقَلُّبُكَ » : انتقال از حالی به حالی . مراد اوضاع و احوال قیام و رکوع و سجده ، و بالاخره حرکات و سکنات نمازگزار است . « السَّاجِدِينَ » : سجده‌برندگان . مراد مؤمنانی است که به نماز جماعت مشغولند .

سوره شعراء آیه 220

متن آیه :
إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه :
چرا که او بس شنوا و آگاه است .

توضیحات :
...

سوره شعراء آیه 221

متن آیه :
هَلْ أُنزِلُكُمْ عَلَىٰ مَنْ تَنَزَّلُ الشَّيَاطِينُ

ترجمه :
آیا به شما خیر بدهم شیاطین بر چه کسی نازل می‌شوند (و القاء
وسوسه می‌کنند ؟) .

توضیحات :
« هَلْ أُنزِلُكُمْ . . . » : این آیه پاسخ به تهمت کافران است که
می‌گفتند قرآن را شیاطین به محمد القاء می‌کنند .

سوره شعراء آیه 222

متن آیه :
تَنَزَّلُ عَلَىٰ كُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ

ترجمه :
بر کسانی نازل می‌گردند که کذاب و بس گناهکار باشند . (چرا که
کا هنان و غیبگو و یان دروغزن و پلشت می‌باشند) .

توضیحات :
« أَفَّاكٍ » : مرتکب شونده زشت ترین دروغها . کذاب بی که دائماً دروغهای
بزرگ را ردیف می‌سازد . « أَثِيمٍ » : گناهکار و بزهکار .

سوره شعراء آیه 223

متن آیه :
يَلْقَوْنَ السَّمْعَ وَأَكْثُرُهُمْ كَاذِبُونَ

ترجمه :
(به شیاطین) گوش فرا می‌دهند ، و بیشترشان دروغگو یند (و از پیش
خود چیزهایی به هم می‌بندند) .

توضیحات :
« يَلْقَوْنَ السَّمْعَ » : گوش فرا می‌دهند . شنیده‌های خود را به دیگران القاء
می‌کنند و می‌رسا نند . « وَأَكْثُرُهُمْ كَاذِبُونَ » : بیشترشان دروغگو یند .

مراد این است که کاهنان و غیبگو بیان مطلقاً دروغگو و یئد ، ولي سخنان دروغ خود را در لابلاي سخنان و واژه هاي صحيح پنهان و بيان مي‌دارند .

سوره شعراء آيه 224

متن آيه :
وَالشُّعْرَاءُ يَتَّبِعُهُمُ الْغَاوُونَ

ترجمه :

سرگشتگان و گمراهان از شعراء پيروي مي کنند .

توضيحات :

« الشُّعْرَاءُ . . . » : کافران مي گفتمند قرآن شعر است و محمد از زمره شاعران است . خدا مي فرمايد اغلب شعراء سخنانشان مبتني بر باطل و دروغ است و به دنبال خيال روان مي گردند . ولي محمد از خدا سخنان خود را دريافت مي‌دارد و کلامش احکام و حکمت و دستور زندگي است .

سوره شعراء آيه 225

متن آيه :
أَلَمْ تَرَ أَنَّهُمْ فِي كُلِّ وَادٍ يَهِيمُونَ

ترجمه :

مگر نمي بيني که آنان به هر راهي بي‌هدف پا مي‌گذارند (و غرق تخيلات و تشبیهات شاعرانه خویش بوده و در بند منطق و استدلال نمي باشند ؟) .

توضيحات :

« وَاٍ » : دره . مراد راه است . نوع کلام و فن سخن . مراد انواع شعر ، از قبيل : هجاء و مدح و غزل و غيره است . در اینجا تنها فنون و انواع شعر مورد نظر است . « يَهِيمُونَ » : سرگشته روان مي گردند . بي‌هدف اقدام مي کنند .

سوره شعراء آيه 226

متن آيه :
وَأَنَّهُمْ يَقُولُونَ مَا لَا يَفْعَلُونَ

ترجمه :

و این که ایشان چیزهائي مي‌گویند که خودشان انجام نمي‌دهند و بدانها عمل نمي کنند .

توضيحات :

...

سوره شعراء آيه 227

متن آيه :
إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَذَكَرُوا اللَّهَ كَثِيراً وَانْتَصَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا

وَسَيَعْلَمُ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَيَّ مُنْقَلَبٍ يَنْقَلِبُونَ

ترجمه :

مگر شاعرانی که مؤمن هستند و کارهای شایسته و بایسته می کنند و بسیار خدا را یاد می نمایند (و اشعارشان مردم را به یاد خدا می اندازد) و هنگامی که مورد ستم قرار می گیرند (با این ذوق خویش خود را و سایر مؤمنان را) یاری می دهند . و کسانی که ستم می کنند خواهند دانست که بازگشتشان به کجا و سرنوشتشان چگونه است !!

توضیحات :

« إِن تَتَصَرَّوْا » : کمک کردند و یاری دادند . مراد دفاع از اسلام و مؤمنان و پاسخ به هجاء باطل کافران با هجاء حق است . « مُنْقَلَبٍ » : مرجع ، بازگشت (نگا : كهف / 36) . « يَنْقَلِبُونَ » : برمی گردند . بازگشت می کنند (نگا : شعراء / 50) .

سوره نمل آیه 1

متن آیه :

طس تِلْكَ آيَاتُ الْقُرْآنِ وَكِتَابٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

طا . سین . این (کلام که آن را به تو وحی می کنیم) آیات قرآن و کتاب بیانگر (احکام الهی برای سعادت دو جهان) است .

توضیحات :

« طس » : حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) و (طا . سین) خوانده می شود (نگا : المصحف المیسر) . « تِلْكَ . . . » : (نگا : یوسف / 1) . « كِتَابٍ مُّبِينٍ » : از آنجا که (کتاب) همراه صفت (مبین) آمده است ، عطف آن بر (الْقُرْآنِ) از قبیل عطف صفت بر موصوف است (نگا : مائده / 15 ، انبیاء / 48) .

سوره نمل آیه 2

متن آیه :

هُدًى وَبُشْرَى لِلْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

راهنما و مژده رسان برای مؤمنان است .

توضیحات :

« هُدًى » : هدایت . هادی (نگا : بقره / 2) . « بُشْرَى » : مژده . مژده رسان (بقره / 97 ، نحل / 89 و 102) .

سوره نمل آیه 3

متن آیه :
الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

ترجمه :

آن کسانی که نماز را چنان که باید می‌خوانند ، و زکات را می‌پردازند ، و قاطعانه آنان به آخرت ایمان دارند .

توضیحات :

«الَّذِينَ يُقِيمُونَ...» : (نگا : بقره / 3 و 4) .

سوره نمل آیه 4

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ فَهُمْ يَعْمَهُونَ

ترجمه :

بی‌گمان کسانی که به آخرت ایمان ندارند ، ما اعمالشان را (توسط وسوسه اهریمن و اتباع و اعوان شیطان ، و انسانهای شیطان صفت) در نظرشان می‌آرائیم و ایشان سرگردان بسر می‌برند (و چاه را از راه ، و زشت را از زیبا جدا نمی‌کنند) .

توضیحات :

« زَيَّنَّا لَهُمْ أَعْمَالَهُمْ » : (نگا : انعام / 43 ، اسراء / 63 - 65 ، مریم / 81 - 83 ، حج / 53 ، فصلت / 25) . « يَعْمَهُونَ » : (نگا : بقره / 15 ، انعام / 110 ، اعراف / 186) .

سوره نمل آیه 5

متن آیه :

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَهُمْ سُوءُ الْعَذَابِ وَهُمْ فِي الْآخِرَةِ هُمُ الْأَخْسَرُونَ

ترجمه :

آنان کسانی هستند که عذاب بدی (در دنیا) دارند ، و ایشان در آخرت زیانکارترین (مردمان جهان) می‌باشند .

توضیحات :

« سُوءُ الْعَذَابِ » : عذاب بد . مراد سرگردانی و پریشانی و یأس و ناامیدی و چه بسیار زندانی و گرفتاری این جهان است . اضافه صفت به موصوف است . « الْأَخْسَرُونَ » : جمع آخسر ، کسی که دچار زیان و خسران بیشتری گردد .

سوره نمل آیه 6

متن آیه :

وَإِنَّكَ لَتَلْقَى الْقُرْآنَ مِنْ لَدُنِّكَ كَيْمٍ عَلِيمٍ

ترجمه :

و تو (ای محمد !) کسی هستی که قرآن از سوی خداوند > کیم (در

گرداندن امور آفریدگان ، و) آگاه (از کار و بار سعادت و شقاوت دنیوی و اخروی ایشان) به توالقاء و عطاء می‌گردد .

توضیحات :

« تَلْقَى » : به توالقاء و عطاء می‌گردد . به توریسانده و آموخته می‌شود .
« حَكِيمٌ » : خدائی که کارهایش از روی حکمت است و حساب و هدفی در آفرینش جهان و نازل کردن قرآن دارد . « عَلِيمٌ » : خدائی که دارای آگاهی بی پایان و فرزانه مطلق جهان است .

سوره نمل آیه 7

متن آیه :

إِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِأَهْلِهِ إِنِّي آنَسْتُ نَارًا سَاءَ تَیْدِكُمْ مِنْهَا یَخَبِّرُ أُوَّ
آ تَیْدِكُمْ یَشِیْهَابٍ قَبَسٌ لَّعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ

ترجمه :

(یا دآوری کن) زمانی را که موسی (در راه برگشت از مدین به مصر ، در شب تاریک و سردی که راه را گم کرده بود و درد زایمان همسرش درگرفته بود) به خانوادهاش گفت : (بایستید که) من آتشی (از دور) می بینم . هر چه زودتر خبری (از راه) و یا شعله و اخگری چند از آتش برایتان می آورم ، تا این که خویشتن را گرم کنید .

توضیحات :

« آنَسْتُ » : دیده ام . مشاهده کرده ام . « شِیْهَابٍ » : آذرخش . در اینجا مراد شعله و اخگر آتش است . « قَبَسٌ » : برگرفته . برداشته شده . مقداری از آتش که از آتش دیگری برداشته شود و از جایی به جایی برده شود (نگا : طه / 10) . « تَصْطَلُونَ » : خود را با آتش گرم کنید .

سوره نمل آیه 8

متن آیه :

فَلَمَّا جَاءَهَا نُودِيَ أَن بُورِكَ مَن فِي النَّارِ وَمَنْ حَوْلَهَا وَسُبْحَانَ اللَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

هنگامی که به آتش رسید ، ندائی برخاست که : مبارک است آن کسی که (آثار قدرتش) در آتش (جلوه گر) است و (آفریدگار همه جهان است ، و مبارک است) آن کسی که (موسی نام) و پیرامون آتش (بر پای ایستاده) است (و برای بردن آتش ظاهری آمده است ، ولی با آتش پیام آسمانی برمی‌گردد) ، و خدا که پروردگار جهان است منزّه است (از این که محدود به مکان و مقید به مادیت و جسمیت و متجلی در صورت و شکلی همچون آتش شود) .

توضیحات :

« نُودِيَ » : ندا داده شد . ندائی برخاست . مجهول فعل (نادی) و از باب مُفَاعَلَه است . « أَن » : حرف تفسیریه است . یعنی ندا این بود . « مَن فِي النَّارِ » مراد خدا است که نشانه قدرت او در آتش جلوه گر بود . « مَنْ حَوْلَهَا » :

مراد موسی است که با آتش عشق الهی رویاروی گشته است و پیام رسان آسمان شده است. « سُبْحَانَ اللَّهِ . . . » : مراد تنزیه خدا از جسمیت ، و تقید به مکان ، و حلول و ظهور در چیزی است. و یا این که آفریدگار در ذات و صفات و افعال ، جدای از آفریدگان است .

سوره نمل آیه 9

متن آیه :
يَا مُوسَى إِنَّهُ أَنَا اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

ای موسی ! آن کس (که با تو سخن می گوید) منم که یزدان (جهان و جهان نیان و) توانا و مقتدر شکست ناپذیر و آگاه و فرزانه کار به جایم .

توضیحات :

« إِنَّهُ » : آن کس که با تو سخن می گوید . « اللَّهُ » : عطف بیان است . برخی ضمیر (ه) در (إِنَّهُ) را ضمیر شأن ، و (أَنَا) را مبتدا و (اللَّهُ) را خبر دانسته اند . در این صورت معنی آیه چنین می شود : بی گمان من خدای عزیز و حکیم هستم .

سوره نمل آیه 10

متن آیه :
وَأَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَأَاهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَا مُوسَى لَا تَخَفْ إِنِّي لَا يَخَافُ لَدَيَّ الْمُرْسَلُونَ

ترجمه :

(ای موسی ! برای اطمینان خاطر و یقین به حضور در پیشگاه خدای غفور (عصای خود را بینداز . (همین که عصایش را انداخت به اژدهائی تبدیل شد) . هنگامی که دید به حرکت درآمد ، انگار مار چابک و تندروی است ، پای به فرار گذاشت و پشت سر خود را ننگریست ! (او را ندا در دادیم :) ای موسی مترس ! (تو پیغمبری و در بارگاه حضور خدائی ، و) پیغمبران در پیشگاه من نمی ترسند (چرا که اینجا استانه دادگری و امن و امان یزدان است ؛ نه دربار ستمگری و خوف و هراس فرعون و فرع و نیان) .

توضیحات :

« تَهْتَزُّ » : حرکت می کند . می چنبد . « جَانٌّ » : مار . تندرو و سیرپعال سیر سفید یا زرد رنگ . « وَلَّى مُدْبِرًا » : (نگا : توبه / 25) . « لَمْ يُعَقِّبْ » : به پشت سر نگاه نکرد ، یعنی برنگشت .

سوره نمل آیه 11

متن آیه :
إِلَّا مَنْ ظَلَمَ ثُمَّ بَدَّلَ حُسْنًا بَعْدَ سُوءٍ فَإِنِّي غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

و اما هر کس که ستم کند و سپس (توبه نموده و در مقام جبران بر آید و بدین وسیله) بدی را به نیکی تبدیل نماید، (او را خواهم بخشید، چرا که) بی‌گمان من بخشایشگر و مهربانم .

توضیحات :

« إِلَّا مِنْ ... » : مگر کسی که . با توجه بدین معنی ، استثناء متصل است و مراد از لغزش پیغمبران ، ترك اولی است و تنها به صورت گناه است (نگا : اعراف / 22 و 23 ، انبیاء / 87 ، قصص / 16) یا این که (إِلَّا) به معنی (لکن) است و معنی آن در ترجمه آیه گذشت ، و استثناء منقطع است و مستثنی کسانی جز پیغمبران هستند که در پرتو توبه و ترك معاصی و انجام کارهای پسندیده ، می توانند از مغفرت و مرحمت خدا برخوردار گردند (نگا : انعام / 54) .

سوره نمل آیه 12

متن آیه :

وَأَدْخِلْ يَدَكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجَ بَيْضًا مِنْ غَيْرِ سُوءٍ فِي تِسْعِ آيَاتِ آلِي فِرْعَوْنَ وَقَوْمِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ

ترجمه :

و (ای موسی !) دست خود را به گریبان خویش فرو ببر (و سپس آن را از چاک گریبان بیرون بیاور و ببین) که سفید و درخشان (همچون ماه تابان) به درمی آید ، بدون آن که (به بیماری برص یا بیماری دیگری مبتلا شده باشد و) عیبی در آن وجود داشته باشد ، (و بدان که معجزات تو منحصر به ید بیضاء و عصا نیست ، و بلکه این دو معجزه) از جمله نه معجزه‌ای است که تو آنها را به فرعون و قوم او نشان خواهی داد . ایشان واقعاً جماعت طغیانگر و نافرمانی هستند .

توضیحات :

« بَيْضًا » سفید . درخشان (نگا : اعراف / 108) . حال است . « تِسْعِ آيَاتِ » : نه معجزه . نه دلیل بر صدق رسالت موسی (نگا : اسراء / 101) . « فَاسِقِينَ » : دروندگان از پذیرش فرمان خدا .

سوره نمل آیه 13

متن آیه :

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ آيَاتُنَا مُبْصِرَةً قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

هنگامی که معجزات ما را کاملاً آشکارا بدیشان نمود ، گفتند : (این چیزهایی که ما می بینیم) جز جادوی واضح و روشنی نیست !

توضیحات :

« جَاءَتْهُمْ » : به پیش ایشان آمد . مراد از آمدن . پدیدار شدن و جلوه‌گر گشتن است . « مُبْصِرَةً » : کاملاً آشکارا و پیدا . حال (آیات) است .

سوره نمل آیه 14

مَتْنِ آيَةٍ :
وَجَدُوا بِهَا وَاسْتَيْقَنَتْهَا أَنفُسُهُمْ ظُلْمًا وَعُلُوًّا فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ
الْمُفْسِدِينَ

ترجمه :

ستمگرانه و مستکبرانہ معجزات را انکار کردند ، هر چند که در دل بدانها یقین و اطمینان داشتند . بنگر سرانجام و سرنوشت تباہکاران چگونه شد؟ (مگر دریا غرق نشدند و به دوزخ واصل نگشتند؟) .

توضیحات :

« جَدُوا بِهَا » : آنها را انکار کردند و نپذیرفتند . « اِسْتَيْقَنَتْهَا » : آنها را کاملاً باور داشتند و یقیناً می دانستند . « ظُلْمًا وَعُلُوًّا » : ستمگرانہ و مستکبرانہ . از روی ستم و برتری جوئی . با توجه به معنی اول ، این دو واژه حال ضمیر (و) در فعل (جَدُوا) و به معنی (ظالِمِينَ وَ عَالِينَ) است . و با توجه به معنی دوم ، مفعول له می باشند .

سوره نمل آیه 15

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ وَسُلَيْمَانَ عِلْمًا وَقَالَ الْחَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي فَضَّلَنَا عَلَى كَثِيرٍ مِّنْ
عِبَادِهِ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

ما به داود و سلیمان دانش (قابل ملاحظه ای) عطاء کردیم و آنان (سپاس خدارا به جای آوردند و) گفتند : حمد و سپاس خداوند را سزا است که ما را بر بسیاری از بندگان مؤمن خود برتری بخشید .

توضیحات :

« عِلْمًا » : دانش عظیم و فراوان . تذکیر برای تعظیم است . « فَضَّلْنَا ... » : در این آیه ، یکی از نعمتهای مهم الهی که دانش است ، معیار برتری دانسته شده است . چرا که هر قدرتی و هر ارزشی از علم سرچشمه می گیرد . در آیات بالامی بینیم که نعمت مایه غرور فرعون و فرعونیان و قوم عاد گذشته است ، ولی این آیه می رساند که مؤمنان چون سلیمان و داود ، نعمت بر شکر و طاعتشان افزوده است .

سوره نمل آیه 16

مَتْنِ آيَةٍ :
وَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَّا فِي الْآخِرَةِ قُلْ لَّيْسَ لَنَا مَلَكٌ يُّنزِلُ الْوَحْيَ إِلَّا أَنزَالُ رَبِّنَا لَمَّا هُم مِّن دُونِهَا يَدْعُونَ
كُلَّ شَيْءٍ إِن هَذَا لَهُوَ الْفَضْلُ الْمُبِينُ

ترجمه :

سلیمان وارث (پدرش) داود شد و گفت : ای مردم ! به ما (درك) سخن پرندگان (و نحوه سخن گفتن با آنها ، به وسیله خداوند بزرگوار) آموخته شده است ، و به ما از همه چیزها (و تمام وسائلی که از نظر مادی و معنوی

برای تشکییل حکومت الهی لازم باشد) داده شده است. این فضیلت و لطف آشکاری است (و باید بسیار سپاس آن را بگوئیم، و با شکر این فخر رضای خدا را بجوئیم).

توضیحات :

« مَنْطِقٌ » : سخن . گفتار . مصدر میمی و به معنی نطق است . این آیه اشاره به نطق پرندگان دارد و آیات دیگر نیز مؤید این مطلب است که حیوانات و از جمله پرندگان با یکدیگر سخن میگویند (نگا : انعام / 38 ، نمل / 18 و 22) . « مِنْ كُلِّ شَيْءٍ » : مراد همه چیزهایی است که برای حکومت آنان و خلیفه‌گری انسان لازم باشد .

سوره نمل آیه 17

مَتْنِ آيَةٍ :
وَحْشِرٍ لِسَلِيمَانَ جُنُودُهُ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ وَالطَّيْرِ فَهُمْ يُوزَعُونَ

ترجمه :

لشکریان سلیمان از جنّ و انس و پرنده ، برای او گرد آوری گشتند ، و همه آنان به یکدیگر ملحق و در نزد هم نگاه داشته شدند .

توضیحات :

« وَحْشِرٍ » : گرد آورده شد . « مِنْ » : حرف تبعیضیه است . یعنی برخی از جن و انس و پرنده (نگا : في ظلال القرآن) . « يُوزَعُونَ » : نگاه داشته شدند و کنار یکدیگر جمع آورده شدند (نگا : فصلت / 19) . با نظم و ترتیب و صف در صف جای داده شدند ، به گونه‌ای که هیچ کدام از مکان خود پیش و پس نرود .

سوره نمل آیه 18

مَتْنِ آيَةٍ :
حَتَّىٰ إِذَا اتَّوَا عَلَيَّ وَإِذِي النَّمْلُ قَالَتْ نَمْلَةٌ يَا أَيُّهَا النَّمْلُ ادْخُلُوا مَسَاكِنَكُمْ لَا يَحْطِمَنَّكُمْ سَلِيمَانَ وَجُنُودُهُ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

(آن گاه حرکت کردند) تا رسیدند به درّه مورچگان ، مورچه‌ای گفت : ای مورچگان ! به لانه‌های خود بروید ، تا سلیمان و لشکریانش بدون این که متوجه باشند شمارا پایمال نکنند .

توضیحات :

« وَإِذِي النَّمْلُ » : درّه مورچگان . سرزمین مورچگان . مراد مکانی است که مورچه‌ها در آنجا فراوان بودند . در رسم الخط قرآنی بآء آخر (وادی) حذف شده است . « قَالَتْ نَمْلَةٌ » : قرآن بیانگر این واقعیت است که حیوانات و پرندگان هر گروهی برای خود ملت و گروهی همچون انسانها بوده و با یکدیگر سخن میگویند (نگا : نمل / 16 و 22) . « لَا يَحْطِمَنَّكُمْ » : شمارا پایمال نکنند . شمارا درهم نشکنند و نکنند . « وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ » : در حالی که متوجه نباشند .

سوره نمل آیه 19

متن آیه :
 فَوَيْسَمَ صَاحِكًا مِّن قَوْلِهَا وَقَالَ رَبِّ أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي
 أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا تَرْضَاهُ وَأَدْخِلْنِي بِرَحْمَتِكَ فِي
 عِبَادِكَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

سليمان از سخن آن مورچه تيسم كرد و خنديد و گفت : پروردگارا ! چنان
 كن كه بيوسته سپاسگذار نعمتهائي باشم كه به من و پدر و مادرم
 ارزاني داشته‌اي ، و (مرا توفيق عطاء فرما تا) كارهاي نيكي را انجام
 دهم كه تو از آنها راضي باشي (و من بدانها رستگار باشم) ، و مرا در پرتو
 مرحمت خود از زمره بندگان شايسته‌ات گردان .

توضیحات :

« فَوَيْسَمَ صَاحِكًا » : لبخند زد و خنديد . واژه (صَاحِكًا) حال مؤكده
 است . خنديدن سليمان به خاطر ياد نعمتهاي سترگ خدا بر خود است كه
 از جمله آنها فهم سخنان مورچگان و پرندگان است . هم‌چنين از اين كه او
 و سپاهيانش حتي عمداً به مورچه‌اي زبان نمي‌رسانند ، و اين كه
 چپوآب‌ات و پرندگان و حتي حشراتي چون مورچگان هم او را مي‌شناهند .
 « أَوْزِعْنِي . . . » : مرا ملازم شكر خود گردان . چنان كن كه دائماً سپاسگذار
 نعمتهاي تو باشم و آنها را هيچ وقت فراموش نكنم .

سوره نمل آیه 20

متن آیه :
 وَتَفَقَّدَ الطَّيْرَ فَقَالَ مَا لِيَ لَا أَرَى الْهُدْهُدَ أَمْ كَانَ مِنَ الْغَايِبِينَ

ترجمه :

سليمان از لشكر پرندگان سانديد و جويابي حال آنها شد و گفت : چرا شانهِ
 بسرا نمي بينم ؟ (آيا او در ميان شما است و او را نمي بينم ؟) يا اين
 كه از جمله غايبان است ؟

توضیحات :

« تَفَقَّدَ » : جويبا شد . پرس و جو كرد . « تَفَقَّدَ الطَّيْرَ » : از پرندگان سان
 ديد . جويابي حال و احوال پرندگان شد . « الْهُدْهُدَ » : شانهِ بسرا . پوپك . پوپو .
 در اينجا هدهد ويژه‌اي مراد است كه چه بسا نوبت كشيك او بوده باشد .

سوره نمل آیه 21

متن آیه :
 لَأَعَذِّبَنَّهُ عَذَابًا شَدِيدًا أَوْ لَأَذْبَحَنَّهُ أَوْ لَيَأْتِيَنِّي بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

حتماً او را كيفر سختي خواهم داد ، و يا او را سرمي برم (اگر گناهِش بزرگ

باشد) و یا این که باید برای من دلیل روشنی اظهار کند (که غیبت
وی را موجه سازد) .

توضیحات :
« سُلْطَانٍ » : دلیل و حجت . « مُبِينٍ » : روشن . بیانگر حَقَّانیت و عذر
تقصیر .

سوره نمل آیه 22

متن آیه :
فَمَكَتْ غَيْرَ بَعِيدٍ فَقَالَ أَحَطْتُ بِمَا لَمْ تُحِطْ بِهِ وَجِئْتُكَ مِنْ سَبَإٍ
يَنْبِإُ يَاقِينِ

ترجمه :
چندان طول نکشید (که ههدد برگشت و) گفت : من بر چیزی آگاهی
یافته‌ام ، که تو از آن آگاه نیستی . من برای تو از سرزمین سبا
یک خبر قطعی و مورد اعتماد آورده‌ام .

توضیحات :
« مَكَتْ » : ماند . مراد طول کشیدن است . در اصل مرجع ضمیر مستتر در آن به
هدهد برمی‌گردد . « غَيْرَ بَعِيدٍ » : نه چندان زیاد . مدت کمی . واژه (غَيْرِ)
صفت زمان مجذوف است و تقدیر چنین است : فَمَكَتْ الْهَدَّهْدُ زَمَانًا غَيْرَ
بَعِيدٍ . « أَحَطْتُ » : احاطه پیدا کرده‌ام . به خوبی آگاهی یافته‌ام (نگا :
کف / 91) . « سَبَإٍ » : اسم نیای قبیله سبا بوده و سپس بر خود این
قبیله اطلاق شده و بعدها نام سرزمین ایشان گشته است . « نَبِإُ
يَاقِينِ » : خبر راستین و قطعی .

سوره نمل آیه 23

متن آیه :
إِنِّي وَجَدْتُ امْرَأَةً تَمْلِكُهُمْ وَأُوتِيَتْ مِنْ كُلِّ شَيْءٍ وَلَهَا عَرْشٌ عَظِيمٌ

ترجمه :
من دیدم که زنی بر آنان حکومت می‌کند ، و همه چیز (لازم برای
زندگی) بدو داده شده است ، و تخت بزرگی دارد (و دربار بسیار مجللی) .

توضیحات :
« مِنْ كُلِّ شَيْءٍ » : مراد وسائل زندگی و اسباب رفاه است ، و مراد از همه چیز
بیان کثرت و فراوانی نعمت است . « عَرْشٌ » : تخت سلطنت .

سوره نمل آیه 24

متن آیه :
وَجَدْتُنَّهَا وَقَوْمَهَا يَسْجُدُونَ لِلشَّمْسِ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ
فَصَدَّهُمْ عَنِ السَّبِيلِ فَهُمْ لَا يَهْتَدُونَ

ترجمه :

من او و قوم او را دیدم که به جای خدا برای خورشید سجده می‌برند ، و اهریمن اعمالشان را در نظرشان آراسته است و ایشان را از راه (راست) به در برده است ، آنان (به خدا و یکتا پرستی) راهیاب نمی‌گردند .

توضیحات :

« مِنْ دُونِ اللَّهِ » : به جای خدا . بجز خدا . « أَعْمَالَهُمْ » : مراد پرستش و کرنش ایشان برای خورشید است .

سوره نمل آیه 25

متن آیه :

أَلَّا يَسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي يُخْرِجُ الْخَبَاءَ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُخْفُونَ وَمَا تُعْلِنُونَ

ترجمه :

(آنان را از راه بدر برده است) تا این که برای خدا وندي سجده نبرند که نهانیهایی آسمانها و زمین را بیرون می‌دهد و می‌داند آنچه را پنهان می‌دارید و آنچه را که آشکار می‌سازید .

توضیحات :

« أَلَّا يَسْجُدُوا » تا سجده نبرند و عبادت نکنند . (أَلَّا) فراهم آمده است از (أَنْ) ناصیه و (لا) نا فیه ، « الْخَبَاءَ » : نهان ، پوشیده . مصدر است و به معنی اسم مفعول ، یعنی مَخْبِئَةٌ است . « يُخْرِجُ الْخَبَاءَ » : نهانیهایی را بیرون می‌آورد و از آسمانها اشعه‌ها و بارانها و از زمین گنجها و معدنها و گیاهان را بیرون می‌دهد و به ظهور می‌رساند . بر غیب آسمانها و زمین مطلع است .

سوره نمل آیه 26

متن آیه :

إِلَّا هُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ

ترجمه :

جز خدا که صاحب عرش عظیم (و حکم‌فرمائی بر کائنات) است معبودی نیست . (پس چرا باید جز او را بپرستند؟!) .

توضیحات :

« اللَّهُ » : خیر مبتدای محذوف است و تقدیر چنین است : هُوَ اللَّهُ . « الْعَرْشِ الْعَظِيمِ » : (نگا : اعراف / 54) . اشاره به این است که : تخت بلقیس کجا و تخت فرماندهی کل کائنات کجا؟

سوره نمل آیه 27

متن آیه :

قَالَ سَتَنْظُرُونَ أَصَدَقْتُمْ أَمْ كُنْتُمْ مِنَ الْكَاذِبِينَ

ترجمه :

(سليمان به ههد) گفت : تحقيق مي كنيم تا ببينيم راست گفته اي يا از زمره دروغگويان بوده اي .

توضيحات :

« سَنَنْظُرُ » : خواهيم نگرينست . مراد از نگرينستن بررسي و تحقيق است .

سوره نمل آيه 28

متن آيه :

اَذْهَبْ بِكِتَابِي هَذَا فَأَلْقِهْ إِلَيْهِمْ ثُمَّ تَوَلَّ عَنْهُمْ فَانظُرْ مَاذَا يَرْجِعُونَ

ترجمه :

اين نامه مرا بپرو آن را به سويشان بپنداز و سپس از ايشان دور شو و در كناري بايست و بنگر كه به يكديگر چه ميگويند و واكنش آنان چه خواهد بود .

توضيحات :

« أَلْقِهْ » : آن را بپنداز . ضمير (ه) را با اختلاس كسره ، يعني ساكن خوانده اند . « تَوَلَّ » : پشت كن . دور شو . مراد اين است كه خود را در گوشه اي دور از چشمان ايشان پنهان كن . « يَرْجِعُونَ » : به همديگر چه ميگويند . تصميم ايشان بعد از رازي چه خواهد بود .

سوره نمل آيه 29

متن آيه :

قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ إِنَّي أُلْقِي إِلَيْكَ كِتَابًا كَرِيمًا

ترجمه :

(بلقيس) گفت : اي سران قوم ! نامه محترمي به سويم انداخته شده است .

توضيحات :

« كِتَابٌ » : نوشته . نامه . « كَرِيمٌ » : محترم . ارزشمند .

سوره نمل آيه 30

متن آيه :

إِنَّهُ مِنْ سُلَيْمَانَ وَإِنَّهُ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ترجمه :

اين نامه از سوي سليمان آمده است ، و (سرآغاز) آن چنين است : به نام خداوند بخشنده مهربان .

توضيحات :

...

سوره نمل آیه 31

متن آیه :
أَلَّا تَعْلَمُوا عَلَيَّ وَ أَتُونِي مُسْلِمِينَ

ترجمه :

برای این (نامه را فرستاده‌ام) تا برتری جوئی در برابر من نکنید ، و تسلیم شده به سوی من آئید .

توضیحات :

« أَلَّا تَعْلَمُوا » : تا این که تکبیر و تعالی نکنید . یعنی بزرگی نفروشدید و عظمت به خود نگیرید . (أَنْ) حرف ناصبه ، یا حرف تفسیریه و به معنی یعنی ، و (لا) حرف نهی است . « مُسْلِمِينَ » : منقادان و خاضعان . موحدان و مؤمنان . حال است .

سوره نمل آیه 32

متن آیه :
قَالَتْ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أِفْتُونِي فِي أَمْرِي مَا كُنْتُ قَاطِعَةً أَمْرًا حَتَّى تَشْهَدُونِ

ترجمه :

(بلای قیس رو به اعضای مجلس شوری کرد و) گفت : ای بزرگان و صاحب نظران ! رأی خود را در این کار مهم برای من ابراز دارید که من هیچ کار مهمی را بدون حضور و نظر شما انجام نداده‌ام .

توضیحات :

« أِفْتُونِي » : برای من نظر خود را بیان دارید و رأی دقیق و صحیح خویش را بگوئید . از مصدر إفتاء است . « قَاطِعَةً » : تصمیم گیرنده و اقدام کننده . « تَشْهَدُونِ » : در پیش من حاضر می‌شوید و رأی خود را صادر می‌کنید .

سوره نمل آیه 33

متن آیه :
قَالُوا نَحْنُ أَوْلَا قُوَّةٍ وَأَوْلُوا بِأَسْرِ شَدِيدٍ وَالْأَمْرُ إِلَيْكِ فَانظُرِي مَاذَا تَأْمُرِينَ

ترجمه :

گفتند : ما از هر لحاظ قدرت و قوت داریم و در جنگ تند و سرسخت می‌باشیم . فرمان فرمان تو است ، بنگر که چه فرمان می‌دهی .

توضیحات :

« أَوْلُوا » : صاحبان . دارندگان . « بِأَسْرِ » : شدت و حدت جنگ . « الْأَمْرُ إِلَيْكِ » : اختیار کار در دست تو است . فرمان فرمان تو است .

سوره نمل آیه 34

متن آیه :
قَالَتْ إِنَّ الْمُلُوكَ إِذَا دَخَلُوا قَرْيَةً أَفْسَدُوهَا وَجَعَلُوا أَعِزَّةَ أَهْلِهَا أَذِلَّةً
وَكَذَلِكَ يَفْعَلُونَ

ترجمه :

گفت : پادشاهان هنگامی که وارد منطقه آبادی شوند ، آن را به تباهی و
ویرانی می کشانند و عزیزان اهل آنجا را خوار و پست می گردانند . اصلاً
پیوسته شاهان چنین می کنند .

توضیحات :

« قَرْيَةً » : شهر و دیار . « أَعِزَّةً » : جمع عزیز ، بزرگان و مقتدران .
« أَذِلَّةً » : جمع ذلیل ، خواران و کوچکان . ملکه سبا با بیان این مطالب
خواست عطش جنگ سپاهیان را فرو نشاند ، و عاقبت دائمی جنگ را جلو
چشم انشان مجسم گرداند .

سوره نمل آیه 35

متن آیه :

وَإِنِّي مُرْسِلَةٌ إِلَيْهِمْ بِهَدِيَّةٍ فَنَظِرَةٌ بِمَ يَرْجِعُ الْمُرْسَلُونَ

ترجمه :

من (برای صلح و ساز و جلوگیری از خرابیها و خونریزیها ، هیئتی را)
به پیش آنان می فرستم همراه با تحفه ای تا ببینم فرستادگان (ما
از پذیرش ارمغان یا نپذیرفتن آن ، و چیزهای دیگر) چه خبری با
خود می آورند (تا برابر آن عمل کنیم) .

توضیحات :

« مُرْسِلَةٌ » : فرستنده . « هَدِيَّةٍ » : تحفه . ارمغان . پیشکش . « نَظِرَةٌ »
: نگاه کننده .

سوره نمل آیه 36

متن آیه :

فَلَمَّا جَاءَ سَلِيمَانَ قَالَ أَتُمِدُّونَ بِنِعْمَةِ اللَّهِ أَنَّى كُنْتُمْ بَلْ
أَنْتُمْ بِهَدِيَّتِكُمْ تَفْرَحُونَ

ترجمه :

هنگامی که (رئیس و گوینده فرستادگان) به پیش سلیمان رسید (و
هدیه را تقدیم داشت ، سلیمان شاکرانه) گفت : می خواهید مرا از لحاظ
دارائی و اموال کمک کنید (و با آن فریبم دهید؟!) . چیزهایی را که
خدا به من عطاء فرموده است بسی ارزشمند و بهتر از چیزهایی است
که خدا به شما داده است . (و من نیازی بدین اموال ندارم) . بلکه این
شما تید که (نیازمند دارائی و اموال هستید و) به هدیه خود شادمان و
خوشحالید . (زیرا شما تنها به بودن این دنیا معتقدید و سخت به
وسائل زندگی و رفاه آن دل بسته اید . ولی ما بدین جهان و آن جهان باور
داریم ، و اینجاست پلای برای رسیدن به سعادت آنجا می دانیم) .

توضیحات :

« جَاءَ » : ذکر فعل به صورت مفرد با توجه به سیدسته و گوینده فرستادگان است . « قَالَ » : حضرت سلیمان به عنوان تحدّث به نعمت خدا و برشمردن الطاف او ، شاکرانه گفت . « تَفَرَّحُونَ » : شادمان می‌شوید (نگا : آل عمران / 188) . مغرور می‌گردید (نگا : هود / 10 ، قصص / 76) .

سوره نمل آیه 37

متن آیه :

ارْجِعْ إِلَيْهِمْ فَلَنَأْتِيَنَّهُم بِجُنُودٍ لَّا قِبَلَ لَهُمْ بِهَا وَلَنُخْرِجَنَّهُم مِّنْهَا أَذِلَّةً وَهُمْ صَاغِرُونَ

ترجمه :

به سوی ایشان بازگرد (و بدیشان بگو که) ما با لشکرهایی به سراغ آنان می‌آئیم که قدرت مقابله با آنها را نداشته باشند ، و ایشان را از آن (شهر و دیار سیا) به گونه خوار و زار در عین حقارت بیرون می‌رانیم .

توضیحات :

« إِرْجِعْ » : برگرد ای رئیس گروه اعزامی بلقیس ! « قِبَلَ » : توانائی . تاب مقاومت . « صَاغِرُونَ » : (نگا : توبه / 29 ، اعراف / 13 و 119 ، یوسف / 32) .

سوره نمل آیه 38

متن آیه :

قَالَ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ أَيُّكُمْ يَأْتِينِي بِعَرْشِهَا قَبْلَ أَنْ يَأْتُونِي مُسْلِمِينَ

ترجمه :

(سلیمان خطاب به حاضران) گفت : ای بزرگان ! کدام یک از شما می‌تواند تخت او را پیش من حاضر آورد ، قبل از آن که آنان نزد من بیایند و تسلیم شوند (تا بدین وسیله با قدرت شگرفی رویاروی گردند و دعوت ما را بپذیرند) .

توضیحات :

« يَا تِيْنِي بِعَرْشِهَا » : تخت بلقیس را برای من می‌آورد .

سوره نمل آیه 39

متن آیه :

قَالَ عَفْرَيْتُ مِنَ الْجِنَّ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ تَقُومَ مِنْ مَّقَامِكَ وَإِنِّي عَلَيْهِ لَقَوِي أَعِينٌ

ترجمه :

عفریتی از جنیان گفت : من آن را برای تو حاضر می‌آورم پیش از این که (مجلس به پایان برسد و) تو از جای برخیزی . و من بر آن توانا و

امین هستم .

توضیحات :

« عَفْرِيَّتْ » : نیرومندترین جنیان . دیو قوی و درشت هیكل . سرگذشت سلیمان پر از شدگفتیها و خارق عادات است ، و از جمله اطاعت جنیها از او انجام کارهای شدگفت برای او است (نگا : سبأ / 12 ، ص / 35) . « ءَايَتِي ... » : می آورم . آورنده . این واژه می تواند فعل مضارع و متکلم وحده ، و یا این که اسم فاعل (ای تیان) باشد . « أَنْ تَقُومَ مِنْ مَقَامِكَ » : مراد پایان یا فتن مجلس است .

سوره نمل آیه 40

متن آیه :

قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ أَنَا آتِيكَ بِهِ قَبْلَ أَنْ يَرْتَدَّ إِلَيْكَ طَرْفُكَ فَلَمَّا رآه مُسْتَقِرًّا عِنْدَهُ قَالَ هَذَا مِنْ فَضْلِ رَبِّي لِيَبْلُوَنِي أَأَشْكُرُ أَمْ أَكْفُرُ وَمَنْ شَكَرَ فَإِنَّمَا يَبْشُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ رَبِّي غَنِي كَرِيمٌ

ترجمه :

کسی که علم و دانشی از کتاب داشت گفت : من تخت (بلقیس) را پیش از آن که چشم برهم زنی ، نزد تو خواهم آورد . هنگامی که سلیمان تخت را پیش خود آماده دید ، گفت : این از فضل و لطف پروردگار من است . (این همه قدرت و نعمت به من عطاء فرموده است) تا مرا بیازماید که آیا شکر (نعمت) او را بجا می آورم یا ناسپاسی می کنم . هر کس که سپاسگزاری کند تنها به سود خویش سپاسگزاری می کند ، و هر کس که ناسپاسی کند ، پروردگار من بی نیاز (از سپاس او) صاحب کرم است (و سفره کریمانه انعام خود را از شکرگزار و ناشکر قطع نمی کند) .

توضیحات :

« قَالَ الَّذِي عِنْدَهُ عِلْمٌ مِنَ الْكِتَابِ » : مراد کسی است که مرد خدا بوده و دانش فراوان و عمیقی از کتاب فراچنگ آورده است . بعضی نام این شخص محترم را آصف ابن برخیا ذکر کرده اند . برخی از مفسران چنین شخص مقتدر و فرزانه ای را خود سلیمان می دانند که خطاب به عفریت مذکور می گوید : من آن را در آن واحد حاضر می آورم (نگا : تفسیرهای المراغی و عبدالکریم خطیب) . « الْكِتَابِ » : روشن نیست چه کتابی است . برخی آن را لوح محفوظ می دانند . « يَرْتَدُّ » : برگردد . مراد چشم برهم نهادن است . « طَرْفٌ » : چشم . مراد پلک بالا است . کنایه از سرعت است . « يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ » : مراد این است که نفع شکرگزاری عائد خود سپاسگزار می گردد .

سوره نمل آیه 41

متن آیه :

قَالَ نَكُرُوا لَهَا عَرْشَهَا نَنْظُرُ أَتَهْتَدِي أَمْ تَكُونُ مِنَ الَّذِينَ لَا يَهْتَدُونَ

ترجمه :

(سلیمان) گفت : تخت او را (با تغییرات محلّ برخی از زینت آلات و

رنگ و روغن ظاهری) ناشناخته کنید، تا ببینیم متوجه می‌شود (که تخت او است) یا جزو کسانی خواهد بود که پی نمی‌برند (که این خود آن تخت است).

توضیحات:

« نَكِرُوا »: ناشناخته کنید و بدو نگوئید. تغییر شکل دهید. مراد جابه‌جایی برخی از لونها و رنگهاست. « أَتَهْتَدِي »: آیا پی می‌برد؟ آیا متوجه تخت خود می‌شود؟

سوره نمل آیه 42

متن آیه:

فَلَمَّا جَاءَتْ قِيلَ أَهَكَذَا عَرْشُكَ قَالَتْ كَأَنَّهُ هُوَ وَأَوْتَيْنَا الْعِلْمَ مِنَ قَبْلِهَا وَكُنَّا مُسْلِمِينَ

ترجمه:

هنگامی که او بدانجا رسید (و تخت خود را با وجود آن همه مسافت و درهای بسته و محافظان کاخ سلطنت، مشاهده کرد و بدان خیره شد، از سوی یکی از همراهان بدو) گفته شد: آیا تخت تو این گونه است (و این همان تخت نیست؟) گفت: انگار این همان است! اما پیش از این (معجزه) هم (با مشاهده کار همدو شنیدن چیزهایی از قاصدان خود، از حقا نیت سلیمان) آگاهی یافته و از زمره منقادان و تسلیم شدگان بوده ایم (و چندان نیازی به این معجزه جدید نبود).

توضیحات:

« أَوْ تَيْنَا الْعِلْمَ »: آگاهی یافته بودیم. به قدرت خدا و صدق نبوت سلیمان پی برده بودیم. « مِنْ قَبْلِهَا »: پیش از این معجزه، مرجع ضمیر (معجزه) یا (حاله) است که مراد حاضر آوردن تخت بلقیس است.

سوره نمل آیه 43

متن آیه:

وَصَدَّهَا مَا كَانَتْ تَعْبُدُ مِنَ دُونِ اللَّهِ إِنَّهَا كَانَتْ مِنْ قَوْمٍ كَافِرِينَ

ترجمه:

و معبودهایی که به جای خدا می‌پرستید، او را (از پرستش خدا) بازداشتند. او هم از زمره قوم کافر (خود) بود.

توضیحات:

« صَدَّهَا »: او را بازداشتند بود. « مَا »: مصدریه یا موصول است و فاعل فعل (صَدَّ) می‌باشد.

سوره نمل آیه 44

متن آیه:

قِيلَ لَهَا ادْخُلِي الصَّرْحَ فَلَمَّا رَأَتْهُ حَسِبَتْهُ لُجَّةً وَكَشَفَتْ عَنِ سَاقِهَا قَالَتْ إِنَّهُ صَرْحٌ مُّمَرَّدٌ مِنْ قَوَارِيرَ قَالَتْ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي وَأَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ

لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

(بعد از مشاهده تخت خود) بدو گرفته شد : داخل کاخ (عظیم سلیمان) شو . هنگامی که (صحنه شیشه‌ای) آن را دید ، گمان برد که آب عمیقی است (چرا که ماهیها در آن شنا می کردند) . ساق پاهای خود را برهنه کرد (تا از آب عبور کند و جامه‌های درازش تر نشود ، سلیمان بدو) گفت : (حیاط) قصر از بلور صاف ساخته شده است ! (بلقیس از دم و دستگاه سلیمان شدگفت زده شد و سلطنت و قدرت مادی و معنوی خود را در برابر فرمانروائی و توانائی و دارائی سلیمان ناپدید کرد . دل خود را متوجه خالق جهان کرد و) گفت : پروردگارا ! من به خود ستم کرده‌ام (و گول کفر و غرور شاهی را خورده‌ام ، و هم اینک پشیمانم) و با سلیمان خویشتن را تسلیم پروردگار جهان می‌دارم (و به پیغمبری او اقرار می‌نمایم و تو را به یگانگی می‌ستایم) .

توضیحات :

« الصرح » : کاخ . قصر (نگا : قصص / 38 ، غافر / 36) . « لُجَّةً » : آب فراوانی که دارای موج باشد . « مَمْرَدٌ » : صیقلی زده و صاف . « قَوَارِيرَ » : جمع قاروره ، قطعات صاف شیشه . بلور . « أَسْلَمْتُ مَعَ سُلَيْمَانَ . . . » : مراد پذیرش پیغمبری سلیمان و متابعت از قانون یزدان است .

سوره نمل آیه 45

متن آیه :

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا إِلَىٰ ثَمُودَ أَخَاهُمْ صَالِحًا أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ فَإِذَا هُمْ فَرِيقَانِ يَخْتَصِمُونَ

ترجمه :

ما به سوی قوم ثمود برادرشان صالح را روانه کردیم (تا ایشان را به یکتاپرستی دعوت کند و بدیشان بگوید) که خدا را بپرستید . اما آنان به دو گروه تقسیم شدند و به کشمکش پرداختند . (دسته‌ای مؤمن و دسته‌ای کافر گشتند) .

توضیحات :

« أَخَاهُمْ . . . » : مراد برادر نسبی و قومی است ؛ نه دینی و مکتبی (نگا : اعراف / 65 و 73 و 85) . « فَرِيقَانِ » : دو دسته . دو گروه . مراد کافران و مؤمنان است (نگا : اعراف / 75 و 76) . « يَخْتَصِمُونَ » نزاع و کشمکش می‌کنند . ذکر فعل به صورت جمع با توجه به افراد و اشخاص دو گروه است .

سوره نمل آیه 46

متن آیه :

قَالَ يَا قَوْمِ لِمَ تَسْتَعْجِلُونَ بِالسَّيِّئَةِ قَبْلَ الْحَسَنَةِ لَوْلَا تَسْتَعْجِلُونَ اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

ترجمه :

(بدیشان) گفت : ای قوم من ! چرا پیش از تلاش و کوشش برای جلب خوبیه‌ها و نیکی‌ها (با عبادت و اطاعت از الله) عجله برای بلاها و بدیه‌ها دارید (و عذاب و مجازات خدا را با شتاب خواستار می‌گردید ؟) . چرا نباید از خدا طلب آمرزش کنید تا مورد مرحمت قرار گیرید ؟

توضیحات :

« السَّيِّئَةُ » : بدی . مراد عذاب خدا است . چرا که قوم صالح می‌گفتند : ای صالح ! اگر راست می‌گوئی که تو پیغمبری و عذاب خدا در کمین بزهدکاران است ، آنچه را که ما را از آن بیم می‌دهی برسر ما بیاور (نگا : اعراف / 77) . « الْحَسَنَةُ » : نیکی ، مراد رحمت و نعمت حاصل از ایمان به خدا است . « لَوْلَا » : این واژه به معنی (هَلَّا) و برای ترغیب و تشویق انجام کار بعد از خود به کار می‌رود .

سوره نمل آیه 47

متن آیه :
 قَالُوا أَطَّيَّرْنَا بِكَ وَبِمَنْ مَعَكَ قَالَ طَائِرُكُمْ عِنْدَ اللَّهِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تُفْتَنُونَ

ترجمه :

گفتند : ما تو را و کسانی را که با تو هستند به فال بد گرفته ایم (و شوم و بدشگ و نتان می‌دانیم . به سبب نحوست وجود شما است که قحطی و خشکسالی گریبانگیرمان شده است . در پاسخ بدیشان) گفت : بدشانسی و بدبختی شما (به خاطر اعمال خودتان) از سوی خدا (بر سرتان می‌آید و چنین مجازاتی را سبب شده) است . بلکه (باید بدانید این هوشدارها و بیدارباشها آزمایشهای الهی هستند ، و پیوسته با خوبیه‌ها و بدیه‌ها) شما مردمان مورد آزمایش قرار می‌گیرید .

توضیحات :

« أَطَّيَّرْنَا » : به فال بد می‌گیریم . نحس و شوم می‌دانیم . اصل آن (تَطَيَّرْنَا) و از باب تفعل است (نگا : اعراف / 131 ، یس / 18) . « طَائِرُكُمْ » : بدبختی و بدطالعی شما (نگا : اعراف / 131 ، اسراء / 13) . « تُفْتَنُونَ » : مورد آزمایش قرار می‌گیرید (نگا : عنکبوت / 2) . عذاب داده می‌شوید (نگا : ذاریات / 13 ، بروج / 10) . گول زده می‌شوید و از دین برگردانده می‌شوید و گمراه می‌گردید (نگا : نساء / 101 ، اعراف / 27) .

سوره نمل آیه 48

متن آیه :
 وَكَانَ فِي الْمَدِينَةِ تِسْعَةُ رَهْطٍ يُفْسِدُونَ فِي الْأَرْضِ وَلَا يُصْلِحُونَ

ترجمه :

در آن شهر (که حجر نام داشت) نه گروهی بودند که در سرزمین (آنجا با آراء و تبلیغ و خرابه کاری خود) تپاهی می‌کردند و به اصلاح (حال خویش و جامعه) نمی‌پرداختند .

توضیحات :

« الْمَدِينَةُ » : شهر . مراد حِجْر است که بین حِجْز و شام واقع است و « مدائن صالح » نامیده می‌شود (نگا : حجر / 80) . « رَهْطٌ » : گروهک (نگا : هود / 91 و 92) . مراد نه نفر از رؤساء قبائل و اشراف شهر است همراه با دار و دسته ایشان .

سوره نمل آیه 49

متن آیه :

قَالُوا تَقَاسَمُوا بِاللَّهِ لَنُبَيِّتَنَّهُ وَأَهْلَهُ ثُمَّ لَنَقُولَنَّ لِوَلِيِّهِ مَا شَهِدْنَا مَهْلِكَ أَهْلِهِ وَإِنَّا لَصَادِقُونَ

ترجمه :

(این گروه‌ها که آئین صالح عرصه بر آنان تنگ کرده بود ، به یکدیگر گفتند : برای همدیگر به خدا سوگند بخورید که بر صالح و خانواده‌اش شب‌بخون می‌زنیم و آنان را به قتل می‌رسانیم ، سپس به ولی دم او می‌گوییم که ما در کشتن (وی و) خانواده‌اش شرکت نداشته‌ایم و (در آنچه می‌گوییم) راستگوئیم .

توضیحات :

« تَقَاسَمُوا » : برای یکدیگر سوگند بخورید و قسم یاد کنید . فعل امر است . این واژه می‌تواند فعل ماضی بوده و بَدَلِ اِزْوَا (قَالُوا) یا حال فاعل باشد (نگا : تفسیر آلوسی) . « لَنُبَيِّتَنَّهُ » : قطعاً شب‌بخون می‌زنیم . از مصدر (تَبَيَّيْتُ) به معنی شب‌بخون زدن و حمله غافلگیرانه شبانه . « وَوَلِيِّهِ » : صاحب خون و ولی دم صالح ، از قبیل خویشان و نزدیکان . « مَهْلِكَ » : هلاک . مصدر میمی است . یا این که اسم مکان یا اسم زمان است . یعنی ما چه رسد که ایشان را نکشته‌ایم ، اصلاً بدانجا گام ننهاده و در آن زمان در محل قتل نبوده‌ایم . « مَهْلِكَ أَهْلِهِ » : مراد این است که کسی که اتباع صالح را نکشد ، حتماً خود او را نیز نمی‌کشد . « مَا شَهِدْنَا » : حاضر نشده‌ایم . شرکت نداشته‌ایم .

سوره نمل آیه 50

متن آیه :

وَمَكْرُوا مَكْرًا وَمَكْرُونا مَكْرًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

ایشان نقشه مهمی کشیدند (برای نابودی صالح و پیروان او) و ما هم نقشه مهمی کشیدیم ، (برای نجات او و پیروانش) . در حالی که ایشان خبر نداشته‌اند .

توضیحات :

« مَكْرُوا » : نقشه کشیدند . توپئه کردند . به چاره‌جویی پرداختند (نگا : آل عمران / 54 ، انفال / 30) .

سوره نمل آیه 51

متن آیه :
فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُكْرِهِمْ أَنَادَمَرْنَاَهُمْ وَقَوْمَهُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :
بنگر که عاقبت ، توطئه ایشان چه شد (و کار آنان به کجا کشید ؟
عاقبت ، این شد) که ما آنان و قوم ایشان همگی را نابود کردیم .

توضیحات :
« أَنَادَمَرْنَاَهُمْ . . . » : مؤول به مصدر و بدل از (عَاقِبَةُ الْمُكْرِهِمْ) است . یا
خبر مبتدای محذوف می باشد .

سوره نمل آیه 52

متن آیه :
فَتِلْكَ بُيُوتُهُمْ خَاوِيَةً بِمَا ظَلَمُوا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

ترجمه :
این ، خانه‌های ایشان است که بر اثر ظلم و ستم فرو تپیده است و خالی
از سکنه شده است . مسلماً در این امر عبرت بزرگی است برای کسانی که
آگاه و فهمیده باشند .

توضیحات :
« خَاوِيَةً » : فرو تپیده و ویران . خالی از سکنه (نگا : بقره / 259 ، کهف /
42 ، حج / 45) . حال است . « آيَةً » : عبرت . اندرز .

سوره نمل آیه 53

متن آیه :
وَأَنْزَجْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ

ترجمه :
و ما کسانی را نجات دادیم که ایمان آورده و تقوا پیشه کرده بودند .

توضیحات :
« الَّذِينَ آمَنُوا . . . » : مراد صالح و سایر مؤمنین است .

سوره نمل آیه 54

متن آیه :
وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَتَأْتُونَ الْفَاحِشَةَ وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ

ترجمه :
لوط را (هم به سوی قوم خود فرستاده ایم) . و قتی به قوم خود گفت : آیا
به سراغ کار بسیار زشت (لواط) می‌روید ، در حالی که (پلشتی و سرانجام
شوم آن را) می‌دانید ؟ !

توضیحات :

«الْفَاحِشَةَ»: قبیح ترین کردارها و گفتمارها (نگا: اعراف / 28). زنا (نگا: نساء / 15 و 19). در اینجا مراد لواط است (نگا: نمل / 55). «وَأَنْتُمْ تُبْصِرُونَ»: در حالی که شما زشتی و پلشتی آن را می بینید. در حالی که هم دیگر را در حین انجام لواط می بینید و از یکدیگر خجالت نمی کشید.

سوره نمل آیه 55

متن آیه:
أَرَأَيْتُمْ لَتَأْتُونَ الرَّجَالَ شَهْوَةً مِّنْ دُونِ النِّسَاءِ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ تَجْهَلُونَ

ترجمه:

آیا شما به جای زنان به سراغ مردان می روید و (این عمل قبیح و غیر طبیعی را) دوست می دارید؟! اصلاً شما قوم نادانی هستید. (نه خدا را چنان که باید می شناسید، و نه به نوامیس خلقت آشنائید، و نه هدف آفرینش را تشخیص می دهید).

توضیحات:

«تَأْتُونَ»: از مصدر ای تیان، به معنی جماع و نزدیکی است. «شَهْوَةً»: آرزو مند گشتن. تمایل به جماع. مفعولله، یا حال است.

سوره نمل آیه 56

متن آیه:
فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا أَخْرِجُوا آلَ لُوطٍ مِّنْ قَرْيَتِكُمْ إِنَّهُمْ أَنَاسٌ يَّتَطَهَّرُونَ

ترجمه:

پاسخ قوم او جز این نبود که (به یکدیگر) گفتند: (لوط و) پیروان لوط را از شهر و دیار خود بیرون کنید، آنان مردمانی پاکدامن و بیزار از زاپاکیها هستند!

توضیحات:

«آلَ»: خاندان. مراد پیروان مؤمن و گرویدگان به لوط است (نگا: آل عمران / 33، غافر / 28 و 46). «يَّتَطَهَّرُونَ»: پاکیزگی و پاکدامنی می ورزند. از زاپاکی بیزار می جویند. البته مرادشان ریشخند و تمسخر بود.

سوره نمل آیه 57

متن آیه:
فَأَنْزَلْنَاهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا امْرَأَتَهُ قَدَّرْنَا هَا مِنْ الْغَايِرِينَ

ترجمه:

ما لوط و خاندان او را (از عذاب قریب الوقوع) نجات دادیم، بجز همسرش را که خواستیم جزو باقیمانندگان (در شهر و از زمره نابود شوندگان) باشد.

توضیحات:

« قَدَّرْنَاهَا » : (نگا : حجر / 60) . « الْغَايِرِينَ » : (نگا : حجر / 60) .

سوره نمل آیه 58

متن آیه :
وَأَمْطَرْنَا عَلَيْهِمْ مَطَرًا فَسَاءَ مَطَرُ الْمُنْذَرِينَ

ترجمه :

بر آنان باران (سنگ) را سخت باران زدیم . باران بیم داده شدگان (به عذاب الهی) چه بد بارانی است !

توضیحات :

« أَمْطَرْنَا » : (نگا : هود / 82 و 83) . « الْمُنْذَرِينَ » : بیم داده شدگان . ترسانده شدگان .

سوره نمل آیه 59

متن آیه :
قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ وَسَلَامٌ عَلَىٰ عِبَادِهِ الَّذِينَ اصْطَفَىٰ اللَّهُ خَيْرٌ أَمَّا يُشْرِكُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) بگو : خدای را سپاس (می گویم که تباهکاران همچون قوم ثمود و گردنکشان همسان فرعونیان را به دیار عدم فرستاد ، و از خدا درخواست می نمایم که نازل فرماید) رحمت و مغفرت خود را بر بندگان برگزیده خویش . آیا خدا (که این همه قدرت و نعمت و موهبت دارد) بهتر است (برای پرستش و کرنش) یا چیزهایی که انباز خدا میسازید (و فاقد نفع و ضرر هستند و چیزی از آنها ساخته نیست ؟) .

توضیحات :

« قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ ... » : (نگا : انعام / 45) . « إِصْطَفَى » : برگزید . « ءَاللَّهُ » : فراهم آمده است از همزه استفهام و واژه (الله) . « أَمَّا ... » : مرکب است از (أم) و (ما) .

سوره نمل آیه 60

متن آیه :
أَمِنْ خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَأَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا بِهِ حَدَائِقَ دَاتٍ بِهَجَةٍ مَّا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُنْبِتُوا شَجَرَهَا أَلَيْسَ مَعَ اللَّهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ يَعْدِلُونَ

ترجمه :

(آیا بتهایی که معبود شما هستند بهترند) یا کسی که آسمانها و زمین را آفریده است ، و برای شما از آسمان آبی بارانده است که با آن باغهای زیبا و فرحافزا رویانیده ایم ؟ باغهایی که شما نمی توانستید درختان آنها را برویانید . آیا (با توجه به آفرینش آسمانها و زمین و نزول باران و برکات و ثمرات ناشی از آن ، و هماهنگی و پیوند لطیف و دقیق هر يك از این مخلوقات) معبودی با

خدا است؟! اصلاً ایشان قومی هستند (از حق پرستی به بت پرستی) عدول می کنند.

توضیحات:

« حَدْ أَيْقَ » : جمع حدیقه ، باغبانی که دارای آب کافی بوده و اطراف آن را دیوار کشیده باشند . « ذَاتَ بَهْجَةٍ » : زیبا و شادی افزا . « بَهْجَةٍ » : زیبایی رنگ و حسن ظاهر . « مَا كَانَ لَكُمْ » : برای شما امکان نداشت . شما نمی توانستید . « یَعْدِلُونَ » : تجاوز می کنند . عدول می نمایند .

سوره نمل آیه 61

متن آیه:

أَمِنَ جَعَلَ الْأَرْضَ قَرَارًا وَجَعَلَ خِلَالَهَا أَنْهَارًا وَجَعَلَ لَهَا رَوَاسِيَ وَجَعَلَ بَيْنَ الْبَحْرَيْنِ حَا جِزًّا أَلَيْهَ مَعِ اللَّهُ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه:

(بتها بهترند) یا کسی که زمین را قرارگاه (و محل اقامت انسانها) ساخته است ، و در میان آن رودخانه ها پدید آورده است ، و برای زمین کوههای پابرجا و استوار آفریده است (تا قشر زمین را از لرزش نگاه دارند) و میان دو دریا مانعی پدیدار کرده است (تا آمیزه یکدیگر نگردند . حال با توجه به اینها) آیا معبودی با خداست؟! اصلاً بیشتر آنان بی خیر و نادانند (و قدر عظمت خدا را نمی دانند).

توضیحات:

« قَرَارًا » : محل اقامت . قرارگاه . مکان استقرار . مصدر است و به معنی اسم مکان ، یعنی مَقَرَّ است . « رَوَاسِيَ » : جمع راسیة ، کوههای محکم و پابرجا (نگا : رعد / 3 ، حجر / 19) . « الْبَحْرَيْنِ » : دریای شور و دریای شیرین (نگا : فرقان / 53 ، فاطر / 12) . « حَا جِزًّا » : مانع .

سوره نمل آیه 62

متن آیه:

أَمِنَ يَجِيبُ الْمُضْطَرَّ إِذَا دَعَاهُ وَيَكْشِفُ السُّوءَ وَيَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ أَلَيْهَ مَعِ اللَّهُ فَلْيُبَيِّنْ لَنَا مَا تَدْعُونَ

ترجمه:

(آیا بتها بهترند) یا کسی که به فریاد درمانده می رسد و بلا و گرفتاری را برطرف می کند هرگاه او را به کمک طلبد ، و شما (انسانها) را برابر قانون حیات دائماً به طور متناوب (جانشین (یکدیگر در) زمین می سازد) و هر دم اقوامی را بر این کره خاکی مسلط و مستقر می گرداند . حال با توجه بدین امور) آیا معبودی با خداست؟! واقعاً شما بسیار کم اندرز می گیرید .

توضیحات:

« الْمُضْطَرَّ » : درمانده . وامانده . « يَجْعَلُكُمْ خُلَفَاءَ الْأَرْضِ » : شما را در زمین

جا بگزينيد يك ديگر مي سازد (نگا : انعام / 165 ، نور / 55) . « قَلِيلًا مَّا تَذَكَّرُونَ » : (نگا : اعراف / 3) .

سوره نمل آيه 63

متن آيه :
رَحْمَتِهِ أَلَهُ مَعَ اللَّهِ تَعَالَى اللَّهُ عَمَّا يُشْرِكُونَ
أَمِنْ يَهْدِيكُمْ فِي ظُلُمَاتٍ لَّيْلٍ وَالْبَحْرِ وَمَنْ يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ بُشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ

ترجمه :

(آيا بتهاي بي جان بهترند) يا كسي كه شما را در تاريخيهاي خشكي و دريا رهنمود (و دستگيري) مي كند ، و كسي كه بادها را به عنوان بشارت دهندگان ، پيشاپيش نزول رحمتش وزان مي سازد (و آنها را پيك قدوم باران مي سازد . در ساختن و راه اندازي اينها) آيا معبودي با خدا است ؟ خدا فراتر و دورتر از اين چيزهائي است كه انباز او مي گردانند .

توضيحات :

« بَشْرًا بَيْنَ يَدَيْ رَحْمَتِهِ » : (نگا : اعراف / 57) .

سوره نمل آيه 64

متن آيه :
قُلْ هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ
أَمِنْ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَمَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أَلَهُ مَعَ اللَّهِ

ترجمه :

(آيا معبودهاي دروغين شما بهترند) يا كسي كه آفرينش را مي آغازد ، سپس آن را برگشت مي دهد ، و كسي كه شما را از آسمان و زمين روزي عطاء مي كند ؟ (حال با توجه به قدرت آفرينش يزدان ، و نظم و نظام موجود در پديده هاي جهان ، و اقرار عقل سالم به زنده شدن دوباره مردمان در دنياي جاويدان) آيا معبودي با خدا است ؟ (اي پيغمبر بديشان) بگو : دليل و برهان خود را بيان داريد اگر راست مي گوييد (كه جز خدا معبودهاي ديگري هم وجود دارند) .

توضيحات :

« يَبْدَأُ » : مي آغازد . « الْخَلْقَ » : آفرينش . « يَبْدَأُ الْخَلْقَ » : اشاره به سراغياز جهان و آفرينش آن از عدم است . شايد هم مراد آفرينش مستمر اشياء و انسانها در همه از مننه و ادوار جهان باشد (نگا : قصص / 68 ، رحمن / 29) . « يُعِيدُهُ » : آفرينش را بار ديگر برگشت مي دهد . مراد رستاخيز است . شايد هم مراد اعاده مستمر حيات و ممات برخي از موجودات و گردش چرخه زندگي در همين جهان با دست قدرت خدای سبحان باشد . از قبيل تبديل لاشه و گياه به خاك ، و خاك به لاشه و گياه و ... (نگا : روم / 19) .

سوره نمل آيه 65

متن آيه :

قُلْ لَّا يَعْلَمُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ الْغَيْبَ إِلَّا اللَّهُ وَمَا يَشْعُرُونَ أَيَّانَ
يُبْعَثُونَ

ترجمه:

بگو: کسانی که در آسمانها و زمین هستند غیب نمی‌دانند جز خدا،
و نمی‌دانند چه وقت برانگیخته می‌شوند (و قیامت فرامی‌رسد).

توضیحات:

« قُلْ لَّا يَعْلَمُ... »: این آیه قاطعانه و با چند تأکید، آگاهی از
غیب را خاص خدا می‌داند و بس (نگاه: انعام/59). « أَيَّانَ »: چه وقت.

سوره نمل آیه 66

متن آیه:

بَلْ أَدَارِكْ عَلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِّنْهَا بَلْ هُمْ مِّنْهَا عَمُونَ

ترجمه:

اصلاً دانش و آگاهی ایشان درباره قیامت به پایان آمده و ته کشیده
است (و کمترین اطلاعی از آن ندارند). بلکه درباره قیامت دودل و
مترددند، و حتی نسبت بدان کوردل و نا بینا یند.

توضیحات:

« إِدَارِكْ »: به پایان آمده است. ته کشیده است. عاجز و ناتوان گشته
است (نگاه: تفسیر ابن کثیر، تفسیر کبیر). پیاپی آمده است.
اصل این فعل (تَدَارِكْ) و ماضی بابِ تفاعل است. « فِي الْآخِرَةِ »: درباره
آخرت. نسبت به آخرت. « عَمُونَ »: جمع (عمی)، کوران. مراد کوردلان است.
« إِدَارِكْ عَلْمُهُمْ فِي الْآخِرَةِ »: آگاهی ایشان درباره قیامت به پایان
آمده و ته کشیده است. دلائل و براهین پیاپی و فراوانی بر وجود
قیامت بدیشان نموده شده و به دستشان رسیده است، ولی آنان از
آنها روگردان هستند.

سوره نمل آیه 67

متن آیه:

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا أِنَّا كُنَّا نُرَابًا وَّ آبَا وَّنَا أُنَّا لَمُخْرَجُونَ

ترجمه:

کافران می‌گویند: آیا زمانی که ما و پدران ما خاک گشتیم (و هر ذره‌ای
از انداممان به درزی و گودی خزید) آیا ما (زنده می‌گردیم و برای
زندگی مجدد) بیرون آورده می‌شویم؟!

توضیحات:

« ءَأَبَا وَّنَا »: عطف بر ضمیر (نَا) است.

سوره نمل آیه 68

متن آیه:

لَقَدْ وُعِدْنَا هَذَا نَحْنُ وَ آبَاؤُنَا مِنْ قَبْلُ إِنْ هَذَا إِلَّا أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

این (زنده شدن دوباره ، توسط محمد) به ما ، و قبلاً (به وسیله کسانی که خویشتن را اتباع پیغمبران دیگر می‌دانند) به پدران ما ، وعده داده شده است . (اگر رسماً خیز راست بود ، تا به حال رخ می‌داد) . این جز افسانه‌های پیشینیان و خرافات گذشتگان نمی‌باشد .

توضیحات :

« إِنْ هَذَا... » : حرف (إِنْ) زنا فیه است . « أَسَاطِيرُ » : دروغها و افسانه‌ها (نگا : انعام / 25) .

سوره نمل آیه 69

متن آیه :

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَمَلُ الْمُجْرِمِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) بگو : در زمین بگردید (و آثار گذشتگان و عجائب و غرائب جهان را ببینید) و بنگرید که سرانجام کار گناهکاران به کجا کشیده و عاقبت ایشان چه شده است .

توضیحات :

« سِيرُوا » : بگردید . به گردش پردازید . « انظُرُوا » : بنگرید . دقت و تأمل کنید .

سوره نمل آیه 70

متن آیه :

وَلَا تَحْزَنْ عَلَيْهِمْ وَلَا تَكُن فِي ضَيْقٍ مِّمَّا يَمْكُرُونَ

ترجمه :

غم آنان را مخور و از نیرنگهائی که می‌کنند تنگدل مباش . (وظیفه تو تبلیغ است و بس . و ما پشتت یبان و یار و یاور تو می‌باشیم) .

توضیحات :

« ضَيْقٍ » : تنگی . دلتنگی . غمگینی (نگا : نحل / 127) .

سوره نمل آیه 71

متن آیه :

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

(کافران تمسخرکنان) می‌گویند : اگر راست می‌گوئید (که عذاب در میان است) موعده آن کی خواهد بود ؟ (پس چرا هر چه زودتر فرا نمی‌رسد ؟) .

توضیحات :
« متي » : چه وقت ؟ كي ؟

سوره نمل آیه 72

متن آیه :
قُلْ عَسَى أَنْ يَكُونَ رَدِفَ لَكُمْ بَعْضُ الَّذِي تَسْتَعْجِلُونَ

ترجمه :

بگو: چه بسا بخشی از عذابی که در فرارسیدن آن شتاب دارید، (هم اینک) برای فرا گرفتن شما ردیف شده (و بر سرتان سایه افکنده) باشد (و به همین زودی بر شما فرود آید و نابودتان کند).

توضیحات :

« رَدِفَ » : پیاپی شده است . پشت سر هم قرار گرفته است .

سوره نمل آیه 73

متن آیه :
وَإِنَّ رَبَّكَ لَذُو فَضْلٍ عَلَى النَّاسِ وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَشْكُرُونَ

ترجمه :

پروردگارت نسبت به مردم لطف و کرم دارد (و هر چه زودتر تا زیانه عذاب بر سرشان فرود نمی آورد، و بلکه کيفرشان را به تأخیر می اندازد) ولی بیشتر آنان سپاسگزاری نمی کنند (و الطاف و مراحم خدا را نادیده می گیرند).

توضیحات :

« لَذُو فَضْلٍ... » : (نگا : بقره / 243).

سوره نمل آیه 74

متن آیه :
وَإِنَّ رَبَّكَ لَيَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ

ترجمه :

پروردگارت محققاً آگاه است از چیزهایی که سینه‌هایشان در خود نهان می‌دارند، و از چیزهایی که ایشان آشکار می‌سازند.

توضیحات :

« تُكِنُّ » : نهان می‌دارد . پنهان می‌نماید (نگا : بقره / 235).

سوره نمل آیه 75

متن آیه :
وَمَا مِنْ غَايَةٍ فِي السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُبِينٍ

ترجمه :

هیچ زهفته‌ای در آسمانها و زمین نیست، مگر این که (خدا از آن آگاه است و ثبت و ضبط) در کتاب آشکاری است.

توضیحات :

« غَاثِيبَةً » : زهفته . نهن . حرف (ه) براي مبالغه است ، يعنې بسيار پنهان و نهن . « كِتَابِ مُبِينٍ » : (نگا : انعام / 59) .

سوره نمل آيه 76

متن آيه :

إِنَّ هَذَا الْقُرْآنَ يَاقُصُّ عَلَىٰ بَنِي إِسْرَائِيلَ أَكْثَرَ الَّذِي هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

ترجمه :

بيگمان اين قرآن براي بني اسرائيل (حقيقت) اكثر چيزهائي را (که در تورات از احكام و قصص آمده است و) در آنها اختلاف دارند ، روشن و بيان مي‌دارد .

توضیحات :

« يَاقُصُّ » : بيان مي‌دارد . فرومي‌خواند . (نگا : انعام / 57) . « أَكْثَرَ الَّذِي » .. « : (نگا : آل عمران / 59 ، مريم / 30) .

سوره نمل آيه 77

متن آيه :

وَإِنَّهُ لَهْدَىٰ وَرَحْمَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

و قطعاً اين قرآن براي مؤمنان (وسيله) هدايت و رحمت (و مايه نجات و سعادت دو جهان ايشان) است .

توضیحات :

« لِّلْمُؤْمِنِينَ » : هر چند قرآن مايه هدايت و رحمت و سعادت همگان است ، اما ذكر مؤمنان بدان خاطر است که به ويژه ايشان از قرآن منتفع و بهره مند مي‌گردند .

سوره نمل آيه 78

متن آيه :

إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ بِحُكْمِهِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

مسئلاً پروردگارت با قضاوت (دادگرانه و حکیمانه) خود (در روز قیامت) میانشان داوری خواهد کرد ، و او بس چیره و توانا و آگاه و دانا است .

توضیحات :

« يَقْضِي » : داوری مي‌کند . مراد در روز قیامت است (نگا : یونس / 93 ،

جا ثیه / 17). « بِحُكْمِهِ » : با قضاوت و داوری خود .

سوره نمل آیه 79

متن آیه :
فَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ إِنَّكَ عَلَى الْحَقِّ الْمُبِينِ

ترجمه :

پس بر خدا توکل کن (و کار و بار خود را بدو بسپار و بدان که با وجود این که کافران از دعوت تو رویگردانند) تو قطعاً بر (راستای جاده حقیقت و طریقه) حق آشکار هستی (و با دین راستی بینی که داری بر کفار پیروز می‌گرددی) .

توضیحات :

« الْمُبِين » : روشن و آشکار . روشنگر درست از نادرست و جدا سازنده محق از مبطل .

سوره نمل آیه 80

متن آیه :
إِنَّكَ لَا تَسْمِعُ الْمَوْتَىٰ وَلَا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ إِذَا وَلَّوْا مُدْبِرِينَ

ترجمه :

بی‌گمان تو نمی‌توانی مرده دلان (زنده نما) را شنوا بگردانی ، و ندای (دعوت خود) را به گوش کران برسانی ، و وقتی که (به حق) پشت می‌کنند (از آن) می‌گریزند .

توضیحات :

« لَا تَسْمِعُ » : نمی‌شنوایی . شنوا نمی‌گردانی . پذیرا نمی‌گردانی . (نگا : انفال / 23 ، فاطر / 22) . « الْمَوْتَى » : مردگان . مراد کافران و مشرکانی است که تعصب و لجاجت و استمرار بر گناه ، فکر و اندیشه آنان را به خود مشغول داشته است و گوش ایشان را از شنیدن ادله و پذیرش حق انداخته است و آن را به مرده دلانی تبدیل ساخته است (انعام / 122) . « الصُّمَّ » : کران . مراد افرادی است که بنبیه غفلت گوش ایشان را آگنده است ، و اباطیل ایشان را از حقائق گریزان کرده است . « الدُّعَاءَ » : ندای (نگا : انبیاء / 45) . « وَلَّوْا » : (نگا : اسراء / 46 ، نمل / 10) . « مُدْبِرِينَ » : (نگا : توبه / 25 ، انبیاء / 57) . « وَلَّوْا مُدْبِرِينَ » : کسانی که بسیار رویگردان و گریزانند .

سوره نمل آیه 81

متن آیه :
وَمَا أَنْتَ بِهَادِي الْعُمِّيِّ عَن صَلَاتِهِمْ إِنَّ تُسْمِعُ إِلَّا مَنْ يُؤْمِنُ يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ فَمَنْ مَسْلُومٌ

ترجمه :

تو نمی‌توانی کوردلان را از گمراهیشان بازگردانی و به سوی حق

رهنمودشان کنی . تو تنها کسانی را می توانی شنوا (و با حق آشنا) گردانی که به آیات ما ایمان داشته باشند ، چرا که آنان تسلیم شوندگان (حقائق و مخلصان و فرما نبرداران اوامر خدا) هستند .

توضیحات :

« الْعَمِي » : جمع أعمی ، کوران . مراد کوردلان و دل مردگان است (نگا : بقره / 18 و 171) . « إِنْ » : حرف نفی است . « مُسْلِمُونَ » : مطیعان . مخلصان . تسلیم شوندگان .

سوره نمل آیه 82

متن آیه :

وَإِذَا وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ أَخْرَجْنَا لَهُمْ دَابَّةً مِّنَ الْأَرْضِ تُكَلِّمُهُمْ أَنَّ النَّاسَ كَانُوا بِآيَاتِنَا لَا يُوقِنُونَ

ترجمه :

هنگامی که فرمان وقوع قیامت فرامی رسد (و مردمان در آستانه رستاخیز قرار می گیرند ، از جمله نشانه های آن ، یکی این است که) ما جانوری را از زمین برای مردمان بیرون می آوریم که با ایشان سخن می گوید (و برخی از سخنانش این است که کافران که) به آیات خدا ایمان نمی آوردند (اینک با چشم خود ببینند که قیامت دارد شروع می شود و عذاب الهی گریباً نگیرشان می گردد و دیگر پشیمانی سودی ندارد) .

توضیحات :

« وَقَعَ » : رخ داد . فرار رسید . حتمی و ثابت شد (نگا : اعراف / 71 و 118 و 134 ، یونس / 51 ، واقعه / 1 ، حاقه / 15) . در اینجا مراد نزدیک شدن قیامت و پیدایش نشانه های ظهور آن است . « الْقَوْلُ » : فرمان و حکم خدا . مراد فرموده خداوندی دال بر وعید کافران به عذاب است (نگا : اسراء / 16 ، قصص / 63 ، زمر / 71 ، 14) . « دَابَّةً » : جن بندة . حیوان . مراد حیوانی است که دارای مشخصات و صفات خاص خود بوده و ظهور آن یکی از علائم فرار رسیدن قیامت و بسته شدن درگاه توبه است . قرآن به اجمال از آن گذشته است و این ما را بس . احادیث فراوانی را درباره نوع و شکل و محل خروج و کارهای وی ، به پیغمبر (نسبت داده اند که علماء و فقهاء ، اغلب آنها را مردود و نامقبول دانسته اند) نگا : تفسیر روح المعانی ، قاسمی ، کبیر ، الواضح ، المراغی) . حتی برخی (دَابَّةً) را مفرد و برخی جمع ، و گروهی آن را حیوان یا حیوانها ، و دسته ای آن را انسان یا انسانهای مصلح دانسته اند (نگا : تفسیر الواضح ، تفسیر عبدالکریم خطیب ، نمونه ...) . « أَنَّ النَّاسَ ... » : در اصل : « إِنَّ النَّاسَ ... لِأَنَّ النَّاسَ ... » است .

سوره نمل آیه 83

متن آیه :

وَيَوْمَ نَحْشُرُ مِن كُلِّ أُمَّةٍ فَوْجًا مِّمَّنْ يُكَذِّبُ يَا أَيُّهَا تِنَّا فَهَمْ يُوزَعُونَ

ترجمه :

روزی (را ای پیغمبر ! یا دآور شو که قیامت فرامی رسد و) گروه عظیمی

از همه ملتهای را گرد می آوریم که (درد نیا) آیات (کتابهای آسمانی و معجزات پیغمبران ربانی و نشانه های جهانی دال بر وجود) ما را تکذیب می کرده اند ، و پس (از گردآوری ایشان ، جملگی) آنان به یکدیگر ملحق و در کنار هم دیگر نگاه داشته می شوند .

توضیحات :

« فَوْجًا » : گروه و جماعت فراوان . مراد کافران و ناباوران سراسر تاریخ کره خاکی است . « مِمَّنْ » : حرف (مِنْ) بیا نیه است . یعنی : از کسانی که . برخی هم (مِنْ) را تبعیضیه گرفته اند و گفته اند : مراد از فوج تکذیب کنندگان ، رؤسای خطه نده شیطان صفت و سردستگان گمراه و گمراه ساز گروهها و دسته های مختلف مردمان در طول تاریخ است که برای توبیخ بیشتر ، زودتر به پیش خوانده می شوند و مجازات می گردند (نگا : هود / 98 ، مریم / 69) . « آ آیَات » : مراد آیات کتابهای منزل آسمانی ، و معجزات انبیاء ربانی ، و نشانه های جهانی دال بر وجود خدا است (نگا : یوسف / 105 ، فصلت / 53) . « يَوْزَعُونَ » : (نگا : نمل / 17) .

سوره نمل آیه 84

متن آیه :

حَتَّىٰ إِذَا جَاءُوا قَالَ أَكَذَّبْتُم بِآيَاتِي وَلَمْ تُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا أَمْ آذًا
كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

زمانی که (به پای حساب سوق ، و در آنجا حاضر) می آیند (خدا توبیخ کنان خطاب بدیشان) می گوید : آیا آیات مرا تکذیب کرده اید ، بدون آن که (تحقیق نموده و) کاملاً از آنها آگاهی پیدا کرده باشید ؟ ! اصلاً (شما در دنیا) چه کار می کرده اید ؟ (مگر بیهوده آفریده شده بودید ؟) .

توضیحات :

« جَاءُوا » : در مکان حساب و کتاب حاضر آمدند . « وَلَمْ تُحِيطُوا بِهَا عِلْمًا » : درباره آیات کتابهای آسمانی و معجزات پیغمبران و نشانه های دال بر وجود یزدان و پخش در گستره جهان ، تحقیق نکردید و بدون احاطه علمی بدانها ، درصدد انکار آنها بر آمدید ؟ جمله حالیه است . « أَمْ آذًا » : یا چه خیر را . مرکب از حرف عطف (أم) و (ما) استفهامیه است . دراصل از آنان درباره دو چیز سؤال می شود : یکی از تکذیب بدون تحقیق و آگاهی ، و دیگر از اعمالی که انجام می داده اند .

سوره نمل آیه 85

متن آیه :

وَوَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ بِمَا ظَلَمُوا فَهُمْ لَّا يَنْطِقُونَ

ترجمه :

(سرانجام) فرمان (خدا درباره ایشان صادر و عذاب) به سبب ظلمی که کرده اند گردید و زبانگیرشان می شود و (آنان چنان مبهوت و درمانده می گردند

که برای دفاع از خود) سخنی برای گفتن ندارند .

توضیحات :
« وَقَعَ الْقَوْلُ عَلَيْهِمْ » : (نگا : نمل / 82) . « يَمَّا ظَلَمُوا » : به سبب ظلمی که کرده اند و آن تکذیب آیات خدا ، بدون تحقیق و بررسی و علم و آگاهی است .

سوره نمل آیه 86

متن آیه :
الْمُ يَرَوْنَ أَنَّا جَعَلْنَا اللَّيْلَ لَيْسَكُنُوا فِيهِ وَالنَّهَارَ مُبْصِرًا إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

مگر نمی بینند که ما شب را (تاریک) ساخته ایم تا در آن بیارامند ، و روز را روشن نموده ایم (تا در آن به تلاش پردازند ؟) قطعاً در این (ساختار شبها و روزها ، و دگرگونی ظلمانی و نورانی ، که موجب فعل و انفعالات فراوان و گردش چرخه حیات مردمان است) نشانه‌هائی (دال بر وجود قادر متعال و ایزد لایزال) است برای مردمانی که (درباره حقائق می اندیشند و به حقائق مسلم) ایمان می آورند .

توضیحات :

« جَعَلْنَا اللَّيْلَ » : شب را بساخته ایم با تاریکیها و همه ویژگیهایی که دارد . اصل آن جَعَلْنَا اللَّيْلَ مُظْلِمًا است . « لَيْسَكُنُوا » : تا بیارامند . (نگا : یونس / 67 ، قصص / 72) . « مُبْصِرًا » : واضح و آشکار . روشن (نگا : اسراء / 12 و 59 ، نمل / 13) .

سوره نمل آیه 87

متن آیه :
وَيَوْمَ يُنْفَخُ فِي الصُّورِ فَوْزَعٌ مِّنَ فِي السَّمَاوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَن شَاءَ اللَّهُ وَكُلٌّ أَتَوْهُ دَاخِرِينَ

ترجمه :

و (یا داور شو) روزی که در صور دمیده شود ، و تمام کسانی که در آسمانها و زمی نند وحشت زده و هراسناک شوند ، مگر کسانی که خدا بخواهد . و همگان فرو تنانه در پیشگاه او حاضر و آماده می گردند .

توضیحات :

« يَوْمَ » : عطف بر (يَوْمَ) در آیه 83 است . « فَوْزَعٌ » : وحشت زده و هراسان گردد . « إِلَّا مَن » . . . : (نگا : انبیاء / 101 - 103) . « دَاخِرِينَ » : فرو تنان و کرنش بران (نگا : نحل / 48) .

سوره نمل آیه 88

متن آیه :
وَتَرَى الْجِبَالَ تَحْسَبُهَا جَامِدَةً وَهِيَ تَمُرُّ مَرَّ السَّحَابِ صُنِعَ اللَّهُ الَّذِي أَتَقَنَ كُلَّ

شَيْءٍ إِنَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَفْعَلُونَ

ترجمه :

کوهها را می بیند و آنها را ساکن و بی حرکت می پنداری ، در حالی که کوهها مانند ابرها در سیر و حرکت هستند (چرا که کوهها بخشی از کره زمین بوده و کره زمین به دور خود و به دور خورشید می گردد) . این ساختار خدائی است که همه چیز را محکم و استوار (و مرتب و منظم) آفریده است . (خداوندی که حساب و نظام در برنامه آفرینش او است) مسلماً وی از کارهایی که شما انجام می دهید بس آگاه است (و کردار نیک و بدتان را بی جزا و سزا نمی گذارد) .

توضیحات :

« جَامِدَةً » : ساکن و ثابت . آرام و بی حرکت . « وَهِيَ تَمْرٌ... » : از آنجا که حرکت کوهها به ناچار باید همراه حرکت همه زمینهای متصل بدانها باشد ، لذا حرکت کوهها اشاره به حرکت زمین است . زمین هر شبانه روز یک بار به دور خود می گردد ، آن را حرکت وضعی می نامند ، و هر سال یک بار به دور خورشید می گردد و آن را حرکت انتقالی می گویند . « صَنَعَ » : آفرینش . ساختار . مفعول مطلق فعل محذوفی بوده و تقدیر چنین است : « صَنَعَ اللَّهُ ذَلِكَ صَنْعًا . اضافه مصدر است به فاعل خود . « أَتَقَنَ » : محکم و استوار درست کرده است . منظم و مرتب و به تمام و به کمال آفریده است . این آیه یکی از معجزات قرآن است . چرا که تا آن زمان صحبت کردن از حرکت زمین در جهان مطرح نبوده است و اگر هم بوده باشد مشهور و مقبول عام نبوده است .

سوره نمل آیه 89

متن آیه :

مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّنْهَا وَهُمْ مِّنْ قَزَعٍ يَوْمَئِذٍ آمِنُونَ

ترجمه :

کسانی که کارهای پسندیده (چون ایمان به خدا و اخلاص در طاعت) انجام بدهند ، پاداش بهتر و والاتری از آن خواهند داشت (که رضا و خوشنودی پروردگار است) ، و در آن روز (که قیامت فرا می رسد و ترس و خوف مردمان را فرا می گیرد) چنین کسانی در امن و امان بسر می برند (و غم و اندوه و دلهره و نگرانی همگانی ، از آنان به دور است) .

توضیحات :

« قَزَعٌ » : ترس و هراس (نگا : انبیاء / 103) . « آمِنُونَ » : جمع آمن ، در امن و امان . دور از بلا و مصیبت و خوف و هراس . مفرد آمدن بخش نخست آیه ، با توجه به لفظ (مَنْ) ، و جمع آمدن قسمت دوم آیه ، با توجه به معنی آن است .

سوره نمل آیه 90

متن آیه :

وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَكُذِّبَتْ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ هَلْ تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنتُمْ

تَعْمَلُونَ

ترجمه :

و کسانی که کارهای ناپسند (چون شرك و معصیت) انجام می دهند ، به رو در آتش افکنده می شوند (و بدان سرنگون می گردند ، و بدیشان گفته می شود :) آیا جزائی جز سزای آنچه می کردید (و معاصی و کفری که می ورزیدید) به شما داده می شود ؟

توضیحات :

« کیت » : به رو افکنده شد . به صورت بر زمین انداخته شد . از ماده (کب) به معنی افکندن چیزی به صورت بر زمین است . ذکر (وجوه) برای تأکید است ، و مراد از (وجوه) همه اندامها است .

سوره نمل آیه 91

متن آیه :
إِنَّمَا أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ رَبَّ هَذِهِ الْبَلَدَةِ الَّذِي حَرَّمَهَا وَلَهُ كُلُّ شَيْءٍ وَأُمِرْتُ أَنْ أَكُونَ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

ترجمه :

به من دستور داده شده است که تنها و تنها خداوند این شهر (مقدس مکه نام) را بپرستم . آن خداوندی که چنین شهری را حرمت بخشیده است (و آن را حرم امن و امان ساخته است ، و حرام فرموده است که با کشتن انسانی یا ظلم به کسی ، و یا با ذبح حیوان و جانور پناهنده بدان ، و یا این که با کندن درخت و گیاه آن بدان اهانت گردد . اما تصور نشود که فقط این سرزمین ملک خدا است ، بلکه در عالم هستی) همه چیز از آن او است . و به من فرمان داده شده است که از زمره تسلیم شدگان باشم (و همچون سایر مخلصان در برابر او کرنش ببرم و بس) .

توضیحات :

« رَبِّ » : خداوند . صاحب . « هَذِهِ الْبَلَدَةِ » : این شهر . مراد مکه مشرفه است . « حَرَّمَهَا » : آن را حرمت و کرامت بخشیده است . آن را حرام کرده است (نگا : مائده / 96 و 97 ، ابراهیم / 37) . « الْمُسْلِمِينَ » : تسلیم شوندگان . منقادان . مخلصان .

سوره نمل آیه 92

متن آیه :
وَأَنْ أَتْلُوا الْقُرْآنَ فَمَنْ اهْتَدَىٰ فَإِنَّمَا يَهْتَدِي لِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ فَقُلْ إِنَّمَا أَنَا مِنَ الْمُنذِرِينَ

ترجمه :

(به من فرمان داده شده است) این که قرآن را بخوانم (و آن را بررسی و واریسی کرده و خود بفهمم و به دیگران تفهیم نمایم ، و در همه کارهای زندگی برنامه خویشتن گردانم) . پس هر کس (در پرتو آن) راهیاب شود برای (خیر و صلاح و سعادت دنیوی و اخروی) خود راهیاب شده است ، و هر

کس (از قرآن دوری کند و در نتیجه) گمراه گردد (سزای خود را می بیند) . و بگو: من فقط از زمره بیم دهندگان می باشم (و یکی از پیغمبران خدا بوده و وظیفه ما رساندن فرمان یزدان است و حساب و کتاب بر خدای منان) .

توضیحات :
« أَتَلَوْا » : تلاوت نمایم . الف زائدی در رسم الخط قرآنی در آخر دارد .

سوره نمل آیه 93

متن آیه :
وَقُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ سَيَّرَ بِكُمْ آيَاتِهِ فَتَعْرِفُونَهَا وَمَا رَبُّكَ بِغَافِلٍ عَمَّا تَعْمَلُونَ

ترجمه :
و بگو: حمد و سپاس خدای را سزا است . او آیات خود را به شما نشان خواهد داد و شما آنها را خواهید شناخت ، و پروردگار تو از آنچه انجام می دهید غافل و بی خبر نیست .

توضیحات :
« سَيَّرَ بِكُمْ آيَاتِهِ » : مراد از آیات ، آثار قدرت خدا در دنیا و اسرار عالم هستی است که در پرتو پیشرفت علم ، مردمان با خداشناسی آشناتر می شوند . یا این که مراد از آیات ، فرموده های قرآن است که با گذشت زمان و ترقی دانش و معرفت ، اعجاز آن نمایانتر می گردد (نگا : فصلت / 53) .

سوره قصص آیه 1

متن آیه :
طسم

ترجمه :
طا . سین . میم .

توضیحات :
« طسم » : از حروف مقطعه اند (نگا : بقره / 1) .

سوره قصص آیه 2

متن آیه :
تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْمُبِينِ

ترجمه :
اینها آیه های کتاب روشن و روشنگرند .

توضیحات :
« تِلْكَ » : این آیات قرآنی . « الْمُبِينِ » : آشکار . آشکار کننده (نگا

: مائده / 15 ، يوسف / 1 ، حجر / 1). یعنی قرآن مجید با محتوای روشنی ، حق را از باطل و راه را از بیراهه نمودار می‌سازد و روشنگر راه سعادت انسانها می‌باشد .

سوره قصص آیه 3

متن آیه :

تَتْلُوا عَلَيْكَ مِنْ نَزِيلِ مُوسَىٰ وَفِرْعَوْنَ بِالْحَقِّ لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

ما راست و درست بر تو گوشه‌ای از داستان واقعی موسی و فرعون را می‌خوانیم ، برای (استفاده) کسانی که مؤمنند (و می‌خواهند در میان انبوه مشکلات ، راه خود را به سوی هدف بگشایند) .

توضیحات :

« تَتْلُوا » : تلاوت می‌کنیم . می‌خوانیم . در رسم الخط قرآنی ، الف زائدی در آخر دارد . « نَزِيلًا » : خیر . داستان (نگاه : مائده / 27 ، انعام / 34 و 67) . « مِنْ نَزِيلًا » : حرف (من) تبعیضیه است . یعنی گوشه‌ای از این داستان پرماجرا . « بِالْحَقِّ » : راست و درست . عین واقعیت . یعنی آنچه در اینجا آمده است ، نه تنها خالی از هرگونه خرافات است ، بلکه بیان واقعی مطالب حقیقی است . « لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ » : تأکیدی است بر این حقیقت که مؤمنان هدف اصلی این آیات بوده و ذکر داستان به خاطر آنان و جهت استفاده ایشان است .

سوره قصص آیه 4

متن آیه :

إِنَّ فِرْعَوْنَ عَلَا فِي الْأَرْضِ وَجَعَلَ أَهْلَهَا شِيَعًا يَسْتَضِعُّ طَائِفَةً مِّنْهُمْ يَذَّبِحُونَ أَبْنَاءَهُمْ وَيَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ إِنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُفْسِدِينَ

ترجمه :

فرعون در سرزمین (مصر ، شروع به) استکبار و سلطه‌گری کرد ، (در میان) مردمان آنجا (تفرقه انداخت و آنان) را به گروه‌ها و دسته‌های مختلفی تبدیل نمود . (هرگروهی و دسته‌ای به دفاع از افراد خود و جنگ و دشمنی با سایرین می‌پرداخت . فرعون مخصوصاً مردمان مصر را به دو گروه مشخص قبایلی و سبطیان تقسیم کرد ، (و گروهی از ایشان را) که سبطیان یعنی بنی‌اسرائیل بودند ، در برابر قبایلیان (ضعیف و ناتوان می‌کرد . پسرانشان را سر می‌برید و دخترانشان را (برای خدمت‌گذاری) زنده نگاه می‌داشت . او مسلماً از زمره تباهکاران (و جنایتکاران تاریخ) بود .

توضیحات :

« عَلَا » : سرکشی و قلدری کرد . زورگویی کرد و بزرگی فروخت (نگاه : مؤمنون / 91 و 46 ، یونس / 83) . « شِيَعًا » : جمع شیعه ، گروه‌ها و دسته‌ها . طوائف گوناگون . « طَائِفَةً مِّنْهُمْ » : مراد سبطیان یا بنی‌اسرائیل است (نگاه : بقره / 49) . « يَسْتَحْيِي نِسَاءَهُمْ » : (نگاه : بقره / 49 ، اعراف / 127 و 141 ، ابراهیم / 6) .

سوره قصص آیه 5

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَنُرِيدُ أَنْ نَمُنَّ عَلَى الَّذِينَ اسْتُضِعُوا فِي الْأَرْضِ وَنَجْعَلَهُمْ أَئِمَّةً وَنَجْعَلَهُمُ
 الْوَارِثِينَ

ترجمه :

ما مي خواهستيم که به ضعيفان و ناتوانان تفضل نمائيم و ايشان را پيشوايان و وارثان (حکومت و قدرت) سازيم .

توضیحات :

« نَمُنَّ » : تفضل کنیم و نعمت بخشيم . مشمول مواهب خود نمائيم (نگا : آل عمران / 164 ، نساء / 94 ، انعام / 53 ، طه / 37) . « أئِمَّةً » : جمع امام ، پيشوايان . سردستگان (نگا : انبياء / 73 ، توبه / 12) . « الْوَارِثِينَ » : به ارث برندگان . مراد به دست گیرندگان و دريافت کنندگان حکومت و قدرت است (نگا : شعراء / 59) .

سوره قصص آیه 6

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَنَمَكِّنْ لَهُمْ فِي الْأَرْضِ وَنُرِي فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا مِنْهُمْ مَا كَانُوا يَحْذَرُونَ

ترجمه :

و ايشان را در سرزمين (مصر) مستقر گردانيم و سلطه و حكو متشان دهيم ، و بر دست مستضعفان ، به فرعون و هامان و لشكريانشان چيزي را بنمايمايم که از آن درهراس بودند .

توضیحات :

« نَمَكِّنْ » : مکانت و منزلت بخشيم . سلطه و قدرت دهيم . مستقر سازيم و حکومت دهيم . « هَامَانَ » : وزير فرعون و مستشار اعظم او بود « مَا » : آنچه . مراد هلاك فرعون و فرعو زيان بر دست بني اسرا ئيل است (نگا : يونس / 90) که در اينجا به مقدمات آن اشاره شده است .

سوره قصص آیه 7

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ أُمِّ مُوسَىٰ أَنْ أَرْضِعِيهِ فَإِذَا خَفْتِ عَلَيْهِ فَأَلْقِيهِ فِي الْيَمِّ وَلَا تَخَافِي وَلَا تَحْزَنِي إِنَّا رَادُّوهُ إِلَيْكَ وَجَاعِلُوهُ مِنَ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

ما به مادر موسي الهام کرديم که موسي را شير بده ، و هنگامي که بر او ترسيدي ، وي را به دريا (گونه نيل) بينداز ، و مترس و غمگين مباش که ما او را به تو باز مي گردانيم و از زمرة پيغمبران شمي نمائيم .

توضیحات :

« أَوْحَيْنَا » : الهام کرديم . پيام داديم (نگا : نحل / 68 ، مائده / 111 ، طه /

38 ، انفال / 12 ، زلزله / 5) . «الْيَمِّ» : دریا . مراد رودخانه عظیم نیل است (نگا : طه / 39) .

سوره قصص آیه 8

متن آیه :
قَالَتْ قِطْعَةُ آلِ فِرْعَوْنَ لِيَكُونَ لَهُمْ عَدُوًّا وَحَزَنًا إِنَّ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَجُنُودَهُمَا كَانُوا خَاطِئِينَ

ترجمه :

(کار به جائي رسيد که مادر موسي ناچار شد ، او را به دريا گونه نیل (بيندازد) خاندان فرعون ، موسي را (از روي امواج نیل) برگرفتند تا سرانجام دشمن آنان و مايه اندوهشان گردد ! مسلماً فرعون و هامان و لشکريانشان خطاکار بودند .

توضیحات :

«آل» : خاندان . دار و دسته . « لِيَكُونَ » : لام اين واژه لام عا قيت است ؛ نه لام علت . يعني سرا نجام و عا قيت کار چنين شد . « حَزَنًا » : حزن و حزن به معني غم و اندوه است . در اينجا به معني اسم فاعل محزن است ، يعني : مايه اندوه و سبب غم .

سوره قصص آیه 9

متن آیه :
وَقَالَتِ امْرَأَتُ فِرْعَوْنَ قُرَّتُ عَيْنٍ لِّيَ وَلَكَ لَ تَفْتَلُوهُ عَسَىٰ أَنْ يَنْفَعَنَا أَوْ نَتَّخِذَهُ وَلَدًا وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

زن فرعون (آسیه هنگامي که دید آنان قصد کشتن کودک را دارند) گفت : او را نکشید ، نور چشم من و تو است . شاید براي ما مفيد باشد ، و يا اصلاً او را پسر خود کنیم . آنان نمي فهميدند (که دست تقدیر در پس پرده غيب چه بازي مي کند) .

توضیحات :

« قُرَّتُ عَيْنٍ » : روشني چشم . مراد مايه سرور و شادماني است (نگا : طه / 40) . (قُرَّةٌ) : خيبر مبتدای محذوف است و اصل آن چنين است : هُوَ قُرَّةٌ عَيْنٍ . « امْرَأَةٌ فِرْعَوْنَ » : زن فرعون . مراد آسیه ، همسر فرعون است که قرآن او را زن با ايماني معرفي مي کند (نگا : تحريم / 11) .

سوره قصص آیه 10

متن آیه :
وَأَصْبَحَ فُؤَادُ أُمِّ مُوسَىٰ فَارغًا إِنْ كَادَتْ لَتُبْدِي بِهِ لَوْلَا أَنْ رَبَّنَا عَلَىٰ قَلْبِهَا لِتَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

دل مادر موسي تهی (از صبر و قرار) شد ، و اگر دل او را (با اعطاي صبر و

شد که بیانی (برجای و استوار نمی‌داشتیم تا از زمره باورمندان) به وعده خدا) باشد ، نزدیک بود (بر اثر ناراحتی و پریشانی ، راز) او را آشکار سازد (و فریاد بزند که وای فرزندم !) .

توضیحات :

« فَأَرغاً » : خالی و تهی . مراد خالی از قوت و قدرت ضبط خود و تهی از خویش‌تنداری و شد که بیانی (نگا : ابراهیم / 43) . « إِنَّ ... لَتَبْدِي ... » : از مصدر ابداء به معنی بیان و اظهار است . « رَبَّطْنَا عَلَي قَلْبِهَا » : دل او را بر جای و استوار داشتیم (نگا : کهف / 14) . « أَلَمْؤُمِنِينَ » : مراد باورمندان و معتقدان به وعده خدا است ، که در اینجا (إِنَّا رَأَوْهٓ إِلكِ ...) در آیه هفتم است .

سوره قصص آیه 11

متن آیه :

وَقَالَتْ لِأَخْتِهِ قُصِيهٖ فَبَصَّرَتْ يَهٗ عَن جُنْبٍ وَهَمْ لَّا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

(مادر موسی ، در پرتو لطف خدا ، آرامش خود را با زیافت) و به خواهر موسی گفت : او را پیچ وئی و پیگیری کن (تا ببینی نیم حال و وضع او چه می‌شود . خواهر موسی دستور مادر را انجام و درادور موسی را زیر نظر داشت) و او را از جا نمی‌دید بدون این که آنان بدانند .

توضیحات :

« قُصِيهٖ » : او را دنبال کن . حال و وضع او را بپای . « عَن جُنْبٍ » : از جا نمی‌از گوشه‌ای . مراد درادور است . « وَ هَمْ لَّا يَشْعُرُونَ » : در حالی که فرعون و فرع و نیان نمی‌دانستند که او خواهر موسی است و مشغول دیدن است .

سوره قصص آیه 12

متن آیه :

وَحَرِّمْنَا عَلَیهِ الْمَرَاضِعَ مِن قَبْلُ فَقَالَتْ هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَی أَهْلِ بَيْتٍ يَكْفُلُونَہٗ لَكُمْ وَهَمْ لَهَا نَاصِحُونَ

ترجمه :

و ما دایگان را از او بازداشتیم (و نگذاشتیم نوزاد پستان زنی را بامکد) پیش از آن (که مادرش را پیدا و به دایگانی موسی بپرند ! مأموران در جستجوی دایگان می‌گشتند . خواهر موسی خود را بدیشان رساند) و گفت : آیا شما را به ساکنان خانوادہ‌ای رهنمود کنم که برایتان سرپرستی او را بر عهده گیرند (و وی را شیر دهند و پرورش کنند) و خیرخواه و دلسوز او باشند ؟

توضیحات :

« حَرِّمْنَا » : تحریم کردیم . مراد از تحریم ، منع کردن و بازداشتن است . « الْمَرَاضِعُ » : جمع مَرَضِع ، زنان شیرده . دایگان . یا جمع مَرَضِع است و اسم مکان و مراد پستان است . یا این که مصدر میمی و به معنی رضاع و شیر دادن است .

« نَاصِحُونَ » : دلسوزان . خیرخواهان .

سوره قصص آیه 13

مَتْنِ آيَةِ :
فَرَدَدْنَا هُ إِلَىٰ أُمَّهٖ كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا وَلَا تَحْزَنَ وَلِتَعْلَمَ أَنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَلَكِنَّ
أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

(مأموران مادر موسی را به قصر فرعون بردند و نوزاد سخت پستان او را مکیدن گرفت و برق خوشحالی از چشمها جستن کرد، و بدین ترتیب) ما موسی را به مادرش بازگردانیم تا چشمش (از دیدار او) روشن شود (و غم و اندوهی در دل او نماند) و غمگین نگردد و بداند که وعده خدا راست است ، اگر چه بیشتر مردم (چنین) نمی دانند .

توضیحات :

« كَيْ تَقَرَّ عَيْنُهَا » : (نگا : قصص / 9) .

سوره قصص آیه 14

مَتْنِ آيَةِ :
وَلَمَّا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَاسْتَوَىٰ آتَيْنَاهُ حُكْمًا وَعِلْمًا وَكَذَٰلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

و زمانی که موسی به نهایت قدرت و رشد (جسمانی) خود رسید ، و خرد و اندیشه اش کامل گردید ، بدو فرزاندگی و دانش دادیم ، و ما این گونه به نیکوکاران پاداش می دهیم (و خوبی و نیکی ایشان را با خوبی و نیکی پاسخ داده و آنان را در هر دو جهان یاری می کنیم و خوشبخت می گردانیم) .

توضیحات :

« أَشُدُّ » : قدرت و قوت . مراد رشد و نمو جسمانی است . « إِسْتَوَىٰ » : تکامل و تعادل پیدا کرد و از نظر خرد و اندیشه کامل گردید . « حُكْمًا » : حکمت . فرزاندگی . روشن بینی (نگا : انعام / 89) .

سوره قصص آیه 15

مَتْنِ آيَةِ :
وَدَخَلَ الْمَدِينَةَ عَلَىٰ حِينِ غَفْلَةٍ مِّنْ أَهْلِهَا فَوَجَدَ فِيهَا رَجُلَيْنِ يَقْتَتِلَانِ هَٰذَا مِنْ شِيعَتِهِ وَهَٰذَا مِنْ عَدُوِّهِ فَاَسْتَفَاثَهُ الَّذِي مِنَ شِيعَتِهِ عَلَى الَّذِي مِنْ عَدُوِّهِ فَوَكَرَهُ مُوسَىٰ وَقَضَىٰ عَلَيْهِ قَالِ هَٰذَا مِنْ عَمَلِ الشَّيْطَانِ إِنَّهُ عَدُوٌّ مُّضِلٌّ
مُبِينٌ

ترجمه :

موسی (از قصر فرعون ، رهسپار کوچه و بازار پا یتخت مملکت شد) و بدون این که اهالی شهر مطلع شوند ، وارد آنجا گردید . در شهر دید که دو مرد می جنگند که یکی از قبیله او (بنی اسرا ئیلیها) و دیگری از دشمنان

او (یعنی از طا ئفه قبطیهای جا نیدار فرعون) است . فردی که از قبیله او بود ، علیه کسی که از دشمنانش بود ، از موسی کمک خواست (و موسی کمکش کرد) و مشتت بدو زد و او را کشت ! موسی گفت : این از عمل شیطان بود (چرا که با وسوسه خود بر سر خشمم آورد و غافلگیرم کرد) . واقعاً او دشمن گمراه کننده آشکاری است .

توضیحات :

« الْمَدِينَةِ » : مراد پایتخت مملکت فرعون است که گویا « منف » یا « مصر » و یا این که « مصرایم » نام داشته است . « عَلِي حِينَ » : حرف (عَلِي) به معنی (فی) است . « شَيْعَةً » : قوم و قبیله . « إِسْتَعَاثَ » : یاری و کمک خواست . فریادرس طلبید . « وَكَزَّ » : مشت زد . « قَضَى عَلَيْهِ » : او را کشت .

سوره قصص آیه 16

متن آیه :

قَالَ رَبِّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي فَاغْفِرْ لِي وَغْفَرَهُ إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

(موسی از کرده خود پشیمان شد و رو به درگاه خدا کرد و) گفت : پروردگارا ! من بر خویشتن (با کشتن یک تن) ستم کردم ، پس (به فریادمرس و) مرا ببخش . (خدا دعایش را اجابت کرد) و او را بخشید ، چرا که خدا بس آمرزگار و مهربان (درباره بندگان پشیمان و توبه کار) است .

توضیحات :

« ظَلَمْتُ نَفْسِي » : (نگا : نمل / 44) .

سوره قصص آیه 17

متن آیه :

قَالَ رَبِّ يَا أَنعَمْتَ عَلَيَّ فَلَنْ أَكُونَ ظاهيراً لِّلْمُجْرِمِينَ

ترجمه :

گفت : پروردگارا ! به پاس نعمتهائی که به من عطاء فرموده ای (و عطاء می فرمائی که م غفرت و مرحمت است) ، هرگز پشت پیان بدکاران و بزهکاران نخواهم شد .

توضیحات :

« يَا أَنعَمْتَ عَلَيَّ » : حرف باء می تواند برای سبب و یا قسم استعطافی باشد . در صورت نخست ، یعنی : به سبب نعمتهائی که عطاء فرموده ای که قدرت و قوت و جاه و نعمت و عزت و دانش و حکمت است . و به سبب لطفی که می فرمائی و م غفرتی که عطاء می نمائی . در صورت دوم ، یعنی : تو را سوگند می دهم به نعمتهائی که روا داشته ای این که مرا ببخشی و آمرزش خویش را بهره ام گردانی ، که اگر چنین شود ، دیگر من .

..

سوره قصص آیه 18

متن آیه :
فَأَصْبَحَ فِي الْمَدِينَةِ خَائِفاً يَتَرَقَّبُ. وَإِذَا الْآذِي اسْتَنْصَرَهُ يَا لَأُمْسِ
يَسْتَنْصِرُهُ قَالَ لَهُ مُوسَى إِنَّكَ لَغَوِيٌّ مُبِينٌ

ترجمه :

در شهر، ترسان و نگران، شب را به روز آورد، و ناگهان کسی که دیروز از موسی یاری و مدد خواسته بود، او را به فریاد خواند (چرا که با قبطی دیگری گلا و یز شده بود و از عهده اش بر نمی آمد). موسی بدو گفت: حَقّاً تو گمراه آشکاری.

توضیحات :

« يَتَرَقَّبُ » : خویشتن را می پائید، و مواظب مأموران بود. چشم به راه گر فتاری و مجازات خویش بود. جمله فعل و فاعل خیر دوم (أَصْبَحَ) یا حال ضمیر مستتر در (خَائِفاً) است. برخی (أَصْبَحَ) را تام بشمار آورده اند و (خَائِفاً) و (يَتَرَقَّبُ) را حال اول و دوم دانسته اند. « غَوِيٌّ » : گمراه و سرگشته.

سوره قصص آیه 19

متن آیه :

فَلَمَّا أَنْ أَرَادَ أَنْ يَبْطِشَ بِالَّذِي هُوَ عَدُوٌّ لَهُمَا قَالَ يَا مُوسَى أَتُرِيدُ أَنْ
تَبْقَى لِي فِي كَمَا قَتَلْتَ نَفْساً يَا لَأُمْسِ إِنْ تُرِيدُ إِلَّا أَنْ تَكُونَ جَبَّاراً فِي
الْأَرْضِ وَمَا تُرِيدُ أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُصْلِحِينَ

ترجمه :

و همین که موسی خواست به سوی کسی که دشمن آن دو بود دست بگشاید و حمله نماید، (مرد قبطی فریاد زد و) گفت: آیا می خواهی مرا بکشی همان گونه که دیروز کسی را کشتی؟ در زمین جز این نمی خواهی که ستمگر زورگوئی باشی، و نمی خواهی که از اصلاحگران باشی.

توضیحات :

« يَبْطِشَ » : حمله ور شود. یورش برد. « جَبَّاراً » : زورگو. قدرتمند و قدرت نما. نیرومندی که هر چه بخواهد بکند و از فرمان خدا نا فرمانی نماید.

سوره قصص آیه 20

متن آیه :

وَجَاءَ رَجُلٌ مِنْ أُوْصِيَ الْمَدِينَةِ يَسْعَى قَالَ يَا مُوسَى إِنَّ الْمَلَأَ يَأْتَمِرُونَ بِكَ
لِيُقْتَلُوكَ فَاخْرُجْ إِنِّي لَمِنَ النَّاصِحِينَ

ترجمه :

(وقتی که خیر کشته شدن قبطی پراکنده شد) مردی (که از خانواده فرعون بود و ایمان آورده بود) از نقطه دوردست شهر شتابان آمد و گفت: ای موسی! درباریان و بزرگان قوم برای کشتن تو به رایزنی نشسته اند، پس (هر چه زودتر از شهر) بیرون برو. مسلماً من از خیرخواهان و دلسوزان تو هستم.

توضیحات :

« أَقْصَى الْمَدِينَةِ » : دورترین نقطه شهر. « يَسْعَى » : مراد از سعی ، سرعت در رفتن است . « الْمَلَأَ » : بزرگان دولت ، دولت‌مردان . « يَا تَمْرُونَ » : مشاورت می کنند . رایزنی می نمایند . « الْغَائِبِينَ » : (نگا : اعراف / 21 و 79 ، یوسف / 11 ، قصص / 12) .

سوره قصص آیه 21

متن آیه :

فَخَرَجَ مِنْهَا خَائِفًا يَتَرَقَّبُ قَالَ رَبِّ نَجِّنِي مِنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

موسی از شهر خارج شد ، درحالی که ترسان و چشم به راه بود (که هر لحظه حادثه‌ای رخ دهد و فرعو نیان او را دستگیر کنند . خدا را به فریاد خواند و) گفت : پروردگارا ! مرا از مردمان ستمگرها نجات بخش .

توضیحات :

« خَائِفًا » : ترسان . « يَتَرَقَّبُ » ، انتظار می کشید . چشم به راه دستگیری و وقوع پی آمدها و حوادث بود .

سوره قصص آیه 22

متن آیه :

وَلَمَّا تَوَجَّهَ تَلْقَاءَ مَدْيَنَ قَالَ عَسَى رَبِّي أَن يَهْدِيَنِي سَوَاءَ السَّبِيلِ

ترجمه :

و هنگامی که رو به جانب مدین (شهر شعیب) کرد ، گفت : امید است که پروردگارم مرا به راستای راه رهنمود فرماید (و ناهمواریها و گرفتاریها را از سر من به دور دارد) .

توضیحات :

« تَوَجَّهَ » : رو کرد . « تَلْقَاءَ » : جانب . سو . « مَدْيَنَ » : (نگا : اعراف / 85) . « عَسَى » : امید است . « سَوَاءَ السَّبِيلِ » : (نگا : بقره / 108 ، مائده / 12 و 60 و 77) .

سوره قصص آیه 23

متن آیه :

وَلَمَّا وَرَدَ مَاءَ مَدْيَنَ وَجَدَ عَلَيْهِ أُمَّةً مِّنَ النَّاسِ يَسْكُنُونَ وَوَجَدَ مِنْ دُونِهِمْ امْرَأَتَيْنِ تَذُودَانِ قَالَ مَا خَطْبُكُمَا قَالَتَا لَا نَسْقِي حَتَّى يَصِيرَ الرِّعَاءُ وَأَبُونَا شَيْخٌ كَبِيرٌ

ترجمه :

و هنگامی که به (چاه) آب مدین رسید ، مردمان زیادی را دید که بر آن گرد آمده اند و چهارپایان خود را سیراب می کنند ، و آن طرف تر دو زنی را دید که گوسفندان خویش را می پایند (و نمی گذارند به چاه نزدیک

شوند و با دیگر گوسفندان بیامیزند). گفت: شما دو نفر چه کار می‌کنید؟ (چرا گوسفندان خود را دورادور نگاه داشته‌اید و ایشان نمی‌دهید؟). گفتند: پدر ما پیرمرد کهنسالی است و ما گوسفندان را آب نمی‌دهیم تا چوپانان (همگی، گوسفندان خود را) برمی‌گردانند (و چاه آب خلوت می‌شود).

توضیحات:

«أُمَّةٌ»: جماعت زیاد. مردمان فراوان. «مِنْ ذُوْنِهِمْ»: با تین تر از آنان. مکانی نزدیک به جائی که مردمان در آنجا اجتماع کرده بودند. «تَذُوْدَانِ»: حفاظت و نگهداری می‌کردند. مراد دور نگهداشتن گوسفندان از قاطبی شدن با گوسفندان مردم و رفتن آنها به میان جمعیت است. «مَا خَطَبَكُمَا»: کارتان چیست؟ مراد این است که چرا گوسفندان خود را با دیگران آب نمی‌دهید؟ (نگاه: طه / 95، حجر / 57، یوسف / 51). «يَصْدِرُ»: برمی‌گردانند. خارج می‌کنند. «الرَّعَاءُ»: جمع راعی، چوپانان. «شَيْخٌ»: پیرمرد. «كَبِيرٌ»: کهنسال. سالخورده. یا دأوری: مفعول‌های افعال «يَسْقُونَ، تَذُوْدَانِ، نَسَقِي، يَصْدِرُ» محذوف است.

سوره قصص آیه 24

متن آیه:

فَسَقَى لَهُمَا ثُمَّ تَوَلَّى إِلَى الظِّلِّ فَقَالَ رَبِّ إِنِّي لِمَا أَنْزَلْتَ إِلَيَّ مِنْ خَيْرٍ
فَاقِيرٌ

ترجمه:

(موسی طش به حال آنان سوخت، و) گوسفندان ایشان را سیراب کرد. سپس (از فرط خستگی) به زیر سایه (درختی) رفت و عرضه داشت: پروردگارا! من نیازمند هر آن چیزی هستم که برایم حواله و روانه فرمائی.

توضیحات:

«تَوَلَّى»: پشت کرد و رفت. «خَيْرٌ»: رزق و روزی. خوبی و نیکی. «إِنِّي... فَاقِيرٌ»: هر رزقی که برای من فرستی نیازمند آنم، و هر گونه نیکی و نیی که در حق من کنی محتاج بدانم.

سوره قصص آیه 25

متن آیه:

فَجَاءَتْهُ إِجْدَاهُمَا تَمْشِي عَلَى اسْتِجْيَاءٍ قَالَتْ إِنَّ أَبِي يَدْعُوكَ لِيَجْزِيَكَ
أَجْرَ مَا سَقَيْتَ لَنَا فَلَمَّا جَاءَهُ وَقَصَّ عَلَيْهِ الْقِصَصَ قَالَ لَا تَخَفْ نَجَوْتَ مِنَ
الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

ترجمه:

یکی از آن دو (دختر) که با نهایت حیاء گام برمی‌داشت (و پیدا بود که از سخن گفتن با یک جوان بیگانه شرم دارد) به پیش او آمد و گفت: پدرم از تو دعوت می‌کند تا پاداش این که (لطف فرموده و آب از چاه بیرون کشیده‌ای و بدان گوسفندان) ما را آب داده‌ای، به تو بدهد.

هنگامي که موسي به پيش پدر او آمد و سرگذشت خود را براي وي بيان کرد ، گفت : نترس که از مردمان ستمگر رهائي يافته‌اي (و اينجا از قلمرو آنان بيرون است و دسترسي به تو ندارند) .

توضيحات :
« عَلَيَّ اسْتَجِيبَاً » : با حياء و شرم . « الْقَصَصَ » : داستان . سرگذشت (نگا : يوسف / 3) .

سوره قصص آيه 26

متن آيه :
قَالَتْ إِحْدَاهُمَا يَا أَبَتِ اسْتَأْجِرْهُ إِنَّ خَيْرَ مَنِ اسْتَأْجَرْتَ الْقَوِيُّ الْأَمِينُ

ترجمه :
يکي از آن دو (دختر) گفت : اي پدر من ! او را استخدام کن . چرا که بهترين کسي را که بايد استخدام کنی شخصي است که نيرومند و درستکار باشد .

توضيحات :
« يَا أَبَتِ » اي پدر من ! (نگا : يوسف / 4 و 100 ، مريم / 42 - 45) .
« اسْتَأْجِرْهُ » : او را اجير کن . او را به کار گمار . « اسْتَأْجَرْتَ » : اجير کرده‌اي . به کار گمارده‌اي . ذکر فعل به صورت ماضي و اراده معني به صورت مضارع ، اشاره دارد به اين که ، او آزموده و شناخته شده مي باشد . « الْقَوِيُّ » : خبير (إِنَّ) است .

سوره قصص آيه 27

متن آيه :
قَالَ إِنِّي أُرِيدُ أَنْ أُنكِحَكَ إِحْدَى ابْنَتَيَّ هَاتَيْنِ عَلَى أَنْ تَأْجُرَنِي ثَمَانِي حَجَّاتٍ فَإِنْ أَتَمَمْتَ عَشْرًا فَمِنْ عِنْدِكَ وَمَا أُرِيدُ أَنْ أَسْأَلَكَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :
(شعيب - پدر آن دو دختر - به موسي) گفت : من مي خواهم يکي از اين دو دخترم را به ازدواج تو درآورم ، به اين شرط که هشت سال براي من کار کنی . سپس اگر هشت سال را به ده سال تمام برساني ، محبتي کرده‌اي ، (و اين دو سال اضافه بر تو واجب نيست . به هر حال) من نمي خواهم بر تو سخت گيري کنم (و تو را به درازترين مدت وا دارم) . اگر خدا بخواهد مرا از زمره نيکان خواهي يافت (و خواهی دید که من به عهد خود وفا مي کنم) .

توضيحات :
« تَأْجُرَنِي » : براي من کار کنی . خوبشستن را کارگر من گرداني . « حَجَّاتٍ » : جمع حجة ، سالها . « مِنْ عِنْدِكَ » : از بزرگواري خودت است . کاري است که به اختيار خود مي کنی .

سوره قصص آیه 28

متن آیه :
 قَالَ ذَلِكَ بَيِّنَاتٍ وَ بَيْنَكَ أَيَّمَا الْأَجْلَامِينَ فَصَيِّتُ فَلَمَّا عُدَّوَانِ عَلَيَّ وَاللَّهُ عَلَيَّ مَا نَقُولُ وَ كَيْلُ

ترجمه :

(موسی پذیرفت و) گفت : این قراردادی میان من و تو است . البته هر کدام از این دو مدت را برآوردم (به عهد خود وفا کرده ام ، و از من خواسته نمی شود که بیش از آن کار کنم) و بر من ستم نمی گردد . خدا هم بر آنچه ما می گوئیم شاهد و گواه است .

توضیحات :

« الْأَجْلَامِينَ » : دو مدت . دوسرا نجام . « لا عُدَّوَانِ عَلَيَّ » : نباید به من ستم شود و بر مدت افزوده گردد . گناهی بر من نیست ، چرا که زمان کار خود را به پایان برده ام . « وَ كَيْلُ » : شاهد و گواه . کسی که کار بدو واگذار می شود و حافظ مردمان و مسؤول کار آنان است .

سوره قصص آیه 29

متن آیه :
 فَلَمَّا قَضَى مُوسَى الْأَجَلَ وَسَارَ بِأَهْلِهِ آنَسَ مِنْ جَانِبِ الطُّورِ نَارًا قَالَ لِأَهْلِهِ امْكُثُوا إِنِّي آنَسْتُ نَارًا لَعَلِّي آتِيكُمْ مِنْهَا بِخَبَرٍ أَوْ جَذْوَةٍ مِنَ النَّارِ لَعَلَّكُمْ تَصْطَلُونَ

ترجمه :

هنگامی که موسی مدت را به پایان رسانید و همراه خانواده اش (از مدین به سوی مصر) حرکت کرد ، در جانب کوه طور آتشی را دید به خانواده اش گفت : بایستتید . من آتشی می بینم . شاید از آنجا خبری (از راه) یا شعله ای از آتش برای شما بیاورم تا خویشتن را بدان گرم کنید .

توضیحات :

« قَضَى » : بسر برد . « أَهْلُ » : خانواده . همسر و سایر همراهان . « آنَسَ » : دید . مشاهده کرد (نگا : طه / 10 ، نمل / 7) . « جَذْوَةٍ » : اخگر سوزان . شعله آتش . « تَصْطَلُونَ » : خود را با آتش گرم کنید (نگا : نمل / 7) .

سوره قصص آیه 30

متن آیه :
 فَلَمَّا أَتَاهَا نُودِيَ مِنْ شَاطِئِ الْوَادِي الْأَيْمَنِ فِي الْبُقْعَةِ الْمُبَارَكَةِ مِنَ الشَّجَرَةِ أَنْ يَا مُوسَى إِنِّي أَنَا اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

هنگامی که موسی به کنار آتش آمد ، از ناحیه سرزمین راست (خود) در منطقه مبارکی (چون کوه طور) از میان یک درخت ندا داده شد : ای موسی ! من یزدانم ، پروردگار جهانم .

توضیحات :
 « شَطَائِي » : ساحل . کناره . « الْوَادِي » : (نگا : طه / 12) . « الْأَيْمَن » : طرف راست . میمون و مبارک (نگا : تفسیر قاسمی) . « مِنَ الشَّجَرَةِ » : از میان درخت . از سوی درخت .

سوره قصص آیه 31

متن آیه :
 وَأَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَلَمَّا رَآهَا تَهْتَزُّ كَأَنَّهَا جَانٌّ وَلَّى مُدْبِرًا وَلَمْ يُعَقِّبْ يَا مُوسَى أ فِيلٌ وَلَا تَخَفْ إِنَّكَ مِنَ الْأَمِينِينَ

ترجمه :

و عصای خود را بپنداز . وقتی که موسی دید که همسان ماری با سرعت و شدت حرکت می کند ، پشت کرد و پای به فرار گذاشت و پشت سر خود را نگاه نکرد . (بار دیگر نداده شد :) ای موسی ! برگرد و نترس که تو از زمره افرادی هستی که (از مخاوف و مکاره) دراما نند .

توضیحات :

« جَانٌّ » : (نگا : نمل / 10) . « أ فِيلٌ » : رو کن . بیا . « الْأَمِينِينَ » : جمع آمین ، درامن و امان .

سوره قصص آیه 32

متن آیه :
 أَسَلِكُ بِيَدِكَ فِي جَيْبِكَ تَخْرُجُ بَيْضَاءَ مِنْ غَيْرِ سُوءٍ وَأَضْمُمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ فَذَانِكَ بُرْهَانَانِ مِنْ رَبِّكَ إِلَى فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ

ترجمه :

دست خود را به گریبان تو فرو ببر ، بدون این که به عیب و نقصی (همچون بیماری برص مبتلا باشد) سفید و رخشان (بسان ماه تابان) بیرون می آید ، و دستهایت را برای زدودن خوف و هراس به سوی خود (بیار و آنها را) جمع کن (و بر سینه ات بگذار ، تا آرامش خویش را با زیابی) . چرا که این دو (یعنی قلب عصا به اژدها ، و ید بیضاء) دو دلیل قاطع و حجت واضح پروردگارت برای فرعون و اطرافیان او است . بیگمان آنان گروهی هستند که گناهکار (و خارج از فرمان پروردگار) می باشند .

توضیحات :

« أَسَلِكُ » : داخل گردان . فرو ببر (نگا : مدثر / 42 ، حاقه / 32 ، مؤمنون / 27) . « أَضْمُمُ » : جمع گردان . « جَنَاحٌ » : بال . در اینجا مراد دست و ساعد و بازو است که برای انسان به منزله بال پرندگان است . « الرَّهْبِ » : خوف و هراس . « أَضْمُمُ إِلَيْكَ جَنَاحَكَ مِنَ الرَّهْبِ » : دستهایت را جمع و بر سینه ات بگذار تا قلبت آرامش خود را با زیابد . قاطع و جدی باش و در ادای مسؤولیت رسالت از هیچ مقام و هیچ قدرتی ترس و وحشت نداشته باش . « ذَانِكَ » : این دو تا . مراد تبدیل عصا به اژدها و ید بیضاء است . « بُرْهَانَانِ » : دو دلیل قاطع و واضح .

سوره قصص آیه 33

متن آیه :
قَالَ رَبِّ إِنِّي قَتَلْتُ مِنْهُمْ نَفْسًا وَأَخَافُ أَنْ يَقْتُلُونِ

ترجمه :

گفت : پروردگارا! من از آنان کسی را کشته‌ام و می ترسم که مرا بکشند (و این مأموریت نا تمام بماند) .

توضیحات :

« نَفْسًا » : کسی . فردی .

سوره قصص آیه 34

متن آیه :
وَأَخِي هَارُونُ هُوَ أَفْصَحُ مِنِّي لِسَانًا فَأَرْسَلَهُ مَعِيَ رِدْءًا يُصَدِّقُنِي إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُكَذِّبُونِ

ترجمه :

برادرم هارون که از من زبان بلا یغ تر و فصیح تری دارد با من بفرست تا یاور من بوده و (با تو ضیح گفتارم برای دیگران و پاسخگوئی روشن به شبّهات ایشان) مرا تصدیق نماید . چرا که می ترسم تکذیبم کنند و دروغگویم نامند .

توضیحات :

« رِدْءًا » : یاور و مدد کار . « يُصَدِّقُنِي » : مراد این است که با تو ضیح گفتارم و رد شبّهات دیگران ، راستی و درستگی من روشن شود .

سوره قصص آیه 35

متن آیه :
قَالَ سَنَنْشِدُكَ بِأَخِيكَ وَنَجْعَلُ لَكُمَا سُلْطَانًا فَلَا يَصِلُونَ إِلَيْكُمَا بِأَيِّ آيَاتِنَا أَنْتُمَا وَمَنْ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ

ترجمه :

(خدا درخواست موسی را پذیرفت و بدو) گفت : ما بازوان تو را به وسیله برادرت (هارون) تقویت و نیرومند خواهیم کرد ، و به شما سلطه و برتری خواهیم داد ، و لذا به سبب (قدرت) معجزات ما آنان به شما دسترسی نمی یابند و بر شما پیروز نمی گردند . بلکه شما و پیروان تنان چیره و پیر و زید .

توضیحات :

« سَنَنْشِدُكَ » : محکم و استوار خواهیم کرد . قوّت و قدرت خواهیم داد . « عَصَدًا » : بازو . تقویت بازو ، کنایه از تقویت و پشت پیما نی شخص است . « سُلْطَانًا » : سلطه و شوکت . تسلط و قدرت . « أَنْتُمَا » : مبتدا است . « أَنْتُمَا وَمَنْ اتَّبَعَكُمَا الْغَالِبُونَ » : (نگا : مجادله / 21) .

سوره قصص آیه 36

متن آیه :
 فَلَمَّا جَاءَهُمْ مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا بَيِّنَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّفْتَرَىٰ وَمَا
 سَمِعْنَا بِهَذَا فِي آبَائِنَا الْأُولَىٰ

ترجمه :

هنگامی که موسی با آیات روشن و دلایل قاطع ما به سراغ آنان رفت (و خویشتن را معرفی کرد و فرمان خدا و معجزه های بد بیضاء و قلب عصا را بدیشان نمود) گفتند : این چیزی جز جادوی دروغ و به هم بافته ای نیست (و سخن خود را به دروغ فرموده خدا می نامی) و ما نشنیده ایم چنین چیزی در میان نیاکان ما بوده (و کسی تا حال خدا را یکی معرفی و ادعای توحید کرده باشد) .

توضیحات :

« بَيِّنَاتٍ » آیات ما . معجزات ما . دلایل و حجت های ما . « بَيِّنَاتٍ » : روشن . حال است . « مُفْتَرَىٰ » : سرهم کرده و به هم بافته . مرادشان این بود که موسی در ادعای خود دروغ می گوید و سخنان و معجزه های او ، جادوی خود او است ؛ نه فرموده و معجزه هایی که خدا فرو فرستاده باشد و بدیشان نموده باشد .

سوره قصص آیه 37

متن آیه :
 وَقَالَ مُوسَىٰ رَبِّيَ أَعْلَمُ بِمَن جَاءَ بِالْهُدَىٰ مِنْ عِنْدِهِ وَمَن تَكُونُ لَهُ عَاقِبَةُ الدَّارِ
 إِنَّهُ لَا يُفْلِحُ الظَّالِمُونَ

ترجمه :

موسی گفت : (آنچه می گویم حقیقت و هدایت است و جادو نیست و) پروردگار من بهتر می داند که چه کسانی هدایت را از سوی او (برای مردم) آورده اند و چه کسانی سرای آخرت از آن ایشان است . بی گمان ستمکاران رستگار نمی گردند (و به عذاب خدا گرفتار می آیند و از دست مجازات خدا نجات پیدا نمی کنند) .

توضیحات :

« عَاقِبَةُ الدَّارِ » : مراد سرانجام خوش و پسندیده سرای جاویدان است که بهشت است (نگا : انعام / 135 ، رعد / 22 و 24) . بعضی هم معتقدند که سرانجام سعادت مندانه کار انسان درگشت و گذار همین جهان است و به تبع آن خوشبختی آن جهان جاویدان که بهشت یزدان است . یعنی : سعادت هر دو دنیا (نگا : یونس / 64 ، نحل / 30 ، زمر / 10) .

سوره قصص آیه 38

متن آیه :
 وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا أَيُّهَا الْمَلَأُ مَا عَلِمْتُ لَكُمْ مِنْ إِلَهٍ غَيْرِي فَأَوْقِدْ لِي يَا هَامَانَ
 عَلَى الطِّينِ فَاجْعَلْ لِي صَرْحًا لَّعَلِّي أُطِيعَ إِلَىٰ إِلَهِي مُوسَىٰ وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ مِنَ

الْكَافِرِينَ

ترجمه :

فرعون گفت: ای سران و بزرگان قوم! من خدائی جز خودم برای شما سراغ ندارم. (اما محض استیاط و تحقیق بیشتر) ای هامان! آتشی بر گل بیفروز (و از خشتها آجرهای محکم بساز) و برای من کاخ بزرگی بساز. شاید من خدای موسی را از بالا ببینم، هر چند که من یقین دارم که موسی از زمره دروغگویان است.

توضیحات :

« إِلَهٍ » : خداوندگار. پروردگار (نگا : شعراء / 29 ، نازعات / 24). « مِنْ إِلَهٍ » : واژه (مِنْ) برای تعمیم (إِلَهٍ) بعد از خود است. « أَوْ قَدْ عَلَي الطَّيْنِ » : مراد تبدیل خشت گلین به آجر پخته است. « هَامَانَ » : وزیر اعظم یا نخست وزیر فرعون بوده است. « صِرْحًا » : کاخ بزرگ و بلند (نگا : نمل / 44). « أَطْلِعُ » : خبر یابم. بنگرم (نگا : كهف / 18 ، مریم / 78 ، صافات / 55). « لَأَظُنُّهُ » : گمانش می برم. یقین دارم که او.

سوره قصص آیه 39

متن آیه :

وَإِسْرَافَ كَبَّرَ هُوَ وَجُنُودُهُ فِي الْأَرْضِ يَغَيِّرُ الْحَقَّ وَظَنُّوا أَنَّهُمْ إِنَّا لَا يَرْجِعُونَ

ترجمه :

فرعون و سپاهیانش به ناحق در سرزمین (مصر) تکبیر و زیدند و گمان بردند که (پس از مرگ زنده نمی گردند و) به سوی ما برگردانده نمی شوند.

توضیحات :

« إِسْرَافَ كَبَّرَ » : تکبیر نمود. خویشتن را بزرگ پنداشت (نگا : بقره / 34).

سوره قصص آیه 40

متن آیه :

وَأَخَذْنَا هُوَ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ فَاَنْظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

پس ما او و سپاهیانش را (به سوی دریا کشانیدیم و آنان را) گرفتیم و به دریایشان انداختیم (و نابودشان ساختیم). بنگر که عاقبت کار ستمگران چگونه شد؟ (این ، سرنوشت ستمکاران در همه دوران است ؛ نه ویژه فرعون و فرعونیان).

توضیحات :

« فَنَبَذْنَاهُمْ » : ایشان را پرت کردیم و انداختیم. « الْيَمِّ » : دریا. «

أَنْظُرُ» : بنگر. مراد نگاه کردن با چشم ظاهر نیست ، بلکه با چشم دل است .

سوره قصص آیه 41

مَتْنِ آيَةٍ :
وَجَعَلْنَاهُمْ أُمَّةً يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ لَا يُنصَرُونَ

ترجمه :

و ما آنان را سردستگان و پیشوایانی کردیم که مردمان را به سوی دوزخ می خواندند و روز قیامت (از سوی کسی) یاری نمی گردند (و ایشان و دنباله روانشان از آتش دوزخ رهائی ندارند) .

توضیحات :

« أُمَّةً » : جمع امام ، پیشوایان ، مراد سردستگان کفر و ضلال و پیشاهنگان کاروان گمراهان است که درد دنیا به آنان خط و نشان می دهند و در دنیا پیشاپیش ایشان به سوی بدبختی حرکت ، و در قیامت نیز در جلو پیروانشان به جانب جهنم راه می افتند و آنان را به دوزخ می کشانند و بدانجا وارد می گردانند (نگا : هود / 98) .

سوره قصص آیه 42

مَتْنِ آيَةٍ :
وَأَتَّبَعْنَاهُمْ فِي هَذِهِ الدُّنْيَا لَعْنَةً وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ هُمْ مِنَ الْمَقْبُوحِينَ

ترجمه :

در همین جهان در عقبشان نفرین فرستادیم و در روز قیامت هم (زشت سیرتان این جهان) از زمره زشت صورتان (آن جهان) خواهند بود .

توضیحات :

« أَتَّبَعْنَاهُمْ » : در پی ایشان روانه کردیم . به دنبالشان آوردیم . « الْمَقْبُوحِينَ » : زشت رویان ، روسیاهان (نگا : زمر / 60) . طردشدگان از مرحمت و مکرمت بزدان ، و دور افتادگان از بهشت جاویدان .

سوره قصص آیه 43

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِ مَا أَهْلَكْنَا الْقُرُونَ الْأُولَى بَصَائِرَ لِلنَّاسِ وَهُدًى وَرَحْمَةً لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :

ما بر موسی کتاب آسمانی (تورات) نازل کردیم بعد از آن که اقوام روزگاران پیشین را (بر اثر کفر و ظلم و زورشان) نابود کردیم ، تا برای مردم مایه بینش و وسیله هدایت و رحمت باشد ، و ایشان (در پرتو اوامر و نواهی آن ، راه را از چاه باز شناسند و) پند پذیر گردند .

توضیحات :

« الْفُرُونَ الْأُولَى » : مآلتهای پیشین . اقوام گذشته . « بَصَ آئِرَ » : جمع بصیره ، بینش . نور دلها . مفعول له یا حال است .

سوره قصص آیه 44

متن آیه :
وَمَا كُنْتَ بِجَانِبِ الْغَرَبِيِّ إِذْ قَضَيْنَا إِلَى مُوسَى الْأَمْرَ وَمَا كُنْتَ مِنَ الشَّاهِدِينَ

ترجمه :

(ای محمد !) تو در جانب غربی (کوه طور) نبودی در آن دم که ما فرمان (نبوت) را به موسی ابلاغ کردیم (و بدو کتاب تورات عطاء و وی را برای تبلیغ به پیش مردم فرستادیم) و تو از حاضران (در صحنه تبلیغ و مبارزه موسی با فرعون و فرعونو نیان) نبودی (تا بر سرگذشت ایشان مطلع گردی . حال که سرگذشت حقیقی بنی اسرائیل و موسی و فرعون و پیروان آنان را - چنان که باید - برای مردم بیان می داری ، چرا باید باور نکنند و به تو ایمان نیاورند ؟ !) .

توضیحات :

« بِجَانِبِ الْغَرَبِيِّ » : مراد قسمت غربی کوه طور با توجه به موقعیت موسی است . « قَضَيْنَا » : رساندیم . پیام دادیم (نگا : حجر / 66 ، اسراء / 4) .

سوره قصص آیه 45

متن آیه :
وَلَكِنَّا أَنْشَدْنَا قُرُونًا فَتَطَاوَلَ عَلَيْهِمُ الْعُمُرُ وَمَا كُنْتَ ثَاوِيًا فِي أَهْلِ مَدْيَنَ تَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِنَا وَلَكِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ

ترجمه :

این ما بودیم که اقوام و نسلهائی را (در قرون و اعصار مختلف) آفریدیم و زمانهای طولانی بر آنان سپری شد (و بر اثر مرور زمان ، عهدها و پیمانهای خدا را فراموش کردند و رهنمودهای انبیاء را از یاد بردند . ای پیغمبر !) تو در میان اهل مدین اقامت نداشتی تا آیات ما را (که بیانگر سرگذشت ساکنان مدین است) بر اینان (که مردمان مکه و سالها بعد از ایشان می زیند) فروخوانی (و از احوال پیشینیان بیگانهانی) . ولی این ما هستیم که تو را فرستاده ایم (و چنین اخباری را از طریق وحی در اختیار قرار داده ایم) .

توضیحات :

« أَنْشَدْنَا » : آفریدیم (نگا : انعام / 6 و 98) . « تَطَاوَلَ » : به درازا کشید . بعد از فوت ایشان ، روزگاران زیادی گذشت و زمان امتداد پیدا کرد . « ثَاوِيًا » : مقیم . ساکن . « تَتْلُو » : فرو می خوانی . در رسم الخط قرآنی الف زائده در آخر دارد . « مُرْسِلِينَ » : فرستندگان . روانه کنندگان .

سوره قصص آیه 46

متن آیه :

وَمَا كُنْتَ بِجَاذِبِ الطُّورِ إِذْ نَادَيْنَا وَلَٰكِنْ رَّحْمَةً مِّن رَّبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُمْ مِّن نَّذِيرٍ مِّن قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :

تو در کنار کوه طور نبودی بدان گاه که ما (موسی را برای برگزیدن او به عنوان پیغمبر) ندا در دادیم (تا فرمانهای صادره الهی را بشنوی و هم اینک برای دیگران روایت نمائی). ولی (ما این اخبار را به تو می‌رسانیم) به خاطر مرحمتی که پروردگارت نسبت به تو دارد، تا قومی را (با آنها) بیم‌دهی که پیش از تو بیم‌دهنده‌ای (از پیغمبران خدا) به سوی ایشان نیامده است، شاید مایه عبرت و بیداری آنان گردد.

توضیحات :

«رَحْمَةً» : مفعول له یا خیر (کان) محذوف است. «مَا أَتَاهُمْ مِّن نَّذِيرٍ» : تا حال پیغمبری برای ایشان نیامده است (نگا : سجده / 3). مراد نیامدن پیغمبری به سرزمین عربستان بدین زودیها است؛ نه از آغاز جهان تا روزگار خاتم پیغمبران (نگا : تفسیر قاسمی، تفسیر آلوسی). چرا که به فرموده قرآن هیچ ملّتی بدون پیغمبر نبوده است (نگا : فاطر / 24).

سوره قصص آیه 47

متن آیه :

وَلَوْلَا أَن تُصِيبَهُمْ مُّصِيبَةٌ بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ فَيَقُولُوا رَبَّنَا لَوْلَا أَرْسَلْتَ إِلَيْنَا رَسُولًا فَنَتَّبِعَ آيَاتِكَ وَنَكُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

هر گاه (پیش از فرستادن تو، ای پیغمبر!) عقوبتی به خاطر اعمالشان گریبانگیرشان می‌گردید، می‌گفتند: پروردگارا! چه خوب بود اگر پیغمبری برای ما می‌فرستادی تا از آیات تو فرمان می‌بردیم و از زمره مطیعان می‌گشتیم! (این است که تو را در میان آنان برانگیختیم، همان گونه که سایر پیغمبران را در میان اقوام خودشان برانگیخته و مأمور تبلیغ نموده‌ایم).

توضیحات :

«لَوْلَا أَنْ...» : واژه (لَوْلَا) امتناعیه و جواب آن محذوف است و تقدیر چنین است : لَوْلَا أَنَّهُمْ يَحْتَجُّونَ بِتَرْكِ الْإِسْلَامِ إِلَيْهِمْ لَعَا جَلْنَا هُمْ بِالْعَقُوبَةِ. «لَوْلَا أَرْسَلْتَ...» : واژه (لَوْلَا) ترضییه است. «بِمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ» : حرف (ب) سببیه است. نسبت دادن اعمال به دست، از راه تغلیب است (نگا : بقره / 95، آل عمران / 182، نساء / 62). چرا که بیشتر کارها با دست انجام می‌پذیرد. یادآوری : آیات متعددی بیانگر این واقعیت است که سنت خداوندی بر این است که پروردگار پیش از ارسال پیغمبران، هیچ ملّتی را به خاطر گناهانشان مجازات نفرموده و به عذاب گرفتار نساخته است (نگا : نساء / 165، مائده / 19،

سوره قصص آیه 48

متن آیه :
 فَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا لَوْلَا أُوْتِيَ مِثْلَ مَا أُوتِيَ مُوسَىٰ أَوْلَمُ
 يَكْفُرُوا بِمَا أُوتِيَ مُوسَىٰ مِنْ قَبْلِ قَالُوا سِحْرَانِ تَظَاهَرَا وَقَالُوا إِنَّا بِكُلِّ
 كَافِرُونَ

ترجمه :

هنگامي که قرآن از سوي ما به پيش ايشان فرستاده شد ، گفتند : چه خوب بود اگر همان چيزهائي که به موسي داده شده بود (که قلب عصا به اژدها و يد بيضاء و نزول کتاب يکجا است) بدو داده ميشد . مگر در گذشته چيزهائي را انکار نکردند که به موسي داده شده بود ؟ (اين بهانه چويان) گفتند : اين دو (کتاب تورات و قرآن) جادوهائي هستند که يکديگر را پشتتپياني و تآکيد مي نمايند ، و گفتند : ما هيچ کدام را قبول نداريم (و منکر هر دو هستيم) .

توضيحات :

« الْحَقُّ » : قرآن . « سِحْرَانِ » : دو تا فسون و جادو . مراد تورات و قرآن است . « تَظَاهَرَا » : پشت يکديگر را گرفته اند . همدیگر را پشتتپياني و تآکيد نموده اند .

سوره قصص آیه 49

متن آیه :
 قُلْ فَأَنُوتَا بِكِتَابٍ مِّنْ عِنْدِ اللَّهِ هُوَ أَهْدَىٰ مِنْهُمَا أَتَّبِعُهُ إِن كُنتُمْ
 صَادِقِينَ

ترجمه :

بگو : اگر شما راست ميگوئيد (که اين دو کتاب ، يعني تورات و قرآن از سوي خدا نيست) کتابي روشن تر و هدايت بخش تر از آنها را از سوي خدا بياوريد تا من از آن پيروي کنم .

توضيحات :

« أَتَّبِعُهُ » : تا از آن پيروي کنم . مجزوم به جواب امر است .

سوره قصص آیه 50

متن آیه :
 فَإِن لَّمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ فَاعْلَمْ أَنَّمَا يَتَّبِعُونَ أَهْوَاءَهُمْ وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّنِ اتَّبَعَ
 هَوَاهُ يُغَيِّرْ هَدًى مِنَ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

پس اگر (اين پيشنهاد تورا نپذيرفتند و) پاسخت نگفتند ، بدان که ايشان فقط از هواها و هوسهاي خود پيروي مي کنند ! آخر چه کسي گمراه تر و سرگشته تر از آن کسي است که (در دين) از هوي و هوس خود

پیروی کند، بدون این که رهنمودی از جانب خدا (بدان شده) باشد؟! مسلمانان خداوند مردمان ستم پیشه را (به سوی حق) رهنمود نمی نمایند (چرا که کسی که به دنبال باطل رود، به حق راهیاب نمی شود).

توضیحات :
« فَإِنْ لَمْ يَسْتَجِيبُوا لَكَ . . . » : اگر در آوردن کتابی که خواسته‌ای پاسخت ندادند و از عهده آن برنیامدند.

سوره قصص آیه 51

متن آیه :
وَلَقَدْ وَصَّلْنَا لَهُمُ الْقَوْلَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :
ما سخنان (قرآن) را (در قالب آیات متعددی، به اقتضای حکمت) پیاپی فرستادیم و به هم ارتباط و پیوند دادیم تا (درباره وعده‌ها و پندها و درسهای آن بیندیشند و بدانها ایمان بیاورند و مقاصد و مفاهیم آن را بیاموزند و) یادآور شوند.

توضیحات :
« لَقَدْ وَصَّلْنَا » : ارتباط دادیم و متصل کردیم. یکی بعد از دیگری را فرو فرستادیم. اندک اندک و پیاپی نازل نمودیم و به هم پیوند دادیم (نگاه: فرقان / 32). « الْقَوْلَ » : مراد آیات قرآن است.

سوره قصص آیه 52

متن آیه :
الَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِهِ هُمْ بِهِ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :
کسانی که پیش از نزول قرآن، برایشان کتاب (تورات و انجیل) را فرستادیم (واهل کتاب نامیده می‌شوند، اگر واقعاً مطالب تورات و انجیل را خوانده و از دل مقاصد آنها را تصدیق کرده باشند، هم اینک محمد را به عنوان پیغمبر می‌پذیرند و) به قرآن ایمان می‌آورند.

توضیحات :
« مِنْ قَبْلِهِ . . . هُمْ بِهِ . . . » : ضمیر (ه) به قرآن برمی‌گردد.

سوره قصص آیه 53

متن آیه :
وَإِذَا يَتْلَى عَلَيْهِمْ قَالُوا آمَنَّا بِهِ إِنَّهُ الْحَقُّ مِنْ رَبِّنَا إِنَّآ كُنَّا مِنْ قَبْلِهِ مُسْلِمِينَ

ترجمه :
هنگامی که (قرآن) بر آنان خوانده می‌شود (شتابان ایمان خود را اعلان می‌دارند و) می‌گویند : بدان باور داریم، چرا که آن حق بوده و از سوی

پروردگاران (نازل شده) است . ما پیش از نزول قرآن هم مسلمان بوده ایم (و نشانه‌های این پیغمبر را در کتابهای آسمانی خود یافته ایم ، و هم اینک که او را بازشناخته و آیات قرآنی را با کتابهای دیگر آسمانی همسو و هماهنگ دیده ایم ، آن را با جان و دل پذیرا شده ایم) .

توضیحات :

« مِنْ قَبْلِهِ » : پیش از نزول قرآن و تلاوت آن . « مُسْلِمِينَ » : ایمانداران . فرمانبرداران . مؤمنین به بعثت محمد و نزول قرآن بر او .

سوره قصص آیه 54

متن آیه :
 أُولَئِكَ يَرْجُونَ أَجْرَهُمْ مَرَّتَيْنِ يَمَا صَبَرُوا وَيَدْرُؤُونَ بِالْحَسَنَةِ السَّيِّئَةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

ترجمه :

آنان کسانی‌ند که دو بار اجر و پاداششان داده می‌شود ، به سبب این که (در راه ایمان اذیت و آزارها دیده اند و) شکیبائی کرده اند ، و بدیها را با نیکیها از میان برمی‌دارند (و نه تنها بدیها را با بدیها پاسخ نمی‌گویند ، بلکه در مقابل کردار و گفتار بد مردم ، رفتار بایسته می‌کنند و سخن شایسته می‌گویند) و از آنچه بدیشان عطاء کرده ایم (در راه خیر و صلاح) خرج می‌کنند و می‌بخشند .

توضیحات :

« مَرَّتَيْنِ » : دو بار . پاداشی در برابر ایمان به پیغمبران پیشین ، و پاداشی در مقابل باور به خاتم النبیین . « يَدْرُؤُونَ ... » : (نگا : رعد / 22)

سوره قصص آیه 55

متن آیه :
 وَإِذَا سَمِعُوا اللَّغْوَ أَعْرَضُوا عَنْهُ وَقَالُوا لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ سَلَامٌ عَلَيْكُمْ لَا نَبْتَغِي الْجَاهِلِينَ

ترجمه :

و هنگامی که یاوه بشنوند از آن روی می‌گردانند (و دشنام را با دشنام پاسخ نمی‌گویند و بلکه) می‌گویند : اعمال ما از آن ما ، و اعمال شما از آن شما است (و هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت) . وداع و بدرودتان باد ! ما خواهان (همنشینانی با) نادانان نیستیم .

توضیحات :

« اللَّغْوُ » : سخنان پوچ . یاوه سرائی . بیهوده‌گویی . « سَلَامٌ عَلَيْكُمْ » : وداعتان باد ! بدرودتان ! (نگا : فرقان / 63) . « لَا نَبْتَغِي » : نمی‌خواهیم . مراد طالب نبودن معاشرت و مصاحبت است « الْجَاهِلِينَ » : (نگا : بقره / 67)

سوره قصص آیه 56

متن آیه :
 إِنَّكَ لَا تَهْدِي مَنْ أُرَادَ الضَّلَالَةَ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَهْدِي مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ أَعْلَمُ بِأَلْمُ هُتَ دِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) تو نمی توانی کسی را که بخواهی هدایت ارمغان داری (و او را به ایمان ، یعنی سر منزل مقصود و مطلوب انسان برسانی) ولی این تنها خدا است که هر که را بخواهد هدایت عطاء می نماید ، و بهتر می داند که چه افرادی (بر طبق حکمت و عنایت یزدان و برابر اندیشه و تلاش انسان ، سزاوار پذیرش ایمان بوده و به سوی صفوف مؤمنان) را هیا بند .

توضیحات :

« إِنَّكَ لَا تَهْدِي ... » : مراد این است که پیغمبر ، تبلیغ و ارائه طریق می نماید و بس . تو فایده هدایت و ایصال به مطلوب در دست خداوند است (نگا : بقره / 272 ، یونس / 43 ، ابراهیم / 4) .

سوره قصص آیه 57

متن آیه :
 وَقَالُوا إِنَّا نَتَّبِعُ الْهُدَىٰ مَعَكَ نُنَاطِفُ مِنْ أَرْضِنَا أَوْلَمَ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا يَجِبِي إِلَيْهِ ثَمَرَاتُ كُلِّ شَيْءٍ رِزْقًا مِنْ لَدُنَّا وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

(مشرکان مکه به پیغمبر عرض کردند) و گفتند : اگر همراه تو هدایت را پذیرا شویم (و از برنامه توحیدی اسلامی پیروی کنیم ، قبایل نیرومند عرب به جنگ ما برمی خیزند و) ما را از روی زمینمان می ربایند (و نابودمان می نمایند . پس هر چند به حقانیت اسلام معتقدیم ، ولی برای حفظ جان و مال و مقام خود حاضر به قبول ایمان نیستیم !) . مگر ما حرم پر امن و آمانی را برای ایشان فراهم نیاورده ایم که محصولات و میوه جات فراوانی (از نواحی مختلف) به سوی آن آورده می شود ؟ ! (وقتی که در حال کفر ، ایشان را از امنیت و مواهب زندگی برخوردار می گردانیم ، چگونه آنان را با وجود ایمان و اطاعت از فرمان ، در دست دیگران رها می گردانیم ؟ ! این محصولات و ثمرات) داده ما است (بدیشان ...) و لیکن بیشتر آنان (این را) نمی دانند .

توضیحات :

« الْهُدَى » : هدایت و رهنمود . مراد دین اسلام است . « نُنَاطِفُ مِنْ أَرْضِنَا » : ربوده می گردیم . از میان برداشته می شویم . « أَوْلَمَ نُمَكِّنْ لَهُمْ حَرَمًا آمِنًا » : آیا برای ایشان قرار نداده ایم و نساخته ایم ؟ واژه (نُمَكِّنْ) : در اینجا به معنی (نَجْعَلْ) است . « آمِنًا » : دارای امن و آمان . دارای امنیت . « يَجِبِي » : جمع آوری و حمل می شود . « كُلِّ » : در اینجا برای تکثیر و به معنی فراوان و زیاد است . « رِزْقًا » : داده و عطاء . حال (ثَمَرَاتُ) یا مفعول له است .

سوره قصص آیه 58

متن آیه :
وَكَمْ أَهْلًا كُنَّا مِنْ قَرْيَةٍ بَطَرْتُمْ مَعِيشَتَهَا فَبَلَغَتْ مَسَاكِنُهُمْ لَمْ تُسْكَنْ مِّنْ
بَعْدِهِمْ إِلَّا قَلِيلًا وَكُنَّا نَحْنُ الْوَارِثِينَ

ترجمه :

چه مردمان زیادی را نابود ساخته ایم که در زندگی خود (همچون اینان) مست و مغرور (جاه و مال و زر و زور) شده اند و طغیان و سرکشی پیشه ساخته اند. این خانه‌های ایشان است که بعد از آنان (روی آبادی به خود ندیده است و) جز مدت اندکی منزل و مأوی نگشته است، (و آن هم سکونت موقت مسافران و سیاحان به هنگام رفت و آمدشان از این مناطق بوده است). و ما خودمان مالک و صاحب (املاک و دیارشان) شده ایم.

توضیحات :

« كَمْ أَهْلًا كُنَّا مِنْ قَرْيَةٍ . . . » : (نگا : اعراف / 4) . « بَطَرْتُمْ » : سرمست و مغرور شده است . طغیان و سرکشی کرده است . کفران کرده و ناسپاسی گذاشته است (نگا : انفال / 47) . « مَعِيشَتَهَا » : مفعول فیه است و حرف جر (فی) محذوف است . دراصل چنین است : بَطَرْتُمْ فِي مَعِيشَتِهَا . « لَمْ تُسْكَنْ . . . إِلَّا قَلِيلًا » : جز مدت کمی ، یا جز بخش اندکی ، و یا این که جز توسط افراد معدودی ، روی آبادی به خود ندیده است و ساکنانی نداشته است . « الْوَارِثِينَ » : مالکین . صاحبان (نگا : حجر / 23 ، انبیاء / 89 ، قصص / 5) .

سوره قصص آیه 59

متن آیه :

وَمَا كَانَ رَبُّكَ مُهْلِكَ الْقُرَى حَتَّى يَبْعَثَ فِي أُمَّهَاتِنَا رِجَالًا لَّا يَخْفَىٰ عَلَيْهِمْ أَيْمَانُهَا وَلَا نُجْوَاهَا
وَمَا كُنَّا مُهْلِكِي الْقُرَىٰ إِلَّا وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ

ترجمه :

پروردگار تو هرگز شهر و دیاری را ویران نمی‌سازد مگر این که در کانون و مرکز آنجا پیغمبری را برانگیزد تا آیات ما را بر اهالی آن فرو خواند، و ما شهر و دیاری را نابود نکرده و نابود نمی‌گردانیم مگر این که ساکنان آنجا ستمکار باشند.

توضیحات :

« الْقُرَى » : جمع قَرْيَةٍ ، شهرها و آبادیهای بزرگ (نگا : انعام / 131) . « أُمَّهَاتِنَا » : مرکز آن . کانون و پایتخت آن . « يَتْلُو » : الف زائدی در رسم الخط قرآنی در آخر دارد . « حَتَّى يَبْعَثَ فِي أُمَّهَاتِنَا رِجَالًا » : این بخش ، اشاره به این واقعیت است که لزومی ندارد در هر شهر و روستایی پیغمبری مبعوث گردد . همین که در يك کانون بزرگ که مرکز اخبار و محل اندیشمندان و پایتخت بزرگان يك قوم است پیغمبری برانگیخته شود ، کافی و بسنده است . « وَأَهْلُهَا ظَالِمُونَ » : این بخش ، بیانگر این مطلب است که ظلم سبب ویرانی است ، و ظالمان بدون کیفر و مجازات نمی‌مانند .

سوره قصص آیه 60

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمَا أَوْتَيْتُم مِّن شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَزِينَتُهَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ
وَأَبْقَى أَفَلَا تَعْقِلُونَ

ترجمه :

آنچه به شما داده شده است ، کالاي اين جهان و زينت آن است (و زودگذر و همراه با ناگواريا و رنجها و دردها است) ولي آنچه در نزد خدا (در آن سرا است) بهتر و جاودانه تر است . آيا نمي دانيد (که باقي با فاني و محدود با نامحدود ، يکسان نيست؟!) .

توضیحات :

« مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا » : کالاي زندگي دنيايي است و تنها در مدت عمر کوتاهتان از آن استفاده مي کنيد و بس . « خَيْرٌ وَأَبْقَى » : خوبتر و پايدارتر . مراد خوب و سرمدي است .

سوره قصص آیه 61

مَتْنِ آيَةٍ :
أَقْمِنَ وَعَدْنَاهُ وَعَدًّا حَسِينًا فَهَوَّلَا فِيهِ كَمَنْ مَتَّعْنَاهُ مَتَاعَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا ثُمَّ هُوَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ مِنَ الْمُحْضَرِينَ

ترجمه :

آيا کسي که بدو وعده نيكو داده ايم ، و بدان خواهد رسيد (که نعمت فراوان و نامحدود آن جهان و بهشت جاويدان است) همسان کسي است که کالاي زندگي اين جهان را بدو داده ايم (و از نعمت ناپايدار و آميزه به غصه و رنج آن بهره مندش ساخته ايم) و سپس در روز قيامت از زمره احضارشدگان (براي حساب و کتاب ، و گرد آورده شدگان در عذاب و عقاب دوزخ) است؟!

توضیحات :

« لَا فِيهِ » : رسنده بدان است . « الْمُحْضَرِينَ » : احضارشدگان . گرد آورده شدگان . مراد کسانی است که فرشتگان آنان را به پاي حساب و کتاب مي آورند و براي عذاب حاضرشان مي گردانند (نگا : روم / 16 ، صافات / 57) .

سوره قصص آیه 62

مَتْنِ آيَةٍ :
وَيَوْمَ يَنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ

ترجمه :

روزي (را خاطر نشان ساز که) خدا ايشان را فرايد مي دارد و مي گويد : اينها زهائي که براي من گمان مي برديد کجا يند؟! (اي مشرکان! حالا که حجابها و پردهها کنار رفته اند و هنگامه حساب و کتاب و گرفتاري و درماندگي است ، بگوئيد بتها و خداگونه هاي انس و جني که مي پنداشتيد و مي پرستيديد بيايند و شما را از عقاب و عذاب

آفریدگار برهازند).

توضیحات :
« این » : کجا؟ کو؟

سوره قصص آیه 63

متن آیه :
قَالَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ رَبَّنَا هَؤُلَاءِ الَّذِينَ أَغْوَيْنَا أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا
غَوَيْنَا تَبَرَّأْنَا إِلَيْكَ مَا كَانُوا إِيَّانَا يَعْبُدُونَ

ترجمه :

کسانی که (سردستگان کفر و ضلال بوده و) فرمان عذاب درباره آنان مسلم شده است، میگویند: پروردگارا! ما اینان را گمراه ساختیم. از آنجا که خودمان گمراه بوده ایم ایشان را هم گمراه نموده ایم. ما از اینان در پیشگاه تو بیزاریم (و میگوئیم: ایشان شهوات و آرزوهای خود را پرستش کرده اند و) ما را عبادت نکرده اند!

توضیحات :

« حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ » : مستحق عذاب شده اند (نگاه : نمل / 82).
« أَغْوَيْنَاهُمْ كَمَا غَوَيْنَا » : ایشان را گمراه ساختیم، چرا که خودمان گمراه بوده ایم. مراد این است که اغواگران میگویند: پیروان ما به میل خود به دنبال ما آمده اند و به محض این که وسوسه ما با شهوات ایشان موافقت داشته است، از ما اطاعت نموده اند. لذا هر دو گروه یکسان و برابریم (نگاه : مائده / 77). « مَا... يَعْبُدُونَ » : عبادت، در اینجا علاوه از پرستش، معنی اطاعت نیز دارد.

سوره قصص آیه 64

متن آیه :
وَقِيلَ ادْعُوا شُرَكَاءَكُمْ فَدَعَوْهُمُ فَلَمْ يَسْتَجِبُوا لَهُمْ وَرَأُوا الْعَذَابَ لَوْ أَنَّهُمْ
كَانُوا يَهْتَدُونَ

ترجمه :

(به پرستش کنندگان گول خورده) گفته می شود: اینها را خود را (که معبودهای دروغینند) به فریاد خوانید (تا شما را یاری کنند). آنان ایشان را به فریاد می خوانند، ولی پاسخی بدانان نمی دهند. (در این هنگام) عذاب را (با چشم خود) می بینند (و آرزو می کنند: کاش! هدایت یافته و راهیاب می بودند) و امروز گرفتار چنین مجازات شدید نمی شدند).

توضیحات :

« ادْعُوا » : فرا خوانید. به کمک طلبید. « لَوْ أَنَّهُمْ... » : حرف (لَوْ) برای تمهینی است. یا برای شرط است و جواب محذوف است که (لَمَّا رَأُوا الْعَذَابَ) است.

سوره قصص آیه 65

متن آیه :
وَيَوْمَ يَنبَأُ دِيهِمْ فَيَقُولُ مَاذَا أَجَبْتُمُ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

(خاطر نشان ساز) روزي را كه خداوند مشركان را فریاد مي‌دارد و مي‌گوید :
به پیغمبران چه پاسخي دادید ؟

توضیحات :

« أَجَبْتُمْ » : پاسخ دادید (نگا : مائده / 109) .

سوره قصص آیه 66

متن آیه :
فَعَمِيَتْ عَلَيْهِمُ الْأَنْبَاءُ يَوْمَئِذٍ فَهُمْ لَا يَتَسَاءَلُونَ

ترجمه :

در این هنگام (بر اثر حیرت و دهشت) همه خبرها از یادشان می‌رود (و جملگی
دچار فراموشی می‌شوند و سخني براي گفتن نخواهند داشت و حتي از هول
و هراس) نمی‌توانند چیزی از یکدیگر هم بپرسند .

توضیحات :

« عَمِيَتْ » : کور می‌گردد . مراد مخفی شدن و از یاد رفتن است . این فراموشی
از شدت حیرت بدیشان دست می‌دهد . « لَا يَتَسَاءَلُونَ » : نمی‌پرسند . مراد
این است که نمی‌توانند بر اثر هول و هراس از یکدیگر هم سؤال بکنند .

سوره قصص آیه 67

متن آیه :
فَأَمَّا مَنْ تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَعَسَىٰ أَنْ يَكُونَ مِنَ الْمُفْلِحِينَ

ترجمه :

(آنچه گذشت درباره مشرکانی است که بر شرك مرده اند) و اما کسانی
که (در دنیا) توبه کرده و ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده
باشند ، امید است که از زمره رستگاران گردند .

توضیحات :

« عَسَىٰ » : امید است . این واژه نسبت به خدا به معنی محقق و مسلم و
حتمی است .

سوره قصص آیه 68

متن آیه :
وَرَبُّكَ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَيَخْتَارُ مَا كَانَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ سُبْحَانَ اللَّهِ وَتَعَالَىٰ عَمَّا
يَشْرِكُونَ

ترجمه :

پروردگار تو هر چه را بخواهد می آفریند ، و هر کس را بخواهد برمیگزیند ، و مردمان (پس از صدور فرمان خدا درباره چیزی و کسی) حق انتخاب و اختیار ندارند . خداوند بسی منزّه تر و بالاتر از آن است که چیزی را انباز او کنند .

توضیحات :

« الْخَيْرَةَ » : حق انتخاب . گزینش . مراد این است که انسان در برابر حکم خدا ، صاحب اختیار نبوده و حق چانه زدن ندارد (نگا : احزاب / 36) .

سوره قصص آیه 69

مَتْنِ آيَةٍ :
وَرَبِّكَ يَعْلَمُ مَا تُكِنُّ صُدُورُهُمْ وَمَا يُعْلِنُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) پروردگار تو آگاه است از آنچه سینه‌هایشان (از کینه‌ها در خود) پنهان می‌دارد ، و از آنچه آنان آشکار می‌سازند (و به صورت اعتراضها و طعنه‌ها بروز می‌دهند) .

توضیحات :

« تُكِنُّ » : پنهان می‌دارد (نگا : نمل / 74) .

سوره قصص آیه 70

مَتْنِ آيَةٍ :
وَهُوَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ لَهُ الْحَمْدُ فِي الْأُولَىٰ وَالْآخِرَةِ وَلَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

پروردگار تو الله است و خدائی جز او نیست ، و هرگونه سپاس و ستایشی بدو تعلق دارد چه در این جهان و چه در آن جهان ، و فرماندهی و داوری از آن او است ، و بازگشت همه شما به سویی او خواهد بود . (او خالق ، و او حاکم ، و او قاضی است) .

توضیحات :

« الْأُولَىٰ » : این جهان . « الْآخِرَةُ » : آن جهان . « الْحُكْمُ » : فرماندهی . داوری و دادرسی .

سوره قصص آیه 71

مَتْنِ آيَةٍ :
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ اللَّيْلَ سَرْمَدًا إِلَىٰ يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهٌ غَيْرَ اللَّهِ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَفَلَا تَسْمَعُونَ

ترجمه :

بگو : (ای مردم !) به من بگو و نید اگر خداوند شب را تا روز قیامت همیشه ماندگار کند (و روز روشن را به دنبال آن نیاورد) بجز خدا کدام خداست

که بتواند برای شما روشنائی بیاورد؟ (وروز روشنی پدیدار کند تا در آن به تلاش بپردازید و کسب و کار کنید؟). آیا نمی شنوید؟) باید که بشنوید و بنگرید و کرنش برید اگر عاقلید).

توضیحات:

«أَرَأَيْتُمْ» : چه می بینید و نظرتان چیست؟ مرا خبر دهید و به من بگوئید. «سرمدا» : دائمی و همیشگی. ماندگار و پایدار.

سوره قصص آیه 72

متن آیه:

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ جَعَلَ اللَّهُ عَلَيْكُمُ النَّهَارَ سَرْمَدًا إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ مَنْ إِلَهُ غَيْرَ اللَّهِ يَا أَيْكُمُ اللَّيْلُ تَسْكُنُونَ فِيهِ أَفَلَا تَبْصُرُونَ

ترجمه:

بگو: مرا خبر دهید، اگر خداوند روز را تا روز قیامت جاودانه و دائمی کند (و شب تاریک را به دنبال آن نیاورد) بجز خدا کدام خدا است که بتواند برای شما شبی را بیاورد تا در آن بیارامید (و خستگی کار روزانه را از تن به در کنید؟). مگر نمی بینید (که دچار چه اشتباه بزرگی هستید؟ مگر شب و روز دو نشانه سترگ بر وجود خدای بزرگ نیستند؟).

توضیحات:

«تَسْكُنُونَ» : بیارامید. به استراحت بپردازید (نگا: یونس / 67).

سوره قصص آیه 73

متن آیه:

وَمِنْ رَحْمَتِهِ جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ لِتَسْكُنُوا فِيهِ وَلِتَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه:

این از لطف و مرحمت الهی است که شب را و روز را برای شما آفریده است تا در آن بیارامید و (در این، به تلاش معاش بپردازید و) فضل خدا را بچوئید، و سپاسگزار (الطاف و مراحم او) باشید.

توضیحات:

«فِيهِ» : در شب.

سوره قصص آیه 74

متن آیه:

وَيَوْمَ يَنَادِيهِمْ فَيَقُولُ أَيْنَ شُرَكَائِيَ الَّذِينَ كُنْتُمْ تَزْعُمُونَ

ترجمه:

روزی (را خاطر نشان ساز که) خدا ایشان را فریاد می‌دارد و می‌گوید: انباز هائی که برای من گمان می‌بردید کجا یئد؟!

توضیحات :

...

سوره قصص آیه 75

متن آیه :

وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍ شَهِيدًا فَقُلْنَا هَاتُوا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوا أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ وَصَلَّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

ترجمه :

(در آن روز ، ما) از هر امتی گواهی (از میانشان برگزیده و) بیرون می کشیم و (به پیش خود احضار می کنیم ، و خطاب به مشرکان) می گوئیم : دلیل خود را (بر شرک و کفر دنیوی) بیاورید . پس آنان خواهند دانست که حق با خداست ، و چیزهایی که به هم می بافتند (و انباز و بت و دست اندرکار جهان می نامیدند ، از دستشان به در رفته است و) از ایشان گم و ناپدید گشته است .

توضیحات :

« نَزَعْنَا » : نزع به معنی بیرون کشیدن است . ولی در اینجا مراد برگزیدن و احضار کردن است . « شَهِيدًا » : گواه . مراد پیغمبر هر قومی است (نگا : بقره / 143 ، نساء / 41 و 42) . « أَنَّ الْحَقَّ لِلَّهِ » : حق با خداست . آنچه خدا فرموده است ، حق و حقیقت است . الوهیت حق خداست و بس .

سوره قصص آیه 76

متن آیه :

إِنَّ قَارُونَ كَانَ مِنْ قَوْمِ مُوسَىٰ وَبَغَىٰ عَلَيْهِمْ وَآتَيْنَاهُ مِنَ الْكُنُوزِ مَا إِنَّ مَفَاتِحَهُ لَتَنُوءَ بِالْعُصْبَةِ أُولِي الْقُوَّةِ إِذْ قَالَ لَهُ قَوْمُهُ لَا تَفْرَحْ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْفَرِحِينَ

ترجمه :

قارون از قوم موسی بود و (بر اثر داشتن دارائی فراوان) بر آنان فخر فروشی کرد (و چون ثروتمندترین فرد بنی اسرائیل بود ، از ایشان خواست که او را فرمانده و خویشتن را فرمانبردارش بدانند) . ما آن اندازه گنج و دینه بدو داده بودیم که (حمل صندوقهای) خزائن آن بر گروه پر زور و با قدرت سنگینی می کرد (و ایشان را دچار مشکل می نمود) . و قتی (از اوقات) قوم او بدو گفتند : (مغرورانه) شادمانی مکن ، که خدا شادمانان (سرمست از غرور) را دوست نمی دارد .

توضیحات :

« بَغَى » : سرکشی کرد . تکبر ورزید . خود را بزرگتر از دیگران دید و دیگران را پائین تر از خویش . « الْكُنُوزِ » : جمع کَنْز ، گنجینه . دینه . « ما » : چیزی که . مقداری که . موصول است و به معنی (آلتی) است . « مَفَاتِحِ » : جمع مَفْتَح ، به فتح میم ، مخزن . خزینه . صندوق و ظروف گنج (نگا : انعام / 59 ، نور / 61) . « تَنُوءَ » : سنگینی می کند .

به رنج و مشقت می اندازد. « الْعُصْبَةَ » : جماعت زیاد. گروه فراوان (نگا : یوسف / 8) . « أُولِي الْقُوَّةِ » : زورمندان . قدرتمندان . « الْفَرِحِينَ » : افراد شادمان . مراد کسانی است که بر اثر فرا چنگ آوردن اموال و داشتن مادیات فراوان مغرور و متکبر شوند و از باده پیروزی سرمست گردند و از خوشحالی در پوست نگن چند .

سوره قصص آیه 77

متن آیه :
 وَابْتَغِ فِيمَا آتَاكَ اللَّهُ الدَّارَ الْآخِرَةَ وَلَا تَنْسِ دَارَ نَبِيِّكَ مِنَ الدُّنْيَا وَأَحْسِنَ
 كَمَا أَحْسَنَ اللَّهُ إِلَيْكَ وَلَا تَبْغِ الْفُسَادَ فِي الْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ

ترجمه :

به وسیله آنچه خدا به تو داده است ، سرای آخرت را بجوی (و بهشت جاویدان را فرا چنگ آور) و بهره خود را از دنیا فراموش مکن (و بدان که تو هم حق حیات داری و باید از امتعه و لذائذ حلال استفاده بکنی و به خویشتمن برسی) ، و همان گونه که خدا به تو (بخشیده است و در حق تو نیکی کرده است ، تو نیز (به دیگران ببخش و بدیشان) نیکی کن ، و در زمین تباهی مجوی که خدا تباهکاران را دوست نمی دارد .

توضیحات :

« إِبْتَغِ » : بطلب . بجوی . « وَابْتَغِ فِيمَا » : مراد این است که نعمت دنیا باید وسیله باشد ؛ نه هدف . به عبارت دیگر ثروت دنیا را باید در راه فراچنگ آوردن بهشت خدا به کار انداخت .

سوره قصص آیه 78

متن آیه :
 قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ عِنْدِي أَوَلَمْ يَعْلَم أَنَّ اللَّهَ قَدْ أَهْلَكَ مِن قَبْلِهِ
 مِنَ الْقُرُونِ مَنْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُ قُوَّةً وَأَكْثَرَ جَمْعًا وَلَا يَسْأَلُ عَن دُنُوبِهِمُ الْمُجْرِمُونَ

ترجمه :

(قارون) گفت : این مال در سایه آگاهی و دانشی که دارم به من داده شده است (و مرا فراهم گشته است . خودم آن را به دست آورده ام و خودم هم می دانم چگونه آن را مصرف کنم) . مگر ندانسته است که خداوند نسلهای (قرون و اعصار) زیادی را نابود کرده است که از او قدرت بیشتری ، و در گردآوری (دارائی مهارت) زیاده تری داشته اند . (بگذار مجرمان چون او در فسق و فجور و کبر و غرور خود فرو روند . در قیامت همه چیز عیان است و حاجت به بیان نیست ، و لذا) گناهکاران از گناهانشان سؤال (تحقیق و تحقیق) نمی شود ، (بلکه سؤال تو بیخ و تحقیق از ایشان می گردد) .

توضیحات :

« عَلِي عِلْمٍ عِنْدِي » : در پرتو دانشی که دارم . در سایه آگاهی و به سبب علمی که مرا است . « الْقُرُونِ » : (نگا : یونس / 13 ، قصص / 43 و 45) . « قُوَّةً » : مراد نیروی مادی است . « جَمْعًا » : گردآوری . توان بهره وری و استفاده از

سرمایه در بازرگانی و کشاورزی و راههای دیگر اقتصادی برای افزایش دارائی مراد است. « لا يُسْأَلُ . . . » : در آخرت گناهکاران از گناهانشان پرسشی نمیشود که برای تحقیق باشد و بخواهند حال ایشان را هم مراعات دارند و مهري بدانان ورزند، زیرا همه چیز روشن است. بلکه سؤال تو بیخ و تهدید مطرح است که خود يك نوع مجازات روانی برای گناهکاران است (نگا: حجر / 92، نحل / 56، صافات / 24). برخی هم احتمال داده اند که چنین امری مربوط به مجازات دنیوی است که چون عذاب الهی فرا رسد، مجال پرسش و پاسخ نیست و عذاب الهی همان و نابودی همان (نگا: تفسیر نمونه).

سوره قصص آیه 79

متن آیه :
فَخَرَجَ عَلَى قَوْمِهِ فِي زِينَتِهِ قَالَ الَّذِينَ يُرِيدُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا يَا لَيْتَ لَنَا مِثْلَ مَا أُوتِيَ قَارُونُ إِنَّهُ لَذُو حَظٍّ عَظِيمٍ

ترجمه:

(قارون به اندرز پندگویان واقعی ننهاده و بلکه هوس قدرت و جنون ثروت او را بر آن داشت که با آرایش هر چه بیشتر، دارائی خود را به نمایش گذاشت و) با تمام زینت خود در برابر قوم خویش نمایان گردید (و زرو زیور و قدرت و شوکت خویشتن را در معرض دیدگان مردمان قرار داد). آنان که طالب زندگی دنیا بودند، گفتند: ای کاش! همان چیزهایی که به قارون داده شده است ما هم می‌داشتیم. (چه ثروت سرشاری! و چه جاه و جلالتی!). واقعاً او دارای بهره بزرگ و شانس سترگ است.

توضیحات:

« فِي زِينَتِهِ » : در میان جاه و جلالتش. با تمام زرو زورش (نگا: هود / 15، احزاب / 28). « حَظًّا » : بهره و نصیب. شانس و بخت. سعادت و خوشبختی.

سوره قصص آیه 80

متن آیه :
وَقَالَ الَّذِينَ إِذَا لَمْ يَرْزُقْوا وَرَأَوْا الْعِلْمَ وَبِئْسَ مَا يَرْزُقُونَ أَلَا لِيَْلَاقِيهَا

ترجمه:

و کسانی که دانش و آگاهی داشتند (به افرادی که عاشقان زرق و برق دنیا بودند و بزرگواری را در زرو زور می‌دیدند) گفتند: وای بر شما! (چه می‌گوئید و سعادت را در چه می‌جوئید؟) اجر و پاداش خدا (که بهشت جاویدان است) بسی والاتر و بهتر (از این چیزها) است برای کسانی که ایمان داشته باشند و کارهای شایسته انجام دهند و این (بهشت یزدان هم) جز نصیب شدکیبایان نمی‌گردد.

توضیحات:

« أَوْتُوا الْعِلْمَ » : دانایان و فرزندگان. « لَا يُلَاقِيهَا إِلَّا الصَّالِحُونَ » : به بهشت

خدا جز شکیبایان برده نمی‌شوند و بدان رسانده نمی‌شوند . این نصیحت جز به دل شکیبایان فرو نمی‌رود و کیسی جز ایشان آن را پذیرا نمی‌شود . ضمیر (ها) به (مَثُوبَةٌ) و (جَنَّةٌ) مفهوم از ثواب ، و یا به (مَقَالَةٌ) و (كَلِمَةٌ) علماء آگاه از احوال دنیا و آخرت برمی‌گردد .

سوره قصص آیه 81

متن آیه :
 فَخَسَفْنَا بِهِ وَبِدَارِهِ الْأَرْضَ فَمَا كَانَ لَهُ مِنْ فِئَةٍ يَنْصُرُونَهُ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَا كَانَ مِنَ الْمُنتَصِرِينَ

ترجمه :

سپس ما او را و خاندان او را به زمین فرو بردیم ، و گروه و دسته‌ای نداشت که او را در برابر خدا یاری دهند (و وی را از عذاب الهی برهانند) ، و خود نیز نتوانست خویشتن را کمک کند .

توضیحات :

« فَخَسَفْنَا » : فرو بردیم (نگا : نزل / 45 ، اسراء / 68) . « مِنْ دُونِ اللَّهِ » : در مقابل خدا (نگا : کهف / 43) . « الْمُنتَصِرِينَ » : یاری دهندگان .

سوره قصص آیه 82

متن آیه :
 وَأَصْبَحَ الَّذِينَ تَمَنَّوْا مَكَانَهُ بِالْأَمْسِ يَقُولُونَ وَيَكَآنَ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَوْلَا أَنْ مِنَ اللَّهِ عَلَيْنَا لَخَسَفَ بِنَا وَيَكَآنَ لَهُ يَفْلِحُ الْكَافِرُونَ

ترجمه :

آنان که دیروز آرزو می‌کردند به جای او باشند ، (هنگامی که این صحنه دلخراش را دیدند) گفتند : وای ! انگار خدا روزی را برای هر کس از بندگانش که بخواهد گسترش می‌دهد و برای هر کس که بخواهد روزی را تنگ و کم می‌گرداند (و چرا ما از این واقعیت غافل بودیم که داشتن و نداشتن مادیات ، وسیله آزمایش مردمان است و بس ؟ !) . اگر خداوند بر ما منت نمی‌نهاد (و تفضل نمی‌فرمود ، آرزوی دیروزی ما را برآورده می‌کرد ، و امروز همچون قارون) ما را (به دل زمین) فرو می‌برد . وای ! انگار کافران رستگار نمی‌گردند (و حتماً عذاب خدا دیر یا زود گریبانگیرشان می‌شود) .

توضیحات :

« وَيَكَآنَ » : وای ! مثل این که . این کلمه را بعضی بسیط می‌دانند ، و برخی مرکب از (وَيَ) و (كَانَّ) یا (وَيَكَّ) و (أَنْ) . واژه (وَيَ) یا (وَيَكَّ) اسم‌الفعل و برای تعجب و ندامت به کار می‌روند ، و در اینجا معنی ندامت و پشیمانی دارند . « يَقْدِرُ » : تنگ می‌کند . کم می‌گرداند (نگا : رعد / 26 ، اسراء / 30) .

سوره قصص آیه 83

متن آیه :
تِلْكَ الدَّارُ الْآخِرَةُ نَجْعَلُهَا لِلَّذِينَ لَا يُرِيدُونَ عُلُوًّا فِي الْأَرْضِ وَلَا فَسَادًا وَالْعَاقِبَةُ
لِلْمُتَّقِينَ

ترجمه :

ما آن سرای آخرت را تنها بهره کسانی می‌گردانیم که در زمین خواهان
تکبر و افسدگی نیستند و فساد و تباهی نمی‌جویند (و دل‌هایشان از
آلودگی‌های مقام‌طلبی و شهرت‌طلبی و بزرگی بینی و تباهی‌کاری ، پاک و
پالوده است) ، و عاقبت از آن پرهیزگاران است .

توضیحات :

« تِلْكَ الدَّارُ... » : آن سرای آخرت که بهشت جاویدان است و بارها وصف آن را
شنیده اید . « عُلُوًّا » : برتری جوئی . مراد تکبر و افسدگی و خود بزرگی
بینی است (نگا : اسراء / 4 ، نمل / 14) . « الْعَاقِبَةُ » : سرانجام ، به معنی
وسیع کلمه . از قبیل : سرانجام کار . پیروزی در این جهان . بهشت و
نعمت‌های آن جهانی .

سوره قصص آیه 84

متن آیه :
مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ فَلَهُ خَيْرٌ مِّنْهَا وَمَنْ جَاءَ بِالسَّيِّئَةِ فَلَا يُجْزَى الَّذِينَ
عَمِلُوا السَّيِّئَاتِ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

هر کس کار نیکی انجام دهد ، پاداشی بهتر از آن دارد ، (که اجر مضاعف
است ، و این افزایش بستگی به میزان عمل و اخلاص و حسن نیت و صفای
قلب دارد) و هر کس کار بدی انجام دهد ، به کسانی که کار بد کنند ،
جز اعمال آنان ، کیفر ایشان نیست (و کیفرشان درست به اندازه
گناهشان است) .

توضیحات :

« مَنْ جَاءَ بِالْحَسَنَةِ » : مراد از حَسَنَةِ ، هرگونه کار نیک است که پاداش
مضاعف دارد (نگا : انعام / 160 ، بقره / 261) . یا این که مراد ایمان و عمل صالح
است که جزای آن بهتر از خود آن است که رضا و خوشنودی خدا است که
همه خوشی‌ها را به همراه دارد (نگا : توبه / 72 ، مائده / 16) . « لَا يُجْزَى...
إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ » : در برابر سئیئات و معاصی ، کیفری جز کیفر همان
عملی را که انجام داده اند دامنگیرشان نمی‌گردد (نگا : انعام / 160 ، یونس /
27) .

سوره قصص آیه 85

متن آیه :
إِنَّ الَّذِي فَرَضَ عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لَرَادُّكَ إِلَىٰ مَعَادٍ قُلْ رَبِّي أَعْلَمُ مَنْ جَاءَ بِالْهُدَىٰ وَمَنْ
هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

همان کسی که (تبلیغ) قرآن را بر تو واجب گردانده است ، تو را به محلّ بازگشت بزرگ (قیامت) برمی گرداند (و میان تو و تکذیب کنندگان تداوری می نماید و به مقام محمود و بهشت موعودت می رساند) . بگو : پروردگار من (از همه) بهتر می داند که چه کسی هدایت را از سوی او آورده است ، و چه کسی در گمراهی آشکار بسر می برد .

توضیحات :

« قَرَضَ » : واجب گردانده است . مراد تبلیغ قرآن و عمل به آن و رساندن اوامر یزدان به مردمان است (نگا : نور / 1 ، مائده / 92 و 99) . « رَادَ » : برگرداننده . « مَعَادٍ » : زادگاه و جایگاه که مراد مکه است . روز رستاخیز یا محشر و میعادگاه حساب و کتاب که برای پیغمبر و ورود به بهشت را به دنبال دارد . بهشت که محل برگشت مؤمنان بدان است . تنوین معاد ، برای تعظیم است . « مَن جَاءَ بِالْهُدَى » : مراد خود پیغمبر است .

سوره قصص آیه 86

متن آیه :

وَمَا كُنْتَ تَرْجُو أَن يُلْقَىٰ إِلَيْكَ الْكِتَابُ إِلَّا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ فَلَا تَكُونَنَّ ظَاهِرًا لِلْكَافِرِينَ

ترجمه :

تو این امید را نداشتی که کتاب (بزرگ قرآن) برای تو فرستاده شود ، لیکن رحمت پروردگارت چنین ایجاب کرد و (خواست با ارسال قرآن برای خاتم پیغمبران ، این مسؤلیت سنگین را به تو سپارد . به شکرانه این نعمت بزرگ هرگز) پشتت بیبان کافران مباش (و یاور و همدست ایشان مشو) .

توضیحات :

« أَمْ كُنْتَ تَرْجُو » : چشم به راه نبودی . امیدوار نبودی . الف زائدی در رسم الخط قرآنی در آخر (تَرْجُو) موجود است . « إِلَّا » : لیکن (نگا : قصص / 46) . « إِلَّا رَحْمَةً مِّن رَّبِّكَ » : لیکن رحمت پروردگارت ایجاب کرد و شامل تو شد . مگر به خاطر رحم پروردگارت نسبت به تو وامت تو . « إِلَّا رَحْمَةً » : (نگا : اسراء / 87) . « ظَاهِرًا » : پشتت بیبان (نگا : قصص / 17) . مسلماً پیغمبر هرگز از کفار پشتت بیبانی نمی کرده است ، ولی این دستور در مورد او تأکید است ، و در مورد دیگران بیان یک وظیفه مهم .

سوره قصص آیه 87

متن آیه :

وَلَا يَصُدُّكَ عَنْ آيَاتِ اللَّهِ بَعْدَ إِذْ أُنزِلَتْ إِلَيْكَ وَادْعُ إِلَىٰ رَبِّكَ وَلَا تَكُونَنَّ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

کافران تو را از آیات خداوند باز ندارند ، پس از آن که بر تو نازل شده است ، و (مردم را) به سوی پروردگارت دعوت کن ، و از زمره مشرکان مباش .

توضیحات :
« لَا يَصُدُّكَ » : تو را باز ندارند . « عَنْ آيَاتِ اللَّهِ » : از ترتیل و تبلیغ و عمل به آیات خدا .

سوره قصص آیه 88

متن آیه :
وَلَا تَدْعُ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ كُلُّ شَيْءٍ هَالِكٌ إِلَّا وَجْهَهُ لَهُ الْحُكْمُ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

همراه الله معبود دیگری را به فریاد مخوان . جز او هیچ معبود دیگری وجود ندارد . همه چیز جز ذات او فانی و نابود می شود . فرماندهی از آن او است و بس ، و همگی شما به سوی او برگردانده می شوید (و به حساب و کتاب اقوال و اعمالتان رسیدگی می کند و در میان نتان داوری خواهد کرد) .

توضیحات :

« لَا تَدْعُ » : به فریاد مخوان . مپرسیت . « وَجْهَهُ » : (نگا : انعام / 52 ، کهف / 28) . « الْحُكْمُ » : فرماندهی و حاکمیت . داوری و قضاوت .

سوره عنکبوت آیه 1

متن آیه :
الم

ترجمه :

الف ، لام ، میم .

توضیحات :

« الم » : حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) .

سوره عنکبوت آیه 2

متن آیه :
أَحْسِبَ النَّاسُ أَنْ يُتْرَكُوا أَنْ يَقُولُوا آمَنَّا وَهُمْ لَا يُفْتَنُونَ

ترجمه :

آیا مردمان گمان برده اند همین که بگویند ایمان آورده ایم (و به یگانگی خدا و رسالت پیغمبر اقرار کرده ایم) به حال خود رها می شوند و ایشان (با تکالیف و وظائف و رنجها و سختیهای که باید در راه آئین آسمانی تحمل کرد) آزمایش نمی گردند؟!

توضیحات :

« لَا يُفْتَنُونَ » : آزمایش نمی گردند . مورد امتحان واقع نمی شوند (نگا : بقره / 155 و 214) .

سوره عنكبوت آیه 3

متن آیه :
 وَلَقَدْ فَتَنَّا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ صَدَقُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْكَاذِبِينَ

ترجمه :

ما کسانی را که قبل از ایشان بوده اند (با انواع تکالیف و مشقات و با اقسام نعمتها و محنتها) آزمایش کرده ایم ، آخر باید خدا بداند چه کسانی راست می گویند ، و چه کسانی دروغ می گویند .

توضیحات :

« فَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ... » : (نگا : آل عمران / 140 و 166 و 167) .

سوره عنكبوت آیه 4

متن آیه :
 أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ يَعْمَلُونَ السَّيِّئَاتِ أَن يَسْبِقُونَا سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

ترجمه :

آیا کسانی که بدیها را انجام می دهند گمان می برند که بر ما پیشی می گیرند (و از حوزه قدرت ما میگریزند و از چنگال کیفر ما رهائی می یابند؟!) . چه بد داوری می کنند!

توضیحات :

« يَسْبِقُونَا » : از پیش ما در بروند . از دست ما به دروند (نگا : انفال / 59) . « يَحْكُمُونَ » : داوری می کنند .

سوره عنكبوت آیه 5

متن آیه :
 مَنْ كَانَ يَرْجُوا لِقَاءَ اللَّهِ فَإِنَّ أَجَلَ اللَّهِ لَآتٍ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

کسی که ملاقات خدا را چشم می دارد (و به زندگی دوباره و رستاخیز و قیامت و حساب و کتاب و پاداش و پادافره معتقد است ، باید در پرستش و فرما نبرداری از خدا سستی و سهل انگاری نکند ، و باید بداند) زمانی را که خدا تعیین کرده است (دیر یا زود) فرا می رسد ، و او شنوا و آگاه است (و گفتار و رفتار همگان را می شنود و می بیند و سزا و جزا می دهد) .

توضیحات :

« يَرْجُو » : امیدوار است . چشم می دارد . الف زائدی در رسم الخط قرآنی دارد . « لِقَاءَ » : ملاقات (نگا : انعام / 31 و 154) .

سوره عنكبوت آیه 6

متن آیه :

وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

کسی که تلاش و کوششی (در راه پیشرفت دین خدا ، و انجام عبادات تقبل) کند ، در حقیقت برای خود تلاش و کوشش کرده است (و سود آن عائد خودش می‌گردد) . چرا که خدا بی نیاز از جهانیان (و طاعت و عبادت ایشان) است .

توضیحات :

« جَاهِدَ » : با دشمنان خدا جهاد کرد . با دشمن نفس آماره به مبارزه برخاست . در راه دین مصائب و مشکلاتی تحمل کرد .

سوره عنکبوت آیه 7

متن آیه :

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

کسانی که ایمان بیاورند و کارهای شایسته انجام بدهند (ما گناهان ایشان را می بخشیم و) بدیهایشان را محو می کنیم ، و پاداش کارهای نیکشان را به بهترین وجه می‌دهیم .

توضیحات :

« لَنُكَفِّرَنَّ » : (نگا : نساء / 31 ، آل عمران / 195 ، مائده / 12 و 65) . « لَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ مَا ... » : (نگا : توبه / 121 ، نحل / 96 و 97 ، نور / 38) . ما همه اعمال خوب آنان را به حساب بهترین آنها می‌گذاریم و پاداش می‌دهیم .

سوره عنکبوت آیه 8

متن آیه :

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

ما به انسان توصیه می کنیم که به پدر و مادرش کاملاً نیکی کند ، و (اما ای انسان !) اگر آن دو تلاش کردند که برای من نیاز قرار دهی - که کمترین اطلاعی از آن نداری (و اصلاً شرک با علم و عقل سازگار نیست) - از ایشان اطاعت مکن . (ولی باز هم محترمانه و مهربانانه با ایشان رفتار کن) . بازگشت همه شما به سوی من است و از کارهایی که کرده اید آگاهتان می کنم (و جزا و سزای اعمالتان را بی کم و کاست خواهم داد) .

توضیحات :

« حُسْنًا » : زیبائی . یعنی باید انسان کاملاً به پدر و مادرش نیکی کند ، نیکی و نیکوکاری که انگار خود زیبائی است (نگا : بقره /

(83) . « إَلَى اللّهِ ... » : (نگا : مائده / 48 و 105) .

سوره عنكبوت آیه 9

مَتْنِ آيَةٍ :
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ

ترجمه :

کسانی که ایمان می آورند و کارهای بایسته می کنند ، ما ایشان را در میان شایستگان قرار می دهیم (و همدم و همنشین پیغمبران و صدیقان و شهداء و صالحان می کنیم) .

توضیحات :

« لَنُدْخِلَنَّهُمْ فِي الصَّالِحِينَ » : (نگا : نساء / 69) . « الصَّالِحِينَ » : شایستگان (نگا : یوسف / 101) .

سوره عنكبوت آیه 10

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمِنَ النَّاسِ مَن يَقُولُ آمَنَّا بِاللَّهِ فَإِذَا أُوذِيَ فِي اللَّهِ جَعَلَ فِتْنَةَ النَّاسِ كَعَذَابِ اللَّهِ وَلَئِن جَاء نَصْرٌ مِّن رَّبِّكَ لَيَقُولُنَّ إِنَّا كُنَّا مَعَكُمْ أَوْلَىٰ آلَيْسَ اللَّهُ بِأَعْلَمَ بِمَا فِي صُدُورِ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

در میان مردم کسانی هستند که می گویند ایمان آورده ایم (و از زمره مؤمنانیم) ، اما هنگامی که به خاطر خدا مورد اذیت و آزار قرار گرفتند ، (به ناله و فریاد می آیند و چه بسا از دین برگردند . انکار ایشان) شد کنجه مردمان را (در دنیا) همسان عذاب خدا (در آخرت) می شمارند ، و هنگامی که پیروزی از سوی پروردگارت نصیب (شما مؤمنان) گردد ، خواهند گفت : ما که با شما بوده ایم (و ایمانی چون ایمان شما داشته ایم و باید از غنائم پیروزیتان بردشمنان بهره ای داشته باشیم) . آیا خداوند آگاه تر (از هر کسی ، به ایمان و نفاق و) به آنچه در سینه های جها نیان است نمی باشد ؟

توضیحات :

« أُوذِيَ » : اذیت و آزار شد . شد کنجه داده شد . « فِي اللَّهِ » : به خاطر خدا . در راه خدا . « فِتْنَةً » : شد کنجه و آزار . بلا و مصیبت .

سوره عنكبوت آیه 11

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَيَعْلَمَنَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيَعْلَمَنَّ الْأُمَنَاءُ فَ قِيْنَ

ترجمه :

خداوند مسلماً مؤمنان را می شناسد ، و قطعاً منافقان را هم می شناسد .

توضیحات :

« لَيَعْلَمَنَّ » : به طور قطع و یقین می‌داند و می‌شناسد .

سوره عنکبوت آیه 12

متن آیه :
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا وَلِنَحْمِلْ خَطَايَاكُمْ وَمَا هُمْ بِحَامِلِينَ مِنْ خَطَايَاهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

ترجمه :

کافران به مؤمنان می‌گویند : از راه و روش و مکتب و آئین ما پیروی کنید (و اگر رستخیز و حساب و کتابی در میان بود ، مسؤولیت آن را ما می‌پذیریم) و قطعاً گناهان شما را به عهده می‌گیریم ! ولی آنان هرگز گناهان ایشان را به گردن نمی‌گیرند (و اصلاً کسی گناهان کسی را نمی‌تواند تقبل کند ، و بلکه هر کسی درگرو اعمال خویش است) و آنان قطعاً دروغ می‌گویند .

توضیحات :

« اتَّبِعُوا سَبِيلَنَا » : از راه و روش ما پیروی کنید . از آئین و مکتب ما پیروی کنید . « وَ لِنَحْمِلْ » : باید که برداریم . به گردن می‌گیریم . « مِنْ شَيْءٍ » : اصلاً . به هیچ وجه .

سوره عنکبوت آیه 13

متن آیه :
وَلَيَحْمِلُنَّ أَثْقَالَهُمْ وَأَنْتَ لَا تَعْلَمُ مَعَهُمْ أَثْقَالَهُمْ وَلَيَسْأَلُنَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عَمَّا كَانُوا يَفْتَرُونَ

ترجمه :

آنان بارهای سنگین خود را بر دوش می‌کشند ، و بارهای سنگین دیگری را افزون بر بارهای سنگین خودشان (بر دوش می‌کشند که مکافات گمراهسازی دیگران است ، بدون این که از بار گناهان گمراه‌شدگان هم چیزی کاسته شده باشد) و در روز قیامت از ایشان درباره افتراها و دروغهائی که بهم می‌بافند پرسیده می‌شود .

توضیحات :

« أَنْتَ لَا تَعْلَمُ مَعَهُمْ أَثْقَالَهُمْ » : جمع ثَقُلَ ، بارهای سنگین . مراد بار گناهان است . « أَثْقَالًا مَعَهُمْ أَثْقَالَهُمْ » : بارهای گناهان گمراهسازی دیگران به همراه بارهای گناهان گمراهی خود (نکا : نحل / 25) .

سوره عنکبوت آیه 14

متن آیه :
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَى قَوْمِهِ فَلَايَتْ فِيهِمْ أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا فَأَخَذَهُمُ الطُّوفَانُ وَهُمْ ظَالِمُونَ

ترجمه :

ما نوح را به سوی قوم خود فرستادیم ، و او نهصد و پنجاه سال در میان

آنان ماندگار شد (و جز گروه اندکی بدو ایمان نیاوردند) . سرانجام در حالی که (با کفر و معاصی) به خود ستم می کردند ، طوفان ایشان را در برگرفت .

توضیحات :

« لَيْثٌ » : ماند . ماندگار شد . « أَلْفَ سَنَةٍ إِلَّا خَمْسِينَ عَامًا » : هزار سال ، بجز پنجاه سال . یعنی نهصد و پنجاه سال .

سوره عنکبوت آیه 15

متن آیه :

فَأَنْزَجْنَاهُ وَأَصْحَابَ السَّفِينَةِ وَجَعَلْنَاهَا آيَةً لِلْعَالَمِينَ

ترجمه :

ما نوح و مسافران کشتی را (از امواج سهمگین طوفان) نجات دادیم و کشتی (و داستان آن) را پند و عبرتی برای جهان نیاوردیم .

توضیحات :

« أَصْحَابَ السَّفِينَةِ » : سواران بر کشتی . مسافران کشتی . « جَعَلْنَاهَا » : ضمیر (هَا) به (السَّفِينَةِ) برمیگردد که متضمن داستان قبل و بعد طوفان مجموعه وقایع و حوادث کشتی و کشتی ساز و کشتی یبان است . « آيَةً » : پند و عبرت (نگا : حاقه / 12) .

سوره عنکبوت آیه 16

متن آیه :

وَإِبْرَاهِيمَ إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

(خاطر نشان ساز داستان) ابراهیم را ، آن زمانی که او به قوم خود گفت : خدا را بپرستید و خویشتن را از (عذاب) او بپرهیزید . این برای شما بهتر است اگر بدانید .

توضیحات :

« إِبْرَاهِيمَ » : عطف بر نوح است ، و یا این که مفعول فعل محذوف (أُذْكَرُ) است .

سوره عنکبوت آیه 17

متن آیه :

إِنَّمَا تَعْبُدُونَ مِنَ اللَّهِ أَوْثَانًا وَتَخْلُقُونَ إِفْكًا إِنَّ الَّذِينَ تَعْبُدُونَ مِن دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ لَكُمْ رِزْقًا فَابْتَغُوا عِنْدَ اللَّهِ الرِّزْقَ وَاعْبُدُوهُ وَاشْكُرُوا لَهُ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

(ابراهیم بدیشان گفت :) شما غیر از خدا بتهایی را هم می پرستید)

که آنها را با دست خود می تراشید و میسازید) و دروغی را به هم می بافید (و می گوئید : اینها معبودهای ما بوده و وسیله تقرب به خدایند). بجز خدا ، کسانیکه می پرستید توانائی روزی رساندن به شما را ندارند ، و روزی را از پیشگاه خدا بخواهید و او را بندگی و سپاسگزاری کنید ، (و بدانید که سرانجام برای حساب و کتاب و سزا و جزا) به سوی او برگردانده می شوید .

توضیحات :

« أَوْثَانٌ » : جمع وَثَنٌ ، بتها . « تَخْلُقُونَ » : میسازید . به هم می بافید . « إِفْكَآً » : چیزی که دور از حقیقت است . دروغ بزرگ (نگا : نور / 11 و 12 ، صافات / 151) .

سوره عنكبوت آیه 18

متن آیه :

وَإِنْ تَكْذِبُوا فَقَدْ كَذَّبَ أُمَمٌ مِّن قَبْلِكُمْ وَمَا عَلَى الرَّسُولِ إِلَّا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

ترجمه :

و اگر هم شما (سخنان مرا) تکذیب کنید (مطلب تازه ای نیست) ، ملت های پیش از شما (نیز پیغمبرشان را) تکذیب کرده اند (و عاقبت به سرنوشت در دناکی گرفتار آمده اند) و وظیفه پیغمبر جز تبلیغ روشن و روشنگر نمی باشد .

توضیحات :

« الْبَلَاغُ الْمُبِينُ » : (نگا : مائده / 92 ، نحل / 35 و 82) .

سوره عنكبوت آیه 19

متن آیه :

أَوَلَمْ يَرَوْا كَيْفَ يُبْدِئُ اللَّهُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ إِنَّ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

ترجمه :

آیا ندیده اند که خدا چگونه آفرینش را می آغازد و سپس آن را باز می گرداند ؟ این کار برای خدا سهل و آسان است .

توضیحات :

« لَمْ يَرَوْا » : ندانسته اند . ندیده اند . رؤیت در اینجا مشاهده با چشم یا مشاهده قلبی و علمی است . « يُبْدِئُ » : می آغازد . مراد آفرینش و ایجاد نخستین است ، یا مراد زنده شدن زمین های مرده و روئیدن گیاهان و تولد اطفال از نطفه و غیره است . « يُعِيدُهُ » : مراد از اعاده ، حیات را به ممات تبدیل کردن و زنده گرداندن دوباره و رستاخیز مردگان است . یا این که اشاره به چرخه سالانه حیات و ممات گیاهان و درختان و حیوانات و انسانها است . « یَسِيرٌ » : سهل و ساده .

سوره عنكبوت آیه 20

متن آیه :

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ اللَّهُ يُنشِئُ النَّشْأَةَ
الْآخِرَةَ إِنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه:

بگو: در زمین بگردید و بنگرید که خدا چگونه در آغاز موجودات را پدید آورده است و (چه رنگ و بو و سیما و ویژگی‌هایی به هر یک داده است، و چه اسراری در آنها به ودیعت نهاده است. تا از مشاهده اشیاء پی به راز و رمز آنها ببرد و در برابر قدرت ما فوق تصور آفریدگارشان سر تسلیم فرود آورید، و بدانید کسی که اول این جهان را از نیستی به هستی آورده است) بعداً هم جهان دیگر را پدیدار می‌کند. چرا که خدا بر هر چیزی توانا است.

توضیحات:

«سیروا»: بگردید. سیر و سیاحت کنید. «انظروا»: بنگرید. دقت کنید. مطالعه و بررسی نمائید. «بدأ»: (نگا: انبیاء / 104، اعراف / 29). «النشأة الآخرة»: پیدایش و پسین. مراد رستاخیز و آفرینش مجدد آن جهانی است، در مقابل «النشأة الأولى» که پیدایش نخستین و سرآغاز آفرینش این جهانی است (نگا: واقعه / 62).

سوره عنکبوت آیه 21

متن آیه:

يُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَيَرْحَمُ مَن يَشَاءُ وَإِلَيْهِ تُقْلَبُونَ

ترجمه:

(آن وقت که رستاخیز به پا شد، خدا) هر کس را بخواهد (و مستحق بداند) عذاب می‌رساند، و هر کس را بخواهد مورد رحمت قرار می‌دهد. (سرانجام، جملگی) شما به سوی او بازگردانده می‌شوید.

توضیحات:

«تقْلَبُونَ»: بازگردانده می‌شوید.

سوره عنکبوت آیه 22

متن آیه:

وَمَا أُنْتَمِ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا
نَصِيرٍ

ترجمه:

شما نمی‌توانید (از قلمرو حکومت خدا بیرون روید و او را) درمانده کنید، چه در زمین و چه در آسمان (باشید)، و بغیر از خدا شما هیچ سرپرستی و یاری ندارید.

توضیحات:

«مُعْجِزِينَ»: درمانده. کندگان (نگا: هود / 20 و 33). «مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا نَصِيرٍ»: (نگا: بقره / 107).

سوره عنكبوت آیه 23

متن آیه :
وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَلِقَائِهِ أُولَئِكَ يَئِسُوا مِن رَّحْمَتِي وَأُولَئِكَ لَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

کسانی که آیات خدا و ملاقات او را باور ندارند ، ایشان از رحمت من
مأیوس می باشند ، و آنان عذاب دردناکی دارند .

توضیحات :

« يَئِسُوا » : نا امید گشته اند . مراد این است که به مرحمت من در حق نیکان
ورساندن ایشان به بهشت باور ندارند .

سوره عنكبوت آیه 24

متن آیه :
فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا اقْتُلُوهُ أَوْ حَرِّقُوهُ فَأَنجَاهُ اللَّهُ مِنَ النَّارِ
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

اما پاسخ قوم (ابراهیم به) او جز این چیزی نبود که (به یکدیگر)
گفتند : او را بکشید یا بسوزانید ! پس (ایشان سرانجام او را به
آتش انداختند و ما آتش را سرد و سالم برای ابراهیم کردیم و) او را از
آتش رها نیدیم . در این (بی تأثیر کردن آتش ، و رها نیدن ابراهیم از
زیرنگ کافران) نشانه هائی (بر قدرت خدا) برای مؤمنان است .

توضیحات :

« فَمَا كَانَ جَوَابَ . . . » : واژه (جَوَابَ) خبر مقدم (كَانَ) و (إِلَّا أَنْ قَالُوا
اقتلوه أو حرقوه) اسم آن است .

سوره عنكبوت آیه 25

متن آیه :
وَقَالَ إِنَّمَا اتَّخَذْتُم مِّن دُونِ اللَّهِ أَوْثَانًا مَّوَدَّةَ بَيْنِكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا
ثُمَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُ بَعْضُكُم بِبَعْضٍ لِّبَعْضٍ وَيَلْعَنُ بَعْضُكُم بَعْضًا وَمَأْوَاكُمُ النَّارُ
وَمَا لَكُم مِّن نَّاصِرِينَ

ترجمه :

(ابراهیم خطاب به قوم خود) گفت : شما غیر از خدا ، بت هائی را برای
خویشتن برگزیده اید تنها به خاطر محبت (بزهکارانه ای) که در
زندگی دنیا میان خودتان (نسبت به آباء و اجداد و قوم و قبیله
خویش) دارید ، سپس در روز قیامت (دشمن یکدیگر می گردید و این رشته
محبت بزهکارانه از هم گسیخته می شود ، و) برخی از شما از برخی
دیگر بیزار می شوید و بعضی از شما بعضی دیگر را نفرین می کند ، و
بالاخره جایگاهتان آتش دوزخ خواهد بود و هیچ یار و یاورى نخواهید

داشت (تا شما را از عذاب خدا برهاند) .

توضیحات :

« مَوَدَّةٌ بَيْنَكُمْ » : به خاطر محبت میان خود . مراد این است که بتنهائی که می پرستید ، مجسمه افراد صالح یا بزرگان قوم است ، یا این که پدران خود را بر پرستش چنین بتنهائی دیده اید و محض تقلید از ایشان و چشم همچشمی یکدیگر ، شما هم آنها را می پرستید . و یا این که پرستش بتنهائی مخصوص رمز وحدت هر قوم و قبیله ای بشمار می آمد و بت پرستی تنها به خاطر دوست داشتن و چنانچه از قوم و قبیله بود و بس . واژه (مَوَدَّة) مفعول له است . « يَكْفُرُ » : بیزار می جوید (نگا : ابراهیم / 22 ، مریم / 82) . كَفَرَ بِالْشَيْءِ : تَبَرَأ مِنْهُ .

سوره عنکبوت آیه 26

متن آیه :

فَأَمَّنَ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَى رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَازِمُ بِالْحَكِيمِ

ترجمه :

لوط به ابراهیم ایمان آورد (که خود از موحدان بزرگ بود) . ابراهیم گفت : من به سوی پروردگارم هجرت می کنم (و در راه رضای او گام برمی دارم) چرا که او مقتدر (است و مرا از دست دشمنانم می رهاند و به آرزویم می رساند ، و) حکیم است (و به من جز کاری را فرمان نمی دهد که در آن خیر و صلاح باشد) . ابراهیم از عراق به شام مهاجرت کرد و قوم و قبیله خود را رها ساخت .

توضیحات :

« لُوطٌ » : شخصیت والای معاصر ابراهیم و از پیغمبران بزرگ خدا بود (نگا : شعراء 160 - 175) . « إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَى رَبِّي » : (نگا : صافات / 99) . من به عبادت پروردگارم می پردازم . من در راه رضایت پروردگارم از اینجا هجرت می کنم .

سوره عنکبوت آیه 27

متن آیه :

وَوَهَبْنَا لَهُ إِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِ النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ وَآتَيْنَاهُ أَجْرَهُ فِي الدُّنْيَا وَإِنَّهُ فِي الْآخِرَةِ لَمِنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

ما به ابراهیم اسحاق و (نوه اش) یعقوب را عطاء کردیم ، و در دودمان او نبوت قرار دادیم و کتاب (آسمانی برای آنان فرستادیم) و در دنیا پاداش او را دادیم ، و وی در آخرت از زمره صالحان است .

توضیحات :

« الْكِتَابَ » : مراد جنس کتاب است و شامل زبور و تورات و انجیل و قرآن می گردد . « الصَّالِحِينَ » : (نگا : بقره / 130) . صالح بودن ، عالی ترین درجه کمال انسانی در اعتقاد و ایمان و قول و عمل و اخلاق است ، و بسیاری از پیغمبران از خدا تقاضا کرده اند تا ایشان را جزو صالحان قلمداد فرماید)

نگا : نمل / 19 ، قصص / 27 ، شعراء / 83 ، صافات / 100) . « أَجْرَهُ » : مراد مجموعه افتخارات دنیوی است . از قبیل : مدح او ، درود فرستادن بر او تا دنیا دنیا است ، بخشیدن فرزندان بایسته ، ادامه خط نبوت در دودمان او .

سوره عنکبوت آیه 28

متن آیه :
وَلَوْطًا إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ إِنَّكُمْ لَأَتُونَ الْفَاجِشَةَ مَا سَبَقَكُمْ بِهَا مِنْ أَحَدٍ مِنَ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

لوط را (هم به سوی قوم خود فرستادیم و او) زمانه به قوم خود گفت : شما کار بسیار زشتی را انجام می دهید ، کار زشتی که کسی از جهانیان پیش از شما مرتکب آن نشده است !

توضیحات :

« لَأَتُونَ » : انجام می دهید . « الْفَاجِشَةَ » : کار بسیار زشت . مراد لوط است . (نگا : اعراف / 81 ، نمل / 55) .

سوره عنکبوت آیه 29

متن آیه :
أَرَأَيْتُمْ لَتَّاتُونَ الرِّجَالَ وَتَقْطَعُونَ السَّيْلَ وَيَبِيلَ وَتَأْتُونَ فِي نَادِيِكُمُ الْأُمْنَكَرَ فَمَا كَانَ جَوَابَ قَوْمِهِ إِلَّا أَنْ قَالُوا إِنَّنَا بَعْدَابِ اللَّهِ إِنْ كُنْتُمْ مِنَ الصَّادِقِينَ

ترجمه :

آیا شما با مردان آمیزش می کنید ، و راه (تولید و تکثیر نسل) را می بندید ، و در باشگاهها و مجالس خود (آشکارا و در میان جمع ، بدون ترس و خوف از یزدان ، و حیا و شرم از مردمان) کارهای زشت انجام می دهید ؟ ! (و دامن عصمت به گناه می آلائید ؟ !) پاسخ قوم او جز این نبود که بگویند : اگر راست می گوئی ، عذاب خدا را بر سر ما بیاور (و ما مردمان آلوده را امان مده !)

توضیحات :

« تَقْطَعُونَ السَّيْلَ وَيَبِيلَ » : راه زنی می کنید و مردمان را می کشید و اموالشان را به سرقت می برید . با عدم زناشوئی با زنان ، و انجام عمل لواط ، راه تولید نسل را تعطیل می کنید . « نَادِيِكُمْ » : مجلس . محل اجتماعات . باشگاه . « الْأُمْنَكَرَ » : زشت و پلشت . در اینجا مراد کاری است که فطرت از آن بیزار و طبع سلیم از آن گریزان است . مثل : همجنس گرایی ، کشف عورت ، دشنام و سخنان رکیک ، استهزاء و تمسخر . « فَمَا كَانَ جَوَابَ ... » : (نگا : عنکبوت / 24) .

سوره عنکبوت آیه 30

متن آیه :
قَالَ رَبِّ انصُرْنِي عَلَى الْقَوْمِ الْمُفْسِدِينَ

ترجمه :
(لوط از آستانه خدا کمک طلبید و) گفت : پروردگارا ! مرا بر قوم تپاه
پیشه پیروز گردان .

توضیحات :

...

سوره عنکبوت آیه 31

متن آیه :
وَلَمَّا جَاءَتْ رُسُلُنَا إِبْرَاهِيمَ بِالْبُشْرَى قَالُوا إِنَّا مُهْلِكُوا أَهْلَ هَذِهِ الْقَرْيَةِ
إِنَّ أَهْلَهَا كَانُوا ظَالِمِينَ

ترجمه :

هنگامی که فرستادگان (فرشته) ما به پیش ابراهیم آمدند و (تولد
اسحاق و یعقوب را) نوید دادند و (ضمناً) افزودند که ما اهل این شهر را
هلاک خواهیم کرد ، چرا که اهل آن ستمگرند .

توضیحات :

« رُسُلُنَا » : فرستادگان ما . مراد فرشتگان مأمور نابودی قوم لوط است .
« الْبُشْرَى » : مؤذنه . نوید . مراد بشارت تولد اسحاق و بعدها نوه اش یعقوب
است (نگا : هود / 71) .

سوره عنکبوت آیه 32

متن آیه :
قَالَ إِنَّ فِيهَا لُوطًا قَالُوا نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَنْ فِيهَا لَنَنْزِلَنَّهُ وَأَهْلَهُ إِلَّا
أَمْرًا آتَهُ كَانَتْ مِنَ الْغَائِرِينَ

ترجمه :

ابراهیم گفت : لوط در آن شهر است ! گفتند : (نگران مباش) ما بهتر (از
تو) می دانیم که چه کسانی در آن هستند . او را و خانواده و پیروانش را
نجات خواهیم داد ، مگر همسر او را که از جمله ماندگاران و نابود شوندهگان
خواهد بود .

توضیحات :

« أَهْلَهُ » : خانواده اش . پیروانش . « الْغَائِرِينَ » : ماندگاران . هلاک شوندهگان .
(نگا : اعراف / 83 ، حجر / 60 ، شعراء / 171 ، نمل / 57) .

سوره عنکبوت آیه 33

متن آیه :
وَلَمَّا أَنْ جَاءَتْ رُسُلُنَا لُوطًا سَيِّئًا بِهِمْ وَضَاقَ بِهِمْ ذَرْعًا وَقَالُوا لَا تَخَفْ وَلَا تَحْزَنْ
إِنَّا مُنَجُّوكَ وَأَهْلَكَ إِلَّا أُمَّرَأَتَكَ كَانَتْ مِنَ الْغَائِرِينَ

ترجمه :

هنگامي که فرستادگان ما پيش لوط آمدند ، لوط به خاطر آنان سخت ناراحت و دل‌تنگ شد . (فرشتگان) گفتند : مترس و غمگين مباش ! ما تورا و خانواده و پيروان تورا نجات خواهيم داد مگر همسرت را که از ماندگاران و نابودشدونندگان خواهد بود .

توضیحات :
« سيء » : بدحال و ناراحت گردید . مجهول (سَاءَ) است . « ذُرْعاً » : (نگا : هود / 77) .

سوره عنکبوت آیه 34

متن آیه :
إِنَّا مُنْزِلُونَ عَلَىٰ أَهْلِ هَذِهِ الْقَرْيَةِ رِجْزًا مِّنَ السَّمَاءِ يَمَّا كَانُوا يَافُسُونَ

ترجمه :
ما بر اهل این شهر عذابي از آسمان به خاطر نافرمانی و فسق و فجورشان نازل خواهيم کرد .

توضیحات :
« مُنْزِلُونَ » : فرود آورندگان . نازل کنندگان . « رِجْزاً » : عذاب . (نگا : حجر / 74) .

سوره عنکبوت آیه 35

متن آیه :
وَلَقَدْ تَرَكْنَا مِنْهَا آيَةً بَيِّنَةً لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

ترجمه :
ما از آن شهر آثار نمایانی را برجای گذاشتیم تا درس عبرتی برای کسانی باشد که از روی خردعمل می کنند .

توضیحات :
« آيَةً » : نشانه . مایه عبرت .

سوره عنکبوت آیه 36

متن آیه :
وَإِلَىٰ مَدْيَنَ أَخَاهُمْ شُعَيْبًا فَقَالَ يَا قَوْمِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَارْجُوا الْيَوْمَ الْآخِرَ وَلَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ مُفْسِدِينَ

ترجمه :
(هم چنین فرستادیم) شعيب را به سوی شهر مدین که خود از اهالی آنجا بود . گفت : ای قوم من ! خدای را پرستش کنید ، و (سعادت) روز با زپسین را بخوایید ، و در زمین اصلاً فساد و تباهی نکنید .

توضیحات :
« أَخَاهُمْ شُعَيْبًا » : (نگا : اعراف / 65 و 73 و 85) . « لَا تَعْتُوا فِي الْأَرْضِ »

مُفْسِدِينَ» : (نگا : بقره / 60 ، اعراف / 74) .

سوره عنكبوت آیه 37

متن آیه :
فَكَذَّبُوهُ فَأَخَذَتْهُمُ الرَّجْفَةُ فَأَصْبَحُوا فِي دَارِهِمْ جَاثِمِينَ

ترجمه :

اورا تکذیب کردند و زلزله آنان را فرو گرفت و در خانه و کاشانه خود به رودر افتادند و مردند .

توضیحات :

« الرَّجْفَةُ » : زلزله . (نگا : اعراف / 78) . « جَاثِمِينَ » : (نگا : اعراف / 78) .

سوره عنكبوت آیه 38

متن آیه :
وَعَادًا وَثَمُودَ وَقَدْ تَبَيَّنَ لَكُمْ مِّن مَّسَاكِينِهِمْ وَزَيْنَ لَهُمُ الشَّيْطَانُ أَعْمَالَهُمْ
فَصَدَّهُمُ عَنِ السَّبِيلِ وَكَانُوا مُسْتَبْصِرِينَ

ترجمه :

(ما قبائل) عاد و ثمود را (نیز به گناهانشان گرفتیم و نابودشان کردیم) و خانه و کاشانه (ویران شده) ایشان (سر راه مسافرت شما است و برای شما نمایان است . هر یمن اعمال (زشت و پلشت) ایشان را در نظرشان آراست و بدین وسیله ایشان را از راه (حق و حقیقت) بازداشت ، در حالی که چشم بینا داشتند (و حق و باطل را در پرتو تابانگی انبیاء از هم تشخیص می دادند) .

توضیحات :

« عَادًا وَ ثَمُودَ » : مفعول فعل محذوف (أَهْلًا كُنَّا) یا (أَدْكُرُوا) است . واژه ثمود الف زائدی در رسم الخط قرآنی به دنبال دارد . « تَبَيَّنَ » : آشکار است . فاعل آن (مَسَاكِينِ) و حرف (مِن) زائد است . یا فاعل آن (إِهْلَاكِ) است که از روند سخن استفاده می شود . در این صورت واژه (مِن) معنی (از جهت ، به سبب) دارد ، بعضی هم آن را تبعیضیه دانسته اند . « مُسْتَبْصِرِينَ » : دارندگان چشم بینا و عقل و فهم کافی و باخبر از راهنمایان انبیاء .

سوره عنكبوت آیه 39

متن آیه :
وَقَارُونَ وَفِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مُّوسَىٰ بِالْبَيِّنَاتِ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ
وَمَا كَانُوا سَابِقِينَ

ترجمه :

(ما گول خوردگان زور و زور ، یعنی) قارون و فرعون و هامان را (نیز به گناهانشان گرفتیم و نابودشان کردیم) . موسی با دلائل و براهین روشن به سراغ آنان رفت ، اما ایشان در زمین استکبار و برتری جوئی کردند ،

ولي نتوانستند پيشي گيرند (واز دست خدا بگريزند و خويشتن را از عذاب او برهانند).

توضیحات :

« قَارُونَ » : (نگا : قصص / 76 - 83) . « هَامَانَ » : (نگا : قصص / 37 - 42) . « مَا كَانُوا سَارِقِينَ » : پيشي گيرندگان بر خدا نبودند . يعني از حوزه قدرت خدا نتوانستند خارج شوند واز عذاب او خويشتن را به دوردارند .

سوره عنكبوت آیه 40

متن آیه :

فَكَلًّا أَخَذْنَا بِذَنبِهِ فَمِنْهُمْ مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَنِ اتَّخَذْنَا مِنَ الصَّيْحَةِ وَوَجْهِهِ مِنَ الْغَيْثِ وَمِنْهُمْ مَنِ اتَّخَذْنَا مِنَ الْجِبَالِ غَوَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَنِ اتَّخَذْنَا مِنَ الْجِبَالِ غَوَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَنِ اتَّخَذْنَا مِنَ الْجِبَالِ غَوَاصِبًا وَمِنْهُمْ مَنِ اتَّخَذْنَا مِنَ الْجِبَالِ غَوَاصِبًا

ترجمه :

ما هر يك از اينها را به گناهانشان گرفتيم : براي بعضي از ايشان طوفان همراه با سنگريزه حواله كرديم ، و بعضي از ايشان را صداي رعب انگيز صاعقه‌ها و زمين لرزه‌ها) فرا گرفت ، و برخي از ايشان را هم به زمين فرو برديم ، و برخي ديگر را (در آب دريا) غرق كرديم . خداوند هرگز بديشان ستم نكرده است و آنان خودشان (بار تكاب كفو و فسق و فجور) به خويشتن ستم كردند (و نتيجه آن را همديدند و چشيدند) .

توضیحات :

« كَلًّا » : جملگي اين گناهكاران مذكور را . « مَنْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِ حَاصِبًا » : مراد عاد است كه قوم هود (ع) است (نگا : حاقه / 6) . « حَاصِبًا » : طوفاني كه در آن سنگريزه‌ها به حركت درآيند (نگا : اسراء / 68) . « أَخَذْنَا مِنَ الصَّيْحَةِ » : مراد ثمود است كه قوم صالح (ع) است (نگا : هود / 67) . « الصَّيْحَةُ » : نداي صاعقه‌ها كه با زمين لرزه درمركز وقوع آن همراه است (هود / 67 و 94 ، حجر / 73 و 83 ، مؤمنون / 41) . « مَنْ خَسَفْنَا بِهِ الْأَرْضَ » : مراد قارون و قوم لوط است (نگا : هود / 82 ، قصص / 81) . « مَنْ أَعْرَفْنَا » : مراد قوم نوح و فرعون و فرع و نيان است (نگا : هود / 37 - 43 ، شعراء / 66) .

سوره عنكبوت آیه 41

متن آیه :

مَثَلُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنَ اللَّهِ أَوْلِيَاءَ كَمَثَلِ الْإِعْنِ كَبُوتِ اتَّخَذَتْ بَيْتًا وَإِنَّ أَوْهَنَ الْبُيُوتِ لَبَيْتُ الْإِعْنِ كَبُوتِ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

كار كساني كه جز خدا ، (اشخاص و اصنام و اشيائي را به دوستي برگرفته‌اند ، و از ميان آوريدگان ، براي خود) سرپرستاني برگزيده‌اند ، همچون كار عنكبوت است كه (براي حفظ خود از تارهاي ناچيز) خانه‌اي برگزيده است (بدون ديوار و سقف و در و پيكره كه وي را از گزند باد و باران و حوادث ديگر در امان دارد) . بيگمان سست ترين

خانه‌ها خانه و کاشانه عنکبوت است، اگر (آنان از سستی معبودها و پایگاه‌هایی که غیر از خدا برگزیده اند باخیر بودند، به خوبی) می‌دانستند (که دراصل بر تار عنکبوت تکیه زده اند).

توضیحات :

« كَمَا مَثَلُ الْعَنْكَبُوتِ... » : خانه عنکبوت هر چند از عجایب آفرینش است، ولی در سستی ضرب‌المثل است و سست تر از آن تصور نمی‌شود. « لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ » : اگر می‌دانستند ! کاش می‌دانستند ! این قید مربوط به بتها و معبودهای دروغین است ؛ نه سستی خانه عنکبوت .

سوره عنکبوت آیه 42

متن آیه :
إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مِنْ شَيْءٍ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

خداوند از چیزهایی که بجز خدا به فریاد می‌خوانند آگاه است و او چیره کار بجا است (و بر نابودی آنان توانا است، ولی حکمتش ایجاب می‌کند که به مردمان فرصت کافی بدهد و برهمگان اتمام حجت کند).

توضیحات :

« مَا يَدْعُونَ » : آنچه را که به فریاد می‌خوانند . آنچه را که می‌پرستند .

سوره عنکبوت آیه 43

متن آیه :
وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ وَمَا يَعْقِلُهَا إِلَّا الْعَالِمُونَ

ترجمه :

اینها مثالهایی هستند که ما برای مردم می‌زنیم، و جز فرزندان، آنها را فهم نمی‌کنند (و سواي خردمندان از آنها عبرت نمی‌گیرند و درس زندگی نمی‌آموزند).

توضیحات :

« نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ » : برای مردم ذکر می‌کنیم و بدیشان ارمغان می‌داریم . « مَا يَعْقِلُهَا » : آنها را فهم نمی‌کنند . مراد از فهم کردن و متوجه شدن، عبرت‌گرفتن و استغاده کردن است .

سوره عنکبوت آیه 44

متن آیه :
خَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَةً لِّلْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

خداوند آسمانها و زمین را از روی حساب و برابر حکمت آفریده است . قطعاً در این (آفرینش زیبا و به جای کائنات) نشانه بزرگی برای

ایمانداران است (تا با آن خالق جهان را بشناسند) .

توضیحات :

« بِالْحَقِّ » : به حق نه بیهوده و با زیچه (نگا : انبیاء / 16) . از روی حساب و برابر حکمت .

سوره عنکبوت آیه 45

متن آیه :

اتْلُ مَا أُوحِيََ إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ وَأَقِمِ الصَّلَاةَ إِنَّ الصَّلَاةَ تَنْهَى عَنِ الْفَحْشَاءِ وَالْمُنْكَرِ وَلَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا تَصْنَعُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) بخوان آنچه را که از کتاب (آسمانی قرآن) به تو وحی شده است ، و نماز را چنان که باید برپای دار . مسلماً نماز (انسان را) از گناهان بزرگ و از کارهای ناپسند (در نظر شرع) باز می‌دارد ، و قطعاً ذکر خدا و یاد الله (از هر چیز دیگری) والاتر و بزرگتر است ، و خداوند می‌داند که شما چه کارهایی را انجام می‌دهید (و سزا و جزا یتان را خواهد داد) .

توضیحات :

« الْكِتَابِ » : مراد قرآن است . « تَنْهَى » : باز می‌دارد . به دور می‌کند . « الْفَحْشَاءِ » : کارهای بسیار زشت و پلشت همچون زنا . « الْمُنْكَرِ » : زشت و ناپسند . مراد کارهایی است که شرانج آسمانی و عقلهای سالم نمی‌پسندند و از آنها متنفرند ، همچون کشت و کشتار و فساد و تباهی . « لَذِكْرُ اللَّهِ أَكْبَرُ » : (نگا : جمعه / 9) . معنی جمله : یاد خدا از هر عبادتی و از جمله نماز بالاتر است . نماز از هر عبادت دیگری والاتر است . خدا شما را یاد کند و تعریفان نماید و نعمتتان عطاء فرماید ، بزرگتر از ذکر و یادی است که شما با طاعت و عبادت نسبت به خدا اداء می‌نمائید (نگا : بقره / 152) .

سوره عنکبوت آیه 46

متن آیه :

وَلَا تُجَادِلُوا أَهْلَ الْكِتَابِ إِلَّا بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْهُمْ وَقُولُوا آمَنَّا بِالَّذِي آمَنَّا وَإِلَيْنَا وَإِلَيْكُمْ وَإِلَيْنَا وَإِلَيْكُمْ وَوَاحِدٌ وَنَحْنُ لَهُ مُسْلِمُونَ

ترجمه :

با اهل کتاب (یعنی با یهودیان و مسیحیان) جز به روشی که نیک‌وتر (و نرم‌تر و آرام‌تر و به قبول نزدیکتر) باشد ، بحث و گفتگو مکن ، مگر با کسانی از ایشان که ستم کنند (و متوسل به زور یا گستاخی شوند و از حد اعتدال در جدال ، خارج گردند . در این صورت شدت و حدت در مقابله با آنان بلامانع است) . بگوئید : به تمام آنچه از سوی خدا بر ما و بر شما نازل شده است ایمان داریم (که قرآن و تورات و انجیل است) . معبود ما و معبود شما یکی است ، و ما تنها تسلیم و فرمانبردار او

توضیحات :

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا... » : با طریقه و شیوه‌ای که (نگا : نحل / 125) . « إِلَّا الَّذِينَ ظَلَمُوا » : مگر کسانی که با سرکشی و نافرمانی به خود ستم کنند . مگر آنان که به زور متوسل شوند و گستاخی پیش گیرند .

سوره عنکبوت آیه 47

متن آیه :

وَكَذَلِكَ أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ فَالَّذِينَ آتَيْنَاهُمُ الْكِتَابَ يُؤْمِنُونَ بِهِ وَمِن هَؤُلَاءِ مَنْ يُؤْمِنُ بِهِ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الْكَافِرُونَ

ترجمه :

همچنین ما کتاب (آسمانی قرآن) را بر تو نازل کرده ایم و کسانی که پیش از این ، کتاب (آسمانی همچون تورات و انجیل را) برای آنان فرو فرستاده ایم (و ایشان به راستی بدانها پای بند و معتقدند) به این کتاب (آسمانی قرآن نام) ایمان می آورند (چرا که هم نشانه‌های آن را در کتابهای خود یافته اند و هم محتوایش را از نظر اصول کلی هماهنگ با محتوای کتابهای خویش می بینند) ، و از میان اینان (که اهل مکه و مشرکان عرب هستند ، همچنان) کسانی بدان ایمان دارند ، و آیات ما را جز کافران انکار نمی کنند .

توضیحات :

« يُؤْمِنُونَ بِهِ » : مراد اهل کتاب معتقد به تورات و انجیل است که از ته دل به قرآن ایمان آوردند (نگا : بقره / 146) . « هَؤُلَاءِ » : مراد اهل مکه و عربهای مشرک است . « مَا يَجْحَدُ » : انکار نمی کند . از مصدر جحد است که به معنی انکار کردن چیزی است به زبان که آن چیز در دل ثابت و پذیرفته باشد (نگا : نمل / 14) . « الْكَافِرُونَ » : مراد افراد بی دین مصر بر کفر است .

سوره عنکبوت آیه 48

متن آیه :

وَمَا كُنْتَ تَتْلُو مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ يَمِينُكَ إِذًا لَّارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ

ترجمه :

تو پیش از قرآن ، کتابی نمی خواندی ، و با دست راست خود چیزی نمی نوشتی که اگر چنین می شد (و تو مطالعه کتب می کردی و چیزی می نوشتی و بالاخره سواد می داشتی) باطلگرایان به شک و تردید می افتادند (و می گفتند : این قرآن حاصل مطالعه شخصی و یادداشت‌های فردی تو است) .

توضیحات :

« مَا كُنْتَ تَتْلُو » : نمی خواندی . در رسم الخط قرآنی ، الف زائدی در آخر

(تَتَلَّوْا) است . « مِنْ قَبْلِهِ » : پیش از نزول قرآن . « يَوْمَ يَنْفُكُ » : با دست راستت . تعبیر با دست راست به خاطر آن است که غالباً انسانها با دست راست می نویسند . « الْمُبْطِلُونَ » : فرو روندگان در باطل . باطلگرایان (نگا : اعراف / 173) .

سوره عنکبوت آیه 49

متن آیه :
بَلْ هُوَ آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا الظَّالِمُونَ

ترجمه :

(این کتاب آسمانی ، شكّ و تردیدی در حقا نیت آن نیست و) بلکه (مجموعه ای از) آیات هویدا و روشنی است که در سینه های دانشوران (ثابت و استوار) است (و در پیش آگاهان و فرزندگان واضح و آشکار است که این قرآن کلام یزدانی است ؛ نه کلام انسانی) ، و جز ستمگران آیات ما را انکار نمی کنند .

توضیحات :

« هُوَ » : مراد قرآن است . « آيَاتٌ بَيِّنَاتٌ فِي صُدُورِ الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ » : آیات روشن و واضحی است در پیش فرزندگان ، و جای در سینه ایشان دارد . یعنی عالمان حقا و حقاگو آن را می پذیرند و به حقا نیت آن ایمان می آورند (نگا : فی ظلال القرآن) . آیه های آشکار و روشنی است و در سینه های فرزندگان نگاهداری می شود ، و علاوه بر سطور کتابها در صدور انسانها نیز محفوظ و از دستبرد حوادث زمان در امان است . « الظَّالِمُونَ » : کفار و مشرکین .

سوره عنکبوت آیه 50

متن آیه :
وَقَالُوا لَوْلَا أُنزِلَ عَلَيْهِ آيَاتٌ مِّن رَّبِّهِ قُلْ إِنَّمَا الْآيَاتُ عِندَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

(انگار معجزه قرآن را کافی نمی دانند) و می گویند : چه می شد اگر معجزاتی (همچون عصای موسی و ید بیضاء) از سوی پروردگارش بدو عطا می گردید ! (تا ما با دیدن چنین معجزه های محسوسه ایمان می آوردیم) . بگو : معجزات همه متعلق به خدا است (و آنچه او بخواهد رخ می دهد) ، و من تنها بیم دهنده روشنگری هستم و بس .

توضیحات :

« آيَاتٌ » : مراد معجزات محسوسه است . « عِندَ اللَّهِ » : مال خدا . در دست خدا . مراد به فرمان و اراده خدا است . « نَذِيرٌ مُّبِينٌ » : (نگا : اعراف / 184 ، هود / 25) .

سوره عنکبوت آیه 51

متن آیه :

أُولَئِكَ يَكْفُرُ بِهِمْ أَنَا أَوْ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ يُتْلَى عَلَيْهِمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَرَحْمَةً وَذِكْرَى لِقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

آیا همین اندازه برای آنان کافی و بسنده نیست که ما این کتاب را بر تو نازل کرده ایم و پیوسته بر آنان خوانده می‌شود (و دائماً در طی قرون و اعصار، همگان را به مبارزه می‌خواند و معجزه جاویدان یزدان می‌ماند؟) مسلماً در (نزول) این (کتاب) رحمت بزرگی (در حق بندگان) و تذکر سترگی است (برای کسانی که درهای قلب خود را به روی حقیقت می‌گشایند).

توضیحات :

« يُتْلَى عَلَيْهِمْ » : بر آنان تلاوت می‌شود. مراد این است که قرآن معجزه جاویدان است و برای صحت و سقم آن می‌توان پیوسته آن را دید و آزمود. دیگر همانند معجزات حسی پیش‌بینی‌شده شما گذرا و ناپایدار نیست. « فِي ذَلِكَ » : در نزول قرآن. « لَرَحْمَةً » : رحمت است و مردمان را از ضلالت می‌رهاند و به سعادت می‌رساند. « ذِكْرِي » : یادآوری اعجاز قرآنی و درسهای آسمانی.

سوره عنکبوت آیه 52

متن آیه :

قُلْ كَفَى بِاللَّهِ بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ شَهِيداً يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ آمَنُوا بِالْبَاطِلِ وَكَفَرُوا بِاللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

ترجمه :

بگو: همین بس که خدا میان من و شما گواه است (و می‌داند که من فرمان‌آور را به شما رسانده‌ام و وظیفه خود را انجام داده‌ام). او می‌داند آنچه در آسمانها و زمین است (و لذا کار کسی بر او پنهان نمی‌ماند). کسانی که (معبودهای) باطل را باور می‌دارند (و آنها را پرستش می‌کنند) و به خدا اعتقاد ندارند، آنان واقعاً زیانکارند (و سرمایه وجودشان را در برابر هیچ از دست می‌دهند).

توضیحات :

« شَهِيداً » : گواه. « يَا لِبَاطِلِ » : مراد از باطل. همه آن چیزهایی است که به غیر از خدا پرستش شود.

سوره عنکبوت آیه 53

متن آیه :

وَيَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَلَوْ أَنَّ أَجَلَ مُسَمًّى لَجَاءَهُمُ الْعَذَابُ وَلَيَأْتِيَنَّهُمْ بَغْزَتُهُمْ وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

آنان عذاب را با عجله از تو می‌خواهند (و مسخره کنان می‌گویند: اگر عذاب خدا حق است و دامن کفار را می‌گیرد، پس چرا هر چه زودتر به سراغ ما

نمی آید و نابودمان نمی نماید؟). اگر موعد مقرری تعیین نشده بود ، عذاب (الهی فوراً) به سراغ ایشان می آمد ، و ناگهانی و بدون مقدمه و بی آن که ایشان به خود آیند ، عذاب به سراغشان می آمد .

توضیحات :

« يَسْتَعْجِلُونَكَ » : (نگا : رعد / 6 ، حجّ / 47) . « بَعْثَةً » : ناگهانی . غیر منتظره (نگا : انعام / 31 و 44 و 47 ، اعراف / 95 و 187) .

سوره عنكبوت آیه 54

متن آیه :

يَسْتَعْجِلُونَكَ بِالْعَذَابِ وَإِنَّ جَهَنَّمَ لَمُحِيطَةٌ بِالْكَافِرِينَ

ترجمه :

آنان عذاب را با شتاب از تو می خواهند ، و حال این که مسلماً دوزخ کافران را در بر خواهد گرفت .

توضیحات :

« لَمْ حِيطَةٌ » : احاطه خواهد کرد . در بر خواهد گرفت . اسم فاعل معنی استقبال دارد . یا این که بر اثر کفر و معاصی که موجب دخول دوزخ بوده ، انگار دوزخ هم اینک ایشان را در بر گرفته است .

سوره عنكبوت آیه 55

متن آیه :

يَوْمَ يَغْشَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ أَرْجُلِهِمْ وَيَقُولُ ذُقُوا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

روزی عذاب دوزخ از بالای سرشان و از زیر پاهایشان (و به طور کلی از هر سو) ایشان را فرا خواهد گرفت و خداوند بدیشان خواهد فرمود : بچشید (جزای) کارهایی را که (در دنیا) می کردید .

توضیحات :

« يَوْمَ » : در روزی که . روزی . این واژه می تواند ظرف فعل مقدری باشد که معنی آن در بالا گذشت ، و یا این که متعلق به (مُحِيطَةٌ) بوده و معنی آن چنین می شود : دوزخ در روزی ایشان را فرا خواهد گرفت که .

سوره عنكبوت آیه 56

متن آیه :

يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّ أَرْضِي وَاسِعَةٌ فَإِيَّايَ فَاعْبُدُونِ

ترجمه :

ای بندگان مؤمن من ! زمین من فراخ است (و اگر در جایی تحت فشار کفار و ستمگران بودید ، می توانید به نقاط دیگری مسافرت کنید) و تنها مرا بپرستید . (چرا که پرستش تو حیدی ، رمز آزادگی و سرفرازی است) .

توضیحات :
 « أَرْضِي وَاسِيعَةً » : اشاره به این است که مسلمانان از سرزمین کفر - اگر قادر به عبادت نبودند - به سرزمینی مهاجرت کنند که در آن بتوانند به عبادت و طاعت بپردازند (نگا : نساء / 97 - 100) .

سوره عنکبوت آیه 57

متن آیه :
 كُلُّ نَفْسٍ ذَائِقَةُ الْمَوْتِ ثُمَّ إِلَيْنَا تُرْجَعُونَ

ترجمه :
 (سرانجام همه انسانها می میرند و) هر کسی مرگ را می چشد سپس به سوی ما بازگردانده می شوید (و هر يك جزا و سزای خود را می گیرید) .

توضیحات :
 « ذَائِقَةُ » : چشیده .

سوره عنکبوت آیه 58

متن آیه :
 وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُدَبُوهُنَّ مِنَ الْجَنَّةِ غُرَفًا تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نِعَمَ أَجْرًا لِلْعَامِلِينَ

ترجمه :
 کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته انجام داده باشند ، ایشان را در کاخهای عظیم بهشت جای می دهیم . کاخهایی که در زیر آنها رودبارها روان است . جاودانه در آن بسر می برند (و هرگز از آن نمی کوچند . به به) پاداش آنان که (برای خدا) کار می کنند چه پاداش خوبی است !

توضیحات :
 « لَنُدَبُوهُنَّ » : قطعاً ایشان را مسکن و مأوی می دهیم . نازل می گردانیم (نگا : آل عمران / 121) . « غُرَفًا » : جمع غُرْفَةٍ . ساختمانهای بلند . کاخهای سر به فلک کشیده (نگا : زمر / 20) .

سوره عنکبوت آیه 59

متن آیه :
 الَّذِينَ صَبَرُوا وَعَلَى رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

ترجمه :
 آن کسانی (که در برابر مشکلات زندگی و مشققات تکالیف و وظائف دینی) شکیبائی ورزیده اند و (در همه احوال) بر پروردگار خود تکیه و توکل داشته اند .

توضیحات :
 « الَّذِينَ » : صفت (الْعَامِلِينَ) است .

سوره عنكبوت آیه 60

متن آیه :
وَكَأَيِّنْ مِنْ دَابَّةٍ لَّا تَحْمِلُ رِزْقَهَا اللَّهُ يَرْزُقُهَا وَإِيَّاكُمْ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

چه بسیارند جنبندهائی که (در زمین با شما زندگی می کنند و بر اثر ضعف، حتی) نمی توانند روزی خود را بردارند (و جابه جا کنند، تا آن را بخورند یا بپزند و زند) . خدا روزی رسان آنها و شما است . (پس غم روزی را نخورید و ننگ خواری و اسارت را نپذیرید) و خدا بس شنوا و آگاه است . (لذا دعای شما و صدای سایر آفریدگان خود را می شنود، و از حال و روز همگان باخبر است، و سهم و روزی کسی و چیزی را فراموش نمی نماید) .

توضیحات :

« كَأَيِّنْ » : چه بسیار است . كثير و فراوان است . « لَّا تَحْمِلُ » : مراد حمل کردن یا ذخیره نمودن است . یعنی نمی توانند روزی خود را بردارند و از اینجا بدانجا برند ، و یا مانند موشها و مورچگان و زنبورهای عسل توشه بپزند و زند .

سوره عنكبوت آیه 61

متن آیه :
وَلَيْنِ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ فَأَنَّى يُؤْفَكُونَ

ترجمه :

هر گاه از آنان (که کسانی و یا بتهایی را شریک خدا می دانند) بپرسی چه کسی آسمانها و زمین را آفریده است ، و خورشید و ماه را (برای منافع شما انسانها روان و) مسخر کرده است ؟ قطعاً خواهند گفت : خدا ! (چرا که می دانند که این معبودهای دروغین همه مخلوقند و توانائی آفرینش کائنات و چرخش کرات را نداشته و ندارند) . پس چگونه (با وجود اعتراف به یگانگی خدا در آفرینش کائنات و تسخیر کرات ، از اقرار به یگانگی خدا در الوهیت و فرمانروائی) منحرف می گردند ؟ !

توضیحات :

« أَنَّى » : چگونه . « يُؤْفَكُونَ » : برگردانده می شوند (نگا : مائده / 75 ، زوبه / 30) .

سوره عنكبوت آیه 62

متن آیه :
اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَ يَقْدِرُ لَهُ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

خداوند روزی هر کس از بندگانش را بخواهد فراوان و گسترده می کند و یا کم و تنگ می گرداند (برابر مصلحت و صلاح دیدی که خود می داند). خدا آگاه از هر چیز است .

توضیحات :

« يَبْسُطُ » : توسعه می دهد . فراخ و گسترده می گرداند . « يَقْدِرُ » : کم می کند . تنگ می گرداند (نگا : رعد / 26 ، اسراء / 30 ، قصص / 82) .

سوره عنكبوت آیه 63

متن آیه :
وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ مِنْ بَعْدِ مَوْتِهَا لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ

ترجمه :

اگر از آنان (که مشکو کند) بپرسی چه کسی از آسمان آب باراننده است و زمین را به وسیله آن بعد از مردنش زنده گردانده است ؟ قطعاً خواهند گفت : خدا ! بگو : ستایش خدای را (که حق آن اندازه روشن است که مشرکان نیز بدان اعتراف دارند) . اما بیشتر آنان نمی فهمند و نمی دانند (که به چه تناقض عجیبی گرفتارند . چرا که به خالق رازق واحدی معتقدند و چیزهای دیگری را هم پرستش می کنند) .

توضیحات :

« أَحْيَا بِهِ الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا » : مراد رویا زدن گیاهان از خاک خشک به وسیله برف و باران است . « الْحَمْدُ لِلَّهِ » : خدای را سپاس بر ظهور حجت و توفیق راه صواب .

سوره عنكبوت آیه 64

متن آیه :
وَمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا لَهُوٌ وَلَعِبٌ وَإِنَّ الدَّارَ الْآخِرَةَ لَهِیَ الْحَيَوَانُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

زندگی این دنیا جز لهو و لعب نیست ، و زندگی سرای آخرت زندگی است ، اگر فهم و شعور داشته باشند . (چرا که به دنبال زندگی جهان مرگ است ، ولی آخرت جاودانگی است) .

توضیحات :

« لَهُوٌ وَلَعِبٌ » : (نگا : انعام / 32) . « الْحَيَوَانُ » : حیات و زندگی .

سوره عنكبوت آیه 65

متن آیه :
فَإِذَا رَكِبُوا فِي الْفُلِكِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ إِذَا هُمْ يُشْرِكُونَ

ترجمه :

هنگامي که (مشركان) سوار کشتي مي‌شوند (و ترس و نگراني بديشان دست مي‌دهد) خالصانه و صادقانه خدای را به فریاد مي‌خوانند (و غير او را فراموش مي‌گردانند) . سپس هنگامي که خدا آنان را نجات داد و سالم به خشکي رساند ، باز ايشان شرك مي‌ورزند (و به انبازهاي براي خدا معتقد مي‌شوند) .

توضیحات :

« الْفُلْکِ » : کشتي (نگا : بقره / 164) . « مُخْلِصِينَ » : (نگا : يوسف / 24) .
« الدِّينَ » : دعا (نگا : تفسیر زادالمسیر ، قاسمي ، صفوة التفاسیر) .

سوره عنکبوت آیه 66

متن آیه :

لِيَكْفُرُوا يَمَا آتَيْنَاهُمْ وَلِيَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

بگذار چیزهاي را که بديشان داده ايم نادیده بگیرند و (کفران نعمت کنند ، و چند روزي از لذات زودگذر) بهره مند گردند ، (سرانجام) خواهند فهمید (که چه سرنوشت شومي در انتظار ايشان است) .

توضیحات :

« لِيَكْفُرُوا يَمَا آتَيْنَاهُمْ » : بگذار نسبت به آیاتي که براي آنان فرستاده ايم کفر ورزند . بگذار کفران نعمتهائي را بکنند که بديشان داده ايم .

سوره عنکبوت آیه 67

متن آیه :

أُولَئِكَ يَبْرُوا أَنَّا جَعَلْنَا حَرَمًا آمِنًا وَيُتَخَطَّفُ النَّاسُ مِنْ حَوْلِهِمْ أَفِيَا لِبَاطِلٍ يُؤْمِنُونَ وَيُعَمِّمَةَ اللّهِ يَكْفُرُونَ

ترجمه :

مگر (قریشيان با چشم عبرت و تفکر) نمي بينند که ما (سرزمين ايشان ، مکه را) حرم پر امن و امني ساخته ايم ، درحالي که دور و بر آنان مردم ربوده مي‌گردند (و درهمه جاي بيرون اين حرم غارت و کشتار مي‌کنند ؟!) . آیا به (بتهاي) باطل ايمان دارند و نعمت خدا (دادا منيت مکه و رسالت محمد) را نادیده و ناسپاس مي‌گذارند ؟

توضیحات :

« حَرَمًا آمِنًا » : (نگا : قصص / 57) . « يُتَخَطَّفُ » : ربوده مي‌گردند . « الْبَاطِلِ » : چیزی که اصل و اساس و حق و حقيقتي نداشته باشد . در اینجا مراد بتهاست (نگا : عنکبوت / 52) .

سوره عنکبوت آیه 68

متن آیه :

وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَىٰ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَوْ كَذَّبَ بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ

ترجمه:

آخر چه کسی ستمگرتر از کسی است که بر خدا دروغ بندد، و یا (دین) حق را چون بدورسد تکذیب کند؟! آیا جایگاه کافران دوزخ نیست؟

توضیحات:

«الْحَقُّ»: آئین راستین اسلام. قرآن که کتاب راستین است.

سوره عنکبوت آیه 69

متن آیه:

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه:

کسانی که برای (رضایت) ما به تلاش ایستند و در راه (پیروزی دین) ما جهاد کنند، آنان را در راههای منتهی به خود رهنمود (و مشمول حمایت و هدایت خویش) میگردانیم، و قطعاً خدا با نیکوکاران است (و کسانی که خدا در صف ایشان باشد پیروز و بهروزند).

توضیحات:

«جَاهَدُوا فِينَا»: مراد هر گونه جهاد و تلاشی است که در راه خدا و برای رضایت او و به منظور خدمت به دین اسلام انجام پذیرد. «لَنَهْدِيَنَّهُمْ»: ایشان را هدایت می‌دهیم و رهنمود می‌گردانیم و به خیر و حق می‌رسانیم. «سُبُلَنَا»: راههای منتهی به خودمان. راههای حرکت و سیر به سوی خدا و وصول به رضایت الله. مراد افزایش هدایت و توفیق در خیرات و حسنات است (نگاه: محمد / 17، مریم / 76).

سوره روم آیه 1

متن آیه:

الم

ترجمه:

الف . لام . میم .

توضیحات:

«الم»: (نگاه: بقره / 1).

سوره روم آیه 2

متن آیه:

عَلِمَتِ الرَّومُ

ترجمه:

رومیان (از ایرا نیان) شکست خورده اند .

توضیحات :
« الرُّومُ » : ملت روم که مسیحی بودند و شاه ایشان در عصر نبوت هرقل نام داشت .

سوره روم آیه 3

متن آیه :
فِي أَدْنَى الْأَرْضِ وَهُمْ مِّنْ بَعْدِ غَلِيهِمْ سَيَّغُ لِمُبُونِ

ترجمه :

(این شکست) در نزد یکیترین سرزمین (به سرزمین عرب که نواحی شام است ، رخ داده است) و ایشان پس از شکستشان پیروز خواهند شد .

توضیحات :

« أَدْنَى الْأَرْضِ » : در نزد یکیترین سرزمین نسبت به مکه . « غَلِيهِمْ » : غلب به معنی مغلو بیت و شکست است . مصدر به مفعول خود ، یعنی (هم) اضافه شده است .

سوره روم آیه 4

متن آیه :
فِي يَضَعُ سِرِّينَ لِلَّهِ الْأَمْرُ مِنْ قَبْلُ وَمِنْ بَعْدُ وَيَوْمَ يُنْزِلُ يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ

ترجمه :

در مدت چند سالی . همه چیز در دست خدا و به فرمان او است ، چه قبل (که رومیان شکست خورده اند) و چه بعد (که آنان پیروز میگردند . ضعف و قدرت و شکست و پیروزی و غیره آزمون خداوندی است) . در آن روز (که رومیان پیروز میگردند) مؤمنان شادمان می شوند .

توضیحات :

« يَضَعُ » : چند . اند . مدّتی میان 3 و 9 . « الْأَمْرُ » : فرمان . کار . « مِنْ قَبْلُ وَ مِنْ بَعْدُ » : پیش و پس . مراد همه وقت و همه آن است . چرا که زمانها عبارتند از : ماضی و حال و مستقبل . به عبارت دیگر : پیش و اکنون و آینده . « يَفْرَحُ الْمُؤْمِنُونَ » : مراد این است که اگر امروز شکست رومیان مسیحی باعث خوشحالی مشرکان مکه شده است ، در آن روز که رومیان بر زرتشتیان پیروز می شوند ، موجب شادمانی مؤمنان می گردد . چرا که مسیحیان و مسلمانان هر دو پیرو مکتب آسمانینند .

سوره روم آیه 5

متن آیه :
يَنْصُرُ اللَّهُ يَنْصُرُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

(آری ! خوشحال می شوند) از یاری خدا . خدا هر کسی را که بخواهد یاری

می‌دهد، و او بس چیره (بر دشمنان خود) و بسیار مهربان (در حق دوستان
خویش) است .

توضیحات :

« يَنْصُرَاللّٰهَ » : متعلق به (يَفْرَحُ) است .

سوره روم آیه 6

مِثْنِ آيَةٍ :
وَعَدَاللّٰهَ لَآ يُخْلِيفُ اللّٰهُ وَعَدَهُ وَلٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَآ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

این وعده‌ای است که خدا داده است، و خداوند هرگز در وعده‌اش خلاف نخواهد
کرد، ولیکن بیشتر مردم (که کافران و مشرکان و منافقانند، این را)
نمی‌دانند .

توضیحات :

« وَعَدَاللّٰهَ » : واژه (وَعَدَ) مفعول مطلق تا کیدی فعل محذوفی است و تقدیر
چنین است : وَعَدَاللّٰهُ ذٰلِكَ وَعَدًا . مصدر به فاعل خود اضافه شده است . « أَكْثَرَ
النَّاسِ » : مراد کافران و مشرکان و منافقانند که چون خدا را به درستی
نشناخته‌اند، به وعده‌های الهی باور ندارند .

سوره روم آیه 7

مِثْنِ آيَةٍ :
يَعْلَمُونَ ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيٰٓةِ الدُّنْيَا وَهُمْ عَنِ الْآخِرَةِ هُمْ غٰٓفِلُونَ

ترجمه :

(این اکثریت کوتاه بین) تنها ظاهر و نمادی از زندگی دنیا را
می‌دانند، و ایشان از آخرت کاملاً بی‌خبرند .

توضیحات :

« ظَاهِرًا مِّنَ الْحَيٰٓةِ الدُّنْيَا » : مراد این است که شناخت آنان درباره جهان
سطحی و اندک است و برداشت ایشان از زندگی، مجموعه‌ای از خور و خواب و
سرگرمیها و لذات زودگذر است، و نمی‌دانند که دنیا پل آخرت، و مرحله
مقدماتی برای زندگی جاویدان و گسترده و نامحدود آن جهانی است .

سوره روم آیه 8

مِثْنِ آيَةٍ :
أَوَلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِيْٓ أَنفُسِهِمْ مَّا خَلَقَ اللّٰهُ السَّمٰوٰتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا اِلَّا
بِالْحَقِّ وَاَجَلٍ مُّسَمًّى وَاِنَّ كَثِيْرًا مِّنَ النَّاسِ لِيَلْقَآءَ رَبِّهِمْ لَكٰٓفِرُوْنَ

ترجمه :

آیا با خود نمی‌اندیشند که خداوند آسمانها و زمین و چیزهایی را
که در میان آن دو است، جز به حق و برای مدت زمان معینی نیافریده
است؟ (بلی! آفرینش کائنات برای حکمت عالیه است و پایان مشخصی

دارد، و هر کس آن درود عاقبت کار که کشت). بسیاری از مردم به ملاقات با خدا (در روز قیامت، برای حساب و سزا و جزا) باور ندارند.

توضیحات:
« أَوْلَمْ يَتَفَكَّرُوا فِي أَنْفُسِهِمْ؟ »: آیا با خود نمی‌اندیشند؟ آیا درباره خود نمی‌اندیشند تا ببینند چه کرده‌اند و چه می‌کنند و سرنوشت ایشان به کدامی انجامد؟ « فِي أَنْفُسِهِمْ »: برخی گفته‌اند: مراد از این قید، اندیشیدن درباره اسرار وجود انسان، یا عالم صغیر است (نگاه: روح‌المعانی، الکبیر). بسیاری هم معتقدند که منظور این است انسانها در درون جان و از طریق عقل و وجدان، درباره آسمانها و زمین و اشیاء میان آنها بیندیشند. « بِالْحَقِّ »: به حق نه باطل. برای حکمت عالی‌تر نه بازی و شوخی (نگاه: از پیاء / 16). « أَجَلٌ مُّسَمًّى »: مدت محدود و معین. واژه (أَجَلٌ) عطف بر (الْحَقِّ) است.

سوره روم آیه 9

متن آیه:
أَوْلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ
كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَأَثَارُوا الْأَرْضِ وَعَمَرُوهَا أَكْثَرَ مِمَّا عَمَرُوهَا وَجَاءَتْهُمْ
رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا أَنْفُسَهُمْ يَظْلِمُونَ

ترجمه:

آیا در زمین به گشت و گذار نپرداخته‌اند تا ببینند که سرانجام کار مردمان پیش از ایشان به کجا کشیده است؟ آن کسانی که از ایشان نیروی بیشتری داشته‌اند، و زمین را بهتر کاویده و زیر و رو کرده‌اند (تا آب و مواد معدنی را استخراج، و درختان و گیاهان را در آن کشت و زرع کنند)، و زمین را پیش از ایشان آباد کرده‌اند و در عمران آن کوشیده‌اند، و پیغمبران ایشان معجزه‌ها بدیشان نموده‌اند (و دلائل روشنی را بر صحت رسالت خود ارائه داده‌اند، اما به جای تسلیم فرمان خدا شدن، علم طغیان و کفران برافراشته‌اند و راه کشتن پیغمبران در پیش گرفته‌اند و عاقبت به مجازات دردناک خود گرفتار آمده‌اند) و خدا بدیشان ستم نکرده است، ولیکن خودشان (با انجام کفر و معاصی) به خویش ستم نموده‌اند.

توضیحات:

« كَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً »: از کفار مکه نیروی بیشتری داشته‌اند (نگاه: غافر / 82). « أَثَارُوا »: کاویده‌اند. شخم زده‌اند. زیر و رو کرده‌اند. مفهوم آن شامل کشت و زرع، و کندن چاه و قنات و نهر، و استخراج معادن و فلزات می‌گردد. « عَمَرُوهَا »: آن را عمران و آبادان کرده‌اند، با کشت و زرع و ساختن. « الْبَيِّنَاتِ »: معجزات. دلائل روشن و براهین واضح. « فَمَا كَانَ اللَّهُ لِيَظْلِمَهُمْ »: این بخش بیانگر آن است که آنان مرتکب ظلم و ستم شده‌اند (نگاه: غافر / 21، فصلت / 15 و 16).

سوره روم آیه 10

متن آیه:

ثُمَّ كَانَ عَا قِبَةَ الَّذِينَ أَسَاءُوا السُّوَىٰ أَنْ كَذَّبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَكَانُوا بِهَا
يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه :

سپس عاقبت کار کسانی که مرتکب کارهای بسیار زشت می‌شدند ،
بدانجا کشید که آیات خدا را هم تکذیب می‌کردند و آنها را به باد
تمسخر می‌گرفتند .

توضیحات :

« السُّوَىٰ » : مونث (أَسْوَأُ) است که اسم تفضیل است . یعنی کارهای
بسیار زشت و پلشت . این واژه مفعول به (أَسَاءُوا) است . اگر (السُّوَىٰ)
را اسم (كَان) بدانیم ، معنی آیه چنین می‌شود : عاقبت کار کسانی
که اعمال بد انجام می‌دادند ، بدترین سرنوشت شد ، و این هم بدان علت
بود که آیات خدا را تکذیب و آنها را تمسخر می‌کردند .

سوره روم آیه 11

مَتْنِ آيَةٍ :
اللَّهُ يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

خداوند آفرینش (انسان) را می‌آغازد ، سپس او را (می‌میراند و وی را به
حیات) دوباره برمی‌گرداند . آن‌گاه به سوی خدا بازگردانده می‌شوید .

توضیحات :

« يَبْدَأُ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ » : (نگا : عندکبوت / 19) .

سوره روم آیه 12

مَتْنِ آيَةٍ :
وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُبْلِسُ الْمُجْرِمُونَ

ترجمه :

آن روز که قیامت برپا می‌شود ، بزهکاران بهت زده و ناامید و سرگردان
می‌گردند .

توضیحات :

« يُبْلِسُ » : غم‌زده و ناامید از نجات و مأیوس از هر چیز و بهت زده
می‌شوند (نگا : انعام / 44 ، مؤمنون / 77 ، زخرف / 75 ، روم / 49) .

سوره روم آیه 13

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَمْ يَكُن لَّهُمْ مِّنْ شُرَكَائِهِمْ شُفَعَاءَ وَكَانُوا بِشُرَكَائِهِمْ كَافِرِينَ

ترجمه :

و از انبازهایی که برای خدای خود گمان می‌بردند ، میان‌چیگرانی

نخواهند داشت. انباز هائي كه (درد نيا) به سبب اعتقاد بدانها كافر شده بودند .

توضیحات :
« كَانُوا يَشْرِكُوا بِرَبِّهِمْ كَافِرِينَ » : آنان در دنيا به سبب اعتقاد به انباز هائي براي خدای خود كافر شده بودند . آنان در آخرت از انباز هائي كه براي خدای خود گمان مي بردند بيزاري مي جويند و منكر (الوهيت و شركت) آنها خواهند شد .

سوره روم آيه 14

متن آيه :
وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُومِئُذٍ يَتَفَرَّقُونَ

ترجمه :
روزي كه قيامت برپا مي شود ، مردم از هم ديگر جدا مي گردند (و هر گروهي سرنوشت جداگانه اي براي خود در جهان ابدی خواهد داشت و حال و وضع كافران ، جدای از حال و وضع مؤمنان خواهد بود) .

توضیحات :
« يَتَفَرَّقُونَ » : مراد از تفرق ، جدا شدن صف مؤمنان از صف كافران است كه دسته اي به بهشت و گروهی به دوزخ مي روند و هر يك سرنوشت ابدی خود را مي آغازد .

سوره روم آيه 15

متن آيه :
وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَهُمْ فِي رَوْضَةٍ يُحْبَرُونَ

ترجمه :
گروهی كه ايمان آورده اند و كارهاي شايسته کرده اند ، آنان در باغ بهشت مالمال از شادي و سرور مي گردند (و آثار شادمانی در سراپاي ایشان هويدا و پيدا است) .

توضیحات :
« رَوْضَةٍ » : باغ پر آب و درخت و خرم و سرسبز . مراد بهشت است .
« يُحْبَرُونَ » : مسرور مي گردند . از مصدر (حبر) به معني سرور ، يعني خدا سراپاي وجودشان را از سرور و شادي مالمال مي فرماید ، به گونه اي كه آثار خوشحالي و شادمانی در چهره و سيمايشان هويدا و نمايان مي گردد (نگا : زخرف / 70) .

سوره روم آيه 16

متن آيه :
وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا وَإِلْقَاءِ الْآخِرَةِ فَأُولَئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ

ترجمه :

و اما کسانی که کافر بوده اند و آیات ما را تکذیب کرده اند و به فرا رسیدن قیامت ایمان نداشته اند ، آنان به عذاب دوزخ گرفتار می گردند .

توضیحات :

« محضون » : احضار شدگان . آمادگان و حاضران (نگا : قصص / 61) .

سوره روم آیه 17

متن آیه :

فَسُبْحَانَ اللَّهِ حِينَ تُمْسُونَ وَحِينَ تُصْبِحُونَ

ترجمه :

پس به تنزیه خدا (از هر عیب و نقصي و چیزهایی که لایق جلال و کمال او نیست) سحرگاهان و شامگاهان (و همه اوقات و آوان) بپردازید .

توضیحات :

« سُبْحَانَ اللَّهِ . . . » : مصدر است و معنی امر دارد . خداوند بندگان خود را رهنمود می فرماید به این که او را منزّه و بری بدانند از همه صفات نقصي که سزاوار خدا نیست ، و وی را در همه اوقات به ویژه در دو وقت سحرگاهان و شامگاهان به پاکی بستایند . اگر (سُبْحَانَ) معنی امری از آن گرفته نشود ، معنی آیه چنین است : در بامدادان و شامگاهان نتان تسبیح و تقدیس ، زیبنده خداست و بس .

سوره روم آیه 18

متن آیه :

وَلَهُ الْحَمْدُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَعَشِيًّا وَحِينَ تُظْهِرُونَ

ترجمه :

در آسمانها و زمین (و در همه اوقات ، به ویژه) عصرگاهان و زمانی که به دم ظهر رسیده اید ، خدای را حمد و ستایش کنید .

توضیحات :

« الْحَمْدُ » : معنی امر دارد . یعنی : اِحْمَدُوا . . . (سُبْحَانَ) و (الْحَمْدُ) در این دو آیه می توانند امری هم به حساب نیایند . « فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ » : مراد از سوی ساکنان عالم افلاکی و بندگان کره خاکی است . این آیات اوقات پنجگانه نماز را در خود جمع کرده اند . بدین ترتیب : « حِينَ تُمْسُونَ » : شامل مغرب و عشاء است که خیلی به هم نزدیک هستند . « حِينَ تُصْبِحُونَ » : نماز صبح را شامل است . « عَشِيًّا » : بیانگر نماز عصر است . « حِينَ تُظْهِرُونَ » : نماز ظهر . اگر معنی امری از (الْحَمْدُ) منظور نظر نباشد ، مفهوم آیه چنین است : حمد و ستایش (ساکنان عالم افلاکی و بندگان کره خاکی) در آسمانها و زمین (در همه وقت و حین ، به ویژه) عصرگاهان و زمانی که به وقت ظهر می رسید ، سزاوار و زیبنده خداست .

سوره روم آیه 19

متن آیه :
يُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَمِيتِ وَيُخْرِجُ الْمَمِيتَ مِنَ الْحَيِّ وَيُخْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا
وَكَذَلِكَ تَخْرُجُونَ

ترجمه :

خداوند همواره زنده را از مرده، و مرده را از زنده می آفریند، و زمین موات را حیات می بخشد، و همین گونه (سهل و ساده، به سادگی آفرینش مکرر و همیشگی حیات از ممات، شما آفرینش دوباره می یابید و از گورها) بیرون آورده می شوید (ورستا خیز برپا می گردد).

توضیحات :

« یُخْرِجُ » : بیرون می آورد. مراد از بیرون آوردن، آفریدن است. « یُخْرِجُ الْحَيَّ مِنَ الْمَمِيتِ » : موجودات مرده دائماً جزو اندام موجودات زنده می شوند، و چرخه حیات و ممات و تبدیل بی جان به جاندار و برعکس ادامه دارد (نگاه : آل عمران / 27، انعام / 95).

سوره روم آیه 20

متن آیه :
وَمِن آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ إِذَا أَنْتُمْ بَشَرٌ تَنْتَشِرُونَ

ترجمه :

یکی از نشانه های (دال بر عظمت و قدرت) خدا این است که (نیای) شما را از خاک آفرید و سپس شما انسانها (به مرور زمان زیاد شدید و در روی زمین برای تلاش در پی معاش) پراکنده گشتید.

توضیحات :

« خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ » : (نگاه : حج / 5، کهف / 37). آفرینش انسان از خاک، ممکن است اشاره به آفرینش نخستین انسان، یعنی آدم باشد، یا آفرینش همه انسانها از خاک. چرا که مواد غذایی تشکیلی دهنده وجود انسان در اصل از خاک است. « إِذَا » : این واژه معمولاً برای زمان ناگهانی به کار می رود، ولی گاهی همچون اینجا برای تراخی و تدریج است (نگاه : روح المعانی). « تَنْتَشِرُونَ » : پخش می گردید. اشاره به فراوان شدن و برای کسب و کار و بقا و ادامه حیات در زمین پراکندن است.

سوره روم آیه 21

متن آیه :
وَمِن آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ
بَيْنَكُمْ مَوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

ترجمه :

و یکی از نشانه های (دال بر قدرت و عظمت) خدا این است که از جنس خودتان همسرانی را برای شما آفرید تا در کنار آنان (در پرتو جا ذبه و کشش قلبی) بیارامید، و در میان شما و ایشان مهر و محبت انداخت (و هر يك را شیفته و دلپاخته دیگری ساخت، تا با آرامش و آسایش، مایه

شکوفائی و پرورش شخصیت هم‌دیگر شوید، و پیوند زندگی انسانها و تعادل جسمانی و روحانی آنها برقرار و محفوظ باشد). مسلماً در این (امور) نشانه‌ها و دلائلی (بر عظمت و قدرت خدا) است برای افرادی که (در باره پدیده‌های جهان و آفریده‌های یزدان) می‌اندیشند.

توضیحات :
 « خَلَقَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ » : از جنس خودتان برایتان همسرانی بیافرید. یعنی آدم‌یزادگان را در دو نوع زن و مرد خلق و هر يك را مکمل دیگری کرد (نگا: نحل / 72).

سوره روم آیه 22

متن آیه :
 وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ وَأَلْوَانِكُمْ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّلْعَالَمِينَ

ترجمه :
 و از زمره نشانه‌های (دالّ بر قدرت و عظمت) خدا آفرینش آسمانها و زمین و مختلف بودن زبانها و رنگهای شما است. بی‌گمان در این (آفرینش کواکب فراوان جهان که با نظم و نظام شدگفت آورگردانند، و در این تنوع خلقت) دلائلی است برای فرزندگان و دانشوران.

توضیحات :
 « خَلَقَ » : آفرینش. آفریده‌ها. « اِخْتِلَافٌ » : تفاوت. فرق. « اِخْتِلَافُ أَلْسِنَتِكُمْ » : اختلاف زبانها و دیگرگوئیهای صداها ی‌تان که به وسیله گوش تشخیص داده می‌شود. « اَلْوَانِكُمْ » : اختلاف رنگها و دیگرگوئی شکل و سیما و قیافه مراد است که به وسیله چشم تشخیص داده می‌شود.

سوره روم آیه 23

متن آیه :
 وَمِنْ آيَاتِهِ مَنَامُكُمْ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَابْتِغَاءُ وُكُومٍ مِّنْ قَوْلِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَسْمَعُونَ

ترجمه :
 و از نشانه‌های (قدرت و عظمت) خدا، خواب شما در شب و روز است، و تلاش و کوششتان برای (کسب و کار و) بهره‌مندی از فضل خدا. قطعاً در این (امور، یعنی مسأله خواب، و تلاش در پی معاش) دلائلی است برای کسانی که گوش شنوا داشته باشند (و حقیقت را بپذیرند).

توضیحات :
 « مَنَامُكُمْ » : خوابیدن و خفتن شما. پدیده (خواب) نموداری از نظام حکیمانانه خداست و دنیای خواب هنوز برای انسانها ناشناخته و راز سر به مهری است. « اِبْتِغَاءُ » : طلبیدن. جستجو کردن. « يَسْمَعُونَ » : می‌شنوند و می‌پذیرند. گوش شنوا و حق‌پذیری دارند.

سوره روم آیه 24

متن آیه :
 وَمِن آيَاتِهِ يُرِيكُمُ الْبَرْقَ خَوْفًا وَطَمَعًا وَيُنزِلُ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَيُخْرِجُ بِهِ
 الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا إِنَّ فِي ذَلِكَ لآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

ترجمه :

و از زمره نشانه‌های (دالّ بر قدرت و عظمت) خدا، یکی این است که خدا برق را که هم باعث ترس است و هم مایه امید، به شما می‌نماید، و از آسمان آب مهمی را می‌باراند، و زمین را بعد از مرگش، (یعنی خشک و سوزان بودن) به وسیله آن آب زنده (و سرسبز) می‌گرداند. بی‌گمان در این (درخشش آذرخش آسمان و نزول باران و آبیاری زمین و سرسبز شدن آن) دلایلی است برای فهمیدگان و خردمندان.

توضیحات :

« يُرِيكُمُ الْبَرْقَ » : (نگا : رعد / 12).

سوره روم آیه 25

متن آیه :
 وَمِن آيَاتِهِ أَنْ تَقُومَ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ بِأَمْرِهِ ثُمَّ إِذَا دَعَاكُمُ دَعْوَةً مِّنَ الْأَرْضِ
 إِذَا أَنْتُمْ تَخْرُجُونَ

ترجمه :

و از جمله دلایل و نشانه‌های (کمال قدرت و نهایت عظمت) خدا یکی هم این است که آسمان و زمین (بدین‌سا ختار استوار و صورت زیبا) ساخته و پرداخته او و به فرمان وی برپا است. بعدها و قتی (که بخواهد مردمان را می‌یراند، و این نظم و نظام را خراب می‌گرداند، و برای زنده شدن) شما را از زمین با ندائی فرا می‌خواند و شما فوراً (مطیعانه و شتابان از زمین) بیرون می‌آئید.

توضیحات :

« تَقُومَ » : پابرجا و استوار می‌گردد. « بِأَمْرِهِ » : به فرمان او (نگا : حجّ / 65). با ساخت و کارکرد او. « دَعَاكُمُ » : شما را فرا خواند. مراد فرا خواندن با نفع صور به هنگام رستخیز است (نگا : زمر / 68). « مِنَ الْأَرْضِ » : از زمین. مراد این است که بعد از نهایت جهان و گذشت از منهای بر آن، شما را که در دل زمین جای دارید فرا می‌خواند و حاضران می‌گرداند. یا این که از بالای زمین، شما را ندا در می‌دهد...

سوره روم آیه 26

متن آیه :
 وَلَهُ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلُّ لَّهُ قَائِمُونَ

ترجمه :

هر که و هر چه در آسمانها و زمین است، از آن خدا است، و جملگی

فرما نبردار او هستند .

توضیحات :

« قَا زِتُونَ » : جمع قَانِت ، خاضع و منقاد . مطیع و فرما نبردار . مراد از تقیاد و اطاعت تک و یکنی است که همه موجودات جهان در آن یکسانند . چرا که از نظر قوانین آفرینش ، زمام امر همه در دست خدا است .

سوره روم آیه 27

متن آیه :
وَهُوَ الَّذِي بَدَأَ الْخَلْقَ ثُمَّ يُعِيدُهُ وَهُوَ أَهْوَنُ عَلَيْهِ وَلَهُ الْأَمْثَلُ الْأَعْلَى فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

او است که آفرینش را آغاز کرده است و سپس آن را باز میگرداند ، و این برای او آسانتر است . (زیرا کسی که بتواند کاری را در آغاز انجام دهد ، قدرت بر اعاده آن را نیز دارد) . بالاترین وصف ، در آسمانها و زمین متعلق به خداست ، و او بسیار با عزت و اقتدار ، و سنجیده و کار بجا است . (لذا در عین قدرت نامحدود ، کاری بی حساب انجام نمی دهد ، و بلکه همه کارهایش از روی حکمت است) .

توضیحات :

« بَدَأَ الْخَلْقَ ... ثُمَّ ... » : (نگا : یونس / 4 و 34 ، نمل / 64 ، روم / 11) . « أَهْوَنُ » : آسان تر . تعبیر آسان و آسانتر ، یا سخت و سخت تر ، الفبائی است که خدا با آن با ما انسانها صحبت می فرماید ، والا این واژه ها و مطلبها در برابر قدرت نامحدود خدا بی مصداق و بی معنی است . « الْأَمْثَلُ الْأَعْلَى » : وصف اتم و اکمل . اعلی درجه صفات حمیده ، همچون قدرت شامله ، و حکمت تامه ، و مالکیت بی حد و نهایت ، و علم فراگیر و جهانگیر . مراد این است که اوصاف بدیعه خدا بکمال است ، و همه محدودش را دارند و او نامحدودش .

سوره روم آیه 28

متن آیه :
ضَرَبَ لَكُمْ مَثَلًا مِنْ أَنْفُسِكُمْ هَلْ لَكُمْ مِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ مِنْ شُرَكَاءَ فِيهِ مَا رَزَقْنَاكُمْ فَأَنْتُمْ فِيهِ سَوَاءٌ تَخَافُونَهُمْ كَخِيفَتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ كَذَلِكَ نُفَصِّلُ الْآيَاتِ لِقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

ترجمه :

خداوند برای شما (انسانهای مشرك) مثلی می آورد که از (اوضاع و احوال) خود شما برگرفته شده است . (و آن مثل این است که اگر بردگانی داشته باشید) آیا بردگان شما در چیزهایی که بهره شما ساخته ایم شریک شما می باشند ، بدان گونه که شما و ایشان هر دو در آن یکسان و برابر باشید ، و هم چنان که شما آزادگان از یکدیگر می ترسید ، از بردگان هم بیمناک باشید (و بدون اجازه ایشان دست به کاری نبرید و نزنید و دخل و تصرفی در اموال خود نکنید ؟ نه ! ابدأ چنین چیزی تصور

نمی‌رود. پس چطور جائز می‌دانید که بعضی از آفریدگان خدا، همچون فرشتگان و پریان و پیغمبرانی چون عیسی و عزیر، و بتها و صنمها، شریک خدا در ملک و مملکت و سلطه و قدرت او باشند؟! ما این سان (روشن و گویا) آیات را برای مردمانی بیان می‌داریم که می‌فهمند (و معانی ضرب‌المثلها را درک می‌کنند).

توضیحات:

« مِنْ أَنْفُسِكُمْ »: منتزع و برگرفته از اوضاع و احوال خودتان. « هَلْ لَكُمْ؟ »: حرف (هَل) برای استیفهام است و در اینجا مراد تو بیخ و نفی است. « سَوَاءٌ »: مساوی در تصرف در دارائی و اموال. « كَذِبًا فَيَقْتُلِكُمْ أَنْفُسَكُمْ »: همان‌گونه که از خودتان، یعنی از آزادگان همچون خود ترس دارید.

سوره روم آیه 29

متن آیه:

مَنْ تَبِعَ الَّذِينَ ظَلَمُوا أَهْوَاءَهُمْ يَغَيِّرْ عِلْمَ فَمَنْ يَهْدِي مَنْ أَضَلَّ اللَّهُ وَمَا لَهُمْ مِنْ نَاصِرِينَ

ترجمه:

(مشرکان ستمگر برای شرک‌ورزی خود دلیلی ندارند و) بلکه ستمگران از هوی و هوس خود بدون علم و آگاهی (از عاقبت بد شرک) پیروی می‌کنند. چه کسی می‌تواند کسانی را که خدا آنان را گمراه کرده باشد هدایت کند؟ اصلاً برای ایشان هیچ یار و یاور نخواهد بود (تا برای آنان میان‌جیگری کند و ایشان را از عذاب برهاند).

توضیحات:

« بَلْ »: حرف إضراب است و بیانگر انتقال از سخنی و پرداختن به سخن دیگری است. « فَمَنْ يَهْدِي؟ »: مراد این است که کسی نمی‌تواند هدایت دهد جز خدا.

سوره روم آیه 30

متن آیه:

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا فِطْرَةَ اللَّهِ الَّتِي فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا لَا تَبْدِيلَ لِخَلْقِ اللَّهِ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه:

روی خود را خالصانه متوجه آئین (حقیقی خدا، اسلام) کن. این سرشتی است که خداوند مردمان را بر آن سرشته است. نباید سرشت خدا را تغییر داد (و آن را از خداگرایی به کفرگرایی، و از دینداری به بی‌دینی، و از راستروی به کجروی کشاند). این است دین و آئین محکم و استوار، و لیکن اکثر مردم (چنین چیزی را) نمی‌دانند.

توضیحات:

« فَأَقِمْ وَجْهَكَ »: روی خود را متوجه ساز. با خلوص و اهتمام هر چه بیشتر رو کن به عبادت و پرستش خدا. « حَنِيفًا »: حق‌گرایانه و مخلصانه (نگا:

بقره / 135) . حال ضمیر فاعلی مستتر در (أَقِمْ) یا حال (الدِّين) است . یعنی خالصانه و مخلصانه رو کن ، یا رو به دین خالص و حقیقی کن . « فِطْرَةَ » : سرشت . آفرینش . خدا باور و خدا شناسی (نگا : زادالمسیر) . مفعول فعل محذوف (إِتِّيع) یا (أَعْنِي) است و یا بدل از (حَافِظاً) می باشد . در رسم الخط قرآنی با (ت) نوشته شده است . « لَا تَبْدِيلَ » : نباید تبدیل و تغییر داده شود . لفظ آن نفی است ، ولی معنی نهی دارد . « لِخَلْقِ اللَّهِ » : مراد از (خَلَقَ) فطرت و خلقت است . یعنی باید سلامت فطرت حفظ و از راه حقیقی خود منحرف نگردد و باز داشته نشود . « ذَلِكَ » : این چیز که فطرت خدا شناسی است و در اعماق دلهای انسانها نهفته است و به هنگام بلاهای سخت ، بیشتر از هر وقت دیگری بروز می کند . « الْقِيمَ » : استوار و پابرجا . راست و درست .

سوره روم آیه 31

متن آیه :

مَنْ يَذَّكَّرْ لَهُ فَإِنَّهُ مُبْتَغَىٰ وَرَحْمَةٌ مِّنْ رَبِّهِ ۗ وَالَّذِينَ يَنْبَغِ عَلَيْهِمْ يُغَيِّرْ لَهُمُ اللَّهُ أَسْمَاءَهُمْ فِي مَا نَجَّاهُمْ إِلَىٰ نَفْسِهِمْ ۚ فَمِنْ ثَمَرِ عَذَابِ اللَّهِ هُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

(ای مردم ! رو به خدا کنید و با توبه و اخلاص در عمل) به سوی خدا برگشته ، و از (خشم و عذاب) او بپرهیزید ، و نماز را چنان که باید بگذارید ، و از زمره مشرکان نگردید .

توضیحات :

« مَنْ يَذَّكَّرْ لَهُ » : برگردندگان . توبه کنندگان . مراد این است که اگر مردمان را به حال خود رها کنند ، جز بکتاپرستی و آئین آسمانی را بر نمیگزینند . یا این که : باید توبه کرد و به سوی خدا یا دین او برگشت . حال (النَّاسِ) یا حال ضمیر مستتر در (أَقِمْ) است و جمع آمدن آن به خاطر معنی است . چرا که مخاطب بپیغمبر و منظور امت او است (نگا : طلاق / 1) . انگار در اصل چنین است : أَقِمُوا وَجوهَكُمْ مَنِ يَذَّكَّرْ . یا این که خبر فعل ناقص محذوفی است و در اصل چنین است : كُونُوا مَنِ يَذَّكَّرْ .

سوره روم آیه 32

متن آیه :

مِنَ الَّذِينَ فَرَّقُوا دِينَهُمْ وَكَانُوا شِيَعًا كُلُّ حِزْبٍ بِمَا لَدَيْهِمْ فَرِحُونَ

ترجمه :

از آن کسانی که آئین خود را پراکنده و بخش بخش کرده اند و به دسته ها و گروههای گوناگونی تقسیم شده اند . هر گروهی هم از روش و آئینی که دارد خرسند و خوشحال است (و مکتب و مذهب ساخته هوی و هوس خود را حق می پندارد) .

توضیحات :

« فَرَّقُوا دِينَهُمْ » : آئین خود را به هنگام تکدر فطرت ، به تبع هوی و هوس پراکنده و جدا ساخته اند و آن را بخش بخش کرده اند و به جای خداپرستی ، هواپرستی نموده اند . « شِيَعًا » : جمع شیعه ، گروهها و

دسته‌ها . فرقه‌ها و > زبها . « يَمَا لَدَيْهِمْ » : بد آنچه دارند .

سوره روم آیه 33

متن آیه :
وَإِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ مُنِيبِينَ إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا أَذَاقَهُمْ مِنْهُ رَحْمَةً
إِذَا فَرِيقٌ مِنْهُمْ يَرْبِّهِمْ يَشْكُرُونَ

ترجمه :

هر زمان که مصائب و بلايای بزرگی (همچون طوفانها و زلزله‌ها و شداید دیگر) به انسانها برسد ، پروردگارشان را به فریاد می‌خوانند (و جز او را کاشف مصائب و دافع بلايا نمی‌دانند) و بدو پناه‌نده می‌گردند . سپس به مجرد این که (حوادث زیبا نبار و مصائب برطرف شد و) خداوند مرحمتی از جانب خود در حق ایشان روا دید (و نعمتی بدیشان داد) ناگهان گروهی از آنان برای پروردگارشان شریک و انباز قرار می‌دهند (و به خداگونه‌ها و بتها معتقد می‌شوند و از راستای راه به در می‌روند) .

توضیحات :

« مس » : لمس کرد . دست داد . « ضُرٌّ » : ضرر و زیان عظیم . مراد حوادث زیبا نبار و وقایع گرانبار است . « إِذَا مَسَّ النَّاسَ ضُرٌّ دَعَوْا رَبَّهُمْ . . . » : مراد این است که به هنگام مصائب سخت و بلايای شدید ، مردم به یاد خدا می‌افتند و این یکی از نشانه‌های فطرت توحیدی است (نگا : عنکبوت / 65) . « أَذَاقَهُمْ » : بدیشان چشانند . مراد از چشاندن ، رساندن و دادن است .

سوره روم آیه 34

متن آیه :
لِيَكْفُرُوا يَمَا آتَيْنَاهُمْ فَتَمَتَّعُوا فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

(بگذار این افراد کم‌ظرفیت مشرک) نعمتهائی را که ما بدانان داده ایم کفران کنند و ناسپاس گذارند . (ای منکران ! از نعمتهای زودگذر چند روزه دنیا) بهره‌مند شوید و لذت ببرید ، اما (به زودی نتیجه شوم و سرانجام و خیم اعمال خویش را) خواهید دانست .

توضیحات :

« لِيَكْفُرُوا يَمَا آتَيْنَاهُمْ » : کفران نعمت کنید . بی‌باور شوید . « يَمَا » : به چیزی که . به سبب آنچه . « لِيَكْفُرُوا يَمَا آتَيْنَاهُمْ » : بگذار نعمتهائی را که بدیشان داده‌ایم بی‌سپاس گذارند و آنها را کفران کنند . بگذار نعمتهای ما ایشان را به کفر سوق دهد و موجب بی‌دینی و بی‌بندوباری و سرمستی ایشان شود . « فَتَمَتَّعُوا » : خوش بگذرانید و از لذات و نعمات بهره‌برید . واژه‌های (لِيَكْفُرُوا) و (فَتَمَتَّعُوا) هر دو امرند و برای تهدید به کار رفته‌اند . اولی به صورت امر غائب و دومی به صورت امر حاضر است . گوئی خداوند در آغاز آنان را غائب فرض فرموده است ، و سپس برای شدت بخشیدن به تهدید ، ایشان را رویاروی و مخاطب قرار داده است .

سوره روم آیه 35

متن آیه :
أَمْ أَنْزَلْنَاهُمْ سُلْطَانًا فَهَوْا يَتَكَلَّمُ بِمَا كَانُوا بِهِ يُشْرِكُونَ

ترجمه :

آیا ما دلیل گویا و روشنی برای آنان نازل کرده ایم که شرک ایشان را موجه و پسندیده می‌شمارد؟!

توضیحات :

« أم؟ » : آیا . است تفهام انکاری است . « سُلْطَانًا » : دلیل بسیار بسیار محکم و قانع کننده مکتوب در کتاب آسمانی . « يَتَكَلَّمُ » : گویا است . دلالت می کند ، در اینجا مجاز از گویا و رسا و روشن و آشکار بودن حجت و برهان است (نگا : مؤمنون / 62 ، جا ثیه / 29) .

سوره روم آیه 36

متن آیه :
وَإِذَا أَدَّأْنَا لِلنَّاسِ رَحْمَةً فَأَرْحُوا بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ يَمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ إِذَا هُمْ يَقْنَطُونَ

ترجمه :

هرگاه به مردمان مرحمتی بکنیم و نعمتی برسانیم ، از آن سرمست و مغرور می‌گردند ، و اگر رنج و بلائی به خاطر کارهایی که کرده اند گریبانگیرشان شود ، فوراً (از رحمت خدا) مایوس و ناامید می‌گردند .

توضیحات :

« فَأَرْحُوا » : مغرور و سرمست می‌گردند . « يَمَا قَدَّمَتْ أَيْدِيهِمْ » : به سبب کارهایی که کرده اند . مراد مکافات عمل و با زتابهای معاصی انسان است . « يَقْنَطُونَ » : ناامید و مایوس از رحمت خدا می‌گردند و یأس سراسر وجودشان را دربر می‌گیرد . این آیه بیان می‌دارد که هم عجب و غرور مذموم است و هم یأس و ناامیدی از رحمت خدا .

سوره روم آیه 37

متن آیه :
أُولَئِكَ يَرْوَأَنَّ اللَّهُ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

آیا آنان نمی‌دانند که خداوند روزی را برای هر کس که بخواهد گسترده و فراخ و برای هر کس که بخواهد تنگ و کم می‌گرداند ؟ (پس نباید نعمت دنیا انسان را مغرور ، یا فقر و فاقه انسان را مایوس سازد) . قطعاً در این (افزایش و کاهش نعمتی که حکمت خدا مقتضی می‌داند) نشانه‌های آشکاری (و دلایل بارزی است بر این که کارها به دست دیگری) است ، برای کسانی که (حق و حقیقت را) باور می‌دارند .

توضیحات :
« يَبْسُطُ الرِّزْقَ . . . وَ يَقْدِرُ » : (نگا : عن كعبوت / 62) .

سوره روم آیه 38

متن آیه :
وَأَاتِ ذَا الْقُرْبَىٰ حَقَّهُ وَالْمِسْكِينَ وَابْنَ السَّبِيلِ ذَلِكَ خَيْرٌ لِلَّذِينَ يُرِيدُونَ
وَجْهَ اللَّهِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه :

(چون چنین است) پس حق نزد یکان و خویشاوندان (که نیکوئی و صلح رحم است) و حق مستمندان و وامانده (که صدقه و زکات است) بده . این برای کسانی که ذات خدا را می جویند (و راه رضا و جزای الله را می جویند) بهتر (از هر چیز دیگری است) و آنان (که چنین کنند) قطعاً رستگارند .

توضیحات :

« ذَا الْقُرْبَىٰ » : نزد یکان و خویشاوندان . « الْمِسْكِينَ » : مستمندان . « ابْنِ السَّبِيلِ » : مسافر و وامانده . گدای راه نشین (نگا : بقره / 177) . « وَجْهَ اللَّهِ » : (نگا : بقره / 115 و 272 ، رعد / 22) . « يُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ » : مراد کسانی است که تنها محض رضای خدا و دریافت پاداش از الله ، دست به بذل و بخشش و پرداخت زکات می یازند ، و کارشان را خالی از هر گونه ربا و خودنمایی و منت و تحقیر و انتظار پاداش از دیگران می سازند (نگا : بقره / 264 و 265 ، لیل / 18 - 20) . تمام کارهایی را که انسان انجام می دهد و به نوعی با خدا ارتباط پیدا می کند ، خواه برای رضای او ، یا رسیدن به پاداش او ، و یا نجات از کیفر او باشد ، همه مصداق « وجه الله » : است ، هر چند مرحله عالی و کامل ، آن است که جز عبودیت و اطاعت او را در نظر نگیرد .

سوره روم آیه 39

متن آیه :
وَمَا آتَيْتُم مِّن رِّبَا لِّيَرْبُوَ فِي أَمْوَالِ النَّاسِ فَلَا يَرْبُو عِنْدَ اللَّهِ وَمَا آتَيْتُم
مِّن زَكَاةٍ تُرِيدُونَ وَجْهَ اللَّهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُضَعِفُونَ

ترجمه :

آنچه را که به عنوان ربا می دهید تا از اموال مردم فزون می یابد ، نزد خدا فزون می نخواهد یافت (و بلکه خدا از آن می کاهد و نابودش می نماید) ، و آنچه را که به عنوان زکات می پردازید و تنها ذات خدا را منظور نظر می دارید ، این گونه کسانی دارای پاداش مضاعف خواهند بود .

توضیحات :

« مِّن رِّبَا » : هر گونه ربائی . مراد انواع معامله ربوی است . « لِّيَرْبُوَ » : تا افزایش یابد و بردار آیتان بیفزاید . الف زائده در رسم الخط قرآنی به دنبال دارد . « فِي أَمْوَالِ النَّاسِ » : از مال مردم . به حساب دارائی مردم که

برای شما حلال نیست . « لا يَرْبُو » : افزایش نمی یابد . فزونوی نمی گیرد ، و بلکه خدا آن را از میان هم برمی دارد (نگا : بقره / 276) . الف زائدی در رسم الخط قرآنی به دنبال دارد . « الْمَضْعُون » : کسانی که دارای اجر مضاعف و پاداش چندین برابرند (نگا : بقره / 245) .

سوره روم آیه 40

متن آیه :
 اللَّهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ ثُمَّ رَزَقَكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يُحْيِيكُمْ هَلْ مِنْ شُرَكَائِكُمْ مَنْ يَفْعَلُ مِنْ ذَلِكَمْ شَيْءٌ سِوَاهُ وَتَعَالَى عَمَّا يُشْرِكُونَ

ترجمه :

خدا کسی است که شما را آفریده است ، سپس (با عطاء کردن وسائل مادی و معنوی کسب و تهیه زمینها معاش و آماده سازی محیط زیست) به شما روزی رسانده است . بعد شما را می میراند ، سپس دوباره زنده تان می گرداند . آیا در میان انبازها یتان (که برای خدا گمان می برید) کسی هست که چیزی از این (کارهای آفرینش و روزی رسانی و میراندن و زنده گرداندن) را انجام دهد ؟ خدا دورتر و برتر از این است که برای او به انباز معتقد شوند (و او را در کنار بت های سنگی و معبودهای ساختگی قرار دهند) .

توضیحات :

« هَلْ مِنْ ... » : استفهام انکاری است . چرا که هیچ یک از مشرکان معتقد نبودند که بتها و انبازها می توانند بیافرینند ، یا روزی برسانند ، یا بمیرانند ، و یا این که زنده گردانند .

سوره روم آیه 41

متن آیه :
 ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَحْرِ وَالْبَحْرُ يَمَّا كَسَبَتْ أَيُّدِي النَّاسِ لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

ترجمه :

(همیشه چنین بوده است که) تباهی و خرابی در دریا و خشکی به خاطر کارهایی پدیدار گشته است که مردمان انجام می داده اند . بدین وسیله خدا سزای برخی از کارهایی را که انسانها انجام می دهند بدیشان می چشاند تا این که آنان (بیدار شوند و از دست یا زیدن به معاصی) برگردند .

توضیحات :

« ظَهَرَ » : پدیدار گشته است . فراوان شده است . « الْفَسَادُ » : تباهی . مراد بلاها و مصیبت های چون خشکی سالی و امراض و از میان رفتن خیرات و برکات است . « يَمَّا كَسَبَتْ أَيُّدِي النَّاسِ » : مراد گناهان و بزهکاری های مردمان است . « لِيُذِيقَهُمْ بَعْضَ الَّذِي عَمِلُوا لَعَلَّهُمْ ... » : (نگا : اعراف / 94 و 96)

سوره روم آیه 42

متن آیه :

قُلْ سِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَانظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلُ كَانَ أَكْثَرُهُمْ مُشْرِكِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر! به مشرکان) بگو: در زمین بگردید و بنگرید سرانجام کار پیشینیان به کجا کشیده است. (خواهید دید که خدا آنان را هلاک، و خانه و کاشانه ایشان را ویران کرده است، زیرا که) بیشتر آنان مشرک بوده اند (و شرک ما به تباهی است) .

توضیحات :

« انظروا » : بنگرید . دقت کنید (نگا : آل عمران / 137 ، انعام / 11 ، اعراف / 86) .

سوره روم آیه 43

متن آیه :

فَإِقِمَّ وَجْهَكَ لِلدِّينِ الْقَيِّمِ مِن قَبْلُ أُن يَأْتِي يَوْمَ لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ يَوْمَ لَا يُصَدَّعُونَ

ترجمه :

روی خود را به سوی آئین استوار و ماندگار (اسلام که سازگار با فطرت انسانی و مبنی بر یکتاپرستی است) متوجه گردان ، پیش از آن که روز عظیمی (قیامت نام) فرارسد که هیچ کسی نمی تواند آن را از خدا (به هم زند و از وقوع آن) جلوگیری کند . در آن روز (مردمان به دسته ها و گروه های مختلف) تقسیم می گردند (بهشتیان و دوزخیان ، و هر يك با درجات و درکاتی خاص) .

توضیحات :

« الدین القیّم » : (نگا : روم / 30) . « یوم » : مراد قیامت است . « مرّد » : برگرداندن . مصدر میمی و به معنی ردّ ، یا این که به معنی اسم فاعل ، یعنی راد است . « لا مردّ له من الله » : خدا ، دیگر آن را باز نمی گرداند و برنامه وقوع آن را بهم نمی زند . کسی نمی تواند از وقوع قیامت جلوگیری کند و بر خلاف فرمان صادره الهی مبنی بر فرارسیدن قیامت ، از آن ممانعت به عمل آورد . « یصدعون » : متفرق می گردند . مراد این است که مردمان در آخرت به بهشتی و دوزخی تقسیم می شوند ، و هر دسته از اینها به تناسب اعمال خود دارای درجات بهشتی یا درکات دوزخی ویژه است (نگا : روم / 14)

سوره روم آیه 44

متن آیه :

مَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِأَنفُسِهِمْ يَمْهَدُونَ

ترجمه :

کسانی که کافر شوند ، کفرشان به زیان خودشان است (و وبال آن عاقبت دامنگیرشان می‌گردد) و کسانی که (ایمان داشته و) کارهای نیکو انجام دهند ، (راه بهشت سرمدی و نعیم ابدی را) برای خود مهیا می‌سازند .

توضیحات :

« عَلَيْهِ كُفْرُهُ » : کفر او به زیان خودش است . « يَمَّهَدُونَ » : آماده می‌سازند . مهیا می‌کنند . مراد آماده‌سازی محل آرامش و آسایش سرمدی و سعادت ابدی آخرت است که بهشت است .

سوره روم آیه 45

متن آیه :

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْ فَضْلِهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

(مردمان از هم جدا می‌گردند) تا خداوند از فضل و لطف خود پاداش کسانی را بدهد که ایمان آورده اند و کارهای شایسته و بایسته کرده اند ، (چرا که ایشان محبوبان خدایند) ولی خدا کافران را دوست نمی‌دارد (تا ایشان را به حساب آورد و از آنان سخن بگوید) .

توضیحات :

« لِيَجْزِيَ » : تا خداوند پاداش بدهد . این واژه می‌تواند متعلق به (يَصْدَعُونَ) یا (يَمَّهَدُونَ) باشد .

سوره روم آیه 46

متن آیه :

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ يُرْسِلَ الرِّيَّاحَ مُبَشِّرَاتٍ وَلِيُذِيقَكُمْ مِّن رَّحْمَتِهِ وَيَتَجَرَّى الْفُلُكُ بِأَمْرِهِ وَاللَّيْلِ تَتَّعَبُونَ مِنْ فَضْلِهِ وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

از جمله نشانه‌های (دالّ بر قدرت) خدا این است که خداوند بادها را به عنوان مژده‌رسان (به نعمتهای گوناگون ، همچون نزول باران و تلقیح گیاهان و تکان دادن آبهای فراوان و تغذیه هوا و غیره) می‌فرستد و تا شما را از رحمت خود بچشاند . کشتیه‌ها هم با اراده و اجازه او به حرکت درآیند ، و شما نیز از لطف و فضل الهی برخوردار گردید و (خدا را) سپاسگزار باشید .

توضیحات :

« مُبَشِّرَاتٍ » : مژده‌رسانها . مژده‌رسان به این که ابرها را به حرکت درآورده و آنها را متراکم و تلقیح می‌نمایند و از آنها بارانها می‌بارانند و گرده گیاهان را جابه‌جا و آنها را بارور می‌کنند و باعث حرکت کشتیه‌های بادبانی و تکان آنها در سطح دریاها و اقیانوسهای فراخ ، و نعمتهای و برکتهای دیگری می‌گردند . آری ! بادها هم وسیله نعمتهای فراوان در زمینه کشاورزی و دامداری هستند ، و هم وسیله انتقال ابرها و

بخش کرده‌ها وهم باعث سرعت و رونق کار تجارت .

سوره روم آیه 47

مَتْنِ آيَةِ :
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ رُسُلًا إِلَى قَوْمِهِمْ فَجَاءُوهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَاذْتَقَمْنَا
مِنَ الَّذِينَ أَجْرَمُوا وَكَانَ حَقًّا عَلَيْنَا نَصْرَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

ما قبل از تو پیغمبرانی را به سوی اقوامشان فرستاده ایم و آنان دلائل واضح و آشکاری (از معجزات ربانی و منطق عقلانی) برای این اقوام آورده اند (و مردمان گروهی ایمان آورده و گروهی به مخالفت برخاسته اند) . پس ما از بزهکاران انتقام گرفته ایم (و مؤمنان را یاری کرده ایم) و همواره یاری مؤمنان بر ما واجب بوده است .

توضیحات :

« وَ لَقَدْ أَرْسَلْنَا ... » : این آیه میان آیات ما قبل و ما بعد ، جمله معترضه است .

سوره روم آیه 48

مَتْنِ آيَةِ :
اللَّهُ الَّذِي يُرْسِلُ الرِّيَّاحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا وَيَبْسُطُهُ فِي السَّمَاءِ كَيْفَ يَشَاءُ وَيَجْعَلُهُ كِسْفًا وَتَرِي الْوَدْقَ يَخْرُجُ مِنْ خِلَالِهِ وَإِذَا أَصَابَ يَهُ مِنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ

ترجمه :

خدا کسی است که بادهای را وزان می‌سازد و بادهای ابرها را برمی‌انگیزد . سپس خدا آن گونه که بخواهد ابرها را در (پهنه) آسمان می‌گستراند و آنها را به صورت توده‌هایی بالای یکدیگر انباشته و متراکم می‌دارد و (پس از تلقیح ، ای انسان) تومی بینی که از لابلای آنها بارانها فرو می‌بارد ، و هنگامی که آن (باران حیات بخش) را بر کسانی از بندگانش می‌باراند ، آنان خوشحال و مسرور می‌گردند .

توضیحات :

« تَثِيرُ » : به حرکت در می‌آورد و برمی‌انگیزد . « سَحَابًا » : ابرها . اسم جنس جمع است . « كِسْفًا » : جمع کِسْفَةٍ ، بر وزن و معنی قِطْعَةٍ . تکه‌ها و توده‌های ابر بالای یکدیگر . توده‌های متراکم و انباشته (نگا : اعراف / 57 ، نور / 43) . « يَسْتَبْشِرُونَ » : شاد می‌گردند . خوشحال می‌شوند .

سوره روم آیه 49

مَتْنِ آيَةِ :
وَإِنْ كَانُوا مِنْ قَبْلِ أَنْ يُنْزَلَ عَلَيْهِمْ مِّنْ قَبْلِهِ لَمُبْلِسِينَ

ترجمه :

آنان قطعاً (لحظاتی) پیش از نزول باران ، ناامید و سرگردان بوده اند .

توضیحات :
 « لَمْ يَلِدْ سَيِّئًا » : نام میدان و سرگرد انان (نگا : انعام / 44 ، مؤمنون / 77 ، زخرف / 75) .

سوره روم آیه 50

متن آیه :
 فَاَنْظُرْ اِلَى اَثَارِ رَحْمَتِ اللّٰهِ كَيْفَ يُحْيِي الْاَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا اِنَّ ذٰلِكَ لَمُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ

ترجمه :

به آثار (باران یعنی) رحمت الهی بنگر که چگونه زمین را پس از مردنش زنده می کند . آن کس (که زمین مرده را این چنین با نزول باران زنده می کند) زنده کننده مردگان (در رستاخیز) است و او بر همه چیز توانا است .

توضیحات :

« اَثَارٌ » : مراد باران و زراعت است . « رَحْمَةً » : رحمت الهی . باران (نگا : فرقان / 48 ، نمل / 63 ، شوری / 28) . « مُحْيِي » : زنده کننده .

سوره روم آیه 51

متن آیه :
 وَلَئِنْ اَرْسَلْنَا رِيْحًا فَرَأَوْهُ مُصْفَرًّا لَّظَلُّوا مِنْ بَعْدِهِ يَكْفُرُوْنَ

ترجمه :

اگر ما بادی (داغ و سوزان) را وزان سازیم و بر اثر آن (افراد ضعیف الایمان) زراعت و باغ خود را زرد و پژمرده ببینند ، راه ناشکری و کفران پیش می گیرند .

توضیحات :

« رَأَوْهُ » : آن را ببینند . مرجع ضمیر (ه) ، نبات مفهوم از سیاق است . نبات در اصل مصدر است شامل قلیل و کثیر می گردد ، و در اینجا مراد باغها و کشتیها و علفزارها است . « مُصْفَرًّا » : زرد رنگ . مراد پژمرده است . « لَظَلُّوا ... يَكْفُرُونَ » : کفران نعمت می کنند . کفر می ورزند .

سوره روم آیه 52

متن آیه :
 وَ اِنْ نَّكَ لَآ تُسْمِعُ الْمَوْتَى وَا لَّا تُسْمِعُ الصُّمَّ الدُّعَاءَ اِذَا وَاوَّوْا مُدْبِرِيْنَ

ترجمه :

تو (ای پیغمبر !) نمی توانی صدای خود را به گوش مردگان برسانی (و کافران را مؤمن گردانی) و نمی توانی صدا را به گوش کران برسانی ، هنگامی که روی برمی گردانند و می روند .

تو ضیحات :
 « لا تَسْمِعْ » : نمی شنوایی . مراد از شنو اندن ، قیو لاندن است . « اَلْمَوْتِي »
 : مردگان . مراد کافران دلمرده ای است که همچون مردگان شده اند . « الصُّمَّ » : کران .
 مراد کافران سینگیین دلی است که گوش شنوا ندارند و ندای حق را
 نمی شنوند . « وَلَوْ مَدَّ رِیْنَ » : (نگا : نمل / 80) .

سوره روم آیه 53

متن آیه :
 وَمَا اَنْتَ بِهَادِي الْعُمِّي عَن ضَلَالَتِهِمْ اِنْ تُسْمِعُ اِلَّا مَن يُؤْمِنُ يَا أَيَّتَنَّا فَهْمٌ
 مُّسْلِمُونَ

ترجمه :

هم چنین تو نمی توانی زنا بیندایان (کوردلی را که صندوق دل خود را بر
 روی حق بسته اند) از گمراهیشان (نجات و به راستای جاده حق)
 راهنمایی کنی . تو تنها می توانی (سخنان حق خود را) به گوش
 کسانی برسانی که آیات ما را باور می دارند ، چرا که آنان تسلیم (حق
 و حقیقت) هستند .

توضیحات :

« الْعُمِّي » : کوران . مراد کوردلانی است که آماده پذیرش حق نبوده و کفر
 را بر ایمان ترجیح می دهند . « اِنْ » : حرف نفی است و به معنی (لا) است
 . « مُسْلِمُونَ » : مطیعان و خاضعان فرمان یزدان .

سوره روم آیه 54

متن آیه :
 اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِّنْ ضَعْفٍ ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ ضَعْفٍ قُوَّةً ثُمَّ جَعَلَ مِنْ بَعْدِ قُوَّةٍ
 ضَعْفًا وَشَيْبَةً يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْقَدِيرُ

ترجمه :

خداوند همان کسی است که شما را از (چیزی سراپا) ضعف آفریده است
 و سپس بعد از این ضعف و ناتوانی قوت و قدرت بخشیده است ، و آن
 گاه ضعف و پیری را جایگزین این قوت و قدرت ساخته است . آخر خداوند
 هر چه را بخواهد می آفریند (و از هیچ ، چیزی می سازد) و او بس آگاه و
 توانا است (و می داند چگونه شما را بیافریند و چرخه وجود شما را چگونه
 بگرداند) .

توضیحات :

« خَلَقَكُمْ مِّنْ ضَعْفٍ » : شما را از سراپا ضعف و ناتوانی آفریده است . شما
 را از چیزی ضعیفی به نام منی آفریده است . این جمله شبیه به : «
 خَلَقَ الْاِنْسَانَ مِنْ عَجَلٍ » : است (نگا : انبیاء / 37) . خود آیه روی هم
 بیانگر ضعف انسان (نگا : نساء / 28) بوده و اشاره بدین نکته دارد که
 زنا چیزی آغازین انسانها و شکوفائی دوران جوانی آنان و سستی
 زمان پیری مردمان ، همه این دگرگونیها و فراز و نشیبها از ناحیه
 خداوند بزرگوار است و چرخ حیات با دست حکمت عالیّه آفریدگار در گردش

است .

سوره روم آیه 55

متن آیه :
وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُقْسِمُ الْمُجْرِمُونَ مَا لِيُثُوا غَيْرَ سَاعَةٍ كَذَلِكَ كَانُوا
يُرْوَفُونَ

ترجمه :

روزي که قيامت برپا مي شود ، گناهكاران سوگند ياد مي كنند که جز ساعتی در (دنيا و جهان برزخ) ماندگار نبوده اند ! اين چنين آنان (در دنيا توسط شياطين و شياطين صفتان از درك حقيقت و راه درست) بازداشت شده اند ! (و هم اينک گرفتار عذاب ابدی گشته اند . بدا به حالشان !) .

توضیحات :

« السَّاعَةُ » : قيامت . « يُقْسِمُ » : سوگند مي خورند . « مَا لِيُثُوا » : نمازنده اند . درنگ ننموده اند . « غَيْرَ سَاعَةٍ » : جز مدت اندکی . جز لحظه اي . مراد از (سَاعَةُ) جزئی از زمان شبانه روز است (نگا : يونس / 45 ، اسراء / 52 ، مؤمنون / 113 ، احقاف / 35) . « كَذَلِكَ » : اين چنين که در اينجا از درك حق محرومند و گذشت زمان براي ايشان روشن نيست . « كَانُوا يُرْوَفُونَ » : در دنيا از درك حقيقت و تشخيص راه درست بازداشت شده اند (نگا : مائده / 75) . « أَفِكَ الرَّجُلُ » : إذا عدل به عن الصدق : (نگا : زادالمسير ، جلد 6 ، صفحه 311) .

سوره روم آیه 56

متن آیه :
وَقَالَ الَّذِينَ أَتَوْا الْعِلْمَ وَالْإِيمَانَ لَقَدْ لَبِئْتُمْ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِلَى يَوْمِ
الْبَعْثِ فَهَذَا يَوْمُ الْبَعْثِ وَلَكُمْ كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

كسانی که بدیشان علم و ایمان عطاء شده است ، ميگویند : شما بدان اندازه که خدا مقدر فرموده بود (در دنيا و جهان برزخ) تا روز رستاخیز ماندگار بوده اید ، اين روز رستاخیز است ولي شما نمي دانسته اید (که چنين روزي حق است و فرا مي رسد) .

توضیحات :

« الَّذِينَ أَتَوْا . . . » : مراد پیغمبران و فرشتگان و مؤمنان است . يا تنها مراد فرشتگان است (نگا : مؤمنون / 112 - 114) . « فِي كِتَابِ اللَّهِ » : در علم خدا . برابر قضا و قدر خدا . « كُنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ » : شما نمي دانستيد که رستاخیز حق است و آن را به تمسخر مي گزفتيد .

سوره روم آیه 57

متن آیه :
فَيَوْمَ مَنذُورٌ لِّمَنْ ظَلَمَ وَلَا يَرْجُوا عَذَابَ اللَّهِ وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ

ترجمه :

در آن روز عذرخواهی ستمگران سودی به حالشان ندارد ، و برایشان جلب رضایت نمی‌شود .

توضیحات :

« وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ » : برای ایشان خوشنودی خدا خواسته نمی‌شود و جلب رضایت نمی‌گردد (نگا : نحل / 84) .

سوره روم آیه 58

متن آیه :

وَلَقَدْ ضَرَبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ وَلَئِنْ جِئْتَهُمْ بِآيَةٍ
لَيَقُولنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِنَّا نُنْتَمِرُ إِلَّا مَا مَبْطُلُونَ

ترجمه :

ما در این قرآن برای مردمان هرگونه مثالی را که (بیدار کننده بوده و به زندگی ایشان مربوط باشد) بیان کرده ایم . وقتی که آیه‌ای برای آنان می‌آوری ، کافران می‌گویند : شما بر باطل هستیید (و این چیزهایی را که می‌گوئید بی‌اساس است) .

توضیحات :

« إِنَّا نُنْتَمِرُ » : شما . مراد بی‌غم‌میر و پیروان او است . « مَبْطُلُونَ » : افراد ناحق . اهل باطل .

سوره روم آیه 59

متن آیه :

كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

این چنین (که از اینان می‌بینی) خداوند بر دلهای کسانی که آگاهی و شعور ندارند مهر می‌نهد (تا صدای حق و ندای هدایت بدانها نفوذ نکند) .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : بدین شیوه . « يَطْبَعُ » : مهر می‌نهد (نگا : نساء / 155 ، توبه / 87 و 93) .

سوره روم آیه 60

متن آیه :

فَأَصِرْ بِإِنَّ وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا وَلَا يَسْتَعْجِلُ بِعَذَابِكِ الَّذِينَ لَا يُوْقِنُونَ

ترجمه :

پس شدکیبائی داشته باش . وعده خدا به طور مسلم حق است . هرگز نباید کسانی که ایمان ندارند ، مایه خشم و ناراحتی تو گردند (وعدم

ایمان ایشان ، تاب و توان و صبر و شکیبائی را از تو سلب کند) .

توضیحات :
« لَا يَسْتَعْجِلُ فَنَّاكَ » : تو را سبک از جای بر ندارد و مایه فزع و جزع و پریشانی و خشم تو نشود .

سوره لقمان آیه 1
متن آیه :
الم

ترجمه :
الف . لام . میم .

توضیحات :
« الم » : (نگا : بقره / 1) .

سوره لقمان آیه 2
متن آیه :
تِلْكَ آيَاتُ الْكِتَابِ الْحَكِيمِ

ترجمه :
این ، آیات کتاب پرمتوا و استوار (قرآن) است .

توضیحات :
« تِلْكَ آيَاتُ ... » : (نگا : یونس / 1) .

سوره لقمان آیه 3
متن آیه :
هُدًى وَرَحْمَةً لِّلْمُحْسِنِينَ

ترجمه :
هدایت و رحمت برای نیکوکاران است .

توضیحات :
« هُدًى وَرَحْمَةً » : حال آیات می باشند .

سوره لقمان آیه 4
متن آیه :
الَّذِينَ يُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَيُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ يُوقِنُونَ

ترجمه :
آن کسانی که نماز را چنان که باید می خوانند ، و زکات را می پردازند ، و به آخرت کاملاً ایمان دارند .

توضیحات :
« الَّذِينَ » : صفت محسنین است .

سوره لقمان آیه 5
متن آیه :
أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى مِّن رَّبِّهِمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه :
آنان هدایت پروردگارشان را فرا چنگ آورده اند و ایشان قطعاً رستگارند .

توضیحات :
« أُولَئِكَ عَلَىٰ هُدًى... » : (نگا : بقره / 5) .

سوره لقمان آیه 6
متن آیه :
وَمِنَ النَّاسِ مَن يَشْتَرِي لَهْوَ الْحَدِيثِ لِيُضِلَّ عَن سَبِيلِ اللَّهِ يَغْيِرَ عِلْمَ
وَيَتَّخِذَهَا هُزُوًا أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

ترجمه :
در میان مردم کسانی هستند که خریدار سخنان پوچ و یاوه اند تا با
چنین سخنانی (بندگان خدا را) جاهلانه از راه خدا منحرف و سرگشته
سازند و آن را مسخره کنند . آنان عذاب خوارورسوا کننده ای دارند .

توضیحات :
« لَهْوَ الْحَدِيثِ » : سخنانی که انسان را غافل از چیزهای سودمند نیوی
و اخروی کند . مانند : خرافات ، افسانه های بی فایده ، حرفهای مضحک ، و
آوازه های جلف .

سوره لقمان آیه 7
متن آیه :
وَإِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِ آيَاتُنَا وَكُنِيَ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا كَأَنَّ فِي
أُذُنَيْهِ وَقْرًا فَبَسَّرَهُ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

ترجمه :
هنگامی که آیات ما بر ایشان خوانده می شود ، مستکبران روی
برمی گردانند و می روند . انگار آنها را نشنیده اند . گوئی در گوشه ایشان
سنگینی است . ایشان را به عذاب دردناکی مژده بده .

توضیحات :
« مُسْتَكْبِرًا » : متکبران . خود بزرگ بینانه . « وَقْرًا » : سنگینی .

سوره لقمان آیه 8
متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتُ النَّعِيمِ

ترجمه :

کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته و بایسته بکنند ، باغهای پر نعمت بهشت از آن ایشان است .

توضیحات :

« جَنَّاتُ النَّعِيمِ » : (مائده / 65 ، حج / 56) .

سوره لقمان آیه 9

متن آیه :

خَالِدِينَ فِيهَا وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

جاودانه در آن خواهند ماند . این وعده مسلم الهی است ، وعدهای تخلف ناپذیر . (خداوند نه وعده دروغین میدهد ، و نه از وفای به وعدههای خود عاجز است ، چرا که) او عزیز و قدرتمند ، و حکیم و آگاه است .

توضیحات :

« وَعَدَّ اللَّهُ حَقًّا » : (وَعَدَّ) و (حَقًّا) مفعول مطلق بوده و تقدیر چنین است : وَعَدَّ اللَّهُ ذَلِكَ وَعَدًّا ، وَ أَحَقَّ ذَلِكَ حَقًّا .

سوره لقمان آیه 10

متن آیه :

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا وَأَلْقَى فِي الْأَرْضِ رَوَاسِيَ أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ وَبَثَّ فِيهَا مِنْ كُلِّ دَابَّةٍ وَأَنْزَلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ كَرِيمٍ

ترجمه :

خداوند آسمانها را بدون ستونی که قابل رؤیت (برای شما) باشد آفریده است ، و در زمین کوههای استواری را پراکنده است ، تا زمین شما را نلرزاند و سراسیمه نگرداند ، و در زمین انواع جنبندگان را پخش و پراکنده کرده است . و از آسمان آب فرو فرستاده ایم و با آن اقسام گوناگونی از گیاهان پرارزش را رویانده ایم .

توضیحات :

« بِغَيْرِ عَمَدٍ تَرَوْنَهَا » : (نگا : رعد / 2) . « رَوَاسِيَ » : (نگا : رعد / 3 ، نحل / 15) . « أَنْ تَمِيدَ بِكُمْ » : (نگا : نحل / 15 ، انبیاء / 31) . « بَثَّ » : زیاد و فراوان و پخش و پراکنده کرد (نگا : نساء / 1) . « زَوْجٍ » : صنف . نوع (نگا : انعام / 143) . « كَرِيمٍ » : زیبا و سودمند (نگا : انفال / 4) .

سوره لقمان آیه 11

متن آیه :

هَذَا خَلَقُ اللَّهِ فَأُرْوِي مَاذَا خَلَقَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ بَلِ الظَّالِمُونَ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

ترجمه:

اینها (که می نگرید و می بینید) آفریده های خدا یند ، شما به من نشان دهید آنانی که جز خدا یند چه چیز را آفریده اند ؟ (تا شایسته پرستش و شراکت در الوهیت را داشته باشند) . بلکه ستمگران (کفر پیشه) در گمراهی آشکاری هستند .

توضیحات :

« هذا » : این مخلوقات و موجودات جهان هستی ، اعم از انسان و نبات و حیوان و زمین و سایر کرات . « مِنْ دُونِهِ » : بجز خدا . سواي خدا .

سوره لقمان آیه 12

متن آیه :

وَلَقَدْ آتَيْنَا لُقْمَانَ الْحِكْمَةَ أَنْ اشْكُرْ لِلَّهِ وَمَنْ يَشْكُرْ فَإِنَّمَا يَشْكُرُ لِنَفْسِهِ وَمَنْ كَفَرَ فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

ترجمه:

ما به لقمان فرزاندگی بخشیدیم (و بدو دستور دادیم) که خدا را سپاسگزاری کن و (بدان که) هر کس سپاسگزاری کند ، به سود خویش سپاسگزاری می کند ، و هر کس ناسپاسی کند (به خود زیان می رساند نه به خدا) چرا که خدا بی نیاز و ستوده است .

توضیحات :

« لُقْمَانَ » : نام شخصی صالح و فهمیده و فاضل و آگاهی است که تاریخ زندگانی او روشن نیست . برخی او را پیغمبر پروردگار ، و گروهی وی را فرزانه ای پرهیزگار می دانند . « الْحِكْمَةُ » : نبوت . فرزاندگی . حکمت اصابه در قول و عمل ، و اتقان در امور است . به عبارت دیگر ، حکمت مجموعه فضائلی است که دارنده آن در پرتو آن هر کاری را در جای خود انجام می دهد و هر سخنی را در موقع مناسب اداء می کند . « أَنْ » : حرف تفسیری است . چرا که شکرگزاری عین حکمت ، و حکمت عین شکرگزاری است . « كَفَرَ » : کافر شد . کفران نعمت کرد . « حَمِيدٌ » : ستوده توسط فرشتگان و همه ذرات موجودات (نگا : ابراهیم / 8) .

سوره لقمان آیه 13

متن آیه :

وَإِذْ قَالَ لُقْمَانُ لِابْنِهِ وَهُوَ يَعِظُهُ يَا بُنَيَّ لَا تُشْرِكْ بِاللَّهِ إِنَّ الشِّرْكَ لَظُلْمٌ عَظِيمٌ

ترجمه:

(یا داور شو) زمانی را که لقمان به پسرش گفت - در حالی که او را پند می داد - پسر عزیزم ! (چیزی و کسی را) انباز خدا مکن ، واقعاً شرک ستم بزرگی است .

توضیحات :
« بُنِي » : مصغّر ابن است و به (ي) م تکلم اضافه شده است .

سوره لقمان آیه 14

متن آیه :
وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حَمَلَتْهُ أُمُّهُ وَهْنًا عَلَى وَهْنٍ وَفِصَالُهُ فِي عَامَيْنِ أَنْ
اشكرك لي ولوالديك إلی الم صیر

ترجمه :

ما به انسان درباره پدر و مادرش سفارش کرده ایم (که در حق ایشان نیک باشد و نیکی کند ، به ویژه مادر ، چرا که) مادرش بدو حامله شده است و هر دم به ضعف و سستی تازه ای دچار آمده است . پایان دوران شیرخوارگی او دو سال است (و در این دو سال نیز ، کودک شیر ، یعنی شیره جان مادر را می نوشد . مادر در این مدت 33 ماهه حمل و شیرخوارگی ، مهمترین خدمات و بزرگترین فداکاری را میذول می‌دارد . لذا به انسان توصیه ما این است) که هم سپاسگزار من و هم سپاسگزار پدر و مادرش باش ، و (بدان که سرانجام (بازگشت به سوی من است (و نیکان را جزا و بدان را سزای می‌دهم) .

توضیحات :

« حَمَلَتْهُ » : بدو حامله شده است و باردار گشته است . « وَهْنًا » : ضعف و سستی . حال (ام) است ، یعنی ذات وهن . یا مفعول مطلق فعل مجذوف است و جمله حال است ، و تقدیر چنین است : تهن وهناً . « وَهْنًا عَلَيَّ وَهْنٌ » : ضعفها و سستیهای پیاپی و پشت سرهم . « فِصَالٌ » : از شیر بریدن . پایان دوران شیرخوارگی (نگا : احقاف / 15) . « عَامَيْنِ » : دو سال (نگا : بقره / 233) .

سوره لقمان آیه 15

متن آیه :
وَإِنْ جَاهِدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي
الدِّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ
بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

هر گاه آن دو ، تلاش و کوشش کنند که چیزی را شریک من قرار دهی که کمترین آگاهی از بودن آن و (کوچکترین دلیل بر اثبات آن) سراغ نداری ، از ایشان فرما نبرداری مکن . (چرا که در مسأله عقائد و کفر و ایمان همگامی و همراهی جائز نیست ، و رابطه با خدا ، مقدم بر رابطه انسان با پدر و مادر است ، و اعتقاد مکتبی برتر از عواطف خویشاوندی است . ولی در عین حال) با ایشان در دنیا به طرز شایسته و به گونه بایسته ای رفتار کن و راه کسانی را در پیش گیر که به جانب من (با یکتاپرستی و طاعت و عبادت) رو کرده اند . بعد هم همه به سوی من برمی‌گردید و من شما را از آنچه (در دنیا) می‌کرده اید آگاه می‌سازم (و بر طبق اعمالتان پاداش و کیفرتان می‌دهم) .

توضیحات :

« جَاهِدَاكَ » : اگر در باره تو به تلاش ایستادند و کوشش نمودند . « مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ » : آنچه تو از آن بی خبری و دلیلی بر وجودش نداری . یعنی چیزی که اصلاً وجود ندارد و در واقع محال و ناشدنی است . « معروفاً » : نیک و پسندیده . صفت مصدر محذوفی است و تقدیر چنین است : صَا حِبَهُمَا فِي الدُّنْيَا صَحَاباً مَعْرُوفاً . « أَنْابَ » : برگشت . مراد از رجوع کردن ، رو نمودن است . دو آیه ، از (وَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ) تا (تَعْمَلُونَ) معترضه و تأکید بر نهی از شرك است .

سوره لقمان آیه 16

متن آیه :

يَا بُنَيَّ إِنَّهَا إِنْ تَكُ مِنْ نِقَالٍ حَبِيبَةً مِّنْ خَرْدَلٍ فَتَكُنْ فِي صَخْرَةٍ أَوْ فِي السَّمَاوَاتِ أَوْ فِي الْأَرْضِ يَأْتِ بِهَا اللَّهُ إِنْ اللَّهُ لَطِيفٌ خَبِيرٌ

ترجمه :

پسر عزیزم ! اگر به اندازه سنگی‌نی دانه خردلی (عمل نیک یا بد انجام گرفته) باشد و در دل سنگی ، یا در آسمانها ، و یا این که در میان زمین باشد ، خدا آن را حاضر می آورد (و به حساب و کتاب آن رسیدگی می کند) . چرا که خداوند بس دقیق و آگاه است .

توضیحات :

« إِنَّهَا » : مرجع (ها) خَصَلَةٌ است اعم از نیک یا بد ، یا حسنات و سیئات . « مِنْ نِقَالٍ حَبِيبَةً » : اندازه دانه‌ای . مراد سنگی‌نی آن است . (نگا : نساء / 40 ، یونس / 61 ، انبیاء / 47) . « خَرْدَلٍ » : دانه خردل . سپندان . در کوچکی و حقارت ضرب‌المثل است . « صَخْرَةٍ » : سنگ بزرگ و سخت (نگا : كهف / 63) . مثال سختی است . « السَّمَاوَاتِ » : مثال دوری است . « الْأَرْضِ » : مثال نهانی است . « لَطِيفٌ » : (نگا : انعام / 103 ، یوسف / 100) .

سوره لقمان آیه 17

متن آیه :

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصِرْ عَلَىٰ مَا أوصَاكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

ترجمه :

ای پسر عزیزم ! نماز را چنان که شاید بخوان ، و به کار نیک دستور بده و از کار بد نهی کن ، و در برابر مصائبی که به تو می‌رسد شکیبایی باش . اینها از کارهای (اساسی و مهمی) است که باید بر آن عزم را جزم کرد و ثبات ورزید .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : اشاره به (صبر) و سائر امور دیگر ، یعنی نهی از منکر و امر به معروف و اقامه نماز ، بر سبیل بدلیت است . « عَزْمِ الْأُمُورِ » : (نگا : آل عمران / 186) .

سوره لقمان آیه 18

متن آیه :
وَلَا تُصَعِّرْ خَدَّكَ لِلنَّاسِ وَلَا تَمْشِ فِي الْأَرْضِ مَرَحًا إِنَّ اللَّهَ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ

ترجمه :

با تکبر و بی‌اعتنائی از مردم روی مگردان ، و مغرورانه بر زمین راه مرو ، چرا که خداوند هیچ متکبر مغروری را دوست نمی‌دارد .

توضیحات :

« لَا تُصَعِّرْ » : از مردم ، با تکبر و بی‌اعتنائی روی مگردان . از ماده (صَعَر) به معنی بیماری گردن کجی و یا چهره یا گونه کژی است . مراد روی گردانی با بی‌اعتنائی و تکبر است . « مَرَحًا » : شادمانی فراوان توأم با غرور و سرمستی است (نگا : اسراء / 37) . « مُخْتَالٍ فَخُورٍ » : (نگا : نساء / 36) .

سوره لقمان آیه 19

متن آیه :
وَاقْصِدْ فِي مَشْيِكَ وَاعْصِرْ مِنْ صَوْتِكَ إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ لَصَوْتُ الْحَمِيرِ

ترجمه :

و در راه رفتنت اعتدال را رعایت کن ، و (در سخن گفتنت) از صدای خود بکاه (و فریاد مزن) چرا که زشت ترین صداها ، صدای خران است .

توضیحات :

« إِقْصِدْ » : میانه روی کن . اعتدال داشته باش . مراد از انتخاب میان تند و کند رفتن است . « اعصِرْ » : بکاه . پائین بیاور . « الْحَمِيرِ » : جمع حمار ، الاغها . خران . « إِنَّ أَنْكَرَ الْأَصْوَاتِ . . . » : صدای خر در زشتی ضرب‌المثل است . چرا که این حیوان گاهی بی‌جهت و بدون هیچ گونه نیازی ، وقت و بی‌وقت عرعر می‌کند ، و زشتی آن بیشتر از نظر بلندی است ، و عربها هم به بلندی صدا افتخار می‌کردند .

سوره لقمان آیه 20

متن آیه :
أَلَمْ تَرَوْا أَنَّ اللَّهَ سَخَّرَ لَكُمْ مَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَأَسْبَغَ عَلَيْكُمْ نِعْمَهُ ظَاهِرَةً وَبَاطِنَةً وَمِنَ النَّاسِ مَن يُجَادِلُ فِي اللَّهِ بِغَيْرِ عِلْمٍ وَلَا هُدًى وَلَا كِتَابٍ مُّذِيرٍ

ترجمه :

آیا ندیده اید که خداوند آنچه را که در آسمانها و زمین است مسخر شما کرده است (و در مسیر منافع شما به حرکت انداخته است) ، و نعمتهای خود را - چه نعمتهای ظاهر و چه نعمتهای باطن - بر شما گسترده و افزون ساخته است ؟ برخی از مردم بدون هیچ گونه دانش و

هدایت و کتاب روشن و روشنگری ، در باره (شناخت و یکتائی) خدا راه ستیز و جدال را پیش می گیرند .

توضیحات :

« سَخَّرَ لَكُمْ . . . » : (نگا : رعد / 2 ، حج / 65) . « أَسْبَغَ » : فراوان و فراخ کرده است . اتمام بخشیده است و فراگیر نموده است . « ظَاهِرَةٌ وَ بَاطِنَةٌ » : آشکار و پنهان . نعمتهای ظاهر ، همچون : صحت ، دارائی ، فرزندان خوب . نعمتهای باطن ، همچون عقل ، حسن تدبیر ، اطمینان قلب ، ایمان . حال هستند . « يُجَادِلُ فِي . . . » : (نگا : حج / 8) .

سوره لقمان آیه 21

متن آیه :

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّبِعُوا مَا أَنْزَلَ اللَّهُ قَالُوا بَلْ نَنْبَغُ مَا وَجَدْنَا عَلَيْهِ آبَاءَنَا
أَوَّلُو كَانِ الشَّيْطَانُ يَدْعُوهُمْ إِلَىٰ عَذَابِ السَّعِيرِ

ترجمه :

هنگامی که بدانان گفته می شود: از آنچه خدا نازل کرده است پیروی کنید ، می گویند : بلکه ما از چیزی پیروی می کنیم که پدران خود را بر آن یافته ایم . آیا (از نیاکان خود پیروی می کنند) ولو این که اهریمن ایشان را به عذاب آتش فروزان (دوزخ) فرا خواند ؟

توضیحات :

« مَا أَنْزَلَ اللَّهُ » : مراد کتاب آسمانی و حق و هدایت است . « نَنْبَغُ مَا . . . » : (نگا : بقره / 170) . « السَّعِيرِ » : آتش زبانه کش و فروزان (نگا : نساء / 10 و 55 ، حج / 4) .

سوره لقمان آیه 22

متن آیه :

وَمَنْ يُسْلِمْ وَجْهَهُ إِلَى اللَّهِ وَهُوَ مُحْسِنٌ فَقَدِ اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَىٰ وَإِلَى اللَّهِ
عَاقِبَةُ الْأُمُورِ

ترجمه :

کسی که (دل به خدا دهد و) مطیعانه رو به خدا کند ، در حالی که نیکوکار باشد ، به دستاویز بسیار محکمی چنگ زده است . سیرانجام همه کارها به خدا بازگشت داده می شود (و حسنات را پاداش ، و سیئات را پادافره می دهد) .

توضیحات :

« يُسْلِمْ وَجْهَهُ » : مراد خلوص در عبادت است (نگا : بقره / 112 ، نساء / 125) . « اسْتَمْسَكَ بِالْعُرْوَةِ الْوُثْقَى » : (نگا : بقره / 256) .

سوره لقمان آیه 23

متن آیه :

وَمَنْ كَفَرَ فَلَا يَحْزُنكَ كُفْرُهُ إِلَّا نَا مَرْجِعُهُمْ فَنُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا إِنَّ اللَّهَ

عَلِيمٌ يَذَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه :

کسی که کافر شود (و این حقائق روشن را انکار کند) کفر او تو را غمگین نسازد . بازگشت آنان به سوی ما است و ما ایشان را از کارهائی که کرده اند آگاه می‌سازیم (و نتایج تلخ و شوم اعمالشان را بدیشان خواهیم چشاند) . خدا مسلماً از آنچه در درون سینه‌ها (از نیات و رازها) است ، کاملاً آگاه است .

توضیحات :

« ذَاتِ الصُّدُورِ » : (نگا : آل عمران / 119 و 154) .

سوره لقمان آیه 24

متن آیه :

نَمْتَعُهُمْ قَلِيلًا ثُمَّ نَضَطِّرُهُمْ إِلَىٰ عَذَابٍ غَلِيظٍ

ترجمه :

ما ایشان را اندکی (در دنیا از زندگی) بهره مند می‌سازیم ، سپس آنان را وادار (به دخول) به عذاب سخت و شدیدی می‌گردانیم (و به آتش دوزخشان می‌کشانیم) .

توضیحات :

« نَمْتَعُهُمْ قَلِيلًا » : (نگا : نساء / 77) . « نَضَطِّرُهُمْ » : وادارشان می‌کنیم . مچپورشان می‌گردانیم . « غَلِيظٍ » : سخت و شدید .

سوره لقمان آیه 25

متن آیه :

وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلِ الْحَمْدُ لِلَّهِ بَلْ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

هرگاه از آنان (که معتقد به انبازها و شرکاء هستند) بپرسی : چه کسی آسمانها و زمین را آفریده است ؟ حتماً می‌گویند : خدا . (چرا که بتها و سایر انبازها سا زنده چیزی نبوده و بلکه خودشان ساخته و مخلوقند) . بگو : ستایش خدا را (که مسأله آن اندازه روشن است که خودتان بدان اعتراف می‌کنید) . ولی اکثر آنان (چندان چیزی) نمی‌دانند (و این است که به مقتضی اعتراف خود عمل نمی‌نمایند و عبادت را تنها منحصر به خدا نمی‌کنند) .

توضیحات :

« وَ لَئِن سَأَلْتَهُمْ ... » : (نگا : عنکبوت / 61 و 63) .

سوره لقمان آیه 26

متن آیه :

لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

ترجمه :

از آن خداست آنچه در آسمانها و زمین است . لذا خدا بی نیاز (از عبادت انسانها) و ستوده (از طرف همه آفریده های جهان) است .

توضیحات :

« هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ » : (نگا : بقره / 267 ، حج / 64) .

سوره لقمان آیه 27

متن آیه :

وَلَوْ أَنَّمَا فِي الْأَرْضِ مِن شَجَرَةٍ أَقْلَامٌ وَالْبَحْرُ يَمُدُّهُ مِن بَعْدِهِ سَبْعَةُ أَبْحُرٍ مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

اگر همه درختانی که روی زمین هستند قلم شوند ، و دریا (برای آن مرکب گردد) و هفت دریا کمک این دریا شود (و با آن مخلوقات خدا یادداشت گردد ، قلمها می شکنند و مرکبها می خشکند ، ولی) مخلوقات خدا پایان نمی گیرند . خداوند عزیز و حکیم است (می داند چه چیزها را باید بیافریند و چگونه بیافریند) .

توضیحات :

« يَمُدُّهُ » : کمکش کند . یعنی مرکب گردد و بر آن بیفزاید (نگا : کهف / 109) . « مِن بَعْدِهِ » : مراد بعد از تمام شدن مرکب دریا . « سَبْعَةُ أَبْحُرٍ » : هفت دریا . مراد کثرت است نه تحدید . یعنی دریاها و دریاها . « مَا نَفِدَتْ كَلِمَاتُ اللَّهِ » : سخنان خدا که بیانگر علم خدا است پایان نمی گیرد . آفریده های خدا به پایان نمی رسند (نگا : کهف / 109) . آیه درباره ترسیمی از علم نامتناهی خدا یا مخلوقات بی حد و حصر خدا است .

سوره لقمان آیه 28

متن آیه :

مَا خَلَقَكُمْ وَلَا يَعْزُبُكُمْ إِلَّا كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

ترجمه :

آفرینش شما (در آغاز) و زنده گرداندن شما (در انجام) جز همسان (آفرینش و زنده گرداندن) فردی نیست . خداوند شنوا و بینا است (و اقوال و اعمال بندگان از او نهان نمی باشد) .

توضیحات :

« خَلَقَكُمْ » : آفریدن شما در ابتداء جهان . « يَعْزُبُكُمْ » : زنده گرداندن شما پس از مرگ در انتهای جهان . « كَنَفْسٍ وَاحِدَةٍ » : آفرینش يك انسان و زنده گرداندن او ، با آفرینش همه انسانها و زنده گرداندن ایشان هیچ تفاوتی ندارد ، و اصلاً مفاهیمی همچون « سخت » و « آسان » و «

کوچک» و «بزرگ» در برابر قدرت بی انتها خدا معنی ندارد.

سوره لقمان آیه 29

مِثْنِ آيَةٍ :
أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُولِجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى وَأَنَّ اللَّهَ يَمَّا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

ترجمه :

آیا ندیده‌ای که خداوند شب را در روز ، و روز را در شب داخل می‌گرداند ، و خورشید و ماه را مسخر کرده (و در مسیر منافع انسانها به جریان انداخته است) ؟ و این که هر کدام تا سرآمد معینی به حرکت خود ادامه می‌دهند (و این نظم و نظام با پایان گرفتار دنیا ، پایان می‌یابد) و خداوند از آنچه انجام می‌دهید آگاه است ؟

توضیحات :

« يُولِجُ اللَّيْلَ فِي ... » : (نگا : آل عمران / 27) . « أَجَلٍ مُّسَمًّى » : مدت محدود و معین که پایان این جهان و فرارسیدن آن جهان است .

سوره لقمان آیه 30

مِثْنِ آيَةٍ :
ذَٰلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ وَأَنَّ مَا يَدْعُونَ مِن دُونِهِ الْبَاطِلُ وَأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ

ترجمه :

این (آفریده‌های عجیب و غریبی را که می‌بینید) دلیل بر آن است که خداوند حق است ، و آنچه را که بجز او به فریاد می‌خواهید و عبادت می‌نمائید باطل است ، و خداوند والا مقام و بزرگوار (و بالاتر و برتر از آن) است (که به توصیف در آید) .

توضیحات :

« بِأَنَّ اللَّهَ هُوَ الْحَقُّ » : این بدان سبب است که خدا حق است . اینها بیانگر آن است که خدا حق است . یعنی چون خدا حق است چنین عجایب و غرائبی را آفریده است . یا این که آفرینش اینها دلیل بر حقانیت خدا است .

سوره لقمان آیه 31

مِثْنِ آيَةٍ :
أَلَمْ تَرَ أَنَّ الْفُلُكَ تَجْرِي فِي الْبَحْرِ بِنِعْمَتِ اللَّهِ لِيُرِيكُمْ مِنْ آيَاتِهِ إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ

ترجمه :

آیا ندیده‌ای کشتیها بر صفحه دریاها به فرمان الله ، و در پرتو نعمت خدا حرکت می‌کنند ، تا او گوشه‌ای از نشانه‌های (قدرت) خود را به شما بنمایاند . قطعاً در این (گشت و گذار کشتیها در گستره دریاها)

نشانه‌های بزرگی (بر قدرت خدا) است برای کسانی که بس شکریا و بسیار سپاسگزار باشند .

توضیحات :

« يَنْعَمَ اللَّهُ » : در پرتو احسان خدا . چرا که آنها را با وزن مخصوص و کشتیها را با مشخصات محدود بیا فریده است و شرائط حرکت آنها را فراهم فرموده است .

سوره لقمان آیه 32

متن آیه :

وَإِذَا غَشِيَهُمْ مَوَّجٌ كَالظُّلَلِ دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ فَلَمَّا نَجَّاهُمْ إِلَى الْبَرِّ فَمِنْهُمْ مُّقْتَصِدٌ وَمَا يَجْحَدُ بِآيَاتِنَا إِلَّا كُلُّ خَتَّارٍ كَفُورٍ

ترجمه :

(منکران خدا) هنگامی که (سوار کشتی می‌شوند و) موجهائی همچون کوه آنان را فرا می‌گیرد ، خالصانه خدا را به فریاد می‌خوانند و عبادت را خاص او می‌دانند . ولی هنگامی که آنان را نجات داده و سالم به خشکی رساندیم ، برخی از ایشان میانه‌روی را در پیش می‌گیرند (و بر ایمان خود وفادار و پایدار می‌مانند ، و تعداد زیادی دوباره خدا را فراموش کرده و راه کفر در پیش می‌گیرند) . آیه‌های ما را هیچ کسی جز خیانت پیشگان ناسپاس ، انکار نمی‌کند .

توضیحات :

« الظُّلَلُ » : جمع ظُلَّة ، سایه بانها . مراد کوهها (نگا : اعراف / 171 ، هود / 42) ، یا ابرها است . « دَعَوْا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ » : (نگا : اعراف / 29 ، یونس / 22 ، عنکبوت / 65) . « مُّقْتَصِدٌ » : معتدل . میانه‌رو . مراد کسی است که بین خوف و رجا بسر می‌برد و راه افراط و تفریط در پیش نمی‌گیرد (نگا : مائده / 66) . « خَتَّارٌ » : غدار . مراد عهد شکن ستم پیشه‌ای است که عهد خدا با خود را مراعات نمی‌دارد . « كَفُورٌ » : بسیار ناسپاس . کسی که نسبت به نعمتهای خدا سخت کفران می‌ورزد .

سوره لقمان آیه 33

متن آیه :

يَا أَيُّهَا النَّاسُ اتَّقُوا رَبَّكُمُ وَأَخْشَوْا يَوْمًا لَّا يَجْزِي وَالِدٌ عَنِّ وَلَا مَوْلُودٌ هُوَ جَازٍ عَنِّ وَلَا إِلَٰهٌ سِوَى اللَّهِ إِن وَعَدَ اللَّهُ حَقًّا فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمُ بِاللَّهِ الْغُرُورُ

ترجمه :

ای مردمان ! (از خشم و عذاب) خدا بپرهیزید ، و از روزی بترسید که نه پدری مسؤولیت اعمال فرزندش را می‌پذیرد و کاری برای او برآورده می‌کند ، و نه فرزندى اصلاً مسؤولیت اعمال پدرش را می‌پذیرد و کاری برای او برآورده می‌سازد . وعده خدا (به فرارسیدن قیامت) حق است . پس زندگانی دنیا شمارا گول نزند و (مال و مقام و نفس اماره و اهریمن) فریبکار شمارا در باره خدا نفریبند .

توضیحات :

« لَا يَجْزِي » : بر آورده نمی کند . سزا و جزای او را به عهده نمی گیرد (نگا : بقره / 48 و 123) . « جاز » : بر آورده کننده و به عهده گیرنده . « الْغُرُور » : هر چیزی که انسان را گول زند ، از قبیل : اهریمن ، نفس اماره . دارائی . مقام . شهوات و لذات .

سوره لقمان آیه 34

متن آیه :

إِنَّ اللَّهَ عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَيُنزِلُ الْغَيْثَ وَيَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

ترجمه :

آگاهی از فرا رسیدن قیامت ویژه خدا است ، و او است که باران را می باراند ، و مطلع است از آنچه در رحمهای (مادران) است ، و هیچ کسی نمی داند فردا چه چیزی فرا چنگ می آورد ، و هیچ کسی نمی داند که در کدام سرزمین می میرد . قطعاً خدا آگاه و با خبر (از موارد مذکور) است .

توضیحات :

« عِلْمُ السَّاعَةِ » : آگاهی از وقوع قیامت . « يُنَزِّلُ الْغَيْثَ » : مراد این است که تنها خدا می داند در چه موقع باران می بارد و کدام منطقه را زیر پوشش قرار می دهد و دقیقاً چه مقدار در دشت و بیابان و کوه و دره می بارد . « يَعْلَمُ مَا فِي الْأَرْحَامِ » : مراد آگاهی از تمام خصوصیات و جزئیات کودک است . از قبیل پسر و دختر بودن ، و استعداد های درونی و ویژگی های بیرونی جنین و به طور کلی کیفیات روحی و صفات جسمانی و اوضاع حال و آینده او است ؛ نه گوشه ای از احوال فعلی وی . « مَّاذَا تَكْسِبُ غَدًا » : مراد از کسب ، همه چیزهایی است که برای انسان حاصل می شود ، اعم از این که به سود او باشد یا به زیان او . همچون : خیر ، شر ، صحت ، مرض ، و . . . مراد از (غَدًا) زمان آینده است ولو این که لحظه ای بعد باشد (نگا : کهف / 23) . خلاصه مراد از عدم آگاهی مردم از امور پنجگانه مذکور در آیه ، خصوصیات و جزئیات هر يك از موارد است .

سوره سجده آیه 1

متن آیه :

الم

ترجمه :

الف . لام . میم .

توضیحات :

« الم » : (نگا : بقره / 1) .

سوره سجده آیه 2

متن آیه :
تَنْزِيلُ الْكِتَابِ لَأَرْبَبَ فِيهِ مِنَ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

(این) کتاب از سوی پروردگار جهانیان نازل شده است و تردیدی در آن نیست (که از سوی خدا فرو فرستاده شده است) .

توضیحات :

« تَنْزِيلُ الْكِتَابِ » : فرو فرستادن کتاب قرآن . کتاب فرستاده شده . واژه (تنزیل) به معنی مصدري خود ، و یا این که به معنی اسم مفعول است و اضافه صفت به موصوف است یا به معنی (من) است (نگا : شعراء / 192) .

سوره سجده آیه 3

متن آیه :
أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ بَلْ هُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّكَ لِتُنذِرَ قَوْمًا مَّا أَتَاهُمْ مِنْ نَذِيرٍ مِّنْ قَبْلِكَ لَعَلَّهُمْ يَهْتَدُونَ

ترجمه :

اما (مشرکان) میگویند : (محمد) خودش آن را از پیش خود سیاخته است (و به دروغ به خدا نسبت داده است) . بلکه قرآن (سخن) حقی است که از سوی پروردگارت (بر تو) نازل شده است تا گروهی را (از خشم خدا) بترسانی که پیش از تو پیغمبری برای آنان نیامده است ، شاید هدایت یا بند (و به سوی حق رهنمود شوند) .

توضیحات :

« أَمْ » : این واژه برای انتقال از کلام پیشین به کلام پسین تازه ای است . « مَّا أَتَاهُمْ . . . مِنْ قَبْلِكَ » : مراد از (هم) مخاطبان مشرک عصر نزول قرآن و پیشینیان اقرب ایشان است که از زمان ابراهیم و اسماعیل به بعد ، پیغمبری برای آنان نیامده بود و کتابی هم در میانشان نبود که بیانگر قوانین آسمانی باشد . این است که در عصر نزول قرآن 360 بت در کعبه پرستش می شد (نگا : قصص / 46 ، سبأ / 44) .

سوره سجده آیه 4

متن آیه :
اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ مَا لَكُمْ مِنْ دُونِهِ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا شَفِيعٍ أَفَلَا تَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :

خدا کسی است که آسمانها و زمین و آنچه را که در میان آن دو است در شش دوره بیافرید و سپس بر تخت فرماندهی جهان قرار گرفت . بجز خدا برای شما هیچ یابری (که شما را از عذاب خدا برهاند) و هیچ

شد فیعی (که در پیش خدا - جز با اجازه خدا - برایتان شفاعت کند)
وجود ندارد . آیا یا دآور می شود ؟

توضیحات :
« سِتَّةَ أَيَّامٍ » : مرادشش دوره است (نگا : اعراف / 54 ، یونس / 3 ، هود / 7 ،
فرقان / 59) . « إِسْتَوَى عَلَى الْعَرْشِ » : (نگا : اعراف / 54 ، یونس / 3 ، رعد / 2 ،
فرقان / 59) . « وَلِيٌّ » : یاور . كَمْكَ كُنْنَدَه . « شَفِيعٌ » : میانجی .

سوره سجده آیه 5

مِثْنِ آيَةٍ :
يُدَبِّرُ الْأُمْرَ مِنَ السَّمَاءِ إِلَى الْأَرْضِ ثُمَّ يَعْرُجُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ أَلْفَ
سَنَةٍ مِمَّا تَعُدُّونَ

ترجمه :

خداوند (تمام عالم هستی را) از آسمان گردانده تا زمین ، زیر پوشش
تدبیر خود قرار داده است ، (و جز او مدبری در این جهان وجود ندارد) .
سپس تدبیر امور در روزی که اندازه آن هزار سال از سالهائی است که
شما می‌شمارید ، به سوی او باز می‌گردد .

توضیحات :

« يُدَبِّرُ الْأُمْرَ » : کار را می‌گرداند . تدبیر کار را می‌کند . « مِنَ السَّمَاءِ إِلَى
الْأَرْضِ » : از آسمان تا زمین ، یعنی کل عالم هستی . از مرکز فرماندهی
آسمان ، برای زمین فرمان را صادر می‌کند و امور زمین را زیر نظر می‌دارد .
« يَعْرُجُ إِلَيْهِ » : گزارش کار برای او برده می‌شود . امر جهان پایان می‌گیرد و
به سوی برگشت داده می‌شود . « أَلْفَ سَنَةٍ » : هزار سال . مراد از هزار و
فروع آن کثرت است (نگا : حج / 47) . مفهوم آیه این است که خداوند این
جهان را آفریده و آسمان و زمین را با تدبیر خاصی نظم بخشیده
است ، و پیوسته به رتق و فتق امور آن مشغول است ، و پس از سالیان
سال ، این جهان را در هم می‌پیچد ، و تمام امور سرانجام به خدا باز می‌گردد ،
و خدا جهان دیگری را با طرح نو یینی ابداع می‌فرماید .

سوره سجده آیه 6

مِثْنِ آيَةٍ :
ذَلِكَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

او خداوندی است که از پنهان و آشکار با خبر است ، و چیره و مهربان است .

توضیحات :

« الْغَيْبِ » : آنچه از مردم پنهان است . « الشَّهَادَةِ » : آنچه بر مردم عیان
است .

سوره سجده آیه 7

متن آیه :
الَّذِي أَحْسَنَ كُلَّ شَيْءٍ خَلَقَهُ وَبَدَأَ خَلْقَ الْإِنْسَانِ مِنْ طِينٍ

ترجمه :

آن کسی است که هر چه را آفرید ، زیکو آفرید ، و آفرینش انسان (اول) را از گل آغازید .

توضیحات :

« أَحْسَنَ » : زیبا و آراسته و پیراسته کرد . یعنی کاخ عظیم خلقت را بر « نظام احسن » آفریده است و کاملتر و زیباتر از آن تصور نمی شود . به گونه ای که میان همه موجودات پیوند و هماهنگی است و به هر کدام آنچه را به زبان حال خواسته است عطاء فرموده است (نگا : طه / 50) . « طین » : گل . یعنی مخلوق پرجسته انسان نام را از موجود ساده و کم ارزش گل آفریده است و او را گل سرسید جهان خلقت کرده است و شاعر در این باره چه زیکو سروده است : دهندہ ای که به گل نکھت و به گل جان داد

سوره سجده آیه 8

متن آیه :

ثُمَّ جَعَلَ نَسْلَهُ مِنْ سُلَالَةٍ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ

ترجمه :

سپس خداوند ذریه او را از عصاره آب (به ظاهر) ضعیف و ناچیزی (به نام منی) آفرید .

توضیحات :

« سُلَالَةٍ » : عصاره و فشرده خالص هر چیزی . مراد نطفه آدمی است (نگا : مؤمنون / 12) . « مہین » : حقیر و ناچیز . ضعیف و خوار . مراد نطفه و منی است که به ظاهر ناچیز ولی در حقیقت از اسراراً میزترین موجودات است .

سوره سجده آیه 9

متن آیه :

ثُمَّ سَوَّاهُ وَنَفَخَ فِيهِ مِنْ رُّوحِهِ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ

ترجمه :

آن گاه اندامهای او را تکمیل و آراسته کرد و از روح متعلق به خود (که سرنی از اسرار است) در او دمید ، و برای شما گوشها و چشمها و دلها آفرید (تا بشنوید و بنگرید و بفهمید ، اما) شما کمتر شکر (نعمتهای او) را به جای می آورید .

توضیحات :

« سَوَّاهُ » : انسان را تکمیل و آراسته کرد . خلقت او را تمام بخشید . « مِنْ رُّوحِهِ » : روح متعلق به خود

رُوحِهِ» : (نگا : حجر / 29) . « قَلِيلًا مَّا » : کمتر . اندک .

سوره سجده آیه 10

متن آیه :
وَقَالُوا أَإِذَا ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ أَإِنَّا لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ بَلْ هُمْ بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ
كَافِرُونَ

ترجمه :

(کافران) میگویند : آیا هنگامی که ما مردیم و در زمین گم گشتیم (و ذرات وجود ما میزه خاک گردید و اثری از آن نماند) آفرینش تازه ای خواهیم یافت (و دوباره زندگی را از سر میگیریم ؟) بلکه آنان منکر ملاقات با پروردگارشان (برای حساب و کتاب) هستند .

توضیحات :

« ضَلَلْنَا فِي الْأَرْضِ » : در زمین گم شدیم . مراد از گم شدن ، جزو خاک شدن و در پیهنه زمین پراکندن و پرتاب شدن است . « خَلْقٍ » : آفرینش . « بِلِقَاءِ رَبِّهِمْ كَافِرُونَ » : (نگا : یونس / 7 و 8) .

سوره سجده آیه 11

متن آیه :
قُلْ يَتَوَفَّاكُم مَّلَكُ الْمَوْتِ الَّذِي وُكِّلَ بِكُمْ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

بگو : فرشته مرگ که بر شما گماشته شده است ، به سراغتان می آید و جان شما را می گیرد ، سپس به سوی پروردگارتان بازگردانده می شود .

توضیحات :

« يَتَوَفَّاكُم » : جان شما را می گیرد (نگا : نحل / 28 و 32 ، انفال / 50) . « وُكِّلَ » : مأمور گشته است . گماشته شده است .

سوره سجده آیه 12

متن آیه :
وَلَوْ تَرَىٰ إِذِ الْمُجْرِمُونَ نَاكِسُو رُؤُوسِهِمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ رَبَّنَا أَبْصَرْنَا وَسَمِعْنَا فَارْجِعْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا إِنَّا مُوقِنُونَ

ترجمه :

اگر (می شد) ببینی گناهکاران را در آن هنگامی که در پیشگاه پروردگارشان (برای حساب و کتاب گرد آورده شده اند ، و ایشان از خجالت) سر به زیر افکنده اند و میگویند : پروردگارا ! دیدیم (آنچه خود را از آن به کوری زده بودیم) و شنیدیم (آنچه خود را از آن به کوری زده بودیم . هم اینک پشیمانیم) پس ما را (به جهان) بازگردان تا عمل صالح انجام دهیم (و سرافراز به خدمت برگردیم) . ما (به قیامت و فرموده پیغمبران) یقین کامل داریم .

توضیحات :
« نَاكِسُو رُؤُوسِهِمْ » : جمع ناکس ، سر به زیر . « أَبْصَرْنَا » : دیدیم .

سوره سجده آیه 13

متن آیه :
وَلَوْ شِئْنَا لَآتَيْنَا كُلَّ نَفْسٍ هُدَاهَا وَلَٰكِنْ حَقَّ الْقَوْلُ مِنِّي لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنَ
الْجِنَّةِ وَالنَّاسِ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

اگر ما می خواستیم به هر انسانی هدایت لازمهاش را می دادیم ، ولیکن (انسان را صاحب اراده و مکلف به تکالیف و مسؤول در برابر اعمال خود ، و قابل هدایت به وسیله پیغمبران آفریدیم و) من مقرر کردم که دوزخ را از جملگی افراد (بی ایمان و گناهکار) جن و انس پر کنم .

توضیحات :

« وَلَوْ شِئْنَا » : (نگا : انعام / 39 ، هود / 118) . « حَقَّ الْقَوْلُ » : (نگا : نمل / 82) .
(« لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ ... » : (نگا : اعراف / 18) .

سوره سجده آیه 14

متن آیه :
فَذُوقُوا بِمَا نَسِيتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا إِنَّا نَسِينَاكُمْ وَذُوقُوا عَذَابَ الْخُلْدِ
بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

بچشید (عذاب جهنم را) به خاطر این که ملاقات امروز خود را (با پروردگارتان برای حساب و کتاب) فراموش کرده اید ، و ما نیز شما را (در میان عذاب رها و) به دست فراموشی می سپاریم ، و بچشید عذاب همیشهگی را به سبب اعمالی که (در دنیا) انجام می داده اید .

توضیحات :

« نَسِيتُمْ » : فراموش کرده اید . مراد از فراموشی ، ترك اعمالی است که سبب نجات می گردند . « نَسِينَاكُمْ » : شما را فراموش کرده ایم . مراد رها ساختن در عذاب است . « الْخُلْدِ » : جاودانگی . همیشهگی .

سوره سجده آیه 15

متن آیه :
إِنَّمَا يُؤْمِنُ بِآيَاتِنَا الَّذِينَ إِذَا ذُكِّرُوا بِهَا خَرُّوا سُجَّدًا وَسَبَّحُوا بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَهُمْ لَا يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه :

تنها کسانی به آیات ما ایمان دارند که هر وقت بدانها پند داده شوند ، (برای خدا) به سجده می افتند ، و ستایشگرانه به تسبیح پروردگارشان می پردازند و تکبر نمی ورزند .

توضیحات :
 « ذُكِرُوا بِهَا » : بدان پند داده شدند . « سُجِّدًا » : جمع ساجد ، سجده کنندگان . « يَحْمَدُ رَبَّهُمْ » : متلبس به حمد و ستایش پروردگارشان هستند . حرف (ب) برای ملا بسه و جار و مجرور در موضع حال است .

سوره سجده آیه 16

متن آیه :
 تَتَجَافَى جُنُوبُهُمْ عَنِ الْمَضَاجِعِ يَدْعُونَ رَبَّهُمْ خَوْفًا وَطَمَعًا وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنفِقُونَ

ترجمه :
 پهلوهایش از بسترها به دور می‌شود (و خواب شیرین را ترك گفته و به عبادت پروردگارشان می‌پردازد و) پروردگار خود را با بیم و امید به فریاد می‌خوانند ، و از چیزهایی که بدیشان داده ایم می‌بخشند .

توضیحات :
 « تَتَجَافَى » : رها و به دور می‌شوند . مراد برخاستن از خواب خوش و ترك بستر نرم و گرم است . « الْمَضَاجِعِ » : جمع مضجع ، بسترها ، رختخوابها . « خَوْفًا وَ طَمَعًا » : با بیم و امید . در حال خوف و رجا . مفعول مطلق فعل محذوف بوده و تقدیر چنین است : يَخَافُونَ خَوْفًا وَ يَطْمَعُونَ طَمَعًا . یا این که حال ضمیر (و) است و به معنی خَائِفِينَ وَ طَامِعِينَ می‌باشند .

سوره سجده آیه 17

متن آیه :
 قَلَّا نَعْلَمُ نَفْسٌ مَّا أُخْفِيَ لَهُم مِّن قُرَّةِ أَعْيُنٍ جَزَاءَ يَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :
 هیچ کس نمی‌داند ، در برابر کارهایی که (مؤمنان) انجام می‌دهند ، چه چیزهای شادی آفرین و مسرت بخشی برای ایشان پنهان شده است .

توضیحات :
 « مَّا أُخْفِيَ لَهُم » : چیزهایی که برای آنان پنهان شده است . مراد مواهب عظیم و نعمتهای فراوانی است که برای مؤمنان تهیه دیده شده است . « قُرَّةِ أَعْيُنٍ » : مایه روشنایی چشم . مراد چیزهایی شادی آفرین و مسرت بخش است (نگا : طه / 40) . « جَزَاءَ » : مفعول له است .

سوره سجده آیه 18

متن آیه :
 أَقَمَنَ كَانَ مُؤْمِنًا كَمَن كَانَ فَاسِقًا لَّا يَسْتَوُونَ

ترجمه :
 آیا کسی که مؤمن بوده است ، همچون کسی است که فاسق بوده است ؟ ! (نه ، هرگز ! این دو) برابر نیستند .

توضیحات :
 « فَاسِيقًا » : خارج از دین خدا . کافر . « لَا يَسْتَوُونَ » : برابر و یکسان نیستند . چون مراد از (مَنْ) دسته و گروه است ، این فعل به صورت صیغه جمع آورده شده است .

سوره سجده آیه 19

متن آیه :
 أَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ نُزُلًا يَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :
 و اما کسانی که ایمان آورده اند و کارهای شایسته انجام داده اند ، باغهای بهشت که جای زندگی است ، از آن ایشان خواهد بود ، به عنوان محل پذیرائی (خدا از ایشان) در برابر کارهایی که (در دنیا) انجام می داده اند .

توضیحات :
 « جَنَّاتُ الْمَأْوَىٰ » : باغهای محلّ زندگی . یعنی دنیا جایگاه سفر است ، ولی بهشت جایگاه ماندن و زندگی کردن . « نُزُلًا » : مکانی که مهمان محترم را در آنجا می نشاندند . محل پذیرائی . چیزی که برای پذیرائی از مهمان آماده می کنند . مراد این است که بهشت محل پذیرائی از مؤمنان است و دائماً همچون مهمان از ایشان پذیرائی می شود . حال (جَنَّات) است ، و یا جمع (نازل) و حال ضمیر (الَّذِينَ آمَنُوا) است .

سوره سجده آیه 20

متن آیه :
 وَأَمَّا الَّذِينَ فَسَقُوا فَمَأْوَاهُمُ النَّارُ كُلَّمَا أَرَادُوا أَنْ يَخْرُجُوا مِنْهَا أُعِيدُوا فِيهَا وَقِيلَ لَهُمْ ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ

ترجمه :
 و اما کسانی که (از فرمان خدا و اطاعت از او) به در رفته (و راه کفر در پیش گرفته اند) جایگاه ایشان آتش دوزخ است . هر زمان که بخواهند از آن بدر آیند ، ایشان بدانجا بازگردانده می شوند و بدیشان گفته می شود : بچشید عذاب آتشی را که آن را دروغ می پنداشتید !

توضیحات :
 « أُعِيدُوا » : برگردانده شدند (نگا : حج / 22) .

سوره سجده آیه 21

متن آیه :
 وَلَنْذِيْقَنَّهُمْ مِنَ الْعَذَابِ الْأُولَىٰ دُونَ الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

ترجمه :

ما قطعاً عذاب نزدیک تر (دنیا) را پیش از عذاب بزرگ تر (آخرت) بدیشان می‌چشاندیم ، شاید (از کفر و معاصی دست بکشند ، و به سوی خدا) برگردند .

توضیحات :

« الْعَذَابِ الْأَدْنَى » : عذاب نزدیک تر . عذاب کمتر . مراد مصائب و بلاها و آفات دنیوی است ، همچون : زیانها و ضررها ، بیماریها و ناخوشیها ، خشکسالیها ، دردها و رنجها ، که بیدارباشها و هشدارهای خدائی بشمارند . « دُونَ » : قبیل از . پیش از . « الْعَذَابِ الْأَكْبَرِ » : عذاب بزرگتر . مراد عذاب اخروی جهنم است (نگا : رعد / 34 ، زمر / 26) .

سوره سجده آیه 22

مَتْنُ آيَةٍ :
وَمَنْ أَظْلَمُ مِمَّنْ ذُكِّرَ بِآيَاتِ رَبِّهِ ثُمَّ أَعْرَضَ عَنْهَا إِنَّا مِنَ الْمُجْرِمِينَ
مَنْتَقِمُونَ

ترجمه :

چه کسی ستمکارتر از آن کسی است که به آیات پروردگارش پند داده شود ، و او از آنها روی بگرداند ؟ مسلماً ما همگی بزهکاران را کیفر خواهیم داد .

توضیحات :

« ذُكِّرَ » : پند داده شد . یا داور گردید . « أَعْرَضَ » : روی گرداند . پشت کرد . « مَنْتَقِمُونَ » : انتقام گیرندگان . مراد از انتقام خدا در قرآن ، مجازات کردن و کیفر دادن است (نگا : اعراف / 136 ، حجر / 79 ، مائده / 95) .

سوره سجده آیه 23

مَتْنُ آيَةٍ :
وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَلَا تَكُن فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَائِهِ وَجَعَلْنَاهُ هُدًى
لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ

ترجمه :

ما برای موسی کتاب (تورات) را فرو فرستادیم ، و شك نداشته باش که موسی تورات را دریافت داشت ، و ما آن را رهنمون و راهنمای بنی اسرائیل گردانیدیم .

توضیحات :

« الْكِتَابَ » : مراد تورات است . « مِرْيَةٍ » : شك و تردید . « لِقَائِهِ » : دریافت کردن موسی تورات را . ضمیر (ه) به (الكتاب) باز می‌گردد . « لَا تَكُن فِي مِرْيَةٍ مِّن لِّقَائِهِ » : مخاطب پیغمبر اسلام است و مراد دیگران (نگا : المصحف المیسر) . « هُدًى » : هدایت . هادی . راهنمای به حق و حقیقت .

سوره سجده آیه 24

مَتْنُ آيَةٍ :

وَجَعَلْنَا مِنْهُمْ أُمَّةً يَهْدُونَ بِأَمْرِنَا لَمَّا صَبَرُوا وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يُوقِنُونَ

ترجمه :

و از میان بنی‌اسرائیل پیشوایانی را پدیدار کردیم که به فرمان ما (و برابر قوانین ما ، مردمان را) راهنمایی می نمودند ، بدان گاه که بنی‌اسرائیل (در راه خدا بر تحمل سختیها) شکیبائی ورزیدند و به آیات ما ایمان کامل پیدا کردند .

توضیحات :

« أُمَّةً » : امامان و پیشوایان . مراد از نبیاء خدا ، یا پیشوایان دینی است که پس از پیغمبران کار امر به معروف و نهی از منکر را به عهده می گیرند . « بِأَمْرِنَا » : به فرمان ما و برابر دستور ما . تطبیق موازین و قوانین ما . « لَمَّا صَبَرُوا وَ... » : و وقتی که بنی‌اسرائیل مشقات تکالیف و دشواریهای راه خدا را تحمل و بر آن استقامت و شکیبائی کردند . دو چیز انسانها را به پیشوائی می‌رساند : نخست ایمان و یقین به آیات الهی ، دیگر شکیبائی و پایداری .

سوره سجده آیه 25

متن آیه :

إِنَّ رَبَّكَ هُوَ يَفْصِلُ بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

ترجمه :

پروردگار تو ، روز قیامت ، میان آنان درباره چیزهای مورد اختلاف ایشان (از قبیل : مسائل دین ، رستاخیز ، ثواب ، و عقاب) داوری می کند (و هر يك را به جزا و سزای خود می‌رساند) .

توضیحات :

« يَفْصِلُ » : قضاوت می نماید . داوری می کند . « بَيْنَهُمْ » : میان بنی‌اسرائیل . میان انبیاء و بنی‌اسرائیل . میان کفار و مؤمنین .

سوره سجده آیه 26

متن آیه :

أُولَئِكَ يَهْدِي لَهُمْ كَمَا هَلَكْنَا مِنْ فِي ذَلِكَ لآيَاتِ أَقْلًا يَسْمَعُونَ

ترجمه :

آیا برای ایشان روشن نشده است که پیش از آنان ما مردمان نسلهای فراوانی را هلاک کرده ایم و (ایشان هم اینک) در مسکن و (مأوی و جا و) مکان آنان راه می‌روند (و در سفرهای خود ویرانه‌های منازلشان را می بینند ؟) . واقعاً در این (دیدار دیار متروک و خالی از سکنه جباران و تبعکاران تاریخ) نشانه‌هایی (از قدرت خدا ، و درسهایی عبرتی از گذشتگان) است . آیا (این اندرزهای الهی ، و پندهای عبرت را از زبان حال کاخهای ویران و کنگره‌های سر به فلک سایان) نمی شنوند ؟

توضیحات :
 « لَمْ يَهْدِ لَهُمْ؟ » : برای آنان روشن و آشکار نشده است ؟ (نگا : اعراف / 100)
 . فاعل (لَمْ يَهْدِ) مضمون جمله (كَمْ أَهْلًا كُنَّا مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْقُرُونِ) است . «
 الْقُرُونِ » : مردمان نسلهای گوناگون (نگا : انعام / 6) . « أَفَلَا يَسْمَعُونَ » : آیا
 نمی شنوند ؟ مراد از شنیدن ، تدبیر و تفکر و عبرت گرفتن است .

سوره سجده آیه 27

متن آیه :
 أُولَئِكَ يَرْوُوا أَنَّا نَسُوقُ الْمَاءَ إِلَى الْأَرْضِ الْجُرُزِ فَنُخْرِجُ بِهِ زَرْعًا تَأْكُلُ مِنْهُ
 أَنْعَامُهُمْ وَأَنْفُسُهُمْ أَفَلَا يُبْصِرُونَ

ترجمه :

آیا نمی بینند که ما آب را (در لابلاي ابرها و بر پشت بادها) به سوي
 سرزمینهای خشك و برهوت مي‌را نيم و به وسيله آن کشتزارها
 مي‌رويا نيم که از آن هم چاربايا نشان مي‌خورند ، و هم خودشان تغذيه
 مي‌نمايند ؟ آیا نمی بینند ؟

توضیحات :

« نَسُوقُ » : مي‌رانيم . « الْجُرُزِ » : زمين لخت و برهوت و بدون گياه (نگا :
 كهف / 8) . « زَرْعًا » : کشتزار (نگا : انعام / 141 ، كهف / 32) . زرع ، در
 اینجا مي‌تواند شامل هرگونه گياه و درختي باشد .

سوره سجده آیه 28

متن آیه :
 وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْفَتْحُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

کافران مي‌گويند : اگر راستگوئييد ، اين روز فيصله (کار) و قضاوت (
 پروردگار در ميان کافران و مؤمنان) کي خواهد بود ؟ ! (چرا عذاب استيصال
 د نيوي ، يا عذاب سرمدي اخروي ، هر چه زودتر فرا نمي‌رسد و دامنگير ما
 نمي‌شود ؟ !) .

توضیحات :

« الْفَتْحُ » : داوري ميان مردم . مراد دو چيز است : نخست روز عذاب استيصال
 د نيوي ، يعني عذابي که کفار را ريشه کن مي‌سازد و مجال و فرصت ايمان
 آوردن از آنان سلب مي‌شود . مثل عذاب فرعون و فرعونيان ، قوم هود ، قوم
 نوح (نگا : انعام / 8 و 40 - 44 ، فرقان / 36 - 38) . دوم روز عذاب سرمدي اخروي
 که روز داوري اصلي است و به کسي مهلت گريز از عذاب داده نمي‌شود (نگا
 : بقره / 162 ، نحل / 85 ، انبياء / 40 ، صافات / 26 ، صافات / 21 ، دخان / 40) . و
 اما فتح را جنگي بدر يا روز فتح مکه دانستن ، اشتباه است . چرا که
 ايمان آوردن کفار پذيرفته و مقبول بوده است . از جمله در فتح مکه در
 حدود دو هزار نفر طلقاء ايمان آورده اند (نگا : تفسير قاسمي) .

سوره سجده آیه 29

متن آیه :
قُلْ يَوْمَ الْفَتْحِ لَا يَنْفَعُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِيمَانُهُمْ وَلَا هُمْ يُنظَرُونَ

ترجمه :

بگو: در روز فیصله (کار) و قضاوت (پروردگار ، کار از کار می گذرد و) ایمان آوردن کفار سودی به حالشان ندارد و (لحظه ای از دست عذاب) بدیشان مهلت داده نمی شود .

توضیحات :

« يَوْمَ الْفَتْحِ » : (نگا : سجده / 28) .

سوره سجده آیه 30

متن آیه :
وَأَعْرَضَ عَنْهُمْ وَاذْتَمَرُوا إِنَّمَا تُنظَرُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! اکنون که چنین است و استهزاء و تمسخر ، کار همیشهگی کافرین است) به ایشان اهمیت مده (و به تبلیغ خود ادامه بده) و منتظر (یاری خدا و شکست مشرکان) باش ، چرا که ایشان هم منتظر (شکست و هلاک تو و مؤمنان) هستند .

توضیحات :

« أَعْرَضَ عَنْهُمْ » : از آنان روی بگردان . بدیشان اهمیت مده .

سوره احزاب آیه 1

متن آیه :
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ اتَّقِ اللَّهَ وَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

ترجمه :

ای پیغمبر ! بترس از (عذاب و خشم) خدا ، و از کافران و منافقان اطاعت مکن . بیگمان خداوند آگاه (از هر چیزی ، و) دارای حکمت (در افعال و اقوال خود) است .

توضیحات :

« اتَّقِ اللَّهَ » : مراد مداومت بر تقوا و ترس از خدا است . « لَا تُطِعْ » : مراد پذیرش سخنان کافران و منافقان ، و قبول پیشنهادهای سازشکارانه ای است که از طرف ایشان مطرح می گردد .

سوره احزاب آیه 2

متن آیه :
وَأَتَّبِعْ مَا يُوْحَىٰ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ يَعْمَلُونَ خَيْرًا

ترجمه :

از چیزی پیروی کن که از سوی پروردگارت به تو وحی می‌شود . بی‌گمان خداوند از کارهایی که انجام می‌دهید بس آگاه است .

توضیحات :

« اِتَّبِعْ » : پیروی کن .

سوره احزاب آیه 3

متن آیه :

وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَى بِاللَّهِ وَكِيلًا

ترجمه :

و بر خدا توکل کن (و کارهای خود را بدو بسپار) . همین بس که خدا حافظ (و مدافع انسان) باشد .

توضیحات :

« وَ وَكِيلًا » : (نگا : آل عمران / 173 ، نساء / 81) .

سوره احزاب آیه 4

متن آیه :

مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ مِّنْ قَلْبَيْنِ فِيْ جَوْفِهِ وَمَا جَعَلَ اَزْوَاجَكُمْ اِلٰهِي تَطَاهِرُونَ مِنْهُنَّ اُمَّهَاتِكُمْ وَمَا جَعَلَ اَدْعِيَاءَكُمْ اَبْنَاءَكُمْ ذٰلِكُمْ قَوْلُكُمْ بِاَفْوَاهِكُمْ وَاللّٰهُ يَقُولُ الْحَقَّ وَهُوَ يَهْدِي السَّبِيْلَ

ترجمه :

خداوند دو دل را در درون کسی قرار نداده است (همان گونه که کسی دو پدر و یا مادر ندارد) . خداوند هرگز همسرا نتان را با اطهار « طهار » مادران شما نمی‌سازد ، و فرزندان خود را فرزندان حقیقی شما نمی‌نماید . این سخنی است که شما به زبان می‌گوئید (چرا که رابطه پدری و فرزندی يك رابطه طبیعی است و با الفاظ و قراردادهای و شعارها هرگز حاصل نمی‌شود) . خداوند حق می‌گوید و به راه راست راهنمایی می‌کند .

توضیحات :

« قَلْبَيْنِ » : دو دل . « مَا جَعَلَ اللَّهُ لِرَجُلٍ . . . » : مراد این است که همان گونه که خداوند برای کسی دو پدر ، و یا دو مادر قرار نداده است ، به کسی هم دو دل نداده است . « جَوْفِ » : درون . داخل . « تَطَاهِرُونَ مِنْهُنَّ » : بدانان می‌گوئید که پشت شما همچون پشت مادر است . این کار را « طهار » می‌گویند . در جاهلیت با گفتن (اَنْتِ عَلَيَّ كَظَهْرِ اُمِّي) ، همسر برای ابد برای مرد حرام ، و با این گفته همسر به منزله مادر او پنداشته می‌شد و آن را طلاق بدون رجعت بشمار می‌آوردند . حکم طهار در اسلام در سوره مجادله ، آیات 2 - 4 خواهد آمد . « اَدْعِيَاءَ » : جمع دَعِيَ ، فرزندان خدایان .

سوره احزاب آیه 5

متن آیه :
 ادْعُوهُمْ لِآبَائِهِمْ هُوَ أَقْسَطُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِن لَّمْ تَعْلَمُوا آبَاءَهُمْ فَإِخْوَانُكُمْ
 فِي الدِّينِ وَمَوَالِيكُمْ وَلَيْسَ عَلَيْكُمْ جُنَاحٌ فِيمَا أَخْطَأْتُمْ بِهِ وَلَكِن مَّا
 تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه :

آنان را به نام پدرانشان بخوانید که این کار در پیش خدا عادلانه تر بشمار است . اگر هم پدران ایشان را نشناختید ، آنان برادران دینی و یاران شما هستند . هرگاه در این مورد اشتباه کردید (و مثلاً بر اثر عادت گذشته ، یا سبق لسان ، به لغزش افتادید و به خطا رفتید) گناهی بر شما نیست . ولی آنچه را که دلتان می‌خواهد (یعنی از روی عمد و اختیار می‌گوئید ، گناه است و کیفر دارد) . به هر حال ، پیوسته خدا آمرزگار و مهربان بوده و هست (و قلم عفو بر اشتباهات و لغزشها می‌کشد و شما را می‌بخشد) .

توضیحات :

« ادْعُوهُمْ » : صدایشان بزنید . ایشان را بخوانید و بنامید . « أَقْسَطُ » : دادگرانه تر . استعمال اسم تفضیل عادلانه تر بدان معنی نیست که اگر آنان را به نام پدرخوانده‌ها صدا بزنند عادلانه است و به نام پدران واقعی عادلانه تر ، بلکه مقایسه عادلانه و ناعادلانه ، یا به عبارت دیگر خوب و بد است . و وقتی که می‌گوئیم : انسان اگر خود را به کام ازدها نیندازد بهتر است . مفهوم سخن این نیست که اگر خود را به کام ازدها بیندازد به خوب است . « مَوَالِي » : جمع مولی ، یاران . « جُنَاحٌ » : گناه و مجازات . « تَعَمَّدَتْ قُلُوبُكُمْ » : مراد چیزی است که قصد آن کرده باشید و عمداً آن را گفته باشید .

سوره احزاب آیه 6

متن آیه :
 الْيَتِيمَ الْأُولَىٰ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّا جَاءْنَاكُمْ فِي الْكِتَابِ الْبَيِّنَاتِ لِئَلَّا يَكُونَ لِلنَّاسِ عَلَيْكُمْ حُكْمٌ وَيُكَفِّرَ عَنْ سَيِّئَاتِكُمْ وَيَجْزِيَكُمْ أَجْرَ طَائِفَةٍ مِّنْكُمْ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

ترجمه :

پیغمبر از خود مؤمنان نسبت بدانان اولویت بیشتری دارد (و اراده و خواست او در مسائل فردی و اجتماعی مؤمنان ، مقدم بر اراده و خواست ایشان است) و همسران پیغمبر ، مادران مؤمنان محسو و بند (و باید احترام مادری آنان را از نظر به دور داشت ، و یکایک ایشان را بزرگ و ارجمند شمرد) ، و خویشاوندان نسبت به همدیگر (از نظر ارث بردن بعضی از بعضی) از مؤمنان و مهاجران ، در کتاب یزدان (قرآن) از اولویت بیشتری برخوردارند ، (و پیمان مؤاخات و برادری موجب ارث نمی‌باشد) ، مگر این که بخواهید در حق دوستان خود کار نیکی انجام دهید (و از طریق وصیت ، مقداری برای آنان به ارث بگذارید و بدیشان خوبی کنید ، که این عمل مانعی ندارد) . این (حکم توارث خویشاوندان) در کتاب (قرآن) مکتوب و مقرر است (و تغییرو تبدیلی نمی‌شناسد) .

توضیحات :

« أَلَنْبِيَّيْ أَوْلِيٍّ . . . » : مراد این است که پیغمبر اسلام در جان و مال امت محمدی، حق تصرف بیشتری از خود تصرف مؤمنان در جان و مال خود دارد، و پیغمبر همیشه باید عزیزتر از جان و مال مؤمن در نزد مؤمن باشد، و فرمان و فرموده او مقدم بر اراده و خواست خود انسان (نگا : نساء / 65) . « أَرْوَاحَهُ أَمْهَاتُهُمْ » : همسران پیغمبر مادران امت محمدی هستند، و لذا مؤمنان باید برابر فرمان آسمانی حرمت مقام مادری ایشان را رعایت کنند و بکاپیک مادران آسمانی را گرمی دارند (نگا : احزاب / 53) . « أَوْلُوا الْأَرْحَامِ ، بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ . . . » : این قسمت از آیه ، بیانگر این واقعیت است که مؤاخات و برادری موجود میان مهاجرین و انصار مدینه در صدر اسلام، و مؤاخات و برادری منعقد در هر زمانی، موجب ارث بردن نمی باشد. « كِتَابِ اللَّهِ » : مراد لوح محفوظ یا قضا و قدر الهی است و یا مراد قرآن کلام آفریدگار است که قوا زمین ارث در آن مقرر است (نگا : بقره / 233 ، نساء / 11 و 12 و 19 و 176) . « إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا . . . » : اشاره بدین نکته است که اگر انسان در حق دوستان نیکی کرد و از 13 دارائی به جای مانده ، قسمتی را برابر وصیت ، به آنان دهد ، بلامانع است . « الْكِتَابِ » : مثل بالا . « مَسْطُورًا » : مکتوب . نوشته شده .

سوره احزاب آیه 7

متن آیه :

وَإِذْ أَخَذْنَا مِنَ النَّبِيِّينَ مِيثَاقَهُمْ وَمِنْكَ وَنُوحٍ وَإِبْرَاهِيمَ وَمُوسَىٰ وَعِيسَىٰ ابْنِ مَرْيَمَ وَأَخَذْنَا مِنْهُمْ مِيثَاقًا غَلِيظًا

ترجمه :

(یا دآور شو) هنگامی را که از پیغمبران پیمان گرفتیم و هم چنین از تو و از نوح و ابراهیم و موسی و عیسی پسر مریم : (آری) ! از آنان پیمان محکم و استواری گرفتیم (که در ادای مسؤلیت تبلیغ رسالت ، و دعوت مردم به خداشناسی و یکتاپرستی کوتاهی نکنند) .

توضیحات :

« مِيثَاقًا غَلِيظًا » : پیمان سخت و عهد استوار (نگا : نساء / 21) .

سوره احزاب آیه 8

متن آیه :

لِيَسْأَلَ الصَّادِقِينَ عَنْ صِدْقِهِمْ وَأَعَدَّ لِلْكَافِرِينَ عَذَابًا أَلِيمًا

ترجمه :

هدف این است که خداوند از راستکاری و راستگویی افراد راستکار و راستگو پرسش کند (و پاداش نیک آنان را بدهد) ، و خداوند عذاب دردناکی برای کافران آماده ساخته است .

توضیحات :

« لِيَسْأَلَ » : تا سؤال کند . مراد این است که پیغمبران باید پیام خدا را

به مردم ابلاغ کنند، و علماء نیز تا آنجا که در توان دارند باید در تبیین آئین الهی بکوشند و از کتمان بپرهیزند تا با در دست داشتن حجت، خدا از مردم بازخواست فرماید. «الصَادِقِينَ»: راستکاران و راستگویان. مراد از نبیاء خداست (نگا: مائده / 109) یا مراد مؤمنین است که در مقابل کافرین قرار گرفته اند (نگا: احزاب / 23، حجرات / 15، حشر / 8).

سوره احزاب آیه 9

متن آیه:
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا لِلَّهِ عَلَيْكُمْ إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ
فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا وَجُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا

ترجمه:

ای مؤمنان! به یاد آورید نعمت خدای را در حق خودتان، بدان گاه که لشکرها به سراغ شما آمدند (تا کار اسلام را برای همیشه یکسره کنند). یعنی پیغمبر را بکشند و مسلمانان را در هم بکوبند و مدینه را غارت کنند، و بالاخره چراغ اسلام را خاموش سازند). ولی ما تندباد (سخت سردی) را بر آنان گماشتیم و لشکرهایی (از فرشتگان) را به سویشان روانه کردیم که شما آنان را نمی دیدید. (فرشتگان رعب و هراس را به دلهایشان انداختند و طوفان باد خیمه و خرگاه ایشان را با زیچه قرار داد و بدین وسیله آنان را در هم کوبیدیم). خداوند می دید کارهایی را که می کردید.

توضیحات:

«إِذْ جَاءَتْكُمْ جُنُودٌ...»: اشاره به جنگ احزاب است. جنگ احزاب، نام مبارزه همه جانبه ای است که از ناحیه عموم دشمنان اسلام و گروههای مختلف یهودیان بنی نضیر و طایفه قریش، و قبائل غطفان و بنی اسد و بنی سلیم در سال پنجم هجری به راه انداخته شده بود. «ریحاً»: مراد طوفان باد سخت و سردی است که خیمه و خرگاه لشکریان کفر را به زیچه گرفت. «جُنُودًا لَمْ تَرَوْهَا»: مراد فرشتگانی است که خوف و هراس را به دل سپاهیان دشمن انداختند. چه بسا مراد چیزهای دیگری هم باشد که جز خدا کسی از آنها آگاه نیست.

سوره احزاب آیه 10

متن آیه:
إِذْ جَاءُوكُم مِّن فَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنكُمْ وَإِذْ زَاغَتِ الْأَبْصَارُ وَبَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ وَتَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظَّنَّوْنَا

ترجمه:

(به خاطر بیاورید) زمانی را که دشمنان از طرف بالا و پایین (شهر) شما، به سوی شما آمدند (و مدینه را محاصره کردند)، و زمانی را که چشمها (از شدت وحشت) خیره شده بود، و جانها به لب رسیده بود، و گمانهای گوناگونی درباره (وعده) خدا داشتید (قویان ایمان به وعده الهی مطمئن، و ضعیفان ایمان نامطمئن بود).

توضیحات :
 « مِنْ قَوْقِكُمْ وَمِنْ أَسْفَلَ مِنْكُمْ » : کنایه از محاصره از هر سو است .
 « زَاغَتِ الْأَبْصَارُ » : مراد اختلال پیدا کردن چشمها از شدت خوف و هراس است .
 « بَلَغَتِ الْقُلُوبُ الْحَنَاجِرَ » : دلها به گلوگاهها رسیده بود . در فارسی معادل این مفهوم چنین است : جانها به لبها رسیده بود . مراد اضطراب دلها است .
 « تَظُنُّونَ بِاللَّهِ الظُّنُونُ » : درباره وعده خدا گمانها می بردید . مراد این است که برخیزها که قویالایمان بودند به وعده خدا اطمینان کامل داشتند ، و برخیزها که ضعیفالایمان بودند ، چندان امیدي به وعده پیروزي الهی نداشتند . در رسم الخط قرآنی الف زائدي در آخر (الظُّنُونُ) قرار دارد .

سوره احزاب آیه 11

متن آیه :
 هُنَالِكَ ابْتُلِيَ الْمُؤْمِنُونَ وَزُلْزِلُوا زُلْزَالًا شَدِيدًا

ترجمه :
 در این وقت مؤمنان (در کوره داغ حوادث جنگ و مبارزه و هلاک و هراس) آزمایش شدند و سخت به اضطراب افتادند .

توضیحات :
 « هُنَالِكَ » : آنجا . در اینجا مراد « آن وقت » است . « ابْتُلِيَ » : آزمایش شدند . کلام از باب تمثیل است و مراد این است که خداوند ایشان را بیازمود تا مخلص از منافق ، و ثابت قدم از متزلزل ، در این محاصره همه جانیه و تهدید به نابودی جدا و ممتاز شود . « زُلْزِلُوا ... » : مضطرب و پریشان شدند و سخت تکان خوردند .

سوره احزاب آیه 12

متن آیه :
 وَإِذْ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ مَا وَعَدَنَا اللَّهُ وَرَسُولُهُ إِلَّا غُرُورًا

ترجمه :
 و (به یاد آورید) زمانی را که منافقان و آنان که در دلهايشان بیماری (نفاق) بود می گفتند : خدا و پیغمبرش جز وعدههاي دروغین به ما نداده اند .

توضیحات :
 « الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ » : مراد همان منافقان است ، و عطف صفت بر موصوف است . « غُرُورًا » : گول زدن ، در اینجا مراد باطل و دروغ است .

سوره احزاب آیه 13

متن آیه :
 وَإِذْ قَالَتِ طَائِفَةٌ مِّنْهُمْ يَا أَهْلَ يَثْرِبَ لَا مُقَامَ لَكُمْ فَارْجِعُوا وَيَسْتَأْذِنُ فَرِيقٌ مِّنْهُمُ النَّبِيَّ يَقُولُونَ إِنَّ بُيُوتَنَا عَوْرَةٌ وَمَا هِيَ بِعَوْرَةٍ إِن يُرِيدُونَ

إِلَّا فِرَارًا

ترجمه :

و (به یاد آورید) زمانی را که گروهی از آنان (که منافق و ضعیف‌الایمان بودند) گفتند : ای اهل یثرب ! اینجا (کنار خندق) جای ماندگاری شما نیست (و ایستادگی در کارزار ، همگان را زیبا نیارمی‌سازد) ، لذا (به منازل خود) برگردید . دسته‌ای از ایشان هم از پیغمبر اجازه (بازگشت به خانه‌های خود) خواستند و گفتند : واقعاً خانه‌های ما بدون حفاظ و ناستوار است (و باید برای نگرهانی از آنها برگردیم) . در حالی که بدون حفاظ و ناستوار نبود و مرادشان جز فرار (از جنگ) نبود .

توضیحات :

« يَثْرَبَ » : نام شهر « مدینه » در دوره جاهلیت بود . « مَقَامَ » : جای اقامت . اقامت . مراد ماندن در دور و بر خندق برای دفاع از خود است . « عَوْرَةَ » : شکاف و درز دیوار و جز آن . در اینجا مراد « ذَاتِ عَوْرَةٍ » : یعنی صاحب شکاف و محل رخنه است که دزدان و امثال ایشان می‌توانند از آنجا وارد منزل گردند . « اِنْ » : حرف نفی است .

سوره احزاب آیه 14

مِثْنِ آيَةٍ :
وَلَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ مِّنْ أَوْطَارِهَا ثُمَّ سَأَلُوا الْفِتْنَةَ لَأْتَوْهَا وَمَا تَلَبَّثُوا بِهَا إِلَّا بِسِيرًا

ترجمه :

(آنان آن اندازه سست اراده و ایما نند که نه آماده پیکار با دشمن و نه پذیرای شهادتند) و اگر احزاب از جوانب مدینه وارد آن شوند (و شهر را اشغال کنند) و بدیشان پیشنهاد نمایند که از دین برگردید (و بت پرستی و شرک را بپذیرید) به سرعت می‌پذیرند و جز مدت کمی برای انتخاب این پیشنهاد درنگ نخواهند کرد !

توضیحات :

« لَوْ دَخَلَتْ عَلَيْهِمْ » : مراد این است که اگر سپاهیان احزاب وارد شهر و منازل ایشان شوند . « أَوْطَارِهَا » : نواحی و جوانب شهر . « سَأَلُوا » : از ایشان درخواست گردد . کفار بدانان پیشنهاد کنند . « الْفِتْنَةَ » : برگشت از دین (نگا : بقره / 193) . برخی گفته اند مراد جنگ علیه مسلمین است . یعنی منافقان و افراد ضعیف‌الایمان نه تنها دین اسلام را ترک می‌گویند ، بلکه حاضرند با اسلام و مسلمین وارد کارزار شوند . « مَا تَلَبَّثُوا » : درنگ نمی‌کنند . « بِهَا » : در پذیرش رده و برگشت از دین . یا در منازل و شهر . یعنی هر چه زودتر به کفر و شرک برمی‌گردند ، یا هر چه زودتر از خانه و کاشانه خود به درمی‌آیند و همراه کفار بی‌درنگ با مسلمانان می‌جنگند .

سوره احزاب آیه 15

متن آیه :

وَلَقَدْ كَانُوا عَاهَدُوا اللَّهَ مِنْ قَبْلُ لَا يُولُونَ إِلَّا ذُبَارَ وَكَانَ عَهْدُ اللَّهِ مَسْئُولًا

ترجمه :

آنان قبلاً با خدا عهد و پیمان بسته بودند که پشت به دشمن نکشند و نگریزند (و در دفاع از اسلام و مسلمین بایستند) . عهد و پیمان خدا پرسش دارد (و از وفای بدان بازخواست می‌شود) .

توضیحات :

« لَا يُولُونَ إِلَّا ذُبَارَ » : (نگا : آل عمران / 111 ، انفال / 15) . « مَسْئُولًا » : پرسیده . مورد پرسش و بازخواست قرار گیرنده .

سوره احزاب آیه 16

متن آیه :

قُلْ لَنْ يَنْفَعَكُمْ الْفِرَارُ إِنْ قَرَرْتُمْ مِنَ الْمَوْتِ أَوِ الْقَتْلِ وَإِذًا لَا تُمَتَّعُونَ إِلَّا قَلِيلًا

ترجمه :

بگو : اگر از مرگ یا کشته شدن فرار کنید ، این فرار سودی به حال شما نخواهد داشت ، و اگر (هم به فرض) سودی داشته باشد ، خدا بیش از چند روزی (از زندگی دنیا) بهره مندتان نمی‌گرداند ، (و روزگار زندگی هر چند طولانی هم باشد کم و ناچیز است) .

توضیحات :

« لَا تُمَتَّعُونَ » : به شما داده نخواهد شد و برخوردارتان نمی‌گردانند .

سوره احزاب آیه 17

متن آیه :

قُلْ مَنْ ذَا الَّذِي يَعْصِمُكُمْ مِنَ اللَّهِ إِنْ أَرَادَ بِكُمْ سُوءًا أَوْ أَرَادَ بِكُمْ رَحْمَةً وَلَا يَجِدُونَ لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلِيًّا وَلَا نَصِيرًا

ترجمه :

بگو : چه کسی می‌تواند شما را در برابر اراده خدا حفظ کند ، اگر او مصیبت یا رحمتی را برای شما بخواهد ؟ آنان غیر از خدا هیچ سرپرست و یاری برای خود نخواهند یافت .

توضیحات :

« يَعْصِمُكُمْ » : شما را حفظ می‌کند . در اما نتان می‌دارد . « مِنْ دُونِ اللَّهِ » : بجز خدا .

سوره احزاب آیه 18

متن آیه :

قَدْ يَعْلَمُ اللَّهُ الْمُعَوِّقِينَ مِنْكُمْ وَالْقَائِلِينَ لِإِخْوَانِهِمْ هَلُمَّ إِلَيْنَا وَلَا يَأْتُونَ الْبَاسَ إِلَّا قَلِيلًا

ترجمه :

خداوند کسانی را به خوبی می‌شناسد که مردم را از جنگ باز می‌داشتند ، و کسانی را که به برادران خود می‌گفتند : به سوی ما بیایید و (به ما بپیوندید و خود را از معرکه بیرون بکشید) ، و جز مقدار کمی (آن هم از روی اکراه یا ریا) دست به جنگ نمی‌بازیدند .

توضیحات :

« قَدْ يَعْلَمُ » : خدا قطعاً می‌داند . « الْمُعَوِّقِينَ » : منصرف کنندگان . بازدارندگان . « هَلُمَّ » : بیایید ! این واژه برای مفرد و مثنی و جمع به کار می‌رود (نگا : انعام / 150) . « الْبِئْسَ » : جنگ . شدت جنگ (نگا : بقره / 177) . « لَا يَأْتُونَ الْبِئْسَ » : دست به جنگ نمی‌بازند .

سوره احزاب آیه 19

متن آیه :

أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ فَإِذَا جَاءَ الْخَوْفُ رَأَوْا يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ تَدُورُ أَعْيُنُهُمْ كَالَّذِي يُغْشَى عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَإِذَا ذَهَبَ الْخَوْفُ سَلَفُوا كَمَا بِالْأَسِنَّةِ جِدَادٍ أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ أُولَئِكَ لَمْ يُؤْمِنُوا فَأَحْبَطَ اللَّهُ أَعْمَالَهُمْ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا

ترجمه :

آنان نسبت به شما بخیلند (و برای تهیه ادوات و ابزار جنگی کمترین کمکی نمی‌کنند) و هنگامی که لحظات بیم و هراس فرا می‌رسد (و جنگجویان به سوی یکدیگر می‌روند و چکاچاک اسلحه همدیگر را می‌شنوند ، آن چنان ترسو هستند که) می‌بینی به تو نگاه می‌کنند در حالی که چشمانشان بی‌اختیار در حلقه به گردش درآمده است همسان کسی که دچار سکرات موت بوده و می‌خواهد قالب تهی کند . اما هنگامی که خوف و هراس نماند (و جنگ به پایان رسید و زمان امن و امان فرارسید) زبانهای تند و تیز خود را بی‌دبانه بر شما می‌گشایند (و مقامات شجاعت و یاری خویشتن را می‌ستایند ، و پروویانه سهم هر چه بیشتر غنائم را ادعای می‌نمایند !) و برای گرفتن غنائم سخت حریص و آزمندند . آنان هرگز ایمان نیاورده اند ، و لذا خدا اعمال ایشان را باطل و بی‌مزد می‌کند و این کار برای خدا آسان است .

توضیحات :

« أَشِحَّةً » : جمع شحیح ، بخلاء . آزمندان . « أَشِحَّةً عَلَيْكُمْ » : مراد این است که اهل ایثار و فداکاری از نظر جان و مال نبوده و برای تهیه توشه و ادوات جنگی حاضر به همکاری نیستند . برخی از مفسران فرموده اند : مراد این است که قبیل از جنگ خویشتن را دوستان و دوستداران گرم شما نشان می‌دهند . « يُغْشَى عَلَيْهِ » : بیهوش می‌گردد . « سَلَفُوا » : شما را با سخنان درشت و ناهمگون می‌آزارند . شما را زخم زبان می‌زنند و می‌رنجاندند . « جِدَادٍ » : جمع حدید ، تیز و تند . مراد تیز و بران برای اذیت و آزار دیگران است . « أَشِحَّةً عَلَى الْخَيْرِ » : آزمندان بر غنائم . بخل ورزندگان بر خیر و نعمت .

سوره احزاب آیه 20

متن آیه :
يَحْسِبُونَ الْاَحْزَابَ لَمْ يَذْهَبُوا وَاِنْ يَأْتِ الْاَحْزَابُ يَوَدُّوْا لَوْ اَنْتَهُمْ بَادُوْنَ
فِي الْاَعْرَابِ يَسْأَلُوْنَ عَنَّا نَبَا نِكْمٍ وَلَوْ كَانَ اَوْ فِىكُمْ مَا قَاتَلُوْا اِلَّا قَلِيْلًا

ترجمه :

آنان (از شدت خوف و هراس هنوز) گمان می کنند لشکریان احزاب ز رفته اند ، و اگر احزاب بار دیگر برگردند ، ایشان دوست می دارند در میان اعراب با دیه نشین ، صحرانشین شوند (تا اذیت و آزاری بدیشان نرسد ، و بدین اکتفاء می کنند که از شما خبر بگیرند) و اخبار شما را جویا شوند . اگر آنان (قبلاً فرار نمی کردند و به مدینه بر نمی گشتند) در میان شما می مانند ، جز مقدار کم و نا چیزی نمی جنگیدند (و آن هم برای ریا و خودنمایی) و ...

توضیحات :

« بَادُوْنَ » : جمع بادی ، با دیه نشینان ، صحرانشینان (نگا : حج / 2) .
« الْاَعْرَابِ » : ساکنان با دیه (نگا : توبه / 90) .

سوره احزاب آیه 21

متن آیه :
لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللّٰهِ اُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِّمَن كَانَ يَرْجُو اللّٰهَ وَالْيَوْمَ الْاٰخِرَ
وَذَكَرَ اللّٰهَ كَثِيْرًا

ترجمه :

سرمشق و الگویی زیبائی در (شیوه پندار و گفتار و کردار) پیغمبر خدا برای شما است . برای کسانی که (دارای سه ویژگی باشند) : امید به خدا داشته ، و جویای قیامت باشند ، و خدای را بسیار یاد کنند .

توضیحات :

« اُسْوَةٌ » : قدوه و پیشوا . الگو و سرمشق . « يَرْجُو » : امیدوار باشد .
بخواهد . الف زائده در رسم الخط قرآنی در آخر دارد .

سوره احزاب آیه 22

متن آیه :
وَلَمَّا رَاى الْمُؤْمِنُوْنَ الْاَحْزَابَ قَالُوْا هٰذَا مَا وَعَدَنَا اللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ وَصَدَقَ اللّٰهُ وَرَسُوْلُهُ وَمَا
زَادَهُمْ اِلَّا اِيْمَانًا وَتَسْلِيْمًا

ترجمه :

هنگامی که مؤمنان احزاب را دیدند ، گفتند : این همان چیزی است که خدا و پیغمبرش به ما وعده فرموده بودند . (خدا و رسول او به ما وعده داده بودند که نخست سختیها و رنجها ، و به دنبال آن خوشیها و گنجها است) و خدا و پیغمبرش راست فرموده اند . این سختیها جز بر ایمان (به خدا) و تسلیم (قضا و قدر شدن) ایشان نمی افزاید .

توضیحات :
« هذا » : این محنت و گرافتاری ، و پیروزی و رهائی .

سوره احزاب آیه 23

متن آیه :
مِنَ الْمُؤْمِنِينَ رِجَالٌ صَدَقُوا مَا عَاهَدُوا اللَّهَ عَلَيْهِ فَمِنْهُمْ مَّنْ قَضَىٰ نَحْبَهُ وَمِنْهُمْ مَّنْ يَنْتَظِرُ وَمَا بَدَّلُوا تَبْدِيلًا

ترجمه :

در میان مؤمنان مردانی هستند که با خدا راست بوده اند در پیمانی که با او بسته اند . برخی پیمان خود را بسر برده اند (و شربت شهادت سرکشیده اند) و برخی نیز در انتظارند (تا کی توفیق رفیق می‌گردد و جان را به جان آفرین تسلیم خواهند کرد) . آنان هیچ گونه تغییری و تبدیلی در عهد و پیمان خود نداده اند (و کمترین انحراف و تزلزلی در کار خود پیدا نکرده اند) .

توضیحات :

« قَضَىٰ نَحْبَهُ » : به نذر خود وفا کرد . مراد از نذر ، موت است . یعنی جان خود را فدا کرده است و شربت شهادت را نوشیده است .

سوره احزاب آیه 24

متن آیه :
لِيُجْزِيَ اللَّهُ الصَّادِقِينَ بِصِدْقِهِمْ وَيُعَذِّبَ الْأُمْنَاءَ فِئْتِنًا إِنْ شَاءَ أَوْ يَتُوبَ عَلَيْهِمْ إِنْ اللَّهُ كَانَ غَفُورًا رَّحِيمًا

ترجمه :

هدف این است که خداوند صادقان را به خاطر صدقشان پاداش بدهد ، و منافقان را هرگاه بخواهد عذاب کند ، و یا (اگر توبه کنند) ببخشد و توبه ایشان را بپذیرد . چرا که خداوند آمرزگار و مهربان است .

توضیحات :

« بِصِدْقِهِمْ » : به سبب صدق و راستی ایشان .

سوره احزاب آیه 25

متن آیه :
وَرَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ كَفَرُوا بِغَيْظِهِمْ لَمْ يَنَالُوا خَيْرًا وَكَفَى اللَّهُ الْمُؤْمِنِينَ الْقِتَالَ وَكَانَ اللَّهُ قَوِيًّا عَزِيزًا

ترجمه :

خداوند کافران را با دلی لبریز از خشم و غم بازگرداند ، در حالی که به هیچ یک از نتایجی که در نظر داشتند نرسیده بودند . خداوند (در این میدان) مؤمنان را (با طوفان باد و ارسال فرشتگان) از جنگ بی نیاز ساخت ، و خداوند نیرومند و چیره است .

توضیحات :

« رَدَّ » : برگرداند . « رَغَيْطُهُمْ » : همراه با خشم و غم . یعنی غمگین و خشمگین برگشته‌اند . « خَيْرًا » : مراد پیروزی و غنیمت و هدفهای دیگری که داشتند می‌باشد .

سوره احزاب آیه 26

متن آیه :

وَأَنْزَلَ الَّذِينَ ظَاهَرُوهُمْ مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنْ صَيَاصِيهِمْ وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ فَرِيقًا تَقْتُلُونَ وَتَأْسِرُونَ فَرِيقًا

ترجمه :

خداوند کسانی از اهل کتاب (بنی قریظه) را که احزاب را پشت‌پیبانی کرده بودند از دژهایشان پائین کشید ، و به دل‌هایشان ترس و هراس انداخت (و کارشان به جایی رسید که) گروهی را کشته‌ید و گروهی را اسیر کردید .

توضیحات :

« ظَاهَرُوهُمْ » : ایشان را پشت‌پیبانی کرده بودند . « صَيَاصِي » : جمع صیصه ، آنچه بدان پناهنده شوند . در اینجا مراد قلعه‌ها و دژهای محکم است . « تَأْسِرُونَ » : اسیر می‌کردید .

سوره احزاب آیه 27

متن آیه :

وَأَوْرَثَكُمْ أَرْضَهُمْ وَدِيَارَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ وَأَرْضًا لَمْ تَطُؤُوهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا

ترجمه :

و زمین‌ها و خانه‌هایشان و دارائی آنان ، و هم‌چنین زمین‌هایی را که هرگز بدان گام ننهاده بودید ، به چنگ شما انداخت . بی‌گمان خداوند بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« أَرْضًا لَمْ تَطُؤُوهَا » : زمین‌هایی که بدان پای ننهاده بودید . مراد باغها و اراضی بنی قریظه ، یا سرزمین خیبر است که به فاصله نه چندان زیادی در اختیار مسلمانان قرار گرفت .

سوره احزاب آیه 28

متن آیه :

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ إِن كُنْتُنَّ تُرِدْنَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا وَزَيَّنْتَهَا فَتَعَالَيْنَ أُمَّتُكُمْ وَأَسْرَحْنَ سَرَاحًا جَمِيلًا

ترجمه :

ای پیغمبر ! به همسران خود بگو : اگر شما زندگی دنیا و زرق و برق آن را می‌خواهید ، بیایید تا به شما هدیه‌ای مناسب بدهم و شما را به طرز

نیک وئی رها سازم .

توضیحات :

« أَمْتَعُكُنَّ » : تا به شما مُتعه طلاق بدهم . مراد از مُتعه ، هدیه ای است که با شأن زن متناسب باشد (نگا : بقره / 236 و 241) . « أَسْرَحُكُنَّ » : شما را رها سازم . مراد طلاق است (نگا : بقره / 229) . « سَرَّاحاً جَمِیلاً » : رها و آزاد کردن نیک وئی . مراد طلاق است که زیان و ضرری و جنگ و دعوائی به همراه نداشته باشد .

سوره احزاب آیه 29

متن آیه :
وَإِنْ كُنْتُمْ تُرَدُّنَ اللَّهُ وَرَسُولَهُ وَالِدَارَ الْآخِرَةَ فَإِنَّ اللَّهَ أَعَدَّ لِلْمُحْسِنَاتِ مِنْكُنَّ أَجْرًا عَظِيمًا

ترجمه :

و اما اگر شما خدا و پیغمبرش و سرای آخرت را می خواهید (و به زندگی ساده از نظر مادی ، و احياناً محرومیتها قانع هستید) خداوند برای نیکوکاران شما پاداش بزرگی را آماده ساخته است .

توضیحات :

« إِنْ كُنْتُمْ . . . » : مخاطب زنان پیغمبر ، ولی محتوای آیات همگان را شامل می شود .

سوره احزاب آیه 30

متن آیه :
يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ مَنْ يَأْتِ مِنْكُنَّ بِفَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ يُضَاعَفْ لَهَا الْعَذَابُ ضِعْفَيْنِ وَكَانَ ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرًا

ترجمه :

ای همسران پیغمبر ! هر کدام از شما مرتکب گناه آشکاری شود (از آنجا که مفسد گناهان شما در محیط تأثیر سوئی دارد و به شخص پیغمبر هم لطمه می زند) کیفر او دو برابر (دیگران) خواهد بود ، و این برای خدا آسان است .

توضیحات :

« فَاحِشَةٍ مُّبَيِّنَةٍ » : گناه آشکارا . « ضِعْفَيْنِ » : دو برابر . دو چندان .

سوره احزاب آیه 31

متن آیه :
وَمَنْ يَفْعَلْ يَفْعَلْ لِلَّهِ وَرَسُولِهِ وَتَعْمَلْ صَالِحًا نُؤْتِيهَا أَجْرَهَا مَرَّتَيْنِ وَأَعْتَدْنَا لَهَا رِزْقًا كَرِيمًا

ترجمه :

و هر کس از شما در برابر خدا و پیغمبرش خضوع و اطاعت کند و کار

شاید بسته انجام دهد، پاداش او را دو چندان خواهیم داد، و برای او (در قیامت رزق و نعمت ارزشمندي فراهم ساخته ایم.

توضیحات :

« بِقَنْتَ » : خشوع و خضوع کند. از ماده (قنوت) که به معنی اطاعت توأم با خضوع و ادب است. « رزقاً کریماً » : روزي گرانقدر و ارزشمند. مراد بهشت است که کانون همه موهبتها و نعمتها است.

سوره احزاب آیه 32

متن آیه :

يَا نِسَاءَ النَّبِيِّ لَسْتُنَّ كَأَحَدٍ مِّنَ النِّسَاءِ إِنِ اتَّقَيْتُنَّ فَلَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ
وَيَطْمَعِ الَّذِي فِي قَلْبِهِ مَرَضٌ وَقُلْنَ قَوْلًا مَّعْرُوفًا

ترجمه :

ای همسران پیغمبر! شما (در فضل و شرف) مثل هیچ يك از زنان (عادي مردم) نیستید. اگر می خواهید پرهیزگار باشید (به گونه هوس انگیز) صداراً نرم و نازک نکنید (و با اداء و اطواری بیان ننمائید) که بیمار دلان چشم طمع به شما بد و زندقه و بلکه به صورت شایسته و برازنده سخن بگویند. (بدان گونه که مورد رضای خدا و پیغمبر او است).

توضیحات :

« إِنِ اتَّقَيْتُنَّ » : برخي این شرط را قید جمله ما قبل دانسته و گفته اند : شما مثل هیچ يك از زنان عادي مردم نیستید اگر پرهیزگار باشید. بعضي هم به ما بعد مربوط دانسته اند که معنی آن در بالا گذشت. « لَا تَخْضَعْنَ بِالْقَوْلِ » : سخن را نازک نکنید و به گونه هوس انگیز و با ادا و اطوار صحبت ننمائید و بلکه به طور معمولی و شایسته حرف بزنید.

سوره احزاب آیه 33

متن آیه :

وَقَرْنَ فِي بُيُوتِكُنَّ وَلَا تَبَرَّجْنَ تَبَرُّجَ الْجَاهِلِيَّةِ الْأُولَىٰ وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ
وَأَتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ إِنَّمَا يُرِيدُ اللَّهُ لِيُذْهِبَ عَنكُمُ الرِّجْسَ
أَهْلَ الْبَيْتِ وَيُطَهِّرَكُمْ تَطْهِيرًا

ترجمه :

و در خانه های خود بمانید (و جز برای کارهایی که خدا بیرون رفتن برای انجام آنها را اجازه داده است، از خانه ها بیرون نروید) و همچون جاهلیت پیشین در میان مردم ظاهر نشوید و خود نمائی نکنید (و اندام و وسائل زینت خود را در معرض تماشای دیگران قرار ندهید) و نماز را برپا دارید و زکات را بپردازید و از خدا و پیغمبرش اطاعت نمائید. خداوند قطعاً می خواهد پلیدی را از شما اهل بیت (پیغمبر) دور کند و شما را کاملاً پاک سازد.

توضیحات :

« قَرْنَ » : قرار بگیریید. بمانید. اصل آن (إقَرَرْنَ) است و برای تخفیف

راء اول را حذف و فتحه آن را به قاف منتقل کرده اند. مراد نهي از خروج زیاد بي هدف است. « لا تَبْرَجَنَّ » : (نگا : نور / 60). « الرَّجَسَ » : (نگا : مائده / 90 ، انعام / 125). « أَهْلَ الْبَيْتِ » : زنان خانواده پيغمبر. واژه (أَهْل) منصوب به اختصاص، و يا اين كه منادا است. « عَنكُمْ . . . يَطَهِّرْكُمْ » : تبديل ضميرهاي جمع مؤنث به جمع مذکر به خاطر لفظ (أَهْل) است (نگا : هود / 73 ، طه / 10 ، قصص / 29).

سوره احزاب آيه 34

متن آيه :

وَأَذْكُرَنَّ مَا يُتْلَى فِي بُيُوتِكُنَّ مِنْ آيَاتِ اللَّهِ وَالْحِكْمَةِ إِنَّ اللَّهَ كَانَ لَطِيفًا خَبِيرًا

ترجمه :

و آیات خدا و سخنان حکمت انگیز (پيغمبر) را كه در منازل شما خوانده ميشود (بيام و زيد و براي ديگران) ياد كنيد. بي گمان خداوند دقيق و آگاه است.

توضیحات :

« أَذْكُرَنَّ » : ياد كنيد و بيان داريد. « الْحِكْمَةِ » : مراد سنت نبوي است. « لَطِيفًا » : آگاه از دقائق امور. صاحب لطف.

سوره احزاب آيه 35

متن آيه :

إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ وَالْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَالْقَائِمِينَ وَالْقَائِمَاتِ وَالصَّادِقِينَ وَالصَّادِقَاتِ وَالصَّالِحِينَ وَالصَّالِحَاتِ وَالصَّابِرِينَ وَالصَّابِرَاتِ وَالصَّائِمِينَ وَالصَّائِمَاتِ وَالْحَائِضِينَ وَالْحَائِضَاتِ وَالذَّاكِرِينَ وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

ترجمه :

مردان مسلمان و زنان مسلمان ، مردان با ايمان و زنان با ايمان ، مردان فرمانبردار فرمان خدا و زنان فرمانبردار فرمان خدا ، مردان راستگو و زنان راستگو ، مردان شكيبا و زنان شكيبا ، مردان فروتن و زنان فروتن ، مردان بخشايشگر و زنان بخشايشگر ، مردان روزه دار و زنان روزه دار ، مردان پاكدامن و زنان پاكدامن ، و مرداني كه بسيار خدا را ياد مي كنند و زنانني كه بسيار خدا را ياد مي كنند ، خداوند براي همه آنان آمرزش و پاداش بزرگي را فراهم ساخته است.

توضیحات :

« الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ » : مردان و زنان مسلمان و منقاد فرمان خدا . « الْقَائِمِينَ وَالْقَائِمَاتِ » : مردان و زنان مطيع اراده و معترف به الوهيت خدا (نگا : بقره / 238 ، نساء / 34). « الذَّاكِرِينَ . . . » : هميشه ياد كنندگان خدا با طاعت و دعا. اين آيه بيانگر اين واقعيت است كه اسلام از نظر جنبه هاي انساني دنيوي و مقامات معنوي اخروي زن و مرد را در كنار هم قرار مي دهد و براي هر دو پاداشي يكسان قائل است (نگا : نحل / 97).

سوره احزاب آیه 36

متن آیه :
 وَمَا كَانَ لِمُؤْمِنٍ وَلَا مُمْمِنَةٍ إِذَا قَضَى اللَّهُ وَرَسُولُهُ أَمْرًا أَنْ يَكُونَ لَهُمُ الْخِيَرَةُ
 مِنْ أَمْرِهِمْ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ ضَلَّ ضَلَالًا مُبِينًا

ترجمه :

هیچ مردی و زن مؤمنی ، در کاری که خدا و پیغمبرش داوری کرده باشند (و آن را مقرر نموده باشند) اختیاری از خود در آن ندارند (و اراده ایشان باید تابع اراده خدا و رسول باشد) . هر کس هم از دستور خدا و پیغمبرش سرپیچی کند ، گرفتار گمراهی کاملاً آشکاری می‌گردد .

توضیحات :

« قَضَى » : داوری کرد . حکم صادر کرد . سخن را به پایان برد . « الْخِيَرَةُ » : اختیار . حق انتخاب (نگا : قصص / 68) .

سوره احزاب آیه 37

متن آیه :
 وَإِذْ تَقُولُ لِلَّذِي أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَأَنْعَمْتَ عَلَيْهِ أَمْسِكْ عَلَيْكَ زَوْجَكَ وَاتَّقِ
 اللَّهَ وَتُخْفِي فِي نَفْسِكَ مَا اللَّهُ مُبْدِيهِ وَتَخْشَى النَّاسَ وَاللَّهُ أَحَقُّ أَنْ
 تَخْشَاهُ فَلَمَّا قَضَى زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا زَوَّجْنَاكَهَا لِكَيْ لَا يَكُونَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ
 حَرَجٌ فِي أَزْوَاجِ أَدْعِيَائِهِمْ إِذَا قَضَوْا مِنْهُنَّ وَطَرًا وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ مَفْعُولًا

ترجمه :

(یادآور شو) زمانی را که به کسی (زید بن حارثه نام) که خداوند (با هدایت دادن وی به اسلام) بدو نعمت داده بود ، و تو نیز (با تربیت کردن و آزاد نمودن وی) بدو لطف کرده بودی ، می‌گفتی : همسرت (زینب بنت جحش) را نگاهدار و از خدا بترس . (ای پیغمبر !) تو چیزی را در دل پنهان می‌داشتی که خداوند آن را آشکار می‌سازد ، و از مردم می‌ترسیدی ، در حالی که خداوند سزاوارتر است که از او بترسی . هنگامی که زید نیاز خود را بدو به پایان برد (و بر اثر سنگدلی و ناسازگاری زینب ، مجبور به طلاق شد و وی را رها کرد) ما او را به همسری تو درآوردیم . تا مشکلی برای مؤمنان در ازدواج با همسران پسرخوانندگان خود نباشد ، بدان گاه که نیاز خود را بدانان به پایان بپرند (و طلاقشان دهند) . فرمان خدا باید انجام بشود .

توضیحات :

« الَّذِي . . . » : کسی که . مراد زید پسر حارثه است که پسرخوانده پیغمبر بود . « أَنْعَمَ اللَّهُ عَلَيْهِ » : مراد نعمت هدایت و توفیق شرفیابی به دین اسلام است . « أَنْعَمْتَ عَلَيْهِ » : مراد نعمت آزاد کردن زید از بردگی و حسن تربیت او است . « مَا » : چیزی که . مراد پیام وحی است . یعنی خدا به پیغمبر خبر داده بود که زید پسر حارثه ، برده آزاد شده تو ، زینب دختر جحش ، عمه زاده تو را طلاق خواهد داد ، و تو باید - بر خلاف میل خود و علیرغم سنت جامعه جاهلیت - او را به همسری

بپذیري . تا دو سنت غلط جاهلي شکسته شود : یکم حرام بودن ازدواج با همسر مطلقه پسرخوانده برابر عرف محیط ، دوم کسر شأن بودن ازدواج با همسر مطلقه يك غلام و برده آزاد شده . « وَطَرًا » : نیاز و حاجت . « قَضِي زَيْدٌ مِنْهَا وَطَرًا » : زید از زینب کام دل گرفت و نیاز خود را برآورده کرد . کنایه از پایان گرفتن زندگی با زینب و طلاق دادن او است .

سوره احزاب آیه 38

متن آیه :
 مَا كَانَ عَلَى النَّبِيِّ مِنْ حَرَجٍ فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَكَانَ أَمْرُ اللَّهِ قَدَرًا مَقْدُورًا

ترجمه :

هیچ گونه گناه و تقصیری بر پیغمبر نیست در انجام چیزی که خدا برای او واجب و لازم کرده باشد . این سنت الهی ، در مورد پیغمبران (ملت‌های) پیشین نیز جاری بوده است ، و فرمان خدا همواره روی حساب و برنامه دقیقی است و باید به مرحله اجرا در آید .

توضیحات :

« حَرَجٌ » : گناه . تقصیر . « فِيمَا فَرَضَ اللَّهُ لَهُ » : در چیزی و کاری که خدا آن را برای او معین و واجب کرده است (نگا : تحریم / 2) . « سُنَّةَ اللَّهِ » : طریق و شیوه کار خدا . واژه (سُنَّةٌ) مفعول مطلق و در اصل چنین بوده است : سَنَّ اللَّهُ ذَلِكَ سُنَّةً . « الَّذِينَ » : مراد از پیغمبر خداست (نگا : اسراء / 77) . « قَدَرًا مَقْدُورًا » : این بخش اشاره به حتمی بودن فرمان الهی ، و چه بسا ناظر به رعایت حکمت و مصلحت در آن است . یعنی فرمان خدا هم از روی حساب است و هم بی‌چون و چرا باید اجرا شود . واژه (قَدَرٌ) یا به معنی همان قضا و قدر است . یعنی کار خدا از قضا و قدر سرچشمه می‌گیرد . یا به معنی ذوق‌درو یا این که اندازه و مقدار معین است . توصیف (قَدَرًا) به (مَقْدُورًا) برای تأکید است . مثل : ظِلٌّ ظَلِيلٌ . لَيْلٌ أَلِيلٌ .

سوره احزاب آیه 39

متن آیه :
 الَّذِينَ يُبَلِّغُونَ رِسَالَاتِ اللَّهِ وَيَخْشَوْنَهُ وَلَا يَخْشَوْنَ أَحَدًا إِلَّا اللَّهَ وَكَفَى بِاللَّهِ حَسِيبًا

ترجمه :

(پیغمبران پیشین ، یعنی آن) کسانی که (بر نامه‌ها و) رسالت‌های خدا را (به مردم) می‌رسانند ، و از او می‌ترسیدند و از کسی جز خدا نمی‌ترسیدند ، و همین بس که خدا حسابگر (زحمات و پاداش دهنده اعمال آنان) باشد .

توضیحات :

« الَّذِينَ » : مراد همان از پیغمبر خدا در آیه قبلی است . « حَسِيبًا » : حسابگر . حسابرس . مراد محاسبه کننده اعمال و ناظر بر افعال است .

سوره احزاب آیه 40

متن آیه :
مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ مِّن رِّجَالِكُمْ وَلَٰكِن رَّسُولَ اللَّهِ وَخَاتَمَ الَّذِينَ يَشْفَعُونَ لِلَّهِ
بِكُلِّ شَيْءٍ عَالِمًا

ترجمه :

محمد پدر (نسبی) هیچ يك از مردان شما (نه زید و نه دیگری) نبوده (تا ازدواج با زینب برای او حرام باشد) و بلکه فرستاده خدا و آخرین پیغمبران است (و رابطه او با شما را بطه نبوت و رهبری است) . و خدا از همه چیز آگاه بوده و هست .

توضیحات :

« مَا كَانَ مُحَمَّدٌ أَبَا أَحَدٍ . . . » : این بخش ، بیانگر نتیجه (مَا جَعَلَ أَذَىٰ يَأْءُكُمُ أَبَاكُمْ . . .) در آیه چهارم همین سوره است . « خَاتَمَ الَّذِينَ يَشْفَعُونَ » : آخرین پیغمبران . واژه (خَاتَمَ) اسم آلت است . یعنی ابزاری که بدان ختم و مهر می‌گردد . در اینجا مراد آخرین فرد پیغمبران است و این که آئین او آئین مردمان در طول زمان و سراسر جهان است (نگا : اعراف / 158 ، سبأ / 28 ، فرقان / 1) .

سوره احزاب آیه 41

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اذْكُرُوا اللَّهَ ذِكْرًا كَثِيرًا

ترجمه :

ای مؤمنان ! بسیار خدای را یاد کنید (و هرگز او را فراموش ننمائید) .

توضیحات :

« اذْكُرُوا اللَّهَ . . . » : مراد این است که بنده در همه حال به یاد خدا باشد ، و پرستش و ستایش یزدان صحنه‌های زندگی او را نورباران کند .

سوره احزاب آیه 42

متن آیه :
وَسَبِّحْهُ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

ترجمه :

و بامدادان و شامگاهان (و در همه وقت و آن) به تسبیح و تقدیس او بپردازید .

توضیحات :

« بُكْرَةً » : بامدادان . اول روز . « أَصِيلًا » : شامگاهان . آخر روز .

سوره احزاب آیه 43

متن آیه :

هُوَ الَّذِي يُصَلِّي عَلَيْكَ وَمَلَائِكَتُهُ لِيُخْرِجَكُم مِّنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَكَانَ
بِالْمُؤْمِنِينَ رَحِيمًا

ترجمه :

او کسی است که به شما عنایت و مرحمت می کند ، و فرشتگانش برای شما تقاضای بخشش و آمرزش می نمایند ، تا یزدان (جهان در پرتو الطاف خود و دعای فرشتگان) شما را از تاریکیهای (کفر و ضلالت) بیرون آورد و به نور (ایمان و هدایت) برساند . چرا که او پیوسته نسبت به مؤمنان مهربان بوده است .

توضیحات :

« يُصَلِّي » : این فعل از ماده (صَلَاة) است که به معنی توجه و عنایت و مهربانی و عطف است . در اینجا مراد از (صَلَاة) خدا رحمت ، و از (صَلَاة) فرشتگان طلب مغفرت و مرحمت است (نگا : غافر / 7-9) .

سوره احزاب آیه 44

مَتْنِ آيَةٍ :
تَجِيئَتُهُمْ يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ وَسَلَّمَ وَأَعَدَّ لَهُمْ أَجْرًا كَرِيمًا

ترجمه :

درویشان (از جانب خدا) در روزی که او را ملاقات و دیدار می کنند ، امن و امانتان باد است ، و خدا برای آنان پاداش گرانبها و ارزشمندی را فراهم ساخته است .

توضیحات :

« تَجِيئَتُهُمْ » : درود ایشان . می تواند مراد درود مؤمنان به یکدیگر (نگا : یونس / 10 ، ابراهیم / 23) یا درود خدا بدیشان (نگا : یس / 58) و یا درود فرشتگان به آنان باشد (نگا : رعد / 23 و 24) . « يَوْمَ يَلْقَوْنَهُ » : روزی که خدا را دیدار می کنند . مراد روز قیامت است (نگا : کهف / 110 ، توبه / 77) . « كَرِيمًا » : گرانبها . ارزشمند .

سوره احزاب آیه 45

مَتْنِ آيَةٍ :
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا

ترجمه :

ای پیغمبر! ما تو را به عنوان گواه و مژده‌رسان و بیم‌دهنده فرستادیم .

توضیحات :

« شَاهِدًا » : گواهی دهنده به حق . یعنی وجود مبارک پیغمبر ، با اوصاف و اخلاق زیبایش ، و ارائه برنامه‌های سازنده مکتوب در قرآن و منظور در افعال و اقوالش ، گواه بر حقا نیت مکتب آسمانی اسلام است . گواه بر احوال و اعمال امت اسلامی است ، همان گونه که هر پیغمبری شاهد و گواه بر امت

خویش است، و جملگی پیغمبران چنین گواهی و شهادتی را در روز قیامت اداء خواهند فرمود (نگاه: نساء / 41). «مبشراً»: مژده دهنده مؤمنان به بهشت و سعادت سرمدی. «نزیراً»: بیم دهنده کافران به دوزخ و عذاب ابدی.

سوره احزاب آیه 46

متن آیه:

وَدَاعِيَا إِلَى اللَّهِ بِإِذْنِهِ وَسِرَاجًا مُنِيرًا

ترجمه:

و به عنوان دعوت کننده به سوی خدا طبق فرمان الله، و به عنوان چراغ تابان.

توضیحات:

«داعياً»: دعوت کننده. «بإذنه»: برابر فرمان خدا و طبق برنامه الله. با توفیق خدا و در پرتو راهگشائی او. «سیراجاً»: چراغ. «منیراً»: نورانی. نوربخش. «سیراجاً منیراً»: مراد از چراغ روشن، خورشید تابان است (نگاه: نوح / 16). یعنی وجود خورشید گونه پیغمبر، تاریکیهای جهل و شرک و کفر را از افق آسمان روح انسانها می زداید، و راه منتهی به سعادت را برای همگان روشن می نماید.

سوره احزاب آیه 47

متن آیه:

وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ إِنَّ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ فَضْلًا كَثِيرًا

ترجمه:

(ای پیغمبر!) به مؤمنان مژده بده که ایشان از سوی خدا نعمت فراوانی (و برتری عظیمی، در دنیا و آخرت) دارند.

توضیحات:

«فضلاً کثیراً»: خیر و نعمت فراوان. یعنی خداوند آن قدر از فضل خود به مؤمنان می بخشد که موازنه میان عمل و پاداش را به کلی به هم می زند (نگاه: بقره / 261، انعام / 160، سجده / 17). برتری بزرگ بر سایر ملتها.

سوره احزاب آیه 48

متن آیه:

وَلَا تُطِيعُوا الْكَافِرِينَ وَالْمُنَافِقِينَ وَدَعُوا أَذَاهُمْ وَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ وَكِيلًا

ترجمه:

و از کافران و منافقان فرمانبرداری مکن، و اعتنائی به اذیت و آزارشان نداشته باش، و بر خدا تکیه کن، و همین بس که خدا حامی و مدافع باشد.

توضیحات :

« لا تطع ... » : مخاطب پیغمبر و مراد پیروان او است . « دَع » : رها کن . مراد از رهایی در اینجا بیاعتنائی و ناچیز شمردن است . « وَ كَيْلًا » : (نگا : نساء / 81) .

سوره احزاب آیه 49

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّ فَيُتْمَوِهِنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدْقٍ تَعْتَدُ وَنَهًا فَمَتَّعُوهُنَّ وَسَرَّحُوهُنَّ سَرَاحًا جَمِيلًا

ترجمه :

ای مؤمنان ! هنگامی که با زنان مؤمنه ازدواج کردید و پیش از همبستری با ایشان ، آنان را طلاق دادید ، برای شما عده‌ای بر آنان نیست تا حساب آن را نگاه دارید . ایشان را از هدیه مناسبی بهره‌مند سازید و به گونه محترمانه و زیبایی آنان را آزاد و رها سازید .

توضیحات :

« نَكَحْتُمُ » : به ازدواج درآوردید . مراد از نکاح در اینجا ، عقد ازدواج است . « الْمُؤْمِنَاتِ » : زنان مؤمنه . این تعبیر زنان کتایبیه را خارج نمی‌سازد و تنها بیانگر اغلبیت است . « أَنْ تَمْسُوهُنَّ » : مراد از مس ، جماع یعنی نزدیکی زناشوئی است . « تَعْتَدُ وَنَهًا » : از مصدر اعتداد ، به معنی حساب نگاه داشتن ، مراد این است که اگر طلاق قبل از دخول واقع شود ، نگاه داشتن عده لازم نیست . از این حکم ، زن شوهرمرده مستثنی است و باید چهار ماه و ده روز عده نگاه دارد (نگا : تفسیر قاسمی) . « فَمَتَّعُوهُنَّ » : مراد این است که اگر مهریه‌ای تعیین شده ، نصف آن پرداخت می‌شود (نگا : بقره / 237) و اگر مهریه‌ای معین نشده است ، حق متاع و هدیه مناسب داده می‌شود (نگا : بقره / 236) . « سَرَاحًا جَمِيلًا » : (نگا : احزاب / 28) .

سوره احزاب آیه 50

متن آیه :

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَعْلَمْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ اللَّاتِي آتَيْتَ أُجُورَهُنَّ وَمَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ مِمَّا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَيْكَ وَبَنَاتِ عَمَّاتِكَ وَبَنَاتِ خَالَكَ وَبَنَاتِ خَالَاتِكَ اللَّاتِي هَاجَرْنَ مَعَكَ وَأُمَّرَأَةً مُؤْمِنَةً إِنْ وَهَبَتْ نَفْسَهَا لِلنَّبِيِّ إِنْ أَرَادَ النَّبِيُّ أَنْ يَسْتَنْكِحَهَا خَالِصَةً لَكَ مِنْ دُونِ الْمُؤْمِنِينَ قَدْ عَلِمْنَا مَا فَرَضْنَا عَلَيْكُمْ فِي أَزْوَاجِهِمْ وَمَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ لِكَيْلَا يَكُونَ عَلَيْكُمْ حَرَجٌ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه :

ای پیغمبر ! ما برای تو (جهت توفیق در کار تبلیغ دعوت و چیزهای دیگر) حلال کرده‌ایم همسرانت را که مهرشان را پرداخته‌ای ، و همچنین کنیزانی را که خدا در جنگ بهره تو ساخته است ، و عموزادگان ، و

عمه زادگان ، و دائی زادگان و خاله زادگانی که با تو مهاجرت کرده اند ، و زن با ایمانی که خویشتن را به پیغمبر بپخشید و پیغمبر بخواهد او را به ازدواج خود درآورد ، که (این یکی) خاص تو است و برای سائر مؤمنان جایز نیست (بدون مهریه و از راه هبه ، زنی را به ازدواج خود درآورند) . ما خودمان می‌دانیم برای مؤمنان در مورد همسرانشان و کنیزانشان چه احکامی (همچون نفقه و مهریه و شاهدان عقد و عدم تجاوز از چهار زن) مقرر می‌داریم . (اشاره‌ای به علم خود ، یعنی سرچشمه احکام گذشته به خاطر آن است) تا این که (از احکامی که خاص تو است دل‌تنگ نبوده و) رنجی گریبانگیر تو نشود . خداوند آمرزنده و مهربان است .

توضیحات :

« أَحَلَّلْنَا » : حلال کرده ایم . جائز نموده ایم . « أُجْرَهُنَّ » : مهریه‌های ایشان (نگا : نساء / 24 و 25 ، مائده / 5 ، ممتحنه / 10) . « أَوَّاءَ اللَّهِ عَلَيْكَ » : غنیمت تو کرده و بهره جنگی تو ساخته است . « إِنْ وَهَبْتَ نَفْسَهَا لِامْرَأَتِي » : اگر خود را هبه‌ی پیغمبر کرد و مهریه‌ای را نخواست . « خَالِصَةً لَكَ » : ویژه تو است . واژه (خَالِصَةً) حال (اِمْرَأَةً) است ، و صفت مصدر محذوف است و تقدیر چنین است : هِبَةً خَالِصَةً . « لِكَيْلَا » : تا این که . مقصود این است ، احکامی که اختصاص به تو دارد ، و احکامی که به سایر مؤمنان مربوط است ، از علم و حکمت صادر می‌شود و هیچ يك از این احکام و مقررات بی‌حساب نیست .

سوره احزاب آیه 51

متن آیه :

تُرْجِي مَنِ تَشَاءُ مِنْهُمْ وَتُؤْوِي إِلَيْكَ مَنِ تَشَاءُ وَمِنَ ابْنَتِ غَيْثٍ مِمَّنْ عَزَلْتَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْكَ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ تَقْرَءَ عَيْنَهُمْ وَلَا يَحِزْنَ وَيَرْضَيْنَ بِمَا آتَيْتَهُنَّ كُلُّهُنَّ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِكُمْ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَلِيمًا

ترجمه :

(به خاطر شرایط خاص زندگی) می‌توانی موعدهمخوا بگویی هر يك از زنان را به تأخیر اندازی (و به وقت دیگری موکول کنی) و هر کدام را بخواهی می‌توانی در کنار خود جای دهی ، و هرگاه یکی از آنان را که کنار گذاشته‌ای خواستی او را نزد خود جای دهی ، گناهی بر تو نیست . این (حکم تفویض اختیار) بهترین وسیله‌ای است که باعث می‌گردد ایشان مسرور شوند و غمگین نشوند ، و جملگی آنان بدانچه بدیشان می‌دهی خوشنود گردند . (چرا که می‌دانند این فرمان خداست و تو در پرتو آن می‌توانی بهتر فکر خود را متوجه مسؤولیت‌های بزرگ و سنگین رسالت و مصالح مهم امت اسلامی کنی) ، و خدا می‌داند چه چیزهایی (از عشق و نفرت) در دل‌های شما است ، و خدا بس آگاه (از ظاهر و باطن شما بوده ، و در کیفر دادن شتاب ندارد) و شک‌یبا است .

توضیحات :

« تُرْجِي » : به تأخیر می‌اندازی ، از مصدر (اِرْجَاءَ) و از ماده (ر ج أ) یا (رجو) (نگا : اعراف / 111 ، شعراء / 36) . « تُؤْوِي » : جا می‌دهی . از مصدر اِیْوَاءَ ، به معنی کسی را نزدیک خود جا و ماوی دادن . « ابْنَتِ غَيْثٍ » :

خواسستی . « عَزَلْتِ » : به دور داشته‌ای . « أَذْنِي » : نزدی‌کتر (نگا : بقره / 282 ، مائده / 108 ، روم / 3) . « ذَلِكَ » : این تفویض اختیار ، و تخ‌پیرا بتدائی واستمراری . « كُلهنَّ » : همه آنان . تا کید ضمیر (ن) در (یرضین) است .

سوره احزاب آیه 52

متن آیه :
 لَّا يَجِلُّ لَكَ النِّسَاءُ مِنْ بَعْدِ وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ بِهِنَّ مِنْ أَزْوَاجٍ وَلَوْ أَعَجَبَكَ حُسْنُهُنَّ
 إِلَّا مَا مَلَكَتْ يَمِينُكَ وَكَانَ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ رَاقِبًا

ترجمه :

بعد از این ، دیگر زنی بر تو حلال نیست ، و نمی توانی همسرانت را به همسران دیگری تبدیل کنی (و مثلاً برخی از اینان را طلاق دهی و به جای وی همسران تازه‌ای را خواستگاری نمائی) هر چند جمال آنان تورا به شگفت درآورد ، مگر کنیزان . خداوند ناظر و مراقب بر هر چیزی است .

توضیحات :

« وَلَا أَنْ تَبَدَّلَ . . . » : مراد طلاق دادن همسری و ازدواج با زن دیگری است . یعنی نباید نه بر همسران حاضر بی‌فزائی ، و نه به جای یکی از اینان با کس دیگری ازدواج نمائی . « رَاقِبًا » : مراقب و مطلع . حافظ و ناظر .

سوره احزاب آیه 53

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَدْخُلُوا بُيُوتَ النَّبِيِّ إِلَّا أَنْ يُؤْذَنَ لَكُمْ إِلَىٰ طَعَامٍ غَيْرَ نَاطِرِينَ إِنَّا هُنَا وَلَكِنَّ إِذَا دُعِيتُمْ فَادْخُلُوا فَإِذَا طَعِمْتُمْ فَانْتَشِرُوا وَلَا مَسَةَ أَيْسِينِ لِجَدِيتِ إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ يُؤْذِي النَّبِيَّ فَيَسْأَلُ جِيبِي مِنْكُمْ وَاللَّهُ لَا يَسْأَلُ جِيبِي مِنَ الْحَقِّ وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ وَمَا كَانَ لَكُمْ أَنْ تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلَا أَنْ تُنْكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِنْ بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِنْدَ اللَّهِ عَظِيمًا

ترجمه :

ای مؤمنان ! به خانه‌های پیغمبر بدون این که به شما اجازه داده شود داخل نشوید (و سر زده به منازل مردم وارد نگردید) ، و وقتی داخل شوید که برای صرف غذا به شما اجازه داده شود ، آن هم مشروط به این که به موقع وارد شوید ؛ نه این که از مدتی قبل بیائید و در انتظار پخت غذا بنشینید . ولی هنگامی که دعوت شدید وارد شوید و زمانی که غذا خوردید پراکنده گردید ، و (پس از صرف غذا هم) به گفتگو بنشینید (و در خانه مردم مجلس انس تشکیل ندهید) . این کار شما پیغمبر را آزار می‌داد ، اما او شرم می‌کرد (چون می‌زبان بود آن را به شما تذکر دهد) ، ولی خدا از بیان حق شرم نمی‌کند (و ابا ندارد) . هنگامی که از زنان پیغمبر چیزی از وسائل منزل به امانت خواستید ، از پس پرده از ایشان بخواهید ، این کار برای پاکی دل‌های شما و آنان

بهتر است. شما حق ندارید پیغمبر خدا را آزار دهید، و هرگز حق ندارید که بعد از مرگ او همسرانش را به همسری خویش درآورید. این کار در نزد خدا (گناهی نابخشودنی و) بزرگ است.

توضیحات :

« يُوَدَّنَ » : در اینجا اذن علاوه از معنی اجازه ، متضمن معنی دعوت نیز هست . « إِلَيَّ طَعَامٌ » : (إلي) متعلق به (يُوَدَّنَ) است ، و بیانگر این واقعیت است که اگر اجازه هم باشد ، بدون دعوت نباید به منازل مردم رفت و طفیلیگری حرام است (نگا : تفسیر قاسمی) . « إِنِّيَا » : پخت و پز غذا . زمان آماده شدن غذا برای تناول نمودن . « غَيْرَ نَاطِرِينَ إِنَّاهُ » : مراد این است که نباید زودتر از وقت خود به خانه مردم رفت و منتظر پختن غذا و چیدن سفره نشست و مزاحم میزبان شد . واژه (غَيْرَ) حال ضمیر (و) در (تَدْخُلُوا) است . واژه (نَاطِرِينَ) هم به معنی (مَنْتَظِرِينَ) است . « لَا مُسْتَأْذِنِينَ لِحَدِيثٍ » : مراد این است که بعد از صرف غذا جا خوش نکنید و منزل میزبان را محل انس و نقالی نسازید و مجلس را طول ندهید . « مَتَاعًا » : کالا و وسایل اما نتهی منزل ، از قبیل ظروف و بیل و کلنگ و جارو و غیره . « حِجَابٌ » : پرده . حائل و مانع (نگا : اسراء 45 ، ص / 32 ، شوری / 51) . « مَا كَانَ لَكُمْ » : شما را نرسد . شما حق ندارید . این آیه هر چند درباره خانه پیغمبر است ، ولی روی سخن به مؤمنان است و آموزنده برخی از آداب معاشرت و مهمانی است .

سوره احزاب آیه 54

متن آیه :

إِنْ تُبْدُوا شَيْئًا أَوْ تَخْفَوْهُ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

ترجمه :

اگر چیزی را آشکار کنید ، و یا آن را پنهان دارید ، خداوند از همه چیز آگاه است (و با هر کسی متناسب با نیت و عملکردش رفتار می کند) .

توضیحات :

« إِنْ تُبْدُوا... » : (نگا : بقره / 284) .

سوره احزاب آیه 55

متن آیه :

لَا جُنَاحَ عَلَيْهِنَّ فِي آبَائِهِنَّ وَلَا أَبْنَائِهِنَّ وَلَا إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا أَبْنَاءَ إِخْوَانِهِنَّ وَلَا نِسَائِهِنَّ وَلَا مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ وَاتَّقِينَ اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدًا

ترجمه :

بر آنان (یعنی همسران پیغمبر) گناهی نیست که با پدران ، فرزندان ، برادران ، فرزندان برادران ، فرزندان خواهران خود ، و زنان مسلمان ، و بردگان خود (بدون حجاب تماس بگیرند) . از خدا بترسید ، قطعاً خدا بر هر چیزی حاضر و ناظر است .

توضیحات :
 « لا جَنَاحَ عَلَيْهِنَّ... » : گناهی بر زنان پیغمبر نیست که بدون حجاب با اشخاص مذکور صحبت کنند. «ءَاَبَآئِهِنَّ» : پدران نسبی یا رضاعی . « أَبْنَآئِهِنَّ » : فرزندان نسبی یا رضاعی . « أَبْنَآءُ إِخْوَانِهِنَّ » : فرزندان برادر . عموها را نیز شامل می‌شود . « أَبْنَآءُ أَخَوَاتِهِنَّ » : فرزندان خواهران . دائیها را هم شامل می‌گردد . « نِسَابُهُنَّ وَ لَأَمَّا مَلَآئِكُتُ أَيْمَانِهِنَّ » : (نگا : نور / 31) . « إِتَّقِينَ » : تقوا پیشه کنید . بترسید . بپرهیزید . « شَهِيداً » : عالم و مطلع (نگا : نساء / 33 و 79 و 166 ، یونس / 29 ، رعد / 43 ، اسراء / 96 ، عنکبوت / 52) . حاضر و ناظر (نگا : نساء / 72) .

سوره احزاب آیه 56

متن آیه :
 اِنَّا لِلّٰهِ وَمَا رُكِّنَتْهُ يٰۤاٰرْتُوْنَ عَلٰى النَّبِيِّۦۭ يٰۤاٰرْتُوْنَ اٰلِذِيْنَ اٰمَنُوْا صَلُّوْا عَلَیْهِ وَسَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا

ترجمه :
 خداوند و فرشتگانش بر پیغمبر درود می‌فرستند ، ای مؤمنان ! شما هم بر او درود بفرستید و چنان که باید سلام بگوئید .

توضیحات :
 « یُصَلُّونَ » : درود خدا بر محمد عبارت است از نزول رحمت . درود فرشتگان دعا و طلب آمرزش برای او است . « صَلُّوْا عَلَیْهِ » : درود مؤمنان بر او ، صلوات فرستادن است . (سَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا) : سلام بگوئید سلام کردن (نگا : نور / 27 و 61) عِلَّتْ تَأْكِيدٌ (سَلِّمُوْا) با (تَسْلِيْمًا) این است که در بخش صلوات ، خدا و فرشتگان شرکت دارند و به منزله تأکید است و لذا تنها این قسمت به تأکید نیاز داشت . معنی دیگر (سَلِّمُوْا تَسْلِيْمًا) تسلیم فرمان و منقاد اوامر پیغمبر گشتن است (نگا : نساء / 65 ، احزاب / 22) .

سوره احزاب آیه 57

متن آیه :
 اِنَّا لِلّٰهِ وَرَسُوْلُهُ لَعَنَهُمُ اللّٰهُ فِی الدُّنْيَا وَ الْآخِرَةِ وَ اَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا مُّهِیْنًا

ترجمه :
 کسانی که خدا و پیغمبرش را (با کفر و الحاد و سخنان ناروا) آزار می‌رسانند ، خداوند آنان را در دنیا و آخرت نفرین می‌کند (و از رحمت خود بی‌نصیب می‌گرداند) و عذاب خوارکننده‌ای برای ایشان تهیه می‌بیند .

توضیحات :
 « یُؤْذُونَ اللّٰهَ » : مراد از آزار رساندن به خدا ، برسر خشم آوردن خدا به سبب کفر و الحاد است . یا این که اذیت و آزار رساندن به پیغمبر و مؤمنان مراد است و ذکر خدا برای نشان دادن اهمیت و تأکید مطلب است .

« لَعَنَهُمْ... » : (نگا : بقره / 88 و 159 ، نساء / 46 و 52) .

سوره احزاب آیه 58

متن آیه :
وَالَّذِينَ يُؤْذُونَ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَغْيِرُوا مَا كُتِبَ لَهُمْ فَأَحْتَمَلُوا
بُهْتَانًا وَإِنَّمَا مَيْيَنًا

ترجمه :

کسانی که مردان و زنان مؤمن را - بدون این که کاری کرده باشند و گناهی داشته باشند - آزار می‌رسانند ، مرتکب دروغ زشتی و گناه آشکاری شده اند .

توضیحات :

« يَغْيِرُوا مَا كُتِبَ لَهُمْ » : بدون این که کاری کرده باشند و یا این که گناهی مرتکب شده باشند . « بُهْتَانٌ » : دروغ زشت و کردار و گفتار ناروا (نگا : نساء / 112 و 156 ، نور / 16 ، ممتحنه / 12) . « إِنَّمَا مَيْيَنًا » : گناه آشکار و روشن .

سوره احزاب آیه 59

متن آیه :
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُلْ لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاءِ الْمُؤْمِنِينَ يُدْرِيْنَ عَلَيْنَهُنَّ
مِنْ حَلَاةٍ يَبِيْهِنَ ذَلِكَ أَدْنَىٰ أَنْ يَّعْرِفْنَ قُلْآ يَا ذَّيْنِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَّحِيمًا

ترجمه :

ای پیغمبر ! به همسران و دختران خود و به زنان مؤمنان بگو که ردهای خود را جمع و جور بر خویش فرو افکنند . تا این که (از زنان بی بند و بار و آلوده) دست کم باز شناخته شوند و در نتیجه مورد اذیت و آزار (او باش) قرار نگیرند . خداوند (پیوسته) آمرزنده و مهربان بوده و هست (و اگر تا کنون در رعایت کامل حجاب سست بوده اید و کوتاهی کرده اید ، توبه کنید و از این کار دوری کنید ، تا خدا با مهر خود شما را ببخشد) .

توضیحات :

« يُدْرِيْنَ » : نزدیک کنند . مراد جمع و جور کردن لباس و بر خود افکندن است . « حَلَاةٍ يَبِيْهِنَ » : جمع جلباب ، رداء ، مقنعه و روسری بلند ، روپوش . مراد جامه‌ای است که حجاب اسلامی با آن رعایت گردد . حجاب اسلامی هم با لباسی مراعات می‌گردد که : 1 - عورت را بپوشاند 2 - به گونه‌ای چسب بدن نباشد که برجسته گیهای بدن را نشان دهد 3 - زنان لباس مردان ، و مردان لباس زنان را نپوشند .

سوره احزاب آیه 60

متن آیه :
لَّيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا يَفْعَلُ الْمُؤْمِنُونَ إِلَّا حَسَابًا
لَّيْسَ لَكَ مِنَ الْأَمْرِ شَيْءٌ مَّا يَفْعَلُ الْمُؤْمِنُونَ إِلَّا حَسَابًا

ترجمه :

اگر منافع و بیماردلان و کسانی که در مدینه (شایعات بی‌اساس و اخبار دروغین پخش می‌کنند و) باعث اضطراب (مؤمنان و تزلزل دین ایشان) می‌گردند، از کار خود دست نکشند، تو را بر ضد ایشان می‌شورا نیم و بر آنان مسلط می‌گردد نیم، آن گاه جز مدت اندکی در جوار تو در شهر مدینه، نمی‌مانند (و بلکه در پرتو شوکت اسلام از آنجا رانده می‌شوند).

توضیحات :

«مرض» : مراد هوسبازی و شهوترانی و فسق و فجور (نگا : احزاب / 32) یا نفاق (نگا : بقره / 10) و پاپی این که ضعف ایمان (نگا : تفسیرهای : المراغی و قاسمی) است. «الْمُرْجِفُونَ» : کسانی که خبرهای ناگوار و نادرست در میان مردم می‌پراکنند تا ایشان را دچار اضطراب و تزلزل افکار گردانند. پراکنندگان خبرهای ناروا و وحشت‌انگیز. مراد یهودیان مدینه است. «لَنْغُرِيَنَّكَ» : تو را برمی‌شورا نیم و تشویق و تحریک می‌نمائیم. مراد وعده سلطه و غلبه بر آنان است.

سوره احزاب آیه 61

متن آیه :

مَلْعُونَ يَوْمَئِذٍ أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَوْ أَفْرَأْتُمْ كَيْفَ يَنْزِلُ السَّمَاءُ بَرَقًا فَالَّذِينَ فِيهَا يُخَفُّونَ لَا يَمْلِكُونَ فِيهَا أَنْفُثًا وَلَا حَبْرًا وَلَا يَسْمُونَ فَالَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ زَكَاةً وَلَا يُصَلُّونَ هُمْ فِيهَا مُخَلَّدُونَ

ترجمه :

(آن وقت ایشان) نفرین شدگان و (از رحمت خدا محروم و) رانده شدگانند. هر کجا یافته شوند، گرفته خواهند شد و پیاپی به قتل خواهند رسید.

توضیحات :

«مَلْعُونَ يَوْمَئِذٍ» : نفرین شدگان. رانده شدگان از رحمت خدا. حال ضمیر (و) در فعل (لَا يَجَاوِرُونَكَ) یا مفعول فعل محذوف (أَذْم) است. «ثُقُفُوا» : یافته شوند (نگا : آل عمران / 112). بر آنان دست یافته شود (نگا : انفال / 57، ممتحنه / 2). «فُتِلُوا تَقْتِيلًا» : بدون هیچ گونه رحم و شفقتی زار زار کشته شوند. پیاپی کشته شوند. ذکر قتل در باب تفعیل، برای مبالغه یا تکرار است.

سوره احزاب آیه 62

متن آیه :

سُنَّةَ اللَّهِ فِي الَّذِينَ خَلَوْا مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا

ترجمه :

این سنت الهی، در مورد پیشینیان (و گذشتگانی هم که با انبیاء خود چنین رفتار ناهنجاری داشته‌اند) جاری بوده است و در سنت خدا دگرگونی نخواهی دید.

توضیحات :

« سُنَّةِ اللَّهِ » : (نگا : اسراء / 77 ، كهف / 55 ، احزاب / 38) .

سوره احزاب آیه 63

متن آیه :
يَسْأَلُكَ النَّاسُ عَنِ السَّاعَةِ قُلْ إِنَّمَا عِلْمُهَا عِنْدَ اللَّهِ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ
تَكُونُ قَرِيبًا

ترجمه :

(ای پیغمبر !) مردم از تو درباره فرا رسیدن قیامت می پرسند ، بگو :
آگاهی از آن ، اختصاص به خدا دارد و بس . (و کسی جز او از این موضوع
مطلع نیست) . تو چه می دانی ، شاید هم فرا رسیدن قیامت نزدیک
باشد .

توضیحات :

« السَّاعَةَ » : قیامت (نگا : انعام / 31 و 40 ، اعراف / 187 ، یوسف / 107) . « مَا
يُدْرِيكَ » : تو چه می دانی ؟ دراصل معنی آن چنین است : چه چیز و چه
کسی تو را آگاهانیده است ؟ (یدری) از مصدر (إدراء) به معنی اعلام و
با خبر کردن است . « يَسْأَلُونَكَ » : پرسش از طرف کفار بوده است (نگا :
شوری / 17 و 18) .

سوره احزاب آیه 64

متن آیه :
إِنَّ اللَّهَ لَعَنَ الْكَافِرِينَ وَأَعَدَّ لَهُمْ سَعِيرًا

ترجمه :

خداوند قطعاً کافران را نفرین و از رحمت خود محروم ساخته است و برای
ایشان آتش سوزانی فراهم کرده است .

توضیحات :

« سَعِيرًا » : (نگا : نساء / 10 و 55 ، فرقان / 11) .

سوره احزاب آیه 65

متن آیه :
خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا لَا يَجِدُونَ وِلِيًّا وَلَا نَصِيرًا

ترجمه :

آنان جاودانه در آن خواهند ماند و سرپرست و یاری نخواهند یافت (تا
از ایشان حمایت و دفاع کنند) .

توضیحات :

« وِلِيًّا » : (نگا : بقره / 107) .

سوره احزاب آیه 66

متن آیه :

يَوْمَ تُقَلَّبُ وُجُوهُهُمْ فِي النَّارِ يَقُولُونَ يَا لَيْتَنَا أَطَعْنَا اللَّهَ وَأَطَعْنَا الرَّسُولَ

ترجمه :

روزي (را خاطر نشان ساز که در آن) چهره‌هاي ايشان در آتش زيرو رو و دگرگون مي‌گردد (و فريادهاي حسرت بارشان بلند مي‌شود و) مي‌گويند : اي کاش ! ما از خدا و پيغمبر فرمان مي‌برديم (تا چنين سرنوشت دردناکي نمي‌داشتيم) .

توضيحات :

« تُقَلَّبُ » : زيرو رو مي‌شود . يعني گاه اين سمت صورت و گاه آن سمت بر آتش نهاده مي‌شود و همچون سيخ کباب غلط داده مي‌شود . دگرگون و حال به حال مي‌گردد . يعني رنگهاي مختلفي به خود مي‌گيرد . گاه زرد و گاه سرخ و گاه کبود و گاه سياه مي‌گردد . (پناه بر خدا !) . « الرَّسُولُ » : در رسم الخط قرآني الف زائدي در آخر دارد که الف اطلاق ناميده مي‌شود .

سوره احزاب آيه 67

متن آيه :

وَقَالُوا رَبَّنَا إِنَّا أَطَعْنَا سَادَ تَنَا وَكُفَرْنَا فَأَصَلُّوْنَا السَّيِّئِينَ

ترجمه :

و مي‌گويند : پروردگارا ! ما از سران و بزرگان خود پيروي کرده ايم و آنان ما را از راه به در برده اند و گمراه کرده اند .

توضيحات :

« سَادَةٌ » : جمع سيّد ، سران . رؤسا . مراد ملوك و امراء است . « كُفِرْنَا » : جمع کبير ، بزرگان . مراد را هنمايان مکتبي و مذهبي است . « السَّيِّئِينَ » : راه . در رسم الخط قرآني الف اطلاق در آخر دارد .

سوره احزاب آيه 68

متن آيه :

رَبَّنَا آتِهِمْ ضِعْفَيْنِ مِنَ الْعَذَابِ وَالْعَنَهُمْ لَعْنًا كَبِيرًا

ترجمه :

پروردگارا ! آنان را دو چندان عذاب کن ، و ايشان را کاملاً از رحمت خود به دور دار (و کمترین ترحمي بدیشان منما) .

توضيحات :

« ضِعْفَيْنِ » : دو چندان . چرا که گمراه بوده اند و گمراه کرده اند .

سوره احزاب آيه 69

متن آيه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ آذَوْا مُوسَىٰ فَبَرَأَهُ اللَّهُ مِمَّا قَالُوا وَكَانَ عِنْدَ اللَّهِ وَجِيهًا

ترجمه :

ای مؤمنان! همانند کسانی نباشید که (با گفتن سخنان ناروا) موسی را آزار رساندند (و رنجیده و آزرده کردند) و خدا او را از آنچه می‌گفتند تبرئه کرد، و او در پیشگاه خداگرا نقدر و صاحب منزلت بود.

توضیحات :

«ءَاذُوا» : آزار رساندند و رنجاندند، با سخنانی همچون دیوانه (نگا : شعراء / 27) و دروغگو (نگا : غافر / 24) و حقیر و ناچیز (نگا : زخرف / 52) . «وَجِبْهًا» : صاحب جاه و منزلت (نگا : آل عمران / 45) .

سوره احزاب آیه 70

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا

ترجمه :

ای مؤمنان! از خدا بترسید (و خویشتن را با انجام خو بیها و دوری از بدیها از عذاب او در امان دارید) و سخن حق و درست بگوئید .

توضیحات :

«سَدِيدًا» : راست و درست (نگا : نساء / 9) .

سوره احزاب آیه 71

متن آیه :
يُصْلِحْ لَكُمْ أَعْمَالَكُمْ وَيَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَمَنْ يُطِيعِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَقَدْ فَازَ فَوْزًا عَظِيمًا

ترجمه :

در نتیجه خدا (توفیق خیرتان می‌دهد و) اعمالتان را بایسته می‌کند و گناهانتان را می‌بخشاید . اصلاً هر که از خدا و پیغمبرش فرمانبرداری کند، قطعاً به پیروزی و کامیابی بزرگی دست می‌یابد .

توضیحات :

«فَوْزًا» : پیروزی و کامیابی . نجات و رستگاری . برای مصداقهای عظیم فوز (نگا : نساء / 13 ، مائده / 119 ، انعام / 16 ، توبه / 72 ، غافر / 9 ، دخان / 57 ، جا ثیه / 30) .

سوره احزاب آیه 72

متن آیه :
إِنَّا عَرَضْنَا الْأَمَانَةَ عَلَى السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالْجِبَالِ فَأَبَيْنَ أَنْ يَحْمِلْنَهَا وَأَشْفَقْنَ مِنْهَا وَحَمَلَهَا الْإِنْسَانُ إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا

ترجمه :

ما امانت (اختیار و اراده) را بر آسمانها و زمین و کوهها (و همه جهان خلقت) عرضه داشتیم (و انجام وظیفه اختیاری همراه با مسئولیت، و

انجام وظیفه اجباری بدون مسؤولیت را بدیشان پیشنهاد کردیم .
 حملگی آنها اجبار را بر اختیار برتری دادند (و از پذیرش امانت
 خودداری کردند و از آن ترسیدند) و حال این که انسان (این اعجوبه جهان
) زیر بار آن رفت (و دارای موقعیت بسیار ممتازی شد . اما برخی از)
 آنان (پی به ارزش وجودی خود نمی برند و قدر این مقام رفیع را
 نمی دانند و) واقعاً ستمگرو نادانند .

توضیحات :

« الْأَمَانَةُ » : مراد از امانت ، اختیار و اراده است که مدار تکالیف شرعی و در
 نتیجه تعهد و مسؤولیت است . پذیرش این امانت ، بزرگترین افتخار
 و امتیاز انسان است ، و با رعایت آن خوشبخت و با ترك آن بدبخت
 خواهد بود . بیان این نکته ضروری است که همه موجودات عالم در برابر
 فرمان خدا خاضع و ساجدند و به صورت اجبار ، نه اختیار به انجام وظیفه
 مشغولند و مسیر واحدی را برابر قوانین طبیعی و تکوینی
 می پیمایند ، بجز انسان که با اراده و اختیار به انجام وظیفه
 می پردازد و اگر تکالیف شرعی را به جای آورد ، سیر صعودی و سرانجام
 سعادت سرمدی دارد ، و اگر غفلت نمود و طاعات و عبادات را رها کرد ، سیر
 نزولی و سرانجام شقاوت ابدی دارد . البته جنیان نیز در حمل امانت
 برابر آیات قرآن همچون انسانند (نگا : انعام / 130 ، اعراف / 179 ،
 ذاریات / 56) . لذا در اینجا مراد از « انسان » دو گروه انس و جن است . اما
 چون آیه مورد نظر ، موضوع آن انسان است ، تنها از انسان سخن رفته
 است (نگا : المصحف المیسر) . « أَبَیْنَ » : خودداری کردند . سر باز زدند .
 مراد اِبَاءِ عِزِّ و قُصُور است ؛ نه عصیان و فجور . یعنی خویشتن را مستعد
 این کار عظیم ندیدند و اظهار ناتوانی کردند ؛ نه این که سرکشی
 کنند و مخالفت ورزند . « ظَلُمُوا » : (نگا : ابراهیم / 34) . « جَهَلُوا » :
 بسیار نادان . صیغه مبالغه جاهل است . « إِنَّهُ كَانَ ظَلُومًا جَهُولًا » : این
 قید متوجه (حَمَلَهَا الْإِنْسَانُ) نیست ، بلکه مربوط به جمله مَجْذُوفِی است
 و تقدیر چنین است : (حَمَلَهَا الْإِنْسَانُ فَلَمْ یَحْسِنْ حَمَلَهَا ، وَلَمْ یُؤَدِّهَا عَلَی
 وَجْهِهَا) . به عبارت دیگر ، این وصف درباره جنس انسان نیست و بلکه
 متوجه برخی از انسانها بوده و مراد کسانی است که مقام بزرگ و
 ارزشهای والای انسانی را فراموش کنند و خود را اسیر و بنده این خاکدان
 نمایند . روی هم رفته این آیه بیانگر عظمت و سعادت و برتری
 انسانهای انسان ، بر سایر موجودات جهان ، و حقارت و شقاوت و فروتری
 انسانهای ناانسان ، از همه مخلوقات یزدان است .

سوره احزاب آیه 73

متن آیه :
 لِيُجَدَّبَ اللَّهُ الْأَمِنَّا فِي قِيَمَاتٍ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ وَ يَتُوبَ اللَّهُ عَلَى
 الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه :

(خداوند این امانت را به انسانها داد ، تا ایشان را در بوته آزمایش قرار
 دهد) و سرانجام خداوند مردان و زنان منافق ، و مردان و زنان مشرک را کیفر
 دهد ، و بر مردان و زنان مؤمن بیخشايد و (بدیشان رحمت نماید) . خداوند

همواره بس بخشا ینده و مهربان بوده وهست .

توضیحات :

« لِيُعَذِّبَ . . . » : واژه (ل) برای عاقبت و نتیجه ما قبل است . اگر لام عاقبت باشد ، معنی چنین است : سرانجام حمل این امانت این باشد که . اگر هم لام غایت باشد ، معنی چنین است : هدف از عرض امانت این بوده که .

سوره سبأ آیه 1

متن آیه :

الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَلَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ وَهُوَ
الْحَكِيمُ الْخَبِيرُ

ترجمه :

(در همین جهان) سپاس خدا وندي را سزا است که تمام آنچه در آسمانها و زمین است از آن او است ، وهم در آن جهان سپاس او را سزا است ، (چرا که حاکمیت و مالکیت هر دو جهان از آن او است) واو کار بجا و بس آگاه است .

توضیحات :

« لَهُ الْحَمْدُ فِي الْآخِرَةِ » : اشاره به این است که بندگانش در برابر تفضل و الطافی که در آخرت بدیشان خواهد فرمود ، او را خواهند ستود (نگا : یونس / 10 ، فاطر / 34 ، زمر / 74) .

سوره سبأ آیه 2

متن آیه :

يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا
وَهُوَ الرَّحِيمُ الْغَفُورُ

ترجمه :

میداند آنچه را که به زمین وارد میشود ، و آنچه را که از آن خارج میشود ، و آنچه را که از آسمان پائین می آید ، و آنچه را که به سوی آن بالا می رود ، واو مهربان و بخشا ینده است .

توضیحات :

« يَلِجُ » : از مصدر ولوج به معنی ورود (نگا : اعراف / 40) . « يَعْرُجُ » : صعود می کند . « فِيهَا » : به سوی آن . واژه (فِي) به معنی (إلی) است .

سوره سبأ آیه 3

متن آیه :

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَآ زَا تَرِينَا السَّاعَةَ قُلْ بَلَىٰ وَرَبِّي لَآ زَا تَرِيكُمْ عَالِمُ
الْغَيْبِ لَآ يَعْزُبُ عَنْهُ مِثْقَالُ ذَرَّةٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَلَا أَصْغَرُ مِنْ
ذَلِكَ وَلَا أَكْبَرُ إِلَّا فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

کافران می‌گویند : قیامت هرگز برای (حساب و کتاب و سزا و جزای) ما برپا نمی‌شود . بگو : چرا ، به پروردگارم سوگوید ! آن کسی که دانای راز (نهان در گستره جهان) است ، قیامت به سراغ شما می‌آید (و خدا به اعمال شمارسیدگی می‌نماید) . به اندازه سنگینی ذره‌ای ، در تمام آسمانها و در زمین از او پنهان و نهان نمی‌گردد ، و نه کمتر از اندازه ذره و نه بزرگتر از آن ، چیزی نیست مگر این که در کتاب آشکاری ثبت و ضبط و نگهداری می‌شود .

توضیحات :

« بَلَيَّ » : آری . این حرف برای ابطال نفی ما قبل است . « وَرَبِّي » : به پروردگارم سوگوید . « عَالِمٌ » : بدل یا صفت (رَبِّ) است . « لَا يَعْزُبُ » : (نگا : یونس / 61) . « أَصْغَرَ » : مبتدا و (أَكْبَرَ) عطف بر آن است ، (فِي كِتَابٍ مُّبِينٍ) خبر . « كِتَابٍ مُّبِينٍ » : لوح محفوظ . علم خدا . جهان پهناور هستی . (نگا : انعام / 59 ، یونس / 61 ، هود / 6 ، نمل / 75) .

سوره سبأ آیه 4

متن آیه :

لِيَجْزِيَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

ترجمه :

(برپائی قیامت و ضبط اعمال برای این است) تا خداوند پاداش کسانی را بدهد که ایمان آورده اند و کارهای بایسته و شایسته کرده اند . آنان آمرزش (خدا) و روزی ارزشمند و فراخی دارند . (خداوند آمرزش خود را شامل لغزشهایشان می‌گرداند ، و نعمت فراوان و خوب بهشت را بهره آنان می‌سازد) .

توضیحات :

« لِيَجْزِيَ » : (نگا : ابراهیم / 51 ، روم / 45 ، احزاب / 24) . « رِزْقٍ كَرِيمٌ » : (نگا : انفال / 74 ، حج / 50 ، نور / 26) .

سوره سبأ آیه 5

متن آیه :

وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّجْزٍ أَلِيمٌ

ترجمه :

کسانی که (درد نپا پیوسته) تلاش می‌کردند آیات ما را تکذیب و انکار کنند ، و تصور می‌کردند که (پیغمبر را شکست می‌دهند و او را) درمانده می‌سازند (و جلو پخش قرآن و فرمان یزدان را می‌گیرند) ، آنان عذابی از بدترین و دردناکترین عذابها را خواهند داشت .

توضیحات :

« وَالَّذِينَ سَعَوْا فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ » (نگا : حج / 51) . « رَجْزٍ » : (نگا :

اعراف / 134 و 135 ، ا نفال / 11) . در اینجا مراد بدترین و سخت ترین عذاب است .

سوره سبأ آیه 6

مَتْنِ آيَةِ :
وَيُرِي الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ الَّذِي أُنزِلَ إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ هُوَ الْحَقُّ وَيَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

ترجمه :

کسانی که فرزانه و آگاهند ، چیزی را که از سوی پروردگارت بر تو نازل شده است ، حق می بینند ، و راهنمای راه خدای چیره و ستوده می دانند .

توضیحات :

« الَّذِي » : آنچه . مراد قرآن است . « هُوَ الْحَقُّ » : مراد این است که قرآن عین حقیقت است و هماهنگ با قوانین آفرینش و واقعیتهای عالم هستی و جهان انسانیت است . « الْحَقُّ » : مفعول دوم فعل (یري) است و مفعول اول آن (الَّذِي) است .

سوره سبأ آیه 7

مَتْنِ آيَةِ :
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ نَدُلُّكُمْ عَلَى رَجُلٍ يُنذِرُكُمْ إِذَا مُرِّفْتُمْ كُلَّ مُمَرِّقٍ
إِن كُمْ لَفِي خَلْقٍ جَدِيدٍ

ترجمه :

کافران (برخی به برخی دیگر ، تمسخرکنان) میگویند : آیا مردی را به شما بنمائیم که شما را خیر می دهد از این که هنگامی که پیکرهایتان کاملاً متلاشی شد (و ذرات وجودتان در جهان پخش و پراکنده گردید ، دوباره زنده می شوید و) آفرینش تازه ای پیدا می کنید ؟

توضیحات :

« هَلْ نَدُلُّكُمْ ؟ » : آیا شما را رهنمود کنیم ؟ ! مرادشان تمسخر پیغمبر بود و این است که واژه (رَجُلٍ) هم به کار برده اند . انگار او را نمی شناسند . « مُرِّفْتُمْ » : متلاشی شدید . یعنی مردید و پوسیدید و خاک شدید و ذرات خاک پیکرهایتان در گوشه ها و کناره های جهان ، و چه بسا در بدن جانوران و گیاهان پراکنده گردید . « كُلَّ مُمَرِّقٍ » : کاملاً پراکنده . واژه (کل) مفعول مطلق است ، و (مُمَرِّقٍ) مصدر میمی و بر وزن اسم مفعول و به معنی تمزیق ، یعنی قطعه قطعه و تکه تکه کردن است .

سوره سبأ آیه 8

مَتْنِ آيَةِ :
أَفْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا أَمْ بِهِ جِنَّةٌ بَلِ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ فِي الْعَذَابِ وَالضَّلَالِ الْبَعِيدِ

ترجمه :

آیا او بر خدا دروغ می بندد؟ یا نوعی دیوانگی دارد؟ (وگرنه انسان صادق و عاقل چگونه لب به چنین سخنی می‌گشاید؟ چنین نیست که ایشان تصور می‌کنند. نه خیر!) بلکه کسانی که به آخرت ایمان ندارند، گرفتار عذاب (یک نوع نگرانی جانکاه) و گمراهی عجیب (زندگی نامفهوم و بی‌محتوا) هستند (و با وجود ظاهر آراسته، آرام و قرار ندارند، و در حقیقت ایشان دیوانه و سرگردانند. غافل‌وار به مسیر نادرست و گناه آلودشان ادامه می‌دهند تا طومار زندگی زندگیشان در هم پیچیده می‌شود و به دوزخ درمی‌آیند).

توضیحات :

« أَفْتَرِي » : در اصل چنین است : أَفُتْرِي؟ همزه وصل حذف شده و همزه استفهام به حال خود مانده است. « جِنَّةٌ » : جنون. دیوانگی (نگاه : اعراف / 184 ، مؤمنون / 25 و 70). « بَلْ » : حرفی است که بر ابطال ما قبل، و اثبات ما بعد دلالت می‌کند. « فِي الْعَذَابِ . . . » : مراد عذاب و سرگشتگی دنیوی است که هم اینک در آنند، و یا این که مراد شکنجه و ویلانی اخروی است که چون محققاً گریبانگیر کفار می‌گردد، انگار هم اکنون در آنند. « الضَّلَالِ الْبَعِيدِ » : (نگاه : نساء / 60 و 116 و 136 و 167 ، ابراهیم / 3 و 18).

سوره سبأ آیه 9

متن آیه :

أَفَلَمْ يَرَوْا إِلَىٰ مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ مِّنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّ نَاشِئَةَ نَخْسِيفٍ بِهِمُ الْأَرْضِ أَوْ نَسْقِطُ عَلَيْهِمْ كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ إِن فِي ذَٰلِكَ لَآيَةً لِّكُلِّ عَبْدٍ مُّنِيبٍ

ترجمه :

آیا به چیزهایی که پیش رو و پشت سر آنان از آسمان و زمین قرار دارد نگاه نمی‌کنند (تا ببینند زیر پایشان کوه مذاب و سوزان و در حال فورانی است، و بالای سرشان اشعه کیهانی و سنگهای سرگردانی است، و انسانها در میان دو منبع خطر زندگی می‌کنند؟). اگر بخواهیم ایشان را به دل زمین فرومی‌بریم، یا این که قطعه‌هایی از آسمان بر سرشان فرومی‌افکنیم. قطعاً در این (چیزهایی که می‌بینند) نشانه‌ای (از عظمت و قدرت خدا) است برای هر بنده‌ای که بخواهد خالصانه به سوی خدا برگردد.

توضیحات :

« مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ » : مراد همه چیزهایی است که پیش روی انسان است و رو بدانها دارد. یا مراد زمین است که در زیر پای انسان است. « مَا خَلْفَهُمْ » : مراد همه چیزهایی است که پشت سر انسان است و رو بدانها ندارد. یا مراد آسمان است که بالای سر او قرار دارد. « نَخْسِيفٍ » : (نگاه : قصص / 81 و 82 ، عنکبوت / 40 ، نحل / 45). « كِسْفًا » : جمع کِسْفَةٍ ، بر وزن و معنی قِطْعَةٍ (نگاه : اسراء / 92). « مُّنِيبٍ » : کسی که با توبه خالصانه به درگاه

خدا برمی‌گردد. بازگردنده .

سوره سبأ آیه 10

مَتْنِ آيَةِ :
وَلَقَدْ آتَيْنَا دَاوُودَ مِنَّا فَضْلًا يَا جِبَالُ أَوِّبِي مَعَهُ وَالطَّيْرَ وَأَلْنَا لَهُ الْحَدِيدَ

ترجمه :

ما به داود از جانب خود فضیلت بزرگی بخشیدیم. (از جمله به کوهها و پرنددها دستور دادیم که) ای کوهها و ای پرندگان! با او (در تسبیح و تقدیس خدا) هم آواز شوید. همچون آهن را (همچون موم) برای او نرم کردیم (تا در زره‌سازی نیازی به تافتن آن نداشته باشد).

توضیحات :

« دَاوُدَ » : یکی از پیغمبران بنی‌اسرائیل است که در فاصله سالهای 970 - 1033 قبل از میلاد می‌زیسته است. « فَضْلًا » : فضیلت و نعمت بزرگ. مراد مواهبی همچون نبوت، زبور، تسخیر کوهها و پرنددها، نرم کردن آهن، و تعلیم زره‌سازی است. برتری (نگا: نمل / 15 و 16). « أَوِّبِي » : هم آواز شوید. تکرار کنید (نگا: انبیاء / 79). « الطَّيْرَ » : علت نصب آن سه چیز می‌تواند باشد: عطف بر محل (جِبَالُ). مفعول معه. مفعول به فعل مقدر (سَخَّرْنَا) (نگا: ص / 18 و 19). « أَلْنَا » : نرم کردیم. بعضی می‌گویند: آهن در دست او همچون موم و خمیر نرم بود. برخی می‌گویند: مراد تعلیم ذوب آهن بدواست.

سوره سبأ آیه 11

مَتْنِ آيَةِ :
أَنْ أَعْمَلَ سَاءَ يَغَاثٍ وَقَدَّرَ فِي السَّرِّ وَعَامَلُوا صَالِحًا إِنَّي يَمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :

(ما به داود دستور دادیم) که زره‌های کامل و فراخ بساز، و با فته‌های (حلقه‌های آنها) را به اندازه و متناسب کن، و کارشایسته‌ای انجام دهید (و دقت کافی در کیفیت و کمیت محصول و مصنوع خود داشته باشید) چرا که من می‌بینم آنچه را که انجام می‌دهید (و ساخته و پرداخته کسی، بی‌حساب و کتاب نمی‌ماند).

توضیحات :

« أَنْ أَعْمَلَ... » : حرفی آن مفسره است و به معنی: این که و یعنی. با مصدریه است و حرف جری محذوف است. تقدیر آن چنین است: لَأَنْ أَعْمَلَ... یعنی: أَلْنَا لَهُ الْحَدِيدَ لِهَذَا الْأَمْرِ. « سَاءَ يَغَاثٍ » : جمع ساریغ، به معنی تام و کامل، و مراد زره است. « قَدَّرَ » : اندازه و تناسب را رعایت کن. « السَّرِّ » : بافت. حلقه زره. زره‌ساز را (سَرَاد) و (زَرَاد) می‌گویند. « إَعْمَلُوا صَالِحًا » : کارشایسته و بایسته انجام دهید. مخاطب داود و خاندان و قوم او است، و در اصل درسی است برای انسانهای مؤمن که باید در ساخته‌ها و با فته‌های خود دقت کافی داشته باشند و محصول کامل و مفیدی ارائه دهند و از خیانت و دغلمکاری بپرهیزند.

سوره سبأ آیه 12

متن آیه :
 وَلَيْسَ لِإِيمَانِ الرَّيْحِ عُذُّهَا شَهْرٌ وَرَوَّاحِهَا شَهْرٌ وَأَسَدَلْنَا لَهُ عَيْنَ الْقِطْرِ وَمِنَ الْجِنَّ مَنْ
 يَعْمَلُ بَيْنَ يَدَيْهِ يُأْذِنُ رَبُّهُ وَمَنْ يَزُغْ مِنْهُمْ عَنْ أَمْرِنَا نُذِقْهُ مِنْ عَذَابِ
 السَّعِيرِ

ترجمه :

باد را مسخر سلیمان کردیم که صبحگاهان مسیر يك ماه را مي پیمود ، و شامگاهان مسیر يك ماه را . و چشمه مس مذاب را برای او روان ساختیم ، و پروردگارش گروهی از جنیان را رام او کرده و در پیش او کار می کردند و اگر یکی از آنها از فرمان ما سرپیچی می کرد (و به سخن سلیمان گوش نمی داد ، کیفرش می دادیم و) از آتش سوزان بدومی چشاندیم .

توضیحات :

« الریح » : باد . مفعول فعل محذوف (سَخَّرْنَا) است (نگا : ص / 36) . « عُذُّهَا » : بامدادان آن . مراد حرکت باد از صبح تا ظهر است . « رَوَّاحَهَا » : شامگاهان آن . مراد حرکت باد به هنگام برگشت از ظهر تا شب است . باد چگونه دستگاه سلیمان - اعم از تخت یا فرش او - را به حرکت درمی آورده است ، بر ما روشن نیست . « أَسَدَلْنَا » : جاری ساختیم . از ماده (سَدَلْنَا) . « عَيْنَ » : چشمه . مراد معدن است . « الْقِطْرُ » : مس مذاب (نگا : كهف / 96) . « يُأْذِنُ رَبُّهُ » : به فرمان پروردگارش . مراد این است که خدا ایشان را مسخر و مطیع سلیمان کرد . « يَزُغْ » : منحرف و کج شود . یعنی بر سلیمان عصیان و طغیان کند .

سوره سبأ آیه 13

متن آیه :
 يَعْمَلُونَ لَهُ مَا يَشَاءُ مِنْ مِّجَارٍ رَبِّهِ وَتَمَّآ يَثِيلَ وَجِفَانٍ كَالْجَوَابِ وَقُدُورًا سِيَّاتٍ اَعْمَلُوا
 آل دَاوُدَ شُكْرًا وَقَلِيلٍ مِّنْ عِبَادِيَ الشُّكُورِ

ترجمه :

آنان هر چه سلیمان می خواست برایش درست می کردند ، از قبیل : پرستشگاههای عظیم ، مجسمه ها ، ظرفهای بزرگ غذاخوری همانند حوضها ، و دیگهای ثابت (که از بزرگی قابل جا به جایی نبود . به دودمان داود گفتیم :) ای دودمان داود ! سپاسگزاری (این همه نعمت را) بکنید ، و (بدانید که) اندکی از بندگانم سپاسگزارند (و خدای را به هنگام خوشی و نعمت یاد می آرند . پس کاری کنید که از زمره این گروه گزیده شکرگزار باشید) .

توضیحات :

« مِّجَارٍ رَبِّهِ » : جمع محراب ، معبدها و پرستشگاهها . قصرها و کاخها . « تَمَّآ يَثِيلَ » : جمع تمثال ، مجسمه ها و تندیسها . « جِفَانٍ » : جمع جَفْنَةٌ ، ظرفهای غذاخوری . « الْجَوَابِ » : اصل آن (الْجَوَابِي) است و جمع جَابِيَةٌ ، حوضها . « جِفَانٍ كَالْجَوَابِ » : مراد ظرفهای غذاخوری همچون حوض است . از قبیل : مجمعه ها و سینیه های بزرگ . « قُدُورًا » : جمع قِدْر ، دیکها . « رَأْسِيَّاتٍ » :

جمع راسیة ، ثابت و پابرجا . مراد از (قُدُور راسیات) دیکهائی است که به سبب بزرگی و سنگینی آنها را از جا تکان ندهند و بالا و پائین نبرند . «الشکور» : بسیار سپاسگزار .

سوره سبأ آیه 14

متن آیه :
 قَلَمًا قَضَيْنَا عَلَيْهِ الْمَوْتَ مَا دَلَّهُمْ عَلَى مَوْتِهِ إِلَّا دَابَّةُ الْأَرْضِ تَأْكُلُ
 مِنْسَأَتَهُ فَلَمَّا خَرَّ تَبَيَّنَتِ الْجِنَّ أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ مَا لَبِثُوا فِي
 الْعَذَابِ الْمُهِينِ

ترجمه :

زمانی که بر سلیمان (که سمبل قدرت و عظمت بود) مرگ مقرر داشتیم ، جنیان را از مرگ او نیاگاهانید مگر موربانه هائی که (مدتها بود به عصای سلیمان رخنه کرده بودند و) عصای وی را می خوردند . هنگامی که سلیمان (که در میان جنیان بر عصای خود تکیه زده بود و کارهای ایشان را می پائید) فرو افتاد ، فهمیدند که اگر آنان از غیب مطلع می بودند ، در عذاب خوار کننده (بیگاری و اسارت) باقی نمی ماندند (و راه خود را در پیش می گرفتند) .

توضیحات :

« قَضَيْنَا » : مقرر داشتیم . واجب گردانیدیم . فرمان صادر کردیم . « دَابَّةُ الْأَرْضِ » : موربانه . چوبخواره . چوبخوارک . واژه (اَرْض) به معنی (اَكْل) یعنی خوردن است . یا این که جمع (اَرْضَة) به معنی موربانه بوده و در نتیجه (دَابَّةُ الْأَرْضِ) معنی موربانها و چوبخوارهها و چوبخوارکها دارد . « مِنْسَأَةٌ » : عصاره . « تَبَيَّنَتِ » : فهمیدند و دانستند . این فعل از افعال ذو وجهین است و در اینجا به صورت متعدی به کار رفته است . فاعل آن (الْجِنَّ) و مفعول آن جمله (أَنْ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ . . .) می باشد . « لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ الْغَيْبَ » : اشاره به این است که جنیان که مردمان این همه خوارق و اوهام بدیشان نسبت می دهند ، و گویا فالگیران و کاهنان و دیگر شایدان ، سحر و جادورا با استمداد از ایشان می کنند ، و بالاخره از غیب آگاهشان می دانند ، قرآن آنان را در کار غیب همچون انسانها ناتوان و درمانده معرفی می فرماید . « الْعَذَابِ الْمُهِينِ » : چه بسا اشاره به کارهای سنگین و سختی باشد که سلیمان گاهی به عنوان جریمه و مجازات بر عهده گروهی از جنیان می گذاشت . یا این که عدم آزادی ، خودش عذاب خوار کننده و کمرشکنی است .

سوره سبأ آیه 15

متن آیه :
 لَقَدْ كَانَ لِسَبَإٍ فِي مَسْكِهُمْ آيَةٌ جَاءَتَانِ عَنْ يَمِينٍ وَشِمَالٍ كُنُوزٌ مِنْ رِزْقِ رَبِّكُمْ وَاشْكُرُوا لَهُ بَلَدَةٌ طَيِّبَةٌ وَرَبٌّ غَفُورٌ

ترجمه :

برای اهالی سبأ در محل سکو و نتشان نشانه ای (از قدرت خدا) بود . دو باغ (عظیم و گسترده) در سمت راست و چپ (شهر یمن ، با میوه های فراوان .

بدیشان گفته شد :) از روزی پروردگارتان بخورید و شکر او را به جای آورید . شهری است پاک و پاکیزه ، و (پربرکت و نعمت ، و آفریدگارتان) پروردگاری است بس آمرزنده .

توضیحات :

« بَدِيًّا » : قبيله مشهور سَدِيًّا . شهر سَدِيًّا . ساکنان شهر سَدِيًّا . « مَسْكَنِهِمْ » : محل سکونت ایشان که مَأْرَب است و در 100 کیلومتری صنعاء قرار دارد . « آيَةَ » : نشانه قدرت خداوند تعالی . « جَنَّاتٍ » : دو باغ . مراد باغهاي فراوان و متصل به هم است . بدل از (آيَةَ) یا خیر مبتدای محذوف و تقدیر چنین است : هِيَ جَنَّاتٍ ، و یا این که مبتدایست و خیر آن محذوف بوده و دراصل چنین است : هُنَاكَ جَنَّاتٍ . « بَلَدَةٌ » : شهر . خیر مبتدای محذوف است و تقدیر چنین است . هَذِهِ بَلَدَةٌ .

سوره سَبَأُ آیه 16

متن آیه :

فَأَعْرَضُوا فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ سَيْلَ الْعَرْمِ وَبَدَّلْنَاهُمْ بِجَنَّتَيْهِمْ جَنَّتَيْنِ ذَوَاتِي أُكُلِ خَمْطٍ وَأَثَلٍ وَشَيْءٍ مِّن سِدْرٍ قَلِيلٍ

ترجمه :

اما آنان (از شکر نعمت) روی گردان شدند (و مغرور رفاه و لذائذ گشتند) . بدین سبب ما سیل ویرانگری را به سویشان روان کردیم و باغهاي (پربرکت و پرمیوه) ایشان را به باغهاي (بیارزش) با میوههاي تلخ ، و درختهاي شوره گز و اندکی درخت سدر ، مبدل ساختیم .

توضیحات :

« الْعَرْمِ » : ویرانگر . در این صورت (سَيْلِ الْعَرْمِ) اضافه موصوف به صفت است . یا این که جمع عَرْمَةٌ ، به معنی سد است . برخی هم آن را نام دره اي دانسته اند . « أُكُلِ » : ثمره (نگا : رعد / 4) . « خَمْطٍ » : تلخ . بدمزه . « أَثَلٍ » : گز . شوره گز . « سِدْرٍ » : نام درختی است مشهور به گنار .

سوره سَبَأُ آیه 17

متن آیه :

ذَلِكَ جَزَاءُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَهَلْ نُجَازِي إِلَّا الْكَفُورَ

ترجمه :

این (تعویض و تبدیل ،) چیزی بود که به خاطر کفران نعمت ، ایشان را بدان کیفر دادیم . مگر ما جز ناسپاس را مجازات می کنیم ؟

توضیحات :

« هَلْ نُجَازِي ؟ » : آیا مجازات می کنیم و کیفر می دهیم ؟

سوره سَبَأُ آیه 18

متن آیه :

وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرَى ظَاهِرَةً وَقَدَّرْنَا فِيهَا

الَسِّيرَ سِيرُوا فِيهَا لِيَالِيَّ وَأَيَّامًا آمِنِينَ

ترجمه :

میان آنان و شهرهای دیگری که پربرکت و نعمت کرده بودیم، شهرکها و روستاهائی ساخته و پرداخته بودیم که (از یکی، دیگری) نمایان بود، و در میان آنها فاصله‌های مناسب و نزدیک به هم ترتیب داده بودیم (به گونه‌ای که امنیت برقرار بود و نیازی هم به حمل آب و توشه سفر دیده نمی‌شد. توسط انبیاء بدیشان پیام دادیم که) شبها و روزها در امن و امان در آنها سیر و سفر کنند (و از حق منحرف نشوند و به یاد الطاف خدا باشند و پرستش‌ش‌ها را فراموش ننمایند).

توضیحات :

« قُرَى ظَاهِرَةً » : شهرها و روستاهائی که به هم نزدیک و از یکدیگر نمایان باشند. « قَدَرْنَا » : مقدر کردیم. نظم و نظام بخشیدیم و سرو سامان دادیم. مراد تنظیم فواصل و ترتیب محل‌های غذاخوری و استراحت شبانه و روزانه است.

سوره سبأ آیه 19

متن آیه :

وَقَالُوا رَبَّنَا بَاعِدْ بَيْنَ أَسْفَارِنَا وَظَلَمُوا أَنْفُسَهُمْ فَجَعَلْنَاهُمْ أَحَادِيثَ وَمَزَّقْنَاهُمْ كُلَّ مُمَزَّقٍ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ

ترجمه :

اما ایشان (مست و مغرور نعمت و قدرت گشتند و همچون بنی‌اسرائیل از خوشیها سیر شدند و) گفتند : پروردگارا! فاصله‌های (منازل) سفرهای ما را زیاد بفرما (تا فقرای بی‌سروپا نتوانند همچون ما اغنیاء سفر کنند.) و بدین وسیله به خود ستم کردند و (ما چنان زندگانی ایشان را پریشان کردیم و در هم پیچیدیم که) آنان را سخنانی (بر سر زبانها) نمودیم، و سخت متلاشی‌شان ساختیم (و هر کدام را به گوشه‌ای از جهان پرت کردیم). قطعاً در این سرگذشت، نشانه‌های عبرت برای همه شکیبایان سپاسگزار است.

توضیحات :

« بَاعِدْ » : دور کن. فاصله بینداز. « بَيْنَ أَسْفَارِنَا » : این درخواست به درخواست بیجای بنی‌اسرائیل می‌ماند که می‌گفتند : کو سیر و پیاز؟! (نگا: بقره / 61). چه بسا مراد از این خواست، توسعه طلبی و گسترش منطقه نفوذ و قدرت، یعنی چیزی نزدیک به مفهوم امپریالیسم امروزی باشد. « أَحَادِيثَ » : مراد سخنانی است که بر سر زبانها و نقل مجالس بوده و به عنوان افسانه عبرت و ضرب‌المثل نابودی قدرت روایت می‌شده است. « مَزَّقْنَاهُمْ... » : (نگا: سبأ / 7).

سوره سبأ آیه 20

متن آیه :

وَلَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ فَاتَّبَعُوهُ إِلَّا قَرِيْقًا مِّنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

واقعاً ابلیس پندار خود را درباره آنان راست گرداند (و به کرسی نشاند)
چرا که همگی از او پیروی کردند مگر گروه اندکی از مؤمنان .

توضیحات :

« لَقَدْ صَدَّقَ عَلَيْهِمْ إِبْلِيسُ ظَنَّهُ » : ابلیس گمان و آرزوی خود را درباره ایشان واقعیت بخشید . شیطان پنداری که درباره آنان داشت ، محقق یافت . « عَلَيْهِمْ » : واژه (عَلَيَّ) به معنی (فی) است . « ظَنَّهُ » : اشاره به آرزو و قصد ابلیس در حق انسانها ، به هنگام طرد شیطان از آستانه یزدان است (نگا : اعراف / 11 - 18 ، حجر / 38 - 44) .

سوره سبأ آیه 21

متن آیه :

وَمَا كَانَ لَهُ عَلَيْهِمْ مِنْ سُلْطَانٍ إِلَّا لِنَعْلَمَ مَنْ يَأْتِيهِمْ بِالْآخِرَةِ مِمَّنْ هُوَ مِنْهَا فِي شَكٍّ وَرَبُّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَفِيظٌ

ترجمه :

شیطان هیچ گونه قدرتی بر آنان نداشت (تا با آن بتواند ایشان را به پیروی از خود وادارد . تنها کاری که از دست او ساخته است ، وسوسه است . این هم بدو داده نشده است) مگر بدان خاطر تا بدانیم که چه کسی به آخرت ایمان می آورد ، و چه کسی درباره آن متردد می ماند . پروردگار تو مراقب (احوال) و نگهدار (حساب افعال بندگان) است .

توضیحات :

« سُلْطَانٍ » : سلطه و قدرت و استیلاء . « لِنَعْلَمَ » : (نگا : بقره / 143 ، آل عمران / 140 و 142 و 167 ، مائده / 94 ، کهف / 12) . « حَفِيظٌ » : (نگا : هود / 57) .

سوره سبأ آیه 22

متن آیه :

قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَمْلِكُونَ مِنْ ثِقَالِ ذَرْقٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ وَمَا لَهُمْ فِيهِمَا مِنْ شِرْكٍَ وَمَا لَهُ مِنْهُمْ مَنْ ظَاهِرٌ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! به مشرکان) بگو : کسانی را به فریاد بخوانید که بجز خدا (معبود خود) می پندارید . (اما بدانید آنها هرگز گرهی از کارتوان نمی گشایند و سودی و زبانی به شما نمی رسانند . چرا که) آنها در آسمانها و زمین به اندازه ذره ای مالک چیزی نیستند و در آسمانها و زمین کمترین حق مشارکت (در خلقت و مالکیت و اداره جهان) نداشته (و انباز خدا نمی باشند) ، و خداوند در میانشان یاور و پشتیبانی ندارد (تا در اداره مملکت کائنات بدو نیاز مند باشد) .

توضیحات :

« زَعَمْتُمْ » : گمان برده اید . بعد از آن ، جمله (أَنْتَهُمُ إِلَهَةٌ) مقدر است . « مِنْ دُونِ اللَّهِ » : بجز خدا . بعد از آن جمله (لَا يَسْتَجِيبُونَ دَعَاءَكُمْ) مقدر است . لذا مجموعاً چنین می‌شود : قُلْ ادْعُوا الَّذِينَ زَعَمْتُمْ أَنْتَهُمُ إِلَهَةٌ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَا يَسْتَجِيبُونَ لَكُمْ . « شِرْكٌ » : مشارکت . نصیب و بهره . « ظَهِيرٌ » : یاور و پشت‌تکیان .

سوره سبأ آیه 23

متن آیه :
وَلَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ عِنْدَهُ إِلَّا لِمَنْ أَذِنَ لَهُ حَتَّىٰ إِذَا فُزِعَ عَنْ قُلُوبِهِمْ قَالُوا مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ قَالُوا الْحَقُّ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْكَبِيرُ

ترجمه :

هیچ گونه شفاعتی در پیشگاه خدا سودمند واقع نمی‌گردد ، مگر شفاعت کسی که خدا بدو اجازه (میانجیگری) دهد (و آن هم جز خوب و پسندیده نگوید . در آن روز اضطراب و وحشتی بر دل‌های شفاعت‌کنندگان و شفاعت‌شوندگان چیره می‌شود ، و در انتظار این هستند که ببینند خداوند به چه کسانی اجازه شفاعت می‌دهد و برای چه کسانی باید شفاعت بشود . این حالت اضطراب و نگرانی هم‌چنان ادامه می‌یابد) تا زمانی که (فرمان از ناحیه خدا صادر می‌شود و) فزع و اضطراب از دل‌های آنان زایل می‌گردد . (گروهی رو به گروه دیگر کرده شادان و خندان می‌پرسند :) آیا پروردگارتان چه (دستوری صادر) فرمود ؟ می‌گویند : حق را (صادر) فرمود (که اجازه شفاعت است) و او والا و بزرگوار است .

توضیحات :

« لَا تَنْفَعُ الشَّفَاعَةُ » : (نگا : بقره / 254 و 255 ، طه / 109 ، انبیاء / 28 ، نجم / 26) . « فُزِعَ » : هراس برطرف شد . باب تفعیل فُزِعَ ، برای سلب است . « قَالُوا : مَاذَا قَالَ رَبُّكُمْ » : این جمله جنبه مزده به یکدیگر را دارد و بیانگراوج شادی شفاعت‌کنندگان و شفاعت‌شوندگان است . « الْحَقُّ » : درست . مراد اجازه شفاعت برابشرائط مذکور آیات دیگر قرآن است .

سوره سبأ آیه 24

متن آیه :
قُلْ مَنْ يَرْزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ قُلِ اللَّهُ وَإِنَّا أَوْ إِيَّاكُمْ لَعَلَىٰ هُدًى أَوْ فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! به مشرکان) بگو : چه کسی شما را از آسمانها و زمین روزی می‌رساند (و برکات و نعمات آنها را در اختیارتان می‌گذارد ؟ اگر از روی عناد پاسخت ندادند ، خودت) بگو : خدا . قطعاً یا ما (مؤمنان) و یا شما (مشرکان) برهدایت یا ضلالت آشکاری هستیم . (چرا که عقیده ما و شما با هم تضاد روشنی دارد . پس حتماً گروهی از ما و شما اهل هدایت و دسته‌ای گرفتار ضلالت است) .

توضیحات :

« مِنْ السَّمَاوَاتِ » : رو زيبهاي پروردگار كه از ناحيه آسمان ، يعني از سوي بالا به ما مي رسد ، همچون : نور و حرارت آفتاب و هوا و برف و باران . « وَ الْأَرْضِ » : بركات زمين همچون : منابع آبهاي زير زميني و معادن گوناگون .

سوره سبأ آيه 25

مَتْنُ آيَةٍ :
قُلْ لَّا تُسْأَلُونَ عَمَّا أَجْرَ مِنَّا وَلَا نُسْأَلُ عَمَّا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

بگو : از شما درباره گناهاني كه ما کرده ایم ، و از ما درباره گناهاني كه شما کرده اید ، پرسیده نمي شود (و پافشاري ما براي راهنمائي شما تنها جنبه دلسوزي به حال شما دارد و بس) .

توضیحات :

« أَجْرٌ مِنَّا » : مرتكب گناه شده ایم .

سوره سبأ آيه 26

مَتْنُ آيَةٍ :
قُلْ يَجْمَعُ بَيْنَنَا رَبُّنَا ثُمَّ يَفْتَحُ بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَهُوَ الْفَتَّاحُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

بگو : پروردگارمان ما را (در روز رستاخيز) گرد مي آورد و سپس در ميان ما به حق داوري مي كند . تنها او داور آگاه (از كارهاي ما و شما) است .

توضیحات :

« يَفْتَحُ » : قضاوت و داوري مي كند (نگا : شعراء / 118) . « الْفَتَّاحُ » : قاضي و داور (نگا : اعراف / 89) .

سوره سبأ آيه 27

مَتْنُ آيَةٍ :
قُلْ أَرُونِي الَّذِينَ أَلْحَقْتُمْ بِهِ شُرَكَاءَ كَلَّا بَلْ هُوَ اللَّهُ الْأَعَزُّ يَزُ الْأَحْكَيمُ

ترجمه :

بگو : كساني را كه به عنوان شريك خدا به خدا ملحق ساخته ايد ، به من نشان دهيد (تا ببينم برابر کدام ويژگي ، در الوهيت با خدا وندي آنها زند كه چيزي همسان او نيست ؟ !) نه ، هرگز ! (چنين چيزي ممكن نيست . آخر اين يك مشت سنگ و چوب خاموش و بي جان ، كه آنها را سميل و نماد ارواح و فرشتگان مي دانيد ، ساخته و پرداخته دست خودتان بوده و مرتبه خدائي را نشايند) بلكه تنها الله (كه آفريدگار آسمانها و زمين) و چيره و كار بجا است ، خداست و بس .

توضیحات :

« أَرُونِي » : به من بنماييد . نشايند دهيد . « بِهِ » : به خدا . « شُرَكَاءَ » : حال (الَّذِينَ) است . « هُوَ اللَّهُ الْأَعَزُّ يَزُ الْأَحْكَيمُ » : (هُوَ) مبتدا و (اللَّهُ) خبر

آن بوده و تفسیرش می کند و (الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) صفت اول و دوم (الله) است . یا این که (هو) ضمیر شأن و (الله) مبتدا و (الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ) خبر اول و دوم است .

سوره سبأ آیه 28

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمَا أَرْسَلْنَاكَ إِلَّا كَمَا فَعَّاهُ لِلنَّاسِ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

ما تو را برای جملگی مردمان فرستاده ایم تا مژده رسان (مؤمنان به سعادت ابدی) و بیم دهنده (کافران به شقاوت سرمدی) باشی ، ولیکن اکثر مردم (از این معنی) بی خبرند (و همگانی بودن نبوت تو را باور نمی دارند) .

توضیحات :

« كَمَا فَعَّاهُ » : همه . جملگی (نگا : بقره / 208 ، توبه / 36 و 122) . حال ضمیر (كَ) است . اسم فاعل و (ه) برای مبالغه است همچون رَاوِيَةً ، و یا این که مصدر است همچون عَاوِيَةً . یا این که حال مقدم (ناس) است . « بَشِيرًا وَنَذِيرًا » : حال (كَ) هستند . این آیه جهانی بودن دعوت پیغمبر را می رساند (نگا : اعراف / 158 ، انعام / 19 ، فرقان / 1) .

سوره سبأ آیه 29

مَتْنِ آيَةٍ :
وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

(کافران) می گویند : اگر راست می گوئید (که رستاخیزی در میان است ، به ما بگوئید) این وعده کی به وقوع می پیوندد ؟ !

توضیحات :

« مَتَى هَذَا الْوَعْدُ ؟ » : مراد وعده وقوع قیامت و داخل شدن نیکان به بهشت و ورود بدان به دوزخ است . البته پرسش کافران جنبه استهزاء داشت .

سوره سبأ آیه 30

مَتْنِ آيَةٍ :
قُلْ لَكُمْ مِيعَادُ يَوْمٍ لَا تَسْتَأْخِرُونَ عَنْهُ سَاعَةً وَلَا تَسْتَأْخِرُونَ

ترجمه :

بگو : وعده شما روز مشخصی است که نه ساعتی از آن پستی می گیرید ، و نه ساعتی از آن پیشی می گیرید .

توضیحات :

« مِيعَادُ يَوْمٍ » : مراد از میعاد ، زمان شیء موعود است . اضافه به چیزی شده است که بیانگر آن است . یعنی : میعاد هو یوم . « لَا تَسْتَأْخِرُونَ ... » : (

نگا : اعراف / 34 ، یونس / 49) .

سوره سبأ آیه 31

متن آیه :
وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَنْ نُؤْمِنَ بِهَذَا الْقُرْآنِ وَلَا بِالَّذِي بَيْنَ يَدَيْهِ وَلَوْ تَرَى
إِذِ الظَّالِمُونَ مَوْفُوفُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْجَعُ بَعْضُهُمْ إِلَى بَعْضِ الْقَوْلِ يَقُولُ الَّذِينَ
اسْتَضَعَفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لَوْلَا أَنْتُمْ لَكُنَّا مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

کافران میگویند : ما هرگز به این قرآن و دیگر کتابهای پیش از آن ایمان نخواهیم آورد . اگر برایت ممکن بود که ببینی (حال چنین ستمگرانی را) در آن زمان که ستمگران در پیشگاه پروردگارشان (برای حساب و کتاب) نگاه داشته شده اند (از کارشان در شگفت میماندی . چرا که) همه با یکدیگر در گفتگویند و هر یکی گناه را به گردن دیگری می اندازند . مستضعفان و زبردستان ، به مستکبران و بالادستان میگویند : اگر شما نبودید (و ما را گمراه نمی کردید) ما ایمان می آوردیم (و اکنون رستگار می شدیم) .

توضیحات :

« وَلَوْ تَرَى . . . » : (نگا : انعام / 27 و 30 و 93 ، انفال / 50 ، سجده / 12) . « يُرْجَعُ » : رد می کنند . بازگشت می دهند . مراد لومه و سرزنش و گناه را به گردن یکدیگر انداختن است . این فعل از افعال ذو وجهین است و در اینجا متعدی است .

سوره سبأ آیه 32

متن آیه :
قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا لِلَّذِينَ اسْتَضَعَفُوا أَنَحْنُ صَدَدْنَاكُمْ عَنِ الْهُدَى بَعْدَ إِذْ
جَاءَكُمْ بَلْ كُنْتُمْ مَجْرُمِينَ

ترجمه :

مستکبران هم به مستضعفان میگویند : آیا ما شما را از هدایتی باز داشته ایم که برایتان آمده بوده است ؟ ! (هرگز ما چنین کاری را نکرده ایم و) بلکه خود شما گناهکار بوده اید (و به کفر و الحاد گرائیده اید) .

توضیحات :

« صَدَدْنَاكُمْ » : شما را بازداشتیم . مانع شما بوده ایم .

سوره سبأ آیه 33

متن آیه :
وَقَالَ الَّذِينَ اسْتَضَعَفُوا لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا بَلْ مَكْرُ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ إِذْ
تَأْمُرُونَ نَبَأَ أَنْ يَكْفُرَ بِاللَّهِ وَتَجْعَلَ لَهُ أَنْدَادًا وَأَسْبِرُوا النَّدَامَةَ لَمَّا رَأَوُا الْعَذَابَ
وَجَعَلْنَا الْأَعْمَالَ فِي آعْنَاقِ الَّذِينَ كَفَرُوا هَلْ يُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

مستضعفان به مستکبران (بار دیگر) میگویند : بلکه تو طئه‌ها و تبلیغات مکارانه شما در شب و روز سبب شد که ما از هدایت بازمانیم ، در آن هنگامی که شما به ما دستور می‌دادید که خدا را به یگانگی نشناسیم و انبازها و همتاهائی برای او قرار دهیم . (سرانجام هر دو گروه از شدت وحشت ، نفس‌هایشان در سینه‌ها حبس می‌شود) و پیشیمانی خود را پنهان می‌دارند ، بدان گاه که عذاب را مشاهده می‌کنند و ما غل و زنجیرها را به گردن کافران می‌اندازیم (و ایشان را روانه دوزخ می‌سازیم) . آیا به آنان جزائی جز (جزای) کارهائی که می‌کرده‌اند داده می‌شود ؟

توضیحات :

« مَكْرًا لَّيْلٍ وَالنَّهَارِ » : نیرنگ شب و روز ، یعنی حيله‌گریها و تو طئه‌های مستمر شما درباره ما ما را از هدایت بازداشت . « أَنْذَادًا » : همگونها و همتاها . مراد انبازها و شرکاء است . « أَسْرًا » : پنهان داشتند . مراد بند آمدن زبان از گفتار به خاطر شدت وحشتی است که از مشاهده عذاب بدیشان دست می‌دهد . یا این که (أَسْرًا) از اضداد است و به معنی : اظهار پیشیمانی کردند « هَلْ يَجْزُونَ إِلَّا مَا ... » : مراد تجسم اعمال است . یعنی این اعمال و کردار کفار و مجرمین است که به صورت زنجیرهای اسارت بر گردن و دست و پای آنان گذارده می‌شود . یا این که انسان جزای همان چیزهائی را می‌بیند که کرده است و لا غیر .

سوره سبأ آیه 34

متن آیه :

وَمَا أَرْسَلْنَا فِي قَرْيَةٍ مِّنْ نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

ترجمه :

ما به هر شهر و دیاری که پیغمبری را فرستاده ایم ، سران و متنعمان آنجا گفته‌اند : ما بدانچه آورده‌اید باور نداریم .

توضیحات :

« قَرْيَةٍ » : شهر و دیار . « نَّذِيرٍ » : بیم دهنده . مراد پیغمبر الهی است . « مُتْرَفُوهَا » : مراد رؤساء و اغنیاء و زورمداران و متنعمان و بالآخره مستان ناز و نعمت و قدرت است (نگا : اسراء / 16 ، مؤمنون / 64) . « أَرْسِلْتُمْ بِهِ » : (نگا : ابراهیم / 9) .

سوره سبأ آیه 35

متن آیه :

وَقَالُوا نَحْنُ أَكْثَرُ أَمْوَالًا وَأَوْلَادًا وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ

ترجمه :

و گفته‌اند : ما که (در دنیا) اموال و اولاد بیشتری داریم و (این نشانه علاقه و محبت خدا به ما است ، و در آخرت هم) ما هرگز عذاب نمی‌بینیم و

شد کنگه نمی‌شویم .

توضیحات :
« آمَوَالًا وَ أَوْلَادًا » : تمییز زند .

سوره سبأ آیه 36

مِثْنِ آيَةٍ :
قُلْ إِنْ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَقْدِرُ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

بگو : پروردگارم روزی را برای هر کس که خود بخواهد فراخ یا تنگ می‌گرداند (اعم از عاصی و مطیع . داشتن و نداشتن ، نشانه محبت و خوشنودی ، و یا نفرت و ناخوشنودی خدا از بنده نیست) و لیکن بیشتر مردم (چنین چیزی را) نمی‌دانند .

توضیحات :
« يَبْسُطُ وَ يَقْدِرُ » : (نگا : رعد / 26 ، اسراء / 30 ، قصص / 82) .

سوره سبأ آیه 37

مِثْنِ آيَةٍ :
وَمَا أَمْوَالِكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ بِآلَتِي تُقَرَّبُ بِكُمْ عِنْدَنَا زُلْفَىٰ إِلَّا مَنْ آمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُولَٰئِكَ لَهُمْ جَزَاءُ الضَّعْفِ بِمَا عَمِلُوا وَهُمْ فِي الْغُرُفَاتِ آمِنُونَ

ترجمه :

اموال و اولاد شما چه یزهایی نیستند که شما را به ما نزدیک و مقرب سازند ، بلکه کسانی که ایمان بیاورند و کارهای شایسته و بایسته بکنند آنان (مقرب درگاه الهی بوده و) در برابر اعمالی که انجام داده اند پاداش مضاعف دارند ، و ایشان در طبقات بالا (یعنی در برترین منازل بهشت) در امن و امان بسر می‌برند .

توضیحات :

« زُلْفَىٰ » : قرب و منزلت . پایه و مقام . مفعول مطلق است و هم معنی با مصدر فعل . « الضَّعْفِ » : مضاعف . چندین برابر . مراد دست کم يك به ده است (نگا : انعام / 160) . « إِلَّا » : لیکن . اما . « مَنْ » : مستثنی از ضمیر (كُمْ) در فعل (تُقَرَّبُ بِكُمْ) است و یا مبتدا و ما بعد آن خبر است . « الْغُرُفَاتِ » : (نگا : زمر / 20 ، عنکبوت / 58) . « جَزَاءُ الضَّعْفِ » : اضافه موصوف به صفت ، و یا اضافه مصدر به مفعول خود است .

سوره سبأ آیه 38

مِثْنِ آيَةٍ :
وَالَّذِينَ يَسْعَوْنَ فِي آيَاتِنَا مُعَاجِزِينَ أُولَٰئِكَ فِي الْعَذَابِ مُحْضَرُونَ

ترجمه :

کسانی که (درد نیا پیوسته) تلاش می‌کنند آیات ما را تکذیب و

انکار کنند، و تصوّر می کنند که (پیغمبر را شکست می دهند و او را) درمانده می سازند (و جلو پخش قرآن و فرمان یزدان را می گیرند) آنان به عذاب احضار شدگان نند (و جاودانه در آن ماندگار می مانند) .

توضیحات :
« الَّذِينَ يَسْعَوْنَ... » : (نگا : حجّ / 51 ، سبأ / 5) . « مُحْضَرُونَ » : احضار شدگان . یعنی فرشتگان به زور آنان را درد و زخ حاضر می آورند (نگا : قصص / 61) .

سوره سبأ آیه 39
متن آیه :
قُلْ إِنَّ رَبِّي يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ وَيَقْدِرُ لَهُ وَمَا أَنزَلْنَا مِّنْ شَيْءٍ فَهُوَ يَخْلِفُهُ وَهُوَ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

ترجمه :
بگو : پروردگارم روزی را برای هر کس از بندگانش که بخواهد فراخ و یا تنگ می گرداند ، و هر چه را (در راه خدا) بپخششید و صرف کنید ، خدا جای آن را پرمی کند ، و او بهترین روزی دهندگان است .

توضیحات :
« يَخْلِفُهُ » : جای آن را پرمی کند . عوض آن را می دهد .

سوره سبأ آیه 40
متن آیه :
وَيَوْمَ يَحْشُرُهُمْ جَمِيعاً ثُمَّ يَقُولُ لِلْمَلَأِئِكَةِ أَهَؤُلَاءِ إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ

ترجمه :
(یا داور شو) روزی را که خداوند جملگی آنان را گرد می آورد و سپس به فرشتگان (رودرویی فرشته پرستان) می گوید : آیا اینان شما را (به جای من) پرستش می کرده اند ؟ !

توضیحات :
« إِيَّاكُمْ كَانُوا يَعْبُدُونَ » : مراد این است که ای فرشتگان شما به این جماعت گفته اید که آنان شما را پرستش کنند ؟ این سؤال برای تنبیه و شرمندگی هر چه بیشتر کافران و مشرکان است .

سوره سبأ آیه 41
متن آیه :
قَالُوا سُبْحَانَكَ أَنْتَ وَإِئِنَّا مِنْ دُونِهِمْ بَلْ كَانُوا يَعْبُدُونَ الْجِنَّ أَكْثَرَهُمْ مِنْهُمْ مُّؤْمِنُونَ

ترجمه :
می گویند : تو منزّهی (از این نسبت های ناروایی که به ساحت مقدّست داده اند ، ما به هیچ وجه با این گروه ارتباط نداشته ایم) و تنها تو یار و

یاور ما بوده ای نه آنان . بلکه ایشان جَنّیان را می پرستیده اند ، و اکثر آنان بدیشان ایمان داشته اند .

توضیحات :
« أَنْتَ وَإِيَّتِنَا مِنْ... » : (نگا : فرقان / 18) . « الْجِنَّ » : مراد شیاطین است (نگا : نساء / 117) .

سوره سبأ آیه 42

متن آیه :
قَالَ يَوْمَ لَا يَمْلِكُ بَعْضُكُمْ لِبَعْضٍ نَفْعًا وَلَا ضَرًّا وَنَقُولُ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُوقُوا عَذَابَ النَّارِ الَّتِي كُنْتُمْ بِهَا تُكَذِّبُونَ

ترجمه :
در آن روز هیچ يك از شما نمی تواند برای دیگری سودی و زیانی داشته باشد ، و به ستمگران می گوئیم : عذاب آتشی را بچشید که آن را دروغ می دانستید .

توضیحات :
« الْيَوْمَ » : آن روز که قیامت است . امروز که قیامت است .

سوره سبأ آیه 43

متن آیه :
وَإِذَا تَنَلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا رَءِيَاتٍ قَالُوا مَا هَذَا إِلَّا رَجُلٌ يُرِيدُ أَنْ يَصُدَّكُمْ عَمَّا كَانْتُمْ يَعْبُدُونَ وَإِنَّا لَنَرَاهُ فِي صَدْرِكُمْ كَمَا كَفَرُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ إِنَّ هَذَا إِلَّا سِحْرٌ بَيْنَ

ترجمه :
و هنگامی که آیه های روشن ما بر آنان خوانده می شود ، می گویند : او مردی است که می خواهد شمارا بازدارد از چیزهایی که پدرانتان پرستش می کرده اند . و می گویند : این (قرآن) جز دروغ بزرگی نیست که (به خدا) نسبت داده شده است . هم چنین کافران هنگامی که قرآن برایشان می آید درباره آن می گویند : این جادوی آشکاری بیش نیست .

توضیحات :
« رَءِيَاتٍ » : واضح و آشکار . حال است « مَا هَذَا... » : مرادشان پیغمبر اسلام است . « إِنْكَ » : سخنی که حقیقت نداشته باشد . دروغ (نگا : نور / 11 و 12 ، فرقان / 4) . « مُفْتَرِيًّا » : از پیش خود ساخته شده و به هم بافته شده . (نگا : قصص / 36) . « الْحَقِّ » : مراد قرآن است .

سوره سبأ آیه 44

متن آیه :
وَمَا آتَيْنَاهُمْ مِّنْ كُتُبٍ يَدْرُسُونَهَا وَمَا أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمْ قَبْلَكَ مِنْ نَذِيرٍ

ترجمه :

ما (قبلاً) هیچ کتابی برای ایشان نفرستاده ایم تا آن را بخوانند (و به اتکای آن ، سخنان تو را تکذیب کنند) ، و پیش از تو هیچ پیغمبری نیز به سویشان روانه نکرده ایم (تا در پرتو کلام او ، دعوت تازه اسلام را نادرست و ناروا بینند) .

توضیحات :

« يَدْرُسُونَهَا » : آن را می خوانند . « وَمَا أَرْسَلْنَا ... » : (نگا : قصص / 46 ، سجده / 3) .

سوره سبأ آیه 45

متن آیه :

وَكَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَمَا بَلَغُوا مِعْشَارَ مَا آتَيْنَاهُمْ فَكَذَّبُوا رُسُلِي وَكَيفَ كَانَ نَكِيرِ

ترجمه :

کسانی که پیش از اینان بوده اند . (آیات کتابهای آسمانی را) تکذیب کرده اند ، و حال این که اینان (حتی از لحاظ قوت و قدرت) به یکدهم ایشان هم نمی رسند ، از آنجا که پیغمبران مرا تکذیب کرده اند ، بنگرید که چگونه کیفرشان داده ام (و شهر و دیارشان را آئینه عبرت دیگران ساخته ام . پس شما ستمگران مکه ، و شما ستمگران تاریخ ، سرنوشت خود را از ایشان قیاس کنید و بدانید نه سنت الهی تغییر پذیر است و نه شما از آنان برتر و مقتدرترید) .

توضیحات :

« مِعْشَارَ » : ده يك . یکدهم . « نَكِيرِ » : ناخوشنودی و بد آمدنم از ایشان . مراد اثر ناخوشنودی است که کیفر و مجازات است (نگا : حج / 44) .

سوره سبأ آیه 46

متن آیه :

قُلْ إِنَّمَا أَعْطُكُمْ يَوْحِدَةً أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ مِثْلِيَ وَفِرَادَىٰ ثُمَّ تَتَفَكَّرُوا مَا بِصَاحِبِكُمْ مِنْ جِنَّةٍ إِنْ هُوَ إِلَّا نَذِيرٌ لَّكُمْ بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ

ترجمه :

بگو : من شما را تنها يك نصیحت می کنم ، و آن این است که : خالصانه برای خدا ، دو نفر دو نفر ، و یا يك نفر يك نفر ، برخیزید (و اندیشه های خفته را زنده کنید) . سپس (درباره محمد که سالها با او بسر برده اید فکر خود را به کار گیرید و) بیندیشید (تا پاکی و اما نتداری و سلامت جسمانی و روحانی او ، در خاطرهای مجسم شود . . . این) همدم و همنشین (دیرینه) شما ، جن زده و دیوانه نیست . بلکه او بیم دهنده شما از عذاب سختی است که در پیش است .

توضیحات :

« يَوَاحِدَةً » : به خصلت و نصیحت یگانه‌ای . « أَنْ تَقُومُوا لِلَّهِ » : و آن این که برای خدا برخیزید و دست به کار شوید . « مَا تُنِي » : دوتا دوتا . حال است . « فُرَادِي » : يك يك . مفرد آن فرداست (نگا : انعام / 94) . « جِنَّةٍ » : دیوانگی (نگا : اعراف / 184 ، مؤمنون / 25 و 70 ، سبأ / 8) . « بَيْنَ يَدَيْ » : پیش‌اپیش (نگا : اعراف / 57 ، نمل / 63 ، فرقان / 48) . جلو . پیش رو . « بَيْنَ يَدَيْ عَذَابٍ شَدِيدٍ » : قبل از وقوع عذاب سخت . رویارویی عذاب سخت . یعنی انگار عذاب خدا رویارویی انسان قرار گرفته است . یا این که آن اندازه نزدیک است که هر آن به انسان برسد .

سوره سبأ آیه 47

مِثْنِ آيَةٍ :
 قُلْ مَا سَأَلْتُكُمْ مِنْ أَجْرٍ فَهُوَ لَكُمْ إِنْ أَجْرِيَ إِلَّا عَلَى اللَّهِ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

ترجمه :

بگو : هر مزدی که (در قبال تبلیغ دعوت آسمانی) از شما خواسته باشم ، برای خودتان . (من پاداش مادی چشم نمی‌دارم ، و بلکه) اجر و مزد من بر خداست و بس . او آگاه از هر چیزی و حاضر و ناظر بر هر امری است .

توضیحات :

« شهید » : گواه . مطلع (نگا : آل‌عمران / 98 ، مائده / 117) .

سوره سبأ آیه 48

مِثْنِ آيَةٍ :
 قُلْ إِنَّ رَبِّي يَفْزِفُ بِالْحَقِّ عَلَّامُ الْغُيُوبِ

ترجمه :

بگو : پروردگار من ، حق را آشکارا بیان می‌دارد (و با آن باطل را از میان بر می‌دارد ... او) دانای نهانها و کاملاً آگاه از پنهانهاست .

توضیحات :

« يَفْزِفُ بِالْحَقِّ » : حق را به جان باطل می‌اندازد . (نگا : انبیاء / 18) . مراد بیان ادله حق به صورت قاطع و واضح است . یا این که منظور از افکندن حق ، ارسال کتب آسمانی برای انبیاء ، و القاء وحی الهی به قلوب پیغمبران : است .

سوره سبأ آیه 49

مِثْنِ آيَةٍ :
 قُلْ جَاءَ الْحَقُّ وَمَا يُبْدِيءُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ

ترجمه :

بگو : حق به میان آمد و باطل (در پرتو نور حق ، اثری از آن نماند و مُرد ، و لذا) نه کار تازه‌ای را می‌تواند انجام دهد ، و نه کار گذشته‌ای را می‌تواند از سر گیرد .

توضیحات :

« الْحَقُّ » : مراد اسلام است . « الْبَاطِلُ » : مراد کفر است . « مَا يُبَدِّئُ » : شروع نمی کند . نقش جدیدی ایفاء نمی کند . « مَا يُعِيدُ » : از سر نمی گیرد . دوباره انجام نمی دهد . نقش قدیم بازی نمی کند . « مَا يُبَدِّئُ الْبَاطِلُ وَمَا يُعِيدُ » : مراد نقش بر آب بودن همه نقشهای باطل است . انگار باطل به شخص مرده می ماند که نه کارهای گذشته را می تواند بکند و نه کارهای تازه ای از او ساخته است . ذکر این نکته ضروری است که نور اسلام فاعلیت زدودن کفر و شرک و نفاق را دارد ، همان گونه که نور ، ظلمت را می زداید . اما انسانها هم باید از نور آن استفاده کنند و قابلیت را بهم برسانند ، تا در پرتو فاعلیت فاعل و قابلیت قابل ، پیروزی ظاهر و حاصل شود .

سوره سبأ آیه 50

متن آیه :
قُلْ إِنْ ضَلَلْتُ فَإِنَّمَا أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي وَإِنِ اهْتَدَيْتُ فِيمَا يُوحِي إِلَيَّ رَبِّي إِنَّهُ سَمِيعٌ قَرِيبٌ

ترجمه :

(به مشرکان بت پرست) بگو : اگر من (با ترك بتها و دوری از آئین شما) گمراه شده باشم ، به زیان خود گمراه شده ام (و کیفر آن را می بینم) و اگر راهیاب بوده باشم ، در پرتو چیزهایی است که پروردگارم به من وحی می فرماید . او شنوا و نزدیک است (و اقوال و افعال ما بر او پنهان نمی ماند) .

توضیحات :

« أَضِلُّ عَلَىٰ نَفْسِي » : به زیان خود گمراه می شوم و کیفر آن را می بینم .

سوره سبأ آیه 51

متن آیه :
وَلَوْ تَرَىٰ إِذْ فَزَعُوا فَلَا قَوَّةَ وَآخِذُوا مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ

ترجمه :

اگر برایت ممکن بود ببینی (حال ستمگران را) در آن دم که به وحشت می افتند و راه گریزی ندارند و اصلاً مهلتی بدیشان داده نمی شود ، و از مکان نزدیکی گرفتار (و روانه آتش) می گردند ، (صحنه هراس انگیزی را خواهی دید که انسان از آن برخوردار می لرزد و بیتاب می شود) .

توضیحات :

« وَلَوْ تَرَىٰ » : (نگا : سبأ / 31) . « فَزَعُوا » : به هراس افتادند . سراسیمه شدند . « لَا قَوَّةَ » : هیچ رهایی نیست . مراد از (قَوَّة) گریز و مهلت است . یعنی اصلاً خدا بدیشان مهلت نمی دهد و راه گریزی هم ندارند . « مَكَانٍ قَرِيبٍ » : مراد این است که در اسرع وقت از نزدیکی محل گرفتارشان

می‌سازند . این آیه بیانگر حال آشفته کافران در آغاز هنگامه رستاخیز است (نگا : / 41 - 44) . یا این که وضع نابسامان آنان به هنگام بلایای نا بود کننده و عذاب استیصال در دنیا است (نگا : غافر / 83 - 85) .

سوره سبأ آیه 52

متن آیه :
وَقَالُوا آمَنَّا بِهِ وَأَنْتَى لَهُمُ التَّنَاوُشُ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ

ترجمه :

و (به هنگام گرفتار شدن در چنگال مجازات الهی) خواهند گفت : به « حق » ایمان داریم . آنان چگونه می‌توانند از فاصله دور (از جهان که جای پذیرش ایمان و مزرعه آخرت بود) سهل و ساده حق را فرا چنگ آورند (و از مزایای ایمان بدان برخوردار شوند ؟) .

توضیحات :

« یه » : مرجع ضمیر (ه) حق در آیه 49 است که مراد اسلام و قرآن است . « آنی » : چگونه ؟ « التناوش » : دسترسی پیدا کردن . فرا چنگ آوردن . « مَکَانٍ بَعِيدٍ » : مراد آخرت است که با جهان ما فاصله دوری دارد . یعنی بعد از خروج از دنیا ، تازه کسی نمی‌تواند ایمانی به دست آورد که در پرتو آن رستگاری میسر گردد (نگا : انعام / 158 ، غافر / 84 و 85) .

سوره سبأ آیه 53

متن آیه :
وَقَدْ كَفَرُوا بِهِ مِنْ قَبْلُ وَيَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ

ترجمه :

و حال این که قبلاً (در زمان حیات که از عقل و اختیار و اراده برخوردار بوده اند) حق را نپذیرفته اند ، و بلکه دوردور به جهان غیب نسبت‌های ناروایی زده اند (و نبوت و قیامت و بهشت و دوزخ و بالاخره جهان ماوراء طبیعت را به تمسخر گرفته اند) .

توضیحات :

« یه » : (نگا : سبأ / 52) . « يَقْذِفُونَ بِالْغَيْبِ » : نسبت‌های ناروایی به جهان غیب می‌دادند و سخنان نادرستی درباره آن اظهار می‌کردند . گمان‌های نادرستی درباره ماوراء طبیعت داشتند . « مَکَانٍ بَعِيدٍ » : دوردور . نقطه دور دست . مراد دور از حقیقت است .

سوره سبأ آیه 54

متن آیه :
وَحِيلَ بَيْنَهُمْ وَبَيْنَ مَا يَشْتَهُونَ كَمَا فُعِلَ بِأَشْيَاعِهِمْ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا فِي شَكٍّ مُّرِيبٍ

ترجمه :

میان ایشان و آنچه آرزو دارند (که پذیرش ایمان ایشان و نجات از عذاب است) جدائی افکنده می‌شود ، همان گونه که با گروه‌های همسان و هم‌کیش آنان قبلاً چنین عمل شده است . آخر ایشان (در جهان) سراپا در شك بوده اند (و زندگی را پیوسته با ظن و گمان به سر برده اند و اینك چنین سرنوشتی باید داشته باشند) .

توضیحات :

« حیل » : حائل و مانع انداخته شده است . فاصله و جدائی افکنده شده است . « ما » : آنچه . مراد پذیرش ایمان اخروی و رهائی از دوزخ است یا بازگشت به جهان و انجام کارهای شایسته در آن است (نگا : سجده / 12) . یارهایی از بلاهای بزرگ آسمانی و عذاب استیصال جهانی است (نگا : غافر / 83 - 85) . « أشیاع » : جمع شیعة ، مراد امثال و اقربان است (نگا : انعام / 65) . « مریب » : شك انداز . به دودلی افکنده . این واژه صفت و برای مبالغه و تأکید است . مثل : شِعْرُ شَاعِرٍ .

سوره فاطر آیه 1

متن آیه :

الْحَمْدُ لِلَّهِ فَاطِرِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَاعِلِ الْمَلَاءِ رِجَالًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمُنَى
وَتِلْكَ أَمْثَالُ الْكَافِرِينَ مَا يَشَاءُ اللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

ستایش خداوندی را سزا است که آفریننده آسمانها و زمین است ، و فرشتگان را با بالهای دوتا دوتا ، و سه تا سه تا ، و چهارتا چهارتائی که دارند ، مأموران (قدرتمند اجرای فرمان خود در زمین‌های مختلف تکوینی و تشریحی) کرد . او هر چه بخواهد بر آفرینش (فرشتگان و مردمان و سایر موجودات جهان) می‌افزاید . چرا که خدا بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« فَاطِر » : مُخْتَرِع . مُبْدِع . آفریننده بدون مُدَل و اَلْكَو (نگا : انعام / 14 ، یوسف / 101 ، ابراهیم / 10) . « جَاعِل » : سازنده . قراردهنده . (نگا : بقره / 30 و 124 ، آل عمران / 55 ، قصص / 7) . « أُولَئِكَ » : دارندگان . صاحبان . « أَصْحَابُ الْمُنَى » : جمع جناح ، بالها . بال و پر نماد سرعت و قدرت است و می‌تواند معنی کنائی داشته باشد . « مَثْنِي وَ تِلْكَ أَمْثَالُ الْكَافِرِينَ » : (نگا : نساء / 3) . « يَزِيدُ فِي الْخَلْقِ » : بر آفرینش می‌افزاید . مراد افزایش اندامهایی همچون بال و پر فرشتگان یا حسن و زیبایی مردمان و غیره . یا این که : خدا هر چه بخواهد می‌افزیند و بر مخلوقات و موجودات فعلی عالم می‌افزاید . در صورتی که جز او کسی نمی‌تواند حتی ذره‌ای را از عدم بی‌افزیند و بر ذرات هستی بی‌افزاید . « رُسُلًا » : فرستادگان . مراد گمارده شدن فرشتگان برای اجرای مأموریت‌های مختلف است (نگا : یونس / 21 ، انعام / 61 ، عنکبوت / 31) .

سوره فاطر آیه 2

متن آیه :
مَا يَفْتَحِ اللَّهُ لِلنَّاسِ مِنْ رَحْمَةٍ فَلَا مُمْسِكَ لَهَا وَمَا يُمْسِكُ فَلَا مُرْسِلَ لَهُ مِنْ بَعْدِهِ
وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

خداوند (در خزائن) هر رحمتی را برای مردم بگشاید ، کسی نمی تواند (آن را ببندد و) از آن جلوگیری نماید ، و خداوند هر چیزی را که باز دارد و از آن جلوگیری کند ، کسی جز او نمی تواند آن را رها و روان سازد ، و او توانا و کار بجا است . (لذا نه در کاری درمی ماند ، و نه کاری را بدون فلسفه انجام می دهد) .

توضیحات :

« مُرْسِلٌ » : فرستنده . روانه کننده . « مِنْ بَعْدِهِ » : بجز خدا . پس از جلوگیری از آن . هم معنی آیه (نگا : یونس / 107) .

سوره فاطر آیه 3

متن آیه :
يَا أَيُّهَا النَّاسُ اذْكُرُوا نِعْمَتَ اللَّهِ عَلَيْكُمْ هَلْ مِنْ خَالِقٍ غَيْرِ اللَّهِ يَرَزُقُكُمْ مِنَ
السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَاتَّقُوا اللَّهَ تَوَقُّوْنَ

ترجمه :

ای مردم ! نعمتی را که خدا به شما عطا فرموده است (با به جای آوردن شکر و ادای حق آن) یا دآوری کنید (و سغله و ناسپاس نباشید ، و از کنار این همه مواهب و برکات و امکانات حیات ، سهل و ساده نگذرید . بلکه از خود بپرسید) . آیا جز الله ، آفریننده ای وجود دارد که شما را از آسمان و زمین روزی برساند ؟ (نه ! اصلاً) . جز او خدائی وجود ندارد . پس با این حال چگونه منحرف می گردید (و از راه راست به راه کج می گرائید ، و به جای یزدان برای بتان کرنش می برید و سجده می کنید ؟) .

توضیحات :

« يَرَزُقُكُمْ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ » : این جمله ، اگر صفت (خالق) باشد ، معنی آن در بالا گذشت . و اگر حال (الله) باشد ، معنی چنین است : آیا آفریننده ای جز خدا ، که شما را از آسمان و زمین روزی می رساند ، وجود دارد ؟ . « فَاتَّقُوا اللَّهَ تَوَقُّوْنَ » : (نگا : انعام / 95 ، یونس / 34) .

سوره فاطر آیه 4

متن آیه :
وَإِنْ يَكُذِّبُوكَ فَقَدْ كُذِّبَتْ رُسُلٌ مِّن قَبْلِكَ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ

ترجمه :

اگر تو را تکذیب کنند ، (غم مخور ، چیز تازه ای نیست ، و) پیغمبران پیش از تو نیز مورد تکذیب قرار گرفته اند . (خدا حاضر و

ناظر است و سرانجام) همه کارها به سوي خدا برگردانده مي‌شود (و از آنها پرس و جو مي‌گردد و بدانها پاداش و پادافره داده مي‌شود).

توضیحات :
« وَ إِن يُكَذِّبُوكَ ... » : (نگا : آل عمران / 184).

سوره فاطر آیه 5

متن آیه :
يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ فَلَا تَغُرَّنَّكُمُ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا وَلَا يَغُرَّنَّكُمُ بِاللَّهِ الْغُرُورُ

ترجمه :
اي مردمان ! وعده خدا حق است ، پس زندگي دنياوي شما را گول نزنند و اهریمن شما را درباره خدا نفریبند .

توضیحات :
« وَعْدَ اللَّهِ » : وعده‌هائي همچون : قیامت ، حساب و کتاب ، بهشت و دوزخ .
« الْغُرُورُ » : بسیار گول زنده . مراد اهریمن ، مال و دارائي ، شهوات و لذات ، و بالاخره هر چیزی است که انسان را از راه به در برد (نگا : لقمان / 33).

سوره فاطر آیه 6

متن آیه :
إِنَّ الشَّيْطَانَ لَكُمْ عَدُوٌّ فَاتَّخِذُوهُ عَدُوًّا إِنَّمَا يَدْعُو حِزْبَهُ لِيَكُونُوا مِنْ أَصْحَابِ السَّعِيرِ

ترجمه :
بيگمان اهریمن دشمن شما است ، پس شما هم او را دشمن بدانید (و از مکر و کید او يك لحظه غافل نمانید و از وسوسه‌هاي او پیروي نکنید) . او پیروان خود را فرامی‌خواند تا از ساکنان آتش سوزان جهنم شوند .

توضیحات :
« يَدْعُو » : فرا می‌خواند . به دور خود می‌خواند . الف زائدي در رسم الخط قرآني دارد . « السعير » : آتش سوزان (نگا : حج / 4 ، لقمان / 21) . « حِزْب » : هر کس از برنامه و هدف شیطان پیروي کند .

سوره فاطر آیه 7

متن آیه :
الَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

ترجمه :
کسانی که کافر بشوند ، عذاب سختي دارند ، و کسانی که ایمان بیاورند و کارهاي شایسته بکنند ، آمرزش (خدا شامل گناهانشان مي‌گردد) و پاداش بزرگي دارند .

توضیحات :

...

سوره فاطر آیه 8

متن آیه :
أَقْمِنَ زَيْنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ فَرَآهُ حَسَنًا فَإِنَّ اللَّهَ يُضِلُّ مَنْ يَشَاءُ وَيَهْدِي مَنْ يَشَاءُ فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ عَلَيْهِمْ حَسْرَاتٍ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ بِمَا يَصْنَعُونَ

ترجمه :

آیا کسی که عملهای بدش (توسط شیطان و شیطان صفتان) در نظرش زینت و آراسته شده است و آن را زیبا و آراسته می بیند (همانند کسی است که واقع را آن چنان که هست می بیند و از قوانین آسمانی پیروی می کند ؟) خداوند هر کس را بخواهد گمراه می سازد ، و هر کس را بخواهد راهیاب می نماید . پس خود را با غم و غصه آنان هلاک مکن . خدا بس آگاه از کارهایی است که می کنند .

توضیحات :

« أَقْمِنَ زَيْنَ ... » : مقابل این گروه ، مقدر است ، برای آن (نگا : اعراف / 30 ، كهف / 103 و 104) . « فَلَا تَذْهَبْ نَفْسُكَ ... » : (نگا : كهف / 6 ، شعراء / 3) . « حَسْرَاتٍ » : جمع حَسْرَةٍ ، غمها و اندوهها . مفعول له است .

سوره فاطر آیه 9

متن آیه :
وَاللَّهُ الَّذِي أَرْسَلَ الرِّيحَ فَتُثِيرُ سَحَابًا فَسُقْنَاهُ إِلَىٰ بَلَدٍ مَّيِّتٍ وَأَنتَ بَيْنَنَا وَبَيْنَ الْأَرْضِ بَعْدَ مَوْتِهَا كَذَلِكَ النُّشُورُ

ترجمه :

خدا کسی است که بادهای روان می دارد ، و بادهای ابرها را برمی انگیزد ، و ما ابرها را به سوی سرزمینهای موات می رانیم و آن سرزمینهای موات را دارای حیات می گردانیم . زنده گرداندن (مردگان در گورها برای حساب و کتاب) نیز به همین منوال است .

توضیحات :

« تُثِيرُ » : برمی انگیزد . به حرکت در می آورد (نگا : روم / 48) . « سُقْنَا » : سوق دادیم . رانیدیم . « بَلَدٍ مَّيِّتٍ » : سرزمین خشک و بی گیاه (نگا : اعراف / 57) . « النُّشُورُ » : (نگا : فرقان / 3 و 40 و 47) . برانگیختن از گورها .

سوره فاطر آیه 10

متن آیه :
مَنْ كَانَ يُرِيدُ الْجِزَّةَ فَلِلَّهِ الْجِزَّةُ جَمِيعًا إِلَيْهِ يَصْعَدُ الْكَلِمُ الطَّيِّبُ وَالْعَمَلُ الصَّالِحُ يَرْفَعُهُ وَالَّذِينَ يَمْكُرُونَ السَّيِّئَاتِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَكْرُ أُولَئِكَ هُوَ يَبُورُ

ترجمه :

هر کس عزّت و قدرت می‌خواهد، (آن را از خدا بخواهد چرا که) هر چه عزّت و قدرت است در دست خدا است. (راه وصول به عزّت و قدرت هم گفتار و کردار نیک است). گفتار پاکیزه به سوی خدا اوج می‌گیرد (و گوینده خود را پرواز می‌دهد)، و خدا کردار پسندیده را بالا می‌برد (و انجام دهنده‌اش را بالا می‌گرداند). کسانی که نقشه‌های سوء می‌کشند و نیرنگها به راه می‌اندازند، عذاب سختی دارند، و نقشه‌ها و نیرنگهایشان نقش بر آب و تباه می‌شود.

توضیحات :

« یصعد » : بالا می‌رود و پذیرفته می‌شود. « یبور » : تباه می‌گردد و نابود می‌شود (نگا : فرقان / 18 ، ابراهیم / 28).

سوره فاطر آیه 11

متن آیه :

وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِّنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا يَعْلَمُهُ وَمَا يَعْمُرُ مِنْ مُّعَمَّرٍ وَلَا يَنْقُصُ مِنْ عَمْرِهِ إِلَّا فِي كِتَابٍ إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

ترجمه :

خداوند (اصل) شما (آدم) را از خاک بیافرید ، سپس شما (ذریه آدم) را از نطفه خلق کرد ، و آن گاه شما را به صورت زوجهای (نرو ماده) درآورد . هیچ زنی باردار نمی‌شود و وضع حمل نمی‌کند مگر که خدا می‌داند (جنین او پسر یا دختر است و در شکم مادر چه احوالی دارد و کی به دنیا می‌آید) . هیچ شخص پیری عمر درازی بدو داده نمی‌شود (و زنده نمی‌ماند و عمر زیادی نمی‌کند) ، و هیچ شخصی از عمرش کاسته نمی‌شود (و مرگ زودرس گریبانگیرش نمی‌گردد) مگر این که در کتاب (لوح محفوظ) ثبت و ضبط است . این برای خدا ساده و آسان است .

توضیحات :

« وَاللّٰهُ خَلَقَكُمْ مِّنْ تُرَابٍ ... » : (نگا : آل عمران / 59 ، کهف / 37 ، حج / 5 ، روم / 20). « أَزْوَاجًا » : جمع زوج ، جنس نرو ماده ، یعنی زن و مرد (نگا : انعام / 143). « جَعَلَكُمْ أَزْوَاجًا » : شما را همسران یکدیگر کرد و به صورت نرو ماده در آورد . دسته‌ای از شما را به صورت زن ، و گروهی از شما را به صورت مرد خلق کرد . برابری تقریبی زن و مرد در مسیر زندگی ، یکی از مسائل مهم و قابل توجه است و بیانگر این واقعیت است که جهان به خودرها نشیده ، و بلکه ناظم و ناظری دارد . « مَا يَعْمُرُ » : (نگا : بقره / 96) . « مَعْمُرٌ » : سالخورده . پیر . « كِتَابٍ » : لوح محفوظ (نگا : انعام / 59) . « مَا يَعْمُرُ ... وَلَا يَنْقُصُ ... » : دو معنی دارد : یکی این که : خداوند مقدر فرموده است که بر خیه‌ها در پیری بمیرند و گروهی در کودکی و جوانی . دوم این که : روزی یا شبی از عمر شخص سالخورده نمی‌گذرد ، مگر این که در لوح محفوظ ثبت و ضبط است . به عبارت دیگر : مدت عمر شخص در لوح محفوظ تعیین شده است ، و پیوسته شبها و روزها از آن کاسته می‌شود ، تا همه دقائق پایان می‌پذیرد . « یسیر » : ساده و آسان (نگا : نساء / 30 و 169 ، حج / 70).

سوره فاطر آیه 12

مِثْنِ آيَةٍ :
 وَمَا يَسْتَوِي الْبَحْرَانِ هَذَا عَذْبٌ فُرَاتٌ سَائِغٌ شَرَابُهُ وَهَذَا مِلْحٌ أُجَاجٌ وَمِن كُلِّ
 تَأْكُلُونَ لَحْمًا طَرِيًّا وَتَسْتَخْرِجُونَ حُلِيَّةً تَلْبَسُونَهَا وَتَرَى الْفُلْكَ فِيهِ مَوَآخِرَ
 لِمَنْ تَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ وَلِعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

دو دریا یکسان نیستند . این یکی گوارا و شیرین و برای نوشیدن خوشگوار است ، و آن دیگر شور و تلخ . (با وجود این تفاوت) از هر دوی آنها گوشت تازه (ماهیها و جانوران دیگر دریا را) می خورید ، و از هر دوی آنها وسائل زینت (مروارید و صدف و درو و مرجان و غیره) برای پیرایش بیرون می آورید . (به علاوه از هر دو می توانید برای نقل و انتقالات استفاده کنید . لذا ، شما انسانها) می بینید کشتیها (در پرتو قانون وزن مخصوص اشیاء ، از هر طرف دل) دریاها را می شکافند و پیش می روند ، تا از فضل خدا بهره گیرید و شکرگزار (این همه نعمت و لطف خدا وندگار) باشید .

توضیحات :

« الْبَحْرَانِ » : مراد دریاهای شیرین و دریاهای شور است . « عَذْبٌ فُرَاتٌ » و « مِلْحٌ أُجَاجٌ » : (نگا : فرقان / 53) . « سَائِغٌ » : (نگا : نحل / 66) . « لَحْمًا طَرِيًّا » : (نگا : نحل / 14) . « حُلِيَّةً » : (نگا : رعد / 17 ، نحل / 14) . « تَرَى الْفُلْكَ مَوَآخِرَ فِيهِ ... » : (نگا : نحل / 14) .

سوره فاطر آیه 13

مِثْنِ آيَةٍ :
 يُولِجُ اللَّيْلُ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلًّا يَجْرِي
 لِأَجَلٍ مُّسَمًّى ذَلِكَمُ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ وَالَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ مَا يَمْلِكُونَ مِنْ
 قِطْمِيرٍ

ترجمه :

خدا شب را داخل در روز ، و روز را داخل در شب می کند . او خورشید و ماه را مسخر کرده است (و برای پیود انسانها به گردش و چرخش انداخته است) . هر يك از آن دو تا مدت معین و سرآمد روشنی به حرکت خود ادامه می دهند . آن کسی که (درازی و کوتاهی شبها و روزها و نظام نور و ظلمت و حرکات دقیق ماه و خورشید را سیر و سامان داده است) الله است که خدا وندگار شما است ، و مالکیت و حاکمیت (جهان هستی) از آن او است . و بجز او کسانی که به فریاد می خوانید (و پرستش می نمائید) حتی مالکیت و حاکمیت پوسته نازک خرمائی را ندارند .

توضیحات :

« يُولِجُ » : (نگا : آل عمران / 27 ، حج / 61 ، لقمان / 29) / « أَجَلٍ مُّسَمًّى » : (نگا : رعد / 2 ، روم / 8 ، لقمان / 29) . « تَدْعُونَ » : (نگا : انعام / 40 و 41 و 56 ، اعراف / 37 و 194 و 197 ، اسراء / 67 ، مریم / 48 ، حج / 73) . « قِطْمِيرٍ » : پوسته

نازك و سفید رنگ پیرامون هسته خرما ، که نشان و نماد نا چیزی و کمی است .

سوره فاطر آیه 14

متن آیه :
إِنْ تَدْعُوهُمْ لَأِ يَسْمَعُوا دُعَاءَكُمْ وَلَوْ سَمِعُوا مَا اسْتَجَابُوا لَكُمْ وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ يَكْفُرُونَ بَشِرْ كُمْ وَلَا يَنْبُئُكَ مِثْلُ خَيْرِ

ترجمه :

اگر آنها را (برای حل مشکلات و رفع گرفتاریهای خود) به فریاد بخوانید ، صدای شما را نمی شنوند ، و (به فرض) اگر هم بشنوند ، توانائی پاسخگوئی به شما را ندارند ، و (گذشته از این) در روز قیامت انبازگري و شركورزي شما را رد مي كنند (و ميگویند : شما ما را پرستش نکرده اید و بیخود میگوئید) . و هیچ کسی همچون (خداوند) آگاه (از احوال آخرت ، به گونه قطع و یقین ، از چنین مطالبی) تو را با خبر نمی سازد .

توضیحات :

« يَكْفُرُونَ بِشِرْ كُمْ » : (نگا : یونس / 28 ، قصص / 63) . « خَيْرِ » : مراد ذات پاک الله است که از تمام عالم هستی و ذره ذره آن آگاه است و دنیا و آخرت و گذشته و حال و آینده در پیشگاه علم او روشن و آشکار و یکسان است .

سوره فاطر آیه 15

متن آیه :
يَا أَيُّهَا النَّاسُ أَنْتُمُ الْفُقَرَاءُ إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

ترجمه :

ای مردم ! شما (در هر چیزی ، محتاج و) نیازمند خدائید ، و خدا بی نیاز (از عبادت شماست) و ستوده است .

توضیحات :

« الْحَمِيدُ » : شایسته سپاس و ستایش در همه حال . ذاتاً ستوده .

سوره فاطر آیه 16

متن آیه :
إِنْ يَشَأْ يُذْهِبْكُمْ وَيَأْتِ بِخَلْقٍ جَدِيدٍ

ترجمه :

اگر بخواهد شما را از میان برمی دارد ، و مردمان دیگری را جایگزین شما می سازد .

توضیحات :

« يُذْهِبْكُمْ ... » : (نگا : انعام / 133) .

سوره فاطر آیه 17

متن آیه :
وَمَا ذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَعْزِيزُ

ترجمه :

و این کار برای خدا مشکل و سنگین نیست .

توضیحات :

« عَزِيزٌ » : صعب و سخت . مشکل و پرمشقت (نگا : توبه / 128 ، هود / 91 ، ابراهیم / 20) .

سوره فاطر آیه 18

متن آیه :

وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ وَإِن تَدْعُ مُثْقَلَةٌ إِلَىٰ جِمْلَهَا لَا يَحْمِلُ مِنْهُ شَيْءٌ وَلَا كَانَ ذَا قُرْبَىٰ إِنَّمَا تُنذِرُ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَمَن تَزَكَّىٰ فَإِنَّمَا يَتَزَكَّىٰ لِنَفْسِهِ وَإِلَى اللَّهِ الْمَصِيرُ

ترجمه :

هیچ گناهکاری بار گناه دیگری را به دوش نمی کشد ، و اگر انسان سنگین باری کسی را برای حمل گناهانش به فریاد خواند ، (او چنین کمکی را نمی تواند بکند و) چیزی از بار گناهانشان برداشته نمی شود ، هر چند از نزدیکان و بستگان باشد . (ای پیغمبر ! از عناد قوم خود ناراحت مباش) تو کسانی را (با این قرآن) می ترسانی که نهانی از پروردگارشان می هراسند و نماز را چنان که باید می خوانند . هر کس پاکی پیشه کند (و خویشتن را از کثافات معاصی پاکیزه دارد) پاکی او برای خودش است و (خود از آن سود می برد . به هر حال) بازگشت همگان ، اعم از کافران و مؤمنان (به سوی خدا است) و سرانجام به حساب عاصی و مطیع خواهد رسید .

توضیحات :

« لَا تَزِرُ... » : (نگا : انعام / 164 ، اسراء / 15) . این بخش از آیه ، پاسخ سخن کسانی است که در (عنکبوت / 12) مذکور است . « مُثْقَلَةٌ » : نفس سنگین بار . یعنی کسی که بار گناهانش سنگین باشد . « جِمْلٌ » : بار . « إِنَّمَا تُنذِرُ... » : یعنی چنین افرادی از برحذر داشتن تو سود می برند . « تَزَكَّىٰ » : پاک از چرک کفر و گناه شد .

سوره فاطر آیه 19

متن آیه :

وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ

ترجمه :

نا بینا و بینا یکسان نیست .

توضیحات :
« الْأَعْمَى وَالْبَصِيرُ » : مراد جاهل و عالم ، و گمراه و راهیاب است .

سوره فاطر آیه 20

متن آیه :
وَلَا الظُّلُمَاتُ وَلَا النُّورُ

ترجمه :
و تاریکیها و نور همهمسان نمی باشد .

توضیحات :
« الظُّلُمَاتُ » : تاریکیهای کفر مراد است . « النُّورُ » : نور ایمان مراد است .

سوره فاطر آیه 21

متن آیه :
وَلَا الظُّلُّ وَلَا الْحَرُورُ

ترجمه :
و سایه و گرمای سوزان هم یکی نیست .

توضیحات :
« الظُّلُّ » : مراد بهشت است . « الْحَرُورُ » : باد داغ و سوزان . گرمای سوزان . مراد دوزخ است .

سوره فاطر آیه 22

متن آیه :
وَمَا يَسْتَوِي الْأُخْيَاءُ وَالْأُمَمَاتُ إِنَّ اللَّهَ يُسْمِعُ مَن يَشَاءُ وَمَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ مَّن فِي الْقُبُورِ

ترجمه :
و مردگان و زندگان هم مساوی نمی باشند . خداوند هر کس را بخواهد شنوا (و پذیرای حق و حقیقت) می گرداند ، و تو نمی توانی (پند و اندرز آسمانی را به دل دلمردگان فرو ببری ، همان گونه که نمی توانی) مردگان آرمیده در گورها را شنوا گردانی .

توضیحات :
« الْأُخْيَاءُ وَالْأُمَمَاتُ » : مراد مؤمنان و کافران است (نگا : انعام / 122) . « وَ مَا أَنْتَ بِمُسْمِعٍ ... » : (نگا : نمل / 80 و 81 ، روم / 52) .

سوره فاطر آیه 23

متن آیه :
إِنَّ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ

ترجمه :

تو تنها بیم‌دهنده‌ای و بس .

توضیحات :

« إن » : حرف نفی است . « نَذِيرٌ » : ترساننده دیگران از نافرمانی خدا . برحذر دارنده دیگران از خشم و عذاب الله .

سوره فاطر آیه 24

متن آیه :
إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا وَإِن مِّنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ

ترجمه :

ما تو را همراه (دین) حق ، به عنوان مژده دهنده (مؤمنان به بهشت) و بیم دهنده (کافران به دوزخ ، به میان مردمان) فرستاده ایم . هیچ ملتی (از ملت‌های پیشین) هم نبوده است که بیم دهنده‌ای به میانشان فرستاده نشده باشد .

توضیحات :

« إِن مِّنْ أُمَّةٍ ... » : (نگا : یونس / 19 ، نحل / 36) . « خَلَا » : رفته است (نگا : بقره / 134 و 141) . آمده است (نگا : احقاف / 21) . « نَذِيرٌ » : مراد رسول یا نبی ، و یا عالم و دانشمند است (نگا : المصحف المیسر ، نمونه ، روح المعانی) . یعنی یا پیغمبری در میان هر ملتی برانگیخته شده است ، و یا دعوت پیغمبران و سخنان ایشان به گوش آنان رسیده است .

سوره فاطر آیه 25

متن آیه :
وَإِن يَكْفُرُوكَ فَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُم بِالْبَيِّنَاتِ وَبِالزُّبُرِ وَبِالْكِتَابِ الْأَمِينِ

ترجمه :

اگر تو را تکذیب کنند ، (عجیب نیست) . زیرا کسانی هم که پیش از آنان بوده اند ، پیغمبران خود را که برای ایشان دلائل روشن (بیان کرده اند) و رساله‌ها و کتاب‌های آسمانی روشنگر (راه هدایت) را آورده اند تکذیب نموده اند .

توضیحات :

« وَ إِن يَكْفُرُوكَ ... » : (نگا : حج / 42 - 44) . « بِالْبَيِّنَاتِ وَ بِالزُّبُرِ وَ بِالْكِتَابِ الْأَمِينِ » : (نگا : آل عمران / 184 ، نحل / 44) .

سوره فاطر آیه 26

متن آیه :
ثُمَّ أَخَذْتُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ

ترجمه :

سپس کافران را (به گناهانشان) گرفتارم (و سخت تنبیهشان کردم) .

بندگريد که چگونه کيفرشان داده‌ام (و شهر و ديارشان را آئينه عبرت ديگران ساخته ايم؟!)

توضيحات :

« نَكِير » : (نگا : حجّ / 44 ، سبأ / 45) .

سوره فاطر آيه 27

متن آيه :
أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَأَخْرَجْنَا بِهِ ثَمَرَاتٍ مُّخْتَلِفًا أَلْوَانُهَا
وَمِنَ الْجِبَالِ جُدَدٌ بَيضٌ وَحُمْرٌ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا وَغَرَايِبٌ سَوْدٌ

ترجمه :

(اي عاقل !) مگر نمي بيني که خداوند از آسمان آب سودمندی را مي باراند و با آن محصولات گوناگون و ميوه‌هاي رنگارنگ را به وجود مي آورد؟ (و مگر نمي بيني که) کوه‌ها خطوط و جاده‌هائي است (که بر سطح زمين کشيده شده است . خطوط و جاده‌هائي) که بر خيها سفيد و بر خيها سرخ و بعضيها سياه پر رنگ است ، و هر يك از آنها به رنگهاي مختلفي و در طرحهاي متفاوتي (با دست تقدير پروردگار ، بر چهره زمين ترسيم گشته) است .

توضيحات :

« جُدَدٌ » : جمع جُدَّة ، خطها و راهها . مراد خود کوهها مي تواند باشد که انگار جاده‌هائي هستند که به صحرا کشيده اند ، و خطهائي هستند که با قلم قضا بر صفحه زمين نوشته اند . يا اين که چينها و لايه‌هاي کپه‌ها و هم چنين خود خطوط و نقشه‌هاي روي صخره‌ها و سنگها است . « بَيضٌ » : جمع أَبْيَضٍ و بَيْضَاء ، سفيد رنگ . « حُمْرٌ » : جمع أَحْمَرٍ و حَمْرَاء ، سرخ رنگ . « مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهَا » : (مُّخْتَلِفٌ) صفت (بَيضٌ و حُمْرٌ) است ، و (أَلْوَانٌ) فاعل (مُّخْتَلِفٌ) است . « غَرَايِبٌ » : جمع غَرَابِيْبٍ ، سياه پر رنگ . اين واژه عطف بر (بَيضٌ و حُمْرٌ) است . « سَوْدٌ » : جمع أَسْوَدٍ و سَوْدَاء ، سياه . اين واژه بدل يا عطف بيان (غَرَايِبٌ) است ، و جنبه تأكيدي و تفسير معني آن را دارد . برخي هم گفته اند : در کلام تقديم و تأخير است و در اصل چنين است : سَوْدٌ غَرَايِبٌ .

سوره فاطر آيه 28

متن آيه :
وَمِنَ النَّاسِ وَالْدَّوَابِّ وَالْأَنْعَامِ مُّخْتَلِفٌ أَلْوَانُهُ كَذَلِكَ إِنَّمَا يَخْشَى اللَّهَ مِنْ
عِبَادِهِ الْعُلَمَاءُ إِنَّ اللَّهَ عَزِيزٌ غَفُورٌ

ترجمه :

انسانها و جنندگان و چهارپايان نيز كاملاً داراي رنگهاي مختلفي بوده و متفاوتند . (اين نشانه‌هاي بزرگ آفرينش ، بيش از همه توجه خردمندان و فرزندگان را به خود جلب مي کند ، و اين است که) تنها بندگان دانا و دانشمند ، از خدا ، ترس آميخته با تعظيم دارند . قطعاً خداوند توانا و چيره (در کار جهان آرائي است) و بس آمرزگار (براي

بندگان توبه کار و امیدوار به الطاف کردگاری) است .

توضیحات :

« مَخْتَلِفٌ » : مبتدای مؤخر و جمله پیشین خیر آن است . « كَذَلِكَ » : برخی این واژه را به جمله قبل از خود مربوط دانسته و آن را محلاً منصوب و صفت مصدر محذوف (اِخْتِلافاً) دانسته و تقدیر چنین است : مَخْتَلِفٌ اِخْتِلافاً كَمَا يُنْأَى كَذَلِكَ . بعضی هم آن را جمله مستقلی به حساب آورده و خیر مبتدای محذوف به شمار آورده اند و تقدیر چنین است : الْأَمْرُ كَذَلِكَ . یعنی : آری مطلب چنین است که گذشت . یا دآوری : آیه های 27 و 28 صفحه تازه ای از کتاب بزرگ آفرینش را در برابر دیدگان انسانها می‌گشاید ، و بیانگر این واقعیت است که ماده همه این آفریدگان یعنی قلم و مرکب آن یکی است و اما نقاش چیره دست ، این همه نقش و نگار بر در و دیوار وجود پدیدار کرده است . از آب بی رنگ صد هزاران رنگ ، و از عناصر بسیطه محدود ، این همه موجودات کاملاً متنوع و مختلف خلق فرموده است . « بَخْشِي » : خشیت ، ترس آمیخته با تعظیم است ، و مولود سیر در آفاق و افاق و درک گوشه‌هایی از عجائب و غرائب کائنات و راز و رمز موجودات ، و آگاهی از مسؤولیتهائی است که انسان در برابر خالق جهان دارد .

سوره فاطر آیه 29

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ يَتْلُونَ كِتَابَ اللَّهِ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَنفَقُوا مِمَّا رَزَقْنَاهُمْ سِرًّا وَعَلَانِيَةً يَرْجُونَ تِجَارَةً لَّن تَبُورَ

ترجمه :

کسانی که کتاب خدا (قرآن را) می‌خوانند ، و نماز را پا برجای می‌دارند ، و از چیره‌هایی که بدیشان داده ایم ، پنهان و آشکار ، بذل و بخشش می‌نمایند ، آنان چشم امید به تجارتی دوخته اند که هرگز بی‌رونق نمی‌گردد و از میان نمی‌رود .

توضیحات :

« يَرْجُونَ » : می‌خواهند . امید می‌دارند . جمله (يَرْجُونَ تِجَارَةً . . .) خیر (اِنَّ) است . « لَّن تَبُورَ » : هرگز تباه و نابود نمی‌گردد . یعنی بی‌رونقی و زیانمندی و از میان رفتن ندارد . چرا که معامله با خدا پیوسته سودمند است و زیان و ضرر نمی‌بیند (نگا : صف / 10 - 13) .

سوره فاطر آیه 30

متن آیه :

لِيُوَفِّيَهُمْ أُجُورَهُمْ وَيَزِيدَهُم مِّن فَضْلِهِ إِنَّهُ غَفُورٌ شَكُورٌ

ترجمه :

(آنان قرآن را تلاوت می‌کنند ، و نماز را می‌خوانند ، و بذل و بخشش می‌کنند) تا خداوند اجرشان را به تمام و کمال بدهد ، و از فضل خود بر پاداششان بیفزاید . چرا که خدا آمرزگار و سپاسگزار است (و

بدیه ایشان را می بخشاید ، و از خو بیهایشان سپاسگزاری می فرماید ، و مواهبی بدیشان عطاء می نماید که به اندیشه و تصور در نمی آید .

توضیحات :

« لِيَوْمِ قِيَامِهِمْ » : متعلق به (يَتَلُونَ كِتَابَ ...) ، یا به (لَنْ تَبُورَ) است . در صورت اول معنی آن گذشت . در صورت دوم معنی چنین است : تجارت آنان هرگز زیان نمی بیند و نابود نمی گردد ، چرا که پاداش دهنده ایشان خدا است .

سوره فاطر آیه 31

متن آیه :

وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ مِنَ الْكِتَابِ هُوَ الْحَقُّ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ إِنَّ اللَّهَ بِعِبَادِهِ لَخَبِيرٌ بَصِيرٌ

ترجمه :

آنچه از کتاب (قرآن) به تو پیام داده ایم ، حق است ، و تصدیق کننده کتابهای آسمانی پیش از خود است . قطعاً خداوند از (اوضاع) بندگان خود کاملاً آگاه (و به احوالشان) بینا است .

توضیحات :

« مُصَدِّقًا ... » : (نگا : آل عمران / 3 و 50 ، مائده / 48) .

سوره فاطر آیه 32

متن آیه :

ثُمَّ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ الَّذِينَ اصْطَفَيْنَا مِنْ عِبَادِنَا فَمِنْهُمْ ظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ وَمِنْهُمْ مُقْتَصِدٌ وَمِنْهُمْ سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ يُؤْتِنُ اللَّهُ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ

ترجمه :

(ما کتابهای پیشین را برای ملامتهای گذشته فرستادیم و) سپس کتاب (قرآن) را به بندگان برگزیده خود (یعنی امت محمدی) عطاء کردیم . برخی از آنان به خویشتن ستم می کنند ، و گروهی از ایشان میانهروند ، و دسته ای از ایشان در پرتو توفیقات الهی در انجام نیکیها پیشترزند . این (سبق در خیرات) واقعاً فضیلت بزرگی است .

توضیحات :

« ثُمَّ » : بعد از فرستادن کتابهای آسمانی پیشین . « أَوْحَيْنَا ... » : (نگا : اعراف / 137) . « مُقْتَصِدٌ » : میانه رو (نگا : لقمان / 32) . « سَابِقٌ بِالْخَيْرَاتِ » : سبقت گیرنده بر دیگران در انجام نیکیها . سبقت گیرنده بر دیگران به سبب کارهای نیک . « يُؤْتِنُ اللَّهُ ذَلِكَ » : توفیق (نگا : بقره / 251 ، انفال / 66) . « ذَلِكَ » : به ارث رساندن قرآن به بندگان برگزیده . انتخاب امت محمدی . سبقت در خیرات .

سوره فاطر آیه 33

متن آیه :
جَنَّاتٍ عَدْنٍ يَدْخُلُونَهَا يُحَلَّوْنَ فِيهَا مِنْ أَسَاوِرَ مِنْ ذَهَبٍ وَلُؤْلُؤًا وَلِبَاسُهُمْ فِيهَا
خَرِيرٌ

ترجمه :

(پاداش پیشگامان در نیکبختیها) باغهای اقامتی است که بدانها داخل می‌شوند ، و در آنجاها با دست‌بندهای طلا و مروارید آراسته و پیراسته می‌گردند ، و جامه‌هایشان در آنجاها ابریشمین است .

توضیحات :

« جَنَّاتٍ » : بدل از (الْفَضْلُ الْكَبِيرُ) یا خیر مبتدای محذوف است :
جَزَاءُ لَهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ . یا این که مبتدای مؤخر و خیر مقدم آن محذوف
است : لَهُمْ جَنَّاتٍ عَدْنٍ . « عَدْنٍ » : اقامت گزیدن و ماندن (نگا : توبه / 72 ، رعد
/ 23) . « يُحَلَّوْنَ ... » : (نگا : کهف / 31 ، حج / 23) .

سوره فاطر آیه 34

متن آیه :
وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَذْهَبَ عَنَّا الْحَزْنَ إِنَّ رَبَّنَا لَغَفُورٌ شَكُورٌ

ترجمه :

و خواهند گفت : سپاس خداوندی را سزا است که غم و اندوه را از ما زدود .
بی‌گمان پروردگار ما آمرزنده (گناهان بندگان و) سپاسگزار (کارهای نیک
ایشان) است .

توضیحات :

« أَذْهَبَ » : از میان برد . برطرف ساخت . « الْحَزْنَ » : غم و اندوه (نگا :
توبه / 92 ، قصص / 8) .

سوره فاطر آیه 35

متن آیه :
الَّذِي أَحَلَّنَا دَارَ الْمُقَامَةِ مِنْ فَضْلِهِ لَّا يَمَسُّنَا فِيهَا نَصَبٌ وَلَا يَمَسُّنَا فِيهَا
لُغُوبٌ

ترجمه :

خداوندی که در پرتو فضل و لطف خویش ، ما را در سرای اقامت و ماندگاری
جای داد . در آن هیچ گونه رنج و مشقت جسمانی و هیچ گونه ناتوانی و
واماندگی روحانی به ما دست نمی‌دهد .

توضیحات :

« نَصَبٌ » : رنج و مشقت . خستگی . « لُغُوبٌ » : درماندگی ناشی از
خستگی ، و ناتوانی حاصل از رنج و مشقت . برخی (نَصَبٌ) را خستگی
جسمی ، و (لُغُوبٌ) را خستگی روحی دانسته اند . « الْمُقَامَةِ » : مصدر میمی و
به معنی اقامت است .

سوره فاطر آیه 36

متن آیه :
وَالَّذِينَ كَفَرُوا لَهُمْ نَارٌ جَهَنَّمَ لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ فَيَمُوتُوا وَلَا يُخَفَّفُ عَنْهُمْ مِنْ عَذَابِهَا كَذَلِكَ نَجْزِي كُلَّ كَافِرٍ

ترجمه :

کسانی که کفر پیشه اند ، آتش دوزخ برای آنان است . هرگز فرمان مرگ ایشان صادر نمی‌شود تا بمیرند (وراحت بشوند) . و هرگز عذاب دوزخ برای ایشان تخفیف داده نمی‌شود (تا مدتی بیارامند) . ما هر کافر لجوج در کفر را این چنین کیفر و سزا می‌دهیم .

توضیحات :

« لَا يُقْضَىٰ عَلَيْهِمْ » : درباره ایشان حکم مرگ دوباره صادر نمی‌شود . « كَافِرٍ » : صیغه مبالغه کافر است . یعنی مبالغه کننده در کفر . بسیار ناسپاس و کفران کننده نعمت .

سوره فاطر آیه 37

متن آیه :
وَهُمْ يَصْطَرِّخُونَ فِيهَا رَبَّنَا أَخْرِجْنَا نَعْمَلْ صَالِحًا غَيْرَ الَّذِي كُنَّا نَعْمَلُ أَوَلَمْ نَعْمَرْكُمْ مَا يُتَذَكَّرُ فِيهِ مِنْ تَذَكُّرٍ وَجَاءَكُمْ الْذِّكْرُ فَذَوْقُوا قَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ نَصِيرٍ

ترجمه :

آنان در دوزخ فریاد برمی‌آورند : پروردگارا ! بیرونمان بیاور تا کارهای شایسته‌ای انجام دهیم که جدای از کارهایی باشد که قبلاً می‌کردیم . (بدیشان خواهیم گفت :) آیا بدان اندازه به شما عمر ندادیم که در آن هر کس بخواهد بیدار و هوشیار شود ، کافی و بسنده باشد ؟ و آیا بیم دهنده (الهی ، اعم از پیغمبران و علماء ادیان ، برای ابلاغ آئین آسمانی) به پیش شما نیامد ؟ (ما که همه وسائل نجات را در اختیارتان گذاشتیم و راه رستگاری را به شما نمودیم ، ولی خودتان از آن بهره نگرفتید و فرصت را از دست دادید) پس بچشید . اصلاً برای ستمگران یار و یآوری نیست .

توضیحات :

« يَصْطَرِّخُونَ » : نعره زدن کمک می‌طلبند . فریاد برمی‌آورند . « مَا » : مدت زمانی که . « مَنْ » : فاعل (يَتَذَكَّرُ) است .

سوره فاطر آیه 38

متن آیه :
إِنَّ اللَّهَ عَالِمُ غَيْبِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه :

خداوند داننده غیب آسمانها و زمین است و مسلماً از چیرهایی که در درون دلهاست کاملاً آگاه است .

توضیحات :
 « إِنَّهُ عَلِيمٌ . . . » : مراد این است که خدا که آگاه از همه چیز است می‌داند که اگر دوزخیان به دنیا برگردند ، دوباره همان اعمال گذشته را ادامه می‌دهند (نگا : انعام / 28) .

سوره فاطر آیه 39

متن آیه :
 هُوَ الَّذِي جَعَلَكُمْ خَلَائِفَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ كَفَرَ فَعَلَيْهِ كُفْرُهُ وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرَهُمْ إِلَّا مَقْتًا وَلَا يَزِيدُ الْكَافِرِينَ كُفْرَهُمْ إِلَّا خَسَارًا

ترجمه :
 خدا کسی است که شما را جانشین (گذشتگان) روی زمین کرده است . هر کس (از شما) کافر گردد ، به زیان خود کافر می‌گردد ، و کفر کافران در پیشگاه خدا جز بر خشم نمی‌افزاید ، و جز زیان چیزی نصیب کافران نمی‌نماید .

توضیحات :
 « خَلَائِفَ » : جانشینان . مراد جانشین و جایگزین پیشدینان است (نگا : انعام / 165 ، یونس / 14 و 73) . « مَقْتًا » : خشم و غضب (نگا : نساء / 22) .

سوره فاطر آیه 40

متن آیه :
 قُلْ أَرَأَيْتُمْ شُرَكَاءَ كُمْ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ فِي السَّمَاوَاتِ أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا فَهُمْ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِنْهُ بَلْ إِنَّ بَعْدَ الظَّالِمُونَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا إِلَّا غُرُورًا

ترجمه :
 بگو : آیا درباره انبازهای خود که علاوه از خدا آنها را هم فریاد می‌خوانید ، خوب دقت کرده اید ؟ نشانم دهید آنها کدام چیز زمین را آفریده اند ؟ و یا در آفرینش (کدام چیز) آسمانها مشارکت داشته اند ؟ یا شاید کتاب (آسمانی) در اختیار مشرکان گذارده ایم و ایشان حجت روشنی از آن (بر کارشک و بت پرستی خود) دارند ؟ ! (اصلاً ایشان دلیل عقلي و دليل نقلی ندارند) و بلکه ستمگران جز وعده‌های دروغ به یکدیگر نمی‌دهند (و فقط هم‌دیگر را گول می‌زنند) .

توضیحات :
 « أَرَأَيْتُمْ ؟ » : آیا دیده اید ؟ به من بگوئید . مراد دقت کافی درباره معبودهای دروغین است . خدا در این بخش از ایشان دلیل عقلي می‌طلبد . « أَرُونِي » : به من نشان دهید . بدل اِشْتِمَال (أَرَأَيْتُمْ) است . « شِرْكٌ » : مشارکت (نگا : سبأ / 22) . « آتَيْنَاهُمْ » : ضمیر (هم) بهتر است به صورت التفات ، به مشرکان برگردد . « أَمْ آتَيْنَاهُمْ كِتَابًا » : مراد دلیل

نقلی است . « غُرُورًا » : (نگا : نساء / 120 ، اسراء / 64 ، احزاب / 12) . « فُلُّ
أَرَأَيْتُمْ . . . مَاذَا خَلَقُوا » : این بخش آیه ، دو معنی دارد . یکی در بالا
گذشت ، و دیگری چنین است : به من بگوئید : اینباز هائی را که علاوه
از خدا آنها را هم به فریاد می خوانید و پرستش می نمائید ، آنها چه
چیز را در زمین یا در آسمانها آفریده اند ؟

سوره فاطر آیه 41

متن آیه :
إِنِ اللَّهُ يُمْسِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ أَنْ تَزُولَا وَلَئِن زَالَتَا إِنْ أَمْسَكَهُمَا مِنْ أَحَدٍ
مِّنْ بَعْدِهِ إِنَّهُ كَانَ حَلِيمًا غَفُورًا

ترجمه :

خداوند آسمانها و زمین را نگاهداری می کند و نمی گذارد (از مسیر خود)
خارج و نابود شوند . هرگاه (هم بخوانند از مسیر خود) خارج و نابود
شوند ، جز خدا هیچ کس نمی تواند آنها را (در مسیر خود) نگاه و
محفوظ دارد . خداوند شدکیبا است (و در مجازات تعجیل روا نمی دارد) و
آمر زنده است (و توبه بزهکاران را می بخشاید) .

توضیحات :

« يُمْسِكُ » : حفظ می کند . نگاه می دارد . « أَنْ تَزُولَا » : نابود بشوند ، و
یا کنار بروند . از مصدر زوال ، به معنی نابود شدن ، یا از مدار خود
منحرف شدن . « إِنْ أَمْسَكَهُمَا » : حرف (إِنْ) نا فیه است . « مِنْ بَعْدِهِ » :
غیر او . بجز او .

سوره فاطر آیه 42

متن آیه :
وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ لَئِن جَاءَهُمْ نَذِيرٌ لَّيَكُونُنَّ أَهْدَى مِنْ إِحْدَى
الْأُمَمِ فَلَمَّا جَاءَهُمْ نَذِيرٌ مَا زَادَهُمْ إِلَّا نُفُورًا

ترجمه :

آنان (یعنی کفار مکه) مؤکدانه به خدا قسم می خوردند که اگر
پیغمبری به میان ایشان بیاید ، راهیاب ترین ملتها خواهند بود (و در
پذیرش دین او ، بر همگان پیشی خواهند گرفت) . اما هنگامی که
پیغمبری (از خودشان برانگیخته شد) به میانشان آمد ، (بعثت او
) جز گریز و بیزاری (از حق) چیزی بر آنان نیفزود .

توضیحات :

« وَأَقْسَمُوا بِاللَّهِ جَهْدَ أَيْمَانِهِمْ » : (نگا : مائده / 53 ، انعام / 109 ، نحل / 38
، نور / 53) . « إِحْدَى الْأُمَمِ » : ملت یگانه ای در میان همه ملتها . واژه (إِحْدَى)
(به معنی (جمیع) و (هر) است . جنبه عموم و تعظیم را دارد . مراد یگانه و
پیشگام است . « نُفُورًا » : گریز . بیداری (نگا : اسراء / 41 و 46) .

سوره فاطر آیه 43

متن آیه :

إِسْتَكْبَارًا فِي الْأَرْضِ وَمَكْرَ السَّيِّئِ وَلَا يَحِيقُ الْمَكْرُ السَّيِّئُ إِلَّا بِأَهْلِهِ فَهَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا سُنَّتَ الْأُولِينَ قُلْنَ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَبْدِيلًا وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّتِ اللَّهِ تَحْوِيلًا

ترجمه :

(گريزشان از حق) به خاطر استكبار در زمين و حيله گريهاي زشت است ، و حيله گريهاي زشت جز دامنگير حيله گران نمي گردد . آيا آنان انتظار دارند سرنوشتي جز سرنوشت پيشينيان را داشته باشند ؟ ! هرگز دگرگوني و تبديلي در شيوه رفتار خدا (در معامله با ملتها) نخواهي يافت ، و هرگز نخواهي ديد كه روش خدا تغيير مسير و جهت دهد .

توضيحات :

« إِسْتَكْبَارًا » : عظمت فروشي . خود بزرگ بيني . خود را بزرگتر از آن ديدن كه حق را پذيرفتن (نگا : بقره / 34 ، نساء / 172 ، اعراف / 48 و 206) . مفعول له است . « مَكْرَ » : عطف بر (إِسْتَكْبَارًا) است . « لَا يَحِيقُ » : گريپانگير نمي گردد . نمي رسد (نگا : انعام / 10 ، هود / 8 ، نحل / 34) . « فَهَلْ يَنْظُرُونَ » : آيا انتظار دارند ؟ (نگا : بقره / 210 ، انعام / 158 ، اعراف / 53 ، نحل / 33) . « سُنَّةً » : طريقه . شيوه . خط سير (نگا : انفال / 38 ، اسراء / 77) . « تَحْوِيلًا » : تغيير جهت . دگرگوني (نگا : اسراء / 56 و 77) .

سوره فاطر آيه 44

متن آيه :

أَوَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ وَكَانُوا أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَمَا كَانَ اللَّهُ لِيُعْجِزَهُ مِن شَيْءٍ فِي السَّمَاوَاتِ وَلَا فِي الْأَرْضِ إِنَّهُ كَانَ عَلِيمًا قَدِيرًا

ترجمه :

آيا در زمين به گشت و گذار نمي پردازند تا ببينند فرجام كار پيشينيان به كجا كشيده است ، درحالي كه آنان از اينان قدرت و قوت بيشتري داشته اند ؟ هيچ چيزي چه در آسمانها و چه در زمين خدا را درمانده و ناتوان نخواهد كرد . چرا كه او بسيار فرزانه و خيلي قدرتمند است .

توضيحات :

« أَوَلَمْ يَسِيرُوا . . . » : (نگا : يوسف / 109 ، روم / 9) . « مِن شَيْءٍ » : هيچ چيزي . حرف (من) زائد و براي استغراق است ، و (شَيْءٍ) فاعل است .

سوره فاطر آيه 45

متن آيه :

وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ بِمَا كَسَبُوا مَا تَرَكَ عَلَى ظَهْرهَا مِن دَابَّةٍ وَلَكِن يُؤَخِّرُهُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى فَإِذَا جَاءَ أَجْلُهُمْ فَإِنَّ اللَّهَ كَانَ يَعْبَادُهُ بِصِيرًا

ترجمه :

هر گاه خداوند مردمان را در برابر كارهايي كه مي كنند (فوراً و بدون

کمترین مهلتی برای اصلاح و تجدید نظر و خودسازی (به کیفر برساند، انسانی را بر روی زمین باقی نخواهد گذاشت. ولیکن خداوند (به لطف و کرم خود، کیفر) ایشان را تا سررسید زمان معینی (که قیامت است) به تأخیر می اندازد. وقتی که مدت مشخصه ایشان فرا رسید، خداوند بندگان خود را دیده است (و از گفتار و کردار و پندار ایشان باخبر بوده است، لذا چنان که باید پاداش و پادافره آنان را می دهد).

توضیحات :
 « وَلَوْ يُؤَاخِذُ اللَّهُ النَّاسَ . . . » : (نگا : نحل / 61) . « ذَا بَقَّةٍ » : جنبنده .
 مراد انسان است (نگا : انفال / 22 و 55) . « أَجَلٌ مُّسَمًّى » : مدت معین . مراد روز قیامت است . « فَإِذَا جَاءَ أَجَلُهُمْ » : وقتی که قیامت ایشان فرا رسید . برخی گفته اند : مراد از (أَجَلٌ مُّسَمًّى) و (أَجَلُهُمْ) زمان محدود عمر و سررسید معلوم مدت زندگانی هر کسی است که با مرگ او فرا می رسد (نگا : انعام / 93) .

سوره یس آیه 1
 متن آیه :
 یس

ترجمه :
 یا ، سین .

توضیحات :
 « یس » : از حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) .

سوره یس آیه 2
 متن آیه :
 وَالْقُرْآنِ الْكَرِيمِ

ترجمه :
 سوگند به قرآن کیم !

توضیحات :
 « الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ » : دارای حکمت و دانش سودمند .

سوره یس آیه 3
 متن آیه :
 إِنَّكَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :
 قطعاً تو از زمره فرستادگان (یزدان) هستی .

توضیحات :

....

سوره یس آیه 4

متن آیه :

عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسَدَّتْ قَيْمٍ

ترجمه :

و بر راه راست (خداشناسی) قرار داری (که دین اسلام است) .

توضیحات :

« صِرَاطٍ مُّسَدَّتْ قَيْمٍ » : (نگا : فاتحه / 6) . « عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسَدَّتْ قَيْمٍ » : خیر دوم (إن) است .

سوره یس آیه 5

متن آیه :

تَنْزِيلَ الْعَزِيزِ الرَّحِيمِ

ترجمه :

(این قرآن را) فرو فرستاده است خداوند چیره و مهربان .

توضیحات :

« تَنْزِيلَ » : فرو فرستادن . در اینجا به معنی فرو فرستاده بوده و مفعول مطلق است . برای مبالغه ، قرآن وصف به مصدر شده است (نگا : سجده / 2) .

سوره یس آیه 6

متن آیه :

لِتَنْذِرَ قَوْمًا مَّا أُنذِرَ آبَاؤُهُمْ فَهُمْ غَافِلُونَ

ترجمه :

(آن را برای تو فرو فرستاده است) تا قومی را بیم دهی که پدران و نیاکان (نَزْدِيكَ) ایشان (توسط پیغمبران) بیم داده نشده اند ، و به همین علت است که غافل و بی خبر (از قانون آسمانی ، نسبت به خدا و خود و مردمان) هستند .

توضیحات :

« قَوْمًا » : مراد کفار مکه در آغاز نبوت پیغمبر اسلام است . « مَّا أُنذِرَ » : بیم داده نشده است (نگا : سجده / 3) . « آبَاؤُهُمْ » : مراد پدران و نیاکان قریب قریب همعصر پیغمبر است ، و الا پدران و نیاکان بعید ایشان توسط انبیاء ، از جمله ابراهیم و اسماعیل بیم داده شده است (نگا : فاطر / 24 و 25) .

سوره یس آیه 7

متن آیه :
لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ عَلَىٰ أَكْثَرِهِمْ فَهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :
(ایشان مستحقّ عذاب گشته اند و) سخن (خدا مبنی بر پر کردن جهنّم از چنین افرادی) درباره بیشتر آنان به حقیقت پیوسته است ، و آنان دیگر ایمان نمی آورند .

توضیحات :
« لَقَدْ حَقَّ الْقَوْلُ ... » : (نگا : اسراء / 16 ، قصص / 63 ، سجده / 13) . « الْقَوْلُ » : مراد فرموده خدا : لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ ، در (ص / 85 ، و نظیر آن در حجر / 43 ، اعراف / 18 ، هود / 119 ، سجده / 13) می باشد .

سوره یس آیه 8

متن آیه :
إِنَّا جَعَلْنَا فِي أَعْنَاقِهِمْ أَغْلَالًا فَهِيَ إِلَى الْأَذْقَانِ فَهُمْ مُقْمَحُونَ

ترجمه :
ما به گردنهای ایشان غلّهائی می اندازیم که تا چانه ها ایشان می رسد و سرهای ایشان (بر اثر آن) رو به بالا نگاه داشته می شود (و نه می توانند به زیر پاهای خود بنگرند ، و نه می توانند سرهایشان را بدین سو و آن سو حرکت دهند) .

توضیحات :
« أَغْلَالًا » : (نگا : اعراف / 157 ، رعد / 5 ، سبأ / 33) . « الْأَذْقَانِ » : جمع ذَقْن ، چانه ها . زنجها (نگا : اسراء / 107 و 109) . « مُقْمَحُونَ » : سر در هوا ماندگان . کسانی که سرهایشان رو به بالا شق ورق مانده باشد .

سوره یس آیه 9

متن آیه :
وَجَعَلْنَا مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ سَدًّا وَمِنْ خَلْفِهِمْ سَدًّا فَأَغْشَيْنَاهُمْ فَهُمْ لَا يُبْصِرُونَ

ترجمه :
ما در پیش روی آنان سدّی ، و در پشت سپر ایشان سدّی قرار داده ایم (و لذا به کسانی می مانند که در میان دو سد ، گیر کرده باشند ، و پیش رو و پشت سر خود را مشاهده نکنند) و بدین وسیله جلو چشمان ایشان را گرفته ایم و دیگر نمی بینند .

توضیحات :
« بَيْنِ أَيْدِيهِمْ » : جلو ایشان . « مَا خَلْفَهُمْ » : پشت سر آنان . « سَدًّا ... » : خداوند کسانی را که به آینده ننگرند و مستقبیل را فراموش سازند ، و به گذشته ننگرند و احوال ملتهای پیشین را پیش چشم ندارند ، به افرادی تشبیه فرموده است که میان دو سد عظیم گیر کرده باشند و

روبرو و پشت سر خود را نمی‌بینند ، و همگون و همسایان کوران ، راه پیشروی و راه پسروی خود را پیدا نکنند . « فَأَغْشَىٰ بَيْنَهُمْ » : بر چشمانشان پرده‌ای کشیده ایم (نگا : بقره / 7) .

سوره یس آیه 10

متن آیه :
وَسَوَاءٌ عَلَيْهِمْ أَأَنذَرْتَهُمْ أَمْ لَمْ تُنذِرْهُمْ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

چه آنان را بترسانیم و چه ایشان را نترسانیم ، برایشان یکسان است ایمان نمی‌آورند .

توضیحات :

« سَوَاءٌ عَلَيْهِمْ... » : (نگا : بقره / 6) .

سوره یس آیه 11

متن آیه :
إِنَّمَا تُنذِرُ مَنِ اتَّبَعَ الذِّكْرَ وَخَشِيَ الرَّحْمَنَ الْغَيْبِ فَبَشِّرْهُ بِمَغْفِرَةٍ وَأَجْرٍ كَرِيمٍ

ترجمه :

تو تنها کسی را می‌ترسانی (و با بیم‌دادنت بدو سود می‌رسانی) که از قرآن پیروی کند ، و پنهانی از (خداوند) مهربان هراس داشته باشد . چنین کسی را به گذشت و پادشاه ارزشمندی مژده بده .

توضیحات :

« إِنَّمَا تُنذِرُ مَنْ... » : تو تنها کسی را بیم‌خواهی داد . مراد این است که تنها کسی از بیم‌دادن تو سود می‌برد و از آن استفاده می‌کند که . « يَا لَئِذَا غُيِبِ » : در نهان . در خلوت (نگا : فاطر / 18) .

سوره یس آیه 12

متن آیه :
إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي الْمَوْتَىٰ وَنَكْتُبُ مَا قَدَّمُوا وَآثَارَهُمْ وَكُلَّ شَيْءٍ أَحْصَيْنَاهُ فِي إِمَامٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

ما خودمان مردگان را زنده می‌گردانیم ، و چیزهایی را که (در دنیا) پیشاپیش فرستاده‌اند و (کارهایی را که کرده‌اند ، و هم‌چنین) چیزهایی را که (در آن) برجای نهاده‌اند (و کارهایی را که نکرده‌اند ، ثبت و ضبط می‌کنیم و) می‌نویسیم . و ما همه چیز را در کتاب آشکار (لوح محفوظ) سرشماری می‌نماییم و می‌نگاریم .

توضیحات :

« مَا قَدَّمُوا » : اعمال خوب و بدی که در دنیا انجام داده‌اند و پیشاپیش به

آخرت فرستاده اند. «ءَاثَرَهُمْ» : چیزهایی را که باقی گذارده اند و بر جای نهاده اند، اعم از آثار خیری همچون مسجد و مدرسه و بیمارستان و دیگر موقوفات، و آثار بدی همچون غصب املاک و بنای میخانه‌ها و کتابهای گمراه کننده و طرحهای استعمارگرانه و پروژه‌های خانمانسوز و ستمگرانه. یا عبادات و کارهای نیکویی که می‌بایست بکنند، ولی نکرده‌اند، و معاصی و کارهای بدی که می‌بایست نکنند، ولی کرده‌اند. «أَصْحَابُ يَنْبَاهِ» : سرشماری کرده ایم. ضبط و ثبت نموده ایم. «إِمَامٌ مُبِينٌ» : کتاب آشکار. کتاب روشنگر. مراد لوح محفوظ است که کتاب جامع و عمومی است و همه اعمال و همه حوادث و همه موجودات این جهان در آن ثبت و ضبط می‌گردد، و به منزله کتاب اصلی یا دفتر کل برای نامه اعمال شخصی بندگان (نگاه : اسراء / 14 ، کهف / 49 ، حاقه / 19 و 25) و نامه اعمال عمومی ملت‌ها (نگاه : جا ثیه / 28) است.

سوره یس آیه 13

متن آیه :
وَاضْرِبْ لَهُم مَّثَلًا أَصْحَابَ الْقَرْيَةِ إِذْ جَاءَهَا الْمُرْسَلُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر! از آنجا که داستان قریشیان همچون داستان ساکنان انطاکیه در روزگاران گذشته است) برای ایشان سرگذشت ساکنان شهر (انطاکیه) را مثال بزن ، بدان‌گاه که فرستادگان (خدا) به سوی آنان آمدند .

توضیحات :

« الْقَرْيَةِ » : شهر (نگاه : بقره / 58 و 259 ، نساء / 75 ، انعام / 123) . مراد از آن ، انطاکیه یکی از شهرهای ترکیه فعلی است که سابقاً از شهرهای معروف روم بوده است . « أَصْحَابَ » : بدل از (مَثَلًا) است .

سوره یس آیه 14

متن آیه :
إِذْ أَرْسَلْنَا إِلَيْهِمُ اثْنَيْنِ فَكَذَّبُوهُمَا فَعَزَّ زَنَا يَتَالَيْتِ فَقَالُوا إِنَّا إِلَٰهِيكُمْ مَرْسَلُونَ

ترجمه :

وقتی (از اوقات) دو نفر (از فرستادگان خود) را به سوی ایشان روانه کردیم و آنان آن‌دورا تکذیب کردند . سپس آنان را (با ارسال فرد) سومی تقویت نمودیم . آنان (سه نفری بدیشان) گفتند : ما فرستادگانی هستیم که به سوی شما روانه شده ایم .

توضیحات :

« فَعَزَّ زَنَا » : تقویت کردیم . تأیید کردیم .

سوره یس آیه 15

متن آیه :

قَالُوا مَا أَنتُمْ إِلَّا بَشَرٌ مِّثْلُنَا وَمَا أَزَلَّ الرَّحْمَنُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا
تَكْذِبُونَ

ترجمه:

(در پاسخ ایشان ، بدانان) گفتند : شما انسانهایی همچون ما بیش
نیستید ، و خداوند مهربان چیزی را (از وحی آسمانی برای کسی)
فرو نبردستاده است ، و شما جز دروغ نمی‌گوئید .

توضیحات:

« إِنْ أَنتُمْ إِلَّا... » : (نگا : ابراهیم / 10) .

سوره یس آیه 16

متن آیه :
قَالُوا رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا إِلَٰهِيكُمْ لَمُرْسَلُونَ

ترجمه:

گفتند : به خدا ! پروردگارتان می‌داند که ما به سویی شما فرستاده
شده ایم . (مهم نیست شما بپذیرید یا نپذیرید . ما که به وظیفه
خود عمل کرده ایم . چرا که ...) .

توضیحات:

« رَبُّنَا يَعْلَمُ إِنَّا... » : عربیها گاهی جمله (رَبُّنَا يَعْلَمُ) را به عنوان قَسَم
به کار می‌برند ، این است که بعد از ماده « علم » همزه « إنا » که باید
مفتوح باشد ، در اینجا چون مراد قَسَم است ، مکسور خوانده شده است (
نگا : تفسیر روح المعانی ، و المصحف المیسر) .

سوره یس آیه 17

متن آیه :
وَمَا عَلَّمْنَا إِلَّا الْبَلَاغَ الْمُبِينُ

ترجمه:

بر ما جز تبلیغ روشن و روشنگر نمی‌باشد .

توضیحات:

« الْبَلَاغَ الْمُبِينُ » : (نگا : مائده / 92 و 110 ، نحل / 35 و 82) .

سوره یس آیه 18

متن آیه :
قَالُوا إِنَّا تَطَيَّرْنَا بِكُمْ لَئِن لَّمْ تَنتَهُوا لَنَرْجُمَنَّكُمْ وَلَيَمَسَّنَّكُم مِّنَّا
عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه:

گفتند : ما شما را به فال بد گرفته ایم . (وجود شما شوم است و مایه
بدبختی شهر و دیار ما است . سوگند می‌خوریم که از این سخنان) اگر

دست برنارید ، قطعاً شما را سنگسار خواهیم کرد و شکنجه دردناکی از ما خواهید دید .

توضیحات :

« تَطِيرُنَا بِكُمْ » : شما را به فال بد گرفته ایم . وجود شما را شوم می داند نیم (نگا : نمل / 47 ، اعراف / 131) . « لَأِنَّ لَمْ تَنْتَهُوا » : اگر پایان ندهید . اگر دست نکشید (نگا : بقره / 192 و 193 و 275 ، مریم / 46) .

سوره پس آیه 19

متن آیه :
قَالُوا طَائِرُكُمْ مَعَكُمْ أَئِن ذُكِّرْتُمْ بَلْ أَنْتُمْ قَوْمٌ مُّسْرِفُونَ

ترجمه :

گفتند : شومی خودتان (که ناشی از کفرتان است) با خودتان همراه است (و اگر درست بیندیشید ، به این حقیقت واقف خواهید شد که تیره روزی شما ناشی از افکار منحط و اعمال زشت و عقیده پلشتی است که دارید ، نه این که به سبب دعوت ما به خدا پرستی و انجام نیکیها و ترک بدیها باشد) آیا اگر یادآور گردید (به خدا و اوامرو نواهی او و چیزهایی که سعادت شما در آنها است ، باید ما دعوت کنندگان را شکنجه دهید و بکشید ؟ !) اصلاً شما گروهی هستی که (در سرکشی و کفر از حد درمی گذرید ، و در معاصی و زشتکاریها) اسرافکار و متجا و زید .

توضیحات :

« طَائِرُكُمْ » : شوم و نحوست شما . بدبختی و تیره روزیتان (نگا : نمل / 47 ، اعراف / 131) . « أَئِن ذُكِّرْتُمْ » : آیا اگر پند داده شدید و خدا و نیکیها و بدیها را به شما گوشزد کردند ؟ جواب شریط محذوف است و تقدیر چنین است : « أَئِن ذُكِّرْتُمْ ، تَلَقَّيْتُمُ التَّذْكِيرَ وَالْإِنذَارَ بِالْكَفْرِ وَالْإِنكَارِ ؟ » اسراف پیشگان ، متجا و زین از حد در طغیان و کفر و معاصی .

سوره پس آیه 20

متن آیه :
وَجَاءَ مِنْ أَفْصَى الْمَدِينَةِ رَجُلٌ يَسْعَى قَالَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُوا الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

مردی از دورترین نقطه شهر با شتاب پیامد ، گفت : ای قوم من ! از فرستادگان (خدا) پیروی کنید (که سعادت هر دو جهان شما در آن است) .

توضیحات :

« أَفْصَى » : دورترین نقطه . « الْمَدِينَةِ » : شهر . مراد همان (الْقَرِيَّة) در آیه سیزده است که انطاکیه است . « رَجُلٌ » : مردی که مؤمن بود و ایمان خود را پنهان می کرد ، و در این لحظه حساس به یاری پیغمبران شتافت . گویا نام او (حبیب نجار) بوده است . « يَسْعَى » : جمله وصفیه و صفت (رَجُلٌ) است .

سوره پس آیه 21

متن آیه :
اَتَّبِعُوا مَنْ لَا يَسْأَلُكُمْ أَجْرًا وَهُمْ مُهْتَدُونَ

ترجمه :

پیروی کنید از کسانی که پاداشی (در برابر تبلیغ خود) از شما نمی‌خواهند و آنان (از کردار و گفتارشان پیدا است که) افرادی راهیاب و هدایت یافته اند .

توضیحات :

« لَا يَسْأَلُكُمْ... هُمْ... » : مفرد آمدن فعل (لَا يَسْأَلُ) و ذکر ضمیر جمع (هُمْ) در آیه ، با توجه به لفظ و معنی موصول (مَنْ) است .

سوره پس آیه 22

متن آیه :
وَمَا لِي لَا أَعْبُدُ الَّذِي فَطَرَنِي وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

من چرا کسی را پرستش نکنم که مرا آفریده است و به سوی او برگردانده می‌شود ؟

توضیحات :

« مَا لِي... » : چرا من نباید ؟ مرا نسزد و نرسد که . این آیه تا آخر آیه 25 سخن مرد مؤمن است و مخاطب او فرستادگان خدا (نگا : المختصر فی تفسیر القرآن) و یا این که ساکنان شهر است و آنچه را برای خود می‌پسندد ، برای ایشان هم می‌پسندد . « فَطَرَنِي » : مرا آفریده است (نگا : هود / 51 ، انعام / 79) .

سوره پس آیه 23

متن آیه :
أَأَتَّخِذُ مِنْ دُونِهِ آلِهَةً إِنْ يُرِدْنِ الرَّحْمَنُ يَضُرُّ لَّا تُغْنِي عَنِّي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئاً وَلَا يُنْقِذُونَ

ترجمه :

آیا غیر از خدا ، معبودهایی را برگزینم (و پرستش نمایم) که اگر خداوند مهربان بخواهد زیانی به من برساند ، میان‌چیگری ایشان کمترین سودی برای من ندارد و مرا (از زیان وارده) نجات نمی‌دهند ؟

توضیحات :

« أَأَتَّخِذُ... » : (نگا : انعام / 14 ، فرقان / 28) . « إِنْ يُرِدْنِ يَضُرُّ » : اگر بخواهد به من زیانی برساند . « لَا تُغْنِي عَنِّي... » : (نگا : آل عمران / 10 ، توبه / 25) . « لَا يُنْقِذُونِي » : مرا نجات نمی‌دهند ورها نمی‌سازند .

سوره یس آیه 24

متن آیه :
إِنِّي إِذْأَلْفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

(هرگاه چنین کاری را بکنم و از پنازهایی را پرستش نمایم) در این صورت من در گمراهی آشکاری خواهم بود .

توضیحات :

...

سوره یس آیه 25

متن آیه :
إِنِّي آمَنْتُ بِرَبِّكُمْ فَاسْمَعُونِ

ترجمه :

من به پروردگار شما ایمان آورده‌ام ، پس بشنوید ، (و بدانید که من دعوت این فرستادگان خدا را پذیرفته‌ام . شما نیز دعوت ایشان را بپذیرا شوید که سعادتتان در پذیرش فرموده‌ها و رهنمودهای آنان است) .

توضیحات :

« فَاسْمَعُونِ » : پس از من بشنوید . اگر مخاطب فرستادگان خدا باشد ، مراد این است که فردای قیامت شاهد ایمان آوردن وی باشند . و اگر مخاطب سائر مردم باشد ، مراد این است که بشنوند و گواه جرأت او باشند ، و یا این که سخن وی را بپذیرند و همچون او از پیغمبران پیروی کنند که به سود ایشان است .

سوره یس آیه 26

متن آیه :
قِيلَ ادْخُلِ الْجَنَّةَ قَالَ يَا لَيْتَ قَوْمِي يَعْلَمُونَ

ترجمه :

(مردمان بر او شوریدند و شهیدش کردند . از سوی خدا) بدو گفته شد : وارد بهشت شو . (وقتی که آن همه نعمت و کرامت دید) گفت : ای کاش ! قوم من میدانستند .

توضیحات :

« قِيلَ » : این سخن ، از طرف فرشتگان یا مستقیماً از سوی خدای جهان است . « ادْخُلِ الْجَنَّةَ » : بیشتر آیات قرآن بیانگر این واقعیت است ، شهادت و مرگ مؤمن همان است و داخل شدن به بهشت همان . انگار فاصله‌ای میان بدرد زندگی دنیوی و دخول به بهشت اخروی نیست (نگا : آل عمران / 169 ، واقعه / 89) .

سوره یس آیه 27

متن آیه :
يَمَّا غَفَرَ لِي رَبِّي وَجَعَلَنِي مِنَ الْمُكْرَمِينَ

ترجمه :

(ای کاش ! می دانستند) که پروردگارم مرا آمرزیده است و از زمره گرامیانم قلمداد فرموده است .

توضیحات :

« يَمَّا غَفَرَ لِي » : به چه سبب و در برابر چه کاری مرا بخشیده است ؟ مراد تحقیر عمل خود و تعظیم مَغْفَرَتِ خداست . چه غفرانی نصیبم کرده است . مراد اظهار تعجب از الطاف بی حد پروردگاری است . بدانچه خدا مرا بخشیده است . خلاصه « ما » می تواند موصوله و استفهامیه و مصدریه باشد .

سوره پس آیه 28

متن آیه :

وَمَا أُنزِلْنَا عَلَى قَوْمِهِ مِنْ بَعْدِهِ مِنْ جُنْدٍ مِّنَ السَّمَاءِ وَمَا كُنَّا مُنْزِلِينَ

ترجمه :

ما بعد از (قتل) او ، اصلاً لشکری از آسمان فرو نفرستادیم ، و حکمت ما اقتضاء نمی کرد که (برای نابودی ایشان) سپاهی از فرشتگان روانه سازیم .

توضیحات :

« مَا كُنَّا مُنْزِلِينَ » : ما فرو نفرستادیم . مراد این است که حکمت ما اقتضاء نمی کرد ، یا ایشان در خور این نبودند که فرشتگانی برای نابودیشان نازل کنیم .

سوره پس آیه 29

متن آیه :

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ خَامِدُونَ

ترجمه :

تنها يك صدا بود و بس که (موج انفجارش کار ایشان را بساخت و) ناگهان جملگی خاموش شدند (و بر جای سرد گشتند و مردند) .

توضیحات :

« صَيْحَةً » : صدای شدید . فریاد تو فنده . خیر (كَانَتْ) است و اسم آن محذوف (نگا : هود / 67) . « فَإِذَا . . . » : واژه (إِذَا) بر سرعت حصول ما بعد خود به دنبال حصول ما قبل خود دلالت دارد . « خَامِدُونَ » : خاموش شدگان . مراد مردگان است .

سوره پس آیه 30

متن آیه :

يَا حَسْرَةً عَلَى الْعِبَادِ مَا يَأْتِيهِمْ مِّن رَّسُولٍ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ

ترجمه :

فسوسا و اسفا بندگان را! هيچ پيغمبري به سوي ايشان نمي آيد مگر اين كه اورا مسخره مي كنند و به باد استهزاء مي گيرند .

توضيحات :

« يَا حَسْرَةً » : دردا و فسوسا ! اين عبارت بيانگر تعجب از كار بندگان است . آن بندگان تيره روزي كه نه تنها گوش هوش به ندای پيغمبران و رهبران آسماني نمي دهند ، بلكه ايشان را به تمسخر مي گيرند .

سوره يس آيه 31

متن آيه :
أَلَمْ يَرَوْا كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِنَ الْقُرُونِ أَنَّهُمْ إِلَيْهِمْ لَا يَرْجِعُونَ

ترجمه :

مگر نمي دانند كه در روزگاران پيش از ايشان چه ملامت هاي فراواني را (به گناهانشان گرفته ايم و) نابودشان نموده ايم ، كه هرگز به سويشان باز نمي گردند (و ديگر به دنيا گام نمي گذارند ؟!) .

توضيحات :

« أَلَمْ يَرَوْا » : آيا نديده اند ؟ مراد از ديدن در اينجا دانستن است (نگا : انعام / 6 ، اعراف / 148) . « الْقُرُونِ » : ملامت ها و نژادها (نگا : انعام / 6 ، يونس / 13 ، اسراء / 17) .

سوره يس آيه 32

متن آيه :
وَإِنْ كُلُّ لَمَمٍ جَمِيعٌ لَّدَيْنَا مُحْضَرُونَ

ترجمه :

همه آنان (بدون استثناء در روز قيامت) نزد ما گرد مي آيند و حاضر مي گردند .

توضيحات :

« إِنْ » : حرف نفي است . « لَمَمًا » : به معني الا است . « جَمِيعٌ » : فاعيل به معني مفعول يعني مجموع است . « جَمِيعٌ . . . مُحْضَرُونَ » : خبر اول و دوم (كُلُّ) است . يا اين كه (مُحْضَرُونَ) صفت (جَمِيع) است .

سوره يس آيه 33

متن آيه :
وَآيَةٌ لَهُمُ الْأَرْضُ الْمَيِّتَةُ أَحْيَيْنَاهَا وَأَخْرَجْنَا مِنْهَا حَبًّا فَمِنْهُ يَأْكُلُونَ

ترجمه :

نشانه اي (از قدرت خدا بررستا خيز) براي آنان ، زمين مرده است كه

آن را حیات بخشیده ایم و از آن دانه‌هایی را بیرون آورده ایم که ایشان از آن تغذیه می‌کنند.

توضیحات:

« الْأَرْضُ الْمَيْتَةُ »: مراد زمین خشک کره زمین، پیش از پیدایش حیات، و اشاره به معمایی فوق‌العاده مرموز و پیچیده و شگفت‌انگیز شروع حیات است که کسی به درستی نمی‌داند تحت تأثیر چه عواملی در روز نخست موجودات بیجان تبدیل به سلولهای زنده شده است. یا این که اشاره به زمینهای خشک کنونی و مسأله حیات در جهان گیاهان و حیوانات و زنده شدن زمینهای مرده است که از يك سو دلیل روشنی است بر این که علم و دانش عظیمی در آفرینش این جهان به کار رفته است، و از سوی دیگر نشانه آشکاری از رستخیز است.

سوره یس آیه 34

متن آیه:

وَجَعَلْنَا فِيهَا جَنَّاتٍ مِّنْ نَّخِيلٍ وَأَعْنَابٍ وَفَجَّرْنَا فِيهَا مِنَ الْعُيُونِ

ترجمه:

و در زمین باغهای خرما و انگور (و سایر درختان و گیاهان دیگر) پدیدار کردیم، و چشمه‌سارانی از آن بیرون آوردیم.

توضیحات:

« الْعُيُونِ »: چشمه‌ها.

سوره یس آیه 35

متن آیه:

لِيَأْكُلُوا مِن ثَمَرِهِ وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ أَفَلَا يَشْكُرُونَ

ترجمه:

تا از میوه‌های آن درختان که (به صورت غذای آماده و بسته بندی شده بر شاخسارها ظاهر می‌شوند و) دست انسانها در ساختن آنها کمترین دخالتی نداشته است، تناول کنند. آیا انسانها (در برابر این همه خوراکیهای لذیذ و بی نیاز از پخت و پز) سپاسگزاری نخواهند کرد؟!

توضیحات:

« ثَمَرِهِ »: مرجع ضمیر (ه) می‌تواند (الله) باشد. یعنی تا از ساختار خداوندی بخورند. یا مرجع آن شیء مجهول یا مذکور بوده که باغهاست. برخی هم مرجع ضمیر را (نخیل) دانسته‌اند که مذکر است، و بدان اکتفا شده است چون بر اثر عطف (اعناب) را نیز شامل می‌شود. « وَمَا عَمِلَتْهُ أَيْدِيهِمْ »: این جمله می‌تواند حالیه و (ما) نا فیه باشد که معنی چنین خواهد بود: در حالی که دست آنان در آن کمترین دخالتی نداشته است. و یا این که واو حرف عطف و (ما) موصوله باشد که معنی چنین خواهد شد: و چیزی که خود می‌سازند. یعنی در آیه، هم اشاره به

میوه‌هایی است که بدون تغییر مورد استفاده انسانها قرار می‌گیرد، و هم اشاره به میوه‌هایی است که با انجام عملی روی آنها چون پخت و پز و کنسرو به غذاهای مختلف تبدیل می‌گردند.

سوره یس آیه 36

متن آیه:

سَبِّحَانَ الَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا مِمَّا تُنْبِتُ الْأَرْضُ وَمِنْ أُنْجُسِهِمْ وَمِمَّا لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه:

تسبیح و تقدیس خداوندی را سزا است که همه نرها و ماده‌ها را آفریده است، اعم از آنچه از زمین می‌روید، و از خود آنان، و از چیزهایی که ایشان نمی‌دانند.

توضیحات:

« سَبِّحَانَ الَّذِي » : (نگا: اسراء / 1). « الْأَزْوَاجَ » : زوجها. یعنی جنس نرو ماده. این آیه بیانگر زوجیت در گیاهان و انسانها و همه موجودات دیگر است (نگا: رعد / 3، ذاریات / 49، طه / 53).

سوره یس آیه 37

متن آیه:

وَآيَةٌ لَهُمُ اللَّيْلُ نَسْلَخُ مِنْهُ النَّهَارَ فَإِذَا هُمْ مُظْلِمُونَ

ترجمه:

و نشانه‌ای (دالّ بر قدرت ما) شب است. ما روز را از آن برمی‌گیریم، ناگهان تاریکی آنان را فرامی‌گیرد.

توضیحات:

« نَسْلَخُ » : بیرون می‌کشیم. برمی‌گیریم. سلخ در اصل به معنی کندن پوست حیوان است. در اینجا انگار روشنایی روز را از پیکر سپاه شب می‌کنند، و ظلمت موجود در جو زمین، هویدا می‌گردد. « مُظْلِمُونَ » : تاریکی افتادگان. ظلمت زدگان.

سوره یس آیه 38

متن آیه:

وَالشَّمْسُ تَجْرِي لِمُسَدِّ تَقَرُّ لَهَا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَالَمِينَ

ترجمه:

(نشانه دیگری بر قدرت خدا، این است که) خورشید به سوی قرارگاه خود در حرکت است. این، محاسبه و اندازه‌گیری و تعیین خدای بس چیره و توانا و آگاه و دانا است.

توضیحات:

« الشَّمْسُ تَجْرِي » : خورشید در حرکت است. مراد حرکت خورشید با مجموعه

منظومه شمسي در وسط كهكشان ما به سوي يك سمت معين و ستاره دوردستي به نام « وگا » است با سرعت 700 كيلومتر در ثانيه . البته خورشيد حركت وضعي به دور خود نيز دارد (نگا : تفسير نمونه و تفسيرالمنتخب ، ذيل آيه ، كتاب نجوم به زبان ساده ، جلد دوم ، صفحه 174 ، تأليف مايردگاني ، ترجمه محمد رضا خواجه پور) . « لِمَسْتَقْرَلَهَا » : به سوي قرارگاه خود . تا زمان استقرار نهائي خود كه قيامت است . اگر مراد از جريان خورشيد ، گردش آن برگرد محور خود باشد ، حرف (لام) به معني (في) بوده و معني چنين ميشود : در محل و مدار خود . « تَقْدِير » : معين كردن . مقدر نمودن . محاسبه و اندازه گيري (نگا : انعام / 96 ، فرقان / 2) .

سوره يس آيه 39

مَتْنِ آيَةِ :
وَالْقَمَرَ قَدَرْنَا مَنَازِلَ حَتَّىٰ عَادَ كَالْعُرْجُونِ الْقَدِيمِ

ترجمه :

براي ماه نيز منزلگاههائي تعيين کرده ايم كه (پس از طي كردن آنها) به صورت ته مانده كهنه (خوشه خرما بر درخت) درمي آيد (قوسي شكل و زرد رنگ) .

توضيحات :

« مَنَازِلَ » : ماه در فاصله گردش به دور زمين ، و گردش زمين به دور خورشيد ، از کنار مجموعههائي از ستارگان مي گذرد كه منزلگاههاي ماه ناميده ميشود . « عَادَ » : درمي آيد . اين فعل به معني (صَارَ) است ، برمي گردد . « الْعُرْجُونِ » : پايه خوشه خرما كه پس از چيدن خوشه بر درخت مي ماند و زرد رنگ و قوسي شكل است . « عَادَ كَالْعُرْجُونِ ... » : به شكل عرجون درمي آيد . دوباره همچون عرجون برمي گردد . مراد هلال آخر ماه است كه در جانب مشرق نزديك صيحهگان ظاهر ميشود ، خميده و پژمرده و زرد رنگ و نوکهاي آن رو به پائين . هلال در ربع اول و ربع آخر ماه به همين شكل است .

سوره يس آيه 40

مَتْنِ آيَةِ :
لَا الشَّمْسُ يَنْبَغِي لَهَا أَنْ تُدْرِكَ الْقَمَرَ وَلَا اللَّيْلُ سَايِقُ النَّهَارِ وَكُلٌّ فِي فَلَكٍ يَسْبَحُونَ

ترجمه :

نه خورشيد را سزد (در مدار خود سريعتر شود و) به (مدار) ماه رسد ، و نه شب را سزد كه بر روز پيشي گيرد (و مانع پيدايش آن شود) . هر يك در مداري شناورند (و مسير خود را بدون كمترين تغيير ادامه مي دهند) .

توضيحات :

« يَنْبَغِي لَهَا » : آن را سزد . سزاوار آن است . « أَنْ تُدْرِكَ » : برسد . ملحق شود . « يَسْبَحُونَ » : شناورند . مراد حركت آرام خورشيد و ماه بر حسب ظاهر و مطابق حس بينائي ما ، و يا حركت هر يك در فلك مربوط است كه متوازي يكديگرند .

سوره یس آیه 41

متن آیه :
وَ آيَةٌ لَهُمْ أَنَّا حَمَلْنَا ذُرِّيَّتَهُمْ فِي الْفُلِكِ الْمَشْحُونِ

ترجمه :

و) نشانه دیگری بر قدرت ما ، این که برابر وزن مخصوص اجسام و خواص و یژه آب) ما آدم یزادگان را در کشتی مملو (از ایشان و کالاهایشان) حمل می کنیم . (کشتی هائی که حرکت آنها در دل اقیانوسها ، بی شباهت به حرکت کواکب در گستره آسمانها نیست) .

توضیحات :

« الْفُلِكِ » : (نگا : ابراهیم / 32 ، نحل / 14 ، اسراء / 66) . « الْمَشْحُونِ » : (نگا : شعراء / 119) .

سوره یس آیه 42

متن آیه :
وَخَلَقْنَا لَهُمْ مِن مِّثْلِهِ مَا يَرْكَبُونَ

ترجمه :

و برای ایشان همسان کشتی چیزهائی را آفریده ایم که بر آنها سوار می شوند .

توضیحات :

« خَلَقْنَا » : تعبیر از انواع مرکبها بدین واژه ، بدان خاطر است که خالق مواد خام و وسایل اولیه آنها خداست . « مَا » : این واژه مفهوم وسیعی را ترسیم می کند که شامل هر نوع وسیله سواری زمینی و هوایی و دریائی است .

سوره یس آیه 43

متن آیه :
وَإِن نَّشَأْ نُغْرِقْهُمْ فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ وَلَا هُمْ يُنقَذُونَ

ترجمه :

و اگر بخواهیم آنان را غرق خواهیم کرد ، به گونه ای که هیچ فریادرسی نداشته باشند ، و اصلاً نجات داده نشوند .

توضیحات :

« صَرِيحَ » : فریادرس . فریاد خواه . در این صورت مصدر به معنی اسم فاعل یعنی صرخ است . صدا و فریاد . در این صورت معنی « فَلَا صَرِيحَ لَهُمْ » : چنین است : اصلاً صدا و فریادی نخواهند داشت تا کمک و یاری طلب کنند . یعنی فوراً غرق و در حال می میرند .

سوره یس آیه 44

متن آیه :
إِلَّا رَحْمَةً مِنَّا وَمَتَاعًا إِلَىٰ حِينٍ

ترجمه :

مگر این که رحمت ما باشد (و نسیم لطف ما و زیدن گیرد) و تازمانی (که اجل ایشان درمی رسد ، آنان را از زندگی) بهره مند سازیم .

توضیحات :

« إِلَّا رَحْمَةً... » : لکن رحمت ما ایشان را درمی یابد و تا وقت اجل مقدر آنان را از زندگی بهره مند می سازیم (نگا : تفسیر الم نخب) . واژه (رَحْمَةً) مفعول له ، یا منصوب به نزع خافض است و تقدیر چنین است :
رَحْمَةً .

سوره یس آیه 45

متن آیه :

وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ وَمَا خَلْفَكُمْ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

ترجمه :

هنگامی که بدانان گفته شود : بپرهیزید از عذاب و مجازات دنیوی که پیش رو دارید ، و از عذاب و مجازات اخروی که در پشت سر دارید ، تا به شما رحم شود ، (اعتناء نمی کنند) .

توضیحات :

« مَا بَيْنَ أَيْدِيكُمْ » : آنچه در پیش رو دارید . مراد کیفر و مجازات دنیوی است . « مَا خَلْفَكُمْ » : آنچه در پشت سر دارید . مراد عذاب و عقاب اخروی است . « إِذَا قِيلَ لَهُمْ... » : جمله شرطیه است و جزاء آن محذوف است که از آیه بعداستفاده می شود ، و تقدیر چنین است : إِذَا قِيلَ لَهُمُ اتَّقُوا... أَعْرَضُوا... .

سوره یس آیه 46

متن آیه :

وَمَا تَأْتِيهِمْ مِّنْ آيَةٍ مِّنْ آيَاتِ رَبِّهِمْ إِلَّا كَانُوا عَنْهَا مُعْرِضِينَ

ترجمه :

هیچ آیه ای از آیات پروردگارشان برای آنان نمی آید ، مگر این که از آن روی گردان می شوند .

توضیحات :

« آيَاتِ » : آیه های کتابهای آسمانی و تعلیمات پیغمبران . دلائل و براهین تو حید خدا و صدق پیا میران . « مُعْرِضِينَ » : روی گردانان .

سوره یس آیه 47

متن آیه :

وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَنْزِلُوا مِمَّا رَزَقَكُمُ اللَّهُ قَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا لَئِن لَّا ذُرِّيَّةَ آمَنُوا

أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ إِنْ أَنْتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ مُبِينٍ

ترجمه :

و هنگامی که به آنان گفته شود: از چیزهایی که خدا به شما داده است ، انفاق و احسان کنید ، کافران به مؤمنان می‌گویند : آیا به کسی خوراک بدهیم که اگر خدا می‌خواست خوراک بدو می‌داد (و فقیرش نمی‌کرد ؟ مگر مشیت الهی چنین نخواسته است ؟ ما با مشیت الهی مخالفت نمی‌ورزیم) شما در گمراهی آشکار و روشنی هستید .

توضیحات :

« أَنْطَعِمُ مَنْ لَوْ يَشَاءُ اللَّهُ أَطْعَمَهُ » : کافران از راه تمسخر به مؤمنان می‌گفتند : اگر رازق خداوند است ، پس چرا از ما می‌خواهید که به فقیران خوراک دهیم ؟ و اگر خدا خواسته است که آنان محروم بمانند ، پس چرا ما کسانی را از دارائی خود بهره‌مند سازیم که خداوند ایشان را محروم ساخته است ؟ این منطق جاهلانه ، علاوه از تمسخر مؤمنان ، به آن می‌ماند که افرادی بگویند : چه ضرورتی دارد که ما درس بخوانیم ، و یا به دیگری درس بدهیم ؟ اگر خدا می‌خواست همه را عالم و باسواد می‌کرد .

سوره یس آیه 48

متن آیه :

وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

و خواهند گفت : اگر راست می‌گوئید (که رستاخیز و قیامت در میان است) این وعده کی تحقق می‌یابد !

توضیحات :

« مَتَى هَذَا الْوَعْدُ ؟ » : این وعده کی خواهد بود ؟ ! تا ریخی برای رستاخیز تعیین نمی‌کنند ؟ چرا هم اینک فرا نمی‌رسد ؟

سوره یس آیه 49

متن آیه :

مَا يَنْظُرُونَ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً تَأْخُذُهُمْ وَهُمْ يَخِصِّمُونَ

ترجمه :

(پاسخ استهزاء ایشان ، این است که آنان ، چندان) انتظار نمی‌کشند مگر صدائی را که (ناگهان طنین انداز می‌گردد و موج آن) ایشان را در بر می‌گیرد (و نابودشان می‌گرداند) در حالی که با یکدیگر (به معامله و کار و بار روزمره زندگی ، سرگرم و) درگیرند .

توضیحات :

« مَا يَنْظُرُونَ » : انتظار ندارند . توقع ندارند . ماده « نظر » بدون « إلی » بیشتر به معنی انتظار و توجه و توقع و تدبیر است (نگا : بقره / 210 ، انعام / 158 ، اعراف / 53 ، نحل / 33 ، فاطر / 43) . « يَخِصِّمُونَ » : به نزاع

و جدال مشغول ، و سرگرم گیر و دارند . اصل آن یختصمون و از باب افتعال است .

سوره یس آیه 50

متن آیه :

قَلَّا يَسْتَطِيعُونَ تَوْصِيَةً وَلَا إِلَىٰ أَهْلِهِمْ يَرْجِعُونَ

ترجمه :

(این حادثه به قدری سریع و برق آسا و غافلگیرانه است که) حتی توانائی وصیت نمودن و سفارش کردن نخواهند داشت ، و حتی فرصت مراجعت به سوی خانواده و فرزندانشان را پیدا نخواهند کرد .

توضیحات :

« تَوْصِيَةً » : سفارش . نکره آمدن آن ، بیانگر این واقعیت است که حتی فرصت يك سفارش یا کمترین وصیته در میان نخواهد بود .

سوره یس آیه 51

متن آیه :

وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَإِذَا هُم مِّنَ الْأَجْدَاثِ إِلَىٰ رَبِّهِمْ يَنسِلُونَ

ترجمه :

(برای بار دوم) در صور دمیده می شود و به ناگاه همه آنان از گورها بیرون آمده و به سوی (دادگاه حساب و کتاب) پروردگارشان شتابان رهسپار می گردند .

توضیحات :

« نُفِخَ » : دمیده شد . مراد نفخه ثانی است که دیگر باره صور برای زنده شدن مردگان زده می شود . « الْأَجْدَاثِ » : جمع جَدَث ، قبر . گور . (نگا : قمر / 7 ، معارج / 43) . « يَنسِلُونَ » : می شتابند (نگا : انبیاء / 96) .

سوره یس آیه 52

متن آیه :

قَالُوا يَا وَيْلَنَا مَن بَعَثَنَا مِن مَّرْقَدِنَا هَذَا مَا وَعَدَ الرَّحْمَنُ وَصَدَقَ الْمُرْسَلُونَ

ترجمه :

خواهند گفت : ای وای بر ما ! چه کسی ما را از خوابمان (بیدار کرد و) برانگیخت ؟ ! این همان چیزی است که خداوند مهربان وعده داده بود ، و فرستادگان (خدا در سخنها و پیامهای خود) راست گفته بودند .

توضیحات :

« يَا وَيْلَنَا » : ای وای بر ما ! وایلا به حال ما ! (نگا : انبیاء / 14 و 46 و 97) . « بَعَثَنَا » : ما را دوباره زنده کرد . ما را برانگیخت . « مَرْقَدِنَا » : مصدر میمی و به معنی خواب است ، و یا این که اسم مکان و به معنی خوابگاه است . عقاب و عذاب قبر ، در برابر کیفر و مجازات قیامت ، خوابه

گونه‌ای بیش نمی‌باشد. « مَنْ بَعَثْنَا » : این سؤال بدان خاطر است که کافران با دیدن آن همه هول و هراس و دهشت و وحشت، اختلاط عقول و اختلال حواس پیدا می‌کنند و ناخودآگاه چنین سؤالی بر زبانشان جاری می‌گردد. همان گونه که در دنیا معمول است که انسان به هنگام انجام کار بدی و یارویاری شدن با کیفر آن می‌گوید: وای چه کار کردم؟! چنین کاری را من کردم؟ آیا این بلا را من بر سر خود آوردم؟ « هَذَا مَا... » : این بخش، پاسخ کافران به سؤال خودشان است. برخی هم آن را پاسخ آفریدگار، یا فرشتگان، و یا مؤمنان به کافران می‌دانند.

سوره یس آیه 53

متن آیه:

إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً فَإِذَا هُمْ جَمِيعٌ لَدَيْنَا مُحْضَرُونَ

ترجمه:

صدای واحدی بیش نخواهد بود (که ایشان را دعوت به خروج از گورها می‌کند) و ناگهان ایشان در پیشگاهمان (برای دادگاهی) گرد آورده می‌شوند و حاضر می‌گردند.

توضیحات:

« إِنْ كَانَتْ إِلَّا صَيْحَةً... » : (نگا: یس / 29). مراد زفخه ثانیه است. « جَمِيعٌ » : جمع آمده. گرد آورده شده. فاعیل به معنی مفعول، یعنی مجموع است. خیر اول (هم) و واژه (مُحْضَرُونَ) خیر دوم یا صفت بشماراست (نگا: یس / 32).

سوره یس آیه 54

متن آیه:

قَالَ يَوْمَ لَا تُظَلَمُ نَفْسٌ شَيْئًا وَلَا تُجْزَوْنَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه:

در چنین روزی به هیچ کس کمترین ستمی نمی‌گردد، و به شما جز پاداش و پادافره کارهایی که در دنیا می‌کرده‌اید داده نمی‌شود.

توضیحات:

« شَيْئًا » : چیزی از ظلم. مفعول مطلق است. چیزی از چیزها. مفعول به است (نگا: یونس / 44، مریم / 60).

سوره یس آیه 55

متن آیه:

إِنْ أَصْحَابَ الْجَنَّةِ الْيَوْمَ فِي شُغْلٍ فَاكِهِونَ

ترجمه:

بهبشتیان در چنین روزی، سخت سرگرم خوشی، و شادانند (و بی‌خبر از غم و اندوه دیگران، و خندان از نعمتهای یزدانند).

توضیحات :
 « شَغْلٌ » : سرگرمی عظیم . هر چیز که انسان را به خود مشغول سازد و بی خبر از دیگران کند و موجب فراموشی غم و اندوه شود . تذکیر آن برای تعظیم است . « فِي شَغْلٍ » : سرگرم سرور و شادمانی ، و بهره مند از نعمتهای الهی هستند . « فَاكِهُونَ » ، جمع فَاكِهٌ ، خوشحال و خندان . بهره مند از نعمت و سرگرم لذت . سرگرم شوخی و مزاح .

سوره یس آیه 56

مِثْنِ آيَةٍ :
 هُمْ وَ اَزْوَاجُهُمْ فِي ظِلَالٍ عَلٰى الْاَرَاكِ مِثْنِ كِوْنٍ

ترجمه :
 آنان و همسرانشان در زیر سایه‌های پر و فراخ ، بر تختها تکیه زده اند .

توضیحات :
 « ظلال » : جمع ظلّ ، سایه . تذکیر آن برای تعظیم است . « الْاَرَاكِ » : جمع آریکه ، تخت . اورنگ (نگا : کهف / 31 ، انسان / 13 ، مطففین / 23 و 35) . « مِثْنِ كِوْنٍ » : تکیه کنندگان . لمدهندگان (نگا : کهف / 31 ، زخرف / 34) .

سوره یس آیه 57

مِثْنِ آيَةٍ :
 لَهُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ وَلَهُمْ مَا يَدْعُونَ

ترجمه :
 برای آنان در بهشت ، میوه‌های لذت بخش و فراوانی است . و هر چه بخواهند در اختیار ایشان خواهد بود .

توضیحات :
 « فَاكِهَةٌ » : میوه . مراد انواع میوه‌ها است . تذکیر آن برای تعظیم است که بیانگر مرغوبیت و کثرت میوه‌ها است . « يَدْعُونَ » : طلب می کنند . درخواست می نمایند . دلشان بخواهد .

سوره یس آیه 58

مِثْنِ آيَةٍ :
 سَلَامٌ قَوْلًا مِّن رَّبِّ رَحِيمٍ

ترجمه :
 از سوی پروردگاری مهربان ، بدیشان درود و تعزیت گفته می‌شود .

توضیحات :
 « سَلَامٌ » : درود (نگا : اعراف / 46 ، یونس / 10 ، رعد / 24 ، ابراهیم / 23) . بدل (ما) یا مبتدا و خبر آن محذوف است : سَلَامٌ عَلَیْكُمْ . « قَوْلًا » : مفعول مطلق

فعل محذوف است .

سوره پس آیه 59

متن آیه :
وَإِمَّا زَاوَا الْيَوْمَ أُيُّهَا الْمُجْرِمُونَ

ترجمه :

(این سرگذشت شوق انگیز و پرافتخار بهشتیان بود، و اما با خطابی تحقیرآمیز به گناهکاران گفته می‌شود :) ای بزهکاران ! امروز (از مؤمنان) جدا و به دور شوید .

توضیحات :

« إِمَّا زَاوَا » : جدا گردید . به کنار روید .

سوره پس آیه 60

متن آیه :
أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ يَا بَنِي آدَمَ أَنْ لَا تَعْبُدُوا الشَّيْطَانَ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُبِينٌ

ترجمه :

ای آدمیزادگان ! مگر من به شما سفارش ننمودم و امر نکردم که اهریمن را پرستش نکنید، چرا که او دشمن آشکار شما است ؟

توضیحات :

« أَلَمْ أَعْهَدْ إِلَيْكُمْ ؟ » : آیا با شما پیمان نبستم ؟ آیا به شما توصیه نکردم ؟ مراد فرمان دادن است (نگا : طه / 115) . چنین عهد و پیمان و توصیه و دستوری ، از طریق مختلف با انسان بسته شده و بدو فرمان داده شده است . یکم : توسط پیغمبران (نگا : بقره / 168 ، اعراف / 27 ، یونس / 2 ، زخرف / 62) . دوم : توسط عقل . چرا که دلائل و براهین عقلی با زبان گویائی به انسانها می‌فهمانند که نباید جز خدا را پرستید و اطاعت کرد . سوم : از راه فطرت . چرا که انسان ذاتاً یکتاپرست بوده و فطرت سالم ، طاعت و عبادت را منحصر به ذات پاک پروردگار می‌داند . « لَا تَعْبُدُوا » : مراد از عبادت در اینجا ، اطاعت است . چرا که یکی از صورتهای عبادت اطاعت می‌باشد (نگا : توبه / 31 ، مؤمنون / 47) .

سوره پس آیه 61

متن آیه :
وَأَنْ أَعْبُدْ وَبِي هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

ترجمه :

(آیا به شما دستور ندادم) این که مرا بپرستید و بس که راه راست همین است .

توضیحات :
« وَ أَنْ اَعْبُدْ وِی . . . » : عطف بر (لَا تَعْبُدُوا الشَّیْطَانَ) است و واژه (أَنْ) تفسیریه است .

سوره یس آیه 62

متن آیه :
وَلَقَدْ أَضَلَّ مِنْكُمْ جِبِلًّا كَثِیرًا أَفَلَمْ تَكُونُوا تَعْقِلُونَ

ترجمه :

اھریمن گروههای فراوانی از شما انسانها را گمراه کرده است . آیا (تاریخ جباران گمراه پیشین را خواندید ، و آثار سرنوشت گول خوردگان ابلیس را دیدید و) نیندیشیدید ؟

توضیحات :

« جِبِلًّا » : گروه . مَلَّتْ . (نگا : شعراء / 184) .

سوره یس آیه 63

متن آیه :
هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي كُنْتُمْ تُوعَدُونَ

ترجمه :

این (که در پیش رودارید و بدان می نگرید) همان دوزخی است که به شما وعده داده می شد .

توضیحات :

« هَذِهِ جَهَنَّمُ . . . » : وقتی بدانان چنین خطایی می گردد که دادگاهی به پایان آمده و در کنار دوزخ گرد آورده شده اند .

سوره یس آیه 64

متن آیه :
اِصْلَوْهَا الْیَوْمَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ

ترجمه :

به سبب کفری که می ورزیدید ، امروز به دوزخ وارد شوید و بدان بسوزید .

توضیحات :

« اِصْلَوْهَا » : با دوزخ بسوزید و سوزش آن را بچشید . بدان وارد شوید (نگا : المختصر فی تفسیر القرآن ، تفسیر نمونه ، تفسیر صفوة الایمان) .

سوره یس آیه 65

متن آیه :
الْیَوْمَ نَخْتِمُ عَلَىٰ أَفْوَاهِهِمْ وَتُكَلِّمُنَا أَيْدِيهِمْ وَتَشْهَدُ أَرْجُلُهُمْ بِمَا كَانُوا

يَا سَبُونَ

ترجمه :

امروزه بر دهانها ایشان مهر می نهیم ، و دستهایشان با ما سخن می گویند ، و پاهایشان بر (کارهایی که انجام می داده اند و) چیزهایی که فرا چنگ می آورده اند ، گواهی می دهند .

توضیحات :

« زَخِيمٌ . . . » : (نگا : بقره / 7 ، انعام / 46) . « أَوْاهِيمٌ » : (نگا : آل عمران / 118 و 167) . « تَشْهَدُ » : گواهی اعضاء در قیامت مسلم است (نگا : فصلت / 20 و 21 ، نور / 24) .

سوره یس آیه 66

متن آیه :

وَلَوْ نَشَاءَ لَطَمَسْنَا عَلَىٰ أَعْيُنِهِمْ فَاسْتَبَقُوا الصِّرَاطَ فَأَنَّى يُبْصِرُونَ

ترجمه :

اگر ما بخواهیم ایشان را (در دنیا مجازات کنیم ، می توانیم . از جمله) کورشان می نمایم ، به گونه ای که اگر آنان بخواهند در راه بر یکدیگر پیشی گیرند ، به هیچ وجه نتوانند راه را ببینند .

توضیحات :

« لَطَمَسْنَا » : محومی کردیم . از بین می بردیم (نگا : نساء / 47 ، یونس / 88 ، مرسلات / 8) . در اینجا مراد کور کردن و از میان بردن بینایی دیدگان است . « فَاسْتَبَقُوا » : (نگا : بقره / 148 ، یوسف / 17 و 25) . « فَأَنَّى » : چگونه ؟ « فَأَنَّى يُبْصِرُونَ ؟ » : چگونه می توانند ببینند ؟ یعنی به هیچ وجه نمی توانند مسیر خود را ببینند . « الصِّرَاطَ » : مفعول به ، یا منصوب به نزع خافض است .

سوره یس آیه 67

متن آیه :

وَلَوْ نَشَاءَ لَمَسَسْنَاهُمْ عَلَىٰ مَكَا نَتِهِمْ فَمَا اسْتَطَاعُوا مُضِيًّا وَلَا يَرْجِعُونَ

ترجمه :

و اگر ما بخواهیم ، ایشان را با وجود مکانت و منزلتشان ، در جای خود مسخ می نمایم و (آنان را به شکل انسان افلیج یا زمینگیر در می آوریم .) به گونه ای که نه بتوانند به جلو حرکت کنند و نه به عقب برگردند .

توضیحات :

« لَمَسَسْنَاهُمْ » : ایشان را مسخ می کردیم . مراد از مسخ ، دگرگون کردن و حال به حال نمودن است ، یعنی به صورتهای بسیار زشت و پست و ناتوان و ناجور در آوردن . در اینجا بیشتر مراد تغییر و تبدیل انسان زیبا و توانا ، به انسان نازیب و درمانده و زار و نزار است . اما مراد از مسخ

می تواند تبدیل به حیوانات و مجسمه‌های بی‌روح نیز باشد. « عَلِي مَكَا نَتِيهِمْ » : بر جای خود. در محل توقف خود. با وجود قوت و قدرت و عظمت و منزلتی که ایشان دارند. (نگا : اِضْوَاءُ الْبَيَانِ ، الم ن ت خ ب) . « مَضِيّاً » : رفتن . مصدر ثلاثي مجرد (مَضِي ، يَمْضِي) است (نگا : مِعْجَمُ الْفِيْضِ الْقُرْآنِ الْكَرِيمِ) . با ضم و کسر میم آمده است ، همچون (عَيْتِي و عَيْتِي) (نگا : روح المعاني) .

سوره یس آیه 68

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمَنْ نَعْمَرَهُ نُنَكِّسُهُ فِي الْخَلْقِ أَفَلَا يَعْقِلُونَ

ترجمه :

به هر کس که طول عمر بدهیم ، او را از لحاظ خلقت و آفرینش وارونه و واژگونه می کنیم . آیا متوجه نیستند (که سیر صعودی ، سیر نزولی به دنبال دارد ، و این جهان سرای فنا است نه سرای بقا ؟) .

توضیحات :

« نُنَكِّسُهُ » : او را واژگونه و وارونه می کنیم . مراد عقبگرد قوای جسمانی و روحانی انسان است ، تا بدانجا که بازگشت کامل انسان به حالات طفولیت انجام می پذیرد ، و حرکات و روحيات کودکان در پیران پدیدار می‌گردد. به عبارت دیگر : پیران ، کودکان می‌شوند (نگا : حج / 5 ، روم / 54) . « الْخَلْقِ » : خلقت . آفرینش . مراد وضع جسمی و روحی است .

سوره یس آیه 69

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمَا عَلَّمْنَاهُ الشُّعْرَ وَمَا يَنْبَغِي لَهُ إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ وَقُرْآنٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

ما به پیغمبر (اسلام سرودن) چکامه نیاموخته ایم و چامه‌سرایی او را نسزد . این (کتاب هم که بر او نازل کرده ایم) جز یادآوری (عاقلان به قانون و فرمان یزدان جهان) و کتاب خواندنی روشنگر (حقائق برای مؤمنان) نیست .

توضیحات :

« الشُّعْرَ » : چکامه . چامه . « مَا يَنْبَغِي لَهُ » : نسزد . در خور نیست . لازم نیست . « إِنْ » : نیست . « هُوَ » : کتاب منزل قرآن . « ذِكْرٌ » : پند و اندرز . یاد و یادآوری . « قُرْآنٌ » : قرآن . کتاب خواندنی . « مُّبِينٌ » : روشن و واضح . روشنگر و بیانگر .

سوره یس آیه 70

مَتْنِ آيَةٍ :
لِيُنذِرَ مَنْ كَانَ حَيًّا وَيَحِقَّ الْقَوْلُ عَلَى الْكَافِرِينَ

ترجمه :

(هدف از فرو فرستادن آن ، این است که) تا افراد زنده (بیدار دل) را با آن بیم دهد ، و بر کافران (اتمام حجت شود و) فرمان عذاب مسلم گردد .

توضیحات :

« حَيًّا » : مراد زنده معنوی است که شخص عاقل و اندیشمند و بیدار دل است (نگا : انعام / 122 ، فاطر / 22) . « يَجِئُ » : واجب شود . مسلم گردد . « الْقَوْلُ » : فرمان عذاب . عذاب . « يَجِئُ الْقَوْلُ » : (نگا : اسراء / 16 ، قصص / 63 ، یس / 7) .

سوره یس آیه 71

متن آیه :

أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّا خَلَقْنَا لَهُمْ مِمَّا عَمِلَتْ أَيْدِينَا أَنْعَامًا فَهُمْ لَهَا مَالِكُونَ

ترجمه :

مگر نمی بینند که برخی از آن چیزهایی که قدرت ما آفریده است ، چهارپایانی است که برای انسانها خلق کرده ایم و ایشان صاحب آنها یند ؟

توضیحات :

« أَوَلَمْ يَرَوْا » : (نگا : انعام / 6 ، رعد / 41 ، نحل / 48 و 79) .

سوره یس آیه 72

متن آیه :

وَذَلَّلْنَاهَا لَهُمْ فَمِنْهَا رَكُوبُهُمْ وَمِنْهَا يَأْكُلُونَ

ترجمه :

و چهارپایان را رام ایشان ساختیم . برخی از آنها را مرکب خود میسازند ، و از برخی دیگر تغذیه می کنند .

توضیحات :

« ذَلَّلْنَاهَا » : آنها را منقاد و رام کرده ایم . « رَكُوبُهُمْ » : رکوب به معنی مرکب ، یعنی وسیله سواری است . فَعُول به معنی مفعول ، یعنی : رکوب به معنی مرکوب است و ما نند : حَلُوب به معنی محلوب .

سوره یس آیه 73

متن آیه :

وَلَهُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَمَشَارِبٌ أَفَلَا يَشْكُرُونَ

ترجمه :

و از برخی از آنها استفاده‌هایی می کنند و (از پشم و کرک و مو و پوست و استخوانشان فایده‌ها می برند ، و از شیر برخی) از آنها نوشیدنیها و فرآورده‌های شیری به دست می آورند . آیا نباید شکرگزار (این همه نعمت خدا) باشند ؟

توضیحات :
« مَشَارِبُ » : جمع مَشْرَبٍ به معنی مشروب ؛ ما نند مَأْكُلٌ به معنی مَأْكُولٌ ؛
نوشیدنیها . مراد شیرهاست .

سوره یس آیه 74

متن آیه :
وَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ آلِهَةً لَعَلَّهُمْ يُنصَرُونَ

ترجمه :
آنان گذشته از خدا ، معبودهایی برای خود برگزیده اند ، بدین امید
که (از سوی ایشان) یاری شوند .

توضیحات :
« مِنْ دُونِ » : غیر از . بجز .

سوره یس آیه 75

متن آیه :
لَا يَسْتَعْجِلُ بِسِتْرِهِمْ وَيَوْمَ يُنظَرُونَ

ترجمه :
معبودها (ی دروغین) نمی توانند پرستندگان خود را کمک کنند و یاری
دهند ، و بلکه پرستندگان ، سپاههای آماده معبودها (ی عاجز خود)
هستند (و از آنها مواظبت می نمایند و از بلاها و گزندها به دور
میدارند) .

توضیحات :
« لَا يَسْتَعْجِلُ بِسِتْرِهِمْ » : معبودها نمی توانند (نگا : اعراف / 192 ، یونس / 18) .
« جُنْدٌ » : سپاه . لشکر . « مُحَضَّرُونَ » : آماده .

سوره یس آیه 76

متن آیه :
قُلْنَا يَا حِزْبُكَ قَوْلُهُمْ إِنَّا نَعْلَمُ مَا يُسِرُّونَ وَمَا يُعْلِنُونَ

ترجمه :
پس (حالا که چنین است) سخنان آنان تو را غمگین نکند ، ما
میدانیم آنچه را که مخفی میدارند و آنچه را که آشکار میسازند .

توضیحات :
« قَوْلُهُمْ » : مراد سخنان مبنی بر الحاد و انکار خدا ، و تکذیب و تقبیح
پیغمبر است .

سوره یس آیه 77

متن آیه :
أَوَّلِمَّ بَرَاءَ الْإِنْسَانِ أَنَّا خَلَقْنَاهُ مِنْ نُطْفَةٍ فَإِذَا هُوَ خَصِيمٌ مُبِينٌ

ترجمه :

آیا انسان (با چشم عقل و دیده بینش زنگریسته است و) ندیده است که ما او را از نطفه ناچیزی آفریده ایم و همرا یمنک او پرخاشگری است که آشکارا به پرخاش برمی خیزد؟! (زهی بی خبری و خیره سری (!)

توضیحات :

« أَوْلَمْ يَرَ؟ » : (نگا : انعام / 6 ، رعد / 41 ، نحل / 48 و 79) . « خَصِيمٌ مُّيِّنٌ » : (نگا : نحل / 4) .

سوره یس آیه 78

متن آیه :
وَضَرَبَ لَنَا مَثَلًا وَنَسِيَ خَلْقَهُ قَالَ مَنْ يُحْيِي الْعِظَامَ وَهِيَ رَمِيمٌ

ترجمه :

برای ما مثالی می زند و آفرینش خود را (از خاک) فراموش می کند و می گوید : چه کسی می تواند این استخوانهایی را که پوسیده و فرسوده اند زنده گرداند؟!

توضیحات :

« الْعِظَامَ » : جمع عَظْم ، استخوانها . « رَمِيمٌ » : پوسیده و فرسوده . « نَسِيَ خَلْقَهُ » : جمله کوتاهی است که پاسخ کاملی برای پرسش هر فرد بی خبری است که قدرت خدا را با قدرت مردم همسان بداند و درباره آفرینش خود از خاک نیندیشد .

سوره یس آیه 79

متن آیه :
قُلْ يُحْيِيهَا الَّذِي أَنشَأَهَا أَوَّلَ مَرَّةٍ وَهُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

بگو : کسی آنها را زنده می گرداند که آنها را نخستین بار (از نیستی به هستی آورده است و آنها را بدون الگو و مدل) آفریده است ، و او بس آگاه از (احوال و اوضاع و چگونگی و ویژگی) همه آفریدگان است .

توضیحات :

« أَنشَأَهَا » : آنها را آفرید و پدیدار کرد (نگا : انعام / 98 ، عنكبوت / 20) . « هُوَ بِكُلِّ خَلْقٍ عَلِيمٌ » : خدا بسیار آگاه از اعمال و اقوال هر مخلوقی است . خدا هر نوع آفرینشی را بسیار خوب می داند ، و در باره آفرینشی کسی در نمی ماند .

سوره یس آیه 80

متن آیه :
الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ مِنَ الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ نَارًا فَإِذَا أَنْتُمْ مِنْهُ تُوقِدُونَ

ترجمه :

آن کسی که از درخت سبز ، برای شما آتش بیافریده است ، و شما با آن ، آتش روشن می کنید . (او که قادر بر رستاخیز انرژیهاست ، قادر بر انرژی ختن مردگان و بازگرداندن به زندگی دوباره ایشان است) .

توضیحات :

« الشَّجَرِ الْأَخْضَرِ » : درخت سبز . این تعبیر بیانگر این واقعیت است که تنها درختان سبز و زنده می توانند عمل کربن گیری و ذخیره کردن نور آفتاب را انجام دهند . « تَارًا » : مراد انرژی ذخیره شده آفتاب بر اثر فتوسنتز در چوبهای درختان است که بر اثر اصطکاک و ملش ، به صورت جرقه الکتریسیته ظاهر می شود و باعث روشن شدن آتش می گردد ، یا با سوزاندن چوبها ، انرژی نهان در آنها آزاد می شود ، و نور و حرارت اندوخته و پنهان در ذرات پیکره درختان ، دیگر بار به صورت روشنائی و گرما جلوه گر می آید (نگا : تفسیر نمونه . تفسیر الممتخب) . « تَوْقِدُونَ » : آتش را برمی افروزید . از مصدر ایقاد ، به معنی افروختن آتش .

سوره یس آیه 81

متن آیه :

أَوَلَيْسَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ يَقَادِرَ عَلَى أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ بَلَىٰ وَهُوَ الْخَلَّاقُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

آیا کسی که آسمانها و زمین را آفریده است ، قدرت ندارد (انسانهای خاک شده را دوباره) به گونه خودشان بیافریند ؟ آری ! (می تواند چنین کند) چرا که او آفریدگار بس آگاه و داناست .

توضیحات :

« أَنْ يَخْلُقَ مِثْلَهُمْ » : این که به گونه سابق و به شکل پیشین بسازد و بیافریند . « الْخَلَّاقُ » : صیغه مبالغه خالق است . آفریدگار .

سوره یس آیه 82

متن آیه :

إِنَّمَا أَمْرُهُ إِذَا أَرَادَ شَيْئًا أَنْ يَقُولَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

ترجمه :

هرگاه خدا چیزی را بخواهد که بشود ، کار او تنها این است که خطاب بداند بگوید : بشو! و آن هم می شود .

توضیحات :

« أَمْرُهُ » : کارش . (نگا : بقره / 109 ، یوسف / 21) . فرمانش (نگا : نحل / 40 ، انبیاء / 27 ، حج / 65) .

سوره یس آیه 83

متن آیه :

فَسُبْحَانَ الَّذِي يَدِينَهُ مَلَائِكَةٌ كُلُّ شَيْءٍ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

پاکا خداوندی که مالکیت و حاکمیت همه چیز در دست او است . و شما به سوی او برگردانده می‌شوید (و به حساب و کتاب بتان رسیدگی می‌گردد) .

توضیحات :

« مَلَائِكَةٌ » : مالکیت و حاکمیت . کشور عظیم . قدرت تصرف فراوان .

سوره صافات آیه 1

متن آیه :

وَالصَّافَّاتِ صَفًّا

ترجمه :

قسم به آنان که (در مقام عبودیت و انقیاد) محکم صف کشیده اند !

توضیحات :

« الصَّافَّاتِ » : جمع صَافَّةٌ ، دسته و گروهی که به صف ایستاده اند . واژه (صافَّاتِ) از نظر معنی ، جمع الجمع است . مراد فرشتگان است که برای اجرا اوامر و بندگی خدا صف کشیده اند (نگا : صافات / 165 و 166) . چه بسا مراد صفوف رزمندگان اسلام ، و یا صفوف نماز جماعت ، و یا این که صفهای داعیان و عالمان ، در برابر کافران و منافقان و بزهکاران باشد .

سوره صافات آیه 2

متن آیه :

قَالَ الزَّاجِرَاتِ زَجْرًا

ترجمه :

و قسم به آنان که سخت باز می‌دارند !

توضیحات :

« الزَّاجِرَاتِ » : بازدارندگان . منع کنندگان . مراد فرشتگان است که شیاطین را از استراق سمع باز می‌دارند و ابرها را بدینجا و آنجا می‌رانند . و یا این که مراد رزمندگان است که دشمنان را از تجاوز به حریم اسلام باز می‌دارند ، و یا این که مراد داعیان و عالمانی است که بی‌دینان را از تجاوز به قرآن و قوانین اسلام به دور می‌دارند و مردمان را از منکرات نهی می‌کنند .

سوره صافات آیه 3

متن آیه :

قَالَتَا لِيَا تِذَاكَ ذِكْرًا

ترجمه :

و قسم به آنان که بیایپی (آیات خدا را) تلاوت می کنند !

توضیحات :

« التَّالِيَاتِ » : تلاوت کنندگان . مراد فرشتگانی است که کتابهای آسمانی را بر پیغمبران خدا تلاوت می نموده اند . یا رزمندگان جهادگري است که قلب و جان خویش را به نور تلاوت آیات خدا روشن می سازند . و یا این که داعیان و عالمانی مراد است که آیات آسمانی را بر مردم تلاوت و ایشان را به سوی خدا می خوانند . « ذُكْرًا » : مراد کتابهای آسمانی و از جمله قرآن است (نگا : نحل / 43 و 44 ، انبیاء / 48 و 105) . یا دأوري : سه آیه پیشین ، می تواند درباره يك گروه ، و یا این که گروههای مختلف باشد .

سوره صافات آیه 4

متن آیه :
إِنَّ إِلَهُكُمْ لَوَاحِدٌ

ترجمه :

قطعاً معبود شما یکی است (نه بیشتر) .

توضیحات :

« إِنَّ إِلَهُكُمْ » : سوگندهای سه آیه پیشین ، برای همین امر مهم بود که « الوهیت » تنها متعلق به یکی است که صاحب آسمانها و زمین و همه گستره هستی است .

سوره صافات آیه 5

متن آیه :
رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَرَبُّ الْمَشَارِقِ

ترجمه :

آن کسی که خداوند آسمانها و زمین و همه چیزهایی است که در میان آن دو قرار دارد ، و خداوند مشرقها است .

توضیحات :

« رَبُّ » : خیر دوم (إِنَّ) و یا خیر مبتدای محذوف است . « الْمَشَارِقِ » : جمع مشرق ، مکان طلوع . مراد خاستگاههای خورشید در ایام سال است که به خاطر کروی بودن زمین هر نقطه‌ای از آن نسبت به نقطه دیگر مشرق یا مغرب محسوب می شود ، و یا مراد مشرقهای همه ستارگان جهان بوده و ذکر خاص بعد از عام است و به خاطر اهمیت ویژه ، بدانها اشاره شده است . از آنجا که ذکر مشرق و مغرب پیوسته با هم بوده ، در اینجا مغرب به قرینه مشارق حذف شده است (نگا : معارج / 40) .

سوره صافات آیه 6

متن آیه :
إِنَّا زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِزِينَةِ الْكَوَاكِبِ

ترجمه :

ما نزد یکتا ترین آسمان (به شما) را با زینت ستارگان آراسته ایم .

توضیحات :

« الدُّنْيَا » : از لحاظ صرفی ، اسم تفضیل و مؤنث (اَدْنَى) و به معنی نزد یکتا و نزد یکتا ترین است . از لحاظ نحوی صفت (السَّمَاءُ) است . مراد نزد یکتا ترین آسمان به ما ساکنان کره زمین است . ذکر این نکته خالی از فایده نیست که همه ستارگانی که فضای بالای سر ما را آراسته اند و با چشم خود آنها را می بینیم ، از نظر قرآن آسمان اول ما است . « الْكَوَاكِبِ » : بدل (زِينَةٍ) است .

سوره صافات آیه 7

متن آیه :
وَحِفْظًا مِّنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ

ترجمه :

ما آن را از هر شیطان متمردی ، کاملاً حفظ کرده ایم .

توضیحات :

« حِفْظًا » : مفعول مطلق فعل محذوفی است و در اصل چنین است : وَحِفْظًا مِّنْ كُلِّ شَيْطَانٍ مَّارِدٍ . « مَّارِدٍ » : متمرد . سرکش . بی خیر و بی همه چیز . « حِفْظًا مِّنْ ... » : مراد پاسداری آسمان از نفوذ شیاطین است که هرگاه بخواهند به عالم فرشتگان نزدیک شوند و اخبار حوادث این جهان را بدانند که پیش از وقوع در زمین ، در آسمانهای نزدیک و دوردست منعکس است ، مورد اصابت شهابها قرار می گیرند (نگا : حجر / 17 و 18 ، ملك / 5) .

سوره صافات آیه 8

متن آیه :
لَا يَسْمَعُونَ إِلَى الْمَلَأِ الْأَعْلَى وَيُقَذَّفُونَ مِنْ كُلِّ جَانِبٍ

ترجمه :

آنان نمی توانند به گروه والامقام (و صدر نشینان عالم ملکوت ، که فرشتگان کبارند) دزدکی گوش فرا دهند (و اسرار غیب را بشنوند) چرا که از هر سو به سویشان (تیرهای شهاب) نشانه می رود .

توضیحات :

« لَا يَسْمَعُونَ » : در اصل (لَا يَتَسَمَّعُونَ) است . نمی توانند دزدکی گوش فرا دهند . یعنی آنان می خواهند اخبار ملاً اعلی را بشنوند ، اما به آنها اجازه داده نمی شود . « الْمَلَأِ الْأَعْلَى » : گروه برتر . مراد ملائکه کرام و فرشتگان والا مقام عالم بالا است . « يُقَذَّفُونَ » : به سویشان تیراندازی می شود . رجم می گردند .

سوره صافات آیه 9

مِثْنِ آيَةٍ :
دُحُورًا وَلَهُمْ عَذَابٌ وَاصِبٌ

ترجمه :

آنان سخت (به عقب رانده مي شوند و از صحنه آسمان) طرد مي گردند ، و عذاب به تمام و کمايي (در دنيا) و دائمي و سرمدي (در آخرت) دارند .

توضیحات :

« دُحُورًا » : طرد . راندن . مفعول مطلق فعل محذوفي است : « يُدْحَرُونَ دُحُورًا » . « وَاصِبٌ » : تام و خالص . هميشگي و دائمي . (نگا : نحل / 52) .

سوره صافات آیه 10

مِثْنِ آيَةٍ :
إِلَّا مَنْ خَطِفَ الْخَطْفَةَ فَأَتْبَعَهُ شِهَابٌ ثَاقِبٌ

ترجمه :

و اما از آنان هر که با سرعت استراق سمعي کند ، فوراً آذرخشي سوراخ کننده (جو آسمان و بدن آن شيطان) به دنبال او روان مي گردد (و وي را ميسوزاند و نابودش مي گرداند) .

توضیحات :

« إِلَّا مَنْ ... » : استثناء از ضمير (و) در (لَا يَسْمَعُونَ) و (مَنْ) بدل از آن و يا منصوب و مستثني است . « خَطِفَ » : ربود . با سرعت برگرفت . معني مجازي خَطِفَ ، استماع خبر و استراق سمع است . « أَتْبَعَهُ » : به معني (تَبِعَ) ، يعني دنبال کرد . تعقيب کرد . « شِهَابٌ » : آذرخش آسمان . « ثَاقِبٌ » : سوراخ کننده . مراد سوزاننده است . يعني شهابي که دلي فضاي ظلماني و بدن شيطان متمر در سوراخ سوراخ مي کند . يا اين که جو را ميسوزاند و شيطان متمر در آتش مي زند . يا آوري : آیات پيشين بر اعتقاد جمعي از مشرکان قلم بطلان مي کشد که شياطين و اجنه را مطلع از غيب مي دانستند و معبود خویش قرار مي دادند (نگا : جن / 6) .

سوره صافات آیه 11

مِثْنِ آيَةٍ :
فَأَسْتَفْتِيهِمْ أَهْمُ أَشَدُّ خَلْقًا أَمْ مَنِ خَلَقْنَا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِّن طِينٍ لَّازِبٍ

ترجمه :

(به منکران بعث و قيامت بگو و) از ايشان پرس و جو کن که آيا آفرينش (دوباره) ايشان سخت تر و دشوارتر است يا آفرينش (آسمانها و زمين و فرشتگان وساير) چيزهائي که آفريده ايم ؟ ما که ايشان را از گل چسبنده ناچيزي (در آغاز خلقت انسان) آفريده ايم (و بر آفرينش آنان توانا بوده ايم . لذا سهل و ساده ايشان را باز آفريني مي کنيم و مشکلي در اين امر نمي بينيم) .

توضیحات :

« قَاسَمْتَهُمْ » : از ایشان نظر بخواه . مراد از استفتاء در اینجا تنها اطلاع از دیدگاه ایشان است و بس . والا رأی آنان فاقد ارزش است . « أَهْمُ أَشَدَّ خَلْقًا » : (نگا : شوری / 29 ، احقاف / 33) . « مَنْ » : کسانی که . چیزهائی که . استعمال (مَنْ) بدان خاطر است که با اجرام سماوی ذوی العقول همچون فرشتگان و پریان وجود دارد و تغلیب است . « أَهْمُ أَشَدَّ خَلْقًا أَمْ مَنْ ... » : مراد از (مَنْ) شاید گذشتگان باشد که بسی از اینها قوی تر بوده اند (نگا : توبه / 69 ، قصص / 78 ، روم / 9 ، فاطر / 44 ، غافر / 21 و 82 ، محمد / 13 ، / 36) . « لَازِبٍ » : چسبنده .

سوره صافات آیه 12

متن آیه :
بَلْ عَجِبْتَ وَيَسْخَرُونَ

ترجمه :

اما تو (آن قدر مسأله معاد را مسلّم و واضح می بینی که از ناباوری ایشان) تعجب می کنی ، و ایشان (آن قدر مسأله معاد را محال و ناممکن می دانند که هم تو و هم معاد را) مسخره می کنند .

توضیحات :

« عَجِبْتَ وَ يَسْخَرُونَ » : تو در پرتو دلائل بیشمار ، بر قدرت خدای متعال برای ایجاد معاد ، در شگفتی ، و ایشان معاد را مسخره می دانند و صحبت تو درباره معاد و شگفت تو از کارشان را به تمسخر می گیرند .

سوره صافات آیه 13

متن آیه :
وَإِذَا ذُكِّرُوا لَا يَذْكُرُونَ

ترجمه :

و هنگامی که بدانان (قدرت خدا و ادله قیامت) تذکر داده شود ، متذکر و پند پذیر نمی گردند . (و به کفر و شرک و زشتکاریهای خود ادامه می دهند) .

توضیحات :

« ذُكِّرُوا » : پند داده شدند (كهف / 57 ، مائده / 13 ، فرقان / 73) . « لَا يَذْكُرُونَ » : یا داور نمی گردند . متذکر و منتفع نمی شوند .

سوره صافات آیه 14

متن آیه :
وَإِذَا رَأَوْا آيَةً يَسْتَسْخِرُونَ

ترجمه :

و هر گاه معجزه ای (از معجزات) یا دلیلی (از دلائل دالّ بر قدرت خدا) را

ببینند، (نه تنها خود به تمسخر می بردا زند ، بلکه) دیگران را به مسخره کردن فرامی خوانند .

توضیحات :

« آیه » : دلیل و برهان . معجزه . « یَسْتَسْخِرُونَ » : دیگران را به مسخره کردن دعوت می کنند . در سخریه مبالغه و زیاده روی می کنند .

سوره صافات آیه 15

متن آیه :

وَقَالُوا إِن هَذَا إِلَّا سِحْرٌ مُّيِّنٌ

ترجمه :

و خواهند گفت : این (چیزی که ما می بینیم) جز جادوی آشکار و روشنی نیست .

توضیحات :

« این هَذَا ... » : (نگا : مائده / 110 ، انعام / 7 ، یونس / 76 ، هود / 7 ، نمل / 13 ، سبأ / 43) .

سوره صافات آیه 16

متن آیه :

أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أُنزِلْنَا مِمَّعُوثُونَ

ترجمه :

آیا هنگامی که مردیم و خاک و استخوان گشتیم ، ما زنده گرداننده می شویم ؟!

توضیحات :

« أَإِذَا مِتْنَا ... » : (نگا : مؤمنون / 35 و 82) .

سوره صافات آیه 17

متن آیه :

أَوْ آبَاؤُنَا الْأَوَّلُونَ

ترجمه :

آیا پدران و نیاکان گذشته ما نیز (زنده می گردند که سالیان سال است مرده اند و ذرات وجودشان در پهنه زمین پراکنده و نابود شده است ؟) .

توضیحات :

« آباؤنا الأولون » : (نگا : مؤمنون / 24 و 68 ، شعراء / 26 ، قصص / 36) .

سوره صافات آیه 18

متن آیه :

قُلْ نَعَمْ وَ أ نْتُمْ دَاخِرُونَ

ترجمه :

بگو : بلی ! (همه شما زنده می‌شوید) در حالی که خوار و پست خواهید بود .

توضیحات :

« دَاخِرُونَ » : جمع داخل ، خوار و پست . ذلیل و فرما نبردار (نگا : نحل / 48 ، نمل / 87 ، غافر / 60) .

سوره صافات آیه 19

متن آیه :

وَ إِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ فَإِذَا هُمْ يَنْظُرُونَ

ترجمه :

تنها يك صدا خواهد بود و به ناگاه آنان (سر از گورها به در آورده و به چیزی که بدیشان وعده داده شده خیره می‌شوند و) می‌نگرند .

توضیحات :

« زَجْرَةٌ » : فریاد و صدا . مراد نغز دوم است (نگا : نازعات / 13) . « يَنْظُرُونَ » : می‌نگرند . انتظار می‌کشند .

سوره صافات آیه 20

متن آیه :

وَقَالُوا يَا وَيْلَنَا هَذَا يَوْمُ الدِّينِ

ترجمه :

و خواهند گفت : ای وای بر ما ! این ، روز جزا است !

توضیحات :

« يَا وَيْلَنَا » : (نگا : انبیاء / 14 و 46 و 97 ، یس / 52) .

سوره صافات آیه 21

متن آیه :

هَذَا يَوْمُ الْفَصْلِ الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ

ترجمه :

(و بدیشان پاسخ داده می‌شود :) این ، روز داوری و حسا برسی است ، همان روزی که در دنیا دروغش می‌نامیدید .

توضیحات :

« الْفَصْل » : قضاوت و داوری . سخن قاطعانه و نهائی در حل و فصل کشمکش و دشمنانگی . جدائی میان حق و باطل . « يَوْمُ الْفَصْلِ » : مراد روز قیامت است .

سوره صافات آیه 22

متن آیه :
احْشُرُوا الَّذِينَ ظَلَمُوا وَأَزْوَاجَهُمْ وَمَا كَانُوا يَعْبُدُونَ

ترجمه :

(ای فرشتگان من !) کسانی را که (با کفر و زندقه) به خود ستم کرده اند ، همراه با همسران (کفر پیشه) آنان ، به همراه آنچه می پرستیده اند ، جمع آوری کنید .

توضیحات :

« ما » : آنچه . مراد بتهاست .

سوره صافات آیه 23

متن آیه :
مِن دُونِ اللَّهِ فَأَهْدُوهُمْ إِلَى صِرَاطِ الْجَحِيمِ

ترجمه :

غیر از خدا (هر چه را پرستش می کرده اند ، همه را یکجا گرد آورید و) آن گاه آنان را به راه دوزخ راهنمایی کنید (تا بدان در آیند) .

توضیحات :

« مِن دُونِ اللَّهِ » : غیر از خدا .

سوره صافات آیه 24

متن آیه :
وَقِفُوهُمْ إِنَّهُمْ مَسْئُولُونَ

ترجمه :

آنان را نگاه دارید که باید باز پرسیده شوند (و از عقائد و اعمالشان پرسیده شود) .

توضیحات :

« وَقِفُوهُمْ » : نگاهشان دارید . « مَسْئُولُونَ » : پرسیدگان . بازخواست شوندگان .

سوره صافات آیه 25

متن آیه :
مَا لَكُمْ لَا تَنصَرُونَ

ترجمه :

(ای مشرکان !) شما چرا همدیگر را یاری نمی دهید (و در نجات هم نمی کوشید ؟) .

توضیحات :
« لَا تَنَاصِرُونَ » : همدیگر را یاری نمی‌دهید . اصل آن (لَا تَتَنَاصِرُونَ) است .

سوره صافات آیه 26

متن آیه :
بَلْ هُمْ الْيَوْمَ مُسْتَسْلِمُونَ

ترجمه :
بلکه آنان امروز کاملاً مطیع و تسلیمند .

توضیحات :
« مُسْتَسْلِمُونَ » : افراد منقاد و مطیع .

سوره صافات آیه 27

متن آیه :
وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ

ترجمه :
(در این حال) بعضی رو به بعضی می‌نمایند و همدیگر را بازخواست می‌کنند .

توضیحات :
« يَتَسَاءَلُونَ » : از همدیگر بازخواست می‌کنند . به گونه کشمکش و سرزنش از یکدیگر سؤالاتی می‌کنند و همدیگر را مقصر وضع موجود قلمداد می‌نمایند .

سوره صافات آیه 28

متن آیه :
قَالُوا إِنَّا لَنَكُفِّرُكُمْ نَأْتُوْنَا عَنِ الْيَمِينِ

ترجمه :
(مستضعفان به مستکبران) می‌گویند : شما از راه خیرخواهی به سوی ما می‌آمدید (تا به ما ضربه بزنید و گمراهان سازید) .

توضیحات :
« عَنِ الْيَمِينِ » : از طریق خیرخواهی و دلسوزی . از راه دین . از راه قدرت . مراد این است که شما گفتید : ما خیرخواه شما هستیم ، و آن یعنی که دارید حق است ، و با زور وادار به گمراهیمان کردید .

سوره صافات آیه 29

متن آیه :
قَالُوا بَلْ لَمْ تَكُونُوا مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(مستکبران به مستضعفان در پاسخ) میگویند : بلکه خودتان بی ایمان و بی باور بودید (گناه ما چیست . بروید و خویشتان را سرزنش و نفرین کنید) .

توضیحات :

...

سوره صافات آیه 30

متن آیه :

وَمَا كَانَ لَنَا عَلَیْكُمْ مِّنْ سُلْطَانٍ بَلْ كُنْتُمْ قَوْمًا طَآغِیْنَ

ترجمه :

ما که هیچ گونه سلطه و قدرتی بر شما نداشتیم (تا از شما سلب اختیار کنیم) بلکه خودتان مردمان سرکش و نافرمانی بودید (و برحق و حقیقت شوریدید و به چنین روزی افتادید) .

توضیحات :

« سُلْطَانٍ » : سلطه و قدرت . مراد زور و اجبار است .

سوره صافات آیه 31

متن آیه :

فَحَقَّ عَلَیْنَا قَوْلُ رَبِّنَا إِنَّا لَذَائِقُونَ

ترجمه :

پس عذاب پروردگاران گریبانگیرمان شد ، و ما باید آن را بچشیم .

توضیحات :

« فَحَقَّ عَلَیْنَا ... » : فرمان خدا درباره ما محقق گشت که ما گمراهان باید روز قیامت عذاب را بچشیم .

سوره صافات آیه 32

متن آیه :

وَأَعْوَبْنَاكُمْ إِنَّا كُنَّا غَاوِیْنَ

ترجمه :

ما خودمان گمراه بودیم و شما را هم گمراه کردیم .

توضیحات :

« غَاوِیْنَ » : گمراهان (نگا : اعراف / 175 ، حجر / 42 ، شعراء / 91 و 94) .

سوره صافات آیه 33

متن آیه :

وَإِنَّهُمْ یَوْمَئِذٍ فِی الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ

ترجمه :
در نتیجه آنان (همگي ، اعم از راهبران و پیروان) در عذاب ، با یکدیگر و مشترکند .

توضیحات :
« مُشْتَرِكُونَ » : با یکدیگر اشتراک دارند . با همدیگرند .

سوره صافات آیه 34
متن آیه :
إِنَّا كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ

ترجمه :
ما این گونه با بزهکاران رفتار می کنیم .

توضیحات :
« كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ » : با همه بزهکاران تاریخ چنین می کنیم .

سوره صافات آیه 35
متن آیه :
إِنَّهُمْ كَانُوا إِذَا قِيلَ لَهُمْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه :
(چرا که) وقتی که بدانان گفته می شد : جز خدا معبودی نیست ، بزرگی می نمودند (و خویشتن را بالاتر از آن می دیدند که بکتاپرستی را بپذیرند) .

توضیحات :
« يَسْتَكْبِرُونَ » : (نگا : بقره / 34 و 87 ، نساء / 173) .

سوره صافات آیه 36
متن آیه :
وَيَقُولُونَ أَيْنَا لَتَارِكُوا آلِهَتِنَا لِشَاعِرٍ مَّجْنُونٍ

ترجمه :
و می گفتند : آیا ما برای (سخن) چکامه سرای دیوانه ای ، معبودهای خویش را رها سازیم؟!

توضیحات :
« شَاعِرٍ مَّجْنُونٍ » : مرادشان - زَادَهُمُ اللَّهُ عَذَابًا - پیغمبر گرامی اسلام بود . « شَاعِرٍ مَّجْنُونٍ » : این سخن ، ضد و نقیض است . چرا که شاعر برعکس دیوانه از روی اندیشه که زاده خداست سخن می گوید .

سوره صافات آیه 37
متن آیه :

بَلْ جَاءَ بِالْحَقِّ وَصَدَقَ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

(اما او شاعر و مجنون نیست و) بلکه حق را آورده و پیغمبران را تصدیق کرده است . (محتوای دعوت محمد و هماهنگی آن با دعوت انبیاء ، دلیل صدق گفتار او است) .

توضیحات :

« الْحَقُّ » : مراد آئین اسلام است که عین حقیقت است .

سوره صافات آیه 38

متن آیه :

إِنَّكُمْ لَذَائِقُو الْعَذَابِ الْأَلِيمِ

ترجمه :

شما (ای مشرکان کوردل !) قطعاً عذاب دردناک (الهی) را خواهید چشید .

توضیحات :

...

سوره صافات آیه 39

متن آیه :

وَمَا تَجْزُونَ إِلَّا مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

و جز در برابر کارهایی که می کرده اید کیفر داده نمی شوید .

توضیحات :

« مَا تَجْزُونَ ... » : (نگا : یس / 54) .

سوره صافات آیه 40

متن آیه :

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ

ترجمه :

مگر بندگان مخلص خدا (که پروردگارشان از کیفر لغزشهایشان می گذرد ، و پاداش مضاعف ده تا هفت صد برابر کردار نیکشان و گاهی افزون بر آن ، بدیشان عطاء می فرماید) .

توضیحات :

« مُخْلِصِينَ » : افراد پاک و بی آلایش . کسانی که خداوند ایشان را از نقائص پاکیزه و پالوده کرده است و تمام هم و غم خود را صرف طاعت خدا نموده اند (نگا : یوسف / 24 ، ص / 46) .

سوره صافات آیه 41
متن آیه :
أَوْ لَيْسَ لَكَ لَكُمْ رِزْقٌ مَّعْلُومٌ

ترجمه :
ایشان را روزی ویژه و معینی است .

توضیحات :
« معلوم » : مشخص . ویژه . یعنی دارای صفات مخصوص به خود . مراد مواهب
توصیف ناشدنی و غیرقابل درک بهشت است .

سوره صافات آیه 42
متن آیه :
فَوَاكِهَ وَهُمْ مُكْرَمُونَ

ترجمه :
یعنی میوه‌های رنگارنگ . و آنان مکرم و معزززند (و با نهایت احترام از
ایشان پذیرائی می‌گردد) .

توضیحات :
« فَوَاكِهَ » : بدل از (رزق) است . تذکیر آن دالّ بر وفور و مرغوبیت است
« مُكْرَمُونَ » : اشاره به این است که همچون حیوانات ، آذوقه در مقابل
آنان ریخته نمی‌شود ، بلکه همچون مهمانان عزیزی ، از ایشان
پذیرائی می‌گردد .

سوره صافات آیه 43
متن آیه :
فِي جَنَّاتِ النَّعِيمِ

ترجمه :
در میان باغها و بوستانهای پر نعمت بهشت بسر می‌برند .

توضیحات :
« جَنَّاتِ النَّعِيمِ » : (نگا : مائده / 65 ، یونس / 9 ، حجّ / 56 ، لقمان / 8) .

سوره صافات آیه 44
متن آیه :
عَلَى سُرُرٍ مُّتَقَابِلِينَ

ترجمه :
بالای تختهای آراسته و مزین ، روبه‌روی یکدیگر می‌نشینند .

توضیحات :
« سُرر » : جمع سدریر ، تختها . « مُتَقَابِلِينَ » : روبه‌روی هم‌دیگر . حال (هُمْ)

است .

سوره صافات آیه 45

مَتْنِ آيَه :
يَطَافُ عَلَيْهِمُ يَكَاسٍ مِنْ مَّعِينِ

ترجمه :

قدحهاي مي برگرفته از رودبار جاري شراب ، گرداگرد آنان در گردش است .

توضیحات :

« كَاسٍ » : قدح شراب . مراد از واژه كَاسٍ در قرآن ، خود شراب است . « مَّعِينِ » : جاري . رودبار روان . مراد چشمه‌سار جاري شراب است که بیانگر فراواني و بي‌دردسري نگاهداري در خمره‌ها و بي زحمت تهيه و خريد و فروش ، و مصون از كهنگي و تباهي است (نگا : واقعه / 18) .

سوره صافات آیه 46

مَتْنِ آيَه :
بَيضَاءَ لَذَّةٍ لِلشَّارِبِينَ

ترجمه :

مي سفيد رنگ و خوشگوار براي نوشندگان .

توضیحات :

« بَيضَاءَ » : سفيد رنگ . صفت (كَاسٍ) است . « لَذَّةٍ » : لذت . خوشگوار . اين واژه مؤنث (لَذَّةٌ) به معني (لذت) و يا اين که مصدر است و براي مبالغه به عنوان وصف به کار رفته است . صفت دوم (كَاسٍ) است .

سوره صافات آیه 47

مَتْنِ آيَه :
لَا فِيهَا غَوْلٌ وَلَا هُمْ عَنْهَا يُنْزَفُونَ

ترجمه :

نه در آن تباهيها و گرفتاريها (همچون بيهوشي و سردرد و ساير مضرات و مفاسد) است ، و نه ميخواران از آن به حالت تهوع (و استفراغ و عرق و کثرت بول) درمي آيند .

توضیحات :

« غَوْلٌ » : گرفتاريها و تباهيهاي همچون بيهوشي و خمار و زوال عقل . « عَنْهَا » : به سبب آن . واژه (عَنِ) مفيد سبب است (نگا : توبه / 114 ، هود / 53) . « يُنْزَفُونَ » : نَزَفٌ ، به معني بيرون کشيدن آب از چاه و مانند اين است . در اينجا مراد تخليه بدن از راه استفراغ و عرق کردن و بول زياد است که ميخواره دچار آن ميشود (نگا : واقعه / 19) .

سوره صافات آیه 48

مَتْنِ آيَةِ : وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ عَيْنٌ

ترجمه :
همسراني دارند با چشمانی درشت و خمارآلود .

توضیحات :
« قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ » : دارای چشمانی نیم نگاه . دارای چشمانی که تنها با آنها به شوهران زیبایی خود نگاه می کنند و نه به دیگران ، که کنایه از این است که آنان تنها به شوهران صاحب جمال خود عشق می ورزند و چیزی مهر ایشان را در دل ندارند . دارای چشمانی خمارآلود . « عَيْن » : جمع عیناء ، زنان درشت چشم .

سوره صافات آیه 49

مَتْنِ آيَةِ : كَأَنَّهُنَّ بَيْضٌ مَّكْنُونٌ

ترجمه :
انگار آنان تخمهای (شترمرغ) هستند که (در زیر بال و پر شترمرغ) پنهان (از دید مردمان و گرد و غبار) باشند .

توضیحات :
« بَيْضٌ » : جمع بَيْضَةٌ ، تخم مرغ (البته هر گونه تخم مرغی) . ولی در اینجا شاید مراد تخم شترمرغ است که عربها زنان زیبایی سفیدپوست را از لحاظ صفا و شفا فیت بدن تشبیه می کنند . « مَّكْنُونٌ » : مستور و پنهان . مراد دور از دسترس بیگانگان و پوشیده در زیر بال و پرو زدوده از گرد و غبار . که اشاره به سفیدی و درخشندگی است .

سوره صافات آیه 50

مَتْنِ آيَةِ : فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ

ترجمه :
بعضی (از این افراد مخلص) رو به بعضی دیگر می کنند و از یکدیگر می پرسند (که حال چه احوالی دارند ، و در دنیا چه می کردند و چه می دیدند ؟!) .

توضیحات :
« فَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ » : بعضی از بهشتیان رو به بعضی دیگر می کنند و ..

سوره صافات آیه 51

مَتْنِ آيَةِ :

قَالَ قَائِلٌ مِّنْهُمْ إِنِّي كَانَ لِي قَرِينٌ

ترجمه :

يکي از آنان مي‌گويد : من همنشيني (در دنيا) داشتم (که با من در باره دين و قوانين آسماني مجادله مي‌کرد) .

توضیحات :

« قَرِينٌ » : همنشین . دوست .

سوره صافات آیه 52

متن آیه :
يَقُولُ أُوَيْدَكَ لَمِنَ الْمُصَدِّقِينَ

ترجمه :

مي‌گفت : آيا تو از زمريه کسانی هستي که باورمي کنند (به اين که بعد از مرگ ، زندگي ورستا خيزي ، و حساب و کتابي ، و سزا و جزائي در ميان است ؟) .

توضیحات :

« الْمُصَدِّقِينَ » : تصدیق کنندگان . مؤمنان .

سوره صافات آیه 53

متن آیه :
أُذْنَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أُوَيْدَنَا لَمَدِينُونَ

ترجمه :

آيا زماني که مُرديم و خاك و استخوان شديم ، آيا ما مورد بازخواست (از اعمال و اقوال خود) قرارمي گيريم و سزا و جزا مي بينيم ؟ ! .

توضیحات :

« لَمَدِينُونَ » : جمع مدين ، بازخواست و بازجوئي شدگان . پاداش و پادافره داده شدگان (نگاه : واقعه / 86) .

سوره صافات آیه 54

متن آیه :
قَالَ هَلْ أُنْتُمْ مُطَّلِعُونَ

ترجمه :

(سپس آن بهشتي ، رو به دوستان بهشتي خود کرده) مي‌گويد : آيا شما مي‌توانيد نگاهی (به دوزخ) بيندازيد و او را بنگريد ؟

توضیحات :

« مُطَّلِعُونَ » : کسانی که از بالا به پائين بنگرند و ديده‌ور شوند . افراد مشرف بر چيزي .

سوره صافات آیه 55

متن آیه :
فَاطَّلَعَ فَرَآهُ فِي سَوَاءِ الْجَحِيمِ

ترجمه :

پس آن گاه خودش دیده ور می شود (و به دوزخ می نگرد) و او را در وسط دوزخ می بیند .

توضیحات :

« سَوَاءٍ » : وسط . (نگا : دخان / 47) . این آیه و آیات دیگری در قرآن بیانگر این واقعیت است که در قیامت قدرت دید فوق العاده ای به بهشتیان عطاء می شود که فاصله مکانی برای ایشان چندان مطرح نیست (نگا : اعراف / 44) و مطالب و مقاصد هم بدون ثغور و حدود است (نگا : انبیاء / 102 ، فصلت / 31 ، زخرف / 71 ، واقعه / 21 ، مرسلات / 42) .

سوره صافات آیه 56

متن آیه :
قَالَ تَاللَّهِ إِنْ كِدْتَ لِتُرْدِينِ

ترجمه :

می گوید : به خدا سوگند ! نزدیک بود (با نیرنگ خود) مرا پرت کنی و هلاکم سازی .

توضیحات :

« إِنْ كِدْتَ » : نزدیک بود که تو . « لِتُرْدِينِ » : اصل آن لِتُرْدِیْنِ ، از مصدر إِرْدَاء و ماده (ردی) (نگا : طه / 16 ، فصلت / 23) ، مرا پرت کنی . مرا هلاک سازی .

سوره صافات آیه 57

متن آیه :
وَلَوْلَا نِعْمَةُ رَبِّي لَكُنْتُ مِنَ الْمُحْضَرِينَ

ترجمه :

اگر نعمت (هدایت و توفیق) پروردگارم (دستگیرم) نبود ، من هم (هم اینک) از احضارشدگان (دردوزخ) بودم .

توضیحات :

« الْمُحْضَرِينَ » : کسانی که فرشتگان ایشان را در میان دوزخ گرد آورده اند (نگا : روم / 16 ، سبأ / 38 ، یس / 32 و 53 و 75 ، قصص / 61) .

سوره صافات آیه 58

متن آیه :
أَفَمَا نَحْنُ بِمَبْتَلِينَ

ترجمه :
آیا ما دیگر نمی‌میریم؟!

توضیحات :
« أَفَمَا نَحْنُ... » : وقتی که آن بهشتی ، عذاب دوزخ را می بیند ، و این همه نعمت و خوشی وصف ناشدنی بهشت را هم می‌نگرد ، به گونه تجاهل‌العارف و انگار که خواب می بیند ، سؤال می‌کند : آیا واقعاً ما دیگر نمی‌میریم و جاودانه هستیم ؟ یا این که تحدث به نعمت می‌کند .

سوره صافات آیه 59

متن آیه :
إِلَّا مَوْ تَنَّا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُعَذَّبِينَ

ترجمه :
مگر مرگ نخستینی که داشتیم (و بعد از آن برانگیخته شدیم) و ما هرگز عذاب داده نمی‌شویم .

توضیحات :
« مَوْ تَنَّا الْأُولَىٰ » : مرگ پیشین ما . گاهی عربها - مثل اینجا - واژه اول را به کار می‌برند و دومی به دنبال ندارد . لذا مراد همان مرگ بعد از پایان عمر و فرارسیدن اجل است (نگا : دخان / 35 و 56) .

سوره صافات آیه 60

متن آیه :
إِنَّ هَذَا لَهُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه :
این (نعمت و کرامتی که خدا به ما روا دیده است) واقعاً پیروزی بزرگی است (که به دست آورده ایم ، و رستگاری سترگی است از عقاب و عذاب اخروی که در دنیا از آن می‌ترسیدیم) .

توضیحات :
« الْفَوْزُ الْعَظِيمُ » : پیروزی بزرگ . رستگاری سترگ .

سوره صافات آیه 61

متن آیه :
لِمِثْلِ هَذَا فَلْيَعْمَلِ الْعَامِلُونَ

ترجمه :
برای رسیدن به چنین چیزی ، کارکنان باید کار کنند .

توضیحات :
« هذا » : این سعادت عظمی و نعمت کبری .

سوره صافات آیه 62

متن آیه :
أَذَلِكْ خَيْرٌ نُزُلًا أَمْ شَجَرَةُ الزَّقُّومِ

ترجمه :

آیا آن (همه نعمتهای بیکران و جاویدانی) که بهشتیان را با آن پذیرائی می کنند بهتر است ، یا درخت زقوم (نفرت انگیز که از آن به دوزخیان می دهند) .

توضیحات :

« نُزُلًا » : (نگا : آل عمران / 198 ، کهف / 102 و 107 ، سجده / 19) . « الزَّقُّومِ » : نام درختچه بدبو و تلخ مزه ای است که در سرزمین تهامه می روید و شیرهای دارد که اگر به بدن انسان بخورد ، ورم می کند .

سوره صافات آیه 63

متن آیه :
إِنَّا جَعَلْنَاهَا فِتْنَةً لِلظَّالِمِينَ

ترجمه :

ما آن را مایه رنج و محنت ستمگران کرده ایم .

توضیحات :

« فِتْنَةً » : زحمت و محنت . رنج و عذاب . مراد این است که دوزخیان وادار به خوردن چنین درخت بدبو و تلخی می شوند که به جای این که وسیله راحت باشد ، باعث عذاب و رنج بیشتر می گردد . ممکن است (فِتْنَةً) را به معنی آزمایش دانست . در این صورت اشاره به این است که زقوم در دنیا وسیله آزمایش ستمگران کفر پیشه است . چرا که کافران گفته و می گویند : مگر درخت در آتش می روید ؟ !

سوره صافات آیه 64

متن آیه :
إِنَّهَا شَجَرَةٌ تَخْرُجُ فِي أَصْلِ الْجَحِيمِ

ترجمه :

زقوم درختی است که در ته دوزخ می روید .

توضیحات :

« تَخْرُجُ » : بیرون می دمد . می روید . « أَصْلِ » : قعر . ته .

سوره صافات آیه 65

متن آیه :
طَلَعَهَا كَأَنَّه رُؤُوسُ الشَّيَاطِينِ

ترجمه :
شکوفه و میوه آن انگار کله‌های شیا طین است .

توضیحات :
« طَلْعُهَا » : طلع ، شکوفه . زخستین میوه‌ای که بر درخت ظاهر می‌شود (نگا : انعام / 99 ، شعراء / 148) . « رُوَسُ الشَّيَا طِين » : نماد نهایت زشتی قیافه است که براساس انعکاسات ذهنی انسانها ترسیم می‌گردد .

سوره صافات آیه 66
متن آیه :
وَإِنَّهُمْ لَأَكْلُونَ مِنْهَا فَمَا يُوُونِ مِنْهَا الْبُطُونَ

ترجمه :
دوزخیان از آن می‌خورند و شکمها را از آن پروا آکنده می‌سازند .

توضیحات :
« مَا لِيُونِ » : پُر کُنندگان .

سوره صافات آیه 67
متن آیه :
ثُمَّ إِنَّ لَهُمْ عَلَيْهَا لَشَدَوْبًا مِّنْ حَمِيمٍ

ترجمه :
سپس آب داغ کثیف و آلوده‌ای را بر آن می‌نوشند .

توضیحات :
« لَشَدَوْبًا » : شوب ، آلوده . آمیخته . مراد آلوده به زردابه و خونابه است (نگا : ص / 57 ، زبا / 25 ، حاقه / 36) . « حَمِيمٍ » : آب داغ و جوشان . (نگا : انعام / 70 ، یونس / 4 ، حج / 19) .

سوره صافات آیه 68
متن آیه :
ثُمَّ إِنَّ مَرَجَعَهُمْ إِلَى الْجَحِيمِ

ترجمه :
آن‌گاه (که از زقوم خوردند و از آب داغ آلوده نوشیدند) به دوزخ برمی‌گردند .

توضیحات :
« مَرَجَعَهُمْ » : رجوع و برگشت ایشان . مراد این است که دوزخیان برای خوردن زقوم به فعد دوزخ برده می‌شوند (نگا : صافات / 64) و برای نوشاندن آب داغ و سوزان به مکان دیگری که قرآن روشن زفرموده است (نگا : رحمن / 44) ، سپس هر کسی را به جایگاه عذابش برمی‌گردانند .

سوره صافات آیه 69
متن آیه :
إِنَّهُمْ أَلْفَوْا آبَاءَهُمْ ضَالِّينَ

ترجمه :

(آنان شایسته چنین عذابی هستند . چرا که) پدران خود را در گمراهی یافته اند (و به دنبال ایشان کورکورانه روان گشته اند) .

توضیحات :

« أَلْفَوْا » : (نگا : بقره / 170 ، یوسف / 25) .

سوره صافات آیه 70
متن آیه :
فَهُمْ عَلَىٰ آثَارِهِمْ يُهْرَعُونَ

ترجمه :

(چنان دل و دین به تقلید نیاکان داده اند که انگار) آنان را به دنبال نیاکانشان به شتاب می‌رانند .

توضیحات :

« عَلَيَّ إِثْرِهِمْ » : در راه ایشان . به دنبال آنان (نگا : مائده / 46 ، کهف / 6) .
« يَهْرَعُونَ » : به شتاب رانده می‌شوند . به سرعت روانه می‌گردند . (نگا : هود / 78) .

سوره صافات آیه 71
متن آیه :
وَلَقَدْ ضَلَّ قَبْلَهُمْ أَكْثَرُ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

قبل از اینان هم ، اکثر پیشینیان گمراه بوده اند (چون مثل همین مشرکان از نیاکانشان تقلید کرده اند و کورکورانه مسیر ایشان را پیموده اند) .

توضیحات :

« الْأَوَّلِينَ » : پیشینیان . گذشتگان .

سوره صافات آیه 72
متن آیه :
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا فِيهِمْ مُّنذِرِينَ

ترجمه :

و ما در میانشان بیم‌دهندگان (برانگیز تیم و به سویشان) روانه کردیم .

توضیحات :

« مَنْذِرِينَ » : بیم دهندگان . مراد پیغمبرانی است که آنان را به مسؤولیتهايشان آشنا مي کردند و ایشان را از فرجام شرك و كفر و بدکرداري و بيدادگري و تقلید کورکورانه از دیگران بیم میدادند .

سوره صافات آیه 73

متن آیه :

فَانظُرْ كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

بنگر که فرجام کار بیم داده شدگان چه شده است ؟ ! (همه نابود شده اند و عبرت تاریخ گشته اند) .

توضیحات :

« الْمُؤْمِنِينَ » : بیم داده شدگان . یعنی آن کسانی که پیغمبران الهی ، ایشان را از تباهی و گمراهی می ترساندند .

سوره صافات آیه 74

متن آیه :

إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ

ترجمه :

مگر بندگان پاکیزه و برگزیده خدا ، (که از این مهلکه جان به در برده اند و به بهشت نعیم و فوز عظیم رسیده اند) .

توضیحات :

« إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ » : (نگا : صافات / 40) .

سوره صافات آیه 75

متن آیه :

وَلَقَدْ نَادَانَا نُوحٌ فَلَا نَعْمَ إِلَّا سُبُحَانَ

ترجمه :

نوح ما را به فریاد خواند و ما بهترین پاسخ دهندگان (برای او) بودیم .

توضیحات :

« لَقَدْ نَادَانَا ... » : (نگا : قمر / 10 ، مؤمنون / 29 ، نوح / 26 و 27) .

سوره صافات آیه 76

متن آیه :

وَنَجَّيْنَاهُ وَأَهْلَهُ مِنَ الْكَرْبِ الْعَظِيمِ

ترجمه :

ما او را و خانواده و پیروان او را از اندوه بزرگ (تمسخر و آزار قومش ، و

طوفان و غرق شدن در امواج کوه پیکر آب (نجات دادیم .

توضیحات :
« تَزَجِيْنَاهُ ... » : (نگا : یونس / 73 ، اعراف / 64 ، شعراء / 119 ، انبیاء / 76 و 77) . « الْكَرْبِ » : غم و اندوه (نگا : انعام / 64 ، انبیاء / 76) .

سوره صافات آیه 77

متن آیه :
وَجَعَلْنَا ذُرِّيَّتَهُ هُمُ الْبَاقِينَ

ترجمه :
و نژاد او را بازماندگان (روی زمین) کردیم .

توضیحات :

« ذُرِّيَّتَهُ ... » : برخی ، از این آیه چنین برداشت کرده اند که تمام نسل بشر بعد از نوح ، از دودمان او به وجود آمده و تمام نژادهای روی زمین به فرزندان وی منتهی می‌شوند . اما مؤمنان دیگری در خدمت نوح بودند ، و قاعده از ایشان هم فرزندان باقی مانده است (نگا : هود / 40) . هم چنین چه بسا طوفان نوح بخش بزرگی از معموره زمین را فرا گرفته باشد (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن) مگر در بخشهای دیگر مردمانی نبوده اند و زاد و ولد نداشته اند ؟ به هر حال ، چه این باشد و چه آن ، مسأله مهمی نیست .

سوره صافات آیه 78

متن آیه :
وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ

ترجمه :
و نام نیک او را در میان ملت‌های بعدی باقی گذاردیم .

توضیحات :

« تَرَكَنَا عَلَيْهِ ... » : مفعول (تَرَكَنَا) تَنَاءً محذوف است . یا این که سَلَامٌ عَلَي نُوْحٍ فِي الْعَالَمِينَ است . (نگا : صافات / 108 و 119 و 129) . « الْآخِرِينَ » : آیندگان . مراد ذکر جمیل و نام نیک و دعای خیر برای او است که بر زبان همه پیروان ادیان آسمانی جاری می‌گردد (نگا : مریم / 50 ، شعراء / 84) .

سوره صافات آیه 79

متن آیه :
سَلَامٌ عَلَى نُوْحٍ فِي الْعَالَمِينَ

ترجمه :
و آن درود بر نوح ، در میان جهان نیان است .

توضیحات :
« سَلَامٌ عَلَي نُوْحٍ . . . » : اگر واژه (سَلَامٌ) خیر مبتدای محذوف (هُوَ) باشد ، جمله اخباری است و معنی آن در بالا گذشت . و اگر (سَلَامٌ) مبتدا بشمار آید ، جمله انشائی و برای دعا است و معنی چنین است : درود خدا تا قیامت بر نوح باد . « فِي الْعَالَمِيْنَ » : در میان همه جهانیان . مراد تا پایان عمر انسانها و نهایت دنیا است .

سوره صافات آیه 80

متن آیه :
إِنَّا كَذَلِكْ نَجْزِي الْمُحْسِنِيْنَ

ترجمه :
ما این گونه نیکوکاران را پاداش خواهیم داد .

توضیحات :

...

سوره صافات آیه 81

متن آیه :
إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِيْنَ

ترجمه :
چرا که او از بندگان با ایمان ما بود .

توضیحات :

...

سوره صافات آیه 82

متن آیه :
ثُمَّ أَعْرَفْنَا الْأَخْرِيْنَ

ترجمه :
سپس دیگران را غرق کردیم .

توضیحات :

« ثُمَّ » : بعد از نجات نوح و همراهان . « الْأَخْرِيْنَ » : دیگران . مراد قوم کافر نوح است .

سوره صافات آیه 83

متن آیه :
وَإِنْ مِنْ شَيْعَتِهِ لَأَبْرَأْهُمِ

ترجمه :

از زمره دنباله‌روان نوح (در اصول دین ، و پیمودن راه او در دعوت به توحید و

خداشناسي) ابراهيم بود .

توضیحات :

« شَيْعَةَ » : پیرو . دنبال‌ه‌رو . مراد از پیرو و دنبال‌ه‌رو ، تداوم خط فکری و مکتبی است . به عبارت دیگر : از پیاء ، همه می‌لغان یک مکتب و استادان یک دانشگاه هستند ، و توحید و عدل و تقوا و اخلاص و بسیاری دیگر از کردارهای پسندیده و خصال حمیده ، تغییرناپذیر و شیوه متبع همه فرستادگان خدا بوده است .

سوره صافات آیه 84

متن آیه :
إِذْ جَاءَ رَبَّهُ بِقَلْبٍ سَلِيمٍ

ترجمه :

و وقتی که با قلب سالم (زدوده از شرک) رو به پروردگارش آورد .

توضیحات :

« سَلِيمٍ » : سالم . پاک از شرک . « قَلْبٍ سَلِيمٍ » : (نگا : شعراء / 89) .

سوره صافات آیه 85

متن آیه :
إِذْ قَالَ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ مَاذَا تَعْبُدُونَ

ترجمه :

زمانی که پدر و قوم خود گفت : اینها چه چیزند که می پرستید ؟ !

توضیحات :

« مَاذَا » : اینها چه چیزند ؟ سؤال ، جنبه تحقیق آنها و ناپسند شمردن کار پدر را دارد .

سوره صافات آیه 86

متن آیه :
أَلْهُكُمُ الْإِلَهَةُ لَوْلَا تَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :

آیا غیر از خدا ، خواستار معبودهای سراپا دروغ هستید ؟ !

توضیحات :

« أَلْهُكُمُ الْإِلَهَةُ » : دروغ محض . کثیف ترین دروغ (نگا : نور / 11 و 12 ، فرقان / 4 ، سبأ / 43 ، احقاف / 11 ، عنکبوت / 17) . « أَلْهُكُمُ الْإِلَهَةُ » : همزه برای استفهام تو بیخی است . واژه (أَلْهُكُمُ) می تواند مفعول به و واژه (الْإِلَهَةُ) بدل ، و یا این که (أَلْهُكُمُ) مفعول له و (الْإِلَهَةُ) مفعول به باشد . در صورت اخیر ، معنی آیه چنین می شود : آیا محض دروغ ، معبودهایی جز خدا را خواستارید ؟

سوره صافات آیه 87

متن آیه :
فَمَا ظَنُّكُمْ بِرَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

آخر، شما درباره پروردگار جهان چگونه می اندیشید ؟!

توضیحات :

« فَمَا ظَنُّكُمْ . . . » : آیا گمان می برید خدای جهان زیان نیاز به نیازهایی برای اداره جهان هستی دارد ؟ آیا اگر افرادی یا بتهایی را همچون خدا منشأ اثر بدانید ، فردای قیامت ، خدا به شما چه خواهد گفت و چه خواهد کرد و شما چه پاسخی دارید که بدو بدهید ؟

سوره صافات آیه 88

متن آیه :
فَنظَرَ نَظْرَةً فِي النُّجُومِ

ترجمه :

سپس نگاهی به ستارگان انداخت . (انگار می خواهد از اوضاع کواکب ، حوادث آینده را پیش بینی کند) .

توضیحات :

« نَظَرَ نَظْرَةً . . . » : نگاه ابراهیم به ستارگان آسمانی ، جنبه مطالعه در اسرار آفرینش بود ، هر چند ایشان آن را نگاه منجمانه می پنداشتند .

سوره صافات آیه 89

متن آیه :
وَقَالَ إِنِّي سَقِيمٌ

ترجمه :

گفت : من ناخوش هستم . (روحم از این کفر و شرک و ظلم بیمار است) .

توضیحات :

« سَقِيمٌ » : بیمار . « إِنِّي سَقِيمٌ » : مراد ابراهیم ، بیماری روح و آزار دل از پندارگرائی و اوهام پرستی مردم ، و برداشت ایشان از سخن او بیماری ظاهری بود . به این ترتیب عذر خود را از عدم شرکت در جشن سالیا نه ایشان خواست . گویا سحرگهان غذاهائی در کنار بتها می نهادند تا متبرک شود ، و خودشان از شهر بیرون می رفتند . شامگاهان از مراسم صحرا برمی گشتند و از آن خوراکیها می خوردند .

سوره صافات آیه 90

متن آیه :
فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ

ترجمه :

آنان بدو پشت کردند و (به دنبال مراسم خود) رفتند .

توضیحات :

« فَتَوَلَّوْا عَنْهُ مُدْبِرِينَ » : (نگا : توبه / 25 ، انبیاء / 57 ، نمل / 80 ، روم / 52) .

سوره صافات آیه 91

متن آیه :

قَرَأَ إِلَى آلِهِمْ فَقَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ

ترجمه :

شتابان و نهان ، به سراغ معبودهای ایشان رفت (و تمسخر کنان فریاد زد) و گفت : آیا (از غذاهای رنگارنگ) نمی خورید ؟

توضیحات :

« رَأَى » : مخفیانه و شتابان رفت . به نهانی رو کرد به .

سوره صافات آیه 92

متن آیه :

مَا لَكُمْ لَا تَنْطِقُونَ

ترجمه :

شمارا چه شده است که حرف نمی زنید ؟

توضیحات :

« مَا لَكُمْ » : شمارا چه شده است ؟

سوره صافات آیه 93

متن آیه :

قَرَأَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا يَا لَيْهِيْن

ترجمه :

با قدرت هر چه بیشتر ضربه‌های سخت و پیاپی بر آنها فرو کوفت .

توضیحات :

« قَرَأَ عَلَيْهِمْ » : از بالا بر آنها فرو کوفت . « يَا لَيْهِيْن » : با دست راست . با قدرت و قوت (نگا : زمر / 67) . « قَرَأَ عَلَيْهِمْ ضَرْبًا » : واژه (ضَرْبًا) می تواند مفعول مطلق (رَأَى) به اعتبار معنی باشد . چرا که معنی چنین است : ضَرْبَهُمْ ضَرْبًا . یا این که مصدر است و در معنی اسم فاعل است : رَأَى عَلَيْهِمْ ضَرْبًا . و یا این که مفعول له و معنی آن چنین است : برای زدن به سراغشان رفت .

سوره صافات آیه 94

متن آیه :
فَأَقْبِلُوا إِلَيْهِ يَرْزُقُونَ

ترجمه :

به طرف ابراهیم دوان دوان آمدند (و همچون شترمرغ بال گرفتند ، و او را فرو کو فتند) .

توضیحات :

« يَرْزُقُونَ » : می شتیا فتند . به تک ایستادند . حال ضمیر (و) در فعل (أَقْبِلُوا) است . زَف و زَفِيف ، دویدن شترمرغ را می گویند ، بدان گاه که رفتن و پرواز را آمیزه یکدیگر می سازد .

سوره صافات آیه 95

متن آیه :
قَالَ أَتَعْبدُونَ مَا تَدْعُونَ

ترجمه :

(ابراهیم بدیشان) گفت : آیا چیزهایی را می پرستید که خودتان می تراشید ؟

توضیحات :

« تَدْعُونَ » : می تراشید (نگا : اعراف / 74 ، شعراء / 149) .

سوره صافات آیه 96

متن آیه :
وَاللَّهُ خَلَقَكُمْ وَمَا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

خداوند هم شما را آفریده است ، و هم بتها را که می سازد .

توضیحات :

« مَا تَعْمَلُونَ » : اگر واژه (ما) موصوله به شمار آید ، معنی چنین است : خدا هم شما را آفریده است ، و هم ساخته های یثان را که بتها است . و اگر (مَا) مصدریه به حساب آید ، مفهوم این می شود که خداوند هم شما را آفریده است و هم اعمال شما را . از آنجا که بحث از بتها است ؛ نه از اعمال آدمی ، آیه مورد نظر ، ناظر به این معنی نیست . تازه اگر چنین هم باشد ، بیانگر این واقعیت است که اعمال انسانها هر چند به اراده آنان انجام می گیرد ، اما اراده و قدرت بر تصمیم گیری و نیروهای دیگری که افعال خود را با آن انجام می دهند ، همه از ناحیه خدا است . اگر هم بر بتها « ساخته های انسان » اطلاق می شود ، به خاطر شکلی است که انسان بدانها می دهد ، وگرنه ماده آنها را خدا آفریده است . این سخن درست به آن می ماند که می گویند : این فرش ، آن خانه ، و آن اتومبیل ، ساخته انسان است . مسلماً منظور این نیست که انسان مواد آنها را ساخته است .

بلکه مراد این است که صورت آنها با دست انسان شکل می پذیرد و تغییر ظاهر می دهد.

سوره صافات آیه 97

متن آیه :
قَالُوا ابْنُوا لَهُ بُنْيَانًا فَأَلْفُوهُ فِي الْجَحِيمِ

ترجمه :

(مشرکان فریاد زدند و به یکدیگر) گفتند : برای او چهار دیواری بزرگی بسازید (و در میان آن آتش بیفزویید) و او را به میان آتش سوزان و پراخگر بیفکنید .

توضیحات :

« بُنْيَانًا » : ساختمان (نگا : توبه / 109 و 110 ، نحل / 26 ، کهف / 21) . در اینجا مراد چهار دیواری است . « الْجَحِيمِ » : آتش عظیم و سوزان و پراخگر . نامی از نامهای دوزخ .

سوره صافات آیه 98

متن آیه :
فَارَادُوا بِهِ كَيْدًا فَجَعَلْنَاهُمُ الْأَسْفَلِينَ

ترجمه :

(خلاصه ، آنان) برای نابودی ابراهیم نقشه ای پی افکندند و زیرنگی اندیشیدند ، ولی ما (او را نجات دادیم و ولایت کردیم ، و) آنان را پست و حقیر و مغلوب و ذلیل نمودیم .

توضیحات :

« كَيْدًا » : زیرنگ . چاره اندیشی . در اینجا طرح نابودی ابراهیم و نقشه برچیدن اثرات تبلیغ قولی و عملی او مراد است . « الْأَسْفَلِينَ » : پستان و خواران . به زیر افتادگان و شکست خوردگان .

سوره صافات آیه 99

متن آیه :
وَقَالَ إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي سَيَهْدِينِ

ترجمه :

ابراهیم گفت : من به سوی پروردگارم میروم ، او مرا رهنمود می کند .

توضیحات :

« إِنِّي ذَاهِبٌ إِلَىٰ رَبِّي » : بدیهی است خداوند مکانی ندارد . پس مراد مهاجرت از محیط آلوده به محیط پاک است . ابراهیم به دستور خدا به سرزمین انبیاء و کانون وحی الهی ، یعنی شام مهاجرت فرمود ، و رهنمایش در همه جا خدا بود . لذا سفری به سوی خدا داشت .

سوره صافات آیه 100
متن آیه :
رَبِّ هَبْ لِي مِنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

پروردگارا ! فرزندان شایسته‌ای به من عطاء کن . (فرزندان‌ی که بتوا نند کار دعوت را به دست گیرند و برنامه مرا تداوم بخشند) .

توضیحات :

« الصَّالِحِينَ » : شایستگان (نگا : انبیاء / 72 و 86) .

سوره صافات آیه 101
متن آیه :
وَبَشِّرِ نَاهُ يَغْلَامًا حَلِيمًا

ترجمه :

ماورا به پسری بردبار و خردمند مژده دادیم .

توضیحات :

« غلام » : پسر نوجوان (نگا : آل عمران / 40 ، کهف / 74 و 80 و 82) . « حَلِيمًا » : شک‌پیا . خردمند .

سوره صافات آیه 102
متن آیه :

قَلَمًا بَلَغَ مَعَهُ السَّعْيَ قَالَ يَا بُنَيَّ إِنِّي أَرَى فِي الْمَنَامِ أَنِّي أَذْبَحُكَ
وَأَنْظُرُ مَاذَا تَرَى قَالَ يَا أَبَتِ افْعَلْ مَا تُؤْمَرُ سَتَجِدُنِي إِنْ شَاءَ اللَّهُ مِنَ
الصَّالِحِينَ

ترجمه :

و وقتی که (او متولد شد و بزرگ گردید و) به سَنّی رسید که بتواند با او به تلاش (در پی معاش) ایستد ، ابراهیم بدو گفت : فرزندم ! من در خواب چنان می بینم که باید تو را سر ببرم (و قربانیت کنم) . بنگر نظرت چیست ؟ گفت : ای پدر ! کاری که به تو دستور داده می‌شود بکن . به خواست خدا مرا از زمره شک‌پایان خواهی یافت .

توضیحات :

« أَرَى فِي الْمَنَامِ » : در خواب می بینم . مراد این است که در خواب به من فرمان داده شده است . چرا که خواب انبیاء وحی بشمار است (نگا : صفوه التفاسیر) .

سوره صافات آیه 103
متن آیه :
قَلَمًا أَسْلَمًا وَتَلَّهُ لِلْجَبِينِ

ترجمه :
هنگامی که (پدر و پسر) هر دو تسلیم (فرمان خدا) شدند (و ابراهیم پسر
را روی شنها دراز کشاند) و رخساره او را بر خاک انداخت .

توضیحات :
« أَسْلَمًا » : تن در دادند . تسلیم قضا و قدر الهی شدند . منقاد فرمان
یزدان شدند . « تَلَّهُ » : او را بر خاک انداخت . « لِأَجَلٍ يَّيْنِ » : بر رخساره .
واژه (لِ) به معنی (عَلَي) ، و (جَ يْنِ) به معنی رخساره است .

سوره صافات آیه 104

متن آیه :
وَنَادَىٰ يَنَاهُ أَنْ يَا اِبْرَاهِيمُ

ترجمه :
فریادش زدیم که : ای ابراهیم !

توضیحات :
« أَنْ » : حرف تفسیری است . چرا که ما بعد آن ، تفسیر و توضیح
ما قبل آن است (نگا : یونس / 2) .

سوره صافات آیه 105

متن آیه :
قَدْ صَدَّقْتَ الرُّؤْيَا إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :
تو خواب را راست دیدی و دانستی (و برابر فرمان آن عمل کردی و مأموریت
خود را به جای آوردی . دست نگهدار که در این آزمایش بزرگ موفق شدی .
بیش از این رنج تو و فرزندت را نمی خواهیم) ، ما این گونه به
نیکوکاران سزا و جزا می دهیم .

توضیحات :
« صَدَّقْتَ » : باور کردی و راست انگاشتی . یعنی آنچه در خواب دیده
بودی ، بدان عمل کردی .

سوره صافات آیه 106

متن آیه :
إِن هَذَا لَهُوَ الْبَلَاءُ الْمُبِينُ

ترجمه :
این (آزمایش بزرگ که ذبح فرزند با دست پدر است) مسلماً
آزمایشی است که بیانگر (ایمان کامل و یقین صادق به خداوند هستی)
است .

توضیحات :

« الْبَلَاءُ » : امتحان . آزمون . « الْمُؤَيِّنُ » : روشن و آشکار . روشنگر و بیانگر .

سوره صافات آیه 107

متن آیه :
وَقَدْ يَنْبَاهُ رِذْبِحَ عَظِيمٍ

ترجمه :

ما قربانی بزرگ و ارزشمندی را فدا و بلاگردان او کردیم .

توضیحات :

« وَقَدْ يَنْبَاهُ » : فدای جان او و بلاگردان عمر وی کردیم . « رِذْبِحَ » : حیوانی که سر بریده می‌شود . مصدر است و به معنی اسم مفعول ، یعنی مذبح است . مراد قوچ بزرگ و ارزشمندی است که خداوند فرو فرستاد تا به جای فرزند قربانی شود . « عَظِيمٍ » : عظمت این قربانی بیشتر در دو چیز است : یکی این که به فرمان خدا و بلاگردان یکی از انبیاء بود . دیگر این که سنت و شیوه‌ای شد که تا پایان جهان به صورت برنامه هر ساله مؤمنان بر جای است .

سوره صافات آیه 108

متن آیه :
وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ

ترجمه :

و نام نیک او را در میان ملت‌های بعدی باقی گذاردیم (و اسوه آیندگان با ایمان و قدوه پاکبازان جهان‌ش کردیم) .

توضیحات :

« تَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ ... » : (نگا : صافات / 78 و 119 و 129) .

سوره صافات آیه 109

متن آیه :
سَلَامٌ عَلَيَّ إِبرَاهِيمَ

ترجمه :

درود بر ابراهیم !

توضیحات :

« سَلَامٌ ... » : (نگا : صافات / 79) .

سوره صافات آیه 110

متن آیه :
كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

ما این گونه نیکوکاران را پاداش خیر خواهم داد .

توضیحات :

...

سوره صافات آیه 111

متن آیه :

إِنَّهُ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

چرا که او از بندگان با ایمان ما بود .

توضیحات :

...

سوره صافات آیه 112

متن آیه :

وَبَشِّرِ نَاهُ إِسْحَاقَ نَبِيًّا مِّنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

ما او را به (تولد) اسحاق که پیغمبر و از زمره صالحان بود ، مژده دادیم .

توضیحات :

« نَبِيًّا . . . » : مراد این است که مقدر بود پیغمبر گردد و از زمره شایستگان شود .

سوره صافات آیه 113

متن آیه :

وَبَارَكْنَا عَلَيْهِ وَعَلَى إِسْحَاقَ وَمِنْ ذُرِّيَّتِهِمَا مُحْسِنٌ وَظَالِمٌ لِّنَفْسِهِ مُبِينٌ

ترجمه :

ما به ابراهیم و (فرزندش) اسحاق خیر و برکت دادیم (در عمر و زندگی ، در نسلهای آینده ، در مکتب و ایمان ، و . . .) از دودمان این دو ، افرادی نیکوکار به وجود آمدند ، و هم افرادی که (به خاطر عدم ایمان) آشکارا به خود ستم کردند .

توضیحات :

« محسن » : نیکوکار . مراد مؤمن و مطیع فرمان خدا است . « ظالم » : ستمگر . مراد کافر و منافق و گنهکار است .

سوره صافات آیه 114

متن آیه :

وَلَقَدْ مَنَنَّا عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ

ترجمه :
ما به موسی و هارون واقعاً نعمتهای گرانبیهائی بخشیدیم .

توضیحات :
« لَقَدْ مَنَّآ . . . » : واقعاً نعمتهای گرانبیها و ارزشمندی دادیم ، منت ، اگر
چیزه عملی داشته باشد ، زیبا و پسندیده است و مراد نعمتهای بزرگ
و سنگین است . و اگر با لفظ و سخن باشد ، زشت و بد نما است .

سوره صافات آیه 115
متن آیه :
وَنَجَّيْنَاهُمَا وَقَوْمَهُمَا مِنَ الْكُرْبِ الْعَظِيمِ

ترجمه :
آنان و قوم ایشان را از غم و اندوه بزرگ (اذیت و آزار فرعون و
فرع و نیان) نجات دادیم .

توضیحات :
« الْكُرْبِ الْعَظِيمِ » : (نگا : انبیاء / 76 ، صافات / 76) .

سوره صافات آیه 116
متن آیه :
وَنَصَرْنَاهُمْ فَكَانُوا هُمُ الْغَالِبِينَ

ترجمه :
و آنان را یاری کردیم تا (بردشمنانیشان) پیروز شدند .

توضیحات :
« نَصَرْنَاهُمْ » : ایشان را یاری دادیم . یعنی موسی و هارون و قوم
بنی اسرائیل را .

سوره صافات آیه 117
متن آیه :
وَأَتَيْنَاهُمَا الْكِتَابَ الْمُسْتَتِينَ

ترجمه :
و به آن دو ، کتاب روشنگر (احکام دین ، و بیانگر رهنمودهای امور زندگی
آن روزی) عطا کردیم (که تورات است) .

توضیحات :
« الْمُسْتَتِينَ » : واضح و روشن ، روشنگر و بیانگر (نگا : انعام / 55) .

سوره صافات آیه 118
متن آیه :
وَهَدَيْنَاهُمَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

ترجمه :
و آن دورا به راه راست رهنمود کردیم (که راه انبیاء و اولیاء است ، و خطر انحراف و گمراهی و سقوط در آن وجود ندارد) .

توضیحات :
« الصِّرَاطُ الْمُسْتَقِيمَ » : (نگا : فاتحه / 6) .

سوره صافات آیه 119

متن آیه :
وَتَرَكُنَا عَلَيْنَهُمَا فِي الْآخِرِينَ

ترجمه :
و نام نیک آنان را در اقوام بعد باقی گذاردیم .

توضیحات :
« وَ تَرَ كُنَّا عَلَيْنَهُمَا ... » : (نگا : صافات / 78 و 108) .

سوره صافات آیه 120

متن آیه :
سَلَامٌ عَلَىٰ مُوسَىٰ وَهَارُونَ

ترجمه :
درود بر موسی و هارون !

توضیحات :
« سَلَامٌ عَلَيَّ ... » : (نگا : صافات / 78 و 108) .

سوره صافات آیه 121

متن آیه :
إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :
ما این گونه نیکوکاران را پاداش می‌دهیم .

توضیحات :
« إِنَّا كَذَلِكَ ... » : (نگا : انعام / 84 ، یوسف / 22 ، قصص / 14) .

سوره صافات آیه 122

متن آیه :
إِنَّهُمَا مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :
آن دو نفر ، از زمره بندگان مؤمن ما بودند .

توضیحات :
« مَا » : آنچه . مراد بت است .

سوره صافات آیه 123
متن آیه :
وَإِنَّ لِإِيَّاسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :
الیاس از پیغمبران بود .

توضیحات :
« إِيَّاسَ » : یکی از پیغمبران بنیاسرا ئیل و از نسل هارون 7 بود .

سوره صافات آیه 124
متن آیه :
إِذْ قَالَ لِقَوْمِهِ أَلَا تَتَّقُونَ

ترجمه :
زمانی به قوم خود گفت : آیا پرهیزگاری پیشه خود نمی کنید ؟

توضیحات :
...

سوره صافات آیه 125
متن آیه :
أَتَدْعُونَ بَعْلًا وَتَذَرُونَ أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ

ترجمه :
آیا بت بعل را به فریاد می خوانید (و نیازمندیهای خود را از او می خواهید) و آیا بهترین آفرینندگان را می سازید ؟ !

توضیحات :
« تَدْعُونَ » : به فریاد می خوانید (نگا : انعام / 40 و 41) . « بَعْلًا » : نام بت معینی در بعلبک . هر نوع معبودی که به وسیله آن به خدا تقرب جویند . جمع آن یُعول است . « أَحْسَنَ الْخَالِقِينَ » : (نگا : مؤمنون / 14) . خالق به معنی مقدر و اندازه گیرنده ، و یا به معنی آفریدگار است . بت پرستان معتقد بودند که بت‌هایشان آفریننده بوده و در کار آفرینش دست دارند (نگا : مجمع‌البیان الحدیث) . « تَذَرُونَ » : (نگا : بقره / 234 ، شعراء / 166) .

سوره صافات آیه 126
متن آیه :
اللَّهُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ

ترجمه :
خدا ، که معبود شما و معبود نیاکان پیشین شما است .

توضیحات :
« اللَّهُ » : بدل (أَحْسَنَ) است . « رَبَّكُمْ » : عطف بیان یا بدل (اللَّهُ) یا صفت آن است . یا این که (اللَّهُ) بدل اول و (رَبَّكُمْ) بدل دوم (أَحْسَنَ) است .

سوره صافات آیه 127
متن آیه :
فَكَذَّبُوهُ فَإِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ

ترجمه :
آنان الیاس را تکذیب کردند ، پس ایشان (توسط فرشتگان در دوزخ) گرد آورده می‌شوند .

توضیحات :
« لَمُحْضَرُونَ » : (نگا : قصص / 61 ، روم / 16 ، سبأ / 38) .

سوره صافات آیه 128
متن آیه :
إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ

ترجمه :
مگر بندگان مخلص خدا (که ایشان رستگار و کامگارند) .

توضیحات :
« إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ ... » : (نگا : صافات / 40 و 74) .

سوره صافات آیه 129
متن آیه :
وَتَرَكْنَا عَلَيْهِ فِي الْآخِرِينَ

ترجمه :
و نام نیک او را در میان ملت‌های بعدی باقی گذاریم .

توضیحات :
« تَرَكْنَا عَلَيْهِ ... » : (نگا : صافات / 78 و 108 و 119) .

سوره صافات آیه 130
متن آیه :
سَلَامٌ عَلَيَّ إِنْ يَاسِينَ

ترجمه :

درود بر الیاس!

توضیحات :

« إِلْ يَا سَيِّئَ » : تَلَقُّظٌ دِیْگَرِ اِلِیَاسِ اسْتِ . هَمْچُونِ سَدِّیْنَاءِ وَ سَدِّیْنِیْنَ کِهْ هَرِ دُوْ نَامِ سَدْرِزَمِیْنِ مَعِ یَنْبِیِّ اسْتِ . یَا اِبْرَاهِیْمَ وَ اِبْرَاهِیْمَ ، مِیْکَالِ وَ مِیْکَالِ نِیْلِ . . . دِیْگَرِ اِیْنِ کِهْ دَرِ آیَهْ 132 کِهْ مِیْ فَرْمَایِدْ : اِنَّهٗ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِیْنَ . ضَمِیْرِ مَفْرَدِ بِهْ کَارِ رَفْتَهْ اسْتِ کِهْ مَرْجِعِ اَنْ اِلْ یَا سَدِّیْنِ اسْتِ . اَزْ سَوِیْ دِیْگَرِ ، دَرِ هَمِیْنِ سُورَهٗ ، دَرِ آیَاتِ : سَلَامٌ عَلٰی نُوْحٍ (79) سَلَامٌ عَلٰی اِبْرَاهِیْمَ (109) سَلَامٌ عَلٰی مُوسٰی وَ هَارُوْنَ (120) سَلَامٌ صَدْرِ سَخْنِ آیَهٗ هَا بِهْ هَمَانِ یَغْمِیْرِیْ بَرْمِیْ گَرَدَدِ کِهْ مَذْکُوْرِ اسْتِ . بِنْدِ اِبْرَایْنِ دَرِ اِیْنِجَا هَمْ سَلَامِ بَرِ اِلِیَاسِ اسْتِ وَ بَسْ نِهْ پِیْرُوَانِ اِلِیَاسِ ، یَعْنِیْ اِلِیَاسِیْهَا . بِهْ عِبَارَتِ دِیْگَرِ اِلْ یَا سَدِّیْنِ ، جَمْعِ اِلِیَاسِیْ نَبُوْدَهٗ تَا بَعْدِ اَزْ تَخْفِیْفِ « اِلِیَاسِیْنَ » شَدَهٗ بَاشَدِ ، هَمَانِ گُوْنَهٗ کِهْ بَرَخِیْ مَعْتَقَدِنْدِ .

سوره صافات آیه 131

متن آیه :

إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

ما این چنین پاداش نیکوکاران را خواهیم داد .

توضیحات :

« إِنَّا كَذَلِكَ ... » : (نَگَا : صَافَّاتِ / 80 وَ 105 وَ 110 وَ 121) .

سوره صافات آیه 132

متن آیه :

إِنَّهٗ مِنْ عِبَادِنَا الْمُؤْمِنِیْنَ

ترجمه :

الیاس از زمره بندگانِ با ایمان ما بود .

توضیحات :

...

سوره صافات آیه 133

متن آیه :

وَإِنْ لُّوْطًا لَّمِنَ الْمُرْسَلِیْنَ

ترجمه :

قطعاً لوط از زمره پیغمبران بود .

توضیحات :

...

سوره صافات آیه 134

متن آیه :
إِذْ نَزَّيْنَاهُ وَآهْلَهُ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

زمانی ، او و جملگی خاندان و پیروان او را نجات دادیم .

توضیحات :

« آهله » : خاندان او و پیروان او (نگا : نمل / 56 ، قمر / 34) .

سوره صافات آیه 135

متن آیه :
إِلَّا عَجُوزًا فِي الْغَايِرِينَ

ترجمه :

نمگر پیرزنی (که همسر لوط بود و با کافران در اذیت و آزار مؤمنان همکاری می کرد ، و بدین سبب) از زمره هلاک شدگان گردید .

توضیحات :

« الْغَايِرِينَ » : هالکین . نابود شوندگان (نگا : اعراف / 83 ، حجر / 60) .

سوره صافات آیه 136

متن آیه :
ثُمَّ دَمَّرْنَا الْآخَرِينَ

ترجمه :

آن گاه (که لوط و مؤمنان را نجات دادیم) دیگران را درهم کوبیدیم و نابود کردیم .

توضیحات :

« دَمَّرْنَا » : هلاک و نابود کردیم . درهم کوبیدیم (نگا : اعراف / 137 ، شعراء / 172) .

سوره صافات آیه 137

متن آیه :
وَإِنَّكُمْ لَتَمُرُونَ عَلَيْهِمْ مُّضِيحِينَ

ترجمه :

و شما (ای اهل مکه ! در سفر تجارتنی خود به سرزمین شام) بامدادان از سرزمین ایشان عبور می کنید (و پیوسته آثار ویران آنان را دید می زنید) .

توضیحات :

« مُّضِيحِينَ » : به روز رسندگان . وارد صبح شدگان . حال است (نگا : حجر / 66 و

(83) .

سوره صافات آیه 138

متن آیه :
وَيَا لَيْلٍ أَوْلَا تَعْقُلُونَ

ترجمه :

و شامگاهان هم (مخروبه‌های شهر ایشان سدوم را می بینید) . آیا نمی‌اندیشید و متوجه نیستید (که بدکرداری و تباهاکاری ایشان ، موجب ویرانی سرزمینشان و بدفرجامی خودشان شده است ؟) .

توضیحات :

« يَا لَيْلٍ » : حرف (ب) به معنی (فی) است . مراد از مُصِیْحِينَ و يَا لَيْلٍ ، رویهم ، یعنی پیوسته و دائم .

سوره صافات آیه 139

متن آیه :
وَإِنَّ يُونُسَ لَمِنَ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

مسلماً یونس هم از زمره پیغمبران بود .

توضیحات :

...

سوره صافات آیه 140

متن آیه :
إِذْ أَبَقَ إِلَى الْفُلِّ الْمَشْحُونِ

ترجمه :

زمانی ، او به سوی کشتی پر (از مسافرو کالا ، بدون اجازه پروردگارش ، از میان قوم خود) گریخت .

توضیحات :

« أَبَقَ » : گریخت . این واژه بیشتر برای گریختن بندگان از پیش صاحبانشان به کار می‌رود . اینجا مراد ترك کردن قوم و قبیله بدون اجازه پروردگار است .

سوره صافات آیه 141

متن آیه :
قَسَاهُمْ فَوَكَانَ مِنَ الْمُذْذَبِينَ

ترجمه :

(کشتی دچار سانحه شد و می‌بایست بر طبق قرعه ، افرادی از

سدرنشینان به دریا انداخته شوند). یونس در قرعه کشی شرکت کرد و از جمله کسانی شد که قرعه به نام ایشان درآمد. (پس برابر عرف آن روز به دریا انداخته شد).

توضیحات :

« سَاهَمَ » : در قرعه کشی شرکت کرد. « الْمُدَّحِضِينَ » : مغلوبان. قرعه به نام ایشان درآمدگان. فرو انداختگان.

سوره صافات آیه 142

متن آیه :
فَا لَتَقَمَّهُ الْحَوْتُ وَهُوَ مُلِيمٌ

ترجمه :

ماهی او را بلعید ، در حالی که مستحقّ ملامت بود (و می بایست در برابر کاری که کرده بود ، زندانی شود).

توضیحات :

« الْحَوْتُ » : نوعی ماهی بزرگ . « مُلِيمٌ » : گناهکار . مستحقّ سدر زنش . کسی که کاری کند یا حرفی بزند که سزاوار سدر زنش و درخور لومه شود .

سوره صافات آیه 143

متن آیه :
فَلَوْلَا أَنَّهُ كَانَ مِنَ الْمُسَبِّحِينَ

ترجمه :

اگر او قبلاً از زمره پرستشگران نمی بود .

توضیحات :

« الْمُسَبِّحِينَ » : عبادت کنندگان (نگا : صافات / 166). دعا کنندگان (نگا : انبیاء / 79 ، نور / 41 ، سجده / 15).

سوره صافات آیه 144

متن آیه :
لَأَلِيَّتَ فِي بَاطِنِهِ إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

ترجمه :

او در شکم ماهی تا روز رستاخیز می ماند .

توضیحات :

« لَأَلِيَّتَ » : ماند . « إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ » : تا روزی که برانگیخته شوند . مراد مدفون شدن برای همیشه است . چرا که او در دل ماهی و ماهی در دل زمین تا روز رستاخیز دفن می شوند .

سوره صافات آیه 145

متن آیه :
فَذَنبَ ذَنَابَهُ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ سَقِيمٌ

ترجمه :
ما او را در يك سرزمين برهوت خالي (از درخت و گياه) افكنديم ، در حالي كه بيمار و نزار بود .

توضیحات :
« ذَنبَ ذَنَابَهُ » : او را انداختيم . او را افكنديم . مراد اين است كه كاري كرديم كه ماهي او را از دهان خود پرت كند . « الْعَرَاءِ » : سرزمين برهوت و خالي از درخت و گياه و ساختمان . « سَقِيمٌ » : بيمار . ناخوش .

سوره صافات آیه 146

متن آیه :
وَأَنْبَتْنَا عَلَيْهِ شَجَرَةً مِّنْ يَّقْطِينٍ

ترجمه :
ما كد و بُني بر بالاي او رويانيديم (تا در سايه برگهاي پهن و مرطوب آن بيارامد) .

توضیحات :
« شَجَرَةً » : گياه . بوته . « يَّقْطِينٍ » : كدو . كدو بُنِ بدان خاطر انتخاب شده تا برگهايش روي يونس بيفتند و او را از گزند حوادث در امان دارد .

سوره صافات آیه 147

متن آیه :
وَأَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ مِثَّةِ أَلْفٍ أَوْ يَزِيدُونَ

ترجمه :
(يونس كم كم بهيودي يافت) و او را به سوي جمعيت يك صد هزار نفر ي يا بيشتر فرستاديم (تا ايشان را به ايمان آوردن و توبه كردن از بديهها و انجام نيكيتها دعوت كند) .

توضیحات :
« مِائَةِ أَلْفٍ » : صد هزار ، مراد قوم خودش است (نگا : يونس / 98) . « أَوْ » : بلکه . يا . عربها چنين حرفي را براي تآكيد مطلب پيشين به كار مي برند .

سوره صافات آیه 148

متن آیه :
فَأَمَّنُوا وَفَمَّتْ عَنْهُمْ إِلَىٰ حِينٍ

ترجمه :
آنان همه ايمان آوردند و ما ايشان را از مواهب فراوان و نعمتهاي فراخ

زندگی تا مدت مشخصی بهره مند سا ختیم .

توضیحات :
« وَمَتَّعْنَاهُمْ إِلَىٰ حِينٍ » : (نگا : یونس / 98) . مدت معین . یعنی فرا رسیدن اجل آنان و زمان مقدر ایشان در حیات دنیوی .

سوره صافات آیه 149

متن آیه :
فَأَسْتَفْتِيهِمْ إِرْرَبُّكَ الْبَنَاتُ وَلَهُمُ الْبَنُونَ

ترجمه :
از آنان (که ساکن مکه بوده و به دنبال خرافات راه افتاده و معتقدند که فرشتگان دختران خدایند) بپرس که آیا دختران از آن پروردگار تو باشند و پسران از آن خودشان ؟ (آیا این عادلانه است ؟) .

توضیحات :
« الْبَنَاتُ » : مراد فرشتگان است که بنا به عقیده تباہ خود می گفتند : فرشتگان دختران خدایند (نگا : بقره / 116 ، نحل / 57 ، نجم / 27) . البته پسر و دختر در پیشگاه خدا ارزش یکسان دارند و معیار شخصیت هر دو پاک و تقواست . ولی استدلال قرآن در اینجا به اصطلاح از باب « ذکر مسلمات خصم » است که مطالب طرف را بگیرند و به خود او باز گردانند . نظیر این معنی (نگا : نجم / 22) .

سوره صافات آیه 150

متن آیه :
أَمْ خَلَقْنَا الْمَلَائِكَةَ إِنَاثًا وَهُمْ شَاهِدُونَ

ترجمه :
یا این که (و قتی که) ما فرشتگان را به صورت ماده می آفریدیم ، ایشان ناظر (بر خلقت فرشتگان) بوده اند ؟

توضیحات :
« شَاهِدُونَ » : جمع شاهد ، حاضر و ناظر (نگا : کهف / 51 ، زخرف / 19) .

سوره صافات آیه 151

متن آیه :
أَلَا إِنَّهُمْ مِّنْ إِفْكِهِمْ لَيَقُولُونَ

ترجمه :
هان ! آنان تنها از روی دروغها و تهمت‌های به هم بافته خود می گویند :

توضیحات :
« مِنْ إِفْكِهِمْ » : بنا به دروغ‌های زشت خود . تنها از روی به هم بافته‌ها و خیال پردازیهای خود . « لَيَقُولُونَ » : مقول قول در آیه بعدی است که (وَلَدَّ

الله (است .

سوره صافات آیه 152
متن آیه :
وَلَدَ اللَّهُ وَإِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

ترجمه :
خداوند فرزند زاده است ! قطعاً ایشان دروغگو و یزند .

توضیحات :
«وَلَدَ» : زاد . فرزند به دنیا آورد . صاحب فرزند شد .

سوره صافات آیه 153
متن آیه :
أَصْطَفَى الْبَنَاتِ عَلَى الْبَنِينَ

ترجمه :
آیا خدا دختران را بر پسران ترجیح داده است (در صورتی که به گمان شما پسران از دختران بهترند ؟ تازه اگر برابر اندیشه تپاه شما هم بود ، می بایست خدا پسران را نصیب خود کند ؛ نه دختران را !) .

توضیحات :
«أَصْطَفَى» : آیا برگزیده است ؟ در اصل (أَصْطَفَى) است . همزه فعل برای تخفیف حذف شده است .

سوره صافات آیه 154
متن آیه :
مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ

ترجمه :
چه چیزتان شده است ، چگونه داوری می کنید ؟ (هیچ می فهمید چه می گوئید ؟ !) .

توضیحات :
«مَا لَكُمْ...» : (نگا : یونس / 35) .

سوره صافات آیه 155
متن آیه :
أَقْلًا تَذَكَّرُونَ

ترجمه :
آیا یا داور نمی گردید (و از این بی خبریها به خود نمی آئید ، و از این بیهوده گوئیها دست بر نمی دارید ؟) .

توضیحات :
« أَفَلَا تَذَكَّرُونَ » : (نگا : انعام / 80 ، سجده / 4 ، یونس / 3) .

سوره صافات آیه 156
متن آیه :
أَمْ لَكُمْ سُلْطَانٌ مُّبِينٌ

ترجمه :
یا این که شما دلیل روشن و روشنگری (در این زمینه) دارید ؟

توضیحات :
« سُلْطَانٌ » : دلیل و برهان (نگا : آل عمران / 151 ، نساء / 91 و 144 و 153 ، انعام / 81) . مراد وحی آسمانی است .

سوره صافات آیه 157
متن آیه :
فَأْتُوا بِكِتَابِكُمْ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :
اگر راست می‌گویید (که دلیل و برهانی دارید) کتاب خود را بیاورید و بنمایید .

توضیحات :
« بِكِتَابِكُمْ » : مراد از کتاب ، کتاب آسمانی است . (نگا : زخرف / 21 ، فاطر / 40) .

سوره صافات آیه 158
متن آیه :
وَجَعَلُوا بَيْنَهُ وَبَيْنَ الْجِنَّةِ نَسَبًا وَلَقَدْ عَلِمَتِ الْجِنَّةُ إِنَّهُمْ لَمُحْضَرُونَ

ترجمه :
آنان معتقد به خویشاوندی و نزدیکی میان خدا و جنیان هستند . در صورتی که جنیان می‌دانند که مشرکان (و هم خودشان ، اگر شرک بورزند ، در میان دو رخ) حاضر آورده می‌شوند .

توضیحات :
« جَعَلُوا » : مراد از ضمیر (و) مشرکان عرب است . « الْجِنَّةِ » : جنیان . مراد شیاطین است . « إِنَّهُمْ » : که ایشان . مراد مشرکان عرب ، یا جنیان است . « لَمُحْضَرُونَ » : (نگا : روم / 16 ، سبأ / 38 ، یس / 32 و 53 ، صافات / 127) . « نَسَبًا » : خویشی و خویشاوندی . قرابت و نسبت . مثلاً می‌گفتند : اهریمن و یزدان دو برادر یکدیگرند . اهریمن شرور و لئیم ، و یزدان بزرگواری و کریم است . اهریمن و یزدان شریک هم‌دیگرند . اهریمن خالق شر و یزدان خالق خیر است .

سوره صافات آیه 159
متن آیه :
سَبِحَانَ اللَّهِ عَمَّا يَصِفُونَ

ترجمه :
خداوند ، پاک و منزه است از توصیفهائی که (این گروه مشرک و خرافه پرست) می کنند .

توضیحات :
« سَبِحَانَ ... » : (نگا : از بیاء / 22 ، مؤ منون / 91) .

سوره صافات آیه 160
متن آیه :
إِلَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلِصِينَ

ترجمه :
مگر بندگان مخلص خدا (که درد و زخ گرد آورده نمی شوند) .

توضیحات :
« إِلَّا عِبَادَ ... » : برخی آنان را مستثنی از حضور در آتش می دانند و معنی آن در بالا گذشت . بعضی هم آنان را مستثنی می دانند از آنچه مشرکان توصیف می کنند . یعنی : جز توصیف بندگان مخلص خدا ، هیچ توصیفی شایسته ذات مقدس خدا نمی باشد . « الْمُخْلِصِينَ » : (نگا : صافات / 40 و 74 و 128) .

سوره صافات آیه 161
متن آیه :
وَإِلَّا نَكُفُّوهُمَا لَتَكْفُرَنَّ

ترجمه :
شما و چیزهائی که پرستش می کنید .

توضیحات :
« وَإِلَّا نَكُفُّوهُمَا لَتَكْفُرَنَّ » : اگر واژه (ما) موصوله بشمار آید ، معنی چنین خواهد بود : شما و چیزهائی که می پرستید . شما با معبودها یتان بمانید . اگر هم واژه (ما) مصدریه به حساب آید ، معنی چنین می شود : شما و عبادتی که می کنید . شما درگرو عبادتی هستید که می کنید .

سوره صافات آیه 162
متن آیه :
مَا أَنْتُمْ عَلَيْهِ يَفَا تَزِينَ

ترجمه :
هرگز نمی توانید کسی را با فتنه و فساد از خدا پرستی منحرف

سازید (و به بت پرستی بکشاید).

توضیحات :

« مَا أَنْتُمْ » : واژه (ما) زایه است . « عَلَیْهِ » : ضمیر (ه) به خداوند برمیگردد و جار و مجرور متعلق به (فَا تَزِیْن) است . « فَا تَزِیْن » : گول زندگان . منحرف کندگان . مفسدین . حرف (ب) زائد و برای تأکید نفی نسبت ما بعد خود از ما قبل خود به کار می‌رود . « مَا أَنْتُمْ عَلَیْهِ یَفَا تَزِیْن » : ای کفار مکه ! شما و بت‌هایی که می‌پرستید یا شما و عبادتی که می‌کنید ، هرگز نمی‌توانید بندگان شایسته خدا را تباه و منحرف سازید ، و گول ز نید و فریب دهید .

سوره صافات آیه 163

متن آیه :

إِلَّا مَنْ هُوَ صَالٍ الْجَحِيمِ

ترجمه :

مگر کسی را که مایل باشد به آتش دوزخ بسوزد .

توضیحات :

« صَالٍ » : مخفف صالی ، کسی که با آتش بسوزد . از ماده (صلی) که سوختن با آتش است (نگا : مریم / 70 ، انشقاق / 12) .

سوره صافات آیه 164

متن آیه :

وَمَا مِنَّا إِلَّا لَهُ مَقَامٌ مَّعْلُومٌ

ترجمه :

هر يك از ما مقام مشخص و جایگاه جداگانه‌ای داریم (و در آنجا و در آن پست به انجام وظیفه مشغول و گوش به فرمان یزدانیم) .

توضیحات :

« مَا مِنَّا إِلَّا . . . » : گویندگان کلام فرشتگانند که بت پرستان ایشان را دختران خدای پنداشتند .

سوره صافات آیه 165

متن آیه :

وَإِنَّا لَنَحْنُ الصَّافُونَ

ترجمه :

و ما جملگی (برای اطاعت یزدان و اجرا فرمان خداوند سبحان) به صف ایستاده ایم (و کسی از ما جرأت حرکت از جای خود ، و گام بیرون نهادن از دایره حوزه کارش را ندارد) .

توضیحات :

« الصَّ آفُون » : به صف ایستادگان (نگا : صافّات / 1) .

سوره صافّات آیه 166
متن آیه :
وَإِنَّا لَنَحْنُ الْمُسَبِّحُونَ

ترجمه :
و ما جملگی ، به تسبیح و تقدیس خدا مشغولیم (و ستایشگران ایزد
بیچ و نیم) .

توضیحات :
« الْمُسَبِّحُونَ » : تسبیح گویان (نگا : انبیاء / 20 و 26 و 27) .

سوره صافّات آیه 167
متن آیه :
وَإِنْ كَانُوا لَيَقُولُونَ

ترجمه :
هر چند مشرکان (پیش از بعثت) می گفتند :

توضیحات :
« إِنْ » : مخفف از مثقله است . اصل آن « إِنْ » است .

سوره صافّات آیه 168
متن آیه :
لَوْ أَنَّ عِنْدَنَا ذِكْرًا مِنَ الْأُولِيْنَ

ترجمه :
اگر کتابی همچون کتابهای (آسمانی) پیشین میان می داشتیم .

توضیحات :
« ذِكْرًا » : مراد کتابی ، همچون کتابهای آسمانی از پیاء است (نگا :
اعراف / 63 و 69 ، حجر / 6 و 9 ، انبیاء / 2 و 24 و 50) . « الْأُولِيْنَ » : (نگا : حجر /
10 و 13 ، فاطر / 43 ، شعراء / 26 و 137 و 184 و 196) .

سوره صافّات آیه 169
متن آیه :
لَا كُنَّا عِبَادَ اللَّهِ الْمُخْلَصِينَ

ترجمه :
ما قطعاً بندگان مخلص خدا می شدیم .

توضیحات :
« الْمُخْلَصِينَ » : (نگا : صافّات / 40 و 74 و 128) .

سوره صافات آیه 170
متن آیه :
وَكَفَرُوا بِهِ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ

ترجمه :
(آرزوي آنان جامه عمل به خود پوشيد و بزرگترين کتاب آسماني قرآن براي ايشان فرو فرستاده شد) و ايشان بدان کفر ورزیدند ، و فرجام کار خود را خواهند دانست .

توضیحات :
« یه » : به آن کتاب آسماني که قرآن است .

سوره صافات آیه 171
متن آیه :
وَلَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَاتُنَا لِأَعْيَابِنَا مِنَ الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :
وعده ما راجع به بندگان فرستاده ما قبلاً (در لوح محفوظ) ثبت و ضبط گشته است .

توضیحات :
« لَقَدْ سَبَقَتْ كَلِمَاتُنَا ... » : (نگا : یونس / 19 ، انبیاء / 101) .

سوره صافات آیه 172
متن آیه :
إِنَّهُمْ لَهُمُ الْمَنْصُورُونَ

ترجمه :
و آن این که ايشان قطعاً ياري مي‌گردند .

توضیحات :
« الْمَنْصُورُونَ » : ياري شوندهگان (نگا : روم / 47 ، حجّ / 40 ، غافر / 51) .

سوره صافات آیه 173
متن آیه :
وَإِنْ جُنَدْنَا لَهُمُ الْغَالِبُونَ

ترجمه :
ولشکر ما حتماً پیروز می‌شوند .

توضیحات :
« الْغَالِبُونَ » : چیره شوندهگان . پیروز مندان . (نگا : مجادله / 21) . یا دأوري : وعده خداوند مبنی بر پیروزی لشکر اسلام و غلبه مؤمنان ، يك وعده

مشروط است؛ نه مطلق. مشروط به بندگان حقیقی و لشکریان راستین خدا بودن و تلاش در مسیر الهی با افکار و برنامه‌های آسمانی.

سوره صافات آیه 174

متن آیه: **فَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ**

ترجمه:

از آنان دست بردار و ایشان را تا مدت زمانی معین به حال خود واگذار.

توضیحات:

«فَتَوَلَّ عَنْهُمْ»: ایشان را به حال خود بگذار. از آنان روی بگردان و صبر داشته باش (نگاه: نساء/81، انعام/91). «حَتَّىٰ حِينٍ»: تا زمانی. مراد تا زمانی که به تو اجازه جنگ می‌دهیم و تو را بر آنان چیره و پیروز می‌گردانیم و ننگ شکست و رسوائی بدیشان می‌چشمانیم.

سوره صافات آیه 175

متن آیه: **وَأَبْصِرْهُمْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ**

ترجمه:

(آن وقت) نگاهشان کن (که چه بلائی بر سرشان می‌آید) و آنان خود بالاخره خواهند دید (هزیمت خویش را و نصرت شما را).

توضیحات:

«أَبْصِرْهُمْ»: نگاهشان کن. بنگرشان.

سوره صافات آیه 176

متن آیه: **أَفِيَعَذَابًا إِنَّا يَسْتَعْجِلُونَ**

ترجمه:

آیا عذاب ما را بشتاب می‌خواهند؟! (مگر خرد ندارند؟!).

توضیحات:

«يَسْتَعْجِلُونَ»: بشتاب می‌خواهند. زود فرا رسیدن را می‌خواهند مراد از عذاب مذکور در آیه، عذاب دنیوی (نگاه: سجده/28) و عذاب اخروی است (نگاه: یونس/48، انبیاء/38، نمل/71، سبأ/29، یس/48).

سوره صافات آیه 177

متن آیه: **فَإِذَا نَزَلَ بِسَاحَتِهِمْ فَسَاءَ صَبَاحُ الْمُنْذَرِينَ**

ترجمه:

هنگامي که عذاب ما در حياط منازلشان (و در ميدان زندگيشان) فرود آمد ،
بیم‌شدگان چه بامداد بدی خواهند داشت !

توضیحات :
« یَسَا حَتِّهِمْ » : در حياط ايشان . در ميدان زندگي آنان . « سَا حَة » : حياط ،
ميدان . « صَبَاحٌ » : بامداد . صبح . مراد بامداد بيداري از خواب غفلت ، يا
صبح معمولي است که عذاب در چنين و فتي به سراغ ايشان مي آید .

سوره صافات آیه 178

متن آیه :
وَتَوَلَّ عَنْهُمْ حَتَّىٰ حِينٍ

ترجمه :
دست از آنان بدار و ايشان را تا مدت زماني معين به حال خود واگذار .

توضیحات :
« تَوَلَّ ... » : (نگا : صافات / 174) . تکرار آیه ، براي تأکید بیشتر
است .

سوره صافات آیه 179

متن آیه :
وَ أَبْصِرْ فَسَوْفَ يُبْصِرُونَ

ترجمه :
(آن وقت ، کار آشفته و وضع پریشان ايشان را) تو ببين ، و آنان
خودشان هم (فرجام بد و حال تباه خویش را) خواهند دید .

توضیحات :
« أَبْصِرْ ... » : (نگا : صافات / 175) . تکرار به خاطر تأکید است . يا
این که آیه‌هاي 174 و 175 اشاره به شکست و رسوائی حتمي دنيوي
کافران ، و پيروي و والائي قطعي دنيوي مؤمنان دارد ، و آیه‌هاي 178 و
179 بيانگر مجازات و کيفر سخت الهي و ناکامي و بدبختي قطعي
اخروي افراد بي دين و ايمان است .

سوره صافات آیه 180

متن آیه :
سَبْحَانَ رَبِّكَ رَبِّ الْعِزَّةِ عَمَّا يَصِفُونَ

ترجمه :
پاك و منزّه است خداوندگار تو از توصيفهائي كه (مشركان دربارۀ خدا
به هم مي بافند و سرهم) مي كنند ، خداوندگار عزت و قدرت .

توضیحات :
« رَبُّ الْعِزَّةِ » : خداوند عزت . صاحب قدرت و قوت . « الْعِزَّةِ » : غلبه . قوه .

سوره صافات آیه 181

متن آیه :
وَسَلَامٌ عَلَى الْمُرْسَلِينَ

ترجمه :

درود بر پیغمبران !

توضیحات :

« سَلَامٌ . . . » : در این سوره بر بسیاری از پیغمبران ، جداگانه درود فرستاده شده است (نگا : 109 و 130) . خدا در اینجا به گونه جمع بندی بر همه پیغمبران درود فرستاده و جملگی ایشان را مورد لطف و مرحمت قرار داده است .

سوره صافات آیه 182

متن آیه :
وَالْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

ستایش ، یزدان را سزا است که خدا و ندگار جها نیان است .

توضیحات :

« الْحَمْدُ لِلَّهِ . . . » : (نگا : فاتحه / 2) .

سوره ص آیه 1

متن آیه :
ص وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ

ترجمه :

ص . . . سوگند به قرآن پرآوازه و والا و یا دآور و بیانگر (ارزشهای حقیقی و قوا نین سعادت بخش خدا) .

توضیحات :

« ص » : از حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) . « ذِي الذِّكْرِ » : پرآوازه ، بزرگواری ، یا دآورنده ، بیانگر ، قرآن دارای صیت همه جا گیر و عظمت فراگیر بوده ، و انسان را به یاد خدا و معاد می اندازد ، و او را به ارزشهای وجودی خدا آشنا می گرداند ، و با بیان آسمانی ، ظلمات غفلت و پرده های فراموشکاری انسانی را کنار می زند . « وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ » : جمله قسمیه است و جواب آن محذوف است و تقدیر چنین است : وَالْقُرْآنِ ذِي الذِّكْرِ ، إِنَّكَ صَادِقٌ وَإِنَّ هَذَا الْكَلَامَ مَعْجَزٌ .

سوره ص آیه 2

متن آیه :
بَلِّغِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي عِزَّةٍ وَشِقَاقٍ

ترجمه :

(اگر می بینید کافران در برابر این آیات روشنگر و قرآن بیدارگر تسلیم نمی‌شوند ، نه به خاطر این است که پرده‌ای بر این کلام حق افتاده است) بلکه کافران گرفتار تکبر و غروری هستند (که آنان را از قبول حق بازداشته) و عداوت و عصبانیت (که ایشان را از پذیرش دعوت تو باز می‌دارد) .

توضیحات :

« عِزَّةٌ » : تکبر . خود بزرگ بینی (نگا : بقره / 206) . مراد عزت کاذب است . « شِقَاقٍ » : مخالفت با حق و حقیقت . رویارویی (نگا : حج / 53) .

سوره ص آیه 3

متن آیه :

كَمْ أَهْلَكْنَا مِنْ قَبْلِهِمْ مِّن قَرْنٍ فَنَادَوا وَّلَاتَ حِينٍ مِّنَاصِرٍ

ترجمه :

پیش از ایشان اقوام زیادی بوده اند که ما آنان را (به خاطر کفر و شرک و ستم و گناه) هلاک کرده ایم و (به هنگام نزول عذاب) فریاد برآورده اند و شیون سرداده اند ، ولی (چه سود دیر شده است و) زمان نجات و خلاص باقی نمانده است .

توضیحات :

« قَرْنٍ » : (نگا : انعام / 6 ، مریم / 74 و 98) . « مَنَاصِرٍ » : فرار . نجات . سلامت . « لَاتٍ » : لاء نفی جنس است همراه با (ت) زائد . « لَاتٍ حِينٍ مِّنَاصِرٍ » : اینک وقت گریز نیست . اکنون زمان نجات نمی‌باشد .

سوره ص آیه 4

متن آیه :

وَعَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِّنْهُمْ وَقَالَ الْكَاْفِرُونَ هَذَا سَاحِرٌ كَذَّابٌ

ترجمه :

در شگفتند از این که بیم دهنده‌ای از خودشان به سویشان آمده است ، و کافران می‌گویند : این ، جادوگر بسیار دروغگوئی است .

توضیحات :

« أَنْ جَاءَهُمْ ... » : جمله ، منصوب به نزع خافض است . یعنی : مِنْ أَنْ جَاءَهُمْ . « هَذَا » : مراد محمد است .

سوره ص آیه 5

متن آیه :

أَجْعَلَ الْإِلَهَةَ إِلَهًا وَاحِدًا إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ عَجَابٌ

ترجمه :

آیا او به جای این همه خدایان ، به خدای واحدی معتقد است ؟ واقعاً این (حرفی که می زند) چیز شدگفتنی است .

توضیحات :

« عَجَابٍ » : واقعاً عجب است . بسیار شدگفت است . عَجِيبٌ و عَجَابٌ و عَجَابٌ برای مبالغه و به يك معنی است (نگا : هود / 72 ، ق / 2) .

سوره ص آیه 6

متن آیه :

وَ انْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ امْشُوا وَاصْبِرُوا عَلَىٰ آلِهَتِكُمْ إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ

ترجمه :

سرکردگان ایشان راه افتادند (و به یکدیگر گفتند) که بروید و محکم به بتان خویش بچسبید و (بر (عبادت) خدایان خود ثابت و استوار باشید . این همان چیزی است که خواسته می شود .

توضیحات :

« أَنِ » : حرف مفسیره و به معنی (أَيْ) است ، در معنی یعنی . « انْطَلَقَ الْمَلَأُ مِنْهُمْ أَنِ امْشُوا » : سران راه افتادند و به یکدیگر گفتند بروید . سران راه افتادند و چیزی که زبانشان زمزمه می کرد « بروید » بود . « انْطَلَقَ » : روان شد . شروع کرد . « امْشُوا » : بروید و پراکنده شوید . بر مذهب و مکتب خویش بروید و ماندگار باشید . « إِنَّ هَذَا لَشَيْءٌ يُرَادُ » : استقامت بر عبادت بتان و ماندگاری بر آئین آباء و اجداد ، چیزی است که مورد درخواست ما سران قوم است . این دعوت جدید چیزی است از روی قصد ، یعنی تو طئه ای است که طراحی شده است و هدف آن برکناری ما و ریاست محمد بر عرب است .

سوره ص آیه 7

متن آیه :

مَا سَمِعْنَا بِهَذَا فِي الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ إِنْ هَذَا إِلَّا خِطَابٌ

ترجمه :

مادر آئین دیگری ، این (یکتاپرستی) را نشنیده ایم . این جز دروغ ساختگی نیست .

توضیحات :

« الْمِلَّةِ الْآخِرَةِ » : آئین دیگری . مراد آئین اهل کتاب ، به ویژه مسیحیت است که معتقد به تثلیث بوده و هستند . یا مراد آئین پدران بت پرست قریشیان است که ایشان را دیده و زمان ایشان نسبت به زمان نیاکانشان ، واپسین بشمار است . « إِنْ هَذَا إِلَّا خِطَابٌ » : کذب محض . دروغ از پیش خود ساخته و پرداخته .

سوره ص آیه 8

متن آیه :
أَأَنْزَلَ عَلَيْهِ الذِّكْرُ مِنْ بَيْنِنَا بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ مِّنْ ذِكْرِي بَلْ لَمَّا يَدُوقُوا
عَذَابَ

ترجمه :

آیا از میان همه ما ، قرآن بر او نازل شده است ؟ اصلاً آنان در باره قرآن
من بدگمان و مترددند . اصلاً آنان عذاب مرا نچشیده اند (این است که
چنین گستاخانه سخن می گویند) .

توضیحات :

« الذِّكْرُ » : قرآن . این سخن را از راه تمسخر می گفتند (نگا : حجر / 6) .
« لَمَّا يَدُوقُوا » : هنوز نچشیده اند . « بَلْ » : برای انتقال از سببی
به سبب دیگری از اسباب کفر آنان است .

سوره ص آیه 9

متن آیه :
أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ الْعَزِيزِ الْوَهَّابِ

ترجمه :

راستی مگر گنجهای رحمت پروردگار بسیار با عزت و بس بخشا بنده تودر
دست ایشان است ؟ (تاهر که را که بخوانند نبوت بدهند و هر کس را که
بخوانند محروم سازند ؟ !) .

توضیحات :

« خَزَائِنُ رَحْمَةِ رَبِّكَ ... » : (نگا : اسراء / 100) .

سوره ص آیه 10

متن آیه :
أَمْ لَهُمْ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا فَلْيَرْتَقُوا فِي الْأَسْبَابِ

ترجمه :

یا مالکیت و حاکمیت آسمانها و زمین و چیزهایی که در میان آن دو
است ، از آن ایشان است ؟ اگر چنین است با وسائل و اسباب (لازمه صعودی
که در دست دارند به سوی آسمانها) بالا روند (و هر گونه که خود
می خواهند حکومت کنند ، و به هر کس که می خواهند وحی بفرستند) .

توضیحات :

« فَلْيَرْتَقُوا » : پس بالا بروند و صعود کنند . « الْأَسْبَابِ » : جمع سَبَب ،
ریسمان . وسیله . مراد ا بزار و ابواب و طرق صعود است (نگا : حج / 15 ، انعام /
35 ، اسراء / 42) .

سوره ص آیه 11

متن آیه :
جَنْدٌ مَا هُنَالِكَ مَهْزُومٌ مِّنَ الْأَحْزَابِ

ترجمه :

اینان که اینجا (در شهر مکه) هستند، سپاه ناچیز شکست خورده‌ای از دسته‌ها و گروه‌ها یند (که قبلاً در برابر پیغمبران علم طغیان برافراشته اند و سرانجام مغلوب گشته اند و تارومار شده‌اند).

توضیحات :

« جند » : سپاه ناچیز . گروهک . تنوین آن برای تحقیق است . « مَا » : چیزهایی که . در اینجا مراد (کسانی که و افرادی که) است . « هُنَالِكَ » : آنجا . مراد مکه است . « مَهْزُومٌ » : شکست خورده . « الْأَحْزَابِ » : دسته‌ها و گروه‌ها (نگا : آیه 12) . واژه (مَا) مبتدا و (جند) خبر مقدم ، و (مَهْزُومٌ) خبر دوم یا صفت (جند) می باشد . یا این که (جند) مبتدا و (مَا) زائد و (مَهْزُومٌ) خبر است . معنی آیه چه بسا این باشد : اینان در آنجا سپاهک شکست خورده‌ای از میان احزاب خواهند بود . اشاره به شکست بی دینان در جنگ احزاب است .

سوره ص آیه 12

متن آیه :
كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَعَادٌ وَفِرْعَوْنُ ذُو الْأَوْتَادِ

ترجمه :

قبل از اینان نیز قوم نوح و عاد و فرعون که دارای بناهایی بلند و استوار همچون کوه بوده‌اند (پیغمبران ما را) تکذیب کرده‌اند .

توضیحات :

« قَبْلَهُمْ » : پیش از قوم قریش . « ذُو الْأَوْتَادِ » : دارای میخها . مراد از اوتاد ، بناهای بلند و کوه ما نندی است که همچون میخ بر دل زمین نشسته است (نگا : نباء / 7) . نمونه این گونه بناها اهرام ثلاثه مصر است . لذا ذوالاوتاد توصیف و یژه فراغنه است (نگا : فجر / 10) .

سوره ص آیه 13

متن آیه :
وَتَمُودُ وَقَوْمُ لُوطٍ وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ أُولَئِكَ الْأَحْزَابُ

ترجمه :

و قوم تمود و لوط و صاحبان باغهای فراوان سردرهم کشیده (به تکذیب پیغمبران پرداخته‌اند و کیفر خویش را دیده‌اند) . اینان همان گروه‌ها و دسته‌ها یند . (گروه‌ها و دسته‌های ششگانه‌ای که نمونه‌ای از مردمان کفر پیشه و ستمگر تاریخند و بر پیغمبران شوریده‌اند و به عذاب الهی گرفتار آمده‌اند) .

توضیحات :

« أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ » : صاحبان باغهای فراوان و پردرخت . مراد قوم شعیب است (نگا : حجر / 78) . « الْأَحْزَابُ » : اشاره به همان احزابی است که در دو آیه قبل آمده و مشرکان مکه را گروه اندکی از آنان شمرد .

سوره ص آیه 14

متن آیه :
إِنْ كُلُّ إِلَّا كَذَّبَ الرَّسُلَ فَحَقَّ عِقَابِ

ترجمه :

هر يك از این گروهها ، پیغمبران را تکذیب کرده و عذاب من گریبانگیرشان گشته است .

توضیحات :

« إِنْ كُلُّ... » : (إِنْ) حرف نفی و به معنی (مَا) است . « فَحَقَّ عِقَابِ » : (نگا : حج / 18) .

سوره ص آیه 15

متن آیه :
وَمَا يَنْظُرُ هَؤُلَاءِ إِلَّا صَيْحَةً وَاحِدَةً مَّا لَهَا مِنْ فَوَاقِ

ترجمه :

اینان (نیز با این اعمال و افعال که دارند) انتظاری جز این نمی کشند که يك صدای آسمانی فرارسد ، صدائی که نیازی به تکرار ندارد (و در آن بازگشتی نیست) .

توضیحات :

« صَيْحَةً » : (نگا : هود / 67 و 94 ، حجر / 73 و 83 ، مؤمنون / 41 ، یس / 29 و 49 و 53) . « فَوَاقِ » : تکرار . رجوع و بازگشت . مهلت . « مَّا لَهَا مِنْ فَوَاقِ » : نیازی به تکرار ندارد . هیچ گونه رهایی و بازگشتی از آن نیست . یعنی این صیحه یکبار همه جا و همگان را فرا می گیرد و درها به روی انسانها بسته می شود . نه رهایی از آن ممکن است و نه پشیمانی سودی دارد و نه فریادها به جایی می رسد .

سوره ص آیه 16

متن آیه :
وَقَالُوا رَبَّنَا عَجِّلْ لَنَا قِطْنَا قَبْلَ يَوْمِ الْحِسَابِ

ترجمه :

(کافران مسخره کنان) می گویند : پروردگارا ! سهم (عذاب) ما را پیش از روز رستاخیز و حساب و کتاب (قیامت) به ما برسان .

توضیحات :

« عَجِّلْ » : پیش بپنداز . زودتر برسان (نگا : کهف / 58 ، یونس / 11) . « قِطْنَا » : بهره و نصیب ما را . سهمیه و قسمت ما را . نامه نوشته ما را با

توجّه به این که معنی « قُطِّ » صحیفه مکتوبه ، یعنی کاغذی که چیزی بر آن نگارند ، مفهوم آیه چنین می‌شود: پروردگارا نامه اعمال ما را پیش از روز جزا به دست ما برسان ، تا آن را بخوانیم و ببینیم که ما چه کاره ایم (نگا : تفسیر نمونه ، المختصر فی تفسیر القرآن ، روح المعانی) .

سوره ص آیه 17

متن آیه :
اصیر علی ما یقولونَ وَاذْکُرْ عِبْدَنَا دَاوُودَ ذَا الْأَیْدِ إِنَّهُ أَوَّابٌ

ترجمه :

در برابر چیزهایی که می‌گویند شککیا باش ، و به خاطر بیاور (پیغمبران شککیا ، از جمله) بنده ما داود قدرتمند و توانا را . واقعاً او (درهمه کار و همه حال به سوی خدا باز می‌گشت و) بسی توبه کار بود .

توضیحات :

« الْأَیْدِ » : قدرت و قوّت . « ذَا الْأَیْدِ » : دارای سلطه و قدرت . مراد قدرت جسمانی ، و توانایی انجام طاعت و عبادت ، و سلطه کامل در سیاستمداری و مملکت‌داری است . « أَوَّابٌ » : کسی که بسیار به خدا پناه ببرد و برگردد . کسی که از آنچه خدا از آن خوشش نمی‌آید دست بکشد و به سوی آنچه خدا از آن خوشش می‌آید برگردد (نگا : اسراء / 25) .

سوره ص آیه 18

متن آیه :
إِنَّا سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ يُسَبِّحْنَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِشْرَاقِ

ترجمه :

ما کوهها را با او هم‌آوا کردیم . (کوهها هم‌صدا با او) شامگاهان و بامدادان به تسبیح و تقدیس (آفریدگار جهان) می‌پردازند .

توضیحات :

« سَخَّرْنَا الْجِبَالَ مَعَهُ » : کوهها را با او هم‌آوا و هم‌صدا کردیم (نگا : سبأ / 10) . کوهها را فرمانبرداری سازیم و از منافع آنها برخوردارش کردیم . « الْإِشْرَاقِ » : برآمدن خورشید . تا بیدن خورشید به هنگام چاشتگاه . « الْعَشِيِّ » : شب هنگام . شبانگاهان (نگا : آل‌عمران / 41 ، انعام / 52 ، کهف / 28) .

سوره ص آیه 19

متن آیه :
وَالطَّيْرَ مَحْشُورَةً كُلٌّ لَهُ أَوَّابٌ

ترجمه :

و پرندگان را نیز (با او در تسبیح و تقدیس) هم‌آوا کردیم و در پیش او گرد آوریم . جملگی آنها فرمانبردار داود بودند (و به دستور او عمل

می کردند) .

توضیحات :

« مَحْشُورَةً » : گرد آمده و جمع آوری شده . « كُلُّ لَهُ أَوَّابٌ » : همگی فرما نبردار داود بودند و به سوی او برمی‌گشتند . جملگی فرما نبردار خدا و خاضع در برابر مشیت الله بودند و هستند (نگا : انبیاء / 79) .

سوره ص آیه 20

متن آیه :

وَشَدَّ دَنَا مُلْكُهُ وَآتَيْنَاهُ الْحِكْمَةَ وَفَصَّلَ الْخِطَابِ

ترجمه :

و حکومت او را (با در اختیار قرار دادن وسایل مادی و معنوی) استحکام بخشیدیم ، و بدو فرزاندگی و شناخت (امور) دادیم ، و قدرت داری قاطعانه و عادلانه‌اش ارزانی داشتیم .

توضیحات :

« شَدَّ دَنَا » : تقویت کردیم و استحکام بخشیدیم . پا برجای و استوار نمودیم . « مُلْكُهُ » : شاهی و حکومت او را . مملکت و کشور او را . « الْحِكْمَةَ » : شناخت اسرار اشیاء و اصابت در گفتار و کردار (نگا : آل عمران / 48) . « فَصَّلَ الْخِطَابِ » : سخن فیصله دهنده . گفتار نیرومندی که نمایانگر قضاوت عادلانه و بیانگر داری قاطعانه باشد . مصدر و به معنی اسم فاعل ، یعنی فاصل است و اضافه مصدر به مفعول خود یا اضافه صفت به موصوف خود می‌باشد . یعنی الْخِطَابِ الْفَاصِلِ . همان گونه که جَوَامِعُ الْكَلِمِ ، به معنی الْكَلَامِ الْجَامِعِ است .

سوره ص آیه 21

متن آیه :

وَهَلْ أَتَاكَ نَبَأُ الْخَضْمِ إِذْ تَسَوَّرُوا الْمِحْرَابَ

ترجمه :

(ای محمد !) آیا داستانشا کیانی به تو رسیده است که وقتی (از اوقات) از دیوار عبادتگاه (نه از درگاه خانه ، به سوی داود) بالا رفتند ؟

توضیحات :

« الْخَضْمِ » : دشمن . مفرد و مثنی و جمع و مذکر و مؤنث در آن مساوی است و در اینجا مراد طرفین دعاوی است . « تَسَوَّرُوا » : از دیوار بلند بالا رفتند . از دژ بالا پریدند . از ماده (سور) به معنی دیوار بلند اطراف خانه یا شهر است . نحوه صعود و علت اصلی آن بر ما مجهول است . آنچه روشن است ، ورود از طریق غیرعادی به کاخ شاهی و یا معبد است . « الْمِحْرَابِ » : عبادتگاه . در اینجا مراد محل مخصوص ، و یا پرستشگاه است .

سوره ص آیه 22

متن آیه :

إِذْ دَخَلُوا عَلَى دَاوُودَ فَفَزِعَ مِنْهُمْ قَالُوا لَا تَخَفْ خَصْمَانِ بَغَى بَعْضُنَا عَلَى بَعْضٍ فَاحْكُم بَيْنَنَا بِالْحَقِّ وَلَا تُشْطِطْ وَاهْدِنَا إِلَى سَوَاءِ الصِّرَاطِ

ترجمه :

ناگهان بر داود وارد شدند (و ناگهانی در برابرش ظاهر گشتند) و او از ایشان ترسید (و گمان برد که قصد کشتن وی را دارند . بدو) گفتند : مترس ! ما دو نفر شاکتی هستیم و یکی از ما بر دیگری ستم کرده است . تو در میان ما به حق و عدل داوری کن و ستم روا مدار ، و ما را به راستی راه رهنمود فرما .

توضیحات :

« فَزِعَ » : ترسید . وحشت کرد . « لَا تُشْطِطْ » : از حق دور مشو . دور از حقیقت مگو . در داوری ستم مکن . اِشْطَاطٌ و شَطَطٌ ، هر دو به معنی انحراف و تجاوز از حد معین و اصل حقیقت است (نگا : كهف / 14) . « سَوَاءِ الصِّرَاطِ » : (نگا : بقره / 108 ، مائده / 12 و 60 و 77) .

سوره ص آیه 23

متن آیه :

إِنْ هَذَا أَخِي لَهُ تِسْعٌ وَتِسْعُونَ نَعِجَةً وَلِيَ نَعِجَةٌ وَاحِدَةٌ وَقَالَ أَكْثَلُ مِنْهَا وَعَ زَيْبِي فِي الْخِطَابِ

ترجمه :

(یکی از دو نفر گفت :) این برادر من است و او نود و نه میش دارد ، و من تنها يك میش دارم ، و (وی به من) میگوید : آن را به من واگذار (چرا که این یکی هم از من باشد بهتر است ، و هیچی از یکی خو بهتر است !) و او بر من در سخن چیره شده است (چون از لحاظ فصاحت و بلاغت از من گویاتر و رساتر است و مرا مغلوب و منکوب قدرت منطق خود کرده است ، و نیز با اصرار زیادی که در این باره می‌ورزد خسته و درمانده‌ام نموده است) .

توضیحات :

« نَعِجَةٌ » : گوسفند . میش . « أَكْثَلُ مِنْهَا » : سرپرستی آن را به من واگذار . آن را بهره من گردان . مراد به تملك او در آوردن آن گوسفند و دادن آن بدو است و از ماده (كَفَلَ) به معنی سرپرستی ، یا نصیب (نگا : نساء / 85 ، حدید / 28) . « عَ زَيْبِي » : مرا مغلوب کرده است و بر من چیره شده است .

سوره ص آیه 24

متن آیه :

قَالَ لَقَدْ ظَلَمَكَ بِسُؤَالِ نَعِجَتِكَ إِلَى نَعِجِهِ وَإِنَّ كَثِيرًا مِّنَ الْخُلَطَاءِ لَيَبْغِي بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَقَلِيلٌ مَا هُمْ وَظَنَّ دَاوُودُ أَنَّمَا فَتَنَّاهُ فَاسْتَغْفَرَ رَبَّهُ وَخَرَّ رَاكِعًا وَأَنَابَ

ترجمه :

(داود) گفت : مسلماً او با درخواست یگانه میش تو برای افزودن آن به

میشهای خود ، به تو ستم روا می‌دارد . اصلاً بسیاری از آمیزگاران و کسانی که با یکدیگر سر و کار دارند ، نسبت به همدیگر ستم روا می‌دارند ، مگر آنان که واقعاً مؤمنند و کارهای شایسته می‌کنند ، ولی چنین کسانی هم بسیار کم و اندک هستند . داود گمان برد که ما او را آزموده ایم (و اندازه هراس او از دیگران ، و نیز نحوه قضاوت وی را به محک آزمایش زده ایم) . پس از پروردگار خویش آمرزش خواست و به سجده افتاد و توبه کرد .

توضیحات :

« الْخَلَطَاءُ » : جمع خَلِيط . آمیزشکاران . آمیزگاران . شرکاء . مراد آشنایان و شریکانی است که با هم بسرو کار دارند و اغلب اموال یا احبام خود را با هم می‌آمیزند . « قَلِيلٌ مَّا هُمْ » : آنان بسیار اندکند . (هم) مبتدای مؤخر و (قَلِيلٌ) خبر مقدم ، و (مَا) زائد و برای مبالغه در کمی و تأکید قلت آمده است و معنی همچون (جِدًّا) دارد . « فَتَنَاهُ » : او را امتحان کرده ایم . امتحان در این که آیا با وجود آن که خدا را در کنار خود می‌بیند از بندگان می‌ترسد یا خیر ، و نیز سنجش کار قضاوت او . « إِسْتَغْفَرَ » : طلب آمرزش کرد . مراد طلب آمرزش مطلق است . یعنی درخواست بخشش بدون در میان بودن خطا و گناه . چنین استغفاری برمی‌گردد به مبدأ : « حَسَنَاتُ الْأَبْرَارِ ، سَيِّئَاتُ الْمُقَرَّبِينَ » : (نگا : غافر / 55 ، محمد / 19 ، فتح / 2 ، نصر / 3) . « خَرَّ » : فرو افتاد (نگا : اعراف / 143 ، نحل / 26 ، حج / 31 ، سبأ / 14) . « رَاكِعًا » : کرنش کنان . سجده کنان . خاشعانه (نگا : بقره / 43 ، آل عمران / 43 ، مائده / 55) . تعبیر « رَاكِعًا » : یا به خاطر آن است که رکوع مقدمه سجده بوده و یا این که به معنی خود سجده است ، چرا که رکوع و سجود هر دو به معنی انحناء و خمیدن است ، و گاهی هم به معنی مطلق خشوع و خضوع می‌باشد . « أَنَْابَ » : از کرده خویش پشیمان شد و برگشت . توبه کرد . کرده داود ، شتاب در صدور حکم قضاء بر اثر وضوح موضوع ، و یا گمان بردن کشتن خود توسط طرفین دعاوی ، و خوف بیجا از بندگان با وجود حضور یزدان بود .

سوره ص آیه 25

متن آیه :

وَغَفَرْنَا لَهُ ذَلِكَ وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحَسَنَ مَّآبٍ

ترجمه :

به هر حال ، ما این (تَرَكُ أُولِي وَ سَيِّئَةٍ مَقَرَّ بَيْنِ) را بر او بخشیدیم (و وی را مشمول لطف و محبت خود قرار دادیم) و او در پیشگاه ما دارای مقام والا و برگشتگاه زیبا است (که بهشت برین و نعمت‌های فردوس اعلی است) .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : آن لغزش که در طرز قضاوت رخ داد و یا گمان قتل . آن گناه مراد گناهی همچون گناه مذکور در (غافر / 55 و محمد / 19) است . « زُلْفَى » : (نگا : سبأ / 37) . « حَسَنَ مَّآبٍ » : (نگا : آل عمران / 14 ، رعد / 29) . آنچه از آیات 21 تا 25 استفاده می‌شود بیش از این نیست که افرادی به عنوان دادخواهی از عبادتگاه داود بالا رفتند و نزد او حاضر شدند . او

نخست وحشت کرد. سپس به شکایت شاکي گوش فرا داد که یکی از آنان 99 گوسفند و دیگری فقط يك گوسفند داشت. صاحب 99 گوسفند از صاحب يك گوسفند خواسته است که این یکی را هم بدو بدهد. داود پیش از آن که از طرف مقابل توضیحی بخواهد حق را به شاکي داد. او به زودي متوجه لغزش خود شد و از عجله و دستپاچگی خویش توبه کرد و خدا توبه او را پذیرفت. بدون این که حق کسی ضایع شده باشد. اما برخی از مفسران محترم با توجه به اسرانیلیات موجود در کتابهای محرف یهودیان و مسیحیان، داستانهایی گوناگونی را در تفاسیر خود ذکر نموده اند که مفسران بیشماري در کتابهای خود آن افسانه‌ها و روایات را نقد نموده اند و بر آنها قلم بطلان کشیده اند (نگاه: تفاسیر کبیر، روح المعانی، التفسیر النبی للمقرآن، أضواء البیان، تفاسیر ابن کثیر، تفاسیر قاسمی، نمونه، فی ظلال القرآن، الواضح)، برای نمونه چند جمله‌ای را عیناً از تفاسیر أضواء البیان ذکر می‌نمایم: **إِعْلَمَ أَنَّ مَا يَذْكُرُهُ كَثِيرٌ مِنَ الْمُفْسِدِينَ فِي تَفْسِيرِ هَذِهِ الْآيَةِ الْكَرِيمَةِ (ص/ 24) مِمَّا لَا يَلِيقُ بِمَنْصِبِ دَاوُدَ - عَلَيْهِ وَعَلِي زَيْنَا الصَّلَاةِ وَالسَّلَامِ - كَلَّهُ رَاجِعٌ إِلَيَّ الْإِسْرَائِيلِيَّاتِ ، فَلَا تُقَفَّ بِهِ ، وَلَا مَعُولٌ عَلَيْهِ ، وَمَا جَاءَ مِنْهُ مَرْفُوعاً إِلَيَّ النَّبِيِّ - (-) لَاصِحٌ مِنْهُ شَيْءٌ .**

سوره ص آیه 26

متن آیه :
يَا دَاوُدَ إِنَّا جَعَلْنَاكَ خَلِيفَةً فِي الْأَرْضِ فَاحْكُم بَيْنَ النَّاسِ بِالْحَقِّ وَلَا تَتَّبِعِ الْهَوَى فَيُضِلَّكَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّ الَّذِينَ يَضِلُّونَ عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ لَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ يَمَّا نَسُوا يَوْمَ الْحِسَابِ

ترجمه:

ای داود! ما تو را در زمین نماینده (خود) ساخته ایم (و بر جای پیغمبران پیشین نشانده ایم) پس در میان مردم به حق داوری کن و از هوای نفس پیروی مکن که تو را از راه خدا منحرف می‌سازد. بی‌گمان کسانی که از راه خدا منحرف می‌گردند عذاب سختی به خاطر فراموش کردن روز حساب و کتاب (قیامت) دارند.

توضیحات:

« خَلِيفَةً »: مراد نماینده خدا است (نگاه: بقره / 30)، یا جانشین پیغمبران و جایگزین مردمان پیشین است (نگاه: اعراف / 74). « يَمَّا »: حرف (ب) سببیه، و واژه (مَا) مصدریه است.

سوره ص آیه 27

متن آیه :
وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا بَاطِلًا ذَلِكَ ظَنُّ الَّذِينَ كَفَرُوا فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنَ النَّارِ

ترجمه:

ما آسمانها و زمین و چیزهائی را که در بین آن دو است بی‌هوده نیافریده ایم. این، گمان کافران است (و انگاره اندیشه بیمار ایشان).

وای بر کافران! به آتش دوزخ دچار می آیند.

توضیحات :
« وَمَا خَلَقْنَا السَّمَاءَ وَ... » : (نگا : آل عمران / 191 ، انبیاء / 16) . « وَيَلِّ... »
« : (نگا : ابراهیم / 2 ، مریم / 37) .

سوره ص آیه 28

متن آیه :
أَمْ نَجْعَلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ كَالْمُفْسِدِينَ فِي الْأَرْضِ أَمْ نَجْعَلُ
الْمُتَّقِينَ كَالْفُجَّارِ

ترجمه :

آیا (با حکمت و عدالت ما سازگار است) کسانی را که ایمان می آورند و کارهای شایسته انجام می دهند ، همچون تباهاکاران (و فساد پیشگان در زمین) بشمار آوریم ؟ و یا این که پرهیزگاران با بزهکاران برابر داریم ؟

توضیحات :

« الْفُجَّارُ » : جمع فاجر ، کسانی که از حدود و ثغور قوا زین شرعی تجاوز می کنند و آشکارا به فسق و فجور می پردازند . « أَمْ » : این واژه متضمن معنی دو حرف است : (بَلْ) که برای انتقال از سخنی به سخن دیگر ، و (أَمْ) همزه استفهام انکاری است . یعنی مگر ممکن است آشرا و بدان ، با اخیار و خوبان یکسان بشمار آیند ؟ هرگز .

سوره ص آیه 29

متن آیه :
كِتَابٌ أَنْزَلْنَاهُ إِلَيْكَ مُبَارَكٌ لِيَدَّبَّرُوا آيَاتِهِ وَلِيَتَذَكَّرَ أُولُو الْأَلْبَابِ

ترجمه :

(ای محمد ! این قرآن) کتاب پر خیر و برکتی است و آن را برای تو فرو فرستاده ایم تا در باره آیه هایش بیندیشند ، و خردمندان پند گیرند .

توضیحات :

« كِتَابٌ » : مراد قرآن است . خیر مبتدای محذوف (هُوَ) یا (هذا) است . « مُبَارَكٌ » : صفت کتاب ، یا خیر دوم بشمار است .

سوره ص آیه 30

متن آیه :
وَوَهَبْنَا لِدَاوُدَ سُلَيْمَانَ نِعْمَ الْعَبْدُ إِنَّهُ أَوَّابٌ

ترجمه :

ما سلیمان را به داود عطاء کردیم . او بنده بسیار خوبی بود ، چرا که او توبه کار بود .

توضیحات :
 « آوَابٌ » : (نگا : اسراء / 25 ، ص / 17) . کسی که از غفلتها و لغزشها بسی دوری می‌گزیند ، و با توبه و انابه فراوان پیوسته به درگاه یزدان برمی‌گردد .

سوره ص آیه 31

متن آیه :
 إِذْ عُرِضَ عَلَيْنَا بِالْعَشِيِّ الصَّا فِنَاتُ الْجِيَادِ

ترجمه :
 (خاطر نشان ساز) زمانی را که شامگاهان اسبهای نژاده تندرو و زیبای تیزرو ، بدو نموده و عرضه شد .

توضیحات :
 « عُرِضَ عَلَيْنَا . . . » : مراد سان دیدن اسبها و رژه رفتن سپاه است که بیانگر ارتشی نیرومند و بازگو کننده قدرت مادی حکومت سلیمان برای اجرا قوانین یزدان در میان مردمان است . « الْعَشِيِّ » : شامگاهان . مراد بعد از ظهر تا غروب آفتاب است . « الصَّا فِنَاتُ » : جمع صافین ، اسبانی که بر روی دو پا و یک دست ایستاده ، و یک دست را کمی بلند کرده و تنها نوک سم آن را بر زمین می‌گذارند . اسبهایی که روی دو پا بلند می‌گردند و می‌ایستند . هر یک از این صفات نشانه اسبهای اصیل و چابک است « الْجِيَادِ » : جمع جواد ، اسبهای تیزرو و تندرو . یا جمع (جید) اسبان خوب و زیبا .

سوره ص آیه 32

متن آیه :
 فَقَالَ إِنِّي أَحْبَبْتُ حُبَّ الْخَيْرِ عَن ذِكْرِ رَبِّي حَتَّى تَوَارَتْ بِالْحِجَابِ

ترجمه :
 سلیمان گفت : من این اسبان را سخت دوست می‌دارم ، چون ساز و برگ من برای عبادت پروردگار می‌باشند (که جهاد است . او هم چنان به آنها نگاه می‌کرد) تا از دیدگانش در پرده (گرد و غبار) پنهان شدند .

توضیحات :
 « حُبُّ » : مفعول به یا مفعول مطلق است . « الْخَيْرِ » : اموال و دارائی فراوان (نگا : بقره / 180 ، عادیات / 8) . در اینجا مراد اسبهای رهوار است که انگار نفس خیر می‌باشند . « عَن ذِكْرِ رَبِّي » : محبتی که ناشی از یاد پروردگار است . به خاطر ذکر و پرستش پروردگارم . چرا که اسبها ساز و برگ جهاد بودند . « تَوَارَتْ » : پنهان و نهان شدند (نگا : نحل / 59) . « الْحِجَابِ » : پرده . ستر . مراد گرد و غبار حاصل از دیدن اسبها و فاصله پیدا کردن آنهاست .

سوره ص آیه 33

متن آیه :
رُدُّوهَا عَلَيَّ فَاَطِيقَ مَسْحًا بِالسُّوقِ وَالْأَعْنَاقِ

ترجمه :

(اسبها آن قدر جالب بودند که سلیمان به چاکران دستور داد) آنها را به سویی من بازگردانید. (او شخصاً سواران را مورد تفقد، و اسبان را مورد نوازش قرار داد) و بر ساقها و گردنهای اسبها دست کشید.

توضیحات :

«رُدُّوهَا» : اسبها را برگردانید. «فَاَطِيقَ مَسْحًا» : شروع به دست کشیدن و ملش دادن کرد. «السُّوقِ» : جمع ساق. ساقهای پا. «الْأَعْنَاقِ» : جمع عنق، گردنهای.

سوره ص آیه 34

متن آیه :
وَلَقَدْ فَتَنَّا سُلَيْمَانَ وَأَلْقَيْنَا عَلَى كُرْسِيِّهِ جَسَدًا ثُمَّ أَنَابَ

ترجمه :

ما سلیمان را دچار بیماری ساختیم و وی را همچون کالبدی (بی جان) بر تخت سلطنت انداختیم (تا به ابهت خود ننازد و به نیروی خویش تکیه نکند و بداند که عظمت و قدرت انسان با کمترین ناخوشی و کوچکتترین بیماری متزلزل و چه بسا نابود می‌گردد). سلیمان آن گاه (که بلای خدا را دید، توبه و استغفار سرداد و به درگاه الله) بازگشت.

توضیحات :

«فَتَنَّا» : مبتلا و گرفتار ساختیم. دچار بیماری نمودیم. «أَلْقَيْنَا» : در اینجا ضمیر (ه) محذوف است و در اصل چنین است : «أَلْقَيْنَاهَا» . «جَسَدًا» : پیکر. تن. حال مفعول محذوف است و برای تشبیه آمده است. یعنی همچون جسم بی‌روح. «أَنَابَ» : توبه و انابه سرداد. استغفار نمود. عبدالکریم خطیب در تفسیر «التفسیر القرآنی للقرآن» با استفاده از تقریرات استاد محمد شاهین حمزه، سخنی بدین مفهوم دارد که : چه بسا روح سلیمان در حال بیداری از پیکر او جدا شده و دورادور ناظر لاشه بی‌روح خود بوده است. این عمل را امروزه «الطَّرْحُ الرُّوحِي» : یعنی تجرید روح یا فرافکنی روح می‌نامند (نگا : جزء 24، صفحه 1086)

سوره ص آیه 35

متن آیه :
قَالَ رَبِّ اغْفِرْ لِي وَهَبْ لِي مُلْكًا لَّا يَنْبَغِي لِأَحَدٍ مِّنْ بَعْدِي إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ

ترجمه :

سلیمان گفت : پروردگارا! مرا ببخشای و حکومتی به من عطاء فرمای که بعد از من کسی را نسزد (که چنین سلطنت و عظمتی داشته باشد). بی‌گمان تو بسیار بخشایشگری.

توضیحات :
« مَلَكًا » : حکومت . سلطنت . « لَا يَنْبَغِي » : نسزد ، سزاوار و درخور نباشد

سوره ص آیه 36
متن آیه :
فَسَخَّرْنَا لَهُ الرِّيحَ تَجْرِي بِأَمْرِهِ رُخَاءَ حَيْثُ أَصَابَ

ترجمه :
پس ما (دعای سلیمان را برآورده کردیم و) باد را به زیر فرمان او درآوردیم . باد برابر فرمانش به هر کجا که می خواست ، آرام حرکت می کرد

توضیحات :
« رُخَاءً » : نرم و آرام . حال ضمیر مستتر در (تَجْرِي) است . « أَصَابَ » : قصد کرد . اراده کرد .

سوره ص آیه 37
متن آیه :
وَالشَّيَاطِينِ كُلِّ بَنَاءٍ وَغَوَّاصٍ

ترجمه :
و به زیر فرمان او درآوردیم همه بناها و غواصان دیورا .

توضیحات :
« الشَّيَاطِينِ » : دیوها (نگا : از بیاء / 82) . عطف بر « الرِّيحَ » است . « كُلِّ » : بدل از (الشَّيَاطِينِ) است . « بَنَاءٍ » : معمار . استاد . « غَوَّاصٍ » : ملوان . کسی که به دریا فرورود .

سوره ص آیه 38
متن آیه :
وَأَخْرَيْنَ مُقَرَّرِينَ فِي الْأَصْفَادِ

ترجمه :
و گروه دیگری از دیوها را در غل و زنجیر به زیر فرمان او کشیدیم (تا از فساد و اذیت و آزارشان به مردم جلوگیری نماید) .

توضیحات :
« أَخْرَيْنَ » : دیگران . عطف بر (كُلِّ) است . « مُقَرَّرِينَ » : بسته شده به هم دیگر (نگا : ابراهیم / 49 ، فرقان / 13) . « الْأَصْفَادِ » : جمع صَفَد ، غُل و زنجیر (نگا : ابراهیم / 49) .

سوره ص آیه 39

متن آیه : هَذَا عَطَاؤُنَا فَامْنُنْ أَوْ أَمْسِكْ لِغَيْرِ حِسَابٍ

ترجمه :

(ما بدو وحی کردیم که) این (چیزهایی که به تو داده ایم) عطاء ما است ، پس (به هر کس که می خواهی) ببخش یا (آن را از هر کس که می خواهی) بازدار ، بدون هیچ گونه حساب و کتابی (که در برابر دادن یا ندادن ، از تو کشیده شود) .

توضیحات :

« هَذَا » : این نعمتهای الهی . « أَمْنُنْ » : عطاء کن . ببخش . « أَمْسِكْ » : بازدار . ببخش . « لِغَيْرِ حِسَابٍ » : بدون این که در بخشش یا عدم بخشش محاسبه و بازخواستی باشد . عطایای الهی و داده های خدائی آن اندازه زیاد است که هر چه از آن ببخشی به حساب نمی آید .

سوره ص آیه 40

متن آیه : وَإِنَّ لَهُ عِنْدَنَا لَزُلْفَىٰ وَحَسَنَ مَّآبٍ

ترجمه :

قطعاً سلیمان در پیشگاه ما ، مقامی ارجمند و سرانجامی نیکو دارد .

توضیحات :

« زُلْفَىٰ » : قربت . مقام و منزلت . پایه و درجه (نگا : سبأ / 37 ، ص / 25) . « حَسَنَ مَّآبٍ » : (نگا : آل عمران / 14 ، رعد / 29 ، ص / 25) .

سوره ص آیه 41

متن آیه : وَادْكُرْ عَبْدَنَا أَيُّوبَ إِذْ نَادَىٰ رَبَّهُ أَنِّي مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ يَنْصُبْ عَلَيَّ وَعَذَابٍ

ترجمه :

(ای محمد !) خاطر نشان ساز (سرگذشت) بنده ما ایوب را ، بدان گاه که پروردگار خود را به فریاد خواند و گفت : اهریمن مرا دچار رنج و درد کرده است (و سخت زار و نزار و بیمارم) .

توضیحات :

« أَيُّوبَ » : عطف بیان است . « مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ » : به من رسانده است . دچار و گرفتارم کرده است . « مَسَّنِيَ الشَّيْطَانُ . . . » : مراد بیمار شدن است . از جمله ادب پیغمبران این است که شر و بلا را به اهریمن نسبت می دهند (نگا : قصص / 15) و خیر و خوشی را به خدا (نگا : نمل / 40) . « نَصَبٍ » : رنج و مشقت . با فتح نون و صادم به همین معنی است . « عَذَابٍ » : درد و الم (نگا : انبیاء / 83) .

سوره ص آیه 42

متن آیه :
ارْكُضْ يَرْجُلِكَ هَذَا مُغْتَسَلٌ بَارِدٌ وَشَرَابٌ

ترجمه :

(به فریادش رسیدیم و او را ندا در دادیم که) پای خود را به زمین بکوب .
(هنگامی که چنین کرد چشمه آبی بر جوشید . بدو پیام دادیم :) این ،
آبی است که هم برای شدستشویی (تنگت م‌فید) است و هم برای نوشیدن
(گوارا و سود مند) است .

توضیحات :

« ارْكُضْ » : بکوب . « ارْكُضْ يَرْجُلِكَ » : پای خود را به زمین بکوب . راه
پرو که شفا یا فته‌ای (نگا : تفسیر قاسمی) . « مُغْتَسَلٌ » : آبی که در
آن خود را بشویند . چه بسا مراد آب معدنی دارای گوگرد باشد . « شَرَابٌ » :
نوشیدنی . « بَارِدٌ » : سرد . خنک .

سوره ص آیه 43

متن آیه :
وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَمِثْلَهُم مَّعَهُمْ رَحْمَةً مِنَّا وَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ

ترجمه :

(بیماری و ناراحتی ایوب را برطرف ساختیم و به جای) اولاد (و اموالی که
از دست داده بود) دو چندان بدو عطاء کردیم ، محض مرحمتمان (در حق ایوب)
و تذکاری (از صبر و شکیبائی) برای خردمندان (تا همچون ایوب
شکیبا و امیدوار به لطف و فضل خدا باشند و در حوادث و مشکلات ، رشته
صبر جمیل را از دست ندهند) .

توضیحات :

« وَوَهَبْنَا لَهُ ... ذِكْرِي ... » : (نگا : از بیاء / 84) . « وَوَهَبْنَا لَهُ أَهْلَهُ وَ مِثْلَهُمْ
مَعَهُم » : خانواده پراکنده ایوب را دور او گرد آوردیم و بر تعدادشان
افزودیم . یعنی کانون خانوادگی وی را گرم تر از گذشته ساختیم و
فرزندان بیشتری بدو مرحمت کردیم . یا این که : به جای اولاد و اموالی
که از دست داده بود ، دو چندان بدو عطاء نمودیم .

سوره ص آیه 44

متن آیه :
وَخِذْ يَدَيْكَ ضَغْثًا فَاصْرُبْ بِهِ وَلَا تُحْنَثْ إِنَّا وَجَدْنَاهُ صَایِرًا نِعْمَ الْعَبْدُ
إِنَّهُ أَوَابٌ

ترجمه :

(ایوب سوگند خورده بود که یکی از افراد خانواده‌اش را تنبیه کند و
چندین ضربه چوب بزند . ما برای رفع این مشکل نیز بدو دستور
دادیم) بیسته‌ای (از چوبهای نازک ، یا رشته خرما ، و یا ساقه‌های گندم و
همانند آن) را برگیر و (او را) با آن بزن ، و سوگند خود را مشکن . (و با
کمترین اذیت و آزاری قسم خویش را به مرحله اجرا درآور) . ما ایوب را

شکيبا يا فتييم . چه بنده خوبی بود! او بسيار توبه و استغفار سر مي داد .

توضیحات :

« ضَعْفًا » : دسته‌اي از ساقه‌هاي گندم و جو يا چوبه‌هاي نازک . بسته‌اي از رشته‌هاي خرما يا گياهان . « لَا تَحْنَثُ » : سوگند خود را مشکن . قسم خود را نقض نکن . « خُذْ يَدَكَ ضَعْفًا فَاصْرَبْ بِهِ . . . » : قرآن مجيد علت سوگند خوردن ايوب ، و نام کسي را که مرتکب جرم شده است ، و گناهش چه بوده است ، ذکر نفرموده است . در مورد اجرا حدود اسلامي به گونه‌اي که در آيه است ، يا بايد آن را خاص شريعت ايوب و مرحمتي در حق او دانست ، و يا اين که چنين حکمي را در مورد فرسودگان و بيماران خطاکار قلمداد کرد ، و يا اين که راجع به کسانی انگاشت که مرتکب جرمي نشده اند ، وليکن سرپرست يا ولي ايشان سوگند خورده است که آنان را کيفر دهد و چوب بزند و ظاهر قانون حدود را رعایت کند . وگرنه اجراء حد زنا و تهمت و سوگند و غيره با بسته‌اي از ساقه‌ها و رشته‌ها و دسته‌اي از چوبه‌هاي نازک ، يعني تعطيل حدود الهي ، و چنين کاري مجاز نيست (نگا : تفسير قاسمي) .

سوره ص آيه 45

متن آيه :

وَأَذْكُرْ عِبَادَنَا إِبْرَاهِيمَ وَإِسْحَاقَ وَيَعْقُوبَ أُولِي الْأَيْدِي وَالْأَبْصَارِ

ترجمه :

(اي پيغمبر!) از بندگان ما ابراهيم و اسحاق و يعقوب سخن بگو ، آنان که داراي قدرت و بينش (کافي و قوي درباره امور زندگاني و رموز آئين يزداني) بودند .

توضیحات :

« أُولِي الْأَيْدِي » : دارندگان قدرت و قوت در طاعت و عبادت . دارندگان دستهاي تلاشگر در همه زمينه‌هاي خوبی و نيکي . « الْأَبْصَارِ » : جمع بَصَر به معني بصيرت ؛ يعني بينش روشن و آگاهي قابل ملاحظه از قوانين و اسرار دين و شريعت ، و آشنائي با امور زندگي و شناخت راه و روش دنيوي .

سوره ص آيه 46

متن آيه :

إِنَّا أَخْلَصْنَاهُمْ بِخَالِصَةٍ ذُكِّرَى الدَّارِ

ترجمه :

ما آنان را با صفت خاصي و يژگي بخشيديم که ياد (هميشگي ايشان از) سراي آخرت بود .

توضیحات :

« أَخْلَصْنَاهُمْ » : ايشان را برگزيديم . آنان را اختصاص داديم . بديشان

و یژگی بخشیدیم. « خَالِصَةً » : صفت اختصاصی. و یژگی خاص. « ذُكْرِي » : یاد کردن. در اندیشه چیزی بودن. خبر مبتدای محذوف و یا بدل از (خَالِصَةً) است. « الدار » : سرا. به طور مطلق مراد سراي آخرت است. گوئی غیر از آن، سرائی وجود ندارد و دنیا جز گذرگاهی به سوی آن نیست.

سوره ص آیه 47

متن آیه :
وَإِنَّهُمْ عِنْدَنَا لَمِنَ الْمُصْطَفَيْنَ الْأَخْيَارِ

ترجمه :

ایشان در پیشگاه ما از زمره برگزیدگان بس نیک و نیکوکارند.

توضیحات :

« الْمُصْطَفَيْنَ » : جمع مُصْطَفِي، نخبگان. برگزیدگان. « الْأَخْيَارِ » : جمع خیر، خوبان و نیکان. محسنان و نیکوکاران.

سوره ص آیه 48

متن آیه :
وَإِذْ ذُكِّرُوا بِسْمِ اللَّهِ الْأَكْبَرِ وَالَّذِينَ يَسْمَعُونَ الْكَيْفَ وَكُلٌّ مِّنَ الْأَخْيَارِ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) از اسماعیل و الیسع و ذالکفل یاد کن. آنان جملگی از خوبان و نیکانند.

توضیحات :

« الْيَسَعَ » : نام یکی از انبیاء بنی اسرائیل است و بعضی معتقدند که او همان یوشع بن نون است. برخی هم او را همان الیاسین که الیاس باشد میدانند. « ذَالِ الْكِفْلِ » : نام یکی از انبیاء بنی اسرائیل است که سرپرستی مریم را به عهده گرفت و زکریا نام دارد.

سوره ص آیه 49

متن آیه :
هَذَا ذِكْرٌ وَإِنَّ لِلأمةِ لَحُسْنَ مآبٍ

ترجمه :

این (فرازهایی را که از خصال و مقامات انبیاء گذشته برشمردیم، تنها) یادی (از ایشان) است، و مسلماً پرهیزگاران دارای مرجع و مأوای آراسته و زیبائی هستند.

توضیحات :

« ذُكْرٌ » : خاطره. یاد. عظمت و آوازه. وسیله پند و مایه عبرت دیگران. با توجه به معنی اخیر، مفهوم آیه این می شود، این فرازها، مایه پند و اندرز کسانی است که پند پذیر و عبرت گیر باشند و بدین وسیله بخواهند از زمره متقیان گردند. « حَسْنَ مآبٍ » : (نگا : آل عمران / 14 ،

رعد / 29) .

سوره ص آیه 50

متن آیه :
جَنَّاتٍ عَدْنٍ مُمْتَدَّةً لَهُمْ فِيهَا أَنْبَارٌ

ترجمه :

(منزل و مأوايي كه) باغهاي جاويدان بهشت و محلّ ما زندگاري هميشگي است و درها (ي آنجا) به روي ايشان باز است (و پيوسته در انتظارشان است) .

توضيحات :

« جَنَّاتٍ عَدْنٍ » : (نگا : توبه / 72 ، رعد / 23 ، نحل / 31) . جَنَّاتٍ ، بدل يا عطف بيان (مَنَابٍ) است . « مُمْتَدَّةً لَهُمْ الْأَنْبَارُ » : واژه (مُمْتَدَّةً) حال ، و كلمه (الْأَنْبَارُ) نائب فاعل است .

سوره ص آیه 51

متن آیه :
مَتَّكِيَيْنَ فِيهَا يَدْعُونَ فِيهَا بِغَاكِهَ كَثِيرَةٍ وَشَرَابٍ

ترجمه :

در آنجا (راحت و آسوده بر تختها) تکیه مي زنند و میوههاي فراوان و نوشيدنيهاي زيادي را مي طلبند (و خدمتکاران بهشتي فوراً خواسته ايشان را برآورده مي کنند) .

توضيحات :

« مَتَّكِيَيْنَ » : تکیه زندگان . حال ضمير (هُمْ) است . « يَدْعُونَ » : مي طلبند . « كَثِيرَةٍ » : فراوان . مراد انواع میوههاي فراوان و نوشيدنيهاي گوناگون است .

سوره ص آیه 52

متن آیه :
وَعِنْدَهُمْ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ الْأَثْرَابُ

ترجمه :

در کنار ايشان همسراني هستند كه (با زيبائي و ملاحتي كه دارند چشم شوهران خود را تنها متوجه خود مي کنند و از ديگران باز مي دارند ، و به سبب زيبائي شوهرانشان) تنها به شوهرانشان چشم مي دوزند ، و جملگي همسران و سال مي باشند (و در ميانشان پير وجود ندارد و گونهي همه در يك زمان متولد گريده اند) .

توضيحات :

« قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ » : (نگا : صافات / 48) . همسراني كه به خاطر جمال شوهران خود و عشق بدانان تنها بديشان چشم دوخته اند . همسراني كه

با جمال و زیبایی خود چشم شوهرانشان را به خود جلب و ایشان را دلپاخته خویش نموده اند. « أَتْرَابَ » : جمع تَرَب ، افراد همسن و سال (نگا : واقعه / 37 ، زبأ / 33) . یعنی همه همسران همسن و سال بوده گوئی جملگی در يك زمان آفریده شده اند . همگی همسران و جملگی شوهران ، جوان و همسن و سالند (نگا : تفسیر نمونه) .

سوره ص آیه 53

متن آیه :
هَذَا مَا تُوْعَدُونَ لِيَوْمِ الْحِسَابِ

ترجمه :

این ، چیزهائی است که برای روز حساب و کتاب (قیامت ، به شما پرهیزگاران) وعده داده می شود (و تخلف ناپذیر است) .

توضیحات :

« لِيَوْمِ الْحِسَابِ » : مراد برای زمان بعد از حساب و کتاب است ، چرا که نعمتهای مذکور در آیات 50 و 51 و 52 پس از واری و بررسی و دخول به بهشت در اختیار خداپرستان راستین قرار می گیرد .

سوره ص آیه 54

متن آیه :
إِنَّ هَذَا لَرِزْقُنَا مَا لَهُ مِنْ نَفَائِدٍ

ترجمه :

این (نعمتهای فراوان) عطاء و داده های ما است و هرگز نابودی و پایان ندارد .

توضیحات :

« نَفَائِدٍ » : فنا و نابودی . از میان رفتن و پایان پذیرفتن .

سوره ص آیه 55

متن آیه :
هَذَا وَإِنَّ لِلطَّاغِيْنَ لَشَرَّ مَا بَ

ترجمه :

این (نعمتها و بهره های پرهیزگاران بود که ذکر گوشه ای از آن گذشت) و اما سرکشان (از خط فرمان یزدان ، و شورندگان بر انبیاء و پیغمبران) دارای بدترین مرجع و مأوا یند .

توضیحات :

« هَذَا » : خبر مبتدای محذوفی است و تقدیر آن چنین است : الْأَمْرُ هَذَا : یا مبتدا است و خبر آن محذوف است و تقدیر چنین است : هَذَا لِأُمَّتَيْ قِيَمِينَ .

سوره ص آیه 56

متن آیه :
جَهَنَّمَ يَصْلَوْنَهَا فَيَنْسَوْنَ الْمِهَادُ

ترجمه :

و آن دوزخ است که بدانجا در می آیند و بدان میسوزند ، و چه بد جایگاه و فرارگاهی است .

توضیحات :

« جَهَنَّمَ » : عطف بیان ، یا بدل از « شَرَّ » است . « يَنْسَوْنَ الْمِهَادُ » : (نگا : بقره / 206 ، آل عمران / 12 و 197) .

سوره ص آیه 57

متن آیه :
هَذَا فَلْيَذُوقُوهُ حَمِيمٌ وَعَسَاقٌ

ترجمه :

این آب داغ و خونابه (اندام دوز خیان است که نوشیدنی ایشان) است ، باید که از آن پیوسته بچشند و بخورند .

توضیحات :

« هَذَا » : مبتدا است . « حَمِيمٌ » : آب داغ . خیر (هذا) است . « فَلْيَذُوقُوهُ » : حرف (ف) برای تکرار است . یعنی چاره ای نیست پیوسته باید از آن بچشند و بخورند . جمله معترضه است . « عَسَاقٌ » : اسم خونابه روان از پیکر دوز خیان است (نگا : زبا / 25) . در اصل به معنی گنداب و آب بدبو است .

سوره ص آیه 58

متن آیه :
وَأَخْرَجْنَا مِنْ شَكْلِهِ أَزْوَاجًا

ترجمه :

و جز این ، انواع کيفرهای دیگری از این قبیل دارند .

توضیحات :

« أَأَخْرَجْنَا » : دیگری . مبتدا است . « مِنْ شَكْلِهِ » : همسان و همگون آن . صفت (أَأَخْرَجْنَا) است . « أَزْوَاجًا » : اصناف و انواع . خیر (أَأَخْرَجْنَا) است .

سوره ص آیه 59

متن آیه :
هَذَا فَوْجٌ مُّقْتَحِمٌ مَّعَكُمْ لَا مَرْحَبًا بِهِمْ إِنَّهُمْ صَالُوا النَّارَ

ترجمه :

(هنگامی که رؤسای کفر و ضلال وارد دوزخ میشوند و با چشم خود

می بینند که پیروان ایشان را نیز به سمت دوزخ می آورند ، خطاب به یکدیگر می گویند : بنگرید) این گروه انبوه ، بر اثر فشار و زور (فرشتگان) خود را به میان شما می اندازند (و جارا بر شما تنگ می کنند) - خوش نیامدند و خوشی نمی بینند - آنان با آتش دوزخ سوخته می شوند .

توضیحات :

« هَذَا قَوْجٌ . . . » : این سخن می تواند گفته فرشتگان عذاب ، خطاب به گروه دیگری از خودشان باشد . « مُفْتَحِمٌ » : کسی که با فشار و زور و هول دادن ، وادار به دخول به جائی شود (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن ، و معالم التنزیل بغوی) . کسی که با زور خود را به جائی بیندازد . « لا مَرَحَبًا بِهِمْ » : خوش نیامدند . خیر و خوشی نمی بینند . گفته سردستگان کفر و ضلال ، خطاب به پیروان سرگشته است . مفعول مطلق است . « صَلَّوْا النَّارَ » : وارد شوندگان به آتش و سوختگان در آن . واژه (صَلَّوْا) که در اصل (صَلَّوْنَ) است و نون آن در حالت اضافه افتاده است ، جمع (صَلَّي) به معنی وارد شونده به آتش و سوخته بدن است (نگا : صافات / 163 ، مطف فین / 16) . در رسم الخط قرآنی الف زائده در آخر دارد .

سوره ص آیه 60

متن آیه :

قَالُوا بَلْ أَنْتُمْ لَأَمْرَءٌ حَبَابٌ يَكُمُ أَنْ تَمُؤْ قَدْ مَتُّمُوهُ لَنَا وَ يئسَ الْقَرَارُ

ترجمه :

(پیروان ، خطاب به سروران خود) می گویند : بلکه شما خوش نیامدید و خوشی نمی بینید . چرا که این شما بودید که چنین جائی را بهره ما کردید ، وه که چه مقر و جایگاه بدی است !

توضیحات :

« لا مَرَحَبًا يَكُمُ » : خوش نیامدید خیر و خوشی نمی بینید ! « قَدْ مَتُّمُوهُ » : آن را پیشکشش کرده اید و عرضه داشته اید . آن را عطاء نموده اید . و او آن نتیجه اشباع ضمه ای است که بر اثر اتصال ضمیر منصوب پیدا گشته است (نگا : گنجینه صرف ، صفحه 184) . ضمیر (ه) به کفر یا دوزخ و یا عذاب مفهوم برمی گردد . « الْقَرَارُ » : مقر و جایگاه . منزل و مأوی (نگا : ابراهیم / 29 ، مؤمنون / 13 و 50 ، نمل / 61) .

سوره ص آیه 61

متن آیه :

قَالُوا رَبَّنَا مَنْ قَدَّمَ لَنَا هَذَا فَزِدْهُ عَذَابًا ضِعْفًا فِي النَّارِ

ترجمه :

و می گویند : پروردگارا ! هر کس چنین جایگاه و عذابی را نصیب ما نموده است ، عذاب او را در آتش دوزخ چندین برابر گردان .

توضیحات :

« عَذَابًا ضِعْفًا » : عذاب دو چندان . عذابي چند برابر (نگا : اعراف / 38) .

سوره ص آیه 62

متن آیه :

وَقَالُوا مَا لَنَا لَا نَرَىٰ رَجَالًا كُنَّا نَعُدُّهُمْ مِّنَ الْأَشْرَارِ

ترجمه :

(سرانجام ، دوزخيان به همديگر) ميگويند : ما چرا كساني را نمي بينيم كه (در دنيا) ايشان را از زمره بدان و بدكاران به حساب مي آورديم ؟

توضيحات :

« نَعُدُّهُمْ » : بشمارشان مي آورديم . محسوبشان مي داشتيم . « الْأَشْرَارِ » : جمع شر ، اشخاص بد . افراد بيسود و بي فايده . مرادشان مردمان مؤمن به طور عام و فقراء مسلمين به طور خاص است (نگا : شعراء / 111 ، هود / 27 ، مطرفين / 29 - 36) . يا مراد همان اشرار و افراد سرکش است . چرا كه كفار به مؤمنان برچسب رياست طلب و آشوبگر زده و مي زنند (نگا : اعراف / 110 ، شعراء / 35) .

سوره ص آیه 63

متن آیه :

أَتَّخَذَ ذَنَابَهُمْ سِخْرِيًّا أَمْ زَاغَتْ عَنْهُمْ الْأَبْصَارُ

ترجمه :

آيا ما (اشدتباهاً در دنيا) ايشان را حقيير و ناچيز گرفته بوديم و بديشان گپ مي زديم (و هم اينك در بهشت بسر مي برند و از مقربان درگاه يزدانند ؟) و يا اين كه (همان گونه اند كه ما گمان مي برديم و الان در دوزخند و در ميان اين دودها و شعله هاي آتش) ، چشمان (نزديك بين ما) ايشان را نمي توانند ببينند ؟

توضيحات :

« أَتَّخَذَ ذَنَابَهُمْ سِخْرِيًّا » : آيا ما ايشان را به مسخره گرفته ايم و ناچيزشان دانسته ايم ؟ فعل (أَتَّخَذَ ذَنَابَهُمْ) در اصل (أَلْتَّخَذَ ذَنَابَهُمْ) است و همزه وصل به خاطر همزه استفهام حذف شده است . واژه (سِخْرِيًّا) به معني مسخره و حقيير ، براي مفرد و مثني و جمع يكسان به كار مي رود ، و با ضم سين هم به همين معني است (نگا : مؤمنون / 110 ، زخرف / 32) . « زَاغَتْ » : انحراف پيدا کرده است . از حق منحرف شده است . از ماده زَيْغ به معني انحراف از حق و حقيقت است . نسبت آن به چشم نه به صاحبان چشم ، براي مبالغه در مطلب است . معني ديگر آيه اين است كه : آيا ما در دنيا اين مردمان محترم بهشتي و مقربان الهي را مسخره کرده باشيم ؟ و يا بدتر از اين ، آنان را آن اندازه حقيير و ناچيز دانسته باشيم كه اصلاً به چشم نمي آمدند ؟ !

سوره ص آیه 64

متن آیه :
إِنَّ ذَلِكَ لَحَقٌّ تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ

ترجمه :
این (گفتگوهائی را که از زبان دوزخیان بیان داشتیم) يك واقعه است (و قطعاً در وقت خود به وقوع می پیوندد) و نزاع و سخنان خصمانه دوزخیان با یکدیگر خواهد بود .

توضیحات :
« لَحَقٌّ » : مراد از حقیقت داشتن ، وقوع و تحقق است . « تَخَاصُمٌ » : ستیزه و پرخاش . خیر میتدای محذوف و تقدیر چنین است : هُوَ تَخَاصُمٌ . و جمله (تَخَاصُمُ أَهْلِ النَّارِ) بیان (ذَلِكَ) است .

سوره ص آیه 65

متن آیه :
قُلْ إِنَّمَا أَنَا مُنذِرٌ وَمَا مِّنْ إِلَهٍ إِلَّا اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

ترجمه :
بگو : من تنها بیم دهنده (مردمان از عذاب یزدان) می باشم و بس . و هیچ معبودی جز خداوند یگانه غالب (بر هر چیز و هر کس) وجود ندارد .

توضیحات :
« مُنذِرٌ » : بیم دهنده . « الْقَهَّارُ » : غالب بر هر کس ، و چیره بر هر چیز .

سوره ص آیه 66

متن آیه :
رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ

ترجمه :
پروردگار آسمانها و زمین و همه چیزهائی است که در میان آن دو است و بسیار با عزت و آمرزگار است .

توضیحات :
« رَبُّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا » : (نگا : شعراء / 24) . « الْغَفَّارُ » : (نگا : طه / 82 ، نوح / 10) .

سوره ص آیه 67

متن آیه :
قُلْ هُوَ زَبَأٌ عَظِيمٌ

ترجمه :
بگو : (آنچه من شما را به وسیله) آن (بیم می دهم که قرآن بزرگوار است) خیر سترگی است .

توضیحات :
 « نَبَوًّا » : خیر مهمّ و سرگذشت قابل توجّه (نگا : انعام / 34 و 67 ، اعراف / 175) . در اینجا مراد قرآن است که خیر بزرگی است درباره سرنوشت مؤمنان و کافران و سعادت و شقاوت دنیوی و اخروی ایشان .

سوره ص آیه 68
 متن آیه :
 أَنْتُمْ عَنْهُ مُعْرِضُونَ

ترجمه :
 شما (بر اثر غفلت) از آن روگردانید .

توضیحات :
 « مُعْرِضُونَ » : (نگا : بقره / 83 ، آل عمران / 23) .

سوره ص آیه 69
 متن آیه :
 مَا كَانَ لِي مِنْ عِلْمٍ بِالْمَلَأِ الْأَعْلَى إِذْ يَخْتَصِمُونَ

ترجمه :
 من از ملاً اعلی (و فرشتگان عالم بالا) هنگامی که (درباره آفرینش آدم) گفتگویی کردند ، خیر ندارم . (تنها چیزی که در این زمینه میدانم آن مقداری است که از طریق وحی به من رسیده است و بس) .

توضیحات :
 « الْمَلَأِ الْأَعْلَى » : در اینجا مراد فرشتگان و آنگانی است که بدیشان دستور داده شد که برای آدم سجده برند (نگا : بقره / 30) همان گونه که آیه 71 همین سوره بیانگر آن است . « إِذْ » : زمانی که . بدان گاه که . « يَخْتَصِمُونَ » : جدال و نزاع می کردند . مراد از مجادله و منازعه ، بحث و گفتگو درباره آفرینش انسان است .

سوره ص آیه 70
 متن آیه :
 إِنْ يُوحَىٰ إِلَيَّ إِلَّا أَنْتَ مَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :
 به من هم وحی نمی شود مگر بدان خاطر که (پیغمبر خدایم و) بیم دهنده (مردمان از عذاب یزدان و) بیانگر (اوامر و نواهی الهی) می باشم .

توضیحات :
 « إِنْ يُوحَىٰ » : وحی نمی شود . حرف (إِنْ) زائیه است . زائب فاعل (یوحی) ضمیر مستتر است . یعنی : مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ حَالُ الْمَلَأِ الْأَعْلَى . یا این که : مَا يُوحَىٰ إِلَيَّ الَّذِي يُوحَىٰ مِنَ الْأُمُورِ الْغَيْبِيَّةِ . . . إِلَّا لِأَنِّي نَذِيرٌ

مُيِّنٌ مِنْ جِهَتِهِ تَعَالَى . « إِلَّا أَنْمَا أَنْا . . . » : مگر بدان خاطر که من .
معنیِ حصرِ بدان می‌ماند که به کسی گفته شود : لَمْ تَسْتَقْضَ يَا فُلَانُ إِلَّا
إِلَّا أَنْكَ عَالِمٌ عَامِلٌ مُرْشِدٌ . ای فلانی ! از تو داوری خواسته نمی‌شود مگر بدان
خاطر که تو دانا هستی و به دانش خود عمل می‌کنی و راهنمایی دیگرانی .

سوره ص آیه 71

متن آیه :

إِذْ قَالَ رَبُّكَ لِلْمَلَأِئِكَةِ إِنِّي خَالِقٌ بَشَرًا مِنْ طِينٍ

ترجمه :

و وقتی (این گفتگو در ملاً اعلی و عالم بالا درگرفت) که پروردگارت به
فرشتگان گفت : من انسانی را از گِل می‌آفرینم .

توضیحات :

« إِذْ قَالَ رَبُّكَ . . . » : بیان گفتگوئی است که در ملاً اعلی و عالم بالا در
گرفته است . « بَشَرًا » : مراد آدم است . « طِينٍ » : گِل .

سوره ص آیه 72

متن آیه :

فَإِذَا سَوَّيْتُهُ وَنَفَخْتُ فِيهِ مِنْ رُوحِي فَقَعُوا لَهُ سَاجِدِينَ

ترجمه :

هنگامی که آن را سر و سامان دادم و آراسته و پیراسته کردم ، و از جان
متعلق به خود در او دمیدم ، در برابرش سجده (بزرگداشت و درود) بپزیرید .

توضیحات :

« فَإِذَا سَوَّيْتُهُ . . . » : (نگا : حجر / 29) .

سوره ص آیه 73

متن آیه :

فَسَجَدَ الْمَلَأِئِكَةُ كُلُّهُمْ أَجْمَعُونَ

ترجمه :

پس همه فرشتگان جملگی سجده بردند .

توضیحات :

« فَسَجَدَ الْمَلَأِئِكَةُ . . . » : (نگا : حجر / 30) .

سوره ص آیه 74

متن آیه :

إِلَّا إِبْرَاهِيمَ إِسْمَاسَةَ كَبِيرَ وَكَانَ مِنَ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

جز ابراهیم که تکبیرور زید ، و از کافران گردید .

توضیحات :
« إِلَّا إِبْرَاهِيمَ... » : (نگا : بقره / 34) .

سوره ص آیه 75
متن آیه :
قَالَ يَا إِبْرَاهِيمُ مَا مَنَعَكَ أَنْ تَسْجُدَ لِمَا خَلَقْتَ يَدَيَّ أَسَدَةً كُتِبَتْ لِي
كُنْتُ مِنَ الْعَالِينَ

ترجمه :
فرمود : ای ابراهیم ! چه چیز تو را بازداشت از این که سجده ببری
برای چیزی که من آن را مستقیماً با قدرت خود آفریده‌ام ؟ آیا
تکبر و ورزیده‌ای یا اصلاً از متکبران بوده‌ای ؟

توضیحات :
« خَلَقْتَ يَدَيَّ » : مستقیماً و بدون واسطه چیز دیگری ، از قبیل پدر و
مادر ، آن را با قدرت خود آفریده‌ام . (يَد) کنایه از قدرت است . «
أَسَدَةً كُتِبَتْ » : مراد این است که هم اینک خود را به بزرگی می‌زنی و
تکبر می‌ورزی . « أُمُّ كُنْتُ مِنَ الْعَالِينَ » : یا این که همواره از متکبران و
خود بزرگ بینان بوده‌ای . « الْعَالِينَ » : (نگا : یونس / 83 ، دخان / 31 ،
مؤمنون / 46) .

سوره ص آیه 76
متن آیه :
قَالَ أَنَا خَيْرٌ مِّنْهُ خَلَقْتَنِي مِن نَّارٍ وَخَلَقْتَهُ مِن طِينٍ

ترجمه :
گفت : من بهتر از او هستم . تو مرا از آتش آفریده‌ای و وی را از گل .

توضیحات :
« قَالَ أَنَا خَيْرٌ... » : (نگا : اعراف / 12) .

سوره ص آیه 77
متن آیه :
قَالَ فَاخْرُجْ مِنْهَا فَإِنَّكَ رَجِيمٌ

ترجمه :
گفت : از میان آن (جماعت ملاً اعلی و فرشتگان عالم بالا) بیرون شو ، چرا
که تو مطرود (از رحمت ما) و رانده شده (از میان فرشتگان) هستی .

توضیحات :
« مِنْهَا » : از جنت . از آسمان . از جماعت فرشتگان . « رَجِيمٌ » : مطرود از
درگاه رحمت و کرامت خدا . رانده شده از میان صفوف فرشتگان (نگا :
آل عمران / 36 ، حجر / 17 و 34 ، نحل / 98) .

سوره ص آیه 78

متن آیه :
وَإِنِّ عَلَيْكَ لَعْنَتِي إِلَى يَوْمِ الدِّينِ

ترجمه :
قطعاً نفرین من تا روز جزا بر تو خواهد بود .

توضیحات :

« يَوْمِ الدِّينِ » : (نگا : فاتحه / 4 ، حجر / 35 ، شعراء / 82 ، صافات / 20) . « إِلَى يَوْمِ الدِّينِ » : همیشه تا روز قیامت .

سوره ص آیه 79

متن آیه :
قَالَ رَبِّ فَأَنْظِرْنِي إِلَى يَوْمِ يُبْعَثُونَ

ترجمه :

گفت : پروردگارا ! (حال که چنین است) پس تا روزی مرا مهلت بده و مهربان که مردمان دوباره زنده می‌گردند (و رستاخیز شروع می‌شود) .

توضیحات :

« فَأَنْظِرْنِي ... » : (نگا : اعراف / 14 ، حجر / 36) .

سوره ص آیه 80

متن آیه :
قَالَ فَإِنَّكَ مِنَ الْمُنْظَرِينَ

ترجمه :

فرمود : تو از مهلت داده شدگان (و تا پایان جهان زنده می‌مانی) .

توضیحات :

« الْمُنْظَرِينَ » : (نگا : اعراف / 15 ، حجر / 8 و 37) .

سوره ص آیه 81

متن آیه :
إِلَى يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ

ترجمه :

تا روز زمان معین (که پایان عمر جهان و سرآغاز قیامت است) .

توضیحات :

« الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ » : (نگا : حجر / 38) . يَوْمِ الدِّينِ ، يَوْمِ يُبْعَثُونَ ، و يَوْمِ الْوَقْتِ الْمَعْلُومِ ، همه به يك معنی است .

سوره ص آیه 82

متن آیه :
قَالَ فَيَوْمَ زُرْتِكَ لَأُغْوِيَنَّهُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

گفت : به عزّت و عظمتت سوگند که (در پرتو عمر جا ویدان و تلاش بی‌امان) همه آنان را گمراه خواهم کرد .

توضیحات :

« لَأُغْوِيَنَّهُمْ... » : (نگا : حجر / 39) .

سوره ص آیه 83

متن آیه :
إِلَّا عِبَادَكَ مِنْهُمْ الْمُخْلِصِينَ

ترجمه :

مگر بندگان مخلص تو از ایشان را (که بر آنان سلطه و قدرتی نداشته و وسوسه‌ام در ایشان نمی‌گیرد) .

توضیحات :

« الْمُخْلِصِينَ » : (نگا : یوسف / 24 ، حجر / 40 ، صافات / 74) .

سوره ص آیه 84

متن آیه :
قَالَ فَالْحَقُّ وَالْحَقُّ أَقُولُ

ترجمه :

فرمود : به حق سوگند ، و حق می‌گویم (و جز حق نمی‌گویم) .

توضیحات :

« الْحَقُّ » : مبتدا و خبر آن محذوف است ، یعنی الْحَقُّ قَسَمِي . « الْحَقُّ » : مفعول به مقدم (أَقُولُ) است . جمله (الْحَقُّ أَقُولُ) معترضه است میان ما قبل و ما بعد خود .

سوره ص آیه 85

متن آیه :
لَأَمْلَأَنَّ جَهَنَّمَ مِنْكَ وَمِمَّن تَبِعَكَ مِنْهُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :

هر آینه دوزخ را هم از تو و هم از کسانی که از تو پیروی کنند پر و لبریز می‌سازم .

توضیحات :

« تَبِعَكَ » : از تو پیروی کرد . به دنبال تو راه افتاد . « أَجْمَعِينَ » :

تأکید ضمیر (كَ) و (هُم) است .

سوره ص آیه 86

مِثْنِ آيَةٍ :
قُلْ مَا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ مِنْ أَجْرٍ وَمَا أَنَا مِنَ الْمُتَكَلِّمِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) بگو : من از شما در مقابل تبلیغ قرآن و رسانیدن دین خدا هیچ پاداشی نمی‌طلبم ، و از زمره مدعیان (دروغین نبوت هم) نیستم (و آنچه می‌گویم ساختگی نبوده و از پیش خود به هم نمی‌بافم) .

توضیحات :

« عَلَيْهِ » : در مقابل تبلیغ آنچه بدان مأمورم که قرآن است (نگا : ص / 87) . « الْمُتَكَلِّمِينَ » : مدعیان دروغین . کسانی که به طریق ساختگی و به ناروا چیزی را به خود نسبت می‌دهند و وانمود می‌کنند . دغلبازان .

سوره ص آیه 87

مِثْنِ آيَةٍ :
إِنَّ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ

ترجمه :

این قرآن ، چیزی جز پند و اندرز جهان‌نیان (و مایه بیداری جملگی ایشان) نمی‌باشد .

توضیحات :

« إِنَّ هُوَ... » : (نگا : یوسف / 104 ، یس / 69 ، قلم / 52) .

سوره ص آیه 88

مِثْنِ آيَةٍ :
وَلَتَعْلَمُنَّ نَبَأَهُ بَعْدَ حِينٍ

ترجمه :

و خیر آن را بعد از مدّت زمانی خواهید دانست (و به زودی صدق وعد و وعید و راستی اخبار و گفتار قرآن را هم در این جهان و هم در آن جهان خواهید دید) .

توضیحات :

« وَلَتَعْلَمُنَّ... » : مراد این است راستی و درستی مطالب قرآن ، هم در این جهان و هم در آن جهان برای مردمان آشکار خواهد گشت (نگا : فصلت / 53 ، نمل / 93) .

سوره زمر آیه 1

متن آیه :

تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

ترجمه :

نزول کتاب (قرآن) از سوی خداوند با عزّت و با حکمت انجام پذیرفته است .

توضیحات :

« تَنْزِيلُ » : (نگا : شعراء / 192 ، سجده / 2 ، یس / 5) .

سوره زمر آیه 2

متن آیه :

إِنَّا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَاعْبُدِ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) ما این کتاب را که در برگیرنده حق و حقیقت است ، بر تو فرو فرستاده ایم . خدا را پرستش کن و پرستش خود را سره و خاص او گردان .

توضیحات :

« بِالْحَقِّ » : در برگیرنده حق . فرمان دهنده به حق (نگا : آل عمران / 3 ، نساء / 105 ، مائده / 48) . « الدِّينَ » : طاعت و عبادت (نگا : اعراف / 29 ، یونس / 22 ، عنکبوت / 65 ، لقمان / 32 ، بینه / 5) .

سوره زمر آیه 3

متن آیه :

أَلَّا لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ مَا نَعْبُدُهُمْ إِلَّا لِيُقَرِّبُونَا إِلَى اللَّهِ زُلْفَىٰ إِنَّ اللَّهَ يَحْكُمُ بَيْنَهُمْ فِي مَا هُمْ فِيهِ يَخْتَلِفُونَ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ كَاذِبٌ كَفَّارٌ

ترجمه :

هان ! تنها طاعت و عبادت خالصانه برای خداست و بس . کسانی که جز خدا سرپرستان و یاوران دیگری را برمی گیرند (و بدانان تقرب و توسل می جویند ، می گویند :) ما آنان را پرستش نمی کنیم مگر بدان خاطر که ما را به خداوند نزدیک گردانند . خداوند روز قیامت میان ایشان (و مؤمنان) درباره چیزی که در آن اختلاف دارند داوری خواهد کرد . خداوند دروغگوی کفر پیشه را (به سوی حق) هدایت و رهنمود نمی کند (و او را با وجود کذب و کفر به درک و فهم حقیقت نائل نمی گرداند) .

توضیحات :

« لِلَّهِ الدِّينُ الْخَالِصُ » : تنها عبادت بی شائبه از کفر و شرک ، خدا پسند و مقبول خداست . تنها خدا ، طاعت و عبادت خالصانه می گردد و بس . « مِنْ »

دُونِهِ : غير از خدا . جدای از خدا . « أُولَیَّآءَ » : سرپرستان . یاوران . مراد معبودها است . از قبیل : فرشتگان و عزیز و عیسی و اصرام . (نگا : اعراف / 27 و 30 ، هود / 20 و 113 ، رعد / 16 ، كهف / 50 و 102 ، فرقان / 18 ، عنكبوت / 41) . « زُلْفَى » : (نگا : سبأ / 37 ، ص / 25 و 40) . « كُفَّار » : کفر پیشه . کفران کننده نعمت .

سوره زمر آیه 4

متن آیه :
لَوْ أَرَادَ اللَّهُ أَنْ يَتَّخِذَ وَلَدًا لَأَصْطَفَى مِمَّا يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ سُبْحَانَهُ هُوَ اللَّهُ الْوَاحِدُ الْقَهَّارُ

ترجمه :

اگر خداوند می خواست فرزندی داشته باشد ، می بایست از میان چیزهایی که خود می آفریند کسی یا چیزی را برگزیند . (در صورتی که فرزند باید از جنس پدر بوده و همچون او قدیم باشد . این هم ناممکن است) . خداوند پاک و منزّه (از همه عیبها به ویژه از نیاز به فرزند) است . او خداوند یگانه پیروزمند است (و فرزند داشتن مخالف با یگانگی ، و نیاز به فرزند بیانگر عدم پیروزمندی و چیرگی است) .

توضیحات :

« إِصْطَفَى » : برگزید .

سوره زمر آیه 5

متن آیه :
خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ بِالْحَقِّ يُكَوِّرُ اللَّيْلَ عَلَى النَّهَارِ وَيُكَوِّرُ النَّهَارَ عَلَى اللَّيْلِ وَسَخَّرَ الشَّمْسَ وَالْقَمَرَ كُلٌّ يَجْرِي لِأَجَلٍ مُّسَمًّى أَلَا هُوَ الْعَزِيزُ الْغَفَّارُ

ترجمه :

خداوند آسمانها و زمین را به حق آفریده است (نه به بازیچه) . شب را بر روز ، و روز را بر شب می پیچد ، و خورشید و ماه را فرما نبردار (دستور خود) کرده است (و برای مصلحت بنندگان به گردش و چرخش انداخته است) . هر يك از آنها تا مدت معین و مشخصی (که خدا می داند) در حرکت خواهد بود . هان ! خدا بسیار مقتدر و بخشنده است (و هر چه را بخواهد می کند و هر که را بخواهد می بخشد) .

توضیحات :

« بِالْحَقِّ » : به حق نه به شوخی و عیب . یعنی آفرینش دارای نظم و نظام شگرف و مقصد و هدف بزرگی است ، و زندگی بازیچه نیست . « يُكَوِّرُ » : می پیچد . یعنی خداوند زمین را کروی آفریده است و به دور خود به گردش انداخته است ، و بر اثر این گردش ، قسمتی از کره زمین روز و قسمتی شب است ، و گوئی از يك سو نوار سفید بر سیاه ، و از سوی دیگر نوار سیاه بر سفید پیچیده می شود . چرا که مصدر آن (تکویر) است که به معنی پیچیدن عمامه و دستار به دور سراسر است . « أَجَلٍ »

مُسَمِّيَّ» : (نگا : رعد / 2 ، لقمان / 29 ، فاطر / 13) .

سوره زمر آیه 6

متن آیه :
خَلَقَكُمْ مِنْ نَفْسٍ وَاحِدَةٍ ثُمَّ جَعَلَهَا زَوْجَهَا وَ أَنْزَلَ لَكُمْ مِنَ الْأَنْعَامِ ثَمَازِيَةً أَرْوَاحَ بَخْلِقِكُمْ فِي بَطُونِ أُمَّهَاتِكُمْ خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقٍ فِي ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ ذَلِكُمْ اللَّهُ رَبُّكُمْ لَهُ الْمُلْكُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَأَنْتَى تُصْرَفُونَ

ترجمه :

خداوند شما را از يك تن (به نام آدم) بيا فريد ، سپس از جنس او همسرش را (به نام حواء) خلق كرد ، و براي شما هشت جفت چهارپا گسيل داشت . او شما را در شكمهاي مادرا ننتان ، در ميان تاريكيهاي سه گانه ، آفرينشهاي چورا جور و بياپي مي بخشد (و جنين را هر دم به گونه اي در آورده و به پله اي از خلقت مي رساند) كسي كه چنين (نعمتهائي را مي بخشد و اين گونه نقش آفريني) مي كند ، الله است كه پروردگار شما است و حكومت و مملكت (سراسر عالم هستي) از آن او است . جز او معبودي وجود ندارد . پس چگونه (با وجود اين همه موحيات و دواعي عبادت از حق منحرف مي گرديد ، و از پرستش خدا به پرستش چيزهاي ديگر) برگردانده ميشويد ؟

توضيحات :

« نَفْسٍ وَاحِدَةٍ » : شخص واحدی . يك تنی . مراد ابوالبشر ، آدم 7 است (نگا : نساء / 1 ، انعام / 98 ، اعراف / 189) . « ثُمَّ » : براي تأخير زماني نيست بلكه براي تأخير بيان است . « جَعَلَهَا زَوْجَهَا » : همسر او را از جنس او آفريد . (نگا : نساء / 1 ، اعراف / 189) . « أَنْزَلَ » : خلقت بخشيد . بيا فريد . (نگا : اعراف / 26 ، حديد / 25) . « ثَمَازِيَةً أَرْوَاحَ » : (نگا : انعام / 143) . « خَلْقًا مِّنْ بَعْدِ خَلْقٍ » : مراد تطورات جنين و تحولات عجيب آن در مراحل مختلف است . « ظُلُمَاتٍ ثَلَاثٍ » : چه بسا مراد ظلمت شكم مادر ، و ظلمت رحم ، و ظلمت ميشيمه يا بچه دان باشد . يا مراد لايه هاي جنيني اِكْتَوْدِرْم و مِزْوَدِرْم و اِنْدُوْدِرْم باشد . و يا اين كه مراد تخمدان و لوله فالوپ و رحم باشد . هدف اصلي را به علم « جنين شناسي » كه در اصل درس خدا شناسي است واگذار مي كنيم . « أَنْتَى » : چگونه ؟ كجا ؟ « وَأَنْتَى تُصْرَفُونَ » : (نگا : يونس / 32) .

سوره زمر آیه 7

متن آیه :
إِنْ تَكْفُرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَنِيٌّ عَنكُمْ وَلَا يَرْضَىٰ لِعِبَادِهِ الْكُفْرَ وَإِنْ تَشْكُرُوا يَرْضَهُ لَكُمْ وَلَا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَىٰ ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ مَرْجِعُكُمْ فَيُنَبِّئُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه :

اگر كافر گرديد ، خدا بي نياز از (ايمان و عبادت) شما است ، و ليكن كفر را از بندگان خود نمي پسندد ، و اگر (با انجام عبادت و طاعت خدا را) سپاسگزاري كنيد ، از اين كارتان خوشنود مي گردد . هيچ كس بار گناهان

دیگری را بر دوش نمی کشد (و گناهان دیگری را به گردن نمی گیرد) . بعدها بازگشت همه شماها به سوی پروردگارتان خواهد بود و از چیزهایی که می کرده اید آگاهتان خواهد ساخت . چرا که او آگاه از اسرار و افکار نهفته در سینه‌ها است .

توضیحات :
 « إِنْ تَكْفُرُوا » : اگر کافر شوید . اگر ناشکری و کفران نعمت کنید « الْكُفْرَ » : الحاد و بی دینی . ناشکری و کفران نعمت . « إِنْ تَشْكُرُوا » : اگر شکر نعمت به جای آورید و سپاسگزار الطاف خداوندی باشید . شکر ، علاوه از شکر نعمت اصطلاحی ، کنایه از ایمان و فرمانبرداری از دستورات خدا هم می باشد . « لَا تَزِرُ... » : (نگا : انعام / 164 ، اسراء / 15 ، فاطر / 18) . « ذَاتِ الصُّورِ » : (نگا : آل عمران / 119 و 154 ، مائده / 7 ، انفال / 43) .

سوره زمر آیه 8

متن آیه :
 وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسِيَانَ ضُرٌّ دَعَا رَبَّهُ مُنِيبًا إِلَيْهِ ثُمَّ إِذَا خَوَّلَهُ نِعْمَةً مِّنْهُ نَسِيَ مَا كَانَ يَدْعُو إِلَيْهِ مِن قَبْلٍ وَجَعَلَ لِلَّهِ أَنْدَادًا لِّيُضِلَّ عَنْ سَبِيلِهِ قُلْ تَمَتَّعْ بِكُفْرِكَ قَلِيلًا إِنَّكَ مِنْ أَصْحَابِ النَّارِ

ترجمه :

هنگامی که گزندی متوجه انسان می‌گردد ، پروردگار خود را به فریاد می‌خواند و تضرع کنان رو به درگاه او می‌آورد . سپس هنگامی که نعمت بزرگی از جانب خود بدو داد (و شقاوت او را به سعادت و ناخوشی وی را به خوشی تبدیل کرد) خدا را که قبلاً به فریاد می‌خواند فراموش می‌کند (و گزند را از یاد می‌برد و به ترک دعا می‌گوید) و خداگونه‌هایی را برای خدا می‌سازد تا (هم خود را و هم مردمان را بدان) از راه او به در برد و گمراه کند . (ای بیغمیر ! به چنین فردی) بگو : اندک روزگاری از کفر خود بهره مند شو (و با آن خوش بگذران ، اما بدان که) تو از دوزخیانی .

توضیحات :

« الْإِنْسَانَ » : مراد از ذکر جنس ، بعضی از افراد است . مانند : إِنَّ الْإِنْسَانَ لَطَلُومٌ كَفَّارٌ (ابراهیم / 34) . « ضُرٌّ » : گزند . زیان و ضرر مالی و بدنی . (نگا : یونس / 12 ، نحل / 53 و 54 ، مؤمنون / 75 ، روم / 33) . « مُنِيبًا » : توبه کنان . برگردنده با تضرع و زاری . حال است . « خَوَّلَهُ » : (نگا : انعام / 94) . « نَسِيَ مَا » : خدا را فراموش می‌کند . در این صورت (مَا) به معنی (مَنْ) و برای تفخیم و تعظیم است . گزند و بلا را فراموش می‌کند . دعا کردن و به فریاد خواستن را از یاد می‌برد . در این صورت (مَا) مصدریه است (نگا : تفسیر آلوسی) . « يَدْعُو » : الف زائدی در رسم الخط قرآنی دارد . « أَنْدَادًا » : امثال و نظائر . خداگونه‌ها .

سوره زمر آیه 9

متن آیه :
 أَمَّنْ هُوَ قَائِمٌ أَنَاءَ اللَّيْلِ سَاجِدًا وَقَائِمًا يَحْذَرُ الْآخِرَةَ وَيَرْجُو رَحْمَةَ رَبِّهِ قُلْ هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ إِنَّمَا يَتَذَكَّرُ أُولَئِ

الْأَلْبَابِ

ترجمه :

(آیا چنین شخص مشرکی که بیان کردیم ، بهتر است) یا کسی که در اوقات شب سجده کنان و ایستاده به طاعت و عبادت مشغول می شود و (خویشتن را) از (عذاب) آخرت به دور می دارد ، و رحمت پروردگار خود را خواستار می گردد ؟ بگو : آیا کسانی که (وظیفه خود را در قبال خدا) می دانند ، با کسانی که (چنین چیزی را) نمی دانند ، برابر و یکسانند ؟! (هرگز) . تنها خردمندان (فرق اینان را با آنان تشخیص می دهند ، و از آن) پند و اندرز می گیرند .

توضیحات :

« قَائِلٌ » : پرسشگر فرما نبردار . شخص مطیعی که با خشوع و خضوع نماز و دعای خود را طول می دهد (نگا : بقره / 116 و 238 ، آل عمران / 17 ، نساء / 34 ، نحل / 120) . « آتَاءٌ » : (نگا : آل عمران / 113 ، طه / 130) .

سوره زمر آیه 10

متن آیه :

قُلْ يَا عِبَادِ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا رَبَّكُمْ لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ وَأَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةٌ إِنَّمَا يُوَفَّى الصَّابِرُونَ أَجْرَهُمْ بِغَيْرِ حِسَابٍ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! از سوي من به مردمان) بگو : ای بندگان مؤمن من ! از (عذاب) پروردگارتان (خویشتن را) بپرهیزید . کسانی که نیکی کنند ، در همین جهان بدیشان نیکی می شود . (در مراکز کفر و شرک و ظلم و غرق در گناه زندگی نکنید و پستی و خواری را نپذیرید و هجرت را پیشه سازید) . زمین خداوند وسیع و فراخ است (و در دیار غربت شکیبائی کنید) . قطعاً به شکیبایان اجر و پاداششان به تمام و کمال و بدون حساب داده می شود .

توضیحات :

« لِلَّذِينَ أَحْسَنُوا فِي هَذِهِ الدُّنْيَا حَسَنَةٌ » : کسانی که نیکی کنند ، علاوه از آخرت در همین جهان نیکی عظیمی می بینند (نگا : نحل / 30 و 122 ، غافر / 51) . برای کسانی که در این جهان نیکی کنند ، در آخرت نیکی عظیمی است . تفسیر اول درست تر به نظر می رسد . چرا که نقطه مقابل نیکوکاران ، بدکارانند که در هر دو جهان بدی می بینند (نگا : بقره / 85 و 114 ، آل عمران / 56 ، رعد / 34) . پس باید که نیکوکاران نیز در هر دو جهان نیکی ببینند . « بِغَيْرِ حِسَابٍ » : (نگا : بقره / 212 ، آل عمران / 27 و 37 ، نور / 38 ، ص / 39) .

سوره زمر آیه 11

متن آیه :

قُلْ إِنِّي أُمِرْتُ أَنْ أَعْبُدَ اللَّهَ مُخْلِصًا لَهُ الدِّينَ

ترجمه :

بگو: به من فرمان داده شده است به این که خدا را بپرستم و پرستش را (از هر گونه شائبه کفر و شرک و ریا، پالوده و زدوده سازم و) خاص او کنم

توضیحات :

« مَخْلَصًا لَهُ الدِّينَ » : (نگا : اعراف / 29 ، یونس / 22 ، عنکبوت / 65 ، لقمان / 32 ، زمر / 2) .

سوره زمر آیه 12

متن آیه :
وَأَمِرْتُ لِأَنْ أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ

ترجمه :

و به من دستور داده شده است که نخستین فرد از افراد منقاد (اوامر خدا) باشم .

توضیحات :

« أَكُونَ أَوَّلَ الْمُسْلِمِينَ » : داراي دو معني عمده است : الف - نخستین مسلمانان و پیروان دین اسلام باشم . یعنی در آنچه مردم را بدان می خوانم ، خودم قدوه و الگو بوده و در طاعت و عبادت و تلاش در راه پیشبرد مقاصد آئین اسلام ، سرآمد دیگران باشم . ب - من نخستین فرد از تسلیم شوندگان اوامر یزدان در حرکت با کاروان ایمان به قافله سالاری پیغمبران باشم (نگا : انعام / 163 ، نمل / 91) .

سوره زمر آیه 13

متن آیه :
قُلْ إِنِّي أَخَافُ إِنْ عَصَيْتُ رَبِّي عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

بگو : اگر من از (اوامر) پروردگارم سرکشی کنم ، از عذاب روز بزرگ (قیامت) می ترسم . (چرا که من باید اولین مؤمن به آئین خویش و پیشگام ترین مسلمانان در انجام وظائف مکتب آسمانی باشم ، و هر کس در هر مقامی که باشد اگر در برابر مقام الوهیت ، عبودیت خود را نشان ندهد ، باید به عذاب الهی بسوزد) .

توضیحات :

« قُلْ إِنِّي ... » : (نگا : انعام / 15 ، یونس / 15) .

سوره زمر آیه 14

متن آیه :
قُلِ اللَّهُ أَعْبُدُ مُخْلِصًا لَهُ دِينِي

ترجمه :

بگو: تنها خدا را می پرستم و بس، و عبادت و طاعت را خاص او می کنم و (پرستش او را از هر گونه کفر و شرک می زدایم و) می پالایم.

توضیحات:

«الله»: مفعول به برای (أَعْبُدُ) می باشد و بیانگر حصر است.

سوره زمر آیه 15

متن آیه:
فَاَعْبُدُوا مَا شِئْتُمْ مِنْ دُونِهِ قُلْ إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا ذَلِكَ هُوَ الْخَسِرَانِ الَّذِينَ

ترجمه:

اما شما هر چه و هر که را جز او می خواهید بپرستید. (راه من این بود و راه شما هر چه می خواهد باشد، هر کسی آن درود عاقبت کار که کشت). بگو: زیانکاران واقعی کسانی هستند که (عمر و جان) خود را (به سبب گمراهی، و حتی عمر و جان اهل و عیال) و وابستگان خود را (با گمراهسازی)، در روز قیامت (هدر دهند و) زیان بار کنند. هان! زیان آشکار واقعاً همین است.

توضیحات:

«خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ»: (نگا: انعام / 12 و 20، اعراف / 9 و 53). «أَهْلِيهِمْ»: أَهْلُونَ و أَهْلِيْنَ، جمع اهل و عیال و خویشان و وابستگان (نگا: مائده / 89).

سوره زمر آیه 16

متن آیه:
لَهُمْ مِنْ قَوْفِهِمْ ظُلَلٌ مِنَ النَّارِ وَمِنْ تَحْتِهِمْ ظُلَلٌ ذَلِكَ يُخَوِّفُ اللَّهَ بِهِ عِبَادَهُ يَا عِبَادِ فَاتَّقُونَ

ترجمه:

بالای سرشان سایبانهایی از آتش و در زیر پاهایشان سایبانهایی از آتش دارند (و بلکه از هر سو آتش بر آنان خیمه زده است و طبقات آتش ایشان را فرا گرفته است). این چیزی است که خداوند بندگان خود را از آن می ترساند (و بر حذر می دارد). پس ای بندگان! خوشتن را از (عذاب) من بپرهیزید (و با انجام طاعت و عبادت خود را از آتش دوزخ در امان دارید).

توضیحات:

«ظُلَلٌ»: جمع ظُلَّة، سایبانها. مراد طبقات و چینها و لایه های متراکم آتش است (نگا: بقره / 210، لقمان / 32، اعراف / 171، شعراء / 189).

سوره زمر آیه 17

متن آیه:
وَالَّذِينَ اجْتَنَبُوا الطَّاغُوتَ أَنْ يَعْبُدُوهَا وَأَنَابُوا إِلَى اللَّهِ لَهُمُ الْبُشْرَى

فَبَشِّرْ عِبَادِ

ترجمه :

کسانی که از عبادت طاغوت دوری می‌گزینند، و (با توبه و استغفار) به سوی خدا باز می‌گردند، ایشان را بشارت باد (به اجر و پاداش عظیم خداوندی). مژده بده به بندگانم.

توضیحات :

«الطَّاغُوتَ» : بتان و شیاطین و هر معبودی جز خدا (نگا : بقره / 256 و 257 ، نساء / 51 و 60 و 76 ، مائده / 60 ، نحل / 36) . «أَنَابُوا» : با توبه و استغفار به سوی خدا برگشتند . «الْبَشْرِي» : مژده . بشارت (نگا : بقره / 97 ، آل عمران / 126 ، یونس / 64) . «عِبَادِ» : بندگان من در اصل (عبادی) بوده و یاء حذف شده و کسره به جای آن است .

سوره زمر آیه 18

متن آیه :

الَّذِينَ يَسْتَمِعُونَ الْقَوْلَ فَيَتَّبِعُونَ أَحْسَنَهُ أُولَئِكَ الَّذِينَ هَدَاهُمُ اللَّهُ
وَأُولَئِكَ هُمُ أُولُوا الْأَلْبَابِ

ترجمه :

آن کسانی که به همه سخنان گوش فرا می‌دهند و از نیکوترین و زیباترین آنها پیروی می‌کنند. آنان کسانی‌اند که خدا هدایتشان بخشیده است، و ایشان واقعاً خردمندند .

توضیحات :

«الْقَوْلَ» : مراد هر گونه سخن و گفتاری است . چرا که این آیه بیانگر آزاداندیشی مسلمانان و انتخا بگری ایشان در مسائل مختلف است . به مؤمنان اجازه می‌دهد سخنان دیگران را مطالعه و بررسی کنند و اهل تحقیق باشند .

سوره زمر آیه 19

متن آیه :

أَفَمَنْ حَقَّ عَلَيْهِ كَلِمَةُ الْعَذَابِ أَفَأَنْتَ تُنقِذُ مِنَ النَّارِ

ترجمه :

آیا کسی که (به خاطر ارتکاب معاصی و اصرار بر ظلم و فساد، روح ایمان و تشخیص برای همیشه در او مرده است و وجودش یکپارچه وجود جهنمی شده است، و لذا) فرمان عذاب درباره او قطعی و محقق گشته است (تو می‌توانی وی را از عذاب برهانی؟) آیا تو می‌توانی کسی را نجات دهی که در آتش دوزخ قرار گرفته است؟

توضیحات :

«حَقَّ» : ثابت و واجب شده است . (نگا : اعراف / 30 ، حج / 18 ، ص / 14) . «كَلِمَةُ الْعَذَابِ» : فرمان عذاب (نگا : یونس / 33 و 96 ، نحل / 36) . «أَفَمَنْ» . .

. أَفَأَنْتَ . . . » : تکرار استفهام برای تأکید انکار و نفي است .
یعني اصلاً نمي تواني . « تُنْقِذُ » : نجات مي‌دهي و مي‌رهاني .

سوره زمر آیه 20

متن آیه :
لَكِنَّ الَّذِينَ اتَّفَوا رَبَّهُمْ لَهُمْ عُرفٌ مِّنْ فَوْقِهَا عُرفٌ مَّبْنِيَّةٌ تَجْرِي مِّنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَارُ وَعَدَّ اللَّهُ لَا يُخْلِفُ اللَّهُ الْأَمْعَادَ

ترجمه :

و اما کسانی که از (عذاب) پروردگارشان (خویشترن را) بپرهیزند ،
آنان (در بهشت برین جای دارند و) دارای قصرها و کاخهایی هستند که
بالای یکدیگر ساخته شده اند و در زیر آنها رودبارها جاری است . این
وعده را خدا می‌دهد و خدا خلاف وعده نمی‌کند .

توضیحات :

« عُرفٌ » : منازل برافراشته و خانه‌های سر به فلک کشیده . بالاخانه‌ها
و کاخها (نگا : فرقان / 75) . « مَبْنِيَّةٌ » : ساخته شده . ذکر این واژه
پس از (عُرفٌ) مراد حقیقت آن است . یعنی جنبه مجازی ندارد و بلکه
واقعاً وجود دارد . « وَعَدَّ » : مفعول مطلق فعل محذوف است و برای تأکید
مضمون جمله پیشین است . یعنی : وَعَدَّهُمُ اللَّهُ بِذَلِكَ وَعَدَّ . « الْأَمْعَادَ » : (نگا
: آل عمران / 9 ، انفال / 42 ، رعد / 31 ، سبأ / 30) .

سوره زمر آیه 21

متن آیه :
أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسَلَكَهُ يَنَابِيعٌ فِي الْأَرْضِ ثُمَّ يُخْرِجُ
بِهِ زَرْعاً مُّخْتَلِفاً أَلْوَانُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مَصْفَراً ثُمَّ يُجْعَلُهُ حِطَّاماً إِنْ فِي
ذَلِكَ لَذِكْرٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ

ترجمه :

(ای مخاطب !) مگر نمی بینی که خداوند از آسمان آب را می باراند و آن
را به آب انبارهای زیرزمینی زمین وارد و مستقر می‌گرداند ، و سپس
به وسیله آن انواع سبزه زارها و کشتزارها را با رنگهای گوناگون
می‌رویاند ، و آن‌گاه سبزه زارها و کشتزارها می‌بالند و لبریز از جوش و
خروش می‌شوند و بعداً آنها را پژمرده و زرد رنگ می‌بینی ، و آن وقت خدا
آنها را خشک و پریز می‌سازد ؟ واقعاً در این (چرخه آب و گیاه ، درس)
عبرت‌ی برای خردمندان است .

توضیحات :

« سَلَكَهُ » : آن را داخل و مستقر می‌گرداند (نگا : مدثر / 42 ، شعراء / 200 ،
مؤمنون / 27) . « يَنَابِيعٌ » : جمع ينبوع ، چشمه‌ها . مراد منبعها و آب
انبارهای زیرزمینی است . منصوب به نزع خافض است و دراصل چنین
است : فِي يَنَابِيعٍ . یا این که حال است و به معنی آبهای چهنده و
جوشنده از زمین است (نگا : روح المعانی) . « مُّخْتَلِفاً أَلْوَانُهُ » : در
رنگهای گوناگون . دارای انواع جوراجور . « يَهِيجُ » : از اضداد است و به دو

معني آمده است : خشك مي‌گردد . مي بالد و جوش و خروش پرمي‌دارد (نگا : نمونه . صفوة البيان . التفسير القرآني للقرآن) . « مصفراً » : زرد رنگ (نگا : روم / 51) . « حطاماً » : گياه خشك كيده و خرد و پير شده . « ذكري » : تذکر و بيدار باش . درس عبرت (نگا : انعام / 68 و 69 و 90 ، اعراف / 2 ، هود / 114 و 120) .

سوره زمر آيه 22

متن آيه :
 أَقَمَنَ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِإِسْلَامٍ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ مِّن رَّبِّهِ فَوَيْلٌ لِلْقَاسِيَةِ قُلُوبُهُمْ
 مِّن ذِكْرِ اللَّهِ أَوْلَيْكَ فِي ضَلَالٍ مَّيِّينَ

ترجمه :

آيا كسي كه خداوند سينه‌اش را براي پذيرش اسلام گشاده و فراخ ساخته است و داراي (بينشي روشن از) نور پروردگارش مي‌باشد (و در پرتو آن ، راه را از چاه تشخيص مي‌دهد ، همچون كسي است كه هدايت الهي در سايه اسلام پرتوي به دل او نيف كنده است و درو نش با ايمان تابان نشده است ؟ !) . واي بر كساني كه دلهاي سنگيني دارند و ياد خدا بدانها راه نمي‌يابد (و قرآن يزدان در آنها اثر نمي‌گذارد !) . آنان واقعاً به گمراهي و سرگشتگي آشكاري دچارند .

توضيحات :

« شَرَحَ صَدْرَهُ » : (نگا : انعام / 125 ، طه / 25) . « عَلَيَّ نُورٌ » : داراي نور هدايت است (نگا : مائده / 44 و 46 ، نور / 40 ، حديد / 28) . بينش روشن خدادادي . « أَقَمَنَ شَرَحَ ... » : جواب (مِّن) مجذوف است كه مفهوم از سياق سخن است و تقدير چنين است : أَقَمَنَ شَرَحَ اللَّهُ صَدْرَهُ لِإِسْلَامٍ فَهُوَ عَلَىٰ نُورٍ كَمَنْ هُوَ قَاسِي الْقَلْبِ لَا يَهْتَدِي نُورًا . (نگا : محمد / 14) . « ذِكْرُ اللَّهِ » : ياد خدا . قرآن خدا (نگا : آل عمران / 58 ، اعراف / 63 و 69 ، حجر / 6 و 9 ، نحل / 44) . « الْقَاسِيَةِ » : سخت و سنگين (نگا : مائده / 13 ، حج / 53) .

سوره زمر آيه 23

متن آيه :
 اللَّهُ نَزَلَ أَحْسَنَ الْحَدِيثِ كِتَابًا مُّتَشَابِهًا مَّثَانِيَةً تَقَشَعُ مِنْهُ جُلُودُ الَّذِينَ يَخِشُونَ رَبَّهُمْ ثُمَّ تَلِينُ جُلُودَهُمْ وَقَلُوبُهُمْ إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ ذَلِكِ هَدَىٰ اللَّهُ يَهْدِي بِهِ مَن يَشَاءُ وَمَن يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِن هَادٍ

ترجمه :

خداوند بهترين سخن را (به نام قرآن) فرو فرستاده است . كتابي را كه (از لحاظ كاربرد و گيرائي الفاظ ، و والائي و هم آوايي معاني ، در اعجاز) همگون و (مطالبتي چون مواظ و براهين و قصص ، و مسائل مقابل و مختلفي همانند : ايمان و كفر ، حق و باطل ، هدايت و ضلالت ، خير و شر ، حسنات و سيئات ، بهشت و دوزخ ، البته هر بار به شكلي تازه و به شيوه‌اي نو ، در آن) مكرر است . از (شنيدن آيات) آن لرزه بر اندام كساني مي‌افتد كه از پروردگار خود مي‌ترسند ، و از آن پس پوسته‌ايشان و دلهايشان (وهمه وجودشان) نرم و آماده پذيرش قرآن خدا

می‌گردد (و آن را تصدیق و بدان عمل می‌کنند) . این (کتاب مشتمل بر) رهنمود الهی است و خدا هر که را بخواهد در پرتو آن راهیاب می‌سازد ، و خدا هر که را گمراه سازد ، اصلاً راهنما و راهبری نخواهد داشت .

توضیحات :

« أَحْسَنَ الْحَدِيثِ » : زیباترین کلام و بهترین سخن . مراد قرآن است . « كِتَابًا » : بدل از (أَحْسَنَ) است . « مَثَلًا بِهَا » : همگون و همسان . مراد این است که جملگی قرآن از لحاظ لفظی و معنوی همگون در اعجاز است . در سراسر قرآن ، الفاظ به گونه زیبا و بجا به کار رفته‌اند ، و معانی بدون کمترین تناقض و تضاد استعمال شده‌اند . « مَثَانِي » : جمع مثنوی ، مکرر . مراد این است که احکام و مواعظ و قصص و غیره در موارد متعدد به شکل‌های متفاوت و صورتهای مختلفی تکرار شده‌اند تا خوب فهم و در مغزها جایگزین شوند . یا این که مثنوی به معنی دو تا و جفت یکدیگر است . یعنی مسائل و مطالب مقابل یکدیگر در قرآن آمده است که در هر دو بخش اعجاز قرآن پیدا و هویدا است . از قبیل : ایمان و کفر . حق و باطل ، هدایت و ضلالت ، خیر و شر ، حسنات و سیئات ، بیم و امید . « تَقْشَعِرُّ » : بر خود می‌لرزد . « تَلِينٌ » : نرم می‌گردد . می‌گراید . مراد رام و پذیرای قوانین و احکام قرآن شدن و تسلیم حقائق و معانی آن گشتن است . « ذَكَرَ اللَّهُ » : قرآن خدا (نگا : زمر / 22) .

سوره زمر آیه 24

متن آیه :

أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَقِيلَ لِلظَّالِمِينَ ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ

ترجمه :

آیا کسی که عذاب بد (و سوزناک دوزخ) را در روز قیامت با چهره و صورت از خود دور می‌سازد (زیرا دست و پای وی در غل و زنجیر است ، همانند کسی است که در آن روز در نهایت امنیت و خوشی بسر می‌برد ؟ در آن روز) به ظالمان گفته می‌شود : بچشید (کیفر) کارهایی را که کرده‌اید .

توضیحات :

« أَفَمَنْ يَتَّقِي . . . » : هنگامی که خطری متوجه صورت می‌شود ، انسان دست و بازو و سایر اعضای پیکر خود را سپر آن قرار می‌دهد تا چهره را از خطر مصون کند . اما در دوزخ ، حال دوزخیان به گونه‌ای است که باید با صورت از خود دفاع کنند . چرا که دست و پای دوزخیان در غل و زنجیر است (نگا : یس / 8 ، انسان / 4) . جواب (مَنْ) محذوف است و تقدیر چنین است : أَفَمَنْ يَتَّقِي بِوَجْهِهِ سُوءَ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ كَمَنْ هُوَ آمِنٌ مِنْ كُلِّ مَكْرُوهٍ ، وَ مَتَّعْنَاهُ فِي الْجَنَّةِ . « ذُوقُوا مَا كُنتُمْ تَكْسِبُونَ » : (نگا : عنکبوت / 55) .

سوره زمر آیه 25

متن آیه :

كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَآتَاهُمُ الْعَذَابُ مِنْ حَيْثُ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :

(ستمگران تصور نکند فقط در آخرت دچار عذاب می‌گردند و در این جهان در امان می‌مانند) کسانی که قبل از ایشان بوده اند (و پیغمبران ما را) تکذیب کرده اند ، عذاب (الهی به گونه ای و) از جایی دامانشان را گرفته است که (انتظارش را نداشته و) بدان پی نبرده اند .

توضیحات :

« مِنْ قَبْلِهِمْ... » : پیش از این کافران و مشرکان فعلی . « مِنْ حَيْثُ » : از جایی که .

سوره زمر آیه 26

متن آیه :

فَأَذِاقَهُمُ اللَّهُ الْخِزْيَ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْعَذَابُ الْآخِرَةَ أَلْكَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

خداوند خواری و رسوائی را در زندگی دنیا بدیشان چشانده است ، و قطعاً عذاب آخرت (آنان از عذاب ذلت و پستی همین جهان ایشان ، بسیار سخت تر و) بزرگتر است اگر بدانند (و اهل سنجش و بینش باشند) .

توضیحات :

« الْخِزْيَ » : خواری و پستی . رسوائی و بدنامی (نگا : بقره / 85 و 114 ، مائده / 33 و 41) . « أَلْكَرُ » : بزرگتر . مراد سخت تر و شدیدتر و دردناکتر است .

سوره زمر آیه 27

متن آیه :

وَلَقَدْ صَرَّبْنَا لِلنَّاسِ فِي هَذَا الْقُرْآنِ مِنْ كُلِّ مَثَلٍ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :

ما در این قرآن برای مردمان هر نوع مثلی را (که برای رهنمود و بیداری ایشان مفید باشد) بیان داشته ایم ، تا این که آنان پند گیرند و هوشیار گردند .

توضیحات :

« مِنْ كُلِّ مَثَلٍ » : هر نوع مثلی که مفید بوده و برای عبرت و هدایت لازم باشد .

سوره زمر آیه 28

متن آیه :

فَرَأَى عَرَبِيًّا غَيْرَ ذِي عِوَجٍ لَعَلَّهُمْ يَتَّقُونَ

ترجمه :

قرآن فصیحی که به زبان عربی (نازل شده) است و خالی از هر گونه کژی (ظاهری) و نادرستی (معنوی) است ؛ شاید که ایشان پرهیزگاری پیشه کنند (و در پرتو فهم قرآن ، خویشتن را از خواری دنیا و عذاب سخت آخرت برها نند و به دوردارند) .

توضیحات :

« قَرَأَ اَنَا عَرَبِيًّا » : قرآنی که به زبان عربی است . قرآنی که فصیح و رسا است . (قَرَأَ اَنَا) حال مؤکده (الْقِرَاءَانِ) است . واژه (عَرَبِيًّا) به معنی عربی یا فصیح است . « عَوْجٌ » : کژی و نادرستی . مراد این است که قرآن هم از لحاظ قوا زین دستوری ، و هم از نظر محتوا و معانی ، نقص و عیبی ندارد (نگا : کهف / 1) .

سوره زمر آیه 29

متن آیه :

ضَرَبَ اللّٰهُ مَثَلًا رَّجُلًا فِيهِ شُرَكَاءٌ مُّتَشَاكِسُونَ وَرَجُلًا سَلَمًا لِّرَجُلٍ هَلْ يَسْتَوِيَانِ مَثَلًا الْحَمْدُ لِلّٰهِ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

خداوند مثالی زده است : مردی را که برده شریکانی است که پیوسته درباره او به مشاجره و منازعه مشغولند (و هر کدام او را به کاری دستور می‌دهد و او در میان دستورهای ضد و نقیض ایشان سرگردان و ویلان است) ، و مردی را که تنها تسلیم یک نفر است (و تحت سرپرستی او خط و برنامه‌اش مشخص است و لذا سرگردان و چیران در میان این و آن نیست) . آیا این دو (برده که نمونه مشرک و موحدند) برابر و یکسا نند ؟ (هرگز) . حمد و سپاس تنها خدا را سزا است (نه بتها و انبازها و معبودهای دروغین را) و لیکن بیشتر آنان نمی‌دانند (و این حقیقت را فراموش کرده اند) .

توضیحات :

« رَجُلًا » : بدل از (مَثَلًا) است . « مُتَشَاكِسُونَ » : افراد درگیر جنگ و نزاع . کشمکش کنندگان . « سَلَمًا » : خالص . دربست . مراد این است که چنین برده‌ای بر کنار از دعوا و گیر و دار اربابان متفرق است و دربست متعلق به کسی است . « مَثَلًا رَجُلًا » : کنایه از مشرک است . یعنی شخص مشرک با پرستش معبودهای متعدّد ، سرگردان و ویلان و بی پناه و بی نوا است . « رَجُلًا سَلَمًا » : کنایه از موحد و یکتاپرست است . یعنی مؤمن یکتاپرست دارای پناهگاه معین و راه و مقصد روشن است . « اَكْثَرُهُمْ » : بیشتر آنان . مراد همه آنان ، یعنی مشرکان است .

سوره زمر آیه 30

متن آیه :

اِنَّكَ مَيِّتٌ وَاِنَّهُمْ مَّيِّتُونَ

ترجمه :

(ای محمد! مرگ از مسائلی است که همه انسانها در آن یکسانند، و شترتی است که بر در خانه همه کس می‌خواهد. لذا) تو هم می‌میری، و همه آنان می‌میرند (و سرانجام نیک و خوش و جاویدان از آن پرهیزگاران است).

توضیحات: « إِنَّكَ مَيِّتٌ »: تو خواهی مرد. ضمیر (ك) به پیغمبر خدا، محمد مصطفی، برمی‌گردد، و عمومیت قانون مرگ را نسبت به همه انسانها روشن می‌سازد.

سوره زمر آیه 31

مَتْنِ آيَةٍ: تَمَّ إِنَّكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ عِنْدَ رَبِّكُمْ تَخْتَصِمُونَ

ترجمه:

سپس شماروز قیامت نزد پروردگارتان به نزاع و کشمکش می‌پردازید (و خدا در میان نتان داوری می‌کند و حق هر کسی را به کف دستش می‌نهد).

توضیحات:

« تَخْتَصِمُونَ »: منازعه و مجادله می‌کنید. مراد دادگاهی همه انسانها در قیامت است. انبیاء بیان می‌فرمایند که رسالت خود را به جای آورده و تبلیغ خود را کرده‌اند. برخی از مردم این کار را انکار می‌کنند. مظلوم ظالمرأ، و زبردست بالادست را به داوری می‌کشاند (نگاه: بقره / 166 و 167، احزاب / 967 و 68، صافات / 27 - 33 و 50 - 61).

سوره زمر آیه 32

مَتْنِ آيَةٍ: قَمِنَ أَطْلَمُ مِمَّنْ كَذَبَ عَلَى اللَّهِ وَكَذَّبَ بِالصِّدْقِ إِذْ جَاءَهُ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْكَافِرِينَ

ترجمه:

چه کسی ستمکارتر از کسی است که بر خدا دروغ می‌بندد، و حقیقت و صداقت را که (توسط پیغمبران) بدو رسیده است (بدون کمترین پژوهش و اندیشه‌ای) تکذیب می‌کند؟ آیا منزل و مأوای کافران در دوزخ نخواهد بود؟ (پس بگذار هر چه می‌خواهند بگویند و بکنند، تا بدانجا می‌رسند).

توضیحات:

« الصِّدْقِ »: حقیقت و صداقت. « مَثْوًى »: جایگاه. اقامتگاه (نگاه: آل عمران / 151، نحل / 29، عنکبوت / 68).

سوره زمر آیه 33

مَتْنِ آيَةٍ: وَالَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ وَصَدَّقَ بِهِ أُولَئِكَ هُمُ الْمُتَّقُونَ

ترجمه :

کسانی که حقیقت و صداقت را با خود آورده اند (وا از سوی خدا به مردمان ابلاغ کرده اند که پیغمبرانند) و کسانی که حقیقت و صداقت را باور داشته اند (و برابر آن رفته اند که مؤمنانند) آنان پرهیزگاران واقعی هستند .

توضیحات :

«الَّذِي جَاءَ بِالصِّدْقِ» : مراد پیغمبران به طور عام، و پیغمبر اسلام به طور خاص است . «صَدَقَ بِهِ» : مراد مؤمنان و پیروان جمیگی پیغمبران به طور عام، و مؤمنان و پیروان پیغمبر اسلام به طور خاص است .

سوره زمر آیه 34

متن آیه :

لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ جَزَاءُ الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

هر چه بخواهند برایشان در پیشگاه پروردگارشان آماده است . این ، پاداش نیکوکاران است . (آنان که عقیده نیک و کردار نیک دارند) .

توضیحات :

« مَا يَشَاءُونَ » : هر چه بخواهند و آنچه طلب کنند (نگا : فرقان / 16) .

سوره زمر آیه 35

متن آیه :

لِيُكَفِّرَ اللَّهُ عَنْهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي عَمِلُوا وَيَجْزِيَهُمْ أَجْرَهُمْ بِأَحْسَنِ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

خداوند (چنین تفضلی در حق ایشان می فرماید) تا بدترین کارهای ایشان را (چه برسد به لغزشهای ناچیزشان بزداید و) ببخشد ، و آنان را برابر نیکوترین کارهایشان پاداش عطاء نماید .

توضیحات :

« لِيُكَفِّرَ » : تا محو کند و بزداید . تا صرف نظر کند و ببخشد . متعلق به (لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ) است . « أَسْوَأَ الَّذِي . . . » : مراد این است که خداوند بدترین گناهان بندگان متقی را از قبیل کفر قبل از ایمان می بخشد . معلوم است وقتی که بدترین چیز بخشوده شود ، بد و ناچیز بیش از آن بخشوده می گردد . به عبارت دیگر ، وقتی که کبائر بخشیده شود ، صغائر قطعاً مورد عفو قرار می گیرد . یا این که (أَسْوَأَ) در اینجا معنی تفضیل ندارد و در معنی (سوء) یعنی بد به کار رفته است . یعنی خداوند بدیها را می بخشد . « أَحْسَنَ الَّذِي . . . » : برابر نیکوترین چیزی که کرده اند . یعنی خداوند خوبها و خوبترهای اعمال متقیان را خوبترین به شمار می آورد و پاداش نامحدود

عطاء مي فرمايد . يا اين كه (أَحْسَنَ) معني تفضيلي ندارد و در معني (حَسَنَ) است . يعني کارهاي نيكو .

سوره زمر آيه 36

مِثْنِ آيَةٍ :
أَلَيْسَ اللَّهُ بِكَافٍ عَبْدَهُ وَيُخَوِّفُونَكَ بِالَّذِينَ مِنْ دُونِهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ

ترجمه :

آيا خداوند براي (حفاظت و حمايت از) بنده اش كافي نيست ؟ آنان تو را از كساني جز خدا مي ترسانند . (مگر بتها و معبودهاي دروغين و عداوت كافران و دشمنان و طوفان حوادث زمان ، مي توانند كمترين زياني به كسي برسانند كه خدا پشتت پيچان او است ؟) . هر كس را خدا گمراه كند ، راه نما و رهبري نخواهد داشت .

توضيحات :

« كافي » : كافي و بسنده .

سوره زمر آيه 37

مِثْنِ آيَةٍ :
وَمَنْ يَهْدِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ مُضِلٍّ أَلَيْسَ اللَّهُ بِعَزِيزٍ ذِي انْتِقَامٍ

ترجمه :

و هر كس را خدا ره نمود كند ، هيچ گمراه كنده اي نخواهد داشت . مگر خدا چيره انتقام گيرنده نيست ؟ (پس اي مؤمنان ! تكيه بر لطف خدا كنيد و از انبوه دشمنان نهراسيد و از كمپي همراهان باك مداريد) .

توضيحات :

« أَلَيْسَ اللَّهُ » : (أ) همزه استفهام انكاري و براي نفي است . (لَيْسَ) هم براي نفي است . نفي نفي مثبت ميگردد . يعني : قطعاً خدا چنين است .

سوره زمر آيه 38

مِثْنِ آيَةٍ :
وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَيَقُولُنَّ اللَّهُ قُلْ أَفَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ إِنْ أَرَادَنِيَ اللَّهُ بِضُرٍّ هَلْ هُنَّ كَاشِفَاتُ ضُرِّهِ أَوْ أَرَادَنِي بِرَحْمَةٍ هَلْ هُنَّ مُمْسِكَاتُ رَحْمَتِهِ قُلْ حَسْبِيَ اللَّهُ عَلَيْهِ يَتَوَكَّلُ الْمُتَوَكِّلُونَ

ترجمه :

اگر از مشرکان بپرسی چه کسی آسمانها و زمین را آفریده است ؟ خواهند گفت : خدا . بگو : آيا چيزهائي را كه بجز خدا به فریاد مي خوانيد چنين مي بينيد كه اگر خدا بخواهد زيان و گزندی به من برساند ، آنها بتوانند آن زيان و گزند خدا وندي را برطرف سازند ؟ و يا اگر خدا بخواهد لطف و مرحمتي در حق من روا دارد ، آنها بتوانند جلو لطف

و مرحمتش را بگیرند و آن را باز دارند ؟ بگو : خدا مرا بس است . تو گل
کنندگان تنها بر او تکیه و توکل می کنند و بس .

توضیحات :
« لَئِن سَأَلْتَهُمْ . . . » : قرآن مردمان را به داوری عقیل و حکم وجدان و ندای
فطرت می برد ، تا ایشان را متوجه کند که « خالقیّت » و « قدرت بر سود و
زیان » متعلق به ذات پاک یزدان است و بس . دیگران نه خالقند و نه
مالک سود و زیان . « کاشیفات » : برطرف کنندگان و از میان بردارندگان .

سوره زمر آیه 39

متن آیه :
قُلْ يَا قَوْمِ اعْمَلُوا عَلَىٰ مَكَامَاتِكُمْ إِنِّي عَامِلٌ فَسَوْفَ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

بگو : ای قوم من ! شما بر موضع خود با شید و هر چه در توان دارید انجام
دهید ، من نیز در راه خود ثابت قدم هستم و به وظیفه خود عمل
می کنم ، اما خواهید دانست .

توضیحات :

« عَلَي مَكَامَاتِكُمْ » : (نگا : انعام / 135 ، هود / 93 و 121 ، یس / 67) .

سوره زمر آیه 40

متن آیه :
مَنْ يَأْتِيهِ عَذَابٌ يُخْزِيهِ وَيَحِلُّ عَلَيْهِ عَذَابٌ مُّقِيمٌ

ترجمه :

(خواهد دانست که) چه کسی عذاب خوار کننده (دنیا) به سراغ او
خواهد آمد و خوار و رسوایش خواهد کرد ، و (به دنیا) عذاب جاویدان (
آخرت) گریبانگیرش می گردد .

توضیحات :

« يَخْزِيهِ » : خوار و رسوایش می کند . « قِيمٌ » : درم ازدهش می سازد . « يَحِلُّ »
: در می رسد . وارد می گردد . « مَقِيمٌ » : ماندگار . جاویدان .

سوره زمر آیه 41

متن آیه :
إِنَّا أَنْزَلْنَا عَلَيْكَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ فَمَنِ اهْتَدَىٰ فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ ضَلَّ
فَلِنَا مَا يَصِلُ عَلَيْهَا وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِرُكِيْلٍ

ترجمه :

ما کتاب (قرآن) را که مشتمل بر حق و حقیقت است بر تو نازل
کرده ایم تا آن را به مردمان برسانی . هر کس (از آن درس بگیرد و)
هدایت پذیرد ، به نفع خود او است ، و هر کس (از آن دوری گزیند و)
گمراه گردد ، به زیان خود سرگردان و ویلان شود (وظیفه تو تنها ابلاغ و

انذار است) و تو مواظب و مراقب ایشان نمي باشي (تا اعمالشان را بپائي و افعالشان را زير نظر بداري).

توضیحات :

« لِمَنَاسٍ » : براي مردم . براي ابلاغ به مردم . « بِالْحَقِّ » : مشتمل بر حق و حقيقت است و باطل بدان راه ندارد . « يَضِلُّ عَلَيْهَا » : به زبان خود گمراه ميگردد . « وَ كَيْلٍ » : (نگا : انعام / 66 و 102 و 107 ، يونس / 108 ، هود / 12 ، يوسف / 66 ، قصص / 28) .

سوره زمر آيه 42

متن آيه :

اللَّهُ يَتَّوَفَّى الْأَنْفُسَ حِينَ مَوْتِهَا وَالَّتِي لَمْ تَمُتْ فِي مَنَامِهَا فَيُمْسِكُ الَّتِي قَضَىٰ عَلَيْهَا الْمَوْتَ وَيُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ فِي ذَٰلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

ترجمه :

خداوند ارواح را به هنگام مرگ انسانها و در وقت خواب انسانها برمي گيرد . ارواح كسانى را كه فرمان مرگ آنان را صادر کرده است نگاه مي‌دارد، و ارواح ديگري را (كه هنوز صاحبانشان اجلشان فرا نرسیده به تن) باز مي‌گرداند تا سرآمد معيني (و وقت مشخصي كه پايان عمر است) . در اين مسأله (خواب و بيداري كه همسان مردن و زنده شدن است) نشانه‌هاي روشني (از مبدأ و معاد و قدرت خدا و ضعف انسانها) براي انديشمندان است .

توضیحات :

« يَتَّوَفَّى » : كاملاً دريافت مي‌دارد . به تمام و كمال قبض مي‌كند و برمي گيرد . « الْأَنْفُسَ » : ارواح . « مَوْتِهَا » : مراد مرگ اجسام است . « يُمْسِكُ الَّتِي . . . » : اشاره به حالت مرگ است كه موت كبري است و در آن روحها با بدنها به طور كامل قطع رابطه مي‌كنند و براي هميشه به عالم ارواح مي‌روند . « يُرْسِلُ الْأُخْرَىٰ » : اشاره به حالت خواب يا موت صغري است كه چهره ضعيفي از مرگ است و روحها با بدنها به طور ناقص قطع ارتباط مي‌كنند . يا مي‌توان گفت : ارواح ميان عالم روحاني و دنياي جسماني در جولان و نوسانند . « أَجَلٍ مُّسَمًّى » : مراد پايان عمر انسانها است . يا داوري : از اين آيه استفاده مي‌شود كه : 1 - انسان تركيبي از روح و جسم است - 2 - روح موجودي جدا از جسم است و هنگامي كه با آن رابطه پيدا كند نشانه حيات پديدار مي‌گردد - 3 - انسان به هنگام خواب در آستانه مرگ قرار مي‌گيرد (نگا : انعام / 60) . عبدالكريم خطيب معتقد است كه (نفس) در قرآن ، نه روح است و نه جسم . بلكه انسانيت انسان ، يا انسان معنوي است (نگا : التفسير القرآني للمقرآن) .

سوره زمر آيه 43

متن آيه :

أَمْ اتَّخَذُوا مِنَ اللَّهِ شُفَعَاءَ قُلُ أُولَٰئِكَ مَا كَانُوا لَ يَمْلِكُونَ شَيْئًا وَلَا يَعْقِلُونَ

ترجمه :

بلکه آنان بدون رضایت و اجازه خداوند میان جبهائی را برگزیده اند (تا به گمان ایشان میان آنان و خداوند سبحان، در برآوردن نیاز مندیهای این جهان و دفع عذاب آن جهان، واسطه گردند.) بگو : آیا (چنین چیزهائی را میانجی و متصرف در امور می دانید) هر چند که کاری اصلاً از دست ایشان ساخته نبوده و فهم و شعوری نداشته باشند ؟

توضیحات :

« مِنْ دُونِ اللَّهِ » : بدون رضایت خدا. بدون اجازه خدا (نگا : روح المعانی).

سوره زمر آیه 44

متن آیه :

قُلْ لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعاً لَّهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ ثُمَّ إِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

بگو : هرگونه میانجیگری از آن خداست (و کسی نمی تواند کمترین میانجیگری بکند، مگر این که : کسی که برای او میانجیگری می شود مورد رضایت خدا بوده، و به شخص میانجی هم اجازه این کار داده شود، و شفاعت هم حسنه باشد). مالکیت و حاکمیت آسمانها و زمین از آن خدا است. (پس در این جهان کاری از دست کسی بر نمی آید). بعد (هم در آخرت که روز جزا و سزا است) به سوی خدا برگردانده می شوید (و کسی دارای کوچکترین اختیار و توانی نیست تا برای شما کاری بکند).

توضیحات :

« لِلَّهِ الشَّفَاعَةُ جَمِيعاً » : هر چه شفاعت است از آن خداست. شفاعت و قتی میسر است که خدا به شفاعت کننده اجازه دهد (نگا : بقره / 255 ، یونس / 3 ، طه / 109) و از شفاعت شده خوشنود گردد (نگا : انبیاء / 28) و خود شفاعت، پسندیده و درست باشد (نگا : نساء / 85 ، زخرف / 86).

سوره زمر آیه 45

متن آیه :

وَإِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ اشْمَأَزَّتْ قُلُوبُ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ وَإِذَا ذُكِرَ الَّذِينَ مِنْ دُونِهِ إِذَا هُمْ يَسْتَبْشِرُونَ

ترجمه :

هنگامی که خداوند به یگانگی یاد می شود، کسانی که به آخرت ایمان ندارند، دلهايشان می گیرد و بیزار (از یکتا پرستی) می گردد، اما هنگامی که از معبودهائی جز خدا سخن به میان می آید، به ناگاه شاد و خوشحال می شوند !

توضیحات :

« إِذَا ذُكِرَ اللَّهُ وَحْدَهُ . . . » : (نگا : اسراء / 46). « إِشْمَأَزَّتْ » : گرفته و بیزار گردید. به هم آمد. « يَسْتَبْشِرُونَ » : شاد و مسرور می گردند. یا دأوری : هم اکنون انسانهائی هستند که از شنیدن نام خدا، شور و

شوقی از ایشان دیده نمی‌شود، ولی به محض به میان آمدن نام بنده‌ای از بندگان خدا هیاهو و نعره‌ها سر می‌دهند و غرق سرور می‌شوند و چه بسا به حالت جذبه می‌افتند و سرودگوییان به دست افشانی و پایکوبی می‌پردازند. و گاهی در مقابل قطعه سنگی و چوبی و یا انسانی بیسواد و بی‌خبر از قرآن و فقه و شریعت زانومی زنند!

سوره زمر آیه 46

متن آیه :
 قُلِ اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِي مَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ

ترجمه :

بگو : خداوندا ! ای هستی بخش آسمانها و زمین ! ای آگاه از نهان و آشکار ! این توئی که در میان بندگان راجع بدانچه در آن اختلاف دارند داوری می‌کنی . (من آئین توحیدی را به این کج اندیشان رساندم . در قیامت تو خوددانی و گمراهان) .

توضیحات :

« اللَّهُمَّ » : (نگا : آل عمران / 26 ، مائده / 114 ، انفال / 32 ، یونس / 10) .
 « فَاطِرَ » : (نگا : انعام / 14 ، یوسف / 101 ، ابراهیم / 10 ، فاطر / 1) منادا یا صفت (اللَّهُمَّ) است .

سوره زمر آیه 47

متن آیه :
 وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعًا وَمِثْلَهُ مَعَهُ لَآتَوْا بِهِ مِنْ سُوءِ الْعَذَابِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَبَدَأَ لَهُمْ مِنَ اللَّهِ مَا لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ

ترجمه :

اگرستمکاران (مشرک) تمام چیزهایی که در زمین است و هم چندان آن مال ایشان باشد ، حاضر خواهند بود همه آنها را در برابرهایی خود از عذاب شدید روز قیامت بپردازند . . . و از جانب خدا چیزی (از شکنجه و عذاب) برای ایشان جلوه‌گر و پدیدار می‌شود که گمانش نمی‌کردند (و به فکرشان هم نمی‌رسید) .

توضیحات :

« وَلَوْ أَنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا . . . » : (نگا : رعد / 18 ، آل عمران / 91 ، یونس / 54) .
 « بَدَأَ » : ظاهر گردید . نمایان شد . « لَمْ يَكُونُوا يَحْتَسِبُونَ » : گمان نمی‌کردند .

سوره زمر آیه 48

متن آیه :
 وَبَدَأَ لَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه :

(در آن روز) اعمال زشتی را که (درد نیا) انجام می‌داده اند برای ایشان نمایان و آشکار می‌گردد (و کیفر بدیها را می بینند) و آنچه را که (در دنیا) به باد تمسخر می‌گرفته اند آنان را در بر می‌گیرد .

توضیحات :

« حَاقٍ بِهِمْ » : ایشان را احاطه می کند . آنان را در بر می‌گیرد « مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَكْبِرُونَ » : (نگا : انعام / 10 ، هود / 8 ، نحل / 34 ، انبیاء / 41) .

سوره زمر آیه 49

متن آیه :

وَإِذَا مَسَّ الْإِنْسَانَ ضُرٌّ دَعَانَا ثُمَّ إِذَا خَوَّلْنَاهُ نِعْمَةً مِنَّا قَالَ إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ بَلْ هِيَ فِتْنَةٌ وَلَٰكِن أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

هنگامی که به انسان گزند و آزار و زیان و ضرری برسد ، ما را به فریاد می‌خواند ، و هنگامی که از سوی خود نعمتی بدو عطاء می‌کنیم ، خواهد گفت : این نعمت در پرتو آگاهی و کاردانیم به من داده شده است . چنین نیست ؛ بلکه این نعمت وسیله آزمایش است ، ولیکن بیشتر مردم (این مسأله را) نمی‌دانند .

توضیحات :

« خَوَّلْنَاهُ » : (نگا : انعام / 94 ، زمر / 8) . « إِنَّمَا أُوتِيتُهُ عَلَىٰ عِلْمٍ » : این نعمت را بر اثر فرزاندگی و در پرتو دانش و کاردانی به دست آورده‌ام . « فِتْنَةٌ » : امتحان . آزمایش .

سوره زمر آیه 50

متن آیه :

قَدْ قَالُوا الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ

ترجمه :

این سخن را کسانی هم گفته اند که پیش از ایشان می‌زیسته اند . اما چیزهایی را که به دست آوردند بدیشان سودی نبخشید (و آنان را از عذاب مارها نساخت و دیدند آنچه را که می‌بایست ببینند) .

توضیحات :

« قَدْ قَالَهَا . . . » : ضمیر (ها) به (مَقَالَةٌ) باز می‌گردد که از جمله سابق است . « الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ » : (نگا : قصص / 78) . « مَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ » : (نگا : حجر / 84 ، شعراء / 207) .

سوره زمر آیه 51

متن آیه :

فَأَصَابَهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَالَّذِينَ ظَلَمُوا مِن هَٰؤُلَاءِ سَيَّسِبُهُمْ سَيِّئَاتُ مَا كَسَبُوا وَمَا هُمْ بِمَعْرُوفِينَ

ترجمه :

پس بدیهای اعمال خود را دیدند (و کیفر کارهای زشتشان را چشیدند) و از اینان هم کسانی که ستم می کنند (و کفر و شرک میورزند) بدیهای اعمالشان (و کیفر کردار ناپاکشان) گریبانگیرشان خواهد گردید و هرگز نمی توانند (از چنگال عذاب الهی بگریزند و خدای را) ناتوان کنند .

توضیحات :

« مع زین » : (نگا : توبه / 2 و 3 ، انعام / 134 ، یونس / 53) .

سوره زمر آیه 52

متن آیه :

أُولَئِكَ يَعْلَمُونَ أَنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

مگر ندانسته اند که خداوند روزی را برای هر کس که خود بخواهد گسترده و فراخ یا تنگی و کم می گرداند ؟ واقعاً در این (افزایش و کاهش نعمت) نشانه های مهمی برای مؤمنان است (این که مواظب باشند مسبب الاسباب را فراموش نکنند و تنها به اسباب چشم ندوزند) .

توضیحات :

« إِنَّ اللَّهَ يَبْسُطُ الرِّزْقَ وَيَقْدِرُ... » : (نگا : رعد / 26 ، اسراء / 30 ، قصص / 82 ، عنکبوت / 62) .

سوره زمر آیه 53

متن آیه :

قُلْ يَا عِبَادِيَ الَّذِينَ أَسْرَفُوا عَلَىٰ أَنفُسِهِمْ لَا تَقْنَطُوا مِن رَّحْمَةِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا إِنَّهُ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

(از قول خدا به مردمان) بگو : ای بندگانم ! ای آنان که در معاصی زیاده روی هم کرده اید ! از لطف و مرحمت خدا مأیوس و ناامید نگردید . قطعاً خداوند همه گناهان را می آمرزد . چرا که او بسیار آمرزگار و بس مهربان است .

توضیحات :

« إِنَّ اللَّهَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ جَمِيعًا » : مراد این است که درهای غفران به روی همه بندگان بدون استثناء گشوده است مشروط به این که مفاهمیم دو آیه بعدی در نظر گرفته شود : الف - دست کشیدن از گناه و برگشتن به سوی درگاه خدا . (اَنِيبُوا إِلَيَّ...) . ب - تسلیم فرمان خدا شدن . (اَسْلِمُوا لَهُ...) . ج - پیروی در گرفتار و کردار از احکام و قوانین الهی . (اَتَّبِعُوا أَحْسَنَ مَا...) . کسانی که وعده غفران را در آیه فوق مشروط به شرائطی نمی دانند ، و کسانی که آن را مقید به اموری می دانند ، فقط گرفتار

نزاع لفظي هستند. چرا که توبه و برگشت به سوی خدا تنها با کلمات نیست و بلکه نشانه توبه، یعنی تغییر مسیر، ترک سیئات و انجام حسنات است. این هم مقبول همگان است.

سوره زمر آیه 54

متن آیه :
وَ أٰزِيْبُوْا اِلٰى رَبِّكُمْ وَاَسْلِمُوْا لَهٗ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَّآ تَيٰكُمُ الْعَذَابُ ثُمَّ لَا تُنصِرُوْنَ

ترجمه :

و به سوی پروردگار خود برگردید (و با ترک سیئات و انجام حسنات به سوی آفریدگارتان تغییر مسیر دهید) و تسلیم او شوید (و خاضعانه و خاشعانه از اوامرش فرمانبرداری کنید) پیش از این که عذاب (خانه برانداز و ریشه کن کننده دنیوی و سخت و دردناک و سرمدی اخروی) ناگهان به سوی شما تاخت آرد و دیگر کمک و یاری نشوید (و کسی نتواند شما را از عذاب خدا برهاند).

توضیحات :

« اٰزِيْبُوْا » : برگردید و توبه کنید . « اَسْلِمُوْا » : خالصانه و خاشعانه تسلیم فرمان خدا شوید (نگا : بقره / 131 ، حج / 34).

سوره زمر آیه 55

متن آیه :
وَ اَتَّبِعُوْا اَحْسَنَ مَا اُنزِلَ اِلَيْكُمْ مِنْ رَبِّكُمْ مِنْ قَبْلِ اَنْ يَّآ تَيٰكُمُ الْعَذَابُ بَغْتَةً وَاَنْتُمْ لَا تَشْعُرُوْنَ

ترجمه :

و از زیباترین و بهترین چیزی که از سوی پروردگارتان برای شما فرو فرستاده شده است (که قرآن است) پیروی کنید پیش از این که عذاب (دنیوی یا اخروی) ناگهان به سوی شما تاخت آرد، درحالی که شما بی خبر باشید .

توضیحات :

« اَتَّبِعُوْا » : پیروی کنید . « اَحْسَنَ مَا اُنزِلَ اِلَيْكُمْ » : زیباترین و بهترین چیزی که برای شما انسانها نازل شده است . مراد قرآن است (نگا : زمر / 23).

سوره زمر آیه 56

متن آیه :
اَنْ تَقُوْلَ نَفْسٌ يَا حَسْرَتَىٰ عَلٰى مَا فَرَّطْتُ فِي جَنبِ اللّٰهِ وَاِنْ كُنْتُ لَمِنَ السّٰخِرِيْنَ

ترجمه :

(به درگاه خدا برگردید و تسلیم فرمان او شوید و از تعالیم وی پیروی

کنید تا روز قیامت) کسی نگوید: دردا و حسرتا! چه کوتاهیها که در حق (طاعت و عبادت) خدا کرده‌ام. دریغا و فسوسا! من از زمره مسخره کنندگان (آئین یزدانی) بوده‌ام. (وای بر من! سرمایه وجودم را با خت‌هم‌و‌گ‌ر فتار خشم خدا شده‌ام!).

توضیحات:

«أَنْ تَقُولَ»: تا نگوید. مبدا که بگوید. مفعول له است برای (أَنْ يَبُوءَ وَ أَسْلِمُوا وِ إِيْعُوا) یا برای مضاف مقدری همچون: كَرَاهَةً، مَخَافَةً. «يَا حَسْرَتًا»: دردا و حسرتا! دریغا و فسوسا «فَرَطْتُ»: کوتاهی کردم. سهل‌انگاری نمودم. «جَنِبَ اللَّهُ»: سویی خدا. ناحیه خدا. مراد (در حق خدا) است و منظور از آن، تمام کارهایی است که فرمان انجام یا ترك آنها از ناحیه خدا صادر می‌شود. «وَ إِنْ كُنْتُ...»: حرفی (إِنْ) مخفف از مثقله است، و جمله حال است. در معنی چنین است: فَرَطْتُ وَ أَنَا سَاخِرٌ. (نگا: کشف).

سوره زمر آیه 57

متن آیه: أَوْ تَقُولَ لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي لَكُنْتُ مِنَ الْمُتَّقِينَ

ترجمه:

یا این که نگوید: اگر خداوند راهنمایم می‌کرد از زمره پرهیزگاران می‌شدم (وهم‌ا‌کنون‌همچون‌ایشان‌در‌بهشت‌بسر‌می‌بردم. اما دیگر گذشت)

توضیحات:

«لَوْ أَنَّ اللَّهَ هَدَانِي»: بیان چنین عباراتی به خاطر تحبیر و تحسّر است و اظهار ندامت بر گذشته است (نگا: ابراهیم / 21). یا این که چنان که قرطبی می‌گوید: سخن حقی است و مراد باطل است (نگا: انعام / 148).

سوره زمر آیه 58

متن آیه: أَوْ تَقُولَ حِينَ تَرَى الْعَذَابَ لَوْ أَنَّ لِي كَرَّةً فَأَكُونَ مِنَ الْمُحْسِرِينَ

ترجمه:

یا این که - بدان‌گاه‌که‌عذاب‌را‌مشاهده‌می‌کند- نگوید: کاشکی بازگشتی به دنیا برایم میسر می‌بود تا از زمره نیکوکاران گردم!

توضیحات:

«كَرَّةً»: رجعت و بازگشت به دنیا (نگا: شعراء / 102).

سوره زمر آیه 59

متن آیه: بَلَىٰ قَدْ جَاءَ تِلْكَ آيَاتِي فَكَذَّبْتَ بِهَا وَاسْتَكْبَرْتَ وَكُنْتَ مِنَ الْكَاذِبِينَ

ترجمه :

آری! (ای پشیمان!) آیه‌های من (که در بر گیرنده تعالیم من بود، توسط پیام آورانم) به تو رسید، ولی آنها را تکذیب کردی و تکبر نمودی و از زمره کافران گشتی. (مقصر اصلی خودت هستی و خود کرده را چاره نیست).

توضیحات :

« بَلِي » : (نگا : بقره / 81 و 112 و 260 ، آل عمران / 76) . « إِسْدَ كُفِّرَتْ وَ كُنْتِ » : واژه (نفس) به صورت مذکر و مؤنث به کار می‌رود. در افعال (تَقُولَ) و (تَرِي) جنبه مؤنث و در افعال بعدی جنبه مذکر مورد نظر بوده است .

سوره زمر آیه 60

متن آیه :

وَيَوْمَ الْقِيَامَةِ تَرَى الَّذِينَ كَذَبُوا عَلَى اللَّهِ وُجُوهُهُم مُّسْوَدَّةٌ أَلَيْسَ فِي جَهَنَّمَ مَثْوًى لِّلْمُتَكَبِّرِينَ

ترجمه :

کسانی که بر خدا دروغ می‌بندند، روز قیامت آنان را خواهی دید که بر اثر غم و اندوه و ذلت و خواری (روهایشان سیاه است . مگر جایگاه متکبران دوزخ نیست؟

توضیحات :

« وَجُوهُهُم مُّسْوَدَّةٌ » : (نگا : آل عمران / 106 ، نحل / 58 ، زخرف / 17) . « مَثْوًى » : (نگا : آل عمران / 151 ، نحل / 29 ، عنکبوت / 68) .

سوره زمر آیه 61

متن آیه :

وَيَنْجِي اللَّهُ الَّذِينَ اتَّقَوْا يَمَّا زَيَّغُوا يَمَّا زَيَّغُوا يَمَسُّهُمُ السُّوءُ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه :

خداوند کسانی را که تقوا پیشه کرده‌اند رهایی می‌بخشد و به مقصودشان می‌رساند. هیچ‌گونه بدی و بلائی بدیشان نمی‌رسد و غم‌گین و اندوه‌گین نمی‌گردند .

توضیحات :

« يَمَّا زَيَّغُوا » : مفازه ، مصدر میمی و به معنی رستگاری و کامیاب شدن و به آرزو رسیدن است (نگا : آل عمران / 188 ، زبا / 31) . حرف (ب) برای ملامت است .

سوره زمر آیه 62

متن آیه :

اللَّهُ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ وَهُوَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ وَكِيلٌ

ترجمه :

خدا آفریدگار همه چیز است و همه چیز را می‌پاید و مرا قبت می‌نماید .

توضیحات :

« وَ كَيْلٍ » : عهده‌دار و نگاهدار . ناظر و مراقب (نگا : آل‌عمران / 173 ، انعام / 66 و 102 و 107) .

سوره زمر آیه 63

متن آیه :

لَهُ مَقَالِيدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَالَّذِينَ كَفَرُوا بِآيَاتِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

ترجمه :

کلیدهای آسمانها و زمین از آن او است . کسانی که آیات خدا را باور نمی‌دارند ایشان زیانکارند . (چرا که قوا نین و رهنمودهای کسی را نمی‌پذیرند که مالک و صاحب سراسر جهان و فرمانده و گرداننده آن است)

توضیحات :

« مَقَالِيدُ » : جمع مَقْلَد ، کلیدها . « لَهُ مَقَالِيدُ . . . » : کنایه از مالکیت و حاکمیت است .

سوره زمر آیه 64

متن آیه :

قُلْ أَفَغَيْرَ اللَّهِ تَأْمُرُونِّي أَعْبُدُ أَيُّهَا الْجَاهِلُونَ

ترجمه :

بگو: ای نادانان! آیا به من دستور می‌دهید که غیر خدا را پرستش کنم ؟!

توضیحات :

« أَفَغَيْرَ اللَّهِ . . . » : مشرکان بالحنی آمرانه و بدون ذکر دلیل و منطق از پیغمبر می‌خواستند بت‌های ایشان را پرستش نماید تا بدو ایمان بیاورند و از او پیروی کنند .

سوره زمر آیه 65

متن آیه :

وَلَقَدْ أَوْحِيَ إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ لَئِنْ أَشْرَكْتَ لَيَحْبَطَنَّ عَمَلُكَ وَاتَّكُوتُنَّ مِنَ الْخَاسِرِينَ

ترجمه :

به تو و به یگایک پیغمبران پیش از تو وحی شده است که اگر شرک‌ورزی کردارت (باطل و بی‌پاداش می‌گردد و) هیچ و نابود می‌شود ، و از زیانکاران خواهی بود .

توضیحات :
 « لِإِنَّ أَشْرَكَتَ . . . » : پیغمبران معصومند و شرک نمیورزند . چنین خطایی گوشه زدن به دیگران است . « لَيْحَبَطَنَّ » : قطعاً هیچ و نابود و بی پاداش و بیسود می‌شود (نگا : بقره / 217 ، آل عمران / 22 ، مائده / 53) .

سوره زمر آیه 66

متن آیه :
 بَلِ اللّٰهُ فَا عِبُدْ وَكُن مِّنَ الشَّاكِرِينَ

ترجمه :

پس در این صورت تنها خدا را بپرست و از زمره سپاسگزاران باش .

توضیحات :

« اللّٰهُ » : مفعول مقدم (أُعْبُدْ) و تقدیم آن برای حصر است . « بَلِ . . . » : پس در این صورت . با توجه به این .

سوره زمر آیه 67

متن آیه :
 وَمَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ وَالْأَرْضُ جَمِيعًا قَبْضَتُهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ وَالسَّمَاوَاتُ مَطْوِيَّاتٍ بِيَمِينِهِ سُبْحَانَہُ وَتَعَالَىٰ عَمَّا يُشْرِكُونَ

ترجمه :

آنان آن گونه که شایسته است خدا را نشناخته اند (این است که تورا به شرک می‌خوانند . خدا آن کسی است که) در روز قیامت سراسر کره زمین یکباره در مشت او قرار دارد و آسمانها با دست راست او در هم پیچیده می‌شود . خدا پاک و منزّه از شرک آنان (و دور دور از نیازهای ایشان و فراتر از اندیشه انسان) است .

توضیحات :

« مَا قَدَرُوا اللّٰهَ حَقَّ قَدْرِهِ » : (نگا : انعام / 91 ، حج / 74) . « قَبْضَتُهُ » : قبض به معنی در مشت گرفتن است و اینجا به معنی (مقبوض) یعنی (در مشت) است . مراد این است که همه زمین در قبضه قدرت و تحت تصرف او است . « مَطْوِيَّاتٍ » : در پیچیده‌ها . درهم نوردیده‌ها . (نگا : انبیاء / 104) . « بِيَمِينِهِ » : با دست راست او . انتخاب دست راست بدان خاطر است که اغلب مردم کارهای مهم را با دست راست انجام می‌دهند و قوت و قدرت بیشتری در آن احساس می‌کنند . همه این تشبیهات و تعبیرات ، کنایه از سلطه مطلق پروردگار بر عالم هستی است و این سلطه در جهان دیگر برای انسانها محسوستر و آشکارتر است .

سوره زمر آیه 68

متن آیه :
 وَنُفِخَ فِي الصُّورِ فَصَعِقَ مَن فِي السَّمَاوَاتِ وَمَن فِي الْأَرْضِ إِلَّا مَن شَاءَ اللّٰهُ ثُمَّ نُفِخَ فِيهِ أُخْرَىٰ فَإِذَا هُمْ قِيَامٌ يَنْظُرُونَ

ترجمه :

در صوردمیده خواهد شد و تمام کسانی که در آسمانها و زمین هستند می‌گیرند مگر کسانی که خدا بخواهد (آنان را تا زمان دیگری زنده بدارد) . سپس بار دیگر در آن دمیده می‌شود ، به ناگاه همگی (جان می‌گیرند و) بپا می‌خیزند و می‌نگرند (تا در حق ایشان چه شود و حساب و کتابشان کی انجام پذیرد و سرنوشتشان به کجا بینجامد) .

توضیحات :

« الصُّور » : (نگا : انعام / 73 ، کهف / 99 ، طه / 102) . « صَعِقَ » : مُرد (نگا : طور / 45) . « مَن شَاءَ اللهُ » : قرآن و خیر صحیح مشخص نفرموده اند مراد از چنین افرادی که مستثنی هستند چه کسانی می‌باشند (نگا : المراغي) . « قِيَامٌ » : جمع قائم ، ایستادگان . « يَنْظُرُونَ » : چشم به راه حساب و کتاب و سزا و جزا و شقاوت و سعادت ابدی خویش هستند .

سوره زمر آیه 69

متن آیه :

وَأَشْرَقَتِ الْأَرْضُ بِنُورِ رَبِّهَا وَوُضِعَ الْكِتَابُ وَجِيءَ بِالنَّبِيِّينَ وَالشُّهَدَاءِ وَقُضِيَ بَيْنَهُم بِالْحَقِّ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

ترجمه :

و زمین (محشر و عرصات قیامت) با نور (تجلّی) خدا و ندگارش روشن می‌شود ، و کتاب (و نامه اعمال به دست صاحبانش) گذاشته می‌شود و پیغمبران و گواهان آورده می‌شوند ، و راست و درست میان مردم داوری می‌گردد ، و اصلاً بدیشان ستم نمی‌شود .

توضیحات :

« أَشْرَقَتِ » : روشن شد . تابان گردید . « الْأَرْضُ » : مراد زمین محشر و گستره قیامت است . « بِنُورِ رَبِّهَا » : با نور خدا و ندگارش . مراد از نور خدا ، پرتو تجلّی است (نگا : اعراف / 143) . بع ضیها نور را کنایه از عدل و داد الهی گرفته اند که محشر را نورانی می‌کند . « وَوُضِعَ الْكِتَابُ » : نامه اعمال به دست صاحبان آن داده می‌شود (نگا : اسراء / 13 و 14 ، کهف / 49) . « الشُّهَدَاءِ » : جمع شهید ، گواهان . مراد از نبیاء (نگا : نساء / 41 ، قصص / 75) و علماء و راهنمایان امت محمدی (نگا : بقره / 143) و فرشتگان است (نگا : نساء / 166 ، ق / 21 ، انفطار / 10 - 12) . در صورت اول ، عطف (الشُّهَدَاءِ) بر (النَّبِيِّينَ) از قبیل عطف عام بر خاص است .

سوره زمر آیه 70

متن آیه :

وَوُفِّيَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَّا عَمِلَتْ وَهِيَ أَعْلَمُ بِمَا يَفْعَلُونَ

ترجمه :

و به تمام و کمال سزا و جزای هر کاری را که انسان کرده است بدو داده می‌شود ، و خدا (از هر کس دیگری) بهتر می‌داند که آنان چه کارهایی را می‌کرده اند .

توضیحات :
 « وَ قُيِّتَ كُلُّ نَفْسٍ » : (نگا : آل عمران / 25) . « هُوَ أَعْلَمُ . . . » : مراد این است ، احضار گواهان نه بدان خاطر است که اعمال مردم را برای خدا معلوم سازند ، بلکه بدان خاطر است تا خود مردم کردارشان را به یاد آورند و با چشم خویش کشته خویشتن را ببینند و گواهان بر آن گواهی دهند .

سوره زمر آیه 71

متن آیه :
 وَ سَيُقِيّ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَىٰ جَهَنَّمَ زُمَرًا ۖ حَتَّىٰ إِذَا جَاؤُوهَا فُتِحَتْ أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ رَسُلٌ مِّنْكُمْ يُبَيِّنُونَ عَلَيْكُمْ آيَاتِ رَبِّكُمْ وَيُنذِرُونَكُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَٰذَا قَالُوا بَلَىٰ وَلَكِنْ حَقَّتْ كَلِمَةُ الْعَذَابِ عَلَىٰ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

و کافران به سوی دوزخ گروه گروه رانده می‌شوند و هنگامی که بدانجا رسیدند درهای آن به رویشان گشوده می‌گردد و نگهبانان دوزخ بدیشان می‌گویند : آیا پیغمبرانی از جنس خودتان به میا نتان نیامده اند تا آیه‌های پروردگارتان را برای شما بخوانند و شما را از رویارویی چنین روزی بترسانند ؟ می‌گویند : آری ! (پیغمبران برانگیخته شدند و اوامر و نواهی خدا را به ما رساندند و از عذاب آخرت بیمان دادند) ولیکن فرمان عذاب بر کافران ثابت و قطعی است (و ما راه کفر در پیش گرفتیم و باید هم تاوان آن را بپردازیم و چنین سرنوشت شومی داشته باشیم)

توضیحات :

« سَيُقِيّ » : سوق داده شد . رانده شد . « زُمَرًا » : جمع زُمَرَة ، گروه گروه . فوج فوج . دسته دسته . « خَزَنَتُهَا » : خَزَنَة جمع خازن ، محافظان ، نگهبانان . « رَسُلٌ مِّنْكُمْ » : پیغمبرانی از جنس و نوع خودتان . مراد این است که پیغمبران به زبان خودتان شریعت را به شما تفهیم کرده اند . « أَلَمْ يَأْتِكُمْ رَسُلٌ مِّنْكُمْ » : این پرسش جنبه توبیخ و تهدید دارد « حَقَّتْ كَلِمَةُ . . . » : (نگا : یونس / 33 و 96 ، نحل / 36) .

سوره زمر آیه 72

متن آیه :
 قِيلَ ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا ۖ فَيُؤَسَّ مَثْوَىٰ الْمُتَكَبِّرِينَ

ترجمه :

بدیشان گفته می‌شود : از درهای دوزخ داخل شوید . جاویدانه در آن می‌مانید . جایگاه متکبران چه بد جایگاهی است .

توضیحات :

« مَثْوَىٰ الْمُتَكَبِّرِينَ » : (نگا : نحل / 29 ، زمر / 60) .

سوره زمر آیه 73

مَتْنِ آيَةِ :
 وَبِسَبِيحَةِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ إِلَى الْجَنَّةِ زُمَرًا حَتَّى إِذَا جَاؤُوهَا وَفُتِحَتْ
 أَبْوَابُهَا وَقَالَ لَهُمْ خَزَنَتُهَا سَلَامٌ عَلَيْكُمْ طِبْتُمْ فَادْخُلُوهَا خَالِدِينَ

ترجمه :

و کسانی که از (عذاب و خشم) پروردگارشان می پرهیزند ، گروه گروه به سوی بهشت رهنمود می شوند تا بدان گاه که به بهشت می رسند ، بهشتی که درهای آن (برای احترامشان به رویشان) باز است . بدین هنگام نگاهبانان بهشت بدیشان می گویند : درودتان باد ! خوب بوده اید و به نیکی زیسته اید ، پس خوش باشید و داخل بهشت شوید و جاودانه در آن بمانید .

توضیحات :

« وَفُتِحَتْ أَبْوَابُهَا » : در حالی که درهای آن به رویشان باز است . حرف واو ، حالیه است (نگا : ص / 50) . همین عبارت در آیه 71 بدون واو است ، چرا که جهنم به منزله زندان است و در زندان هنگامی گشوده می شود که زندانی یا زندانی را بدانجا برسانند . ولی در این آیه حرف واو بیانگر جای خوب و باصفائی است که چون بزرگانی را بدانجا می برند که در پیش خدا رجمندند ، به احترام ایشان درها قبلاً باز شده و آماده تشریف فرمائی و ورود ایشان است . « سَلَامٌ عَلَيْكُمْ » : درودتان باد ! درامن و امان هستید . « طِبْتُمْ » : در دنیا خوب بوده اید و به نیکی زیسته اید . خوش باشید و به خوشی زندگی کنید ! تلاشتان نیکو بوده است و پاداشتان نیکو خواهد بود (نگا : المراعی) . جاه و مکان خوب و خوشی دارید .

سوره زمر آیه 74

مَتْنِ آيَةِ :
 وَقَالُوا الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي صَدَقْنَا وَعَدَهُ وَأَوْرَثَنَا الْأَرْضَ نَتَّبِعُوهُ مِنَ الْجَنَّةِ حَيْثُ نَشَاءُ فَنِعْمَ أَجْرُ الْعَامِلِينَ

ترجمه :

و می گویند : سپاس و ستایش خداوندی را سزا است که با ما به وعده خویش (که توسط پیغمبران به آدمی زادگان داده بود) وفا کرد و سرزمین (بهشت) را از آن ما نموده است تا در هر جائی از بهشت که بخواهیم منزل گزینیم و بسر بریم . پاداش عمل کنندگان (به دستورات پروردگار) چه خوب و جالب است !

توضیحات :

« صَدَقْنَا وَعَدَهُ » : (نگا : آل عمران / 152 ، انبیاء / 9) . « أَوْرَثْنَا » : به ما داده است . از آن ما کرده است (نگا : اعراف / 128 و 137 ، شعراء / 59) . « نَتَّبِعُوهُ » : جایگاه خود می کنیم . جایگزین می شویم و بسر می بریم (نگا : یوسف / 56 ، یونس / 87 و 93) . « حَيْثُ » : هر کجا . (نگا : بقره / 35 و 58 و 144) .

سوره زمر آیه 75

متن آیه :
وَتَرَى الْمَلَائِكَةَ جَاوِينَ مِنْ حَوْلِ الْعَرْشِ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَفُضِيَ بَيْنَهُمْ
بِالْحَقِّ وَقِيلَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

(در آن روز ، اي مخاطب !) فرشتگان را خواهی دید که گرداگرد عرش خدا حلقه زده اند و به سپاس و ستایش پروردگار خود مشغولند . در میان (بندگان خدا داوری می شود) و دادگرانه و واقعی در میانشان داوری می گردد ، (و از سوی همه هستی فریاد برآورده می شود) و گفته می شود : حمد و سپاس خداوند جها نیان را سزا است !

توضیحات :

« حَاوِينَ » : طواف کنندگان و گردندگان . حلقه زندگان . فراگیرندگان .
« فُضِيَ بَيْنَهُمْ » : (نگا : یونس / 19 و 47 و 54 ، هود / 110 ، زمر / 69) .

سوره غافر آیه 1

متن آیه :
حم

ترجمه :

ح . میم .

توضیحات :

« حم » : ح . میم . از حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) .

سوره غافر آیه 2

متن آیه :
تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

ترجمه :

فرو فرستادن این کتاب (قرآن) از سوی یزدان چیره و آگاه انجام می پذیرد .

توضیحات :

« تَنْزِيلُ الْكِتَابِ ... » : (نگا : زمر / 1) .

سوره غافر آیه 3

متن آیه :
غَافِرِ الذَّنْبِ وَقَائِلِ التَّوْبِ شَدِيدِ الْعِقَابِ ذِي الطَّوْلِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ إِلَهِيهِ

الْمَصِيرُ

ترجمه :

یزدانی که بخشنده گناه ، پذیرنده توبه ، دارای عذاب سخت ، و صاحب انعام و احسان است . هیچ معبودی جز او وجود ندارد . بازگشت به سوی او است .

توضیحات :

« قَائِلٌ » : قبول کننده . پذیرنده . « التَّوْبِ » : جمع تَوْبَةٍ ، بازگشتها . یا این که مصدر است و به معنی بازگشتن . « الطَّوْلِ » : فضل . قدرت . احسان و انعام . (نگا : نساء / 25 ، توبه / 86) . « الْمَصِيرُ » : (نگا : بقره / 126 و 285 ، آل عمران / 28) .

سوره غافر آیه 4

متن آیه :

مَا يُجَادِلُ فِي آيَاتِ اللَّهِ إِلَّا الَّذِينَ كَفَرُوا فَلَا يَغْرُرُكَ تَقَلُّبُهُمْ فِي الْإِلْمَادِ

ترجمه :

هیچ کسی در مقابل آیات خدا پرخاشگری نمی کند و به ستیز نمی ایستد . مگر آنان که کافر باشند . آمد و شد و سلطه و قدرت کافران در شهرها و کشورها ، تو را گول نزنند .

توضیحات :

« مَا يُجَادِلُ فِي... » : مراد از جدال و کشمکش درباره قرآن ، جدال و نزاع باطل است (نگا : کهف / 56 ، حج / 3) نه مباحثه و مناظره ای که برای روشنگری معانی و حل مشکلات کتاب الهی میان اهل علم در می گیرد (نگا : نحل / 125) . « تَقَلُّبٌ » : رفت و آمد . پرو و بیا . سیرو سیاحت . مراد آمد و شد برای تجارت و گردش و قدرت نمائی برای سلطه گری و حيله گری است (نگا : نحل / 46) .

سوره غافر آیه 5

متن آیه :

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَالْأَحْزَابُ مِنْ بَعْدِهِمْ وَهَمَّتْ كُلُّ أُمَّةٍ بِرَسُولِهِمْ لِيَأْخُذُوهُ وَجَادَلُوا بِالْبَاطِلِ لِيُدْحِضُوا بِهِ الْحَقَّ فَأَخَذْتَهُمْ فَكَيْفَ كَانَ عِقَابِ

ترجمه :

پیش از اینان (که مشرکان معاصرند) قوم نوح و دسته ها و گروه های (همچون عاد و ثمود و لوط) که بعد از ایشان بوده اند (پیغمبران خدا را) تکذیب کرده اند و همه ملت ها خواسته اند که با (زر و زور و تزویر) در حق پیغمبر خود توطئه کنند تا او را بگیرند و (بکشند . گذشته از این با دلائل و براهین فرستادگان خدا) به ناحق جدال و نزاع ورزیده اند ، تا به وسیله باطل حق را نابود و برطرف کنند . ولی من ایشان را (به عذاب دنیوی) گرفتار ساختم . آیا عذاب (و عذاب دنیوی) من نسبت

بدیشان چگونه است ؟ (ویرانه‌های شهرهای ایشان در مسیر مسافرت‌های شما به چشم می‌خورد ، و سرنوشت شوم و عاقبت سیاه و تاریک ایشان بر صفحات تاریخ و در سینه‌های صاحب‌دلان ثبت است ، بنگرید و عبرت بگیرید) .

توضیحات :

« الْأَحْزَابُ » : گروهها و دسته‌هایی که علیه پیغمبران همدست و همپشت شده‌اند و برای اسارت و کشتن و آزارشان به تلاش ایستاده‌اند . در آیه 12 و 13 سوره ص به برخی از چنین گروهها و دسته‌هایی اشاره شده است . « همت » : قصد کرده است . توطئه چیده است (نگا : مائده / 11 ، یوسف / 24 ، توبه / 13 و 74) . « لِيَأْخُذُوهُ » : تا او را اسیر کنند . واژه اخذ در اینجا به معنی اسیر یعنی اسیر کردن است . همان‌گونه که اخذ به معنی اسیر است . « لِيُدْحِضُوا » : تا باطل گردانند . تا مغلوبش نمایند (نگا : کهف / 56 ، صافات / 141) . « فَأَخَذْتَهُمْ » : من ایشان را گرفتار کردم . من آنان را هلاک ساختم . « فَكَيفَ كَانَ عِقَابِ » : (نگا : رعد / 32) .

سوره غافر آیه 6

متن آیه :

وَكَذَلِكَ حَقَّتْ كَلِمَتُ رَبِّكَ عَلَى الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ

ترجمه :

این چنین ، فرمان پروردگارت بر کافران (و مشرکانی که راههای ظلم و جنایت را با پای خود پیموده‌اند ، و با اراده خویش بر گناهکاریها و بزهکاریها اصرار و ابرام ورزیده‌اند ، اجرا شده است و) تحقق پذیرفته است ، و آن این که ایشان دوزخیانند .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : همان‌گونه که . هم‌چنین . یعنی همان‌گونه که کفار ستمکار پیشین مورد قهر خدا قرار گرفته‌اند ، اینان نیز به قهر خدا در دنیا گرفتار می‌آیند ، و سرانجام هم به دوزخ درمی‌آیند . چرا که دوزخینند . فرمان خدا مبنی بر این که کافران سیاه دل تاریخ را شامل شده است . « حَقَّتْ ... » : (نگا : یونس / 33 و 96 ، نحل / 36 ، زمر / 71) . « أَنَّهُمْ أَصْحَابُ النَّارِ » : این عبارت بدل (کَلِمَةٌ) و مرفوع است . یا لام تعلیل محذوف است و جمله منصوب است .

سوره غافر آیه 7

متن آیه :

الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ وَمَنْ حَوْلَهُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ وَيُؤْمِنُونَ بِهِ وَيَسْتَغْفِرُونَ لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا وَسِعْتَ كُلَّ شَيْءٍ رَحْمَةً وَعِلْمًا فَاغْفِرْ لِلَّذِينَ تَابُوا وَاتَّبَعُوا سَبِيلَكَ وَقِهِمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ

ترجمه :

آنان که بردارندگان عرش خدایند و آنان که گرداگرد آنند به سپاس و ستایش پروردگارشان سرگرمند و بدو ایمان دارند و برای مؤمنان طلب آمرزش

می کنند (و می گویند :) پروردگارا ! مهربانی و دانش تو همه چیز را فرا گرفته است (هم اعمال و اقوالشان را کاملاً می دانی و هم مرحمت و مهربانی می توانی ایشان را دربر گیری) پس در گذر از کسانی که (از گناهان دست می کشند و به طاعات و عبادات می پردازند ، و از راههای انحرافی دوری می گیرند و به راستای راهت) برمی گردند و راه تو را در پیش می گیرند ، و آنان را از عذاب دوزخ مصون و محفوظ فرما .

توضیحات :

« الَّذِينَ يَحْمِلُونَ الْعَرْشَ » : فرشتگانی که بردارندگان عرش هستند . تعداد نفرات فرشتگان حامل عرش عظیم و نحوه حمل ایشان ، و خود عرش بر ما مجهول است . قرآن و سنت متواتر تفصیلی در این باره نداده اند . در این باره دم نمی زنیم و امر آن را به خدا حواله می داریم (نگا : المراغی) . « رَحْمَةً » : از لحاظ نحوی تمییز و از نظر معنی فاعل است . « قِهِم » : به دورشان دار . محفوظ و مصونشان فرما . واژه (ق) فعل امر ماده (وقی) است .

سوره غافر آیه 8

متن آیه :

رَبِّنَا وَأَدْخِلْهُمْ جَنَّاتِ عَدْنٍ الَّتِي وَعَدْتَهُمْ وَمَنْ صَلَحَ مِنْ آبَائِهِمْ وَأَزْوَاجِهِمْ وَذُرِّيَّاتِهِمْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

پروردگارا ! آنان را به باغهای همیشه ماندگار بهشتی داخل گردان که بدیشان (توسط پیغمبران) وعده داده ای ، همراه با پدران خوب و همسران شایسته و فرزندان بایسته ایشان . قطعاً تو (بر هر چیزی) چیره و توانا و (در هر کاری) دارای فلسفه و حکمت هستی .

توضیحات :

« جَنَّاتِ عَدْنٍ » : (نگا : توبه / 72 ، رعد / 23 ، نحل / 31 ، کهف / 31) . « صَلَحَ » : شایسته شد . بایسته گردید . کار نیک کرد (نگا : رعد / 23) .

سوره غافر آیه 9

متن آیه :

وَقِهِمُ السَّيِّئَاتِ وَمَنْ تَقِ السَّيِّئَاتِ يَوْمَئِذٍ فَقَدْ رَحِمْتَهُ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه :

و آنان را از (عقوبت دنیوی و کیفر اخروی) بدیها نگاهدار ، و تو هر که را در آن روز از کیفر بدیها نگاهداری ، واقعاً بدور رحمت کرده ای (و مورد الطاف خود قرار داده ای) و آن مسلماً رستگاری بزرگ و نیل به مقصود سترگی است .

توضیحات :

« تَقِ » نگاهداری . به دور داری . « يَوْمَئِذٍ » : آن روز که قیامت است « السَّيِّئَاتِ » : بدیها . مراد عقوبت های دنیوی و کیفرهای اخروی است . ذکر

آن بعد از (عَذَابَ الْجَحِيمِ) از قبیل ذکر عام بعد از خاص است. «الْفَوْزُ» : رستگاری. نیل به مقصود و رسیدن به مراد.

سوره غافر آیه 10

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا يُنَادُونَ لِمَقْتِ اللَّهِ أَكْبَرُ مِنْ مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ إِذْ تُدْعَوْنَ إِلَى الْإِيمَانِ فَتَكْفُرُونَ

ترجمه :

(پس از آن که کافران به دوزخ افتادند ، از سوی فرشتگان و مؤمنان) کافران صدا زده می‌شوند که قطعاً خدا بیش از این که خودتان بر خویشتن خشم‌گیر کنید بر شما خشم‌گین است ، چرا که (در دنیا توسط انبیاء و علماء) به سوی ایمان آوردن فرا خوانده می‌شدید و راه کفر در پیش می‌گرفتید .

توضیحات :

« يُنَادُونَ » : فریاد زده می‌شوند . صدا زده می‌شوند . « مَقْتُ اللَّهِ » : خشم خدا . اضافه (مَقْت) به (الله) اضافه مصدر به فاعل خود است . « مَقْتِكُمْ أَنْفُسَكُمْ » : خشم‌گین شدن خودتان بر خویشتن . اضافه (مَقْت) به (کم) نیز از قبیل اضافه مصدر به فاعل خود است . علت خشم کافران بر نفس خود از این لحاظ است که خودشان سبب مصائب و بلایای خویشتن شده اند (نگا : ابراهیم / 22) . « إِذْ » : چرا که .

سوره غافر آیه 11

متن آیه :
قَالُوا رَبَّنَا أُمَّتَيْنَا اِثْنَتَيْنِ وَأَخْيَارَنَا اِثْنَتَيْنِ قَاعَتَرْنَا فَاذْنُوبِنَا قَهْلَ اِلٰى خُرُوجٍ مِنْ سَيِّلٍ

ترجمه :

کافران می‌گویند : پروردگارا ! ما را دو بار میرانده‌ای و دو بار زنده کرده‌ای ، و ما (در این مرگها و حیاتها به قدرت تو پی برده‌ایم و همه چیز را فهمیده‌ایم ، اکنون) به گناهان خود اعتراف می‌کنیم ، آیا راهی برای خارج شدن (از دوزخ و بازگشت به دنیا و جبران مافات) وجود دارد ؟ !

توضیحات :

« أُمَّتَيْنَا اِثْنَتَيْنِ » : دو بار ما را میرانده‌ای . مراد از میراندن اول ، آفرینش خاک بی‌جان انسان از عدم محض است (نگا : بقره / 28) ، و مراد از میراندن دوم ، مرگ بعد از پایان عمر است . « أَخْيَارَنَا اِثْنَتَيْنِ » : دو بار ما را زندگی بخشیده‌ای . مراد از حیات دوم ، زنده گرداندن اموات پس از پایان جهان و سر بر آوردن از گورها به هنگام رستاخیز است . اشاره دوزخیان به دو بار میراندن و زنده گرداندن شاید بدین خاطر باشد که می‌خواهند بگویند ، ای خدا وندي که مالك مرگ و حياتي ! توانائي اين را داري که دو ممت و دو حیات را برای ما تبدیل به سه ممت و سه حیات کنی و ما را بازگردانی تا در مقام جبران بر آئیم .

سوره غافر آیه 12

متن آیه :
ذَلِكُمْ بِأَنَّهُ إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ كَفَرْتُمْ وَإِنْ يُشْرَكَ بِهِ تُؤْمِنُوا فَالْحُكْمُ لِلَّهِ الْعَلِيِّ الْكَبِيرِ

ترجمه :

این (عذابى كه در آن هستيد) بدان خاطر است كه شما هنگامي كه خدا به يگانگي خوانده ميشد نمي پذيرفتيد ، واگر براي خدا انباز قرار داده ميشد باور ميداشتيد . پس در اين صورت فرمانروائي و داوري از آن خداوند والا مقام و بزرگوار است (و هرگونه كه خود بخواهد درباره شما حكم صادر و داوري خواهد كرد . هم اينك بتان و كساني را كه شريك خدا و صاحب سلطه ميدانستيد به فرياد خوانيد تا شمارا از دوزخ بدر آرند !) .

توضیحات :

« إِذَا دُعِيَ اللَّهُ وَحْدَهُ... » : (نگا : زمر / 45) .

سوره غافر آیه 13

متن آیه :
هُوَ الَّذِي يُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَيُنَزِّل لَكُمْ مِنَ السَّمَاءِ رِزْقًا وَمَا يَتَذَكَّرُ إِلَّا مَنْ يُنِيبُ

ترجمه :

او كسي است كه دلائل (قدرت) و نشانههاي (عظمت) خود را به شما مي نماياند و از آسمان براي شما روزي مي فرستد . اما تنها كساني متوجه (اين مسأله) ميگردند كه (عناد را رها كنند و به سوي انديشيدن درباره نشانههاي آفاق و انفس خدا) برگردند .

توضیحات :

« آيَاتِهِ » : دلائل قدرت و عظمت ، و نشانههاي آفاق و انفسي كه تمام جهان هستي را پر کرده است . « رِزْقًا » : روزي . مراد وسيله توليد روزي است ، همچون باران و برف و هوا و نور آفتاب و اشعههاي ديگر كه براي زندگي موجودات زنده از جمله انسان ضروري هستند . « يُنِيبُ » : برميگردد . مراد ترك عناد و رجوع به خداست در پرتو اندیشه و شناخت امور .

سوره غافر آیه 14

متن آیه :
قَادِعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

ترجمه :

اکنون كه چنين است ، خدا را به فرياد بخوانيد و عبادت و طاعت را خاص او بدانيد ، هر چند كه كافران دوست نداشته باشند .

توضیحات :
« قَادَعُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ... » : (نگا : اعراف / 29 ، یونس / 22 ، عنکبوت / 65) .

سوره غافر آیه 15

متن آیه :
رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ ذُو الْعَرْشِ يُلْقِي الرُّوحَ مِنْ أَمْرِهِ عَلَى مَنْ يَشَاءُ مِنْ عِبَادِهِ لِيُنذِرَ
يَوْمَ التَّلَاقِ

ترجمه :

خدا دارای مقامات والا و کمالات بالا و تخت فرماندهی است ، و او وحی را به فرمان خود برای هر کس از بندگانش که بخواهد نازل می کند تا (مردمان را) از روز رویار وئی (ایشان با خدا برای حساب و کتاب) بترساند .

توضیحات :

« رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ » : صاحب مقامات بالا و مراتب والا . یعنی خدا درجات کمال و اوصاف جلال او آن قدر بالا است که کمال و جلالی در مقابلش کمال و جلال نیست ، و همای بلند پرواز عقل و علم بشری هرگز به ذیل آن هم نمی رسد ، چه رسد به اوج آن . عظیمالصفات . برخی رفیع الدرجات را به معنی برافرازنده آسمانها (نگا : زادالمسیر) و بالا برنده درجات بندگان (نگا : نمونه) دانسته اند . بعضی هم گفته اند : درجات و مقامات در دست خدا است و به هر کس که بخواهد می دهد (نگا : کشاف) . « ذُو الْعَرْشِ » : خالق و مالک عرش . دارای تخت و سیرپر سلطنت جهان هستی . « الرُّوحَ » : وحی (نگا : نحل / 2 ، شوری / 52) . « مِنْ أَمْرِهِ » : به فرمان خود . « يَوْمَ التَّلَاقِ » : روز قیامت است که در آن پیشینیان و پسینیان و زمینیان و آسمانیان به همدیگر می رسند و یکدیگر را ملاقات می کنند ، و هر کسی با اعمالی که کرده است رو به رومی شود و سزا و جزای آن را می بیند . یاء تلاقی در رسم الخط قرآنی حذف شده است .

سوره غافر آیه 16

متن آیه :
يَوْمَ هُمْ بَارِزُونَ لَا يَخْفَىٰ عَلَى اللَّهِ مِنْهُمْ شَيْءٌ لِّمَنِ الْمُلْكُ الْيَوْمَ لِلَّهِ الْوَاحِدِ الْقَهَّارِ

ترجمه :

روز رویار وئی روزی است که مردمان ظاهرو آشکار می شوند (و تمام پرده ها و حجابها کنار می روند و موانع مادی بر چیده می شوند . بالاخره علاوه از سر بر آوردن مردم از گورها ، درون و برون و خلوت و جلوت همه انسانها نمودار می گردد) و چیزهای (کار و بار و رفتار و پندار) ایشان بر خدا پنهان نمی ماند . (فریاد وحشتناکی را می شنوند که می گوید :) ملك و حکومت ، امروز از آن کیست ؟ (پاسخ قاطعانه داده می شود که) از آن خداوند یکتای چیره و توانا است .

توضیحات :

« يَوْمَ » : بدل از (يَوْمَ) قبلی است که مفعول به (لِيُنذِرَ) بود . « بَارِزُونَ » : جمع بارز ، نمایان . آشکار . مراد این است که مردمان از گورها خارج

می‌گردند و ظاهر و نمایان می‌شوند و چیزی ایشان را از دیده‌ها پنهان نمی‌دارد (نگا : طه / 106 ، ابراهیم / 21 و 48) . هستی و هویت و اسرار و کردار انسانها روشن و ظاهر می‌شود و هیچ چیزی مکتوم نمی‌ماند (نگا : کهف / 47 ، طارق / 9) .

سوره غافر آیه 17

متن آیه :

الْيَوْمَ تُجْزَى كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ لَا ظُلْمَ الْيَوْمَ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ

ترجمه :

امروز هر کسی در برابر کاری که کرده است جزا و سزا داده می‌شود . هیچ گونه ستمی امروز وجود نخواهد داشت . بی‌گمان خداوند سریع‌الحساب است (و حساب و کتاب کسی را از موقع مقرر به تأخیر نمی‌اندازد) .

توضیحات :

« تجزی ... » : (نگا : طه / 15 ، یونس / 52) .

سوره غافر آیه 18

متن آیه :

وَأَنْذِرْهُمْ يَوْمَ الْآزِفَةِ إِذِ الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ كَاطِّمِينَ مَا لِمَظَالِمِينَ مِنْ حَمِيمٍ وَلَا شَفِيعٍ يُطَاعُ

ترجمه :

(ای محمد !) آنان را از روز نزدیک بترسان (که قیامت است) . آن زمانی که دلها (از شدت وحشت) به گلوگاه می‌رسند (و انگار از جای خود کنده و به بالا پرت شده‌اند) و تمام وجودشان مملو از خشم و اندوه می‌گردد (خشم بر کسانی که ایشان را به چنین سرنوشتی دچار کرده‌اند ، و خشم بر خود که به حرف دیگران گوش فرا داده‌اند ، و غم و اندوه بر روزگار هدر رفته و طلای عمر باخته شده) . ستمگران نه دارای دوست دلسوزند ، و نه دارای میان‌جیگری که میان‌جی او پذیرفته گردد .

توضیحات :

« يَوْمَ الْآزِفَةِ » : روز نزدیک . مراد قیامت است که به علت نزدیک بودن آن چنین نامیده شده است (نگا : نجم / 57) . « إِذْ » : بدل از (یوم) است . « الْحَنَاجِرِ » : جمع حنجره ، گلوگاه . « الْقُلُوبُ لَدَى الْحَنَاجِرِ » : این سخن کنایه از شدت خوف و مضیقت است (نگا : احزاب / 10) . « كَاطِّمِينَ » : فرو خورندگان خشم . کسانی که غم و اندوه را در سینه‌ها حبس می‌کنند . حال است . « حَمِيمٍ » : دوست صمیمی و دلسوز (نگا : شعراء / 101) .

سوره غافر آیه 19

متن آیه :

يَعْلَمُ خَائِذَةَ الْأَعْيُنِ وَمَا تُخْفِي الصُّدُورُ

ترجمه :
خداوند از دزدانه نگاه کردن چشمها و از رازي که سینه‌ها در خود پنهان می‌دارند ، آگاه است .

توضیحات :
« خَا يُذَنَّةَ الْأَعْيُنِ » : خیانت چشمان و دزدانه نگاه کردن آنها . چشمان خائن و بد نظر . در صورت اول ، واژه (خَا يُذَنَّةَ) مصدر است ، و در صورت دوم اسم فاعل ، و اضافه صفت به موصوف خود است و در اصل (الْأَعْيُنَ الْخَائِنَاتُ) است .

سوره غافر آیه 20

متن آیه :
وَاللَّهُ بِقُضِيِّ بِالْحَقِّ وَالَّذِينَ يَدْعُونَ مِن دُونِهِ لَآ يَفْضُونَ بِشَيْءٍ إِنَّ اللَّهَ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

ترجمه :
خداوند به حق و عدل داوری می‌کند ، و کسانی را که به جای او به فریاد می‌خوانند (به سبب عجز و ناتوانی) کمترین داوری از دست ایشان ساخته نیست (واصلاً کاره‌ای نیستند تا داوری به پیش ایشان برده شود) . تنها خدا شنوا و بینا است .

توضیحات :
« مِن دُونِهِ » : به جای او . بغير از او . « لَآ يَفْضُونَ بِشَيْءٍ » : اصلاً داوری نمی‌کنند . یعنی فرماندار و قاضی‌القضات فقط خداست و بس و دیگران جملگی ضعیف و درما نده اند .

سوره غافر آیه 21

متن آیه :
أَوْ لَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ كَانُوا مِن قَبْلِهِمْ كَانُوا هُمْ أَشَدَّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَآثَارًا فِي الْأَرْضِ فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ بِذُنُوبِهِمْ وَمَا كَانَ لَهُم مِّنَ اللَّهِ مِن وَّاقٍ

ترجمه :
آیا در زمین به سیر و سیاحت نپرداخته‌اند تا ببینند سرانجام کار کسانی که پیش از ایشان بوده‌اند به کجا کشیده است . آنان نیرویشان و آثارشان در زمین بیشتر از شما بوده است و خداوند ایشان را به سبب گناهان نشان گرفته و هلاک ساخته است و مدافعی در برابر (عذاب خدا نداشته‌اند) و کسی ایشان را از عذاب رهایی نداده است .

توضیحات :
« أَوْ لَمْ يَسِيرُوا ... » : (نگا : یوسف / 109 ، حجّ / 46 ، روم / 9 ، فاطر / 44) . « قُوَّةً وَآثَارًا » : از لحاظ نیرو و توانا تر و از نظر تولیدات کشاورزی و پیشرفت صنعتی و ترقی علمی ، جلوتر بوده‌اند (نگا : انبیاء / 79 و 81 ، نمل / 16 و 17 و 20 ، سبأ / 10 و 12 ، شعراء / 128 و 129 ، روم / 9) . علاوه از

اشاره به آثار باستانی که تاریخ زنده و مدون است، اشاره به تاریخ غیر مدون و بلکه مدفون در دل زمین است و تخریب و زیر و رو شدن بارها و بارهای زمین را فریاد می‌دارد. اگر در نظر داشته باشیم که ما حتی تاریخ ده هزار سال مردمان روی زمین را چنان که باید در دست نداریم، آیا در عمر ده‌ها هزار و صدها هزار و هزاران هزار سال پیش بر کره زمین چه گذشته است، خدا می‌داند و بس.

سوره غافر آیه 22

متن آیه :
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ يَالْبَیِّنَاتِ فَكَفَرُوا فَأَخَذَهُمُ اللَّهُ إِنَّهُ قَوِيٌّ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ترجمه :

این (هلاک و عذاب) بدان خاطر بوده است که پیغمبران نشان دلائل و براهین روشن برای ایشان می‌آوردند و ارائه می‌دادند و آنان راه کفر در پیش می‌گرفتند، و خدا ایشان را گرفته و هلاک می‌کرد. چرا که او نیرومند شدید العقاب است.

توضیحات :

« تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ يَالْبَیِّنَاتِ » : پیغمبران نشان دلائل و براهین را برای ایشان می‌آوردند و همراه با دلائل و براهین به سوی ایشان می‌رفتند. (نگا : مائده / 32 ، حدید / 25) .

سوره غافر آیه 23

متن آیه :
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا وَسُلْطَانٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

ما موسی را همراه با معجزات و دلیل روشن فرستادیم .

توضیحات :

« آيَاتٍ » : معجزات . « سُلْطَانٍ » : دلیل و حجت (نگا : هود / 96) .

سوره غافر آیه 24

متن آیه :
إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ فَقَالُوا سَاجِرٌ كَذَّابٌ

ترجمه :

به سوی فرعون و هامان و قارون . ایشان گفتند : موسی جادوگر دروغگوئی است .

توضیحات :

« فِرْعَوْنَ وَهَامَانَ وَقَارُونَ » : فرعون ، سمیل حاکم ظالم ، هامان ، مظهر درباری حيله‌گر و طراح طرحها و نقشه‌های شیطانی ، و قارون ، نمونه ثروتمند

مست کبر و بی باور .

سوره غافر آیه 25

متن آیه :

قَلِمًا جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ مِنْ عِنْدِنَا قَالُوا اقْتُلُوا أَوْ نَذِّبُوا الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ
وَاسْتَحْيُوا نِسَاءَهُمْ وَمَا كَيْدُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

ترجمه :

هنگامی که موسی از جانب ما حق را بدیشان رساند ، (سردمداران کفر به پیروان خود) گفتند : بکشید فرزندان کسانی را که همراه موسی ایمان آورده اند (تا دودمانشان از صفحه روزگار زدوده گردد) و زنانشان را زنده بگذارید (تا به خدمتگزاری و کنیزی ما مشغول شوند) . لیکن نیرنگ کافران بی نتیجه بوده و جز گمراهی نخواهد بود (و تیرشان پیوسته به سنگ خواهد خورد ، و طرحهای شیطانی آنان سرانجام نامنگیر خودشان خواهد شد) .

توضیحات :

« جَاءَهُمْ بِالْحَقِّ » : حق را برای ایشان آورد که مراد قوا زمین آسمانی و معجزات دال بر نبوت است . « اقْتُلُوا أَوْ نَذِّبُوا الَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ » : کشتار دوم بنی اسرئیل توسط فرعون و فرعونیان مراد است (نگا : تفسیر قاسمی) . « فِي ضَلَالٍ » : سردرگمی است . هدر رفتن و بی نتیجه شدن است .

سوره غافر آیه 26

متن آیه :

وَقَالَ فِرْعَوْنُ ذَرُونِي أَقْتُلْ مُوسَى وَلْيَدْعُ رَبَّهُ إِنِّي أَخَافُ أَنْ يُبَدِّلَ
دِينَكُمْ أَوْ أَنْ يُظْهِرَ فِي الْأَرْضِ الْفَسَادَ

ترجمه :

فرعون (به اطرافیان و مشاوران خود) گفت : بگذارید من موسی را بکشم و او پروردگارش را (برای نجات خود از دست من) به فریاد خواند . من از این می ترسم که آئین شما را تغییر دهد ، یا این که در زمین فساد را گسترش دهد و پراکنده سازد .

توضیحات :

« ذَرُونِي » : مرا رها کنید . مراد ممانعت به عمل نیارودن و جلوگیری نکردن است . « أَنْ يُبَدِّلَ دِينَكُمْ » : این که توسعه دهد و بخش و پراکنده سازد . « الْفَسَادَ » : مرادشان آئین تو حیدی یا يك انقلاب ضد است کبیری است .

سوره غافر آیه 27

متن آیه :

وَقَالَ مُوسَى إِنِّي عُذْتُ بِرَبِّي وَرَبِّكُمْ مِنْ كُلِّ مُتَكَبِّرٍ لَا يُؤْمِنُ بِيَوْمِ
الْحِسَابِ

ترجمه :

موسي (خطاب به فرعون و فرعون نيان) گفت : من به پروردگار خود و پروردگار شما پناه مي برم از دست هر متكبيري كه به روز حساب و كتاب (قيامت) ايمان نداشته باشد .

توضيحات :

« عذت » : پناه هنده مي شوم . خود را در پناه مي دارم .

سوره غافر آيه 28

متن آيه :

وَقَالَ رَجُلٌ مُّؤْمِنٌ مِّنْ آلِ فِرْعَوْنَ يَكْتُمُ إِيمَانَهُ أَتَقْتُلُونَ رَجُلًا أَنْ يَقُولَ رَبِّيَ اللَّهُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ مِنْ رَبِّكُمْ وَإِنْ يَكُ كَاذِبًا فَعَلَيْهِ كَذِبُهُ وَإِنْ يَكُ صَادِقًا يُصِيبْكُمْ بَعْضُ الَّذِي يَعِدُكُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَابٌ

ترجمه :

مرد مؤمني از خاندان فرعون كه ايمان خود را پنهان مي داشت گفت : آيا مردى را خواهيد كشت بدان خاطر كه مي گويد : پروردگار من الله است ، در حالي كه دلائل روشني و معجزات آشكاري از جانب پروردگارتان براي تان آورده است و به شما نموده است ؟ اگر او دروغگو باشد ، دروغگو نيش دامنگير خود او خواهد شد ، و اگر راستگو باشد ، برخي از عذابهايي كه شما را از آن مي ترساند گريبانگي رتان خواهد گشت . قطعاً خداوند كسي را (به راه نجات و رستگاري) رهنمود نمي سازد كه تجاوز كار و دروغ پرداز باشد .

توضيحات :

« آل » : خاندان . « قَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ » : معجزات آشكاري را به شما نشان داده است . دلائل روشني را براي تان بيان داشته است . « يَعِدُكُمْ » : شما را وعده مي دهد . مراد وعده شر يا به عبارت ديگر وعيد است . « إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ كَذَابٌ » : اين عبارت دو پهلو است : اگر موسي متجاوز و دروغگو باشد ، خدا او را رهنمود نمي سازد و مشمول هدايت الهي نخواهد شد . در اين صورت سر و كارش با خدا است و به شما نيازى براي كيفر دادن و كشتن او نيست . اگر شما متجاوز و دروغ پرداز باشيد ، خدا شما را رهنمود نمي سازد و مشمول هدايت الهي نخواهيد شد . پس بيا نيد تا مسير خود را از بدى به سوي نيكي تغدير دهيد .

سوره غافر آيه 29

متن آيه :

يَا قَوْمِ لَكُمْ الْمُلْكُ الْيَوْمَ ظَاهِرِينَ فِي الْأَرْضِ فَمَنْ يَنْصُرُنَا مِنَ بَاسِ اللَّهِ إِنَّ جَاءَنَا قَالَ فِرْعَوْنُ مَا أُرِيكُمْ إِلَّا مَا أَرَى وَمَا أَهْدِيكُمْ إِلَّا سَبِيلَ الرَّشَادِ

ترجمه :

(مرد مؤمن ادامه داد و گفت :) اي قوم من ! امروز حكومت در دست شما است ، و در اين سرزمين پيروز و چيره ايد . اما اگر عذاب سخت (خانه برانداز و ريشه كن ساز) الهي دامنگيرمان شود ، چه كسي ما را مدد و ياري خواهد كرد و براي رستگاريمان خواهد كوشيد ؟ ! فرعون گفت : من جز آنچه صلاح

دیده‌ام و پیشنهاد کرده‌ام صلاح نمی بینم و به شما پیشنهاد نمی کنم ، و من جز به راه هدایت و منتهی به سعادت ، شما را رهنمود نمی کنم . (پس دستور من کشتن موسی است و باید اجرا شود) .

توضیحات :

« الْمَلِكُ » : حکومت و سلطنت . شاهي . « ظَاهِرِينَ » : غال بین . چیرگان و پیروز مندان . حال است « بَأْسٌ » : عذاب شدید . « الرَّشَادِ » : هدایت . صواب و صلاح .

سوره غافر آیه 30

متن آیه :

وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ مِثْلَ يَوْمِ الْأَحْزَابِ

ترجمه :

آن مرد با ایمان گفت : ای قوم من ! می ترسم همان بلائی به شما برسد که در روزگاران گذشته به گروهها و دسته‌ها رسیده است .

توضیحات :

« مِثْلَ » : هما نند . مراد هما نند حادثه و بلا است . یعنی مضافی قبل از (یَوْمِ) محذوف است . « يَوْمِ الْأَحْزَابِ » : مراد از (یَوْمِ) ایام و روزگاران است ، نه روز یا زمان واحدی . هم چنین ایام به معنی وقائع نیز آمده است (نگا : تفسیر روح المعانی) . « الْأَحْزَابِ » : (نگا : غافر / 5) .

سوره غافر آیه 31

متن آیه :

مِثْلَ دَابِّ قَوْمِ نُوحٍ وَعَادٍ وَثَمُودَ وَالَّذِينَ مِنْ بَعْدِهِمْ وَمَا اللَّهُ يُرِيدُ ظُلْمًا لِّلْعِبَادِ

ترجمه :

از سزای عادت‌های همچون عادت قوم نوح و عاد و ثمود و کسانی که بعد از آنان بوده اند (می ترسم که گریبان‌گیرتان شود) . خداوند نمی خواهد به بندگان ستم کند (و نمی پسندد که بندگان هم به یکدیگر ستم کنند) .

توضیحات :

« مِثْلَ دَابِّ » : هما نند عادت . مضافی پیش از (دَابِّ) محذوف است

سوره غافر آیه 32

متن آیه :

وَيَا قَوْمِ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ يَوْمَ التَّنَادِ

ترجمه :

ای قوم من ! بر شما از روز صدا زدن (که قیامت است) می ترسم .

توضیحات :

« يَوْمَ التَّنَادِ » : مراد قیامت است... « التَّنَادِ » : اصل آن تنادی است ، به معنی صدا زدن . قیامت (يَوْمَ التَّنَادِ) : نامیده شده است ، چرا که در آن : هر ملّتی را به نام پیغمبرش فریاد می‌دارند ؛ مردمان هم‌دیگر را صدا می‌زنند و به کمک می‌طلبند ؛ مردمان را برای گردهمایی در محشر صدا می‌زنند ؛ مردمان کافروا ویلا سر می‌دهند و نابودی را فریاد می‌دارند ، و... .

سوره غافر آیه 33

مَتْنِ آيَةٍ :
يَوْمَ تُولُوكُم مَّدِيرِينَ مَا لَكُمْ مِنَ اللَّهِ مِنْ عَاصِمٍ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ هَادٍ

ترجمه :

آن روزی که پشت می کنید و می‌گریزید ، اما هیچ پناهی جز خدا (برای حفظ خود از عذاب) ندارید . آخر خدا کسی را که (از راستای بهشت منحرف و) گمراه سازد ، هیچ را هنما و راهبری نخواهد داشت .

توضیحات :

« يَوْمَ » : بدل است... « تُولُوكُم مَّدِيرِينَ » : (نگا : نمل / 80 ، توبه / 25 ، انبیاء / 57)... « عَاصِمٍ » (نگا : یونس / 27 ، هود / 43) .

سوره غافر آیه 34

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَقَدْ جَاءَكُمْ يُوسُفُ مِنْ قَبْلُ بِالْبَيِّنَاتِ فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ مِمَّا جَاءَكُمْ بِهِ حَتَّى إِذَا هَلَكَ قُلْتُمْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ مِنْ بَعْدِهِ رَسُولًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَنْ هُوَ مُسْرِفٌ مُرْتَابٌ

ترجمه :

پیش از این ، یوسف آیه‌های روشن و دلائل آشکاری را برای شما آورده بود ، اما شما پیوسته درباره آنچه آورده بود و ارائه داده بود شک و تردید می‌کردید (و به دنبال او راه نمی‌افتادید) تا زمانی که از دنیا رفت ، گفتید : خداوند بعد از او دیگر پیغمبری را برانگیخته نخواهد کرد . این چنین خداوند اشخاص متجاوز و متردد را گمراه و سرگشته می‌سازد .

توضیحات :

« الْبَيِّنَاتِ » : آیه‌های کتاب آسمانی . دلائل و براهین و معجزات . « فَمَا زِلْتُمْ فِي شَكٍّ » : پیوسته در شک و تردید بسر می‌بردید . « هَلَكَ » : فوت کرد . « مُرْتَابٌ » : متشکک و متردد در دین .

سوره غافر آیه 35

مَتْنِ آيَةٍ :
الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ بِغَيْرِ سُلْطَانٍ أَتَاهُمْ كَبِيرٌ مَقْتًا عِنْدَ اللَّهِ وَعِنْدَ الَّذِينَ آمَنُوا كَذَلِكَ يَطْبَعُ اللَّهُ عَلَى كُلِّ قَلْبٍ مُتَكَبِّرٍ جَبَّارٌ

ترجمه :

آنان کسان زینند که بدون هیچ دلیلی که (از عقل یا نقل در دست) داشته باشند، در برابر آیات الهی (موضع‌گیری می‌کنند و) به ستیز و کشمکش می‌پردازند. (چنین جدال بی‌اساس و نادرستی با آیات الهی) موجب خشم عظیم خدا و کسان‌ی خواهد شد که ایمان آورده باشند. این گونه خداوند بر هر دلی که خود بزرگ بین و زورگو باشد، مهر می‌نهد (و حس تشخیص را از آن می‌گیرد).

توضیحات :

«الَّذِينَ» : منصوب و بدل از (مَنْ) است، و یا مرفوع و خبر مبتدای مجذوف است و در اصل چنین است : هم‌الذین . یا مبتدا است و جمله (كَبِرَ مَقْتَبًا) خبر آن است . «سُلْطَانٍ» : حجت و برهان . «كَبِرَ مَقْتَبًا» : فاعل (كَبِرَ) ضمیر مستتر است که به جدال مفهوم از (يُجَادِلُونَ) برمی‌گردد. و یا به (مَنْ) . یعنی : کَبِرَ مَقْتَبًا . «يَطِيعُ» : مهر می‌نهد (نگا : اعراف / 101 ، روم / 59) . «قَلْبٍ مَّتَّ كَبِيرٍ جَبَّارٍ» : اضافه موصوف به صفت خود است .

سوره غافر آیه 36

متن آیه :
وَقَالَ فِرْعَوْنُ يَا هَامَانَ ابْنِ لِي صِرْحًا لَعَلِّي أَرْبُغُ الْأَسْبَابَ

ترجمه :

فرعون (از قتل موسی موقتاً دست کشید ، ولی بر مرکب غرور سوار شد و) گفت : ای هامان ! برای من بنای مرتفعی بساز ، شاید من به وسائلی دست یابم (که با آنها به سوی خدای موسی بالا روم) .

توضیحات :

«صِرْحًا» : کاخ عظیم . بنای مرتفع (نگا : نمل / 44 ، قصص / 38) . «الأسباب» : وسائلی (نگا : بقره / 166 ، ص / 10) . راه‌های شناخت و دستیابی به چیزی .

سوره غافر آیه 37

متن آیه :
أَسْبَابَ السَّمَاوَاتِ فَأَطَّلِعَ إِلَى إِلَهِ مُوسَى وَإِنِّي لَأَظُنُّهُ كَاذِبًا وَكَذَلِكَ زُينَ لِفِرْعَوْنَ سُوءَ عَمَلِهِ وَصَدَّ عَنِ السَّبِيلِ وَمَا كَيْدُ فِرْعَوْنَ إِلَّا فِي تَبَابٍ

ترجمه :

وسائلی (صعود به) آسمانها ، تا به خدای موسی بنگرم و از او آگاه شوم ، هر چند که من گمانم بر این است که موسی دروغگو است . این چنین ، کارهای بد فرعون در نظرش آراسته و پیراسته گشته ، و او از راه (حق) بازداشته شده بود ، و توطئه و نیرنگ فرعون (و فرعونیان) جز به زیان و نابودی نینجامید .

توضیحات :

«أسباب» : بدل است . «أَطَّلِعَ» : بنگرم . با خبر شوم . «تَبَابٍ» : خسران و زیان . هلاك و نابودی .

سوره غافر آیه 38

متن آیه :
وَقَالَ الَّذِي آمَنَ يَا قَوْمِ اتَّبِعُونِ أَهْدِكُمْ سَبِيلَ الرَّشَادِ

ترجمه :

مرد با ایمان گفت : ای قوم من ! از من پیروی کنید تا شما را به راه صحیح هدایت کنم .

توضیحات :

« الرَّشَادِ » : (نگا : غافر / 29) . رَشَاد و رُشْد مذکور در (بقره / 256) یکی است .

سوره غافر آیه 39

متن آیه :
يَا قَوْمِ إِنَّمَا هَذِهِ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا مَتَاعٌ وَإِنَّ الْآخِرَةَ هِيَ دَارُ الْقَرَارِ

ترجمه :

ای قوم من ! این حیات دنیوی کالای ناچیزی (و توشه اندکی و خوشی گذرائی) است ، و آخرت سرای ماندگاری و استتقرار است .

توضیحات :

« مَتَاعٌ » : توشه‌ای که سواری برای مسافرت با خود برمی‌دارد (نگا : الممتخب) . کالای اندک . لذت گذرا . بهره‌ای ناچیز . « دَارُ الْقَرَارِ » : سرای همیشگی و ماندگاری . خانه استتقرار و جاودانگی .

سوره غافر آیه 40

متن آیه :
مَنْ عَمِلَ سَبِيحَةً فَلَا يُجْزَى إِلَّا مِثْلَهَا وَمَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَأُولَٰئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ يُرْزَقُونَ فِيهَا بِغَيْرِ حِسَابٍ

ترجمه :

هر کس عمل بدی انجام دهد ، (در آخرت) جز همسان آن ، کیفر داده نمی‌شود ، ولی هر کس کار خوبی انجام دهد ، خواه مرد باشد یا زن - به شرط این که مؤمن باشد - چنین کسانی به بهشت می‌روند و در آنجا نعمت و روزی بدیشان بدون حساب و کتاب عطاء می‌گردد .

توضیحات :

« بِغَيْرِ حِسَابٍ » : (نگا : آل عمران / 27 ، نور / 38 ، ص / 39 ، زمر / 10) .

سوره غافر آیه 41

متن آیه :
وَيَا قَوْمِ مَالِي أَدْعُوكُمْ إِلَى النَّجَاةِ وَتَدْعُونَنِي إِلَى النَّارِ

ترجمه :

ای قوم من ! چه خیر است ؟ من شما را به سوی نجات و رستگاری می خوانم و شما مرا به سوی آتش دوزخ می خوانید ؟ !

توضیحات :

« مَا لِي ؟ » : چه چیزی می بینم ؟ چه خیر است ؟ چه شده است ؟ به من بگوئید که .

سوره غافر آیه 42

متن آیه :

تَدْعُو نَبِيًّا لَأَكْفُرَ بِاللَّهِ وَأَشْرَكَ بِهِ مَا لَيْسَ لِي بِهِ عِلْمٌ وَأَنَا أَدْعُوكُمْ إِلَى الْعَزْزِ وَالْغَفَّارِ

ترجمه :

مرا فرا می خوانید تا خدا را باور ندارم ، و انبیا را برای او قرار دهم که اطلاعی از آن نداشته و (دلیل و برهانی از کتابهای آسمانی بر صحت معبود بودنش سراغ) ندارم . در حالی که من شما را به سوی (پرستش خداوند) با عزت و با مغفرت فرا می خوانم .

توضیحات :

« أَشْرَكَ بِهِ مَا... » : (نگا : حج / 71) .

سوره غافر آیه 43

متن آیه :

لَا جْرِمَ أَنْتُمْ أَنْتُمْ تَدْعُونَنِي إِلَىٰ إِلَٰهِهِ لَيْسَ لَهُ دَعْوَةٌ فِي الدُّنْيَا وَلَا فِي الْآخِرَةِ وَأَنْ مَرَدْنَا إِلَى اللَّهِ وَأَنَّ الْمَسْرِ فِيهِمْ أَصْحَابُ النَّارِ

ترجمه :

قطعاً چیزهایی که مرا به سوی آنها فرا می خوانید ، نه در دنیا دعوتی دارند و نه در آخرت . (در دنیا دیده یا شنیده نشده است که بتها پیغمبرانی را به سوی مردم فرستاده باشند تا ایشان را توسط انبیاء به پرستش خود دعوت کنند و بدین وسیله حق الوهیت داشته باشند ، و در آخرت هم کسی را برای دادگاهی و حسابرسی خویش به سوی خود نمی خوانند) و بازگشت ما در آخرت تنها به سوی خداست و بس . و (باید بدانید که) اسرافکاران ، دوزخی و همدم آتشند .

توضیحات :

« لَاجْرِمَ » : به ناچار . قطعاً (نگا : هود / 22 ، نحل / 23 و 62 و 109) . « دَعْوَةٌ » : فرا خواندن . مراد فرا خواندن مردمان برای پرستش در دنیا و دادگاهی در آخرت است . به عبارت دیگر ، بتها نه فرستادگانی به سوی مردمان برای اطاعت از خود روانه کرده اند ، و نه در آخرت می توانند مردمان را به دادگاهی خوانند (نگا : کهف / 52 ، قصص / 64 ، فاطر / 14) . لذا اله و معبود کسی نمی توانند باشند . اما الله ، هم در دنیا پیغمبرانی به سوی مردمان روانه فرموده است و ایشان را به پرستش خویش فرا خوانده است ، و هم در

آخرت مردمان را به دادگاه قیامت فرا می خواند و دادرسی می فرماید (نگا : اسراء / 52 ، روم / 25) . دعاء . در این صورت مضاف محذوف است و تقدیر چنین است : لَيْسَ لَهُ إِسْتِجَابَةٌ دَعْوَةٍ . (نگا : نمل / 62 ، فاطر / 14) . « مرد » : (نگا : رعد / 11 ، روم / 43 ، شوری / 44 و 47 ، مریم / 76) .

سوره غافر آیه 44

متن آیه :
فَسَتَذْكُرُونَ مَا أَقُولُ لَكُمْ وَأَفَؤُصُّ أَمْرِي إِلَى اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بَصِيرٌ بِالْعِبَادِ

ترجمه :

به زودی آنچه من به شما می گویم به خاطر خواهید آورد (و به صدق گفتار من پی خواهید برد) . من کار و بار خود را به خدا وا می گذارم و حواله می دارم . خداوند بندگان را می بیند (و پندار و گفتار و کردارشان را می پاید) .

توضیحات :

« أَفَؤُصُّ » : واگذار می کنم . می سپارم .

سوره غافر آیه 45

متن آیه :
فَوَقَاهُ اللَّهُ سَيِّئَاتٍ مَّا مَكْرُوا وَحَاقَ بِالْآلِ فِرْعَوْنَ سُوءُ الْعَذَابِ

ترجمه :

خداوند (چنین بنده مؤمنی را تنها نگذاشت و) او را از سوء توطنه ها و نیرنگهای ایشان محفوظ و مصون داشت ، ولی عذاب بدی خاندان فرعون را در بر گرفت .

توضیحات :

« سَيِّئَاتٍ » : بدیها . مراد شکنجه ها و کیفرها و بلاها است . « حَاقَ » : در بر گرفت . گریبانگیر گردید (نگا : انعام / 10 ، هود / 8 ، نحل / 34) .

سوره غافر آیه 46

متن آیه :
النَّارُ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا غُدُوًّا وَعَشِيًّا وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ أَدْخِلُوا آلَ فِرْعَوْنَ أَشَدَّ الْعَذَابِ

ترجمه :

و آن آتش دوزخ است که بامدادان و شامگاهان آنان بدان عرضه می شوند . (این عذاب بر رخ ایشان است) و اما روزی که قیامت برپا می شود (خدا به فرشتگان دستور می دهد) خاندان فرعون (و پیروان او) را به شدیدترین عذاب دچار سازد .

توضیحات :

« النَّارُ » : بدل از (سُوءُ الْعَذَابِ) است . « يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا » : به آتش نموده

می‌شوند . مراد این است که بامدادان و شامگاهان منزل و مأوای آینده آنان در دوزخ را بدانان نشان می‌دهند . همان گونه که رسول اکرم خیر داده است : **إِنْ أَحَدَكُمْ إِذَا مَاتَ عَرَضَ عَلَيْهِ مَقْعَدُهُ بِالْغَدَاهِ وَالْعَشِيِّ ، إِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ فَمِنْ أَهْلِ الْجَنَّةِ ، وَإِنْ كَانَ مِنْ أَهْلِ النَّارِ فَمِنْ أَهْلِ النَّارِ ، وَيُقَالُ هَذَا مَقْعَدَكَ حَتَّى يَبْعَثَكَ اللَّهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ . « أَشَدَّ الْعَذَابِ » :** اضافه صفت به موصوف خود است .

سوره غافر آیه 47

متن آیه :
وَإِذْ يَتَجَاوُونَ فِي النَّارِ وَيَقُولُ الضُّعَفَاءُ لِلَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُنَّا لَكُمْ تَبَعًا فَهَلْ أَنْتُمْ مُغْنُونَ عَنَّا نَصِيبًا مِنَ النَّارِ

ترجمه :

(خاطر نشان ساز) زمانی را که در آتش دوزخ (دوزخیان) با همدیگر به کشمکش و پرخاشگری می‌پردازند . ضعیفاء (یعنی پیروان دنیوی) به مستکبران (یعنی رؤسای دنیوی) می‌گویند : ما پیروان شما بودیم ، آیا (هم اینک ای سردمداران) بخشی از عذاب را به جای ما پذیرا می‌گردید و به گردن می‌گیرید ؟

توضیحات :

« **يَتَجَاوُونَ** » : کشمکش می‌کنند . سخنان پرخاشگرانه می‌گویند . بگو مگو می‌کنند . « **الضُّعَفَاءُ** » : مراد پیروان و مقلدان دنیوی است . « **الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا** » : مراد رؤساء و سردمداران دنیوی است . « **مُغْنُونَ عَنَّا** » : (نگا : ابراهیم / 21) .

سوره غافر آیه 48

متن آیه :
قَالَ الَّذِينَ اسْتَكْبَرُوا إِنَّا كُلٌّ فِيهَا إِنَّ اللَّهَ قَدُ حَكَمَ بَيْنَ الْعِبَادِ

ترجمه :

مستکبران (پاسخ می‌دهند و) می‌گویند : ما و شما همگی در این آتش دوزخ هستیم (و سرنوشت مشترکی داریم) . خداوند در میان بندگان (خود عادلانه) داوری کرده است (و سهم هر یکی را از عذاب چنان که باید داده است) .

توضیحات :

« **حَكَمَ** » : داوری کرده است و دادگاهی و دادرسی نموده است .

سوره غافر آیه 49

متن آیه :
وَقَالَ الَّذِينَ فِي النَّارِ لِخَازِنَةِ جَهَنَّمَ ادْعُوا رَبَّكُمْ يُخَفِّفْ عَنَّا يَوْمًا مِّنَ الْعَذَابِ

ترجمه :

دوزخیان به ننگهبانان دوزخ میگویند : شما از پروردگارتان درخواست کنید که یک روز (بلی فقط یک روز) عذاب را از ما بردارد .

توضیحات :

« ادعوا » : درخواست کنید (نگا : اعراف / 55 ، غافر / 50) . « يُخَفِّفُ » : تخفیف بدهد و کم کند . بردارد .

سوره غافر آیه 50

متن آیه :

قَالُوا أَوَلَمْ تَكُ تَأْتِيكُمُ رُسُلُكُمْ بِآيَاتٍ بَيِّنَاتٍ قَالُوا بَلَى قَالُوا فَادْعُوا وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ

ترجمه :

(ننگهبانان دوزخ به آنان) میگویند : آیا پیغمبران شما آیه‌های روشن و دلائل آشکاری را برای شما نمی‌آوردند ؟ میگویند : آری . میگویند : پس خودتان درخواست کنید ، ولی درخواست کافران (به جانی نمی‌رسد و بی‌فایده است و) جز سردرگمی نتیجه‌ای ندارد .

توضیحات :

« دعاء » : درخواست (نگا : فصلت / 51) . « ضلال » : سردرگمی . ضائع شدن و هدر رفتن . « وَمَا دُعَاءُ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي ضَلَالٍ » : این جمله می‌تواند مقول قول ننگهبانان دوزخ و یا این که خدا باشد .

سوره غافر آیه 51

متن آیه :

إِنَّا لَنَنْصُرُ رُسُلَنَا وَالَّذِينَ آمَنُوا فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَيَوْمَ يَقُومُ الْأَشْهَادُ

ترجمه :

ما قطعاً پیغمبران خود را و مؤمنان را در زندگی دنیا و در آن روزی که گواهان بپا می‌خیزند یاری می‌دهیم و دستگیری می‌کنیم .

توضیحات :

« الأشهاد » : جمع شهید ، گواهان . از جمله گواهان ، فرشتگان و انبیاء و شهداء هستند (نگا : هود / 18 ، زمر / 69) .

سوره غافر آیه 52

متن آیه :

يَوْمَ لَا يَنْفَعُ الظَّالِمِينَ مَعَذِرَتُهُمْ وَلَهُمُ اللَّعْنَةُ وَلَهُمْ سُوءُ الدَّارِ

ترجمه :

آن روزی که عذرخواهی ستمگران بدیشان سودی نمی‌رساند ، و نفرین (و طرد از رحمت خدا) بهره آنان خواهد بود و سرای بد (دوزخ) از آن ایشان خواهد شد .

توضیحات :
« سوء الدار » : سرای بد . اضافه صفت به موصوف است . « اللَّعْنَةُ » : دوری از رحمت خدا و طرد از لطف الله .

سوره غافر آیه 53

متن آیه :
وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْهُدَىٰ وَأَوْرَثْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ

ترجمه :
ما به موسی هدایت‌هایی (در مسیر انجام رسالتش) عطاء کردیم و بنی‌اسرائیل را وارثان کتاب (تورات) نمودیم .

توضیحات :
« الْهُدَىٰ » : مصدر است و به معنی : هدایت و رهنمود ، یا هدایتها و رهنمودها . مراد از آن ، نبوت و معجزات و دستورات عملی زندگی خدا پسندانانه ، و بالاخره هر چیزی است که با آن ، می‌توان مردمان را به راه یزدان هدایت و راهنمایی کرد و مهمترین آنها تورات است . « الْكِتَابَ » : مراد تورات ، و یا همه کتاب‌هایی است که بر پیغمبران بنی‌اسرائیل نازل شده است . از قبیل : زبور و صحف و تورات و انجیل .

سوره غافر آیه 54

متن آیه :
هُدًى وَذِكْرَىٰ لِأُولِي الْأَلْبَابِ

ترجمه :
(کتابی که) راهنما و اندرزگویی خردمندان بود .

توضیحات :
« هُدًى وَ ذِكْرَىٰ » : مصدر و مفعول له بشمارند ، یعنی : کتاب تورات یا کتاب‌های آسمانی دیگر را برای راهنمایی و اندرزگویی در اختیار بنی‌اسرائیل قرار دادیم . یا این که مصدر و به عنوان اسم فاعل ، یعنی هادی و مذکر به کار رفته و حال بشمارند که معنی آن در بالا گذشت .

سوره غافر آیه 55

متن آیه :
فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَأَسَدْتَ عُفُورٍ لِّذَنبِكَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ بِالْعَشِيِّ وَالْإِبْكَارِ

ترجمه :
پس (ای محمد !) برا ذیبت و آزار کفار و ناملایمات روزگار) شکیبایی کن ، چرا که وعده خدا (در امر کمک به پیغمبران خود و مؤمنان بدیشان ، تخلف ناپذیر و) حق است . و آمرزش گناهانت را بخواه ، و بامدادان و شامگاهان به سپاس و ستایش پروردگارت بپرداز .

توضیحات :
 « إِسْتَغْفِرُ لِدَنِيكَ... » : این گونه تعبیرات قرآنی در مورد پیغمبر اسلام و سایر پیغمبران، اشاره به : (حَسَنَاتُ الْأَبْرَارِ ، سَيِّئَاتُ الْمُفْرِينَ) است . یک لحظه غفلت و یک ترک اولی در مورد انبیاء جا ناز نیست و باید از آن استغفار کنند (نگا : محمد / 19 ، فتح / 2 ، نصر / 3) . پیغمبر اسلام نیز به مقتضی بشدریت تصرفات و اعمالی داشته است که برای افراد عادی خوب و یا چیز ساده‌ای بوده و برای وجود مبارک او گناه و چیز مهمی محسوب شده است و مورد عتاب پروردگار قرار گرفته است (نگا : انعام / 33 - 35 ، انفال / 67 و 68 ، توبه / 43 ، احزاب / 37 ، تحریم / 1 ، عبس / 1 - 10) .

سوره غافر آیه 56

متن آیه :
 إِنَّ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ يَخْفَرُونَ بِطُلُوتِ أَنْهَامُ إِنَّ فِي صُدُورِهِمْ إِيَّالَا كِبْرًا مَا هُمْ بِبَالِغِيهِ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

ترجمه :
 کسانی که بدون دلیلی که (از سوی خدا) در دست داشته باشند ، درباره آیات الهی به ستیزه‌گری و کشمکش می‌پردازند ، در سینه‌هایشان جز برتری جوئی نیست و هرگز هم به برتری نمی‌رسند . پس (از شر این گونه افراد خودخواه و برتری طلب) خود را در پناه خدا دار که او (سخنان بی‌اساس ایشان را) می‌شنود و (توطنه‌های ناجوانمردانه آنان را) می‌بیند .

توضیحات :
 « آيَاتِ » : آیه‌های کتاب آسمانی . دلائل و براهین الهی . « إِنَّ فِي صُدُورِهِمْ... » : حرف (إِنَّ) نا فیه است . « كِبْرًا » : تکبر . برتری و ریاست مراد است .

سوره غافر آیه 57

متن آیه :
 لَخَلَقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ أَعْزَبُ مِنْ خَلْقِ النَّاسِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :
 قطعاً آفرینش آسمانها و زمین (از عدم در آغاز خلقت) بسی دشوارتر است از آفرینش مردمان (در پایان این جهان برای شروع زندگی در آن جهان) و لیکن بیشتر مردمان (که کفار و مشرکانند) چنین نمی‌دانند .

توضیحات :
 « لَخَلَقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ » : این قسمت آیه ، اشاره به سرآغاز آفرینش جهان توسط یزدان است . « خَلْقِ النَّاسِ » : اشاره به پایان این جهان و آفرینش دوباره مردمان است .

سوره غافر آیه 58

متن آیه :
وَمَا يَسْتَوِي الْأَعْمَىٰ وَالْبَصِيرُ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَلَا الْمُسِيءُ قَلِيلًا
مَا تَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :

آنان که چشمانشان (از دیدن حق) کور است ، با آنان که (حق را)
می بینند ، و کسانی که ایمان آورده اند و کارهای نیکو کرده اند ، با
کسانی که بدکار و بزهکارند یکسان نیستند . اما شما (بر اثر
خودخواهی و زشتکاری) کمتر بند می گیرید (و متوجه حقیقت
می شوید) .

توضیحات :

« قَلِيلًا مَا تَتَذَكَّرُونَ » : (نگا : اعراف / 3 ، نمل / 62) .

سوره غافر آیه 59

متن آیه :
إِنَّ السَّاعَةَ لَأَتْيَةٌ لَّا رَيْبَ فِيهَا وَلَٰكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

روز قیامت قطعاً فرا می رسد و شکّی در آن نیست ، ولی بیشتر مردم
تصدیق نمی کنند .

توضیحات :

« لَا رَيْبَ فِيهَا » : تا کید سوم است . یعنی فرا رسیدن قیامت با سه
تا کید در جمله همراه است : اِن ، لام لَأَتْيَةٌ ، و شبه جمله لَا رَيْبَ فِيهَا .

سوره غافر آیه 60

متن آیه :
وَقَالَ رَبُّكُمْ ادْعُونِي أَسْتَجِبْ لَكُمْ إِنَّ الَّذِينَ يَسْتَكْبِرُونَ عَنْ عِبَادَتِي
سَيَدْخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ

ترجمه :

پروردگار شما می گوید : مرا به فریاد خوا نید تا بپذیرم . کسانی که خود
را بزرگتر از آن می دانند که مرا به فریاد خوانند ، خوار و پست داخل
دوزخ خواهند گشت .

توضیحات :

« ادْعُونِي » : مرا به فریاد خوانید . مرا به کمک بطلبید . رفع
نیاز مندیها و حل مشکلات خود را از من بخواهید . « عِبَادَتِي » : عبادت من
. عبادت در اینجا به معنی دعاء است ، چرا که دعاء مغز عبادت است همان
گونه که رسول اکرم فرموده است : الدُّعَاءُ مَخُّ الْعِبَادَةِ . « دَاخِرِينَ » : (نگا :
نحل / 48 ، صافات / 18 ، نمل / 87) .

سوره غافر آیه 61

متن آیه :
اللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْاَيْلَانَ لِتَسُدُّوا فِيهِ وَاللَّيْلَ مُبْصِرًا اِنَّ اللّٰهَ لَذُو فَضْلٍ عَلٰى النَّاسِ وَلٰكِنْ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَشْكُرُوْنَ

ترجمه :

خداوند کسی است که شب را برای شما آفرید تا در آن بیاسائید و بیارامید ، و روز را روشن گردانید (تا در آن به فعالیت و کار و کوشش بپردازید) . خداوند نسبت به مردم فضل و کرم دارد ، ولیکن بیشتر مردم شکرگزاری نمی کنند .

توضیحات :

« لِتَسُدُّوا فِيهِ » : (نگا : یونس / 67 ، قصص / 73) . « مُبْصِرًا » : روشن .
تابان (نگا : یونس / 67 نمل / 86) .

سوره غافر آیه 62

متن آیه :
ذَلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ خَالِقُ كُلِّ شَيْءٍ لَّا اِلٰهَ اِلَّا هُوَ فَاَنْتَیْ تُؤْفَكُوْنَ

ترجمه :

آن (که دهنده نعمتهاست) الله ، پروردگار شما ، و آفریدگار همه اشیاء است و جز او معبودی نیست . پس چگونه (از عبادت او) برگردانده می شود و (از حق) به کدام سو منحرف گردانده می شود ؟

توضیحات :

« فَاَنْتَیْ تُؤْفَكُوْنَ » : (نگا : انعام / 95 ، یونس / 34 ، فاطر / 3) .

سوره غافر آیه 63

متن آیه :
كَذٰلِكَ يُؤْفِكُ الَّذِيْنَ كَانُوْا رِ اٰیٰتِ اللّٰهِ يَجْحَدُوْنَ

ترجمه :

کسانی که (در میان ملتهای گذشته) آیات خدا را نمی پذیرفته اند ، به همین شکل (زشت و بی دلیل ، از حق) منحرف و رویگردان می شده اند .

توضیحات :

« يُؤْفِكُ » : استعمال فعل مضارع به جای ماضی ، برای به تصویر کشیدن شکل زشت و ناپسندی است که منحرفان بر آن بوده اند (نگا : المصحف المیسر) .

سوره غافر آیه 64

متن آیه :
اللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْاَرْضَ قَرَارًا وَالسَّمَاءَ بِنَاءً وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُوْرَكُمْ وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيْبٰتِ ذَلِكُمُ اللّٰهُ رَبُّكُمْ فَتَبَارَكَ اللّٰهُ رَبُّ الْعَالَمِيْنَ

ترجمه :

خدا آن کسی است که زمین را جایگاه و قرارگاه شما کرد، و آسمان را به شکل خیمه و خرگاه ساخت، و شما را شکل بخشید و شکلها یتان را زیبا بیافرید، و خوراکیهای پاکیزه نصیبتان نمود. آن که چنین (الطافی) در حق شما کرده است الله است. پس بالا و والا خداوند تعالی است که پروردگار جهان است.

توضیحات :

« قَرَارًا » : قرارگاه . محلّ زندگی . « رِنَاءً » : ساختمان برافراشته . خیمه و خرگاه . یا توجه به معنی اخیر، کرویت فضا نیز در مد نظر است . « وَ تَبَارَكَ اللَّهُ » : (نگا : اعراف / 54 ، مؤمنون / 14 ، فرقان / 1 و 10 و 61) .

سوره غافر آیه 65

متن آیه :

هُوَ الْحَيُّ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

زنده جاوید او است . جز او خدائی وجود ندارد ، پس او را به فریاد خوانید و عبادت را خاص او بدانید . سپاس و ستایش الله را سزا است که پروردگار جهان است .

توضیحات :

« الْحَيُّ » : (نگا : بقره / 255 ، آل عمران / 2 ، طه / 111 ، فرقان / 58) . « فَادْعُوهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ » : (نگا : اعراف / 29 ، یونس / 22 ، عنکبوت / 65 ، لقمان / 32 ، زمر / 2 و 11 ، غافر / 14) .

سوره غافر آیه 66

متن آیه :

قُلْ إِنِّي نُهِيتُ أَنْ أَعْبُدَ الَّذِينَ تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ لَمَّا جَاءَنِيَ الْبَيِّنَاتُ مِنْ رَبِّي وَأُمِرْتُ أَنْ أُسْلِمَ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

بگو : من بازداشتته شده ام از این که معبودهایی را بجز خدا بپرستم که شما آنها را به فریاد می خوانید ، از آن زمانی که آیات روشن و دلائل آشکاری از جانب پروردگار برایم آمده است ، و به من فرمان داده شده است که خاشعانه و خاضعانه تسلیم پروردگار جهان گردم .

توضیحات :

« تَدْعُونَ » : (نگا : انعام / 56 ، اعراف / 37 و 194 و 197) . « أُسْلِمَ » : تسلیم شوم . فرما نبردارگردم (نگا : بقره / 112 ، آل عمران / 83 ، نساء / 125) .

سوره غافر آیه 67

متن آیه :

هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ مِنْ نُطْفَةٍ ثُمَّ مِنْ عَلَاقَةٍ ثُمَّ يُخْرِجُكُمْ طِفْلاً
ثُمَّ لِتَبْلُغُوا أَشُدَّكُمْ ثُمَّ لِتَكُونُوا شُيُوخًا وَمِنْكُمْ مَنْ يَتُوفَى مِنْ قَبْلِ
وَلِتَبْلُغُوا أَجَلَ مَسْمًى وَلَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

ترجمه :

خدا کسی است که شما را از خاک می آفریند ، سپس (خاک را) به منی تبدیل می گرداند ، و بعد (منی را) به زالو گونه ای تبدیل می نماید ، و آن گاه به شکل نوزادی (از شکم مادرا نتان) بیرون نتان می آورد . بعد شما را زنده نگاه می دارد (تا می رسید به کمال قوت خود ، آن گاه پیر می شوید - برخی از شما پیش از آن مرحله می میرند و) باز هم شما را زنده نگاه می دارد (تا به وقت معین (اجل تام) می رسید . امید است شما (درسهای عبرت و نشانه های قدرتی را که در این احوال و اطوار است) بفهمید .

توضیحات :

« خَلَقَكُمْ مِنْ تُرَابٍ » : مراد آفرینش ابوالبشر آدم است ، و یا مراد آفرینش یکایک مردمان از خاک از راه تغذیه اشیا ئی است که دراصل از خاک هستند . « عَلَاقَةٍ » : (نگا : حج / 5 ، المؤمنون / 14) . « أَجَلَ مَسْمًى » : مرگ طبیعی هر شخصی . قیامت . « وَ لِتَبْلُغُوا أَجَلَ مَسْمًى وَ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ » : اگر مراد از (أَجَلَ مَسْمًى) قیامت باشد ، معنی این جمله عبارت است از : تا به مدت معین قیامت می رسید و حق و حقیقت را چنان که هست فهم می کنید (نگا : المیزان) .

سوره غافر آیه 68

متن آیه :

هُوَ الَّذِي يُحْيِي وَيُمِيتُ فَإِذَا قَضَىٰ أَمْرًا فَإِنَّمَا يَقُولُ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

ترجمه :

او کسی است که زندگی می بخشد و می میراند ، و هنگامی که خواست کاری انجام پذیرد ، تنها بدومی گوید : باش . پس می شود .

توضیحات :

« قَضَىٰ أَمْرًا ... » : (نگا : بقره / 117 ، آل عمران / 47 ، مریم / 35) .

سوره غافر آیه 69

متن آیه :

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِ اللَّهِ أَنَّىٰ يُصْرَفُونَ

ترجمه :

مگر نمی بیني کسانی که درباره آیات خدا به کشمکش و ستیز می پردازند ، چگونه (از تفکر و تعقل حق) بازگردانده می شوند ؟

توضیحات :

« أَنَّىٰ يُصْرَفُونَ » : (نگا : یونس / 32 ، زمر / 6) .

سوره غافر آیه 70

متن آیه :
الَّذِينَ كَذَّبُوا بِالْكِتَابِ وَمِمَّا أُرْسِلْنَا بِهِ رُسُلَنَا فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

کسانی که کتابهای آسمانی و چیزهایی را که به همراه پیغمبران فرو فرستاده ایم تکذیب می‌دارند ، به زودی (نتیجه شوم کار خود را) خواهند فهمید .

توضیحات :

« الْكِتَابِ » : قرآن . کتابهای آسمانی به طور کلی . « مَا أُرْسِلْنَا » : مراد سائر کتب آسمانی است با توجه به این که (الْكِتَابِ) قرآن باشد . یا منظور وحی و شرائع است با توجه به معنی دوم (الْكِتَابِ) .

سوره غافر آیه 71

متن آیه :
إِذِ الْأَغْلَالُ فِي أَعْنَاقِهِمْ وَالسَّلَاسِلُ يُسْحَبُونَ

ترجمه :

آن زمان که غلها و زنجیرها در گردن دارند و روی زمین کشیده می‌شوند .

توضیحات :

« الْأَغْلَالُ » : (نگا : اعراف / 157 ، رعد / 5 ، سبأ / 33) . « السَّلَاسِلُ » : جمع سیسلیه ، زنجیرها . « يُسْحَبُونَ » : روی زمین کشیده می‌شوند (نگا : قمر / 48) .

سوره غافر آیه 72

متن آیه :
فِي الْحَمِيمِ ثُمَّ فِي النَّارِ يُسْجَرُونَ

ترجمه :

در آب بسیار داغ برافروخته و سپس در آتش تا فته می‌گردند .

توضیحات :

« يُسْجَرُونَ » : تمام وجودشان پر از آتش می‌گردد . برافروخته و تا فته می‌شوند .

سوره غافر آیه 73

متن آیه :
ثُمَّ قِيلَ لَهُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ

ترجمه :

آن گاه بدیشان می‌گویند : آن چیزهایی را که انباز خدا می‌کردید (و

می پرسستیدید (کجا یند ؟

توضیحات :
« كُنْتُمْ تُشْرِكُونَ » : انباز خدا می دانستید . مراد از انباز قرار دادن ، پرسستیدن است .

سوره غافر آیه 74

متن آیه :
مِنْ دُونِ اللَّهِ قَالُوا ضَلُّوا عَنَّا بَلْ لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ الْكَافِرِينَ

ترجمه :

(همان انبازهایی که) غیر از خدا (می پرسستیدید) . می گویند : از ما پنهان شده اند و هدر رفته اند ، بلکه اصلاً ما قبلاً (در دنیا) چیزی را که ارزش و مقامی داشته باشد (نپرسستیده ایم . چیزهایی را که پرسستش می کرده ایم اوهام و خیالاتی بیش نبوده اند) . خدا این چنین کافران را سرگشته می سازد .

توضیحات :

« ضَلُّوا » : گم شده اند . پنهان و پنهان گشته اند . « لَمْ نَكُنْ نَدْعُوا مِنْ قَبْلُ شَيْئًا » : قبلاً چیزی را نمی پرسستیده ایم . مراد کفار از این گفتار ، این است که جز خدا هر چه را پرسستیده اند حقیقت و اصلی نداشته و پنداری بیش نبوده است . الف زائدی در رسم الخط قرآنی در آخر (نَدْعُوا) است .

سوره غافر آیه 75

متن آیه :
ذَلِكُمْ يَمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَيَمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ

ترجمه :

این (عذابی که در آن هستید) به سبب شادمانیهای ناپسند و بیچائی است که (در برابر اموال دنیا) در زمین می کردید (تا بدانجا که اموال دنیا ، احوال آخرت را از یادتان برده بود ، و به انجام معاصی و گناهانتان کشانده بود) و نیز به سبب نازشها و بالشهایی است که (در برابر انجام بزهکارها و زشتکارها) می نمودید (و ارتکاب معاصی و اقدام به اذیت و آزار دیگران را نشانه قوت و قدرت و عظمت خود می دیدید) .

توضیحات :

« يَمَا كُنْتُمْ تَفْرَحُونَ . . . » : مراد فرح و شادی مذموم است ، مثل شادمانی مغرورانه ای که در برابر به دست آوردن اموال و امتعه دنیا برای بعضیها حاصل می شود تا بدانجا که آخرت را از یادشان می برد و کارشان را به انجام گناهان می کشاند (نگا : آل عمران / 188 ، انعام / 44 ، هود / 10 ، قصص / 76) یا شادی حاصل از مصیبت و رنج دیگران (نگا : آل عمران / 120 ، توبه / 50 و 81) .

« يَمَا كُنْتُمْ تَمْرَحُونَ » : مراد خُيَلَاء و تفاخر و افاده بر مردم است (نگا : اسراء / 37 ، لقمان / 18) .

سوره غافر آیه 76

مَتْنِ آيَةٍ :
ادْخُلُوا أَبْوَابَ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا فَمَا يَتُوبَ الْمُتَكَبِّرِينَ

ترجمه :

(به کافران دستور داده می‌شود) از درهای دوزخ داخل شوید و جاودانه در آنجا بمانید . جایگاه متکبران چه بد جایگاهی است .

توضیحات :

« مَتُوبِي » : (نگا : آل عمران / 151 ، نحل / 29 ، عنکبوت / 68) .

سوره غافر آیه 77

مَتْنِ آيَةٍ :
فَأَصْبِرْ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَإِنَّا بِلِقَاءِ رَبِّنَا لَأَنزِلُونَ

ترجمه :

(ای محمد !) شکیبایا باش . وعده خدا حق است (و عذاب را گریبانگیر کفار می‌سازد) . این عذابی را که ایشان را بدان وعده داده ایم ، یا قسمتی از آن را به تومی نمایا نیم (و در روزگار حیات تو انجام می‌پذیرد) یا این که تو را می‌میرانیم و (تو آن را نخواهی دید . چه آن را ببینی و چه آن را نبینی مهم نیست . چرا که) به سوی ما برگردانده می‌شوند .

توضیحات :

« نَتَوَّ وَفَيْنَكَ » : تو را می‌میرانم .

سوره غافر آیه 78

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّن قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَن قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَن لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ وَمَا كَانَ لِرَسُولٍ أَنْ يَأْتِيَ بِآيَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ فَإِذَا جَاءَ أَمْرُ اللَّهِ فُضِيَ بِالْحَقِّ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْطِلُونَ

ترجمه :

پیش از تو پیغمبرانی را (برای رهنمود مردمان) فرستاده ایم . سرگذشت بعضیها را برای تو بازگو کرده و سرگذشت برخیها را برای تو بازگو نکرده ایم . هیچ پیغمبری حق نداشته است معجزه‌ای را (که قوم او پیشنهاد کرده اند) نشان دهد مگر به فرمان خدا . زمانی هم فرمان خدا (مبنی بر ارائه آن معجزه صادر شده است و پیشنهاد کنندگان ایمان نیاورده اند) دادگرانه داور شده است . (بدین معنی که خدا پیغمبران و مؤمنان را نجات داده است) و آن وقت باطلگرایان (هلاک و) زیانمند گشته اند .

توضیحات :

« قَصَصْنَا » : بازگو کرده ایم . « مَا كَانَ لِرَسُولٍ » : هیچ پیغمبری حق نداشته است . هیچ پیغمبری را نسزیده است . « آيَةً » : مراد معجزه پيشنهادي ديگران است . « قُضِيَ بِالْحَقِّ » : دادگرا نه داوري شده است . يعني خدا پيغمبران و ايمانداران را از مهلكه نجات داده است و كفار و معاندان را نابود نموده است (نگا : هود / 43 و 76 و 101) . « هُنَالِكَ » : آنجا . آن وقت . اين واژه به عنوان ظرف مكان و ظرف زمان به كار مي رود (نگا : آل عمران / 38 ، اعراف / 119 ، يونس / 30 ، فرقان / 13 ، احزاب / 11) . « وَ اِذَا جَاءَ اَمْرُ اللّٰهِ قُضِيَ بِالْحَقِّ وَ خَسِرَ هُنَالِكَ الْمُبْتَلُونَ » : معني ديگر اين بخش از آيه چنين است : هنگامي كه فرمان خدا صادر شد و قيامت پيا شد ، دادگرا نه داوري مي گردد ، و آنجا باطلگرايان زيانمند مي گردند .

سوره غافر آيه 79

متن آيه :

اللّٰهُ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ اِلًا اَنْعَامًا لِيَتَرَكِبُوا مِنْهَا وَمِنْهَا تَاْكُلُونَ

ترجمه :

خدا كسي است كه چهارپايان را براي شما آفريده است تا سوار برخي از آنها شويد و برخي از آنها را بخوريد .

توضیحات :

« جَعَلَ » : آفريده است (نگا : نحل / 5) .

سوره غافر آيه 80

متن آيه :

وَلِكُمْ فِيهَا مَنَافِعُ وَلِيَتَّبِعُوْا عَلَيْهَا حَاجَةً فِى صُدُوْرِكُمْ وَعَلَيْهَا وَعَلَى الْفُلْكِ تُحْمَلُونَ

ترجمه :

و براي شما در آنها منافع زياد و قابل توجه ديگري است (همچون : شير ، پشم ، پوست ، و غيره) و منظور ديگر (از آفرينش آنها) اين بوده است كه بر آنها سوار شويد و به مقاصدي كه در دل داريد برسيد (مانند حمل بار و تفريح و سياحت و غيره) . و بر چهارپايان (كه وسيله مسافرت در خشكي هستند) و روي كشتيها (كه وسيله مسافرت در دريا هستند) ، كالاي شما و خود (شما حمل مي شويد) .

توضیحات :

« مَنَافِعُ » : نكړه بودن اين واژه ، براي بيان اهميت و كثرت است . « حَاجَةً فِى صُدُوْرِكُمْ » : نيازى كه در دل داريد . مراد حمل بارها و رسيدن به مكانهاي دور ، و شايد مقاصد و استفاده هاي تفريحي همچون گردش و مسابقات باشد .

سوره غافر آيه 81

مَتْنِ آيَةٍ :
وَيُرِيكُمْ آيَاتِهِ وَأَيَّ آيَاتِ اللَّهِ تُنْكِرُونَ

ترجمه:

خداوند نشانه‌های (قدرت و عظمت) خود را (در آفاق و انفس) به شما نشان می‌دهد (حال بگو و بید) کدام يك از نشانه‌های (قوت و شوکت) خدا را می‌توانید انکار کنید؟

توضیحات:

« آيَاتِهِ » : نشانه‌های قدرت و دلائل عظمت او. از قبیل : آفرینش انسان از خاک ، مسأله حیات و ممات ، خلقت آسمانها و زمین ، آفرینش شب و روز ، و چهارپایان و کشتیها .

سوره غافر آیه 82

مَتْنِ آيَةٍ :

أَفَلَمْ يَسِيرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَأَثَرًا فِي الْأَرْضِ فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا
كَانُوا يَكْسِبُونَ

ترجمه:

آیا در زمین به سیر و سیاحت نپرداخته‌اند تا ببینند سرنوشت کسانی که پیش از ایشان بوده‌اند به کجا کشیده است (و کارشان به کجا انجامیده است ؟) آنان که از اینان نیرومندتر و دارای آثار بیشتری در زمین بوده‌اند ، ولی چیزهایی که فرا چنگ آورده بودند ایشان را (از عذاب خدا) رهایی نداد و بدیشان سودی نبخشید .

توضیحات:

« كَانُوا أَكْثَرَ مِنْهُمْ وَأَشَدَّ قُوَّةً وَأَثَرًا فِي الْأَرْضِ » : (نگا : غافر / 21) .
« فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَكْسِبُونَ » : (نگا : حجر / 84 ، زمر / 50) .

سوره غافر آیه 83

مَتْنِ آيَةٍ :

فَلَمَّا جَاءَتْهُمْ رُسُلُهُمْ يَا لَئِن لَّبِئْنَا تَفَرُّوهُم مِّنَ الْعِلْمِ وَحَاقَ بِهِم مَّا كَانُوا
يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه:

هنگامی که پیغمبرانشان آیه‌های روشن و دلائل آشکاری برای ایشان می‌آوردند ، به دانش و معلوماتی که خودشان (درباره مظاهر دنیا) داشتند خوشحال و شادان می‌شدند و (بدان اکتفاء می نمودند و علوم و معارف وحی آسمانی را به بازیچه و تمسخر می‌گرفتند ، و سرانجام) عذابی که توسط انبیاء از آن بیم داده می‌شدند و ایشان مسخره‌اش می‌دانستند ، آنان را در بر می‌گرفت .

توضیحات:

« حَاقَ بِهِمْ » : ایشان را در بر گرفت . ایشان را فرا گرفت (نگا : انعام 10 ، هود / 8 ، نحل / 34) .

سوره غافر آیه 84

متن آیه :

قَلَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا قَالُوا آمَنَّا بِاللَّهِ وَحَدَهُ وَكَفَرْنَا بِمَا كُنَّا بِهِ مُشْرِكِينَ

ترجمه :

هنگامی که عذاب شدید ما را می دیدند ، می گفتند : به خدای یگانه ایمان داریم و انبازهای را که به سبب آنها مشرک بشمار می آمده ایم نمی پذیریم و مردود می شماریم .

توضیحات :

« بَأْسَنَا » : عذاب شدید و ریشه کن کننده ما (نگا : انعام / 43 و 148 ، اعراف / 4 و 5 و 97 و 98) . « بِهِ » : به سبب آن . به علت پرستش آنها .

سوره غافر آیه 85

متن آیه :

قَلَّمْ يَكُ يَنْفَعُهُمْ إِيْمَانُهُمْ لَمَّا رَأَوْا بَأْسَنَا سُنَّتَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ فِي عِبَادِهِ وَخَسِرَ هُنَالِكَ الْكَافِرُونَ

ترجمه :

اما ایمانشان به هنگام مشاهده عذاب شدید ما ، بدیشان سودی نرسانیده است و نفعی به حالشان نداشته است . این سنت و شیوه همیشگی خدا در مورد بندگان بوده است و کافران بدان هنگام زیانبار شده اند . (چرا که سرمایه وجود خود را در بیراهه ها هدر داده اند و حاصلی جز گناه و رسوائی و عذاب دردناک خدائی فراهم نساخته اند) .

توضیحات :

« سُنَّةَ اللَّهِ » : شیوه و کارکرد خدا . مراد عدم نفع ایمان به هنگام رؤیت عذاب است اتصال است . مفعول مطلق برای عامل مجذوف است . یا این که تخریب است و مفعول به بشمار است یعنی : « حَذَرُوا سُنَّةَ اللَّهِ فِي أَعْدَاءِ الرَّسُلِ » . در رسم الخط قرآنی با تاء کشیده نوشته شده است . « هُنَالِكَ » : (نگا : غافر / 78) .

سوره فصلت آیه 1

متن آیه :

حم

ترجمه :

ح . میم . . .

توضیحات :
« حم » : از حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) .

سوره فصلت آیه 2
متن آیه :
تَنْزِيلٌ مِنَ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ترجمه :
(این کتابی است که) از طرف خداوند بخشایشگر مهرورز نازل شده است .

توضیحات :
« تَنْزِيلٌ » : (نگا : شعراء / 192 ، سجده / 2 ، یس / 5 ، زمر / 1 ، غافر / 2) .
« الرَّحْمَنِ » : واسع الرحمه . « الرَّحِيمِ » : دائم الرحمه .

سوره فصلت آیه 3
متن آیه :
كِتَابٌ فُصِّلَتْ آيَاتُهُ فُرْآنًا عَرَبِيًّا لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ

ترجمه :
کتابی است که آیات آن تفصیل و تبیین شده است (و واضح و روشن گذشته است . یعنی) قرآن که به زبان عربی است ، برای قومی (فهم معانی آن آسان) است که اهل دانش باشند .

توضیحات :
« فُصِّلَتْ آيَاتُهُ » : آیه‌های آن تفصیل و تبیین شده است . در قالب الفاظ گویا و زیبا و جمله بندی‌های دلکش و دلربا و با معانی ژرف و رسا (نگا : اعراف / 52 ، هود / 1 ، انعام / 114) . « فُرْآنًا عَرَبِيًّا » : (نگا : یوسف / 2 ، طه / 113 ، زمر / 28) . « لِقَوْمٍ يَعْلَمُونَ » : برای قومی فهم معانی و درک مقاصد قرآن آسان است که اهل دانش باشند . برای قومی آمده است که معانی آن را فهم می کنند ، چرا که به زبان ایشان آمده است (نگا : ابراهیم / 4) . می تواند متعلق به (فصلت) یا متعلق به (تنزیل) باشد .

سوره فصلت آیه 4
متن آیه :
بَشِيرًا وَنَذِيرًا فَأَعْرَضَ أَكْثَرُهُمْ فَهُمْ لَا يَسْمَعُونَ

ترجمه :
قرآن بشارت دهنده (مؤمنان به نعمت‌های فراوان و جاویدان) و ترساننده (کافران به عذاب دردناک و سرمدي یزدان) است . ولی (تشویق و تهدید قرآن در دل متعصبان لجوج بی اثر است و) اکثر آنان (از حق و حقیقت) رویگردانند و این است که (روح شنوائی و پذیرائی حقایق را از دست داده اند و گوئی که کردند و) هیچ نمی شنوند .

توضیحات :
 « بَشِيرًا وَ نَذِيرًا » : صفت بعد از صفت (قُرْآنًا) ، یا حال کتاب یا آیات است .

سوره فصلت آیه 5

متن آیه :
 وَقَالُوا قُلُوبُنَا فِي أَكْنَفٍ مِّمَّا تَدْعُونَا إِلَيْهِ وَفِي آذَانِنَا وَقْرٌ وَمِن
 بَيْنِنَا وَبَيْنِكَ حِجَابٌ فَاعْمَلْ إِنَّا عَامِلُونَ

ترجمه :

میگویند : دل‌هایمان در برابر چیزی که ما را بدان می‌خوانی (که یگانه پرستی است) در میان پوششهایی قرار گرفته است (و آنچه می‌گوئی بدان نمی‌رسد) و در گوش‌هایمان سنگینی است (و کلام تو را نمی‌شنود) و میان ما و تو پرده ستبر و مانع بزرگی است (که نمی‌گذارد ما با تو در یکجا گرد آئیم) . پس تو (برابر آئین خود) عمل کن و ما هم (برابر آئین خود) عمل می‌کنیم .

توضیحات :

« أَكْنَفٍ . . . وَقْرٌ » : (نگا : انعام / 25 ، اسراء / 46 ، كهف / 57) . « فَاعْمَلْ إِنَّا عَامِلُونَ » : تو برابر آئین خود عمل کن و ما هم برابر آئین خود و هرگز از تو پیروی نمی‌کنیم . تو برای نابودی ما دست به کار شو و ما هم برای نابودی تو به کار می‌پردازیم . و مبارزه ما با تو ادامه دارد .

سوره فصلت آیه 6

متن آیه :
 قُلْ إِنَّمَا أَنَا بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ يُوحَىٰ إِلَيَّ أَنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ فَا سْتَقِيمُوا
 إِلَيْهِ وَاسْتَغْفِرُوا وَوَيْلٌ لِلْمُشْرِكِينَ

ترجمه :

بگو : من فقط و فقط انسانی مثل شما هستم ، و به من وحی می‌شود که خداوندگار شما خداوندگار یگانه‌ای بیش نمی‌باشد ، پس راست به سوی او رو کنید و روید (و پندار و گفتار و کردار تان در مسیر رضای وی باشد) و از او آمرزش بخواهید . وای به حال مشرکان !

توضیحات :

« بَشَرٌ مِّثْلُكُمْ » : انسانم همچون شما . انسانی مثل شما هستیم (نگا : ابراهیم / 11 ، كهف / 110 ، اسراء / 93) . « إِنَّمَا إِلَهُكُمُ إِلَهُ وَاحِدٌ » : نائب فاعل (یوحی) است « فَا سْتَقِيمُوا إِلَيْهِ » : اعمال خود را محض رضای خدا انجام دهید و طاعت و عبادت تان برای او باشد و بس .

سوره فصلت آیه 7

متن آیه :
 الَّذِينَ لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ وَهُمْ بِالْآخِرَةِ هُمْ كَافِرُونَ

ترجمه :

مشركاني كه به پاكسازي خود نمي پردازند و آنان به آخرت هم ايمان ندارند .

توضیحات :

« لَا يُؤْتُونَ الزَّكَاةَ » : به پاكسازي خود از لوٲ شرك نمي پردازند و به كارهاي خير دست نمي يازند . مراد از زكات ، پاكسازي و انفاق در راه كارهاي خير است كه موجب پاكي زكي نفس و پاك كردن صفحه دل از آلودگيها است . چرا كه از يك سو اين سوره مكّي است و در مكّه قانون زكات اصطلاحي كه از فروع اسلام است وضع نشده است ، و از ديگر سو زكات بر مؤمن واجب است ؛ نه بر كافر و مشرك ، تا از صفات رذيله مشركان بشمار آيد . برخي هم آن را همان زكات اصطلاحي مي دانند و كفار و مشركان را موظف به فروع شريعت مي دانند (نگا : أضواء البيان) .

سوره فصلت آيه 8

متن آيه :

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ

ترجمه :

مسلمانان كساني كه ايمان مي آورند و كارهاي شايسته و بايسته انجام مي دهند ، اجر و پاداش ناگسيختني دارند .

توضیحات :

« غَيْرُ مَمْنُونٍ » : غير منقطع و ناگسيختني (نگا : هود / 108 ، ص / 54) . برخي هم آن را كم نشدني و كاستني نپذيرفتني ، بدون منت ، و بي حساب معني نموده اند .

سوره فصلت آيه 9

متن آيه :

قُلْ أَأُنذِرُكُمْ لَتَكْفُرُونَ يَا لَّذِي خَلَقَ الْأَرْضَ فِي يَوْمَيْنِ وَتَجْعَلُونَ لَهُ أَنْدَادًا ذَلِكَ رَبُّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

بگو : آيا به آن كسي كه زمين را در دو روز آفريده است ايمان نداريد ، و براي او همگونها و انبازهاي قرار مي دهيد ؟ او (علاوه از اين كه آفريدهگار زمين است) آفريدهگار جهان هم مي باشد .

توضیحات :

« خَلَقَ الْأَرْضَ » : مراد از خلق زمين ، تقدير وجود و آفريش بالقوه آن است . چرا كه آفريش زمين همراه با آفريش همه كائنات بوده و خود قطعه ناچيزي از مجموعه كائنات است (نگا : ا زيباء / 30) . اين هم در قرآن غريب نيست . مثلاً در آفريش آدم قرآن فرموده است :
إِنَّ مَثَلَ عِيسَى عِنْدَ اللَّهِ كَمَثَلِ آدَمَ ، خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ ثُمَّ قَالَ لَهُ كُنْ فَيَكُونُ

آل عمران / 59) . « خَلَقَهُ مِنْ تُرَابٍ » : خواست او را از خاک بیافریند و پیدایش او را مقدر فرمود . چرا که اگر مراد از « خلق » آفریدن بالفعل باشد نه بالقوه ، جمله (كُنْ فَيَكُونُ) معنی ندارد (نگا : التفسیر الواضح ، تفسیر کبیر) . « يَوْمَيْنِ » : دو روز . مراد دو وقت و دوران است . چرا که قبل از آفرینش آسمان و زمین ، روزی به معنی روز معمولی وجود نداشته است . این دورانها هم شاید هزاران و بلکه میلیونها و میلیاردها سال به طول انجامیده باشد (نگا : حج / 47 ، سجده / 5 ، معارج / 4) .

سوره فصلت آیه 10

متن آیه :

وَجَعَلَ فِيهَا رِوَاسِيًا مِّنْ فَوْقِهَا وَبَارَكَ فِيهَا وَقَدَّرَ فِيهَا أَقْوَاتَهَا فِي أَرْبَعَةِ أَيَّامٍ سَوَاءً لِّلسَّائِلِينَ

ترجمه :

اودر زمین بر فراز آن کوههای استواری قرارداد، و خیرات و برکات زیادی در آن آفرید ، و مواد غذایی (مختلف و جورا جور ساکنان) زمین را به اندازه لازم مقدر و مشخص کرد . اینها همه (اعم از خلق زمین و ایجاد کوهها و تقدیر اقوات) روی هم در چهار روز کامل به پایان آمد ، بدان گونه که نیاز نیازمندان و روزی روزی خواهان را برآورده کند (و کمترین کم و زیادی در آن نباشد) .

توضیحات :

« رِوَاسِيًا » : (نگا : رعد / 3 ، حجر / 19 ، نحل / 15) . « بَارَكَ » : پر خیر و برکت باد . نعمتها و منافع زیادی را پدید آورد . « قَدَّرَ » : مقدر کرد . اندازه گیری و پیش بینی نمود . « أَقْوَاتَهَا » : خوراکیها و غذاهای مورد نیاز ساکنان روی زمین ، اعم از انسانها و حیوانها و گیاهها . « أَرْبَعَةَ أَيَّامٍ » : چهار روز . منظور تتمه چهار روز است . یا به عبارت دیگر ، دور روز برای خلق زمین ، و دور روز برای ایجاد کوهها و تولید خیرات و تقدیر اقوات . نظیر این تعبیر ، در زبان عربی و فارسی نیز وجود دارد . مثلاً اگر گفته شود : از اینجا تا مکه ده روز طول می کشد ، و تا مدینه پانزده روز . یعنی پنج روز فاصله مکه و مدینه است و ده روز فاصله اینجا تا مکه . تفاسیر معتبره را در این زمینه مطالعه کردم ، جز این ، رأی دیگری که چنگی به دل بزند و موافق با آیات دیگر قرآن باشد پیدا نکردم . ولی این بنده خدا را عقیده بر این است که : دور روز یا دو دوران مذکور در آیه 9 با دو روز یا دو دوران مذکور در آیه 12 مقارن و همزمانند . چرا که آفرینش آسمانها ، آفرینش زمین را نیز در بر دارد . و چهار روز یا دوران مذکور در آیه 10 خاص زمین و مکمل دو دوران قبلی است که روی هم شش دوران می شود . « سَوَاءً » : درست در مدت چهار روز کامل ، بدون کم یا زیاد . اقوات و مواد غذایی درست بدان اندازه است که مورد نیاز است . مصدر و مفعول مطلق فعل محذوف (إِسْتَوَتْ) یا حال (اقوات) است . « السَّائِلِينَ » : محتاجان و نیازمندان . درخواست کنندگان و طالبان . مراد انسان و حیوان و گیاه است . ذکر آن به صورت جمع مذکر سالم ، از راه تغلیب است . « لِّلسَّائِلِينَ » : متعلق به (قَدَّرَ) یا (سَوَاءً) است .

سوره فصلت آیه 11

مَتْنِ آيَةِ :
 ثُمَّ اسْتَوَىٰ إِلَى السَّمَاءِ وَهِيَ دُخَانٌ فَقَالَ لَهَا وَلِلْأَرْضِ ائْتِيَا طَوْعًا أَوْ كَرْهًا
 قَالَتَا أَتَيْنَا طَائِعِينَ

ترجمه :

سپس اراده آفرینش آسمان کرد ، در حالی که دود (گونه ، و به شکل سحابیها در گستره فضای بی انتها پراکنده) بود . به آسمان و زمین فرمود : چه بخواهید و چه نخواهید پدید آئید (و شکل گیرید) . گفتند : فرمانبردارانه پدید آمدیم (و به همان صورت درآمده ایم که اراده فرموده ای) .

توضیحات :

« ثُمَّ » : سپس . در اینجا برای تأخیر بیانی است نه تأخیر زمانی . یعنی آفرینش آسمانها قبلاً صورت گرفته است و زمین بعد از آن (نگا : بقره / 29 ، نازعات / 27 - 33) . « اسْتَوَىٰ إِلَى ... » : قصد کرد . اراده فرمود . « دُخَانٌ » : دود . چه بسا مراد گازها و بخارها باشد که علماء آن را سحابی می گویند . « ائْتِيَا » : پدید آئید و شکل بگیریید . در اینجا خلق تقدیری تبدیل به خلق تکوینی می شود و هستی از قوه به فعل درمی آید . « أَتَيْنَا » : پدیدار شدیم . پیدا گشتیم . مراد سرعت در اطاعت است . « طَوْعًا أَوْ كَرْهًا » : (نگا : آل عمران / 83 ، توبه / 53 ، رعد / 15) .

سوره فصلت آیه 12

مَتْنِ آيَةِ :
 فَوَقَّاهُنَّ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ فِي يَوْمَيْنِ وَأَوْحَىٰ فِي كُلِّ سَمَاءٍ أَمْرَهَا وَزَيَّنَّا
 السَّمَاءَ الدُّنْيَا مِمَّا رِيحٌ وَحِفْظًا ذَلِكَ تَقْدِيرُ الْعَزِيزِ الْعَلِيمِ

ترجمه :

آن گاه آنها را به صورت هفت آسمان در دو روز به انجام رساند ، و در هر آسمانی فرمان لازمهاش را صادر (و نظام و تدبیر خاصی مقرر) فرمود (و مخلوقات و موجودات متناسب با آنجا را آفرید) . آسمان نزدیک را با چراغهای بزرگی (از ستارگان درخشان و تابان) بیاراستیم و (آن را کاملاً از آفات و استراق سمع شیاطین) محفوظ داشتیم . این (امور مذکوره ، اعم از آفرینش جهان هستی و دوران شکل گیری و نظم دقیق ، برجوشیده از) برنامه ریزی خداوند بسیار توانا و بس آگاه است .

توضیحات :

« فَوَقَّاهُنَّ » : فعل (وَقَّاهُنَّ) به معنی : به انجام رسانید . به پایان برد . ضمیر (هن) به سماء برمی گردد که متضمن معنی سماوات است . یا به (سماوات) بعد از خود برمی گردد . در صورت اول (سَبْعَ) حال (هن) و در صورت دوم تمییز و مفسر آن است (نگا : روح المعانی ، بیضاوی ، ابن جزی) . « أَمْرَهَا » : کار و بار مربوط به آن را . مخلوقات و موجودات و نظم و نظام آن را . « السَّمَاءَ الدُّنْيَا » (نگا : صافات / 6) . « مِمَّا رِيحٌ » : چراغها . مراد کواکب است (نگا : صافات / 6) . « حِفْظًا » : نگاهداری . مفعول مطلق فعل محذوف (

حَفِظْنَا) است که عطف بر فعل (زَيَّنَّا) است . در اصل چنین است : وَ حَفِظْنَا حِفْظًا . « ذَلِكَ تَقْدِيرٌ ... » : (نگا : انعام / 96 ، یس / 38) . یا دآوری : خداوند در هفت مورد قرآن ، ادوار خلقت آسمانها و زمین راشش دوره ذکر فرموده اند (نگا : اعراف / 54 ، یونس / 3 ، هود / 7 ، فرقان / 59 ، سجده / 4 ، ق / 38 ، حدید / 4) .

سوره فصلت آیه 13

متن آیه :
 وَإِن أَعْرَضُوا وَقُلِ أُنذِرْكُمْ صَاعِقَةً مِّثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَثَمُودَ

ترجمه :

اگر (مشرکان مکه از پذیرش ایمان) رویگردان شدند ، بگو : شما را از صاعقه‌ای همچون صاعقه عاد و ثمود می ترسانم .

توضیحات :

« صَاعِقَةً » : جرّقه عظیم الکتریسیته است که در میان قطعه ابری که بار مثبت دارد با زمین که بار منفی دارد ایجاد می‌شود . صدای مهیب و زمین لرزه شدیدی را به همراه دارد .

سوره فصلت آیه 14

متن آیه :
 إِذْ جَاءَتْهُمْ الرُّسُلُ مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ قَالُوا لَوْ شَاءَ رَبُّنَا لَأَنْزَلَ مَلَائِكَةً فَإِنَّا بِمَا أُرْسِلْتُمْ بِهِ كَافِرُونَ

ترجمه :

زمانی (صاعقه گر یبازنگیر قوم عاد و ثمود شد) که پیغمبران از پیش رو و پشت سر (و از هر سو و جهات دیگر) به نزدشان آمدند (و به عناوین مختلف و به شیوه‌های گوناگون پندشان دادند و ارشادشان کردند و گفتند :) جز خدا را پرستش نکنید . پاسخ دادند که : اگر خدا می‌خواست پیغمبرانی روانه دارد فرشتگانی را (به عنوان پیغمبر) فرو می‌فرستاد (نه انسانهایی مانند خود ما) . ما قطعاً به آن چیزهایی باور نداریم که با خود آورده اید .

توضیحات :

« إِذْ » : معمول صاعِقَةً است . « مِنْ بَيْنِ أَيْدِيهِمْ وَمِنْ خَلْفِهِمْ » مراد از هر سو و با هر شیوه است . (نگا : احقاف / 21) .

سوره فصلت آیه 15

متن آیه :
 فَأَمَّا عَادٌ فَاسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ بِغَيْرِ الْحَقِّ وَقَالُوا مَنْ أَشَدُّ مِنَّا قُوَّةً أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَهُمْ هُوَ أَشَدُّ مِنْهُمْ قُوَّةً وَكَانُوا بِآيَاتِنَا يَجْحَدُونَ

ترجمه :

و اما قوم عاد در زمین به ناحق بزرگی فروختند (و مغرورانه) گفتند :

چه کسی از ما قدرت بیشتری دارد؟ مگر آنان نمی‌دانستند که خداوندی که ایشان را آفریده است از آنان نیرومندتر است؟! آنان (بر اثر این پندار بی‌اساس) پیوسته آیه‌های ما را انکار می‌کردند و نمی‌پذیرفتند.

توضیحات:
 «إِسْتَكْبَرُوا فِي الْأَرْضِ يَغْيِرُ حَقًّا» : به ناحق در زمین بزرگی فروختند و خویشتن را بالاتر از آن دانستند که حقیقت را بپذیرند و ایمان بیاورند. «يَغْيِرُ حَقًّا» : بدون استحقاق. به ناحق (نگا: اعراف / 146، یونس / 23، قصص / 39).

سوره فصلت آیه 16

متن آیه:
 فَأَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي أَيَّامٍ نَّجِسَاتٍ لِّئَلَّا يَقَهُمُ عَذَابَ الْأَخْزِيِّ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْعَذَابَ الْآخِرَةَ أَخْزَى وَهُمْ لَا يُنصَرُونَ

ترجمه:
 سرانجام باد تند و پرصدا و سخت سردی را در روزهای شومی به سوبشان وزان کردیم، تا عذاب خوار و پست کننده‌ای در زندگی همین دنیا بدیشان بچشایم. (تازه این عذاب دنیا است) و عذاب آخرت خوار و پست کننده‌تر (از عذاب دنیوی ایشان) است، و آنان اصلاً (از سوی کسی) یاری و کمک نمی‌شوند.

توضیحات:
 «صَرْصَرًا» : سخت و شدید. پر سرو صدا و هراس‌انگیز. بسیار سرد. «أَيَّامٍ نَّجِسَاتٍ» : روزهای شوم و بد. این تندباد هفت شب و هشت روز پیاپی و زیدن گرفت (نگا: حاقه / 7) و همچون تنه‌های درختان خرما که از ریشه کنده شده باشند، انسانها را بلند می‌کرد و به زمین می‌کوبید (نگا: قمر / 20).

سوره فصلت آیه 17

متن آیه:
 وَأَمَّا ثَمُودُ فَهَدَيْنَاهُمْ فَاسَبَحُوا عَلَى الْعَمَى عَلَى الْهُدَى فَأَخَذَتْهُمُ صَاعِقَةٌ الْعَذَابِ الْهُونِ يَمَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ

ترجمه:
 و اما قوم ثمود، ما ایشان را رهنمود کردیم (و راه خیر و راه شر را بدیشان نمودیم) و آنان کوردلی (و گمراهی) را بر هدایت (و رهنمود الهی) ترجیح دادند، و لذا به سبب کارهایی که می‌کردند، صاعقه عذاب خوار کننده‌ای ایشان را فروگرفت.

توضیحات:
 «الْعَمَى» : کوردلی. گمراهی «صَاعِقَةُ الْعَذَابِ» : اضافه صفت به موصوف است. مثل: مُهْلِكُ الْعَذَابِ، که در اصل «الْعَذَابُ الْمُهِلِكُ» است (نگا: قرطبی). «الْهُونِ»

« : مصدر است و به عنوان اسم فاعل یعنی مُهین به کار رفته است . به معنی : خوار کننده و رسواگر (نگا : انعام / 93) .

سوره فصلت آیه 18

مَتِّينَ آيَةٍ :
وَنَجَّيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا يَتَّقُونَ

ترجمه :

و کسانی را که مؤمن و متقی بودند نجات دادیم (و از عذاب در امان و از دست کفار متکبران رهایی بخشیدیم) .

توضیحات :

...

سوره فصلت آیه 19

مَتِّينَ آيَةٍ :
وَيَوْمَ يُحْشَرُ أَعْدَاءُ اللَّهِ إِلَى النَّارِ فَهُمْ يُوزَعُونَ

ترجمه :

روزي دشمنان خدا (یعنی کفار و مشرکان همه ملتتها) به سوي آتش دوزخ رانده و بر لبه آن گرد آورده ميشوند (و دسته هاي پيشين را نگاه ميدارند تا گروههاي پسین را بدانان ملحق گردانند) .

توضیحات :

« إِلَى النَّارِ ... » : (نگا : زمر / 71) . « أَعْدَاءُ اللَّهِ » : دشمنان خدا . مراد کفار و مشرکان همه ملتتها از آغاز تا پایان جهان است . « فَهُمْ يُوزَعُونَ » : (نگا : نمل / 17 و 83) .

سوره فصلت آیه 20

مَتِّينَ آيَةٍ :
حَتَّىٰ إِذَا مَا جَاؤُوهَا شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَأَبْصَارُهُمْ وَجُلُودُهُمْ بِمَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

هنگامي که در کنار دوزخ گرد آمدند ، گوشها و چشمها و پوستهاي ايشان بر کارهاي که (در دنيا) مي کرده اند ، گواهي مي دهند .

توضیحات :

« شَهِدَ عَلَيْهِمْ سَمْعُهُمْ وَ... » : شهادت اعضاء در آیات متعدّد قرآن مذکور است (نگا : نور / 24 ، يس / 65 ، فصلت / 21 و 22) ولي نحوه شهادت بر ما مجهول است . آیا خدا درک و شعور و قدرت سخن بدانها مي دهد ، آثار گناهان بر آنها نقش بسته است ، در آنها ايجاد صوت مي گردد ، و... « سَمْعُهُمْ وَ... » : علت این که سمع مفرد و بقیه اعضاء جمع (نگا : بقره / 7 و 20 ، انعام / 46 ، نحل / 108) . « جُلُودٌ » : پوستها . مراد همه اعضاء است ، و عطف عام بر خاص

است .

سوره فصلت آیه 21

متن آیه :
وَقَالُوا لَجَلُودِهِمْ لِمَ شَهِدْتُمْ عَلَيْنَا قَالُوا أَنزَطَقْنَا اللَّهَ الَّذِي أَنْزَلَ كُلَّ شَيْءٍ
وَهُوَ خَلَقَكُمْ أُولَٰئِكَ مَرْءٌ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

آنان به پوستهای خود می‌گویند : چرا بر ضد ما شهادت دادید ؟ پاسخ می‌دهند : خدا وندي ما را به گفتار در آورده است که همه چیز را گویا نموده است ، و همو در آغاز شما را (از عدم) آفریده است و (در پایان زندگی و بعد از ممات ، دوباره جامه حیات به تنتان کرده و برای حساب و کتاب) به سوی او برگردانده شده اید .

توضیحات :

« أَنْزَلَ كُلَّ شَيْءٍ » : خدا همه چیز را به گفتار انداخته است . یعنی امروز همه موجودات عالم سخن می‌گویند و اسرار را بازگو می‌کنند . چرا که پرده‌ها از رازها به کنار رفته است (نگا : 22 / ، طارق / 9) . نه تنها در قیامت در دنیا هم همه ذرات عالم به تسبیح و تقدیس خدا مشغول و مأموران را زبگوي خدا یند ، و هر ذره‌اي صفحه‌اي گویا از تاریخ هستی است . اما هر يك دارای قلمي دیگر و زباني دیگرند . اما چگونه ؟ شما انسانا نید و نمی‌دانید . « وَهُوَ خَلَقَكُمْ . . . » : دنیاله سخن جلود ، و یا مستأ نغه است و فرموده آفریدگار جلود است .

سوره فصلت آیه 22

متن آیه :
وَمَا كُنْتُمْ تَسْتَتِرُونَ أَنْ يَشْهَدَ عَلَيْكُمْ سَمْعُكُمْ وَلَا أَبْصَارُكُمْ وَلَا جُلُودُكُمْ
وَلَكِنْ ظَنَنْتُمْ أَنَّ اللَّهَ لَا يَعْلَمُ كَثِيرًا مِمَّا تَعْمَلُونَ

ترجمه :

شما اگر گناها نتان را پنهان می‌کردید نه از این جهت بود که از شهادت گوشها و چشمها و پوستها یتان بر ضد خودتان بیم داشته باشید (چرا که اصلاً باور نمی‌کردید روزی اینها به سخن در آیند و بر ضد کسی گواهی دهند) . بلکه گمان می‌بردید خدا بسیاری از اعمالی را که (مخفیانه) انجام می‌دهید نمی‌داند .

توضیحات :

« أَنْ يَشْهَدَ » : از ترس این که شهادت دهد . از این که گواهی دهد . مفعول‌له است . دراصل : مَخَافَةٌ أَنْ يَشْهَدَ . مِنْ أَنْ يَشْهَدَ . عَنْ أَنْ يَشْهَدَ .

سوره فصلت آیه 23

متن آیه :
وَذَلِكُمْ ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ أَرْدَاكُمْ فَأَصْبَحْتُمْ مِنَ الْخَاسِرِينَ

ترجمه :

این گمان بدی که درباره پروردگارتان داشته اید شما را به هلاکت انداخته است، و لذا از زمره زیانکاران شده اید.

توضیحات :

« ذَلِكُمْ » : مبتدا است. « ظَنُّكُمُ الَّذِي ظَنَنْتُمْ بِرَبِّكُمْ » : بدل از مبتدا است. « أَرَدَّاكُمْ » : شما را به هلاکت انداخته و نابود نموده است. خبر مبتدا است، یا این که (ظَنُّكُمْ) و (أَرَدَّاكُمْ) می تواند خبر اول و دوم مبتدا باشد.

سوره فصلت آیه 24

متن آیه :

فَإِنْ يَصِيرُوا قَالَنَارُ مَثْوَى لَهُمْ وَإِنْ يَسْتَعْتِبُوا فَمَا هُمْ مِنَ الْمُعْتَبِينَ

ترجمه :

اگر آنان شدکیبائی کنند (یا نکنند ، یکسان است و) آتش دوزخ جایگاه ایشان است (و راه نجاتی از آن ندارند). اگر هم تقاضای رضایت و درخواست عفو (الهی) کنند (به جائی نمی رسد و پذیرفته نمی شود) و مورد عفو قرار نمی گیرند .

توضیحات :

« إِنْ يَصِيرُوا... » : شبیه این آیه در معنی (نگا : ابراهیم / 21 ، طور / 16) . « مَثْوَى » : محل اقامت . (نگا : آل عمران / 151 ، نحل / 29 ، عنکبوت / 68) . « إِنْ يَسْتَعْتِبُوا » : اگر طلب رضایت و گذشت کنند (نگا : نحل / 84 ، روم / 57 ، جاثیه / 35) . « الْمُعْتَبِينَ » : اجابت شدگان . کسیابی که در خواستشان پذیرفته گردد . خوشنودشدگان . برخی (يَسْتَعْتِبُوا) را به معنی درخواست (عتبی) یعنی برگشت به دنیا ، و (الْمُعْتَبِينَ) را به معنی برگشت داده شدگان به دنیا گرفته اند . در این صورت معنی آیه چنین است : اگر کافران بر آتش شدکیبائی کنند یا نکنند یکسان است و دوزخ جایگاه ایشان است ، و اگر طلب رجعت و برگشت به دنیا کنند ، درخواست ایشان پذیرفته نمی گردد و به دنیا برگردانده نمی شوند .

سوره فصلت آیه 25

متن آیه :

وَقِيلَ صُنَا لَهُمْ فُرْنَاءَ فَرَزَيْنُوا لَهُمْ مِمَّا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمِمَّا خَلْفَهُمْ وَحَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ

ترجمه :

ما برای آنان هم نشینان (زشت سیرتی از جن و انس) ترتیب داده ایم (و این دوستان تبهکار ، ایشان را از هر سو احاطه می کنند و افکارشان را می دزدند و چنان بر آنان چیره می شوند) که کار دنیا و آخرت را در نظرشان می آریند (و اقدام به محرمات و ترك عبادات را و هم چنین عقاب و عذاب دوزخ را برایشان سهل و ساده جلوه گرمی نمایند . تا بدانجا که به آسانی به گرداب فساد فرو می روند) و فرمان عذاب الهی

درباره آنان ثابت و صادر می‌شود و به سرنوشت اقوام گمراهی از جن و انسی گرفتار می‌گردند که پیش از ایشان بوده اند (و همچون ایشان کرده اند. جملگی) اینان و آنان مسلماً زیبا زیاده شده اند.

توضیحات :

« قَيِّضَنَا » : آماده کرده ایم و تهییج نموده ایم. ترتیب داده ایم (نگا : مریم / 83 و 84 ، زخرف / 36 و 37) . « فُرِّقْنَا » : جمع قرین ، همدم . دوست ، مراد شیاطین انس و جن است (نگا : نساء / 38 ، صافات / 51) . « مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ » : آنچه پیش رو دارند . مراد محرمات و ضلالت و لذات و شهوات و زرق و برق دنیا است . « مَا خَلْفَهُمْ » : آنچه پشت سر دارند . مراد امور اخروی است ، از قبیل زندگی دوباره و حساب و کتاب و عقاب و عذاب . البته می‌توان (مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ) را مربوط به امور اخروی ، و (مَا خَلْفَهُمْ) را مربوط به امور دنیوی دانست (نگا : بقره / 255 ، طه / 110 ، انبیاء / 28 ، حج / 76) . جمله (مَا بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَمَا خَلْفَهُمْ) ممکن است اشاره به احاطه همه چنانچه شیاطین انس و جن و تزیین آنان هم باشد . « حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ » : فرمان عذاب درباره آنان لازم و ثابت گردید و گرفتار عقاب و عذاب شدند (نگا : اسراء / 16 ، قصص / 63 ، نمل / 82) . « فِي أُمَّمٍ » : در میان ملت‌هایی که . همراه با ملت‌هایی که . جار و مجرور می‌تواند حال (هم) و متعلق به (كَأَنَّ بَيْنَ) محذوف بوده و تقدیر چنین باشد ، كَأَنَّ بَيْنَ فِي أُمَّمٍ . تنوین (أُمَّمٍ) دال بر تکثیر است . واژه (فِي) می‌تواند به معنی (مع) باشد .

سوره فصلت آیه 26

متن آیه :

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَسْمَعُوا لِهَذَا الْقُرْآنِ وَالْغَوْا فِيهِ لَعَلَّكُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

کافران (به همدیگر) می‌گویند : گوش به این قرآن فرا ندهید ، و در (هنگام تلاوت) آن یاوه‌سرانی و جار و جنجال و سرو صدا و افسانه‌سرانی و بالاخره نشنوند و مجال اندیشه درباره مفاهیم آن از ایشان گرفته شود و شما پیروز گردید .

توضیحات :

« الْغَوْا » : یاوه‌سرانی کنید . کارهای بیهوده انجام دهید . مراد بحث‌های بی‌فایده و جار و جنجال و سرو صدا و افسانه‌سرانی و بالاخره همه گفتگوها و کارهایی است که افکار مردم را از محور مقاصد قرآنی منحرف سازد و مجال تفکر را از آنان سلب کند . « فِيهِ » : در هنگام خواندن قرآن یا تدریس آیات و یا طرح مسائل آن .

سوره فصلت آیه 27

متن آیه :

فَلْيَنْذِرِ الْبَشَرَ الْبَشَرَ كَفَرُوا عَدَا بَأْ شَدِيداً وَلَنْ يُخَفِّرَهُمْ أُسُوءَ الْعَمَلِ كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :
 ما قطعاً (جنگ با قرآن را فراموش نمی نمائیم و) به کافران عذاب
 سختی می چشمانیم ، و آنان را در برابر بدترین کاری که کرده اند (که
 مبارزه با قرآن است) جزا و سزا خواهیم داد .

توضیحات :
 « لَنْ جَزَيْنَهُمْ أَسْوَأَ الَّذِي . . . » . مراد دو چیز می تواند باشد : الف -
 مبارزه کافران با قرآن بدترین کار است و در برابر آن کیفر شدید
 داده می شود . ب - همه کارهای کافران همسان بدترین کارشان محسوب
 می گردد و بدترین مجازاتها بدانها تعلق می گیرد ، همان گونه که همه
 کارهای مؤمنان همسان بهترین کارشان محسوب می شود و بهترین پاداشها
 بدانها تعلق می گیرد (نگا : توبه / 121 ، نحل / 96 و 97 ، نور / 38 ، عنکبوت
 / 7 ، زمر / 35) .

سوره فصلت آیه 28

متن آیه :
 ذَلِكْ جَزَاءُ أَعْدَاءِ اللَّهِ النَّارُ لَهُمْ فِيهَا دَارُ الْخُلْدِ جَزَاءُ يَمَّا كَانُوا يَأْيَاتِنَا
 يَجْحَدُونَ

ترجمه :
 این ، کیفر دشمنان خدا است که آتش (سوزان جهنم) است . (اما نه
 آتش موقتی و زودگذر ، بلکه) سرای همیشگی ایشان در میان آن است .
 این هم بدان خاطر است که پیوسته آیات ما را (با وجود علم به واقعیت
 آنها) انکار می کرده اند .

توضیحات :
 « النار » : آتش دوزخ . عطف بیان یا بدل از (ذلک) و یا این که
 خبر مبتدای محذوف (هو) است . « دَارُ الْخُلْدِ » : سرای ماندگاری و جاودانگی .
 یعنی دردوزخ اقامتگاه همیشگی کفار است . « جَزَاءً » : مفعول مطلق
 عامل محذوف (نگا : اسراء / 63) و یا مفعول له است . « جَزَاءً يَمَّا كَانُوا
 يَأْيَاتِنَا يَجْحَدُونَ » : حرف (ب) یکم متعلق به (جَزَاءً) و دوم متعلق به
 (يَجْحَدُونَ) است .

سوره فصلت آیه 29

متن آیه :
 وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا رَبَّنَا أَرِنَا الَّذِينَ أُضْلَانَا مِنَ الْجِنَّ وَالْإِنْسِ نَجْعَلُهُمَّا
 تَحْتَ أَفْدَانَا لِيَكُونُوا مِنَ الْأَسْفَلِينَ

ترجمه :
 کافران (در میان دوزخ فریاد برمی آورند و) می گویند : پروردگارا ! کسانی
 را از دو گروه انس و جن به ما نشان بده که ما را گمراه کرده اند ، تا ایشان
 را زیر پاهای خود بگذاریم و لگدمالشان گردانیم و بدین وسیله از زمره
 پست ترین مردم (از لحاظ مقام و مکان) شوند .

توضیحات :
 « الْأَسْفَلِينَ » : پایین ترین افراد و پست ترین مردم از لحاظ مکانیت و منزلت و مقام و مکان . این سخن بیانگر شدت خشم کافران بر سردستگان و رهبران کفر و معصیت است (نگا : بقره / 166 و 167 ، سبأ / 31 - 33) .

سوره فصلت آیه 30

متن آیه :
 إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ أَلَّا تَخَافُوا وَلَا تَحْزَنُوا وَأَبْشِرُوا بِالْجَنَّةِ الَّتِي كُنتُمْ تُوعَدُونَ

ترجمه :
 کسانی که می گویند : پروردگار ما تنها خدا است ، و سپس (بر این گفته خود که اقرار به وحدانیت است می ایستند ، و آن را با انجام قوانین شریعت عملاً نشان می دهند ، و بر این راستای خداپرستی تا زنده اند) پابرجا و ماندگار می مانند (در هنگام آخرین لحظات زندگی) فرشتگان به پیش ایشان می آیند (و بدانان مژده می دهند) که نترسید و غمگین نباشید و شمارا بشارت باد به بهشتی که (توسط پیغمبران) به شما (مؤمنان) وعده داده می شود .

توضیحات :
 « تَتَنَزَّلُ عَلَيْهِمُ الْمَلَائِكَةُ » : مراد نزول فرشتگان به هنگام مرگ انسانها است (نگا : نساء / 97 ، انفال / 50 ، انعام / 93 ، نحل / 28 و 32 ، محمد / 27) . برخی این بشارتها را دائمی و مستمر دانسته و آنها را الهامهای معنوی فرشتگان در گوش جان مؤمنان در همه مراحل زندگی می دانند .

سوره فصلت آیه 31

متن آیه :
 نَحْنُ أَوْلِيَاكُمْ فِي الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَفِي الْآخِرَةِ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَشْتَهِي أَنْفُسُكُمْ وَلَكُمْ فِيهَا مَا تَدْعُونَ

ترجمه :
 (و فرشتگان بدیشان خبر می دهند که) ما یاران و یاوران شما در زندگی دنیا و در آخرت هستیم ، و در آخرت برای شما هرچه آرزو کنید هست ، و هرچه بخواهید برایتان فراهم است .

توضیحات :
 « مَا تَدْعُونَ » : آنچه طلب کنید (نگا : یس / 57) .

سوره فصلت آیه 32

متن آیه :
 نُزُلًا مِنْ غَفُورٍ رَحِيمٍ

ترجمه :
 اینها به عنوان پذیرائی از سوی خداوند آمرزگار و مهربان است .

توضیحات :
« نَزْلًا » : (نگا : آل عمران / 198 ، كهف / 107 ، صافات / 62) .

سوره فصلت آیه 33

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ وَعَمِلَ صَالِحًا وَقَالَ إِنَّ نَبِيَّ مِنَ الْمُسْلِمِينَ

ترجمه :

گفتار چه کسی بهتر از گفتار کسی است که مردمان را به سوی خدا می خواند و کارهای شایسته می کند و اعلام می دارد که من از زمره مسلمانان (و منقادان اوامر یزدان) هستم ؟

توضیحات :

« قَوْلًا » : تمییز است . « الْمُسْلِمِينَ » : مسلمانان . کسانی که فرما نبردار اوامر خدا بوده و سر بندگی و پرستش را فرو تنانه بر آستانه اش می گذارند .

سوره فصلت آیه 34

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَا تَسْتَوِي الْحَسَنَةُ وَلَا الْإِسْيَابُ وَإِذَا الْآزِي
بَيْنَكَ وَبَيْنَهُ عَدَاوَةٌ كَأَنَّهُ وَلِيٌّ حَمِيمٌ

ترجمه :

نیکی و بدی یکسان نیست . (هرگز بدی را با بدی ، و زشتی را با زشتی پاسخ مگوی . بلکه بدی و زشتی دیگران را) با زیباترین طریقه و بهترین شیوه پاسخ بده . نتیجه این کار ، آن خواهد شد که کسی که میان تو و میان او دشمنانگی بوده است ، به ناگاه همچون دوست صمیمی گردد .

توضیحات :

« لَا تَسْتَوِي » : مساوی و برابر و یکسان نیست . « إِذْ قَعَّ » : پاسخ بده (نگا : مؤمنون / 96) . از میان بردار (نگا : بقره / 251 ، حج / 40) . « وَلِيٌّ » : دوست . رفیق . « حَمِيمٌ » : گرم . صمیمی . « إِذْ قَعَّ يَا لَيْتِي هِيَ أَحْسَنُ » : (نگا : مؤمنون / 96) .

سوره فصلت آیه 35

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمَا يُلَاقَاهَا إِلَّا الَّذِينَ صَبَرُوا وَمَا يُلَاقَاهَا إِلَّا ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ

ترجمه :

به این خوی (و خلق عظیم) نمی رسند مگر کسانی که دارای صبر و استقامت باشند ، و بدان نمی رسند مگر کسانی که بهره بزرگی (از ایمان و تقوا و اخلاق ستوده) داشته باشند .

توضیحات :
 « مَا يَلْقَاهَا » : به این خصلت دست نمی یابد و این سفارش را پذیرا نمی گردد (نگا : قصص / 80) . ضمیر (هَا) به (خَصْلَةٌ) یا (وَصِيَّةٌ) باز می گردد که مستفاد از جمله سابق است . « ذُو حَظٍّ عَظِيمٍ » : دارای بهره فراوان از خصال حمیده و صفات پسندیده ای که منتهی به سعادت دائم می گردد (نگا : قصص / 79 ، انسان / 11) .

سوره فصلت آیه 36

متن آیه :
 وَإِمَّا يَنْزَغَنَّكَ مِنَ الشَّيْطَانِ نَزْغٌ فَاسْتَعْذِبْ بِاللَّهِ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه :
 هرگاه وسوسه ای از شیطان (در این مسیر) متوجه تو گردید (به هوش باش و در مقابل آن مقاومت کن و) خود را به خداوند بسپار (و به سایه لطف او پناه بر) که او بس شنوا و آگاه است (و تو را می پاید و محافظت می نماید) .

توضیحات :
 « وَ إِمَّا يَنْزَغَنَّكَ ... » : (نگا : اعراف / 200) .

سوره فصلت آیه 37

متن آیه :
 وَمِنْ آيَاتِهِ اللَّيْلُ وَالنَّهَارُ وَالشَّمْسُ وَالْقَمَرُ لَا تَسْجُدُوا لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَاسْجُدُوا لِلَّهِ الَّذِي خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ

ترجمه :
 از نشانه های (قدرت) خدا ، شب و روز و خورشید و ماه است . برای خورشید و ماه سجده نکنید ، برای خدائی که آنها را آفریده است ، سجده کنید ، اگر واقعاً او را عبادت و پرستش می کنید .

توضیحات :
 « آيَاتِهِ » : نشانه های قدرت و ادله عظمت او . « إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ » : اگر واقعاً او را می پرستید . اگر می خواهید او را عبادت و پرستش کنید .

سوره فصلت آیه 38

متن آیه :
 فَإِنِ اسْتَكْبَرُوا فَالَّذِينَ عِنْدَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُ بِاللَّيْلِ وَالنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْأَمُونَ

ترجمه :
 اگر (مشرکان) خود را بزرگتر از آن دیدند (که به عبادت و پرستش پروردگار بپردازند ، بلك مدار . چرا که) آنان که در پیشگاه پروردگارت منزلت و مکانت دارند (که فرشتگان مقرر بند) شب و روز به تسبیح و

تقدیس او سرگرمند و به هیچ وجه ایشان (از این کار) خسته و درمانده نمی‌گردند .

توضیحات :

« عِنْدَ رَبِّكَ » : در پیشگاه او هستند . مراد از عِنْدَيْتَ ، یعنی در پیشگاه بودن ، عِنْدَيْتَ مکانی نیست ؛ بلکه عِنْدَيْتَ کرامت و منزلت است (نگا : قمر / 55) . « لَا يَسْأَمُونَ » : ملول نمی‌گردند . خسته و درمانده نمی‌شوند (نگا : بقره / 282) .

سوره فصلت آیه 39

متن آیه :

وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْزَلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً فَسُخِّرَ بِهِ نَبَاتًا لِيَخْرِجَ مِنْهُ حَبًّا مُتَرَاوِعًا وَمِنْهَا الْوَيْتَانِ وَالنَّخْلُ أُتْرَاقًا فَيَنْبُتُ فِي سَنَةٍ مُتَوَاتِرَةٍ قَدْ أُنزِلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءٌ مُنِيرٌ

ترجمه :

و از نشانه‌های (قدرت) خدا این است که تو زمین را خشک و برهوت می‌بینی ، اما هنگامی که (قطره‌های حیات بخش) آب بر آن فرو می‌فرستیم ، به جنبش درمی‌آید و آما سبزه می‌گردد (و بعدها به صورت گل و گیاه و سبزه موج می‌زند) . آن کس که این زمین خشک و برهوت را زنده می‌کند ، هم‌اوردگان را نیز (در قیامت) زنده می‌گرداند . چرا که او بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« خَاشِعَةً » : خشک و برهوت . ساکن و بدون حرکت . « إِهْتَزَّتْ » : به جنبش درمی‌آید و تکانه می‌خورد . « رَبَّتْ » : بالا می‌آید و آما سبزه می‌گردد . « إِهْتَزَّتْ وَ رَبَّتْ ... » : (نگا : حج / 5) . وقتی که آب به عناصر و ذرات خاک می‌رسد ، در داخل آب حل می‌گردند و جذب دانه‌ها یا ریشه‌های گیاهان می‌شوند و به سلولها و بافتها و اندامهای زنده‌ای تبدیل شده و رشد می‌کنند و افزایش می‌یابند . « محیی » : زنده کننده (نگا : روم / 50) . در رسم الخط قرآنی با يك ياء نوشته شده است .

سوره فصلت آیه 40

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ يُلْجِدُونَ فِي آيَاتِنَا لَا يَخْفَوْنَ عَلَيْنَا أُوْمِنَ يُلْقَى فِي النَّارِ خَيْرٌ أَمْ مَنْ يَأْتِي آمِنًا يَوْمَ الْقِيَامَةِ اعْمَلُوا مَا شِئْتُمْ إِنَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :

کسانی که آیات ما را مورد طعن قرار می‌دهند و به تحریف (حقائق و معانی) آن دست می‌یازند ، بر ما پوشیده نخواهند بود (و کیفرشان را خواهیم داد) . آیا کسی که به آتش دوزخ انداخته می‌شود بهتر است یا کسی که (در سایه ایمان) در نهایت امن و امان ، روز قیامت (به عرصه محشر) می‌آید ؟ هر کاری که می‌خواهید بکنید ، او می‌بیند هر آنچه را که انجام می‌دهید .

توضیحات :

« يَلْجِدُونَ » : مورد طعن قرار می‌دهند . تحریف می‌کنند . « آ آیَاتِ » : مراد آیات تکوینی کتاب منظور جهان ، یا آیات تشریحی مذکور در کتابهای آسمانی به ویژه قرآن است . « يَلْجِدُونَ فِي آ آیَاتِنَا » : آیات ما را تحریف می‌کنند . آیات ما را مورد طعن قرار می‌دهند . مراد منحرف ساختن مردم با مغالطه و سفسطه از دلائل خداشناسی و نشانه‌های قدرت الهی ، و یا تحریف حقائق و معانی و تغیییر عبارات و الفاظ کتابهای آسمانی است . « آمِنًا » : درامن و امان . مطمئن و بی‌دغدغه ، حال است .

سوره فصلت آیه 41

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِالذِّكْرِ لَمَّا جَاءَهُمْ وَإِنَّهُ لَكِتَابٌ عَزِيزٌ

ترجمه :

کسانی که قرآن را انکار می‌کنند بدان‌گاه که به ایشان می‌رسد ، (بر ما پوشیده نمی‌مانند و سزای آن را می‌بینند) . قرآن کتاب ارزشمند و بی‌نظیری است .

توضیحات :

« إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا... » : خیر آن مجذوف است . از قبیل : لا يُخْفُونَ عَلَيْنَا... لا يَغِيبُ عَنَّا أَمْرَهُمْ وَمَا يَفْصِدُونَ . « الذِّكْرُ » : قرآن (نگا : حجر / 9 ، نحل / 44) . « عَزِيزٌ » : ارزشمند . بی‌نظیر . چیره و شکست‌ناپذیر .

سوره فصلت آیه 42

متن آیه :

لَا يَأْتِيهِ الْبَاطِلُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ تَنْزِيلٌ مِّنْ حَكِيمٍ حَمِيدٍ

ترجمه :

هیچ‌گونه باطلی ، از هیچ جهتی و نظری ، متوجه قرآن نمی‌گردد . (نه غلطی و تناقضی در الفاظ و مفاهیم آن است ، و نه علوم راستین و اکتشافات درست پیشینیان و پسینیان مخالف با آن ، و نه دست تحریف به دامان بلندش می‌رسد . چرا که) قرآن فرو فرستاده یزدان است که با حکمت و ستوده است (و افعالش از روی حکمت است ، و شاید بسته حمد و ستایش بسیار است) .

توضیحات :

« الْبَاطِلُ » : نقطه مقابل حق . مراد : نسخ ، کم و زیاد شدن ، غلط از آب درآمدن ، تناقض مطالب و مفاهیم ، و بالاخره همه چیزهای نادرست و خلاف حقیقت و واقعیت است . « مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَلَا مِنْ خَلْفِهِ » : کنایه از همه جانبه بودن است . یعنی از همه جهات خدا قرآن را حفظ می‌کند (نگا : حجر / 9) و از هیچ سو و هیچ طرف و ناحیه ، بطلان و فساد متوجه آن نگشته و نمی‌گردد . « تَنْزِيلٌ » (نگا : شعراء / 192 ، یس / 5 ، فصلت / 2

.(

سوره فصلت آیه 43

متن آیه :

مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا قَدْ قِيلَ لِلرُّسُلِ مِنْ قَبْلِكَ إِنَّ رَبَّكَ لَذُو مَغْفِرَةٍ وَذُو عِقَابٍ أَلِيمٍ

ترجمه :

از طرف (کافران و منافقان و جاهلان) چیزی به تو گفته نمی‌شود، مگر همان چیزهایی که قبلاً به پیغمبران پیش از تو گفته شده است. (و چنین نسبت‌های ناروایی و سخنان نازیبائی بدیشان داده شده است. خلاصه نه دعوت تو به سوی یکتاپرستی مطلب تازه‌ای است، و نه تهمت و تکذیب مردمان بی‌دین و بی‌ایمان). مسلماً پروردگار تو دارای آمرزش فراوان (در حق مؤمنان) و دارای مجازات دردناک (در حق کافران) است.

توضیحات :

« مَا يُقَالُ لَكَ إِلَّا مَا . . . » : مراد نسبت‌های ناروایی همچون : ساحر ، شاعر ، مجنون ، کاهن ، مفتري ، و دشنامها و سخنان زشت دیگر است (نگا : مائده / 70 ، یس / 30 ، ذاریات / 39 و 52 ، نحل / 101) .

سوره فصلت آیه 44

متن آیه :

وَلَوْ جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا أَعْجَمِيًّا لَقَالُوا لَوْلَا فُصِّلَتْ آيَاتُهُ أَأَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًى وَشِفَاءً وَالَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ فِي آذَانِهِمْ وَقْرٌ وَهُوَ عَلَيْهِمْ عَمًى أُولَئِكَ يُنَادُونَ مِنْ مَكَانٍ بَعِيدٍ

ترجمه :

چنان که قرآن را به زبانی جز زبان عربی فرومی‌فرستادیم ، حتماً می‌گفتند : اگر آیات آن (به عربی) توضیح و تبیین می‌گردید (چه می‌شد ؟ در این صورت ما آن را روشن و گویا فهم می‌کردیم . و می‌گفتند :) آیا (کتاب) غیر عربی و (پیغمبر) عربی ؟ بگو : قرآن برای مؤمنان مایه راهنمایی و بهبودی است . (ایشان را از راههای گمراهی و سرگشتگی می‌رهاند ، و از بیماریهای شک و گمان نجات می‌بخشد) و اما برای غیرمؤمنان ، کری‌گوشهای ایشان و کوری (چشمان) آنان است . (انگار) آنان کسانی‌ند که از دور صدا زده می‌شوند (این است که با وجود چشم باز و گوش باز ، مناد دیگر را چنان که باید نمی‌بینند ، و ندائی را که معلوم و مفهوم باشد نمی‌شنوند) .

توضیحات :

« أَعْجَمِيٌّ » : غیر عربی (نگا : نحل / 103 ، شعراء / 198) . « لَوْلَا » : این واژه برای طلب حصول ما بعد خود است . (نگا : کهف / 39) . « فُصِّلَتْ » : بیان و روشن می‌گردید . توضیح و تبیین می‌شد . « أَعْجَمِيٌّ ؟ » : آیا غیر عربی است ؟ « أَعْجَمِيٌّ وَعَرَبِيٌّ ؟ » : آیا قرآن به زبان غیر عربی برای پیغمبر عربی زبان آمده است ؟ مراد این است که کافران و مشرکان

بیماردل همیشه کارشان ایراد گرفتن و بهانه تراشیدن بود. قرآن که عربی است، سحر و افسونش می خوانند (نگا: سبأ / 43، صافات / 15) و اگر غیر عربی می بود، گنگ و نامفهومش می شمردند. « هَدِيٍّ وَ شِفَاءً » : راهنمائی و بهبودی. راهنما و شفادهنده. « وَ قُرَّ » : سنگینی. کری. این واژه می تواند خیر مبتدای محذوف باشد، و معنی آن در بالا گذشت. و یا این که مبتدای مؤخر بوده (فِيْ ءَاذَانِهِمْ وَ قُرَّ) معنی شود: در گوشه ایشان کری است. یعنی انگار کریند این است که نمی شنوند. « عَمِيٍّ » : کوری. کوردلی و گمراهی (نگا: فصلت / 17). « عَلَيَّهِمْ عَمِيٍّ » : کوری است برای اینان. موجب گمراهی آنان است (نگا: بقره / 26).

سوره فصلت آیه 45

متن آیه :
 وَلَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى الْكِتَابَ فَإِخْتِلافَ فِيهِ وَلَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ
 لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مَرِيِبٍ

ترجمه:

ما به موسی کتاب (آسمانی تورات) دادیم و در آن (از طرف بنی اسرائیل) اختلاف گردید (و دسته دسته و پراکنده شدند. این هم سنت همیشگی در میان همه ادیان و اقوام است. قوم تو نیز از این قاعده مستثنی نیست). اگر سخن پروردگارت از پیش بر این نرفته بود (که عذاب کافران و مجازات شدید مبطلان تا روز رستاخیز به تأخیر انداخته شود) در میان (قوم تو نیز با نابود کردن کافران و بر جای داشتن مؤمنان) ایشان داوری می گردید. چرا که آنان درباره قرآن به شک و تردید شدگفتی گرفتار آمده اند (و از حقیقت فرسنگها به دور افتاده اند).

توضیحات:

« وَ لَقَدْ آتَيْنَا مُوسَى... » : این بخش جنبه دلداری پیغمبر را در بردارد. و آن این که همه اقوام به گروههای مؤمن و غیرمؤمن تقسیم شده اند، و مؤمنان نیز فرقه فرقه و دسته دسته گشته اند و مذاهب مختلفی پیدا کرده اند. از جمله پیروان موسی که بعضی از ایشان در مدینه بوده مثال محسوس از این واقعیت بشمار آمده اند و به 73 فرقه تقسیم گشته اند (نگا: التفسیر القرآنی للقرآن) « لَوْلَا كَلِمَةٌ سَبَقَتْ... » : مراد وعده ای است که خدا به پیغمبر داده بود. مبنی بر این که مادام او در میان قوم خود است ایشان را نابود نکند (نگا: انفال / 33). « لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ » : کار ایشان به پایان می رسد و در میانشان داوری می گردید. مراد نابودی مشرکان و منکران قرآن است. « مِنْهُ » : درباره قرآن. یا داوری: برخی تمام آیه را راجع به قوم موسی و شک ایشان درباره تورات می دانند. چرا که این آیه درست با همین عبارت در سوره هود آیه 110 مذکور است و مربوط به موسی و تورات و قوم بنی اسرائیل می باشد.

سوره فصلت آیه 46

متن آیه :

مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلَا نَفْسِيهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَا بِهَا وَمَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّلَّعَايِدِ

ترجمه :

هر کس که کار نیک بکند به نفع خود می کند ، و هر کس که کار بد بکند به زیان خود می کند ، و پروردگار تو کمترین ستمی به بندگان نمی کند .

توضیحات :

« مَا رَبُّكَ بِظَلَّامٍ لِّلَّعَايِدِ » : (نگا : آل عمران / 182 ، انفال / 51 ، حج / 10) .

سوره فصلت آیه 47

متن آیه :

إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ وَمَا تَخْرُجُ مِنْ ثَمَرَاتٍ مِّنْ أَكْمَامٍهَا وَمَا تَحْمِلُ مِنْ أُنثَىٰ وَلَا تَضَعُ إِلَّا بِعِلْمِهِ وَيَوْمَ يُنَادِيهِمْ أَيْنَ شُرَكَائِيَ قَالُوا آذَنَّاكَ مَا مِنَّا مِنْ شَهِيدٍ

ترجمه :

آگاهی از وقوع قیامت به خدا بازمی گردد و بس (و کسی جز خدا نمی داند قیامت کی خواهد بود) . هیچ میوه ای (بارور نمی شود و) از غلاف خود بیرون نمی آید (و پوسته خویش را نمی شکافد) ، و هیچ ماده ای باردار نمی گردد و وضع حمل نمی کند ، مگر در پرتو دانش او و با اطلاع او . روزی خداوند مشرکان را ندا می دهد : شریکها و انباز هائی که برای من می پنداشتید کجا یند ؟ پاسخ می دهند و می گویند : ما به تو عرض کردیم که کسی از ما گواهی نمی دهد (که تو دارای شریک و انباز هستی) .

توضیحات :

« إِلَيْهِ يُرَدُّ عِلْمُ السَّاعَةِ » : (نگا : اعراف / 187 ، لقمان / 34 ، احزاب / 63) . « أَكْمَامٍ » : جمع كِم ، غلاف . پوسته . « أُنثَىٰ » : ماده . مراد مؤنث همه جانداران از قبیل : حیوانات وحشرات و پرندگان و انسان است . « آذَنَّاكَ » : به تو اعلام کردیم . به تو عرض کردیم . مراد این است که امروز همه چیز روشن شده است و کسی معتقد به انباز نیست . یا این که مشرکین می گویند : ما هرگز به شریک معتقد نبوده ایم (نگا : انعام / 23) . « شَهِيدٍ » : گواه .

سوره فصلت آیه 48

متن آیه :

وَصَلِّ عَنْهُمْ مَا كَانُوا يَدْعُونَ مِنْ قَبْلُ وَظَنُّوا مَا لَهُمْ مِنَ مَّجِيسٍ

ترجمه :

و اثری از معبودهائی که قبلاً (در دنیا) به فریاد می خواندند و می پرستیدند نمی بینند ، و یقین حاصل می کنند که هیچ گریزگاهی و راه فراری ندارند .

توضیحات :

« ضَلَّ » : زنا پیدا گردید . گم شد . « طَأْتُوا » : یقین حاصل کردند . در اینجا ظن به معنی علم و یقین است . چرا که در صحنه محشر و هنگامه قیامت ، شك و گمان معنی ندارد ، و همه چیز معلوم و مشهود است . « مَحِيصٌ » : گریزگاه . راه فرار (نگا : ابراهیم / 21) .

سوره فصلت آیه 49

متن آیه :

لَا يَسْأَلُ الْإِنْسَانُ مِنْ دُعَاءِ الْخَيْرِ وَإِنْ مَسَّهُ الشَّرُّ فَيَؤُوسٌ قَنُوطٌ

ترجمه :

انسان (بی ایمان) از طلبیدن دارائی و نعمت سیر نمی‌گردد و خسته نمی‌شود ، ولی زمانی که بلا و سختی و فقر و فاقه بدو رو کرد ، فوراً دلسرد و ناامید می‌گردد (و از خود و زندگی بیزار و گریزان می‌شود) .

توضیحات :

« لَا يَسْأَلُ » : ملول و خسته نمی‌گردد . « الْإِنْسَانُ » : مراد انسان کافر و بی ایمان است (نگا : آیات 50 - 54) . « دُعَاءِ » : طلبیدن ، به دنبال رفتن . « الْخَيْرِ » : مال و ثروت . دارائی و نعمت و صحت . « دُعَاءِ الْخَيْرِ » : اضافه مصدر به مفعول خود است . « الشَّرُّ » : فقر و فاقه . بلا و مصیبت . بیماری و تنگی معیشت . « يَؤُوسٌ » : بسیار ناامید . « قَنُوطٌ » : بسیار مأیوس . « يَؤُوسٌ قَنُوطٌ » : هر دو واژه به یک معنی و برای تأکید است .

سوره فصلت آیه 50

متن آیه :

وَلْيُنْ أَدْفُنَاهُ رَحْمَةً مِّنَّا مِنْ بَعْدِ ضَرَاءٍ مَسَّتْهُ لَيَقُولَنَّ هَذَا لِي وَمَا أَظُنُّ السَّاعَةَ قَائِمَةً وَلَئِن رُّجِعْتَ إِلَيَّ رَبِّي إِنَّ لِي عِنْدَهُ لَلْحَسَنَىٰ فَلَنُنَبِّئَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا بِمَا عَمِلُوا وَلَنُذِيقَنَّهُمْ مِنْ عَذَابٍ غَلِيظٍ

ترجمه :

اگر ما به چنین انسانی ، به دنبال ناراحتی و زیانی که بدور رسیده است ، از سوی خود مرحمتی (همچون ثروت و صحت) روا داریم ، گستاخانه خواهد گفت : این (ثروت و صحت) حق من است (و آن را در سایه تلاش و کوشش و علم و دانش خود به دست آورده‌ام) و اصلاً گمان نمی‌برم که قیامتی در کار باشد . اگر (به فرض ، قیامتی هم در کار باشد و) من به سوی پروردگارم برگردم ، حتماً در پیشگاه او دارای مقام و منزلت خوبی هستم (چرا که ذاتاً محترمم ، و همان گونه که در دنیا خدا گرامی‌داشته است و به من قدرت و نعمت داده است ، در آخرت نیز گرامی‌می‌دارد و به من عزت و حرمت می‌بخشد) ما کافران را مسلماً از کارهای بی‌گانه کرده اند آگاه خواهیم کرد و حتماً عذاب سخت و زیادی را بدیشان می‌چشایم .

توضیحات :

« رَحْمَةً » : مراد نعمتهائی همچون ثروت و قدرت است . « ضَرَاءٌ » : زیان و ضرر

. نارا حتي و بيماري . « هَذَا لِي » : اين از خود من است . اين درسايه عقل و شعور و علم و كرد اني خودم مي باشد . « الْحَسَنِي » : مراد مقام و منزلت و بهشت است . « عَلِيٌّ » : متراكم . شديد . فراوان (نگا : هود / 58 ، ابراهيم / 17 ، لقمان / 24) .

سوره فصلت آيه 51

متن آيه :
وَإِذَا أَنْعَمْنَا عَلَى الْإِنْسَانِ أَعْرَضَ وَ نَأَىٰ رِجَالًا يَّزِيهٍ وَ إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ فَوَدَّ
دُعَاءَ عَرِيضٍ

ترجمه :

هنگامي كه ما به انسان نعمت دهيم رويگردان (از دينداري و شكرگزاري) ميگردد و تكبر و غرور ميورزد ، و هنگامي كه به بلا و گرفتاري و نارا حتي و بيماري دچار گرديد ، دعاهاي عريض و طويلي سر ميدهد (و به شكوه و گلایه مي پردازد كه چرا خدا نعمت خود را از او بازگرفته است و بدو ظلم کرده است) .

توضیحات :

« أَعْرَضَ » : رويگردان ميشود . شكرگزاري و چه بسا دينداري راها مي كند . « نَأَىٰ رِجَالًا يَّزِيهٍ » : خود را از خداپرستي و دينداري دور مي كند . تكبر ميورزد و مغرور ميشود . شانهها را بالا مي اندازد كه مثل سر را بالا گرفتني نشانه فخر و فروشي و استكبار است . مراد از (جَانِب) خود انسان يا دوش او است (نگا : روح المعاني) . « عَرِيضٌ » : وسيع . مراد دراز و فراوان است . البته دعاي شخص كافر يا سست ايمان ، بدین هنگام جنبه گلایه از خدا و ناشكري دارد و بيشتر جزع و فزعي است بر از دست دادن نعمت و براي عودت دادن آن . يا اين كه در وقت ثروتمندي متكبر و مغرور ميشود ، و در وقت فقر و فاقه متضرع و زيون ، و در هر دو حالت تنها متوجه دنيا است . بالاخره دعائش براي دنيا است نه براي خدا .

سوره فصلت آيه 52

متن آيه :
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَتْ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ ثُمَّ كَفَرْتُمْ بِهِ مَنْ أَضَلُّ مِمَّنْ هُوَ فِي
شِقَاقٍ بَعِيدٍ

ترجمه :

(اي محمد !) بگو : به من خپر دهيد اگر اين (قرآن) از سوي خداوند آمده باشد ، و آن گاه شما به آن ايمان نداشته باشيد ، چه كسي گمراه تر خواهد بود از آن كسي كه (با حق و حقيقت) سخت در مبارزه و مقابله باشد ؟

توضیحات :

« أَرَأَيْتُمْ » : (نگا : انعام / 40 و 46 و 47 ، يونس / 50) . « شِقَاقٍ » : مخالفت . مقابله . « بَعِيدٍ » : دور از حقيقت . ژرف كه مراد همه جانبها و سخت است . « فِي شِقَاقٍ بَعِيدٍ » : (نگا : بقره / 176 ، حج / 53) .

سوره فصلت آیه 53

متن آیه :
 يَسْئُرِيهِمْ أَيَّامًا تَنَزَّاهُ فِي الْآفَاقِ وَفِي أَنْفُسِهِمْ حَتَّىٰ يَتَبَيَّنَ لَهُمْ أَنَّهُ
 الْحَقُّ أَوَلَمْ يَكْفِ بِرَبِّكَ أَنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

ترجمه :

ما به آنان (که منکر اسلام و قرآنند) هرچه زودتر دلائل و نشانه‌های خود را در اقطار و نواحی (آسمانها و زمین ، که جهان کبیر است) و در داخل و درون خودشان (که جهان صغیر است) به آنان (که منکر اسلام و قرآنند) نشان خواهیم داد تا برای ایشان روشن و آشکار گردد که اسلام و قرآن حق است . آیا (برای برگشت کافران از کفر و مشرکان از شرك) تنها این بسنده نیست که پروردگارت بر هر چیزی حاضر و گواه است ؟ (چه حضور و شهادتی از این برتر و بالاتر که با خط تکوین ، دلائل قدرت و حکمت خود را بر روی همه ذرات کائنات و وجود موجودات نگاشته است ؟) .

توضیحات :

« الْآفَاقِ » : نواحی عالم و اقطار آسمانها و زمین . « أَنَّهُ » : این که قرآن . این که اسلام (نگا : کشاف ، مختصر) . « شَهِيدٌ » : گواه و مطلع . حاضر و ناظر .

سوره فصلت آیه 54

متن آیه :
 أَلَا إِنَّهُمْ فِي مَرِيَّةٍ مِّنْ لِّقَاءِ رَبِّهِمْ أَلَّا يَنْتَهُوا بِرَبِّهِمْ أَلَّا يَكْفُلُوا شَيْءًا مِّنْ حَيْثُ

ترجمه :

آگاه باشید که ایشان درباره ملاقات با پروردگارشان (برای حساب و کتاب) در شك و تردیدند (و رستما چیز را باور نمی‌دارند) . هان بدانید که خدا (علم و قدرتش) همه چیز را در بر گرفته است (و از هر چیزی آگاه و بر هر چیزی توانا است) .

توضیحات :

« مَرِيَّةٍ » : شك و تردید (نگا : هود / 17 و 109 ، حج / 55 ، سجده / 23)

سوره شوری آیه 1

متن آیه :

حم

ترجمه :

ح . میم .

توضیحات :
« حم » : از حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) .

سوره شوری آیه 2
متن آیه :
عسق

ترجمه :
عین . سین . قاف .

توضیحات :
« عسق » : از حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) .

سوره شوری آیه 3
متن آیه :
كَذَلِكَ يُوحِي إِلَيْكَ وَإِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ اللَّهُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :
خدای نیرومند و فرزانه ، به تو و به کسانی که پیش از تو (پیغمبر) بوده‌اند این چنین (معانی و مقاصد) که در این سوره است) وحی می کند . (سرچشمه وحی همه جا و همه وقت یکی است که پروردگار جهان است ، و محتوای وحی نیز در اصول و کلیات برای جملگی پیغمبران یکی است) .

توضیحات :
« كَذَلِكَ » : همان گونه که در این سوره است . این چنین که می بینی . « يُوحِي إِلَيْكَ » : در سایر سوره‌های قرآن به تو وحی می کند . « إِلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِكَ » : به سایر پیغمبران کتابهای آسمانی را با همین اصول و کلیات وحی کرده است . « اللَّهُ » : فاعل فعل (یوحی) است .

سوره شوری آیه 4
متن آیه :
لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

ترجمه :
آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است ، از آن خدا است ، و او والا و بزرگوار است .

توضیحات :
« لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ ... » : مجموعه عالم هستی از آن او است .

سوره شوری آیه 5
متن آیه :
تَكَادُ السَّمَاوَاتُ يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ وَالْمَلَائِكَةُ يُسَبِّحُونَ بِحَمْدِ رَبِّهِمْ

وَيَسْتَعْفِفُونَ لِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَلَّا إِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

(خدا که مالکیت عالم هستی از آن او است ، بقدری عظیم است که)
آسمانها (با همه عظمتی که دارند) نزدیک است (در برابر جلالت و
عظمت او کرنش کنان) از بالا درهم بشکافند . و فرشتگان (با همه
قدرتی که دارند دائماً) به تسبیح و تقدیس پروردگارشان مشغول و برای
کسانی که در زمین هستند درخواست آمرزش می کنند . هان ! (ای
انسان غافل از اطاعت آسمانها و افلاک و عبادت فرشتگان پاک ! بدان که)
یزدان آمرزگار و مهربان است . (اگر از سر صدق سر بندگی بر آستانه او
بگذاری و دست دعا به سویش برداری ، با عالم علوی هم آوا شده ای ، و قلم
عفو الهی بر گناهانت کشیده میشود) .

توضیحات :

« يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ » : از هم می شکافند . « مِنْ فَوْقِهِنَّ » : از قسمت بالایی خود .
« يَتَفَطَّرْنَ مِنْ فَوْقِهِنَّ » : از هم شکافتن آسمانها به خاطر علو شان و
هیبت و عظمت آفریدگار جهان است (نگا : صفوة البيان لمعاني القرآن ،
المنتخب) . بعضی هم شکافتن آسمانها را به خاطر شرك و بت پرستی
مشركان می دانند و آیات 90 و 91 سوره مریم را هم معنی با این آیه
می شمارند .

سوره شوری آیه 6

متن آیه :

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ اللَّهُ حَفِيظٌ عَلَيْهِمْ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِوَكِيلٍ

ترجمه :

افرادی که جز خدا (کسانی و چیزهای دیگری را) مددکار و یاور خود
می گیرند ، خداوند مراقب ایشان است (و اقوال و افعال آنان را زیر نظر دارد
و حساب گفتار و کردارشان را نگاه می دارد و در موقع خود کیفر لازم را
بدیشان می دهد) و تو مأمور و مسؤول حسابرسی و پاییدن کار و بار آنان
نیستی . (بلکه بر رسولان پیام باشد و بس) .

توضیحات :

« اللَّهُ » : مبتدا است . « حَفِيظٌ » : مراقب اعمال و پاینده اقوال (نگا : انعام /
104 ، هود / 57 و 86 ، سبأ / 21) . « وَكِيلٍ » : کسی که کار و بار مردم بدو
موکول و واگذار می شود (نگا : انعام / 66 و 102 و 107 ، یونس / 108) .

سوره شوری آیه 7

متن آیه :

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَتُنذِرَ أُمَّ الْقُرَى وَمَنْ حَوْلَهَا وَتُنذِرَ
يَوْمَ الْجَمْعِ لَا رَيْبَ فِيهِ فَرِيقٌ فِي الْجَنَّةِ وَفَرِيقٌ فِي السَّعِيرِ

ترجمه :

این چنین (روشن و گویا) قرآن بزرگواری را که به زبان عربی است به

تو وحی می کنیم تا اهل مکه و دورو بر آن را (از خشم خدا و عذاب دوزخ) بترسانیم و (همه مردمان را) از روزگردهم آیی (قیامت) که شک و تردیدی در وقوع آن نیست بیم دهی . (در آن روز ، مردمان دو گروه بیش نیستند) گروهی در بهشت بسر می برند و دسته‌ای در آتش دوزخ .

توضیحات :
 « قُرْءَانَا عَرَبِيًّا » : (نگا : یوسف / 2 ، طه / 113 ، زمر / 28 ، فصلت / 3) . « أُمَّ الْقُرَى » : مکه (نگا : انعام / 92) . مراد این نیست که اسلام دین جهانی نیست . بلکه بیان (ام القری) ذکر خاص است که در موارد دیگر رسالت جهانی اسلام به طور عام بیان شده است (نگا : فرقان / 1) . « يَوْمَ الْجَمْعِ » : روزگردهم آئی که قیامت است (نگا : هود / 103 ، تغابن / 9 ، واقعه / 50) . « فَرِيقٌ » : دسته . جماعت (نگا : بقره / 75 و 100 و 101 ، آل عمران / 23) .

سوره شوری آیه 8

متن آیه :
 وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً وَلَكِنْ يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمُونَ مَا لَهُمْ مِنْ وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

ترجمه :
 اگر خدا می خواست ، همه مردمان را یک دین و یک آئین می کرد (و به جملگی ایشان یک نوع طرز تفکر می داد و به یک راه رهبری می نمود) اما خدا (به انسانها آزادی داده است ، تا در پرتو آن راه یزدان یا راه شیطان را برگزینند ، و بر اثر این انتخاب ، به بهشت یا به دوزخ روند . . . او) هر که را بخواهد غرق رحمت خود می کند (که مؤمنانند ، و هر که را بخواهد وارد عذاب خود می گرداند که کافرانند) و کافران (در قیامت) نه دوستی دارند و نه یابری .

توضیحات :
 « وَلَوْ شَاءَ اللَّهُ لَجَعَلَهُمْ أُمَّةً وَاحِدَةً . . . » : (نگا : مائده / 48 ، هود / 118) . « وَلِيٌّ » : دوست . سرپرست . « نَصِيرٌ » : یاور . مددکار (نگا : بقره / 107) . « الظَّالِمُونَ » : کافران (نگا : اعراف / 44 ، هود / 18) .

سوره شوری آیه 9

متن آیه :
 أَمْ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءَ قَالَ اللَّهُ هُوَ الْوَلِيُّ وَهُوَ يُحْيِي الْمَوْتَى وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :
 (چنانچه ستمگران کفر پیشه‌ای خدا را به سرپرستی نمی گیرند) و بلکه جز او را به سرپرستی گرفته اند ، در صورتی که سرپرست او است و او مردگان را زنده می گرداند و او بر همه چیز توانا است .

توضیحات :
 « أَمْ » : بلکه . این واژه برای انتقال از کلام سابق و پرداختن به

سدر زینش مشرکان به خاطر گزینش سرپرستان جز خدا است (نگا : بقره / 214) . بعضی (ام) را برای استفهام انکاری دانسته اند . در این صورت معنی آیه چنین است : آیا آنان جز خدا کسانی و چیزهایی را به سرپرستی گرفته اند ؟ در حالی که سرپرست تنها او است ، و او است که مردگان را زنده می کند ، و او است که بر هر چیزی توانا است .

سوره شوری آیه 10

متن آیه :
 وَمَا اخْتَلَفْتُمْ فِيهِ مِنْ شَيْءٍ فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ ذَلِكُمُ اللَّهُ رَبِّيَ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَإِلَيْهِ أُنِيبُ

ترجمه :

در هر چیزی که اختلاف داشته باشید ، داوری آن به خدا واگذار می گردد (و کتاب قرآن قانون دادگاه یزدان است و در پرتو آن کشمکشها باید فیصله پیدا کند) . چنین داوری خدا است که پروردگار من است و من بدو پشت می بندم ، (و برای قضاوت در منازعات ، و رفع اختلافات ، و حل مشکلات) به (کتاب) او مراجعه می کنم .

توضیحات :

« فَحُكْمُهُ إِلَى اللَّهِ » : داوری آن به خدا واگذار می گردد . مراد مراجعه به قرآن و رهنمود گرفتن از آن است . البته پس از قرآن ، مراجعه به سنت نبوی است (نگا : نساء / 59) . « أُنِيبُ » : مراجعه می کنم (نگا : هود / 88 ، رعد / 27 ، زمر / 54) .

سوره شوری آیه 11

متن آیه :
 فَاَطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَمِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا يَذُرُّكُمْ فِيهِ لَأَيْسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ وَهُوَ السَّمِيعُ الْبَصِيرُ

ترجمه :

او آفریننده آسمانها و زمین است . او شما را به صورت مرد و زن ، و چهارپایان را به شکل نر و ماده درآورده است و بدین وسیله بر آفرینش شما (انسانها و تولید و تکثیر نسل حیوانها) می افزاید . هیچ چیزی همانند خدا نیست (و نه او در ذات و صفات به چیزی از چیزهای آسمان و زمین می ماند ، و نه چیزی از چیزهای آسمان و زمین در ذات و صفات بدو می ماند) و او شنوا و بینا است (و پیوسته بر کارگاه جهان نظارت می نماید ، و از جمله زاد و ولد انسانها و حیوانها را می پاید) .

توضیحات :

« مِنْ أَنْفُسِكُمْ » : از جنس و نوع خودتان (نگا : نحل / 72 ، روم / 21) . « مِنَ الْأَنْعَامِ أَزْوَاجًا » : از جنس و نوع چهارپایان ماده هائی را آفریده است . « يَذُرُّكُمْ » : شما را به وفور می آفریند . از ماده (ذَرَّ) به معنی آفریدن و پراکندن (نگا : انعام / 136 ، نحل / 13 ، مؤمنون / 79 ، اعراف / 179

(در اینجا مراد تولید نسل و تکثیر مثل و تداوم وجود است . ضمیر (کم) خطاب به انسان است و از راه تغلیب شامل چهارپایان هم می باشد . « فیه » : با آن . یعنی به وسیله این کار که تدبیر یا خلق جفتها است . واژه (فیه) به معنی (به) است (نگا : معانی القرآن) و استعمال آن بدین شکل اشاره دارد به این که چنین تدبیری و یا آفرینشی انگار منبع افزایش و معدن پخش است (نگا : قاسمی) . « لیسَ كَمِثْلِهِ شَيْءٌ » : این قسمت از آیه ، بیانگر این واقعیت است که خدا در ذات و صفات جدای از مخلوقات است . مثلاً او محیط بر هر چیزی است (نگا : نساء / 126 ، فصلت / 54) و انسانها غیر محیط . مفاهیم آسان و سخت ، دور و نزدیک ، و گذشته و حال و آینده ، اول و آخر ، ظاهر و باطن ، و . . . نسبت به خدا معنی ندارد (نگا : بقره / 20 ، آل عمران / 29 ، حدید / 3) ولی در مورد غیر خدا ثابت است .

سوره شوری آیه 12

مِثْنِ آيَةٍ :
لَهُ مِمَّا لِيَدُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَبْسُطُ الرِّزْقَ لِمَن يَشَاءُ وَيَقْدِرُ إِنَّهُ يُكَلِّ شَيْءٍ عَالِمٍ

ترجمه :

کلیدهای آسمانها و زمین در دست او است . برای هر کس که بخواهد روزی را فراوان و یا کم میگرداند . او از همه چیزی کاملاً آگاه است .

توضیحات :

« مِمَّا لِيَدُ » : کلیدها . (نگا : زمر / 63) . « يَقْدِرُ » : تنگ میگرداند . کم و نا چیزی نمی نماید (نگا : رعد / 26 ، اسراء / 30 ، قصص / 82) .

سوره شوری آیه 13

مِثْنِ آيَةٍ :
شَرَعَ لَكُم مِّنَ الدِّينِ مَا وَصَّى بِهِ نُوحًا وَالَّذِي أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ وَمَا وَصَّيْنَا بِهِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى وَعِيسَى أَنْ أَقِيمُوا الدِّينَ وَلَا تَتَفَرَّقُوا فِيهِ كَبُرَ عَلَى الْمُشْرِكِينَ مَا تَدْعُوهُمْ إِلَيْهِ اللَّهُ يَجْتَبِي إِلِيهِ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي إِلَيْهِ مَن يَشَاءُ

ترجمه :

خداوند آئینی را برای شما (مؤمنان) بیان داشته و روشن نموده است که آن را به نوح توصیه کرده است و ما آن را به توحی و به ابراهیم و موسی و عیسی سفارش نموده ایم (به همه آنان سفارش کرده ایم که اصول دین را پابرجا دارید و در آن تفرقه نکنید و اختلاف نوزید . این چیزی است که شما مشرکان را بدان می خوانید (که پابرجا داشتن اصول و ارکان دین است) بر مشرکان سخت گران می آید . خداوند هر که را بخواهد برای این دین برمی گرداند و هر که (از دشمنانگی با دین دست بکشد و) به سوی آن برگردد ، بدان رهنمودش میگرداند .

توضیحات :

« شَرَعَ » : بیان داشتیه است . روشن نموده است . « الَّذِي » : ذکر چنین موصولی اشاره به اهمیت دین اسلام دارد که جامع همه اصول و ارکان ادیان آسمانی است . چرا که (الَّذِي) در میان موصولات اصل ، و آئین اسلام نیز در میان ادیان خدا اصل است . « يَجْتَبِي إِلَيْهِ » : برای تبلیغ دین به عنوان پیغمبر برمیگزینند . برای گزینش دین خود انتخاب می نماید ، مرجع ضمیر (ه) خدا یا دین خدا است . « يَهْدِي إِلَيْهِ » : به سوی خود یا آئین خود هدایت می کند . مرجع ضمیر (ه) باز هم خدا یا دین خدا است . « يَذِيبُ » : (نگا : غافر / 13) .

سوره شوری آیه 14

متن آیه :
 وَمَا تَفَرَّقُوا إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا بَيْنَهُمْ وَلَوْ كَلِمَةً سَبَقَتْ مِنْ رَبِّكَ إِلَيْنَا لَأَجْلِبُ مُسَمًّى لَفُضِي بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الَّذِينَ أُورِثُوا الْكِتَابَ مِنْ بَعْدِهِمْ لَفِي شَكٍّ مِنْهُ مِرْيَبٍ

ترجمه :

(پیروان پیغمبران پیشین ، درباره دین) گروه گروه و دسته دسته نشده اند (و راه اختلاف در پیش نگرفته اند) مگر بعد از علم و آگاهی (از برنامه و اصول و ارکان دین و پی بردن به حقانیت آئین) . و این تفرقه جوئی تنها به خاطر ستمگری و کجروی در میان خودشان بوده است . اگر فرمانی از سوی پروردگارت صادر نشده بود که آنان تا سرآمد معینی (که قیامت است ، زنده و آزاد) باشند ، میانشان (با مجازات و نابودی) داوری میگردید . آنانی که (در روزگار تو اهل کتاب بشمارند و) کتابهای آسمانی بعد از گذشتگان به دستشان رسیده است ، درباره آنها دچار شک و گمان توأم با بدبینی و سوءظن شده اند . (والا اگر به کتابهای خود ایمان کامل داشتند ، پی می بردند که تو حقیقه فرستاده خدائی) .

توضیحات :

« مَا تَفَرَّقُوا » : فرقه فرقه و دسته دسته نشده اند و اختلاف پیدا نکرده اند (نگا : بینه / 4) . « الْعِلْمُ » : آگاهی ، مراد دلائل صحیح و برهین یقینی بر حقانیت دین و آئینی است که خدا بدیشان ابلاغ فرموده بوده است . « لَوْ كَلِمَةً سَبَقَتْ . . . » : (نگا : یونس / 19 ، هود / 110 ، طه / 129 ، فصلت / 45) « مِنْ بَعْدِهِمْ » : بعد از اسلاف و گذشتگان . « مِرْيَبٍ » : به شک و تردید اندازنده (نگا : هود / 62 و 110 ، ابراهیم / 9 ، سبأ / 54 ، فصلت / 45) .

سوره شوری آیه 15

متن آیه :
 فَلِذَلِكَ قَادَعُ وَاسْتَقِيمُ كَمَا أَمَرْتَ وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَهُمْ وَقُلْ آمَنْتُ بِمَا أَنْزَلَ اللَّهُ مِنْ كِتَابٍ وَأَمَرْتُ لِأَعْدِلَ بَيْنَكُمْ اللَّهُ رَبُّنَا وَرَبُّكُمْ لَنَا أَعْمَالُنَا وَلَكُمْ أَعْمَالُكُمْ لَا حِجَةَ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اللَّهُ يَجْمَعُ بَيْنَنَا وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

ترجمه :

تو نیز مردمان را به سوی آن (آئین واحد الهی دعوت کن که اسلام است) و آن گونه که به تو فرمان داده شده است (بر دعوت مردمان به دین یزدان ماندگار باش و در این راه) ایستادگی کن و از خواستها و هوسهای ایشان پیروی مکن ، و بگو: من به هر کتابی که از سوی خدا نازل شده باشد ایمان دارم ، و به من دستور داده شده است که در میان شما دادگری کنم . خدا پروردگار ما و پروردگار شما است . اعمال ما از آن ما است (نه از آن شما) و اعمال شما از آن شما است (نه از آن ما ، و هر کسی در مقابل کارهایش مسؤول است) . میان ما و شما خصومت و مجادله ای نیست (چرا که حق را بیان و آشکار کردم و از این به بعد نیازی به جدال و استدلال نمی باشد) . خداوند (سرانجام در قیامت در یکجا) ما را جمع خواهد کرد ، و بازگشت (همه در آن روز ، برای داوری و حساب و کتاب) به سوی او است (و هر کسی آن درودعا قیت کار که کشت) .

توضیحات :

« وَلِذَلِكَ » : به سوی آن آئین یگانه آسمانی که دین همه انبیاء پیشین بوده و اسلام نام دارد . برای رفع آن اختلافات ملتها . لام (لِذَلِكَ) به معنی (إلی) و یا برای تعلیل است . « حُجَّةً » : دلیل آوردن . جدال کردن .

سوره شوری آیه 16

متن آیه :

وَالَّذِينَ يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا اسْتُجِيبَ لَهُ حُجَّتُهُمْ دَاحِضَةً عِنْدَ رَبِّهِمْ وَعَلَيْهِمْ غَضَبٌ وَلَهُمْ عَذَابٌ شَدِيدٌ

ترجمه :

کسانی که درباره (دین) خدا به مخاصمه و مجادله می پردازند و (علیه آن) دلیل و برهان (بی اساس و پوسیده) ذکر می کنند ، آن هم زمانی که (به سبب وضوح و روشنی ، از سوی مردم) پذیرفته شده است ، خصومت آنان بیهوده و دلائل و براهین ایشان در پیشگاه پروردگارشان باطل و ناپذیر فتنی است ، و خشم شدید (خدا در قیامت) گریبانگیرشان می گردد و عذاب سختی خواهند داشت .

توضیحات :

« يُحَاجُّونَ فِي اللَّهِ » : درباره دین خدا به ستیز می پردازند و استدلالهای بی اصل و اساسی بیان می دارند . « لَهُ » : مرجع ضمیر (ه) می تواند (الله) یا پیغمبر و یا دین باشد (نگا : آلوسی) . « حُجَّتُهُمْ » : دلیل و برهانشان . ستیز و جدالشان . « دَاحِضَةً » : باطل و زائل (نگا : کشف / 56 ، غافر / 5) .

سوره شوری آیه 17

متن آیه :

اللَّهُ الَّذِي أَنْزَلَ الْكِتَابَ بِالْحَقِّ وَالْمِيزَانَ وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّ السَّاعَةَ قَرِيبٌ

ترجمه :

خدا است که کتاب (قرآن) را نازل کرده است که مشتمل بر حق و

حقیقت است (و جنبه ذهنی و پنداری ندارد ، و در قرآن ، برای ارزشیابی ارزشها ، ضوابط و قواعد) و معیار و میزان ایجاد کرده است . تو چه میدانی ، شاید قیامت نزدیک باشد (و هرچه زودتر به حساب همگان رسیدگی شود) .

توضیحات :

« الْمِيزَان » : معیار و میزان ارزشیابی و ارزشها . مراد قواعد و ضوابطی است که در قرآن ، یا در کتابهای آسمانی دیگر گنجانده شده است و جدا کننده حق از باطل است (نگا : حدید / 25) . مراد از انزال میزان در اینجا ، ایجاد آن و رهنمود بدان است . « قَرِيبٌ » : علت مذکور آمدن قَرِيب ، بدان خاطر است که در اصل خیر (اِتيان) است که مضاف محذوفی است . یا این که به معنی ذات قَرِيب بوده و از باب تَمْرٍو لاین می باشد (نگا : اعراف / 56) .

سوره شوری آیه 18

متن آیه :

يَسْتَعْجِلُ بِهَا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِهَا وَالَّذِينَ آمَنُوا مُشْفِقُونَ مِنْهَا وَيَعْلَمُونَ أَنَّهَا الْحَقُّ أَلَا إِنَّ الَّذِينَ يَمَارُونَ فِي السَّاعَةِ لَفِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ

ترجمه :

کسانی که به قیامت ایمان ندارند ، در فرار رسیدن آن شتاب می ورزند (و مسخره کنان بیان می دارند : این قیامتی که شما می گوئید ، کی خواهد آمد ؟) و اما کسانی که ایمان آورده اند ، به سبب (اعتقاد به وقوع) آن در خوف و هراسند و می دانند که قیامت حق است (و چه دیر و چه زود قطعاً فرا می رسد) . هان ! مسلماً کسانی که نسبت به قیامت شك و تردید دارند و (تمسخر کنان درباره آن) به جدال و ستیز می پردازند ، در گمراهی سخت ژرف و بسیار دور (از راستای راه رستگاری) قرار دارند .

توضیحات :

« يَسْتَعْجِلُ بِهَا » : زود فرار رسیدن قیامت را خواستارند . البته کافران و مشرکان از روی استهزاء و تمسخر چنین تقاضائی داشته اند . « مُشْفِقُونَ مِنْهَا » : از آن می ترسند . به سبب قیامت ترسان و هراسانند . مراد این است که برای حفظ خود از عذاب و شر و بلاي آن ، به عبادات و حسنات دست می یازند و عمرشان را در تلاش و کوشش و پرستش بسر می برند (نگا : مؤمنون / 60) . « يَمَارُونَ » : می ستیزند و کشمکش می کنند . در شك و تردید بسر می برند (نگا : روح المعانی ، نمونه) .

سوره شوری آیه 19

متن آیه :

اللَّهُ لَطِيفٌ بِعِبَادِهِ يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ وَهُوَ الْقَوِيُّ الْعَزِيزُ

ترجمه :

خداوند نسبت به بندگانش بسیار لطف و مرحمت دارد ، و به هر کس که خود بخواهد روزی می رساند (و بدو نعمت فراوان می دهد و خوبی می کند) ،

و او نیرومند و چیره است (و قادر بر انجام هر کاری ، و وفای به عهدها و وعده‌های خویش است) .

توضیحات :

« لَطِيفٌ » : کسی که دارای لطف و مرحمت بسیار است . کسی که بس دقیق و آگاه است . « يَرْزُقُ مَنْ يَشَاءُ » : منظور توسعه روزی و نعمت است ، و الا همگان روزی خواران یزدا نند (نگا : رعد / 26)

سوره شوری آیه 20

متن آیه :

مَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الْآخِرَةِ نَزِدْ لَهُ فِي حَرْثِهِ وَمَنْ كَانَ يُرِيدُ حَرْثَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَا لَهُ فِي الْآخِرَةِ مِنْ نَصِيبٍ

ترجمه :

(گروهی برای آخرت کشت می کنند و گروهی برای دنیا) . هرکس که کشت آخرت را بخواهد ، به کشت او فزونی و برکت می‌دهیم ، و هرکس که کشت دنیا را بخواهد ، مقداری از دنیا بدو می‌دهیم ، و دیگر در آخرت کمترین بهره‌ای ندارد .

توضیحات :

« حَرْثٌ » : کشت و کار (نگا : بقره / 71 و 205 و 223 ، آل عمران / 14 و 117) . مراد متاع و کالا و خوشیها است . « مِنْهَا » : از دنیا . حرف (مِنْ) برای تبعیض است و بیانگر مقدار اندک و بخش ناچیزی است . « مِنْ نَصِيبٍ » : هیچ بهره‌ای . حرف (مِنْ) و نکره آمدن (نَصِيبٍ) هر دو برای تأکید نفی است .

سوره شوری آیه 21

متن آیه :

أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءُ شَرَعُوا لَهُمْ مِنَ الدِّينِ مَا لَمْ يَأْذَنَ بِهِ اللَّهُ وَلَوْأَنَّ كَلِمَةَ الْفَصْلِ لَقُضِيَ بَيْنَهُمْ وَإِنَّ الظَّالِمِينَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

شاید آنان انبازها و معبودهائی دارند که برای ایشان دینی را پدید آورده اند که خدا بدان اجازه نداده است (و از آن بی‌خبر است ؟) اگر این سخن قاطعانه و داورانه (خدا ، مبینی بر مهلت کافران و تأخیر قیامت تا وقت معین آن) نبود ، میانشان (با اهلک کافران و ابقاء مؤمنان) داوری می‌گردید (و دستور عذاب دنیوی یا اخروی صادر می‌گشت و مجالی به کافران نمی‌داد . در عین حال آنان نباید این حقیقت را فراموش کنند که) قطعاً ستمگران عذاب دردناکی دارند .

توضیحات :

« أَمْ » : آیا . شاید که . بلکه (نگا : بقره / 214) « شَرَعُوا » : قانونگذاری کرده اند . پی افکنده اند . پدید آورده اند . « الْفَصْلُ » : حکم کردن . فیصله دادن . جدا کردن حق از باطل . مراد همان چیزی است که

در آیه 14 همین سوره از آن سخن رفته است .

سوره شوری آیه 22

متن آیه :
تَرَى الظَّالِمِينَ مُشْرِقِينَ مِمَّا كَسَبُوا وَهُوَ وَاقِعٌ بِهِمْ وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فِي رَوْضَاتِ الْجَنَّاتِ لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ عِنْدَ رَبِّهِمْ ذَلِكَ هُوَ الْفَضْلُ الْكَبِيرُ

ترجمه :

ستمکاران (کفر پیشه) را (در روز قیامت) خواهی دید که از (کیفر) کارهایی که کرده اند سخت بی‌منا کند ، ولی (عذاب و عقاب) آن حتماً ایشان را فرومی‌گیرد ، و کسانی را خواهی دید که ایمان آورده اند و کارهای شایسته کرده اند ، در باغهای بهشت بسر می‌برند و هرچه بخواهند نزد پروردگارشان برایشان فراهم است . واقعاً فضل بزرگ و لطف سترگ این است .

توضیحات :

« الظَّالِمِينَ » : کافرین . « هُوَ » : کیفر کارهایی که کرده اند . وبال . « وَاقِعٌ بِهِمْ » : بدیشان می‌رسد و ایشان را فرا می‌گیرد . « رَوْضَاتِ » : باغهای خرم و سرسبز . « الْفَضْلُ » : عطیه . لطف .

سوره شوری آیه 23

متن آیه :
ذَلِكَ الَّذِي يُبَشِّرُ اللَّهَ عِبَادَهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ قُلْ لَّا أَسْأَلُكُمْ عَلَيْهِ أَجْرًا إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ وَمَن يَقْتَرِفْ حَسَنَةً حَسَنَةٌ نَّزَدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ شَكُورٌ

ترجمه :

این همان چیزی است که خداوند بندگان خود را بدان نوید می‌دهد ، بندگان که ایمان آورده اند و کارهای شایسته کرده اند . بگو: در برابر آن (همه نعمت که در پرتو دعوت اسلام به شما خواهد رسید) از شما پاداش و مزدی نمی‌خواهم جز عشق و علاقه نزدیکی (به خدا) را (که سود آن هم عاید خودتان می‌گردد) . هر کس کار نیکی انجام دهد ، بر نیکی عمل او می‌افزایم (و دست کم یک خوبی را ده خوبی بشمار می‌آوریم) . خداوند آمرزگار و شکرگزار است (و گناهان بندگان را می‌بخشد و کارهای خوبشان را به بهترین وجه پاداش می‌دهد) .

توضیحات :

« عَلَيْهِ » : در برابر آن همه فضل و لطفی که در آخرت نصیب مؤمنان نزدیک و کار می‌شود . در برابر تبلیغ رسالت و رنج دعوت . « إِلَّا الْمَوَدَّةَ فِي الْقُرْبَىٰ » : مگر شور و شوق تقرب به خدا با انجام حسنات و دوری از سیئات . یعنی آنچه از شما می‌خواهم در پیش گرفتن راه خدا است (نگا : فرقان / 57) . « الْقُرْبَىٰ » : تقرب . « يَقْتَرِفُ حَسَنَةً » : کسب کند . به دست آورد . « حُسْنًا » : زیبائی . « نَّزَدْ لَهُ فِيهَا حُسْنًا » : بر زیبائی حسنه او می‌افزایم . یعنی آن را جزای مضاعف می‌دهیم و ده برابر و

بیشتر بشمار می آوریم (نگا : انعام / 160 ، بقره / 261) .

سوره شوری آیه 24

متن آیه :
أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ كَذِبًا فَإِنْ يَشِئِ اللَّهُ يَخْتِمْ عَلَى قَلْبِكَ وَيَمْحُ اللَّهُ الْبَاطِلَ وَيُحِقُّ الْحَقَّ بِكَلِمَاتِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه :

آیا می گویند : (محمد) بر خدا دروغ و افتراء بسته است (و خدا بدو چیزی وحی نکرده است و زائیده اندیشه خود را به او نسبت داده است ؟) اگر خدا بخواهد بر دل تو مهر می نهد (و قدرت حفظ آیات خود را از تو می گیرد) . خداوند با سخنان (قرآنی) خود باطل را از میان برمی دارد و حق را پابرجا می دارد . مسلماً او بسیار آگاه از همه چیزهایی است که در درون سینه ها است .

توضیحات :

« آم » : یا . آیا . بلکه . « يَخْتِمْ عَلَيَّ قَلْبِكَ » : بر دل تو مهر می زند و از دریافت آیات و حفظ قرآن محروم می کند . مراد بیان قدرت مطلقه خدا و دلاری رسول است . « يَمْحُو » : اصل آن (يَمْحُو) و فعل مضارع مرفوع است ، و عربها گاهی برای تخفیف واو یا یاء را از آخر فعل مضارع حذف می کنند . در رسم الخط قرآنی او را ننوشته اند . مانند : يَدْعُ الْإِنْسَانَ بِالشَّرِّ (اسراء / 11) . و سَدَّعَ الزَّبَابُ زَيْبَةً : (علق / 18) . ذکر واژه (الله) به دنبال آن ، و ذکر فعل مضارع مرفوع (يَحِقُّ) با وجود عطف بر آن ، نشانه های دیگری بر این امر است . « يَكَلِمَاتِهِ » : با سخنان خود . مراد وحی آسمانی و آیات قرآنی است . « إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ » : (نگا : آل عمران / 119 و 154 ، مائده / 7...) .

سوره شوری آیه 25

متن آیه :
وَهُوَ الَّذِي يَقْبَلُ التَّوْبَةَ عَنْ عِبَادِهِ وَيَعْفُو عَنِ السَّيِّئَاتِ وَيَعْلَمُ مَا تَفْعَلُونَ

ترجمه :

تنها خداست که توبه را از بندگانش می پذیرد ، و گناهان را می بخشد ، و آنچه را انجام می دهید می داند .

توضیحات :

« يعفو » : در رسم الخط قرآنی ، الف زائده به دنبال دارد .

سوره شوری آیه 26

متن آیه :
وَيَسِّرْ لَكَ حَيْبُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَيزيدهم من فضله والكا فرون لهم عذاب شديد

ترجمه :

و دعا و درخواست کسانى را اجابت مي کند که ايمان آورده اند و کارهاي شايسته کرده اند، و از فضل خود بدیشان بيشتر (از آن چيزهائي که درخواست نموده اند و به فکرشان نيامده است) عطاء مي کند. اما کافران (به جاي لطف و احسان يزدان) عذاب سخت و شديد ياري دارند.

توضيحات :
« مِنْ فَضْلِهِ » : از روي لطف و مرحمت خود. از نعمت و عطيه خود.

سوره شوری آيه 27

مِثْنِ آيَةٍ :
وَلَوْ بَسَطَ اللَّهُ الرِّزْقَ لِعِبَادِهِ لَبَغَوْا فِي الْأَرْضِ وَلَكِنْ يُنَزِّلُ بِقَدَرٍ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ
يَعْبَادُهُ خَيْرٌ بَصِيرٌ

ترجمه :

اگر خداوند رزق و روزي را براي همه بندگان (بدان گونه که خودشان مي خواهند) توسعه و گسترش دهد، قطعاً در زمين سرکشي و ستمگري مي کنند، و لذا بدان اندازه که خود مي خواهد روزي را مي رساند. چرا که او بندگان را مي بيند و با (اوضاع و احوال) ايشان کاملاً آشنا است.

توضيحات :

« بَسَطَ » : گسترش داد. فراوان کرد. « لَبَغَوْا » : قطعاً سرکشي و نافرمانى مي کنند. حتماً ستمگري مي نمايند. « يُنَزِّلُ » : مراد از تنزيلي رزق، تهيه کردن و در اختيار قرار دادن آن است « يَقْدِرُ » : به اندازه معين. به مقدار لازم (نگاه : حجر / 21 ، مؤمنون / 18 ، قمر / 49).

سوره شوری آيه 28

مِثْنِ آيَةٍ :
وَهُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ الْغَيْثَ مِنْ بَعْدِ مَا قَنَطُوا وَيَنْشُرُ رَحْمَتَهُ وَهُوَ الْوَلِيُّ الْحَمِيدُ

ترجمه :

و او است که باران را مي باراند بعد از آن که (مردمان از بارش آن) نااميد مي گردند، و رحمت خود را مي گسترانند (و دامنه باران را به اينجا و آنجا مي کشانند و فراگيرش مي گرداند). او سرپرست ستوده (بندگان و عهده دار پسندیده کارهاي ايشان) است.

توضيحات :

« الْغَيْثَ » : باران (نگاه : لقمان / 34 ، حدید / 20) « قَنَطُوا » : مأيوس و نوميد گشتند. مراد نااميدي مردمان از نيامدن باران و خشکي زمين، و به پايان رسيدن فصل آن است. « رَحْمَتَهُ » : لطف و مرحمت خود. مراد ثمرات و محصولات حاصل از باران است. (رحمة) را باران هم معني کرده اند (نگاه : اعراف / 57 ، فرقان / 48 ، نمل / 63).

سوره شوری آيه 29

متن آيه :

وَمِنْ آيَاتِهِ خَلْقُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا مِنْ دَابَّةٍ وَهُوَ عَلَى جَمْعِهِمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ

ترجمه:

برخی از نشانه‌های (پی بردن به خدا و قدرت) او، آفرینش آسمانها و زمین و همه جنبندگان است که در آن دو پدیدار و پراکنده کرده است، و او هر وقت که بخواهد می‌تواند آنها را گرد آورد.

توضیحات:

«خَلْقُ»: آفرینش. آفریده‌ها. «بَيْنَهُمَا»: پخش و پراکنده کرده است. مراد پدید آوردن و افزایش و پراکندن است. «دَابَّةٍ»: جنبنده. این واژه شامل انسانها و موجودات ریز ذره بینی و حیوانات غول پیکر و تمام چیزهای زنده می‌باشد. (نگاه: بقره / 164، انعام / 38، فاطر / 45). «مَا بَيْنَهُمَا مِنْ دَابَّةٍ»: این آیه و آیه 49 سوره نحل، با صراحت بیان می‌دارند که در پهنه آسمان نیز جنبندگان زنده موجود و فراوانند. «جَمْعِهِمْ»: گرد آوردن ذوی‌العقول، یعنی انسانها، برای حساب و کتاب قیامت. مراد گرد آوردن انسانها (نگاه: نساء / 87، انعام / 12، مرسلات / 38) و سایر حیوانات (تکویر / 5) در هنگامه قیامت است. «هُوَ عَلِيمٌ جَمْعُهُمْ إِذَا يَشَاءُ قَدِيرٌ»: برخی این جمله را دال بر این می‌دانند که چه بسا روزی و روزگاری، موجودات ذوی‌الشعور آسمانها و زمین با یکدیگر تماس حاصل کنند و جهانیان با یکدیگر ارتباط پیدا نمایند.

سوره شوری آیه 30

متن آیه:

وَمَا أَصَابَكُمْ مِنْ مُصِيبَةٍ فَمَا كَانَ بِكُمْ وَإِنِ اتَّخَذْتُمْ آلِهَةً غَيْرَ اللَّهِ لَتَكُونُنَّ لَهُمْ سُلُوفًا مُدْبِرِينَ

ترجمه:

آنچه از مصائب و بلا به شما می‌رسد، به خاطر کارهایی است که خود کرده‌اید. تازه خداوند از بسیاری (از کارهای شما) گذشت می‌کند (که شما از آنها توبه نموده‌اید و یا با کارهای نیک آنها را از نامه اعمال زدوده و پاک کرده‌اید).

توضیحات:

«يَمَّا قَدَّمْتُمْ أُيُودِيَهُمْ»: (نگاه: نساء / 79، انفال / 53). «يَعْفُو»: در رسم الخط قرآنی الف زائده به دنبال دارد. «كَثِيرٌ»: مراد گناهان فراوانی است که انسان مرتکب می‌گردد (نگاه: نحل / 61، فاطر / 45). از مردمان زیادی صرف نظر می‌کند (نگاه: شوری / 34). یادآوری: قاعده «ارتکاب گناه موجب ابتلاء بلا است» هر چند حتمی و قطعی است، ولی در دنیا مطلق و همگانی نیست، و استثناهایی وجود دارد. بلاها برای بعضیها آزمایش الهی است، و گاهی در فراسوی آنها حکمت‌هایی نهفته است که از دید انسانها پنهان است. به هر حال انسان در مقابل هر کاری که می‌کند، پاداش یا پادافره خود را می‌گیرد. اگر هم در این جهان که دار مکافات جزئی است، به خاطر استدراج و املاء و دیگر چیزها جزا و

سزائي نپيښد ، در آخرت كه دارمكافات كلّي است ، قطعاً جزا و سزاي كامل مي پيښد .

سوره شوری آیه 31

متن آیه :

وَمَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ فِي الْأَرْضِ وَمَا لَكُمْ مِّنْ دُونِ اللَّهِ مِن وَلِيٍّ وَلَا نَصِيرٍ

ترجمه :

شما هرگز نمي توانيد (از چنگال قدرت خداوند) در زمين (فرار كنيد و خدای را از دستيابي به خود) ناتوان سازيد ، و سواي خدا هيچ گونه سرپرست و ياورى نداريد (تا به كمك شما بشتابند و شما را از مصائب و بلايای نازل برها نند) .

توضیحات :

« مَا أَنْتُمْ بِمُعْجِزِينَ » : شما نمي توانيد در مانده و ناتوان كنيد و به ستوه بياوريد (نگا : انعام / 134 ، يونس / 53 ، توبه / 2 و 3) .

سوره شوری آیه 32

متن آیه :

وَمِنَ آيَاتِهِ الْجَوَارِ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ

ترجمه :

و از جمله نشانه هاي (شناخت خدا و قدرت) او كشتيهائي است همچون كوهها كه بر صفحه درياها به حرکت درمي آيند .

توضیحات :

« الْجَوَارِ » : جمع جَارِيَة ، كشتيهاي روان . صفت به جاي موصوف استعمال شده كه (سَفِين) است و در اصل السَفِين الْجَوَارِ است . در رسم الخط قرآني ياء آخر جَوَارِ براي تخفيف حذف شده است . « أَعْلَام » : جمع عِلْم ، كوهها .

سوره شوری آیه 33

متن آیه :

إِن يَشَأْ يُسْكِنِ الرِّيحَ فَيَظْلَلْنَ رَوَاكِدَ عَلَى ظَهْرِهِ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّكُلِّ صَبَّارٍ شَكُورٍ

ترجمه :

اگر خداوند بخواهد باد را از و زیدن مي اندازد و كشتيهها بر روي درياها متوقف مي گردند . قطعاً در اين (حرکت بادها ، جريان كشتيهها ، آفرينش درياها بدين وسعت و ويژگيهاي آنها ، و نظم و نظامي كه بر امور حكومفرما است) دلائل روشني (بر وجود خدا) است براي هر كس كه بسيار شك پيا و بسيار سپاسگزار باشد .

توضیحات :

« يُسْكِنِ » : ساكن مي كند . از و زیدن مي اندازد . « يَظْلَلْنَ » : مي مانند .

می‌شوند. «رَوَاكِدًا»: جمع رَاكِدَة، ثابت. ساکن. برجای و بی‌حرکت.

سوره شوری آیه 34

مَتْنُ آيَةٍ:
أَوْ يُوقِفَهُنَّ يَمَّا كَسَبُوا وَيَعْفُ عَنْ كَثِيرٍ

ترجمه:

یا اگر بخواهد کشت تیه‌ها را به خاطر کارهایی که سرزنش‌بینان آنها مرتکب شده‌اند، نابود می‌سازد، و از بسیاری گذشت می‌کند (و مردمان زیادی را می‌بخشد و از مجازات برکنار می‌دارد).

توضیحات:

«يُوقِفَهُنَّ»: کشت تیه‌ها را هلاک می‌سازد. مراد از کشت تیه‌ها سرزنش‌بینان کشت تیه‌ها است. یعنی ذکر محل و مراد حال است؛ و یا جنبه مجازی دارد، مثل: إِسْأَلُ الْقَرْيَةِ (نگاه: یوسف / 82). فعل (يُوقِفُ) از ماده (وَقِيَ) به معنی هلاک است (نگاه: كهف / 52). «كَثِيرٍ»: بسیاری از مردم.

سوره شوری آیه 35

مَتْنُ آيَةٍ:
وَيَعْلَمَ الَّذِينَ يُجَادِلُونَ فِي آيَاتِنَا مَا لَهُمْ مِنْ مَّحِيصٍ

ترجمه:

(خداوند چنین می‌کند تا مؤمنان عبرت گیرند) و تا کافرانی که به مخالفت آیات ما برمی‌خیزند و آنها را نمی‌پذیرند بدانند که هیچ گریزگاه و پناهگاهی (از دست عذاب خدا) ندارند (و پیوسته دردسترس قدرت اویند).

توضیحات:

«يَعْلَمَ»: منصوب به (أَنْ) محذوف است و تَأْوِيلٌ به مصدر می‌گردد و عطف بر مجموع جمله شرطیه، یا عطف بر علت مقدری می‌شود. یعنی: لَيْسَ نَتَقَمُّ مِنْهُمْ وَ يَعْلَمُ الَّذِينَ: گریزگاه. پناهگاه (نگاه: نساء / 121، ابراهیم / 21، فصلت / 48).

سوره شوری آیه 36

مَتْنُ آيَةٍ:
فَمَا أَوْ تَبِيتُمْ مِّنْ شَيْءٍ فَمَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَمَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ وَأَبْقَى لِلَّذِينَ آمَنُوا وَعَلَىٰ رَبِّهِمْ يَتَوَكَّلُونَ

ترجمه:

آنچه به شما داده شده است، متاع (زودگذر و فناپذیر) زندگی دنیا است (و در اصل برق جهان، شعله‌ای در برابر باد، حیای بی‌سطح آب، و غباری در مسیر طوفان است). ولی آنچه (از پاداشها و مواهبی که) نزد خداست بهتر و پایدارتر برای کسانی است که ایمان آورده باشند و بر پروردگارشان توکل کرده باشند.

توضیحات :
 « مَا أَوْ تَيْتُمْ » : چیزهائی که به شما عطا شده است . « مَتَاعُ الْحَيَاةِ
 الدُّنْيَا » : کالا و توشه زندگی دنیا است نه زاد آخرت « خَيْرٌ وَأَبْقَى » :
 (نگا : طه / 73 و 131 ، قصص / 60) .

سوره شوری آیه 37

متن آیه :
 وَالَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ وَإِذَا مَا غَضِبُوا هُمْ يَغْفِرُونَ

ترجمه :
 و کسانی که از گناهان بزرگ ، و اعمال بسیار زشت و ناپسند
 می پرهیزند ، و هنگامی که خشمناک می گردند (زمام اختیار از دست
 نمی دهند و پرت و پلا نمی گویند و آلوده گناه نمی شوند ، و بلکه
 نفس خود را مهار می کنند و بخشم آورندگان را) می بخشند .

توضیحات :
 « كَبَائِرَ الْإِثْمِ » : گناهان کبیره (نگا : نساء / 31) . گناهان کبیره
 گناهانی است که از آنها بیم داده شده ، و یا این که حد و تعزیری در
 برابر آنها واجب گشته است (نگا : صفوة البیان لمعانی القرآن) . «
 الْفَوَاحِشَ » : گناهانی است که بسیار زشت و پلشت باشند (نگا : مرجع
 سابق) . بسیاری (كَبَائِرَ الْإِثْمِ) را گناهان کبیره ، و (الْفَوَاحِشَ) را شرك
 و زنا و هرگونه گناهی دانسته اند که دارای حد باشد . عطف (الْفَوَاحِشَ) بر
 (كَبَائِرَ الْإِثْمِ) عطف خاص بر عام است . « يَغْفِرُونَ » : می بخشند . گذشت
 می کنند .

سوره شوری آیه 38

متن آیه :
 وَالَّذِينَ اسْتَجَابُوا لِرَبِّهِمْ وَأَقَامُوا الصَّلَاةَ وَأَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ وَمِمَّا

ترجمه :
 و کسانی که دعوت پروردگارشان را پاسخ می گویند ، و نماز را چنان که
 باید می خوانند ، و کارشان به شیوه رایزنی و بر پایه مشورت با
 یکدیگر است ، و از چیزهائی که بدیشان داده ایم (در کارهای خیر)
 صرف می کنند .

توضیحات :
 « أَمْرُهُمْ شُورَى بَيْنَهُمْ » : کار و بارشان شورائی است . مهم ترین مسأله
 اجتماعی همان اصل « شوری » است و يك برنامه عمومی و همگانی مسلمانان
 است .

سوره شوری آیه 39

متن آیه :

وَالَّذِينَ إِذَا أَصَابَهُمُ الْبَغْيُ هُمْ يَنْتَصِرُونَ

ترجمه :

و کسانی زیند که اگر ستمی بدیشان شد ، خویششان را یاری می‌دهند (و زیر بار ظلم نمی‌روند) .

توضیحات :

« الْبَغْيُ » : ظلم و تعدی . « يَنْتَصِرُونَ » : یاری می‌طلبند . به یاری یکدیگر می‌شتابند .

سوره شوری آیه 40

مَتْنِ آيَةٍ :
وَجَزَاءِ سَيِّئَةٍ سَيِّئَةٌ مِّثْلُهَا فَمَنْ عَفَا وَأَصْلَحَ فَأَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ إِنَّهُ لَا يُحِبُّ
الظَّالِمِينَ

ترجمه :

(ولی از آنجا که یاری کردن نباید از مسیر مساوات و عدالت خارج شود و به انتقام جوئی و کینه توزی و تجاوز از حد منتهی گردد ، باید توجه داشته باشند که) کیفر هر بدی ، کیفری همسان آن است . اگر کسی (به هنگام قدرت ، برای هدایت گمراهان و استحكام پیوندهای اجتماعی از بدکار) گذشت کند (و میان خود و میان او) صلح و صفا به راه اندازد ، پاداش چنین کسی با خداست . خداوند قطعاً ظالمان را دوست نمی‌دارد .

توضیحات :

« إِنَّهُ لَا يُحِبُّ الظَّالِمِينَ » : این نکته قابل ذکر است که تسلیم شونده ظلم ، و دفاع کننده از ظلم ، و کننده ظلم ، و کمک کننده ظلم ، همه محکوم و بزهکارند .

سوره شوری آیه 41

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَمَنْ أَنْتَصَرَ بَعْدَ ظُلْمِهِ فَأُولَئِكَ مَا عَلَيْهِمْ مِنْ سَبِيلٍ

ترجمه :

بر کسانی که پس از ستمی که بر آنان رفته است انتقام می‌گیرند ، (و برابر تعدی و ظلمی که بدیشان شده است ، خصم را سرکوب می‌سازند) عتاب و عقابی نیست .

توضیحات :

« إِنْ تَصَرَ » : (نگا : شوری / 39) . در اینجا مراد از انتقام گرفتن است . « ظُلْمِهِ » : اضافه مصدر به مفعول خود است . « مِنْ سَبِيلٍ » : راهی برای مؤاخذة . مراد عتاب و عقاب است .

سوره شوری آیه 42

مَتْنِ آيَةٍ :

إِنَّمَا إِلَهُ الْبَشَرِ إِلَهٌ وَاحِدٌ يُعَذِّبُ الَّذِينَ يَبْغُونَ فِي الْأَرْضِ وَيَغْيُرُ الْحَقَّ
أَوْلِيكَ لَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه:

بلکه عتاب و عقاب متوجه کسانی است که به مردم ستم می کنند و در زمین به ناحق سرکشی می آغا زند. چنین کسانی دارای عذاب دردآور و دردناکی هستند.

توضیحات:

« يَبْغُونَ » : سرکشی می کنند .

سوره شوری آیه 43

مَتْنُ آيَةٍ :
وَلَمَنْ صَبَرَ وَغَفَرَ إِنَّ ذَلِكَ لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

ترجمه:

کسی که (در برابر ظلم دیگران) شکست بخورد و (زمام اختیار را از دست ندهد ، و با وجود قدرت ، از ستمگر) درگذرد (ولی بداند که این عمل باعث گستاخی ظالم نمی گردد ، این کار او) از زمره کارهایی است که باید بر آن عزم را جزم کرد و بر آن ماندگار شد .

توضیحات:

« لَمِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ » : (نگا : آل عمران / 186 ، لقمان / 17)

سوره شوری آیه 44

مَتْنُ آيَةٍ :
وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ وَليٍّ مِّنْ بَعْدِهِ وَتَرَى الظَّالِمِينَ لَمَّا رَأُوا الْعَذَابَ يَقُولُونَ هَلْ إِلَىٰ مَرَدٍّ مِّنْ سِوَى اللَّهِ

ترجمه:

کسی که خدا گمراهش سازد ، بگیر از خدا یار و یاور ندارد (تا او را مدد کند و او را در قیامت از عذاب برهانند . ای مخاطب ، آن روز) ستمگران کفر پیشه را خواهی دید که وقتی چشمانشان به عذاب می افتد خواهند گفت : (پروردگارا) آیا راهی برای برگشت (به جهان و جبران گذشته ها) وجود دارد ؟

توضیحات:

« لَمَّا رَأُوا الْعَذَابَ » : هنگامی که چشمانشان به عذاب افتاد و در کنار آن قرار گرفتند (نگا : انعام / 27) . « مِنْ بَعْدِهِ » : سوای او . غیر از او . « مَرَدٍّ » : رجوع و برگشت (نگا : رعد / 11 ، روم / 43) .

سوره شوری آیه 45

مَتْنُ آيَةٍ :
وَتَرَاهُمْ يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا خَاشِعِينَ مِنَ الدُّلِّ يَنْظُرُونَ مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ وَقَالَ الَّذِينَ

أَمَنُوا إِنَّ الْخَاسِرِينَ الَّذِينَ خَسِرُوا أَنْفُسَهُمْ وَأَهْلِيهِمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ أَلَا إِنَّ
الظَّالِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّقِيمٍ

ترجمه:

آنان را خواهی دید که (به کنار آتش برده می‌شوند و) به آتش
نموده می‌شوند ، در حالی که بر اثر مذلت و خواری کز کرده اند و بهم
آمده اند و زیر چشمی مخفیانه (به آتش) می‌نگرند ! (در این هنگام
) مؤمنان می‌گویند : واقعاً زیانکاران کسانیند که در روز قیامت (
سرمايه گرا نيهاي وجود) خود را و اهل و عيال خود را از دست داده باشند ! هان
! (اي مردمان ! همه بدانيد که از اين به بعد) ستمگران کفر پيشه در
عذاب دائم خواهند بود .

توضیحات :

« عَلَيَّهَا » : بر آتش . مرجع ضمیر (ها) نار محذوف است و از قرینه کلامی
پیدا است « يُعْرَضُونَ عَلَيْهَا » : (نگا : احقاف / 20 و 34 ، غافر / 46) . «
خَاشِعِينَ » : فروتنان . مراد بهم آمدگان و کزکردگان است . « طَرْفٍ » : چشم .
« مِنْ » : با . « مِنْ طَرْفٍ خَفِيٍّ » : زیرچشمی . با گوشه چشم . دزدانه و
مخفیانه . « أَهْلِيهِمْ » : اهلون و اهلین ، اهل و عیال و خانواده است . «
مُقِيمٍ » : دائم . همیشگی .

سوره شوری آیه 46

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمَا كَانَ لَهُمْ مِنْ أَوْلِيَاءَ يَنْصُرُوهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ وَمَنْ يُضِلِلِ اللَّهُ فَمَا لَهُ مِنْ سَبِيلٍ

ترجمه:

آنان یاوران و دوستانی ندارند که ایشان را در برابر (عذاب) خدا یاری و
کمک کنند . خدا هر که را گمراه سازد ، اوراهی (برای نجات) ندارد .

توضیحات :

« يَنْصُرُوهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ » : ایشان را برای نجات از عذاب الهی یاری دهند .
بجز خدا کسی ندارند که ایشان را یاری و کمک کند .

سوره شوری آیه 47

مَتْنِ آيَةٍ :
إِسْتَجِبُوا لِرَبِّكُمْ مَنْ قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَ يَوْمًا لَا مَرَدَّ لَهُ مِنَ اللَّهِ مَا لَكُمْ مِنْ مَلْجَأٍ
يَوْمَئِذٍ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَكِيرٍ

ترجمه:

هرچه زودتر مخلصانه فرمان پروردگار خود را بپذیرا گردید ، پیش از آن که
روزی (قیامت نام) فرارسد که خدا هرگز آن را برنمی‌گرداند . در آن روز
نه پناهگاهی دارید و نه اصلاً می‌توانید (بعد از گواهی دادن نامه اعمال و
فرشتگان و اندامهای بدن ، کارهای خود را) انکار کنید .

توضیحات :

« مَرَدٌّ » : (نگا : رعد / 11 ، روم / 43 ، شوری / 44) . « مِّنَ اللَّهِ » : از سوی خدا . « لا مَرَدٌّ مِنَ اللَّهِ » : اصلاً خدا آن را بر نمی‌گرداند و آخرت را بهم نمی‌زند و دوباره جهان دنیا را برپای نمی‌دارد . « تَكْبِيرٌ » : انکار (نگا : حج / 44) .

سوره شوری آیه 48

متن آیه :
 فَإِنْ أَعْرَضُوا فَمَا أَرْسَلْنَاكَ عَلَيْهِمْ حَفِيظًا إِنْ عَلَيْكَ إِلَّا الْبَلَاغُ وَإِنَّا إِذَا أَذَقْنَا الْإِنْسَانَ مِنَّا رَحْمَةً فَحَرِحَ بِهَا وَإِنْ تُصِيبُهُمْ سَيِّئَةٌ يَمَّا قَدَّمْتْ أَيْدِيهِمْ فَإِنَّ الْإِنْسَانَ كَفُورٌ

ترجمه :

اگر (مشرکان از پذیرش دعوت تو) روی‌گردان شدند (باک مدار و غم‌گین مباش) چرا که ما تو را به عنوان مراقب و مواظب (کردار و رفتار) ایشان نفرستاده ایم . بر تو پیام باشد و بس . هنگامی که ما از جانب خویش لطف و مرحمتی به انسان برسازیم (و فراخی و گشایشی نصیبش گردانیم) به سبب آن سرمست و شادان می‌گردد (و غرور دارائی و اموال او را فرا می‌گیرد) ، و اگر بلا و مصیبتی (و زیان و ضرری) به خاطر کارهائی که کرده است (و معاصی و گناهانی که نموده است) بدو برسد (لطف و مرحمت ما را فراموش می‌نماید و) کفران نعمت می‌کند (و چه بسا کافر و بی‌دین می‌گردد) .

توضیحات :

« حَفِيظًا » : مراقب و محافظ . (نگا : نساء / 80 ، انعام / 107) . « إِنْ » : حرف نفی است . « رَحْمَةً » : نیکی و خوبی . لطف و مرحمت . نعمت و ثروت . « سَيِّئَةٌ » : بلا و بدی . زیان و ضرر و فقر و بیماری (نگا : زاد المسیر) . « كَفُورٌ » : بسیار ناسپاس و ناشکر (نگا : هود / 9) . بسیار کافر و بی‌دین (نگا : الم‌نتخب) .

سوره شوری آیه 49

متن آیه :
 لِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَخْلُقُ مَا يَشَاءُ يَهَبُ لِمَن يَشَاءُ إِنِثَاءً وَيَهَبُ لِمَن يَشَاءُ الذُّكُورَ

ترجمه :

مالکیت و حاکمیت آسمانها و زمین از آن خدا است . هرچه بخواهد می‌آفریند . به هر کس که بخواهد دخترانی می‌بخشد و به هر کس که بخواهد پسرانی عطاء می‌کند .

توضیحات :

« مُلْكٌ » : مالکیت و حاکمیت . کشور و مملکت . « إِنِثَاءً » : جمع انثی ، دختران (نگا : نساء / 117) . « الذُّكُورُ » : جمع ذکر ، پسران (نگا : انعام / 39) .

سوره شوری آیه 50

متن آیه: **أَوْ يُزَوِّجَهُمْ ذُكْرَانًا وَ إِنَاثًا وَيَجْعَلُ مَن يَشَاءُ عَاقِبَةً إِنَّهُ عَلِيمٌ قَدِيرٌ**

ترجمه:

و یا این که هم پسران می‌دهد و هم دختران . و خدا هر که را بخواهد نازا می‌کند . او بس آگاه و توانا است .

توضیحات:

« **يُزَوِّجَهُمْ** » : آنها را با هم گرد می‌آورد و جفت هم می‌کند . یعنی به بر خیها گاهی پسر و گاهی دختر عطاء می‌کند . یا این که دوقلوی پسر یا دختر و یا پسر و دختر می‌بخشد .

سوره شوری آیه 51

متن آیه:

وَمَا كَانَ لِبَشَرٍ أَنْ يُكَلِّمَهُ اللَّهُ إِلَّا وَحْيًا أَوْ مِنْ وَرَاءِ حِجَابٍ أَوْ يُرْسِلَ رَسُولًا فَيُوحِيَ بآذُنِهِ مَا يَشَاءُ إِنَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه:

هیچ انسانی را نسزد که خدا با او سخن بگوید ، مگر از طریق وحی (به قلب ، به گونه الهام در بیداری ، و یا خواب در غیر بیداری) یا از پس پرده‌ای (از موانع طبیعی) و یا این که خداوند قاصدی را (به نام جبرئیل) بفرستد و او به فرمان آفریدگار آنچه را که خدا می‌خواهد (به پیغمبران) وحی کند . وی والا و کار بجا است .

توضیحات:

« **مَا كَانَ لِبَشَرٍ . . .** » : ارتباط خدا با جهان انسانیت ، از سه راه امکان پذیر است و بس : الف - وحی ، یا القای به قلب ، به گونه الهام در بیداری یا به صورت خواب در وقت خفتن (نگا : قصص / 7) . ب - از پشت حجاب (نگا : قصص / 30 - 42) . ج - ارسال فرشته وحی به سوی پیغمبران (نگا : نساء / 163) .

سوره شوری آیه 52

متن آیه:

وَكَذَلِكَ أَوْحَيْنَا إِلَيْكَ رُوحًا مِّنْ أَمْرِنَا مَا كُنْتَ تَدْرِي مَا الْكِتَابُ وَلَا الْإِيمَانُ وَلَٰكِن جَعَلْنَاهُ نُورًا نَّهْدِي بِهِ مَن نَّشَاءُ مِنْ عِبَادِنَا وَإِنَّكَ لَتَهْدِي إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه:

همان گونه که به پیغمبران پیشین وحی کرده ایم ، به تو نیز به فرمان خود جان را وحی کرده ایم (که قرآن نام دارد و ما به حیات دلهاست . پیش از وحی) تو که نمی‌دانستی کتاب چیست و ایمان کدام ، ولیکن ما قرآن را نور عظیمی نموده ایم که در پرتو آن هر کس از بندگان خویش را بخواهیم هدایت می‌بخشیم . تو قطعاً (مردمان را با این قرآن) به راه راست رهنمود می‌سازی .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : همان گونه که به پیغمبران وحی کرده ایم . به همان سه شکلی که به پیغمبران وحی کرده ایم . « رُوحاً » : مراد قرآن است که به انسانها حیات جاودانه می بخشد (نگا : انفال / 24) . یا مراد همه چیزهائی است که خدا بدو وحی فرموده است (نگا : نحل / 2) . « الْكِتَابُ » : مراد قرآن است . « الْإِيمَانُ » : ایمان . مراد تنها باور و تصدیق مجرد نیست ، بلکه مراد آگاهی کامل از ایمان و آشنائی به تفصیل قوانین دینی است که با خود آورده است (نگا : بقره / 143) . « نُوراً » : نور عظیمی .

سوره شوری آیه 53

متن آیه :

صِرَاطِ اللَّهِ الَّذِي لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ

ترجمه :

راه خدائی که متعلق بدو است همه چیزهائی که در آسمانها و زمین است . هان ! همه کارها به خدا بازمی گردد (و هر کاری تحت نظارت دقیق او و با اطلاع و اجازه او انجام می پذیرد ، و هر چیزی بدو مربوط است) .

توضیحات :

« صِرَاطٍ » : بدل از (صِرَاطٍ) آیه قبلی است . « أَلَا إِلَى اللَّهِ تَصِيرُ الْأُمُورُ » : (نگا : بقره / 285 ، آل عمران / 28 ، مائده / 18) . « تَصِيرُ » : منتهی می گردد . برمی گردد . رجوع و برگشت دارد .

سوره زخرف آیه 1

متن آیه :

حم

ترجمه :

حا . میم .

توضیحات :

« حم » : از حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) .

سوره زخرف آیه 2

متن آیه :

وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ

ترجمه :

سوگند به قرآن ! که خود روشن و روشنگر (عقائد و احکام آسمانی) است .

توضیحات :

« الْكِتَابِ الْمُبِينِ » : مراد قرآن است که از الفاظ و عبارات روشنی فراهم آمده است و روشنگر عقائد و احکام الهی و مفاہیم والای اخلاقی است (نگا : مائده / 15 ، یوسف / 1 ، شعراء / 2 ، نمل / 1) .

سوره زخرف آیه 3

متن آیه :
إِنَّا جَعَلْنَاهُ قُرْآنًا عَرَبِيًّا لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

ترجمه :

ما قرآن را به زبان عربی فراهم آورده ایم تا شما (بتوانید پی به اعجاز آن بگردید و معانی و مفاہیم آن را) درک کنید .

توضیحات :

« قُرْآنًا عَرَبِيًّا » : (نگا : یوسف / 2 ، طه / 113 ، زمر / 28 ، فصلت / 3 ، شوری / 7) .

سوره زخرف آیه 4

متن آیه :
وَإِنَّهُ فِي أُمِّ الْكِتَابِ لَدَيْنَا لَعَلِيَّ حَكِيمٌ

ترجمه :

قرآن که در لوح محفوظ در پیش ما است ، والا و استوار است .

توضیحات :

« أُمُّ الْكِتَابِ » : اصل هر کتابی ، مراد لوح محفوظ است (نگا : رعد / 39 ، بروج / 22) . « عَلِيٌّ » : والا . در باب لاترین مرتبه اعجاز است و ناسخ همه کتابهای آسمانی بوده و مقدم بر جملگی آنها است . « حَكِيمٌ » : مستحکم و خلل ناپذیر (نگا : هود / 1) . پر حکمت . حاکم .

سوره زخرف آیه 5

متن آیه :
أَفَنَضْرِبُ عَنكُمُ الذِّكْرَ صَفْحًا أَن كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسْرِفِينَ

ترجمه :

آیا ما این قرآن را (که مایه بیداری و راهیابی شما است) از شما بازگیریم (و شما را به خود واگذاریم و با آیات حیات بخش آن رهنمودتان نسازیم) بدان خاطر که شما مردمان متجاوز و اسرافکارید ؟ ! (هرگز چنین نمی کنیم . بلکه قرآن را بر شما نازل می نمائیم تا دلپایانی که اندک آمادگی دارند ، تکان بخورند و به راه آیند ، و گمراهانی چون شما ، فردای قیامت > چنتی در دست نداشته باشند) .

توضیحات :

« أَفَنَضْرِبُ عَنكُمُ » : آیا از شما بازداریم ؟ آیا از شما به دور و منصرف داریم ؟ « الذِّكْرَ » : قرآن . بپند دادن با سخنان گهربار قرآنی ، و رهنمود

با احکام آسمانی . « صَفْحًا » : اعراض و روگردانی . در این صورت مفعول مطلق و از غیر لفظ فعل است . روگردانان . در این صورت حال است . جانب و طرف چپ . در این صورت ظرف است و معنی چپین است : « آيَا مَا اِيْنِ قِرَانِ رَا اِشْمَا بَا ز كِبْرِيْمٍ وَ بِيْه جَانِبِ دِيْغَرِي بِيْرِيْمٍ ؟ » « اِنْ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّسِيْرِيْنِ » : اصل آن (لَانْ كُنْتُمْ) است و به معنی (لِيْكَ وَ نِيْكُمْ) می باشد . « مُسِرُّ فَيْنِ » : مراد متجا و زین از حد و افراد سخت گمراه است . معنی دیگر آیه : آیا چون شما قوم متجاوزي هستید ، از شما درگذریم ، و از عقاب و عذاب خود نترسایم و فردای قیامت چپتی در دست داشته باشید ؟

سوره زخرف آیه 6

متن آیه :
وَكَمْ أَرْسَلْنَا مِنْ نَبِيٍِّّ فِي الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

(فرستادن پیغمبری به سوی شما چرا باید عجیب باشد ؟ قبلاً) ما پیغمبران زیادی را به میان ملت‌های پیشین روانه کرده ایم .

توضیحات :

« كَمْ » : فراوان . چه زیاد . مفعول به (أَرْسَلْنَا) است .

سوره زخرف آیه 7

متن آیه :
وَمَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍِّّ إِلَّا كَانُوا بِهِ يَسْتَهْزِئُونَ

ترجمه :

هیچ پیغمبری به پیش آنان نمی آمد ، مگر این که او را مورد استهزاء قرار می دادند .

توضیحات :

« مَا يَأْتِيهِمْ مِنْ نَبِيٍِّّ . . . » : اشاره به این حقیقت است که مخالفتها و مسخره کردنها مانع این نشده است که خدا ارسال پیغمبران را قطع کند ، و مؤمنان راستین هم بدانند که این رویگردانیهای از حق و مبارزه با آن ، و شکنجه خوبان و تمسخر ایشان ، سابقه طولانی دارد .

سوره زخرف آیه 8

متن آیه :
فَأَهْلَكْنَا أَشَدَّ مِنْهُمْ بَطْشًا وَ مَضَى مَثَلُ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

(رویگردانیها و تمسخرها هم بی کیفر نمانده است) و ما کسانی را هلاک کرده ایم که نیرومندتر از اینها هم بوده اند و قدرت بیشتری هم داشته اند . نمونه‌هایی از داستان پیشینیان (بارها در قرآن به میان آمده و) گذشته است .

توضیحات :
 « بَطْشًا » : نیرومندی (نگا : قصص / 78 ، غافر / 21) دلیری . حمله و یورش .
 تندی و تیزی . (نگا : اعراف / 195 ، قصص / 19 ، شعراء / 130) . « مَثَلٌ » :
 سرگذشت . نمونه زندگی . « مِنْهُمْ » : از فریشتیان و مکیان .

سوره زخرف آیه 9

متن آیه :
 وَلَئِن سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ لَيَقُولُنَّ خَلَقَهُنَّ الْعَزِيزُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

اگر از مشرکان بپرسی که چه کسی آسمانها و زمین را آفریده است ،
 قطعاً خواهند گفت : خداوند با عزت و بس آگاه . (چرا که میدانند
 بتهایی ایشان چنین کاری را نکرده اند و آنان به معبودان خود حق
 خالقیت نمی دهند) .

توضیحات :

« لَئِن سَأَلْتَهُمْ » : (نگا : عنکبوت / 61 ، لقمان / 25 ، زمر / 38) .

سوره زخرف آیه 10

متن آیه :
 الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ مَهْدًا وَجَعَلَ لَكُمْ فِيهَا سُبُلًا لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ

ترجمه :

کسی که زمین را گاهواره (زندگی و محل آرامش) شما کرده است و در آن
 راههایی برای شما به وجود آورده است تا این که رهنمود شوید .

توضیحات :

« مَهْدًا » : گاهواره . مکان آماده . (نگا : مجمع البیان الحدیث) . « جَعَلَ لَكُمْ
 فِيهَا سُبُلًا » : (نگا : نحل / 15 ، طه / 53 ، انبیاء / 31) . « لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُونَ »
 : تا به مقصدهای خود رهنمود شوید . تا به نشانه‌های قدرت خدا پی
 ببرید .

سوره زخرف آیه 11

متن آیه :
 وَالَّذِي نَزَّلَ مِنَ السَّمَاءِ مَاءً يَقْدَرُ فَأَنْشَرْنَا بِهِ بَلَادَهُ مَيِّتًا كَذَلِكَ نُخْرِجُونَ

ترجمه :

و آن کسی که از سوی آسمان ، آبی به اندازه لازم باراند . ما با
 چنین آبی زمین مرده را زندگی بخشیدیم ، همین گونه (که
 زمینهای مرده با نزول باران زنده گردانده میشوند ، شما نیز
 زنده گردانده می شوید و) بیرون آورده می شوید (و برای حساب و کتاب
 به محشر گسیل می گردید) .

توضیحات :

« يَقْدَرُ » : به اندازه لازم . به مقدار معین . « أَنْشَرْنَا » : زنده گردانیدیم (نگا : انبیاء / 21) .

سوره زخرف آیه 12

متن آیه :

وَالَّذِي خَلَقَ الْأَزْوَاجَ كُلَّهَا وَجَعَلَ لَكُم مِّنَ الْفُلْكِ وَالْأَنْعَامِ مَا تَرُونَ كَابُونَ

ترجمه :

و همان کسی است که همه چفتها (و نرها و مادهها ، اعم از انسانها و حیوانها و گیاهها) را آفریده است . و برای شما از کشتتیهها و چهارپایان مرکبهای تهیه دیده است که بر آنها سوار میگردید (و راحت و سدریج راه را طی می کنید و بدینجا و آنجا میروید) .

توضیحات :

« الْأَزْوَاجَ » : چفتها . مراد نرها و مادهها و مثبتها و منفیها و بالاخره همه جنسهای مخالف است . (نگا : یس / 36) . نوعها و صنفها (نگا : حج / 5) .

سوره زخرف آیه 13

متن آیه :

لَتَسْتَوُوا عَلَىٰ ظُهُورِهِ ثُمَّ تَذْكُرُوا نِعْمَةَ رَبِّكُمْ إِذَا اسْتَوَوْا يَوْمَ عَالِيهِ
وَتَقُولُوا سُبْحَانَ الَّذِي سَخَّرَ لَنَا هَذَا وَمَا كُنَّا لَهُ مُقْرِنِينَ

ترجمه :

(خدا این مراکب را آفریده است) تا این که بر پشت آنها قرار بگیرید ، و هنگامی که بر آنها سوار شدید نعمت پروردگار خود را یاد کنید و بگوئید : پاک و منزّه خدائی است که او اینها را به زیر فرمان ما درآورد ، و گرنه ما بر (رام کردن و نگهداری) آنها توانائی نداشتیم .

توضیحات :

« لَتَسْتَوُوا » : تا مستقر گردید و جا خوش کنید . « مُقْرِنِينَ » : توانایان . به زیر فرمان درآورندگان و نگاهدارندگان .

سوره زخرف آیه 14

متن آیه :

وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ

ترجمه :

و ما به سوی پروردگارمان بازمیگردیم (و حساب و کتاب نحوه زندگی دنیا را باز پس می دهیم) .

توضیحات :

« مِّنْقَلِبُونَ » : برگردندگان (نگا : اعراف / 125 ، شعراء / 50) . « وَإِنَّا إِلَىٰ رَبِّنَا لَمُنْقَلِبُونَ » : این آیه اشاره دارد به این که : بعد از این جهان معاد و محاسبه در میان است و نباید هنگام سوار شدن بر مرکبهای راهوار و داشتن

زرق و برق دنیا مغرور شد و بر دیگران تکبر نمود، بلکه باید به هنگام بهره گیری و بهره مندی از نعمتها یاد خدا کرد.

سوره زخرف آیه 15

متن آیه :
وَجَعَلُوا لَهُ مِنْ عِبَادِهِ جُزْءًا إِنَّ الْإِنْسَانَ لَكَفُورٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

مشرکان از میان بندگان یزدان، برخی را پاره‌ای از او می‌دانند (چرا که فرشتگان را دختران خدا قلمداد می‌کنند و فرزند هم جزئی از وجود پدر و مادر است که به صورت نطفه از آنان جدا می‌شود). واقعاً انسان بس ناسپاس و کفر پیشه آشکاری است.

توضیحات :

« جُزْءًا » : بخش . تکه و پاره . هم‌تا و همگون (نگا : أضواء البیان) . مؤنث و ماده (نگا : همان مرجع) . مراد فرزند است که جزئی از وجود والدین است . مشرکان معتقد بودند که فرشتگان دختران خدا یند (نگا : انعام / 100 ، زحل / 57 ، صافات / 149) . « کفور » : بسیار کفر پیشه ، بس ناسپاس (نگا : المصحف المیسر) .

سوره زخرف آیه 16

متن آیه :
أَمْ اتَّخَذَ مِمَّا يَخْلُقُ بَنَاتٍ وَأَصْفَاكُم يَالْبَنِينَ

ترجمه :

آیا از میان چیزهایی که خدا می‌آفریند ، دختران را برای خود برگزیده است و پسران را ویژه شما کرده است ؟

توضیحات :

« اتَّخَذَ » : برگزیده است . برگزیده است . « أَصْفَاكُم » : برای شما انتخاب کرده است (نگا : اسراء / 40) .

سوره زخرف آیه 17

متن آیه :
وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِمَا ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ

ترجمه :

درحالی که هرگاه یکی از آنان را به همان چیزی مؤذنه دهند که نظیر و شبیه برای خدای مهربان می‌سازد ، چهره‌اش (از فرط ناراحتی) سیاه می‌شود و مملو از خشم و کین می‌گردد !

توضیحات :

« ضَرَبَ لِلرَّحْمَنِ مَثَلًا » : برای خداوند مهربان همسان و همانند می‌سازد . چرا که فرزند از جنس والدین خود و نظیر و شبیه ایشان در جنسیت است

. براي خداوند مهربان مثال مي آورد و مثل مي زند. « كَظِيمٌ » : پر از خشم و لبريز از غم و اندوه (نگا : يوسف / 84 ، نحل / 58).

سوره زخرف آیه 18

مَتْنِ آيَةٍ :
أَوْمَنَ يَنْشَأُ فِي الْجَلِيَّةِ وَهُوَ فِي الْخِصَامِ غَيْرُ مُبِينٍ

ترجمه :

آيا كسي را كه در لابلای زينت و زيور پرورش مي يابد ، و به هنگام گفتگو و كشمكش در بحث و مجادله (به خاطر حيا و شرم و عاطفه نازكي كه دارد) نمي تواند مقصود خود را خوب و آشكار بيان و اثبات كند ، (فرزند خدا مي دانيد و پسران را فرزند خود؟!) .

توضيحات :

« يَنْشَأُ » : پرورش مي يابد و بالايده مي گردد . در رسم الخط قُرْآنِي الف زائدي به دنبال دارد . « الْجَلِيَّةِ » : زينت . زيور . « مَنْ يَنْشَأُ فِي الْجَلِيَّةِ ... » : مراد اين است كه زنان غالباً علاقه شديدي به زينت آلات دارند ، و به هنگام جر و بحث ، به خاطر حيا و شرم و عطفوت زياد ، در اثبات مقصود و بيان منظور خود درمي مانند .

سوره زخرف آیه 19

مَتْنِ آيَةٍ :
وَجَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ الَّذِينَ هُمْ عِبَادُ الرَّحْمَنِ إِنثَاءً أَشْهَدُوا خَلْقَهُمْ سَتُكْتَبُ شَهَادَتُهُمْ وَيُسْأَلُونَ

ترجمه :

آنان فرشتگان را كه بندگان خداي مهربا نند ، مؤنث بشمار مي آورند (و دختران خدا قلمداد مي نمايند !) . آيا ايشان به هنگام آفرينش فرشتگان حضور داشته اند و خلقتشان را مشاهده نموده اند ؟ ! اظهار نظر و گواهي ايشان (بر اين عقیده بي اساس ، در نامه هاي اعمالشان) ثبت و ضبط مي شود (در روز قيامت ، از سوي خدا) بازخواست مي گردند .

توضيحات :

« جَعَلُوا الْمَلَائِكَةَ ... إِنثَاءً » : (نگا : اسراء / 40 ، صافات / 150) .

سوره زخرف آیه 20

مَتْنِ آيَةٍ :
وَقَالُوا لَوْ شَاءَ الرَّحْمَنُ مَا عَبَدْنَاهُمْ مَّا لَهُمْ بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَخْرُصُونَ

ترجمه :

و مي گويند : اگر خدا مي خواست ما فرشتگان را پرستش نمي كرديم . آنان كمترين اطلاع و كوچكترين خبري از اين (رضاييت الهي) ندارند ! ايشان سخنانشان جز بر پايه حدس و گمان و تخمين نيست .

توضیحات :
 « لَوْ شَاءَ الرَّحْمَانُ » : مشرکان تنها برای توجیه عقائد فاسد و اعمال خرافی خود چنین سخنی می‌گفتند . درست است که در عالم هستی چیزی بی‌اراده خدا واقع نمی‌شود ، ولی خدا خواسته است که ما مختار و صاحب آزادی اراده باشیم . خود آنان اگر کسی حقوقی از ایشان را پایمال می‌کرد ، هرگز از مجازات او چشم‌پوشی نمی‌کردند و نمی‌گفتند : چه مانعی است ، دست تقدیر چنین کرده است . « یُخْرصُونَ » : تخمین می‌زنند و ناسنجیده می‌گویند (نگا : انعام / 116 و 148 ، یونس / 66) .

سوره زخرف آیه 21

متن آیه :
 أَمْ آتَيْنَاهُم كِتَابًا مِّن قَبْلِهِ فَهُمْ بِهِ مُسْتَمْسِكُونَ

ترجمه :

یا این که ما کتابی را پیش از این قرآن ، بدانان داده ایم و آنان بدان چنگ زده اند (و آن کتاب افتراء ایشان را تأیید می‌کند ؟) .

توضیحات :

« أَمْ » : ما بعد خود را عطف بر (أَشْهَدُوا خَلَقَهُمْ) می‌سازد . « قَبْلِهِ » : پیش از قرآن .

سوره زخرف آیه 22

متن آیه :
 بَلْ قَالُوا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّهْتَدُونَ

ترجمه :

بلکه ایشان می‌گویند : ما پدران و نیاکان خود را بر آئینی یافته ایم و ما نیز بر پی آنان می‌رویم (و راه بت پرستی را در پیش می‌گیریم) .

توضیحات :

« آثَارَ » : جمع أَثَر . مراد راه و رسم است (نگا : صافات / 70) . « أُمَّةٍ » : دین و آئین .

سوره زخرف آیه 23

متن آیه :
 وَكَذَلِكَ مَا أَرْسَلْنَا مِن قَبْلِكَ فِي قَرْيَةٍ مِّن نَّذِيرٍ إِلَّا قَالَ مُتْرَفُوهَا إِنَّا وَجَدْنَا آبَاءَنَا عَلَىٰ أُمَّةٍ وَإِنَّا عَلَىٰ آثَارِهِم مُّقْتَدُونَ

ترجمه :

همین گونه در هیچ شهر و دیاری پیش از تو (پیغمبر) بیم‌دهنده‌ای مبعوث نکرده ایم مگر این که متنعمان (خوشگذران و مغرور از ثروت و قدرت) آنجا گفته‌اند : ما پدران و نیاکان خود را بر آئینی یافته ایم (که بت پرستی را بر همگان واجب کرده است) و ما هم قطعاً (بر شیوه ایشان ماندگار می‌شویم و) به دنبال آنان می‌رویم .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : به همین منوال . همین گونه . یعنی مشرکان در همه ادوار ، وقتی که از حجت و برهان درمانده اند ، سلسله خصومت با حقیقت را چنانچه از دست به دامان تقلید زده اند . « قَرِيحَةً » : (نگا : اعراف / 94 ، فرقان / 51 ، شعراء / 208) . « مُتَرَفُوهاً » : (نگا : اسراء / 16 ، مؤمنون / 64 ، سبأ / 34) . « أُمَّةٌ » : دین و آئین . « مَقْتَدُونَ » : اقتداء کنندگان . پیروی کنندگان . مقلدان .

سوره زخرف آیه 24

متن آیه :

قَالَ أَوْلُوْكُمْ حَتَّىٰ تُكْمِلُوا لِي دِينَكُمْ وَتَرْضَوْا حُدُودِي وَأَنْتُمْ كَارِهُونَ

ترجمه :

(پیغمبرشان بدیشان) می گفت : آیا اگر من آئینی را هم برای شما آورده باشم که از آئینی هدایت بخش تر باشد که پدران و نیاکان خود را بر آن یافته اید (باز هم از گذشتگان خود پیروی می کنید و بر بت پرستی خویش می روید و دست به دامان تقلید می شوید ؟) می گفتند : (آری ! چنین است و) اصلاً ما به چیزی که (با خود آورده اید و) بدان مأمور و مبعوث شده اید ، باور نداریم .

توضیحات :

« أَرْسَلْتُمْ بِهِ » : همراه با آن فرستاده شده اید و برای تبلیغ آن برانگیخته شده اید .

سوره زخرف آیه 25

متن آیه :

وَأَنْتُمْ تَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ عَزِيزٌ مُّذِيبٌ

ترجمه :

پس ما از ایشان انتقام گرفته ایم (و آنان را به مجازات سخت دنیوی گرفتار ساخته ایم . ای مخاطب اندیشمند) بنگر عاقبت کار تکذیب کنندگان (پیغمبران ، به کجا کشیده است و) چگونه شده است .

توضیحات :

« وَأَنْتُمْ تَقْتُلُونَ النَّفْسَ الَّتِي حَرَّمَ اللَّهُ لَكُمْ » : (نگا : اعراف / 136 ، حجر / 79 ، روم / 47) . « وَأَنْتُمْ تَقْتُلُونَ » : مخاطب پیغمبر اسلام یا هر شنونده و خواننده ای است .

سوره زخرف آیه 26

متن آیه :

وَإِذْ قَالَ إِبْرَاهِيمُ لِأَبِيهِ وَقَوْمِهِ إِنَّنِي بَرَاءٌ مِّمَّا تَعْبُدُونَ

ترجمه :

(ای پیغمبر !) برای تکذیب کنندگان معاصر بیان کن گوشه‌ای از داستان ابراهیم را . وقتی ابراهیم به پدر و قوم خود گفت : من از معبودهائی که می پرستید بیزارم .

توضیحات :

« بَرَاءً » : بری (نگا : انعام / 78 ، انفال / 48 ، ممتحنه / 4) . بیزار . دراصل مصدر است .

سوره زخرف آیه 27

متن آیه :

إِلَّا الَّذِي فَطَرَنِي وَإِنَّهُ سَيَّئِدِين

ترجمه :

بجز آن معبودی که مرا آفریده است . (او را خواهم پرستید) چرا که او مرا (به راه حق) رهنمود خواهد کرد .

توضیحات :

« فَطَرَنِي » : مرا از نیستی به هستی آورده است . « سَيَّئِدِين » : مرا هدایت خواهد کرد . یاء ضمیر حذف شده است . فعل مضارع با وجود حرف استقبال ، در اینجا برای استمرار حال و آینده است . چرا که همین واژه در سوره شعراء ، آیه 78 بدون آن آمده است و قصه یکی است .

سوره زخرف آیه 28

متن آیه :

وَجَعَلَهَا كَلِمَةً بَاقِيَةً فِي عَقْبِهِمْ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

ترجمه :

ابراهم توحید را به عنوان شعار یکتاپرستی در میان قوم خود باقی گذاشت ، تا این که ایشان (بدان ایمان آورده و) برگردند .

توضیحات :

« جَعَلَهَا » : مرجع ضمیر فاعلی فعل (جَعَلَ) خدا یا ابراهیم است . ضمیر (ها) به کلمه توحید ، یعنی (لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ) برمیگردد که مفهوم از مجموع (الَّذِي فَطَرَنِي) و (إِنِّي بَرَاءٌ مِمَّا تَعْبُدُونَ) است . یا این که مرجع (هَذِهِ الْمَقَالَةُ) است که از فحوی کلام پیدا است .

سوره زخرف آیه 29

متن آیه :

بَلْ مَتَّعْتُ هَؤُلَاءِ وَأَبَاءَهُمْ حَتَّىٰ جَاءَهُمُ الْحَقُّ وَرَسُولٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

(مشرکان امید ابراهیم را برآورده نکردند و برنامه‌اش را پیاده ننمودند و من هم در عقوبت ایشان عجله‌ای نکردم) بلکه من اینان و پدرانشان را از

مواهب دنیا بهره مند ساختن تا (قرآن فراخوا ننده مردمان به) حق (و حقیقت) ، و پیغمبر روشنگری به نزدشان آمد .

توضیحات :

« مَتَّعْتُ » : بهره مند ساختن . مهلت دادم . « الْحَقُّ » : حقیقت . مراد قرآن است . « مُبِينٌ » : روشنگر و بیانگر . واضح و روشن . یعنی پیغمبری که رسالتش ثابت و روشن است . مراد حضرت محمد است .

سوره زخرف آیه 30

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَمَّا جَاءَهُمُ الْحَقُّ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ وَإِنَّا بِهِ كَافِرُونَ

ترجمه :

هنگامی که قرآن به پیش ایشان آمد ، گفتند : این جادو است و ما بدان باور نداریم .

توضیحات :

« الْحَقُّ » : قرآن (نگا : زخرف / 29 و 31) .

سوره زخرف آیه 31

مَتْنِ آيَةٍ :
وَقَالُوا لَوْلَا نُزِّلَ هَذَا الْقُرْآنُ عَلَى رَجُلٍ مِّنَ الْقَرِيبَاتِ لَنَخِفَّ بِهِ عَيْنٌ مِّنَ الْمَلَأِئِمَّةِ الْكَاذِبِينَ

ترجمه :

گفتند : چرا این قرآن بر مرد بزرگوار از یکی از دو شهر (مکه و طائف) فرو فرستاده نشده است ؟ !

توضیحات :

« رَجُلٍ » : مرد بزرگوار . مرادشایان مردی سرشناس و ثروتمند است . هر چند منظورشان چه بسا شخص معینی نباشد ، ولی اغلب گفته اند مرادشان ولید پسر مغیره مخزومی از مکه ، و عروه پسر مسعود ثقفی از طائف بود . « الْقَرِيبَاتِ » : دو شهر . مرادشان مکه و طائف بود .

سوره زخرف آیه 32

مَتْنِ آيَةٍ :
أَهُمْ يَقْسِمُونَ رَحْمَةَ رَبِّكَ نَحْنُ قَسَمْنَا بَيْنَهُمْ مَّا وَعَدْنَاهُمْ فِي الْآخِرَةِ إِنَّهُمْ لَأَبْرَارٌ
الَّذِينَ يَرْتَابُونَ وَرَفَعْنَا بَعْضَهُمْ فَوْقَ بَعْضٍ دَرَجَاتٍ لِّيَتَّخِذَ بَعْضُهُمْ بَعْضًا سَخِرِيًّا
وَرَحْمَتِ رَبِّكَ خَيْرٌ مِّمَّا يَجْمَعُونَ

ترجمه :

آیا آنان رحمت پروردگار تو را تقسیم می کنند (و کلید رسالت را به هر کس که بخواهند می سپارند ؟) . این ما ئیم که معیشت آنان را در زندگی دنیا میانشان تقسیم کرده ایم . و برخی را بر برخی دیگر برتریهایی داده ایم ، تا بعضی از آنان بعضی دیگر را به کار گیرند (و

به یکدیگر خدمت کنند). و رحمت پروردگارت از تمام آنچه جمع آوری می کنند بهتر است (که نیوت است و نیوت از همه مقامات برتر است).

توضیحات :

« رَحْمَةٌ » : در رسم الخط قرآنی با تاء کشیده نوشته شده است . « مَعِيشتَهُمْ » : قوت زندگی ایشان ، از قبیل : خوردنی و نوشیدنی . « دَرَجَاتٍ » : مراتب . مراد تفاوت در استعدادها و لیاقتها و اعمال و ارزاق است . « سَخْرِيًّا » : مسخر . زیر فرمان . به کار گرفته شده . منسوب به (سَخْرَه) است . « لِيتَّخِذَ بَعْضُهُم بَعْضًا سَخْرِيًّا » : تسخیر در اینجا به معنی بهره کشی ظالمانه نیست ، بلکه منظور به کار گرفتن عموم مردم برای خدمت به یکدیگر و چرخاندن زندگی تعاونی و ایجاد نظم در اجتماع است . چرخش زندگی و نظم بدون تفاوتها امکان پذیر نیست . همه انسانها آزادند و باید نیروهای متفاوت و خلاق خود را به کار گیرند و نبوغ جوراجور خود را شکوفا سازند و از نتایج فعالیتها خویش بی کم و کاست بهره گیرند و در رفع نارسائیهها بکوشند . انسانها همچون ظروف یکدستی نیستند که در یک کارخانه ، یک شکل و یک نواخت و یک اندازه و با یک نوع فایده ، ساخته شده باشند . همچنین انسانها مانند پیچ و مهره های یک ماشین هم نیستند که سازنده مربوطه آنها را تنظیم کرده باشد و به گونه اجبار به کار معین خود ادامه دهند . بلکه انسانها در عین تفاوت استعدادها و لیاقتها ، آزادی اراده و مسؤلیت دارند . اگر جز این بود ، زندگی برای انسانها ناممکن می گردید . « رَحْمَةٌ » : مراد نیوت ، و سعادت دارین مترتب بر آن است .

سوره زخرف آیه 33

متن آیه :

وَلَوْلَا أَنْ يَكُونَ النَّاسُ أُمَّةً وَاحِدَةً لَجَعَلْنَا لِمَنْ يَكْفُرُ بِالرَّحْمَنِ لِبُيُوتِهِمْ
سُقْفًا مِّنْ فَضَّةٍ وَمَعَارِجَ عَلَيْهَا يَظْهَرُونَ

ترجمه :

اگر (بهره مند شدن کفار از انواع مواهب مادی) سبب نمی شد که همه مردم (تمایل به کفر پیدا کنند و در گمراهی) ملت واحدی گردند ، ما برای کسانی که به خداوند مهربان باور نمی داشتند خانه های با سقفهایی از نقره فراهم می آوردیم ، و برای آنان پله ها و نردبانهای سیمین ترتیب می دادیم که از آنها بالا روند . (چرا که نعمت چندروزه حیات بی ارزش است و در مقابل نعمت جاویدان آخرت چیزی به حساب نمی آید).

توضیحات :

« أُمَّةً » : ملت . مراد ملت گمراه و بی دین است . « سُقْفًا » : جمع سَقْف ، آسمانه خانه . پوشش بالای اطاق . « فَضَّةٍ » : نقره . « مَعَارِجَ » : جمع مَعْرَج ، پله . نردبان . بالارو . « يَظْهَرُونَ » : بالا روند . بر شوند .

سوره زخرف آیه 34

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلِيْبِيْ وَوَيْتِهِمْ اَبُوْ اَبَاً وَسُرُّرَاً عَلَيَّهَا يَتَّكِرُ وُؤْنَ

ترجمه :

و براي خانه هايشان درهائي فراهم مي آورديم ، و تختهايي نقره اي كه بر آنها تكيه مي زنند و مي مانند ترتيب مي ديم .

توضيحات :

« سُرُّرَاً » : جمع سَرِير ، تختها .

سوره زخرف آيه 35

مَتْنِ آيَةٍ :
وَزُخْرُفَاً وَاِنْ كُلُّ ذَلِكُمْ مَتَاعُ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةُ عِنْدَ رَبِّكَ لِلْمُتَّقِينَ

ترجمه :

و زرو زيور و انواع وسائل تجملي و زينت آلات بديشان مي ديم . اما همه اينها متاع زندگي اين جهاني است ، و آخرت در پيشگاه پروردگارت براي پرهيزگاران آماده است (و نعمت سراي جاويدان كه از آن خدا پرستان است ، با نعمت جهان گذران قابل مقايسه نيست) .

توضيحات :

« زُخْرُفَاً » : زرو زيور . زينت آلات و وسائل تجملي . بعضي (زُخْرُفَاً) را عطف بر (سَقْفَاً) دانسته ، و اشاره به وسائل زينتي مستقلي مي دانند كه در اختيار اين گونه افراد گذارده مي شود . و برخي عطف بر (مِنْ فِضَّةٍ) دانسته و دراصل (مِنْ زُخْرَفٍ) بوده ، سپس منصوب به نزع خافض شده است . در اين صورت مفهوم جمله چنين مي شود : سقفها و درها و تختهاي خانه هاي آنان را بعضي از طلا و بعضي از نقره ترتيب مي ديم . « لَمَّا » : بجز . مگر . اين واژه به معني (اِلَّا) است .

سوره زخرف آيه 36

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمَنْ يَعْشْ عَنْ ذِكْرِ الرَّحْمَنِ نُقَيِّضْ لَهُ شَيْطَانًا فَهُوَ لَهُ قَرِينٌ

ترجمه :

هر كس از ياد خدا غافل و روگردان شود ، اهريمني را مأمور او مي سازيم ، و چنين اهريمني همواره همدم وي مي گردد (و گمراه و سرگشته اش مي سازد) .

توضيحات :

« يَعْشْ » : غافل شود . رخ بتابد وروي بگرداند . كور شود . كمسو شود . « ذِكْرُ الرَّحْمَنِ » : ياد . قرآن (نگا : آل عمران / 58 ، اعراف / 63 ، حجر / 6 و 9) . « ذِكْرُ الرَّحْمَنِ » : قرآن خدا . خدا را ياد كردن . تذكير و اندرز خدا . « نُقَيِّضْ » : آماده مي سازيم . فراهم مي آوريم . تهيه مي بينيم . (نگا : فصلت / 25) « قَرِينٌ » : همنشين . همدم .

سوره زخرف آیه 37

متن آیه :
وَإِنَّهُمْ لَيَصِدُّوْنَ عَنْ السَّبِيلِ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ

ترجمه :

شیاطین این گروه را از راه (خدا) باز می دارند و (به گونه ای گمراهی را در نظرشان می آرایند که) گمان می کنند ایشان هدایت یافتگان حقیقی هستند .

توضیحات :

« إِنَّهُمْ » : مرجع (هُمْ) شیاطین است . اگرچه در آیه پیشین به صورت (شیطاناً) و مفرد آمده است ، در واقع معنی جمع دارد . « لَيَصِدُّوْنَ » : شیاطین کفار را باز می دارند . یعنی زشتیها را در نظرشان زیبا ، بیراهه را شاهراه ، گمراهی را هدایت ، حرام را حلال ، و بالآخره نادریب را دریب جلوه می دهند و ایشان را از راه به در می کنند . « وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ مُّهْتَدُونَ » : (نگا : اعراف / 30 ، کهف / 103 - 106) .

سوره زخرف آیه 38

متن آیه :
حَتَّىٰ إِذَا جَاءَنَا قَالَ يَا لَيْتَ بَيْنِي وَبَيْنَكَ بُعْدَ الْمَشْرِقَيْنِ فَيَنْبَسُ الْقَرْيُنُ

ترجمه :

تا آن گاه که چنین کسی (همراه با چنان اهریمنی ، در قیامت) به پیش ما می آید ، (رو بدین همنشین نفرت انگیز می کند و نادمانه) می گوید : کاشکی ! میان من و میان تو ، به اندازه مشرق و مغرب فاصله بود ! (ای وای من !) چه همدم و همنشین بدی است !

توضیحات :

« بُعْدَ » : فاصله . اندازه . « الْمَشْرِقَيْنِ » : دو مشرق ، مراد مشرق و مغرب است . این واژه ملحق به مثنوی است . همچون وَالِدَيْنِ (نگا : بقره / 83 و 180 و 215) . اَبْوَيْنِ (نگا : نساء / 11 ، کهف / 80 ، یوسف / 6 و 99 و 100) .

سوره زخرف آیه 39

متن آیه :
وَلَنْ يَنْفَعَكُمُ الْيَوْمَ إِذْ ظَلَمْتُمْ أَنَّكُمْ فِي الْعَذَابِ مُشْتَرِكُونَ

ترجمه :

هرگز این گفتگوها امروز به حال شما سودی نمی بخشد ، چرا که شما ستم کرده اید ، و حق این است که همگی در عذاب دوزخ مشترک باشید .

توضیحات :

« إِذْ » : چرا که . به علت این که . « أَنَّكُمْ » : بیان علت عدم نفع است . یعنی : لِأَنَّ حَقَّكُمْ أَنْ تَشْتَرِكُوا .

سوره زخرف آیه 40

متن آیه :
أَوَأَنْتَ تُسْمِعُ الصَّمَّ أَوْ تَهْدِي الْعُمْيَ وَمَنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

آیا تو می توانی سخن خود را به گوش کران برسانی؟ و یا این که کوران و کسانانی را که در گمراهی آشکاری هستند، رهنمود گردانی؟

توضیحات :

« أَوَأَنْتَ تُسْمِعُ الصَّمَّ...؟ » (نگا : یونس / 42 و 43 ، نمل / 80 و 81) .

سوره زخرف آیه 41

متن آیه :
فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ فَإِنَّا مِنْهُمْ مُنْتَقِمُونَ

ترجمه :

هرگاه تو را بمیرا نيم و از میان برداريم (و ناظر بر مجازات ایشان نباشي) قطعاً ما از آنان انتقام خواهيم گرفت (و به مجازاتشان خواهيم رساند) .

توضیحات :

« فَإِمَّا نَذْهَبَنَّ بِكَ... » : روي سخن به پیغمبر گرامی است و این آیه و چند آیه بعدی ، برای تسلی و آرامش خاطر مبارك او است .

سوره زخرف آیه 42

متن آیه :
أَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِي وَعَدْنَاهُمْ فَإِنَّا عَلَيْهِم مُّقْتَدِرُونَ

ترجمه :

یا (اگر زنده بمانی) آنچه را از عذاب بدیشان وعده داده ایم ، به تو نشان خواهیم داد ، زیرا ما بر آنان مسلط و توانا ئیم .

توضیحات :

« أَوْ نُرِيَنَّكَ الَّذِي... » : (نگا : غافر / 77) . در قید حیات رسول ، چنین شد ، و همه سران قریش بعدها به پناه ایمان خزیدند . (نگا : قاسمی)

سوره زخرف آیه 43

متن آیه :
فَأَسْتَمْسِكُ بِالَّذِي أُوْحِيَ إِلَيْكَ إِنَّكَ عَلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

محکم چنگ بزن بدان چیزی که به تو وحی شده است . چرا که تو قطعاً بر راه راست قرار داری .

توضیحات :
« إِسْتَمْسِكْ » : با تمام توان چنگ بزن و محکم برگیر. مراد ماندگاری بر قرآن و کاملاً عمل بدان است. « الَّذِي أَوْحَىٰ إِلَيْكَ » : مراد قرآن است.

سوره زخرف آیه 44
متن آیه :
وَإِنَّهُ لَذِكْرٌ لَّكَ وَلِقَوْمِكَ وَسَوْفَ تُسْأَلُونَ

ترجمه :
و قرآن مایه بیداری تو و قوم تو است، و از شما (درباره این برنامه الهی) پرسیده خواهد شد.

توضیحات :
« ذُكِّرَ » : یادآوری و بیداری (نگا : قمر / 17 و 22 و 32 و 40) . آوازه و افتخار (نگا : انبیاء / 10) . در صورت اخیر، معنی چینی است : قرآن مایه افتخار و سبب شهرت تو و قوم تو است. « سَوْفَ تُسْأَلُونَ » : از شما درباره عمل به قرآن و حرکت در پرتو آن پرسیده می‌شود.

سوره زخرف آیه 45
متن آیه :
وَاسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا مِنْ قَبْلِكَ مِنْ رُسُلِنَا أَجَعَلْنَا مِنْ دُونِ الرَّحْمَنِ آلِهَةً يُعْبَدُونَ

ترجمه :
از (پیروان راستین) انبیای پیشین ما بپرس که آیا ما معبودهایی بجز خدا را برای پرستش شدن پدیدار کرده ایم؟

توضیحات :
« إِسْأَلْ مَنْ أَرْسَلْنَا... » : از پیغمبرانی که پیش از تو فرستاده ایم بپرس. مراد پرسش از پیروان راستین پیغمبران و علماء فرزانه و پرهیزگاران ادیان الهی است که در سوره آل عمران، آیه‌های 113 و 114 بدیشان اشاره شده است. یا این که مراد مطالعه کتابهای آسمانی پیشین و دقت در شرائع پیغمبران راستین ایزد متعال است (نگا : الممتخب، المختصر). هدف آیه از مراجعه به پیروان مورد اطمینان پیغمبران پیشین یا بررسی کتابهای آسمانی، نفی مذهب شرك آلود مشرکان است؛ نه آرامش روح پیغمبر. چرا که پیغمبر در مسأله توحید چنان غرق بود و از شرك بیزار که نیازی به سؤال نداشت. برخی گفته‌اند که سؤال کننده شخص پیغمبر است و سؤال‌شدگان خود انبیای پیشین هستند. این موضوع در شب معراج تحقیق یافت، و یا تماس روحانی پیغمبر با ارواح سایر انبیاء در اوقات معمولی منظور است! مگر مشرکان معراج را قبول داشتند؟ و یا این که خود پیغمبر را فرستاده خدا می‌دانستند تا به تماس روحانی او قانع شوند؟!

سوره زخرف آیه 46

متن آیه :
وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا مُوسَىٰ بِآيَاتِنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ وَمَلَئِهِ فَقَالَ إِنِّي رَسُولُ رَبِّ
الْعَالَمِينَ

ترجمه :

ما موسی را همراه با معجزات خود (که دالّ بر حقّانیت پیغمبری او بود)
به سوی فرعون و درباریانش روانه کردیم . (موسی بدیشان) گفت : من
فرستاده پروردگار جهانم .

توضیحات :

« مَلَئِهِ » : درباریان و بزرگان قوم فرعون .

سوره زخرف آیه 47

متن آیه :
فَلَمَّا جَاءَهُمْ بِآيَاتِنَا إِذَا هُمْ مِنْهَا يَضْحَكُونَ

ترجمه :

هنگامی که معجزات ما را بدیشان نمود ، ناگهان همگی بدانها خندیدند (و
موسی و کارهایش را به مسخره گرفتند تا به دیگران بفهمانند که دعوت
او ارزش برخورد جدی را ندارد و قابل تأمل و بررسی نیست) .

توضیحات :

« مِنْهَا يَضْحَكُونَ » : به معجزات خندیدند . از آنها به خنده افتادند .

سوره زخرف آیه 48

متن آیه :
وَمَا يُرِيهِمْ مِنْ آيَةٍ إِلَّا هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا وَأَخَذْنَاهُمْ بِالْعَذَابِ لَعَلَّهُمْ
يَرْجِعُونَ

ترجمه :

هیچ معجزه‌ای بدیشان نمی نمودیم مگر این که یکی از دیگری
بزرگ تر و مهمتر بود . و (هنگامی که به سرکشی خود ادامه دادند و بر
لجاجت خویش افزودند) ایشان را به انواع بلاها گرفتار کردیم تا این
که (از گمراهی خود) برگردند و توبه کنند .

توضیحات :

« هِيَ أَكْبَرُ مِنْ أُخْتِهَا » : این از آن بزرگ تر و آن از این مهمتر بود .
یعنی همه معجزات بزرگ و مهم بودند . « الْعَذَابِ » : مراد بلاهای مذکور در
آیه 133 سوره اعراف است . « أُخْتِ » : خواهر . مراد هم‌دیف و هم‌سنخ است .

سوره زخرف آیه 49

متن آیه :
وَقَالُوا يَا أَيُّهَا السَّاحِرُ ادْعُ لَنَا رَبَّكَ بِمَا عَهِدَ عِنْدَكَ إِنَّا لَمُؤْتَدُونَ

ترجمه :

(هنگامی که بلایا ایشان را فرا گرفت ، از موسی کمک طلبیدند) و گفتند : ای جادوگر ! پروردگار خود را برایمان با توسل به عهدهی که با تو کرده است به کمک بخوان ، (تا ما را از این درد و رنج و بلا و مصیبت رهائی بخشد ، و مطمئن باش که) ما راه هدایت را پیش خواهیم گرفت .

توضیحات :

« السَّاحِرُ » : جادوگر . از لحن آنان ، مثل (رَبَّكَ) و (يَمَّا عَهَدَ عِنْدَكَ) پیدا است که مستکبران مغرور و طاغوت‌های مستبد در آغاز موسی را ساحر می‌خوانند ، و سپس دست به دامنش می‌زنند ، و در پایان وعده قبول هدایت می‌دهند . یا این که ساحر به معنی عالم و ماهر است . چرا که سحر و جادو در نظرشان مقبول و پسندیده ، و جادوگران مورد تعظیم و تکریم ایشان بوده اند . « يَمَّا عَهَدَ عِنْدَكَ » : با توسل به عهدهی که با تو کرده است . مراد اکرام پروردگار در حق موسی ، به وسیله پیغمبر نمودن او است (نگا : اعراف / 134) . یا منظورشان این است که اگر ایمان بیاوریم و از تو پیروی کنیم خدا عذاب را از ما برطرف می‌سازد (نگا : المختصر) .

سوره زخرف آیه 50

متن آیه :

فَلَمَّا كَشَفْنَا عَنْهُمْ الْعَذَابَ إِذَا هُمْ يَنْكُثُونَ

ترجمه :

اما هنگامی که عذاب و مصائب را از ایشان به دور داشتیم و برطرف ساختیم ، آنان هرچه زودتر عهد شکنی کردند .

توضیحات :

« فَلَمَّا كَشَفْنَا ... » : (نگا : اعراف / 135 ، یونس / 98) .

سوره زخرف آیه 51

متن آیه :

وَنَادَى فِرْعَوْنُ فِي قَوْمِهِ قَالَ يَا قَوْمِ أَلَيْسَ لِي مُلْكُ مِصْرَ وَهَذِهِ الْأَنْهَارُ تَجْرِي مِن تَحْتِي أَفَلَا تُبْصِرُونَ

ترجمه :

فرعون در میان قوم خود ندا درداد و گفت : ای قوم من ! آیا حکومت و مملکت مصر ، و این رودبارها ئی که در زیر (کاخها و قصرهای) من روانند ، از آن من نیست ؟ مگر (ضعف موسی و شکوه مرا) نمی بینید ؟

توضیحات :

« مُلْكُ » : حکومت . مملکت . « مِن تَحْتِي » : زیر کاخهای من . تحت فرمان من . در صورت اخیر ، معنی این بخش چنین می‌شود : مگر این رودبارها تحت فرمان و برابر دستور من جریان ندارند و آب آنها طبق مقررات من در میان آبا دیها تقسیم نمی‌شود ؟ (نگا : نمونه) .

سوره زخرف آیه 52

متن آیه :
 أَمْ أَنَا خَيْرٌ مِّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ مَهِينٌ وَلَا يَكَادُ يُبِينُ

ترجمه :

اصلاً من برترم از این مردی که > فقیر و ضعیف (و از خانواده پائین و از طبقه پستی) است و هرگز نمی تواند گویا سخن بگوید و مراد خویش را روشن بیان دارد .

توضیحات :

« أَمْ » : بلکه . « مَهِينٌ » : فقیر . پست . مراد فرعون ، فقیر و بی پول و بی‌دار و دست‌پاچه و عشیره و قبیله و لشکر و سپاه و جاه و مقام است . « لَا يَكَادُ يُبِينُ » : نمی تواند فصیح صحبت کند و مراد خود را واضح و روشن به دیگران بگوید . اشاره به لکنت زبان موسی پیش از پیغمبری است (نگا : طه / 27 - 36 ، قصص / 34) . و یا این که اشاره به اختلاف زبان عبری و قبطی است . چرا که موسی دارای زبان عبری و فرعون و فرعون‌زبان دارای زبان قبطی بودند (نگا : قاسمی) .

سوره زخرف آیه 53

متن آیه :
 قُلْ أَلْقِيَ عَلَيْهِ آسُورَةٌ مِّنْ ذَهَبٍ أَوْ جَاءَ مَعَهُ الْمَلَأُكَةُ مُقْتَرِينَ

ترجمه :

(اگر راست می‌گوید که پیغمبر خدا و دارای مقام والا است) پس چرا دست‌بند های زرین بدو داده نشده است (تا دست‌بند ها نشانه عظمت و ریاست او باشد ؟) و یا چرا فرشتگان همراه او نیامده اند (تا صداقت گفتار و ادعای رسالت او را تأیید کنند و برای پیروزی او بکوشند و بجنگند ؟) .

توضیحات :

« قُلْ أَلْقِيَ عَلَيْهِ آسُورَةٌ ؟ » : پس چرا برای او فرستاده نشده است ؟ « آسُورَةٌ » : جمع سوار ، دست‌بند ، انگو . در میان آنان رسم بوده است که چون یکی را رئیس می‌کردند ، دست‌بند و انگوی زرین به دستش می‌نمودند و گردن بند به گردنش می‌آویختند . « مُقْتَرِينَ » : همراهان . همدان . کسانی که در رکاب کسی و در کنار او خواهند بود .

سوره زخرف آیه 54

متن آیه :
 فَاسْتَخَفَّ قَوْمَهُ فَاطَاعُوهُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ

ترجمه :

فرعون (برای ادامه خودکامگی خود) قوم خویش را فرومایه و نالگانه بار آورد (و آنان را در سطح پائینی از فرهنگ و رشد فکری نگاه داشت) و ایشان هم از او فرمان‌برداری و پیروی کردند . آنان قومی فاسق (و خارج از

اطاعت فرمان خدا و حکم عقل) بودند .

توضیحات :
« اِسْتَخَفَّ » : سبکسرو فرومایه کرد . کم خرد و بی خبر نمود (نگا : روم / 60) .

سوره زخرف آیه 55

متن آیه :
فَلَمَّا أَسْفَوْنَا انْتَقَمْنَا مِنْهُمْ فَأَغْرَفْنَاهُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :
هنگامی که ما را (با افراط در فساد و استمرار در طغیان) بر سر خشم آوردند ، از آنان انتقام گرفتیم و به کیفرشان رساندیم و همه را (در رودخانه دریاگون نیل) غرق کردیم .

توضیحات :
« اَسْفَوْنَا » : ما را خشمگین کردند . این نکته قابل توجه است که نه خشم و کین درباره خداوند مهربان مفهومی دارد ، و نه رضایت و خوشنودی خدا بدان معنی که در میان ما معروف است . بلکه خشم و کین او به معنی اراده مجازات ، و رضایت و خوشنودی او به معنی اراده اجر و ثواب است .

سوره زخرف آیه 56

متن آیه :
فَجَعَلْنَاهُمْ سَلَفًا وَمَثَلًا لِّلْآخِرِينَ

ترجمه :
ما آنان را پیشگامانی (در کفر و زندقه) و پیشینیانی (برای کفار و فسق) ، و مثالی عبرت انگیز و سرگذشتی پندآمیز برای دیگران ساخته ایم .

توضیحات :
« سَلَفًا » : گذشتگان . یعنی سردستگان و رهبرانی که در گذشته بوده اند و مقتدی و قدوه کافر و مثل سوء آیندگانی همچون خود شده اند . پیشگامان کفر و سرکشی در دنیا ، و جلوداران ورود به عذاب دوزخ در آخرت . « مَثَلًا » : مثال . ضرب المثل . مایه پند و عبرت .

سوره زخرف آیه 57

متن آیه :
وَلَمَّا ضُرِبَ ابْنُ مَرْيَمَ مَثَلًا إِذَا قَوْمُكَ مِنْهُ يَصِدُون

ترجمه :
هنگامی که فرزند مریم به عنوان مثال ذکر شد ، قوم تو از آن خندیدند و سروصدا به راه انداختند .

توضیحات :

« ضَرْبٌ . . . مَثَلًا » : مشرکان به هنگام شنیدن (إِنَّكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ حَصَبٌ جَهَنَّمَ) آیه 98 سوره انبیاء ، مسخره کنان و خنده زنان گفتند : عیسی پسر مریم نیز پرستیده شده است ، و به حکم این آیه باید به دوزخ برود ، چه بهتر که ما و بتهای ما نیز با عیسی باشیم ! مگر نه این است که در طول تاریخ ، افراد پاکی چون « عیسی » و « عزیز » و حتی فرشتگان پرستش شده اند ؟ ما حاضریم در آخرت با چنین پاکان و معصومانی باشیم ! البته کفار چنین گفتاری را به عنوان استهزاء و مجاب و مغلوب کردن حضرت محمد مطرح می کردند . پیدا است که معبودهائی وارد دوزخ می گردند که راضی باشند از طرف دیگران عبادت و پرستش شوند . « یَصُدُونَ » : می خندند . سر و صدا به راه می اندازند . روگردان می شوند . معنی دیگر آیه : وقتی که خدا فرزند مریم را به عنوان مثلی ذکر می نماید و می گوید : عیسی که بدون پدر آفریده شده است چرا باید باعث جار و جنجال باشد و داستان او همچون داستان آدم است که بدون پدر و مادر آفریده شد ، قوم تو آن را نمی پذیرند و روگردان می شوند .

سوره زخرف آیه 58

متن آیه :

وَقَالُوا أَلِإِلٰهِنَّا خَيْرٌ أَمْ هُوَ مَا ضَرَبُوهُ لَكَ إِلَّا جَدَلًا بَلْ هُمْ قَوْمٌ خَصِمُونَ

ترجمه :

(مشرکان ادامه دادند) و گفتند : آیا (به نظر شما) معبودهای ما بهترند یا عیسی ؟ (به عقیده شما او به دوزخ می رود ، پس بگذار ما و معبودهایمان که از او هم بدترند به دوزخ برویم !) . آنان این مثال را جز از روی جدال بیان نمی دارند . بلکه ایشان گروهی کینه توز و پرخاشگرند (و برای مبارزه با تو و جلوگیری از حق ، به استدلال باطل متوسل می شوند) .

توضیحات :

« أَلِإِلٰهِنَّا خَيْرٌ أَمْ هُوَ » : آیا معبودهای ما بهترند یا عیسی ؟ دو چیز مراد است : الف - شما که بتهای ما را بدتر از عیسی می دانید . ب - عیسی بدون پدر متولد شده ، بتهای ما که دختران خدا و فرشتگان اویند بدون پدر و مادر آفریده شده اند و بهترند . « جَدَلًا » : جدال و خصومت . کشمکش و نزاع باطل (نگا : کهف / 54) . مفعولیه و یا این که حال است و به معنی مجادلین می باشد . « خَصِمُونَ » : جمع خصم ، دشمن سرسخت . معنی دیگر آیه : مشرکان می گویند : آیا معبودهای ما بهترند یا عیسی ؟ (عیسی چون پدر نداشته از طرف مسیحیان پرستش شده و کارشان بچا است ، ما هم معبودهای خود را می پرستیم ، چرا که هبل و لات و منات و عزی دختران خدا و فرشتگان اویند ، و چون بدون پدر و مادر آفریده شده اند معلوم است که بهترند) و . . .

سوره زخرف آیه 59

متن آیه :

إِنَّهُوَ إِلَّا عَبْدٌ أُنْعَمْنَا عَلَيْهِ وَجَعَلْنَا لَهُ مَثَلًا لِّبَنِي إِسْرَائِيلَ

ترجمه :

عیسی بنده ای بیش نبود که ما بدو نعمت خود را ارزانی داشتیم و او را نمونه والگویی برای بنی اسرائیل کردیم.

توضیحات :

« أُنْعَمْنَا عَلَيْهِ » : مراد نعمت نبوت است. « مَثَلًا » : نشانه ای از قدرت و عظمت خدا. چرا که تولدش از مادر، بدون پدر، آیتی از قدرت و نشانه بارزی از عظمت خداوند بود و بنی اسرائیل همچون مثل، آن را روایت می کردند. نمونه والگویی عفت و پاکی و تقوا، و اسوه خداشناسی و یکتاپرستی.

سوره زخرف آیه 60

متن آیه :

وَلَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَا مِنْكُمْ مَلَائِكَةً فِي الْأَرْضِ يَخْلُقُونَ

ترجمه :

اگر ما بخواهیم از شما فرزندان صالح و فرشته گونی پدیدار و در زمین جایگزین شما میسازیم.

توضیحات :

« مِنْكُمْ » : به جای شما. از خود شما. « مَلَائِكَةً » : فرشتگان. فرزندان پاک فرشته گونه. « يَخْلُقُونَ » : فرشتگان جایگزین فرشتگان شوند. فرشتگان جایگزین فرزندانی که شما گردند. فرشتگان به جای پیغمبران قرار گیرند و به عنوان پیغمبرانی به سوی شما فرستاده شوند. فرزندان فرشته گون، جایگزین شما شوند « وَلَوْ نَشَاءُ... » : این آیه برداشت معانی گوناگونی دارد : الف - اگر ما بخواهیم به جای شما، فرشتگانی در زمین قرار می دهیم که جانشین شما گردند. ب - اگر ما بخواهیم به جای شما فرشتگانی در زمین پدید می آوریم تا در آن زندگی کنند و جانشین یکدیگر گردند. ج - اگر ما بخواهیم از شما با تغییر خلقت - فرشتگانی به وجود می آوریم تا در زمین جایگزین شما شوند. د - اگر ما بخواهیم از شما فرزندان فرشته گون و پرهیزگار پدیدار و در زمین جایگزین شما می نمایم (نگا : محمد / 38). ه - اگر ما بخواهیم به جای شما انسانها، پیغمبرانی از فرشتگان ترتیب و به میان شما گسیل می داریم و در زمین جایگزین پیغمبران میسازیم.

سوره زخرف آیه 61

متن آیه :

وَإِنَّهُ لَعِلْمٌ لِّلسَّاعَةِ فَلَا تَمْتَرُنَّ بِهَا وَاتَّبِعُونِ هَذَا صِرَاطٌ مُّسْتَقِيمٌ

ترجمه :

قطعاً وجود عیسی خبر از وقوع قیامت می دهد، و هرگز در باره قیامت شك و تردید نداشته باشید، و از من پیروی کنید که راه راست این است.

توضیحات :

« إِنَّهُ » : مرجع ضمیر (ه) می تواند (عیسی) یا (قرآن) باشد. در صورت اول ، دارای دو معنی است : تولد عیسی بدون پدر ، دلیلی است بر قدرت و توانائی خدا برای برپائی قیامت و ایجاد زندگی بعد از مرگ . تولد عیسی پیش از خاتمالانبیاء ، نشانه نزدیکی فرارسیدن قیامت است . در صورت دوم نیز ، دارای دو معنی است : قرآن درباره قیامت اطلاعاتی در دسترس قرار می دهد . نزول قرآن نشانه قریب الوقوع بودن وقوع قیامت است . « لَا تَمْتَرْنَ » : شك نکنید . دودلی به خود راه ندهید .

سوره زخرف آیه 62

متن آیه :
وَلَا يَصْدُقُكُمْ الشَّيْطَانُ إِنَّهُ لَكُمْ عَدُوٌّ مُّبِينٌ

ترجمه :

(به هوش باشید) شیطان شما را (از راه خدا و از توجه به سرنوشتتان در رستخیز) باز ندارد . او دشمن آشکار شما است . (پس مواظب وی باشید) .

توضیحات :

« لَا يَصْدُقُكُمْ » : (نگا : طه / 16 ، قصص / 87) .

سوره زخرف آیه 63

متن آیه :
وَلَمَّا جَاءَ عِيسَى بِالْبَيِّنَاتِ قَالَ قَدْ جِئْتُكُمْ بِالْحِكْمَةِ وَلِأُبَيِّنَ لَكُمْ بَعْضَ الَّذِي تَخْتَلِفُونَ فِيهِ فَاتَّقُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا

ترجمه :

هنگامی که عیسی با در دست داشتن معجزات آشکار و آیات روشن (به پیش بنی اسرائیل) آمد ، گفت : من شریعت حکیمانه ای را (درباره مبدأ و معاد و نیازهای زندگی بشر) برای شما آورده ام ، و آمده ام تا برایتان برخی از امور (دینی) را روشن گردانم که در آنها اختلاف می ورزید . پس از خدا بترسید و از من پیروی کنید .

توضیحات :

« الْبَيِّنَاتِ » : معجزات . آیه های روشن . « الْحِكْمَةِ » : نبوت . شریعت حکیمانه . برنامه راستین و عقائد درست (نگا : آل عمران / 48) . « بَعْضَ الَّذِي . . . » : احکام مورد اختلاف تورات . بخشهائی از اختلافات که در سرنوشت انسانها از نظراعتقاد و عمل ، و از نظر فرد و جامعه مؤثرند ؛ نه اختلافات در اموری که سرنوشت ساز نیستند ، همچون نظرات مختلفه که درباره منظومه شمسی و سایر کرات ، و ماهیت روح آدمی ، و حقیقت حیات و مانند اینهاست .

سوره زخرف آیه 64

متن آیه :
إِنَّ اللَّهَ هُوَ رَبِّي وَرَبُّكُمْ فَاعْبُدُوهُ هَذَا صِرَاطٌ مُسْتَقِيمٌ

ترجمه :
به طور قطع خداوند پروردگار من و پروردگار شما است ، پس او را پرستش کنید ، راه راست این است .

توضیحات :
« رَبِّي وَ رَبُّكُمْ » : تکرار واژه (رَبِّ) برای این است که تأکید شود عیسی نیز همچون سایر انسانها انسان ، و نیازمند پروردگارا است و پرستش را نسزد .

سوره زخرف آیه 65

متن آیه :
فَاخْتَلَفَ الْأَحْزَابُ مِنْ بَيْنِهِمْ فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا مِنْ عَذَابِ يَوْمِ أَلِيمٍ

ترجمه :
گروهها و دسته‌ها (ی اهل کتاب نسبت به عیسی) در میان خود به اختلاف پرداختند (و هر يك او را به نامي خواندند و راه افراط و تفریط در پیش گرفتند) . وای بر کسانی که ستم کردند ! چه عذاب دردناکی در روز قیامت گریبانگیرشان می‌گردد !

توضیحات :
« الْأَحْزَابُ » : (نگا : مریم / 37) .

سوره زخرف آیه 66

متن آیه :
هَلْ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً وَهُمْ لَا يَشْعُرُونَ

ترجمه :
آیا منتظر همین هستند که قیامت ناگهانی و در حالی که از آن بی‌خبرند به سروقتشان بیاید ؟

توضیحات :
« هَلْ يَنْظُرُونَ ... » : مراد آیه ، بیان حال واقعی کافران و مذمت ایشان است . « السَّاعَةَ » : قیامت . « بَغْتَةً » : ناگهانی . (نگا : انعام / 31 و 47) .

سوره زخرف آیه 67

متن آیه :
الْأَخِلَّاءِ يَوْمَئِذٍ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ عَدُوٌّ إِلَّا الْمُتَّقِينَ

ترجمه :
دوستان ، در آن روز ، دشمنان یکدیگر خواهند شد ، مگر پرهیزگاران .

توضیحات :
« الْأَخِلَّاءُ » : جمع خَلِيل ، دوستان . رفیقان . مراد دوستان بی دین دنیائی است . اما دوستان دیندار دنیائی ، در قیامت نیز دوستان و عزیزان یکدیگرند .

سوره زخرف آیه 68
متن آیه :
يَا عِبَادِ لَا خَوْفَ عَلَيْكُمُ الْيَوْمَ وَلَا أَنْتُمْ تَحْزَنُونَ

ترجمه :
ای بندگان (پرهیزگار) من ! امروز نه بیمی بر شما است (که عذاب و عقابی گریبانگیرتان شود) و نه غم و اندوهی دارید .

توضیحات :
« يَا عِبَادِي » : مراد بندگان مؤمن و متقی است .

سوره زخرف آیه 69
متن آیه :
الَّذِينَ آمَنُوا يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا وَكَانُوا مُسْلِمِينَ

ترجمه :
آن بندگان بی که به آیه‌های ما ایمان آورده اند و مسلمان و مطیع فرمان (آفریدگار خود) بوده اند .

توضیحات :
« مُسْلِمِينَ » : مسلمانان . تسلیم‌شدگان اوامر یزدان . منقادان .

سوره زخرف آیه 70
متن آیه :
ادْخُلُوا الْجَنَّةَ أَنْتُمْ وَأَزْوَاجُكُمْ تُحْبَرُونَ

ترجمه :
شما و همسرانتان به بهشت در آئید ، در آنجا شادمان و شادکام و مکرّم و محترم خواهید بود .

توضیحات :
« تُحْبَرُونَ » : غرق شادمانی می‌گردید . مکرّم و محترم می‌شوید (نگا : روم / 15) .

سوره زخرف آیه 71
متن آیه :
بِطَافٍ عَلَيْهِمْ بِصِحَافٍ مِّنْ ذَهَبٍ وَأَكْوَابٍ وَفِيهَا مَا تَشْتَهُ بِهِ النَّفْسُ وَتَلَذُّ
الْأَعْيُنُ وَأَنْتُمْ فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

برایشان کاسه‌ها و جامه‌های زرین به گردش انداخته می‌شود ، و هرچه دل بخواهد و هرچه چشم از آن لذت ببرد ، در بهشت وجود دارد ، و شما در آنجا جاودانه خواهید بود .

توضیحات :

« صِحَافٍ » : جمع صَحْفَةٍ ، کاسه . ظرف . « أَكْوَابٍ » : جمع کُوب ، لیوان . فنجان . جام . کوزه و تَنَگ بی‌دسته (نگا : المصحف المیسر) .

سوره زخرف آیه 72

متن آیه :

وَتِلْكَ الْجَنَّةُ الَّتِي أُورِثْتُمُوهَا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

این بهشتی است که به سبب کارهایی که می‌کرده‌اید ، بدان دست یافته‌اید .

توضیحات :

« أُورِثْتُمُوهَا » : مال شما شده است و به شما رسیده است (نگا : اعراف / 42 ، مریم / 63) .

سوره زخرف آیه 73

متن آیه :

لَكُمْ فِيهَا فَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ مِنْهَا تَأْكُلُونَ

ترجمه :

در آنجا برایتان میوه‌های فراوان و جوراجوری است که از آنها می‌خورید و استفاده می‌کنید .

توضیحات :

« مِنْهَا » : برای تبعیض است و این واقعیّت را بیان می‌دارد که میوه‌های بهشتی آن اندازه فراوان است که شما تنها جزئی از آنها را می‌توانید بخورید ، چرا که درختان بهشت همیشه پر بار و پرثمر است و مجموعه فنانا پذیری است (نگا : رعد / 35) .

سوره زخرف آیه 74

متن آیه :

إِنَّ الْمُجْرِمِينَ فِي عَذَابٍ مُّهِينٍ خَالِدُونَ

ترجمه :

بزهکاران ، جاودانه در عذاب دورخ می‌مانند .

توضیحات :

« الْمُجْرِمِينَ » : مراد بزهکاران و گناهکاران کفر پیشه است . به قرینه

مقابله با مؤمنانی که در آیه‌های قبلی سخن از آنان بود.

سوره زخرف آیه 75

متن آیه :
لَا يَغْتَرُ عَنْهُمْ وَهُمْ فِيهِ مُبْلِسُونَ

ترجمه :

عذابشان کاسته نمی‌گردد و سبک نمی‌شود ، و آنان در میان عذاب ، اندوهناک و نومید و خاموش می‌مانند .

توضیحات :

« لَا يَغْتَرُ » : کاسته نمی‌گردد و سبک نمی‌شود . تخفیف داده نمی‌شود . « مُبْلِسُونَ » : ناامیدشدگان . اندوهگینان . خاموشان از فرط اندوه و از شدت گرفتاری (نگا : انعام / 44 ، مؤمنون / 77 ، روم / 12 و 49) .

سوره زخرف آیه 76

متن آیه :
وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ وَلَكِنْ كَانُوا هُمُ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

ما بدیشان ستم نکرده ایم (که آنان را بدین عذاب گرفتار ساختیم) ولیکن خودشان به خویشتمن ستم کرده اند (که با انجام کارهای زشت و بیراهه رفتن ، خود را به دوزخ انداخته اند) .

توضیحات :

« وَمَا ظَلَمْنَاهُمْ... » : (نگا : هود / 101 ، نحل / 118) .

سوره زخرف آیه 77

متن آیه :
وَنَادُوا يَا مَالِكُ لِيَقْضِ عَلَيْنَا رَبُّكَ قَالَ إِنَّكُمْ مَا كِتُوبَ

ترجمه :

آنان فریاد می‌زنند : ای مالک ! پروردگارت ما را بمیراند و نابودمان گرداند (تا بیش از این رنج نپذیریم و از این عذاب دردناک آسوده شویم . او بدیشان) می‌گوید : شما (اینجا) می‌مانید (و مرگ و میر و نیستی و نابودی در کار نیست) .

توضیحات :

« يَا مَالِكُ » : نام فرشته‌ای است که رئیس فرشتگان نگهبان دوزخ است . « لِيَقْضِ عَلَيْنَا » : ما را نابود گرداند و بمیراند (نگا : فاطر / 36) . « مَا كِتُوبَ » : درنگ کنندگان . توقف کنندگان .

سوره زخرف آیه 78

متن آیه :

لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَكُمْ لِلْحَقِّ كَارِهُونَ

ترجمه :

(خداوند بدیشان پیام می‌دهد که) ما حق را برای شما آوردیم (و توسط پیغمبران برایتان فرو فرستادیم) ولی اکثر شما حق را نپسندیدید و آن را دشمن داشتید .

توضیحات :

« لَقَدْ جِئْنَاكُمْ بِالْحَقِّ » : ما حق را برایتان آوردیم . گوینده می‌تواند خدا ، مالک و سایر دستیاران او باشد . مراد از حق ، دین راستین و همه حقایق سرنوشت‌ساز است .

سوره زخرف آیه 79

متن آیه :

أَمْ أَبْرَمُوا أَمْراً فَإِنَّا مُبْرِمُونَ

ترجمه :

بلکه ، آنان تصمیم محکمی (بر توطئه قتل محمد) گرفتند و ما نیز اراده محکم و تغیرناپذیری کردیم (درباره مجازات سخت و کیفر دادنشان در دنیا و آخرت) .

توضیحات :

« أَبْرَمُوا » : عزم را جزم کردند . تصمیم محکمی گرفتند . « أَمْراً » : مراد حيله و زیرنگ و توطئه قتل پیغمبر اسلام است . « مُبْرِمُونَ » : تصمیم گیرندگان . عزم را جزم کنندگان .

سوره زخرف آیه 80

متن آیه :

أَمْ يَحْسِبُونَ أَنَّا لَأَن نَّسْمَعَ سِرَّهُمْ وَنَجْوَاهُمْ بَلَىٰ وَرُسُلُنَا لَدَيْهِمْ يَكْفُتُونَ

ترجمه :

آیا گمان می‌برند که ما اسرار پنهانی و سخنان درگوشی آنان را نمی‌شنویم؟! آری! (ما آگاه از راز و رمز ایشان و شنوای نجوای آنان بوده و) گذشته از این ، فرشتگان مأمور ما در کنارشان حاضر و بر اعمالشان ناظرند و (همه کردار و گفتارشان را) می‌نویسند و ثبت و ضبط می‌کنند .

توضیحات :

« رُسُلُنَا » : فرستادگان ما . مراد فرشتگان مأمور ضبط و ثبت اعمال است (نگا : 18 / ، انفطار / 10) .

سوره زخرف آیه 81

متن آیه :

قُلْ إِنْ كَانَ لِلرَّحْمَنِ وَلَدٌ فَأَنَا أَوَّلُ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

بگو: اگر خداوند مهربان فرزند می‌داشت، من نخستین کسی بودم که چنین (فرزند را) پرستش می‌کردم (چرا که من ایمان و اعتقاد به خدا بیشتر و شناخت و آگاهی و عزت است. اما خدا نیازی به فرزند ندارد، و بندگان چون عزیز و عیسی و فرشتگان کی خود را فرزند خدا نامیده اند؟!).

توضیحات :

«الْعَائِدِينَ»: پرستندگان. عبادت کنندگان.

سوره زخرف آیه 82

مَتْنِ آيَةٍ :
سَبْحَانَ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبِّ الْعَرْشِ عَمَّا يَصِفُونَ

ترجمه :

خداوندگار آسمانها و زمین و عرش (و تخت سلطنت مجموعه عالم هستی) پاک و منزّه از این توصیفات است که (درباره او) می‌کنند.

توضیحات :

«رَبِّ»: مالک و مدبر. خداوندگار. «الْعَرْشِ»: (نگا: اعراف / 54، توبه / 129، یونس / 3).

سوره زخرف آیه 83

مَتْنِ آيَةٍ :
فَذَرَهُمْ يَخُوضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ

ترجمه :

آنان را به حال خود واگذار تا در باطل غوطه‌ور گردند و سرگرم بازی شوند، تا برخورد می‌کنند به روز قیامت که بدیشان وعده داده می‌شود (و سرانجام تلخ اعمال زشت و افکار پلشت خود را می‌بینند).

توضیحات :

«ذَرَهُمْ»: (نگا: انعام / 91 و 112 و 137، حجر / 3، مؤمنون / 54). «يَخُوضُوا»: فروروند. سرگرم یا وه و بیان اباطیل شوند (نگا: نساء / 140، انعام / 68).

سوره زخرف آیه 84

مَتْنِ آيَةٍ :
وَهُوَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ إِلَهٌُ وَفِي الْأَرْضِ إِلَهٌُ وَهُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

خدا آن کسی است که در آسمان معبود است و در زمین معبود، و او حکیم و علیم است.

توضیحات :
« إله » : معبود . « الْإِلَهَ كَيْمُ » : کسی که تمام کارهایش از روی حساب و حکمت است . « الْعَلِيمُ » : کسی که از همه چیز آگاه و با خبر است .

سوره زخرف آیه 85

متن آیه :
وَتَبَارَكَ الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا وَعِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ وَإِلَيْهِ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

بزرگوار و دارای خیر و برکت آن کسی است که شاهي و مملکت آسمانها و زمین ، و هر آنچه میان آن دو است از آن او است ، و آگاهی از وقوع قیامت و یژة او ، و همه شما (در آخرت ، برای حساب و کتاب و جزا و سزا) به سوی او برگردانده می شود .

توضیحات :

« تَبَارَكَ » : (نگا : اعراف / 54 ، مؤمنون / 14 ، فرقان / 1 و 10 و 61) . « عِنْدَهُ عِلْمُ السَّاعَةِ » : آگاهی از قیامت و یژة او است و تنها او از وقوع رستاخیز و شروع قیامت مطلع است و بس .

سوره زخرف آیه 86

متن آیه :
وَلَا يَمْلِكُ الَّذِينَ يَدْعُونَ مِنْ دُونِهِ الشَّفَاعَةَ إِلَّا مَنْ شَهِدَ بِالْحَقِّ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

ترجمه :

معبودهایی که مشرکان بجز خدا به فریاد می خوانند و می پرستند قدرت و توانایی هیچ گونه شفاعت و میانجیگری را ندارند ، مگر کسانی که آگاهانه بر حق شهادت و گواهی داده (و خدا را به یگانگی پرستیده) باشند (همچون عیسی و عزیر و فرشتگان) .

توضیحات :

« يَدْعُونَ » : به فریاد می خوانند . می پرستند . « الْحَقُّ » : توحید . و خدا نیت خدا . « وَهُمْ يَعْلَمُونَ » : در حالی که می دانند . یعنی گواهی و شهادتشان از روی علم و آگاهی بوده ، یا این که می دانند اگر خدا بدیشان اجازه دهد ، شفاعت می کنند ، و می دانند برای چه کسی یا کسانی شفاعت کنند . ذکر (شَهِدَ) به صورت مفرد ، و (يَعْلَمُونَ) به صورت جمع ، با توجه به لفظ و معنی (مَنْ) است .

سوره زخرف آیه 87

متن آیه :
وَلَئِنْ سَأَلْتَهُمْ مَنْ خَلَقَهُمْ لَيَقُولَنَّ اللَّهُ فَأَنْتَى يُؤُفَكُونَ

ترجمه :

اگر از مشرکان بپرسی ، چه کسی آنان را آفریده است ؟ مؤکدانه

می‌گویند: خدا! پس چگونه (از عبادت حق تعالی) منحرف می‌شوند (و متوجه پرستش چیزهای دیگری می‌گردند؟!).

توضیحات:

«أَنْبِيَّ» : چگونه؟ «يُؤْفَكُونَ» : بازگردانده می‌شوند. از حق منصرف و به سوی چیزهای دیگری رهنمود می‌شوند. «أَنْبِيَّ يَوْمَ الْيَوْمِ» : (نگاه: مائده / 75، توبه / 30، عنکبوت / 61).

سوره زخرف آیه 88

متن آیه:
وَ قِيلَ يَا رَبِّ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ

ترجمه:

و (خدا آگاه است) از گفتار محمد که گفت: پروردگارا! اینها قومی هستند که ایمان نمی‌آورند.

توضیحات:

«قِيلَ» : قیل و قول و مقال، مصدر ثلاثی مجردند و به معنی گفته و سخن هستند. برخی واژه (قیل) را عطف بر (السَّاعَةِ) درسه آیه قیل می‌دانند که معنی چنین می‌شود: خدا از قیامت آگاه است و از شکایت پیغمبر نیز درباره ایمان نیاوردن قوم خود آگاه است. بعضی هم واو پیش از آن را حرف جر و برای قسم می‌دانند، و چیزی را که قسم بر آن یاد شده است (يَا رَبِّ إِنَّ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ لَا يُؤْمِنُونَ) و یا این که محذوف می‌دانند. مرجع ضمیر (ه) پیغمبر است که از (لَئِن سَأَلْتَهُمْ) در آیه پیش پیدا است.

سوره زخرف آیه 89

متن آیه:
فَاَصْفَحْ عَنْهُمْ وَقُلْ سَلَامٌ فَسَوْفَ يَعْلَمُونَ

ترجمه:

پس از آنان روی بگردان و بگو: بدرود! بعدها خواهند دانست (که برای خود چه آشی پخته اند و چه آتش سوزانی و عذاب دردناکی را فراهم ساخته اند!).

توضیحات:

«إِصْفَحْ» : روی بگردان (نگاه: بقره / 109، مائده / 13، حجر / 85). «سَلَامٌ» : بدرود. این سلام، برای جدائی بوده و نشانه بی‌اعتنائی است (نگاه: فرقان / 63، قصص / 55).

سوره دخان آیه 1

متن آیه :
حم

ترجمه :
حا . میم .

توضیحات :
« حم » : از حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) .

سوره دخان آیه 2
متن آیه :
وَالْكِتَابِ الْمُبِينِ

ترجمه :
سوگند به قرآن ! که روشن و روشنگر است .

توضیحات :
« الْكِتَابِ الْمُبِينِ » : (نگا : یوسف / 1 ، شعراء / 2 ، یس / 69) .

سوره دخان آیه 3
متن آیه :
إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ إِنَّا كُنَّا مُنذِرِينَ

ترجمه :
ما قرآن را در شب پر خیر و برکتی فرو فرستاده ایم . ما همواره
بیمدهنده (کافران و مشرکان و ظالمان ، با ارسال پیغمبران به سویشان)
بوده ایم (و کتابها برایشان فرو فرستاده ایم . این قرآن هم آخرین
حلقه از این سلسله است) .

توضیحات :
« مُبَارَكَةٍ » : پر خیر و برکت . « لَيْلَةِ مُبَارَكَةٍ » : مراد شب قدر است که
آغاز نزول وحی در آن بوده است (نگا : قدر / 1) . شب قدر هم یکی از
شبهای ماه مبارک رمضان است (نگا : بقره / 185) . قرآن به طور
تدریجی در طی 23 سال دعوت پیغمبر ، برحسب شرائط و حوادث و نیازها
نازل شده است (نگا : اسراء / 106 ، فرقان / 32 ، محمد / 20 ، توبه / 127 ، طه /
114 ، قیامت / 16) .

سوره دخان آیه 4
متن آیه :
فِيهَا يَفْرَقُ كُلُّ أَمْرٍ كَبِيمٍ

ترجمه :
در این شب مبارک ، هرگونه کار حکیمانه‌ای (که انسان را به حقیقت
آشنا و به سعادت برساند ، و او را از باطل و شقاوت دور گرداند ، از سوی

(خدا) بیان و مقرر گشته است .

توضیحات :

« يُفَرِّقُ » : تفصیل و تبیین گشته است . بیان شده است . فعل (يُفَرِّقُ) مضارع و در اینجا در معنی ماضی است ؛ در زبان عربی و در قرآن چنین استعمالی فراوان است . برای مثال مراجعه شود به افعال (يَقُولُ) در بقره / 214 ، (تَمْشِي) در طه / 40 ، (تَقْتُلُونَ وَ تَأْسِرُونَ) در احزاب / 26 ، (يَرِي) در نجم / 12 ، (تَجَادِلْكَ) در مجادله / 1 ، و (تَنْزِيلُ) در قدر / 4 . . . (نگا : المصحف المپیسر ، تفسیر القرآن الکریم . شیخ محمد عبده ، جزء عم ، سوره قدر) . « أمر » : کار و بار دین و احکام آن که در (بقره / 185) بدان اشاره رفته است . فرمان . « حَكِيمٌ » : حکیمانه . پر حکمت . صفت (أمر) است و برای تأکید وصف است نه تخصیص . همان گونه که گفته می شود : غسل شیرین ، مشک خوشبو .

سوره دخان آیه 5

مِثْنِ آيَةٍ :

أَمْرًا مِّنْ عِنْدِنَا إِنَّا كُنَّا مُرْسِلِينَ

ترجمه :

کار و باری که از سوی ما صادر و بدان دستور داده شده است (و در قرآن برای انسانها روانه گشته است و) ما فرستنده (محمد و همه انبیاء ، و قرآن و همه کتابهای آسمانی) بوده ایم .

توضیحات :

« أَمْرًا » : کار و بار . فرمان و دستور . حال ضمیر (ه) در فعل (أَنْزَلْنَاهُ) . در این صورت معنی چنین است : ما قرآن را فرو فرستاده ایم ، در حالی که کاری است از ناحیه ما و دستوری است از جانب ما . یا این که منصوب به اختصاص و مفعول به است . (نَعْنِي بِهَذَا الْأَمْرِ أَمْرًا حَاصِلًا مِّنْ عِنْدِنَا) مراد ما از این کار یا فرمان ، همان کار و فرمانی است که از سوی ما حاصل و صادر گشته است .

سوره دخان آیه 6

مِثْنِ آيَةٍ :

رَحْمَةً مِّنْ رَبِّكَ إِنَّهُ هُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

ترجمه :

(این کار) به خاطر رحمتی از سوی پروردگارت (در حق انسانها) است . خدا شنوا و آگاه است .

توضیحات :

« رَحْمَةً » : مفعول به برای (أَنْزَلْنَاهُ) یا برای (يُفَرِّقُ كُلُّ أَمْرٍ حَكِيمٌ) و یا برای هر دو است . یا دآوری کلی : مراد از آیات پیشین ، بیان آغاز نزول قرآن ، و تعیین زمان نزول آن است ، و این که محتوای قرآن اوامر و نواهی حکیمانه الهی بوده ، و هرچه برای سعادت انسانها مفید باشد در

آن است، و قرآن رحمت برای ایشان است. پس پاری از مفسران بزرگ فعل (يُفَرِّقُ) را به معنی مضارع گرفته اند، و (كُلُّ أَمْرٍ) را همه امور کار و بار این کره خاکی دانسته، و فرموده اند که خداوند در شب قدر همه امور یکساله زمین و سما کنان آن را مقرر و مشخص می فرماید و احکام چنین مقدراتی را از لوح محفوظ نقل و به دست فرشتگان مأمور اجرا احکام می سپارد. و به هر حال چنین شبی در حقیقت جشن انقلاب برای مسلمانان است.

سوره دخان آیه 7

مَتْنِ آيَةٍ :
رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِنَّ كُنْتُمْ مَوْقِنِينَ

ترجمه :

(پروردگار تو) که پروردگار آسمانها و زمین و همه چیزهائی است که در میان آن دو است. اگر شما طالب یقین و باورید (به این که خدا آفریدگار شما، روزی رسان بندگان، و به زیر فرمان کشا ننده خورشید و ماه است).

توضیحات :

« رَبِّ » : بدل از (رَبِّ) آیه قبلی است. « إِنَّ كُنْتُمْ مَوْقِنِينَ » : اگر اهل یقین و باورید. یعنی اگر چنان که می گوئید خدا آفریدگار ما و روزی رسان بندگان، و به زیر فرمان کشا ننده خورشید و ماه است (نگا : عنکبوت / 61 - 63). اگر شما طالب یقین هستید، راه این است که درباره این چیز بیندیشید (نگا : انعام / 75، شعراء / 24، ذاریات / 20).

سوره دخان آیه 8

مَتْنِ آيَةٍ :
لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ يُحْيِي وَيُمِيتُ رَبُّكُمْ وَرَبُّ آبَائِكُمُ الْأُولِينَ

ترجمه :

جز او خدائی نیست، و او است که زنده می گرداند و می میراند، و پروردگار شما و پروردگار پدران و نیاکان پیشین شما است.

توضیحات :

« رَبُّكُمْ » : واژه رَبُّ، خبر مبتدای محذوف است. « ءَأَبَاءُكُمْ الْأُولِينَ » : (نگا : مؤمنون / 24 و 68 و 83، شعراء / 26 و 76).

سوره دخان آیه 9

مَتْنِ آيَةٍ :
بَلْ هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ

ترجمه :

اصلاً مشرکان (درباره رسالت و دعوت آسمانی) در شک و تردیدند و (آن را، و کلاً زندگی را به) بازی می گیرند.

توضیحات :

« هُمْ فِي شَكٍّ يَلْعَبُونَ » : (نگا : نساء / 157 ، هود / 62 و 110 ، ابرا هیم / 9) .

سوره دخان آیه 10

متن آیه :
فَارْتَقِبْ يَوْمَ تَأْتِي السَّمَاءُ بِدُخَانٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

منتظر روزی باش که آسمان دود آشکاری را پدیدار می کند .

توضیحات :

« یوم » : قیامت . زمانی که برابر دعای پیغمبر ، مشرکان قریش دچار قحطی و خشکسالی شدیدی شدند . « دُخَانٍ » : دود . مراد گرد و خاک حاصل از بی بارانی در فضا است ، و یا دود در اینجا جنبه مجازی دارد و آسمان در نظر مردم گرسنه و تشنه و بلازده تیره و تار جلوه گرمی شد .

سوره دخان آیه 11

متن آیه :
يَغْشَى النَّاسَ هَذَا عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

دودی که تمام مردم را فرا می گیرد . این همان عذاب در دناک عظیم است .

توضیحات :

« هذا » : این عذاب قیامت . این قحطی و خشکسالی شدید .

سوره دخان آیه 12

متن آیه :
رَبَّنَا اكْشِفْ عَنَّا الْعَذَابَ إِنَّا مُؤْمِنُونَ

ترجمه :

(مردم رو به درگاه خدا می کنند و میگویند :) پروردگارا ! عذاب را از ما برطرف گردان ، ما ایمان آورده ایم (و به اشتباهات خود پی برده ایم) .

توضیحات :

« الْوَعْدَآءِ » : عذاب آخرت . قحطی و خشکسالی گریبانگیر قریش . « إِنَّا مُؤْمِنُونَ » : ما اینک از غفلت بدر آمده ایم و ایمان آورده ایم . ما ایمان می آوریم ، یعنی تصمیم داریم که ایمان بیاوریم .

سوره دخان آیه 13

متن آیه :
أَنِّي لَهُمُ الذِّكْرَىٰ وَقَدْ جَاءَهُمْ رَسُولٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

کی بیداری برای آنان فایده ای دارد ؟ قبلاً که پیغمبری (با رسالتی

روشن و معجزاتي دالّ بر صداقتش ، و زبان گویا و) بیانگر (قوا زینبی
سرنوشت‌ساز و سعادت بخش) به پیش آنان آمده بوده است .

توضیحات :

« أَنِّي » : کي ؟ چگونه ؟ « الذِّكْرِي » : بیداري . پند پذیری (نگا : انعام / 68 و 69 و 90 ، اعراف / 2 ، هود / 114 و 120) . « مِّين » : روشن . روشنگر . « رَسُولِ مِّين » : پیغمبری که روشن بود که پیغمبر است . پیغمبری که رسالت او روشن و گویا بود . پیغمبری که حق و باطل را روشن و از هم جدا می کرد .

سوره دخان آیه 14

متن آیه :
ثُمَّ تَوَلَّوْا عَنْهُ وَقَالُوا مُعَلِّمٌ مِّجْنُونٌ

ترجمه :

سپس از او رویگردان شدند و گفتند : او دیوانه‌ای (است که این مطالب توسط دیگران بدو) آموخته شده است .

توضیحات :

« ثُمَّ » : بعد از آمدن چنین پیغمبری و شنیدن حقائق از او . « مُعَلِّمٌ » : تعلیم شده . یاد داده شده . « مِّجْنُونٌ » : (نگا : ذاریات / 52) .

سوره دخان آیه 15

متن آیه :
إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ قَلِيلًا إِنَّكُمْ عَائِدُونَ

ترجمه :

اگر مدت اندکی عذاب را (از شما) به دور داریم (و به دنیا برگردانیم) قطعاً شما (به کفر و شرک و فسق و فجور خود) برمی‌گردید .

توضیحات :

« إِنَّا كَاشِفُو الْعَذَابِ . . . » : این جمله ، اگر مربوط به آخرت باشد ، متضمن معنی شرط است . ولی اگر راجع به دفع قیظی و خشکسالی و رفع بلا از قریش باشد ، معنی چنین است : ما مدت کمی عذاب را از شما به دور می‌گردانیم ، ولی شما دوباره به کارهای زشت و پلشت و اذیت و آزار مسلمانان دست می‌یازید .

سوره دخان آیه 16

متن آیه :
يَوْمَ نَبْطِشُ الْبَطِشَةَ الْكُبْرَى إِنَّا مُنْتَقِمُونَ

ترجمه :

روزی سخت بر آنان می‌تازیم ، (و با چنین یورش تندی آنان را) به مجازات می‌رسانیم .

توضیحات :

« یوم » : روز قیامت . روز جنگ بدر . « نَبِطِشُ » : (نگا : اعراف / 195 ، شعراء / 130 ، زخرف / 8) . « الْبَطْشَةَ الْكُبْرَى » : پورش تند ، حمله شدید . مراد مجازات سخت است . یادآوری : برخی از مفسران ، از آیه 10 تا 16 را درباره عذاب دنیوی قریشیان می‌دانند ، ولی بهتر است این آیات را راجع به آخرت بدانیم . به دودلیل : الف - قریشیان بعد از فتح مکه ، ایمان آوردند و بیشتر آنان سالها و سالها به عنوان سپاهیان اسلام در راه خدا شمشیر زدند و کشتند و کشته شدند . ب - مفاهیم این آیات با آیات بسیار دیگری که مربوط به آخرت است ، هم‌آوا و هم‌معنی است (نگا : انعام / 27-31 ، سبأ / 51 ، ابراهیم / 44) .

سوره دخان آیه 17

متن آیه :
وَلَقَدْ فَتَنَّا قَبْلَهُمْ قَوْمَ فِرْعَوْنَ وَجَاءَهُمْ رَسُولٌ كَرِيمٌ

ترجمه :

ما پیش از اینان ، قوم فرعون را آزموده ایم . پیغمبر بزرگوار (به نام موسی) به نزدشان آمد .

توضیحات :

« فَتَنَّا » : آزمایش کردیم (نگا : انعام / 53 ، طه / 85 ، عنکبوت / 3 ، ص / 34) . « کَرِيمٌ » : بزرگوار .

سوره دخان آیه 18

متن آیه :
أَنْ أَدُّوا إِلَيَّ عِبَادَ اللَّهِ إِنَّي لَكُمْ رَسُولٌ أَمِينٌ

ترجمه :

(موسی بدیشان گفت : ای فرعونیان !) بندگان خدا را به من بسپارید که من پیغمبر درست‌کارم .

توضیحات :

« أَنْ » : این حرف برای تفسیر فعل مقدری است و تقدیر چنین است :
جِئْتُكُمْ أَنْ أَدُّوا إِلَيَّ عِبَادَ اللَّهِ . « أَدُّوا إِلَيَّ عِبَادَ اللَّهِ » : بندگان خدا را به من بسپارید . یعنی فرعونیان جلو بنی‌اسرائیل را نگیرند و ایشان را آزاد بگذارند (نگا : اعراف / 105 ، طه / 47 ، شعراء / 17) .

سوره دخان آیه 19

متن آیه :
وَأَنْ لَا تَعْلُوا عَلَى اللَّهِ إِنِّي آتِيكُمْ بِسُلْطَانٍ مُبِينٍ

ترجمه :

و بر خدا بزرگی نکنید و تکبر نورزید (و ادعای الوهیت و ربوبیت

نمائید و کارهایی انجام ندهید که با اصول بندگی شما سازگار
نمی باشد). من دلیل روشنی (بر درستی گفتار و راستی پیغمبری خود
(برای شما آورده ام.

توضیحات :

« لَا تَعْلُوا » : تکبیر نورزید و بزرگی نکنید . طغیان و سبرکشی
نکنید (نگا : مؤمنون / 91 ، قصص / 4 ، اسراء / 4 ، نمل / 31) . « سُلْطَانٍ » :
دلیل و حجت . معجزه .

سوره دخان آیه 20

متن آیه :
وَإِنِّي عَذْتُ رَبِّي وَرَبِّكُمْ أَنْ تَرْجُمُونِ

ترجمه :

من به پروردگار خود و پروردگار شما پناه می برم از این که بتوانید مرا
سنگسار کنید .

توضیحات :

« عَذْتُ » : پناه برده ام . « تَرْجُمُونَ » : این که مرا سنگسار کنید . تکبیر
روی مسأله رجم ، یعنی سنگسار کردن بدین خاطر است که اغلب
پیغمبران و مردان خدا را بدین نحو تهدید به قتل نموده اند (نگا :
کهف / 20 ، یس / 18) . از جمله : شعیب (نگا : هود / 91) و ابراهیم (نگا :
مریم / 46) و نوح (نگا : شعراء / 116) . رجم ، به معنی مطلق قتل نیز
استعمال شده است (نگا : معجمالفاظ القرآن الکریم) . لذا معنی دیگر (تَرْجُمُونَ)
چنین است : این که مرا به قتل برسانید .

سوره دخان آیه 21

متن آیه :
وَإِن لَّمْ تُوْمِنُوا لِي فَاَعْتِزُّونِ

ترجمه :

اگر به من ایمان نمی آورید ، از من کناره گیری کنید و مرا نیازارید .

توضیحات :

« إِعْتِزُّونِ » : از من کناره گیری کنید و کاری به کارم نداشته باشید .
دو چیز مراد موسی است : الف - فرعون و فرعو نیان ، او را نیازارند و آزادش
بگذارند . ب - مزاحم ایمان آوردن مردم نشوند و سد راه دعوت نگردند .

سوره دخان آیه 22

متن آیه :
قَدَعَا رَبَّهُ أَنْ هَؤُلَاءِ قَوْمٌ مُّجْرِمُونَ

ترجمه :

موسی (وقتی که از ایمان آوردن فرعون و فرعو نیان و سایر کفار و مشرکان

م آیوس گردید ، رو به درگاه خدا کرد و) پروردگار خود را به فریاد خواند و گفت : ای بنان مردم گنجهکار (و کفر پیشه) هستند (و امیدي به هدايتشان باقاي نمازده است . تو خود داني که در حق ایشان چه مي کنی) .

توضیحات :

« دَعَا » : به فریاد خواند . ندا داد . « مُجْرَمُونَ » : گناهکاران . در اینجا مراد کافران است . « أَنْ هَؤُلَاءِ » : حرف (ب) محذوف و اصل آن : يَا هَؤُلَاءِ است .

سوره دخان آیه 23

متن آیه :

فَأَسْرِ بِعِبَادِي لَيْلًا إِنَّكُمْ مُتَّبِعُونَ

ترجمه :

(از سوي خدا بدو دستور داده شد : حال که چنین است) پس بندگان مرا شبانه کوچ بده (تا فرعون و فرعونیان دستشان به شما نرسد) چرا که تعقیب مي گردید (و فرعون و لشکریانش دنبالتان مي نمايند) .

توضیحات :

« أَسْرِ بِعِبَادِي » : بندگانم را در شب کوچ حرکت بده . (نگا : هود / 81 ، حجر / 65 ، طه / 77 ، شعراء / 52) . « لَيْلًا » : ذکر این واژه برای تأکید است . « مُتَّبِعُونَ » : تعقیب شوندگان .

سوره دخان آیه 24

متن آیه :

وَأَتْرَكَ الْبَحْرَ رَهَوًّا إِنَّهُمْ جُنْدٌ مُّغْرَقُونَ

ترجمه :

و دریا را (بعد از عبور از آن) گشوده و گذار . (تا آنان بدان وارد شوند) . ایشان گروهی هستند که قطعاً غرق مي گردند (و هلاک مي شوند) .

توضیحات :

« رَهَوًّا » : مصدر است و در معنی اسم فاعل ، ساکن و آرام ، گشاده . جدا شده . « أَتْرَكَ الْبَحْرَ رَهَوًّا » : دریا را باز و گشاده به حال خود بگذار . از دریا با آرامش خاطر عبور کن و بدون دغدغه آن را به حال خود رها ساز (نگا : معجم الفاظ القرآن الکریم) . دریا را آرام بگذار و مجدداً بدان عصا میزن و فرمان متصل شدن مده . (رَهَوًّا) حال (الْبَحْرَ) یا حال ضمیر مستتر در (أَتْرَكَ) است .

سوره دخان آیه 25

متن آیه :

كَمْ تَرَكَوْا مِنْ جَنّٰتٍ وَعُيُونٍ

ترجمه :

چه باغها و چشمه سارهاي زيادي از خود به جاي گذاشتند !

توضیحات :
« کَمَّ » : چه زیاد! بسیار فراوان .

سوره دخان آیه 26
مَتِّينَ آيَةٍ :
وَزُرُوعٍ وَمَقَامٍ كَرِيمٍ

ترجمه :
و کشت تزارها و اقامتگاههاي جالب و گرا نبيھائي را .

توضیحات :
« مَقَامٍ » : اقامتگاه . جایگاه . مراد کاخها و قصرها و ویلاها و منزلها است .
« کَرِيمٍ » : پرارزش و گرا نبيها .

سوره دخان آیه 27
مَتِّينَ آيَةٍ :
وَنِعْمَةً كَانُوا فِيهَا فَاكِرِينَ

ترجمه :
و نعمتهاي فراوان (ديگري) که در آن شادان و با ناز و نعمت زندگي مي کردند .

توضیحات :
« فَاكِرِينَ » : در ناز و نعمت بسربرندگان . مَتَّنَعَمَانَ (نگا : پس / 55) .

سوره دخان آیه 28
مَتِّينَ آيَةٍ :
كَذَلِكَ وَأَوْرَثْنَاهَا قَوْمًا آخَرِينَ

ترجمه :
این چنین بود (ماجرای آنان) و ما همه این نعمتها را به قوم ديگري داديم (بدون دردسر و خون جگر) .

توضیحات :
« أَوْرَثْنَاهَا » : (نگا : شعراء / 59) . « قَوْمًا آخَرِينَ » : گروه ديگري . مراد بني اسرا ئيل است (نگا : مرجع سابق) .

سوره دخان آیه 29
مَتِّينَ آيَةٍ :
فَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ السَّمَاءُ وَالْأَرْضُ وَمَا كَانُوا مُنظَرِينَ

ترجمه :
نه آسمان بر آنان گريست و نه زمين ، و نه بدیشان مهلتي داده شد (تا چند صباحي بمانند و توبه کنند و به جبران گذشتهها بپردازند)

.(

توضیحات :
« قَمَا بَكَتْ عَلَيْهِمُ... » : عربها هنگامی که می خواهند اهمیت مقام مرده ای را نشان دهند ، می گویند : آسمان و زمین بر او گریه کردند . خورشید کسوف کرد و ماه خسوف . آذرخش آسمان و باد وزان بر او گریستند و ... یا این که در اینجا مضاف محذوف است که (اهل) است . یعنی : به سبب حقارت فرعون و فرعونیان ، در آسمان و زمین کسی برای ایشان دلسوزی نکرد و قطره اشکی نریخت . « مِنْظَرِينَ » : مهلت داده شدگان (نگا : اعراف / 15 ، حجر / 8 و 37) .

سوره دخان آیه 30

متن آیه :
وَلَقَدْ نَجَّيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنَ الْعَذَابِ الْمُهِينِ

ترجمه :
ما بنی اسرا ئیل را از عذاب خوار کننده رهایی بخشیدیم .

توضیحات :
« الْعَذَابِ الْمُهِينِ » : (نگا : بقره / 90 ، آل عمران / 178 ، نساء / 14) . این عذاب ذلت بار ، عبارت بود از : شکنجه های سخت و طاقت فرسای جسمی و روحی ، کشتن پسران ، و زنده نگاه داشتن دختران برای خدمتکاری و هوسرانی ، بیگاری و کارهای بسیار سنگین و ...

سوره دخان آیه 31

متن آیه :
مِن فِرْعَوْنَ إِنَّهُ كَانَ عَالِيًا مِّنَ الْمُسْرِفِينَ

ترجمه :
(ایشان را نجات دادیم) از فرعون . کسی که بر دیگران بزرگی می فروخت و ستمگری می نمود ، و از زمره تبهکارانی بود که ظلم و فساد را از حد می گذرانند .

توضیحات :
« عَالِيًا » : متکبر . برتری جوی متجاوز (نگا : یونس / 83 ، مؤمنون / 46 ، ص / 75) .

سوره دخان آیه 32

متن آیه :
وَلَقَدْ أَخَذْنَا آلَ فِرْعَوْنَ بِعَصَاهُمْ فَعَبَثُوا وَعَلَىٰ آلِهِمْ السَّيْئَاتُ

ترجمه :
ما بنی اسرا ئیل را آگاهانه (و با شناختی که از ایشان داشتیم ، در آن عصر و زمان) برگزیدیم و بر آنها نیان برتری دادیم (و آنان را ملت

گزیده عصر خویش کردیم) .

توضیحات :
« إِخْتَرْنَاَهُمْ » : ایشان را برگزیدیم و امت منتخب کردیم . « عَلِي عَلِمَ » : آگاهانه . از روی شناخت . یعنی خدا می دانست که بنی اسرائیل مردمان مؤمنی بودند و استحقاق گزینش داشتند ، و دیگران اغلب بت پرست و اهل فسق و فجور بودند . ولی بعدها راه خلاف و نزاع در پیش گرفتند و از صراط مستقیم منحرف شدند (نگا : آل عمران / 105 ، یونس / 93 ، جاثیه / 17) و خداوند برای همیشه کسانی را بر ایشان گماشت که آنان را شکنجه سخت و عذاب بد برسانند (نگا : اعراف / 167) .

سوره دخان آیه 33

متن آیه :
وَآتَيْنَاهُمْ مِنَ الْآيَاتِ مَا فِيهِ بَلَاءٌ مُّبِينٌ

ترجمه :
ما معجزاتی را توسط موسی بدیشان ارائه نمودیم که در آنها آزمایش آشکاری بود (برای ایشان ، تا به محک زده شوند و روشن گردد چه کسانی عابد و شاکر ، و چه افرادی کافر و فاجر خواهند شد) .

توضیحات :
« الْآيَاتِ » : معجزات . دلائل . « بَلَاءٌ » : آزمایش .

سوره دخان آیه 34

متن آیه :
إِنْ هَؤُلَاءِ لَيَقُولُونَ

ترجمه :
اینان می گویند :

توضیحات :
« هَؤُلَاءِ » : مشرکان و کفار مکه .

سوره دخان آیه 35

متن آیه :
إِنْ هِيَ إِلَّا مَوْتَتُنَا الْأُولَىٰ وَمَا نَحْنُ بِمُنشَرِينَ

ترجمه :
مرگ ما جز مرگ اول نیست (و بعد از آن) ما هرگز زنده نخواهیم شد .

توضیحات :
« هِيَ » : مرجع این ضمیر می تواند (الْمَوْتَةُ) باشد که از سیاق کلام استفاده می شود . یعنی : مَا الْمَوْتَةُ إِلَّا مَوْتَتُنَا الْأُولَى . یا (عَاقِبَةُ) و یا (نَهَايَةُ) باشد . یعنی : مَا عَاقِبَةُ أَمْرِنَا إِلَّا الْمَوْتَةُ الْأُولَى . « مَوْتَتُنَا »

الأولي» : مرگ اول ما . مراد از واژه (أول) یا مؤنث آن (أولي) ، يك بار است ؛ نه این که مراد يكم است که دوم و سوم و ... به دنبال داشته باشد . معنی این آیه یا آیه 29 سوره انعام برابر است : وَ قَالُوا إِن هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا وَ مَا نَحْنُ بِمَبْعُوثِينَ . « یمنشدرین » : زنده شدگان . برانگیز خسته شدگان .

سوره دخان آیه 36

متن آیه :

وَ أَتُوا رَبَّآئِنَا إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

(ای محمد و ای مؤمنان !) اگر راست می‌گوئید (که بعد از مرگ حیاتی در کار است ، از خدا بخواهید) پدران و نیاکان ما را (زنده گردانند و آنان را) نزد ما بیاورید (تا بر صدق گفتار شما گواهی دهند) .

توضیحات :

« وَ أَتُوا رَبَّآئِنَا ... » : پدران و نیاکان مرده ما را زنده گردانید و به نزد ما بیاورید .

سوره دخان آیه 37

متن آیه :

أَهُمْ خَيْرٌ أَمْ قَوْمٌ تُبِعَ وَالَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ أَهْلًا كُنَاهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا مجرمین

ترجمه :

آیا آنان بهترند (و از ثروت و قدرت و دبدبه و کویه بیشتری برخوردارند) یا قوم تبع (که ملوک و شاهان یمن بودند و در همسایگی ایشان می‌زیستند) و کسانی که پیش از آنان بودند ؟ (همچون قبائل نوح و عاد و ثمود) . ما آنان را در گذشته هلاک ساخته ایم چون مجرم و گناهکار بوده اند .

توضیحات :

« تبع » : تبع حمیری ، یکی از شاهان یمن و مرد صالحی بوده است . داستان قوم او برای اهل مکه روشن و شناخته بود (نگا : المصحف المیسر) . قوم تبع جمعیتی بودند با قدرت و نیروی فراوان و حکومت پهناور و گسترده . تبع يك لقب عمومی برای ملوک و شاهان یمن بوده است (نگا : تفسیر نمونه) . « قوم تبع » : (نگا : / 14) .

سوره دخان آیه 38

متن آیه :

وَ مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَ الْأَرْضَ وَ مَا بَيْنَهُمَا إِلَّا عِيبِينَ

ترجمه :

ما آسمانها و زمین و آنچه در میان آن دو است بیهوده و بی‌هدف

نیافریده ایم . (جهان دالانی است به سوی جهان عظیم و ابدی آخرت که پشت سر این جهان قرار دارد) .

توضیحات :
« وَمَا خَلَقْنَا... » : (نگا : انبیاء / 16 ، ص / 27) .

سوره دخان آیه 39

متن آیه :
مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :
ما آن دو را جز به حق نیافریده ایم (و جهان را بدین نظم و نظام شگفت بیهوده و بی حکمت درست نکرده ایم) ولیکن غالب ایشان (گوش شنوا و چشم بینا ندارند ، و حقائق را نمی شنوند و این همه نقش عجب را بر درو دیوار وجود نمی بینند ، و در حقیقت) نمی فهمند .

توضیحات :
« مَا خَلَقْنَاهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ » : (نگا : حجر / 85 ، ص / 27) .

سوره دخان آیه 40

متن آیه :
إِنَّ يَوْمَ الْفِصْلِ مِيقَاتُهُمْ أَجْمَعِينَ

ترجمه :
روز داوری (و قضاوت بین افراد برحق و افراد ناحق که قیامت است) وعده گاه همه آنان است .

توضیحات :
« يَوْمَ الْفِصْلِ » : روز داوری میان محق و مبطل . روز جدائی بین حق و باطل (نگا : صافات / 21) .

سوره دخان آیه 41

متن آیه :
يَوْمَ لَا يُغْنِي مَوْلَى عَنْ مَوْلَى شَيْئاً وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ

ترجمه :
آن روزی که هیچ خویشی و دوستی کمترین کمکی به خویش و دوست خود نمی کند ، و به هیچ وجه (مردمان از سوی هم دیگر همکاری و) یاری نمی گردند .

توضیحات :
« لَا يُغْنِي » : سودی نمی رساند . بی نیاز نمی گرداند (نگا : یونس / 36 ، یوسف / 68 ، مریم / 42) . « مَوْلَى » : هر کس که با انسان رابطه و پیوند داشته باشد . از قبیل : دوست ، خویشاوند ، رئیس ، هم پیمان ، ...

سوره دخان آیه 42

متن آیه :
إِلَّا مَنْ رَحِمَ اللَّهُ إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

مگر کسی که خدا بدو مرحمت کند (و از او درگذرد و از شفاعت خوبان بهره مندش گرداند) چرا که خداوند باعزت و توانا و بامحبت و مهربان است .

توضیحات :

« الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ » : اشاره به رحمت در عین قدرت خداوند ذوالجلال است .

سوره دخان آیه 43

متن آیه :
إِنْ شَجَرَةَ الزَّقُّومِ

ترجمه :

قطعاً درخت زقّوم ، خوراک گناهکاران است .

توضیحات :

« الزَّقُّومِ » : درختی تلخ و بدبو (نگا : صافات / 62) .

سوره دخان آیه 44

متن آیه :
طَعَامُ الْإِثْمِ

ترجمه :

قطعاً درخت زقّوم ، خوراک گناهکاران است .

توضیحات :

« الْإِثْمِ » : بسیار گناهکار (نگا : بقره / 276 ، نساء / 107 ، شعراء / 222) .

سوره دخان آیه 45

متن آیه :
كَالْمُهْلِ يَغْلِي فِي الْبُطُونِ

ترجمه :

همچون فلز گداخته در شکمها می جوشد .

توضیحات :

« الْمُهْلِ » : فلز گداخته (نگا : کهف / 29 ، معارج / 8) . « يَغْلِي » : می جوشد .

سوره دخان آیه 46

متن آیه :
كَغَلِي الْحَمِيمِ

ترجمه :
جوششی همچون آب گرم و داغ .

توضیحات :
« الْحَمِيمِ » : آب بسیار گرم و پرحرارت (نگا : انعام / 70 ، یونس / 4 ، حجّ / 19) .

سوره دخان آیه 47
متن آیه :
خَذُوهُ قَا عَيْلُوهُ إِلَى سَوَاءِ الْجَحِيمِ

ترجمه :
(به مأموران دوزخ فرمان داده می‌شود :) این کافر فاجر را بگیرید و به میان دوزخ پرتابش کنید .

توضیحات :
« قَا عَيْلُوهُ » : او را روی زمین بکشید . او را پرت کنید . از ماده (عتل) . « سَوَاءٍ » : وسط (نگا : بقره / 108 ، صافات / 55) .

سوره دخان آیه 48
متن آیه :
ثُمَّ صُبُّوا فَوْقَ رَأْسِهِ مِنْ عَذَابِ الْحَمِيمِ

ترجمه :
سپس بر سر او آب جوشان بریزید (تا بر عذاب و دردش افزوده گردد) .

توضیحات :
« صُبُّوا » : بریزید . « عَذَابِ الْحَمِيمِ » : عذاب آب جوشان و بسیار گرم .

سوره دخان آیه 49
متن آیه :
ذُقْ إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْكَرِيمُ

ترجمه :
بچش که تو زوردار و بزرگواری !

توضیحات :
« ذُقْ » : بچش . « إِنَّكَ أَنْتَ » : چنیبه استهزاء دارد . یعنی بچش که تو عزیز و مقتدر در میان قوم و قبیله خود ، و بزرگواری و نجیب در میان حسب و نسب خویش بودی .

سوره دخان آیه 50

متن آیه :
إِن هَذَا مَا كُنْتُمْ بِهِ تَمْتَرُونَ

ترجمه :

این (عذابى كه هم اينك مى بينيد و لمسش مى كنيد) همان چيزى است كه پيوسته در باره آن شك و ترديد مى كرديد .

توضیحات :

« كُنْتُمْ ... تَمْتَرُونَ » : شكّ مى كرديد (نگا : انعام / 2 ، حجر / 63 ، مريم / 34) .

سوره دخان آیه 51

متن آیه :
إِن الْأَمْتَقِينَ فِي مَقَامٍ أَمِينٍ

ترجمه :

پرهيزگران در جا يگاه امن و امانى هستند .

توضیحات :

« أَمِينٍ » : بدون ترس و خوف . داراي امن و امان .

سوره دخان آیه 52

متن آیه :
فِي جَنّاتٍ وَعُيُونٍ

ترجمه :

در ميان باغها و چشمه سارها .

توضیحات :

« فِي جَنّاتٍ وَعُيُونٍ » : بدل از (فِي مَقَامٍ أَمِينٍ) است .

سوره دخان آیه 53

متن آیه :
يَلْبَسُونَ مِن سُندُسٍ وَإِسْتَبْرَقٍ مُّتَقَابِلِينَ

ترجمه :

آنان لباسهائى از حرير نازك و ضخيم مى پوشند ، و در مقابل يكديگر مى نشينند (و به شادى مى پردازند) .

توضیحات :

« سُندُسٍ » : پارچه هاي ابريشمى نازك و لطيف . « إِسْتَبْرَقٍ » : پارچه هاي ابريشمى ضخيم و درخشان (نگا : كهف / 31) .

سوره دخان آیه 54

متن آیه :
كَذَلِكَ وَزَوَّجْنَاهُم بِحُورٍ عَيْنٍ

ترجمه :

بهشتیان این چنین هستند و زنان بهشتی سیاه چشم با چشمان درشت را نیز به همسری آنان درمی آوریم .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : این چنینند . آن گونه اند که به توصیف درنمی آیند . « حُور » : جمع حوراء ، زنان سیاه چشم « عین » : جمع عیناء ، زنان درشت چشم .

سوره دخان آیه 55

متن آیه :
يَدْعُونَ فِيهَا بِكُلِّ فَاكِهَةٍ آمَنِينَ

ترجمه :

آنان در آنجا هر میوه ای را که بخواهند (با کمال راحت) می طلبند (و مشکلاتی که در بهره گیری از میوه های دنیا وجود دارد برای آنان وجود نخواهد داشت ، و از بیماریها و ناراحتیهای آنجا که گاه بر اثر خوردن میوه ها در این دنیا پیدا می شود در آنجا وجود ندارد ، و هم چنین بیمی از فساد و کمبود و فناي آنها نیست) و از هر نظر درامانند .

توضیحات :

« آمَنِينَ » : در امن و امان . حال ضمیر (و) در فعل (يَدْعُونَ) است .

سوره دخان آیه 56

متن آیه :
لَا يَذُوقُونَ فِيهَا الْمَوْتَ إِلَّا الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ وَوَقَاهُمْ عَذَابَ الْجَحِيمِ

ترجمه :

آنان هرگز در آنجا مرگی جز همان مرگ نخستین (که در دنیا چشیده اند و بعد از آن زنده شده اند) نخواهند چشید ، و خداوند آنان را از عذاب دوزخ به دور و محفوظ داشته است .

توضیحات :

« الْمَوْتَةَ الْأُولَىٰ » : مراد مرگ بعد از فرارسیدن اجل در دنیا است .

سوره دخان آیه 57

متن آیه :
فَضَلًّا مِّن رَّبِّكَ ذَٰلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه :

همه اينها فضل و بخششي از سوي پروردگار تو است . اين رستگاري و خوشبختي بزرگي است (که شامل حال پرهيزگاران ميشود) .

توضيحات :

« فَضْلًا » : مفعول له ، و يا مفعول مطلق فعل محذوف في است . فَضَّلَهُمْ فَضْلًا .

سوره دخان آيه 58

متن آيه :

وَإِنَّمَا يَسْتَرْزَاهُ يَلِسَايَكَ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :

ما قرآن را به زبان تو (که عربي است نازل و) آسان کرده ايم تا آنان (آن را بفهمند و بياموزند و) پند گيرند .

توضيحات :

« يَسْتَرْزَاهُ » : (نگا : قمر / 17 و 22 و 32 و 40) « يَلِسَايَكَ » : (نگا : مريم / 97) .

سوره دخان آيه 59

متن آيه :

فَأَرْتَقِبْ إِنَّهُمْ مُرْتَقِبُونَ

ترجمه :

تو منتظر (وعده هاي الهي در زمينه پيروزي بر كفار ، و منتظر مجازات در دنيا الهي درباره اين قوم لجوج و ستمگر) باش که آنان منتظر (ناکامي تو و شکست دعوت تو) هستند .

توضيحات :

« إِرْتَقِبْ » : بنگر و منتظر باش . « مُرْتَقِبُونَ » : منتظران و نگرندگان (نگا : سجده / 30 ، طور / 30 و 31)

سوره جاثية آيه 1

متن آيه :

حم

ترجمه :

ح . ميم .

توضيحات :

« حم » : از حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) .

سوره جاثية آيه 2

متن آیه :
تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

ترجمه :
این کتاب (قرآن نام) از سوی خداوند با عزّت و با حکمت نازل می‌گردد .

توضیحات :
« تَنْزِيلُ الْكِتَابِ ... » : (نگا : زمر / 1 ، غافر / 2) .

سوره جاثیه آیه 3

متن آیه :
إِنَّ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَآيَاتٍ لِّلْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :
بدون شك در آسمانها و زمین دلائل و نشانه‌های فراوانی (بر وجود خدا) است برای مؤمنان .

توضیحات :
« آيَاتٍ » : دلائل فراوان بر وجود خدا ، و نشانه‌های بزرگ بر یگانگی او .

سوره جاثیه آیه 4

متن آیه :
وَفِي خَلْقِكُمْ وَمَا يَبُتُّ مِن دَابَّةٍ آيَاتٍ لِّلْقَوْمِ يُوقِنُونَ

ترجمه :
هم چنین در آفرینش شما (بدین صورت زیبا و آراسته ، و دستگامهای داخلی پیچیده و اسرارانگیز : رشته‌های ارتباطی سلسله اعصاب ، رگها و مویرگها ، مغز ، سلولها ، گردش خون ، خصال و صفات ویژه ، و تنوع خلقت و فطرت ظاهری و باطنی هر يك از افراد بشر) و نیز در آفرینش جنبندگان که خداوند در سراسر زمین پراکنده می‌سازد (از موجودات ذره بینی گرفته تا حیوانات غول پیکر ، با ویژگیهای گوناگون و ساختارهای جوراجور و الوان و اشکال رنگارنگ) نشانه‌های بزرگ و دلائل قوی (برای پی بردن به خدا و خالق یکتا) است برای آنان که اهل یقین هستند .

توضیحات :
« فِي خَلْقِكُمْ » : در خلقت شما از زمان پیدایش حیات در شکم مادران تا زمان ممات و خدا حافظی از این جهان (نگا : حج / 5 ، روم / 54) . « يَبُتُّ » : پراکنده می‌دارد . « دَابَّةٍ » : جنبنده . « لِقَوْمٍ يُوقِنُونَ » : برای کسانی که در پی رسیدن به یقین باشند .

سوره جاثیه آیه 5

متن آیه :
وَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ فَإِنَّكَ بِأَعْيُنِنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ وَسَبِّحْهُ بَدَأَ خَلْقَ الْإِنسَانِ مِن طِينٍ ثُمَّ جَعَلَهُ أَحْسَنَ الْوَجْهِ وَأَسْبَغَ فِيهِ السَّمَاءَ الْاَلْوَىٰ لَئِيْلًا لَّا تُرْجَىٰ

مَوْتَهَا وَتَصْرِيفِ الرِّيَّاحِ آيَاتٌ لِّقَوْمٍ يَعْقِلُونَ

ترجمه :

همچنین در دگرگونی شب و روز (از لحاظ تغییر رنگ و کوتاهی و درازی و فعل و انفعالاتی که در هر یک انجام می پذیرد) و در چیزهایی که خدا از آسمان فرومی فرستد و (سبب) رزق و روزی هستند (همچون باران و نور و اشعه های گوناگون) و خدا به وسیله آنها زمین را بعد از مرگش حیات می بخشد ، و نیز در وزش بادها (و بالطبع دگرگونی هوا) نشانه های بزرگی و دلائل سترگی است (بر وجود خدا و خالق یکتا) برای آنان که به تعقل می پردازند و اهل عقل و درایت هستند .

توضیحات :

« إِخْتِلَافٍ » : دگرگونی . آمد و شد . « رِزْقٍ » : در اینجا مراد سبب رزق و روزی است . از قبیل : باران و برف و نور و اشعه های گوناگون گیاهانی . « تَصْرِيفِ » : وزش بادها و تغییر جهت آنها ، و بالطبع جابه جایی هوا .

سوره جاثیه آیه 6

متن آیه :

تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ نَتْلُوهَا عَلَيْكَ بِالْحَقِّ فَيَأْتِي حَدِيثٌ بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

اینها آیات خدا است که به حق بر تو می خوانیم . با این حال ، اگر به خدا و آیات او (با وجود این همه دلائل موجود در گستره جهان و پیدا در عبارات قرآن) ایمان نیاورند ، پس به چه سخنی ایمان می آورند ؟!

توضیحات :

« تِلْكَ آيَاتُ اللَّهِ » : مراد آیات قرآن است . « بِالْحَقِّ » : به حق و حقیقت . راست و درست . « بَعْدَ اللَّهِ وَآيَاتِهِ » : بعد از سخن خدا و آیه های او . بغیر از خدا ، که همه چیز دال بر بودن او است ، بعد از سخن خدا قرآن ، و بعد از نشانه های موجود در گستره جهان .

سوره جاثیه آیه 7

متن آیه :

وَيْلٌ لِّكُلِّ أَفَّاكٍ أَثِيمٍ

ترجمه :

وای بر هر کس که دروغ پرداز و بزهکار باشد!

توضیحات :

« أَفَّاكٍ » : بسیار دروغگو . کسی که دروغهای شادخار می سازد . کَذَّابٌ . « أَثِيمٌ » : بسیار بزهکار و گناهکار . « أَفَّاكٍ أَثِيمٍ » : مراد کسی است که بسی در گفتار دروغگو ، و در کردار بزهکار است (نگا : شعراء / 222) .

سوره جا ثيه آيه 8

مَتْنِ آيَةٍ :
يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ تُتْلَى عَلَيْهِ ثُمَّ يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا كَأَن لَّمْ يَسْمَعْهَا فَبَشِّرْهُ
بِعَذَابِ أَلِيمٍ

ترجمه :

آن کسی که پیوسته آیات خدا را می شنود که بر او خوانده می شود (و از وعد و وعید ، بیم دادن و مژده دادن ، امر و نهی ، و پند و اندرز ، صحبت می دارد ، اما او) پس از آن از روی تکبر (بر کفر و مخالفت با حق و انجام گناه) اصرار می ورزد ؛ انگار آیه های خدا را نشنیده است ! (حال که چنین است) پس او را به عذاب بس دردناکی مژده بده .

توضیحات :

« يَسْمَعُ آيَاتِ اللَّهِ ... » : این بخش می تواند جمله مستأ نفه ، و یا صفت دیگری برای (کل) باشد . « يُصِرُّ مُسْتَكْبِرًا » : مستکبرانه اصرار می ورزد . از روی تکبر بر کفر و فسق پافشاری و پایداری می کند .

سوره جا ثيه آيه 9

مَتْنِ آيَةٍ :
وَإِذَا عَلِمَ مِنْ آيَاتِنَا شَيْئًا اتَّخَذَهَا هُزُوًا أُولَٰئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ مُّهِينٌ

ترجمه :

هنگامی که چیزی از آیات ما را فرامی گیرد ، آن را به تمسخر می گیرد و مایه استهزاء می گرداند ! این چنین کسانی عذاب بزرگ و خوار کننده ای دارند .

توضیحات :

« اتَّخَذَهَا هُزُوًا » : آیات الهی را به تمسخر می گیرد و با بی اعتنائی از کنار آنها می گذرد . آیات الهی را مایه استهزاء دیگران و با زیچه قرار دادن ایشان می سازد . « هُزُوًا » : (نگا : بقره / 67 و 231 ، مائده / 57 و 58) .

سوره جا ثيه آيه 10

مَتْنِ آيَةٍ :
مِنْ وَرَائِهِمْ جَهَنَّمُ وَلَا يُغْنِي عَنْهُمْ مَا كَسَبُوا شَيْئًا وَلَا مَا اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ
أَوْلِيَاءَ وَلَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

روباروی آنان دورخ است ، و آنچه (از مال و جاه دنیا) به دست آورده اند ، و کسانی که سواي خدا به عنوان اولیاء برگزیده اند ، اصلاً به حالشان سودی نمی رساند (و از دوزخ نمی رهند) و عذاب بس بزرگی دارند .

توضیحات :

« وَرَائِهِمْ » : این واژه از اضداد است و می تواند به معنی : پشت سر ایشان ، یا پیش روی ایشان باشد . در هر حال ، مراد (بر سر راه آنان) است (نگا :

انسان . 27 ، ابرا هیم / 16 و 17 ، مؤ منون / 100) .

سوره جا ثیة آیه 11

متن آیه :

هَذَا هُدًى وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَا أَيُّهَا رَبِّهِمْ لَهُمْ عَذَابٌ مِّن رَّجْزٍ أَلِيمٌ

ترجمه :

این قرآن راهنما است ، و کسانی که آیات پروردگارشان را باور نمی‌دارند ، عذاب بزرگی از (بدترین و) دردناکترین نوع عذاب دارند .

توضیحات :

« هدی » : هدایت و راهنمایی . هادی و راهنما . « رَجْزٌ » : عذاب . شکنجه . رنج (نگا : اعراف / 134 و 135 ، انفال / 11) . « رَجْزٌ أَلِيمٌ » : سخت‌ترین عذاب . بدترین شکنجه . طاقت‌فرساترین رنج (نگا : سبأ / 5) .

سوره جا ثیة آیه 12

متن آیه :

اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ لَكُمُ الْبَحْرَ لِتَجْرِيَ الْفُلُكُ فِيهِ بِأَمْرِهِ وَلَا تَبْتَغُوا مِنْ فَضْلِهِ
وَلَعَلَّكُمْ تَشْكُرُونَ

ترجمه :

خداوند همان کسی است که دریا را رام شما کرده است ، تا کشتی‌ها بر ابر فرمان و اجازة او (که به ماده کشتی‌ها و خود آبها و دیگر عوامل طبیعی داده است) در دریا روان شوند و شما انسانها بتوانید از فضل خدا بهره‌گیری کنید ، و شاید سپاسگزار گردید (و شکر نعمتهای بی‌کران یزدان را به جای آورید) .

توضیحات :

« اللَّهُ الَّذِي سَخَّرَ ... » : (نگا : ابرا هیم / 32 ، حج / 65 ، روم / 46) .

سوره جا ثیة آیه 13

متن آیه :

وَسَخَّرَ لَكُمْ مِمَّا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ جَمِيعاً مِّنْهُ إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ

ترجمه :

و آنچه که در آسمانها و آنچه که در زمین است همه را از ناحیه خود ، مسخر شما ساخته است . قطعاً در این (تسخیر موجودات مختلف و به‌گوش و چرخش درآوردن چرخه حیات به نفع انسانها) نشانه‌های مهمی (بر قدرت و مهربانی خدا در حق آدم‌یزادگان) است ، برای کسانی که می‌اندیشند (و اندیشمندانه به اشیاء دور و بر و به خود زندگی می‌نگرند) .

توضیحات :

« جَمِيعاً مِنْهُ » : جملگی این تسخیر از سوی خدا حاصل می‌گردد (نگا : تفسیر کبیر). همه آنچه ذکر شده است ، از فضل و لطف خدا بر شما است (نگا : المختصر). همه اینها با تمام ویژگی‌هایی که دارند ، از سوی خدا یند و به فرمان او در خدمت شما (نگا : نمونه) .

سوره جاثیه آیه 14

متن آیه :
 قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا يَغْفِرُوا لِلَّذِينَ لَا يَرْجُونَ أَيَّامَ اللَّهِ لِيَجْزِيَ قَوْمًا يَمَانًا يَكْسِبُونَ

ترجمه :

به کسانی که ایمان آورده اند ، بگو : بر کسانی بی‌بخشایند که روزهای (مصائب و بلاهای) الهی را چشم نمی‌دارند (و روزهایی را فراموش می‌کنند که بر سر گذشتگان کافر و فاسق و فاجر همچون قوم فرعون و لوط و ثمود چه آمده است ، و با متانت و رزانت از ایشان صرف نظر نمایند) تا خداوند خودش آنان را در برابر کارهایی که کرده اند کیفر دهد .

توضیحات :

« يَغْفِرُوا » : بی‌بخشند و صرف نظر کنند و گوش به اذیت و آزار کافران و مشرکان ندهند (نگا : احزاب / 48 ، حجر / 94 ، زخرف / 89) . در این صورت مراد يك دستور اخلاقی در برخورد با کفار و مشرکان و بی‌دینان است و از مسلمانان برای همیشه خواسته می‌شود در برابر چنین افرادی ، بی‌اعتناء بوده و برای بیدار ساختن و جلب ایشان به اسلام ، بزرگوارانه و صبورانه عمل کنند ، و اجر خود را از خدا بخواهند . یا این که مراد در يك مقطع خاص زمانی همچون سالهای نخستین دعوت در مکه است که هنوز مسلمانان اجازه مقابله و مقاتله با مشرکان را نداشتند . البته چنین شرائطی در طول تاریخ برای مسلمانان به صورت فردی یا جمعی تکرار می‌گردد . فعل مضارع (يَغْفِرُوا) به منزله امر بعینی (اِغْفِرُوا) است . جواب امر مقدر و اصل آن چنین است : قُلْ لِلَّذِينَ آمَنُوا اِغْفِرُوا يَغْفِرُوا (نگا : اسراء / 53 ، ابراهیم / 31) . « أَيَّامَ اللَّهِ » : (نگا : ابراهیم / 5) . مراد مصائب و وقایعی است که خدا بر سر ملت‌های پیشین آورده است (نگا : یونس / 102) . برخی (أَيَّامَ اللَّهِ) را روز قیامت معنی کرده اند (نگا : نمونه ، المیزان) .

سوره جاثیه آیه 15

متن آیه :
 مَنْ عَمِلَ صَالِحًا فَلِنَفْسِهِ وَمَنْ أَسَاءَ فَعَلَيْهَا ثُمَّ إِلَىٰ رَبِّكُمْ تُرْجَعُونَ

ترجمه :

هر کس که کار نیک بکند ، به سود خود او است ، و هر کس کار بد بکند به زیان خود او است ، سپس همه شما به سوی پروردگار تان بازمی‌گردید (و نتیجه اعمال خویش را می‌بینید) .

توضیحات :

« ثُمَّ » : پس از آزمایش شما در این جهان ، و اتمام توقف در برزخ .

سوره جاثیه آیه 16

متن آیه :
وَلَقَدْ آتَيْنَا بَنِي إِسْرَائِيلَ الْكِتَابَ وَالْحُكْمَ وَالنُّبُوَّةَ وَرَزَقْنَاهُمْ مِنَ
الطَّيِّبَاتِ وَقَضَلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ

ترجمه :

ما به بنی اسرائیل کتاب آسمانی و حکومت و نبوت بخشیدیم ، و از روزیهای حلال و پاکیزه بدیشان عطاء کردیم ، و آنان را بر جهانیان (عصر خویش) برتری دادیم .

توضیحات :

« الْكِتَابَ » : جنس کتاب مراد است . از جمله : تورات و انجیل . « الْحُكْمَ » : حکومت و فرماندهی . قضاوت و داوری . حکمت و فرز انگی (نگا : انعام / 89 ، مائده / 44) . « قَضَلْنَاهُمْ عَلَى الْعَالَمِينَ » : ایشان را به سبب ایمان قوی و یقین صادق بر دیگر مردمان روزگار خود برتری داده بودیم (نگا : بقره / 47 و 122 ، اعراف / 140 ، دخان / 32) .

سوره جاثیه آیه 17

متن آیه :
وَآتَيْنَاهُمْ بَيِّنَاتٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَمَا اخْتَلَفُوا إِلَّا مِمَّا بَعَدَ مَا جَاءَهُمُ الْعِلْمُ بَغْيًا
بَيْنَهُمْ إِنَّ رَبَّكَ يَقْضِي بَيْنَهُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فِيمَا كَانُوا فِيهِ
يَخْتَلِفُونَ

ترجمه :

ما دلائل واضح و نشانه‌های روشنی درباره کار (نبوت و شریعت دین خود را) در اختیار بنی اسرائیل گذاردیم ، ولی آنان (در این باره با هم دیگر) اختلافی نداشتند مگر بعد از آن که علم و آگاهی (از حقیقت دین و احکام آن) پیدا کردند ، در این هنگام به سبب برتری جوئی و عداوت و حسادت میان خود ، (درباره دین و احکام آن) اختلاف ورزیدند . قطعاً پروردگار تو ، روز قیامت در میان ایشان درباره چیزی که راجع بدان اختلاف پیدا کرده اند ، داوری خواهد کرد (و به قضاوت خواهد نشست) .

توضیحات :

« بَيِّنَاتٍ » : معجزاتی دالّ بر حقّانیت پیغمبران و صداقت دین خدا . دلائل و براهین روشن . « الْأَمْرِ » : کار و بار دین و احکام آن ، و امر نبوت و شریعت . « بَيْنَهُمْ » : معجزاتی که حقانیت پیغمبران بنی اسرائیل و صداقت دین آسمانی ایشان را نشان می‌داد و می‌نمایاند . دلایلها و حجت‌های روشنی که کار و بار دین و شریعت خدائی را به اثبات می‌رساند . دلائل و براهینی که صفات پیغمبر خاتم و درستی دین اسلام را ثابت می‌کرد (نگا : بقره / 89 و 146) . « الْعِلْمُ » : آگاهی از دین خدا و احکام و قوانین آن . آگاهی از نبوت خاتم الانبیاء و اطلاع از ظهور اسلام . « بَغْيًا بَيْنَهُمْ » : به سبب حب ریاست و برتری جوئی و عداوت و حسادت میان خود (نگا : بقره / 213 ، آل عمران / 19 ، شوری / 14) .

سوره جاثیه آیه 18

مَتْنِ آيَةِ :
ثُمَّ جَعَلْنَاكَ عَلَىٰ شَرِيْعَةٍ مِّنَ الْأَمْرِ فَاتَّبِعْهَا وَلَا تَتَّبِعْ أَهْوَاءَ الَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

سپس ما تو را (مبعوث کردیم و) بر آئین و راه روشنی از دین (خدا که برنامه تو و همه انبیاء پیشین بوده است و اسلام نام دارد) قرار دادیم . پس ، از این آئین پیروی کن و بدین راه روشن برو (چرا که آئین رستگاری و راه نجات است) و از هوا و هوسهای کسانی پیروی مکن که (از دین خدا بی خبرند و از راه حق) آگاهی ندارند .

توضیحات :

« شَرِيْعَةٍ » : آئین و برنامه . راه و مسیر . « الْأَمْر » : کار و بار دین . مراد دین اسلام است که دین همه پیغمبران الهی بوده است (نگا : آل عمران / 19 و 85 ، شوری / 13) .

سوره جاثیه آیه 19

مَتْنِ آيَةِ :
إِنَّهُمْ لَن يَغْنُوا عَنكَ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً وَإِنَّ الظَّالِمِينَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ وَاللَّهُ وَلِيٌّ الْأَمْتِ قِيْنَ

ترجمه :

آنان هرگز تو را از عذاب خدا نمی‌رها نند (و در آخرت در برابر خدا کمترین کمکی به تو نمی‌توانند بکنند ، و هیچ دردی را از تو دوا نمی‌کنند) . ستمگران کفر پیشه ، برخی یار و یاور برخی دیگرند ، و خدا هم یار و یاور پرهیزگاران است .

توضیحات :

« لَن يَغْنُوا عَنكَ ... » (نگا : یوسف / 68 ، مریم / 42 ، جاثیه / 10) .

سوره جاثیه آیه 20

مَتْنِ آيَةِ :
هَذَا بَصَائِرُ لِلنَّاسِ وَهَدَىٰ وَرَحْمَةً لِّقَوْمٍ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

این (قرآن و شریعت) وسیله بایش مردمان و مایه هدایت و سبب رحمت برای کسانی است که اهل یقین هستند .

توضیحات :

« هَذَا بَصَائِرُ ... » : (نگا : انعام / 104 ، اعراف / 203 ، قصص / 43) .

سوره جاثیه آیه 21

مَتْنِ آيَةِ :

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ اجْتَرَحُوا السَّيِّئَاتِ أَنْ نَجْعَلَهُمْ كَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ سَوَاءَ مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتِهِمْ سَاءَ مَا يَحْكُمُونَ

ترجمه:

آیا کسانی که مرتکب گناهان و بدیها می‌شوند، گمان می‌برند که ما آنان را همچون کسانی بشمار می‌آوریم که ایمان می‌آورند و کارهای پسندیده و خوب انجام می‌دهند، و حیات و ممات و دنیا و آخرتشان یکسان می‌باشد؟ (اگر چنین بیندیشند) چه بد قضاوت و داوری می‌کنند!!

توضیحات:

«اجترحوا»: به دست آورده اند. فراچنگ آورده اند. اجترح و اکتساب یکی است. جز این که اجترح در به دست آوردن گناهان، و اکتساب در فراچنگ آوردن حسنات و سیئات هر دو به کار می‌رود. «سواءً»: یکسان. برابر. حال (هم) در فعل (نَجْعَلَهُمْ) است. «مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتِهِمْ»: زندگی و مرگشان. مراد در زندگی دنیا و حیات بعد از مرگشان، یعنی آخرت است (نگاه: ص / 28، قلم / 35 و 36، غافر / 51). «سواءً مَحْيَاهُمْ وَمَمَاتِهِمْ»: دنیا و آخرت کافران همچون دنیا و آخرت مؤمنان باشد؟ دنیا و آخرت کافران مثل هم باشد؟

سوره جاثیه آیه 22

متن آیه:

وَخَلَقَ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَلَئِنَّ جَزَىٰ كُلِّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

ترجمه:

خداوند آسمانها و زمین را به حق آفریده است، تا هر کسی در برابر کارهایی که انجام می‌دهد، سزا و جزا داده شود، و به انسانها هیچ گونه ستمی نگردد.

توضیحات:

«بالحق»: (نگاه: انعام / 73، ابراهیم / 19، نحل / 3). «لَئِنَّ جَزَىٰ كُلِّ نَفْسٍ...»: (نگاه: طه / 15). «خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ»: خداوند آسمانها و زمین را بر محور قانون حق آفریده است، و در همه جا حق و عدل و نظم و ترتیب حاکم است.

سوره جاثیه آیه 23

متن آیه:

أَفَرَأَيْتَ مَنِ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ وَأَضَلَّهُ اللَّهُ عَلَىٰ عِلْمٍ وَخَتَمَ عَلَىٰ سَمْعِهِ وَقَلْبِهِ وَجَعَلَ عَلَىٰ بَصَرِهِ غِشَاوَةً فَمَنْ يَهْدِيهِ مِنْ بَعْدِ اللَّهِ أَفَلَا تَذَكَّرُونَ

ترجمه:

هیچ دیده‌ای کسی را که هوا و هوس خود را به خدائی خود گرفته است، و با وجود آگاهی (از حق و باطل، آرزو پرستی کرده است و) خدا او را گمراه

ساخته است ، و بر گوش و دل او مهر گذاشته است و بر چشمش پرده‌ای انداخته است ؟! پس چه کسی جز خدا (و خدا هم از وی رویگردان است) می تواند او را راهنمایی کند ؟ آیا پند نمی گیرید و بیدار نمی شوید ؟

توضیحات :

« مَنْ اتَّخَذَ إِلَهَهُ هَوَاهُ » : کسی که هوا و هوس خود را معبود و خدای خود نموده است (نگا : فرقان / 43) . « عَلَيَّ عِلْمٌ » : با وجود علم به حق و باطل و شناخت راه درست و نادرست (نگا : جا ثیه / 17) . خدا با علم به این که طرف استحقاق هدایت ندارد و در فسق و فجور غرق است . در صورت اول ، حال ضمیر (ه) در (أَضَلَّهُ اللَّهُ) است . در صورت دوم ، حال (اللَّهُ) است . « خَتَمَ عَلَيَّ . . . » : (نگا : بقره / 7) .

سوره جا ثیه آیه 24

متن آیه :

وَقَالُوا مَا هِيَ إِلَّا حَيَاتُنَا الدُّنْيَا نَمُوتُ وَنَحْيَا وَمَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ وَمَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ إِنْ هُمْ إِلَّا يَظُنُّونَ

ترجمه :

منکران رستاخیز می گویند : حیاتی جز همین زندگی دنیائی که در آن بسر می بریم در کار نیست . گروهی از ما می میرند و گروهی جای ایشان را می گیرند ، و جز طبیعت و روزگار ، ما را هلاک نمی سازد ! آنان چنین سخنی را از روی یقین و آگاهی نمی گویند ، و بلکه تنها گمان می برند و تخمین می زنند .

توضیحات :

« نَمُوتُ وَ نَحْيَا » : می میریم و زنده می شویم . یعنی ما می میریم و فرزندان ما جایگزین ما می شوند ، و زندگی به همین شکلی پیش می رود (نگا : مؤمنون / 37) . « مَا يُهْلِكُنَا إِلَّا الدَّهْرُ » : ما را جز مرور روزگار و گذشت عمر از میان بر نمی دارد . « مَا لَهُم بِذَلِكَ مِنْ عِلْمٍ » : (نگا : نجم / 28) .

سوره جا ثیه آیه 25

متن آیه :

وَإِذَا تُلَىٰ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بِآيَاتِنَا مَا كَانُوا حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَنْ قَالُوا ائْتُوا بِآبَاءِنَا إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

هنگامی که آیات روشن ما (که دالّ بر توانائی ما برای ایجاد رستاخیز و زندگی دوباره اند) بر آنان خوانده می شود ، در برابر آنها دلیلی جز این ندارند که می گویند : اگر راست می گوئید (که قیامت و زندگی دومی در کار است) پدران و نیاکان ما را زنده کنید و بیاورید (تا نمونه‌ای از زنده شدن مردگان را ببینیم و باور کنیم) .

توضیحات :

« بِآيَاتِنَا » : روشن . مستدلّ . حال (آیات) است . « مَا كَانُوا حُجَّتَهُمْ إِلَّا أَنْ »

قَالُوا...»: واژه (حَجَّت) خبر (كَان) و جمله (أَنْ قَالُوا) اسم آن است .
گفتار بی‌اساس ایشان را (حجت) نامیدن ، کنایه از این است که آنان
دلایلی جز بی‌دلایلی ندارند .

سوره جاثیه آیه 26

متن آیه :
قُلِ اللَّهُ يَخْتِيبُكُمْ ثُمَّ يُمِيتُكُمْ ثُمَّ يَجْمَعُكُمْ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ لَا رَيْبَ
فِيهِ وَلَكِنَّ أَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

بگو : خداوند شما را (از نیستی به هستی می آورد و) زنده می کند ،
سپس (بعد از به پایان آمدن اجلتان) شما را می میراند ، سپس (بعد از
دوران برزخ و ماندگاری در گورها ، شما را دوباره زنده می کند و) در روز
قیامت که در آن تردیدی نیست شما را گرد می آورد ، ولیکن بیشتر مردم
به علت نیندیشیدن و تأمل نکردن ، قدرت خدا را برایجاد رستاخیز
نمی‌دانند .

توضیحات :

« إِلَيَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ » : در روز قیامت . « فِيهِ » : درباره گردآوری . درباره
روز قیامت .

سوره جاثیه آیه 27

متن آیه :
وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَوْمَ تَقُومُ السَّاعَةُ يُورَثُهَا الَّذِينَ يَخْسَرُونَ

ترجمه :

مالکیت و حاکمیت آسمانها و زمین از آن خداست ، و آن روز که قیامت
برپا می‌شود ، باطلگرایان زیان می بینند .

توضیحات :

« تَقُومُ السَّاعَةُ » : قیامت برپا می‌شود . « الَّذِينَ يَخْسَرُونَ » : مدعیان باطل .
باطلگرایان (نگا : اعراف / 173 ، عنکبوت / 48 ، روم / 58 ، غافر / 78) .

سوره جاثیه آیه 28

متن آیه :
وَتَرَى كُلَّ أُمَّةٍ جَاثِيَةً كُلُّ أُمَّةٍ تُدْعَى إِلَى كِتَابِهَا الْيَوْمَ تُجْزَوْنَ مَا
كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

(ای مخاطب ! در آن روز) هر ملت را می بینی که (خاشعانه و خاضعانه ،
چشم به انتظار فرمان یزدان ؛ در محضر دادگاه خداوند دادگر مهربان) بر سر
زانوها نشسته است . هر ملتی به سوی نامه اعمالش فراخوانده می‌شود (و
بدیشان گفته می‌شود :) امروز جزا و سزای کارهایی که می‌کرده اید به
شما داده می‌شود .

توضیحات :

« أُمَّةٍ » : جماعت . مَلَّتْ . « جَاثِيَةً » : بر سر زانوها نشسته . بر سر زانوها نشستن برای خشوع و خضوع در برابر قاضی القضاة دادگاه قیامت ، و به خاطر ترس و هراسی است که مردمان را فرا می گیرد . « تَدْعِي إِلَي كِتَابِهَا » : برای دریافت نامه اعمال خود با دست راست و یا دست چپ فراخوانده می شود ، و برابر آن دادگاهی می گردد ، و سعادت و یا شقاوت می بیند .

سوره جاثیه آیه 29

متن آیه :

هَذَا كِتَابُنَا يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ بِالْحَقِّ إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

این (نامه اعمال که دریافت می دارید) کتاب ما است و اعمال شما را صادقانه بازگو می کند . ما (از فرشتگان خود) خواسته بودیم که تمام کارهایی را یادداشت کنند و بنویسند که شما در دنیا انجام می دادید .

توضیحات :

« يَنْطِقُ عَلَيْكُمْ » : برای شما صحبت می کند . مراد از نطق ، نوشته هائی است که با چشم دیده می شود و مطالب را بازگو می نماید . « كُنَّا نَسْتَنْسِخُ » : نگارش را می طلبیدیم . کاملاً می نگاشتیم . استنساخ ، طلب نگاشتن ، و یا مبالغه در نگاشتن است . « إِنَّا كُنَّا نَسْتَنْسِخُ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ » : نگارش کارهایی را از فرشتگان می خواستیم که می کردید . آنچه را می کردید کاملاً با دقت می نگاشتیم و ثبت و ضبط می کردیم (نگا : یونس / 21 ، زخرف / 80) .

سوره جاثیه آیه 30

متن آیه :

وَأَمَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَيُدْخِلُهُمْ رَبُّهُمْ فِي رَحْمَتِهِ ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْأَمِينُ

ترجمه :

و اما کسانی که ایمان می آورند و کارهای شایسته می کنند ، پروردگارشان ایشان را (به بهشت می برد و) غرق نعمت خویش می گرداند . رستگاری و پیروزی آشکار همین است .

توضیحات :

« ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْأَمِينُ » : (نگا : انعام / 16) .

سوره جاثیه آیه 31

متن آیه :

وَأَمَّا الَّذِينَ كَفَرُوا أَلَمْ تَكُنْ آيَاتِي تُتْلَىٰ عَلَيْكُمْ فَاسْتَكْبَرْتُمْ

وَ كُنْتُمْ قَوْمًا مُّجْرِمِينَ

ترجمه :

و اما کسانی که کافر می‌گردند (بدیشان گفته می‌شود :) مگر آیه‌های من بر شما خوانده نمی‌شد و شما بزرگی و عظمت می‌فروختید و تکبر می‌کردید ، و مردمان بزهکار و گناهکاری بودید ؟

توضیحات :

« إِسْتَكْبَرْتُمْ » : (نگا : بقره / 87) .

سوره جاثیه آیه 32

متن آیه :

وَ إِذَا قِيلَ إِنَّ وَعْدَ اللَّهِ حَقٌّ وَالسَّاعَةُ لَا رَيْبَ فِيهَا قُلْتُمْ مَا نَدْرِي مَا السَّاعَةُ إِنَّ نَبْئَنَا إِلَّا ظَنٌّ إِلَّا ظَنًّا وَمَا نَحْنُ بِمَسْتَطِقِينَ

ترجمه :

و هنگامی که گفته می‌شد : وعده خدا راست است (و کیفر هر کسی را در سرای دیگر به تمام و کمال می‌دهد) و قیامت حتماً فرا می‌رسد و هیچ گونه شکّی در رخ دادن آن نیست ، می‌گفتید : ما نمی‌دانیم قیامت چیست ! ما تنها گمانی (درباره آن) داریم و به هیچ وجه یقین و باور نداریم (که قیامت فرا برسد) .

توضیحات :

« مَا السَّاعَةُ » : قیامت چه چیز است ؟ قیامت چیست ! « مُسْتَقِطِينَ » : باوردارندگان . یقین حاصل کنندگان .

سوره جاثیه آیه 33

متن آیه :

وَبَدَأْ لَهُمْ سَيِّئَاتٍ مَا عَمِلُوا وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه :

سزا و جزای کارهای بدی که کرده‌اند هویدا و گریبان‌گیرشان می‌شود ، و آنچه که مسخره‌اش می‌دانستند (که عذاب دوزخ است) از هر سو آنان را فرا می‌گیرد .

توضیحات :

« بَدَأْ لَهُمْ سَيِّئَاتٍ مَا عَمِلُوا » : بدیهائی که کرده‌اند ، تجسم می‌یابند و در برابرشان آشکار می‌شوند . کیفر و مجازات زشتیها و پلشتیهای که کرده‌اند ، گریبان‌گیرشان می‌گردد (نگا : نحل / 34 ، زمر / 48) .

سوره جاثیه آیه 34

متن آیه :

وَ قِيلَ الْيَوْمَ نَنْسَاكُمْ كَمَا نَسَيْتُمْ لِقَاءَ يَوْمِكُمْ هَذَا وَمَا وَكُمُ النَّارُ وَمَا لَكُمْ مِنْ نَاصِرِينَ

ترجمه :

و (از سوی خدا) بدیشان گفته می‌شود : ما امروز شما را (در عذاب رها می‌سازیم و) از یاد خود می‌بریم ، همان گونه که شما دیدار امروز را به فراموشی سپردید (و ما را از یاد بردید ، و مسائل و حوادث قیامت را پشت گوش انداختید) و جایگاهتان آتش دوزخ است و هیچ یار و یاری ندارید .

توضیحات :

« نَنْسَاكُمْ » : فراموشتان می‌کنیم . مراد از فراموش کردن ، در عذاب رها کردن ، و بی‌اعتنائی بدیشان و نادیده گرفتن آنان است . (نگا : اعراف / 51 ، توبه / 67 ، سجده / 14 ، طه / 126) .

سوره جاثیه آیه 35

متن آیه :

ذَلِكُمْ بِأَنْكُمُ اتَّخَذْتُمْ آيَاتِ اللَّهِ هُزُوءًا وَغَرَّتْكُمْ الْحَيَاةُ الدُّنْيَا فَا لِيَوْمَ لَا يُخْرَجُونَ مِنْهَا وَلَا هُمْ يُسْتَعْتَبُونَ

ترجمه :

(گزفتار شدنتان بدین سرنوشت اسفناک) بدان خاطر است که شما آیات خدا را به تمسخر گرفته‌اید و زندگی دنیا ، شما را گول زده است . امروز آنان از آتش دوزخ بیرون آورده نمی‌شوند ، و از ایشان خواسته نمی‌شود که عذرخواهی کنند و خوشنودی بطلبند .

توضیحات :

« ذَلِكُمْ » : گزفتار شدن شما بدین سرنوشت غم‌انگیز و عذاب دردناک .
« غَرَّتْكُمْ » : شما را گول زده است (نگا : انعام / 70 و 130 ، اعراف / 51)
« يُسْتَعْتَبُونَ » : (نگا : نحل / 84 ، روم / 57 ، فصلت / 24) .

سوره جاثیه آیه 36

متن آیه :

قَلِيلٌ الْحَمْدُ رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَرَبِّ الْأَرْضِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

ستایش تنها خداوندی را سزا است که پروردگار آسمانها و پروردگار زمین و پروردگار همه جهانیان است .

توضیحات :

« رَبِّ » : تکرار این لفظ برای تأکید است و هر سه واژه بدل یا صفت (الله) می‌باشند .

سوره جاثیه آیه 37

متن آیه :

وَلَهُ الْكِبَرِيَاءُ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :
بزرگواری و والائی در آسمانها و زمین ، از آن او است ، و او صاحب عزّت و قدرت ، و دارای حکمت و فلسفه (در همه امور) است .

توضیحات :
« الْكَرِيءُ يَا أَيُّهَا الْعَزِيزُ » : عظمت و رفعت . شاهي و والائي (نگا : یونس / 78) .

سوره أحقاف آیه 1
متن آیه :
حم

ترجمه :
حا . میم .

توضیحات :
« حم » : (نگا : بقره / 1) .

سوره أحقاف آیه 2
متن آیه :
تَنْزِيلُ الْكِتَابِ مِنَ اللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

ترجمه :
این کتاب (قرآن نام) از سوی خداوند با عزّت و با حکمت نازل می‌گردد .

توضیحات :
« تَنْزِيلُ الْكِتَابِ ... » : (نگا : زمر / 1 ، غافر / 2 ، جاثیه / 2) .

سوره أحقاف آیه 3
متن آیه :
مَا خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا بِالْحَقِّ وَأَجَلٍ مُّسَمًّى وَالَّذِينَ كَفَرُوا عَمَّا أُنذِرُوا مُّعْرِضُونَ

ترجمه :
ما آسمانها و زمین و آنچه در میان این دو است جز به حق و برای سرآمد معینی نیافریده ایم . (در مجموعه عالم خلقت ، چیزی ناموزون و ناسنجیده و مخالف حق یا فته نمی‌شود ، و این مجموعه ، همان گونه که سرآغازی داشته است ، سرانجامی نیز دارد ، و با فرا رسیدن آن دنیا فانی می‌شود ، و به دنبال آن جهان دیگری شروع می‌گردد ، و نتایج اعمال در آن بررسی ، و پاداش و پادافره داده می‌شود) ولیکن کافران (که این حقیقت را نمی‌پذیرند و) از آنچه از آن بیم داده می‌شوند (که فرا رسیدن دادگاه بزرگ قیامت و شقاوت آخرت است) روی می‌گردانند .

توضیحات :
 « أَجَلٌ مُّسَمًّى » : سرآمد معین که قیامت است (نگا : یونس / 4 ، روم / 8) .
 عطف بر (الْحَقِّ) است . « عَمَّا أَنْزَرُوا » : از آنچه بیم داده شده اند . مراد
 رستاخیز و دادگاهی و حسابرسی و مکافات و مجازات آخرت است که با
 کتاب مقروء و تدوینی قرآن ، و با کتاب منظور و تکوینی جهان ،
 کافران هشدار و بیم داده می‌شوند ، ولی نه به این توجهی می‌کنند و نه
 به آن .

سوره احقاف آیه 4

متن آیه :
 قُلْ أَرَأَيْتُمْ مَا تَدْعُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ أَمْ لَهُمْ شِرْكٌ
 فِي السَّمَاوَاتِ إِن تُوْنِي يَكْتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا أَوْ أَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ إِن كُنْتُمْ
 صَادِقِينَ

ترجمه :

بگو : آیا دقت کرده اید درباره چیزهایی که بجز خدا به فریاد
 می‌خوانید و می‌پرستید ؟ به من نشان دهید چه چیزی از زمین را
 آفریده اند ؟ یا اصلاً در (آفرینش و گردش و چرخش) آسمانها مشارکتی
 داشته اند ؟ (اگر فرضاً می‌گوئید بلی آنها شرکت داشته اند) کتابی (از
 کتابهای آسمانی) پیش از این (قرآن که گفتار شما را تصدیق
 کند) یا یک اثر علمی (و باستانی از علمای گذشته که گواهی دهد بر
 راستی چنین ادعائی) برای من بیاورید ، اگر راست می‌گوئید .

توضیحات :

« أَرَأَيْتُمْ » : آیا دیده اید و دقت کرده اید ؟ بیان کنید و مرا از
 پرسش : (چه چیزی را آفریده اند ؟) آگاه سازید (نگا : فاطر / 40 ،
 زمر / 38) . « أَرُونِي » : نشانم دهید . به من بنمائید . « شِرْكٌ » : مشارکت
 . شرکت (نگا : سبأ / 22 ، فاطر / 40) « أَثَارَةٍ » : باقیمانده و اثری که
 روایت گردد و گفته شود . « إِن تُوْنِي يَكْتَابٍ مِنْ قَبْلِ هَذَا » : در این
 قسمت ، از کفار دلیل نقلی منقول از زبان وحی آسمانی خواسته
 شده است . « أَثَارَةٍ مِنْ عِلْمٍ » : در این بخش ، از کفار دلیل عقلی و
 منطقی منقول از دانشمندان خواسته شده است .

سوره احقاف آیه 5

متن آیه :
 وَمَنْ أَضَلُّ مِمَّن يَدْعُو مِنْ دُونِ اللَّهِ مَنْ لَّا يَسْتَجِيبُ لَهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ وَهُمْ عَنِ
 دَعَائِهِمْ غَافِلُونَ

ترجمه :

چه کسی گمراه تر از کسی است که افرادی را به فریاد بخواند و پرستش
 کند که (اگر) تا روز قیامت (هم ایشان را به فریاد بخواند و پرستش
 کند) پاسخش نمی‌گویند ؟ (نه تنها پاسخش را نمی‌دهند ، بلکه
 سخنانش را هم نمی‌شنوند) و اصلاً آنان از پرستشگران و به
 فریادخواهندگان غافل و بی‌خبرند .

توضیحات :

« یَدْعُو » : به فریاد بخواند . عبادت کند . الف زائدي در رسم الخط قرآني دارد (نگا : حج / 12 ، نحل / 20 ، اسراء / 57) . « دَعَاءٍ » : به فریاد خواستن . عبادت کردن (نگا : فاطر / 13 و 14) .

سوره احقاف آیه 6

متن آیه :

وَإِذَا حُشِرَ النَّاسُ كَانُوا لَهُمْ أَعْدَاءً وَكَانُوا بِعِبَادَتِهِمْ كَافِرِينَ

ترجمه :

و زمانی که مردمان (در قیامت) گرد آورده می‌شوند ، چنین پرستش‌شدگان و به فریاد خواسته‌شدگانی ، دشمنان پرستشگران و به فریاد خواهندگان می‌گردند (و از ایشان بی‌زاری می‌جویند) و عبادت ایشان را نفي می‌کنند و نمی‌پذیرند .

توضیحات :

« عِبَادَةٌ » : پرستش (نگا : مریم / 92) . دعا . اگر (دَعَاءٍ) آیه قبلي در این آیه ، به صورت (عِبَادَةٌ) آمده است ، بدین علت است که دعا از زمره مهمترین عبادات است . چرا که رسول خدا فرموده است : أَلَدُّ عَاءٌ مِّخُّ الْعِبَادَةِ . « دعا مغز عبادت است » . « کَافِرِينَ » : انکارکنندگان . مراد بی‌زاری جویندگان است (نگا : قصص / 63) . می‌گویند : ما بدیشان اجازه چنین کاری را نداده ایم و از پرستش و به فریاد خواستن آنان اطلاعی نداشته ایم (نگا : مائده / 116 و 117) .

سوره احقاف آیه 7

متن آیه :

وَإِذَا تَنَزَّلَتْ عَلَيْهِمْ آيَاتُنَا بَيِّنَاتٍ قَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

هنگامی که آیه‌های روشن ما بر آنان خوانده می‌شود ، کافران به محض این که حق و حقیقت بدیشان می‌رسد فوراً درباره آن می‌گویند : این جادوی آشکاری است .

توضیحات :

« بَيِّنَاتٍ » : روشن و آشکار . حال (آیات) است . « الْحَقِّ » : مراد آیات قرآن است . « لَمَّا جَاءَهُمْ » : زمانی که بدیشان می‌رسد . این بخش می‌رساند که کافران به محض شنیدن آیات ، بدون هیچ گونه تدبیر و تفکری ، به آن نسبت سحر و جادو داده اند . « لِلْحَقِّ » : حرف لام به معنی (عن) است .

سوره احقاف آیه 8

متن آیه :

أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ إِنِ افْتَرَيْتُهُ فَلَا تَمْلِكُونَ لِي مِنَ اللَّهِ شَيْئاً هُوَ

أَعْلَمُ بِمَا تُفِيضُونَ فِيهِ كَفَىٰ بِهِ شَهِيدًا بَيْنِي وَبَيْنَكُمْ وَهُوَ الْغَفُورُ
الرَّحِيمُ

ترجمه:

آیا آنان می‌گویند که: (محمد) قرآن را از پیش خود ساخته است (و به دروغ آن را به خدا نسبت داده است؟ بدیشان) بگو: اگر من قرآن را از پیش خود ساخته باشم و آن را به دروغ به خدا نسبت داده باشم، (قطعاً خدا مرا به مجازات می‌رساند و) شما نمی‌توانید کمترین کاری در برابر خدا برآیم بکنید (و مرا از عقاب و عذاب او برها نید. پس چگونه من چنین کاری را می‌کنم و بدین وسیله خویشتن را برای شما در معرض عذاب الهی قرار می‌دهم؟!). خداوند از هر کس دیگری بهتر می‌داند که به چه سخنانی (برای رخنه گرفتن از قرآن) فرو می‌روید (و گاهی آن را شعر، و گاهی سحر، و زمانی ساخته و بافته بشر می‌نامید، و بدان نسبت‌های ناروایی دیگری می‌دهید). همین بس که خداوند میان من و شما گواه باشد. (خدا صدق دعوت و تلاش در ابلاغ رسالت مرا می‌داند، و کارشکنی‌ها و دروغ‌پردازی‌های شما را نیز می‌بیند، و همین برای من و شما کافی است. از این کارها دست بکشید و به سوی خدا برگردید. خدا توبه‌کاران را می‌بخشد، و آنان را مشمول رحمت و سعادت خود می‌سازد. چرا که) او بسیار بخشاینده و مهربان است.

توضیحات:

«أم»: بلکه. آیا. «إِفْتَرَاهُ»: (نگا: یونس / 38، هود / 13 و 35). «مَا تُفِيضُونَ فِيهِ»: واژه (مَا) ممکن است موصوله بوده و به معنی نسبت‌های ناروایی باشد که به پیغمبر می‌دادند. در این صورت ضمیر (ه) به (ما) برمی‌گردد. و ممکن است مصدریه باشد، در این صورت ضمیر (ه) به قرآن یا حق برمی‌گردد، و (تُفِيضُونَ) به معنی ورود در کاری به قصد افساد است. «تُفِيضُونَ»: در آن فرو می‌روید (نگا: یونس / 61). «شَهِيدًا»: گواه. مطلع (نگا: فصلت / 53).

سوره احقاف آیه 9

متن آیه:

قُلْ مَا كُنْتُ بِدَعَاٍ مِنَ الرُّسُلِ وَمَا أَدْرِي مَا يُفَعَلُ بِي وَلَا بِكُمْ إِنْ أَتَيْعُ إِلَّا مَا يُوْحَىٰ إِلَيَّ وَمَا أَنَا إِلَّا نَذِيرٌ مُّبِينٌ

ترجمه:

بگو: من زویر پیغمبران و نخستین فرد ایشان نیستم (و چیزی را با خود نیاورده‌ام که کسی پیش از من آن را نیاورده باشد. بلکه پیغمبران بیشماري پیش از من آمده‌اند و توحید و مکارم اخلاق را به انسانها رسانده‌اند و من آخرین فرد آنان و ادامه‌دهنده خط سیر ایشانم) و نمی‌دانم (در دنیا) خداوند با من چه می‌کند، و با شما چه خواهد کرد. (آیا سرنوشت من و شما در همین دنیا چگونه خواهد بود؟ زندگی چگونه خواهد گذشت؟ من پیش از شما و یا شما پیش از من می‌میرید؟ من ایمان آوردن همه شما و یا اکثر شما را می‌بینم و یا نمی‌بینم؟ لحظه‌ها و روزها و هفته‌ها و ماهها و سالهای آینده غیب است

و من غیب نمی‌دانم). من جز از چیزی که به من وحی می‌شود پیروی نمی‌کنم، و من جز بیم‌دهنده آشکاری نیستم.

توضیحات:

« یَدْعَاً »: زوبر. نوظهور. نخستین چیزی که پیش از آن چنین چیزی دیده نشده باشد. « یَدْعَاً مِنَ الرُّسُلِ »: زوبر و نخستین فرد پیغمبران. « مَا أَدْرِي مَا يَفْعَلُ يَوْمَ لَا يَكْفُرُ لَكُمْ »: این بخش از آیه بیانگر بشریت پیغمبر است، و او بنده‌ای از بندگان است و غیب نمی‌داند، و مالک نفع و ضرری برای خود و برای دیگران نمی‌باشد جز بدان اندازه که خدا بخواهد (نگا: انعام / 50، اعراف / 188، هود / 31، نمل / 65). « نَذِيرٌ مُّبِينٌ »: (نگا: اعراف / 184، حجر / 89، حج / 49).

سوره احقاف آیه 10

متن آیه:

قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ كَانَتْ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ وَشَهِدَ شَاهِدٌ مِّنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ عَلَىٰ مِثْلِهِ فَأَمَّا نَاسٌ كَبُرَتْ لَمَّ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

ترجمه:

بگو: به من خبر دهید اگر این قرآن از سوی خدا باشد و شما ایمان نیاورید، و کسانی از بنی‌اسرائیل بر همچون کتابی گواهی دهند و ایمان بیاورند، و شما تکبیر بورزید (و خویشتان را بزرگتر از این بدانید که از آن پیروی کنید، آیا شما به خود ظلم نمی‌کنید؟). بی‌گمان خداوند ظالمان را (به سوی خیر و به راه سعادت) رهنمود نمی‌سازد. (ظالمانی که راستای راه حق را می‌بینند و آن را در پیش نمی‌گیرند).

توضیحات:

« كَانْ »: ضمیر مستتر در (كَانْ) و (ه) در واژه‌های (يَه) و (مِثْلِهِ) به قرآن برمی‌گردد. « شَهِدَ شَاهِدٌ »: برخی گفته‌اند مراد یکی از علمای برجسته یهود به نام عبدالله بن سلام است که بعدها در مدینه ایمان آورد و این آیه مدنی است و به فرمان رسول در اینجا قرار داده شده است. ولی اصل این است که مراد از (شاهد) یک گواه، یا نفر نبوده بلکه مراد بیش از یکی، یعنی گروهی و جماعتی است (نگا: شدر بینی). چرا که مشرکان مکه می‌گفتند که اگر کتابی برای ایشان نازل شود، از اهل کتاب راهیاب تر خواهند بود (نگا: انعام / 157). « عَلِي مِثْلِهِ »: در پرتو رهنمودهای کتابی همچون قرآن که مراد تورات است. همچون قرآن، یعنی خود قرآن. « إِنْ كَانَتْ مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَكَفَرْتُمْ بِهِ »: جواب شرط محذوف است، مثل: أَلَيْسَ قَدْ ظَلَمْتُمْ؟ أَلَسْتُمْ ظَالِمِينَ؟

سوره احقاف آیه 11

متن آیه:

وَقَالَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِلَّذِينَ آمَنُوا لَوْ كَان خَيْرًا مَا سَبَقُونَا إِلَيْهِ وَإِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ قَسَىٰ قَوْلُونَ هَذَا إِنْكُ قَدِيمٌ

ترجمه :

کافران (تمسخرکنان) درباره مؤمنان میگویند : اگر (قرآن که برنامه اسلام است) چیز خوبی بود ، هرگز آنان برای رسیدن به آن از ما پیشی نمیگرفتند (و ما قبل از ایشان به اسلام می‌گرویدیم و به قرآن ایمان می‌آوردیم . چرا که ما سران قوم بوده و از عقل برتری و خردمندی بیشتری برخورداریم) . چون خودشان به وسیله آن هدایت و راهیاب نشده اند ، میگویند : این همان دروغهای قدیمی است (و از افسانه‌های کهن فراهم آمده است) .

توضیحات :

« لِمَ الَّذِينَ آمَنُوا » : در حق مؤمنین . درباره مؤمنان . حرف لام به معنی (عَن) است (نگا : آیه 7) . « لَوْ كَانَ خَيْرًا » : اگر قرآن چیز خوبی بود . « إِذْ » : چرا که . واژه (إِذْ) به معنی لام تعلیل است (نگا : کهف / 16 ، زخرف / 39) . « إِذْ لَمْ يَهْتَدُوا بِهِ » : به خاطر عدم هدایتشان به قرآن . « إِنْ كُنْتُمْ قَدِيمِينَ » : دروغ قدیمی . مرادشان افسانه‌ای از نوع افسانه‌های پیشینیان است .

سوره احقاف آیه 12

متن آیه :

وَمِن قَبْلِهِ كِتَابُ مُوسَى إِمَامًا وَرَحْمَةً وَهَذَا كِتَابٌ مُّصَدِّقٌ لِّسَانًا عَرَبِيًّا لِّيُنذِرَ
الَّذِينَ ظَلَمُوا وَبَشْرًا لِّلْمُحْسِنِينَ

ترجمه :

پیش از قرآن ، کتاب موسی (تورات) پیشوا و رحمت بوده ، و (هم‌اکنون) این (قرآن) کتاب (دین و شریعت) است که تصدیق کننده (تورات و سایر کتابهای آسمانی) و به زبان عربی است تا وسیله بیم‌دادن ستمگران و مژده‌دادن نیکوکاران باشد .

توضیحات :

« مِنْ قَبْلِهِ » : پیش از قرآن . « إِمَامًا وَرَحْمَةً » : پیشوا و رحمت . حال (كِتَابٌ) است (نگا : هود / 17) . یعنی وسیله اقتدا در دین و شریعت ، و مایه و سبب رحمت برای مردمان بوده است . « هَذَا كِتَابٌ » : این قرآن دین و شریعت است . (هذا) مبتدا و (كِتَابٌ) خبر است . « مُّصَدِّقٌ » : تصدیق کننده تورات و کتابهای آسمانی پیشین . صفت کتاب است (نگا : انعام / 92) . « لِسَانًا عَرَبِيًّا » : به زبان عربی . (لِسَانًا) حال ، و (عَرَبِيًّا) صفت است (نگا : نحل / 103 ، شعراء / 195) . واژه (لِسَانًا) می‌تواند منصوب به نزع خافض باشد . « لِيُنذِرَ . . . » : محلاً منصوب و مفعولله است . « بَشْرًا » : تقدیراً منصوب ، عطف بر محل (لِيُنذِرَ) است .

سوره احقاف آیه 13

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ قَالُوا رَبُّنَا اللَّهُ ثُمَّ اسْتَقَامُوا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُونَ

ترجمه :

کسانی که می‌گویند : پروردگار ما تنها یزدان است ، سپس (بر این توحید و یکتاپرستی) ماندگار می‌ماند ، نه ترسی بر آنان است و نه غم‌گین می‌گردند .

توضیحات :
 « إِنَّ الَّذِينَ... » : (نگا : فصلت / 30) .

سوره احقاف آیه 14

مِثْنِ آيَةٍ :
 أَوْلَئِكَ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ خَالِدِينَ فِيهَا جَزَاءَ يَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :
 آنان به پاداش کارهایی که می‌کنند ، ساکنان بهشت بوده و جاودانه در آن می‌مانند .

توضیحات :
 « جَزَاءً » : مفعوله است (نگا : اعراب القرآن انباری) .

سوره احقاف آیه 15

مِثْنِ آيَةٍ :
 وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ إِحْسَانًا حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا وَوَضَعَتْهُ كُرْهًا وَحَمَلُهُ
 وَفِصَالَهُ ثَلَاثُ شَهْرٍ حَتَّىٰ إِذَا بَلَغَ أَشُدَّهُ وَبَلَغَ أَرْبَعِينَ سِنًا قَالَ رَبِّ
 أَوْزِعْنِي أَنْ أَشْكُرَ نِعْمَتَكَ الَّتِي أَنْعَمْتَ عَلَيَّ وَعَلَىٰ وَالِدَيَّ وَأَنْ أَعْمَلَ صَالِحًا
 تَرْضَاهُ وَأَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي إِنِّي تُبْتُ إِلَيْكَ وَإِنِّي مِنَ الْمُسْلِمِينَ

ترجمه :
 ما به انسان دستور می‌دهیم که به پدر و مادر خود نیکی کند . چرا که مادرش او را با رنج و مشقت حمل می‌کند ، و با رنج و مشقت وضع می‌کند ، و دوران حمل و از شیر بازگرفتن او سی ماه طول می‌کشد . (آن گاه دوران سخت مراقبت و پاپسنگوئی به نازها و نیازهای کودکانه و جوانانه و مخارج ازدواج و تهیه کار و مسکن و غیره فرا می‌رسد) تا زمانی که به کمال قدرت و رشد عقلانی می‌رسد ، و به چهل سالگی پا می‌گذارد . (بدین هنگام انسان لایق و باایمان رو به آستانه آفریدگار جهان می‌کند و) می‌گوید : پروردگارا ! به من تو فایده عطاء فرما تا شکر نعمتی را به جای آورم که به من و پدر و مادرم ارزانی داشته‌ای ، و کارهای نیکوئی را انجام دهم که می‌پسندی و مایه خوشنودی تو است ، و فرزند انم را صالح گردان و صلاح و نیکوئی را در میان دودمانم تداوم بخش . من توبه می‌کنم و به سوی تو برمی‌گردم ، و من از زمره مسلمانان و تسلیم‌شدگان فرمان یزدانم .

توضیحات :
 « وَوَصَّيْنَا » : سفارش کردیم . در اینجا مفهوم امری دارد و معنی چنین می‌شود : دستور م‌ؤکد می‌دهیم . « إِحْسَانًا » : مفعول مطلق فعل محذوفی و تقدیر چنین است : وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ أَنْ يُحْسِنَ إِحْسَانًا . « حَمَلَتْهُ أُمُّهُ كُرْهًا » : مادرش او را با نارا حتی و مشقت حمل کرده است . این که قرآن در

اینجا تنها از نارا حتیهای مادر سخن به میان آورده و سخنی از پدر در میان نیست ، بدان خاطر است که مادر سهم بیشتری در تحمل مشکلات فرزند دارد . واژه (كُرْهًا) حال (أُمُّ) است . « وَحَمْلُهُ وَفِصَالُهُ ثَلَاثُونَ شَهْرًا » : در حالی که حمل او و از شیر بازگرفتن او هم سی ماه است . این بخش با توجه به آیه 233 سوره بقره بیانگر این حکم است که حداقل حمل شش ماه است و با موازین علم پزشکی هم سازگار است (نگا : اَلْمَنْتَخِب ، نمونه) . « فِصَالٌ » : از شیر بازگرفتن (نگا : لقمان / 14) . « أَوْزَعْنِي » : تو فایز ده . به مَن الهام کن . شیور و شوق آن را در من به وجود آور (نگا : نمل / 19) . « أَصْلِحْ لِي فِي ذُرِّيَّتِي » : فرزندانم را شایسته و نیکو گردان ، و نیک بودن و خوب بودن را در میان دودمانم تداوم بخش .

سوره احقاف آیه 16

متن آیه :
 أُولَئِكَ الَّذِينَ زَنَّا قَبْلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا وَنَتَجَاوَزُ عَنْ سَيِّئَاتِهِمْ فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ وَعَدَّ الصَّدَقِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ

ترجمه :

آنان کسانیند که کارهای خوبشان را می پذیریم و کلمیه اعمال نیکشان را همسان نیک ترین آنها می گیریم ، و همچون سایر بهشتیان از بدیها و گناهانشان درمی گذریم ، این وعده راستی است که پیوسته بدیشان داده شده است .

توضیحات :

« زَنَّا قَبْلُ عَنْهُمْ أَحْسَنَ مَا عَمِلُوا » : مراد این است که خداوند از روی لطف ، خوب و خوبتر و خوبترین اعمالشان را به حساب خوبترین کردارشان می گیرد و پاداش می دهد (نگا : نور / 38 ، عنکبوت / 7 ، زمر / 35) . « فِي أَصْحَابِ الْجَنَّةِ » : همراه با سایر بهشتیان . حرف (فِي) به معنی (مَع) است . « وَعَدَّ » : مفعول مطلق فعل محذوفی است و تقدیر چنین است : وَعَدَّهُمُ اللَّهُ وَعَدَّ الصَّدَقِ . « الصَّدَقِ » : صادق و راستین .

سوره احقاف آیه 17

متن آیه :
 وَالَّذِي قَالَ لِوَالِدَيْهِ أَفِ لَكُمْ مَا أَفْعَلُ وَإِنِّي مُؤْمِنٌ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَأَنذَرْتُهُمَا فَأَطَايَا بِمَا لَمْ يَحْكُمِ لَكَ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي قُلُوبِ النَّاسِ وَالَّذِي كَفَرَ بِآيَاتِنَا إِنَّ جَهَنَّمَ بَائِلَةٌ وَمِنَ الْجِنَّةِ نِسَاءٌ يَكْفُرْنَ بِاللَّهِ وَالَّذِي خَلَقَ الْإِنسَانَ مِنْ عَلَقٍ وَإِنَّ الْإِنسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ وَالَّذِي أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ إِذْ عَاهَدَهُ فَأَكْفُرْ بِهِ إِذَا اتَّخَذَ عَهْدًا إِنَّ عَهْدَ الْإِنسَانِ لَشَتَّىٰ وَالَّذِي جَعَلَ لَكُمُ اللَّيْلَ لِيَسْتَوِيَ عَلَيْهَا وَالنَّجْمَ لَهُ سُبُطٌ وَالَّذِي أَوْفَىٰ بِعَهْدِهِ إِذْ عَاهَدَهُ فَأَكْفُرْ بِهِ إِذَا اتَّخَذَ عَهْدًا إِنَّ عَهْدَ الْإِنسَانِ لَشَتَّىٰ

ترجمه :

کسی که به پدر و مادرش (که او را دعوت به ایمان و باور به آخرت می کنند) می گوید : وای بر شما ! آیا به من خیر می دهید که من (زنده گردانده می شوم و از گور) بیرون آورده می شوم ؟ در حالی که پیش از من اقوام و ملت‌هایی از جهان رفته اند (و هرگز زنده نشده اند و به زندگی دوباره برنگشته اند) . آنان پیوسته خدا را به یاری می خوانند (و به سبب گناهان زیاد و سخنان کفرآمیزش ، خدایا خدایا می کنند ، و فرزندشان را به ایمان دعوت می نمایند و می گویند :) وای بر تو ! وعده

خدا حق است ، ایمان بیاور . او می‌گوید : این سخنها چیزی جز افسانه‌های پیشینیان نیست .

توضیحات :

« الَّذِي قَالَ لَوَالِدَيْهِ » : آن کسی که به پدر و مادر خود گفت . مراد شخص معین نیست . بلکه مراد همه کسانی است که چنین صفاتی داشته باشند . یعنی ناباور و پرخاشگر و پاره‌سرا باشند . « خَلَتْ » : گذشته است . رفته است . « الْقُرُون » : قوما و ملت‌ها و نسل‌ها (نگا : یونس / 13 ، هود / 116 ، اسراء / 17) . « هُمَا يَسْتَتِرَانِ بِاللَّهِ » : آنان خدا را به کمک و یاری می‌طلبند . ایشان به سبب سخنان کفرآمیز و گناه آلود او ، خدایا خدایا می‌کنند و از خدا می‌خواهند او را به پذیرش دین و ایمان رهنمود فرماید .

سوره احقاف آیه 18

متن آیه :

أُولَئِكَ الَّذِينَ حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنَ الْجِنِّ وَالْإِنْسِ إِنَّهُمْ كَانُوا خَاسِرِينَ

ترجمه :

آنان کسانی‌ند که فرمان عذاب الهی راجع بدیشان و همه ملت‌های انسان و پری پیش از ایشان صادر شده است . واقعاً آنان زیانمندند . (چرا که آخرت را باختند) .

توضیحات :

« حَقَّ عَلَيْهِمُ الْقَوْلُ فِي أُمَمٍ » : (نگا : فصلت / 25) .

سوره احقاف آیه 19

متن آیه :

وَلِكُلِّ دَرَجَاتٍ مِمَّا عَمِلُوا وَ لِيُوَفِّيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ

ترجمه :

همه (مؤمنان و کافران) دارای درجاتی (و درکاتی) هستند بر طبق اعمالی که انجام داده‌اند ، تا بدین وسیله خداوند جزا و سزای رفتار و کردارشان را به تمام و کمال و بی‌کم و کاست بدهد و هیچ‌گونه ستمی بدیشان نشود .

توضیحات :

« لِكُلِّ » : برای هر يك از دو گروه کافر و مؤمن . « دَرَجَاتٍ » : از باب تَغْلِيْبٍ ، مراد هم درجات بهشتیان و هم درکات دوزخیان است . « لِيُوَفِّيَهُمْ أَعْمَالَهُمْ وَهُمْ لَا يُظْلَمُونَ » : حرف (ل) برای تعلیل است . (يُوَفِّيَهُمْ) منصوب به (أَنْ) مقدر است . جار و مجرور متعلق به محذوفی است و تقدیر چنین است : جَزَاهُمْ اللَّهُ بِذَلِكَ لِيُوَفِّيَهُمْ . حرف (وَ) حالیه ، و جمله (هُمْ لَا يُظْلَمُونَ) حال مؤکده است .

سوره احقاف آیه 20

مَتْنِ آيَةِ :
 وَيَوْمَ يَعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَذْهَبْتُمْ طَيِّبَاتِكُمْ فِي حَيَاتِكُمْ
 الدُّنْيَا وَأَسْتَمْتُمْ بِهَا فَالْيَوْمَ تَجْزُونَ عَذَابَ الْهُونِ يَمَا كُنْتُمْ
 تَسْتَكْبِرُونَ فِي الْأَرْضِ يَغْيِرُ الْحَقَّ وَيَمَا كُنْتُمْ تَفْسُقُونَ

ترجمه :

روزي (را خاطر نشان ساز که در آن) کافران به آتش دوزخ نزديک گردانده مي‌شوند و به آن عرضه مي‌گردند . (در اين وقت بدیشان گفته مي‌شود :) شما لذائذ و خوشبهاي خود را در زندگي دنياي خوبش برده ايد و کام برگرفته ايد (و براي امروز چيزي باقي نگذاشته ايد . لذا حالا بهره اي از نعمتها و خوشبهاي نداريد ، و) امروزه شما به سبب استکباري که به ناحق در زمين مي‌کرديد ، و به علت گناهان و تمردي که مي‌ورزيديد ، با عذاب خوارکننده و ذلت باري جزا داده مي‌شويد .

توضیحات :

« يَعْرَضُ » : عرضه مي‌گردند . « أَذْهَبْتُمْ » : برده ايد . « عَذَابَ الْهُونِ » : (ننگا : انعام / 93 ، فصلت / 17) . « كُنْتُمْ تَسْتَكْبِرُونَ » : تکبر مي‌ورزيديد . خوبشتن را بالاتر از آن مي‌ديديد که ايمان بياوريد و دين خدا را بپذيريد .

سوره احقاف آیه 21

مَتْنِ آيَةِ :
 وَإِذْ كُنَّا أَجْعَادًا إِذْ أَنْذَرْنَا قَوْمَهُ يَالْأَحْقَافِ وَقَدْ خَلَّتِ النُّذُرُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ
 وَمِنْ خَلْفِهِ أَلَّا تَعْبُدُوا إِلَّا اللَّهَ إِنِّي أَخَافُ عَلَيْكُمْ عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

(اي محمد ! براي مشرکان مکه بيان کن سرگذشت هود) برادر (دلسوز و مهربان قوم خود) عا در ا . بدان گاه که در سرزمين ريگستان احقاف (واقع در جنوب جزيره عربستان و نزديکي يمن) قوم خود را (از عذاب خدا) بيم داد و گفت : جز خداوند يگانه را نپرستيد ، چرا که از عذاب روز بزرگ ، بر شما هراسناکم . پيش از او هم در گذشته‌هاي نزديک و دور پيغمبراني آمده بودند (و مردمان را از عذاب استيصال دنوي و عقاب اخروي ترسانده بودند) .

توضیحات :

« الْأَحْقَافِ » : نام سرزميني است در جنوب شرقي جزيره العرب ، برخي از باستان‌شناسان ، از روي نوشته‌هائي که به دست آمده است ، احقاف را در شرق عقيبه مي‌دانند و با ارم مذکور در قرآن يکي مي‌شمارند (ننگا : الممتخب) . احقاف ، از لحاظ لغوي ، جمع حقف ، ريگزار ، داراي شنهاي روان . « مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ » : مراد گذشته‌هاي نزديک است . يا مراد پيغمبراني است که هم‌عصر با او بوده و از همان چيزهائي قوم خود را بيم داده اند که او بيم داده است . « مِنْ خَلْفِهِ » : مراد گذشته‌هاي دور است . « عَذَابَ يَوْمٍ عَظِيمٍ » : عذاب ريشه کن کننده و از ميان برنده دنوي ، يا عذاب

سخت و طاقت فرساي اخروي .

سوره احقاف آيه 22

متن آيه :
قَالُوا أَجِئْتَنَا لِنَأْفِكَنَا عَنِ الْإِبْرَاهِيمَ فَأَتَيْنَا يَمَا تَعِدُنَا إِنْ كُنْتَ مِنَ
الصَّادِقِينَ

ترجمه :

(قوم عاد بدو پاسخ دادند) گفتند : آيا تو آمده اي که با دروغهاي خود ،
ما را از خدا يانمان برگرداني ؟ ! اگر از راستگوياني ، عذابي را که ما را از
وقوع آن مي ترساني برسر ما بياور .

توضيحات :

« لِنَأْفِكَنَا » : تا ما را منصرف کني و برگرداني .

سوره احقاف آيه 23

متن آيه :
قَالَ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَأُبَلِّغُكُمْ مَا أُرْسِلْتُ بِهِ وَلَا كِنِّي أَرَاكُمْ قَوْمًا
تَجْهَلُونَ

ترجمه :

هود گفت : اين را تنها خدا مي داند و بس . من چيزي را به شما مي رسانم
که براي آن فرستاده شده ام . (وظيفه من ابلاغ رسالت و رساندن پيام
آسماني است) وليکن مي بينم که شما مردمان ناداني هستيد (چرا که
وظيفه پيغمبران را نمي دانيد ، و عجيب تر اين که خواستار زود فرا
رسیدن عذاب و بلاي کردگاريد) .

توضيحات :

« الْعِلْمُ » : آگاهي . مراد آگاهي از وقوع قيامت ، يا اطلاع از موعد عذاب
استيصال دنيوي است . « تَجْهَلُونَ » : نمي دانيد . يعني وظيفه انبياء
را نمي دانيد ، يا چون نادانيد شتاب داريد که عذاب خدا هرچه زودتر در
رسد .

سوره احقاف آيه 24

متن آيه :
فَلَمَّا رَأَوْهُ عَارِضًا مُّسْتَقْبِلَ أُوْدِيَّتِهِمْ قَالُوا هَذَا عَارِضٌ مُّمْطِرُنَا بَلْ هُوَ مَا
اسْتَعْجَلْتُمْ بِهِ رِيحٌ فِيهَا عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

هنگامي که ابري راديدند که در افق آسمان گسترده مي شود و به سوي
سرزمينهاي ايشان رو مي آورد (خوشحال شدند و) گفتند : اين ابر بر ما
باران را مي باراند . (هود بدیشان گفت : چنين نيست) . بلکه اين همان
چيزي است که آن را بشتاب مي خواستيد . تندبادي است که عذاب
در دناکي به همراه آورده است !

توضیحات :

« عَارِضًا » : ابر . ابري که در عرض آسمان ، یعنی در کرانه‌های افق پهن می‌شود و سپس بالامی آید . چه بسا از نشانه‌های ابرهای باران زا باشد . « مَسْتَقِيلٌ » : رو آورنده . آینده . « أَوْدِيَّةٌ » : جمع وادی ، دره‌ها (نگا : رعد . 17) . مراد سِرِّز مینها است (نگا : ابراهیم / 37 ، نمل / 18 ، قصص / 30 ، توبه / 121) . « مَمِطِرٌ » : بارنده .

سوره أحقاف آیه 25

متن آیه :

تَدْمِرُ كُلَّ شَيْءٍ بِأَمْرِ رَبِّهَا فَأَصْبَحُوا لَا يُرَىٰ إِلَّا مَسَاكِينُهُمْ كَذَلِكَ نَجْزِي
الْقَوْمَ الْمَجْرِمِينَ

ترجمه :

(تذبذبادي است که) همه چیز را به فرمان پروردگارش درهم می‌کوبد و نابود می‌سازد . پس (از چندی ، تذبذباد ایشان را دربر گرفت و هلاک گشتند و) به گونه‌ای درآمدند که جز خانه‌هایشان چیزی به چشم نمی‌خورد ! ما این سان مردمان بزهکار را سزا و کیفر می‌دهیم .

توضیحات :

« تدمر » : درهم می‌کوبد . ویران و نابود می‌سازد . « أَصْبَحُوا » : گشتند و شدند .

سوره أحقاف آیه 26

متن آیه :

وَلَقَدْ مَكَّنَاهُمْ فِيمَا إِنْ مَكَّنَّاكُمْ فِيهِ وَجَعَلْنَا لَهُمْ سَمْعًا وَأَبْصَارًا وَآفُئِدَةً
فَمَا أَغْنَىٰ عَنْهُمْ سَمْعُهُمْ وَلَا أَبْصَارُهُمْ وَلَا أَفُئِدَتُهُمْ مِنْ شَيْءٍ إِذْ كَانُوا
يَجْحَدُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ وَحَاقَ بِهِمْ مَا كَانُوا بِهِ يَسْتَكْبِرُونَ

ترجمه :

ما قوم عاد را از امکاناتی برخوردار کرده بودیم که چنین امکاناتی را به شما نداده ایم . ما بدیشان گوشها و چشمها و دل‌هائی داده بودیم (که درک و دید و تشخیص واقعه‌یتها آنان را قویتر از دیگران می‌کرد) . اما گوشها و چشمها و دل‌هایشان سودی بدانان نبخشید ، چرا که آیات خدا را تکذیب می‌کردند و (رهنمودهای پیغمبران را نمی‌پذیرفتند . سرانجام همان) چیزی ایشان را فروگرفت که مسخره‌اش می‌دانستند (و آن عذاب خدا بود) .

توضیحات :

« مَكَّنَاهُمْ » : مکانت و قدرتشان دادیم . از امکاناتی برخوردارشان کردیم . مراد قدرت مادی و معنوی است . از نظر ثروت و دارائی ، و از لحاظ فرهنگ و دانش ، برتر از اهل مکه و بسیاری از مردم بودند (نگا : فجر 6 - 8) . « إِنْ » : حرف نافی است و به معنی (ما) . « إِذْ » : چرا که . زیرا که . « حَاقَ » : فروگرفت (نگا : انعام / 10 ، هود / 8 ، نحل / 34) .

سوره احقاف آیه 27

متن آیه :
وَلَقَدْ أَهَلَّكُنَا مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُرَىٰ وَصَرَفْنَا الْآيَاتِ لَعَلَّهُمْ يَرْجِعُونَ

ترجمه :

(ای اهل مکه !) ما برخی از اقوامی را هلاک کرده ایم که در گرداگرد شما می زیسته اند ، و ما آیات خود را به صورتهای گوناگون (برای آنان) بیان می داشته ایم تا (از کفر و فسق و فجور) برگردند (و آنان نمی پذیرفته و سرکشی می کرده اند) .

توضیحات :

« مَا حَوْلَكُمْ مِنَ الْقُرَىٰ » : از قبیل ، عاد در احقاف در قسمت جنوبی جزیره العرب ، قوم ثمود در حجر واقع در شمال جزیره ، قوم سدأ در یمن ، قوم شدعیب در مدین که بر سر راه شام است ، و قوم لوط در نواحی شام . « صَرَفْنَا » : به گونه های مختلف و شیوه های گوناگون بیان داشته ایم .

سوره احقاف آیه 28

متن آیه :
قَلُولًا نَّبَرَهُمُ الَّذِينَ اتَّخَذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ قُرْبَانًا آلِهَةً بَلْ ضَلُّوا عَنْهُمْ وَذَلِكِ إِفْكَهُمُ وَمَا كَانُوا يَفْتَرُونَ

ترجمه :

پس چرا آن معبودهایی که سواي الله براي نزديكي به الله ، به خدائي گرفته بودند ، (در اين لحظات سخت و حساس) ياريشان نکردند ؟ ! (نه تنها آنان را ياري ندادند) بلکه از ايشان گم و گور شدند ! اين (چیزی که بر سرشان آمد نتیجه) دروغ و افتراي ايشان بود .

توضیحات :

« قَلُولًا » : پس چرا ؟ از چه روي ؟ « قُرْبَانًا » : براي تقرب و نزديكي به خدا . مفعول له ، يا حال است . « آلِهَةً » : مفعول دوم (اتَّخَذُوا) است و مفعول اول آن محذوف است که (آلِهَةً) است . يعنني اتَّخَذُوا آلِهَتَهُمْ . . . آلِهَةً .

سوره احقاف آیه 29

متن آیه :
وَإِذْ صَرَّفْنَا إِلَيْكَ نَفَرًا مِّنَ الْجِنِّ يَسْتَمِعُونَ الْقُرْآنَ فَلَمَّا حَضَرُوهُ قَالُوا أَنصتُوا فَلَمَّا قُضِيَ وَلَّوْا إِلَىٰ قَوْمِهِمْ مُّذْرِبِينَ

ترجمه :

(ای پیغمبر ! خاطر نشان ساز) زمانی را که گروهی از جنیان را به سوی تو روانه کردیم تا قرآن را بشنوند . هنگامی که حاضر آمدند ، به یکدیگر گفتند : خاموش باشید و گوش فرا دهید . هنگامی که (تلاوت قرآن) به پایان آمد ، به عنوان مبلغان و دعوت کنندگان (هم جنسان خود

، به آئین آسمانی (به سوی قوم خود برگشتند .

توضیحات :

« صَرَفْنَا » : متوجه ساختیم . « نَفَرًا » : جماعت . گروه . تعدادی میان سه تا چهل کس (نگا : المصحف المیسر) . « أَنْصِتُوا » : از مصدر (انصتات) یعنی خاموش بودن برای گوش فرا دادن (نگا : اعراف / 204) . « حَضْرُوه » : در خدمت حاضر آمدند . ضمیر (ه) به قرآن و یا پیغمبر برمیگردد . « مَنْذِرِينَ » : بیمدهندگان . یعنی این گروه با شنیدن قرآن مسلمان شدند و برای تبلیغ اسلام و اشاعه خیر دین جدید به سوی هموعان خود برگشتند و داعیان الهی شدند .

سوره احقاف آیه 30

متن آیه :

قَالُوا يَا قَوْمَنَا إِنَّا سَمِعْنَا كِتَابًا أُنزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَىٰ مُصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيْهِ يَهْدِي إِلَى الْحَقِّ وَإِلَى طَرِيقٍ مُسْتَقِيمٍ

ترجمه :

اینان گفتند : ای قوم ما ! ما به کتابی گوش فرا دادیم که بعد از موسی فرستاده شده است و کتابهای پیش از خود را تصدیق می کند (و هماهنگ با کتابهای آسمانی پیشین است) ، و به سوی حق رهنمود می کند و به راه راست راه می نماید .

توضیحات :

« أُنزِلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَىٰ » : این که می بینیم سخنی از کتاب عیسی یعنی انجیل در میان نیست ، بدان خاطر است که تورات کتاب اصلی و متفق علیه یهودیان و مسیحیان است و انجیل تابع تورات است و حتی مسیحیان احکام شرائع خود را از آن گرفته و میگیرند . بعضی هم گفته اند ، این گروه از جنیان از بعثت عیسی و نزول انجیل آگاه نبوده اند .

سوره احقاف آیه 31

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا دَاعِيَ اللَّهِ وَآمِنُوا بِهِ يَغْفِرَ لَكُمْ مِّنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجِرْكُمْ مِنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ

ترجمه :

ای قوم ما ! سخنان فراخوا ننده الهی را بپذیرید ، و به او ایمان بیاورید ، تا خدا گناهان نتان را بپامرزد و شما را در پناه خویش (محفوظ و مصون از عذاب سخت آخرت) دارد .

توضیحات :

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا » : پاسخ مثبت دهید . « دَاعِيَ اللَّهِ » : مراد از داعی الهی ، پیغمبر اسلام است . « يَغْفِرُ » : فاعل این فعل ، خدا است (نگا : آل عمران . 31 و 135) . « مِنْ ذُنُوبِكُمْ » : حرف (من) زائد است و برای تأکید می باشد

سوره احقاف آیه 32

مَتْنِ آيَةِ :
وَمَنْ لَّا يَجِبْ دَاعِيَ اللَّهِ فَلَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ وَلَيْسَ لَهُ مِنْ دُونِهِ أَوْلِيَاءُ
أَوْ لِيكَ فِي صَلَاتِهِمْ يُبَيِّنُ

ترجمه :

هر کس هم سخنان فراخواننده الهي را نپذيرد ، نمي تواند خدای را از دستيابي به خود در زمين ناتوان کند (و خويشتن را از چنگال عذاب الهي پناه دهد ، و از دست انتقام او بگریزد) ، و براي او جز خدا هيچ وليها و ياورهائي نيست . چنين کسانی در گمراهي آشکاري هستند .

توضیحات :

« لَيْسَ بِمُعْجِزٍ فِي الْأَرْضِ » : (نگا : هود / 20 ، نور / 57 ، عنکبوت / 22) .

سوره احقاف آیه 33

مَتْنِ آيَةِ :
أَوَلَمْ يَرَوْا أَنَّ اللَّهَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَلَمْ يَعْزِبْ عَنْهُمُ الْجِبَالَ فَقَدِيرٌ
أَنْ يَحْيِيَ الْمَوْتَى بَلَىٰ إِنَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

آيا نمي دانند خدائي که آسمانها و زمين را آفريده است و در آفريش آنها خسته و درمانده نشده است ، مي تواند مردگان را زنده کند؟! آري ، او بر هر کاري توانا است .

توضیحات :

« لَمْ يَعْزِبْ » : درمانده نشده است . از ماده (عزي) .

سوره احقاف آیه 34

مَتْنِ آيَةِ :
وَيَوْمَ يُعْرَضُ الَّذِينَ كَفَرُوا عَلَى النَّارِ أَلَيْسَ هَذَا بِالْحَقِّ قَالُوا بَلَىٰ وَرَبَّنَا قَالَ
فَذُوقُوا الْعَذَابَ بِمَا كُنْتُمْ تَكْفُرُونَ

ترجمه :

روزي کافران را به کنار دوزخ مي برند و ايشان را بر آن عرضه مي کنند (و بدیشان گفته مي شود :) آيا اين حقيقت ندارد؟! مي گويند : بلي ، سوگند به پروردگاران . خدا بدیشان مي گويد : پس به سبب کفر و ناباوريتان عذاب را بچشيد .

توضیحات :

« يُعْرَضُ » : (نگا : غافر / 46 ، احقاف / 20) .

سوره احقاف آیه 35

متن آیه :
فَاَصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ وَلَا تَسْتَعْجِلْ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ مَا يُوعَدُونَ لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا سَاعَةً مِّن نَّهَارٍ بَلَاغٌ فَهَلْ يُهْلَكُ إِلَّا الْقَوْمَ الْفَاسِقُونَ

ترجمه :

پس (در برابر اذیت و آزار کافران) شکیبائی کن ، آن گونه که پیغمبران اولوالعزم (در سختیها) شکیبائی کرده اند ، و برای (عذاب) آنان شتاب مکن . روزی که ایشان چیزی را مشاهده می کنند که بدیشان وعده داده می شود ، انگار که آنان مدتی از یک روز در دنیا مانده اند (و زندگی کرده اند . این قرآن) ابلاغ است و بسنده است . مگر جز مردمان گناهکار و سرکش از اطاعت خدا ، هلاک می گردند ؟ !

توضیحات :

« اصبر » : شکیبائی کن . مراد از صبر مطلوب در اینجا علاوه از تحمل رنجها و دردها ، مهلت و فرصت دادن به مردمان و انتظار کشیدن است . یعنی ایشان را نفرین نکردن و درخواست عذاب استیصال ننمودن و با عجله مرگ و نابودیشان را خواستار نشدن . « الْعَزْمُ » : اراده محکم و استوار . تصمیم . ثابت و پایدار . « أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ » : پیغمبرانی که دارای اراده استوار و ثبات و پایداری بوده اند . حرف (من) تبعیضیه است ، و اشاره به گروه خاصی از پیغمبران بزرگ است که صاحب شریعت جدید و آئین تازه بوده اند و با گرفتاریها و مشکلات بیشتری روبرو شده اند . برخی آنان را پنج نفر میدانند که عبارتند از : نوح ، ابراهیم ، موسی ، عیسی ، محمد : بعضی تعداد آنان را بیشتر دانسته اند . بعضی هم (من) را بیانیّه به حساب آورده و همه پیغمبران را اولوالعزم بشمار آورده اند . « لَمْ يَلْبَثُوا ... » : (نگا : روم / 55 ، یونس / 45) . « بَلَاغٌ » : ابلاغ . تبلیغ . بسنده . خبر مبتدای محذوف است : هَذَا الْقُرْآنُ بَلَاغٌ . این قرآن تبلیغ آسمانی و بسنده برای زندگی مردمان است . این قرآن آخرین ابلاغ و اخطار است ! بپائید به سوی خدا برگردید و بپائید .

سوره محمد آیه 1

متن آیه :
الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ أَضَلَّ أَعْمَالَهُمْ

ترجمه :

کسانی که کافر می گردند و مردمان را از راه خدا باز می دارند ، خدا همه کارهای (نیک) ایشان را باطل (قلمداد و بی اجر) می نماید .

توضیحات :

« صَدُّوا » : بازداشتند . ممانعت بعمل آوردند . « أَضَلَّ » : خدا باطل کرد و سود و اجر آن را از میان برد (نگا : فرقان / 23) .

سوره محمد آیه 2

متن آیه :
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ
كَفَر عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَأَصْلَحَ بَالَهُمْ

ترجمه :

و اما کسانی که ایمان بیاورند و کارهای نیک و شایسته بکنند ، و چیزی را باور دارند که بر محمد نازل شده است - و آن هم حق است و از سوی پروردگارشان آمده است - خداوند گناهانشان را می بخشاید و بدیه ایشان را نادیده می گیرد ، و حال و وضعیتشان را خوب می سازد .

توضیحات :

« وَآمَنُوا بِمَا نُزِّلَ عَلَيَّ مُحَمَّدٍ » : عطف خاص بر عام است . یعنی خصوصاً ایمان بیاورند به چیزی که بر محمد نازل شده است که قرآن است . « وَهُوَ الْحَقُّ مِنْ رَبِّهِمْ » : جمله معترضه و برای حصر است . یعنی در حال حاضر آنچه حق است و دست نخورده مانده است و درست همان چیزی است که از جانب پروردگارشان آمده است . « بَالٍ » : حال . وضع (نگا : یوسف / 50 ، طه / 51) .

سوره محمد آیه 3

متن آیه :
ذَلِكَ بِأَنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا اتَّبَعُوا الْبَاطِلَ وَأَنَّ الَّذِينَ آمَنُوا اتَّبَعُوا الْحَقَّ مِنْ رَبِّهِمْ كَذَلِكَ يَضْرِبُ اللَّهُ لِلنَّاسِ أَمْثَالَهُمْ

ترجمه :

این بدان خاطر است که کافران از باطل پیروی می کنند و مؤمنان از حقی پیروی می کنند که از سوی پروردگارشان آمده است . اینگونه خدا برای مردم مثالهای (حسنات یا سیئات) ایشان را بیان می دارد .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : اشاره به ابطال اعمال کافران ، و عفو سیئات و اصلاح حال مؤمنان است . « أَمْثَالَهُمْ » : ضرب الامثلهای احوال و اوصاف دو گروه کافر و مؤمن . چرا که برای همگان روشن است که کافران از حق گریزان و به دنبال باطل روان است . و مؤمن همیشه از حق پیروی می کند و متمسک بدان است . سرانجام آن ، زیان و ندمت ، و سرانجام این ، سود و نعمت است .

سوره محمد آیه 4

متن آیه :
وَإِذَا لَقِيْتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبِ الرِّقَابِ حَتَّى إِذَا أَثْبَخْتُمُوهُمْ فَشُدُّوا
الْوَتَانَ فِإِمَامًا مِّنَ بَعْدِ وَإِمَا فِدَاءً حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا ذَلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ
لَآ نَتَّصِرَ مِنْهُمْ وَلَكِنْ لِّيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ يَبْعُضَ وَالَّذِينَ قَاتَلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ
فَلَن يَضِلَّ أَعْمَالَهُمْ

ترجمه :

هنگامي که با کافران (در میدان جنگ) روبه‌رو مي‌شوید ، گردن‌هايشان را بز نید ، وهم چنان ادامه دهید تا به اندازه کافي دشمن را (با کشتن و زخمي کردن) ضعيف و درهم مي‌کوبيد . در اين هنگام (اسيران را) محکم ببنديد ، بعدها يا بر آنان منت مي‌گذاريد (و بدون عوض آزادشان مي‌کنيد) و يا (در برابر آزادي از آنان) فديه مي‌گيريد (خواه با معاوضه اسراء و خواه با دريافت اموال . اين وضع هم چنان ادامه خواهد داشت) تا جنگ بارهاي سنگين خود را بر زمين مي‌نهد و نبرد پايان مي‌گيرد . برنامه اين است ، و اگر خدا مي‌خواست خودش (از طريقهاي ديگري همچون طوفان و زلزله و سيل و غرق و به زمين فرو بردن ، وساير بلايا و مصائب ، بدون جنگ شما) از آنان انتقام مي‌گرفت . اما خدا خواسته است بعضي از شما را با بعضي ديگر بيازمايد (و مؤمنان راستين را با جهاد با کافران امتحان نمايد) . کساني که در راه خدا کشته مي‌شوند ، خداوند هرگز کارهايشان را نا ديده نمي‌گيرد و بي‌مزد نمي‌گذارد .

توضيحات :

« فَضْرَبَ الرِّقَابِ » : مصدر در معني امر است . يعني گردن‌هايشان را بز نید و ايشان را بکشيد . مفعول مطلق فعل محذوفي است . « الْوَتَّاقَ » : ريسمان و طنابي که اسيران و بنديان با آن محکم بسته مي‌شوند . « مَنًّا » : منت نهادن . مراد آزاد کردن اسير بدون عوض و تاوان و غرامت جنگي از دشمن است . مفعول مطلق فعل محذوفي است . « فِدَاءً » : فديه . تاوان و غرامت جنگي . « أَثْرُ خَنَتْمُوهُمْ » : ايشان را با کشتن و مجروح کردن ضعيف کرديد و از پاي درآورديد (نگا : انفال / 67) . « أَوْزَارٍ » : جمع وزر ، بارهاي سنگين (نگا : نحل / 25 ، طه / 87) . « حَتَّى تَضَعَ الْحَرْبُ أَوْزَارَهَا » : تا جنگ به پايان مي‌رسد . « ذَلِكَ » : برنامه اين است . به همين منوال است . « إِنَّا نَنْتَصِرُ مِنْهُمْ » : بر آنان چيره و از ايشان انتقام گرفت . « فَلَنْ يُضِلَّ . . . » : (نگا : محمد / 1) .

سوره محمد آيه 5

مَتِّينِ آيَةٍ :
سَيِّدِ دِيهِمْ وَيُصْلِحُ بَالَهُمْ

ترجمه :

به زودي خداوند آنان را (به سوي مقامات عاليه بهشت و گفتار نيك و كردار پسنديده) رهنمود مي‌کند و حال و وضعشان را خوب و عالي مي‌نمايد .

توضيحات :

« سَيِّدِ دِيهِمْ » : (نگا : حج / 23 و 24) .

سوره محمد آيه 6

مَتِّينِ آيَةٍ :
وَيُدْخِلُهُمُ الْجَنَّةَ عَرَّفَهَا لَهُمْ

ترجمه :

و آنان را به بهشتي داخل خواهد کرد که آن را بديشان معرفي کرده است

(واوصافش را توسط پیغمبران و کتابهای آسمانی بازگو نموده است).

توضیحات :

«عَرَفَهَا لَهُمْ» : توسط پیغمبران و کتابهای آسمانی بهشت را بدیشان شناسانده است. منزلها و کاخهای ویژه هر يك را با الهام بدیشان معرفی نموده است ، بگونه‌ای که هر کس جایگاه زندگی پر نعمت خود را در بهشت می‌داند ، و به هنگام ورود به بهشت یکسره به سوی مقام و مکان خود می‌رود. بهشت را برای ایشان خوشبو کرده است.

سوره محمد آیه 7

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن تَنصُرُوا اللَّهَ يَنصُرْكُمْ وَيُثَبِّتْ أَقْدَامَكُمْ

ترجمه :

ای مؤمنان! اگر (دین) خدا را یاری کنید ، خدا شما را یاری می‌کند (و بر دشمنان نتان پیروز می‌گرداند) و گامها یتان را استوار می‌دارد (و کار و با رتان را استقراری بخشد).

توضیحات :

«يُثَبِّت» : (نگا : بقره / 250 ، آل عمران / 147 ، انفال / 11 و 12).

سوره محمد آیه 8

متن آیه :

وَالَّذِينَ كَفَرُوا فَتَعَسَا لَهُمْ وَأَصَلَّ أَعْمَالُهُمْ

ترجمه :

کافران ، مرگ بر آنان باد ، و خداوند اعمال (نیک) ایشان را باطل و بیسود گرداند!

توضیحات :

«الَّذِينَ» : مبتدأ و خبر آن محذوف است . تقدیر چنین است : الَّذِينَ كَفَرُوا ، اتَّعَسَهُمُ اللَّهُ . یا مفعول به مقدم است . «تَعَسَا» : هلاك و نابودی . مفعول مطلق فعل محذوف (اتَّعَسَ) است . «أَصَلَّ» : (نگا : محمد / 1) . عطف بر فعل محذوف (اتَّعَسَ) است . جمله دعائی است . یا این که (فَتَعَسَا لَهُمْ) انشائی ، و (أَصَلَّ أَعْمَالَهُمْ) اخباری است ، و معنی آیه چنین می‌شود : کافران ، مرگ بر آنان باد ، و خداوند اعمال (نیک) ایشان را باطل و بیسود می‌گرداند .

سوره محمد آیه 9

متن آیه :

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ كَرِهُوا مَا أُنزَلَ اللَّهُ فَأَخْبَطَ أَعْمَالَهُمْ

ترجمه :

این بدان خاطر است که چیزی را که خداوند فرو فرستاده است دوست

نمی‌دارند ، و لذا خدا کارهای (نیک) ایشان را هم باطل و بیسود می‌گرداند

توضیحات :

« ذَلِكَ » : این هلاک کافران و پوچ شدن اعمال ایشان . « مَا » : قرآن و تکالیف آسمانی .

سوره محمد آیه 10

متن آیه :

أَقْلِمُ بِسَيْبِرُوا فِي الْأَرْضِ فَيَنْظُرُوا كَيْفَ كَانَ عَاقِبَةُ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ
ذَمَّرَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلِمَا فِي رَيْنَ أَمْثَالَهَا

ترجمه :

آیا در زمین به گشت و گذار نپرداخته اند تا ببینند عاقبت کسانی که پیش از ایشان بوده اند به کجا کشیده و چه شده است ؟ خداوند آنان را نابود ساخته است (ودمار از روزگارشان را بدر آورده است) ، و برای کافران امثال این عواقب و مجازاتها خواهد بود .

توضیحات :

« ذَمَّرَ » : هلاک و نابود ساخته است (نگا : اعراف / 137 ، شعراء / 172 ، نمل / 51) . « أَمْثَالَهَا » : امثال چنین عاقبت یا عقوبتی . ضمیر (هَا) به (عَاقِبَةُ) برمی‌گردد .

سوره محمد آیه 11

متن آیه :

ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ مَوْلَى الَّذِينَ آمَنُوا وَأَنَّ الْكَا فِي رَيْنَ لَا مَوْلَى لَهُمْ

ترجمه :

این (عاقبت نیک مؤمنان و عاقبت سوء کافران) بدان خاطر است که خداوند سرپرست و یاور مؤمنان است ، ولیکن کافران هیچ گونه سرپرست و یآوری ندارند .

توضیحات :

« مَوْلَى » : (نگا : انفال / 40 ، حج / 13 و 78 ، دخان / 41) .

سوره محمد آیه 12

متن آیه :

إِنَّ اللَّهَ يُدْخِلُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ
وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَتَمَتَّعُونَ وَيَأْكُلُونَ كَمَا تَأْكُلُ الْأَنْعَامُ وَالنَّارُ مَثْوَى لَهُمْ

ترجمه :

خداوند کسانی را که ایمان بیاورند و کارهای شایسته و بایسته بکنند ، به باغهایی از بهشت داخل می‌گرداند که رودبارها و چشمه‌سارها در زیر (کاخها و درختهای) آن روان است . در حالی که کافران (چند روزی از

نعمت‌های زودگذر جهان) بهره و لذت می‌برند و همچون چهارپایان (بی‌خبر و غافل از سرانجام کار) می‌چرند و می‌خورند ، و (پس از بدرود حیات و گام نهادن به آخرت) آتش دوزخ جایگاه ایشان است .

توضیحات :

« يَتَمَتَّعُونَ » : بهره مند می‌شوند . لذت می‌برند و خوش می‌گذرانند .

سوره محمد آیه 13

متن آیه :

وَكَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ هِيَ أَشَدُّ قُوَّةً مِّن قَرْيَتِكَ الَّتِي أَخْرَجَتْكَ أَهْلًا كَنَاهُمْ فَلَمَّا نَاصِرَ لَهُمْ

ترجمه :

چه شهرهای زیادی که (اهالی) آنها از (اهالی) شهری که تو را از آن بیرون کرده‌اند ، قدرتمندتر و پرزورتر بوده‌اند ، و ما آنان را هلاک و نابود کرده‌ایم ، و هیچ یار و یابوری نداشته‌اند (که بدیشان کمک کند و آنان را از دست قهرما برهانند) .

توضیحات :

« كَأَيِّن مِّن قَرْيَةٍ » : (نگا : حج / 45 و 48) . « قَرْيَتِكَ » : شهر تو ای محمد که مکه است .

سوره محمد آیه 14

متن آیه :

أَفَمَن كَانَ عَلَىٰ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّهِ كَمَن زُيِّنَ لَهُ سُوءُ عَمَلِهِ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ

ترجمه :

آیا کسانی که از دلائل روشن و براهین قطعی پروردگارشان برخوردارند ، همسان کسانی‌ند که اعمال زشتشان در نظرشان آراسته و پیراسته شده است و از هواها و هوسهای خود پیروی می‌کنند ؟

توضیحات :

« عَلَيَّ بَيِّنَةٍ مِّن رَّبِّي » : شناخت کامل و صحیحی از پروردگار خود دارد . دلائل و براهین قوی از سوی پروردگار خود دارد که رهنمودهای آسمانی است .

سوره محمد آیه 15

متن آیه :

مَثَلُ الْجَنَّةِ الَّتِي وَعَدَ الْمُتَّقُونَ فِيهَا أَنْهَارٌ مِّن مَّاءٍ غَيْرِ آسِنٍ وَأَنْهَارٌ مِّن لَّيْنٍ لَّمْ يَتَغَيَّرَ طَعْمُهُ وَأَنْهَارٌ مِّنْ خَمْرٍ لَّذِي لَبَّاسًا رَّيِّبًا وَأَنْهَارٌ مِّنْ عَسَلٍ مُّصَفًّى وَلَهُمْ فِيهَا مِن كُلِّ الثَّمَرَاتِ وَمَغْفِرَةٌ مِّن رَّبِّهِمْ كَمَنْ هُوَ خَالِدٌ فِي النَّارِ وَسُقُوا مَاءً حَمِيمًا فَقَطَّعَ أَمْعَاءَهُمْ

ترجمه :

وصف بهشتی که به پرهیزگاران وعده داده شده است (چنین است که)

در آن رودبارهائي از آبي (زلال و خالص) است که گنديده و بدبو نگشته است ، و رودبارهائي از شيري است که طعم و مزه آن متغير نشده است ، و رودبارهائي از شرابي است که سراپا لذت براي نوشندگان است ، و رودبارهائي از عسلي است که خالص و پالوده است ، و در آنجا آنان هرگونه ميوه اي دارند ، و (از همه بالاتر) از آمرزش پروردگارش برخوردارند (آيا چنين کساني) همانند کسانى نيند که در آتش دوزخ جاويدان مي مانند و از آب داغ و جوشان نوشانده مي شوند ، (آبي که به محض نوشيدن) اندرونه و روده هاي ايشان را پاره پاره مي کند و از هم مي گسلد .

توضيحات :

« مَثَلٌ » : وصف . صفت . توصيف (نگا : رعد / 35) . « غَيْرَ آسِينِ » : غير متغير . فاسد نشده . « لَذِيذٌ » : لذت بخش . لذت بخش . مصدر است و به معني اسم فاعل است ، و يا اين که مؤنث (لَذِيذٌ) به معني لذت بخش است . « مُصَفًّى » : خالص . پالوده . عسل بدون موم و لرد و خاشاک . « أَمْعَاءٌ » : جمع معي ، روده . اندرونه .

سوره محمد آيه 16

مَتْنِ آيَةٍ :
وَمِنْهُمْ مَنْ يَسْتَمِعُ إِلَيْكَ حَتَّى إِذَا خَرَجُوا مِنْ عِنْدِكَ قَالُوا لِلَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ
مَادًّا قَالَ آتِئْنَاكَ مِنْ أَوْلَئِكَ الَّذِينَ طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ

ترجمه :

در ميان منافقان کساني هستند که به سخنان گوش فرا مي دهند ، اما هنگامي که از نزد تو بيرون مي روند ، به کساني (از علماي صحابه) که (از سوي خدا) بدیشان علم و دانش بخشيده شده است ، مي گویند : اين مرد الان چه گفت ؟ ! (آنچه مي گوید بي ارزش و ياره است !) آنان کسانى نيند که خداوند بر دله ايشان مهر نهاده است ، و از هواها و هوسهايشان پيروي مي کنند .

توضيحات :

« مَنْ يَسْتَمِعُ » : مراد منافقاني است که در آيه 20 از آنان سخن مي رود . « الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ » : مراد علماي صحابه کرام ، از قبيل : ابن عباس و ابن مسعود است . « هَذَا . . . » : مراد محمد است . « آتِئْنَاكَ » : چند لحظه پيش . اکنون . « طَبَعَ اللَّهُ عَلَى قُلُوبِهِمْ » : (نگا : توبه / 93 ، نحل / 108) .

سوره محمد آيه 17

مَتْنِ آيَةٍ :
وَالَّذِينَ اهْتَدَوْا زَادَهُمْ هُدًى وَآتَاهُمْ تَقْوَاهُمْ

ترجمه :

کساني که راهياب شده اند ، خداوند بر راهيابي ايشان مي افزايد و تقوای لازم را بدیشان عطاء مي نمايد .

توضیحات :
 « تَقْوَاهُمْ » : تقوای که برای نجات ایشان از دوزخ و رسیدن آنان به بهشت لازم است .

سوره محمد آیه 18

متن آیه :
 قَهْلٌ يَنْظُرُونَ إِلَّا السَّاعَةَ أَنْ تَأْتِيَهُمْ بَغْتَةً فَقَدْ جَاءَ أَشْرَاطُهَا وَأَنْتَى لَهُمْ إِذَا جَاءَتْهُمْ ذُكْرَاهُمْ

ترجمه :

انگار (کافران و منافقان تا قیامت فرا نرسد ایمان نمی آورند ، و برای ایمان آوردن خود) قیامت را چشم می‌دارند که ناگهان برپا می‌شود ؟ !
 هماکنون علائم و نشانه‌های آن ظاهر شده است (که از جمله آنها بعثت خاتم‌الانبیاء است) . اما وقتی که قیامت فرا رسد ، دیگر باورداشتن و اندرز گرفتن چه سودی به حالشان دارد ؟ !

توضیحات :

« هَلْ يَنْظُرُونَ ؟ » : آیا چشم می‌دارند ؟ مگر انتظاری جز این دارند ؟
 « أَشْرَاطُهَا » : اشراط ، جمع شرط ، علامتها و نشانه‌ها « وَأَنْتَى لَهُمْ » : (نگا : دخان / 13) . « ذُكْرَى » : بیدار شدن و اندرز گرفتن . یاد آور گشتن و به خود آمدن (نگا : زمر / 54 - 59) .

سوره محمد آیه 19

متن آیه :
 قَاعِلْمٌ أَنَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَاسْتَغْفِرْ لِذَنْبِكَ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مُتَقَلَّبًا بِكُمْ وَمَثْوَاكُمْ

ترجمه :

بدان که قطعاً هیچ معبودی جز الله وجود ندارد . برای گناهان خود و مردان و زنان مؤمن آمرزش بخواه . خدا از حرکات و سکنات آنان کاملاً آگاه است (و می‌داند به کجا می‌روید و در کجا زندگی می‌کنید و چه می‌کنید و چه نمی‌کنید) .

توضیحات :

« إِسْتِغْفِرْ لِذَنْبِكَ » : (نگا : غافر / 55) . « مُتَقَلَّبًا » : جایگاه گشت و گذار و مسیر حرکت . جنبش و حرکت . رفت و آمد . سیر و سیاحت . حال به حال شدن . این واژه می‌تواند اسم مکان ، و یا مصدر میمی باشد . « مَثْوَى » : جایگاه . اقامت گزیدن (نگا : یوسف / 21 و 23) . « مُتَقَلَّبًا بِكُمْ وَمَثْوَاكُمْ » : جا و مکان ، ظاهر و آشکار ، درون و بیرون ، راز و نجوا ، نیت و اندیشه ، رفت و آمد ، سفر و حضر ، کردار و رفتار ، و بالاخره همه حرکات و سکنات شما .

سوره محمد آیه 20

متن آیه :

وَيَقُولُ الَّذِينَ آمَنُوا لَوْلَا نُزِّلَتْ سُورَةٌ فَإِذَا أُنزِلَتْ سُورَةٌ مُحْكَمَةٌ وَذُكِرَ فِيهَا الْقِتَالُ رَأَيْتَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ يَنْظُرُونَ إِلَيْكَ نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ مِنَ الْمَوْتِ فَأُولَى لَهُمْ

ترجمه :

مؤمنان می‌گویند : کاش! سوره‌ای فرود می‌آید (و ما را به جنگ با دشمنان می‌خواند) . زمانی که سوره محکمی نازل می‌گردد و جنگ در آن ذکر می‌شود (و روشن و آشکار به جنگ دستور می‌دهد) منافقان بیمار دل را می‌بینی همچون کسی به تو نگاه می‌کنند که (در آستانه مرگ قرار گرفته است و) به سبب (سكرات) موت بیهوش افتاده است . پس مرگشان باد!

توضیحات :

« لَوْلَا » : حرفی است که دالّ بر رغبت حصول بعد از خود است . « مُحْكَمَةٌ » : استوار و تغییرنا پذیر . مراد روشن و بیانگر مقصود است ؛ بگونه‌ای که توجیه و تفسیری جز جنگ را ندارد . « الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ » : بیهوش (نگا : احزاب / 19) . « نَظَرَ الْمَغْشِيِّ عَلَيْهِ » : مراد خیره نگاه کردن و زل زدن با چشمانی است که حذقه‌ها و پلکها از کار ایستاده و باز و بی‌حرکت مانده باشد . « أُولَى لَهُمْ » : مرگشان باد! عربها به هنگام تهدید کسی بدو می‌گویند : أُولَى لَكَ! مرگت باد (نگا : قیامت / 34 و 35) . « أُولَى » : اسم تفضیل از ماده (ولی) به معنی قرب و نزدیکی است ، در مقام دعا ، برای تهدید به مرگ زودرس و نابودی قریب‌الوقوع بکار می‌رود .

سوره محمد آیه 21

متن آیه :

طَاعَةٌ وَقَوْلٌ مَّعْرُوفٌ فَإِذَا عَزَمَ الْأَمْرُ فَلَوْ صَدَقُوا اللَّهَ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ

ترجمه :

اطاعت (از خدا و پیغمبر) و بیان سخنان نیک (و سنجیده‌ای که شرع پسند باشد ، برای آنان بهتر و به حالشان سودمند تر است) . هنگامی که کار جدی می‌شود (و جهادگران آماده حرکت به سوی رزمگاه می‌گردند) اگر با خدا راست باشند (و ایمان صادقانه و فرما نبرداری مخلصانه داشته باشند ، از دور وئی و بزدلی) برای ایشان بهتر خواهد بود .

توضیحات :

« طَاعَةٌ » : می‌پیدا و خیر آن محذوف که (خَيْرًا لَهُمْ) است و مملفوظ آن یعنی (لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ) در آخر آیه بیانگر این امر است . « عَزَمَ » : جدی شد .

سوره محمد آیه 22

متن آیه :

قَهْلٌ عَسَىٰ يَئْتُمُكُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ أَنْ تُفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ وَتُقَطِّعُوا أَرْحَامَكُمْ

ترجمه :

آیا اگر (از قرآن و برنامه اسلام) روی‌گردان شوید ، جز این انتظار دارید

که در زمین فساد کنید و پیوند خویشاوندی میان خویش را بگسلید؟

توضیحات:

«عَسَيْتُمْ»: کلمه‌ای است که بیانگر انتظار حصول بعد از خود است. یعنی توقع و انتظار جز این را دارید. «فَهَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ تَوَلَّيْتُمْ...» (تَوَلَّيْتُمْ) فعل شرط، جواب شرط مجذوف و یا (عَسَيْتُمْ) مقدم است، و (أَنْ تَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ) خبر (عَسَيْتُمْ) است. بعضی هم مجموع جمله (فَهَلْ عَسَيْتُمْ أَنْ تَفْسِدُوا فِي الْأَرْضِ) را جزای شرط می‌دانند.

سوره محمد آیه 23

متن آیه:

أُولَئِكَ الَّذِينَ لَعَنَهُمُ اللَّهُ فَأَصَمَّهُمْ وَأَعَمَّى أَبْصَارَهُمْ

ترجمه:

آنان کسانیند که خداوند ایشان را نفرین و از رحمت خویش بدور داشته است، لذا گوشه‌ایشان را (از شنیدن حق) کور، و چشم‌انشان را (از دیدن راه هدایت و سعادت) کور کرده است.

توضیحات:

«أَصَمَّهُمْ»: ایشان را کور کرده است. «أَعَمَّى»: کور کرده است.

سوره محمد آیه 24

متن آیه:

أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ أَمْ عَلَى قُلُوبٍ أَقْفَالُهَا

ترجمه:

آیا دربارہ قرآن نمی‌اندیشند (و مطالب و نکات آن را بررسی و وارسی نمی‌کنند؟) یا این که بر دل‌های قفل‌های ویژه‌ای زده‌اند؟

توضیحات:

«أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ؟»: آیات مختلفی با صراحت فریاد می‌دارند که قرآن کتاب اندیشه و عمل است و باید آن را بررسی و وارسی کرد و تنها به تلاوت ظاهری اکتفاء نکرد (نگاه: نساء / 82، اسراء / 89، فرقان / 30، ق / 45، قمر / 17 و 22 و 32، یوسف / 2) «أَمْ» یا این که. بلکه با توجه به معنی دوم این واژه، مفهوم آیه چنین است: آیا دربارہ قرآن نمی‌اندیشند و به بررسی و وارسی آن نمی‌پردازند؟ بلکه بر دل‌های قفل‌های ویژه است.

سوره محمد آیه 25

متن آیه:

إِنَّ الَّذِينَ ارْتَدُّوا عَلَىٰ أَدْبَارِهِم مِّن بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ الشَّيْطَانُ سَوَّلَ لَهُمْ وَأَمَلَىٰ لَهُمْ

ترجمه:

کسانی که بعد از روشن شدن (راه حقیقت و) هدایت ، به کفر و ضلال پیشین خود برمی‌گردند ، بدان خاطر است که اهریمن کارهایشان را در نظرشان می‌آراید و ایشان را با آرزوهای طولانی فریفته می‌دارد .

توضیحات :

« إِرْتَدُوا عَلَيَّ أَدْبَارِهِمْ » : عقب عقب برمی‌گردند . مراد این است که مرتد و کافر می‌گردند . « سَوَّلَ » : زینت داد . خوش آیند نمود (نگا : یوسف / 18 و 83 ، طه / 96) . « أَمَلِي لَهُمْ » : زندگی را طولانی و جاویدان در نظرشان جلوه داد . افسار آرزوها را برایشان شل کرد و به آرزوهای فراوانی آنان را سرگرم نمود .

سوره محمد آیه 26

متن آیه :
ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَالُوا لَإِلَّا ذِينَ كَرِهُوا مَا نَزَّلَ اللَّهُ سَنُطِيعُكُمْ فِي بَعْضِ الْأَمْرِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِسْرَارَهُمْ

ترجمه :

این (چرخ زدن و از دین برگشتن) بدان خاطر است که به کسانی که دشمن چیزهای هستند که خدا فرو فرستاده است ، گفته بودند : در برخی از کارها از شما اطاعت و پیروی می‌کنیم ! خدا آگاه از پنهان کاری ایشان می‌باشد .

توضیحات :

« الْإِذِينَ كَرِهُوا ... » : مراد یهودیان بنی قریظه و بنی نضیر است (نگا : احزاب / 26 و 27) . « كَرِهُوا » : دشمن داشته‌اند . نپسندیده‌اند . « بَعْضِ الْأَمْرِ » : (نگا : حشر / 11 و 12) . « إِسْرَارَ » : پنهانکاری . مراد پنهان کردن و مخفی داشتن مکر و کید است .

سوره محمد آیه 27

متن آیه :
وَكَيْفَ إِذَا تَوَقَّتْهُمُ الْمَلَائِكَةُ يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ وَأَدْبَارَهُمْ

ترجمه :

حال آنان چگونه خواهد بود بدان هنگام که فرشتگان مأمور قبض ارواح به سراغشان می‌آیند و چهره‌ها و پشتها (وسایر اندامهای) ایشان را به زیر ضربات خود می‌گیرند ؟!

توضیحات :

« تَوَقَّتْهُمُ » : ایشان را دریا بند و قبض روح کنند . ایشان را از جهان برمی‌گیرند (نگا : نساء / 97 ، انعام / 61 ، اعراف / 37 ، نحل / 28 و 32) . « يَضْرِبُونَ وُجُوهَهُمْ » : (نگا : انفال / 50) .

سوره محمد آیه 28

متن آیه :

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ اتَّبَعُوا مَا أَسْخَطَ اللَّهَ وَكَرَهُوا رِضْوَانَهُ فَأَحْبَطَ أَعْمَالَهُمْ

ترجمه :

این گونه (جان برگرفتن ایشان) بدان خاطر است که آنان بد نیال چه یزی میروند که خدای را بر سر خشم می آورد ، و از چه یزی که موجب خوشنودی او است بدشان می آید ، و لذا خداوند کارهای (نیک) ایشان را باطل و بیسود میگرداند .

توضیحات :

« أَسْخَطَ » : خشمگین گرداند . « رِضْوَانَهُ » : رضایت و خوشنودی او .

سوره محمد آیه 29

متن آیه :

أَمْ حَسِبَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرَضٌ أَنْ لَنْ يُخْرِجَ اللَّهُ أَضْغَانَهُمْ

ترجمه :

آیا کسانی که در دل‌هایشان بیماری (نفاق و کینه توزی اسلام) است ، گمان می برند خدا کینه‌ها و دشمنانگی‌های ایشان را (که از اسلام و مسلمین در دل دارند) ظاهر و برملا نمیگرداند ؟

توضیحات :

« أَضْغَانٌ » : جمع ضِعْنٌ ، حقد و کینه‌های شدید . « لَنْ يُخْرِجَ ... » : (نگا : توبه / 64) .

سوره محمد آیه 30

متن آیه :

وَلَوْ نَشَاءُ لَأَرْبِنَا كَهُمْ فَلَعَرَ فِتْنَهُمْ يَسِيْمَاهُمْ وَاتَّعَرَّ فِتْنَهُمْ فِي لَحْنِ الْقَوْلِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ أَعْمَالَكُمْ

ترجمه :

اگر ما می خواستیم آنان را به تو نشان می‌دادیم و تو از روی قیافه و علامت‌های ایشان را می‌شناختی . تو قطعاً آنان را از روی طرز سخن و نحوه گفتار می‌شناسی . خداوند آگاه از کارها ی‌تان می باشد (و حقیقت پندار و گفتار و رفتار تان را می‌داند و همگان را خوب می‌شناسد و پاداش و پادافره لازم را به هر کسی خواهد داد) .

توضیحات :

« يَسِيْمَاهُمْ » : سیما ، قیافه . علامت . « لَحْنِ الْقَوْلِ » : شیوه سخن . طرز سخن .

سوره محمد آیه 31

متن آیه :

وَلَا نَبِئُكَ وَتَكُمُ حَتَّى نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّالِحِينَ وَنَبِئُكَ أَوْ خَبَارَكُمْ

ترجمه :

ما همه شما را (با وجود آگاهی از اعمالتان) قطعاً آزمایش می کنیم ، تا معلوم شود مجاهدان (واقعی) و صابران شما کیانند (و مجاهدانها و ناشدک بیابان سست عنصر کیان) . و اخبار شما را بیازمائیم (که آیا در راه اسلام صادقانه سخن گفته‌اید یا خیر . دعوت مستمر و خستگی ناپذیر داشته‌اید و از اسلحه گفتار در قلع و قمع کفار سود برده‌اید ، یا از لوم لائم ترسیده‌اید) .

توضیحات :

« حَتَّى نَعْلَمَ » : (نگا : بقره / 143 ، آل عمران / 140 ، سبأ / 21) . « نَبَلُّو » : الف زائدی در رسم الخط قرآنی در آخر دارد . « أٰ خَبَارَكُم » : مراد از اخبار ، هنرنمایی در شیوه بیان در کار تبلیغ و دعوت مردم به راه حق ، و ضعف و قوت در این امر ، و دوام و یا عدم دوام و فداکاری و یا عدم فداکاری در راه نشر دین است (نگا : تفسیر قاسمی) . خبرهای اطاعت یا عدم اطاعت در جهاد . یا این که مراد از اخبار ، اعمال بطور کلی است ، اعم از خوب و بد .

سوره محمد آیه 32

متن آیه :

إِنِّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَنِ سَبِيلِ اللَّهِ وَشَاقُّوا الرَّسُولَ مِنْ بَعْدِ مَا تَبَيَّنَ لَهُمُ الْهُدَىٰ لَنْ يَضُرُّوا اللَّهَ شَيْئًا وَسَيُحِيطُ أَعْمَالَهُمْ

ترجمه :

کسانی که کافر می‌شوند ، و مردمان را از راه خدا باز می‌دارند ، و بد نبال آن که هدایت برایشان شناخته و روشن می‌گردد با پیغمبر به مخالفت و دشمنانگی می‌پردا زند ، هرگز کمترین زیانی به خدا نمی‌رسانند ، و بلکه کارهای (نیک) ایشان را هم باطل و بیسود می‌گرداند .

توضیحات :

« شَاقُّوا » : دشمنانگی کردند . به مخالفت پرداختند . « سَيُحِيطُ أَعْمَالَهُمْ » : کارهای نیکشان را باطل می‌گرداند و فایده‌ای در آخرت عائدشان نمی‌نماید . کارهایی را که در راه جلوگیری از اسلام می‌کنند ، خدا آنها را بی اثر می‌گرداند ، و موانع ایشان را از سر راه اسلام برمی‌دارد .

سوره محمد آیه 33

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا أَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ وَلَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ

ترجمه :

ای مؤمنان ! از خدا و پیغمبر اطاعت کنید ، و کارهای خود را (با انجام معاصی) باطل مگردانید .

توضیحات :

« لَا تُبْطِلُوا أَعْمَالَكُمْ » : کارهایتان را با انجام پلشتیها و زشتیها ضایع نگردانید .

سوره محمد آیه 34

متن آیه :
 إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ فَلَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ

ترجمه :

کسانی که کافر گردند و مردمان را از راه خدا بازدارند و سپس بمیرند در حالی که کافر باشند، هرگز خداوند ایشان را نخواهد بخشید .

توضیحات :

« مَاتُوا وَهُمْ كُفَّارٌ » : در حال کفر از جهان بروند و بمیرند . « لَن يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ » : خداوند ایشان را به سبب شرک و کفرشان هرگز نخواهد بخشید (نگا : نساء / 48) .

سوره محمد آیه 35

متن آیه :
 فَلَا تَهِنُوا وَتَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ وَاللَّهُ مَعَكُمْ وَلَنْ يَتَرَكُكُمْ أَعْمَاءَ لَكُمْ

ترجمه :

سست مشوید ، و (کافران را) به صلح مخوانید ، چرا که شما برترید و خدا با شماست ، و هرگز از (اجر و ثواب) اعمالتان نمی کاهد .

توضیحات :

« السَّلْمِ » : صلح . « تَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ » : از کافران طلب صلح مکنید و ایشان را به صلح مخوانید . (تَدْعُوا) مجزوم و عطف بر (لَا تَهِنُوا) می باشد . در اصل چنین است . لَا تَهِنُوا وَلَا تَدْعُوا إِلَى السَّلْمِ . « الْأَعْلَوْنَ » : برتران . چیرگان . « لَنْ يَتَرَكُكُمْ » : از شما نمی کاهد . از ماده (وتر) . این آیه مخالف با آیه 61 سوره انفال نیست که می فرماید : « وَإِنْ جَنَحُوا لِلسَّلْمِ فَاجْنَحْ لَهَا » . چرا که مراد از آیه سوره محمد ، درخواست صلح بی هنگام و بیجا از سوی مسلمانان است در زمانی که همه عوامل پیروزی در دست ایشان است ، و مراد از آیه سوره انفال درخواست صلح از طرف دشمنان است و صلحی در میان است که مینافع مسلمانان را در حال یا در آینده تأمین می کند . « وَأَنْتُمْ الْأَعْلَوْنَ » : در حالی که شما برتر و چیره اید ، و خدا با شماست و هرگز از اجر و پاداش کارهایتان نمی کاهد . یا این که : سستی نکنید تا مجبور شوید دعوت به مصالحه کنید . شما برتر هستید و خدا با شماست و از پاداشهایتان نمی کاهد .

سوره محمد آیه 36

متن آیه :
 إِنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهْوٌ وَإِنْ تُؤْمِنُوا وَتَتَّقُوا يُؤْتِكُمْ أَجُورَكُمْ وَلَا يَسْأَلْكُمْ أَمْوَالَكُمْ

ترجمه :

زندگی دنیا بازی و سرگرمی بیش نیست ، و اگر ایمان بیاورید و پرهیزگاری کنید ، خداوند پاداش شما را (به نحو کامل) می‌دهد و دارائی شما را هم نمی‌خواهد .

توضیحات :
 « لَعِبٌ وَ لَهْوٌ » : (نگا : انعام / 32 و 70 ، عنکبوت / 64) . « لَا يَسْأَلُكُمْ أَمْوَالَكُمْ » : خداوند بی نیاز است و اموال شما را از شما درخواست نمی‌کند . اموالی که به صورت زکات و صدقه می‌دهید و یا در راه جهاد خرج می‌کنید و به نام حقوق شرعی دیگر مصرف می‌نمائید ، برای دفاع از امنیت و استقلال کشور اسلامی و برای کمک به مستمندان هم‌نوع خود و تأمین نیازمندیها و آبادانی مملکت خودتان بوده و سود چنان اموالی عائد خودتان می‌گردد .

سوره محمد آیه 37

متن آیه :
 إِنْ يَسْأَلْكُمْوهَا فَيُخْرِجْكُمْ تَبَخَّلُوا وَ يُخْرِجْ أَمْوَالَكُمْ

ترجمه :

اگر خدا از شما اموالتان را درخواست کند ، و حتی اصرار هم بورزد ، شما (به خاطر دل‌بستگی شدید و مال‌دوستی سرشتی انسان) بخل نشان خواهید داد و تنگ‌چشمی خواهید کرد ، و باعث بروز کینه‌ها یتان می‌شود . (پس خدا که شما را می‌شناسد ، چنان کاری را نمی‌کند) .

توضیحات :

« يُخْرِجْكُمْ » : از شما اصرار بکند و مصرانه بخواهد . از مصدر (إِحْفَاء) به معنی إِلْحَاح و إِصْرَار . « يُخْرِجْ أَمْوَالَكُمْ » : اشاره به دل‌بستگی شدید بسیاری از مردم به مسائل مالی است ، و در حقیقت يك نوع ملامت و سرزنش آنان ، و در عین حال تشویق به ترك این وابستگی است . هم‌چنین بیانگر این واقعیت که دوستی اموال و عشق به دارائی ، خمیره ذاتی و يك صفت سرشتی انسان است ، تا آنجا که اگر خدا نیز از بسیاری از انسانها اموالتان را مطالبه کند ، خشم و کینه او را به دل می‌گیرند !

سوره محمد آیه 38

متن آیه :
 هَآءِ أُنْتُمْ هَؤُلَاءِ تُدْعُونَ لِتُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَمِنْكُمْ مَنْ يَبْخَلُ وَمَنْ يَبْخَلْ فَإِنَّمَا يَبْخَلْ عَنِ نَفْسِهِ وَاللَّهُ الْغَنِيُّ وَ أَنْتُمْ الْفُقَرَاءُ وَإِنْ تَتَوَلَّوْا يَسْتَبَدِلْ قَوْمًا غَيْرَكُمْ ثُمَّ لَا يَكُونُوا أَمْثَلَكُمْ

ترجمه :

آگاه باشید که شما (از سوی آفریدگارتان) دعوت به انفاق در راه خدا می‌شوید . بعضی از شما بخل می‌ورزند . هر کس هم بخل بورزد ، در حق خود بخل می‌ورزد (و زیان آن متوجه خودش می‌گردد) . زیرا خدا بی نیاز است و شما نیازمندید . اگر شما (از فرمان خدا سرپیچی کنید و) روی

بهرتاً بید ، مردمان دیگری را جایگزین شما می‌گرداند (و این مأموریت را به گروه دیگری می‌سپارد) که هرگز همسان شما نخواهند بود (و از ایشان و فداکاری و بذل جان و مال خودداری نخواهند کرد و از فرمان یزدان رویگردان نخواهند شد) .

توضیحات :
 « هَا أَنْتُمْ هَؤُلَاءِ » : (نگا : آل عمران / 66 و 119 ، نساء / 109) . « عَن نَّفْسِهِ » : در حق خود . « أَمْثَالِكُمْ » : همچون شما . همسان شما . (نگا : معارج / 41) .

سوره فتح آیه 1

متن آیه :
 إِنَّا فَتَحْنَا لَكَ فَتْحًا مُّبِينًا

ترجمه :
 ما برای تو فتح آشکاری را فراهم ساخته ایم .

توضیحات :

« فَتَحْنَا » : گشوده ایم و پیش آورده ایم . ذکر فعل به صورت ماضی ، به خاطر تحقق یا قطعیت موضوع است . « فَتْحًا مُّبِينًا » : مراد صلح حدیبیه است که به خاطر خیرات و برکات و فتوحات مترتب بر آن ، فتح آشکار نامیده شده است . یا مراد فتح مکه است که دو سال بعد از صلح حدیبیه بوقوع پیوست و انتشار اسلام و شکوه مسلمانان را بدنیال داشت .

سوره فتح آیه 2

متن آیه :
 لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا تَقَدَّمَ مِن ذَنْبِكَ وَمَا تَأَخَّرَ وَيُتِمَّ نِعْمَتَهُ عَلَيْكَ وَيَهْدِيَكَ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا

ترجمه :

هدف این بود که خداوند گناهان پیشین و پسین تو را ببخشد ، و نعمت خود را بر تو تمام نماید ، و به راه راست هدایت فرماید .

توضیحات :

« لِيَغْفِرَ لَكَ اللَّهُ مَا . . . » : حرف لام برای تعلیل است . فتح ، سبب غفران بحساب آمده است ، چرا که فتح ، جهاد است ، و جهاد عبادت است ، و عبادت موجب عفو و بخشش . در اصل فتح را خدا کرده است ، و جائزه اش را به پیغمبرش داده است . مغفرت ، تکمیل نعمت ، هدایت ، نصرت . « ذَنْبِكَ » : (نگا : یوسف / 29 ، غافر / 55 ، محمد / 19) .

سوره فتح آیه 3

متن آیه :
 وَ يَنْصُرَكَ اللَّهُ نَصْرًا عَظِيمًا

ترجمه :

و پیروزی نادر و نایابی بهره توگرداند .

توضیحات :

« عزیزاً » : چیزی که نادر است و کمتر به دست می آید . نیرومند .
مایه عزت . بدون شکست .

سوره فتح آیه 4

متن آیه :

هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ إِلَيْنَا الْكِتَابَ وَالَّذِينَ أُولُوا الْأَلْبَانُ يُخَالِفُونَ
إِيمَانَهُمْ وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَلِيمًا حَكِيمًا

ترجمه :

خدا است که به دل‌های مؤمنان آرامش و اطمینان خاطر داده است تا ایمانی
بر ایمان خود بیفزایند (و یقین و باور خویش را تقویت نمایند) .
لشکرهای آسمان و زمین از آن خداست ، و خداوند بس آگاه و فرزانه
است .

توضیحات :

« الْإِلَهُ الَّذِي » : آرامش . قوت قلب . طمأنینه . مراد اطمینان خاطر است
که هرگونه شک و تردید و وحشت را از انسان زایل می کند و او را در طوفان
حوادث ثابت قدم می‌دارد (نگا : توبه / 26) . « جُنُودٌ » : جمع جند ، لشکرها .
سپاهها . مراد همه چیزهایی است که وسیله تنفیذ اوامر خدا یند ، از
قبیل : فرشتگان ، انسانها ، سنگها ، زلزله‌ها ، رعد و برقها ، و . . . (نگا :
احزاب / 9 ، مدثر / 31) . مراد از لشکرها ، همان سپاههایی است که در (توبه /
40) از آنان سخن رفته است .

سوره فتح آیه 5

متن آیه :

لِيَدْخُلَ الْأَرْضَ الْمُؤْمِنِينَ وَاللَّهُ عَزِيزٌ ذَا جَبَرٍ
فِيهَا وَيُكَفِّرُ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَكَانَ ذَلِكَ عِنْدَ اللَّهِ قَوْلًا عَظِيمًا

ترجمه :

(چنین کرد) تا مردان و زنان مؤمن را (در برابر فرما برداری و جهادشان)
به باغ‌های بهشتی درآورد که در زیر (درختان و قصرهای) آن رودبارها روان
است ، و جاودانه در آن بسر می‌برند ، و تا این که گناهان و بدیهایشان را
بزداید و ببخشد ، و این در پیشگاه ایزدی (و در جهان ابدی ،
کامیابی سترگ و) رستگاری بزرگ بشماراست .

توضیحات :

« لِيَدْخُلَ الْأَرْضَ الْمُؤْمِنِينَ . . . » : وجود لشکرهای آسمان و زمین بدان خاطر است
که مؤمنین را به بهشت داخل کند ، و . . . بعضی (لِيَدْخُلَ) را متعلق وجود
لشکرها ، و برخی عطف بر (لِيَغْفِرَ) و جماعتی عطف بر (لِيَزِدَادُوا)

می‌دانند .

سوره فتح آیه 6

مَتْنِ آيَةِ :
وَيُعَذِّبُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ الظَّالِمِينَ بِاللَّهِ ظَنِّ
السُّوءِ عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السُّوءِ وَغَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ وَلَعَنَهُمْ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ
مَصِيرًا

ترجمه :

و تا این که مردان و زنان منافق ، و مردان و زنان مشرک را عذاب کند که به خدا گمان بد می‌برند . بدیها و بلاها تنها ایشان را در برمی‌گیرد (و فقط بر آنان چنبره می‌زند) و خداوند بر ایشان خشمگین می‌گردد ، و آنان را نفرین می‌کند (و از رحمت خود محروم می‌سازد) و دوزخ را برای ایشان آماده ساخته است ، و دوزخ چه جایگاه نهائی بدی است !

توضیحات :

« يُعَذِّبُ » : عطفی بر (لِيُدْخِلَ) است . « الظَّالِمِينَ » : گمان برندگان (نگا : آیه 12) . « ظَنُّ السُّوءِ » : گمان بد . اضافه موصوف به صفت خود است . « دَائِرَةُ » : دراصل به معنی چنبر و چنبره است که بعد به بلای فراگیر گفته شده است . اسم فاعل یا مصدر است . « دَائِرَةُ السُّوءِ » . بلای فراگیر و همه جا نیه . اضافه موصوف به صفت خود است . « مَصِيرًا » : سیر منزل . مکان پایانی . جایگاه نهائی (نگا : نساء / 97 و 115) . « عَلَيْهِمْ دَائِرَةُ السُّوءِ » . و « أَعَدَّ لَهُمْ جَهَنَّمَ » : این عبارت می‌تواند دعائی هم باشد . یعنی : بلای فراگیر و همه جا نیه بهره ایشان باد ، و خدا بر آنان خشمناک شود و نفرینشان کند ، و دوزخ را برایشان آماده سازد .

سوره فتح آیه 7

مَتْنِ آيَةِ :
وَلِلَّهِ جُنُودُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

ترجمه :

لشکرهای آسمانها و زمین از آن خدا است ، و خدا مقتدری شکست‌ناپذیر و حکیمی فرزانه است .

توضیحات :

« وَلِلَّهِ جُنُودٌ... » : (نگا : آیه 4) .

سوره فتح آیه 8

مَتْنِ آيَةِ :
إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ شَاهِدًا وَمُبَشِّرًا وَنَذِيرًا

ترجمه :

ما تو را به عنوان گواه و مژده‌رسان و بیم‌دهنده فرستاده ایم .

توضیحات :
« إِنَّا أَرْسَلْنَاكَ... » : (نگا : احزاب / 45) .

سوره فتح آیه 9

متن آیه :
لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُعَزِّرُوهُ وَتُوَقِّرُوهُ وَتُسَبِّحُوهُ بُكْرَةً وَأَصِيلاً

ترجمه :

(ما محمدا را به سوي شما مردمان فرستاده ايم) تا به خدا و پيغمبرش ايمان بياوريد ، و خدا را (با ياري دادن دينش) ياري كنيد ، و او را بزرگ داريد ، و سحرگاهان و شامگاهان به تسبيح و تقديسش بپردازيد .

توضیحات :

« تَعَزِّرُوهُ » : تا خدا را ياري كنيد . ياري دادن خدا هم با ياري دادن دين او ميسر است . « تُوَقِّرُوهُ » : تا خدا را بزرگ داريد و تعظيمش كنيد . « بُكْرَةً وَ أَصِيلاً » : (نگا : فرقان / 5 ، احزاب / 42) .

سوره فتح آیه 10

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ إِنَّمَا يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَىٰ نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَىٰ بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمِنَ الْغَاثِ

ترجمه :

بيگمان کسانی که (در بیعة الرضوان حدیثیه) با تو پیمان (جان) می بندند ، در حقیقت با خدا پیمان می بندند ، و در اصل (دست خود را که در دست پیشوا و رهبرشان پیغمبر می گذارند ، و دست رسول بالای دست ایشان قرار می گیرد ، این دست به منزله دست خداست و) دست خدا بالای دست آنان است ! هر کس پیمان شکنی کند به زیان خود پیمان شکنی می کند ، و آن کس که در برابر پیمانی که با خدا بسته است وفادار بماند و آن را رعایت بخشد ، خدا پاداش بسیار بزرگی به او عطا می کند .

توضیحات :

« إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَكَ... » : اشاره به تجدید بیعت اصحاب کرام - رضی الله عنهم - با پیغمبر (ص) است . مسلمانان در حدیثیه دست خود را در دست رهبرشان محمد (گذاشتند و با او پیمان بذل جان و فداکاری و وفاداری بستند . چنین پیمانی را خداوند پیمان بستن با خود نامیده است و به « بیعة الرضوان » مشهور گشته است . « يَدُ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ » : این تعبیر کنایه از آن است که بیعت با پیغمبر يك بیعت الهی است . انگار دست خدا بالای دست آنان قرار گرفته است و در دست ایشان گذارده شده است . یعنی نه تنها با پیغمبرش که با خدا بیعت می کنند . « نَكَثَ » : پیمان شکنی کرد .

سوره فتح آیه 11

متن آیه :
 سَيَقُولُ لَكَ الْمُخَلَّفُونَ مِنَ الْأَعْرَابِ شَغَلَتْنَا أَمْوَالُنَا وَأَهْلُونَا فَاسْتَغْفِرِ لَنَا
 يَقُولُونَ يَا لَيْسَ مَا لَيْسَ فِي قُلُوبِهِمْ قُلْ قَمِنَ يَمْلِكُ لَكُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً
 إِنْ أَرَادَ بِكُمْ ضَرّاً أَوْ أَرَادَ بِكُمْ نَفْعاً بَلْ كَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيراً

ترجمه :

باز پس ماندگان عرب‌های با دیه نشین (که در سفر حد یبیه ، پیغمبر و اصحاب را همراهی نکرده اند) خواهند گفت : اموال و خانواده ، ما را به خود سرگرم و مشغول داشت . برای ما امرزش بخواه . آنان با زبان‌هایشان چیزی را می‌گویند که در دل‌هایشان نمی‌باشد . (در دل نفاق دارند و بر زبان ایمان) . بگو : چه کسی می‌تواند کمترین کمکی در برابر خدا به شما بکند ، اگر بخواهد به شما زبانی یا سودی برساند ؟ (آن چنان نیست که گمان می‌برید و می‌گوئید) بلکه خدا آگاه از هر آن چیزی است که انجام می‌دهید .

توضیحات :

« الْمُخَلَّفُونَ » : باز پس ماندگان . واپس زدگان . مراد کسانی است که ایشان از همراهی با پیغمبر و اصحاب در سفر حد یبیه سرباز زدند و بگمان خود مؤمنان را مغلوب و مقهور و بلکه مقتول دست قریش می‌دیدند و به بهانه‌های مختلف از خانه و کاشانه خود بیرون نیامدند . « الْأَعْرَابُ » : با دیه نشینان (نگا : توبه / 90) . « شَغَلَتْنَا » : مشغولمان داشت . ما را به خود سرگرم کرد . وقت فراغی برای ما باقی نگذاشت . « قَمِنَ يَمْلِكُ مِنَ اللَّهِ شَيْئاً » : (نگا : مائده / 17) .

سوره فتح آیه 12

متن آیه :
 بَلْ ظَنَنْتُمْ أَنْ لَنْ يَنْقَلِبَ الرَّسُولُ وَالْمُؤْمِنُونَ إِلَىٰ أَهْلِيهِمْ أَبَدًا وَزُيِّنَ
 ذَٰلِكَ فِي قُلُوبِكُمْ وَظَنَّتُمْ ظَنَ السُّوءِ وَكُنْتُمْ قَوْمًا بُورًا

ترجمه :

بلکه شما گمان می‌بردید که پیغمبر و مؤمنان هرگز به سوی خانواده خود برنمی‌گردند (و قطعاً قتل عام خواهند شد ! آری) این (پندار غلط و این وسوسه‌های شیطانی) در دل‌ها ی‌تان آراسته گشته بود . و گمان‌های بدی می‌کردید و مردمان تباه و بیسودی بودید .

توضیحات :

« لَنْ يَنْقَلِبَ » : هرگز برنمی‌گردد . « بُورًا » : (نگا : فرقان / 18)

سوره فتح آیه 13

متن آیه :
 وَمَنْ لَمْ يُؤْمِنِ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا

ترجمه :

کسانی که به خدا و پیغمبرش ایمان نداشته باشند (کافرند و) ما

برای کافران آتش سوزان و فروزانی را تهیه دیده ایم .

توضیحات :

« من » : این واژه مبتدا است و می تواند شرطیه یا موصوله باشد . اگر شرطیه باشد ، جواب شرط مجذوف است که (فَإِنَّهُ كَافِرٌ . . . فَهُوَ كَافِرٌ) است . خیر مبتدا (فَإِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَعِيرًا) است .

سوره فتح آیه 14

متن آیه :

وَلِلَّهِ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يَغْفِرُ لِمَن يَشَاءُ وَيُعَذِّبُ مَن يَشَاءُ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه :

مملکت و شاهی آسمانها و زمین از آن خدا است . هر که را بخواهد می بخشد و هر که را که بخواهد عذاب می دهد . خداوند دارای مغفرت عظیم و صاحب مهر فراخ است .

توضیحات :

« لِلَّهِ مُلْكٌ . . . » : (نگا : آل عمران / 189 ، ما ئده / 17 و 18 و 120) .

سوره فتح آیه 15

متن آیه :

سَيَقُولُ الْمُخَلَّفُونَ إِذَا انطَلَقْتُمْ إِلَى مَغَائِمٍ لِنَا خُذُوهَا زُرُونَا نَتَّبِعْكُمْ يُرِيدُونَ أَن يُبَدِّلُوا كَلَامَ اللَّهِ قُل لَّنِ نَتَّبِعُونَكَ كَمَا كُنَّا نَعْبُدُكَ قُل لَّيْسَ بَلَّغٌ لَّنِ كَلِمَاتِكَ وَلَئِن كُنَّا لَنَاقِلِينَ

ترجمه :

با زپس ماندگان ، هنگامی که برای به دست آوردن غنائمی (که خدا به شما داده است) بیرون رفتید ، خواهند گفت : بگذارید ما هم همراه شما شویم (و در این جهاد شرکت کنیم) . آنان می خواهند سخن خدا را دگرگون کنند ! (خدا وعده غنائم خیبر را تنها به شرکت کنندگان سفر حدیبیه اختصاص داده است و بس) . بگو : شما هرگز همراه ما نخواهید شد . پروردگارتان پیش از این (مراجعت به مدینه) چنین فرموده است . خواهند گفت : (این را خدا نگفته است و) بلکه شما نسبت به ما حسد می ورزید (و نمی گذارید از چنین غنائم نفیس و بی دردسری بهره ببریم . چنین نیست که گمان می برند) بلکه (از قانوزگذاری خدا) جز مقدار اندکی را فهم نکرده اند .

توضیحات :

« إِذَا » : ظرف ما قبل خود است ؛ نه شرط مابعد (نگا : روح المعانی) . « مَغَائِمَ » : مراد غنائم جنگ خیبر است که قبل از مراجعت به مدینه به مؤمنان وعده داده شده بود . « كَلَامَ اللَّهِ » : مراد وعده مذکور در آیه های 18 و 19 است . « بَلَّغٌ لَّنِ كَلِمَاتِكَ » : درباره امور دین چندان نمی فهمند . بلکه معلومات ایشان مربوط به ظواهری از امور دنیوی است (

نگا : روم / 7) .

سوره فتح آیه 16

متن آیه :
قُلْ لِلْمُجَلَّبِينَ مِنَ الْإِعْرَابِ سَتُدْعُونَ إِلَى قَوْمٍ أُولِي بَأْسٍ شَدِيدٍ
تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسَلِّمُونَ فَإِنْ تَطِيعُوا يُؤْتِكُمُ اللَّهُ أَجْرًا حَسَنًا وَإِنْ
تَتَوَلَّوْا كَمَا تَوَلَّيْتُمْ مِنْ قَبْلُ يُعَذِّبْكُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

ترجمه :

به با زپس ماندگان عربهاي با ديه نشين بگو: از شما دعوت خواهد شد كه به سوي قومي جنگجو و پر قدرت بيرون رويد. با آنان پيكار مي كنيد يا اين كه مسلمان مي شوند. (يعنې دوره بيشتر در پيش نخواهند داشت: رزم با مسلمانان، يا پذيرش دين آنان). اگر فرما نبرداري كنيد، خداوند پاداش خوبي به شما خواهد داد، و اگر سر پيچي كنيد، همان گونه كه قبلاً نيز سر پيچي کرده ايد، خداوند با عذاب دردناكي عذابتان خواهد داد.

توضیحات :

« قَوْمٌ » : مراد بنو-ذبيفه، قوم مسيلمه كذاب، يعنې اهل رده است كه چهار سال بعد از نزول اين آيات در زمان ابوبكر ميان ايشان و مؤمنان جنگ سختي درگرفت. (نگا : التفسير القرآني للقرآن). « أُولِي بَأْسٍ » : (نگا : اسراء / 5، نمل / 33). « تُقَاتِلُونَهُمْ أَوْ يُسَلِّمُونَ » : با آنان مي جنگيد يا مسلمان مي شوند. يعنې بايد با آنان بجنگيد تا اسلام رامي پذيرند. راه ديگري از ايشان پذيرفته نميگردد.

سوره فتح آیه 17

متن آیه :
لَيْسَ عَلَيَّ الْإِعْمَىٰ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْأَعْرَجِ حَرْجٌ وَلَا عَلَى الْمَرِيضِ حَرْجٌ وَمَنْ يَبْتَغِ اللَّهَ
وَرَسُولَهُ يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَنْ يَتَوَلَّ يَؤْذِبْهُ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

بر نابينا و لنگ و بيمار گناهي نيست (اگر در ميدان جهاد شركت نكنند). هر كس از خدا و فرستاده اش فرما نبرداري كند، خدا او را به باغهاي بهشتي وارد مي سازد كه رودبارها در زير (كاخها و درختان) آن روان است، و هر كس كه سر پيچي كند، خدا او را به عذاب دردناكي گرفتار مي سازد.

توضیحات :

« حَرْجٌ » : گناه (نگا : توبه / 91، نور / 61).

سوره فتح آیه 18

متن آیه :
لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذْ يُبَايِعُونَكَ تَحْتَ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي

فَأُوبِيهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثَابَهُمْ فَتْحًا قَرِيبًا

ترجمه :

خداوند از مؤمنان راضي گرديد همان دم که در زير درخت با تو بيعت کردند . خدا مي دانست آنچه را که در درون دلهايشان (از صداقت و ايمان و اخلاص و وفاداري به اسلام) نهفته بود ، لذا اطمينان خاطري به دلهايشان داد ، و فتح نزديکي را (گذشته از نعمت سرمدي آخرت) پاداششان کرد .

توضيحات :

« إِذْ » : آن دم . بدانگاه . « الشَّجَرَةَ » : مراد درخت بزرگ و گشني است که در حد يبيه بود و مؤمنان در زير سايه آن با پيغمبر تجديد بيعت کردند و اين پيمان به سبب خوشنودي خدا از آن مؤمنان « بَيْعَةُ الرِّضْوَانِ » نام گرفت . « السَّكِينَةَ » : (نگا : آيه 4) . « أَثَابَهُمْ » : (نگا : آل عمران / 153 ، مائده / 85) . « فَتْحًا قَرِيبًا » : مراد صلح حد يبيه است که منشأ آزادي دعوت اسلام و فتوحات بيشمار گرديد . برخي هم آن را فتح خيبر ، وگروي نيز فتح مکه مي دانند .

سوره فتح آيه 19

متن آيه :

وَمَغَانِمَ كَثِيرَةً يَأْخُذُونَهَا وَكَانَ اللَّهُ عَزِيزًا حَكِيمًا

ترجمه :

همراه با غنيمتهاي بسياري که آن را بدست خواهند آورد . خداوند چيره شکست ناپذير و فرزانه اي است که کارهايش بر اساس حکمت است .

توضيحات :

« مَغَانِمَ كَثِيرَةً » : مراد همه غنيمتهائي است که تا روز آخرت مسلمانان بدست مي آورند (نگا : المصحف الميسر) .

سوره فتح آيه 20

متن آيه :

وَعَدَّكُمْ اللَّهُ مَغَانِمَ كَثِيرَةً تَأْخُذُونَهَا فَعَجَّلَ لَكُمْ هَذِهِ وَكَفَّ أَيْدِيَ النَّاسِ عَنْكُمْ لِاتَّكُونَ آيَةً لِلْمُؤْمِنِينَ وَيَهْدِيَكُمْ صِرَاطًا مُسْتَقِيمًا

ترجمه :

خداوند غنيمتهاي فراواني را به شما وعده داده است که آنها را به چنگ مي آوريد ، ولي اين يکي را (که غنائم خيبر است) زودتر براي يتان فراهم ساخت ، و دست تعدي مردمان (کينه توز و بدنهاد يهودي پيرامون مدينه) را از شما بازداشت ، تا نشانه اي (بر وفاي به عهد پروردگار) براي مؤمنان باشد ، و شما را به راه راست رهنمود کند .

توضيحات :

« مَغَانِمَ كَثِيرَةً » : (نگا : آيه 19) . « هَذِهِ » : غنيمتهاي فتح

خ پیبر مراد است که در سال هفتم هجری بعد از رجوع از حد یبیه دست داد (نگا: المصحف المیسر). «الناس»: مراد یهودیان اطراف مدینه است که خداوند در دل‌هایشان رعب و هراس افکند، و لذا جرأت نکردند در غیبت مسلمانان به هنگام حرکت به سوی مکه و انجام عمره در حد یبیه، آزاری به زنان و کودکان مسلمانان برسانند. «آیه»: علامت و نشانه صدق وعده خدا به مسلمانان. «وَلِتَكُونَ آيَةً...». حرف واو عطفه است و ما بعد خود را عطف بر مقدر مفهوم از مقام می‌کند. یعنی: عَجَلْ لَكُمْ الْمَغَازِمَ وَ كَيْفَ الْيَهُودَ، لِتَشْكُرُوهُ سُبْحَانَهُ، وَ لِيَكُونَ ذَلِكَ آيَةً. أي دَلِيلًا عَلَي صِدْقِ وَعْدِهِ سُبْحَانَهُ.

سوره فتح آیه 21

متن آیه:
وَأَخْرَى لَمْ تَقْدِرُوا عَلَيْهَا قَدْ أَحَاطَ اللَّهُ بِهَا وَكَانَ اللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرًا

ترجمه:

و غنیمت‌های دیگری که شما قدرت بر آن را نداشتید و ندارید، ولی خداوند قدرتش بر آن احاطه دارد (و آن را بهره شما می‌گرداند) و او بر هر چیزی توانا است.

توضیحات:

«أخري»: مراد غنائم بیشمار است که بعد از فتح مکه، در جنگ حنین از قبائل ثقیف و هوازن گرفته می‌شود (نگا: توبه / 25).

سوره فتح آیه 22

متن آیه:
وَلَوْ قَاتَلَكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَوَلَّوْا الْأُذُنَ الْبَارِئَةَ لَوْ كَانُوا يَفْقَهُوْنَ

ترجمه:

اگر کافران (قریش، در سرزمین حد یبیه) با شما بجنگند، (از ترس شما) پشت می‌کنند و می‌گریزند، سپس سرپرستی (که کار و بار ایشان را بدست گیرد) و یآوری (که ایشان را کمک کند) پیدا نخواهند کرد.

توضیحات:

«قَاتَلَكُمُ»: با شما پیکار کنند و بجنگند. «الَّذِينَ كَفَرُوا»: مراد کفار مکه است. «وَلَوْ الْأُذُنَ الْبَارِئَةَ»: (نگا: آل عمران / 111، انفال / 15، احزاب / 15).

سوره فتح آیه 23

متن آیه:
سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي قَدْ خَلَتْ مِنْ قَبْلُ وَلَنْ تَجِدَ لِسُنَّةِ اللَّهِ تَبْدِيلًا

ترجمه:

این سنت الهی است که در گذشته نیز بوده است، و هرگز برای سنت

الهي تغبيرو تبديلي نخواهي يافت .

توضیحات :
« سُنَّةَ اللَّهِ الَّتِي . . . » : عادت خداست که (نگا : احزاب / 38 و 62 ، غافر / 85)

سوره فتح آیه 24

متن آیه :
وَهُوَ الَّذِي كَفَّ أَيْدِيَهُمْ عَنْكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ بِبَطْنِ مَكَّةَ مِنْ بَعْدِ أَنْ أَظْفَرَكُمْ عَلَيْهِمْ وَكَانَ اللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرًا

ترجمه :

او همان کسی است که در درون مکه (و در زیر پنجه دشمن) دست کافران را از شما ، و دست شما را از ایشان کوتاه کرد ، بعد از آنکه (در جنگهای قبلی) شما را بر آنان پیروز گردانیده بود ، و خداوند می بیند هر چیزی را که بکنید .

توضیحات :

« بَطْنِ مَكَّةَ » : وسط مکه . درون مکه . مراد سرزمین حدیبیه است که نزدیک مکه است . « أَظْفَرَكُمْ » : شما را پیروز گرداند .

سوره فتح آیه 25

متن آیه :
هُمْ الَّذِينَ كَفَرُوا وَصَدُّوكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ وَالْهَدْيِ مَعَكُمْ وَفَأَنْ يُبَلِّغَ مَجَلَّةً وَلَوْلَا رِجَالٌ مُؤْمِنُونَ وَنِسَاءٌ مُؤْمِنَاتٌ لَمْ تَعْلَمُوهُمْ أَنْ تَطَّوُّوهُمْ فَتَصِيَّبُكُمْ مِنْهُمْ مَعْرَةٌ يَغَيِّرُ عِلْمَ لِيُدْخِلَ اللَّهُ فِي رَحْمَتِهِ مَنْ يَشَاءُ لَوْ تَزَيَّلُوا لَعَذَّبْنَا الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

ترجمه :

آنان همانهایی هستند که کفر ورزیده اند ، و از ورود شما به مسجدالحرام جلوگیری کرده اند ، و نگذاشته اند قربانیهایی که با خود نگاه داشته اید به قربانگاه برسند . اگر مردان و زنان مؤمنی را لگدمال نمی کردید که (در میان آنان هستند) شما ایشان را نمی شناسید و از این راه عیب و عار و زیان و ضرری ناآگاهانه به شما نمی رسد (خداوند هرگز مانع این جنگ نمی شد . دست شما را از ایشان کوتاه کرد) تا خدا هر که را بخواهد غرق رحمت خود سازد (و جامه ایمان به اسلام را به تن او کند) . اگر (کافران و مؤمنان ضعیفی که در مکه نهانی ایمان آورده اند) از یکدیگر جدا می بودند ، کافران ایشان را (با غلبه شما بر آنان) به عذاب در دنیاکی گرفتار می کردیم .

توضیحات :

« الْهَدْيِ » : (نگا : بقره / 196 ، مائده / 2 و 95 و 97) . « مَعَكُمْ وَفَأَنْ » : محبوس و ممنوع . در اینجا مراد نگاه داشته شده و اختصاص یافته به فقرای بیت الله است . « مَجَلَّةً » : قربانگاه . محل ذبح (نگا : بقره / 196 ، حج / 33)

(« لَوْلَا . . . » : جواب آن محذوف و تقدیر چنین است : لَأَذِنَ لَكُمْ فِي دُخُولِ مَكَّةَ ، وَلَسَلَطَكُمْ عَلَى الْمُشْرِكِينَ . . . لَأَذِنَ لَكُمْ فِي الْفَتْحِ لَمَّا كَفَّ أَيْدِيَكُمْ عَنْهُمْ . « رَجَالَ . . . وَ نِسَاءً . . . » : مراد مردان و زنان مؤمن ضعیف و ناتوانی است که در مکه نهانی ایمان آورده بودند و در آنجا می زیستند . یا چه بسا مراد کسانی باشد که از خود فریشتیان بعدها ایمان آوردند و در راه اسلام فداکاران و جان نثارانها کردند . « أَنْ تَطَّوُّوهُمْ » : اگر بیم آن نبود این که ایشان را لگدمال و زاپود کنید . جمله بدل از رَجَالَ وَ نِسَاءً یا بدل از ضمیر (هُمْ) در فعل (لَمْ تَعْلَمُوهُمْ) است . « مَعْرَةٌ » : ننگ و عار . زیان و ضرر . در اینجا مراد کار ناپسندی است که موجب تأسّف شود . « لِيَدْخُلَ . . . » : علت برای چیزی است که جواب محذوف (لَوْلَا) دال بر آن است . یعنی : هدف این بود که داخل سازد به . « تَزِيلُوا » : جدا شده بودند . یعنی اگر مؤمنان و کافران جدا از هم می زیستند و قابل تشخیص از هم بودند .

سوره فتح آیه 26

متن آیه :
 إِذْ جَعَلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي قُلُوبِهِمُ الْحَمِيَّةَ حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ وَ أُنزِلَ اللَّهُ سَكِينًا مِّنْهُ عَلَى رَسُولِهِ وَعَلَى الْمُؤْمِنِينَ وَأَلْزَمَهُمْ كَلِمَةَ التَّقْوَى وَكَانُوا أَحَقَّ بِهَا وَأَهْلَهَا وَكَانَ اللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمًا

ترجمه :

آنگاه که کافران تعصب و نخوت جاهلیت را در دل‌هایشان جای دادند (و تصمیم گرفتند که مؤمنان را به مکه راه ندهند) ، خدا اطمینان خاطر به بهره پیغمبرش و بهره مؤمنان کرد (و آرامشی خوش به دل‌هایشان راه داد ، تا در پرتو آن ، طوفان خشم و ناراحتی خویش را فرو نشاند ، و راضی به قضای خدا ، و گوش به فرمان پیشوای خود باشند ، و سر به شورش برندارند) . همچنان خدا ایشان را بر روح ایمان ماندگار کرد (و حقیقت از هر کس دیگری) سزاوارتر برای روح ایمان و برارنده آن بودند ، و خدا از هر چیزی آگاه و برهر کاری توانا است .

توضیحات :

« الْحَمِيَّةُ » : تعصب و جانبداری . سر باز زدن . غیرت . « حَمِيَّةَ الْجَاهِلِيَّةِ » : تعصب ناشی از جهالت و نادانی . جانبداری جاهلانه و بدون دلیل و برهان . غیرت غیر منطقی و تعصب بیجا . بدل از (الْحَمِيَّةُ) است . « كَلِمَةَ التَّقْوَى » : سخن پرهیزگاران . سخنی که با گفتن آن ، انسان خوشتن را از عذاب می‌رهاند که سخن توحید یعنی : لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ است . روحیه پرهیزگاری (نگا : تفسیر نمونه) . روح ایمان (نگا : مجادله / 22 ، نساء / 171 ، همچنان : تفسیر المیزان) . « أَحَقَّ » : سزاوارتر و شایسته تر . « أَهْلَهَا » : درخور و برارنده آن . مستحق آن .

سوره فتح آیه 27

متن آیه :
 لَقَدْ صَدَقَ اللَّهُ رَسُولَهُ الرُّؤْيَا بِالْحَقِّ لَتَدْخُلَنَّ الْمَسْجِدَ الْحَرَامَ إِنْ شَاءَ اللَّهُ آمِنِينَ مُحَلِّقِينَ رُؤُوسَكُمْ وَمُقَصِّرِينَ لَا تَخَافُونَ فَعَلِمَ مَا لَمْ تَعْلَمُوا فَجَعَلَ مِنْ دُونِ ذَلِكَ

فَتْحاً قَرِيباً

ترجمه :

خداوند خواب را راست و درست به پیغمبر خود نشان داده است. به خواست خدا همه شما حتماً در امن و امان و سر تراشیده و مو کوتاه کرده و بدون ترس ، داخل مسجدالحرام خواهید شد ، ولی خداوند چه یزهائی را میدانست که شما نمیدانستید ، و به همین جهت (قبل از فتح مکه) فتح نزدیکي (که صلح حدیبیه است) پیش آورد .

توضیحات :

«الرُّؤْيَا» : خواب . مراد خوابي است که پیغمبر در مدینه دیده بود . و آن این که پیغمبر قبل از عزیمت به حدیبیه ، در خواب دید که او و اصحاب داخل مکه شده اند و کعبه را طواف می کنند ، سپس سرها را تراشیده و موها را کوتاه نموده اند . «أَمْ يَنْبَغُ» : جمع آمن ، در امن و امان . «مُحَلِّقِينَ» : سرتراشیدگان . «مَقْصُرِينَ» : مو کوتاه کردگان . حایان پس از فراغت از انجام مناسک حج ، با تراشیدن موی سر یا کوتاه کردن موی سر ، از احرام بدر می آیند . «مَا» : مراد مصلحت نهفته در صلح حدیبیه که ورود به مکه است . «مِنْ دُونِ ذَلِكَ» : پیش از آن ، یعنی قبل از ورود شما به مکه . «فَتْحاً قَرِيباً» : مراد فتح خیبر ، یا صلح حدیبیه ، و یا هردوي آنها است . (نگا : صفوة البیان ، لمعاني القرآن) .

سوره فتح آیه 28

متن آیه :

هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَكَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا

ترجمه :

خدا است که پیغمبر خود را همراه بارهنگمون و آئین راستین (اسلام به سوي جملگی مردمان) روانه کرده است تا آن را بر همه آئینها پیروز گرداند . کافي است که خدا گواه (این چنین سخن و مسأله اي) باشد .

توضیحات :

«لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ...» : (نگا : توبه / 33 ، صف / 9) . «كَفَىٰ بِاللَّهِ شَهِيدًا» : (نگا : نساء / 79 و 166 ، عنکبوت / 52) .

سوره فتح آیه 29

متن آیه :

مُحَمَّدٌ رَسُولُ اللَّهِ وَالَّذِينَ مَعَهُ أَشِدَّاءُ عَلَى الْكُفَّارِ رُحَمَاءُ بَيْنَهُمْ تَرَاهُمْ رُكَّعًا سُجَّدًا يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا سِيِّمَاهُمْ فِي وجوههم من أثر السجود ذَلِكَ مِثْلَهُمْ فِي التَّوْرَةِ وَمِثْلَهُمْ فِي الْإِنْجِيلِ كَزَرْعٍ أَخْرَجَ شَطْأَهُ فَآزَرَهُ فَاسْتَغْلَظَ فَاسْتَوَىٰ عَلَىٰ سُوقِهِ يُعْجِبُ الزُّرَّاعَ لِيَغِيظَ بِهِمُ الْكُفَّارَ وَعَدَّ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنْهُمْ مَغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا

ترجمه :

محمد فرستاده خداست، و کسانی که با او هستند در برابر کافران تند و سرسخت، و نسبت به یکدیگر مهربان و دلسوزند. ایشان را در حال رکوع و سجود می بینیم. آنان همواره فضل خدای را می جویند و رضای او را می طلبند. نشانه ایشان بر اثر سجده در پیشانیهایشان نمایان است. این، توصیف آنان در تورات است، و اما توصیف ایشان در انجیل چنین است که همانند کشتزاری هستند که جوانه‌های (خوشه‌های) خود را بیرون زده، و آنها را نیرو داده و سخت نموده و بر ساقه‌های خویش راست ایستاده باشد، بگونه‌ای که برزگران را به شگفت می آورد. (مؤمنان نیز همین گونه اند. آنی از حرکت با زخمی ایستند، و همواره جوانه می زنند، و جوانه‌ها پرورش می یابند و بارور می‌شوند، و با غیبان بشریت را بشگفت می‌آورند. این پیشرفت و قوت و قدرت را خدا نصیب مؤمنان می‌کند) تا کافران را به سبب آنان خشمگین کند. خداوند به کسانی از ایشان که ایمان بیاورند و کارهای شایسته بکنند آمرزش و پاداش بزرگی را وعده می‌دهد.

توضیحات:

« أَشِدَّاءُ » : جمع شدید، تند و سرسخت. قوی و نیرومند. « رُحَمَاءُ » : جمع رحیم، مهربان و دلسوز. « سَیِّمًا » : نشانه. علامت. « شَطَأً » : جوانه. مراد سنبل و خوشه است. « إِسْتَوَى » : راست ایستاد و پابرجا گردید. « سَوْقٍ » : جمع ساق، تنه. « آازَر » : یاری داد. نیرو داد. « إِسْتَغْلَطَ » : سخت و سفت گردید. یعنی خوشه‌های نازک و ضعیف سخت و سفت شد. « الزَّرَاعَ » : جمع زارع، برزگران.

سوره حجرات آیه 1

متن آیه:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَقَدَّمُوا بَيْنَ يَدَيْ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ

ترجمه:

ای کسانی که ایمان آورده‌اید! بر خدا و پیغمبرش پیشی مگیرید و پیشدستی نکنید، و از خدا بترسید و پروا داشته باشید، چرا که خدا شنوای (گفتار تان، و) آگاه (از کردار تان) می‌باشد.

توضیحات:

« لَا تَقَدَّمُوا » : پیشی مگیرید. پیشدستی نکنید. بعضی این فعل را لازم و برخی آن را متعدی و مفعولش را محذوف دانسته‌اند، و مراد این است که هیچ حکمی را بر حکم خدا و پیغمبرش مقدم ندارید. پیش از فهم و دریافت سخن و دستور خدا و رسول درباره حکم چیزی، سخنی نگوئید. پیش از اخذ فرمان از خدا و پیغمبرش، عملی را انجام ندهید. در جایی که خدا و پیغمبرش حکمی دارند، شما حکم نکنید، یعنی حکمی نکنید مگر به حکم خدا و رسول او، و باید که همواره این ویژگی در شما باشد که پیرو و گوش بفرمان خدا و رسول باشید. « بَيْنَ يَدَيْ » : جلو.

حضور. منظور مقام حکمرانی است که مختص به خدا و به رسول خدا - برابر رهنمود و با اجازه خدا - دارد (نگا: نساء/ 64).

سوره حجرات آیه 2

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ وَلَا تَجْهَرُوا لَهُ
بِالْقَوْلِ كَجَهْرِ بَعْضِكُمْ لِبَعْضٍ أَن تَحْبَطَ أَعْمَالُكُمْ وَأَنتُمْ لَا تَشْعُرُونَ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید! صدای خود را از صدای پیغمبر بلندتر مکنید، و هم چنان که با یکدیگر سخن می‌گوئید، با او به آواز بلند سخن مگوئید، تا نادانسته اعمالتان بی‌اثر و ضایع نشود.

توضیحات :

« لَا تَرْفَعُوا أَصْوَاتَكُمْ فَوْقَ صَوْتِ النَّبِيِّ » : صدای خود را فراتر از صدای پیغمبر نبرید. صدای خویش را بلندتر از صدای پیغمبر نکنید. مراد بلند سخن گفتن در محضر پیغمبر در حال حیات، و بعد از وفات آن حضرت، در کنار مرقد مبارک او، و پویژه بهنگام خواندن احادیث نبوی است (نگا: روح المعانی). « لَا تَجْهَرُوا لَهُ بِالْقَوْلِ... » : این بخش ناظر بدین امر است که طبق معمول با داد و فریاد با آن جناب صحبت نشود، بلکه متین و آرام و محترمانه او را مخاطب قرار دهند.

سوره حجرات آیه 3

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ يَغُضُّونَ أَصْوَاتَهُمْ عِنْدَ رَسُولِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ الَّذِينَ امْتَحَنَ اللَّهُ قُلُوبَهُمْ
لِأَنَّهُمْ كَفَرُوا فَمَا يُعْلَمُونَ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ

ترجمه :

آنان که صدای خود را نزد پیغمبر خدا پائین نموده و آهسته برمی‌آورند، کسانی‌ند که خداوند دل‌هایشان را برای پرهیزگاری پاکیزه و ناب داشته است. ایشان آمرزش سترگ و پاداش بزرگی دارند.

توضیحات :

« يَغُضُّونَ » : پائین می‌آورند. آهسته برمی‌آورند. « اِمْتَحَنَ » : در بوته آزمایش آزموده است و پیراسته و پاکیزه کرده است. امتحان خدا نسبت به دل بنده، آن است که طش را نشانه انواع محنتها و تکالیفها گردانیده تا صدق ایمانش به واسطه فرمانبرداری و صبر معلوم شود، و تقوای آن ظاهر گردد، و از کوره آزمایش، پاک و بیغش بیرون آید.

سوره حجرات آیه 4

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ يُنَادُونَكَ مِنَ الْجُبُرَاتِ أَكْثَرُهُمْ لَا يَعْقِلُونَ

ترجمه :

بی‌گمان کسانی که تو را از بیرون اطاقها فریاد می‌زنند ، اغلب ایشان نمی‌فهمند (که تو چه مقام والائی در پیش خدا داری و باید با تو محترمانه رفتار کنند) .

توضیحات :

« الْحِجْرَاتِ » : جمع حُجْرَة ، اطاقها . مراد اطاقهای همسران پاك پیغمبر است که در کنار مسجد پیغمبر تهیه دیده شده بود . افرادی از بیرون پیغمبر را صدامی زدند که بیرون بیا .

سوره حجرات آیه 5

متن آیه :

وَلَوْ أَنَّهُمْ صَبَرُوا حَتَّى تَخْرُجَ إِلَيْهِمْ لَكَانَ خَيْرًا لَهُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

اگر آنان تأمل کنند تا تو بیرون بیائی و به پیش ایشان روی ، برای آنان بهتر خواهد بود . خداوند آمرزگار و مهربان است .

توضیحات :

« وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ » : این بخش به مرتکبان چنین اعمالی نوید می‌دهد که اگر توبه کنند مشمول مرحمت و مغفرت خدا واقع می‌شوند .

سوره حجرات آیه 6

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِن جَاءَكُمْ فَاسِقٌ بِنَبَأٍ فَتَبَيَّنُوا أَن تُصِيبُوا قَوْمًا بِجَهَالَةٍ فَتُصِحِّحُوا عَلَى مَا فَعَلْتُمْ نَادِمِينَ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده اید ! اگر شخص فاسقی خبری را به شما رسانید درباره آن تحقیق کنید ، مبدا به گروهی - بدون آگاهی (از حال و احوالشان و شناخت راستین ایشان -) آسیب برسانید ، و از کرده خود پشیمان شوید .

توضیحات :

« فَاسِقٌ » : کافر (نگا : نور / 55) . منافق (نگا : توبه / 67) . کسی که متجاوز از حدود شریعت بوده و برابر قرآن عمل نکند (نگا : مائده / 47) . در اینجا مراد کسی است که مجهول‌العداله بوده و صداقت او محرز نباشد . « بِجَهَالَةٍ » : از روی نادانی . به خاطر بی‌خبری و عدم آگاهی .

سوره حجرات آیه 7

متن آیه :

وَاعْلَمُوا أَن فِيكُمْ رَسُولَ اللَّهِ لَوْ يُطِيعُكُمْ فِي كَثِيرٍ مِّنَ الْأُمْرِ لَعَزَّزْتُم بِاللَّهِ حَبِيبٍ إِلَيْكُمْ إِلِيمَانَ وَزَيْنَهُ فِي قُلُوبِكُمْ وَكَرِهَ إِلَيْكُمْ الْكُفْرَ وَالْفُسُوقَ وَالْعِصْيَانَ أُولَئِكَ هُمُ الرَّاشِدُونَ

ترجمه :

بدان نید که پیغمبر خدا در میان شما است (قدر او را بدانید و بدو احترام بگذارید) . هرگاه در بسیاری از کارها از شما اطاعت کند ، به مشقت خواهید افتاد . اما خداوند ایمان را در نظررتان گرامی داشته است و آن را در دلها یتان آراسته است ، و کفر و نافرمانی و گناه را در نظررتان زشت و ناپسند جلوه داده است ، فقط آنان (که دارای این صفات هستند ، یعنی ایمان در نظرشان محبوب و مزین ، و کفر و فسق و عصیان در نظرشان منفور و مطرود است) را هیا بند و بس .

توضیحات :

« لَعَنَيْتُمْ » : قطعاً به مشقت می افتید . هلاك و نابود می گردید (نگا : آل عمران / 118 ، توبه / 128) . « حَبَبَ » : گرامی و دوست داشت تني کرده است . « كَرِهَ » : زشت و ناپسند کرده است . « الْفُسُوقَ » : نافرمانی . خروج از حدود شریعت خدا . « الْعُصِيَانِ » : سرکشی . مخالفت با اوامر خدا . « أَوْلِيكَ » : آنان که مجمع این صفات و فضائلند . یعنی عاشقان ایمان و دوستداران فرمان یزدان ، و بیزاران از کفر و فسق و عصیان .

سوره حجرات آیه 8

متن آیه :
فَضَلًا مِّنَ اللَّهِ وَنِعْمَةً وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

این ، لطف و نعمتی از سوی خدا است (که بدانان ارزانی داشته است) و خداوند دارای آگاهی فراوان و فرزاندگی بیشمار است (و میداند چه کسی شایسته هدایت ، و بایسته مرحمت و نعمت است) .

توضیحات :

« فَضَلًا » : مفعول مطلق برای فعل مقدری ، یا مفعول له است .

سوره حجرات آیه 9

متن آیه :
وَإِنْ طَائِفَتَانِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ اقْتَتَبُوا فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا فَإِنْ بَغَتْ إِحْدَاهُمَا عَلَى الْأُخْرَىٰ فَقَاتِلُوا الَّتِي تَبْغِي حَتَّىٰ تَفِيءَ إِلَىٰ أَمْرِ اللَّهِ فَإِنْ فَاءت فَأَصْلِحُوا بَيْنَهُمَا بِالْعَدْلِ وَأَقْسِطُوا إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

ترجمه :

هرگاه دو گروه از مؤمنان با هم به جنگ پرداختند ، در میان آنان صلح برقرار سازید . اگر یکی از آنان در حق دیگری ستم کند و تعدی ورزد (و صلح را پذیرا نشود) ، با آن دسته ای که ستم می کند و تعدی می ورزد بچنگید تا زمانی که به سوی اطاعت از فرمان خدا برمی گردد و حکم او را پذیرا می شود . هرگاه بازگشت و فرمان خدا را پذیرا شد ، در میان ایشان دادگرانه صلح برقرار سازید و (در اجرای مواد و انجام شرائط آن) عدالت بکار برید ، چرا که خدا عادلان را دوست دارد .

توضیحات :
 « إِنْ فَتَنَّا... بَيْنَهُمَا » : ذکر فعل به صورت جمع با توجه به معنی (طَأْفَتَانِ) و ذکر ضمیر به صورت مثنی با توجه به لفظ آن است. « بَغْتٌ » : در طغیان از حد گذشت (نگا : المصحف المیسر) . تعدی و تجاوز کرد . برتری جوئی کرد . ستمگری نمود . « تَفِيءٌ » : برمی‌گردد . بازگشت می‌کند (نگا : بقره / 226) . « أَوْسَطُوا » : دادگری کنید . مراد دادگری در پیاده کردن شرایط و مواد صلح در همه احوال و اعمال است .

سوره حجرات آیه 10

متن آیه :
 إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ فَأَصْلِحُوا بَيْنَ أَخَوَيْكُمْ وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُرْحَمُونَ

ترجمه :

فقط مؤمنان برادران همدیگرند ، پس میان برادران خود صلح و صفا برقرار کنید ، و از خدا ترس و پروا داشته باشید ، تا به شما رحم شود .

توضیحات :

« إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ إِخْوَةٌ » : فقط مؤمنان برادران یکدیگرند .

سوره حجرات آیه 11

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا يَسْخَرَكُم مِّن قَوْمٍ مِّن قَوْمِ عِيسَىٰ أَن يَكُونُوا خَيْرًا مِّنْهُمْ وَلَا نِسَاءٍ مِّن نِّسَاءِ عِيسَىٰ أَن يَكُنَّ خَيْرًا مِّنْهُنَّ وَلَا تَلْمِزُوا أَن نَّفْسِكُمْ وَلَا تَنَابَزُوا بِاللِّقَابِ بَيْنَ الْأَلْسَامِ الْفُسُوقُ بَعْدَ الْإِيمَانِ وَمَن لَّمْ يَتُبْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

ترجمه :

ای کسانی که ایمان آورده‌اید ! نباید گروهی از مردان شما گروه دیگری را استهزاء کنند ، شاید آنان بهتر از اینان باشند ، و نباید زنانی را استهزاء کنید ، زیرا چه بسا آنان از اینان خوبتر باشند ، و همدیگر را طعنه نزنید و مورد عیبجوئی قرار ندهید ، و یکدیگر را با القاب زشت و ناپسند مخوانید و منامید . (برای مسلمان) چه بد است ، بعد از ایمان آوردن ، سخنان ناگوار و گناه آلود (دال بر تمسخر ، و طعنه زدن و عیبجوئی کردن ، و به القاب بد خواندن) گفتن و بر زبان راندن ! کسانی که (از چنین اعمالی و اقوالی) دست برندارند و توبه نکنند ، ایشان ستمگرند (و با سخنان نیشدار ، و با خرده‌گیریها ، و ملقب گرداندن مردم به القاب زشت و توهین آمیز ، به دیگران ظلم می‌کنند) .

توضیحات :

« لَا يَسْخَرُ » : مسخره نکنند . مورد استهزاء قرار ندهد . « لَا تَلْمِزُوا » : طعنه نزنید . عیبجوئی نکنید (نگا : توبه / 58 و 79) . « لَا تَنَابَزُوا » : ملقب به القاب قبیح و ناپسند مکنید . ذکر (القاب)

بعد از چنین فعلی، برای تأکید است؛ همان گونه که واژه (جَنَاحِيهِ) در (انعام / 38) چنین است. «الإِسْمُ»: نام. یاد کردن (نگا: قاسمی). صفت (نگا: المصحف المیسر). «الْفِسْقُ»: (نگا: بقره / 197 و 282 ، حجات / 7). « يَتَسَّ الإِسْمَ الْفِسْقُ بَعْدَ الإِيْمَانِ »: چه بد است کسی را فاسق یا کافر نامید و او مؤمن باشد. برای مسلمانان چه بد است، بعد از ایمان آوردن، از یکدیگر به بدی یاد کنند، و بجای ذکر خیر، ذکر شر کنند.

سوره حجات آیه 12

متن آیه:
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اجْتَنِبُوا كَثِيرًا مِّنَ الظَّنِّ إِنَّ بَعْضَ الظَّنِّ إِثْمٌ وَلَا تَجَسَّسُوا وَلَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا أَيُحِبُّ أَحَدُكُمْ أَن يَأْكُلَ لَحْمَ أَخِيهِ مَيْتًا فَكَرِهْتُمُوهُ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ تَوَّابٌ رَّحِيمٌ

ترجمه:

ای کسانی که ایمان آورده اید! از بسیاری از گمانها بپرهیزید، که برخی از گمانها گناه است، و جاسوسی و پرده‌داری نکنید، و یکی از دیگری غیبت ننمایید؛ آیا هیچ یک از شما دوست دارد که گوشت برادر مرده خود را بخورد؟ به یقین همه شما از مرده خواری بدتان می‌آید (و از آن بیزارید، غیبت نیز چنین است و از آن بپرهیزید و) از خدا پروا کنید، بی‌گمان خداوند بس توبه‌پذیر و مهربان است.

توضیحات:

« كَثِيرًا » : مفعول به است. « مِنَ الظَّنِّ » : صفت (کَثِيرًا) است. « لَا تَجَسَّسُوا » : عیب‌جوئی نکنید. در پی کشف اسرار و معايب مردم نباشید. « مَيْتًا » : حال (لَحْم) یا (أَخ) است. « لَا يَغْتَب بَّعْضُكُم بَعْضًا » : غیبت پرده‌داری است و مرده خواری و لاشه‌داری. « فَكَرِهْتُمُوهُ » : جواب شرط (إِنَّ) شرطیه است که هم خودش و هم (قَدْ) و هم فعل آن محذوف است. تقدیر چنین است: « إِنَّ عَرَضَ ذَلِكَ فَقَدْ كَرِهْتُمُوهُ ».

سوره حجات آیه 13

متن آیه:
 يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُمْ مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَىٰ وَجَعَلْنَاكُمْ شُعُوبًا وَقَبَائِلَ لِتَعَارَفُوا إِنَّ أَكْرَمَكُمْ عِنْدَ اللَّهِ أَتَقَاكُمْ إِنَّ اللَّهَ عَلِيمٌ خَبِيرٌ

ترجمه:

ای مردمان! ما شما را از مرد و زنی (به نام آدم و حواء) آفریده ایم، و شما را تیره تیره و قبیله قبیله نموده ایم تا همدیگر را بشناسید (و هر کسی با تفاوت و ویژگی خاص درونی و بیرونی از دیگری مشخص شود، و در پیکره جامعه انسانی نقشی جداگانه داشته باشد). بی‌گمان گرامی‌ترین شما در نزد خدا متقی‌ترین شما است. خداوند مسلماً آگاه و باخبر (از پندار و کردار و گفتار شما، و از حال همه کس و همه چیز) است.

توضیحات:

« ذَكَرَ وَ أُنْزِيَ » : يك نرو يك ماده . مراد آدم و حواء است . « شَعُوباً » : جمع شَعْب ، تیره ها و ملت ها . جمع عظیمی از مردم که دارای اصل واحدی بوده و قبایله ها از آن منشعب می گردد . « لَاتَعَارَفُوا » : تا یکدیگر را بشناسید و از هم جدا کنید . اشاره به این است که تفاوتهای بیرونی و درونی انسانها سبب شناسائی آنان است و اگر همه یکسان و شبیه همدیگر باشند ، زندگی اجتماعی مردمان مختل و ناممکن می گردد .

سوره حجرات آیه 14

متن آیه :
 قَالَتِ الْأَعْرَابُ آمَنَّا قُلْ لَمْ تُؤْمِنُوا وَلَا كُنْ قُولُوا أَسْلَمْنَا وَلَمَّا يَدْخُلِ الْإِيمَانُ فِي قُلُوبِكُمْ وَإِنْ تُطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ لَا يَلِتْكُمْ مِنْ أَعْمَالِكُمْ شَيْئاً إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

عربهای بادیه نشین می گویند : ایمان آورده ایم . بگو : شما ایمان نیاورده اید ، بلکه بگوئید : تسلیم (ظاهری رسالت تو) شده ایم . چرا که ایمان هنوز به دلها یتان راه نیافته است (و نور ایمان سراچه قلوبتان را روشن نکرده است) . اگر از خدا و پیغمبرش فرمانبرداری کنید ، خدا از (پاداش) کارها یتان چیزی نمی کاهد . بیگمان خداوند آمرزگار و مهربان است .

توضیحات :

« الْأَعْرَابُ » : عربهای بادیه نشین (نگا : توبه / 90) . « أَسْلَمْنَا » : مسلمان شده ایم . ظاهراً منقاد و تسلیم رسالت تو شده ایم . « لَا يَلِتْكُمْ » : از شما نمی کاهیم . کم به شما نمی دهیم . از (لات ، یلیت) است . مهموزالغاء این فعل نیز به همین معنی است (نگا : طور / 21) .

سوره حجرات آیه 15

متن آیه :
 إِنَّمَا الْأَمْوَالُ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

ترجمه :

مؤمنان (واقعی) تنها کسانیند که به خدا و پیغمبرش ایمان آورده اند ، سپس هرگز شك و تردیدی به خودراه نداده اند ، و با مال و جان خویش در راه خدا به تلاش ایستاده اند و به جهاد برخاسته اند . آنان (بلی آنان ، در ایمان خود) درست و راستگویند .

توضیحات :

« لَمْ يَرْتَابُوا » : شك و تردید ننموده اند . گمان و دودلی به دل راه نداده اند .

سوره حجرات آیه 16

متن آیه :

قُلْ أَتَعْلَمُونَ اللَّهَ يَدْرِيْكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

بگو : آیا شما خدا را از ایمان خود با خبر می‌سازید ، در حالی که خدا از تمام چیزهایی که در آسمانها و زمین است با خبر است ؟ ! و خدا از همه چیز دقیقاً آگاه است .

توضیحات :

« أَتَعْلَمُونَ » : آیا یاد می‌دهید ؟ « وَاللَّهُ يَعْلَمُ » : حرف واو حالیه است .

سوره حجرات آیه 17

متن آیه :

يَمُنُونَ بِعَلَمِكَ أَنْ أَسْلَمُوا قُلْ لَا تَمُنُّوا عَلَيَّ إِسْلَامَكُمْ بَلِ اللَّهُ يَمُنُّ عَلَيْكُمْ أَنْ هَدَاكُمْ لِلْإِيمَانِ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

آنان بر تو منت می‌گذارند که اسلام آورده اند ! بگو : با اسلام خود بر من منت مگذارید ، بلکه خدا بر شما منت می‌گذارد که شما را به سوی ایمان آوردن رهنمود کرده است ، اگر (در ادعای ایمان) راست و درست هستید .

توضیحات :

« أَنْ أَسْلَمُوا » : از این که اسلام آورده اند . « إِسْلَامَكُمْ » : اسلام مفعول به (لا تَمُنُّوا) و یا منصوب به نزع خافض است و اصل آن چنین است : يَاسْلَمُكُمْ . « إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ » : جواب شرط محذوف است و ما قبل آن ، دال بر آن است .

سوره حجرات آیه 18

متن آیه :

إِنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ غَيْبَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ بَصِيرٌ

ترجمه :

خداوند رازها و نهانیهایی آسمانها و زمین را می‌داند ، و او می‌بیند آنچه را که انجام می‌دهید .

توضیحات :

« غَيْبٌ » : (نگا : انعام / 50 ، اعراف / 188 ، هود / 31 ، نمل / 65) .

سوره ق آیه 1

متن آیه :

ق وَالْقُرْآنِ الْمَجِيدِ

ترجمه :
قاف . سوگند به قرآن مجید (تو فرستاده خدائی !)

توضیحات :
« ق » : از حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) . « أَلَمْ جِید » : بزرگوار . مراد کثیرالفوائد ، و دارای ظاهری آراسته و محتوایی ارزشمند ، و دستورهائی عالی ، و برنامه‌هائی آمو زنده و حیات بخش است . « وَالْقُرْآنِ أَلَمْ جِید » : مقسومله یا جواب قسم (إِنَّكَ رَسُولُ اللَّهِ) محذوف است .

سوره ق آیه 2

متن آیه :
بَلْ عَجِبُوا أَنْ جَاءَهُمْ مُنْذِرٌ مِنْهُمْ فَقَالَ الْكَاْفِرُونَ هَذَا شَيْءٌ عَجِيبٌ

ترجمه :
(اهل مکه نه تنها ایمان نیاورده اند) بلکه آنان در شدگفت هم هستند از این که پیغمبر بيمدهنده‌اي از خودشان به سويشان بيايد . این است که کافران می‌گویند : این ، چیز شدگفتي است (که کسی بيايد و بگويد : دوباره زنده می‌شوید ، و حساب و کتابي ، و بهشت و دوزخي در میان است) .

توضیحات :
« أَنْ جَاءَهُمْ ... » : از این که به سوي ایشان آمده است .

سوره ق آیه 3

متن آیه :
أَيُّدًا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا ذَلِكَ رَجْعٌ بَعِيدٌ

ترجمه :
آیا هنگامی که ما مردیم و خاک شدیم (دوباره به زندگی برمی‌گردیم ؟ !)
چنین بازگشتي بعید (و دور از عقل) است .

توضیحات :
« إِذَا ... » : جواب آن محذوف است ، و از جمله بعد فهمیده می‌شود ، و در تقدیر چنین است : « إِذَا مِتْنَا وَ كُنَّا تُرَابًا ، نَرْجِعُ وَ نَرُدُّ حَيًّا . » « رجع » : بازگشت . بازگرداندن (نگا : طارق / 8) .

سوره ق آیه 4

متن آیه :
قَدْ عَلِمْنَا مَا تَنْقُصُ الْأَرْضُ مِنْهُمْ وَعِنْدَنَا كِتَابٌ حَفِيظٌ

ترجمه :
ما می‌دانیم (بعد از این که مردند) زمین چه اندازه از (پیکر) آنان را (می‌خورد و) می‌کاهد ، و نزد ما کتابي است (به نام لوح محفوظ که همه چیز را) دقیقاً حساب می‌کند .

توضیحات :

« كِتَاب » : مراد لوح محفوظ است (نگا : انعام / 59 ، یس / 12) . « حَفِیْظٌ » : صیغه مبالغه است و به معنی بسیار نگاهدارنده تفصیلات و دقائق هر چیزی است (نگا : هود / 57) و یا این که فَعِیل به معنی فاعِل ، یعنی حافظ است (نگا : انعام / 104) . یا فَعِیل به معنی مَفْعول ، یعنی مَحْفوظ از خطر اشد تباه و بدور از دسترس است (نگا : بروج / 22) .

سوره ق آیه 5

متن آیه :

بَلْ كَذَّبُوا بِالْحَقِّ لَمَّا جَاءَهُمْ فَهُمْ فِي أَمْرٍ مَّرِیْحٍ

ترجمه :

بلکه آنان (درباره حق و حقیقتی که پیغمبر برای ایشان آورده است نمی اندیشند و) حق و حقیقت همین که بدیشان برسد فوراً دروغش می نامند و تکذیبش می کنند . اصلاً آنان دارای حال پریشان و کارناسامانی هستند .

توضیحات :

« الْحَقُّ » : قرآن که حق و حقیقت محض است (نگا : یونس / 108) . دین حق که اسلام است (نگا : توبه / 33 ، فتح / 28) . « لَمَّا » : همین که . زمانی که . « أَمْرٌ » : شأن و حال (نگا : نحل / 77 ، مائده / 52 ، محمد / 21) . کار و بار (نگا : بقره / 210 ، آل عمران / 109 و 186) . « مَرِیْحٌ » : مختلط و مضطرب . آمیخته و آشفته . « فِي أَمْرٍ مَّرِیْحٍ » : دارای حال آشفته و کار پریشانی هستند . یعنی گاهی پیغمبر را ساحر ، گاهی شاعر ، و قتی مجنون ، و قتی کاهن ، و ... می نامند و بر يك حال نمی مانند .

سوره ق آیه 6

متن آیه :

أَفَلَمْ يَنْظُرُوا إِلَى السَّمَاءِ فَوْقَهُمْ كَيْفَ بَدَأْنَا هَآءَا وَ زَيَّنَّا هَآءَا وَمَا لَهَا مِنْ فُرُوجٍ

ترجمه :

آیا آنان (تاکنون سر بلند نکرده اند و) به آسمان ننگریسته اند که ما چگونه آن را بنا کرده ایم و آراسته ایم و هیچ گونه خلل و شکافی در آن نیست ؟

توضیحات :

« زَيَّنَّا هَآءَا » : آن را با ستارگان زینت داده ایم (نگا : صافات / 6 ، ملك / 5) . « فُرُوجٌ » : شقوق . درزها و شکافها . مراد خلل و ناموزونی است .

سوره ق آیه 7

متن آیه :

وَالْأَرْضَ مَدَدْنَا وَإِلَّا قَدَّيْنَا فِيهَا رِوَاسِيَّ وَأَنْبَتْنَا فِيهَا مِنْ كُلِّ زَوْجٍ بَهِیْحٍ

ترجمه :

و زمین را گسترانیده ایم ، و در آن کوههای محکم و پابرجائی را فرو افکنده ایم ، و از هر نوع گیاه بهجت انگیز و مسرت بخش در آن رویانده ایم .

توضیحات :

« مَدَدْنَاهَا » : گسترانیده ایم . گسترش داده ایم (نگا : حجر / 19) . « زَوْجَ بَعْجِجٍ » : نوع و صنف و جفت مسرت بخش و بهجت انگیز . (نگا : حج / 5)

سوره ق آیه 8

متن آیه :

تَبْصِرَةً وَذِكْرَى لِكُلِّ عَبْدٍ مُنِيبٍ

ترجمه :

(همه اینها را آفریده ایم) به منظور بینش و بیداری بخشیدن به جملگی بندگان توبه کار (ی که بخواهند به سوی آفریدگارشان برگردند) .

توضیحات :

« تَبْصِرَةً » : بینا کردن . بینش بخشیدن . مفعول به یا مفعول مطلق است . « ذِكْرَى » : بیدار کردن . یاد آوردن . یاد کردن (نگا : انعام / 68 و 69 و 90) . « مُنِيبٍ » : توبه کار . برگردنده (نگا : هود / 75 ، سبأ / 9 ، زمر / 8)

سوره ق آیه 9

متن آیه :

وَ نَزَّلْنَا مِنَ السَّمَاءِ مَاءً مُّبَارَكًا فَأَنْبَتْنَا بِهِ جَنَّاتٍ وَحَبَّ الْحَصِيدِ

ترجمه :

و از آسمان آب پربرکتی را بارانده ایم ، و بدان باغها رویانده ایم ، و دانه‌های کشتزارها ئی را برآورده ایم که درومی‌گردد .

توضیحات :

« نَزَّلْنَا... » : (نگا : بقره / 22 و 164 ، انفال / 11) . « الْحَصِيدِ » : درو شده . « حَبَّ الْحَصِيدِ » : دانه‌های کشتزارها ئی که درویده می‌شوند .

سوره ق آیه 10

متن آیه :

وَالنَّخْلَ بَاسِقَاتٍ لَّهَا طَلْعٌ نَّضِيدٌ

ترجمه :

و درختان خرماي بلندي را که داراي شکوفه‌هاي متراکم و چين چين هستند .

توضیحات :

« بَاسِقَاتٍ » : طولاني و دراز . بلند بالا و سرکشیده . حال است . « طَلْعٌ » : (نگا : انعام / 99 ، شعراء / 148 ، صافات / 65) . « نَضِيدٌ » : چين چين چيده شده . در کنار هم مرتب و منظم قرار گرفته . فَعِيلٌ به معني مفعول است (نگا : هود / 82 ، واقعه / 29) .

سوره ق آيه 11

متن آيه :

رِزْقًا لِلْعِبَادِ وَأَحْيَيْنَا بِهِ بَلَدَةً مَّيْتًا كَذَلِكَ الْخُرُوجُ

ترجمه :

(همه اينها) به منظور بخشيدن روزي به بندگان است . ما به وسيله آب باران ، سرزمين مرده را زنده گردانده ايم . (آري ! زنده شدن مردگان ، و) از گورها سر بر آوردن آنان نيز همين گونه است .

توضیحات :

« رِزْقًا » : مفعول به فعل محذوف و يا مفعول له است ، و يا حال و به معني اسم مفعول ، يعني مرزوق است . « بَلَدَةً » : سرزمين . ناحيه . « الْخُرُوجُ » : بيرون آمدن از گورها در روز قيامت .

سوره ق آيه 12

متن آيه :

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ وَأَصْحَابُ الرَّسِّ وَثَمُودُ

ترجمه :

پيش از اينان ، قوم نوح ، و اصحاب الرّسّ ، و قوم ثمود (پيغمبران را) تکذيب کرده اند .

توضیحات :

« أَصْحَابُ الرَّسِّ » : همان اصحاب اخدود مذکور در (بروج / 4) است که در سرزمين يمن زندگي مي کردند .

سوره ق آيه 13

متن آيه :

وَعَادُ وَفِرْعَوْنُ وَإِخْوَانُ لُوطٍ

ترجمه :

و هم چنين قوم عاد و فرعون و قوم لوط .

توضیحات :

« إِخْوَانُ لُوطٍ » : قوم لوط (نگا : اعراف / 65 و 73 و 85 ، هود / 50 و 61 و 84) .

سوره ق آیه 14

متن آیه :
وَأَصْحَابُ الْأَيْكَةِ وَقَوْمٌ تُبَّعَ كُلٌّ كَذَّبَ الرُّسُلَ فَحَقَّ وَعِيدِ

ترجمه :

واصحاب آيکه ، و قوم تبّع ، هر يك از آنان ، فرستادگان الهي را تكذيب كردند و وعده عذاب من درباره ايشان تحقق يافت .

توضیحات :

« أَصْحَابُ الْأَيْكَةِ » : قوم شعیب هستند (نگا : حجر / 78 ، شعراء / 176 و 177) .
« قَوْمٌ تُبَّعَ » : گروهی از مردم یمن که پیرو پادشاه خوبی به نام تبّع الحمیری بودند . (نگا : دخان / 37) .

سوره ق آیه 15

متن آیه :
أَفَعَيَّبْنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ بَلْ هُمْ فِي لَبْسٍ مِّنْ خَلْقٍ جَدِيدٍ

ترجمه :

آیا ما از آفرینش نخستین ، درمانده و ناتوان بوده ایم (که قادر بر آفرینش دوم ، یعنی رستاخیز نباشیم ؟ ! آنان در آفرینش نخستین تردید ندارند ؛ زیرا خالق انسانها را خدا میدانند .) ولی ايشان درباره آفرینش مجدد (بعد از مرگ ، یعنی رستاخیز مردگان) تردید دارند !

توضیحات :

« أَفَعَيَّبْنَا بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ » : آیا ناتوان و درمانده بوده ایم ؟ (نگا : احقاف / 33) .
« بِالْخَلْقِ الْأَوَّلِ » : در آفرینش نخستین . یعنی آفرینش آسمانها و زمین و همه موجودات دیگر در آغاز . « لَبْسٍ » : شك و تردید . مراد سرگشتگی حاصل از عدم اندیشه و بررسی مسائل و ادله و براهین دال بر قدرت نامحدود و بی پایان خدا است . کسی که معتقد باشد که خدا انسانها را از خاک آفریده است ، چرا باید در آفرینش مجدد انسانها از خاک متردد باشد .
« خَلْقٍ جَدِيدٍ » : مراد آفرینش دوباره و رستاخیز مردگان است .

سوره ق آیه 16

متن آیه :
وَلَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ وَنَعَلْمَا وَنَعَلْمَا تَوْسُوسُ بِهِ نَفْسُهُ وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْ حَبْلِ الْوَرِيدِ

ترجمه :

ما انسان را آفریده ایم و می‌دانیم که به خاطرش چه می‌گذرد و چه اندیشه‌ای در سردارد ، و ما از شاه‌رگ گردن بدو نزدیک‌تریم .

توضیحات :

« تَوْسُوسٌ بِهِ نَفْسُهُ » : ضمیر (ه) اگر به انسان برگردد ، معنی چنین است : چیزهایی که نفس بدومی گوید . اگر به (ما) برگردد ، معنی بدین شکل است : خواسته‌های دل و اندیشه‌های مغز . « حَبْلُ الْوَرِيدِ » : شاه‌رگ گردن . اضافه (حَبْل) به (الْوَرِيد) بی‌اَنیه است . یعنی رشته‌ای که ورید نام دارد . وریدها دورگ هستند که در دو طرف گردن قرار دارند و به دو استخوان پشت گوش متصلند و با قطع هر یک انسان می‌میرد (نگا : المصحف المیسر) . « نَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ ... » : قرب خدا قرب علمی است ؛ نه مکانی .

سوره ق آیه 17

متن آیه :
إِذْ يَتَلَفَّى الْأُمَمَلَا قِيَانِ عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَوَّيْدًا

ترجمه :

بدانگاه که دو فرشته‌ای که در سمت راست و در طرف چپ انسان نشسته اند و اعمال او را دریافت می‌دارند (ما از همه چیز و همه کس - حتی از این دو فرشته - به او نزدیک‌تریم) .

توضیحات :

« إِذْ » : معمول واژه اقرب است ، یا مفعول به فعل محذوف (أُذْكَرُ) . « يَتَلَفَّى » : دریافت می‌دارند . « الْأُمَمَلَا قِيَانِ » : دو دریافت کننده . مراد دو فرشته‌ای است که همراه هر انسانی بوده ، یکی در طرف راست مأمور ثبت و ضبط اعمال نیک است ، و دیگری در طرف چپ مأمور ثبت و ضبط اعمال بد است . « قَوَّيْدًا » : نشسته . همدم . فَعِيل به معنی فاعِل ، یعنی قَوَّيْد به معنی قَاعِد ، مثل جَلِيس به معنی جَالِس است ، و یا این که فَعِيل به معنی مُفَاعِل ، یعنی قَوَّيْد به معنی مَقَاعِد است . مثل جَلِيس به معنی مَجَالِس یا نَدِيم به معنی مَنَادِم . مَبْتَدَاي مؤخر است . « عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ قَوَّيْدًا » : دراصل عَنِ الْيَمِينِ قَوَّيْد وَعَنِ الشِّمَالِ قَوَّيْد است که به قرینه (قَوَّيْد) اول حذف شده است .

سوره ق آیه 18

متن آیه :
مَا يَلْفِظُ مِنْ قَوْلٍ إِلَّا لَدَيْهِ رَقِيبٌ عَتِيدٌ

ترجمه :

انسان هیچ سخنی را بر زبان نمی‌راند مگر این که فرشته‌ای ، مراقب و آماده (برای دریافت و نگارش) آن سخن است .

توضیحات :

« مَا يَلْفِظُ » : نمی‌اندازد . به بیرون پرت نمی‌کند . مراد از انداختن و پرت کردن ، گفتن است . « لَدَيْهِ » : در کنار آن . نزد او . ضمیر (ه) به قول پرمی‌گردد . این احتمال نیز وجود دارد که به گوینده بازگردد . « رَقِيبٌ » : مراقب و مواظب . « عَتِيدٌ » : مهیای انجام مأموریت و آماده انجام کار . در اینجا مراد آماده برای دریافتن و نوشتن است .

سوره ق آیه 19

متن آیه :
وَجَاءَتْ سَكْرَةُ الْمَوْتِ بِالْحَقِّ ذَلِكَمَا كُنْتَ مِنْهُ تَحِيدُ

ترجمه :

سکرات مرگ (سرانجام فرا می‌رسد و) واقعیت را به‌مراه می‌آورد (و دریچه قیامت را به رویتان باز می‌کند ، و حوادث و صحنه‌های دنیای جدید را کم و بیش نشان‌نتان خواهد داد . بدین هنگام انسان را فریاد می‌زنند که) این همان چیزی است که از آن کناره می‌گریفتی و می‌گریختی .

توضیحات :

« سَكْرَةُ الْمَوْتِ » : مستی و منگی مرگ . مراد بیهوشیها و سستیهاست که به هنگام وداع با این جهان به انسان دست می‌دهد . چرا که در این لحظه بی‌ثباتی و ناچیزی جهان را با چشم خود می‌بیند و جهان بقا را دور دور می‌نگرد و وحشتی عظیم سرتاپای او را فرا می‌گیرد و حالتی شبیه به مستی پیدا می‌کند . « جَاءَتْ . . . بِالْحَقِّ » : به راستی فرا می‌رسد . واقعیت را می‌آورد و نشان می‌دهد . « كُنْتَ . . . تَحِيدُ » : کناره‌گیری می‌کردی . می‌گریختی .

سوره ق آیه 20

متن آیه :
وَنُفِخَ فِي الصُّورِ ذَلِكَ يَوْمَ الْوَعْدِ

ترجمه :

(و سرانجام برای دومین بار) در صور دمیده می‌شود . آن (روز) روز (تحقق و پیاده شدن) بیم‌داده‌ها (ی‌الهی به کافران) است .

توضیحات :

« نُفِخَ فِي الصُّورِ » : مراد نَفْخِ دوم است (نگا : زمر / 68) . « يَوْمَ الْوَعْدِ » : روز تحقق بیم‌دادن‌های الهی است . یعنی وقوع آن چیزهایی است که در جهان کافران از آنها بیم‌داده می‌شدند .

سوره ق آیه 21

متن آیه :
وَجَاءَتْ كُلُّ نَفْسٍ مَعَهَا سَائِقٌ وَشَهِيدٌ

ترجمه :

در آن روز هر انسانی (اعم از نیکوکار و بدکار ، به میدان محشر) می‌آید همراه با راهنمایی (که او را رهبری و رهنمود می‌کند) و همراه با گواهی (که بر پندار و گفتار و کردار او شهادت می‌دهد) .

توضیحات :

« سَائِقٌ » : را زنده و سوق‌دهنده . مراد فرشته‌ای است که او را به سوی جایگاه محشر می‌برد و رهنمون او می‌شود (نگا : روح‌المعانی) . « شَهِيدٌ » : گواه

. شاهد . مراد فرشته‌ای است که بر اعمال او گواهی می‌دهد (نگا : روح المعانی) .
 البته جز این فرشته ، شاهدان دیگری از قبیل : فرشتگان موکل ،
 پیغمبران ، اندامهای بدن ، نامه‌های اعمال وجود دارند (نگا : نساء / 41 ،
 فصلت / 20 و 21 ، نور / 24 ، جا ئیه / 29) . که به شیوه‌های مختلف گواهی
 می‌دهند ، لیکن در مضمون و محتوی با هم دیگر هم آوا و هم صدا هستند (نگا :
 التفسیر القرآنی للمقرآن) .

سوره ق آیه 22

متن آیه :

لَقَدْ كُنْتَ فِي غَفْلَةٍ مِّنْ هَذَا فَكَشَفْنَا عَنْكَ غِطَاءَكَ وَبَصَرُكَ الْيَوْمَ حَدِيدٌ

ترجمه :

(سپس به انسان بی باور خطاب می‌شود :) تو از این (دادگاه بزرگ و
 چیزهائی که می بینی و خواهی دید) غافل بودی ، و ما پرده از جلو
 چشمان تو به کنار زده ایم و امروز چشمانت کاملاً تیز بین شده اند .

توضیحات :

« غِطَاءٌ » : پوشش . پرده . مراد پرده‌های جهان مادی و علائق دنیوی است
 که انسان را از دیدن حقائق بازمی‌دارند . « حَدِيدٌ » : تیز بین و قوی .

سوره ق آیه 23

متن آیه :

وَقَالَ قَرِينُهُ هَذَا مَا لَدَيَّ عَتِيدٌ

ترجمه :

فرشته همدم او می‌گوید ، اینها چیزهائی است که در پیش من آماده است
 (و من آنها را ثبت و ضبط کرده‌ام . پروردگارا ! خود دانی که برابر اینها در
 حق او چکار می کنی) .

توضیحات :

« قَرِينُهُ » : همدم او . مراد فرشته موکل مذکور در آیه 18 است . برخی هم
 گفته اند ، مراد اهریمن و اهریمنان مذکور در (زخرف / 36 ، فصلت / 25) است !
 لیکن مقبول به نظر نمی‌رسد در آن روز شیاطین جرأت بکنند به
 خود بنازند و بگویند : ما این را گمراه و از راه بدر کرده ایم . چرا که
 شیاطین در آن روز منکر کارهای خود می‌گردند (نگا : آیه 27) . « هذا » :
 مراد پرونده اعمال است که توسط فرشته موکل ثبت و ضبط و فراهم آمده
 است .

سوره ق آیه 24

متن آیه :

أَلْقِيَا فِي جَهَنَّمَ كُلَّ كَفَّارٍ عَانِدٍ

ترجمه :

(خدا به دو فرشته مأمور ثبت و ضبط اعمال دستور می‌دهد :) هر کافر

سرکش و کینه توزی را به دوزخ بیندازید!

توضیحات:

« أَلْقِيَا »: پرت کنید و بیندازید. مخاطب دو فرشته ثبت و ضبط اعمال و یا دو فرشته راهنما و گواه است. « عَنِيْدٍ »: سرکش. کینه توز.

سوره ق آیه 25

متن آیه:
مَنَاعٌ لِّأَخِيْرٍ مُّعْتَدٍ مُّرِيْبٍ

ترجمه:

آن کسی را که سخت از انجام کارهای نیک دست بازداشته (و دیگران را) نیز از انجام خوبیها بازداشته است، و متجاوز (از حدود احکام الهی) و متعدی (به حقوق دیگران) بوده است، و (در دین خود) شک داشته است و (دیگران را نیز راجع به دین) به شک انداخته است و بد بین کرده است.

توضیحات:

« مَنَاعٌ »: کسی که خویشتن را از انجام خوبیها بدورداشته است، و یا مانع دیگران از انجام خوبیها بوده است. « مُعْتَدٍ »: تجاوز پیشه. کسی که از قوانین آسمانی سرپیچی کند و از حدود مقررات بگذرد، و یا به حقوق دیگران تجاوز کند. « مُرِيْبٍ »: متردد. شك انداز. از مصدر (إِرَابَةٌ) که به صورت لازم و متعدی آمده است (نگاه: هود / 62 و 110، ابراهیم / 9، سبأ / 54).

سوره ق آیه 26

متن آیه:
الَّذِي جَعَلَ مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ فَأَلْقِيَاهُ فِي الْعَذَابِ الشَّدِيدِ

ترجمه:

آن کسی که با خدا، معبود دیگری را برگزیده است. پس او را به عذاب سخت (دوزخ) بیندازید.

توضیحات:

« أَلْقِيَا »: تکرار این واژه برای تأکید مطلب است.

سوره ق آیه 27

متن آیه:
قَالَ قَرِينُهُ رَبَّنَا مَا أَطَّغَيْتُهُ وَلَكِنْ كَانَ فِي ضَلَالٍ بَعِيدٍ

ترجمه:

(شیطان) که درد نیا پیوسته (همدم او) بوده است) میگوید: پروردگارا! من او را به طغیان و سرکشی (از فرمان یزدان) و انداخته‌ام، بلکه او خود در گمراهی ژرف (و دور از ساحل نجات) بوده است.

توضیحات :
 « قَرِينُهُ » : اهریمن همدم و همراه او در دنیا که پیوسته وی را به گمراهی و بدکرداری می خوانده است (نگا : زخرف / 36 ، فصلت / 25) . « مَا أَطْعَمْتَهُ » : او را به سرکشی و تجاوز و نداشتن او و به نافرمانی نکشانده ام . مراد این است که خودش به وسوسه های من گوش فرا داده است و من قدرت بر اجبار و اکراه نداشته ام (نگا : ابراهیم / 22 ، نحل / 100) .

سوره ق آیه 28

متن آیه :
 قَالَ لَا تَخْتَصِمُوا لَدَيَّ وَقَدْ قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ

ترجمه :

خدای فرماید : در پیشگاه من ستیزه مکنید . من پیش از این شما را (از این سرنوشت شوم) بیم داده بودم .

توضیحات :
 « قَدَّمْتُ إِلَيْكُمْ بِالْوَعِيدِ » : توسط پیغمبران قبلاً به شما اخطار کرده ام و شما را از چنین روزی و سرنوشتی ترسانده ام .

سوره ق آیه 29

متن آیه :
 مَا يَبْدُلُ الْقَوْلُ لَدَيَّ وَمَا أَنَا بِظَلَّامٍ لِّلْعَايِدِ

ترجمه :

سخن من (مبنی بر عذاب دادن کافران و نعمت رساندن به مؤمنان) تغییرناپذیر است و دگرگون نمی شود ، و من کمترین ستمی به بندگان نمی کنم .

توضیحات :

« الْقَوْلُ » : منظور تهدیدها و وعیدها و مژده ها و بشارتهای فراوان در آیات مختلف است . « ظَلَّامٌ » : (نگا : آل عمران / 182 ، انفال / 51 ، حج / 10 ، فصلت / 46) .

سوره ق آیه 30

متن آیه :
 يَوْمَ نَقُولُ لِجَهَنَّمَ هَلْ امْتَلأتِ وَتَقُولُ هَلْ مِنْ مَّزِيدٍ

ترجمه :

روزی به دوزخ خواهیم گفت : آیا پرشده ای ؟ (قطعاً که پرشده ای و ما به وعده خود وفا کرده ایم) . و دوزخ می گوید : مگر افزون بر این هم هست ؟ !

توضیحات :

« هَلْ امْتَلأتِ » : آیا پرشده ای ؟ حرف استفهام ، تقریری است . یعنی

بگو که پر شده‌ای و ما به وعده خود (نگا : سجده / 13 ، ص / 85) وفا کرده ایم . « هَلْ أَمْتَلَاتِ . . . مَزِيدٍ » : معنی دیگر : آیا پر شده‌ای ؟ دوزخ می‌گوید : آیا افزون بر این هم هست ؟ در این صورت افزون طلبی دوزخ بر اثر خشم بردوزخیان و تقاضای تضییق مکان بر آنان و رویهم متراکم شدن ایشان است .

سوره ق آیه 31

مِثْنِ آيَةٍ :
وَأَزْلِفَتِ الْجَنَّةَ لِلْمُتَّقِينَ غَيْرَ بَعِيدٍ

ترجمه :

و بهشت به پرهیزکاران نزدیک گردانده می‌شود و فاصله چندانی از آنان نخواهد داشت .

توضیحات :

« أَزْلِفَتِ » : نزدیک گردانده شد (نگا : شعراء / 64 و 90) . « غَيْرَ » : طرف یا حال است . « غَيْرَ بَعِيدٍ » : برای تأکید معنی (أَزْلِفَتِ الْجَنَّةَ) است .

سوره ق آیه 32

مِثْنِ آيَةٍ :
هَذَا مَا تُوْعَدُونَ لِكُلِّ أَوَّابٍ حَفِيظٍ

ترجمه :

این همان چیزی است که به شما وعده داده می‌شود، و به همه کسانی که (از معاصی دست بکشند و به سوی اطاعت خدا) برگردند، و (فرائض خدا و قوانین و عهدها و پیمانهای او را) مراعات بدارند .

توضیحات :

« لِكُلِّ . . . » : بدل از (لِلْمُتَّقِينَ) است با اعاده جار و مجرور . « أَوَّابٍ » : (نگا : ص / 17 و 19 و 30 و 44) . تواب . « حَفِيظٍ » : محافظ دین خدا، و حافظ فرائض او .

سوره ق آیه 33

مِثْنِ آيَةٍ :
مَنْ خَشِيَ الرَّحْمَنَ يَأْتِ غَيْبٍ وَجَاءَ يَقْلِبُهُمْ نِيَابٍ

ترجمه :

همان کسی که در نهان از خداوند مهربان بترسد و با دلی توبه کار (به محض او) بیاید .

توضیحات :

« مَنْ » : بدل از (كُلِّ) است . « نِيَابٍ » : توبه کار . متوجه خدا و روی آورنده به طاعت او .

سوره ق آیه 34
متن آیه :
ادْخُلُوهَا بِسَلَامٍ ذَٰلِكَ يَوْمُ الْخُلُودِ

ترجمه :

(فرشتگان بدیشان می‌گویند :) به سلامت وارد بهشت شوید . امروز ، روز جاودانگی است . (جاودانگی بهشت با تمام مواهب و نعمتهایش ، روز بقاء و ماندگاری همیشگی) .

توضیحات :

« ادْخُلُوهَا » : داخل بهشت شوید . « بِسَلَامٍ » : با درود ما بر شما ، با سلامت از هرگونه بدی و ناراحتی و آفت و بلا و کیفر و عذاب . با سلامت کامل از نظر جسم و جان . در امن و امان . « يَوْمُ الْخُلُودِ » : روزی که خدا وعده جاودانه زیستن در آن را به شما داده بود .

سوره ق آیه 35

متن آیه :
لَهُمْ مَا يَشَاءُونَ فِيهَا وَلَدَيْنَا مَزِيدٌ

ترجمه :

هرچه بخواهند در بهشت برای آنان هست ، و افزون بر آن نزد ما نعمتهای دیگری وجود دارد (که هرگز به فکر انسانی نرسیده است و به دل کسی نگذشته است) .

توضیحات :

« مَا يَشَاءُونَ » : بهشتیان هرچه بخواهند . « مَزِيدٌ » : افزون بر آن ، علاوه از آن .

سوره ق آیه 36

متن آیه :
وَكَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّن قَرْنٍ هُمْ أَشَدُّ مِنْهُمْ بَطْشًا فَنَقَّبُوا فِي الْبِلَادِ هَلًا
مِّن مَّحِيصٍ

ترجمه :

ما پیش از آنان (یعنی جلوتر از قریشیان) اقوام زیادی را هلاک ساخته ایم . اقوامی که از ایشان بسی قویتر و نیرومندتر بوده اند و در جهان پیشروی کرده اند و کشورها را گشوده اند و بر شهرها تسلط یافته اند ، (اما بر اثر کفر و ظلم و بیدادگری و فسق و فجور ، عاقبت به خشم خود گرفتارشان ساخته ایم) و نابودشان نموده ایم . آیا این گونه افراد راه فراری (از مرگ و کیفر الهی) داشته اند (تا قریشیان هم داشته باشند ؟) .

توضیحات :

« وَ كَمْ أَهْلَكْنَا قَبْلَهُمْ مِّن قَرْنٍ ... » : (نگا : انعام / 6 ، مریم / 74 و 98 ، ص /

3) . « بَطْشاً » : گرفتن چیزی با قوت و قدرت . یورش و ستیز (نگا : زخرف / 8 ، دخان / 16 ، شعراء / 130) . « نَقَّبُوا » : راهها را شکافتند و کشورها را گشوده اند . در جهان حرکت کرده اند و پیشروی نموده اند . « نَقَّبُوا فِي الْأَيْلَادِ » : کشورها و شهرها را گشوده اند و در آنجاها گشته اند . به کاوش نواحی و کندوکاو مکانها پرداخته اند . کشورها و شهرها را جستجو کرده اند تا جاودانه بمانند و از مرگ ، خویشتن را در پناه کاخها و دژها دارند . « مَجِيصٌ » : راه فرار . گریزگاه (نگا : ابراهیم / 21 ، فصلت / 48 ، شوری / 35) .

سوره ق آیه 37

متن آیه :

إِن فِي ذَلِكَ لَذِكْرَى لِمَن كَانَ لَهُ قَلْبٌ أَوْ أَلْقَى السَّمْعَ وَهُوَ شَهِيدٌ

ترجمه :

به راستی در این (سرگذشت پیشینیان) بیدارباش و اندرز بزرگی است برای آن که دلی (آگاه) داشته باشد ، یا با حضور قلب گوش فرا دارد .

توضیحات :

« ذِكْرِي » : پند و اندرز . به خود آمدن . بیداری (نگا : انعام / 68 و 69 و 90 ، شعراء / 209 ، عنکبوت / 51) . « شَهِيدٌ » : حاضر . در اینجا مراد کسی است که حضور قلب دارد ، و به اصطلاح طش در مجلس است ، و با دقت به سخنان گوش می‌دهد و مطالب را پیگیری می‌کند .

سوره ق آیه 38

متن آیه :

وَلَقَدْ خَلَقْنَا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ وَمَا بَيْنَهُمَا فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ وَمَا مَسَّنَا مِن لُّغُوبٍ

ترجمه :

ما آسمانها و زمین را در شش دوره آفریده ایم و هیچ گونه درماندگی و خستگی به ما نرسیده است (و کمترین مشکلی برای ما نداشته است . پس چگونه زنده گرداندن مردگان برای ما رنج آور و مشکل خواهد بود؟) .

توضیحات :

« سِتَّةِ أَيَّامٍ » : (نگا : اعراف / 54 ، یونس / 3 ، هود / 7) . « لُّغُوبٍ » : درماندگی و خستگی (نگا : فاطر / 35) .

سوره ق آیه 39

متن آیه :

فَأَصْبِرْ عَلَىٰ مَا يَقُولُونَ وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ قَبْلَ طُلُوعِ الشَّمْسِ وَقَبْلَ الْغُرُوبِ

ترجمه :

(حال که چنین است) پس در برابر چیزهایی که می‌گویند پایدار و شکیباباش ، و ستایش و سپاس پروردگارت را پیش از طلوع آفتاب و

قبل از غروب آن بجای آور. (چرا که عبادت در آن اوقات ، بزرگ و ارزشمند است) .

توضیحات :
« قَا صِرَ عَلِيٍّ ... » : (نگا : طه / 130) .

سوره ق آیه 40
متن آیه :
وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَأَدْبَارَ السُّجُودِ

ترجمه :
و نیز در پاره‌ای از شب و بد نبال نمازها ، او را بستای و تسبیح و تقدیسش نمای .

توضیحات :
« أَدْبَارِ » : جمع دُبُر ، عقب . د نبال . آخر (نگا : آل عمران / 111 ، انفال / 15) .
(« السُّجُودِ » : مراد نمازها است .

سوره ق آیه 41
متن آیه :
وَأَسْتَمِعْ يَوْمَ يُنَادِ الْمُنَادِ مِن مَّكَانٍ قَرِيبٍ

ترجمه :
(ای محمد ! این سخن را) بشنو ! روزی منادی از مکان نزدیکی ندا درمی‌دهد (و در صور می‌دمد و فریاد رستا خیز برمی‌کشد ، و همگان را به زنده شدن فرا می‌خواند) .

توضیحات :
« إَسْتَمِعْ » : بشنو . گوش فرادار . مفعول آن محذوف است و تقدیر چنین است : إَسْتَمِعْ حَدِيثَ رَبِّكَ گوش فرادار . اخبار روزی را بشنو . مفعول در این صورت (يَوْمَ) است . « الْمُنَادِي » : ندادهنده . مراد اسرا فیل است که برای بار دوم در صور می‌دمد که نشانه زنده شدن مردگان و آغاز رستا خیز است . « مَّكَانٍ قَرِيبٍ » : اشاره به این است که صدای صور او در فضا پخش می‌شود بگونه‌ای که گوئی بیخ گوش همگان است .

سوره ق آیه 42
متن آیه :
يَوْمَ يَسْمَعُونَ الصَّيْحَةَ بِالْحَقِّ ذَلِكَ يَوْمُ الْخُرُوجِ

ترجمه :
روزی فریاد (رستا خیز) را راست و درست و چنانکه باید می‌شنوند ، آن روز ، روز بیرون آمدن (مردگان از میان قبورشان) است .

توضیحات :

«الصَّيْحَةَ» : فریاد رستاخیز که ز فغحه دوم مذکور در آیه 20 است .

سوره ق آیه 43

متن آیه :
إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي وَنُمِيتُ وَإِلَيْنَا الْمَصِيرُ

ترجمه :

ما ، بلی فقط ما زنده می‌گردانیم و می‌میرانیم ، و بازگشت مردمان به سوی ما است و بس .

توضیحات :

« إِنَّا نَحْنُ نُحْيِي ... » : (نگا : حجر / 23) .

سوره ق آیه 44

متن آیه :
يَوْمَ تَشْهَقُ الْأَرْضُ عَنْهُمْ سِرَاعًا ذَلِكَ حَشْرٌ عَلَيْنَا يَسِيرٌ

ترجمه :

روزی زمین از روی مردمان می‌شکافد و کنار می‌رود ، و ایشان به سرعت (از میان خاکها) بیرون می‌آیند . آن روز ، روز گردهم‌آئی است و برای ما سهل و آسان است (و کمترین رنج و زحمتی برای مادر بر ندارد) .

توضیحات :

« سِرَاعًا » : جمع سریع ، شدت‌آبان . حال برای فاعل (يَخْرُجُونَ) محذوف است ، و تقدیر چنین است : يَخْرُجُونَ سِرَاعًا . یا حال ضمیر (هم) در (عَنْهُمْ) است .
« يَسِيرٌ » : ساده و آسان (نگا : نساء / 30 و 169 ، حج / 70 ، عنکبوت / 19) .

سوره ق آیه 45

متن آیه :
نَحْنُ أَعْلَمُ بِمَا يَقُولُونَ وَمَا أَنْتَ عَلَيْهِمْ بِجَبَّارٍ فَذَكَرْ بِالْقُرْآنِ مَنْ يَخَافُ وَعَبِدَ

ترجمه :

ما از آنچه (درباره رسالت تو) می‌گویند ، آگاه‌تر (از هر کس دیگری) هستیم . تو مأمور نیستی که آنان را وادار (به ایمان) کنی (و با قهر و اجبار به سوی اسلام بکشانی) . چون چنین است ، کسانی را به وسیله قرآن بپند و اندرز بده که از بیم دادن و تهدید کردن من می‌ترسند .

توضیحات :

« جَبَّارٌ » : غالب و چیره . (نگا : مائده / 22) . « فَذَكَرْ بِالْقُرْآنِ » : با قرآن بپند بده و موعظه کن .

سوره ذاریات آیه 1
متن آیه :
وَالذَّارِيَاتِ ذُرُوءًا

ترجمه :

سوگند به بادها! که (ابرها را برمی‌انگیزند و به این سوو آن سو برابر فرمان یزدان می‌برند و) به سرعت پراکنده می‌دارند.

توضیحات :

« الذَّارِيَاتِ » : جمع ذَارِيَّة ، بادهائی که ابرها را به حرکت درمی‌آورند و گرده گیاهان و چیزهای دیگر را اینجا و آنجا پراکنده می‌دارند. (نگا : کهف / 45). « ذُرُوءًا » : پراکندن . پخش کردن . واژه (ذرو) از صفات و یژه بادها است (نگا : أضواء البیان) و به معنی اسم فاعل ، یعنی (ذَارِيَّة) است و در اصل چنین است : وَالذَّارِيَاتِ ذَارِيَّة (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن) .

سوره ذاریات آیه 2
متن آیه :
فَالْحَامِلَاتِ وُفْرًا

ترجمه :

و سوگند به ابرهائی که بار سنگینی (از باران) را با خود برمی‌دارند!

توضیحات :

« الْحَامِلَاتِ » : جمع حَامِلَةٌ ، ابرهائی که آبستن به آب و بردارندگان آن هستند . « وُفْرًا » : بار سنگین . مراد ابرهائی سنگین و متراکم است (نگا : اعراف / 57) .

سوره ذاریات آیه 3
متن آیه :
فَالجَارِيَاتِ يُسرًا

ترجمه :

و سوگند به کشتیهائی که ساده و آسان (در آبهای رودخانه‌ها و دریاها و اقیانوسها) روان و در حرکتند!

توضیحات :

« الْجَارِيَاتِ » : جمع جَارِيَّة ، کشتیها . (نگا : شوری / 32 ، رحمن / 24 ، حاقه / 11) . « يُسرًا » : ساده و آسان . حال است و در تقدیر چنین است .
فَالجَارِيَاتِ فِي حَالٍ كَوْنِهَا مَيْسِرَةً مُسَخَّرًا لَهَا الْبِحْرُ .

سوره ذاریات آیه 4
متن آیه :
فَالْمُقَسَّمَاتِ أُمْرًا

ترجمه :
و سوگند به فرشتگانی که کارها را (میان خود برابر فرمان یزدان)
تقسیم کرده اند !

توضیحات :
« الْمُقْسِمَاتِ » : تقسیم کنندگان . مراد فرشتگان است که هر يك عهده دار
کاري از کارهاي جهان هستند . رابطه ذاریات ، حاملات ، جاریات ، و
مقسمات در این است که تا بادهای ابرها را به حرکت در نیاورند و آنها را
بارور و تلقیح نسازند ، آبی در میان نخواهد بود ، و اگر آب نباشد ،
کشتیها از حرکت می ایستند ، و دنیای زندگان کره زمین هم نابود
می شود ، و هنگامی که جانداران و بویژه انسان بر کره زمین نپاشند ،
کار فرشتگان راجع به انسان تعطیل می گردد (نگا : التفسیر القرآنی
للقرآن) .

سوره ذاریات آیه 5
متن آیه :
إِنَّمَا تُوَعَّدُونَ لِصَادِقٍ

ترجمه :
مسئلاً چیزی که بدان وعده داده می شود و از آن ترسنا نیده می شود ،
راست و قطعی است .

توضیحات :
« تُوَعَّدُونَ » : وعد و وعید داده می شود .

سوره ذاریات آیه 6
متن آیه :
وَإِنَّ الدِّينَ لَوَاقِعٌ

ترجمه :
وروز جزا ، حتماً وقوع پیدا می کند و می آید .

توضیحات :
« الدِّينَ » : جزا و سزا . (نگا : فاتحه / 4 ، حجر / 35 ، شعراء / 82) .

سوره ذاریات آیه 7
متن آیه :
وَالسَّمَاءِ ذَاتِ الْحُبُكِ

ترجمه :
سوگند به آسمان ! که دارای راهها است .

توضیحات :

« الْحُبُّكَ » : جمع حَبِيكَة ، راهها ، هموزن و هممعنی طرائق ، جمع طَرِيقَة است . مراد مسیرهای ستارگان و سیارگان است .

سوره ذاریات آیه 8

متن آیه :
إِنكُم لَفِي قَوْلٍ مَّ خْتَلِفٍ

ترجمه :

(ای کفار ! هر لحظه) شما سخن و گفتار دیگری دارید . (گاه فرستاده ما را مچنون ، گاه شاعر ، گاه ساحر ، و . . . می نامید) .

توضیحات :

« قَوْلٍ مَّ خْتَلِفٍ » : سخنان گوناگون و گفتارهای جوراجور .

سوره ذاریات آیه 9

متن آیه :
يُؤْفِكُ عَنْهُ مَنْ أُفِكَ

ترجمه :

کسانی (از ایمان به سزا و جزا) منحرف می شوند که (از مسیر دلیل عقل و منطق حق طلبی ، به سبب پیروی از اهریمن و هوا و هوس) منحرف شده باشند .

توضیحات :

« يُؤْفِكُ » : بازگردانده می شود . بدور داشته می شود . « عَنْهُ » : از ایمان به سزا و جزا در قیامت . « مِنْ أُفِكَ » : هر کس که اهریمن و هواها و هوسها او را بازداشته باشد . « يُؤْفِكُ عَنْهُ مَنْ أُفِكَ » : این جمله بدان می ماند که برای بیان شدت جنگ گفته شود : جنگ درگرفت و هر که کشته شد ، کشته شد ، و هر که نجات یافت ، نجات یافت . یعنی : از ایمان به سزا و جزا بازگردانده می شود هر که بازگردانده می شود .

سوره ذاریات آیه 10

متن آیه :
قُتِلَ الْخَرَّاصُونَ

ترجمه :

مرگ بردروغگویان !

توضیحات :

« قُتِلَ » : نفرین و نابود باد ! (نگا : عبس / 17) . « الْخَرَّاصُونَ » : دروغگویان . کسانی که حرفهای بی پایه و بی سر و ته می زنند . کسانی که از روی گمان و تخمین سخن می گویند .

سوره ذاریات آیه 11

متن آیه :
الَّذِينَ هُمْ فِي غَمْرَةٍ سَاهُونَ

ترجمه :
همان کسانی که در گرداب ضلالت و جهالت ، غافل و سرگشته اند (و راه بجائی نمی برند) .

توضیحات :
« غَمْرَةٌ » : گرداب . ورطه . مراد گرداب و ورطه غفلت و بی خبری و نادانی است .
« سَاهُونَ » : جمع ساهی ، غافل . دچار اشتباه . مراد غافل از ادله و براین یقین و قطعی است .

سوره ذاریات آیه 12

متن آیه :
يَسْأَلُونَ أَيَّانَ يَوْمِ الدِّينِ

ترجمه :
(با تمسخر پیوسته) می پرسند : روز (حساب و کتاب و) سزا و جزا کی خواهد آمد ؟

توضیحات :
« أَيَّانَ » : کی ؟ چه وقت ؟ پرسش کفار هم جنبه استهزاء دارد و هم جنبه بعید به نظر رسیدن وقوع قیامت .

سوره ذاریات آیه 13

متن آیه :
يَوْمَ هُمْ عَلَى النَّارِ يُفْتَنُونَ

ترجمه :
آن روز ، روزی است که ایشان روی آتش گداخته می شوند .

توضیحات :
« يُفْتَنُونَ » : ذوب و گداخته می شوند . عذاب می گردند . مراد تعذیب ایشان بادوزخ است .

سوره ذاریات آیه 14

متن آیه :
ذُوقُوا فِي نَذَاتِكُمْ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَسْتَعْجِلُونَ

ترجمه :
(بدیشان گفته می شود :) بچشید عذاب خود را . این همان چیزی است که در فرار رسیدن آن شتاب می ورزیدید .

توضیحات :

« فِتْنَتَكُمْ » : عذاب خود را .

سوره ذاریات آیه 15

متن آیه :
إِنَّ الْأُمَّتَ قَيْنَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونِ

ترجمه :

پرهیزگاران در میان باغهای بهشت و چشمه‌ساران خواهند بود .

توضیحات :

« إِنَّ الْأُمَّتَ قَيْنَ ... » : (حجر / 45) .

سوره ذاریات آیه 16

متن آیه :
أَخْذِينَ مَا آتَاهُمْ رَبُّهُمْ إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُحْسِنِينَ

ترجمه :

دریافت می‌دارند چیزهایی را که پروردگارشان بدیشان مرحمت فرموده باشد . چرا که آنان پیش از آن (در سرای جهان) از زمره نیکوکاران بوده‌اند .

توضیحات :

« أَخْذِينَ » : دریافت کنندگان و خوشنودشوندگان .

سوره ذاریات آیه 17

متن آیه :
كَانُوا قَلِيلًا مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ

ترجمه :

آنان اندکی از شب می‌خفتند .

توضیحات :

« قَلِيلًا » : کمی ، پاسی . مفعول فیه یا صفت ظرف یا مصدر محذوف است : زَمَانًا قَلِيلًا . یا هَجوعاً قَلِيلًا . « مَا » : حرف زائد و برای تأکید قلت است ؛ یا این که مصدریه و فاعل (قَلِيلًا) است . « يَهْجَعُونَ » : می‌خوا بیدند . می‌خفتند . از مصدر هَجوع . آیه اشاره به عظمت سردرداشتن از خواب گرم و بستر نرم ، و سر نهادن بر آستانه آفریدگار در دل شبها ، و برداشتن دست دعا به درگاه خداست .

سوره ذاریات آیه 18

متن آیه :
وَيَا لَأَسْحَارَهُمْ يَسْتَعْفِفُونَ

ترجمه :

و در سحرگاهان درخواست آمرزش می کردند .

توضیحات :

« يَا لَاسْحَارَ » : در بامدادان . در سحرگاهان . یعنی تنها پاسی از شب می خوا بیدند و در آخر شب هم طلب مغفرت می کردند .

سوره ذاریات آیه 19

متن آیه :
وَفِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

ترجمه :

در اموال و دارا نیشان حقی و سهمی (جز زکات) برای گدایان و بی‌نویان تهی‌دست بود .

توضیحات :

« السَّائِلِ » : گدا . فقیری که طلب صدقه و احسان می کند . « الْمَحْرُومِ » : بی چیزی . مراد فقیری است که روی گدائی را ندارد و درخواست چیزی از مردم نمی کند .

سوره ذاریات آیه 20

متن آیه :
وَفِي الْأَرْضِ آيَاتٌ لِّلْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

در زمین دلائل و نشانه‌های فراوانی است برای کسانی که می‌خواهند به یقین برسند (و از روی دلیل خدای را بشناسند و آثار قدرت او را ببینند) .

توضیحات :

« آيَاتٌ » : دلائل روشن . نشانه‌های آشکار . « لِّلْمُؤْمِنِينَ » : برای افرادی که خواهان یقین هستند . کسانی که اهل یقین هستند .

سوره ذاریات آیه 21

متن آیه :
وَفِي أَنْفُسِكُمْ أَفَلَا تُبْصِرُونَ

ترجمه :

و در خود وجود شما (انسانها ، نشانه‌های روشن و دلائل متقن برای شناخت خدا و پی بردن به قدرت او) است . مگر نمی بینید ؟

توضیحات :

« فِي أَنْفُسِكُمْ » : دستگانهائی که در بدن انسان است ، مانند : قلب ، کلیه ، ریه ، دهها هزار کیلومتر رگهای درشت و باریک ، ده میلیون میلیارد سلول ، حواسی همچون بینائی و شنوائی و . . هر يك آیتی از عظمت

است . « أَفَلَا تُبْصِرُونَ ؟ » : مگر غافل شده اید و نمی بینید ؟ (نگا : قصص / 72 ، زخرف / 51) .

سوره ذاریات آیه 22

متن آیه :
وَفِي السَّمَاءِ رِزْقُكُمْ وَمَا تُوعَدُونَ

ترجمه :

در آسمان ، روزی شماست و نیز چیزهایی که بدان وعد و وعید داده می‌شوید .

توضیحات :

« رِزْقُكُمْ » : (نگا : هود / 6) . « مَا تُوعَدُونَ » : آنچه به آن وعده داده می‌شود و آنچه از آن بیم داده می‌شود . اشاره به هرگونه خیر و برکت یا بلا و عذابی است که خدا به انسانها مژده داده ، و یا انسانها را از آن ترسانده است ، از جمله بهشت (نگا : نجم / 15) .

سوره ذاریات آیه 23

متن آیه :
قَوْرَبِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ إِنَّهُ لَحَقٌّ مِّثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ

ترجمه :

به خدای آسمان و زمین سوگند که این (مطلب ، یعنی وقوع رستاخیز ، حساب و کتاب ، جزا و سزا ، بهشت برای دینداران ، و دوزخ برای بی‌دینان) حق است ، درست همان گونه که شما سخن می‌گویید (و سخن گفتن کاملاً برایتان محسوس است و درباره آن شك و تردیدی ندارید) .

توضیحات :

« مِثْلَ مَا أَنَّكُمْ تَنْطِقُونَ » : مراد این است که وقوع رستاخیز و وجود بهشت و دوزخ و سعادت و شقاوت در آخرت ، محقق و بدور از شك و گمان است ، بدان گونه که سخن گفتن خودتان برایتان محسوس است و واقعیت دارد و درباره آن شك و تردید ندارید .

سوره ذاریات آیه 24

متن آیه :
هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ ضَيْفِ إِبْرَاهِيمَ الْمُكْرَمِينَ

ترجمه :

آیا خبر مهمانهای بزرگوار ابراهیم به تو رسیده است ؟

توضیحات :

« ضَيْفِ » : مهمانها . این واژه برای مفرد و مثنی و جمع و مذکر و مؤنث بکار می‌رود (نگا : حجر / 51 و 68 ، هود / 78) . مراد فرشتگانی است که به صورت انسان به پیش حضرت ابراهیم آمدند . « الْمُكْرَمِينَ » : بزرگواران .

سوره ذاریات آیه 25

متن آیه :
إِذْ دَخَلُوا عَلَيْهِ فَقَالُوا سَلَامًا قَالَ سَلَامٌ قَوْمٌ مُنْكَرُونَ

ترجمه :

در آن زمانی که بر او وارد شدند و گفتند : سلام (بر تو !) گفت : سلام بر شما ! (شما مهمانان ، برایم) مردمان نا آشنا و ناشناسی هستید .

توضیحات :

« منْكَرُونَ » : افراد نا آشنا و ناشناس (نگا : حجر / 62) .

سوره ذاریات آیه 26

متن آیه :
قَرَأَ إِلَى أَهْلِهِ فَجَاءَ يَعْجَلُ سَمِينَ

ترجمه :

به دنبال آن ، پنهانی به سوی خانواده خود رفت ، و گوساله فربه‌ای را (که بریان کرده بودند ، برای ایشان) آورد .

توضیحات :

« رَأَى » : پنهانی و یواشکی رفت (نگا : صافات / 91 و 93) . « عَجَلٌ » : گوساله . « سَمِينَ » : چاق و فربه .

سوره ذاریات آیه 27

متن آیه :
فَقَرَّبَهُ إِلَيْهِمْ قَالَ أَلَا تَأْكُلُونَ

ترجمه :

و آن را نزدیک ایشان گذارد . (ولی با تعجب دید دست به سوی غذا نمی‌برند و از آن چیزی نمی‌خورند !) گفت : آیا نمی‌خورید ؟ !

توضیحات :

« أَلَا تَأْكُلُونَ ؟ ! » : مگر نمی‌خورید ؟ ! چرا نمی‌خورید ؟ !

سوره ذاریات آیه 28

متن آیه :
فَأَوْحَسَ مِنْهُمْ خِيفَةً قَالُوا لَا تَخَفْ وَبَشَّرُوهُ بِغُلَامٍ عَلِيمٍ

ترجمه :

(هنگامی که دید دست به سوی غذا نمی‌برند) در دل از ایشان احساس ترس و وحشت کرد . گفتند : مترس ! سپس او را به تولد پسری دانا و آگاه بشارت دادند .

توضیحات :
 « أَوْجِسَ » : احساس ترس کرد . خوف و هراس به طش راه یافت . البته حضرت ابراهیم این ترس و خوف را بدیشان می گوید (نگا : حجر / 52) . علت خوف ابراهیم این بوده که برابر عرف آن زمان ، اگر مهمان غذای مهماندار را نمی خورد ، نشانه این بود که برای دشمنی و کار خطرناکی آمده است (نگا : هود / 69 و 70) . « غلام » : پسر . مراد حضرت اسحاق است .

سوره ذاریات آیه 29

متن آیه :
 فَأُفِيَّتْ أَمْرَ أُنْتَهُ فِي صَرِّهِ فَصَكَّتْ وَجْهَهَا وَقَالَتْ عَجُوزٌ عَقِيمٌ

ترجمه :
 همسرش جلو آمد ، درحالی که (از تعجب) فریاد می کشید و به صورت خود می زد و می گفت : من پیر زنی نازا هستم (مگر می شود در این سن و سال بزایم و فرزند به دنیا بیاورم؟!) .

توضیحات :
 « صَرِّهِ » : فریاد . واویلا (نگا : هود / 72) . « صَكَّتْ » : سیلی زد . چك زد . « عَجُوزٌ عَقِيمٌ » : (نگا : هود / 72) .

سوره ذاریات آیه 30

متن آیه :
 قَالُوا كَذَلِكَ قَالَ رَبُّكَ إِنَّهُ هُوَ الْحَكِيمُ الْعَلِيمُ

ترجمه :
 فرشتگان گفتند : همان گونه خواهد بود که گفتیم . پروردگارت دستور فرموده است (و قطعاً چنین خواهد شد) . او (کارها پیش) دارای حکمت ، و آگاه (از هر چیزی) است .

توضیحات :
 « كَذَلِكَ » : همان گونه خواهد شد که گفتیم . جار و مجرور است و در موضع نصب است و صفت مصدر محذوفی است و تقدیر چنین است : قَوْلًا مِثْلَ ذَلِكَ الَّذِي قُلْنَا .

سوره ذاریات آیه 31

متن آیه :
 قَالَ فَمَا خَطْبُكُمْ أَيُّهَا الْمُرْسَلُونَ

ترجمه :
 ابراهیم گفت : ای فرستادگان ! (بعد از مؤذنه ، مأموریت شما چیست و) چه کار مهمی دارید ؟

توضیحات :
 « خَطْبٌ » : کار مهم (نگا : طه / 95 ، حجر / 57 ، قصص / 23 ، یوسف / 51) .

سوره ذاریات آیه 32

متن آیه :
قَالُوا إِنَّا أُرْسِلْنَا إِلَى قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ

ترجمه :
گفتند : ما به سوی مردمان بزهکاری فرستاده شده ایم .

توضیحات :
« قَوْمٍ مُّجْرِمِينَ » : قوم لوط است .

سوره ذاریات آیه 33

متن آیه :
لِنُرْسِلَ عَلَيْهِمْ حِجَارَةً مِّن طِينٍ

ترجمه :
تا بارانی از سنگ گلی بر آنان ببارانیم .

توضیحات :
« حِجَارَةً مِّن طِينٍ » : سنگی از گل . همان چیزی است که در (هود / 82 ، حجر / 74) با واژه (سجیل = سنگ گل) بیان شده است و کیفیت آن بر ما معلوم نیست .

سوره ذاریات آیه 34

متن آیه :
مُسَوَّمَةً عِندَ رَبِّكَ لِلْمُسْرِفِينَ

ترجمه :
این سنگها ، از جانب پروردگارت ، برای اسرافکاران (در فسق و فجور) نشاندار شده بود .

توضیحات :
« مُسَوَّمَةً » : دارای علامت و نشانه ، نشاندار (نگا : آل عمران / 14 ، هود / 83) .

سوره ذاریات آیه 35

متن آیه :
فَأَخْرَجْنَا مَن كَانَ فِيهَا مِنَ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :
ما تمام مؤمنانی را که در شهرهای قوم لوط زندگی می کردند (قبل از نزول بلا از شهرها) بیرون بردیم .

توضیحات :
« فِيهَا » : در شهرهای قوم لوط . مرجع ضمیر حذف شده و بر اثر شهرت از

سياق کلام پیدا است . همچون (ارض) در (فاطر / 45) . « الْأَمْؤِمَنِينَ » : کسانی که ایمان داشته باشند ، و آن عقائد است .

سوره ذاریات آیه 36

متن آیه :
فَمَا وَجَدْنَا فِيهَا غَيْرَ بَيْتٍ مِّنَ الْمُسْلِمِينَ

ترجمه :

در آن مناطق جز يك خانواده مسلمان (راستین) نیا ف تیم .

توضیحات :

« بَيْتٍ » : اهل يك خانواده یا خاندان . مراد خانواده یا خاندان لوط (ع) است . « الْمُسْلِمِينَ » : کسانی که اسلام داشته باشند ، و آن اعمال است ، از قبیل : نماز و روزه . مراد از این خانواده و یا خاندان ، کسانی است که ایمان و اسلام را یکجا در خود گرد آورده و در گفتار و کردار فرمانبردار آفریدگار بوده اند .

سوره ذاریات آیه 37

متن آیه :
وَتَرَكْنَا فِيهَا آيَةً لِّلَّذِينَ يَخَافُونَ الْعَذَابَ الْأَلِيمَ

ترجمه :

در آن سرزمین نشانه‌ای (دالّ بر هلاک کفار) برای کسانی برجای گذاشتیم که از عذاب دردناک (دنیوی و اخروی خدا) می‌ترسند .

توضیحات :

« تَرَكَنَا » : باقی گذاشتیم . « آيَةً » : اثر و نشانه‌ای که به وسیله آن ، خداپرستان در آینده پند و عبرت بگیرند .

سوره ذاریات آیه 38

متن آیه :
وَفِي مُوسَى إِذْ أَرْسَلْنَاهُ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ يَسُطِّنِ مِيقَاتِ

ترجمه :

در (داستان زندگی) موسی نیز پند و عبرت وجود دارد . آنگاه که او را مجهز به نیروی آشکاری (از معجزات که عصا و ید بیضا بود) به سوی فرعون فرستادیم .

توضیحات :

« سُلْطَانٍ مُّبِينٍ » : قدرت آشکار . مراد معجزات موسی (ع) است ، از قبیل عصا و ید بیضاء (نگا : هود / 96 ، مؤمنون / 45 ، غافر / 23) .

سوره ذاریات آیه 39

متن آیه :

فَتَوَلَّى يَرُكُنِيهِ وَقَالَ سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ

ترجمه :

او همراه با نیروهای (نظامی و انتظامی) خود از (پیام حق و از ایمان به) موسی روگردان شد و گفت : او جادوگر یا دیوانه است .

توضیحات :

« يَرُكُنِيهِ » : اگر حرف (ب) باء مصاحبت باشد ، معنی چنین است : فرعون و هم ارکان حکومت و لشکر یانش از فرمان خدا و اطاعت از موسی روگردان شدند . اگر باء سببیه باشد ، معنی چنین است : او به سبب تکیه بر ارکان حکومت و لشکر یانش از فرمان خدا ، روگردان شد . یا این که او با تمام وجود متکبران روی برتافت . اگر حرف تعدیه باشد ، معنی چنین است : او هم خودش از فرمان خدا روی برتافت و هم ارکان حکومت و لشکر یان خود را از حق منحرف ساخت . « رُكُنِيهِ » : جانب ، مراد ارکان بدن ، یعنی تمام وجود است . تکیه گاه مادی ، از قبیل لشکر و سپاه و اموال و اولاد .

سوره ذاریات آیه 40

متن آیه :
وَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ فَنَبَذْنَاهُمْ فِي الْيَمِّ وَهُوَ مُلِيمٌ

ترجمه :

ما او را و لشکر یانش را گرفتار کردیم و به دریایشان انداختیم ، و او سزاوار سزانش بود (و لذا تاریخ ، نام ننگین و رفتار و کردار شرم آورش را همیشه به خاطر خواهد داشت) .

توضیحات :

« وَأَخَذْنَاهُ وَجُنُودَهُ ... » : (نگا : قصص / 40) . « مُلِيمٌ » : مستحق لومه و سزاوار سزانش . کسی که کاری کند که به سبب آن درخور ملامت باشد (نگا : صافات / 142) .

سوره ذاریات آیه 41

متن آیه :
وَفِي عَادٍ إِذْ أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمُ الرِّيحَ الْعَاقِمَةَ

ترجمه :

در سرگذشت قوم عاد نیز پند و عبرتی است . بدانگاه که تندباد بی خیر و برکتی (که مرگ و نابودی ایشان را به همراه داشت) به سوی ایشان وزان کردیم .

توضیحات :

« الرِّيحَ الْعَاقِمَةَ » : باد نازا و بی باران . باد بیفایده و بی برکت . مراد بادی است که خیر و خوبی به همراه ندارد ، و بلکه هلاک و نابودی با خود می آرد (نگا : احقاف / 24 و 25) .

سوره ذاریات آیه 42

متن آیه :
مَا تَذَرُ مِنْ شَيْءٍ أَتَتْ عَلَيْهِ إِلَّا جَعَلْنَاهُ كَالرَّمِيمِ

ترجمه :

به هر چیزی که برمی خورد بر جايش نمي گذاشت ، مگر اين که همچون استخوانهاي پوسيده و پودر شده اش مي کرد .

توضیحات :

« مَا تَذَرُ » : رها نمي کرد . برجا نمي گذاشت . ترك نمي گفت . « الرَّمِيمِ » : استخوان پوسيده و متلاشي شده (نگا : يس / 78) .

سوره ذاریات آیه 43

متن آیه :
وَفِي ثَمُودَ إِذْ قِيلَ لَهُمْ تَمَتَّعُوا حَتَّىٰ حِينٍ

ترجمه :

در سرگذشت قوم ثمود نیز پند و عبرت است . بدان هنگام که بدیشان گفته شد : مدت کوتاهی از زندگی تمتع بگیرید و بهره ببرید .

توضیحات :

« حَتَّىٰ حِينٍ » : تا مدت نا چیزی . تا زمان کوتاهی . مراد تا پایان عمر و فرار سیدن مرگ است . یا مراد سه روز مذکور در (هود / 65) مي باشد (نگا : زاد المسیر) .

سوره ذاریات آیه 44

متن آیه :
فَعَتَوْا عَنْ أَمْرِ رَبِّهِمْ فَأَخَذَتْهُمُ الصَّاعِقَةُ وَهُمْ يَنْظُرُونَ

ترجمه :

آنان از فرمان پروردگارشان سر باز زدند و صاعقه ایشان را فرا گرفت و آنان خیره خیره بدان نگاه مي کردند (و نابودي خویش را مي دیدند و قدرتي بر دفاع از خویشتن نداشتند !) .

توضیحات :

« عَتَوْا » : سیرکشي کردند . از پذیرش فرمان سر باز زدند (نگا : فرقان / 21) . « وَهُمْ يَنْظُرُونَ » : درحالي که ایشان صاعقه را مي نگریستند که دارد ایشان را هلاک میسازد .

سوره ذاریات آیه 45

متن آیه :
فَمَا اسْتَطَاعُوا مِنْ قِيَامٍ وَمَا كَانُوا مُنْتَصِرِينَ

ترجمه :

آنان (چنان نقش زمین شدند که) نتوانستند بر خیزند و نتوانستند (از کسی یاری بطلبند و) خویشتن را کمک کنند .

توضیحات :
« مَن تَصِيرِينَ » : یاری دهندگان . کمک کنندگان .

سوره ذاریات آیه 46

متن آیه :
وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ

ترجمه :
پیش از آنان ، ما قوم نوح را هلاک ساخته بودیم . چرا که ایشان قوم فاسقی بوده و (با انجام کفر و معاصی) از فرمان خدا خارج شده بودند .

توضیحات :
« كَانُوا قَوْمًا فَاسِقِينَ » : (نگا : نمل / 12 ، زخرف / 54) .

سوره ذاریات آیه 47

متن آیه :
وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ

ترجمه :
ما آسمان را با قدرت بنا ساختیم و همواره آن را وسعت می بخشیم .

توضیحات :
« أَيْدٍ » : قدرت و قوت (نگا : ص / 17) . در رسم الخط قرآنی با دو یاء نوشته شده است . « لَمُوسِعُونَ » : جمع موسع ، دارای قدرت و توانائی . گسترش دهنده . « إِنَّا لَمُوسِعُونَ » : این بخش از آیه ، اشاره به نظریه گسترش جهان دارد . علم امروز ثابت کرده است که نه تنها کره زمین ، بر اثر مواد آسمانی تدریجاً فربه و سنگین تر می شود ، بلکه آسمانها نیز در حال گسترش هستند . ستارگانی که در یک کهکشان قرار دارند ، به سرعت از مرکز کهکشان دور می شوند ، و میلیاردها کهکشان در فضای جهان از یکدیگر دور می گردند ، و بالاخره جهان پیوسته در حال انبساط و توسعه است . حتی دانشمندان می گویند : تمام کرات آسمانی و کهکشانها در آغاز در مرکز واحدی جمع بوده - با وزن مخصوص فوق العاده سنگین - سپس انفجار عظیم و بسیار وحشتناکی در آن رخ داده ، و به دنبال آن ، اجزای جهان متلاشی شده ، و به صورت کرات درآمده است ، و به سرعت در حال عقب نشینی و توسعه است (نگا : الممتخب . نمونه) .

سوره ذاریات آیه 48

متن آیه :
وَالْأَرْضَ فَرَشْنَاهَا فَنِعْمَ الْمَاهِدُونَ

ترجمه :

و زمین را پهن کرده ایم (و برای زندگی مردمان آماده ساخته ایم) و چه آماده کنندگان خوبی بوده ایم!

توضیحات :

« فَرَشْنَاهَا » : زمین را پهن کرده ایم . « الْمَاهِدُونَ » : جمع ماهد ، آماده سازنده . خدای مهربان زمین را برای زندگی مردمان همچون گهواره آماده فرموده است و چنانکه باید برای آسایش ایشان فراهم آورده است (نگا : طه / 53 ، زخرف / 10) .

سوره ذاریات آیه 49

متن آیه :

وَمِن كُلِّ شَيْءٍ خَلَقْنَا زَوْجَيْنِ لَعَلَّكُمْ تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

ما از هر چیز جفتی را آفریده ایم ، تا این که شما (عظمت آفریدگارا) یاد کنید .

توضیحات :

« زَوْجَيْنِ » : یک جفت نر و ماده در جهان جانداران و گیاهان و جمادات و غیره (نگا : شعراء / 7 ، یس / 36 ، زخرف / 12 ، طه / 53) .

سوره ذاریات آیه 50

متن آیه :

فَقُرُّوا إِلَى اللَّهِ إِنِّي لَكُمْ مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

به سوی (عبادت) خدا بشتابید . من بیم‌دهنده آشکاری از سوی او برای شما هستم (و پیغمبری من با دلائل و معجزات ، برای شما روشن است) .

توضیحات :

« قُرُّوا » : بگریزید . مراد گریختن از کفر و بت پرستی ، به سوی خداشناسی و یکتاپرستی ، و از گناهان و سنیات ، به سوی عبادت و حسنات است . خلاصه گریز از موجدیات عذاب و شقاوت ، به سوی موجدیات نعمت و سعادت . « مُّبِينٌ » : آشکار . یعنی پیغمبری من با دلائل و معجزات ، روشن است ، و برای شما ناشناخته نیست .

سوره ذاریات آیه 51

متن آیه :

وَلَا تَجْعَلُوا مَعَ اللَّهِ إِلَهًا آخَرَ إِنِّي لَكُمْ مِّنْهُ نَذِيرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

با خدا ، معبود دیگری را انباز مسازید . من بیم‌دهنده و بیانگر (عاقبت وحشتناک شرک و بت پرستی) از سوی خدا برای شما می باشم .

توضیحات :

« مبین » : بیانگر . یعنی عاقبت در دناك بت پرستی و شرك را بر ایتان بیان میدارم و کژراهه شقاوت را از شاهراه سعادت بر ایتان جدا می‌سازم .

سوره ذاریات آیه 52

متن آیه :

كَذَلِكَ مَا أَتَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ مِنْ رَسُولٍ إِلَّا قَالُوا سَاحِرٌ أَوْ مَجْنُونٌ

ترجمه :

همین گونه (که ایتان شما را تکذیب می‌دارند) هیچ پیغمبری به سوی مردمان پیش از ایشان نرفته است ، مگر این که گفته اند : او جادوگر یا دیوانه است .

توضیحات :

« كَذَلِكَ » : بهمین صورت . کار به همین منوال است . خیر مبتدای محذوف است و تقدیر چنین است : الْأَمْرُ كَذَلِكَ .

سوره ذاریات آیه 53

متن آیه :

أَتَوَصَّوْا بِهِ بَلْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ

ترجمه :

مگر هم‌دیگر را (به گفتن چنین سخنی) سفارش کرده اند؟! نه ، بلکه آنان مردمان طغیانگریند (و عامل وحدت عمل ایشان همان روحیه واحد خبیث طغیانگریشان است) .

توضیحات :

« أ تَوَصَّوْا بِهِ » : همزه استفهام برای تعجب است و مراد این است که ای مردم ! مایه تعجب است که بی‌دینان انگار یکدیگر را به تکذیب از پیاء سفارش کرده اند .

سوره ذاریات آیه 54

متن آیه :

فَتَوَلَّ عَنْهُمْ فَمَا أَنْتَ بِمَلُومٍ

ترجمه :

از ستیزه با آنان روی بگردان ، چون تو سرزنش نمی‌گرددی (که چرا ایشان ایمان نمی‌آورند) .

توضیحات :

« تَوَلَّ عَنْهُمْ » : از ستیزه با آنان روی بگردان ، چرا که ایشان متکبر و ستیزه جویند « مَلُومٌ » : لومه شده . سزاوار سرزنش .

سوره ذاریات آیه 55

متن آیه :
وَذَكِّرْ فَإِنَّ الذِّكْرَى تَنْفَعُ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

پند و اندرز بده ، چرا که پند و اندرز به مؤمنان سود می‌رساند (و کاری می‌کند که خدا را فراموش نکنند ، و پیوسته بر ایمان و یقینشان بیفزایند) .

توضیحات :

« الذِّكْرَى » : موعظه حسنه . پند و اندرزی که انسان را به یاد خدا می‌اندازد و موجب تقویت ایمان و افزایش تقوا می‌گردد .

سوره ذاریات آیه 56

متن آیه :
وَمَا خَلَقْتُ الْجِنَّ وَالْإِنْسَ إِلَّا لِيَعْبُدُونِ

ترجمه :

من پریها و انسانها را جز برای پرستش خود نیافریده‌ام .

توضیحات :

« لِيَعْبُدُونِ » : تا مرا پرستش و بندگی کنند (نگا : بینه / 5) .

سوره ذاریات آیه 57

متن آیه :
مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ وَمَا أُرِيدُ أَنْ يُطْعَمُونَ

ترجمه :

من از آنان نه درخواست هیچ گونه رزق و روزی می‌کنم ، و نه می‌خواهم که مرا خوراک دهند .

توضیحات :

« مَا أُرِيدُ مِنْهُمْ مِنْ رِزْقٍ » : من بی‌نیاز از جها نیانم و روزی ده ایشانم ؛ نه روز بخوار آنان .

سوره ذاریات آیه 58

متن آیه :
إِنَّ اللَّهَ هُوَ الرَّزَّاقُ ذُو الْقُوَّةِ الْمَتِينُ

ترجمه :

تنها خدا روزی‌رسان و صاحب قدرت و نیرومند است و بس .

توضیحات :

« ذُو الْقُوَّةِ » : دارای نیرو . « الْمَتِينُ » : دارای نیروی فراوان . تأکید (

ذُوا لُغُوءٍ) است .

سوره ذاریات آیه 59

متن آیه :

فَإِنَّ لِلَّذِينَ ظَلَمُوا ذُنُوبًا مِّثْلَ ذُنُوبِ أَصْحَابِهِمْ فَلَا يَسْتَعْجِلُونَ

ترجمه :

کسانی که ستم می کنند ، سهم بزرگی از عذاب دارند ، همانند سهم بزرگ یارانشان (از اقوام ستمگر پیشین !) . بنا براین ، از من به شتاب وقوع عذاب را نخواهید .

توضیحات :

« ذُنُوبًا » : سطل بزرگ ، دلوهای بزرگی که دنباله دارند . « فَلَا يَسْتَعْجِلُونَ » : (نگا : انبیاء / 37) .

سوره ذاریات آیه 60

متن آیه :

فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ يَوْمِهِمُ الَّذِي يُوعَدُونَ

ترجمه :

واویلا بر کافران! از دست آن روزی که ایشان بدان وعده داده می‌شوند .

توضیحات :

« فَوَيْلٌ لِلَّذِينَ ... » : (نگا : ابراهیم / 2 ، مریم / 37 ، ص / 27 ، زخرف / 65) .

سوره طور آیه 1

متن آیه :

وَالطُّورِ

ترجمه :

سوگند به کوه طور ! (که موسی بالای آن با خدا به گفتگو و مناجات پرداخته است) .

توضیحات :

« الطُّور » : اسم خاص کوهی در سرزمین سینا است ! (نگا : مؤمنون / 20 ، تین / 2) .

سوره طور آیه 2

متن آیه :

وَكِتَابٍ مَسْطُورٍ

ترجمه :

و قسم به کتاب نوشته شده (آسمانی ! که برای رهنمود انسانها به کره زمین فرستاده شده است) .

توضیحات :

« كِتَابٍ » : جنس کتاب مراد است و منظور همه کتابهای آسمانی است . قرآن . این نظریه به دو دلیل مقبول است : الف - قرآن ، چکیده و هماهنگ با مقاصد اصلی همه کتابهای آسمانی است (نگا : بقره / 41 و 91 و 97 ، آل عمران / 3 و 50 ، مائده / 46 و 48) ب - در موارد دیگری خداوند به قرآن قسم یاد کرده است (نگا : یس / 2 ، ص / 1 ، زخرف / 2 ، دخان / 2) . « مَسْطُورٌ » : نگارش یافته . نوشته شده . (نگا : اسراء / 58 ، احزاب / 6) . لوح محفوظ . تورات (نگا : اعراف / 145) .

سوره طور آیه 3

متن آیه :
فِي رَقٍّ مَّنشُورٍ

ترجمه :

(کتابی که نوشته شده است) در صفحاتی و (میان جها نیان) پخش گردیده است .

توضیحات :

« رَقٍّ » : صفحه . اسم جنس جمع و مراد صفحات یا الواح است . « مَنشُورٌ » : پخش شده . گشوده و باز .

سوره طور آیه 4

متن آیه :
وَالْبَيْتِ الْمَعْمُورِ

ترجمه :

و قسم به خانه آبادان (کعبه ! که دائماً از زائران موج می زند) .

توضیحات :

« الْبَيْتِ الْمَعْمُورِ » : کعبه مشرفه که در مکه است . بیت المعمر که در آسمان است و دائماً فرشتگان در آن گروه گروه به تقدیس و تسبیح خدا مشغولند .

سوره طور آیه 5

متن آیه :
وَالسَّقْفِ الْمَرْفُوعِ

ترجمه :

و سوگند به سقف برافراشته (آسمان) !

توضیحات :

«السَّفْفِ» : آسمان مراد است (نگا : انبیاء / 32) . «الْمَرْفُوعِ» : برافراشته . برپاداشته شده . آسمان با داشتن ستارگان فراوان آن چنان بالای سر ما را پوشانده و زینت داده اند ، انگار بام کره زمین بوده و قسمت پائین آن سقف این بنای آسمان (نگا : نازعات / 27 و 28) . البته بخشی از آسمان ، جو اطراف زمین است که قشر فشرده‌ای از هوا است که همچون سقف محکمی اطراف کره زمین را فرا گرفته است و آن را در برابر سنگهای سرگردان آسمانی و اشعه زیانبار کیهانی به خوبی حفظ می کند .

سوره طور آیه 6

مَتْنِ آيَةِ :
وَالْبَحْرِ الْمَسْجُورِ

ترجمه :

و سوگند به دریای سرپا آتش !

توضیحات :

«الْمَسْجُورِ» : برافروخته . لبریز از شعله و آتش (نگا : تکویر / 6) . منفجر شده . مراد آب دریاها در هنگامه وقوع قیامت است که اتمهای آنها منفجر می‌گردد (نگا : انفطار / 3) و مواد مذاب و گداخته‌های درونی زمین در آنها روان می‌شود .

سوره طور آیه 7

مَتْنِ آيَةِ :
إِنْ عَذَابَ رَبِّكَ لَوَاقِعٌ

ترجمه :

که قطعاً عذاب پروردگارت واقع می‌شود (و کفار را در آغوش خود می کشد) .

توضیحات :

« إِنْ عَذَابَ رَبِّكَ ... » : جواب قسمهای متعدد پیشین است .

سوره طور آیه 8

مَتْنِ آيَةِ :
مَا لَهُ مِنْ دَافِعٍ

ترجمه :

و هیچ کس و هیچ چیزی نمی تواند از وقوع آن جلوگیری کند .

توضیحات :

« دَافِعٍ » : دفع کننده . بازدارنده .

سوره طور آیه 9

مَتْنِ آيَةِ :
يَوْمَ تَمُورُ السَّمَاءِ مَوْرًا

ترجمه :
روزي (اين عذاب الهي رخ ميدهد كه) آسمان سخت به تكان و جنبش
مي افتد و تند درهم مي لولود .

توضیحات :
« مَوْرًا » : حرکت و اضطراب . رفت و برگشت . موج زدن و چرخیدن . درهم لولیدن و
حرکت مار پیچی پیدا کردن .

سوره طور آیه 10
متن آیه :
وَتَسِيرُ الْجِبَالُ سَيْرًا

ترجمه :
و کوهها (از جا کنده ميشوند و) به شتاب روان ميشوند .

توضیحات :
« سَيْرًا » : حرکت کردن . روان شدن .

سوره طور آیه 11
متن آیه :
فَوَيْلٌ لِلْيَوْمِ الَّذِي لِمُكَّذِّبِينَ

ترجمه :
آن روز ، واي به حال کسانی که (حق را) تکذیب کرده اند !

توضیحات :
« وَيْلٌ » : (نگا : بقره . 79 ، ابراهیم / 2 ، مریم / 37) .

سوره طور آیه 12
متن آیه :
الَّذِينَ هُمْ فِي خَوْضٍ يَلْعَبُونَ

ترجمه :
آنان که سرگرم کارهاي باطل خويشند (و پيوسته مشغول طعنه زدن به
اسلام و قرآن و پيغمبرند) .

توضیحات :
« خَوْضٍ » : فرو رفتن به کارهاي بيهوده و کودکانه (نگا : توبه / 65 و 69 ،
انعام / 68 و 91) .

سوره طور آیه 13
متن آیه :
يَوْمَ يُدْعُونَ إِلَى نَارٍ جَهَنَّمَ دَعًا

ترجمه :

روزي آنان را با زور به میان آتش دو زخ می اندازند .

توضیحات :

« يَدْعُونَ » : با قهر و زور پرت می گردند و انداخته می شوند . « دَعَا » : با خشونت فرو انداختن . به شدت پرت کردن و راندن (نگا : ماعون / 2) . « يَدْعُونَ إِلَى النَّارِ » : با خشونت به آتش انداخته می شوند (نگا : نمل / 90) . با خشونت به سوی آتش رانده می شوند (نگا : زمر / 71 ، مریم / 86) .

سوره طور آیه 14

متن آیه :

هَذِهِ النَّارُ الَّتِي كُنْتُمْ يَهَا تُكَذِّبُونَ

ترجمه :

(در این وقت فرشتگان بدیشان می گویند :) این همان آتشی است که آن را دروغ می پنداشتید .

توضیحات :

« هَذِهِ النَّارُ ... » : (نگا : سجده / 20 ، سبأ / 42) .

سوره طور آیه 15

متن آیه :

أَفَسِحْرَ هَذَا أَمْ أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ

ترجمه :

آیا این جادو است ؟ یا این که شما نمی بینید ؟

توضیحات :

« أَفَسِحْرَ هَذَا ... » : کافران پیوسته کارهای انبیاء را سحر می نامیدند (نگا : مائده / 110 ، یونس / 76 ، هود / 7) . لذا روز قیامت به عنوان سحر زنش هنگامی که آتش را می بینند و یا به درون آن انداخته می شوند ، بدیشان می گویند : این هم سحر و جادو است ! « أَمْ أَنْتُمْ لَا تُبْصِرُونَ » : این بخش هم جنبه سحر زنش دارد . کافران در دنیا می گفتند : پیغمبران جادوگرند و بر چشمان ما پرده می افکنند ، و . . . (نگا : اعراف / 132) در قیامت بدیشان گفته می شود : آیا این عذاب سحر است ؟ آیا پرده بر چشمان شما افکنده اند ؟

سوره طور آیه 16

متن آیه :

أَصْلُوهَا فَاصْرِوْا أَوْ لَا تَصْرِوْا سَوَاءَ عَلَيكُمْ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

به آتش وارد شوید و بدان بسوزید ، چه شکیبائی هم کنید و چه بیتابی ، به حال شما تفاوتی نمی کند . چرا که تنها برابر کارهایی که خودتان کرده اید کیفر داده می شود .

توضیحات :

« إِصْلُوهَا » : داخل آتش شوید و بدان بسوزید و حرارت آن را بچشید (نساء / 115 و 30 و 56 ، صافات / 163 ، ص 59) .

سوره طور آیه 17

متن آیه :

إِنَّ الْأُمَّتَ قَيْنَ فِي جَنَّاتٍ وَنَعِيمٍ

ترجمه :

اما پرهیزگاران در میان باغهای بهشت و نعمتهای فراوان جای دارند .

توضیحات :

« جَنَّاتٍ وَ نَعِيمٍ » : تنوین این واژه ها بیانگر کثرت و عظمت است .

سوره طور آیه 18

متن آیه :

فَأَكْفِهِنَّ يَمًا آتَاهُمْ رَبُّهُنَّ وَوَقَاهُمْ رَبُّهُنَّ عَذَابَ الْجَحِيمِ

ترجمه :

و در برابر چیرهائی که خدا بدیشان داده است شاد و خوشحالند ، و (نعمت بزرگتر از این ، این که) خدای ایشان ، آنان را از عذاب دوزخ محفوظ و مصون داشته است .

توضیحات :

« فَأَكْفِهِنَّ » : افراد شاد و مسرور (نگا : یس / 55 ، دخان / 27) .

سوره طور آیه 19

متن آیه :

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَٰذِهِ يَوْمَ كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

به پاداش کارهایی که کرده اید بخورید و بیاشامید ، نوش و گوارا یتان باد !

توضیحات :

« هَٰذِهِ يَوْمَ » : گوارا و بی دردسر . مفعول مطلق یا صفت مصدر محذوفی است (نگا : نساء / 4) .

سوره طور آیه 20

متن آیه :

مَتَّكِئِينَ عَلَى سُرُرٍ مَّصْفُوفَةٍ وَزَوَّجْنَاهُمْ بِحُورٍ عِينٍ

ترجمه :

این درحالی است که بر تختهای ردیف و کنارهم چیده تکیه زده اند ، و زنان سیاه چشم و درشت چشم زیبایی بهشتی را همسرشان نموده ایم (و در کنارشان قرار داده ایم) .

توضیحات :

« سُرُرٍ » : جمع سَرِير ، تختها (نگا : حجر / 47 ، صافات / 44) . « مَصْفُوفَةٍ » : ردیف و کنارهم چیده شده . رده نهاده . « حُورٍ عِينٍ » : (نگا : دخان / 54) . از این آیه و آیات دیگر قرآن برمی آید که تختها گرداگرد مجلس بزم و مقابل یکدیگر نهاده شده اند ، تا مجلس انس هر چه باشکوه تر باشد .

سوره طور آیه 21

متن آیه :

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَتَبَعَتَهُمْ ذُرِّيَّتُهُمْ بِإِيمَانٍ أَلْحَقْنَا بِهِمْ ذُرِّيَّتَهُمْ وَمَا أَلْتَنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ مِنْ شَيْءٍ كُلُّ امْرِئٍ بِمَا كَسَبَ رَهِينَ

ترجمه :

کسانی که خودشان ایمان آورده اند و فرزندانشان از ایشان در ایمان آوردن پیروی کرده اند ، (در بهشت) فرزندانشان را بدیشان ملحق میگردانیم (تا زادگان دلبنده خود را در کنار خود بپیوندند و از انس با آنان لذت بیشتر ببرند) بی آنکه ما اصلاً از عمل آن کسان چیزی بکاهیم (و از اندوخته پدران و مادران چیزی برداریم و به فرزندانشان بدهیم ، و یا بدین وسیله بر حسنات فرزندانشان بیفزاییم و یا گناهانشان را از این راه بزدانیم) . چرا که هر کس در گرو کارهایی است که کرده است .

توضیحات :

« مَا أَلْتَنَاهُمْ » : از کارهایشان نکاسته ایم . فعل مهموز إلفاء أَلْت ، يَأْلِت ، بر وزن ضَرَبَ يَضْرِبُ ، با فعل اجوف يَأْتِي لَات ، يَلْمِيت ، در معنی یکسان است (نگا : حجرات / 14) . « مَا أَلْتَنَاهُمْ مِنْ عَمَلِهِمْ شَيْئاً » : از پاداش کارهای پدران اصلاً چیزی نمی کاهیم . مراد این است که تر فیع منزلت فرزندانش باعث تنزل مقام پدران نبوده ، و بلکه مراد اعطاء نعمت انس و تشکیل مجمع دلهای عاشقان یزدان است . « رَهِينٌ » : گروگان .

سوره طور آیه 22

متن آیه :

وَأَمَدَدْنَاهُمْ بِفَاكِهَةٍ وَلَحْمٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ

ترجمه :

پیوسته هر گونه میوه ای و گوشتی را که بخواهند در اختیارشان می گذاریم .

توضیحات :
 « أَمَدَ ذَنَاهُمْ » : یاریشان می‌دهیم . بدیشان می‌دهیم (نگا : مؤمنون / 55 ، نمل / 36) .

سوره طور آیه 23

متن آیه :
 يَتَنَزَّعُونَ فِيهَا كَأَسْأَلًا لَّغْوٍ فِيهَا وَلَا تَأْتِيهم

ترجمه :

آنان در آنجا جامه‌های (شراب طهور) را که نه بیهوده گوئی و یا وه‌سرائی در آن است و نه با گناه همراه است ، از دست یکدیگر می‌گیرند (و سر می‌کشند و خوش می‌شوند) .

توضیحات :

« يَتَنَزَّعُونَ » : مشتاقانه از دست یکدیگر می‌ربایند و می‌گیرند . « لَّغْوٍ » : یا وه‌سرائی . بیهوده گوئی . « تَأْتِيهم » : گناه‌ورزی . بزه‌کاری . یعنی شراب آخرت ، نه موجب یا وه‌سرائی و پریشان گوئی می‌شود ، و نه موجب گناه می‌گردد ، و نه کارمستان به کتک و کتک‌کاری می‌کشد .

سوره طور آیه 24

متن آیه :
 وَيَطُوفُ عَلَيْهِمْ غِلْمَانٌ لَهُمْ كَأَنَّهُمْ لُؤْلُؤٌ مَّكْنُونٌ

ترجمه :

پیوسته در گرداگرد آنان نوجوانان ایشان (برای خدمت‌گزاریشان) در چرخش و گردشند . انگار آنان (در صفا و پاک‌ی) مرواریدهای پنهان (در صدف) هستند .

توضیحات :

« غِلْمَانٌ » : جمع غلام ، پسران نوجوان . مراد خدمتکاران و کارگزاران است . « لُؤْلُؤٌ » : مروارید . « مَّكْنُونٌ » : پنهان در صدف . مروارید در درون صدف به قدری تازه و شفاف و زیبا است که حد ندارد (نگا : واقعه / 23) .

سوره طور آیه 25

متن آیه :
 وَأَقْبَلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَسَاءَلُونَ

ترجمه :

پرسش‌کنان روی به هم‌دیگر می‌کنند (و هر يك از آنان از نعمتها و خوشیهای بهشت و الطاف بیکران یزدان با دیگری سخن می‌گویند) .

توضیحات :

« أَقْبَلَ » : رو کرد . « يَتَسَاءَلُونَ » : از هم‌دیگر می‌پرسند . مراد صحبت

آنان از گذشته خود در دنیا، و تعریف وضع خوش فعلی است.

سوره طور آیه 26

متن آیه :
قَالُوا إِنَّا كُنَّا قَبْلُ فِي أَهْلِنَا مُشْفِقِينَ

ترجمه :

میگویند : ما پیش از این (در دنیا) در میان خانواده و فرزندانمان بیمناک (از خشم خدا و حساب و کتاب و جزا و سزای قیامت) بودیم .

توضیحات :

« فِي أَهْلِنَا » : در میان اهل و خانواده خود . همراه با فرزندان و خانواده خود . « مُشْفِقِينَ » : جمع مشفق ، ترسان و هراسان . بیمناک . مراد بیمناک از بازخواست الهی در پایان عمر ، و پی آمد اخروی است .

سوره طور آیه 27

متن آیه :
فَمَنْ لِّلَّهِ عَآلَمِينَآ وَوَقَّانَا عَذَابَ السَّمُومِ

ترجمه :

سرا انجام خداوند در حق ما لطف و مرحمت فرمود ، و از عذاب سراپا شعله دوزخ ما را بدور داشت .

توضیحات :

« مَنْ » : منت نهاد . منت بر دو قسم است : الف - مذموم ب - مقبول . قسمت اخیر که مراد آیه هم همین است ، به معنی لطف و مرحمت و خوبی و نیکی است . « السَّمُومِ » : شعله آتش بدون دود (نگا : المصحف المیسر) . آتشی که از سوراخهای بدن بگذرد (نگا : روح المعانی) . باد گرم و سوزان (نگا : مجمع البیان الحدیث ، فرهنگ لغات قرآن قریب) .

سوره طور آیه 28

متن آیه :
إِنَّا كُنَّا مِن قَبْلُ نَدْعُوهُ إِنَّهُ هُوَ الْبَرُّ الرَّحِيمُ

ترجمه :

ما پیش از این (در جهان ، تنها) او را به فریاد می خواندیم و فقط وی را پرستش می کردیم . واقعاً او نیکوکار و مهربان است .

توضیحات :

« نَدْعُوهُ » : بفریادش می خواندیم . او را می پرستیدیم . « الْبَرُّ » : نیکوکار (نگا : روح المعانی) .

سوره طور آیه 29

متن آیه :

فَذَكِّرْ فَمَا أَنْتَ بِنِعْمَتِ رَبِّكَ بِكَاهِنٍ وَلَا مَجْنُونٍ

ترجمه :

(مردمان را به قرآن) پند و اندرز بده ، تو در پرتو لطف و مرحمت پروردگارت نه غیبگوئی و نه دیوانه .

توضیحات :

« ذَكِّرْ » : پند بده . موعظه کن . « بِنِعْمَةِ رَبِّكَ » : در پرتو نعمت . به برکت مرحمت . « كَاهِنٍ » : غیبگو . کسی که ادعای علم غیب می کند . کسی که خیر از اسرار غیبی می دهد و مدعی است که با جنیان و پریان ارتباط دارد و اخبار غیبی را از ایشان می گیرد .

سوره طور آیه 30

متن آیه :

أَمْ يَقُولُونَ شَاعِرٌ نَّتَرَبَّصُ بِهِ رَيْبَ الْمَنُونِ

ترجمه :

آیا آنان می گویند که او شاعر است (و بگذارید تا زنده است اشعار خود را بسراید و دل مردمانی را برآید) و ما در انتظار مرگ او هستیم (تا دفتر اشعار و طومار عمرش را درهم پیچد و ما را از دست او راحت سازد) .

توضیحات :

« شَاعِرٌ » : چاهه سیرا . خیر مبتدای محذوف است و تقدیر چنین است : هُوَ شَاعِرٌ . « نَّتَرَبَّصُ بِهِ » : انتظار می کشیم . منتظر هستیم . « رَيْبَ » : شک و گمان . مشکوک . در اینجا مراد نزول و تغییرات است . « الْمَنُونِ » : مرگ . از نظر لغوی ، به معنی قطع کننده است . مرگ هم رشته عمر را قطع می کند . « رَيْبَ الْمَنُونِ » : گمان مرگ . مرگ مشکوک . با توجه به معنی اخیر ، اضافه صفت به موصوف خود است . یعنی مرگی که وقت فرا رسیدنش مورد گمان است و معلوم نیست .

سوره طور آیه 31

متن آیه :

قُلْ تَرَبَّصُوا فَإِنِّي مَعَكُمْ مِنَ الْأُمَّةِ رَبَّصِينَ

ترجمه :

بگو : شما در انتظار (پندارهای خامتان) باشید ، و من هم با شما در انتظار (عاقبت نیک خود و سرانجام بد شما) هستم .

توضیحات :

« الْأُمَّةِ رَبَّصِينَ » : انتظار کشندگان .

سوره طور آیه 32

متن آیه :

أَمْ تَأْمُرُهُمْ أَحْلَامُهُمْ بِهَذَا أَمْ هُمْ قَوْمٌ طَاغُونَ

ترجمه :

آیا خرده‌هایشان ایشان را به این (سخنان متناقض) دستور می‌دهد؟ یا این که اصلاً مردمان طغیانگر و سرکشی هستند (و سرپیچی از فرمان حق، سرشت و خصیصه آنان شده است؟).

توضیحات :

«أحلام» : جمع حلم، خرده‌ها و عقلاها. «هذا» : این سخنان متناقض. یعنی گاهی پیغمبر را شاعر، گاهی مجنون، زمانی کاهن، و غیره می‌نامند. در صورتی که کاهن و شاعر، خردمند هستند، و مجنون، دیوانه و بی‌خرد است.

سوره طور آیه 33

متن آیه :
أَمْ يَقُولُونَ تَقَوَّلَهُ بَلْ لَّا يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

آیا می‌گویند : (محمد خودش قرآن را از پیش خود ساخته است و) آن را فراهم آورده است؟! بلکه ایشان اصلاً ایمان ندارند.

توضیحات :

«تَقَوَّلَهُ» : آن را از پیش خود ساخته است و به دروغ به خدا نسبت داده است (نگاه : حاقه / 44).

سوره طور آیه 34

متن آیه :
فَلَا يَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ

ترجمه :

اگر راست می‌گویند (که محمد خودش قرآن را از پیش خود ساخته است) سخنی همچون آن را بیاورند و ارائه دهند.

توضیحات :

«فَلَا يَأْتُوا بِحَدِيثٍ مِّثْلِهِ...» : (نگاه : بقره / 23 ، یونس / 38 ، هود / 13 ، اسراء / 88).

سوره طور آیه 35

متن آیه :
أَمْ خُلِقُوا مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ

ترجمه :

آیا ایشان (همین جوری از عدم سر بر آورده‌اند و) بدون هیچ گونه خالقی آفریده شده‌اند؟ و یا این که (خودشان خویشتن را آفریده‌اند و) خودشان آفریدگارانند؟

توضیحات :
 « مِنْ غَيْرِ شَيْءٍ » : بدون هیچ چیزی و هیچ آفریدگاری . یعنی بدون علت به وجود آمده اند . « أَمْ هُمُ الْخَالِقُونَ » : یعنی خودشان آفریدگار ، و علت خویشین هستند .

سوره طور آیه 36

متن آیه :
 أَمْ خَلَقُوا السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بَلْ لَا يُوقِنُونَ

ترجمه :
 یا این که آنان آسمانها و زمین را آفریده اند ؟ ! بلکه ایشان طالب یقین نیستند .

توضیحات :

« لَا يُوقِنُونَ » : به یقین و باور نرسیده اند و هنوز سرگشته اند . جویا و خواستار یقین نیستند و در پی ایمان به وحدانیت خدا نمی باشند .

سوره طور آیه 37

متن آیه :
 أَمْ عِنْدَهُمْ خَزَائِنُ رَبِّكَ أَمْ هُمُ الْمُصَيِّرُونَ

ترجمه :

آیا گنجینه‌های پروردگارت نزد ایشان و در اختیار آنان است (تا هر گونه که بخواهند قضاوت کنند و نبوت را به این بدهند و به آن ندهند ؟) یا این که ایشان (بر همه چیز جهان) سیطره دارند (و ارباب و فرمانده کل کائنات هستند ؟) .

توضیحات :

« الْمُصَيِّرُونَ » : جمع مُصَيِّرٌ ، مسلط و توانا . غالب و چیره . مُصَيِّرٌ و مُسَيِّرٌ یکی است (نگا : غاشیه / 22) . علت تبدیل (س) به (ص) به سبب حرف استعلاء (ط) است .

سوره طور آیه 38

متن آیه :
 أَمْ لَهُمْ سُلَّمٌ يَسْتَمِعُونَ فِيهِ فَلْيَأْتِ مُسْتَمِعُهُمْ بِسُلْطَانٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

آیا نردبانی دارند و بالای آن (می‌روند و در آسمانها ، به عالم ملکوت) گوش فرا میدارند (و اسرار وحی را می‌شنوند ؟) . گوش فرا دهند ایشان دلیل روشنی بیاورد و ارائه دهد (و این ادعای خود را ثابت کند) .

توضیحات :

« سُلَّمٌ » : نردبان . « سُلْطَانٍ مُّبِينٍ » : دلیل و برهان روشن . دلیل و برهان

بیانگر .

سوره طور آیه 39

متن آیه :
أَمْ لَهُ الْبَنَاتُ وَلَكُمْ الْبَنُونَ

ترجمه :

آیا دختران ، سهم خدا یند ، و پسران ، سهم شما ؟ !

توضیحات :

« لَهُ الْبَنَاتُ » : دختر و پسر از نظر ارزش انسانی با هم تفاوتی ندارند ، و تعبیر آیه ، در حقیقت از قبیل استدلال به عقیده باطل طرف مخالف بر ضد خود او است . و آن این که عربها به شدت از دختر بیزار بودند ، و با وجود این زادگان خدا را دختر می دانستند (نگا : نحل / 57 ، زخرف / 17 ، صافات / 149) .

سوره طور آیه 40

متن آیه :
أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِنْ مَّغْرَمٍ مُثْقَلُونَ

ترجمه :

یا این که تو از آنان اجرو پاداشی (در مقابل ابلاغ رسالت خود بدیشان) می خواهی ، و همچون بارگرانی بر دوش آنان سنگینی می کند ؟

توضیحات :

« مَّغْرَمٍ » : غرامت . زیان . تاوان . خسارت (نگا : توبه / 98) . مصدر میمی است . « مُثْقَلُونَ » : سنگین باران . بارگرانان . از مصدر (إِثْقَالٌ) به معنی تحمیل مشقت و بارگران است .

سوره طور آیه 41

متن آیه :
أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ

ترجمه :

یا این که نزد ایشان ، علم غیبیات و اسرار نهان (جهان و مملکت یزدان) است و از روی آن (برای مردم هر چه بخواهند) می نویسند ؟

توضیحات :

« أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ ؟ » : آیا آنان غیب می دانند ؟ آیا دانش اسرار نهان و علم غیب در پیش آنان است ؟

سوره طور آیه 42

متن آیه :
أَمْ يُرِيدُونَ كَيْدًا فَالَّذِينَ كَفَرُوا هُمْ الْمَكِيدُونَ

ترجمه :

یا این که می‌خواهند نیرنگ بزنند (و طرحهای شیطان‌ی بریزند و حیل‌گری کنند، تا پیغمبر را از میان بردارند، یا با آئین او مقابله کنند. باید بداند که) کفار به حیلت خود گرفتار می‌آیند (و توطئه‌های ایشان سرانجام بر ضد خودشان تمام می‌شود و جملگی ایشان محکوم نقشه‌های الهی هستند).

توضیحات :

« كَيْدًا » : نیرنگ . حیل‌گری . توطئه . نقشه سوء (نگا : آل عمران / 54) .
« أَلَمْ يَكِيدُونَ » : گرفتاران نیرنگ . شکست خوردگان توطئه (نگا : فاطر / 43 ، انفال / 30) .

سوره طور آیه 43

متن آیه :
أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ غَيْرُ اللَّهِ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

ترجمه :

یا این که (آنان خیال می‌کنند که) معبودی (وحامی و یآوری) جز خدا دارند ؟ خدا پاک و منزّه از چیزهایی است که انبازش می‌دانند و می‌خوانند .

توضیحات :

« أَمْ لَهُمْ إِلَهٌ ... » : (نگا : حجر / 96) .

سوره طور آیه 44

متن آیه :
وَإِنْ يَرَوْا كِسْفًا مِّنَ السَّمَاءِ سَاقِطًا يَقُولُوا سَحَابٌ مَّرْكُومٌ

ترجمه :

اگر بنگرند که قطعه‌ای از آسمان فرو می‌افتد ، می‌گویند : ابر متراکمی است .

توضیحات :

« كِسْفًا » : پاره . تکه . قطعه . « مَرْكُومٌ » : متراکم . « إِنْ يَرَوْا كِسْفًا » : مراد این است که مشرکان و منکران لجوج ، آن چنان در عناد و دشمنی با پیغمبر و اسلام ، پافشاری می‌کنند که اگر عذاب را که تمسخرکنان از پیغمبر خواسته بودند (نگا : اسراء / 92) با چشم سر نزول آن را بالای سر خود ببینند ، قبول نمی‌کنند و چیز دیگری قلمداد می‌نمایند (نگا : حجر / 14 و 15 ، احقاف / 24) .

سوره طور آیه 45

متن آیه :
فَذَرَهُمْ حَتَّىٰ يَلِاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي فِيهِ يُصْعَقُونَ

ترجمه :

پس ایشان را به حال خود واگذار ، تا برسند به روزی که در آن هلاک می‌گردند .

توضیحات :

« يَصْعَقُونَ » : نابود گردانده می‌شوند . هلاک می‌گردند . مراد فرا رسیدن مرگ ایشان در جنگ یا به هنگام اجل است . از مصدر إصعاق به معنی إهلاک است .

سوره طور آیه 46

متن آیه :

يَوْمَ لَا يَغْنِي عَنْهُمْ كَيْدُهُمْ شَيْئاً وَلَا هُمْ يُنصَرُونَ

ترجمه :

آن روزی که نیرنگها و توطئه‌ها ایشان سودی به حالشان نخواهد داشت ، و (از هیچ سوئی) مدد و یاری نمی‌شوند .

توضیحات :

« كَيْدُهُمْ » : نیرنگ ایشان . نقشه‌های سوء و توطئه‌های کثیفشان . حيله‌گریها ایشان .

سوره طور آیه 47

متن آیه :

وَإِن لِّالَّذِينَ ظَلَمُوا عَذَاباً بَئِئاً دُونَ ذَلِكَ وَلَكِنَّ أَكْثَرَهُمْ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

برای ستمگران عذابی پیش از آن (عذاب سرمدی و ابدی ، در همین جهان) هست ، ولی بیشتر ایشان متوجه نمی‌گردند و نمی‌فهمند .

توضیحات :

« دُونَ ذَلِكَ » : قبل از آن ، علاوه از آن . یعنی قبل از عذاب آخرت ، عذاب دیگری در همین جهان دارند ، و یا گذشته از عذاب دنیوی ، عذاب اخروی هم دارند .

سوره طور آیه 48

متن آیه :

وَأَصِيرُ إِيَّكُمْ رَبِّكَ فَإِنَّكَ يَا أَعْيُنَا وَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ حِينَ تَقُومُ

ترجمه :

برابر فرمان پروردگارت ، صبر و شکیبائی پیش گیر (و با استقامت و شجاعت ، پیام آسمانی را به گوش انسانها برسان و مترس) که تو زیر نظر ما و تحت حفاظت و رعایت ما هستی . و وقتی که (سحرگهان از خواب) بلند می‌شوی ، به تسبیح و تقدیس و شکر و سپاس پروردگارت بپرداز .

توضیحات :
 « لِحُكْمِ رَبِّكَ » : برابر فرمان پروردگارت . در راه ابلاغ فرمان پروردگارت . بر قوانین و مقررات پروردگارت پایدار باش . « بِأَعْيُنِنَا » : زیر نظر ما . تحت مراقبت و محافظت ما . « حِينَ تَقُومُ » : وقتی که سحرگهان برمی خیزی . وقتی که از جا ، و از مکانی ، و از مجلسی برمی خیزی . چرا که پیغمبر به هنگام برخاستن از هر جائی ، می فرمود : سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ ، أَسْتَغْفِرُكَ وَ أَتُوبُ إِلَيْكَ (نگا : المراغي ، نمونه) .

سوره طور آیه 49

متن آیه :
 وَمِنَ اللَّيْلِ فَسَبِّحْهُ وَإِدْبَارَ النُّجُومِ

ترجمه :

و در پاره‌ای از شب ، و در وقت ناپدید شدن ستارگان (به سبب نور خورشید به هنگام طلوع فجر) شکر و سپاس و تسبیح و تقدیس خدای را بجای آور .

توضیحات :

« مِنَ اللَّيْلِ » : در شب . در پاره‌ای از شب . مراد وقت ادای نماز مغرب و عشاء یا نماز تهجد است . « إِدْبَارَ » : پشت کردن . مراد ناپدید شدن ستارگان است به سبب نور خورشید . اشاره به وقت نماز صبح است .

سوره نجم آیه 1

متن آیه :
 وَالنَّجْمِ إِذَا هَوَىٰ

ترجمه :

سوگند به ستاره در آن زمان که دارد غروب می کند !

توضیحات :

« النَّجْمِ » : جنس نجم مراد است و شامل همه ستارگان آسمان می‌گردد . « هَوَىٰ » : غروب کرد . مراد غروب ستارگان در همه اوقات ، یا غروب و فرو افتادن آنها در پایان جهان است . بعضی (هَوَىٰ) را برای طلوع و غروب استعمال کرده اند (نگا : المراغي) . به هر حال ، اشاره به طلوع و غروب ستارگان است که از نشانه‌های بارز عظمت یزدان ، و از اسرار بزرگ آفرینش ، و از مخلوقات فوق‌العاده عظیم پروردگارند .

سوره نجم آیه 2

متن آیه :
 مَا ضَلَّ صَا حِيكُمُ وَمَا غَوَىٰ

ترجمه :
یار شما (محمد) گمراه و منحرف نشده است ، و راه خطا نپوئیده است و به کژراهه نرفته است .

توضیحات :
« مَا غَوِيَ » : به باطل نگرویده است . به خطا نرفته و به کژراهه نیفتاده است (نگا : طه / 121) .

سوره نجم آیه 3
مِثْنِ آيَةٍ :
وَمَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ

ترجمه :
و از روی هوا و هوس سخن نمیگوید .

توضیحات :
« عَنِ الْهَوَىٰ » : از روی هوا و هوس . دل بخواه و خودسرانه . یعنی آنچه میگوید ، به فرمان خدایم گوید و نه به فرمان دل ، و از سوی خدایم گوید ؛ نه از سوی خود .

سوره نجم آیه 4
مِثْنِ آيَةٍ :
إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ

ترجمه :
آن (چیزی که با خود آورده است و با شما در میان نهاده است) جز وحی و پیامی نیست که (از سوی خدا بدو) وحی و پیام می‌گردد .

توضیحات :
« إِنْ » : نیست . حرف نفی است . « هُوَ » : قرآن .

سوره نجم آیه 5
مِثْنِ آيَةٍ :
عَلَّمَهُ شَدِيدُ الْقُوَىٰ

ترجمه :
(جبرئیل ، فرشته) بس نیرومند آن را بدو آموخته است .

توضیحات :
« شَدِيدُ الْقُوَىٰ » : دارای نیروهای شدگفت و قدرتهای عظیم . مراد جبرئیل ، فرشته وحی است .

سوره نجم آیه 6

متن آیه :
ذُو مِرَّةٍ فَاسْتَوَىٰ

ترجمه :

همان کسی که دارای خرد استوار و اندیشه وارسته است . سپس او (به صورت فرشتگی خود و با بالهائی که کرانه‌های آسمان را پر کرده بود) راست ایستاد .

توضیحات :

« مِرَّةٍ » : تیزهوشی . خرد استوار . پختگی اندیشه . دقت و وارستگی . « ذُو مِرَّةٍ » : تیزهوش و خردمند . دقیق و تیز بین . « اِسْتَوَىٰ » : به پا خاست . راست ایستاد . در مأموریت خود چیره و توانا شد . مراد نمایان شدن جبرئیل در آغاز وحی است به شکل اصلی فرشتگی و با قیافه واقعی و با بالهائی که افق کوههای دور و بر غار حراء را پر کرده بود (نگا : فاطر / 1 ، تکوین / 19 - 23) . حرف (ف) یا سببیه است . یعنی : به سبب قوت و قدرتی که داشت ، خویشتن را نمودار کرد . و یا عطفه است . یعنی : بعد از ابلاغ و تعلیم وحی ، به صورت اصلی خود ظاهر شد (نگا : قاسمی) .

سوره نجم آیه 7
مِثْنِ آيَةٍ :
وَهُوَ بِالْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ

ترجمه :

در حالی که او در جهت بلند (آسمان رو به روی بیننده) قرار داشت .

توضیحات :

« الْأُفُقُ » : جهت . واژه افق ، به معنی کناره آسمان ، اصطلاح خاص علماء هیئت است و در اینجا مراد نیست (نگا : المصحف المیسر) . « الْأُفُقِ الْأَعْلَىٰ » : جهت بالای سر بیننده .

سوره نجم آیه 8
مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ دَنَا فَتَدَلَّىٰ

ترجمه :

سپس (جبرئیل) پا نین آمد و سردر نشیب گذاشت .

توضیحات :

« دَنَا » : نزديك شد . « تَدَلَّىٰ » : سردر نشیب گذاشت . رو به پا نین آمد .

سوره نجم آیه 9
مِثْنِ آيَةٍ :
فَكَانَ قَابَ قَوْسَيْنِ أَوْ أَدْنَىٰ

ترجمه :
تا آنکه فاصله او (و محمد) به اندازه دو کمان یا کمتر گردید .

توضیحات :
« قَابَ » : اندازه . مقدار . قدر . « قَابَ قَوْسَيْنِ » : مقدار طول دو کمان . در قدیم ادوات و ابزار اندازه گیری مسافات و فواصل کم عربها ، کمان ، نیزه ، ذراع ، ووجب بود (نگا : المصحف المیسر) . « أَدْنَى » : نزدیکتر . کمتر .

سوره نجم آیه 10

متن آیه :
فَأَوْحَىٰ إِلَىٰ عَبْدِهِ مَا أَوْحَىٰ

ترجمه :
پس جبرئیل به بنده خدا (محمد) وحی کرد آنچه می بایست وحی کند .

توضیحات :
« أَوْحَىٰ » : وحی کرد . پیام داد . فاعل جبرئیل است . « عَبْدِهِ » : مرجع ضمیر (ه) خدا است .

سوره نجم آیه 11

متن آیه :
مَا كَذَّبَ الْفُؤَادُ مَا رَأَىٰ

ترجمه :
دل (محمد) تکذیب نکرد چیزی را که او (با چشم سر) دیده بود .

توضیحات :
« الْفُؤَادُ » : دل پیغمبر (. « مَا » : مراد شکل و قیافه جبرئیل است . « رَأَىٰ » : محمد دید .

سوره نجم آیه 12

متن آیه :
أَفْتَمَارُ وَنُهُ عَلَىٰ مَا يَرَىٰ

ترجمه :
آیا با او در باره چیزی که دیده است ، ستیزه می کنید ؟

توضیحات :
« تَمَارُ وَنُهُ » : با او مجادله و ستیزه گری می کنید (نگا : کهف / 22 ، شوری / 18) .

سوره نجم آیه 13

متن آیه :
وَلَقَدْ رَأَاهُ نَزَّلَةً أُخْرَى

ترجمه :
او که بار دیگر (در شب معراج) وی را دیده است .

توضیحات :
« نَزَّلَةً » : دفعه . يك بار . مراد شب معراج است .

سوره نجم آیه 14

متن آیه :
عِنْدَ سِدْرَةِ الْأُمِّ نُنْتَهَى

ترجمه :
نزد سدره‌الأم منتهی .

توضیحات :
« سِدْرَةَ الْأُمِّ نُنْتَهَى » : مکانی است در آسمانها .

سوره نجم آیه 15

متن آیه :
عِنْدَهَا جَنَّةُ الْأَمَّاءِ

ترجمه :
بهشت که منزل (و مأوای متقیان) است در کنار آن است .

توضیحات :
« جَنَّةُ الْأَمَّاءِ » : اضافه موصوف به صفت خود است ، همچون مسجد الجامع ، و یا این که اضافه بیا نیه است (نگا : آلوسی) .

سوره نجم آیه 16

متن آیه :
إِذْ يَغْشَى السُّدْرَةَ مَا يَغْشَى

ترجمه :
در آن هنگام ، چیزهائی سدره را فرا گرفته بود که فرا گرفته بود (و چنان عجائب و غرائبی ، قابل توصیف و بیان ، باالفبای زبان انسان نیست) .

توضیحات :
« يَغْشَى » : می پوشاند . فرا می گیرد . احاطه می کند . « مَا » : چیزهائی که . مراد آفریده هائی است که تنها خدا بدانها آشناست . برخی هم گفته اند : منظور انوار تجلی الهی ، و زیباییهای غیرقابل توصیف است . « مَا يَغْشَى » : مراد تعظیم و تفخیم و تکثیر شیء یا اشیائی

است که سدره را در آن وقت در برگرفته بود .

سوره نجم آیه 17

متن آیه :
مَا زَاغَ الْبَصَرُ وَمَا طَغَى

ترجمه :

چشم (محمد در دیدن خود به چپ و راست) منحرف نشد و به خطا نرفت ، و سرکشانه نکرد و (تنها به همان چیزی نگریست که می بایست ببیند و بنگرد) .

توضیحات :

« مَا زَاغَ » : منحرف نشد . به چپ و راست نگرا نئید . به خطا نرفت . « مَا طَغَى » : فراتر نرفت . جز به چیزی نگریست که می بایست بنگرد و ببیند . یعنی درست به چیزی نگاه کرد که می بایست نگاه بکند ، و آنچه دید عین واقعیت بود و حقیقت داشت .

سوره نجم آیه 18

متن آیه :
لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى

ترجمه :

او بخشی از نشانه های بزرگ (و عجائب ملکوت) پروردگارش را (در آنجا) مشاهده کرد (از جمله ، سدره المنتهی ، بیت المعمور ، بهشت ، دوزخ ، و جبرئیل را با قیافه فرشتگی خود) .

توضیحات :

« مِنْ آيَاتِ ... » : برخی از عجائب و غرائب شدگفت ملکوت . قسمتی از نشانه های بزرگ ساختار آفریدگار . حرف (مِنْ) تبعیضیه است . « الْكُبْرَى » : بزرگ . صفت (آيَاتِ) است . « لَقَدْ رَأَى مِنْ آيَاتِ رَبِّهِ الْكُبْرَى » : سه نکته در این آیه است : الف - حضرت محمد در شب معراج برخی از عجائب و غرائب ملکوت ، یا به عبارت دیگر چندی از آسمانها را دیده است ؛ نه همه آسمانها را (نگا : اسراء / 1) . ب - او آیات عظمت و نشانه های بزرگ آفرینش را دیده است نه خود آفریدگار را ، چرا که خدا از تجلی خود چیزی نفرموده است و بحث از معراج را با رؤیت آیات کونی پایان داده است (نگا : صفوة التفاسیر) . ج - آنچه را که ملاحظه فرموده است واقعیت داشته است و در عالم بیداری بوده نه در عالم خواب و خیال .

سوره نجم آیه 19

متن آیه :
أَوْرَأَ يُتَمُّ اللَّاتِ وَالْعُزَّى

ترجمه :

آیا چنین می بینید (و این گونه معتقدید) که لات و عزی .

توضیحات :

« اللات » : نام صخره سنگ سفید و منقشی در طائف بوده که بارگاه و پرده دارانی برای آن ترتیب داده بودند و آن را می پرستیدند . « العزی » : نام درختی در سرزمین نخله ، میان مکه و طائف بوده که بارگاه و پرده دارانی داشته است (نگا : قاسمی) .

سوره نجم آیه 20

متن آیه :
وَمِنَاةُ الثَّلَاثَةِ الْآخِرَى

ترجمه :

و منات ، سومین بت دیگر (معبود شما و دختران خدا یند ، و دارای قدرت و عظمت می باشند ؟) .

توضیحات :

« منات » : نام صخره سنگی در سرزمین میشلل ، نزدیک قدید ، میان مکه و مدینه بوده است . برخی هم لات و عزی و منات را بت‌هایی از سنگ می‌دانند که در داخل کعبه بوده اند . « الثلثة الآخری » : صفت اول و دوم منات هستند ، و برای تحقیق رتبه آن از دو تایی نخست است . یعنی منات که در رتبه سوم و بعد از لات و عزی است . عربها به این سه بت اهمیت فراوانی می‌دادند و آنها را تمثال یا نظر کردگان فرشتگانی می‌پنداشتند که ایشان را دختران خدا می‌خواندند . در نامگذاری نیز از اسماء و صفات خداوند استفاده کرده بودند : (اللات) مؤنث (الله) ، (عزی) مؤنث (اعز) ، و (منات) ظاهراً مؤنث (منی) است .

سوره نجم آیه 21

متن آیه :
أَلْكُمْ الذَّكْرُ وَلَهُ الْأُنثَى

ترجمه :

آیا پسر مال شما باشد ، و دختر مال خدا ؟ ! (در حالی که به گمان شما دختران کم‌ارزش‌تر از پسرانند ؟ !)

توضیحات :

« أَلْكُمْ الذَّكْرُ . . . » : عربها فرشتگان را مؤنث و دختر خدا می‌دانستند (نگا : آیه 27) . همچنین بت‌های خود را با اسمهای مؤنث نامگذاری می‌نمودند و انباز خداوند می‌شمردند !

سوره نجم آیه 22

متن آیه :
تِلْكَ إِذًا قِسْمَةٌ ضِيزَى

ترجمه :

در این صورت ، این تقسیم ظالمانه و ستمگرانه‌ای است .

توضیحات :

« قِسْمَةٌ » : تقسیم . بخش کردن . « ضِيْرًا » : ستمگرانه . غیر عادلانه .

سوره نجم آیه 23

متن آیه :

إِن هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ بَدَمَ يَتِيمُوهَا أَزْتُمُ وَأَبَاؤُكُمْ مَا أُنَزَّلَ إِلَّاهُ بِهَا مِنْ
سُلْطَانٍ إِن يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَمَا تَهْوَى الْأَنْفُسُ وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنْ رَبِّهِمُ الْهُدَى

ترجمه :

اینها فقط نامهایی (بی‌محتوی و اسم‌هایی بی‌مسمی) است که شما و پدرانتان (از پیش خود) بر آنها گذاشته‌اند . هرگز خداوند دلیل و حجتی (بر صحت آنها) نازل نکرده است . آنان جز از گمان‌های بی‌اساس و از هواهای نفس پیروی نمی‌کنند . در حالی که هدایت و رهنمود از سوی پروردگارشان برای ایشان آمده است (و در پرتو آن می‌توانند به ناچیزی بتها پی ببرند و رضای خدای را بچویند و راه سعادت بپویند) .

توضیحات :

« إِن هِيَ إِلَّا أَسْمَاءٌ » : بتها جز اسم‌های بی‌مسمی نبوده و کمترین اثری از الوهیت در آنها موجود نمی‌باشد ، و معبودهای موهومی و زائیده پندار نفس‌های بیمارند ، و لذا پرستش را نشایند .

سوره نجم آیه 24

متن آیه :

أَمْ لِي إِنْشَانٍ مَا تَمَنَّى

ترجمه :

مگر آنچه انسان آرزو کند به آن می‌رسد و خواهد داشت؟!!

توضیحات :

« مَا تَمَنَّى » : آنچه خواسته است . یعنی انسان هر چه بخواهد ، نیاید که چنان پیش بیاید و بشود . مراد این است که چشم طمع ایشان به شفاعت بتها بیجا است .

سوره نجم آیه 25

متن آیه :

فَلِلَّهِ الْآخِرَةُ وَالْأُولَى

ترجمه :

چرا که دنیا و آخرت از آن خداست (و قان‌ونگذاری و فرماندهی هر دو سرا مربوط بدوست) .

توضیحات :
« الأولي » : این جهان (نگا : قصص / 70) .

سوره نجم آیه 26

متن آیه :
وَكَمْ مِنْ مَلَكٍ فِي السَّمَاوَاتِ لَا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئاً إِلَّا مِنْ بَعْدِ أَنْ يَأْذَنَ
اللَّهُ لِمَنْ يَشَاءُ وَيَرْضَى

ترجمه :

چه بسیار فرشتگانی که در آسمانها هستند و (با وجود عظمت و بزرگواریشان) شفاعت ایشان سودی نمی بخشد و کاری نمی سازد ، مگر بعد از آنکه خدا بخواهد به کسی (که شفیع است) اجازه دهد ، و (از مشفوعه) راضی و خوشنود گردد .

توضیحات :

« كم » : چه بسیار است ! « لا تُغْنِي شَفَاعَتُهُمْ شَيْئاً » : (نگا : طه / 109 ، زخرف / 86 ، یس / 23) . « يَرْضَى » : (نگا : طه / 109) .

سوره نجم آیه 27

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِالْآخِرَةِ لَيُسَمُّونَ الْمَلَائِكَةَ تَسْمِيَةً الْأَنْثَى

ترجمه :

کسانی که به آخرت ایمان ندارند ، فرشتگان را با نامهای زنان وصف و نامگذاری می کنند .

توضیحات :

« تَسْمِيَةً » : نامگذاری کردن (نگا : حجرات / 11) . « تَسْمِيَةً الْأَنْثَى » : مراد این است که نامهای زنان را بر فرشتگان می گذارند و ایشان را دختران خدا می دانند (نگا : نحل / 57 ، زخرف / 19) .

سوره نجم آیه 28

متن آیه :
وَمَا لَهُمْ بِهِ مِنْ عِلْمٍ إِنْ يَتَّبِعُونَ إِلَّا الظَّنَّ وَإِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئاً

ترجمه :

ایشان در این باب چیزی نمی دانند (و از نروماده بودن فرشتگان کاملاً بی خبرند) و جز از ظن و گمان پیروی نمی کنند ، و ظن و گمان هم (در بخش اعتقادات ، به کسی سودی نمی رساند ، و انسان را) بی نیاز از حق نمی گرداند .

توضیحات :

« بِهِ » : به آن سخنی که درباره ماده بودن فرشتگان می گویند . مرجع

ضمیر (ه) قول ، یا مذکور تسمیه است . « إِنَّ الظَّنَّ لَا يُغْنِي مِنَ الْحَقِّ شَيْئاً » : (نگا : یونس / 36) . ظن بجای یقین نمی نشیند و سودی نمی بخشد .

سوره نجم آیه 29

متن آیه :

فَأَعْرَضَ عَنْ مَنْ تَوَلَّىٰ عَن ذِكْرِنَا وَلَمْ يُرِدْ إِلَّا الْحَيَاةَ الدُّنْيَا

ترجمه :

از کسی روی بگردان که به قرآن ما پشت می کند و جز زندگی دنیوی نمی خواهد .

توضیحات :

« تَوَلَّىٰ » : پشت کرد . روی گردان شد . « ذِكْرِنَا » : یاد ما . قرآن ما (نگا : حجر / 6 و 9 ، نحل / 44 . هم چنین : الممتخب) .

سوره نجم آیه 30

متن آیه :

ذَٰلِكَ مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ يَمَن ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِمَن اهْتَدَىٰ

ترجمه :

منتهای دانش ایشان همین است . پروردگار تو کسی را که از راه خدا منحرف شده باشد ، و هم چنین کسی را که راهیاب بوده باشد ، به خوبی می شناسد (و بهتر از همه ، احوال و اوضاع آنان را می داند) .

توضیحات :

« مَبْلَغُهُمْ مِنَ الْعِلْمِ » : منتهای دانش و آگاهی ایشان . نهایت فرزاندگی و اطلاع آنان .

سوره نجم آیه 31

متن آیه :

وَلِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لِيَجْزِيَ الَّذِينَ أَسَاءُوا بِمَا عَمِلُوا وَيَجْزِيَ الَّذِينَ أَحْسَنُوا بِالْحُسْنَىٰ

ترجمه :

هر چه در آسمانها و هر چه در زمین است ، متعلق به خدا است . سرانجام خداوند بدکاران را در برابر کارهایی که می کنند کیفر می دهد ، و نیکوکاران را در برابر کارهایی که می کنند به بهترین وجه پاداش عطاء می کند .

توضیحات :

« لِيَجْزِيَ... » : حرف (ل) لام غایت است . بنابراین جزا و سزا غایت و هدف آفرینش است . « بِالْحُسْنَىٰ » : به بهترین وجه . به سبب اعمال

نيك . پاداش نيكو كه بهشت است .

سوره نجم آيه 32

متن آيه :
الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ إِلَّا اللَّمَمَ إِنَّ رَبَّكَ وَاسِعُ الْغُفْرَةِ
هُوَ أَعْلَمُ بِكُمْ إِذْ أَنْشَأَكُمْ مِنَ الْأَرْضِ وَإِذْ أَنْتُمْ أَجِنَّةٌ فِي بُطُونِ
أُمَّهَاتِكُمْ فَلَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنِ اتَّقَى

ترجمه :

همان کسانی که از گناهان بزرگ و بدکاریها کناره گیری می کنند و اگر گناهی از آنان سر زند تنها صغیره است (و آن هم مورد عفو خدا قرار می گیرد) چرا که پروردگار تودارای آمرزش گسترده و فراخ است . خداوند از همان زمان که شما را از زمین آفریده است ، و از آن روز که شما به صورت جنینهای ناچیزی در درون شکمهای مادرا نتان بوده اید ، از (تمام ذرات و همه جنسیات وجود) شما به خوبی آگاه بوده است و هست . پس از پاک بودن خود سخن مگوئید ، زیرا که او پرهیزگاران را (از همه) بهتر می شناسد .

توضیحات :

« الَّذِينَ يَجْتَنِبُونَ كَبَائِرَ الْإِثْمِ وَالْفَوَاحِشَ » : (نگا : شوري / 37) . « إِلَّا اللَّمَمَ » : لکن . « اللَّمَمُ » : صغائر . گناهان کوچک ، که مورد عفو خدا یند (نگا : نساء / 31) . « أَجِنَّةٌ » : جمع جنین . بچه ای که هنوز در شکم مادر است . « لَا تُزَكُّوا أَنْفُسَكُمْ » : خودستایی مکنید . از پاک بودن خود لاف مزنید و سخن مگوئید (نگا : نساء / 49) .

سوره نجم آيه 33

متن آيه :
أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى

ترجمه :

آیا آن کسی را دیده ای که (از پیروی حق) دوری گزیده است ؟

توضیحات :

« أَفَرَأَيْتَ الَّذِي تَوَلَّى » : آیا تأمل کرده ای و شناخته ای ؟ آیا اندیشیده ای و دیده ای ؟ « تَوَلَّى » : به حق پشت کرد . از پذیرش اسلام دوری گزید .

سوره نجم آيه 34

متن آيه :
وَأَعْطَى قَلِيلًا وَأَكْدَى

ترجمه :

و اندکی بذل و بخشش کرده است و بعد از بذل و بخشش دست کشیده است ؟

توضیحات :
« أَكْذِي » : عطاء را قطع کرد . بخل ور زید و نداد .

سوره نجم آیه 35
متن آیه :
أَعِنْدَهُ عِلْمُ الْغَيْبِ فَهَوْ يَرَى

ترجمه :
آیا او علم غیب دارد ، و می بیند (که پشت به اسلام کردن و حق را
نپذیرفتن و بخل ورزیدن و بذل و بخشش ننمودن ، پسندیده و
بلامانع است ؟) .

توضیحات :
« يَرَى » : می بیند . یعنی حقیقت را می بیند و می داند .

سوره نجم آیه 36
متن آیه :
أَمْ لَمْ يَنْبَأْ يَمَّا فِي صُحُفِ مُوسَى

ترجمه :
یا بدانچه در تورات موسی بوده است ، مطلع و باخبرش نکرده اند ؟

توضیحات :
« صُحُفِ » : جمع صحیفه ، کتابها . مراد تورات است (نگا : طه / 133) .

سوره نجم آیه 37
متن آیه :
وَإِبْرَاهِيمَ الَّذِي وَفَّى

ترجمه :
یا از آنچه در صحف ابراهیم بوده است ، مطلع و باخبرش نکرده اند ؟
ابراهیمی که (قهرمان توحید بوده و وظیفه خود را) به بهترین وجه ادا
کرده است .

توضیحات :
« وَفَّى » : به تمام و کمال به عهد خود وفا نمود ، و وظیفه خود را چنانکه
باید ادا کرد (نگا : بقره / 124) .

سوره نجم آیه 38
متن آیه :
أَلَّا تَزِرُ وَازِرَةٌ وِزْرَ أُخْرَى

ترجمه :
(در صحف ایشان آمده است) که هیچکس بار گناهان دیگری را بر دوش

نمی کشد .

توضیحات :

« أَلَّا تَزُرُ . . . » : اصل آن (اِنْ لَا تَزُرُ . . .) است . حرف (اِنْ) مخفف از مثقله است « لَا تَزُرُوا زَوْجَ الْأَخْرَجِي » : (نگا : انعام / 164 ، اسراء / 15 ، زمر / 7) .

سوره نجم آیه 39

متن آیه :
وَأَنْ لَّيْسَ لِلْإِنْسَانِ إِلَّا مَا سَعَى

ترجمه :

و این که برای انسان پاداش و بهره‌ای نیست جز آنچه خود کرده است و برای آن تلاش نموده است .

توضیحات :

« اِنْ » : حرف مخفف از مثقله است . « مَا سَعَى » : واژه (ما) مصدریه است . یعنی جز سعی و تلاش خود انسان ، بهره دیگری ندارد . می تواند موصوله هم باشد . یعنی جز آنچه برای آن تلاش کرده و انجام داده است ، پاداش دیگری ندارد (نگا : آلوسی) .

سوره نجم آیه 40

متن آیه :
وَأَنْ سَعْيَهُ سَوْفَ يَرَى

ترجمه :

و این که قطعاً سعی و کوشش او دیده خواهد شد .

توضیحات :

« سَوْفَ يَرَى » : دیده خواهد شد . هم خدا و رسول کارکرد او را می بینند ، و هم مؤمنان و هم خودش (نگا : توبه / 105 ، زلزله / 7 و 8 ، آل عمران / 30) .

سوره نجم آیه 41

متن آیه :
ثُمَّ يُجْزَاهُ الْجَزَاءَ الْأَوْفَى

ترجمه :

سپس (در برابر کارش) سزا و جزای کافی داده می‌شود .

توضیحات :

« الْأَوْفَى » : به تمام و کمال . کافی و بسنده .

سوره نجم آیه 42

متن آیه :

وَأَنَّ إِلَىٰ رَبِّكَ الْأُمْتَهُ

ترجمه :

و این که قطعاً پایان راه به پروردگار تو منتهی می‌شود (و بازگشت همگان در پایان جهان بدو است) .

توضیحات :

« الْأُمْتَهُ » : نهایت کار . مرجع . بازگشت (نگا : غافر / 3 ، علق / 8) .

سوره نجم آیه 43

متن آیه :
وَأَنَّهُ هُوَ أَضْحَكَ وَأَبْكَى

ترجمه :

و این که قطعاً او است که می خنداند و می‌گریاند .

توضیحات :

« أَضْحَكَ وَأَبْكَى » : خنداند و گریاند . یعنی اسباب خنده و گریه را فراهم می‌کند .

سوره نجم آیه 44

متن آیه :
وَأَنَّهُ هُوَ أَمَاتَ وَأَحْيَا

ترجمه :

و این که قطعاً او است که می‌میراند و زنده می‌گرداند .

توضیحات :

« أَمَاتَ وَأَحْيَا » : (نگا : بقره / 258 ، حجر / 23 ، ق / 43) .

سوره نجم آیه 45

متن آیه :
وَأَنَّهُ خَلَقَ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَىٰ

ترجمه :

و این که او است که چغفتهای نر و ماده را می‌آفریند .

توضیحات :

« الذَّكَرَ » : بدل (الزَّوْجَيْنِ) است .

سوره نجم آیه 46

متن آیه :
مِن تَطْفَأٍ إِذَا تُمْنَىٰ

ترجمه :
از نطفه ناچیزی ، بدانگاه که (به رحم) جهانده می‌شود .

توضیحات :
« تمنی » : پرانده و جهانده می‌گردد (نگا : طارق / 6) .

سوره نجم آیه 47
متن آیه :
وَأَنَّ عَلَيَّ النَّشْأَةَ الْآخِرَى

ترجمه :
و این که قطعاً بر خداست که (رستاخیز را پدیدار و مردگان را) زندگی دوباره بخشد .

توضیحات :
« النَّشْأَةَ الْآخِرَى » : پیدایش دیگر . مراد رستاخیز مردگان و حیات دوباره است .

سوره نجم آیه 48
متن آیه :
وَأَنَّهُ هُوَ أَعْنَى وَأَفْنَى

ترجمه :
و این که او است که قطعاً ثروتمند می‌کند و فقیر می‌گرداند .

توضیحات :
« أَعْنَى » : دارائی داد و ثروتمند گرداند . « أَفْنَى » : همزه این واژه برای سلب است و به معنی (فقیر کرد) می‌باشد (نگا : آلوسی) . به دلیل تقابل . أَضْحَكَ وَ أَبْكِي . . . أَمَاتَ وَ أَحْيَا . برخی هم آن را به معنی (توشه داد و ارضاء کرد) گرفته اند .

سوره نجم آیه 49
متن آیه :
وَأَنَّهُ هُوَ رَبُّ الشَّعْرَى

ترجمه :
و این که او است خداوندگار ستاره شعری .

توضیحات :
« الشعری » : نام ستاره‌ای است که گروهی از مشرکان عرب آن را می‌پرستیدند . قرآن می‌فرماید : چرا شعری را می‌پرستید ، آفریدگار آن را بپرستید .

سوره نجم آیه 50

متن آیه :
وَ أَنَّهُ أَهْلَكَ عَادًا الْأُولَى

ترجمه :
و این که او است که عاد نخستین را نابود کرده است .

توضیحات :
« عَادًا الْأُولَى » : عاد نخستین ، قوم معروف که پیغمبرشان حضرت هود بوده است (نگا : احقاف / 21) . عاد دوم ، در مکه می زیسته‌اند و از نسل عاد نخستین بوده‌اند (نگا : المصحف المیسر) .

سوره نجم آیه 51
متن آیه :
وَتَمُودَ قَمًا أَبْقَى

ترجمه :
و قوم تمود را هلاک کرد و از ایشان هیچ باقی نگذاشت .

توضیحات :
« مَا أَبْقَى » : کسی از ایشان را باقی نگذاشت .

سوره نجم آیه 52
متن آیه :
وَقَوْمَ نُوحٍ مِّن قَبْلُ إِنَّهُمْ كَانُوا هُمْ أَظْلَمَ وَأَطْغَى

ترجمه :
و نیز قوم نوح را قبل از آنان هلاک ساخت . چرا که ایشان از همگان ستمگرتر و سرکش‌تر بودند .

توضیحات :
« أَظْلَمَ » : ستمگرتر . « أَطْغَى » : سرکش‌تر و نافرمان‌تر .

سوره نجم آیه 53
متن آیه :
وَالْمُؤْتَفِكَةَ أَهْوَى

ترجمه :
و شهرهای زیر و رو شده قوم لوط را فرو انداخت .

توضیحات :
« الْمُؤْتَفِكَةَ » : (نگا : توبه / 70) . « أَهْوَى » : از بالا به پائین انداخت . فرو انداخت .

سوره نجم آیه 54

متن آیه :
وَعَشَاهَا مَا عَشَى

ترجمه :
آن را فرو پوشاند آنچه می بایست آن را فرو پوشاند .

توضیحات :
« عَشَى » : فرا گرفت . دربر گرفت . پوشاند . « مَا » : مراد هول و هراس و سنگها و دیگر چیزهاست . این واژه می تواند فاعل و یا مفعول به باشد .

سوره نجم آیه 55
متن آیه :
وَيَأِي آلَاءِ رَبِّكَ تَتَمَارَى

ترجمه :
پس (ای کافر نعمت) آیا به کدامیک از نعمتهای پروردگارت شك و تردید می‌ورزی ؟

توضیحات :
« آءِ آلَاءِ » : جمع اِلي ، نعمتها (نگا : اعراف / 69) . « تَتَمَارَى » : شك و تردید داری . از (مَرِيَّةٌ) به معنی شك و گمان (نگا : فصلت / 54) .

سوره نجم آیه 56
متن آیه :
هَذَا نَذِيرٌ مِّنَ النَّذْرِ الْأُولَى

ترجمه :
این (پیغمبر ، یکی از پیغمبران خدا ، و) از زمره بیم دهندگان پیشین است .

توضیحات :
« هَذَا » : این پیغمبر . « نَذِيرٌ » : بیم‌دهنده از عقاب خدا (نگا : فاطر / 24) .

سوره نجم آیه 57
متن آیه :
أَزَقَّتْ الْأَزْقَةَ

ترجمه :
قیامت نزدیک گردیده است .

توضیحات :
« أَزَقَّتْ » : نزدیک گردیده است . فرا رسیده است . « الْأَزْقَةُ » : نزدیک . مراد قیامت است (نگا : غافر / 18) .

سوره نجم آیه 58

متن آیه :
لَيْسَ لَهَا مِنْ دُونِ اللَّهِ كَاثِرَةٌ

ترجمه :

جز خدا هیچکس نمی تواند آن را ظاهر و پدیدار کند .

توضیحات :

« کَاثِرَةٌ » : ظاهر کننده و پدید آورنده (نگا : اعراف / 187) . جلوگیری کننده . معنی دیگر آیه : جز خدا هیچکس نمی تواند از وقوع آن جلوگیری کند .

سوره نجم آیه 59

متن آیه :
أَفَمِنْ هَذَا الْحَدِيثِ تَعْجَبُونَ

ترجمه :

آیا از این سخن تعجب می کنید و درشگفت می افتید ؟

توضیحات :

« هَذَا الْحَدِيثِ » : مراد قرآن است (نگا : زمر / 23) .

سوره نجم آیه 60

متن آیه :
وَتَضْحَكُونَ وَلَا تَبْكُونَ

ترجمه :

و آیامی خندید و گریه نمی کنید ؟

توضیحات :

« تَضْحَكُونَ » : می خندید . یعنی همچون استهزاء کنندگان می خندید . « لَا تَبْكُونَ » : گریه نمی کنید . یعنی چرا باید همچون متقیان از خوف خدا گریه نکنید .

سوره نجم آیه 61

متن آیه :
وَأَنْتُمْ سَامِدُونَ

ترجمه :

و آیا پیوسته در غفلت و هوسرانی بسر می برید ؟

توضیحات :

« سَامِدُونَ » : جمع سَامِد ، غافل و هوسران . متکبر و سرگردان از غرور .

سوره نجم آیه 62
متن آیه :
فَاسْجُدُوا لِلَّهِ وَاعْبُدُوا

ترجمه :
اکنون که چنین است خدا را سجده کنید و او را بپرستید .

توضیحات :
« فَاَسْجُدُوا . . . » : مراد این است که اگر می‌خواهید در صراط مستقیم حق ، گام بردارید ، تنها برای او که تمام خطوط عالم هستی به ذات پاک وی منتهی می‌گردد ، سجده کنید ، و اگر می‌خواهید به سرنوشت در دناک اقوام پیشین گرفتار نیائید که بر اثر شرک و کفر و ظلم و ستم در چنگال عذاب الهی گرفتار شدند ، تنها او را عبادت کنید .

سوره قمر آیه 1
متن آیه :
اَفْتَرَبَّتِ السَّاعَةُ وَانْشَقَّ الْقَمَرُ

ترجمه :
قیامت هر چه زودتر فرا می‌رسد ، و (در آن) ماه به دو نیم می‌گردد .

توضیحات :
« اَفْتَرَبَّتِ » : نزدیک گشته است . ذکر فعل به صورت ماضی ، برای تحقق وقوع است (نگا : نجم / 57 ، انبیاء / 1 و 97) . « اِنْشَقَّ » : دو نیم شد . مراد وقوع آن در آینده به هنگام فرارسیدن قیامت است (نگا : حاقه / 16 ، رحمن / 37 ، انشقاق / 1) . اکثر فعلهائی که برای رستاخیز و حساب و کتاب اخروی بکار رفته است ، به شکل ماضی است (نگا : نحل / 1 ، زمر / 68 و 69 و 70 ، تکوین / 1 - 14) . « اِنْشَقَّ الْقَمَرُ » : ماه به دو نیم می‌گردد . ماه به دو نیم گشته است . معنی اخیر مبنی بر روایات متعددی است که می‌گویند پنج سال قبل از هجرت نبوی ، اهل مکه از پیغمبر درخواست کردند که ماه را بعنوان معجزه برای ایشان دو نیم سازد و پیغمبر نیز با اشاره انگشت چنین کرد . بسیاری از مفسرین این امر را پذیرفته و بسیاری هم آن را نقد نموده و حادثه را مربوط به آینده می‌دانند (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن ، المراغی ، المنتخب ، المصحف المیسر) .

سوره قمر آیه 2
متن آیه :
وَإِنْ يَرَوْا آيَةً يُعْرَضُوا وَيَقُولُوا سِحْرٌ مُّسْتَمِرٌّ

ترجمه :

و اگر مشرکان معجزه بزرگی را ببینند از آن روی گردان می‌گردند (و بدان ایمان نمی‌آورند) و می‌گویند : جادوی گذرا و ناپایداری است .

توضیحات :

« إِنْ يَرَوْا » : اگر ببینند . اگر بشنوند و بفهمند (نگا : المصحف المیسر) . « آيَةٌ » : دلیل و برهانی دال بر وحدانیت خدا و صدق پیغمبرش (نگا : اعراف / 146) . آیه قرآنی . چرا که مشرکان آیات قرآنی را سحر و جادو می‌نامیدند (نگا : سبأ / 43 ، زخرف / 30 ، مدثر / 24) . معجزه بزرگ که مراد شق القمر است . « مُسْتَمِرٌّ » : همیشگی و پیاپی . گذرا و ناپایدار .

سوره قمر آیه 3

متن آیه :
وَكَذَّبُوا وَاتَّبَعُوا أَهْوَاءَهُمْ وَكُلُّ أَمْرٍ مُّسْتَقَرٌّ

ترجمه :

آنان تکذیب می‌کنند و بدنیال‌هواهای خویش می‌روند . هر کاری هم ثابت و ماندگار می‌ماند (و هیچ چیز در جهان از میان نمی‌رود ، و انسان جزا و سزای کردار بد و نیک خود را می‌بیند) .

توضیحات :

« مُسْتَقَرٌّ » : ماندنی و ثابت . این تعبیر شاید به این حقیقت اشاره دارد که هیچ چیز در این عالم از میان نمی‌رود . لذا هر کار نیک و بدی ثابت و باقی می‌ماند و انسان مکافات عمل خویش را می‌بیند . هر کاری به غایتی و نهایتی می‌رسد که در آنجا آرام و قرار می‌گیرد ، و خوبی یا بدی آن آشکار می‌گردد . نظیر آیات 1 و 2 و 3 این سوره را در آیات 1 و 2 و 3 سوره انبیاء بخوانید .

سوره قمر آیه 4

متن آیه :
وَلَقَدْ جَاءَهُمْ مِنَ الْأَنْبَاءِ مَا فِيهِ مُزْدَجَرٌ

ترجمه :

اخباری که بتوانند موجب بی‌زاری (و دوری ایشان از گناهها و بدیها) شود به اندازه کافی برای آنان آمده است .

توضیحات :

« الْأَنْبَاءِ » : جمع نبأ ، اخبار . مراد خبرهای طوائف و ملل پیشین است که به عذابهای گوناگون دچار آمده‌اند و با بلاهای بزرگی ریشه‌کن گشته‌اند ، و نیز مراد وجود حقائق کونی و رهنمودهای پیغمبران و سخنان ایشان درباره مکافات و مجازات دنیا و آخرت است . « مُزْدَجَرٌ » : انزجار و ابتعاد از شر . دوری گزیدن و بی‌زاری جستن از گناهان و بدیها . مصدر میمی باب افتعال زجر است .

سوره قمر آیه 5

متن آیه :
حِكْمَةٌ بَالِغَةٌ فَمَا تُغْنِ الْهُدَىٰ

ترجمه :

(این آیات) عبرت‌های بسنده و اندرزهای رسائی هستند (که می‌توانند در روح و جان شنوندگان و بینندگان که آماده پذیرش حق و حقیقت باشند ، اثر بگذارند) اما بر حذر داشتنها و بیم دادن‌ها (یقیناً برای افراد لجوج بی‌فایده است و به حال آنان سودی ندارد .

توضیحات :

« حِكْمَةٌ » : سخنان پندآمیز . اندرزهای سودمند . خیر مبتدای محذوف است و تقدیر چنین است : هَذِهِ الْأَشْيَاءُ الَّتِي جَاءَ بِهَا الْقُرْآنُ حِكْمَةٌ . « بَالِغَةٌ » : رسا . بسنده برای خردمندان . « الْهُدَىٰ » : (نگا : یونس / 101 ، قمر / 16 و 18 و 21 و 23 و 30 و 33 و 36 و 37 و 41) . یا این که جمع نذیر به معنی منذر ، یعنی پیغمبران الهی (نگا : احقاف / 21 ، نجم / 56) . معنی دوم در سوره قمر چندان مناسب نیست .

سوره قمر آیه 6

متن آیه :
فَتَوَلَّ عَنْهُمْ يَوْمَ يَدْعُ الدَّاعِ إِلَىٰ شَيْءٍ نُّكْرٍ

ترجمه :

بنابراین از ایشان روی بگردان . آن روزی (را خاطر نشان ساز) که فرا خواهد ننده (الهی برای گرد آمدن مردمان در محل حساب و کتاب قیامت ایشان را) به سوی چیز ناخوش آیندی فرامی‌خواند .

توضیحات :

« تَوَلَّ عَنْهُمْ » : از آنان روی بگردان . بدیشان اعتناء مکن . به ترك ایشان بگویی . « يَوْمَ » : مفعول به فعل محذوفی است ، و یا ظرف فعل (يَخْرُجُونَ) در آیه بعدی است . « يَدْعُو » : فرامی‌خواند . و او آن در رسم الخط قرآنی ، برای تخفیف حذف شده است . « الدَّاعِ » : فرا خواهد ننده . مراد اسرافیل است بدانگاه که برای بار دوم در صور می‌دمد و همگان را به سوی محکمه دادگاه قیامت فرامی‌خواند . یاء آن در رسم الخط قرآنی ، برای تخفیف حذف شده است . « نُّكْرٍ » : ناخوش آیند . ناپسند . مراد کار سخت و نامأنوس است که هول و هراس و دهشت و وحشت قیامت است .

سوره قمر آیه 7

متن آیه :
خَشَعًا أَبْصَارُهُمْ يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ كَأَنَّهُمْ جَرَادٌ مُّنتَشِرٌ

ترجمه :

با چشمانی فروهشته و به زیر انداخته (از شرمساری و خواری) از گورها بیرون می‌آیند (و به هر سو می‌روند و می‌دوند) انگار آنان ملخ‌های پراکنده‌اند (که در دسته‌ها و گروه‌های نامنظم و بی‌هدف ، راهی اینجا و

آ نجا مي شوند) .

توضیحات :

« خَشَعًا » : جمع خاشع ، ذلیل و خوار . فرو افتاده و به زیر انداخته شده .
حال ضمیر (و) در فعل (يَخْرَجُونَ) است . « أَبْصَارٌ » : فاعل (خَشَعًا) است (نگا : قلم / 43) . « الْأَجْدَاثِ » : جمع جَدَث ، قبرها . گورها . « جَرَادٌ » : ملخ .
« مَنْتَشِرٌ » : پخش و پراکنده .

سوره قمر آیه 8

متن آیه :

مُهْطِعِينَ إِلَى الدَّاعِ يَقُولُ الْكَافِرُونَ هَذَا يَوْمَ عَسِيرٍ

ترجمه :

شتابان به سوي فرا خوا ننده (الهي ، اسرافیل) ميروند (و بدومي نگرند
و چشم از او بر نمي دارند) . کافران ميگویند : امروز روز بسيار سخت و
هراس انگيزي است .

توضیحات :

« مُهْطِعِينَ » : جمع مُهْطِع ، شتابان و دوان . يعني باشتاب به سوي
اسرافیل ميروند و در دادگاه الهي براي حساب و کتاب حاضر مي شوند . يا اين
که به معني گردن کشيده و خيره نگاه کننده بوده ، بدین معني
که انسانها چون صدای وحشتناک و شديدي پور جمع شدن را مي شنوند ، فوراً گردن
بلند مي کنند و به سوي اسرافیل خيره خيره مي نگرند و مي دوند (نگا :
ابراهیم / 43) . « عَسِيرٌ » : سخت و دشوار . پر خوف و هراس (نگا : فرقان /
26 ، مدثر / 9) . « الداعي » : (نگا : قمر / 6) .

سوره قمر آیه 9

متن آیه :

كَذَّبَتْ قَبْلَهُمْ قَوْمُ نُوحٍ فَكَذَّبُوا عَبْدَنَا وَقَالُوا مَجْنُونٌ وَازْدُجِرَ

ترجمه :

پيش از ايشان ، قوم نوح ، بنده ما (نوح) را تکذيب کردند (و
دروغگويش ناميدند) و گفتند : ديوانه اي است (از ميان خردمندان)
رانده شده است .

توضیحات :

« اَزْدُجِرَ » : رانده شده است . يعني به عقیده سست کفار ، نوح (ع)
چون ديوانه است ، عقلاء او را از ميان خود رانده اند (نگا : التفسیر
القرآني للمقرآن) يا جنیان و پريان بدو آسیب رسانده اند و از جامعه
انسانيش رانده اند (نگا : روحالبیان) . يا اين که : (وَاَزْدُجِرَ) جمله
مستأنفه اي بوده و معني چنين است : کافران نوح را از تبليغ رسالت
منع کردند و بازش داشتند و او هم چاره اي نداشت جز اين که بجاي
تبليغ به نجاري پردازد (نگا : هود / 36 و 37 و 38) . اغلب تفاسير بر
عقیده دوم هستند .

سوره قمر آیه 10

متن آیه :
قَدَعَا رَبُّهُ أَنِّي مَغْلُوبٌ فَأَنْتَصِرُ

ترجمه :

تا آنجا که نوح پروردگار خود را بفریاد خواند (و عرضه داشت :) پروردگارا ! من شکست خورده‌ام پس مرا یاری و کمک فرما (و انتقام مرا از ایشان بگیر) .

توضیحات :

« أَنِّي مَغْلُوبٌ ... » : اصل آن (يَا نَبِيَّ مَغْلُوبٌ ...) است و منصوب به نزع خافض است .

سوره قمر آیه 11

متن آیه :
فَوَقَّتْ لَنَا أَبْوَابَ السَّمَاءِ يَمَاءً مِّنْهُمْ

ترجمه :

پس درهای آسمان را با آب تند ریزان و فراوانی از هم گشودیم . (بگونه‌ای که گوئی درهای آسمان همه باز شده و هر چه آب است فرو می بارد) .

توضیحات :

« يَمَاءً » : حرف (ب) برای استعانت یا ملامت است . یعنی با ابزاری که آب نام داشت و یا به همراه آب . « مِنْهُمْ » : تند بارنده . سخت ریزان . زیاد و فراوان .

سوره قمر آیه 12

متن آیه :
وَفَجَّرْنَا الْأَرْضَ عُيُونًا فَالْتَقَى الْمَاء عَلَى أَمْرٍ قَدٍ قُدِرَ

ترجمه :

و از زمین چشمه‌ساران زیادی برجوشانیدیم (بگونه‌ای که گوئی تمام زمین یکپارچه به چشمه تبدیل شده است) و آبها در هم آمیختند ، برای اجرای فرمانی که (از جانب خدا صادر) مقدر شده بود .

توضیحات :

« عُيُونًا » : جمع عَين ، چشمه‌ها . تم ییز است . « الْتَقَى » : بهم رسید . در هم آمیخت . مراد مخلوط شدن آبهای آسمان ، و زمین و نواحی مختلف آن است . « الْمَاءُ » : جنس آب مراد است . « عَلَى أَمْرٍ » : واژه (عَلَي) به معنی لام تعلیل است ، یعنی بخاطر (نگا : المصحف المیسر) . مراد از (أَمْر) غرق کردن قوم طاغی و یاغی نوح است . « قُدِرَ » : اندازه گیری شده بود . معین و مقدر گشته بود .

سوره قمر آیه 13

متن آیه :
وَحَمَلْنَاہُ عَلٰی ذَاتِ الْاَیْمَانِ وَدُسِّرَ

ترجمه :

و نوح را بر کشتی ساختہ شدہ از تختہ ہا و میخہا ، سوار کردیم .

توضیحات :

« ذَاتِ » : دارای . « الْاَیْمَانِ » : جمع اَیْمَانِ ، تختہ ہا . « دُسِّرَ » : جمع دَسَّرَ ، میخہا .

سوره قمر آیه 14

متن آیه :
تَجْرِيْ رِیَّآءِ یُنٰنَا جَزَآءَ لِمَنْ كَانَ کُفِرَ

ترجمه :

این کشتی تحت مرا قبت و مواظبت ما حرکت می کرد ، برای پاداش دادن بہ کسی کہ بدو ایمان آورده نشدہ بود و تصدیق نگشتہ بود (و نعمت وجود او کفران شدہ بود) .

توضیحات :

« رِیَّآءِ یُنٰنَا » : (نگا : ہود / 37 ، مؤمنون / 27 ، طور / 48) . « جَزَآءَ » : برای پاداش بہ . مفعول لہ است . « مَنْ » : مراد نوح (ع) است . « كَانَ کُفِرَ » : نسبت بدو کفر ورزیدہ شدہ بود . بدو ایمان آورده نشدہ بود . تصدیق نگشتہ بود . نعمت وجودش ناسپاس ماندہ بود و کفران شدہ بود .

سوره قمر آیه 15

متن آیه :
وَلَقَدْ تَرَكْنَاهَا آيَةً فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ

ترجمه :

ما این داستان را (کہ بیانگر غرق شدن کافران و نجات مؤمنان است) بہ عنوان درس عبرتی (در میان ملتہا) باقی گذاردیم . آیا هیچ پند گیرندہ ای ہست ؟

توضیحات :

« تَرَكْنَاهَا » : برجایش گذاشتیم . آن را باقی گذاردیم . مرجع ضمیر (ہا) قصہ طوفان نوح است . برخی مرجع آن را (سَفِينَةَ) دانستہ و معتقدند کہ در کوفہای آرات تا صدر اسلام و بلکہ تا بہ امروز ، تختہ پارہ ہائی از این کشتی ماندہ است . « آيَةً » : عبرت . پند . حال یا مفعول دوم است . « مُدَكِّرٍ » : پند گیرندہ . عبرت گیرندہ . اسم فاعل باب افتعال (ذکر) است (نگا : یوسف / 45) .

سوره قمر آیه 16

متن آیه :
وَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرٍ

ترجمه :
آیا عذاب و عقاب من ، و بیم دا دنیا و بر حذر داشتند من چگونه بوده است؟! (آیا واقعیت داشته است ، و یا افسانه بوده است؟) .

توضیحات :
« وَكَيْفَ كَانَ . . . » : آیه برای تهدید کافرانی است که راه کفار زمان نوح را می سپردند . استفهام برای دریافت اقرار از مخاطبان است . « نُذْرِي » : (نگا : قمر / 5) . ضمیر متکلم (ی) برای تخفیف حذف شده است .

سوره قمر آیه 17

متن آیه :
وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ

ترجمه :
ما قرآن را آسان ساخته ایم ، آیا پند پذیرنده و عبرت گیرنده ای هست ؟

توضیحات :
« يَسَّرْنَا » : ساده نموده ایم . آسان ساخته ایم . یعنی قرآن لغز و چپستان نبوده و پیچیدگی ندارد و به سادگی قابل آموزش است و تأثیر عمیق و شدگفت انگیزی نیز در دلها آماده دارد . « الذِّكْر » : یاد کردن . پند دادن و پند گرفتن .

سوره قمر آیه 18

متن آیه :
كَذَّبَتْ عَادٌ فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرٍ

ترجمه :
قوم عاد (هم پیغمبر خود ، هود را) تکذیب کردند . آیا عذاب و عقاب من ، و بیم دا دنیا و بر حذر داشتند من به چه منوالی بوده است؟! .

توضیحات :
« عَادٌ » : (نگا : هود / 50) . « نُذْرِي » : (نگا : قمر / 16) .

سوره قمر آیه 19

متن آیه :
إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ رِيحًا صَرْصَرًا فِي يَوْمٍ نَحْسٍ مُّسْتَمِرٍّ

ترجمه :
ما تندباد وحشتناک و سردی را در یک روز شومی که (هفت شب و هشت روز)

ادامه داشت ، بر آزان وزان و روان کردیم .

توضیحات :

« صُرَّراً » : تند و سرد . پرسرو صدا و شدید . (نگا : فصلت / 16) . « یَوْمٌ » : مراد آغاز و زیدن طوفانِ بلا و شروع آن است . و الا هفت شب و هشت روز طوفان باد دوام داشته است (نگا : حاقه / 7) . یا این که مراد از (یَوْم) مطلق زمان است (نگا : آلوسی) .

سوره قمر آیه 20

متن آیه :
تَنْزِعُ النَّاسَ كَأَنَّهُمْ أُعْجَازُ نَخْلٍ مُنْقَعِرٍ

ترجمه :

بادی که مردمان را از زمین برمی داشت ، بگونه ای که گوئی تنه های درختان خرمائی هستند که از جا کنده شده باشند .

توضیحات :

« تَنْزِعُ » : برمی داشت . از جا بر می کند . « أُعْجَازُ » : جمع عَجَزٍ ، تنه ها . « مُنْقَعِرٍ » : از ریشه کنده شده . قلع شده . « كَأَنَّهُمْ أُعْجَازُ نَخْلٍ ... » : مردمان آن روزی به سبب قد بلندی که داشته اند ، به تنه درختان خرما تشبیه شده اند .

سوره قمر آیه 21

متن آیه :
فَكَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَنُذُرٍ

ترجمه :

آیا عذاب و عقاب من ، و بیم دادن ها و برحذر داشتن های من (در باره مخالفان) چگونه و به چه منوالی بوده است ؟!

توضیحات :

...

سوره قمر آیه 22

متن آیه :
وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ

ترجمه :

ما قرآن را ساده و آسان ساخته ایم ، آیا بندگان پذیر و عبرت گیری هست ؟

توضیحات :

...

سوره قمر آیه 23

متن آیه :
كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِالنُّذُرِ

ترجمه :
قوم ثمود نیز بیمدادنها و بر حذر داشتند (پیغمبر خود صالح) را
تکذیب کردند و دروغش نامیدند .

توضیحات :
«النُّذُرُ» : جمع نَذِيرٌ ، به معنی اِذْذَرٌ ، بیمدادنها و بر حذر داشتند آنها .
جمع نَذِيرٌ ، به معنی مَنذِرٌ ، پیغمبران بيمرسان الهي . چرا که
تکذیب پیغمبري تکذیب جملگی پیغمبران است (نگا : آلوسی) .

سوره قمر آیه 24

متن آیه :
فَقَالُوا أَبَشَرًا مِّنَّا وَاحِدًا نَنْتَعِبُهُ إِنَّا إِذَا لَفِيَ ضَلَالٍ وَسُعُرٍ

ترجمه :
آنان گفتند : آیا از انسانی از خودمان پیروي کنیم که تنها (و
بدون قوم و عشیره) هم هست ؟ در صورت پیروي از او ، ما گمراه و دیوانه
خواهیم بود .

توضیحات :
« بَشَرًا وَاحِدًا » : انسان تنها و بي قوم و عشیره و از عامه مردم ، نه از
خاندان بزرگ و قبيله سترگ . يك فرد . ما همه از يك فرد ضعيف پیروي
کنیم ؟ ! « سَعْرٌ » : دیوانگی . (مسعور) به معنی مچنون ، از این واژه
است .

سوره قمر آیه 25

متن آیه :
أَلْقَى الذِّكْرَ عَلَيْهِم مِّن بَيْنِنَا بَلْ هُوَ كَذَّابٌ أَشِيرٌ

ترجمه :
آیا از میان همه ما (افراد بزرگ و محترم و دانا و دارا) وحی بدوشده است ؟ !
(نه ! چنین نیست) . بلکه او بسیار دروغگو و خودخواه است (و با
تکبر و جاه طلبی می خواهد بر ما ریاست کند) .

توضیحات :
« الذِّكْرُ » : وحی مراد است . « أَشِيرٌ » : بسیار مغرور و متکبر . خودخواه و
جاه طلب .

سوره قمر آیه 26

متن آیه :
سَيَعْلَمُونَ غَدًا مِّنَ الْكَذَّابِ الْأَشِيرِ

ترجمه :
فردا خواهند دانست که بسیار دروغگوي متکبر و خودخواه کیست .

توضیحات :
« عَدَاً » : فردي قیامت (نگا : حشر / 18) . زمانى که عذاب دنیوي خدا
گريبانگيرشان گردید .

سوره قمر آیه 27

متن آیه :
إِنَّا مُرْسِلُوا النَّاقَةَ وَتَنْزَةً لَهُمْ فَأَرْتَقِبْهُمْ وَاصْطَبِرْ

ترجمه :
ما ماده شتر را براي امتحان ایشان خواهيم فرستاد ، بنگرو ببين که چه
مي کند و بر سر آنان چه مي آید و بسیار شکيبائي داشته باش (که
خدا با تو است ، و دستشان را از اذیت و آزارت کوتاه خواهد کرد) .

توضیحات :
« مُرْسِلُوا » : اصل آن مُرْسِلُونَ ، و نون جمع در حالت اضافه افتاده است . به معني
: فرستندگان (نگا : فاطر / 2 ، قصص / 45) . « وَتَنْزَةً » : امتحان . آزمون .
مفعول له است . « إِرْتَقِبْهُمْ » : ایشان را بپا و بنگر . مرا قیشان باش . «
إِصْطَبِرْ » : زیاد تحمل داشته باش . بسي صبر کن .

سوره قمر آیه 28

متن آیه :
وَنَبِّئْهُمْ أَنَّ الْمَاءَ قِسْمَةٌ بَيْنَهُمْ كُلُّ شِرْبٍ مُحْتَضَرٌ

ترجمه :
به آنان بگو که آب (چاهي که دارند ، به فرمان خدا) میان ایشان و شتر
تقسیم شده است (يك روز مال شما و يك روز متعلق به شتر است) .
نوبت هر کدام که باشد ، بر سر آب مي رود .

توضیحات :
« قِسْمَةٌ » : تقسیم شده است . مصدر به معني اسم مفعول است . «
بَيْنَهُمْ » : میان ایشان و شتر . استعمال ضمير (هم) به خاطر تغليب
است . « شِرْبٍ » : نوبت نوشیدن و بهره برداري از آب (نگا : شعراء / 155) .
« مُحْتَضَرٌ » : محل حضور . به صيغه اسم مفعول ، وصف نوبت است ؛ نه وصف
اهل آن .

سوره قمر آیه 29

متن آیه :
فَنَادُوا صَاحِبَهُمْ فَتَعَاطَى فَعَقَرَ

ترجمه :
قوم ثمود ، يار خود (قدار بن سالف) را صدا زدند (که بيا اين شتر را

بکش). او هم بي باکانه دست بکار شد و شتر را پي کرد.

توضیحات :

« تَعَاطَا » : کار کشتن را بدست گرفت . دست بکار شد . شمشیر را برگرفت . « عَقَرَ » : نحر کرد . پي کرد .

سوره قمر آیه 30

متن آیه :
وَ كَيْفَ كَانَ عَذَابِي وَ نُذُرُ

ترجمه :

آیا عذاب و عقاب من ، و بیم داندنها و بر حذر داشتنهای من به چه منوالی بوده است (و به چه شکلی کافران را در بر گرفته است؟!) .

توضیحات :

« كَيْفَ كَانَ ... » : (نگا : قمر / 16 و 18) .

سوره قمر آیه 31

متن آیه :
إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ صَيْحَةً وَاحِدَةً فَكَانُوا كَهَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ

ترجمه :

ما بر آنان يك صدای سهمناك سر دادیم و ایشان همگی به صورت گیاه خشکی درآمدند که صاحب چهارپایان در آغل جمع آوری می کند .

توضیحات :

« هَشِيمِ » : گیاه خشك و خرد شده . « الْمُحْتَظِرِ » : کسی که آغلی را برای گوسفندان و حیوانات درست می کند که مانع خروج آنها یا حمله حیوانات وحشی گردد ، یا این که علوفه چهارپایان را در آن انبار می کند . « هَشِيمِ الْمُحْتَظِرِ » : علوفه خشك موجود در آغل شخص آغلدار .

سوره قمر آیه 32

متن آیه :
وَلَقَدْ يَسِّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ

ترجمه :

ما قرآن را (برای یادگیری) ساده و آسان نموده ایم ، آیا پند پذیري و عبرت گیری هست ؟

توضیحات :

« وَلَقَدْ يَسِّرْنَا الْقُرْآنَ ... » : (نگا : قمر / 17) .

سوره قمر آیه 33

متن آیه :

كَذَّبَتْ قَوْمُ لُوطٍ بِالَّذُرِّ

ترجمه :

قوم لوط نیز بیم دادنها و بر حذر داشتند (پیغمبر خود لوط) را تکذیب کردند .

توضیحات :

« كَذَّبَتْ ... بِالَّذُرِّ » : (نگا : قمر / 23) .

سوره قمر آیه 34

متن آیه :

إِنَّا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَاصِبًا إِلَّا آلَ لُوطٍ نَّجَّيْنَاهُمْ بِسَحَرٍ

ترجمه :

ما بر آنان تندبادی که ریگها را به حرکت درمی آورد گماشتیم (و همگان را هلاک ساختیم) جز خاندان و پیروان لوط را که ما سحرگاهان ایشان را نجات دادیم (و از آن سرزمین بلازده رها نداشتیم) .

توضیحات :

« حَاصِبًا » : بادی که سنگریزه را بردارد و پرت کند و ریگها را جا بجا سازد (نگا : اسراء / 68 ، عنکبوت / 40) . « يَسْحَرُ » : در بامدادان . در سحرگاهان .

سوره قمر آیه 35

متن آیه :

نِعْمَةٌ مِّنْ عِنْدِنَا كَذَلِكَ نَجْزِي مَنْ شَكَرَ

ترجمه :

این نعمتی بود از جانب ما (به آل لوط) . ما اینگونه کسی را پاداش می‌دهیم که شکرگزار باشد .

توضیحات :

« نِعْمَةٌ » : مفعول له است .

سوره قمر آیه 36

متن آیه :

وَلَقَدْ أَنْذَرَهُمْ بَطْشَتَنَا فَتَمَارَوْا بِالَّذُرِّ

ترجمه :

لوط ایشان را از گرفتار کردن و کیفر دادن ما بیم داد ، ولی آنان بر شک و گمان خود نسبت به بیم دادنها و بر حذر داشتند (و بد آنها باور نکردند و بیراهه رفتند) .

توضیحات :

« بَطْشَةٌ » : فروگر فتن و گرفتار ساختن . حمله کردن و کیفر دادن (نگا :

دخان (16 /) . « تَمَارًا » : شك كردند و گمان ورزیدند . « التَّنْذِرُ » : (نگا : قمر / 5 و 23 و 33) .

سوره قمر آیه 37

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَقَدْ رَاودُوهُ عَنِ صَیْفِهِ فَطَمَسْنَا أَعْيُنَهُمْ فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذْرَ

ترجمه :

و با لوط درباره مهمانانش سخن گفتند (و از او خواستند آنان را در اختیار ایشان برای انجام کار منافی عفت بگذارد) . ما چشم‌انشان را کور کردیم ، (و بدیشان گفتیم :) بچشید عذاب و عقاب مرا ، و بیم‌دا دنها و بر حذر داشتند مرا .

توضیحات :

« رَاودُوهُ » : با او گفتگو کردند . « رَاودُوهُ عَنِ صَیْفِهِ » : مراد این است که از لوط خواستند که از جا نبداری مهمانان دست بردارد و ایشان را در اختیار آنان بگذارد ، تا هر چه خواستند از اعمال منافی عفت نسبت بدیشان روا دارند (نگا : هود / 78 ، حجر / 68) . « طَمَسْنَا » : از میان برداشتیم ، محو و نابود کردیم (نگا : نساء / 47 ، یونس / 88 ، یس / 66) . « نُذْرَ » : (نگا : قمر / 30) .

سوره قمر آیه 38

مَتْنِ آيَةٍ :
وَلَقَدْ صَبَّحَهُم بُكْرَةً عَذَابٌ مُّسْتَقَرٌّ

ترجمه :

بامدادان عذاب پیاپی و کوبنده و پایدار به سراغ ایشان آمد .

توضیحات :

« صَبَّحَهُم » : در فاصله طلوع فجر صادق و طلوع خورشید به سروقتشان آمد . « صَبَّحَ » : از مصدر صَبَّحَ ، بامدادان به پیش کسی آمدن . « بُكْرَةً » : صبح زود . اول صبح . « مُسْتَقَرٌّ » : دائم و همیشگی ، چرا که عذاب دنیوی ایشان با عذاب برزخی آنان اتصال پیدا کرد . پیاپی و کاری ، زیرا تا آنان را از میان نبرد ، ادامه داشت (نگا : قمر / 3 ، نمل / 40) .

سوره قمر آیه 39

مَتْنِ آيَةٍ :
فَذُوقُوا عَذَابِي وَنُذْرَ

ترجمه :

پس بچشید عذاب و عقاب مرا ، و بیم‌دا دنها و بر حذر داشتند مرا .

توضیحات :

« فَذُوقُوا ... » : (نگا : قمر / 37) .

سوره قمر آیه 40

متن آیه :
وَلَقَدْ يَسَّرْنَا الْقُرْآنَ لِلذِّكْرِ فَهَلْ مِنْ مُدَكِّرٍ

ترجمه :

ما قرآن را (برای یادگر فتن) ساده و آسان نموده ایم ، آیا پند پذیري
و عبرت گیری هست ؟

توضیحات :

« وَ لَقَدْ يَسَّرْنَا ... » : (نگا : قمر / 17 و 32) .

سوره قمر آیه 41

متن آیه :
وَلَقَدْ جَاءَ آلَ فِرْعَوْنَ النُّذُرُ

ترجمه :

بیدار باشها و هوشدارها (یکی پس از دیگری) به سراغ فرع و نیان آمد .

توضیحات :

« النُّذُرُ » : (نگا : قمر / 5 و 23 و 33 و 36) . « آلَ فِرْعَوْنَ » : خاندان و بستگان و
همه پیروان فرعون .

سوره قمر آیه 42

متن آیه :
كَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كُلِّهَا فَأَخَذْنَاَهُمْ أَخْذَ عَزِيزٍ مُّقْتَدِرٍ

ترجمه :

آنان همه آیات ما را تکذیب کردند ، و ما هم ایشان را گر فتار کردیم و
کیفر دادیم بسان گر فتار ساختن و کیفر دادن خدائی چیره و پیروز و
قدرتمند و زبردست .

توضیحات :

« آيَاتِ » : آیه های کتاب آسمانی و معجزات پیغمبران .

سوره قمر آیه 43

متن آیه :
أَكْفَارِكُمْ خَيْرٌ مِنْ أَوْلِيَّكُمْ أَمْ لَكُمْ بَرَاءَةٌ فِي الزُّبُرِ

ترجمه :

(ای قریشیان !) آیا کافران شما بهتر از آنانی هستند که برایتان
روایت کردیم ، (مثل : قوم نوح ، عاد ، ثمود ، لوط ، فرعون ؟ !) . یا این که
برای شما امان نامه ای در کتابها (از سوی خدا) نازل شده است (مبنی بر
این که کافران نتان را عذاب نمی رسانیم ؟ !) .

توضیحات :
 « أَ كَفَّارُكُمْ . . . » : استفهام انکاری است و برای تهدید و سرزنش قریشیان است ، و بدیشان می فهماند که میان کافران معاصرو میان کافران پیشین تفاوتی نیست و چه بسا شما هم به سرنوشت دردناک ایشان گرفتار آئید . « بَرَاءَةٌ » : امان نامه . مصونیت از عذاب الهی . امان . « الزُّبُرُ » : جمع زبور ، به معنی مزبور ، یعنی مکتوب است . مراد کتابهای آسمانی است (نگا : آل عمران / 184 ، نحل / 44 ، شعراء / 196) .

سوره قمر آیه 44

متن آیه :
 أَمْ يَقُولُونَ نَحْنُ جَمِيعٌ مُنْتَصِرٌ

ترجمه :

یا این که می گویند : ما جمعیت متحد و نیرومند شکست ناپذیری هستیم و هم دیگر را یاری می دهیم و از دشمنان خود انتقام می گیریم .

توضیحات :

« جَمِيعٌ » : جمعیت متحد (نگا : شعراء / 56) . « مُنْتَصِرٌ » : نیرومند شکست ناپذیر . یاری دهنده هم دیگر . انتقام گیرنده (نگا : کهف / 43 ، قصص / 81 ، ذاریات / 45) .

سوره قمر آیه 45

متن آیه :
 سَيَهْزِمُ الْجَمْعُ وَيُولُونَ الدُّبُرَ

ترجمه :

جمعیت ایشان به زودی شکست می خورند و پشت می کنند و می گریزند .

توضیحات :

« يُولُونَ الدُّبُرَ » : پشت خواهند کرد و خواهند گریخت (نگا : آل عمران / 111 ، حشر / 12) . در جنگ بدر چنین شد .

سوره قمر آیه 46

متن آیه :
 بَلِ السَّاعَةُ مَوْعِدُهُمْ وَالسَّاعَةُ أَدْهَى وَأَمَرُّ

ترجمه :

بلکه موعدشان قیامت است ، و قیامت بلای آن عظیم تر و تلخ تر (از کشتن و اسارت این جهانی برای ایشان) است .

توضیحات :

« أَدْهَى » : دارای بلای اعظم ، بگونه ای که نجات از آن ممکن نیست . «

أَمْرٌ : داراي مرارت و تلخي بیشتر .

سوره قمر آیه 47

مِثْنِ آيَةٍ :
إِنَّ الْمَجْرِمِينَ فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ

ترجمه :

قطعاً گناهکاران ، گمراه و دیوانه و گرفتار آتشند .

توضیحات :

« فِي ضَلَالٍ وَسُعُرٍ » : گمراه و دیوانه‌اند (نگا : قمر / 24) . در گمراهی و آتشند . « سُعُرٌ » : دیوانگی و جنون . آتش سراپا شعله .

سوره قمر آیه 48

مِثْنِ آيَةٍ :
يَوْمَ يُسْحَبُونَ فِي النَّارِ عَلَى وُجُوهِهِمْ ذُوقُوا مَسَّ سَقَرَ

ترجمه :

روزي داخل آتش ، بر رخساره ، روي زمين کشيده مي‌شوند (و بدیشان گفته مي‌شود :) بچشيد لمس و پسوده دوزخ را .

توضیحات :

« يُسْحَبُونَ » : روي زمين کشانده مي‌شوند (نگا : غافر / 71) . « مَسَّ » : لمس . پسوده . مراد رنج و الم و گرمي و حرارت آتش دوزخ است . « سَقَرَ » : اسم خاص دوزخ است و غير منصرف .

سوره قمر آیه 49

مِثْنِ آيَةٍ :
إِنَّا كُلُّ شَيْءٍ خَالِقُنَاهُ يَقْدَرُ

ترجمه :

ما هر چیزی را به اندازه لازم و از روي حساب و نظام آفریده ایم .

توضیحات :

« يَقْدَرُ » : به اندازه لازم . از روي حساب و اندازه گیری دقیق و برابر نظم و نظام محکم و استوار (نگا : رعد / 8 ، حجر / 19 و 21 ، فرقان / 2) .

سوره قمر آیه 50

مِثْنِ آيَةٍ :
وَمَا أَمْرُنَا إِلَّا وَاحِدَةٌ كَلَمْحٍ بِالْبَصَرِ

ترجمه :

(نه تنها اعمال ما از روي حکمت است ، بلکه توأم با نهایت قدرت است . چرا که) فرمانی بیش نیست ، (و چنان با سرعت انجام می‌گیرد که

انگار همسان با يك چشم برهم زدن، و) همانند يك نگاه سريع و با عجله است .

توضیحات :
« أَمْرًا » : فرمان ما براي پيدايش چيزي و انجام كاري . « إِلَّا وَاجِدَةً » : مگر يك بار . جز يك كلمه (نگاه : يس / 82) . « لَمْحٍ » : نگاه سريع . چشم به هم زدن . طرفة العين .

سوره قمر آيه 51

متن آيه :
وَلَقَدْ أَهَلَّ كُنَّا أَشْيَا عَكُمْ فَهَلْ مِنْ مُدَّكِرٍ

ترجمه :
ما اشخاص همچون شما را (در روزگاران پيشين) نابود و هلاك ساختيم ، آيا پند پذيرنده و عبرت گيرنده اي هست ؟!

توضیحات :
« أَشْيَا عَكُمْ » : پيروان شما . مراد امثال و همگون در پيروي از كفر و شرك و معاصي است (نگاه : سبأ / 54) .

سوره قمر آيه 52

متن آيه :
وَكُلُّ شَيْءٍ فَعَلُوهُ فِي الزُّبُرِ

ترجمه :
هر كاري را كه کرده اند ، در كتابها و نامه هاي اعمال (با دست فرشتگان مأمور ، ثبت و ضبط و) موجود است .

توضیحات :
« الزُّبُرِ » : كتابها (نگاه : قمر / 43) . مراد نامه هاي اعمال و پرونده هاي كردار و رفتار و گفتار انسان است كه توسط فرشتگان مأمور و مراقب ، نگارش و نگاهداري مي گردد (نگاه : انفطار / 10 و 11 و 12) .

سوره قمر آيه 53

متن آيه :
وَكُلُّ صَغِيرٍ وَكَبِيرٍ مُسْتَطَرٌّ

ترجمه :
هر كار كوچك و بزرگي (كه در دنيا کرده اند ، در دفاتر مخصوص) نوشته شده است .

توضیحات :
« مُسْتَطَرٌّ » : مکتوب . نوشته شده .

سوره قمر آیه 54

متن آیه :
إِنَّ الْأُمْتَقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَنَهْرٍ

ترجمه :

قطعاً پرهیزگاران در باغها و کنار جو یباران بهشتی جای خواهند داشت .

توضیحات :

« نَهْرٌ » : نهر . رود بار . جو یبار . مفرد است و مراد جمع ، همچون واژه (طفل) در (حج / 5 ، نور / 31) . فراخی جا و مکان و وفور نعمت .

سوره قمر آیه 55

متن آیه :
فِي مَقْعَدِ صِدْقٍ عِنْدَ مَلِيكٍ مُّقْتَدِرٍ

ترجمه :

در مجلس راستی نی (که پاوه سرائی و بزهدکاری در آن جایی ندارد... در) پیشگاه پادشاه بزرگ و توانائی (که آفریدگار و خداوندگار همه کائنات است) .

توضیحات :

« مَقْعَدٍ » : مجلس . جایگاه . « صِدْقٍ » : حق . راستی . « مَقْعَدِ صِدْقٍ » : مجلس حق . مجلس راستی و درستی خالی از دروغدوئی و بیهوده گوئی . « مَلِيكٍ » : پادشاه بزرگ . صیغه مبالغه است . « مُّقْتَدِرٍ » : بسیار با قدرت و قوت .

سوره رحمن آیه 1

متن آیه :
الرَّحْمَنُ

ترجمه :

خداوند مهربان .

توضیحات :

« الرَّحْمَانُ » : مبتدا است و (عَلَّمَ الْقُرْآنَ) در آیه بعدی خبر آن است .

سوره رحمن آیه 2

متن آیه :
عَلَّمَ الْقُرْآنَ

ترجمه :

قرآن را یاد داد .

توضیحات :
 «عَلَّمَ الْقُرْآنَ» : ترتیب طبیعی : خلق انسان ، و تعلیم بیان ، و تعلیم قرآن است . ولی از آنجا که بزرگترین نعمت خداوند مهربان ، تعلیم قرآن به انسان است ، تا انسان بتواند در پرتو قرآن به عبادت بپردازد که خلقت انسان به خاطر آن است ، تعلیم قرآن را قبل از مسأله آفرینش انسان و آموزش بیان ذکر فرموده است .

سوره رحمن آیه 3

متن آیه :

خَلَقَ الْإِنْسَانَ

ترجمه :

انسان را بیافرید .

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 4

متن آیه :

عَلَّمَهُ الْبَيَانَ

ترجمه :

به او بیان (آنچه در دل است) آموخت .

توضیحات :

«الْبَيَانَ» : سخن گفتن از آنچه در دل است ، خواه با زبان ، خواه با قلم ، و خواه با وسائل دیگر .

سوره رحمن آیه 5

متن آیه :

الشمس والقمر يحسبان

ترجمه :

خورشید و ماه بر حساب (منظمی در چرخش و گردش) هستند .

توضیحات :

«حَسَبَانَ» : حساب . نظم و نظام . مصدر ثلاثی مجردی است همچون غفران و کفران (نگا : انعام / 96) . «يَحْسَبَانِ» : جارو مجرور متعلق به (كَأَيْنِ) یا (مَسْتَقَرِّ) و یا (يَجْرِيَانِ) محذوف است که خبر مبتدا است .

سوره رحمن آیه 6

متن آیه :

وَالنَّجْمِ وَالشَّجَرِ يَسْجُدَانِ

ترجمه :
گیاهان و درختان برای خدا سجده می کنند و کرنش می برند .

توضیحات :
« النجم » : روئید زیهائی که دارای ساقه نباشند . ما نند : کدو ، خیار .
« الشجر » : روئید زیهائی که دارای ساقه باشند . ما نند :
درختان ، غلات . « يسجدان » : منقاد فرمان خدا و تسلیم در برابر قوا نین
آفرینش هستند و همان مسیری را طی می کنند که خدا برای آنها
تعیین فرموده است (نگا : حج / 18) .

سوره رحمن آیه 7

متن آیه :
وَالسَّمَاءَ رَفَعَهَا وَوَضَعَ الْمِيزَانَ

ترجمه :
آسمان را برافراشت ، و قوا نین و ضوابط را گذاشت .

توضیحات :
« وَضَعَ » : گذاشت . ایجاد کرد . « الْمِيزَانَ » : قوا نین و ضوابط . قواعد و
مقررات (نگا : شوری / 17) . مراد میزان و معیار و قوا نینی است که حاکم بر
سراسر عالم هستی است .

سوره رحمن آیه 8

متن آیه :
أَلَّا تَطْغَوْا فِي الْمِيزَانِ

ترجمه :
هدف (از ایجاد قوا نین و ضوابط در عالم هستی) این است که شما هم ( )
قوا نین و ضوابط را در زندگی فردی و اجتماعی خود رعایت کنید و (از)
حد و مرز (قوا نین و ضوابط) مقرر (تجاوز) نکنید .

توضیحات :
« أَلَّا تَطْغَوْا . . . » : تا این که شما هم سرکشی و تعدی نکنید . چرا که
اساس جهان بر ضوابط و قوا نین حساب شده بسیار دقیقی است ، و شما
نیز بخشی از این عالم عظیم بوده و باید معیار و میزان و نظم و
نظام در زندگیتان باشد . « الْمِيزَانَ » : مراد موازین و معیار زندگی
فردی و اجتماعی است .

سوره رحمن آیه 9

متن آیه :
وَ أَقِيمُوا الْوَزْنَ بِالْقِسْطِ وَلَا تُخْسِرُوا الْمِيزَانَ

ترجمه :

در وزن کردن و برکشیدن (کالاهای و در متر کردن و اندازه گیری چیزها)
دادگرانه رفتار کنید و از ترازو مکاهید (و کم و کاست ندهید و
کم فروشی نکنید) .

توضیحات :

« الْمِيزَان » : ترازو . در اینجا میزان و سنجش ، به معنی خاص خود مورد
نظر است . یعنی در معامله چیزی کم و کسر نگذارند . بعضیها ، میزان را
در آیه 7 اسم آلت و به معنی وسیله سنجش ، و در آیه 8 به معنی مصدري ،
یعنی وزن کردن ، و در آیه 9 به معنی مفعولي ، یعنی جنس موزون
میدانند (نگا : قاسمی ، کبیر) .

سوره رحمن آیه 10

متن آیه :

وَالْأَرْضَ وَضَعَهَا لِلْأَنَامِ

ترجمه :

خداوند زمین را برای (زندگی) انسانها آفریده است .

توضیحات :

« أَنَام » : مردمان . خلائق .

سوره رحمن آیه 11

متن آیه :

فِيهَا قَائِمَةٌ وَالنَّخْلُ ذَاتُ الْأَكْمَامِ

ترجمه :

در زمین میوه‌های فراوان ، و از جمله خرماست که دارای غلاف است .

توضیحات :

« أَكْمَام » : جمع کِمّ ، غلاف (نگا : فصّلت / 47) . ذکر نخل به صورت
جداگانه ، ذکر خاص بعد از عام بوده و برای نشان دادن اهمیت پیتی است که در
خرما موجود است . میوه درخت نخل در آغاز در غلافی پنهان است ، و
سپس غلاف می‌شکافد و خوشه خرما به طرز جالبی بیرون می‌ریزد . این
غلاف همچون رحم مادر ، میوه نخل را در خود پرورش می‌دهد و از آفات حفظ
می‌کند ، و بعدها غلاف جدا می‌شود و کنار می‌رود .

سوره رحمن آیه 12

متن آیه :

وَالْحَبُّ ذُو الْعَصْفِ وَالرَّيْحَانُ

ترجمه :

(در زمین) گیاهان خوشبو وجود دارد ، و هم چنین دانه‌هایی است که در
میان پوسته قرار دارند .

توضیحات :
« الْعَصْفِ » : قشر و پوسته . مراد کاه است که علاوه چهارپایان است .
الریحان » : گیاهان خوشبو .

سوره رحمن آیه 13

متن آیه :
وَيَأْتِي آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :
(ای گروه پریها و انسانها !) کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید .

توضیحات :
« آلاءِ » : جمع اِلي ، نعمتها (نگا : نجم / 55) . « تُكَذِّبَانِ » : انکار می کنید و نادیده می گیرید . مخاطب انس و جن ، یعنی ثَقَلَيْنِ است . یعنی سرپای عالم هستی و از جمله وجود خودتان ، نعمتهای خداداد است ، کدامیک از آنها را می توانید انکار کنید ؟ ! این همه نعمت چرا باید وسیله شناخت صاحب نعمت نشود ، و حس شکرگزاری را در شما برنیزنگیزد ؟ ! تکرار این آیه در 31 مورد ، آهنگ جالبی به سوره داده است . خداوند در مقطعه‌های مختلف پس از بیان برخی از نعمتهای این جهانی و آن جهانی خود و یادآور شدن گوشه‌ای از سعادت بهشتیان و شقاوت دوزخیان ، با ذکر مجدد آیه ، به انسانها و پریها بیدار باش و هوشیار باش می‌دهد و ایشان را به یاد آفریدگارشان می‌اندازد و شوق طاعت و بندگی را در دلشان افزون می‌کند .

سوره رحمن آیه 14

متن آیه :
خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ صَلْصَالٍ كَالْفَخَّارِ

ترجمه :
خدا انسان را از گِل خشد کیده‌ای همچون سفال آفریده است .

توضیحات :
« الْإِنْسَانَ » : جنس انسان . مراد حضرت آدم است . انسان در آغاز آفرینش خاك بوده (نگا : حج / 5) سپس با آب آمیخته شده است و به صورت گِل در آمده است (نگا : انعام / 2) و بعد به صورت گِل بدبو یا لجن تغییر شکل داده (نگا : حجر / 28) سپس حالت چسبندگی پیدا کرده است (نگا : صافات / 11) و بعد گِل خشد کیده و سفال گونه‌ای شده است که این آیه بدان اشاره دارد . اما هر يك از این مراحل چه اندازه طول کشیده است ، و این حالت‌های انتقالی تحت چه عواملی به وجود آمده است ، و نفخه ربانی یا روح چیست و کی به کالبدش دمیده شده است (نگا : حجر / 29) از حوزه علم بشری خارج و آن را خدا می‌داند و بس . « صَلْصَالٍ » : گِل خشد کیده‌ای که با زدن تلنگری به صادر می‌آید (نگا : حجر / 26 و 27 و 33) . « فَخَّارٍ » : سفال .

سوره رحمن آیه 15

متن آیه :
وَخَلَقَ الْجَانَّ مِنْ مَّارِجٍ مِّن نَّارٍ

ترجمه :
و جن را از زبانه شعله‌ور آتش خلق نموده است .

توضیحات :

« الْجَانَّ » : جِنّ . جانّ و جنّ هر دو به يك معني است (نگا : اسراء / 88 ، ذاریات / 56 ، رحمن / 39) . « مَارِجٍ » : شعله لرزان و پیچان آتش . زبانه تنوره کش و لرزان آتش . آفرینش جن از چنین آتش شعله‌ور و زبانه کش و پیچان ، چگونه و به چه شکلي بوده ، و چه اندازه طول کشیده است ، و این گونه موجودات چگونه می زیند و چه سیمائي دارند ، دانش بشری بدان پی نبرده است .

سوره رحمن آیه 16

متن آیه :
وَيَأْتِي آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :
(ای گروه پریها و انس‌انها !) کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می نمائید ؟ !

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 17

متن آیه :
رَبُّ الْمَشْرِقَيْنِ وَرَبُّ الْمَغْرِبَيْنِ

ترجمه :
او پروردگار مشرقها و پروردگار مغربها است .

توضیحات :

« رَبُّ » : خیر مبتدای محذوف است : هُوَ رَبُّ . « الْمَشْرِقَيْنِ . . . الْمَغْرِبَيْنِ » : مراد از دو مشرق و دو مغرب ، خاور خورشید و ماه ، و با ختر خورشید و ماه ، و یا این که تنها اشاره به خورشید است که با توجه به حداکثر میل شمالي آفتاب ، و میل جنوبی آن ، خورشید دو مشرق و دو مغرب عمده دارد . اما باید دانست که خورشید و ماه ، و بطور کلی خورشیدها و ماههای متعدد جهان هستی ، هر روز از نقطه‌ای طلوع و در نقطه‌ای غروب می کنند ، و به تعداد روزهای سال ، مشرق و مغرب دارند ، پس چه بسا مراد از تثنیه مشرق و مغرب ، جمع باشد . چرا که در سوره‌های دیگر قرآن مشارق و مغارب آمده است (نگا : اعراف / 137 ، معارج / 40) .

سوره رحمن آیه 18

متن آیه :
وَ يَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 19

متن آیه :
مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ يَلْتَقِيَانِ

ترجمه :

دو دریای (مختلف شیرین و شور، و گرم و سرد) را در کنار هم روان کرده است و مجاور یکدیگر قرار داده است.

توضیحات :

« مَرَجَ » : سرد داده است . حرکت داده است . روان کرده است (نگا : فرقان / 53)
« الْبَحْرَيْنِ » : مراد از دو دریا ، آبهای شیرین و شور و یا آبهای گرم و سرد رودهای عظیمی است که در سراسر اقیانوسهای جهان جریان دارند (نگا :
نمونه) از قبیل گلف استریم (نگا : فاطر / 12) . « مَرَجَ الْبَحْرَيْنِ » : دو دریا را به سویی هم سرد داده است و در کنار هم دیگر روان کرده است . دو دریا را در وقت برخورد ، به موج و تکان انداخته تا یکدیگر را دفع کنند و برانند و آمیزه هم نشوند (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن) .

سوره رحمن آیه 20

متن آیه :
بَيْنَهُمَا بَرْزَخٌ لَّا يَبْغِيَانِ

ترجمه :

اما در میان آن دو حاجز و مانعی است که نمیگذارد یکی با دیگری بیامیزد و سرکشی کند .

توضیحات :

« بَرْزَخٌ » : حاجز . مانع (نگا : فرقان / 53) . « لَّا يَبْغِيَانِ » : بر یکدیگر سرکشی نمیکنند و چیره نمی‌شوند . مراد این است که یکی دیگری را در خود فرو نمی‌برد ، و آمیخته نمی‌گردند .

سوره رحمن آیه 21

متن آیه :
وَ يَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :
پس کدامیک از نعمتهای پروردگار خود را تکذیب می کنید و انکار می نماید؟!

توضیحات :
...

سوره رحمن آیه 22
متن آیه :
يَخْرُجُ مِنْهُمَا الْمُنْتَلَىٰ وَالْمَرَجَانُ

ترجمه :
از آن دو، مروارید و مرجان بیرون می آید .

توضیحات :
« لَوْلُو » : مروارید . « مَرَجَان » : بُسَد ، بُسَدِين ، گوهر سرخ رنگی که از جانوری دریازی به نام مرجان بدست می آید .

سوره رحمن آیه 23
متن آیه :
وَيَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :
پس کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید؟!

توضیحات :
...

سوره رحمن آیه 24
متن آیه :
وَلَهُ الْجَوَارِ الْمُنشَآتُ فِي الْبَحْرِ كَالْأَعْلَامِ

ترجمه :
خدا کشتیهائی ساخته و پرداخته (آفریدگان خود به نام انسانها) در دریاها دارد که همسان کوهها هستند .

توضیحات :
« الْجَوَارِي » : جمع جَارِيَّة ، کشتیهها (نگا : سُورِي / 32 ، حاقه / 11) . بقاء آخر آن برای تخفیف حذف شده است . « الْمُنشَآتُ » : کشتیهائی با بدبانها و شرعهای برافراشته . ساخته و پرداخته . مراد ساخته و پرداخته دست انسانها است ، و انسانها هم که مخلوق خدا یند ، از خواص خداداد که در مصالح مختلفه که در کشتیهها بکار می رود استفاده می کنند . « الأعلام » : جمع علم ، کوهها .

سوره رحمن آیه 25

متن آیه :
وَ يَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگار خود را تکذیب می کنید و انکار می نمائید؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 26

متن آیه :
كُلٌّ مِّنْ عَلَیْهَا قَانٍ

ترجمه :

همه چیزها و همه کسانی که بر روی زمین هستند ، دستخوش فنا می گردند .

توضیحات :

« عَلَیْهَا » : روی زمین . مرجع (ها) واژه (الارض) محذوف است که از سیاق کلام ، مفهوم می گردد (نگا : نحل / 61) . « قَانٍ » : فانی . دستخوش فنا و نابودی . « كُلٌّ مِّنْ ... » : (نگا : قصص / 88) .

سوره رحمن آیه 27

متن آیه :
وَ يَبْقَىٰ وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

ترجمه :

و تنها ذات پروردگار با عظمت و ارجمند تو می ماند و بس .

توضیحات :

« وَجْهُ » : رخساره . تسمیه کل به اسم جزء است و مراد (ذات) است .

سوره رحمن آیه 28

متن آیه :
وَ يَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب می کنید و انکار می نمائید؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 29

متن آیه :

يَسْأَلُهُ مَنْ فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ كُلَّ يَوْمٍ هُوَ فِي شَأْنٍ

ترجمه :

همه چیزها و همه کسانی که در آسمانها و زمینند (به زبان حال یا قال ، روزی و نیاز خود را) از خدا درخواست می کنند . او پیوسته دست اندرکار کاری است .

توضیحات :

« يَسْأَلُهُ » : از او می طلبند . نیازمند بدو هستند . . « كُلَّ يَوْمٍ » : مراد هر لحظه و هر وقت ، یعنی پیوسته و همیشه است (نگا : أَلُوسِي ، صفة التماسير ، المصحف الميسر) . « هُوَ فِي شَأْنٍ » : او به کاری مشغول است . یعنی خدا دنیای را آفریده است و آن را به حال خودرها نساخته است . بلکه پیوسته بر آن نظارت دارد و دست اندرکار آفرینش نو و دگرگونی تازه است و متصرف در شؤون آفریده های خود است .

سوره رحمن آیه 30

متن آیه :

وَيَأْتِي آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید ؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 31

متن آیه :

سَنَفْرُغُ لَكُمْ أَيُّهَا الثَّقَلَانِ

ترجمه :

ای پریها و انسانها ! به حساب شما خواهیم پرداخت .

توضیحات :

« سَنَفْرُغُ لَكُمْ » : به حساب شما خواهیم رسید . به شما خواهیم پرداخت . فَرَعٌ لِكَذَا : عَمِدَ إِلَيْهِ . « الثَّقَلَانِ » : انس و جن . مثنی (ثَقَل) است . هر چیز که برای آن وزن و قدری هست ، آن را (ثَقَل) می نامند . انس و جن را به جهت بلندی مرتبت و منزلت و عظمت مقام نسبت به پدیده های دیگر ، و داشتن اختیار نسبی و مسؤولیت شخصی ، و بالاخره به خاطر سنگینی معنوی خدادادی ، ثَقَلَانِ می نامند .

سوره رحمن آیه 32

متن آیه :
وَيَأْتِي آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگار خود را انکار و تکذیب می کنید؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 33

متن آیه :
يَا مَعْشَرَ الْجِنِّ وَالْإِنسِ إِنِ اسْتَبَخْتُمْ أَن تَفْزُتُوا مِنَ أَقْطَارِ السَّمَاوَاتِ
وَالْأَرْضِ وَآَنْفُذُوا لَّا تَنْفُذُونَ إِلَّا بِسُلْطَانِ

ترجمه :

ای گروه پریها و انسانها ! اگر می توانید از نواحی آسمانها و زمین بگذرید ، بگذرید ، ولیکن نمی توانید بگذرید مگر با قدرت عظیم (مادی و معنوی) .

توضیحات :

« مَعْشَرَ » : گروه . دسته . « أَن تَفْزُتُوا » : این که عبور کنید و بگذرید . « أَقْطَارِ » : جمع قُطْر ، نواحی و جوانب . « سُلْطَانِ » : قدرت مادی و قوت معنوی . این آیه دارای دو معنی عمده است : الف - آیه ناظر به دنیا ، و اشاره به مسافرتهای فضائی بشر است که قرآن شرط آن را داشتن سلطه علمی و صنعتی و قدرت مادی دانسته است . ب - آیه ناظر به رستاخیز ، و اشاره به عدم فرار از چنگال عدالت الهی در قیامت است . با توجه به تفسیر دوم ، معنی آیه چنین است : ای گروه پریها و انسانها ! اگر می توانید از چنگال عدالت الهی و مجازات اخروی بگریزید و از گوشهها و کنارههای آسمانها و زمین بگذرید و فرار کنید ، تا از دادگاه الهی و عذاب سرمدی اخروی برهید ، این کار را بکنید و از نواحی آسمانها و زمین بالا روید و بگذرید تا خویشتان را از کیفر و عذاب خدا قائل و پنهان کنید ، ولیکن قادر به چنین کاری نخواهید بود مگر با سلطه مادی و معنوی که چنین چیزی هم برایتان ممکن نیست .

سوره رحمن آیه 34

متن آیه :
وَيَأْتِي آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 35

مِثْنِ آيَةٍ :
يُرْسَلُ عَلَيْكُمَا شُوَاظٌ مِّن نَّارٍ وَنُحَاسٌ فَلَا تَمْتَصِرَانِ

ترجمه :

آتش بي‌دود و مس گداخته به سوي شما روانه مي‌گردد و بر سر شما ريخته مي‌شود، و شما هم ديگر را نمي‌توانيد ياري بدهيد.

توضیحات :

« شُوَاظٌ » : آتش بي‌دود . زبانه و شعله خالص . چه بسا مراد جرقه‌ها و اشعه‌هاي کيهاني و شدت حرارت برخورد با اتمسفر زمين و ديگر چيزها باشد که به هنگام سفرهاي فضائي بر سر راه سفينه‌ها قرار دارند . « نُحَاسٌ » : دود . شعله آميخته با دود . آتش مس‌گونه . مس مذاب يا خود مس که فلز مشهوري است . چه بسا مراد گدازه‌ها و گازها و اشعه‌هاي مختلف کيهاني باشد . معني ديگر آيه : آتش و دود شما را در برمي‌گيرد و در نتيجه نمي‌توانيد خويشتن را ياري دهيد و از حضور و استتقرار در دادگاه قيامت خود رهايي بخشيد .

سوره رحمن آیه 36

مِثْنِ آيَةٍ :
فَوَيَا أَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامين نعمت پروردگارتان را تکذيب و انکار مي‌کنيد؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 37

مِثْنِ آيَةٍ :
فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ

ترجمه :

بدانگاه که آسمان شکافته شود، و گلگون گردد همچون روغن گداخته (حوادث هولناکي رخ مي‌دهد که به گفتار در نمي‌آيد).

توضیحات :

« إِذَا » : شرطيه است و جواب آن مجذوف است و ممکن است در تقدير چنين باشد : « فَإِذَا انشَقَّتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ وَرْدَةً كَالدِّهَانِ ، كَمَا كَانَ مِمَّا لَا تُطِيقُهُ قُوَّةُ الْبَيَانَ (نگا : آلوسي) . « وَرْدَةٌ » : گل سرخ . سرخ تيره . گلرنگ و گلگون . « دِهَانٌ » : روغن داغ . چرم سرخ . برخي آن را جمع (دهن) يعني روغن‌ها گرفته اند . وجه شبه اين که : آسمان در رنگ يا رنگارنگ بودن ، به گل و روغن مذاب ، و يا اين که از لحاظ رنگ به گل ، و از لحاظ

گداختگی به روغن داغ تشبیه شده است . یعنی آسمان به رنگ سرخ درمی آید و همچون روغن داغ و مذاب روان می‌گردد .

سوره رحمن آیه 38

متن آیه :
فَیَأِیَ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامین نعمت پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید ؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 39

متن آیه :
فَیَوْمَئِذٍ لَّا یُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ إِنْسٌ وَلَا جَانٌّ

ترجمه :

در آن روز هیچ پری و انسانی از گناهش پرسش نمی‌گردد (چرا که آن روز زمان تخریب جهان است ؛ نه وقت سؤال و پرسش یزدان) .

توضیحات :

« لا یُسْأَلُ عَنْ ذَنْبِهِ . . . » : یا مراد این است که هنوز وقت پرسش فرا نرسیده است ، و یا این که پرسش مهربانانه‌ای در میان نیست تا از طرف بخواهند جبران مافات کند و یا این که عذر تقصیر بیاورد (نگا : قصص / 78) والا از یک‌ایک گناهان پرسیده می‌شود (نگا : حجر / 92 ، نحل / 56 ، صافات / 24) .

سوره رحمن آیه 40

متن آیه :
فَیَأِیَ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامین نعمت پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید ؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 41

متن آیه :
یَعْرِفُ الْمُجْرِمُونَ سِیِّمَاهُمْ فَیُؤْخَذُ بِالنَّوَاصِیِ وَالْأُقْدَامِ

ترجمه :

گناهکاران با قیافه‌هایشان شناخته می‌شوند ، و ایشان با سرها و پاها

گر فتار مي گزند .

توضیحات :

« النَّوَاصِي » : جمع نَبَا صِيَّة ، جلوسر . پيشداني . كاكل . « الْأُقْدَام » : جمع قَدَم ، پاها . « يُوْخَذُ يَا لِنَوَاصِي وَ الْأُقْدَام » : سراپا به غل و زنجير كشيده مي شوند . فرشتگان سرهاي ايشان را و پاهاي آنان را مي گيرند و كشان كشان با خود مي برند ، و يا به ميان دوزخشان مي اندازند (نگا : علق / 15) . « يُوْخَذُ » : نائب فاعل آن (يَا لِنَوَاصِي وَالْأُقْدَام) است ، اين است كه به صورت مفرد آمده است .

سوره رحمن آيه 42

متن آيه :

وَ يَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کداميك از نعمتهاي پروردگارتان را تكذيب و انكار مي كنيد ؟ !

توضیحات :

...

سوره رحمن آيه 43

متن آيه :

هَذِهِ جَهَنَّمُ الَّتِي يُكَذِّبُ بِهَا الْمُجْرِمُونَ

ترجمه :

اين همان دوزخي است كه گناهكاران پيوسته آن را دروغ مي نامند و تكذيبش مي كنند .

توضیحات :

« هَذِهِ ... » : مخاطب شخص پيغمبر و به تبع همه مسلمانانند كه در دنيا خدا بديشان مي فرمايد : اين همان دوزخي است كه برخي هم مخاطبان را حاضران در محشر مي دانند و معتقدند كه اين سخن در قيامت بديشان گفته مي شود . اين همان دوزخي است كه گناهكاران در دنيا پيوسته آن را دروغ مي ناميدند و تكذيبش مي كردند .

سوره رحمن آيه 44

متن آيه :

يَطْوُونَ بَيْنَهَا وَ بَيْنَ حَمِيمٍ آتِنِ

ترجمه :

گناهكاران در ميان آتش دوزخ و آب بسيار گرم و سوزان در رفت و آمد خواهند بود .

توضیحات :

« حَمِيمٍ » : آب جوشان و سوزاني که از آن به دوز خيان مي نوشدا نند (نگا : محمد / 15) . « ءَانِ » : بسيار داغ و گرم . پرحرارت . آب گرمي که به آخرين درجه حرارت رسیده باشد . از ماده (اني) و صفت (حميم) است (نگا : غاشيه / 5) .

سوره رحمن آيه 45

متن آيه :
فِي أَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کداميك از نعمتهاي پروردگارتان را تكذيب و انكار مي كنيد؟!

توضيحات :

...

سوره رحمن آيه 46

متن آيه :
وَلَمَن خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ جَنَّاتٍ

ترجمه :

هر کسی که از مقام پروردگار خود بترسد ، باغهايي (در بهشت) دارد .

توضيحات :

« مَقَامٌ » : جا يگاه . مراد منزلت و مرتبت ، يعني عظمت کبريائي الهي است . اسم مکان است . نظارت و مراقبت الهي بر بندگان . مصدر ميمي است . « جَنَّاتٍ » : دو باغ . به گمانم مراد تثنيه نيست ، بلکه مراد جمع و کثرت است . چرا که در بيش از پنجاه مورد (جنات) به مؤمنان وعده داده شده است (نگا : بقره / 25 ، آل عمران / 15 و 136 ، نساء / 13 و 57 ...) . حتي در آيه 56 همين سوره (فيهن) آمده است و ضمير جمع بکار رفته است .

سوره رحمن آيه 47

متن آيه :
فِي أَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کداميك از نعمتهاي پروردگار خود را تكذيب و انكار مي كنيد؟!

توضيحات :

...

سوره رحمن آيه 48

متن آيه :
ذَوَاتَا أَفْنَانٍ

ترجمه :
باغهایی که دارای انواع درختان پرمیوه ، با شاخه‌های ترد و شاداب است .

توضیحات :
« ذَوَاتَا » : دراصل (ذَوَاتَانِ) تثنیه ذات است و نون آن به هنگام اضافه حذف شده است . در تثنیه ذات ، ذَاتَانِ و ذَوَاتَانِ درست است (نگا : روح‌المعانی) . « أُنثَانٍ » : جمع قَن ، انواع و اقسام . یا جمع قَنَن ، شاخه‌های ترد و شاداب .

سوره رحمن آیه 49
متن آیه :
فِي أَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :
پس کدامیک از نعمتهای پروردگار خود را تکذیب و انکار می‌نمائید ؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 50
متن آیه :
فِيهِمَا عَيْنَانِ تَجْرِيَانِ

ترجمه :
در آنجاها چشمه‌سارانی جاری است .

توضیحات :
« عَيْنَانِ » : دو چشمه . مراد چشمه‌ساران فراوان است (نگا : حجر / 45 ، دخان / 52 ، ذاریات / 15 ، مرسلات / 41) .

سوره رحمن آیه 51
متن آیه :
فِي أَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :
پس کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می‌کنید ؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 52
متن آیه :
فِيهِمَا مِنْ كُلِّ فَاكِهَةٍ زَوْجَانِ

ترجمه :
در آنجاها از هر میوه‌ای ، انواع و اقسامی موجود است .

توضیحات :
« زَوْجَانِ » : دو صنف . دو نوع . مراد انواع و اقسام میوه‌ها است (نگا : مؤمنون / 19 ، صافات / 42 ، مرسلات / 42) .

سوره رحمن آیه 53
متن آیه :
وَيَأْتِي آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :
پس کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید ؟ !

توضیحات :
...

سوره رحمن آیه 54
متن آیه :
مَتَّكِيَيْنَ عَلَى فُرُشٍ بَطَاطَانُهَا مِنْ إِسْتَبْرَقٍ وَجَنَى الْجَنَّةِ تَيْنَانِ

ترجمه :
بهشتیان بر فرشهایی تکیه می زنند و می‌لمند که (چه رسد به رویه‌های آنها) آسترهای آنها از ابریشم ضخیم است . و میوه‌های رسیده باغهای بهشت نزدیک و در دسترس است .

توضیحات :
« مَتَّكِيَيْنَ » : تکیه زنان . لمیدگان . حال است برای (مَنْ) در آیه 46 . « فُرُشٍ » : جمع فریش ، فرشهای گسترده . « بَطَاطَانُهَا » : جمع بطانة ، آسترها . « إِسْتَبْرَقٍ » : ابریشم ضخیم . « جَنَى » : میوه رسیده . « تَيْنَانِ » : نزدیک . در دسترس .

سوره رحمن آیه 55
متن آیه :
وَيَأْتِي آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :
پس کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید ؟ !

توضیحات :
...

سوره رحمن آیه 56

متن آیه :
فِيهِنَّ قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ لَمْ يَطْمِئِنَّهُنَّ إِ نْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌّ

ترجمه :

در باغهاي بهشت زناني هستند که جز به همسران خود عشق نمي ورزند و پيش از آنان کسي از انسانها و پريها با ايشان نزد يکي و مقاربت نکرده است .

توضيحات :

« فِيهِنَّ » : در آن باغها . « قَاصِرَاتُ الطَّرْفِ » : (نگا : صافات / 48 ، ص / 52) . « لَمْ يَطْمِئِنَّهُنَّ » : با ايشان مقاربت و نزد يکي نکرده است .

سوره رحمن آيه 57

متن آيه :

فَوَيْلٌ لِلَّيْلِ الْآلَاءِ رَبِّكُمْ مَا تُكَدُّ ذُبَّانٌ

ترجمه :

پس کداميك از نعمتهاي پروردگار خود را تکذيب و انکار مي کنيد ؟!

توضيحات :

...

سوره رحمن آيه 58

متن آيه :

كَأَنَّهِنَّ الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ

ترجمه :

انگار که آن حوريان ، ياقوت و مرجان نند .

توضيحات :

« الْيَاقُوتُ وَالْمَرْجَانُ » : ياقوت سنگي است معدني و معمولاً سرخ رنگ است . مرجان گاه به رنگ سفيد است و گاه قرمز و يا رنگهاي ديگر . در اينجا ظاهراً نوع سفيد منظور است .

سوره رحمن آيه 59

متن آيه :

فَوَيْلٌ لِلَّيْلِ الْآلَاءِ رَبِّكُمْ مَا تُكَدُّ ذُبَّانٌ

ترجمه :

پس کداميك از نعمتهاي پروردگارتان را تکذيب و انکار مي کنيد ؟!

توضيحات :

...

سوره رحمن آیه 60

متن آیه :
هَلْ جَزَاءُ الْإِحْسَانِ إِلَّا الْإِحْسَانُ

ترجمه :

آیا پاداش نیکی کردن جز نیکی دیدن خواهد بود؟

توضیحات :

« هَلْ جَزَاءُ... » : استفهام انکاری است ، و این آیه در حقیقت دلیلی برای آیات پیشین است که در آنها از نعمتهای ششگانه بهشتیان سخن رفته است .

سوره رحمن آیه 61

متن آیه :
وَيَأْتِي آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 62

متن آیه :
وَمِنْ دُونِهِمَا جَنَّتَانِ

ترجمه :

خدای از باغهای پیشین ، باغهای دیگری وجود دارد .

توضیحات :

« مِنْ دُونِهِمَا » : علاوه از دو باغ قبلی . « جَنَّتَانِ » : دو باغ . مراد باغها و باغها است .

سوره رحمن آیه 63

متن آیه :
وَيَأْتِي آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 64

مِثْنٍ آيَه :
مَدَّهَا مَتَّانٍ

ترجمه :
هر دو کاملاً سرسبز و خرم هستند (و از شدت سبزي و شادابي به سياهي مي زنند).

توضیحات :
« مَدَّهَا مَتَّانٍ » : صفت (جَدَّتَانِ) : يا خير مبتدای محذوف بوده و از مصدر (ادهيمام) و از ريشه (دهم) است . بسيار سبز . سبز پررنگي که مايل به سياهي باشد .

سوره رحمن آيه 65

متن آيه :
وَ يَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :
پس کداميك از نعمتهاي پروردگار خود را انكار و تكذيب مي كنيد ؟ !

توضیحات :

...

سوره رحمن آيه 66

متن آيه :
فِيهِمَا عَيْنَانِ نَضَّا خَتَّانِ

ترجمه :
در آن باغها چشمه هائي است که قلقل کنان از زمين مي جوشند .

توضیحات :
« نَضَّا خَتَّانِ » : فوران کنان . قلقل کنان . از ماده (نَضَخَ) به معني فوران آب و جوشش آن از زمين است .

سوره رحمن آيه 67

متن آيه :
وَ يَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :
پس کدامين نعمت از نعمتهاي پروردگارتان را انكار و تكذيب مي كنيد ؟ !

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 68

متن آیه :
فِيهِمَا قَاكِهَةٌ وَنَخْلٌ وَرُمَّانٌ

ترجمه :

در آن باغها انواع میوه‌ها و از جمله خرما و انار است .

توضیحات :

« نَخْلٌ » : درخت خرما . ذکر درخت خرما بجای میوه خرما چه بسا از این نظر باشد که درخت خرما علاوه بر میوه‌اش از جهات مختلف مورد استفاده است . « نَخْلٌ وَرُمَّانٌ » : انتخاب خرما و انار از میان میوه‌های بهشتی به خاطر تنوع این دو و سودهای سرشاری است که در آنها موجود است (نگا : الممنتخب . نمونه) . ذکر خاص بعد از عام است .

سوره رحمن آیه 69

متن آیه :
فِي أَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می‌نمائید؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 70

متن آیه :
فِيهِنَّ خَيْرَاتٌ حِسَانٌ

ترجمه :

در میان باغهای بهشت ، زنان خوب و زیبا هستند .

توضیحات :

« خَيْرَاتٌ » : جمع خَيْرَةٌ ، خوب و نیک سپیرت . « حِسَانٌ » : جمع حَسَنَةٌ ، زیبا و قشنگ . یعنی زنان بهشتی حسن سپیرت و حسن صورت دارند .

سوره رحمن آیه 71

متن آیه :
فِي أَيِّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگار خود را انکار و تکذیب می‌نمائید؟!

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 72

مِثْنِ آيَةٍ :
حور مقصوراتٌ فِي الْخِيَامِ

ترجمه :

سياه چشمانی که هرگز از خیمه‌ها بیرون (نمی‌شوند و اینجا و آنجا بد نبال کارهای ناپسند) نمی‌روند .

توضیحات :

« حور » : جمع حوراء ، زنان سیاه چشم ، « مَقْصُورَاتٌ » : جمع مقصورة ، محدود . مخدره و محجبه . زنانی که از خانه‌های خود بیرون نمی‌روند و اینجا و آنجا نمی‌پلکند و چشم به نامحرمان نمی‌دوزند . کاخ نشینان (نگا : روح البیان ، روح المعانی) . « الْخِيَامِ » : جمع خَيْمَة ، خیمه‌ها ، بارگاهها (نگا : عنكبوت / 58 ، زمر / 20) .

سوره رحمن آیه 73

مِثْنِ آيَةٍ :
وَ يَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگار خود را تکذیب و انکار می کنید ؟ !

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 74

مِثْنِ آيَةٍ :
لَمْ يَطْمِئِنُّنَّ إِنْسٌ قَبْلَهُمْ وَلَا جَانٌ

ترجمه :

پیش از آنان ، کسی از انسانها و پریها با ایشان نزدیکی و مقاربت نکرده است .

توضیحات :

« لَمْ يَطْمِئِنُّنَّ » : (نگا : رحمن / 56) .

سوره رحمن آیه 75

مِثْنِ آيَةٍ :
وَ يَأَيُّ آلَاءِ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامین نعمت از نعمتهای پروردگارتان را تکذیب و انکار می کنید ؟ !

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 76

متن آیه :

مَتَّكِئِينَ عَلَى رَفْرَفٍ خُضْرٍ وَعَبْقَرِيٍّ حِسَانٍ

ترجمه :

بهشتتیمان بر بالشهای نگارین گرانیهایی سبز رنگ تکیه می زنند ، و بر فرشهای منقش بی نظیر بسیار زیبامی‌آمند .

توضیحات :

« رَفْرَفٍ » : اسم جنس جمع است و مفرد آن رَفْرَافَةٌ است ، بالشها ، پشتیها ، شادروانها . « خُضْرٍ » : جمع أَخْضَرٍ و خَضْرَاءُ ، سبز رنگ « عَبْقَرِيٍّ » : هر چیز نادر و بی نظیر . هر چیزی که از خوبی آن ، انسان شدگفت زده شود . در اینجا مراد فرشهای گرانیهایی و منقش ، و گسترده‌نیهایی رنگارنگ بی نظیر و بی‌مانند است . مفرد و مثنی و جمع و مذکر و مؤنث در آن یکسان است . « حِسَانٍ » : (نگا : رحمن / 70) .

سوره رحمن آیه 77

متن آیه :

فَيَأْتِي آلَاءَ رَبِّكُمَا تُكَذِّبَانِ

ترجمه :

پس کدامیک از نعمتهای پروردگار خود را تکذیب و انکار می کنید ؟ !

توضیحات :

...

سوره رحمن آیه 78

متن آیه :

تَبَارَكَ اسْمُ رَبِّكَ ذِي الْجَلَالِ وَالْإِكْرَامِ

ترجمه :

نام پروردگار بزرگوار و گرامی تو ، چه مبارک نامی است !

توضیحات :

« تَبَارَكَ » : (نگا : اعراف / 54 ، مؤمنون / 14 ، فرقان / 1 و 10 و 61) .

سوره واقعه آیه 1

متن آیه :

إِذَا وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ

ترجمه :

هنگامي که واقعه (ي عظيم قيامت) برپا شود .

توضیحات :

«الْوَأَقِعَةُ» : رخ دهنده . نام قيامت است . تعبير از آغاز رستاخيز با فعل ماضي ، به علت قطعیت و حتمیت آن است .

سوره واقعه آیه 2

متن آیه :

لَيْسَ لِيُوقِعَتِهَا كَاذِبَةٌ

ترجمه :

رخ دادن آن قطعي و جاي تکذيب نيست .

توضیحات :

«لِيُوقِعَتِهَا» : براي رخ دادن آن . هنگام رخ دادن آن . برخي حرف (لِ) را براي تعديه ، و بعضي آن را براي توقيت و به معني (عِنْدَ= هنگامي که) مي دانند ، ما نند (لِدُلُوكِ الشَّمْسِ) در (اسراء / 78) . «كَاذِبَةٌ» : دروغ . دروغ دانستن . دروغ شمرنده . تکذيب کننده . بعضي آن را مصدري همچون عاقبة و خاتمة و عاقبة مي دانند . برخي هم آن را اسم فاعل مي شمارند . در صورت اخير معني آيه چنين است : به هنگام وقوع قيامت ، هيچکس نمي تواند آن را انکار و تکذيب کند . يا اين که هنگام وقوع رستاخيز ديگر کسي يافته نمي شود که به خدا باور نداشته باشد و وجود او را تکذيب کند (نگا : قاسمي) . مؤنث آمدن (کاذبة) به خاطر آن است که در تقدير چنين است : نَفْسٌ كَاذِبَةٌ .

سوره واقعه آیه 3

متن آیه :

خَافِضَةٌ رَّافِعَةٌ

ترجمه :

(گروهي را) پائين مي آورد و (گروهي را) بالا مي برد .

توضیحات :

«خَافِضَةٌ» : پائين آورنده . خوار کننده . «رَّافِعَةٌ» : بالا برنده . سرافرا زنده . هر دو واژه خير اول و دوم مبتدای محذوف و تقدير چنين است : هي خافضة رافعة . قيامت انقلاب بزرگ و گسترده الهي است ، و همچون همه حوادث و انقلابات بزرگ ، گروهي را بالا مي برد و والا مي گرداند و گروهي را پائين مي کشد و خوار مي دارد . گذشته از اين ، قيامت نيکان را به درجات والاي بهشت مي رساند ، و بدان را به درکات پست دوزخ مي کشاند .

سوره واقعه آیه 4
متن آیه :
إِذَا رُجَّتِ الْأَرْضُ رَجًا

ترجمه :

این در هنگامی است که زمین سخت به تکان و لرزه انداخته می‌شود .

توضیحات :

« إِذَا » : در هنگامی که . ظرف (إِذَا) متعلق به (خَافِضَةً رَافِعَةً) است .
« رُجَّتِ » : به تکان و لرزه انداخته شد . به زلزله و جنبش افکنده شد (نگا : حجر / 1 ، زلزله / 1) . « رَجًا » : سخت تکان دادن . لرزاندن و جنباندن .

سوره واقعه آیه 5
متن آیه :
وَبَسَّتِ الْجِبَالُ بَسًّا

ترجمه :

و کوهها سخت درهم کوبیده می‌شوند و ریزه ریزه می‌گردند .

توضیحات :

« بَسَّتِ » : کوبیده و ریزه ریزه گردانده شد . « بَسًّا » : کوبیدن و کوفتن . خرد کردن و ریزه ریزه نمودن . متلاشی کردن .

سوره واقعه آیه 6
متن آیه :
فَكَانَتْ هَبَاءً مُنْبَثًّا

ترجمه :

و به صورت گرد و غبار پراکنده درمی آیند .

توضیحات :

« هَبَاءً » : غبار . گرد و خاک (نگا : فرقان / 23) . « مُنْبَثًّا » : پراکنده . پخش .

سوره واقعه آیه 7
متن آیه :
وَكُنْتُمْ أَزْوَاجًا ثَلَاثَةً

ترجمه :

و شما سه گروه خواهید شد .

توضیحات :

« أَزْوَاجًا » : اصناف و انواع . مراد گروهها و دسته‌ها است .

سوره واقعه آیه 8

متن آیه :
فَأَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ

ترجمه :

سمت راست تیهها ! اما چه سمت راست تیهها ئی ؟ (اهل سعادت و خوشبختی !
خوشا به حالشان) .

توضیحات :

« الْمَيْمَنَةُ » : طرف راست . یمن و برکت . « أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ » : یاران دست
راست . آنان کسانی هستند که نامه اعمال را با دست راست دریافت
می‌دارند (نگا : حاقه / 19) . اهل سعادت و میمنت . « مَا » : اسم استفهام است
و در چنین مواردی برای تعجب از حال نیکو ، یا - چنانکه می‌آید - از
حال بد کسی یا کسانی است .

سوره واقعه آیه 9

متن آیه :
وَأَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ مَا أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ

ترجمه :

و سمت چپ تیهها ! اما چه سمت چپ تیهها ئی ؟ ! (اهل شقاوت و بدبختی !
به حالشان) .

توضیحات :

« الْمَشْأَمَةُ » : دست چپ تیهها . سمت چپ تیهها . آنان کسانی هستند که
نامه اعمال را با دست چپ دریافت می‌دارند (نگا : حاقه / 25) . افراد بدبخت
و تیره‌روز .

سوره واقعه آیه 10

متن آیه :
وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ

ترجمه :

و پیشتازان پیشگام !

توضیحات :

« السَّابِقُونَ . . . » : پیشقدمان در خیرات و پیششاهندگان در حسنات .
پیشوایان و رهبران مردم در اخلاق و صفات انسانی و انجام اعمال و افعال
خدا پسندانه (نگا : مؤمنون / 61 ، فاطر / 32 ، توبه / 100) . مراد پیشگامان
و پیشتازان همه ملت‌ها از آغاز جهان تا پایان آن ، در انجام اوامر و دوری
از نواهی الهی است . (السَّابِقُونَ) اول مبتدا و دومی صفت یا تأکید ، و (
أُولَئِكَ الْمَقَرَّبُونَ) خیر آن است . یا این که اولی مبتدا و دومی خیر است .
ناگفته پیدا است که این گروه برخوردار از مقام و لاتری از سمت راست تیهها
می‌باشند ، و پیغمبران و پیشقراولان ادیان آسمانی و بزرگان دین و

مبارزان راه حق ، تشکيل دهندگان اين گروهند .

سوره واقعه آيه 11

متن آيه :
أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ

ترجمه :

آنان ، مقرّبان (درگاه يزدان) هستند .

توضيحات :

« أُولَئِكَ الْمُقَرَّبُونَ » : مبتدا و خبر بوده و رويهم خبر (السَّائِقُونَ) در آيه پيشين است .

سوره واقعه آيه 12

متن آيه :
فِي جَنَّاتٍ النَّعِيمِ

ترجمه :

در ميان باغهاي پر نعمت بهشت جاي دارند .

توضيحات :

« جَنَّاتٍ النَّعِيمِ » : (نگا : مائده / 65 ، يونس / 9 ، حج / 56) .

سوره واقعه آيه 13

متن آيه :
ثُلَّةٌ مِّنَ الْأُولَئِينَ

ترجمه :

گروه زيادي از پيشينيان (هر ديني ، از زمره دسته سوم) هستند .

توضيحات :

« ثُلَّةٌ » : جماعت زياد . دسته فراوان . « الْأُولَئِينَ » : نخستين گروندگان به هر ديني از اديان آسماني ، در روزها و سالهاي اوليه دعوت هر پيغمبري ، براي مثال : اصحاب و تابعين آنين اسلام (نگا : حديد / 10) .

سوره واقعه آيه 14

متن آيه :
وَقَالُوا لَئِن لَّمْ يَكُنِ الْآخِرِينَ

ترجمه :

و گروه اندكي از پسينيان (هر ديني ، در ميان دسته سوم) مي باشند .

توضيحات :

« الْآخِرِينَ » : اشخاصي كه بعد از روزها و سالهاي دعوت هر پيغمبري ، جان

بر کف در راه خدمت به دین خدا به تلاش می‌ایستند و از زمره
آیندگان دینداران بشمارند .

سوره واقعه آیه 15

متن آیه :
عَلَىٰ سُرْمٍ مَّوْضُوءَةٍ

ترجمه :

اینان بر تخته‌های مرصع و مطرز می‌نشینند .

توضیحات :

« سر » : جمع سَریر ، تخته‌ها . « مَوْضُوءَةٌ » : مرصع و زربفت . مطرز و مکمل .

سوره واقعه آیه 16

متن آیه :
مَتَّكِيَّيْنِ عَلَيَّهَا مُتَّقَايِلَيْنِ

ترجمه :

روبروی هم بر آن تخته‌ها تکیه می‌زنند .

توضیحات :

« مَتَّكِيَّيْنِ . . . مُتَّقَايِلَيْنِ » : حال اول و دوم هستند برای ضمیر (عَلِي سُر)
یعنی : ایستادند و علی سر متکی‌ین متقایلین .

سوره واقعه آیه 17

متن آیه :
يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وِلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ

ترجمه :

زوجوانانی ، همیشه زوجوان (برای خدمت بدیشان ، پیرامونشان در آمد و
رفت هستند و باده را) برای آنان می‌گردانند .

توضیحات :

« وِلْدَانٌ » : جمع وِلْد ، پسرکان . زوجوانان (نگا : طور / 24) . « مُّخَلَّدُونَ » : جمع
مُخَلَّد ، همیشه ماندگار و پیوسته زوجوان .

سوره واقعه آیه 18

متن آیه :
رَأَىٰ كُؤَوبٍ وَآبَا رَيْقٍ وَكَأْسٍ مِّن مَّعِينٍ

ترجمه :

(برای آنان به گردش درمی‌آورند) قدحها و کوزه‌ها و جامهائی از رودبار
روان شراب را .

توضیحات :
 « أَكْوَابٍ » : جمع کُوب ، قَدَح . لیوان (نگا : زخرف / 71) . « أَبَارِيقَ » : جمع
 اِبْرِيق ، کوزه دارای دسته و لوله . « كَاسٍ » : جام . در اینجا باده مراد
 است (نگا : صافات / 45) . « مَعِينٍ » : روان . جاری . مراد رودبار خمر است (نگا :
 محمد / 15) .

سوره واقعه آیه 19

متن آیه :
 لَا يَصْدَعُونَ عَنْهَا وَلَا يُنْزِفُونَ

ترجمه :
 از نوشیدن آن ، نه سردرد می گیرند ، و نه عقل و شعور خود را از دست
 می دهند .

توضیحات :
 « لَا يَصْدَعُونَ » : دچار سردرد گردانده نمی شوند . « عَنْهَا » : به سبب آن . « لَا
 يُنْزِفُونَ » : عقل و شعور را از دست نمی دهند (نگا : صافات / 47) . قی و
 استفراغ نمی کنند (نگا : المصحف المیسر ، صفوه التفاسیر) .

سوره واقعه آیه 20

متن آیه :
 وَفَاكِهَةٍ مِّمَّا يَتَخَيَّرُونَ

ترجمه :
 (نوجوانان بهشتی برای آنان می گردانند) هر نوع میوه ای را که
 برگزینند .

توضیحات :
 « وَفَاكِهَةٍ » : میوه . عطف بر (كَاسٍ) در آیه 18 است . « مِّمَّا يَتَخَيَّرُونَ » :
 از میوه هایی که بخواهند . میوه هایی که خودشان برمیگزینند و
 برمی دارند .

سوره واقعه آیه 21

متن آیه :
 وَلَحْمِ طَيْرٍ مِّمَّا يَشْتَهُونَ

ترجمه :
 وگوشت پرنده ای که بخواهند و آرزو کنند .

توضیحات :
 « يَشْتَهُونَ » : اشتها کنند . بخواهند و مایل بدان باشند .

سوره واقعه آیه 22

متن آیه :

وَحُورٌ عَيْنٌ

ترجمه :

و حوریان چشم درشت بهشتی دارند .

توضیحات :

« حور » : سیاه چشمان . مبتدا و خبر آن (عِنْدَهُمْ) یا (لَهُمْ) مجذوف است .
برخی آن را عطف بر (وَلَدَانِ) دانسته اند . « عَيْنٌ » : جمع عَيْنَاء ، درشت
چشمان . صفت (حور) است .

سوره واقعه آیه 23

متن آیه :
كَأَمْثَالِ الْأُولُؤِ الْمَ كُنُونِ

ترجمه :

همسان مروا رید میان صد فند .

توضیحات :

« الْأُولُؤِ الْمَ كُنُونِ » : (نگا : طور / 24) .

سوره واقعه آیه 24

متن آیه :
جَزَاءَ يَمَّا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

(اینها بدیشان داده میشود) به پاداش کارهایی که می کرده اند .

توضیحات :

« جَزَاءَ » : مفعولله است .

سوره واقعه آیه 25

متن آیه :
لَا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا تَأْ ثِيمًا

ترجمه :

در میان باغهای بهشت ، نه سخن یاوه می شنوند ، و نه سخن گناه آلود .

توضیحات :

« لَغْوًا . . . تَأْ ثِيمًا » : (نگا : طور / 23) .

سوره واقعه آیه 26

متن آیه :
إِلَّا قِيلًا سَلَامًا سَلَامًا

ترجمه :
مگر سخن سلام! سلام! را .

توضیحات :
« قَيْلًا » : سخن (نگا : نساء / 122) . مسد تثنی است . « سَلَامًا سَلَامًا » : درود ! درود ! صفت (قیلًا) است . یعنی سخنی که سالم از یاوه و گناه است . یا بدل آن است و معنی چنین می شود : مگر سخنی را که سلام! سلام! است (نگا : مریم / 62) . « سَلَامًا ، سَلَامًا » : سلام بعد از سلام . سلامها و سلامها بر همدیگر . یا درود خدا بر ایشان ، و یا درود فرشتگان بر آنان (نگا : السراج الم نیر) .

سوره واقعه آیه 27
متن آیه :
وَأَصْحَابُ الْيَمِينِ مَا أَصْحَابُ الْيَمِينِ

ترجمه :
سمت راستیها ! چه سمت راستیها ئی ؟ ! (اوصاف مواهب و نعمتهایشان در بیان نمی گنجد) .

توضیحات :
« أَصْحَابُ الْيَمِينِ ... » : (نگا : واقعه / 8) .

سوره واقعه آیه 28
متن آیه :
فِي سِدْرٍ مَّخْضُودٍ

ترجمه :
در (سایه درخت) سدر بی خار آرمیده اند .

توضیحات :
« سِدْرٍ » : درخت سدر . ولی سدر بهشتی کجا و سدر جهان کجا ! (نگا : سبأ / 16) . « مَخْضُودٍ » : بی خار . سدری که خارهایش را گرفته و بریده اند .

سوره واقعه آیه 29
متن آیه :
وَطَلْحٍ مَّنْضُودٍ

ترجمه :
و در سایه درختان موزی بسر می برند که میوه هایش رویهم ردیف و چین چین افتاده است .

توضیحات :
« طَلْحٍ » : درختی است سبز و خوش رنگ و خوشبو . درخت کُنار . درخت مَوز . « مَنضُودٍ » : متراکم . ردیف رویهم افتاده . چین چین (نگا : هود / 82 ، ق /

(10) .

سوره واقعه آیه 30
متن آیه :
وَوَيْلٌ لِلْمَمْدُودِ

ترجمه :

و در میان سایه‌های فراوان و گسترده و کشیده (خوش و آسوده اند) .

توضیحات :

« وَوَيْلٌ لِلْمَمْدُودِ » : سایه فراخ . « مَمْدُودٌ » : کشیده و گسترده . غرض این است که بهشتیان دائماً در سایه‌های مطبوع و روح‌افزای دائم و همیشگی بسر می‌برند و از رنج گرما درامانند .

سوره واقعه آیه 31
متن آیه :
وَمَاءٌ مَّسْكُوبٍ

ترجمه :

و در کنار آبشارها و آب‌های روان (بسر می‌برند که زمزمه آن گوش جان را نوازش می‌دهد و منظره آن چشم انسان را فروغ می‌بخشد) .

توضیحات :

« مَسْكُوبٍ » : ریزان و روان . همیشه جاری . از بالا به پائین در حال ریزش .

سوره واقعه آیه 32
متن آیه :
وَوَاكِهَةٌ كَثِيرَةٌ

ترجمه :

و در میان میوه‌های فراوان هستند .

توضیحات :

...

سوره واقعه آیه 33
متن آیه :
لَّا مَقْطُوعَةٍ وَلَا مَمْنُوعَةٍ

ترجمه :

که نه تمام می‌شود و نه منع می‌گردد .

توضیحات :

« لَّا مَقْطُوعَةٍ » : ناگسسته‌نی و قطع ناشدنی . « لَّا مَمْنُوعَةٍ » : قدغن

ناشدني و بلامانع .

سوره واقعه آیه 34
متن آیه :
وَفِرَشٍ مَّرْفُوعَةٍ

ترجمه :

و در بین همسران ارجمند و گرانقدر (خوش می گذرا نند) .

توضیحات :

« فِرَشٍ » : جمع فِرَاش ، کنایه از همسراست . همان گونه که لباس گاهی بدین معنی است (نگا : بقره / 187) . « مَرْفُوعَةٍ » : والا مقام . بلند بالا .

سوره واقعه آیه 35

متن آیه :
إِنَّا أَنْشَدْنَا هُنَّ إِنْشَاءً

ترجمه :

ما آنان را (در آغاز کار ، بدین شکل زیبا و شمائل دلربا) پدیدار کرده ایم .

توضیحات :

« أَنْشَدْنَا هُنَّ » : حوریان را به گونه خاصی آفریده ایم . ایشان را به وضع خاصی پدید آورده ایم .

سوره واقعه آیه 36

متن آیه :
فَجَعَلْنَاهُنَّ أَبْكَارًا

ترجمه :

ایشان را دوشیزگانی ساختیم (که پس از آمیزش ، بکارت خود را باز می یابند !) .

توضیحات :

« أَبْكَارًا » : جمع بَكْرٌ ، دوشیزگان .

سوره واقعه آیه 37

متن آیه :
عَرَبًا أُنثَرَاءً

ترجمه :

شذیفه‌تگان (همسر خود ، و همه جوان و طناز و) همسن و سال هستند .

توضیحات :

«عُرْبًا»: جمع عَرُوب، زن شديافته و دلداهاي كه شوهر خود را سخت دوست داشته باشد و با سخن و ناز و غمزه و خنده عشق و محبت خود را بدو اظهار كند، خلاصه سراپا عاشق و واله شوهر باشد. «أْتْرَابًا»: جمع تَرَب، زنان همسین و سال و جوان بكمال (نگا: ص/ 52). «عُرْبًا أْتْرَابًا»: صفت اول و دوم (أَبْكَارًا) است.

سوره واقعة آیه 38

متن آیه:
لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ

ترجمه:

(همه این نعمتهای ششگانه) متعلق به سمت راستیها است.

توضیحات:

«لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ»: بعضی جار و مجرور را متعلق به (أَنْشَدَ أَنْهَنْ) در آیه 35 می‌دانند. یعنی: ما چنین حوریانی را برای دست راستیها آفریده و پدیدار کرده ایم. برخی هم جار و مجرور را متعلق به فعل عام محذوفی می‌دانند و تقدیر چنین است: هَذِهِ كُلُّهَا لِأَصْحَابِ الْيَمِينِ.

سوره واقعة آیه 39

متن آیه:
ثَلَاثَةٌ مِنَ الْأُولَى

ترجمه:

سمت راستیها گروه زیادی از پیشینیان (گروندگان به هر دینی از ادیان آسمانی) هستند.

توضیحات:

«الْأُولَى»: نخستین گروندگان به هر دینی از ادیان الهی. پیشینیان امتهای گذشته.

سوره واقعة آیه 40

متن آیه:
وَأُولَى مِنَ الْآخِرِينَ

ترجمه:

و گروه زیادی از پسینیان (گروندگان به هر دینی از ادیان الهی).

توضیحات:

«الْآخِرِينَ»: پسینیان. آیندگان. اشخاصی که بعد از روزها و سالهای دعوت هر پیغمبری، ایمان آورده اند و مؤمنانه زیسته اند.

سوره واقعة آیه 41

متن آیه:

وَأَصْحَابُ الشَّمَالِ مَا أَصْحَابُ الشَّمَالِ

ترجمه :

سمت چپ پیهها! چه سمت چپ پیهائی؟! (بدا به حالشان!) .

توضیحات :

« أَصْحَابُ الشَّمَالِ » : (نگا : واقعه / 9) .

سوره واقعه آیه 42

متن آیه :

فِي سَمُومٍ وَحَمِيمٍ

ترجمه :

آنان در میان شعله‌های آتش و آب جوشان بسر خواهند برد!

توضیحات :

« سَمُومٌ » : شعله و لهب خالص (نگا : طور / 27) . باد سوزان « حَمِيمٌ » : آب بسیار گرم و جوشان (نگا : انعام / 70 ، یونس / 4 ، حج / 19) .

سوره واقعه آیه 43

متن آیه :

وَوَيْلٌ لِّلَّذِينَ يَحْمُومُونَ

ترجمه :

و در سایه دودهای بسیار سیاه و گرم قرار خواهند گرفت .

توضیحات :

« يَحْمُومُونَ » : دود پرحرارت و بسیار غلیظ و سیاه (نگا : زمر / 16) .

سوره واقعه آیه 44

متن آیه :

لَّا بَارِدٌ وَلَا كَرِيمٌ

ترجمه :

نه خنک است و نه مفید فایده‌ای .

توضیحات :

« بَارِدٌ » : سرد و خنک . « كَرِيمٌ » : در میان عربها معمول است که وقتی می‌خواهند شخص یا چیزی را ذم کنند و غیر مفید معرفی کنند ، واژه (کریم) را به دنبال شخص یا چیزی دیگری که بی‌فایده و ناپسند قلمداد شده است ، ذکر می‌نمایند . مثلاً می‌گویند : مَا هَذِهِ الدَّارُ يَوْاسِعَةً وَلَا كَرِيمٌ . مَا هَذَا يَسْمِينٌ وَلَا كَرِيمٌ (نگا : زادالمسیر) . در اینجا مراد از (لا کریم) بی‌فایده و بدمنظر است .

سوره واقعه آیه 45

متن آیه :
إِنَّهُمْ كَانُوا قَبْلَ ذَلِكَ مُتْرَفِينَ

ترجمه :

چرا که آنان پیش از این (در دنیا ، مست و مغرور نعمت و) خوشگذران بوده اند .

توضیحات :

« مُتْرَفِينَ » : افراد خوشگذران و مست و مغرور فزون‌ی نعمت (نگا : اسراء / 16 ، مؤمنون / 64) . در اینجا مراد همه کسانی است که به سبب پرداختن به جهان ، از عبادت یزدان غافل ، و تمام تلاششان برای معاششان بوده است .

سوره واقعه آیه 46

متن آیه :
وَكَاؤُوا يُصِرُّونَ عَلَىٰ الْغِنِّ الْعَظِيمِ

ترجمه :

و پیوسته بر انجام گناهان بزرگ ، پافشاری داشته اند .

توضیحات :

« الْغِنِّ الْعَظِيمِ » : گناه بزرگ . گناهان کبیره ، و از همه بدتر ، کفر و شرك .

سوره واقعه آیه 47

متن آیه :
وَكَاؤُوا يَقُولُونَ أَإِذَا مِتْنَا وَكُنَّا تُرَابًا وَعِظَامًا أَإِنَّا لَمَبْعُوثُونَ

ترجمه :

و می‌گفته اند : آیا زمانی که مُردیم و خاک و استخوان گشتیم ، آیا دوباره زنده گردانده می‌شویم؟!

توضیحات :

« أَإِذَا مِتْنَا ... » : (نگا : مؤمنون / 82 ، صافات / 16 و 53) .

سوره واقعه آیه 48

متن آیه :
أَوْ آبَاءُؤُنَا الْأُولُونَ

ترجمه :

آیا پدران و نیاکان پیشین ما هم؟! (که هیچ اثری از آنان باقی نمانده است ، دوباره زنده می‌شوند؟!) .

توضیحات :
« أَوْءَا بَاءُ نَا . . . » : (نگا : صافات / 17) .

سوره واقعه آیه 49
متن آیه :
قُلْ إِنَّ الْأَوَّلِينَ وَالْآخِرِينَ

ترجمه :
بگو : پیشدینیان و گذشتگان ، و پسدینیان و آیندگان .

توضیحات :
« الْأَوَّلِينَ » : پیشدینیان . گذشتگان . « الْآخِرِينَ » : پسدینیان . آیندگان .

سوره واقعه آیه 50
متن آیه :
لَمَجْمُوعُونَ إِلَى مِيقَاتِ يَوْمٍ مَّعْلُومٍ

ترجمه :
قطعاً جملگی در وعده گاه روز معین (رستاخیز) گرد آورده می شوند .

توضیحات :
« مَجْمُوعُونَ » : گرد آورده شدگان (نگا : هود / 103) . « مِيقَاتِ يَوْمٍ » : اضافه بیا نیه است . یعنی وعده گاهی که روز مشخص و معینی در علم خدا است .

سوره واقعه آیه 51
متن آیه :
ثُمَّ إِنَّكُمْ إِیْهَا الضَّالُّونَ الْمُكَّذِّبُونَ

ترجمه :
سپس شما ای گمراهان تکذیب کننده (زندگی دوباره) .

توضیحات :
« الْمُكَّذِّبُونَ » : تکذیب کنندگان زنده شدن و حیات دوباره پیدا کردن .

سوره واقعه آیه 52
متن آیه :
لَا أَكِلُونَ مِنْ شَجَرٍ مِّنْ زُقُومٍ

ترجمه :
قطعاً از درخت زقوم خواهید خورد .

توضیحات :

« زَفُومَ » : (نگا : صافات / 62 ، دخان / 43) .

سوره واقعه آیه 53
متن آیه :
فَمَا لِيُؤْنَمِنْهَا الْبَطُونُ

ترجمه :
و شکمها را از آن پر خواهید کرد .

توضیحات :
« مَا لِيُؤْنَمِنْهَا » : پر کنندگان .

سوره واقعه آیه 54
متن آیه :
فَشَا رَبُّونَ عَآلِيهِ مِنَ الْحَمِيمِ

ترجمه :
وروی آن ، آب جوشان و سوزان خواهید نوشید .

توضیحات :
« شَا رَبُّونَ » : نوشندگان . مراد نوشیدن با اجبار و اکراه است .

سوره واقعه آیه 55
متن آیه :
فَشَا رَبُّونَ شَرِبَ الْهُيْمِ

ترجمه :
و همچون نوشیدن شترانی که مبتلا به بیماری تشنگی شده اند ، از آن خواهید نوشید .

توضیحات :
« الْهُيْمِ » : جمع هَيْم و هَيْمَاء ، شترانی که مبتلا به (هُيَام) شده باشند . هُيَام دردی است که تشنگی سبب آن می‌گردد . شتران مبتلا به چنین مرضی آنقدر آب می‌نوشند تا می‌میرند ، یا سخت بیمار می‌گردند (نگا : معجم الفاظ القرآن الکریم) .

سوره واقعه آیه 56
متن آیه :
هَذَا نَزَلَهُمْ يَوْمَ الدِّينِ

ترجمه :
این ، وسیله پذیرائی از ایشان در روز جزا است .

توضیحات :

« نُزِّلَ » : وَسِيْلَه پڌيرائي (نڱا : آل عمران / 198 ، كهف / 102 و 107 ، صافات / 62) . « يَوْمَ الدِّينِ » : (نڱا : فاتحه / 4 ، حجر / 35 ، شعراء / 82) .

سوره واقعه آيه 57

متن آيه :
نَحْنُ خَلَقْنَاكُمْ فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ

ترجمه :

ما شما را (از نيستې به هستې آورده ايم و) خلقت بخشيده ايم ، پس چرا (آفرينش دوباره خود را از خاك) نبايد تصديق و باور كنيد ؟

توضيحات :

« فَلَوْلَا تُصَدِّقُونَ » : پس چرا نبايد تصديق بكنيد ؟ مفعول آن محذوف است كه خلق و بعث ، يعنې آفرينش تازه و حيات مجدد است . واژه (لَوْ) (لا) براي تحضيض و تحريك بر انجام كاري است .

سوره واقعه آيه 58

متن آيه :
أَفَرَأَيْتُمْ مَا تُمْنُونَ

ترجمه :

آيا دربارۀ نطفه اي كه (به رحم زنان) مي جها نيد ، انديشيده ايد و دقت كرده ايد ؟

توضيحات :

« تُمْنُونَ » : مي جها نيد . به داخل رحم مي ريزيد (نڱا : نجم / 46 ، قيامت / 37) .

سوره واقعه آيه 59

متن آيه :
أَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ أَمْ نَحْنُ الْخَالِقُونَ

ترجمه :

آيا شما آن را مي آفرينيد ، و يا ما آن را مي آفرينيم ؟

توضيحات :

« أَأَنْتُمْ تَخْلُقُونَهُ ... » : اشاره به آفرينش و دگرگوني شدگفت انگيز قطره آب به ظاهر ناچيز مني است كه به تنهائي مجموعه اي از عجائب و غرائب است (نڱا : تفسير زمونه ، جلد 23 ، صفحه 241 ، فرهنگ لغات قرآن دكتر قريب ، ماده مني) .

سوره واقعه آيه 60

متن آيه :
نَحْنُ قَدَرْنَا بَيْنَكُمْ الْمَوْتَ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوبِينَ

ترجمه :

ما در میان شما مرگ را مقدر و معین ساخته ایم ، و هرگز بر ما پیشی گرفته نمی‌شود (و کسی بر ما چیره نمی‌گردد و از دست ما بدر نمی‌رود) .

توضیحات :

« قَدَرْنَا » : مقدر کرده ایم . قانون مرگ را گذاشته ایم (نگا : حجر / 60 ، سبأ / 18 ، یس / 39 ، نمل / 57) . « مَسَّبُو قِینَ » : عقب زدگان . پیشی گرفته شدگان . مراد مغلوبین و شکست خوردگان است (نگا : انفال / 59 ، عنکبوت / 4 و 39) . یعنی مرگ را مقدر کرده ایم و کسی از دست آن رهایی نمی‌یابد . در این صورت آیه بعدی هدف این آیه است یا این که ما هرگز عاجز و ناتوان نیستیم از این که . در این صورت آیه بعدی دنباله این آیه است .

سوره واقعه آیه 61

متن آیه :

عَلَىٰ أَنْ تُبَدَّلَ أَمْثَالِكُمْ وَ تُشِيرَ عَلَيْكُمْ فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ

ترجمه :

هدف (از قانون مرگ) این است که گروهی از شما را بگیریم و گروه دیگری را جای آنان بیاوریم ، و (سرانجام) شما را در جهانی که نمی‌دانید آفرینش تازه ببخشیم .

توضیحات :

« عَلَىٰ أَنْ تُبَدَّلَ أَمْثَالِكُمْ » : تا این که شما انسانها را در این جهان مرتباً جایگزین یکدیگر گردانیم . یعنی گروهی را بگیریم و دسته دیگری را جانشین ایشان گردانیم . در این صورت (اَمْثَالِ) به معنی اقوامی همچون خودتان است . یا این که : شما را در آخرت به حیات مجدد برمی‌گردانیم و با کیفیات تازه‌ای از نظر روح و جسم زنده و جاودا نتان می‌گردانیم . در این صورت (اَمْثَالِ) خود انسانها هستند ، ولی با خصوصیات تازه و کیفیات خاص . « فِي مَا لَا تَعْلَمُونَ » : در جهانی که شما چگونگی آن را نمی‌دانید و از اصول و نظامی که بر آن حاکم است بی‌خبرید . یا : در قالب و پیکر و روح و روانی که پیدا می‌کنید و شما فعلاً از اشکال و شرائط آن بی‌خبرید .

سوره واقعه آیه 62

متن آیه :

وَلَقَدْ عَلِمْتُمُ النَّشْأَةَ الْأُولَىٰ فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

شما که پیدایش نخستین (این جهان را دیده اید ، و آن را لمس و اوضاع آن را) دانسته اید ، پس چرا یا داور نمی‌گردید (و آفرینش جهان دیگر را بر آفرینش این جهان قیاس نمی‌کنید ؟) .

توضیحات :
 « النَّشْأَةُ الْأُولَى » : آفرینش نخستین . مراد آفرینش این جهان و از جمله انسانها است که در مقابل آن (النَّشْأَةُ الْآخِرَةُ) یا (النَّشْأَةُ الْآخِرَى) قرار دارد (نگا : عنکبوت / 20 ، نجم / 47) . یعنی آفرینش جهان دیگر و از جمله رستاخیز مردگان در قیامت . « فَلَوْلَا تَذَكَّرُونَ » : پس چرا متذکر نمی‌گردید و درس عبرت نمی‌گیرید !

سوره واقعه آیه 63
 متن آیه :
 أَفَرَأَىٰ يُتَمِّمَ مَا تَحْرُثُونَ

ترجمه :
 آیا هیچ دربارۀ آنچه کشت می‌کنید اندیشیده‌اید ؟

توضیحات :
 « تَحْرُثُونَ » : می‌کارید . کشت می‌کنید .

سوره واقعه آیه 64
 متن آیه :
 أَمْ نَتَمِّمُ تَزْرَعُونَ أَمْ نَحْنُ الزَّارِعُونَ

ترجمه :
 آیا شما آن را می‌رویایید ، یا ما می‌رویاییم ؟

توضیحات :
 « تَزْرَعُونَ » : آن را می‌رویایید . بدیهی است کار انسانها تنها کشت است ، اما رویا نیدن تنها کار خداست .

سوره واقعه آیه 65
 متن آیه :
 لَوْ نَشَاءُ لَجَعَلْنَاهُ حُطَامًا فَظَلِمْتُمْ تَفَكَّهُونَ

ترجمه :
 اگر بخواهیم کشتزار را به گیاه خشک و پرپر شده‌ای تبدیل می‌گردانیم بگونه‌ای که شما از آن درشگفت بمانید .

توضیحات :
 « حُطَامًا » : گیاه خشک و پرپر شده . خاشاک . « فَظَلِمْتُمْ تَفَكَّهُونَ » : بگونه‌ای که شما از آن درشگفت بمانید . پشیمان بشوید و اندوه بخورید . باب تفعّل در اینجا برای سلب است (نگا : آلوسی) .

سوره واقعه آیه 66
 متن آیه :
 إِنَّا لَمَغْرُمُونَ

ترجمه :

(حیران و اندوهناک خواهید گفت :) ما واقعاً زیانمندیم !

توضیحات :

« مَعْرَمُونَ » : زیان‌بازان . زیان‌دیدگان . از غرامت به معنی زیان و ضرر . هلاک‌شدگان . نابودشدگان . از ماده غرام به معنی هلاک .

سوره واقعه آیه 67

متن آیه :
بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ

ترجمه :

بلکه ما بکلی بی‌نصیب و بی‌بهره (از رزق و روزی) هستیم ! (آخر
چیزی برای ما نمانده است و بی‌چیز و بیچاره شده ایم) .

توضیحات :

« محرومون » : محروم از رزق و روزی . بی‌بهره از همه چیز .

سوره واقعه آیه 68

متن آیه :
أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ

ترجمه :

آیا هیچ‌درباره آبی که می‌نوشید اندیشیده‌اید ؟

توضیحات :

« أَفَرَأَيْتُمُ الْمَاءَ الَّذِي تَشْرَبُونَ » : (نگا : شعراء / 75 ، زمر / 38 ، نجم / 19) .

سوره واقعه آیه 69

متن آیه :
أَأَنْتُمْ أَمْ أَنْزَلْنَاهُ مِنَ الْمُنْزِلِ أَمْ نَحْنُ الْمُنْزِلُونَ

ترجمه :

آیا شما آب را از ابر پائین می‌آورید ، یا ما آن را فرود می‌آوریم ؟

توضیحات :

« أَنْزَلْنَاهُ مِنَ الْمُنْزِلِ » : آن را نازل کرده‌اید و فرو بارانده‌اید . « الْمُنْزِلِ » : ابر .

سوره واقعه آیه 70

متن آیه :
لَوْ نَشَاءُ جَعَلْنَاهُ أُجَاجًا فَلَوْلَا تَشْكُرُونَ

ترجمه :

اگرما بخواهیم این آب (شیرین و گوارا) را تلخ و شور می‌گردانیم. پس چرا نباید سپاسگزاری کنید؟

توضیحات:

« أَجَاآ »: بسیار شور. تلخ (نگا: فرقان / 53، فاطر / 12).

سوره واقعه آیه 71

متن آیه:
أَفَرَأَيْتُمُ النَّارَ الَّتِي تُورُونَ

ترجمه:

آیا هیچ دربارۀ آتشی که برمی‌افروزید، اندیشیده‌اید؟

توضیحات:

« تُورُونَ »: روشن می‌کنید. برمی‌افروزید. از مصدر ایراء (نگا: عادیات / 2).

سوره واقعه آیه 72

متن آیه:
أَأَنْتُمْ أَنْشَأْتُمْ شَجَرَتَهَا أَمْ نَحْنُ الْمُنْشِئُونَ

ترجمه:

آیا شما، در آغاز این آتش را پدیدار کرده‌اید، یا این که ما پدیدآورندگان آن هستیم؟

توضیحات:

« شَجَرَتَهَا »: درخت آتش. مراد درخت مرخ و درخت عِقار است که به عنوان چوب آتش و چوب آتش‌گیره، آن دورا به هم می‌مالیدند و آتش تولید می‌گردید. یا این که مراد همه درختان است که حرارت و انرژی خورشید را در خود ذخیره می‌کنند و هنگام مالش آنها و یا سوختن آنها، حرارت و انرژی را آزاد می‌کنند (نگا: یس / 80). واژه (شَجَر) به معنی درخت و به معنی ذات و نفس، یعنی خود آتش نیز گرفته شده است (نگا: روح المعانی).

سوره واقعه آیه 73

متن آیه:
نَحْنُ جَعَلْنَاهَا تَذْكَرَةً وَمَتَاعًا لِّلْمُقْوِينَ

ترجمه:

ما آن را وسیله یادآوری (قدرت خدا) و وسیله زندگی اقویاء و فقراء نموده‌ایم.

توضیحات:

« تَذْكَرَةً »: به یاد آوردن قدرت خدا. چرا که ذخیره کردن انرژیها در

در ختان و گیاهان و بازگرداندن انرژیها، دالّ بر قدرت خدا در میراندن مردمان و رستای خیز مردگان است. «الْمُقَوِّينَ»: صحرانشینان. فقراء: ثروتمندان. بطور کلی استفاده کنندگان از آن (نگا: روح المعانی، صفوه التفسیر، أضواء البیان).

سوره واقعه آیه 74

متن آیه:
فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ

ترجمه:

حال که چنین است، نام پروردگار بزرگوار خود را ورد زبان ساز (و سپاسگذار نعمتهای فراوان او باش، و به ستایش وی بپرداز).

توضیحات:

«سَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ»: پروردگار خود را بیستای و بگو: سُبْحَانَ مَنْ خَلَقَ هَذِهِ الْأَشْيَاءَ بِقُدْرَتِهِ، وَ سَخَّرَهَا لَنَا بِحِكْمَتِهِ، سُبْحَانَ مَا أَعْظَمَ شَأْنَهُ، وَ أَكْبَرَ سُلْطَانَهُ. نام پروردگار خود را ورد زبان ساز و یاد خدا کن.

سوره واقعه آیه 75

متن آیه:
قَلَّا أَفْسِمُ بِمَوَاقِعِ النُّجُومِ

ترجمه:

سوگند به جایگاههای ستارهها، و محل طلوع و غروب آنها!

توضیحات:

«لَا أَفْسِمُ»: سوگند به حرف (لا) در قسمهای قرآنی زائد و برای تأکید است (نگا: حاقه / 38، معارج / 40، قیامت / 1 و 2، تکویر / 15، انشقیاء / 16، بلد / 1). چرا که خدا در آیه بعدی آن را قسم یادکردن قلمداد فرموده است، و در کلام عرب (لا) زائد برای تأکید و تقویت کلام، فراوان است. از جمله: تَذَكَّرْتُ لَيْلِي، فَأَعْتَرَتْ نِيَّ صَبَابَةً وَ كَادَ نِيْطُ الْقَلْبِ (لَا يَنْقَطِعُ)... (لا و ابيك) اَبْنَةُ الْعَامِرِ لَا يَدْعِي الْقَوْمَ اَنِّي اَفْرُ دِيْكَرِ اَيْنَ كِهْ بَهْ اَغْلِبْ اَيْنَ چيزهائي كه همراه (لا) مقسم عليه قرار گرفته اند، در جاهای دیگر قرآن بدون (لا) بدانها سوگند یاد شده است (نگا: نجم / 1، شمس / 7، مریم / 68، مدثر / 33، تکویر / 17، فجر / 2 و 4، لیل / 1، تین / 3). «مَوَاقِعُ»: جمع مَوْقِع، جایگاهها و مسیرها و مدارهای ستارگان. ستارگان آسمان بشمارند و از جمله تنها در کهکشان ما حدود يك هزار ميليون ستاره وجود دارد، و نظام مدارات هر يك از آنها به قدری دقیق و حساب شده است که انسان را به شگفتی وامی دارند. مسیر و مدار و فاصله آنها از یکدیگر طبق قانون جاذبه و دافعه تعیین، و سرعت سیر هر کدام با برنامه معینی انجام می پذیرد.

سوره واقعه آیه 76

متن آیه:

وَإِنَّهُ لَقَسَمٌ لِّوَيْتَعْلَمُونَ عَظِيمٌ

ترجمه :

و این قطعاً سوگند بسیار بزرگی است ، اگر (درباره مفهوم آن بیندیشید ، و از علم نجوم و ستاره شناسی ، چیزی بدانید .

توضیحات :

« لَوْ تَعْلَمُونَ » : این بخش از آیه ، اشاره دارد به این که : در پرتو علم و دانش و اکتشافات بیشتر ، ارزش این سوگند روشن می‌گردد .

سوره واقعه آیه 77

متن آیه :
إِنَّهُ لَقُرْآنٌ كَرِيمٌ

ترجمه :

هر آینه این (چیزی را که محمد با خود آورده است) قرآن گرانقدر و ارزشمند است .

توضیحات :

« إِنَّهُ » : این که قرآن که مقسم‌علیه است . « كَرِيمٌ » : گرانقدر . ارزشمند . یعنی قرآن کلام انسان نبوده و بلکه کلام یزدان است . نه شر است و نه سحر است و نه غیبگوئی .

سوره واقعه آیه 78

متن آیه :
فِي كِتَابٍ مَّكْنُونٍ

ترجمه :

در کتابی پنهان (از دیدگان و دور از دسترس شیطان ، که لوح محفوظ است) قرار دارد .

توضیحات :

« مَّكْنُونٍ » : پنهان . گرانقدر و ارزشمند . دور از دسترس شیطان (نگا : شعراء / 210 - 212) . مراد لوح محفوظ است . برخی چنین کتابی را قرآن می‌دانند .

سوره واقعه آیه 79

متن آیه :
لَّا يَمَسُّهُ إِلَّا الْمُطَهَّرُونَ

ترجمه :

جز پاکان (یعنی فرشتگان یزدان) بدان دسترسی ندارند .

توضیحات :

« لا يَمَسُّهُ » : به آن دسترسى ندارند. از آن اطلاع پيدا نمي کنند .
 نبايد به آن دست بزنند . « الْمُطَهَّرُونَ » : پاكان . مراد فرشتگان الهى
 است كه آيات قرآن را به دست انسانها ميسازند (نگا : عيس / 11 - 16) .
 يا مراد افراد متقى است كه دل خود را پاك و آماده دريافت قرآن مي دارند
 و چنين پاكانى از قرآن بهره مي برند و آن را فهم مي کنند . و يا
 اين كه مراد كسانى است كه جنب نپاشند و وضو هم داشته باشند .

سوره واقعه آيه 80

متن آيه :
 تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

از سوي پروردگار جهان نازل شده است .

توضيحات :

« تَنْزِيلٌ ... » : (نگا : شعراء / 192 ، سجده / 2 ، يس / 5) .

سوره واقعه آيه 81

متن آيه :
 أَمْ فِي هَذَا الْحَدِيثِ أُنْتُمْ مُدْهِنُونَ

ترجمه :

آيا نسبت به اين كلام (يزدان ، يعنى قرآن) سستى و سهل انگاري
 مي كنيد (و آن را جدي نمي گيريد ؟)

توضيحات :

« هَذَا الْحَدِيثِ » : اين سخن . قرآن . « مُدْهِنُونَ » : جمع مُدْهِن ، سهل انگار و
 بي توجه . سازشكار . با توجه به مفهوم اخير ، معني چنين ميشود :
 آيا با كافران و منافقان بر سر اين قرآن سازش مي كنيد و همچون
 ايشان بدان كفر مي ورزيد ؟ ! (نگا : قلم / 9) .

سوره واقعه آيه 82

متن آيه :
 وَتَجْعَلُونَ رِزْقَكُمْ أَنْتُمْ تُكْذِبُونَ

ترجمه :

و آيا بهره خود را از قرآن تنها تكذيب بدان مي كنيد ؟ !

توضيحات :

« رِزْقٌ » : بهره . قسمت . « أَنْتُمْ تُكْذِبُونَ » : مفعول دوم (تَجْعَلُونَ) است .
 برخي (رِزْقٌ) را شكر معني کرده اند و در اين صورت مفهوم آيه چنين
 است : آيا بجاي سپاسگزاري نعمت قرآن ، آن را تكذيب مي كنيد ؟ !
 بعضي هم مضافي را مقدر مي دانند كه شكر است و آيه را چنين معني
 مي كنند : آيا شكر نعمت قرآن را تكذيب آن مي نماييد ؟ ! برخي

هم رزق را فقط نعمت قرآن نمیدانند ، بلکه همه نعمتها و روزیها می‌شمارند .

سوره واقعه آیه 83

متن آیه :
قُلُوبًا إِذَا بَلَغَتِ الْحُلُقُومَ

ترجمه :

پس چرا هنگامی که جان به گلوگاه می‌رسد ، (توانائی بازگرداندن آن را ندارید؟!) .

توضیحات :

« بَلَغَتِ » : فاعل آن (الروحُ) محذوف است و سیاق کلام دالّ بر آن است (نگا : قیامه / 26) . « الْحُلُقُومَ » : گلوگاه . خشد کنای . حلق . حنجره .

سوره واقعه آیه 84

متن آیه :
وَأَنْتُمْ حِينِيذٍ تَنْظُرُونَ

ترجمه :

و شما در این حال می‌نگرید (و کاری از دستتان ساخته نیست) .

توضیحات :

« أَنْتُمْ » : شما اطرا فیان شخص محتضر .

سوره واقعه آیه 85

متن آیه :
وَنَحْنُ أَقْرَبُ إِلَيْهِ مِنْكُمْ وَلَكِنْ لَا تُبْصِرُونَ

ترجمه :

ما به او نزدیک‌تریم از شما ، ولیکن شما بینید .

توضیحات :

« إِلَيْهِ » : به شخص محتضر .

سوره واقعه آیه 86

متن آیه :
قُلُوبًا إِنْ كُنْتُمْ غَيْرَ مَدِينِينَ

ترجمه :

اگر شما مطیع فرمان (یزدان) نمی‌باشید .

توضیحات :

« غَيْرَ مَدِينِينَ » : افراد نافرمان . اشخاص بی‌سزا و جزا . با توجه به

مفهوم دوم، معنی آیه چنین است: اگر شما هرگز در برابر اعمالتان جزا و سزا داده نمی‌شوید (پس روح را به قالب او برگردانید).

سوره واقعه آیه 87

متن آیه :
تَرْجِعُونَهَا إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه:

اگر راست می‌گوئید (که خودتان مقتدر و توانا هستید) روح را بازگردانید.

توضیحات:

« تَرْجِعُونَهَا »: روح را برگردانید و دوباره جان به کالبد محتضر بدمید.

سوره واقعه آیه 88

متن آیه :
فَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُقَرَّبِينَ

ترجمه:

و اما اگر (شخص محتضر) از زمره پیشگامان مقرب باشد.

توضیحات:

« الْمُقَرَّبِينَ »: اشخاص مقرب، همان پیشگامانند (نگاه: واقعه / 10).

سوره واقعه آیه 89

متن آیه :
فَرُوحٌ وَرِيحَانٌ وَجَنَّةٌ نَعِيمٌ

ترجمه:

همین که مُرد، بهره او راحت و آسایش و گل‌های خوشبو و بهشت پر نعمت است.

توضیحات:

« فَرُوحٌ ... »: حرف (ف) برای تعقیب است. یعنی انسان مؤمن همین که در آستانه مرگ قرار گرفت، روح و ریحان و جنت نعیم بهره او می‌گردد. اغلب آیات قرآنی دال بر این است که انسان از نخستین لحظات عالم برزخ، به نعمتها و لذتها و خوشیها می‌رسد، و یا به نعمتها و مجازاتها و ناخوشیها گرفتار می‌گردد (نگاه: مؤمنون / 100، انعام / 93، فصلت / 30). « رُوحٌ »: راحت و آسایش. « رِيحَانٌ »: گل‌های خوشبو (نگاه: رحمن / 12). « جَنَّةٌ نَعِيمٌ »: (نگاه: شعراء / 85).

سوره واقعه آیه 90

متن آیه :
وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ أَصْحَابِ الْيَمِينِ

ترجمه :
و اما اگر از یاران سمت راستیها باشد .

توضیحات :
« أَصْحَابِ الْيَمِينِ » : همان اصحاب الیمینة هستند (نگا : واقعه / 8) .

سوره واقعه آیه 91
متن آیه :
فَسَلَامٌ لَّكَ مِنْ أَصْحَابِ الْيَمِينِ

ترجمه :
از سوی یاران سمت راستیها درودت باد !

توضیحات :
« سَلَامٌ لَّكَ » : درودت باد ! مخاطب شخص محتضری است که پس از تحویل جان به جان آفرین ، به میان اصحاب الیمین خواهد رفت . در دم مرگ سلام دوستان همیشگی او را بدومی رسا نند .

سوره واقعه آیه 92
متن آیه :
وَأَمَّا إِنْ كَانَ مِنَ الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ

ترجمه :
و اما اگر (شخص محتضر) از جمله تکذیب کنندگان و گمراهان (دست چپي) باشد .

توضیحات :
« الْمُكَذِّبِينَ الضَّالِّينَ » : مراد سمت چپییها است (نگا : واقعه / 9) .

سوره واقعه آیه 93
متن آیه :
وَنَزَّلُ مِنَ حَمِيمٍ

ترجمه :
(همین که محتضر مرد) با آب جوشان از او پذیرائی می‌گردد !

توضیحات :
« نَزَّلُ » : (نگا : واقعه / 56) . « حَمِيمٍ » : (نگا : واقعه / 54) .

سوره واقعه آیه 94
متن آیه :
وَتَصْلِيَةٌ جَهِيمٍ

ترجمه :
و به آتش دوزخ فرواندا ختن و جاي دادن در آن است .

توضیحات :
« تَصْلِيَةً » : فرواندا ختن به آتش و جاي دادن در آن .

سوره واقعه آیه 95
متن آیه :
إِنَّ هَذَا لَهُوَ حَقُّ الْيَقِينِ

ترجمه :
قطعاً این (چیزهائي که درباره پیشگامان و سمت راستیها و سمت چپيها گفته شد) عین واقعیت است .

توضیحات :
« هذا » : آنچه در این سوره راجع به سه گروه پیشدستان و دست راستیها و دست چپيها آمده است . « حَقُّ الْيَقِينِ » : عین واقعیت . حق و حقیقت . در قرآن عِلْمُ الْيَقِينِ (نگا : تکاثر / 5) و عَيْنُ الْيَقِينِ (نگا : تکاثر / 7) و حَقُّ الْيَقِينِ آمده است . عِلْمُ الْيَقِينِ ، خبر راستیني است که انسان آن را می شنود و باور می دارد . عَيْنُ الْيَقِينِ ، آن است که انسان آن را می بیند . حَقُّ الْيَقِينِ ، آن است که آن را با حواس ظاهري یا با طنبي درک می کند . مثلاً اگر شخصی بگوید که در این ظرف سربسته ، عسل است و تو هم او را راستگو بدانی ، و یا مقداري از عسل بر دور و بر ظرف ریخته شده باشد ، این علم الیقین است . اگر سربوش ظرف را بردارند و عسل را در داخل آن ببیني ، این عین الیقین است . و اگر مقداري را از آن انگشت بزني و بخوري ، این حق الیقین است که بالاتر از دوتاي نخستین است (نگا : المصحف المیسر) .

سوره واقعه آیه 96
متن آیه :
فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ

ترجمه :
حال که چنین است ، نام پروردگار بزرگ خود را ورد زبان ساز (و سپاسگزار نعمتهاي فراوان او باش ، و به ستایش وي بپرداز) .

توضیحات :
« فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ... » : (نگا : واقعه / 74) .

سوره حدید آیه 1
متن آیه :
سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

هر آنچه در آسمانها و زمین است ، خدای را تسبیح و تقدیس می کنند (و با کرنش و پرستش رضای او را می جویند) و خدا چیره کاردان است .

توضیحات :

« سَبِّحَ لِلَّهِ مَا ... » : (نگا : اسراء / 44 ، رعد / 13 ، نور / 41) .

سوره حدید آیه 2

متن آیه :

لَهُ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ يُحْيِي وَيُمِيتُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

مالکیت و حاکمیت آسمانها و زمین از آن خداست ، او زنده میگرداند و می میراند ، و او بر هر چیزی توانا است .

توضیحات :

« لَهُ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ ... » : (نگا : توبه / 116) .

سوره حدید آیه 3

متن آیه :

هُوَ الْأَوَّلُ وَالْآخِرُ وَالظَّاهِرُ وَالْبَاطِنُ وَهُوَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

او پیشین و پسین و پیدا و نا پیدا است ، و او آگاه از همه چیز است .

توضیحات :

« الْأَوَّلُ » : پیشین . بی آغاز . آن که بودنش پیش از بودن همه موجودات است . « الْآخِرُ » : پسین . بی انتها . آن که پس از نابودی همه موجودات ، باقی و برجای است . « الظَّاهِرُ » : پیدا و نمودار . آن که همه چیز جهان ، بودن او را فریاد می‌دارند ، و بر وجود او دلالت دارند . « الْبَاطِنُ » : نا پیدا . نهان . آن که حواس ، او را احاطه نمی‌سازد ، و عقول او را درک نمی‌کند .

سوره حدید آیه 4

متن آیه :

هُوَ الَّذِي خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ فِي سِتَّةِ أَيَّامٍ ثُمَّ اسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ يَعْلَمُ مَا يَلِجُ فِي الْأَرْضِ وَمَا يَخْرُجُ مِنْهَا وَمَا يَنْزِلُ مِنَ السَّمَاءِ وَمَا يَعْرُجُ فِيهَا وَهُوَ مَعَكُمْ أَيْنَ مَا كُنْتُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :

او است که آسمانها و زمین را در شش دوره آفرید و سپس بر تخت (فرمانروایی کائنات) قرار گرفت . و او می‌داند چه چیز به زمین نازل و از آن خارج می‌شود ، و چه چیز از آسمان پائین می‌آید و بدان بالا

می‌رود. و او در هر کجا که باشی، با شما است. و خدای بینه‌ها را چیزی را که می‌کنید.

توضیحات :
« سِتَّةَ أَيَّامٍ » : شش روز. مرادشش دوره است (نگا : اعراف / 54 ، یونس / 3 ، هود / 7) . « إَسْتَوَىٰ عَلَى الْعَرْشِ » : (نگا : اعراف / 54 ، یونس / 3 ، رعد / 2) . « يَلِجُ » : (نگا : سبأ / 2) .

سوره جدید آیه 5

متن آیه :
لَهُ مَلِكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَإِلَى اللَّهِ تُرْجَعُ الْأُمُورُ

ترجمه :
مالکیت و حاکمیت آسمانها و زمین از آن او است ، و همه کارها بدو برگردانده می‌شود .

توضیحات :
« لَهُ مَلِكٌ ... » : (نگا : آل عمران / 109) .

سوره جدید آیه 6

متن آیه :
يُولِجُ اللَّيْلَ فِي النَّهَارِ وَيُؤَلِّجُ النَّهَارَ فِي اللَّيْلِ وَهُوَ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه :
او شب را در روز ، و روز را در شب داخل می‌گرداند (و گاهی از شب می‌کاهد و بر روز می‌افزاید ، و گاهی از روز می‌کاهد و بر شب می‌افزاید ، و نور و ظلمت را بد نبال هم آهسته و آرام روان می‌دارد) و او از اندیشه‌ها و رازهای سینه‌ها مطلع و باخبر است .

توضیحات :
« يُولِجُ » : داخل می‌گرداند (نگا : حج / 61 ، لقمان / 29) . « ذَاتِ الصُّدُورِ » : (نگا : آل عمران / 119 و 154 ، مائده / 7)

سوره جدید آیه 7

متن آیه :
آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَأَنْفِقُوا مِمَّا جَعَلَكُمْ مُسْتَخْلِفِينَ فِيهِ فَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ وَأَنْفَقُوا لَهُمْ أَجْرٌ كَبِيرٌ

ترجمه :
به خدا و پیغمبرش ایمان بیاورید ، و از چیزهایی ببخشید که شما را در آنها نماینده (خود در تصرف ، و جانشین دیگران در بدست گرفتن اموال) کرده است . زیرا کسانی که از شما ایمان بیاورند و (در راه خدا) بذل و بخشش کنند ، پاداش بزرگی دارند .

توضیحات :

« مَسْتَخْلَمًا فَيُنَ » : نما یندگان خدا در صرف اموال و دادن آن به افراد مستحق .
جان شدینان دیگران در بدست گرفتن اموال . اشاره به دو چیز است : الف - در
حقیقت مالک اصلی خدا است و اموال سپرده و اما نتی در پیش انسان است .
ب - دسته‌ای می‌روند و دسته‌ای می‌آیند و به نوبت اموال را بدست
می‌گیرند و اما نندار می‌شوند (نگا : انعام / 165 ، یونس / 14) .

سوره حدید آیه 8

متن آیه :

وَمَا لَكُمْ لَأَ تُوْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ
مِيثَاقَكُمْ إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ

ترجمه :

چرا نباید به خدا ایمان بیاورید؟ در حالی که پیغمبر، شما را (با دلائل
قوی و معجزات روشن) برای ایمان به پروردگارتان دعوت می‌کند؟ و (خداوند
هم) از شما پیمان (فطری و گونی) گرفته است (و نشانه‌های ایمان
آوردن به خود را در درونتان سرشته است و در بیرونتان به معرض تماشا
گذاشته شده است) اگر خواهان ایمان آوردن هستید؟

توضیحات :

« قَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ » : خداوند از شما پیمان ایمان آوردن گرفته است .
این پیمان غیر از طریق وحی و نقل ، به دو شیوه از طریق درک و عقل ،
از هر انسانی گرفته شده است : الف - خدا انسان را بر فطرت سلیم
خداشناسی سرشته است ، و اگر حجاب مادیات و لذائذ دنیوی بگذارد ،
انسان ذاتاً خداشناس است ، و ندای وجدان او را به پرستش یزدان فریاد
می‌دارد (نگا : روم / 30) . ب - خدا قوانین و ضوابط و عجا ئب و غرائبی را در
جلو دیدگان انسان گذاشته است و جهانی را در پیش روی او گسترانیده
است که از ذره تا کهکشان آن ، دال بر وجود یزدان است (نگا : اعراف / 172) .
(« إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ » : اگر خواستار ایمان و حاضر برای پذیرش آن
هستید . این بخش از آیه ، در معنی مقدم بر دیگر قسمتهای آیه است
) ، و در اصل چنین است : « إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ ، مَا لَكُمْ لَأَ تُوْمِنُونَ بِاللَّهِ ، وَ
الرَّسُولِ يَدْعُوكُمْ لِتُؤْمِنُوا بِرَبِّكُمْ وَقَدْ أَخَذَ مِيثَاقَكُمْ ؟ » (نگا : روح المعانی
) ، التفسیر القرآنی للمقرآن) . پس منظور از (إِن كُنْتُمْ مُؤْمِنِينَ) این
است که : اگر شما حاضر به ایمان آوردن به خدا و پذیرش دلائل هستید ،
اینجا جای آن است .

سوره حدید آیه 9

متن آیه :

هُوَ الَّذِي يُنَزِّلُ عَلَيَّ آيَاتِهِ بِإِذْنِ رَبِّي لِيُخْرِجَكُمْ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
وَإِنَّ اللَّهَ بِكُمْ لَرَؤُوفٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

خدا است که آیه‌های واضح و روشن را بر بنده خود نازل می‌گرداند تا شما را
از تاریکیها (ی جهالت و ضلالت برهاند ، و) به نور (ایمان و هدایت)

برساند . چرا که خدا نسبت به شما بسیار بامحبت و دارای مهر فراوان است .

توضیحات :
« آيَاتِ بَيِّنَاتٍ » : (نگا : بقره / 99 ، یونس / 15 ، نور / 1) . « رَوْفٌ رَحِيمٌ » : (نگا : بقره / 143 ، توبه / 117) .

سوره حدید آیه 10

متن آیه :
وَمَا لَكُمْ أَلَّا تُنْفِقُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ لَا يَسْتَوِي مِنْكُمْ مَنْ أَنْفَقَ مِنْ قَبْلِ الْفَتْحِ وَقَاتِلٍ أُولَئِكَ أَكْبَرُ دَرَجَةً مِّنَ الَّذِينَ أَنْفَقُوا مِنْ بَعْدِ وَقَاتَلُوا وَكَلَّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحَسَنَىٰ وَاللَّهُ يَمَّا تَعْمَلُونَ خَيْرٌ

ترجمه :

چرا در راه خدا نباید ببخشید و خرج کنید ، و حال این که (اموال شما امانتی بیش نیست و تا آخر در دست شما نمی ماند ، و همه چیزهای) برجای مانده آسمانها و زمین به خدا می رسد ؟ کسانی از شما که پیش از فتح (مکه ، به سپاه اسلام کمک کرده اند و از اموال خود) بخشیده اند و (در راه خدا) جنگیده اند ، (با دیگران) برابر و یکسان نیستند . آنان درجه و مقامشان فراتر و برتر از درجه و مقام کسانی است که بعد از فتح (مکه ، در راه اسلام) بذل و بخشش نموده اند و جنگیده اند . اما به هر حال ، خداوند به همه ، وعده پاداش نیکو می دهد ، و او آگاه از هر آن چیزی است که می کنید .

توضیحات :

« مِيرَاثٌ » : ترکه . مرده ریگ . « لِلَّهِ مِيرَاثُ السَّمَاوَاتِ . . . » : (نگا : آل عمران / 180 ، حجر / 23 ، انبیاء / 89 ، قصص / 58) . « الْفَتْحِ » : فتح مکه . « الْحَسَنَى » : جزا و پاداش نیکو که بهشت است .

سوره حدید آیه 11

متن آیه :
مَنْ ذَا الَّذِي يُقْرِضُ اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا فَيُضَاعِفَهُ لَهُ وَلَهُ أَجْرٌ كَرِيمٌ

ترجمه :

کیست که به خدا قرض نیکوئی دهد (و از اموالی که بدو داده شده است ببخشد) تا آن را برای او چندین برابر گرداند ، و پاداش ارزشمندی بدو رساند ؟

توضیحات :

« يُقْرِضُ اللَّهَ . . . » : (نگا : بقره / 245 ، مائده / 12) . « كَرِيمٌ » : پرارزش . گرانقدر .

سوره حدید آیه 12

متن آیه :

يَوْمَ تَرَى الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ يَسْعَى نُورُهُمْ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ
بَشْرًا كَمِ الْيَوْمِ فَتَاتُ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا ذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ
الْعَظِيمُ

ترجمه :

روزي مردان مؤمن و زنان مؤمن را خواهي ديد كه (به سوي بهشت حرکت مي کنند و) نور (ايمان و اعمال خوب) ايشان ، پيشاپيش ايشان و در سمت راستشان در تلالؤ و درخشش است (و فرشتگان بدیشان مبارك بادي ميگويند و مي فرمايند :) مژده باد ! كه امروز به بهشتي درمي آئيد كه در زير (كاخها و درختان) آن ، رودبارها جاري است و جاودانه در آنجا بسر مي برید و مي ما نيد . پيروزي بزرگ و رستگاري سترگ ، اين است (خوش باشيد) .

توضیحات :

« يَسْعَى » : در حرکت است . « نُورُهُمْ » : نور ايمان و اعمال نيك آنان . « بَيْنَ أَيْدِيهِمْ » : جلو آنان . پيشاپيش ايشان . روبرويشان . « أَيْمَانِهِمْ » : ايمان ، جمع يمين ، طرف راست . دست راست ايشان . هدف از روبرو و طرف راست همه جهات است ، ولي ذکر اين دو جهت به خاطر احترام و شرفي است كه دارند (نگا : روح المعاني) . « بَشْرِي » : (نگا : بقره / 97 ، آل عمران / 126 ، انفال / 10) .

سوره حديد آيه 13

متن آيه :

يَوْمَ يَقُولُ الْمُنَافِقُونَ وَالْمُنَافِقَاتُ لِلَّذِينَ آمَنُوا انظُرُونَا نَقْتَبِسْ مِنْ
نُورِكُمْ قِيلَ ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ فَالْتَمِسُوا نُورًا فَضُرِبَ بَيْنَهُم بِسُورٍ لَهُ
بَابٌ بَاطِنُهُ فِيهِ الرَّحْمَةُ وَظَاهِرُهُ مِنْ قِبَلِهِ الْعَذَابُ

ترجمه :

روزي مردان منافق و زنان منافق به مؤمنان ميگويند : (با شتاب به سوي بهشت حرکت نکنيد و) منتظرمان بمانيد تا از نور شما فروغ و پرتوي (به ما بتابد و از آن) استفاده كنيم ! بدیشان گفته مي شود : به عقب برگرديد (و مجدداً به دنيا برويد) و نوري به دست بياوريد ! در اين حال ناگهان ديواري ميان آنان زده مي شود كه دري دارد . داخل آن (كه به طرف مؤمنان است) رو به رحمت است (كه بهشت و نعمت سرمدي است) و خارج آن (كه به طرف منافقان است) رو به عذاب است (كه دوزخ و نقيمت ابدي است) .

توضیحات :

« أَنْظِرُونَا » : منتظر ما بمانيد و شتاب مكنيد . به ما بنگريد تا از نور صورت شما بهره مند شويم و راه خود را پيدا كنيم (نگا : قاسمي) . نظر لطف و محبتي به ما بياف كنيد و سهمي از نور خود را به ما بدهيد . « نَقْتَبِسْ مِنْ نُورِكُمْ » : شعله و پرتوي برگيريم (نگا : طه / 10) . « ارْجِعُوا وَرَاءَكُمْ » : به عقب برگرديد . مراد برگشتن به دنيا است . « قِيلَ » : گویندگان آن مؤمنان يا فرشتگان نند . « سُورٍ » : ديوار بلند . باره . بارو . « بَابٌ » : در .

دروازه . چه بسا مراد این باشد که چنین دیواری دروازه‌ای دارد که مؤمنان از آنجا وارد طرف بهشت می‌گردند و پس از ورود همه آنان ، به روی منافقان بسته می‌شود . « بَاطِنُهُ » : داخل آن . قسمتی که مؤمنان در آنجا هستند . « ظَاهِرُهُ » : پشت دیوار . خارج دیوار . قسمتی که منافقان در آنجا هستند .

سوره حدید آیه 14

متن آیه :
 يَبْنِيهِمْ اَلْمِنْزِلُ مَعَكُمْ قَالُوا بَلَىٰ وَاَلَيْكَ نَكْبُكُمْ فَتَنْتِمْ اَنْفُسِكُمْ
 وَتَرَبَّصْتُمْ وَارْتَبْتُمْ وَغَرَّتْكُمُ الْاَمَانِي حَتَّىٰ جَاءَ اَمْرُ اللّٰهِ وَغَرَّكُمْ بِاللّٰهِ الْغُرُورُ

ترجمه :

منافقان ، مؤمنان را فریاد می‌دارند ، مگر ما (در دنیا) با شما نبودیم ؟ می‌گویند : بلی ! ولیکن (با نفاق) خویشتن را گرفتار بلا کردید ، و چشم به راه (مرگ پیغمبر ، و نابودی مسلمانان ، و برچیده شدن اسلام) مانندید و (درباره حقا نیت دعوت پیغمبر و قرآن و وجود معاد و رستخیز (شك و تردید و زیدید ، و آرزوها و پندارها شما را گول زد ، تا این که فرمان خدا (دائر بر مرگتان) در رسید و اهریمن (بدکاره و نفس اماره) فریبکار ، شما را درباره خدا فریب داد .

توضیحات :

« فَتَنْتُمْ » : در فتنه و بلا انداخته اید . « تَرَبَّصْتُمْ » : درنگ کرده اید . منتظر مانده اید . « اِرْتَبْتُمْ » : شك و تردید نموده اید . دودلی و زبیده اید . « غَرَّتْكُمْ » : (نگا : جا نیه / 35 ، انعام / 70 و 130 ، اعراف / 51) . « الْغُرُورُ » : (نگا : لقمان / 33 ، فاطر / 5) .

سوره حدید آیه 15

متن آیه :
 قَالِیَوْمَ لَا یُؤْخَذُ مِنْكُمْ فِدْیَةٌ وَلَا مِنَ الَّذِیْنَ كَفَرُوا مَا وَاكُمُ النَّارُ هِیَ مَوْلَاكُمْ
 وَیَنْسَ الْاَمَّصِیْرُ

ترجمه :

پس امروز ، هم از شما ، و هم از کافران ، عوضی و غرامتی پذیرفته نمی‌شود . جایگاه شماها آتش دوزخ است . دوزخ سرپرستتان است (و پناهگاهی جز آن ندارید) و چه بد سرنوشتی و چه بد جایگاهی است !

توضیحات :

« فِدْیَةٌ » : عوض . غرامت . در قیامت تنها وسیله نجات ایمان و عمل صالح است . در آن روز تمام اسباب و وسائیل مادی که در این جهان برای رسیدن به مقاصد معمول است از کار می‌افتد ، و پیوندها بریده می‌شود (نگا : بقره / 48 و 254 ، دخان / 41 ، طور / 46 ، مؤمنون / 101 ، مدثر / 38) . « مَا وَاكُمُ النَّارُ » : (نگا : عنکبوت / 25 ، جا نیه / 34) . « مَوْلٰی » : سرپرست . سرور . یار و یاور . در اینجا واژه آقا و یاور ، جنبه ریشخند و تمسخر دارد . بدان می‌ماند که ستمگری به مهلکه بیفتد و طلب کمک کند و بدو گفته شود : یار و

مددکار و ولی و سرپرست تو چوبه دار، و پرت کردن به میان آتش سوزان و قهار است. « يَتَسَّ الْمَصِيرَ » : (نگا : بقره / 126 ، آل عمران / 162 ، انفال / 16) .

سوره حدید آیه 16

متن آیه :
أَلَمْ يَأْنِ لِلَّذِينَ آمَنُوا أَنْ تَخْشَعَ قُلُوبُهُمْ لِذِكْرِ اللَّهِ وَمَا نَزَلَ مِنَ الْحَقِّ وَلَا يَكُونُوا كَالَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلُ قَطَلُوا عَلَيْهِمُ الْأَمْدَ فَكَفَسَتْ قُلُوبُهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

ترجمه :

آیا وقت آن برای مؤمنان فرا نرسیده است که دل‌هایشان به هنگام یاد خدا، و در برابر حق و حقیقتی که خدا فرو فرستاده است، بلرزند و کرنش برد؟ و آنان همچون کسانی نشوند که برای آنان قبلاً کتاب فرستاده شده است و سپس زمان طولانی بر آنان سپری گشته است، و دل‌هایشان سخت شده است، و بیشترشان فاسق و خارج (از حدود دین خدا) گشته اند.

توضیحات :

« أَلَمْ يَأْنِ... » : آیا نزدیک نشده است؟ آیا وقت آن فرا نرسیده است؟ از ماده (أني، يَأْنِي، أَنْيَاءً). « ذِكْرٌ » : یاد. به خاطر آوردن. « لِذِكْرٍ » : حرف (ل) به معنی (عند) است (نگا : اسراء / 78). « مَا نَزَلَ... » : مراد قرآن است. « الْأَمْدُ » : زمان. مدت. مراد فاصله زمانی ایشان با پیغمبران است.

سوره حدید آیه 17

متن آیه :
اعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ يَحْيِي الْأَرْضَ بَعْدَ مَوْتِهَا قَدْ بَيَّنَّا لَكُمْ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ

ترجمه :

بدانید که خداوند زمین مرده را زنده می کند. ما آیه‌ها را برای شما (با ذکر مثالها) روشن می‌گردانیم و بیان می‌داریم، تا این که شما (مطالب و مقاصد آنها را) فهم کنید.

توضیحات :

« يَحْيِي الْأَرْضَ... » : (نگا : روم / 19 و 24 و 50) .

سوره حدید آیه 18

متن آیه :
إِنَّ الْمَصَدِّقِينَ وَالْمُصَدِّقَاتِ وَأَقْرَضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُّضَاعَفُ لَهُمْ وَلَهُمْ أَجْرٌ كَرِيمٌ

ترجمه :

مردان بخشنده و زنان بخشنده‌ای که (با دادن صدقات و انجام خیرات و

حسنت) به خدا قرض نیک و نیکوئی می‌دهند (پاداش بخشش و وامشان) برای ایشان چندین برابر می‌شود، و مزد بزرگ و قابل توجهی دارند.

توضیحات:

« الْمَصْدِقِينَ » : متصدّقین . صدقه‌دهندگان . انفاق کنندگان . (نگا : یوسف / 88 ، احزاب / 35) . « يَصَاعِفُ لَهُمْ » : ثواب تصدق و قرض ایشان چندین برابر گردانده می‌شود (نگا : بقره / 261 و 245 ، نساء / 40) . استعمال ضمیر (هم) در اینجا و ضمیر (و) در (أَحْسَنُوا) از راه تغلیب است و به مردان و زنان تعلق دارد .

سوره حدید آیه 19

متن آیه :

وَالَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ وَالشُّهَدَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ لَهُمْ أَجْرُهُمْ وَنُورُهُمْ وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْجَحِيمِ

ترجمه :

کسانی که به خدا و به پیغمبرانش ایمان بیاورند ، آنان راستان و گواهان پیشگاه پروردگارشانند و اجر خود را و نور خود را دارند . اما کسانی که کافر بشوند و آیات ما را تکذیب کنند ، آنان دوزخیانند .

توضیحات :

« الصَّادِقُونَ وَالشُّهَدَاءُ » : (نگا : نساء / 69) . « عِنْدَ رَبِّهِمْ » : در پیشگاه پروردگارشان . به عقیده پروردگارشان .

سوره حدید آیه 20

متن آیه :

اعْلَمُوا أَنَّمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا لَعِبٌ وَلَهُمْ زِينَةٌ وَتَفَاخُرٌ بَيْنَكُمْ وَتَكَاثُرٌ فِي الْأَمْوَالِ وَالْأَوْلَادِ كَمَثَلِ غَيْثٍ أَعْجَبَ الْكُفَّارَ نَبَاتُهُ ثُمَّ يَهِيجُ فَتَرَاهُ مَصْفُورًا ثُمَّ يُكُونُ حُطَامًا وَفِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ شَدِيدٌ وَمَغْفِرَةٌ مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانٌ وَمَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا إِلَّا مَتَاعُ الْعُرُورِ

ترجمه :

بدانید که زندگی دنیا تنها بازی ، سرگرمی ، آرایش و پیرایش ، نازش در میان همدیگر ، و مسابقه در افزایش اموال و اولاد است و بس . دنیا همچو باران است که گیاهان آن ، کشاورزان را به شگفت می‌آورد ، سپس گیاهان رشد و نمومی کنند ، و بعد گیاهان را زرد و پژمرده خواهی دید ، و آنگاه خرد و پریرمی‌گردند . در آخرت عذاب شدیدی (برای دنیاپرستان) و آمرزش و خوشنودی خدا (برای خداپرستان) است . اصلاً زندگی دنیا چیزی جز کالای فریب نیست .

توضیحات :

« لَعِبٌ وَ لَهُمْ زِينَةٌ » : (نگا : انعام / 32 ، عنکبوت / 64 ، محمد / 36) . « تَفَاخُرٌ » : نازش بر یکدیگر . به خود بالیدن و خود را ستودن . « تَكَاثُرٌ » : مسابقه در افزایش مال و جاه ، و نازش به دارائی و عزت و قدرت .

غَيْثٍ» : باران . «الْكُفَّارِ» : جمع کافر ، کشاورزان (نگا : فتح / 29) . « ثُمَّ يَهِيحُ فَتَرَاهُ مُصْفَرًّا ثُمَّ يَكُونُ حُطَامًا » : (نگا : زمر / 21) . « مَتَاعُ الْغُرُورِ » : (نگا : آل عمران . 185) .

سوره حدید آیه 21

متن آیه :
 سَاءَ يَقُولُوا إِلَىٰ مَغْفِرَةٍ مِّن رَّبِّكُمْ وَجَنَّةٍ عَرْضُهَا كَعَرْضِ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ أُعِدَّتْ لِلَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ذَٰلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

ترجمه :

بر یکدیگر پیشی بگیرد برای رسیدن به آمرزش پروردگارتان و بهشتی که پهنای آن همسان پهنای آسمان و زمین است . برای کسانی آماده شده است که به خدا و پیغمبرانش ایمان داشته باشند . این ، عطاء خداست ، و به هر کس که بخواهد آن را می‌دهد ، و خدا دارای عطاء بزرگ و فراوان است .

توضیحات :

« سَاءَ يَقُولُوا » : با همدیگر مسابقه دهید . بر یکدیگر پیشی گیرید . « عَرْضُهَا... » : (نگا : آل عمران / 133) .

سوره حدید آیه 22

متن آیه :
 مَا أَصَابَ مِنْ مُّصِيبَةٍ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي أَنْفُسِكُمْ إِلَّا فِي كِتَابٍ مِّن قَبْلُ أَنْ نَبْرَأَهَا إِنَّ ذَٰلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

ترجمه :

هیچ رخدادی در زمین به وقوع نمی‌پیوندد ، یا به شما دست نمی‌دهد ، مگر این که پیش از آفرینش زمین و خود شما ، در کتاب بزرگ و مهمی (به نام لوح محفوظ ، ثبت و ضبط) بوده است ، و این کار برای خدا ساده و آسان است .

توضیحات :

« مُّصِيبَةٍ » : رخداد در معنی عام خود (نگا : فی ظلال القرآن) اعم از خیر یا شر . « كِتَابٍ » : لوح محفوظ . علم خدا (نگا : انعام / 59 ، یس / 12) . « نَبْرَأَهَا » : آن را بیافرینیم . مراد آفرینش زمین و انسانها و بطور کلی همه کائنات است . « يَسِيرٌ » : ساده . آسان . با قیاس به علم خدا ، زمان گذشته و حال و آینده ، و مشکل و مشکل‌تر و مشکل‌ترین ، و آسان و آسان‌تر و آسان‌ترین ، معنی ندارد . جهان برابر نقشه و طرح قبلی خدا ساخته شده است و همه چیز در آن دقیق و اندازه‌گیری گشته است ، و لذا چیزی ناسنجیده و خودسرانه رخ نمی‌دهد و خارج از نقشه پیاده نمی‌گردد .

سوره حدید آیه 23

متن آیه :
لِكَيْلًا تَأْسَوْا عَلَىٰ مَا فَاتَكُمْ وَلَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاكُمْ وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ كُلَّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ

ترجمه :

این بدان خاطر است که شما نه بر از دست دادن چیزی غم بخورید که از دستتان بدر رفته است، و نه شادمان بشوید بر آنچه خدا به دستتان رسانده است. خداوند هیچ شخص متکبر فخر فروشی را دوست نمی‌دارد.

توضیحات :

« لِكَيْلًا لَا... » : شما را بر این مسأله باخبر کردیم که تا . جهان را بدین خاطر چنین آفریدیم که تا . « فَا تَكْمُرُ » : از دست دادید . از دستتان بدر رفت (نگا : آل عمران / 153) . « آتَاكُمْ » : به شما داد . به دستتان رساند . « مُخْتَالٍ فَخُورٍ » : (نگا : نساء / 36 ، لقمان / 18) . مراد آیه این است که انسان بطور کلی غم‌گین یا شادمان نگردد ، بلکه آیه انسان را رهنمود می‌فرماید به این که او دل‌بسته و شدید فته و عید و اسیر زرق و برق جهان نگردد ، و خوشیها و ناخوشیهايش را گذرا بداند و آنها را جاودانه نپندارد ، و مست ناز و نعمت ، و یا زندانی بلا و مصیبت نشود ، و بداند که او مسافری به سوی آخرت است و راه از نشیب و فراز برخوردار است .

سوره حدید آیه 24

متن آیه :
الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

ترجمه :

همان کسانی که بخل میورزند و مردم را نیز به بخل ورزیدن دعوت می‌کنند . هر کس که (از این فرمان) روی‌گردان شود (به خدا زیانی نمی‌رساند) چرا که خداوند بی‌نیاز و شایسته ستایش است .

توضیحات :

« الَّذِينَ... » : بدل از (كُلُّ مُخْتَالٍ فَخُورٍ) است . یا خیر مبتدای محذوف است : هُمُ الَّذِينَ . و یا این که مبتدای است و خبر آن محذوف است : الَّذِينَ يَبْخُلُونَ وَيَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ ، فَإِنَّهُمْ يَسْتَجِزُونَ الْعَذَابَ . « يَأْمُرُونَ النَّاسَ بِالْبُخْلِ » : (نگا : نساء / 37) .

سوره حدید آیه 25

متن آیه :
لَقَدْ أَرْسَلْنَا رُسُلَنَا بِالْبَيِّنَاتِ وَأَنزَلْنَا مَعَهُمُ الْكِتَابَ وَالْمِيزَانَ لِيَقُومَ النَّاسُ بِالْقِسْطِ وَأَنزَلْنَا الْحَدِيدَ فِيهِ بَأْسٌ شَدِيدٌ وَمَنَافِعُ لِلنَّاسِ وَلِيَعْلَمَ اللَّهُ مَن يَنصُرُهُ وَرُسُلَهُ بِالْغَيْبِ إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ

ترجمه :

ما پیغمبران خود را همراه با دلائل متقن و معجزات روشن (به میان مردم)

روانه کرده ایم، و با آنان کتابهای (آسمانی و قوا نین) و موازین (شناسائی حق و عدالت) نازل نموده ایم تا مردمان (برابر آن در میان خود) دادگرانه رفتار کنند. و آهن را پدیدار کرده ایم که دارای نیروی زیاد و سودهای فراوانی برای مردمان است. هدف (از ارسال انبیاء و نزول کتب آسمانی و هم چنین آفرینش وسائلی چون آهن) این است که خداوند بداند چه کسانی او را و فرستادگانش را بگونه نهران و پنهان (از دیدگان مردمان) یاری می کنند. خداوند نیرومند و چیره است.

توضیحات :

« الْآيَاتِ » : (نگا : روم / 47 ، غافر / 22) . « الْكِتَابِ » : جنس کتاب مراد است . یعنی همه کتابهای آسمانی . « الْمِيزَانَ » : (نگا : شوری / 17 ، رحمن / 7 و 8 و 9) . « الْقِسْطِ » : عدل (نگا : آل عمران / 18 و 21 ، نساء / 127 و 135) . « أَنْزَلْنَا الْحَدِيدَ » : آهن را آفریده ایم و پدیدار کرده ایم . « أَنْزَلْنَا » : بوجود آورده ایم . خلق کرده ایم . (نگا : اعراف / 26 ، زمر / 6) . « لِيقوم » : تا عمل بکنند . تا دست بپازند (نگا : نساء / 127) . « بَأْسِ » : قوت . نیرو . (نگا : نساء / 84 ، انعام / 65 ، اسراء / 5) . « لِيَعْلَمَ اللَّهُ . . . » : (نگا : بقره / 143 ، آل عمران / 140 و 142 ، كهف / 12) . « يَا لَغَيْبِ » : دور از چشم مردم . بعد از وفات انبیاء . بی آنکه خدا را ببینند .

سوره حدید آیه 26

متن آیه :

وَلَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَإِبْرَاهِيمَ وَجَعَلْنَا فِي ذُرِّيَّتِهِمَا النُّبُوَّةَ وَالْكِتَابَ
فَمِنْهُمْ مُهْتَدٍ وَكَثِيرٍ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

ترجمه :

ما نوح و ابراهیم را (پیغمبر ، و به سوی مردم) روانه کرده ایم ، و در دودمان آنان نبوت و کتابها (ی آسمانی ، از جمله تورات و انجیل و زبور و قرآن) را قرار دادیم . برخی از آنان راهیاب شدند ، و بسیاری از ایشان از راه راست خدا شناسی ، منحرف و) خارج شدند .

توضیحات :

« نُوحًا وَ إِبْرَاهِيمَ » : ذکر این دو پیغمبر اولوالعزم ، بدان خاطر است که آنان پدر همه انبیاء بعد از خود هستند (نگا : عبدالکریم الخطیب) و نوح شیخ الانبیاء (نگا : صفوة التفاسیر) و پدر دوم نام گرفته است (نگا : شریبینی) ، و ابراهیم قهرمان توحید ، و ابوالانبیاء بوده (نگا : صفوة التفاسیر) و عربها و رومیها و بنی اسرائیل از نژاد او هستند (نگا : شریبینی) . « الْكِتَابِ » : کتابهای آسمانی از جمله کتب اربعه : تورات و زبور و انجیل و قرآن . خط و نوشتن (نگا : شریبینی ، روح المعانی) . « وَ لَقَدْ أَرْسَلْنَا نُوحًا وَ إِبْرَاهِيمَ . . . » : عطف بر (لَقَدْ أَرْسَلْنَا رَسُولَنَا بِالْآيَاتِ) بوده و بخش پسین ، تفصیل اجمال بخش پیشین است .

سوره حدید آیه 27

متن آیه :

ثُمَّ قَفَّيْنَا عَلَى آثَارِهِم بِرُسُلِنَا وَقَفَّيْنَا بِعِيسَى ابْنِ مَرْيَمَ وَآتَيْنَاهُ
الْإِنْجِيلَ وَجَعَلْنَا فِي قُلُوبِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ رَأْفَةً وَرَحْمَةً وَرَهْبَانِيَّةً
ابْتَدَعُوهَا مَا كَتَبْنَاهَا عَلَيْهِمْ إِلَّا ابْتِغَاءَ رِضْوَانِ اللَّهِ فَمَا رَعَوْهَا حَقَّ رِعَايَتِهَا
فَأْتَيْنَا الَّذِينَ آمَنُوا مِنْهُمْ أَجْرَهُمْ وَكَثِيرٌ مِنْهُمْ فَاسِقُونَ

ترجمه:

سپس به دنبال نوح و ابراهیم (و از پیامپسین و همعصر با ایشان) پیغمبرانی را روانه کردیم و بدنبال همه آنان ، عیسی پسر مریم را فرستادیم و بدو انجیل عطاء نمودیم ، و در دل پیروان عیسی مهر و عطوفت (مسلمانان) را قرار دادیم . پیروان او رهبانیت سختی را پدید آوردند که ما آن را بر آنان واجب نکرده بودیم ، ولیکن خودشان آن را برای بدست آوردن خوشنودی خدا پدید آورده بودند (و بر خویشین نذرو واجب نموده بودند) . اما آنان چنانکه باید آن را مراعات نکردند . ما به کسانی که از ایشان (به محمد) ایمان آوردند پاداش درخورشان را دادیم ، ولی بیشترشان (از راه راست منحرف و) خارج شدند (و سزای اعمال بد خود را دیدند) .

توضیحات :

« قَفَّيْنَا عَلَى آثَارِهِمْ » : (نگا : مائده / 46) . « جَعَلْنَا ... رَأْفَةً وَرَحْمَةً » : برخی گفته اند چنین رأفت و رحمت خدادادی خودشان ، نسبت به خودشان ، مراد است ، همسان مهر و عطوفت مسلمانان در حق یکدیگر (نگا : آل عمران / 103) . بعضی گفته اند مراد رأفت و رحمت مسیحیان حقیقی نسبت به مسلمانان است (نگا : مائده / 82) . « رَهْبَانِيَّةً » : در آغاز به معنی ترس از خدا و بیاعتنائی نسبت به دنیا بود ، ولی بعدها جنبه غارنشینی و دیرنشینی و دوری از مردمان و ترک ازدواج و پشت پا زدن به تمام نعمتها و خوشیهای دنیا را پیدا کرد . منصوب به اشتغال است . « إِلَّا ابْتِغَاءَ » : مستثنی منقطع است و (إِلَّا) به معنی (لکن) است (نگا : کشاف) . خلاصه : رهبانیت را کشیشان و مسیحیان برای رضای خدا پدیدار نمودند و بر خویشین نذرو فرض کردند و بعدها آن را مراعات ننمودند ، و به آئین تثلیث درآمدند . ناگفته نماند که رهبانیت در اسلام حرام است و پیغمبر فرموده است : لا رَهْبَانِيَّةَ فِي الْإِسْلَامِ (نگا : المصحف المیسر) .

سوره حدید آیه 28

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَآمِنُوا بِرَسُولِهِ يُؤْتِكُمْ كِفْلَيْنِ مِنْ رَحْمَتِهِ وَيَجْعَلْ لَكُمْ نُورًا تَمْشُونَ بِهِ وَيَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه:

ای کسانی که (از اهل کتاب بشمارید و به خدا و پیغمبران الهی و کتابهای تورات و انجیل) ایمان آورده اید ! از خدا بترسید و به پیغمبر او (محمد بن عبدالله ، خاتم انبیاء ، هم) ایمان بیاورید ، تا خداوند دو پاداش از رحمت خود را به شما دهد (یکی پاداش ایمان به عیسی ، و دیگری پاداش ایمان به محمد) ، و نیز برای شما نوری را پدیدار گرداند

که در پرتو آن حرکت کنید ، و شما را ببخشاید ، چرا که خدا بسیار بخشاينده و مهربان است .

توضیحات :

« يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا . . . » : مخاطب مسیحیان ني هستند که به عیسی و همه از پیاء -صلوات الله علیهم - ایمان آورده و به خاتمالا پیاء نیز ایمان می آورند (نگا : المراغي) . « كَفَلْتَنِي » : مثنی كفل است ، به معنی نصیب و بهره و سهم (نگا : نساء / 85) ، برخی آن را به مثنی محدود نکرده و بلکه برای کثرت می دانند (نگا : معجم اللفاظ القرآن الکریم) . در این صورت معنی : (يُوَفِّيْكُمْ كَفَلْتَنِي) چنین می شود : پاداش زیادی به شما می دهد . « نُورًا » : مراد نور قرآن در دنیا (نگا : مائده / 15) و یا نور ایمان در قیامت است (نگا : حدید / 12) .

سوره حدید آیه 29

متن آیه :

لَيْلًا يَعْلَمَ أَهْلُ الْكِتَابِ أَلَّا يَفْقِرُونَ عَلَى شَيْءٍ مِّنْ فَضْلِ اللَّهِ وَأَنَّ الْفَضْلَ بِيَدِ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

ترجمه :

تا اهل کتاب بدانند که (اگر به محمد ایمان نیاورند) هیچ سهمی از فضل و عطاء الهی ندارند ، و این که فضل و عطاء در دست خدا است ، و آن را به هر کس که بخواهد مرحمت می کند ، و خداوند دارای فضل و عطاء فراوان و بزرگ است .

توضیحات :

« لَيْلًا يَعْلَمَ » : تا بدانند . حرف (لا) زائد و برای تأکید نفی است . « أَهْلُ الْكِتَابِ » : مراد کسانی است که به عیسی و سایر پیغمبران ایمان آورده ، ولی به پیغمبر اسلام ایمان نداشتند و بهشت را منحصر به خود می دانستند (نگا : بقره / 111 و 135) . « الْفَضْلُ » : موهبت . مرحمت . عطیه . لطف (نگا : بقره / 64 و 105 ، آل عمران / 73 و 74) .

سوره مجادله آیه 1

متن آیه :

قَدْ سَمِعَ اللَّهُ قَوْلَ الَّتِي تُجَادِلُكَ فِي زَوْجِهَا وَتَشْتَكِي إِلَى اللَّهِ وَاللَّهُ يَسْمَعُ تَحَاوُرَكُمَا إِنَّ اللَّهَ سَمِيعٌ بَصِيرٌ

ترجمه :

خداوند گفتار آن زنی را می پذیرد که درباره شوهرش با تو بحث و مجادله می کند و به خدا شکایت می برد . خدا قطعاً گفتگوی شما دو نفر را می شنود ، چرا که خدا شنوا و بینا است .

توضیحات :

« قَدْ سَمِعَ » : قطعاً شنیدید . شنیدن در اینجا به معنی پذیرفتن است . همان گونه که واژه (سَمِعَ) در حالت اعتدال نماز ، در جمله سَمِعَ اللَّهُ لِمَنْ حَمِدَهُ به همین معنی است . آیه‌های نخستین این سوره درباره زنی به نام خَوْلَه است که از طرف شوهرش اوس بن صامت مورد بی‌مهری قرار می‌گیرد و او را ظهار می‌کند که نوعی طلاق غیر قابل بازگشت در زمان جاهلیت بوده است . خوله به پیش پیغمبر می‌آید و قضیه را مطرح می‌کند و تقاضای رجوع به پیش شوهر پشیمان خود را می‌کند . لیکن رسول خدا بدو می‌فرماید : تو بر او حرام شده‌ای . در اینجا است که حکم مسأله ظهار به پیغمبر وحی می‌گردد و مشکل خوله برطرف می‌شود . « تَشْتَكِي » : شکایت می‌برد و تقاضای حل مشکل می‌کند . « تَحَاوَرُ » : گفتگو .

سوره مجادله آیه 2

متن آیه :
 الَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ مَا هُنَّ أُمَّهَاتُهُمْ إِنْ أُمَّهَاتُهُمْ إِلَّا اللَّائِي
 وَلَدْنَهُمْ وَإِنَّهُمْ لَيَقُولُونَ مُنْكَرًا مِنَ الْقَوْلِ وَزُورًا وَإِنَّ اللَّهَ لَعَفُوفٌ غَفُورٌ

ترجمه :

کسانی که زنان خود را ظهار می‌کنند (و بدیشان می‌گویند : شما برای ما همسان مادرانمان هستید) ، آنان مادرانشان نمی‌گردند ، و بلکه مادرانشان تنها زنانی هستند که ایشان را زائیده‌اند . چنین کسانی سخن ناهنجار و دروغی را می‌گویند (چرا که مادر و فرزند بودن ، چیزی نیست که با سخن درست شود) . خداوند بسیار باگذشت و آمرزگار است (و اگر مسلمانی پیش از نزول این آیات ، مرتکب این عمل شده باشد ، خداوند او را می‌بخشد) .

توضیحات :

« يُظَاهِرُونَ » : ظهار می‌کنند . ظهار عبارت از این است که شوهر به همسر خود بگوید : أَنْتِ عَلَيَّ كَظَهْرِ أُمِّي ؛ تو برای من مادری . یعنی همان گونه که ازدواج با مادر خودم برایم حرام است ، تو نیز تا ابد بر من حرام هستی . این جمله به منزله صیغه طلاق بود . البته ظهار تنها بدین شکل انجام نمی‌گیرد . بلکه تشبیه همسر - به قصد تحریم ، نه به قصد تکریم - به یکی از زنانی که برای مرد ازدواج با ایشان حرام باشد ، ظهار بشمار است . این تحریم چه از راه نسب باشد و چه از راه شیرخوارگی و یا دامادی . هم چنین تشبیه اندام همسر به اندام چنین زنانی چه سراپای او باشد و چه پشت و چه اعضاء دیگر (نگا : المراغي) . « زوراً » : دروغ .

سوره مجادله آیه 3

متن آیه :
 وَالَّذِينَ يُظَاهِرُونَ مِنْ نِسَائِهِمْ ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا فَتَحْرِيرُ رَقَبَةٍ مِّنْ قَبْلِ
 أَنْ يَتَمَاسَا ذَلِكُمْ تَوْعَظُونَ بِهِ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

ترجمه :

کسانی که زنان خود را ظهار می‌کنند ، سپس از آنچه گفته‌اند

پشیمان می‌شوند، باید بنده‌ای را آزاد کنند، پیش از آنکه با یکدیگر نزدیکی و آمیزش انجام دهند. این درس و پندی است که به شما داده می‌شود، و خدا آگاه از آن چیزی است که می‌کنید.

توضیحات :

« يَعُودُونَ لِمَا قَالُوا » : از گفته خود پشیمان می‌شوند. می‌خواهند جبران سخنی کنند که گفته اند. قصد بازگشت به زنان خود را دارند (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن). « تَحْرِيرَ رَقَبَةٍ » : (نگا : نساء / 92 ، مائده / 89) . « يَتَمَاسَا » : مراد از تماس ، نزدیکی و آمیزش جنسی ، و هرگونه عملی است که منتهی بدان شود. از قبیل : بوسیدن ، لمس کردن ، در آغوش گرفتن .

سوره مجادلة آیه 4

متن آیه :

فَمِنْ لَمْ يَجِدْ فَصِيَامُ شَهْرَيْنِ مُتَتَابِعَيْنِ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَتَمَاسَا فَمِنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فِإِطْعَامُ سِتِّينَ مِسْكِينًا ذَلِكَ لِتُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَاللَّكَافِرِينَ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

اگر هم کسی بنده‌ای را نیابد و توانایی آزاد کردن او را نداشته باشد، باید دو ماه پیاپی و بدون فاصله روزه بگیرد، پیش از آنکه شوهر و همسر با هم دیگر نزدیکی و آمیزش کنند. اگر هم نتوانست، باید شصت نفر فقیر را خوراک دهد. این (قانونگذاری) بدان خاطر است که بگونه لازم به خدا و پیغمبرش ایمان بیاورید (و برابر دستور اسلام، نه جاهلیت، زندگی را بسر برید). اینها قوانین و مقررات خدا است (و آنها را مراعات دارید. هر که آنها را مراعات نکند و ناچیز انگارد، به سوي کفر رهسپار است) و کافران عذاب دردناکی دارند.

توضیحات :

« مُتَتَابِعَيْنِ » : پیاپی. مراد این است که دو ماه روزه باید بدون فاصله باشد. حتی اگر روزی روزه گرفته نشود، روزهای ما قبل هدر می‌رود و باید دو ماه را تکمیل کند. « ذَلِكَ » : این قانونگذاری. این بیان و تعلیم احکام. یا دآوری : کفاره ظهار به ترتیب : آزاد کردن بنده ، دو ماه روزه گرفتن ، و یا شصت نفر فقیر را طعام دادن است. رعایت ترتیب واجب است (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن ، المراغي) .

سوره مجادلة آیه 5

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ يُحَادُّونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ كَذَبُوا كَمَا كُذِّبَتِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَقَدْ أَنْزَلْنَا آيَاتٍ بَيِّنَاتٍ وَاللَّكَافِرِينَ عَذَابٌ مُهِينٌ

ترجمه :

کسانی که با خدا و پیغمبرش دشمنی می‌کنند، خوار و ذلیل می‌شوند، همان گونه که پیش از ایشان پیشینیان خوار و ذلیل شدند. ما آیات

روشن و دلایل متقنی را فرو فرستاده ایم (که دالّ بر حق و حقیقت ، و واقعیت و حقا نیت اسلام هستند . کسانی که بدانها ایمان نیاورند کافرند) و کافران عذاب خوار کننده ای دارند .

توضیحات :

« یُجَادُونَ » : دشمنی می کنند (نگا : توبه / 63) . « كُفُّوا » : خوار و ذلیل گردانده شدند (نگا : آل عمران / 127) . « مُهِنٌ » : (نگا : بقره / 90 ، آل عمران / 178) .

سوره مجادله آیه 6

متن آیه :

يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا أَمْثَلًا وَاللَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

ترجمه :

روزی خدا همگان را زنده می گرداند و آنان را از کارهایی که کرده اند آگاه می سازد . کارهایی که ایشان آنها را فراموش کرده اند ، ولی خداوند آنها را شمارش کرده است (و به حساب آنان گرفته است) . خدا حاضر و ناظر بر هر چیزی است .

توضیحات :

« يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ » : ایشان را زنده می گرداند . « أَمْثَلًا » : آن را شمارش کرده است . مراد دستور به فرشتگان برای ثبت و ضبط اعمال بندگان است (نگا : کهف / 49 ، یس / 12 ، زخرف / 80) . « شَهِيدٌ » : (نگا : آل عمران / 98 ، انعام / 19 ، حج / 17) .

سوره مجادله آیه 7

متن آیه :

أَلَمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ مِنْ نَجْوَى ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَابِعُهُمْ وَلَا خَمْسَةٍ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ وَلَا آدْنَى مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْثَرَ إِلَّا هُوَ مَعَهُمْ أَيْنَ مَا كَانُوا ثُمَّ يُنَبِّئُهُم بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

مگر ندیده ای که خداوند می داند چیزی را که در آسمانها و چیزی را که در زمین است ؟ هیچ سه نفری نیست که با هم دیگر رازگوئی کنند ، مگر این که خدا چهارمین ایشان است ، و نه پنج نفری مگر این که او ششمین ایشان است ، و نه کمتر از این و نه بیشتر از این ، مگر این که خدا با ایشان است در هر کجا که باشند (و رازشان را می داند) . بعداً خدا در روز قیامت آنان را از چیزهایی که کرده اند آگاه می سازد . چرا که خدا از هر چیزی با خبر و آگاه است .

توضیحات :

« نَجْوَى » : رازگوئی . درگوشی و نهانی صحبت کردن . « خَمْسَةٍ » : عطف بر

(ثَلَاثَةٌ) است . « أَدْنَى » : كمتر (نگا : نجم / 9) .

سوره مجادله آیه 8

مَتْنِ آيَةٍ :
أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نُهُوا عَنِ النَّجْوَى ثُمَّ يَعُودُونَ لِمَا نُهُوا عَنْهُ وَيَتَنَاجَوْنَ
بِاللَّيْلِ وَالْعُدْوَانِ وَمَعِصِيَةِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَّوْكَ بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ
وَيَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ لَوْلَا يُعَذِّبُنَا اللَّهُ بِمَا نَقُولُ حَسْبُهُمْ جَهَنَّمُ يَصَلَوْنَهَا
فَ يَنْسَ الْمَصِيرَ

ترجمه :

آیا ندیده‌ای کسانی را که از نجوا نهی شده‌اند، ولی آنان به سوی چیزی برمی‌گردند که از آن نهی گشته‌اند، و برای انجام گناه و دشمنانگی و نافرمانی از پیغمبر، با همدیگر به نجوا می‌پردازند، و هنگامی که به پیش تو می‌آیند بگونه‌ای تو را سلام می‌گویند که خدا تو را بدانگونه سلام نگفته است. در دل به خود می‌گویند: (اگر اعمال ما بد است و خدا می‌داند) پس چرا ما را به خاطر گفته‌هایمان کیفر نمی‌دهد؟! دوزخ بسنده ایشان است (و نیازی به مجازات دیگر نیست). داخل آن خواهند شد و با آتش آن خواهند سوخت، و چه بدسرانجامی و چه بد جایگاهی است!

توضیحات :

« الَّذِينَ نُهُوا... » : گروهی از یهودیان و منافقان بودند. « حَيَّوْكَ » : تو را درود می‌گویند. بر تو سلام می‌کنند. « بِمَا لَمْ يُحَيِّكَ بِهِ اللَّهُ » : با واژه‌هایی به تو سلام می‌کنند که خداوند تو را بدان سلام نگفته است. یهودیان بجای (السَّلَامُ عَلَيْكَ) می‌گفتند (السَّلَامُ عَلَيْكَ) : مرگ بر تو! ملامت و خستگی بهره‌ات! « يَقُولُونَ فِي أَنْفُسِهِمْ » : در دل به خود می‌گفتند. استهزاء کنان به همدیگر می‌گفتند. « يَصَلَوْنَهَا » : (نگا : ابراهیم / 29، ص / 56).

سوره مجادله آیه 9

مَتْنِ آيَةٍ :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا تَنَاجَيْتُمْ فَلَا تَتَنَاجَوْا بِاللَّيْلِ وَالْعُدْوَانِ
وَمَعِصِيَةِ الرَّسُولِ وَتَنَاجَوْا بِاللَّيْلِ وَالْعُدْوَانِ وَالْعُدْوَانِ وَتَحْشُرُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان! هنگامی که به نجوا پرداختید، برای انجام گناه و دشمنانگی و نافرمانی از پیغمبر به نجوا نپردازید، و بلکه دربارہ نیکی و پرهیزگاری نجوا کنید، و از خدائی بترسید که در پیشگاه او گرد آورده می‌شود.

توضیحات :

« اللَّيْلِ » : خوبی و نیکی. هرچه در آن خیر و صلاح باشد. « التَّقْوَى » : مراد ترك معصیت است.

سوره مجادله آیه 10

متن آیه :
 إِنَّمَا النَّجْوَى مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَلَيْسَ بِضَارِّهِمْ شَيْئاً إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ تَوَكَّلْ الْمُؤْمِنُونَ

ترجمه :

نجوا تنها از ناحیه اهریمن است و می خواهد مؤمنان را غمگین و اندوهناک سازد! اما هیچ زیانی نمی تواند بدیشان برساند مگر این که اجازه خدادر میان باشد. پس مؤمنان باید به خدا توکل کنند و بس.

توضیحات :

« لِيَحْزِنَ » : تا غمگین سازد . باب اول است و متعدی . « لَيْسَ بِضَارِّهِمْ » : شیطان نمی تواند بدیشان زیان و ضرری برساند .

سوره مجادله آیه 11

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَأَفْسَحُوا تَفَسَّحُوا بَلَّغُوا آيَاتِ اللَّهِ لِقَوْمٍ يُحِبُّونَ إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فَاذْهَبُوا وَتَسَبَّحُوا لِلَّهِ فِي الْمَجَالِسِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ أَكْبَرُ إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فَاذْهَبُوا وَتَسَبَّحُوا لِلَّهِ فِي الْمَجَالِسِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ أَكْبَرُ إِذَا قِيلَ لَكُمْ تَفَسَّحُوا فَاذْهَبُوا وَتَسَبَّحُوا لِلَّهِ فِي الْمَجَالِسِ وَالْحَمْدُ لِلَّهِ أَكْبَرُ

ترجمه :

ای مؤمنان! هنگامی که به شما گفته شد: در مجالس جای باز کنید، جای باز کنید تا خدادر کار شما گشایش دهد، و هنگامی که به شما گفته شد: برخیزید! برخیزید. اگر چنین کنید خداوند به کسانی از شما که ایمان آورده اند و بهره از علم دارند، درجات بزرگی می بخشد.

توضیحات :

« يَرْفَعُ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ ، وَالَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ دَرَجَاتٍ » : عطف (الَّذِينَ أُوتُوا الْعِلْمَ) بر (الَّذِينَ آمَنُوا مِنْكُمْ) از قبیل عطف خاص بر عام است . « تَفَسَّحُوا » : جای باز کنید . جمع و جور بنشینید و برای دیگران جا باز کنید . « أَذْهَبُوا » : برخیزید . بلند شوید . مراد برخاستن از مجالس است تا جا برای دیگران پیدا شود .

سوره مجادله آیه 12

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَجَّيْتُمُ الرِّسُولَ وَقَدِمُوا بَيْنَ يَدَيْهِ نَجَّوْا كُمْ صَدَقَةٌ ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرُ فَإِنْ لَمْ تَجِدُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

ای مؤمنان! هرگاه خواستید با پیغمبر نجوا ورازگوئی کنید، پیش از نجوای خود، صدقه ای بدهید. این کار برای شما بهتر و پاکیزه تر (برای زدودن حب مال از دلها) است. اگر هم چیزی را نیا فتید (که با آن صدقه را انجام دهید) خداوند آمرزگار و مهربان است.

توضیحات :
 « بَيْنَ يَدَيْ... » : قبل از . پیشاپیش . « صَدَقَةٌ » : احسانى . بخششى . علت دادن صدقه پیش از گفتگوی نهانی با پیغمبر این بود که بسیاری از اعراب برای کسب افتخار همدمی ، و تظاهر به تقرب بدان حضرت ، بدون نیاز تقاضای نجوا و رازگوئی می کردند . به وسیله چنین صدقه‌ای ، این کار تقلیل پذیرفت و پروردگار مهربان ، آن را از میان برداشت (نگا : المصحف المیسر ، روح المعانی) . پرداخت چنین صدقه‌ای چه بسا آزمون موقتی برای گروه ویژه‌ای در آن مقطع تاریخی بوده است .

سوره مجادلة آیه 13

متن آیه :
 أَشَدُّ قِتْمًا أَنْ تُقَدِّمُوا بَيْنَ يَدَيْ نَجْوَاكُمْ صَدَقَاتٍ فَإِذْ لَمْ تَفْعَلُوا وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ فَأَوْ قِيمَا الصَّلَاةِ وَأَتُوا الزَّكَاةَ وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

ترجمه :
 آیا می ترسید که پیشاپیش نجوای خود صدقه‌هایی را بدهید (و مخارجی برای خود تولید کنید؟!) . حال که چنین کاری را نکرده اید و خداوند هم شما را بخشیده است (و این رنج را از دوش شما برداشته است و اجازه داده است بدون دادن صدقه با پیغمبر به نجوا بپردازید) پس نماز را چنانکه باید بخوانید و زکات مال بدر کنید و از خدا و پیغمبرش فرمانبرداری نمائید . ایزد آگاه از همه کارهایی است که می کنید .

توضیحات :
 « أَشَدُّ قِتْمًا » : ترسیدید .

سوره مجادلة آیه 14

متن آیه :
 أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ مِنْكُمْ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكُذِبِ وَهُمْ يَعْلَمُونَ

ترجمه :
 آیا آگاهی از کسانی که گروهی را به دوستی می گیرند که خدا بر آنان خشمگین است . اینان (منافقانی پیش نبوده و) نه از شما یند و نه از آنانند . چنین کسانی بگو نه آگاهانه سوگند دروغ یاد می کنند !

توضیحات :
 « تَوَلَّوْا » : به دوستی گرفتند . مراد منافقان است (نگا : حشر / 11) . « هُمْ » : ایشان که منافقانند (نگا : نساء / 143) . « وَهُمْ يَعْلَمُونَ » : در حالی که می دانند که دروغ می گویند .

سوره مجادلة آیه 15

متن آیه :
أَعَدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

خداوند عذاب سختی را برای ایشان آماده کرده و تهیه دیده است .
آنان چه کار بدی می کنند !

توضیحات :

« أَعَدَّ » : آماده کرده است . تهیه دیده است . « مَا » : چیزهایی که . مراد
نفاق و دروغ است .

سوره مجادلة آیه 16

متن آیه :
اتَّخَذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ عَذَابٌ مُهِينٌ

ترجمه :

آنان سوگندهایشان را سپری (برای حفظ جان و مال خود) ساخته اند و
بدین وسیله مردمان را از راه یزدان بازداشته اند ، و لذا عذاب
خوارکننده ای دارند .

توضیحات :

« جُنَّةً » : سپر .

سوره مجادلة آیه 17

متن آیه :
لَنْ تُغْنِيَ عَنْهُمْ أَمْوَالُهُمْ وَلَا أَوْلَادُهُمْ مِنَ اللَّهِ شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ هُمْ
فِيهَا خَالِدُونَ

ترجمه :

اموالشان و اولادشان ، به هیچ وجه ایشان را از دست خدا مصون و محفوظ نمی دارد
. اینان دوزخیانند و درد و زخ جاودانه می مانند .

توضیحات :

« لَنْ تُغْنِيَ ... » : (نگا : آل عمران / 10 و 116) .

سوره مجادلة آیه 18

متن آیه :
يَوْمَ يَبْعَثُهُمُ اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسَبُونَ أَنَّهُمْ
عَلَىٰ شَيْءٍ أَلَا إِنَّهُمْ هُمُ الْكَافِرُونَ

ترجمه :

روزی خداوند همه آنان را زنده می گرداند . آن روز برای خدا (به دروغ)
سوگند می خورند همان گونه که (امروز به دروغ) برای شما سوگند می خورند
، و گمان می برند که ایشان دارای چیزی (از هوش و زرنگی) هستند ! (و

با این سوگندهای دروغ ، خویشدتن را می‌رها نند و به جایی می‌رسا نند) .
هان ! ایشان دروغگو یا نند (وگرفتا رخشم و عذاب یزدا نند) .

توضیحات :
« يَحْلِفُونَ لَهُ » : برای خدا سوگند یاد می کنند که منافق نبوده اند (نگا : انعام / 23 ، نحل / 28) .

سوره مجادلة آیه 19

متن آیه :
اَسْتَحْوَذَ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنسَاهُمْ ذِكْرَ اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ

ترجمه :
اهریمن بر آنان چیره گشته است (و با وسوسه‌های خود ایشان را از راستای راه بدر کرده است) و یاد خدا را از خاطرشان برده است . اینان حزب اهریمن هستند . هان ! قطعاً حزب اهریمن زیانکار و زیانبارند .

توضیحات :
« اَسْتَحْوَذَ » : چیره گشته است . مسلط شده و غلبه یافته است . « حِزْبٌ » : (نگا : مائده / 56 ، مؤمنون / 53 ، روم / 32) .

سوره مجادلة آیه 20

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ يُجَادُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذَلِّينَ

ترجمه :
مسلماً کسانی که با خدا و پیغمبرش دشمنی می کنند ، از زمره پست ترین و خوارترین (مردمان) خواهند بود .

توضیحات :
« يُجَادُونَ » : (نگا : مجادله / 5) . « الْأَذَلِّينَ » : ذلیل ترین و خوارترین و رسواترین انسانها .

سوره مجادلة آیه 21

متن آیه :
كَتَبَ اللَّهُ لَأَغْلِبَنَّ أَنَا وَرُسُلِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌّ عَزِيزٌ

ترجمه :
خداوند چنین مقدر کرده است که من و پیغمبرانم قطعاً پیروز می‌گردیم . بی‌گمان خداوند نیرومند چیره است .

توضیحات :
« كَتَبَ » : مقدر کرده است . قضا و قدرش در لوح محفوظ چنین افتاده است (نگا : رعد / 39) .

سوره مجادله آیه 22

متن آیه :
 لَّا تَجِدُ قَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ حَادَّ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَلَوْ كَانُوا
 آبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ أَوْ إِخْوَانَهُمْ أَوْ عَشِيرَتَهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي
 قُلُوبِهِمُ الْإِيمَانَ وَأَيَّدَهُم بِرُوحٍ مِنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
 الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ
 حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه :

مردمانى را نخواهى يافت كه به خدا و روز قيامت ايمان داشته باشند ،
 ولى كسانى را به دوستى بگيرند كه با خدا و پيغمبرش دشمنى
 ورزيده باشند ، هرچند كه آنان پدران ، يا پسران ، يا برادران ، و يا قوم
 و قبيله ايشان باشند . چرا كه مؤمنان ، خدا بر دلهايشان رقم ايمان زده
 است ، و با نفخه ربانى خود يا ريشان داده است و تقوى پيشان كرده است
 ، و ايشان را به باغهاي بهشتى داخل ميگرداند كه از زير (كاخها و
 درختان) آنها رود بارها روان است ، و جاودانه در آنجا ميمانند . خدا از
 آنان خوشنود ، و ايشان هم از خدا خوشنودند . اينان حزب خدا يزدانند .
 هان ! حزب يزدان ، قطعاً پيروز و رستگار است .

توضیحات :

« كَتَبَ » : نگاشته است و رقم زده است . مراد مستقر كردن و جا يگ زرين
 نمودن است . « أَيَّدَ » : ياري داد . تقويت كرد (نگا : بقره / 87 و 253 ،
 مائده / 110 ، انفال / 26 و 62) . « رُوحٌ » : نفخه . نيروي معنوي الهى ، از
 قبيل : آرامش درون ، نور بصيرت (نگا : فتح / 4) .

سوره حشر آیه 1

متن آیه :
 سَبِّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

به تسبيح و تقدیس خدا مشغولند تمام چیزهائی كه در آسمانها و در
 زمین هستند ، و خدا چیره كار بجا است .

توضیحات :

« سَبِّحَ لِلَّهِ مَا... » : (نگا : حدید / 1) .

سوره حشر آیه 2

متن آیه :
 هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْبَيْتِ مِنْ دِيَارِهِمْ لِأَوَّلِ الْحَشْرِ مَا
 ظَنَنْتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنُّوا أَنَّهُمْ مَانِعَتُهُمْ حُصُونُهُمْ مِنَ اللَّهِ فَأَتَاهُمُ اللَّهُ مِنْ

حَيْثُ لَمْ يَجْتَسِبُوا وَقَذَفَ فِي قُلُوبِهِمُ الرُّعْبَ يُخْرِبُونَ بُيُوتَهُمْ بِأَيْدِيهِمْ
وَ أَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ فَاعْتَبِرُوا يَا أُولِي الْأَبْصَارِ

ترجمه:

او کسی است که کافران اهل کتاب را در نخستین گردهم آئی (و لشکرکشی مسلمانان و برخورد با ایشان در پیرامون مدینه) از سرزمینشان بیرون راند (و به خیبر کوچاند) . شما گمان نمی بردید که آنان بیرون روند ، و ایشان هم گمان می بردند که دژهایشان آنان را از عذاب خدا بدور می دارد . اما خدا از جا نمی به سراغشان رفت که فکرش را نمی کردند (از آن جانب بر آنان بتا زند) . به دل‌هایشان هراس انداخت ، بگونه‌ای که با دست‌های خود و با دست‌های مؤمنان خانه‌های خویش را ویران می کردند ! ای خردمندان ! درس عبرت بگیرید .

توضیحات:

« أَهْلَ الْكِتَابِ » : مراد یهودیان بنی نضیر است که در دو میلی مدینه زندگی می کردند . به هنگام هجرت پیغمبر به مدینه ، با آن حضرت پیمان بستند که بی طرف بمانند و به نفع و یا به زیان مسلمانان کار نکنند . بعد از شکست مسلمانان در جنگ احد ، بنای بدرفتاری نهادند و حتی در صدد قتل پیغمبر برآمدند و با قریشیان علیه مسلمانان پیمان بستند . به دستور پیغمبر رئیس ایشان کعب پسر اشرف به قتل رسید ، و بنی نضیر از پیرامون مدینه بیرون رانده شدند و آنان به خیبر رفتند . « حَشْر » : گردهم آئی مردم و لشکرکشی ایشان بر سر قومی . گردآوردن مردمانی و بیرون کردن آنان از جایی . « لِأُولِ الْحَشْرِ » : هنگام نخستین گردهم آئی ، و جمع آوری کسانی و بیرون راندن آنان ، واژه (ل) به معنی (عِنْدَ) یعنی (هنگام) است (نگا : اسراء / 78) . اضافه (اول) به (الْحَشْر) اضافه صفت به موصوف است . حشر اول ، اخراج بنی نضیر از اطراف مدینه به خیبر است . حشر ثانی ، اخراج بنی نضیر و همه یهودیان دیگر است از جزیره العرب به شام در زمان امیرالمؤمنین عمر .

سوره حشر آیه 3

متن آیه:

وَلَوْلَا أَنْ كَتَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمُ الْجَلَاءَ لَعَذَّبَهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ
النَّارِ

ترجمه:

اگر خداوند ترك دیار را بر آنان مقرر نمی کرد ، در دنیا ایشان را به عذاب (سخت تر از اخراج) گرفتار می نمود . (بدا به حالشان ! گذشته از این خفت اخراج دنیوی) آنان در آخرت عذاب آتش دوزخ دارند .

توضیحات:

« الْجَلَاءَ » : کوچ از شهر و دیار . ترك خانه و کاشانه .

سوره حشر آیه 4

متن آیه :
ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاؤُوا اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَمَنْ يُشَاقِّ اللَّهَ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ترجمه :

این (کیفر دنیوی و اخروی) بدان خاطر است که آنان با خدا و پیغمبرش دشمنی ورزیده اند ، و هر کس با خدا دشمنی ورزد (خدا او را به اشد مجازات می‌رساند) چرا که خدا سخت عذاب می‌دهد .

توضیحات :

« مَنْ يُشَاقِّ اللَّهَ . . . » : هر کس با خدا دشمنی ورزد . جزای (مَنْ) محذوف است ، و یا این که جمله (فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ) جزای آن است و عائد آن محذوف است .

سوره حشر آیه 5

متن آیه :

وَأَيُّ خَزْيٍ أَلْفَاسٍ قَيْنٍ
مَا قَطَعْتُمْ مِّن لِّيْنَةٍ أَوْ تَرَكَتُمُوهَا قَائِمَةً عَلَىٰ أُصُولِهَا فَاِذْنِ اللَّهِ

ترجمه :

هر درخت خرمائی را که بریدید ، یا بر پایه‌ها و ریشه‌های خود برجای گذاشتید ، به فرمان خدا و اجازه او بوده است (و گناهی متوجه شما مسلمانان نمی‌باشد . خدا این کار را کرده است) تا بیرون‌روندگان (از دستورات الهی و منحرفان از شرائع آسمانی) را خوار و رسوا گرداند .

توضیحات :

« لِيْنَةٍ » : درخت خرما . نوع خوب و ممتاز درخت خرما . « أُصُولُ » : جمع أصل ، پایه . ریشه . « لِيْنَةٍ » : لِيْنَةٍ الْفَاسِيْقِيْنَ : متعلق به محذوفی مثل (اذْنِ) است . اذْنِ فِي قَطْعِ الْأَشْجَارِ لِيْنَةٍ .

سوره حشر آیه 6

متن آیه :

وَمَا أَقَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ وَلَكِنَّ اللَّهَ يَسْلُطُ رُسُلَهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

چیزهائی را که خدا از دارائی ایشان (یعنی بنی نضیر) به پیغمبر خود ارمغان داشته است شما اسبانی و شترانی را برای آن به تاخت در نیاورده اید (و با جنگ تصرف ننموده اید) و بلکه خداوند پیغمبران خود را بر هر کس که بخواهد چیره می‌گرداند ، و خدا بر هر کاری توانا است .

توضیحات :

« مَا » : چیزهائی که . مبتداست و جمله (فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ خَيْلٍ وَلَا رِكَابٍ) خبر آن است . « أَقَاءَ » : عطاء کرد . عائد کرد . ارمغان داشت (نگا

: احزاب / 50) . (فَيء) از این ماده است و به معنی غنیمتی است که بدون جنگ بدست آید . برخلاف (غنیمت) که با جنگ بدست می آید . « مَا أَوْجَفْتُمْ » : نتاخته آید . ندوانده آید . به شتاب و جولان در نیاورده آید . « خَيْلٍ » : اسبان . « رِكَابٍ » : شتران . خیل و رکاب ، اسم جمع بوده و از لفظ خودداری مفرد نمی باشند .

سوره حشر آیه 7

متن آیه :
 مَا أَقَاءَ اللَّهُ عَلَى رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقُرَى فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ وَلِذِي الْقُرْبَىٰ وَالْيَتَامَىٰ وَالْمَسَاكِينِ وَابْنِ السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ دُولَةً بَيْنَ الْأَغْنِيَاءِ مِنْكُمْ وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْتَهُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعِقَابِ

ترجمه :

چیزهایی را که خداوند از اهالی این آبادیها به پیغمبرش ارمغان داشته است ، متعلق به خدا و پیغمبر و خویشاوندان (پیغمبر) و یتیمان و مستمندان و مسافران در راه مانده می باشد . این بدان خاطر است که اموال آنها در میان اشخاص ثروتمند شما دست بدست نگردد (و نیازمندان از آن محروم نشوند) . چیزهایی را که پیغمبر برای شما (از احکام الهی) آورده است اجراء کنید ، و از چیزهایی که شما را از آن بازداشته است ، دست بکشید . از خدا بترسید که خدا عقوبت سختی دارد .

توضیحات :

« أَهْلِ الْقُرَى » : اهالی آبادیها . « فَلِلَّهِ وَلِلرَّسُولِ . . . » : (نگا : انفال / 41) . « دُولَةً » : چیزی را که مردمان میان خود دست بدست میگردانند . با واژه (تداول) هم ریشه و تقریباً هم معنی است .

سوره حشر آیه 8

متن آیه :
 لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

ترجمه :

همچنین غنائم از آن فقراي مهاجریني است که از خانه و کاشانه و اموال خود بیرون رانده شده اند . آن کسانی که فضل خدا و خوشنودی او را می خواهند ، و خدا و پیغمبرش را یاری میدهند . اینان راستانند .

توضیحات :

« يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا » : (نگا : مائده / 2 ، فتح / 29) . « الصَّادِقُونَ » : راستان . مؤمنانی که واقعاً ایمان دارند و راست هستند .

سوره حشر آیه 9

متن آیه :
 وَالَّذِينَ تَبَوَّءُوا الدَّيَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ
 فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ
 وَمَنْ يُوقِ شَحْمَةَ نَفْسِهِ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه :

آنزانی که پیش از آمدن مهاجران خانه و کاشانه (آئین اسلام) را آماده کردند و ایمان را (در دل خود استوار داشتند) کسانی را دوست می‌دارند که به پیش ایشان مهاجرت کرده اند ، و در درون احساس و رغبت نیازی نمی‌کنند به چیزهایی که به مهاجران داده شده است ، و ایشان را بر خود ترجیح می‌دهند ، هر چند که خود سخت نیازمند باشند . کسانی که از بخل نفس خود ، نگاهداری و مصون و محفوظ گردند ، ایشان قطعاً رستگارند .

توضیحات :

« الَّذِينَ » : مراد انصار است . مبتدا ، و خیر آن (يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ) است . « تَبَوَّءُوا » : منزل و مأوی را آماده کرده اند . یعنی مدینه را برای آئین اسلام آماده کرده اند . یا این که منازل و خانه‌هایی تدارک دیده اند . « حَاجَةً » : نیاز . در اینجا به معنی میل و رغبت است . « خَصَاصَةٌ » : احتیاج شدید . نیاز زیاد . « شَحْمَةٌ » : بخل (نگا : نساء / 128) . برخی گویند : شح یکی از ویژگیهای نفس انسان است و او را به دلبستگی زیاد به مال ، و حرص و آز بر آن وامی‌دارد . بخل دست بازداشتن از بخشش و خرج مال است و اثری از آثار شح است (نگا : المصحف المیسر) .

سوره حشر آیه 10

متن آیه :

وَالَّذِينَ جَاءُوا مِنْ بَعْدِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا اغْفِرْ لَنَا وَلِإِخْوَانِنَا الَّذِينَ سَبَقُونَا بِالْإِيمَانِ وَلَا تَجْعَلْ فِي قُلُوبِنَا غِلًّا لِلَّذِينَ آمَنُوا رَبَّنَا إِنَّكَ رَؤُوفٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

کسانی که پس از مهاجرین و انصار به دنیا می‌آیند ، می‌گویند : پروردگارا ! ما را و برادران ما را که در ایمان آوردن بر ما پیشی گرفته‌اند بیامرز . و کینه‌ای نسبت به مؤمنان در دل‌هایمان جای مده ، پروردگارا ! تو دارای رأفت و رحمت فراوانی هستی .

توضیحات :

« الَّذِينَ جَاءُوا . . . » : مراد تابعین و همه مؤمنانی است که تا دامنه قیامت به دنیا می‌آیند و آئین اسلام را می‌پذیرند . « غِلًّا » : کینه . کینه توزی و دشمنانگی .

سوره حشر آیه 11

متن آیه :

أَلَمْ تَرَ إِلَى الَّذِينَ نَزَّلْنَا عَلَيْهِمُ الْكِتَابَ لَئِن أُخْرِجْتُمْ لَنَخْرُجَنَّ بِكُمْ مَعَكُمْ وَلَا نَطِيعَ فِيكُمْ أَحَدًا أَبَدًا وَإِن قُوتِلْتُمْ لَنَنْصُرَنَّكُمْ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

ترجمه :

آیا منافقانی را ندیده‌ای که پیوسته به برادران کافراهل کتاب خود می‌گویند: هرگاه شما را بیرون کنند، ما هم با شما بیرون خواهیم آمد، و هرگز به زیان شما از سخن کسی فرمانبرداری نخواهیم کرد، و اگر با شما جنگ و پیکار شود، قطعاً به کمکتان شتافتیم و یاریتان خواهیم داد. خدا گواهی می‌دهد که آنان دروغ می‌گویند (و به عهد خود وفا نمی‌کنند).

توضیحات :

« أَلَمْ تَرَ . . . » : برای تعجب است. « أَهْلَ الْكِتَابِ » : مراد بنی نضیر و چه بسا یهودیان بنی قریظه هم باشد. « لَا نَطِيعَ فِيكُمْ » : مراد اطاعت از فرمان جنگ در پاره یهودیان است. « أَحَدًا » : مراد پیغمبر و یکایک مسلمانان است. « قُوتِلْتُمْ » : با شما قتال گردید. با شما جنگ و پیکار درگرفت.

سوره حشر آیه 12

متن آیه :

لَئِن أُخْرِجُوا لَيَخْرُجُنَّ مَعَهُمْ وَلَئِن قُوتِلُوا لَيَنْصُرُنَّهُمْ وَلَئِن نَّصَرُوهُمْ لَيُوَلِّنَنَّ الْأُذُنُ ثُمَّ لَا يَنْصُرُونَ

ترجمه :

هرگاه اخراج شوند با آنان بیرون نمی‌روند، و اگر با ایشان جنگ و پیکار شود، به کمکتان نمی‌شتابند و یاریشان نمی‌دهند، و اگر هم (فرضاً) به کمک و یاریشان روند، پشت می‌کنند و می‌گریزند، و دیگر کمک و یاری نخواهند شد (و خدا ایشان را هلاک می‌گرداند).

توضیحات :

« لَئِن نَّصَرُوهُمْ . . . » : اگر هم فرضاً کمک کنند و یاری دهند. « ثُمَّ لَا يَنْصُرُونَ » : دیگر، منافقان روی یاری و پیروزی نخواهند دید و خدا آنان را نابود می‌گرداند (نگاه: المختصر). از آن به بعد چنین یهودیانی یاری و کمک نخواهند شد (نگاه: صفوه التفاسیر).

سوره حشر آیه 13

متن آیه :

لَا تَنفَعُ أَسَدُّ رَهَبَةٍ فِي صُدُورِهِمْ مِنَ اللَّهِ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ

ترجمه :

هراس شما در سینه‌های ایشان، بیش از هراس آنان از خداست! این بدان خاطر است که ایشان مردمان نفهم و نادانی هستند (و عظمت خدای را درک نمی‌کنند).

توضیحات :

« رَهْبَةً » : خوف و هراس . ترس و بیم . تمییز است . « يَا أَنَّهُمْ » : به علت آنکه ایشان . بدان خاطر که آنان .

سوره حشر آیه 14

متن آیه :

لَا يُقَاتِلُوا نَفْسَهُمْ جَمِيعًا إِلَّا فِي قُرَىٰ مُّحَصَّنَةٍ أَوْ مِنْ وَرَاءِ حُدُودِ بَأْسِهِمْ
بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ تَحْسِبُهُمْ جَمِيعًا وَقَلُوبُهُمْ شَتَّىٰ ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا
يَعْقِلُونَ

ترجمه :

یهودیان هرگز با شما به صورت دسته جمعی جز در پس دژهای محکم و یا از پشت دیوارها نمی جنگند . عداوت و دشمنی در میان خودشان شدت دارد . تو ایشان را متحد می بینی ، ولی پراکنده دل بوده و هماهنگ نمی باشند . این بدان خاطر است که مردمان بیشعور و ناآگاهی هستند .

توضیحات :

« قُرَىٰ مُّحَصَّنَةٍ » : آبا دیهای محکم . مراد دژهای استوار است . « حُدُودِ » : جمع حِدَار ، دیوارها . سورها . « بَأْسِهِمْ بَيْنَهُمْ شَدِيدٌ » : جنگ و عداوت در میان خودشان سخت است و متحد و متفق نیستند . در جنگ با یکدیگر توانا و نیرومندند ، ولی در مقابل مؤمنان راستین ترسو و ضعیف می باشند .

سوره حشر آیه 15

متن آیه :

كَمَثَلِ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ قَرِيبًا ذَاتُؤَا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

سرگذشت اینان به سرگذشت کسانی میماند که چندی پیش از اینان (در جنگ بدر) طعم تلخ کار بد خود را چشیدند ، و (گذشته از این ، در آخرت نیز) عذاب دردناکی دارند .

توضیحات :

« الَّذِينَ ... » : مراد مشرکان قریش است که در غزوه بدر شکست خوردند (نگا : انفال / 12 - 24) . برخی آنان را یهودیان بنی قریظه می دانند . « وَ بَالَ » : نتیجه بد کار (نگا : مائده / 95) .

سوره حشر آیه 16

متن آیه :

كَمَثَلِ الشَّيْطَانِ إِذْ قَالَ لِلْإِنْسَانِ اكْفُرْ فَلَمَّا كَفَرَ قَالَ إِنِّي بَرِيءٌ مِّنْكَ
إِنِّي أَخَافُ اللَّهَ رَبَّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

(داستان منافقان با یهودیان) همچون داستان اهریمن است که به انسان

می‌گوید: کافر شو (تا مشکلات تو حل شود). اما هنگامی که (بر اثر وسوسه‌های اهریمن) کافر می‌گردد، اهریمن می‌گوید: من از تو بیزار و گریزانم! چرا که من از خدا، یعنی پروردگار جها نیان می‌ترسم.

توضیحات:

« قَالَ لِلْإِنْسَانِ »: به انسان، هر نوع انسانی، امرانه دستور می‌دهد. البته دستور شیطان، وسوسه‌های او است و بس (نگا: ابراهیم / 22، حجر / 42). « بَرِيءٌ »: بیزار. گریزان (نگا: انفال / 48).

سوره حشر آیه 17

متن آیه:

وَكَانَ عَا وَ بَتَّهُمَا أَنَّهُمَا فِي النَّارِ خَالِدَيْنِ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَاءُ الظَّالِمِينَ

ترجمه:

سرانجام کار (اهریمن و کسی که او گمراهش کرده است) بدانجا می‌انجامد که هر دو تا در آتش دوزخ جاودانه می‌مانند، و این سزای ستمگران است.

توضیحات:

« عَا وَ بَتَّهُمَا »: خبر مقدم (کان) و جمله (أَنَّهُمَا خَالِدَيْنِ فِيهَا) محلاً مرفوع اسم کان است.

سوره حشر آیه 18

متن آیه:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَلَا تَنْظُرُوا نَفْسًا مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ وَاتَّقُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

ترجمه:

ای مؤمنان! از خدا بترسید و هر کسی باید بنگرد که چه چیزی را برای فردا (قیامت خود) پیشاپیش فرستاده است. از خدا بترسید، خدا آگاه از هر آن چیزی است که می‌کنید.

توضیحات:

« نَفْسٍ »: هرکسی. هر شخصی. « غَدٍ »: فردا. مراد فردای قیامت است. « مَّا قَدَّمَتْ لِغَدٍ »: واژه (مَّا) می‌تواند موصوله یا استفهامیه باشد.

سوره حشر آیه 19

متن آیه:

وَلَا تَدْعُوا كَالَّذِينَ نَسُوا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ أُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ

ترجمه:

و همسان کسانی نباشید که خدا را از یاد بردند، و خدا هم خودشان را از یاد خودشان برد! آنان بیرون روندگان (از حدود شرائع الهی) و خارج شوندگان (از دایره ایمان) هستند.

توضیحات :

« نَسُوا اللَّهَ » : خدایا فراموش کردند و طاعت و عبادت را از یاد بردند .
« وَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسَهُمْ » : در نتیجه خدا هم ایشان را از یاد خودشان برد .
یعنی خدا فراموشی ، منتهی به خود فراموشی می‌گردد . چرا که افراد بی‌دین ، در خوشیها به ناز نعمت و قدرت مبتلا می‌شوند و متکبر می‌گردند ، و در ناخوشیها ، به سردرگمی و ناسپاسی دچار می‌آیند ، و در هر دو صورت ، هدف آفرینش خود ، یا به عبارت دیگر هویت و انسانیت خویش را فراموش می‌کنند ، و همه تلاششان خور و خواب و لذت و شهوت می‌گردد ، و مبدأ و معاد و عبودیت و الوهیت ، در نظرشان واژه‌های نامفهومی می‌شوند ، و از این خواب سنگین غفلت تا نمی‌روند بیدار نمی‌شوند .

سوره حشر آیه 20

متن آیه :

لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ النَّارِ وَأَصْحَابُ الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمْ الْفَائِزُونَ

ترجمه :

بہشت‌تیمان و دوزخیان یکسان و برابر نیستند . بہشت‌تیمان (به همه آرزوهای خود رسیده اند و) رستگار و پیروزند .

توضیحات :

« هُمُ الْفَائِزُونَ » : (نگا : توبه / 20 ، مؤمنون / 111 ، نور / 52)

سوره حشر آیه 21

متن آیه :

لَوْ أَنْزَلْنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْنَهُ خَاشِعًا مُتَصَدِّعًا مِّنْ خَشْيَةِ اللَّهِ وَتِلْكَ الْأَمْثَالُ نَضْرِبُهَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَتَذَكَّرُونَ

ترجمه :

اگر ما این قرآن را برای کوهی فرو می‌فرستادیم ، کوه را از ترس خدا ، کرنش کنان و شکافته می‌دیدیم ! ما این مثالها را برای مردمان بیان می‌داریم ، شاید که ایشان بیندیشند (و با دید بینا و بینش آگاه به آیات قرآنی بنگرند و دل سنگین خود را با برق قرآن منفجر و آن را به تکان و لرزه آورند) .

توضیحات :

« لَوْ أَنْزَلْنَا ... » : این آیه اشاره دارد به این حقیقت که نفوذ قرآن به قدری عمیق است که اگر بر کوهها نازل می‌شد آنها را با همه صلابت و استحكامی که دارند تکان می‌داد و متلاشی می‌کرد ، اما عجب از انسانهای سنگدلی است که آیات آن را می‌شنوند و تکیان نمی‌خورند و کمترین تغییری نمی‌کنند (نگا : بقره / 74) . « مُتَصَدِّعًا » : شکافته . « تِلْكَ الْأَمْثَالُ » : (نگا : بقره / 261 و 264 و 265 ، رعد / 17 ، حج / 73) .

سوره حشر آیه 22

متن آیه :

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

خدا کسی است که جز او پروردگار و معبودی نیست. آگاه از جهان نهان و آشکار است (و نا پیدا و پیدا در برابر دانشش یکسان است) . او دارای مرحمت عامه (در این جهان ، در حق همگان) ، و دارای مرحمت خاصه (در آن جهان ، نسبت به مؤمنان) است .

توضیحات :

« عَالِمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ » : آگاه از دنیای پنهان از دیدگان و خرد انبیا ، و مطلع از جهان عیان برای بینش و دانش مردمان است . « الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ » : (نگا : فاتحه / 1) .

سوره حشر آیه 23

متن آیه :

هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ الْمَلِكُ الْقُدُّوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَيَّمِنُ الْعَزِيزُ الْجَبَّارُ الْأَمْتُّ كَبِيرٌ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشْرِكُونَ

ترجمه :

خدا کسی است که جز او پروردگار و معبودی نیست . او فرمانروا ، منزّه ، بی عیب و نقص ، امان دهنده و امنیت بخشنده ، محافظ و مراقب ، قدرتمند چیره ، بزرگوار و شکوهمند ، و والا مقام و فراز مند است . خداوند دور و فرا از چیزهایی است که انبیا او می کنند .

توضیحات :

« الْمَلِكُ » : فرمان فرما . فرمانروا (نگا : طه / 114 ، مؤمنون / 116) . « الْقُدُّوسُ » : پاک و منزّه . « السَّلَامُ » : بی عیب و نقص . « الْمُؤْمِنُ » : امنیت بخشنده . امان دهنده . « الْمُهَيَّمِنُ » : محافظ و مراقب . « الْجَبَّارُ » : شکوهمند . دارای جبروت . « الْأَمْتُّ كَبِيرٌ » : والا مقام . فراز مند .

سوره حشر آیه 24

متن آیه :

هُوَ اللَّهُ الْخَالِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى يُسَبِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

او خداوندی است که طراح هستی و آفریدگار آن از نیستی و صورتگر جهان است . دارای نامهای نیک و زیبا است . چیزهایی که در آسمانها و زمین هستند ، تسبیح و تقدیس او می گویند ، و او چیره کار بجا است .

توضیحات :

« الْخَالِقُ » : اندازه گیرنده اشیاء در کمیت و کیفیت لازم ، طراح هستی (نگا : مؤمنون / 14) . « الْبَارِئُ » : آفریدگار جهان از نیستی . « الْمُصَوِّرُ » :

صورتگر. شکل دهنده جهان بد ینگونه که هست.

سوره ممتحنه آیه 1

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَّخِذُوا عَدُوِّي وَعَدُوَّكُمْ أَوْلِيَاءَ تُلْقُونَ إِلَيْهِمْ
بِالْمُودَةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُمْ مِنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ وَإِيَّاكُمْ أَنْ
تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنَّكُمْ كُنْتُمْ خَرَجْتُمْ جِهَادًا فِي سَبِيلِي وَابْتِغَاءَ
مَرْضَاتِي تُسِيرُونَ إِلَيْهِمْ بِالْمُودَةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ وَمَا أَعْلَمْتُمْ وَمَنْ
يَفْعَلْهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءَ السَّبِيلِ

ترجمه :

ای مؤمنان! دشمنان من و دشمنان خویش را به دوستی نگیرید. شما نسبت به دشمنان محبت می کنید و مودت می ورزید، در حالی که آنان به حق و حقیقتی ایمان ندارند که برای شما آمده است. پیغمبر و شما را به خاطر ایمان آوردن به خدا که پروردگارتان است (از شهر و دیارتان) بیرون می رانند. اگر شما برای جهاد در راه من و طلب خوشنودیم (هجرت کرده اید و از زادگاه خویشستن) بیرون آمده اید (با ایشان پیوند دوستی برقرار نسازید). در نهان با آنان دوستی می کنید، در حالی که من نسبت به هرچه پنهان می دارید یا آشکار می سازم (از همگان) مطلع تر و آگاه تر هستم. هر کس از شما چنین کاری را بکند، از راستای راه منحرف گشته است.

توضیحات :

« لَا تَتَّخِذُوا... » : (نگا : آل عمران / 28 و 118 ، مائده / 57) . « وَ قَدْ كَفَرُوا... » : حرف واو حالیه است . « عَدُوٌّ » : این واژه برای مفرد و جمع بکار می رود (نگا : طه / 117 ، کهف / 50) . « أَنْ تُوْمِنُوا بِاللَّهِ » : بدان سبب که به خدا ایمان دارید . مفعولیه است . « إِنَّكُمْ كُنْتُمْ... » : جواب شرط محذوف است و (لَا تَتَّخِذُوا) پیشین بر آن دلالت دارد . « جِهَادًا » : مفعولیه است . « وَأَنَا أَعْلَمُ » : حرف واو حالیه است . « سَوَاءَ السَّبِيلِ » : (نگا : بقره / 108 ، مائده / 12 و 60 و 77) .

سوره ممتحنه آیه 2

متن آیه :
إِنْ يَرَوْا كَفُّوكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءً وَيَبْسُطُوا إِلَيْكُمْ أَيْدِيَهُمْ
وَأَلْسِنَتَهُم بِالسُّوءِ وَوَدُّوا لَوْ تَكْفُرُونَ

ترجمه :

اگر بر شما دست یا بند، دشمنان شما می گردند، و دست تعدی به سویتان دراز می کنند، و زبان را در حق شما به بدی می گشایند، و آرزو می کنند که کاش می شد کافر شوید!

توضیحات :
 « إِنْ يَنْقُفُوكُمْ » : اگر بر شما دست یابند . اگر بر شما ظفر یابند و چیره شوند (نگا : انفال / 57) . « يَبْسُطُوا » : می‌گشا یند . مراد گشودن دست تعدی و ستمگری ، و دراز کردن نیش زبان برای زورگوئی و بدگوئی است .

سوره ممتحنة آیه 3

متن آیه :
 لَنْ يَنْفَعَكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ يَوْمَ الْقِيَامَةِ يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :

هرگز خویشاوندان و فرزندان نتان سودی به حالتان نخواهند داشت . روز قیامت ، خدا در میا نتان قضاوت و داوری خواهد کرد . خدا می بیند هر کاری را که خواهید کرد .

توضیحات :

« أَرْحَامُ » : جمع رَحِم ، خویشی و خویشاوندی . در اینجا کنایه از خویش و خویشاوند است . یا این که مِضَاف (ذُو) پیش از آن محذوف است (نگا : روح المعانی) . « يَفْصِلُ بَيْنَكُمْ » : در میان شما قضاوت می کند و به داوری خواهد نشست (نگا : حج / 17 ، سجده / 25) . شمارا از یکدیگر جدا می کند و هر یکی جدا از دیگری خواهد بود و خویشاوندیها و فرزندیها در میان نخواهد بود . (نگا : انعام / 94 ، مریم / 95 ، مؤمنون / 101 ، عبس / 34 - 37) .

سوره ممتحنة آیه 4

متن آیه :
 قَدْ كَانَتْ لَكُمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِبْرَاهِيمَ وَالَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ إِنَّا بُرَاءٌ مِنْكُمْ وَمِمَّا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَبَدَا بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ الْعَدَاوَةُ وَالْبَغْضَاءُ أَبَدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحَدَهُ إِلَّا قَوْلَ إِبْرَاهِيمَ لِأَبِيهِ لَأَسْتَغْفِرَنَّ لَكَ وَمَا أَمْلِكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوَكَّلْنَا وَإِلَيْكَ أَنْتَبْنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ

ترجمه :

(رفتار و کردار) ابراهیم و کسانی که بدو گرویده بودند ، الگویی خوبی برای شما است ، بدانگاه که به قوم خود گفتند : ما از شما و از چیزهایی که بجز خدا می پرستید ، بیزار و گریزانیم ، و شما را قبول نداریم و در حق شما بی‌اعتنائیم ، و دشمنانگی و کینه توزی همیشگی میان ما و شما پدیدار آمده است ، تا زمانی که به خدای یگانه ایمان می آورید و او را به یگانگی می پرستید . (کردار و رفتار ابراهیم و گروندگان بدو ، سرمشق خوبی برای شما است) مگر سخنی که ابراهیم به پدر خود گفت : من قطعاً برای تو طلب آمرزش می کنم ، و در عین حال برای تو در پیشگاه خدا هیچ کار دیگری نمی توانم بکنم . (این سخن ، چیزی نیست که بدان اقتداء کنید) . پروردگارا ! به تو توکل می کنیم ، و به تو روی می آوریم ، و بازگشت به سوی تو است (و همه

راهها سر به جانب تو دارد و به تو منتهی می‌گردد).

توضیحات :

« الَّذِينَ مَعَهُ » : گروندگان به ابراهیم. از پیاء و پیغمبران بعد از ابراهیم که همه در خط سیر هم‌دیگرند (نگا : المصحف المیسر). « أَسْوَةٌ » : الگو. سرمشق. اقتداء و تأسی. پیروی و دنبال‌روی. « بَرَاءَةٌ » : جمع بریء، بیزار و گریزان. متنفّر. « كَفَرْنَا بِكُمْ » : شما را نمی‌پذیریم و قبول نداریم. چه بسا از راه تغلیب مراد معتقدات خودشان باشد. « إِلَّا قَوْلٌ . . . » : (نگا : توبه / 114). « أَنْزَبْنَا » : با توبه کردن و کارهای نیکو انجام دادن برمی‌گردیم (نگا : رعد / 27، لقمان / 15، ص / 24).

سوره ممتحنه آیه 5

متن آیه :

رَبَّنَا لِيَجْعَلَ لَنَا فِي تَنبَهِ الَّذِينَ كَفَرُوا وَآغْفِرَ لَنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

پروردگارا ! ما را گرفتار دست کافران مکن ، پروردگارا ! ما را بیامرز که تو چیره کار بجائی.

توضیحات :

« فِي تَنبَهِ » : مفتون و گرفتار. وسیله آزمون (نگا : یونس / 85، اسراء / 60، حج / 53). « رَبَّنَا » : تکرار این واژه برای مبالغه در تضرع و زاری است. می‌تواند ملحق به ما قبل و یا به ما بعد شود (نگا : روح البیان).

سوره ممتحنه آیه 6

متن آیه :

لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِيهِمْ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ لِمَن كَانَ يَرْجُو اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ وَمَن يَتَوَلَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ

ترجمه :

(برنامه زندگی) ابراهیم و گرویدگان بدو، الگوی زیبائی برای شما است. برای شما کسانی که خدا و آخرت را در مد نظر دارید. هر کس هم (از چنین الگوئی) رویگردان شود (به خود ستم می‌کند و) خدا بی‌نیاز و شایسته هرگونه ستایش است.

توضیحات :

« لِمَن كَانَ يَرْجُو . . . » : بدل از ضمیر (كُم) ایست (نگا : روح المعانی). در رسم الخط قرآنی، الف زائدی در آخر واژه (يَرْجُو) است.

سوره ممتحنه آیه 7

متن آیه :

عَسَى اللَّهُ أَن يَجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِينَ عَادَيْتُم مِّنْهُمْ مَّوَدَّةً وَاللَّهُ قَدِيرٌ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

امید است خدا میان شما و میان دشمنان (با توفیق دادن آنان به ایمان و پذیرش اسلام) پیوند محبت برقرار سازد ، چرا که خدا بسیار توانا است ، و او آمر زنده مهربان است .

توضیحات :

« عَسَى » : امید است . یعنی باید امیدوار باشید که . « عَادَ يُتَمُّ » : دشمنی ورزیده آید .

سوره ممتحنه آیه 8

متن آیه :
لَا يَنْهَىٰ كُفْرَ اللَّهِ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقَاتِلُوا فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُواكُم مِّن دِيَارِكُمْ أَن تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ

ترجمه :

خداوند شما را باز نمی‌دارد از این که نیکی و بخشش بکنید به کسانی که به سبب دین با شما جنگیده اند و از شهر و دیارشان شما را بیرون نرانده اند . خداوند نیکی و کاران را دوست می‌دارد .

توضیحات :

« أَن تَقْسِطُوا إِلَيْهِمْ » : از این که به آنان بخشی از اموال خود را بدهید و بدیشان احسان کنید . این فعل از (قسط) به معنی بخش و بهره است ؛ نه (قسط) به معنی عدالت و دادگری (نگا : المصحف المیسر) . چرا که عدالت و دادگری نسبت به دوست و دشمن واجب است (نگا : مائده / 8) . عَطْفٌ (تَقْسِطُوا) بر (تَبَرُّوهُمْ) از قبیل عطف خاص بر عام است . « الْمُقْسِطِينَ » : نیکی و کاران . بخشندگان .

سوره ممتحنه آیه 9

متن آیه :
إِنَّمَا يَنْهَىٰ كُفْرَ اللَّهِ عَنِ الَّذِينَ قَاتَلُواكُم فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُواكُم مِّن دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَن تَوَلَّوهُمْ وَمَن يَتَوَلَّهُمْ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

ترجمه :

بلکه خداوند شما را بازمی‌دارد از دوستی و ورزیدن با کسانی که به خاطر دین با شما جنگیده اند ، و شما را از شهر و دیارشان بیرون رانده اند ، و برای اخراج شما پشت‌پیبانی کرده اند و یاری داده‌اند . کسانی که ایشان را به دوستی گیرند ، ظالم و ستمگرند .

توضیحات :

« ظَاهَرُوا » : پشت‌پیبانی کرده اند . کمک و یاری داده‌اند (نگا : توبه / 4 ، احزاب / 26) .

سوره ممتحنه آیه 10

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَا مَتَّحِنُوهُنَّ اللَّهُ
 أَعْلَمُ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَأَ هُنَّ
 حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَآتُوهُنَّ مَا آتَى الْكُفَّارَ وَلَا جُنَاحَ عَلَيَّكُمْ أَنْ تَنكِحُوهُنَّ
 إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَلَا تَمْسِكُوا بِعِصْمِ الْكُفَّارِ لَأَسْأَلُوا مَا أَنفَقْتُمْ
 وَلَيْسَ سَأَلُوا مَا أَنفَقُوا ذَلِكَمُ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

ترجمه :

ای مؤمنان! هنگامی که زنان مؤمن به سوی شما مهاجرت کردند، ایشان را
 بیازمائید - خداوند از ایمان آنان آگاه تر است (تا شما) - هرگاه ایشان
 را مؤمن یا فتنید، آنان را به سوی کافران برنگردانید. این زنان برای
 آن مردان، و آن مردان برای این زنان حلال نیستند. آنچه را که همسران
 ایشان (به عنوان مهریه) خرج کرده اند، بدانان مسترد دارید. گناهی بر
 شما نخواهد بود اگر چنین زنانی را به ازدواج خود درآورید و مهریه
 ایشان را بپردازید. با زنان کافر (غیر اهل کتاب) ازدواج نکنید و
 همسران کافر را در همسری خود نگاه ندارید (چرا که با کفر شوهر یا همسر
 ، رابطه زوجیت به هم می خورد. اگر هم همسران شما کافر شدند و به دیار
 کفر گریختند، از کافران) چیزی را که (به عنوان مهریه) خرج
 کرده اید درخواست کنید و مردان کافر نیز چیزی را که (به عنوان
 مهریه) خرج کرده اند درخواست کنند. اینها حکم خدا است، و خدا است
 که در میان نتان فرمانروایی و داوری می کند، و او آگاه کار بجا است.

توضیحات :

« مُهَاجِرَاتٍ » : هجرت کنندگان . حال است . « أُجُورَ » : جمع أُجْرَ ، به معنی
 مهریه (نگا : نمونه ، المیزان) . « عِصْمَ » : جمع عِصْمَةِ ، عقد نکاح . پیوند
 زناشوئی . « الْكُفَّارِ » : جمع کافِرَة ، زنان کافر و بی دین . « لَا تَمْسِكُوا
 بِعِصْمِ الْكُفَّارِ » : عقد ازدواج زنان کافر را نگاه ندارید و از ایشان
 بگسلید . مراد دو چیز است : الف - با زنان کافر ازدواج حرام است . ب -
 همسر کافر شده خود را رها کنید . چرا که مرتد شدن ، عقد نکاح را باطل و
 پیوند زناشوئی را می گسلد . « ذَلِكَمُ » : این احکام که گذشت . « يَحْكُمُ »
 : فرمان می راند . قضاوت و داوری می کند .

سوره ممتحنة آیه 11

متن آیه :

وَإِنْ فَاتَكُمْ شَيْءٌ مِّنْ أَزْوَاجِكُمْ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَلَا فَمِ تَمَّ فَا تَأْتُوا الَّذِينَ
 ذَهَبَتْ أَزْوَاجُهُمْ مِّثْلَ مَا أَنفَقُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ الَّذِي أَنْتُمْ بِهِ مُؤْمِنُونَ

ترجمه :

اگر همسری از همسران نتان به سوی کافران رفت (و مرتد گردید ، و کافران
 مهریه شما را بازپرداخت نکردند) و شما (با ایشان جنگیدید و
 مغلوبشان کردید و) به عقوبت گرفتارشان ساختید ، (ای سران و سرداران
 مؤمنان ، از غنائم آن کافران) مهریه ای را که چنین مؤمنانی
 پرداخته اند به اینان بازپرداخت کنید ، و از خداوندی بهراسید که
 شما بدو ایمان دارید .

توضیحات :

« فَاَتَّكُمُ » : از دست شما بدر رفت . « شَيْءٌ » : چیزی . مراد همسر نامحترم و ناقابلی است که به میان کفار گریخته است و کفر را بر دین ترجیح داده است . « عَا قِبَتُمْ » : به عقاب گرفتار کردید . یعنی جنگیدید و کافران را به عقوبت شکست و اسارت مبتلا ساختید . « آتُوا » : مخاطب ، سران و رؤسای مؤمنین و کابردستان مسلمین است (نگا : المصحف المیسر) .

سوره ممتحنه آیه 12

متن آیه :

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا جَاءَكَ الْمُؤْمِنَاتُ يُبَايِعْنَكَ عَلَىٰ أَنْ لَّا يُشْرِكْنَ بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يَسْرِفْنَ وَلَا يَزْنِينَ وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ وَلَا يَأْتِينَ بِبُهْتَانٍ يَفْتَرِينَهُ بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ وَلَا يَعْصِيَنَّكَ فِي مَعْرُوفٍ فَبَايِعْنَهُنَّ وَأَسَدِّعْ لَهُنَّ اللَّهُ إِنْ اللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه :

ای پیغمبر! هنگامی که زنان مؤمن ، پیش تو بیایند و بخواهند با تو بیعت کنند و پیمان بندند بر این که : چیزی را شریک خدا نسازند ، و دزدی نکنند ، و مرتکب زنا نشوند ، و فرزندان را نکشند ، و به دروغ فرزندی را به خود و شوهر خود نسبت ندهند که زاده ایشان نیست ، و در کار نیکی (که آنان را بدان فرامی خوانی) از تو نافرمانی نکنند ، با ایشان بیعت کن و پیمان ببند و برایشان از خدا آمرزش بخواه . مسلماً خدا آمرزگار و مهربان است (و مغفرت و مرحمت خود را شامل چنین بانوانی میگرداند) .

توضیحات :

« وَلَا يَقْتُلْنَ أَوْلَادَهُنَّ » : مراد زنده بگور کردن فرزندان ، کشتن چنین در شکم ، کشتن اولاد از ترس فقر و تنگدستی . . . « بُهْتَانٍ » : در اینجا مراد فرزندی است که زن ادعای کند که او از شوهرش می باشد و در حقیقت متعلق بدو نباشد . تهمت زنا . « بَيْنَ أَيْدِيهِنَّ وَأَرْجُلِهِنَّ » : کنایه از این است که زن ادعای کند که چنین فرزندی زاده او است و متعلق به شوهرش می باشد . چرا که فرزند در شکم حمل می گردد و شکم میان دو دست بوده و هم چنین فرزند از میان دو پا ، پای به دنیا می گذارد (نگا : المصحف المیسر ، قاسمی) . اصلاً دست و پا کنایه از خود شخص است . در این صورت معنی چنین نیز خواهد بود : از پیش خود تهمت زنا به کسی ندهند .

سوره ممتحنه آیه 13

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَوَلَّوْا قَوْمًا غَضِبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ قَدْ يَئِسُوا مِنَ الْآخِرَةِ كَمَا يَئِسَ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُورِ

ترجمه :

ای مؤمنان! گروهی را به دوستی نگیرید که خدا بر آنان خشمگین است .

(چرا که با حق و حقیقت دشمنی می‌ورزند ، و با اسلام سر جنگ دارند ، و به فساد و گناه افتخار می‌کنند) . آن کافران بدان سان که از مردگان قطع امید کرده‌اند (که زنده نمی‌شوند و به دنیا بر نمی‌گردند) از آخرت قطع امید کرده‌اند (و به وجود آن و طبعاً به حساب و کتاب و جزا و سزای در آن ، ایمان ندارند) .

توضیحات :

« قَوْمًا » : مراد از چنین مردمانی کسانند با دو صفت عمده : الف - خدا بر آنان خشمگین است . ب - به آخرت ایمان ندارند ، بدان گونه که به برگشتن مردگان به پیش خود ایمان ندارند . « الْكُفَّارُ » : مراد همان قوم مغضوب و نومید از آخرت است . ذکر اسم ظاهر بجای ضمیر برای مسجل کردن کفرشان و اشاره به خشم فراوان خدا بر آنان است . برخی هم آیه را چنین معنی کرده‌اند : ای مؤمنان ! مردمانی را به دوستی نگیرید که خدا بر آنان خشمگین است . مردمانی که همچون کفار که از مردگان قطع امید کرده‌اند ، آنان از آخرت قطع امید کرده‌اند . یا این که حرف (مین) را بیانیه دانسته و گفته‌اند : ای مؤمنان ! مردمانی را به دوستی نگیرید که خدا از آنان خشمگین است . مردمانی که از آخرت ناامیدند ، همان گونه که کافران مرده و مدفون در گورستانها قبلاً بر این باور بودند .

سوره صف آیه 1

متن آیه :

سَبِّحْ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است به تسبیح و تقدیس خدا مشغول است ، و او چیره کار بجا است .

توضیحات :

« سَبِّحْ لِلَّهِ مَا ... » : (نگا : حدید / 1 ، حشر / 1) .

سوره صف آیه 2

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لِمَ تَقُولُونَ مَا لَا تَفْعَلُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! چرا سخنی (به دیگران) می‌گوئید که خودتان برابر آن عمل نمی‌کنید ؟

توضیحات :

« لِمَ » : چرا ؟ مرکب از (ل) جرّ و (ما) استغفهامیه است که الف آن برای تخفیف حذف شده است .

سوره صف آیه 3

متن آیه :
كَبِيرٌ مَّقْتَاتٌ عِنْدَ اللَّهِ أَنْ تَقُولُوا مَا لَا تَفْعَلُونَ

ترجمه :

اگر سخني را بگوئيد و خودتان برابر آن عمل نكنيد ، موجب كينه و خشم عظيم خدا ميگردد .

توضیحات :

« مَقْتَاتٌ » : كينه . خشم . كينه توزي . تم ييز است .

سوره صف آیه 4

متن آیه :
إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَأَنَّهُمْ بُنْيَانٌ مَرْصُوصٌ

ترجمه :

خداوند كساني را دوست مي دارد كه در راه او متحد و يک پارچه در خط و صف واحد مي رزمند ، انگار ديوار سربي بزرگي هستند .

توضیحات :

« صَفًّا » : صف زده . رديف . مراد متحد و يک پارچه است . مصدر است و به معني اسم فاعل ، يعني (صَاءٌ فَيِّنٌ) و يا اسم مفعول ، يعني (مَصْفُوٌّ فَيِّنٌ) است . حال ضمير (و) است . « بُنْيَانٌ » : ديوار (نگا : روح البيان) . « مَرْصُوصٌ » : سربي . در فارسي گفته مي شود : ديوار آهنين و سدي فولادين .

سوره صف آیه 5

متن آیه :
وَإِذْ قَالَ مُوسَىٰ لِقَوْمِهِ يَا قَوْمِ لِمَ تَأْتُونَ قَوْمًا مِّنْ دُونِكُمْ لَا يَأْتِئُكُم بِطَارٍ وَلَا يَأْتِئُكُم بِهِمْ أَذِيقُوا الْبَأْسَ الَّذِي تَدْعُونَ وَإِذْ يَنْزِلُ السَّمَاءُ الْغَاسِقَةُ وَقَدْ جَاءَكُمْ بِالْبَيِّنَاتِ لَوِ كُنْتُمْ تَعْقِلُونَ

ترجمه :

خاطرنشان ساز زماني را كه موسي به قوم خود گفت : اي قوم من ! چرا مرا مي رنجانيد و آزار مي رسانيد با اين كه مي دانيد كه من قطعاً فرستاده خدا به سوي شما هستم ؟ ! آنان چون از حق منحرف شدند ، خداوند دلهايشان را بيشتتر از حق دور داشت . يزدان مردمان نافرمان (و بيرون رونده از دائره احكام آسمان) را هدايت نمي دهد .

توضیحات :

« لِمَ تَأْتُونَ قَوْمًا مِّنْ دُونِكُمْ » : (نگا : احزاب / 69) . « زَاغُوا » : منحرف شدند از حق و حقيقتي كه موسي (ع) آورده بود . « أَذِيقُوا الْبَأْسَ الَّذِي تَدْعُونَ » : خدا دلهايشان را از پذيرش حق و حقيقت و گرايش به راستي و درستي كج و منحرف كرد . خداوند انحراف ظاهري آنان را به انحراف باطني ايشان سرايت داد .

سوره صف آیه 6

مَتْنِ آيَةِ :
 وَإِذْ قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَا بَنِي إِسْرَائِيلَ إِنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ مُّصَدِّقًا لِّمَا بَيْنَ يَدَيَّ مِنَ التَّوْرَةِ وَ مُبَشِّرًا بِرَسُولٍ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي اسْمُهُ أَحْمَدٌ فَلَمَّا جَاءَهُمْ يَا لَ بَيِّنَاتٍ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

و خاطر نشان ساز زمانی را که عیسی پسر مریم گفت : ای بنی اسرائیل ! من فرستاده خدا به سوی شما بوده و توراتی را که پیش از من آمده است تصدیق می کنم ، و به پیغمبری که بعد از من می آید و نام او احمد است ، مژده می دهم . اما هنگامی که آن پیغمبر (احمد نام) همراه با معجزات روشن و دلائل متقن ، به پیش ایشان آمد ، گفتند : این جادوی آشکاری است .

توضیحات :

« مُّصَدِّقًا » : (نگا : اعراف / 157) . « بَيْنَ يَدَيَّ » : پیش از من . « أَحْمَدٌ » : محمد مراد است . احمد یکی از نامهای پیغمبر اسلام است که در انجیلها به شکل فارقلیط ، و پارقلیطا ، و پیرکلمتوس آمده است (نگا : تفسیر نمونه) . « جَاءَهُمْ » : به پیش ایشان آمد . بعضی گفته اند فاعل عیسی و برخی گفته اند محمد است . ولی به قرینه آیات بعد ، باید محمد باشد . « هذا » : این چیزهایی که با خود آورده است . وجود خودش .

سوره صف آیه 7

مَتْنِ آيَةِ :
 وَمِنْ أَظْلَمُ مِمَّنِ افْتَرَى عَلَى اللَّهِ الْكَذِبَ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الْإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

چه کسی ستمکارتر از کسی است که بر خدا دروغ می بندد ، در حالی که او به اسلام فراخوانده می شود ؟ ! خدا مردمان ستمگر را رهنمود نمی گرداند (و به حق نمی رساند) .

توضیحات :

« الْكَذِبَ » : مراد همان (سحر) آیه پیشین است . یعنی کلام آسمانی یا پیغمبر الهی را سحر و ساحر نامیدن ، افتراء و دروغ عظیم است .

سوره صف آیه 8

مَتْنِ آيَةِ :
 يَرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

ترجمه :

می خواهند نور (آئین) خدا را با دهانهایشان خاموش گردانند ، ولی خدا نور (آئین) خود را کامل می گرداند ، هر چند که کافران دوست نداشته باشند .

توضیحات :

« نور » : مراد نور کفر است نیز اسلام و شریعت غراء محمدی است . « مِیْمٌ » : کامل کننده . « اللَّهُ مِیْمٌ نُورُهُ » : خدا خورشید اسلام را در همه جا پرتو افکند و چنین آئین را جهانگستر میسازد . « بِرِیْدُونَ لِیَطْفُؤُوا نُورَ اللَّهِ ... » : (نگا : توبه / 32) . حرف (ل) به معنی (اَن) می باشد (نگا : المصحف المیسر) .

سوره صف آیه 9

متن آیه :
هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ بِالْهُدَىٰ وَدِينِ الْحَقِّ لِيُظْهِرَهُ عَلَى الدِّينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ

ترجمه :

خدا است که پیغمبر خود را همراه با هدایت و رهنمود (آسمانی) و آئین راستین (اسلام) فرستاده است تا این آئین را بر همه آئینهای دیگر چیره گرداند ، هر چند مشرکان دوست نداشته باشند .

توضیحات :

« الْهُدَىٰ » : مراد قرآن است که انگار سراپا هدایت است (نگا : بقره / 185) . « رَسُولَهُ » : پیغمبر خود ، محمدا . « لِيُظْهِرَهُ » : تا آن دین را که اسلام نام دارد ، چیره گرداند و غلبه دهد . مراد از اظهار یا غلبه اسلام بر آئینهای دیگر ، این نیست که در جهان ، دین دیگری نماند و بلکه همه از اسلام پیروی کنند ؛ بلکه مراد چیره شدن اسلام بر سایر ادیان و غلبه مسلمین بر دیگران با حجت و برهان و قدرت مادی و معنوی تا آخر زمان است (نگا : صفوه التفاسیر) .

سوره صف آیه 10

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا هَلْ أَدُلُّكُمْ عَلَىٰ تِجَارَةٍ تُنَجِّبِكُمْ مِّنْ عَذَابٍ أَلِيمٍ

ترجمه :

ای مؤمنان ! آیا شما را به بازرگانی و معامله‌ای رهنمود سازم که شما را از عذاب بسیار دردناک دوزخ رها سازد ؟

توضیحات :

« تِجَارَةٍ » : مقابله و معاوضه چیزی با چیزی . بازرگانی . پول و کالای این معامله را در (توبه / 111) ببینید .

سوره صف آیه 11

متن آیه :
ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِن كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ
تَوْ مِّنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَتُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ

ترجمه :

(و آن این است که) به خدا و پیغمبرش ایمان می آورید ، و در راه خدا با مال و جان تلاش و جهاد می کنید . اگر بدانید این برای شما (از هر چیز دیگری) بهتر است .

توضیحات :

« تُوْمُنُونَ بِاللَّهِ وَ... » : خبر مبتدای محذوف (هی) است .

سوره صف آیه 12

متن آیه :

يَغْفِرْ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِينَ
طَائِفَةً فِي جَنَّاتِ عَدْنٍ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه :

(اگر این تجارت را انجام دهید ، خدا) گناهان را می بخشد ، و شما را به باغهای بهشتی داخل می گرداند که از زیر (کاخها و درختان) آن جو و یبارها روان است ، و شما را در منازل و خانه های خوبی جای می دهد که در باغهای بهشت جاویدان ماندگار ، واقع شده اند . پیروزی و رستگاری بزرگ همین است .

توضیحات :

« مَسَاكِينَ طَائِفَةً » : خانه های خوب . مراد قصرهای مجلل و کاخهای زیبا و دلربا است (نگا : زمر / 20) . « جَنَّاتِ عَدْنٍ » : باغهای بهشتی که محل اقامت همیشگی هستند . مراد محل خلود و جاودانگی است .

سوره صف آیه 13

متن آیه :

وَأُخْرَى تَجِبُ وَنَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشْرُ الْمُؤْمِنِينَ

ترجمه :

(گذشته از این نعمتها) نعمت دیگری دارید که پیروزی خدادادی و فتح نزدیکی است (که در پرتو آن مکه به دست شما می افتد) و به مؤمنان مژده بده (به چیزهایی که قابل توصیف و بیان نیست ، و فراتر از آن است که با الفبای انسانها به انسانها شناساند) .

توضیحات :

« أُخْرَى » : مثوبه و نعمت دیگری . مبتدای است . « نَصْرٌ » : بدل از (أُخْرَى) است . « فَتْحٌ » : مراد فتح مکه مکرمه است . « بَشِيرٌ » : مژده بده ! مورد مژده ، پیروزی در دنیا و بهشت در آخرت است . یا آن چیزی که مافوق بیان است .

سوره صف آیه 14

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُونُوا أَمْثَلَ الَّذِينَ آمَنُوا كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ

لِلْحَوَارِيِّينَ مَنْ أَنْصَارِي إِلَى اللَّهِ قَالَ الْحَوَارِيُّونَ نَحْنُ أَنْصَارُ اللَّهِ فَأَمَّنت
طَائِفَةٌ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ وَكَفَّرَتْ طَائِفَةٌ فَأَيَّدْنَا الَّذِينَ آمَنُوا عَلَيَّ
عَدُوَّهُمْ فَأَصْبَحُوا ظَاهِرِينَ

ترجمه :

ای مؤمنان! یاران (دین) خدا باشید، همان گونه که عیسی پسر مریم به
حواریون گفت: چه کسانی یاران من برای (یاوری دین) خدا خواهند بود؟
حواریون گفتند: ما جملگی یاران (دین) خدا خواهیم بود. سپس گروهی از
بنی اسرائیل ایمان آوردند، و گروهی کافر گشتند. ما کسانی را که
ایمان را پذیرفتند، علیه دشمنانشان مدد کردیم، و آنان پیروز
شدند.

توضیحات :

« مَنْ أَنْصَارِي » : چه کسانی یاران و مددکاران من می‌شوند. یعنی سربازان
جان فدای من برای خدمت به دین خدا. « إِلَيَّ » : به معنی معیت است (نگا
: مغنی لیب). « عَدُوَّهُمْ » : دشمنان ایشان. مراد طائفه و گروهی است که
ایمان نیاوردند. واژه (عَدُو) برای مفرد و جمع بکار می‌رود (نگا : نساء /
101 ، انعام / 112 ، فرقان / 31). « أَيَّدْنَا » : مدد رساندیم. حمایت و
پشتیبانی کردیم.

سوره جمعه آیه 1

متن آیه :

يَسْبِحُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْمَلِكِ الْقُدُّوسِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

ترجمه :

آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است، به تسبیح و تقدیس خدا
مشغول است. خدائی که مالک و حاکم (کل جهان) است، از هر نقص و
عیبی مبرا و منزّه است، و چیره کار بجا است.

توضیحات :

« يَسْبِحُ ... » : (نگا : رعد / 13 ، اسراء / 44 ، نور / 41). « الْقُدُّوس » : (نگا :
حشر / 23).

سوره جمعه آیه 2

متن آیه :

هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمِّيِّينَ رَسُولًا مِّنْهُمْ يَتْلُو عَلَيْهِمْ آيَاتِهِ وَيُزَكِّيهِمْ
وَيُعَلِّمُهُمُ الْكِتَابَ وَالْحِكْمَةَ وَإِن كَانُوا مِن قَبْل لَفِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

خدا کسی است که از میان بیسوادان پیغمبری را برانگیخته است و به
سویشان گسیل داشته است، تا آیات خدا را برای ایشان بخواند، و آنان
را پاک بگرداند. او بدیشان کتاب (قرآن) و شریعت (یزدان) را می‌آموزد

. آنان پیش از آن تاریخ واقعاً در گمراهی آشکاری بودند .

توضیحات :

« بَعَثَ » : برانگیخته است . مبعوث کرده است . « الْأُمِّيِّينَ » : افراد درس نخوان . بیسواد (نگا : بقره / 78 ، آل عمران / 20 و 75 ، اعراف / 157 و 158) . « يُزَكِّيهِمْ » : (نگا : بقره / 129 و 151) . « رَسُولًا مِنْهُمْ ... ضَلَّالٍ مُّبِينٍ » : (نگا : آل عمران / 164) . « وَ إِنْ كَانُوا » : حرف واو حالیه ، و واژه (إِنْ) از حروف مشبّهة بالفعل است و مخفف از مثقله است (نگا : اعراب القرآن ، محیی الدین درویش) .

سوره جمعه آیه 3

متن آیه :

وَأَخْرَيْنَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوا بِهِمْ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

ترجمه :

او مبعوث برای دیگران نیز هست ، آنانی که هنوز به اینان نپیوسته اند (و بعدها به دنیا می آیند) . خدا چیره کار بجا است .

توضیحات :

« وَأَخْرَيْنَ » : دیگران . غیر عربیها . عطفی بر (الْأُمِّيِّينَ) یا بر ضمیر (هُمْ) در فعل (يَعْلَمُهُمْ) است . « مِنْهُمْ » : از امیین . از مسلمین . « وَأَخْرَيْنَ مِنْهُمْ » : مسلمانان عرب و غیر عربی که بعدها به دنیا می آیند . ضمیر (هم) درست است که به (امیین) برمیگردد ، ولی هر کس که اسلام را بپذیرد از زمره ایشان می باشد ، چرا که مسلمانان از هر نژادی که باشند ، امت واحدی بشمارند و دوستان یکدیگرند (نگا : توبه / 71) .

سوره جمعه آیه 4

متن آیه :

ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَن يَشَاءُ وَاللَّهُ ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ

ترجمه :

این (نعمت بعثت) فضل و کرم خدا است ، آن را به هر کس که بخواهد (و لایق و شایسته اش بداند) می بخشد ، و خدا دارای فضل و کرم بزرگی است .

توضیحات :

« ذَلِكَ » : آن بعثت . این پیغمبری و مقام نبوت .

سوره جمعه آیه 5

متن آیه :

مَثَلُ الَّذِينَ حُمِّلُوا التَّوْرَةَ ثُمَّ لَمْ يَحْمِلُوهَا كَمَثَلِ الْجِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا يَتَّبِعُ مَثَلُ الْقَوْمِ الَّذِينَ كَذَبُوا بِآيَاتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

کسانی که تورات بدیشان واگذار گردید ، ولی بدان عمل نکردند و حق آن را ادا ننمودند ، به درازگوشی میمانند که کتابهایی را برمی دارد (ولی از محتوای آنها خیر ندارد) . مردمانی که آیات خدا را تکذیب می دارند ، بدترین مثل را دارند . خداوند مردمان ستمکار را هدایت نمی دهد (و به سعادت هر دوسرا نائل نمی گرداند) .

توضیحات :

« حَمَلُوا » : بر دوش آنان گذاشته شده است . بدانان واگذار گشته است . اجرای احکام و تبلیغ آن برعهده ایشان گذارده شده است . « لَمْ يَحْمِلُوهَا » : بدان عمل نکردند . برابر آن نرفتند و حق آن را اداء ننمودند . « يَتَسَمَّ مَثَل... » : بدترین مثل را دارند ! چه بد مثلی دارند ! فعل ذم است و منظور نکوهش است .

سوره جمعة آیه 6

متن آیه :
 قُلْ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِن زَعَمْتُمْ أَن نَّكُفِّرَ أَوْلِيَاءَ لِلَّهِ مِن دُونِ النَّاسِ فَتَمْنُوا الْمَوْتَ إِن كُنْتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

بگو : ای یهودیان ! اگر شما می پندارید که شما دوستان خدا هستید نه مردمان دیگر ، اگر راست می گوئید خواستار مرگ شوید (تا از خانه بلا و محنت ، به سرای نعمت و جنت برسید ، و دیدار جانان برای شما عاشقان میسر شود) .

توضیحات :

« هَادُوا » : (نگا : بقره / 62 ، نساء / 46 و 160 ، مائده / 41 و 44 و 69) . « مِن دُونِ » : جدای از . غیر از . « فَتَمْنُوا الْمَوْتَ » : درخواست مرگ کردن از دوراه : با زبان دعا نمودن و تقاضای فرار سپیدن مرگ کردن ، و دیگر در راه خدا جنگیدن و از کشتن نهراسیدن . « أَوْلِيَاءَ » : دوستان . عزیزان (نگا : مائده / 18) .

سوره جمعة آیه 7

متن آیه :
 وَلَا يَتَمَنَّوْنَهُ أَبَدًا بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

ترجمه :

آنان به خاطر کارهایی که مرتکب شده اند هرگز مرگ را برای خود نمی خواهند ، و خدا از حال ستمکاران به خوبی آگاه است (و سرانجام ، ایشان را به کیفر اعمالشان می رساند) .

توضیحات :

« بِمَا قَدَّمْتُمْ أَيْدِيهِمْ » : به سبب کارهایی که پیشتر کرده اند . به خاطر اعمالی که انجام داده اند و پیشاپیش به آخرت فرستاده اند (نگا : بقره / 95 ، آل عمران / 182 ، نساء / 62) .

سوره جمعه آیه 8

متن آیه :
 قُلْ إِنَّ الْمَوْتَ الَّذِي تَفِرُّونَ مِنْهُ فَإِنَّهُ مُلَاقٌ بِكُمْ ثُمَّ تُرَدُّونَ إِلَىٰ عَالِمِ الْغَيْبِ
 وَالشَّهَادَةِ فَيُنذِرُكُم بِمَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

بگو: قطعاً مرگی که از آن می‌گریزید، سرانجام با شمار و یاروی می‌گردد و شما را درمی‌یابد، بعد از آن به سوی کسی برگردانده می‌شود که از پنهان و آشکار آگاه است، و شما را از آنچه کرده اید با خبر می‌گرداند.

توضیحات :

«الْغَيْبِ» : آنچه از دایره دید، روح، و برد دانش بشری فراتر است. «الشَّهَادَةِ» : آنچه در معرض دید، و نیروی روح و در فاصله برد دانش بشری است. «الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ» : (نگا : انعام / 73، توبه / 94 و 105).

سوره جمعه آیه 9

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ
 اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنتُمْ تَعْلَمُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان! هنگامی که روز آدینه برای نماز جمعه اذان گفته شد، به سوی ذکر و عبادت خدا بشتابید و داد و ستد را رها سازید. این (چیزی که بدان دستور داده می‌شود) برای شما بهتر و سودمندتر است اگر متوجه باشید.

توضیحات :

«نُودِيَ» : مجهول (نادی) از مصدر نداء است. «مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ» : در روز جمعه. حرف (مِنْ) به معنی (فِي) است. مثل : أَرُونِي مَاذَا خَلَقُوا مِنَ الْأَرْضِ فَأَاطَرُ / 40 (نگا : روح المعانی). «ذِكْرَ اللَّهِ» : اطاعت از خدا. مراد خطبه و نماز جمعه است (نگا : المصحف المیسر). «الْبَيْعَ» : معامله و تجارت. مراد هر نوع کسب و کار و پیشه است.

سوره جمعه آیه 10

متن آیه :
 فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَاذْكُرُوا
 اللَّهَ كَثِيرًا لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

ترجمه :

آنگاه که نماز خوانده شد، در زمین پراکنده گردید و به دنبال رزق و روزی خدا بروید و خدای را (بادل و زبان) بسیار یاد کنید، تا این که رستگار شوید.

توضیحات :
« فُضِّيتَ » : اداء گردید و انجام پذیرفت . « اِنْتَشِرُوا » : پراکنده و متفرق شوید . « اِنْتَعُوا » : جستجو کنید . بطلابید .

سوره جمعه آیه 11

متن آیه :
وَإِذَا رَأَوْا تِجَارَةً أَوْ لَهْوًا ابْغَضُوا إِلَيْهَا وَتَرَكَوْكَ قَائِمًا قُلْ مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ
مِّنَ اللَّهِ وَمِنَ التِّجَارَةِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

ترجمه :

(برخی از اصحاب ، در یکی از جمعه‌ها) هنگامی که تجارت و یا سرگرمی را دیدند از پیرامون تو پراکنده شدند ، و تو را ایستاده (بر منبر ، در حال خطبه) رها کردند ! بگو : آنچه در پیش خدا (از فضل و ثواب) است ، بهتر از سرگرمی و بازرگانی است ، و خدا بهترین روزی‌رسان است .

توضیحات :

« تِجَارَةً » : مراد کاروانی است که در وقت خطبه‌های جمعه از شام آمده بود . « لَهْوًا » : سرگرمی . مراد طبعی است که به هنگام آمدن کاروان برای آگهی نواخته می‌شد . « اِنْبَغَضُوا » : پخش و پراکنده شدند . « اِلَيْهَا » : مرجع (ها) تجارت است .

سوره منافقون آیه 1

متن آیه :
إِذَا جَاءَكَ الْإِيمَانُ فِقُونَ قَالُوا نَبْشَهُدُ إِنْكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ إِنْكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ
يَشْهَدُ إِنْ الْإِيمَانُ فِقِينَ لَكَا ذُبُون

ترجمه :

هنگامی که منافقان نزد تو می آیند ، سوگند می خورند و می گویند : ما گواهی می‌دهیم که تو حتماً فرستاده خدا هستی ! - خداوند می‌داند که تو فرستاده خدا می باشی - ولی خدا گواهی می‌دهد که منافقان در گفته خود دروغگو هستند (چرا که به سخنان خود ایمان ندارند) .

توضیحات :

« نَبْشَهُدُ إِنْكَ ... » : هنگامی که فرد عربی می‌گوید : اَشْهَدُ اِنَّ ... مقصودش قسم یاد کردن به خدا است که او در گفتار خود صادق است (نگا : المصحف المیسر) . « وَاللَّهُ يَعْلَمُ اِنْكَ لَرَسُولُهُ » : جمله معترضه است .

سوره منافقون آیه 2

متن آیه :
اتَّخِذُوا أَيْمَانَهُمْ جُنَّةً فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ

ترجمه :

آنان سوگندهای (دروغین) خود را سپری (برای رهائی از گرفتار آمدن به دست عدالت، و پوشاندن چهره واقعی خویش) می‌گردانند، و (خود را و مردمان را) از راه خدا بازمی‌دارند. ایشان چه کار بدی می‌کنند!

توضیحات :

« جِنَّةٌ » : سپر (نگا : مجادله / 16) . « صَدُّوا عَن سَبِيلِ اللَّهِ » : (نگا : نساء / 167 ، توبه / 9 ، نحل / 88) .

سوره منافقون آیه 3

متن آیه :

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ آمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا فَطُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ فَهُمْ لَا يَفْقَهُونَ

ترجمه :

این (نفاق و دروغ‌گوئی و بازداشتن از دین) بدان خاطر است که (نخست با زبان) ایمان آورده‌اند و سپس (با دل) کافر شده‌اند، پس بر دلهایشان مهر نهاده شد، و ایشان دیگر (حقیقت را درک نمی‌کنند، و از ایمان چیزی) نمی‌فهمند.

توضیحات :

« ءَأَمَنُوا ثُمَّ كَفَرُوا » : (نگا : نساء / 137) . « ذَلِكَ » : این نفاق و دروغ و جلوگیری از دین اسلام که بدان عادت گرفته‌اند . « طُبِعَ عَلَى قُلُوبِهِمْ » : (نگا : توبه / 87 و 93 ، نحل / 108 ، محمد / 16) .

سوره منافقون آیه 4

متن آیه :

وَإِذَا رَأَوْا تَجَارِبَ أُجَسَامِهِمْ وَإِن يَاقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَأَنَّهُمْ خُشْبٌ مِّن مَّسْنَدَةٍ يَحْسَبُونَ كُلَّ صَيْحَةٍ عَلَيْهِمْ هُمُ الْعَدُوٌّ فَاحْذَرْهُمْ فَآتَاهُمُ اللَّهُ أَنْتَىٰ يَوْمِ الْوَكُوفِ

ترجمه :

هنگامی که ایشان را می‌بینی، بیکر، و سیمایشان تو را می‌گیرد و به شگفت می‌آورد (و به خود می‌گوئی: چه انسان‌هایی باوقار و برازنده‌ای!) و هنگامی که به سخن درمی‌آیند (به علت حلاوت کلامشان) به سخنانشان گوش فرامی‌دهی. (با وجود این جذبۀ سیما و گیرائی گفتار) آنان انگار تخته‌هایی هستند که (بر دیوار) تکیه داده شده باشند (بی‌جان و بی‌ایمان، هیكله‌های توخالی، درون‌های بی‌نور و صفا، نقشه‌هایی بر در و دیوارها). هر فریادی را بر ضد خود می‌پندارند و هر آوازی را به زیان خویش! آنان دشمنان بشمارند و از ایشان برحذر باش. خدایشان بکشد! چگونه (از حق) برگردانده می‌شوند (و منحرف می‌گردند؟!).

توضیحات :

« خُشْبٌ » : جمع خُشْبٍ ، تخته‌ها . « مُسْنَدَةٌ » : تکیه داده شده . « صَيْحَةٌ »

« : فریاد . آواز . « قَاتَلَهُمُ اللَّهُ » : خدایشان بکُشاد ! مراد از کشتن در اینجا ، نفرین کردن و از رحمت محروم گرداندن است . « أَنْبِي يَوْمَ فَكُون » : (نگا : توبه / 30 ، عنکبوت / 61 ، زخرف / 87) .

سوره منافقون آیه 5

متن آیه :
 وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ تَعَالَوْا يَسُدُّواْ رُءُوسَهُمْ وَرَأَىٰ يَتَّهُمُ يَصُدُونَ
 وَهُمْ مَسَّةٌ كَثِيرُونَ

ترجمه :

چون به آنان گفته شود که بیائید تا پیغمبر خدا برایتان آمرزش بخواهد ، سرهای خود را (از روی غرور و تکبر ، و به عنوان استهزاء) تکان میدهند و آنان را خواهی دید مسست کبرانه روی میگردانند و میروند .

توضیحات :

« لَوْوَا » : پیچ دادند . مراد تکان دادن سر به عنوان تکبر و تمسخر است . « يَصُدُونَ » : روی میگردانند . دوری می کنند از پذیرش دعوت پیغمبر .

سوره منافقون آیه 6

متن آیه :
 سِوَاءَ عَلَيْهِمْ أَسَدَتَّ غُفِرَتْ لَهُمْ أَمْ لَمْ تَسُدَّتْ غُفِرَ لَهُمْ لَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ

ترجمه :

برای آنان یکسان است چه برای ایشان آمرزش بخواهی ، و چه آمرزش نخواهی ، (چون آنان از نفاق خود دست نمی کشند) هرگز خدا ایشان را نخواهد بخشید . خداوند قطعاً مردمان فاسق را هدایت نمیدهد .

توضیحات :

« أَسَدَتَّ غُفِرَتْ » : اصل آن (أَسَدَتَّ غُفِرَتْ) است که همزه باب استفعال آن برای تخفیف حذف شده است . « الْقَوْمَ الْفَاسِقِينَ » : (نگا : مائده / 25 و 26 و 108) .

سوره منافقون آیه 7

متن آیه :
 هُمُ الَّذِينَ يَقُولُونَ لَا تُنْفِقُواْ عَلَيَّ مِنْ عِنْدِ رَسُولِ اللَّهِ حَتَّىٰ يَنْفَضُواْ وَلِلَّهِ خَزَائِنُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَكِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَا يَفْقَهُونَ

ترجمه :

آنان کسانی هستند که میگویند : به آنانی که (از مگه به مدینه مهاجرت کرده اند و) نزد فرستاده خدا هستند ، بذل و بخششی نکنید و چیزی ندهید تا پراکنده شوند و بروند . (غافل از این که) گنجینه های آسمانها و زمین از آن خدا است (و به هر کس که بخواهد از آنها بدو عطاء می کند) ولیکن منافقان نمی فهمند .

توضیحات :

« من عند . . . » : مراد مهاجران فقیر مدینه است . « رَسُولِ اللَّهِ » : از روی استهزاء و تمسخر ، منا فغان می گفتند : پیغمبر خدا .

سوره منافقون آیه 8

متن آیه :

يَقُولُونَ لَئِن رَّجَعْنَا إِلَى الْمَدِينَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْأَعَزُّ مِنْهَا الْأَذَلَّ وَلِلَّهِ الْعِزَّةُ
وَلِرَسُولِهِ وَلِلْمُؤْمِنِينَ وَلَكِنَّ الْأُمَنَاءَ فِي قُلُوبِنَا لَيَعْلَمُونَ

ترجمه :

میگویند : اگر (از غزوه بنی مطلق) به مدینه برگشتیم ، باید افراد با عزت و قدرت ، اشخاص خوار و ناتوان را از آنجا بیرون کنند . عزت و قدرت از آن خدا و فرستاده او و مؤمنان است ، ولیکن منا فغان (این را درک نمی کنند و) نمی دانند .

توضیحات :

« الْأَعَزُّ » : عزیزتر و گرامی تر . مقتدرتر و چیره تر . منا فغان مرادشان خویشتن بود . « الْأَذَلُّ » : خوارتر و پست تر . منظورشان رسول خدا و مؤمنان مهاجر بود . « لِلَّهِ الْعِزَّةُ » . . . : اشاره به این است که کلام منا فغان قبول است . ولی با عزت و با قدرت خدا و پیغمبر و مؤمنانند .

سوره منافقون آیه 9

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَن ذِكْرِ اللَّهِ وَمَن يَفْعَلْ
ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان ! اموالتان و اولادتان شما را از یاد خدا غافل نکنند . کسانی که چنین کنند (و اموال و اولادشان ، آنان را سرگرم و به خود مشغول دارد) ایشان زیانکارند .

توضیحات :

« لَا تُلْهِكُمْ » : شما را سرگرم و غافل نکنند (نگا : نور / 37 ، حجر / 3) . « ذِكْرُ اللَّهِ » : یاد خدا و عبادت و پرستش او . اطاعت از خدا .

سوره منافقون آیه 10

متن آیه :

وَأَنْزِلُوا مِن مَّا رَزَقْنَاكُمْ مِّن قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَكُمُ الْمَوْتُ فَيَقُولَ رَبِّ
لَوْلَا أَخَّرْتَنِي إِلَىٰ أَجَلٍ قَرِيبٍ فَأَصَّدَّقْتُ وَأَكُن مِنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

از چیزهایی که به شما داده ایم بذل و بخشش و صدقه و احسان کنید ، پیش از آن که مرگ یکی از شما درسد و بگوید : پروردگارا ! چه می شود اگر

مدّت کمی مرا به تَأْخِيرِ اندازی و زنده‌ام بگذاری تا احسان و صدقه بدهم و در نتیجه از زمره صالحان و خوبان شوم؟!

توضیحات :
« قَبْلَ أَنْ يَأْتِيَ أَحَدَكُمُ الْمَوْتُ . . . » : مراد فرا رسیدن مقدمات مرگ یا سکران و غمرات آن است . « لَوْلَا » : حرفی است که دلالت بر طلب حصول ما بعد خود دارد و فعلی ماضی بعد از خود را از لحاظ معنی به مضارع تبدیل می نماید . « أَكُنْ » : عطف بر محل (أَصْدَق) است .

سوره منافقون آیه 11

متن آیه :
وَلَنْ يُؤَخِّرَ اللَّهُ نَفْسًا إِذَا جَاءَ أَجَلُهَا وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

ترجمه :
خداوند هرگز مرگ کسی را به تأخیر نمی اندازد هنگامی که اجلش فرا رسیده باشد . خداوند کاملاً آگاه از کارهایی است که انجام می دهید (و سزا و جزای شما را خواهد داد) .

توضیحات :
« نَفْسًا » : (نگا : بقره / 48 و 123 و 234) .

سوره تغابن آیه 1

متن آیه :
يَسْبِغُ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :
آنچه در آسمانها و آنچه در زمین است ، به تسبیح و تقدیس خدا مشغول است . حاکمیت و مالکیت از آن او است ، و سپاس و ستایش خاص او است . او بر هر چیزی توانا است . . .

توضیحات :
« يَسْبِغُ » (نگا : رعد / 13 ، اسراء / 44 ، نور / 41) .

سوره تغابن آیه 2

متن آیه :
هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَمِنْكُمْ كَافِرٌ وَمِنْكُمْ مُؤْمِنٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

ترجمه :
او کسی است که شما را آفریده است (و به شما آزادی و اختیار داده است) . گروهی از شما کافر و گروهی از شما مؤمن می گردید . خدا می بیند هرچه را

که می کنید .

توضیحات :

« قَمِ نَكْمُ كَا فِرَّوَمِ نَكْمُ مُؤْمِنٌ » : (نگا : كهف / 29 ، انسان / 3) .

سوره تغابن آیه 3

متن آیه :

خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ

ترجمه :

خداوند ، آسمانها و زمین را به حق آفریده است (نه به باطل . در آفرینش آن ، نظام دقیق و راستی بنی به کار رفته است ، و دارای هدفی حکیمانه و مسیری درست است) و شما را شکل بخشیده است و شکلهای شما را خوب و زیبا کرده است . سرانجام بازگشت به سوی او است .

توضیحات :

« خَلَقَ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ » : (نگا : انعام / 73 ، ابراهیم / 19 ، نحل / 3) .
« صَوَّرَكُمْ فَأَحْسَنَ صُورَكُمْ » : (نگا : غافر / 64 ، اعراف / 11 ، آل عمران / 6) .

سوره تغابن آیه 4

متن آیه :

يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِدَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه :

او می داند که در آسمانها و زمین چه چیزهایی است ، و از آنچه شما پنهان یا آشکار می دارید با خبر است ، و خدا بس آگاه از عقائد و نیات است که در درون سینه ها است .

توضیحات :

« مَا تُسِرُّونَ وَمَا تُعْلِنُونَ » : (نگا : نحل / 19) .

سوره تغابن آیه 5

متن آیه :

الْمُ يَأْتِكُمْ نَبَأُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلُ فَذَاقُوا وَبَالَ أَمْرِهِمْ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

آیا خبر کافرانی که در روزگاران پیشین می زیسته اند به شما نرسیده است ؟ آنان عقوبت ناگوار کارهای خود را (درد نیا) چشیدند ، و عذاب دردناکی (هم در آخرت) دارند .

توضیحات :

« نَبَأٌ » : خبر . . . الف زائده در رسم الخط قرآنی در آخر دارد . « وَ بَالَ » :

(نگا: مائده / 95 ، حشر / 15) .

سوره تغابن آیه 6

متن آیه :
ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَأْتِيهِمْ رُسُلُهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ فَعَالُوا أ_Bَشَرَّ يَهْدُوْنَ نَا
وَكَفَرُوا وَتَوَلَّوْا وَاسْتَغْنَى اللَّهُ وَاللَّهُ غَنِيٌّ حَمِيدٌ

ترجمه :

این (سوء عاقبت و عذاب آخرت) بدان خاطر است که پیغمبران نشان به پیش ایشان می آمدند و معجزات روشن و دلائل متقن برای آنان می آوردند و ایشان می گفتند : آیا آدمیان ، ما را هدایت می کنند ؟ (مگر می شود انسانهایی همچون خودمان پیغمبران خدا شوند ؟ ! پیغمبران باید فرشته باشند . بدین وسیله به مخالفت برمی خاستند و) کافر می گشتند و سر برمی تافتند و رویگردان می شدند ، و خدا هم بی نیاز (از ایمان و اطاعت ایشان) بود و (همیشه هم) بی نیاز است و سزاوار ستایش و سپاس .

توضیحات :

« بَشَرَّ » : این واژه برای مفرد و مثنی و جمع استعمال می گردد . در اینجا مراد از بپا - علیه السلام - است .

سوره تغابن آیه 7

متن آیه :
زَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنْ لَنْ يُبْعَثُوا قُلْ بَلَى وَرَبِّي لَتُبْعَثُنَّ ثُمَّ لَتُنَبَّؤُنَّ
بِمَا عَمِلْتُمْ وَذَلِكَ عَلَى اللَّهِ يَسِيرٌ

ترجمه :

کافران می پندارند که هرگز زنده و برانگیخته نخواهند گردید ! بگو : چنین نیست که می پندارید ، به پروردگرم سوگند ! زنده و برانگیخته خواهید شد ، و سپس از آن چیزهایی که می کرده اید با خبرتان خواهند کرد . و این کار برای خدا ساده و آسان است .

توضیحات :

« بَلَى » : این حرف برای ابطال نفی کلام ما قبل است . یعنی سخن منفی پیشین را مثبت می سازد . « يَسِيرٌ » : ساده و آسان .

سوره تغابن آیه 8

متن آیه :
فَأْمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَاللُّورِ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ خَبِيرٌ

ترجمه :

ایمان بیاورید به خدا و پیغمبرش و نوری که (قرآن نام دارد و آن را برای روشن کردن راه سعادت دنیا و آخرت شما انسانها) نازل کرده ایم . خداوند کاملاً آگاه از هر آن چیزی است که انجام می دهید .

توضیحات :
« النور » : قرآن (نگا : نساء / 174 ، شوری / 52) .

سوره تغابن آیه 9

متن آیه :
يَوْمَ يَجْمَعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمْعِ ذَلِكَ يَوْمُ التَّغَابُنِ وَمَنْ يُؤْمِنِ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا
يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيَدْخُلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ
فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

ترجمه :

زمانی ، خداوند شما را در روز گردهم آئی (جملگی پیشینیان و پسینیان) جمع می آورد . آن روز ، روز زیانمندی (کافران ، و سودمندی مؤمنان) است . کسانی که به خدا ایمان بیاورند و کارهای شایسته بکنند . خداوند بدیهای ایشان را می زداید ، و آنان را به باغهای بهشتی داخل می گرداند که از زیر (کاخها و درختان) آن رودبارها جاری است ، و در آنجا برای همیشه جاودانه میمانند . این است رستگاری سترگ و پیروزی بزرگ .

توضیحات :

« يَوْمَ الْجَمْعِ » : روز گردهم آئی که قیامت است (نگا : هود / 103 ، واقعه / 50 ، یس / 32 و 53) . « تَغَابُنِ » : زیانمندی گشتن گروهی و سودمند شدن گروهی . . در جهان ، دستهای آخرت را به دنیا می فروشند ، و در آخرت زیانخورده و متضرر می گردند (نگا : بقره / 16 و 102 ، آل عمران / 77 و 177) . و دستهای دنیا را به آخرت می فروشند و در آخرت سود می برند و رضای خدا و بهشت را از آن خود می کنند (نگا : بقره / 207 ، نساء / 74 ، توبه / 111) . فراموش کردن هم دیگر . چرا که در قیامت بر اثر هول و هراس آخرت ، کسی به فکر کسی نیست ، و هرکسی خود را می کوشد (نگا : حج / 2 ، معارج / 10 ، عبس / 33 - 37) .

سوره تغابن آیه 10

متن آیه :
وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا أُولَٰئِكَ أَصْحَابُ النَّارِ خَالِدِينَ فِيهَا
وَيُسْأَلُونَ الْمَصِيرَ

ترجمه :

و کسانی که کافر بشوند و آیات ما را تکذیب بکنند ، آنان دوزخیانند جاودانه در آنجا میمانند ، و چه سرانجام و جایگاه بدی (که دارند !) .

توضیحات :

« الْمَصِيرَ » : (نگا : بقره / 126 ، انفال / 16 ، توبه / 73) .

سوره تغابن آیه 11

متن آیه :
مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنِ بِاللَّهِ يَهْدِ اللَّهُ قَلْبَهُ وَاللَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

ترجمه :

هیچ واقعه و حادثه‌ای جز به فرمان و اجازه خدا رخ نمی‌دهد، و هر کس که به خدا ایمان داشته باشد، خدا دل او را (به ثبات و آرامش، و خوشنودی به قضا و قدر الهی می‌رساند و) رهنمود می‌گرداند، و خداوند از هر چیزی کاملاً آگاه است.

توضیحات :

« مَا أَصَابَ مِنْ مُصِيبَةٍ » : (نگا : حدید / 22) . « يَهْدِ قَلْبَهُ » : دل او را رهنمود و رهبری می‌کند . زمام دل او را به دست می‌گیرد . دل او را به استقامت و اطمینان و آسایش و آرامش، و رضا به قضا رهنمود می‌گرداند .

سوره تغابن آیه 12

متن آیه :
وَأَطِيعُوا اللَّهَ وَأَطِيعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ تَوَلَّيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ

ترجمه :

از خدا و پیغمبر اطاعت کنید . اگر رویگردان شوید ، بر فرستاده ما جز رساندن پیام روشن و آشکار نیست .

توضیحات :

« الْبَلَاغُ الْمُبِينُ » : تبلیغ آشکار، رساندن پیام روشنگر (نگا : مائده / 92 ، نحل / 35 و 82 ، نور / 54) .

سوره تغابن آیه 13

متن آیه :
اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ وَعَلَى اللَّهِ فَلْيَتَوَكَّلِ الْمُؤْمِنُونَ

ترجمه :

جز خدا معبودی نیست ، پس مؤمنان باید بر خدا توکل کنند و بس .

توضیحات :

« فَلْيَتَوَكَّلِ » : باید توکل کنند .

سوره تغابن آیه 14

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمِنِّيْ أَرْوَاجِكُمْ وَأَوْلَا دِكُمْ عَدُوًّا لَّكُمْ فَا حَذَرُوهُمْ وَإِن تَعَفَوْا وَتَصَفَحُوا وَتَغَفَرُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ

ترجمه :

ای مؤمنان! قطعاً بعضی از همسران و فرزندان نتان دشمنان شما هستند . (شما را از راه خدا باز می‌دارند ، و از عبادت و طاعت سست می‌گردانند) پس از ایشان خویشتن را بر حذر دارید . اگر عفو کنید و چشم پوشی نمائید و ببخشید (خدا هم شما را مشمول عفو و مرحمت و مغفرت خود می‌نماید) چرا که خداوند بخشاينده مهربان است .

توضیحات :

« مِنْ » : برای تبعیض است . « عَدُوًّا » : این واژه برای مفرد و مثنی و جمع به کار می‌رود . اسم (اِن) است . « اِنْ تَعْفُوا وَ تَصْفَحُوا وَ تَغْفِرُوا » : (نگا : بقره / 109) . این بخش از آیه ، اشاره دارد به این که چه بسا همسران یا فرزندان که انسان را از میراث و خیرات منع و یا سست می‌کنند قصد سوء نداشتند و بلکه از روی نادانی باشد ، به هر حال باید کار بد ایشان را ببخشید و نیت سوء و قصد عداوت آنان را بخش نکرد ، ولی به سخنانشان گوش نکرد و مواظب خود بود و محبت ایشان انسان را از خدا پرستی و انجام خیرات و میراث دور نسازد .

سوره تغابن آیه 15

متن آیه :
 إِنَّمَا أَمْوَالُكُمْ وَأَوْلَادُكُمْ فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ

ترجمه :

قطعاً اموالتان و اولادتان ، وسیله آزمایش شما یند ، و (اگر در این میدان آزمایش ، از عهده بر آئید ، برای شما) اجر و پاداش بزرگی در پیشگاه خدا است .

توضیحات :

« فِتْنَةٌ » : امتحان . آزمایش (نگا : انفال / 28) . مراد این است که اموال و اولاد زینت و نعمت جهان و مایه دست یابی به سعادت هستند ، در صورتی که در مسیر خدا شناسی انسان را کمک کنند . اما اگر محبت آنان بر فرمان رضای یزدان ترجیح داده شود ، مایه بد بختی می‌گردند (نگا : آل عمران / 14 و 15 ، توبه / 22 و 23 و 75) .

سوره تغابن آیه 16

متن آیه :
 يَا تَقْوَى اللَّهِ مَا اسْتَبَطَعْتُمْ وَاِسْمَعُوا وَاَطِيعُوا وَاَنْزِفُوا خَيْرًا لَّأَنْفُسِكُمْ وَمَنْ يُوقِ شَحْ نَفْسِهِ فَاُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

ترجمه :

پس آن قدر که در توان دارید از خدا بهر اسید و پرهیزگاری کنید ، و (درسها و اندرزهای آسمانی را) بشنوید و بپذیرید ، و (از قوانین و فرمانهای خدا) اطاعت کنید . و (در راه خدا ، صدقه و احسان و) بذل و بخشش کنید ، (انجام این کارها) به سود شما خواهد بود . کسانی که از بخل و حرص نفس خویش ، مصون داشته شوند ، آنان قطعاً رستگارند .

توضیحات :
 « مَا اسْتَتَّ عُنْمُ » : مادام که می توان زید . تا آنجا که در توان دارید (نگا :
 بقره / 286 ، حج / 78) . « خَيْرًا » : مال و دارائی (نگا : بقره / 180) . در این
 صورت مفعول (أَنْفِقُوا) است ، و معنی چنین است : از اموال و دارائی خود
 ببخشید . خوب و نیک . در این صورت خَيْرِ فَعْلٍ نَاقِصَهْ مقدری است که
 تقدیر چنین است : يَكُنْ ذَلِكَ خَيْرًا... « مَنْ يُوَقِّ شَحَّ نَفْسِيَهْ » : (نگا :
 حشر / 9) .

سوره تغابن آیه 17

متن آیه :
 إِنْ تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا يُمْسِكْكُمْ وَ يَغْفِرْ لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ حَلِيمٌ

ترجمه :

اگر به خدا قرض الحسنه ای بدهید ، آن را برایتان چندین برابر می سازد ،
 و شما را می آمرزد . خداوند سپاسگزار و بردبار است (و او از بندگانش به
 وسیله دادن پادشاهی عظیم تشکر می نماید ، و در پرتو بردباری خود ، در
 عقوبت بندگان تعجیل نمی فرماید ، و بلکه گناهانشان را می بخشاید)

توضیحات :

« إِنْ تُقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا » : (نگا : بقره / 245 ، مائده / 12 ، حدید / 11
 و 18) .

سوره تغابن آیه 18

متن آیه :
 عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ الْعَزِيزِ الْحَكِيمِ

ترجمه :

او آگاه از نهان و آشکار ، و چیره کار بجا است .

توضیحات :

« عَالِمِ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ » : (نگا : انعام / 73 ، توبه / 94 و 105 ، رعد / 9) .

سوره طلاق آیه 1

متن آیه :
 يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ إِذَا طَلَّقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلِّقُوهُنَّ لِعَدَّتِهِنَّ وَأَحْصُوا الْعِدَّةَ وَاتَّقُوا
 اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تَخْرِجُوهُنَّ مِنْ بَيْوتِهِنَّ وَلَا يَخْرُجْنَ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَاحِشَةٍ
 مُبِينَةٍ وَتِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ وَمَنْ يَتَعَدَّ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعَلَّ اللَّهَ
 يُحْدِثُ بَعْدَ ذَلِكَ أَمْرًا

ترجمه :

ای پیغمبر ! وقتی که خواستی زنان را طلاق دهی ، آنان را در وقت

فرارسیدن عده (یعنی آغاز پاك شدن زن از عادت ماهیانه‌اي که شوهرش در آن با او نزدیکی نکرده باشد) طلاق دهید ، و حساب عده را نگاه دارید (و دقیقاً ملاحظه کنید که زن سه بار ایام پاکي خود از حیض را به پایان رساند ، تا نژادها آمیزه یکدیگر نشود) ، و از خدا که پروردگار شماست بترسید و پرهیزگاری کنید (و اوامرو نواهی او را به کار بنیدید ، به ویژه در طلاق و نگهداری زمان عده) . زنان را (بعد از طلاق ، در مدت عده) از خانه‌هایشان بیرون نکنید ، و زنان هم (تا پایان عده ، از منازل شوهرانشان) بیرون نروند . مگر این که زنان کار زشت و پلشت آشکاری (همچون زنا و فحاشی و ناسازگاری طاقت فرسا با شوهران یا اهل خانواده) انجام دهند (که ادامه حضور ایشان در منازل ، باعث مشکلات بیشتر گردد) . اینها قوانین و مقررات الهی است ، و هرکس از قوانین و مقررات الهی پا فراتر نهد و تجاوز کند ، به خویشتن ستم می کند . (چرا که خود را در معرض خشم خدا قرار می دهد و به سعادت خویش لطمه می زند) . تو نمی دانی ، چه بسا خداوند بعد از این حادثه ، وضع تازهای پیش آورد (و ماندن زن در خانه زمینه ساز پشیمانی شوهر و همسر و رجوع آنان به یکدیگر گردد ، و ابرهای تیره و تار کینه و کدورت از آسمان زندگی ایشان به دورود ، و مهر و محبت فضای سینه‌ها را لبریز کند ، و فرزندان از دامن عطف و الفت مادری بی بهره مانند) .

توضیحات :

« إِذَا طَلَّقْتُمْ » : وقتی که خواستید طلاق دهید . مثل إِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ . . . (نگا : نحل / 98) . مخاطب در آیه پیغمبر است و مراد امت او . این خطاب بیانگر اهمیت مسأله است . « لِعِدَّتِهِنَّ » : وقت فرارسیدن عده ایشان ، حرف (ل) به معنی (عند) است (نگا : اسراء / 78) . منظور این است که باید صیغه طلاق در زمانی اجرا شود که زن از عادت ماهیانه پاك شده ، و شوهرش با او نزدیکی نکرده باشد . « أَحْصُوا الْعِدَّةَ » : زمان عده را نگهدارید و دقیقاً محاسبه کنید . یعنی باید سه بار ایام پاکي خود از حیض را به پایان رساند (نگا : بقره / 228) . « لَا يَخْرُجَنَّ » : زنان چنانچه نیست از منزل بیرون بروند مگر با رضایت طرفین . . « تِلْكَ حُدُودُ اللَّهِ » : این بخش اشاره بدین است که باید مسلمانان در طلاق که میغوض ترین حلال در نزد خدا است ، قوانین الهی را مراعات کنند . زن را یا طلاق ندهند ، و یا اگر ناچار به طلاق شدند ، احکام این آیه را رعایت نکنند . متأسفانه امروز به طلاق قرآنی کمترین اعتنائی نمی شود !!! تنها طلاق يدعی در مد نظر است ، و كُلُّ يَدْعَى ضَلَالَةً .

سوره طلاق آیه 2

متن آیه :

وَإِذَا بَلَغْنَ أَجَلَهُنَّ فَأَمْسِكُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ أَوْ فَارُقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهِدُوا ذَوِي عَدْلٍ مِّنكُمْ وَأَقِيمُوا الشَّهَادَةَ لِلَّهِ ذَٰلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَن كَانَ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَن يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مَخْرَجًا

ترجمه :

و هنگامی که مدت عده آنان نزدیک به پایان آمد ، یا ایشان را به طرز شایسته‌ای نگاه دارید ، و یا به طرز شایسته‌ای از ایشان جدا شوید ، و

بر (نگاهداري و يا جدائي) آنان دو مرد عادل از ميان خودتان گواه كنيد ، (تا اگر در آينده اختلافي روي دهد ، هيچ يك از شوهر و همسر نتوانند واقعيت را انكار كنند) و گواهي دادن را براي خدا اداء كنيد (و انگيزه شهادت محض رضاي خدا باشد ، و از هيچ کدام جا نبداري ننمائيد) . اين (احكام) چيزي است كه كسي بدان پند و اندرز ميگردد كه به خدا و روز آخرت ايمان داشته باشد . هر كس هم از خدا بترسد و پرهيزگاري كند ، خدا راه نجات (از هر تنگنائي) را براي او فراهم مي سازد .

توضیحات :

« إِذَا بَلَغَنَّ أَجَلَهُنَّ » : زماني كه به مدت پايان عده ، نزديك شدند . چرا كه اگر زمان عده به پايان برسد ، راه مراجعت بر روي شوهر بسته ميگردد (نگا : اَضْوَاءُ الْبَيَانِ) . يا داوري : زنان از لحاظ نگاه داشتن عده ، به دو دسته تقسيم مي شوند : 1) زناني كه شوهرانشان بهميرند . اين گروه به دو دسته تقسيم ميگردند : الف - زناني كه حامله اند . اينان تا وضع حمل عده نگاه ميدارند . ب - زناني كه حامله نيستند . اينان چه با ايشان همبستري شده باشد و چه با آنان همبستري نشده باشد ، چهار ماه و ده روز عده نگاه ميدارند . 2) زناني كه شوهرانشان ايشان را طلاق داده باشند . اينان نيز دو گروهند : الف - زناني كه حامله اند . چنين زناني تا وضع حمل عده نگاه ميدارند . ب - زناني كه حامله نيستند . اينان هم دو دسته هستند : 1 - زناني كه با آنان همبستري نشده است . اينان عدهاي ندارند . 2 - زناني كه با ايشان همبستري شده است . اينان اگر كساني بوده كه داراي عادت ماهيانه باشند ، تنها سه عادت ماهيانه عده نگاه ميدارند ، و اگر كساني بوده كه داراي عادت ماهيانه نباشند ، يعني يائسه و يا صغيره باشند ، سه ماه تمام عده نگاه ميدارند (نگا : اَضْوَاءُ الْبَيَانِ) .

سوره طلاق آيه 3

مَتْنِ آيَةٍ :
 وَيُرْزُقُهُ مِنْ حَيْثُ لَّا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَّوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسْبُهُ إِنَّ اللَّهَ بَالِغُ أَمْرِهِ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا

ترجمه :

و به او از جائي كه تصورش نمي كند روزي مي رساند . هر كس بر خدا وند توكل كند (و كار و بار خود را بدو واگذارد) خدا او را بسنده است . خدا وند فرمان خویش را به انجام مي رساند و هر چه را بخواهد بدان دسترسي پيدا مي كند . خدا براي هر چيزي زمان و اندازه اي را قرار داده است .

توضیحات :

« مِنْ حَيْثُ » : از جائي كه ، به گونه اي كه . « بَالِغُ أَمْرِهِ » : دستيابي دارد به هر چه بخواهد . فرمان خود را به انجام مي رساند . « أَمْرٌ » : كار ، فرمان . « قَدْرًا » : مدت و اجل ، اندازه و مقدار .

سوره طلاق آيه 4

متن آيه :

وَاللَّائِي يَيْسِنَ مِنَ الْمَجِيزِ مِنْ نِسَابِكُمْ إِنْ أَرْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلَاثَةٌ أَشْهُرٌ وَاللَّائِي لَمْ يَحْضِي وَأُولَاتِ الْأَحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَنْ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يَجْعَلْ لَهُ مِنْ أَمْرِهِ يُسْرًا

ترجمه :

زنان شما وقتی که ناامید از عادت ماهیانه اند، و همیشه نین زنانی که هنوز عادت ماهیانه ندیده اند، اگر (در باره حکم عده ایشان) مترددید، بدانید که عده آنان سه ماه است، و عده زنان باردار، وضع حمل است. هر کس که از خدا بترسد و پرهیزگاری کند، خدا کار و بارش را ساده و آسان می‌سازد.

توضیحات :

« یَیْسِنَ » : ناامید شده اند. یا نسه گشته اند. « إِنْ أَرْتَبْتُمْ » : اگر متردد شدید درباره حکم عده ایشان. اگر متردد شدید در خونی که از ایشان بیرون می‌تراود که آیا خون حیض یا خون چیز دیگری است. اگر متردد شدید که آیا به سن یا نسیب رسیده اند یا خیر. « مِنْ أَمْرِهِ » : از کار و بارش. به فرمان و دستور خویش (نگا: نحل / 2، غافر / 15).

سوره طلاق آیه 5

مِثْنِ آيَةٍ :
ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَتَّقِ اللَّهَ يُكَفِّرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُعْظِمْ لَهُ أَجْرًا

ترجمه :

این (قانونگذاری) فرمان خداست که آن را برای شما فرستاده است. هر کس که از خدا بترسد و پرهیزگاری کند، بدیها و گناهان او را محو کرده و می‌زداید، و پاداش وی را بزرگ می‌نماید.

توضیحات :

« يَكْفِرْ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ » : (نگا: بقره / 271، انفال / 29، زمر / 35).

سوره طلاق آیه 6

مِثْنِ آيَةٍ :
أَسَدٌ كِنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَدَّ نَتْمٌ مِنْ وُجْدِكُمْ وَلَا تُضَارُوهُنَّ لِتُضَيِّقُوا عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَاتٍ حَمْلًا فَأَنْزِعُوا عَنْهُنَّ حَتَّىٰ يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ فَإِنْ أَرْضَعْنَ لَكُمْ فَآتُوهُنَّ أَجُورَهُنَّ وَأَتَمِّرُوا بَيْنَكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ تَعَاَسَرْتُمْ فَاستَرْضِعْ لَهُنَّ أَجْرًا

ترجمه :

زنان مطلقه را در جایی سکونت دهید که خودتان در آنجا زندگی می‌کنید و در توان دارید، و بدیشان زیان نرسانید تا (با زیان رساندن خود بر آنان سخت‌گیری کنید و) در تنگنایشان قرار دهید (و ایشان مجبور به ترک منزل شوند). اگر آنان باردار باشند، خرج و نفقه ایشان را بپردازید تا زمانی که وضع حمل می‌کنند. اگر آنان (حاضر

شدند بعد از جدائی ، فرزندان) شما را شیر دهند ، مزدشان را به تمام و کمال بپردازید . با یکدیگر درباره سرنوشت فرزندان ، زیبا و پسندیده مشورت کنید (و اجرتی متناسب با مقدار و زمان شیر دادن ، بر حسب عرف و عادت ، تعیین کرده ، و به نوزادان و کودکان از هر نظر عنایت شود) . اگر هم بر همدیگر سخت گرفتید و به توافق نرسیدید ، دایه‌ای شیر دادن به کودک مرد را بر عهده می‌گیرد (تا نزاع و کشمکش ادامه نیابد) .

توضیحات :

« مِنْ حَيْثُ » : آنجا که . هرگونه که . « وَجَدَ » : توانائی . وسع و طاقت . « لَا تُضَارُّوهُنَّ » : بدیشان زیان نرسانید ، به ویژه در نفقه و مسکن . « أَوْلَاتٍ » : صاحبان . دارندگان . « اِنْتَمِرُوا » : مشاوره کنید . مشورت و رایزنی نمائید . « بِمَعْرُوفٍ » : زیبا و پسندیده . یعنی پدر مزد شیر دادن را محترمانه و متناسب با عرف و عادت بپردازد . مادر هم مواظبت لازم را از فرزند بنماید . « تَعَاَسَرْتُمْ » : همدیگر را در تنگنا گذاشتید و بر یکدیگر سختگیری کردید و توافق حاصل نشد . « أَخْرِي » : زن دیگری . دایه‌ای .

سوره طلاق آیه 7

متن آیه :

لَا يَنْفِقُ ذُو سَعَةٍ مِّنْ سَعَتِهِ وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ فَلْيُنْفِقْ مِمَّا آتَاهُ اللَّهُ لَا يُكَلِّفُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا مَا آتَاهَا سَيَجْعَلُ اللَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ يُسْرًا

ترجمه :

آنان که دارا هستند ، از دارائی خود (برای زن شیردهنده ، به اندازه توان خود) خرج کنند ، و آنان که تنگدست هستند ، از چیزی که خدا بدیشان داده است خرج کنند ، خداوند هیچ کسی را جز بدان اندازه که بدو داده است مکلف نمی‌سازد . خدا بعد از سختی و ناخوشی ، گشایش و خوشی پیش می‌آورد .

توضیحات :

« ذُو سَعَةٍ » : دارا . ثروتمند . « قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقُهُ » : روزی او کم گردید و فقیر شد (رعد / 26 ، اسراء / 30 ، قصص / 82) .

سوره طلاق آیه 8

متن آیه :

وَكَايِنٍ مِّنْ قَرْيَةٍ عَتَتْ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسِبْنَاهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَدَّ بِنَاهَا عَذَابًا نُّكْرًا

ترجمه :

چه بسیار مردمان شهرها و آبادیهای که از فرمان پروردگارشان و دستور پیغمبران او ، سرپیچی و سرکشی کرده اند ، و در نتیجه ما سخت به حسابشان رسیده‌ایم و به مجازات ناگوار و کیفر ناخوشایندشان رسانده‌ایم .

توضیحات :
 « كَأَيِّن مِّن قَرِيَّةٍ » : (نگا : حجّ / 45 و 48 ، محمد / 13) . « حَاسِدٍ بِنَاهَا » : از آن حساب کشیده ایم . به حسابشان رسیده ایم . « عَتَّتْ » : سرکشی کرده اند (نگا : اعراف / 77 و 166 ، فرقان / 21) . « نَكَرًا » : (نگا : كهف / 74 و 87) .

سوره طلاق آیه 9

متن آیه :
 فَذَاقَتْ وَبَالَ أَمْرَهَا وَكَانَ عَاقِبَةُ أَمْرِهَا خُسْرًا

ترجمه :
 و عقوبت اعمالشان را چشیده اند ، و عاقبت کار و بارشان زیان و خسران بوده است .

توضیحات :
 « وَ بَالَ » : (نگا : مائده / 95 ، حشر / 15 ، تغابن / 5) . « خُسْرًا » : زیان . زیان زکاري .

سوره طلاق آیه 10

متن آیه :
 أَعِدَّ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَا تَقُوا اللَّهَ يَا أُولِي الْأَلْبَابِ الَّذِينَ آمَنُوا قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذِكْرًا

ترجمه :
 خداوند براي ايشان عذاب شديدی را فراهم ساخته است ، پس اي خردمندانى كه مؤمن هستيد ، شما پرهيزگاري كنيد و خويشتن را از (عذاب و خشم) خدا به دور داريد . خدا كه براي شما قرآن را نازل فرموده است .

توضیحات :
 « ذُكْرًا » : قرآن (نگا : اعراف / 63 و 69 ، حجر / 6 و 9) . « الَّذِينَ آمَنُوا » : صفت يا بدل (أُولِي الْأَلْبَابِ) است .

سوره طلاق آیه 11

متن آیه :
 رَسُولًا يَتْلُو عَلَيْكُمْ آيَاتِ اللَّهِ مَبِينَاتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ وَمَنْ يُؤْمِن بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخِلْهُ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا قَدْ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رِزْقًا

ترجمه :
 و پیغمبري را به میانتان روانه کرده است که آیات روشن خدا را برایتان میخواند تا کسانی را که ایمان آورده اند و کارهای شایسته کرده اند از تاریکی (بطالت و ضلالت) بیرون آورد و به روشنائی (

حقیقت و هدایت) در آورد. کسانی که به خدا ایمان بیاورند و کارهای پسندیده بکنند، خدا آنان را به باغهای بهشتی داخل می‌گرداند که از زیر (کاخها و درختان) آن رودبارها روان است. برای همیشه در آنجا ماندگار می‌مانند، و خدارو زیشان را خوب و نیکو می‌گرداند.

توضیحات:

«رَسُولًا»: مفعول به برای فعل مجذوفی است که مقام دلالت بر آن دارد. تقدیر چنین است: أَرْسَلَ رَسُولًا. «يَتْلُو»: در رسم الخط قرآنی الف زائدی به دنبال دارد. «أَبْدَأَ»: ذکر این واژه پس از (خَالِدِينَ) تا کیدی بر خلود و ماندگاری محسوب است.

سوره طلاق آیه 12

متن آیه:

اللّٰهُ الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوٓا۟ أَنَّ اللَّهَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا

ترجمه:

خدا همان است که هفت آسمان را و همانند آن زمین را آفریده است. فرمان (خدا) همواره در میان آنها جاری است (و تدبیر هدایت و رهبری او، لحظه‌ای از جهان بزرگ هستی برداشته نمی‌شود، این آفرینش عظیم بدان خاطر است) تا بدانید خداوند بر هر چیزی توانا است، و آگاهی او همه چیز را فرا گرفته است.

توضیحات:

«خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ»: هفت آسمان و به اندازه آن، زمین را آفریده است. عدد هفت برای کثرت است، و در این صورت منظور از هفت آسمان و هفت زمین، تعداد بیشمار و خارج از اندازه کواکب آسمانی و کراتی مشابه زمین است. (نگاه: بقره / 29، اسراء / 44، مؤمنون / 86، فصلت / 12). اما اگر عدد هفت برای شماره محدود باشد، آنچه ما می‌بینیم و دانش بشر به آن احاطه دارد، همه مربوط به آسمان و زمین اول است، و ماورای این ثوابت و سیارات، شش عالم دیگر وجود دارد که از دسترس علم ما بیرون است (نگاه: صافات / 6، فصلت / 12، ملک / 5). «مِثْلَهُنَّ»: اشاره به زمینهای متعددی است که در عالم هستی وجود دارد. تا آنجا که بعضی از دانشمندان ستاره‌شناس می‌گویند، تعداد کراتی که مشابه کره زمین بر گرد خورشیدها در پهنه هستی گردیش می‌کنند حداقل سیصد میلیون کره است (نگاه: المراغي). «يَتَنَزَّلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ»: فرمان خدا و قضا و قدر او در میان آنها جاری و حکمفرما است. خدا است که حکم خود را درباره آنها به مرحله اجرا درمی‌آورد و کار و بار جهان را می‌گرداند. (نگاه: سجده / 4).

سوره تحریم آیه 1

متن آیه:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ لِمَ تُحَرِّمُ مَا أَحَلَّ اللَّهُ لَكَ تَبْتَغِي مَرْضَاتَ أَرْوَاجِكَ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه:

ای پیغمبر! چرا چیزهایی را که خدا بر تو حلال کرده است، به خاطر خوشنود ساختن همسرانت، بر خود حرام می کنی؟ خداوند آمرزگار مهربانی است (و تو را و همسران تو را می بخشد).

توضیحات:

«لِمَ تُحَرِّمُ مَا» : چیزهایی که پیغمبر آن را بر خود حرام فرمود، خوردن عسل، یا نزدیکی با ماریه قبطی، و یا نزدیکی با همه همسران به مدت یک ماه بود. این تحریم، تحریم شرعی نبود و بلکه پیغمبر سوگند می خورد که از این به بعد عسل نخورد، و یا به مدت یک ماه از آمیزش با همسران دوری بکند. چکیده روایت چنین است: همسر پیغمبر، زینب دختر جحش که عمه زاده رسول و صاحب وجاهت بود، اغلب از عسلی که خویشاوندانش برای او هدیه می آوردند، به شوهر محبوب خود می خورا نید. خویشاوندی و زیبایی او سبب گردید بنا به سرشت انسانی، امالمؤمنین حفصه، و امالمؤمنین عائشه بدورشک برند. این دو با یکدیگر قرار می گذارند، وقتی که پیغمبر به پیش هر یک از آن دو تشریف فرما شوند، بدو عرض کنند: از وجود مبارک او بوی مغا فیر به مشام می رسد. مغا فیر صمغ بدبوئی است که از درختی به نام عرفط تراوش می کند. هنگامی که پیغمبر به پیش حفصه تشریف می آورد، بدو عرض می کند: بوی مغا فیر استشمام می شود! رسول خدا می فرماید که او عسل خورده است؛ نه مغا فیر. آن حضرت سوگند می خورد، دیگر عسل نخورد. نکند که زنیوران عسل احتمالاً از مغا فیر تغذیه کنند! از حفصه می خواهد این سخن، رازی در میان ایشان باشد، تا دیگران نشنوند، و عسل را به پیروی از قده خود بر خویشتن حرام نکنند. ولی مسأله پخش می گردد، و پیغمبر سوگند می خورد که تا یک ماه با همسران خویش نزدیکی نخواهد کرد. روایت دیگر می گوید که: پیغمبر به ماریه قبطی علاقه وافر داشت و این امر باعث حسودی برخی از امالمؤمنین گردید، و آن حضرت سوگند یاد کرد که با ماریه نزدیکی نکند. به هر حال خداوند دستور می دهند که کسی حق ندارد، حلال خدا را حرام، و حرام خدا را حلال سازد، چرا که قیانونگذار تنها او است و بس. رسول اکرم برده ای را آزاد می نماید و قضیه فیصله می یابد. «مَرْضَاة» : رضایت. خوشنودی. مصدر میمی است و در رسم الخط قرآنی با تاء کشیده نوشته شده است.

سوره تحریم آیه 2

متن آیه:

قَدْ قَرَضَ اللَّهُ لَكُمْ تَجِلَّةً أَيْمَانَكُمْ وَاللَّهُ مَوْلَاكُمْ وَهُوَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

ترجمه:

خداوند راه گشودن سوگندانتان را برای شما مقرر می دارد. (بدین نحو که کفاره قسم را می دهید و خود را از زیر بار مسؤولیت آن بیرون می آورید). خدا یاور و سرور شما است، و او بس آگاه و کار بجا است.

توضیحات :

« قَرْضَ » : اجازة داده است . مقرر داشته است . واژه (قَرْضَ) اگر با (عَلِي) همراه باشد ، به معنی (وجوب) است ، و اگر با (ل) باشد ، به معنی مقرر و مشخص داشتن و اجازة دادن است (نگا : بقرة / 236 و 237 ، احزاب / 38) . « تَجَلَّةً » : گشودن . حلال کردن . مراد کفاره دادن و از زیر بار مسؤلیت سوگند به در آمدن است (نگا : مائده / 89) .

سوره تحریم آیه 3

متن آیه :
وَإِذْ أَسْرَأَ النَّبِيُّ إِلَىٰ بَعْضِ أَزْوَاجِهِ حَدِيثًا فَلَمَّا نَبَّأَتْ بِهِ وَأَظْهَرَهُ اللَّهُ عَلَيْهِ عَرَفَ بَعْضَهُ وَأَعْرَضَ عَنْ بَعْضٍ فَلَمَّا نَبَّأَهَا بِهِ قَالَتْ مَنْ أَنْبَأَكَ هَذَا قَالَ نَبَّأَنِيَ الْعَلِيمُ الْخَبِيرُ

ترجمه :

خاطر نشان ساز و قتی را که پیغمبر با یکی از همسرانش (به نام حفصه) رازی را در میان نهاد ، و او آن راز را (به عایشه) خبر داد ، و خداوند پیغمبرش را از این (افشای سر) آگاه ساخت . پیغمبر برخی از آن (رازگوئی) را (برای همسر رازگویش حفصه) بازگو کرد و از برخی دیگر خودداری کرد . هنگامی که همسرش را از آن (رازگوئی) مطلع کرد ، او گفت : چه کسی تورا از این (موضوع) آگاه کرده است ؟ پیغمبر گفت : خداوند بس دانا و آگاه مرا با خبر کرده است .

توضیحات :

« أَسْرَأَ » : پنهانی بیان کرد . به گونه راز بیان داشت . « بَعْضُ » : یکی . فردی . مراد حفصه است . « حَدِيثًا » : سخن . کلام . مراد ، فرموده پیغمبر مبینی بر نخوردن غسل ، و یا عدم نزدیکی با ماریه قبطی است . « نَبَّأَتْ بِهِ » : حفصه راز را به عایشه خبر داد . « أَظْهَرَهُ » : آن را اطلاع داد . « عَرَفَ » : شناساند . بازگو نمود .

سوره تحریم آیه 4

متن آیه :
إِنْ تَتُوبَا إِلَى اللَّهِ فَقَدْ صَغَتْ قُلُوبُكُمَا وَإِنْ تَظَاهَرَا عَلَيْهِ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ مَوْلَاهُ وَجِبْرِيلٌ وَصَالِحُ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَلَائِكَةُ بَعْدَ ذَلِكَ ظَهِيرٌ

ترجمه :

اگر به سوی خدا برگردید و توبه کنید (خداوند برگشت و توبه شما را می پذیرد) چرا که دلها یتان (از حفظ سر که پیغمبر دوست می داشت) منحرف گشته است . و اگر بر ضد او همدست شوید (و برای آزارش بکوشید ، با کسی نیست) خدا یاور او است ، و علاوه از خدا ، جبرئیل ، و مؤمنان خوب و شایسته ، و فرشتگان پشتتیبان او هستند .

توضیحات :

« إِنْ تَتُوبَا ... » : مخاطب حفصه و عائشه (علیهما السلام) است . جواب شرط

محذوف است و تقدیر چنین است: **إِنْ تَتُوبَا يَتُّبْ عَلَیْكُمَْا**. «صَعَتْ» : منحرف گشته است. بگردیده است. «**إِنْ تَتَّظَاهَرَا**» : اگر همدستی و هم پشتی کنید. فعل مضارع است و اصل آن (**إِنْ تَتَّظَاهَرَا**) است که یکی از دو تاء را حذف کرده اند. «**صَالِحِ الْمُؤْمِنِينَ**» : مؤمنان شایسته و بایسته. واژه (صالح) مفرد است و در معنی جمع استعمال شده است و مراد جنس صالح است یعنی فرد فرد مسلمانان خوب و متقی. مثل: **لَا يَفْعَلُ هَذَا الصَّالِحِينَ مِنَ النَّاسِ**. «ظهير» : پشتت بیان (نگا : اسراء / 88 ، فرقان / 55 ، قصص / 17 و 86 ، سبأ / 22).

سوره تحریم آیه 5

متن آیه :
عَسَىٰ رَبُّهُ إِنْ طَلَّقَكُنَّ أَنْ يُبَدِّلَهُ أَزْوَاجًا خَيْرًا مِّنْكَنَّ مُسْلِمَاتٍ مُّؤْمِنَاتٍ قَائِمَاتٍ تَرَبَّتْنَ عَلَىٰ عَائِدَاتٍ سَائِحَاتٍ ثَيِّبَاتٍ وَأَبْكَارًا

ترجمه :

اگر پیغمبر شما را طلاق دهد، چه بسا پروردگارش به جای شما همسرانی را نصیب او گرداند که بهتر از شما باشند. زنان دوشیزه یا غیر دوشیزه فرما نبردار، با ایمان، فروتن، توبه کار، پرستشگر، و گردنده (و پر تحرك در جهان اندیشه و در مسیر طاعت و عبادت).

توضیحات :

«**مُسْلِمَاتٍ**» : جمع مُسْلِمَةٍ ، مسلمان و فرما نبردار. «**قَائِمَاتٍ**» : جمع قَائِمَةٍ ، خاشع و خاضع. فروتن (نگا : نساء / 34 ، احزاب / 35). «**سَائِحَاتٍ**» : جمع سَائِحَةٍ ، روزه دار، گردنده (نگا : توبه / 112). «**ثَيِّبَاتٍ**» : جمع ثَيِّبٍ ، غیر دوشیزه. بیوه. «**أَبْكَارًا**» : جمع بَكْرٍ ، دوشیزه (نگا : واقعه / 36).

سوره تحریم آیه 6

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسِكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ عَلَيْهَا مَلَائِكَةٌ غِلَاظٌ شِدَادٌ لَا يَعْصُونَ اللَّهَ مَا أَمَرَهُمْ وَيَفْعَلُونَ مَا يُؤْمَرُونَ

ترجمه :

ای مؤمنان! خود و خانواده خویش را از آتش دوزخی بر کنار دارید که افروزینه آن انسانها و سنگها است. فرشتگانی بر آن گمارده شده اند که خشن و سختگیر، و زورمند و توانا هستند. از خدا در آنچه بدیشان دستور داده است نافرمانی نمی کنند، و همان چیزی را انجام میدهند که بدان مأمور شده اند.

توضیحات :

«**قُوا**» : مصون و محفوظ دارید. «**أَهْلِيكُمْ**» : (نگا : مائده / 98). «**وَقُودُ**» : افروزینه (نگا : بقره / 24 ، آل عمران / 10). «**غِلَاظٌ**» : جمع غَلِيظٌ ، خشن ، تندخو. «**شِدَادٌ**» : جمع شَدِيدٌ ، زورمند. سختگیر. توانا در انجام کارهای دشوار.

سوره تحریم آیه 7

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَا تَعْتَذِرُوا الْيَوْمَ إِنَّمَا تُجْزَوْنَ مَا كُنتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :

(در روز قیامت خطاب به بی دینان گفته می شود) : ای کافران ! امروزه پوزش نخواهید و عذر خواهی نکنید ، چرا که تنها در برابر کارهایی که (در دنیا) می کرده اید کیفر داده می شود .

توضیحات :

« لَا تَعْتَذِرُوا » : (نگا : روم / 57 ، غافر / 52) .

سوره تحریم آیه 8

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا تَوْبُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَّصُوحًا عَسَىٰ رَبُّكُمْ أَن يُكَفِّرَ عَنْكُم سَيِّئَاتِكُمْ وَيُدْخِلَكُم جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّبِيَّ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ نُورُهُمْ يَسْعَىٰ بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا وَاغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

ای مؤمنان ! به درگاه خدا برگردید و توبه خالصانه ای بکنید ، شاید پروردگارتان گناهانتان را محو نماید و بزداید ، و شما را به باغهای بهشتی داخل گرداند که از زیر (کاخها و درختان) آن رودبارها روان است . این کار در روزی خواهد بود که خداوند پیغمبر و کسانی را خوار و سبک نمی دارد که با او ایمان آورده اند . (بلکه ایشان را والا می گرداند و به درجات بالا می رساند) . نور (ایمان و عمل صالح) ایشان ، پیشاپیش و سوی راستشان (رو به جانب بهشت) در حرکت است . (وقتی که خاموش شدن نور منافقان را می بینند ، رو به درگاه خدا می کنند و) می گویند : پروردگارا ! نور ما را کامل گردان (تا در پرتو آن به بهشت برسیم) و ما را ببخشای ، چرا که تو بر هر چیزی بس توانائی .

توضیحات :

« نَصُوحاً » : از روی اخلاص . خالصانه . صیغه مبالغه است . توبه نَصُوح ، باید این ویژگیها را داشته باشد ، ترك گناه ، پشیمان شدن از گناه ، تصمیم بر پرنگشتن به گناه ، رد مظالم و بازپرداخت حق به صاحبان آن . « نُورُهُمْ يَسْعَى » : (نگا : حدید / 12 و 13) . « أَتْمِمْ لَنَا نُورَنَا » : درخواست تکمیل نور یا از سوی همه مؤمنان است ، و این تقاضا وقتی است که نور منافقان خاموش می گردد . مؤمنان از خدای متعال می خواهند که تا رسیدن به بهشت نورشان بماند . یا این که نور برخی از مؤمنان ، ضعیف بوده و درخواست می نمایند که نورشان پرتو و تابندگی بیشتری داشته باشد .

سوره تحریم آیه 9

متن آیه :
يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ
وَيُنْسِ الْمَصِيرَ

ترجمه :

ای پیغمبر! با کافران و منافقان جهاد و پیکار کن (تا ایشان را از کفر و نفاق به دورداری) و بر آنان سخت بگیر و (با ایشان خشن باش. این مجازات کذوئی ایشان است، و در آخرت) جایگاهشان دوزخ است و چه بد سرنوشت و چه زشت جایگاهی است!

توضیحات :

« يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ » : (نگا : توبه / 73 ، فرقان / 52) . مراد جهاد با کفار، با قوت و قدرت تمام، و با منافقان با حجت و برهان است .

سوره تحریم آیه 10

متن آیه :
ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا امْرَأةً نُّوحٍ وَاَمْرَأةً لُّوطٍ كَمَا نَتَا تَحْتِ عِبْدَيْنِ مِّنْ عِيَادِنَا صَالِحِينَ فَخَا نَتَاهُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنَ اللّٰهِ شَيْئًا وَقِيلَ ادْخُلَا النَّارَ مَعَ الدَّٰخِلِينَ

ترجمه :

خداوند از میان کافران، زن نوح و زن لوط را مثل زده است. آنان در خیاله نکاح دو تن از بندگان خوب ما بودند و (با ساخت و پاخت با قوم خود، و گزارش اسرار و اخبار بدیشان) به آن دو خیانت کردند و آن دو نتوانستند در پیشگاه الهی کمترین کاری برای ایشان بکنند و (آنان را از عذاب خانمانسوز دنیوی، و سخت کمرشکن اخروی نجات دهند. به هنگام مرگ توسط فرشتگان بدیشان) گفته شد: به دوزخ در آئید همراه با همه کسانی که بدان درمی آیند.

توضیحات :

« امْرَأةً » : در رسم الخط قرآنی با تاء کشیده نوشته شده است . مفعول به اول فعل (ضَرَبَ) و (مَثَلًا) مفعول به دوم آن است . « تَحْتِ » : این واژه ، کنایه از تحت سرپرستی و زیر نکاح است . « خَا نَتَاهُمَا » : خیانت این دو همسر بدشگون، همکاری با دشمنان و گزارش اخبار و پخش اسرار خانواده و مؤمنان بود . خیانت ایشان انحراف از جاده عفت نبود . زیرا هرگز همسر هیچ پیغمبری آلوده به بی عفتی نشده است (نگا : نمونه ، جلد 24 ، صفحه 301) . « ادْخَلَا النَّارَ » : به هنگام مرگ ، فرشتگان به بدان یا نیکان خبر ورود آتی ایشان به دوزخ یا به بهشت را میدهند (نگا : المصحف المیسر) . « فَلَمْ يُغْنِيَا » : در آخرت همه را بطنه های دنیوی جز را بطنه ایدئولوژی گسیخته می‌گردد (نگا : بقره / 48 و 123 ، لقمان / 33 ، ممتحنه / 3 ، انفطار / 19) .

سوره تحریم آیه 11

متن آیه :
وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ آمَنُوا إِمْرَأَةً فِرْعَوْنَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ ابْنِ لِي عِنْدَكَ
بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَنَجِّنِي مِّن فِرْعَوْنَ وَعَمَلِهِ وَنَجِّنِي مِّنَ الْقَوْمِ الظَّالِمِينَ

ترجمه :

و خدا از میان مؤمنان ، زن فرعون را مثل زده است . و قتی (از اوقات)
گفت : پروردگارا ! برای من در بهشت ، نزد خودت خانه ای بنا کن ، و مرا از
فرعون و کارهایش رهائی بخش ، و از این مردمان ستمکاره نجات بده .

توضیحات :

« ابن » : بنا کن . بساز .

سوره تحریم آیه 12

متن آیه :
وَمَرْيَمَ ابْنَتِ عِمْرَانَ الَّتِي أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِن رُّوحِنَا وَصَدَقَتْ
بِكَلِمَاتِ رَبِّهَا وَكُتِبَ عَلَيْهَا ذِكْرٌ حَقٌّ

ترجمه :

هم چنین خداوند (از میان مؤمنان ، دومین الگو) مریم دختر عمران را مثل
زده است که دامن به گناه نیالود و خود را پاک نگاه داشت ، و ما از روح
متعلق به خود در آن دمیدیم ، و او سخنان پروردگارش و کتابهایش را
تصدیق کرد ، و از زمره مطیعان و فرمانبرداران خدا بود .

توضیحات :

« أَحْصَنَتْ » : استوار داشت . مصون و محفوظ داشت . « فَرْجٌ » : عورت . شرمگاه (
نگاه : مؤنون / 5 ، نور / 30 و 31 ، احزاب / 35) . « أَحْصَنَتْ فَرْجَهَا » : (نگاه :
انبیاء / 91) . « مِن رُّوحِنَا » : از روح متعلق به خود . از روح ساخت خود (نگاه :
انبیاء / 91 ، سجده / 9 ، حجر / 29 ، ص / 72) . « كَلِمَاتٍ » : مراد اوامر و نواهی و
وعده ها و وعیدهای الهی است . « كُتِبَ » : کتابهای تورات موسی ، و زبور داود
، و صحف ابراهیم ، و سایر کتابهای آسمانی . « الْقَائِمَاتِ » : مطیعان و
فرمانبرداران الهی ، مواظبان طاعت و عبادت . مذکر آمدن آن ، جنبه
تغلیب دارد .

سوره ملك آیه 1

متن آیه :
تَبَارَكَ الَّذِي بِيَدِهِ الْمُلْكُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

ترجمه :

بزرگوار و دارای برکات بسیار ، آن کسی که فرمانروائی (جهان هستی)
از آن اوست و او بر هر چیزی کاملاً قادر و توانا است .

توضیحات :

« تَبَارَكَ » : والا مقام است . خجسته است . داراي برکات بسيار است (نگا : اعراف / 54 ، مؤ منون / 14 ، فرقان / 1 و 10 و 61) . « الْمَلِكُ » : حکومت . فرماندهي

سوره ملك آيه 2

متن آيه :
الَّذِي خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ لِيَبْلُوَكُمْ أَيُّكُمْ أَحْسَنُ عَمَلًا وَهُوَ الْعََزِيزُ الرَّحِيمُ

ترجمه :

همان کسی که مرگ و زندگی را پدید آورده است تا شما را بپازماید کدامتان کارتان بهتر و نیکوتر خواهد بود. او چیره و توانا، و آمرزگار و بخشا ینده است .

توضیحات :

« خَلَقَ الْمَوْتَ وَالْحَيَاةَ » : مرگ و زندگی را مقدر کرده و پدید آورده است . « لِيَبْلُوَكُمْ » : (نگا : مائده / 48 ، انعام / 165 ، هود / 7) .

سوره ملك آيه 3

متن آيه :

الَّذِي خَلَقَ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقًا مَّا تَرَى فِي خَلْقِ الرَّحْمَنِ مِن تَفَاوُتٍ فَارْجِعِ الْبَصَرَ هَل تَرَى مِن فُطُورٍ

ترجمه :

آن که هفت آسمان را بالاي یکدیگر و همآهنگ آفریده است . اصلاً در آفرینش و آفریده های خداوند مهربان خلل و تضاد و عدم تناسبی نمی بینی (و بلکه هستی با تمام عظمتی که دارد ، از انسجام و استحكام شدگفت برخوردار است ، و نظم و نظام عجیب و قواین و روابط دقیق بر ذره ذره کائنات حکمفرما است) . پس دیگر باره بنگر (و با دقت جهان را واری کن) آیا هیچ گونه خلل و رخنه ای می بینی ؟

توضیحات :

« سَبْعَ سَمَاوَاتٍ » : (نگا : بقره / 29 ، اسراء / 44 ، مؤ منون / 86) . « طِبَاقًا » : جمع طباق ، یا طباقه ، یکی فوق دیگری . یکی برتر از دیگری . . یا این که همچون مطابقه ، مصدر باب مفاعله است و به معنی موافق و مرتبط و همآهنگ و هم آوا با یکدیگر است . « تَفَاوُتٍ » : عیب و نقص . خلل و رخنه . ناسازگاری و ناخوانی . نظم و نظام شدگفت انگیز بر الکترون ، پروتون ، اتم ، زمین ، منظومه شمسی ، منظومه های دیگر ، کهکشان راه شیری ، کهکشانهای دیگر ، و . . . حاکم است ، و همه جا قانون است و حساب ، و همه جا نظم است و برنامه . . . هرچه ای انسان در جهان آفرینش دقت کنی کمترین خلل و ناموزونی در آن نمی بینی . « فُطُورٍ » : جمع فُطُر ، درز و شکاف . مراد خلل و رخنه است .

سوره ملك آيه 4

متن آيه :

ثُمَّ ارْجِعِ الْبَصَرَ كَرَّتَيْنِ يَنْقَلِبْ إِلَىٰكَ الْبَصَرُ خَاسِئًا وَهُوَ حَسِيرٌ

ترجمه :

باز هم (دیده خود را بگشای و به عالم هستی بنگر و) بارها و بارها بنگر و برانداز کن . دیده سرانجام فروهشته و حیران ، و درمانده و ناتوان ، به سویت باز می‌گردد .

توضیحات :

« كَرَّتَيْنِ » : دو بار . در اینجا تثنیه برای کثرت است . یعنی بارها و بارها . « يَنْقَلِبْ » : باز می‌گردد . بر می‌گردد . « خَاسِئًا » : فروهشته . حیران . « حَسِيرٌ » : خسته و درمانده . از کار افتاده . مراد این است که انسان هر اندازه بنگرد ، خلل و رخنه‌ای پیدا نمی‌کند ، و هر بار که به تحقیق بپردازد و بر معلومات خود بیفزاید ، دچار سرگشتگی و حیرت بیشتر می‌گردد .

سوره ملك آیه 5

مَتْنُ آيَةٍ :
وَلَقَدْ زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَافِيحَ وَجَعَلْنَاهَا رُجُومًا لِّلشَّيَاطِينِ وَأَعْتَدْنَا لَهُمْ عَذَابَ السَّعِيرِ

ترجمه :

ما آسمان نزدیک (به شما) را با چراغهایی (به نام ستارگان) آراسته ایم ، و آنها را وسیله راندن اهریمنان ساختیم ، و برای ایشان عذاب آتش سوزانی را آماده کرده ایم .

توضیحات :

« السَّمَاءَ الدُّنْيَا » : آسمان نزدیک . آسمان فُردین (نگا : صافات / 6) . « زَيَّنَّا السَّمَاءَ الدُّنْيَا بِمَصَافِيحَ » : (نگا : فصلت / 12) . « رُجُومًا » : جمع رَجْم ، مصدر است و به معنی اسم مفعول ، یعنی چیزی که همچون سنگ انداخته می‌شود . اشاره به شهابها است که با قیمانده ستارگانی است که طی حوادثی متلاشی شده اند و از يك سوی آسمان به سوی دیگر پرتاب می‌شوند (نگا : حجر / 16 و 18 ، صافات / 6 - 10) .

سوره ملك آیه 6

مَتْنُ آيَةٍ :
وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَرْبُّهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَيُنْسِ الْمَصِيرُ

ترجمه :

کسانی که به پروردگار خود ایمان نداشته باشند ، عذاب دوزخ دارند ، و چه بد جایگاهی است !

توضیحات :

« يُنْسِ الْمَصِيرُ » : (نگا : بقره / 126 ، آل عمران / 162) .

سوره ملك آیه 7

متن آیه :
إِذَا أُلْقُوا فِيهَا سَمِعُوا لَهَا شَهِيقًا وَهِيَ تَفُورٌ

ترجمه :

هر زمان که به دوزخ انداخته شوند ، تنوره مي زند و غرّشي از آن مي شنوند .

توضیحات :

« شَهِيقًا » : صدای وحشتناک . فریاد هراس انگیز . غرّش . « تَفُورٌ » : تنوره مي زند . فوران مي کند . به غلیان درمي آید .

سوره ملك آیه 8

متن آیه :
تَكَادُ تَمَيِّزُ مِنَ الْغَيْظِ كُلَّمَا أُلْقِيَ فِيهَا فَوْجٌ سَأَلَهُمْ خَزَنَتُهَا أَلَمْ يَأْتِكُمْ نَذِيرٌ

ترجمه :

دوزخ از شدتّ خشم (بر ایشان) ، نزدیک است بترکد و پاره پاره شود . هر زمان که گروهی بدان انداخته مي شوند ، دوزخیانان از آنان مي پرسند : آیا پیغمبر بيم دهنده اي به میان شما نیامده است (تا شمارا از چنین روزي و وضعي بترساند ؟) .

توضیحات :

« تَكَادُ تَمَيِّزُ » : نزدیک است از هم شکافته و پاره پاره شود . کمي مانده است که بترکد . « مِنَ الْغَيْظِ » : بر اثر خشم . « خَزَنَتُهَا » : نگهبانان دوزخ (نگا : تحریم / 6) .

سوره ملك آیه 9

متن آیه :
قَالُوا بَلَىٰ قَدْ جَاءَنَا نَذِيرٌ فَكَذَّبْنَا وَقُلْنَا مَا نَزَّلَ اللَّهُ مِن شَيْءٍ إِنْ أَنتُمْ إِلَّا فِي ضَلَالٍ كَبِيرٍ

ترجمه :

ميگویند : آری ! پیغمبران بيم دهنده اي به میان ما آمدند و ما دروغدویشان نامیدیم و گفتیم : خداوند به هیچ وجه چیزی را (به نام وحی ، برای کسی) نفرستاده است ، و شما دچار گمراهي بزرگی هستید .

توضیحات :

« ضَلَالٍ كَبِيرٍ » : گمراهي عظیم . سرگشتگی فراوان .

سوره ملك آیه 10

متن آیه :
وَقَالُوا لَوْ كُنَّا نَسْمَعُ أَوْ نَعْقِلُ مَا كُنَّا فِي أَصْحَابِ السَّعِيرِ

ترجمه :

و می‌گویند : اگر ما گوش شنوا می‌داشتیم ، و یا عقل خود را به کار می‌گرفتیم ، هرگز از زمره دوزخیان نمی‌گشتیم .

توضیحات :

« نَسْمَعُ » : مراد از شنیدن ، شنیدن آگاهانه است (نگا : 37 /) .

سوره ملك آیه 11

متن آیه :

فَاَعْتَرَفُوا بِذَنبِهِمْ فَسُحْقًا لِأَصْحَابِ السَّعِيرِ

ترجمه :

اینجا است که به گناه خود اعتراف می‌کنند . پس دوری (از رحمت خدا) بهره دوزخیان باد !

توضیحات :

« سُحْقًا » : دور شدن از رحمت خدا . مفعول مطلق فعل محذوف است ، و تقدیر چنین است : سَحَقَهُمُ اللَّهُ سُحْقًا .

سوره ملك آیه 12

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ يَخْشَوْنَ رَبَّهُم بِالْغَيْبِ لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَأَجْرٌ كَبِيرٌ

ترجمه :

کسانی که در نهان ، از پروردگار خود می‌ترسند ، آمرزش و پاداش بزرگ و فراوانی دارند .

توضیحات :

« يَا لَ لْغَيْبِ » : در نهان . دور از چشم مردمان . بدون این که خدا را ببینند .

سوره ملك آیه 13

متن آیه :

وَأَسِرُّوا قَوْلَكُمْ أَوِ اجْهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصُّدُورِ

ترجمه :

چه سخنان خود را آهسته گوئید و زمزمه کنید ، چه بلند گوئید و آشکار سازید ، (برای خدا یکسان و عیان است) . چرا که او کاملاً آگاه از اسرار و خفایای سینه‌هاست .

توضیحات :

« أَسِرُّوا » : لفظاً امر است و در معنی خبر .

سوره ملك آیه 14

متن آیه :
أَلَا يَعْلَمُ مَنْ خَلَقَ وَهُوَ اللَّطِيفُ الْخَبِيرُ

ترجمه :

مگر کسی که (مردمان را) می آفریند (حال و وضع ایشان را) نمی داند ، و حال این که او دقیق و باریک بین بس آگاهی است ؟ !

توضیحات :

« أَلَا يَعْلَمُ؟ » : مگر نمی داند ؟ استفهام انکاری است .

سوره ملك آیه 15

متن آیه :

هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمُ الْأَرْضَ ذَلُولًا فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَكُلُوا مِن رِّزْقِهِ وَإِلَيْهِ النُّشُورُ

ترجمه :

او کسی است که زمین را رام شما گردانیده است . در اطراف و جوانب آن راه بروید ، و از روزی خدا بخورید . زنده شدن دوباره در دست او است .

توضیحات :

« ذَلُولًا » : رام . مسخّر (نگا : بقره / 71) . « مَنَاكِبِ » . جمع مَنَكِبٍ ، دوش . مراد جوانب و اطراف زمین است . « النُّشُورُ » : زنده شدن مردگان . رستاخیز مردگان . « إِلَيْهِ » : حرف الی به معنی (ل) است ، ما نند : الْأَمْرُ إِلَيْكَ (نگا : مغنی لیب) . برخی (نُشُور) را به معنی (بازگشت) دانسته اند (نگا : نمونه ، روحال بیان ، روح المعانی) .

سوره ملك آیه 16

متن آیه :

أَأَمِنْتُمْ مِّن فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ فَإِذَا هِيَ تَمُورُ

ترجمه :

آیا از کسی که در آسمان است ، خود را در امان می داند که دستور بدهد زمین بشکافد و شما را فرو ببرد ، و آن گاه بلرزد و بچنبد و حرکت بکند ؟

توضیحات :

« مِّن فِي السَّمَاءِ » : کسی که در آسمان است . مراد خدا است . بودن او در آسمان ، اشاره به زبردستی و بالادستی خدا و سلطه کامل و فراگیر او است . منظور محدود ساختن پروردگار به جا و مکان نیست . « يَخْسِفَ بِكُمُ » : شما را به زمین فرو ببرد (نگا : قصص / 81 ، عنکبوت / 40 ، سبأ / 9 ، زحل / 45) . « تَمُورُ » : حرکت می کند ، به چنبد و لرزش می افتد (نگا : طور / 9) .

سوره ملك آیه 17

متن آیه :
أَمْ أَمِنْتُمْ مِّنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرِ

ترجمه :

یا این که از کسی که در آسمان است خود را در امان می‌دانی که طوفان شن بر شما گمارد (و شما را در زیر ریگهای روان دفن نماید ؟) . آن گاه خواهید دانست که تهدید من چگونه است .

توضیحات :

« حَاصِبًا » : تند بادی که توده‌های شن و سنگریزه را با خود حرکت می‌دهد و از جایی به جایی می‌برد (نگا : اسراء / 68 ، عنکبوت / 40) .
« نَذِيرِ » : بیم دادن من . تهدید من . واژه نذیر در اینجا به معنی تحذیر است .

سوره ملك آیه 18

متن آیه :
وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِن قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ كَانَ نَكِيرِ

ترجمه :

کسانی که پیش از اینان بوده اند (آیات و پیغمبران مرا) تکذیب کرده اند ، ببین که خشم و کینه من بر سر ایشان چه آورده است و چه کرده است ؟ !

توضیحات :

« نَكِيرِ » : بد آمدن من از ایشان . خشم و کینه‌ام . واژه (نَكِيرِ) به معنی (انکار) است .

سوره ملك آیه 19

متن آیه :
أُولَئِكَ يَرْوُونَ إِلَى الطَّيْرِ وَوَقَّهْمُ صَاقَاتٍ وَ يَ قُضِيْنَ مَا يُمَسِّكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ

ترجمه :

آیا پرندگان را نگاه نکرده اند که بالای سر آنان (در پروازند و) گاهی بالهای خود را گسترده و گاهی جمع می‌کنند ؟ ! جز خداوند مهربان کسی آنها را (بر فراز آسمان) نگاه نمی‌دارد ، چرا که او هر چیزی را می‌بیند (و می‌داند هر آفریده‌ای برای ادامه زندگی خود نیازمند چیست) .

توضیحات :

« صَاقَاتٍ » : گسترده بالان (نگا : نور / 41) . « يَ قُضِيْنَ » : بالها را فراهم می‌آورند . بالها را باز و بسته می‌کنند . « مَا يُمَسِّكُهُنَّ » : (نگا : نحل / 79) .

سوره ملك آیه 20

مَتْنِ آيَةٍ :
أَمَّنْ هَذَا الَّذِي هُوَ جُنْدٌ لَكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ إِنَّ الْكَافِرِينَ إِلَّا فِي غُرُورٍ

ترجمه :

آخر کدام اشخاص و افرادند که لشکر شما یند و جدای از خداوند مهربان به شما کمک می کنند و از شما مواظبت می نما یند ؟ ! کافران گر فتار غرورند و بس .

توضیحات :

« جند » : لشکر . سپاه . اسم جمع است و در معنی جمع می باشد . ذکر اسم اشاره و موصول و فعل آیه به شکل مفرد ، با توجه به لفظ جند است . « مِّنْ دُونِ الرَّحْمَنِ » : سواي خداوند مهربان . در برابر خداوند مهربان . با توجه به معنی اخیر ، مفهوم آیه چنین است : آخر چه کسانی هستند آنان که لشکر شما یند و در برابر خداوند مهربان از شما دفاع و به شما کمک می نما یند ؟ « إِنَّ » : حرف زافیه است . « غرور » : گول خوردن . فریب .

سوره ملك آیه 21

مَتْنِ آيَةٍ :
أَمَّنْ هَذَا الَّذِي يَرِزُكُمْ إِنَّ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَل لَّجُوا فِي عُتُوٍّ وَ نُفُورٍ

ترجمه :

یا این که چه کسانی یند که اگر خداوند روزی خود را باز دارد بتوانند به شما روزی برسانند ؟ ! اصلاً کافران در سرکشی و گریز پافشاری می کنند .

توضیحات :

« عُتُوٍّ » : سرکشی ، طغیان . تکبر . « نُفُورٍ » : گریز ، فرار از حق و حقیقت .

سوره ملك آیه 22

مَتْنِ آيَةٍ :
أَفَمَنْ يَمْشِي مُكِبًّا عَلَى وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمْشِي سَوِيًّا عَلَىٰ صِرَاطٍ مُّسْتَقِيمٍ

ترجمه :

آیا آن کسی که نگونسار و بر رخساره راه می رود راهیاب تر است ، یا کسی که بر پا ایستاده و درست در راه راست گام بر می دارد ؟

توضیحات :

« مُكِبًّا » : نگونسار ، بر رو افتاده . « سَوِيًّا » : راست قامت ، راست و درست .

سوره ملك آیه 23

مَتْنِ آيَةٍ :
قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ السَّمْعَ وَالْأَبْصَارَ وَالْأَفْئِدَةَ قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ

ترجمه :

خدا کسی است که شما را (از عدم) آفریده است ، و برای شما گوش و چشم و دل درست کرده است (که وسیله کار و سعادت شما هستند . اما شما این نعمتها را) کمتر سپاسگزاری می کنید .

توضیحات :

« قَلِيلًا مَّا تَشْكُرُونَ » : (نگا : اعراف / 10 ، مؤمنون / 78 ، سجده / 9) .

سوره ملك آیه 24

مَتْنِ آيَةٍ :
قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَأَكُمْ فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ

ترجمه :

بگو : او کسی است که شما را در زمین تولید و تکثیر کرده و پخش و پراکنده نموده است ، و در پیش او گرد آورده می شود .

توضیحات :

« ذَرَأَكُمْ » : شما را پدیدار کرده است . مراد زاد و ولد دادن و افزایش بخشیدن و در زمین پراکندن است (نگا : اعراف / 179) .

سوره ملك آیه 25

مَتْنِ آيَةٍ :
وَيَقُولُونَ مَتَى هَذَا الْوَعْدُ إِن كُنتُمْ صَادِقِينَ

ترجمه :

میگویند : اگر راست میگوئید ، این وعده ای که می دهید ، کی خواهد بود ؟

توضیحات :

« الْوَعْدُ » : مراد فرا رسیدن عذاب استیصال دنیوی ، و یا فرا رسیدن رستاخیز و عذاب شدید اخروی است .

سوره ملك آیه 26

مَتْنِ آيَةٍ :
قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنَّمَا أَنَا نَذِيرٌ مُّبِينٌ

ترجمه :

بگو : اطلاع و آگاهی (از فرا رسیدن مجازات دنیوی و یا وقوع قیامت) متعلق به خداست و بس . من فقط و فقط بیم دهنده آشکاری هستم .

توضیحات :
« زَلَّيْرٌ مُّيِّنٌ » : بیم دهنده‌ای که آشکارا بیم می‌دهد و به صراحت از عذاب خدا سخن می‌گوید .

سوره ملك آیه 27

متن آیه :
قَلِمًا رَأَوْهُ زُلْفَةً سَيِّئَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقِيلَ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تَدْعُونَ

ترجمه :

هنگامی که این وعده الهی را از نزدیک مشاهده کردند ، چهره‌های کافران درهم و زشت می‌گردد ، و بدیشان گفته می‌شود : این همان چیزی است که خود می‌خواستید (و در فرار سیدن و دیدن آن شتاب می‌ورزیدید) .

توضیحات :

« زُلْفَةً » : نزدیک . قریب . مصدر است و مراد اسم فاعل . « سَيِّئَتْ » : (نگا : هود / 77 ، عنکبوت / 23) . « تَدْعُونَ » : با زور و از روی استعزاز درخواست وقوع فوری آن را داشتید (نگا : ص / 16 ، شوری / 18) .

سوره ملك آیه 28

متن آیه :
قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَهْلًا كَذَبِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ

ترجمه :

بگو به من خبر دهید اگر خداوند مرا و تمام کسانی را که با من هستند (و ایمان آورده اند) هلاک سازد ، و یا به ما رحم نماید (و ما را فعلاً نکشد ، به هر حال ما چه حال بمیریم و چه در آینده ، اهل نجات هستیم) . اما چه کسی کافران را از عذاب دردناک (دوزخ می‌رساند و) در پناه خود می‌دارد ؟

توضیحات :

« أَرَأَيْتُمْ » : (نگا : انعام / 46 ، یونس / 50 و 59 ، هود / 28) . « إِنْ أَهْلًا كَذَبِي اللَّهُ وَمَنْ مَعِيَ أَوْ رَحِمَنَا فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ » : جواب (إِنْ) جمله « فَمَنْ يُجِيرُ الْكَافِرِينَ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ » است . « جیر » : پناه می‌دهد .

سوره ملك آیه 29

متن آیه :
قُلْ هُوَ الرَّحْمَنُ أَمَّنَّا بِهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا فَاسْتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ مُّبِينٍ

ترجمه :

بگو : خدا مهربان است و بدو ایمان آورده ایم و بدو پشت بسته ایم ، لذا خواهید دانست که چه کسی (از ما و شما) در گمراهی و سرگشتگی آشکاری است .

توضیحات :
 «أَمَّا بِهٍ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلْنَا» : این بخش اشاره ضمنی دارد به این که : ما به خدا ایمان آورده ایم ، ولی شما بدو ایمان نیاورده اید ، و ما بدو پشت بسته ایم ، اما شما به بتها و چیزهای دیگری پشت بسته اید و دلخوش هستید .

سوره ملك آیه 30

متن آیه :
 قُلْ أَرَأَيْتُمْ إِنْ أَصْبَحَ مَاؤُكُمْ غَوْرًا فَمَنْ يَأْتِيكُمْ بِمَاءٍ مَّعِينٍ

ترجمه :
 بگو: مرا خبر دهید، اگر آبهای (مورد استفاده) شما به زمین فرورود، چه کسی می تواند آب روان در دسترس شما مردمان قرار دهد؟!

توضیحات :
 « غَوْرًا » : فرو رفتن در زمین . مصدر است و مراد اسم فاعل ، یعنی غائر است و به معنی فرورونده است (نگا : كهف / 41) . « مَعِينٍ » : جاري ، روان (نگا : مؤمنون / 50 ، صافات / 45 ، واقعه / 18) .

سوره قلم آیه 1

متن آیه :
 ن وَالْقَلَمِ وَمَا يَسْطُرُونَ

ترجمه :
 نون . سوگند به قلم! و قسم به چیزی که می نویسند!

توضیحات :
 « ن » : از حروف مقطعه است (نگا : بقره / 1) . « الْقَلَمِ » : خامه (نگا : علق / 4) . « يَسْطُرُونَ » : می نویسند . می نگارند . سوگند خوردن خدا به خامه و نوشتار ، بیانگر عظمت صاحبان قلم ، و حرمت نوشته ها در آئین اسلام است .

سوره قلم آیه 2

متن آیه :
 مَا أَنْتَ بِرَبِّكَ يَوْمَ تَجُنُّونَ

ترجمه :
 در سایه نعمت و لطف پروردگارت ، تو دیوانه نیستی .

توضیحات :
 « يَنْعَمَةٌ » : در سایه نعمت . به لطف (نگا : طور / 29) . « يَوْمَ تَجُنُّونَ » : حرف باء زائد و برای تأکید نفي است . این آیه رد یاوه سرانیهایی کافران

و مشرکان است که مظهر عقل و درایت ، و منبع نور و هدایت ، و صفوت آدمیان و تَیْمَه دَور زمان را دیوانه می نامیدند (نگا : حجر / 6 ، قلم / 51) .

سوره قلم آیه 3

متن آیه :
وَإِنَّ لَكَ لَأَجْرًا غَيْرَ مَمْنُونٍ

ترجمه :

تو دارای پاداش بزرگ و ناگسیختنی هستی .

توضیحات :

« غَيْرَ مَمْنُونٍ » : نام مقطوع . یعنی ما ندگار و همیشگی .

سوره قلم آیه 4

متن آیه :
وَإِنَّكَ لَعَلَى خُلُقٍ عَظِيمٍ

ترجمه :

تو دارای خوی سترگ (یعنی صفات پسندیده و افعال حمیده) هستی .

توضیحات :

« خُلُقٍ » : خوی . مراد رفتار و کردار است (نگا : شعراء / 137) .

سوره قلم آیه 5

متن آیه :
فَسِدِّ تَبْصِيرٍ وَ يَبْصُرُونَ

ترجمه :

خواهی دید و خواهند دید .

توضیحات :

« فَسِدِّ تَبْصِيرٍ ... » : به زودی خواهی دید و متوجه خواهی شد .

سوره قلم آیه 6

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا لَمْ يَكُنْ لَكُمْ آيَاتٌ أَنْ تُبْصِرُوا

ترجمه :

که کدام يك از شما مبتلا به دیوانگی است (محمد ، یا شما کافران و مشرکان) .

توضیحات :

« لَمْ يَكُنْ لَكُمْ آيَاتٌ » : دیوانگی . مصدر است ، ما نند معقول به معنی عقل ، مَجْلُودٌ به معنی جَلَادَة (نگا : روح البیان) . در این صورت حرف (ب) در اول (يَا أَيُّهَا الَّذِينَ كَفَرُوا)

به معني (في) است (نگا : صفوة ال بيان) . برخي هم حرف باء را زائد دانسته و (م فتون) را اسم مفعول محسوب نموده اند . در اين صورت معني آيه چنين است : كه کدام يك از شما ديوانه است (نگا : روح المعاني) .

سوره قلم آيه 7

متن آيه :
إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ يَمَنْ صَلَّى عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ يَا الْمُؤْتَةَ دِينَ

ترجمه :

پروردگار تو مسلماً (از هر كس ديگري) بهتر مي داند كه چه كسي از راه او گمراه شده است ، و چه كسي را هيباب است .

توضيحات :

« إِنَّ رَبَّكَ ... يَا الْمُؤْتَةَ دِينَ » : (نگا : انعام / 117 ، نحل / 125 ، نجم / 30) .

سوره قلم آيه 8

متن آيه :
فَلَا تُطِيعُ الْمَكَاذِبِينَ

ترجمه :

حال كه چنين است ، از تكذيب كنندگان اطاعت و پيروي مكن (و بر دعوت خود پايدار باش و به راه آنان مرو . اطاعت از ايشان گمراهي و بد بختي است) .

توضيحات :

« لَا تُطِيعُ ... » : مراد تشويق و ترغيب پيغمبر و همه پيروان او است كه راه خدا را با شوق و شور ادامه دهند ، و با كفار و مشركين نرمش و سازش نكنند .

سوره قلم آيه 9

متن آيه :
وَدَّوَالُو تَدْهِنُ فَيُدْهِنُونَ

ترجمه :

ايشان دوست مي دارند كه نرمش و سازش نشان دهي ، تا آنان هم نرمش و سازش كنند (بدين اميد كه برخي از فرمانهاي خدا را به خاطر آنان ترك كني ، و در بعضي از مسائل با ايشان همگام و هماهنگ شوي) .

توضيحات :

« تَدْهِنُ » : سهل انگاري كني . نرمش و سازش نمائي . . . مراد آنان اين است كه پيغمبر با نزديك شدن به دين آنان ، روي خوش بدیشان نشان دهد ، و آنان هم با نزديك شدن به دين اسلام روي خوش نشان دهند . يعني سهل انگاري و سازش انجام پذيرد . (نگا : واقعه / 81) .

سوره قلم آیه 10
متن آیه :
وَلَا تُطِيعُ كُلَّ حَلَّافٍ مَّهِينٍ

ترجمه :
از فرومایه‌ای که بسیار سوگند می‌خورد ، پیروی مکن .

توضیحات :
« حَلَّافٍ » : بسیار سوگند خورنده . به حق یا به ناحق . « مَّهِينٍ » : خوار و پست . رَدْلٌ و حَقِيرٌ .

سوره قلم آیه 11
متن آیه :
هَمَّا زَمَّشَاءَ يَنْهَمِيمٍ

ترجمه :
بسیار عیب‌جویی که دائماً سخن چینی می‌کند .

توضیحات :
« هَمَّا زَمَّشَاءَ » : بسیار عیب‌جو . رخنه‌گر . بسیار بدگو و بد زبان . « مَشَّاءٌ » : پادو . تیزرونده . در اینجا با حرف (ب) متعدی شده و به معنی بسیار برنده و نقل کننده است . « مَشَّاءٌ يَنْهَمِيمٍ » : بسیار سخن چین . کسی که سخن این را برای آن ، و کلام آن را برای این ، به منظور فساد و تباهی می‌آورد و می‌برد .

سوره قلم آیه 12
متن آیه :
مَنْعًا لِّأَخِيْرٍ مُّعْتَدٍ أَثِيْمٍ

ترجمه :
بسیار مانع کار خیر ، و تجاوز پیشه ، و بزه‌کار است .

توضیحات :
« مَنْعًا » : کسی که خویشتن را بسیار دور از خیرات و حسنات نگاه می‌دارد که کنایه از بخیل و تنگ چشم است . بسیار بازدارنده مردم از انجام خیرات و حسنات (نگا : ق / 25) . « مُّعْتَدٍ » : متجاوز . تجاوز پیشه (نگا : بقره / 190 ، مائده / 87 ، توبه / 10) . « أَثِيْمٍ » : (نگا : بقره / 276 ، نساء / 107 ، شعراء / 222) .

سوره قلم آیه 13
متن آیه :
عَنْلٍ بَعْدَ ذَلِكَ زَنِيْمٍ

ترجمه :

علاوه بر اینها درشتخوي و سنگین دل، و انگشت نما به بدیها است.

توضیحات :

« عَيْلٌ » : درشتخو . سنگین دل . سخت روی و زشتخوي (نگا : روح البیان) .
« زَنِيمٌ » : نشاندار به هرچه بدی و زشتی است . حرامزاده . البته
کسی که مجمع بدیها و منبع زشتیها باشد ، ناانسان و ناکس بشمار
است ، و از زمره انسانها محسوب نمیگردد .

سوره قلم آیه 14

متن آیه :

أَنْ كَانَ ذَا مَالٍ وَبَنِينَ

ترجمه :

(آیا این همه زشتیها و پلشتیها) بدان خاطر است که دارا و دارای
فرزندان است؟!)

توضیحات :

« أَنْ ... » : بدان سبب که ... حرف (أَنْ) مصدریه است . لام جرّی قبل از
آن محذوف است ، یعنی (لِأَنَّ) . برخی هم حرف استفهامی نیز محذوف
دانسته اند و گفته اند اصل چنین است : أَلِأَنَّ ...

سوره قلم آیه 15

متن آیه :

إِذَا تُتْلَىٰ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأُولِينَ

ترجمه :

هنگامی که آیه‌های ما بر او خوانده می‌شود ، می‌گوید : افسانه‌های
پیشینیان است .

توضیحات :

« أَسَاطِيرُ الْأُولِينَ » : (نگا : انعام / 25 ، انفال / 31 ، نحل / 24) .

سوره قلم آیه 16

متن آیه :

سَنَسِيْمُهُ عَلَى الْخُرْطُومِ

ترجمه :

ما بر بینی او داغ (ننگ) می‌نهم .

توضیحات :

« سَنَسِيْمُهُ » : علامت‌گذاری ریش خواهم کرد . داغش خواهم کرد . « الْخُرْطُومِ » :
بینی . در اصل به بینی حیوانات به ویژه فیل گفته می‌شود و
کنایه از خوار کردن و رسوا نمودن است .

سوره قلم آیه 17

متن آیه :
إِنَّا بَلَّوْنَاهُمْ كَمَا بَلَّوْنَا أَصْحَابَ الْجَنَّةِ إِذْ أَفْسَمُوا لَيَصْرُنَّهَا مُصْبِحِينَ

ترجمه :

ما آنان را آزموده ایم ، همان گونه که صاحبان باغ را آزموده ایم . هنگامی که سوگند یاد کردند که میوه های باغ را بامدادان (دور از انظار مردم) بچینند .

توضیحات :

« بَلَّوْنَاهُمْ » : ایشان را آزمودیم . آنان را آزمایش کردیم . مراد از (هُمْ) مشرکان مکه است . « لَيَصْرُنَّهَا » : آن را خواهند چید . « مُصْبِحِينَ » : در حالی که به بامدادان برسند . حال فاعل (لَيَصْرُنَّهَا) است . از (أَصْبَحَ) تامه است .

سوره قلم آیه 18

متن آیه :
وَلَا يَسْتَنْوُونَ

ترجمه :

و هیچ چیز از آن بر جای نگذارند .

توضیحات :

« لَا يَسْتَنْوُونَ » : چیزی فرو نگذارند . برای مستمندان چیزی کنار نگذارند و بدیشان ندهند (نگا : انعام / 141) .

سوره قلم آیه 19

متن آیه :
فَطَافَ عَلَيْهَا طَائِفٌ مِّن رَّبِّكَ وَهُمْ نَائِمُونَ

ترجمه :

شب هنگام که آنان در خواب بودند ، بلای بزرگ و فراگیری از جانب پروردگارت سراسر باغ را در بر گرفت و باغ (سوخت و) همچون شب (تاریک و سیاه) گردید !

توضیحات :

...

سوره قلم آیه 20

متن آیه :
وَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ

ترجمه :

شب هنگام که آنان در خواب بودند ، بلای بزرگ و فراگیری از جانب

پروردگارت سراسر باغ را در بر گرفت و باغ (سوخت و) همچون شب (تاريك و سپاه) گرديد !

توضیحات :
« طَافَ عَلَيْهَا » : بر سر آن گشت زد و آن را در بر گرفت . « طَافَ » : بلای فرا گیر . « الصَّريم » : شب . چیده شده . با توجه به معنی اخیر ، مفهوم آیه چنین است : شب هنگام که آنان در خواب بودند ، بلای بزرگ و فراگیری باغ را در بر گرفت و همچون باغی گرديد که میوه‌های آن را چیده و کنده باشند .

سوره قلم آیه 21
متن آیه :
فَتَنَادُوا مَصِيحِينَ

ترجمه :
سحرگهان هم دیگر را ندا در دادند .

توضیحات :
« تَنَادُوا » : هم دیگر را صدا زدند . « مَصِيحِينَ » : (نگا : قلم / 17) .

سوره قلم آیه 22
متن آیه :
أَنْ اَعْدُوا عَلَيَّ حَرْثِكُمْ إِنْ كُنْتُمْ صَارِمِينَ

ترجمه :
اگر می‌خواهید میوه‌های خود را بچینید ، صبح زود حرکت کنید و خویشتن را به کشتزار خود برسانید .

توضیحات :
« اَعْدُوا » : بامدادان حرکت کنید . صبح زود یورش برید . « حَرْثِكُمْ » : کشتزار خود (نگا : بقره / 71 و 205 و 223 ، آل عمران / 14) . « صَارِمِينَ » : چیدنندگان میوه . حال است .

سوره قلم آیه 23
متن آیه :
فَأَنْطَلَقُوا وَهُمْ يَتَخَّافُتُونَ

ترجمه :
آنان بیچ بیچ کنان به راه افتادند (تا فقراء سخن ایشان را نشنوند و متوجه آنان نشوند) .

توضیحات :
« يَتَخَّافُتُونَ » : با هم دیگر آهسته صحبت می‌کردند . بیچ بیچ می‌کردند .

سوره قلم آیه 24

متن آیه :
أَنْ لَّا يَدْخُلَنَّهَا الْيَوْمَ عَايِكُمْ مَّسْكِينٌ

ترجمه :

نپایید امروز بی نوائی در باغ پیش شما بیاید .

توضیحات :

« أَنْ لَّا يَدْخُلَنَّهَا » : مراد این است که به همدیگر توصیه می کردند که امروز بی نوائی را به باغ راه ندهند .

سوره قلم آیه 25

متن آیه :
وَعَدُوا عَلَيَّ حَرْدٍ قَادِرِينَ

ترجمه :

بامدادان بدین قصد که می توانند (از ورود بی نوائیان به باغ) جلوگیری کنند و (ایشان را) باز دارند (به سوی باغ) روان شدند .

توضیحات :

« حَرْدٍ » : منع کردن . بازداشتن .

سوره قلم آیه 26

متن آیه :
فَلَمَّا رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لَصَّالُونَ

ترجمه :

هنگامی که باغ را دیدند ، گفتند : ما راه را گم کرده ایم ! (این باغ ما نیست) .

توضیحات :

« صَّالُونَ » : راه گم کردگان .

سوره قلم آیه 27

متن آیه :
بَلْ نَحْنُ مَحْرُومُونَ

ترجمه :

(بعد از آنکه تأمل ، گفتند : ما درست آمده ایم و راه را گم نکرده ایم) بلکه ما محروم (از حاصل و بهره) هستیم . (ای وای ما ! ما همه چیز خود را از دست داده ایم !) .

توضیحات :

...

سوره قلم آیه 28

متن آیه :
قَالَ أَوْسَطُهُمْ أَلَمْ أَقُلْ لَكُمْ لَوْلَا تُسَبِّحُونَ

ترجمه :

نیکمردترین ایشان گفت : مگر من به شما نگفتم : چرا نباید به تسبیح و تقدیس خدا بپردازید؟!

توضیحات :

« أَوْسَطُهُمْ » : بهترین ایشان از نظر عقل و دین (نگا : بقره / 143) . « لَوْلَا » : (نگا : کهف / 39) . سخنان این نیکمرد جنبه سرزنش دارد .

سوره قلم آیه 29

متن آیه :
قَالُوا سُبْحَانَ رَبَّنَا إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ

ترجمه :

گفتند : پروردگاران پاک و منزه است (از این که به کسی ستم کند) . قطعاً ما (با انجام گناهان و ترک عبادات و خیرات ، به خود) ستم کرده ایم .

توضیحات :

« إِنَّا كُنَّا ظَالِمِينَ » : (نگا : اعراف / 5 ، انبیاء / 46) .

سوره قلم آیه 30

متن آیه :
وَأُفِيلَ بَعْضُهُمْ عَلَى بَعْضٍ يَتَلَامَمُونَ

ترجمه :

پس به هم دیگر رو کردند و زبان به سرزنش یکدیگر گشودند .

توضیحات :

« أُفِيلَ » : رو کرد .

سوره قلم آیه 31

متن آیه :
قَالُوا يَا وَيْلَنَا إِنَّا كُنَّا طَاغِينَ

ترجمه :

گفتند : وای بر ما ! ما مردمان نافرمان و سرکشی بوده ایم (و زیر بار قانون خدا نرفته ایم ، و به وظائف انسانی خود عمل نکرده ایم !) .

توضیحات :

« يَا وَيْلَنَا! » : وای بر ما! (نگا: انبیاء / 46 و 97 ، یس / 52 ، صافات / 20) .

سوره قلم آیه 32

متن آیه :
عَسَى رَبُّنَا أَنْ يُبَدِّلَنَا خَيْرًا مِنْهَا إِنْنا إِلَى رَبِّنَا رَاغِبُونَ

ترجمه :

امیدواریم پروردگاران (باغی) بهتر از این باغ را به ما ارزانی دارد. ما (در کارهای خود تجدید نظر نموده ایم و از اعمال بد خویش دست کشیده ایم (و) رو به سوی پروردگاران کرده ایم .

توضیحات :

« يُبَدِّلُنَا » : به ما عوض دهد . « رَاغِبُونَ » : مشتاقان ، علاقه مندان ، گرا یندگان .

سوره قلم آیه 33

متن آیه :
كَذَلِكَ الْعَذَابُ وَالْعَذَابُ الْآخِرَةُ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

عذاب (دنیوی خدا) این گونه است ، و قطعاً عذاب آخرت سخت تر و بزرگتر (از این عذابهای دنیوی) است ، اگر مردم متوجه بوده و بدانند .

توضیحات :

« كَذَلِكَ الْعَذَابُ » : عذاب این گونه است که می بینید . عذاب این چنین باید باشد .

سوره قلم آیه 34

متن آیه :
إِنَّ لِلْمُتَّقِينَ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٍ النَّعِيمِ

ترجمه :

پرهیزگاران در نزد پروردگار خود ، باغهای پر نعمت بهشت را دارند .

توضیحات :

« جَنَّاتٍ النَّعِيمِ » : (نگا: مائده / 65 ، یونس / 9 ، حج / 56) .

سوره قلم آیه 35

متن آیه :
أَفَنَجْعَلُ الْمُسْلِمِينَ كَالْمُجْرِمِينَ

ترجمه :

آیا فرما نپردازان را همچون گناهکاران یکسان می‌شماریم؟!

توضیحات :
« الْمَسْلُومِينَ » : فرما نبرداران . تسلیم شوندگان فرمان یزدان (نگا : انعام / 163 ، اعراف / 126 ، یونس / 72) .

سوره قلم آیه 36
متن آیه :
مَا لَكُمْ كَيْفَ تَحْكُمُونَ

ترجمه :
شما را چه می‌شود ؟ ! چگونه داوری می‌کنید ؟ !

توضیحات :
« مَا لَكُمْ » : به شما چه رسیده است ؟ چه چیزی زتان می‌شود ؟ « كَيْفَ » : مراد از استتفهام ، تعجب از داوری نادرست کافران است .

سوره قلم آیه 37
متن آیه :
أَمْ لَكُمْ كِتَابٌ فِيهِ تَدْرُسُونَ

ترجمه :
آیا شما کتابی (از جانب خدا) دارید که از روی آن (قوانین خدا را) می‌خوانید (و برابر آن حکم صادر می‌کنید) .

توضیحات :
« كِتَابٌ » : مراد کتاب آسمانی است (نگا : سبأ / 44) . « تَدْرُسُونَ » : روخوانی می‌کنید (نگا : آل‌عمران / 79 ، انعام / 105 ، اعراف / 169) .

سوره قلم آیه 38
متن آیه :
إِنَّ لَكُمْ فِيهَا لَمَا تَخِירוْنَ

ترجمه :
و شما آنچه را که بر می‌گزینید (و برابر آن داوری می‌کنید) در آن است ؟

توضیحات :
« فِيهَا » : در آن کتاب . « مَا تَخِירוْنَ » : چیزی را که بر می‌گزینید . هر چه که می‌خواهید . معنی دیگر آیه : آنچه را که بخواهید ، در آن هست .

سوره قلم آیه 39
متن آیه :
أَمْ لَكُمْ أَيْمَانٌ عَلَيْنَا بَالِغَةٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِنَّ لَكُمْ لَمَا تَحْكُمُونَ

ترجمه :

یا با ما پیمانهای بسته اید که تا روز قیامت به هر چه حکم کنید حق شما باشد؟

توضیحات :
« اَیْمَانٌ » : جمع یَمین ، پیمانها و عهدها .

سوره قلم آیه 40

مَتْنِ آيَةٍ :
سَلَّمُوا إِلَهُمَّ بِذَلِكَ زَعِيمٌ

ترجمه :
از آنان بپرس ، کدام يك از ایشان ، ضامن چنین پیمانهای است .

توضیحات :
« زَعِيمٌ » : ضامن . عهده دار (نگا : یوسف / 72) .

سوره قلم آیه 41

مَتْنِ آيَةٍ :
أَمْ لَهُمْ شُرَكَاءَ فَلَا يَأْتُوا بِشُرَكَائِهِمْ إِنْ كَانُوا صَادِقِينَ

ترجمه :
یا این که شریکهایی دارند (که همچون ایشان می اندیشند ، و سردستگان و خط دهندگان ایشان بوده و از آنان حمایت و جا نبداری می کنند ؟) . اگر راست می گویند ، شرکاء (و رؤساء) خود را بیاورند (تا شهادت بر ضمانت خود را بدهند و بگویند که از مشرکان در محضر یزدان دفاع و حمایت خواهند کرد) .

توضیحات :
« شُرَكَاءُ » : مراد اربابان هم رأی و هم اندیشه مشرکان ، یا معبودهای دروغین و بتهای بی جان ایشان ، و یا این که گواهان است . به هر حال برای اثبات ادعای پوچ و نادرستشان ، از ایشان خواسته شده است : با دلیلی از عقل ، یا کتابی از کتابهای آسمانی ، یا عهد و پیمانی از خداوند ، و یا انبازان و گواهان و اربابان و معبودهای خود را بیاورند تا سخنانشان را تصدیق کنند و ضمانتشان را بکنند .

سوره قلم آیه 42

مَتْنِ آيَةٍ :
يَوْمَ يُكْشَفُ عَن سَاقٍ وَيُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ فَلَا يَسْتِطِيعُونَ

ترجمه :
روزی ، هول و هراس به اوج خود می رسد ، و کار سخت دشوار می شود . بدین هنگام از کافران و مشرکان خواسته می شود که سجده کنند و کرنش بپزند ، اما ایشان نمی توانند چنین کنند .

توضیحات :
 « یوم » : مراد روز قیامت است . « يُكشَفُ عَن سَاقٍ » : پاچه‌ها بالا زده می‌شود . در فارسی گ گفته می‌شود : دامن به کمر زده می‌شود . کنایه از فرا رسیدن هنگامه هول و هراس و وخامت کار و شدت و وحشت است .

سوره قلم آیه 43

متن آیه :
 خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ وَقَدْ كَانُوا يُدْعَوْنَ إِلَى السُّجُودِ وَهُمْ سَالِمُونَ

ترجمه :

این در حالی است که چشم‌انشان (از خوف و وحشت و شرم‌ندگی و شرمساری) به زیر افتاده است ، و خواری و پستی وجود ایشان را فرا گرفته است . پیش از این نیز (در دنیا) بدان‌گاه که سالم و تندرست بودند به سجده بردن و کرنش کردن خوانده می‌شدند (و ایشان با وجود توانائی ، سجده و کرنش نمی‌کردند) .

توضیحات :

« خَاشِعَةً » : به زیر افتاده (نگا : قمر / 7) . حال است . « تَرْهَقُهُمْ » : ایشان را در بر می‌گیرد . آنان را فرا می‌گیرد (نگا : یونس / 26 و 27) .

سوره قلم آیه 44

متن آیه :
 فَذَرْبِي وَمَنْ يُكذِّبُ بِهَذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَدْرِجُهُمْ مِنْ حَيْثُ لَا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

مرا واگذار با آنان که این کلام (آسمانی قرآن) را تکذیب می‌کنند . (من خود می‌دانم که با ایشان چه کار می‌کنم) . ما آنان را اندک اندک به گونه‌ای که در دنیا بند و از راهی که متوجه نشوند به سوی عذاب خواهیم کشاند .

توضیحات :

« الْحَدِيثِ » : سخن . مراد قرآن است (نگا : زمر / 23) . « سَنَسْتَدْرِجُهُمْ » : (نگا : اعراف / 182) . « مِنْ حَيْثُ » : از آنجائی که . به گونه‌ای که .

سوره قلم آیه 45

متن آیه :
 وَأَمْلِي لَهُمْ إِنَّ كَيْدِي مَتِينٌ

ترجمه :

و به آنان فرصت می‌دهم (و در عذابشان شتاب نخواهم کرد) . نقشه و چاره جوئی من دقیق و استوار است (و کسی از آن‌ها نمی‌تواند فرار کند) .

توضیحات :

« أَمْلِي » : (نگا : اعراف / 183 ، آل‌عمران / 178 ، رعد / 32) .

سوره قلم آیه 46

متن آیه :
أَمْ تَسْأَلُهُمْ أَجْرًا فَهُمْ مِّن مَّعْرَمٍ مُّثْقَلُونَ

ترجمه :

چه بسا تو از ایشان (در برابر تبلیغ رسالت ، بدون این که ما بدانیم) مزدی خواسته‌ای و پرداخت آن برای آنان سنگین است (و از ادای آن در رنج هستند؟!) .

توضیحات :

« أَمْ تَسْأَلُهُمْ » : (نگا : طور / 40) .

سوره قلم آیه 47

متن آیه :
أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ فَهُمْ يَكْتُمُونَ

ترجمه :

یا این که اسرار غیب پیش ایشان است و آنان (آنچه را که می‌گویند از روی آن) می‌نویسند؟!

توضیحات :

« أَمْ عِنْدَهُمُ الْغَيْبُ » : (نگا : مریم / 78) .

سوره قلم آیه 48

متن آیه :
فَأَصِيرُ إِيَّكُمْ رَبًّا وَلَئِن تَكُن كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ

ترجمه :

در برابر فرمان پروردگارت شدکیبا باش (و در کار تبلیغ ، مقاوم و استوار) .
و همسان یونس مباش که با دلی پر کینه و اندوه ، خدا را به فریاد خواند (و خواهان تعجیل در عذاب قوم خود شد) .

توضیحات :

« صَاحِبِ الْحُوتِ » : صاحب ماهی . مراد یونس است (نگا : انبیاء / 87 و 88 ، صافات / 139 - 148) . « مَكْظُومٌ » : پر کینه و خشم . پر غم و اندوه (نگا : یوسف / 84 ، نحل . 58 ، زخرف / 17) .

سوره قلم آیه 49

متن آیه :
لَوْأَنَّ تَدَارَكَهُ نِعْمَةٌ مِّن رَّبِّهِ لَنُبِّذَ بِالْعَرَاءِ وَهُوَ مَذْمُومٌ

ترجمه :

اگر نعمت و رحمت پروردگارش به یاریش نداشتا فته و به دوش نرسیده بود)

از شکم ماهی (حتماً به بیرون افکنده می‌شد و نکوهیده در بیابان برهوت رها می‌گردید .

توضیحات :

« تَدَارَكُهُ » : او را دریافت . به دلش رسید . « لَنْ يُدَّخَلَ » : حتماً انداخته می‌شد . قطعاً رها می‌گردد و به خود واگذار می‌شود . « الْعَرَاءِ » : بیابان برهوت . صحرائی خالی از گیاه و درخت (نگا : صافات / 145) . « وَ هُوَ مَذْمُومٌ » : در حالی که نکوهیده بود . در حالی که مورد مذمت و ملامت قرار می‌گرفت .

سوره قلم آیه 50

متن آیه :
قَالَ جَتَبَاهُ رَبُّهُ فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ

ترجمه :

پروردگارش (با پذیرش توبه‌اش مجدداً) او را برگزید و از زمره شایستگی‌انش کرد .

توضیحات :

« إِجْتَبَاهُ رَبُّهُ » : پروردگارش او را برای اتمام رسالتش برگزید .

سوره قلم آیه 51

متن آیه :
وَإِنْ يَكَادُ الَّذِينَ كَفَرُوا لَيُزْلِقُونَكَ بِأَبْصَارِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا الذِّكْرَ وَيَقُولُونَ
إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ

ترجمه :

نزدیک است کافران هنگامی که آیات قرآن را می‌شنوند ، تو را با چشمان (خیره و زل زده) خود به سردرآورند و هلاک‌سازند ، و می‌گویند : او قطعاً دیوانه است .

توضیحات :

« لَيُزْلِقُونَكَ » : این که تو را نقش زمین سازند و نابود کنند . تو را از زمین بردارند . حرف (ل) برای تأکید نزدیکی ایشان به اقدام هلاک کردن و نابود کردن است . در میان عربها کنایه از شدت کینه توزی و دشمنانگی است . « الذِّكْرَ » : قرآن .

سوره قلم آیه 52

متن آیه :
وَمَا هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ

ترجمه :

در صورتی که قرآن جز اندرز و پند جها نیان و مایه بیداری و هوشیاری ایشان نیست .

توضیحات :
« ذُكِّرَ » : اندرز و پند . مایه بیداری و هوشیاری .

سوره حاقه آیه 1
متن آیه :
الْحَاقَّةُ

ترجمه :
رخداد را ستین !

توضیحات :
« الْحَاقَّةُ » : یکی از نامهای قیامت است . از آنجا که قیامت حتماً و قطعاً فرا می‌رسد و حقیقت و واقعیت دارد ، بدین نام خوانده شده است .

سوره حاقه آیه 2
متن آیه :
مَا الْحَاقَّةُ

ترجمه :
رخداد را ستین چگونه رخدادی است ؟ !

توضیحات :
« مَا » : مبتدا ، و (الْحَاقَّةُ) خبر مبتدا است ، و جمله (مَا الْحَاقَّةُ) خبر (الْحَاقَّةُ) در آیه قبلی است .

سوره حاقه آیه 3
متن آیه :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَاقَّةُ

ترجمه :
تو چه میدانی رخداد را ستین چگونه رخدادی است ؟ !

توضیحات :
« مَا أَدْرَاكَ » : چه چیز تو را متوجه کرده است ؟ تو کی میدانی ؟ قیامت جزو غیب است و غیب دان تنها خدا است . فرا رسیدن قیامت و چگونگی آن ، برای انسانها که زندانیان زندان دنیا بند ، معما و راز سر به مهری است . تکرار واژگان و شیوه سخن بدین گونه که در این سه آیه است ، برای بیان عظمت مسأله و تأکید بر یقینی بودن آن است . در تعبیرات روزمره خود ، گاهی می‌گوئیم : فلان کس انسان است ! چه انسانی ؟ تو چه میدانی چگونه انسانی است ؟ یعنی حد و مرزی برای توصیف انسانیت او نیست . در اینجا دنباله کلام ، یا بحث از قیامت و چگونگی آن قطع می‌گردد و راز بود و راز ماند .

سوره حاقه آیه 4

متن آیه :
كَذَّبَتْ ثَمُودُ وَعَادٌ بِالْقَارِعَةِ

ترجمه :

قوم ثمود و قوم عاد (رخداد راستین) درهم کو بنده را تکذیب کردند .

توضیحات :

« الْقَارِعَةُ » : یکی از نامهای قیامت است . از آنجا که جهان را در هم می کوید و حوادث و احوال آن مردمان را فرامی گیرد ، بدان نام خوانده شده است .

سوره حاقه آیه 5

متن آیه :
فَأَمَّا ثَمُودُ فَأَهْلِكُوا بِالطَّاغِيَةِ

ترجمه :

در نتیجه قوم ثمود با عذاب سرکش و سهم گین (صاعقه) نابود گشتند .

توضیحات :

« ثَمُودُ » : قوم پیغمبری به نام صالح بودند . « الطَّاغِيَةُ » : حادثه و بلائی که شدت آن از حد در گذرد . مراد صاعقه مذکور در (فصلت / 13) است . صاعقه هم همیشه با لرزش و صدای مهیب همراه است ، لذا در (اعراف / 78) رَجْفَهُ ، و در (هود / 67) صَيْحَهُ ذکر شده است .

سوره حاقه آیه 6

متن آیه :
وَأَمَّا عَادٌ فَأَهْلِكُوا بِرِيحٍ صَرْصَرًا تَوِيًّا

ترجمه :

و قوم عاد به وسیله تندباد سرد و سرکش و پرسر و صدای ویرانگری نابود شدند .

توضیحات :

« عَادٌ » : قوم پیغمبری به نام هود بودند . « صَرْصَرًا » : باد تند و ویرانگری سرد و پرسر و صدا . « تَوِيًّا » : سرکش . سخت ویرانگر .

سوره حاقه آیه 7

متن آیه :
سَخَّرَهَا عَلَيْهِمْ سَبْعَ لَيَالٍ وَثَمَّازِيَةً أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرْعَى كَأَنَّهُمْ أُعْجَازٌ نَخْلٌ خَاوِيَةٌ

ترجمه :

خداوند چنین تندبادی را هفت شب و هشت روز پیاپی بر آنان گمارد .
(اگر در آنجا می بودی) در این مدت مردمان را می دیدی که روی زمین
افتاده اند و انگار تنه های پوک و توخالی در ختان خرما یند .

توضیحات :

« سَخْرَهَا » : باد را مسلط کرد . باد را گمارد . « حُسُومًا » : پی در پی . ریشه کن
کننده و خانمانسوز . حال ضمیر (هَا) یا صفت (سَبَعٌ وَ ثَمَا زِيَّةٌ) و یا
مفعول مطلق فعل محذوفی است . این واژه جمع حاسم است ، و یا این که
مصدر ثلاثی مجرد است . « فِيهَا » : در آن روزها . در آنجاها . در گذر باد . «
صَرَعِي» : جمع صریع ، روی زمین افتاده . نقش زمین شده . مرده . حال است
. « أَعْجَازٌ » : (نگا : قمر / 20) . « خَاوِيَةً » : فروتپیده (نگا : بقره /
259 ، کهف / 42 ، حج / 45 ، نمل / 52) . پوک و توخالی . در اینجا مراد
پوسیده و متلاشی است .

سوره حاقة آیه 8

متن آیه :
قَهْلٌ تَرَى لَهُم مِّن بَأِ قِيَةٍ

ترجمه :

آیا کسی رامی بینی که از ایشان بر جای مانده باشد .

توضیحات :

« بَأِ قِيَةٍ » : باقیمانده . بر جای . دراصل : مِّن بَقِيَّةِ بَأِ قِيَةٍ ، یا این
که مِّن نَفْسِ بَأِ قِيَةٍ . یا به معنی بقاء و اثر است . مصدری است همچون
طَاغِيَةٍ ، به معنی طغیان (نگا : اعراب القرآن در ویش) .

سوره حاقة آیه 9

متن آیه :
وَجَاء فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ وَالْمُؤْتَفِكَاتُ يالْخَا طِيَّةِ

ترجمه :

فرعون و کسانی که پیش از او بودند ، و همچنین اهالی شهرها و
آبادیهای زیر و روشده (قوم لوط) مرتکب گناهان بزرگ شدند .

توضیحات :

« جَاء . . . يالْخَا طِيَّةِ » : گناه ورزیدند . مرتکب گناه شدند . «
الْمُؤْتَفِكَاتُ » : جمع مؤتفكة ، شهرها و آبادیهای زیر و روشده (نگا :
توبه / 70 ، نجم / 53) . در اینجا مراد اهالی آنجا ، یعنی قوم لوط است . «
الْخَا طِيَّةِ » : خطا . مراد کفر و شرک و ظلم و فساد و انواع گناهان است . مصدر
ثلاثی مجرد است ، همچون عَا فِيَّةٌ وَعَا قِبَةٌ .

سوره حاقة آیه 10

متن آیه :
فَعَصَوْا رَسُولَ رَبِّهِمْ فَأَخَذَهُمُ أَخَذَةً رَّأِيَّةً

ترجمه :

آنان با فرستاده پروردگارشان به مخالفت برخاستند ، و خداوند ایشان را به سختی فروگرفت (و به عذاب شدیدی گرفتار ساخت) .

توضیحات :

« أَخَذَهُ » : گرفتار کردن . فروگرفتن . « رَايِيَةً » : فوق العاده شدید . زیاد و فراوان .

سوره حاقه آیه 11

متن آیه :

إِنَّا لَمَّا طَغَى الْمَاءَ حَمَلْنَاكُمْ فِي الْجَارِيَةِ

ترجمه :

ما بدان گاه که (در طوفان نوح) آب طغیان کرد (و از حد معمول فراتر رفت ، نیاکان) شمارا سوار کشتی کردیم .

توضیحات :

« حَمَلْنَاكُمْ » : شمارا حمل کردیم . این تعبیر کنایه از اسلاف و نیاکان ما است . چرا که اگر آنان نجات نمی یافتند ، ما نیز امروزه وجود نداشتیم . « الْجَارِيَةِ » : کشتی (نگا : ذاریات / 3 ، شوری / 32 ، رحمن / 24)

سوره حاقه آیه 12

متن آیه :

لِنَجْعَلَهَا لَكُمْ تَذْكِرَةً وَتَعِيَهَا أُذُنٌ وَاعِيَةٌ

ترجمه :

تا آن (حادثه نجات مؤمنان و غرق شدن کافران ، درس عبرتی و) مایه اندرزی ، برای شما بوده و گوشهای شنوا آن را فراگیرند و به خاطر سپرند .

توضیحات :

« تَذْكِرَةً » : پند و اندرز . درس عبرت (نگا : طه / 3 ، واقعه / 73) . « وَاعِيَةٌ » : شنوا و نگاه دارنده . به خاطر سپارنده (نگا : 37) .

سوره حاقه آیه 13

متن آیه :

فَإِذَا نَفَخَ فِي الصُّورِ نَفْخَةً وَاحِدَةً

ترجمه :

هنگامی که يك دم در صور دمیده شود .

توضیحات :

« نَفْحَةٌ وَاحِدَةٌ » : يك دم، دمیدن، نَفْحَه، نَفْحَه تین در صور مراد است.

سوره حاقة آیه 14

متن آیه :
وَحَمَلَتِ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَدُكَّتَا دَكَّةً وَاحِدَةً

ترجمه :

و زمین و کوهها از جا برداشته شوند و یکباره در هم کو بیده و متلاشی گردند.

توضیحات :

« دَكَّةً » : یکباره در هم کو بیدن و پخش و پراکنده کردن (نگا : اعراف / 143 ، كهف / 98) . « الْجِبَالُ » : ذکر کوهها بعد از زمین ، مراد همواریهها و ناهمواریهای زمین است که به هم میخورند و صاف میگردند (نگا : طه / 106 و 107) .

سوره حاقة آیه 15

متن آیه :
فَيَوْمَئِذٍ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ

ترجمه :

بدان هنگام است که آن واقعه (بزرگ قیامت در جهان) رخ می دهد (و رستاخیز بر پا می شود) .

توضیحات :

« فَيَوْمَئِذٍ » : این آیه ، جواب شرط (إِذَا) است .

سوره حاقة آیه 16

متن آیه :
وَأَنْشَقَّتِ السَّمَاءُ فَهِيَ يَوْمَئِذٍ وَاهِيَةٌ

ترجمه :

و آسمان از هم می شکافد و می پراکند ، و در آن روز سست و ناستوار می گردد .

توضیحات :

« أَنْشَقَّتْ » : از هم می شکافد و متفرق می گردد . « وَاهِيَةٌ » : سست و شُل (نگا : رحمن / 37) .

سوره حاقة آیه 17

متن آیه :
وَالْمَلِكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرْشَ رَبِّكَ فَوْقَهُمْ يَوْمَئِذٍ ثَمَازِيَةٌ

ترجمه :

و فرشتگان در اطراف و کناره‌های آسمان (جدید آن روزی) قرار می‌گیرند ،
و در آن روز ، هشت فرشته ، عرش پروردگارت را بر فراز سر خود بر می‌دارند .

توضیحات :

« الْمَلَكُ » : فرشتگان . اسم جنس است و در اینجا معنی جمع دارد .
أَرْجَاءُهَا : آرزاء جمع رَجِي ، یا رَجَا ، کناره‌ها ، جوانب و اطراف . ضمیر
(ها) به آسمان جدید آن روز بر می‌گردد (نگا : المصحف المیسر) .
ثُمَّ زِيَّةٌ : عرش ، بردارندگان عرش ، ملائکه ، کرسی ، قلم ، لوح ، و مانند
اینها از غیبیات است و ما بدانها ایمان داریم و از چند و چون و کم و
کیف آنها بی‌خبریم .

سوره حاقه آیه 18

متن آیه :
يَوْمَئِذٍ تُعْرَضُونَ لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ

ترجمه :

در آن روز (برای حساب و کتاب ، به خدا) نموده می‌شوید ، (چه رسد به
کارهای آشکارتان) چیزی از کارهای نهانیتان مخفی و پوشیده
نمی‌ماند .

توضیحات :

« تُعْرَضُونَ » : عرضه می‌شوید . نموده می‌شوید (نگا : غافر / 46 ، شوری / 45)
بسان می‌گردید (نگا : هود / 18) . « لَا تَخْفَى مِنْكُمْ خَافِيَةٌ » : هیچ
نهانی از نهانیهایی شما بر خدا پنهان نمی‌ماند . هیچ کاری مخفی و
نهانی از کارهایتان بر خودتان و بر دیگران پنهان نمی‌ماند (نگا : طارق
/ 9) .

سوره حاقه آیه 19

متن آیه :
فَأَمَّا مَنْ أُوْتِيَ كِتَابَهُ يَمِينَهُ فَيَقُولُ هَآؤُمُ افْرُؤُوا كِتَابِيَهُ

ترجمه :

و اما هر کس که نامه اعمالش به دست راست او داده شود ، (فریاد شادی سر
می‌دهد و) می‌گوید : (ای اهل محشر ! بیا نئید) نامه اعمال مرا بگیریید و
بخوانید !

توضیحات :

« هَآؤُمُ » : بگیریید ! . (هَاء) اسم الفعل است و به معنی (بگیریید) .
واژه (مِ) بیانگر جمع بودن مخاطب است که افراد پیرامون او هستند .
« كِتَابِيَهُ » : حرف (ه) در آخر این واژه و واژه‌های : حِسَابِيَهُ ، وَمَالِيَهُ ، و
سَلْطَانِيَهُ در آیات بعدی ، هاء سکتة نامیده می‌شود و معنی خاصی ندارد .

سوره حاقه آیه 20

متن آیه :

إِنِّي ظَنَنْتُ أَنِّي مُلَاقٍ حِسَابًا بِرَبِّهِ

ترجمه :

آخر من میدانستم که (رستاخیزی در کار است و) من با حساب و کتاب خود رویاروی می‌شوم .

توضیحات :

« ظَنَنْتُ » : به یقین میدانستم . « مُلَاقٍ » : ملاقات کننده . رویاروی شونده .

سوره حاقة آیه 21

متن آیه :

فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ

ترجمه :

پس او در زندگی رضایت بخشی خواهد بود .

توضیحات :

« رَّاضِيَةٍ » : رضایت بخش .

سوره حاقة آیه 22

متن آیه :

فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ

ترجمه :

در میان باغ والای بهشت ، جایگزین خواهد شد .

توضیحات :

« فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ » : این آیه ، بدل (فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ) است .

سوره حاقة آیه 23

متن آیه :

قُطُوفًا وَفُجَاهًا زَيْتُونًا

ترجمه :

میوه‌های آن در دسترس است .

توضیحات :

« قُطُوفٌ » : جمع قُطْفٌ ، به معنی میوه‌های چیده شده ، ولی در اینجا به معنی میوه‌هایی است که آماده چیدن است . « دَا زَيْتُونًا » : نزدیک . در دسترس .

سوره حاقة آیه 24

متن آیه :

كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا أَسْلَفْتُمْ فِي الْأَيَّامِ الْخَالِيَةِ

ترجمه :

در برابر کارهایی که در روزگاران گذشته (دنیا) انجام می‌داده اید .
بخورید و بنوشید ، گوارا باد !

توضیحات :

« هَنِيئًا » : گوارا . گوارا باد . « بِمَا » : در مقابل چیزی که . در برابر کارهایی که . « أَسْلَفْتُمْ » : پیشاپیش فرستاده اید و تقدیم داشته اید (نگا : یونس / 30) . « الْخَالِيَةِ » : گذشته . مراد روزگاران دنیا است .

سوره حاقه آیه 25

متن آیه :

وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ يَشْمَالَهُ فَيَقُولُ يَا لَيْتَنِي لَمْ أُوتَ كِتَابِيهِ

ترجمه :

و اما کسی که نامه اعمالش به دست چپش داده شود ، می‌گوید : ای کاش هرگز نامه اعمالم به من داده نمی‌شد !

توضیحات :

« شِمَال » : دست چپ .

سوره حاقه آیه 26

متن آیه :

وَلَمْ أُدْرَمَا حِسًا يَبِيهُ

ترجمه :

و هرگز نمی‌دانستم که حساب من چیست !

توضیحات :

« مَا » : اسم استفهام و مبتدا است .

سوره حاقه آیه 27

متن آیه :

يَا لَيْتَهَا كَانَتِ الْقَاضِيَةَ

ترجمه :

ای کاش پایان بخش عمرم ، همان مرگ بود و بس !

توضیحات :

« لَيْتَهَا » : ضمیر (هَا) به (مَوْتَةَ) یعنی مرگ برمی‌گردد . شخص کافر آرزومی کند که همان گونه که عقیده داشت ، مرگ آخرین لحظات عمر بود ، و دیگر زنده شدنی در میان نبود . یا این که ضمیر (هَا) به (حَالَةً) و

وضع کنونی او برمیگردد که از مقام پیدا است. در این صورت معنی آیه چنین است: ای کاش مرگم فرا می‌رسید و هم اکنون می‌مردم! «الْقَا ضِيَاءٌ»: پایان دهند. قطع کننده رشته حیات.

سوره حاقة آیه 28

متن آیه:
مَا أَغْنَىٰ عَنِّي مَالِيهِ

ترجمه:

دارائی من، مرا سودی نبخشید، و به درد (بیچارگی امروز) من نخورد.

توضیحات:

«مَا أَغْنَىٰ»: (نگا: اعراف / 48، حجر / 84، شعراء / 207).

سوره حاقة آیه 29

متن آیه:
هَلْكَ عَنِّي سُلْطَانُ زِيهِ

ترجمه:

قدرت من، از دست من برفت! (ودلیل و برهان من، پوچ و نادرست از آب درآمد!).

توضیحات:

«سُلْطَانُ زِيهِ»: سلطان، عبارت از سلطه و قدرت است. مراد، همصحت بدنی و هم قدرت مقام و هم نفوذ کلام است. دلیل و برهان. در این صورت مراد این است که حجت و برهان دنیوی او باطل بوده و هم اینک عکس آن ثابت شده است.

سوره حاقة آیه 30

متن آیه:
خُذُوهُ فَغُلُّوهُ

ترجمه:

(خدا به فرشتگان نگهبان دوزخ دستور می‌فرماید:) او را بگیرید و به غل و بند و زنجیرش کشید.

توضیحات:

«غُلُّوهُ»: غل و بند و زنجیرش کنید (نگا: اعتراف / 157، رعد / 5، سبأ / 33).

سوره حاقة آیه 31

متن آیه:
ثُمَّ الْجَحِيمَ صَلُّوهُ

ترجمه :
سپس او را به دوزخ بپندازید .

توضیحات :
« صَلَوَةٌ » : او را داخل آتش کنید (نگا : نساء / 10 ، ابراهیم / 29 ، یس / 64)

سوره حاقه آیه 32
متن آیه :
ثُمَّ فِي سِلْسِلَةٍ ذَرْعُهَا سَبْعُونَ ذِرَاعًا فَاسْلُكُوهُ

ترجمه :
سپس او را با زنجیری بپندید و بکشید که هفتاد ذراع درازا دارد .

توضیحات :
« سِلْسِلَةٍ » : زنجیر . « ذَرْعٌ » : اندازه و درازا . اندازه گرفتن . « سَبْعُونَ » : هفتاد . مراد تکثیر است . « ذِرَاعًا » : فاصله آرنج تا نوک انگشتان دست . ارش . « اسْلُكُوهُ » : جایگزینش کنید . داخلش کنید .

سوره حاقه آیه 33
متن آیه :
إِنَّهُ كَانَ لَا يُؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ

ترجمه :
چرا که او به خداوند بزرگ ایمان نمی آورد .

توضیحات :
« كَانَ لَا يُؤْمِنُ » : در سراسر زندگی دنیویش ، ایمان و باور نداشت .

سوره حاقه آیه 34
متن آیه :
وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمَسْكِينِ

ترجمه :
و مردمان را به دادن خوراک به بینوا ، تشویق و ترغیب نمی کرد .

توضیحات :
« لَا يَحْضُ » : تشویق نمی کرد . ترغیب نمی نمود . « طَعَامٌ » : به معنی اطعام ، یعنی خوراک دادن است ، یا این که مضافی همچون (بذل) محذوف است .

سوره حاقه آیه 35
متن آیه :
فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هَاهُنَا حَمِيمٌ

ترجمه :
لذا امروز در اینجا یار مهربانی ندارد .

توضیحات :
« حَمِيمٌ » : دوست صمیمی . یار مهربان (نگا : شعراء / 101 ، غافر / 18 ، فصلت / 34) .

سوره حاقه آیه 36
متن آیه :
وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مِنْ غِسْلِينَ

ترجمه :
و خوراکی هم ندارد مگر از زردابه و خونابه (دوزخیان) .

توضیحات :
« غِسْلِينَ » : چرک و خون . شوخابه . خونابه . زردابه . ریم . دوزخیان دارای مکان و عذاب مختلفی هستند و هر یک از (ضَرِيع) و (زَقُوم) و (غِسْلِينَ) غذای گروهی از ایشان است . یا این که هر یک از اینها - که در حقیقت خوراک نیست - به همه دوزخیان داده می شود ، و خوراک ایشان همچون چیزهایی است (نگا : التفسیر القرآنی للقرآن) .

سوره حاقه آیه 37
متن آیه :
لَا يَأْكُلُهُ إِلَّا الْخَاطِئُونَ

ترجمه :
چنین خوراکی را جز بزهکاران نمی خورند .

توضیحات :
« الْخَاطِئُونَ » : مجرمان و بزهکاران . خطاکاران .

سوره حاقه آیه 38
متن آیه :
فَلَا أَفْسِيمٌ يَمَّا تُبْصِرُونَ

ترجمه :
سوگند می خورم به آنچه می بینید !

توضیحات :
« لَا أَفْسِيمٌ » : (نگا : واقعه / 75) .

سوره حاقه آیه 39
متن آیه :

وَمَا لَا تُبْصِرُونَ

ترجمه :

و سو گند می خورم به آنچه نمی بینید!

توضیحات :

« يَا بَصِيرَةٌ... وَمَا لَا تُبْصِرُونَ » : مراد از دید نیها و ناد نیها ، همه مخلوقات و موجودات است .

سوره حاقه آیه 40

متن آیه :
إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ

ترجمه :

این (قرآن از سوی خدا آمده است و) گفتاری است (که) از (زبان) پیغمبر بزرگوار (به نام محمد ، پخش و تبلیغ می شود) .

توضیحات :

« إِنَّهُ » : قرآن . « رَسُولٍ » : مراد پیغمبر اسلام است که از سوی خداوند مبلّغ کلام آسمانی است (نگا : حاقه / 43) .

سوره حاقه آیه 41

متن آیه :
وَمَا هُوَ يَقُولُ شَاعِرٌ قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ

ترجمه :

و سخن هیچ شاعری نیست (چنان که شما گمان می برید . اصلاً) شما کمتر ایمان می آورید (و به دنبال حق و حقیقت می افتید) .

توضیحات :

« قَلِيلًا مَا تُؤْمِنُونَ » : (نگا : بقره / 88) .

سوره حاقه آیه 42

متن آیه :
وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ

ترجمه :

و گفته هیچ غیبگو و کاهنی نیست . اصلاً شما کمتر پند می گیرید (و یاد آور حق و حقیقت می گردید ، و درست و نادرست را فرق می نهید) .

توضیحات :

« قَلِيلًا مَا تَذَكَّرُونَ » : (نگا : اعراف / 3 ، نمل / 62 ، غافر / 58) .

سوره حاقه آیه 43

متن آیه :
تَنْزِيلٌ مِّن رَّبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :
(بلکه کلامی است که) از جانب پروردگار جها نیان نازل شده است .

توضیحات :
« تَنْزِيلٌ » : (نگا : شعراء / 192 ، سجده / 2 ، یس / 5) .

سوره حاقة آیه 44
متن آیه :
وَلَوْ تَقَوَّلَ عَلٰمِنَا بَعْضَ الْاَقَا وِیْلٍ

ترجمه :
اگر پیغمبر پاره ای سخنان را به دروغ بر ما می بست .

توضیحات :
« الْاَقَا وِیْلٍ » : جمع اقوال ، و آن جمع قَوْل است همچون آبا بیت جمع ابیات ، و آناعیم جمع انعام . این واژه بیشتر به سخنان دروغین گفته می شود .

سوره حاقة آیه 45
متن آیه :
لَا خَذَنَّا مِنْهُ يٰ اَلَيْمِينَ

ترجمه :
ما دست راست او را می گرفتیم .

توضیحات :
« الْاَلَيْمِينَ » : دست راست . مراد دست راست پیغمبر است (نگا : روح المعانی ، روح البیان ، کشاف) . منظور جلوگیری از تعدی به کلام خدا است . همان گونه که می گویند : جلودستش را بگیرید .

سوره حاقة آیه 46
متن آیه :
ثُمَّ لَقَطْنَا مِنْهُ الْوَتِينَ

ترجمه :
سپس رگ کلهش را پاره می کردیم .

توضیحات :
« الْوَتِينَ » : شاهرگ قلب که خون را به تمام اعضاء بدن می رساند و اگر قطع شود مرگ انسان آنی و حتمی است .

سوره حاقه آیه 47

متن آیه :
فَمَا مِنْكُمْ مِّنْ أَحَدٍ عَنْهُ حَاجِ زِينٍ

ترجمه :

و کسی از شما نمی توانست مانع (این کار ما در باره) او شود (و مرگ را از او باز دارد) .

توضیحات :

« حَاجِ زِينِ » : جمع حاجز ، به معنی مانع و رادع . بازدارندگان . جلوگیری کنندگان . خیر (ما) است .

سوره حاقه آیه 48

متن آیه :
وَإِنَّهُ لَتَذِكْرَةٌ لِّلْمُتَّقِينَ

ترجمه :

مسئلاً قرآن پند و اندرز پر هیزگاران است .

توضیحات :

« تَذِكْرَةٌ » : (نگا : طه / 3) .

سوره حاقه آیه 49

متن آیه :
وَإِنَّا لَنَعْلَمُ أَنَّ مِنْكُمْ مُّكَذِّبِينَ

ترجمه :

ما قطعاً می دانیم که برخی از شما (قرآن را) تکذیب می کنند .

توضیحات :

« مُّكَذِّبِينَ » : تکذیب کنندگان .

سوره حاقه آیه 50

متن آیه :
وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى الْكَافِرِينَ

ترجمه :

آخر قرآن ، مایه حسرت و سبب اندوه کافران است .

توضیحات :

« إِنَّهُ » : این که قرآن .

سوره حاقه آیه 51

متن آیه :

وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ

ترجمه :

قرآن ، یقین راستین (و حق و حقیقت فرو فرستاده جهان آفرین) است .

توضیحات :

« حَقُّ الْيَقِينِ » : (نگا : واقعه / 95) .

سوره حاقة آیه 52

متن آیه :

فَسَبِّحْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ

ترجمه :

حال که چنین است . با ذکر نام پروردگار بزرگوار خود ، خدا را تسبیح و تقدیس کن .

توضیحات :

« فَسَبِّحْ » : (نگا : آل عمران / 41 ، حجر / 98 ، طه / 130) . « بِاسْمِ » : به وسیله نام . با بردن نام .

سوره معارج آیه 1

متن آیه :

سَأَلَ سَائِلٌ بِعَذَابٍ وَاقِعٍ

ترجمه :

خواستاری (از روی تمسخر) درخواست عذابی کرد که به وقوع می پیوندد .

توضیحات :

« سَأَلَ » : درخواست کرد . تقاضا کرد . « سَائِلٌ » : خواستار . تقاضا کننده . تنوین آن برای تحقیق است . « عَذَابٍ وَاقِعٍ » : عذاب رخ دهنده . مراد عذاب استیصال دنیوی و یا عذاب دردناک و سرمدی اخروی است . یعنی فرد - قیصری از مستکبران گفت : اگر راست می گوئی که بلا و مصیبت دنیوی ، و یا عذاب شدید اخروی حق است ، هم اینک از خدا بخواه که ما را بدان گرفتار کند (نگا : انفال / 32 ، ص / 16) . معنی دیگر آیه : پرسنده ای درباره عذاب محقق الوقوع اخروی پرسش کرد که : کی می آید؟ مرادش این بود که هرگز نمی آید .

سوره معارج آیه 2

متن آیه :

لِّلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ

ترجمه :

(این عذاب) گریبانگیر کافران می‌گردد ، و هیچ کس نمی تواند آن را از ایشان باز دارد .

توضیحات :

« لِّلْكَافِرِينَ » : واژه (ل) می تواند به معنی (علی) باشد .

سوره معارج آیه 3

متن آیه :

مِّنَ اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ

ترجمه :

از ناحیه خدائی به وقوع می پیوندد که صاحب درجات و مقامات عالی است .

توضیحات :

« ذِي الْمَعَارِجِ » : دارای درجات والا و مقامات بالا (نگا : روح المعانی ، فی ظلال القرآن) . در معنی ، برابر با (رَفِيعُ الدَّرَجَاتِ) است (نگا : غافر / 15) . « الْمَعَارِجِ » : جمع مَعْرَج ، محل صعود . جای بالا رفتن (نگا : زخرف / 33) . مراتب و منازل و درجات عظمت و رفعت و قدرت .

سوره معارج آیه 4

متن آیه :

تَعْرُجُ الْمَلَائِكَةُ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي يَوْمٍ كَانَ مِقْدَارُهُ خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ

ترجمه :

فرشتگان و جبرئیل به سوی او (پرمی کشند و) بالا می روند در مدتی که پنجاه هزار سال (معمولی برای انسانها) طول می کشد .

توضیحات :

« تَعْرُجُ » : بالا می رود . صعود می کند . « الرُّوحُ » : جبرئیل . ذکر آن به خاطر اهمیت و ویژه جبرئیل در میان سایر فرشتگان است ؛ اصلاً جبرئیل نماد بزرگی بوده و جنبه سردستگی فرشتگان را دارد . « یَوْمٍ » : مراد مدت و زمان است . برخی آن را روز قیامت دانسته اند . « خَمْسِينَ أَلْفَ سَنَةٍ » : پنجاه هزار سال اینجا ، و یا هزار سال سوره سجده ، آیه 5 ، برای تکثیر است . روی هم رفته بیانگر این واقعیت است که برابر افعبای انسانها ، صدرنشینی خدا ، آن اندازه بالا است که اگر انسانها بخواهند با وسائل معمولی و ساختار علمی خود به سوی او رهسپار شوند ، هزار سال و چه بسا پنجاه هزار سال و بیشتر و کمتر طول بکشد . خلاصه خدا بر تخت سلطنت کائنات است و رفیع الدرجات است ، و این ما را بس .

سوره معارج آیه 5

متن آیه :

فَا صَبِرْ صَبْرًا جَمِيلًا

ترجمه :

صبر جميل داشته باش (و جزع و فزع و یأس و نومیدی به خودراه مده)

توضیحات :

« صَبْرًا جَمِيلًا » : شك يې بائي ز يېا و قابل توجه (نگا : يوسف / 18 و 83) .

سوره معارج آیه 6

متن آیه :
إِنَّهُمْ يَرَوْنَهُ بَعِيدًا

ترجمه :

آنان آن روز را بعید و دور می‌دانند .

توضیحات :

« يَرَوْنَهُ » : آن را می بینند . دیدن ، به معنی دانستن ، یا انگاشتن است .

سوره معارج آیه 7

متن آیه :
وَنَرَاهُ قَرِيبًا

ترجمه :

و ما آن را ممکن و نزدیک می‌دانیم .

توضیحات :

« نَرَاهُ » : آن را می بینیم . دیدن ، در اینجا به معنی دانستن است و بس .

سوره معارج آیه 8

متن آیه :
يَوْمَ تَكُونُ السَّمَاءُ كَالْمُهْلِ

ترجمه :

روزي ، آسمان ، همسان فلز گداخته‌ای می‌شود .

توضیحات :

« الْمُهْلُ » : (نگا : كهف / 29 ، دخان / 45) .

سوره معارج آیه 9

متن آیه :
وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ

ترجمه :
و کوهها همسان پشم رنگین می‌گردد .

توضیحات :
« الْعَيْنُ » : پشم رنگین .

سوره معارج آیه 10
متن آیه :
وَلَا يَسْأَلُ حَمِيمٌ حَمِيماً

ترجمه :
هیچ دوست صمیمی و خویشاوند نزدیکی ، سراغ دوست صمیمی و
خویشاوند نزدیکی را نمی‌گیرد و از او نمی‌پرسد !

توضیحات :
« حَمِيمٌ » : دوست صمیمی و گرم . خویشاوند نزدیک و گرم (نگا :
المصحف المیسر) .

سوره معارج آیه 11
متن آیه :
يَبْصُرُ وَنَهُمُ يَوْمَ الْمُجْرِمِ لَوْ يَفْتَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِئِذٍ بِبَنِيهِ

ترجمه :
(دوستان صمیمی و خویشاوندان نزدیک) به هم‌دیگر نشان داده می‌شوند و
معرفی می‌گردند (اما هر کس گرفتار کار خویشستن است ، و هول و هراس بیش
از آن است که کسی بتواند به دیگری بپندیشد . وضع چنان است که)
شخص گناهکار آرزو می‌کند کاش می‌شد برای رهایی خود از عذاب آن روز
، پسران خود را فدا سازد .

توضیحات :
« يَفْتَدِي » : فدا سازد و خویشستن را باز رها کند . از ماده (فداء) به معنی
حفظ کردن خود از مصائب و مشکلات ، به وسیله پرداخت چیزی .

سوره معارج آیه 12
متن آیه :
وَصَا حَبِيَّةٍ وَأَخِيهِ

ترجمه :
هم چنین همسر و برادرش را .

توضیحات :
« صَا حَبِيَّةٍ » : همسر . زن .

سوره معارج آیه 13

متن آیه :
وَقَصِيْلَةٍ اَلَّتِي تُؤْوِيهِ

ترجمه :

همچنین فامیل و قبیله و عشیره ای که او را در پناه خود می‌گرفتند .

توضیحات :

« قَصِيْلَةٌ » : قوم و قبیله . خانواده و فامیل . خویشاوندان نزدیک . «
تُؤْوِيهِ » : او را در پناه خود می‌گیرد . او را منزل و مأوی می‌دهد .

سوره معارج آیه 14

متن آیه :
وَمَنْ فِي الْاَرْضِ جَمِيْعًا ثُمَّ يُنْجِيهِ

ترجمه :

و حتی تمام کسانی را که در روی زمین هستند (همگی را فدا کند) تا
این که مایه نجاتش شود .

توضیحات :

« يُنْجِيهِ » : او را رستگار کند و مایه نجاتش شود . فاعل این فعل ضمیر
مستتر است و به فداء بر می‌گردد .

سوره معارج آیه 15

متن آیه :
كَلَّا اِنَّهَا لَطٰی

ترجمه :

هرگز ! (این تمنّاهای و آرزوهای آورده نمی‌گردد ، و هیچ فدیة و فدائی
پذیرفته نمی‌شود) . این ، آتش سوزان و سراپا شعله (دوزخ) است .

توضیحات :

« اِنَّهَا » : ضمیر (هَا) به (نَار) بر می‌گردد که عذاب بی‌انگیز آن است . «
لَطٰی » : زبانه صیرف و شعله خالص . نامی از نامهای دوزخ .

سوره معارج آیه 16

متن آیه :
نَزَاعَةً لِّلشَّوٰی

ترجمه :

پوست بدن را می‌کند و با خود می‌برد .

توضیحات :

« نَزَاعَةً » : سخت جدا کننده . به چابکی کننده و برنده . « الشَّوٰی »

«: پوست بدن . اعضاء و اندامهائي همچون دست و پا و گوش و بيني که به منزله شاخ و برگ درخت بدن هستند ، چرا که آتش سدوزان و شعله‌ور و قتي که به چيزي مي‌رسد ، اول اطراف و جوانب و شاخ و برگ آن را مي‌سدوزاند و جدا مي‌کند . بعضي هم اين واژه را جمع شواء يا شواء دانسته اند . که پوست سراسر است .

سوره معارج آيه 17

مَتْنِ آيَةٍ :
تَدْعُو مِنْ أَدْبَرَ وَتَوَلَّى

ترجمه :

به سوي خود مي‌خواند (و نام مي‌برد) کسي را که پشت (به فرمان خدا) کرده است و (از اطاعت او) روي‌گردان بوده است .

توضيحات :

« تَدْعُو » : صدا مي‌زند . نام مي‌برد . در رسم الخطّ قرآني الف زائدي در آخر دارد .

سوره معارج آيه 18

مَتْنِ آيَةٍ :
وَجَمَعَ قَاوَعِي

ترجمه :

و دارائي را جمع آورده است و در خزينه‌ها نگاهداري کرده است (و در خيرات و حسنات آن را مصرف ننموده است) .

توضيحات :

« قَاوَعِي » : در گنجينه‌ها نگاه داشته است . يعني ثروت را فقط انباشته و نگاه داشته و در راه خدا مصرف نکرده است .

سوره معارج آيه 19

مَتْنِ آيَةٍ :
إِنَّ الْإِنْسَانَ خُلِقَ هَلُوعًا

ترجمه :

آدمي کم‌طاقت و ناشکيبا ، آفريده شده است .

توضيحات :

« هَلُوعًا » : کم‌طاقت . ناشکيبا . آيه‌هاي 20 و 21 تفسير و تبیین (هَلُوع) است .

سوره معارج آيه 20

مَتْنِ آيَةٍ :
إِذَا مَسَّهُ الشَّرُّ جَزُوعًا

ترجمه :
هنگامي که بدني بدورومي کند ، سخت بي تاب و بيقرارميگردد .

توضیحات :
« جَزُوعاً » : بسيار بي تاب و بيقرار . کسي که بسيار داد و فریاد و جزع و فزع به راه مي اندازد . حال است .

سوره معارج آیه 21
متن آیه :
وَإِذَا مَسَّهُ الْخَيْرُ مَنُوعاً

ترجمه :
و زماني که خوبي بدورومي کند ، سخت (از حسنات و خيرات دست باز مي دارد و) دريغ ميورزد .

توضیحات :
« مَنُوعاً » : بسيار دريغ کننده . بسيار دست باز دارنده .

سوره معارج آیه 22
متن آیه :
إِلَّا الْمُصَلِّينَ

ترجمه :
مگر نماز گزاران .

توضیحات :
...

سوره معارج آیه 23
متن آیه :
الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ

ترجمه :
نماز گزاراني که همیشه نماز خود را به موقع مي خوانند و بر آن مداومت و مواظبت دارند .

توضیحات :
« دَائِمُونَ » : جمع دائم ، همیشه ماندگار . مراد اين نيست که نماز گزار همیشه در حال نماز باشد ، بلکه منظور اين است که در اوقات معين خود نماز را انجام دهد ، و همیشه چنين بوده و دائماً مواظب و متوجه باشد که نماز او فوت نشود .

سوره معارج آیه 24

متن آیه :
وَالَّذِينَ فِي أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَّعْلُومٌ

ترجمه :
همان کسانی که در دارائی ایشان سهم مشخصی است .

توضیحات :
« حَقٌّ مَّعْلُومٌ » : مراد سهمی است غیر از زکات که صدقه و بذل و بخشش می کند (نگا : قاسمی) .

سوره معارج آیه 25
متن آیه :
لِّلسَّائِلِ وَالْمَحْرُومِ

ترجمه :
برای دادن به گدا و بی چیز .

توضیحات :
« الْمَحْرُومِ » : بی بهره از دارائی . بی چیز . مراد نیازمندی است که گدائی نمی کند و دست نیاز به سوی کسی دراز نمی نماید . کسی که درآمدش کفاف زندگیش را نمی کند .

سوره معارج آیه 26
متن آیه :
وَالَّذِينَ يَصَّدَّقُونَ يَوْمَ الدِّينِ

ترجمه :
آن کسانی که به روز جزا و سزا ایمان دارند .

توضیحات :
« يَوْمَ الدِّينِ » : (نگا : فاتحه / 4) . روز قیامت .

سوره معارج آیه 27
متن آیه :
وَالَّذِينَ هُمْ مِّنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُّشْفِقُونَ

ترجمه :
کسانی که از عذاب پروردگارشان بیمناک و ترسانند .

توضیحات :
« مُّشْفِقُونَ » : جمع مُشْفِقٌ ، هراسان و ترسان (نگا : کهف / 49 ، انبیاء / 28 و 49 ، مؤمنون / 57) .

سوره معارج آیه 28

متن آیه :
إِنَّ عَذَابَ رَبِّهِمْ غَيْرُ مَأْمُونٍ

ترجمه :
آخر، عذاب پروردگارشان امان نمیدهد (کسی را که در آن بیفتد).

توضیحات :
« غَيْرُ مَأْمُونٍ » : بی‌امان. معنی دیگر آیه : آخر از عذاب پروردگارشان ایمن نتوان بود.

سوره معارج آیه 29
متن آیه :
وَالَّذِينَ هُمْ لِغُرُوجِهِمْ حَا فِطُونَ

ترجمه :
و آن کسانی که عورت خود را محافطت میدارند .

توضیحات :
« الَّذِينَ ... حَا فِطُونَ » : (نگا : مؤمنون / 5 ، نور / 30 ، احزاب / 35) .

سوره معارج آیه 30
متن آیه :
إِلَّا عَلَىٰ أَرْوَاحِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ

ترجمه :
مگر از زنان و کنیزان خود ، که در این صورت لومه و سرزنشی بر ایشان نیست .

توضیحات :
« إِلَّا عَلَىٰ ... غَيْرُ مَلُومِينَ » : (نگا : مؤمنون / 5 و 6) .

سوره معارج آیه 31
متن آیه :
فَمَنْ ابْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ

ترجمه :
آنان که فراتر از این را بطلبند ، متعدی و متجاوز بشمارند (و از حلال به حرام‌گرائیده اند) .

توضیحات :
« الْعَادُونَ » : تجاوز پیشگان . (نگا : مؤمنون / 7) .

سوره معارج آیه 32
متن آیه :

وَالَّذِينَ هُمْ لِأَمَانَاتِهِمْ وَعَهْدِهِمْ رَاعُونَ

ترجمه :

و کسانی که امانتدار بوده و نگاهدارنده عهد و پیمان خود هستند .

توضیحات :

« وَالَّذِينَ... رَاعُونَ » : (نگا : مؤمنون / 8) .

سوره معارج آیه 33

متن آیه :

وَالَّذِينَ هُمْ بِشَهَادَاتِهِمْ قَائِمُونَ

ترجمه :

و کسانی که گواهیهای خود را که باید بدهند ، چنان که باید اداء می کنند (و شهادت لازم را پنهان و کتمان نمی کنند) .

توضیحات :

« شَهَادَات » : گواهیها . « قَائِمُونَ » : چنان که باید اداء کنندگان . یعنی گواهی دهندگانی که گواهی را دادگرا نه و بدون گرایش به این و آن اداء می کنند ، و شهادت را قائم بر ارکان و اصول خود به جای می آورند (نگا : بقره / 140 و 283 ، مائده / 106 و 108) .

سوره معارج آیه 34

متن آیه :

وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ

ترجمه :

و کسانی که مواظب و مراقب (اوقات و ارکان) نمازهای خود می باشند .

توضیحات :

« عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ » : در آیه 23 اشاره به تداوم نماز ، و در این آیه سخن از حفظ اوقات و آداب و شرائط و ارکان آن است . به هر حال ذکر مجدد نماز به خاطر اهمیتی است که دارد .

سوره معارج آیه 35

متن آیه :

أُولَٰئِكَ فِي جَنَّاتٍ مُّكْرَمُونَ

ترجمه :

آنان (که دارای چنین صفاتی باشند) در باغهای بهشت مورد احترام و اکرام هستند .

توضیحات :

« مُّكْرَمُونَ » : اشخاص مورد احترام و اکرام . کسانی که گرامی و عزیزند .

سوره معارج آیه 36

متن آیه :
فَمَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا قِبَلِكَ مَهْطُ عَيْنٍ

ترجمه :

کافران را چه شده است که به سوی تو شتابان می آیند (و گردن می کشند و به سخنان تو گوش فرامی دهند ؟) .

توضیحات :

« مَا لِ الَّذِينَ كَفَرُوا ؟ » : کافران را چه خبر است ؟ بی دینان را چه می شود ؟ در رسم الخط قرآنی (مَالِ الَّذِينَ كَفَرُوا) نوشته شده است . « مَهْطُ عَيْنٍ » : جمع مهطع ، در شتاب ، شتابانده (نگا : ابراهیم / 43 ، قمر / 8) . کافران با عجله به خدمت پیغمبر می آمدند تا کلام او را بشنوند و کسب خیر کنند ، و آن را وسیله استهزاء و مایه تمسخر کنند (نگا : المصحف المیسر) .

سوره معارج آیه 37

متن آیه :
عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الشِّمَالِ عِزِّينَ

ترجمه :

دسته دسته ، در راست و چپ (تو حلقه می زنند و) قرار می گیرند .

توضیحات :

« عِزِّينَ » : گروه گروه . دسته های پراکنده . مفرد آن (عِزَّة) از ماده (عزو) (نگا : مجمع البیان الحدیث) . حال است .

سوره معارج آیه 38

متن آیه :
أَيُّطَمَعُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَن يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيمٍ

ترجمه :

آیا هر يك از ایشان امیدوارند که به بهشت پر نعمت وارد شوند (چرا که خویشتن را در پیشگاه خدا با لاتر و گرامی تر از مؤمنان می دانند ؟) .

توضیحات :

« أَيُّطَمَعُ كُلُّ امْرِئٍ » : کافران و مشرکان خودخواه و خودپرست ، دارا و مرفه بودن خود را نشانه عزت و احترام در پیشگاه خدا می دانستند ، و قدرت مادی دنیوی را دلیل بر بلندی مقام و محب و بیت اخروی خود می گرفتند (نگا : روح المعانی ، روح البیان) .

سوره معارج آیه 39

متن آیه :

كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مِمَّا يَعْلَمُونَ

ترجمه :

هرگز! (این همه غرور بیجا چیست؟). ما ایشان را از چه چیزی که خودشان می‌دانند (از قطره آب گندیده و بدبوئی، منی نام) آفریده ایم.

توضیحات :

« کَلَّا! » : نه چنین است که می‌پندارند! « مِمَّا » : از چه چیزی که مراد منی و نطفه است.

سوره معارج آیه 40

متن آیه :

قَلَّا أَفَسِمَ رَبِّ الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ إِنَّا لَقَادِرُونَ

ترجمه :

سوگند به پروردگار خاورها و باخترها که توانا ئیم!

توضیحات :

« الْمَشَارِقِ وَالْمَغَارِبِ » : (نگا : رحمن / 17 ، صاقرات / 5).

سوره معارج آیه 41

متن آیه :

عَلَىٰ أَنْ تُبَدَّلَ خَيْرًا مِّنْهُمْ وَمَا نَحْنُ بِمَسْبُوقِينَ

ترجمه :

توانا ئیم بر این که جای ایشان را به کسانی بدهیم که از آنان بهترند، و ما هیچ وقت مغلوب و شکست خورده نخواهیم بود.

توضیحات :

« أَنْ تُبَدَّلَ » : (نگا : محمد / 38). « بِمَسْبُوقِينَ » : (نگا : واقعه / 60).

سوره معارج آیه 42

متن آیه :

فَذَرَهُمْ يَخْضُوا وَيَلْعَبُوا حَتَّىٰ يُلَاقُوا يَوْمَهُمُ الَّذِي يُوْعَدُونَ

ترجمه :

آنان را به حال خود واگذار تا به باطل خود فرو روند و به بازیچه بنشینند، تا زمانی که به روزی می‌رسند که بدیشان وعده داده شده است، (آن وقت می‌دانند که چه کار کرده اند).

توضیحات :

« فَذَرَهُمْ ... يُوْعَدُونَ » : (نگا : زخرف / 83).

سوره معارج آیه 43

مِثْنِ آيَةٍ :
يَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْدَاثِ سِرَاعًا كَأَنَّهُمْ إِلَىٰ نُصُبٍ يُوفِضُونَ

ترجمه :
آن روزي که از گورها شتابان بيرون مي‌شوند ، گوئي که به سوي
بتها ايشان مي‌دوند !

توضیحات :
« الْأَجْدَاثِ » : جمع جَدَثٍ ، گورها . (نگا : يس / 51 ، قمر / 7) . « سِرَاعًا » : جمع
سَرِيعٍ ، شتابان . « نُصُبٍ » : بتها (نگا : مائده / 3 و 90) . نشانه راه .
علائم راهنمائي . در اين صورت معني آيه چنين مي‌شود : آن روزي که از
گورها شتابان بيرون مي‌آيند ، گوئي (سرگذشتگاني هستند که راه را گم
کرده اند و هم اينک چشمانشان به علائم و نشانه‌هاي راه افتاده است و)
به سوي علائم و نشانه‌هاي راه مي‌دوند . « يُوفِضُونَ » : شتاب مي‌گيرند .
سرعت مي‌گيرند . مي‌دوند .

سوره معارج آيه 44

مِثْنِ آيَةٍ :
خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ ذَلِكَ الْيَوْمِ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ

ترجمه :
در حالي که چشمانشان (از هول و هراس) به زير افتاده است ، و خوري و
پستي ايشان را فرو گرفته است . (بدیشان گفته مي‌شود :) اين همان
روزي است که به شما وعده داده مي‌شد .

توضیحات :
« خَاشِعَةً أَبْصَارُهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذِلَّةٌ » : (نگا : قلم / 43) .

سوره نوح آيه 1

مِثْنِ آيَةٍ :
إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَىٰ قَوْمِهِ أَنْ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيَهُمْ
عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :
ما نوح را به سوي قومش فرستاديم (و بدو دستور دادم) که قوم خود را (از
عذاب خدا) بترسان ، پيش از آن که عذاب دردناكي به سراغ ايشان
بيايد .

توضیحات :
« عَذَابٌ أَلِيمٌ » : اين عذاب دردناك ممكن است عذاب دنيا باشد يا عذاب
آخرت ، يا هر دو .

سوره نوح آیه 2

متن آیه :
قَالَ يَا قَوْمِ إِنِّي لَأَكْفُرُ بِكُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا

ترجمه :

گفت : ای قوم من ! من برای شما بیم دهنده روشن و روشنگرم .

توضیحات :

« زَاكِرٌ مُّیِّنٌ » : (نگا : اعراف / 184 ، هود / 25 ، حجر / 89) .

سوره نوح آیه 3

متن آیه :
أَنِ اعْبُدُوا اللَّهَ وَاتَّقُوهُ وَأَطِيعُوا

ترجمه :

خدارا بپرستید ، و از او بترسید ، و از من فرما نبرداری کنید .

توضیحات :

« أَنْ » : حرف تفسیری است .

سوره نوح آیه 4

متن آیه :
يَغْفِرُ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُؤَخِّرْكُمْ إِلَىٰ أَجَلٍ مُّسَمًّى إِنَّ أَجَلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤَخَّرُونَ

ترجمه :

(اگر دعوت مرا بپذیرید) خداوند گناهان شما را می آمرزد ، و تا اجل نهائی مرگ شما را به تأخیر می اندازد . اما اگر متوجه باشید ، هنگامی که اجل نهائی الهی فرارسد ، تأخیر پیدا نمی کند .

توضیحات :

« يُؤَخِّرْكُمْ » : شما را به تأخیر می اندازد . مراد طول عمر بخشیدن و به آن برکت دادن است . حکمت خدا مقتضی آن است که ملّتی که ایمان داشته باشد و جاده عدل و داد را در پیش گیرد ، بیشتر زیست کند و از طول عمر برخوردار شود ، و ملّتی که کفر و فساد و ظلم و زور را در پیش گیرد ، هرچه زودتر نابود گردد (نگا : المصالح المیسره) . اما در هر صورت ، سر رسید عمر یا اجل نهائی در وقت خود فرامی رسد و پستی و پیشی در آن نیست . به عبارت دیگر ، انسان دارای دو اجل است : یکی اجل معلق ، که مشروط به عوامل و اسباب بوده و قابل تغیر است ، و دیگری اجل مبرم ، که حتمی است و مقید به چیزی نبوده و قابل تغیر و تعجیل و تأخیر نیست (نگا : نمونه التفسیر القرآنی للمقرآن) . « أَجَلٌ مُّسَمًّى » : (نگا : انعام / 2 ، اعراف / 34 ، یونس / 49 ، هود / 3) .

سوره نوح آیه 5

متن آیه :
قَالَ رَبِّ إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لَيْلًا وَنَهَارًا

ترجمه :
نوح گفت : پروردگارا ! من قوم خود را شب و روز (به سوي ايمان به تو) فرا خوانده‌ام .

توضیحات :
« لَيْلًا وَ نَهَارًا » : شب و روز . مراد استمرار در دعوت است .

سوره نوح آیه 6
متن آیه :
قَلَّمَ يَزِدُّهُمْ دُعَائِي إِلَّا فِرَارًا

ترجمه :
اما دعوت و فرا خواندنم تنها برگریز ایشان افزود !

توضیحات :
« دُعَائِي » : دعوت من . فرا خواندن و رهنمود کردن من .

سوره نوح آیه 7
متن آیه :
وَإِنِّي كَلَّمَا دَعَوْتُهُمْ لِيَتَغْفِرَ لَهُمْ جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ وَاسْتَعْشَوْا
ثِيَابَهُمْ وَأَصْرُوا وَاسْتَكْبَرُوا اسْتِكْبَارًا

ترجمه :
من هر زمان که ایشان را دعوت کرده‌ام تا (ايمان بياورند و) تو آنان را پیام‌رزي ، انگشتهاي خود را به گوشه‌هايشان فرو کرده اند (تا ندای حق را نشنوند) و جامه‌هايشان را بر سر کشیده اند (تا قیافه مرا نپيچند) (در فسق و فجور و ظلم و زور بیشتر فرو رفته اند و بر کفر) پافشاري کرده اند و سخت سرکشي نموده و بزرگي فرو خته اند .

توضیحات :
« جَعَلُوا أَصَابِعَهُمْ فِي آذَانِهِمْ » : (نگا : بقره / 19) . انگشت در گوش فرو کردن ، کنایه از گوش فرا ندادن ، و خود را از شنیدن حق کر کردن است . «
إِسْتَعْشَوْا » : جامه بر سر کشیدند . جامه بر خود پیچیدن و خویشتن را به زیر جامه کردن ، کنایه از نفرت و عداوت است . « اسْتَكْبَرُوا » : (نگا : نساء / 173 ، اعراف / 36 و 40) .

سوره نوح آیه 8
متن آیه :
ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جِهَارًا

ترجمه :

سپس من آنان را آشکارا و با صدای بلند (به یکتاپرستی و ایمان راستین) دعوت کرده‌ام .

توضیحات :

« جَهَّاراً » : آشکارا . با صدای بلند . مفعول مطلق است چون به معنی نوعی دعوت است . یا صفت مصدر محذوفی است ، و یا در معنی (مجَّاهراً) و حال است (نگا : روح المعانی) .

سوره نوح آیه 9

متن آیه :

ثُمَّ إِنِّي أَعْلَمْتُ لَهُمْ وَأَسْرَرْتُ لَهُمْ إِسْرَارًا

ترجمه :

گذشته از این ، به گونه علنی و (جمعی) ، و به صورت نهانی (و فردی) ، دعوت آسمانی را (بدیشان رسانده‌ام .

توضیحات :

« أَعْلَمْتُ » : علنی و آشکارا بیان کرده‌ام . مراد بیشتر دعوت جمعی و گروهی است . « أَسْرَرْتُ » : پنهان و نهان کرده‌ام . منظور بیشتر دعوت فردی و شخصی است . به طور کلی ، مراد از فرموده نوح انواع و اقسام دعوت و گونه‌های مختلف تبلیغ است .

سوره نوح آیه 10

متن آیه :

فَقُلْتُ اسئَلُوا رَبَّكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَّارًا

ترجمه :

و بدیشان گفته‌ام : از پروردگار خویش طلب آمرزش کنید که او بسیار آمرزنده است (و شمارا می بخشد) .

توضیحات :

...

سوره نوح آیه 11

متن آیه :

يُرْسِلُ السَّمَاءَ عَلَايِكُمْ مِدْرَارًا

ترجمه :

(اگر چنین کنید) خدا از آسمان بارانهای پر خیر و برکت را پیاپی می باراند .

توضیحات :

« يُرْسِلُ » : جواب شرط محذوفی است : إِنْ تَسئَلُوا تُرْسِلُ السَّمَاءَ . « السَّمَاءَ » : مراد ابر آسمان ، و باران آن است (نگا : المصحف المیسر ، روح البیان

(. « مِدْرَاراً » : فراوان و پیاپی . صیغه مبالغه بوده و حال واقع شده است .

سوره نوح آیه 12

مِثْنِ آيَةٍ :
وَيَمْدِدْكُمْ بِأَمْوَالِهِمْ وَيُزِينَنَّ وَيَجْعَلْ لَكُمْ جَنَّاتٍ وَيَجْعَلْ لَكُمْ أَنْهَاراً

ترجمه :

و با اعطاء دارائی و فرزندان ، شما را کمک می کند و یاری می دهد ، و باغهای سرسبز و فراوان بهره شما می سازد ، و رودبارهای پر آب در اختیارتان می گذارد .

توضیحات :

« جَنَّاتٍ ... أَنْهَاراً » : تنوین این واژه ها بیانگر وفور نعمت آنهاست .

سوره نوح آیه 13

مِثْنِ آيَةٍ :
مَا لَكُمْ لَا تَرْجُونَ لِلَّهِ وَقَاراً

ترجمه :

شمارا چه می شود که برای خدا عظمت و شکوهی قائل نیستید ؟

توضیحات :

« لَا تَرْجُونَ » : در نظر نمی گیرید . قائل نیستید . « وَقَاراً » : سنگینی و شکوه . در اینجا بزرگی و عظمت مراد است (نگا : روح البیان) . منظور آیه ، این است که : چرا شما در برابر عظمت خدا خاضع نبوده و از او نمی ترسید ؟

سوره نوح آیه 14

مِثْنِ آيَةٍ :
وَقَدْ خَلَقَكُمْ أَطْوَاراً

ترجمه :

در حالی که خدا شما را در مراحل مختلف خلقت به گونه های گوناگونی آفریده است (و در هر گام شما را رهبری و هدایت کرده ، و به شما لطف و عنایت نموده است) .

توضیحات :

« أَطْوَاراً » : جمع طَوْرٌ ، حال و وضع . مراحل و حالات (نگا : مؤمنون / 12 و 14) .

سوره نوح آیه 15

مِثْنِ آيَةٍ :
أَلَمْ تَرَوْا كَيْفَ خَلَقَ اللَّهُ سَبْعَ سَمَاوَاتٍ طِبَاقاً

ترجمه :

مگر نمي بينيد که خداوند چگونه هفت آسمان را يکي بالاي ديگر آفريده است؟

توضيحات :
« طِبَاقاً » : (نگا : ملك / 3) . « سَبَّعَ سَمَاوَاتٍ » : (نگا : بقره / 29 ، اسراء / 44 ، مؤمنون / 86) .

سوره نوح آيه 16
متن آيه :
وَجَعَلَ الْقَمَرَ فِيهِنَّ نُورًا وَجَعَلَ الشَّمْسَ سِرَاجًا

ترجمه :
وماه رادر ميان آنها تابان ، و خورشيد را چراغ (درخشان) کرده است ؟

توضيحات :
« نُورًا » : (نگا : يونس / 5) . « سِرَاجًا » : (نگا : فرقان / 61) .

سوره نوح آيه 17
متن آيه :
وَاللَّهُ أَنْزَبَ تَكْمًا مِنَ الْأَرْضِ نَبَاتًا

ترجمه :
خداست که شما را از زمين به گونه شگفتي آفريده است .

توضيحات :
« أَنْزَبَ تَكْمًا » : شما را روپانده است . مراد از روپانندن ، هستي بخشيدن و پديد آوردن است (نگا : حجر / 19) . « نَبَاتًا » : (نگا : آل عمران / 37) .

سوره نوح آيه 18
متن آيه :
ثُمَّ يُعِيدُكُمْ فِيهَا وَيُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا

ترجمه :
سپس شما را به همان زمين برميگرداند ، و بعد شما را به گونه شگفتي (زنده ميگرداند و) از زمين بيرون مي آورد .

توضيحات :
« يُخْرِجُكُمْ إِخْرَاجًا » : ذکر مفعول مطلق ، بيانگر غرابت و شگفتي نوع بيرون آوردن و زندگي دوباره بخشيدن است .

سوره نوح آيه 19
متن آيه :
وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ الْأَرْضَ يَسَاطًا

ترجمه :
خداوند زمین را برای شما گسترده و فراخ کرده است .

توضیحات :
« یَسَاطَأَ » : پهن . گسترده و فراخ .

سوره نوح آیه 20

متن آیه :
لِتَسْأَلُكُمَا مِنْهَا سُبُلًا فِجَاجًا

ترجمه :
تا از جاده‌های وسیع آن بگذرید .

توضیحات :
« فِجَاجٌ » : جمع فَجَّ ، راههای فراخ و جاده‌های گشاد (نگا : انبیاء / 31) .

سوره نوح آیه 21

متن آیه :
قَالَ نُوحٌ رَبِّ إِنَّهُمْ عَصَوْنِي وَاتَّبَعُوا مَن لَّمْ يَزِدْهُ مَالَهُ وَوَلَدَهُ إِلَّا خَسَارًا

ترجمه :
نوح (بعد از یأس و نومیدی از ایشان به آستان الهی عرضه داشت و)
گفت : پروردگارا ! آنان از من نافرمانی کرده اند ، و از کسانی پیروی
نموده اند که اموال و اولادشان جز زیان و خسران (برای ایشان پدید
نیآورده است و) بر آنان نیفزوده است .

توضیحات :
« عَصَوْنِي » : از من نافرمانی کرده اند . « مَن » : مراد رؤساء و اغنیاء است
که ضعیفاء و فقراء به فرمانشان گوش می‌دادند و بدیشان امید می‌بستند .
رؤساء و اغنیائی که قدرت مادی ایشان مایه زیان و بدبختی خودشان
شده بود . چرا که اندوختن اموال از راه حرام ، مصرف آن در فساد ، به وجود
آوردن فرزندان بی‌دین و ناصالح ، سرکشی و طغیان در برابر فرمان یزدان
، و تحمیل افکار هیچ و پوچ خود بر توده‌های مستضعف ، جز زیان و
خسران نیست .

سوره نوح آیه 22

متن آیه :
وَمَكْرُوا مَكْرًا كُبَّارًا

ترجمه :
(چنین رهبران گمراهی) نیرنگ بزرگی به کار برده اند .

توضیحات :
« كُبَّارًا » : بزرگ . صیغه مبالغه است .

سوره نوح آیه 23

متن آیه :
وَقَالُوا لَا تَذَرُنَّ آلِهَتَكُمْ وَلَا تَذَرُنَّ وَدًّا وَلَا سُوَاعًا وَلَا يَغُوثَ وَيَعُوقَ وَنَسْرًا

ترجمه :
به آنان گفته اند : معبودهاي خود را وامگذا ريد ، و ودّ ، سُوَاع ، يَغُوث ، يعوق ، و نَسْرارها نسازيد .

توضیحات :

« وُد » : ودّ ، سُوَاع ، يَغُوث ، يعوق ، نَسْر ، پنج بتي بوده اند که از ساير بتها در نزد بت پرستان مشهورتر و بزرگتر بودند . گویا هر يك از اينها نام انسان خداشناس و صالحی بوده و بعد از فوت آنان ، گنبدها و بارگاهها بر سر قبر ايشان برپا نموده و بعدها بتشان ساخته ، و واسطه و شفيعشان شمرده اند (نگا : المصحف الميسر) .

سوره نوح آیه 24

متن آیه :
وَقَدْ أَضَلُّوا كَثِيرًا وَلَا تَزِدِ الظَّالِمِينَ إِلَّا ضَلَالًا

ترجمه :
و بدین وسیله بسياري از مردم را گمراه ساخته اند ! (پروردگارا ! این خودخواهان گمراه کنند گمراه ترشان گردان) و جز گمراهي بر ستمکاران ميفزا !

توضیحات :

« لَا تَزِدْ » : جملات پيشين جنبه مقدمه دعا دارد ، و در اينجا حضرت نوح از خداوند متعال درخواست مي نمايد از كافران خودخواه و گمراه سلب توفيق بفرمايد و بر بدبختي ايشان بيفزايد .

سوره نوح آیه 25

متن آیه :
مِمَّا خَطَبُوا يَنَابِتِهِمْ أُغْرِقُوا فَأَدْخَلُوا نَارًا فَلَمْ يَجِدُوا لَهُمْ مِنْ دُونِ اللَّهِ أَنْصَارًا

ترجمه :
(سرانجام ، همگي) به خاطر گناهان نشان (در طوفان) غرق شدند ، و به دوزخ در افتادند ، و جز خدا براي خود يار و يابري نيافتند (که بتواند از ايشان دفاع کند و از دوزخشان برهاند) .

توضیحات :

« مِمَّا » : بر اثر . به خاطر . حرف (مِنْ) سببیه است ، و واژه (ما) را بعضي زائد دانسته ، و برخي مصدریه گرفته اند ، و گروهی مجرور به حرف جر شمرده ، و (خَطَبَاتِ) را بدل آن حساب کرده اند . به هر حال بيانگر بزرگي گناهان و بزهکاریهاي كافران ، و تأکید علت و سبب است . « مِنْ دُونِ اللَّهِ » : بجز خدا . سواي خدا . معلوم است که خدا هم يار و ياورشان نبوده

و نخواهد بود .

سوره نوح آیه 26

مَتْنِ آيَةٍ :
وَقَالَ نُوحٌ رَبِّ لَّا تَذَرْنِي اَلْاَرْضَ مِنَ الْكٰفِرِيْنَ دَيَّارًا

ترجمه :

نوح (به دعای خود ادامه داد و) گفت : پروردگارا ! هیچ احدی از کافران را بر روی زمین زنده باقی مگذار .

توضیحات :

« دَيَّارًا » : کسی . فردی . دراصل به معنی کسی است که بیاید و برود و بگردد و بچرخد . یعنی جنبنده انسان نامی .

سوره نوح آیه 27

مَتْنِ آيَةٍ :
اِنَّكَ اِنْ تَذَرَهُمْ يُضِلُّوْا عِبَادَكَ وَا لَا يَلِدُوْا اِلَّا فَاَجْرًا كَفَّارًا

ترجمه :

که اگر ایشان را رها کنی ، بندگان را گمراه می‌سازند ، و جز فرزندان بزهکار و کافر سرسخت نمی‌زایند و به دنیا نمی‌آورند .

توضیحات :

« كَفَّارًا » : بسیار کفر پیشه . بسیار ناسپاس .

سوره نوح آیه 28

مَتْنِ آيَةٍ :
رَبِّ اَغْفِرْ لِيْ وَلِوَالِدَيَّ وَلِمَنْ دَخَلَ بَيْتِيْ مُؤْمِنًا وَا لِمُؤْمِنَاتٍ وَا لِمَنْ دَخَلَ الطَّايِبِيْنَ اِلَّا تَبَارًا

ترجمه :

پروردگارا ! مرا ، و پدر و مادرم را ، و همه کسانی را که مؤمنانه و باورمندانه به خانه من درمی‌آیند و سایر مردان و زنان با ایمان را بیامرز ! و کافران را جز هلاک و نابودی می‌فزا !

توضیحات :

« بَيْتِيْ » : خانه من . مراد از (بَيْت) چهار چیز می‌تواند باشد : خانه شخصی نوح ، مسجد نوح ، کشتی نوح ، و آئین و شریعت او . . . متبادر به ذهن منزل است ، ولیکن چهارمی بهتر و با آئین آسمانی سازگارتر است . چرا که نوح قطعاً برای همه پیروان خود دعا می‌کند ، و پیروان شخص ، جزو اهل و تبار او است ؛ نه زادگان بی‌ایمان او . دیگر این که به صورت استعاره گفته می‌شود : قبه دین ، بارگاه دین . و خود دین مراد است . « الْمُؤْمِنِيْنَ وَا الْمُؤْمِنَاتِ » : شامل همه مؤمنان در تمام امکنه و از مننه می‌گردد (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن) .

سوره جن آیه 1

متن آیه :

قُلْ أُوحِيَ إِلَيَّ أَنَّهُ اسْتَمَعَ نَفَرٌ مِّنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَمِعْنَا قُرْآنًا عَجَبًا

ترجمه :

(ای محمد! به امت خود) بگو: به من وحی شده است که گروهی از پریان (به تلاوت قرآن من) گوش فراداده اند و (پس از مراجعت به میان قوم خود، بدیشان) گفته اند: ما قرآن زیبا و شگفتی را شنیده ایم.

توضیحات :

«الجن»: پری. آفریدگانی از آفریدگان خدا هستند که از آتش آفریده شده اند (نگاه: حجر / 27). دارای عقل و شعور و فهم و درک، و تکلیف و مسؤولیت، و آشنائی به زبان بوده، و مخاطب کتابهای آسمانی و از جمله قرآن می باشند (نگاه: احقاف / 30)، و موظف به تبلیغ حق هستند. آنها پیش از انسانها آفریده شده اند (نگاه: حجر / 27) و می توانند برخی از کارهای مورد نیاز بشر را انجام دهند (نگاه: سبأ / 12 و 13، نمل / 39). وجود جن حتمی و قطعی است، ولی ما چیزی از نحوه زندگی و ماهیت ایشان - جز آنچه قرآن فرموده است - نمی دانیم. لیکن باید انسان مؤمن به دنبال خرافات و موهومات راه نرود و ناآگاهانه افسانه‌هایی را درباره ایشان از خود نپا فند. این را هم بدانند که جای تعجب نیست که چه بسا انواع و اقسام موجودات زنده‌ای در این عالم وجود داشته باشند و ما با حواس محدود و دانش اندک خود با آنها آشنا نباشیم، همان گونه که رنگها و صداهای فراوانی در جهان ما است، ولی مقدار ناچیزی از آنها را می بینیم و می شنویم. «نفر»: گروه (نگاه: اعراف / 27، احقاف / 29 - 32). «عجبا»: عجیب و بی نظیر. یعنی این کلام، از نظر لفظ و معنی اعجاز انگیز است، و با سخنان دیگر متفاوت است. مصدر است و برای مبالغه، صفت شده است.

سوره جن آیه 2

متن آیه :

يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَآمَنَّا بِهِ وَلَنْ نُشْرَكَ بِرَبِّنَا أَحَدًا

ترجمه :

همگان را به راه راست رهنمود می‌سازد، و ما بدان ایمان آورده ایم (و دیگر از ایمان خود بر نمی‌گردیم و یکتاپرستی را در پیش می‌گیریم، و) کسی را از نیاز پروردگاران نمی‌سازیم.

توضیحات :

«الرشد»: راه راست و درستی که پویندگان را به سرم نزل سعادت و کمال می‌رساند.

سوره جن آیه 3

متن آیه :
وَ أَنَّهُ تَعَالَى جَدُّ رَبِّنَا مَا اتَّخَذَ صَاحِبَةً وَلَا وَلَدًا

ترجمه :

جلال و عظمت پروردگار ما والا است ، او همسر و فرزند بر نگرفته است .

توضیحات :

« أَنَّهُ » : عطف بر (إِنَّا سَمِعْنَا) با تقدیر فعل مناسب همچون (نَعْلَمُ) است : فَقَالُوا وَ نَعْلَمُ أَنَّهُ تَعَالَى . یا این که عطف بر ضمیر (ه) است : فَمَا مِنَّا بِأَنَّهُ . « جَدُّ » : جلال و عظمت . فاعل فعل (تَعَالَى) است .

سوره جن آیه 4

متن آیه :
وَ أَنَّهُ كَانَ يَقُولُ سَفِيهُنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا

ترجمه :

نادانان ما درباره خداوند سخنان ناروایی می گفته اند .

توضیحات :

« سَفِيهُ » : نادان . مراد جنس سَفِيهِ است . لذا شامل اهریمن و سپاهیان او می گردد (نگا : المصحف المیسر) . « شَطَطًا » : سخنان دور از حقیقت . اقوال نادرست (نگا : الکهف / 14) .

سوره جن آیه 5

متن آیه :
وَ أَنَّا ظَنَنَّا أَن لَّنْ نَقُولَ الْإِنسُ وَالْجِنُّ عَلَى اللَّهِ كَذِبًا

ترجمه :

وما (پیش از این) چنین می پنداشتیم که آدمیان و پریان هرگز بر خدا دروغ نمی بندند (و از زبان خدا دروغ نمی گویند و بدو نسبت های ناروایی - همچون داشتن زن و فرزند - نمی دهند) .

توضیحات :

« لَّنْ نَقُولَ . . . كَذِبًا » : این سخن ممکن است اشاره به تقلید کورکورانه ای باشد که این گروه از پریان قبلاً از دیگران داشته اند و برای خدا انباز و همگون و زن و فرزند قرار می داده اند .

سوره جن آیه 6

متن آیه :
وَ أَنَّهُ كَانَ رِجَالٌ مِّنَ الْإِنسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ مِّنَ الْجِنِّ فَزَادُوهُمْ رَهَقًا

ترجمه :

و کسانی از انسانها به کسانی از پریها پناه می آوردند ، و بدین

وسيله بر گمراهي و سرکشي ايشان مي افزودند .

توضیحات :

« رَهَقًا » : سفاهت و جهالت . گمراهي و سرکشي . « فَزَادَهُمْ رَهَقًا » : پناه بردن انسانها به پريان ، بر سفاهت و سرکشي و گمراهسازي بیشتر پريها مي افزوده است . برخي گفته اند : پناه بردن انسانها به پريها ، بر گمراهي و سرکشي و بزهکاري خود انسانها مي افزوده است .

سوره جن آيه 7

متن آيه :

وَأَنَّهُمْ طُنُّوا كَمَا طَنَّتُمْ أَنْ لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا

ترجمه :

و (انسانهاي کافر) گمان برده اند ، همان گونه که شما (پريهاي کافر) گمان برده ايد ، که خداوند هرگز کسي را پيغمبر نمي سازد ، و کسي را دوباره زنده نمي گرداند .

توضیحات :

« لَنْ يَبْعَثَ اللَّهُ أَحَدًا » : خداوند هرگز کسي را پيغمبر نمي سازد و براي تبليغ روانه نمي دارد . خداوند هرگز کسي را پس از مرگ زندگي دوباره نمي بخشد و قيامت ورستا خيزي در ميان نمي باشد .

سوره جن آيه 8

متن آيه :

وَأَنَا لَمَسِّنَا السَّمَاءَ فَوَجَدْنَاهَا مُلَمَّتًا حَرَسًا شَدِيدًا وَشَدِيدًا

ترجمه :

ما قصد آسمان کرديم ، و همه جاي آن را پر از محافظان و نگهبانان نيرومند (ملائکه) و شهابها (ي سوزنده) يافتيم .

توضیحات :

« لَمَسِّنَا » : قصد کرديم . طلمبيديم و جستجو کرديم . لمس به معني مس کردن و پسودن است ، ولي در اينجا مراد قصد کردن و رو نمودن است . « حَرَسًا » : اسم جمع است ، و يا جمع حارس است : محافظان . نگهبانان . مراد فرشتگان است . « شَهَبٌ » : جمع شهاب ، آذرخشها (نگا : حجر / 18) . « شَدِيدًا » : وزن فَعِيل ، مفرد و جمع در آن يکسان است .

سوره جن آيه 9

متن آيه :

وَأَنَا كُنَّا نَفْعُدُّ مِنْهَا مَقَاعِدَ لِلسَّمْعِ فَمَنْ يَسْتَمِعِ الْآنَ يَجِدْ لَهُ شِيبًا رَصَدًا

ترجمه :

ما (پيش از اين) در گوشه ها و کنارههاي آسمان براي استراق سمع مي نشستيم (و کسب خپرمي کرديم) ولي اکنون هر کس بخواهد گوش فرا

دهد، شهاب آماده‌ای را در کمین خود می‌یابد که به سوی او نشانه می‌رود.

توضیحات :

« مَقَاعِدَ » : جمع مَقَعَد ، نشیمنگاهها . جایگاهها . مراد اطراف و اکنافی است که بشود در آنجاها نشست و کمین کرد . « رَصَدًا » : آماده و نشانه گرفته شده . مصدر است و در معنی اسم مفعول ، یعنی مَرصُود به کار رفته است . یا این که به معنی راصد ، یعنی نگهبان است .

سوره جن آیه 10

متن آیه :

وَأَنَّا لَا نَدْرِي أَشَرٌّ أُرِيدَ بِمَنْ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَ بِهِمْ رَبُّهُمْ رَشَدًا

ترجمه :

ما نمی‌دانیم که آیا برای ساکنان زمین شر و بلا در نظر گرفته شده است، و یا این که پروردگارشان خیر و هدایت ایشان را خواسته است؟

توضیحات :

« أُرِيدَ » : اراده شده است . مقدر گذشته است . « رَشَدًا » : هدایت و رهنمود . مراد خیر و برکت مادی و معنوی است .

سوره جن آیه 11

متن آیه :

وَأَنَا مِنَ الصَّالِحِينَ وَمِنَّا دُونَ ذَلِكَ كُنَّا طَرَائِقَ قِدْدًا

ترجمه :

برخی از ما تسلیم فرمان خدا و پرهیزگارند، و بعضی از ما جز این، (یعنی نافرمان و بی‌دین) . اصلاً ما فرقه‌ها و گروه‌های متفاوت و گوناگونی هستیم .

توضیحات :

« دُونَ » : جز . سواي . « طَرَائِقَ » : جمع طریقه ، راهها و روشها . مراد مردمان صاحب راهها و روشهای گوناگون است . « قِدْدًا » : جمع قِدَّة : فرقه . دسته . گروه .

سوره جن آیه 12

متن آیه :

وَأَنَا ظَنَنَّا أَن لَّن نُّعْجِزَ اللَّهَ فِي الْأَرْضِ وَلَن نُّعْجِزَهُ هَرَبًا

ترجمه :

ما یقین داریم که هرگز نمی‌توانیم بر اراده خداوند در زمین غالب شویم، و نمی‌توانیم از پنجه قدرت او فرار کنیم . (بنابراین ، وقتی که نه راه غلبه وجود دارد، و نه راه گریز، چاره‌ای جز تسلیم فرمان دادگرانه او نیست) .

توضیحات :

« طَنَّنَا » : یقین داریم . قطعاً دانسته ایم . « هَرَبًا » : گریز . فرار . مصدر است و به معنی اسم فاعل ، یعنی (هَارِيَيْن) بوده و حال است .

سوره جن آیه 13

متن آیه :

وَأَنَّا لَمَّا سَمِعْنَا الْهُدَىٰ آمَنَّا بِهِ فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرَبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسًا وَلَا رَهَقًا

ترجمه :

ما هنگامی که رهنمود (قرآن را) شنیدیم ، بدان ایمان آوردیم . هر کس که به پروردگارش ایمان بیاورد ، نه از کاستی (پاداش) می ترسد ، و نه از ستم (حاصل از افزودن بر بدیهایش) .

توضیحات :

« الْهُدَىٰ » : رهنمود . مراد قرآن است (نگا : بقره / 185) . « بَخْسًا » : نقصان . کاهش . مراد کاستن از حسنات است . « رَهَقًا » : ستم . مراد افزایش بر سیئات ، و دچار ساختن به خواری و ذلت آخرت است .

سوره جن آیه 14

متن آیه :

وَأَنَّا مِنَّا الْمُسْلِمُونَ وَمِنَّا الْقَاسِطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَٰئِكَ تَحَرَّوْا رَشَدًا

ترجمه :

در میان ما ، فرما نپردازان ، و منحرفان و بیدادگرانند . آنان که فرما نپردازند ، هدایت و خیر را برگزیده اند .

توضیحات :

« الْمُسْلِمُونَ » : (نگا : بقره / 132 و 133 و 136) . « الْقَاسِطُونَ » : کجروان و منحرفان . ستمگران و بیدادگران . « تَحَرَّوْا » : قصد کردند و گرا نیدند . برگزیدند . تحری ، به معنی تلاش برای شناخت چیزی که راست تر و بهتر است (نگا : معجمالفاظ القرآن الکریم) .

سوره جن آیه 15

متن آیه :

وَأَمَّا الْقَاسِطُونَ فَكَانُوا لِجَهَنَّمَ حَطَبًا

ترجمه :

و اما آنان که ستمگر و بیدادگرند ، هیزم و هیمه دوزخ هستند .

توضیحات :

« حَطَبًا » : هیزم . هیمه .

سوره جن آیه 16

متن آیه :
وَأَلْوَاسٌ تَقَامُوا عَلَى الطَّرِيقَةِ لَأَسْفَقَيْنَاهُمْ مَاءً غَدَقًا

ترجمه :

اگر آدمیان و پریان بر راستای راه (یکتا پرستی و فرما نبرداری از اوامر و نواهی الهی) ماندگار بمانند ، آب زیاد (و نعمت فراوان) بهره ایشان می‌گردد .

توضیحات :

« الطَّرِيقَةُ » : راه . مراد راه خدا شناسی و فرما نبرداری ، یا به عبارت دیگر ، آئین اسلام است . « غَدَقًا » : فراوان . زیاد . « مَاءً غَدَقًا » : آب فراوان ، که نماد و سبب نعمت فراوان است .

سوره جن آیه 17

متن آیه :
لِذَٰلِكَ يَنْهَوْنَهُمْ فِيهِ وَمَنْ يُعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكْهُ عَذَابًا صَعَدًا

ترجمه :

هدف این است که ما آنان را با این نعمت فراوان بیازما نئیم ، و هر کس از ذکر و یاد پروردگارش روی‌گردان گردد ، او را به عذاب سخت و طاقت فرسائی داخل می‌گردانند .

توضیحات :

« يَسْلُكْهُ » : داخل می‌گرداند (نگا : قصص / 32 ، حاقه / 32) . « صَعَدًا » : سخت . غیر قابل تحمل . طاقت فرسا .

سوره جن آیه 18

متن آیه :
وَأَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا

ترجمه :

مسجدها مختص پرستش خدا است ، و (در آنها) کسی را با خدا پرستش نکنید .

توضیحات :

« أَنَّ الْمَسَاجِدَ لِلَّهِ » : مساجد از آن خدا است . مراد این است که مساجد مختص عبادت خدا است ، لذا در آنها کسی را با خدا عبادت نکنید . « لَا تَدْعُوا » : پرستید . عبادت نکنید .

سوره جن آیه 19

متن آیه :
وَأَنَّهُ لَمَّا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يَكُونُونَ عَلَيْهِ لِبَدًا

ترجمه :

(به من وحی شده است که) چون بنده خدا (محمد) بر پای ایستاد (و شروع به نماز و خواندن قرآن در آن کرد) و به پرستش خداوند پرداخت ، کافران پیرامون او تنگ یکدیگر ازدحام کردند .

توضیحات :

« عَبْدُ اللَّهِ » : مراد حضرت محمد است . « لَبَدَ » : جمع لَبَدَة ، متراکم و انباشته . مجازاً به معنی گروه و دسته تنگ یکدیگر و پشت سرهم است .

سوره جن آیه 20

متن آیه :
قُلْ إِنَّمَا أَدْعُو رَبِّي وَلَا أُشْرِكُ بِهِ أَحَدًا

ترجمه :

بگو : تنها پروردگارم را می پرستم و کسی را انباز او نمی کنم .

توضیحات :

« أَدْعُو » : می پرستم . به کمک می طلیم . الف زائده در رسم الخط قرآنی در آخر دارد .

سوره جن آیه 21

متن آیه :
قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًّا وَلَا رَشَدًا

ترجمه :

بگو : من نمی توانم هیچ گونه زیانی و سودی به شما برسانم ، و به هیچوجه نمی توانم گمراهتان سازم یا هدایتتان دهم .

توضیحات :

« ضَرًّا » : زیان . گمراهی . « رَشَدًا » : خیر و خوبی . هدایت و توفیق . « لَا أَمْلِكُ لَكُمْ » : من نمی توانم زیان و ضرری را از شما دفع و برطرف کنم ، و نمی توانم خیر و خوبی را به شما برسانم (نگا : زاد المسیر) .

سوره جن آیه 22

متن آیه :
قُلْ إِنِّي لَنْ يُغَيِّرَنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدٌ وَلَنْ أَجِدَ مِنْ دُونِهِ مُلْتَحَدًا

ترجمه :

بگو : (اگر من از خدا نافرمانی کنم) هیچ کس مرا در برابر (خشم) خدا پناه نمی دهد ، و پناهگاهی (برای حفظ خود از عذاب خدا) جز خدا نمی یابم .

توضیحات :

« لَنْ يُغَيِّرَنِي » : هرگز پناهم نمی دهد . هیچ وقت مرا در جوار خود نمی گیرد (نگا : مؤمنون / 88 ، احقاف / 31 ، ملك / 28) . « مُلْتَحَدًا » : پناهگاه

. ملجأ (نگا : كهف / 27) .

سوره جن آیه 23

متن آیه :
إِلَّا بِلَاغٍ مِّنَ اللَّهِ وَرِسَالَاتِهِ وَمَن يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَالِدًا فِيهَا أَبَدًا

ترجمه :

لیکن (تنها کاری که می توانم بکنم) تبلیغ از سوی خدا، و رساندن پیامهای او است. هر کس از خدا و پیغمبرش نافرمانی کند، نصیب او آتش دوزخ است و جاودانه در آن میماند .

توضیحات :

« بِلَاغًا » : ابلاغ تبلیغ . مستثنی از (لَا أَمْلِكُ) است و جملات میان آنها معترضه و برای تأکید عدم استطاعت است (نگا : قاسمی) . یا این که مفعول مطلق فعل محذوفی است . « رِسَالَاتِهِ » : مراد از رسالتهای خدا توضیح مسأله مجمل قرآنی ، در پرتو رهنمودهای آسمانی است . مثل توضیح و بیان احکام نماز و زکات و حج ، و غیره (نگا : المصحف المیسر) .

سوره جن آیه 24

متن آیه :
حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مَنْ أَضَعَفُ نَاصِرًا وَأَقَلُّ عَدَدًا

ترجمه :

(کافران همواره به استهزاء خود ادامه می دهند) تا زمانی که مشاهده خواهند کرد چیزی را که بدانان وعده داده شده است . آن گاه خواهند دانست که چه کسی (از کافر و مؤمن) یاورانش ناتوانتر ، و شماره و تعدادش کمتر است .

توضیحات :

« حَتَّىٰ إِذَا رَأَوْا » : (نگا : مریم / 75) . « نَاصِرًا » : تمییز است .

سوره جن آیه 25

متن آیه :
قُلْ إِن أَدْرِي أَقْرَبُ مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّي أَمَدًا

ترجمه :

بگو : (ای کافران !) من نمی دانم آیا چیزی که به شما وعده داده می شود ، نزدیک است ، یا این که پروردگار زمان طولانی و زیادی را برای آن در نظر گرفته است .

توضیحات :

« مَا تُوعَدُونَ » : آنچه به شما وعده داده می شود ، مراد قیامت و عذاب آن است . « أَمَدًا » : مدت زمان طولانی (نگا : آل عمران / 30 ، كهف / 12 ، حدید / 16

.(

سوره جن آیه 26

متن آیه :
عَالِمِ الْغَيْبِ فَلَا يُظْهِرُ عَلَيَّ غَيْبِيهِ أَحَدًا

ترجمه :

داننده غیب خداست، و هیچ کسی را بر غیب خود آگاه نمی‌سازد.

توضیحات :

«عَالِمِ الْغَيْبِ» : خبر مبتدای محذوف (هُوَ) یا بدل از (رَبِّ) است. «فَلَا يُظْهِرُ عَلَيَّ غَيْبِيهِ» : (نگا : انعام / 59 ، نمل / 65).

سوره جن آیه 27

متن آیه :
إِلَّا مَنْ أَرْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ فَإِنَّهُ يَسْأَلُكَ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَدًا

ترجمه :

مگر پیغمبري که خدا از او خوشنود باشد . خدا (برای حفظ آن مقدار غیبي که او را از آن مطلع می‌کند ، از میان فرشتگان) محافظان و نگهبانانی در پیش و پس او روان می‌دارد .

توضیحات :

«إِلَّا مَنْ أَرْتَضَىٰ مِنْ رَسُولٍ» : مگر پیغمبري که از او راضی باشد . خداوند تنها برخی از پیغمبران را بر بعضی از امور غیب مطلع می‌سازد ، آن هم بدان اندازه که بیانگر معجزات ایشان بوده و به مأموریت و دعوتشان مربوط باشد (نگا : آل عمران / 49 و 179) . «إَرْتَضَىٰ» : (نگا : انبیاء / 28 ، نور / 55) . «يَسْأَلُكَ» : داخل می‌کند . روان می‌سازد (نگا : جن / 17) . «بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ» : مراد همه جوانب و اطراف است . در وقت نزول غیب ، خدا توسط فرشتگان ، پیغمبران را از هر سو می‌پاید ، و از شیاطین و پریان و وسوسه‌های ایشان مراقبت و مواظبت می‌نماید (نگا : حجر / 9 ، شعراء / 212) . «رَصَدًا» : جمع راصد ، نگهبانان و مراقبان .

سوره جن آیه 28

متن آیه :
لِيَعْلَمَ أَنْ قَدْ أَبْلَغُوا رَسُولَاتٍ رَبِّهِمْ وَأَحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَأَحْصَىٰ كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا

ترجمه :

تا خدا بداند که پیغمبران پیامهای پروردگارش را رسانده اند ، هر چند که خدا از همه چیزهایی که نزدیک ایشان است (و در درون و بیرون آنان است) کاملاً آگاه بوده و بدانها احاطه دارد ، و هر چیزی را دانه دانه سرشماری کرده است و دقیقاً می‌داند .

توضیحات :

« لِيَعْلَمَ » : (نگا : بقره / 143 ، آل عمران / 140) . « عَدَاً » : شماره . شمردن .
شمردن . یکی یکی . تمییز است ، و یا به معنی (إحصاء) و مفعول
مطلق است ، و یا این که در معنی (مَعْدُوداً) و حال (كُلِّ شَيْءٍ) و یا به معنی (عَاداً)
و حال فاعل فعل (أَحْصَى) است .

سوره مَزَّمْل آیه 1

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الْمَزْمَلُ

ترجمه :

ای جامه به خود پیچیده !

توضیحات :

« الْمَزْمَلُ » : جامه به خود پیچیده . گویا پیغمبر اسلام در وقت نزول
وحي اغلب با جامه‌ای خود را می پوشاند . در اینجا پیغمبر گرامی با همان
حالتی مخاطب قرار می گیرد که به هنگام وحي پیدا می کرد ، و چنین
ندانی هم برای ملاطفت با او است ؛ نه معاتبت . اشاره‌ای هم به این دارد
که هر مؤمنی که در دل شیها جامه به خود پیچیده است ، بلند شود و
خودسازی کند و اندوخته‌ای بیندوزد . صورت اصلی این واژه (مَزْمَلٌ) و
از باب تَفْعَل است .

سوره مَزَّمْل آیه 2

متن آیه :
فَمِ اللَّيْلِ إِلَّا قَلِيلًا

ترجمه :

شب ، جز اندکی (از آن) بیدار بمان .

توضیحات :

« فَمِ » : باشو ! برخیز ! مراد برخاستن از خواب و شب زنده داری و
پرداختن به نماز و نیایش است . « قَلِيلًا » : مسدثنی است . برابر
این آیه ، حضرت تنها اندکی از شب می توانست بخوابد .

سوره مَزَّمْل آیه 3

متن آیه :
يُصَفِّهُ أَوْ أَنْقُصَ مِنْهُ قَلِيلًا

ترجمه :

نیمی از شب ، یا کمی از نیمه بکاه (تا به يك سوم شب می رسد) .

توضیحات :

« مِنْهُ » : از نصف . برابر این آیه ، حضرت می توانست دست کم تا يك

سوم شب بخوابد .

سوره مزمل آیه 4

متن آیه :
أَوْ زِدْ عَلَيَّ وَرَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً

ترجمه :

یا بر نیمه آن بیغزا (تا به دو سوم شب می‌رسد) و قرآن را بخوان
خواندنی (همراه با دقت و تأمل ، و در ضمن شمرده و روشن) .

توضیحات :

« عَلَيَّ » : بر نصف . برابر این آیه ، حضرت می‌توانست تا دو سوم شب به
خواب رود . « رَتِّلِ الْقُرْآنَ تَرْتِيلاً » : مراد این است که قرآن را با تلفظ
صحیح حروف و واژه‌ها ، و با تدبیر و تفکر در مفاهیم و معانی بخواند .

سوره مزمل آیه 5

متن آیه :
إِنَّا سَنُلْقِيكَ قَوْلًا ثَقِيلًا

ترجمه :

ما سخن (پر مسؤولیت و پردردسر و لبریز از تکالیف و وظائف)
سنگینی را بر تو نازل خواهیم کرد (که قرآن است) .

توضیحات :

« قَوْلًا ثَقِيلًا » : سخن سنگین . مراد قرآن است . سنگین ، دو معنی دارد :
الف - دارای رزانت لفظ و متانت معنی (نگا : قاسمی) . ب - دارای تکالیف و
وظائف و اوامر و نواهی سنگین بر دلها ، و مشکل از نظر تبلیغ مقاصد و
تبیین محتوا .

سوره مزمل آیه 6

متن آیه :
إِنَّ نَاشِئَةَ اللَّيْلِ هِيَ أَشَدُّ وَطْءًا وَأَقْوَمُ قِيلاً

ترجمه :

عبادت شبانه ، (افعال آن) مؤثرتر و ماندگارتر ، و اقوال (آن) درست‌تر و
پابرجاتر است .

توضیحات :

« نَاشِئَةَ » : قیام . برخاستن . مراد عبادت شبانه است . مصدر ثلاثی
مجردی است همچون خَاتِمَةٌ و فَاتِحَةٌ و عَاقِبَةٌ . « وَطْءًا » : سنگینی .
ثبات . اثر (نگا : أضواء البیان) .

سوره مزمل آیه 7

متن آیه :

إِنَّ لَكَ فِي النَّهَارِ سَبْحًا طَوِيلًا

ترجمه :

تو در روز ، تلاش فراوان و طولانی داری (و به سبب اشتغال به امور زندگی و تبلیغ رسالت ، فراغتت برای پرداختن به قرائت قرآن نخواهی داشت) .

توضیحات :

« سَبْحًا » : تلاش و جنبش . مراد اشتغال به امور زندگی و حرکت در راه انجام کار تبلیغ و مأموریت سنگین پیغمبری است . شنا . گوئی جامعه انسانی ، دریای بیکرانی است که گروه زیادی در آن در حال غرق شدن هستند ، و پیغمبر شناگر نیرومندی است که با کشتی قرآن ، سرگرم نجات آنان است . لذا در پرتو نیایش شبانه باید این کشتی نجات را با دقت بنگرد و خود را برای چنین مأموریت و رسالت بزرگی آماده سازد .

سوره مزمل آیه 8

متن آیه :

وَ اذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ وَ تَبَتَّلْ اِلَيْهِ تَبْتِيلاً

ترجمه :

نام پروردگارت را بیزر ، و از همه چیز بیرو بدو بپیوند (و در دلهای شب به نیایش و پرستش او پرداز) .

توضیحات :

« اذْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ » : نام پروردگارت را بیزر و به یاد او باش . ذکر خدا بکن . « تَبَتَّلْ » : کناره گیری کن . مراد دوری از مردم و با تمام وجود متوجه خدا شدن و در خلوت شبها به عبادت پرداختن است .

سوره مزمل آیه 9

متن آیه :

رَبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ لَا اِلَهَ اِلَّا هُوَ فَاتَّخِذْهُ وَ كَيْلًا

ترجمه :

یزدان ، خدا وندگار مشرق و مغرب (و همه جهان هستی) است ، و جز او معبودی نیست ، پس تنها او را به عنوان کارساز و یاور برگزیر و برگزین (و کار و بار خویش را بدو واگذار کن) .

توضیحات :

« وَ كَيْلًا » : (نگا : آل عمران / 173 ، نساء / 81) .

سوره مزمل آیه 10

متن آیه :

وَ اصْبِرْ عَلَى مَا يَقُولُونَ وَ اهْجُرْهُمْ هَجْرًا جَمِيلاً

ترجمه :

در برابر چیزهایی که می‌گویند شک بی‌بائی کن ، و به گونه پسندیده از ایشان دوری کن .

توضیحات :

« مَا يَقُولُونَ » : مراد یا وه سرائیهای کافران و مشرکان است . « أَهْجُرْهُمْ » : به ترک ایشان بگویی . از آنان دوری کن . « هَجْرًا حَمِيلاً » : دوری و رویگردانی زیبا و پسندیده . یعنی در مسیر دعوت گاهی لازم است به گونه محترمانه و شایسته ، از بدگویی دشمنان رویگردان شد ، و بدون عتاب و انتقام موقتناً به ترک ایشان گفت .

سوره مزمل آیه 11

متن آیه :

وَذُرِّي وَالْمَكَّةَ ذُرِّيَّةً أُولِي النَّعْمَةِ وَمَهْلُومٍ قَلِيلًا

ترجمه :

مرا با ثروت مندانی واگذار که (تو را و رسالت آسمانی را دروغ می نامند و) تکذیب می‌دارند ، و با آسودگی خاطر آنان را اندکی مهلت بده . (خود دانم و ایشان) .

توضیحات :

« أُولِي النَّعْمَةِ » : صاحبان نعمت . اشخاص دارا . « مَهْلُومٌ » : ایشان را به آرامی و بدون دغدغه خاطر ، مهلت و فرصت بده ، و آنان را به خود واگذار .

سوره مزمل آیه 12

متن آیه :

إِن لَدَيْنَا أُنْكَالًا وَجَاجِيمًا

ترجمه :

نزد ما غل و زنجیرها و آتش سوزان دوزخ است .

توضیحات :

« أُنْكَالًا » : جمع زکل ، هر نوع غل و زنجیر سنگین و بند گران .

سوره مزمل آیه 13

متن آیه :

وَطَعَامًا ذَا غُصَّةٍ وَعَذَابًا أَلِيمًا

ترجمه :

وهم چنین خوراک گلوگیر و عذاب دردناکی موجود است .

توضیحات :

« غُصَّةٍ » : هر چیزی که در گلو گیر کند و نه بیرون بیاید و نه درون برود .

همچون استخوان و خار (نگا : ابرا هیم / 17 ، دخان / 43 - 46 ، غا شیه / 6) .

سوره مزمل آیه 14

متن آیه :
يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْضُ وَالْجِبَالُ وَكَانَتِ الْجِبَالُ كَثِيباً مَّهِيلاً

ترجمه :

روزي ، زمين و کوهها سخت به لرزش و جنبش درمي آيد و (چنان کوهها در هم کوبیده مي شود که) کوهها به توده هاي پراکنده و تپه هاي ريگ روان تبديل مي گردد .

توضیحات :

« تَرْجُفُ » : مي لرزد و مي جنبد (نگا : اعراف / 78 و 91 و 155 ، عنكبوت / 37) .
« كَثِيباً » : توده شن . تپه ريگ . « مَهِيلاً » : پراکنده . روان . اسم مفعول از ماده (هیل) .

سوره مزمل آیه 15

متن آیه :
إِنَّا أَرْسَلْنَا إِلَيْكُمْ رَسُولًا شَاهِدًا عَلَىٰكُمْ كَمَا أَرْسَلْنَا إِلَىٰ فِرْعَوْنَ رَسُولًا

ترجمه :

(اي اهل مکه !) ما پيغمبري را به سوي شما فرستاده ايم که (در روز قيامت) گواه بر شما است ، همان گونه که به سوي فرعون پيغمبري را فرستاده بوديم .

توضیحات :

« رَسُولًا » : مراد حضرت محمد (ص) است . « شَاهِدًا » : (نگا : نساء / 41) .

سوره مزمل آیه 16

متن آیه :
فَعَصَىٰ فِرْعَوْنُ الرَّسُولَ فَأَخَذْنَاهُ أَخْذًا وَبِيلاً

ترجمه :

فرعون با آن پيغمبر به مخالفت برخاست ، و ما هم او را به سختي فرو گرفتيم (و به مجازات شديدی گرفتار ساختيم) .

توضیحات :

« وَبِيلاً » : سخت و شديد . سنگين . « فَأَخَذْنَاهُ » : (نگا : اعراف / 130 ، عنكبوت / 40) .

سوره مزمل آیه 17

متن آیه :
وَكَيْفَ تَتَّقُونَ إِنْ كَفَرْتُمْ يَوْمًا يَجْعَلُ الْوِلْدَانَ شِيبًا

ترجمه :

اگر کافر شوید ، چگونه خود را از (عذاب شدید) روزی بر کنار می‌دارید که (ترس و هراس آن) کودکان را پیر می‌سازد؟!

توضیحات :

« الْوُلْدَانُ » : جمع ولید ، کودکان (نگا : نساء / 75 ، شعراء / 18) . نوجوانان (نگا : انسان / 19) . « شَرِيبًا » : جمع أَشْرِيْبٍ ، پیران مو سپید .

سوره مَزْمَل آیه 18

متنی آیه :

السَّمَاءُ مَنفَطِرٌ بِهِ كَانَ وَعْدُهُ مَفْعُولًا

ترجمه :

در آن روز آسمان (با همه قوت و عظمتی که دارد ، از خوف و هول قیامت) از هم شکافته می‌گردد . وعده خدا قطعاً به وقوع می‌پیوندد .

توضیحات :

« مَنفَطِرٌ » : شکافتن . « وَعْدُهُ » : مراد حوادث روز قیامت است که خدا از آنها خبر داده است . « مَفْعُولًا » : انجام پذیرفته (نگا : نساء / 47 ، انفال / 42 و 44 ، اسراء / 5 و 108 ، احزاب / 37) .

سوره مَزْمَل آیه 19

متنی آیه :

إِنْ هَذِهِ تَذْكِرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا

ترجمه :

اینها اندرز و یادآوری است ، هرکس که خواستار (استغاده از آنها) است ، اوراهی را به سوی پروردگار خود برمی‌گزیند (و خویشتن را به سعادت ابدی می‌رساند) .

توضیحات :

« تَذْكِرَةٌ » : پند و اندرز . تذکر و یادآوری . « فَمَنْ شَاءَ . . . » : مردمان در انتخاب راه یا چاه آزادند (نگا : کهف / 29) . مفعول (شَاءَ) محذوف است و می‌تواند از جنس جواب و مقدر باشد . یعنی : فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ سَبِيلًا إِلَىٰ رَبِّهِ تَعَالَىٰ اتَّخَذْ . یا این که به مناسبت ما قبل ، پند گرفتن مقدر شود . یعنی : فَمَنْ شَاءَ الْإِتِّعَاطُ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا . بدین مفهوم که هر که قصد دارد که پند گیرد ، با ایمان و طاعت ، به خدا خود را نزدیک سازد .

سوره مَزْمَل آیه 20

متنی آیه :

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِن ثُلُثِي اللَّيْلِ وَثُلُثَهُ وَطَائِفَةٌ مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصَوْهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ فَلَا تُرْوُوا مَا تَبَسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضَىٰ وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ

فِي الْأَرْضِ رَبِّتَعُونَ مِنْ قِصَلِ اللَّهِ وَآخِرُونَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ
 قَاتِلُوا مَا تَبْغُونَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِبُوا إِلَى اللَّهِ قَرِيبًا
 حَسَنًا وَمَا تَقْدِمُوا إِلَّا أَنْفُسِكُمْ مِنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ
 أَجْرًا وَأَسَدُ غُفِرُوا لِلَّهِ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَحِيمٌ

ترجمه:

پروردگارت می‌داند که تو و گروهی از کسانی که با تو هستی، نزدیک به دو سوم شب، یا نصف، و یا یک سوم آن را (نمی‌خواهی و به عبادت می‌پردازی و) به نماز می‌ایستی. خدا است که اوقات شب و روز را می‌داند و دقیقاً تعیین می‌کند. او می‌داند که شما نمی‌توانید (ساعات شب و روز را دقیقاً تعیین کنید و) حساب آن را داشته باشید، لذا (برای شما تخفیف قائل شد و) بر شما بخشید. پس آن مقدار از قرآن را (در نماز) بخوانید که برایتان میسر است. خدا می‌داند که کسانی از شما بیمار می‌شوند، و گروهی دیگر برای جستجوی روزی و به دست آوردن نعمت خدا در زمین مسافرت می‌کنند، و دسته دیگر در راه خدا می‌جنگند. لذا آن مقدار که برایتان ممکن است و توانائی دارید (در نماز شبانه) قرآن بخوانید. نماز بگذارید، و زکات مال به در کنید، و قرض‌الحسنه به خدا دهید. هر خوبی و خیری را که برای خود پیشاپیش می‌فرستید، آن را نزد خداوند بهتر و با پاداش بیشتری خواهید یافت. از خدا آمرزش بخواهید، چرا که خدا آمرزگار و مهربان است.

توضیحات:

«أَذْنِي» : کمتر. «يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ» : شب و روز را تعیین و اندازه‌گیری می‌کند. حساب شب و روز را دارد. «يَضْرِبُونَ» : به سفر می‌پردازند (نگاه: مائده / 106). «أَقْرِبُوا إِلَى اللَّهِ قَرِيبًا حَسَنًا» : (نگاه: بقره / 245، مائده / 12، حدید / 11 و 18، تغابن / 17). «هُوَ خَيْرٌ» : واژه (هُوَ) ضمیر فصل و یا تأکید ضمیر (هُوَ) در (تَجِدُوهُ) است (نگاه: آلوسی). (خَيْرًا) مفعول به دوم (تَجِدُوهُ) است.

سوره مدثر آیه 1

متن آیه:
 يَا أَيُّهَا الْمُدَّثِّرُ

ترجمه:

ای جامه بر سر کشیده (و در بستر خواب آرمیده!).

توضیحات:

«مدثر»: کسی که جامه بر سر کشیده باشد. اصل آن (الْمُتَدَثِّرُ) است. مخاطب پیغمبر اسلام است که از تمسخر کفار و سخنان ناروای ایشان به خانه خود رفته و جامه‌ای بر سر می‌کشد، و یا به بستر می‌رود. اما فرمان آسمانی او را به جد و جهد در کار تبلیغ می‌خواند. یا مراد جامه

نَبُوتٌ و پيغمبري است (نگا : قاسمي) .

سوره مدثر آيه 2
متن آيه :
قُمْ وَأَنْذِرْ

ترجمه :

برخیز و (مردمان را از عذاب یزدان) بترسان !

توضیحات :

« قُمْ » : برخیز . کوشا باش ! (نگا : قاسمي) .

سوره مدثر آيه 3
متن آيه :
وَرَبِّكَ فَكَبِّرْ

ترجمه :

و تنها پروردگار خود را به بزرگی و کبریائی بستای (و تنها او را بزرگ بشمار) .

توضیحات :

« كَبِّرْ » : به عظمت و کبریائی یاد کن (نگا : اسراء / 111) .

سوره مدثر آيه 4
متن آيه :
وَاذْيَابَكَ فَطَهِّرْ

ترجمه :

و جامه خویش را پاکیزه دار (و خویشتن را از آلودگیها پاک گردان) .

توضیحات :

« اذْيَابَ » : جمع ثَوْبٍ : جامه . هم جامه ظاهري مراد است و هم جامه باطنی ، یعنی عمل . چرا که اعمال هرکس به منزله لباس او است ، و ظاهر هر شخص بیانگر باطن او است .

سوره مدثر آيه 5
متن آيه :
وَالرَّجْزَ فَاهْجُرْ

ترجمه :

و از چیزهای کثیف و پلید دوری کن .

توضیحات :

« الرَّجْزَ » : چیزهای کثیف و پلید . وسوسه و نیرنگ اهریمن . بتها .

گناه . این واژه مفهوم جامعی دارد و هرگونه عمل زشت و پلید و هر کاری را شامل می‌شود که موجب خشم و عذاب الهی باشد .

سوره مدثر آیه 6
متن آیه :
وَلَا تَمُنَّ بِمَا يَكْفُرُ

ترجمه :
بذل و بخشش برای این مکن که افزون طلبی کنی . (بلکه برای رضای خدا احسان و صدقه و بذل و بخشش کن) .

توضیحات :
« لَا تَمُنَّ » : عطاء مکن . (مَنّ) در اینجا به معنی انعام و اعطاء است (نگا : ص / 39) . « تَسْتَكْفُرُ » : افزون می‌خواهی . بیشتر می‌طلبی . فاعل آن ضمیر مستتر (انت) است . جمله فعل و فاعل ، حال است . مراد این است که احسانگر برای این ندهد تا بیشتر بگیرد و افزون طلبی کند (نگا : روم / 39) .

سوره مدثر آیه 7
متن آیه :
وَلِرَبِّكَ فَاصْبِرْ

ترجمه :
و برای (خوشنودی و محض رضای) پروردگارت شکیبایی کن .

توضیحات :
« لِرَبِّكَ » : برای رضای پروردگارت . به خاطر پروردگارت .

سوره مدثر آیه 8
متن آیه :
فَإِذَا نُقِرَ فِي النَّاقُورِ

ترجمه :
هنگامی که در صور دمیده می‌شود .

توضیحات :
« نُقِرَ » : دمیده شد . « النَّاقُورِ » : بوق . شایپور . مراد صور است که برای زنده شدن مردگان ، بار دوم به صدا درمی‌آید .

سوره مدثر آیه 9
متن آیه :
فَذَلِكَ يَوْمَئِذٍ يَوْمٌ عَسِيرٌ

ترجمه :

آن روز ، روز سختي خواهد بود .

توضیحات :
« عَسِيرٌ » : سخت (نگا : فرقان / 26 ، قمر / 8) .

سوره مدثر آیه 10
متن آیه :
عَلَى الْكَافِرِينَ غَيْرُ يَسِيرٍ

ترجمه :
برای کافران آسان نخواهد بود (و بلکه پرمشقت و دردسر خواهد بود) .

توضیحات :
« يَسِيرٌ » : آسان . ساده . « غَيْرُ يَسِيرٍ » : سخت و پرمشقت .

سوره مدثر آیه 11
متن آیه :
ذَرْنِي وَمَنْ خَلَقْتُ وَحِيداً

ترجمه :
مرا واگذار با آن کسی که او را تک و تنها (و بدون دارائی و اموال و اولاد)
آفریده ام .

توضیحات :
« وَحِيداً » : تک و تنها . مراد بدون اموال و اولاد است . اشاره به ولید پسر
مغیره است که یکی از افراد سرشناس مکه بود و برای اذیت و آزار
مؤمنان تلاش بسیار می کرد . در اینجا هر کافر و منافقی مراد است که
برای جلوگیری از اسلام و اذیت مسلمانان در تک و تاز باشد . واژه (وَحِيداً)
(می تواند حال مفعول محذوفی ، یا حال فاعل باشد . معنی دیگر آیه : مرا
واگذار با کسی که تنها خودم او را آفریده ام . مرا تنها واگذار با کسی که
او را آفریده ام) که برای عذاب و عقاب او من کافی و بسنده ام) .

سوره مدثر آیه 12
متن آیه :
وَجَعَلْتُ لَهُ مَالاً مَمْدُوداً

ترجمه :
و ثروت بسیاری بدو داده ام .

توضیحات :
« مَمْدُوداً » : گسترده . فراوان .

سوره مدثر آیه 13
متن آیه :

وَبَيْنَ شُهُودًا

ترجمه :

و پسرانی بدو داده‌ام که (همواره در پیش او آماده ، و در مجالس برای خدمتگذا ریش) حاضرند .

توضیحات :

« شُهُودًا » : جمع شاهد ، حاضران . آمادگان . حال است .

سوره مدثر آیه 14

متن آیه :

وَمَهْدَتْ لَهُ تَمْهِيدًا

ترجمه :

و (وسائل زندگی را) از هر نظر برای او فراهم ساخته‌ام (و بدو دم و دستگاہ داده‌ام) .

توضیحات :

« مَهْدَتْ » : فراهم و مهیا کرده‌ام . گستره نیده‌ام .

سوره مدثر آیه 15

متن آیه :

ثُمَّ يَطْمَعُ أَنْ أَزِيدَ

ترجمه :

گذشته از این (بدون شکر و سپاسی که بکند) امیدوار است که (بر نعمت و قدرتش) بیفزایم !

توضیحات :

« ثُمَّ » : گذشته از این . سپس .

سوره مدثر آیه 16

متن آیه :

كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِآيَاتِنَا عَنِيدًا

ترجمه :

هرگز ! (چنین نخواهد شد و بدانچه آرزو می کند نخواهد رسید) . چرا که با آیات ما دشمن و ستیزه جو است .

توضیحات :

« عَنِيدًا » : مخالف . ستیزه گر (نگا : هود / 59 ، ابراهیم / 15 ، 24 /) .

سوره مدثر آیه 17

متن آیه :

سَأْرُهُقُهُ صَعُوداً

ترجمه :

به زودي او را به بالا رفتن از گردنه (مشكلات و معضلات زندگي) وامی‌دارم (و به سختیها و دشواریهای فراوان دچار می‌سازم).

توضیحات :

« سَأْرُهُقُهُ » : او را وادار می‌کنم (نگا : كهف / 73 و 80) . « صَعُوداً » : گردنه سخت و بلند . مراد مبتلا ساختن به سختیها و دشواریها و واداشتن به مشقتها و ناگواریها و دردها و رنجها است .

سوره مدثر آیه 18

متن آیه :
إِنَّهُ فَكَّرَ وَقَدَّرَ

ترجمه :

او (برای مبارزه با پیغمبر و قرآن) بیندیشید (و در نظر گرفت که چه بگوید و بکند) و نقشه و طرحی را (در ذهن خود) آماده ساخت .

توضیحات :

« قَدَّرَ » : تعیین کرد . پیش چشم داشت . طرح ریزی کرد .

سوره مدثر آیه 19

متن آیه :
فَقُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ

ترجمه :

مرگ بر او باد! چه نقشه‌ای که کشید و چه طرحی که ریخت؟!

توضیحات :

« قُتِلَ » : مرگ بر او! کشته و نابود باد! برای تعجب است .

سوره مدثر آیه 20

متن آیه :
ثُمَّ قُتِلَ كَيْفَ قَدَّرَ

ترجمه :

باز مرگ بر او باد! چه نقشه‌ای که کشید و چه طرحی که ریخت؟!

توضیحات :

« ثُمَّ » : تکرار برای مبالغه است .

سوره مدثر آیه 21

متن آیه :

ثُمَّ نَظَرَ

ترجمه :
باز هم نگریست و دقت کرد .

توضیحات :
« نَظَرَ » : ساخته و پرداخته خود را مورد نگرش و بازرسی مجدد قرار داد .

سوره مدثر آیه 22

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ عَبَسَ وَبَسَرَ

ترجمه :
سپس چهره درهم کشید و شتابگرانه اخم و تخم کرد .

توضیحات :
« عَبَسَ » : روی تریش کرد . چهره درهم کشید . « بَسَرَ » : عجلانه اخم و تخم کرد . ابروها را درهم کشید (نگا : قیامه / 24) . عَطْفٍ تَأْكِيدًا است .

سوره مدثر آیه 23

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ أَدْبَرَ وَاسْتَكْبَرَ

ترجمه :
بعد واپس رفت و گردن افراخت .

توضیحات :
« أَدْبَرَ » : باز پس رفت . به حق پشت کرد و رفت . « اسْتَكْبَرَ » : گردن افراخت و بزرگی فروخت . تکبر ورزید و خویشتن را بالاتر از آن دید که حق را بپذیرد . معنی دیگر آیه : سپس پشت به حق کرد و تکبر ورزید و خود را بزرگتر از این دید که حق را بپذیرا گردد . سپس روی گردانید و گرد نکشی کرد .

سوره مدثر آیه 24

مِثْنِ آيَةٍ :
فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَهٌ سِحْرٌ يُؤْتِرُ

ترجمه :
آن گاه گفت : این (کتاب قرآن نام) چیزی جز جادوی منقول (از پیشینیان و روایت شده از دیگران) نمی باشد .

توضیحات :
« يُؤْتِرُ » : روایت می گردد . نقل می شود .

سوره مدثر آیه 25
متن آیه :
إِن هَذَا إِلَّا قَوْلُ الْبَشَرِ

ترجمه :
این (چیزهائی که محمد کلام آسمانی نام می‌دهد) چیزی جز سخن
انسانها نیست .

توضیحات :
« إِن » : حرف نفی است . « قَوْلُ » : سخن . گفته .

سوره مدثر آیه 26
متن آیه :
سَأَصْلِيهٖ سَقَرٌ

ترجمه :
هرچه زودتر او را داخل دوزخ می‌سازیم و بدان می‌سوزانیم .

توضیحات :
« سَأَصْلِيهٖ . . . » : (نگا : نساء / 30 و 56 و 115) . « سَقَرٌ » : نامی از نامهای
دوزخ است (نگا : قمر / 48) .

سوره مدثر آیه 27
متن آیه :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَقَرٌ

ترجمه :
تو چه می‌دانی که دوزخ چگونه است ؟ !

توضیحات :
« مَا أَدْرَاكَ » : (نگا : حاقه / 3 ، احزاب / 63 ، شوری / 17) .

سوره مدثر آیه 28
متن آیه :
لَا تَبْقِي وَلَا تَذُرُّ

ترجمه :
دوزخ نه می‌میراند و نابود می‌کند (تا انسان از دست آن با مرگ
همیشگی راحت شود) و نه رها می‌سازد (تا انسان از دست آن بگریزد و
نجات پیدا کند) .

توضیحات :
« لَا تَبْقِي » : باقی نمی‌گذارد . نابود می‌گرداند . معنی بالا با مفهوم : لا
يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيِي (طه / 74 ، اعلی / 13) هماهنگی دارد . (نگا :

روح البیان) . ولی اغلب تفسیرها آیه فوق را چنین معنی فرموده اند :
دوزخ چیزی را باقی و برجای نمی‌گذارد و چیزی را رها نمی‌کند و وا
نمی‌گذارد .

سوره مدثر آیه 29

متن آیه :
لَوَاحٍ لِّلْبَشَرِ

ترجمه :

پوست تن را به کَلِّ سیاه و دگرگون می‌سازد .

توضیحات :

« لَوَاحٍ » : بسیار سیاه کننده . بسیار تغییر دهنده و دگرگون
کننده . « الْبَشَرِ » : اسم جنس جمع بَشَرَة است ، پوست بدن . برخی (بَشَر)
را به معنی انسان دانسته اند ؛ در این صورت ، معنی آیه چنین
است : دوزخ انسان را می‌سوزاند و سیاه می‌گرداند و قیافه او را دگرگون
می‌سازد (نگا : روح البیان) .

سوره مدثر آیه 30

متن آیه :
عَلَيْهَا تِسْعَةَ عَشَرَ

ترجمه :

نوزده (فرشته) بر آن گمارده شده اند .

توضیحات :

« تِسْعَةَ عَشَرَ » : نوزده فرشته . نمی‌دانیم تعداد فرشتگان عذاب تنها
نوزده نفرند ، یا نوزده سالار و سردارند ، و یا نوزده لشکرند . به هر
حال ، ما را با بحث در این باره چه کار ؟

سوره مدثر آیه 31

متن آیه :
وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَلَائِكَةً وَمَا جَعَلْنَا عِدَّتَهُمْ إِلَّا فِتْنَةً لِّلَّذِينَ
كَفَرُوا لِيَسْتَيَقِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَيَزِدَّ الَّذِينَ آمَنُوا إِيمَانًا وَلَا
يَرْتَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولَ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِم مَّرَضٌ
وَالْكَافِرُونَ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهَذَا مَثَلًا كَذَلِكَ يُضِلُّ اللَّهُ مَن يَشَاءُ وَيَهْدِي مَن يَشَاءُ
وَمَا يَعْلَمُ جُنُودَ رَبِّكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذِكْرٌ لِّلْبَشَرِ

ترجمه :

مأموران دوزخ را جز از میان فرشتگان برنگزیده ایم ، و شماره آنان را
نیز جز آزمایش کافران نساخته ایم . هدف این است که اهل کتاب
یقین و اطمینان حاصل کنند (که آنچه قرآن درباره خا زنان دوزخ
می‌گوید ، از طرف خدا است) و پر ایمان مؤمنان نیز بیفزاید ، و اهل
کتاب و مؤمنان (درباره حقانیت این کتاب آسمانی) تردید به خود

راه ندهند ، و کسانی که در دلشان بیماری (نفاق) است ، و کافران بگویند : خدا مثلاً از بیان این (چنین عددی) چه می‌خواسته است ؟ این گونه خداوند هرکس را بخواهد گمراه می‌سازد ، و هرکس را بخواهد هدایت می‌بخشد. لشکرهای پروردگارت را جز او کسی نمی‌داند ، و این جز اندرزی برای مردم نیست .

توضیحات :

« وَ تَنْهَ » : امتحان . آزمایش . « لِيَسْتَيْقِنَ الَّذِينَ... » : یقین حاصل کردن اهل کتاب بدان خاطر است که شماره نوزده ، در کتابهای خودشان نیز همین است . « مَرَضٌ » : مراد بیماری نفاق ، یا شك است . « مَثَلًا » : حال است . « مَاذَا... مَثَلًا » : (نگا : بقره / 26) . « هِيَ » : مرجع آن سقر ، و یا جنود ، و یا این که آیات قرآن است .

سوره مدثر آیه 32
متن آیه :
كَلَّا وَالْقَمَرَ

ترجمه :

این چنین نیست که ایشان می‌پندارند ! سوگند به ماه !

توضیحات :

« وَالْقَمَرَ » : سوگند خداوند به آفریده‌های خود از جمله ماه ، به خاطر جلب توجه بدانها از نظر خلقت است .

سوره مدثر آیه 33
متن آیه :
وَاللَّيْلِ إِذْ أَدْبَرَ

ترجمه :

و سوگند به شب بدان‌گاه که پشت کند (و دامن برچیند و روی به رفتن آرد) ! .

توضیحات :

« أَدْبَرَ » : پشت کرد و رفت . دامن برچید و روی به رفتن آورد .

سوره مدثر آیه 34
متن آیه :
وَالصُّبْحِ إِذَا أَسْفَرَ

ترجمه :

و سوگند به صبح ، چون (نقاب از چهره برگیرد ، و پرده برافکند ، و روشن گردد) !

توضیحات :

« أَسْفَرَ » : روشن گردید . این فعل در اصل به معنی از چهره نقاب بردگرفتن و کشف حجاب کردن است ، و این تعبیر درباره طلوع صبح و سپیده بامدادان ، از راه تشبیه است .

سوره مدثر آیه 35

متن آیه :
إِنَّهَا لَأِحْدَى الْكُبَرِ

ترجمه :

دوزخ (یکی از مسائل مهم و حوادث عظیم ، اصلاً) بلائی از بلاهای بزرگ است .

توضیحات :

« إِنَّهَا » : ضمیر (ها) به سقر برمیگردد . برخی هم آن را به (جُنُود) و یا مجموعه حوادث قیامت برمیگردانند . هر کدام که باشد ، عظمت آن روشن است . « الْكُبَرِ » : جمع کبری ، بلای بزرگ . حادثه مهم .

سوره مدثر آیه 36

متن آیه :
نَذِيرًا لِلْبَشَرِ

ترجمه :

وسيله بيم دادن انسانهاست .

توضیحات :

« نَذِيرًا » : بيمدهنده . در این صورت حال است . بيم دادن و ترساندن . در این صورت به معنی انذار و مصدر است و تمییز بشمار است .

سوره مدثر آیه 37

متن آیه :
لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَتَقَدَّمَ أَوْ يَتَأَخَّرَ

ترجمه :

برای کسانی که می خواهند (به سوی خیرات و طاعات) پیش بروند ، و یا کسانی که می خواهند (از خیرات و طاعات) عقب بکشند .

توضیحات :

« أَنْ يَتَقَدَّمَ » : قدم پیش نهد به سوی خیرات و طاعات . « يَتَأَخَّرَ » : عقب بکشد از خیرات و طاعات ، یا از بدیها و زشتیها . معنی دیگر آیه : برای کسانی که از شما می خواهند به سوی خیرات و طاعات پیش بروند ، و از بدیها و زشتیها کنار بکشند .

سوره مدثر آیه 38

متن آیه :

كُلُّ نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِيْنَةٌ

ترجمه :

هرکسی در برابر کارهایی که کرده است (در دوزخ زندانی می‌گردد و)
گروگان می‌شود .

توضیحات :

« رَهِيْنَةٌ » : گروگان . در اینجا مراد گروگان آتش و محبوس و مأخوذ در آن است
(نگا : المصحف المیسر) .

سوره مدثر آیه 39

متن آیه :
إِلَّا أَصْحَابَ الْيَمِينِ

ترجمه :

مگر یاران سمت راستی (که مؤمنانند و خویشتن را با انجام نیکوئیها در
جهان از عذاب یزدان رها نیده اند) .

توضیحات :

« أَصْحَابَ الْيَمِينِ » : (نگا : واقعه / 27 و 38 و 90 و 91) .

سوره مدثر آیه 40

متن آیه :
فِي جَنَّاتٍ يَتَسَاءَلُونَ

ترجمه :

آنان در باغهای بهشت بسر می‌برند، و (از دوزخیان) می‌پرسند .

توضیحات :

« يَتَسَاءَلُونَ » : می‌پرسند . مورد پرسش ، دو آیه بعدی است . انتخاب
باب تفاعل ، برای تکثیر است . برخی گفته اند : از یکدیگر درباره
گناهکاران می‌پرسند .

سوره مدثر آیه 41

متن آیه :
عَنِ الْمُجْرِمِينَ

ترجمه :

از بزهکاران و گناهکاران (می‌پرسند) .

توضیحات :

« عَنِ الْمُجْرِمِينَ » : از بزهکاران . درباره گناهکاران .

سوره مدثر آیه 42

متن آیه :
مَا سَأَلَ كَعْمٌ فِي سَقَرٍ

ترجمه :

چه چیزهایی شمارا به دوزخ کشانده است و بدان انداخته است ؟

توضیحات :

« سَأَلَ كَعْمٌ » : داخل گردانده است شمارا (نگا : حاقه / 32 ، جن / 17) .

سوره مدثر آیه 43

متن آیه :
قَالُوا لَمْ نَكُ مِنَ الْمُصَلِّينَ

ترجمه :

میگویند : (در جهان) از زمره نمازگزاران نبوده ایم .

توضیحات :

« الْمُصَلِّينَ » : نمازگزاران .

سوره مدثر آیه 44

متن آیه :
وَلَمْ نَكُ نَطْعِمُ الْمِسْكِينِ

ترجمه :

و به مستمندان خوراک نمی دادیم .

توضیحات :

« لَمْ نَكُ . . . » : مراد از غذا دادن به بینوایان ، برآورده کردن هرگونه نیاز مندیهای مستمندان است ، اعم از خوراک و پوشاک و مسکن و غیره .

سوره مدثر آیه 45

متن آیه :
وَ كُنَّا نَخُوضُ مَعَ الْخَائِضِينَ

ترجمه :

و ما پیوسته با باطلگرایان (هم نشین و همصدا می شده ایم و به باطل و یا وه و عیبجوئی) فرو می رفته ایم .

توضیحات :

« نَخُوضُ » : به هرگونه باطلی فرو می رفتیم و دراسته هزاء و سخریه حق و حقیقت شرکت می کردیم (نگا : نساء / 140 ، انعام / 68 ، توبه / 65 و 69) .

سوره مدثر آیه 46

متن آیه :

وَ كُنَّا نُكَذِّبُ يَوْمَ الدِّينِ

ترجمه :

وروز سزا و جزای (قیامت) را دروغ میدانسته ایم .

توضیحات :

« یَوْمَ الدِّينِ » : (نگا : فاتحه / 4) .

سوره مدثر آیه 47

متن آیه :
حَتَّىٰ أَتَانَا الْيَقِينُ

ترجمه :

تا مرگ به سراغمان آمد .

توضیحات :

« الْيَقِينُ » : مراد مرگ است (نگا : حجر / 99) .

سوره مدثر آیه 48

متن آیه :
فَمَا تَنْفَعُهُمْ شَفَاعَةُ الشَّافِيَيْنَ

ترجمه :

دیگر شفاعت و میانجیگری شفاعت کنندگان و میانجیگران (اعم از فرشتگان و پیغمبران و صالحان) بدیشان سودی نمی بخشد .

توضیحات :

« فَمَا تَنْفَعُهُمْ... » : (نگا : انعام / 51 و 70 ، شعراء / 100 ، غافر / 18) .

سوره مدثر آیه 49

متن آیه :
فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذْكَرَةِ مُعْرِضِينَ

ترجمه :

چرا باید ایشان ، از قرآن رویگردان شوند ؟

توضیحات :

« التَّذْكَرَةُ » : پند و اندرز . یا دآوری : در اینجا مراد قرآن است (نگا : المصفا المیسر) .

سوره مدثر آیه 50

متن آیه :
كَأَنَّهُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ

ترجمه :
انگار آنان گورخران رمنده اي هستند .

توضیحات :
« حمز » : جمع حمار ، گورخر . « مُسْتَنْفِرَةٌ » : گریز پا . رمنده . چموش . ذکر
آن از باب استفعال برای مبالغه در رمندگی و چموشی است .

سوره مدثر آیه 51
متن آیه :
فَرَّتْ مِنْ قَسْوَرَةٍ

ترجمه :
گورخرانی که از شیر گریخته ورمیده باشند .

توضیحات :
« قَسْوَرَةٍ » : شیر .

سوره مدثر آیه 52
متن آیه :
بَلْ يُرِيدُ كُلُّ امْرِئٍ مِّنْهُمْ أَنْ يُؤْتَىٰ صُحُفًا مُّنشَرَةً

ترجمه :
اصلاً هر يك از ایشان مي خواهد که (از سوي خدا ، جداگانه) نامه سرگشاده اي
(که همه بتوانند آن را ببینند و بخوانند) بدو داده شود . (نامه اي
که ابلاغ پیغمبری یکایک آنان باشد ، یا دال بر صدق نبوت
پیغمبر اسلام باشد) .

توضیحات :
« بَلْ يُرِيدُ كُلُّ... » : (نگا : انعام / 124 ، اسراء / 93) .

سوره مدثر آیه 53
متن آیه :
كَلَّا بَلْ لَّا يَخَافُونَ الْآخِرَةَ

ترجمه :
نه چنین است (که ایشان میگویند و می خواهند) ! اصلاً آنان از آخرت
ببباید هستند .

توضیحات :
« کلاً » : نه چنان است !

سوره مدثر آیه 54
متن آیه :
كَلَّا إِنَّهُ تَذَكَّرٌ

ترجمه :

نه چنين است (كه ايشان درباره قرآن مي انديشند) ! قرآن سراپا پند و اندرز و ياد و يادآوري است .

توضيحات :

« إِنَّهُ » : ضمير (هُ) به قرآن برميگردد . « تَذْكَرَهُ » : پند و اندرز . ياد و يادآوري .

سوره مدثر آيه 55

متن آيه :
قَمَنَ شَاءَ ذَكَرَهُ

ترجمه :

هرکس بخواهد ، آن را ياد مي کند (و مي خواند و بدانچه در آن است عمل مي کند) .

توضيحات :

« ذَكَرَهُ » : يادش مي کند . مي خواندش . بدان عمل مي کند .

سوره مدثر آيه 56

متن آيه :
وَمَا يَذْكُرُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ التَّقْوَى وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ

ترجمه :

اما (در عين حال پندگرفتن از آن ، جز به مشيبت و توفيق الهي نيست) آنان اندرز نمي گيرند مگر اين كه خدا بخواهد . سزد كه از (خشم) خدا دوري جست ، و او را سزد كه آمرزگاري كند (و بر ديگران ببخشايد) .

توضيحات :

« مَا يَذْكُرُونَ » : پند و اندرز نمي گيرند . ياد آور نمي شوند . « أَهْلُ » : سزاوار . شايسته . « أَهْلُ الْمَغْفِرَةِ » : سزاوار آمرزگاري و گذشت است ، و غفار او است و بس .

سوره قيامه آيه 1

متن آيه :
لَا أَوْسِيمُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

ترجمه :

به روز قيامت سوگند !

توضيحات :

« لَا أُفْسِمُ » : (نگا : واقعه / 75 ، حاقه / 38 ، معارج / 40) .

سوره قیامة آیه 2

متن آیه :
وَلَا أُفْسِمُ بِالنَّفْسِ اللَّوَّامَةِ

ترجمه :

و به نفس سرزنشگر سوگند ! (که پس از مرگ زنده می‌گردید و رستاخیز حق است) .

توضیحات :

« النَّفْسِ اللَّوَّامَةِ » : نفس ملامتگر . در قرآن مجید از سه نفس نام برده شده است : الف - نفس اماره ، که پیوسته انسان را به بدیها و زشتیها فرا می‌خواند ، و پلشتیها را برای او می‌آراید (نگا : یوسف / 53) ب - نفس لوامه ، که از آن به عنوان وجدان اخلاقی نیز یاد می‌کنند ، نفس بیدار و آگاهی است که هنوز در برابر گناه مصونیت نیافته است و گاه‌گاهی لغزش پیدا می‌کند و به دامان گناه می‌افتد ، اما هرچه زودتر به خود می‌آید و به مسیر سعادت باز می‌گردد و به ملامت و سرزنش آدمی می‌پردازد و او را توبه می‌دهد . ج - نفس مطمئنه ، نفس تکامل یافته‌ای است که نفس اماره را رام خود کرده است و به مقام تقوای کامل و احساس مسئولیت رسیده است و به آسانی لغزش برای او امکان پذیر نیست (نگا : فجر / 27) . به هر حال نفس لوامه ، بعد از وقوع کار نیک یا بد ، بلافاصله دادگاهی در درون انسان تشکیل می‌دهد و به عنوان قاضی و شاهد مجری حکم ، به حساب و کتاب او می‌رسد (نگا : نمونه) . یا دآوری : جواب قسم محذوف است و از سیاق آیات بعد ، مطالب روشن می‌شود . یعنی : سوگند به روز قیامت ، و به نفس لوامه که همه شما در قیامت برانگیخته می‌شوید و به سزای اعمالتان می‌رسید .

سوره قیامة آیه 3

متن آیه :
أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَلَّنْ نَجْمَعَ عِظَامَهُ

ترجمه :

آیا انسان می‌پندارد که ما استخوانهای (پوسیده و پراکنده) او را گردنخواهیم آورد !

توضیحات :

« الْإِنْسَانُ » : مراد انسان کافر است .

سوره قیامة آیه 4

متن آیه :
بَلَىٰ قَادِرِينَ عَلَىٰ أَنْ تُسَوِّيَ بَنَانَهُ

ترجمه :

آري ! (آنها را گرد مي آوريم) ما حَتِّي مي تو ا نيم سرا نگشتمان او را (كه يكي از دقائق اندام بدن است) كاملاً همسان خودش بيا فرينيم (و به حال اول بازگردانيم) .

توضیحات :

« قَادِرِينَ » : حال فاعل فعل محذوفي است . بَلِي نَجْمَعَهَا قَادِرِينَ . « نُسَوِّيَ » : سروسامان و نظم و نظام دهيم . همسان وضع نخست و حال اول گردانيم . « بَدَانِ » : سر انگشتمان (نگا : انفعال / 12) .

سوره قیامة آیه 5

متن آیه :
بَلْ يُرِيدُ الْإِنْسَانُ لِيَفْجُرَ أَمَامَهُ

ترجمه :

(انسان در قدرت خداوند بر گرد آوردن استخوانها و زنده کردن مردگان تردی ندارد) بلکه هدف انسان (از انکار) این است که می خواهد در مدت زمانی که در پیش دارد (تا زنده است) گناه کند .

توضیحات :

« لِيَفْجُرَ » : تا گناه کند . علل گرایش به مادیگری و انکار مبدأ و معاد ، غیر مقید بودن به چیزی ، یعنی کسب آزادی برای انجام گناهان ، و گریز از مسؤولیتها ، و اقناع کاذب وجدان است . وگرنه کسی برای نفی مبدأ و معاد ، ادله و براهینی در دست ندارد ، و از درون به مادیگری خود قانع و راضی نمی باشد . « أَمَامَهُ » : آینده ای را که در پیش دارد . یعنی مادام که زنده است .

سوره قیامة آیه 6

متن آیه :
يَسْأَلُ أَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

ترجمه :

می پرسند : روز قیامت کی خواهد بود ؟ !

توضیحات :

« أَيَّانَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ » : روز قیامت کی خواهد بود ؟ ! استفهام انکاری است . پرسش ایشان برای بعید بودن قیامت ، و عدم وجود آن است . یعنی : قیامت هرگز نخواهد بود .

سوره قیامة آیه 7

متن آیه :
وَإِذَا بَرَقَ الْبَصْرُ

ترجمه :

(پاسخ ایشان این است :) هنگامی که چشمها (از شدت هول و هراس)

سراسیمه و آشفته می‌شود .

توضیحات :

« بَرَقَ » : حیران و سراسیمه شد . آشفته و پریشان گردید (نگا : ابراهیم / 42 ، انبیاء / 97) .

سوره قیامة آیه 8

متن آیه :
وَخَسَفَ الْقَمَرُ

ترجمه :

و ماه بی نور و روشنایی می‌گردد .

توضیحات :

« خَسَفَ » : خسوف کرد . روشنایی را از دست داد .

سوره قیامة آیه 9

متن آیه :
وَجَمَعَ الشَّمْسُ وَالْقَمَرُ

ترجمه :

و خورشید و ماه گرد آوری می‌گردد .

توضیحات :

« جَمِعَ » : جمع آوری گردید . مراد درهم پیچیدن و گردآوری کردن است (نگا : تکوین / 1) .

سوره قیامة آیه 10

متن آیه :
يَقُولُ الْإِنْسَانُ يَوْمَئِذٍ أَيْنَ الْمَفْعُ

ترجمه :

انسان در آن روز خواهد گفت : راه گریز کجا است ؟ (گریز میسر نیست)

توضیحات :

« الْمَفْعُ » : گریزگاه . گریز . این واژه می‌تواند اسم مکان یا مصدر میمی باشد . « أَيْنَ الْمَفْعُ » : گریزگاه کجا است ؟ ! گریز کجا میسر است ؟ !

سوره قیامة آیه 11

متن آیه :
كَلَّا لَا وَزَرَ

ترجمه :
خیر ! (اصلاً گریزگاهی در میان نیست ، و گریز ممکن نیست و) هیچ گونه پناهگاهی وجود ندارد .

توضیحات :
« وَزَرَ » : پناهگاه .

سوره قیامة آیه 12
متن آیه :
إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمُسْتَقَرُّ

ترجمه :
در آن روز ، قرارگاه (بهشت و دوزخ) در دست پروردگار تو است .

توضیحات :
« الْمُسْتَقَرُّ » : قرارگاه . استقرار یافتن و جایگزین شدن . معنی دیگر آیه : در آن روز قرارگاه همگان در پیش پروردگار انسان است ، و استقرار مردمان به سوی خداوند بندگان است . او است که فرمان می‌دهد و جا و مکان تعیین می‌کند . « رَبِّكَ » : مرجع ضمیر (كَ) پیغمبر اسلام است و برخی آن را به انسان برمی‌گردانند .

سوره قیامة آیه 13
متن آیه :
يُنذِبُ الْإِنْسَانَ يَوْمَئِذٍ يَمَّا قَدَّمَ وَآخَرَ

ترجمه :
در آن روز انسان را آگاه می‌سازند از چیزهایی که پیشاپیش فرستاده است و از چیزهایی که برجای گذاشته است .

توضیحات :
« يُنذِبُ » : باخیر گردانده می‌شود . در رسم الخط قرآنی الف زائدی در آخر دارد . « مَا قَدَّمَ وَ آخَرَ » : چیزهایی که پیشاپیش فرستاده است و برجای گذاشته است . همه کارهایی که کرده است و نکرده است .

سوره قیامة آیه 14
متن آیه :
بَلِ الْإِنْسَانُ عَلَىٰ نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ

ترجمه :
اصلاً انسان خودش از وضع خود آگاه است (و وجودش شاهد و دلیل بر خویشی است) .

توضیحات :
« عَلَي نَفْسِهِ بَصِيرَةٌ » : از وضع خود آگاه است و بهتر از هرکس دیگری

می‌داند که چه کارهائی کرده است. خود انسان حجّت و گواه بر خودش است. چرا که اعضاء او گواهی بر اعمال او می‌دهند (نگا: فصلت / 20، یس / 65). «بصیرة»: بینا و آگاه. حجت و دلیل و برهان. حرف (ة) برای مبالغه است.

سوره قیامة آیه 15
متن آیه:
وَلَوْ أَلْقَى مَعَاذِيرَهُ

ترجمه:
درحالی که (به زبان) عذرهای برای (دفاع از) خود می‌آورد.

توضیحات:
«وَلَوْ أَلْقَى...»: حرف واو، حالیه است (نگا: اعراب القرآن درویش، روح المعانی). «مَعَاذِيرُهُ»: جمع مَعَذِرَت، عذرها. ذکر بی‌گناهیها (نگا: اعراف / 164، روم / 57، غافر / 52).

سوره قیامة آیه 16
متن آیه:
لَا تَحْرِكْ يَه لِسَانِكَ لِتَعْجَلَ بِهِ

ترجمه:
(به هنگام وحی قرآن) شتابگرانه زبان به خواندن آن مَجْنِبَان (و آیات را عجولانه و آرمندانه تکرار مگردان).

توضیحات:
«لَا تَحْرِكْ يَه لِسَانِكَ»: با عجله عجله زبان خود را برای خواندن آن به حرکت در نیاور. ضمیر (ه) به قرآن برمی‌گردد (نگا: طه / 114). از این آیه تا پایان آیه 19 معترضه است.

سوره قیامة آیه 17
متن آیه:
إِن عَلَيْنَا جَمْعُهُ وَقُرْآنُهُ

ترجمه:
چرا که گرد آوردن قرآن (در سینه تو) و (توانائی بخشیدن به زبان تو، برای) خواندن آن، کار ما است. (پس از ناحیه حفظ قرآن در میان دل و جان خود، و روان خواندن و درست تلاوت کردن آن با زبان خویش، نگران مباش).

توضیحات:
«جَمْعُهُ»: گرد آوردن قرآن. مراد گرد آوردن قرآن در سینه پیغمبر. «قُرْآنُهُ»: قرائت آن. خداوند وعده می‌فرماید که تمام آیات را در سینه پیغمبر جمع و حفظ نماید، و سپس قرائت آن را بر زبانش

جاري فرمايد . به عبارت ديگر ، همان گونه كه حفظ قرآن در همه دوران در ميان مردمان بر عهده خدا است ، نگهداري آن در سينه پيغمبر و جاري كردن آن بر زبان آن حضرت نيز بر عهده خدا است (نگا : حجر / 9) .
واژه (قرآن) مصدر است و به معني قرائت است .

سوره قيامه آيه 18

متن آيه :
وَإِذَا قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللَّهِ وَرَبِّكَ

ترجمه :

پس هرگاه ما قرآن را (توسط جبرئيل بر تو) خوانديم ، تو خواندن آن را (آرام و آهسته) پيگيري و پيروي کن . (وظيفه تو پيروي از تلاوت بيك وحی ، و ابلاغ رسالت آسماني است و بس) .

توضيحات :

« إِستَعِذْ » : دنبال کن . مراد ساکت و خاموش و آرام و آهسته گوش فرا دادن به پیام وحی ، و پس از آن تکرار و تمرین آن است .

سوره قيامه آيه 19

متن آيه :
ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا بَيَانَهُ

ترجمه :

گذشته از اينها ، (در صورتي كه بعد از نزول آيات قرآن مشكلي پيدا كردي) بيان و توضيح آن بر ما است .

توضيحات :

« بَيَانَهُ » : توضيح درباره قرآن . رفع اشكال احكام و معاني و تفصيل مجمل آن (نگا : روح المعاني) .

سوره قيامه آيه 20

متن آيه :
كَلَّا بَلْ تُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ

ترجمه :

نه چنين است (كه شما درباره معاد مي پنداريد) ! اصلاً شما دنياي گذرا را دوست مي داريد .

توضيحات :

« الْعَاجِلَةَ » : دنياي زودگذر (نگا : اسراء / 18) .

سوره قيامه آيه 21

متن آيه :
وَتَذَرُونَ الْآخِرَةَ

ترجمه :
و آخرت رارها مي سا زيد .

توضیحات :
« تَذْرُونَ » : ترك مي كنيد . رها مي سازيد .

سوره قيامة آيه 22
مِثْنِ آيَةٍ :
وَجْوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاضِرَةٌ

ترجمه :
در آن روز چهره هائي شاداب و شادا نند .

توضیحات :
« وَجْوهٌ » : جمع وجه ، چهره ، مراد چهره هاي مؤمنان است . « نَّاضِرَةٌ » : شاداب . شادان .

سوره قيامة آيه 23
مِثْنِ آيَةٍ :
إِلَى رَبِّهَا نَاظِرَةٌ

ترجمه :
به پروردگار خود مي نگرند .

توضیحات :
« نَاظِرَةٌ » : نگرنده . معني ديگر آيه : چشم به الطاف پروردگار خود دوخته اند . با توجه به معني اول ، بايد گفت كه زيروي ديد در جهان ديگر همچون زيروي ديد در اين جهان نمي باشد . مثلاً بهشتيان دوزخيان را در قعر آتش سوزان مشاهده مي كنند و با ايشان به سخن مي پردازند (نگا : صافات / 55) . به هر حال نحوه مشاهده آنجا همچون همه چيزهاي ديگر آخرت ، با نحوه مشاهده اينجا فرقي دارد . احاديث پيغمبر نشان مي دهد كه نگاه كردن آخرت بدون كيفيت و چگونگي و حدود و جهات و مسافات و صفات است (نگا : الم منتخب ، نمونه) .

سوره قيامة آيه 24
مِثْنِ آيَةٍ :
وَجْوهٌ يَوْمَئِذٍ بَاسِرَةٌ

ترجمه :
و در آن روز ، چهره هائي درهم كشيده و عيوسند .

توضیحات :
« وَجْوهٌ » : مراد چهره هاي كافران و منافقان و بزهكاران است . « بَاسِرَةٌ » :

درهم کشیده . عبوس . ترش و درهم (نگا : مدثر / 22) .

سوره قیامة آیه 25

متن آیه :
تَظُنُّ أَنْ يُفْعَلَ بِهَا فَاقِرَّةٌ

ترجمه :

چرا که آنان می‌دانند که به بلا و عذاب کمرش کنی گرفتار می‌آیند .

توضیحات :

« فَاقِرَّةٌ » : عذاب و بلائی که ستون فقرات را درهم می‌شد کند .

سوره قیامة آیه 26

متن آیه :
كُلًّا إِذَا بَلَغَتِ التَّرَاقِيَ

ترجمه :

چنین نیست که گمان می‌برند . هنگامی که جان به گلوگاه برسد .

توضیحات :

« بَلَغَتِ » : رسید . فاعل آن (الرُّوحُ) محذوف است که از قرینه پیدا است .
« التَّرَاقِيَ » : جمع ترقوه ، به معنی استخوانهایی است که گرداگرد گلو را گرفته‌اند . رسیدن جان به گلوگاه ، کنایه از آخرین لحظات عمر است .

سوره قیامة آیه 27

متن آیه :
وَقِيلَ مَنْ رَاقٍ

ترجمه :

(از طرف حاضران و اطرافیان سراسیمه و دستپاچه او ، عاجزانه و مأیوسانه) گفته می‌شود : آیا کسی هست که (برای نجات او) افسون و تعویذ بنویسد؟!

توضیحات :

« رَاقٍ » : تعویذ نویسنده . افسونگر . « مَنْ رَاقٍ » : مراد این است هنگام نومیدی گفته می‌شود : چه کسی می‌تواند او را شفاء دهد و دردش را دوا کند ؟ !

سوره قیامة آیه 28

متن آیه :
وَوَظَنُّ أَنْهُ الْفِرَاقُ

ترجمه :

(و محضراً) یقین پیدا می‌کند که زمان فراق فرارسیده است .

توضیحات :
« أَتَاهُ » : آنچه بدور رسیده است . « الْفِرَاقُ » : مفارقت از جهان و یاران .
بدرود کردن .

سوره قیامة آیه 29
متن آیه :
وَالْتَفَّتِ السَّاقُ بِالسَّاقِ

ترجمه :
ساق پائینی به ساق پائینی می پیچد و پاها جفت یکدیگر می‌گردد .

توضیحات :
« الْتَفَّتْ » : درهم پیچید . جفت یکدیگر شد و در کنار هم قرار گرفت .
به هنگام جان دادن ، و یا در داخل کفن .

سوره قیامة آیه 30
متن آیه :
إِلَىٰ رَبِّكَ يَوْمَئِذٍ الْمَسَاقُ

ترجمه :
در آن روز ، سوق (همگان) به سوی پروردگارت خواهد بود .

توضیحات :
« الْمَسَاقُ » : سوق دادن و راندن . مرجع و مسیر .

سوره قیامة آیه 31
متن آیه :
قَلَّا صَدَقَ وَلَا صَلَّىٰ

ترجمه :
(انسان منکر معاد) هرگز نه زکاتی داده است و نه نمازی خوانده است .

توضیحات :
« لَا صَدَقَ » : زکات نداده است . تصدیق حق و حقیقت ، از جمله قرآن و پیغمبر نکرده است .

سوره قیامة آیه 32
متن آیه :
وَلَكِنَّ كَذَّبَ وَتَوَلَّىٰ

ترجمه :
بلکه راه تکذیب (حق و حقیقت) را در پیش گرفته است و (به فرمان خدا) پشت کرده است .

توضیحات :
« كَذَّبَ وَ تَوَلَّى » : (نگا : طه / 48) .

سوره قیامة آیه 33
متن آیه :
ثُمَّ ذَهَبَ إِلَىٰ أَهْلِهِ يَتَمَطَّى

ترجمه :
گذشته از این ، مغرورانه و متکبرانه (از کفر و عناد خود) نزد
خانواده و کسانش برگشته است .

توضیحات :
« يَتَمَطَّى » : می نازد و بزرگی می فروشد . تفرعن و تکبر می کند .

سوره قیامة آیه 34
متن آیه :
أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ

ترجمه :
مرگ بر تو! مرگ!

توضیحات :
« أُولَىٰ » : سزاوارتر . درخورتر . مراد سزاوارتر به مرگ و نابودی است .
بعضی گفته اند : فعل ماضی است ؛ یعنی خدا مرگ تو را نزدیک گرداند و
نابودت کند!

سوره قیامة آیه 35
متن آیه :
ثُمَّ أُولَىٰ لَكَ فَأُولَىٰ

ترجمه :
باز هم ، مرگ بر تو! مرگ!

توضیحات :
« أُولَىٰ » : تکرار برای تأکید است .

سوره قیامة آیه 36
متن آیه :
أَيَحْسَبُ الْإِنْسَانُ أَنْ يُتْرَكَ سُدًى

ترجمه :
آیا انسان (منکر معاد) می پندارد که او بیهوده به حال خود رها شود (و
قوا نین و مقررات الهی ، و حساب و کتاب و سزا و جزای دنیوی و اخروی

نداشته باشد؟!).

توضیحات :

«سَدِّيَّ» : بیهوده . رها . یعنی انسان با وجود داشتن عقل ، همچون حیوان بی صاحب ، به حال خود وا گذاشته شود ، و تکالیف و وظائف و هم چنین سزا و جزائی نداشته باشد . حال است .

سوره قیامة آیه 37

متن آیه :
أَلَمْ يَكُ نَظْفَةً مِّن مَّيِّ يُمْنَى

ترجمه :

آیا او نظفه ناچیزی از منی نیست که (به رحم مادر) پرت و ریخته می‌گردد؟

توضیحات :

« یمنی » : پرت می‌شود و ریخته می‌گردد . « مِّن مَّيِّ يُمْنَى » : (نگا : نجم / 46 ، واقعه / 37) .

سوره قیامة آیه 38

متن آیه :
ثُمَّ كَانَ عَلَاقَةً فَخَلَقَ فَسَوَّى

ترجمه :

سپس به صورت خون لخته و دلمه‌ای درآمده است ، و خداوند او را آفرینش تازه‌ای بخشیده است ، و بعد اندام او را نظم و نظام و سر و سامان داده است ؟

توضیحات :

« عَلَاقَةً » : خون لخته و دلمه (نگا : حج / 5 ، مؤمنون / 14 ، غافر / 67) . « سَوَّى » : اندام او را هماهنگ کرد و سر و سامان داد (نگا : بقره / 29 ، کهف / 37 ، حجر / 29) .

سوره قیامة آیه 39

متن آیه :
فَجَعَلَ مِنْهُ الزَّوْجَيْنِ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى

ترجمه :

و از این (انسان) دو صنف نر و ماده را ساخت و پرده خسته است .

توضیحات :

« مِنْهُ » : از انسان . « الزَّوْجَيْنِ » : دو صنف . دو نوع (نگا : هود / 40 ، رعد / 3 ، نجم / 45) . « الذَّكَرَ وَالْأُنثَى » : بدل است .

سوره قیامة آیه 40

متن آیه :

أَلَيْسَ ذَلِكَ بِقَادِرٍ عَلَىٰ أَنْ يُحْيِيَ الْمَوْتَىٰ

ترجمه :

آیا چنین خدائی نمی تواند مردگان را زنده گرداند؟!

توضیحات :

« أَلَيْسَ ذَلِكَ... » : (نگا : یس / 81) .

سوره انسان آیه 1

متن آیه :

هَلْ أَتَىٰ عَلَى الْإِنْسَانِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئاً مَّذْكُوراً

ترجمه :

آیا (جز این است که) مدّت زمانی بر انسان (در شکم مادر ، به گونه نطفه و جنین) گذشته است و او چیزی قابل ذکر و شایسته توجه نبوده است؟!

توضیحات :

« هَلْ أَتَى... » = : قَدْ أَتَى . استفهام تقریری است و مراد تَحَقُّق و تذکر است ، یعنی بلی که چنین زمانی بوده است . « مَذْكُوراً » : قابل ذکر . دارای نام و نشان .

سوره انسان آیه 2

متن آیه :

إِنَّا خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ مِن نُّطْفَةٍ أَمْشَاجٍ نَّبْتَلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعاً بَصِيراً

ترجمه :

ما انسان را از نطفه آمیخته (از اسپرماتوز و ئید و اوول) آفریده ایم ، و چون او را (با وظائف و تکالیفی ، بعدها) می آزمائیم ، وی را شنوا و بینا ، (به عبارت دیگر عاقل و دانا) کرده ایم .

توضیحات :

« أَمْشَاجٍ » : جمع مَشِج یا مَشِج ، آمیخته . آمیزه . مراد ترکیبی از مواد و عناصر مختلف ، یا آمیزه ای از اسپرماتوز و ئید و اوول است . صفت (نُّطْفَةٍ) است ، چرا که مراد از نطفه ، مجموع اسپرماتوز و ئید و اوول ، یا اجزاء مختلفه است و موصوف به منزله جمع گرفته شده است (نگا : روح المعانی) . « نَبْتَلِيهِ » : او را با وظائف و تکالیف و عبادات می آزمائیم . « فَجَعَلْنَاهُ » : حرف (فَ) بسببیه است ، واصل جمله بدین شکل است : فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعاً بَصِيراً لِنَبْتَلِيهِ (نگا : تفسیرالقرآنی

للمقرآن .

سوره انسان آیه 3

متن آیه :
إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا

ترجمه :

ماراه را بدو نموده ایم ، چه او سپاسگزار باشد یا بسیار ناسپاس .

توضیحات :

« إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ » : خداراه را به انسانها نشان داده است . خرد را بدو بخشیده است ، و کتاب هستی را در مقابل دیدگانش باز کرده است ، و پیغمبرانی برای او روانه نموده است ، و بالاخره راه خوب و راه بد را بدو نشان داده است (نگا : بلد / 10) . این ، انسان است که به اختیار و انتخاب خود راه سعادت یا راه شقاوت می پوید و بهشت یا دوزخ را می جوید (نگا : فصلت / 17) . « شَاكِرًا » : حال ضمیر (ه) است . برخی هم احتمال می دهند که خیر (يَكُونُ) محذوفی بوده و تقدیر چنین است :
إِمَّا يَكُونُ شَاكِرًا وَإِمَّا يَكُونُ كَفُورًا .

سوره انسان آیه 4

متن آیه :
إِنَّا أَعْتَدْنَا لِلْكَافِرِينَ سَلَاسِلًا وَأَغْلَالًا وَسَعِيرًا

ترجمه :

ما برای کافران زنجیرها و غلها و آتش فروزان دوزخ را آماده کرده ایم .

توضیحات :

« سَلَاسِلٍ » : جمع سِلْسِلَةٍ ، زنجیرها . در رسم الخط قرآنی الف زائدی در آخر دارد . « أَغْلَالًا » : (نگا : اعراف / 157 ، رعد / 5 ، غافر / 71) .

سوره انسان آیه 5

متن آیه :
إِنَّ الْأَبْرَارَ يَشْرَبُونَ مِنْ كَأْسٍ كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا

ترجمه :

نیکان ، جامهای شرابی را سر می کشند و می نوشند که آمیخته به کافور است .

توضیحات :

« كَأْسٍ » : جام پر از شراب . « مِزَاجٌ » : آمیزه . آمیخته . چیزی که در جام است که خود شراب است . « كَافُورًا » : گیاه خوشبوئی است که عربها آن را به داخل شراب می ریختند تا معطر گردد (نگا : فی ظلال القرآن) . ولی در اینجا اسم آبی است در بهشت . تشبیه آن به کافور از لحاظ سفیدی و خوشبوئی است . « كَانَ مِزَاجُهَا كَافُورًا » : آمیخته به کافور

است. محتوای آن از آبی به نام کافور است. شراب آن، خوشبو و سفید همچو کافور است.

سوره انسان آیه 6

متن آیه :
عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا عِبَادُ اللَّهِ يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا

ترجمه :

(این جامها پر می شود از) چشمه ای که بندگان خدا از آن می نوشند و هر جا که بخواهند با خود روان می کنند و می برند .

توضیحات :

« عَيْنًا » : چشمه ای . بدل از (کافوراً) یا مفعول به فعل محذوف (أَعْنِي) یا (أَخْصُ) است . « يُفَجِّرُونَهَا تَفْجِيرًا » : به گونه شکفتی از آن مصرف می کنند و می نوشند . جاری و روان می کنند . بر می جوشانند و به فوران در می آورند .

سوره انسان آیه 7

متن آیه :
يَوْفُونَ بِالَّذِينَ لَئِن لَّمْ يَكُنِ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

ترجمه :

(بندگان آنی که در جهان اعمال و اوصافی این چنین ، در پیش می گرفتند :) به نذر خود وفا می کردند ، و از روزی می هراسیدند که شر و بلاي آن گسترده و فراگیر است .

توضیحات :

« اللَّذِينَ » : مراد دو چیز است : نخست ، چیزی که انسان برای خوشنودی خدا بر خود واجب می کند ، دیگر چیزی که خدا بر انسان واجب گردانده است (نگا : تفهیم القرآن) . « مُسْتَطِيرًا » : پران و گسترده . فراگیر و پراکنده .

سوره انسان آیه 8

متن آیه :
وَيَطْعَمُونَ الطَّعَامَ عَلَىٰ حُبِّهِ مِسْكًا وَيَتِيمًا وَأَسِيرًا

ترجمه :

و خوراک می دادند به یتیم و اسیر ، به خاطر دوست داشت خدا .

توضیحات :

« عَلَي حُبِّهِ » : به خاطر دوست داشت خدا و عشق به الله ، با وجود دوست داشت خوراک و نیاز خود بدان . ضمیر (ه) به خدا بر می گردد که از سیاق کلام پیدا است (نگا : کھف / 28 ، روم / 39) . و یا به طعام بر می گردد (نگا : آل عمران / 92) .

سوره انسان آیه 9

متن آیه :
إِنَّمَا نَطْعِمُكُمْ لَوَجْهِ اللَّهِ لَا نُرِيدُ مِنْكُمْ جَزَاءً وَلَا شُكُورًا

ترجمه :

(به زبان حال ، بدیشان می‌گویند :) ما شما را تنها به خاطر ذات خدا خوراک می‌دهیم ، و از شما پاداش و سپاسگزاری نمی‌خواهیم .

توضیحات :

« إِنَّمَا نَطْعِمُكُمْ... » : این آیه از زبان حال نیکان و نیکوکاران است ؛ نه این که محسنان چنین سخنی را هر بار به مستمندان گفته باشند (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن) . « لَوَجْهِ اللَّهِ » : به خاطر ذات پاک یزدان . برای رضای خدا . مراد از وجه ، ذات است (نگا : بقره / 115 و 272 ، رعد / 22 ، روم / 38 و 39) .

سوره انسان آیه 10

متن آیه :
إِنَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا يَوْمًا عَبُوسًا قَمْطَرِيرًا

ترجمه :

ما (از عذاب) پروردگاران می‌ترسیم ؛ از (عذاب) روز بس ترشرو و سخت احموئی (که قیامت نام دارد) .

توضیحات :

« يَوْمًا » : مفعول به است (نگا : اعراب القرآن در ویش ، روح البیان) و (مِنْ رَبِّنَا) حال متقدم آن است ، یا (مِنْ رَبِّنَا) مفعول به است و (يَوْمًا) بدل از محل آن است (نگا : روح البیان) . « عَبُوسًا » : بس ترشرو و چهره درهم کشیده . « قَمْطَرِيرًا » : سخت احمو . بسیار سخت و شدید .

سوره انسان آیه 11

متن آیه :
فَوَقَاهُمُ اللَّهُ شَرَّ ذَلِكَ الْيَوْمِ وَلَقَّاهُمْ نَضْرَةً وَسُرُورًا

ترجمه :

به همین خاطر ، خداوند آنان را از شرّ و بلاي آن روز محفوظ می‌دارد ، و ایشان را به خرمی و شادمانی می‌رساند .

توضیحات :

« شَرَّ » : بلايا و شدائد قیامت . مفعول به دوم است . « لَقَّاهُمْ » : ایشان را می‌رساند به . بدیشان می‌رساند و می‌بخشد . « نَضْرَةً » : سرسبزی و خرمی . شادی و شادمانی (نگا : مطرفین / 24) .

سوره انسان آیه 12

متن آیه :
وَ جَزَاهُمْ بِمَا صَبَرُوا جَنَّةً وَ حَرِيرًا

ترجمه :

و در برابر صبري که نموده اند ، خداوند بهشت و جامه ابریشمین را پاداششان مي کند .

توضیحات :

« حَرِيرًا » : ابریشم که جامه بهشتیان است (نگا : حجّ / 23 ، فاطر / 33) .

سوره انسان آیه 13

متن آیه :

مَتِّينَ فِيهَا عَلَى الْأَرْضِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمْسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا

ترجمه :

در بهشت بر تختهاي زيبا و مجلل تكيه مي کنند ، و نه (گرمای) آفتابي و نه سوز سرمائي در آنجا مي يابند .

توضیحات :

« مَتِّينَ » : تكيه ز زندگان . حال ضمير (هم) در آيه پيشين است .
« الْأَرْضِ » : جمع اَرِيْكَة ، تختهاي زيبا و مبلمان مجلل . (نگا : كهف / 31 ، يس / 56) . « زَمْهَرِيرًا » : سوز سرما . شدت سرما .

سوره انسان آیه 14

متن آیه :

وَدَا زَيْفَةً عَلَيْهِمْ ظِلَالُهَا وَذُلَّتْ أُطُوفُهَا تَذَلِيلًا

ترجمه :

سايه هاي (درختان) بهشتي بر آنان فرومي افتد ، و ميوه هاي آنجا سهل الوصول و درد سترس است .

توضیحات :

« دَا زَيْفَةً » : نزديك . فرو افتاده . « أُطُوفُ » : جمع قِطْف ، ميوه رسیده (نگا : حاقه / 22 و 23) .

سوره انسان آیه 15

متن آیه :

وَيَطَافُ عَلَيْهِمْ بِآ زَيْفَةٍ مِّنْ فِضَّةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا

ترجمه :

جامه هاي سيمين شراب و قدحهاي بلورين مي ميانشان به گردش درمي آيد .

توضیحات :

« أَكْوَابٍ » : جمع كُوب ، قَدَح (نگا : زخرف / 71 ، واقعه / 18) . « قَوَارِيرًا » :

جمع قَارُورَة ، ظرف بلورین و شیشه‌ای . در رسم الخط قرآنی الف زائدی در آخر وجود دارد .

سوره انسان آیه 16

متن آیه :

قَوَارِيرَ مِّنْ فِضَّةٍ قَدَّرُوهَا تَقْدِيرًا

ترجمه :

قدحهای بلورینی که از نقره اند . (خدمتکاران بهشتی) آنها را درست به اندازه لازم پیموده اند .

توضیحات :

« قَوَارِيرَ مِّنْ فِضَّةٍ ... » : ظرفهای بلورینی که سیمین هستند! در جهان ما چنین ظرفی مطلقاً وجود ندارد . یا این که مراد شفا فیت بی حد ظروف است . « قَدَّرُوهَا » : خدمتکاران بهشتی آنها را به اندازه لازم و برابر ذوق و طبع و خواست بهشتیان تهیه دیده اند و پیموده اند (نگا : فرقان / 2) .

سوره انسان آیه 17

متن آیه :

وَيَسْقُونَ فِيهَا كَأْسًا كَانَ مِرَاجُهَا زَنْجَبِيلًا

ترجمه :

در آنجا از جامهای شرابی بدیشان میدهند که آمیزه آن زنجبیل است .

توضیحات :

« مِرَاجُهَا » : (نگا : انسان / 5) . « زَنْجَبِيلًا » : اسم گیاهی است که در مناطق گرمسیر می‌روید . عربها زنجبیل را به خاطر نشاط آور و محرک و خوشبو بودن در شراب می‌ریختند .

سوره انسان آیه 18

متن آیه :

عَيْنًا فِيهَا تُسَمَّى سَلْسَبِيلًا

ترجمه :

(این جامها پر می‌شوند از) چشمه‌ای که در بهشت است و سلسبیل نامیده می‌شود .

توضیحات :

« عَيْنًا » : (نگا : انسان / 6) . « سَلْسَبِيلًا » : در لغت ، به معنی آب روان و خوشگوار است . در اینجا اسم خاص است .

سوره انسان آیه 19

متن آیه :
وَ يَطُوفُ عَلَيْهِمْ وُلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ إِذَا رَأَوْا تَهُمْ حَسِبُوا لَهُمْ لُؤْلُؤًا مِّمَّنْثُورًا

ترجمه :

همواره نوجوانان جاودانه‌ای میانشان می‌گردند (و به خدمتشان می‌پردازند) که هرگاه ایشان را بنگری چنین می‌انگاری که مروارید غلتانند .

توضیحات :

« وُلْدَانٌ مُّخَلَّدُونَ » : (نگا : واقعه / 17) . « مَنثُورًا » : پراکنده . « لُؤْلُؤًا مِّمَّنْثُورًا » : مروارید پراکنده . مروارید غلتان . اشاره به زیبایی و درخشندگی و جدا بیت غلامان خدمت‌گزار است .

سوره انسان آیه 20

متن آیه :

وَ إِذَا رَأَيْتَ ثَمَّرًا أَيْتَ نَعِيمًا وَمُلْكًا كَبِيرًا

ترجمه :

هنگامی که بنگری ، در آنجا نعمت فراوانی و سرزمین فراخی و پادشاهی بزرگی را خواهی دید .

توضیحات :

« ثَمَّرًا » : آنجا . مراد بهشت است . « مُلْكًا كَبِيرًا » : سرزمین بزرگ و وسیع . مملکت فراخ . پادشاهی و سلطنت عظیم (نگا : تفسیر کبیر) .

سوره انسان آیه 21

متن آیه :

عَالِيَهُمْ ثِيَابٌ سُنْدُسٌ خُضْرٌ وَإِسْتَبْرَقٌ وَحُلُّوا أَسَاوِرَ مِنْ فِضَّةٍ وَسَقَاهُمْ رَبُّهُمْ شَرَابًا طَهُورًا

ترجمه :

بر تن ایشان ، لباسهای ابریشم نازک سبز و دیبای ضخیم است ، و با دست‌بندها و النگوهای سیمین ، زیب و زینت شده‌اند ، و پروردگارشان بدیشان شراب پاک می‌نوشاند .

توضیحات :

« عَالِيَهُمْ » : بر اندام ایشان است . به تن ایشان است . واژه عالی ، حال ضمیر (هم) در (عَلِيَهُمْ) ، یا مفعول فیه است ، هر چند که در قالب اسم فاعل است . مثل : (خارج ، داخل ، باطن ، ظاهر) . می‌توان گفت : جَلَسَتْ خَارِجَ الدَّارِ . « سُنْدُسٌ ... إِسْتَبْرَقٌ » : (نگا : کهف / 31 ، دخان / 53) . « حُلُّوا » : آراسته گشته‌اند . زینت شده‌اند . فعل ماضی مجهول از مصدر تجلیه است . « أَسَاوِرَ » : (نگا : کهف / 31 ، حج / 23 ، فاطر / 33) . « طَهُورًا » : بسیار پاک و پاکیزه (نگا : فرقان / 48) . این شراب عالی‌ترین نوع شراب بوده و غیر از شراب مذکور در آیات پنجم و هفدهم است .

سوره انسان آیه 22

متن آیه :
إِن هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعْيُكُمْ مَشْكُورًا

ترجمه :

این (نعمتهای فراوان) پاداش (کارهای پسندیده دنیوی) شما است ، و (بدین وسیله) از تلاش و کوشش شما قدردانی و سپاسگزاری می‌شود .

توضیحات :

« مَشْكُورًا » : مورد تشکر (نگا : اسراء / 19) .

سوره انسان آیه 23

متن آیه :
إِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ تَنْزِيلًا

ترجمه :

ما خودمان قرآن را به تدریج بر تو نازل کرده ایم .

توضیحات :

« نَزَّلْنَا ... تَنْزِيلًا » : (نگا : اسراء / 106 ، فرقان / 25) . ذکر مفعول مطلق ، اشاره به نزول تدریجی قرآن است ، و تأکید بر نزول قرآن از سوی یزدان جهان .

سوره انسان آیه 24

متن آیه :
فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ وَلَا تُطِعْ مِنْهُمْ آثِمًا أَوْ كَفُورًا

ترجمه :

حال که چنین است در طریق تبلیغ و اجرای احکام پروردگارت شکیبایی باش ، و از هیچ کدام از گناهکاران و بی‌دینان نشان فرما نبرداری مکن .

توضیحات :

« فَاصْبِرْ لِحُكْمِ رَبِّكَ » : (نگا : قلم / 48) . « آثِمًا » : گناهکار . « كَفُورًا » : بسیار بی‌دین . غرق در کفر . بسیار ناسپاس (نگا : تفهیم القرآن) . « لَا تُطِعْ مِنْهُمْ ... » : یعنی از تهدیدشان نترس ، و تحت تأثیر کردار و گفتارشان قرار نگیری ، و فرمان خدا را بدون کم و کاست و ملاحظه این و آن برسان .

سوره انسان آیه 25

متن آیه :
وَادْكُرْ اسْمَ رَبِّكَ بُكْرَةً وَأَصِيلًا

ترجمه :

بامدادان و شامگاهان نام پروردگارت را وارد زبان ساز .

توضیحات :

« بُكْرَةً » : بامدادان . اشاره‌ای به ادای نماز صبح در سپیده‌دمان نیز دارد .
« أَصِيلاً » : شامگاهان . به فاصله میان ظهر و غروب آفتاب نیز اطلاق می‌شود ، و لذا اشاره‌ای هم به ادای نمازهای ظهر و عصر دارد .

سوره انسان آیه 26

مِثْنِ آيَةٍ :
وَمِنَ اللَّيْلِ فَاسْجُدْ لَهُ وَسَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا

ترجمه :

و شب‌انگهان برای خدا سجده و کرنش ببر ، و در شب خیلی او را تسبیح و تقدیس کن .

توضیحات :

« مِنَ اللَّيْلِ » : حرف (مِنْ) تبعی ضمیمه است . « فَاسْجُدْ لَهُ » : علاوه از عبادت شبانه ، اشاره‌ای هم به ادای نماز مغرب و عشاء دارد . « سَبِّحْهُ لَيْلًا طَوِيلًا » : علاوه از ذکر و تسبیح شبانه ، اشاره‌ای هم به نماز تهجد دارد که از اهمیت خاصی برخوردار است . واژه (طَوِيلًا) به ظاهر صفت (اللَّيْلِ) است . ولی ذکر این قید برای این نیست که در شب‌های کوتاه نماز تهجد اداء نگردد ، بلکه مراد این است که شب هر اندازه هم باشد دراز است و باید برای تقویت اراده و تهذیب نفس و افزایش ایمان ، از آن استفاده کرد . یا این که (طَوِيلًا) صفت مصدر محذوف (تَسَبَّحًا) است . یعنی خیلی خدا را در شب تسبیح و تقدیس کن (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن) . به هر حال این مقدار در (مزمل / 1 - 4) مشخص شده است . به هر حال آیات 25 و 26 در حقیقت بیانگر لزوم توجه شبانه‌روزی و مستمر به ذات اقدس پروردگار و ذکر او به زبان حال و قال است .

سوره انسان آیه 27

مِثْنِ آيَةٍ :
إِنَّ هَؤُلَاءِ يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذُرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا ثَقِيلًا

ترجمه :

این (کافران و مشرکان) زندگی زودگذر دنیا را دوست می‌دارند ، و روز سخت و دشوار آخرت را پس پشت خود می‌افکنند .

توضیحات :

« يَذُرُونَ » : رها می‌سازند . ترك می‌گویند . « وَرَاءَهُمْ » : پشت سر خود . مقابل و جلو خود (نگا : المصحف المیسر) . « ثَقِيلًا » : سخت و پردرسر . دشوار و ناگوار . مراد قیامت است .

سوره انسان آیه 28

مِثْنِ آيَةٍ :

تَحْنُ خَلَا فَنَاهُمْ وَشَدَدْنَا أَسْرَهُمْ وَإِذَا شِئْنَا بَدَّلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبْدِيلًا

ترجمه :

ما ایشان را آفریده ایم و بندها و پیوندهای اندامشان را سفت بهم بستیم و استوار داشته ایم ، و هر وقت بخواهیم (ایشان را نابود می کنیم (و) انسانهای دیگری را جایگزین آنان میسازیم .

توضیحات :

« أَسْرٌ » : مفصل . بند . پیوند . ساختن بدن . ترکیب بند تن . یا مراد رباط و اعصاب است که رپسمان و طناب بدن و وسیله ارتباط اندامها بشمارند . « بَدَّلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبْدِيلًا » : (نگا : توبه / 39 ، محمد / 38 ، واقعه / 61) .

سوره انسان آیه 29

متن آیه :

إِنَّ هَذِهِ تَذْكَرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا

ترجمه :

این (آیه ها) اندرز و یادآوری (برای جهانیان) است ، و هرکس که بخواهد (می تواند با استفاده از آن) راهی به سوی پروردگارش برگزیند ، (راهی که او را به آمرزش و بهشت خدایم رساند) .

توضیحات :

« هَذِهِ » : این آیات پیشین . « تَذْكَرَةٌ » : (نگا : طه / 3 ، واقعه / 73 ، حاقه / 12 و 48) . « اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ سَبِيلًا » : (نگا : نساء / 137 ، فرقان / 57 ، مزمل / 19) .

سوره انسان آیه 30

متن آیه :

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلِيمًا حَكِيمًا

ترجمه :

شما نمی توانید بخواهید ، مگر این که خدا بخواهد . بیگمان خداوند بس آگاه و کاربجا است .

توضیحات :

« مَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ » : مراد این است که از خواسته نتان چیزی ساخته نیست ، تا وقتی که خدا نخواسته باشد . یعنی اراده کردن و خواستن وظیفه انسان است و در برابرش سزا و جزا می بیند ، و توفیق دادن و نتیجه بخشیدن در دست خدا است ، و خدا قادر مطلق است . خلاصه ، مشیت بندگان در گرو مشیت خدا است ، یا به عبارت دیگر : حرکت کار بندگان ، و برکت کار یزدان است . مثلاً به هنگام گرسنگی ، نان خوردن کار انسان و سیر کردن کار خدا است . در وقت بیماری ، دوا خوردن کار آفریدگان و شفا دادن کار خدای سبحان است .

سوره انسان آیه 31

مَتْنِ آيَةٍ :
يَدْخُلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعَدَّ لَهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا

ترجمه :

خداوند هرکس را بخواهد (مشمول رحمت خود مي سازد و) به بهشت خویش داخل مي گرداند ، ولي براي ستمکاران عذاب در دناکي را فراهم ساخته است .

توضیحات :

« الظَّالِمِينَ » : مَفْعُولٌ به فعل محذوفي است که فعل ملفوظ مابعدش ، آن را بیان مي دارد . « رَحْمَتِهِ » : رحمت او . مراد بهشت خداست .

سوره مرسلات آیه 1

مَتْنِ آيَةٍ :
وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا

ترجمه :

سوگند به آیه هائي که (توسط جبرئیل ، پياپي بر محمد) فرو فرستاده مي شود ! براي پخش خوبها و نيکيها .

توضیحات :

« الْمُرْسَلَاتِ » : فرو فرستاده شده ها . درباره پنج واژه مُرْسَلَاتِ ، عَاصِفَاتِ ، نَاشِرَاتِ ، فَارِقَاتِ ، وَمُلَقِّيَاتِ ، در پنج آیه اول اين سوره ، نظريه هاي گوناگوني اظهار شده است ، از جمله : برخي آنها را فرشتگان ، و برخي بادها ، و بعضي آيات قرآن مي دانند . اين سه نظريه از ساير نظرات ، طرفداران بيشتري دارد . ما رأي سوم را برگزيديم که در تفسير کبير و المنتخب بدان اشاره شده است . « عُرْفًا » : به معني معروف ، کار نيک . خير و خوبي . مفعوله است يا منصوب به نزع خافض . پياپي . در اين صورت حال ضمير مستتر در (مرسلات) يا مفعول مطلق است و در اصل چنين است : وَالْمُرْسَلَاتِ إِرْسَالًا ، أَي مَتَّاعِيَةً .

سوره مرسلات آیه 2

مَتْنِ آيَةٍ :
قَالَ عَاصِفَاتٍ عَصْفًا

ترجمه :

وسوگند به آیه هائي که (سائر اديان را) سخت درهم نوردیده و منسوخ مي کنند !

توضیحات :

« الْعَاصِفَاتِ » : جمع عاصفة ، درهم بيچنده و نابود کننده (نگا :

تفسیر کبیر). تند باد. «عَصْفًا»: نابود کردن. تند و زیدن. سرعت
گرفتن. مفعول مطلق است.

سوره مرسلات آیه 3

متن آیه :
وَالنَّاشِرَاتِ نَشْرًا

ترجمه :

و سوگند به آیه هائی که (حکمت و هدایت را در دل جها نیان) به گونه
گسترده ای پخش می کنند !

توضیحات :

« النَّاشِرَاتِ » : پخش کنندگان. « نَشْرًا » : پخش کردن. مفعول مطلق است.

سوره مرسلات آیه 4

متن آیه :
قَالَفَارِقَاتٍ فَرْقًا

ترجمه :

و سوگند به آیه هائی که (حق و باطل را) کاملاً از هم جدا می سازند !

توضیحات :

« الْفَارِقَاتِ » : جداسازندگان.

سوره مرسلات آیه 5

متن آیه :
قَالْمَلَأْتِیَاتٍ ذُكْرًا

ترجمه :

و سوگند به آیه هائی که یاد (خدا) و پند و اندرز (آسمانی) را (به
مردم) می رسا نند !

توضیحات :

« الْمَلَأْتِیَاتِ » : رسا نندگان پیام آسمانی به مردم. « ذُكْرًا » : یاد. پند و
اندرز. مفعول به است.

سوره مرسلات آیه 6

متن آیه :
عَذْرًا أَوْ نُذْرًا

ترجمه :

برای (اتمام حجت با بندگان و رفع) عذر، و بیم دادن (ایشان از عذاب).

توضیحات :

« عُدْرًا » : آیات قرآنی پند و اندرز آسمانی و بیدارباش الهی را به مردم می‌رسانند تا خدا با ایشان اتمام حجت کرده باشد، و فردای قیامت عذری نداشته باشند. « نُذْرًا » : برای بیم دادن مردم از عذاب و عقاب الهی. « عُدْرًا أَوْ نُذْرًا » : مفعول‌له هستند.

سوره مرسلات آیه 7
متن آیه :
إِنَّمَا تُوْعَدُونَ لَوَاقِعٌ

ترجمه :
قطعاً چیزی که از آن بیم داده می‌شوید (و قیامت نام دارد) به وقوع می‌پیوندد.

توضیحات :
« مَا تُوْعَدُونَ » : آنچه بدان مژده داده می‌شوید و بیم می‌گردید . مراد قیامت و آخرت است .

سوره مرسلات آیه 8
متن آیه :
وَإِذَا النُّجُومُ طُمِسَتْ

ترجمه :
هنگامی که ستارگان محو و تاریک می‌گردند .

توضیحات :
« طُمِسَتْ » : نابود شدند . بی نور گشتند (نگا : نساء / 47 ، یس / 66 ، قمر / 37) .

سوره مرسلات آیه 9
متن آیه :
وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ

ترجمه :
و هنگامی که آسمان شکافته می‌گردد .

توضیحات :
« فُرِجَتْ » : شکافته گردید (نگا : انشقاق / 1) .

سوره مرسلات آیه 10
متن آیه :
وَإِذَا الْجِبَالُ نُسِيفَتْ

ترجمه :
و هنگامی که کوهها بر کنده و پراکنده می‌گردند .

توضیحات :
« نَسِیْتِ » : از جا کنده شد و پخش گردید . بر کنده و پراکنده گردید (نگا : طه / 97 و 105) .

سوره مرسلات آیه 11
متن آیه :
وَإِذَا الرُّسُلُ أُقْنِتْ

ترجمه :
و هنگامی که برای پیغمبران تعیین وقت می‌گردد (تا برای ادای شهادت بر ملت خود ، حاضر شوند) .

توضیحات :
« الرُّسُلُ » : پیغمبران . « أُقْنِتْ » : تعیین وقت گردید . یعنی برای ادای گواهی بر ملت خود جمع می‌گردند (نگا : مائده / 109 ، زمر / 69) . اصل این واژه (وقت) است و از مصدر (توقیت) .

سوره مرسلات آیه 12
متن آیه :
لِأَيِّ يَوْمٍ أُجِّلَتْ

ترجمه :
(این کارها) برای چه روزی پس انداخته و در نظر گرفته شده اند ؟

توضیحات :
« أُجِّلَتْ » : به تأخیر افکنده شده است . تعیین گشیده است . از مصدر تأجیل به معنی به تأخیر انداختن . تعیین مدت کردن . عقب انداختن و زمان دادن (نگا : انعام / 128 ، آل عمران / 145) . معنی دیگر آیه : برای چه روزی تعیین وقت شده است ؟ این شیوه ، برای تهدید کردن و بیم دادن است .

سوره مرسلات آیه 13
متن آیه :
لِيَوْمِ الْفَصْلِ

ترجمه :
برای روز قضاوت (در میان مردم) و جدائی انداختن (میان حق و باطل ، و صفوف مؤمنان از صفوف کافران ، و نیکوکاران از بدکاران ، و بالاخره بهشتیان از دوزخیان) .

توضیحات :
« الْفَصْلِ » : قضاوت و داوری . جدائی انداختن . همه سوگندهای پیشین برای بیان واقعیت روزی است که تلاشها و کوششها ، سزا و جزا داده

می‌شود ، و میان همگان داوری می‌گردد و حق و باطل آشکارا جلوه‌گر می‌آید .

سوره مرسلات آیه 14

مِثْنِ آيَةٍ :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ

ترجمه :

تو چه می‌دانی روز داوری و جدائی چیست ؟

توضیحات :

« مَا أَدْرَاكَ » : (نگا : حاقه / 3 ، مدثر / 27) . مراد بیان عظمت روز قیامت است .

سوره مرسلات آیه 15

مِثْنِ آيَةٍ :
وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

ترجمه :

در آن روز ، وای به حال تکذیب کنندگان !

توضیحات :

« وَيْلٌ » : هلاک و نابودی . وای ! وایلا ! این آیه جواب شرط (إذا) در آیات 8 و 9 و 10 و 11 است (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن) .

سوره مرسلات آیه 16

مِثْنِ آيَةٍ :
أَلَمْ نُهْلِكِ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

آیا ما پیشینیان (تکذیب کننده) را نابود نساختمه ایم ؟

توضیحات :

« الْأَوَّلِينَ » : پیشینیان . همچون قوم نوح و عاد و ثمود .

سوره مرسلات آیه 17

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ نُنذِرُهُمُ الْآخِرِينَ

ترجمه :

سپس پسینیان را به دنبالشان روانه نکرده ایم ؟

توضیحات :

« الْآخِرِينَ » : پسینیان . متأخرین . همچون قوم لوط و شعیب و موسی .

سوره مرسلات آیه 18
متن آیه :
كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ

ترجمه :
ما با گناهکاران چنین رفتار می کنیم .

توضیحات :
« كَذَلِكَ نَفْعَلُ ... » : این آیه ، در > حقیقت بیانگر این واقعیت است که عذابهای الهی دامنگیر آیندگان بزهکار ، همسان گذشتگان گناهکار می‌گردد .

سوره مرسلات آیه 19
متن آیه :
وَيَوْمَ يُذِىءُ لِلْمُكَذِّبِينَ

ترجمه :
در آن روز ، وای به حال تکذیب کنندگان !

توضیحات :
« يَوْمَ يُذِىءُ » : مراد روز رستاخیز است و تکرار برای تأکید مطلب است .

سوره مرسلات آیه 20
متن آیه :
أَلَمْ نَخْلُقْكُمْ مِّنْ مَّاءٍ مَّهِينٍ

ترجمه :
آیا ما شما را از آب > فقیر و ناچیزی (به نام منی) نیافریده ایم ؟

توضیحات :
« مَّهِينٍ » : خوار و سبک . > فقیر و ناچیز . البته چنین ناچیزی و حقارتی از دیدگاه ظاهری مردمان است ، اما از نظر علمی ، اعجوبه زمان است (نگا : سجده / 8) .

سوره مرسلات آیه 21
متن آیه :
فَجَعَلْنَاهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ

ترجمه :
و آن را در جایگاهی استوار قرار داده ایم (که رحم مادر است و آن اندازه مناسب و جالب و عجیب است که هر انسانی را در شکفتی فرومی برد) .

توضیحات :
« مَّكِينٍ » : محکم و استوار (نگا : مؤنون / 13) .

سوره مرسلات آیه 22

متن آیه :
إِلَى قَدَرٍ مَّعْلُومٍ

ترجمه :

تا مدت زمانی مشخص (که دوران ماندگاری جنین در شکم پایان می گیرد ، و روز ولادت فرا می رسد) .

توضیحات :

« قَدَرٌ » : مقدار . مدت زمان معین (نگا : حجر / 21 ، مؤمنون / 18 ، شوری / 27 ، زخرف / 11) .

سوره مرسلات آیه 23

متن آیه :
فَقَدَرْنَا فَنِعْمَ الْقَادِرُونَ

ترجمه :

ما توانائی (این کار را) داشته ایم (که از نطفه ناچیز و حقیری چنان انسان شریف و کاملی بسازیم) و ما بهترین توانا بوده و هستیم .

توضیحات :

« قَدَرْنَا » : قدرت داشته ایم . اندازه گیری کرده ایم . « قَادِرُونَ » : اندازه گیران . توانایان . معنی دیگر آیه : ما اندازه گیری کرده ایم و بهترین اندازه گیر بوده ایم (نگا : المصحف المیسر ، تفسیر کبیر ، روح البیان ، روح المعانی) .

سوره مرسلات آیه 24

متن آیه :
وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

ترجمه :

در آن روز ، وای به حال تکذیب کنندگان !

توضیحات :

...

سوره مرسلات آیه 25

متن آیه :
أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ كِفَاتًا

ترجمه :

آیا ما زمین را گرد آورنده (مردمان در حال حیات بر روی خود ، و در حال ممات در

دل خود) نساخته ایم؟

توضیحات :

« كِفَاتًا » : مصدر است و به معنی گردآوری . در اینجا در معنی اسم فاعل به کار برده شده است و به معنی جمع کننده و گردآورنده است . یا این که اسم مکان است و به معنی جایگاه و محل گردهم آئی .

سوره مرسلات آیه 26

متن آیه :

أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا

ترجمه :

هم در حال حیات و هم در حال ممات؟

توضیحات :

« أَحْيَاءَ » : اگر (كِفَاتًا) مصدر ، یا جمع (كَافِت) و اسم فاعل باشد ، مفعول به آنها است . اگر اسم مکان باشد ، باز هم مفعول به است ، ولی برای فعل محذوف (تَكْفِيتُ) . یا حال ضمیر محذوف (كَم) است ، واصل آن چنین است : تَكْفِيتُكُمْ أَحْيَاءَ وَأَمْوَاتًا .

سوره مرسلات آیه 27

متن آیه :

وَجَعَلْنَا فِيهَا رَوَاسِيَ شَامِخَاتٍ وَأَسْقَيْنَاكُم مَّاءً فُرَاتًا

ترجمه :

و در آن کوههای استوار و بلند پدید نیاورده ایم ، و از آب گوارا به شما نوشانده ایم؟

توضیحات :

« شَامِخَاتٍ » : جمع شامخ ، بلند و سر به فلک کشیده . « فُرَاتًا » : گوارا . بسیاری خوشمزه (نگا : فرقان / 53 ، فاطر / 12) .

سوره مرسلات آیه 28

متن آیه :

وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

ترجمه :

در آن روز ، وای به حال تکذیب کنندگان!

توضیحات :

...

سوره مرسلات آیه 29

متن آیه :

انطَلِقُوا إِلَى مَا كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ

ترجمه :

(بدانان گفته می‌شود :) به سوی همان چ پیزی رهسپار شوید که پیوسته دروغش می‌شمر دید .

توضیحات :

« انطَلِقُوا » : رهسپار شوید . روان شوید . « مَا » : مراد دوزخ است .

سوره مرسلات آیه 30

متن آیه :

انطَلِقُوا إِلَى ظِلِّ ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ

ترجمه :

بروید به سوی سایه سه شاخه (دودهای خفقان بار آتش) .

توضیحات :

« ظِلِّ » : سایه . مراد دود سیاه و پرحرارتی است که از دوزخ برمی‌خیزد . به عنوان ریش‌خند ، سایه نامیده شده است . « شُعَبٍ » : جمع شُعْبَةٍ ، شاخه . « ذِي ثَلَاثِ شُعَبٍ » : دارای سه شاخه ، شاخه‌ای از بالای سر ، و شاخه‌ای از طرف راست ، و شاخه‌ای از طرف چپ . به این ترتیب ، این دود غلیظ مرگبار ، آنان را از هر سواحاطه می‌کند و در کام خود فرو می‌برد .

سوره مرسلات آیه 31

متن آیه :

لَا ظَلِيلٌ وَلَا يُغْنِي مِنَ اللَّهَبِ

ترجمه :

نه سایه‌دار خنک و آسایش‌بخشی است ، و نه از سو زندگی شعله‌های آتش جلوگیری می‌کند . (چرا که خود برخاسته از آتش است) .

توضیحات :

« ظَلِيلٌ » : سایه‌دار . سایه گستر . مراد سایه‌ای است که آرام‌بخش و خنک باشد و واقعاً سایه به حساب بیاید .

سوره مرسلات آیه 32

متن آیه :

إِنَّهَا تَرْمِي بِشَرَرٍ كَالْقَصْرِ

ترجمه :

آتشی که (چنین دود مرگباری از آن برمی‌خیزد) آتش‌پاره‌هایی از خود بیرون می‌دهد که انگار کوشک (بزرگ و برافراشته‌ای) هستند .

توضیحات :

« إِنَّهَا » : آن آتش. « شَرَّ » : جمع شَرَّة و شَرَارَة ، زبا نهها آتشپاره‌ها .
جَرَفَهُهَا . « الْقَصْر » : کوشک . کاخ .

سوره مرسلات آیه 33

متن آیه :

كَأَنَّهُ جِمَالَتٌ صُفْرٌ

ترجمه :

آتشپاره‌هایی که انگار (از لحاظ رنگ و حرکت و سرعت) شتران زردی هستند .

توضیحات :

« كَأَنَّهُ » : ضمیر (هُ) به لفظ (شَرَّ) برمی‌گردد . « جِمَالَةٌ » : جمع جَمَل ، شتران . « صُفْرٌ » : جمع اصفر ، زرد رنگ . عربها این واژه را درباره شترانی به کار می‌برند که رنگ آنها زرد آمیزه سیاه باشد (نگا : المصحف المفسر) .

سوره مرسلات آیه 34

متن آیه :

وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

ترجمه :

در آن روز ، وای به حال تکذیب کنندگان !

توضیحات :

...

سوره مرسلات آیه 35

متن آیه :

هَذَا يَوْمَ لَا يَنْطِقُونَ

ترجمه :

امروز ، روزی است که (تکذیب کنندگان آیات الهی ، دم نمی‌زنند و) سخن نمی‌گویند (چرا که خداوند بردهانشان مهر سکوت می‌نهد) .

توضیحات :

« يَوْمٌ » : خبر (هذا) است و به جمله (لا يَنْطِقُونَ) اضافه شده است . سخن نمی‌گویند . قیامت طولانی است و دارای موضعا و موقعیت‌های گوناگونی است . کافران بعد از دفاع از خود (نگا : نحل / 111) و معذرت خواهیها (نگا : احزاب / 67) و سرانجام انکار کفر و بی‌دینی خویش (نگا : انعام / 23) بردهانشان مهر سکوت زده می‌شود (نگا : یس / 65) و خداوند برای گواهی بر اعمال و افعالشان سایر اندامها را به گفتار در می‌آورد (نگا : نور / 24) و دیگر بدیشان اجازه سخن گفتن داده نمی‌شود .

سوره مرسلات آیه 36
متن آیه :
وَلَا يُؤْذَنُ لَهُمْ فَيَعْتَذِرُونَ

ترجمه :

و بدیشان اجازه داده نمی‌شود تا پوزش بطلبند و عذرخواهی نکنند .

توضیحات :

« لَا يُؤْذَنُ لَهُمْ » : این عدم اجازه ، به دنبال ثبوت جرائم است . وقتی است که کار به جایی رسیده است که حق دفاع از ایشان سلب می‌گردد .

سوره مرسلات آیه 37
متن آیه :
وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

ترجمه :

در آن روز ، وای به حال تکذیب کنندگان !

توضیحات :

...

سوره مرسلات آیه 38
متن آیه :
هَذَا يَوْمَ الْفُصْلِ جَمَعْنَاكُمْ وَالْأُولِينَ

ترجمه :

(بدیشان گفته می‌شود :) امروز ، روز داوری (در میان مردم) و جداسازی (مؤمنان از کافران و حق از باطل و بالاخره بهشتیان از دوزخیان) است ، شمارا با همه پیشینیان گرد آورده‌ایم .

توضیحات :

« الْفُصْلِ » : داوری . جداسازی (نگا : صافات / 21 ، دخان / 40 ، مرسلات / 13 و 14) . « الْأُولِينَ » : پیشینیان . مفعول معه است و یا عطف است بر ضمیر (كُمْ) .

سوره مرسلات آیه 39
متن آیه :
وَإِنْ كَانَ لَكُمْ كَيْدٌ فَكِيدُونِ

ترجمه :

اکنون اگر حيله و چاره‌ای (برای گریز از چنگال عقاب و عذاب من) دارید ، نسبت به من انجام دهید (و با هر طرح و نقشه‌ای که می‌توانید خویشتن را از دست من برهانید) .

توضیحات :
« كَيْدٌ » : نیرنگ . چاره جوئی . حيله نجات و رهائی . « وَ كَيْدُونَ » :
برای رهائی از عقاب و عذاب من چاره جوئی کنید . در برابر من حيله
نجات به کار برید (نگا : اعراف / 195) .

سوره مرسلات آیه 40
متن آیه :
وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

ترجمه :
در آن روز ، وای به حال تکذیب کنندگان !

توضیحات :
...

سوره مرسلات آیه 41
متن آیه :
إِنَّ الْأَمْتَقِينَ فِي ظِلَالٍ وَعُيُونٍ

ترجمه :
پرهیزگاران در زیر سایه‌ها و در کنار چشمه‌سار اند .

توضیحات :
« ظِلَالٍ » : جمع ظلّ ، سایه‌ها . « عُيُونٍ » : جمع عَين ، چشمه‌ها .

سوره مرسلات آیه 42
متن آیه :
وَقَوَاكِبَ مِمَّا يَشْتَهُونَ

ترجمه :
و در میان میوه‌هایی که بخواهند و آرزو کنند .

توضیحات :
« قَوَاكِبَ » : جمع فَاكِبَةٌ ، میوه‌ها . « يَشْتَهُونَ » : دو معنی دارد : الف - هرگونه
میوه‌ای که می‌خواهند . ب - میوه‌هایی که خوشمزه و مورد پسند است و
با اشتها کامل می‌خورند .

سوره مرسلات آیه 43
متن آیه :
كُلُوا وَاشْرَبُوا هَنِيئًا بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

ترجمه :
در برابر کارهایی که می‌کرده‌اید ، خوش بخورید و خوش بنوشید ، گوارا
باد .

توضیحات :
« هَذَا يَوْمًا » : (نگا : نساء / 4 ، طور / 19 ، حاقّه / 24) .

سوره مرسلات آیه 44
متن آیه :
إِنَّا كَذَلِكَ نَجْزِي الْمُحْسِنِينَ

ترجمه :
ما این گونه به نیکوکاران پاداش می‌دهیم .

توضیحات :
« إِنَّا كَذَلِكَ . . . » : در این آیه و بسیاری از آیه‌های دیگر ، روی این مطلب تکیه شده است که نعمتهای الهی تنها به نیکوکاران داده می‌شود ؛ نه به مدعیان دروغین ایمان .

سوره مرسلات آیه 45
متن آیه :
وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

ترجمه :
در آن روز ، وای به حال تک‌ذیب کنندگان !

توضیحات :
...

سوره مرسلات آیه 46
متن آیه :
كُلُوا وَتَمَتُّعُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ مُجْرِمُونَ

ترجمه :
(در این چند روز کوتاه دنیا) کمی بخورید و چندی لذت ببرید (ولی بدانید که عذاب الهی در انتظار شماست ، چرا که) شما گناهکارید .

توضیحات :
« قَلِيلًا » : روزگار اندکی . ظرف است . مراد مدت کوتاه عمر انسان ، یا روزگار اندک جهان در برابر دنیا است .

سوره مرسلات آیه 47
متن آیه :
وَيَلْ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

ترجمه :
در آن روز ، وای به حال تک‌ذیب کنندگان !

توضیحات :

...

سوره مرسلات آیه 48

متن آیه :
وَإِذَا قِيلَ لَهُمُ ارْكَعُوا لَا يَرْكَعُونَ

ترجمه :

(چنان از باده غرور سرمست هستند که) و وقتی بدانان گفته می‌شود : (در برابر اوامر و نواهی الهی) خضوع کنید و کرنش ببرید خضوع نمی‌کنند و کرنش نمی‌برند !

توضیحات :

« إِرْكَعُوا » : رکوع ببرید . مراد از رکوع ، خضوع در برابر قوا نین و مقررات الهی است ؛ نه فقط رکوع نماز (نگا : بقره / 43 ، مائده / 55) . خلاصه مراد اطاعت و فرما نبرداری از خدا است (نگا : روح المعانی) . برخی هم آن را به معنی (نماز بگزارید) دانسته اند (نگا : زادالمسیر) .

سوره مرسلات آیه 49

متن آیه :
وَيَلَّ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

ترجمه :

در آن روز ، وای به حال تکذیب کنندگان !

توضیحات :

...

سوره مرسلات آیه 50

متن آیه :
فَيَأْتِي حَديثٍ بَعْدَهُ يُؤْمِنُونَ

ترجمه :

(اگر به این قرآن که دلائل صدق و نشانه‌های حقا نیت آن در تمام آیات و تعبیراتش آشکار است ، ایمان نیاورند) پس به کدام سخن دیگر - غیر از قرآن - ایمان می‌آورند ؟

توضیحات :

« بَعْدَهُ » : جدای از قرآن . غیر از قرآن .

سوره نبا آیه 1

متن آیه :
عَمَّ يَتَسَاءَلُونَ

ترجمه :

(این مردم) درباره چه چیز از یکدیگر می پرسند ؟

توضیحات :

« عَمَّ » : از چه چیز . این واژه ، مخفف (عَمَّا) است که در اصل (عَنَّمَا) است .
« يَتَسَاءَلُونَ » : از همدیگر می پرسند . وقتی که کفار و مشرکان مکه ، با مطالب و مباحث تازه ای ، از قبیل مبدأ و معاد و وحی و نبوت و رستاخیز و حساب و کتاب قیامت ، و بهشت و دوزخ ، روبرو شدند ، گاهی از روی شك و تردید ، و گاهی از روی شوخی و مسخره ، پرسشهایی درباره آن مطالب از یکدیگر می کردند . در اینجا سؤال ایشان این بود که : واقعاً راست است که قیامت وجود دارد ؟

سوره زبا آیه 2

متن آیه :
عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيمِ

ترجمه :

از خیر بزرگ (و مهم رستاخیز می پرسند) .

توضیحات :

« النَّبِيِّ » : خیر مهم (نگا : مائده / 27 ، انعام / 34 و 67 ، یونس / 71) .

سوره زبا آیه 3

متن آیه :
الَّذِي هُمْ فِيهِ مُخْتَلِفُونَ

ترجمه :

آن خبری که راجع بدان اختلاف دارند .

توضیحات :

« مُخْتَلِفُونَ » : اختلاف ورزندگان . دسته ای آن را می پذیرند ، و گروهی درباره آن گرفتار شك و تردیدند .

سوره زبا آیه 4

متن آیه :
كَلَّا سَيَعْلَمُونَ

ترجمه :

نه چنین است (که می پندارند) ! به زودی خواهند فهمید .

توضیحات :

« كَلَّا » : نه چنين است ! (نگا : مريم / 79 و 82 ، مؤمنون / 100) .
سَيَعْلَمُونَ » : خواهند دانست . مراد بعد از مرگ است . چرا كه انسان بعد از
مرگ متوجه احوال و اوضاع خود مي‌گردد .

سوره زبأ آيه 5

متن آيه :
ثُمَّ كَلَّا سَيَعْلَمُونَ

ترجمه :

باز هم نه چنين است (كه مي پندارند) ! به زودي خواهند فهميد .

توضيحات :

« كَلَّا » : تكرر براي تأكيد است . « سَيَعْلَمُونَ » : مراد بعد از زنده شدن و
سر برآوردن از گورها است (نگا : المصحف الميسر) .

سوره زبأ آيه 6

متن آيه :
أَلَمْ نَجْعَلِ الْأَرْضَ مِهَادًا

ترجمه :

آيا ما زمين را جايشگاه آماده‌اي (براي زندگي شما انسانها)
نساخته ايم ؟

توضيحات :

« مِهَادًا » : جايشگاه آماده . گاهواره . محلّ آسائش و آرامش (نگا : بقره / 206 ،
آل عمران / 12 و 197 ، اعراف / 41) . مراد اين است كه زمين به گونه‌اي
آفريده شده است كه گهواره پرورش و بستر آسائش و جولانگاه كار و
كوشش است .

سوره زبأ آيه 7

متن آيه :
وَأَلْجِبَالِ أَوْتَادًا

ترجمه :

و آيا كوهها را ميخهائي (براي نگاهداري زمين در برابر فشار مواد مذاب
دروني) ننموده ايم ؟

توضيحات :

« أَوْتَادًا » : جمع وَتَد ، ميخها (نگا : ص / 12 ، فجر / 10) . كوهها كيلومترها
در دل زمين فرورفته اند و در آنجا به هم پيوسته‌اند و همچون زرهي
پيوسته زمين را در برابر فشار ناشي از مواد مذاب دروني ، و طوفانهاي
عظيم درياها و اقيانوسها ، حفظ مي كنند .

سوره زبأ آيه 8

متن آیه :
وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا

ترجمه :

و شما را به صورت جفت‌های (نر و ماده) نیا فریاده ایم؟

توضیحات :

« أَزْوَاجًا » : جمع زَوْج ، جفتها (نگا : فاطر / 11 ، زخرف / 12) . حال است .

سوره نبا آیه 9

متن آیه :
وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَاتًا

ترجمه :

و خوابتان را مایه آرامش و آسایشتان نکرده ایم؟

توضیحات :

« سُبَاتًا » : آرامش و آسایش (نگا : فرقان / 47) . بعضی آن را به معنی مرگ گرفته اند (نگا : جزء عم محمد عبده ، أضواء البیان) . به این اعتبار که خدا هر شب و هر روز ، نمونه‌ای آشکار از مردن و زنده شدن را به انسانها نشان می‌دهد . خواب مردمان مرگ آنان ، و بیدار شدن ایشان رستاخیزشان است (نگا : زمر / 42) .

سوره نبا آیه 10

متن آیه :
وَجَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا

ترجمه :

و شب را جامه و پوشش ننموده ایم؟ (تا در خلوت شب ، دور از دیدگان مردمان آرامش و آسایش کنید ، و به تجدید قوا بپردازید) .

توضیحات :

« جَعَلْنَا اللَّيْلَ لِبَاسًا » : (نگا : فرقان / 47) . پرده شب ، لباس و پوششی است بر اندام زمین . با فرو افتادن پرده ظلمت ، نور آفتاب برچیده می‌شود ، و فعالیت‌های خسته کننده انسانها و حیوانها تعطیل می‌گردد .

سوره نبا آیه 11

متن آیه :
وَجَعَلْنَا النَّهَارَ مَعَاشًا

ترجمه :

و روز را وقت تلاش و کوشش زندگی نکرده ایم؟ (تا پس از تجدید قوا در شب ، در روز به کار و کسب بپردازید) .

توضیحات :
« مَعَاشًا » : وقت زندگی . زمان خیزش و کوشش . حیات و زندگی . اسم زمان یا مصدر میمی عیش است که به زندگی و یژه آدمیان اطلاق می‌شود .

سوره نَبَأُ آیه 12
متن آیه :
وَبَنَدْنَا فَوْقَكُمْ سَبْعًا شِدَادًا

ترجمه :
و بالای سر شما هفت آسمان استوار نساخته ایم ؟ (و بر فراز فرش زمین ، خرگاه آسمان را برافراشته نکرده ایم ؟) .

توضیحات :
« سَبْعًا » : هفت . این عدد برای تکثیر است و اشاره به کُرَات متعدّد آسمان و مجموعه‌های منظومه‌ها و کهکشانیهای فراوان جهان هستی است که دارای ساختار استوار و بزرگی هستند . و یا بر تجدید دلالت دارد ، اما آنچه ما از ستارگان می بینیم همه متعلّق به آسمان اول است و ماورای آن ، شش آسمان دیگر وجود دارد که از دسترس علم بشر بیرون و فراتر است (نگا : صافات / 6 ، فصلت / 12) .

سوره نَبَأُ آیه 13
متن آیه :
وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَاجًا

ترجمه :
و چراغ درخشان و فروزانی را نیافریده ایم ؟ (تا در بزمگاه جهان محیط را برایتان روشن و گرم دارد ؟) .

توضیحات :
« جَعَلْنَا » : آفریده ایم . جعل در اینجا به معنی خلق است (نگا : اعراب القرآن درویش) . « سِرَاجًا » : چراغ . « وَهَاجًا » : درخشان . فروزان . مراد خورشید است .

سوره نَبَأُ آیه 14
متن آیه :
وَأَنْزَلْنَا مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَجَّاجًا

ترجمه :
و از ابرهای افشارنده ، آب فراوان ریخته فرو نفرستاده ایم ؟

توضیحات :
« الْمُعْصِرَاتِ » : جمع مُعْصِر ، ابرهائی که زمان باریدن آنها فرارسیده باشد . گویا ابرها به هنگام تراکم ، سیستمی بر آنها حاکم می‌شود که خود را می‌فشارند و در نتیجه باران از آنها می‌بارد (نگا : نمونه) . « ثَجَّاجًا »

: بسیار ریزنده و بارنده . پیاپی ریزان .

سوره زبأ آیه 15

متن آیه :
لِنُخْرِجَ بِهِ حَبًّا وَنَبَاتًا

ترجمه :

تا با آن برویا نیم دانه‌ها و گیاه‌ها را .

توضیحات :

« حَبًّا » : دانه‌های خوراکی . مراد خوراک انسان است . « نَبَاتًا » : گیاهان . مراد خوراک حیوان است .

سوره زبأ آیه 16

متن آیه :
وَجَنَّاتٍ أَلْفَافًا

ترجمه :

و باغ‌های درهم و انبوه را .

توضیحات :

« أَلْفَافًا » : مفرد آن (لَفٌّ) یا (لَفِيفٌ) است ، و بعضی هم معتقدند که مفرد ندارد ، به معنی : انبوه ، درهم پیچیده ، سردرهم کشیده .

سوره زبأ آیه 17

متن آیه :
إِنَّ يَوْمَ الْقَصْرِ كَانَ مِيقَاتًا

ترجمه :

روز داوری (خداوند جهان در بین مردمان) و جدائی (حق از باطل ، و حقائق از اوهام ، و مؤمنان از کافران) ، وقت مقرر (رستاخیز همگان) است .

توضیحات :

« يَوْمَ الْقَصْرِ » : (نگا : صاؤفات / 21 ، دخان / 40 ، مرسلات / 13 و 14 و 38) . « مِيقَاتًا » : میعاد . وقت معین و مقرر برای زنده شدن (نگا : اعراف / 142 و 187 ، شعراء / 38 ، واقعه / 50) .

سوره زبأ آیه 18

متن آیه :
يَوْمَ يَنْفَخُ فِي الصُّورِ فَتَأْتُونَ أَفْوَاجًا

ترجمه :

همان روزی که در صور دمیده می‌شود و شما گروه گروه و دسته دسته (به سوی میدان محشر) می‌آئید .

توضیحات :

« یَوْمَ » : بدل از (یَوْمَ الْفَصْلِ) یا (وَیَقَاتَا) است ، یا مفعول به برای فعل محذوف (أَعْنِی) است . « الْصُّور » : بوق . شایپور . آنچه در این آیه آمده است اشاره به دمیدن در صور برای دومین بار است که نَفْخَه حیات مجدد و رسنا خیز مردگان است . « أَفْوَاجاً » : جمع فَوْج ، گروهها و دسته‌ها . قیامت ، موضعها و موقعتیهای گوناگونی دارد . در جایی مردم گروه گروه همراه با پیشوایان خود رهسپار میدان محشر می‌گردند (نگا : اسراء / 71) و در جایی هرکدام همراه با یك نفر مأمور و یك گواه در پای دادگاه عدل الهی حاضر می‌شوند (نگا : مریم / 95 ، ق / 21) .

سوره زبأ آیه 19

متن آیه :
وَفُتِحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبْوَابًا

ترجمه :

و آسمان باز و گشوده می‌گردد و به درها و دروازه‌ها تبدیل می‌شود .

توضیحات :

« فَفُتِحَتْ » : باز گردید . گشوده شد . ذکر فعل به صورت ماضی برای تحقق است . مراد از باز شدن آسمان ، اشاره به متلاشی شدن کرات آسمانی است که آن اندازه در آنها شکافها ایجاد می‌گردد که گوئی سرتاسر آن تبدیل به درها و دروازه‌هایی شده است (نگا : انشقاق / 1 ، انفطار / 1) . به تعبیر دیگر ، در آن روز نظم کائنات بهم می‌خورد و کرات ما به کرات دیگری تغییر شکل می‌دهند (نگا : ابراهیم / 48) . شاید اشاره به این هم باشد که در چنین روزی ، دروازه‌های عالم بالا باز و وسائل پرواز انسانها آماده و آسان می‌گردد و گذرگاههای بهشت و دوزخ نمایان ، و درهای بهشت و دوزخ به روی مردمان باز و گشوده می‌گردد ، و درها و دروازه‌هایی جز درها و دروازه‌های این دو مکان برای آدم پزادگان وجود ندارد (نگا : زمر / 71 و 72 و رعد / 23 ، نحل / 29 ، ص / 50) .

سوره زبأ آیه 20

متن آیه :
وَسَيَّرَتِ الْجِبَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا

ترجمه :

و کوهها به حرکت انداخته می‌شوند (و روان می‌گردند و در فضا به شکل غباری درمی‌آیند) و یك سراب بزرگی را تشکیل می‌دهند .

توضیحات :

« سَرَابًا » : سراب . آب نما که به سبب شکست نور پیدا و جلوه‌گر می‌شود (نگا : نور / 39) .

سوره زبأ آیه 21

متن آیه :
إِنْ جَاهَنِمَ كَانَتْ مِرْصَادًا

ترجمه :

دوزخ که بینگاه بزرگی است (و در انتظار نخبچیره‌های گریزان از فرمان یزدان ، و ورودشان به کام خود است) .

توضیحات :

« مِرْصَادًا » : که بینگاه . جایگاهی که در آن فرشتگان مأمور عذاب ، آمدن دوزخیان را می‌پایند . این واژه می‌تواند اسم مکان باشد که معنی آن گذشت ، و می‌تواند صیغه مبالغه یا صفت مشبّهه باشد (نگا : روح‌المعانی) . در این صورت معنی چنین است : دوزخ در کمین دوزخیان است . برخی هم به معنی گذرگاه دانسته و گفته‌اند : دوزخ گذرگاه همگان است .

سوره زبأ آیه 22

متن آیه :

لِلطَّاغِيَةِ مَأْبَأً

ترجمه :

مرجع و مأوای سرکشان است .

توضیحات :

« مَأْبَأً » : محلّ بازگشت . مأوی (نگا : آل‌عمران / 14 ، رعد / 29 ، ص / 40 و 49 و 55) .

سوره زبأ آیه 23

متن آیه :

لَا يَثْبِئْنَ فِيهَا أَحْقَابًا

ترجمه :

روزگاران متوالی بیکران ، در آن می‌مانند .

توضیحات :

« لَا يَثْبِئْنَ » : ماندگاران . حال است . « أَحْقَابًا » : جمع حُقْب ، و آن هم جمع حِقْبَة است ، به معنی مدت زمان نامحدود (نگا : المصحف‌المیسر) . روزگاران پیاپی و بی‌نهایت (نگا : روح‌القرآن ، جزء عم محمد عبده ، قاسمی ، روح‌البیان) . سالهای سال . مفعول فیه است .

سوره زبأ آیه 24

متن آیه :

لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا

ترجمه :

در آنجا نه (هوای) خنکی می‌چشند ، و نه نوشیدنی گوارائی

می نوشند .

توضیحات :

« بَرْدًا » : سپرد . خنك . مراد باد و هوای خنك است (نگا : روح القرآن ، المصحف المیسر ، الم ن تخب) . « شَرَابًا » : نوشیدنی گوارا مراد است .

سوره زبأ آیه 25

متن آیه :

إِلَّا حَمِيمًا وَعَسَاقًا

ترجمه :

ولیکن آب جوشان و سوزان ، و زردابه و خونابه (زخم دوزخیان) را می نوشند .

توضیحات :

« إِلَّا » : لیکن . مگر . استثناء می تواند منقطع یا متصل باشد . « حَمِيمًا » : آب بسیار داغ (نگا : انعام / 70 ، یونس / 4 ، حج / 19) . « عَسَاقًا » : خونابه . چرك زخم (نگا : ص / 57) .

سوره زبأ آیه 26

متن آیه :

حَزَاءٌ وَقَاقًا

ترجمه :

(این) کیفری است مناسب و موافق (با اعمال آنان . ایشان در دنیا از فرمان خدا سرکشی کردند ، دلهای ستمدیدگان را سوزاندند ، جانیشان را به آتش کشیدند ، و با ظلم و زور خود بر کسی رحم ننمودند ، هم اینک سزاوار است که در دوزخ کیفرشان چنان و نوشابه هاییشان چنین باشد) .

توضیحات :

« حَزَاءٌ » : مجازات . کیفر . مفعول مطلق فعل محذوف (حُوزُوا) است . « وَقَاقًا » : موافق و سازگار . مصدر است و در معنی اسم فاعل .

سوره زبأ آیه 27

متن آیه :

إِنَّهُمْ كَانُوا لَا يَرْجُونَ حِسَابًا

ترجمه :

این بدان خاطر است که ایشان توقع بازپرسی و حسابرسی نداشتند (و معتقد به رستخیز و دادگاهی آخرت و سزا و جزای نیکان و بدان نبودند) .

توضیحات :

« كَانُوا لَا يَرْجُونَ » : امیدوار نبودند و انتظار نمی کشیدند . « حَسَاباً » : محاسبه و حسابرسی .

سوره نبا آیه 28

متن آیه :

وَكَذَّبُوا بِآيَاتِنَا كِذَابًا

ترجمه :

آنان ، آیہ‌های ما را به کلی تکذیب می کردند ، و کاملاً دروغ می انگاشتند .

توضیحات :

« كِذَابًا » : سخت تکذیب کردن . ستمیزه چویانه دروغ پنداشتن . مصدر باب تفعیل است ، همچون فِيسَار (نگا : کشاف) و قِصَار و خِرَاق (نگا : معانی القرآن) .

سوره نبا آیه 29

متن آیه :

وَكَلَّ شَيْءٍ أَدْخَلَ بِنَاهُ كِتَابًا

ترجمه :

ما همه چیزها را کاملاً شمارش نموده ایم و با دقت ثبت و ضبط کرده ایم .

توضیحات :

« أَدْخَلَ بِنَاهُ » : آن را شمارش کرده ایم . آن را سرشماری نموده ایم . « كِتَابًا » : نگاشتن . نوشتن . نوشته . در اینجا مفعول مطلق و در معنی (إحصاء) یعنی سرشماری کردن است . یا این که واژه کتاب به معنی مکتوب است و حال بشمار است . در این صورت معنی آیه چنین می‌گردد : ما همه چیزها را در حالی که ثبت و ضبط شده اند ، شمارش کرده ایم (نگا : کشف / 49 ، یونس / 21 ، یس / 12 ، قمر / 52 و 53) .

سوره نبا آیه 30

متن آیه :

فَذُوقُوا فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا

ترجمه :

پس بچشید ! ما هرگز چیزی جز عذاب و درد و رنج ، برایتان نمی افزائیم .

توضیحات :

« ذُوقُوا » : بچشید . این جمله ، جنبه تهدید و تحقیر دارد ، و بیانگر خشم تکانه دهنده ذوالجلال است . « فَلَنْ نَزِيدَكُمْ إِلَّا عَذَابًا » : این آیه و آیہ‌های بسیار دیگری بیان می‌دارند که دوزخیان همیشه بر عذابشان افزوده می‌گردد و شکنجه و دردشان فزون می‌گیرد ، و کمی و کاستی

پیدا نمی کند (نگا : نحل / 85 و 88 ، اسراء / 97 ، هود / 20 ، فرقان / 69 .
بقره / 86 و 162 ، آل عمران / 88 ، فاطر / 36) .

سوره نبا آیه 31

متن آیه :
إِن لِّلْمُتَّقِينَ مَفَازًا

ترجمه :

مسلمانان پرهیزگاران ، رستگاری (از دوزخ) و دستیابی (به بهشت) بهره
ایشان می‌گردد .

توضیحات :

« مَفَازًا » : نجات و رستگاری از دوزخ . دستیابی به بهشت . مصدر میمی
، و یا اسم مکان است و به معنی کامگاه .

سوره نبا آیه 32

متن آیه :
حَدَائِقَ وَأَعْنَابًا

ترجمه :

باغهای سرسبز ، و انواع رزها (بهره ایشان می‌گردد) .

توضیحات :

« حَدَائِقَ » : جمع حَدِيقَةٍ ، باغها (نگا : نمل / 60) . بدل است « أَعْنَابًا »
: جمع عِنَب ، انگورها . رزها . ذکر آن به خاطر اهمیت ویژه ای است که دارد .

سوره نبا آیه 33

متن آیه :
وَكَوَاعِبَ أُنثَرَابًا

ترجمه :

و دختران نوجوان نارپستان همسن و سال .

توضیحات :

« كَوَاعِبَ » : جمع کاعب ، دختران نارپستان . دخترانی که تازه
پستانهایشان برآمده است و از کعب ، یعنی پاشنه پا بزرگتر
نگشیده است (نگا : المصحف المیسر) . « أُنثَرَابًا » : جمع نَرَب ، همسال .
همسن .

سوره نبا آیه 34

متن آیه :
وَكَأْسًا دِهَاقًا

ترجمه :
و جام پر از شراب .

توضیحات :
« كَأْسًا » : جام شراب (نگا : صاڤات / 45 ، طور / 23 ، واقعه / 18 ، انسان / 5 و 17) .
« دِهَاقًا » : لبریز . مالمال . پر .

سوره زبأ آیه 35
متن آیه :
لَّا يَسْمَعُونَ فِيهَا لَغْوًا وَلَا كِدًّا بَآ

ترجمه :
بهشتیان در آنجا نه سخن پوچ و بیهوده‌ای می‌شنوند ، و نه دروغگوئی و دروغگو نا میدنی .

توضیحات :
« لَغْوًا » : سخنان پوچ و یاوه (نگا : مؤمنون / 3 ، فرقان / 72 ، قصص / 55) .
« كِدًّا بَآ » : دروغ . دروغگو نامیدن و یکدیگر را تکذیب کردن (نگا : روحالبیان) . مصدر باب تفعیل است (نگا : زبأ / 28) .

سوره زبأ آیه 36
متن آیه :
جَزَاءَ مَنْ رَبِّكَ عَطَاءَ حِسَابًا

ترجمه :
این پاداش پروردگار تو است و عطیّه بسنده‌ای (برای برآورد خواستها و آرزوهای بهشتیان است) .

توضیحات :
« جَزَاءً » : مفعول مطلق است . « عَطَاءً » : عطیّه و تفضّل الهی . بدل از (جَزَاءً) است . « حِسَابًا » : کافی و وافی . بسنده . یعنی نعمتها و عطیّه‌های خداوندی آن اندازه به بهشتیان می‌رسد که خواهند گفت : ما را بس ! مصدر است و در معنی اِسِم فاعل ، یعنی محاسب . بدین معنی که بهشتیان را به گفتن : (حَسِبْنَا) می‌کشاند . صفت (عَطَاءً) است .

سوره زبأ آیه 37
متن آیه :
رَبِّ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا الرَّحْمَنَ لَا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خِطَابًا

ترجمه :
پروردگار مهربان آسمانها و زمین و همه چیزهائی که در میان آنها قرار دارد . هیچ کسی توان گفتن و یارای آغاز سخن با او را ندارد .

توضیحات :

« رَبِّ » : بدل از (رَبِّ) آیه پیشین است . « الرَّحْمَنُ » : بسیار مهربان . صفت یا بدل (رَبِّ) است . « لا يَمْلِكُونَ » : توان ندارند . نمی توان زندگی . مرجع ضمیر فاعلی ، اهل آسمانها و زمین و سراسر کائنات است . « مِنْهُ » : بیان (خَطَاباً) و بر آن مقدم است و جنبه تأکید دارد . در معنی چنین است : لا يَمْلِكُونَ أَنْ يُخَاطَبُوا . « خَطَاباً » : مخاطب قرار دادن . زبان به سخن گشودن . گفتگو کردن .

سوره زبا آیه 38

متن آیه :
يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفًّا لَّا يَتَكَلَّمُونَ إِلَّا مَنْ أُذِنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَابًا

ترجمه :

در آن روزی که جبرئیل و فرشتگان به صف می ایستند ، و هیچ کدام زبان به سخن نمی گشایند ، مگر کسی که خداوند مهربان بدو اجازه دهد و او نیز سخن راست و درست بگوید .

توضیحات :

« يَوْمَ » : مفعول فیه (لا يَمْلِكُونَ مِنْهُ خَطَاباً) است . « الرُّوحُ » : جبرئیل (نگا : شعراء / 193 ، معارج / 4 ، قدر / 4) . « صَفًّا » : صف زدگان . حال است و به معنی مصطفین است .

سوره زبا آیه 39

متن آیه :
ذَلِكَ الْيَوْمِ الْحَقِّ فَمَنْ شَاءَ اتَّخَذْ إِلَىٰ رَبِّهِ مَا آبَا

ترجمه :

آن روز واقعه است (و حتمی و قطعی است ؛ نه پندار و خیال و داستان و افسانه) . پس هرکس که بخواهد می تواند به سوی پروردگارش برگردد و (راه رضای خدا و خوشبختی را در پیش گیرد) .

توضیحات :

« ذَلِكَ الْيَوْمِ الْحَقِّ » : آن ، روز راستی نیست . آن روز ، واقعه است و حقیقت دارد . (ذَلِكَ) مبتدا و (الْيَوْمِ) بدل ، و (الْحَقِّ) خبر است . یا این که (الْيَوْمِ) خبر است و (الْحَقِّ) صفت آن است . « مَّآبَا » : محل بازگشت . برگشتن . راه . با توجه به معنی دوم ، مفهوم آیه چنین می شود : پس هرکس که بخواهد می تواند به سوی پروردگارش راه در پیش گیرد .

سوره زبا آیه 40

متن آیه :
إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ يَنْظُرُ الْمَرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافِرُ يَا لَيْتَنِي كُنْتُ تُرَابًا

ترجمه :

ما شما را از عذاب نزد یکی بیم می‌دهیم (که رخ می‌دهد در) آن روزی که انسان همه کارهایی را که کرده است می بیند ، و انسان کافر فریاد برمی آورد : کاش من خاک می بودم !

توضیحات :

« یَوْمَ » : مفعول فیه برای (عَذَاباً) است . « یَنْظُرُ » : می‌نگرد . می بیند . « مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ » : (نگا : بقره / 95 ، آل عمران / 182 ، نساء / 62) . « يَا أَيَّتَنِي كُنْتُ تُرَاباً » : کاش من خاک می بودم ! یعنی شخص کافر از مشاهده این همه عذاب و هول و هراس ، آرزو می کند که کاش از آغاز زاده نمی‌شدم و از مرحله خاک فراتر نمی‌رفتم ! یا این که می‌گوید : ای کاش ! بعد از آن که زادم و انسان شدم و مردم ، هرگز پس از مردن و خاک شدن ، زنده شدنی در میان نمی بود ، و آن گونه که خودم در دنیا معتقد بودم که رستاخیزی در میان نیست ، همچنان می بود !

سوره نازعات آیه 1

متن آیه :

وَالنَّازِعَاتِ غَرْقًا

ترجمه :

سوگند به همه چیزهایی که (نیروئی بدانها داده شده است که بدان اشیاء را از قرارگاه خود) کاملاً برمی کنند و بیرون می کشند !

توضیحات :

« النَّازِعَاتِ » : بر کنندگان . بیرون کشندگان . برای واژه‌های پنجگانه (نَزَاعَاتِ ، نَاشِطَاتِ ، سَائِحَاتِ ، سَائِقَاتِ ، مَدِيرَاتِ) بیش از شش معنی بیان کرده اند (نگا : تفسیر کبیر) . از جمله : فرشتگان ، ستارگان آسمان ، اسبب مجاهدان ، ارواح مردگان ، غیا زیان و جهادگران ، قلوب مردمان ، و گاهی آمیزه‌ای از اینها . اما اغلب مفسران طرفدار ستارگان و فرشتگان نند . بهترین نظریه ، سخن تفسیرالم منتخب است که گرد آورنده چکیده همه نظرات است و ما آن را پسندیده و تقدیم داشته ایم . « غَرْقًا » : به گونه اغراق آمیز . به تمام و کمال .

سوره نازعات آیه 2

متن آیه :

وَالنَّاشِطَاتِ نَشْطًا

ترجمه :

و سوگند به همه چیزهایی که (نیروئی بدانها داده شده است که بدان اشیاء را از قرارگاه خود) چابکانه و استادانه بیرون می کشند !

توضیحات :

« النَّاشِطَاتِ » : آنهایی که کارها را آهسته و آرام ، ولی استادانه و

چا بکانه به انجام مي رسا نند .

سوره نازعات آیه 3

متن آیه :

وَالسَّايِحَاتِ سَیْحاً

ترجمه :

و سوگند به همه چیزهائي که (سرعتي بدانها داده شده است که در پرتو آن ، وظائف خود را هر چه زودتر) به گونه ساده و آسان انجام مي دهند !

توضیحات :

...

سوره نازعات آیه 4

متن آیه :

فَالسَّايِقَاتِ سَیْقاً

ترجمه :

و سوگند به همه چیزهائي که (در انجام وظائف محوله بر دیگران) کاملاً سبقت مي گیرند !

توضیحات :

« السَّايِقَاتِ » : پیش تازان . سبقت گیرندگان .

سوره نازعات آیه 5

متن آیه :

فَالْمُدَبِّرَاتِ أَمراً

ترجمه :

و سوگند به همه چیزهائي که (با ویژگیهائي که بدانها داده شده است) به اداره امور مي پردازند !

توضیحات :

« الْمُدَبِّرَاتِ » : گردانندگان . اداره کنندگان . « أَمراً » : کار . مراد کارها است . چرا که این واژه اسم جنس و به منزله جمع است (نگا : تفسیر کبیر) . جواب قسم محذوف است . يعني سوگند به همه این آفریده هاي عجیب و غریب جهان ، که رستاخیز برپا مي شود و قیامت مي آید .

سوره نازعات آیه 6

متن آیه :

یَوْمَ تَرْجَفُ الرَّأْجِفَةُ

ترجمه :

(رستاخیز و قیامت برپا گردد) در آن روزی که (نَفْخَةُ أَوَّلٍ ، در صورت می‌دهد می‌شود و) زلزله‌ای در می‌گیرد (و دنیا خراب می‌گردد و همگان می‌میرند) .

توضیحات :

« تَرْجَفُ » : می‌لرزد . می‌لرزاند . این فعل به صورت لازم و متعدی به کار می‌رود . « الرَّاجِفَةُ » : لرزان . لرزا ننده . مراد نَفْخَةُ نخستین صوراست که در جهان می‌پیچد و جهان را می‌لرزاند و خراب می‌گرداند . برخی گفته‌اند : مراد زلزله کوره زمین و از هم پاشیدن آن است .

سوره نازعات آیه 7

متن آیه :
تَتَّبِعُهَا الرَّادِفَةُ

ترجمه :

سپس (نَفْخَةُ دوم ، در صورت می‌دهد می‌شود و زلزله نخستین) زلزله دیگری به دنبال خواهد داشت (که مردگان زنده می‌گردند و رستاخیز و قیامت آغاز می‌شود ، و جهان ابدی آغاز می‌گردد) .

توضیحات :

« تَتَّبِعُهَا » : به دنبال آن می‌آید و رخ می‌دهد . « الرَّادِفَةُ » : پیرو . به دنبال آینده . مراد نَفْخَةُ دوم است که بعد از نَفْخَةُ اول قرار دارد و اعلام فرا رسیدن رستاخیز و قیامت است . برخی گفته‌اند : مراد زلزله و تکانی است که آسمانها را به دنبال ویرانی زمین در بر می‌گیرد (نگا : زمر / 68) .

سوره نازعات آیه 8

متن آیه :
قُلُوبٌ يَوْمَئِذٍ وَاجِفَةٌ

ترجمه :

دل‌هایی در آن روز تپان و پریشان می‌گردند .

توضیحات :

« وَاجِفَةٌ » : مضطرب و پریشان . لرزان و نگران . تپنده و آشفتته .

سوره نازعات آیه 9

متن آیه :
أَبْصَارُهَا خَاشِعَةٌ

ترجمه :

و چشمانشان فرو افتاده و فروخته می‌گردد .

توضیحات :

« أَبْصَارُهُمْ » : چشمان ایشان . مراد صافان چشمانها است . « خَاشِعَةٌ » : ذلیل و

خوار. فرو افتاده و فرو خفته .

سوره نازعات آیه 10

متن آیه :
يَقُولُونَ أَإِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَا فِرَةِ

ترجمه :

(اینان در دنیا) می گفتند : آیا ما دوباره (زنده می گردیم و) به زندگی بازگردانده می شویم؟!

توضیحات :

« مَرْدُودُونَ » : برگردانده شدگان . « الْحَا فِرَةُ » : راه طی شده . حالت نخستین و زندگی پیشین . مراد حیات دوباره و آفرینش دوباره است .

سوره نازعات آیه 11

متن آیه :
أَإِذَا كُنَّا عِظَامًا نَّخِرَةً

ترجمه :

آیا وقتی که استخوانهای پوسیده و فرسوده ای خواهیم شد (به زندگی بازگردانده می شویم؟) .

توضیحات :

« عِظَامٌ » : جمع عَظْمٌ ، استخوانها . « نَّخِرَةً » : پوسیده . فرسوده .

سوره نازعات آیه 12

متن آیه :
قَالُوا تِلْكَ إِذًا كَرَّةٌ خَاسِرَةٌ

ترجمه :

(تمسخرکنان) می گفتند : این (بازگشت به زندگی دوباره ، اگر انجام پذیر گردد) در این صورت بازگشت زیانبار و زیان بخشی خواهد بود ! (و ما هرگز از این زیانها نخواهیم کرد ، و چنین کاری ممکن نیست) .

توضیحات :

« تِلْكَ » : این رجعت و بازگشت . « إِذًا » : آن گاه . « كَرَّةٌ » : بازگشت . برگشت . « خَاسِرَةٌ » : زیانبار . زیان بخش . پر ضرر و زیان .

سوره نازعات آیه 13

متن آیه :
فَإِنَّمَا هِيَ زَجْرَةٌ وَاحِدَةٌ

ترجمه :

(بازگشت آنان چندان مشکل نیست) تنها صدائی (از صور)
برمی خیزد و بازگشت انجام می پذیرد .

توضیحات :

« هِي » : بازگشت . زندگی . رجعت به حیات دوباره . « زَجْرَةٌ » : صدا و
فریاد . مراد صدای صور برای بار دوم است که بر اثر آن همه مردگان زنده
می گردند .

سوره نازعات آیه 14

متن آیه :

وَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ

ترجمه :

ناگهان همگان (به پا می خیزند و) در دشت پهناور و سفید محشر آماده
می شوند .

توضیحات :

« السَّاهِرَةِ » : دشت و بیابان سفید و هموار و پهناور . مراد صحرائی محشر است .

سوره نازعات آیه 15

متن آیه :

هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ مُوسَى

ترجمه :

آیا خبر داستان موسی به تو رسیده است ؟

توضیحات :

« حَدِيثٌ » : سخن . خبر . داستان . « هَلْ أَتَاكَ . . . » : مطلب با استفهام
شروع شده است تا شوق شنونده بیدار، و آماده شنیدن داستان گردد .

سوره نازعات آیه 16

متن آیه :

إِذْ نَادَاهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى

ترجمه :

بدان گاه که پروردگارش او را در زمین مقدس طوی صدا زد .

توضیحات :

« بِالْوَادِ الْمُقَدَّسِ طُوًى » : (نگا : طه / 12) . « الْوَادِي » : سرزمین . یاء آخر
آن در رسم الخط قرآنی حذف شده است . « طُوًى » : نام سرزمینی در شام ،
میان مدین و مصر ، در پانزین کوه طور سینا ، نخستین بار ، در آنجا
به موسی (ع) وحی شد . بدل از (الوادی) است .

سوره نازعات آیه 17

متن آیه :
اَذْهَبْ إِلَىٰ فِرْعَوْنَ إِنَّهُ طَغَىٰ

ترجمه :
(بدو گفت :) برو به سوی فرعون که سرکشی و طغیان کرده است .

توضیحات :
« طَغَى » ، : سرکشی کرده است . در کفر و عصیان و ظلم ، از حد گذشته است . از مرز بندگی فراتر رفته است .

سوره نازعات آیه 18

متن آیه :
فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَىٰ أَنْ تَزَكَّىٰ

ترجمه :
بگو : آیا میل داری (از آنچه در آن هستی) ، رها و پاک گردی ؟

توضیحات :
« هَلْ لَكَ . . . » : آیا میل داری ؟ خبر مبتدای محذوفی چون (مَيْلٌ) و (رَغْبَةٌ) است ، در اصل چنین است : هَلْ لَكَ مَيْلٌ ؟ این شیوه ، درخواست توأم با سازش و نرمش است . « تَزَكَّى » : پاک گردی . فعل مضارع است و اصل آن (تَزَكَّى) است .

سوره نازعات آیه 19

متن آیه :
وَأَهْدِيكَ إِلَىٰ رَبِّكَ فَتَخْشَىٰ

ترجمه :
و تو را به سوی پروردگارت رهبری کنم (و او را به تو بشناسانم) تا تو (از او) اندیشناک و بیمناک گردی (و خلاف نکنی ؟)

توضیحات :
« فَتَخْشَى » : خشیت ، ترس و هراسی است که نتیجه احساس به عظمت و قدرت خدا است . چنین احساسی هم با شناخت او ، در دل انسان پدیدار میشود (نگا : فاطر / 28) .

سوره نازعات آیه 20

متن آیه :
فَأَرَاهُ الْكُفْرَىٰ

ترجمه :
(موسی به پیش فرعون رفت و) معجزه بزرگ (خود ، یعنی تبدیل عصا به اژدها) را بدو نشان داد .

توضیحات :
« الْآيَةَ الْكُبْرَى » : معجزه بزرگ . مراد تبدیل عصا به اژدها است . نشان دادن معجزه و کار عملی ، پس از بیان ادله و براهین قولی بوده است .

سوره نازعات آیه 21

متن آیه :
فَكَذَّبَ وَعَصَى

ترجمه :
اما فرعون ، موسی را دروغگو نامید و (نیوت او را نپذیرفت ، و از چیزی که از جانب خدا با خود آورده بود) سرپیچی کرد .

توضیحات :
« كَذَّبَ » : موسی را تکذیب کرد و پیغمبریش را دروغ نامید . « عَصَى » : از دستورهایی آسمانی و رهنمودهای الهی سرپیچی و سرکشی کرد .

سوره نازعات آیه 22

متن آیه :
ثُمَّ أَدْبَرَ يَسْعَى

ترجمه :
سپس پشت کرد و رفت و (برای مبارزه با موسی) به سعی و تلاش پرداخت .

توضیحات :
« أَدْبَرَ » : پشت کرد و رفت .

سوره نازعات آیه 23

متن آیه :
فَحَشَرَ فَنَادَى

ترجمه :
آن گاه (جادوگران را) گرد آورد و (مردمان را) دعوت کرد .

توضیحات :
« حَشَرَ » : بسیج کرد . گرد آورد . مراد گرد آوردن جادوگران است (نگا : شعراء / 36 و 53) . « نَادَى » : دعوت کرد . فرا خواند . بانگ برداشت (نگا : زخرف / 51) .

سوره نازعات آیه 24

متن آیه :
فَقَالَ أَنَا رَبُّكُمُ الْأَعْلَى

ترجمه :

و گفت : من و لا ترین معبود شما هستم !

توضیحات :

« أَنْأ رَبُّكُمْ الْأَعْلَى » : با توجه به خاصیت نفس آفت زده طاغیان که کلمه حق و دعوت به آن ، بر طغیان و غرورشان می افزاید (نگا : بقره / 206 ، صافات / 35) و مال و منال و مقام گاهی به ادعای الوهیتشان می کشاند (نگا : زخرف / 51) جنون پادشاهی هم فرعون ما دیگرارا بر آن داشته است که در اوقات معمولی معبودهائی برای خود برگزیند (نگا : اعراف / 127) و در لحظاتی خویشتن را یگانه معبود دیگران بداند (نگا : شعراء / 29 ، قصص / 38) و زمانی خود را معبود والای والا بنامد . همیشه تاریخ ، شاهد خداگونهها بوده و سخن قال یا حال ایشان را شنیده است . مگراز کافران بیادب ، جز این باید شنید ؟

سوره نازعات آیه 25

متن آیه :
وَأَخَذَهُ اللَّهُ نَكَالَ الْآخِرَةِ وَالْأُولَى

ترجمه :

خداورا به عذاب دنیا و آخرت گرفتار کرد .

توضیحات :

« نَكَالَ » : تعذیب . عذاب و عقوبت . مفعول مطلق است و یا منصوب به نزع خافض است . « الْآخِرَةِ وَالْأُولَى » : آن جهان و این جهان . چون عذاب آخرت مهم تر از عذاب دنیا است ، ذکر آن پیشتر آمده است .

سوره نازعات آیه 26

متن آیه :
إِنْ فِي ذَلِكَ لَعِبْرَةٌ لِّمَن يَخْشَى

ترجمه :

در این (داستان موسی و فرعون ، درس) عبرت بزرگی است برای کسی که (از خدا) بترسد .

توضیحات :

« لِّمَن يَخْشَى » : عبرت گرفتن از چنین داستانهای تنها برای کسانی میسر است که خوف و خشیت و احساس مسؤولیت به دل راه داده اند .

سوره نازعات آیه 27

متن آیه :
أَأَنْتُمْ أَشَدُّ خَلْقًا أَمِ السَّمَاءَ بَنَاهَا

ترجمه :

(ای منکران معاد !) آیا آفرینش (مجدد پس از مرگ) شما سخت تر است

یا آفرینش آسمان که خدا آن را (با این همه عظمت سرسام آور و نظم و نظام شدگفت ، بالای سرتان همچون کاخی) بنا نهاده است ؟

توضیحات :

« خَلَقًا » : آفرینش . ساختار . تمییز است . « أَمْ أَنْتُمْ أَشَدُّ... » : این آیه پاسخ گفتار منکران معاد است که می گفتند : « إِنَّا لَمَرْدُودُونَ فِي الْحَافِرَةِ » . اجزاء کرات آسمانی را از عدم آفریده است و آنها را به شکل خورشیدها و ماهها و ستارهها درآورده است ، اجزاء متفرق بدن شمارا نیز با ز آفرینی می کند و بهم می پیوندد و در صحنه حیات مجدد حاضر می گرداند و مورد بازخواستتان قرار می دهد . پس چه جای شدگفتی است ؟

سوره نازعات آیه 28

متن آیه :
رَفَعَ سَمَكَهَا فَسَوَّاهَا

ترجمه :

ارتفاع و بلندای آن را بالا برد و گسترش داد ، و آن را آراسته و پیراسته کرد و سروسامانش بخشید .

توضیحات :

« رَفَعَ » : بالا برد . گسترش داد . « سَمَكًا » : ارتفاع . بلندای . بعضی آن را سقف و آسمان دانسته اند . « سَوَّاهَا » : ساخته و پرداخته کرد . یعنی هر یک را فواصل معین و اندازه و خاصیت ویژه بخشید و در مدارات خود جای داد و یکی را به دیگری مرتبط ساخت . (نگا : بقره / 29) .

سوره نازعات آیه 29

متن آیه :
وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضُحَاهَا

ترجمه :

و شب آن را تاریک کرد ، و روز آن را پدیدار و روشن ساخت .

توضیحات :

« أَغْطَشَ » : تاریک کرد . « أَخْرَجَ » : پدیدار کرد . ظهور بخشید . مراد روشن کردن است . « ضُحَى » : اوائل روز . تمام روز (نگا : اعراف / 98 ، طه / 59 ، ضحی / 1 ، نازعات / 46) .

سوره نازعات آیه 30

متن آیه :
وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَاهَا

ترجمه :

و پس از آن ، زمین را غلتاند و (به شکل بیضی در آورد) گستراند .

توضیحات :
 « دَحَاهَا » : آن را پرت کرد و غلتاند . آن را به شکل بیضی درآورد و گسترانند . چون اغلب تفسیرها و فرهنگها (دحو) را تنها به معنی (گسترانیدن) ذکر کرده اند ، چند جمله را برای تأکید معنی غلتانیدن و قیل دادن از دو تفسیر عیناً ذکر می نماید : أَصْلُ الدَّحْوِ الإِزَالَةُ لِلشَّيْءِ مِنْ مَكَانٍ إِلَى مَكَانٍ ، وَ مِنْهُ يُقَالُ : إِنَّ الصَّيْبَ يَدْحُو بِالْكُرَّةِ ، أَي يَقْذِفُهَا عَلَيَّ وَجْهَ الأَرْضِ (نگا : تفسیر کبیر) . دَحَاهَا : بَسَطَهَا وَ أَوْسَعَهَا لِسَدِّ كُنْفِ أَهْلِهَا ، أَوْ جَعَلَهَا عَلَيَّ شَكْلَ دِحْيَةٍ وَ هِيَ الأَبْيَضَةُ (نگا : تفسیر و بیان مفردات القرآن) . هم چنین (نگا : فرهنگهای محیطالمحیط ، لسانالعرب . تفسیرهای : المصحف المیسر ، پرتوی از قرآن ، المنار جلد اول صفحه 248) .

سوره نازعات آیه 31

متن آیه :
 أَخْرَجَ مِنْهَا مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا

ترجمه :
 آب آن را و چراگاه آن را پدیدار کرد .

توضیحات :
 « مَرْعِي » : چراگاه . « مَاءَهَا وَمَرْعَاهَا » : اشاره به مایه حیات جانداران و اقوات آنها است .

سوره نازعات آیه 32

متن آیه :
 وَالْجِبَالِ أَرْسَاهَا

ترجمه :
 و کوهها را محکم و استوار کرد .

توضیحات :
 « أَرْسَاهَا » : ثابت و استوار کرد (نگا : رعد / 3 ، حجر / 19 ، نحل / 15) .

سوره نازعات آیه 33

متن آیه :
 مَتَاعاً لَكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ

ترجمه :
 برای استفاده شما و چهارپایان شما (همه اینها را سر و سامان داده و سرگشته و فرما نبردار کرده ایم) .

توضیحات :
 « مَتَاعاً » : بهره مندی و بهره گیری . استفاده . مفعولله است .

سوره نازعات آیه 34

متن آیه :
وَإِذَا جَاءَتِ الطَّامَّةُ الْكُبْرَى

ترجمه :
هنگامی که بزرگترین حادثه (و بلاي سخت طاقت فرساي قیامت) فرا می‌رسد .

توضیحات :
« الطَّامَّةُ » : حادثه عظیم . مصیبت طاقت فرسا . بلاي سخت و فراگیر . مراد قیامت است . « الْكُبْرَى » : بزرگترین . معلوم است هیچ مصیبت و واقعه‌اي بزرگتر از قیامت نیست .

سوره نازعات آیه 35
متن آیه :
يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ مَا سَعَى

ترجمه :
در آن روز ، انسان به یاد می‌آورد همه کوششها و تلاشهایی را که کرده است .

توضیحات :
« يَوْمَ » : بدل از (إِذَا) است و جواب (إِذَا) محذوف است و تفصیل نهفته در آیات بعدی است . یعنی همین که طامه کبری روی آورد ، عالم روز و دوره‌اي پیش می‌آید که در آن موجبات غفلت و فراموشی از میان می‌رود ، ...

سوره نازعات آیه 36
متن آیه :
وَبُرْزَتِ الْجَحِيمِ لِمَنْ يَرَى

ترجمه :
و دوزخ برای هر فرد بینائی ، آشکار و نمایان می‌گردد (و بر کسی مخفی نمی‌ماند) .

توضیحات :
« بُرْزَتِ » : نموده شد . آشکار گردانده شد .

سوره نازعات آیه 37
متن آیه :
فَأَمَّا مَنْ طَغَى

ترجمه :
اما آن کسی که طغیان و سرکشی کرده باشد .

توضیحات :
« طَعْيٍ » : سرکشی و نافرمانی کرده باشد (نگا : نازعات / 17).

سوره نازعات آیه 38

متن آیه :
وَ أَثَرَ الْحَيَاةِ الدُّنْيَا

ترجمه :
و زندگی دنیا را (برگ زیده باشد و بر آخرت) ترجیح داده باشد .

توضیحات :
« ءَأَثَرَ » : برگ زیده باشد . ترجیح داده باشد .

سوره نازعات آیه 39

متن آیه :
وَإِنَّ الْجَحِيمَ هِيَ الْمَأْوَى

ترجمه :
قطعاً دوزخ جایگاه (او) است .

توضیحات :
« الْمَأْوَى » : منزل و جایگاه .

سوره نازعات آیه 40

متن آیه :
وَأَمَّا مَنْ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفْسَ عَنِ الْهَوَى

ترجمه :
و اما آن کس که از جاه و مقام پروردگار خود ترسیده باشد ، و نفس را از هوی و هوس بازداشته باشد .

توضیحات :
« مَقَامَ رَبِّهِ » : (نگا : رحمن / 46 ، ابراهیم / 14) . مقام ، در اصل به معنی جایگاه اقامت است . در اینجا مراد شخص حاضر در آن است که ذات خداوند سبحان است .

سوره نازعات آیه 41

متن آیه :
وَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى

ترجمه :
قطعاً بهشت جایگاه (او) است .

توضیحات :

...

سوره نازعات آیه 42

متن آیه :
يَسْأَلُ وَنَكَ عَنِ السَّاعَةِ أَيَّانَ مُرْسَاهَا

ترجمه :

از تو در باره قیامت می پرسند که در چه زمانی واقع می شود ؟

توضیحات :

« أَيَّانَ » : چه وقت ؟ کی ؟ « مُرْسَاهَا » : وقوع قیامت و برپا شدن آن . مصدر میمی است از إرساء (نگا : اعراف / 187 ، هود / 41) .

سوره نازعات آیه 43

متن آیه :
فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذُرِّيَّتِهَا

ترجمه :

تورا چه آگهی و خبر از آن ؟ ! (تو چیزی از آن نمی دانی) .

توضیحات :

« فِيمَ » : مخفف (فِي مآ) است . « ذُرِّيَّتِهَا » : خیر دادن . بیان کردن .

سوره نازعات آیه 44

متن آیه :
إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا

ترجمه :

آگاهی از زمان قیامت ، به پروردگارت واگذار می گردد (و اطلاع از وقوع آن کار پروردگار تو است ؛ نه تو) .

توضیحات :

« مُنْتَهَاهَا » : انتهای . واگذاری (نگا : نجم / 14 و 42) . « إِلَىٰ رَبِّكَ مُنْتَهَاهَا » : چکیده مطلب این است : تنها خداوند از وقوع قیامت آگاه است و بس (نگا : اعراف / 187 ، لقمان / 34) .

سوره نازعات آیه 45

متن آیه :
إِنَّمَا أَنْتَ مُنذِرٌ مَّن يَخْشَاهَا

ترجمه :

وظیفه تو تنها و تنها بیم دادن و هوشدار باش به کسانی است که از قیامت می ترسند (و روح حق چوئی و حق طلمبی دارند) .

توضیحات :

« مُنْذِرٌ » : بیم‌دهنده . اعلام خطرکننده . « مُنْذِرٌ مِّنْ يَخْشَاهَا » : این گونه تعبیرات اشاره به این حقیقت است که اگر کسانی دچار طغیان نفسانی نشده باشند و بلکه اندیشناک بوده و آماده پذیرش حق باشند ، گوش دل به اندرزهای آسمانی فرا می‌دهند ، و ادله و برهان ، خرده‌ایشان را تکان می‌دهد (نگا : بقره / 2) .

سوره نازعات آیه 46

متن آیه :
كَأَنَّهُمْ يَوْمَ يَرَوْنَ نَهَا لَمْ يَلْبَثُوا إِلَّا عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا

ترجمه :

روزي که آنان برپائي رستاخيز را مي بينند (چنين احساس مي کنند که در جهان) گوئي جز شامگاهي يا چاشتگاهي از آن درنگ نکرده اند و بسر نبرده اند .

توضیحات :

« لَمْ يَلْبَثُوا » : درنگ نکرده اند . نمانده اند و بسر نبرده اند (نگا : بقره / 259 ، مؤمنون / 112 و 114) . « عَشِيَّةً » : شب هنگام . آخر روز . « ضُحِي » : چاشتگاه . اول روز . « عَشِيَّةً أَوْ ضُحَاهَا » : مراد چند ساعتی است (نگا : یونس / 45 ، احقاف / 35 ، مؤمنون / 113) . مرجع (هَا) واژه (عَشِيَّةً) است و بیانگر این است ، صبح همان عصرگاه مراد است .

سوره عبس آیه 1

متن آیه :
عَبَسَ وَتَوَلَّى

ترجمه :

چهره درهم کشید و روی برتافت !

توضیحات :

« عَبَسَ » : چهره درهم کشید . اخم و تخم کرد . مخاطب پیغمبر است . بدان گاه که سران قریش در خدمتش بودند و امیدوار بود که دعوتش را بپذیرند و با اسلام ایشان ، قبائل و مردمان زیادی آئین یکتاپرستی را بپذیرا گردند ، مسلمان نا بینای صادق و صمیمی و عاشق دینداری ، و راغب فهم علم و دانش آسمانی ، به نام ابن ام مکتوم به مجلس درآمد و با صدای بلند مکرراً از آن حضرت تقاضای درس و وعظ قرآن و احکام دین کرد . اثر ناخوشنودی در چهره مبارکش پدیدار شد و از او روی گرداند و سرگرم ادامه دعوت اشراف به سوی دین خدا گردید . لذا مورد خطاب و عتاب آفریدگار قرار گرفت ، و این مسأله ، درس عبرت جاویدانی برای مسلمانان شد .

سوره عبس آیه 2
متن آیه :
أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى

ترجمه :
از این که زابینائی به پیش او آمد .

توضیحات :
« أَنْ جَاءَهُ الْأَعْمَى » : مفعول له است .

سوره عبس آیه 3
متن آیه :
وَمَا يُدْرِيكَ لَعَلَّهُ يَزَّكَّى

ترجمه :
تو چه میدانی ، شاید او (از آموزش و پرورش تو بهره گیرد و) خود را پاک و آراسته سازد .

توضیحات :
« مَا يُدْرِيكَ » : تو چه میدانی ؟ (نگا : احزاب / 63 ، شوری / 17) .

سوره عبس آیه 4
متن آیه :
أَوْ يَذَّكَّرُ فَتَنْفَعَهُ الذِّكْرَى

ترجمه :
یا این که بپند گیرد و اندرز بدو سود برساند .

توضیحات :
« يَذَّكَّرُ » : متعظ شود . بپند پذیر گردد . « فَتَنْفَعَهُ » : فعل (تَنْفَع) منصوب به (أَنْ) مقدر بعد از فاء سببیه است و جواب (لَعَلَّ) است (نگا : غافر / 37) . « الذِّكْرَى » : (نگا : انعام / 69 و 90 ، اعراف / 2 ، هود / 114 و 120) .

سوره عبس آیه 5
متن آیه :
أَمْ مَنْ أَسَدَتْ غَنَى

ترجمه :
اما آن کس که خود را (از دین و هدایت آسمانی) بی نیاز میداند .

توضیحات :
« أَسَدَتْ غَنَى » : خود را بی نیاز می بیند از چیزی که با خود آورده ای ، و به ثروت و قدرت دنیوی بسنده می کند .

سوره عبس آیه 6
متن آیه :
وَ أَنْتَ لَهُ تَصَدَّى

ترجمه :

تو بدوروي مي آوري و مي پردازي !

توضیحات :

« تَصَدَّى » : رومي کندي . فعل مضارع است و در اصل (تَتَصَدَّى) است .

سوره عبس آیه 7
متن آیه :
وَمَا عَلَيكَ أَلَّا يَزَّكَّى

ترجمه :

چه گناهي بر تو است اگر او (با آب ايمن ، از چرك كفر) خويشتن را پاك
و پا كيزه ندارد؟!

توضیحات :

« وَمَا عَلَيكَ » : در حالي كه گناهي بر تو نيست . چه گناهي بر تو است ؟
حرف واو حاليه يا عاطفه است . واژه (مَا) نا فيه يا استفهاميه است .

سوره عبس آیه 8
متن آیه :
وَأَمَّا مَنْ جَاءَكَ يَسْعَى

ترجمه :

اما كسي كه شتابان و مشتاقانه به پيش تومي آيد .

توضیحات :

« يَسْعَى » : به تلاش مي ايستد ، با علاقه مي آيد . حال فاعل (جَاءَ) است .

سوره عبس آیه 9
متن آیه :
وَهُوَ يَخْشَى

ترجمه :

و از خدا ترسان است .

توضیحات :

« وَ » : واو حاليه است ، و (هُوَ يَخْشَى) حال فاعل (جَاءَ) است .

سوره عبس آیه 10

متن آیه :
وَ أَنْتَ عَنْهُ تَلَهَّى

ترجمه :
تو از او غافل می‌شوی (و بدو اعتناء نمی کنی !) .

توضیحات :
« تَلَهَّى » : غافل می‌گرددی . توجه نمی کنی . فعل مضارع است . در اصل (تَلَهَّى) بوده و در حقیقت نقطه مقابل (تَصَدَّى) است .

سوره عبس آیه 11
متن آیه :
كَلَّا إِنَّهَا تَذْكِرَةٌ

ترجمه :
نیاید چنین باشد! این آیات (قرآنی و شریعت آسمانی) یادآوری و آگاهی است و بس .

توضیحات :
« کَلَّا » : نیاید چنین کرد . حَقًّا . « إِنَّهَا » : این که آیات قرآنی . ضمیر (ها) به (آیات) برمی‌گردد . یا این که به قرآن برمی‌گردد و به خاطر تأنیث خیر ، مؤنث آمده است (نگا : آلوسی) . « تَذْكِرَةٌ » : یادآوری کردن . بیدارباش و آگاهی دادن .

سوره عبس آیه 12
متن آیه :
فَمَنْ شَاءَ ذَكَرْهُ

ترجمه :
پس هر که خواهد از آن پند گیرد (و هر که خواهد سر خویش گیرد) .

توضیحات :
« ذَكَرْهُ » : از قرآن پند و اندرز گرفت . ضمیر (هُ) به قرآن برمی‌گردد که مشارالیه آیات است . بعضیها آن را به خدا برمی‌گردانند . در این صورت معنی چنین است : هر که خواهد خدا را یاد کند و به یاد او باشد .

سوره عبس آیه 13
متن آیه :
فِي صُحُفٍ مُّكْرَمَةٍ

ترجمه :
در نامه‌های گرامی و ارجمند ضبط و ثبت است .

توضیحات :

« صُحُفٍ » : جمع صَحِيفَه ، نامه‌ها و کتاب‌ها. هرگونه برگه نوشته شده‌ای اعم از کاغذ و پوست و غیره . در اینجا مراد صفحات اذهان و نسخه‌های اوراق پراکنده‌ای است که آیات مبارك قرآن در آن حفظ و ضبط و ثبت می‌شده و بعدها به صورت کتاب جامع همه آیات درآمده که همین قرآن است ، و پیوسته با خطها و شکل‌های متنوع نگارش می‌یابد ، و در روزگار ما گذشته از صفحات اذهان و اوراق ، بر روی نوار و صفحه هوا و طول امواج ضبط و پخش می‌شود . « مُكْرَمَةٌ » : گرامی . محترم .

سوره عبس آیه 14

مِثْنِ آيَةٍ :
مَرْفُوعَةٍ مُطَهَّرَةٍ

ترجمه :

(نامه‌هایی که) فرا و بالا (از کلام بشر) و دارای مکانات و منزلت والا یند (و دور از هرگونه تحریف و آمیزش) و پاک (از هر نوع شائبه خرافات و عقائد باطل و فاسد ، و زدوده از نقص و کم و کاست) هستند .

توضیحات :

« مَرْفُوعَةٍ » : والا و بالا . دارای منزلت و مکانات . « مُطَهَّرَةٍ » : پاک از آلودگی خرافات . منزله از تحریف . به دور از نقص .

سوره عبس آیه 15

مِثْنِ آيَةٍ :
يَأْيِدِي سَفَرَةٍ

ترجمه :

با دست نویسنده‌گانی (نگارش یافته اند) .

توضیحات :

« سَفَرَةٍ » : جمع سافر ، نویسنده‌گان . مراد نویسندگان و حاملان و میبلاغان آیات قرآن است که از همان طلوع و نزول قرآن ، هرچه از آیات نازل می‌شد ، با اشتیاق و بی‌درنگ از زبان پیغمبر دریافت می‌داشتند و در سینه‌ها حفظ و ضبط ، و بر روی استخوانها و سنگها و تخته‌ها و اوراق می‌نگاشتند و به دیگران می‌آموختند .

سوره عبس آیه 16

مِثْنِ آيَةٍ :
كِرَامٍ بَرَرَةٍ

ترجمه :

(نویسندگان) که بزرگوار و نیکمنش و نیکوکردارند .

توضیحات :

« كِرَامٍ » : جمع کریم ، بزرگواران . بزرگ منشان . « بَرَرَةٍ » : جمع بار ،

زیکو و کرداران . زیکو و کاران . یا دآوری : بیشتر تفسیرها (صُحُفِ) را لوح محفوظ ، و (سَفَرَةَ) را فرشتگان خدا دانسته اند . برخی هم (صحف) را کتابهای آسمانی ، و (سَفَرَةَ) را جمع سفیر ، و به معنی انبیاء خدا قلمداد کرده اند ، و ضمیر (ها) در آیه 11 را هدایت و شریعت آسمانی به طور خاص یا عام شمرده اند .

سوره عبس آیه 17

متن آیه :
قُتِلَ الْإِنْسَانُ مَا أَكْفَرَهُ

ترجمه :

کشته باد انسان ! چه خدا نشناس و ناسپاس است !

توضیحات :

« قُتِلَ الْإِنْسَانُ ! » : کشته باد انسان ! نفرین بر بشر ! واژه (قُتِلَ) برای دعا ، و مراد از (انسان) جنس بشر است . « مَا أَكْفَرَهُ ! » : چه کافرو خدا نشناس است ! چه کافر نعمت و ناسپاس است ! چنین جمله‌ای بی‌انگیز خشم خدا از کافرو ناسپاس است .

سوره عبس آیه 18

متن آیه :
مِنْ أَيِّ شَيْءٍ خَلَقَهُ

ترجمه :

خدا او را از چه چیزی آفریند ؟ !

توضیحات :

« مِنْ أَيِّ شَيْءٍ . . . » : استفهام تحقیر است . یعنی از چه چیزی ناچیزی خدا او را آفریده است ؟ این همه سرکشی و ناسپاسی چیست ؟ !

سوره عبس آیه 19

متن آیه :
مِنْ نُّطْفَةٍ خَلَقَهُ فَقَدَرَهُ

ترجمه :

او را از نطفه ناچیزی آفریند و قوت و قدرت (و جمال و کمال) بدو می بخشد .

توضیحات :

« قَدَرَهُ » : قدرت و توانائی بدو داده است . اندازه‌گیری دقیق در ساختارش به کار رفته است . هر یک از اندامهای او را برای کاری و مناسب با سایر اعضا آفریده است .

سوره عبس آیه 20
متن آیه :
ثُمَّ السَّيِّلَ يَسَّرَهُ

ترجمه :

سپس راه (شناخت خوبی و بدی) را برای او آسان می کند (تا راه هدایت را در پیش گیرد ، و راه ضلالت را ترک گوید) .

توضیحات :

« السَّيِّلَ » : راه تشخیص هدایت و ضلالت و خوبی و بدی (نگا : بلد / 10)
در پرتو عقل و فکر و الهام و وحی .

سوره عبس آیه 21
متن آیه :
ثُمَّ آمَاتَهُ فَأُفِّرَهُ

ترجمه :

بعد او را می میراند و وارد گوش می گرداند .

توضیحات :

« آمَاتَهُ » : او را می راند . « أُفِّرَهُ » : وارد گوش گرداند .

سوره عبس آیه 22
متن آیه :
ثُمَّ إِذَا شَاءَ أَنْشَرَهُ

ترجمه :

سپس هر وقت خواست او را زنده می گرداند .

توضیحات :

« أَنْشَرَهُ » : زنده اش گرداند (نگا : ا ز بیاء / 21 ، دخان / 35) .

سوره عبس آیه 23
متن آیه :
كَلَّا لَمَّا يَقْضِ مَا أَمَرَهُ

ترجمه :

هرگز هرگز ! انسان (با وجود طول حیات) دستوری را که خدا بدو داده است (و وظایفی را که برای وی تعیین کرده است ، آن چنان که شایسته مقام با عظمت الهی است) هنوز که هنوز است انجام نداده است !

توضیحات :

« كَلَّا » : حقا . هرگز هرگز . این واژه می تواند معنی مشهور خود ، یعنی (نه چنین است) داشته باشد . چرا که بسیاری از افراد کوتاه بین

پرادعاء چنین می پندارند که وظائف خود را در برابر خدا به انجام رسانیده اند ولی این آیه شریفه ، اندیشه و گفته ایشان را نادرست می شمارد. «لَمَّا يَقْضُ»: هنوز انجام نداده است. تا کنون به وظیفه خود عمل نکرده است.

سوره عبس آیه 24

متن آیه :

فَلَا يَنْظُرُ الْإِنْسَانُ إِلَىٰ طَعَامِهِ

ترجمه :

انسان باید به غذای خویش بنگردد و درباره آن بیندیشد (که چگونه ما آن را برای او فراهم کرده ایم ، و در ساختمان مواد غذایی و اجزاء حیات بخش آن ، چه دقت و مهارت و ظرافتی به کار برده ایم).

توضیحات :

« فَلَا يَنْظُرُ » : باید که بنگردد . معلوم است که در اینجا نگریستن به معنی اندیشیدن و دقت لازم به کار بردن است .

سوره عبس آیه 25

متن آیه :

أَنَا صَبَبْنَا الْمَاءَ صَبًّا

ترجمه :

ما آب را از آسمان به گونه شدگفتی می بارانیم .

توضیحات :

« صَبَبْنَا » : فروریخته ایم . باراننده ایم .

سوره عبس آیه 26

متن آیه :

ثُمَّ شَقَقْنَا الْأَرْضَ شَقًّا

ترجمه :

سپس زمین را می شکافیم و از هم باز می کنیم .

توضیحات :

« شَقَقْنَا الْأَرْضَ » : شکافتن زمین . اشاره به قابلیت خاکها و سنگها برای درز برداشتن و پذیرش هوا و نور و جوانه های گیاهان در خود ، و روی هم رفته آماده زراعت گشتن است .

سوره عبس آیه 27

متن آیه :

وَأَنْزَلْنَا فِيهَا حَبًّا

ترجمه :
در آن دانه‌ها را می‌رویا نیم (که مایه اصلی خوراک انسان است) .

توضیحات :
« حَبًّا » : دانه‌ها . مراد دانه‌هایی است که مایه اصلی تغذیه انسان و بسیاری از حیوانات است . اگر دانه‌ها یک دو سالی بر اثر خشکسالی قطع شود ، قحطی و گرسنگی تمام جهان را فرا می‌گیرد .

سوره عبس آیه 28
متن آیه :
وَعِنَبًا وَقَضْبًا

ترجمه :
و رزها و گیاهان خوردنی را .

توضیحات :
« عِنَبًا » : انگور . رَز . مو . « قَضْبًا » : گیاهان خوردنی همچون سبزیجات ، که اغلب دسته‌چین و به صورت خام خورده می‌شوند .

سوره عبس آیه 29
متن آیه :
وَزَيْتُونًا وَنَخْلًا

ترجمه :
و درختان زیتون و خرما را .

توضیحات :
« زَيْتُونًا وَنَخْلًا » : ذکر این دو میوه ، بدان خاطر است که دارای موادّ غذایی سودمند و سلامت آفرینند .

سوره عبس آیه 30
متن آیه :
وَحَدَائِقَ غُلْبًا

ترجمه :
و باغهای پردرخت و انبوه را .

توضیحات :
« غُلْبًا » : جمع غُلْبَاء ، باغی که درختان تنومند داشته و پر و انبوه باشد .

سوره عبس آیه 31
متن آیه :
وَفَاكِهَةً وَأَبًّا

ترجمه :
و میوه و چراگاه را .

توضیحات :
« فَأَكْبَهُةً » : میوه . « أَبَّأ » : چراگاه . گیاهان خودرو .

سوره عبس آیه 32
متن آیه :
مَتَاعًا لَّكُمْ وَلِأَنْعَامِكُمْ

ترجمه :
برای استفاده و بهره مندی شما و چهارپایان شما .

توضیحات :
« مَتَاعًا ... » : (نگا : نازعات / 33) .

سوره عبس آیه 33
متن آیه :
وَإِذَا جَاءَتِ الصَّاخَّةُ

ترجمه :
هنگامی که صدای هراس انگیز گوش خراش (ز فسخه صور دوم) بر آید .

توضیحات :
« الصَّاخَّةُ » : صدای کر کننده . صدای گوش خراش . حادثه عظیم . مراد ز فسخه صور دوم است که به دنبال برخورد اجرام و کرات آسمانی بر اثر تخریب جهان ، طنین انداز می گردد (نگا : زمر / 68) و انسان را از همه چیز جز خود و اعمالش و سرنوشتش غافل می کند .

سوره عبس آیه 34
متن آیه :
يَوْمَ يَفِرُّ الْمَرْءُ مِنْ أَخِيهِ

ترجمه :
در آن روز که انسان فرار می کند از برادر خود .

توضیحات :
« يَفِرُّ » : می گریزد . علّت گریز این است که هرکسی برای نجات خود می کوشد ، و از آنان که گمان می برد ، چه بسا از او درخواست کمک کنند ، فرار می کند .

سوره عبس آیه 35
متن آیه :

وَأُمِّهِ وَآبَائِهِ

ترجمه :
و از مادرو پدرش !

توضیحات :
...

سوره عبس آیه 36
متن آیه :
وَصَاغِبَتِهِ وَبَنِيهِ

ترجمه :
و از همسر و فرزندانش .

توضیحات :
« صَاغِبَةٌ » : زن . همسر . « بَنِيهِ » : پسرانش . در اینجا مراد فرزندانی است ، که در دنیا انسان جان و مال را فدای ایشان می کند .

سوره عبس آیه 37
متن آیه :
لِكُلِّ امْرِيٍّ مِنْهُمْ يَوْمَ يُذْ شَأْنٌ يُرْغَبُ فِيهِ

ترجمه :
در آن روز هر کدام از آنان وضعی و گرفتاری بزرگی دارد که او را به خود سرگرم می کند و از هر چیز دیگری باز می دارد .

توضیحات :
« شَأْنٌ » : وضع و حال . کار و بار . « يُرْغَبُ فِيهِ » : او را بپسندیده است . یعنی مجالی برای او باقی نمی گذارد تا امکان و فرصت این را داشته باشد به دیگران بپردازد . او را به خود مشغول می کند و بی خبر از دیگران می سازد .

سوره عبس آیه 38
متن آیه :
وَجَوْهٌ يَوْمَ يُذْ مُسْفِرَةٌ

ترجمه :
در آن روز ، چهره هائی شاد و درخشانند .

توضیحات :
« مُسْفِرَةٌ » : شادان و خندان . درخشان و بشاش .

سوره عبس آیه 39
متن آیه :

صَا حِكَّةٌ مُسَدِّ تَبَشِيرَةٍ

ترجمه :
خندان و مسرورند .

توضیحات :
« صَا حِكَّةٌ » : خندان . « مُسَدِّ تَبَشِيرَةٍ » : مسرور . خوش و خرم .

سوره عبس آیه 40
مِثْنِ آيَةٍ :
وَوَجْوهٌ يَوْمَئِذٍ عَلَيهَا غَبَرَةٌ

ترجمه :
و در آن روز چهره‌هائی غبار (غم و اندوه) بر آنها نشسته است .

توضیحات :
« غَبَرَةٌ » : گرد و خاک بر خاسته و در هوا پراکنده . مراد غبار غم و اندوه و کدورت و افسردگی است .

سوره عبس آیه 41
مِثْنِ آيَةٍ :
تَرْهَقُهَا قَتَرَةٌ

ترجمه :
ابر تیره و سیاه (هراس و اندوه) آن رخسارها را می پوشاند .

توضیحات :
« قَتَرَةٌ » : ابر تیره و سیاه (نگا : المصحف المیسر) . دودگونه‌ای از هول و هراس و غم و اندوه ، رخساره را می پوشاند (نگا : معجم‌الفاظ القرآن الکریم) . هم چنین (نگا : یونس / 26) .

سوره عبس آیه 42
مِثْنِ آيَةٍ :
أُولَئِكَ هُمُ الْكَافِرَةُ الْفَجَرَةُ

ترجمه :
آنان ، کافران بزهکار و بدکردارند .

توضیحات :
« الْفَجَرَةُ » : جمع فاجر ، کسی که آشکارا به فسق و فجور دست می یازد ، و بر ضد شرع می‌شورد (نگا : المصحف المیسر) .

سوره تکویر آیه 1
متن آیه :
إِذَا الشَّمْسُ كُوِّرَتْ

ترجمه :
هنگامی که خورشید درهم پیچیده می‌شود (و نظام جهان درهم می‌ریزد) .

توضیحات :
« کورت » : درهم پیچیده شد . درهم نور دیده گردید (نگا : زمر / 5) . مراد از میان رفتن نور خورشید و فروافتادن آن است .

سوره تکویر آیه 2
متن آیه :
وَإِذَا النُّجُومُ انْكَدَرَتْ

ترجمه :
و هنگامی که ستارگان تیره و تاریک گردند و فرومی‌افتند .

توضیحات :
« انکدرت » : فروافتادند (نگا : انفطار / 2) . بی‌فروغ و تاریک شدند (نگا : مرسلات / 8) .

سوره تکویر آیه 3
متن آیه :
وَإِذَا الْجِبَالُ سُيِّرَتْ

ترجمه :
و هنگامی که کوهها (از جای خود برکنده می‌شوند و به این سو و آن سو) رانده می‌شوند .

توضیحات :
« سیرت » : به حرکت انداخته شد . رانده گردید (نگا : کهف / 47 ، زبأ / 20) .

سوره تکویر آیه 4
متن آیه :
وَإِذَا الْعِشَارُ عُطِّلَتْ

ترجمه :
و هنگامی که (با ارزش ترین اموال ، از جمله) شتران آبستنی که ده ماه از حمل آنها گذشته است به دست فراموشی سپرده می‌شوند .

توضیحات :
« العیشار » : جمع عشاء ، شترانی که ده ماه از آبستنی آنها گذشته

است و زفیس ترین چیز در پیش عربها بودند. شتران آبس تینی که دو ماه برای وضع حمل آنها مانده باشد (نگا: المصحف المیسر). «عَطَلَتْ»: به حال خودرها شدند. آیه برای تمثیل است. یعنی اگر به فرض، مردمان در این هنگام شترانی بدین صفت هم داشته باشند، آنها را رها میسازند.

سوره تکویر آیه 5

متن آیه:
وَإِذَا الْوُحُوشُ حُشِرَتْ

ترجمه:

و هنگامی که ددان و جانداران گرد آورده می‌شوند (و خوی در ندگی و ر مندگی را از ترس فراموش می‌کنند، و برای کاستن از وحشت در کنار هم قرار می‌گیرند و به هم می‌آمیزند).

توضیحات:

«حشیرت»: گرد آورده شدند. هلاک گشتند (نگا: معجم‌الفاظ القرآن الکریم).

سوره تکویر آیه 6

متن آیه:
وَإِذَا الْيَحَارُ سُجِّرَتْ

ترجمه:

و هنگامی که دریاها سراسر برافروخته می‌گردند (و گدازه‌ها و گازهای درون زمین طوفانهای آتشین و انفجارهای هولناکی پدید می‌آورند).

توضیحات:

«سجرت»: سراسر آتش گردید. فروزان و برافروخته شد.

سوره تکویر آیه 7

متن آیه:
وَإِذَا النُّفُوسُ زُوِّجَتْ

ترجمه:

و هنگامی که دوباره جانها به پیکرها در آورده می‌شوند و جفت یکدیگر می‌گردند.

توضیحات:

«النُّفُوسُ»: جمع نَفْس، جانها و روانها. «زُوِّجَتْ»: جفت اصل خود گردانده شد، و به منشأ خویش، یعنی بدن در آورده شد. این آیه بیانگر این مطلب است که پس از مرگ انسانها، جانها از پیکرها جدا می‌گردند و به گونه مستقلی بسر می‌برند، و پیکرها به خاکها تبدیل و جذب عناصر دیگر می‌شوند و شکلها و صورتهای ترکیبی جدیدی را پیدا

می کنند ، با زغغه دوم صور و به فرمان ربّ غفور ، بار دیگر روانها وارد کالبدهاي خود می گردند ، و چشم به جهان نومی گشایند و تا ابد به گونه شدگفتی زندگی می نمایند .

سوره تکویر آیه 8

متن آیه :
وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ

ترجمه :

و هنگامی که از دختر زنده بگور پرسیده می شود .

توضیحات :

« الْمَوْؤُودَةُ » : دختر زنده بگور . برخی از عربها در دوره جاهلی ، دختران خود را به دلائلی زنده بگور می کردند ، از جمله : از ترس فقر و تنگدستی ، و خوف از ننگ و عار زیا ، و هراس از اسارت دختران در جنگها و به صورت کنیز درآمدن ایشان . اما دختر زنده بگور می تواند نماد مظلومیت بوده و گفت : « هر موجود زنده و مستعدی که ظالمانه نابود شود ، و هر استعداد زنده ای که خفه گردد و هر حقی که از میان برود ، موءودة است و از آن سؤال و بازخواست می شود » (نگا : پرتوی از قرآن)

سوره تکویر آیه 9

متن آیه :
يَأَيُّ ذَنْبٍ قُتِلَتْ

ترجمه :

به سبب کدامین گناه کشته شده است ؟

توضیحات :

« يَأَيُّ ذَنْبٍ ... » : نکته قابل توجه این است که قرآن نمی گوید از قاتلان بازخواست می شود ، بلکه می گوید از چنین کودکان معصوم و مظلوم پرسش می شود . گوئی قاتلان ارزش با زپرسی را ندارند .

سوره تکویر آیه 10

متن آیه :
وَإِذَا الصُّحُفُ نُشِرَتْ

ترجمه :

و هنگامی که نامه های اعمال پخش و گشوده می شود .

توضیحات :

« الصُّحُفُ » : نامه های اعمال . « نُشِرَتْ » : پخش شد در میان مردمان . گشوده و باز گردید و بدانها نگریسته شد (نگا : شر بی نی ، الم نخب) .

سوره تکویر آیه 11
متن آیه :
وَإِذَا السَّمَاءُ كُشِطَتْ

ترجمه :
و هنگامی که آسمان (همچون پوست حیوان) بر کنده می‌شود.

توضیحات :
« كُشِطَتْ » : پوست کنده شد. یعنی : چیزی به نام آسمان در میان نماند. پرده از روی آن برگرفته شد. یعنی : پرده‌هایی که در این دنیا بر جهان ماده و عالم بالا افکنده شده است و مانع از آن است که مردم فرشتگان یا بهشت و دوزخ را ببینند کنار می‌رود ، و انسانها حقائق هستی را عیان می بینند (نگا : شعراء / 91 ، نازعات / 36) .

سوره تکویر آیه 12
متن آیه :
وَإِذَا الْجَحِيمُ سُعِرَتْ

ترجمه :
و هنگامی که دوزخ کاملاً بر افروخته و شعله‌ور می‌شود .

توضیحات :
« سُعِرَتْ » : بر افروخته گردید . مشتعل شد . آتش در گرفت .

سوره تکویر آیه 13
متن آیه :
وَإِذَا الْجَنَّةُ أُزْلِفَتْ

ترجمه :
و هنگامی که بهشت (برای پرهیزگاران) نزدیک آورده می‌شود .

توضیحات :
« أُزْلِفَتْ » : نزدیک گردانده شد (نگا : شعراء / 90 ، ق / 31) .

سوره تکویر آیه 14
متن آیه :
عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا أَحْضَرَتْ

ترجمه :
(آری ! در آن موقع) هرکسی می‌داند چه چیزی را آماده کرده است و تهیه دیده است (و با خود به قیامت آورده است) .

توضیحات :
« عَلِمَتْ » : (نگا : آل عمران / 30) . این آیه ، جواب واژه (إِذَا) در آیات

پیشین است .

سوره تکویر آیه 15
متن آیه :
قُلَّا أَفَسِيمٌ يَالْخُنَّسِ

ترجمه :

سوگند به ستارگانی که واپس می‌روند (و در پرتو خورشید از دیدگان مردمان پنهان می‌شوند) !

توضیحات :

« قُلَّا أَفَسِيمٌ » : (نگا : واقعه / 75 ، حاقه / 38 ، معارج / 40 ، قیامه / 1 و 2) .
« الْخُنَّسِ » : جمع خانس ، واپس روندگان . واپس ماندگان . مراد همه ستارگان است که با طلوع خورشید ، از دیدگان ما انسانها ، انگار خویشتن را واپس می‌کشند ، و به درون لانه‌های خود می‌زنند .

سوره تکویر آیه 16
متن آیه :
الْجَوَارِ الْكُنَّسِ

ترجمه :

سیارگانی که (حرکت می‌کنند و از دیده‌ها) پنهان و مخفی می‌شوند .

توضیحات :

« الْجَوَارِ » : جمع جاریه ، روندگان . سیارگان . در رسم الخط قرآنی یاء آن برای تخفیف حذف شده است . « الْكُنَّسِ » : جمع کانس ، پنهان شونده .

سوره تکویر آیه 17
متن آیه :
وَاللَّيْلِ إِذَا عَسَّسَ

ترجمه :

و سوگند به شب بدان‌گاه که پشت می‌کند و به آخر می‌رسد (ورو به سوی روشنایی و نور می‌رود) !

توضیحات :

« عَسَّسَ » : شب رو آورد و تاریک شد . شب پشت کرد و کم‌رنگ گردید . این واژه از اضداد است ، ولی به قرینه : وَاللَّيْلِ إِذَا أَدْبَرَ (مدثر / 33) ، شاید به آخر رسیدن شب مراد باشد که در برابر طلوع‌های نور عقب نشینی می‌کند و دامنه‌های تاریک شب برچیده می‌شود و زندگان به جنبش درمی‌آیند .

سوره تکویر آیه 18

متن آیه :
وَالصُّبْحِ إِذَا تَنَفَّسَ

ترجمه :

و سوگند به صبح بدان گاه که می‌دمد (و با طلوع سپیده ، چهره نورانی و پرفروغ خود را به جها نیان می نمایاند ، و با نسیم حیات بخش خویش خفتگان را به حرکت و تلاش می کشاند ، و از بی‌خبری به بیداری و هوشیاری می‌رساند) !

توضیحات :

« تَنَفَّسَ » : نفس کشید . دمیدن گرفت . انگار صبح شخصی است که از فشار عمرها و نفس را حتی می کشد . مراد روشن شدن است (نگا : مدثر / 34) .

سوره تکویر آیه 19

متن آیه :
إِنَّهُ لَقَوْلُ رَسُولٍ كَرِيمٍ

ترجمه :

این قرآن ، کلام (خدا و توسط) فرستاده بزرگوار (جبرئیل نام برای محمد پیغمبر اسلام ، روانه شده) است .

توضیحات :

« إِنَّهُ » : ضمیر (هُ) به قرآن ، یا به خیرهای پیشین مذکور در این سوره برمی‌گردد . این آیه جواب سوگندهای پیشین است . « رَسُولٍ » : مراد جبرئیل است .

سوره تکویر آیه 20

متن آیه :
ذِي قُوَّةٍ عِنْدَ ذِي الْعَرْشِ مَكِينٍ

ترجمه :

او (در ادای مأموریت خود توانا و) نیرومند است ، و نزد خداوند صاحب عرش دارای منزلت و مکانت و لائت است .

توضیحات :

« مَكِينٍ » : دارای مکانت و منزلت . برجسته (نگا : یوسف / 54) .

سوره تکویر آیه 21

متن آیه :
مُطَاعٍ ثَمَّ أَمِينٍ

ترجمه :

او در آنجا (که ملکوت اعلی و عالم فرشتگان است) فرما نروا ، و (در کار ابلاغ وحی و پیام الهی) امین و درستکار است .

توضیحات :
« مَطَاعٌ » : فرمانروا . اطاعت شونده . « تَمَّ » : آنجا . مراد عالم بالا و ملکوت
اعلی است که اصل آن را خدا می داند و بس .

سوره تکویر آیه 22
متن آیه :
وَمَا صَاحِبُكُمْ يَمْلِكُ

ترجمه :
همدم و معاشر شما (محمد پسر عبدالله) دیوانه نیست (و خوب او را
می شناسید و به عقل و شخصیت و بزرگی او اعتراف دارید) .

توضیحات :
« صَاحِبٌ » : دوست و رفیق . مُصَاحِبٌ و مُعَاشِرٌ . تعبیر صاحب ، اشاره به این
است که او سالیان دراز در میان قریشیان زندگی کرده بود و او را امین
می نامیدند ، و تا وحی برای وی نیامده بود او را خردمند و هوشمند و
فرزانه می دانستند ، ولی پس از آن دیوانه اش قلمداد می کردند .

سوره تکویر آیه 23
متن آیه :
وَلَقَدْ رَآهُ بِالْأُفُقِ الْمُبِينِ

ترجمه :
محمد به طور مسلم جبرئیل را در کرانه روشن (عالم بالا ، در صدره المُنْتَهی ،
به صورت فرشتگی خود) مشاهده کرده است .

توضیحات :
« لَقَدْ رَآهُ » : قطعاً محمد جبرئیل را دیده است . « الْأُفُقُ الْمُبِينِ » : افق
روشن و آشکار . افقی که نمایاننده فرشتگان است و فرشتگان در آنجا
به صورت اصلی دیده می شوند . مراد افق عالم بالا ، در صدره المُنْتَهی ، که
بهشت آنجا است می باشد (نگا : نجم / 7 و 8 و 9) .

سوره تکویر آیه 24
متن آیه :
وَمَا هُوَ عَلَى الْغَيْبِ بِضَلِيلٍ

ترجمه :
او (که محمد امین است ، مطالب وحی آسمانی را بر شما پوشیده نمی دارد ، و
از اعلام آن دریغ نمی ورزد و) نسبت به شما درباره غیب بخل نشان
نمی دهد .

توضیحات :
« الْغَيْبِ » : مراد وحی ، یعنی هر آن چیزی است که درباره روز قیامت ،

ذات و صفات خدا ، بهشت و دوزخ ، فرشتگان ، و غیره از سوی خدا به پیغمبر ابلاغ می‌شده است . « ضَیِّنِ » : بخیل . تنگ چشم . هدف اصلی آیه این است که : پیغمبر اسلام در تبلیغ و تعلیم مطالب وحی ، کمترین تعلق و قصوری نمی‌کند و هر چیزی را که بداند به شما می‌آموزد ، و مانند کاهنان و ساحران نیست که آموخته‌های خود را به دیگران منتقل نکنند .

سوره تکویر آیه 25

مَتْنُ آيَةٍ :
وَمَا هُوَ يَقُولُ شَيْطَانٍ رَجِيمٍ

ترجمه :

و این قرآن ، گفتار اهریمن رانده و مانده (از درگاه رحمت الهی) نیست .

توضیحات :

« رَجِيمٌ » : مطرود . رانده شده از لطف و رحم خدا (نگا : آل عمران / 36 ، حجر / 17 و 34 ، نحل / 98 ، ص / 77) .

سوره تکویر آیه 26

مَتْنُ آيَةٍ :
وَ أَيْنَ تَذْهَبُونَ

ترجمه :

پس کجا می‌روید ؟ (محمد با بیان حجت و رساندن حق و حقیقت بر شما اتمام حجت کرده است . پس هرجائی و راهی که بروید ، گمراهی و سرگشتگی است) .

توضیحات :

« أَيْنَ تَذْهَبُونَ ؟ » : کجا می‌روید ؟ یعنی جز راه قرآن ، هر کجا بروید بیراهه است . این پرسش همانند پرسش از کسی است که جاده مستقیم را رها سازد و بیراهه برود و او را نداده‌اند : آهای کجا می‌روی ؟

سوره تکویر آیه 27

مَتْنُ آيَةٍ :
إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ

ترجمه :

این قرآن جز پند و اندرز جهانیان نیست (و سراسر آن بیدارباش و هوشیار باش شعور و فطرت‌های خفته است) .

توضیحات :

« إِنْ هُوَ إِلَّا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ » : (نگا : یوسف / 104 ، ص / 87 ، قلم / 52) .

سوره تکویر آیه 28

متن آیه :
لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَسْتَقِيمَ

ترجمه :

برای کسانی که (خواستار راستی و درستی و طی طریق جاده مسدود قییم باشند و) بخواهند راستی راه را در پیش بگیرند .

توضیحات :

« لِمَنْ ... » : بدل از (الْعَالَمِينَ) است . « أَنْ يَسْتَقِيمَ » : این که راه راست را در پیش گیرد (نگا : جن / 16) . بر حق و حقیقت استقامت و پایداری داشته باشد (نگا : فصلت / 30 ، احقاف / 13) .

سوره تکویر آیه 29

متن آیه :

وَمَا تَشَاءُونَ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ رَبُّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :

و حال این که نمی توانید بخواهید جز چیزهایی را که خداوند جهان زیان بخواهد .

توضیحات :

« و » : واو حالیّه است (نگا : التفسیر القرآنی للمقرآن) . « وَمَا تَشَاءُونَ ... » : مراد این است که فرمانروای مطلق خدا است ، و رفتار و کردار بنده و وقتی از قوه به فعل درمی آید که بنده بخواهد و خدا هم بخواهد ، و خواست بنده با خواست خدا هم نوا شود . یعنی اعمال آدمی فقط منحصر و موقوف به خواست خودش نمی باشد . بلکه زمانی خواست انسان به عمل تبدیل می گردد که خدا اجازه صدور آن را بدهد . به عبارت دیگر تصمیم کار انسان است و توفیق کار خدا . آخر اگر انسان در این جهان کاملاً آزاد باشد ، و چنان قدرتی را در دست داشته باشد که هر چه بخواهد بتواند انجام دهد ، نظم و نظام دنیا به هم می خورد و جهان ویران می شود (نگا : انسان / 30) .

سوره انفطار آیه 1

متن آیه :

إِذَا السَّمَاءُ انْفَطَرَتْ

ترجمه :

هنگامی که آسمان شکافته می گردد .

توضیحات :

« إِذَا انْفَطَرَتْ » : شکافته شد . درز برداشت (نگا : حاقه / 16 ، انشقاق / 1) .

سوره انفطار آیه 2
متن آیه :
وَإِذَا الْكَوَاكِبُ انْتَثَرَتْ

ترجمه :
و هنگامی که ستارگان از هم می پاشند و پخش و پراکنده می شوند .

توضیحات :
« انْتَثَرَتْ » : پراکنده شد . از هم پاشید .

سوره انفطار آیه 3
متن آیه :
وَإِذَا الْيَحَارُ فُجِّرَتْ

ترجمه :
و هنگامی که دریاها شکاف برمی دارند . و به هم می پیوندند .

توضیحات :
« فُجِّرَتْ » : برجوشانده شدند و راه آنها به هم بازگردانده شد . یعنی کوهها و تپهها و ارتفاعات سواحل دریاها برداشته شد و آب دریاها به هم آمیخته گردید . منفجر گردانده شد . یعنی اتمهای دو عنصر اساسی آب ، اکسیژن و نیتروژن ، بر اثر يك جرقه و واکنش ، آزاد و منفجر گردید (نگا : نمونه ، تفهیم القرآن) .

سوره انفطار آیه 4
متن آیه :
وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْثِرَتْ

ترجمه :
و هنگامی که گورها زیر و رو می گردند (و مردگان زنده می شوند و بیرون می آیند و برای حساب آماده می شوند) .

توضیحات :
« بُعْثِرَتْ » : زیر و رو گردانده شد . پراکنده و گشوده گردانده شد .

سوره انفطار آیه 5
متن آیه :
عَلِمَتْ نَفْسٌ مَّا قَدَّمَتْ وَأَخَّرَتْ

ترجمه :
آن گاه هرکسی می داند چه چیزهایی را پیشاپیش فرستاده است ، و چه چیزهایی را واپس نهاده است و بر جای گذاشته است .

توضیحات :

« مَا قَدَّمَتْ » : کارهای نیکو یا زشتی که انسان در زندگانی خود انجام داده است و پیش از مرگ بدانها دست یا زیده است . کارهای نیکویی که کرده است . « مَا أَخَّرَتْ » : کارهایی که آثار آنها بعد از او در دنیا باقی مانده است و نتایج آنها به او رسیده است ، از قبیل مقاصد رحمانی همچون خیرات و صدقات جاریه و بناها و کتابهای مفید ، یا مقاصد شیطانی همچون بدعتها و نوشته‌های بد و قمارخانه‌ها و مشروب‌خانه‌ها ، و غیره . یا کارهای نیکویی که بر اثر سهل‌انگاری نکرده است (نگا : قیامت / 13) .

سوره انفطار آیه 6

متن آیه :

يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ مَا غَرَّكَ يَرْبُّكَ الْكَرِيمَ

ترجمه :

ای انسان! چه چیز تو را در برابر پروردگار بزرگوارت مغرور ساخته است و در حق او گولت زده است (که چنان بی‌باکانه نافرمانی می‌کنی و خود را به گناهان آلوده می‌سازی؟!) .

توضیحات :

« مَا غَرَّكَ » : چه چیز تو را فریفته است؟ چه چیز مغرورت ساخته است؟ این پرسش ، بی‌انگیز تهدید شدیدی ، و در عین حال توأم با نوعی لطف و محبت است . « الْكَرِيمَ » : عظیم . بزرگوار (نگا : المراعی) .

سوره انفطار آیه 7

متن آیه :

الَّذِي خَلَقَكَ فَسَوَّاكَ فَعَدَلَكَ

ترجمه :

پروردگاری که تو را آفریده است و سپس سرو سامان داده است و بعد معتدل و متناسبت کرده است .

توضیحات :

« خَلَقَكَ » : تو را از نیستی به هستی آورده است . تو را شکل بخشیده است . « سَوَّاكَ » : تو را سرو سامان و نظم و نظام داده است (نگا : بقره / 29 ، کهف / 37 ، قیامت / 38) . « عَدَلَكَ » : تو را معتدل القامه و متناسب الاعضاء کرده است .

سوره انفطار آیه 8

متن آیه :

فِي أَيِّ صُورَةٍ مَّا شَاءَ رَكَّبَكَ

ترجمه :

و آن‌گاه به هر شکلی که خواسته است تو را درآورده است و ترکیب بسته است .

توضیحات :
« صُورَةَ مَا » : واژه (مَا) زائد و دالّ بر تفخیم و تعظیم چیزی است که بدان افزوده می‌گردد (نگا : جزء عم شیخ محمد عبده) . در اینجا دالّ بر بدیع و زیبا بودن و تمام و کمال خلقت انسان است .

سوره انفطار آیه 9
متن آیه :
كَلَّا بَلْ تُكَذِّبُونَ بِالذِّينِ

ترجمه :
هرگذا هرگز ! (آن چنان که می‌پندارید نیست) . اصلاً شما (روز) سزا و جزا را دروغ می‌پندارید و نادرست می‌دانید .

توضیحات :
« الذین » : سزا و جزا (نگا : فاتحه / 4) .

سوره انفطار آیه 10
متن آیه :
وَإِن عَايِكُمْ لِحَا فِظِينَ

ترجمه :
بدون شكّ نگاهبانان می‌بر شما گمارده شده‌اند .

توضیحات :
« حَا فِظِينَ » : نگاهبانان . مراد فرشتگانی است که مأمور حفظ و نگهداری اعمال انسانها هستند (نگا : ق / 17 ، زخرف / 80) .

سوره انفطار آیه 11
متن آیه :
كِرَامًا كَاتِبِينَ

ترجمه :
نگاهبانان می‌که (در پیشگاه پروردگار مقرب و) محترم هستند و پیوسته (اعمال شما را) می‌نویسند .

توضیحات :
« كِرَامًا » : جمع کَرِیم ، بزرگواران (نگا : فرقان / 72 ، عبس / 16) .

سوره انفطار آیه 12
متن آیه :
يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ

ترجمه :

میدانند هرکاري را که مي کنید .

توضیحات :

« مَا » : هرکاري اعم از خیر و شر .

سوره | نبطار آیه 13

متن آیه :

إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ

ترجمه :

مسئلاً نیکان در میان نعمت فراوان بهشت بسر خواهند برد .

توضیحات :

« الْأَبْرَارَ » : جمع بَرّ ، نیکوکاران (نگا : انسان / 5) . « نَعِيمٍ » : نعمت . در اینجا مراد بهشت جاویدان است . ذکر آن به صورت نکره ، برای بیان اهمیت و گستردگی و عظمت این نعمت است .

سوره | نبطار آیه 14

متن آیه :

وَإِنَّ الْفُجَّارَ لَفِي جَحِيمٍ

ترجمه :

و مسئلاً بدکاران در میان آتش سوزان دوزخ بسر خواهند برد .

توضیحات :

« الْفُجَّارَ » : جمع فاجر ، بدکاران . کسانی که از فرمان خدا سرپیچی می کنند و دستور او را پشت گوش می اندازند . کسانی که پرده شریعت و عفاف و تقوی را پاره می کنند (نگا : ص / 28) . « جَحِيمٍ » : آتش برافروخته و سوزان . دوزخ .

سوره | نبطار آیه 15

متن آیه :

يَصَلُّونَهَا يَوْمَ الدِّينِ

ترجمه :

در روز سزا و جزا داخل آن می گردند و با آتش آن می سوزند .

توضیحات :

« يَصَلُّونَهَا » : به آتش دوزخ داخل می گردند و می سوزند و برشته می شوند و درد و رنج آن را می چشند (نگا : نسأ / 10 ، ابراهیم / 29 ، ص / 56) .

سوره | نبطار آیه 16

متن آیه :

وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَائِبِينَ

ترجمه :

و آنان هیچ گاه از دوزخ بیرون نمی آیند و از آن دور نمی شوند .

توضیحات :

« غَائِبِينَ » : (نگا : اعراف / 7 ، نمل / 20) .

سوره انفطار آیه 17

مِثْنِ آيَةٍ :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ

ترجمه :

(ای انسان !) تو چه میدانی که روز سزا و جزا چگونه است ؟

توضیحات :

« مَا أَدْرَاكَ » : چه میدانی ! (نگا : حاقّه / 3 ، مدثر / 27 ، مرسلات / 14) .

سوره انفطار آیه 18

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ مَا أَدْرَاكَ مَا يَوْمُ الدِّينِ

ترجمه :

آخر تو (ای انسان !) چه میدانی که روز سزا و جزا چگونه است ؟

توضیحات :

« مَا يَوْمُ الدِّينِ » : مراد این است که > قیقت و چگونگی قیامت را کسی چنان که باید نمی داند .

سوره انفطار آیه 19

مِثْنِ آيَةٍ :
يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِّنَفْسٍ شَيْئًا وَالْأَمْرُ يَوْمَ لِلَّهِ

ترجمه :

روزی است که هیچ کسی برای کسی کاری نمی تواند بکند و از دست کسی برای کسی کاری ساخته نیست ، و در آن روز فرمان ، فرمان خداست و بس ، و کارو بار کلاً بدو واگذار می گردد .

توضیحات :

« لَا تَمْلِكُ » : قادر به انجام کاری نیست . نمی تواند (نگا : سبأ / 42) .
« الْأَمْرُ » : فرمان . کار (نگا : روح البیان) .

سوره مط فغین آیه 1
متن آیه :
وَيَلِّمُ اللَّامُطَّ فِغِينَ

ترجمه :
وای به حال کاهندگان (از جنس و کالای مردمان به هنگام خرید و فروش با ایشان) !

توضیحات :
« الْمَطَّ فِغِينَ » : کاهندگان . کسانی که به هنگام کشیدن و پیمودن و متمرکدن اشیاء و اجناس دزدی کنند . بدین معنی که اگر به دیگران جنس می فروشند از آن بکاهند ، و اگر جنس می خریدند بر آن بیفزایند . در هر صورت یا از آن کالای کاهند و یا از بها .

سوره مط فغین آیه 2
متن آیه :
الَّذِينَ إِذَا كَتَبُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ

ترجمه :
کسانی که وقتی (در معامله) برای خود می پیمایند (یا وزن و مترای می نمایند) به تمام و کمال و افزون بر اندازه لازم دریافت می دارند .

توضیحات :
« إِذَا كَتَبُوا » : با کیل و پیمانانه خریدند و دریافت داشتند . « عَلَيَّ » : به معنی (مِن) است . « يَسْتَوْفُونَ » : به تمام و کمال و بیش از اندازه می گیرند (نگا : قاسمی ، الممنتخب) . در این آیه ، کیل و پیمانانه کردن ، نماد و مثال توزین و مترای و هر نوع سنجشی است .

سوره مط فغین آیه 3
متن آیه :
وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ وَزَنُوهُمْ يُخْسِرُونَ

ترجمه :
و هنگامی که (در معامله) برای دیگران می پیمایند یا وزن می کنند ، از اندازه لازم می کاهند .

توضیحات :
« كَالُوهُمْ » : برای مردم پیمودند . « يُخْسِرُونَ » : می کاهند . کم می دهند (نگا : شعراء / 181 ، رحمن / 9) .

سوره مط فغین آیه 4
متن آیه :
أَلَّا يَظُنُّ أَوْلِيَّكَ أَنَّهُمْ مَبْعُوثُونَ

ترجمه :
آیا اینان گمان نمی برند که دوباره زنده می گردند (و باید حساب و کتاب چنین افزایش و کاهش را پس بدهند؟) .

توضیحات :
« مَبْعُوثُونَ » : برانگیختگان . زنده شدگان .

سوره مطرفین آیه 5
متن آیه :
لِیَوْمٍ عَظِيمٍ

ترجمه :
در روز بسیار بزرگ و هولناکی (به نام قیامت) .

توضیحات :
« لِیَوْمٍ » : برای حساب و کتاب روزی . در روزی . حرف لام به معنی (فی) است (نگا : پرتوی از قرآن) .

سوره مطرفین آیه 6
متن آیه :
یَوْمَ یَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ

ترجمه :
همان روزی که مردمان در پیشگاه پروردگار جهان (برای حساب و کتاب) برپا می ایستند .

توضیحات :
« یَقُومُ النَّاسُ... » : مردمان به فرمان خدا سر از گورها به درمی آورند . مردمان در پیشگاه خدا برای حساب و کتاب برپا می ایستند .

سوره مطرفین آیه 7
متن آیه :
كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْفُجَّارِ لَفِي سِجِّينَ

ترجمه :
هرگز هرگز ! مسلماً نوشته اعمال بزهکاران و بدکاران در « سِجِّین » قرار دارد .

توضیحات :
« كِتَابَ » : نوشته . یادداشت شده . « سِجِّین » : اسم خاص دیوان یا دفتر کل بایگانی نامه های اعمال بدکاران و بزهکاران است . صیغه مبالغه « سِجِّین » است که به معنی زندان است ، لذا سِجِّین ، زندان بسیار سخت و تنگ است (نگا : فرهنگ لغات قرآن دکتر قریب) . تعبیر از آن بدین نام شاید به خاطر این باشد که محتویات این دیوان سبب زندانی شدن صاحبانش درد و زخ است . گویا اصل آن « سِجِّون » و در زبان

ا تي وپي يا حبشي قديم به گل ولاي گفته مي شود. در اين صورت بيانگر فرود و پستي نيز مي باشد (نگا : جزء عم شيخ محمد عبده).

سوره مط ففين آيه 8

متن آيه :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا سَجَّيْنُ

ترجمه :

(اي انسان !) تو چه مي داني كه « سَجَّيْن » چه و چگونه است ؟

توضيحات :

« مَا أَدْرَاكَ ! » : (نگا : حاقه / 3 ، مدثر / 27 ، انعطار / 17 و 18).

سوره مط ففين آيه 9

متن آيه :
كِتَابٌ مَرْقُومٌ

ترجمه :

كتاب نوشته شده اي است (كه نشاندار به علائم مشخصه بوده و نوشته هایش خوانا و گویا است).

توضيحات :

« كِتَابٌ » : مراد ديوان شرّ بدكاران است . « مَرْقُومٌ » : نشاندار به علائمي كه بيننده با نخستين نگاه پي مي برد به شرور و بدبهاي مندرج در آن . نوشته شده .

سوره مط ففين آيه 10

متن آيه :
وَيْلٌ يَوْمَئِذٍ لِلْمُكَذِّبِينَ

ترجمه :

در آن روز واي به حال دروغ نامندگان (قيامت و سزا و جزاي آخرت) !

توضيحات :

« وَيْلٌ » : واي ! وا و يلا !

سوره مط ففين آيه 11

متن آيه :
الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ يَوْمَ الدِّينِ

ترجمه :

آن كساني كه روز سزا و جزا (قيامت) را دروغ مي نامند .

توضيحات :

« يَوْمَ الدِّينِ » : روز سزا و جزا . (نگا : فاتحه / 4) .

سوره مطففین آیه 12

متن آیه :
وَمَا يُكَذِّبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْتَدٍ أَثِيمٍ

ترجمه :

روز سزا و جزا را دروغ نمی نامند ، مگر آن کسانی که در بدکاری از حد بگذرند و بسیار بزهکار باشند .

توضیحات :

« مُعْتَدٍ » : متجاوزي که از حد و مرز قانون عقل و شرع درمي گذرد . « أَثِيمٍ » : بسیار گناهکار .

سوره مطففین آیه 13

متن آیه :
إِذَا تُلِيَتْ عَلَيْهِ آيَاتُنَا قَالَ أَسَاطِيرُ الْأَوَّلِينَ

ترجمه :

آن کسانی که چون آیات ما بر آنان خوانده می شود ، می گویند : افسانه های پیشین است .

توضیحات :

« أَسَاطِيرُ » : جمع أسطُورَة ، افسانه ها (نگا : انعام / 25 ، انفال / 31 ، نحل / 24) .

سوره مطففین آیه 14

متن آیه :
كَلَّا بَلْ رَانَ عَلَىٰ قُلُوبِهِم مَّا كَانُوا يَكْسِبُونَ

ترجمه :

هرگز اهرگز ! اصلاً کردار و تلاش (پلشت و زشت) ایشان دلپایشان را زنگ زده کرده است (و همچون زنگاری بر قلب ایشان نشسته است و سوراخهای هدایت را بر روی ایشان بسته است) .

توضیحات :

« رَانَ » : زنگار زد . زنگ زده کرد . از ماده (رَين) به معنی زنگ و چرك فلزات .

سوره مطففین آیه 15

متن آیه :
كَلَّا إِنَّهُمْ عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَئِذٍ لَمَحْجُوبُونَ

ترجمه :

هرگز زهرگز! قطعاً ایشان در آن روز (به سبب کارهایی که کرده اند) از (رحمت) پروردگارشان محروم و (از بارگاه قرب و منزلت آفریدگارشان) مطرودند .

توضیحات :
« مَحْجُوبُونَ » : جمع مَحْجُوب ، محروم . بی بهره . مراد محروم از رحمت خدا ، بی بهره از لقای پروردگار ، و مطرود از حضور در بارگاه قرب الهی ، و بی بهره از لذت دیدار محبوب است .

سوره مطرفین آیه 16

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ إِنَّهُمْ لَصَالُوا الْجَحِيمِ

ترجمه :
سپس آنان داخل آتش دوزخ می گردند و بدان می سوزند .

توضیحات :
« ثُمَّ » : پس از آن . گذشته از آن . « صَالُوا الْجَحِيمِ » : وارد شوندگان آتش . اصل (صَالُوا) صَالُونَ است که نون آن در حالت اضافه حذف شده است (نگا : ص / 59) .

سوره مطرفین آیه 17

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ يُقَالُ هَذَا الَّذِي كُنْتُمْ بِهِ تُكَذِّبُونَ

ترجمه :
آن گاه بدیشان گفته می شود : این ، همان چیزی است که آن را دروغ می نامیدید .

توضیحات :
« ثُمَّ يُقَالُ . . . » : این سخن ، به عنوان سرزنش به بی باوران گفته می شود ، و عذاب روحی و شکنجه معنوی چنین خیره سران لجوجی است .

سوره مطرفین آیه 18

مِثْنِ آيَةٍ :
كَلَّا إِنَّ كِتَابَ الْأَبْرَارِ لَفِي عِلِّيِّينَ

ترجمه :
هرگز زهرگز! قطعاً نوشته اعمال نیکوکاران در « عِلِّيِّينَ » قرار دارد .

توضیحات :
« عِلِّيِّينَ » : اسم خاص دیوان یا دفتر کلّ نامه های اعمال نیکان و نیکوکاران است . جمع « عَلِيّ » است که صیغه مبالغه علو است که به معنی بسیار والا و بالا است . تعبیر از آن بدین نام شاید به خاطر این

باشد که محتّویات این دیوان سبب درجات رفیعه صاحبان خود در بهشت است .

سوره مطف فین آیه 19

متن آیه :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا عِلْمُيُونَ

ترجمه :

(ای انسان !) تو چه میدانی که « عِلْمِیُونَ » چه و چگونه است ؟

توضیحات :

« عِلْمِیُونَ » : این واژه ملحق به جمع مذکر سالم است و اعراب به حروف دارد و به عنوان مفرد به کار می‌رود .

سوره مطف فین آیه 20

متن آیه :
كِتَابٌ مَّرْقُومٌ

ترجمه :

کتاب نوشته شده‌ای است (که نشاندار به علائم مشخصه بوده و نوشته‌هایش خوانا و گویا است) .

توضیحات :

« كِتَابٌ » : مراد دیوان خیرات نیکوکاران است . « مَرْقُومٌ » : نشاندار به علائمی که بیننده با نخستین نگاه پی می‌برد به خیرات و حسنات مندرج در آن . نوشته شده .

سوره مطف فین آیه 21

متن آیه :
يَشْهَدُ الْمُقَرَّبُونَ

ترجمه :

فرشتگان مقرب (برای نوشتن مطالب) در آنجا حضور بهم می‌رسا نند .

توضیحات :

« يَشْهَدُ » : در آنجا حضور بهم می‌رسا نند . حضور فرشتگان بزرگوار ، برای ثبت و نگارش خیرات و حسنات نیکان (نگا : المصحف المیسر) یا برای مراقبت و نگهداری از آن است (نگا : الامنتخب ، تفهیم القرآن) . برخی هم (يشهد) را به معنی مشاهده‌اش می‌کنند ، یا بر آن گواهی می‌دهند ، دانسته‌اند (نگا : نمونه ، جزء عم محمد عبده) . « الْمُقَرَّبُونَ » : فرشتگانی که در پیشگاه خدا دارای منزلت و مکانت خاص هستند . مؤمنان برگزیده‌ای که دارای مقامی بس والا هستند (نگا : واقعه / 11) .

سوره مطف فین آیه 22

متن آیه :
إِنَّ الْأُبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ

ترجمه :
بی‌گمان نیکان در میان انواع نعمتهای فراوان بهشت بسر خواهند برد .

توضیحات :
« الْأُبْرَارَ » : (نگا : ا ن فطار / 13) .

سوره مطف فین آیه 23

متن آیه :
عَلَى الْأَرَائِكِ يَنْظُرُونَ

ترجمه :
بر تختهای مجلل (بهشتی) تکیه می زنند و (به زیباییها و نعمتهای بسیار آنجا) می نگرند .

توضیحات :
« الْأَرَائِكِ » : جمع أریکة ، تختهای مجلل و مزین (نگا : کھف / 31 ، یس / 56 ، انسان / 13) .

سوره مطف فین آیه 24

متن آیه :
تَعْرِفُ فِي وُجُوهِهِمْ نَضْرَةَ النَّعِيمِ

ترجمه :
(هرگاه بدیشان بنگری) خوشی و خرمی و نشاط نعمت را در چهره‌هایشان خواهی دید .

توضیحات :
« تَعْرِفُ » : درک می کنی . مراد دیدن و مشاهده کردن است . « نَضْرَةَ » : سرسبزی و شادابی . خوشی و خرمی (نگا : انسان / 11) .

سوره مطف فین آیه 25

متن آیه :
يَسْقُونَ مِنْ رَحِيقٍ مَّخْتُومٍ

ترجمه :
به آنان از شراب زلال و خالصی داده می‌شود که دست نخورده و سربسته است .

توضیحات :
« رَحِيقٍ » : شراب خالص . « مَّخْتُومٍ » : مهر شده . سربسته . این تعبیر تا کیدی بر خلوص و پاکی و دست نخوردگی شراب بهشت است که هوش و

عقل و نشاط و عشق و صفا می آفرینند .

سوره مط فغین آیه 26

متن آیه :
خِتَامُهُ مِسْكَ وَفِي ذَلِكَ فَلَا يَتَنَافَسُ الْمُتَنَافِسُونَ

ترجمه :

مهر و در بند آن از مشک است (و با دست زدن بدان ، بوی عطر مشک در فضا پراکنده می شود) . مسابقه دهندگان باید برای به دست آوردن این (چنین شراب و سایر نعمتهای دیگر بهشت) با هم دیگر مسابقه بدهند و بر یکدیگر پیشی بگیرند .

توضیحات :

« خِتَامُ » : مهر . در بند . « لِیَتَنَافَسُوا » : باید که مسابقه بدهد و رقابت بکند و پیشی بگیرد . « الْمُتَنَافِسُونَ » : مسابقه دهندگان . رقابت کنندگان (نگا : آل عمران / 133 ، حدید / 21) .

سوره مط فغین آیه 27

متن آیه :
وَمِرَاجُهُ مِنَ تَسْنِيمٍ

ترجمه :

آمیزه آن ، تسنیم است .

توضیحات :

« مِرَاجُ » : ممزوج . آمیزه و آمیخته . « تَسْنِيمٌ » : آبی که از بلندی فرو می ریزد . در اینجا اسم چشمه ای است در بهشت .

سوره مط فغین آیه 28

متن آیه :
عَيْنًا يَشْرَبُ بِهَا الْمُقَرَّبُونَ

ترجمه :

تسنیم چشمه ای است که مقربان (بارگاه یزدان) از آن می نوشند .

توضیحات :

« عَيْنًا » : چشمه . مفعول به برای فعل محذوف (أَعْنِي) و یا حال تسنیم است . « بِهَا » : از آن . حرف (بِ) به معنی (مِنْ) است (نگا : انسان / 6) .

سوره مط فغین آیه 29

متن آیه :
إِنَّ الَّذِينَ أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا يَضْحَكُونَ

ترجمه :

گناهکاران پیوسته (در دنیا) به مؤمنان می خندیدند و ایشان را ریش خند می کردند .

توضیحات :
« أَجْرَمُوا » : گناه کردند . بزهکاری نمودند . « كَانُوا . . . يَضْحَكُونَ » : می خندیدند . ریش خند می کردند .

سوره مطففین آیه 30
متن آیه :
وَإِذَا مَرُّوا بِهِمْ يَتَغَامَزُونَ

ترجمه :
و هنگامی که مؤمنان از کنار ایشان می گذشتند ، با اشارات سر و دست و چشم و ابرو ، آنان را مورد تمسخر و عیبجوی قرار میدادند .

توضیحات :
« يَتَغَامَزُونَ » : از مصدر تغامز ، به معنی شرکت دسته جمعی در عیبجویی از کسی یا کسانی ، و تمسخر کردن با اشارات سر و دست و چشم و ابرو است .

سوره مطففین آیه 31
متن آیه :
وَإِذَا انْقَلَبُوا إِلَىٰ أَهْلِهِمُ انْقَلَبُوا فَكِهِينَ

ترجمه :
و هنگامی که گناهکاران به میان خانواده های خود برمی گشتند ، شادمانه باز می گشتند (و به استهزاءها و تمسخرهایشان مباحثات و افتخار می کردند ! انگار با این کارها فتح عظیمی کرده اند و پیروزی مهمی فراچنگ آورده اند !)

توضیحات :
« إِنْ قَلَبُوا » : برمی گشتند . مراجعت می نمودند . « أَهْلٌ » : خانواده و خویشان . کسان و دوستان . « فَكِهِينَ » : جمع فَكِهٍ ، شادمان ، خوشحال و خندان . حال است . مراد آیه این است که بزهکاران در غیاب مؤمنان نیز همان سخریه ها و همان استهزاءها را ادامه میدادند .

سوره مطففین آیه 32
متن آیه :
وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّ هَؤُلَاءِ لَضَالُّونَ

ترجمه :
و هنگامی که مؤمنان را (در کوچه و بازار) می دیدند ، می گفتند : اینان قطعاً گمراه و سرگشته اند .

توضیحات :
« صَالُونَ » : گمراهان . سرگشتگان .

سوره مطففین آیه 33
متن آیه :
وَمَا أَرْسَلْنَا عَلَيْهِمْ حَا فِي ظِينِ

ترجمه :
و حال این که بزهکاران برای نگرهبانی مؤمنان و پائیدن کردارشان فرستاده نشده بود (پس به چه حقی ، و مطابق کدام منطقی بر آنان خرده می‌گرفته اند و برخوردهای ناجوانمردانه و سختی با ایشان می‌کرده اند؟!) .

توضیحات :
« مَا أَرْسَلْنَا » : کافران و بزهکاران روانه نشده اند و فرستاده نگشته اند .
« حَا فِي ظِينِ » : نگرهبانان . مراقبان . حافظان حقوق دیگران و متکفلان منافع ایشان .

سوره مطففین آیه 34
متن آیه :
قَالِیَوْمَ الَّذِینَ آمَنُوا مِنَ الْکُفَّارِ یَضْحَکُونَ

ترجمه :
لذا امروز (که روز سزا و جزای قیامت است) مؤمنان به کافران می‌خندند و ریشخندشان می‌کنند .

توضیحات :
« الْیَوْمَ » : مراد روز قیامت و بعد از دخول مؤمنان به بهشت است (نگا : اعراف / 44 ، مطففین / 23) . می‌نگرند .

سوره مطففین آیه 35
متن آیه :
عَلَى الْأَرَائِکِ یَنْظُرُونَ

ترجمه :
بر تختهای مجلل (بهشتی) تکیه می‌زنند و (به زیبا ئیها و نعمتهای بسیار آنجا ، و به حال زار کافران)

توضیحات :
« الْأَرَائِکِ » : (نگا : مطففین / 23) .

سوره مطففین آیه 36
متن آیه :
هَلْ تُؤِوبُ الْکُفَّارُ مَا کَانُوا یَفْعَلُونَ

ترجمه :

(خطاب به دوزخیان می‌گویند :) آیا به کافران پاداش و سزای کارهائی که می‌کرده‌اند ، داده شده است ؟

توضیحات :

« هَلْ ثَوَابٌ » : آیا سزا و جزا داده شده‌اند ؟ واژه (ثَوَاب) برای جزای نیک و سزای بد به کار می‌رود. اما بیشتر در مورد پاداش خو بیها استعمال دارد. لذا آیه فوق متضمن نوعی طعن نسبت به کفار است .

سوره انشقاق آیه 1

متن آیه :

إِذَا السَّمَاءُ انشَقَّتْ

ترجمه :

هنگامی که آسمان می‌شکافت .

توضیحات :

« انشَقَّتْ » : شکافت (نگا : حاقه / 16 ، انعطار / 1) .

سوره انشقاق آیه 2

متن آیه :

وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ

ترجمه :

و فرمان پروردگارش را می‌برد ، و چنین هم می‌سزد و حق هم همین است .

توضیحات :

« أَذِنَتْ » : گوش فرا داد و فرمان برد . امثال نمود . « حُقَّتْ » : سزاوار و شایسته همین است . بر آن واجب شده که منقاد و فرمانبردار باشد . در فارسی گفته می‌شود : بر او واجب است . و وظیفه او است . حق همین است . و .

..

سوره انشقاق آیه 3

متن آیه :

وَإِذَا الْأَرْضُ مُدَّتْ

ترجمه :

و هنگامی که زمین گسترده می‌شود (و با زدوده شدن فرازها و نشیبها و پستیها و بلندیهای آن ، صاف و هموار می‌گردد) .

توضیحات :

« مُدَّتْ » : کشیده و گسترده شد. مراد دو چیز است : یکم، از میان رفتن پستیها و بلندیها و تبدیل زمین به پهنه و گستره فراخ و یکپارچه‌ای. دوم، گسترده تر و فراختر شدن زمین تا برای خلائق اولین و آخرین گنجایش پیدا کند.

سوره انشقاق آیه 4

متن آیه :
وَأَلْقَتْ مَا فِيهَا وَتَخَلَّتْ

ترجمه :

و آنچه (از خزینه‌ها و مرده‌ها) در درون خود دارد بیرون می‌اندازد ، و (از آنها) خالی می‌گردد .

توضیحات :

« أَلْقَتْ » : پرتاب کرد . بیرون افکند . « تَخَلَّتْ » : خالی گردید .

سوره انشقاق آیه 5

متن آیه :
وَأَذِنَتْ لِرَبِّهَا وَحُقَّتْ

ترجمه :

و فرمان پروردگارش را می‌برد ، و چنین هم می‌سزد و حق هم همین است .

توضیحات :

« أَذِنَتْ ... » : این حوادث عظیم که با تسلیم کامل همه موجودات توأم است ، بیانگر مرحله زوین هستی است . جواب (إِذَا) محذوف است و جمله‌ای این چنین است : انسان نتیجه اعمال خوب و بد خود را می‌بیند . برخی آیه بعدی را متضمن جواب (إِذَا) می‌دانند .

سوره انشقاق آیه 6

متن آیه :
يَا أَيُّهَا الْإِنْسَانُ إِنَّكَ كَادِحٌ إِلَىٰ رَبِّكَ كَدْحًا فَمِلًا وَّيِّه

ترجمه :

هان ! ای انسان ! تو پیوسته با تلاش بی‌امان و رنج فراوان به سوی پروردگار خود ره‌سپاری ، و سرانجام او را ملاقات خواهی کرد (و نتیجه رنج و تلاش خود را خواهی دید) .

توضیحات :

« كَادِحٌ » : تلاشگر رنج‌بیر . « كَدْحًا » : جدّ و جهد در کار همراه با رنج و تعب ، به گونه‌ای که در جسم و جان اثر بگذارد . « إِلَيَّ رَيْكٌ » : این آیه ، بیانگر ذات جویا و کوشای انسان و حرکت دائمی این رهرو رنج‌بیر نالان در کاروان جهان‌گذران به سوی یزدان سبحان است . « فَمِلًا وَّيِّه » : به پروردگار خود می‌رسی . به نتیجه تلاش و رنج خود می‌رسی . ضمیر (وَ) به رب یا

كَذَّحَ بَرْمِيَّيَ .

سوره انشقاق آیه 7

متن آیه :
فَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ يَمِينَهُ

ترجمه :

در آن وقت ، هرکس نامه اعمالش به دست راستش داده شود .

توضیحات :

« كِتَابَهُ يَمِينَهُ » : (نگا : اسراء / 71 ، حاقه / 19) .

سوره انشقاق آیه 8

متن آیه :
فَسَوْفَ يَحْسَبُ حِسَابًا يَسِيرًا

ترجمه :

با او حساب ساده و آسانی خواهد شد .

توضیحات :

« سَوْفَ يَحْسَبُ » : محاسبه و رسیدگی خواهد شد .

سوره انشقاق آیه 9

متن آیه :
وَيَنْقَلِبُ إِلَىٰ أَهْلِهِ مَسْرُورًا

ترجمه :

و خرم و شادان به سوی کسان و خویشان مؤمن خود برمی‌گردد .

توضیحات :

« أَهْلِهِ » : خویشان و کسان او . مراد مؤمنان است .

سوره انشقاق آیه 10

متن آیه :
وَأَمَّا مَنْ أُوتِيَ كِتَابَهُ وَرَاءَ ظَهْرِهِ

ترجمه :

و اما کسی که از پشت سر نامه اعمالش بدو داده شود .

توضیحات :

« وَرَاءَ ظَهْرِهِ » : پشت سرش . اشخاص کافر و گناهکار نامه اعمال خود را از پشت سر و با دست چپ دریافت می‌دارند . چنین کاری بی‌انگیز بیزاری ایشان از این نامه شوم و پرورنده بدشگون است (نگا : حاقه / 25) .

سوره انشقاق آیه 11
متن آیه :
فَسَوْفَ يَدْعُو ثُبُورًا

ترجمه :
مرگ را فریاد خواهد داشت و هلاک خود را خواهد طلبید .

توضیحات :
« یَدْعُو » : فریاد می‌دارد . می‌طلبید . الف زائده در رسم الخط قرآنی در آخر دارد . « ثُبُورًا » : هلاک و نابودی (نگا : فرقان / 13 و 14) .

سوره انشقاق آیه 12
متن آیه :
وَيَصْلَى سَدِّيرًا

ترجمه :
و به آتش سوزان دوزخ در خواهد آمد و خواهد سوخت .

توضیحات :
« یَصْلَى » : به آتش وارد می‌گردد و بدان می‌سوزد (نگا : نساء / 10 ، ابراهیم / 29 ، اسراء / 189) . « سَدِّيرًا » : آتش سوزان و شعله‌ور . دوزخ .

سوره انشقاق آیه 13
متن آیه :
إِنَّهُ كَانَ فِي أَهْلِهِ مَسْرُورًا

ترجمه :
این بدان خاطر است که در میان خانواده و کسان خود (در جهان ، سرمست از شهوات و لذت حیوانی ، و) مسرور (از کفر و گناه خویش) بوده است .

توضیحات :
« أَهْلِهِ » : خانواده و خویشان خود . دوستان و همدمان خود . « كَانَ . . . مَسْرُورًا » : مراد سرور ناشی از شهوتها و غفلتها ، و لذت حاصل از کفر و گناه است . سروری نکوهیده و مذموم است که انسان را از یاد خدا غافل کند و او را در شهوات غوطه‌ور سازد .

سوره انشقاق آیه 14
متن آیه :
إِنَّهُ ظَنَّ أَنْ لَنْ يَحُورَ

ترجمه :
و او گمان می‌برده است که وی هرگز (به سوی خدا برای حساب و کتاب) باز نخواهد گشت .

توضیحات :
« لَنْ يَحُورَ » : باز نمی‌گردد . مراد این است که به معاد باور نداشته است و معتقد به رستاخیز و حساب و کتاب اخروی و بهشت و دوزخ نبوده است .

سوره انشقاق آیه 15

متن آیه :
بَلَىٰ إِنَّ رَبَّهُ كَانَ بِهِ بَصِيرًا

ترجمه :

(زهی خیال باطل !) آری که (او زنده می‌گردد و به سوی پروردگارش برمی‌گردد ، و) پروردگارش او را دیده است و آگاه از (احوال و افعال و اقوال) او بوده است (و در لحظه لحظه زندگیش وی را پانیده است) .

توضیحات :

« بَلَىٰ » : آری ! حرفی است که عدم رجوع را باطل می‌کند ، و رجوع را قطعی و محقق می‌دارد .

سوره انشقاق آیه 16

متن آیه :
قَلَّا أَوْسِمُ بِالشَّفَقِ

ترجمه :

سوگند به شفق !

توضیحات :

« قَلَّا أَوْسِمُ » : (نگا : واقعه / 75 ، حاقه / 38 ، معارج / 40) . « الشَّفَقِ » : سرخی کناره آسمان در افق مغرب ، در آغاز غروب آفتاب .

سوره انشقاق آیه 17

متن آیه :
وَاللَّيْلِ وَمَا وَسَقَ

ترجمه :

و سوگند به شب و هر آنچه که فرا می‌گیرد و زیر تاریکی خود جمع می‌گرداند !

توضیحات :

« وَسَقَ » : فرا گرفت . جمع کرد . در صورت اخیر ، اشاره به بازگشت انواع حیوانات و پرندگان و حتی انسانها به خانه‌ها و لانه‌های خود به هنگام شب است که مایه آرامش و آسایش عمومی جانداران است .

سوره انشقاق آیه 18

متن آیه :

وَالْقَمَرَ إِذَا اتَّسَقَ

ترجمه :

و سوگند به ماه ، بدان گاه که (بدر کامل می‌شود و نور و شکل آن) جمع و جور می‌گردد!

توضیحات :

« إِنَّتَّسَقَ » : جمع گردید . جمع و جور شد . گرد و تمام شد . مراد کمال نور ماه در شب چهارده است که ماه در این حالت فروغ و زیبایی خاصی دارد .

سوره انشقاق آیه 19

متن آیه :

لَتَرَنَّ كَيْبَنَ طَبَقًا عَن طَبَقٍ

ترجمه :

قطعاً مراتب و حالات مختلفی را یکی پس از دیگری (در مسیر زندگی دنیوی) طی خواهید کرد و با اوضاع و احوال گوناگونی (در آخرت) روبرو خواهید شد . (از قبیل : کودکی و جوانی و پیری ، سلامت و بیماری ، خوشی و ناخوشی ، زندگی و مرگ ، برزخ و رستاخیز و قیامت ، ...) .

توضیحات :

« لَتَرَنَّ كَيْبَنَ » : قطعاً حال به حال می‌گردید و احوال و اوضاع گوناگونی را پشت سر می‌گذارید . « طَبَقًا » : چیزی که مطابق با چیزی دیگری است . در اینجا مراد حالت و مرتبت است . « عَن » : در اینجا به معنی (بَعْدَ) است . همان گونه که گفته می‌شود : فُلَانٌ عَظِيمٌ ، أَبًا عَن جَدٍّ . بعضی واژه (طَبَقَ) را به معنی آخرت دانسته اند که در آن انسان مطابق این جهان زنده می‌گردد و حس و شعور پیدا می‌کند ، اما برابر ضوابط خاص خود (نگا : جزء عم شیخ محمد عبده) .

سوره انشقاق آیه 20

متن آیه :

فَمَا لَهُمْ لَأ يُّؤْمِنُونَ

ترجمه :

ایشان را چه شده است که ایمان نمی‌آورند ؟

توضیحات :

« مَا لَهُمْ ؟ » : ایشان را چه شده است ؟ یعنی دلایل خداشناسی و خداپرستی در آفاق و انفس ، فراوان و آشکار است ، این مردم چرا باید به قرآن و نبوت و دیانت و آخرت و سائر حقائق دیگر ، ایمان نیاورند ؟!

سوره انشقاق آیه 21

متن آیه :

وَإِذَا قُرِئَ عَلَيْهِمُ الْقُرْآنُ لَا يَسْجُدُونَ

ترجمه :

و هنگامی که قرآن بر آنان خوانده می‌شود (در برابر صاحب قرآن و پروردگار زمین و آسمان به خاک مذلت و بندگی نمی‌افتند و) کرنش نمی‌برند ؟

توضیحات :

« لَا يَسْجُدُونَ » : خضوع و خشوع نمی‌کنند ، سجده و کرنش نمی‌برند . مقصود از سجده ، تن دادن و سر فرود آوردن در برابر اعجاز قرآن و اوامر و احکام آن است . یا مراد این است که چرا نباید در برابر شنیدن قرآن ، خوف خدا در دل و جان پیدا شود ، و سر تسلیم در پیشگاه یزدان فرود آورده شود ؟

سوره انشقاق آیه 22

متن آیه :
بَلِّغِ الَّذِينَ كَفَرُوا يُكَذِّبُونَ

ترجمه :

بلکه کافران (به سبب تعصب و تقلید کورکورانه از نیاکان ، و حفظ منافع مادی ، و کسب آزادی برای اشباع هوسهای اهریمنانه ، آیات الهی و رستاخیز و بهشت و دوزخ را) تکذیب می‌دارند و دروغ می‌شمارند .

توضیحات :

« يُكَذِّبُونَ » : به کار بردن فعل مضارع ، برای استمرار است ، و گواه بر این معنی که کافران در تکذیبهای خود اصرار داشته و دارند .

سوره انشقاق آیه 23

متن آیه :
وَاللَّهُ أَعْلَمُ بِمَا يُوعُونَ

ترجمه :

خداوند به خوبی می‌داند که آنان چه چیزهایی (از کینه و دشمنیها بر ضد اسلام در درون دلهای خود) نگاه می‌دارند .

توضیحات :

« أَعْلَمُ » : آگاه تر . مراد خوب خوب ، یا آگاه تر از خودشان است . « يُوعُونَ » : نگاه می‌دارند . در ظرف دلهای پنهان می‌نمایند و به دل می‌گیرند (نگا : معارج / 18 ، حاقه / 12) .

سوره انشقاق آیه 24

متن آیه :
فَبَشِّرْهُمْ بِعَذَابٍ أَلِيمٍ

ترجمه :

پس ایشان را به عذاب دردناکی مژده بده !

توضیحات :

« بشیرهم » : استعمال مژده دادن به جای بیم دادن ، جنبه طعن و ریشخند دارد .

سوره انشقاق آیه 25

متن آیه :

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ

ترجمه :

لیکن کسانی که ایمان آورده اند و کارهای شایسته انجام داده اند ، آنان دارای پاداش ناگسستنی و پایان ناپذیر فتنی هستند .

توضیحات :

« إِلَّا الَّذِينَ ... » : حرف (إِلَّا) به معنی (لیکن) است ، و استثناء منقطع از ضمیر (هم) در آیه پیشین است . آن را استثناء متصل نیز دانسته اند . در این صورت معنی آیه چنین است : مگر به کسانی که ایمان آورده اند و کارهای شایسته انجام داده اند که آنان دارای پاداش ناگسستنی و پایان ناپذیر فتنی می باشند . « غَيْرُ مَمْنُونٍ » : ناگسستنی و نامقطوع (نگا : هود / 108) . بدون منت . بی حساب و بی شمار (نگا : بقره / 212 ، آل عمران / 27 و 37 ، زمر / 10 ، غافر / 40) .

سوره بروج آیه 1

متن آیه :

وَالسَّمَاءَ ذَاتِ الْبُرُوجِ

ترجمه :

سوگند به آسمان که دارای برجها و باروهاست !

توضیحات :

« ذَاتِ الْبُرُوجِ » : دارای برجها و باروها . کمتر تفسیری است که بروج را به برجهای دوازده گانه خورشید و بیست و هفت گانه ماه اختصاص نداده باشد . ولی باید مراد همه کواکب و ستارگانی باشد که میلیاردها از آنها تشکیل شده اند ، و به اصطلاح شهری جداگانه با نظم و نظامی شگفت تشکیل می دهند ، و کهکشانیهای پیشمار جهان هستی ، بر طبق نقشه و حساب پدیدار گشته و با هم رابطه تنگاتنگ داشته و دارای وحدت ساختمان و ساختارند و نمایاننده کمال تدبیر و عظمت و قدرت الهی می باشند ، و در اصل کشور کائنات را تشکیل می دهند و برابر آیه های قرآن موجودات زنده در گوشه های این کشور پهناور گیتی موجود و ساکنان مخصوص به خود دارد (نگا : شوری / 29) .

سوره بروج آیه 2
متن آیه :
وَالْيَوْمَ الْمَوْعُودِ

ترجمه :

و سوگند به روز وعده داده شده (برای حساب و کتاب و سزا و جزا) !

توضیحات :

« الْيَوْمَ الْمَوْعُودِ » : مراد روز قیامت است که وعده آن جهت حساب و کتاب و سزا و جزا داده شده است (نگا : اسراء / 7 ، زمر / 20 ، جاثیه / 32 ، انبیاء / 104) .

سوره بروج آیه 3
متن آیه :
وَشَاهِدٍ وَمَشْهُودٍ

ترجمه :

و سوگند به هر که و هرچه گواهی دهد و به هر که و هرچه مورد گواهی قرار گیرد !

توضیحات :

« شَاهِدٍ » : گواهی دهنده . « مَشْهُودٍ » : بر آن گواهی داده شده . مراد از شاهد ، همه گواهان روز قیامت است ، اعم از پیغمبران (نگا : نساء / 41) و فرشتگان (نگا : ق / 21) و اعضاء و اندامهای آدمی (نگا : نور / 24) . و منظور از مشهود ، انسانها و اعمالشان است . یا این که شاهد و مشهود ، به معنی خدا و جمیع آفریدگان خدا و همه احوال و عجا ئبی است که در صحنه قیامت یا حضور پیدامی کنند و یا حاضر آورده می شوند .

سوره بروج آیه 4
متن آیه :
فُقِيلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ

ترجمه :

نفرین بر صاحبان گودال (شکنجه) باد !

توضیحات :

« فُقِيلَ » : هلاک باد . مرگ بر . نفرین بر (نگا : ذاریات / 10 ، مدثر / 19 و 20 ، عبس / 17) . « الْأُخْدُودِ » : گودال مسدود طیلی شکلی در زمین ؛ مفرد است و جمع آن اخادید است . نماد همه کوره های آدمسوزی و شکنجه گاهها و سیاه چالهای تاریخ است . « أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ » : شکنجه گران کافر و بیرحمی بودند که در سرزمین یمن ، گودال ژرف و درازی را کردند و در آن آتش زیادی را برافروختند و از مؤمنان مسیحی خواستند که دست از ایمان خود بردارند . هنگامی که با مقاومت آنان روبرو شدند ، ایشان را بدان گودال هولناک انداختند و در کنار آن ایستادند و از سوختن و بریان شدن مؤمنان شادی کردند و لذت بردند . « فُقِيلَ أَصْحَابُ الْأُخْدُودِ » : این

جمله مي تواند خبریه و جواب قسم باشد ، بدین معنی : صاحبان گودال شدند ، به عذاب خدا و کیفر اعمال خود گرفتار شدند و نابود گشتند . یا این که دعائی بوده و معنی آن در بالا گذشت . در این صورت رهنمود به جواب قسم محذوف است و تقدیر چنین است : اَفْسِمَ بِهَذِهِ الْأُمُورِ ، إِنَّ الَّذِينَ قَاتَلُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ، مَعْدِيُونَ وَ مَلْعُونُونَ ، كَمَا لَعَنَ أَصْحَابُ الْأَخْذُودِ .

سوره بروج آیه 5
متن آیه :
النَّارِ ذَاتِ الْوَقُودِ

ترجمه :
گودال پر از آتش و دارای هیمه و افروزینه فراوان .

توضیحات :
« النَّارِ » : بدل اشتهمال (الْأَخْذُودِ) است . « ذَاتِ الْوَقُودِ » : دارای هیمه و افروزینه . « الْوَقُودِ » : افروزینه و هیمه آتش (نگا : بقره / 24 ، آل عمران / 10 ، تحریم / 6) .

سوره بروج آیه 6
متن آیه :
إِذْ هُمْ عَلَيْهَا قُعُودٌ

ترجمه :
و وقتی آنان بر کناره گودال آتش (به نظاره گری سوختن و جزغاله شدن مؤمنان) نشسته بودند .

توضیحات :
« قُعُودٌ » : جمع قاعِد ، نشستگان .

سوره بروج آیه 7
متن آیه :
وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شُهُودٌ

ترجمه :
و ایشان چیزی را تماشا می کردند که بر سر مؤمنان می آوردند .

توضیحات :
« يَفْعَلُونَ » : استعمال فعل مضارع ، دلیل بر این است که کوره گودال آدم سوزی مدتی استمرار داشته و يك حادثه زودگذر نبوده است . « شُهُودٌ » : جمع شاهد ، گواهان . مشاهده کنندگان . حاضران .

سوره بروج آیه 8
متن آیه :

وَمَا نَقَمُوا مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ

ترجمه :

شدکنجه گران هیچ ایرادی و عیبی و جرمی بر مؤمنان نمی دیدند جز این که ایشان به خداوند قادر و چیره ، و شایسته هرگونه ستایشی ، ایمان داشتند !!

توضیحات :

« مَا نَقَمُوا » : انتقام نگر فتنند . گناه و عیب و رخنه و ایرادی پیدا نکردند . ناخوش نداشتند . « إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا ... » : (نگا : اعراف / 126 ، مائده / 59) .

سوره بروج آیه 9

متن آیه :

الَّذِي لَهُ مُلْكُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ

ترجمه :

خداوندي که سلطنت و سرزمین آسمانها و زمین از آن اوست ، و بر هر چیزی حاضر و ناظر است .

توضیحات :

« مُلْكٌ » : سلطنت . سرزمین . « شَهِيدٌ » : حاضر . گواه (نگا : آل عمران / 98 ، مائده / 117 ، حج / 17) .

سوره بروج آیه 10

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ فَتَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ لَمَّا يَتُوبُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمَ وَلَهُمْ عَذَابٌ أَلِيمٌ

ترجمه :

بیگمان کسانی که مردان مؤمن و زنان مؤمن را شدکنجه می دهند تا از دین الهی برگردند ، و سپس توبه نمی کنند و از کرده خویش پشیمان نمی شوند ، قطعاً عذاب دوزخ دامنگیر ایشان خواهد شد و هم چنین عذاب آتش سوزان بهره آنان خواهد بود .

توضیحات :

« فَتَنُوا » : شدکنجه و آزار دادند تا از دین برگردند . عذاب دادند (نگا : ذاریات / 13 و 14) . « أَلِيمٌ » : سوزان (نگا : آل عمران / 181 ، انفال / 50) .

سوره بروج آیه 11

متن آیه :

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَهُمْ جَنَّاتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ

ترجمه :

مسلماً کسانی که ایمان می آورند و کارهای شایسته می کنند ، بدون شكّ باغهای بهشت از آن ایشان است که از زیر (کاخها و درختان) آن رودبارها روان است ، ورستگاری و کامیابی بزرگ این است .

توضیحات :

« الْفَوْزُ الْكَبِيرُ » : رستگاری و پیروزی و کامیابی بزرگ .

سوره بروج آیه 12

متن آیه :
إِنْ بَطَشَ رَبُّكَ لَشَدِيدٌ

ترجمه :

بیگمان پروردگارت یورش و تاخت بردن و درهم کوبیدن و به کیفر رساندنش سخت و شدید است .

توضیحات :

« بَطَشَ » : تاخت بردن و یورش کردن . درهم کوبیدن و ناگهانی دستگیر کردن و به کیفر رساندن (نگا : زخرف / 8 ، ق / 36 ، دخان / 16) .

سوره بروج آیه 13

متن آیه :
إِنَّهُ هُوَ يَبْدِئُ وَيُعِيدُ

ترجمه :

او است که قبلاً آفرینش را آغاز کرده است ، و او است که بعداً آفرینش را دوباره باز میگرداند .

توضیحات :

« هُوَ يَبْدِئُ وَيُعِيدُ » : او است که آفرینش را از نیستی به هستی آورده است و پس از نابودی دوباره آن را هستی می بخشد . البته این کار همیشه آفریدگار متعال است . یعنی ، همه موجودات به وسیله قدرت مطلقه پروردگار ، پیوسته از ناچیزی چیز و باز ناچیز می شوند ، و از ناتوانی توان می یابند و ناتوان می گردند ، و بدون اراده و دخالت خود از صورتی به صورتی درمی آیند (نگا : یونس / 4 و 34 ، نمل / 64 ، روم / 11 و 27) .

سوره بروج آیه 14

متن آیه :
وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ

ترجمه :

خدا آمرزگار و دوستدار (بندگان مؤمن) است .

توضیحات :
«الودود» : بسیار دوستدار و بامحبت و مودت .

سوره بروج آیه 15
متن آیه :
ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ

ترجمه :
و او صاحب تخت (حکومت مطلقه بر عالم هستی) و دارای مجد و عظمت است .

توضیحات :
« ذُو الْعَرْشِ » : صاحب عرش (نگا : اعراف / 54) . کنایه از قدرت و حاکمیت است و بیانگر این واقعیت است که حکومت جهانی هستی از آن او است . « الْمَجِيدُ » : دارای مجد و عظمت . خیر چهارم است .

سوره بروج آیه 16
متن آیه :
فَعَالٌ لَّمَّا يُرِيدُ

ترجمه :
آنچه بخواهد، هرچه زودتر و با قدرت هرچه بیشتر به انجام می‌رساند .

توضیحات :
« فَعَالٌ » : صیغه مبالغه فاعل ، انجام دهنده‌ای که تمام کائنات توان و نیروی آن را ندارد که در راه اراده و تصمیم او ایجاد موانع کند ، و هیچ مقاومتی در برابر فرمانش نیست . لذا مسأله معاد و زنده کردن مردگان بعد از مرگ ، و کیفر و مجازات و شکنجه‌گران ، برای قدرت مطلقه خداوند مشکل و دشوار نیست .

سوره بروج آیه 17
متن آیه :
هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْجُنُودِ

ترجمه :
آیا خبر لشکرها و سپاهیان (کفار) به تو رسیده است ؟

توضیحات :
« الْجُنُودِ » : جمع جند ، لشکرها و سپاه‌ها . مراد گروهها و دسته‌های کافری است که خویشتن را برای مبارزه پیغمبران مجرّم نموده اند و با حق و حقیقت مبارزه کرده اند .

سوره بروج آیه 18
متن آیه :
فِرْعَوْنَ وَثَمُودَ

ترجمه :
لشکرهای فرعون و قوم ثمود؟

توضیحات :
« فِرْعَوْنَ وَ ثَمُودَ » : مضاف، محذوف است و دراصل جنودِ فِرْعَوْنَ وَ ثَمُودَ، بدل از (الجنود) و مجرورند. « ثَمُودَ » : قوم پیغمبر خدا صالح بودند (نگا : هود / 61 - 68).

سوره بروج آیه 19
متن آیه :
بَلِّغِ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْذِيبِ

ترجمه :
اصلاً کافران پیوسته کارشان تکذیب (حق و حقیقت) است.

توضیحات :
« الَّذِينَ كَفَرُوا » : مراد کافران سراسر تاریخ به طور عام، و کفار مکه به طور خاص است. « فِي تَكْذِيبِ » : غرق در تکذیب هستند. عشق به تکذیب، انگار خرد دور اندیش و چشم حق بین ایشان را تپاه کرده است و به ژرفای دریای غفلتشان انداخته است.

سوره بروج آیه 20
متن آیه :
وَاللَّهُ مِنْ وَرَائِهِمْ مُحِيطٌ

ترجمه :
خداوند، از پشت سر، ایشان را دور زده است و احاطه کرده است (و راه فراری برای ایشان باقی نگذاشته است و کاملاً مراقب اوضاع و احوالشان است).

توضیحات :
« وَرَاءَ » : پشت سر. مراد از هر جهت است (نگا : نمونه). « مُحِيطٌ » : احاطه کننده.

سوره بروج آیه 21
متن آیه :
بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَّجِيدٌ

ترجمه :
(این سخن سحر و دروغ نیست) بلکه این، قرآن بزرگوار و عالیقدر است.

توضیحات :
« مَجِيدٌ » : شریف. دارای منزلت و مکانت. عالیقدر.

سوره بروج آیه 22
متن آیه :
فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ

ترجمه :

در لوح محفوظ جای دارد (و دست ناهلان و شیاطین و کاهنان هرگز به آن نمی‌رسد، و از هرگونه تغییرو تبدیل و زیاده و نقصانی برکنار و در امان است) .

توضیحات :

« لَوْحٌ مَّحْفُوظٌ » : لوح محفوظ چیزی است که خدا از آن خبر داده است ، و کتاب خود قرآن را در آن به ودیعت گذارده است و ما را با حقیقت آن آشنا نفرموده است . در قرآن از آن تحت عنوان : کتاب مبین (نگا : انعام / 59) و ام‌الکتاب (نگا : رعد / 39) و امام مبین (نگا : یس / 12) سخن رفته است .

سوره طارق آیه 1
متن آیه :
وَالسَّمَاءِ وَالطَّارِقِ

ترجمه :

سوگند به آسمان و به ستارگانی که شبانگهان پدیدار می آیند !

توضیحات :

« السَّمَاءِ » : آسمان . مراد جهان بالای سرما زمینیان است . « الطَّارِقِ » : مهمان شبانه . راه پیمای شیرو . در اینجا مراد ستارگانی است که شبانگهان پدیدار می آیند و انگار مسافران یا مهمانانی هستند که در شب درگاه خانه‌ها را بر روی آد میانی می زنند . واژه آسمان عام است ، و واژه ستارگان خاص و بیانگر اهمیت ویژه آنهاست .

سوره طارق آیه 2
متن آیه :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا الطَّارِقُ

ترجمه :

تو چه می‌دانی که ستارگانی که شبانگهان پدیدار می‌گردند چه هستند ؟!

توضیحات :

« مَا أَدْرَاكَ » : (نگا : حاقه / 3 ، مدثر / 27 ، مرسلات / 14) .

سوره طارق آیه 3
متن آیه :
النَّجْمُ الثَّاقِبُ

ترجمه :

ستارگان درخشانی هستند که (با نور خود دل تاریکیها را می شکافند و)
سورخ می کنند .

توضیحات :

« النَّجْمُ » : ستاره . اسم جنس است و مراد همه ستارگان است . « الثَّاقِبُ » :
سورخ کننده (نگا : صافات / 10) . درخشان و فروزان (نگا : فرهنگ لغات
قرآن دکتتر قریب ، جزء عم ترجمانی زاده) .

سوره طارق آیه 4

متن آیه :
إِنْ كُلُّ نَفْسٍ لَّمَّا عَلَيْهَا حَافِظٌ

ترجمه :

کسی وجود ندارد مگر این که بر او نگهبانی است (که او را می باید و پندار
و کردار و گفتارش را ثبت و ضبط و حفظ می نماید) .

توضیحات :

« إِنْ » : حرف نفی و به معنی (مَا) است . « إِنْ كُلُّ ... » : مسلماً هرکسی
مراقب دارد . « حَافِظٌ » : مراقب . محافظ . مراد فرشتگان آفریدگارانند که به
منزله سپاهیان محافظ و مراقب انسان هستند . هم او را از چیزهایی که
خدا بخواهد حفظ می کنند ، و هم اعمال او را می پندارند و می نگرند (نگا :
زخرف / 80 ، انفطار / 10 و 11) . « لَّمَّا » : مگر این که . به معنی (إِلَّا) است .
این آیه ، جواب قسم است .

سوره طارق آیه 5

متن آیه :
فَلَا يَنْظُرُ الْإِنْسَانُ مِمَّ خُلِقَ

ترجمه :

انسان باید بنگرد و دقت کند که از چه چیز آفریده شده است !

توضیحات :

« لِيَنْظُرَ » : باید بنگرد . نگریستن به معنی اندیشیدن و وارسی کردن
است (نگا : اعراف / 185 ، ق / 6 ، حشر / 18) .

سوره طارق آیه 6

متن آیه :
خُلِقَ مِنْ مَّاءٍ دَافِقٍ

ترجمه :
او از آب چهنده نا چيزي آفريده شده است .

توضیحات :
« مَاءٌ » : آب . نکره آمدن آن دلیل بر نا چيزي و حقارت است (نگا :
سجده / 8 ، مرسلات / 20) . « دَافِقٌ » : چهنده . توصیف نطفه است که در
آب مني شناور است و به هنگام بيرون آمدن ، جهش و پرش دارد (نگا :
عبس / 18 و 19) .

سوره طارق آیه 7
متن آیه :
يَخْرُجُ مِنَ بَيْنِ الصُّلْبِ وَالتَّرَائِبِ

ترجمه :
(و پس از رشد کامل در رحم) از میان پشت و استخوانهاي سينه (مادر
مي گذرد و) بيرون مي آيد .

توضیحات :
« الصُّلْبِ » : استخوان پشت . ستون فقرات . « التَّرَائِبِ » : جمع تَرِيْبَةٌ ،
استخوانهاي سينه . فاعل فعل « يَخْرُجُ » ضمير مستتر (هو) است که به
(انسان) در آیه 5 همين سوره برمي گردد . دو قطب جنين رشد يافته
انسان در هفته هاي آخر جنيني ما بين جناغ و دنده هاي تحتاني
سينه مادر و ستون فقرات پشت مادر قرار داشته و از آنجا حرکت درمسير
کانال زايماني را در موعده مقرر آغاز مي کند . ضمير (ه) در « رجعه »
نيز به انسان برمي گردد . . . اين آيات مسير زندگي انسان را از بدو
انعقاد نطفه تا رستاخيز مرور مي کنند .

سوره طارق آیه 8
متن آیه :
إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَقَادِرٌ

ترجمه :
بي گمان خداوند (تعالي که انسان را در آغاز از آب نطفه آفريده است
، همو) قادر است که بار ديگر انسان را (پس از مرگ به زندگي) برگرداند .

توضیحات :
« رَجَعٌ » : بازگرداندن (نگا : توبه / 83) . مراد زنده گرداندن در آخرت است .

سوره طارق آیه 9
متن آیه :
يَوْمَ تُبْلَى السَّرَائِرُ

ترجمه :

(این بازگشت) روزی تحقق می یابد که رازهای نهان و کارهای پنهان آشکار و آزموده می گردد .

توضیحات :

« تُبْلِي » : مورد امتحان و آزمایش قرار می گیرد . نمایان و هویدا می شود . از آنجا که به هنگام آزمایش ، حقیقت اشیاء ظاهر و آشکار می شود ، این ماده در اینجا به معنی ظهور و بروز آمده است . « السِّرَّ أَيْر » : جمع سَرِيرَة ، نهان نیاها و پنهان نیاها . اسرار و رازها . نیات و عقائد و هر چه یزی که نهفته و پوشیده باشد .

سوره طارق آیه 10

متن آیه :
فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ وَلَا نَاصِرٍ

ترجمه :

بدین هنگام برای انسان نه نیروئی است (که بر زشتیهای اعمال و عقائدش پرده بیفکند) و نه یار و یاور است (که او را از عذاب الهی رهایی بخشد) .

توضیحات :

« فَمَا لَهُ مِنْ قُوَّةٍ . . . » : برابر بسیاری از آیات قرآن ، در آخرت تنها وسیله نجات انسان ، ایمان و عمل صالح است و بس (نگا : ا ن فطار / 19) .

سوره طارق آیه 11

متن آیه :
وَالسَّمَاءَ ذَاتِ الرَّجْعِ

ترجمه :

سوگند به آسمان برگرداننده (امواج را دیوئی و بخارهای آب به صورت برف و باران) !

توضیحات :

« ذَاتِ الرَّجْعِ » : برگرداننده . دارای باران . تمام تفسیرهایی را که در دسترس بود بررسی کردم . در میان وجوه مختلف ، تنها دو معنی برای « رجع » مقبول به نظر رسید : باران ، و برگرداندن بخار آب . به گمان اینجانب معنی (رَجَع) برگرداندن است ، اعم از برگرداندن بخارهای متصاعد اقیانوسها و دریاها به صورت برف و باران ، و یا برگرداندن امواج را دیوئی به هنگام برخورد با اتمسفر زمین ، و برگرداندن اشعه های کیهانی مگر به اندازه نیاز موجودات کره زمین . البته در تفسیر کبیر چنین جمله ای به چشم می خورد : كَأَنَّهُ مِنْ تَرْجِيعِ الصَّوْتِ وَ هُوَ إِعَادَتُهُ .

سوره طارق آیه 12

متن آیه :

وَأَلْأَرْضِ ذَاتِ الصَّدْعِ

ترجمه :

وسوگند به زمین شکاف بردار (در برابر قدرت حرکت گیاهها و ریشه‌دوانی آنها، و یا بر اثر عوامل دیگر)!

توضیحات :

« ذَاتِ الصَّدْعِ » : شکاف بردار . « الصَّدْعُ » : شکاف برداشتن و ازهم جدا شدن . اشاره به قابل نفوذ بودن زمین برای رشد گیاهان و درختان است . یعنی خاک زمین سفت و سخت نبوده و بلکه نرم است و به آب و به مویرگها و ریشه‌های روئیدنیها اجازه می‌دهد به داخل زمین نفوذ کنند و فروروند ، و جوانه‌های رسته‌نیها از داخل آن سر برآورند . صدع ، به خود گیاه هم گفته شده است .

سوره طارق آیه 13

متن آیه :

إِنَّهُ لَقَوْلٌ فَصْلٌ

ترجمه :

مسئلاً قرآن سخن فیصله بخشی است (که خیر و شر ، و خوب و بد ، و حق و باطل را ازهم جدا می‌سازد ، و یگانه و سیله راه تشخیص حقائق از اوهام ، و دیانت‌های آسمانی از خرافه‌های زمینی است) .

توضیحات :

« إِنَّهُ » : این که قرآن . این که رسته‌خیز در میان است و رازها هویدا و اسرار آزموده می‌گردد . . . . یعنی ضمیر (ه) یا به قرآن برمی‌گردد که از قرینه پیدا است ، و یا به مفاهیم پیشین سوره که درباره معاد و قدرت خدا پررسته‌خیز مردگان و نمایان شدن آنها نیزها و آزمون رازها در آن است . « فَصْلٌ » : داورانه . فیصله‌دهنده . مصدر است و برای میالغه در معنی وصفی ، یعنی فاصل ، به کار رفته است (نگا : انعام / 57 ، صافات / 21 ، ص / 20) . این آیه جواب قسم است .

سوره طارق آیه 14

متن آیه :

وَمَا هُوَ بِالْهَزْلِ

ترجمه :

و سخن گزافه نبوده و شوخی نمی‌باشد . (بلکه جدی و قطعی است و از استانه با عظمت و محکمه دادگرانه الهی صادر شده است) .

توضیحات :

« الْهَزْلُ » : یا وه و گزافه . شوخی و غیر جدی .

سوره طارق آیه 15

متن آیه :
إِنَّهُمْ يَكِيدُونَ كَيْدًا

ترجمه :
آنان (که دشمنان اسلامند ، درباره قرآن) پیوسته به نیرنگ
می پردا زند و (برای جلوگیری و نابودی اسلام) نقشه می کشند .

توضیحات :
« يَكِيدُونَ » : نیرنگ می زنند . نقشه می کشند . توطئه می کنند .

سوره طارق آیه 16

متن آیه :
وَأَكِيدُ كَيْدًا

ترجمه :
و من هم (در برابر آنان) همیشه نیرنگ می زنم و نقشه می ریزم (و
نیرنگ آنان را بی اثر ، و نقشه ایشان را نقش بر آب می سازم) .

توضیحات :
« أَكِيدُ » : مراد از كِيدِ خدا ، چاره جوئی و نقشه حق و نیرنگ
پسندیده و > کیمانه است . برابر صنعت مقابله و مشاکله ، چاره سازی و
برداشتن موانع اهریمنانه شیطان صفتان ، از مسیر راه حق و حقیقت ،
کید نامیده شده است (نگا : اعراف / 183 ، یوسف / 76 ، قلم / 45) .

سوره طارق آیه 17

متن آیه :
فَمَهْلُ الْكَافِرِينَ أَهْلُهُمْ رُوَيْدًا

ترجمه :
پس به کافران مهلت بده ، بدیشان مختصر مهلتی بده (تا نسبت به
ایشان اتمام حجت گردد ، و بعدها کارشان زار و نزار ، و خودشان در دنیا و
آخرت شرمسار شوند) .

توضیحات :
« مَهْلٌ » : مهلت بده . فرصت بده . « أَهْلٌ » : مهلت بده . فرصت بده .
رُوَيْدًا » : کمی . ازیدکی . مفعول مطلق تا کیدی ، یا حال مؤکده است . این
واژه ، مصدر و مصغر رود است . در این آیه ، سه بار به رسول اکرم گوشزد شده
است که در کار تبلیغ شکستناپذیری پیش گیرد تا درسی برای پیروان او و
داعیان الی الله باشد ، یکی از مصدر تمهیل و دیگری از مصدر امهال و سومی از
مصدر مصغر رود ، استفاده شده است .

سوره اعلی آیه 1

متن آیه: سَبِّحْ اسْمَ رَبِّكَ الْأَعْلَى

ترجمه:
تسبیح و تقدیس کن پروردگار والا مقام خود را.

توضیحات:
«سَبِّحْ»: منزه دار. به پاکی یاد کن. تسبیح و تقدیس نما. «إِسْمٍ»: نام. مراد صفاتی است که با آن ما خدا را می شناسیم (نگا: جزء عم ترجمانی زاده). ذات. یعنی ذات مقدس او را از هر فعل و صفتی که لایق مقام و عظمتش نباشد، پاک و منزه بداریم و از خیال و قیاس و گمان و وهم دورتر و برتر بدانیم (نگا: واقعه / 74 و 96، حاقه / 52). «الأعلى»: بسیار والا مقام. بسیار بلند مرتبه.

سوره اعلی آیه 2

متن آیه:
الَّذِي خَلَقَ فَسَوَّى

ترجمه:
همان خداوندی که (چیزها را) می آفریند و سپس (آنها را) هماهنگ می کند و) می آراید.

توضیحات:
«سَوَّى»: موزون و منظم و آراسته و پیراسته کرد. نظم و نظام بخشید. هر چیزی را آماده کاری کرد که برای انجام آن آفریده شده است (نگا: بقره / 29، کهف / 37، نازعات / 28).

سوره اعلی آیه 3

متن آیه:
وَالَّذِي قَدَّرَ فَهَدَى

ترجمه:
خداوندی که اندازه گیری می کند و (هر چیزی را آن گونه که شایسته و بایسته است می آفریند، و آن گاه آن را به کاری) رهنمود می نماید (که باید بکند).

توضیحات:
«قَدَّرَ»: اندازه گیری کرد. هر چیزی را به اندازه ای و به گونه ای بیا فرید که متناسب با حال آن است (نگا: فرقان / 2، عیس / 19). «هَدَى»: به وظیفه رهنمود و به برنامه آشنا کرد (نگا: طه / 50).

سوره اعلی آیه 4

متن آیه:
وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَى

ترجمه :
خداوندی که چَرَاگاه را (برای تغذیه جانداران از زمین می‌رویانند و) بیرون می‌آورد .

توضیحات :
« الْمَرْعَى » : چَرَاگاه . مراد سبزه زارها و چمنزارها و همه روئیدنیها است (نگا : نزاعات / 31) .

سوره اعلی آیه 5
متن آیه :
فَجَعَلَهُ غُثَاءً أَحْوَى

ترجمه :
سپس آن را خشک و سیاه می‌گرداند .

توضیحات :
« غُثَاءً » : گیاهان خشک‌کیده و درهم ریخته‌ای که سیل آن را به کنار می‌اندازد . خَس و خَشَاك و برگهای پوسیده . « أَحْوَى » : سیاه تیره .

سوره اعلی آیه 6
متن آیه :
سَنَفْرُوكَ فَلَا تَنْسَى

ترجمه :
ما قرآن را بر تو خواهیم خواند و به تو خواهیم آموخت ، و تو دیگر آن را فراموش نخواهی کرد .

توضیحات :
« سَنَفْرُوكَ » : بر تو خواهیم خواند . به تو خواهیم آموخت .

سوره اعلی آیه 7
متن آیه :
إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ الْجَهْرَ وَمَا يَخْفَى

ترجمه :
مگر چیزی را که خدا بخواهد . قطعاً او آشکارا و نهان را می‌داند . (چنین خدائی نگاهبان قرآن است و آنچه مورد نیاز بشر بوده و هست از طریق وحی قرآن به تو می‌رساند ، و چیزی را در این زمینه فروگذار نمی‌کند) .

توضیحات :
« إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ » : این استثناء بدان خاطر است که مردمان بدانند حاکمیت اراده و گستره قدرت خدا نامحدود است و هر کاری را که بخواهد

می تواند بکند ، نه این که چیزی از قرآن از دل پاک پیغمبر فراموش گردد و زدوده شود (نگا : اسراء / 86 ، هود / 108) .

سوره اعلی آیه 8

متن آیه :
وَ نَيْسِرِكَ لِالْيُسْرَى

ترجمه :

ما تورا برای شریعت ساده و آسان (آئین اسلام) آماده میسازیم (و کارهای خیری را برای تو آسان می نمایم و در انجام آنها توفیقت می دهیم) .

توضیحات :

« نَيْسِرِكَ » : تورا آماده میسازیم . تورا توفیق می دهیم . « الْيُسْرَى » : آسان ترین راه . ساده ترین آئین و سهل ترین شریعت (نگا : كهف / 88) . از لحاظ معنی ، صفت موصوف محذوفی همچون « الشَّرِيعَةَ » یا « الْيُسْرَى » : تقدیر چنین است : لِلشَّرِيعَةِ الْيُسْرَى . لِطَّرِيقَةٍ الْيُسْرَى (نگا : عبس / 20 ، لیل / 7 و 10) . اسم تفضیل است .

سوره اعلی آیه 9

متن آیه :
فَذَكِّرْ إِنْ نَفَعَتِ الذُّكْرَى

ترجمه :

اگر پند و اندرز سودمند باشد ، پند و اندرز بده .

توضیحات :

« إِنْ » : اگر . زمانی که . حتماً و قطعاً (نگا : قاسمی) . این واژه می تواند شرطیه بوده و جواب آن مدلول (فَذَكِّرْ) باشد ، و یا به معنی (إِذْ) باشد (نگا : آل عمران / 139) . یعنی زمانی که احساس شود ، موقعیت مناسب ، و شنوندگان آمادگی پذیرائی حق را دارند ، اندرز بجا و سودمند خواهد بود (نگا : ق / 45) . یا این که به معنی (قَدْ) و برای تحقق باشد . یعنی قطعاً اندرز سودمند خواهد بود (نگا : ذاریات / 55) . « الذُّكْرَى » : پند و اندرز .

سوره اعلی آیه 10

متن آیه :
سَيَذَكَّرْ مَنْ يَخْشَى

ترجمه :

کسی که (احساس مسؤولیت می کند و از خدا) می ترسد ، پند و اندرز خواهد گرفت .

توضیحات :

« سَيَذَكِّرُ » : پند خواهد گرفت . اندرز خواهد پذیرفت .

سوره اعلی آیه 11
متن آیه :
وَيْتَجَنَّبُهَا الْأَشْقَى

ترجمه :

و بدبخت ترین فرد (پند و اندرز را کنار خواهد گذاشت و) از آن دوری خواهد گزید .

توضیحات :

« يَتَجَنَّبُهَا » : به تَرَكَ آن خواهد گفت . از آن کناره گیری خواهد کرد . ضمیر (هَا) به (الذِّكْرِي) برمیگردد . « الْأَشْقَى » : بدبخت ترین . بدبخت ترین . یعنی کسی که اندرز قرآنی و قوانین الهی را در گوش نگیرد ، بدبخت ترین مردم است .

سوره اعلی آیه 12
متن آیه :
الَّذِي يَصَلِّي النَّارَ الْكُبْرَى

ترجمه :

آن کسی که داخل عظیم ترین (و هولنا کترین) آتش خواهد شد و بدان خواهد سوخت .

توضیحات :

« يَصَلِّي » : وارد آتش میگردد و بدان میسوزد (نگا : نساء / 10 ، ابراهیم / 29 ، انشقاق / 12) . « الْكُبْرَى » : بزرگترین .

سوره اعلی آیه 13
متن آیه :
ثُمَّ لَا يَمُوتُ فِيهَا وَلَا يَحْيَى

ترجمه :

سپس در آن آتش (برای همیشه میماند و) نه میمیرد (و آسوده نمیگردد) و نه زنده (بشمار می آید و حالتی که در آن است زندگی نامیده) میشود .

توضیحات :

« لَا يَمُوتُ ... » : مراد این است که شخص دوزخی در میان مرگ و زندگی دست و پامی زند .

سوره اعلی آیه 14
متن آیه :
قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَزَكَّى

ترجمه :
قطعاً رستگار می‌گردد کسی که خویشتن را (از کثافت کفر و معاصی)
پاکیزه دارد .

توضیحات :
« قَدْ أفلَحَ » : قطعاً نجات یافته است و رستگار گردیده است . « تَزَكَّى »
: خود را پاکیزه داشت . زکات داد (نگا : قاسمی) .

سوره اعلی آیه 15
متن آیه :
وَذَكَرَ اسْمَ رَبِّهِ فَصَلَّى

ترجمه :
و نام پروردگار خود را ببرد و نماز بگزارد و فروتنی کند .

توضیحات :
« إِسْمٌ » : نام . مراد از یاد کردن نام خدا ، یاد خدا در دل و ذکر او به زبان
است (نگا : تفهیم القرآن) . « صَلَّى » : نماز گزارد . خشوع و خضوع کرد (
نگا : جزء عم شیخ محمد عبده) . « ذَكَرَ . . . فَصَلَّى » : الله اکبر را بگوید و
به نماز ایستد .

سوره اعلی آیه 16
متن آیه :
بَلْ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا

ترجمه :
بلکه (بنا به سرشت انسانی) زندگی دنیا را (که محسوس و نقد است
، بر زندگی آخرت که نامحسوس و نسبی است) ترجیح می‌دهید و
برمی‌گزینید .

توضیحات :
« تُؤْثِرُونَ » : ترجیح می‌دهید . برمی‌گزینید . خطاب عام است . ترجیح
دنیا بر آخرت ، کار بسیاری از مردم است و از راه تغلیب به صورت عام
ذکر شده است . به عبارت دیگر هر کس در هر مرتبه‌ای که باشد ، مجذوب
حیات محسوس و ملموس دنیا می‌گردد ، و انسان خود به خود در میان دو جا ذبه
حیات پست تر و حیات برتر بسر می‌برد . تنها افراد مؤمن می‌توانند
خود را از جا ذبه قوی دنیای مادیات برهانند و خویشتن را به نعمتهای
سرمدی آخرت برسانند .

سوره اعلی آیه 17
متن آیه :
وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى

ترجمه :
در حالی که آخرت (از دنیا) بهتر و پاینده تر است (عاقل چرا باید
فانی و گذرارا بر باقی و پایا ترجیح دهد؟) .

توضیحات :
« و » : واو حالیه است .

سوره اعلی آیه 18
متن آیه :
إِن هَذَا لَفِي الصُّحُفِ الْأُولَى

ترجمه :
این (چیزها منحصر به این کتاب آسمانی نیست ، بلکه) در
کتابهای پیشین (نیز آمده و) بوده است .

توضیحات :
« هذا » : این چیزهای مذکور در آیات 14 تا 17 ، و یا مواظم مذکور در سوره
« الصُّحُفِ » : جمع صحیفه ، کتابها (نگا : طه / 133 ، نجم / 36 ، عبس / 13 ،
تکویر / 10) . « الصُّحُفِ الْأُولَى » : مراد همه کتابهای پیش از انجیل و
قرآن است .

سوره اعلی آیه 19
متن آیه :
صُحُفِ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى

ترجمه :
(از جمله در) کتابهای ابراهیم و موسی .

توضیحات :
« صُحُفِ » : بدل از صُحُفِ قبلی است . این آیه اشاره به این واقعیت دارد
که اصول کلی و مطالب اساسی ادیان آسمانی همگی یکسان بوده و از يك
منبع سرچشمه گرفته اند ، و تنها تعلیمات و دستوراتی با هم تفاوت
داشته است که اختلاف زمان و رشد انسان مقتضی آن بوده است .

سوره غاشیه آیه 1
متن آیه :
هَلْ أَتَاكَ حَدِيثُ الْغَاشِيَةِ

ترجمه :
آیا خبر حادثه فراگیر (روز قیامت که مردمان بی دین و گناهکار را در بر
می گیرد) به تو رسیده است ؟

توضیحات :
« هَلْ أَتَاكَ؟ » : استتفهام ، برای نشان دادن عظمت شدائد و احوال روز قیامت است . « الْغَاثِيَّةِ » : فراگیرنده . مراد روز قیامت است که مردمان کافر و فاجر و فاسق را زیر مصائب و شدائد خود می گیرد .

سوره غاشیة آیه 2
متن آیه :
وَجْوهٌ يَوْمَئِذٍ خَاشِعَةٌ

ترجمه :
مردمانی ، در آن روز خوار و زبون خواهند بود .

توضیحات :
« وَجْوهٌ » : چهره ها . مراد خود اشخاص و افراد است . « خَاشِعَةٌ » : خوار و زبون . فرو شکسته و درهم شکسته . خضوع ایشان ، سرافکنندگی آمیخته با شرمندگی و نگرانی است .

سوره غاشیة آیه 3
متن آیه :
عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ

ترجمه :
دائماً خواهند کوشید و رنج خواهند کشید .

توضیحات :
« عَامِلَةٌ » : کوشا و پویا . مراد این است که همیشه این پا و آن پا می کنند و برمی چهند و می افتند ، و آسایش و آرامش از آنان سلب می گردد ، و هر دم گرفتار عذاب می شوند (نگا : غافر / 71 و 72 ، قمر / 47 و 48 ، رحمن / 44) . « نَاصِبَةٌ » : در رنج . دچار زحمت و مشقت . خسته و مانده .

سوره غاشیة آیه 4
متن آیه :
تَصَلَّى نَارًا حَامِيَةً

ترجمه :
به آتش بس سوزان و گدازان دوزخ در خواهند آمد و خواهند سوخت .

توضیحات :
« تَصَلَّى » : به آتش داخل می شوند و بدان می سوزند (نگا : انشقاق / 12 ، اعلي / 12) . « حَامِيَةً » : بی نهایت گرم و سوزان (نگا : قاسمی) .

سوره غاشیة آیه 5
متن آیه :

تُسْقَى مِنْ عَيْنٍ آ زِيَّةٍ

ترجمه :

از چشمه بسیار داغ و گرمی نوشانده خواهند شد .

توضیحات :

« عَيْنٌ » : چشمه . « آ زِيَّةٍ » : بسیار داغ و گرم .

سوره غاشیة آیه 6

متن آیه :

لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ

ترجمه :

آنان خوراکی جز ضریع نخواهند داشت .

توضیحات :

« ضَرِيعٌ » : گیاه خارداري که شیرقي نامیده میشود . خشکیده آن را ضَرِيع میگویند . گویا ناگوارترین و تهوع آورترین گیاه است و هیچ حیوانی آن را نمیچرد ، جز شتر که تا تر است آن را میخورد و چون خشکید از آن کناره گیری می کند . اگر در جاهائی طعام دوزخیان منحصر به زقوم (نگا : صافات / 62 ، دخان / 43 ، واقعه / 52) و در موردی محدود به غسملین (نگا : حاقه / 36) شده است ، بدان خاطر است که دوزخیان مختلفند و عذاب هم داراي انواع و اقسام است ، و هر يك از آنها برای گروهی از ایشان است . یا این که این الفاظ ، تعبیرها و تمثیلهائی از غذای دوزخیان است .

سوره غاشیة آیه 7

متن آیه :

لَا يَسْمِنُ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ

ترجمه :

نه فربه خواهد کرد و نه از گرسنگی خواهد رهاند .

توضیحات :

« لَا يَسْمِنُ » : چاق و فربه نمی سازد . « لَا يُغْنِي » : بی نیاز نمی گرداند . « جُوعٍ » : گرسنگی .

سوره غاشیة آیه 8

متن آیه :

وَجُوهٌ يَوْمَئِذٍ نَّاعِمَةٌ

ترجمه :

مردماني در آن روز شادان و شاداب و داراي نعمت و لذت خواهند بود .

توضیحات :

« نَاعِمَةٌ » : شادان و شاداب . در خوشي و رفاه . داراي نعمت و لذت .

سوره غاشية آيه 9

متن آيه :
لِسَعِيهَا رَاضِيَةٌ

ترجمه :

از كوشش خود خوشنود و به سبب تلاش خویش راضي خواهند بود .

توضیحات :

« لِسَعِيهَا » : حرف لام به معني (ب) و براي تَعْلِيل است (نگا : المصحف الميسر) . يا اين كه براي تَعْلِيل نمي باشد (نگا : روح المعاني) . يعني به خاطر سعي خود ، يا از سعي خود .

سوره غاشية آيه 10

متن آيه :
فِي جَنَّةٍ عَالِيَةٍ

ترجمه :

در بهشت برين و عاليقدر بسر خواهند برد .

توضیحات :

« عَالِيَةٍ » : عاليقدر و ارزشمند . برين . بالا و والا .

سوره غاشية آيه 11

متن آيه :
لَّا تَسْمَعُ فِيهَا لَأَغِيَّةً

ترجمه :

در آنجا سخن ياره اي نخواهند شنيد .

توضیحات :

« لَّا تَسْمَعُ » : نمي شنوند . نمي شنوي . اين فعل مي تواند متعلق به (وَجُوهٌ) باشد ، و يا به مخاطبي برگردد كه شايستگي چنين مكاني را براي خود فراهم مي سازد . « لَأَغِيَّةً » : ياره . سخنان پوچ و بيهوده . مصدري است همچون لَغْوٍ (نگا : واقعه / 25) .

سوره غاشية آيه 12

متن آيه :
فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ

ترجمه :

در آنجا چشمه هاي رواني است .

توضیحات :
 « عین » : چشمه . چشمه‌ها . این واژه می تواند مفرد یا اسم جنس باشد (نگا : نمونه) . یا این که تنوین آن برای تکثیر است (نگا : روح البیان) . چرا که در قرآن آمده است : **إِنَّ الْمُتَّقِينَ فِي جَنَّاتٍ وَعُيُونٍ (ذاریات / 15)** .

سوره غاشیة آیه 13

متن آیه :
فِيهَا سُرُورٌ مَّرْفُوعَةٌ

ترجمه :
 در آنجا تخت‌های بلند و عالی است .

توضیحات :
 « سُرُورٌ » : جمع سَرِيرٌ ، تخت‌هایی که بر آنها می نشینند یا می خوابند .
 « مَرْفُوعَةٌ » : بلند و برکشیده . عالی و گران بها .

سوره غاشیة آیه 14

متن آیه :
وَ أَكْوَابٌ مَّوْضُوعَةٌ

ترجمه :
 و ساغرهایی که (در کنار چنین چشمه‌هایی و در حضور بهشتیان) گذارده شده اند .

توضیحات :
 « أَكْوَابٌ » : جمع كُؤُوبٌ ، قَدَح‌ها و ساغرها (نگا : زخرف / 71 ، واقعه / 18 ، انسان / 15) . « مَوْضُوعَةٌ » : نهاده شده . گذارده شده .

سوره غاشیة آیه 15

متن آیه :
وَنَمَارِقٍ مَّصْفُوفَةٌ

ترجمه :
 و بالشها و پشتیه‌هایی که به ردیف چیده شده اند .

توضیحات :
 « نَمَارِقٌ » : جمع نَمْرُقَةٌ ، بالشها . پشتیه‌ها . « مَصْفُوفَةٌ » : ردیف شده . به رسته نهاده . به صف چیده شده .

سوره غاشیة آیه 16

متن آیه :
وَزَرَائِبٍ مَّيْبُوتَةٌ

ترجمه :
و فرشهای فاخر و گرانمایه که گسترده و پهن گشته اند .

توضیحات :
« زَرَّابِيٌّ » : جمع زَرَّابِيَّةٌ ، فرشهای عالی خوابدار که هم نرم و راحت ، و هم گرانمایه و قیمتی هستند . « مَبْتُوَةٌ » : گسترده و پهن شده . اینجا و آنجا باز و پراکنده شده ، که نشانه رفاهیت و فراخی نعمت و ثروت است .

سوره غاشیة آیه 17

متن آیه :
أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْإِلَهِ كَيْفَ خُلِقَتْ

ترجمه :
آیا به شتران نمی نگردند که چگونه آفریده شده اند؟!

توضیحات :
« أَفَلَا يَنْظُرُونَ ؟ » : آیا نمی نگردند ؟ آیا دقت نمی کنند و نمی اندیشند ؟ « الْإِلَهِ » : شتران . از لفظ خود دارای مفرد نیست . آفرینش شتر دارای اسرار شدگفت انگیز است .

سوره غاشیة آیه 18

متن آیه :
وَأِلَى السَّمَاءِ كَيْفَ رُفِعَتْ

ترجمه :
و به آسمان نگاه نمی کنند که چگونه برافراشته شده است؟!

توضیحات :
« رُفِعَتْ » : برافراشته شده است .

سوره غاشیة آیه 19

متن آیه :
وَأِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ

ترجمه :
و به کوهها نمی نگردند که چگونه نصب و پابرجای شده اند؟!

توضیحات :
« نُصِبَتْ » : نصب شده است . پابرجای گشته است . ثابت و استوار شده است .

سوره غاشیة آیه 20

متن آیه :

وَالِى الْأَرْضِ كَيْفَ سُطِحَتْ

ترجمه :

و به زمین نمی نگرند که چگونه پهن و گستر را نییده شده است؟!

توضیحات :

« سُطِحَتْ » : مسطح شده است . پهن گشته است .

سوره غاشیة آیه 21

متن آیه :
فَذَكِّرْ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكِّرٌ

ترجمه :

تو پند و اندرز بده و (مردمان را به وظائفشان) یادآوری کن . چرا که تو تنها پند دهنده و یادآوری کننده ای و بس .

توضیحات :

« ذَكِّرْ » : پند بده . یادآوری کن . « مُذَكِّرٌ » : پند دهنده . یادآوری کننده .

سوره غاشیة آیه 22

متن آیه :
لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيِّرٍ

ترجمه :

تو بر آنان چیره و مسلط نیستی (تا ایشان را به ایمان واداری) .

توضیحات :

« مُصَيِّرٍ » : مسلط . چیره (نگا : بقره / 256 ، یونس / 99 ، ق / 45) . این واژه را با (س) و (ص) خوانده اند . تبدیل سین به صاد به علت مناسبت با (ط) است .

سوره غاشیة آیه 23

متن آیه :
إِلَّا مَنْ تَوَلَّى وَكَفَرَ

ترجمه :

اما کسی که (از حق و حقیقت روی بگرداند و به آئین الهی) پشت کند و کفر ورزد .

توضیحات :

« إِلَّا » : لیکن . اما . استثناء منقطع است (نگا : نساء / 80 ، انعام / 107 ، شوری / 48) . برخی استثناء را متصل میدانند و مستثنی منه را مفعول محذوف فعل (فَذَكِّرْ) می شمارند . در این صورت معنی چنین است : ای

پيغمبر! همه کس را اندرز بده ، مگر آنان که ميروند و روي ميگردانند و به ايمان و قرآن پشت مي کنند (نگا : زخرف / 83) .

سوره غاشية آيه 24

متن آيه :
فَيَعَذِّبُهُ اللَّهُ الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ

ترجمه :

خداوند بزرگترين عذاب را بدومي رسا نند (که عذاب اخروي است) .

توضيحات :

« الْعَذَابَ الْأَكْبَرَ » : بزرگترين عذاب . مراد عذاب آخرت است که در مقابل آن عذاب دنيا است که کمترين عذاب ناميده ميشود (نگا : سجده / 21) .

سوره غاشية آيه 25

متن آيه :
إِن إِلَيْنَا إِيَابَهُمْ

ترجمه :

مسئلاً بازگشت آنان (پس از مرگ و رستاخيز) به سوي ما خواهد بود .

توضيحات :

« إِيَاب » : بازگشتن . برگشتن . رجوع .

سوره غاشية آيه 26

متن آيه :
ثُمَّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ

ترجمه :

آن گاه حساب (و کتاب و سروکار) ايشان با ما خواهد بود .

توضيحات :

« ثُمَّ » : پس از آن . « عَلَيْنَا حِسَابَهُمْ » : حساب ايشان با ما است و ما خودمان مي دانيم که با آنان چه کارمي کنيم .

سوره فجر آيه 1

متن آيه :
وَالْفَجْرِ

ترجمه :

به سپيده دم (صبحگاهان) سوگند !

توضیحات :

« الْفَجْر » : سپیده دم . صبحدم (نگا : تکویر / 18) . سپیده دم صبح ، پرده ظلمت شب را می شکافد ، و سرچشمه نور را از میان افق من فجر می سازد ، و بندهائی را باز می کند که بر حرکت و حیات زندگان زده شده است و هستی را نورباران و زندگی را دگرگون می گرداند .

سوره فجر آیه 2

متن آیه :
وَلَيَالٍ عَشْرٍ

ترجمه :

و به شبهای دهگانه سو گند !

توضیحات :

« لَيَالٍ عَشْرٍ » : شبهای دهگانه . برخی گفته اند که مراد ده شب و روز ماه ذی الحجه است که شاهد بزرگترین و تکان دهنده ترین اجتماعات مسلمین جهان در سرزمین وحی است و عید قربان در آن انجام می پذیرد . بعضی هم آن را شبهای دهگانه آخر رمضان می دانند که لیلۃ القدر در آن است . گروهی هم آن را ده شبانه روز اول ماه محرم می شمارند که عاشوراء در آن است . ولی نکره بودن آن ، علاوه از بیان عظمت ، بیانگر نامعین و نامحدود بودن چنین شبهایی است .

سوره فجر آیه 3

متن آیه :
وَالشَّفَعِ وَالْوَتْرِ

ترجمه :

و به جفت و تک (هر چیزی) سو گند !

توضیحات :

« الشَّفَعِ » : زوج . جفت . « الْوَتْرِ » : فرد . تک . طاق . شفع و وتر ، شامل همه کائنات می گردد . برخی شفع را مخلوقات خدا ، و وتر را ذات خدا دانسته اند (نگا : قاسمی) .

سوره فجر آیه 4

متن آیه :
وَاللَّيْلِ إِذَا يَسْرِ

ترجمه :

و به شب سو گند بدان گاه که (به سوی روشنایی روز) حرکت می کند !

توضیحات :

« يَسْرِ » : رهسپار می شود . می رود و پایان می پذیرد (نگا : مدثر / 33) . در

رسم الخط قرآنی ، یاء آن حذف شده است .

سوره فجر آیه 5

متن آیه :
هَلْ فِي ذَلِكَ قَسَمٌ لِّذِي حِجْرٍ

ترجمه :

آیا در آنچه گفته شد ، سوگند مهمی برای افراد خردمند ، موجود است ؟

توضیحات :

« ذِي حِجْرٍ » : عاقل . صاحب عقل و خرد . یا دآوری : جواب قسم ، آیه 14 است ، یعنی : إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ . یا این که جواب قسم محذوف است و آیات آینده که سخن از مجازات طغیانگران میگوید ، گواهِ بر آن است ، و در معنی چنین است : قسم بدانچه گفته شد که ما کفار و طغیانگران را عذاب می کنیم !

سوره فجر آیه 6

متن آیه :
أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِعَادٍ

ترجمه :

آیا ندانسته‌ای که پروردگارت چگونه با قوم عاد رفتار کرده است (و چه بلائی بر سر ایشان آورده است) .

توضیحات :

« أَلَمْ تَرَ ؟ » : آیا ندیده‌ای ؟ دیدن در اینجا به معنی دانستن و آگاه شدن است (نگا : بقره / 243 و 246 و 258) . « عَادٍ » : قوم هود (نگا : اعراف / 65 و 74 ، توبه / 70 ، هود / 50) .

سوره فجر آیه 7

متن آیه :
إِرمَ ذَاتِ الْعِمَادِ

ترجمه :

قوم اِرم که صاحب قامت‌های بلند ستون مانند ، و (کاخها و خیمه‌های) ستوندار بودند .

توضیحات :

« اِرمَ » : نام دیگر قوم عاد است . بدل عاد و مجرور است . « ذَاتِ الْعِمَادِ » : دارای قد و قامت بلند ستون مانند . تنومند و بلند بالا . دارای کاخها و خیمه‌های پرستون . مراد بیان قدرت مادی و قوت بدنی قوم عاد است .

سوره فجر آیه 8

متن آیه :

الَّتِي لَمْ يُخْلَقْ مِثْلَهَا فِي الْإِلَادِ

ترجمه :

کسانی که همسان ایشان (از نظر پیکر تنومند و کاخهای بلند)
باشد در شهرها و کشورها ، آفریده و پیدا نشده است .

توضیحات :

« الْإِلَادِ » : جمع بَلَد ، شهرها . کشورها .

سوره فجر آیه 9

متن آیه :

وَتَمُودَ الَّذِينَ جَابُوا الصَّخْرَ بِالْوَادِ

ترجمه :

و (آیا ندانسته‌ای که پروردگارت) با قوم تمود چه کرده است ؟ همان
قومی که صخره‌های عظیم را در وادی القری (میان مدینه و شام)
می بریدند و می تراشیدند (و در دل کوهها خانه‌ها و کاخهای می‌ساختند) .

توضیحات :

« تَمُودَ » : قوم صالح است (نگا : اعراف / 73 ، هود / 61 ، نمل / 45) . « جَابُوا » :
بریدند . نقب زدند (نگا : حجر / 82 ، شعراء / 149) . « الْوَادِ » : وادی القری ،
مکانی است به نام حجر ، میان مدینه منوره و شام . بآ آن برای
تخفیف و سجع آخر آیات حذف شده است . « الصَّخْرَ » : مفرد آن صَخْرَة ،
سنگهای بزرگ سخت (نگا : کهف / 63 ، لقمان / 16) .

سوره فجر آیه 10

متن آیه :

وَفِرْعَوْنَ ذِي الْأَوْتَادِ

ترجمه :

و (آیا خیر نداری که پروردگارت) با فرعون چه کرده است ؟ فرعون که
دارای (ساختمانهای محکم و استواری به شکل) میخها (ی وارونه همچون
هرم) بود .

توضیحات :

« فِرْعَوْنَ » : مراد فرعون زمان موسی (ع) بالخصوص ، و فرعونها و فرعونیان
بالعموم است . « ذِي الْأَوْتَادِ » : دارای میخها (نگا : ص / 12) . مراد ابنیه و
عمارات عظیمی همچون کوه است که نمای آنها به شکل میخهای وارونه
جلوه‌گر بود . اهرام ثلاثه مصر نمونه‌ای از آنها است (نگا : جزء عم شیخ
محمد عبده ، فی ظلال القرآن ، التفسیر القرآنی للمقرآن) .

سوره فجر آیه 11

متن آیه :

الَّذِينَ طَغَوْا فِي الْإِلَادِ

ترجمه :

اقوامي که در شهرها و کشورها طغيان و سرکشي کردند .

توضیحات :

«الَّذِينَ» : اقوام سه گانه مذکور ، یعنی عاد ، و ثمود ، و فرعون و فرع و نیان .

سوره فجر آیه 12

متن آیه :

وَأَكْثَرُوا فِيهَا الْفَسَادَ

ترجمه :

و در آنجاها خیلی فساد و تباهي به راه انداختند .

توضیحات :

«الْفَسَادَ» : مراد فساد و تباهي همه جا نيست ، یعنی انواع کفر و شرک و ظلم و زور و فسق و فجور است .

سوره فجر آیه 13

متن آیه :

قَصَبًا عَلَيْهِمْ رَبُّكَ سَوِّطَ عَذَابٍ

ترجمه :

لذا پروردگار تو تا زيان عذاب را بر سر ايشان فرو ريخت (و شلاق عذاب را پياپي بر آنان فرو آورد) .

توضیحات :

«صَبَّ» : فرو ريخت . در اینجا فروریختن به جای فرو آوردن استعمال شده است و اشاره به عذابهاي شديد و پياپي دارد . «سَوِّطَ» : تا زيانه . شلاق .

سوره فجر آیه 14

متن آیه :

إِنَّ رَبَّكَ لَبِالْمِرْصَادِ

ترجمه :

مسلماً پروردگار تو در کمین (مردمان و مترصد اعمال ايشان) است .

توضیحات :

«الْمِرْصَادِ» : کمینگاه (نگا : توبه / 5 ، زبأ / 21) . در کمین بودن خداوند ، کنایه از احاطه شامل و مراقبت کامل خداست ، به گونه اي که همگان را مي پايید و بر اعمالشان نظارت مي نمايید و کسي و چيزي از حيطه قدرت و دسترس سلطه او خارج نمي باشد .

سوره فجر آیه 15

متن آیه :

فَأَمَّا الْإِنْسَانُ إِذَا مَا ابْتَلَاهُ رَبُّهُ فَأَكْرَمَهُ وَنَعَّمَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَكْرَمَن

ترجمه :

اما انسان (آن انساني که در پرتو ايمان عقل و خردش رشد نيافته است ، و شخص خود را مقياس همه چيز مي پندارد) همين که پروردگارش او را بيازمايد و براي اين کار او را بزرگي ببخشد و بدو نعمت بدهد ، خواهد گفت : پروردگارم مرا بزرگوار و گرامي و محترم و مکرم ديده است ! (و اين عزت و نعمت ، حق من و شايسته من است) .

توضیحات :

« فَأَمَّا الْإِنْسَانُ » : شأن خدا چنان بود که گذشت ، و اما حال انسان . مراد انسان کافر يا سست ايمان و سست باور است (نگا : مؤمنون / 55 و 56 ، معارج / 19 - 22) . « ابْتَلَاهُ » : او را آزمائش کرد (نگا : انبياء / 35) . « أَكْرَمَهُ » : سروريش بخشيد و بزرگيش داد . بدو جاه و مقام و قدرت و قوت داد . « نَعَّمَهُ » : بدو نعمت و ثروت داد . دارا و ثروتمندش کرد . « أَكْرَمَنِي » : مرا گرامي و بزرگوار کرده است و شايسته احترام و اکرام ديده است . يکي از معاني باب افعال ، چيزي يا کسي را بر صفتي ديدن است (نگا : گنجينه صرف) . يعنني چنين فردي ، جاه و مقام و ثروت و نعمت را نشانه عزت و کرامت ذاتي خود در نزد پروردگار مي شمارد و خويشتن را در خور چنين تفضلي مي داند .

سوره فجر آیه 16

متن آیه :

وَأَمَّا إِذَا مَا ابْتَلَاهُ فَقَدَرَ عَلَيْهِ رِزْقَهُ فَيَقُولُ رَبِّي أَهَانَن

ترجمه :

و اما زماني که پروردگارش او را بيازمايد و براي اين کار روزي او را تنگ و کم نمايد ، خواهد گفت : پروردگارم مرا خوار و زبون داشته است (و با فقر و فاقه ، دليل و حقيرم نموده است) .

توضیحات :

« قَدَرَ » : تنگ کرد . کم کرد (نگا : رعد / 26 ، قصص / 82 ، اسراء / 30) . « أَهَانَنِي » : به من اهانت کرده است . خوار و ناچيزم داشته است .

سوره فجر آیه 17

متن آیه :

كَلَّا بَلْ لَأُتَكْرَمُونَ أَلَيْسَ لِي

ترجمه :

هرگزا هرگز ! (چنين نيست که کرامت و ذلت انسان در نزد يزدان به دارائي و ناداري باشد) . بلکه شما (گذشته از اقوال زشت ، افعال پلشت هم داريد ! از جمله :) يتيم را گرامي نمي داريد .

توضیحات :
« بَلَىٰ » : این واژه دلالت دارد بر انتقال از اقوال بد به اعمال بد . « لَا تُكْرِمُونَ » : مخاطب جنس انسان است ، این است به صورت جمع ذکر شده است .

سوره فجر آیه 18
متن آیه :
وَلَا تَحَاضُّونَ عَلَىٰ طَعَامِ الْمِسْكِينِ

ترجمه :
وهمدیگر را تشویق و ترغیب نمی کنید به خوراک دادن به مستمندان .

توضیحات :
« لَا تَحَاضُّونَ » : همدیگر را ترغیب و تشویق نمی کنید . فعل مضارع باب تفاعل از ماده (حَضَّ) است و تائیدی از اول آن برداشته شده است . « طَعَامٌ » :
: إطعام . خوراک دادن .

سوره فجر آیه 19
متن آیه :
وَتَأْكُلُونَ التُّرَاثَ أَكْلًا لَّمًّا

ترجمه :
و میراث را حریصانه یکجا می خورید (و ملاحظه حق بستگان و محرومان و یتیمان و ضعیفان نمی کنید ، و حلال و حرام را رویهم انباشته و مشتاقانه صرف می کنید) .

توضیحات :
« التُّرَاثَ » : میراث . ارث . ترکه . « لَمًّا » : سرجمع . یکجا . یعنی حلال و حرام و حق خود و حق دیگران برای شما مطرح نیست ، و اموال زنان و کودکان و یتیمان و مظلومان را جمع و ضبط می نماید و حق الارث ایشان را نمی پردا زید . واژه (لَمًّا) صفت (أَكْلًا) است .

سوره فجر آیه 20
متن آیه :
وَتُحِبُّونَ الْمَالَ حُبًّا جَمًّا

ترجمه :
و اموال و دارائی را بسیار دوست می دارید (و سخت دلخواخته مال و متاع دنیا هستید ، و لذا ملاحظه مشروع و نامشروع و حلال و حرام را نمی کنید) .

توضیحات :
« جَمًّا » : فراوان . بسیار .

سوره فجر آیه 21

متن آیه :
كَلَّا إِذَا دُكَّتِ الْأَرْضُ دَكًّا دَكًّا

ترجمه :

هرگزا هرگز! (حقیقت آن چنان نیست که می پندارید). زمانی که زمین سخت درهم کو و بیده می شود و صاف و مسطح می گردد .

توضیحات :

« دَكَّتِ » : درهم کو و بیده شد و صاف و مسطح گردید (نگا : اعراف / 143 ، كهف / 98 ، حاقه / 14) . « دَكًّا » : واژه نخستین مفعول مطلق و واژه دوم تَأَكُّد است ، یا این که روی هم رفته حالند (نگا : اعراب القرآن درویش) . با توجه به حال بودن ، معنی آیه چنین است : زمانی که زمین پیاپی درهم کو و بیده شد و سراسر آن بهم ریخته شد .

سوره فجر آیه 22

متن آیه :
وَجَاءَ رَبُّكَ وَالْمَلَكُ صَفًّا صَفًّا

ترجمه :

و پروردگارت بیاید و فرشتگان صف صف حاضر آیند .

توضیحات :

« جَاءَ رَبُّكَ » : چگونگی آمدن خدا ، بر ما مجهول است ، و به گونه ای است که تنها خود می داند و بس (نگا : الامتخاب) . یا این که مراد تجلی ذات اقدس و ظهور نشانه های قدرت و عظمت او است ، به گونه ای که جای انکار شناخت خدا برای کسی باقی نمی ماند ، گوئی همگان با چشم خود ذات بی مثال کبریا ئی را می بینند . « الْمَلَكُ » : فرشتگان . اسم جنس است . « صَفًّا صَفًّا » : صف در صف . صف صف . حال است .

سوره فجر آیه 23

متن آیه :
وَجِيءَ يَوْمَئِذٍ بِجَهَنَّمَ يَوْمَئِذٍ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَانُ وَأَنَّى لَهُ الذِّكْرَى

ترجمه :

در آن روز دوزخ را حاضر آورند (و نشانش دهند) . در آن روز انسان به خود می آید ، ولی چنین به خود آمدنی کی سودی به حال او دارد ؟!

توضیحات :

« جِيءَ » : آورده شد . مراد از حاضر آوردن دوزخ ، پدیدار کردن و نشان دادن آن است (نگا : شعراء / 91 ، نازعات / 36) . « يَتَذَكَّرُ » : به خود می آید . بیدار و هوشیار می شود . متوجه می گردد و پند می گیرد . « أَنَّى » : کی ؟ این واژه اسم استفهام است و معنی نفی دارد . « الذِّكْرَى » : به خود آمدن . بیداری و هوشیاری . پند گرفتن .

سوره فجر آیه 24

متن آیه :
يَقُولُ يَا لَيْتَنِي قَدَّمْتُ لِحَيَاتِي

ترجمه :

خواهد گفت : کاش براي زندگي خود (خيرات و حسناتي) پيشا پيش مي فرستادم !

توضيحات :

« قَدَّمْتُ » : پيشا پيش مي فرستادم . تقديم مي داشتم . « حَيَاتِي » : زندگي خود . اشاره به اين است که آخرت زندگي اصلي است و دنيا در حقيقت زندگي نبوده است .

سوره فجر آیه 25

متن آیه :
فَيَوْمَئِذٍ لَّا يُعَذِّبُ عَذَابَهُ أَحَدٌ

ترجمه :

در آن روز (که چنين احوال و اوضاعي رخ مي دهد ، خداوند کافر را چنان عذابي مي رساند که) هيچ کس عذابي همسان عذاب او را بدو نمي رساند .

توضيحات :

« عَذَابَهُ » : عذابي که خدا مي دهد . عذاب مفعول به يا مفعول مطلق است و ضمير (ه) به خدا برمي گردد ، و در حقيقت اضافه مصدر به فاعل خود است .

سوره فجر آیه 26

متن آیه :
وَلَا يُوثِقُ وَثَاقَهُ أَحَدٌ

ترجمه :

و (در آن روز) هيچ کسي همچون خداوند او را به بند نمي کشد (و به غل و زنجير نمي بندد) .

توضيحات :

« لَا يُوثِقُ » : به بند نمي کشد . به غل و زنجير نمي بندد . « وَثَاقٌ » : به بند کشيدن . به غل و زنجير بستن . وَثَاقٌ به معني اِثَاقٌ است ، همچون عَطَاءٌ به معني اِعْطَاءٌ .

سوره فجر آیه 27

متن آیه :
يَا أَيَّتُهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَّةُ

ترجمه :

اي انسانِ آسوده خاطر (که در پرتو یاد خدا و پرستش الله ، آرامش به هم رسانده اي وهم اينك با کوله باري از اندوخته طاعات و عبادات ، در اينجا آرميده اي) !

توضیحات :

« النَّفْسُ » : خود شخص . ذات انسان (نگا : نحل / 111 ، اسراء / 14 ، كهف / 6)
« الْمُطْمَئِنَّةُ » : آسوده خاطر . آرميده . داراي آرامش .

سوره فجر آیه 28

متن آیه :

ارْجِعِي إِلَىٰ رَبِّكِ رَاضِيَةً مَّرْضِيَّةً

ترجمه :

به سوي پروردگارت بازگرد ، درحالي که تو (از کرده خود در جهان و از نعمت آخرت يزدان) خوشنودي ، و (خدا هم) از تو خوشنود (است) .

توضیحات :

« رَاضِيَةً » : راضي و خوشنود . « مَرْضِيَّةً » : مورد رضایت . کسی که از او خوشنودند . « رَاضِيَةً مَرْضِيَّةً » : حال اول و دوم هستند .

سوره فجر آیه 29

متن آیه :

فَادْخُلِي فِي عِبَادِي

ترجمه :

به میان بندگانم درآي (و همراه شایستگان و از زمره بایستگان شو) .

توضیحات :

« عِبَادِي » : بندگان خاص و آفریدگان صالح خدا مراد است .

سوره فجر آیه 30

متن آیه :

وَادْخُلِي جَنَّتِي

ترجمه :

و به بهشت من داخل شو (و خوش باش !) .

توضیحات :

« جَنَّتِي » : اضافه جنت به خدا ، بیانگر عظمت بهشت و فراوانی نعمت آنجا است . از تعبيرات روح پرور (عِبَادِي) و (جَنَّتِي) لطف و صفا مي بارد .

سوره بلد آیه 1
متن آیه :
لَا أُفْسِمُ بِهَذَا الْبَلَدِ

ترجمه :
سوگند به این شهر (مکه که کعبه در آن است) !

توضیحات :
« لَا أُفْسِمُ... » : سوگند می خورم (نگا : واقعه / 75 ، حاقه / 38 ، قیامت / 1)
. « هَذَا الْبَلَدِ » : این شهر . مراد مکه است که بیت الحرام در آن است .

سوره بلد آیه 2
متن آیه :
وَ أَنْتَ حَلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ

ترجمه :
شهری که تو ساکن آنجا هستی (و وجود پر فیض و پربرکت تو ، بر شرافت و عظمت آن افزوده است) .

توضیحات :
« وَ أَنْتَ حَلٌّ » : در حالی که تو . و تو . حرف واو ، حالیه یا اعتراضیه است و جمله بعد از آن معترضه . « حَلٌّ » : نازل و ساکن . مصدر و به معنی اسم فاعل ، یعنی حال است . برخی آن را به معنی حلال ضد حرام می دانند (نگا : مائده / 5) که اشاره به توطئه آینه قریشیان برای کشتن پیغمبر در منزل خود است که منتهی به هجرت نبوی گردید . یا اشاره به مدتی از روز فتح مکه است که جنگیدن در مکه برای پیغمبر حلال و مباح گشت . « أَنْتَ حَلٌّ بِهَذَا الْبَلَدِ » : تو ساکن این شهری . خون تو در این شهر حلال می گردد . جنگیدن در این شهر برای تو حلال و مباح می شود .

سوره بلد آیه 3
متن آیه :
وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدٌ

ترجمه :
و سوگند به پدر ، و فرزند که به وجود می آورد !

توضیحات :
« وَوَالِدٍ » : پدر . « وَلَدٌ » : به وجود آورد . مرجع ضمیر فاعلی (والد) است . « وَوَالِدٍ وَمَا وَلَدٌ » : اشاره به هر پدر و فرزند است ، اعم از انسان و حیوان (نگا : المصحف المیسر) . چرا که مسأله توالد و تناسل انسان و دیگر جانداران در طول ادوار مختلف ، به گونه تساوی تقریبی نر و ماده ، از شگفت انگیزترین مسائل خلقت است .

سوره بلد آیه 4

متن آیه :
لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي كَبَدٍ

ترجمه :
ما آدمی را برای رنج و محنت آفریده ایم (نه برای راحت و آسایش) .

توضیحات :
« لَقَدْ خَلَقْنَا . . . » : جواب قسمهای بالا است . « فِي » : معنی مصاحبت و مرادفت دارد . یعنی انسان همراه و همزاد با رنج و زحمت است و زندگی این جهان او برای استراحت و خوشی نیست . سرتاسر حیات او میدان مبارزه با مشکلات است و زندگی وی غرق در درد و رنج ، حرف (فی) علاوه از معنی ظرفیت ، مقارن حرف لام نیز می باشد . گویند : إِنَّمَا أَنْتَ لِالْعَنَاءِ وَالنَّصَبِ . یا این که : إِنَّمَا أَنْتَ فِي الْعَنَاءِ وَالنَّصَبِ (نگا : روح البیان ، کبیر) . « كَبَدٍ » : درد و رنج . مشقت و محنت . « فِي كَبَدٍ » : حال انسان است (نگا : روح البیان) .

سوره بلد آیه 5

متن آیه :
أَيَحْسَبُ أَنْ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ

ترجمه :
آیا انسان (با وجود این همه درد و رنجی که بدان گرفتار است و نشانه ضعف او است) گمان می برد هرگز کسی بر او توانائی ندارد و بدو دست نمی یابد ؟ (لذا هر کاری را بکنند بازخواست نمی شود و از قلمرو مجازات درامن و امان است !) .

توضیحات :
« أَنْ » : مخفف از مثقله است ، و تقدیر جمله چنین است : أَنَّهُ لَنْ يَقْدِرَ عَلَيْهِ أَحَدٌ . . . مفهوم آیه این است : کافر گمان می برد هرگونه فسق و فجوری را مرتکب شود ، بازخواستی در میان نیست ، و از قلمرو مجازات الهی برکنار است ، و کسی نمی تواند قدرت و یا ثروت وی را پس بگیرد . در صورتی که زندگی آمیخته با درد و رنج انسان ، دلیل بر ضعف و ناتوانی او در برابر خدا است .

سوره بلد آیه 6

متن آیه :
يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَالًا لُبَدًا

ترجمه :
می گوید : من دارائی فراوانی را (در راه خوشگذرا نیها و لذا نذ خرج نموده ام) نابود و تباه کرده ام .

توضیحات :
« أَهْلَكْتُ » : نابود و تباه کردم . مراد خرج کردن و مصرف نمودن است . « لُبَدًا »

« : انبأ شته و فراوان . « أَهْلَكْتُ مَالًا لُّبَدًا » : مراد چنين كافرې و كافرانې ، اظهار تفاخر به كثرت دارائي ، و بذل و بخشش بيرويه به مردمان ، و گشاده دستيها و ولخر جيهاي فراوان است .

سوره بلد آيه 7

متن آيه :
أَيَحْسَبُ أَنْ لَمْ يَرَ أَحَدًا

ترجمه :

آيا گمان مي برد كه كسي او را ندیده است ؟ (بي خيرا است كه اگر كسي هم از آفریدگان ندیده و ندانسته است ، خدا دیده و دانسته است كه او اين اموال را از كجا به دست آورده است و در چه راهي مصرف کرده است و نيت وي چه بوده است) .

توضيحات :

« أَيَحْسَبُ ... ؟ » : انسان مغرور و خودستا بي خيرا است كه خدا از پندار و گفتار و كردار او مطلع است . اگر مالي دارد به شبيبي است ، و اگر چاهي دارد به تببي است . اصلاً ثروت و قدرت و سراپاي وجودش داده خدا و از آن الله است .

سوره بلد آيه 8

متن آيه :
أَلَمْ نَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ

ترجمه :

مگر ما براي او دو چشم را ترتيب نداده و نساخته ايم ؟

توضيحات :

« أَلَمْ نَجْعَلْ » : مگر ترتيب نداده و نساخته ايم ؟

سوره بلد آيه 9

متن آيه :
وَلِسَانًا وَشَفَتَيْنِ

ترجمه :

و زباني و دولب را نيا فریده ايم ؟

توضيحات :

« شَفَتَيْنِ » : مثنوي شَفَاة ، دولب . يعنې ا بزار دیدار و دستگاه گفتار و تمام وسائل اقتدار بنده ، متعلق به خدای دادار است . پس او كي دارا است ؟ بلکه نادار است .

سوره بلد آيه 10

متن آيه :
وَهْدٍ يَنَاهُ النَّجْدَيْنِ

ترجمه :
(و او را به دو پستان رهنمود نکرده ایم ؟) و راه خیر و شر را بدو
ننموده ایم ؟

توضیحات :
« النَّجْدَيْنِ » : دو راه واضح و آشکار . مراد راه خیر و شر است که کاملاً برای
عقل انسان نمایان است (نگا : انسان / 3 ، شمس / 8) . دو برجستگی . مراد
دو پستان است (نگا : قاموس ، زادالمسیر) .

سوره بلد آیه 11
متن آیه :
قَلَّا اِفْتَحَمَ الْعَقَبَةَ

ترجمه :
(ما که دوراه پیش پای انسان نهاده ایم ، آن کس که ناسپاس است) او
خویشتن را به گردنه (رهائی از شقاوت و رسیدن به سعادت) نمی زند (و
آن را پشت سر نمی گذارد) .

توضیحات :
« مَا اِفْتَحَمَ » : افتتاح ، به معنی بی باکانه دست به کار شدن و شجاعانه
به کاری آغا زیدن است . « الْعَقَبَةُ » : گردنه . مراد گردنه نجات است که
بر سر راه سعادت قرار دارد و باید با انجام وظائف و تکالیف بندگی ،
خویشتن را بدان زد و آن را پشت سر گذاشت .

سوره بلد آیه 12
متن آیه :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْعَقَبَةُ

ترجمه :
تو چه میدانی آن گردنه چیست ؟

توضیحات :
« مَا أَدْرَاكَ » : تو چه میدانی ؟ (نگا : حاقه / 3 ، مدثر / 27 ، مرسلات / 14) .

سوره بلد آیه 13
متن آیه :
فَلْ رَقَبَةٍ

ترجمه :
آزاد کردن برده و بنده است .

توضیحات :
« فَلْ رَقَبَةٍ » : باز کردن . مراد آزاد کردن و رها ساختن است . « رَقَبَةٍ » : گردن . مراد

برده و بنده است (نگا: نساء / 92 ، مائده / 89 ، مجادله / 3) .

سوره بلد آیه 14

متن آیه :
أَوْ إِطْعَامٌ فِي يَوْمٍ ذِي مَسْغَبَةٍ

ترجمه :

یا خوراك دادن در زمان گر سنگي (قحطي و خشكسالي) است .

توضیحات :

« مَسْغَبَةٌ » : مراد بیشتر گر سنگي زمان قحطي و خشكسالي است که در آن غذا و خوراك سخت عزيز و بسيار مهم است ، و در چنین موقعي ايتار نشانه باورراستين شخص به خدا و آخرت است .

سوره بلد آیه 15

متن آیه :
يَتِيمًا ذَا مَقْرَبَةٍ

ترجمه :

(خاصه) به يتيمي خویشاوند .

توضیحات :

« ذَا مَقْرَبَةٍ » : داراي قرابت خویشاوندي ، یا نزدیکی همسایگی .
« مَقْرَبَةٍ » : خویشاوندي . نزدیکی . واژه يتيم ، مفعول به إطعام است .

سوره بلد آیه 16

متن آیه :
أَوْ مِسْكِينًا ذَا مَتْرَبَةٍ

ترجمه :

یا به مستمندی خاك نشين .

توضیحات :

« ذَا مَتْرَبَةٍ » : خاك نشين . سخت درمأنده و بیچاره . « مَتْرَبَةٍ » : فقر شدید . خاك نشينی .

سوره بلد آیه 17

متن آیه :
ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ آمَنُوا وَتَوَاصَوْا بِالصَّبْرِ وَتَوَاصَوْا بِالْمَرْحَمَةِ

ترجمه :

گذشته از اينها ، او بايد از زمره کسانی باشد که ایمان مي آورند و همدیگر را به صبر و شكيبائي توصیه مي کنند ، و به ترحم و مهربانی سفارش مي نمایند .

توضیحات :

« ثمَّ » : گذشته از اینها . علاوه از اینها (نگا : ابن کثیر ، الممنتخب ، في ظلال القرآن ، نوین) . « ثُمَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ . . . » : گذشته از اینها باید باشد از . سپس از زمره کسانی خواهد شد که (نگا : روح البیان) . معنی آیه با توجه به بیان اخیر چنین می‌شود : سپس از زمره کسانی می‌گردد که ایمان می‌آورند و یکدیگر را به شکیبائی می‌خوانند و به مهربانی سفارش می‌کنند . « الْمَرْحَمَةِ » : لطف و مهربانی . شفقت و دلسوزی .

سوره بلد آیه 18

متن آیه :
أُولَئِكَ أَصْحَابُ الْمَيْمَنَةِ

ترجمه :

آنان (که دارای چنین صفات و خصالی هستند) سمت راستیها و اهل سعادتند .

توضیحات :

« أَصْحَابُ الْيَمِينِ » : دست راستیها . آنان که در سمت راست قرار دارند . افراد مبارک و اهل سعادت (نگا : واقعه / 27 و 38 و 90 و 91) . « الْأَمِّيَّةَ » : سمت راست . یمن و برکت . سعادت و اقبال (نگا : واقعه / 8) .

سوره بلد آیه 19

متن آیه :
وَالَّذِينَ كَفَرُوا يَا أَيُّهَا تَنَاهُمْ أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ

ترجمه :

ولی کسانی که آیات (کتابهای آسمانی و دلایل گسترده در گستره جهانی) ما را نپذیرند ، ایشان سمت چپیها و اهل شقاوتند .

توضیحات :

« أَصْحَابُ الْمَشْأَمَةِ » : سمت چپیها . اهل شقاوت . بد بیاران و بد بختان (نگا : واقعه / 9) . « الْمَشْأَمَةِ » : سمت چپ . شومی و نحوست . بد بیاری و شقاوت .

سوره بلد آیه 20

متن آیه :
عَلَيْهِمْ نَارٌ مُّؤَصَّدَةٌ

ترجمه :

آتشی آنان را در بر خواهد گرفت که سرپوشیده و در بسته است !

توضیحات :

« عَالِيَهُمْ » : بر آنان گماشته شده است . ایشان را در برگرفته است . «
مُؤَصَّدَةٌ» : در بسته . سرپوشیده . بر کوره سوزان دوزخ سرپوش گذاشته
شده ، و دره‌ایش بسته گشته است ، آیا دوزخیان ، در چنین جائی ، چه
حالی خواهند داشت ؟ !

سوره شمس آیه 1

متن آیه :
وَالشَّمْسُ وَضَحَاهَا

ترجمه :

سوگند به خورشید (که منبع نور است) و سوگند به پرتو آن (که
سرچشمه حیات است) !

توضیحات :

« ضحی » : پرتو . روشنایی . چاشتگاه . مراد نور خورشید در آغاز روز ، یا
موقع چاشتگاه آن است که اشعه زرین خورشید ، زمین را نورباران
می کند .

سوره شمس آیه 2

متن آیه :
وَالْقَمَرَ إِذَا تَلَّاهَا

ترجمه :

و سوگند به ماه بدان گاه که از پس خورشید برمی آید (و به نیابت
آفتاب زمین را زیر بال سیمین مهتاب می گیرد) !

توضیحات :

« تَلَّاهَا » : به دنبال آن برآمد . از پس آن روان شد . مراد تا بیدن ماه در
شب ، پس از درخشیدن خورشید در روز است . این آیه ، صورت دیگری از
تابش و تجلی خورشید را می نمایاند .

سوره شمس آیه 3

متن آیه :
وَالنَّهَارَ إِذَا جَلَّاهَا

ترجمه :

و سوگند به روز بدان گاه که خورشید را ظاهر و جلوه گر می سازد (و عظمت
آن را در سیمای خود می نمایاند) !

توضیحات :

« النهار » : روز . « جَلَّاهَا » : جلوه گرش ساخت . نمایاندش . ضمیر (ها) به
خورشید برمی گردد . درست است که در حقیقت خورشید روز را ظاهر می کند

، ولي معني صريح آيه اين است كه روز خورشيد را آشكار مي سازد . و با اشاره اي خفي ، دخالت زمين در تجلّي آفتاب فهميده مي شود . زيرا در واقع ، تقابلي قسمتي از زمين با خورشيد است كه روز را برمي آورد و آفتاب متجلّي مي گردد . در هر حال باز هم سخن از نور خورشيد و تأثير فوق العاده آن در موجودات كره زمين است .

سوره شمس آيه 4

متن آيه :
وَاللَّيْلُ إِذَا يَغْشَاهَا

ترجمه :

و سوگند به شب بدان گاه كه خورشيد را مي پوشاند (و آن را در پس پرده ظلمت پنهان مي نمايد) !

توضيحات :

« يَغْشَاهَا » : خورشيد را مي پوشاند . ضمير (هَا) به خورشيد برمي گردد . چرا كه باز هم بر اثر تقابلي قسمتي از زمين با خورشيد ، شب ما نند پرده اي بر چهره آفتاب فرومي افتد و روي خورشيد را در آفاق زمين مي پوشاند .

سوره شمس آيه 5

متن آيه :
وَالسَّمَاءَ وَمَا بَنَاهَا

ترجمه :

و سوگند به آسمان ، و به آن كه آن را ساخته است !

توضيحات :

« مَا » : اين واژه موصوله است و مراد ذات پاك خداوند است . در لغت عرب موصول مشترك (مَنْ) براي عاقل و (مَا) براي غير عاقل به كار مي رود ، ولي در مواردی به جاي يكديگر استعمال مي شوند (نگا : نساء / 3 و 22 ، بلد / 3) . در اينجا استعمال (مَا) براي وصفيت است ، يعنّي آن چيز عظيم الشأن توانائي كه . گذشته از اينها استعمال (مَنْ) يا (مَا) براي خدا يكسان است ؛ چرا كه به كار بردن هر يك از اين دو واژه ، در آن مفهوم معهود بشري ، نسبت به خدا نادرست است (نگا : جزء عم شيخ محمد عبده) .

سوره شمس آيه 6

متن آيه :
وَالْأَرْضَ وَمَا طَحَاهَا

ترجمه :

و سوگند به زمين ، و به آن كه زمين را پرت کرده است و غلتانده است و (با وجود گرد و كروي بودن و گردش شتاب آميز ، آن را براي زندگي انسانها و رويش گياهان) پهن نموده است و گستراننده است !

توضیحات :

« طَحًا » : راند . پرت کرد . غلتانند . گسترانید . این واژه مرادف با (دَحَا) در سوره نازعات آیه 30 است . تبدیل دالِ په طاءِ جائز است (نگا : لسان‌العرب ، روح‌البیان ، کبیر) . اشاره به کرویت زمین و حرکت انتقالی و وضعی آن دارد (نگا : نمونه . پرتوی از قرآن) .

سوره شمس آیه 7

متن آیه :

و نَفْسٍ وَمَا سَوَّاهَا

ترجمه :

و سوگند به نفس آدمی ، و به آن که او را ساخته و پرداخته کرده است (و قوای روحی وی را تعدیل ، و دستگاههای جسمی او را تنظیم نموده است) !

توضیحات :

« نَفْسٍ » : نفس انسان . منظور انسانیت آدمی با دو بعد روح و جسم است که مملو از شدت‌فیتیه‌ها و اسرار است . زکرة آمدن نفس ، می تواند اشاره به عظمت و اهمیت مافوق تصور و آمیخته با ابهام انسان ، این اعجوبه و شاهکار عالم آفرینش باشد که دانشمندان به حق او را « موجود ناشناخته » نامیده اند . « سَوَّاهَا » : ساخته و پرداخته‌اش کرده است . بدین نحو که هر يك از اندامهای بدن انسان را برای کاری ، و هر يك از نیروهای آن را جهت امری آفریده است و اندازه و تناسب نماد و نهاد دستگاه تن را مراعات فرموده است (نگا : قیامه / 38 ، كهف / 37 ، انفطار / 7) .

سوره شمس آیه 8

متن آیه :

فَأَلْهَمَهَا فُجُورَهَا وَتَقْوَاهَا

ترجمه :

سپس بدو گناه و تقوا را الهام کرده است (و چاه و راه و حسن و قبح را توسط عقل و وحی به او نشان داده است) .

توضیحات :

« أَلْهَمَ » : الهام کرده است . نشان داده است . فهمانده است . « فُجُورَ » : گرایش به گناه و معصیت و کناره‌گیری از حق و حقیقت (نگا : معجم‌الفاظ القرآن الکریم) . مراد راه شر و طریق معصیت است . مصدر ثلاثی مجردی است همچون جلوس و فُعود . « تَقْوَى » : پرهیز . مراد راه خیر و طریق حق است (نگا : بلد / 10) .

سوره شمس آیه 9

متن آیه :

قَدْ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّاهَا

ترجمه :

(قسم به همه اینها !) کسی رستگار و کامیاب می‌گردد که نفس خویشتن را (با انجام طاعات و عبادات ، و ترک معاصی و منہیات) پاکیزه دارد و بپیراید (و آن را با هویدا ساختن هویت انسانی رشد دهد و بالا برد .)

توضیحات :

« قَدْ أفلَحَ » : قطعاً رستگار است . کامیاب شد . جواب قسمهای یازده گانه است (نگا : المصحف المیسر ، صفوه التفسیر ، روح المعانی) . « زکي » : پاکیزه داشت . پیراست . مراد پاکیزه داشتن و پیراستن نفس است با انجام اوامر و ترک نواهی (نگا : بقرة / 129 و 151 ، توبه / 103 ، نازعات / 18) . رشد داد و بالا برد (نگا : روح المعانی ، پرتوی از قرآن) . مراد رشد روح تقوا و طاعت ، و جلوه گر ساختن هویت انسانی ، و بالا بردن استعداد نیکي و نیکوکاری است . از مصدر تزکیه ، به معنی تطهیر و تنهیه است .

سوره شمس آیه 10

متن آیه :

وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَّاهَا

ترجمه :

و کسی ناامید و ناکام می‌گردد که نفس خویشتن (و فضائل و مزایای انسانیّت خود را در میان کفر و شرک و معصیت) پنهان بدارد و بپوشاند ، و (به معاصی) بیالاید .

توضیحات :

« قَدْ خَابَ » : قطعاً ناامید و ناکام گردید . حتماً به مطلوب و مقصود نرسید و محروم و بی بهره گشت (نگا : آل عمران / 127 ، ابراهیم / 15 ، طه / 61 و 111) . « دَسِي » : پنهان داشت . آلوده کرد . از مصدر تَدَسِيَّة ، به معنی نقص و اخفاء ، و آلوده کردن و خاموش داشتن استعداد است . در اصل (دَسَسَ) از (دَس) به معنی پنهان کردن چیزی در زیر خاک است و حرف دوم مضاعف قلب به یاء شده است ، مانند تَقْضُصٌ و تَطْنِنٌ ، که تَقْضِي و تَطْنِي هم خوانده اند (نگا : جزء عم ترجمانی زاده) . نکته قابل توجه این است که خدا استعدادها را لازم ، و وجدان بیدار ، و فهم تشدخیص حسن و قبح امور را برای پیمودن راه سعادت به انسان عطاء فرموده است ، و انسان در مقابل ضائع کردن یا بی ثمر گذاشتن آنها مورد بازخواست قرار می‌گیرد .

سوره شمس آیه 11

متن آیه :

كَذَّبَتْ ثَمُودُ بِطَغْوَاهَا

ترجمه :

قوم ثمود با طغیان و سرکشی خود (پیغمبرشان ، صالح را) تکذیب

کردند (و دروغگو و بیش نامیدند) .

توضیحات :

« طَغَوِيَا » : طغیان ، سرکشی . مراد تجاوز از حدود مقررات الهی ، و تمرد از فرمانهای او است که بزرگترین تدریجیه نفیس است . « يَطْغَوَاهَا » : به سبب سرکشی و طغیانشان . با سرکشی و طغیانشان .

سوره شمس آیه 12

متن آیه :

إِذْ أَنْبَعَتْ أَشْقَاهَا

ترجمه :

آن گاه که بدبخت ترین ایشان برخاست و رفت (تا شتر را پی بکند . دیگران هم جلو او را نگرفتند ، و لذا همچون او بزهکار شدند) .

توضیحات :

« إِذْ أَنْبَعَتْ » : برخاست و روان شد . « أَشْقِيَا » : بدبخت ترین (نگا : اعلي / 11 ، لیل / 15) .

سوره شمس آیه 13

متن آیه :

فَقَالَ لَهُمْ رَسُولُ اللَّهِ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقْيَاهَا

ترجمه :

فرستاده خدا (صالح) بدیشان گفت : کاری به شتر خدا نداشته باشید و او را از نوبت آبش باز ندارید .

توضیحات :

« نَاقَةَ اللَّهِ » : شتر خدا (نگا : اعراف / 73 و 77 ، هود / 64 ، اسراء / 59 ، قمر / 27) . تحذیر است و واژه ناقة مفعول به فعل محذوف (إِحْذَرُوا) است . « سُقْيَا » : نوبت آب آشامیدن . حصه آب (نگا : شعراء / 155) .

سوره شمس آیه 14

متن آیه :

فَكَذَّبُوهُ فَعَقَرُوهَا فَدَمْدَمَ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمُ يَذَّابُهُمْ فَسَوَّاهَا

ترجمه :

او را دروغگو نامیدند (و بیم و تهدیدش را نادرست شمردند) و شتر را پی کردند و کشتند . پس خدا به سبب گناهشان بر آنان خشم گرفت و ایشان را هلاک کرد و با خاک یکسانشان ساخت .

توضیحات :

« دَمْدَمَ عَلَيْهِمْ » : بر آنان خشم گرفت . عذاب را بر همگان گماشت . ایشان را خرد و خمیر کرد . آنان را هلاک و نابود کرد . « سَوَّاهَا » : ایشان را با خاک

یکسان ساخت . عذاب و هلاک را به طورِ یکسان گریبان‌گیر همگان کرد و کارشان را یکسره ساخت . « قَدِمَدَمَ عَلَيْهِمْ . . . فَسَوَّاهَا » : به سبب گناهشان عذاب را بر همگان گماشت و ایشان را یکسان نابود کرد .

سوره شمس آیه 15

متن آیه :
وَلَا يَخَافُ عُقْبَاهَا

ترجمه :

و خدا از عاقبت کارشان نمی ترسد .

توضیحات :

« عَقْبِيَا » : عاقبت . پی آمد . مراد این است که خداوند چنین کرد و از پی آمد و عاقبت کارشان هم نمی ترسد و باکی از ایشان را ندارد .

سوره لیل آیه 1

متن آیه :
وَاللَّيْلِ إِذَا يَغْشَى

ترجمه :

سوگند به شب در آن هنگام که (روی زمین را فرا می گیرد ، و همه اشیاء را با تاریکی خود) می پوشاند (و مردمان و جانداران را به استراحت و سکون می کشاند) !

توضیحات :

« يَغْشَى » : فرا می گیرد و می پوشاند .

سوره لیل آیه 2

متن آیه :
وَالنَّهَارِ إِذَا تَجَلَّى

ترجمه :

و به روز سوگند در آن هنگام که جلوه گر و روشن می گردد (و ظلمت شب را می راند و مردمان و جانداران را دیگر باره به جنبش و تلاش می اندازد) !

توضیحات :

« تَجَلَّى » : روشن و آشکار گردید . جلوه گر آمد .

سوره لیل آیه 3

متن آیه :
وَمَا خَلَقَ الذَّكَرَ وَالْأُنثَى

ترجمه :
و به آن که نرو ماده رامی آفرینند .

توضیحات :
« الذَّكْرَ وَالْأُنثَى » : نرو ماده انسانها و حیوانها و گیاهها و همه اشیاء مراد است (نگا : رعد / 3 ، ذاریات / 49 ، یس / 36) .

سوره لیل آیه 4
متن آیه :
إِنْ سَعَيْكُمْ لَسِئَتِي

ترجمه :
سعی و تلاش شما جوراجور و گوناگون است (و لذا جزا و سزای شما هم متفاوت و مختلف خواهد بود) .

توضیحات :
« سِئَتِي » : جمع سِئَة ، پراکنده . مراد مختلف و متفاوت و از هم جدا است . دسته‌ای نیکوکار و پرهیزگار ، و گروهی بدکردار و ناپرهیزگار ، بعضی مؤمن و صادق ، و برخی کافر و فاسق ، و . . . تلاشهایی برای درم و شکم و لذائذ نفسیانی ، و تلاشهایی در راه خدمت به مردمان و رضای یزدان و اجرای اوامر ربانی . و . . . این آیه بیانگر دو خط سیر متمایز و جهت‌گیری متفاوت است و جواب قسم است .

سوره لیل آیه 5
متن آیه :
فَأَمَّا مَنْ أَعْطَىٰ وَاتَّقَىٰ

ترجمه :
کسی که (در راه خدا دارائی خود را) بذل و بخشش کند ، و پرهیزگاری پیشه سازد (و از آفریدگار خویش بهراسد) .

توضیحات :
« أَعْطَىٰ » : صرف کرد و داد . خرج و پخش کرد . « اتَّقَىٰ » : از خدا ترسید . تقوا و پرهیزگاری پیشه کرد .

سوره لیل آیه 6
متن آیه :
وَصَدَقَ بِالْحُسْنَىٰ

ترجمه :
و به پاداش خوب (خدا در این سرا ، و خوبتر خدا در آن سرا) ایمان و باور داشته باشد .

توضیحات :

« الْحُسْنَى » : پاداش خوب خدا که در این جهان بهره مؤمنان می‌گردد (نگا : زمر / 10 ، نحل / 30) و پاداش بهتر خدا که در آن جهان نصیب مسلمانان می‌شود (نگا : آل عمران / 148 ، یونس / 26) . خیر مطلق که خدا آن را خیر می‌داند . یعنی آن کسی که بذل و بخشش می‌کند و پرهیزگاری پیشه می‌سازد و به خوب و خوبی ایمان دارد ، و در يك کلام ، حسنات و سيئات و فضیلت و رذیلت را همسان نمی‌شمارد ، و بالطبع به پاداش نیککیها و پادافره بدیها معتقد است . (الْحُسْنَى) می‌تواند صفت مشبّهه ، یا صفت تفضیلي باشد .

سوره لیل آیه 7

متن آیه :
قَسَنَيْسِرُهُ لِيُسْرِيَ

ترجمه :

(مشکلات و موانع را برای او آسان می‌سازیم و در کار خیر تو فیکش می‌دهیم و) او را آماده رفاه و آسایش می‌نمائیم .

توضیحات :

« نَيْسِرُهُ » : او را مهیا و آماده می‌سازیم . « الْيُسْرَى » : رفاه و آسایش . ساده و آسان . آیه متضمن دو معنی است : الف - او را آماده برای زندگی خوش و آسوده آخرت می‌سازیم (نگا : نحل / 97) . ب - او را آماده انجام کارهای ساده و آسانی می‌سازیم که بیشتر برای او مشکل و دشوار بود . یعنی در پرتو گام نهادن به راه خدا مشکلات را برایش ساده و در انجام آنها تو فیکش می‌دهیم (نگا : مائده / 16 ، عنکبوت / 69) . اصولاً ایمان به معاد و پاداش عظیم الهی ، مشکلات را در نظر انسان سهل و آسان جلوه‌گر می‌سازد و نه تنها مال ، بلکه جان خود را در طبق اخلاص می‌گذارد و از این ایثارگری لذت می‌برد .

سوره لیل آیه 8

متن آیه :
وَأَمَّا مَنْ بَخِلَ وَاسْتَغْنَى

ترجمه :

و اما کسی که تنگ‌چشمی بکند (و به بذل و بخشش دارائی در راه خدا دست نیازد) و خود را بی‌نیاز (از خدا و تو فیق و پاداش دنیوی و اخروی الهی) بداند .

توضیحات :

« إِسْتِغْنَى » : خود را بی‌نیاز دانست . مراد بی‌نیاز از خدا ، ومدد و یاری دنیوی ، و اجر و پاداش اخروی یزدان جهان است (نگا : عبس / 5) .

سوره لیل آیه 9

متن آیه :
وَكَذَّبَ بِالْحُسْنَى

ترجمه :
و به پاداش خوب (خدا در این سرا ، و خوبتر خدا در آن سرا) ایمان و باور
نداشته باشد .

توضیحات :
« الْحَسَنِيَّا » : (نگا : آیه ششم) .

سوره لیل آیه 10
متن آیه :
فَسَدَنِيَّسْرَهُ لِّلْعُسْرَى

ترجمه :
او را آماده برای سختی و مشقت (و زندگی بس مشکل و ناگوار دوزخ)
میسازیم .

توضیحات :
« الْعُسْرَى » : سختی و مشقت ، شدت و محنت . خواری ناشی از عدم تو فایق
در اعمال صالحه (نگا : المیزان) . عذاب دوزخ .

سوره لیل آیه 11
متن آیه :
وَمَا يُغْنِي عَنْهُ مَالُهُ إِذَا تَرَدَّى

ترجمه :
در آن هنگام که (به گور) پرت می‌گردد ، دارا نیش چه سودی به حال او دارد ؟

توضیحات :
« مَا يُغْنِي عَنْهُ » : چه سودی به حال او دارد ؟ سودی به حال او ندارد . واژه (مَا)
(استغفهامیه و برای انکار ، یا حرف زغی است . « تَرَدَّى » : پرت گردید .
سقوط کرد . مراد سقوط در قبر یا سرنگون شدن به دوزخ است . هلاك شد و مرد .

سوره لیل آیه 12
متن آیه :
إِن عَلَيْنَا لِّلْهُدَى

ترجمه :
مسئلاً نشان دادن (راه هدایت و ضلالت به مردم) بر عهده ما است .

توضیحات :
« عَلَيْنَا » : بر ما است . « الْهُدَى » : رهنمود . راهنمایی . ارائه طریق .

سوره لیل آیه 13

متن آیه :
وَإِن لَّنَا لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَى

ترجمه :
و قطعاً آخرت و دنیا همه از آن ما است .

توضیحات :
« لَلْآخِرَةَ وَالْأُولَى » : آن جهان و این جهان . مقدم شدن آخرت بر دنیا ، به خاطر اهمیت فراوان و مقصود اصلی بودن آن است .

سوره لیل آیه 14

متن آیه :
وَأَنْذَرْتُكُمْ نَارًا تَلَظَّى

ترجمه :
من شما را از آتش هولناکی بیم می‌دهم که شعله‌ور می‌شود و زبانه می‌کشد .

توضیحات :
« وَأَنْذَرْتُكُمْ » : فاعل پیغمبر اسلام است که خطاب به کفار مکه صحبت می‌فرماید . « تَلَظَّى » : شعله‌ور می‌شود . زبانه می‌کشد . فعل مضارع است و در اصل (تَتَلَظَّى) است .

سوره لیل آیه 15

متن آیه :
لَا يَصْلَاهَا إِلَّا الْأَشْقَى

ترجمه :
بدان داخل نمی‌شود و نمی‌سوزد مگر بد بخت ترین (انسانها) .

توضیحات :
« الْأَشْقَى » : بد بخت ترین .

سوره لیل آیه 16

متن آیه :
الَّذِي كَذَّبَ وَتَوَلَّى

ترجمه :
همان کسی که (حق و حقیقت را دروغ می‌داند و آن را) تکذیب می‌نماید (و به آیات آسمانی) پشت می‌کند .

توضیحات :
« تَوَلَّى » : پشت کرد . روگردان شد (نگا : بقره / 205 ، آل عمران / 82 ، نجم / 29) .

سوره لیل آیه 17
متن آیه :
وَسَيُجَنَّبُهَا الْأَتْقَى

ترجمه :
ولیکن پره یزگارترین (انسانها) از آن (آتش هولناک) به دور داشته خواهد شد .

توضیحات :
« الْأَتْقَى » : پره یزگارترین .

سوره لیل آیه 18
متن آیه :
الَّذِي يُؤْتِي مَالَهُ يَتَزَكَّى

ترجمه :
آن کسی که دارائی خود را (در راه خدا خرج می کند و) می دهد تا خویشتن را (به وسیله این کار ، از کثافت بخل) پاکیزه بدارد .

توضیحات :
« يَتَزَكَّى » : خود را پاک می دارد و پاکیزه می کند . حال یا بدل از فاعل است .

سوره لیل آیه 19
متن آیه :
وَمَا لِأَحَدٍ عِنْدَهُ مِنْ نِعْمَةٍ تُجْزَى

ترجمه :
هیچ کسی بر او حق نعمتی ندارد تا (بدین وسیله به نعمتش پاسخ گوید و از سویی او آن) نعمت جزا داده شود .

توضیحات :
« تُجْزَى » : نعمت جزا داده شود . سپاس گفته شود .

سوره لیل آیه 20
متن آیه :
إِلَّا ابْتِغَاءَ وَجْهِ رَبِّهِ الْأَعْلَى

ترجمه :
بلکه تنها هدف او جلب رضای ذات پروردگار بزرگوارش می باشد .

توضیحات :
« ابْتِغَاءَ » : خواستار شدن . طلبیدن . « وَجْهِ » : ذات (نگا : انعام / 52 ،

كهف / 28 ، قصص / 88) .

سوره لیل آیه 21

متن آیه :
وَلَسَوْفَ يَرْضَى

ترجمه :

قطعاً (چنین شخصی ، از کارهایی که کرده است) راضی خواهد بود و (از پادشاهی که از پروردگار خود دریافت می‌دارد) خوشنود خواهد شد .

توضیحات :

« لَسَوْفَ يَرْضَى » : راضی خواهد بود . راضی خواهد شد (نگا : توبه / 96 ، نجم / 26) .

سوره ضحی آیه 1

متن آیه :
وَالضُّحَى

ترجمه :

سوگند به روز (در آن زمان که آفتاب بلند می‌گردد و همه جا را فرا می‌گیرد) !

توضیحات :

« الضُّحَى » : روز (نگا : اعراف / 98 ، طه / 59) . چاشتگاه (نگا : شمس / 1) .

سوره ضحی آیه 2

متن آیه :
وَاللَّيْلِ إِذَا سَجَى

ترجمه :

و سوگند به شب در آن هنگام که می‌آرامد (و تاریک می‌شود و همه جا را فرا می‌گیرد) !

توضیحات :

« سَجَى » : آرامید . آرام یافت . آرامیدن شب ، در حقیقت آرامیدن ساکنان آن است (نگا : المصحف المیسر) . تاریک گردید . پوشانند . فرار گرفت (نگا : فرهنگ لغات قرآن . نمونه . تفهیم القرآن) .

سوره ضحی آیه 3

متن آیه :
مَا وَدَّعَكَ رَبُّكَ وَمَا قَلَى

ترجمه :
پروردگارت تو را رها نکرده است و دشمن ندا شته است و مورد خشم قرار نداده است .

توضیحات :
« مَا وَدَعَكَ » : تو را ترك و رها نکرده است . به ترك تو نگفته است . « مَا فَلَمَّا » : خشم نگر فته است و دشمن ندا شته است .

سوره ضحی آیه 4
متن آیه :
وَلَمَّا خِرَّةٌ خَيْرٌ لَّكَ مِنَ الْأُولَى

ترجمه :
و فرجام (کار و زندگی) برای تو ، بهتر از آغاز (آنها) است .

توضیحات :
« الْآخِرَةُ » : پایان کار . اواخر زندگی . « الْأُولَى » : آغاز کار . اوائل زندگی .

سوره ضحی آیه 5
متن آیه :
وَلَسَوْفَ يَعْطِيكَ رَبُّكَ فَتَرْضَى

ترجمه :
و پروردگارت به تو (بهروزی و پیروزی و نعمت و قدرت) عطاء خواهد کرد ، و تو خوشنود خواهی شد .

توضیحات :
« لَسَوْفَ يَعْطِيكَ » : مراد نزول وحی ، ظهور دین ، تنفیذ فرمان ، خوشبختی و پیروزی بر ملت‌های دیگر است .

سوره ضحی آیه 6
متن آیه :
أَلَمْ يَجِدْكَ يَتِيمًا فَآوَى

ترجمه :
آیا خدا تو را یتیم نیافت و پناهت داد ؟

توضیحات :
« يَتِيمًا » : پیغمبر هنوز طفل شش ماهه‌ای در شکم مادر بود که پدرش از دنیا رفت . در عمرش سالگی مادرش آمنه هم وفات کرد . در هشت سالگی پدر بزرگش عبدالمطلب که سرپرستی او را به عهده داشت دار فانی را وداع گفت . از آن به بعد تحت سرپرستی عم‌ویش ابوطالب قرار گرفت . « آوَى » : منزل و مأوی داد . پناه داد .

سوره ضحی آیه 7

متن آیه :
وَوَجَدَكَ ضَالًّا فَهَدَىٰ

ترجمه :

و تو را سرگشته و حیران (در میان شرک بت پرستان و یهودیان و مسیحیان ، کفر کافران ، فسق و فجور فاسقان و فاجران ، ظلم و زور قلدران ، کشت و کشتار قبائل به فرمان جاهلان ، و خرافه پرستی اینان و آنان) نیافت و (در پرتو وحی آسمانی به یکتا پرستی یزدانی) رهنمودت کرد ؟

توضیحات :

« ضَالًّا » : گمراه و سرگشته . پیغمبر قبل از نبوت ، دریای موج کفر و شرک و ظلم و فسق و جهل و خرافات محیط را می دید و غرق شدگان در آن را نظاره می کرد ، اما راه به جایی نمی برد . نمی دانست چگونه خالق جهان را بپرستد و بدو نزدیک بشود ، و از بارگاه یزدان نجات مردمان را بطلبد . به غار حراء پناه می برد و شیها و شبیها با خود خلوت می کرد و سرگشته در تفکرات و حیرت زده از مشاهده اوضاع به دنبال نجات می گشت ، تا در دل غار حراء نور وحی پرتو افکند و او را به حق رهنمود کرد (نگا : شوری / 52 ، یوسف / 3) .

سوره ضحی آیه 8

متن آیه :
وَوَجَدَكَ عَائِلًا فَأَغْنَىٰ

ترجمه :

و تو را فقیر و بی چیز نیافت و ثروتمند و دارایت کرد ؟

توضیحات :

« عَائِلًا » : فقیر و بی چیز (نگا : توبه / 28) . چیزهایی که پیغمبر از پدر به ارث برد ، شتر ماده ای و کنیز کی بود (نگا : جزء عم شیخ محمد عبده) . خدا او را با سود تجارت ، و ثروت خدیجه ، و غنائم جنگی دارا و بی نیاز کرد . آیات گذشته ، بیانگر الطاف و عنایات خاص الهی در حق پیغمبر است .

سوره ضحی آیه 9

متن آیه :
وَأَمَّا الْيَتِيمَ فَلَا تَقْهَرْ

ترجمه :

حال که چنین است ، یتیم را زبون مدار (و اموال و دارائی ایشان را با قهر و زور مگیر و تصرف مکن) .

توضیحات :

« لا تَغْهَرُ » : خوار و زبون مدار. اموال و دارا ئیشان را با زورمگیر و تصرف مکن .

سوره ضحی آیه 10
متن آیه :
وَأَمَّا السَّائِلَ فَلَا تَنْهَرْ

ترجمه :
و گذار را با خشونت مران .

توضیحات :
« لا تَنْهَرُ » : با خشونت مران . برخی سائل را خواهان دانش و پرسش کننده از مسائل علمی شمرده اند .

سوره ضحی آیه 11
متن آیه :
وَأَمَّا يَنْعَمَ رَبِّكَ فَحَدِّثْ

ترجمه :
بلکه نعمتهای پروردگارت را بازگو کن (و از آنها صحبت مدار ، و شکر آنها را با بذل و بخشش بگذار) .

توضیحات :
« حَدِّثْ » : صحبت مدار . بازگو کن . بازگو کردن نعمت ، شکرگزاری از آن با قول و فعل ، امکان پذیر است . سپاس با زبان ، و بذل و بخشش از آن . ذکر ثروت و قدرت برای تفاخر ، مراد نیست .

سوره شرح آیه 1
متن آیه :
أَلَمْ نَشْرَحْ لَكَ صَدْرَكَ

ترجمه :
آیا ما سینه تورا نگشودیم (ودلت را از بند غم حیرت رها نسیاختیم ، و تاب تحمل نابساما نیهایی محیط جاهلیت و سختیهای مسئولیت بزرگ نبوت را به تو عطاء نکردیم؟) .

توضیحات :
« أَلَمْ نَشْرَحْ ... » : شرح صدر . کنایه از : سعه صدر ، رهایی از غم و اندوه حیرت و ضلال پیش از نبوت ، تاب تحمل مشکلات مسئولیت نبوت و رهبری ، صبر و حوصله در برابر نامالایمات محیط و دردهای کفار و مشرکان و دیگران است (نگا : انعام / 125 ، زمر / 22 ، طه / 25 ، نحل / 106) .

سوره شرح آیه 2

متن آیه :
وَوَضَعْنَا عَنكَ وِزْرَكَ

ترجمه :
و بار سنگین (تلاش فراوان ، برای هدایت مردمان) را از (دوش) تو برداشتم ؟

توضیحات :
« وَضَعْنَا » : فرو آوردیم . پائین آوردیم . « وِزْرَ » : بار سنگین . مراد بار کمرشکن غم و رنج حاصل از مشاهده کفر و شرک و تپه‌کارها و خونریزیها و ستمگریها و نابسامانیهای جامعه پیش از نبوت ، و تلاش و کوشش آن حضرت برای هدایت مردمان و دفع اذیت و آزار ایشان در آغاز نبوت است .

سوره شرح آیه 3
متن آیه :
الَّذِي أَنْقَضَ ظَهْرَكَ

ترجمه :
همان بار سنگینی که پشت تو را در هم شکسته بود ؟

توضیحات :
« أَنْقَضَ » : سنگینی کرده بود . گرانبار ساخته بود . مجازاً شکستن پشت معنی می‌دهد .

سوره شرح آیه 4
متن آیه :
وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ

ترجمه :
و آوازه تو را بلند نکردیم و بالا نبردیم ؟

توضیحات :
« ذِكْرَكَ » : آوازه . نام نیک . حسن شهرت . آوای گواهی به پیغمبری محمد ، به دنبال گواهی به توحید خداوند ، شبانه‌روز دست کم پنج بار بر فراز مناره‌ها و بر بال امواج تلویزیونها و رادیوها در آفاق زمین انداز است .

سوره شرح آیه 5
متن آیه :
وَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

ترجمه :
چرا که همراه با سختی و دشواری ، آسایش و آسودگی است .

توضیحات :
« فَإِنَّ... » : بیان علت و سبب مطالب پیش است . « الْعُسْرُ » : سختی .
دشواری (نگا : بقره / 185 ، طلاق / 7 ، كهف / 73) . « يُسْرًا » : آسایش .
آسودگی .

سوره شرح آیه 6
متن آیه :
إِنَّ مَعَ الْعُسْرِ يُسْرًا

ترجمه :
مسئلاً با سختی و دشواری ، آسایش و آسودگی است .

توضیحات :
« إِنَّ مَعَ... » : تکرار آیه ، برای تحکیم مطلب پیشین و تأکید این
سنت خدائی در همه ادوار است .

سوره شرح آیه 7
متن آیه :
وَإِذَا فَرَغْتَ فَانصَبْ

ترجمه :
هرگاه (از کار مهمی) بپرداختی ، به دنبال آن (به کار مهم دیگری
بپرداز و در آن بکوش و) رنج ببر (و فرجام کاری را آغاز کار دیگری کن
). (

توضیحات :
« فَرَغْتَ » : فراغت یا فتنی . تمام شدی و بیکارماندی . « انصَبْ » : رنج
ببر . مؤمن باید انسان متحرک و پویائی باشد و پس از فراغت از
وظیفه ای ، آماده کوشیدن و سختی کشیدن در وظیفه دیگری باشد .
چون : ما زنده به آنیم که آرام نگیریم .

سوره شرح آیه 8
متن آیه :
وَإِلَىٰ رَبِّكَ فَارْغَبْ

ترجمه :
و یکسره به سوی پروردگارت روی آر (و تنها بدودل و امید ببند ، و جز
به او خود را مشغول مساز) .

توضیحات :
« اِرْغَبْ » : رغبت کن . علاقه مند شو (نگا : قلم / 32) .

سوره تین آیه 1
متن آیه :
وَالْتَيْنِ وَالزَّيْتُونِ

ترجمه :
سوگند به انجیر و زیتون !

توضیحات :

« التین » : انجیر. اشاره به دوران آدم است که او و همسرش در بهشت برگ درختان و چه بسا انجیر را جامه و پوشش خود کردند (نگا : اعراف / 22) . کوه « طور تینا » که در دمشق قرار دارد و بر آن درختان انجیر می‌روید. در میان عربها میسوم است که نام میوه‌ای را بر سرزمین آن اطلاق کنند (نگا : جزء عم شیخ محمد عبده) . « الزیتون » : زیتون. اشاره به دوران نوح است که آدم دوم لقب گرفته است. گویا در آخرین مراحل طوفان ، نوح کپوتری را رها کرد تا دربارہ پیدا شدن خشکی از زیر آب جستجو کند . کپوتر با شاخه زیتونی بازگشت و نوح فهمید که طوفان پایان گرفته است. شاخه زیتون هم اینک رمز صلح و امنیت است . کوه « طور تینا » که در بیت المقدس است . (نگا : جزء عم شیخ محمد عبده) .

سوره تین آیه 2
متن آیه :
وَطُورِ سَيْدِيْنِ

ترجمه :
و سوگند به طور سیدین !

توضیحات :

« طُورِ سَيْدِيْنِ » : اسم کوهی است که در صحرای سیناء قرار دارد و موسی (ع) در بالای آن به مناجات با خدا می پرداخت . در کنار این کوه نور شریعت موسوی تابیدن گرفت (نگا : مریم / 52) .

سوره تین آیه 3
متن آیه :
وَهَذَا الْبَلَدِ الْأَمِينِ

ترجمه :
و سوگند به این شهر امین (مکه) !

توضیحات :

« الْبَلَدِ الْأَمِينِ » : شهر امین . مراد مکه است که چه رسد به انسانها ، حیوانات و درختان و گیاهان و پرندگان آن درامن و اما نند . نه جاننداری در آنجا کشته می‌شود و نه گیاهی کنده می‌گردد ، مگر انواعی از نباتات که مردم بدانها نیاز مندند (نگا : جزء عم شیخ محمد عبده) . « الْأَمِينِ

« : سدرز مین دارای امن و امان (نگا : بقره / 126 ، آل عمران / 97 ، قصص / 57) .
اشاره به دوران خا تما لا ز بپاء ، محمد مصطفی (ص) است .

سوره تین آیه 4

متن آیه :

لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَانَ فِي أَحْسَن تَقْوِيمٍ

ترجمه :

ما انسان را (از نظر جسم و روح) در بهترین شکل و زیباترین سیما
آفریده ایم .

توضیحات :

« لَقَدْ خَلَقْنَا ... » : جواب قسمهای چهارگانه است . « أَحْسَن » : زیباترین .
بهترین . « تَقْوِيمٍ » : هیئت . سیما . دراصل تقویم ، در آوردن چیزی
به صورت مناسب و نظام معتدل و کیفیت شایسته است (نگا : نمونه)
ولی در بسیاری از موارد مراد از مصدر ، اثر آن است (نگا : جزء عم شیخ محمد
عبده) . لذا در اینجا مراد ساختار انسان با دو بعد جسمانی و روحانی است
، که « عالم صغیر » و « موجود ناشناخته » نام گرفته است ، و خداوند او را
بزرگوار فرموده است (نگا : اسراء / 70) و آفریدگار جهان در برابر اتمام
خلقت انسان ، خویشتن را ستوده است (نگا : مؤمنون / 14) .

سوره تین آیه 5

متن آیه :

ثُمَّ رَدَدْنَاهُ أَسْفَلَ سَافِلِينَ

ترجمه :

سپس ما او را به میان پست ترین پستان برمی گردانیم (و از زمره
بدترین مردمان می گردانیم) .

توضیحات :

« رَدَدْنَاهُ » : او را برمی گردانیم . او را قرار می دهیم . واژه (رَدَّ) را به معنی
اصلی برگرداندن ، و معنی ضمنی جعل ، یعنی قرار دادن و ساختن
دانشیده اند (نگا : روح المعانی ، المیزان) . « أَسْفَلَ » : پائین ترین .
مفعول به یا منصوب به نزع خافض است . « سَافِلِينَ » : پائین تران .
پستان . جمع مذکر سالم است و مراد انسانهایی است که امتیاز
انسانیت خود را نادیده می گیرند ، و به جای پیمودن قوس صعودی ایمان
و دینداری ، قوس نزولی کفر و بی دینی را طی می کنند ، و از درجه
والای اعلی عالمین به ژرفای گودال اسفل سافلین فرو می افتند . « رَدَدْنَاهُ
أَسْفَلَ سَافِلِينَ » : این بند ، بدین واقعیت اشاره دارد که : کسانی که
راه کفر و شرک و ستمگری و زورگوئی و سایر مفاسد را در پیش می گیرند ،
از مقام انسانیت سقوط می کنند و در نظر خدا از پستان پست بشمار
می آیند ، و در دنیا از زمره ناپاکان ، و در آخرت از جمله دوزخیانند (نگا :
نساء / 145 ، صافات / 98 ، فصلت / 29 ، بینه / 6) .

سوره تین آیه 6

متن آیه :

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ فَلَهُمْ أَجْرٌ غَيْرُ مَمْنُونٍ

ترجمه :

مگر کسانی که ایمان بیاورند و کارهای شایسته بکنند که آنان پاداش قطع ناشدنی و بی منت دارند .

توضیحات :

« غَيْرُ مَمْنُونٍ » : ناگسیختنی . قطع ناشدنی . بی منت (نگا : فصلت / 8 ، قلم / 3 ، انشقاق / 25) .

سوره تین آیه 7

متن آیه :

فَمَا يَكُذِّبُكَ بَعْدُ بِالذِّينِ

ترجمه :

پس (ای انسان ناسپاس ! به دنبال مشاهده این همه دلائل و نشانه‌های معاد) دیگر چه چیز تو را بر آن می‌دارد که روز سزا (و جزای قیامت) را دروغ پنداری (و در دادگاه الهی خویشتن را محکوم به سقوط از درجه انسانیت سازی ؟) .

توضیحات :

« بَعْدُ » : پس از مشاهده قدرت خدا در پیکره عالم صغیر و در گستره عالم کبیر . آن که انسان و جهان را از نیستی به هستی درآورده است ، دوباره پس از پایان جهان و مردن مردمان ، دنیا را بیدار و انسانها را از خواب مرگ بیدار می‌سازد ، و طرّحی نو درمی‌اندازد . « الذِّينِ » : سزا و جزا . دین و آئین . « فَمَا يَكُذِّبُكَ . . . » : پس دیگر چه چیز تو را به تک‌ذیب شریعت و آئین وامی‌دارد ؟

سوره تین آیه 8

متن آیه :

أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ

ترجمه :

مگر خداوند فرمانروا ترین فرمانروایان (و داورترین داوران) نمی‌باشد ؟

توضیحات :

« أَحْكَمَ الْحَاكِمِينَ » : فرمانروا ترین فرمانروایان . داورترین داوران (نگا : هود / 45) . اگر در آیه هفتم ، دین به معنی شریعت و آئین باشد ، معنی این آیه چنین است : آیا خداوند احکام و فرمانهایش از همه حکیمانانه تر و متقن تر نیست ؟ (نگا : نمونه) .

سوره علق آیه 1

متن آیه :
اَفْرَأْ بِاسْمِ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ

ترجمه :

(ای محمد ! بخوان چیزی را که به تو وحی می‌شود . آن را بی‌آغاز و)
بخوان به نام پروردگارت . آن که (همه جهان را) آفریده است .

توضیحات :

« اَفْرَأْ... » : از اول این سوره تا آخر آیه پنجم ، نخستین آیاتی است که در غار حراء بر پیغمبر نازل شده است و با تابش اشعه جدید وحی ، فصل تازه‌ای در تاریخ بشریت گشوده گشته است . برابر فرمان الهی پیغمبر « قاری » شد (نگا : بینه / 2) ولی « کاتب » نشد (نگا : جزء عم شیخ محمد عبده) .

سوره علق آیه 2

متن آیه :
خَلَقَ الْإِنْسَانَ مِنْ عَلَقٍ

ترجمه :

انسان را از خون بسته آفریده است .

توضیحات :

« خَلَقَ » : هر چند فعل (خَلَقَ) در آیه نخست ، آفرینش انسان را هم در بر دارد ، ولی برای اهمیت مقام او مجدداً از انسان سخن به میان آمده است . « عَلَقٍ » : جمع عَاقِقَةٌ ، خون بسته و دلمه گونه (نگا : حج / 5 ، مؤمنون / 14 ، غافر / 67 ، قیامه / 38) .

سوره علق آیه 3

متن آیه :
اَفْرَأْ وَرَبُّكَ الْأَكْرَمُ

ترجمه :

بخوان ! پروردگار تو بزرگوارتر و بخشنده تر است (از آنچه تو می‌انگاری . بعد از این ، بزرگواریها و بخشندگیها از او خواهی دید که تعلیم قرائت در برابر آنها ساده و ناچیز است) .

توضیحات :

« وَ رَبِّكَ الْأَكْرَمُ » : حرف واو استئنا فیه است . واژه اکرم ، افزایش ربو بیت و کرامت را می‌رساند .

سوره علق آیه 4

متن آیه :

الَّذِي عَلَّمَ بِالْقَلَمِ

ترجمه :

همان خدائی که به وسیله قلم (انسان را تعلیم داد و چیزها به او)
آموخت .

توضیحات :

« عَلَّمَ » : تعلیم داد . یاد داد . « يَا لِقَلَمِ » : به وسیله قلم . به واسطه قلم .

سوره علق آیه 5

متن آیه :

عَلَّمَ الْإِنْسَانَ مَا لَمْ يَعْلَمْ

ترجمه :

بدو چیزهایی را آموخت که نمی دانست .

توضیحات :

« مَا لَمْ يَعْلَمْ » : (نگا : نحل / 78) .

سوره علق آیه 6

متن آیه :

كَلَّا إِنَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَافٍ

ترجمه :

قطعاً (اغلب) انسانها سرکش و تمرد می آغا زند .

توضیحات :

« كَلَّا » : حَقّاً . قطعاً . این واژه را نباید همواره به معنی زجر و ردع
بدانیم . بلکه می تواند حرف تحقیق و تنبیه و جواب باشد و (به
راستی) و (حقا) و (هان) و (آری) معنی شود (نگا : نوین) . « الْإِنْسَانَ » :
غالب انسانها مراد است .

سوره علق آیه 7

متن آیه :

أَنْ رَأَاهُ اسْتَعْجَنِي

ترجمه :

اگر خود را دارا و بی نیاز ببینند .

توضیحات :

« أَنْ رَأَاهُ » : وقتی خود را ببیند و واژه (أَنْ) از حروف ناصیه
است . جمله (أَنْ رَأَاهُ اسْتَعْجَنِي) مفعول له است . « اسْتَعْجَنِي » : احساس
قدرت و ثروت کرد . دارا شد و بی نیاز گردید (نگا : عبس / 5 ، لیل / 8) .

سوره علق آیه 8
متن آیه :
إِن إِلَىٰ رَبِّكَ الرُّجْعَىٰ

ترجمه :

مسئلاً بازگشت (همگان در آن جهان) به سوي پروردگار تو خواهد بود (و او سرکشان و متمردان را به کيفر اعمالشان مي‌رساند) .

توضیحات :

«الرُّجْعَىٰ» : رجوع و بازگشت . مصدر ثلاثي مجرد است .

سوره علق آیه 9
متن آیه :
أَرَأَيْتَ الَّذِي يَنْهَىٰ

ترجمه :

آيا ديده‌اي کسي را که نهي مي کند و باز مي‌دارد .

توضیحات :

« أَرَأَيْتَ ؟ » : آيا ديده‌اي ؟ آيا خپر داري ؟ به من بگو (نگا : كهف / 63 ،
مريم / 77 ، فرقان / 43) .

سوره علق آیه 10
متن آیه :
عَبْدًا إِذَا صَلَّىٰ

ترجمه :

بنده‌اي را چون به نماز ايستد ؟ (آيا چنين بازدارنده‌اي مستحق
عذاب الهي نيست ؟) .

توضیحات :

« إِذَا... » : جواب شرط محذوف است .

سوره علق آیه 11
متن آیه :
أَرَأَيْتَ إِنْ كَانَ عَلَىٰ الْهُدَىٰ

ترجمه :

به من بگو : اگر (اين طاغي ياغي بر راه راست و) بر طريق هدايت بود . (چه مقام و منزلتي در پيش خدا مي‌داشت ؟) .

توضیحات :

« إِنْ » : جواب شرط محذوف است .

سوره علق آیه 12
متن آیه :
أَوْ أَمَرَ بِالْتَّقْوَى

ترجمه :
یا این که (دیگران را به جای بازداشتن از نماز و سایر عبادات) به تقوا و پرهیزگاری دستور می‌داد (آیا این برایش بهتر نمی بود؟) .

توضیحات :
« ... » : جواب شرط محذوف است .

سوره علق آیه 13
متن آیه :
أَرَأَيْتَ إِنْ كَذَّبَ وَتَوَلَّى

ترجمه :
به من بگو : اگر تکذیب کند (قرآن و همه کتابها و چیزهایی را که پیغمبران با خود آورده اند) و پشت کند (به ایمان و همه کارهای خوب و پسندیده ، آیا سزاوار چه کیفری خواهد بود ، و حال و وضعیتش در قیامت چگونه خواهد شد؟) .

توضیحات :
« إِنْ كَذَّبَ وَ تَوَلَّى » : (نگا : قیامه / 32 ، لیل / 16) . جواب شرط باز هم محذوف است .

سوره علق آیه 14
متن آیه :
أَلَمْ يَعْلَم بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى

ترجمه :
آیا او ندانسته است که خداوند (همه احوال او را می پاید ، و همه اعمال وی را) می بیند ؟

توضیحات :
« أَلَمْ يَعْلَمْ ... يَرَى » : اشاره به این واقعیت است که : عالم هستی محضر خدا است .

سوره علق آیه 15
متن آیه :
كَلَّا لَئِن لَّمْ يَنْتَه لِنَسْفَعَا بِالنَّاصِيَةِ

ترجمه :
هرگز! هرگز ! (آن چنان نیست که او می پندارد) . اگر او (از کارهای خود دست برندارد و به اعمال زشت خویش) پایان ندهد ، موی پیشانی را

می گیریم و (اورا به سوی آتش دوزخ) کشان کشان می بریم .

توضیحات :

« لَنَسْفَعَن » : می گیریم و به شدت می کشیم . از ماده سَفَع ، به معنی گرفتن و به شدت کشیدن است . نون تَأْکِید این فعل در رسم الخط قرآنی با تنوین نوشته شده است . « نَأْصِیة » : موی پیشانی (نگا : هود / 56 ، رحمن / 41) .

سوره علق آیه 16

متن آیه :

نَأْصِیةٌ كَاذِبَةٌ خَاطِئَةٌ

ترجمه :

موی پیشانی دروغگویی بزهکار .

توضیحات :

« نَأْصِیةٌ » : بدل است . « خَاطِئَةٌ » : بزهکار . مراد از موی پیشانی دروغگویی بزهکار ، صاحب آن است . واژه (نَأْصِیةٌ) به خود پیشانی هم گفته می شود . در این صورت معنی آیه چنین است : پیشانی که نشانه دروغگویی و بزهکاری در آن جلوه گرو پیدا است (نگا : الممتخب) .

سوره علق آیه 17

متن آیه :

فَلَمَّیْدَعُ نَادِیةٍ

ترجمه :

بگذار او هم نشینان و هم مجلسان خود را صدا بزنند و به کمک بطلبند (تا او را در جنگ با مؤمنان ، یاری بدهند) .

توضیحات :

« نَادِیةٍ » : باشگاه . مجلس . در اینجا مراد اهل باشگاه و مجلس است . ذکر محل است و مراد حال .

سوره علق آیه 18

متن آیه :

سَنَدَعُ الزَّبَابَ زِیةً

ترجمه :

ما هم به زودی فرشتگان مأمور دوزخ را صدا می زنیم (تا او را به دوزخ ببرند و به ژرفای آن بیندازند) .

توضیحات :

« سَنَدَعُ » : در رسم الخط قرآنی واو آخر آن حذف شده است . در قرآن هر

جا که واو ساکن به لام ساکن برسد ، واو برداشته شده است (نگا : اعراب القرآن در ویش) . « الزَّبَائِيَّة » : جمع زَبِيَّة ، زَبِيَّة ، زَبَائِيَّة ، و زاین دانسته اند (نگا : معجم الفاظ القرآن الکریم) . در اصل به معنی هل دهنندگان است . پاسبانان را بدین نام نامیده اند ، چون دیگران را هل میدهند و می‌را نند . در اینجا مراد فرشتگان مأمور دوزخ است که دوزخیان را هل میدهند و می‌را نند (نگا : تحریم / 6) .

سوره علق آیه 19

متن آیه :
كَلَّا لَا تَطِعُهُ وَاسْجُدْ وَاقْتَرِبْ

ترجمه :

هرگزا هرگز ! از او اطاعت مکن و (به نماز خواندن خود ادامه بده و در برابر او فریدگار خویش) سجده بپرو (بدین وسیله به پروردگارت) نزدیک شو

توضیحات :

« اسجد » : سجده بپرو . مراد از سجده بردن ، مداومت و مواظبت بر ادای نماز است . « اقترِب » : با طاعات و عبادات بسیار به پروردگاردادار تقرب حاصل کن و بدو نزدیک شو .

سوره قدر آیه 1

متن آیه :
إِنَّا أَنْزَلْنَاهُ فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ

ترجمه :

ما قرآن را در شب با ارزش « لیلۃ القدر » فرو فرستاده ایم .

توضیحات :

« أَنْزَلْنَاهُ » : ضمیر (هُ) به قرآن برمی‌گردد . اشاره به آغاز نزول قرآن است (نگا : بقره / 2 و 144 ، آل عمران / 7 ، نساء / 105 ، یوسف / 2) . ذکر ضمیر به جای اسم ظاهر ، به خاطر شهرت و جلالت فوق العاده قرآن ، و جایگزین بودن آن در همه اذهان است (نگا : انعام / 92 و 155 ، ابراهیم / 1 ، ص / 29) . « لَيْلَةِ الْقَدْرِ » : شب بزرگوار و ارزشمند (نگا : دخان / 3) . شب ارزشیابی و تعیین سرنوشت (نگا : دخان / 4) این شب ، بزرگوار و ارزشمند است ، چون قرآن در آن نازل شده است و سراسر نور و رحمت و خیر و برکت و سلامت و سعادت و از هر جهت بی نظیر است . شب قرآن و جشن سالانه این کتاب بزرگ آسمانی و سرنوشت ساز بشریت است ، و به عقیده برخی شب تقدیر و تعیین است و در آن مجدداً مقدرات و سرنوشت انسانها مقدر و معین می‌گردد و خداوند دستور اجرای احکام خود را به دست فرشتگان می‌سپارد . لیلۃ القدر در رمضان است (نگا : بقره / 185) . اما در کدام شب ؟ روشن نیست و در حدود چهل قول مختلف پیرامون آن بیان

شده است (نگا : تفهیم القرآن). لیکن از هفدهم رمضان تا آخر آن ، به ویژه شبهای طاق ، رای بسیاری از علماء است .

سوره قدر آیه 2

متن آیه :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ

ترجمه :

تو چه میدانی شب قدر کدام است (و چه اندازه عظیم است ؟)

توضیحات :

« مَا أَدْرَاكَ ؟ » : تو چه میدانی ؟ (نگا : مدثر / 27 ، مرسلات / 44 ، انقطاع / 17) . این تعبیر نشان میدهد که زمان و عظمت دقیق این شب را حتی پیغمبر (ص) هم نمیدانسته است ، چه رسد به دیگران !

سوره قدر آیه 3

متن آیه :
لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَلْفِ شَهْرٍ

ترجمه :

شب قدر شبی است که از هزار ماه بهتر است .

توضیحات :

« أَلْفِ شَهْرٍ » : هزار ماه . مراد تکثیر است نه تعیین و تحدید (نگا : بقره / 96 ، انفال / 9) .

سوره قدر آیه 4

متن آیه :
تَنْزِيلُ الْمَلَايِكَةِ وَالرُّوحِ فِيهَا يَأْتِي رَبَّهُمْ مِّنْ كُلِّ امْرٍ

ترجمه :

فرشتگان و جبرئیل در آن شب با اجازه پروردگارشان ، پیاپی (به کره زمین و به سوی پرستشگران و عبادت کنندگان شب زنده دار) می آیند برای هرگونه کاری (که بدان یزدان سبحان دستور داده باشد) .

توضیحات :

« تَنْزِيلُ » : پیاپی نازل گردید . این فعل می تواند به معنی ماضی باشد (نگا : جزء عم شیخ محمد عبده) . « الرُّوحِ » : جبرئیل . نزول فرشتگان و سردسته ایشان جبرئیل به کره زمین ، جهت دعای خیر و طلب آمرزش برای کسانی است که شب زنده داری می نمایند و به عبادت می پردازند و از خدا طلب رحمت و مغفرت می کنند . « مِنْ كُلِّ امْرٍ » : برای هر کاری . حرف (مین) به معنی لام است . یعنی برای انجام امور . یا این که به معنی باء مصاحبت است . یعنی : هر خیر و برکتی را با خود به ارمغان می آورند .

سوره قدر آیه 5

متن آیه :
سَلَامٌ هِيَ حَتَّى مَطَلَعِ الْفَجْرِ

ترجمه :

آن شب ، شب سلامت و رحمت (و درود فرشتگان بر مؤمنان شب زنده دار) است تا طلوع صبح .

توضیحات :

« سَلَامٌ » : سلام و درود . مراد درود فرشتگان بر مؤمنان است که طلب آمرزش و رحمت برای ایشان است . سلامت . یعنی طاعت و عبادت در آن ، موجب سلامت و درامن و امان ماندن مؤمنان از هر چیز است . یا این که به معنی سالم ، یعنی شبی است سالم و توأم با سلامت . « مَطَلَعٌ » : طلوع . دمیدن . وقت طلوع . هنگام دمیدن . مصدر میمی یا اسم زمان است . یا د آوری : شب قدر در مناطق مختلف ، یکی است . چرا که شب همان سایه نیم کره زمین است که بر نیم کره دیگر می افتد ، و این سایه همراه گردش زمین در حرکت است . یک دوره کامل آن در بیست و چهار ساعت انجام می پذیرد . این مدت که تاریکی تمام نقاط زمین را به تدریج فرا می گیرد ، شب کامل کره زمین و شب قدر آن است که با اختلاف چند ساعت زود تر و دیرتر ، مهمان مردمان گوشه و کنار سراسر زمین می شود .

سوره بینه آیه 1

متن آیه :
لَمْ يَكُنِ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِّينَ حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ

ترجمه :

کافران اهل کتاب ، و مشرکان ، تا زمانی که حجت بدیشان نرسد (و برابر سنت الهی با آنان اتمام حجت نگردد) به حال خودرها نمی شوند .

توضیحات :

« الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ » : مراد همه کسانی است که از پیروان انبیاء بوده ولیکن بر اثر فاصله زیاد زمانی از آئین آسمانی منحرف شده اند و به کفر و شرك افتاده اند . واژه (مِنْ) برای بیان است . « الْمُشْرِكِينَ » : مراد همه کسانی است که بت یا آتیش و مانند اینها را پرستیده اند و کتاب الهی هم نداشته اند . « مُنْفَكِّينَ » : به حال خود رهاشدگان (نگا : المصحف المیسر) . یعنی کسانی که خدا پیغمبری برای ایشان نفرستاده باشد و یا بشد و یا به سوی حق و حقیقت رهنمودشان نکرده باشد . « حَتَّى تَأْتِيَهُمُ الْبَيِّنَةُ » : تا زمانی که حجت بدیشان برسد . مگر این که حجت بدیشان برسد . یعنی حتماً خدا پیغمبری را برای آنان می فرستد و بدین وسیله با ایشان اتمام حجت می کند (نگا : طه /

133 و 134) . « الْبَيِّنَةُ » : حجت و برهان . در اینجا مراد پیغمبری از پیغمبرانی است که مشعل آئین آسمانی را فرا راه کاروان بشری می‌دارد (نگا : المصحف المیسر . پرتوی از قرآن) .

سوره بینة آیه 2

متن آیه :
رَسُولٌ مِنَ اللَّهِ يَتْلُو صُحُفًا مُطَهَّرَةً

ترجمه :

(و آن حجت) ، پیغمبری از سوی خداست که کتابهای پاک (الهی) را (بر آنان) می‌خواند (و قوانین و احکام آسمانی را بدیشان می‌رساند) .

توضیحات :

« يَتْلُو » : می‌خواند . در رسم الخط قرآنی ، الف زائدی در آخر دارد . « صُحُفًا » : جمع صحیفه . اوراق . کتابها (نگا : طه / 133 ، عبس / 13) . « مُطَهَّرَةً » : پاک از باطل و تحریف .

سوره بینة آیه 3

متن آیه :
فِيهَا كُتُبٌ قَيِّمَةٌ

ترجمه :

در آنها نوشته‌های راست و درست و پرارزش و والائی است .

توضیحات :

« كُتُبٌ » : جمع کتاب . به معنی مکتوب ، نوشته‌ها (نگا : انبیاء / 104) . « قَيِّمَةٌ » : درست . پرارزش (نگا : توبه / 36 ، یوسف / 40 ، کهف / 2) .

سوره بینة آیه 4

متن آیه :
وَمَا تَفَرَّقَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَتْهُمْ الْبَيِّنَةُ

ترجمه :

اهل کتاب پراکنده نشده‌اند (و گروه گروه و دسته دسته نگشته‌اند) مگر آن زمانی که پیغمبری به پیش ایشان آمده است (و دستورات خدا را بدیشان رسانده است) . آن وقت کم‌کم دچار تفرق و اختلاف شده‌اند و فروع و مذاهبی را در دین خدا پدیدار کرده‌اند .

توضیحات :

« مَا تَفَرَّقَ ... » : (نگا : بقره / 213 و 253 ، آل عمران / 19 ، یونس / 93 ، شوری / 13 - 15) . مراد این است که هر وقت پیغمبری از پیغمبران برای رهنمود مردمان آمده است ، انقلابی در میان انسانها پدیدار کرده است . خاصیت انقلاب هم جداسازی صفهای حقگرایان و باطلگرایان ، و پدیدآوردن دسته‌ها و گروههای مختلف مؤمنان و منافقان و دشمنان هدف

انقلاب است . در میان مؤمنان به انقلاب هم به تدریج خطها پدیدار می‌شود که تنها خطی از آنها در راستای آرمان راستین است و بس . انسان عاقل باید سعی کند که دنباله‌رو آن خط بوده و جان و مال را بر سر آن نهد .

سوره بینه آیه 5

متن آیه :
 وَمَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ حُنَفَاءَ وَيُقِيمُوا الصَّلَاةَ وَيُؤْتُوا
 الزَّكَاةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقَيِّمَةِ

ترجمه :

در حالی که جز این بدیشان دستور داده نشده است که مخلصانه و حقگرایانه خدای را بپرستند و تنها شریعت او را آئین (خود) بدانند ، و نماز را چنان که باید بخوانند ، و زکات را (به تمام و کمال) بپردازند . آئین راستین و ارزشمند این است و بس .

توضیحات :

« وَ مَا أُمِرُوا إِلَّا لِيَعْبُدُوا اللَّهَ » : حرف واو ، جالیه است . حرف (لِ) به معنی (اَنْ) است ، و تقدیر چنین است : « إِلَّا بِأَنْ يَعْْبُدُوا اللَّهَ . » « مُخْلِصِينَ » : مخلصانه (نگا : اعراف / 29 ، یونس / 22 ، عنکبوت / 65) . « حُنَفَاءَ » : حقگرایانه (نگا : حج / 31) . « مُخْلِصِينَ . . . حُنَفَاءَ » : حال اول و دوم ضمیر فاعلی (و) هستند . « دین القیمة » : آئین راست و درست . دین ارزشمند . اضافه موصوف به صفت است . ما نند مسجدالجامع ، مسجدالحرام ، دارالآخره (نگا : یوسف / 109 ، نحل / 30) ، عذاب الحریق (نگا : آل عمران / 181 ، انفال / 50) . ذکر (ه) برای مبالغه است (نگا : روح البیان . روح المعانی) .

سوره بینه آیه 6

متن آیه :
 إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ خَالِدِينَ فِيهَا
 أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ

ترجمه :

مسلماً کافران اهل کتاب ، و مشرکان ، جاودانه در میان آتش دوزخ خواهند ماند ! آنان بدون شك بدترین انسانها هستند .

توضیحات :

« الَّذِينَ كَفَرُوا . . . الْمُشْرِكِينَ » : مراد کافران اهل کتاب و مشرکان سراسر تاریخ بشریت است . « شر » : بدترین . « الْبَرِيَّةِ » : انسانها .

سوره بینه آیه 7

متن آیه :
 إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُمْ خَيْرُ الْبَرِيَّةِ

ترجمه :

بی‌گمان کسانی که مؤمنند و کارهای شایسته و بایسته می‌کنند ،
آنان مسلماً خوبترین انسانها هستند .

توضیحات :

« خیر » : بهترین . خوبترین . مراد ایمانداران پرهیزگار و نیکوکار
سراسر تاریخ بشریت است .

سوره بینه آیه 8

متن آیه :

جَزَاؤُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَّاتٌ عَدْنٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا
أَبَدًا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبَّهُ

ترجمه :

پاداش آنان در پیشگاه پروردگارشان باغهای بهشتی است که جای
ماندگاری است و رود بارها در زیر (کاخها و درختهای) آن روان است . جاودانه
برای همیشه در آنجا خواهند ماند . خدا از ایشان راضی و ایشان هم از خدا
خوشنودند ! این (همه نعمت و خوشی) از آن کسی خواهد بود که از
پروردگار خویش بهراسد .

توضیحات :

« عَدْنٍ » : اقامت . ماندن (نگا : توبه / 72 ، رعد / 23 ، نحل / 31) . « رَضِيَ اللَّهُ ... »
رضایت خدا به خاطر فرمانبرداری و نیکوکاری مؤمنان از خدا ، در
حقیقت رضایت از اجر و پاداش و انعام و الطاف بی‌حد و حصر خدا است که
بسی بالاتر از خیال و دورتر از انتظار ایشان است .

سوره زلزله آیه 1

متن آیه :

إِذَا زُلْزِلَتِ الْأَرْضُ زُلْزَالَهَا

ترجمه :

هنگامی که زمین سخت به لرزه درآید خسته می‌شود .

توضیحات :

« إِذَا ... » : اشاره به زلزله شدید قیامت است (نگا : حج / 1) . « زُلْزَالَهَا »
: زلزله‌ای که مخصوص زمین است و چگونگی و شدت آن را تنها خدا
می‌داند .

سوره زلزله آیه 2

متن آیه :

وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَثْقَالَهَا

ترجمه :

و زمین (از هم می شکافد و گدازه های درونی و د فینه ها و مرده ها ، و همه) سنگی نیه ها و بارهای خود را بیرون می اندازد (و به گونه دیگری در می آید).

توضیحات :

« أَثْقَالَ » : جمع ثِقْل ، بارهای سنگین . مراد همه گدازه ها و د فینه ها و گدازه ها و اموات و جز اینها است (نگا : عنکبوت / 13 ، نحل / 7) .

سوره زلزله آیه 3

متن آیه :

وَقَالَ الْإِنْسَانُ مَا لَهَا

ترجمه :

و انسان می گوید : زمین را چه شده است ؟

توضیحات :

« الْإِنْسَانُ » : انسانی که تکانه های غیرعادی و دگرگو نیه های وحشتناک زمین را می بیند . « مَا لَهَا » : زمین را چه خبر است ؟ آن را چه شده است ؟

سوره زلزله آیه 4

متن آیه :

يَوْمَئِذٍ تُخْبِرُهَا

ترجمه :

در آن روز (که سرآغاز قیامت است) زمین خبرهای خود را بازگو می کند (و به زبان قال یا حال خواهد گفت که چه چیزهایی بر آن گذشته است) .

توضیحات :

« يَوْمَئِذٍ » : در آن روز . بدل از (إِذَا) است . « تُخْبِرُهَا » : سخن می گوید . بازگو می کند . این سخن گفتن و بازگو کردن ، یا به زبال قال است و زمین شاهد و ناظر اعمال انسانها بوده است ، و یا این که به زبان حال است . یعنی وضع زمین بدان هنگام بیانگر همه چیز خواهد بود ، و در چنین روزی حق و باطل پدیدار خواهد شد . « أَخْبَارَهَا » : اخبار زمین ، اوضاع و احوالی است که در آن زمان به چشم می خورد ، یا اعمال و افعالی است که مردمان بر روی آن انجام داده اند و اینک بدانها گواهی می دهد . چرا که همه چیز در جهان ثبت و ضبط است .

سوره زلزله آیه 5

متن آیه :

يَا أَيُّهَا رَبِّكَ أَوْحَىٰ لَهَا

ترجمه :

(این احوال و اقوال زمین) بدان سبب است که پروردگار تو بدو پیام می دهد

(که چه بشود و چه بگوید) .

توضیحات :
« يَا أَيُّهَا النَّاسُ ارْجِعُوا إِلَى اللَّهِ ذُنُوبَكُمْ إِيَّاهُ تَبَوَّأْتُمْ » : حرف باء ، سد بیّه است . « أَوْحَايَا » : پیام داد . فرمان داد (نگا : نحل / 68) .

سوره زلزله آیه 6

متن آیه :
يَوْمَ يُؤْذِنُ الَّذِينَ يَبْغُونَ النَّاسَ أَنْ يَمْسُوكَ وَأَنْ يَكُونَ لَكَ دُونَكَ حَتًّا

ترجمه :

در آن روز ، مردمان (از گورهاي خود) دسته دسته و پراکنده بیرون می آیند (و رهسپار صحرائ محشر می شوند) تا کارهایشان بدیشان نموده شود و (نتیجه اعمالشان را ببینند) .

توضیحات :

« يَبْغُونَ » : بیرون می آیند . « أَنْ يَمْسُوكَ » : جمع شدتیت ، پراکنده ها . مراد دسته دسته و فرد فرد است . حال است . « لِيُرَوْا » : تا بدیشان نمایانده شود .

سوره زلزله آیه 7

متن آیه :
فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ خَيْرًا يَرَهُ

ترجمه :

پس هرکس به اندازه ذره غباري کار نیکو کرده باشد ، آن را خواهد دید (و پاداشش را خواهد گرفت) .

توضیحات :

« مِثْقَالَ ذَرَّةٍ » : به اندازه ذره غباري (نگا : نساء / 40 ، یونس / 61 ، سبأ / 3) .

سوره زلزله آیه 8

متن آیه :
وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًّا يَرَهُ

ترجمه :

و هرکس به اندازه ذره غباري کار بد کرده باشد ، آن را خواهد دید (و سزایش را خواهد چشید) .

توضیحات :

« ذَرَّةٍ » : ذره خاك . برخي آن را مورچه ریز می دانند که نماد ریزی در میان عربها است .

سوره عادیات آیه 1
متن آیه :
وَالْعَادِيَاتِ ضَبْحًا

ترجمه :
سوگند به اسپان تا زنده ای که (به سوی میدان جهاد) نفس زنان پیش
میروند !

توضیحات :
« الْعَادِيَاتِ » : جمع عَادِيَّة ، اسپان تا زنده . مراد هر مرکب و وسیله ای است
که در راه یزدان و برای اجرا فرمان او مورد استفاده قرار گیرد . « ضَبْحًا » :
صدای نفس اسپان به هنگام دویدن . در اینجا به معنی اسم فاعل ، یعنی
(ضَائِحَات) است ، به معنی اسپانی که صدای نفس خود را بلند کرده اند
. حال است .

سوره عادیات آیه 2
متن آیه :
قَالْمُورِيَاتِ قَدْحًا

ترجمه :
آن اسپانی که (بر اثر برخورد چخماق سمهایشان به سنگهای سر راه)
جرقه ها برمی افروزند .

توضیحات :
« الْمُورِيَاتِ » : جمع مُورِيَّة ، آتش افروزندگان با چخماق . مراد
تولید کنندگان جرقه ها است . « قَدْحًا » : زدن سنگ چخماق به یکدیگر
برای تولید جرقه . در اینجا به معنی اسم فاعل یعنی (قَادِحَات) و حال
است . مراد زندگان سمهای پا بر سنگهای زمین است .

سوره عادیات آیه 3
متن آیه :
قَالْمُغِيرَاتِ صُبْحًا

ترجمه :
همان اسپانی که بامدادان (بر سپاهیان دشمن) یورش می برند .

توضیحات :
« الْمُغِيرَاتِ » : جمع مُغِيرَة ، یورش برندگان . هجوم کنندگان . « صُبْحًا » :
بامدادان . مفعول فیه است . آن را در معنی اسم فاعل ، یعنی (مُصْبِحَات)
نیز دانسته و حال بشمار آورده اند (نگا : التفهیر القرائی للمقرآن) .

سوره عادیات آیه 4

متن آیه :
وَ أَثَرْنَ بِهِ نَقْعًا

ترجمه :
و در آن ، گرد و غبار زیادی را برمی‌انگیزند .

توضیحات :
« أَثَرْنَ » : برانگیختند . برپا کردند . باب افعال و از مصدر (إِثَارَةٌ) و از ماده (ثور) است (نگا : بقره / 71 ، روم / 9 و 48 ، فاطر / 9) . « بِهِ » : در آن . حرف (بِ) به معنی (فِي) است ، و ضمیر (هِ) به صبح برمی‌گردد . « نَقْعًا » : گرد و غبار .

سوره عادیات آیه 5
متن آیه :
فَوَسَطْنَ بِهِ جَمْعًا

ترجمه :
و بامدادان به میان جمع (دشمنان) می‌تا‌زند .

توضیحات :
« وَسَطْنَ » : به وسط رفتند . به میانه دویدند . « بِهِ » : در آن . یعنی در صبح . برخی حرف باء را برای تعدیه دانسته و ضمیر (هِ) را به (نَقْعًا) برگشت داده اند . در این صورت معنی آیه چنین است : آن گرد و غبار فراوان را با خود به میان جمعیت دشمنان می‌برند . بعضی هم باء را حالیه دانسته اند ، و آیه را چنین معنی کرده اند : با همین گرد و غبار فراوان به میان جمع دشمنان تاخت می‌برند .

سوره عادیات آیه 6
متن آیه :
إِنَّا لَإِنْسَانٌ لِّرَبِّهِ لَكَنُودٌ

ترجمه :
(به چنین اسبانی سوگند که) انسان نسبت به پروردگار خود بسیار ناسپاس و حق ناشناس است .

توضیحات :
« لَإِنْسَانٌ » : مراد انسانی است که در پرتو معارف الهی تربیت نیافته است و تعلیمات انبیاء بر دلش نفاخته‌است ، و خویشتن را تسلیم غرائز و شهوات سرکش نموده است . « كَنُودٌ » : کفران نعمت کننده . ناسپاس . حق ناشناس .

سوره عادیات آیه 7
متن آیه :
وَ إِنَّهُ عَلَىٰ ذَٰلِكَ لَشَهِيدٌ

ترجمه :
خود انسان نیز بر این معنی گواه است (و می‌داند ناسپاس و حق ناسناس است) .

توضیحات :
« إِنَّهُ » : همانا انسان . بی‌گمان انسان . « شَهِيدٌ » : گواه . آگاه . گواهی انسان به زبان حال است . نظیر آن را در (اعراف / 172 و توبه / 17) می‌توان دید . و اما آگاهی او ، معلوم است که انسان از هرکس دیگر بهتر خود را می‌شناسد و از درون خود آگاه است .

سوره عادیات آیه 8

متن آیه :
وَ إِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ

ترجمه :
و او علاقه شدیدی به دارائی و اموال دارد .

توضیحات :
« الْخَيْرِ » : اموال و دارائی (نگا : بقره / 180 ، احزاب / 19) . « شَدِيدٌ » : تند و سخت . بخیل و تنگچشم . حرف لام در واژه « لِحُبِّ الْخَيْرِ » می‌تواند برای تعدیه باشد ، و معنی آیه با توجه بدان در بالا گذشت . یا این که برای تعلیل ، که معنی آیه چنین است : انسان به علت دوست داشتن اموال و دارائی بخیل است .

سوره عادیات آیه 9

متن آیه :
أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْثِرَ مَا فِي الْقُبُورِ

ترجمه :
آیا این انسان (ناسپاس و دل‌باخته دارائی) نمی‌داند : هنگامی که آنچه در گورهاست بیرون آورده می‌شود (و مردگان زنده می‌گردند) .

توضیحات :
« بُعْثِرَ » : بیرون آورده شد و زنده گردید (نگا : انفطار / 4) .

سوره عادیات آیه 10

متن آیه :
وَحَصَلْ مَا فِي الصُّدُورِ

ترجمه :
و هنگامی که آنچه در سینه‌ها (از کفر و ایمان و نیت خوب و بد) است (از میان دفاتر اعمال) جمع آوری می‌گردد و به دست می‌آید .

توضیحات :
« حَصَلَ » : به دست آورده شد . جمع گردید .

سوره عادیات آیه 11
متن آیه :
إِنَّ رَبَّهُمْ بِهِمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَبِيرٌ

ترجمه :
در آن روز بدون شك پروردگارشان (از احوال آنان و اعمال ایشان) بسیار آگاه است (و پاداش و کیفرشان را می دهد ؟) .

توضیحات :
« خَبِيرٌ » : بسیار آگاه و با خبر .

سوره قارعة آیه 1
متن آیه :
الْقَارِعَةُ

ترجمه :
بلاي بزرگ !

توضیحات :
« الْقَارِعَةُ » : کوبنده . مصیبت سخت و بزرگ را می گویند (نگا : رعد / 31) . نامی از نامهای قیامت است . مانند : حاقه (نگا : حاقه / 1) ، طامه (نگا : زازعات / 34) ، صاخه (نگا : عبس / 33) . مراد سرآغاز قیامت است که جهان را در هم می کوبد و هول و هراس آن ، دلها را به تپش می اندازد . البته چنین خوف و فزع و وحشت و هراسی ، کافران و منافقان و مشرکان و فاجران را در بر می گیرد ، و مؤمنان در شادی و شادخواری بوده و دور از شدائد و مصائب می باشند (نگا : بقره / 262 ، مائده / 69 ، یونس / 62 ، زخرف / 68 ، احقاف / 13) .

سوره قارعة آیه 2
متن آیه :
مَا الْقَارِعَةُ

ترجمه :
بلاي بزرگ چیست و چگونه است ؟ !

توضیحات :
« مَا » : چیست ؟ چگونه است ؟ !

سوره قارعة آیه 3

متن آیه :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْقَارِعَةُ

ترجمه :

تو چه میدانی بلای بزرگ چیست و چگونه است؟!

توضیحات :

« مَا أَدْرَاكَ » : تو چه میدانی؟! (نگا : حاقه / 3 ، مدثر / 27 ، مرسلات / 14) .

سوره قارعة آیه 4

متن آیه :
يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَالْفَرَاشِ الْمَبْثُوثِ

ترجمه :

روزی است که مردمان ، همچو پروانگانِ پراکنده (در اینجا و آنجا حیران و سرگردان) میگردند .

توضیحات :

« يَوْمَ » : قیامت ، مدت زمانی است که با نَفْخه صور اول شروع و با داوری در میان مردم پایان میگیرد . « الْفَرَاشِ » : پروانه . اسم جنس است . مراد پروانه هائی است که شبها دیوانه وار و حیران پیرامون نور چراغ میگردند و میسوزند و میافتند . عربها ، در سرگشتگی و نادانی و بی خبری از عاقبت کار ، به پروانه ضربالمثل میزنند . « الْمَبْثُوثِ » : پراکنده .

سوره قارعة آیه 5

متن آیه :
وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَالْعِهْنِ الْمَنْفُوشِ

ترجمه :

و کوهها ، همسان پشم رنگا رنگِ حلاجی شده می شوند .

توضیحات :

« الْعِهْنِ » : پشم . پشم رنگ شده . « الْمَنْفُوشِ » : زده شده . حلاجی شده .

سوره قارعة آیه 6

متن آیه :
فَأَمَّا مَنْ ثَقُلَتْ مَوَازِينُهُ

ترجمه :

کسی که ترازوی (حسنات و نیکیهایی) او سنگین باشد .

توضیحات :

« ثَقُلَتْ » : سنگین گردید . « مَوَازِينُ » : جمع میزان ، ترازوها . جمع بستن آن برای تعظیم است . یا جمع موزون ، کشیده ها و سنجیده ها .

یعنی اعمال انسان (نگا : اعراف / 8) .

سوره قارعة آیه 7
متن آیه :
فَهُوَ فِي عِيشَةٍ رَّاضِيَةٍ

ترجمه :
او در زندگی رضایت بخشی بسر می برد .

توضیحات :
« عِيشَةٍ » : زندگی . « رَّاضِيَةٍ » : رضایت بخش . یعنی زندگی که صاحب آن بدان راضی و از آن خوشنود است (نگا : حاقه / 21) .

سوره قارعة آیه 8
متن آیه :
وَأَمَّا مَنْ خَفَّتْ مَوَازِينُهُ

ترجمه :
و اما کسی که ترازوی (حسنات و نیکبهای) او سبک شود .

توضیحات :
« خَفَّتْ » : سبک گردید . مراد سبک شدن حسنات ، یا به عبارت دیگر ، کمتر بودن حسنات از سیئات است .

سوره قارعة آیه 9
متن آیه :
فَأَمَّهُ هَاوِيَةٌ

ترجمه :
مادر (مهربان) او ، پرتگاه (ژرف دوزخ) است (و برای در آغوش کشیدن او ، دهان خود را به سوی او باز کرده است) .

توضیحات :
« أُمَّ » : مادر . برای ریشخند است . مراد مأوی و جایگاه است . « هَاوِيَةٌ » : پرتگاه و محل سقوط اشیاء بدان . اسمی از اسماء دوزخ است .

سوره قارعة آیه 10
متن آیه :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا هِيَهٗ

ترجمه :
تو چه میدانی ، پرتگاه دوزخ چیست و چگونه است ؟ !

توضیحات :

« مَا هِيَ » : مرکب است از (مَا) استغهام و (هِيَ) ضمیر و (هَ) سکتته (نگا : حاقه / 19) .

سوره قارعة آیه 11

متن آیه :

نَارَ حَامِيَةٍ

ترجمه :

آتش بزرگ بسیار گرم و سوزانی است .

توضیحات :

« حَامِيَةٌ » : بسیار گرم و سوزان (نگا : غاشیه / 4) .

سوره تکاثر آیه 1

متن آیه :

أَلْهَاكُمْ التَّكَاثُرُ

ترجمه :

مسابقه افزون طلبی و نازش (به مال و منال و خدم و حشم و ثروت و قدرت) شمارا به خود مشغول و سرگرم می‌دارد .

توضیحات :

« أَلْهَيْتُمْ » : به خود مشغول و سرگرم داشت . غافل و بی‌خبر کرد (نگا : منا فقول / 9 ، نور / 37 ، حجر / 3) . « التَّكَاثُرُ » : مسابقه افزون طلبی در اموال و اولاد ، و مباحات بدان (نگا : حدید / 20) .

سوره تکاثر آیه 2

متن آیه :

حَتَّىٰ زُرْتُمُ الْمَقَابِرَ

ترجمه :

تا بدان گاه که (می‌میرید و) به گورستانها می‌روید (و کار از کار می‌گذرد) .

توضیحات :

« زُرْتُمْ » : دید و بازدید کردید . مراد از چنین ملاقات کردن و روبرو شدنی ، مردن و در گورستانها دفن شدن است « الْمَقَابِرَ » : جمع مقبره ، گورستانها .

سوره تکاثر آیه 3

متن آیه :

كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ

ترجمه :
هان بس کنید ! (بعد از مرگ) خواهید دانست (که چه خاکی بر سر خود ریخته اید) .

توضیحات :
« کَلَّا » : بس کنید ! حَقًّا .

سوره تکاثر آیه 4
متن آیه :
ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ

ترجمه :
باز هم (می‌گویم :) هان بس کنید ! خواهید دانست (که چگونه خود را خانه خراب و بد بخت کرده اید) .

توضیحات :
« ثُمَّ كَلَّا » : باز هم هان !

سوره تکاثر آیه 5
متن آیه :
كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ عِلْمَ الْيَقِينِ

ترجمه :
هان بس کنید ! اگر آگاهی قطعی و یقینی داشته باشید (و از فرجام کار خود کاملاً باخبر باشید ، از این مسابقه افزون طلبی و مباحثات به قدرت و ثروت دست می‌کشید و گرد مlahی نمی‌گردید و به کار آخرت می‌پردازید) .

توضیحات :
« عِلْمَ الْيَقِينِ » : دانش راستین . آگاهی قطعی . مراحل یقین سه تا است : علمای یقین و عین‌الیقین و حق‌الیقین (نگا : حجر / 99 ، واقعه / 95 ، حاقه / 51) . اضافه آنها ، اضافه موصوف به صفت خود است . جواب (لَوْ) محذوف است . از قبیل : هرگز به سراغ این امور نمی‌رفتید و تفاخر و مباحثات به این مسائل باطل نمی‌کردید .

سوره تکاثر آیه 6
متن آیه :
لَتَرَوُنَّ الْجَحِيمَ

ترجمه :
شما قطعاً دوزخ را خواهید دید .

توضیحات :

« لَتَرَوُنَّ » : قطعاً و حتماً خواهید دید . مراد آشکار شدن دوزخ است (نگا : شعراء / 91 ، نازعات / 36) .

سوره تکاثر آیه 7

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ لَتَرَوُنَّهَا عَيْنَ الْيَقِينِ

ترجمه :

باز هم (می‌گویم :) شما آشکارا و عیان ، خود دوزخ را خواهید دید (و در آن خواهید افتاد) .

توضیحات :

« عَيْنَ الْيَقِينِ » : دیدن یقینی . آگاهی حاصل از دیدن و مشاهده کردن . مراد از دیدن دوزخ ، در آن افتادن و چشیدن عذاب آن است (نگا : جزء عم شیخ محمد عبده) .

سوره تکاثر آیه 8

مِثْنِ آيَةٍ :
ثُمَّ لَتُسْأَلُنَّ يَوْمَئِذٍ عَنِ النَّعِيمِ

ترجمه :

سپس در آن روز از ناز و نعمت بازخواست خواهید شد .

توضیحات :

« ثُمَّ » : این واژه در اینجا برای ترتیب اخباری است ؛ نه ترتیب زمانی . چرا که قبلاً حساب و کتاب و قضاوت انجام پذیرفته است (نگا : المصحف المیسر) . البته می‌تواند برای ترتیب زمانی هم باشد . چون در دوزخ برای عذاب بیشتر از دوزخیان سؤالاتی می‌شود (نگا : ملك / 8 ، مدثر / 42) .

103 سوره‌ی عصر

1 وَالْعَصْرِ

ترجمه :

سوگند به زمان (که سرمایه زندگی انسان ، و فرصت تلاش او برای نیل به سعادت دو جهان است) !

توضیحات :

« الْعَصْرِ » : زمان . روزگار . مراد زمان و تاریخ بشریت است که سرمایه زندگی انسانها است ، و خسران و زیان آنان بر اثر گذشتن زمان عمرشان به بیهودگی است .

2 إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ

ترجمه :

انسانها همه زیانمندند .

توضیحات :

« الْإِنْسَانَ » : انسان مکلف مراد است . « خُسْرٌ » : زیان و ضرر . اصل این است : آزان که با طلای عمر خود با شیطان معامله می کنند ، زیان می بینند (نگا : نمل / 5 ، اعراف / 178 ، شوری / 45) و آنان که با یزدان تجارت می نمایند ، سود می برند (نگا : صف / 10 - 13) .

3

إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصُوا بِالْحَقِّ وَتَوَّصُوا بِالصَّبْرِ

ترجمه :

مگر کسانی که ایمان می آورند ، و کارهای شایسته و بایسته می کنند ، و هم دیگر را به تمسک به حق (در عقیده و قول و عمل) سفارش می کنند ، و یکدیگر را به شکایبائی (در تحمل سختیها و دشواریها و دردها و رنجبائی) توصیه می نمایند (که موجب رضای خدا می گردد) .

توضیحات :

« تَوَّصُوا » : هم دیگر را سفارش کردند . « الْحَقُّ » : هرگونه حق و حقیقتی . « الصبر » : شکایبائی . ذکر خاص بعد از عام است و بیانگر اهمیت است که دارد .

سوره هُمَزَة آیه 1

مَتْنِ آيَةٍ :
وَيْلٌ لِّكُلِّ هُمَزَةٍ لُّمَزَةٍ

ترجمه :

وای به حال هر که عیبجو و طعنه زن باشد !

توضیحات :

« وَيْلٌ » : وای ! وایلا ! بدبختی و ناپودی . هلاك و عذاب . (نگا : بقره / 79 ، ابراهیم / 2 ، مریم / 37) . « هُمَزَةٌ » : بسیار عیبجو . « لُمَزَةٌ » : بسیار طعنه زن . « هُمَزَةٌ لُمَزَةٌ » : این دو واژه صیغه مبالغه اند . از لحاظ معنی آن اندازه به هم نزدیکند که در موارد بسیاری به عنوان دو لفظ مترادف استعمال شده اند . هرچند با یکدیگر فرق دارند ولی این تفاوت به گونه ای است که عده ای مفاهیم (هُمَزَةٌ) را برای (لُمَزَةٌ) ، و عده ای مقاصد (لُمَزَةٌ) را برای (هُمَزَةٌ) ذکر کرده اند (نگا : تفهیم القرآن) . از قبیل : الف - هُمَزَةٌ ، بسیار غیبت کننده ، و لُمَزَةٌ سخت عیبجو . ب - هُمَزَةٌ ، عیبجوی با اشاره به دست ، لُمَزَةٌ با زبان . ج - هُمَزَةٌ ، آن که روبرو بدگوئی کند ، و لُمَزَةٌ آن که در غیاب . د -

هُمَزَةٌ ، آن که آشکارا و به آواز بلند بگوید، اُمَزَةٌ در پنهانی و با اشارهٔ ابرو و چشم. و معانی دیگر (نگا : نوین). پس هر که ابرو و حیثیت مردم را به بازی گیرد، و ایشان را تحقیر کند و برای خوشایند خود یا دیگران کارهایشان را ناچیز شمارد و بدیشان بدیها نسبت دهد، و در حضور یا در غیاب، آنان را توهین و تحقیر نماید، و بزرگی خود را در کوچکی مردم ببیند، هُمَزَةٌ و اُمَزَةٌ است.

سوره هُمَزَةٌ آیه 2
متن آیه :
الَّذِي جَمَعَ مَالًا وَعَدَّدَهُ

ترجمه :

همان کسی که دارائی فراوانی را گرد می آورد و آن را بارها و بارها می شمارد. (چرا که از شمردن پول و سرشماری دارائی کیف می کند و لذت می برد، و فکر و ذکرش اموال، و معبود و مسجودش درهم و دینار است. برق این بت او را غرق شادی می کند، و نه تنها شخصیت خویش که تمام شخصیتها را در آن خلاصه می کند).

توضیحات :

« مَالًا » : دارائی فراوان. « عَدَّدَهُ » : آن را به کرات و مراتب شمرده است و حساب آن را نگاه داشته است. باب تفعیل در اینجا برای تکثیر است.

سوره هُمَزَةٌ آیه 3
متن آیه :
يَحْسَبُ أَنَّ مَالَهُ أَخْلَدَهُ

ترجمه :

آخر گمان می برد که دارائیش بدو جاودانگی می بخشد! (پس چرا چنین بت مشکل گشائی را نپرسند و شخصیت همگان را در پای آن قربانی نکنند؟).

توضیحات :

« أَخْلَدَهُ » : او را جاودانگی داده است. وی را سرمدی کرده است.

سوره هُمَزَةٌ آیه 4
متن آیه :
كُلًّا لِي نَبَذَنَّ فِي الْحُطَمَةِ

ترجمه :

هرگزا هرگز! (چنین نیست). او بدون شكّ به خُرد کننده و درهم شکننده (اعضاء و اندام، آتش دوزخ نام) پرت می گردد و فرو انداخته می شود.

توضیحات :

« لَيْزِبَدَنَّ » : قطعاً و مسلماً پرت ميگردد و فرو انداخته مي شود . « الْحَطْمَةُ » : بسيار درهم شكسته و خرد کننده . نامي از نامهاي دوزخ است و بيانگر اين واقعيت است كه تاثير آن همسان تاثير آذرخشهاي آسماني و امواج انفجاري مهيب است كه نه تنها ساختمانهاي عظيم را تخریب مي کنند ، بلكه شاخههاي آهن و ستونهاي عظيم را هم خم مي نمايند و درهم مي شكند .

سوره هَمَزَة آيه 5
متن آيه :
وَمَا أَدْرَاكَ مَا الْحَطْمَةُ

ترجمه :
تو چه ميداني خرد کننده و درهم شكسته چيست ؟

توضيحات :
« مَا أَدْرَاكَ » : (نگا : قارعه / 3) .

سوره هَمَزَة آيه 6
متن آيه :
نَارَ اللَّهِ الْمَوْقِدَةُ

ترجمه :
آتش برافروخته خداست !

توضيحات :
« الْمَوْقِدَةُ » : فروزان . برافروخته .

سوره هَمَزَة آيه 7
متن آيه :
الَّتِي تَطَّلِعُ عَلَى الْأُفُؤِدَةِ

ترجمه :
آتشي كه (به ژرفاي قلميها كه كانون كفر و كبر و فسق ، و مركز حبّ ثروت و قدرت و منزلت دنياوي بوده است ، فرو مي رود) و بر دلها مسلط و چيره مي شود .

توضيحات :
« تَطَّلِعُ عَلَي... » : چيره مي شود بر . « الْأُفُؤِدَةُ » : جمع أُفُؤَاد ، دلها .

سوره هَمَزَة آيه 8
متن آيه :
إِنَّهَا عَلَيْهِمْ مُّوَصَّدَةٌ

ترجمه :

آن آتشی ایشان را در بر می گیرد که سرپوشیده و در بسته است .

توضیحات :
« عَلَيْهِمْ مُّصَدَّةٌ » : (نگا : بلد / 20) .

سوره هُمَزَة آیه 9
متن آیه :
فِي عَمَدٍ مُمَدَّدَةٍ

ترجمه :
در حالی که آنان در ستونهای درازی بسته می شوند .

توضیحات :
« عَمَدٍ » : جمع عَمُود ، ستونها . « مُمَدَّدَةٍ » : دراز . « فِي عَمَدٍ » : حال ضمیر (هُمْ) بوده و بیان وضع دوزخیان است . یا این که حال ضمیر (هَا) و بیان حالت دوزخ است و معنی آیه چنین خواهد بود : شعله‌های سوزان جهنم به صورت ستونهای کشیده و دراز ، دوزخیان را احاطه می کند و ایشان را در بر می گیرد .

سوره فیل آیه 1
متن آیه :
أَلَمْ تَرَ كَيْفَ فَعَلَ رَبُّكَ بِأَصْحَابِ الْفِيلِ

ترجمه :
آیا نشنیده‌ای که پروردگار تو با فیلداران چه کرده است و چه بر سر ایشان آورده است ؟

توضیحات :
« أَلَمْ تَرَ ؟ » : آیا ندیده‌ای ؟ مراد از دیدن ، شنیدن و با خبر شدن است (نگا : بقره / 243 و 246 و 258 ، فجر / 6) . مخاطب هر چند پیغمبر است ، ولی مراد عموم مردم است . « أَصْحَابِ » : جمع صاحب ، دارندگان . « الْفِيلِ » : فیل اسم جنس و در معنی جمع است . « أَصْحَابِ الْفِيلِ » : فیلداران . مراد سپاه حبشه است که به سرداری ابرهه برای تخریب کعبه به سوی مکه حرکت کردند و فیلهایی را به همراه داشتند . علت حمله این بود که حبشیها که بر یمن فرمانروایی می کردند ، چون توجه مردم را به کعبه دیدند ، کلیسایی را در صنعاء ساختند تا توجه مردمان جزیره العرب را بدان جلب کنند و آنجا را مرکز عبادت و تجارت نمایند ، ولیکنی مکه همچنان کانون پرستش ماند . در سرزمین ، « مغمس » نزدیک مکه سپاه ابرهه از سوی دسته‌های پرندگان مورد هجوم قرار گرفت و فیلهای عظیمالجتّه با پرندگان ضعیفی از پای درآمدند .

سوره فیل آیه 2

متن آیه :
أَلَمْ يَجْعَلْ كَيْدَهُمْ فِي تَضَلُّلٍ

ترجمه :
مگر نیرنگ ایشان را تباه و باطل نگردانده است .

توضیحات :
« تَضَلُّلٍ » : سردرگم نمودن و از هدف منحرف کردن . باطل و تباه ساختن .

سوره فیل آیه 3

متن آیه :
وَأَرْسَلَ عَلَيْهِمْ طَيْرًا أَبَابِيلَ

ترجمه :
و مگر پرندگان را گروه گروه بر سر آنان نفرستاده است ؟

توضیحات :
« وَأَرْسَلَ... » : واو حرف عطف است و (أَرْسَلَ) عطف بر (أَلَمْ يَجْعَلْ) است .
مراد از استفهام ، تقریر و بیان است . یعنی ، بلی که پرندگانی را گروه
گروه بر سر ایشان فرستاده است . « طَيْرًا » : پرندگان . اسم جنس جمعی
است . « أَبَابِيلَ » : دسته دسته . گروه گروه . جمع مکسری است که مفرد
آن به کار نمی رود . هر چند که برخی مفرد آن را إِبَابِلَة و بعضی أَبَابِلَة
دانسته اند . حال (طَيْرًا) است . این واژه برخلاف آنچه بر سر زبانها و
مشهور است ، اسم خاص هیچ يك از پرندگان نمی باشد .

سوره فیل آیه 4

متن آیه :
تَرْمِيهِمْ بِحِجَارَةٍ مِّن سِجِّيلٍ

ترجمه :
آن پرندگان به سوي فيلداران سنگهاي كوچكي از سنگ گِل را
مي انداختند (و به سويشان نشانه مي رفتند) .

توضیحات :
« حِجَارَةٍ » : سنگ كوچك و ناپيذي . تنوين آن براي تحقير است .
« سِجِّيلٍ » : گِل متحجر . سنگ گِل (نگا : هود / 82 ، حجر / 74) .

سوره فیل آیه 5

متن آیه :
فَجَعَلَهُمْ كَعَصْفٍ مَّأْكُولٍ

ترجمه :
و ایشان را همچون برگ آفت زده (کشتزار ، سوراخ سوراخ و نابود)
می کردند .

توضیحات :
 « عَصْفٍ » : برگ گندم و جو و غیره . کاه (نگا : رحمن / 12) . « مَاكُولٍ » : آفت زده و کرم خورده . خورده شده . « عَصْفٍ مَاكُولٍ » : برگ آفت زده و کرم خورده . برگ جویده شده و از دهان حیوانات افتاده . برگی که دانه آن خورده شده و به صورت کاه درآمد باشد (نگا : روح البیان) .

سوره قریش آیه 1

متن آیه :
 لِإِيلَافِ قُرَيْشٍ

ترجمه :
 به خاطر آنس والفت قریش .

توضیحات :
 « لِإِيلَافِ » : به خاطر الفت دادن و خوگر شدن . واژه (إيلاف) مصدر باب افعال یا مفاعله است . می تواند يك مفعولي یا دو مفعولي بوده و اضافه مصدر به فاعل یا مفعول خود باشد (نگا : لسان العرب) . جار و مجرور ، متعلق به (فَلْيَعْبُدُوا) است . یعنی اگر قریشیها به خاطر هیچ نعمتی خدا را پرستش نکنند ، دست کم به خاطر همین يك نعمت بزرگ آنس والفت ایشان به کوچ تجارتی تابستانه و زمستانه پران و امان توأم با تعظیم و احترام مردمان در حق ایشان ، می بایستی حق شناس باشند و خدا را پرستش کنند . یا جار و مجرور متعلق به مفهوم سوره پیشین باشد . یعنی ، یکی از علل نابودی سپاه حبشه ، نشان دادن عنایت پروردگار در حق ساکنان کعبه ، و بدین وسیله تولید امن برای کاروان قریشیان است . و یا این که جار و مجرور نه متعلق به ما قبل و نه متعلق به ما بعد بوده و بلکه متعلق به فعل محذوف (إءَجَبُوا) باشد (نگا : کبیر ، جزء عم شیخ محمد عبده) .

سوره قریش آیه 2

متن آیه :
 إِيْلَافِهِمْ رِحْلَةَ الشِّتَاءِ وَالصَّيْفِ

ترجمه :
 به خاطر آنس والفت ایشان به کوچ زمستانه و تابستانه (بازرگانی به سوی یمن در زمستان و به سوی شام در تابستان) .

توضیحات :
 « إِيْلَافِ » : بدل از إيلاف پیشین است . « رِحْلَةَ » : کوچ . مسافرت . مفعول به است برای مصدر إيلاف . « الشِّتَاءِ » : زمستان . کوچ قریشیها در این فصل به سوی یمن بود . « الصَّيْفِ » : تابستان . در این فصل به شام بار سفر می بستند .

سوره قريش آيه 3

متن آيه :
فَلْيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ

ترجمه :

بايستې خداوندگار اين خانه (خدا ، كعبه) را بپرستند (كه اين امن و امنيت را در طول راه و در شهرها و كشورهاي پر از كشمكش و ستم و جنگ و غارت ، براي ايشان فراهم آورده است) .

توضيحات :

« رب » : خداوندگار . صاحب .

سوره قريش آيه 4

متن آيه :
الَّذِي أَطْعَمَهُم مِّنْ جُوعٍ وَآمَنَهُم مِّنْ خَوْفٍ

ترجمه :

خداوندگاري كه از گرسنگي ايشان را رها نپديده است و خوراكشان داده است ، و آنان را از خوف و هراس (راه زنان قبائل در راهها ، و ستمگران و قلدران در شهرها و كشورها ، رها نپديده است) ايمن ساخته است .

توضيحات :

« أَطْعَمَهُمْ » : خوراكشان داده است (نگا : قصص / 57) . « مِّنْ جُوعٍ » : به جاي گرسنگي . براي رفع گرسنگي . حرف (مِّن) بدلپايه يا تعليليايه است (نگا : فاسمي) .

سوره ماعون آيه 1

متن آيه :
أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالدِّينِ

ترجمه :

كساني كه به دين و آئين ، و سزا و جزا (در پيشگاه خدا) ايمان ندارند ، مي فهمي كه چگونه كسان زيند ؟

توضيحات :

« أَرَأَيْتَ ؟ » : آيا زديدهاي ؟ ديدين در اينجا به معني آگاهي يا فتن و شناختن است (نگا : كهف / 63 ، مريم / 77 ، فرقان / 43) . « الدِّينِ » : دين و ديانت . آئين . سزا و جزا . « الَّذِي » : كسي كه . جنس مراد است و در معني « كساني كه » است .

سوره ماعون آيه 2

متن آیه :
فَذَلِكَ الَّذِي يَدْعُ آلَ يَتِيمَ

ترجمه :

آنان کسانیند که یتیم را سخت از پیش خود می‌رانند .

توضیحات :

« یَدْعُ » : سخت می‌رانند و با خشونت طرد می‌کند (نگا : طور / 13) .

سوره ماعون آیه 3

متن آیه :

وَلَا يَحْضُ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ

ترجمه :

(و دیگران را به سیر کردن) و به خوراک دادن مستمندان تشویق و ترغیب نمی‌نمایند .

توضیحات :

« لَا يَحْضُ » : تشویق و ترغیب نمی‌کند (نگا : حاقه / 34) .

سوره ماعون آیه 4

متن آیه :

فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّينَ

ترجمه :

وا ویلا به حال نمازگزاران !

توضیحات :

« وَيْلٌ » : وای ! وای !

سوره ماعون آیه 5

متن آیه :

الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ

ترجمه :

همان کسانی که نماز خود را به دست فراموشی می‌سپارند .

توضیحات :

« سَاهُونَ » : جمع ساهی ، از ماده سَهْوٌ ، بی‌خیالان و غافلان . مراد کسانی است که یا به ترک نماز می‌گویند ، و یا نمازی را می‌خوانند و چهار تا را پشت گوش می‌اندازند ، و یا این که نماز می‌خوانند و همچون کودکان مقلد از پدران و مادران ، بالا و پائین می‌روند ، و زمزمه‌هایی می‌کنند . نه حرکتشان ارادی و نه کلماتشان اختیاری است . نه می‌فهمند چه می‌کنند ، و نه می‌فهمند چه می‌گویند .

سوره ماعون آیه 6

متن آیه :
الَّذِينَ هُمْ يُرَاؤُونَ

ترجمه :

همان کسانی که ریا و خودنمایی می کنند .

توضیحات :

« يُرَاؤُونَ » : ریاکاری می کنند . خودنمایی و تظاهر می کنند (نگا : نساء / 142) .

سوره ماعون آیه 7

متن آیه :
وَيَمْنَعُونَ الْمَاعُونَ

ترجمه :

و از دادن وسایل کمکی نا چیز (منزل که معمولاً همسایگان به یکدیگر به عاریه وامانت می دهند) خودداری می کنند و (از یاری و کمک به مردمان) دریغ می ورزند .

توضیحات :

« الْمَاعُونَ » : وسایل نا چیز منزل ، از قبیل : دیگ ، کلنگ ، کبریت ، آب ، نمک . وسائلی که در گره گشائی و رفع نیاز ، معمولاً به گونه اما نتهی مردم از یکدیگر می گیرند . مراد به طور کلی خودداری از یاری و همکاری است . واژه (مَاعُونَ) صیغه مبالغه و از ماده (مَعَن) است به معنی شیء نا چیز . نماد چیز بی ارزش است . یادآوری : بعضی آیات يك تا چهار را درباره کافران ، و آیات پنج تا هفت را راجع به منافقان می دانند . ولی اغلب مجموعه صفات ذیله تحقیر یتیمان ، ترك اطعام مستمندان ، غفلت از نماز ، ریاکاری ، وعدم همکاری با مردم حتی در دادن وسایل کوچک و نا چیز زندگی را به مسلمانان اسمی برمی گردانند .

سوره کوثر آیه 1

متن آیه :
إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ

ترجمه :

ما به تو خیر و خوبی بی نهایت فراوانی را عطاء کرده ایم (که نبوت و دین حق و هدایت ، و هر آن چیزی است که سعادت دو جهان را به همراه دارد) .

توضیحات :

« الْكَوْثَرَ » : مبالغه در کثرت است ، یعنی خیر و خوبی بی نهایت فراوان .

سوره کوثر آیه 2
متن آیه :
فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَانْحَرْ

ترجمه :
حال که چنین است تنها برای پروردگار خود نماز بخوان و قربانی بکن .

توضیحات :
« صَلِّ لِرَبِّكَ » : تنها برای پروردگارت نماز بخوان . مراد نماز خالی از ریا است . « اِنْحَرْ » : تنها برای پروردگارت ، و تنها به نام او ، نه کس و چیز دیگری ، قربانی کن .

سوره کوثر آیه 3
متن آیه :
إِنْ شَاءَ رَبُّكَ هُوَ الْأَبْتَرُ

ترجمه :
بدون شك ، دشمن کینه توز تو بی خیر و برکت و بی نام و نشان خواهد بود .

توضیحات :
« شَائِيٌّ » : دشمن کینه توز . از مصدر (شَانَنَ) به معنی کینه توزی (نگا : مائده / 2 و 8) . « الْأَبْتَرُ » : بی نام و نشان . بی خیر و برکت .

سوره کافرون آیه 1
متن آیه :
قُلْ يَا أَيُّهَا الْكَافِرُونَ

ترجمه :
بگو : ای کافران !

توضیحات :
« الْكَافِرُونَ » : بی باوران .

سوره کافرون آیه 2
متن آیه :
لَا أَعْبُدُ مَا تَعْبُدُونَ

ترجمه :
آنچه را که شما (بجز خدا) می پرستید ، من نمی پرستم .

توضیحات :
« مَا » : آنچه . موصول است .

سوره کافرون آیه 3
متن آیه :
وَلَا أُنْتَمِ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ

ترجمه :
و شما نیز نمی پرستید آنچه را که من می پرستم .

توضیحات :
« مَا » : آنچه . مراد خدا است . در قرآن از خدا به « مَنْ » ، (نگا : ملك / 16) و به « مَا » ، (نگا : شمس / 5 و 6) تعبیر می کنند .

سوره کافرون آیه 4
متن آیه :
وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَّا عَبَدْتُمْ

ترجمه :
هم چنین نه من به گونه شما پرستش را انجام می دهم .

توضیحات :
« مَا » : آن عبادت و پرستش که . ما ، مصدریه است .

سوره کافرون آیه 5
متن آیه :
وَلَا أُنْتَمِ عَابِدُونَ مَا أَعْبُدُ

ترجمه :
و نه شما به گونه من پرستش را انجام می دهید .

توضیحات :
« مَا » : مصدریه است .

سوره کافرون آیه 6
متن آیه :
لَكُمْ دِينُكُمْ وَلِيَ دِينِ

ترجمه :
آن دین خودتان برای خودتان ، و آن دین خودم برای خودم !

توضیحات :
« لَكُمْ دِينُكُمْ وَ... » : چکیده آیات این است که : ای کافران ! ما و شما ، هم معبودمان جدا است و هم عبادتشان متفاوت است (نگا : یونس / 41 ، شعراء

سوره نصر آیه 1
متن آیه :
إِذَا جَاءَ نَصْرُ اللَّهِ وَالْفَتْحُ

ترجمه :
هنگامی که یاری خدا و پیروزی (و فتح مکه) فرامی‌رسد .

توضیحات :
« جَاءَ » : آمد . فعل ماضی برای تحقیق است . « نَصْرُ اللَّهِ » : یاری خدا در حق تو و مؤمنان ، برای پیروزی بر دشمنان « الْفَتْحُ » : فتح مکه مراد است که به دنبال آن بساط بت پرستی از جزیره العرب برچیده شد ، و اسلام آماده برای جهش به کشورهای دیگر جهان گشت .

سوره نصر آیه 2
متن آیه :
وَرَأَيْتَ النَّاسَ يَدْخُلُونَ فِي دِينِ اللَّهِ أَفْوَاجًا

ترجمه :
و مردم را می بینی که دسته دسته و گروه گروه داخل دین خدا می‌شوند (و به اسلام ایمان می‌آورند) .

توضیحات :
« أَفْوَاجًا » : فوج فوج . دسته دسته . حال ضمیر (و) در (يَدْخُلُونَ) است .

سوره نصر آیه 3
متن آیه :
فَسَبِّحْ بِحَمْدِ رَبِّكَ وَاسْتَغْفِرْهُ إِنَّهُ كَانَ تَوَّابًا

ترجمه :
پروردگار خود را سپاس و ستایش کن ، و از او آمرزش (خود و یاران خویش را از شتابگری در فرار رسیدن فتح و وقوع پیروزی ، و اظهار دلتنگی و گلایه از زندگی) بخواه . خدا بسیار توبه پذیر است .

توضیحات :
« اسْتَغْفِرْهُ » : از او طلب آمرزش کن . استغفار از دلتنگی و شدت غم و اندوه از عدم ایمان قوم خود (نگا : انعام / 33 ، حجر / 97 ، هود / 12 ، فاطر / 8 ، محمد / 19 ، فتح / 2) . « تَوَّابًا » : بسیار توبه پذیر .

سوره مسد آیه 1

متن آیه :
تَبَّتْ يَدَا أَبِي لَهَبٍ وَتَبَّ

ترجمه :

ز نابود باد ابولهب ! و حتماً هم نابود مي‌گردد .

توضیحات :

« تَبَّتْ » : هلاك شد . نابود گردید . این فعل براي دعا است و به معنای : هلاك باد و نابود باد ! « يَدَا أَبِي لَهَبٍ » : دودست ابولهب . تسمیه كل به اسم جزء است و مراد از دست ، ذات او است (نگا : جزء عم شيخ محمد عبده) . « تَبَّ » : هلاك و نابود گردید . فعل ماضي براي تحقق است و خبر از آینده قطعی مي‌دهد . ابولهب عموي پيغمبر بود و سرسخت ترين دشمنان آن حضرت بشمار مي آمد . دائماً او و همسرش أم جميل بر ضد اسلام و براي اذیت و آزار مسلمين در تلاش و تكاپو بودند .

سوره مسد آیه 2

متن آیه :
مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ مَالُهُ وَمَا كَسَبَ

ترجمه :

دارائی و آنچه (از شغل و مقام) به دست آورده است ، سودي بدو نمي‌رساند (و او را از آتش دوزخ نمي‌رهاند) .

توضیحات :

« مَا أَغْنَىٰ عَنْهُ » : بدو سودي نپخشید (نگا : اعراف / 48 ، حجر / 84 ، شعراء / 207) . « مَا » : چیزی که . مراد شغل و مقام است .

سوره مسد آیه 3

متن آیه :
سَيَصْلَىٰ نَارًا ذَاتَ لَهَبٍ

ترجمه :

به آتش بزرگی در خواهد آمد و خواهد سوخت که زبانه کش و شعله‌ور خواهد بود .

توضیحات :

« سَيَصْلَىٰ » : به آتش داخل خواهد شد و بدان خواهد سوخت (نگا : نساء / 10 ، ابراهیم / 29 ، اسراء / 18) . « ذَاتَ لَهَبٍ » : زبانه کش و مشتعل (نگا : مرسلات / 31) .

سوره مسد آیه 4

متن آیه :

وَأَمَرَ أَنَّهُ حَمَالَةَ الْخَطَبِ

ترجمه :

و هم چنین همسرش که (در اینجا آتش بیار معرکه و سخن چین است در اینجا بد بخت و) هیزم کش خواهد بود .

توضیحات :

« إِمْرَأَتُهُ » : همسرش . عطف بر ضمیر فاعلی مستتر در اصل (سَيِّدَاتِيَا) است . « حَمَالَةً » : بسیار بارکش . مفعول به برای فعل محذوفی است و مخصوص به ذم است . برخی آن را حال هم دانسته اند . « الْخَطَبِ » : هیزم . « حَمَالَةَ الْخَطَبِ » : هیزم کش . کنایه از سخن چین است که با برافروختن آتش کینه توزی و دشمنانگی در میان مردم ، خرمن محبت و مودت آنان را آتش می زند ، ورشته دوستی و رابطه خویشاوندی همگان را می گسلاند .

سوره مسد آیه 5

متن آیه :
فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّن مَّسَدٍ

ترجمه :

در گردنش رشته طناب تا فته و با فته ای از الیاف است .

توضیحات :

« جِيدٍ » : گردن . « حَبْلٌ » : ریسمان . « مَّسَدٍ » : رشته به هم تابیده از لیف خرما و غیره . این آیه حال است و کنایه از تحقیق و زین شخصی است . این سرنوشت نه تنها برای ابولهب و ام جمیل است و بس ، بلکه هرکه با قرآن مخالف باشد و مانع رواج و رسوخ احکام آن در جهان گردد ، در دوزخ فرین و همدم آنان خواهد گشت .

سوره إخلاص آیه 1

متن آیه :
قُلْ هُوَ اللَّهُ أَحَدٌ

ترجمه :

بگو : خدا ، یگانه یکتا است .

توضیحات :

« اللَّهُ » : اسم خاص آفریدگار هستی است . « أَحَدٌ » : یکتا . یگانه .

سوره إخلاص آیه 2

متن آیه :
اللَّهُ الصَّمَدُ

ترجمه :

خدا، سرور والای برآورنده امیدها و برطرف کننده نیاز مندیهاست .

توضیحات :

« الصمد » : سرور والایی که برای رفع حوائج و دفع مصائب ، تنها بدورو کند . می توان واژه های رائج در زبان فارسی همچون « حضرت والا ، قبله عالم ، کعبه آمال » را مفاهمی از واژه « صمد » دانست .

سوره إخلاص آیه 3

متن آیه :

لَمْ يَلِدْ وَلَمْ يُولَدْ

ترجمه :

نزاده است و زاده نشده است .

توضیحات :

« لَمْ يَلِدْ » : فرزندی نزاده است . یعنی نه کسی فرزند او است ، و نه او پدر کسی است . « لَمْ يُولَدْ » : زاده نشده است . به دنیا آورده نشده است . یعنی نه فرزند کسی است ، و نه کسی پدر او است .

سوره إخلاص آیه 4

متن آیه :

وَلَمْ يَكُنْ لَهُ كُفُوًا أَحَدٌ

ترجمه :

و کسی همتا و همگون او نمی باشد .

توضیحات :

« كُفُوًا » : همتا . همگون . یعنی خداگونه ای وجود ندارد ، و کسی شبیه و همسنگ و همبر او نیست .

سوره فلق آیه 1

متن آیه :

قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ الْفَلَقِ

ترجمه :

بگو : پناه می برم به خداوندگار سپیده دم .

توضیحات :

« أَعُوذُ » : پناه می برم . متوسل می گردم . « الْفَلَقِ » : سپیده دم . صبح . از آنجا که به هنگام دمیدن سپیده صبح ، پرده سیاه شب می شکافد ، این واژه به معنی طلوع صبح به کار رفته است . بعضی آن را به معنی خلق ، یعنی همه آفریدگان جهان دانسته اند . چرا که با آفرینش

هستني پرده عدم شكافته شده است و نور وجود آشكارگرديده است، و هر روز و هر ساعت هم با آفرينش و پيدائش هر موجودي پرده نيستني شكافته ميشود و سيماي هستني سر به درمي آورد.

سوره فلق آيه 2

متن آيه :
مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

ترجمه :

از شر هر آنچه خداوند آفريده است.

توضيحات :

« شر » : بلا و بدني . « شَرِّ مَا . . . » : در اضافه (شَرِّ) به (مَا) اين نيکته است که پروردگار با اين بيان به انسان فهمانده است که هر شري از هر مخلوقي صادر و ناشي شود، منتسب و مرتبط به خود آن مخلوق است . شر محض هم وجود ندارد و بلکه شرور نسبي است . آنچه نسبت به تو شر است، نسبت به آفريده ديگري خير است . مثلاً اگر گرگي گوسفند تو را بخورد، اين کار نسبت به تو و گوسفند شر است و نسبت به گرگ خير . تفنگ يك حربه دفاعي است ؛ نشانه رفتن آن به سوي دشمن خونخواره خير، و به سوي دوست يا آدم بيگناهي شر است . . . خلاصه خدا هر چيزي را براي کاري و مصلحتي آفريده است و اغلب حکمت و فلسفه آنها از ديد ما پنهان است .

سوره فلق آيه 3

متن آيه :
وَمِنْ شَرِّ غَاسِقٍ إِذَا وَقَبَ

ترجمه :

و از شر شب بدان گاه که کاملاً فرا مي رسد (و جهان را به زير تاريخي خود مي گيرد) .

توضيحات :

« غَاسِقٍ » : شب تاريخ (نگا : روحالبيان) . « وَقَبَ » : فرا رسيد و فرا پوشيد .

سوره فلق آيه 4

متن آيه :
وَمِنْ شَرِّ النَّفَّاثَاتِ فِي الْعُقَدِ

ترجمه :

و از شر کسانی که در گره ها مي دمند (و با نيرونگ سازي و حقه بازي خود ، اراده ها ، ايمانها ، عقيده ها ، محبت ها ، و پيوندها را سست مي نمايند و فساد و تباهي مي کنند) .

توضیحات :
 « النَّفَّاثَاتِ » : جمع نَفَّاثَةٌ ، دمنندگان . مراد سخن چینیان فساد پیشه است (نگا : جزء عم طیاره ، جزء عم شیخ محمد عبده) . صیغه مبالغه است و برای مذکر و مؤنث به کار می‌رود . دمیدن در گره ، کنایه از افسون و جادو است (نگا : تفهیم القرآن) . افسونگران رشته‌ها را گره می‌زدند و همراه با مقداری آب دهان به گره‌ها فوت می‌کردند و بدانها می‌دیدند ، و سپس گره‌ها را باز می‌کردند ، تا به عامه مردم نشان دهند که گره پیوند زناشوئی فلان مرد و فلان زن را باز و آنان را از هم جدا ساخته اند . نمانان و سخن چینیان هم خویشتن را در لباس دلسوزان و دوستداران در پیش اینان و آنان نشان می‌دهند و بدین وسیله پیوندها را سست و گسیخته می‌کنند . لذا کار افسونگران و سخن چینیان به هم شبیه است . « الْعُقَدِ » : جمع عُقْدَةٌ ، گره‌ها . مراد پیوندها و رابطه‌های انسانها است ؛ از قبیل پیوند زناشوئی ، رابطه دوستی ، ارتباط مکتبی .

سوره فلق آیه 5
 متن آیه :
 وَمِنْ شَرِّ حَاسِدٍ إِذَا حَسَدَ

ترجمه :
 و از شر حسود بدان گاه که حسد می‌ورزد .

توضیحات :
 « حَاسِدٍ » : حسود . بدخواه . کسی که زوال نعمت دیگران را می‌خواهد (نگا : بقره / 109 ، نساء / 54 ، فتح / 15) . یا دأوری : در آیه دوم این سوره ، خداوند به طور عام دستور می‌فرماید که انسان از شر و بلا و اذیت و آزار همه آفریده‌های شرور ، خویشتن را در پناه خدا دارد ، سپس در آیات سوم و چهارم و پنجم به طور خاص اشاره به سه منبع عمده شرها می‌فرماید که عبارتند از : شب تاریک ، و سخن چینیان تو طئه‌گر ، و حسودان بدخواه .

سوره ناس آیه 1
 متن آیه :
 قُلْ أَعُوذُ بِرَبِّ النَّاسِ

ترجمه :
 بگو : پناه می‌برم به پروردگار مردمان

توضیحات :
 « قُلْ » : مخاطب پیغمبر است که الگو و پیشوا است ، و به پیروی از این قُدوه مبارک والا مقام ، همه مؤمنان باید چنان گویند و به چنان پناهی روند .

سوره ناس آیه 2

متن آیه :
مَلِكِ النَّاسِ

ترجمه :
به مالک و حاکم (واقعی) مردمان .

توضیحات :
« مَلِكِ » : صاحب . فرمانروا . عطف بیان ، یا بدل ، و یا صفت (رَبِّ) است (نگا : اعراب القرآن در ویش) .

سوره ناس آیه 3
متن آیه :
إِلَهُ النَّاسِ

ترجمه :
به معبود (به حق) مردمان .

توضیحات :
« إِلَهُ » : معبود (نگا : بقره / 133) .

سوره ناس آیه 4
متن آیه :
مِن شَرِّ الْوَسْوَاسِ الْخَنَّاسِ

ترجمه :
از شر وسوسه‌گري که واپس مي‌رود (اگر براي چیره‌شدن براو ، از خدا کمک بخواهي و خويشتن را در پناهنش داري) .

توضیحات :
« الْوَسْوَاسِ » : وسوسه کننده . وسوسه‌گر . مراد اهریمن است . اسم مصدر است و به معنی اسم فاعل ، یعنی « مَوْسُوسِ » به کار رفته است . « الْخَنَّاسِ » : واپس رونده . یعنی موجودی است که برای گول زدن شخص به سراغش مي‌آید ، ولي همین که آن فرد برای نبرد با او از خدا یاری خواست ، شکست مي‌خورد و واپس مي‌کشد و میدان را خالی مي‌کند و در انتظار فرصت بعدي مي‌ماند .

سوره ناس آیه 5
متن آیه :
الَّذِي يُوسِسُ فِي صُدُورِ النَّاسِ

ترجمه :
وسوسه‌گري است که در سینه‌هاي مردمان به وسوسه مي‌پردازد (و ایشان را به سوي زشتي و گناه و تركِ خوبيها و واجبات مي‌خواند) .

توضیحات :
« النَّاسِ » : اشخاص . افراد . گذشته از انسانها ، چَنبها هم مراد است . چرا
که در قرآن واژه « رَجَالِ » و « نَفَرِ » هم برای چَنبها به کار رفته است (
نگا : جن / 1 و 6 ، أحقاف / 29) و یکی از دو گروه مخاطب قرآن هستند (
نگا : أنعام / 130 ، أعراف / 38 و 179 ، ذاریات / 56) .

سوره ناس آیه 6
متن آیه :
مِنَ الْإِنِّةِ وَالنَّاسِ

ترجمه :
(در سینه‌های مردمانی) از چَنبها و انسانها .

توضیحات :
« مِّنَ » : این حرف ، بی‌اَنبیه است . یا بیان (ناس) در آیه پنجم است که
معنی آن گذشت ، و یا بیان (وسواس) که معنی چَنبن خواهد بود :
وسوسه‌گری که از شیاطین چَنبی است ، و یا از انسانهای شیطان صفت (
نگا : بقره / 14 ، أنعام / 112 ، مؤمنون / 97) .